มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

The 13th Hatyai National and International Conference

proceeding

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม
การประชุมหาดใหญ่วิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13
12 พฤษภาคม 2565

Proceeding

การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13

The 13th Hatyai National and International Conference

วันพฤหัสบดีที่ 12 พฤษภาคม 2565

รูปแบบการประชุม: Online Conference

จัดโดย

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

@ข้อความและบทความในเอกสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 เป็นแนวคิดของผู้เขียนมิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ @ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

คำนำ

การจัดประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 จัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่าง สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยกำหนดจัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 12 พฤษภาคม 2565 ซึ่งด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคระบาดไวรัสโคโรน่าสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ในปัจจุบัน การประชุมในครั้งนี้จึงปรับรูปแบบเป็นการประชุมผ่านระบบ Online Conference โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการให้กับคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ ตลอดจนนักศึกษา ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัย ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตลอดจนการสร้างประสบการณ์ด้านการวิจัย สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก โดยได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ส่งผลงานวิจัยเข้าร่วมนำเสนอ ทั้งหมดจำนวน 231 บทความ โดยแบ่งเป็นระดับชาติ จำนวน 213 บทความ และระดับนานาชาติ จำนวน 18 บทความ ซึ่งบทความทุกฉบับได้ผ่านการคัดเลือก ประเมินคุณภาพทางวิชาการ และแก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา

ทั้งนี้คณะผู้ดำเนินการจัดการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ที่ส่งผลงานวิจัยเข้าร่วมนำเสนอ ตลอดจนแขกผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมประชุม และคณะกรรมการดำเนินโครงการทุกท่าน ที่มีส่วนทำให้การประชุมครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการไปได้ด้วยดี ซึ่งหากมีข้อผิดพลาดประการใดต้องขออภัยทุกท่านมา ณ ที่นี้

สารจากอธิการบดี

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นดิจิทัลเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีด้านหุ่นยนต์ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม และวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ ธุรกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องมีการปรับและการเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการดำเนินชีวิตด้วยการพัฒนานวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสนับสนุนการให้บริการทางการเงิน (Regulatory Sandbox) การนำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้และการอบรม การพัฒนาด้านการเกษตรยุคใหม่ (Smart Farmer) หรือ การใช้ Digital technology เพื่อจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่หรือ Big Data รวมทั้งการนำ Internet of Things (IoT) และ Mobile Technology ในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด เป็นต้น

จากการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าดังกล่าวส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง รวมทั้งมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จะต้องปรับเปลี่ยนทั้งหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้และการวิจัย ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการวิจัย ด้วยการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการกำหนดแนวคิดการวิจัยที่พัฒนาองค์ความรู้ สู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ‘Action Research’ ร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด รวมทั้งการเผยแพร่สู่ผู้ใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง และการจัดการประชุมทางวิชาการเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งในการเผยแพร่ผลการวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ได้ดำเนินการมาตลอด โดยการจัดการครั้งนี้เป็นการจัดครั้งที่ 13

ในนามของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมประเมินผลงานวิจัย และประธานการให้ข้อเสนอแนะในกลุ่มย่อย และผู้ร่วมกิจกรรมการประชุมทางวิชาการทุกท่าน ตลอดจนคณะกรรมการดำเนินโครงการที่มีส่วนร่วมในการจัดการประชุมและช่วยให้การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความรู้ที่ได้รับจากการนำเสนอผลงานทางวิชาการครั้งนี้ จะสามารถนำไปสู่การสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรชุมชน และสังคม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

กำหนดการ

การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13

วันพฤหัสบดีที่ 12 พฤษภาคม 2565

โดย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

(Online Conference)

08.15 - 08.30 น.	ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานเข้าสู่ห้องประชุมออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Meeting: https://thairen.zoom.us/j/66266306641 Meeting ID: 662 6630 6641
08.30 - 08.50 น.	พิธีเปิด - กล่าวรายงาน โดย รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประธาน ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย และประธานดำเนินการ - กล่าวต้อนรับและกล่าวเปิด โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่
08.50 - 09.00 น.	รับชมวิดีทัศน์ประชาสัมพันธ์หน่วยงานร่วมจัดการประชุม
09.00 น. เป็นต้นไป	เริ่มนำเสนอบทความในแต่ละห้องประชุม โดยใช้ระบบ Google Meet ***(ระดับชาติ)*** - มนุษยศาสตร์ - สังคมศาสตร์ - การศึกษา - บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว - วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ - วิทยาศาสตร์สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ***(ระดับนานาชาติ)*** - Education - Social Science

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติ

Professor Dr. Mohd Sofian Bin Omar Fauzee		Universiti Utara Malaysia
Associate Professor Dr. Nik Ramli Nik Abdul Rashid		Universiti Teknologi MARA
Asst.Prof.Dr.Nattapong	Jantachalobon	Rangsit University
Dr.Sirirat	Sinprajakphon	Thaksin University
Dr.Klangjai	Sangwichitr	Prince of Songkla University
Dr.Kanokwan	Watkins	Prince of Songkla University
Dr.Woralak	Bancha	Prince of Songkla University
Dr.Khanchai	Wongchana	Prince of Songkla University
Dr.Patcharee	Sumethokul	Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Associate Professor Dr. Praman Tepsongkroh		Hayai University
Dr. Chadchom	Ratsameemonthon	Hayai University
Dr. Chutima	Wangbenmad	Hayai University

ผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติ

ศ.พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา	สินลอยมา	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รศ.ดร.ธีระ	สินเดชารักษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.วิลาวรรณ	รักผกาวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.กฤตพร	ห้าวเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.ทองฟู	ศิริวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ทรงกลด	จารุสมบัติ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.สิริวรรณ	นันทจันทูล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.พร้อมพิไล	บัวสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.วิสุทธิ์	วิจิตรพัชราภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.จิตตินันท์	บุญสถิรกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.วิโรจน์	เจษฎาลักษณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.ชมพูนุท	โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.สุภัค	มหาวรากร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.สุเมธ	เนติลัดดานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รศ.ดร.วัลลภ	บัวชุม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รศ.ดร.นฤมล	กิมภากรณ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.จิตจิโรจน์	อิทธิชัยเจริญ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ดร.กนกอร	สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.จารุณี	ชามาตย์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.นพมาศ	สุวชาติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.กฤตพา	แสนชัยธร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.เสาวนี	สิริสุขศิลป์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.วิรัช	วงศ์ภินันท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.มนตรี	วงษ์สะพาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.จุลสุชดา	ศิริสม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.อภิญญา	วงศ์พิริยโยธา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รศ.ดร.ชาญชัย	คงเพียรธรรม	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รศ.ดร.ภรภัทร	เฮงอุดมทรัพย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รศ.ดร.อาภรณ์	ดีนาน	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.สุชาดา	พงศ์กิตติวิบูลย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.ณรงค์	พลีรักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รศ.ดร.จิติมา	วรรณศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.กฤธยากาญจน์	โตพิทักษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.ภาณุวัฒน์	ภักดีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.ศิริเพ็ญ	ดาบเพชร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร. อุไรวรรณ	ชัยชนะวิโรจน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.นัฏฐิกา	นวพันธุ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.เอื้อมพร	หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.วิชชุดา	สร้างเอี่ยม	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผศ.ดร.โชคชัย	สุเวชวัฒนกูล	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.สุบิน	ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผศ.ดร.กันยารัตน์	ศรีวิสทิยกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รศ.ดร.ประสาท	เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.อนุ	เจริญวงศ์ระยับ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผศ.ดร.กฤษฎา	กุณฑล	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
รศ.ดร.บูฆอรี	ยีหมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.ปรีดา	เบ็ญคาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.อนุมัติ	เดชนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.เฉลิมศักดิ์	บุญนำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รศ.ดร.วันชัย	ธรรมสัจการ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.เกษตรชัย	และหีม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.รณสรรพ์	ชินรัมย์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.สามารถ	ทองเฝือ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.เรวดี	เพชรศิราสัณห์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ทพญ.สุวรรณา	จิตภักดีบดินทร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ศรีสุรางค์	สุทธปรียาศรี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.สุวรรณา	จิตภักดีบดินทร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ชยุต	นันทดุสิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.จุไรทิพย์	หวังสินทวีกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.ใกล้รุ่ง	สามารถ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.ปรียา	แก้วพิมล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.กฤษรัตน์	ศรีสว่าง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.จรัญญา	หุ่นศรีสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.จารุวรรณ	กฤตย์ประชา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.วิภาดา	เวทย์ประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.ฐปรัตน์	รักษ์ภาณุสิทธิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.สุกัญญา	เดชอดิศัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.น้ำทิพย์	ตระกูลเมฆี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.เอกรินทร์	สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
รศ.ดร.เรวดี	กระโหมวงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รศ.ดร.รุ่งชัชดาพร	เวหะชาติ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รศ.ดร.เจษฎา	นกน้อย	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.อนิวัช	แก้วจำนงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.อานนท์	ศรีบุญโรจน์	มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.ศิวพร	แซ่วัน	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.ธิดาภัทร	อนุชาญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ผศ.ดร.ณัฐนีภรณ์	น้อยเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ดร.กิตติพร	เนาว์สุวรรณ	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
รศ.ดร.ก้าน	จันทร์พรหมมา	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
รศ.ทัศนีย์	ประธาน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.วิทวัส	ดิษยะศริน สัตยารักษ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.จุฑามาศ	วิศาลสิงห์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.ปกรณ์	ลิ้มโยธิน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.ปุณยนุช	รุธิรโก	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.เก็ตถวา	บุญปราการ	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.วรลักษณ์	ลลิตศศิวิมล	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.วิวัฒน์	จันทร์กิ่งทอง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.กอแก้ว	จันทร์กิ่งทอง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.นุกูล	ชิ้นฟัก	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.เธียรชัย	พันธ์คง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.พล	เหลืองรังษี	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.เชาวนี	แก้วมโน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.สิริลักษณ์	ทองพูน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.ฟาริดา	ซาซา	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.จุฑามาศ	พรหมมนตรี	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.มณีรัตน์	รัตนพันธ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.เจริญเนตร	แสงดวงแข	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้องประชุมย่อย

ระดับนานาชาติ

International (Education Session)

Chairman:	Dr.Khwanchit Suwannoppharat
Vice-Chairman:	Dr.Chadchom Ratsameemonthon
Secretary:	Aj.Nathaphon Rujiruangrot
Asst. Secretary:	Aj.Piyada Jingwangsa

International (Social Sciences, Humanities, Business, etc. Session 1)

Chairman:	Dr.Kanokwan Watkins
Vice-Chairman:	Assoc. Prof. Dr.Praman Tepsongkroh
Secretary:	Aj.Chanwut Thongkamkaew
Asst. Secretary:	Aj.Nutsana Na Phayap

International (Social Sciences, Humanities, Business, etc. Session 2)

Chairman:	Dr.Natika Chaiyanupong
Vice-Chairman:	Dr.Farida Sasha
Secretary:	Aj.Wachara Chaiyakhet
Asst. Secretary:	Aj.Anchalee Watcharajinda

ระดับชาติ

กลุ่ม 1 มนุษยศาสตร์

ประธาน:	รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประธาน
รองประธาน 1:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติยา ศรีพูล
รองประธาน 2:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจริญเนตร แสงดวงแข
เลขานุการ:	อ.จิณัชญ์ดา วิทยาพันธ์ประชา

กลุ่ม 2 สังคมศาสตร์ (1)

ประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ลิ้มโยธิน
รองประธาน:	รองศาสตราจารย์พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์
เลขานุการ:	อาจารย์พิทยาภรณ์ พัฒโน

กลุ่ม 3 สังคมศาสตร์ (2)

ประธาน: ดร.นิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว

รองประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.บูฆอรี ยีหมะ

เลขานุการ: อาจารย์อับดุลเราะมัน มอลอ

กลุ่ม 4 สังคมศาสตร์ (3)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ คัมภิรานนท์

รองประธาน: ดร.ปูชิตา ชูเชิดปานรังษี

เลขานุการ: อาจารย์พัตรธีรา สุวรรณวงศ์

กลุ่ม 5 การศึกษา (1)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์

รองประธาน: ดร.สุดาพร ทองสวัสดิ์

เลขานุการ: อาจารย์สุภาวดี ธรรมรัตน์

กลุ่ม 6 การศึกษา (2)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.วัน เดชพิชัย

รองประธาน: ดร.ชุติมา ทัศโร

เลขานุการ: อาจารย์ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ

กลุ่ม 7 การศึกษา (3)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปราการ

รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญศักดิ์ บุญญาพิทักษ์

เลขานุการ: อาจารย์พัชรินทร์ เสริมการดี

กลุ่ม 8 การศึกษา (4)

ประธาน: ดร.อานอบ คันทะชา

รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิสา เลี้ยงรื่นรมย์

เลขานุการ: อาจารย์สุพิศตรา อภิชาโต

กลุ่ม 9 การศึกษา (5)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์

รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาศ ปานเจี้ยง

เลขานุการ: อาจารย์อัจฉรา เทศขำ

กลุ่ม 10 การศึกษา (6)

ประธาน: รองศาสตราจารย์มนตรี มีเนียม

รองประธาน: ดร.ศัจนันท์ แก้ววงศ์ศรี

เลขานุการ: อาจารย์รุ่งทิพย์ ปราโมทย์พันธุ์

กลุ่ม 11 การศึกษา (7)

ประธาน: ดร.เฉลิมชัย มนูเศวต

รองประธาน: ดร.สุมณฑา วงศ์งาม

เลขานุการ: อาจารย์ณัฐกา นาเลื่อน

กลุ่ม 12 การศึกษา (8)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยาภรณ์

รองประธาน: ดร.อริสรา บุญรัตน์

เลขานุการ: อาจารย์เสนีย์ ชอบงาม

กลุ่ม 13 การศึกษา (9)

ประธาน: ดร.ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชญา สุวรรณโน

เลขานุการ: อาจารย์เครือวัลย์ ทองหนูนุ้ย

กลุ่ม 14 การศึกษา (10)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อติศัพท์

รองประธาน: ดร.ชนัฐ พรหมศรี

เลขานุการ: อาจารย์ภาชินี เต็มรัตน์

กลุ่ม 15 การศึกษา (11)

ประธาน: ดร.มนต์ทิวา ไชยแก้ว

รองประธาน: อาจารย์เจรจา บุญวรรโณ

เลขานุการ: นางสาวกัลยา เบ็ญดุสะ

กลุ่ม 16 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (1)

ประธาน: ดร.สิริลักษณ์ ทองพูน

รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร ทองขะโชค

เลขานุการ: อาจารย์นิศาชล สกุลชาญณรงค์

กลุ่ม 17 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (2)

ประธาน: ดร.คนึงนิจต์ หนูเช็ก

รองประธาน: ดร.สิริภัทร์ โชติช่วง

เลขานุการ: อาจารย์วีนา หาญณรงค์

กลุ่ม 18 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (3)

ประธาน: ดร.ชุติมา หวังเบ็ญหมัด

รองประธาน: ดร.รุ่งฤดี ดิษฐวิชัย

เลขานุการ: ดร.เพ็ญสุข เกตุมณี

กลุ่ม 19 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (4)

ประธาน: ดร.จักรเกียรติ์ เมธานัย

รองประธาน: ดร.ณัฏฐ์วรดี คณิตินสุทธิทอง

เลขานุการ: อาจารย์ศุภลักษณ์ กาสาวพัฒร

กลุ่ม 20 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (5)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง

รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม

เลขานุการ: อาจารย์พรทิพย์ เสี้ยมหาญ

กลุ่ม 21 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (6)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล

รองประธาน: ดร.จิตติมา วิเชียรรักษ์

เลขานุการ: อาจารย์นธี เหมมันต์

กลุ่ม 22 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (1)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี กาญจนะเดชะ

รองประธาน: อาจารย์จิตรพงษ์ เจริญจิตร

เลขานุการ: อาจารย์สันทัด พรหมแท่น

กลุ่ม 23 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (2)

ประธาน: ดร.น้ำทิพย์ ตระกูลเมฆี

รองประธาน: อาจารย์จักรกฤษณ์ หมั่นวิชา

เลขานุการ: อาจารย์เจริญ รุ่งกลิ่น

กลุ่ม 24 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (3)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีระชัย ท่าดี

รองประธาน: อาจารย์ณธัชสร จุติสงขลา

เลขานุการ: อาจารย์อภิรักษ์ พันธ์พณาสกุล

กลุ่ม 25 วิทยาศาสตร์สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (1)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร. ทพญ.สุวรรณา จิตภักดีบดินทร์

รองประธาน: ทพ.ดร.ณัฐพล โรจน์เพ็ญเพียร

เลขานุการ: อาจารย์อดิศักดิ์ หวานใจ

กลุ่ม 26 วิทยาศาสตร์สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (2)

ประธาน: ดร.สุทธิสา ยาอีด

รองประธาน: ดร.วไลพร พราหมณ์ชู

เลขานุการ: อาจารย์ณัฐกานต์ นิลอ่อน

กลุ่ม 27 วิทยาศาสตร์สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (3)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปุณยนุช รุธิรโก

รองประธาน: ดร.นรันต์ ณัฏฐารมณ์

เลขานุการ: นางสาววิไลวรรณ ทวีรัตน์

สารบัญ

สารอธิการบดี			ก
กำหนดการ			ข
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ			ค
ระดับนานาชาติ			
- Education Group			
I001Ed	Title	Examining Essential Competencies for Tourism and Hospitality Graduates: A Case of Public Leading Universities in Thailand *By* Metha Dechthaisong, Pisorn Janvanichyanont, Phunthep Thorpengphumalai, Wijak Kerdubol and Sujitta Bunnag	1 - 22
I002Ed	Title	Project Evaluation of MEP: Mini English Program by Applying CIPP Model at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province *By* Pongpan Pintasaen	23 - 36
I004Ed	Title	Development of Learning Computational Thinking Management Model Using Phenomenon-based Learning with the Aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the Eighth Grade High School Students *By* Sudarat Wongyos	37 - 52
I006Ed	Title	Applying Phonics Instructional Method for Students' Improvement of English Pronunciation *By* Natthanicha Yusoh, Hakim Sudinpreeda and Anchalee Watcharajinda	53 - 64
I007Ed	Title	The Effectiveness of Quizlet Application towards Students' English Vocabulary Skill Improvement: A Case study of Secondary School Students of Yahasirayanukul School, Yala, Thailand *By* Sareening Che-oumar, Thitiphong Ketamon and Hakim Sudinpreeda	65 - 75

I008Ed	Title	The Effect of Picture Storytelling on English Vocabulary Knowledge of Seventh Grade Students at Phokiriratseuksa School *By* Laosan Katemmadee, Thitiphong Ketamon and Hakim Sudinpreeda	76 - 87
I003Ed	Title	Curriculum for Happiness: An Explorative Line of Thoughts Tackling with Happiness *By* Hakim Sudinpreeda and Anchalee Watcharajinda	88 - 101
I005Ed	Title	The Analysis of Factors Influencing Instructors' Decision Making in Selecting Instructional Materials for General English Courses in Accordance with Byram's Intercultural Communicative Competence *By* Patchara Boonteerarak, Sureepan Thepud and Pearl Wattanakul	102 - 121
- Social Science Group			
I001So	Title	Packaging Development of Crispy Lotus Blossom Cookie Local Food Product Group Moo.4, Ko Taeo Sub-district, Songkhla Province *By* Kulaya Sriyom and Sriwan Khamtree	122 - 135
I002So	Title	The Impact of the 3rd Wave of COVID19 on the Stock Market of Thailand *By* Wisuwat Chujan, Nguyen Le Bao Ngoc and Ahmad Shabir Faizi	136 - 156
I003So	Title	Exposure to Starbucks Advertisements on Facebook Affecting Taiwanese Customers' Perception of Starbucks' Brand Equity and Purchase Intention *By* Luo Weiting, Pacharaporn Kesaprakorn and Archan Surat Itti-arun	157 - 171

I004So	Title	The Influence of Idol Personality of K-Pop “Super Junior” on the Self-Esteem and Self-Construal Among Chinese Fan Club *By* Qichu Wu, Pacharaporn Kesaprakorn and Napaphat Limvarakul	172 - 189
I005So	Title	The Impact of Employee Engagement and Employee Empowerment on Job Motivation and Employee Performance: A Case Study of a Textile Company in Nigeria *By* Chukwudi Lucky Madueke, Sasithorn Suwandee, Chairat Suriyapa and Felicito Jabutay	190 - 208
I006So	Title	Disinformation as Digital Weapon and Public Discourse in the Armed Conflict of Southernmost Thailand *By* Phirakan Kai-nunna	209 - 226
I007So	Title	Barriers to Local Residents’ Participation in Coastal Tourism Development in Trang Province *By* Thanin Sangkhaduang and Phattrawan Tongkumchum	227 - 237
I008So	Title	A Comparative Assessment of Risk Management Practices and Travel-Related Risk Perceptions Among Thai Tourist Scuba Divers in Phuket, Thailand *By* Panyaporn Jiamsajjamongkol and Tatiyaporn Jarumaneerat	238 - 252
I009So	Title	Factors Affecting the Efficiency of The Airline Employees *By* Keyi Zhu and Oraphan Decha	253 - 264

I010So	Title	Towards Understanding of Choosing Entrepreneurship as A Career: Conceptual Framework on the Exploration of the Entrepreneurship Education and Personal Trait Factors Impact on Entrepreneurial Intention of Business Management Students *By* Khin Sandar Kyaw, Tharnpas Sattayaraksa, Praman Tepsongkroh, Chanwut Thongkamkaew, Natsamol Jirangvoraphot, Farida Sasha, Thitiphong Ketamon and Joshua Akinlolu Olayinka	265 - 287
ระดับชาติ			
- กลุ่มมนุษยศาสตร์			
Hu-012	เรื่อง	ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม: เนื้อหาและการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564 *โดย* สิริวรรณ นันทจันทูล และสุรีย์รัตน์ บำรุงสุข	288 - 303
Hu-039	เรื่อง	กลวิธีการใช้ภาษาในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach *โดย* วรางคณา สุพรรณชนะบุรี, จริญญา ธรรมโชโต และอลิสา คุ่มเคี่ยม	304 - 318
Hu-126	เรื่อง	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทย *โดย* กันตพงศ์ อินทร์จันทร์ และพาโชค เลิศอัศวภัทร	319 - 329
Hu-157	เรื่อง	การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาทางการเมือง *โดย* วริศรา จินดาผ่อง, คมชาญ อุปถัมภ์ และธนภัทร เต็มรัตนะกุล	330 - 352
Hu-173	เรื่อง	ผลของโปรแกรมตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกต่อสุขภาพจิตผู้สูงอายุ *โดย* ศิรินันท์ ทองดี และสุพัทธ แสนแจ่มใส	353 - 368
Hu-174	เรื่อง	ผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ *โดย* เอมฤทัย กำเนิด, ธีระชน พลโยธา และสุพัทธ แสนแจ่มใส	369 - 383
Hu-184	เรื่อง	ผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* มาธุรี อุไรรัตน์ และวันชัย ธรรมสัจการ	384 - 392

Hu-203	เรื่อง	การพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย *โดย* Kim Hak Hyun, ชิดชนก ยมจินดา และปุณยวัจน์ พรหมหล้า	393 - 403
Hu-207	เรื่อง	พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 *โดย* สุกรี บุญเทพ, หมัดเฟาซี รูบามา และสุพรรณี หมาดยุโส๊ะ	404 - 417
- กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี			
Sc-019	เรื่อง	การศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ *โดย* อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช	418 - 431
Sc-029	เรื่อง	การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกในข้อมูลที่มีมิติสูงโดยใช้การประมาณสองขั้นตอนด้วยวิธี Lasso + MLE และวิธี Lasso + Partial Ridge *โดย* ณิชากร ไทยวงษ์ และวิฐรา พึ่งพาพงศ์	432 - 446
Sc-044	เรื่อง	การพัฒนาเว็บไซต์ร้านขายกาแฟ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร *โดย* นภารัตน์ ชูไพร, สตรีรัตน์ ครุฑนิ่ม, โสรยา บุญมี และเอกรินทร์ วิจิตต์พันธ์	447 - 462
Sc-047	เรื่อง	การระบุเกณฑ์ประเมินสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ กรณีศึกษาของสถาบันการศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง *โดย* ปรัชญา ฟูสิริพงษ์ และชุลีกร นวลสมศรี	463 - 472
Sc-060	เรื่อง	การวิเคราะห์ต้นทุนการให้บริการผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรงด้วยวิธีต้นทุนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา ของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ *โดย* อดินันทร์ มาหามะ, เสกสรร สุธรรมานนท์, นิกร ศิริวงศ์ไพศาล และภาสุรี แสงศุภวานิช	473 - 486

Sc-080	เรื่อง	การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้ภาพถ่ายจากอากาศยานไร้คนขับ: กรณีศึกษา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี *โดย* อารยา พันธ์สวัสดิ์, ขวัญตรี แสงประชาธนารักษ์, เสรี วงส์พิเชษฐ, เจษฎา โพธิ์สม, กานดา สายแก้ว และปุริมพัฒน์ สุขจำนงค์โตกุล	487 - 502
Sc-081	เรื่อง	เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินอย่างง่าย สำหรับการใช้ในปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับปริญญาตรี *โดย* ปรเมศวร์ อ่อนน้อม, จุฑาภรณ์ วรรณภูมิ, ทวี ฉิมอ้อย, มนู เฟื่องฟุ้ง และสายัณห์ ผุดวัฒน์	503 - 516
Sc-107	เรื่อง	เว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษา ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย *โดย* บุญญฤทธิ์ อินทร์คำสอน, ปริญญา ราชวงศ์ และไพฑูรย์ งิ้วทั่ง	517 - 529
Sc-112	เรื่อง	อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ *โดย* ธนากร ภิรัญคำ, พิมพ์ลภัส มีภู่, ศุภนิดา พลมาศ และกิตติพงษ์ สุวรรณราช	530 - 541
Sc-115	เรื่อง	ผลของการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้ที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก *โดย* เจษฎา สุจริตธุระการ	542 - 555
Sc-121	เรื่อง	การพัฒนาสื่อวิดีทัศน์เพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติจังหวัดตาก *โดย* วันชนะ จูบรรจง, วีรเกียรติ จันทรี, นมิดา ซื่อสัตย์สกุลชัย และอภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย	556 - 566
Sc-122	เรื่อง	ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก *โดย* รุ่ง หมูล้อม, อัครชัย สรรพค้า, ยศพร เสือสืบนุ่ม และอภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย	567 - 580
Sc-141	เรื่อง	การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา *โดย* ทรงวุฒิ ใยกะมุข, วรพันธ์ ยวงจันทร์, พงษ์พันธุ์ เฟื่องฟุ้ง, พงฐฉัตร เนียมทรง และภิญญาพัชญ์ ทาสาธนัตย์ตระกูล	581 - 592

Sc-163	เรื่อง	พฤติกรรมการเผาไหม้ร่วมของเชื้อเพลิงไฮโดรชาร์และถ่านหินคุณภาพต่ำโดยการศึกษาการวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อนและจลนพลศาสตร์ *โดย* พัชราภรณ์ อัตโสภณวัฒนา, ตุลาการ เกตุวงษ์และชินธันย์ อารีประเสริฐ	593 - 606
Sc-165	เรื่อง	ตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย *โดย* กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์, ศรันย์ ตันวัฒนะพงษ์,ธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก และอัจฉรา ชินนิยมพาณิชย์	607 - 622
Sc-194	เรื่อง	ผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต *โดย* พิชชานันท์ กินรี, อนุรักษ์ วีระประเสริฐสกุล,เจษฎา สุจริตธุรการ และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช	623 - 636
Sc-197	เรื่อง	การศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต *โดย* ภาวิณี ศรีเรือง, กันตภน ชัยเสนา และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช	637 - 651
Sc-199	เรื่อง	การศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต *โดย* ธันย์ชนก รามจันทร์ และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช	652 - 667
Sc-201	เรื่อง	การพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด *โดย* พีระพัฒน์ แก้วเพชร, ภาณุพงศ์ จันดาหาร, ภาวินี อินทร์ทองและธนพงศ์ นิตยะประภา	668 - 683
Sc-218	เรื่อง	การศึกษาองค์ประกอบธาตุในตัวอย่างดินด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด ร่วมกับเทคนิค Energy Dispersive X-ray Spectroscropy เพื่อประยุกต์ใช้ในทางนิติวิทยาศาสตร์ *โดย* กาญจนาพร สินช่วยปราบ, ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง,ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี, อรทัย เขียวพุ่ม และปิยาภา จันทร์มล	684 - 693
Sc-235	เรื่อง	การศึกษาเปรียบเทียบการประมาณค่าจากตัวแบบการถดถอยสำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่มที่มีการแจกแจงแบบเบตา *โดย* ธัญพิชชา ยอดแก้ว และอนุภาพ สมบูรณ์สวัสดี	694 - 709

- กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ

Hel-082	เรื่อง	ผลของสารเคลือบพื้นผิว 3 ชนิดต่อการรั่วซึมระดับจุลภาคของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ *โดย* มนต์ชนก จงบุญเจือ, ขวัญชนก อยู่เจริญ และศิริจันทร์ เจียรพุฒิ	710 - 723
Hel-085	เรื่อง	ผลของโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง *โดย* ปิ่นอนงค์ ศรีสุวรรณ, ภัทราภรณ์ เต็งโรจน์นภาพร และอโศก คชตุ้ง	724 - 735
Hel-089	เรื่อง	ผลของการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบร่วมกับยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟต่อค่าความแข็งแรงพันธะกดออกของวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบกับเดือยฟันไฟเบอร์ *โดย* ปรางทิพย์ สุขศรีจักรวาฬ และวิบุลย์ ไพศาลกอบฤทธิ์	736 - 751
Hel-095	เรื่อง	โฟมนิกเกิลเคลือบไทเทเนียมไดออกไซด์เพื่อย่อยสลายสีย้อมอินทรีย์และกำจัดแบคทีเรียในอากาศ *โดย* ณัฐชา เจริญใหญ่, นันทกาญจน์ มุรศิต และสมพงศ์ โอทอง	752 - 761
Hel-110	เรื่อง	การพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time สำหรับระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินในผู้สูงอายุเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี *โดย* ปวีณา ลิมปิทีปราการ, พัจนภา ธานี, ปณิย ขีนทัพไทย และปัณฑิตา สุขุมาลย์	762 - 774
Hel-114	เรื่อง	ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี *โดย* สุจิตรา สุคนธมัต, ณัฐวดี จันคำ, ภัทรวริน สามารถ และสุกัญญา แซ่หลิม	775 - 790
Hel-116	เรื่อง	ผลของกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชน ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน *โดย* ณิชรัตน์ ป้องแก้ว, สามารถ ใจเตี้ย และสิวลี รัตนปัญญา	791 - 804
Hel-124	เรื่อง	การศึกษาลายพิมพ์ดีเอ็นเอเพื่อแยกความแตกต่างของกุ่มบกและกุ่มน้ำ *โดย* พุทธิดา เทพนรรัตน์, พินภัทร ไตรภัทร, ณัฐชยา เชี่ยงฉิน, พรนภา เจริญกิจ, สุชาดา สุขหร่อง และประวิทย์ อัครเสรีนนท์	805 - 812

Hel-129	เรื่อง	ความเข้ากันได้ทางชีวภาพระหว่างเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลชนิดก่อตัวด้วยแสงกับเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์แอล 929 *โดย* ธนกันต์ จิวะเจริญ, จิตติมา ลัคนากุล, นิรดา ธเนศวร และสรสัณห์ รังสิยานนท์	813 - 827
Hel-139	เรื่อง	การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของจันทน์เทศและจันทน์ขาวด้วยเทคนิคแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี *โดย* กนกอร วัฒนพรชัย, รัตนา ผดุงรักษ์วิทยา, ประวิทย์ อัครเสรีรนนท์ และขจี ปิลกศิริ	828 - 835
Hel-164	เรื่อง	ผลของสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์ต่อปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ *โดย* ณัฐธิดา โชควัฒนพรชัย และศิริจันทร์ เจียรพุฒิ	836 - 847
Hel-172	เรื่อง	ผลของน้ำยาบ้วนปากโพรไบโอติกที่มีส่วนผสมของกัญชาต่อการลดสารสื่ออักเสบทูเมอร์เน็คโครติกแฟคเตอร์อัลฟ่า *โดย* ณัฐพล นิสภา, มาลัย ทวีโชติภัทร์ และสรสัณห์ รังสิยานนท์	848 - 861
Hel-188	เรื่อง	แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในลุ่มน้ำแม่พร้าว บ้านงิ้ว เฆ่าตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ *โดย* กฤช เขตอนันต์, สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร และจรวยพร ชาวขัด	862 - 876
Hel-205	เรื่อง	การพัฒนารูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ ในการลดความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน: กรณีศึกษาโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา *โดย* ฮารีปีน มิสลิมิน และพงศ์เทพ สุธีรวุฒิ	877 - 891
Hel-212	เรื่อง	การวิเคราะห์ระบบไม้ค้ำยันเพื่อเลือกใช้และเป็นแนวทางในการออกแบบไม้ค้ำยันที่เหมาะสมกับไม้ขุดล้อมขนาดต่าง ๆ *โดย* นภัสสรา ลัฐิกาพงศ์ และดร.อรวลี อมรลีตระกูล	892 - 906
Hel-215	เรื่อง	การกำหนดขอบเขตเชิงเนื้อหาและตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ กรณีการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม *โดย* ซัลซาบีล สะแม และเพ็ญ สุขมาก	907 - 919

Hel-221	เรื่อง	ปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา *โดย* อินทิตา อ่อนลา, อัจฉริยาพร ชุมสงฆ์, อินทหวา คำโยธา, อริศรา ปลื้มใจ, อามิส โสภารัตน์, อาริญา ชัยทอง, อาริยา เสียงเพราะ, อารีรัตน์ ประจงจิตร, เอกรินทร์ พรมสุวรรณ และเรืองฤทธิ์ โทรพันธ์	920 - 932
Hel-223	เรื่อง	การผลิตตุ๊กตาดินเผาจากกากตะกอนน้ำประปา *โดย* เกียรติกุล แกล้วกล้า, เบญจมาศ นิลศิริ, พัชรัตน์ โคตรโสภา, เพ็ญนภา คำมัจฉา, รจฤดี โชติกาวินทร์, ธรรมวัฒน์ อุปวงษาพัฒน์ และประยุกต์ เดชสุทธิกร	933 - 944
Hel-227	เรื่อง	นวัตกรรม เรื่อง Development of an online patient visit request system in a hospital (ระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์) *โดย* ณัฐวดี เสตพันธ์, ดาริกา วงศ์พิทักษ์, ทักษพร หลุมทอง, ธนัยพร ผาเหลา, ธัญลักษณ์ ศรีรักษา, ธันยพร สมศรี, นนทิยา ลุนาบุตร, นภสร พรมทา, นริศรา นิธิทรัพย์, นันทวรรณ วงษ์ศิลป์, อนุศร การะเกษ และทัตภณ พละไชย	945 - 959
Hel-233	เรื่อง	เสื้อกั๊กพักไหล่ *โดย* มณฑาทิพย์ ยศโยค, เฟื่องลดา ศรีชัย, ภัทรวดี สุขศิริ, เพ็ชรรัตน์ ลือเดช, เพชรลัดดา รอดรัตน์, มณฑกานต์ ขุนพรม, มาริสา กาญจนสุวรรณ์, เยาวเรศ เจริญวงศ์, รัชดา บุญภักดี และจงลักษณ์ ทวีแก้ว	960 - 970
- กลุ่มสังคมศาสตร์			
So-011	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง *โดย* ธนวัฒน์ รัศมี และวิไลลักษณ์ เรืองสม	971 - 987
So-027	เรื่อง	การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 *โดย* สุกัญญา มิตรเมฆ และเทพศักดิ์ บุณยรัตพันธุ์	988 - 1004

So-030	เรื่อง	ทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม *โดย* ณัทมนภรณ์ หัสภาค, พิมพ์ชนก ยศพล, อาทิตยา โพธิวงษ์, ทิพย์นภา พลอยประเสริฐ, นาเดีย จารู, พีรวัฒน์ ทัศนะ, ชลธร จันทะโสต และเนตร์ศิริ เรืองอริยภักดิ์	1005 - 1020
So-037	เรื่อง	ปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโครงการคัดกรองความเสี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลาม และประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา *โดย* วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, นุกูล ชิ้นฟัก, อดิศักดิ์ หวานใจ, เทพกร พิทยานันท์, ขนิษฐา สวนแสน, ธนา มณีพฤกษ์ และวารุณี ธรรมเจริญศักดิ์	1021 - 1034
So-038	เรื่อง	การติดตามการดำเนินโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพ ด้วยวิธีการถอดบทเรียน กรณีศึกษาโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ ลดความเสี่ยงการเสียชีวิตของแม่ ในเขต 12 สงขลา *โดย* นุกูล ชิ้นฟัก, วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, นิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว, ขนิษฐา สวนแสน, อดิศักดิ์ หวานใจ, สุนิตดา ชูสวัสดิ์, เริงฤทัย หลีเส็น และสามารถ วราดิศรัย	1035 - 1046
So-052	เรื่อง	การส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชนในตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา *โดย* ภัทรพร คุนาพงษ์กิติ, เทวิกา เบ็ญจวรรณ และปรัชญา วาทะสิทธิ์	1047 - 1050
So-066	เรื่อง	หรือเราจะช่างมันกับคนช่างแม่ง?: จากความถอยหลังเข้าคลองถึงญาณวิทยาที่ต้องการ *โดย* ฮากิม สุดินปรีดา	1051 - 1068
So-071	เรื่อง	ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ *โดย* วรา บุญพันธ์, ฐิติรัตน์ สุตราม และจิตกรี บุญโชติ	1069 - 1091

So-166 เรื่อง การศึกษาศักยภาพการพัฒนาที่ดินสิทธิการเช่าศูนย์คมนาคม พหลโยธิน 1092 - 1109
โดย วีรวิชญ์ เมษะเลิศสิทธิ์ และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์

So-232 เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ศึกษากรณีการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ 1110 - 1129
โดย ธีรชญาน์ ศิริชัชวาลวงศ์, จิระพงค์ แก้วบัว และพัตรธีรา สุวรรณวงศ์

So-237 เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการยุติการตั้งครรภ์โดยชอบด้วยกฎหมายศึกษาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 มาตรา 305 1130 - 1140
โดย เชิดพงศ์ จินดาสุวรรณ์ และสามารถ วราดิศัย

So-108 เรื่อง การสำรวจความพึงพอใจในการบริหารจัดการองค์กรกรณีศึกษาอำเภอกาบัง จังหวัดยะลา 1141 - 1154
โดย เวทพิสิฐ รัตนสำเนียง, อาทินัดดา จันทรภรณ์, กนิษฐา สมัครกิจ, จารุณี เอกกุล, วริศา บัวทอง และวัชระ ขาวสังข์

So-086 เรื่อง สารให้กำลังใจของวง BTS (ฉบับแปลภาษาอังกฤษ): ภาพพจน์และจินตภาพ 1155 - 1169
โดย สุไรดา ละใบจิ, ไซนับ อินตันยะฟาร, นุสรีน อีบูหะมะ, มาลีฮะ มะดือเร๊ะ, รูซีดา เจ๊ะแม และวันทนี แสงคล้ายเจริญ

So-120 เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา 1170 - 1180
โดย ประสิทธิ์ รักนุ้ย, วนิดา เหมือนจันทร์, สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และไพรัตน์ ฉิมหาด

So-156 เรื่อง “ปลาร้า ปลาแดก” การนิยามความหมายและการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านอาหารของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ 1181 - 1196
โดย เก็ตถวา บุญปราการ, เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, อภิรักษ์ จันทวงศ์, ธรรมนูญ บุญปราการ, อรัญญา ทิพย์อักษร, อุทร ทิพย์อักษร, นันทรัฐ สุริโย และนันทิยารัตน์ สุริโย

So-167 เรื่อง ประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ในการบริหารและการบริหารงานบุคคล: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 1197 - 1209
โดย อนิวัช แก้วจำนงค์ และฐิรดา กาลสงค์

So-170 เรื่อง ผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน กรณีศึกษา เกม RoV 1210 - 1219
โดย นฤนาท เสาะการ และตำหนัก มะโหฐาน

So-195 เรื่อง ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล 1220 - 1236
โดย หมัดเฟาซี รูบามา, จิตกรี บุญโชติ, นพวัลภ์ มงคงศรี, คารม บัวผัน และไกรษร วงศ์พรัด

So-220 เรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 2) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร 1237 - 1250
โดย เฉลิมศักดิ์ บุญนำ และสุนิสา เชาวน์เมธากิจ

So-093 เรื่อง การศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมืองจากการเปลี่ยนแปลงระบบขนส่งมวลชนตามนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองขอนแก่น 1251 - 1265
โดย ธนารัตน์ มงคลมะไฟ และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์

So-058 เรื่อง การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของย่านที่มีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 1266 - 1281
โดย พิชญธิดา วัตตธรรม และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์

So-130 เรื่อง การบริหารจัดการองค์กร ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ 1282 - 1294
โดย ซูนีต้า มามุ, มารียะห์ อุมา, รอกีเยาะ สะมะ, มารดูวานีห์ บินวาแม, ไลลา ระสอปุ และวัชระ ขาวสังข์

So-236 เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 1295 - 1310
โดย ธีรชญาน์ ศิริชัชวาลวงศ์, คัมภีร์ ทองพูน และสุกรี บุญเทพ

- กลุ่มการศึกษา

Ed-010 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 1311 - 1326
โดย ปิยะณัฐ หมื่นวงศ์ และจรัส อติวิทยาภรณ์

Ed-015 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 1327 - 1342
โดย สุวิทย์ ขำคล้าย และจรัส อติวิทยาภรณ์

Ed-016 เรื่อง การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 1343 - 1355
โดย ปฐมาภรณ์ สานุกูล และเชาวนี แก้วมโน

Ed-017 เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 1356 - 1372
โดย รุ่งนภา ละออกอ และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

Ed-020 เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช 1373 - 1385
โดย อารบี ทองศรีนุ่น และจรัส อติวิทยาภรณ์

Ed-022 เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา 1386 - 1399
โดย นิรัชชา คงประดิษฐ์ และจุฑารัตน์ คชรัตน์

Ed-023 เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 1400 - 1417
โดย นูรอายูนี เจ๊ะมะ, ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ และสาวิตรี เตโชชะ

Ed-024	เรื่อง	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ *โดย* เสาวณี แก้วสามสี และจุฑารัตน์ คชรัตน์	1418 - 1433
Ed-025	เรื่อง	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 *โดย* ปาริฉัตร นวนทอง และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	1434 - 1449
Ed-028	เรื่อง	การพัฒนาแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร *โดย* เทิดพงษ์ คงแก้ว, เมธี ดิสวัสดิ์ และธนิยา เยาดำ	1450 - 1464
Ed-031	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตชุมพร *โดย* อนุรักษ์ ปักการะนัง, เจนวิทย์ ดิษขนาน, สันติพร เชื้อไทย, ดามพ์ สุขสุวานนท์, เฉลิมพล ก่อกิจเถกิงกูล, พิชัย ผิวคราม และธเนศพล สุดสด	1465 - 1476
Ed-032	เรื่อง	การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล *โดย* เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, จุฑารัตน์ คชรัตน์, สายสุดา สุขแสง, กฤษฎา มงคลศรี, ปิยดา จิงวังสะ และรัชนี ทองเงิน	1477 - 1493
Ed-033	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต *โดย* พัณณิภา ขวัญนิมิต, อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช และอนุรักษ์ ประเสริฐสกุล	1494 - 1504
Ed-034	เรื่อง	ผลการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต *โดย* จารุวรรณ บรรณกิจ และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช	1505 - 1515

Ed-035	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต *โดย* ปิยะฎา สิทธิศักดิ์, อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช และเจษฎา สุจริตธุระการ	1516 - 1529
Ed-036	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต *โดย* ศุภมาส ทองคำ, อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช และกัณตภน ชัยเสนา	1530 - 1544
Ed-138	เรื่อง	รูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา *โดย* ปาริฉัตร ไกรสนาม, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และเมธี ดิสวัสดิ์	1545 - 1559
Ed-140	เรื่อง	การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 *โดย* อานีตา โส๊ะแห และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	1560 - 1575
Ed-040	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ จังหวัดภูเก็ต *โดย* สุดารัตน์ พูลทรัพย์ และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช	1576 - 1587
Ed-042	เรื่อง	การศึกษาปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงานในภาคอุตสาหกรรม กรณีศึกษาสาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา *โดย* จรรยวรรธน์ ตัณฑ์เจริญรัตน์ วุฒิจำนงค์, มาลัยพร วงค์แก้ว, สุกฤตา ปรีชาว่อง และขวัญฤทัย รอบุญ	1588 - 1601

Ed-214	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* ฤดีรัตน์ ลอองแก้ว, ศิริภา จันทร์เกื้อ, วิมล งามยิ่งยวด และจิตรพงษ์ เจริญจิตร	1602 - 1616
Ed-054	เรื่อง	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 *โดย* อัญชนา กัลยาเรือน, นิรมล พลแพงขวา และขวัญธิดา หลานเศษฐา	1617 - 1627
Ed-055	เรื่อง	แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 *โดย* อานัส รุ่งวิทยพันธ์ และเชาวนี แก้วมโน	1628 - 1643
Ed-056	เรื่อง	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 *โดย* วริทธิ์สิน ไชยอัษฎาพร และสุดาพร ทองสวัสดิ์	1644 - 1661
Ed-057	เรื่อง	แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ASSURE Model วิชาการงานอาชีพ ของครูผู้สอนในจังหวัดเชียงราย *โดย* รักชนก อินจันทร์, ชญานิน วังตาล และกฤษณกัณฑ์ ภาโพธิรัตน์	1662 - 1675
Ed-059	เรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล *โดย* ปิยรัตน์ ณ นคร และสุดาพร ทองสวัสดิ์	1676 - 1690
Ed-062	เรื่อง	การใช้สื่อวีดีทัศน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “พืชน่ารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย *โดย* ปรียาภรณ์ จงฉิม และสุภาภรณ์ จันปาน	1691 - 1701
Ed-063	เรื่อง	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 *โดย* พนิดา อินทรเหมือน, เชาวนี แก้วมโน และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	1702 - 1715

Ed-064	เรื่อง	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 *โดย* นันทิยา คงเมือง และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	1716 - 1731
Ed-065	เรื่อง	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 *โดย* สุฑาวรรณ สอนแก้ว, นิรันดร์ จุลทรัพย์ และจรัส อติวิทยาภรณ์	1732 - 1749
Ed-067	เรื่อง	การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 *โดย* เพชรรัตน์ เอียดสุย และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	1750 - 1762
Ed-069	เรื่อง	องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล *โดย* วรรณวัฏ ณ พัทลุง และสุดาพร ทองสวัสดิ์	1763 - 1779
Ed-073	เรื่อง	ปัจจัยการรับรู้ แรงจูงใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา *โดย* จุรีลักษณ์ หมีดนุ้ย, อมิตา หมัดส่าและ และโกมลมณี เกตตะพันธ์	1780 - 1793
Ed-084	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี *โดย* พณพณ สาวิโรจน์, ชัชวาล อภัยพลชาญ และคณิต พงษ์พิริยะเดชะ	1794 - 1805
Ed-088	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ *โดย* เอมวิกา ผาดศรี, เรวดี มากศรทรง, อิสราภรณ์ ทองสมนึก และปิยวัฒน์ เนียมมาลัย	1806 - 1816
Ed-091	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน *โดย* ฟิรดาว สะแลแมง และนุชนาถ เต็มดี	1817 - 1829

Ed-094 เรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการ ของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล 1830 - 1847
โดย สุณี อุปมา, เชาวนี แก้วมโน และประภาศ ปานเจี้ยง

Ed-097 เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1848 - 1864
โดย คชาภรณ์ เมฆม่วงแก้ว, วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน และอมลวรรณ วีระธรรมโม

Ed-098 เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 1865 - 1879
โดย จิรวรรณ มีภูมิ และเชาวนี แก้วมโน

Ed-099 เรื่อง การเปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 1880 - 1891
โดย ปัฐมาภรณ์ วิหาสุวรรณ์ และเชาวนี แก้วมโน

Ed-100 เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 1892 - 1903
โดย ไกรฤกษ์ วิหาสุวรรณ์ และสุดาพร ทองสวัสดิ์

Ed-101 เรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง 1904 - 1919
โดย อภิญญา สงนุ้ย และเชาวนี แก้วมโน

Ed-105 เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่มของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1920 - 1934
โดย นิลุบล ศิลปธนู, ชวนพิศ ชุมคง และพัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล

Ed-113 เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ 1935 - 1946
โดย มูฮำหมัดรุซลัน ลือบากะลูติง และนิรันดร์ จุลทรัพย์

Ed-118 เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1947 - 1962
โดย กฤษณะ โต๊ะดำ, กิตติธัช คงชะวัน และวิภาฤดี วิภาวิน

Ed-131 เรื่อง การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 1963 - 1978
โดย ปริยารัตน์ วรรณกาญจน์ และรุ่งทิพย์ ปราโมทย์พันธุ์

Ed-133 เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 1979 - 1993
โดย นุชนาฏ จันทร์ดี, อมลวรรณ วีระธรรมโม และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน

Ed-134 เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 1994 - 2006
โดย ทัศนีม ดอแว, พัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล และชัชวีร์ แก้วมณี

Ed-136 เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2007 - 2019
โดย เสาวลักษณ์ ผุดแป้น, ชัชวีร์ แก้วมณี และพัศเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล

Ed-137 เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 2020 - 2037
โดย จิรัตญา พรหมสมปาน และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

Ed-143 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา 2038 - 2050
โดย หะดีดะฮ หมัดศิริ และกรุณา แดงสุวรรณ

Ed-144 เรื่อง สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 2051 - 2073
โดย ธีธัช เหมือนพรรณราย และรุจิราพรรณ คงช่วย

Ed-154 เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา
โดย จันทร์จิรา ดินเตบ, สิรีธร ถาวรวงศา และวิภาพรรณ วัฒนศักดิ์ภูบาล 2074 - 2084

Ed-155 เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทานโดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
โดย งามตา ทุ่งยอ, สิรีธร ถาวรวงศา และพนัชกร พิทธิยะกุล 2085 - 2096

Ed-145 เรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6
โดย หนึ่งฤดี ศรีสุวรรณ์, เสาวรส ยิ่งวรรณะ และธนิยา เยาดำ 2097 - 2111

Ed-146 เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
โดย กิตติพัฒน์ เพชรสี่หมื่น, ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม และเมธี ดิสวัสดิ์ 2112 - 2128

Ed-147 เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราชตอนสมิงพระรามอาสาด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล
โดย เสาวลักษณ์ สลักศร และเจรจา บุญวรรณโณ 2129 - 2138

Ed-148 เรื่อง การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
โดย อนาวิน อาจเส็ม, บุญโรม สุวรรณพาหุ, พวงสร้อย วรกุล และจิระวัฒน์ ตันสกุล 2139 - 2150

Ed-149 เรื่อง การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
โดย ทิฏฐา สุวรรณกิจ, มาโนช ดินลานสกูล และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน 2151 - 2168

Ed-151	เรื่อง	ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 *โดย* อุปสรา สิทธิพงษ์ และจรัส อติวิทยาภรณ์	2169 - 2184
Ed-152	เรื่อง	การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 *โดย* สุภัชชา เอียดมุสิก และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	2185 - 2200
Ed-158	เรื่อง	การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ *โดย* ทิพยวิมล แซ่เห้ง, ณัชชา มหปุญญานนท์ และวัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน	2201 - 2218
Ed-159	เรื่อง	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 *โดย* สิริฉัตร รัตนสุวรรณ์ และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	2219 - 2234
Ed-160	เรื่อง	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 *โดย* กมลชนก ราชสง และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	2235 - 2248
Ed-161	เรื่อง	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ *โดย* ฝาริด หมันหลี และนิรันดร์ จุลทรัพย์	2249 - 2263
Ed-168	เรื่อง	รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 *โดย* ภัทรภร ลิ่มเจริญ, วิภาฤดี วิภาวิน และชวนพิศ ชุมคง	2264 - 2276
Ed-171	เรื่อง	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 *โดย* ธนนภัทร ยศดำ และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	2277 - 2293

Ed-175 เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ 2294 - 2310
โดย อาเฟียต สัตยดำรง และจรัส อติวิทยาภรณ์

Ed-177 เรื่อง การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2311 - 2323
โดย จันทิมา แหล่หู, วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน และกิตติธัช คงชะวัน

Ed-178 เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร 2324 - 2339
โดย สถาพร ปิ่นทอง, ณรงค์ พิมสาร และเสวียน เจนเขว้า

Ed-180 เรื่อง การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2340 - 2353
โดย ทิพย์สุดา ชูบุญส่ง, กิตติธัช คงชะวัน และนพเก้า ณ พัทลุง

Ed-181 เรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 2354 - 2368
โดย พนิดา รัษฎาเพชร และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

Ed-183 เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 2369 - 2384
โดย มนต์ธิดา นุ่นเกลี้ยง และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

Ed-185 เรื่อง การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย 2385 - 2400
โดย ชนัสนันท์ กัญชนะ และเกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ

Ed-186 เรื่อง การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 2401 - 2413
โดย นุจรินทร์ หมัดหลี, ณัชชา มหปุญญานนท์ และเมธี ดิสวัสดิ์

Ed-187	เรื่อง	แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ *โดย* พิชาติ แก้วพวง, ณรงค์ พิมสาร และเสวียน เจนเขว้า	2414 - 2431
Ed-190	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 *โดย* กัลชิญา ทองหัตถา และจรัส อติวิทยาภรณ์	2432 - 2445
Ed-196	เรื่อง	การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 *โดย* ฉัตรชลิกา หัสเขต, มีชัย ออสุวรรณ และสุดารัตน์ สารสว่าง	2446 - 2458
Ed-198	เรื่อง	ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 *โดย* มณฑวรรณ ภู่ทอง	2459 - 2473
Ed-210	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก *โดย* ทิพย์ธารา มาแปง และพิชาติ แก้วพวง	2474 - 2485
Ed-211	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล *โดย* เกศกาญจน์ ทองจันทร์แก้ว และจรัส อติวิทยาภรณ์	2486 - 2503
Ed-213	เรื่อง	การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 *โดย* จิระภา ธรรมนำศีล	2504 - 2526
Ed-219	เรื่อง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล *โดย* เพชรพิศา เซ่งลอยเลื่อน และจรัส อติวิทยาภรณ์	2527 - 2543

Ed-068	เรื่อง	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล *โดย* ณัฐชา สุกิจประภานนท์ และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร	2544 - 2558
Ed-150	เรื่อง	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 *โดย* นภิสา หะยีวาจิ, นพเก้า ณ พัทลุง และอภิรัตน์ดา ทองแกมแก้ว	2559 - 2570
Ed-224	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหารโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล, ณัฐกา นาเลื่อน, นิอัสมะ สาแม และจิตรพงษ์ เจริญจิตร	2571 - 2583
Ed-225	เรื่อง	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ *โดย* ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล, ณัฐกา นาเลื่อน, จิณัชญ์ดา วิทยาพันธ์ประชา และศิริมน ชูทอง	2584 - 2596
Ed-226	เรื่อง	การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย *โดย* อนงค์นาถ เคนโพธิ์	2597 - 2613
Ed-234	เรื่อง	ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, ปกรณ์ ลิ้มโยธิน, อภิรักษ์ จันทวงศ์, จิตกรี บุญโชติ, คัมภีร์ ทองพูน, อับดุลเราะมัน มอลอ, พัตรธีรา สุวรรณวงศ์, หมัดเฟาซี รูบามา, สุกรี บุญเทพ, นพวัลภ์ มงคลศรี, ธนา มณีพฤกษ์, พิทยาภรณ์ พัฒโน, ปฏิพัฒน์ กิตติโชควัฒนา และเพชรดาว เพชรสันทัด	2614 - 2624
- กลุ่มบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว			
Bu-153	เรื่อง	ปัจจัยเชิงมหภาคภายในประเทศที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค *โดย* ประภัสสร คำสวัสดิ์	2625 - 2634

Bu-001	เรื่อง	ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* นาตยา โชติกุล, คณิดา ไกรสันติ, พิมพ์พิศา พันธรักษ์ และเกศฤดี ริยาพันธ์	2635 - 2651
Bu-002	เรื่อง	กลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ *โดย* พิเชษฐ์ สิทธิโชคสกุลชัย	2652 - 2669
Bu-182	เรื่อง	รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาอย่างยั่งยืน *โดย* พิฑูรย์ ทองฉิม, นิศาชล สกุลชาญณรงค์, อรุณพร อธิมาตรไมตรี, วิมล งามยิ่งยวด, สายสุดา สุขแสง และพรเพ็ญ อำนวยกิจ	2670 - 2681
Bu-003	เรื่อง	การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี *โดย* วราภรณ์ นาคใหม่, สุภานันต์ จันทร์ตรี, ฐิติธนา ไตรสิทธิ์ และชาญชัย ชูทุ่งยอ	2682 - 2691
Bu-008	เรื่อง	คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร *โดย* ชลธี อยู่สวัสดิ์ และศศิประภา พันธนาเสวี	2692 - 2714
Bu-021	เรื่อง	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี *โดย* พัฒนรัตน์ โอภาสพินิจ, ศุภศักดิ์ เงาประเสริฐวงศ์ และบุญทา ชัยเลิศ	2715 - 2727
Bu-041	เรื่อง	อิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี : หลักฐานจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ *โดย* เวียรยา กาญจนวัฒนา, ไพฑูรย์ อินต๊ะขัน และพรชนก ทองลาด	2728 - 2744
Bu-043	เรื่อง	ผลของการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด *โดย* ศรัณยพงศ์ เที่ยงธรรม	2745 - 2756

Bu-045 เรื่อง การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี 2757 - 2767
คณิดา ไกรสันติ, เก่งกาจ สหะวิริยะ, คุณานนต์ ทองคำ, มณีรัตน์ รัตนพันธ์, วรรณิดา ไชยการณ์ และนาตยา โชติกุล

Bu-046 เรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา 2768 - 2777
โดย พรรณปพร จันทร์ฉาย และอรอุษา อ่องสุวรรณ

Bu-048 เรื่อง การศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่ม 2778 - 2788
โดย ณฐมน เสมือนคิด

Bu-049 เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในโครงการสหกิจศึกษา 2789 - 2803
โดย ไฮดา สุดินปรีดา

Bu-050 เรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2804 - 2818
โดย วนิดา ทองคำโฮ้ง, จตุรภัทร วงศ์สิริสถาพร และปริยนุช ปัญญา

Bu-061 เรื่อง การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก 2819 - 2835
โดย ธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก, สิริมา บูรณ์กุศล, ยุพดี ทองโคตร และกนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์

Bu-083 เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิต นักออกแบบผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค จังหวัดมุกดาหาร 2836 - 2849
โดย ปูริดา วิปัชชา และอนุชา แพ่งเกษร

Bu-072 เรื่อง การโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ 2850 - 2865
โดย นาซียะฮ์ มะหมัด, สุภาพร ดิสวัสดิ์ และโกมลมณี เกตตะพันธ์

Bu-074 เรื่อง ปัจจัยประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ กรณีศึกษา Shopee ในจังหวัดสงขลา 2866 - 2882
โดย นัสรีน มะรานอ, นาถฤดี สุขสวัสดิ์ และโกมลมณี เกตตะพันธ์

Bu-075 เรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา 2883 - 2899
โดย นิศรานาฎ วารีเพชร, สิริโชค ไชยสกุล และโกมลมณี เกตตะพันธ์

Bu-076 เรื่อง ปัจจัยทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาลในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาผู้ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม 2900 - 2917
โดย สุจิตรา พรหมพฤกษ์, สุรารักษ์ ยัสสระ และโกมลมณี เกตตะพันธ์

Bu-077 เรื่อง การยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน ในเขตจังหวัดสงขลา 2918 - 2937
โดย ณัทริกา จันทร์ยก, วนัชพร ประสมพงษ์ และโกมลมณี เกตตะพันธ์

Bu-078 เรื่อง ปัจจัยค่านิยม และปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2938 - 2954
โดย สมฤทัย เส็นหมาน, สร้อยทิพย์ ผดุงเดช และโกมลมณี เกตตะพันธ์

Bu-087 เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา 2955 - 2967
โดย อรนี ยะโก๊ะ, นิธิศ ไพบูลย์ และวิลาวัลย์ จันทร์ศรี

Bu-092 เรื่อง ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีและผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย 2968 - 2981
โดย เพ็ญพิสุทธิ์ เตชะ, สุขเกษม ลางคุลเสน
และณัฐนันท์ ฐิติยาปราโมทย์

Bu-102 เรื่อง กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 2982 - 2993
โดย นิพนธ์ ป้านภูมิ, ศรัญญู สะแต, ธีธัช มาสง, ธนัช พิทยาพงศกร
และวัชระ ขาวสังข์

Bu-104 เรื่อง การศึกษาส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส 2994 - 3007
โดย มูรัมมะ อีซอ, ซูวัยดา จะนะ, กูมิสบะห์ โตะกูตือเงาะ,
ปาตีหะ ยีตาเห, คอยรุดดีน อารง และวัชระ ขาวสังข์

Bu-106 เรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานีและสาขาจังหวัดปัตตานี 3008 - 3019
โดย อามีเน๊าะ ดอเลาะ, สุรียานี มะยูโซะ, ณัชชา แก้วถาวร,
อับดุรเราะห์มาน อาแว, นาฟีซะห์ สุหลง, และวัชระ ขาวสังข์

Bu-103 เรื่อง ความพึงพอใจต่อการใช้บริการร้านเคเอฟซีของผู้ใช้บริการในสาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3020 - 3034
โดย สายฝน ชัยมงคลอนันต์, ศิริรัตน์ โพธิสงค์ และวาทินี พันธุ์ที

Bu-125 เรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 3035 - 3049
โดย ปรินทร์ญาดา อาแว, วัลลี แซ่พั่ง, นัซรียะห์ แม,
ต่วนโซ๊ะ โตะรายอ และวัชระ ขาวสังข์

Bu-128 เรื่อง พฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 3050 - 3061
โดย กานต์พิชชา เทียมราษฎร์, นวพรรษสรณ์ ทองเฟื่อง,
เกียรติศักดิ์ ศรีบำรุง และอรรณพ ต.ศรีวงษ์

Bu-142 เรื่อง อิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม 3062 - 3082
โดย เพ็ญสิริ เอกพัฒนกุล, อนันธชัย รอดสิน และธนภัทร เต็มรัตนะกุล

Bu-162 เรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง ตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน 3083 - 3094
โดย วันวิสาข์ พลอย อินสว่าง, สุธิรา ปานแก้ว, ดุสิตพร ฮกทา,
พีรวิชญ์ สิงฆาฬะ และจันทิวรรณ สมาธิ

Bu-176 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 3095 - 3108
โดย สิทธิพัทธ์ เลิศศรีชัยนนท์ และณัฐพัชร์ วิเศษพานิช

Bu-191 เรื่อง อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 3109 - 3127
โดย อุษา ศรีไชยา, กิตติคุณ แสงนิล และสุเมธ แก้วแพรก

Bu-070 เรื่อง ส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารสายการบินไทยวัย Baby Boomer ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย 3128 - 3140
โดย อาทิตติยา แสงจันทร์, เนตร์ศิริ เรืองอริยภักดิ์,
ศิริพร สุ่มประดิษฐ, วรรณิกา สงค์เคราะห์, วรรณ์พิมล อ่อนจันทึก,
ปรียาภัทร แสงงาม และฟิตรีน่า นาวีเยาะ

Bu-192	เรื่อง	ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* สุธิรา ปานแก้ว, วันวิสาข์ พลอย อินสว่าง, ชลิต เฉียบพิมาย, อมรรัตน์ สุทธิธรรมมานนท์ และดุสิตพร ฮกทา	3141 - 3150
Bu-193	เรื่อง	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ *โดย* นวรัตน์ ผิวนวล	3151 - 3168
Bu-202	เรื่อง	ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า Social Commerce ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (Covid-19) *โดย* นันทวดี ทองจันทร์, อนุสรา พรหมศร และวิลาวัลย์ จันทร์ศรี	3169 - 3182
Bu-204	เรื่อง	ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในส่วนประสมทางการตลาดศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร *โดย* พัชรศักดิ์ จันทะชารี, ณรงค์ปกรณ หงศาลา, นัทธพงศ์ ลัทธพินันท์ และนนชัย ศานติบุตร	3183 - 3196
Bu-206	เรื่อง	การลดความสูญเปล่าในกระบวนการผลิตและขายไก่ทอด *โดย* นภสร โพธ์พักตร์ และถิรนันท์ ทิวาราตรีวิทย์	3197 - 3207
Bu-208	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนยะลา อำเภอเมืองยะลา กรณีศึกษา บริษัท ชับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรันซ์ *โดย* นฤภัค ศักดาอชิรากร, นูลัยลา วานิ, ฟารีดา ชื่นอุรา, กามารูดิง เจะแซ, มูบารัฐ แวหะมะ และวัชระ ขาวสังข์	3208 - 3219
Bu-209	เรื่อง	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* วารีพร ชูศรี, จุฑามาศ พรหมมนตรี, บุตรี บุญโรจนพงศ์, นลินี อึ้งคุณากูล และปิยาพัชร สันเจริญ	3220 - 3234
Bu-216	เรื่อง	ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของร้าน Castella Taiwan *โดย* มณีนุช ไชยวัน, เอกณรงค์ วรสีหะ, วิมลศรี แสนสุข, จิราภรณ์ บุญยิ่ง, เย็นจิต คงปาน และวรีญา คลังแสง	3235 - 3245

Bu-222 เรื่อง การออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ตำบลคลองกู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 3246 - 3261
โดย ปทุมวรรณ ทองตราชู, มณีรัตน์ รัตนพันธ์, กันย์ณิภัฐ สุวรรณอ่อน, ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, สิริลักษณ์ ทองพูน, จักรเกียรติ์ เมธานัย, ภัทรินทร์ ทางรัตนสุวรรณ, คณิดา ไกรสันติ และเชิดชัย มีบุญ

Bu-228 เรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา 3262 - 3271
โดย กันย์ณิภัฐ สุวรรณอ่อน, มณีรัตน์ รัตนพันธ์, ปทุมวรรณ ทองตราชู, จักรเกียรติ์ เมธานัย, ประสิทธิ์ รัตนพันธ์, สิริลักษณ์ ทองพูน, ภัทรินทร์ ทางรัตนสุวรรณ และณนันท์นิชา ธนันวัฒนภาคย์

Bu-229 เรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 3272 - 3286
โดย ณิชา พิชัยวรุตมะ, อมราวดี บุญเรือง และสุขุมาล กล่ำแสงใส

Bu-238 เรื่อง แนวทางกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา 3287 - 3298
โดย เธียรชัย พันธ์คง และปริยากร บุญส่ง

Bu-117 เรื่อง ศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงพยาบาลรามัน อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 3299 - 3306
โดย ซัยนี ยามาซาเร๊ะ, นูรอัยดา เจ๊ะมะสอง, อัสมีดา มิง, นูรูลฮูดา เจ๊ะแว และวัชระ ขาวสังข์

(ระดับนานาชาติ)

Education Group

Examining Essential Competencies for Tourism and Hospitality Graduates: A Case of Public Leading Universities in Thailand

Metha Dechthaisong[1*], Pisorn Janvanichyanont[1], Phunthep Thorpengphumalai[1], Wijak Kerdubol[2] and Sujitta Bunnag[2]

[1] Department of Hotel Management, Faculty of Humanities and Tourism Management, Bangkok University.

[2] Department of English, Faculty of Humanities and Tourism Management, Bangkok University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** metha.d@bu.ac.th

Abstract

This study aims to investigate and specify different competencies considered crucial and required to be a good fit for hospitality industry graduates and the industry to come up with recommendations for educators to their future curriculum. The study uses multi-methods to collect both primary and secondary data from different stakeholders; including content analysis, survey, and interviews that match the appropriate sources of data; curriculum, students, educators, and industry managers respectively. The findings highlighted the 15 most important competencies varying from each stakeholder that could provide the hospitality subject educators to improve their curriculum. The result shows that the most important competencies for fresh graduates are language skill, service mind, problem-solving skill, punctuality, and personality. Whereby the educators from leading public universities point out 15 competencies that communications and leadership skills are the most important among all five universities, which is different from the result found in industry representatives' perspectives that shows only communication skill to be the most important followed by teamwork and interpersonal skill.

Keywords: Competencies, Hospitality Industry, Graduates, Curriculum

Introduction

According to the World Travel & Tourism Council (WTTC, 2016), the tourism sector has created many employments over the past decades. In 2015, the sector directly supported approximately 108 million jobs worldwide. In Thailand, the tourism industry is also considered as one of the key drivers for socio-economic development, especially in the aspect of employment generation (MOTS, 2015). Based on the statistics provided by Thailand's Labour Market Research Division (LMRD, 2016), the unemployment rate in the kingdom is very low. The recent unemployment situation report reveals that in September 2016, only 0.93% of workers are unemployed. The tourism industry undoubtedly generates a large proportion of employment in the country. Thailand's Ministry of Tourism and Sports (MOTS, 2015) also exposes that approximately 4.45 million jobs or 11.64% of the employments are related to tourism.

In Thailand, the hospitality and tourism careers are seen to be attractive, not only in the aspect of monthly income but remunerable package and welfare. As the labor's demands to work in the hospitality and tourism industry are increasing and positive, educational programs concerning hospitality and tourism in the country are emphasized by the educational providers. Currently, numerous hospitality and tourism courses are offered by various universities across the country to attract the best students. However, designing a program to be preferable for students, and at the same time, to be approachable to the industry is a challenging task (Ring, Dickinger, & Wöber, 2009). Moreover, there is a dissatisfaction from multiple hospitality employers with graduates as their competencies do not blend with what the companies require (Dhiman, 2012). Thus, it is necessary to examine whether the current hospitality and tourism programs offered by Thai universities are comprehensive enough to meet the needs of the industry. Building bond with the relevant ecosystems is also required to meet the industry standard for tourism education (Garcia, Zaguirre & Lopez, 2019). Subramonian (2008) also points out that education quality and competencies can be improved with consistent coordination amongst its relevant circles. It is inevitable that hospitality and tourism curriculum need constant adaptation (Raybound and Wilkins,2005).

Objectives

This study utilizes the best human resources practices construct introduced by Enz and Siguaw (2000) and a competency model for future hospitality and tourism leaders developed by Chung- Herrera, Enz, and Lankau (2003) as frameworks to draw the outcomes of how hospitality and tourism educators in the universities produce the preferred graduates. It also provides a content analysis of hospitality and tourism bachelor programs from chosen reputable public universities in the country. The results are then compared with the views of educational stakeholder groups, including educators, students, and executives in the industry. Three objectives of this study are identified as follows:

- To determine the underlying competencies for the preferred graduates in hospitality and tourism businesses in Thailand

- To examine whether the current hospitality and tourism academic programs offered in Thai public universities can respond to the industry's requirement

- To compose recommended guidelines for reassuring competency standards from hospitality and tourism courses to graduates in Thailand

Two research questions of the study are stated below:

- What are the most importance competencies for the new graduates entering the hospitality and tourism industry?

- How can the Thai universities produce graduates that fulfill the industry requirements?

Concept theory framework

Hospitality and Tourism Education

Most universities have their exclusive disciplines and selections of academic programs that promote students' abilities and qualities to compete in the labor force. Many academic programs have been developed upon knowledge, skills, and abilities (KSAs), which concern specific key competencies required by the profession (Cecil & Krohn, 2012). Those competencies are commonly required and described by organizations in job descriptions, while job seekers have to demonstrate their capabilities that fit the qualifications to be recruited and join the workforce. Graduates who are well prepared and have the right competencies are most likely to get jobs easier. Cecil & Krohn (2012) suggested that many tourism programs have used a competency-based approach to design

the preferable curriculum that matches the industry's requirement, but students' learning outcome is not widely explored.

However, according to Ring et al. (2009), three sectors involved in the academic curriculum development were investigated and bridged their connection, including, educators, industry, and students. The former study was conducted upon the idea that the ideal hospitality and tourism program curricula should include course works in 7 fields, which are management skills; preparation for the industry; tourism World and industry; transferable skills; IT/e-Commerce/ e-Tourism, sustainability; and future tourism (Ring et al., 2009). Min, Swanger, & Gursoy (2016) also suggested that five key subject areas were commonly included in tourism and hospitality programs, which are internship and industry experience, employment preparation for industry, leadership, hospitality management, and ethics. A similar approach to Ring et al. (2009) was adopted in the current study since it covers more worthwhile subject areas for the program.

In addition, competencies should be integrated and contextualized into a curriculum as an alternative to being taught in coursework (Bath et al., 2004). Spowart (2011) also stated that students can develop their soft skills through work-integrated learning, which is also called co-operative learning. Students who are successfully gain the preferable skills required by the industry are more likely to be recruited and successful in their career path. Therefore, aside from required subject areas as hard skills, soft skills or transferable skills should also be concentrated to design the curriculum. This study also focuses on the linkage between preferable competencies and the academic program curriculum, which involve all stakeholders. Further competencies required by the industry are elucidated.

Human Resources Practices in the Hospitality and Tourism Industry

According to Enz and Siguaw (2000), employees are one of the key elements to the success of an organization. To successfully achieve the organizational goal, excellent human-resources practices are required. In 1998, Dubé, Enz, Renaghan, and Siguaw (1999) conducted research concerning best practices in the hotel industry. The findings revealed that human resources management is one of the key functional categories contributing to the success of a hotel firm. Enz and Siguaw (2000) later investigated the best practices

specifically in human resources management. The study exposed five categories of the best practices consisting of:

1. Leader Development
2. Training and Knowledge Building
3. Employee Empowerment
4. Employee Recognition, and
5. Cost Management

The first category, Leader Development concerns the essential skills and competencies required for future hospitality leaders. A comprehensive development program for employees is vital to groom the current employees to be leaders of an organization. Training and Knowledge Building is the second category. It is regarded as one of the vital aspects of human resources management for enterprises attempting to increase performance and enhance service quality. The third category is involved with the practices of Employee Empowerment. It is evident from the success of several hospitality organizations, for example, Ritz Carlton, Marriott, and Hilton that employee motivation through empowerment could result in service improvement and employee retention. Employee Recognition is the fourth category. It is argued that rewards and compensation to the employees can be powerful in terms of performance improvements. Integrating recognition programs into organizational culture could contribute to gaining the satisfaction of the employees. Finally, cost-efficient human resources practice can also be an approach to an organization's competitive advantage. Several human resources techniques can be applied to help reduce operational costs of the organization, for example, work-sharing arrangement by the sales department and customization and training by design to customize service-training classes for employees (Dubé et al., 1999; Enz & Siguaw, 2000)

Relating human resources best practices to the development of hospitality and tourism educational programs, Leader Development and Training and Knowledge Building are found to be relevant. Therefore, this study builds on these two elements to initiate a recommended guideline for hospitality and tourism courses for a hotel and tourism school in Thailand.

A Competency Model

McClelland (1973) introduced a competency model to be used as descriptive tools to build human resources capability. Instead of the educators' concentration only developing traditional skills for students at school, for example; calculating, reading, and writing, it is suggested to consider competencies generally required by organizations, such as communication skills, patience, and moderate goal setting. Chung-Herrera et al. (2003) also stated that a competency model is not only useful for hospitality and tourism schools to design their courses; on the other hand, hospitality and tourism students could use the model to craft their future careers. For universities to produce preferred graduates to meet the industry needs, it is important to understand the key competencies of the industry. Thus, seeking to identify the necessary skills and competencies for the future graduates involving the stakeholders; educators, students, and managers from the industry is considered vital (Suh, West, & Shin, 2012). One main reason is that the identified skills and competencies could help the universities to better tailor their hospitality and tourism programs to closely match the requirement of the hospitality and tourism firms regarding human resources recruitment.

Chung-Herrera et al. (2003) investigated the core competencies that senior-level managers expect for future leaders in the industry. The findings revealed that the hospitality-specific competencies that those managers expect can be grouped into eight factors, ee Figure 1. The self-management component achieved the highest mean importance score (4.32 out of 5), followed by strategic position, implementation, critical thinking, communication, interpersonal, and leadership respectively. Even though the competencies revealed from Chung-Herrera et al. (2003)'s study exposed important elements the future hospitality and tourism leaders should possess, they were based only on the perspective of the industry leaders. In addition, the competencies discovered tend to be produced as a guideline for those who already have industry experiences and want to become leaders in the hospitality and tourism industry. The important competencies viewed from various perspectives in producing preferable graduates for the industry are not well developed. In this study, the stakeholder's views, including educators, students, and managers from the industry regarding key competencies that the graduates should possess when entering the industry are collected, together with the analysis of the curriculum of tourism and hospitality programs offered in Thai universities. Therefore, the

results drawn from various stakeholder sources are compared and contrasted. It is expected that the findings can be further used as a guideline for improving the hospitality and tourism curriculum in Thailand.

Figure 1: Leadership-competency model for the hotel industry

Factor	Mean	Dimension	Mean
Self management	4.32	Ethics and integrity	4.58[a]
		Time management	4.28
		Flexibility and adaptability	4.22
		Self development	4.12
Strategic positioning	4.17	Awareness of customer needs	4.39
		Commitment to quality	4.26
		Managing stakeholders	4.21
		Concern for community	3.67[b]
Implementation	4.16	Planning	4.23[c]
		Directing others	4.15
		Re-engineering	4.02
Critical thinking	4.15	Strategic orientation	4.24[d]
		Decision making	4.18
		Analysis	4.17
		Risk taking and innovation	4.03
Communication	4.12	Speaking with impact	4.27
		Facilitating open communication	4.14
		Active listening	4.06
		Written communication	4.06
Interpersonal	4.09	Building networks	4.20[e]
		Managing conflict	4.07
		Embracing diversity	4.01
Leadership	4.09	Teamwork orientation	4.25[f]
		Fostering motivation	4.19
		Fortitude	4.14
		Developing others	4.02
		Embracing change	3.98
		Leadership versatility	3.97
Industry knowledge	4.09	Business and industry expertise	4.09

Source: Chung-Herrera et al. (2003), p. 23.

Materials and Methods

Multi-methods were adopted to draw the results of this study. Firstly, a content analysis of hospitality and tourism programs of five reputable and leading universities in Thailand was conducted. As stated by Elo et al. (2014), content analysis is an analytical technique, which data are interpreted in a system including preparation, organization, and interpretation of outcomes. To discover whether the current programs can support students to develop their expected competencies required by the industry, the curricula from tourism and hospitality program offered by 5 leading public universities in Thailand, including Burapha University, Chonburi province in the East; Chiang Mai University, Chiang Mai province in the North; Khon Kaen University, Khon Kaen province in the North-east, Mahidol University, Bangkok province in the Central; and Prince of Songkla University, Phuket province in the South were treated as the samples, analyzed and compared the program length, curriculum structures, specialized areas, course works, and internship programs. The curricula were collected from online sources provided by the official website of each university. The investigation was emphasized the program orientations and courses offered in the current programs. The findings were assessed and compared with the literature review as well as the findings from other investigations.

Concerning other sources of primary data used in this study, they were obtained through three groups of educational stakeholders, which are hospitality and tourism students, university educators, and managers in the hospitality and tourism industry. As claimed by Braun and Clarke (2013), a variety of techniques can be adopted for qualitative research. The benefit of applying qualitative techniques is that the data reveals a richness of information about the feeling, reasoning, and decision process. Even though there is a limitation that data are unable to be quantified, it can be used to clarify the reasons behind the behaviors and actions (Stake, 1995, Simons, 2009, Yin, 2009). In this study, semi-structured in-depth interviews were applied to inquire about professional knowledge and opinions from the hospitality and tourism educators and managers from the industry. Five university educators and five managers from the hospitality and tourism industry were selected based on a convenient sampling method. Slightly different techniques of the interview were applied to each sampling group. Face-to-face interviews were conducted with the educators. However, email and telephone interviews were adopted to obtain data from the industry representatives. The reason for applying different interview

techniques was due to the unavailability of managers for an in-person meeting. Since the hospitality and tourism field of study requires specific know-how and skills, therefore, relevant selection criteria for the university educators and managers is very crucial. The five educators have to be direct graduates in the field and has been teaching subjects that are truly related to the industry existing sectors and departments. For the five managers, they need to be fully employed in high standard employers or hotel brands.

For students, they were recruited from one of the leading universities. They were asked similar questions concerning competencies and skills they expected from the university. However, data from this stakeholder group were obtained through a trained mediator. Twenty-seven students were asked to answer the questions regarding the important competencies and skills for the hospitality and tourism industry, and what the universities could improve in terms of hospitality and tourism courses. After all primary data from the three groups of stakeholders were gathered, they were analyzed and compared with the outcomes of what the universities currently offered in their curricula. Then, the findings were used to compose recommendations concerning how to produce preferred hospitality and tourism graduates in Thailand.

Results

Findings arose from four different sources were discovered and analyzed, including five curricula from five universities; twenty-seven senior students from the leading university; five educators from the related programs; and five staff from the tourism and hospitality industry.

Curriculum

The selected programs are displayed in table 1. All of the programs are offered by the business administration faculty of each university or expanded from the business program, except the program from Chiang Mai University. Different specialized areas are available in each program. For instance; Burapha University offers International Tourism Program and International Hotel Management Program; Mahidol University offers Hotel and Restaurant Management Program, Event and MICE Management Program, and Tourism Management Program; Prince of Songkla University offers Hospitality Management Program (specialized in Hotel Management, Food and Beverage Services Management, and

Convention and Event Management) and Tourism Management Program (specialized in Interdisciplinary Tourism Management, Airline Business, and Travel Services Business Management), etc.

Table 1: Lists of University and Program Name

University	Program
Burapha University	Bachelor of Business Administration in International Tourism and Hotel Management
Chiang Mai University	Bachelor of Arts in Tourism
Khon Kaen University	Bachelor of Arts in Tourism Management
Mahidol University	Bachelor of Business Administration in International Hospitality Management
Prince of Songkla University	Bachelor of Business Administration in Hospitality Management/ Tourism Management

Five curricula provided on universities' official websites were collected and compared. The comparison emphasized curricula's structures, nature of programs, general education, professional courses, free elective, and choice of internship and co-operative learning. As shown in table 2, the majority of programs are international programs, which are conducted in English, excluding the program at Chiang Mai University. The number of units for General Education and Free-elective course are similar among the five universities. However, the number of professional courses at Mahidol University (116 units) and Burapha University (108 units) are slightly higher than other universities. Remarkably, the total units of internship/Co-operative Learning at Mahidol University is outstandingly higher than others, which makes the total units for the program at Mahidol (188 units) become the highest.

Table 2: Comparison of Curriculum Structures

Curriculum Structure	Program Nature	General Education	Professional Course	Free Elective	Internship/ Co-operative Learning	Total Unit
Burapha University	international	30	108	6	6	150
Chiang Mai University	Thai	32	99	6	6	143
Khon Kaen University	international	30	96	6	6-9	132
Mahidol University	international	40	116	8	24	188
Prince of Songkla University	international	31	92	6	12	141

According to Ring et al. (2009), seven subject areas should be included in the tourism curriculum, which are tourism world and industry, preparation for the industry, future tourism, sustainability, IT/e-Commerce/ e-Tourism, transferable skills, and business and management. The results of the subject ratio offered in each university are displayed in table 3. Total courses include program core courses and professional courses since general education and free elective courses can be taken from varieties of subject disciplines from other faculties. The programs at Prince Songkla University and Burapha University offer more course works (62 units and 57 units consecutively) since they provide more sub-programs and specialized areas for the specific career paths. The programs at Chiang Mai University and Khon Kaen University emphasize more on tourism world and industry subject area, representing 26.32% and 22.86% of the total course works. The universities that concentrate on preparation for the industry subjects, including specialized areas, are Prince of Songkla University (53.23%), Chiang Mai University (52.63%), and Mahidol University (50.00%). Future of tourism subject area, involving tourism trends and innovations, are offered more at Prince of Songkla University (12.90%), Khon Kean University (8.57%), and Chiang Mai University (7.89%). Very few course works relating to sustainability and IT/e-Commerce/e-Tourism subject areas are offered in all universities, while no sustainability-related course work is presented in the curriculum of the program at Chiang Mai University. The programs at Chiang Mai University and Burapha University offer more course works relevant to transferable skills, which are integrated with the internship, co-operative learning, and other hands-on experience subjects. Business and management subject areas are common in all programs, while Chiang Mai University offers less of such coursework (2.63%). The additional matter found among the sample curricula is the professional language offered by the programs. Burapha University provides 8 extra languages for course works specifically for tourism and hospitality discipline, which are English, Japanese, Chinese, Korean, Russia, Bahasa, German, and French. Other programs also offer additional third language courses, while the common third languages are Japanese, Chinese, and French.

Table 3: Comparison of Seven Subject-area Ratio and Number of Professional Languages

	Total Courses	Tourism World/ Industry	Preparation for the Industry	Future of Tourism	Sustainability	IT/eCommerce/ eTourism	Transferable skills	Business/ MGMT	Professional Languages (no.)
Burapha University	57	17.54%	42.11%	7.02%	3.51%	3.51%	7.02%	19.30%	8
Chiang Mai University	38	26.32%	52.63%	7.89%	0.00%	2.63%	7.89%	2.63%	1
Khon Kaen University	35	22.86%	34.29%	8.57%	2.86%	2.86%	5.71%	22.86%	4
Mahidol University	42	9.52%	50.00%	4.76%	2.38%	2.38%	2.38%	28.57%	6
Prince of Songkla University	62	9.68%	53.23%	12.90%	1.61%	3.23%	4.84%	14.52%	7

Students

Twenty-seven senior students from the leading university were participating in the short question survey. The survey, consisting of three questions, was distributed and collected in the classroom. The questions were including 1) what are the most important five competencies needed by the hospitality and tourism graduates in Thailand; 2) what position or which department you want to work for; and 3) is there any particular course you would like a university to offer to be beneficial for your future career?

The results shown in table 4 indicate that, out of 30 competencies that diversely stated by all participants, students believe that the five most essential competencies for the new graduates entering the workforce are language skill, service mind, problem-solving skill, punctuality, and personality, consecutively. Some students are also aware of some other important competencies, such as interpersonal skills, emotional intelligence, Knowledgeable, and multi-task. The answers for the second question pointed out that, out of 29 different positions, five popular positions the students desire are reception/front-office, human resource staff, general manager, food and beverage staff, and tour guide. The last question about the suggested course was also varying among students. The course disciplines range from the special interest of the relevant tourism and hospitality topic to personality grooming as well as economics. The top ranks of the most popular suggested courses out of 23 courses are personality development, bartender, business management, and accounting/finance/management. While the fifth of the ranking, which had been suggested evenly, are including event management, food and

beverage/culinary, World history, business communication, human resource, service quality management, and airline business.

Table 4: Findings of Important Competencies, Desired Positions, and Suggested Courses Collected from Students

Important Competencies		**Desired Positions**		**Suggested courses**	
Language skill	25	Reception/ FO	13	Personality development	6
Service mind	19	HR	12	Bartender	4
Problem solving	11	GM	7	Business MGMT	3
Punctuality	10	F&B	7	Accounting/ Finance/Management	3
Personality	8	Tour guide	5	Event MGMT, F&B / Culinary, World history, Business Communication, HR MGMT, SQM, Airline business	2

Educators

The educators from reputable universities in Thailand were interviewed based on the criteria set in the research methods section. Their perception concerning important competencies and skills for hospitality and tourism graduates were revealed and summarized as demonstrated in Table 5.

Table 5: Educator Interview Summary

Respondent Profile	Important Competencies for Graduates	Key Strengths
1. Lecturer, Burapha University	- Ability to work as a team - Good problem solving skill and decision making - The ability to work under pressure - Interpersonal skill - Leadership skill	Work-integrated learning
2. Lecturer, Naresuan University	- Customer Service skills - Professional knowledge - Cultural awareness - Communication skills - Moral Quotient	The insertion of hospitality service attitude
3. Lecturer, Mahidol University International College	- Analytical thinking skills - Adaptability - Creativity - Leadership skills - Emotional stability*	Language skills and practical training program
4. Lecturer, Khon Kaen University	- Professional knowledge - Communication skills - Human relations skills - Critical thinking* - Leadership skills*	Professional knowledge and operational skills
5. Lecturer, Chiang Mai University	- Positive attitude towards the service industry - Effectiveness of communication - Emotional intelligence - Teamwork - Technical and Technological skills	Practical training program and special talent development session

Based on the findings of the interview, the educators shared some common and different perspectives on important competencies. After deducting the repeated items, fifteen competencies that the educators believed they are important were found, also see Table 5.

Considering the most common important competencies, a lecturer from Chiang Mai University expressed her view on the effectiveness of the communication that, “As the students will start their working career in hospitality/service/tourism-related sectors, communication skill is considered as one of the essential elements. When it comes to the real working situation, they need to work with either colleagues or guests. The smooth service delivery comes from good communication among the team. So, I think this is one of the competencies that the student should possess”.

A similar opinion was found from Khon Kaen University's lecturer. He mentioned during the interview that "Of course, they need to communicate a lot with both their guests and co-workers. Miscommunication could lead to wrong behaviors and plans. That's why the graduates need to have a good communication skill". A lecturer from Naresuan University also agreed with this idea.

Comparable to communication skill, the hospitality and tourism educators viewed leadership skill as high importance. As a lecturer from Mahidol University mentioned that, "growing in the chosen career path is desirable for graduates especially, the Gen Yers who aim to succeed in their career quickly or being result-oriented. To demonstrate the potential to be promoted, possessing leadership skills differentiates the talent from the company's labor pool. Since the hospitality industry is labor-intensive, each supervisor or manager is expected to take care of people under their supervision as one of the important duties. Thus, to be able to effectively supervise, lead and listen to other people will be the key factor encouraging the employers to promote the talents to gain the higher position." The lecturers from Burapha University and Khon Kaen University also expressed similar opinions.

Based on the evidence found in this study, communication skill and leadership skill were seen by hospitality and tourism educators in Thailand as the most important competencies in producing the preferred graduates for the industry. Teamwork, professional knowledge, interpersonal skill, analytical skill, emotional intelligence, and positive attitude were individually mentioned by two educators. The rest of the competencies, as shown in Table 3, each was mentioned by one university lecturer.

Industry

The results concerning the expected skills and competencies of the graduates by industry representatives were revealed and summarized in Table 6.

Table 6: Manager Interview Summary

Respondent Profile	Important Competencies for Graduates	Challenges for the New Graduates
1. Senior Flight Officer, Bangkok Airways	- Emotional stability - The ability to work under pressure - Positive attitude - Punctuality - Communication skills	- Adaptability to the working environment and other colleagues
2. Senior Sales and Event Manager, Hilton Hua Hin	- Guest-oriented - Problem solving skills - Professional appearance - Communication skills - Interpersonal skills	- Attitude towards workplace
3. Sales Manager, So Sofitel Bangkok	- Interpersonal skills - Team oriented - Respectful behaviours - Ability of work long hours - Language skills	- Adjustability to the working culture - Language skills
4. Managing Director, Boarding Pass Tour and Travel	- Honest - Engage and commit to the team - Communication - Human relations skills - Be responsible	- Adaptability to the competitive situation at the workplace - Language skills
5. Sales Manager, Novotel Phuket Vintage Patong Beach	- Teamwork - Punctuality - Negotiation skills - Communication - Ability to work under pressure	- Ability to work under pressure - Working towards goal in a limited timeframe

Based on the interview results, the managers revealed diverse competencies that they expected from the university graduates. After combining the similar items, fifteen competencies that the hospitality and tourism managers perceive as important were exposed, see Table 6.

Like the educator's perspectives, communication skill was the most important competencies viewed by the industry representatives. As mentioned by a Senior Manager from Hilton Hua Hin that, "Communicating effectively both in writing and speaking is necessary. It is not only important when we have to communicate with clients, but with other colleagues". The Managing Director of Boarding Pass Tour and Travel also agreed with this as she said during the interview that, "In the tour operating business, if we wrongly communicate, we might lose our customers. It is an important aspect that an employee in this industry should have. A senior officer in the airline industry and a sales manager from ACCOR group also had similar views regarding communication skill.

Teamwork and interpersonal skill were perceived as equally important by the hospitality and tourism managers. Each skill was perceived as important by three industry representatives. The rest of the important competencies can be seen in Table 6.

Conclusions and Discussion

Following the research objectives, this study has discovered valuable evidence to answer the research questions, which are 1) what are the most important competencies for the new graduates entering the hospitality and tourism industry; and 2) How can the Thai universities produce graduates that fulfill the industry requirements?

The findings captured from the interviews from both educators and the industry sector revealed that there are some common competencies expected from new graduates mentioned by both stakeholders, see in table 7. For instance, communication skill, teamwork, interpersonal skill, and emotional intelligence/stability. In terms of communication skill, both educators and the industry sector mentioned that it includes the proficiency of third language skill as well as how well the graduates can receive, understand, interpret, and send out the message. Interpersonal skill is suggested since they are important in the workplace, especially in the hospitality environment, where staff is encouraged to participate and interact with guests or customers to deliver services. Professional knowledge is what the educators expected from graduates as they should attain relevant knowledge useful for their careers while they were in the program. The competition in the hospitality labor force is quite intense and the turnover rate is high. Therefore, appropriate knowledge and training background is essential for the graduates and all job seekers.

Those common competencies are mostly considered a transferable skill. According to Ring et al. (2009), transferable skill is concerning lifelong learning, creativity, critical thinking, as well as a social skill. Therefore, this skill can be developed throughout individuals' lives and can be inside or outside the classroom (Bath et al., 2004).

Interestingly, educators brought up the leadership skill issue, while the representatives from the industry sector did not mention it. From the educators' perspectives, leadership skill is important since it can lead to the work performance and the proactive personality of the graduates, which they believe is important for the recruitment and future career path.

Table 7: Summary of Important Competencies and Skills from Educational Stakeholders

No.	Educators	Freq	Industry	Freq
1	Communication Skill	3	Communication Skill	4
2	Leadership Skill	3	Interpersonal Skill	3
3	Teamwork	2	Teamwork	3
4	Professional Knowledge	2	Working under Pressure	2
5	Interpersonal Skill	2	Positive Attitude	2
6	Emotional Intelligence	2	Punctuality	2
7	Analytical Thinking	2	Emotional Stability	1
8	Positive Attitude	2	Problem Solving Skill	1
9	Working under Pressure	1	Professional Appearance	1
10	Technological Skill	1	Adaptability	1
11	Problem Solving Skill	1	Flexibility	1
12	Ethical Behaviour	1	Honest	1
13	Cultural Awareness	1	Negotiation Skill	1
14	Creativity	1	Accountability	1
15	Adaptability	1	Language Skill	1

Apart from the suggested competencies from educators and industry sectors, students also carry different opinions on what competencies they believe are important for them when they enter the workforce. Students perceived language skill as the key competency needed for the employees. Thus, they tended to concern more about the second or third language rather than other components of communication skill. They identify language skill and communication skill as the different competencies, dissimilarly from the former two stakeholders. Other competencies are also considered as transferable skills, including service mind, problem-solving skill, punctuality, and personality. Correspondingly, these competencies were suggested by educators and industry sectors as well, but not the primary concern. More attention regarding the competencies suggested by two stakeholders should be brought into students' awareness to enhance students' distinctions and their work performances.

Table 8: Summary of Important Competencies and Skills from Students

Students	Freq
Language Skill	25
Service Mind	19
Problem Solving Skill	11
Punctuality	10
Personality	8
Responsibility	7
Interpersonal skill	6
Emotional Intelligence	5
Positive Attitude	4
Communication Skill	3
Open-minded	3
Diligent	3
MGMT Skill	3
Cross Culture	3
Professional Knowledge	3

This study provides practical implementation for educators and universities in Thailand. Most of the sample of tourism and hospitality programs in Thai universities have provided comprehensive and useful subject areas for the students, according to Ring et al. (2009), including management, job preparation, tourism industry, transferable skills, IT, sustainability, and future tourism. More attention should be bought to sustainable and IT-related subject areas since only a few courses are available, while those are the upcoming trends of the tourism industry. This study has discovered that additional language course tailored for hospitality and tourism career is necessary as mentioned by all stakeholders. Therefore, the international program is advantageous, while the educators should consider providing third language courses, besides English, to meet the industry's trends and needs, for example, Chinese, Japanese and Russian.

Following the findings, McClelland (1973) suggested that aside from knowledge students attain from classrooms, educators' should emphasize more on competencies requisite by the industry as well. Those competencies are, for instance, communication skills, emotional intelligence (McClelland, 1973), critical thinking, communication, interpersonal, leadership, etc. (Chung-Herrera et al., 2003). One of the best practices in human resources management is training and knowledge building (Enz and Siguaw, 2000). This could be applied to the academic program to develop preferable competencies and

prepare graduates for the hospitality industry and workplace. More units or longer duration of intensive training courses, internships, and cooperative learning required by each program are recommended. This is also in line with Spowart (2011)'s suggestion. Moreover, more attention regarding the competencies suggested by two stakeholders should be brought into students' awareness to enhance students' distinctions and their work performances.

In conclusion, it is necessary that a hospitality and tourism curriculum development should integrate several perspectives from educational stakeholders, including industry, educators, as well as students. The academic part should be attentive to the trends, changes, and requirements of the industry. Besides, educators should also guide students on what they could literally gain from the program for their future careers and consider the shifting of students' choices of education trends as well.

Conclusion

This research aims to investigate the desirable competencies required by the industry and how Thai universities produce graduates that fulfill the industry requirements. From the findings, it reveals that in the potential graduates' point of view; the most important competencies are language skill, service mind, problem-solving skill, punctuality, and personality where the results differ in the educators and industry insiders' perspectives. Practical implementations have been recommended for educators and universities to improve their future curriculum to match with the industry focus. However, the current study has some limitations. Firstly, the limitation of time is challenging for the researchers. A piece of worth wide information and samples could be collected and analyzed if a longer period of study time was available. Secondly, fewer samples of curricula from a small number of universities in Thailand were chosen as the samples. Therefore, the findings might not be able to generalize to other universities in other locations.

Furthermore, convenient sampling was employed in the study, which could lead to some biased results, for example, the study used the senior students from only one leading university as the samples, etc. Lastly, only five leading regional public universities in Thailand were treated as samples. Therefore, the findings can represent only the common indications for universities in a specific country. The results might not apply to

programs provided by private universities in Thailand or universities in other regions of the World.

Future research should determine the limitations, which are times, samples, convenient samplings, and the public universities. More samples should be acquired from both public and private universities in Thailand. In addition, the study can be conducted in other countries or investigate the excellence model for the current topic by comparing programs between different countries. A larger number of samples in every process is recommended.

References

Bath, D., Smith, C., Stein, C., & Swann, R. (2004). Beyond mapping and embedding graduate attributes: Bringing together quality assurance and action learning to create a validated and living curriculum. *Higher Education Research & Development*, *23*(3), 313–328.

Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful Qualitative Research A Practical Guide for Beginners*. London: SAGE.

Cecil, A., & Krohn, B. (2012). The Process of Developing a Competency-Based Academic Curriculum in Tourism Management. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, *12*(2), 129–145. http://doi.org/10.1080/15313220.2011.624417

Chung-Herrera, B. G., Enz, C. A., & Lankau, M. J. (2003). Grooming future hospitality leaders: A competencies model.

Dhiman, M.C. (2012), "Employers' perceptions about tourism management employability skills", *Anatolia*, 23(3), 359-372.

Dubé, L., Enz, C. A., Renaghan, L. M., & Siguaw, J. (1999). Best Practices in the U.S. Lodging Industry: Overview, Methods, and Champions. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 40*(4), 14-27. doi:10.1177/001088049904000410

Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis. *A Focus on Trustworthiness, 4*(1). doi:10.1177/2158244014522633

Enz, C. A., & Siguaw, J. A. (2000). Best Practices in Human Resources. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 41*(1), 48-61. doi:10.1177/001088040004100123

Garcia, R., Zaguirre, J., & López, E. (2019). Competences in higher education tourism internships. Education + Training, 62(1), 64-80.

LMRD. (2016). *Unemployment Situation: September 2016*. Bangkok: Labour Market Research Division.

McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for "intelligence.". *American Psychologist, 28(1), 1-14.*

Min, H., Swanger, N., & Gursoy, D. (2016). A longitudinal investigation of the importance of course subjects in the hospitality curriculum : An industry perspective. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, *28*(1), 10–20. http://doi.org/10.1080/10963758.2015.1127168

MOTS. (2015). *Tourism Economic Review*. Retrieved from Bangkok:

Ring, A., Dickinger, A., & Wöber, K. (2009). Designing the Ideal Undergraduate Program in Tourism: Expectations from Industry and Educators. *Journal of Travel Research, 48*(1), 106-121. doi:10.1177/0047287508328789

Raybould, M. and Wilkins, H. (2005), "Over qualified and under experienced: turning graduates into hospitality managers", *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 17(3), 203-216.

Spowart, J. (2011). Hospitality Students' Competencies: Are They Work Ready? *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, *10*(2), 169–181. http://doi.org/10.1080/15332845.2011.536940

Subramonian, H. (2008), "Competencies gap between education and employability stakes", *TEAM Journal of Hospitality and Tourism*, 5(1), 45-60.

Suh, E., West, J. J., & Shin, J. (2012). Important competency requirements for managers in the hospitality industry. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 11*(2), 101-112. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.jhlste.2012.02.005

WTTC. (2016). *Travel & Tourism ECONOMIC IMPACT 2016 WORLD*. Retrieved from London: www.wttc.org

Project Evaluation of MEP: Mini English Program by Applying CIPP Model at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province

Pongpan Pintasaen[1*]

[1] Director of Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Rimkok, Muang, Chaing Rai

[*]**Corresponding author, E-mail:** pongpan_p2511@hotmail.com

Abstract

The objectives were 1) to evaluate the context of the MEP: Mini English Program at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, 2) to evaluate the input factors, 3) to evaluate the process factors 4) to evaluate the product factors and 5) to study the problems, threats and recommendations. The population in 2020 consisted of; 2 school administrators,15 boards of basic education institutions, 59 teachers, 829 students of first-year kindergarten to grade 6 primary school and 829 parents. The sampling group included 19 teachers, 115 students and 115 parents of grade 3 primary school and 89 students and 89 parents of grade 6 primary school. Data collection included 4 questionnaires: 1) Context Evaluation, 2) Input Evaluation, 3) Process Evaluation, and 4) Product Evaluation. Data was analyzed through statistics including the percentage, mean and standard deviation (SD). The results of the research were evaluated into the CIPP part as follows: C: context evaluation was got overall highest appropriateness, while I: Input, P: Process and P: Product evaluation were got overall high appropriateness. The results of problems, threats and recommendations study were presented as follows: 5.1) varieties of school activities to support students were found in the context factors, 5.2) criteria for allocating teacher qualifications was found in the input factors, 5.3) the preparation of teaching plans organized in advance were found in the process factors and 5.4) the product factors had shown an achievement of objectives and goals with the highest appropriateness including the students were satisfied with learning English.

Keywords: Project Evaluation, MEP: Mini English Program, CIPP Model

Introduction

Thailand is shifting the country to Thailand 4.0 in order to restructure the country's economy, sustainable wealth and create value through New Growth Engine by defining the national development aspects for stability, prosperity and sustainability. It also focuses on people-centered development with essential skills of Thai children in the 21st century and the need for manpower in the 4.0 Era, which is consisted of 3Rs x 8Cs as follow: 3Rs means Thai children should have Reading, Writing and Arithmetic skill and 8Cs refers to having critical thinking, problem-solving skills and creativity and innovation skills, and so on. (Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education, 2017). The school must show the position in learners developing to have skills and ability as follows: 1) Skills and ability to use Thai language for communication and study in listening, speaking, reading and writing. 2) The ability to use English for communication and study in listening, speaking, reading and writing. 3) Skills and the ability to study independently and learn from experiments. 4) Skills and ability to think in various forms such as analytical thinking, scientific thinking, creative thinking and critical thinking, and so on 5) Skills and ability to work and compete with foreigners. 6) Skills and ability to apply ICT in learning and living 7) Skills and ability of being a public-minded, determined and indomitable person and ability to confront problems and threats. These developments need putting into practice in school by teachers supporting using tracing techniques or supplementing extracurricular activities to build learners' background knowledge (Sukhon Sinthaphanon, 2017). The Core Curriculum of Basic Education 2008 is consistent with the changing of economy, social conditions and advancement in science. Therefore, improving the quality of education will meet the needs of Thai society; enhance students to reach the potential competition and collaborate in a sustainable global society that results in great importance. (Ministry of Education, 2009). The first thing that should be the development of the new generation to have international potential is; the ability to communicate and access information all over the world without limits by using English to access a variety of information (Chompoo Kotiram, 2012). But the management of basic education in Thailand educational institutes has been carried on by the National Institute of Educational Testing, which is responsible for O-NET of grade 6 primary school students, grade 9 secondary school students and grade 12 high school students. The results of O-NET in 2009 found that the average scores in English subjects were equal to 36.51 (National Educational Testing Institute (Public

Organization), 2019: Online). It is consistent with Thailand 4.0 analysis of the Office of the Education Council Secretariat, the Ministry of Education (2019) found that English proficiency ranking of Thai learners compared to other countries and in ASEAN was still at a low level. For example, EF (Education First) has ranked Thailand at No. 55 out of 60 countries and TOEFL (Test of English as a Foreign Language) has ranked Thailand at No. 116 out of 163 countries around the world. Additionally, the WEF'S Global Competitiveness Report in 2012-2013 has stated that among ASEAN countries the quality of education in Thailand is the lowest in the eight countries (Kaur, Young & Kirkpatrick, 2016) has researched and identified the causes of failure about English teaching in Thailand as follows; 1) Teaching management in Thailand focuses on teacher center and the goal emphasizes in an examination. 2) Thailand's education system still has the top-down management structure and operation. Although there are efforts to decentralize educational administration, such decentralization will affect the good efficiency of English language teaching if teachers are competent and committed to their work. 3) English teachers lack efficiency. 4) Learners lack learning motivation because many of them have viewed English as a "Scary" subject, and they are embarrassed to speak English. 5) Native speakers who become English teachers lack understanding of Thai learners' cultural background and 7) the social environment is not conducive to learner's English skill development. In addition, learners readily apply English in their daily life and speak with native speakers. Many things that have accompanied from the western cultures are often translated into Thai such as movies, documents and consumer products. So, refraining from such actions may decrease the opportunity for learners to experience the target language.

Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province is responsible for providing the educational management levels from the first year of kindergarten to grade 6 primary school under MEP: Mini English Program. There are systems to support learning by scheduling English as the second language of communication because the school has recognized the importance of using English in communication, learning, and effectively developing students' potential to become global citizens. Moreover, the school has provided students with knowledge and ability to learn and apply English as a tool to access knowledge and keep up with the world including self-development to increase competitiveness and support the transition into Thailand 4.0. So, the school has performed

the curriculum that is corresponding to the Basic Education Core Curriculum 2008, the policies, rules and methods of teaching and learning of the Ministry of Education in English version, which has both ongoing projects and new projects for each academic year. The project of MEP: Mini English Program has been developed as an ongoing project because the school recognized the importance of international communication and communication among the ASEAN community by focusing on skills of communication for learners to apply English to communicate naturally, promote the potential of learners and raise their academic achievement test to be the best practice.

As the director at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province and also the researcher has recognized the importance of implementing MEP: Mini English Program, which aimed to raise the quality of education towards excellence by getting English achievement test, realize the importance of project evaluation in order to improve and apply obtained information for increasing the quality of project implementation affecting the development of students following to the goals and objectives. Therefore, the researcher came up with the idea of evaluating MEP: Mini English Program using CIPP Model designed by Stufflebeam to improve the quality of English language teaching and learning.

Research Objectives

1. To evaluate the context of the MEP: Mini English Program at Chiang Rai
2. Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province
3. To evaluate the input factors of the MEP: Mini English Program
4. To evaluate the processes MEP: Mini English Program
5. To evaluate the productivity of the MEP: Mini English Program
6. To study the problems, threats and recommendations MEP: Mini English Program

Literature Review

CIPP Model Evaluation

The CIPP Model developed by Daniel L. Stufflebeam, is a Decision-oriented Evaluation Model that helps to make decisions about the selection of goals of the assessments, operations, tactics, plans, and tactical adjustments. This model is also appropriate for the action plan that follows the decision on the improvement of the project, end the project

or upgrade it to a regular job. Implementation of the CIPP Model in the evaluation will make good decisions (Chow Inyai, 2010), details are as follows:

1. Context Evaluation (C); is an evaluation before project implementation to consider principles, reasons, needs for project implementation, issues, and the suitability of project goals.
2. Input Evaluation (I); is an evaluation to consider feasibility, suitability and sufficiency of the resources to be used in the implementation of the project.
3. Process Evaluation (P) is an evaluation to find deficiencies in the project implementation that will be used as information for development, correction, and improvement of the efficiency of the next phase project. It examines the activities, time, resources used in the project, leadership, and participation in the project with documented evidence at every step. Assessing this process is very helpful in identifying the strengths and weaknesses of a policy/plan/project that often cannot be studied after the project is over.
4. Product Evaluation (P); is an evaluation to compare the output with the project objectives or specified standards including the consideration of dissolution, termination and expansion.

The four-step evaluation of the CIPP Model can be used to improve the project implementation. Aforementioned steps will support 4 types of decision-making (Chow Inyai, 2010: 127) as follows:

1. Planning Decisions are derived from environmental assessments. The results are applied to make decisions, decide project objectives both in short-term and long-term objectives in accordance with the operational plan.
2. Determining Decisions is the structure of the project that is called structuring decisions from the assessment of inputs. The results are applied to make decisions on project planning, strategies and working procedures to achieve project objectives.
3. Implementing Decisions is from the process evaluation and their results are decided on the implementation of the project to succeed the work plan in accordance with the objectives.
4. Recycling Decisions are derived from the product evaluation. The assessment results can make decisions about the future of the project, whether it should be

continued, terminated, canceled, expanded or carried out on a regular basis.

In conclusion, the CIPP Model is a comprehensive evaluation of all system components. The assessor must define the objectives of the evaluation that cover all four aspects above. The assessor must define the issue of variables or indicators, data sources and providers and tools for project evaluation of MEP: Mini - English Program at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province in order to set as information for decision-making to review the project on how it should be developed or performed in the future.

Project Appraisal Concept

The evaluation model is based on the concept of CIPP Model created by Stufflebeam, which has four aspects of evaluation as followed; 1) Context Evaluation: C, it is an evaluation of needs and necessities in order to properly determine project objectives. 2) Input Evaluation: I, it is an evaluation of the resources needed to implement the project, whether there is a possibility, appropriation and sufficiency or not. 3) Process Evaluation: P, it is an evaluation of project management according to various activities, information, improvements, corrections, and actions to be more efficient and 4) Product Evaluation: P, it is an evaluation obtained from the project whether it is in accordance with its objectives or is not worth it and it is successful as the plan or not. A conceptual framework is shown in Figure 1 as follows:

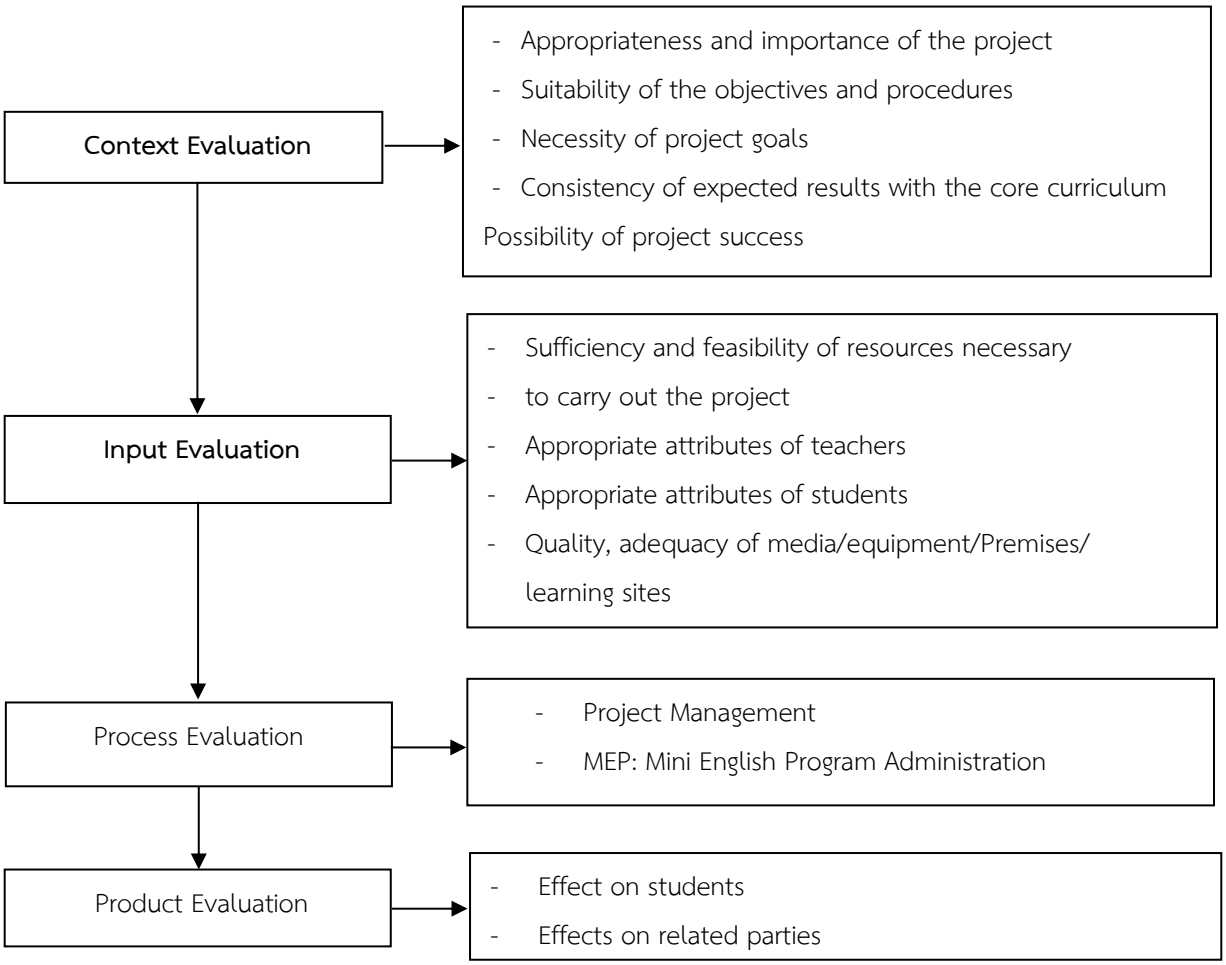

Figure 1 A conceptual framework of MEP: Mini English Program by applying CIPP Model at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province

Research Methods

1. Identifying population and sampling group

1.1 Population

A project evaluation of MEP: Mini English Program by applying CIPP Model at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province has identified the population as follows:

1. School administrators are included:
    1.1 1 School Director
    1.2 1 Deputy Director
2. 15 members from the Board of Basic Education Institution
3. 59 Teachers and personnel of the school

4. 829 students from the first-year kindergarten to grade 6 primary school
5. 829 parents of grade 1 to grade 6 primary school

1.2 Sampling group

The sampling group was obtained by purposive sampling consisting of 19 teachers, 115 grade 3 primary school students, 89 grade 6 primary school students, and 204 parents of the sampling group.

2. Scope of time

There were three phases of evaluation that were implemented in the academic year 2020 from April 2020 to April 2021.

Phase 1: Before implementing the MEP: Mini English Program at Chiang Rai Municipal School 7 Fang Min, Chiang Rai Province, Context Evaluation (C) and Input Evaluation: I was evaluated.

Phase 2: While implementing the MEP: Mini English Program at Chiang Rai Municipality 7 Fang Min, Chiang Rai Province, Process Evaluation: P was evaluated.

Phase 3: After implementing the MEP: Mini English Program at Chiang Rai Municipality 7 Fang Min, Chiang Rai Province, Product Evaluation: P was evaluated.

3. Research Instrument

The tools for this project evaluation of MEP: Mini English Program by applying CIPP Model at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province were included 4 papers of questionnaires as follows:

1) The first questionnaire for the. It was called Context Evaluation: C
2) The second questionnaire for the project. It was called Input Evaluation: I
3) The third questionnaire for the project. It was called Process Evaluation: P
4) The fourth questionnaire for the project. It was called Product Evaluation: P.

Research Results

1. The results of the project evaluation of MEP: Mini- English Program at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province were found that it was in overall highest appropriateness (μ =4.67, σ =0.35) and passed over the assessment criteria ($\mu \geq$ 3.51). The consideration was shown in each aspect consisting of the part MEP: Mini English Program Project, which was the world essentials for the 21st century and got the highest average (μ =4.94, σ =0.21), while the part of achievement MEP: Mini English Program was practical with the lowest average (μ =4.40, σ =0.54).

2. The Context Evaluation was shown in the overall high appropriateness (μ =4.48, σ =0.42) and has passed over the assessment criteria ($\mu \geq$ 3.51). Four characteristics were found in the input evaluation. First, the appropriate characteristics of teachers got the highest average (μ =4.54, σ =0.41). Second was the qualification part with sufficiency of media/equipment/buildings/learning resources (μ =4.50, σ =0.38). Third was the appropriate characteristics of (μ =4.44, σ =0.46) and finally, the sufficiency and feasibility of the resources required to implement the project was found at the lowest average. (μ =4.43, σ =0.40).

3. The Process Evaluation has got overall high appropriateness (μ =4.40, σ =0.47) and passed the assessment criteria ($\mu \geq$ 3.51). When considering in each part, it was found that the project administration of MEP: Mini English Program had got the highest average (μ =4.47, σ =0.41) whereas the curriculum administration of MEP: Mini English Program has got the lowest average (μ =4.33, σ =0.53).

4. The Product Evaluation has got overall high appropriateness ($\bar{X}$ =3.85, S.D.=0.71) and passed the assessment criteria ($\bar{X} \geq$ 3.51). When considering in each part, it was found that effects on involvement have got the highest average ($\bar{X}$ = 3.93, S.D.=0.67) and effects on students have got the lowest average ($\bar{X}$ = 3.77, S.D.=0.74)

5. The results of the study of problems, threats and recommendations of MEP: Mini English Program at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province were as follows:

5.1 It was found that the context of the project should be clarified to the relevant parties in order to make them aware of the project's needs. Students should have participated and shared their ideas or contributed their opinions. There should be built understanding among parents and the board of basic education institutes to develop

projects to meet the needs of the community. There were exhibition points for students to show their work, learning points, activities for students to practice using the language outside the school and an allocation of sufficient native-speaking staff for English language teaching. Moreover, ongoing projects should continually improve the English language skills of students participating in various activities. However, the age of the students in each grade level should be taken into consideration in order to achieve age-appropriate learning and focus on real practice. The project preparation must be consistent with various contexts. Processes for evaluating the project must include knowing the necessary needs of the project in terms of benefits, objectives, goals and steps of activities in order to prepare for effective implementation of the project plan.

5.2 For inputs of the project, it was found that there should be criteria for allocating qualified personnel sufficiency to meet the requirements of the course and standard selection. Morale building for personnel to love the organization, training courses for personnel to participate in each other and the field study in MEP: Mini English Program curriculum should be included. Furthermore, foreign teachers should be assigned to make a lesson plan as well. There should be adequate budget, materials, equipment, teaching assistant technology and effective internet communication system covering all areas of the school in order to promote teacher's performance and student's learning. In addition, there was a clear and step-by-step management, a meeting to clarify the course of activities, management planning, scope of work and consistent working context. That is, the number of students per room should be appropriated for the number of teachers in order to teach thoroughly and the appointment of working groups and the division of responsibilities must be systematic and clear as well.

5.3 For the processes of the project, it was found that planning should be emphasized systematically with all sectors together by focusing on the principle of participation in project management. There were opportunities for students to participate in the design of activities, incentivize the work of personnel and organize a training program to adjust the learning plan every academic year before the start of the semester. There was recruitment of qualified foreign teachers, a joint planning meeting between Thai and foreign teachers to plan goals, directions, and implementation of MEP: Mini English Program. Moreover, a pre-planning before the beginning of the semester started, public relations, action plans in advance, a back-up plan with flexible time, the supervision and

follow-up on teaching and learning to encourage and strengthen teaching activities to be able to correct any deficiencies both in terms of learning plans and should be included teachers. On the other hand, the summary of the performance report should have the disclosure of activities, summary of report, meetings to clarify the work periodically and after the project was completed. The performance report should be expedited to the parents, boards of basic education institutions and the original affiliation.

5.4 In terms of project productivity, it was found that the objectives and goals of the project towards excellence were at a very good level. Students have got a positive attitude towards learning English. There was an improvement in English language learning achievement. The achievement of all learning subjects was at a very good level. Students, teachers and staff had practiced and communicated in English. Therefore, the project should be continued in the next academic year and the results of the project assessment can be used as a guideline for the implementation of MEP: Mini English Program and could be published in the next project.

Conclusion and Discussion

According to the project evaluation of MEP: Mini English Program) by Applying CIPP Model at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province, there were appropriately issues that should be discussed as follows:

1. The results in Context Evaluation were an overall highest average and passed the assessment criteria. It might be that the project's name designation was appropriated with clear and easy to understand. Project goals were necessary to enhance the development of education. There were appropriate operating procedures, expected consistent results with the indicators of the foreign language learning group according to the core curriculum of basic education 2008. The results of success of the project evaluation were practical by considering environmental factors, it was found that the readiness to lead the development of project goals include both in quantitative and qualitative actions especially the main goal to develop students' English language skills to the fullest potential. This result was consistent with the assessment results of Chayakan Khankaew (2017), who studied the assessment of the teaching curriculum according to the Ministry of Education's Curriculum in English at the Demonstration School of Rajabhat Rajanagarindra University. The evaluation results found that the context aspect was

appropriate at a high level. The assessment issues with the highest average were the aspect of being a curriculum that encouraged learners to use English to communicate in a variety of situations, and the content and activities in the course with an emphasis on practicing all 4 English skills. The group discussion was suggested that the course objectives should be clearly defined for teaching and learning organized in accordance with the objectives of the curriculum, which was consistent with the assessment results of Kritiya Kitima (2018) who had studied the Evaluation of school-based curriculum of bilingual program at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province. In terms of the context evaluation, it was found that setting of vision, mission and goals was overall high appropriateness in all three aspects and passed the assessment criteria.

2. The results of Input Evaluation were of an overall high appropriateness and passed the assessment criteria This was due to teachers having appropriate qualifications, especially knowledge understanding of MEP: Mini English Program. In terms of quality and sufficiency of media/equipment/premise/learning resources, computers for learning and language laboratories were allocated sufficiently to meet the needs of students. Appropriate attributes of students were the ability to use English for reading and writing in daily life including the important realization of using English for communication. In addition, the implementation of each step and the timeline were feasible. There was an adequate budget for the operation that showed the efficiency of resource management planning. It was consistent with the assessment results of Phawinee Watmuang (2012), studied the assessment of the Intensive English Program, a case study at Ban Pong Wua Daeng School. The evaluation results found that the important factors included the structure and course content of the curriculum were consistent with the project objectives, teacher administrators, media, materials, equipment and buildings. Although there was a high level of suitability, the course structure should be improved in terms of study time and number of rooms.

3. The results of Process Evaluation were of an overall high appropriateness. This was due to the implementation of the 4-step PDCA project. (A: Action) for the curriculum administration, there was a division of responsibilities in learning management as appropriate, educational institutions had been studied to design learning management, and a learning environment was provided for students by recognizing the individual differences and brain development of each student and encouraging students to learn. It

was consistent with the assessment results of Phawinee Wat Muang (2012), who studied the assessment of the Intensive English Program, a case study at Ban Pong Wua Daeng School. The evaluation results found that Process Management of teaching and learning activities measurement and evaluation and extra-curricular activities were appropriate at a high level. However, there were few suggestions regarding supervision within educational institutions and a variety of extra-curricular activities.

4. The results of Product Evaluation were overall high appropriateness. This was due to the high level of development of student outcomes projects. The students were satisfied with the project at a high level. Students had developed the highest level of listening and speaking ability. The second rank was the ability to read, write and speak responding to various stories with words and sentences, give a reasonable opinion and the ability to write interactions in interpersonal communication in respectively. On the other hand, the results that occurred to the related parties were assessed at a high level especially the quality level of education at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min to achieve excellence, improve the achievement in English and other subjects. It was consistent with the assessment results of Chanisa Jiradetpraphai (2013), who studied the assessment of the English language teaching and learning development project at Kamphaeng Phet Educational Service Area Office, Region 2. The results showed that the Output Evaluation was based on the opinions of English teachers. The students and the administrators had agreed with high appropriateness. The activity with the highest average was Impromptu Speech 2007, and the activity with the least average was the English teacher development workshop activities for the 1st and 2nd grades with backward design teaching techniques.

References

Inyai, Ch. (2010). *Program Evaluation*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Jiradechprapai, Ch. (2013). *Assessment of English Language Teaching and Learning Development Project in Kamphaengphet Educational Service Area Office 2* [Master of Education Thesis in Educational Administration, Rajabhat Kamphaengphet University]

Kantawong, T. (2013). *Assessment of Intensive English Program Project in The Secondary Educational Service Area Office 14*. [Master of Education Thesis in Measurement and Evaluation in Educational, Sukhothai Thammathirat Open University]

Kaur, A., Young, D., & Kirkpatrick, R. (2016). *English education policy in Thailand: Why the poor results?*. In R. Kirkpatrick (Ed.), English language education policy in Asia. New York: Springer International

Khankaew, Ch. (2017). *Evaluation of the Basic Education Core Curriculum in English language at Demonstration School of Rajabhat Rajanagarindra University* [Master of Education Thesis in English Teaching Major, Chachoengsao: Rajabhat Rajanagarindra University]. http://thesis.rru.ac.th/files/pdf/671_2018_10_26_140547.pdf

Kitima, Kr. (2018). *Evaluation of school-based curriculum of bilingual program at Chiang Rai Municipality School 7 Fang Min, Chiang Rai Province*. [Master of Education Program in Curriculum Development and Instructional Technology, Chiangmai University]

Kotiram, Ch. (2012). The decisive factor population in the 21st century. *Institute General Education*, 1045. http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/3842

Ministry of Education. (2009). *The Basic Education Core Curriculum A.D.2008*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand., Limited.

National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). (2019). *Ordinary National Educational. Test (O-NET) 2017-2018*. http://www.niets.or.th (Retrieved October 16, 2019).

Office of the Education Council of Ministry of Education. (2019). *Monitoring and Evaluating for the Policy OF English language teaching and Learning for Thailand 4.0*. Bangkok: Triple Group.

Sinthaphanon, S. (2017). *Teachers of The New Age and Learning Management to Education 4.0*. Bangkok: 9119 TECHNIC PRINTING LTD.

Watmuang, P. (2012). *Assessment of Intensive English Program with case study of Ban Pong Wua Daeng School*. [Independent study of Master of Education in Educational Research and Evaluation, Naresuan University]

Development of Learning Computational Thinking Management Model Using Phenomenon-based Learning with the Aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the Eighth Grade High School Students

Sudarat Wongyos[1*]

[1] Expert level Teachers, Chiang Rai Municipality School 5 Denha, Rob Wiang Subdistrict, Muang District, Chiang Rai Province

[*]**Corresponding author, E-mail:** mssuda33@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were; 1) to build and find efficiency of learning management model to be effective according to the 80/80 standard. 2) to study the result using Learning Management Model and 3) to study the students' satisfaction with learning management model. The research processes were consisted of 4 phases as follows; 1) the study of basic data, 2) the design and development of learning management model, 3) conducting an experiment, and 4) administering an evaluation. The research sample consisted of 40 students who were studying in the eighth grade high school students at Chiang Rai Municipality School 5 Denha during the 1st Semester in 2021 by Cluster Random Sampling method. Research instruments were included of documentary analysis forms, interview forms, teaching plan, learning management model, computational thinking skills test, and satisfaction questionnaire of learning management model. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation (S.D.) and the statistical test (Dependent sample t-test). The results showed that; 1) Learning Computational Thinking Management Model Using Phenomenon-based Learning with the Aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the Eighth Grade High School Students was called '3SE Model' had got the efficiency value of E1/E2 were equal to 83.00/83.06 and satisfied the criteria 80/80 2) The posttest scores of Computational Thinking Skills test

higher than the specified 70% threshold statistically significance at the .01 level with overall average was equal 83.00 percent 3) Students who studied with Learning Management Model had overall satisfaction at the highest level ($\bar{X}$=4.58, S.D.=0.51).

Keywords: Learning Management Model, Computational Thinking Skills, Using Phenomenon-based Learning, Infographic.

Introduction

The technological advances are rapidly developing. It results in educational reforms according to the direction and strategic framework of the 12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021). It is prepared on the basis of the 20-year National Strategy Framework (2017-2036), which is the main plan of national development and sustainable Development Goals (SDGs), the National Education Plan 2017-2036, including the country's restructuring towards Thailand 4.0, which is a national strategy that will be used as a framework for development in the 20 years phase. The vision and direction of the country's development towards "security, prosperity, and sustainability" for the country's development reflects on the philosophy of sufficiency economy. The national development plan was implemented with the aim to achieve better results following the development strategy of the country as well as to enhance people's skills to be prepared for the task ahead. It focused on raising the quality of the country's population by developing people to suit their age and to grow with quality. Developing skills that accords with the demand of the labor market and the skills necessary for life in the 21 st century (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016, Office of the Education Council, 2017, Office of the Basic Education Commission, 2017)

In the 21st century's education, teachers need to adjust teaching approach and search for new knowledge to teach learners with the 21st-century. The 21st century learners to be ready for lifelong learning with adaptability in order to start the change within them. It can be seen that critical thinking and problem-solving are one of the learning skills in the 21st century. Basic Education Curriculum Revised edition of the year 2017, Stand 4, Standard 4.2, focuses on learners to understand and use computational concepts to solve problems encountered in real life systematically and step by step. Use information and communication technology in learning to work and solve problems

effectively, to be knowledgeable, and ethical. Computational thinking skills is a systematic problem-solving skill that consists of critical thinking, problem-solving, problem identification, problem-solving, creativity, and intellectual knowledge. This is the basis for solving complex problems in an easy way and it is the basis of the writing program. Preparing citizens for the 21st including promoting basic skills for everyone, not just for computer engineers or technicians, it is the basis for creating innovations in response to Thailand's 4.0 policies. However, elements of computational thinking, such as dividing a large problem into problems/sub-tasks (decomposition), considering the pattern of the problem or the solution (pattern recognition) considering the essence of the problem (abstraction), and algorithm design can apply computational thinking in solving a variety of problems in daily life (Khuana. K & Khuana. T, 2019).

Phenomenon-Based Learning Management is a newly developed concept to support the development of technology and the world changing in the 21st century with various information and media, it requires recipients to use the ability to think critically or make decisions that are suitable to reality. In addition, it was found that the results of Finland's PISA assessment which were among the top in the world, accorded with Finland's learning management that took the educational innovation to use (Zhukov, 2015). The researcher has chosen the concept of learning management using a phenomena-based for learning approach to develop the computational thinking skills of target students. It is consistent with the development of the ability for critical thinking and the ability to solve problems, which is one of the important skills of learners in the 21st century. Educational institutions at all levels must instill in learners as the research by Mahawijit (2019) that has applied the concept of phenomenon-based learning. This is a concept of learning management in a multidisciplinary constructivist group that uses the survey learning approach with problem-based by proactive learning in the learning activities designed in elementary school to enhance learning skills in the 21st century. Another technique that will help students summarize complex content easily is infographics with phenomena-based to organize the learning approach to help develop computational thinking skills as well. At present, the infographic is interesting media in teaching and learning methods. Infographic is used to present and summarize information, it is a suitable tool to explain information to make it easier to understand, faster and clearer format (Karnsomjai, 2016). It makes the content easier and interesting

(Lekchinda, Suksamkaew, Kwangsawa & Saikatikorn, 2018) and helps to create awareness, quickly and easily to understand the content.

Accordingly, the researcher has recognized the problem and importance of learning about computational concepts that it is important for education nowadays. Therefore, the learning computational thinking management model has been developed using phenomena-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the Eighth Grade High School Students, which will enable students to have higher computational thinking skills, learn happily, study lessons that are suitable to their needs, receive variety of learning activities and adapt to the new trend, thus making the students the focus of this course, receiving all these benefits.

Research Objectives

1. To build and find efficiency of learning computational thinking management model using phenomenon-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the eighth grade high school students following the 80/80 effective criteria.

2. To study the result using of learning computational thinking management model using phenomenon-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the eighth grade high school students.

3. To study the students' satisfaction with learning computational thinking management model using phenomena-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the eighth grade high school students.

Literature Review

Phenomenon-based Learning Management Concept

The learning using phenomena-based approach is increasingly popular in teaching and learning management. This is a multidisciplinary learning that was proposed in Finland based on the idea of developing the country's education core curriculum. To support the development of transversal competencies of learners to be ready for real life, which learning management will bring phenomena or situations that are interesting issues to make learners curious, make questions, and embark on an answer

through the learning process according to the concept of self-knowledge theory under authentic phenomena (Sahlberg, 2021).

The phenomenon-based learning approach will start with observing the phenomena that are taking place in the real world and followed by the learners asking questions. It consists of 5 dimensions (Mattila & Silander, 2015) these are:

1. Holisticity, refers to an integrated learning which uses cross-disciplinary knowledge to naturally focus on issues of interest. It has an interdisciplinary model that emphasizes and enables learners to understand situations and events that occur according to real conditions without dividing subjects' content similar to the general learning approach.

2. Contextuality, refers to applying the learning in solving problems or create interests related to the daily life of the learners and the community to make learning meaningful. The phenomena used can be predetermined, but unclear points or information, in order to encourage students to observe and analyze through a learning approach.

3. Authenticity, refers to using real-world situations to drive activities for learners to acquire knowledge about community culture. Learning concepts and theories from local experts and understanding community solutions from local philosophers by the learners are the creators of their own knowledge through the practice with real expertise and experience.

4. Problem-based inquiry learning, it begins with learners identifying problems, then asking questions from different situations they faced to help learners achieve their goals. By practicing solving problems, analyzing the problem, and solving it, learners will be curious, will develop critical thinking skills, and problem-solving skills.

5. Learning process involves the process of developing hypotheses and building a theory, learners can plan the learning approach by themselves. The learning approach must be related to problem-solving. Learning is connected with real situations or phenomena; it can adjust the answers searching according to the situation at any time. Teaching is student-centered, with teachers encouraging, supporting, and facilitating learners so that they can design learning guides to find answers.

The process of learning approach using phenomena-based (Daehler & Folsom, 2016) are as follows:

1. Choose an interesting phenomenon. The teacher selects an interesting phenomenon according to the content and the learner's level. The chosen phenomenon may be fully or partially explained from the learner's experience and it should be a set of the phenomenon, as each lesson does not use a single completed phenomenon.

2. Analyze the usefulness of the lesson. Learners analyze themselves what knowledge they will gain from learning and how to apply the knowledge about related phenomena in other contexts. Teachers can manage learning approaches with teaching techniques such as lectures, teaching materials, meeting with experts, etc. To encourage learners to understand the phenomenon that cannot organize teaching activities, it is not necessary to study in the classroom.

3. Conducting studies research. Learners participate in planning activities, defining steps and methods for finding answers. Conducting individual and group research studies with a variety of methods, observing the phenomenon, giving the opportunity for students to discuss and ask questions in order to find answers. Teachers support and stimulate learners by using questions such as “What issues do you want to learn from the observed phenomena?” This encourages learners to take part in doing activities related to the observed phenomena and to plan learning activities, then set methods for finding answers to gain new knowledge and lead to conclusions.

4. Synthesize knowledge and conclusion. Learners apply the knowledge that they have researched to exchange, discuss the results, and synthesize the knowledge they have acquired to acquire new knowledge leading to the conclusion.

5. Check learners' understanding through explanations. Teachers assess learners based on actual conditions through oral presentations. Writing a description to reflect the understanding of scientific concepts that correspond to phenomena to the learners can lead to finding answers and finding information from learning activities and applying them to explain the phenomena in real life.

Evaluation of the learning approach using phenomena-based should be divided into performance, content, and application to have the same weight of the score. To enable learners to see the importance and consistency in applying content and competencies in real-situation by evaluating the learning approach using phenomena-

based, by assessing according to the actual situations and may evaluate every step of the learning approach.

Conceptual Framework

To achieve the aims of this research, the researcher has set the conceptual framework as shown in Figure 1.

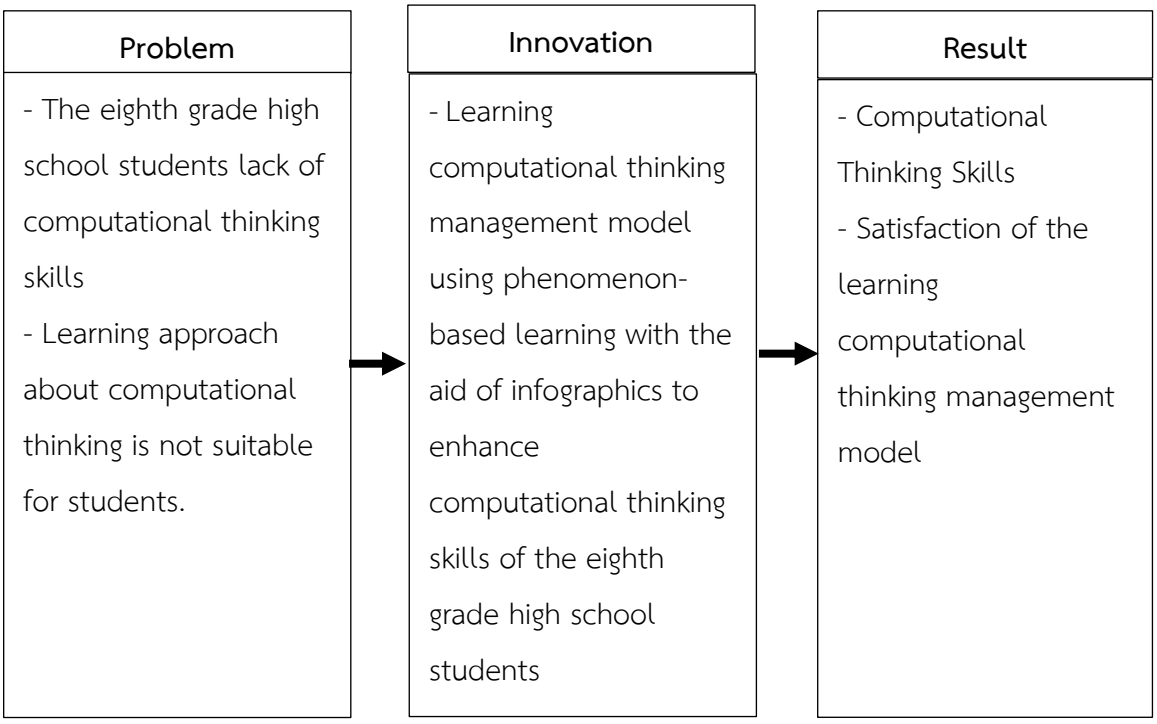

Figure 1: conceptual framework

Research Methods

This is a research and development that is divided into 4 steps:

Step 1: Research (Research: R1) The purposes is to study the basic information and the needs of administrators and teachers of computational thinking subject in the eighth grade high school students at Chiang Rai Municipality School 5 Denha in 1st semester, the academic year 2020, for 3 teachers. The Methods are as follows: 1) Analyzing basic information on educational policy and the National education plan, 2) analysis of the Basic Education Core Curriculum of 2008 and the learning standards and indicators of Science and Technology (Updated Edition 2017), 3) analyzing the teaching and learning

management in computational thinking in the Eighth Grade High School Students, 4) to study the concepts, theories and research related to the developing of learning computational thinking management model using phenomenon-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the eighth Grade High School Students, and 5) to ask administrators and computational teachers about the need to develop a learning management model to promote computational thinking skills.

Step 2: Development (Development: D1) The purposes are to design and develop the learning management model. The Methods are as follows: 1) Design and develop tools used in learning management, such as learning plans and learning management models, 2) design and develop the gathered data tools, such as a computational thinking skill test and students' satisfaction questionnaire on learning management, 3) to take the tools developed for experts to check and take the information obtained to improve the tools, and 4) To take the tools developed was applied to experiment with the eighth grade high school students in 1st semester, the academic Year 2020.

Step 3: Research (Research: R2) 1) To find the effectiveness of the developed learning management model, 2) to study the effect of using the developed learning management model called 3SE Model, and 3) to study the students' satisfaction with the learning management as well learning management model. The sample group is room 4 of the eighth grade high school of Chiang Rai Municipality School 5 Denha in 1st semester, the academic year 2021, a total of 40 students, which were obtained by Cluster Random Sampling. The methods are as follows: 1) take the developed teaching and learning model was applied with a sample group of students, 2) study the effectiveness of the learning management model, 3) study the computational thinking skills, 4) compare the results of the computational thinking skills assessment of students after school (post-test) with the 70% criteria, and 5) study the students' satisfaction with learning with the learning management model. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, test statistics, t-value, and presented the data analysis results using tables and lectures.

Step 4: Development (Development: D2) The purposes are to evaluate the developed learning management model, then use the assessment results to improve and modify them to be the completed learning management. The methods are as follows: 1) ask for the opinions of teachers in computational science and other teachers towards the model of learning management developed, and 2) use the information obtained to improve the learning management model to be accurate and complete. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and presenting the data analysis by using tables and lectures.

Research Results

1. The results of build and find the efficiency of the Learning Computational Thinking Management Model through Phenomenon-based Learning Approach with the aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the Eighth Grade High School Students according to the 80/80 criteria.

1.1 The developed learning management model called the 3 SE Model, consists of 6 steps of learning management, which is: Step 1, giving examples of situations and phenomena that occur according to actual conditions (Sample: S). Step 2: Expand learning boundaries (Explanation: E). Step 3: Choose a problem situation to be studied (Selection: S). Step 4: Learning from the actual problem situation (Execution: E). Step 5: Exchange learning (Share: S). Step 6: Evaluate the learning outcomes (Evaluation: E)

1.2 The efficiency of the Learning Management Model '3SE Model' are shown in Table 1.

Table 1 the results of creating and determining the efficiency of the learning management model.

Efficiency	Number of Student	Score	Average score	Percentage	Meaning
During class/Process (E_1)	40	120	99.60	83.00	Higher
After class/Result (E_2)	40	40	33.23	83.06	Higher
E_1/E_2 = 83.00/83.06					

From Table 1, it was found that the Learning Computational Thinking Management Model through Phenomenon-based Learning Approach with the aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the eighth grade high school students had the efficiency of 83.00 and the resultant efficiency was 83.06, which was higher than the set efficiency criterion of 80/80.

2. The results of using the Learning Computational Thinking Management Model through Phenomenon-based Learning Approach with the aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the Eighth Grade High School Students.

2.1 Comparative results of the students' computational thinking skills measurement results after learning with the learning style with the specified 70% criteria. The results are shown in Table 2.

Table 2 shows comparative results of the students' computational thinking skills measurement results after learning with the learning style with the specified 70% criteria.

Grade	Number of Student	Average	Standard Deviation	t
After studying	40	33.23	1.51	21.88**
70 criteria percentage	40	28.00		

**Statistically significant at .01 level

From Table 2, it was found that the results of the computational thinking skills measurement after studying with the learning computational thinking management model using phenomenon-based learning with the aid of Infographics, the threshold was higher than the required 70% with statistical significance at the .01 level.

2.2 The results of promoting computational thinking skills with a developed learning management model

Table 3 shows the results of the promotion of computational thinking skills with a developed learning management model.

Computational Thinking Skills	$\overline{X}$	S.D.	Percentage
Component 1: Decomposition	25.63	1.10	85.42
Component 2: Pattern Recognition	24.60	1.68	82.00
Component 3: Abstraction	25.10	1.08	83.67
Component 4: Algorithm	24.28	1.15	80.92
Overall Average	**24.90**	**1.37**	**83.00**

From Table 3, shows that using the learning computational thinking management model using phenomenon-based learning with the aid of Infographics, had computational thinking skills' overall average was 24.90, the standard deviation was 1.37. The percentage was 83.00. When considered in each aspect, it was found that the big problem was divided into sub-problems and had the highest average skill development was 85.42% ($\overline{X}$ =25.63, S.D.=1.10) and algorithm design had the minimal skill development was 80.92% ($\overline{X}$ =24.28, S.D.= 1.15).

3. The results of the study of student satisfaction with the Learning Computational Thinking Management Model through Phenomenon-based Learning Approach with the aid of Infographics to Enhance Computational Thinking Skills of the Eighth Grade High School Students.

Table 4 The results of the study of the students' satisfaction with learning with the learning management model '3SE Model'.

Assessment	$\overline{X}$	S.D.	Meaning
Learning management model	4.54	0.52	Highest
The surroundings of the learning management model	4.55	0.51	Highest
The benefits of the learning management model	4.63	0.50	Highest
Overall average	**4.58**	**0.51**	**Highest**

From Table 4 , it was found that the overall satisfaction of students with the learning management model '3SE Model' was at the highest mean ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.51).

The study of student satisfaction with the learning computational thinking management model using phenomenon-based learning with the aid of Infographics got the highest average overall students' satisfaction ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.51).

Conclusions and Discussion

The results of developing of learning computational thinking management model Using phenomenon-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the eighth-grade high school students summarize as follows.

1. The developed phenomenon-based learning management model with infographics was known as the 3SE Model, it consists of 6 steps as follows: Step 1 sample of situations and phenomena that occur according to reality (Sample: S). Step 2 expands the scope of learning (Explanation: E). Step 3 select a problem situation to be studied (Selection: S). Step 4 execute learning from the real problem situation (Execution: E). Step 5 sharing the knowledge (Share: S). Step 6 evaluates the learning results (Evaluation: E). The learning management model has been developed with efficiency values of 83.00/83.06, which is higher than the set efficiency threshold of 80/80.

2. The results of the computational thinking skills measurement after studying with the developed model, the eighth grade high school students had computational thinking skills higher than the required 70 percent with statistical significance at the .01 level.

3. The result of promoting computational thinking skills with a developed learning management model, the eighth-grade high school students had computational thinking skills of 83 percent.

4. The satisfaction of the eighth-grade high school students towards the developed learning management model to promote computational thinking skills overall was at the highest level.

Research Discussion

The researcher discusses the results of developing of learning computational thinking management model using a phenomenon-based learning with the aid of infographics to enhance computational thinking skills of the eighth-grade high school students as follows:

1. The effectiveness of a phenomenon-based learning management model in combination with developed infographics, which is called the 3SE Model, is equal to 83.00/83.06. It equals the performance criteria set 80/80, consistent with the first research hypothesis, as a result of 1.1) the developed learning management model was developed systematically in the correct process. Analysis of the basic information about education policy, National Education Plan, and The Basic Education Core Curriculum be 2551 of Science and Technology in the 4th learning standard technology of the eighth-grade high school students. The administrators and teachers of computational science were asked about the need to develop a learning management model. To promote computational thinking skills and take the created learning model to 5 experts for validation by checking the quality of integrity in content based on the determination of Index of Conformity (IOC), which had a value of 1.00 for all items. A revised learning management model was adopted as recommended by experts to find the efficiency of E1/E2, the researcher conducted 2 experiments, which are small group tryout and field tryout. Then, the improved learning management model was verified for suitability and completeness before experimenting with the sample group. As Joyce & Weil (1996) said, in creating and developing a learning management model, the creator must study the concepts and key elements involved in teaching, define the element and the relationship of the element form, check the model's performance and improve learning management 1.2) computational learning activities using the developed model to emphasize students to do practical work in solving problems and finding answers on themselves, that was the nature of teaching and learning activities in each activity, students will study from examples in real situations and they can talk and exchange knowledge with their classmates and teachers at all times. The teacher will motivate, facilitate, ask questions and arrange situations to suit students' background knowledge. To encourage students to think and connect knowledge until learning is meaningfully stored in long-term memory (Karin, 2019).

2. The results of using the developed learning management model to promote the computational thinking skills of the eighth-grade high school students are higher than the specified threshold of 70 percent after studying, and it is consistent with the second research hypothesis. It reflects that the students learned better because of phenomenon-based learning with infographics, it is a model of learning approach that focuses on integrating knowledge through real phenomena in which students learn computational thinking skills through real practice. It is consistent with Butktanyu (2018) who said that learners should have appropriate skills and learning styles to find answers to a variety of problems with no limits. In addition, the model of learning approach that has been developed is blended learning between phenomena as a base with infographics that can promote the students' computational thinking as well. This is consistent with the research of Sueaprae et al. (2016), which found that the learners who studied with blended learning had a high level of satisfaction. Students were able to score statistically significantly higher than their .01 score for computational skills after studying.

3. The satisfaction of the eighth-grade high school students towered the developed learning management model to promote computational thinking skills. Overall was at the highest level, consistent with the third research hypothesis, possibly due to the developed learning management model. Students summarized complex content in an easy-to-understand way, using the infographics in organizing learning activities with phenomena-based to help develop computational thinking skills as well because infographics were interesting and easier to understand the content. This is consistent with the research of Lekchinda et al. (2018) found that the use of infographic media affects perception, quickly understanding the content, and it's easier than recognizing it from letters. And research by Karnsomjai (2016) found that infographics can greatly enhance the creativity of high school students.

References

Daehler, K. R., & Folsom, J. (2016). *Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning*. http://www.WestEd.org/mss.

Surpare et al. (2016). *Development of Adaptive Blended Learning with Social networks to Enhance Computation Thinking skill and Writing Program skill for Electrical Engineering Students*. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University. 10(3)*, 1-13.

Khuana, K & Khuana, T. (2019). *The Development of an Instructional Model for Empowering Learning Skills in 21st Century*, *Journal od Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University, 16(73)*, 13-22.

Karin. (2 0 1 9). *The Development of an Instructional Model based on Constructivist Theory together with the Geometer's Sketchpad (GSP) and Facebook to Enhance Mathematical Reasoning Ability and Students' Learning Achievement of Mathayomsuksa Two Students*. *Journal of Educational Review Kasetsart University, 34(3)*, 106-116.

Mahavijit. (2019). *Application of Phenomenon-Based Learning Concepts with Proactive Learning. Journal of Educational Khon Kaen University, 42(2),* 73-90.

Karnsomjai. (2016). *The Development of Animated Infographics to Promote Creativity of High School Students*. (Master of Education), Ramkhamhaeng University, Bangkok.

Lekchinda, Suksamkaew, Kwangsawas & Saikatikorn. (2018). *The Infographics development on social networks that affect the performance of the Search Engine Optimization for Pa La-U's Products*. The 5th ASEAN Undergraduate Conference in Computing (AUC2) 2017 (pp. 295-301).

Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.

Office of the Education Council. (2017). *National Education Plan 2017-2036*. Bangkok: Prig Whan Graphic Company.

Office of the Basic Education Commission. (2017). *The learning standards and indicators of Science, Technology, and Geography (Updated Edition 2017) The Basic Education Core Curriculum of 2008*. Bangkok: Agricultural Co-Operative Federation of Thailand Ltd.

Butktanyu. (2018). *Phenomenon based Learning for Developing a Learner's Holistic Views and Engaging in the Real World*. *Journal of Education Chulalongkorn University, 46(2),* 348-365.

Joyce, B. & Weil, M. (1996). *Models of Teaching*. New York: Prentice Hall.

Mattila, P. & Silander, P. (Ed.). (2015). *How to Create the School of the Future–Revolutionary thinking and design from Finland*. Finland: Multprint.

Symeonidis, V. & Schwarz, J. F. (2016). *Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology: The Recent Curriculum Reform in Finland*. Forum OŚwiatowe. 28(2), 31–47.

Sahlberg, P. 2021. *Finnish Lessons 3.0. What Can the World Learn from Educational Change in Finland* (3rd ed.). New York, NY: College Press.

Zhukov, T. (2015). *Phenomenon-based Learning: What is PBL?.* Retrieved July 5, 2016, from https://www.noodle.com/articles/phenomenon-based-learning-what-is-pbl

Applying Phonics Instructional Method for Students' Improvement of English Pronunciation

Natthanicha Yusoh[1*], Hakim Sudinpreeda[2] and Anchalee Watcharajinda[2]

[1] Undergraduate student, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University

[2] Full-time lecturer, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** natthanicha.yus009@hu.ac.th

Abstract

This experimental study aimed to study the application of Phonics Instructional and to investigate its influence towards students' English pronunciation. Pre-test, post-test and class observation were employed in the study as the research's instruments. Samples were secondary students studying in grades 7, 8, and 9 in the total of 25. The researcher, as a teacher trainee, designed the seven-week lesson plan before the intervention period took place, which was within seven weeks within the second semester of 2021 academic year. The data obtained from the pretest and the posttest were analyzed using statistical techniques such as mean (x), standard deviation (S.D.), and dependent t-test. The study reveals that the mean score is .68 and there was a statistical significance at the level of .00.. This indicates that the Phonics Instruction Method was able to improve students' low ability of reading (with emphasis on pronunciation).

Keywords: Phonic Instructional Method; Reading aloud; Pronunciation; Blending sounds

Introduction

Academically, the benefits of reading books are many as a result reading skills are always in need for learners. A child's reading skills are important to his success in school as well as social life. Reading for pleasure improves children's educational performance. In this sense, children who continuously read for enjoyment every day are to perform better in reading tests than those who do not. This is the main reason that theoretically, fostering reading habits among school students is always essential.

Though reading is known as the ability to recognize and decode words which can be defined as a tool for acquiring meaning of written text, there is also an emphasis on reading aloud. This practice focuses more on correct pronunciation than on comprehension with a proclaimed assumption that the practice of correct pronunciation will provide a high possibility for the students to remain more confident to read or speak, being able to recognize the exact sound of each alphabet and its combinational features with vowels. However, some leading figures in teaching reading have realized that it is time-consuming. This is because instead of the students being taught "the top-down theory" to understand the content/text alone, they are taught to identify sounds and correct pronunciation of English words (Nunan, 1991, p.254). Due to the fact that reading with emphasis on pronunciation is one of the key exercises that improve pronunciation, which is one of the hardest skills to be built up among English learners, several educators and academics are trying to apply various methods and approaches. One of which is applying phonics into the teaching method.

Phonics instructional method focuses on the teaching of sound-spelling relationships with the main aim that the readers can come up with an approximate pronunciation of a word and then check it against his or her oral vocabulary. Phonics, as described by Adams (1990), refers to a system of teaching reading that builds on the alphabetic principle, a system of which a central component is the teaching of correspondences between letters or groups of letters and their pronunciations (p. 50). In this method, small units like letters and short words, along with spelling and punctuation rules, are taught in isolation, devoid of meaning. The phonics approach tended to ignore the valuable information, language patterns, and reading strategies children bring to the reading experience, as well as reading and writing simultaneously. The goal of this instruction is to help students develop the alphabetic principle. Students who understand the alphabetic principle know that the sounds of spoken words are mapped onto written words in systematic ways. As students develop understandings of this principle, they become familiar with using letter-sound correspondences to figure out unrecognized words.

It is generally known among English teachers in Thailand that the majority of Thai students (at Secondary level in particular) are still facing difficulties in reading English text. Some of them are not able to read at all, while the others are able to read with a

specific need of major improvement. Read First English (2015) states that the main reason why Thai students are not able to read English text is because of the teaching system that emphasizes on the manner of memorizing the whole word which eventually creates obstacles when they come across with reading new words they have never been taught, feeling insecure, and end up relying on random guesses to get the sound out which no clear principles.

English reading problems found in Thai educational context are specified into four categories: (1) reading pronunciation in the initial consonants; (2) recitation of the diphthong consonants; (3) pronouncing the vowels; and (4) pronouncing the consonants (Surapong Kongsat, 2018). This finding may be similar to what we found during our teaching internship observation of secondary students of grade 7 to 9. The school is owned by a private enterprise located in a suburban area. Our reading assessment of two short passages about daily life in their English book revealed that there was only one student who was able to read and pronounce each word correctly. Some of them tried to read aloud but they always came up with the wrong pronunciation: hi /ha**I**/ into /h**I**/, here /h**I**r/ into /hɚ/, sandwich /ˈsæn. w**I**tʃ/ into /ˈsan. w**I**d/, and so on. For the rest which is the largest amount cannot read at all, they could read only easy English words that are really familiar like *cat, dog, good morning, good afternoon, love, like*, and so on. Nevertheless, there were many words that they should know but they could not read at all like *she, my favorite, chair, bed, friend, much, visit, lunch*, and so on. After the reading, an interview was conducted to know their basic level of knowledge. It turned out that they knew the alphabets, they were not able to pronounce when they were combined.

The problems affected the overall quality of the school, especially that of English classes, should students' reading and pronunciation skills were not immediately improved. Moreover, the students struggling with English reading and not knowing the English alphabet can be considered a serious problem as pronunciation is the “beginning” step of reading (Ankrah, et al., 2017). Therefore, to our way of thinking, employing a *Phonics Instructional Method* would reveal the better result of assessment. Taught as beginners, the students should be able to read English accurately, clearly, and confidently.

Objectives

1. To study Phonics Instructional Method and its application.
2. To investigate the influence of the method towards students' English pronunciation.

Literature Review

The application of Phonics Instructional Method is in relation to recognizing graphemes and phonemes each alphabet represents. The theory behind the phonic approach is based on two assumptions. Most languages have consistent phoneme (sound) to grapheme (letter) correlation. Secondly, once learners have learned the relationships of the letters to the sounds, they can pronounce printed words by blending the sounds together. An analytic method to reading begins with words (preferably nouns that can be easily illustrated), then breaks the words into parts. By the use of [meaningful] words the learner can better see the relationship between reading and their own language (Ankrah, et al., 2017). An alphabetic, phonic approach to teaching reading has been used for centuries and further developed and modified in such a way that it is used today in varying degrees in most methods of teaching reading. Schwartz& Sparks (2022) mentions "a systematic phonics program" which is according to them "beneficial" to students, who may have gaps in their knowledge of pronouncing patterns or words that they have not encountered yet. Such a program reveals that if a student can demonstrate mastery of a sound, then there should be no need to continue practicing that sound (he or she should move on to the next one). Following are previous researchers who conducted the study concerning Phonics instructional method and similarly found that Phonics instructional method is effective for students' improvement of pronunciation.

Ankrah, et. al. (2017) conducted a study using the phonetic method with 35 Techiman Senior High School students. The samples were asked to identify the characters of English alphabets and pronounce simple words. Through the experiment, the students were required to blend sounds of English words which were mentioned in the lesson plans which were used for 5 weeks. A pre-test was used to gather the data baseline while the post-test was used to gather data after the intervention to make it possible for comparison between pre-test and post-test intervention performances.

The method has assisted to reduce the students' inability to blend five (5) or six (6) letters of the alphabet to form a word.

Thaen-nga & Leenam (2016) studied the effects of phonics instructional method in an English course enrolled by 30 students of primary school level of grade 3. The study was designed with 5 lesson plans, pre-test, and post-test as the instrument tool. The finding portrayed that the student's word recognition was significantly improved. Saah (2018) had conducted research with a group of secondary school students with low reading ability. The entire process involves a quasi-experiment which is based on a one-group pre-test post-test. The instruments used in the study were 5 lesson plans, pre-test, post-test, and class observation. The data from the pretest and the posttest were analyzed by using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) to find mean (x), standard deviation (S.D.), and dependent t-test. The finding revealed that the students enjoyed being taught following the requirements of the method. This chapter has been discussing what the real definition of reading is, and where it should be begun. The phonics instructional method is a method that can be a starter for the students who have the difficulty in improving their reading ability more or less. In addition, activities to improve students' skills and the early intervention in reading have been adapted into proper form for the selected population.

Methodology

The research design was aimed at an experimental study using pre-test, post-test and observation as the main instruments of data collection. Samples of the 219 students in total 25 students were selected who are students studying at grade 7,8, and 9 in Bunyalarp Naruemit School located in Sungai Kolok. The researcher was appointed as an intern English teacher with regular teaching loads similarly assigned to other permanent teachers of the school. The study was conducted in two semesters of the academic year 2021. The intervention period was seven weeks from the fourth week of November until the second week of January 2022 (one hour per once a week in different lesson plans).

Phonics' lesson plan

In order to maintain academic advantages that the samples would be given from other learning activities offered by regular teaching methods required by the school, the researcher was allowed to implement the plan once a week with different determined objectives (to help the students to...) and activities. In sum, some details of which can be shown as follows:

Table 1: The determined objectives and learning activities employed

week	Objective	Activity
1	Pre-test.	
2	Lesson 1 To recognize the alphabet and their sounds.	Writing English letters; Self-trial reading; The whole class reading out loud; VDO recording of self-reading practice;
3	Lesson 2 To combine letters to form up simple words in the VDO.	Identifying vowels (5 sounds: /a/, /e/, /i/, /o/, /u/, 6 double consonant (/Th/, /Th/, /Sh/, /Ch/, /Ph/) and consonant cluster /L/= bl,cl, fl, gl..... and /R/= br, cr,dr,fr...)
4	Lesson 4 To blend sounds to form meaning words.	Blending of the sound to form meaningful words (sight words), Examples; /g/+/l/+/o/+/v/+/e/ = glove, and etc.
5	Lesson 5 To recognize and pronounce the words from their textbook.	reciting the alphabets one by one, by slowly pronouncing each alphabet and combining it into the pronunciation of the words in the books.
6	Lesson 6 To recognize and pronounce the required words.	choosing 20 words from their favorite song and reciting the alphabets one by one, by slowly pronouncing each alphabet and combining it into the pronunciation of the words.
7	Post-test.	

Pre-test and Post-test

Pre-test was employed in the first week of the treatment, and the post-test the seventh. The pre-test and post-test were taken from passages in the students' English textbook *Extra ACCESS 1, 2,* and *3* relying on their different grades: 7, 8, and 9, respectively. The passages used in both tests were the same. *The letter from Fred* was for grade 7; *Mary's Blog* grade 8; and *Matlock the Wise Old Man* grade 9.

Reading rubric

The form of assessment was adapted from Mallombasi (2012)'s *Accuracy for Pronunciation*. The samples were graded with different scores to indicate their different levels of pronunciation. It can be summed with the followings:

Table 2: The pronunciation rubric

Performances	Scores	Characteristics
Excellent	5	Read aloud every word fluently.
Good	4	unable to read 1-5 words
Average	3	unable to read 6-15 words
Improvement needed	2	unable to read 16-20 words
Unable to read	1	Read incorrectly and slowly almost every word.

Data Analysis

The comparison between the data obtained from pre-test and post-test was analyzed and interpreted through a quantitative analysis approach using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) to find mean (x), standard deviation (S.D.), and dependent t-test. The descriptive analysis was employed in the study to analyze the students' behavior during the experiment.

Results and Discussion

The differences between the students' scores before and after the application of Phonics Instructional Method were shown in this following table:

Table 3: The students' scores of pre-tests and post-tests

No.	Pre-test	Post-test	Gained score
1	4	5	1
2	1	2	1
3	1	1	0
4	2	3	1
5	2	2	0
6	1	1	0
7	2	3	1
8	2	3	1
9	3	3	0
10	1	1	0
11	5	5	0
12	2	3	1
13	3	4	1
14	3	3	0
15	2	3	1
16	2	3	1
17	1	1	0
18	1	2	1
19	2	3	1
20	2	3	1
21	3	4	1
22	1	1	1
23	3	5	2
24	1	2	1
25	2	3	1
Total	52	69	18
Average	2.08	2.76	0.72

Table 3 shows that the lowest score of pre-tests was 1 and the highest score was 5. Besides, the lowest score of post-tests was 1 and the highest score was 5. The average of pre-test 2.08 and post-test 2.76. After conducting pre-test and post-test, the average of the gained score was 0.72. The average post-test after the students got treated with the method was higher than that of the pre-test.

Table 4: Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	pretest	2.0800	25	1.03763	.20753
	posttest	2.7600	25	1.23423	.24685

The result of the pre-test and post-test statistically paired as shown in table 4 represents the fact that the post-test is better than pre-test (the method had an effect on the students' ability).

Table 5: Paired Differences

Achievement	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	t	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1 Pre-Post	0.6800	.55678	.11136	6.107	24	.000

According to Table 3, the t-test presents a statistical significance (sig < .000) indicating that there was a significant difference between the mean scores of the two tests in which the different average mean scores is 0.68, and the standard deviation is .55678.

The performance of most students in pronouncing and recognizing English letters after the treatment was better than the beginning period with addition to their capability of blending them. The post-test was significantly higher than the pre-test. The statistical result has revealed the gap of these tests as $\underline{\bar{x}}$= 1.28000 and S.D. = .97980. These findings confirm the result of the previous researcher. After being treated using Letter Sound Activities (Phonic Instructional Method), the students had improved their ability

(Pierjad, 2004, p. 58). The relation found in previous studies, between letters and sound, can be extended to the improvement of reading ability, to the development stages, and later to proficiency. However, a few numbers of the samples were also facing various problems such as lack of attention and motivation in learning, including poor learning ability. English alphabets not rightly pronounced by some students were V /v/, Z /z/, G /g/, R/r/. Moreover, some of them could not pronounce double letters such as TH /θ/, TH /ð/, SH /ʃ/, CH /tʃ/, PH /f/. These problems causing them to be incapable of blending the letters with vowels directly affected their reading ability. Some students had to put in a lot of effort to learn the lesson, while the others focused not on the lesson until being taught individually. This problem prolonged the duration of the teaching experiment.

Conclusion

The research is concerned at teaching reading with emphasis on pronunciation in a secondary school using the Phonic Instructional Method. Twenty-five students were purposefully taken through a series of activities involving the teaching sounds of each letter, vowels, double letters, consonant clusters, and blending these letters to form words. The students were given a pre-test and a post-test, based on which they were scored. The tests were done individually. The statistical comparison of means, SD, and dependent t-test reveals a significant difference (.05). The t-test was 6.107 and Sig. (2-tailed) was .000. As a result, it can be inferred that the Phonics Instructional Method brings an impact on the students then being able to improve students' pronunciation.

Recommendations

From this research study, the researcher has the following suggestions:

1. Instructional recommendations

The researcher would like to suggest in the following steps:

1.1 In order to prevent the students from getting bored and be more interested in learning English, teachers should set up the interest, motivation in reading and learning by developing a variety of interesting material.

1.2 The further teaching should focus on English letters which are difference from Thai separately such as V /v/, Z /z/, G /g/, R/r/, TH /θ/, TH /ð/, SH /ʃ/, CH /tʃ/, PH /f/.

1.3 Rather than post-test which is the type of summative assessment, teachers should have set the formative one. Not only recording VIDEO after each lesson, students should be defined to have a test after they finish leaning in each lesson as well.

2. Suggestion for further study

2.1 The duration of the study should be extended in order to study more deeply and to design more activities in teaching and learning.

2.2 The students' perspective should be studied in the form of a questionnaire or interview.

2.3 The study should be defined into two groups of experiments in order to compare the performance which will be clearer and less mistaken that the phonic instructional method truly has the influence towards students' reading ability.

References

Adams, M. J. (1990). Beginning to read: Thinking and learning about print. Cambridge, MA: MIT Press.

Ankrah, G. K., Nyanta, D., & Opoku, K. (2017). Using PHonic Method to Improve Poor Reading Ability of Pupils at Techiman Senior High School Form One. *European Journal of Education Studies, 3*(6). https://doi.org/10.5281/zenodo.806824

Mallombasi, M. (2012). The application of three-step to increase the students' speaking ability. *EXPOSURE : JURNAL PENDIDIKAN BAHASA DAN SASTRA INGGRIS*, *1*(1), 1. https://doi.org/10.26618/ejpbi.v1i1.768

Nunan, D. (1991). Language Teaching Methodology. Hertfordshire: Prentice Hall International.

Phierjud, T. (2004). The development of computer-assisted language learning lessons to teach reading techniques in the English i course for first year students of Engineering and Industrial Faculty, Sipakorn University, Sanamchan campus, Nakhon Pathom province. Master's thesis, Graduate School : Sipakorn University.

ReadFirst English. (2015, December 31). Why are they unable to read in English? How to solve? Retrieved July 20, 2021, from http://readfirstenglish.comทำไมอ่านภาษาอังกฤษไม่อ/[In Thai]

Saah, H. (2018). *Phonic Method for the Improvement of Low Reading Ability (Read*

Aloud): A Case Study for Matthayom 1 Students of Suanpraya Witthaya School (dissertation).

Schwartz, S., & Sparks, S. D. (2022, March 8). *How do kids learn to read? what the Science says*. Education Week. Retrieved March 12, 2022, from https://www.edweek.org/teaching-learning/how-do-kids-learn-to-read-what-the-science-says/2019/10

Thaen-nga, J., & Leenam, W. (2016). The use of phonics instruction to enhance students' reading ability: A case study of grade 3 students at Nam Yuen School, Nam Yuen District, ubon ratchathani province. *International Journal of Research - GRANTHAALAYAH*, *4*(10), 65–71. https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v4.i10.2016.2493

The Effectiveness of Quizlet Application towards Students' English Vocabulary Skill Improvement: A Case study of Secondary School Students of Yahasirayanukul School, Yala, Thailand

Sareening Che-oumar[1*], Thitiphong Ketamon[2] and Hakim Sudinpreeda[2]

[1] Undergraduate student, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University.

[2] Full-time lecturer, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sareening.che019@hu.ac.th

Abstract

The study was conducted to investigate the effectiveness of Quizlet application towards secondary students' English vocabulary skill improvement. The samples of the study consisted of 23 students studying in Yahasirayanukul school in academic year 2021/2022. The researchers used a mixed method of study. The data were collected by both the pre-test and post-test and observation. The data analysis was conducted through statistical techniques: Paired Sample T-Test, Mean, and Standard Deviation. The findings showed that the students' scores of the post-test was higher than that of the pre-test. The students' mean score of the pre-test was at 47.60. After the implementation of Quizlet, the mean score of the post-test reached at 85.65, indicating the existence of a significant difference between the student's scores of the pre-test and post-test. It can be concluded that teaching English vocabulary with the application of Quizlet was able to improve the students' vocabulary mastery.

Keywords: Quizlet application, English Vocabulary Skill

Introduction

English is one of the compulsory subjects in Thai School curriculum. The students in every school in Thailand enroll in compulsory subjects such as English. Starting from kindergarten, they have been taught the basic knowledge about English to be accustomed with the materials. Further, Wilkins as cited by Thornbury (2002) stated that without knowing any vocabulary, it is impossible to convey something. On the other hand, without knowing any grammar, we can still convey something (p.13). Those statements

mean, if the students do not know any vocabular,y it will cause them inability to say anything in English. Whereas, if the students do not know any grammar, they still could say anything using English language. However, by this explanation, the learning of vocabulary is needed for the students to learn more about English. Besides that, some of students also have to face other problems in learning English lessons. Students are easily bored, even feel sleepy when they have to learn English lesson in the class. The case above is sometimes caused by their lack of intention in paying attention to the English teachers. In addition, the students are also lazy in the teaching strategy that used by their teachers in delivering the material. Most English teachers are still not using technology or even just teaching in the same way.

In this digital era, almost all the students focus more on gadgets or smartphones that they have. It is the reason why all students give their high expectation to the English teachers. The students expect that the teacher will provide learning materials using technology, especially in studying vocabulary. Margono (2010) establishes that media, such as games, songs, pictures, cards cassettes, tapes, radio, television, videos, films, overhead projector slides, and examples are now commonly used in teaching English particularly in improving vocabulary mastery of the students. The students need a real medium that can help them in memorizing the vocabularies. Flashcard is one of the media that can be used by the English teachers to teach their students about vocabularies. According Azhar Arsyad (1997), a flashcard is a small card containing an image, a text or a symbol mark that reminds or guides a student to something related to the image. As Azhar Arsyad has said, the Quizlet application can also help students in remembering and guiding their vocabulary. Although this flashcard is an online application, it can still display a real flashcard, which contains images, texts and even symbols. According to Haycraft (1978), flashcards can be used for consolidating vocabulary, practicing structure and words order or a variety of games. It means the students have to memorize and understand the vocabularies that available in the Quizlet which have prepared by the teacher.

Statement of the problem

Based on my personal communication and observation with the seventh-grade students during teaching internship at Yahasirayanukul School, their English vocabulary bank was still lacking. When resesrchers asked the questions to the students in English even simple questions such as *"What are you doing?"*, *"Where are you going?"* and *"Have you had breakfast yet?"*, they responded back with no spontaneity. Perhaps, they were shy to speak out, but when researchers switched the questions to Thai with the same meaning of English sentences, they answered the questions immediately. The observation showed that the students' ability of English vocabularies skill is problematic. Most of them could not answer the meaning of English vocabularies.

Objective

To study the effectiveness of Quizlet application towards students' English vocabulary mastery.

Research Question/ Research Hypothesis

1. Is Quizlet Application effective towards students' English Vocabulary at the Seventh Grade Students of Yahasirayanukul School?

2. Quizlet Application is effective in teaching students' English Vocabulary at the Seventh Grade Students of Yahasirayanukul School.

Literature Review

Quizlet is a mobile and web-based study application that allows students to study information via learning tools and games (Foster, 2009). It was created by Andrew Sutherland in October 2005 (original as a tool to learn French vocabulary shared with his friends) and released to the public in January 2007. Quizlet trains students via flashcards and various games and tests. Quizlet is one of the most widely used flashcard systems available. While teachers and students can use the software on a PC, it also offers a free mobile app for use on both the Apple iOS and Google Android mobile platforms. Quizlet offers several ways to study vocabulary. Quizlet is an online interactive learning platform operating on electronic bilateral flashcards, that can be used to study any subject, but serves mostly as a system for learning languages (Kalecky, 2016).

Many teachers mostly agree that flashcards help to expand learners' vocabulary and serve as an effective strategy to study outside the classroom (Karlina, 2019). When the teacher/student learns how to use the software effectively, it can be even easier and much faster. In Quizlet, the whole set can be created by pasting in a bilingual list, the opposite side can be created automatically and adding an appropriate picture is a matter of two clicks. There is no need to cut the cards and most importantly, they can be shared among the users, who do not have to carry a thick pack of cards in their pockets all the time and who can have thousands of words ready in their smartphone weighing not a gram more. Followings are previous researchers who conducted the study concerning Quizlet application and similarly found that Quizlet application is effective for students' improvement of English vocabulary.

Karlina (2019) investigates the implementation of Quizlet in teaching English vocabulary. This study was conducted by using collaborative action research. For this purpose, 27 students of class VIII3 of SMPN 1 Blangpidie participated in the study. It was found that there was a significance difference in students' scores after the using Quizlet in teaching English vocabulary. It concluded that the use of Quizlet in teaching English improved students' vocabulary (p. 45). According to previous research conducted by Baptist (2018), the Quizlet treatment was effective to improve students' vocabulary. In addition, a study conducted by Assanosi (2018) shows that mean score of control group is 6.90 for pre-test and 7.07 for post-test, and mean score of experimental groups is 6.78 for pre-test and 10.21 for post-test. It described that teaching vocabulary through Quizlet had a significant difference between the student's scores of pre-test and post-test.

Methodology

The research was experimental by using the pre-test, post-test and observation as the main instruments of data collection. Samples purposively were selected from 68 students of the seventh grade in total were 23. These students were studying at grade 7/1 in Yahasirayanukul School located in Yaha. The researchers were appointed as an intern English teacher with regular teaching loads similarly assigned to other permanent teachers of the school. The study was conducted in two semesters of the academic year 2021. The intervention period was from the fourth week of November until the second week of December 2021 (four weeks in total).

The tests

The tests assessed learners' acquisition of two units of the course syllabus. The pre-test was administered before the first unit of the course, and before utilizing Quizlet. The learners' outcomes were recorded for further correlation to the scores of the post-test, which was offered at the end of the second units were taught. During the second semester, the learners were required to study two units, which were utilizing Quizlet both outside and inside the EFL classroom. These students attended lessons for two weeks when the same units were taught utilizing flashcards.

The tests were taken from the seventh grade's textbook titled *New World 1* under the topics "*Do You Like Chocolate?"* and *"Nice House*!".

Observation

Observation was employed in the study to find out the important events or facts which are related to the research that being run. Besides that, by doing the observation the researcher will also be helpful to know the real situation in the classroom and even the characters of each student. The observation sheet adopted from Christanti, (2018).

Data Analysis

The data obtained from the pre-test and post-test were analyzed by using paired the sample t-test, mean and Standard Deviation. They were used to see the significant improvements of students' vocabulary mastery from the pre-test to post-test. The result of observation was analyzed by summarizing the data recorded in the observation sheet. Then, the researcher reported the result of observation by describing the situation of the use of Quizlet in teaching vocabulary.

Results

Result of Pre-test and Post-test

The differences between the students' scores before and after the application of *Quizlet* were shown in this following table:

Table 1: The students' scores of the pre-test and post-test.

No.	Pre-test	Post-test
1.	50	95
2.	45	80
3.	35	70
4.	50	90
5.	65	100
6.	55	90
7.	40	65
8.	50	75
9.	50	90
10.	60	100
11.	45	85
12.	40	90
13.	55	95
14.	45	75
15.	55	90
16.	50	90
17.	50	85
18.	40	85
19.	45	80
20.	40	85
21.	35	70
22.	50	95
23.	40	90
Mean	47.60	85.65

According to the result of pre-test and post-test, the mean score in the pre-test was 47.60 and that of the post-test increased to 85.65. This was considered good improvement of the students' vocabulary.

Table 2: Paired Sample Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pretest	47.6087	23	7.51809	1.56763
	Posttest	85.6522	23	9.57083	1.99566

The table 2 shows the mean of the pre-test and post-test 47.60 and 85.65, respectively. The Standard Deviation of the pre-test and post-test are 7.51 and 9.57 respectively. The post-test score is better than that of the pre-test, which can claim that using Quizlet could help students to improvement their vocabulary mastery.

Table 3: Paired Samples Test

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pretest - Posttest	-38.04348	6.52602	1.36077	-40.86554	-35.22142	-27.957	22	.000

The table 3 shows that there was a significant difference in the scores for pre-test (M=47.60, SD=7.51) and post-test (M=85.65, SD=9.57) conditions t= -27.95, Sig. (2-Tailed) or p= 0.00. The Sig. (2-Tailed) value was less than 0.05. So, it shows that there was a statistically significant difference between the mean of the pre-test and post-test. It means the implementation of Quizlet could improve students' vocabulary.

Results of observation

The data obtained from observation in the classroom can be, recorded by the researcher, summarized as follows:

Table 4: The observation results

No.	Statement The Observation Sheet	Yes	No	Notes
1.	All the students can access the Quizlet application.	/		They easily access the Quizlet.
2.	The students only access the Quizlet application whether in the smartphone or laptop.	/		Most of students open Quizlet by using their smartphone.
3.	The students only use Quizlet application as a learning source.	/		They no longer open their online dictionary.
4.	The topic and the materials are provided in Quizlet application of each student.	/		The vocabulary which in their worksheet are provided.
5.	The students and the teacher are discussing about the vocabularies from Quizlet application.	/		Sometimes, they discuss together.
6.	The students read all of the vocabularies which provided while looking at the picture and definition.	/		The students usually read the definition first before look at the picture.
7.	The students listen to the recording of the vocabularies.	/		The students listened to the recording only if they really unfamiliar with the vocab.
8.	All the students try to understand the vocabularies and the definition.	/		They read the vocab, then the definition and they look at the picture to make sure their comprehension.
9.	All the students are attracted to use Quizlet application.	/		They put their interest and they look enthusiastic.
10.	The students sometimes ask the teacher if they still find difficulties.	/		They ask to the teacher if they still don't understand after read the definition.

Table 4: (Continue)

No.	Statement The Observation Sheet	Yes	No	Notes
12.	The students try to be brave in using English after listening to the vocabularies.	/		They start to use English.
13.	The students are starting to comprehend the high frequency and academic vocabularies.	/		They understand about what their teacher was said.
14.	The students are starting to master the vocabularies which often used in the worksheet.		/	They are some students who are lazy to learn English.
15.	The students do not hesitate and suppressed in using a vocabulary since use Quizlet application.	/		The students are using the Quizlet application with enthusiasm.

Based on the observation result mentioned above, it shows that the Quizlet application which categorized as online flashcards was well implemented. The use of Quizlet application was not really maximal because there were several students who did not involve in the activity. But as far as this Quizlet application was almost reaching the word success, it was presented by most of the students in the classroom who were interested in put their interest in using Quizlet. The students also were very attracted when using Quizlet. In line with this, based on this result, it is similar to the findings of Komachali & Khodareza, where flashcard was a cardboard consisting of a word, a sentence, or a simple picture on it. It could be concluded that the flashcard was an effective learning card, having two sides with one side containing images, text, or symbols and other symbols in the form of definitions, drawings, answers or descriptions and helping the learners to be reminded of something related to the images on the card. This is to concluded that the students could use online flashcard in Quizlet with pictures, voices and description of each picture, as an effective learning tool.

Conclusion and discussion

This study was conducted to find out the improving of the students' vocabulary mastery by using Quizlet. In teaching English, the teacher could use Quizlet as an interesting media. The research was done by the researcher indicated that Quizlet was effective or could be used in teaching vocabulary. Based on the result above, the data showed that by applying Quizlet in teaching English could improve and influence students' motivation, and also Quizlet improved the students' vocabulary mastery. The improvement of the students' vocabulary mastery was also presented in the score of the pre-test and post-test. The mean score of the pre-test was at 47.60 and the mean score of the post-test was at 85.65. The implying of Quizlet in teaching and learning process could make the students to know and remember the vocabulary easily and it could motivate the students in learning vocabulary; for instance, the students did not know the meaning and pronunciation of words: food court, juice, bathroom, refrigerator, etc. After the implementation of Quizlet, the students knew them. The data from the students' tests showed the students' vocabulary was better, and from the observation sheet showed most of students in the class put their interest in using Quizlet. The students also were very attracted when using Quizlet. According to previous research conducted by Baptist (2018), "Studied Effects of Quizlet on Vocabulary Mastery through Counter Balanced Design" the result of the study showed the Quizlet treatment was effective to improve students' vocabulary. And a study conducted by Assanosi (2018), "The Effect of Quizlet on Vocabulary Acquisition" through experimental study, the results showed mean score of control group was at 6,90 for thepre-test and 7,07 for the post-test, and mean score of experimental groups was 6,78 for the pre-test and 10,21 for the post-test. It described that teaching vocabulary through Quizlet was significant difference between the student's scores of the pre-test and post-test.

After finishing the classroom action research, the findings show that the students' scores in the post-test is increased when taught using Quizlet (mean score of pre-test = 47.60 and mean score of post-test=85.65). The teaching of vocabulary using Quizlet improved the students' vocabulary mastery; the treatment was effective. Moreover, it showed that teaching English vocabulary using Quizlet application which in the form of online flashcards was effective.

Therefore, it could be concluded that since there is effectiveness of Quizlet application towards Students' English Vocabulary mastery, Quizlet was helpful in teaching vocabulary.

References

Assanosi, A. (2018). The effect of Quizlet on vocabulary acquisition. *Asian Journal of Education and E-Learning*, 6(4), 71-77.

Arsyad, A. (1997). Media pembelajaran. Jakarta: Raja Grafindo Persada.

Baptist, S.C. (2018). Effects of Quizlet on vocabulary mastery. Retrieved from Theses and dissertations.

Christanti, E. J. (2018). The use of quizlet as a learning medium to improve English vocabulary mastery for eleventh grade in Sman 4 Yogyakarta (dissertation).

Foster, H. (2009). Building learner-generated vocabulary logs with Quizlet. The Language Teacher. (33)

Haycraft, J. (1978). An introduction to English language teaching. London: Longman Group Ltd.

Kálecký, R. (2016). Quizlet vs. Vocabulary Notebook: The impact of different methods of storing and revising vocabulary on students' progress, retention and autonomy. Retrieved from Master's diploma thesis.

Karlina, E. (2019). The Use Of Quizlet In Improving Students' Vocabulary At The Eighth Grade Students Of Smpn 1 Blang Pidie (dissertation).

Khodareza & Komachali, E. (2012). The Effect of Using Vocabulary Flashcard on Iranian on Iranian Pre-University Students' Vocabulary Knowledge. Canadian Center of Science and Education Journal, 5 (3): 134-147.

Margono. (2010). The effectiveness of teaching English verbs by using cartoon film. Semarang: English Department of Tarbiyah Faculty.

Thornbury, S. (2002). How to teach vocabulary. England: Pearson Education Limited.

The Effect of Picture Storytelling on English Vocabulary Knowledge of Seventh Grade Students at Phokiriratseuksa School

Laosan Katemmadee[1*], Thitiphong Ketamon[2] and Hakim Sudinpreeda[3]

[1] Undergraduate student, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University.

[2] Full-time lecturer, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** laosan.kat005@hu.ac.th

Abstract

The objective of this study was to study the effect of picture storytelling on students' English vocabulary knowledge. The samples were 44 secondary students of Phokiriratseuksa School located in Khokpho of Pattani province. The students were in the seventh grade. The study was conducted during the academic year 2021, which was the researcher's teaching internship. The research instruments were pre-test and post-test. The data analysis was carried out through the use of statistics's Paired-Sample t-test, Mean and Standard Deviation. The result shows that: 1) the post-test's total mean score, 15.11, was higher than the pre-test's, 8.32. The difference between the total mean score of the pre-test and the post-test was 6.79. These findings indicate that there is a significant difference between the pre-test and post-test mean scores. The increasing score of the students test shows that the vocabulary knowledge of the Grade 7 students is improved significantly after applying vocabulary teaching using picture storytelling.

Keywords: Picture Storytelling, Vocabulary Knowledge

Introduction

As the heart of a language, vocabulary plays an important role both in ESL and EFL learning and teaching. It is the main part which supports learning English skills comprising listening, speaking, reading and writing. It is the most important element of language in a language learning, especially for non-native learners because without the knowledge of vocabulary or insufficient vocabulary they cannot express themselves or their ideas well enough (Alqahtani, 2015). The more vocabulary the learner knows, the more effectively they listen, speak, read or write the target language (Xiaofei, 2019). Therefore, vocabulary

learning and teaching is the most important part of a lesson for learners while learning a new language.

However, learning vocabulary in the second language is more difficult than the first language (Esteve, 2014). The same phenomenon applies also in Thai context as we are informed that the main obstacle to Thai students learning English well is a lack of English vocabulary knowledge (Saenpakdeejit, 2014). There is a notice regarding this issue in which for L2 learners, knowledge of vocabulary is the most important tool for the effective acquisition of the target language. Vocabulary knowledge includes the size of vocabulary and depth vocabulary known to an individual (Nation, 2001). The size of vocabulary knowledge refers to the number of words that the learners can recognize. The depth of vocabulary knowledge refers to the quality or depth of understanding in which words are known in terms of pronunciation, spelling, meaning, and appropriate usage in the context (Richards, 1976, p.p. 77-89). Therefore, if students want to master a foreign language, they should have the knowledge of vocabulary and learn a large number of words in order to easily listen, speak, read, and write in the language. Many researchers are trying to solve the problem and help the students master vocabulary knowledge in various ways, one of which is through picture storytelling.

Picture storytelling is one of the instructional methods to teach EFL learners. It is the use of language and gesture with pictures to create sequential scenes in the story. It is highly recommended as visual media to teach and motivate the learners to develop their vocabulary knowledge in EFL context (Fariyatul & Bandono, 2017). This strategy will support students not only learn how the stories operate, but also provide opportunities for them to develop their vocabulary knowledge (Kalantari & Hashemain, 2015).

Statement of the problem

Thai students' lack of English vocabulary knowledge is a big issue in Thailand. Surprisingly, Thai students have been taught since they were young but most of them fail to communicate in English. Saengpakdeejit (2014) reports that the main problem for Thai students struggling to learn English is the lack of vocabulary knowledge.

During my internship teaching at Phokiriratseuksa School, located in Pattani. I was assigned to teach five classes of grade seven students (Matthayom 1). They were arranged in one class with different learning achievements: high achievement and low achievement based on the students' admission score. The class started by saying the basic greeting.

They were very active in answering the questions. But when asked about the lesson, they tended to remain silent. However, when the question was translated to them in Thai, they could answer the question and understand what was said. Besides that, it was found during learning instruction that the students' English vocabulary knowledge appeared to be extremely limited. Most of them were unable to pronounce and recognize the meaning of English words. Moreover, they are unable to successfully compose their writing tasks.

The students' lack of English vocabulary knowledge affected them to struggle in learning English. Having an important role to facilitate the students while learning vocabulary in order to increase English vocabulary knowledge in learning English among the students, English teachers need to prepare and find the appropriate technique that can make students interested in learning, which will be implemented for the students (Alqahtani, 2015). Being encouraged by this fact, the researcher then was in need of conducting the study using picture storytelling in teaching English vocabulary to the students.

Objective

To study the effect of picture storytelling on English vocabulary Knowledge of seventh grade students at Phokiriratseuksa School.

Research Question

Does picture storytelling affect the English vocabulary knowledge of seventh grade students at Phokiriratseuksa School?

Literature Review

Concept of Vocabulary

Vocabulary can be defined as a word or list of target language words for a particular language. Astika (2016) states that vocabulary is all about words, the words in a language or a special set of words people are trying to use for getting to understand each other. According to Decarrico (2001), vocabulary is central to language. That means vocabulary is the main element of language. Language is the expression which is constructed by words or vocabulary. Words are the tools used to express ideas and to learn about the world.

Concept of Vocabulary Knowledge

Staehr (2008) defines that vocabulary knowledge is generally assumed to be a good predictor of language proficiency in the second or foreign language. To support this, Meara (1996) also states that vocabulary knowledge is a significant predictor of a learners' language proficiency (p.p. 35-53). Vocabulary knowledge includes the size of vocabulary and depth of vocabulary known to an individual. The size of vocabulary refers to the number of words that learners can recognize (Nation, 2001). To test vocabulary size or how many words that a person knows, the common vocabulary or the most frequently used words from the frequency word list are selected to test. It focused only on word-form and word-meaning relationships (Read, 2000, p.p. 178-187). The depth of vocabulary knowledge is considered to be the quality or depth of understanding in which how well words are known in terms of pronunciation, spelling, meaning, and appropriate usage in context (Richards, 1976, p.p. 77-89).

Picture storytelling

Picture storytelling is one of the instructional methods to teach language in EFL context. It is the use of pictures plus the words gathering into a story. It is highly recommended as visual media to teach and motivate learners to develop their vocabulary knowledge in the EFL context (Fariyatul & Bandono, 2017). Storytelling is telling a story by using the story to engage the learners. It is an effective strategy that facilitates teaching and learning vocabulary for EFL learners. The sentences in the story provide good examples of how the target words are used in the context. The students can engage in the storytelling activity if they pay attention to the story and use the context to capture the meaning. Then, to report the story, learners have to recall their comprehension of the words in order to assist the student in word retention (Abasi & Soori, 2014). Therefore, picture storytelling is more interesting to use in vocabulary instruction, in which learners learn language and gesture with pictures which create sequential scenes in a story. This strategy will support students not only to learn about how stories operate, but also provide opportunities for them to develop their vocabulary knowledge. It is used for vocabulary teaching in the current study. According to Kalantari & Hashemin (2015), the process of using picture storytelling is divided into three steps: pre-picture storytelling, while-picture storytelling, and post-picture storytelling.

The related studies of the previous research

In Indonesia, Hidayat (2017) conducted research to investigate the effect of using flash cards and picture story in vocabulary mastery to the seventh grader of Smp Pgri 1 Margatiga. The study revealed that picture story is more effective or equal to flash cards to use as a medium in instruction vocabulary for helping the students in Junior High School to recognize vocabulary meaning, even where there was a difference in achievement between students.

In Thailand, Xiaofei (2019) investigated the improvement of the seventh-grade students' vocabulary knowledge after attending English classes instructed using picture storytelling. The instruments used in the study were three lesson plans, pre-test, and post-test. The data from the pre-test and post-test were analyzed using a Paired-sample t-test in the Statistical Package for Social Science (SPSS). The study found that grade 7 students' English vocabulary knowledge was improved.

Methodology

Participants

The population is focused on seventh grade students. The samples were 44 secondary students of Phokiriratseuksa School located in Khokpho of Pattani province. The students were in the seventh grade. The study was conducted during the academic year 2021, which was the researcher's teaching internship. Purposive sampling was used because the researcher had already taught them for one semester.

Research Instruments

The research instruments include:

1. Three lesson plans for teaching English vocabulary using picture storytelling

The lesson plans with 180 minutes per lesson, which included vocabulary teaching using the three steps: pre-picture storytelling, while-picture storytelling, and post- picture storytelling. The stages of using picture storytelling in teaching English vocabulary as follows:

In pre-picture storytelling, the researcher taught the key vocabulary via pictures to students and provided interesting input for students like games, to help students become familiar with the new vocabulary.

In while-picture storytelling, the researcher told stories through pictures to students. The researcher made comments, gestures and asked questions to assess students' prior knowledge while introducing stories using pictures with newly learned vocabulary. The researcher asked students to point to the new words and make connections between pictures, story and illustration while telling a story.

In post-picture storytelling, students used new words in vocabulary games, read the dialogues, and retold the story using phrases or dialogues heard. Students transfer the picture story to students' real-life experience.

The three lessons, with three picture stories, in this study included 'The Bicycle Thief,' 'GMO...In Space,' and 'No Free Rides,' which were adapted from Grade 7 English textbook, New Frontiers 1.

2. Pre-test and post-test

The pre-test and post-test were designed to evaluate the students' vocabulary knowledge learned from the lessons. There were two parts: Part A and Part B. Part A comprised 10 multiple-choice items to test the size of the vocabulary. Part B comprised 10 items to test the depth of vocabulary, which included 10 matching items to test understanding of meaning and spelling.

Data Collection

The data was mainly obtained through the use of pre-test and post- test. The pre-test given to the students was to evaluate their vocabulary knowledge before the implementation of picture storytelling. The picture storytelling was offered to the samples following three lesson plans with 180 minutes per lesson, in the total of nine hours. The post-test was to assess the students' English vocabulary knowledge after the implementation.

Data Analysis

After collecting the data from pre-test and post-test, the researcher analyzed these data through quantitative analysis by comparing the data from pre-test and post-test using a paired-sample t-test from the Statistical Package for Social Science (SPSS) to find the mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) and a Paired-Sample t-test in order to see the effect of picture storytelling.

Results

The data analysis results are as follows:

Table 1: Paired-sample t-test between the total score of the pre-test and post-test

Test	N	Mean	S.D.			Paired-difference mean	t	Sig. (2-tailed)
Pre	44	8.32	2.143	Pair 1	Pre - Post	-6.795	-34.095	.000
Post	44	15.11	1.991					

As revealed in Table 1, the post-test's total mean score, 15.11, is higher than the pre-test's, 8.32. The standard deviation of the post-test, 1.99, is smaller than that of the pre-test, 2.14. Therefore, as the post-test score is better than that of the pre-test, it can be inferred that teaching vocabulary using picture storytelling could improve the students' vocabulary knowledge. In addition, the difference between the total mean score of the pre-test and the post-test is -6.795. The result of the t-test is -34.09. These findings indicate that there is a significant difference between the pre-test and the post-test mean scores (p); that is.000. The significance level (2-tailed) was less than 0.05 (p<.05). Therefore, it showed that there was a statistically significant difference between the mean of the pre-test and the post-test at .05. It meant that picture storytelling could improve students' English vocabulary knowledge of the Grade 7 students, in which the students' English vocabulary knowledge improved significantly after applying vocabulary teaching using picture storytelling.

In addition to the overall significant increase of the test scores, the scores from the vocabulary size part and depth part are shown in Tables 2 and 3 below.

Table 2: Paired-sample t-test between the pre-test and post-test for vocabulary size

Part A	N	Mean	S.D.			Paired-difference mean	t	Sig. (2-tailed)
Pre	44	4.27	1.264	Pair 1	Pre - Post	-3.045	-20.969	.000
Post	44	7.32	1.029					

As revealed in Table 2, the post-test's mean score, 7.32, is higher than the pre-test's, 4.27. The standard deviation of the post-test, 1.02, is smaller than the pre-test, 1.26. Therefore, as the post-test score of vocabulary size of the students is better than the pre-test, which means that teaching vocabulary using picture storytelling could improve the students' vocabulary size. In addition, the difference between the mean scores of the pre-test and the post-test for vocabulary size is -3.045. The result of the t-test is -20.96. These findings indicate that there is a significant difference between the vocabulary size pre-test and post-test mean scores (p); that is.000. The significance level (2-tailed) was less than 0.05 (p<.05). Therefore, it showed that there was a statistically significant difference between the vocabulary size pre-test and post-test mean scores at .05. It can be concluded that the vocabulary size of the students was significantly increased after applying vocabulary teaching using picture storytelling.

Table 3: Paired-sample t-test between the pre-test and post-test for vocabulary depth

Part A	N	Mean	S.D.			Paired-difference mean	t	Sig. (2-tailed)
Pre	44	4.02	1.548	Pair 1	Pre - Post	-3.818	-18.505	.000
Post	44	7.84	1.180					

As revealed in Table 3, the post-test's mean score, 7.84, is higher than the pre-test's, 4.02. The standard deviation of the post-test, 1.18, is smaller than the pre-test, 1.54. Therefore, as the post-test score of vocabulary depth of the students is better that the pre-test, which means that teaching vocabulary using picture storytelling could improve the students' vocabulary depth. In addition, the difference between the mean scores of the pre-test and the post-test for vocabulary depth is -3.818. The result of the t-test is -18.50. These findings indicate that there is a significant difference between the vocabulary depth pre-test and post-test mean scores (p); that is.000. The significance level (2-tailed) was less than 0.05 (p<.05). Therefore, the result revealed that there was a statistically significant difference between the vocabulary depth pre-test and post-test mean scores at .05. It can be concluded that the vocabulary depth of the students was increased after applying vocabulary teaching using picture storytelling.

Table 4: Hyphothesis Test Result

The comparison point	Pre-test		Post-test		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
The students' English vocabulary knowledge	8.32	2.143	15.11	1.991	-34.095	.000

As revealed in Table 4, the mean of the pre-test and post-test are 8.32 and 15.11 respectively. The standard deviations of the pre-test and post-test are 2.14 and 1.99 respectively. The result of the t-test score is -34.09 and Sig. (2-tailed) is .000. The significance level (2-tailed) was less than 0.05 (p<.05). Therefore, it showed that there was a statistically significant difference between the mean of the pre-test and the post-test at 05. It meant that picture storytelling could improve students' English vocabulary knowledge and claimed the hypothesis that picture storytelling affected the vocabulary knowledge of the Grade 7 students, in which the students' English vocabulary knowledge improved significantly after applying vocabulary teaching using picture storytelling.

Conclusions and discussion

Based on the research findings, the findings of this study highlight the positive results of vocabulary teaching using picture storytelling in teaching English vocabulary knowledge. The result showed that the students' mean in English vocabulary knowledge of seventh grade students before applying picture storytelling (pre-test) was 8.32, while the students' mean in English vocabulary knowledge of seventh grade students after applying picture storytelling (post-test) was 15.11. It showed that picture storytelling could improve students' English vocabulary knowledge of the Grade 7 students at Phokiriratseuksa School, in which the students' English vocabulary knowledge improved significantly after applying vocabulary teaching using picture storytelling. This finding is consistent with the study of Xiaofei (2019), who studied the use of picture storytelling to improve the students' English vocabulary knowledge of grade 7, in which he found that the students' English vocabulary knowledge was also improved after attending vocabulary teaching using picture storytelling. Moreover, the standard deviations of the pre-test and post-test for vocabulary size and depth were more closely distributed to indicate that picture storytelling is meaningful for both the high-achievement students and the low-

achievement students to recognize the word meaning and spelling. This finding is similar to the findings of Hidayat (2017), who found that a picture story was an effective tool helping all students to recognize vocabulary meaning and spelling, even where there was a difference in achievement between the students. Therefore, it can be suggested that using picture storytelling in teaching vocabulary has a positive effect on students' English vocabulary knowledge.

In conclusion, this research aimed to study the effect of picture storytelling on the English vocabulary knowledge of seventh grade students at Phokiriratseuksa School. From the findings of the study, it could be concluded that picture storytelling has a positive effect on the English vocabulary knowledge of the Grade 7 students at Phokiriratseuksa School. It showed that picture storytelling can afford valuable techniques in teaching English vocabulary knowledge. It can be seen from the assessment before and after using picture storytelling revealed that the total mean score of the post-test ($\overline{X}$ = 15.11, S.D. = 1.99) was higher than the total mean score of the pre-test ($\overline{X}$ = 8.32, S.D. = 2.14). The difference between the total mean score of the pre-test and the post-test was 6.79. In addition, the significant difference between the pre-test and post-test mean scores; that was .000 at a significant level ($p<.05$). It meant that picture storytelling could improve students' English vocabulary knowledge and claimed that picture storytelling affected the vocabulary knowledge of the Grade 7 students, in which the students' English vocabulary knowledge improved significantly after applying vocabulary teaching using picture storytelling. Therefore, it can be concluded that the answer of the research question was proven that there is a positive effect of picture storytelling on the English vocabulary knowledge of seventh grade students at Phokiriratseuksa School in the second semester of the 2021 academic years.

References

Abasi, M., & Soori, A. (2014). Is storytelling effective in improving the English vocabulary learning among Iranian children in kindergartens? *International Journal of Education and Literacy Studies*, 2(3), 7-11.

Alqahtani, M. (2015). The importance of vocabulary in language learning and how to be taught. *International Journal of Teaching and Education*, 3(3), 21-34.

ALQAHTANI, M. O. F. A. R. E. H. (2015). The importance of vocabulary in language learning and how to be taught. *International Journal of Teaching and Education*, *III*(3), 21–34. https://doi.org/10.20472/te.2015.3.3.002

Astika, I. G. (2016). Vocabulary learning strategies of secondary school students. *IJOLTL: Indonesian Journal of Language Teaching and Linguistics*, *1*(1), 1. https://doi.org/10.30957/ijoltl.v1i1.1

Decarrico, J. S. (2001). Vocabulary Learning and Teaching. Celce-Murcia, M. (ed.). Teaching English as a Second or Foreign Language, pp. 285-299. Boston: Heinle & Heinle.

Esteve, C. (2014). *Very young learners' vocabulary development in English: a case study with 4 and 5 year-old children*. Retrieved from http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/4802/trealu_a2016_ylla_claudia_young_vocabulary.pdf?sequence=1&IsAllowed=y

Fariyatul, E., & Bandono, A. (2017). The use of value clarification technique-based-picture story media as an alternative media to value education in primary school. Harmonia: *Journal of Arts Research and Education*, 17(1), 68-74.

Hidayat, K. (2017). The effect of using flash card and picture story in vocabulary mastery to the seventh grader of Smp Pgri 1 Margatiga. *PREMISE JOURNAL*, 5(2), 10-20.

Kalantari, F., & Hashemian, M. (2015). A story-telling approach to teaching English to young EFL Iranian learners. *English Language Teaching*, 9(1), 221-234.

Meara, P. (1996). *The dimensions of lexical competence*. In G. Brown, K. Malmkjaer and J.Williams (Eds.), *Performance and competence in second language acquisition* (pp.35- 53). Cambridge, England: Cambridge University Press.

Nation, I. S. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Read, J. (2000). *Assessing Vocabulary*. Cambridge: University Press.

Richards, J.C. (1976). *The role of vocabulary teaching*. TESOL Quarterly, 10, p. 77-89.

Saengpakdeejit, R. (2014). Awareness of vocabulary learning strategies among EFL students in Khon Kaen University. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(6), 1101-1108

Stæhr, L. S. (2008). Vocabulary size and the skills of listening, reading and writing. *The Language Learning Journal*, 36(2), 139-152

Xiaofei, H., & Modehiran, P (2019).VOCABULARY TEACHING USING PICTURE STORYTELLING TO IMPROVE ENGLISH VOCABULARY KNOWLEDGE OF GRADE 7 THAI STUDENTS. *An Online Journal of Education*, 14(2), OJED1402018 (13 pages).Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/191470

Curriculum for Happiness: An Explorative Line of Thoughts Tackling with Happiness

Hakim Sudinpreeda[1*] and Anchalee Watcharajinda[2]

[1] Full time lecturer, M.A., Department of English, Didyasarin International College, Hatyai University.

[2] Head of Department, Department of English, Didyasarin International College, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** hakim_s@hu.ac.th

Abstract

With the need to design *curriculum for happiness,* educators' decision of defining the term "happiness" itself is becoming even more essentially relevant. Defining happiness often relies on subjective perspective ("One is happy with A, while others not"), which is in turn bringing more "obstacles" to the stakeholders even if they come up with the same conclusion that two key fundamental elements of happiness are (1) pain and suffering; and (2) belief. Here, there is a need to confirm if any individual's "belief" is certain. Exactly definite answers to the questions are not presented, the continual inquiry is offered. This explorative article claims that testimony holds more credibility for being certain and worthy for the individual to believe in. As the definition of happiness should be defined by it, before the design of curriculum takes place, a major task of the educators is to search for this reliable source, the one which can be used as a fundamental core to the design, making agreement in action among educators and feeling a harmonious certainty.

Keywords: Curriculum for happiness, happiness, certainty, testimony, reasoning

Introduction

Curriculum for Happiness is brought out to the public as a result of the attempt to promote happiness, well-being, as well as all-dimension-development in school. This is certainly centered around the participation between teachers and students. The core concept of which, as defined by a prominent scholar of the field, begins with the question: *What can be done to prepare the children to live a happy life for the rest of their lives?* It is to include that education is not just about learning academics or attaining academic excellences but to build positive relationships between teachers and students

(Rabindranath, 2021). It also should pay attention majorly on fun- engaged-learning approaches, be it in on-site classroom or online.

However, what seems to be the most urgent in designing the curriculum is not about "the design" but its element: *happiness* itself. A proper definition of the word reveals an essential nature of a state of being happy, enabling us as teacher educators to have a common understanding, allowing us to walk in the same direction, which later will lead us to the final destination: designing the curriculum as needed. Defining happiness for designing a curriculum for happiness is like being aware of what to come. A wise man will always spend his time on the preparation stages of a task more than the stages when the task is operated on. A doctor should spend his time more on preparing his tools than on when the operation starts. Likewise, a wood cutter will spend more time chopping down the wood than sharpening the ax.

A philosophical debate regarding the definition of happiness many times will pay emphasis on that which is called "hedonism": an act of achieving pleasure with immediacy without any negative effects on the individual. One should aim to "get highly satisfied" as much as he/she can. It is really subjective in itself. Consideration of happiness in this point of view therefore seems to make a comparison of it with "needs without limits" as the more the individual possesses to satisfy his needs; the happier he becomes. Yet, according to Rastelli et al. (2021), some psychological experts of the field have tried to focus on minimizing the pain and suffering labeling them as "barriers" to happiness. Being happy in this sense, is just simply lacking pain and suffering without needs to satisfy the needs. There are also some psychologists who focus more on positive traits experienced by the individual too. The question like *how to foster individual happiness?* always remains open to research. Answering this question is indeed important. There are several psychological programs to boost up an individual's happiness, such as Fordyce's program, Well-Being Therapy, as well as meditation, which aims to develop mindfulness and emotional regulatory skills. What seems to be the results of these practices are the individuals' having positive emotions and reducing stress and aggressive behavior.

Objectives

Being aware of the vision of the existing experience regarding happiness is a means to its theoretical possibility, paving the preliminary way for the design. Therefore, in this explorative article, we aim:

1. To examine theoretical concept of happiness, its elements and possibility; and
2. To figure out the possible holistic view of happiness and where to search for the source.

Method

This article was written in the form of an exploratory essay. In an explorative article, "a writer works through a problem or examines an idea or experience, without necessarily attempting to back up a claim or support a thesis". Rather, the issue taken to discussion is with "deep interest to the writer", and the author is there to reveal and "illuminate" his aspects of the subject assuming "all people are similar" and *extendedly using* "simile comparing his mind to a runaway horse" (Nordquist, 2019). Taking this theoretical proposal into practice, we then began the study by asking several questions concerning the issue (happiness and curriculum) and gathering information. However, instead of providing exactly definite answers to the questions, we offered continual inquiry into the topic, which is possibly linked with the previous ones.

The Framework: *Is happiness attainable?*

The fact that we all want to be happy is a normal disposition of being human. Happiness is not like the concept of justice, which is still in the debate among political theorists whether *it is a means* or *it ends in itself*. Happiness is defined with conclusion, without any disagreement, as it is *the final end*. Therefore, instead of arguing about its characteristics or whether it is attainable, happiness's scholars work on answering the question: *how is it attained?* In another sense, what seems to concern more of us as educational theorists, is the way to attain happiness.

The main question therefore lies in such a way that: In order for us to be happy, can we simply be virtuous or do we need something else as its means? Means to be happy are quite materialistic one as they are always involved with capitalism's appetizers. One is not happy unless he is healthy, for example, or he must be wealthy, or have a good

connection with friends. All these "needs" can be acquired, as it is generally perceived, by the capitalist world whose subsidiary task is to offer satisfaction or fulfillment to the needy. This is to confirm the reliability of the idea that we require the capitalists' external tools (mentioned) to attain happiness or well-being. How can the students be happy if the school asks them to drink water from rusty water-taps? It is necessary to have these means to be happy.

However, speaking with vertue, *greed is not good*. Meaning, it is risky when students are embedded with this idea: too much attached with the capitalists' external goods could bring to them none but harms and dangers. On the other hand, living with poor conditions is not always ineffective for good gains.

Creative pleasure: Pain worth pursuing

Pain and suffering are fundamental elements every human being must face. In medical science, there is an attempt to "relieve" them, starting from diagnosing their causes and offering the solutions. As the analysis of pain and suffering are comprehended as "normal" diseases, the diagnosis of which should be taken place initially with development of human nature. That means, should humans always live without pain and suffering, there would be no advancement of holistic civilization of an individual. Anytime, therefore, we aim to wrestle with the disease, its *root cause* should be brought into account, whether it is mentally, physically, or spiritually ill.

To be able to signify the truth is a very first step to attain human's advancement and civilization; therefore, whatever means of truth signification is worth pursuing. This includes an individual, who feels happy to follow his whims and desires without notifying its destructive consequence which can damage and ruin his life. Such a practice, unable to bring about the advancement at the end, is a shameful pleasure, neither virtuous nor worth pursuing. An obvious exemplary person to this kind is the one who is living his life with *ideal* luxury: eating, drinking, owning, and having sexual intercourse with excessiveness. This lifestyle, in fact, is misguided.

Creative pleasure: refers to an act of attaining happiness which does not mean to damage one's soul or body. It is to do as whims and desires aim but it does not result in damage such as doing things with proportion and not excessively. This includes competition among students, which is permissible as long as it does not stand as an aid

for jealousy and hatred. That is why when it comes into competition, students should be encouraged to compete for a virtuous life rather than for the worldly-wealthy.

Certainty in Belief: Another element

Happiness starts with wishful thinking or to hope that something will happen in the very near future. Thus, one is not happy if he/she does not have this belief system. An act of believing in something therefore is a fundamental and core element of happiness. Psychologists try to reflect on the beliefs and behaviors of individuals and, in response to that, to increase the happiness of the people practicing them (Hone et al., 2015).

Belief, in psychology, is a must to possess. Two of the well-known quotations, to academically prove the statement are: *"Everyone must believe in something"* (Groucho Marx, 1890-1977) and "*We must believe* that we are gifted for *something*, *and that this thing, at whatever cost, must be attained"* (Marie Curie,1867–1934). There is also a communal parable to this:

A man came across an old man who was teaching a group of children how to dig a hole for feeding fish in a well. Surprised with what he had seen, the man begged the reason for what he was doing, saying: "You don't have to teach them. You are already old, and fish are available in the river nearby. In addition, even if the well is dug successfully, these fish will take years before they will be old enough to be edible. By that time, you may have long gone." The old man replied, "what you've said is true". "However, my reason for teaching them to dig the hole and feed the fish is not because I am hoping that they should feed me. It is because I want them to learn a life's lesson: *forbearing is worth practicing*. Well at least, they could dig the hole deep enough for burying my dead body when I am gone."

If we analyze the lesson of the story, we could have realized that belief is something that overpowers the old man and controls his actions. Similarly, belief should be implanted in every individual and he or she should abide therein. Looked at in this sense, belief is like a navigator to the ship sailing in the ocean. Belief is to guide our actions. The separation of the two, thus, without any of which, is false. An individual, before taking any actions, has to begin with assessing the situation as it is. If the assessment of the situation does not happen, the prediction on which the action depends is not accessible.

If the prediction of the future does not take place, one cannot do anything at all. Likewise, the individual cannot stand still as not doing anything at all, because that makes his/her life unworthy of living. He/she will rather die than live. When the individual is desired to move on, he/she must have a certain type of belief, like the navigator guiding the ship.

However, naturally we cannot simply believe something merely because it is guiding our actions, because our belief is involved with the state of being convinced, which comes out as a result of certainty. This is to say that, our belief must be proved certain, only then our actions can follow. Certainty, in this sense, is a characteristic a certain type of belief must possess to make sure that the individual (the believer) is not to give it up. It is a firm conviction of a person which is incapable to be destroyed. To sum up, a believer of a belief system should not just claim his/her belief through the actions expressed, rather he/she would be "certain". Now, it is the issue of considering one's certainty.

However, one's belief itself must be consistent with the source of knowledge which is itself certain. The belief, set and approved by this very source of knowledge, is an authentic sound belief that helps one to attain salvation or happiness. By contrast. if it is inconsistent with such a source of knowledge, then it is inauthentic, and therefore astray. In addition, adhering to the sound belief preserves one's life and wealth and makes it forbidden for anyone to attack him without right.

Certainty and insufficiency of reasoning

Any particular belief is able to claim its truth value as "certain" if the evidence is exposed. This is because our state of mind regarding certainty always demands an intellectual proof which is called reasoning. A belief of a person is not surely certain because he has insufficient evidence to back up the claim rationally enough. Therefore, reasoning, or a person's ability to use logical flows is a core to this end. However, there should be a case, where evidence is presented, exposed to all the claims reasonably, but a person is still not convinced and insists that it is irrational. The person's heart and mind, therefore, bring about an uncertainty and intellectual confusion about the belief. This brings a rise to the absence of certainty or conviction to the belief.

When we diagnose the problem above, we could have seen that what makes this person "convinced" of a particular belief is not at all the exposure of the evidence. In addition, it is not his intellectual capacity that obstructs from being certain, rather it is his

attitudes towards the belief and its essential elements. This view corresponds with a scientific finding of the connection between personal emotion (or attitudes, feelings) and his certainty (Burton, 2008, p.23). The fact that emotion has an impact on our certainty (not just intellectual capacity alone) has a lot to "notice" us that there are many occasions that we are certain in something even if we have no idea about it or we are not certain in the other even though we know it already very well. For example, we drive a car which has little oil, but we still continue driving even if we are not aware if there is a petrol station available up ahead. Along the journey, we have been feeling certain about the existence of the station (without any knowledge of it). On another occasion, we are still not certain even if all the evidence is presented to prove. There is a moment when we drive home, not long after leaving it, just to *double check* to make sure if the house's front door is locked, even if it is manifest that the house's key attached to the car's is "non-removable", confirming that the key cannot be removed from the padlock when the lock is open. Meaning, the house's door is already locked since its key is removed. However, it seems that the evidence has nothing to do with our certainty; we are still in doubt, driving home "just to make sure" anyway.

What happens to us as in the latter phenomenon is analogous to "philosophical skepticism" or being excessive in doubts. Our inability to be certain is driving us to be excessively uncertain, and the cause of this is not merely the mental incapability. There is a case that the reasoning approach of a person, who is considered "intellectually wise", can get him into the state of "doubt" about a thing even if it is clearly manifested or a state of "certain" even if it is not. This could possibly be because reasoning is not always to guarantee a person's justification. In short, confidence or conviction does not always attain through reasoning. In fact, there is another possibility to look at certainty: Certainty is an emotional state. It is the emotion of a person that brings him a state of being certain in something and not merely his intellectual state. This implies that when he feels not certain in something, it is not because that thing is rationally problematic, rather he is emotionally problematic. For example, one may have experienced a bad habit of a friend who is associated with a political group which is opposite to his favor. Later, his bad experience with the friend builds up an emotional connection with the group, such as hatred. Whenever he participates with any representation of the political group through whatever means, he will emotionally feel unwell with the representative. Even if this guy

is evidentially not the same as his friend. In this sense, his emotion leads him to uncertainty and not his intellect at all.

Defining *Happiness*: Consideration of the source of knowledge

Since *certainty* is involved with acquiring knowledge in such a way that the one who possesses it, it is impossible for him to be shaken into doubt in what he believes. There should be no waiver in his heart. Therefore, it is useful for us to consider a certain type of knowledge sources: "objective knowledge" (universal facts, e.g., one plus one equals two) and "subjective knowledge" (personal opinions). Uncertainty is as a result of too much adherence to the latter. An individual expressing his reasoning subjectively is no longer reliable (in which he might say "I dislike this university because my enemy studies here.").

Knowledge concerning "good" and "bad"

In objective knowledge, the definition of good *(right; justice)* or *bad (wrong; injustice; evil)* exceeds the realm of being human, regulated by the ultimate source of knowledge. This regulation distinguishes between obedient and disobedient humans. It is objectively simple that one is *good* if he acts or restrains according to what has been commanded. The entire judgment depends on this source that always remains persistent in refereeing. However, this also *should include* what makes a person happy.

In addition, if one is to rely on the source of knowledge, which is subjective, followings are the possibility of the definition of *good*: (1) what is good can maximize pleasure (wellbeing) and minimize harm (hedonism), (2) what is good depends on the judgment of the consent, and (3) what is good can benefit survival (revolution theory).

Hedonism's Happiness: The key idea lies that everyone can do whatever he/she wants as long as it does not harm anyone. By this mean, one can consider committing suicide is permissible as it does not harm other people; while in fact, it is quite opposite, producing "a number of harmful psychological and economic effects" (Cholbi, 2021). Another risk of this view is that it leads to having a "utilitarian society", maximizing net happiness in a society. What concerns more from this is that it is possible that "gangrape" would be permissible, as the rapists have "more" fun than the victim.

Consent's Happiness: It promotes the idea that social pressure is there to regulate, and propagate the knowledge, whatever defines by the consensus that is good must be accepted, even if it is *evil*. This also includes the fact that if one is to accept the consensus views that the society is better when there is no a particular minority remained, then he/she should also accept that the killing of the Jew by the Nazis is permissible. There is a strong consensus supporting regulating knowledge without actual awareness.

Evolution's Happiness: This group supports the idea that as long as you can keep your species continuing its existence, then there is nothing wrong, even if you oppress others. It is tantamount to the concept of animal's survival. So, simply speaking, they take animals as their role model, even if the rapist in the sea called "dolphins" or murder in the bee-hives called "mother-bee".

Knowledge Ontology: Objective source of knowledge

As mentioned above, "objective" simply means *universal* facts without getting infiltrated or spoiled by personal opinions. In the case of source of knowledge, objective should refer to the source which is free from individual feelings or his limited capability. That means, any individual cannot blame any form of knowledge just because it seems to him 'irrational'. The foundation of this knowledge, thus, must be "outside" the person, it should transcend human's subjectivity. The fact that the sun rises on the east and sets on the west will remain true, even if the whole community were to agree that it is the opposite. This is to remind us that, whenever we are to define knowledge about a certain thing we need it from the objective source, not subjective. Since both rational and empirical sources of knowledge are considered "subjective" by the definition, therefore, what we have left to consider is the source of knowledge which is called "testimony".

Testimony refers to an act of accepting a certain kind of knowledge through "the say so" of others as a means of converting the knowledge to us as the listeners, or learners. Most of our fundamental knowledge, such as names of a location, oil's prices, our date of birth, or even the personality of our spouse, are given through testimony. In addition, when asked about the reason for our belief in a certain thing, there is a possibility that we will back up the reason by the say-so of the experts in the field. Our serious consideration of wearing a medical mask to prevent ourselves from the COVID-19's infection will initially then reveal that we believe in what is proposed by medical doctors in virology. Perhaps,

due to their specialization in viruses, we seriously implement virologists' prescription, without questioning them, rather than considering economists. Philosophically, there is no disagreement in considering testimony as a source of knowledge but its validity: what makes this source of *knowledge* valid?

Justification of this source of knowledge is known among philosophers that it can be done either by *reductionism* (originally proposed by David Hume 1711-1776) and *anti-reductionism*. Reductionism approach of justifying the validity of testimony is laid on other sources of knowledge namely *empiricism* (collective experience) or *rationalism* (reasoning). That means, if a certain testimonial knowledge does not coincide with the two sources, then it is unreliable. This includes the self-observation of "the size of the sun". When one raises his thumb up in front of the sun, his vision will inform him that the size of the thumb is much smaller than that of the sun. According to reductionism, one should put more reliability on his vision (that the sun is smaller than his thumb) than on the astrological professor's words. On the other hand, the words of the professor (that the sun is the biggest star) will be guaranteed "reliable" only when the individual's eyes inform him so.

However, David Hume's reductionist account of testimonial knowledge is recently opposed by Professor C. A. J. Coady (1936-present) who asserts that testimonial knowledge can justify its validity without depending on personal observation or collective experience. Meaning, any knowledge is not necessarily justified only when the knowledge is "in line" with the observed facts (Coady, 1992, p.28). This means the say-so of others are always proved true without one's necessity of proving it using his own reasoning capacity. Even if we were to deny the personal observation, claiming it is possible to have a person's biases, and that we prefer the observation of "many more persons" (plural) in a form of collective experiences; we would still rely on the observation's result that these persons have observed, which is in another sense dependent upon their testimony anyway. To conclude, the fact that testimony must be justified through other sources of knowledge (such as collective experiences of others) simply means that its justification must be conducted relying on others' testimony, for the reason that a person is not able to have a direct observation with the same details himself.

In argumentation study, testimonial knowledge can be analogous with "the say-so of the experts in the field". It was Professor Stephen Toulmin (1922-2009) who proposed the model for argumentation analysis called "Toulmin model". In the model, there is an element namely "backing". For any claim to have reliability, it must be logically functioned with "warrant", which is justified only with "the authority": "experts' views" on a particular issue. According to Toulmin, "authority figure" is there to "sanction" (Mutohhar et al, 2020). This is to prove that relying on experts is something acceptable rather than "a must" to do. However, not all experts can say a thing without *fabricated lies* while in fact, experts will lie to us sometimes (Smith, 2021). It is true that it (testimony) makes us able to acquire knowledge but with some strict conditions (Lehrer, 2006). This is why a discussion on testimonial knowledge is always involved with some characteristics of the person who informs us the information, which should be convincing enough for us to plant "the degree of trust" we have upon him, and this degree of trust depends on our capability in assessing his trustworthiness, which needs our own trustworthiness in accepting the result of the assessment.

Where to find out this *reliable source* of happiness?

What we have discussed so far reminds us that should we need to design a curriculum for happiness, the definition of "happiness" itself must be taken into account. Since, the definition is various and the certainty of which can be attained by "testimony", we then are not able to comprehend it without knowing what the testimonial source of knowledge should be. However, the following are some possible clues to look for the criterion of happiness: the testimony attaining them should be taken seriously into practice.

To search for the right source of testimony, we should always be reminded that, as discussed above, relying on our capacity of reasoning alone may not be the best choice. The reason is, in defining "happiness" the answer is not "anything" but only the "right" answer. This is in fact a logical matter of "you can do whatever that makes you happy" but "not whatever you do can make you really happy".

You are taken to a remote island by boat. The island is surrounded by a highly-protective bricked fence with a single locked door connected with the pier's corridor. Standing there in front of the door, you are asked: What is there on the island? You may

be up for answering it immediately, but reasoning does not help you much this time: what you can do your best is to logically assume. In another sense, you would try to be the most "reasonable" you can, revealing that perhaps the island is a prison of inmates who conducted the most serious crimes, while knowing very well that it is not certain. It could be a zoo, a wide-life conservation park, or completely empty.

"The lack of certainty" about happiness is really a huge error in this sense as it would bring a lot of damage to the students, extremely against the praising view of Stephen Toulmin. According to whom, ambiguity and uncertainty are among "values" of being human who usually commit errors (Toulmin, 1992, p.30). A simple way to know what is on the fence-protected island is when someone who has been in there tells you (you are not yet allowed to enter the door and visualize with the eyes). However, in order to be certain in what he informs, this person must hold characteristics that notify his sufficient credentials confirming his trustworthiness.

This can be implied into the attempt of setting up a curriculum for happiness: the very first step of defining happiness itself. As happiness can be defined using merely our reasoning capacity, which is itself unable to reveal valid knowledge, but through testimony. Now, for further research, we are in need of looking at a possibility of attaining this knowledge or the person who claims to be able to define happiness without relying on his own rational faculty. It should be a bigger issue and worth trying to attain otherwise the curriculum for happiness is voiceless.

Conclusion

There is no disagreement towards the fact that happiness has been defined as it ends in itself. This includes an individual's ability to achieve what is under his desire does not merely indicate that he is happy: too much attached with desires leads to being greedy. On the other hand, having pain and suffering is not always blameworthy; in fact, being a creative tool to attain happiness. What to remind further is that even if all elements are gathered, they are not effective if there is no belief within the individual. Belief in another sense is another key fundamental core of being happy. It is the consideration of belief (whether what we believe is certain) that illuminates the fact that simply using reason to back up the individual's certainty in his belief is not sufficient due to the fact that reasoning capacity itself has limitations. Rather, testimonial knowledge should not be

left behind as it is considered "more superior" in terms of reliability compared to the knowledge which holds its original source from reasoning. When all its conditions are fulfilled philosophically, the testimonial knowledge then becomes certain. As the definition of happiness itself should be "certain" prior to the design of *curriculum for happiness* to take place, happiness should be defined by but the testimonial source. The paper ends with the question: if we were to search for this source (the one who will inform us about the certain definition of happiness), then what is next?

References

Burton, R. A. (2008). On being certain: Believing you are right even when you are not. New York, USA: St. Martin's Press.

Cholbi, M. (2021, November 9). *Suicide*. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved February 22, 2022, from https://plato.stanford.edu/entries/suicide/#SocUtiRolBasArg

Coady, C. A. (1992). *Testimony: A Philosophical Study.* Oxford: Oxford University Press.

Hone, L. C., Jarden, A., and Schofield, G. M. (2015). An evaluation of positive psychology intervention effectiveness trials using the re-aim framework: a practice-friendly review. *J. Posit. Psychol.* 10, 303–322. doi: 10.1080/17439760.2014.965267

Lehrer, K. (2006). Testimony and Trustworthiness. In: Jennifer Lackey, J and Sosa, E, ed, *The Epistemology of Testimony*.

Mutohhar, Sudinpreeda, H., Nitiphak, S., Jahlae, A., & Ketamon, T. (2020). The 11 th Hatyai National and International Conference. In *The Place of Argumentation in Academic Paper through the Application of the Macro-Toulmin* (pp. 2006–2019). Hatyai.

Nordquist, R. (2019, November 4). *What is an exploratory essay?* ThoughtCo. Retrieved February 24, 2022, from https://www.thoughtco.com/what-is-an-exploratory-essay-1690623

Rabindranath Srihari. (2021, December 11). *EEF Inter-Forums*. Facebook. Retrieved February 15, 2022, from https://www.facebook.com/EEFInterForums/

Rastelli, C., Calabrese, L., Miller, C., Raffone, A., & De Pisapia, N. (2021). The art of happiness: An explorative study of a contemplative program for subjective well-being. *Frontiers in Psychology*, *12*. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.600982

Smith, N. (2021, March 28). *Yes, experts will lie to you sometimes*. Yes, experts will lie to you sometimes - by Noah Smith. Retrieved February 19, 2022, from https://noahpinion.substack.com/p/yes-experts-will-lie-to-you-sometimes?utm_source=url

Toulmin, S. E. (1992). *Cosmopolis: The Hidden Agenda of Modernity*. University of Chicago Press.

The Analysis of Factors Influencing Instructors' Decision Making in Selecting Instructional Materials for General English Courses in Accordance with Byram's Intercultural Communicative Competence

Patchara Boonteerarak[1*], Sureepan Thepud[2] and Pearl Wattanakul[3]

[1] Instructor, Department of TESOL, International College, Payap University.

[2] Instructor, Department of English, Faculty of Humanities and Communication Arts, Payap University.

[3] Instructor, Department of English for Communication, International College, Payap University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Patchara Boonteerarak, patchara.boonteerarak@gmail.com

Abstract

The present study aims to a) reveal factors that guide decision making of Thai instructors in selecting instructional materials for General English courses and b) analyze the factors guiding decision making of Thai instructors in selecting instructional materials for General English courses in accordance with Byram's intercultural communicative competence (2021). Participants were seven instructors of General English of a private university in Northern Thailand. Purposive sampling was utilized. Data collection instruments were an open-ended questionnaire and a semi-structured interview. Thematic analysis was used to analyze the data. The study found that factors guiding instructors' selection of instructional materials were related to program, learner, teacher, content, and pedagogical factors. In addition, the earlier factors are found aligned with all dimensions of communicative competence: linguistic, sociolinguistic, and discourse. However, the factors reflected only two dimensions of intercultural competence, namely cultural knowledge and critical cultural awareness. The present study calls for attention from instructors of General English courses to consider all dimensions of intercultural competence when selecting instructional materials for their courses in order to prepare students at a tertiary level to be an effective user of English in a multicultural context.

Keywords: The Selection of Instructional Materials, Intercultural Communicative Competence, General English

Introduction

With the benefits of modern technology, the communication across linguistic and cultural boundaries in this globalization era is undeniable. As such, intercultural communicative competence (ICC) including knowledge, attitude, skills, and cultural awareness are necessary for the communication of people who share different languages and cultures (Byram, 2021). Inevitably, ICC should be an important aim of General Education for tertiary level in Thailand in preparing Thai undergraduates for their future careers in this multicultural world. Based on the Standard of Bachelor's Degree Program B.E.2558 announced by the Ministry of Education (2015), all courses of General Education must promote students' values, attitudes, and skills which are necessary for global citizenship. As such, ICC should be an essential part of students' expected learning outcomes of General Education such as language courses which aim at developing students' communicative abilities in a certain language.

As the nature of language teaching, English courses in General Education are provided to undergraduate students to develop their English language and communication skills. Therefore, these General English courses would be perfectly appropriate for the integration of intercultural communicative competence (Rajprasit, 2017). In general, English courses are designed to enhance students' English communicative competence which, proposed by Cannale and Swain (1980), consists of grammatical, sociolinguistic, strategic, and discourse dimensions. However, these dimensions might not perfectly reflect purposes of General Education which aims to develop students' characteristics of global citizenship. What is missing in this conventional communicative competence is the intercultural competence which enables students to use English to communicate effectively not only across linguistic but also cultural boundaries. Therefore, ICC should be integrated into General English curriculum.

Recently, ICC in English language teaching has been received attention from Thai researchers and scholars as evidenced by the increasing number of related studies. These studies were conducted with different aims and scopes such as the integration of ICC in English-for-tourism curriculum (Siriphanich & Yusoff, 2018a), teachers' perceptions of ICC (Cheewasukthaworn & Suwanarak, 2017), and in-service teachers' ICC and implications (Fungchomchoei & Kardkarnklai, 2016). It is noticeable that these studies focused extensively either on teachers' perceptions or the integration of ICC into English

curricular; however, instructional materials which play an important role in teaching and learning are not clearly discussed or investigated. Cunningsworth (1995) stated that instructional materials including textbooks and other printed or non-printed materials serve as a vital resource for content, skills, and practices in a language program. Therefore, instructional materials can represent a curriculum in some extent. Accordingly, the integration of ICC into General English courses might be revealed through the investigation into the selection of instructional materials for General English courses. Therefore, this study aims to reveal factors that guide instructors' selection of instructional materials for General English courses, and to analyze to what extent these factors represent ICC. Then, this study might serve as a preliminary study for the analysis of the effectiveness of General English courses in preparing students for global citizenship.

Research Objectives

1. To reveal factors that guide decision making of Thai instructors in selecting instructional materials for General English courses

2. To analyze the factors guiding decision making of Thai instructors in selecting instructional materials for General English courses in accordance with Byram's intercultural communicative competence

Literature Review and Conceptual Framework

The present study was framed based on two theoretical strands: intercultural communicative competence and instructional material design. This section reviews these two theories respectively. In addition, the conceptual framework for this study and its explanation are discussed after the review of the literature.

Intercultural communicative competence and its model

Based on Alptekin (2002), the teaching of English to speakers of other languages has long been influenced by the theories of first language teaching; accordingly, it has put an emphasis on the communicative competence model which focuses on the four areas: grammatical competence, sociolinguistic competence, discourse competence, and strategic competence. However, the communicative competence model might not fit with the teaching English as an international language context as the model has set

native speaker norms as standards for all users of English (Alptekin, 2002). Nowadays, the use of English among non-native speakers has outnumbered its use by native speakers which makes the English language no longer considered to be owned by English native speakers, but a global language which has been influenced by local contexts (Kachru & Nelson, 2001). Then, the teaching of English which aims at the conventional communicative competence failed in accounting for learning and using English as an international language in cross–cultural setting in various countries. Accordingly, ICC was proposed to fill this gap of second language teaching and learning, especially in a cross-cultural context.

In general, Jandt (2007) defined the term intercultural competence as "the ability to acknowledge, respect, tolerate, and integrate cultural differences that qualifies one for enlightened global citizenship" (Jandt, 2007, p.48, cited in Jackson, 2014). By the definition, ICC consists of the development of personality traits, communication skills, psychological adjustment, and cultural awareness which appear to be general characteristics for global citizenship. However, when intercultural competence is examined through the lenses of second language teaching and learning, the definition and components of intercultural competence are more specifically related to knowledge, skills, attitudes, and cultural awareness (Byram, 2021). Byram firstly proposed an ICC model for teaching and assessing in second language learning in 1997 and revisited his model in 2021. In the revisited model, Byram (2021) explained his ICC model in related to three key communicative competence: linguistic, sociolinguistic, and discourse. While these first three elements are central in language competence, the intercultural competence focuses on how to use the language skills in an intercultural context. Based on Byram's ICC model (2021), the intercultural competence consists of attitudes, cultural knowledge, skills of interpreting/relating, skills of discovery/interaction, and critical cultural awareness. Byram's model of ICC is presented in Figure 1 below.

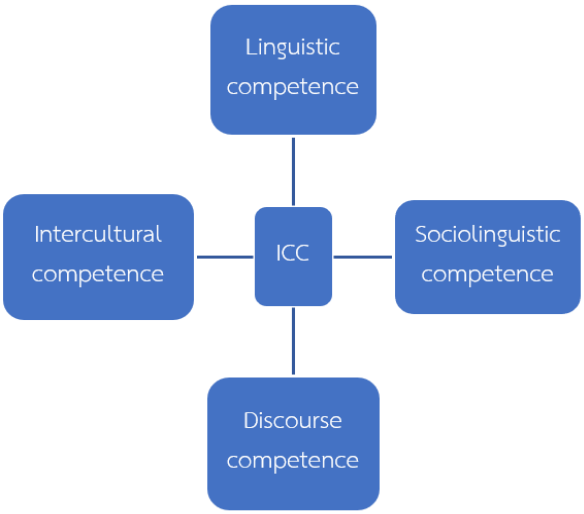

Figure 1: ICC Model (Adapted from Byram's ICC Model (2021))

Byram (2021) explained that linguistic competence is the ability to apply knowledge of the language to produce and interpret spoken and written language while sociolinguistic competence deals with the ability to use the language appropriately to the interlocutor and the given situation. The discourse competence focuses on the ability to use the language, discover, and negotiate meaning throughout a discourse. In addition, the intercultural competence consists of attitudes which emphasize on the curiosity and openness to one's own and other culture and belief. Knowledge includes culture, products, and practices of one's own and of the interlocutor. Skills of interpreting and relating are the ability to interpret a document or event from another culture in relation to one's own. Next, skills of discovery and interaction refers to the ability to learn the interlocutor's culture and to use it in real-time interaction. The final component in the intercultural competence is critical cultural awareness which refers to an ability to evaluate perspectives, practices, and products of other culture in relation to one's own.

In conclusion, Byram's (2021) ICC model can be served as a basis for both teaching and learning implications and research framework because it provides a clear explanation of both language and intercultural dimensions in promoting the ICC among second language learners.

Instructional Material selection

Garton and Graves (2014) stated that instructional materials play an important role for language teaching and learning. Therefore, instructional materials are key factors in language learning and teaching. Richards (2001) stated that to evaluate the instructional materials, factors concern the following issues must be considered: program, teacher, learner, content, and pedagogy. The first three issues relate to concerns of the program, teacher, and learner respectively. The latter two issues, content and pedagogy focus on the content and organization of the materials and the underlying principles or approach to language learning relating to the design of pedagogical tasks and exercises. As Richards' framework (2001) for evaluation instructional materials was designed to use in a language program, it was selected to use as a framework for the present study which focuses on instructional materials in General English course.

Conceptual Framework

The present study was designed based on Byram's (2021) intercultural communicative competence and Richards' (2001) framework for instructional materials evaluation. The conceptual framework is visualized in Figure 2 below.

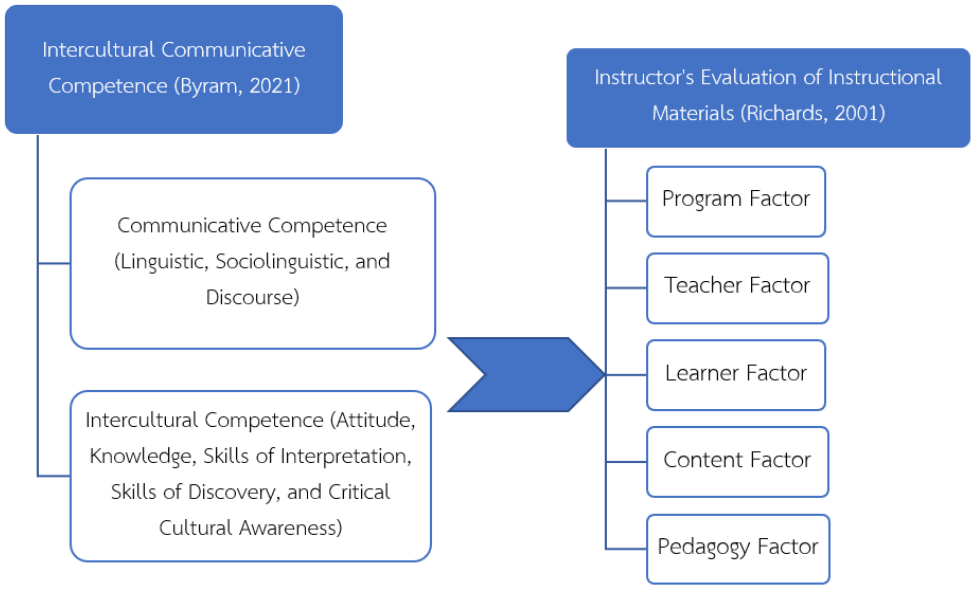

Figure 2. Conceptual Framework

Based on Figure 2, Byram's ICC framework (2021) which emphasizes both communicative competence and intercultural competence was used to explore factors that influence instructors' decision making on the selection of instructional materials. In addition, Richards' (2001) framework for material evaluation was used to guide what aspects of instructional materials should be examined in relevance to Byram's ICC framework. Richards (2001) suggested that five factors should be considered: program, teacher, learner, content, and pedagogy to evaluate instructional materials. The two frameworks were utilized in designing the research method of the study. They were also used to construct data collection instruments and to analyze the data.

Research Method

The present research adopted a qualitative design. Participants were seven instructors who were a coordinator or an instructor of General English Courses at a private university in Northern Thailand in academic year 2020. These seven instructors were recruited to participate in this study because they were responsible for designing General English courses, selecting textbooks, and developing other instructional materials.

Data collection instruments

Data collection instruments consisted of an open-ended questionnaire and a semi-structured interview. The questionnaire consists of two main parts: a) general information of the respondents and b) factors they were concerned when selecting instructional materials for General English courses in General Education. The open-ended questionnaire was developed within a framework of material selection proposed by Richards (2001). The first part of the questionnaire consists of three questions asking about General English courses they taught and administered in an academic year 2020 as well as their teaching experiences in teaching General English. The second part consists of open-ended questions asking the respondents to provide factors they took into considerations when selecting a textbook or when designing instructional materials for their General English Courses focusing on the following aspects as suggested by Richards' framework of instructional materials evaluation (Richards, 2001): program, teacher, learner, content, and pedagogy. In addition, a semi-structure interview was developed

after the questionnaire allowing the respondents to clarify their answers given in the questionnaire which were not clear to the researchers. At the same time, the interview was used as a member checking which is a method to test the credibility of qualitative research to check the credibility of the findings and interpretations (Lincoln & Guba, 1985). Then, the interview was also used to validate the data analyzed from the open-ended questionnaire whether the interpretation of the data accurately represents the respondents' perspectives. The interview took between 20 to 30 minutes with each instructor with questions that encouraged the instructors to elaborate more ideas, give examples, or correct the researcher's understanding on their points of views mentioned earlier in the questionnaires. Questions in the questionnaire and the interview were piloted on a group of instructors who have teaching experiences with a General English course. After that, wording in some questions which caused some confusions or ambiguity among respondents in the pilot group were revised. Since the present study adopted a qualitative design, the questionnaire and the interview were not tested on their validity and reliability. However, three coders were assigned when analyzing the data to deal with the objectivity, the influence of the researcher's judgment (Mertens, 2010), which is normally a concern of a qualitative research. These three coders discussed and created a coding inventory before assigning codes to the data attained from the questionnaire and the interview. Therefore, data analyses were not based solely on one researcher but a mutual agreement from all three coders.

Data analysis

The data attained from the open-ended questionnaire and the semi-structured interview were analyzed through the thematic coding and analysis. A coding inventory was generated from the literature review based on Byram's (1997) ICC framework and Richards's (2001) framework of instructional materials. All the codes were categorized before derived as themes or factors guiding the selection of instructional materials to address the first research question. These themes were later analyzed whether they reflect communicative and/or intercultural competence in accordance with Byram's ICC model (2021) to address the second research question. However, in this latter stage of data analysis, themes which are not relevant to Byram's ICC model (2021) such as the up-to-date content, an attractive design, and a text format were excluded.

Results

Findings were reported based on the two research objectives of the present study: a) to reveal factors that guide decision making of Thai instructors in selecting instructional materials for General English courses; and b) to analyze the factors guiding decision making of Thai instructors in selecting instructional materials for General English courses in accordance with Byram's intercultural communicative competence. Findings for both research objectives were derived from questionnaires and semi-structured interviews with seven instructors.

To address the first research objective, instructors' concerns were categorized in relevance with program, learner, teacher, content, and pedagogical factors. Findings from the questionnaire and the interview are as follows. First, for the program factor, instructors' concerns are central to the relevance among instructional materials, course descriptions, and course objectives. Examples of excerpts of the questionnaire and the interview were provided below.

> I would seek for the matching between contents provided in a textbook and objectives of my course. ...whether contents meet the requirements set by the course objectives or not... I mean not only vocabulary, grammar, or expressions but also like styles of language, when to use formal or informal language... I guess at least 70% of the content must match the objectives of the course. (Instructor 1: the interview)

> In order to cover the course description and achieve the course objectives, the Content such as linguistic, vocabulary, language skills, and culture should be related to topics or skills stated in TQF.3. (Instructor 3, the questionnaire)

Notes: TQF3 stands for Thai Qualification Framework, and TQF. 3 refers to course specification

> The language use, vocabulary, and sentence structure in the text should be similar to those described in a course description. (Instructor 4, the interview)

Secondly, for the learner factor, instructors' concerns fall in two aspects: a) students' language proficiency level and b) learners' schemata (e.g., language background knowledge and cultural familiarity on topics presented in instructional materials). The following excerpts present the instructors' concerns on students' language proficiency.

> Language use and content must be comprehensible and appropriate to students' level of proficiency. (Instructor 7: the questionnaire)

> The language use, vocabulary, and sentence structure in the text should be appropriate to the learner's level. If the vocabulary is too difficult or the structure of the sentence is too complicated, students will not be able to understand and ignore it. (Instructor 6, the questionnaire)

> Reading materials should fit with students' language proficiency. I mean it should contain vocabulary that they will often encounter with not only in my English course but also in their major courses. (Instructor 2, the interview)

In addition, learners' schemata also influence the instructors' decision on selecting instructional materials as presented in the excerpts below.

> ...and it will be helpful if they (instructional materials) give some background information or guideline questions to let students think or feel familiar with vocabulary, things or contents that they will study. (Instructor 5, the interview)

> Topics used should be related to something Thai students are familiar with such as Asian culture or places so students will not face with both language and content difficulties at the same time. (Instructor 4, the questionnaire)

Thirdly, for the teacher factor, it was found that instructors would look for instructional materials that fit with their own beliefs towards teaching and learning English as a foreign language. The following excerpts were some examples of data which support such the finding.

> I prefer authentic materials such as posters, advertisements, and news article because General Education should teach students to use English for communication in a real context. We should focus on how to use English for communication in their daily life. (Instructor 3, the interview)

> Instructional materials for General English must include explicit teaching of language use in the beginning. Then, it should provide tasks which encourage collaborative learning among students. Through these collaborative tasks, students will learn to use English to communicate when working with their partners or friends implicitly later. (Instructor 6, the questionnaire)

> Grammar should be taught implicitly through communicative activities. Listening, speaking, reading, and writing activities should be included in each chapter because this is the English text for General Education in which communication is the main goal. (Instructor 4, the questionnaire)

> Each chapter should have exercises for students to review the content they have studied. So, they can assess themselves whether they understand it or not. Through this sort of self-evaluation, students will be aware of their abilities, and realize what they should do to develop their English. (Instructor 4, the interview)

Next, for content factors, it is found that the main concerns are language accuracy, communication strategies, and a variety of cross-cultural topics while the up-to-date content and uses of visualizations are minor. For concerns on language accuracy, examples of excerpts from the questionnaire and the interview are as follows.

> Grammatical content must reflect standard English. Language must be used accurately. (Instructor 2, the questionnaire)

> Strategies used in communication in a real context should be presented in dialogues as important content of the course. (Instructor 3, the questionnaire)

> Cultural content should be included so that students can learn culture of other countries in addition to language. (Instructor 4, the interview)

> As culture is part of any language, content of General English should cover culture of native speakers of English or other countries where English is used as a national language such as Singapore or Philippines. (Instructor 5, the questionnaire)

Lastly, concerns related to the pedagogical factor include the practice of communicative strategies, teaching and learning tasks, and formative assessment. Excerpts from the questionnaire and the interviews are provided below.

> I usually select a textbook that includes an activity like a role-play or simulation activities to help students develop their communication strategies. (Instructor 3, the questionnaire)

> ...exercises, quizzes, or role-play activities must be provided in course materials so that we can use them to evaluate our students' understanding or skills before we continue our lessons. (Instructor 7, the interview)

> I don't think that XXX (a commercial textbook) can sufficiently support teaching General English because it focuses only rote-learning and memorization of vocabulary. Tasks or activities don't let students to practice using English for real communication. (Instructor 1, the questionnaire)

In conclusion, factors affecting the instructors' decision-making process can be explained using Richards' framework for instructional material evaluation (2001) which consists of program, learner, teacher, content, and pedagogical factors. All factors play an important role when the instructors select instructional materials for their General English courses.

In addition, to address the second research question, these factors were analyzed in line with Byram's ICC model. Findings are summarized in Table 1.

Table 1: Findings on factors guiding the selection of instructional materials in lining with Byram's ICC model (2021)

Factors/ Intercultural communicative competence	**Communicative Competence**			**Intercultural competence**			
	Linguistic	Sociolinguistic	Discourse	Cultural knowledge	ICC Skills	Attitude	Critical cultural awareness
Program factors Concerns of the relevance between the program and the instructional materials	The linguistic features (i.e., sentence structure, vocabulary, and grammar) & Learning outcomes	Level of language formality	Communication styles presented through dialogues	Cross-cultural content which matches with course descriptions	-	-	-
Learner factors: Learners' language proficiency level and schemata	- Learners' Language proficiency level - Learners' schemata: word repertoire	-	-	Cultural familiarity on topics	-	-	-
Teacher factors: teachers' beliefs and underlying principles of English language teaching of the instructional material	- Order of linguistic features taught. - Explicit or implicit teaching of grammar	-	-	-	-	-	-

Table 1: (Continue)

Factors/ Intercultural communicative competence	Communicative Competence			Intercultural competence			
	Linguistic	Sociolinguistic	Discourse	Cultural knowledge	ICC Skills	Attitude	Critical cultural awareness
Content factors: language accuracy and authenticity, communication strategies and cross-cultural topics	Language accuracy	Authentic language	Communication strategies (negotiation, rhetorical patterns)	Cross-cultural knowledge	-	-	-
Pedagogical factors: communicative strategies, teaching and learning tasks/practices.	- Grammar drills - Vocabulary practice	Tasks targeting on the use of English in several social contexts.	A teaching focusing on communication strategies such as role plays and simulations	-	-	-	Tasks provoking students' awareness of cross-cultural communication.

Factors guiding instructors' decision making in selecting instructional materials were examined through the lenses of Byram's ICC model (2021), and findings were as follows. First, for program factors, instructors' concerns were around the relevance of course descriptions and course objectives and features of instructional materials. It was found that codes and categories under the program factor are related to all dimensions of communicative competence: linguistic, sociolinguistic, and discourse. However, instructors' concerns were found related to only one out of four dimensions of intercultural competence, namely, cultural knowledge.

> I would seek for the matching between contents provided in a textbook and objectives of my course. ...whether contents meet the requirements set by the course objectives or not... I mean not only vocabulary, grammar, or expressions but also like styles of language, when to use formal or informal language... I guess at least 70% of the content must match the objectives of the course. (Instructor 1, the interview)

> In order to cover the course description and achieve the course objectives, the content such as linguistic, vocabulary, language skills, and culture should be related to topics or skills stated in TQF.3. (Instructor 3: the open-ended questionnaire)

Secondly, learners' factors guiding the selection of instructional materials are found related to linguistic competence and cultural knowledge which belong to both communicative and intercultural competence respectively.

> The language use, vocabulary, and sentence structure in the text should be appropriate to the learner's level. If the vocabulary is too difficult or the structure of the sentence is too complicated, students will not be able to understand and ignore it. (Instructor 6, the questionnaire)

> Topics used should be related to something Thai students are familiar with such as Asian culture or places so students will not face with both language and content difficulties at the same time. (Instructor 4, the questionnaire)

Thirdly, the theme derived under the teacher factor is the alignment between teacher' beliefs and underlying principles of second language learning of an instructional material. Only one dimension of communicative competence was found related, and none matched with intercultural competence.

> Instructional materials for General English must include explicit teaching of language use in the beginning. Then, it should provide tasks which encourage collaborative learning among students. Through these collaborative tasks, students will learn to use English to communicate when working with their partners or friends implicitly later. (Instructor 6, the questionnaire)

> Instructional materials must start from easy sentence structure or vocabulary and gradually increase the complexity and difficulties. (Instructor 1, the interview.)

Next, findings on the content factor were found related to all dimensions of communicative competence, but only cultural knowledge dimension of the intercultural competence is associated.

> Grammatical content must reflect standard English. Language must be used accurately. (Instructor 2, the questionnaire)

> Strategies used in communication in a real context should be presented in dialogues as important content of the course. (Instructor 3, the questionnaire)

> As culture is part of any language, content of General English should cover culture of native speakers of English or other countries where English is used as a national language such as Singapore or Philippines. (Instructor 5, the questionnaire)

> There should be parts...maybe in reading materials, grammar parts, or conversations where students can see various uses of language such as how to negotiate or persuade...and I think our students need to know how to use language to support or argue one's opinions as well. (Instructor 6, the interview)

Lastly, for the pedagogical factor, instructors' concerns were found related to all elements of communicative competence. For the intercultural competence, instructors paid attention to cultural knowledge and critical cultural awareness. Excerpts below are examples of their concerns related to linguistic, sociolinguistic, and discourse of communicative competence and critical cultural awareness of intercultural competence respectively.

> Grammar drills should be provided so that an instructor can use it to practice students after their teaching. (Instructor 7, the questionnaire)

> Many times, I feel that our textbooks don't present the use of language in various contexts. Language used in the texts, to me, is too formal...too academic. Then, our teaching can't prepare students to use the language in their daily life. (Instructor 3, the interview)

> ...exercises, quizzes, or role-play activities must be provided in course materials so that we can use them to evaluate our students' understanding or skills before we continue our lessons. (Instructor 7, the interview)

> Materials for General English must include teaching and learning tasks that encourage our students to recognize the role of English as a lingua franca. That means we are teaching them more than a language. Students must be aware that when they communicate with people from different countries, cultural sensitivity is important. (Instructor 3, the questionnaire)

Conclusions and Discussion

Based on the findings, it is concluded that factors involved with instructors' decision making in selecting instructional materials for General courses reflect their concerns in program, learner, teacher, content, and pedagogical factors. When examining these factors in accordance with Byram's ICC model, it was found that only five out of seven dimensions of ICC are related. While factors guiding the instructors' selection of instructional materials are in line with all dimensions of communicative competence (i.e., linguistic, sociolinguistic, and discourse), only two dimensions of intercultural competence (i.e., cultural knowledge and critical cultural awareness) are related to instructors' concerns. Two dimensions of ICC which do not receive attention from the participants are attitude and skills of ICC which consist of skills of discovery and of interpreting and relating.

Based on the findings above, a discussion of the present study is based on the following themes: a) the dominance of communicative competence in General English courses and b) teachers' misunderstanding and unawareness of ICC skills and attitudes.

Firstly, based on the findings, it is obvious that communicative competence dominates the participants' decision making in selecting instructional materials for their

General English courses in all factors. However, only cultural knowledge and critical cultural awareness are perceived as a major and a minor concern respectively. Such the findings conform with a previous study conducted by Siriphanich and Yusoff (2018a) which found that most of ICC were not stated clearly in English curricular at a tertiary level in Thailand. Rajprasit (2017) also stated that the concept of intercultural awareness is missing from General English courses since "learning activities heavily emphasize skills such as the mastery of structure, pronunciation and vocabulary acquisition" (p.173). Consequently, English courses might prepare students to be competent in English language skills but not an effective user of English in today's multicultural context.

Secondly, based on the findings, it can be interpreted that the instructors of General English courses might misunderstand that students' ICC and critical cultural awareness can be developed solely on the teaching and learning of cultural knowledge, and such the misunderstanding results in the unawareness of students' interpreting and discovery skills as well as attitudes. The present study confirms a study conducted by Cheewasukthaworn and Suwanarak (2017) which reported that their participants who are instructors at a university level did not have a firm understanding of ICC and to their understanding, ICC can be developed simply through the integration of cultural content into their teaching. However, based on Aguilar (2009), teaching cultural knowledge serves only one dimension of ICC and without the skills of interpreting and discovery, students might not be able to attain the critical awareness and critical attitude which appear to be most important among ICC components. Similarly, based on a study conducted by Siriphanich and MohdYusoff (2018b), their participants who were tourism industry employers and tour guides agreed that ICC skills and attitudinal dimension were most important in intercultural communication in tourism industry.

In conclusion, the present study reveals that factors in which instructors of General English course take into considerations when they select instructional materials are related mainly to communicative competence while skills of ICC and attitudes do not receive attention. Therefore, it is possible that these two dimensions of ICC might be missing from instructional materials selected or designed for their General English course. Accordingly, students might not receive sufficient inputs for the development of ICC and become an ineffective user of English especially when the communication takes place in a multicultural context.

Limitations and recommendations for further studies

Limitations of the present study are twofold. Firstly, data collected through the present study was drawn upon instructors' perspectives only. Therefore, findings might not present all aspects of teaching and learning in General English courses in the research setting. Future study might adopt other sources of data such as the review of documents such as textbooks, teaching materials, and assessment tools, classroom observations, or students' interviews to help triangulate the data. Secondly, since the present study was conducted among seven instructors of a medium-scaled university, the researchers decided to adopt only a qualitative research design to attain the rich information to address the research questions. Future studies may expand the scope of the study into the teaching and learning of General English courses within a region or a country and adopt a mixed-method research design. Then, quantitative data can be used to validate or confirm the qualitative data to reveal how ICC are applied in General English courses in Thailand and to what extent teaching and learning English in our country can prepare our students to become a successful global citizen.

References

Aguilar, M. J. C. (2009). Intercultural communicative competence in the context of the European higher education area. *Language and Intercultural Communication*, *9*(4), 242–255.

Alptekin, C. (2002). Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal*, *56*, 57-64.

Byram, M. (2021). *Teaching and assessing intercultural communicative competence: Revisited* (2nd ed.). Multilingual Matters.

Cannale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, *1*(1), 1-47.

Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Oxford: Heinemann

Cheewasukthaworn, K., & Suwanarak, K. (2017). Exploring Thai EFL teachers' perceptions of how Intercultural Communicative Competence is important for their students. *PASAA*, *54*, 177-204.

Fungchomchoei, S., & Kardkarnklai, U. (2016). Exploring the intercultural competence of Thai secondary education teachers and its implications in English language teaching. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, *236*, 240-247.

Garton S., Graves K. (2014) Materials in ELT: Current Issues. In: Garton S., Graves K. (eds) International Perspectives on Materials in ELT. *International Perspectives on English Language Teaching*. Palgrave Macmillan, London.

Jackson, J. (2014). *Introducing language and intercultural communication*. Routledge.

Jandt, E. F. (2007). *An intercultural communication: Identities in a global community*. Sage Publication.

Kachru, B. B., & Nelson, C. (2001). World Englishes. In A. Burns & C. Coffin (Eds.), *Analysing English in a global context* (pp. 5-17). London, England: Routledge Mertens, M., D. (2010). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. Sage Publication.

Ministry of Education. (2015). *Announcement: Standards for bachelor's degree programs B.E.2558*.

Rajprasit, K. (2017). Integrating "intercultural awareness" with Thailand's tertiary general English instruction: Concepts, guidelines and advantages. *University of Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, *37*(2), 170-190.

Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge University Press.

Siriphanich, P., & Yusoff, M. N. (2018a). Intercultural communicative competence components: An analytical study of English-for-tourism curricula of universities in Southern Thailand. *Journal of Liberal Arts*, *10*(1), 80-117.

Siriphanich, P., & Yusoff, M. N. (2018b). Skills and Dispositions of Intercultural Communicative Competence (ICC): An Implication for the EFL classes in Thailand. *Journal of Education Thaksin University*, *18*(1), 116-127.

(ระดับนานาชาติ)

Social Science Group

Packaging Development of Crispy Lotus Blossom Cookie Local Food Product Group Moo.4, Ko Taeo Sub-district, Songkhla Province

Kulaya Sriyom[1*] and Sriwan Khamtree[2]

[1] Assistant Professor, Department of Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Songkhla Rajabhat University.

[2] Department of Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Songkhla Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** kulaya.sr@skru.ac.th

Abstract

This research studied the development of product packaging for Crispy Lotus Blossom Cookie of the group of housewives, Moo 4, Ko Taeo, Mueang District, Songkhla Province. This research aimed to develop a packaging for Crispy Lotus Blossom Cookie. The satisfaction of the packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie for the local dessert product group, Moo 4, Ko Taeo, Mueang District, Songkhla Province was measured for 3 models. The research revealed that the members of the group liked the second form of Crispy Lotus Blossom Cookie packaging the most, accounting for 63.33%, and a high level of satisfaction with the packaging of the selected type was at 4.57 for the continuous development.

Keywords: Packaging, Crispy Lotus Blossom Cookie, Satisfaction

Introduction

Thai desserts are unique in Thai national culture, which is delicate in the selection of ingredients. The method is meticulous, tastes delicious, sweet, colorful. Appetizing appearance in ancient times, Thai people made sweets only for important occasions, such as merit-making, important festivals, or welcoming important guests. The shape is appetizing. In the old days, it was very popular as one of the main ceremonies such as ordinations, weddings, new houses, etc. Thai sweets such as gold picks, gold drops, or foie gras were popular in the past up until now.

The Maid Group, Moo 4, Ko Taeo Sub-district, Muang District, Songkhla Province, is another place that produces Crispy Lotus Blossom Cookie sweets as an auxiliary profession. This group produces well-tasted and well-known to the locals and can also be applied by using medicinal vegetables as an ingredient to make the jog snacks more appetizing. But since the packaging of sweets is not currently unique. It cannot create appeal and memorize consumers. From various research, Ourairat (2016) investigated various design methods, elements, and executions in search for the suitable package of the Jekchuy Saohai rice from Saraburi province. The result shows that package number 3 is the most appropriate one for the rice because of the interesting design, the creative material usage, and the useful function of the package. The clear and unique design of the product logo also helps reflect the quality of the product and represents the local wisdom and their way of life. Steenis et al. (2017) investigated whether and how packaging sustainability influences consumer perceptions, inferences, and attitudes towards packaged products. A framework is tested in an empirical study among 249 students using soup products varying in packaging material and graphics. The results show that (packaging) sustainability is a highly salient association but is only moderately important for consumer attitudes. Paladsongkhram et al. (2021) designed and developed packaging for Khanom Khai-Pla-NgaDum, Takola farmers community Enterprise, Takua Pa District, Phang Nga Province. The results show that the developed packaging with unique graphics makes the product outstanding and better access to consumers. From the evaluation, the best design consists of the following characteristics: the inner packaging is made from laminated Nylon/CPP. The color of the bag is cream, and the pattern is Anaxagorea Javanica which is the Phang Nga Provincial flower to represent the unique, warmness, and freshness from ovens. The letter colors are brown and dark brown. Bidyut et al. (2016) examined the impact and role of product packaging on the buying behavior of consumers for the dairy products of government-owned Mother Dairy. It has been observed that packaging elements such as color, background image, wrapper design, and innovative ideas, have a significant impact on consumers' buying behavior. The study also concludes that visual appeal is more important than the qualitative aspect of packaging in the study area. In the case of Mother Dairy, the quality of material used in packaging and the information printed on the packaging of the products, do not have any significant bearings on the consumers. Waheed et al. (2018) indicated product

packaging has a significant effect on consumer purchase intentions. It was also found that packaging material has the strongest influence on consumer purchase intentions followed by packaging color, font style, packaging design, and printed information. Future studies may investigate how consumer purchase intentions are influenced by other elements of packaging in the context of Pakistan. Mukem (2017) designed and developed packaging prototype of dried shrimp paste product of Bann Nop Pring and evaluates the graphic design prototype on the package as well as the efficiency of packaging. The finding result shows that most people agreed with the selection of packaging no. 2 which the images were beautiful and the information was consistent with the brand image, easy to read and understand, as well as colors which could be immediately attracted when seen.

The researchers realize the importance of developing the packaging of the Housewives of Moo 4, Ko Taeo Sub-district, Muang District, Songkhla Province. Therefore, the value of Crispy Lotus Blossom Cookie candy products is developed and increased to be unique and different from their competitors. It is convenient and easy to transport and offers a way to develop in terms of furthering local wisdom. It also promotes income for community product manufacturers, which is another solution that will create community prosperity to improve the well-being of people in the community. It is always good to eat until the expansion of exports to foreign countries.

Objectives of research

1. To develop the product packaging for Crispy Lotus Blossom Cookie of the group housewives, Moo 4, Ko Taeo, Mueang District, Songkhla Province.

2. To assess the satisfaction of the packaging for Crispy Lotus Blossom Cookie of the group housewives, Moo 4, Ko Taeo, Mueang District, Songkhla Province.

Concept of Theory

1. Packaging meanings

Packaging or packaging refers to the science and art used to package goods using modern and environmentally friendly technology. Protect the product in good condition from the production source to the customer's hands without damage. Packaging must also have a reasonable production cost.

2. Packaging Design

In packaging design, science and art must be taken into account for solving each aspect of packaging design problems to achieve effective packaging design results. Achieve two main packaging objectives: packaging structure design and packaging graphic design. as follows

2.1 Packaging project design requirements

2.1.1 The type of material that is suitable protects the products throughout the shelf life.

2.1.2 Harmonious pattern conforms to the goods

2.1.3 Fit size and can bear cargo weight

2.1.4 Forming, packing Convenient on-off No hassle

2.2 Graphic design on packaging design and placement of fonts, patterns. The composition of the artwork is to provide a beautiful harmony and achieve the objectives laid out.

2.3 Packaging Design Procedures

2.3.1 Target audiences

2.3.2 Brand Name

2.3.3 Choose the material used to make the packaging.

2.3.4 Consider the suitability of the packaging shape.

2.3.5 Color and graphics

2.4 Packaging Satisfaction Assessment

2.4.1 The meaning of satisfaction is that a person's feelings or attitudes towards something can be good or bad, or positive and negative, which only happens if that thing can meet that person's needs.

2.4.2 Satisfaction Measurement Whether enough is done depends on the learning management process and the level of sensation. Therefore, in measurements. Satisfaction can be done in several ways.

The use of questionnaires, which is one of the most widely used methods.

1. Interview which is a lying method. The interviewer's techniques and special expertise will motivate the respondent to answer the question based on facts.
2. Observation is observed both before and after the activity.

Therefore, the packaging design and selection of material should be determined thoughtfully. Four main groups of packaging materials are used for direct food contact: glass, metal, pater/cardboard (wood included), and a wide variety of plastic (Otto et al., 2021).

Methodology

1. Populations and samples

The population is composed of members of the folk confectionery product group Moo 4, Ko Taeo, specifically 30 persons.

2. Methodology

2.1 Study the basic information of the production process of Crispy Lotus Blossom Cookie of Ban Dan Folk Confectionery Group. Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla

2.2 Study the original product information of Ban Dan Folk Confectionery Group. Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla

2.3 Analyze the documents and research information and ask group members to use the information obtained to design new packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie.

2.4 Design the 3 photoshop packaging designs

2.5 Issue a packaging satisfaction assessment questionnaire to guide the design of the packaging. With expert interview review

2.6 Assess the satisfaction of the 3 packagings by members of the local confectionery product group. Moo 4, Ko Taeo 30 persons

2.7 Analyze the data from interviews and questionnaires obtained from the manufacturers of Crispy Lotus Blossom Cookie products of the maid group. Moo 4, Koh Tao Sub-district, Songkhla Province, using ready-made programs

2.8 Analyze the findings

2.9 Summarize the findings

Results and Discussion

1. Packaging Design

1.1 Study of the Production Process of Crispy Lotus Blossom Cookie

From the area of Ban Dan Folk Confectionery Group. Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla on Tuesday, March 8, 2020, to study the production process of Crispy Lotus Blossom Cookie as follows:

1.1.1 Mix the dough by adding rice flour, wheat flour, oily flour. Then add the eggs and beat them again.

1.1.2 Add black sesame seeds and stir to combine.

1.1.3 Heat a saucepan, pour the oil over, wait for it to heat. Put the mold for making the jog pastry and soak it in oil to heat the mold.

1.1.4 Dip the mold into the dough then fry it. Once the pastry has started to set, unpack it from the mold and fry until it has yellow on both sides.

1.1.5 Bring it up to absorb the oil.

1.1.6 Packing bags for sale.

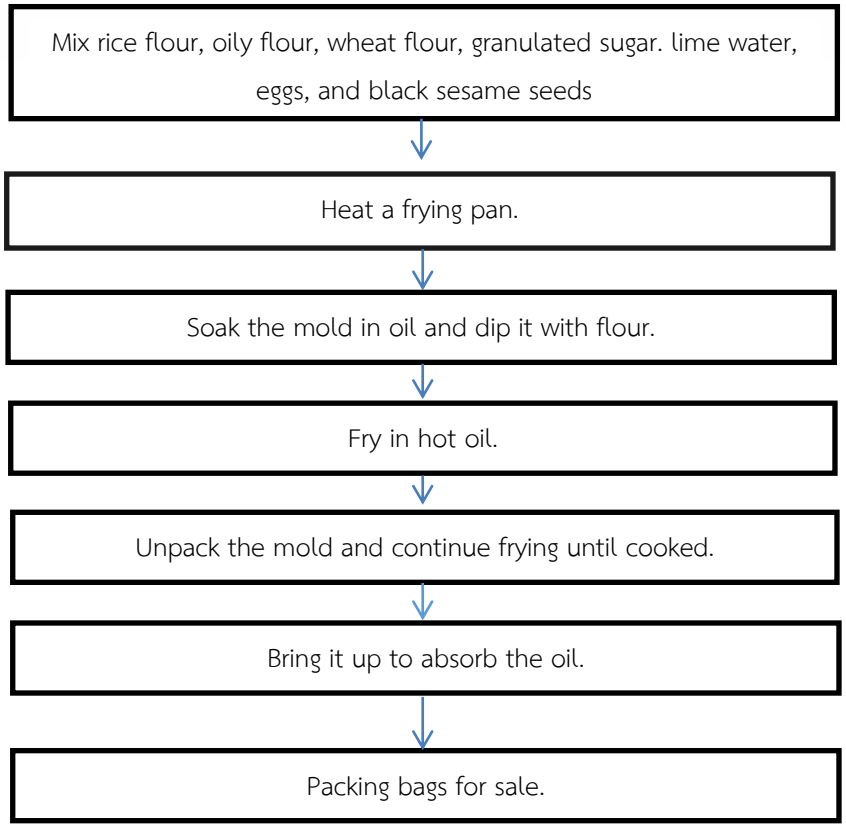

Figure 1 Production process of Crispy Lotus Blossom Cookie

1.2 Study of the original information of Crispy Lotus Blossom Cookie packaging

From the area of Ban Dan Group. To explore the group's original packaging information and packaging needs to meet the needs of customers and increase sales to the group. On June 1, 2020, the original packaging information was released. It is a clear plastic bag that extends the buttocks, contains 5 pieces of flowers, and has a square sticker 2 centimeters wide and 5 centimeters long with the message "Folk candy group" with the halal sign, address, and phone number.

Figure 2 Sticker label and original packing style of Crispy Lotus Blossom Cookie

1.3 Packaging Design

According to a study of the production of Crispy Lotus Blossom Cookie by members of the housewife group, the production of Crispy Lotus Blossom Cookie uses raw materials and labor in the community. The group's original packaging was not versatile and could only be sold to consumers in the community for 10 baht per bag. It was found that the packaging design was edging to create a unique and value-added product for Crispy Lotus Blossom Cookie products to be sold to external consumers including coffee shops. They also want to promote careers for group members to earn more money. Therefore, the researchers conducted a unique study. The prominence of Crispy Lotus Blossom Cookie product's Housekeeping Group. This includes information that can tell you the key features of the group's products and then take this information. Let's develop packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie products. Local Confectionery Range covers the following details which are as follows:

1.3.1 Design labels, candy packaging, general distribution (wholesale-retail). Instead of the original sticker label, it also adheres to its original identity: the Muslim women's logo, group name, and phone number. This result is in agreement with Ourairat

(2016) who concluded that the interesting design, creative material usage, and useful function of the package. The clear and unique design of the product logo also helps reflect the quality of the product and represents the local wisdom and their way of life. Paladsongkhram et al. (2021) reported that the developed packaging with unique graphics makes the product outstanding and provides better access to consumers. Mukem (2017) concluded that the images were beautiful and the information was consistent with the brand image, easy to read and understand, and colorful which could immediately attract consumers.

Figure 3 The new sticker labels on products

1.3.2 Design packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie, a leading store type such as Amazon, leading coffee shops, shops in the city, and other districts

Table 1 Percentage of Demand for Crispy Lotus Blossom Cookie by members of the housewife group Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla (N=30)

Requirements of Crispy Lotus Blossom Cookie by members of the housewife group Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla	amount	percentage
1. The packaging used makes the product visible.	2	6.67
2. The packaging is suitable for the price of the product.	3	10.00
3. The logo is unique.	3	10.00
4. The packaging attracts the consumers to order.	3	10.00
5. The packaging make the products easy to handle.	5	16.66
6. Crispy Lotus Blossom Cookie is damaged during transportation.	2	6.67
7. The packaging is durable.	4	13.33

Table 1 (Continue)

Requirements of Crispy Lotus Blossom Cookie by members of the housewife group Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla	amount	percentage
8. The packaging can accommodate many pieces of Crispy Lotus Blossom Cookie.	2	6.67
9. The packaging has been modified.	3	10.00
10. The packaging should be more attractive.	3	10.00
Total	**30**	**100**

According to Table 1, the local confectionery product range was found to be the most popular snack in Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla. The most demanding packaging model is packaging for the packaging make the products easy to handle (16.66 percentage). Secondly, the packaging is durable is 13.33 percentage. Next, the packaging is suitable for the price of the product, the logo is unique, the packaging attracts the consumers to order, the packaging has been modified, and the packaging should be more attractive, equally at 10 percentage.

1.1.3 The design of the packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie from the meeting with the group members concluded the design of the desired packaging as follows:

1). Packaging for sale of top stores

Figure 4 The packaging for leading stores

2). Packaging for sale as souvenirs or booths at events or department stores can contain 2 bags of Crispy Lotus Blossom Cookie

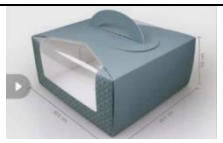
Figure 5 Packaging as souvenirs, booths, or shops at events or shopping malls

2. Packaging Satisfaction Assessment

Summary of packaging design concepts interviews with design comments from group members 30 researchers studied the design of Crispy Lotus Blossom Cookie packaging. By appointment of the housekeeping group to evaluate from the questionnaire, the design of the candy product packaging was conducted in the interview. Get the following information:

2.1 Analysis of the data from answering 3 packaging satisfaction questionnaires of Crispy Lotus Blossom Cookie products Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla

Table 2 Package Format Percentage (N=30)

Packaging model	amount	percentage
1. Packaging Image Type 1 	8	26.67
2. Packaging Image Type 2 	19	63.33
3. Packaging Image Type 3 	3	10.00
Total	**30**	**100**

According to Table 2, members of the folk confectionery product group were found to be in the Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla There was the 63.33 percentage demand for the second most type of packaging, second only to 1 percentage to 26.67 percentage and 3 percentage to 10 percentage respectively.

2.2 Selected Packaging Satisfaction Results (Type 2) Satisfaction Data Analysis. Results It is divided into 3 sections as follows:

2.2.1 Part 1 General Status is the basis of the respondent

Table 3 General Health by Gender

Gender	amount	percentage
1. Male	0	0
2. Female	30	100
Total	**30**	**100**

According to Table 3, 30 respondents were female, representing 100 percentage.

Table 4 General Health by Age

Age	amount	percentage
1. 18-25 years old	0	0
2. 26-30 years old	1	3.33
3. 31-40 years old	12	40.00
4. 41 years and over	17	56.67
Total	**30**	**100**

According to Table 4, many respondents were 41 years of age or older, with 56.67 percentage of respondents aged 31-40, 12 percentage at 40.00 percentage, and 26-30 years old with 3.33 percentage.

Table 5 General Status by Occupation

Occupation	amount	percentage
1. Farmer	28	93.33
2. Trade	2	6.67
3. Government Officials/State Enterprises	0	0
4. Company Employees	0	0
5. Private Business	0	0
6. Other	0	0
Total	**30**	**100**

According to Table 5, the majority of respondents had a farmer's career 28 percentage of the 93.33 percentage of the total was traded, with 6.67 percentage.

2.2.2 Part 2 Satisfaction with the style of the candy packaging selected by the member is the second one.

Table 6 Average and standard deviation of satisfaction levels based on model assessment scores of Crispy Lotus Blossom Cookie packaging local confectionery Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla

Need for the packaging style of the housewife group. Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla	$\bar{x}$	S.D.	Meaning
1. The packaging used makes the product visible.	4.57	0.50	Very satisfied
2. The packaging is suitable for the price of the product.	4.60	0.50	Very satisfied
3. The logo is unique.	4.80	0.41	Very satisfied
4. The packaging attracts consumers to order.	4.63	0.49	Very satisfied
5. The packaging make the products easy to handle.	4.57	0.63	Very satisfied
6. Crispy Lotus Blossom Cookie is damaged during transportation.	4.40	0.67	Very satisfied
7. The packaging is durable.	4.50	0.51	Very satisfied
8. The packaging can accommodate many pieces of Crispy Lotus Blossom Cookie.	4.57	0.50	Very satisfied
9. The packaging has been modified.	4.57	0.50	Very satisfied
10. Packaging should be more attractive.	4.57	0.50	Very satisfied
Total	**4.578**	**5.22**	

According to Table 6, the majority of respondents were satisfied with the format of the Crispy Lotus Blossom Cookie packaging, which was the total ($\bar{x}$= 4.578), and considering that it was very satisfied with the most average level, the packaging had a unique logo ($\bar{x}$= 4.80). Moreover, Approach 2 was very satisfied with the high average level, the logo is unique ($\bar{x}$= 4.80) and packaging should be more attractive ($\bar{x}$= 4.57)

which corresponds to several studies. Steenis et al., (2017) and Bidyut, et al. (2016) concluded that visual appeal is more important than the qualitative aspects of the packaging and design. Waheed et al. (2018), concluded that the touch and sound of the packaging have the highest impact on buying behavior.

2.2.3 Part 3 Group Feedback and Comments

The members of housewife group Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla comprised 19 people from 30 people who commented on the packaging of the group's Crispy Lotus Blossom Cookie products and provided a way to develop them to be beautiful. It is unique and increases local income. In summary, the feedback is provided as an open-ended question in the questionnaire as follows:

1). The cost price of packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie products should not be too expensive. Can be sold at a modest profit.

2). The characteristics of the packaging should be the material that can withstand storage treatment. Not as resistant to storage as it should be.

Conclusions and Recommendations

1. Summary of guidelines for the development of Crispy Lotus Blossom Cookie packaging, housewife group Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla

1.1 There is a demand for packaging patterns for Crispy Lotus Blossom Cookie products which is packaging that increases the ease of transportation by 16.66 percentage.

1.2 There is a demand for packaging model type 2, representing 63.33 percentage.

2. Summary of satisfaction assessment of Crispy Lotus Blossom Cookie product packaging

Member of the housewife group have 30 people responded to the satisfaction assessment form for the development of Crispy Lotus Blossom Cookie packaging. The results of the data analysis showed that the majority of respondents were satisfied with the packaging of Crispy Lotus Blossom Cookie products, which was very satisfied ($\overline{x}$ = 4.578).

3. Survey results for folk confectionery products Moo 4, Ko Taeo, Muang, Songkhla found the packaging Style of Crispy Lotus Blossom Cookie has a target audience that wants packaging patterns. Approach 2: Packaging is a rectangular box. The product name is located in the box. It can contain 2 bags, preventing concussions during transportation.

References

Ourairat, N. (2017). The Appropriate Packaging Design for Jekchuy Saohai Rice of Saraburi Province, Thailand. Faculty of Fine Arts Chiangmai University, Vol.8 No. 1 (January - June 2017), 165-202.

Mukem, D. (2017). Development of the Product Configuration of Dried Shrimp Paste Packaging in Baan Pring, Phangnga Province. Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University, Vol.3 No.2 (June – September 2017), 69-79.

Paladsongkhram, P. & Saimmai, A. (2021) The 13th Phuket Rajabhat University Conference on Multidisciplinary Integration for Local Development 15 June 2021 pp SS16-1 – SS16-18.

Otto, S., Strenger, M., Maier-Noth, A., & Schmid, M. (2021). Food packaging and sustainability-Consumer perception vs. correlated scientific facts: A review. *Journal of Cleaner Production*, 126733.

Steenis, N. D., Van Herpen, E., Van der Lans, I. A., Ligthart, T. N., & Van Trijp, H. C. (2017). Consumer response to packaging design: The role of packaging materials and graphics in sustainability perceptions and product evaluations. *Journal of Cleaner Production*, 162, 286-298.

Waheed, S., Khan, M. M., & Ahmad, N. (2018). Product packaging and consumer purchase intentions. *Market Forces-College of Management Science*, 13(2), 97-114.

Bidyut, K.G., Chinsurah, H., (2016). Impact of packaging on consumers' buying behaviour: a case study of mother dairy. *Parikalpana – KIIT Journal of Management*, 12 (2), 27-34.

The Impact of the 3rd Wave of COVID19 on the Stock Market of Thailand

Wisuwat Chujan[1*], Nguyen Le Bao Ngoc[2] and Ahmad Shabir Faizi[3]

[1] Ph.D., School of Economics and Investment, Bangkok University

[2] Ph.D., Faculty of Economics, The University of Da Nang - Campus in Kontum, Vietnam

[3] Ph.D. student, School of Economics, University of the Thai Chamber of Commerce

[*]**Corresponding author, E-mail:** wisuwat.c@bu.ac.th

Abstract

This paper examines the impact of the outbreaks of the coronavirus disease (COVID19) pandemic on the trading volume of the Stock Exchange of Thailand (SET). The outbreak of the COVID19 pandemic is considered at both domestic and global levels, which are captured by the number of daily new cases and deaths in Thailand and across the globe, respectively. We focus on the third wave of the COVID19 pandemic in Thailand (April 2021 onward), when new cases and deaths increased significantly. Using daily time-series data from 01/04/2021 to 31/10/2021, we employ the Autoregressive Distributed Lag Bound Test Approach to Cointegration to investigate the long-run and short-run relationship between the trading volume of the SET and explanatory variables in the model. We find that the number of domestic daily new deaths from COVID19 negatively impacts the trading volume of the SET in the short run only. However, we find that global daily new cases have a significant positive impact on the trading volume of SET.

Keywords: COVID19, Stock Exchange of Thailand, stock market, ARDL, Short-run, Long-run, Time series

Introduction

Commencing in December 2019, the Coronavirus Disease (COVID19) has substantially impacted social and economic life worldwide. The financial sector, including stock markets, is among the most hit sectors by COVID19 due to the reduced demand for stock market products and services, stock market volatility, and the fluctuations in stock prices (see Corbet et al., 2021; Fernandez-Perez et al., 2021; Gil-Alana & Claudio-Quiroga, 2020; He et al., 2020; Liu et al., 2020; Rahman et al., 2021; Topcu & Gulal, 2020; Van Hung

et al., 2021; Yiu & Tsang, 2021).

The possible mechanisms by which the COVID19 pandemic affects the performance of stock markets are partially justified by the theory of the psychology of investing, which explains the effect of psychology on investors' behaviour (Nofsinger, 2018). Nofsinger (2018) states that investors' feelings or moods are important determinants of their investment decisions. This effect is labelled as the misattribution bias, i.e., individuals tend to misattribute their mood to the concurrent financial decision. Therefore, individuals with good moods are more likely to be optimistic in evaluating an investment. As such, good (bad) moods will increase (decrease) the probability of risky investments, such as in stocks. Applying this notion to the case of the COVID19 pandemic, the daily reports of the new cases and new deaths from COVID19 by the WHO and public health officials and the stringencies imposed by the governments could shape investors' sentiments towards the disease. In turn, investors' sentiments would influence the stock markets through their investment decision. Negative updates relating to COVID19 make investors pessimistic, resulting in delayed reentrance to the market until a recovery is observed. On the other hand, when there are positive updates relating to COVID19, investors behave more optimistically and are likely to take more risks. Thus, new information regarding COVID19 leads to short-term investor overreaction. The impacts of disease outbreak on stock markets due to investors' sentiments towards the uncertainty in financial markets were also observed during the times of previous pandemics, such as SARs - 2003, MERs - 2012, and Ebola -2014 (see Chen et al., 2007; Donadelli et al., 2017; Ichev & Marinč, 2018; Loh, 2006; Wang et al., 2013).

Like financial markets around the globe, the Stock Exchange of Thailand (SET) has also been negatively affected by the COVID19. To the best of our knowledge, only two previous studies investigated the relationship between COVID19 and SET. Using the data of 46 stocks listed in SET from 03/01/2019 to 01/04/2020, Panyagometh (2020) utilizes a GARCH(1,1) model to measure abnormal volatilities and returns in SET in the early stages of COVID19 in Thailand. The study finds that stocks in the finance and security, banking, energy and utility, transportation and logistics, and food and beverage sectors have experienced an abnormal negative return during the event window of COVID19. Over the sample period from 12/01/2020 to 11/05/2021, Gongkhonkwa (2021) applies multiple linear regression to examine the connectedness between the number of new, confirmed

and death COVID19 cases in Thailand and trading value among investors in SET. The finding reveals that (1) the effects of COVID19 on trading value in Thailand are observed only during the first and second waves[1], but not in the third wave; (2) COVID19 new cases and deaths have a negative effect while confirmed cases have a positive impact on the trading value. Although these studies significantly contribute to our understanding of the relation of COVID19 to the stock market in Thailand, they have some limitations. First, they do not control variables that may confound the relationship between COVID19 and the stock market, such as exchange rate and interest rate. This may lead to biased estimates due to endogeneity. Second, they only consider the instantaneous relationship and ignore the short-term dynamics of the time-series data; thus, they may lose the information over time, leading to biased estimation. Third, since these studies were conducted before the prevalence of the COVID19 pandemic became more pronounced in Thailand (from May to August 2021), their finding on the impacts of COVID19 on SET may be underestimated.

To address these limitations, our paper studies the effect of the COVID19 outbreak on the trading volume of SET with the following considerations:

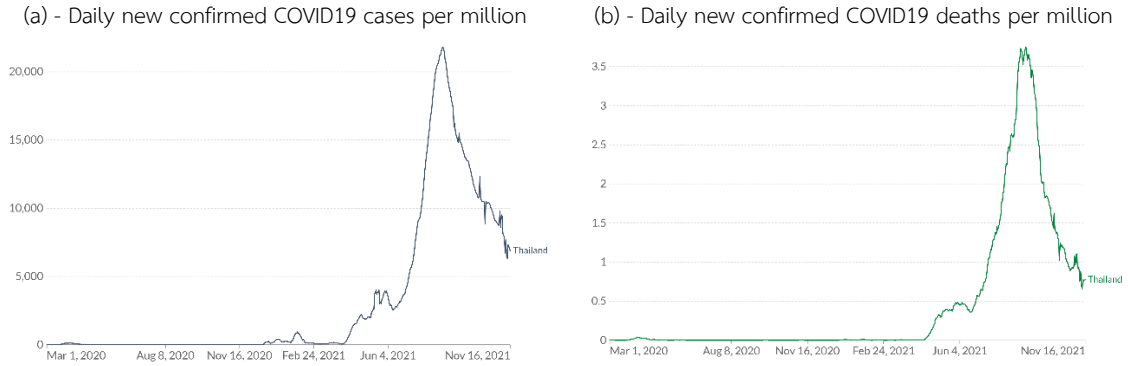
First, to isolate the impact of the COVID19 outbreak on SET, we control for variables that may confound the relationship between COVID19 and the stock market, including exchange rate, interest rate, stock market volatility, and bid-ask spread. Moreover, Thailand has begun vaccinations since February 28, 2021. Since this is considered the most effective solution to prevent the spread of COVID19 and drive economic recovery, we control for the COVID19 vaccination status, measured by the number of daily new doses, in Thailand (VAC). As far as we have researched, the previous studies have not considered this variable, including those outside Thailand.

Second, we estimate our model using the Autoregressive Distribution Lag (ARDL) Bound Test Approach to Cointegration proposed by Pesaran et al. (2001). This approach determines a dynamic Unrestricted Error Correction Model (UECM), where the short-run dynamics are integrated with the long-run equilibrium so that no information is lost over time.

Third, we focus on the third wave of the COVID19 pandemic in Thailand, April 2021

[1] Thailand's Ministry of Public Health divides the COVID19 pandemic in Thailand into three waves by: first wave spans from January to November 2020, the second wave from December 2020 to March 2021, and the third wave from April 2021 onwards (as of November 15, 2021).

onwards, which marks a significant increase in COVID19 cases and deaths. The third wave, which is still ongoing, also captures the peak in the number of new cases and deaths in Thailand in August 2021, as observed in Figure 1.

Source: Johns Hopkins University CSSE COVID19 Data

Figure 1. Daily New Cases and New Deaths of COVID19 in Thailand

Another interesting feature of this paper is that, in addition to the domestic outbreak of COVID19, we also consider the impact of the global outbreak of COVID19, captured by the number of daily new cases and new deaths around the globe. This is motivated by the increased linkage of world economies and the global financial markets interdependence (Siddiqui, 2009).

Research Objectives

This paper examines the impact of the third wave of outbreaks (domestic and global) of the COVID19 pandemic on the trading volume of the SET. First, we focus on the third wave of COVID19 because the number of new cases and deaths from COVID19 became prevalent in Thailand from the third wave onwards. Second, besides the domestic, we also pay attention to the global prevalence of COVID19 to capture globalization and the interdependence of the global financial markets. Third, we investigate this relationship in both the long-run and short-run.

Literature Review

The literature on the impact of COVID19 on the stock markets of both developing and developed countries has quickly emerged in 2020 and 2021 (Basuony et al., 2021). Most of the studies show that bad news (i.e., higher prevalence (new cases) and mortality (deaths)) related to COVID19 reduces the return and trading volume of stocks and increase their volatility.

Albulescu (2021) examines the impact of official announcements regarding COVID19 new cases and deaths on the United States (US) financial markets volatility. Using OLS regression and a stepwise procedure, the study finds that new cases of COVID19 are related to higher financial volatility in the US. Baek et al. (2020) study the relationship between COVID19 and the regime change from lower to higher volatility of the US stock market. Using the Two-regime Markov switching model, the study observes that news about the number of deaths impact the stock market's volatility twice as much as news about recovered cases. Baig et al. (2021) investigate the effect of COVID19 on the US equity markets illiquidity and volatility. With a GARCH (1,1) model specification, the study finds that increases in confirmed cases and deaths due to COVID19 were linked with a significant increase in volatility and market illiquidity. Bissoondoyal-Bheenick et al. (2021) investigate the impact of COVID-19 on stock return and volatility connectedness in the Group of Twenty countries (including Argentina, Australia, Brazil, Canada, China, France, Germany, India, Indonesia, Italy, Japan, Republic of Korea, Mexico, Russia, Saudi Arabia, South Africa, Turkey, the United Kingdom, the United States, and the European Union). Using a bivariate fractionally integrated vector autoregressive model, the study observes increased volatility and connectedness between stock returns during the COVID19 pandemic. Chaudhary et al. (2020) studied the volatility in Stock Markets of the United States, Canada, United Kingdom, Germany, France, China, Japan, India, Italy, and Brazil from 01/2019 to 06/2020. Using a GARCH (1,1) model specification, the study observed more negative mean returns for all market indices and higher volatility during the COVID19 period. Jelilov et al. (2020) investigated the impact of COVID19 on Nigeria's stock market from 27/02/2020 to 30/04/2020. Using standard GARCH and the GJR-GARCH model, the study found that COVID19 is associated with higher volatility and negative market returns. Waheed et al. (2020) investigate the impact of COVID19 on the Pakistani Stock Market from 26/02/2020 to 17/04/2020. Using the autoregressive integrated moving average and exponential

smoothing (ES) approach, the study found that COVID19 positively affects the KSE-100 index, which positively relates to the stock market. Zaremba et al. (2020) examines the impact of COVID19 on the stock markets of Argentina, Australia, Austria, Bahrain, Belgium, Brazil, Bulgaria, Canada, Chile, China, Colombia, Croatia, Cyprus, Czechia, Denmark, Egypt, and Estonia from 01/01/2020 to 03/04/2020, and find that COVID-19 is associated with higher volatility in the stock markets of these countries.

Specific to the impacts of Covid-19 on the stock markets of ASEAN countries, Yiu and Tsang (2021), applying the Arellano–Bond estimator for dynamic panel regression models, found that the global COVID-19 development has more impact on the ASEAN5 (including Indonesia, Malaysia, the Philippines, Thailand, and Vietnam) daily returns of stock market than that of the local COVID-19 situation. However, in general, the COVID19 development did not increase ASEAN5 stock markets volatility in 2020. Ngu Chuan Yong et al. (2021) estimated a standard GARCH, GARCH-M, TGARCH, EGARCH and PGARCH model for each subsample of daily closing prices of the indices of Bursa Malaysia and Singapore Exchange from 01/07/2019 to 31/08/2020. They found that both stock market returns are persistent, and the persistence decreases for both stock market returns during the pandemic. Gamal et al. (2021), using daily time-series data of the Malaysian stock market from 27/01/2020 to 12/05/2020 and employing the autoregressive distributed lag (ARDL), found that daily new domestic and global cases of COVID-19 has significant negative effects on the daily trading size of the stock market in Malaysia. Hung et al. (2021), using a random-effect model on panel data of stock returns of 733 listed companies on the Vietnamese Stock Market from 02/01/2020 to 13/12/2020, found that daily confirmed cases of COVID19 in Vietnam negatively impact stock returns of listed companies in the market and the impacts were more severe for the pre-lockdown and second-wave period, compared to impact for the lockdown period. Relating to Thailand, two previous studies are investigating the relationship between COVID19 and SET to the best of our knowledge. Using the data of 46 stocks listed in SET from 03/01/2019 to 01/04/2020, Panyagometh (2020) utilizes a GARCH(1,1) model to measure abnormal volatilities and returns in SET in the early stages of COVID19 in Thailand. The study finds that stocks in the finance and security, banking, energy and utility, transportation and logistics, and food and beverage sectors have experienced an abnormal negative return during the event window of COVID19. Over the sample period from 12/01/2020 to 11/05/2021, Gongkhonkwa (2021) applies multiple

linear regression to examine the connectedness between the number of new, confirmed and death COVID19 cases in Thailand and trading value among investors in SET. The finding reveals that (1) the effects of COVID19 on trading value in Thailand are observed only during the first and second waves, but not in the third wave; (2) COVID19 new cases and deaths have a negative effect while confirmed cases have a positive impact on the trading value.

Research Hypothesis

The possible mechanisms by which the COVID19 pandemic affects the performance of stock markets are partially justified by the theory of the psychology of investing, which explains the effect of psychology on investors' behaviour (Nofsinger, 2018). Nofsinger (2018) states that investors' feelings or moods are important determinants of their investment decisions. This effect is labelled as the misattribution bias, i.e., individuals tend to misattribute their mood to the concurrent financial decision. Therefore, individuals with good moods are more likely to be optimistic in evaluating an investment. Good (bad) moods will increase (decrease) the probability of risky investments, such as in stocks. Applying this notion to the case of the COVID19 pandemic, the daily reports of the new cases and new deaths from COVID19 by the WHO and public health officials and the stringencies imposed by the governments could shape investors' sentiments towards the disease. In turn, investors' sentiments would influence the stock markets through their investment decision.

In view of the discussion above and the literature review, the COVID-19 outbreak has resulted in uncertainty, exaggerated fear, and pressure on stock markets (Chatjuthamard et al., 2021). Investors link the COVID19 news, especially confirmed cases/deaths, to their valuation of the stocks (Al-Awadhi et al., 2020; Ashraf, 2020; Erdem, 2020; Ramelli and Wagner, 2020), and the stock market appear highly sensitive to such news, which results in higher short-run volatility and jumps in the stock market (Ashraf, 2020; Baker et al., 2020; Okorie and Lin, 2020).

Thus, our first hypothesis is that:

H1: The increase in the number of COVID-19 confirmed cases/deaths in Thailand is negatively related to the trading volume of the SET.

Moreover, globalization has linked global economies and increased the interdependence of global financial markets (Chatjuthamard et al., 2021). Therefore, we expect the SET to be affected by news about COVID-19 at the global level. For instance, Gamal et al. (2021) found that the daily growth in the active global cases of COVID19 has significant negative effects on the daily trading size of the stock market in Malaysia.

Thus, our second hypothesis is that:

H2: The increase in the number of COVID-19 global confirmed cases/deaths is negatively associated with the trading volume of the SET.

Empirical Model and Methodology

To investigate the impact of COVID19 on the trading volume of SET, we use the following model:

$$SET_t = \alpha_0 + COV19_t\beta + X_t\gamma + \varepsilon_t \quad (1)$$

where SET_t represent the trading volume of the SET at time t; $COV19_t$ is the domestic and global outbreaks of COVID19 at time t; X_t is the vector of control variables at time t; and ε_t is the error term.

This paper captures the domestic and global outbreaks of COVID19 by the number of daily new cases and deaths in Thailand and worldwide, respectively. Therefore, $COV19_t = \{COV19_t^{TNC}, COV19_t^{TND}, COV19_t^{GNC}, COV19_t^{GND}\}$, where $COV19_t^{TNC}$ and $COV19_t^{TND}$ represent new cases and deaths in Thailand at time t; and $COV19_t^{GNC}$ and $COV19_t^{GND}$ represent new cases and deaths around the world at time t. Following Yiu and Tsang (Yiu & Tsang, 2021) and Gamal et al. (2021), our control variables include foreign exchange rates (EX), interest rates (IR), the spread of bid-ask prices (BA), and stock market volatility ((VOL). Moreover, since Thailand has begun the vaccination process for its citizens in February 2021, which is considered the most effective solution to bring COVID19 under control and positive economic recovery, we also control the COVID19 vaccination in Thailand (VAC). Then, equation (1), in the logarithm form[2], can be rewritten as:

[2] Since the spread of bid-ask prices (BA) and stock market volatility (VOL) are computed in percentage, we do not take logarithm for these two variables.

$$lnSET_t = \alpha_0 + \beta_1 lnCOV19_t^{TNC} + \beta_2 lnCOV19_t^{TND} + \beta_3 lnCOV19_t^{GNC} + \beta_4 lnCOV19_t^{GND} + \gamma_1 lnEX_t + \gamma_2 lnIR_t + \gamma_3 BA_t + \gamma_4 VOL_t + \gamma_5 lnVAC_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

We apply the Autoregressive Distribution Lag (ARDL) Bound Test Approach to Cointegration, proposed by Pesaran et al. (2001a), to investigate the short-run and long-run relationship between COVID19 and the trading volume of SET. Pesaran et al. (Pesaran et al., 2001b) found this method more efficient than other methods. Several relative advantages of the ARDL approach include: First, the ARDL allows for the inclusion of variables without consideration to their order (i.e., stationary at I(0) or I(1)). Secondly, while OLS estimation results are biased in finite samples as they do not consider short-term dynamics (Banerjee et al., 1986), the ARDL determines a dynamic Unrestricted Error Correction Model (UECM) where the short-run dynamics are integrated with the long-run equilibrium so that no information is lost over-time. The UECM of ARDL approach takes the following form:

$$\begin{aligned}\Delta lnSET_t = {} & \delta_0 + \delta_1 lnSET_{t-1} + \delta_2 lnCOV19_{t-1}^{TNC} + \delta_3 lnCOV19_{t-1}^{TND} \\ & + \delta_4 lnCOV19_{t-1}^{GNC} + \delta_5 lnCOV19_{t-1}^{GND} + \delta_6 lnEX_{t-1} \\ & + \delta_7 lnIR_{t-1} + \delta_8 BA_{t-1} + \delta_9 VOL_{t-1} + \delta_{10} lnVAC_{t-1} \\ & + \sum_{i=1}^{q_1} \omega_{1i} \Delta lnSET_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_2} \omega_{2i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{TNC} \\ & + \sum_{i=1}^{q_3} \omega_{3i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{TND} + \sum_{i=1}^{q_4} \omega_{4i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{GNC} \\ & + \sum_{i=1}^{q_5} \omega_{5i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{GND} + \sum_{i=1}^{q_6} \omega_{6i} \Delta lnEX_{t-i} \\ & + \sum_{i=1}^{q_7} \omega_{7i} \Delta lnIR_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_8} \omega_{8i} \Delta BA_{t-i} \\ & + \sum_{i=1}^{q_9} \omega_{9i} \Delta VOL_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_9} \omega_{10i} \Delta lnVAC_{t-i} + \epsilon_t \end{aligned} \quad (3)$$

The first part of the equation (3), with parameters $\delta_1, \delta_2, \delta_3, \delta_4, \delta_5, \delta_6, \delta_7, \delta_8, \delta_9, \delta_{10}$ refers to the long-run dynamic relationship coefficients and the second part, with parameters $\omega_1, \omega_2, \omega_3, \omega_4, \omega_5, \omega_6, \omega_7, \omega_8, \omega_9$, ω_{10} refers to the short-run dynamic relationship.

Two steps are involved in implementing the ARDL Bound Test Approach to Co-integration.

First, to test the existence of a long-run cointegrating relationship, we test the null hypothesis (H0) of no cointegration against the alternative hypothesis (H1).

$$\text{H0: } \delta_1 = \delta_2 = \delta_3 = \delta_4 = \delta_5 = \delta_6 = \delta_7 = \delta_8 = \delta_9 = \delta_{10} = 0$$
$$\text{H1: } \delta_1 \neq \delta_2 \neq \delta_3 \neq \delta_4 \neq \delta_5 \neq \delta_6 \neq \delta_7 \neq \delta_8 \neq \delta_9 \neq \delta_{10} \neq 0$$

ARDL bound test, based on F-test, is used to test the null hypothesis (H0) against the alternative hypothesis (H1). For the computed F-statistic greater than the critical value of the upper bound, the null hypothesis (H0) is rejected, indicating that there is cointegration between the variables. For the computed F-statistic smaller than the critical value of the lower bound, the null hypothesis (H0) is accepted, indicating that the variables are not cointegrated. The result is inconclusive for the computed F-statistic between the lower and upper bound critical values. This study utilizes the Wald test to determine the F-statistic value.

Second, after confirming the existence of a cointegrating relationship, we use Akaike Information Criteria (AIC) to determine the lag length of the variables. After that, the long-run ARDL model for the stock trading volume is estimated as follow:

$$\begin{aligned} lnSET_t = {} & \delta_0 + \delta_1 lnSET_{t-1} + \delta_2 lnCOV19_{t-1}^{TNC} + \delta_3 lnCOV19_{t-1}^{TND} \\ & + \delta_4 lnCOV19_{t-1}^{GNC} + \delta_5 lnCOV19_{t-1}^{GND} + \delta_6 lnEX_{t-1} \\ & + \delta_7 lnIR_{t-1} + \delta_8 BA_{t-1} + \delta_9 VOL_{t-1} + \delta_{10} lnVAC_{t-1} \\ & + u_t \end{aligned} \quad (4)$$

The residual series estimated from equation (4) is the error correction term (ECT). Next, the associated error correction model is estimated with one-lagged ECT to obtain the short-run dynamic parameters. The error correction model is as follows:

$$\Delta lnSET_t = \omega_0 + \sum_{i=1}^{q_1} \omega_{1i} \Delta lnSET_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_2} \omega_{2i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{TNC} + \sum_{i=1}^{q_3} \omega_{3i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{TND} + \sum_{i=1}^{q_4} \omega_{4i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{GNC} + \sum_{i=1}^{q_5} \omega_{5i} \Delta lnCOV19_{t-i}^{GND} + \sum_{i=1}^{q_6} \omega_{6i} \Delta lnEX_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_7} \omega_{7i} \Delta lnIR_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_8} \omega_{8i} \Delta BA_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_9} \omega_{9i} \Delta VOL_{t-i} + \sum_{i=1}^{q_9} \omega_{10i} \Delta lnVAC_{t-i} + \lambda ECM_{t-1} + V_t \quad (5)$$

The presence of cointegration is verified by the negatively significant coefficient estimate obtained from the one lagged ECT, which also indicates the speed of adjustment to the long-run equilibrium.

Data and Variable Measurement

We utilize the time-series data of the daily trading volume of SET from April 1 to October 29, 2021, which is obtained from the page Investing.com – Stock Market Quotes & Financial News (n.d.).

In this paper, the trading volume of SET is specified as a function of domestic and global outbreaks of COVID19, foreign exchange rates, interest rates, the spread of bid-ask prices, stock market volatility, and the COVID19 vaccination. The domestic and global outbreaks of COVID19 are measured by the number of daily new cases and deaths in Thailand and worldwide, respectively. These data are obtained from COVID19 reports published by the World Health Organization (n.d.). The foreign exchange rate is measured as the relative value of the Domestic Currency per US Dollar (THB/USD) and obtained from Investing.com – Stock Market Quotes & Financial News (n.d.). The interest rate is captured by the one-year tenure interbank offered rate and obtained from the page of Bank of Thailand (Bank of Thailand, n.d.). Finally, the spread of bid-ask prices and stock market volatility are constructed as follows:

$$BA_t = \frac{highprice_t - lowprice_t}{midpoint_t} \times 100$$

$$VOL_t = 0.5[ln(highprice_t) - \ln(lowprice_t)]^2 - [2ln2 - 1][ln(closeprice_t) - \ln(openprice_t)]^2$$

where highprice, lowprice, closeprice, and openprice are obtained from Investing.com - Stock Market Quotes & Financial News (n.d.).

The COVID19 vaccination in Thailand is captured by the number of daily new doses administered, obtained from Our World in Data (n.d.).

Results

1. Stationarity and Cointegration Tests

First, to accommodate the ARDL approach, we need to confirm that all the variables are integrated of order zero or order one. We employ the Augmented Dickey-Fuller unit root with break test to detect each variable's integration order and structural break. We conducted the tests on the logarithmic forms of the variables, except for the stock market volatility and the bid-ask spread. The test results reported in Table 1 show that all our variables are integrated of order zero or one.

Then we investigate the existence of a long-run cointegrating relationship between the trade volume of SET and its determinants. Table 2 reports the results from the F-Bounds Tests. The computed F-statistic value is higher than the upper bound values at a 1% significance level, indicating the existence of a long-run cointegration in our model.

We also test the stationarity of the residuals for our ARDL model. Table 3 indicate that the residuals are stationary at level (integrated of order 0). This confirms the long-term cointegrating relationship in the ARDL model.

Table 1: Augmented Dickey-Fuller Unit Root with Break Test in Level and First Difference

Variables	t-statistic in Level	Break Date	t-statistic in First Difference	Break Date	Order of Integration
$lnSET$	-8.565 (1) ***	28/09/2021			*I(0)*
$lnCOV19^{TNC}$	-5.346 (1) **	25/06/2021			*I(0)*
$lnCOV19^{TND}$	-2.979 (7)	09/09/2021	-4.652 (5) *	30/06/2021	*I(1)*
$lnCOV19^{GNC}$	-3.015 (7)	06/05/2021	-6.129 (4) ***	23/06/2021	*I(1)*
$lnCOV19^{GND}$	-4.727 (4) *	20/07/2021			*I(0)*
$lnEX$	-4.208 (7)	05/07/2021	-10.891 (0) ***	04/10/2021	*I(1)*
$lnIR$	-3.982 (1)	04/08/2021	-9.726 (0) ***	05/08/2021	*I(1)*
BA	-12.558 (0) ***	13/05/2021			*I(0)*
VOL	-19.598 (2) ***	13/05/2021			*I(0)*
$lnVOC$	-9.064 (0) ***	06/02/2021			*I(0)*

Note: *, **, *** denotes 10%, 5%, and 1% significance levels, respectively. The tests were conducted with Trend and Intercept specifications. The optimal numbers of lags are selected based on Akaike Information Criterion. Lag lengths are reported in the brackets next to the t-statistic.

Table 2: Bounds Co-integration Tests

Model	F-statistic	
$lnSET = f(lnCOV19^{TNC}, lnCOV19^{TND}, lnCOV19^{GNC}, lnCOV19^{GND}, lnEX, lnIR, BA, VOL, lnVAC)$	8.702***	
	K=9, N = 136	
Critical value for bound test - Case 5: Unrestricted Constant and Unrestricted Trend	Lower Bound	Upper Bound
10%	1.80	2.80
5%	2.04	2.08
1%	2.50	3.68

Note: *, **, *** denotes 10%, 5%, and 1% significance levels, respectively. K is the number of determinants, and N is the number of observations.

Table 3: Residuals Stationarity Test

Variable	ADFT t-Statistics	Order of Integration
Residual (ε)	-9.071***	*I(0)*

Note: *, **, *** denotes 10%, 5%, and 1% significance levels, respectively. The tests were conducted with Trend and Intercept specifications.

2. Long-run and Short-run Estimates

The estimates of ARDL in the long run and short run are presented in Table 4. The results suggest that in the long run, the domestic and global outbreak of COVID19 do not affect the trading volume of SET; only exchange rates and interest rates have significant impacts on the trading volume with correct signs and at p-values <0.1.

In the short run, the one-lagged domestic daily deaths from COVID19 has a significant negative impact on the trading volume of SET at p-value <0.05. Therefore, we do not reject our first research hypothesis (H1). This is mainly due to the depreciated market sentiment related to COVID-19 and halted economic activities due policy responses to COVID19 such as social distancing, quarantine and market shutdown (Panyagometh, 2020). The one-lagged global daily new cases also appear to have a significant impact on the trading volume of SET at p-value <0.01, but with an unexpected sign; thus, rejecting our second research hypothesis (H2). The one-lagged ECM has a negative value and is significant at p-value <0.01, which provides evidence of cointegration and implies that 80.5% adjustment speed is observed towards the equilibrium of the trading volume of SET.

Table 4: Long-run and Short-run Estimates - ARDL (1, 0, 2, 2, 0, 0, 0, 0, 0)

Long-run Coefficient Estimates		Short-run Coefficient Estimates	
	Coefficient		Coefficient
$lnCOV19^{TNC}$	0.898 (0.670)	$\Delta lnCOV19^{TND}$	-0.414 (0.467)
$lnCOV19^{TND}$	-0.372 (0.469)	$\Delta lnCOV19^{TND}(-1)$	-1.021** (0.466)
$lnCOV19^{GNC}$	-1.420 (1.473)	$\Delta lnCOV19^{GNC}$	0.291 (0.859)
$lnCOV19^{GND}$	0.041 (1.476)	$\Delta lnCOV19^{GNC}(-1)$	2.930*** (0.812)
$lnEX$	0.916* (0.716)	$@Trend$	0.002 (0.003)
$lnIR$	-2886.837* (4120.763)	$Constant$	92.415*** (9.159)
BA	29.693 (16.257)	$ECM(-1)$	-0.810*** (0.080)
VOL	-473.007 (241.001)		

Table 4: (Continue)

Long-run Coefficient Estimates		Short-run Coefficient Estimates	
	Coefficient		Coefficient
$lnVAC$	-0.003 (0.427)		

Note: *, **, *** denotes 10%, 5%, and 1% significance levels, respectively. Standard errors in the brackets under the coefficient estimates. The regression is estimated with Trend and Intercept specifications. The optimal numbers of lags are selected based on Akaike Information Criterion.

3. Diagnostic Tests

The stability and validity of the short-run SET model are diagnosed using heteroskedasticity, residual correlation, and stability tests, respectively. The results reported in **Table 5** shows that our residuals are not heteroscedastic and are not serially correlated. However, the CUSUM and CUSUMQS tests, reported in **Figure 1,** indicate some instability over the study period (i.e., the plots of the test statistics lie out the critical bound lines at the 5% significance level).

Table 5: Residual Heteroscedasticity and Serial Correlation Tests

Test	Hypothesis	χ^2	$p-value$
Heteroskedasticity: White Test	H0: Errors are homoscedastic H1: Errors are not homoscedastic	124.159	0.530
Correlation: Breusch Godfrey Test	H0: No serial correlation at up to 12 lags H1: Serially correlated at up to 12 lags	10.099	0.607

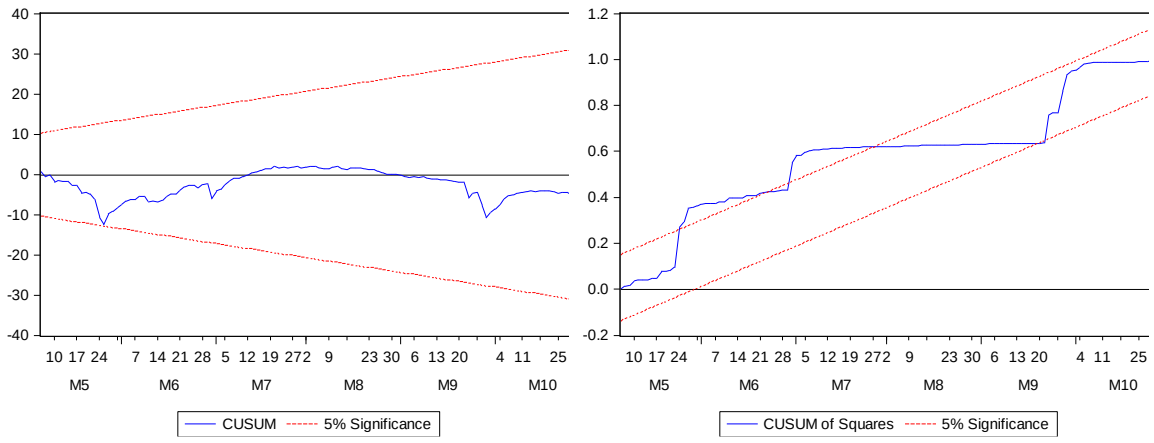

Figure 1: Plot of CUSUM and CUSUMSQ Statistics

Conclusion and Discussion

This paper examines the impact of the 3rd wave of outbreaks of the coronavirus disease (COVID19) pandemic on the trading volume of the SET. The outbreak of the COVID19 pandemic is considered at both domestic and global levels, which are captured by the number of daily new cases and deaths in Thailand and across the globe, respectively. We focus on the third wave of the COVID19 pandemic in Thailand (April 2021 onward), when substantial increases in the number of new cases and deaths are observed. Using daily time-series data from 01/04/2021 to 31/10/2021, we employ the Autoregressive Distributed Lag Bound Test Approach to Cointegration to investigate the long-run and short-run relationship between the SET's trading volume and explanatory variables in the model. By addressing the limitations of previous studies on the relation of the COVID19 pandemic to the stock market in Thailand, this paper provides reliable evidence on this relation in the case of Thailand.

Our finding reveals that the number of domestic daily new deaths from COVID19 significantly negatively impact the trading volume of the SET in the short run only. This significant negative impact can be explained by the fact that the increase in deaths from COVID19 generates anxiety among investors. In turn, anxiety promotes a negative sentiment that can influence investment decisions. Particularly, when the number of deaths due to COVID19 increases, investors become more pessimistic towards the stock returns and tend to reduce trading. Furthermore, the short-term impact of COVID19 on the trading volume of SET reflects the quick response of the stock market to the daily updated COVID19 information, which the efficient market hypothesis can explain.

The main concern in this paper is that the global daily new cases appear to have a significant impact on the trading volume of SET, but with a positive sign. This finding contradicts with previous research of Gamal et al. (2021), who found that the daily growth in the active global cases of COVID19 has significant negative effects on the daily trading size of the stock market in Malaysia. This may be because, holding the COVID19 status in Thailand constant, the global investors turn to investment in Thailand's stock market when an increase in new cases of COVID19 is observed outside Thailand. A similar relationship is also observed by Yiu and Tsang (2021), who found that the number of new deaths in the US due to COVID19 has a positive impact on the returns of the ASEAN5 (including Indonesia, Malaysia, the Philippines, Thailand, and Vietnam) stock markets. Our explanation

of this phenomenon may be insufficient. This is a limitation of our paper.

Our findings on the impact of COVID19 on the SET in the short term are in line with previous literature. He et al. (2020) explored the direct effects and spillovers of COVID19 on the daily return of stock markets in the US, Italy, France, Germany, Spain, Japan, South Korea, and China and found a more significant negative short-term than long-term impact. Liu et al. (2020) found a short-term impact of the COVID19 outbreak on 21 leading stock market indices in the US, the UK, Italy, Germany, Japan, Korea, and Singapore. Gil-Alana and Claudio-Quiroga (2020) examined the impact of the COVID19 outbreak on three Asian stock market indices, including the Japanese Nikkei 225, the Korean SE Kospi Index, and the Chinese Shanghai Shenzhen CSI 300 Index. The study a transitory effect of the shock in the Nikkei 225 index.

Our results contribute to understanding the psychology of investing, such that the number of deaths than the number of new cases from COVID19 drives the investment decisions in SET. This reflects investors' psychology of being more anxious about the pandemic's drastic result (death) than its spread. Our findings also have some policy implications for the Government of Thailand, such that the government should make decisions on imposing/relaxing stringencies due to COVID19 based on the number of deaths than the number of new cases to encourage investors to re-invest in the stock market and subsequently obtain the recovery of the stock market.

References

Ahmed Mohammed Gamal, A., Ali Al-Qadasi, A., Asri Mohd Noor, M., Rambeli, N., & Kuperan Viswanathan, K. (2021). The Impact of COVID-19 on the Malaysian Stock Market: Evidence from an Autoregressive Distributed Lag Bound Testing Approach. The Journal of Asian Finance, Economics and Business, 8(7), 1–9. https://doi.org/10.13106/JAFEB.2021.VOL8.NO7.0001

Al-Awadhi, A. M., Alsaifi, K., Al-Awadhi, A., & Alhammadi, S. (2020). Death and contagious infectious diseases: Impact of the COVID-19 virus on stock market returns. Journal of Behavioral and Experimental Finance, 27, 100326. https://doi.org/10.1016/j.jbef.2020.100326

Albulescu, C. T. (2021). Covid-19 and the United States Financial Markets' volatility. Finance Research Letters, 38. https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101699

Ashraf, B. N. (2020). Stock markets' reaction to COVID-19: Cases or fatalities? Research in International Business and Finance, 54, 101249. https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2020.101249

Baek, S., Mohanty, S. K., & Glambosky, M. (2020). Covid-19 and stock market volatility: An industry level analysis. Finance Research Letters, 37. https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101748

Baig, A. S., Butt, H. A., Haroon, O., & Rizvi, S. A. (2021). Deaths, panic, Lockdowns and US equity markets: The case of covid-19 pandemic. Finance Research Letters, 38, 101701. https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101701

Basuony, M. A., Bouaddi, M., Ali, H., & EmadEldeen, R. (2021). The effect of Covid‐19 pandemic on Global Stock Markets: Return, volatility, and bad state probability dynamics. Journal of Public Affairs. https://doi.org/10.1002/pa.2761

Baker, S. R., Bloom, N., Davis, S. J., Kost, K., Sammon, M., & Viratyosin, T. (2020). The unprecedented stock market reaction to COVID-19. The Review of Asset Pricing Studies, 10(4), 742–758. https://doi.org/10.1093/rapstu/raaa008

Bank of Thailand. (n.d.). Bangkok Short-Term Reference Rate (BIBOR) Historical. Retrieved December 4, 2021, from https://www.bot.or.th/app/bibor/publish/PublishSpecifyInstRate.aspx

Bissoondoyal-Bheenick, E., Do, H., Hu, X., & Zhong, A. (2021). Learning from SARS: Return and volatility connectedness in covid-19. Finance Research Letters, 41, 101796. https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101796

Chatjuthamard, P., Jindahra, P., Sarajoti, P., & Treepongkaruna, S. (2021). The effect of Covid‐19 on the Global Stock Market. Accounting; Finance, 61(3), 4923–4953. https://doi.org/10.1111/acfi.12838

Chaudhary, R., Bakhshi, P., & Gupta, H. (2020). Volatility in international stock markets: An empirical study during COVID-19. Journal of Risk and Financial Management, 13(9), 208. https://doi.org/10.3390/jrfm13090208

Chen, M. H., Jang, S. C. (Shawn), & Kim, W. G. (2007). The impact of the SARS outbreak on Taiwanese hotel stock performance: An event-study approach. International Journal of Hospitality Management, 26(1), 200–212. https://doi.org/10.1016/J.IJHM.2005.11.004

Corbet, S., Hou, Y. (Greg), Hu, Y., Oxley, L., & Xu, D. (2021). Pandemic-related financial market volatility spillovers: Evidence from the Chinese COVID-19 epicentre. International Review of Economics & Finance, 71, 55–81. https://doi.org/10.1016/J.IREF.2020.06.022

Donadelli, M., Kizys, R., & Riedel, M. (2017). Dangerous infectious diseases: Bad news for Main Street, good news for Wall Street? Journal of Financial Markets, 35, 84–103. https://doi.org/10.1016/J.FINMAR.2016.12.003

Erdem, O. (2020). Freedom and stock market performance during covid-19 Outbreak. Finance Research Letters, 36, 101671. https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101671

Fernandez-Perez, A., Gilbert, A., Indriawan, I., & Nguyen, N. H. (2021). COVID-19 pandemic and stock market response: A culture effect. Journal of Behavioral and Experimental Finance, 29, 100454. https://doi.org/10.1016/J.JBEF.2020.100454

Gil-Alana, L. A., & Claudio-Quiroga, G. (2020). The COVID-19 IMPACT on the ASIAN STOCK MARKETS. Asian Economics Letters, 1(2), 17656. https://doi.org/10.46557/001C.17656

Gongkhonkwa, G. (2021). COVID-19 Pandemic: Impact on Thai Baht Exchange Rate. The Journal of Asian Finance, Economics and Business. https://doi.org/https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no7.0121

He, Q., Liu, J., Wang, S., & Yu, J. (2020). The impact of COVID-19 on stock markets. Economics and Political Studies, 8(3), 275–288. https://doi.org/10.1080/20954816.2020.1757570

Hung, D. V., Hue, N. T., & Duong, V. T. (2021). The impact of covid-19 on stock market returns in Vietnam. Journal of Risk and Financial Management, 14(9), 441. https://doi.org/10.3390/jrfm14090441

Ichev, R., & Marinč, M. (2018). Stock prices and geographic proximity of information: Evidence from the Ebola outbreak. International Review of Financial Analysis, 56, 153–166. https://doi.org/10.1016/J.IRFA.2017.12.004

Investing.com. (n.d.). Thailand set historical rates (SETI). Retrieved December 4, 2021, from https://www.investing.com/indices/thailand-set-historical-data

Investing.com. (n.d.). THB USD historical data. Retrieved December 4, 2021, from https://www.investing.com/currencies/thb-usd-historical-data

Jelilov, G., Iorember, P. T., Usman, O., & Yua, P. M. (2020). Testing the nexus

between stock market returns and inflation in Nigeria: Does the effect of Covid-19 pandemic matter? Journal of Public Affairs. https://doi.org/10.1002/pa.2289

Liu, H., Manzoor, A., Wang, C., Zhang, L., & Manzoor, Z. (2020). The COVID-19 Outbreak and Affected Countries Stock Markets Response. International Journal of Environmental Research and Public Health 2020, Vol. 17, Page 2800, 17(8), 2800. https://doi.org/10.3390/IJERPH17082800

Loh, E. (2006). The impact of SARS on the performance and risk profile of airline stocks. Rivista Internazionale Di Economia Dei Transporti / International Journal of Transport Economics, 33, 401–422.

Ngu Chuan Yong, J., Mahdi Ziaei, S., & R. Szulczyk, K. (2021). The impact of covid-19 pandemic on stock market return volatility: Evidence from Malaysia and Singapore. Asian Economic and Financial Review, 11(3), 191–204. https://doi.org/10.18488/journal.aefr.2021.113.191.204

Nofsinger, J. R. (2018). The psychology of investing (6th ed.). Routledge & CRC Press.

Our World in Data. (n.d.). Thailand: Coronavirus pandemic country profile. Retrieved December 4, 2021, from https://ourworldindata.org/coronavirus/country/thailand

Panyagometh, K. (2020). The effects of pandemic event on the Stock Exchange of Thailand. Economies, 8(4), 90. https://doi.org/10.3390/economies8040090

Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001a). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. Journal of Applied Econometrics, 16(3), 289–326. https://doi.org/10.1002/JAE.616

Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001b). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. Journal of Applied Econometrics, 16(3), 289–326. https://doi.org/10.1002/JAE.616

Rahman, M. L., Amin, A., & Al Mamun, M. A. (2021). The COVID-19 outbreak and stock market reactions: Evidence from Australia. Finance Research Letters, 38, 101832. https://doi.org/10.1016/J.FRL.2020.101832

Ramelli, S., & Wagner, A. F. (2020). Feverish stock price reactions to covid-19*. The Review of Corporate Finance Studies, 9(3), 622–655. https://doi.org/10.1093/rcfs/cfaa012

Siddiqui, S. (2009). Stock Markets Integration: Examining Linkages between Selected World Markets. Vision: The Journal of Business Perspective, 13(1), 19–30. https://doi.org/10.1177/097226290901300103

Topcu, M., & Gulal, O. S. (2020). The impact of COVID-19 on emerging stock markets. Finance Research Letters, 36, 101691. https://doi.org/10.1016/J.FRL.2020.101691

Van Hung, D., Thi, N., Hue, M., Duong, V. T., & Hue, T. M. (2021). The Impact of COVID-19 on Stock Market Returns in Vietnam. Journal of Risk and Financial Management 2021, Vol. 14, Page 441, 14(9), 441. https://doi.org/10.3390/JRFM14090441

Waheed, R., Sarwar, S., Sarwar, S., & Khan, M. K. (2020). The impact of Covid‐19 on Karachi Stock Exchange: Quantile‐on‐quantile approach using secondary and predicted data. Journal of Public Affairs. https://doi.org/10.1002/pa.2290

Wang, Y. H., Yang, F. J., & Chen, L. J. (2013). An investor's perspective on infectious diseases and their influence on market behavior. Journal of Business Economics and Management, 14(1), S112–S127. https://doi.org/10.3846/16111699.2012.711360

WHO. (n.d.). WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. World Health Organization. Retrieved December 4, 2021, from https://covid19.who.int/table

Yiu, M. S., & Tsang, A. (2021). Impact of COVID-19 on ASEAN5 stock markets. Journal of the Asia Pacific Economy. https://doi.org/10.1080/13547860.2021.1947550

Zaremba, A., Kizys, R., Aharon, D. Y., & Demir, E. (2020). Infected markets: Novel coronavirus, government interventions, and stock return volatility around the Globe. Finance Research Letters, 35, 101597. https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101597

Exposure to Starbucks Advertisements on Facebook Affecting Taiwanese Customers' Perception of Starbucks' Brand Equity and Purchase Intention

Luo Weiting[1*], Pacharaporn Kesaprakorn[2] and Archan Surat Itti-arun[3]

[1] Master of Communication Arts Program in Global Communication, Bangkok University.

[2] Assoc. Prof. Dr., School of Communication Arts, Bangkok University.

[3] Part-time Instructor, School of Communication Arts, Bangkok University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** weiting.luo@bumail.net

Abstract

This survey research aimed to investigate the relationships among Starbuck advertisement on Facebook, brand equity of Starbuck, and their purchase intention among Taiwanese customers of Starbucks. One hundred and sixty-six Taiwanese customers who were current Starbuck customers participated in the questionnaires, and the data was analyzed by Spearman Correlation and Regression Analysis. The sample was selected using purposive sampling and convenience sampling. The findings of the research are as follows: (1) Starbucks advertisement on Facebook was positively correlated with the customer's brand equity in the low level. Brand loyalty and brand awareness were significant positive predictors but not brand association and perceived quality. (2) The brand equity of Starbucks significantly influenced customer's purchase decision. The most influential factors affecting their purchase decision were brand loyalty and brand association, respectively. (3) Exposure to Starbucks advertising on Facebook was positively correlated with purchase intention at a significance level of 0.05.

Keywords: Starbucks, social media, Facebook advertisement, media exposure, brand equity, purchase intention

Introduction

This research focuses on how a global international brand, Starbucks, influenced Taiwanese people' s brand equity and purchase intention to through Facebook advertisement. This study uses survey to collect Taiwanese customers' opinions toward Starbucks Ads via Facebook. In addition to analyzing how Starbucks implemented its Starbucks marketing strategy through Facebook in Taiwan, the research also used survey to understand how Starbucks used it to influence consumers' perceived brand equity and their purchase intentions.

According to TWNIC, (2019) found that the generation Y, who was born between the 1980s and 1990s, used the internet service for social communication in Taiwan Internet Report of 2019. And, it is up to 97.5 of generation Y used various social networking in their daily life. The most used social media in Taiwan is Facebook. Starbucks uses the social media, Facebook, to communicate with the customers in Taiwan. From Stephen and Galak (2012), companies divided media into three types: Paid, owned, and earned respectively. However, paid media has limited attention from consumers and requires continuous payment of money to maintain it.

According to Colicev, Malshe, Pauwels, & O'Connor (2018) found that winning media participation affects brand awareness and purchase intentions. As for owning the media, it improves brand awareness and customer satisfaction. Starbucks cannot only establish its own brand image by winning the media on Facebook and owning the media, it can also increase its consumers' willingness to buy and sell the product by interacting with consumers.

Past studies have found that there are nearly 60% of users have increased their willingness to actively search for brand information and products after contacting Facebook video Ads (Liu, 2019), but very limited studies have examined how product advertisement on social media especially via Facebook increase brand equity of the product and customer purchase. With the research on how global brand like Starbuck implement marketing communication strategies through Facebook advertising and its implication of advertising on the Taiwan customers' brand equity and purchase intention will certainly enable other global and national brands to recognize the crucial impact of Facebook advertising to create brand equity of local Taiwanese customers, which directly shaped their purchase intention. Practitioners in the marketing communication and related

fields can use these findings to implement their media planning of their global communication campaign.

Research Objectives

1. To examine the relationship between exposure to Starbuck advertisement on Facebook and the brand equity of Starbucks as perceived by Taiwan customers.

2. To examine the influence of brand equity of Starbucks on the customers' purchase intention among Taiwan customers.

3. To examine the relationship between exposure to Starbucks advertisement on Facebook and the customers' purchase intention among Taiwan customers.

Literature Review

Brand equity

Keller (1993) defined brand equity as refers to consumer's knowledge, experience, and feeling toward the product or brand, which is shaped how the company interact with the consumers and the extent to which consumer understand the identity, meaning the brand as well as how the company promote engagement, relationship, and response with consumer. Based on Keaton (2019) and Keller (1993), this study examined brand equity of Starbucks which composed of 4 constructs as follows: (1) Brand awareness refers to consumers' knowledge of the brand and its popularity; (2) Brand association refers to any thoughts that consumers associate in memory when they see the brand. It includes feeling, experience, evaluation and brand positioning. These ideas may come from consumers' daily life experiences, advertising campaigns, or sharing with friends and family; (3) Brand loyalty refers to consumers' psychological response to brand preference, which reflects consumers' trust and dependence on the brand; (4) Perceived quality refers to consumers' more subjective judgments based on their own purpose and demand for the product or service.

Theory of Reasoned Action (TRA)

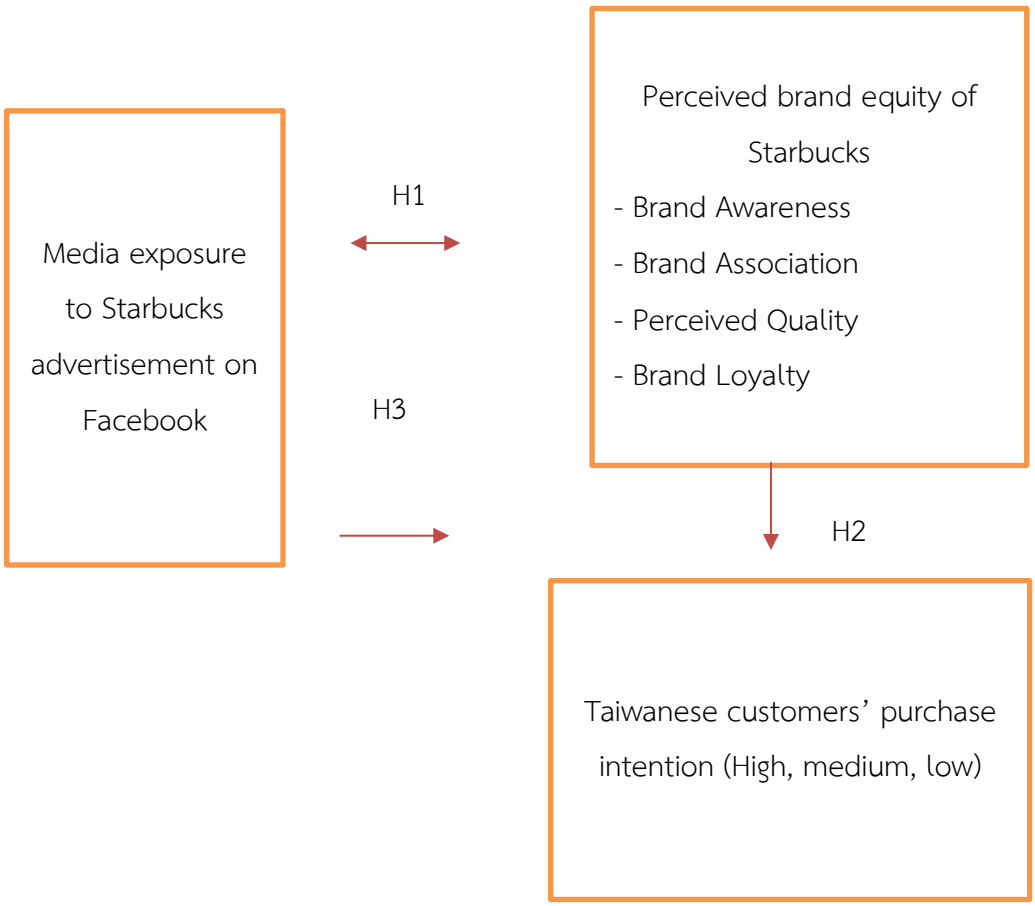
According to Fishbein & Ajzen (1975), the Reasoned Action (TRA) proposed that there is a relationship between attitudes and behaviors in human behavior, and individual's attitude can predict individual's behavior intentions. There are two key factors that can shape behavior, including attitude and subjective norms. Attitude refers to how people feel about behavior, such as positive, neutral, or negative. As for the subjective norms refer to the social pressure when an individual performs or does not perform the behavior. The pressure may come from the expectations of the general public, or from friends or family (Ajzen, 2006). Purchase intention was defined as a measure of the strength of one' s intention to perform a specific behavior or make the decision to buy a product or service.

Transactional Model of Communication

Don (2019) claimed that " The transactional model of communication is two-way and interactive. In the transactional model, both parties are both sender and receiver. It happens in real-time and, generally, they must both be present, even if it's via technology such as Skype."

Transactional Models include three factors: Social context, cultural context, and relational context. The Transactional Model can be used to analyze the interaction between Starbucks and fans on the fan page of Facebook, and how to use posts to attract fans to leave comments or share. And, it will help them to gain media spreads and increase the exposure of their posts on Facebook (Transactional model of communication, 2018).

Research Framework

Research Hypotheses

H1: Media exposure to Starbucks advertisement on Facebook is positively related to Starbucks brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty) as perceived by Taiwanese customers.

H2: The customer's brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty) significantly influences purchase intention among Taiwanese customers.

H3: Media exposure to Starbucks advertisement on Facebook is significantly influences purchase intention among Taiwanese customers.

Research Methodology

4.1 Research Design

The purpose of this research is to examine whether the exposure to Starbucks' social media advertisement in Facebook significantly affect customers' brand equity and consumers' purchase intention of Starbuck products. Haizhong, et al, (2008) indicated that we can use Regression analysis to examine the global enterprise how to build its own brand. In this study, the researcher will examine brand equity of customer as promoted by Starbucks in Facebook advertisement, including brand awareness, brand association, perceived quality and brand loyalty. The variables that were investigated included the exposure of Starbucks advertisement via Facebook, customers' brand equity and purchase intention.

4.2 Population and Sampling method

The study focused on the impact of Starbucks' Facebook Ads on consumers. So, the respondents were Starbucks consumers who have used Facebook at least six months. The sample was selected using purposive method and convenience sampling from April 18th to 25th, 2021. The study examined the exposure of these samples to Starbucks' Facebook advertising frequency and its impact on their Starbucks brand equity and their purchase intention.

4.3 Research Instrument

The purpose of this questionnaire is to examine, customers' frequency of media exposure on Facebook, perceived brand equity toward Starbucks in Taiwan and consumers' purchase intention as well as the influence of brand equity on customer purchase intention for Starbucks products. The questionnaire design is divided into four sections: Demographic Information of users, frequency of media exposure to Facebook advertisement of Starbuck (1 question using nominal scale), and Taiwanese customer's perceived brand equity of Starbuck (18 questions using interval scale), and their purchase Starbucks products (5 questions using interval scale). The customer-based brand equity was adopted from Sullivan & Artino (2013) to examine the 5 dimensions of customer-based brand equity, including brand awareness, brand association, brand quality, brand loyalty using 5 point-likert scale, arranging from (5) strongly agree, (4) agree, (3) neutral, (2) disagree and (1) strongly disagree, respectively.

To test the reliability of the instrument, the survey was tested and found that the survey has the overall Cronbach alpha of 0.932. The cronbach alpha of brand equity was 0.932 and the cronbach alpha of customer purchase intention was 0.871 for. In addition, each dimension of brand equity also has cronbach alpha higher than .60, having .610 for brand awareness, 0.649 brand association, 0.827 for perceived quality, and 0.90 for brand loyalty. Thus, the instrument was considered to be reliable.

4.4 Data Collection

This study collected total 166 Chinese respondents via online Google form from January 2019-March 2020. The questionnaire was translated into Chinese and do back translation in to English. Respondents filled out the questionnaire in a language that is convenient for answering, to reduce the gap in the answer caused by the language barrier and increase the accuracy of the questionnaire response.

4.5 Data analysis

The independent variable of Hypothesis1 is exposure to advertisement of Starbucks and the dependent variable is brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty). Spearman Correlation was used to test hypothesis 1.

The independent variable of Hypothesis 2 is brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty) and the dependent variable is intention to purchase the brand Starbucks.

The independent variable of Hypothesis 3 is exposure to advertisement of Starbucks and the dependent variable is intention to purchase the brand Starbucks. Simple Regression was used to test hypothesis 3. Regression analysis was used to test both hypothesis 2 and hypothesis 3.

Research Findings

5.1 Descriptive findings

The descriptive analysis showed that most of the respondents were female (67.5%, n = 112) and male (32.5%, n = 54). Majority of the respondents aged 21-25 years old (25.9%, n = 43), 31-35 years old (21.1%, n = 35), 36-40 years old (18.7%, n = 31), 26-30 years old (16.9%, n = 28), more than 40 years old (15.1%, n = 25), respectively. Majority of the sample have completed bachelor degree (65.7%, n = 109), and they were

employees of private enterprise (58.4%, n = 97) and students (15.8%, n = 26). And, majority of the respondents earned 20,000 - 30,000 NTD (27.1%, n = 45), 30, 000 - 40,000 NTD (27.1%, n = 45), less than 20,000 NTD (19.3%, n =32), 40,000 - 50,000 NTD (15.1%, n = 25), and more than 50,000 NTD (11.4%, n = 19, respectively.

The survey results showed that most of the respondents exposed to Starbuck advertisement at least once per month (95.2%, n = 158). Only 4.8% of respondents have never been exposed to Starbucks advertisements on Facebook, respectively. We found out that the majority of the respondents perceived features of the image of Starbucks (36.7%, n = 61) the most, followed by seasonal limited products (27.1%, n = 45), stylish product design (19.3%, n =33), brand concepts (16.3%, n = 27), and others (0.6%, n = 1). For consumers, the brand image is the most eye- catching features of Starbucks advertisement, there are 36.7% of the samples.

From the descriptive findings revealed that the respondents perceived the brand equity at the high level (Mean = 3.93, SD = 0.443) and had high purchase intention (Mean = 3.85, SD = 0.549). When examining each factor of brand equity, the sample had high perceived quality (Mean= 4.05, SD = 0.482), followed by brand awareness (Mean = 4.01, SD = 0.521), brand loyalty (Mean = 3.93, SD = 0.443), brand association (Mean= 3.88, SD = 0.468), respectively.

5.2 Hypotheses Findings and Testing

H1: Media exposure to Starbucks advertisement on Facebook is positively related to Starbucks brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty) as perceived by Taiwanese customers.

As shown in Table 1, Spearman correlation analysis revealed that respondents' exposure to Starbucks advertisement on Facebook was positively correlated with the customer's brand equity at the low correlation (r^2= 0.216**, p=0.005*<0.05).

When examining each construct of brand equity, the consumer's brand loyalty (r^2= 0.300, p=0.001**<0.05) and brand awareness (r^2= 0.179*, p=0.021<0.05) were positively related with the Facebook advertisement of Starbuck at the medium and low correlation, respectively.

Table 1: Spearman correlation analysis on the relationship between media exposure to Starbucks advertisement and perceived brand equity of Starbuck

Spearman correlation analysis						
		Brand awareness	Brand association	Perceived quality	Brand loyalty	Brand equity
Frequency of exposure to Facebook advertisement of Starbucks	Correlation Coefficient	1.000	.179*	.133	.105	.300**
	Sig. (2-tailed)	.	.021	.087	.177	.000

Note: p*< 0.05 (Sig.), n= 166

H2: The customer's brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty) significantly influences purchase intention among Taiwanese customers.

As shown in Table 2, Regression analysis revealed that respondents' brand equity of Starbucks significantly influenced customer's purchase decision (Beta= 0.847, p =0.000 < 0.05).

When examining each construct of brand equity in Table 3, the most influential factors are brand loyalty (Beta= 0.592**, p= 0.001<0.05), and brand association (Beta= 0.217**, p=0.001<0.05). But, the perceived quality (Beta= 0.137, p=0.17>0.05), and brand awareness (Beta = 0.133, p= 0.087>0.05) are not significantly related with purchase intention among Taiwanese customers.

Table 2: Regression analysis the influence of brand equity to customer's purchase decision

Regression Analysis Table								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	-.283	.203		-1.392	.166	-.685	.119
	Brand equity	1.050	.051	.847	20.442	.000	.949	1.151
a. Dependent Variable: Purchase decision, F= 417.876, p=0.001< 0.05, df= 1								

H3: Media exposure to Starbucks advertisement on Facebook significantly influences purchase intention among Taiwanese customers.

As shown in Table 3, Regression analysis revealed that that respondents' exposure to Starbucks advertisement on Facebook that was positively correlated with the customer's purchase intention (Beta= 0.291*, p= 0.000<0.5).

Table 3: Regression analysis on the influence of media exposure to Starbucks advertisement on the perceived purchase decision of Starbucks

Regression Analysis Table							
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			95.0% Confidence Interval for B	
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	3.372	.129		26.061	.000	3.117	3.628
Frequency of exposure to Facebook advertisement of Starbucks	.147	.038	.291	3.898	.000	.072	.221
a. Dependent Variable: Purchase decision R^2 = 0.326**, p< 0.05, F= 15.193, df= 1, p*< 0.05 (Sig.)							

Conclusion of the Study

The findings of the three hypotheses confirmed the impact of the exposure rate of the advertisements will affect consumers' brand equity and purchase intention, depending upon the frequency of the respondents' exposure to Starbucks advertisements on Facebook. The results of the questionnaire show that Taiwanese consumers will indeed be affected by their Facebook ads, which will affect their brand equity and purchase intentions for Starbucks.

In addition, we further analyzed the frequency of exposure to Facebook advertisements and the factors of Starbucks brand equity (i.e., brand awareness, brand association, perceived quality, and brand loyalty). The study found that the higher consumers' exposure to Facebook advertisements, the higher consumers' brand equity. And the brand loyalty and brand awareness of Starbucks are influenced the most by

frequency of exposure to Facebook Ads. It means that a brand can through the posts or advertisements on Facebook to increase their brand loyalty and awareness.

The results also showed that Starbucks brand equity has a positive correlation with consumers' purchase intentions. Brand loyalty has the greatest influence on consumers' willingness to buy the Starbucks products. The status of the brand loyalty questionnaire showed that consumers are highly loyal to the Starbucks brand, shown in the following statements, "When I am buying coffee, I will choose Starbucks."; "Although Starbucks products are more expensive than other chain coffees, I will also buy Starbucks products."; "When Starbucks launches a new product, I will buy the product to support Starbucks." and "I will continue to buy Starbucks products."

This study supported several important theories. Firstly, this study supported Keller' Brand Equity Model, Keller (1993) claimed that the higher the consumer's awareness and brand image of the brand, the higher the consumer's association with the brand. Hypothesis 1 results suggested that Starbucks increases the consumers' brand equity by the advertising on Facebook. Among the factors of brand equity, brand loyalty and brand association have the greatest influence in this study.

Secondly, this study supported the assumption of transactional model which posited that two-way and interactive communication between sender and receiver in real-time via technology can promote effective communication. Yet, the communication will be transactional or not depending upon the social context, cultural context, and relational context. Hypothesis 2 results showed that Starbucks has a two-way transactional model of communication by promoting online interaction with consumers through the media of Facebook, which can generate brand equity significantly, especially brand loyalty and brand association.

The reason is because the contents in forms news and activities could promote sharing moments and relational connection via Facebook of Starbuck, consumers are not only the receivers of the messages, but also the senders of the messages. Thus, the transactional model of communication has created a relational connection between the Starbuck and the customers, generating the brand equity, which is can defined as consumer's knowledge, experience, feeling toward the product or brand which is shaped how the company interact with the consumers, and the extent to which consumer understand the identity, meaning the brand as well as how the company promote

engagement, relationship, and response with consumer (Keaton, 2019; Keller, 1993).

This study highlights the impact of social media, Facebook, to create relational connection with Taiwanese customer to create brand equity of Starbuck, because Facebook advertisement can create brand loyalty and brand association, which make Taiwanese related with American global brand. However, hypothesis 2 still found further that the Facebook advertisement did not significantly create brand awareness and perceived quality because Taiwanese customers might perceive that Starbuck is an American global brand which has high price when compared with other local products which offered similar products. Their perception was caused by the assumption of Reasoned Action which addressed the impact of attitude and subjective norm on human behavior as posited by Fishbein & Ajzen (1975).

Nevertheless, this study confirmed the impact of Facebook Ads on customers' purchase intention, which coincided with the assumption of Theory of Reasoned Action (TRA), which proposed that there is a relationship between attitudes and behaviors in human behavior, and individual's attitude can predict individual's behavior intentions. There are two key factors that can shape behavioral intention, including personal attitude and subjective norms. Attitude refers to how people feel about behavior, such as positive, neutral, or negative. As for the subjective norms refer to the social pressure when an individual performs or does not perform the behavior.

The pressure may come from the expectations of the general public, or from friends or family (Ajzen, 2006). Purchase intention was defined as a measure of the strength of one's intention to perform a specific behavior or make the decision to buy a product or service. Hypothesis 3 results suggested that since Taiwanese customers that brand association and brand loyalty are two outcomes which Facebook advertisement can create in the mind of the Taiwanese customers, because Starbuck can make the customers remember the unique brand positioning well and can promote impressive experiences in the services, which gradually develop into preference and trust which is brand loyalty, resulting in customers' purchase intention. This study coincided with study of Colicev, Malshe, Pauwels, & O'Connor (2018) and Liu (2019).

Recommendations for Future Application

In the results of Hypothesis 1, respondents' exposure to Starbucks ads on Facebook is partially related to the customer's brand equity. Factors such as brand equity, brand loyalty and brand awareness are most affected by Facebook advertising. These companies can create Ad posts that entice users to comment and share, gain earned media spread and brand awareness, and use the posts to engage with users and increase brand loyalty.

In the results of Hypothesis 2, the respondents' Starbucks brand equity significantly influenced customers' purchasing decisions. And examining each structure of brand equity, the most influential factors are brand loyalty and brand association. Through Facebook advertising, it can help companies to enhance brand equity, such as increasing user comments and maintaining relationships with each other through advertising posts. Also publishing advertising posts related to the brand image will attract more people who love the brand. Then, it will increase their willingness to buy products.

In the results of Hypothesis 3, respondents' Starbucks ad exposure on Facebook is positively correlated with customers' purchase intention. When consumers are exposed to more relevant brand advertisements, it will greatly increase their purchase intention.

Therefore, companies can increase their exposure on Facebook through Facebook Ads posts, and make product promotion or lottery posts to attract consumers to leave messages or share, to increase the exposure of their advertisements.

Recommendations for Future Research

For future research, this study can provide other brands how Starbucks influence consumers' brand equity and purchase intentions through Facebook Ads and posts. And what are the key factors affecting consumers' brand equity, which can provide the brand to focus on strengthening and promoting this part of marketing. In addition to the quantitative analysis data of the questionnaire, it is recommended that if the researcher wants to further understand the motives and reasons of consumers buying the brand's products, they can choose 5 to 10 interviewees after collecting the questionnaire.

Future research might analyze what kind of posts will influence consumers' purchase intention the most, and whether it will increase customer satisfaction or not. In addition, in this study, the main brands analyzed are internationally well-known brands. It is recommended that if researchers want to understand the influence of smaller brands

on social media, they may need to pay attention to this selection of interviewees. To know what social media is the most used by them, and to design the questionnaire for them.

Limitations of the Study

In addition to the results collected and analyzed in this study, there are still some limitations of the research to provide reference. The limitations of the research are as follows:

1. In this study, the main purpose of this study is to explore whether Internet users in Taiwan will be affected by Facebook advertising and their brand equity and purchase intentions. Therefore, in the research group, Taiwanese users who have used Facebook as the sample of the questionnaire survey are not representative of other countries with different cultures and languages. It is recommended to extend to other cultures for research in the future and use this culture on the Internet. The habits of roads and social platforms are listed as research factors.

2. In addition, in the analysis of social platforms, it is mainly based on Facebook, which is most commonly used by Internet users in Taiwan, and does not extend to other social platforms, such as Instagram, Line and YouTube. It is recommended to extend the discussion on the influence of other social platform advertisements on brand equity and purchase intention, and further explore the important factors affecting brand communities.

References

Ajzen, I. (2006). Theory of Planned Behavior Diagram. Retrieved February 24, 2021, from http://people.umass.edu/aizen/tpb.diag.html#null-link

Colicev, A., Malshe, A., Pauwels, K., & O'Connor, P. (2018). Improving consumer mindset metrics and shareholder value through social media: The different roles of owned and earned media. Journal of Marketing, 82(1), 37–56.

Don, C. (2019, March 27). Three ways to choose a powerful and effective communication style. Retrieved April 2, 2021, from https: / / doncrawley. com/ how- to-communicate/

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research. Massachusetts: Addizson-Wesley.

Haizhong, W., Yujie, W., & Chunling, Y. (2008). Global brand equity model: combining customer based with product market outcome approaches. Journal of Product & Brand Management, 17(5):305-316.

Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, measuring, and managing customer-based brand equity. Journal of Marketing, 57(1), 1–22.

Keaton, H. (2019). Keller's Brand Equity Model — What it is & how to use it. Retrieved February 23, 2021, from https://medium.com/@keatonhawker/kellers-brand-equity-model-what-it-is-how-to-use-it-84e42d562299

Liu, J. (2019, June 11). FB, IG影音廣告 提高購買意願 [FB, IG video and audio advertising to increase purchase intention]. Retrieved February 24, 2021, from https://www.chinatimes.com/newspapers/20190612000373-260204?chdtv

Stephen, A.T., & Galak, J. (2012). The effects of traditional and social earned media on sales: A study of a microlending marketplace. Journal of Marketing Research, 49(5), 624–639.

Sullivan, G. M., & Artino, A. R. (2013). Analyzing and interpreting data from likert-type scales. Journal of Graduate Medical Education, 5(4), 541–542.

Transactional model of communication. (2018, January 6). businesstopia. Retrieved April 2, 2021, from https://www.businesstopia.net/communication/transactional-model-communication

TWNIC. (2019). Taiwan Internet Report 2019. Retrieved February 21, 2021, fromhttps://report.twnic.tw/2019/assets/download/TWNIC_TaiwanInternetReport_2019_CH.pdf

The Influence of Idol Personality of K-Pop "Super Junior" on the Self-Esteem and Self-Construal Among Chinese Fan Club

Qichu Wu[1*], Pacharaporn Kesaprakorn[2] and Napaphat Limvarakul[3]

[1] Master of Communication Arts Program in Global Communication), Bangkok University.

[2] Assoc. Prof. Dr., Full-Time Instructor, School of Communication Arts, Bangkok University.

[3] Dr., Part-time Instructor, School of Communication Arts, Bangkok University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** qichu.wu@bumail.net

Abstract

This survey research aimed to examine the influence of Super Junior's idol personality on self-esteem and self-construal among Chinese fan club. The sample of the survey are the Chinese fans who were the fans of K-Pop "Super Junior" and majority of the sample are over 23 years old, who have been a fan of Super Junior for at least 6 months or more. Two hundred respondents were selected using purposive sampling and convenience sampling via online survey. The data was analyzed by using Regression analysis and Spearman correlation analysis. The findings found that:

(1) Super Junior's idol personality significantly influenced the Chinese fan club's self-esteem. The significant positive predictor of Super Junior's idol personality that influenced self-esteem of Chinese fan club significantly was competence but rudeness of idol personality was a significant negative predictor.

(2) Idol personality significantly influenced the self-construal. However, the significant negative predictor of Super Junior's idol personality that influenced self-construal of Chinese fan club was rudeness, which will significantly reduce the self-construal of Chinese fan club.

(3) Self-esteem was positively correlated with independent and interdependent self-construal of Chinese fan club.

Keywords: Super Junior, K-Pop idol personality, Self-esteem, Self-construal

Introduction

Nowadays, K-pop has been more and more famous and popular all over the world. Whoever teenagers or adults, even some older people, are falling in the charm of K-pop. In China, there are lots of teenagers attracted to the charm with their favorite celebrities. Meanwhile, they may change their daily life in unconsciously such as learning a new language and a new skill, and they may see the celebrities as a role model to make them study harder than before. They also watch the series and variety shows which make the fans happier than before when they are in a sad or a hard time. Idol worship study is a very significant knowledge to understand the impact of idols on teenagers who are usually in the stage of finding a passion in their future career and personal life. Many studies have shown idol have effect on teenager's personal growth such as self-construal (Hu & Luo, 2019) and self-esteem (Mayo, 2020). Although past studies have indicated the negative impact of idol on teenagers in their academic performance or personal life such engaging risky behaviors (Liu, 2013), but many studies also have shown that idol also had a positive inspiration for teenager to develop themselves like their admired idol (Sober et. al., 2018). Chasing stars is not necessarily a bad thing. It can let you play your skills in some ways, such as media and designing. Beining Sa (2017) once mentioned that "Chasing stars is actually chasing yourself. You are actually designing a person and state of your ideal life for yourself, what kind of person you want to be". Previous studies found that self-esteem refers to the perception and evaluation of the self, emphasizing the individual aspects of the self, which arises from personal characteristics, abilities and the incomprehension of others. Because of being blind to chase star, self-construal is significant to the development of positive and negative behavior of teenagers. Idol worship behavior has a positive or negative effect can be explained due to the following significant contributing factors affecting the role of idol on fan club: (1) Commercialization of idolatry which make the inseparable relationship between idols and fan club; (2) Homologization of idolatry which is showing that most of the college students like singers, film stars and sport stars; and (3) Immoderation of idolatry that psychological attachment and emotional attachment are the greats of idolatry (Yue, 2010) .

On Weibo as a famous social media in China, more and more people are using it to search different information. The truthfulness of this information cannot be determined, but many people choose to believe it. Some people quarrel with other people or even

commit some illegal things because of this indeterminate information. We call them a keyboard man. These behaviors have a bad effect on young people to a large extent because young people cannot accurately identify the authenticity of the information, this makes it easy for young people to fall into the trap. Hu and Luo (2019) found that contemporary college students were a group that need to pay particular attention to individuality and self-seeking and it can help them to satisfy their psychological needs and it was a good way to improve their social skill and expand the circle of friends. Hu and Luo (2019) also found that social media was a hidden killer to college students that might develop an incorrect attitude towards their lives because the negative and pessimistic stars might be misleading them to choose to give up themselves when they encountered with difficulties in the lives. On the other hand, Harshit (2017) found that using social media web sites is among the most activity of today's children and students. Any website that allows social interaction is considered a social media site, including social networking sites such as Facebook, MySpace and Twitter; gaming sites and virtual worlds such as Club Penguin, Second Life and the Sims; video sites such as YouTube and blogs. Harshit (2017) also found the social media had the positive effects including help develop awareness and social skills, inspire teenagers, help fine tune motor skills, and negative effects including make violence normal, risky sexual behavior, make everything commercial and score low in school/colleges.

Objectives of Study

1. To examine the influence of perceived idol personality of Super Junior on the self-esteem of Chinese fan club.

2. To examine the influence of perceived idol personality of Super Junior on the self-construal of Chinese fan club.

3. To examine the influence of self-esteem on self-construal among Chinese fan club after interacting with Super Junior's fan club.

Literature Review

Concept of Idol Personality

Personalized view assumes that everyone has a unique psychological structure, and some characteristics are owned by only one person, and sometimes it is impossible to compare one person with others. It tends to use case studies to gather information. On the other hand, the general view emphasizes the comparability between individuals. This view holds that traits have the same psychological significance in everyone (Saul, 2021). Idol personality can be defined as "human characteristics associated with brands" (Aaker, 1997). In this study, the idol personality scale was adopted from Lunardo, Gergaud & Livat (2015) which has divided the idol personality into sophistication, sincerity, competence, excitement, rudeness. Sophistication can defined as the personalities of beautiful, attractive, glamorous, sexy stylish and cute of idol; sincerity refers to the personalities of trustworthy, sincere, good listener, compassionate and can identify with fan club; competence refers to the personality of experienced, intelligent and interesting of the idol; excitement include the personalities of exciting, dynamic and good energy; rudeness refers to the personalities of mean, rude, cold and sleepy of the idol (Lunardo, Gergaud & Livat, 2015). Previous study found that idol had a significant impact on the teenagers' personal growth in several ways: (1) Teenagers developed a positive sense of "identity" – especially the feeling that they can be real; (2) Teenagers feel that they can control their own life by adopting the inspiration from idol that they admired; (3) Teenagers learnt to understand what is expected of them socially from their admired idol's behavior, which is related to the positive development of personality over time, including greater emotional stability and responsibility (Christian, 2018). Finally, idol can release their stress or adversity, intricately linked to any personality change in adolescence since many types of stress come with adolescence. (Christian, 2018) .

Concept of Celebrity Credibility

Celebrities can be seen as human brands, and applying brand personality to celebrities means that a mature celebrity will therefore be seen as glamorous, charming or romantic (Lunardo, Geraud, & Livat, 2015). Celebrity credibility can be defined as "through three dimension including trustworthiness, attractiveness and expertise." (Aziz, Ghani & Niazi, 2013). They also found that this dimension of personality, including charm,

and romanticism, might be close (though not equal) to what some people call physical attractiveness, while physical attractiveness is actually almost perfectly related to these concepts. Social factors such as mass media and communication may support all these behaviors, but many psychological risk factors will also affect a person's progress in the continuous process of celebrity worship (Maltby, Houran & McCutcheon, 2003). In particular, we know that celebrity admirers show worse psychological function than non-admirers. Compared with the elderly, this phenomenon occurs more in teenagers or young people. Celebrity admirers are more likely to pay attention to the love style of "playing games" than non-admirers.

Concept of Self-esteem

Self-esteem can be defined as individual's overall view of yourself - your perception of your abilities and limitations (Mayo, 2020). When individual has healthy self-esteem, he/she feels good about himself/herself and thinks he/she deserves respect. When one's self-esteem is low, he/she will not value your opinions and ideas (Mayo, 2020). Teenagers may always worry that they are not good enough. College students are the group that needs to make some activities with others and they need to grow up their confidence and self-esteem. That is an important time for them to know new things and make kinds of friends which can make their college life happier and more wonderful, for example, students who rated academic ability as self-esteem reported spending more time studying, while students who rated their appearance as self-esteem spent more time exercising, shopping for clothes, and partying (Crocker & Luhtanen, 2003).

Concept of Self-construal

According to the observation of the researchers, there are some changes in their views on themselves after they become fans of K-pop music. According to Sober et. al. (2018), in explaining the self-concept changes of Korean fans before and after the Korean wave, researchers use phenomenological research to explore the experience of Korean fans. Phenomenological research allows researchers to study self-concept, also known as "the study of direct consciousness". An independent and interdependent self-explanatory measurement method proposed by Singelis (1994) has been used in many studies (Lu & Gilmour, 2007), but the validity of its measurement has been questioned. The reliability of

the scale varies from sample to sample, and the item does not control the tendency of some respondents to respond positively to all items. Self-construal is defined as "how individuals view themselves fundamentally; whether they see themselves primarily as separate from or connected to others" (Markus & Kitayama, 1991). Self-construal is further divided into independent self-construal and interdependent self-construal. Independent self-construal is comprised of internal abilities, feelings and thoughts; being unique and expressing the self; and realizing internal attributes and promoting one' s goals. People who have an interdependent self-construal want to fit in with others, act appropriately, promote others' goals and value conformity and cooperation. Independent self-construal is associated mainly with people of collectivistic cultures. The self-construal is associated mainly with people of individualistic cultures, whereas interdependent self-construal is associated mainly with people collectivistic cultures. The self-construal construct is argued to provide individual-level explanation for cultural differences (Rubin, Rubin, Graham, Perse, & Seibold, 2010).

Research Framework

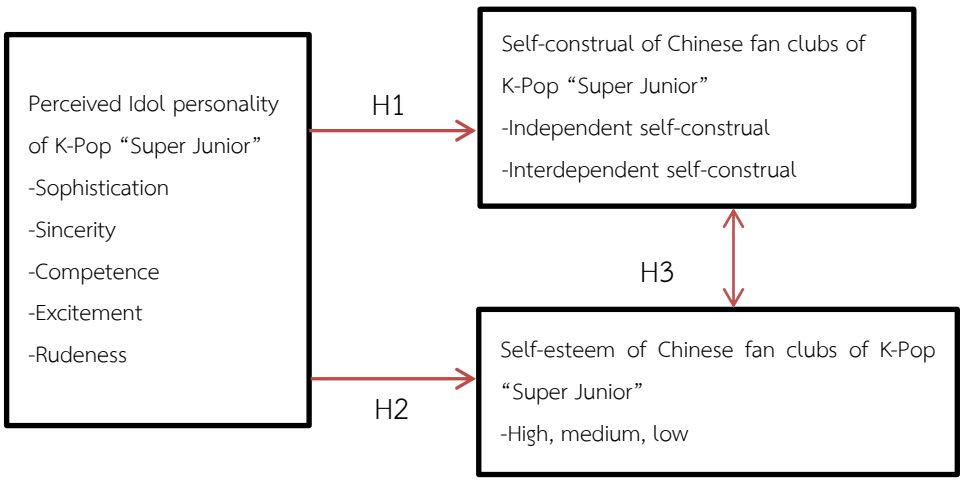

Figure 1: Theoretical framework

Research Hypotheses

Hypothesis 1: Perceived idol personality significantly influences the self-esteem among Chinese fan clubs.

Hypothesis 2: Perceived idol personality significantly influences the self-construal among Chinese fan clubs.

Hypothesis 3: Self-esteem of Chinese fan clubs of K-Pop "Super Junior" is positively correlated with their self-construal.

Research Methodology

1. Research Design

This study was to investigate the influence of idol personality on self-esteem and self-construal among Chinese fan club. The research approach of the study is quantitative research using survey. Quantitative research is a process of collecting and analyzing digital data (Pritha, 2020). In quantitative studies, its purpose is to determine the relationship between one thing (an independent variable) and another (a dependent variable) in a population. Therefore, quantitative research methods are appropriate. The data collection is conducted from 2nd May to 11th May, 2021 via online survey called " Tencent Questionnaire".

2. Population and Sample

The subjects of this study are Chinese teen viewers who are currently Super Junior's fans and have been Super Junior's fan clubs for at least six months or more. The primary group in the sample was between the ages of 18 years old and 23 years old, because most of their fans are teenage or someone in their 20s. They dominate the social media most. They dominate the chart with their willingness to stream the song. They dominate social media with their wit to broke previous record such as Youtube views (Novita, 2020.). Two hundred respondents were selected using a convenience sampling method and purposive sampling method.

3. Research Instrument

The researcher developed the questionnaire that contained four sections.

In Section 1, the questionnaire mainly involved gender, age, the length of time of using Weibo, the length of time of becoming the fans, and the most important reason to become a fan of Super Junior. There are 5 nominal questions in Section 1. Section 2 summarized

the idol personalities of Super Junior by asking the participants' perception toward the members of Super Junior's idol personality, including their appearance, personality charm and negative personality image. The researcher adopted the idol personality scale adopted from Lunardo, Geraud and Livat (2015) which contained 5 dimensions, including sophistication, sincerity, competence, excitement, and rudeness. Sixteen interval questions were asked using five -point likert scale, arranging from (1) strongly disagree, (2) disagree, (3) neutral, (4) agree, and (5) strongly agree. Section 3 focused on the self-esteem of the respondents who are Super Junior fan club. In this part, the researcher used a scale developed by Rubin (2010) to measure self-esteem in the areas communication and social sciences. Ten interval questions were asked using five -point likert scale, arranging from (1) strongly disagree, (2) disagree, (3) neutral, (4) agree, and (5) strongly agree. Finally, Section 4 examined the self-construal of members of fan club. Leung and Kim's (1997) scale were adopted to indicate to think of "groups" as a peer group which included independent self-construal and interdependent self-construal. Fourteen interval questions were asked using a five-point likert scale, arranging from (1) strongly disagree, (2) disagree, (3) neutral, (4) agree, and (5) strongly agree. The English questionnaire was translated into Chinese and did a back translation. In respect to the reliability of the questionnaire, the cronbach alpha of the whole questionnaire is 0.869, having 0.844 for idol personality, 0.896 for self-esteem and 0.822 for self-construal. In addition, each dimension of idol personality (e.g., sophistication 0.836, sincerity 0.898, competence 0.728, and rudeness 0.872), and self-construal (e.g., independent self-construal 0.825 and interdependent self-construal 0.822) also have cronbach alpha higher than 0.70. Thus, the questionnaire was reliable.

4. Data Collection

All participants were able to access the online questionnaire on the 'Tencent Questionnaire' platform via a website provided by the researcher, or by clicking on the link to the questionnaire on Weibo. A total of 200 questionnaires were collected over a period of 9 days and all the questionnaires were valid.

5. Data Analysis

For hypothesis 1, the independent variable is idol personality and the dependent variable is self-esteem. Regression analysis was used to test hypothesis 1. For hypothesis 2, the independent variable is idol personality and the dependent variable is self-construal. Regression analysis was used to test hypothesis 2. Finally, for hypothesis 3, the

independent variable of hypothesis 3 is self- esteem of Chinese fan club and the dependent variable is self-construal of Chinese fan club. Spearman's rho was used to test hypothesis 3.

Findings

1. Descriptive Findings

The descriptive findings revealed that majority of the sample were female (96%, n=192) and male (4%, n=8). who were higher than 23 years old (57%, n=114). Most of them used Weibo to view the post of idols in less 2 hours (47.5%, n=95). On the other hand, most of them have been a fan of Super Junior for more than 3 years (41.5%, n=83). The reason why the respondents fall in love with Super Junior is that members are handsome and attractive (58%, n=116).

The questionnaire showed that the respondents had the highest perception toward competence (Mean = 4.56, SD = 0.67) and excitement (Mean = 4.56, SD = 0.66), followed sophistication (Mean = 4.43, SD = 0.67), sincerity (Mean = 4.42, SD = 0.71), rudeness (Mean = 3.79, SD = 1.33), respectively. The sample agreed with the statements measuring self-esteem and they had high self-esteem after joining Chinese fan club of Super Junior (Mean = 3.78, SD = 0.73). The sample's self-construal revealed that they agreed with all the statements measuring self-construal and they had high self-construal of Chinese fan club of Super Junior (Mean = 3.8, SD = 0.62), having high level of independent self-construal (Mean = 3.9, SD = 0.68) and high level of interdependent self-construal (Mean = 3.7, SD = 0.67).

2. Hypotheses Findings

Regression Analysis and Spearman Correlations Analysis were used to prove the hypotheses in the research. For hypothesis 1 results, Regression Analysis revealed that idol personality of Super Junior significantly influenced the self-esteem of their Chinese fan club ($F= 5.523^{**}$, $p<0.05$). Idol personality of members of Super Junior can explain 4.2% of the variability of the self-esteem of Chinese fan club, which was considered to be low prediction ($R2=0.042^{**}$, $p< 0.05$). When examining the influence of each dimension of Super Junior's idol personality on self-esteem, the highest positive predictor was competence ($\beta = 0.287^{**}$, $p<0.05$). However, the highest negative predictor was rudeness ($\beta = -0.154^{**}$, $p<0.05$). In addition, sophistication ($\beta = 0.00$, $p>0.05$) of Super Junior's idol personality did not significantly influenced their fan club's self-esteem, followed by

sincerity (β = -0.102**, p<0.05) and excitement (β = 0.131, p>0.05). The findings suggested that all key constructs of idol personality are positively significant predictors of Chinese fan club's self-esteem, especially fan club's competence will increase self-esteem significantly; however, their rudeness of idol will reduce the self-esteem significantly. Their perception on sophistication, sincerity, and excitement are not significant predictors of their self-esteem among Chinese fan club. (Table 1).

Table 1: Regression analysis on the influence of idol personality of Super Junior on Chinese fanclub self-esteem

Regression Analysis Table							
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	β			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	2.528	0.391		6.461	0.000	1.757	3.300
N overall	0.284	0.092	0.215	3.101	0.002	0.104	0.465
Sophistication	-0.000	0.144	0.000	0.000	1.000	-0.285	0.285
Sincerity	-0.105	0.119	-0.102	-0.877	0.382	-0.340	0.131
Competence	0.312	0.154	0.287	2.029	0.044	0.009	0.616
Excitement	0.144	0.044	0.131	0.977	0.330	-0.147	0.436
Rudeness	-0.099	0.148	-0.154	-2.265	0.025	-0.185	-0.013
1. Predictors: (Constant), Sophistication, Sincerity, Competence, Excitement, Rudeness							
2. Dependent Variable: Self-esteem, R^2 = 0.042**, p< 0.05, F= 5.523, df= 5							

For hypothesis 2 results, Regression Analysis revealed that idol personality of Super Junior influences the self-construal of their Chinese fan club (F= 5.523**, p<0.05), which was shown in Table 2. Idol personality of members of Super Junior can explain 19% of the variability of the self-construal of Chinese fan club, which was considered to be low prediction (R2 = 0.190**, p<0.05). When examining the influence of each dimension of Super Junior's idol personality, the highest negative predictor was rudeness (β = -0.234**, p<0.05). However, sophistication (β = -0.025, p>0.05) of Super Junior's idol personality did not significantly influence their fan club's self-construal, following by sincerity (β = 0.057, p>0.05), competence (β = 0.173, p>0.05), excitement (β = 0.221, p>0.05). The findings suggested that Chinese fan club who have high perception of idol personality will have significant higher self-construal. However, their perception of rudeness will reduce their

self-construal significantly. Nevertheless, their perception on idol's sophistication, sincerity, competence, and excitement did not shape their self-construal.

Table 2: Regression analysis on the influence of self-construal on idol personality of Super Junior

Regression Analysis Table

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	β			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	2.473	0.319		7.744	0.000	1.843	3.103
N overall	0.311	0.078	0.274	4.005	0.000	0.158	0.464
Sophistication	-0.023	0.118	-0.025	-0.196	0.845	-0.255	0.209
Sincerity	0.50	0.097	0.057	0.518	0.605	-0.142	0.243
Competence	0.162	0.126	0.173	1.291	0.198	-0.085	0.410
Excitement	0.210	0.121	0.221	1.738	0.084	-0.028	0.48
Rudeness	-0.129	0.036	-0.234	0.000	0.000	-0.200	-0.059

1. Predictors: (Constant), Sophistication, Sincerity, Competence, Excitement, Rudeness
2. Dependent Variable: Self-construal, R^2 = 0.190**, p< 0.05, F= 5.523, df= 5

For Hypothesis 3 results, Spearman correlations analysis found that there was a positive relationship between self-esteem and self-construal of Chinese fan club at the high level (r2=0.648**, p<0.01). When examining the relationships between self-esteem and self-construal, the result as shown in Table 3 found that:

Perception of self-esteem is positively correlated with independent self-construal at the high level (r^2 = 0.701**, p<0.01).

Perception of self-esteem is positively correlated with interdependent self-construal at the middle level (r^2 = 0.487**, p<0.01).

Table 3: Correlations between self-esteem and self-construal of Chinese fan club

Correlations

			Self-esteem	Self-construal	Independent self-construal	Interdependent self-construal
Spearman's rho	Self-esteem	Correlation Coefficient	1.000	.648**	.701**	.487**
		Sig. (2-tailed)	.	.000	.000	.000
	Self-construal	Correlation Coefficient	.648**	1.000	.916**	.900**
		Sig. (2-tailed)	.000	.	.000	.000
	Independent self-construal	Correlation Coefficient	.701**	.916**	1.000	.677**
		Sig. (2-tailed)	.000	.000	.	.000
	Interdependent self-construal	Correlation Coefficient	.487**	.900**	.677**	1.000
		Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Discussion

According to the self-construal theory, individual personality is being shaped by the extent of independence and interdependence that individual has developed since his/her childhood and socialization. Independence involves the self being separate from context, understood as an autonomous agent who strives for uniqueness. Interdependence, by contrast, involves the self being intertwined with social context, understood as an agent who depends on others and strives for harmony (Voyer & Franks, 2014). The survey results showed that most of the respondents perceived the key statements of ability and excitement of Super Junior's members are ranked at a higher level. The respondents strongly agreed that the personalities of Super Junior are attractive, glamorous and stylish. Chinese fan club perceived K-Pop Super Junior to be trustworthy and sincere personality and perceived that they are good listeners who the fan club can identify with them. The respondents also agreed that the members of Super Junior are very experienced and they also agreed that Super Junior's members were intelligent, interesting, exciting, dynamic and full of good energy. The findings showed that the respondents agreed with the statements of self-esteem, and they had a high level of their self-esteem. The study also

revealed that the majority of the respondents agreed with the statement measuring self-construal and they had a high level of self-construal of Chinese fan club of Super Junior.

Hypothesis 1 revealed that idol personality of Super Junior significantly influenced Chinese fan clubs' self-esteem. Hypothesis 1 results coincided with Muzafer (1968) who found that people's perceptions could change dramatically due to group membership. The findings also proved the three areas to constitute attitude (including reception area, rejection area and neutral area) that fan clubs had different opinions on what their idol did before in the past, whether it was good or bad, leading them to accept or oppose or neither oppose nor accept, if it contradicts with their standpoint or personal values.

Hypothesis 2 revealed that idol personality of Super Junior influenced Chinese fan clubs' self-construal. The findings showed that higher rudeness of idol made fan club reduce the self-construal of Chinese fan club significantly. These findings suggested that Chinese fan club with independent self-construal see the self as stable and separate from interpersonal context and value self-promotion, autonomy, assertiveness and uniqueness. Rudeness for fan club is Hooligan's behavior which is defined as rude, useless, aimless behavior, followed by obvious expressing contempt towards individuals or whole society, behavior that violates public order, insultingly offends citizens and all other similar acts that violate public order and peace (Trivan, 2019). Idol worship has a certain impact on personal growth. Young people will use the behaviors and values advocated by idols as their role models. For example, some celebrities are enthusiastic about public welfare undertakings, and they also drive young people to actively do good deeds. At the same time, in the process of "chasing stars", there are also opportunities to meet a group of like-minded friends, or form a "fan group" and hold important positions, including opening and managing special pages on social platforms to share idol information, participate in video editing, or plan some Fan exchange activities, etc. These experiences have allowed them to learn more skills and understand the skills of dealing with others through interpersonal communication, from which they build a sense of self-identity and spiritual satisfaction. (Shao, 2020) People with interdependent self-construal see the self as more flexible and intertwined with the social context and value maintaining group harmony and fitting in (Hardin, Leong, & Bhagwat, 2004). Thus, Chinese fan club who has high independent self-construal will have their personal judgment, not attached with their idol and has the ability to evaluate the idol personality that they perceived as "appropriate". And, rudeness is

considered to be inappropriate personality of idol as perceived by Chinese culture because it reflects lack of respect toward the fan club, which is expected from Chinese fan club. As long as blind pursuit is avoided, which disrupts life or invades the privacy of others, star chasing can also become a way to relieve stress and social identity. At the psychological level, when people encounter adversity in the real environment, it will lead to a decline in personal self-worth, there is an object of belief and identification, which can stabilize people's emotions, and can even bring positive change.

Hypothesis 3 revealed that there was a significant positive relationship between self-esteem and self-construal of Chinese fan club at a high level. The result showed that the higher perception of self-esteem, the higher perception of self-construal. Baker and McNulty (2013) found the interactive effects of self-esteem and relational self-construal on people's willingness to risk rejection to increase interdependence did not depend on the interpersonal risk. People with higher independent self-construal perceive themselves as separate from others. They are more characterized by individualism with a weaker sense of connectedness with others (friends, family, colleagues, society, etc.) and a weaker sense of belonging to groups and their roles in these groups (Hawi & Samaha, 2019).

The study confirmed that positive idol personality significantly influenced higher self-esteem of Chinese fan club, thereby affected the self-construal of fan club. The renewal of idols and fans continues to change with the changes of the times. When idol had some bad news for the team, fan club would lose confidence in the group, which would affect the self-esteem and the self-construal of the fan club. However, individual self-esteem should be built on themselves, not only from the idol personality. They could learn from their families, their classmates, their schools, or their workmates, which they might learn from their lives. The findings also supported the assumptions of Social Cognitive Theory, which assumes that learning takes place in a dynamic and mutually beneficial social environment of human, environment and behavior. People can learn from the consequences of their actions. This may affect their living environment. People can observe by observing the behavior of others, which will increase their self-esteem and make themselves compensated. The environment they live will make them more confidence. The findings also supported the assumptions of Self-construal theory, which is based on a person’s perception and experience of their own uniqueness, independence, consistency and continuity. People could expect that these motivations are universal

regardless of personal characteristics or social and cultural background. Furthermore, the effect of relational self-construction was not associated with attachment insecurity, relationship satisfaction, commitment, intimacy, and affinity, highlighting the unique importance of relational self-construction over and above the importance of specific relationships.

The study can be applied to implement policy and initiatives for companies and academic in several ways. First, practitioners in the Entertainment companies should reinforce a personnel development among the celebrities or singers, by offer training among celebrity and singer about the personality development and personal image in order to upgrade the quality of celebrity and idols of their company, who have found to be a significant role model affecting the personal development of teenagers. Celebrity or idols should have good conscience and social responsibility, recognizing the impact of their role in shaping the teenagers' personal growth who are our future generation. Secondly, schools and universities should offer media literacy class, that aims to provide teenagers and young adults' knowledge about the positive and negative impact of idol worship and ways to develop their personal growth via idol worship. Thirdly, the media should set an ethical conduct for idolatry contents, by promoting a constructive content that will enhance the social values and personal growth of the teenagers and the public instead of focusing only the rating of the media program alone.

Recommendations of the Future Research

1. Since this study used quantitative methods focusing only 200 respondents, aged 18-23 years old. Future researcher can extend the study by examining other age group range who are working people and are current fan club to examine how idol personality affect their self-esteem and self-construal.

2. Future research may use qualitative methods to interview the fan club which might provide a more personal insight of the fan club. Or consider combining both qualitative and quantitative methods which can greatly improve the reliability and effectiveness of research.

3. This research mainly studies the influence of the personality of super juvenile idols on the self-esteem and self-composition of Chinese fan clubs. In future research, other variables such as self-identity and fan support may also be added. This can improve the research level of the idol industry and increase the diversity of idol research.

4. Each country has its own type of idol. On the basic argument of this study can be compared to fans' worship behavior of different countries, such as Thailand and Japan. On the other hand, it can be compared to different idol personalities of Black Pink or BTS.

References

Aaker, J. L. (1997). Dimensions of brand personality. *Journal of marketing research*, *34*(3), 347-356.

Aziz, S., Ghani, U., & Niazi, A. (2013). Impact of celebrity credibility on advertising effectiveness. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS)*, *7*(1), 107-127.

Baker, L. R., & McNulty, J. K. (2013). When low self-esteem encourages behaviors that risk rejection to increase interdependence: The role of relational self-construal. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(6), 995.

Beining, S. (2017). We are teenagers (Tong W., Director). In Yong Z. (Producer), *Sa Beining fights against the "TF boys" and the gods of the rice circle reveal interesting stories about Wei DaXun*, Hunan, China: Mango TV.

Christian J. (2018). How our teenage years shape our personalities. Retrieved 21st Apr. 2022 from: https://www.bbc.com/future/article/20180608-how-our-teenage-years-shape-our-personalities

Crocker, J., & Luhtanen, R. K. (2003). Level of self-esteem and contingencies of self-worth: Unique effects on academic, social, and financial problems in college students. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *29*(6), 701-712.

Hardin, E. E., Leong, F. T., & Bhagwat, A. A. (2004). Factor structure of the self-construal scale revisited: Implications for the multidimensionality of self-construal. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *35*(3), 327-345.

Hawi, N., & Samaha, M. (2019). Identifying commonalities and differences in personality characteristics of Internet and social media addiction profiles: traits, self-esteem, and self-construal. *Behaviour & Information Technology, 38*(2), 110-119.

Hu, H., & Luo, J. (2019, October). The influence of the star-seeking culture on the construction of contemporary college students' values and the countermeasures. In 4th International Conference on Modern Management, E*ducation Technology and Social Science (MMETSS 2019)* (pp. 765-768).

Leung, T., & Kim, M. S. (1997). A revised self-construal scale. Honolulu: University of Hawaii at Manoa.

Liu, J. K. K. (2013). Idol worship, religiosity, and self-esteem among university and secondary students in Hong Kong (Outstanding Academic Papers by Students (OPS)). Retrieved from City University of Hong Kong, City Institutional Repository.

Lunardo, R., Gergaud, O., & Livat, F. (2015). Celebrities as human brands: An investigation of the effects of personality and time on celebrities' appeal. *Journal of Marketing Management*, 31(5-6), 685-712.

Lu, L., & Gilmour, R. (2007). Developing a new measure of independent and interdependent views of the self. *Journal of Research in Personality*, *41*(1), 249-257.

Lad, H. (2017). The positive and negative impact of social media on education, teenagers, business, and society. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, *6*(10), 19652-19657.

Maltby, J., Houran, J., & McCutcheon, L. E. (2003). A clinical interpretation of attitudes and behaviors associated with celebrity worship. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 191(1), 25-29.

Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological review*, *98*(2), 224.

Mayo, Clinic (2020, July 14), Self-esteem check: Too low or just right?, Retrieved 3rd , Dec. 2021 from: https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/adult-health/in-depth/self-esteem/art-20047976

Muzafer S. (1968). Self-concept. *International Encyclopedia of the Social Sciences*, 14, 150-159

Novita S. (2020). Is Super Junior being forgotten now? I feel like Kpop fans nowadays don't know about Super Junior that opens the Hallyu wave's gate (even Google said it). Retrieved 7th Feb. 2022 from: https://www.quora.com/Is-Super-Junior-being-forgotten-now-I-feel-like-Kpop-fans-nowadays-dont-know-about-Super-Junior-that-opens-the-Hallyu-waves-gate-even-Google-said-it

Pritha B. (2020). An introduction to quantitative research. Retrieved 26th Nov. 2021 from: https://www.scribbr.com/methodology/quantitative-research/

Rubin, R. B., Rubin, A. M., Graham, E. E., Perse, E. M., & Seibold, D. (2010). Communication research measures II: A sourcebook. British: Routledge.

Saul, M. (2021). Theories of Personality. Retrieved 21st Apr. 2022 from: https://www.simplypsychology.org/personality-theories.html

ShaonianT. (2020) ,Is it good or bad for teenagers to "chasing stars"?, Retrieved 8th Feb 2022 from: zh/hq/hk.edcity.www//:https-E9%/content/hant%9D%E5%92%B0%E5%91%B9%B4%E3%8C%80%E8%%BD%BFE6%9F%98%E3%8D%80%E6%E5%AF%98%A5%E6%BD%E5%AF%98%A3%9E%EF9F%BC%\

Singelis, T. M. (1994). The measurement of independent and interdependent self-construals. *Personality and social psychology bulletin*, 20(5), 580-591.

Sobur, A., Darmawan, F., Kusumalestari, R. R., Listiani, E., Ahmadi, D., & Albana, M. A. (2018). The meaning of K-Pop and self-concept transformation of K-Pop fans in Bandung. *Mimbar: Journal Sosial dan Pembangunan*, 34(2), 414-422.

Trivan, D. (2019). Fans club's violence as an endangering factor for the urban areas safety. *Bezbednosni dijalozi*, *10*(2), 143-155

Yu, X., Zhou, Z., Fan, G., Yu, Y., & Peng, J. (2016). Collective and individual self-esteem mediate the effect of self-construals on subjective well-being of undergraduate students in China. *Applied Research in Quality of Life*, 11(1), 209-219.

Yue, X. (2010). On idol transformation education—Thoughts for helping young people to benefit from idol worship. *Asian Journal of Counselling, 17*(1-2), 23–40.

Voyer, B. G., & Franks, B. (2014). Toward a better understanding of self-construal theory: An agency view of the processes of self-construal. *Review of General Psychology*, 18(2), 101-114.

The Impact of Employee Engagement and Employee Empowerment on Job Motivation and Employee Performance: A Case Study of a Textile Company in Nigeria

Chukwudi Lucky Madueke[1*], Sasithorn Suwandee[2], Chairat Suriyapa[3] and Felicito Jabutay[2]

[1] Graduate student, Graduate School, Kasem Bundit University.

[2] Lecturer, Ph.D., Business School, Kasem Bundit University.

[3] Lecturer, Ph.D., Graduate School, Kasem Bundit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Chukwudimadueke@ymail.com

Abstract

Motivated laborers are satisfied, devoted, tireless, and excited about their job, which naturally improves their performance in the textile industry. This study aims to examine job motivation antecedents, which are employee engagement and employee empowerment, and their impact on employee performance. This study also attempts to evaluate the level of employee engagement, employee empowerment, job motivation, and employee performance in a textile company in Nigeria. The study collected data from 300 employees working with the textile company for more than three years. The regression analysis showed that employee engagement and employee empowerment significantly positively impact job motivation. The study also found that employee engagement, employee empowerment, and job motivation positively impacted employee performance. The findings concluded that the textile company with solid and adequate employee engagement and empowerment programs would improve job motivation and improve employee performance in the long run to achieve their organizational objectives. This study also show that employee engagement can also have impacts on job motivation and performance when compared to employee empowerment effects.

Keywords: Employee Engagement, Employee Empowerment, Job Motivation, Employee Performance, Textile Industry

Introduction

The textile industries face many problems, including poor legal rights to guarantee property rights and safety. Lack of good governance, political uncertainty, and low access to investible funds due to an underdeveloped long-term capital market. Other issues associated with the sector are the cost of buying and implementing the technological advancements, employee training to go along with what is obtained outside the world, constant power failure, which the textile industries sector has to supplement with plants and machines (Gatawa et al. 2013). A large portion of the organizations around the corporate world is distributing more to their human resource instead of capital structure, as they accept that workers are the critical base for improving their benefit towards making progress (Mackay et al., 2017). This required analysts' present exertion towards finding new roads where an organization can improve its performance.

Companies with high employee engagement and empowerment strategies will see a 20 percent increase in revenue, while companies with low employee engagement and empowerment strategies will see a 33 percent decrease in revenue (Saks, 2016). Furthermore, most textile companies in Nigeria struggle to retain competent employees, but this is not the case at DA VIVA textile, thanks to the company's ever active and innovative HR, which has enabled various empowerment strategies to motivate employees, keep them engaged, and consistently improve their performance in achieving the company's objectives. Employee engagement and empowerment strategies, according to Evangeline and Ragavan (2016), will result in high employee motivation and performance. As a result, if workers are satisfied with their working conditions, the organization will have a better chance of increasing production and productivity (Goodfaith et al., 2021).

This paper provides a review of the textile industry, focusing on factors that generally motivate employees in their workplace to perform in this emerging economy better. This study elaborates on showing the effects of job motivation on employee performances through employee empowerment and employee engagements.

In the modern competitive world, business organizations face ever-growing challenges regarding engagement, empowerment, belief, recruitment, and retention of their employees. Research reveals that only 19 percent of employees are highly engaged within their organization. Not only is that, but also in the field of recruitment, a high proportion of

these organizations are still experiencing difficulties (84%) (Aslam et al., 2014). Job motivation allows staff to have the right mixture of guidance, direction, resources, and rewards so that they are inspired and keen to work in the way you want them to (Mehmood et al., 2017).

According to Neeta (2011), who emphasized that engagement shows that an employee is genuinely committed and has an immense, enthusiastic relationship with their job that goes higher to promote the business' concerns. Consistently, Jaupi and Llaci (2014) asserted that devoted workers are often committed to mitigating their stress at work resulting in superior performance. Hieu (2020) also found that employee empowerment positively affects workplace success and organizational attitudes. As Aslam et al. (2014) put forward, motivation is crucial for good performance, and therefore, it is increasingly important to study what motivates employees for better performance. Despite abundant research studies in the private sector, little evidence shows the relationship between empowerment and engagement as a motivational instrument on employee performance in a textile company.

Objectives

This study examines the impact of employee engagement and employee empowerment on job motivation and explores the effect of employee engagement, employee empowerment, and job motivation on employee performance. This research also evaluates the level of employee engagement, employee empowerment, and job motivation on employee performance of the Daviva textile company in Nigeria

Concept theory framework

Herzberg two-factor theory

Employees are an essential factor of the company's performance; hence, employees should be motivated. Motivations enhance employees to produce the best work for attaining the company's goals (Nosraty et al., 2015). Motivations boost employee performance by organic, emotive, societal, and intellectual powers. Many companies develop policies for developing employee skills. These policies allow the company to improve its performance for achieving sufficient output (Bhadoriya & Chauhan, 2013). Herzberg's two-factor theory categorized motivations into two groups: Motivators and

hygiene factors (i.e., intrinsic and extrinsic) (Dartey-Baah, K., 2011). Motivation factors are intrinsic factors that will increase employees' job satisfaction, while hygiene factors are extrinsic factors that prevent the dissatisfaction of any employee. Intrinsic motivations also include employee engagement and employee empowerment that would induce job satisfaction. Engidaw, (2021) found both intrinsic and extrinsic motivation has a strong positive impact on employee engagement. Employee motivation helps in the growth of an organization as well as the growth of an individual. The rewards positively influence workers' performance and motivate them to boost their productivity by keeping in mind task fulfillment and goal achievement (Robbins, 2014).

Employee Engagement Concept

Jobs today are expected to be realistic, exhibiting ingenuity and teamwork as normal success (Mitreka and Dian, 2021). According to Neeta (2011), employee engagement (EN) can extend or maintain a competitive advantage for a company by involving human capital in its work. Engagement means that an employee is not only genuinely committed but also has an immense, enthusiastic relationship with his/her job that goes higher to promote the business' concerns (Neeta, 2011). Devoted workers are often committed to mitigating their stress at work resulting in superior performance (Abraham, 2012).

In this era of information and digital technology, businesses are facing a number of challenges for the smooth functioning of their business operations, and employees remain engaged to meet these challenges (Kumar & Kumar, 2017). Firms employ multiple engagement strategies for keeping employees involved to remain competitive for getting better performance and meeting the company's objectives (Potoski & Callery, 2018). The key requirement for the achievement of EN is to associate workers with human resource management systems and provide a structured contact framework and greater opportunities for advancement (Abraham, 2012). So the most critical challenge in today's world is to figure out the reasons that inspire workers to achieve their optimum results when participating in their jobs (Potoski & Callery, 2018).

Employee Empowerment Concept

Employee empowerment exists through knowledge exchange, decision-making competence, and analytical capacity building. Amundsen and Martinsen (2015) recommended that a company thrive in the open market, encouraging its workers. Muhammad et al. (2018) argue that empowerment is a mental state. An employee with an inspired state of mind

feels feelings of 1) autonomy over the job to be done, 2) knowledge of the context in which the task is conducted, 3) transparency for personal work production, 4) mutual responsibility for unit and corporate efficiency, and 5) fairness in individual and group performance-based recompenses. 'Cognitive model' of empowerment describes empowerment on a broad category with four dimensions: preference, true career development and opportunities for workers to make their voices heard, actual power to monitor and manipulate work processes, and allowing workers to be confident in discharging their duties (Hieu, 2020). This model stresses the company has no choice but to inspire its workers for sustainability, morale, work satisfaction, maximize productivity and be successful internationally.

Employee Performance Concept

Bui (2017) clarify that employee work performance relates to employee performance to meet the organization's priorities and objectives. Most organizations have recognized that their employees' performance plays a crucial part in evaluating the organization's progress (Zheng et al., 2010). Managers seeking to improve performance will often look at the help motivation theory (Bratton & Gold 2003), which notes that motivation is related to high employee performance levels (Smissen, Schalk and Freese, 2013). Employee performance is improved when the individual experiences self-efficacy in the organization (Ouedraogo and Leclerc, 2013) and work satisfaction (Inuwa, 2016). Furthermore, it has been found that when person-job compatibility occurs, it can lead to better performance of tasks and contextual performance (Manganelli et al., 2017). Task habits, task talents, and task knowledge improve the chance of fulfilling behavioral elements of job performance, such as meeting goals (Micheli and Mari, 2013). Contextual skills and knowledge, on the other hand, impact contextual performance by strengthening activities that assist and encourage the social and organizational context or by increasing beliefs and psychological atmosphere (Micheli and Mari, 2013j).

The study findings found that employee engagement is well-formed of job motivation (Christensen and Rog, 2014). When employees are engaged, they use discretionary effort at work (Kruse, 2012). It is also confirmed that employees that were engaged performed better than non-engaged employees in a good job motivating workplace (Popli & Rizvi, 2015). Sumarsih & Nugroho (2018) also studied “The Relationship between Motivation, Engagement and Performance of Employee and found there is a

positive direct effect of motivation on engagement employee. This simply means that highly engaged employees bring spirit and energy to the workplace, and that their motivation and drive to succeed ensure that the company's goals are met quickly. Hence, they concluded that employee engagement is a form of job motivation in any workplace. Therefore, this study proposes:

Hypothesis 1: There is a significant relationship between job motivations and employee engagement.

Employee empowerment is a motivational tool intended to enhance performance if adequately handled by improved levels of employee involvement and self-determination (Gravina, 2018). Singh et al. (2017) found that employee empowerment has a strong impact on job motivation among hotel staff in Nepal. Balaji and Krishnan (2014) concluded that if there is a determination to improve, employee empowerment becomes a feature of transformational leadership and job motivation to attract workers. Therefore, this study proposes:

Hypothesis 2: There is a significant relationship between employee empowerment and job motivation.

Job motivation helps individuals to do their best in order to accomplish individual and corporate goals. In other words, it is what instills a will to act in the performance of a job in the individual (Robbins, 2013). While job motivation and employee performance are related, even highly motivated workers at work can encounter performance problems (Aslam, et al., 2014). Therefore, this study proposes:

Hypothesis 3: There is a significant relationship between job motivation and employee performance.

Ali, Sabir & Mehreen, (2019) asserted the relation between employee engagement and extra-role performance. Engagement is expected to be a vital measure of the worker's willingness to place unregulated actions in the employer's favor (Gupta & Sharma, 2018). Christian et al. (2011) found that employee engagement has a significant effect on employee in-role and out-role performance. Therefore, this study proposes:

Hypothesis 4: There is a significant relationship between employee engagement and employee performance.

Most workers value employee empowerment, such as greater accountability and decision-making, as one means of inspiring them and enhancing their performance to understand the organization's goals (Abbasi et al., 2011). Employee empowerment generates a high level of performance of workers and decreases the weakening of workers; thus, management should support their staff and promote open contact in companies to increase their performance (Alkhodary, 2015). Therefore, this study proposes:

Hypothesis 5: There is a significant relationship between employee empowerment and employee performance.

3.2 Research Framework

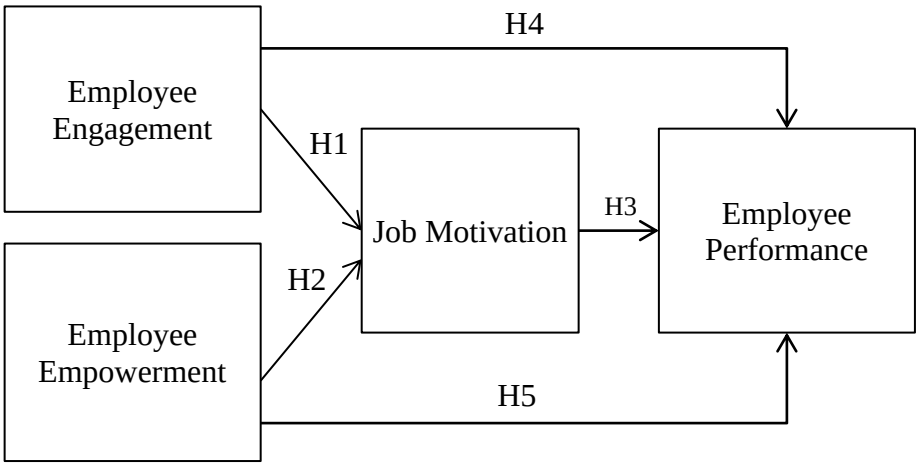

Figure 1: Research Framework

Sample and procedure

The current study is quantitative research. This study distributed 1000 questionnaires to employees of the selected textile company in Nigeria. The study collected the data from 300 respondents, which is adequate sample size for the Daviva textile company's known population according to Yamane (1967) with a 95% level of precision. Most of the respondents were male (58.5%), while 41.5% of the respondents were female. The majority of the respondents were between 32-37 years old (35.9%).

Research Instrument

The distributed questionnaires include measurement items of related variables, which are employee engagement, job motivation, employee empowerment, and employee performance. They were measured on a 5-point Likert scale (1 for Strongly Disagree and 5 for strongly Agree). The scales used to measure **employee engagement** were adapted from Rathee and Sharma (2020) and Shuck et al. (2011). It includes six items, such as "Employees are really focused when working during their shifts." For **employee empowerment**, the items were adopted from Abuzaid (2018) with three dimensions which are the *delegation of authority* (5 items), *participation* (5 items), and *work environment* (5 items). An example is "the management delegates employees with adequate authority to do their job." For **job motivation**, the items were adopted from Ajayi (2019). The six dimensions of job motivation are achievement, career advancement, autonomy and personal growth, recognition, and nature of work. The scale was measured with 22 items. For example, "Employees have good records of achievement in this company." The scale of **employee performance** was adopted from Candelario et al., (2020), which were measured with five items. For example, "employees of the company adequately complete their assigned duties."

Validity and Reliability Test

The study found that employee engagement (EN), job motivation (MO), employee empowerment (EM), and employee performance (PE) have sufficient convergent validity and reliability. The loadings of all measurement items for each construct were above .5. The average variances extracted (AVEs) for EM (.608), MO (.594), EN (.640) and PE (.558) were above .5, confirming convergent validity (Bjorvatn and Wald, 2018). In addition, this study employed Cronbach's Alpha to test the internal consistency of measurement items of each variable. EN (.883), MO (.969), EM (.913), and PE (.949) have Cronbach's Alpha value above .8 which reflected that all variables have high internal consistency.

Data Collection

This study distributed 1000 self-administered questionnaires to employees of the Davivia textile company in Nigeria. The study collected the data from 300 respondents, which is adequate sample size for a known population of employees according to Yamane (1967), with a 95% level of precision.

Data Analysis

This study uses simple linear regression to test all five hypotheses at a 95% confidence level and descriptive analysis to explore the level of employee engagement, employee empowerment, job motivation, and employee performance.

Research Findings

The study concluded that the overall mean value of PE ($\bar{X}$ = 3.54) is the highest, followed by the overall mean value of EN and the overall mean value of EM with the same mean value ($\bar{X}$ = 3.49), while the overall mean for job motivation ($\bar{X}$=3.44) is recorded as the lowest mean value.

The study confirmed hypothesis 1 and hypothesis 2 that employee engagement (β = .519) and employee empowerment (β = .466) have a significant positive impact on Job motivation (*p* = .000) with a 95% confidence level. The study also confirmed for hypothesis 3 that job motivation has a significant positive impact on employee performance (*p* = .000, β = .867) with a 95% confidence level. The study confirmed hypothesis 4 and hypothesis 5 that employee engagement (β = .596) and employee empowerment (β = .265) have positive significant impact on employee performance (*p* = .000) with 95% confidence level.

Table 2 Summary of simple linear regression models

Model	Independent Variables	Dependent Variables	Adj. R^2	F-Value	Std. β	p-value
1	Employee engagement	Job motivation	.928	1921.292*	.539	.000*
	Employee Empowerment				.458	.000*
2	Job Motivation	Employee Performance	.846	1644.476*	.920	.000*
3	Employee engagement	Employee Performance	.855	887.364*	.670	.000*
	Employee Empowerment				.282	.000*

* $p < .05$

Conclusion and Discussion

Hypothesis one of this study confirmed that employee engagement statistically significantly impacts job motivation (β = .539). This assertion is supported by a study conducted by Milman and Dickson (2014) that examined the perspectives of line-level employees in amusement parks and attractions in the United States. They revealed that employee engagement is a type of job motivation that generates positive feelings about work and the organization—another supportive research conducted by Dajani and Zaki (2015). The study found that engaged employees contributed to higher work morale, which was encouraged by the various job motivations available in their workplace (Dajani & Zaki, 2015). As a result of the various studies discussed above, it can only be concluded that any textile company with a strong adequate employee engagement program will be able to improve job motivation in the long run to achieve their organizational objectives.

Hypothesis two of this study confirmed that employee empowerment significantly impacts job motivation (β = .458). This assertion is supported by the study from Hanaysha and Hussain (2018) that found employee empowerment to have a significant positive impact on job motivation on 242 academic and administrative staff members at public universities in Malaysia. In a similar vein, Kormos and Csizé (2004) stated that as long as there is a need for employee empowerment, job motivation will increase, which in turn assumed that achievement motivation of the employee would be contributed and this will heighten achieving the organizational objectives by creating good intentions, which in the study It can be argued that high employee empowerment will increase the need for self-realization and thus positively contribute to job motivation.

Hypothesis three of this study confirmed that Job motivation statistically significantly impacts employee performance (β = .920). This assertion is supported according to Alawiyah et al. (2017), who stated that job motivation significantly influences the performance of the employee of pharmaceutical wholesalers. According to Fonseca et al. (2020), they found that job motivation mediates the effect of education training and leadership style on the employee performance of Ministry of Education employees. Hence, individuals who are motivated in their work will positively impact their performance.

Hypothesis four of this study confirmed that employee engagement statistically significantly impacts employee performance (β = .282). This assertion is supported by Marhayani and Ibrahim (2019) that employee engagement affects employee performance at the Aceh Watering Office. Similarly, this study is unquestionably supported by Jafri and Lhamo (2013), who stated that employee engagement is one of the behaviors that may contribute to good performance. Employees who are engaged in their company are more likely to be successful performers than employees who are disengaged because they put in more effort on behalf of the organization to achieve its performance and fulfill its goals and objectives. They confirmed that when there is an employee engagement with a strong belief in the organization's goals and values, the willingness to work on behalf of the organization and the desire to remain a member of the organization will be sustained.

Hypothesis five of this study confirmed that employee empowerment has a statistically significant impact on employee performance (β = .670). According to the study of Bradley and Benson (2011), they asserted that external leaders' activities, employee production/service obligations, employee-based human resource policies, and employee social structure all contributed to improved employee empowerment-employee performance encounters. Storch et al., (2022) also discussed six aspects of the construction of worker quality of work: interaction, teamwork, participant contribution balance, collective participation, initiative, and solidarity. The findings show that the level of work performed by employees was strongly related to corporate performance as rated by employee members, employee leaders, and external worker supervisors.

This study also found that employee engagement ($\beta_{EN\text{-}MO}$ = .539, $\beta_{EN\text{-}PE}$ = .670) has a stronger impact on job motivation and employee performance than employee empowerment ($\beta_{EM\text{-}MO}$ = .458, $\beta_{EM\text{-}PE}$ = .282). This suggested that the company should focus on encouraging the employee to energize and dedicate themselves toward their work as well as continually inspiring them to work for the company, which would extremely enhance job motivation and their performance. Nonetheless, the company should empower its employee to boost job motivation and their performance as well.

Managerial Implication

In textile companies, this study recommends the following managerial implications;

First this study found a strong link between employee empowerment, job motivation, employee engagement, and employee performance. The study discovered that when the textile company managers achieved in improving employee empowerment, job motivation, and employee engagement, employee performance will be improved in the long run. It also ensures that employees with high engagement are prone to have a strong belief in the goals and values of the organization, willing to work for the company, and remain a member of the organization. Similarly, employees are willing to dedicate their skills, know-how, and time when the company's managers offer a reward for meeting their requirements.

Second this study recommends the textile company should also enforce different programs such as capacity-building programs, which will enhance employee empowerment and job motivation to allow them to be more involved with profit-making activities. The textile company executives should be aware that an employee who is given administrative support through employee empowerment will realize that his or her own potential is valued, which will boost his or her achievement motivation resulting in organizational growth and development.

Third this study also found that the company should improve on establishing effective and sophisticated channels of communication with their employees; provide opportunities for learning, training, and acquiring new skills; be encouraged to practice teamwork by their management, and be encouraged by their organization to exchange experiences among themselves, to make them feel safe with a strong sense of belonging in dispensing their services to the textile companies. Management at Nigerian textile companies should provide employees with organization recognition that allows them to do what they do best every day, allowing them to regularly believe that their organization is the best of all to work for. Finally, because employees in textile companies know what is expected of them on the job, managers in textile companies in Nigeria should strive to inspire the best performance from their employees.

Suggestion for future research

Future research should investigate how internal firm factors influence employee engagement, which in turn improves the performance of textile employees. Furthermore, the study should investigate the indirect effect of employee engagement on the relationship between internal firm factors and employee performance.

The role of leadership style, job motivation, and training in influencing the employee performance of other service companies should be further investigated. Future research should also facilitate the merger, a new concept, goal regulation, to derived from self-determination theory and regulatory focus theory that explain work motivation process and of workplace engagement. Further research should investigate the impact of job motivation and empowerment on service quality in the banking sector in order to improve customer satisfaction.

References

Abbasi, M., Khan, M., and Rashid, K. 2011. "Employee Empowerment, Service Quality and Customer Satisfaction in Pakistani Banks". *The IUP Journal of Bank Management*, X (4): 47-60.

Abraham, A. (2012). Human Resources and Personnel Management (4th ed.). New Delhi, McGraw-Hill.

Abuzaid, A. N. (2018). Employees' empowerment and its role in achieving strategic success: A practical study on Jordanian insurance companies. *Jordan Journal of Business Administration*, *14*(4), 641-659.

Ajayi, S. (2019). Motivational drives and employee performance: evidence from selected universities in Nigeria. *SSRN 3335829*. http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3335829

Alawiyah, T., Backhtia, Y., & Daud, I. (2017, December). Factors that affect the performance of logistics employees at pharmaceutical wholesalers X In Banjarmasin. In *2nd Sari Mulia International Conference on Health and Sciences 2017 (SMICHS 2017)–One Health to Address the Problem of Tropical Infectious Diseases in Indonesia*. Atlantis Press. 644-651

Ali, Z., Sabir, S., & Mehreen, A. (2019). Predicting engagement and performance through firm's internal factors. Journal of Advances in Management Research, 16(5), 763–780. doi: 10.1108/jamr-11-2018-0098

Alkhodary, D. (2015). The relationship between employees' empowerment and innovative work behavior. *International Journal of Managerial Studies and Research*, 4 (2), 1-15.

Mitreka Satata, Dian Bagus. (2021). Employee Engagement as An Effort to Improve Work Performance: Literature Review. *International Journal of Social Sciences*. 2. 41-49. 10.52728/ijss.v2i1.152.

Bhadoriya, S., & Chauhan, S. S. (2013). A critical analysis on intrinsic & extrinsic factors of motivation. *International Journal of Management and Business Studies*, *3*(3), 20-26.

Bradley, W.B. & Benson, D. (2011). The relation between stakeholder management, firm value, and CEO compensation: A test of enlightened value maximization. *Financial Management*, 39 (3), 929-964

Bratton, John & Gold, Jeffrey. (2012). Human Resource Management: Theory and Practice. Bloomsbury Publishing.

Goodfaith, Nnenna & Dike, & Anetoh, John & Eboh, Solomon & Obiorah, Kenneth. (2021). Performance Appraisal Methods and Employee Performance of Selected Firms in Anambra State of Nigeria. 7. 42-57.

Kormos J., & Csizé, K. (2014). The interaction of motivation, self-regulatory strategies, and autonomous learning behavior in different learner groups. TESOL Quarterly, 48(2), 275-299. https://doi.org/10.1002 /tesq.129

Christian, M. S., Garza, A. S., & Slaughter, J. E. (2011). Work engagement: A quantitative review and test of its relations with task and contextual performance. *Personnel psychology*, *64*(1), 89-136.

Aslam, Hassan & Aslam, Mehmood & Ali, Naeem & Habib, Muhammad. (2014). Importance of Human Resource Management in 21st Century: A Theoretical Perspective. *International Journal of Human Resource Studies*. 3. 87. 10.5296/ijhrs.v3i3.6255.

Dajani, D., & Zaki, M. A. (2015). The Impact of Employee Engagement on Job Performance and Organisational Commitment in the Egyptian Banking Sector. *Journal of Business and Management Sciences 3*(5)138-147. http://pubs.sciepub.com/jbms/3/5/1

Dartey-Baah, K., & Amoako, G. K. (2011). Application of Frederick Herzberg's TwoFactor theory in assessing and understanding employee motivation at work: a Ghanaian Perspective. *European Journal of Business and Management*, *3*(9), 1–8.

Engidaw, A.E. (2021). The effect of motivation on employee engagement in public sectors: in the case of North Wollo zone. J Innov Entrep., 10, 43. https://doi.org/10.1186/s13731-021-00185-1.

Evangeline, E. T. and Ragavan, V. P. Gopal. (2016). Organizational culture and motivation as instigators for employee engagement. Indian Journal of Science and Technology, 9(2), 1-4.

Fonseca Da Costa Guterresa, L., Armanu, & Rofiaty. (2020). The role of work motivation as a mediator on the influence of education-training and leadership style on employee performance. *Management Science* Letters, 10(7), 1497–1504. https://doi.org/10.5267/j.msl.2019.12.017.

Bjorvatn T, Wald A (2018). Project complexity and team-level absorptive capacity as drivers of project management performance. International Journal of Project Management, 36(6): 876–888

Gatawa, N. M., Aliyu, C. U., & Musa, S. (2013). Impact of Globalisation on Textile Industries: A Case Study of some Nigerian Industries in Kano Metropolis. *European Scientific Journal*, *9*(2), 65-87

Manganelli, Lara & Landry, Anaïs & Carpentier, Joëlle & Forest, Jacques. (2017). Self-Determination Theory Can Help You Generate Performance and Well-Being in the Workplace: A Review of the Literature. Advances in Developing Human Resources. 20. 10.1177/1523422318757210.

Inuwa, Mohammed. (2016). Job Satisfaction and Employee Performance: An Empirical Approach. *The Millennium University Journal*. 1. 90.

Gupta, N. & Sharma, V. (2018), relationship between leader member exchange (LMX), high involvement HRP and employee resilience on extra-role performance: mediating role of employee engagement. *Journal of Indian Business Research*, 10(2), 126-150. https://doi.org/10.1108/JIBR-09-2017-0147

Hanaysha, J. R., & Hussain, S. (2018). An examination of the factors affecting employee motivation in the higher education sector. *Asia-Pacific Journal of Management Research and Innovation*, *14*(1-2), 22-31.

Storch de Gracia, Lola & Santamarta, Juan & Mazadiego, Luis & Llamas, Bernardo & Rodríguez-Martín, Jesica & Cruz-Pérez, Noelia. (2022). Studyng the relationship between teamwork competenes and successful innovative projects. Dyna (Bilbao). 97. 140-144. 10.6036/10362.

Christensen Hughes, Julia & Rog, Evelina. (2014). Talent management: A strategy for improving employee recruitment, retention and engagement within hospitality organizations. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 20. 743-757. 10.1108/09596110810899086.

Jafri, M.H., & Lhamo, T. (2013), Organizational commitment and work performance in regular and contract faculties of Royal University of Bhutan. *Journal of Contemporary Research in Management*, 8(2), 47-58.

Jaupi, F., & Llaci, S. (2014). Employee engagement and its relation with key economic indicators. *Journal of Information Technology and Economic Development*, *5*(2), 112-122

Rathee, Rupa & Sharma, Vandana. (2020). Journey of Engagement: From Personal Engagement to Employee Engagement.

Ouedraogo, Alidou & Leclerc, André. (2013). Job Satisfaction and Organizational Performance: Evidence from Canadian Credit Union. *Journal of Organizational Culture, Communications and Conflict*. 17. 35-50.

Kruse, K. (2012, September 4). Why employee engagement?. Forbes. https://www.forbes.com/sites/kevinkruse/2012/09/04/why-employee-engagement/?sh=1e2f86883aab

Kumar, P.J. & Kumar, A.A. (2017). Employee empowerment – An empirical study. *Global Journal of Management And Business Research,* Online ISSN: 2249-4588 & Print ISSN: 0975-5853, *17(4),* https://journalofbusiness.org/index.php/GJMBR/article/view/2217

Mackay, M.M., Allenb, J.A. and Landisc, R.S. (2017), Investigating the incremental validity of employee engagement in the prediction of employee effectiveness: a meta-analytic path analysis. *Human Resource Management Review*, 27(1), 108-120.

Smissen, Sjoerd & Schalk, René & Freese, Charissa. (2013). Organizational change and the psychological contract: How change influences the perceived fulfillment of obligations. *Journal of Organizational Change Management*. 26. 10.1108/JOCM-08-2012-0118.

Marhayani, S. M., & Ibrahim, M. (2019). Effect of Competence and Employee Commitment To Employee Performance: Job Satisfaction As a Mediator (Study on Watering Office of Aceh Province). *International Journal of Business Management and Economic Review*, *2*(1), 15–27.

Milman, A., & Dickson, D. (2014). Employment characteristics and retention predictors among hourly employees in large US theme parks and attractions. *International Journal of Contemporary Hospitality Management, 26*(3), 447-469.

Muhammad, Murtala & Buba, Rahmatu & Yusuf, Hammed & Gold, Kafilah. (2018). Nigerian Textile Industry: Evidence of Policy Neglect. 33. 40-56.

Neeta, B. (2011), To study the Engagement practices and its effect on employee performance with special reference to ICICI and HDFC Bank in Lucknow, *International Journal of Scientific & Engineering Research*, 2(8), 2229-5518.

Nosraty, S., Khosravipour, B., Monavvarifard, F., Hamidi, F., & Salehi, L. (2015). Analyzing the role of motivation factors in Herzberg's theory on teacher's job satisfaction (Case study: Elementary schools in Talesh city). *International Journal of Advanced Biological and Biomedical Research*, *3*(1), 87-92.

Balaji, Mahesh & Krishnan, Venkat. (2014). Impact of transformational leadership on empowerment: Mediating role of social identity. *International Journal on Leadership*. 2. 34-42.

Hieu, Vu. (2020). Employee empowerment and empowering leadership: A literature review. Technium. 2. 20-28. 10.47577/technium.v2i7.1653.

Popli, S., & Rizvi, I. A. (2015). Exploring the relationship between service orientation, employee engagement and perceived leadership style: A study of managers in the private service sector organizations in India. *The Journal of Services Marketing, 29*(1), 59-70.

Potoski, M. and Callery, P.J. (2018). Peer communication improves environmental employee engagement programs: evidence from a quasi-experimental field study. *Journal of Cleaner Production*, 172(2018), 1486-1500.

Aslam, Hassan & Aslam, Mehmood & Ali, Naeem & Habib, Muhammad. (2014). Importance of Human Resource Management in 21st Century: A Theoretical Perspective. *International Journal of Human Resource Studies*. 3. 87. 10.5296/ijhrs.v3i3.6255.

Robbins, S. P. (2014). Organizational behavior. *Social Psychology: Handbook of Basic Principles (2nd ed.).* Prentice-Hall.

Robbins, S.P. (2013). *Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications*. New Jersey: Prentice-Hall.

Robert, L. (2008). *The impact of HR practices, HR effectiveness and a 'strong HR system' on organizational outcomes: a stakeholder perspective*. *The International Journal of Human Resource Management*, 22(8), 1686–1702.

Mehmood, Moazzma & Awais, Muhammad & Afzal, Muhammad & Shahzadi, Iram & Khalid, Usman. (2017). The Impact of Human Resource Management Practices on Organizational Performance. 1. 165-178.

Bui, Hong. (2017). Big Five personality traits and job satisfaction: Evidence from a national sample. *Journal of General Management*. 42. 21-30. 10.1177/0306307016687990.

Saks, Alan. (2016). Antecedents and Consequences of Employee Engagement. *Journal of Managerial Psychology*. 21. 600–619. 10.1108/02683940610690169.

Shuck, B., Reio, T.G. and Rocco, T.S. (2011). Employee engagement: an examination of antecedent and outcome variables. *Human Resource Development International,* 14(4), 427-445.

Singh, K., Suwandee, S. and Vongsinsirikul, S. (2017), The Effect of Employee Engagement and Empowerment towards Employee Motivation and Job Performance in Service Sector in Nepal. Proceedings of the 8th BANGKOK International Conference on Language, Education, Business, and Law (LEBL-17), 95-101.

Micheli, Pietro & Mari, Luca. (2013). The theory and practice of performance measurement. Management Accounting Research. 25. 10.1016/j.mar.2013.07.005.

Sumarsih, S., & Nugroho, K. U. Z. (2019). The Relationship between Motivation, Engagement and Performance of Employee. 10.2991/icetep-18.2019.19.

Gravina, Nicole & Villacorta, Jamie & Albert, Kristin & Clark, Ronald & Curry, Scott & Wilder, David. (2018). A Literature Review of Organizational Behavior Management Interventions in Human Service Settings from 1990 to 2016. *Journal of Organizational Behavior Management*. 10.1080/01608061.2018.1454872.

Amundsen, S., & Martinsen, Ø. L. (2015). Linking empowering leadership to job satisfaction, work effort, and creativity: The role of self-leadership and psychological empowerment. Journal of Leadership & Organizational Studies 22, 304-323.

Candelario, Lorena & Tindowen, Darin Jan & Mendezabal, Marie & Quilang, Pyrene. (2020). Organisational Commitment and Job Satisfaction among Government Employees. 13. 1627-1643.

Yamane, Taro. 1967. Statistics, An Introductory Analysis, 2nd Ed., New York: Harper and Row.

Zheng, W, Sharan, K &. Wei, J (2010). New development of organizational commitment: A critical review (1960-2009). *African Journal of Business Management*, 4(1), 12-20.

Disinformation as Digital Weapon and Public Discourse in the Armed Conflict of Southernmost Thailand

Phirakan Kai-nunna[1*]

[1] PhD. Candidate, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** phirakan.k@psu.ac.th

Abstract

Disinformation is produced and disseminated through social media, especially in conflicts, disasters, or pandemic crises. Disinformation also threatens crisis management in the information disorder phenomenon. The spread of disinformation has become a vital issue at the regional level. An interesting case study is protracted violence between the Thai government and Malay separatist movements in the southern border provinces of Thailand. In the southernmost provinces, unidentified actors adhering to different political ideologies have produced two main types of disinformation, namely (1) satire and parody content and (2) fabricated content to attack each other on mainstream social media. The use of disinformation aims to discredit the opponents and intimidate the targeted audience. Meanwhile, disinformation is used as public discourse to maintain one's political ideologies and counter opposing ones which is a kind of social construction of reality related to ethnicity, religion, and history. These are the root causes of the violent conflict in the southern border provinces of Thailand.

Keywords: Disinformation; digital weapon; public discourse; armed conflict; southernmost Thailand

Introduction

The violent conflict in the southernmost border provinces of Thailand initially started in January 2004 when an insurgent movement raided a military camp and committed dozens of arsons in schools around Narathiwat province. Since then, the violent conflict has been ongoing for almost two decades. "Ethno-political conflict" is the terminology that scholars use for such conflict, which means a conflict rooted in ethnic differences (Panjor, 2018). This, in turn, caused an intra-state conflict involving

different parties, which is usually the government and at least one non-governmental actor (Morales, 1999). In Thailand's southernmost provinces, separatist movements fighting against the Thai government are Patani Malayu National Revolutionary Front (BRN), Patani United Liberation Organisation (PULO), and Barissan National Pembebasan Patani (BNPP). All of them claim to represent the Malay Muslims in Patani. It is believed that the BRN is more influential than other groups in terms of command over violence on the ground (Chalermsripinyorat, 2014).

This violence conflict consequently contributes to a casualty of approximately 7,200 deaths and over 13,000 injured persons (number of causalities as of March 2021)(Deep South Watch Database, 2021). The government has spent more than 300 billion Baht (approximately 8,500 million US dollars) to solve this crisis (Southern News Center, 2021). In February 2013, General Consensus on Peace Dialogue Process was signed in Kuala Lumpur between the Thai government representative and the BRN representative. This peace dialogue process was witnessed by the Secretary-General of the National Security Council of Malaysia and has brought hope in the quest to settle this conflict.

Even though the two conflicting parties have engaged in the peace dialogue, frequent violent clashes exist between the Thai security forces and the insurgent groups. Clashes occur in the physical sphere and the virtual space. In tandem with violent clashes, the online social media space is also another frontier for the fight between both parties.

Actors in Thailand's Deep South have shifted their attention to online communication channels due to an increased number of mobile phone owners among the local population. A survey by the National Statistical Office (2021) found that 49% of the Thai population owned mobile phones in 2009, 61% in 2013, and over 80% in 2017. Ownership of communication devices also reflects that more people can access the internet and social media. While a 2020 survey in the Deep South of Thailand revealed that the percentage of news consumption through social media (56.5%) among the local population was as much as through television (56.8%) (Peace Survey Network, 2020). According to the research of Kooyai et al. (2020) report that the most popular online channel for media consumption includes Facebook, Line, and YouTube. However, consumption through other channels such as mosques, tea shops, stalls, community leaders, and local news broadcasting stations, which used to be the significant sources of exchanging news and information in the past, decreased.

Therefore, modes of communication in the southernmost provinces have shifted to the internet and social technology, which is not much different from what is currently happening worldwide. Such a phenomenon affects people's communication behaviour because exposure, production, and distribution of information and engagement with social networking have become convenient. This, consequently, contributes to the modern information environment that can be described with 4 distinct characteristics: (1) in technological aspect, everyone can access technology to edit and publicise any content themselves; (2) information consumption are done publicly even though the information is privately published; (3) in terms of speed, information is spread quickly and widely; and (4) for real-time sharing, information is spread in a real-time manner through trusted peers (Wardle & Derakhshan, 2017).

With the potentials of modern communication, conflicting parties in the southernmost provinces and their constituencies opt to utilise online communication more, especially the resistance groups who previously got problems into communication channels in terms of mainstream media. They are using social media platforms to communicate directly to the people without using the mass media. However, disinformation disseminated through Facebook pages by unidentified groups is more concerning. From surveying Facebook pages, it was found that they have several followers, as shown in Table 1.

Table 1 Examples of Facebook pages publishing content about the conflict in the southernmost provinces of Thailand (Updated April 2021)

Page Name	Social Media Account Sources	Number of Followers or Members	Content
Berita Bumi Patani	Unofficial actor	45,373	Content is written in Malay to present the negative impacts of military operations in local communities.
Fajar Harian	Unofficial actor	34,227	Content is written in Thai and Malay to present rumours, military operations, and harmful content, including politics in Bangkok.
Cham-lae Joan	Unofficial actor	58,773	Content is written in Thai to present

Page Name	Social Media Account Sources	Number of Followers or Members	Content
Fatoni (In Thai)			about violence instigated by groups and military operations and to harm persons, groups, and organisations who criticise the military.
Kwam Hod Rai Nai Din Daen Patani (In Thai)	Unofficial actor	60,838	Content is written in Thai to present about military operations and counteract anti- military pages.

From Table 1, Facebook pages created by unofficial actors are categorised as micro-influencers (10K – 100K followers) which become influential news sources about the conflict in the southernmost provinces for many people. Moreover, other social media channels are Facebook closed groups, YouTube, Twitter, and Blogs. These channels have thousands of members. Untrustworthy news and information are also shared through Line groups, which are difficult to scrutinise as those groups are highly private.

There is an interesting case study in which blogs are used as a medium to distribute disinformation about the conflict. Such blogs continuously publish news and articles. A popular blog called “The Truth from Deep South” has been viewed more than three million times. Content published on this blog supports military operations, criticises insurgent groups, and discredits human rights non-governmental organisations (NGOs), local politicians, and academics in universities. This blog was created in 2011, but it received public attention in early 2020 when an opposition party brought the issue to light during a no-confidence debate concerning the government’s handling of the conflict. The opposition party claimed the blog was an information operation (IO) created and supported by the military budget to disseminate disinformation. The opposition party believed that such an operation exacerbated the division among the people in the southernmost provinces (Isranews Agency, 2021).

Thus, the increase in disinformation in the Deep South under the context of digital communication has quite an impact on the local population’s news consumption related to the violent conflict and the peace process and may cause difficulties in resolving the conflict that currently has an ongoing issue peace dialogue. This study aims

to investigate the disinformation utilisation of pro-and-anti military fan pages and analyse the public discourse of created disinformation of pro-and-anti military fan pages.

Literature review

1. Definitions of disinformation in a digital context

Academic arguments on the definition of fake news, misinformation, and disinformation have been vigorous, especially during Trump's presidency when he used the term "fake news" to attack news agencies reporting on content against his political belief. Consequently, the term has become the discourse to discredit the media. The communication technology change also accelerates to produce and flow the information, which causes complicated results. This phenomenon in line refers to "information disorder". They are classified into three types:

> *"Mis-information is when false information is shared, but no harm is meant. Dis-information is when false information is knowingly shared to cause harm. Mal-information is when genuine information is shared to cause harm, often by moving information designed to stay private into the public sphere."*
>
> (Wardle & Derakhshan, 2017)

Tudjman and Mikelic (2003) further explained that the difference between misinformation and disinformation is the agents' intention. Misinformation is a mistake in the information that is unintentionally produced and distributed. On the other hand, disinformation is intentionally produced with a purpose to intimidate or do harm to the targeted audiences. The above definitions show that both misinformation and disinformation are dissimilar and differ from propaganda. They differ from propaganda because misinformation and disinformation interrupt the data integrity in communication.

In contrast, propaganda attempts to dominate the targeted audiences' thoughts, beliefs, and attitudes. However, there are still theoretical debates over these terms. Distinguishing between misinformation and discrimination is difficult for the targeted audience as it is hard for the audience to know the producer's intention. Consequently, it is unsurprising that the audiences are unaware of the differences between the two terms.

Digital communication also positions disinformation in a complicated system. Complications can range from agents of disinformation – who could be state actors, state actors in cooperation with unofficial groups, political actors, terrorism actors, business actors, or even organism actors in the communication sphere – to a variety of approaches for dissemination and amplification of disinformation, to responses to disinformation, and different levels of dissemination from local, national to international (Canadian Security Intelligence Service, 2018).

2. Disinformation in the Political Conflict Context

Disinformation also appears in each stage of conflict. For example, before the invasion of Iraq by the United States in 2003, disinformation was a key tool to frame or set a narrative of the conflict. It was officially under the manipulation of the US government. Such framing impacted the cognition of the general public worldwide, contributing to the legitimacy of the US government and its allies to start the war to remove weapons of mass destruction (WMDs) from Iraq in the eyes of the public. Such phenomenon is called a preemptive war (Lewandowsky, Stritzke, Freund, & Krueger, 2013).

Disinformation is also part of asymmetric actions, a nonmilitary measure used in war tactics. This tactic aims to reduce the opponent's advantages. This kind of warfare is also called "hybrid warfare" where military and nonmilitary tactics are used along with traditional warfare. The term is further defined as follow:

> *"Hybrid warfare basically encompasses any type of action designed intentionally to weaken an opponent, even through, for instance, economic, cultural or environmental policies."*
>
> (Hansen, 2017)

This kind of war tactic differs from the one used in the Cold War during the 1940s – 1990s. Nowadays, information warfare consists of state and non-state actors and involves other actors who take part in and support the creation of disinformation. Moreover, these actors do not need to reveal true identities to communicate online. Such phenomenon is evident in the armed conflict in Rakhine, a state in the northwestern part of Myanmar. The conflict started around the mid-2010s when Myanmar's civilian authorities disseminated lots of fault information about such conflict throughout social media (Long, 2021).

Once the confrontation between the Arakan Rohingya Salvation Army (ARSA) and Myanmar's army in a clearance operation of ARSA was over, Ma Ba Tha, a nationalist association with over 5.5K followers on its Facebook page, had published anti-Rohingya content 200 – 300% more frequently during late August – November 2017. As Facebook was the main channel for news consumption for people in Myanmar, political movements used the channel to disseminate disinformation related to the situation in Rakhine and the Rohingya. Buddhist extremist groups and Ma Ba Tha exchanged information through Facebook and tactically used hate speech against the Rohingya (BBC, 2021; Safi, 2021).

This case study reflected that disinformation agents are not limited to conflicting parties. However, individuals, groups, or organisations could also be involved in the conflict by creating disinformation to serve their political ideologies passed on and disseminated via various social media platforms.

Methodology

The methodology used in this study is the textual analysis to analyse two Facebook pages publishing information on the below violent incident on the 27th of May 2019. The two pages represent opposing political ideologies. One is a pro-military page, while the other is an anti-military page. This study selected the data from the 27th of May to the 26th of June 2019. It was found that archival data of each page contained details as follow. The name of the pro-military page has an unclear meaning, whether in Thai, Malay, or Indonesian. The page's slogan in Thai is "uncovering the truth and without disinformation". Posts were published 1 – 3 times a day in Thai. There were approximately 3,000 followers. The design of the profile picture and the cover photo was mainly in black, red, and blue colours. It included a map of the southernmost provinces with a picture of a Muslim woman wearing black Niqab and graves in the background reflecting death, horror, mystery, and untrustworthiness. This page does not provide information on its creators.

On the other hand, the name of the anti-military page is in Malay. There were almost 30,000 followers. Contents were aimed to oppose military operations. Posts were published 1-5 times a day. The design of the profile picture and the cover photo featured Masjid Kerisek in a dark tone and gloomy sky. The term "Melayu Patani" was presented in the cover photo. Both the profile picture and cover photo conveyed Islam,

the Patani people, and the concerning situation on the ground. The creators of this page were also unidentified.

The selected violence situation in this study is the chaos on the 27th of May 2019, where a security force comprising the military, police, and civil servants in the provincial administration launched a search operation at a house located in Katong sub-district, Yaha district, Yala province. This operation was carried out to arrest suspects hiding inside the house. They were believed to be a member of Runda Kumpulan Kecil (RKK), a village-based combat unit of a separatist group, which carried out insurgent incidents during the last 10 days of Ramadan and may have been involved with a previous explosion of a market in Patani province. There is a distortion in Islamic teaching which carried out the acts of violence during the last 10 days of Ramadan. This distortion would result more in merits for those who take part in the violence than they do in usual times. It is presumed that this distorted teaching incentivizes more violent acts during this time of the year since the start of the conflict in 2004. Violent incident during this time especially includes sabotaging public places such as markets or malls.

The operation began at 13.00 hrs. A negotiation trying to persuade suspects to turn themselves in was conducted but failed. There were also sporadic exchanges of fire between the security forces and the suspects. As a result, security officers could not get inside the house to make an arrest. Later, there was a fire at the house. It was not until 18.00 hrs when officers noticed no movement of suspects and went inside the house to investigate. The spokesman of the Internal Security Operation Command (ISOC) stated to the media that an unknown number of suspects hidden inside the house managed to escape and the house was all burnt down. One police officer was injured from the shootings, and a suspect body with a gun was found behind the house lying near a well. This suspect had an arrest warrant for an allegation of staging violent incidents in the region (Matichon online, 2019; Thairath online, 2019)

The media, security officers took photographs of the prolonged violent incident and witnesses at the scene. Later, those photographs were widely shared throughout social media, which led to debates on various aspects and content production to counter one another on social media. Eventually, the virtual space became a battleground between supporters and oppositions to a military operation.

Results and Discussions

1. Disinformation in the southernmost Thailand violent conflict

Immediately at the end of violence in the village, both the pro-military and anti-military pages actively published about the incident. The anti-military page started by providing information on the numbers of the casualties, extending condolences to the families of the deceased, condemning the use of excessive force, and publishing pictures of a large number of soldiers cordoning the house. This page stated that the fire was not set by the suspects as claimed by the security officers, but the officers themselves set it with an aim to destroy evidence and cover up their use of excessive force. They further stated that this incident reflected the brutality of the Thai state against the people of Patani.

The anti-military page also shared the link of ISOC's press release covered by the media but provided opposing views against the press release. They accused the Thai security officers of setting the house on fire to destroy any evidence of their wrongdoing. The page also accused the security authorities of stealing the house owner's assets valued over a million baht and using excessive force. After the incident, one of Yala's parliaments (MP) members visited the scene, then posted on his personal Facebook account and gave an interview to the press that there was excessive use of force at the incident. The anti-military page shared the MP's post and interview and expressed its support to the MP's remarks.

Whereas the pro-military page started posting content against the MP, claiming that he is a supporter of the separatist movements and that his actions contradicted his status as an MP who was supposed to solve the conflict caused by the insurgents. A petition campaign was also crated on the Change.org website anonymously to remove him from his post as an MP. This campaign accused him of not being a Thai national because he supported the insurgents and the media reporting against the security authorities. Despite the petition signed by dozens of supporters, it was widely disseminated by the media in Bangkok. The pro-military page also published this campaign on their page so that their followers could sign the petition. At the same time, the anti-military page also attacked the Thai security authorities by stating that they were using disinformation to intimidate and discredit the MP who was against the military operation on the 27th of May 2019.

This phenomenon reflected the linkages between the physical field and the online field. The daily violent incidents act as a stimulant for the production and dissemination of disinformation to attack one another on Facebook pages. They also became a communication platform for actors with polarising political views and are used as a tool to challenge the main political ideology of illegal political movements under an asymmetrical conflict situation.

A proposal by Wardle and Derakhshan (2017) categorised misinformation and disinformation into 7 types based on their content, namely: (1) satire and parody: no intention to cause harms but has potential to fool; (2) false connection: When headlines, visuals or captions do not support the content; (3) misleading content: Misleading use of information to frame an issue or individual; (4) false context: When genuine content is shared with false contextual; (5) imposter content: When genuine sources are impersonated; (6) manipulated content: When genuine information or imagery is manipulated to deceive; and (7) fabricated content: New content is 100% false, designated to deceive and cause harm. Although categorisation contributes to a better understanding of misinformation and disinformation, however, some scholars see duplications in some categories. For example, false connection and false context could be grouped as “false context or connection”, which means information shared in a communication space that did not occur in the present context or a misleading headline (Parliamentary Office of Science and Technology, 2017). This research found two categories of disinformation appearing on both fan pages.

1.1 Satire and parody

Notwithstanding that satire and parody are created to entertain or make fun with no harmful intention to anyone, disseminating them extensively in online communication spaces subsequently confuses the audience (Ireton & Posetti, 2018). Moreover, the varying levels of analytical skills among the audience to analyse and evaluate, coupled with their varying attitudes, beliefs, and political ideologies, contribute to different interpretations of the content. Consequently, content initially created for entertainment could be harmful to individuals or institutions.

Satire and parody content related to the violent conflict in Thailand’s Deep South has been used as a tool to discredit individuals, groups, and institutions. The most obvious example was the case of the Yala’s Malay Muslim MP, who visited the crime

scene after the violent incident ended. Later, he posted against the military on his personal Facebook account. Not long after that, the pro-military page posted “There is a bald man in the southernmost provinces” to make fun of his appearance and also posted that he “always accuses the military of wrongdoing with no ground”. Those statements were aimed to discredit individuals holding opinions against military operations.

Even though the word “bald” may sound like a neutral term to describe appearance, in the Thai culture, bald is specifically found in many old literatures and often used to describe characteristics which were fat or have big belly. They are usually portrayed as funny characters or villains such as Khun Chang in Khun Chang Khun Phaen story, one of the most renowned Thai literatures included in national school curriculum. He was a bald and fat character with a big belly and well known for his cunning personality.

Meanwhile, the anti-military page responded to those statements and published messages containing hate speech content by using dehumanising terms to call the soldiers.

Figure 1: The admin of pro-military page blamed Yala’s Malay Muslim MP who condemned the military operation with the media by selecting the word bald to be made him a buffoon.

1.2 Fabricated content

Fabricated content is false content disseminated through websites and social media to make the audience believe that the content is genuine and threaten the audience (Wardle, 2020). Fabricated content can either be a picture or a message. In Thailand's southernmost border provinces, such content is created and disseminated through each party's Facebook pages to attack and discredit one another.

Fabricated content on the pro-military page consisted of an accusation of the MP who criticised the military operation of supporting the insurgents and media belonging to separatist movements and providing false information to the mass media. Similarly, the anti-military page also publicised information with no supporting evidence. They accused the military of setting fire to a civilian house where the suspects used it as a hideout and exchanged fire with the security officers. Moreover, they stated that the reason the house owner's properties went missing during the cordon and search operation was that the military stole them.

Both satire and parody and fabricated content disseminated through social media were not published on their own but with hate speech connecting to ethnic identity to create "us" and "them" discourse, and connecting to religious beliefs to honour fighting and death and that one would be praised in an afterlife. Both ethnic identity and religion are the roots causes of the conflict in the Deep South. Thus, it was not surprising that they were inherently linked with disinformation.

2. Public discourse in disinformation

Discussions in the public sphere do not constantly occur in the official public sphere but rather in the unofficial one. This is because there is no monopolising of power. This helps foster participation in discussions on public issues, especially for the minority that is excluded from the official public sphere. Consequently, they seek spaces to voice their needs. The emergence of the unofficial public sphere is constructed upon social groups that invent and circulate counter-discourse and interpretations based on their own ethnic identity, interests, and needs, which are opposite to those of the majority. This concept is part of Fraser's (1990)critique of the classical public sphere theory proposed by Jürgen Habermas.

Even though Fraser proposed this concept thirty years ago when social media was nonexistent, today, people are becoming members of social media based on their preferences and interests. Social media, therefore, has become what Bainbridge, Goc and Tynan (2015) called "unofficial public sphere" or the "postmodern public sphere". This public sphere is more fragmented than that of Habermas. The postmodern public sphere consists of small fragmented public spaces created by people with similar cultures and subcultures. It is also called public spherules. Relationships between each public sphericule are characterised by both incorporation and resistance.

It is worth noting that not only people holding different political ideologies from the dominant ones tend to use public spherules to discuss and contest the dominant ideologies. Besides using the official public sphere, actors who support dominant ideologies also use public spherules to control public discourses. This is evidence in pro-military Facebook pages in Thailand's Deep South. Thus, it can be concluded that the postmodern public sphere was a forum for people with different political ideologies to come in as players in such space equally, not just for voiceless groups that are excluded from the official public sphere. As a result, an online communication space is a space of public discourse, especially in political polarisation. The public discourse is presented by Facebook pages' content creators. Their content is fused with disinformation, as shown in Table 2.

Table 2 The table presents public discourse presented by the pro-military page and the anti-military page towards the violent incident on the 27th of May 2019

Pro-military page	Anti-military page
a suspect with an arrest warrant	Malay people Patani people
military operation	ill-treatment towards the Malay
Soldiers	Siamese dog (In the Thai cultural context, calling someone a dog is considered an insult and rude. This word is usually used when someone is angry. In some occasions, it is used to call subordinates of a thug)
extrajudicial killing	honorary death, revenge

Pro-military page	Anti-military page
Information Operation	The Siamese domination and the ill-treatment towards those who speak the truth
Thailand, state	Siam (Siamese was used to call people living in Thailand by foreigners and neighbouring countries. Nowadays, the word can be found in the local language used among the Malay living in the southernmost provinces. They refer to Thai people as “Orang Siye” (Orang Siam). The anti-government groups in the region usually use the word “Siam” in the sense of a colonist who invaded, taken and incorporated the Patani territory into their land. This kind of message has been disseminated through pamphlets and cloth banners in communities to express their resistance against the Thai government)
A civilian house was set on fire by the suspects to disguise	Destroying shreds of evidence

Going deeper into the public discourses presented on the two Facebook pages, it could be seen that this discourse was created from different paradigms. For the pro-military page, the paradigm centres around the Thai state’s legitimacy to enforce laws against wrongdoers. On the other hand, the anti-military page comes from the lens of religion, ethnicity, and history, which is a crucial characteristic of asymmetrical conflicts. Non-state actors usually use religion, ethnicity and history to legitimise their actions against the state(Morales, 1999). Therefore, it could be concluded that the conflicting paradigms in the virtual space are based on characteristics of the asymmetrical conflict in the physical space.

Figure 2: The admin of anti-military page posted the glorifying a suspected Patani Malay who died from the operation but dehumanized the death of Thai soldiers with specific words related to religion, ethnicity, and history.

Conclusion

Social media has become the main channel for news consumption among people living in conflict areas. Consequently, it allows each side to disseminate disinformation for their advantage in the conflict. However, studying from the perspective of the targeted audience who were followers of those Facebook pages, they did not pay much attention to whether the information created and disseminated by the creators was disinformation. This is because by becoming a follower, most audiences have already believed that the page or account they follow holds a similar political ideology to theirs (bias confirmation). The assumption is in accordance with the Followers' comments on posts showing their dominant-hegemonic position, which means their interpretations align with the page's content. The posts are subsequently shared by those followers. Despite knowing that the posts provide disinformation, they are willing to disseminate such information because they want to participate and support their political ideology. Nevertheless, such an assumption needs more evidence to support it. There needs to be an in-depth study using netnographic methodology, which is a tool to study the lifestyle of people in a virtual world.

As mentioned above, under the existing conflict context, disinformation has become a tool for attacking the opponent and a channel for orienting people via social media. It has also been used as a tool for each side to express their public discourses. Conflicts that occur on social media reflect that physical conflicts remain, as evident because violent incidents stimulate greater production of disinformation. However, to answer whether the conflict on social media contributes to violence in a physical space, there is a gap in knowledge on that front and an in-depth study is further needed.

Acknowledgement

This article is a part of the Doctor of Philosophy Program in Communication Arts, Chulalongkorn University funded by the Office of the Higher Education Commission (OHEC), Thailand. The author would like to thank Assistant Professor Dr. Phansasiri Kularb, Department of Journalism, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University, the advisor of this study.

References

Bainbridge, J., Goc, N., & Tynan, L. (2015). *Media and Journalism: New Approaches to Theory and Practice*. Victoria: Oxford University Press.

BBC. (2021, 15 August 2018). Myanmar Rohingya: Facebook Still Hosts Hate Speech. Retrieved from https://www.bbc.com/news/technology-45196167

Canadian Security Intelligence Service. (2018). *Who Said What? The Security Challenges of Modern Disinformation*. Ottawa: Canadian Security Intelligence Service.

Chalermsripinyorat, R. (2014). *Thinking Outside the Box? The Peace Dialogue in Southern Thailand*. Paper presented at the International Conference on Communication, Conflict and Peace Processes, Pattani.

Deep South Watch Database. (2021, 3 May 2021). Summary of Incidents in Southern Thailand, March 2021. Retrieved from https://deepsouthwatch.org/en/node/11981

Fraser, N. (1990). Rethinking the public sphere: a contribution to the critique of actually existing democracy. *Social Text,* 25/26 24.

Hansen, F. S. (2017). *Russian Hybrid Warfare: A Study of Disinformation*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

Ireton, C., & Posetti, J. (2018). *Journalism, Fake News and Disinformation: Handbook for Journalism Education and Training*. Paris: UNESCO.

Isranews Agency. (2021). Insight reporting on the pulony.blogspot: the questioning of funding, targeted audiences, and translated languages. Retrieved from https://www.isranews.org/isranews-scoop/85974-report01_85974.html.

Kooyai, K., Arttanuchit, J., Chanakan, P., & Kai-nunna, P. (2020). *Public Communication for Conflict Transformation in Peace Process of Thailand's Deep South Provinces*. Retrieved from Pattani:

Lewandowsky, S., Stritzke, W. G. K., Freund, A. M., & Krueger, J. I. (2013). Misinformation, Disinformation, and Violent Conflict: From Iraq and the War on Terror to Future Threats to Peace. *American Psychologist,* 68(7), 14. doi:10.1037/a0034515

Long, K. (2021, 4 June, 2019). The War for Truth in Myanmar's Cyberspace. Retrieved from https://www.codastory.com/authoritarian-tech/myanmar-facebook-conflict-rakhine/

Matichon online. (2019, 27 May, 2019). 5 hours long battle; 1 RKK fighter dead and unknown number escaped. Retrieved from https://www.matichon.co.th/bullet-news-today/news_1512866

Morales, W. Q. (1999). Intrastate Conflict and Sustainable Development: Lessons from Bosnia, Somalia, and Haiti. In M. N. Dobkowski & I. Wallimann (Eds.), *The Coming Age of Scarcity: Preventing Mass Death and Genocide in the Twenty-first Century* (pp. 245-268). New York: Syracuse University Press.

National Statistical Office. (2021). 16 top raking of statistics of information and communication technologies. Retrieved from http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/16.aspx

Panjor, R. (2018). Dealing with Dangerous Peace: Politics of Words in the Armed Conflict of Pa(t)tani. *Asian Affairs: An American Review,* 45(2), 21. doi:10.1080/00927678.2019.1584280

Parliamentary Office of Science and Technology. (2017, July 2017). Online Information and Fake News. Retrieved from https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/POST-PN-0559/POST-PN-0559.pdf.

Peace Survey Network. (2020, 29 Feb 2020). Peace Survey 2020. 5. Retrieved from https://kpi.ac.th/knowledge/book/data/1050?page=1

Safi, M. (2021, 3 April, 2018). Revealed: Facebook hate speech exploded in Myanmar during Rohingya crisis. Retrieved from https://www.theguardian.com/world/2018/apr/03/revealed-facebook-hate-speech-exploded-in-myanmar-during-rohingya-crisis

Southern News Center. (2021). The report of funding for conflict resolution in the deep south of Thailand from 2004-2020. Retrieved from https://mgronline.com/south/detail/9630000069937

Thairath online. (2019, 27 May, 2019). The fighting of Thai Military and RKK fighters in Yaha, Yala province. . Retrieved from https://www.thairath.co.th/news/local/south/1577563

Tudjman, M., & Mikelic, N. (2003, 24-27 June 2003). *Information Science: Science about Information, Misinformation and Disinformation.* Paper presented at the 2003 Informing Science + IT Education Conference, Pori.

Wardle, C. (2020, September 22, 2020). Understanding Information Disorder. Retrieved from https://firstdraftnews.org/long-form-article/understanding-information-disorder/.

Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policymaking*. Strasbourg: Council of Europe.

Barriers to Local Residents' Participation in Coastal Tourism Development in Trang Province

Thanin Sangkhaduang[1*] and Phattrawan Tongkumchum[2]

[1] Assistant Professor, Dr., Hospitality and Tourism, College of Hospitality and Tourism, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang Campus.

[2] Assistant Professor, Dr., Mathematics and Computer Sciences, Faculty of Science and Technology, Prince of Songkla University, Pattani Campus

[*]**Corresponding author, E-mail:** tanin.s@rmutsv.ac.th

Abstract

This study aims to identify the barriers to local residents' participation in the process of tourism development. Focusing on the local people in Park Meng and Chang Lang Beach areas which are part of Had Chao Mai National Park, Trang Province. It is a quantitative study involved 318 local people in the two villages located in the coastal. The findings indicate that the most barriers to local community participation is the structural limitations (lack of qualified personnel with expertise in tourism planning and lack of an appropriate legal system for community participation in tourism development), followed by operational limitations (the centralization of public administration of tourism development, a lack of coordination between relevant individual public sectors and private sectors, and a lack of information made available to the local people of the tourist destination), and cultural limitations (the limited capacity due to poverty and a low level of participation awareness in the local community).

This study highlights the importance of the local community participation in Park Meng and Chang Lang Beach toward tourism development for sustainability of tourist attractions.

Keywords: Local Residents' Participation, Coastal Tourism Development, Pak Meng Beach Chang Lang Beach, Barriers

Introduction

Trang is a southern province on the west coast of Thailand adjacent to the Andaman Sea of the Indian Ocean. Trang is the 4th largest province in the south and the 33rd in the country. Having a long coastline of 119 kilometers along with 46 islands of various sizes, it is considered one of the provinces that have abundant tourism resources and outstanding culture. There are various cultural and natural tourism resources with their own identity for the absolute natural beauty. In 2018, there were 1,596,657 visitors (tourists and excursionists) consisting of 1,393,840 local (Thai) people and 202,817 foreigners which contributed tourism revenue of 9,916.29 million baht.

One of Trang's coastal natural tourist attractions and major and magnificent islands in Trang is Had Chao Mai National Park. It is the largest marine national park in the province which covers the 2 districts of Kantang and Sikao with a 20-kilometer coastline consisting of seashore and islands (Trang Provincial Office, 2019). Pak Meng Beach, one of the areas under the responsibilities of Had Chao Mai National Park, is regarded as the province's most famous land-based attraction located in Sikao District, approximately 40 kilometers from the city. The beach is beautiful with its crescent-like shape along which a line of sea pine trees of about 5 kilometers long. There is the island shaped like a man lying northward on his back which is the beach symbol (Had Chao Mai National Park, n.d.-a). In Pak Meng Beach areas, there is a road lying parallel to the beach that is eclectically aligned with abundant beach stalls (for foods and drinks, clothes, and swim rings), various types of resorts, kiosks, and hawkers as well as canvas beds and beach umbrellas all of which line up the esplanade. Chang Lang Beach gives a similar sandy beach view connected from Pak Meng beach. It is shady with a line of pine trees and provides a more peaceful atmosphere than Pak Meng Beach areas. At the north end of the beach is Chang Lang canal where the sea meeting area has a diverse spectacular viewpoint (Had Chao Mai National Park, n.d.-b). Nevertheless, the Pak Meng and Chang Lang Beach areas are still ones of the lands encountering tourism development problems. The issue is partly caused by the fact that most of their usable areas for tourism are within the boundary of Had Chao Mai National Park resulting in limitations in terms of regulations that cause difficulties in developing business-oriented tourism (Office of the Public Sector Development, 2011). According to the interview with private sectors running tourism-based businesses in the Pak Meng Beach

area, the problems affecting the tourism development were thought to be administrative management as well as the expansion of the area with no direction. This resulted in the following problems of many aspects such as the problems concerning infrastructure, garbage, and polluted water as well as non-quality and standard products and services that are related to tourism ("Hotel Development," 2021). Besides, it was found the problem of "The Pak Meng Plaza Civil State Market", a large building in the area, has been neglected with no sellers and visiting tourists ("Had Chao Mai," 2018). The construction purposed to organize the beach atmosphere by moving in all the shops, hawkers, and stalls along the beach to the plaza (Jamreonnusit, 2018). However, the intended outcome was not achieved - they could not arrange these sellers moving into the building. Some of the sellers consequently set up the tables and kiosks selling food on the beach untidily without any supervisors. There are lack of sanitation and cleanliness of food and place where is the public domain. This situation has continued to the present time.

Several past academicians indicated that local people's participation in the development of tourism is a vital factor toward the intended success. Since local people living in the tourism areas are primary interested parties, relevant sectors that have authority and responsibility shall be considering and taking this issue into account (Chan et al., 2021; Kantsperger et al., 2019). However, researchers concerning the barriers to local people's participation in the processes of tourism development are still rare (Mustapha et al., 2013), and especially the areas under the supervision of Had Chao Mai National Park such as Pak Meng Beach and Chang Lang Beach areas have not yet been studied. Owing to the problem situation about tourism administrative management at the present, the researcher became aware of the necessity for the study of the barriers. The study aimed to contribute the research results as guidance to enhance more effective administrative management over the areas providing utmost benefits to coastal tourism areas and communities surrounding Had Chao Mai National Park.

Objective

The objectives of this study were to investigate the socio-demographic characteristics and the barriers of local community participation in tourism development processes at Pak Meng Beach and Chang Lang Beach areas.

Literature Reviews

Community Participation in Tourism

Arnstein (1969) proposed the participation theory describing degrees of citizen participation as a metaphorical eight-rung ladder. The eight rungs sorted in ascending order were Manipulation, Therapy, Informing, Consulting, Placation, Partnership, Delegated, and Citizen Control.

The first two rungs of the participation ladder representing the Manipulation and the Therapy were considered Pseudo Participation or Nonparticipation where citizens did not participate in decision making because only a few people (the authorities) had the power to do so. The real purpose was not for citizen participation in planning or project supervision, but for the authorities to be able to proceed with the educational provision or merely maintain them as participants.

The third-to-the-fifth rung of the participation ladder was called Degrees of Tokenism or Partial Participation. The third and the fourth rungs representing the Informing and the Consultation meant that citizens' opinions were more listened to by the authorities; however, this was still under the condition that there would be no guarantee whether their opinions would be considered. Owing to this limitation, changing any environment was still difficult. Although the fifth rung or the Placation that was the highest level in the Degrees of Tokenism or Partial Participation allowed citizens to advise the authorities, the right to make the decision was still reserved for the powerholders.

The sixth-to-the-eighth rung of the participation ladder called the 'Degrees of Citizen Power' described more citizen participation. The sixth rung or the Partnership meant that citizens was able to participate in negotiation with the authorities for better deals while the seventh rung or the participation as Delegated Power occurred when citizens had the power to make decisions via citizen delegates. Contrastingly, the eighth rung or the Citizen Control denoted the actual power of the citizens who had full control over decision-making.

Barriers to Community Participation

Tosun (2000) investigated barriers of community participation in tourism development and categorized them into 3 major groups—operational, structural, and cultural limitations. 1) The operational limitations included, for example, the centralization

of public administration of tourism development, a lack of coordination between relevant individual public sectors and private sectors, and a lack of information made available to the local people of the tourist destination. 2) The structural limitations were, for example, lack of qualified personnel with expertise in tourism planning and lack of an appropriate legal system for community participation in tourism development. 3) The cultural limitations were, for example, the limited capacity due to poverty and a low level of participation awareness in the local community.

Land Ownership in Pak Meng and Chang Lang Beach

Pak Meng Beach and Chang Lang Beach areas are of various patterns of ownership. That is some of the local people who have been living there have land right documents: Sor Khor 1 (ส.ค.1) and Nor Sor 3 Kor (น.ส.3 ก) while some who do not are living in the properties of Trang Provincial Administrative Organization, Royal Forest Department, or within the premise of Had Chao Mai National Park ("Senate Committee," 2011; "Special Report," 2014).

In the real situation, these people have earned a living on the entire beach areas, but the lands are in the boundaries of Had Chao Mai National Park, National Forests, Kala Sae Canal Forest, and Dead Wood Canal Forest as well as within the areas under the responsibility of Trang Provincial Administrative Organization. This considerably obstructs the tourism development of the areas. For example, hotel and resort entrepreneurs were not able to obtain a hotel business license due to the problem concerning land documentary evidence (The Secretariat of the Senate, 2020).

Research Methodology

This research studied the coastal land areas of Had Chao Mai National Park covering the population of 2 villages, totally of 1,557 households, comprised of 1,070 households from Moo 4 Baan Had Pak Meng, Tambon Mai Fat and 487 households from Moo 5 Baan Chang Lang, Tambon Mai Fat. The sample size was 318 samples calculated from Yamane formula (1970) with the acceptable sampling error of 0.05. The Stratified Random Sampling technique was applied with households' representatives aged 18 years onwards in line with the proportion of households of each village. Therefore, 219 samples were selected from Moo 4 Baan Had Pak Meng and 99 samples from Moo 5 Baan Chang Lang. Then,

Simple Random Sampling was employed to select the samples.

The data was collected during February 2021 using a Thai version questionnaire. The questionnaire consisted of 2 sections. The first section was a checklist asking about demographic data such as gender, age, income, main occupation, number of household workers, number of years of residency, and involvement in shop or stalls for tourists in Pak Meng Beach. The second section was a five-point Likert scale asking about barriers to participation in decision-making processes for tourism development. All these questions are close ended with 5 levels of agreement; 1, 2, 3, 4, and 5 representing agree strongly disagree, disagree, neutral, agree, and strongly agree, respectively.

Result of the Research

The geographic coordinates (latitude and longitude) of all the 318 samples during the implementation of the questionnaire survey were specified in Figure 1.

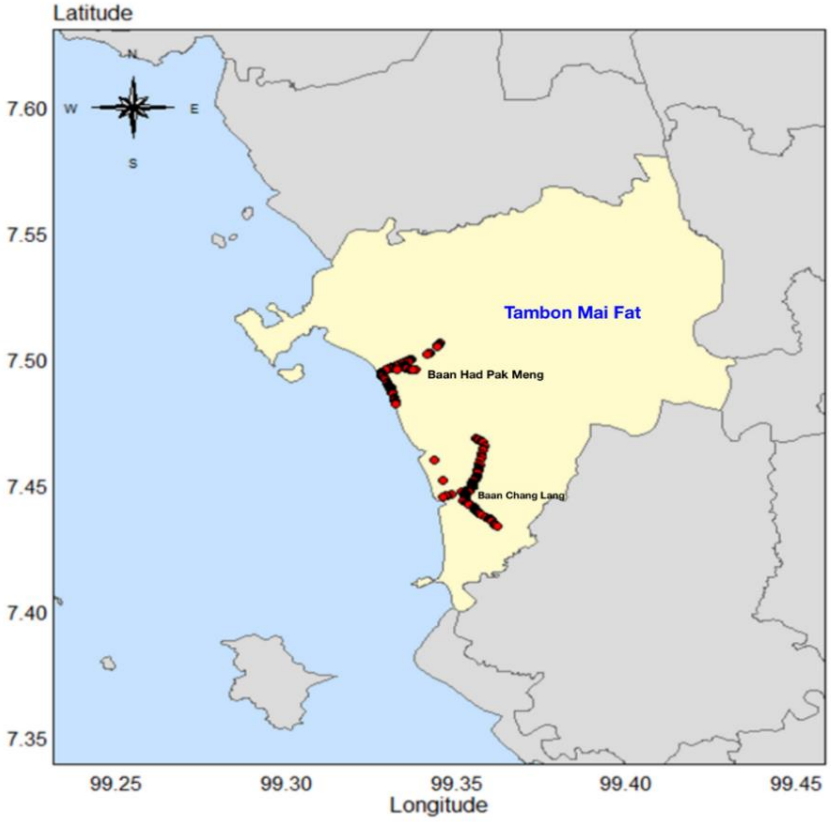

Figure 1: Geographic coordinates of all the 318 samples in Baan Had Pak Meng and Baan Chang Lang, Tambon Mai Fat

Respondent Profile

The majority of the residents are female (59.4%), whereas male accounted for 40.6%. Eighty five percent of the respondents is between the age of 31 to 60 years old. Almost 63% of the respondents mentioned that their income is less than 15000 Bath. Another group is between 15001 to 30000 Bath (35.5%). Forty five percent of the respondents are working in tourism sectors while the remaining respondents work in fishery sectors and agriculture sectors. In terms of number of household members who are workers**,** 3 to 5 (40.3%) is the highest, followed by more than 5 (35.5%). More than half of respondents (51.9) have been residing in this area more than 10 years. Approximately 43% have been involvement in shop or beach stalls for tourists in Pak Meng Beach. Detail profile of the respondents is as in Table 1.

Table 1 Respondent profile

Respondents' characteristics	Number	Percentage (%)
Gender		
Male	129	40.6
Female	189	59.4
Age		
Under 30	16	5
31-45	162	50.9
46-60	107	33.6
Older than 60	33	10.4
Income (Bath)		
<15000	199	62.6
15001-30000	113	35.5
30001-50000	5	1.6
>50000	1	0.3
Main Occupation		
Agriculture	42	13.2
Fishery	85	26.7
Tourism	144	45.3
Merchant	38	11.9
Others	9	2.8

Respondents' characteristics	Number	Percentage (%)
Number of Household Workers		
1	10	3.1
2	67	21.1
3-5	128	40.3
>5	113	35.5
Years of Residency		
<1 year	15	4.7
1-6 years	52	16.4
6-10 years	86	27
>10 years	165	51.9
Shop or Stalls for Tourists in Pak Meng Beach		
Involvement	136	42.8
Non-involvement	182	57.2

Barriers to Community Participation

As shown in Table 2, mean barriers to community participation in tourism development in the structural limitations are the highest and have the lowest standard deviation than other limitation groups (mean = 4.32, SD = 0.78), followed by the operational limitations with 4.07 mean score and 0.85 standard deviation, and the cultural limitations with 3.74 mean score and 1.08 standard deviation, respectively.

Table 2 Barriers to community participation in tourism development

Type of Barriers	Levels of Agreement					Mean	SD
	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)		
Operational Limitations						**4.07**	**0.85**
1. Centralization of public administration of tourism development	1 (0.3)	4 (1.3)	105 (33.0)	87 (27.4)	121 (38.1)	4.01	0.88
2. Lack of coordination between relevant individual public sectors and private sectors	3 (0.9)	6 (1.9)	77 (24.2)	107 (33.6)	125 (39.3)	4.08	0.88
3. Lack of information made available to the local people	2 (0.6)	12 (3.8)	56 (17.6)	126 (39.6)	122 (38.4)	4.11	0.86
						4.32	**0.78**

Type of Barriers	Levels of Agreement					Mean	SD
	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)		
Structural Limitations							
1. Lack of qualified personnel with expertise in tourism planning	0 (0)	6 (1.9)	49 (15.4)	101 (31.8)	162 (50.9)	4.31	0.80
2. Lack of an appropriate legal system for community participation	1 (0.3)	11 (3.5)	26 (8.2)	123 (38.7)	157 (49.4)	4.33	0.79
Cultural Limitations						**3.74**	**1.08**
1. Limited capacity due to poverty	18 (5.7)	26 (8.2)	81 (25.5)	95 (29.9)	98 (30.8)	3.72	1.15
2. Low level of participation awareness in the local community	10 (3.1)	19 (6.0)	102 (32.1)	91 (28.6)	96 (30.2)	3.76	1.04

Discussion and Conclusion

Based on the analysis of barriers to participation in decision-making processes for tourism development, it was found that the structural limitations had the highest mean, followed by operational limitations, and cultural limitations as the lowest. The data obtained were inconsistent with Mustapha et al. (2013) that investigating barriers to community participation in island tourism development in Malaysia. This is probably owing to the complete difference in the context of the area studied – the present study dealt with obstacles to participation in tourism development processes of local people in Park Meng and Chang Lang Beach areas which are part of Had Chao Mai National Park.

The findings of the study showed that the structural limitations received the highest mean score, which comprised a lack of experts in tourism planning and a lack of a suitable legal system for local people participation. This is consistent with the reported information about the operation of “Pak Meng Plaza Civil State Market.” The construction processes were carried out by Mai Fat Subdistrict Administrative Organization who applied for the building permission at the Department of National Parks, Wildlife, and Plant Conservation for the construction of a large building in the vicinity of Had Chao Mai National Park before handing the building over to Had Chao Mai National Park for its administrative management (Jamreonnusit, 2018). However, this was not successful—no sellers of goods and services for tourists in the building. This is partly because the market is located far from Pak Meng

Port where most tourists need to visit for taking a boat to the islands. Moreover, the shop construction design was considered not suitable, and the parking entrance was inconveniently narrow ("Had Chao Mai," 2018). This all reflects the lack of experts in tourism planning as well as the lack of a suitable legal system that enhances the participation of local people in providing suggestions despite being stakeholders who are directly affected.

Tourism development should be regarded in the local community participation manner. This is because tourism development occurred from the involvement with local people would help reduce confrontation problems between local people and public sectors with supervisory roles. Thus, the authorities should be collaborations between all government agencies as well as network enhancement and involvement with local people in tourism development processes of the Pak Meng and Chang Lang Beach areas to provide community members with opportunities to take part in driving tourism. Tourism's support by local people could be the most important factors that assists sustainability of tourist attractions (Gohori & Merwe, 2021).

Acknowledgement

This study is a part of research project "Application of Geographic Information System in Land-use and Participatory Needs in People for Trang's Sustainable Coastal Tourism Development". The funding was made possible through the research grant obtained from Thailand Science Research and Innovation (TSRI) Basic Research Fund: Fiscal Year 2020.

References

Arnstein, S.R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners,* 35(4), 216 – 224.

Chan, J.K.L., Marzuki, K.M., & Mohtar, T.M. (2021). Local community participation and responsible tourism practices in ecotourism destination: A case of Lower Kinabatangan, Sabah. *Sustainability,* 13(23).

Gohori, O. & van der Merwe, P. (2012). Barriers to community participation in Zimbabwe's community-based tourism projects. *Tourism Recreation Research*.

Had Chao Mai National Park. (n.d.-a). *Pak Meng Beach – Had Chao Mai National Park.* http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=3031

Had Chao Mai National Park. (n.d.-b). *Chang Lang Beach – Had Chao Mai National Park.* http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=3032

Had Chao Mai National Park Declared on Pakmeng Plaza without Local Sellers. (2018, September 4). *Manager Online*. https://mgronline.com/south/detail/9610000088437

Hotel Development Club Promoted 'Quality Tourism'. (2021, April 20). *Prachachat.* https://www.prachachat.net/local-economy/news-647069

Jamreonnusit, W. (2018, February 8). Trang prepared for opening 'Civil State Market – Happy Community' (Pakmeng Plaza) – Organizing Pakmeng beach to promote local economy – Ready to open on April 24, 2018. *National News Bureau of Thailand*. https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/WNECO6102080010024

Kantsperger, M., Thees , H., & Eckert, C. (2019). Local participation in tourism development- roles of non-tourism related residents of the Alpine Destination Bad Reichenhall. *Sustainability.* 11(24).

Mustapha, NA., Azman, I., & Ibrahim, Y. (2013). Barriers to community participation in tourism development in island destination. *Journal of Tourism, Hospitality and Culinary,* 5(1), 102-124.

Office of the Public Sector Development. (2011). The Meeting of Learning Exchange between Agencies dated on June 10, 2011, Surat Thani Province. *Sustainable Marine Tourism.* Meeting Document.

Senate Committee Inspected Chao Mai National Park. (2011, August 5). *Post Today.* https://www.posttoday.com/social/general/103422

Special Report: Chronic Problems – Pakmeng Beach, Had Chao Mai National Park, Trang. (2014, July 10). *Naewna*. https://www.naewna.com/local/111860

The Secretariat of the Senate. (2020). A Summary Report of Project Implementation: Senators meets People in Satun and Trang Province.

Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. *Tourism Management,* 21, 613-633.

Trang Provincial Office. (2019). Trang Province Development Plan 2018 – 2022: Budget Review Issue 2021. Trang: Division of Strategy and Data for Province Development.

A Comparative Assessment of Risk Management Practices and Travel-Related Risk Perceptions Among Thai Tourist Scuba Divers in Phuket, Thailand

Panyaporn Jiamsajjamongkol[1*] and Tatiyaporn Jarumaneerat[2]

[1] Graduate student, Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus.

[2] Assistant Professor, Dr., Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pandi.jiam@gmail.com

Abstract

The risks are commonly associated with weather, natural disasters, and health related-issues in both expected or unexpected situations. Scuba diving is a high-risk activity, and at one atmospheric pressure, people can be able to adapt themselves. Generally, for all divers, the underwater world is a non-respirable world. Therefore, they are at all risks of deadly injury caused by increasing hyperbaric pressure. Protection Motivation Theory (PMT) had been conducted to the survey for threat appraisal and coping appraisal due to the risk measurement while traveling to scuba dive in Phuket. Quantitative research technique was used to collected data from 308 Thai tourist divers who came to Phuket for scuba diving during the first quarter of 2022. Data analysis was performed using descriptive statistics and correlation analysis. The findings showed that risk perception among Thai tourist scuba divers who traveled to Phuket had vary in terms of demographic background, diving experience, and diving risk perception.

Keywords: Safety factor; Tourist risk experience/perception, Recreation experience, Safety standards and code of practice, Type of risk perception

Introduction

According to UNTWO, Thailand is one of the world's top nations with the most developed tourism markets in terms of tourism. Local tourist s and international tourists travel in Thailand for various activities and purposes; eco-tourism, snorkeling, scuba diving, and trekking. The top two of population density and touristic parts of Thailand are Bangkok and Phuket (AOT, DOA). One of the popular cities where tourists visit for adventure

activities like scuba diving is Phuket (PADI Travel, 2020). Phuket is surrounded by water and in the past, local people were used to fishing for pearls, tin mining and rubber plantation to make a living (Phuket.Net, 2018). In the mid-1980s, Thailand entered a period of rapid economic transformation, the tourism industry began to undergo a "touristic transition" (Cohen, 2001; Page 17).

The overview of Thai tourism news, it has performed exceptionally well in the 2017 edition of the SmartTravelAsia.com, Best in Travel Poll with Bangkok, Phuket Koh Samui as well as Hua Hin. They were ranked among the 'Top 10 Holiday Destinations', voted by over 1.2 million online magazine's worldwide readers (TAT Newsroom, 2017).

Scuba diving has started in the early 1930s with Military during purposes along the French Mediterranean coast and in Southern California, USA. From time to time, this instruments have been developing continuously (All4Diving, 2017) and it has become one of the most popular recreational underwater sports.

Risk management is directly involved to scuba diving industry both diving operators and the divers. According to Cuskelly and Auld's theory of risk management would have identified as follows: risk retention, risk transfer, risk reduction, and risk avoidance. However, in this research, "Protection Motivation Theory" or "PMT", is conducted in accordance to Roger's modification theory developed from 'Fear Appeal'. PMT provides a framework for better understanding of the reason for attitudinal and behavioral change in risky situations.

Since diving is an important marine tourism sector in Thailand, especially in Phuket, it requires proper safety standards to reduce the risks and increase accessibility to its market. This study was conducted with its two main objectives; to measure travel-related risk perceptions from tourists who engage in scuba diving in Phuket and to assess effects of demographic on the overall travel risk perceptions of tourists when engaging in diving activities.

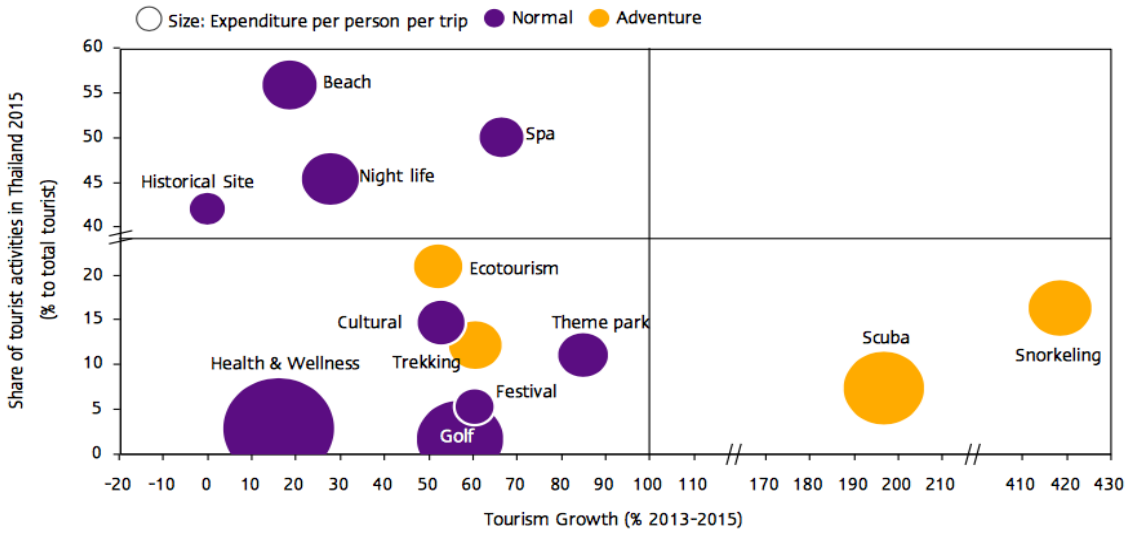

Figure 1.1 Share of popular activities in Thailand (2015)

Literature review

Different Definition of risk

Definition	Source
"Risk is the measure of probability and the weight of undesired consequences"	(Lawrence, 1976)
"Risk equals to product of probability and severity"	(Wilson & Crouch, 1982)
"Risk is a combination of five primitives: outcome, likelihood, significance, causal scenario and population affected"	(Kumamoto & Henley, 1996)
"Risk is a situation or event where something of human value (including humans themselves) has been put at stake and where the outcome is uncertain"	(Rosa, 1998)
"Risk is an uncertain consequence of an event or activity related to something of human value"	(International Risk Governance Council, 2005)
"Risk equals expected damage"	(Campbell, 2005)
"Risk is the likelihood of an injury, disease or damage to the health of employees due to hazards"	(Law on Safety and Health at Work, 2005)
"Risk refers to uncertainty about and severity of the events and consequences (or outcomes) of an activity with respect to something that humans value"	(Aven & Renn, 2009)

In general, risk can be divided into 2 main types; one is controllable e.g. uncertainty of success or failure. In contrast, feeling of insecurity or nervousness when confronted with uncontrollable situation (Morgan, 2001). The classification of risk can be related to financial and no-financial, static and dynamic, pure and speculative as well as fundamental and particular ones (Amirudin et al., 2017). Researches around risk in tourism industry often explore risk from tourist's perspective where risk is often referred to as perceived risk (Yang & Vikneswaran, 2014). Perceived risk can be divided into three dimensions namely physical-equipment risk, destination-specific risk, and vacation risk (Roehl & Fesenmaier, 1992). The topic of perceived risk is discussed further in later section.

Factors that influence on travel decision making

According to the theory of Maslow in 1970 'Hierarchy of Needs' and 'Travel Career Ladder' by Pearce in 1988, Williams and McNeil proposed the patterns and motives of academic travelling as (1) survival which concerns of meeting off-campus teaching and learning expectations, (2) safe travel competency and administration, (3) social development and building relationships, (4) leadership development, and (5) fulfillment of a traveler status. However, Simpson and Siguaw's (2008) found that demographic characteristics are generally involve with gender, age, marital status and income. Some of which can lead to limitation on one's travel choices e.g., females may find difficulties in some places due to their gender. Besides, income and education are also necessary as much as other variables.

Demographics

In this research, one of the main variables to risk perception is demographics. Its characteristics are varied as the study mentioned in the research. However, to assess traveler's perspective and manageable risks on traveling, Simpson and Siguaw (2008) and studies in the past have considered and focused on traveler type; traveler or non-traveler, gender differences, age differences, ethnic/country group differences, marital status differences (married, single, widowed, and divorced), and income group differences.

Risk perception towards traveling

Deng and Ritchie (2016) defined travel risk perception from International University students that identified six major aspects are as follow: Physical risk concerns the danger of getting physical harmed while in a foreign country. Physical risk can in turn be divided into political instability, health issues, crime and harassment, as well as terrorism. The types of physical risk can even be subdivided even more.

Psychological risk is related to the emotions which are felt when a planned trip conflicts with one's personality. Boksberger, Bieger, & Laesser (2007) described it as the risk of being embarrassed or losing one's confidence. The sources of psychological risk to a traveler can include the atmosphere of the destination, language barriers, cultural barriers and the feeling on claustrophobia from intense crowds.

Social risk is related to not conforming to the standards of the host country natives or other travelers in the area. In addition to studies being done on travelers' self-image as thought of by the locals, Floyd & Pennington-Gray (2004) explored the perceptions of the friends and family members of the traveler. Studies were also done on the social risk emanating from how tourists perceive each other. Such as either as strangers or disturbers. And sometimes even as competitors (Pearce, 2005).

The potential for a trip to not live up to expectations can be described as performance risk. In previous studies on tourism, performance risk was described as "equipment/functional risk", "expectation risk" or "satisfaction risk" (Roehl & Fesenmaier, 1992; Promsivapallop and Kannaovakun, 2017). There are many variables to performance risk, which include travel value, environment, landscape, attractions, entertainment, infrastructure, accessibility and relaxation (Chi & Qu, 2008; Yu & Goulden, 2006

Financial risk is the risk of losing the funds invested into a trip. Or another way of putting it is, when the trip isn't worth it (Roehl & Fesenmaier,1992). Chi and Qu (2008) and Sönmez and Sirakaya (2002) examined travelers' perceptions of 'value for money' in a general sense. Simpson and Siguaw (2008) delved into financial concerns and overpricing. They interestingly determined that travelers were more concerned about over-spending than the actual prices of tourism related items and services.

Time risk refers to risk of a trip draining one's time, or as described by Mowen & Minor a particular travel related decision will cost more time that would have liked. Time was determined to be a very important factor in a number of research cases. Gallarza and

Gil Saura (2006) highlighted four factors: amount of time for planning and preparation, time spent on returning back home, cost of losses of time and finally, time spent on the actual trip itself.

However, previous travel experience and repeat visitation, choice of destination, country of origin and group differences have been recognized to be other determining factors as to how a tourist perceives travel risks. Past experience has a major impact because it can establish awareness and knowledge of potential risks and determine a tourist's intentions. Individuals' having more travel experience are usually more immune to travel risk concerns (Lepp & Gibson, 2003).

Country of origin, tourists from different countries have been studied and comparisons have been made. With the studies tending to be context and situation specific. Surveys were conducted on different nationalities and ethnic backgrounds, exploring how they reacted to different elements of risk.

Group differences in risk perception, studies related to travel risk show that the category and level of concern of risk factors differ depending on the individuals examined and their specific situations. A diverse range of factors, including past experience, lifestyle and demographics also have an impact. It was also discovered that certain variables had an impact on people's interpretation of risk and safety. These included age, nationality, and purpose of visit (George, R., 2010). Simpson and Siguaw (2008) found that demographic characteristics; gender, age, marital status, ethnic group and household income are also significant factors to travel risk perception. Apart from the mentioned risks, in terms of hospitality and tourism industries, technology risks and business risks are included into the type of risks (Analysing Risk Management in Holiday and Hospitality Industries Tourism Essay, 2020).

Risk associated with recreational scuba diving

Scuba diving is an important marine tourism sector in many countries including Thailand. Scuba diving is recreational tourist activities that requires proper standards of safety to minimize the risk and enhance market accessibility (Lucrezi et al., 2018). Even though scuba diving in this era is a relatively safe sport (Wilks & Davis, 2000), safety concern related to scuba diving still receive negative attention from the global media (ibid, 2000). Unlike professional diving where the activities is governed by established risk assessment,

codes of practices, regulation, and mitigation programmes, which make it a safe profession, recreational diving is based on self-responsibility where accident is more common (Lucrezi et al., 2018).

Lucrezi and colleagues (2018) have listed a series of risks exposed to recreational scuba divers, which could result in accident, injury, liability, or even death to the divers. Recreational associated risks mentioned by the researchers include risky behaviour by client (e.g. no pre-dive checks), risking behaviour by staff (e.g. alcohol abuse), sunburn, illness, stress, various hazards (e.g. sharp objects, slippery floors/roads), electrical failures, fires and explosions, chemical/bacterial exposure, social instability/violence, crime, distant/inaccessible emergency facilities/services/assistance, vehicle incident/accident (e.g. car crash), inefficient emergency assistance plans, compressor failure, poor breathing gas quality/wrong gas mixture, vessel incidents/accidents (e.g. capsizing, engine failure, falling), bad weather and rapid climatic change, diving equipment malfunction/failure, diving incidents/accidents (e.g. buddy system failure, running out of gas), and marine life injuries (Lucrezi et al., 2018).

Governmental regulation and law concerning scuba diving in Thailand

Thai scuba diving business in Thailand is governed under the Tourism Business and Guide Act B.E.2551 (2008). According to the legislation, dive operators must file multiple documents, including boat documents, certificate of dive professionals and crew, accident insurance document, and certificate of diving equipment, to ensure the safety of the business operation (Department of Tourism, 2008). In addition, the Department of Tourism has also issued Standard Number Mor Tor Tor 407: 2556, which establishes qualification requirements for scuba diving businesses and scuba diving activity intendants in each region of Thailand to follow in order to assess the level that shows a company's or diving area's quality. (Sombatsubsin, 2014). Occupational Safety, Health, and the Environment in Relation to Diving Work is governed by the Ministerial Regulation on Prescribing the Standards of Administration and Management of Occupational Safety, Health, and the Environment. The diving work regulations are outlined in B.E.2548. But the purpose of these laws is incompatible with the practice of recreational scuba diving, as shown by the following: It seems to be applicable solely to the particular profession diver who works in the commercial diving industry (Sombatsubsin, 2014).

During COVID-19 some dive operators in Phuket obtained the SHA+ guarantee from Amazing Thailand Safety & Health Administration as a reassurance to their customers. With this guarantee, dive operators must ensure the following practices (Aloha diving, 2022):

- Both staff and divers must be vaccinated with approved vaccines
- Staff must wear masks at all times while they are in the dive shop, on the piers, and on the boats
- Facilities, including both the dive shop and boat, must provide accessible to hand sanitizer
- Dive shops must be disinfected twice a day
- Boat must be disinfected in the morning at the pier before all dive trip, and again after the completion of the trip
- Food safety must be ensured by providing lunch for individual diver in a sealed package.
- Sanitize all dive equipment (BCD, fins, regulator, second stages, oral inflators, masks, wet suits, and snorkels) each time after use with Quaternary Ammonium Compounds or Bleach
- Daily monitoring of body temperature of both crews and divers

Other basic COVID-19 preventive measure recommended by DAN are as follow (DAN, 2022a):

- Frequent handwashing
- Avoid touching mouth, nose, and eyes
- Social distancing at a minimum of 1.5 meters

Theoretical framework

Protection motivation theory

One of the most cited theories related risk perception is Protection Motivation Theory or PMT (Becker & Maiman, 1975). PMT suggests that people are more likely to protect themselves when they anticipate negative consequences, have the desire to avoid them and feel they have the ability to take preventive measures (Rogers, 1975). Originally the theory was developed as a theory of fear appear (ibid, 1975), however, PMT was later revised into a general attitudinal change model (Maddux & Rogers, 1983). PMT included

the self-efficacy construct, which make the theory became an attitudinal model with the emphasis on the cognitive processes that has the ability to mediate behavioral change (ibid, 1983). Based on this assumption of the theory, PMT provides a framework for better understanding of the reason for attitudinal and behavioral change in risky situation (Floyd et al., 2000). Scholars suggested that PMT is comprehensive enough to apply to any context related to risk (Prentice-Dun & Rogers, 2006).

The core assumption of PMT is that one goes through two cognitive processes when deciding whether or not to engage in a behavior to protect oneself from risk (Rogers, 1983). The first cognitive process is where individuals go through a threat appraisal process in which they evaluate risk in terms of perceived severity and perceived vulnerability (Floyd et al., 2000). Perceived severity can be defined as the perceived level of harm poses to an individual that is associated with the event or activity (Rogers, 1975). On the other hand, perceived vulnerability refers to the perceived likelihood that a threated event will occur (ibid, 1975). The second cognitive process is where individuals go through a coping appraisal process in which they evaluate behavior to deal with risk in terms of response efficacy and self-efficacy (Floyd et al., 2000). Response efficacy refers to the perception of the effectiveness of a recommended behavior in protecting oneself from a risk (ibid, 2000) while self-efficacy refers to the perception that an individual is able to successfully perform a recommended behavior in an effort to protect oneself from a risk (ibid, 2000). The outcome of the two cognitive processes is that the threat appraisal and the coping appraisal processes combined to stimulate, maintain, and guide engagement in risk reduction behavior (Floyd et al., 2000).

In relation to tourism industry, past studies also suggested that threat appraisal is influenced by numerous factors including demographic factors (such as gender, age, household income, race/ethnicity, education level, life stage, and place of residence), international travel-specific psychology factors (e.g. international travel risk perception, safety concerns), destination-specific psychological factors/destination image, destination-specific factors (e.g. presence of friend/relatives living in the destination, fluency in the native language of the destination), and past travel experience (Rogers, 1983) (Loewenstein et al., Risk as feeling).

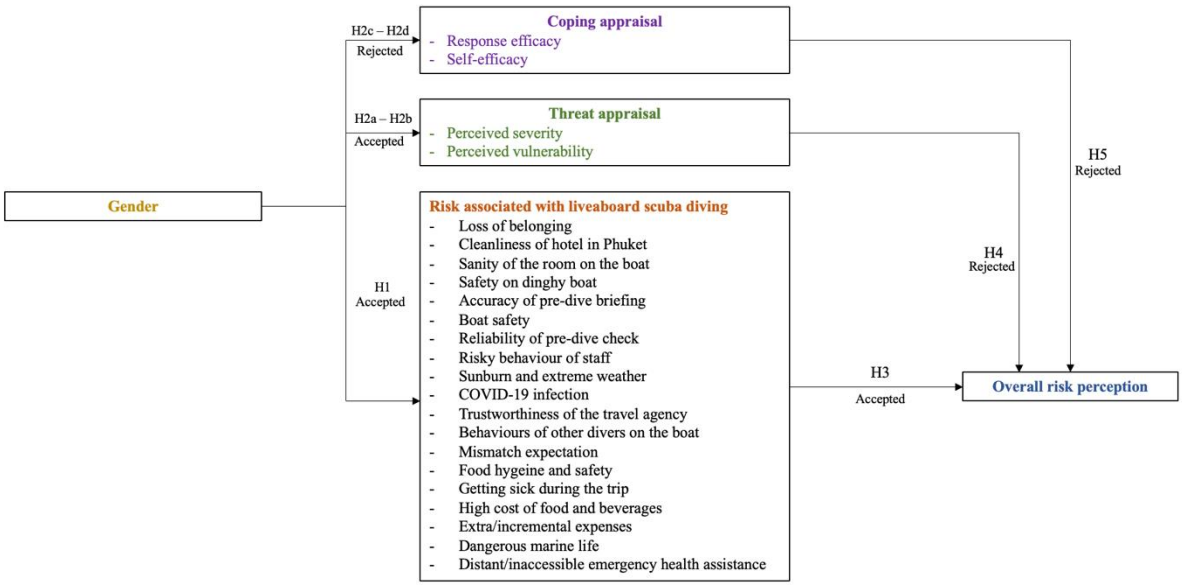

Figure 2.1 Conceptual framework

Quantitative research findings

This study relied on convenience sampling, in which the survey is sent to a small group of individuals with whom the researcher has regular contact, such as relatives, friends, and colleagues. Moreover, the survey link was sent to various dive center whom the researcher has contact with. Based on convenience sampling, the researcher also posted the link to the questionnaire on personal Facebook and sent a direct message to individuals in the circle on Facebook, other social media platforms, and Facebook group devoted to scuba diving. This research relies on snowball sampling after convenience sampling, which is also known as chain-referral sampling, chain sampling, or referral sampling (Goodman, 1961). This approach enables researchers to gain future participants from previously recruited individuals, i.e. those acquired by convenience sampling (ibid, 1961). This snowballing strategy aided in obtaining a suitable sample size in a shorter amount of time. At the conclusion of the survey, the researcher added a prompt to urge participants to share the questionnaire with individuals they know. The prompt also stated the requirements that the potential participants are those who have experience or looking to partake liveaboard diving in Phuket. This information ensures that the participant is forwarding the survey to the appropriate target group.

Research approaches

The term research approach refers to a plan of action that gives researchers the guidance they need to perform their study effectively and methodically. A research methodological approach may be classified into three broad categories: a quantitative approach, a qualitative approach, and a mixed techniques approach (Creswell, 2009). When numerical data is required to answer research questions and goals, the quantitative research technique is the most appropriate option. In contrast, qualitative research is more appropriate when the study questions and goals need the collection of rich textual material. Because the purpose of this research is to overall perception of the divers regarding diving risk in Phuket, quantitative research approach is adequate. In addition, numerical data obtained through quantitative research is necessary for the research in order to verify that the findings could be generalized, since the study's goal was to examine the disparities between different demographic background. Based on these considerations, the quantitative research approach is the most appropriate research methodology to use in this case.

Data analysis

Perception of the risk associated with liveaboard scuba diving

The finding of this study suggested that there is a significant difference between male and female Thai tourists in terms of the perceived risk associated with loss of belonging, the sanity of the room on the boat, the accuracy of the pre-dive briefing, reliability of pre-dive check, risky behavior of staff, sunburn and extreme weather, and dangerous marine life. To be precise, females perceived that loss of belonging, the sanity of the room on the boat, accuracy of the pre-dive briefing, reliability of pre-dive check, risky behavior of staff, sunburn and extreme weather, and dangerous marine life pose more risk than males. The top three risk perceived by both female and Chinese tourists were the accuracy of pre-dive briefing, reliability of pre-dive check, and boat safety. These three risks are considered by both male and female as the inaccuracy or error in these factors could lead to life-threatening situation (Lucrezi et al., 2018; Lucrezi et al., 2019; Wirakusuma et al., 2021).

Perception of the overall threat appraisal and coping appraisal between different genders

This study found that divers of different gender have a different perception of perceived severity and perceived vulnerability, but not response efficacy nor self-efficacy. To be precise, this study found that female has more concern related to perceived severity than male while male has more concern related to perceived vulnerability than female. Study suggested that female are more likely to perceived certain things as risky compared to male as they may have less ability to deal with that particular risk (Harris et al., 2006). On the other hand, male show higher perceived vulnerability than female because male generally feel the responsibility to looks after their partner or others in difficult situation. Thus, gender role stereotype influences them to be more protective. As a results, men are more likely to consider the potential of their vulnerability to certain activity than female (Hannak et al., 2011).

Risk factors influencing the overall risk perception of liveaboard scuba diving in Phuket

The risk factors that has significant correlation with overall risk perception are loss of belonging, cleanliness of hotel in Phuket, safety on dinghy boat, accuracy of pre-dive briefing, boat safety, reliability of pre-dive check, risky behaviour of staff, sunburn and extreme weather, mismatch expectation, food hygiene and safety, getting sick during the trip, high cost of food and beverages, extra/incremental expenses, dangerous marine life, and distant/inaccessible emergency health assistance. Other studies also found that one of the risk factors perceived by tourists is lost items (Lucrezi et al., 2018; Lucrezi et al., 2019; Wirakusuma et al., 2021). Similarly, other study also found that some scuba diving concerns about the pre-dive briefing especially when they dive oversea where language may be a barrier to effective communication (Lucrezi et al., 2019). This is consistent with other finding which suggested that pre-dive briefing is necessary for the safety of the diver and the safety of the coral reef ecosystem (Lucrezi et al., 2019; Toyoshima & Nadaoka, 2015). Pre-dive check is also important and essential for the safety of the divers as malfunction and mishaps of dive equipment could lead to an increased risk of morbidity and mortality of divers (Ranapurwala, 2014). Since scuba diving, especially liveaboard, relied heavily on the aid of staff on the boat whose roles often include caring of the equipment, staff behaviour was also found to be one of the perceived risks (Lucrezi et al.,

2018; Lucrezi et al., 2019; Wirakusuma et al., 2021). Other study also found that sunburn and extreme weather poses certain risk to scuba diving activities (Wirakusuma et al., 2021). Studies also found that tourists may also perceive dangerous marine life as potential risk of scuba diving (Lucrezi et al., 2018; Lucrezi et al., 2019; Wirakusuma et al., 2021). For example, serious fatalities could occur to divers due to shark attack (Denoble, 2014). Distant/inaccessible emergency health assistance is important risk factor not only in the case of threating injuries, but also in relation to serious condition known as decompression sickness. To treat decompression sickness, a hospital needs to be fully equipped with hyperbaric chamber to get rid of nitrogen bubbles formed in the divers' blood vessel (Chantre et al., 2018). Thus, situation away from hospital with advanced technology means that diver could be in serious life-threatening situation if they are experiencing decompression sickness.

Influences of the overall threat appraisal on the overall risk perception of liveaboard scuba diving in Phuket

This study found that perceived severity, but not perceived vulnerability, has the significant influence on overall risk perception of liveaboard scuba diving in Phuket. Based on this finding, it is clear that Chinese tourist perceived that risk factor associated with scuba diving could lead to sever threat, however, the likelihood that the incidence will occur is relatively low. This finding is in contrary with past research where perceived severity and perceived vulnerability often occurs together and individuals often assess both threats comprehensively (Rogers, 1975).

Influences of the overall coping appraisal on the overall risk perception of liveaboard scuba diving in Phuket

The result of this study suggested that response efficacy has significant influence on risk perception of liveaboard scuba diving in Phuket while self-efficacy do not have significant influence. Based on these findings, it could be implied that the participants are certain that the SHA safety standard can help minimize their risk of COVID-19 infection while engaging in live aboard scuba dive in Phuket. Moreover, they also feel confident that that the safety standard of scuba diving association will minimize my risk of encountering potential threats while I live aboard scuba dive in Phuket.

Future research improvement and contribution

This study data could be supportive to scuba diving and tourism industries in Phuket. Risk management is necessary and the foundation of all recreational activities. To promote a safety tourist destination for Phuket, all providers and agents have to be more aware and concern towards clients or tourists' safety. Alongside with the related governmental support and strict the regulations on certification to diving companies and punish in cases of any violations occurred.

Data collection time is limited as the first quarter of this year and also during Covid-19 pandemic, as a result, the participants of Thai tourists who came to Phuket for scuba diving is not met to the researcher's expectation in terms of qualitative data collection or interviewing part. For future research, suggestions and recommendations from the divers could also be a big helpful contribution.

References

Chantre, C., Morin, J., Le-Hot, H., Blatteau, J. E., & Lefort, H. (2018). Hyperbaric medicine and emergency medicine, an example of decompression sickness in diving]. Europe PMC.

Denoble, P. J. (2014). Recreational scuba diving fatalities by the numbers.

Hannak, J. S., Kompatscher, S., Stachowitsch, M., & Herler, J. (2011). Snorkelling and trampling in shallow-water fringing reefs: Risk assessment and proposed management strategy. Journal of Environmental Management, 92(10), 2723-2733.

Harris, C. R., Jenkin, M., & Glaser, D. (2006). Gender Differences in Risk Assessment: Why do Women Take Fewer Risks than Men? Judgment and Decision Making, 1(1), 48-63.

Lucrezi, S., Egi, S. M., Pieri, M., Burman, F., Ozyigit, T., Cialoni, D., Thomas, G., Marroni, A., & Saayman, M. (2018). Safety Priorities and Underestimations in Recreational Scuba Diving Operations: A European Study Supporting the Implementation of New Risk Management Programmes. Frontiers in Psychology, 9.

Lucrezi, S., Milanese, M., Cerrano, C., & Palma, M. (2019). The influence of scuba diving experience on divers' perceptions, and its implications for managing diving destinations. PLOS ONE.

Ranapurwala, S. S. (2014). Prevention of Scuba Diving Mishaps Using a Pre-dive Checklist: A Cluster Randomized Trial University of North Carolina]. Chapel Hill.

Rogers, R. W. (1975). A Protection Motivation Theory of Fear Appeals and Attitude Change. The Journal of Psychology, 91(1), 93-114.

Toyoshima, J., & Nadaoka, K. (2015). Importance of environmental briefing and buoyancy control on reducing negative impacts of SCUBA diving on coral reefs. Ocean & Coastal Management, 116, 20-26.

Wirakusuma, R. M., Luck, M., Schanzel, H., Widiawaty, M. A., Pramulatsih, G. P., Dede, M., & Dasipah, E. (2021). How risky is liveaboard diving in Indonesia? An empirical investigation on the divers' perceived risk and oceanic geomorphology. Taylor & Francis Group.

Factors Affecting the Efficiency of The Airline Employees

Keyi Zhu[1*] and Oraphan Decha[2]

[1] Bachelor student, International Trade Innovation (International Program), College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

[2] Lecturer of International Trade Innovation (International Program), College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** s62127350019@ssru.ac.th, 14oraphan@gmail.com

Abstract

This research is a study of factors affecting the efficiency of the airline staff. With objective 1. To study the efficiency of the airline staff. 2. To study the factors that affect the efficiency of the airline staff. The results of the research can be summarized as follows: 1. Most of the airline employees are male, aged 31-35 years, have a bachelor's degree. Most employees have an average income. 20,001-25,000 baht. Employees have 2-5 years of work experience and are mostly single. 2. Overall, if considered in each item at a high level, all items ranked first in the work environment, followed by relationships with colleagues and security progress in the work order, respectively, the final morale in work 3. Overall, if considered in each item at a high level, all items ranked first in the ability to work, followed by job satisfaction. As for the final sequence of work success (Stevens, 1996), all independent variables in this research do not have a multi-factor relationship. Multicollinearity, therefore, allows all independent variables to be used in stepwise multiple regression analysis, in which the variables are predicted in the model one by one. The coefficient of correlation between factors that affect the efficiency of the airline employees. And the working environment, affecting the operational efficiency of the airline staff.

Keywords: Working factors, Work efficiency, Airline staff

Introduction

Thai Airways Limited (public company) is an airline that provides passenger services, cargo, packages, and products. Transportation connects major cities in countries and regions around the world through networks. Suvarnabhumi airport is an aviation hub network. In addition, the company also operates related businesses to support air transportation as a business unit and joint venture with Scandinavian Airlines. The airline's system, or the name used, American Airlines, on August 24, 1959, is designed to carry out international aviation business. The state is registered as a limited company. On September 29, March 1960, 2 million were registered by Thai Airlines Limited. 70% of the shares held by American Airlines and 30% of the registered capital held by American Airlines (Thai Airways, 2019)

Later, on March 30, 1977, the United States had transferred all its existing shares to Thai Airlines Co., Ltd. and canceled the joint venture agreement. The company is composed of Thai Aerospace Co., Ltd. (Thailand) Co., Ltd. (Thailand) Co., Ltd., company, company The U.S. investment was only 2 million. Thai Airlines held 70% of the shares, while American Airlines held 30% of the shares, which later increased. All steps in the past 25 years, Thai Airlines has purchased all its shares from the United States. Therefore, Thai Airlines is a real Thai airline. Role in the National Aviation Administration The company released a vision to determine the goal and ensure that all parties are committed to achieving their goals. He is an effective manager of national airlines. Thailand's focus is to create new values to promote core values. the focus of customer satisfaction is to provide consistent products and services to meet customers' needs and expectations. Our goal is to provide excellent services and standards, encourage employees to create value, from the effectiveness of happy business philosophy. Thai public Airlines Co., Ltd (Thai Airways, 2019)

At the same time, compared with other airlines, the current situation of the company is obvious. Thailand has many fleets and planes, which is not worth it. In addition, the operating costs are high, or the overall performance of the company is lower than that of rival airlines. In addition, the long-term imperfect process makes complex decision-making. This has led to changes and a business environment that cannot be responded to in time, resulting in a shortage of funds for many routes. This is a long-term financial crisis. Therefore, many people even work. They cannot promote the improvement of the

situation, leading to the correct direction of morale and organization. Finally, the Thai airline system may not be able to compete or sustain organizational change.

From knowing the history and importance of the problem, the students were interested in studying. Factors Affecting Operational Efficiency of Airline Employees To bring the information mentioned above. to be used to develop a fleet that is not worth it and low efficiency Due to the work processes that have not been improved for a long time, including improving the efficiency of the personnel in the company and the performance of the employees in the work, and resulting in the efficiency of the employees in the company to achieve and achieve goals intended.

Objectives

1. To study the operational efficiency of the airline staff
2. To study the factors affecting the efficiency of the airline

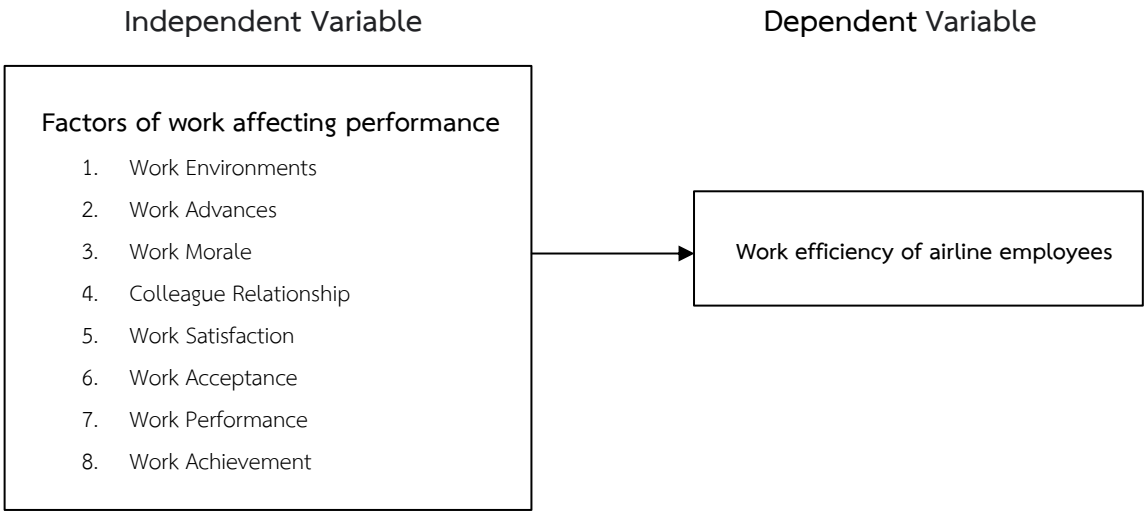
Literature Reviews

Work Factor Theory: (Paisan Kraisit) Working is a necessary activity. and is a specific human activity Only humans must work and only humans can work This is said because Human behavior differs from animal instincts, that is, human action has a consequence of the action occurring in the brain before actual action. It is an activity with goals, based on skills and feelings. Having a decision early on what to do and being aware of the impact it will have on other people.

Two-Factor Theory of Motivation: Herzberg's (1991 cited in Tula Mahaphasuthanon, 2011). Factors related to happiness at work. Opportunity to study to gain additional knowledge or to receive training.

Performance theory: is a kind of support for employee performance. It provides managers with methods to obtain the best performance. The minimum cost is to reduce the cost of objects and personnel and increase the linear speed. And higher-level management

Research Framework

Methodology

The tools used in this research are questionnaires that the researchers created by collecting data from the study of concepts and theories. From related research to study airlines, research, and innovation by dividing the test into 4 episodes as follows:

1. Population and samples
2. Research tools
3. Data collection
4. Data analysis and statistics

This research uses statistics to analyze data with descriptive statistics, consisting of percentage statistics, averages, standard deviations, and hypotheses by analyzing the influence of variables using multiple regression analysis using stepwise techniques.

Results

The results concluded that 1. Airline employees, mainly male, mostly male, mostly aged, ranged from 31-35 years old, with a bachelor's degree, average monthly income, mostly employees earning an average of 20,001-25,000-baht, work experience/year, most of them have 2-5 years of working experience and are mostly single. If you consider each of them to a very high level, first, in terms of work environment, second only to relationships with colleagues, and security progress in the work, respectively. Last

Sequence Section The morale aspect of work 3. Overall, it is very high. If you consider it on a very high level, first, in terms of work capability, second only to job satisfaction and acceptance, respectively. Sequence Section Finally, the success of the job 4. The correlation coefficient between factors affecting the operational efficiency of airline employees. It was found that no more than .80 (Stevens, 1996) caused not all independent variables in this study to have a multicollinearity relationship, so all pool variables could be used in a staged multiple regression analysis. (Stepwise Multiple Regression Analysis, which introduces variables into models one by one 5. Model 4, when the relationship variables for work are further analyzed, showed that the power to describe the operational efficiency of airline employees increased to 44.1 per cent with a standard deviation in forecasting, equal to ± 248, finding that the relationship with colleagues significantly affected the performance of airline employees statistically at .01 and later when the working environment variables came to analyze together at the .01 level as well, which means The working environment affects the efficiency of the operation of the airline staff. It can be written as a regression equation in the form of a standard score. Performance efficiency of airline staff = 1.113+(.192 *working environment) +(.198 *In terms of security, advancement in work) +(.172 * morale and morale at work) + (.115 *relationship with co-workers)

Table 1: Demographic and Percentage of Airline Staff

Demographic	Number (n = 150)	Percentage
1. Gender		
Male	126	50.4
Female	124	49.6
2. Age		
Below 25 yrs.	49	19.6
26-30 yrs.	72	28.8
31-35 yrs.	84	33.6
Over 36 yrs.	45	18.0
3. Education		
Undergraduate	20	8.0
Bachelor's Degree	186	74.4
Post - graduate	44	17.6

Demographic	Number (n = 150)	Percentage
4. Salary		
Below 15,000 THB	42	16.8
15,001-20,000 THB	84	33.6
20,001-25,000 THB	88	35.2
Over 25,000 THB	36	14.4
5. Work Experience		
At least 1 year	46	18.4
2-5 years	125	50.0
6-10 years	61	24.4
Over 11 years	18	7.2
6. Status		
Single	135	54.0
Married	108	43.2
Devoiced	6	2.4
Widow	1	0.4

Table 2: Mean, Standard deviation of respondents

Work Factors	Perspective Level		
	$\overline{X}$	S.D.	Meaning
1. Work environment	3.67	.430	High
2. Work advances	3.62	.477	High
3. Work morale	3.61	.469	High
4. Colleague relationship	3.65	.481	High
Total	**3.63**	**.430**	**High**

From Table 2 Factors in the work of airline employees for each aspect and the overview of working factors, it was found that the overall level was at a high level ($\overline{X}$ = 3.63, SD = .430), if considering each item at a high level for all items. First, the working environment ($\overline{X}$ = 3.67, SD = .430), followed by relationships with colleagues ($\overline{X}$ = 3.65, SD = .481), followed by job security ($\overline{X}$ = 3.62, SD = .477), respectively. Morale ($\overline{X}$ = 3.61, SD = .469).

Table 3: Mean, Standard deviation of respondents

Work operation efficiency	Perspective Level		
	$\overline{X}$	S.D.	Meaning
1. Work Satisfaction	3.59	.516	High
2. Work Acceptance	3.55	.458	High
3. Work Performance	3.61	.474	High
4. Work Achievement	3.54	.443	High

From the table of 3 factors in the work of airline employees for each aspect and the overview of factors in working, it was found that overall, it was at a high level ($\overline{X}$ = 3.64, SD = .330), if considering each item at a high level for all items. First, the ability to work ($\overline{X}$ = 3.61, SD = .474), followed by job satisfaction ($\overline{X}$ = 3.59, SD = .516) and recognition ($\overline{X}$ = 3.55, SD = .458), respectively. ($\overline{X}$ = 3.54, SD = .443).

Table 4: The results of the model suitability examination of factors influencing employee engagement in a state enterprise organization.

No	Model	β	t	Collinearity Tolerance	
				Tolerance	VIF
Model 1	Constant		16.739		
	Colleague relationship	.496	8.997	1.000	1.000
Model 2	Constant		10.991		
	Colleague relationship	.373	6.871	.881	1.135
	Work morale	.357	6.569	.881	1.135
Model 3	Constant		8.208		
	Colleague relationship	.315	5.962	.842	1.188
	Work morale	.292	5.491	.832	1.201
	Work advances	.271	5.190	.862	1.161
Model 4	Constant		6.027		
	Colleague relationship	.281	5.257	.801	1.249
	Work morale	.281	5.363	.829	1.207
	Work advances	.248	4.776	.843	1.187
	Work environment	.149	2.931	.880	1.136

** It was statistically significant at the .01 level.

Note: The highest values of the Eigen Value of all 4 models = 1.249, 1.993, 2.985 and 3.979.**

From Table 4, the results of checking the relationship between all factors of Model 1 - Model 4 showed that the highest VIF (Variance Inflation Factor) was 1.249, which is not more than 5 values, and the lowest Tolerance value was equal to 0. 801, which is not less than 0.2, and the highest Eigen Value, 3.979, which is not more than 10.0, indicating that the independent variables analyzed in the model no correlation does not create a plural relationship between the factors. With multicollinearity, the data is appropriate to use a Stepwise Multiple Regression Analysis (Hair, JF et al., 2010 cited in Cholapatsorn Sittiwarongchai, 2017).

Table 5: Appropriate model analysis of factors influencing employee engagement in a government organization

Airline work efficiency	Model ที่ 1	Model ที่ 2	Model ที่ 3	Model ที่ 4
Constant	2.333	1.734	1.364	1.113
Colleague relationship				.115
Work morale			.188	.172
Work advances		.251	.205	.198
Work environment	.340	.256	.216	.192
R^2	.246	.358	.422	.441
S.E.	.287	.265	.252	.248
F	80.952	68.932	59.757	48.348
p-value of F	.000[b]	.000[c]	.000[d]	.000[e]

** It was statistically significant at the .01 level.

From Table 5, the results of the first model analysis revealed that the working environment was related to the efficiency of the airline staff. It was statistically significant at the .01 level and was able to describe the operational efficiency of airline employees up to 24.6% with discrepancies. The forecasting standard is ± .287, which means that the work environment affects the efficiency of the airline staff. It can be written as a regression equation in the form of a standard score as follows: Performance of airline staff = 2.333+(.340 * working environment).

Model 2 Analysis When further analysis of the progressive stability variables in the workforce was conducted, the power to explain the operational efficiency of airline employees increased to 35.8 per cent with a standard error in the forecasting of ± .265, finding that the relationship with colleagues significantly affected the performance of airline employees statistically at .01 level and later when the field variables were also analyzed at .01 level, which meant that the aspects of the work practiced affected the performance of airline employees. It can be written as a regressive equation in the form of a standard score as follows: airline employee performance = 1.734+(.256 * work environment) + (.251 *security progress in the job).

The analysis of model 3, when further analysis of work morale variables, found the power to explain the operational efficiency of airline employees. This increased to 42.2 per cent with a standard discrepancy in forecasting, equal to ± 252, with relationships colleagues finding that relationships with colleagues affected the performance of airline employees. Statistically significant at .01 and later, when the work morale variables were also analyzed together at .01 level, this means that the work environment affects the performance of airline employees. It can be written as a regressive equation in the form of a standard score as follows: airline employee performance = 1.364+(.216 *work environment) +(.205 *job progressive security) +(.188 *morale at work).

There was a standard error in the forecasting of ± 248, which found that the relationship with colleagues affects the efficiency of the airline staff. statistically significant at the .01 level and later when the working environment variables came to analyze together at the .01 level as well, which means the working environment affects the efficiency of the operation of the airline staff. It can be written as a regression equation in the form of a standard score. Performance efficiency of airline staff = 1.113+(.192 *working environment) +(.198 *Progress security at work) + (.172* morale and morale) +(.115* relationship with co-workers.

Model analysis 4 when the relationship variables with coworkers were added. Further analysis revealed that the Authority to describe the operational efficiency of airline personnel. increased to 44.1% with a standard error of forecasting equal to ± 248, found that the relationship with colleagues affects the efficiency of the airline staff statistically significant at the .01 level and later when operating environment variables were taken into Let's analyze together at the .01 level as well, which means that The working environment

affects the operational efficiency of airline personnel which can be written as a regression equation in Format of standardized scores Performance efficiency of airline staff = 1.113+(.192 *working environment)+(.198 *Security and advancement at work)+(.172* morale and morale at work) + (.115*relationship with co-workers).

Conclusion

Based on the findings of this research, the researchers took important points to discuss the results in the following details: 1. Based on this research finding, the working factors are very high, if considered individually, at a very high level in all aspects. As for the working environment, the working environment is essential to work to make the results effective. Security progress in the job Every employee needs stability to progress on the job, hoping to be a good supervisor. Expertise in that field comes in relationships with colleagues. Colleagues are the most important thing to do. Happiness lies in colleagues, society, the environment, and in the gifts and encouragement of work. Company employees have a lot of expectations for gifts and strength. Morale is another thing to do your best. And hopefully, it will be paid worth the work. Job satisfaction is also important to make the staff more motivated to work. Employees should be able to work in a good way. The head should not force the employee to work the way it is without the employee's aptitude. The negative consequences of the work will follow. Everyone wants to be accepted by their friends. Brothers, families, supervisors, everyone has success. There's a goal to get there, but every success comes at the expense of talent, will, and positive energy. Confidence, ambition. The feeling of liking work, the happiness of work requires patience, and success is within reach of 2. Performance. Employees must have enough potential to fight that pressure to be achieved no matter what, efficiency is already in everyones. Just when to pull it off and in the right place at the right time. To do it as efficiently as possible must be strict regulations. Discipline in front of oneself Punctuality doesn't take time away extravagantly. Highly responsible Have a willingness to work, be diligent, persevere, to develop their potential to stand out and be accepted by the general public. 3. Based on hypothesis tests the factors that influence employee engagement are compensation and benefits. Statistically significant at .01 and can explain the performance of airline employees by 24.6 per cent with a discrepancy, the forecast standard is ± .287, which means that the work environment affects the performance of airline employees. It

can be written as a regression equation in the form of a standard score as follows: airline employee performance = 2.333+(.340 * work environment). The second model analysis, when using progressive security variables in the job, further analyzed, found that the power to explain the operational efficiency of airline employees increased to 35.8 per cent with a standard error in the forecasting of ±.265, finding that relationships with colleagues affected the operational performance of airline employees. Statistically significant at .01 and later when the side variables are analyzed together at .01 level as well, this means that the nature of the work performed affects the performance of airline employees. It can be written as a regressive equation in the form of a standard score as follows: airline employee performance = 1.734+(.256 * work environment) + (.251 *security progress in the job). The analysis of model 3, when further analysis of work morale variables, found the power to explain the operational efficiency of airline employees. This increased to 42.2 per cent with a standard discrepancy in forecasting, equal to ± 252, with relationships colleagues finding that relationships with colleagues affected the performance of airline employees. Statistically significant at .01 and later, when the work morale variables were also analyzed together at .01 level, this means that the work environment affects the performance of airline employees. It can be written as a regressive equation in the form of a standard score as follows: airline employee performance = 1.364+(.216 *work environment) +(.205 *job progressive security) +(.188 *morale at work). The analysis of model 4, when taking relationship variables for further analysis, found that the power to explain the operational efficiency of airline employees. This increased to 44.1 per cent with a standard discrepancy in forecasting, equal to ± 248, with relationships colleagues finding that relationships with colleagues affected the performance of airline employees. Statistically significant at .01 and later when the work environment variables are also analyzed together at .01 level, which means that the work environment affects the performance of airline employees. It can be written as a regressive equation in the form of standard scores as follows: performance of airline employees. = 1.113+(.192 *Work Environment) +(.198 *Progressive Security in Work) +(.172 *Work Morale) + (.115 *Relationship for Work) Organizations need to respond to things that employees need correctly and appropriately. Recognizing that each employee has different needs, allows them to perform their work to the best of their ability.

References

Bunyarit, N. (2015). *A study of factors affecting work efficiency of employees of Chonburi Provincial Administration* (Master dissertation, Burapha University)

Chanthaphatpong, S. (2015). *Factors Affecting Work Efficiency of IT Bank Employees at a Private Bank.* Graduate School, Bangkok University.

Dusitratanakul, O. (2014). *Factors Affecting to Working Effectiveness of the Office of the Permanent Secretary under Ministry of Agriculture and Cooperatives: A Case study of the personnel in the central administration.* Graduate School, National Institute of Development Administration.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis (7th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall

Stevens, J. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences (3rd ed.)*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Sirichum, T. (2017). *Factors Affecting the Performance of Employee's Songkhla Municipality* (Doctoral dissertation, Hatyai University).

Vichanyuttanakul, M. (2017). *Factors Affecting the Performance Effectiveness of Employees in 5-Star Hotels.* Graduate School, Bangkok University.

Towards Understanding of Choosing Entrepreneurship as A Career: Conceptual Framework on the Exploration of the Entrepreneurship Education and Personal Trait Factors Impact on Entrepreneurial Intention of Business Management Students

Khin Sandar Kyaw[1*], Tharnpas Sattayaraksa[1], Praman Tepsongkroh[2], Chanwut Thongkamkaew[3], Natsamol Jirangvoraphot[4], Farida Sasha[5], Thitiphong Ketamon[6] and Joshua Akinlolu Olayinka[7]

[1] Dr., Lecturer, Department of International Business Management, Didyasarin International College, Hatyai University, Thailand

[2] Associate Professor Dr., Department of Tourism Industry, Didyasarin International College, Hatyai University, Thailand

[3] Head of Department, Department of International Business Management, Didyasarin International College, Hatyai University, Thailand.

[4] Lecturer, Department of International Business English, Didyasarin International College, Hatyai University, Thailand

[5] Dr., Lecturer, Department of Management, Hatyai Business School, Hatyai University, Thailand

[6] Lecturer, Department of International Business English, Didyasarin International College, Hatyai University, Thailand

[7] Lecturer, Department of Business Administration (International Program), International College, Walailak University, Thailand

[*]**Corresponding author, E-mail:** khinsandarkyaw@hu.ac.th

Abstract

Since entrepreneurship has become a critical role in economic profitability and social sustainability around the world, the impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intention of higher-level education students should be considered as the important scenario to understand the newly graduated students choosing entrepreneur as a career in future. The entrepreneurship education curriculum standard is evaluated using various perspective of measurements including teaching and learning design, course material design, exposing to the industrial and professional engagement and experience, training, practice, and practical exposure, and so forth. On the other hand,

individual trait factors such as talent, passion, and self-motivation and environmental motivation, risk-taking propensity, family background, and gender and opportunity are compulsory to determine as the essential dimension related to the intention of choosing entrepreneur as a career. Therefore, this research will explore the understanding of choosing entrepreneurship as a career by proposing the conceptual framework using the determination on the justification of both entrepreneurship education and personal trait factors impact on the entrepreneurial intention of business management students who study in final year. The significance of this research aims to innovate the course design for entrepreneurship education by justifying the policy of pedagogy lever towards providing the effective training for the business management students based on the analysis outcome of essential factors derived from both entrepreneurship education and personal trait perspectives.

Keywords: Entrepreneurial Intention, Pedagogy Lever, Entrepreneurship Education, Self-Efficiency, Knowledge Management, Innovated Education

Introduction

To promote economic growth, creativity, and innovation for the competitive knowledge-based global market, the entrepreneurship education program has been growing interest in developing countries (United Nations Conference on Trade and Development, 2011). Therefore, observation and evaluation on the business major program with the entrepreneurship education offer has attracted the interest of scholars, practitioners, and public authorities in recent years as a veritable mine of innovation and socioeconomic development. The relation between entrepreneurship education and the entrepreneurial intention towards choosing entrepreneurship as a career Barba-Sánchez et al. (2022) is recognized as the research challenge since education can make a shape of passion, confidence, and attitude for learners' career intention in future. Entrepreneurial intention is an indicator of the effort one will make to do something to stand as entrepreneur or how likely the person is to carry out a certain action.

Entrepreneurship education involves the integration of experiential learning, skills development, and creativity. According to Colombelli et al. (2022), researchers have demonstrated that entrepreneurship can be learned since education can support the awareness and acceptance of entrepreneurship as a valuable career option and entrepreneurial education is intentionally directed towards establishing an entrepreneurial venture. Therefore, education policymakers proposed and practiced various entrepreneurship education systems to transform the classical universities into entrepreneurial universities using the ideology and support technology transfers (Zhou, 2008). There are several empirical studies that answered the important research question concerned with entrepreneurship education to encourage students to become entrepreneurs, providing the theory of planned behavior as their theoretical basis. On the other hand, personal factors such as entrepreneurial attitude, subjective norm, and self-efficacy Cordova et al., (2022) should be considered as the critical dimension for entrepreneurial intention toward choosing entrepreneur as the career. Intention is considered to find out the motivational factors that influence behavior.

This paper proposed the conceptual model of exploring the justification between entrepreneurship education and personal traits factors impact on the entrepreneurial intention of business management students towards choosing entrepreneur as a career. The proposed framework will consider both qualitative and quantitative data from business management students drawn from universities in Songkhla province. Furthermore, the structure of the paper is organized with multiple sections including research objectives and hypothesis, related work, concept, theory, experimental framework, research methodology, theoretical and practical implications, and limitations and future work.

As a new contribution, our proposed model will consider integration of both exploration on entrepreneurship education and personal trait factors impact on entrepreneurial intention although the previous research models considered choosing entrepreneur as a career in different applications such as major, university, high school, vocational school, etc., based on the particular factors such as entrepreneurship education, environmental factor, attitude and emotion factor, gender factors. Moreover, descriptive, and inferential analysis, structural equation concept, and theory of planned behavior (TPB) concept will be used to conduct the analysis of research data.

Research Objectives and Hypothesis

This research intends to achieve the following objectives:

- To investigate the impact of entrepreneurship education factor on entrepreneurial intention of business management students in choosing entrepreneurship as a career by examining the cognitive, affective, and behavioral components of students' attitude

- To determine the impact of personal trait factor that influence business management students' intention towards choosing entrepreneurship as a career

Moreover, the principal questions of this research are:

- **RQ 1.** What is the justification between entrepreneurship education characteristics and personal factors for entrepreneurial intention of the business administration students in choosing entrepreneurship as a career?

- **RQ 2.** Does exposure to innovative entrepreneurial education design can drive the entrepreneurial intentions of business management students?

- **RQ 3.** Does the personal factor influence the attitudes of business management students towards choosing entrepreneurship as a career?

Considering the above and in line with three main research questions, the following hypothesis for the proposed research are formulated:

- **Hypothesis 1:** There is a significant association between the entrepreneurial education characteristics and personal traits towards entrepreneurial intention in choosing entrepreneurship as a career.

- **Hypothesis 2:** Entrepreneurship education factor significantly influences entrepreneurial intention of choosing entrepreneurship as a career.

- **Hypothesis 3:** Personal traits parameter significantly determines entrepreneurial intention in choosing entrepreneurship as a career.

In other words, this research will be carried out to find the observation of the education program of business management and individual factors (independent variables) have an influence on entrepreneurial intention on choosing entrepreneur as a career (dependent variable) among Thai university undergraduate students in business administration program in Songkhla province.

Related Work

This section presents a comprehensive literature review related to the impact of entrepreneurial environment and education factors, entrepreneurship skills and challenges on entrepreneurial intention towards choosing an entrepreneur as a career to point out the research gap in terms of research problem statement and methodology in different applications.

In Boubker et al. (2021), the authors conducted the research concerned with entrepreneurship education versus management students' entrepreneurial intentions using structural education modeling – Partial Least Squares Path Modeling Method (SEM-PLS) and 98 management students from the Laayoune higher School of Technology was selected as a sample of testing. They found a statistically significant relationship between management students' entrepreneurship education, attitude towards entrepreneurship and entrepreneurial intent. Based on the outcome of the proposed model, universities are invited to provide training modules in entrepreneurship to enhance the level of students' entrepreneurial intention. Moreover, the empirical findings support a deep knowledge into the numerous variables that affect students' entrepreneurial intention. However, a small sample of Moroccan management students, and the reduced number of variables are still the research limitation in the exploration of the entrepreneurial intention scenario. Moreover, the investigation of new variables such as emotional intelligence, personal characteristics, and socio-cultural background, would be conducted in predicting the management students' entrepreneurial intentions. Besides the above facts, entrepreneurship education in other disciplines such as sport, engineering, etc., and the role of digital academic entrepreneurship in empowering students' entrepreneurial skills with the impact of motivation and behavior to launch a new business, should be explored as the future empirical studies.

In Morselli & Gorenc (2022), the EntreComp framework was proposed to evaluate two entrepreneurship education courses based on the problem-based learning method for entrepreneurship education (Korda method). The experiment was conducted using the secondary- and tertiary-level students in both university and high school as the population and two research questions are considered as the main inspects where utilization of EntreComp framework in evaluation of entrepreneurship courses and suitability of Korda method for entrepreneurship education as a student-centered

pedagogy. Both quantitative and qualitative questionnaires based on the three competence areas of EntreComp and the 15 sub-competences were used and the research were evaluated using both practical and theoretical aspects. With the Korda method, students in both settings implemented all the sub-competences related to EntreComp, especially teamwork and learning through experience skills. However, more settings with participants of different ages like adults, and school types like vocational education. Furthermore, only the first cycle of the Korda method was concerned in the proposed experimentation and therefore the whole four cycles of Korda program is supposed to carry out as a future work for monitoring the students' progressions cycle after cycle and finding qualitative differences in learning between cycles. Moreover, other forms of assessment besides students' self-evaluation should be considered as the future studies. As the future work, concerning the EntreComp, the level of proficiency and their descriptors could be tested beyond exploration of only one part of the framework with the three competence areas and the 15 competences.

In Oosterbeek et al. (2010), the authors observed the impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivations using an instrumental variables approach. The impact of a student mini-company program in a vocational college in the Netherlands in the academic year 2005/2006 was evaluated by exploiting the fact that the college supplies fundamentally the same Bachelor program at two different locations, with one location offering the SMC program and the other not offering it. The finding illustrated that the effect on students' self-assessed entrepreneurial skills is not significantly different from zero and the point estimates are negative. The effect on entrepreneurial intention is significantly negative. The limitation of the research is the lack of external validity and therefore collaboration with the schools should be carried out as a future study to attain the more impact evaluation with the assurance of a random allocation of students across treatment and control groups. Furthermore, the other aspects in terms of the entrepreneur team's size, the duration of the program, mandatory versus voluntary participation in the program and the number of student credit points earned should be instructive in future work.

In Ndofirepi (2020), the investigation of relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial goal intentions was conducted to test if selected psychological traits required for achievement, risk-taking propensity, internal locus of control mediated the predictive relationship between the perceived effects of entrepreneurship education and entrepreneurial intentions. The findings demonstrated that the effects of entrepreneurship education variables had a positive and statistically significant relationship with the necessity of achievement, risk-taking propensity, internal locus of control and entrepreneurial goal intentions. In addition, the research achieved the practical implications for educators who concentrate their teaching strategy and course content for the achievement of the reflection of students' necessity. As a future work, students from various institutions shall be considered to overcome the limited spatial focus that undercuts the generalizability of the results. Moreover, experimental design and additional situational variables should be carried out to improve the methodological rigor. To achieve informative insights, a comparative study of students from engineering and business and different groups of genders should be conducted as the future studies.

In Westhead & Solesvik (2018), the authors conducted the exploration of entrepreneurship education and entrepreneurial intention towards entrepreneurship. The novel hypotheses were conceptualized and evaluated to determine the potential moderating effect of gender and participation in entrepreneurship education (EE). Students from business and engineering disciplines are used as the participants. The hierarchical regression analysis showed that entrepreneurship education students have high intensity of intention, but with unequal benefit for all students. Women have less significance for high intensity of intention and are more likely to cite the alertness skill to report high intensity of intention than non-EE women students. On the other hand, both male EE and non-EE students citing the risk perception skill presented higher intention while women EE students citing the risk perception skill recorded lower intention. For the additional research attention, the cross-sectional and longitudinal education of EE in different national contexts at different universities with the different types of EE courses relating to entrepreneurial intention and the likelihood of NFF post-university education over several points in time should be conducted. Moreover, EE skill accumulation by students with higher conversion rates should be explored as the future study.

In Huq et al. (2017), the authors investigated the entrepreneurship education and associated entrepreneurial intentions of public and private universities of Bangladesh to practice in policy implication for inducing more university graduates to start their own business. As research found, the type of course curriculum influenced attitude and intention and motivated me to choose an entrepreneurial career. As future work, the deficiencies of enhancing entrepreneurial competency at different levels of education of the country should be investigated to devise appropriate pedagogy for entrepreneurship education, and the standardization of the lecturers, and a supportive internal setting complementary should be focused on the implementation of entrepreneurship education as future work.

Concept, Theory, and Experimental Framework

This section is composed with several background knowledge including the entrepreneurial intention definition and concept, entrepreneurship education definition and concept in various applications, related theory of influence factors for entrepreneurial intention, and the proposed experimental framework.

Entrepreneurial Intention Definition and Concept

Entrepreneurial intention defines the state of mind of personal intention to be an entrepreneur for their career and it is a plan behavior where they take calculated risks, gather required resources, and establish their own ventures (N. F. Krueger et al., 2000). Moreover, entrepreneurial actions are initiated with entrepreneurial intention, which is based on business plan development, resource acquisition, behaviors directed by objectives. Wu Jiyun (2010) stated that entrepreneurial intention is a reliable predictor of entrepreneurship and therefore understanding an individual's intention towards entrepreneurship is critical in developing a great number of entrepreneurs in the country. Several researchers have stated entrepreneurship education is a main characteristic of entrepreneurial behavior. Moreover, MOHD NOOR et al. (2021) stated that the entrepreneurial intention is access to know-how which includes how to develop or enter a new business, access to know who.

Farashah (2013), Plumly et al. (2006), and Keat et al. (2011) described that the individual who had studied entrepreneurship courses would have a high likelihood of entrepreneurial intention. Adekiya & Ibrahim (2016) summarized the factors underlying the intentions to engage in entrepreneurial ventures were including entrepreneurial education, societal gender role orientation, self-efficacy, work experience, parental role models, personality traits, and culture, economic and institutional factors, including culture and entrepreneurial intentions, family background, neighborhood, school, peer group, general work situation, and training facility. In the entrepreneurial intentions' measurement perspective, single variable method and multivariable method are available where the former is to evaluate individual's entrepreneurial intentions using single variable like individual's preference, expectation, behavioral anticipation, plan and so forth whereas multivariable method is used to improve the validity and reliability of measurement by reducing the errors.

Entrepreneurship Education Definition and Concept in Various Applications

According to Hannafey (2003), entrepreneurship includes the meaning of creative and dynamic activity that brings together labor, capital, and business know-how. On the other hand, Best (2001) describes entrepreneurship as innovation including the effort to create purposeful, focused change in an enterprise's economic or social potential. The word "entrepreneur" in English derives from the French verb "entreprendre" that means to undertake. Furthermore, entrepreneurs take the risk for their time, money, comfort, and status in anticipation of bigger rewards of monetary, personal, and social.

According to Frederick & Kuratko (2020), school of thought and the process approaches were included in approaches towards entrepreneurship. In school of thought the approach was composed with macro and micro views. Moreover, the process approach was designed with integrative approach, assessment approach and multidimensional approach. The providing of appropriate studies on entrepreneurship training and education is one of the entrepreneurial career developments for undergraduate students. It includes the determining work values and career intentions related with organizational employment versus entrepreneurship, the influence of a family business on entrepreneurial intentions and attitudes N. Krueger (1993); and understanding the critical factors in developing entrepreneurial career aspirations, etc.

Related Theory of the Influence Factors for Entrepreneurial Intention

In Sampurnaningsih et al. (2020), the authors determined the entrepreneurial character and entrepreneurial interest of 2018/2019 class of UNPAM students and Malaysian PSA students from the Faculty of Economics Management of UNPAM and the School of Business of PSA respectively. They used the qualitative method to perform the comparison where the variables are the same for more than one sample or at different times. The entrepreneurship characteristics and entrepreneurial intention were observed to measure the indicators of confidence, task-oriented and outcome, risk-taking, leadership, originality and future-oriented, motivation and interest in business based on environmental influences. The experimental outcomes showed the average entrepreneurial characteristics of UNPAM Indonesia students were "high" with a percentage value of 82.77%. Meanwhile, PSA Selangor Malaysia students were also "high" with an average percentage value of 81.02%. On the other hand, the average intention in entrepreneurship among UNPAM Indonesian students is "high" with a percentage value of 85.03%. Meanwhile, PSA Selangor Malaysia students are also “high" category with an average percentage value of 84.64%.

In Sari et al. (2021), the comparative study between IPB University (Indonesia) and WULSS-SGGW (Poland) was conducted to observe the determinants of entrepreneurial intention among university students. They have shared questionnaires online via social media to the participant, including the questionnaires to respondents with Likert scale 1-6. Structural Equation Modelling (SEM) with software SmartPLS was used to analyze the experiment data. According to the analysis outcome, they concluded to maximize students who have business entrepreneurial intentions to realize the intention and real action for increasing the number of entrepreneurs in the country.

Basu & Virick (2008) explored and evaluated entrepreneurial intentions and their antecedents among 123 students at San Jose State University using Fishbein and Ajzen’s (1975) model to find out the impacts of education and practical exposure to entrepreneurial intentions and self-efficacy. Specifically, the role of family exposure to business, personal entrepreneurial experience, and ethnic background in affecting attitudes, subjective norms, and intentions by comparing students from diverse ethnic and family backgrounds were examined. As a conclusion, the analysis results provided the findings of previous studies in terms of the significant relationship between

entrepreneurial intentions and its antecedents and thereby lend further support to the application of Fishbein and Ajzen's theory of planned behavior to predicting and understanding entrepreneurial behavior.

According to Frolova et al. (2021), the proposed research intended to build the practical model of learner creativeness motivation using the knowledge management concept. Descriptive, qualitative, and quantitative analysis methods were conducted on the collected data from the Program for International Student Assessment of the Organization for Economic Co-operation and Development, to investigate the factors of motivation, educational approaches, and methodologies. Furthermore, the analysis comparison was performed on the curricula of business and entrepreneurship programs in three higher education entities from different countries including the Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration, KIMEP University, and Al Ain University. The experimental analysis results were applied to achieve the knowledge management for the learner creativity and motivation model and provide the recommendations for the course enhancement in business entrepreneurship education.

Kanama (2021) focused on the investigation of motivation of entrepreneurs for undergraduate and graduate students in Japan. The research results showed that Japanese students ranked lower than that of students in the USA, China, India, Spain, and Belgium. In specific, Japanese students' motivations to launch start-up businesses are few in terms of leadership and independence but many in terms of social contribution. Moreover, the lack of business knowledge and competence creates significant risks and barriers to launching start-up businesses.

In Lee et al. (2005), a comparative study of the impact of entrepreneurship education between the U.S. and Korea was conducted to identify the mediating role of cultural differences between entrepreneurship education and its effects; to suggest a meaningful new direction for entrepreneurship education both in the U.S. and Korea; and to apply the results to other countries where strong entrepreneurship can contribute to building a more solid economy. The experimental results presented that the impact of entrepreneurship education in Korea is much greater than that in the U.S. and the impact of entrepreneurship education in countries where entrepreneurship-oriented culture is poor or still in the embryonic stage of development will be greater than that in countries with a strong entrepreneurship-oriented culture.

Plant & Ren (2010) compared the intentionality of students in graduate business programs in the United States and China toward becoming entrepreneurs using Amabile's Work Preference Inventory (WPI) to examine the motivational dimension of entrepreneurial intentionality. Moreover, the Theory of Planned Behavior (TPB) was applied to compare the impact of gender and family history of self-employment on employment intentionality. The experimental results demonstrated that there is a positive relationship with entrepreneurial intent in both the intrinsic challenge characteristic and extrinsic compensation characteristic whereas the intrinsic enjoyment characteristic and extrinsic outward characteristic are negatively correlated to self-employment. In addition, males in China exhibited a significantly greater intentionality toward self-employment than females were founded. The entrepreneurial intentionality is stronger in the U.S. study group than in the China group for those with prior self-employment experience and have a family history of self-employment.

In Kaijun & Ichwatus Sholihah (2015), the authors analyzed the influence of direct and indirect effect of the theory of planned behavior on entrepreneurial intention by using entrepreneurial education as an intervening variable. One hundred and nine students from Business School of Hohai University in China and One hundred and ten students from Business School of Brawijaya University in Indonesia, participated to conduct the data collection. The accidental sampling technique and Path analysis technique were used. Moreover, the sample criteria were students that have taken up courses/ seminars/training on entrepreneurship. The results showed the significance of subjective norm and perceived behavioral control to entrepreneurial education in Chinese students. Furthermore, an indirect effect of perceived behavioral controls on entrepreneurial intention with entrepreneurial education as an intervening variable among Chinese students, was found.

In Blesia et al. (2021), the proposed model included an administration phase to identify the students' interests, and in-depth interviews and observations were used to assess the students' business proposals. The students' entrepreneurship activities, intensive monitoring and evaluation were conducted in an implementation phase. The experiment found that Institutional commitment and support of the learning environment, finance and coordination among related parties are key contributors to sustaining the program.

Experimental Framework

Figure 1 demonstrates the experimental framework for conducting the proposed conceptual framework with the research impact application. It involves three phases including input, process, and expected outcome and benefit. Survey data will be collected from the business management related major from five Thai universities which are situated in Songkhla province, in both forms of quantitative and qualitative. The collected data will be passed into entrepreneurial intention observation modules where several stages of processing including data visualization, data pre-processing, data analysis and knowledge discovery are conducted. The analysis results will be used to inference the education policy for entrepreneurship course design enhancement in business management related majors. Moreover, the knowledge discovery outcome will be applied to predict the exploration of students' interest in choosing entrepreneurship as a career in future.

Figure 2 illustrates the entrepreneurship education and individual factors justification influence on entrepreneurial intention of business management students in choosing entrepreneur as a career. The proposed system will investigate entrepreneurial intention observation including behavior and attitude variables analysis such as talent observation, passion exploration, self-motivation as the personal factors to examine the impact of choosing entrepreneurship as a career in business management discipline. Moreover, the impact of entrepreneurship education for choosing entrepreneurship as a career is determined by conducting the entrepreneurship skill investigation such as training, practice, and practical exposure, and syllabus satisfaction such as teaching and learning design, course material design, exposing to the industrial and professional engagement and experience of business management students from five Thai universities within Songkhla province. Finally, the proposed framework will find the relation by justifying the entrepreneurship education and personal factors towards entrepreneurial intention in choosing entrepreneur as a career among business management students in Songkhla province. The findings will be used for the entrepreneurship education course design development as the innovative entrepreneurship education challenge in future.

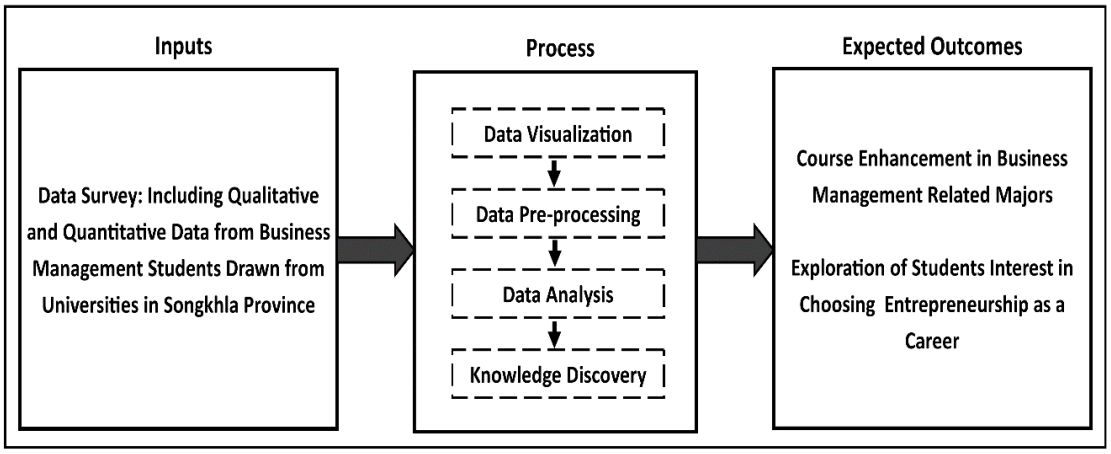

Figure 1 Proposed Experimental Framework

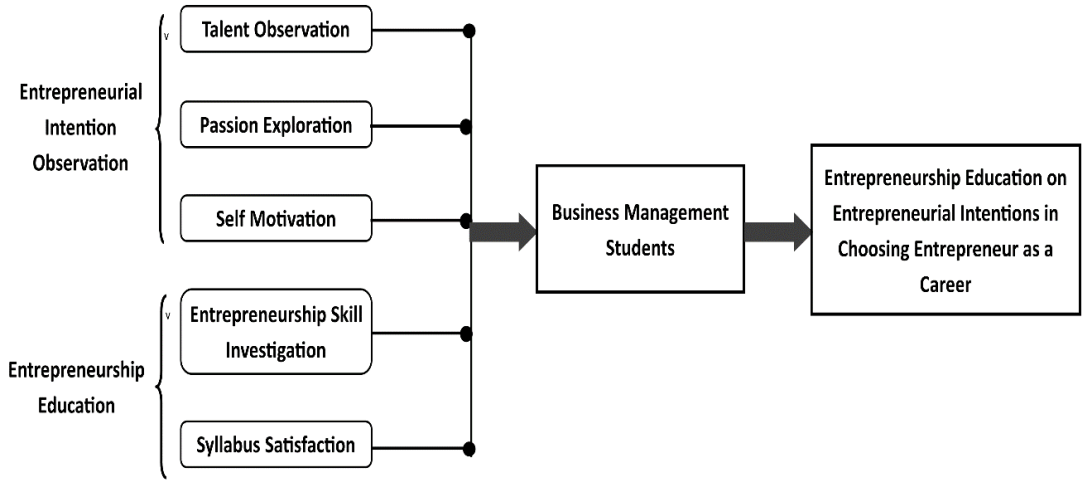

Figure 2 Factors Justification between Entrepreneurship Education and Personal Trait Factors for Entrepreneurial Intention Observation of Business Management Students in Choosing Entrepreneur as a Career

Research Methodology

This section presents the methodologies that will be utilized for the proposed research conceptual framework. The structure of this section is organized as entrepreneurship intention observation using theory of planned behavior (TPB), descriptive and inferential analysis on entrepreneurship education and personal factors, data collection and questionnaire concept, population, research samples and analysis tools.

Entrepreneurship Intention Observation using Theory of Planned Behavior (TPB)

In the observation of entrepreneurial intention model, theory of planned behavior (TPB) is proposed to figure out the notion of intention as a perspective of individual subjective probability in relation to self and behavior and to carry out certain actions Ajzen (1991) since it is capable of the formation process of entrepreneurial intention at both personal and social level. Moreover, entrepreneurship is recognized as a planned behavior since a new business is seldom established without planning and therefore prediction is the best way of derivation from the entrepreneurial intention. Theory of planned behavior model is integrated with three basic determinants including attitude towards the concerned behavior, subjective norms, and perceived behavioral control. Entrepreneurship is clearly categorized into planned behavior because individuals form expectations and assess behaviors Lin et al. (2018) that are carried out on the results obtained afterwards. This research intends to test what factors influence the student's entrepreneurial intention capable of working independently (entrepreneurship) where the 'Entrepreneurial Intention Model' will be implemented as an integration model using both entrepreneurship education and personal factors.

Figure 3 demonstrates the principal components of the TPB concept. Attitude defines as a function of behavioral beliefs including a person's belief in positive and / or negative assessment of an individual towards a behavior. Attitude toward the behavior can be examined by an integration between individual values about the positive and / or negative consequences of the behavioral beliefs with a person's subjective value of the consequences of outcome evaluation. Subjective norms are a perception of a measurement on the social pressure where the reference people who approve or not a person's decision for entrepreneurship and usually individuals try to adhere to the perceptions of the group. Perception of self-control determines the belief of someone derived from the individual's previous experience of a behavior. In other words, the more individuals feel concerned with the supporting factors and a few inhibiting factors to be able to do a behavior, the greater the control they feel for the behavior. Belief and perceived power control factors are used to determine the perceived behavioral control. The proposed model will use the TPB concept find out there is a significant positive relationship between three determinants and entrepreneurial intention for business management students.

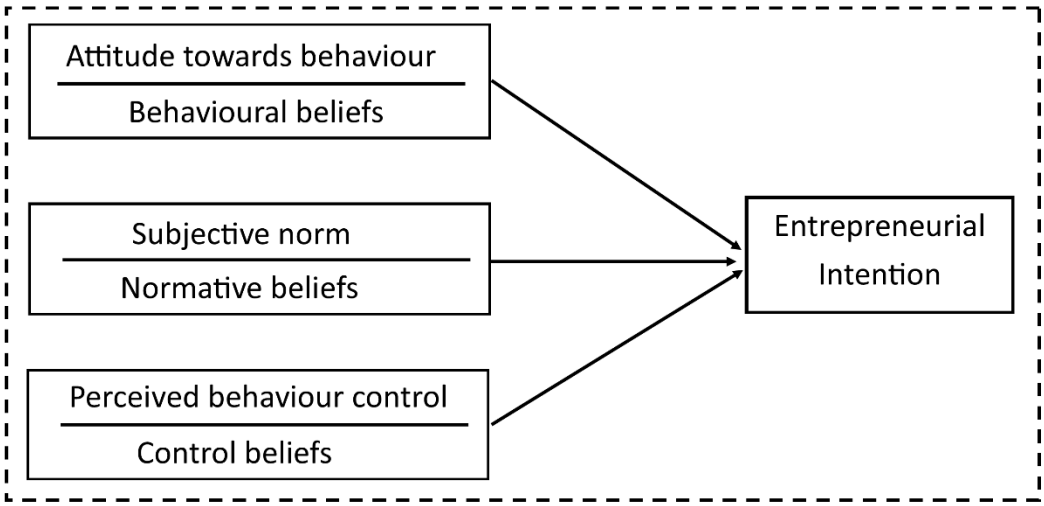

Figure 3 Fundamental Elements of Theory of Planned Behavior Concept for Entrepreneurial Intention Model

Descriptive and Inferential Analysis on Entrepreneurship Education and Personal Factors

The proposed conceptual framework will conduct the descriptive and inferential data analysis using the statistical calculations such as t-test and ANOVA where the significant comparison of the impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intentions between two groups of students who take entrepreneurship course and who did not take entrepreneurship course (Khalifa & Dhiaf, 2016). Moreover, the proposed conceptual model will be evaluated using structural equation modeling (SEM) path analysis Guerrero et al. (2008) to identify the specific relationship among entrepreneurship education, personal factors and entrepreneurial intention towards choosing entrepreneurship as a career by estimating all hypothesized relationships among independent and dependent variables.

Figure 4 illustrates the factor analysis framework for the proposed entrepreneurial intention prediction towards choosing entrepreneurship as a career. In the analysis framework, there is an integration of investigation on entrepreneurship education and personal trait factors impact on entrepreneurial intention. Entrepreneurship education factor exploration will be carried out by the descriptive and inferential analysis where statistical scheme is utilized to figure out the inference statement while personal trait factor observation will be conducted by the behavioral analysis using structural equation

model concept. Furthermore, both entrepreneurship education and personal trait factors analysis outcome will be considered for factor justification which are fed into the theory of planned behavior concept to predict the entrepreneurial intention towards choosing entrepreneur as a career.

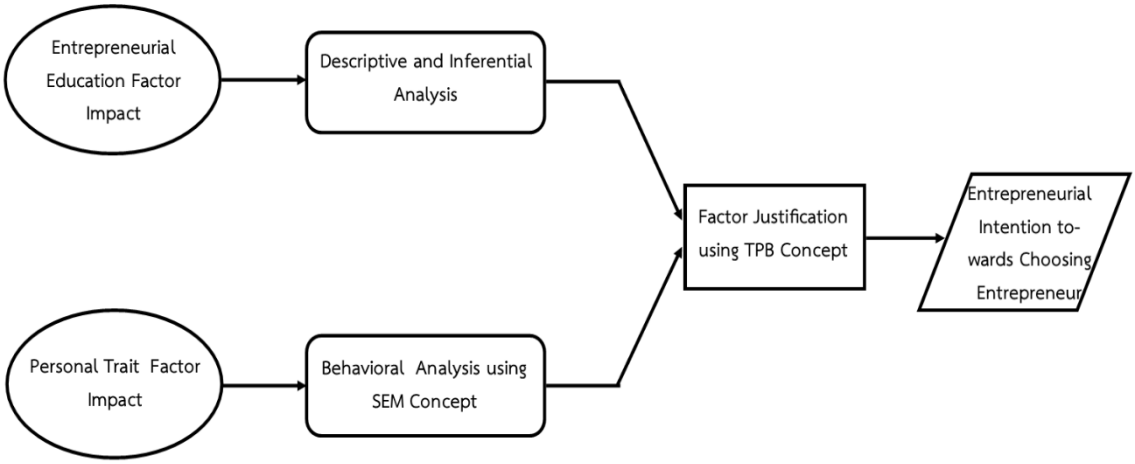

Figure 4 Factor Analysis Framework for Entrepreneurial Intention Prediction Towards Choosing as Entrepreneur

Data Collection and Questionnaire Concept

Data will be gathered through a self-completion questionnaire via online Google survey form including closed-end questions, open-ended questions, and demographic questions. It comprises around 20-25 major questions which might be changed according to pre-test survey results using a pilot test with a small group of participants. Each set of questionnaires will be prefaced by a covering letter that explained the purpose and importance of the survey and provided assurances that all questionnaire responses would be treated with the strictest confidentiality.

In the observation of entrepreneurship education factor impact on entrepreneurial intention, two main questionnaire sections will be involved where the questions concerned with entrepreneurship skill investigation and syllabus satisfaction offered by the business management program which will be determined by evaluating on the analysis outcome derived from the students' responses (Remeikiene et al., 2013). It will include subsections regarding lecturing and teaching material, project and internship, workshop and seminar offer, business and industrial engagement, practitioners in classroom, case

study and research, hard skill, and soft skill training, etc. On the other hand, the exploration of personal trait factors impact on entrepreneurial intention is conducted where some questions regarding attitude, subjective norms and perceived behavioral control are acquired (Karabulut, 2016). Specifically, it will involve subsections related to talent observation, passion/attitude exploration, self-motivation and confidence, family background and support, risk-taking propensity, and so forth.

Population, Research Samples and Analysis Tools

Both qualitative and quantitative data from five business management universities in Songkhla province, will be collected mainly as convenience populations and samples of this research. Moreover, final year students from the business management related majors will be selected as the purposive populations approach will be applied to avoid the biasing problem. In the view of analysis tools, data visualization will be conducted using descriptive analysis and data analysis will be carried out using inferential analysis. In specific, SPSS for quantitative data will be used to demonstrate the descriptive statistics as the graphical presentation. Moreover, PLS-SEM Sanchez (2013) will be used for analysis on the development of a multi-dimensional framework relating attitude concerned with behavior, subjective norms, and perceived behavioral control for entrepreneurial intention towards choosing entrepreneurship as a career.

Theoretical and Practical Implications

This research proposed the conceptual model of the business management students' entrepreneurial intentions towards choosing entrepreneurship as a career by determining the entrepreneurship education and personal trait factors in five universities within Songkhla province. Determining factors impact on students' entrepreneurial intentions play a critical role in developing policies and training programs to promote entrepreneurial behavior within university students. The expected findings from this research present theoretical implications and provide several useful practical suggestions for universities, entrepreneurship teachers, and public authorities.

From the practical perspective, the outcome of the research would support more perceptions to educators on how entrepreneurship education should be integrated with business management disciplines to improve students' entrepreneurial intentions and entrepreneurial activity. The research can provide the suggestion to incorporate entrepreneurship education programs into the curriculum and to integrate with others supporting programs such as offering life-long learning courses, professional mentors, chambers of commerce, industry, and services, etc., in business management programs. Additionally, the inference of the results would also lead to a significant set of advice, which can be used by educators when designing programs to suit different needs and demands of the business administration students who intend to be the qualified entrepreneurs in future. Moreover, the analysis result of the personal factor impact on the entrepreneurial intention of business management students can be used to predict the influence factors towards choosing entrepreneurship as a career in future by justification with the entrepreneurship education factor analysis outcome.

Limitations and Future Work

This research paper presents some limitations in terms of research scope which fall in only five universities with business management majors within Songkhla province, Thailand, and the number of variables used to predict the entrepreneurial intentions phenomena. Future studies should be conducted on the investigation of emotional intelligence, and socio-cultural background, in predicting the other disciplines students' entrepreneurial intentions.

Acknowledgement

The authors wish to acknowledge the Department of International Business Management, Didyasarin International College, Hat Yai University and Dr Ozioma F. Nwabor for his assistance throughout the manuscript preparation phase.

References

Adekiya, A. A., & Ibrahim, F. (2016). Entrepreneurship intention among students. The antecedent role of culture and entrepreneurship training and development. *International Journal of Management Education*, *14*(2), 116–132. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2016.03.001

Barba-Sánchez, V., Mitre-Aranda, M., & Brío-González, J. (2022). The entrepreneurial intention of university students: An environmental perspective. *European Research on Management and Business Economics*, *28*(2). 100184. https://doi.org/10.1016/j.iedeen.2021.100184

Basu, A., & Virick, M. (2008). Assessing entrepreneurial intentions amongst students: A comparative study. In *VentureWell. Proceedings of Open, the Annual Conference*, 79–86.

Best, J. (2001). Supporting the public library entrepreneur. *The Bottom Line*, *14*(3), 132–145. https://doi.org/10.1108/08880450110398690

Blesia, J. U., Iek, M., Ratang, W., & Hutajulu, H. (2021). Developing an entrepreneurship model to increase students' entrepreneurial skills: An action research project in a higher education institution in Indonesia. *Systemic Practice and Action Research*, *34*(1), 53–70. https://doi.org/10.1007/s11213-019-09506-8

Boubker, O., Arroud, M., & Ouajdouni, A. (2021). Entrepreneurship education versus management students' entrepreneurial intentions: A PLS-SEM approach. *International Journal of Management Education*, *19*(1), 100450. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2020.100450

Colombelli, A., Loccisano, S., Panelli, A., Pennisi, O. A. M., & Serraino, F. (2022). Entrepreneurship education: The effects of challenge-based learning on the entrepreneurial mindset of university students. *Administrative Sciences*, *12*(1). https://doi.org/10.3390/admsci12010010

Cordova, F., Toribio, G., Garcia, M., & Martínez, D. C. (2022). Factors that influence entrepreneurial intention of business university students In Lima Norte(Peru). *Academy of Entrepreneurship Journal* , *28*(1), 14.

Enterprises, W. (2010). *Supplier Diversity Programs on Corporate Purchasers ' Intention to Purchase From*, 359–380.

Farashah, A. D. (2013). The process of impact of entrepreneurship education and training on entrepreneurship perception and intention: Study of educational system of Iran. *Education and Training*, *55*(8–9), 868–885. https://doi.org/10.1108/ET-04-2013-0053

Frederick, H., & Kuratko. (2020). Entrepreneurship: Theory , process , practice. Cengage learning.

Frolova, Y., Alwaely, S. A., & Nikishina, O. (2021). Knowledge management in entrepreneurship education as the basis for creative business development. *Sustainability (Switzerland)*, *13*(3), 1–16. https://doi.org/10.3390/su13031167

Guerrero, M., Rialp, J., & Urbano, D. (2008). The impact of desirability and feasibility on entrepreneurial intentions: A structural equation model. *International Entrepreneurship and Management Journal*, *4*(1), 35–50. https://doi.org/10.1007/s11365-006-0032-x

Hannafey, F. T. (2003). Entrepreneurship and ethics: A literature review. *Journal of Business Ethics*, *46*(2), 99–110. https://doi.org/10.1023/A:1025054220365

Huq, S. M. M., Huque, S. M. R., & Rana, M. B. (2017). Entrepreneurship education and university students' entrepreneurial intentions in Bangladesh. *Entrepreneurship: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications*, *1*(4), 221–246. https://doi.org/10.4018/978-1-5225-1923-2.ch010

Kaijun, Y., & Ichwatus Sholihah, P. (2015). A comparative study of the Indonesia and Chinese educative systems concerning the dominant incentives to entrepreneurial spirit (desire for a new venturing) of business school students. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, *4*(1), 1–16. https://doi.org/10.1186/s13731-014-0014-0

Kanama, D. (2021). A comparative study of the entrepreneurial motivation of undergraduate and graduate students in Japan. *Industry and Higher Education*, *35*(2), 102–113. https://doi.org/10.1177/0950422220934311

Karabulut, A. T. (2016). Personality traits on entrepreneurial intention. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *229*, 12–21. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.07.109

Keat, O. Y., Selvarajah, C., & Meyer, D. (2011). Inclination towards entrepreneurship among university students : An empirical study of Malaysian university students. *International Journal of Business and Social Science*, *2*(4), 206–220.

https://doi.org/10.1016/j.egypro.2012.02.331

Khalifa, A. H., & Dhiaf, M. M. (2016). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intention: The UAE context. *Polish Journal of Management Studies*, *14*(1), 119–128. https://doi.org/10.17512/pjms.2016.14.1.11

Krueger, N. (1993). The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability. *Entrepreneurship Theory and Practice*, *18*(1), 5–21. https://doi.org/10.1177/104225879301800101

Krueger, N. F., Reilly, M. D., & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, *15*(5), 411–432. https://doi.org/10.1016/S0883-9026(98)00033-0

Lee, S. M., Chang, D., & Lim, S. (2005). Impact of entrepreneurship education: A comparative study of the U.S. and Korea. *The International Entrepreneurship and Management Journal*, *1*(1), 27–43. https://doi.org/10.1007/s11365-005-6674-2

Lin, C., Pan, Y., Wu, Y. J., & Wang, L.-M. (2018). The effects of entrepreneurship education on entrepreneurial intention among university students in China. In *Dynamic Perspectives on Globalization and Sustainable Business in Asia*, 328–346. https://doi.org/10.4018/978-1-5225-7095-0.ch020

MOHD NOOR, N. H., MALEK, E. N., YAACOB, M. 'AINI, & OMAR, N. (2021). Predicting the entrepreneurship intention of undergraduate university students in Malaysia: A comparison study. *Trends in Undergraduate Research*, *4*(1), 1-9. https://doi.org/10.33736/tur.2845.2021

Morselli, D., & Gorenc, J. (2022). Using the EntreComp framework to evaluate two entrepreneurship education courses based on the Korda Method. *International Journal of Management Education*, *20*(1), 100591. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2021.100591

Ndofirepi, T. M. (2020). Relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial goal intentions: Psychological traits as mediators. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, *9*(1). https://doi.org/10.1186/s13731-020-0115-x

Oosterbeek, H., van Praag, M., & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation. *European Economic Review*, *54*(3), 442–454. https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2009.08.002

Plant, R., & Ren, J. (2010). A comparative study of motivation and entrepreneurial intentionality: Chinese and American perspectives. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, *15*(2), 187–204. https://doi.org/10.1142/S1084946710001506

Plumly, L. W., Marshall, L. L., Eastman, J., Iyer, R., & ... (2006). Developing entrepreneurial competencies: A student organization business. In *Allied Academies International Conference. Academy of Entrepreneurship. Proceedings*, *12*(2), 9, Jordan Whitney Enterprises, Inc.

Remeikiene, R., Startiene, G., & Dumciuviene, D. (2013). Explaining entrepreneurial Intention of university students: The role of entrepreneurial education. *Management, Knowledge and Learning International Conference (2013)*, 299–307.

Sampurnaningsih, S. R., Andriani, J., Akmar, Z., Ahmd, B., Sunarsi, D., Pamulang, U., Intention, E. (2020). The analysis of entrepreneurship character and entrepreneurship intention among students. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology, 17*(6), 8290-8303.

Sanchez, G. (2013). PLS path modeling with R. *Berkeley: Trowchez Editions, 383*, 551. Retrieved from http://gastonsanchez.com/PLS_Path_Modeling_with_R.pdf

Sari, M. R., Munandar, J. M., Cahyadi, E. R., Borowy, M., & Adha, I. M. (2021). *Determinants of entrepreneurial intention among university students: A comparative study between IPB University (Indonesia) and WULSS-SGGW (Poland)*. In *Proceedings of the 2nd Economics and Business International Conference (EBIC 2019) Science and Technology*, 360–368. https://doi.org/10.5220/0009204603600368

United Nations Conference on Trade and Development. (2011). Entrepreneurship education, innovation and capacity-building in developing countries. *Enterprise Development Policies and Capacity-Building in Science, Technology and Innovation*, 3, 1–21.

Westhead, P., & Solesvik, M. (2018). Entrepreneurship education and entrepreneurial intention: Do female students benefit?, *International small business journal, 34(8),* 979-1003. https://doi.org/10.2139/ssrn.2884375

Zhou, C. (2008). Emergence of the entrepreneurial university in evolution of the triple helix. *Journal of Technology Management in China*, *3*(1), 109–126. https://doi.org/10.1108/17468770810851539

(ระดับชาติ)

กลุ่มมนุษยศาสตร์

ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม: เนื้อหาและการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564

Fabric Softeners: Content and Language Use in Advertising Texts Published in 2020-2021

สิริวรรณ นันทจันทูล[1] และสุรีย์รัตน์ บำรุงสุข[2*]

Siriwan Nantachantoon[1] and Sureerat Bumrungsuk[2*]

[1] รองศาสตราจารย์, ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[1] Associate Professor, Curriculum instructor of B.A. [Thai Language], Faculty of Humanities, Kasetsart University.

[2] อาจารย์, ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ), คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[2] Professor, Curriculum instructor of B.A. [Communicative Thai Language for Foreigners (International Program)], Faculty of Humanities, Kasetsart University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sureerat.m@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม ตัวบทที่ใช้คือข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม 11 ชื่อผลิตภัณฑ์ เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ในปี พ.ศ. 2563-2564 กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง ได้จำนวน 100 ข้อความ ผลการวิจัยด้านเนื้อหาพบการกล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผสมผสานเนื้อหาหลายลักษณะประกอบกัน 5 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวอ้างอิงถึงเรื่องต่าง ๆ 2) เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวถึงบริบทต่าง ๆ 3) เนื้อหาเน้นคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม 4) เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวถึงส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ และ 5) เนื้อหาเน้นคุณสมบัติทั้งคุณสมบัติภายนอกและคุณสมบัติภายในของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม ส่วนด้านการใช้ภาษา พบ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) การใช้คำภาษาต่างประเทศบอกชื่อผลิตภัณฑ์และศัพท์อื่น 2) การใช้คำวิเศษณ์ คำนาม และคำบุพบทบอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 3) การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 4) การใช้คำแสดงความรู้สึกบอกความรู้สึกของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ 5) การใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และ 6) การใช้ความเปรียบอุปมาบอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม, ข้อความโฆษณา, เนื้อหา, ภาษา

Abstract

This research article aims to study the content and use of language in the fabric softener advertising texts. The texts under study were advertisements of 11 fabric softeners published online in 2020-2021. A sample of 100 messages was selected using purposing sampling. The results of the research on the content of the advertising texts revealed that the content mentioned the external properties of the fabric softeners with 5 characteristics arranged in descending order as follows: 1) the content discussing the external properties of the fabric softeners and various matters, 2) the content discussing the external properties of the fabric softeners and various contexts, 3) the content focusing on the external properties of the fabric softeners, 4) the content discussing the external properties of the fabric softeners and the ingredients of the products, and 5) the content focusing on both the external properties and the internal properties of the fabric softeners. The research findings on the use of language in the advertising texts presenting the 6 important language usage characteristics as follows: 1) the use of foreign words to describe product names and other terms, 2) the use of adverbs, nouns, and prepositions to describe product properties, 3) the use of words to compare product properties, 4) the use of expressions to express the feelings of the product users, 5) the use of words to describe the target customers of the products, and 6) the use of metaphors to describe the properties of the products

Keywords: Fabric Softeners, Advertising Texts, Content, Language

บทนำ

ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มหรือน้ำยาปรับผ้านุ่ม หมายถึง สารเคมีที่มีคุณสมบัติทำความสะอาด และปรับปรุงเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มให้มีความนุ่มนวล มีความหอม เมื่อสัมผัสหรือสวมใส่เสื้อผ้าทำให้รู้สึกนุ่มสบาย ตลาดของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มมีมูลค่าสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากผลการสำรวจในปีพ.ศ.2559 พบว่า ตลาดน้ำยาปรับผ้านุ่มเติบโตเฉลี่ยปีละ 6% น้ำยาปรับผ้านุ่มสูตรมาตรฐาน 4,000 ล้านบาท น้ำยาปรับผ้านุ่มสูตรเข้มข้น 5,000 ล้านบาท (Maketeer Team, 2559)

แม้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 แต่สินค้าในกลุ่มนี้มีมูลค่าการขายมากขึ้น ข้อมูลที่น่าสนใจ นีลเส็น ได้เปิดเผย Top 5 ของสินค้าที่กลุ่มผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบให้ความสำคัญ และมีความต้องการซื้อมากขึ้นในช่วงหลัง COVID-19 ซึ่งน้ำยาปรับผ้านุ่มอยู่ในอันดับ 3 ขึ้นมาจากอันดับ 8 ทางนีลเส็น อธิบายไว้สรุปได้ว่า ลูกค้าจะซื้อสินค้าพรีเมียม ถ้าแบรนด์สื่อสารได้ตรงใจและชัดเจน บอกคุณสมบัติชัดเจน ดึงดูด หรือสร้างแรงกระตุ้นได้ดีกว่า ลูกค้าจะเลือกซื้อสินค้าที่สื่อสารได้ดี ชัดเจน ราคา

และคุณภาพสมเหตุสมผล มากกว่าซื้อของราคาถูกกว่า (marketinggoops, 2564) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มมีมูลค่าการขายมากขึ้นดังกล่าวมาจากการโฆษณาผลิตภัณฑ์ทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งงานวิจัยของชัญญาณัฏฐ์ พันธุ์ศรี (2558) พบว่าอิทธิพลของดิจิทัลคอนเทนต์มาร์เก็ตติ้งผ่านเฟซบุ๊กส่งผลต่อความภักดีในด้านทัศนคติและด้านพฤติกรรม

โฆษณาเป็นการสื่อสารทางธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ผู้โฆษณาส่งสารข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าและบริการผ่านสื่อโฆษณาไปยังผู้รับสารหมายถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความรู้จัก ความชอบ ความจดจำและกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อหรือใช้สินค้าและบริการนั้น (พรจิต สมบัติพานิช , 2553: 3) นอกจากนี้ภาษาโฆษณายังเป็นภาษาเฉพาะกิจ ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556: 141) อธิบายว่าภาษาโฆษณาเป็นภาษาเฉพาะกิจอีกประเภทที่น่าสนใจ เป็นการแปรภาษาตามวัตถุประสงค์ของการใช้ภาษา เป็นภาษาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวหรือชักจูงให้เชื่อหรือคล้อยตาม ซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจศึกษา

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าข้อความโฆษณาสินค้าผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มน่าสนใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นที่ต้องการของลูกค้ามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้ (1) ยืน 1 เรื่องความหอม ความนุ่ม หอมอบอุ่น นุ่มละมุนจากแสงแดด (fineline) (2) Downy ให้คุณเป็นดั่งดอกไม้กระจายกลิ่นอายแห่งความสุขทั้งวัน (Downy) จากตัวอย่างข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มทั้งสองยี่ห้อข้างต้น นำเสนอจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ด้วยถ้อยคำธรรมดาเข้าใจง่าย ถ้อยคำที่กระทบประสาทสัมผัสของผู้รับสาร เช่น คำว่า หอมอบอุ่น ใช้ถ้อยคำความหมายโดยนัย เช่น คำว่า ยืน 1 และใช้อุปมากล่าวเปรียบเทียบ เช่น Downy ให้คุณเป็นดั่งดอกไม้กระจายกลิ่นอายแห่งความสุข นอกจากนี้ในข้อความโฆษณายังนำเสนอเนื้อหาด้านคุณสมบัติเด่นของผลิตภัณฑ์จากตัวอย่างนำเสนอคุณสมบัติเด่นและสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ในด้านความหอม ความนุ่ม อีกทั้งนำเสนอความเป็นธรรมชาติเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

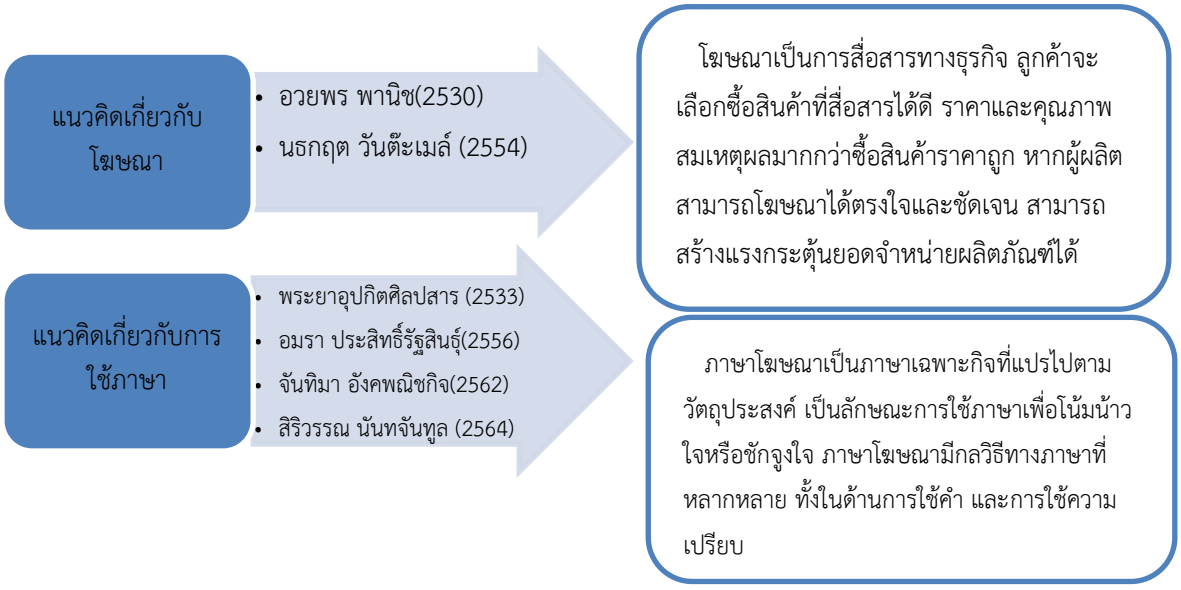
งานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับโฆษณา อาทิ เรื่องกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย ของวัฒนา แซ่มวงษ์และคณะ (2558) เรื่องกลวิธีการใช้ภาษาในการโฆษณาทางโทรทัศน์ ของพระมหาสันติราษฎร์ ฌานสนฺติ (2562) เรื่องภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับความงามในโฆษณาบนเฟซบุ๊กของสถานเสริมความงามไทย ของเกศนี คุ้มสุวรรณ (2562) เรื่องกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อผิวพรรณ ของนพาวรรณ์ ใจสุข และสิริวรรณ นันทจันทูล (2563) อย่างไรก็ตามยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มในปี พ.ศ. 2563-2564 ทำให้มีคำถามวิจัยว่าเนื้อหาและภาษาในโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มมีลักษณะอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ข้อความโฆษณาดังกล่าว นอกจากนี้ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อผู้เขียนข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์และผู้สนใจศึกษาการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการในสื่อออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหาและการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการโฆษณาจากเอกสาร 2 เล่ม และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาจากเอกสาร 4 เล่ม นำมาสังเคราะห์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะแก่ข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม สรุปได้ดังแผนผังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำเสนอผลการศึกษาด้านเนื้อหาด้วยการพรรณนา (Descriptive) และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ ส่วนผลการศึกษาด้านการใช้ภาษาใช้การพรรณนา (Descriptive)

ประชากร คือ ข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เผยแพร่ด้วยภาษาไทยในสื่อออนไลน์ปี พ.ศ.2563-2564

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เผยแพร่ด้วยภาษาไทยในสื่อออนไลน์ปีพ.ศ.2563-2564 จำนวนผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม 11 ชื่อผลิตภัณฑ์ ได้แก่ Downy, Fineline, Hi-class, I am bubble, Comfort, D-nee, Fresh&Soft, Dtouch, Babi Mild, Hygiene และ De Paris จำนวน 100 ข้อความ เผยแพร่ในปีพ.ศ.2563 จำนวน 50 ข้อความ และเผยแพร่ในปี พ.ศ.2564 จำนวน 50 ข้อความ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยพิจารณาเนื้อหาโฆษณาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาที่ปรากฏในข้อความ นับความถี่และค่าร้อยละ นอกจากนี้พิจารณาการใช้ภาษาด้วยการวิเคราะห์ถ้อยคำและความหมายตามกรอบแนวคิดข้างต้น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ผลการวิจัยด้านเนื้อหา และผลการวิจัยด้านการใช้ภาษา ดังนี้

1. ผลการวิจัยด้านเนื้อหาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564

ผลการวิจัยเนื้อหาในข้อความโฆษณาซึ่งข้อความมักมีเนื้อหาหลายลักษณะผสมผสานกัน พบเนื้อหา 5 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1.1 เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านสัมผัสทางตา ทางจมูก ทางกาย และกล่าวอ้างอิงถึงเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ บุคคล สถานที่ เทคโนโลยีการผลิต พบ 39 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 29.32 แบ่งเป็น 3 ลักษณะย่อย ดังนี้

1.1.1 คุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวอ้างอิงถึงบุคคล ได้แก่ นักแสดงที่เป็นพรีเซ็นเตอร์ และกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ พบ 14 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.52

(1) ญาญ่ามั่นใจ หอมนุ่มได้ทุกวัน ลดกลิ่นอับชื้นด้วยพลังจากธรรมชาติ (Fineline, 2563)

(2) Downy สูตร “Free & Gentle” สำหรับคนที่แพ้ง่าย ต้องการน้ำยาปรับผ้านุ่มแบบปราศจากน้ำหอมไม่ก่อให้เกิดการระคายเคืองแก่ผู้ใช้งาน (Downy, 2564)

(3) สำหรับสาวสวยมีเสน่ห์น่าค้นหา ต้องเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม ไฮ คลาส กลิ่น Secret Romance... (Hi-class, 2564)

จากตัวอย่างที่ (1) - (3) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านสัมผัสทางจมูกที่เกี่ยวกับความหอม และสัมผัสทางกายคือ ความนุ่ม กล่าวอ้างอิงถึงนักแสดงที่มีชื่อเสียงอย่าง (1) ญาญ่า อุรัสยาที่เป็นพรีเซ็นเตอร์ของสินค้า เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและดึงดูดความสนใจของผู้ที่ชื่นชอบดาราดังกล่าว และนอกจากนี้ยังอ้างอิงกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ คือ (2) กลุ่มคนที่แพ้ง่าย และ (3) กลุ่มสาวสวยมีเสน่ห์ ทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง

1.1.2 คุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวอ้างอิงถึงสถานที่ พบ 13 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.77

(4) น้ำยาปรับผ้านุ่ม หอม ละมุน จากธรรมชาติ จากประเทศเกาหลี (I am bubble, 2563)

(5) คอมฟอร์ท อโรมาเธอราพี หอมลัดฟ้า กับมินต์ ชาลิดา ถึงญี่ปุ่นแดนซากุระ (Comfort, 2563)

(6) ดาวน์นี่ ซัมเมอร์ ลิมิเต็ด อิดิชั่น ได้รับแรงบันดาลใจจากไอศกรีมซอร์เบทเย็นฉ่ำ ที่ให้ความรู้สึกสดชื่นใน หน้าร้อน!...จากผู้ผลิตแบรนด์ปรับผ้านุ่มยอดขายอันดับ 1 ของญี่ปุ่นและอเมริกา -... (Downy, 2564)

จากตัวอย่างที่ (4)-(6) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เกี่ยวกับความหอมละมุน หอมแบบอโรมาเธอราพี และหอมสดชื่นในฤดูร้อนแล้ว ยังกล่าวอ้างอิงถึงชื่อประเทศที่สำคัญต่อผลิตภัณฑ์ ได้แก่ (4) ประเทศเกาหลี (5) ประเทศญี่ปุ่น และ (6) สหรัฐอเมริกา เพื่อให้สินค้ามีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเนื่องจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประเทศที่มีชื่อเสียงด้านผลิตภัณฑ์คุณภาพและมียอดขายเป็นอันดับหนึ่ง

1.1.3 คุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวอ้างอิงถึงเทคโนโลยีการผลิต พบ 12 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.02

(7) ดีนี่ น้ำยาปรับผ้านุ่มเด็ก ไม่ทำให้แพ้และระคายเคือง ผ่านการทดสอบ Hypoallergenic Tested (D-nee, 2564)

(8) น้ำยาปรับผ้านุ่มเนเชอรัลคอลเลคชั่น กลิ่นวอเตอร์ฮาโมนี่ (Fineline Natural Collection Water Harmony) มาพร้อมกลิ่นหอมอ่อนละมุนและติดทนนาน ด้วยส่วนผสมที่สกัดจากดอกไม้และธรรมชาติ แถมยังมีนวัตกรรม Color lock ช่วยให้ผ้าสีสดใส รีดง่ายเรียบเร็ว....(Fineline, 2564)

(9) ใหม่ เดอปารี ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มสูตรเข้มข้นพิเศษ ให้ชุดสวย หอมเหมือนอาบน้ำหอม หรูหราสไตล์ฝรั่งเศส เดอ ปารี หอมนาน 30วัน ด้วยเทคโนโลยีล็อกความหอมเข้มข้น 6 เท่า หอมนาน 30 วัน (De Paris, 2564)

จากตัวอย่างที่ (7)-(9) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่มีทั้งผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์สูตรเข้มข้นพิเศษ เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้รับสารตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ได้ตรงตามความต้องการ และยังกล่าวอ้างอิงถึงเทคโนโลยีการผลิตทำให้เกิดคุณสมบัติพิเศษของผลิตภัณฑ์ ทั้ง (7) ผ่านการทดสอบ Hypoallergenic Tested (8) ใช้นวัตกรรม Color lock และ (9) ด้วยเทคโนโลยีล็อกความหอม เพื่อให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เชื่อถือและมั่นใจในคุณภาพของสินค้าที่ผ่านการทดสอบด้วยนวัตกรรมอันทันสมัย

1.2 เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม ผ่านประสาทสัมผัสทางตา ทางจมูก ทางกาย และกล่าวถึงบริบทต่าง ๆ ได้แก่ บริบททางสังคม สภาพธรรมชาติ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบ 34 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.56

(10) หอมติดทนนานแม้ในอากาศร้อน (Downy, 2563)

(11) อยู่บ้านหยุดเชื้อ หมดกังวลกลิ่นผ้าอับ หอมละมุน มั่นใจทุกโมเมนต์ (Hygiene, 2564)

(12) ลดเสี่ยง เลี่ยงโควิด 19 กำจัดกลิ่นอับชื้นที่ต้นเหตุ (Fineline, 2564)

จากตัวอย่างที่ (10)-(12) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านสัมผัสทางจมูกที่เกี่ยวกับหอมติดทนนาน หอมละมุน ลดกลิ่นอับชื้น และกล่าวถึงบริบทสภาพอากาศ (10) กล่าวถึงแม้สภาพอากาศร้อนผลิตภัณฑ์นี้ยังคงความหอม ส่วน (11) และ (12) กล่าวถึงบริบทสังคมในปีพ.ศ. 2563 และ 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 รัฐบาลใช้มาตรการให้ทำงานที่บ้าน ก็ยังคงใช้

ผลิตภัณฑ์นี้ได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อยืนยันให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เชื่อมั่นว่าไม่ว่าสภาพอากาศหรือสถานกา รณ์ใด ผลิตภัณฑ์นี้ยังคงคุณภาพเหมาะแก่ทุกสภาพการณ์

1.3 เนื้อหาเน้นคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านประสาทสัมผัสทางตา ทางจมูก ทางกาย พบ 24 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.05

(13) เพิ่ม<u>ความหอม</u>หมดกังวลเรื่องกลิ่นอับ <u>นุ่ม ลื่น รีดง่าย</u> ทุกสัมผัส (Fresh&Soft, 2563)

(14) 3 พลังซัก <u>หอม+สะอาด+ผ้านุ่ม</u> (Dtouch, 2563)

(15) Babi Mild pink floral <u>ผ้านุ่มและหอมยาวนาน</u> ไร้กลิ่นอับ และ<u>ไม่ทำให้ผ้าหมองคล้ำ</u> ...(Babi Mild, 2564)

จากตัวอย่างที่ (13)-(15) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านสัมผัสทางจมูกที่เกี่ยวกับความหอม สะอาด สัมผัสทางกายที่เกี่ยวกับความนุ่ม ลื่น รีดง่าย และสัมผัสทางตาที่เห็นว่าสีผ้าไม่หมองคล้ำ นอกจากนี้ยังเน้นที่สรรพคุณของสินค้าเป็นสำคัญ (13) เน้นที่ความหอม นุ่ม ลื่น (14) เน้นที่หอม สะอาด และนุ่ม และ (15) หอม นุ่ม และไม่ทำให้ผ้าหมอง ทำให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เข้าใจ และมั่นใจในประสิทธิภาพของสินค้า

1.4 เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวถึงส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ ผ่านสัมผัสทางตา ทางจมูก ทางกาย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ที่ให้ความหอมและความนุ่ม พบ 19 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 14.29

(16) เมื่อชีวิตรีบ ๆ ไม่มีเวลาให้กับเสื้อผ้ายับ ๆ ใหม่ คอมฟอร์ทสูตรลดรอยยับ <u>ที่มีริงเคิล ทรีทเม้นต์</u> <u>เซรั่ม</u> ช่วยลด รอยยับ เห็นผลตั้งแต่ครั้งแรกที่ซัก เพื่อคุณและชุดที่ดูดีอยู่เสมอ ให้เสื้อที่เรารักอยู่ไปอีกนาน (Comfort, 2564)

(17) น้ำยาปรับผ้านุ่มไฮยีน เอ็กซ์เพิร์ท แคร์ กลิ่นมิลค์กี้ ทัช (Hygiene Expert Care Milky Touch)... กลิ่นมิลค์กี้ ทัช จะเป็นกลิ่นหอมอ่อน ๆ ที่ให้ความรู้สึกละมุน อบอุ่น อ่อนโยน จาก<u>เซรั่มนมที่สกัดจากผลของอัลมอนด์</u>...(Hygiene, 2564)

(18) หันมาดูแลเสื้อผ้าของเราให้หอมสดชื่น ด้วยผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม ไฮ คลาส กลิ่น Red Passion ที่ให้กลิ่นหอมสดชื่น และความหอมหวานของดอกไม้ไว้อย่างลงตัว <u>เพิ่มประสิทธิภาพด้วย Natural Essentials Oil</u> ที่ช่วยลดกลิ่นอับในเสื้อผ้า...(Hi Class, 2564)

จากตัวอย่างที่ (16)-(18) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านสัมผัสทางจมูกที่เกี่ยวกับกลิ่นหอมอ่อน ๆ กลิ่นหอมสดชื่นและหอมหวาน ลดกลิ่นอับ และสัมผัสทางตาที่เห็นว่าผ้าไม่ยับ นอกจากนี้ยังเน้นที่ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ (16) <u>มีริงเคิล ทรีทเม้นต์</u> <u>เซรั่ม</u> ลดรอยยับ (17) เพิ่มกลิ่นหอมจาก<u>เซรั่มนมที่สกัดจากผลของอัลมอนด์</u> (18) <u>Natural Essentials Oil</u> ทั้งนี้ทำให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์มากขึ้นส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้เช่น ผู้ที่ต้องการลดรอยยับจากเสื้อผ้า ผู้ที่ต้องการกลิ่นหอมละมุน หรือผู้ที่ต้องการลดกลิ่นอับในเสื้อผ้า

1.5 เนื้อหาเน้นคุณสมบัติทั้งคุณสมบัติภายนอกผ่านสัมผัสทางตา ทางจมูก ทางกาย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณสมบัติภายในที่เป็นนามธรรมส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ พบ 17 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 12.78

(19) ครั้งแรกที่ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มให้คุณรู้สึกสดใส และอ่อนเยาว์ ด้วยพลังความหอมจากมิกซ์เบอร์รี่และดอกไม้มีชีวิต (Hygiene, 2563)

(20) แก้มู้ดยับ ๆ ให้แฮปปี้เว่อ ใน 20 นาทีแค่ได้กลิ่นของผ้าหอม ๆ "ลองเลยไม่แกงจ้า"..(Downy, 2563)

(21) น้ำยาปรับผ้านุ่มดาวน์นี่ พรีเมียม พาร์ฟูม กลิ่นมิส-ทีค (Downy Premium Parfum Mystique) สูตรเข้มข้นพิเศษให้กลิ่นหอมติดทนนานถึง 3 สัปดาห์ ให้ความรู้สึกเย้ายวน ชวนหลงใหล และแฝงไปด้วยความโรแมนติก..(Downy, 2564)

จากตัวอย่างที่ (19)-(21) กล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มผ่านสัมผัสทางจมูกที่เกี่ยวกับพลังหอมจากดอกไม้ กลิ่นหอมติดทน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์หากได้ใช้ผลิตภัณฑ์นี้แล้ว (19) ความรู้สึกสดใส อ่อนเยาว์ (20) มีความสุขมาก และ (21) รู้สึกเย้ายวน ชวนให้หลงใหล และโรแมนติก ทั้งนี้ผู้เขียนข้อความโฆษณาต้องการชี้ให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รับรู้ว่าสินค้าดังกล่าวตอบสนองความต้องการทางกายทั้งด้านคุณสมบัติความเข้มข้นพิเศษของผลิตภัณฑ์ฯ และความต้องการทางจิตใจที่ทำให้มีความสุขเมื่อได้สัมผัสกลิ่นหอมของผ้า

2. ผลการวิจัยด้านการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564

ผลการวิจัยการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม พบการใช้ภาษา 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำภาษาต่างประเทศบอกชื่อผลิตภัณฑ์และศัพท์อื่น 2) การใช้คำวิเศษณ์ คำนาม และคำบุพบท บอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 3) การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 4) การใช้คำแสดงความรู้สึกบอกความรู้สึกของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ 5) การใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และ 6) การใช้ความเปรียบอุปมาบอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ดังนี้

2.1 การใช้คำภาษาต่างประเทศบอกชื่อผลิตภัณฑ์และศัพท์อื่น เช่น คำภาษาอังกฤษ คำภาษาฝรั่งเศส บอกชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ ชื่อเทคโนโลยีการผลิต กล่าวอ้างอิงถึงบุคคล สถานที่ บริบทต่าง ๆ พบการใช้คำภาษาต่างประเทศ 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้รูปภาษาเดิม และการใช้คำทับศัพท์

2.1.1 การใช้คำภาษาต่างประเทศด้วยรูปภาษาเดิม กล่าวคือใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษระบุชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อรุ่นสินค้า ชื่อส่วนประกอบ และคำศัพท์อื่น เช่น Stay home Customer Experience WFH Happy ดังตัวอย่าง

(22) fineline softener ปรับผ้านุ่ม เพิ่มพลังนุ่ม....หอมนาน (Fineline, 2563)

(23) ...ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม เฟรช แอนด์ ซอฟท์ สูตรเข้มข้นพิเศษ กับความหอมแบบ Luxury ให้ผ้าหอม ดุจต้องมนต์ทุกการเคลื่อนไหว...(Fresh&Soft, 2564)

จากตัวอย่างที่ (22)-(23) มีการใช้คำภาษาอังกฤษรูปภาษาเดิม (22) fineline softener บอกชื่อผลิตภัณฑ์ และ (23) บอกลักษณะของความหอม Luxury หมายถึง หรูหรา พิเศษ

2.1.2 การใช้คำภาษาต่างประเทศด้วยการทับศัพท์ กล่าวคือใช้ตัวอักษรภาษาไทยถ่ายเสียงตามศัพท์ภาษาต่างประเทศเมื่อระบุชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อรุ่นสินค้า ชื่อส่วนประกอบและคำศัพท์อื่น เช่น เทคโนโลยี พรีเมียม สไตล์ แสงยูวี แคปซูล แบคทีเรีย ออร์แกนิค ดังตัวอย่าง

(24) ดาวน์นี่ มิสทีค ปรับโฉมใหม่...ลองรียัง (Downy, 2563)

(25) ใหม่ที่สุดของการปกป้องสีและใยผ้า "ให้ผ้าไม่ถูกทำลายจากการซัก" อัลตร้าแคร์ เทคโนโลยี (Comfort, 2564)

จากตัวอย่างที่ (24)-(25) มีการใช้คำภาษาต่างประเทศด้วยการทับศัพท์ (24) บอกรุ่นของสินค้า ดาวน์นี่ มิสทีค และ (25) บอกเทคโนโลยีการผลิต อัลตร้าแคร์ เทคโนโลยี

การใช้คำภาษาต่างประเทศทั้งรูปภาษาเดิมและการใช้คำทับศัพท์ในข้อความโฆษณาแสดงให้เห็นนัยทางการใช้ภาษาของผู้ผลิตโฆษณาถึงกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังในการซื้อสินค้าระดับพรีเมี่ยม มีความสามารถในการรับสารภาษาต่างประเทศ

2.2 การใช้คำวิเศษณ์ คำนาม และคำบุพบทบอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ คำวิเศษณ์ คำนาม และคำบุพบท ดังนี้

2.2.1 การใช้คำวิเศษณ์ ข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มใช้คำวิเศษณ์ 3 ชนิด ได้แก่ ลักษณวิเศษณ์ ประมาณวิเศษณ์ และกาลวิเศษณ์ บอกคุณสมบัติหรือสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) การใช้ลักษณวิเศษณ์ กล่าวคือใช้คำวิเศษณ์บอกลักษณะ ในข้อความโฆษณาใช้คำลักษณวิเศษณ์บอกกลิ่น มีคำว่า "หอม" เป็นคำหลัก และมีคำอื่นขยายความ พบ 23 รูปภาษา เช่น หอมสดชื่น หอมมั่นใจ หอมเหนือระดับ หอมฟุ้งกระจาย หอมน่ารัก หอมอบอุ่น และคำลักษณวิเศษณ์บอกสัมผัส มีคำว่า "นุ่ม" เป็นคำหลัก และมีคำอื่นขยายความ ผลการวิจัยพบ 6 รูปภาษา ได้แก่ นุ่มลื่น นุ่มนิ่ม นุ่มละมุน นุ้มนุ่ม นุ่มฟู และซูเปอร์นุ่ม ดังตัวอย่าง

(26) ไฮยีน เอ็กซ์เพิร์ท แคร์มิลค์กี ทัช...หอมหอม นุ้มนุ่ม อ่อนโยนยาวนานกว่า 5 เท่า (Hygiene, 2563)

(27) d-nee anti-bacteria ดีนี่ ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม แอนตี้แบคทีเรีย ยับยั้งแบคทีเรีย99.9% หอมน่ารัก เพื่อทุกคนในครอบครัว... (D-nee, 2564)

จากตัวอย่างที่ (26)-(27) มีการใช้ลักษณวิเศษณ์บอกกลิ่นและบอกสัมผัส (26) บอกกลิ่นหอม และบอกสัมผัสนุ่ม หอมหอม นุ้มนุ่ม และ (27) บอกกลิ่นหอม หอมน่ารัก ทั้งนี้ทำให้เห็นว่าคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์นั้นหอมและนุ่มหลากหลายลักษณะ

2) การใช้ประมาณวิเศษณ์ กล่าวคือใช้คำวิเศษณ์บอกจำนวน พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ บอกจำนวนนับ และบอกจำนวนจำกัดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ดังนี้

2.1) การใช้ประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนนับ กล่าวคือระบุจำนวนนับอย่างชัดเจน พบ 10 รูปภาษา เช่น 4 เท่า 100% 24 ชั่วโมง 3 พลังซัก 30 วัน 3 คุณสมบัติ ดังตัวอย่าง

(28) ผ้านุ่มพลิ้ว ใส่สบาย ไฮยีน เอ็กซ์เพิร์ท แคร์ ดูแลผ้าขั้นสูงสุด ล้ำลึกครบ 8 มิติ...(Hygiene, 2563)

(29) ใหม่ เดอ ปารี ผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มสูตรเข้มข้นพิเศษ ให้ชุดสวย หอม เหมือนอาบน้ำหอม หรูหรา สไตล์ฝรั่งเศส เดอ ปารี หอมนาน 30วัน ด้วยเทคโนโลยีล็อกความหอมเข้มข้น 6 เท่า... (De Paris, 2564)

จากตัวอย่างที่ (28)-(29) มีการใช้ประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนนับ (28) บอกการดูแลผ้าอย่างล้ำลึก 8 มิติ และ (29) บอกจำนวนวัน 30 วัน ที่ยังคงความหอม และความเข้มข้นของความหอม 6 เท่า

ประเด็นนี้มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือการใช้คำจำนวนนับและตามด้วยคำสามานยนาม เช่น 3 พลังซัก 3 คุณสมบัติ เช่นเดียวกับสำนวนภาษาอังกฤษ เช่น Three features

2.3) การใช้ประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนจำกัด กล่าวคือใช้คำวิเศษณ์ระบุขอบเขต พบ 2 รูปภาษา ได้แก่ คำว่า “ทุก” ใช้ประกอบคำอื่น ๆ พบ 8 รูปภาษา ได้แก่ ทุกสัมผัส ทุกสัมผัสผ้า ทุกแฟชั่น ทุกโมเม้นต์ ทุกแอคทิวิตี้ ทุกคนในครอบครัว ทุกความเคลื่อนไหว และทุกกิจกรรม ส่วนคำว่า “ทั้ง” ใช้ประกอบคำว่า ทั้งวัน ดังตัวอย่าง

(30) พลังหอมอ่อนโยนยาวนานนุ่มนม...ทุกสัมผัสผ้า (Hygiene, 2563)

(31) Hygiene Expert Care ตากในร่มก็หอม ตากตอนฝนตกก็หอม หอมยาวนานทั้งวัน (Hygiene, 2564)

จากตัวอย่างที่ (30)-(31) มีการใช้คำประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนจำกัด (30) บอกจำนวนจำกัดของผ้าทุกชนิดที่สัมผัส หรือทุกครั้งที่ผู้ใช้ได้สัมผัสผ้าก็นุ่ม ทุกสัมผัสผ้า (31) บอกจำนวนจำกัดของเวลาหอมยาวนานทั้งวัน

2.4) การใช้กาลวิเศษณ์ กล่าวคือใช้คำวิเศษณ์แสดงเวลา พบ 1 คำ คือ คำว่า “นาน” ประกอบคำอื่น ได้แก่ ยาวนาน และติดทนนาน ดังตัวอย่าง

(32) สัมผัสเสน่ห์หอมยาวนาน จากดอกไม้ฝรั่งเศส (Comfort, 2563)

(33) ผลิตภัณฑ์น้ำยาปรับผ้านุ่มคุณภาพเยี่ยมหอมติดทนนานขึ้น ลดกลิ่นอับ ช่วยให้ผ้านุ่มฟู...(Fineline, 2564)

จากตัวอย่างที่ (32)-(33) มีการใช้กาลวิเศษณ์แสดงเวลา (32) บอกกลิ่นหอมยาวนาน และ (33) บอกกลิ่นหอมติดทนนาน

การใช้คำวิเศษณ์ 3 ชนิด ได้แก่ ลักษณวิเศษณ์ ประมาณวิเศษณ์ และกาลวิเศษณ์ บอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์อย่างละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้นทั้งในด้านของประสิทธิภาพของสินค้าด้วยการเลือกใช้คำวิเศษณ์ “หอม” “นุ่ม” “ทุก” “ทั้ง” “นาน” และทำให้มั่นใจในสินค้าด้วยคำประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนนับ เช่น ดูแลผ้า 8 มิติ หอมนาน 30 วัน หรือ เข้มข้น 6 เท่า

2.2.2 การใช้คำนาม กล่าวคือการใช้คำวิสามานยนาม ระบุชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อรุ่นสินค้า ชื่อส่วนประกอบของสินค้าแล้ว ในส่วนนี้เน้นที่การใช้คำสามานยนาม พบ 3 คำ ได้แก่ “พลัง” “กลิ่น” และ “น้ำหอม” คำว่า “พลัง” พบ 8 รูปภาษา ได้แก่ พลังหอม พลังธรรมชาติ พลังความหอม พลังนุ่ม พลังซัก พลังคู่ความสะอาด พลังธรรมชาติ และพลังฟรุ๊ตเซรั่ม คำว่า “กลิ่น” พบ 4 รูปภาษา ได้แก่ กลิ่นอับชื้น

กลิ่นหอม กลิ่นอับ และกลิ่นแดดยามเช้า คำว่า “น้ำหอม” พบ 3 รูปภาษา ได้แก่ หัวน้ำหอม น้ำหอมหรู น้ำหอมระดับพรีเมี่ยม ส่วนการใช้คำอาการนาม พบคำว่า “ความหอม” พบ 6 รูปภาษา ได้แก่ ความหอมสดชื่น ความหอมยาวนาน ความหอมเข้มข้น ความหอมแบบLuxury และความหอมแบบพิเศษ ดังตัวอย่าง

(34) พลังหอมยาวนาน ที่ธรรมชาติเท่านั้นที่สร้างได้ (Hygine, 2563)

(35) น้ำยาปรับผ้านุ่มนดาวน์นี่ กลิ่นซันไรส์ เฟรช (Downy Sunrise Fresh) สูตรเข้มข้นพิเศษ โดดเด่นด้วยกลิ่นหอมสดชื่นแบบบรรยากาศยามเช้า พร้อมกลิ่นหอมหวานละมุนจากดอกไม้นานาพรรณ... (Downy, 2564)

จากตัวอย่างที่ (34)-(35) มีการใช้คำสามานยนาม (34) พลังหอม แสดงให้เห็นว่า กลิ่นหอมที่อยู่คงทนเป็นความหอมที่ธรรมชาติสร้างแล้ว ยังมีในผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มชนิดนี้ด้วย (35) ใช้กลิ่นหอมเป็นคำหลักและบอกรูปแบบของกลิ่นเป็นคำขยาย กลิ่นหอมสดชื่น กลิ่นหอมหวานละมุน อธิบายคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์

2.2.3 การใช้คำบุพบท กล่าวคือใช้คำบุพบทนำหน้าบอกเวลา พบ 1 คำ คือคำว่า “ตลอด” ใช้ 2 รูปภาษา ได้แก่ ตลอดวัน และตลอดเวลา ดังตัวอย่าง

(36) น้ำยาปรับผ้านุ่ม D-nee ปรับผ้าหอมกลิ่นเบบี๋ตลอดวันเจ้าค่ะ (D-nee, 2563)

(37) ให้ชุดโปรดของคุณ หอมละมุนตลอดเวลา ด้วยพลังความหอมสกัดจากธรรมชาติ... (Hi -class, 2564)

จากตัวอย่างที่ (36)-(37) มีการใช้คำบุพบทหน้าคำบอกเวลา (36) ตลอดวัน และ (37) ตลอดเวลา บอกประสิทธิภาพกลิ่นหอมของผลิตภัณฑ์ว่าความหอมยาวนานตลอดวัน ตลอดเวลา

2.3 การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะขั้นกว่า-ขั้นที่สุด พบคำว่า ยิ่งกว่า กว่า ที่สุด ไม่แพ้ใคร ยืน 1 ซูเปอร์ 2) ลักษณะใหม่-เดิม พบการใช้คำว่า ใหม่ครั้งแรก กว่าเดิม 3) ลักษณะธรรมดา-พิเศษ พบการใช้คำว่า พิเศษ เพิ่ม...ขึ้น ดังตัวอย่าง

(38) หอมติดทนนานยิ่งกว่าน้ำหอมระดับพรีเมี่ยม (Downy, 2563)

(39) ไฮยีน เอ็กซ์เพิร์ท แคร์ เบสท์ ออริจิน ผลิตภัณฑ์น้ำยาปรับผ้านุ่มสูตรพิเศษ บลูมมิ่งทัช ที่มาพร้อมกลิ่นหอมทรงพลังของดอกไม้เลอค่าที่หอมที่สุดจากแหล่งต้นกำเนิดที่หายากที่สุดในโลก ความหอมพิเศษที่มีเฉพาะ ในแหล่งต้นกำเนิดเท่านั้น มอบประสบการณ์ความหอมยาวนานที่ดีที่สุดในทุกการสวมใส่ ... (Hygine, 2564)

จากตัวอย่างที่ (38)-(39) มีการใช้คำแสดงการเปรียบเทียบลักษณะขั้นกว่า-ขั้นที่สุด (38) ยิ่งกว่า เปรียบเทียบกลิ่นหอมของผลิตภัณฑ์กับกลิ่นหอมของน้ำหอม (39) หอมที่สุด หายากที่สุด ดีที่สุด เปรียบเทียบกลิ่นหอมของผลิตภัณฑ์อยู่ในขั้นที่สุด การใช้คำลักษณะนี้ทำให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มั่นใจว่าได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีมากกว่าผลิตภัณฑ์อื่น

2.4 การใช้คำแสดงความรู้สึกบอกความรู้สึกของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ คำกริยาที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก บอกคุณสมบัติหรือสรรพคุณภายในที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ พบ 17 รูปภาษา เช่น มั่นใจ สดใส สดชื่น ผ่อนคลาย สบาย มีความสุข แฮปปี้ หมดกังวล วางใจ ดังตัวอย่าง

(40) ทุกแฟชั่นของคุณจะมั่นใจเกินใคร #หอมนุ่มฟูเฟร่อ (Fineline, 2563)

(41) น้ำยาปรับผ้านุ่มเบบี้มายด์ กลิ่นคอตตอล มิลค์ (Babi Mild Cotton Milk) ซักเสื้อผ้าเด็กก็ได้ หรือซักเสื้อผ้า ผู้ใหญ่ก็ดี มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ และให้ความรู้สึกผ่อนคลายจาก Floral Blossom... (Babi Mild, 2564)

จากตัวอย่างที่ (40)-(41) มีการใช้คำกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์ (40) ความรู้สึกมั่นใจ และ (41) ความรู้สึกผ่อนคลาย การใช้คำลักษณะนี้ทำให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รับรู้ว่าเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์นี้แล้วนอกจากจะส่งผลทางกายสัมผัส ทางกลิ่นสัมผัสแล้วยังส่งผลต่อจิตใจและความรู้สึกด้วย

2.5 การใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายเพื่อสื่อสารกับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ คำเรียกที่เจาะจงผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ พบคำว่า คุณแม่ เด็ก ผู้ใหญ่ สาวสวย และใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ไม่เจาะจง พบคำว่า คุณ ดังตัวอย่าง

(42) น้ำยาปรับผ้านุ่มดีดีที่คุณแม่ต้องมี (D-nee 2563)

(43) ครั้งแรกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม สูตรเข้มข้นพิเศษ คูล รีแล็กซ์ ที่จะทำให้คุณรู้สึกเย็นสบาย และผ่อนคลาย ในขณะสวมใส่ fresh & soft (fresh & soft 2564)

จากตัวอย่างที่ (42)-(43) มีการใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมาย คำเรียกที่เจาะจงผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ (42) คุณแม่ แสดงว่าเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ที่คุณแม่ต้องเลือกใช้ (43) คุณ ใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ไม่เจาะจง สื่อความหมายถึงผู้ใช้ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ต้องการสื่อสารอย่างเจาะจงและสร้างความเป็นกันเองใกล้ชิดกับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

2.6 การใช้ความเปรียบอุปมาบอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ พบ 4 ลักษณะ ได้แก่ กล่าวอุปมากับบุคคล กล่าวอุปมากับดอกไม้ กล่าวอุปมากับกลิ่นแก้มเด็ก และกล่าวอุปมากับน้ำหอม ดังตัวอย่าง

(44) ตัวหอมได้เหมือนโอปป้า downy romance กลิ่นเดียวกับ adorable ที่เกาหลี (Downy 2563)

(45) Downy ให้คุณเป็นดั่งดอกไม้กระจายกลิ่นอายแห่งความสุขทั้งวัน (Downy 2563)

(46) กลิ่นหอมเหมือนแก้มเด็ก D-nee organic rosemary หอมน่ารักอบบละมุน ไม่ฉุน และ อ่อนโยน (D-nee 2564)

(47) น้ำยาปรับผ้านุ่มดาวน์นี่ พรีเมียม พาร์ฟูม กลิ่นแพชชั่น (Downy Premium Parfum Passion) สูตรเข้มข้นพิเศษ ที่ผ่านการอัปเกรดสูตรใหม่ให้กลิ่นติดเสื้อผ้ายาวนานเหมือนฉีดน้ำหอมระดับพรีเมียม ... (Downy 2564)

จากตัวอย่างที่ (44)-(47) มีการใช้ความเปรียบอุปมา (44) ตัวหอมได้เหมือนโอปป้า กล่าวอุปมากับบุคคล ใช้คำว่าโอปป้า ใช้เรียกศิลปินเกาหลี (45) Downy ให้คุณเป็นดั่งดอกไม้ กล่าวอุปมากับกลิ่นหอมของดอกไม้ (46) กลิ่นหอมเหมือนแก้มเด็ก กล่าวอุปมากับบุคคล สื่อความหมายถึงความสดใส อ่อนวัย และ (47) กลิ่นติดเสื้อผ้ายาวนานเหมือนฉีดน้ำหอมระดับพรีเมียม กล่าวอุปมากับน้ำหอมคุณภาพดี ทั้งนี้แม้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รับรู้กลิ่นทางนาสิกประสาทแต่เมื่อปรากฏเป็นลายลักษณ์ในข้อความโฆษณาผู้ใช้จินตนาการได้ยาก การใช้ความเปรียบอุปมาสร้างความเป็นรูปธรรมเกิดภาพในจินตนาการได้ชัดเจน ทำให้รับรู้ว่าผลิตภัณฑ์สัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งใดที่ใกล้ตัวกับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้านเนื้อหาของข้อความโฆษณาพบเนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและผสมผสานเนื้อหาหลายลักษณะประกอบกัน 5 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวอ้างอิงถึงเรื่องต่าง ๆ 2) เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวถึงบริบทต่าง ๆ 3) เนื้อหาเน้นคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม 4) เนื้อหากล่าวถึงคุณสมบัติภายนอกของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มและกล่าวถึงส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ และ5) เนื้อหาเน้นคุณสมบัติทั้งคุณสมบัติภายนอกและคุณสมบัติภายในของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม

ผลการวิจัยด้านการใช้ภาษา พบลักษณะการใช้ภาษาสำคัญ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) การใช้คำภาษาต่างประเทศบอกชื่อผลิตภัณฑ์และศัพท์อื่น 2) การใช้คำวิเศษณ์ คำนาม และคำบุพบท บอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 3) การใช้คำแสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 4) การใช้คำแสดงความรู้สึกบอกความรู้สึกของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ 5) การใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และ 6) การใช้ความเปรียบอุปมาบอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์

อภิปรายผล

1. ข้อสังเกตด้านเนื้อหาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม เผยแพร่ในปี พ.ศ.2563-2564

จากผลการวิจัยด้านเนื้อหาพบว่าเนื้อหาสำคัญในข้อความโฆษณาคือคุณสมบัติหลักของผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม ได้แก่ ความหอม และความนุ่ม ผู้ผลิตต้องการสื่อสารกับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับคุณสมบัติภายในของสินค้า กล่าวคือความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ใช้หลังจากใช้สินค้านั้น ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ทางนีลเส็น อธิบายว่า *“ลูกค้าจะยังซื้อสินค้าพรีเมียมเหมือนเดิม แต่จะคิดเยอะขึ้น ถ้าแบรนด์ไหนสามารถสื่อสารได้ตรงใจ และชัดเจนที่สุด ก็คือ มีโอกาสสูงมาก”* เช่น น้ำยาปรับผ้านุ่มแบบธรรมดา – น้ำยาปรับผ้านุ่มแบบพรีเมียม ที่บอกคุณสมบัติชัดเจน ดึงดูด หรือสร้างแรงกระตุ้นได้ดีกว่า ลูกค้าจะเลือกซื้อสินค้าที่สื่อสารได้ดี ชัดเจน ราคาและคุณภาพสมเหตุสมผล มากกว่าซื้อของราคาถูกกว่า (บทความ

สัมภาษณ์เรื่อง รู้หรือไม่? COVID-19 ทำให้ผู้บริโภคแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ลองเช็คดู ลูกค้าคุณอยู่กลุ่มไหน... ก่อนวางกลยุทธ์ทางการตลาด วันที่เข้าถึง 13 ตุลาคม 2564)

2. ข้อสังเกตด้านการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564

การใช้ภาษาในข้อความโฆษณานำเสนอคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ให้ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์รับรู้ เข้าใจ และเห็นภาพของคุณสมบัติดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้า กล่าวได้ว่า พลังภาษาเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้ผลิตภัณฑ์มียอดจำหน่ายที่เติบโตขึ้นได้

2.1 การใช้ลักษณวิเศษณ์ จากผลการวิจัยด้านการใช้ภาษา มีข้อน่าสนใจว่าพบการใช้ลักษณวิเศษณ์บอกกลิ่นและบอกสัมผัสเป็นสำคัญอีกทั้งมีคำขยายแสดงความรู้สึกหลายรูปภาษาเพื่อสร้างความแตกต่าง เช่น หอมสดชื่น หอมอบอุ่น หอมอ่อนโยน หอมผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องกลวิธีการใช้ภาษาในการโฆษณาทางโทรทัศน์ ของพระมหาสันติราษฎร์ ฌานสนฺติ (พวงมลิ) (2562) พบว่าการใช้ภาษาเน้นจุดเด่นเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมและจินตนาการ ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้สินค้าส่วนหนึ่งใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจซื้อสินค้า ในการโฆษณาสินค้าจึงมักกระตุ้นในจุดนี้

2.2 การสร้างศัพท์ที่ใช้คำสามานยนาม “พลัง” เพิ่มความเป็นรูปธรรมและน้ำหนักทางความหมายของคำขยายให้มากขึ้น จากผลการวิจัยพบ เช่น คำว่า พลังหอม พลังธรรมชาติ พลังนุ่ม พลังคู่ความสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อผิวพรรณ ของนพาวรรณ์ ใจสุข และสิริวรรณ นันทจันทูล (2563) ที่พบกลวิธีการขยายความ ได้แก่ การขยายคำนาม การขยายคำกริยา และการใช้อุปลักษณ์เชิงภาพพจน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ว. วิทยารักษ์ (2016) เรื่อง พลังภาษา พลังความคิด: สัมฤทธิผลในการเขียน ที่กล่าวว่าพลังสำคัญยิ่งที่จะทำให้การเขียนเกิดสัมฤทธิผล ผู้เขียนจะต้องรู้จักเลือกสรรใช้ภาษาเพื่อสื่อความให้ผู้อ่านรับทราบในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการ นับตั้งแต่การเลือกสรรถ้อยคำนำสารให้ถูกความ สื่อความ และได้รสความ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับวงการโฆษณา ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อวงการโฆษณาและเป็นแนวทางการผลิตโฆษณา ทำให้เห็นว่าข้อความโฆษณาสินค้าสำคัญและละเอียดอ่อน ผู้โฆษณาควรใส่ใจรายละเอียดทั้งการนำเสนอเนื้อหาและการใช้ภาษาเพราะเรื่องดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจเติบโตได้ ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับ วงวิชาการภาษา ผลการวิจัยนี้สนับสนุนคำว่า พลังภาษา และภาษาโฆษณาเป็นทำเนียบภาษาหนึ่งที่น่าศึกษาต่อไป

หมายเหตุ: บทความผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่ม : เนื้อหาและการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564 เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องภาษาพูดและเนื้อหาในข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์ปรับผ้านุ่มที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2563-2564

เอกสารอ้างอิง

เกศนี คุ้มสุวรรณ. (2562). *ภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับความงามในโฆษณาบนเฟซบุ๊กของสถานเสริมความงามไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพ.

จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2562). *การวิเคราะห์ข้อความ Discourse analysis*.(พิมพ์ครั้งที่ 2), แก้ไขปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัญญาณัฏฐ์ พันธุ์ศรี. (2558). *ผลกระทบของดิจิทัลคอนเทนต์มาร์เก็ตติ้งผ่านเฟซบุ๊กและระดับการยอมรับนวัตกรรมด้านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าธนาคาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพ.

นธกฤต วันต๊ะเมล์. (2554). *หลักการโฆษณา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพาวรรณ์ ใจสุข และสิริวรรณ นันทจันทูล. (2563). *กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อผิวพรรณ* .ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โครงการประชุมวิชาการระดับชาติสรรพศาสตร์สรรพศิลป์ ประจำปี 2563, กรุงเทพฯ. 390- 406.

พรจิต สมบัติพานิช. (2553). *ยุทธวิธีการวางแผนสื่อโฆษณา*.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระมหาสันติราษฎร์ ฌานสนฺติ (พวงมลิ). (2562). *กลวิธีการใช้ภาษาในการโฆษณาทางโทรทัศน์* .วารสารมหาจุฬาวิชาการ, 6 (ฉบับพิเศษ) พฤษภาคม, 238-250.

วัฒนา แช่มวงษ์ และคณะ. (2558). *รายงานวิจัยเรื่องกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย*.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วิทยารักษ์ ว. (2016). *พลังภาษา พลังความคิด: สัมฤทธิผลในการเขียน*. วรรณวิทัศน์, 14, 34–57.

สิริวรรณ นันทจันทูล. (2564). *ภาษาพูดกับภาษาเขียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). *ภาษาศาสตร์สังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อวยพร พานิช. (2530). *การใช้ภาษาเพื่อการโฆษณา.การสร้างสรรค์และผลิตโฆษณา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุปกิตศิลปสาร,พระยา. (2533).*หลักภาษาไทย อักขรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

Marketinggoops. (2564). *รู้หรือไม่? COVID-19 ทำให้ผู้บริโภคแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ลองเช็คดู ลูกค้าคุณอยู่กลุ่มไหน... ก่อนวางกลยุทธ์ทางการตลาด*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2564. จาก https://www.marketingoops.com/data/constrained-consumer-and-insulated-consumer-post-covid-19/

Marketeer Team. (2559). *ตลาดน้ำยาปรับผ้านุ่ม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2564. จาก https://marketeeronline.co/archives/28116

กลวิธีการใช้ภาษาในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach

Linguistic Strategies in Financial Discourse of Money Coach

วรางคณา สุพรรณชนะบุรี[1*], จริญญา ธรรมโชโต[2] และอลิสา คุ่มเคี่ยม[3]

Warangkana Supanchanaburee[1*], Jarinya Thammachoto and Alisa Khumkhiam[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University.

[2] ดร., สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Dr., Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University.

[3] ดร., สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Dr., Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Lamjiak129@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวาทกรรมการเงินของ Money Coach ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach” โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือข้อความจากหนังสือที่เกี่ยวกับการเงินของ Money Coach หรือ โค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์ จำนวน 173 ข้อความ

ผลการศึกษากลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการเงินของ Money Coach พบกลวิธีทางภาษาทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้ทัศนภาวะ 2) การใช้มูลบท 3) การอ้างถึง 4) การใช้อุปลักษณ์ และ 5) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ จากกลวิธีทางภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์ล้วนเกี่ยวข้องกับเงินอย่างแยกออกไม่ได้ ฉะนั้นก่อนดำเนินการธุรกรรมทางการเงินใด ๆ ควรคิดให้รอบคอบก่อนลงมือทำจะดีที่สุด

คำสำคัญ: กลวิธีการใช้ภาษา, อุดมการณ์, วาทกรรมการเงิน, Money Coach

Abstract

This paper describes the results of an analysis of Linguistic Strategies and in Financial Discourse of Money Coach, which is a part of the thesis. This research adopted Fairclough's Critical Discourse Analysis, which is an approach to analyze the relationship between language and ideology. Data were from 173 Text from a book about Money Coach's finances or Jakkapong Metpan.

The results revealed that there were 5 linguistics strategies 1)Modality 2) Prepsupposition 3） Reference 4) Metaphor and 5) Rhetorical question. From such linguistic strategies it is reflected that human life is inextricably linked with money. Therefore, before conducting any financial transaction, it is best to think carefully before doing it.

Keywords: Linguistic Strategies, Ideology, Financial Discourse, Money Coach

บทนำ

วาทกรรม (Discourse) เป็นชุดความคิดที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนภาษาและวรรณกรรมได้อย่างหลากหลาย โดยวาทกรรมมีความหมายได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับมุมมองและทฤษฎีพื้นฐานในสหสาขาวิชา ได้แก่ ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา ปรัชญา สัญวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา วัฒนธรรมศึกษา วรรณคดี และการสื่อสาร ดังนั้น วาทกรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือของนักวิชาการหลายท่านในการศึกษาความเป็นไปในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องราวด้านการเงินนับเป็นหนึ่งในวาทกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง

ณฐ อังศุวิริยะ (2562) ได้ให้ความหมายของวาทกรรมการเงินไว้ว่า วาทกรรมการเงิน คือ กรอบที่ให้คุณค่าในเรื่องของเงิน ทั้งพฤติกรรมการเงิน การใช้เงิน การเป็นหนี้ การออมเงิน และการชำระหนี้ จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับสมาชิกในสังคมอย่างแท้จริง เพราะตลอดเวลาของการใช้ชีวิตจำเป็นต้องใช้เงินเป็นตัวกลางในการดำเนินการต่าง ๆ ให้สะดวก ดังนั้นเมื่อความต้องการเพิ่มขึ้นจึงส่งผลให้หลายคนเป็นหนี้จากการใช้เงินอย่างไม่เป็นระบบ ไร้การควบคุม ทำให้นักคิดหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินเข้ามามีบทบาทในสังคมผ่านการทำหน้าที่เป็นผู้อาสาให้ความรู้และให้คำปรึกษาแก่ผู้ประสบปัญหาดังกล่าว ซึ่งขณะนี้บุคคลที่ประสบความสำเร็จด้านการเงินและมีชื่อเสียงในการเป็นวิทยากรให้คำปรึกษา คือ Money Coach หรือ โค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์

Money Coach หรือ โค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์ เป็นนักศึกษาที่ตั้งใจเรียนเพียงเพราะพ่อแม่คาดหวังให้เรียนจบออกมามีความสำเร็จทางหน้าที่การเงิน แต่เมื่อวันที่เขาเรียนจบกลับตรงกับช่วงวิกฤติต้มยำกุ้งและเป็นวันที่ครอบครัวมีหนี้สะสมกว่า 18 ล้านบาท โค้ชหนุ่มนักศึกษาจบใหม่ที่ไม่มีความรู้ทางการเงินจึงได้แต่พยายามทำงานและเก็บเงินให้มากที่สุดเพื่อช่วยพ่อแม่ชำระหนี้ในแต่ละเดือนให้ผ่านพ้นไป

ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงเวลาการพัฒนาระบบการเงิน หลายช่องทางจึงหยิบยื่นโอกาสการใช้เงินสะดวกให้แก่โค้ชหนุ่ม ทำให้ชื่นชอบการได้เงินง่ายในเวลารวดเร็วผ่านการกู้ทั้งบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ท้ายที่สุดเขากลับพบว่าพฤติกรรมเช่นนี้เป็นเพียงการลดหนี้ก้อนใหญ่ให้เบาบางลงเพียงไม่กี่เดือน แต่เขากลับได้หนี้ก้อนใหม่เพิ่มขึ้นมาจากการกู้เงินเต็มอัตราทุกวงเงิน เมื่อเขาประสบปัญหาดังกล่าวเขาจึงตั้งสติแล้วค้นหาความรู้ทางการเงินจนพบว่า เงินแก้ปัญหาได้เพียงชั่วคราว แต่ความรู้ทางการเงินจะจัดการปัญหาให้เราได้ตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้เขาจึงพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส กระทั่งประสบความสำเร็จนั่นคือชำระหนี้ที่มีได้ทั้งหมด และเขาเองตั้งปฏิญาณไว้ว่าเราสำเร็จได้ผู้อื่นก็สำเร็จได้ เขาจึงอาสาให้ความรู้แก่ผู้อื่นจนปัจจุบันได้และเรียกตัวเองว่า Money Coach หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงิน

ปัจจุบัน Money Coach หรือ โค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์ เป็นผู้ให้ความรู้ทางการเงินที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก มีผลงานการสอนหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเปิดวันเวลาให้ผู้สนใจเข้าอบรม หรือการเป็นจิตอาสาให้คำปรึกษาแก่ประชาชนผ่านธนาคารต่าง ๆ รวมทั้งการเขียนหนังสือเกี่ยวกับการเงินและการแปลหนังสือการเงินของต่างประเทศให้คนไทยได้อ่านอีกด้วย โดยผู้วิจัยพบว่าการเขียนหนังสือของ Money Coach มีความโดดเด่นทั้งในด้านภาษาและเนื้อหาที่ถ่ายทอดมายังผู้อ่าน เพราะเขาเป็นผู้ที่มีความเข้าใจบทบาทของผู้ประสบปัญหาการเงินมาก่อน ดังตัวอย่าง

“คนทั่วไปใช้หนี้เป็นยาพิษทำลายสุขภาพการเงินของตัวเอง”

(เปลี่ยนหนี้เป็นอิสรภาพทางการเงิน : 7)

จากตัวอย่างเป็นการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบ “หนี้” ว่าเป็นเสมือน “ยาพิษ” ที่ส่งผลอันตรายต่อร่างกายทำให้ร่างกายขาดสภาวะความสุข โดยการที่ผู้เขียนใช้คำว่ายาพิษในการเปรียบเทียบอาจเพราะต้องการสื่อถึงโทษและระดับความรุนแรงในการทำลายสุขภาพ เพราะยาพิษมีผลทำให้ชีวิตได้ เช่นเดียวกับการเป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดทุกข์ทำลายจิตใจให้บั่นทอนกระวนกระวายอาจหนีปัญหาด้วยการทำร้ายตนเองได้

“ถ้าเปรียบหนี้เป็นความเจ็บป่วยทางการเงิน เราสามารถแบ่งผู้ป่วย
ได้เป็น 2 ประเภท นั่นคือผู้ป่วยทั่วไป กับผู้ป่วยอาการโคม่า”

(เปลี่ยนหนี้เป็นอิสรภาพทางการเงิน : 13)

จากตัวอย่างเป็นการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบ “หนี้” ว่าเป็นเสมือน “ความเจ็บป่วย” ซึ่งหากเป็นความเจ็บป่วยทางร่างกายอาจเป็นความผิดปกติที่ร่างกายขาดสมดุล ดังนั้นในที่นี้เป็น ความเจ็บป่วยทางการเงินน่าจะหมายถึงภาวะขาดดุลบกพร่องทางรายรับและรายจ่ายอาจเนื่องมาจากรายจ่ายมากกว่ารายได้จนก่อให้เกิดภาวะความเครียดทางจิตใจ ผู้ที่ประสบปัญหานี้จึงเปรียบดังผู้ป่วยหรือคนไข้ โดยผู้ป่วยทั่วไปหมายถึงคนที่ยังสามารถประคับประคองอาการให้หายได้ ไม่จำเป็นต้องใช้ยาแรงในการรักษา เช่นเดียวกับคนเป็นหนี้ที่ยังสามารถผ่อนชำระหนี้และมีเงินพอสำหรับกินและใช้ในแต่ละวัน ส่วนผู้ป่วยอาการโคม่าหมายถึง ผู้ป่วยฉุกเฉินไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จำเป็นต้องกระตุ้นการรักษาด้วยยาที่มีประสิทธิภาพแรง ลักษณะเดียวกับคนเป็นหนี้เกินตัว มีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย สภาพทางการเงินติดลบ

และมักกู้หนี้ยืมสินเปิดสัญญาใหม่เพื่อไปใช้หนี้เก่า ทำให้เป็นปัญหาติดหนี้ยังไม่มีวันจบสิ้น เสมือนโรคประจำตัวที่รักษาไม่หาย

"ความคิดจน ๆ หน้าตาเป็นยังไง"

(เปลี่ยนหนี้เป็นอิสรภาพทางการเงิน : 21)

จากตัวอย่างเป็นการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์หรือการถามที่ไม่ต้องการคำตอบเป็นเพียงการถามเพื่อเปิดประเด็นของตัวบทต่อไปและเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้และใคร่หาคำตอบ โดยคำตอบอาจแฝงอยู่ในเนื้อหาที่กำลังจะกล่าวตอนต่อไป ซึ่งคำถามว่า "ความคิดจน ๆ หน้าตาเป็นยังไง" อาจหมายถึง ความคิดที่ไม่พัฒนา ปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ให้ดีขึ้น มีเพียงข้ออ้างหรือการเอาตัวรอดให้ผ่านไปวันต่อวันไม่มีความเป็นอยู่ที่มั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้หากเราเปลี่ยนคำว่าความคิดจน ๆ เป็น "ความคิดรวย ๆ" ที่มีความหมายตรงกันข้ามอาจหมายถึงวิธีคิดแบบแก้ปัญหาตามลำดับขั้นบันไดจนหมดภาระการชำระหนี้และยิ่งไปกว่านั้นความคิดที่ต่อยอดอาจส่งผลให้เงินเก็บหรือกำไรจากการลงทุนอีกด้วย

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า Money Coach มีการถ่ายทอดวาทกรรมการเงินอย่างหลากหลาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า สามารถวาทกรรมการเงินดังกล่าวมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ผ่านทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คลัฟได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach หรือโค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเรื่องวาทกรรมการเงินของ Money Coach ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวกับการเงินของ Money Coach หรือ โค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์ รวมทั้งสิ้น 10 เล่ม
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา
3. วิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach จากหนังสือที่เขียนโดยโค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์ จำนวน จำนวน 173 ข้อความ สามารถจำแนกกลวิธีทางภาษาได้ 5 ลักษณะ โดยเรียงตามความถี่ในการปรากฏ ดังนี้

1. การใช้ทัศนภาวะ (Modality) คือ การบอกความเห็นผ่านคำสำคัญ เช่น ต้อง ย่อม น่า อาจจะ ควรจะ เห็นจะ ท่าจะ คงจะ พึง เป็นต้น รวมไปถึงคำว่า ได้ และคำว่า ไม่ เพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น

ที่พึงพอใจหรือไม่พอใจ (นวรรณ พันธุเมธา.2549) ซึ่งสอดคล้องกับที่ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2557) กล่าวว่า การใช้ทัศนภาวะ คือ การที่ผู้ส่งสารแสดงความคิดเห็นหรือเจตคติเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ การแสดงทัศนะภาวะได้โดยการใช้คำแสดงทัศนะภาวะต่าง ๆ คือ การใช้คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ การใช้คำแสดงทัศนคติที่ต้องการพิสูจน์ และการใช้คำกริยาช่วย เป็นต้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการใช้ทัศนะภาวะ เป็นการให้ความเห็นของผู้พูดต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผ่านการใช้ถ้อยคำสำคัญที่แสดงความรู้สึกต่อเรื่องนั้น ๆ โดยอาจเป็นการโน้มน้าวใจให้คิดคล้อยตามหรือเป็นการเสนอแนะข้อดี ข้อเสีย ประโยชน์ หรือโทษ รวมไปถึงการห้ามไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach พบว่ามีการใช้ทัศนภาวะ 5 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 85 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 49.13 โดยเรียงลำดับความถี่ในการปรากฏ ได้แก่ การใช้คำปฏิเสธ การใช้คำให้เว้นการกระทำ การใช้คำแนะนำ การใช้คำแสดงการบังคับ การใช้คำแสดงความเชื่อ และการใช้คำแสดงความมั่นใจ ดังนี้

1.1 การใช้คำปฏิเสธ คือ การใช้คำว่า “ไม่ ไม่ใช่” ประกอบในข้อความเพื่อแสดงให้เห็นว่าความคิดหรือการปฏิบัติใดที่ถูกต้องและเหมาะสม สิ่งใดก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษ (นวรรณ พันธุเมธา. 2549) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการใช้ทัศนภาวะโดยใช้คำปฏิเสธเป็นเสมือนการแนะนำหรือเตือนให้ผู้อ่าน ผู้ฟังมีสติและรู้จักพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบรอบก่อนตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่าการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำปฏิเสธ จำนวน 26 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 30.59 ดังตัวอย่าง

> สิ่งสำคัญที่สุดในการลงทุน<u>ไม่ใช่</u>รูปแบบหรือจำนวนเงินตอบแทนแต่มันคือการลงทุนที่เรารู้และเข้าใจมัน รวมถึงวิธีการลงทุนที่ตรงกับจริตของตัวเอง แค่ซื้อแล้วนอนไม่หลับก็ขาดทุนตั้งแต่เริ่มแล้วครับ
>
> (เกมเศรษฐี ลงทุนให้รวยด้วยอสังหาริมทรัพย์ : 40)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำปฏิเสธ “ไม่ใช่” เพื่อแสดงให้เห็นว่าความรู้และความเข้าใจในทรัพย์สินที่เราต้องการจะลงทุนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากก่อนลงทุนเราจำเป็นต้องศึกษาให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อนว่าการลงทุนดังกล่าวนั้นมีขั้นตอนและผลตอบแทนแบบใด และเราชอบหรือมีความรู้มากพอที่จะจัดการการลงทุนดังกล่าวนั้นให้อยู่ในขอบเขตที่รับได้หรือไม่ เพราะการลงทุนแต่ละประเภทล้วนแต่มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น หากชื่นชอบการทำกำไรและมีความอดทนในการรอคอยมากพอก็ควรลงทุนเพื่อกระแสเงินสด แต่หากชื่นชอบรายได้ที่มาจากการลงทุนอย่างต่อเนื่องก็ควรลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เพราะได้เงินสดเป็นประจำและไม่มีขีดจำกัดในการลงทุน เป็นต้น

> <u>ไม่มีใคร</u>ทำให้เรารวยได้ถ้าเราไม่อยาก และ<u>ไม่มีใคร</u>ทำให้เราจนได้ถ้าเราไม่ยอม
>
> (เปลี่ยนหนี้เป็นอิสรภาพทางการเงิน : 63)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำปฏิเสธ “ไม่มีใคร” เพื่อยืนยันว่าอำนาจทางการใช้เงินหรือเราจะมีสถานะการทางเงินอยู่ในทิศทางใดไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้อื่น แต่ทุกอย่างขึ้นอยู่กับเราเพียงผู้เดียว ฉะนั้นวิธีการที่เราสามารถเอาตัวรอดได้ในขณะที่เราประสบปัญหาทางการเงินคือการลดค่าใช้จ่ายคงที่ให้

น้อยลงหรือหาช่องทางสร้างรายได้เพิ่ม โดยเฉพาะการใช้ความสามารถส่วนตัวสร้างรายได้เพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้อย่างมีสภาพคล่องทางการเงิน

1.2 การใช้คำแสดงการบังคับ คือ การใช้ทัศนภาวะเพื่อให้ผู้อ่านลงมือทำและปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งเกิดประโยชน์ ผ่านคำว่า “ต้อง จง” ผลการศึกษาพบการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำแสดงความแน่ใจหรือแสดงการบังคับ จำนวน 21 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 24.70 ดังตัวอย่าง

หากต้องการลงทุนในทรัพย์สินให้เช่า จงมองไปที่ทรัพย์สินมือสองก่อนเสมอ

(เกมเศรษฐี ลงทุนให้รวยด้วยอสังหาริมทรัพย์ : 65)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะ โดยมีคำว่า “จง” บอกความบังคับในเรื่องการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ที่หลายคนเข้าใจผิดว่าจะต้องซื้อทรัพย์สินที่เป็นมือหนึ่งหรือของใหม่เพื่อดึงดูดผู้เช่า แต่แท้จริงแล้วการลงทุนอสังหาริมทรัพย์ที่ดีนั้น ควรเริ่มต้นจากทรัพย์สินมือสองก่อน เนื่องจากของใหม่มีราคาแพงเกินกว่าผู้เช่าหลายรายจะสนใจ ที่สำคัญคือการลงทุนในทรัพย์สินมือสองย่อมมีความเสี่ยงน้อย เพราะก่อนเราจะลงทุนเราก็ได้เห็นผลประกอบการจากเจ้าของรายเก่า ทำให้เราสามารถตัดสินใจได้ง่ายว่าทำเลและทรัพย์สินที่เรากำลังพิจารณาตรงกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของเราหรือไม่อย่างไร

ระวังคำแนะนำที่ได้มาฟรี หากต้องการที่จะมั่งคั่ง คุณต้องสร้างการลงทุนของตัวเองให้เป็น ไม่ว่าจะลงทุนด้วยเงินตัวเองหรือเงินของคนอื่น คุณต้องสามารถคิดวางแผน และตัดสินใจทุกการลงทุนที่สร้างขึ้นได้ ด้วยภูมิปัญญาที่สะสมอยู่ในตัว

(MONEY101 : กฎแห่งความมั่งคั่ง 9 ประการ : 38)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำแสดงการบังคับคือคำว่า “ต้อง” ซึ่งในที่นี้เป็นการบังคับให้ผู้ที่ต้องการลงทุนเรียนรู้ด้วยตนเองเท่านั้น เพราะการฟังจากผู้อื่นเป็นเพียงแค่การได้รับความรู้ประกอบการตัดสินใจเท่านั้น แต่หากเราเรียนรู้และทดลองทำด้วยตนเองจะทำให้เราเห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของการลงทุน ที่สำคัญคือสามารถทำให้เราวางแผนและแก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุม

1.3 การใช้คำให้เว้นการกระทำ คือ การใช้ทัศนภาวะโดยมีคำว่า “อย่า เลิก” ประกอบในข้อความร่วมกับบริบทอื่น ๆ ซึ่งผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจถึงประโยชน์ของทุกสิ่งอย่างแท้จริง (นววรรณ พันธุเมธา.2549) ผลการศึกษาพบการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำให้เว้นการกระทำจำนวน 18 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 21.18 ดังนี้

จะลงทุนอะไร ไม่ต้องไปถามใคร ถามตัวเองว่าสนใจอะไร ก็เอาเวลาไปศึกษาหาความรู้ในเรื่องนั้น เก็บเงินไว้ก่อน ไม่ต้องรีบร้อน และอย่าจ่ายเงินไปลงทุนอะไรโดยไม่รู้จักเป็นอันขาด

(วางแผนการเงินให้รวยด้วยตนเอง : 19)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะเพื่อเตือนสติผู้อ่านผ่านคำว่า “อย่า” โดยในที่นี้เป็นการกล่าวถึงเป้าหมายของการลงทุนที่ผู้ลงทุนควรทราบด้วยตนเองว่าชอบหรือสนใจอะไร ไม่ลงทุนตามผู้อื่น และเมื่อทราบเป้าหมายที่แน่ชัดก็ใช้เวลาไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการลงทุนนั้น ๆ เพื่อให้รู้เท่าทันความเคลื่อนไหวทุกด้านของสิ่งที่สนใจ

อย่าปล่อยให้ตัวเองมีรายได้ทางเดียว

(เส้นทางสู่อิสรภาพทางการเงินอย่างแท้จริง: 39)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะเสนอว่า “อย่า” ทำงานหรือหารายได้เพียงช่องทางเดียว แต่ควรให้โอกาสตนเองเรียนรู้วิธีการอันจะนำไปสู่ความร่ำรวยอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้รายได้ที่เพิ่มขึ้นมิได้สนับสนุนให้เรารวยเพียงอย่างเดียว แต่จะช่วยให้เราพ้นจากภัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1.4 การใช้คำแนะนำ คือ การใช้ทัศนภาวะที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแนะ สอนสั่ง รวมไปถึงให้ข้อคิด ผ่านการใช้คำว่า “ควร ให้ จำไว้ว่า จำเอาไว้ พึงระลึกไว้” (นววรรณ พันธุเมธา.2549) ผลการศึกษาพบการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำแนะนำจำนวน 14 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 16.47 ดังตัวอย่าง

จำเอาไว้ว่าไม่ว่าคุณจะเลือกจัดการเงินของคุณอย่างไร คุณก็จะเป็นผลลัพธ์ทางการเงินในแบบที่คุณเลือกนั่นเอง

(Money 101 : เริ่มต้นนับหนึ่งสู่ชีวิตการเงินอุดมสุข : 201)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะแนะนำโดยใช้คำว่า “จำไว้ว่า” เพื่อเน้นย้ำให้ผู้อ่านจัดการวางแผนการเงินให้เป็นระเบียบวินัย เพราะระบบการเงินก็เปรียบเสมือนชีวิตของผู้ใช้ สามารถสะท้อนนิสัยและพฤติรรมการใช้เงินได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นแล้วให้ระลึกอยู่เสมอว่าทุกครั้งที่มีรายจ่ายหรือรายรับก็ให้ควบคุมให้อยู่ในสภาพคล่องเพื่อไม่ให้ชีวิตประสบปัญหาในอนาคต

จะฝากเงินกินดอกหรือจะใช้เงินกู้ ควรรู้วิธีคิดดอกเบี้ย

(Money Summary สรุปเรื่องเงินให้เข้าใจง่ายใน 1 เล่ม: 150)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะเชิงแนะนำผ่านคำว่า “ควร” ที่ผู้เขียนเห็นว่าการฝากเงินในแต่ละครั้งเราต้องรู้เป้าหมายให้แน่ชัดก่อนว่าฝากเพื่ออะไร ซึ่งหากต้องการฝากเพื่อต่อยอดรับดอกเบี้ยก็ควรรู้ว่าธนาคารให้ดอกเบี้ยแบบใด ความคุ้มค่าแบบใด แล้วจึงค่อยตัดสินใจฝากเงิน

1.5 การใช้คำแสดงความเชื่อ คือ การใช้คำกริยา “เชื่อว่า” เพื่อแสดงว่าข้อความที่กล่าวเป็นความเห็นส่วนบุคคล เป็นการใช้ทัศนคติของผู้พูด เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นพ้องต้องกันหรือเพื่อแนะนำให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม (รัชนินท์ พงศ์อุดม.2548) ซึ่งการใช้คำแสดงความเชื่อ ในที่นี้คือ การใช้ทัศนภาวะที่ใช้ทัศนคติหรือความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนผ่านคำว่า “ผมเชื่อเสมอว่า ผมเชื่อว่า” เพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามสิ่งที่ตนเองการันตีว่าถูกต้อง ผลการศึกษาพบการใช้ทัศนภาวะโดยการใช้คำแนะนำจำนวน 4 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.71 ดังตัวอย่าง

ผมเชื่อว่าทรัพย์สินไม่ใช่สิ่งที่สร้างความมั่งคั่งให้กับเรา แต่ความเป็นนักลงทุนที่ดีในตัวเราต่างหาก ที่จะทำให้เรามั่งคั่งร่ำรวยได้ เคล็ดวิธีต่าง ๆ ในโลกมีอยู่มากมาย แต่หากคุณใช้มันไปในทางที่ผิด ขาดหลักคิดที่ถูกต้อง มันจะตอบสนองคุณอย่างสาสมเช่นเดียวกัน

(52 สัปดาห์ 52 ทรัพย์สิน : 59)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะผ่านความเชื่อของผู้เขียนที่กล่าวว่า “ผมเชื่อว่า” ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนมองว่าความสำเร็จในการร่ำรวยเกิดจากการเป็นนักลงทุนที่ดีรู้จักประเมินค่าทรัพย์สินให้อยู่ในความเหมาะสมและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันได้ทันท่วงที

ผมเชื่อของผมเสมอว่าโลกนี้มีอีกเป็นล้าน ๆ วิธีที่จะทำให้เราร่ำรวย และในหลายหนทางนั้น มีหนทางหนึ่งที่เหมาะกับเราเสมอ

(เปลี่ยนชีวิตสู่ความร่ำรวย : 162)

จากตัวอย่างเป็นการแสดงทัศนภาวะบอกความเชื่อของผู้เขียนที่กล่าวถึงวิธีการเข้าสู่ความร่ำรวยทางการเงินที่มีหลากหลายวิธี แต่มีเพียงวิธีเดียวที่เหมาะกับเรา ซึ่งกว่าจะรู้ว่าวิธีใดเหมาะกับเราที่สุด เราจำเป็นต้องทดลอง เรียนรู้ หลาย ๆ ครั้ง เพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเอง

1.6 การใช้คำแสดงความมั่นใจ คือ การใช้คำแสดงคุณศัพท์แสดงความรู้สึกแน่ใจผ่านคำว่า “แน่นอน” (นวรรณ พันธุเมธา.2549) จำนวน 2 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 2.35 ดังตัวอย่าง

“ไม่รู้จะขายอะไร” กลายเป็นข้ออ้างดี ๆ ที่ทำให้ไม่ได้เริ่มต้นเสียที และเมื่อไม่มีจุดเริ่มต้น ก็<u>แน่นอนว่า</u>จะไม่มีเส้นชัย

(เปลี่ยนชีวิตสู่ความร่ำรวย : 57)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะแสดงความแน่นอนที่ผู้เขียนกล่าวถึงคนที่ไม่มีเป้าหมายในการลงทุน ซึ่งในที่นี้เป็นเป้าหมายในการค้าขายที่หลายคนกลัวว่าสินค้าของตัวเองซ้ำกับผู้อื่น กลัวสินค้าที่จะขายไม่มีคุณค่า โดยผู้เขียนเห็นว่าหากมัวแต่กลัวหรือไม่ลงมือทำก็ไม่มีวันที่จะประสบความสำเร็จได้

<u>แน่นอนครับ</u> การลงทุนที่เริ่มต้นง่าย ๆ ไม่มีแผนการใด ๆ การลงทุนนั้นมักต้องจบลงด้วยความเจ็บปวดของผู้ลงทุนเสมอ

(เปลี่ยนชีวิตสู่ความร่ำรวย : 116)

จากตัวอย่างเป็นการใช้ทัศนภาวะแสดงผลลัพธ์ที่แน่นอนของการลงทุนที่ไม่ได้วางแผน ซึ่งมักจะล้มไม่เป็นท่า เพราะไม่สำรวจและประเมินค่าของทรัพย์สินให้ถี่ถ้วน เชื่อเพียงคำแนะนำของนายหน้าหรือลงทุนตามผู้อื่น ส่งผลให้การลงทุนเสียหาย ที่สำคัญคือเสียสุขภาพจิตอีกด้วย

2. การใช้มูลบท (Presupposition) กลวิธีการใช้รูปภาษาเพื่อสื่อความเชื่อหรือความรู้เบื้องต้นที่มีอยู่ก่อนโดยไม่ต้องเอ่ยถึงความเชื่อหรือความรู้นั้นโดยตรง (Levinson.1983) ดังนั้นสรุปได้ว่า การใช้มูลบทเป็นกลวิธีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงหรือความเชื่อที่มีมาก่อนหน้า รวมไปถึงค่านิยมที่คนส่วนใหญ่คิด เห็นเช่นเดียวกัน จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach พบว่ามีการใช้มูลบท 2 รูปแบบ จำนวน 56 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 33.37 โดยเรียงลำดับความถี่ในการปรากฏ ได้แก่ การใช้มูลบทแสดงข้อคิดเห็น และการใช้มูลบทแสดงข้อเท็จจริง ดังนี้

2.1 การใช้มูลบทแสดงข้อคิดเห็น คือ เป็นการแสดงความรู้สึกหรือการเสนอแนะความคิดของผู้เขียน ผลการศึกษาพบการใช้มูลบทแสดงข้อคิดเห็นจำนวน 45 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 80.36 ดังตัวอย่าง

สร้างทรัพย์สินก่อนซื้อหนี้สิน

(MONEY101 : กฎแห่งความมั่งคั่ง 9 ประการ : 19)

จากตัวอย่างเป็นการใช้มูลบทแสดงความเห็นเกี่ยวความเข้าใจของคนทั่วไปที่เข้าใจผิดว่าหนี้สินบางประเภทเป็นทรัพย์สิน เช่น บ้าน รถ ทั้งที่ความจริงแล้วทรัพย์สืนคือสิ่งที่ทำให้เรารายได้ แต่หนี้สินคือสิ่งที่ทำให้เราเสียรายได้ ดังนั้นก่อนสร้างหนี้สินเราควรสร้างทรัพย์สินให้มากที่สุดก่อน เว้นเสียแต่ว่าหนี้สินบางประเภทอาจเป็นเครื่องมือสร้างทรัพย์สินให้ในภายหลัง

การที่เราไม่ได้กำหนดระดับความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ของชีวิตเอาไว้ จะทำให้เราเสียโอกาสในการพัฒนา รวมถึงเสียโอกาสในการสร้างความสุขให้กับตัวเองในระหว่างทางมุ่งหน้าสู่อิสรภาพทางการเงินไปอย่างน่าเสียดาย

(เปลี่ยนชีวิตสู่ความร่ำรวย : 78)

จากตัวอย่างเป็นการใช้มูลบทเพื่อแสดงความเห็นของผู้เขียนที่อยากให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องการตั้งเป้าหมายในชีวิตที่ไม่ควรให้ความสำคัญเพียงด้านการเงิน แต่ควรให้ความสำคัญกับทุกด้านในชีวิตทั้งการงาน ครอบครัว ตนเอง รวมไปถึงสังคม เพื่อให้วันที่ความสำเร็จมาถึงจะได้มีความสุขไปพร้อมกันในทุกด้านของชีวิต ที่สำคัญคือผู้เขียนเห็นว่าเงินกับครอบครัว เงินกับสุขภาพ เงินกับหน้าที่การงาน เงินกับการพัฒนาตนเอง เงินกับการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สามารถเดินทางไปพร้อมกันได้ ถ้าเรารู้จักจักสรรเวลาและหน้าที่ให้สอดคล้องกัน

2.2 การใช้มูลบทแสดงข้อเท็จจริง คือ การกล่าวถึงความจริงที่มีความสมเหตุสมผลทุกคนสามารถเข้าใจได้ในลักษณะเดียวกัน ที่สำคัญคือสามารถพิสูจน์ได้ โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะคัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีคำสันธาน ได้แก่ คำว่า “คือ เป็น เท่ากับ” เชื่อมในประโยค ผลการศึกษาพบการใช้มูลบทแสดงข้อเท็จจริง จำนวน 11 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.64 ดังตัวอย่าง

การวางแผนทางการเงิน ก็คือคุณต้องเป็นผู้เลือกและตัดสินใจด้วยตัวเอง

(วางแผนการเงินให้รวยด้วยตนเอง : 164)

จากตัวอย่างเป็นการใช้มูลบทแสดงข้อเท็จจริงโดยใช้คำว่า “คือ” เป็นคำบ่งชี้ระบุอย่างชัดเจนว่าเรื่องทางการเงินมีเพียงเราเท่านั้นที่มีอำนาจจัดการเลือกและตัดสินว่าสิ่งใดเหมาะกับตนเอง การลงทุนแบบใดที่น่าสนใจ ฉะนั้นทุกครั้งที่คิดจะลงทุนสิ่งใดควรเชื่อตนเองเป็นหลักมากกว่าฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น

การใช้จ่ายของคุณในวันนี้ คือ เครื่องกำหนดอนาคตทางการเงินของคุณในอีก 15–20 ปีข้างหน้า

(คนไทยฉลาดการเงิน : Money Literacy: 27)

จากตัวอย่างเป็นการใช้มูลบทที่เป็นข้อเท็จจริงโดยใช้คำว่า “คือ” ชี้ชัดเกี่ยวกับอนาคตทางการเงินที่เราสามารถคาดการณ์ได้จากการใช้จ่ายในปัจจุบัน เพราะหากเราบริหารการเงินให้อยู่ในสภาพคล่องเราก็จะมีเงินคงเหลือต่อเดือนเพียงพอ แต่หากปัจจุบันการเงินของเราอยู่ในระดับความเสี่ยง อนาคตทาง

การเงินของเราก็มีแต่เหนื่อยยาก ส่งผลให้เราเสียความรู้สึกและเสียเงินไปจำนวนหนึ่งในการชำระหนี้

3. การอ้างถึง (Reference) คือ การใช้ถ้อยคำที่เป็นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงซึ่งจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวได้รับการยอมรับและเกิดความน่าเชื่อถือ ด้วยข้อมูลที่นำมาใช้ในการอ้างถึงนั้นอาจเป็นข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารมั่นใจว่าเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้ง (รัชนินทร์ พงศ์อุดม.2548) จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach พบว่ามี การใช้อ้างถึง 2 รูปแบบ จำนวน 16 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.25 โดยเรียงลำดับความถี่ในการปรากฏ ได้แก่ การอ้างถึงเหตุผล และการอ้างถึงบุคคลโดยรวมดังนี้

3.1 การอ้างถึงเหตุผล คือ การอ้างถึงสาเหตุหรือเรื่องราวที่ทำให้เกิดผลโดยใช้คำว่า “เพราะ” เป็นคำสำคัญในข้อความ ผลการศึกษาพบการอ้างถึงเหตุผล จำนวน 12 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 75 ดังตัวอย่าง

หากต้องการควบคุมค่าใช้จ่ายประจำวัน รายจ่ายคงที่จึงไม่ใช่รายจ่ายที่ต้องไปใส่ใจมาก ถ้ามีก็จ่ายไป เพราะยังไงก็ต้องจ่าย

(วางแผนการเงินให้รวยด้วยตัวเอง : 52)

จากตัวอย่างเป็นการอ้างถึงเหตุผลผ่านคำว่า “เพราะ” เพื่อกล่าวถึงค่าใช้จ่ายคงที่ที่เราต้องจ่ายเป็นประจำ เช่น ภาษี ค่าที่อยู่อาศัย ค่าผ่อนรถ ค่าบริการสาธารณูปโภค เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้นับเป็นค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ฉะนั้นเราไม่จำเป็นต้องควบคุม แต่ค่าใช้จ่ายที่เราควรควบคุมคือค่าใช้จ่ายที่มีความผันแปรตามความต้องการของเรา เราสามารถควบคุมให้อยู่ในความเหมาะสม มีมากใช้มาก มีน้อยใช้น้อย ไม่มีก็ไม่ต้องใช้ เช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าเดินทาง เป็นต้น

เพราะไม่ว่าคุณจะหาเงินได้มากแค่ไหน หาเงินมาได้ด้วยวิธีการอะไร แต่สุดท้ายหากคุณไม่สามารถบริหารจัดการเงินในมือให้อยู่กับตัว หรือต่อยอดมันให้เพิ่มพูนขึ้นมาได้ คุณก็จะเป็นได้แค่คนอยากรวยไปตลอดชีวิต

(MONEY FITNESS เพิ่มพลังแกร่งให้การเงิน : 23)

จากตัวอย่างเป็นการอ้างถึงเหตุผลโดยใช้คำว่า “เพราะ” ขึ้นต้นข้อความเพื่อเตือนให้ผู้อ่านรู้จักวิธีการบริหารการเงินให้อยู่ในสภาพคล่อง เพราะการหาเงินไม่สำคัญเท่ากับการเก็บเงินให้อยู่ในระดับที่สามารถหยิบใช้ได้ทันทีเมื่อฉุกเฉิน ที่สำคัญคือหากไม่สามารถจัดการเงินให้อยู่ระบบระเบียบได้ก็จะประสบความสำเร็จทางการเงินได้ยาก

3.2 การอ้างถึงบุคคลโดยรวม คือ การอ้างถึงผู้คนจำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมและความคิดคล้ายหรือเหมือนกัน รวมไปถึงการมีประสบการณ์หรือพบปัญหาในรูปแบบเดียวกัน ผ่านคำว่า “ผู้คนส่วนใหญ่ หลายคน” ผลการศึกษาพบการอ้างถึงบุคคลโดยรวม จำนวน 4 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.00 ดังตัวอย่าง

ความเข้าใจผิดทางการเงินอันดับหนึ่งของคนส่วนใหญ่ ก็คือหาเงินได้มากขึ้นแล้วจะรวยขึ้น

(คนไทยฉลาดการเงิน : Money Literacy : 15)

จากตัวอย่างเป็นการอ้างถึงคนส่วนใหญ่ที่เข้าใจผิดว่าการทำงานเก็บเงินอย่างเดียวทำให้รวยขึ้น ซึ่งเมื่อเก็บเงินได้ก็มักลุ่มหลงไปกับการใช้จ่ายบริโภคและสร้างหนี้สิน หรือบางคนอาจหมดไปกับการลงทุนที่ไม่ได้ศึกษาอย่างดีพอ ฉะนั้นสิ่งที่ควรทำมากกว่าการเก็บเงิน คือการรักษาเงินให้คงอยู่ หรือการต่อยอดให้รายได้เพิ่มพูนอย่างถูกวิธี

หลายคนไม่ยอมจดบันทึกการใช้จ่าย ด้วยอ้างว่าจดไปก็มีเงินไม่พอใช้อยู่ดี
หารู้ไม่ว่า เมื่อเขาเริ่มจด เขาจะรู้ว่า เงินของพวกเขาหายไปไหน

(คนไทยฉลาดการเงิน : Money Literacy : 81)

จากตัวอย่างเป็นการอ้างถึงคนส่วนใหญ่ที่ไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง ทำให้ไม่สามารถประเมินค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นได้ หลายคนจึงหมดเงินไปกับการไม่วางแผน ทั้งที่จริงแล้วการทำบัญชีคือเครื่องมือสำคัญในการช่วยควบคุมการใช้จ่ายในแต่ละเดือนให้กับเรา ทำให้เราเห็นตัวเลขรายได้เงินออม และค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งหากเราพิจารณาเป็น เราก็สามารถวางแผนการเงินให้อยู่ในระดับที่ไม่เดือดร้อนได้ยามมีภัย

4. การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การนำเอาสิ่งหนึ่ง ๆ มาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน ซึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความหมายเป็นอย่างมาก (ปราณี กุลละวณิชย์, 2531) จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach พบว่ามีการใช้อุปลักษณ์ 2 รูปแบบ จำนวน 9 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.20 โดยเรียงลำดับความถี่ในการปรากฏ ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์แบบมีคำเชื่อม และการใช้อุปลักษณ์แบบไม่มีคำเชื่อม ดังนี้

4.1 การใช้อุปลักษณ์แบบมีคำเชื่อม คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยมีคำว่า “คือ เหมือน เปรียบได้กับ ไม่ต่างอะไร เท่ากับ เปรียบเสมือน” เป็นคำบ่งชี้เชื่อมระหว่างข้อความ ผลการศึกษาพบการใช้อุปลักษณ์แบบมีคำเชื่อม จำนวน 7 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 77.78 ดังตัวอย่าง

ความรู้ทางด้านการเงินเท่ากับพาหนะเดินทาง เงินหรือความมั่งคั่งเปรียบเสมือน
แหล่งน้ำในจุดหมายปลายทางที่ทำให้เราสามารถใช้ชีวิตตามความหวังโดยไม่ต้องกังวล
จนเกินไป ความมั่งคั่งอาจจะสำคัญ แต่ความรู้สำคัญกว่าและที่สำคัญที่สุดคือความคิด

(Money Summary สรุปเรื่องเงินให้เข้าใจง่ายใน 1 เล่ม: 27)

จากตัวอย่างเป็นการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบความรู้ทางด้านการเงิน “เท่ากับ” พาหนะเดินทาง เพราะพาหนะทำหน้าที่นำพาเราไปยังสถานที่ที่เราต้องการ เช่นเดียวกับความรู้ที่ดีที่จะนำทางเราไปยังเป้าหมายชีวิตได้ง่ายขึ้น

รายได้จากทรัพย์สินเปรียบได้กับเครื่องผ่อนแรงที่ช่วยผลิตเงินให้เราใช้โดยที่
เราไม่ต้องทำงานทุกวัน

(คนไทยฉลาดการเงิน : Money Literacy : 329)

จากตัวอย่างเป็นการใช้อุปลักษณ์โดยใช้คำเชื่อมว่า “เปรียบได้กับ” ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนเปรียบว่ารายได้จากการลงทุนในทรัพย์สินเป็นดังเครื่องผ่อนแรง เนื่องจากการลงทุนในทรัพย์สินโดยให้ผู้อื่นจ่ายเงินแทนเราทั้งค่าเช่า และดอกเบี้ยต่าง ๆ จะช่วยสร้างกระแสเงินสดเพิ่มขึ้นจากรายได้ประจำ

4.2 การใช้อุปลักษณ์แบบไม่มีคำเชื่อม คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยนำลักษณะเด่นหรือลักษณะสำคัญของสิ่งนั้นมาเปรียบเทียบทันที ผู้อ่านต้องตีความจากบริบทหรืออาศัยความรู้และประสบการณ์ในการทำความเข้าใจ ผลการศึกษาพบการใช้มูลบทแสดงข้อคิดเห็นจำนวน 2 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 22.22 ดังนี้

> กว่าจะได้ทรัพย์สินแรกที่หาและลงทุนด้วยตัวเอง ก็ต้องดูทรัพย์สินถึง 20 แห่ง แต่สิ่งที่ผมอยากจะบอกก็คือ 20 แห่งนั้นไม่เยอะเลย สำหรับประสบการณ์ที่จะทำให้เราลงทุนต่อไปได้อีกเป็นสิบ ๆ แห่ง และที่สำคัญปลามักว่ายน้ำอยู่รวมกันเป็นฝูง เมื่อคุณเจอทรัพย์สินที่ลงทุนได้ ทรัพย์สินต่อ ๆ ไปก็จะอยู่ใกล้ ๆ กันกับแห่งแรกที่เราเจอนั่นแหละ
>
> (52 สัปดาห์ 52 ทรัพย์สิน : 17)

จากตัวอย่างเป็นการใช้อุปลักษณ์โดยเปรียบเทียบว่าปลาที่อาศัยรวมกันเป็นฝูงคล้ายดังทรัพย์สินที่น่าลงทุนซึ่งมักอยู่บริเวณเดียวกัน ดังนั้นเมื่อเจอทรัพย์สินที่น่าลงทุนในจุดแรก ก็ให้สำรวจจุดถัดไปเพื่อประเมินความคุ้มค่าในการลงทุน

> ถังตักน้ำใหญ่แค่ไหน ถ้ามันรั่ว มันก็เก็บกักน้ำไว้ไม่ได้ การเงินของคนเราก็เป็นไปในแบบเดียวกันครับ
>
> (Money 101 : เริ่มต้นนับหนึ่งสู่ชีวิตการเงินอุดมสุข : 30)

จากตัวอย่างเป็นการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบวิธีการหาเงินที่เปรียบเหมือนถังน้ำซึ่งบางคนหาเงินได้จำนวนมากแต่ไม่รู้วิธีเก็บหรือวิธีต่อยอดก็อาจทำให้เงินที่หาได้หมดไป เช่นเดียวกับถังน้ำใบใหญ่ที่กักเก็บน้ำได้ปริมาณมาก แต่ถังกลับมีรอยรั่ว ส่งผลให้น้ำที่อยู่ในถังไหลออกจนหมด

5. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Questions) คือ คำถามที่ไม่ได้ต้องการจะมุ่งหาคำตอบแต่เป็นการถามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้นำหรือผู้ถามมีการคาดหวังคำตอบอยู่ในใจแล้ว (รัชนินท์ พงศ์อุดม, 2548) ดังนั้น การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์จึงเป็นการถามคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังมีความฉุกคิดและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ตนทำอยู่ให้ดีขึ้น จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรม การเงิน ของ Money Coach พบว่ามีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 7 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.98 ดังตัวอย่าง

> ถ้าการลงทุนมันง่าย แค่มีตังค์ก็ลงทุนได้ แล้วทำไมคนส่วนใหญ่ถึงลงทุนแล้วขาดทุนกันล่ะ
>
> (เกมเศรษฐี ลงทุนให้รวยด้วยอสังหาริมทรัพย์ : 69)

จากตัวอย่างเป็นการตั้งคำถามของผู้เขียนที่ไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้อ่าน โดยใช้คำถามว่า “ทำไมคนส่วนใหญ่ถึงลงทุนแล้วขาดทุนกันล่ะ” เพื่อต้องการให้ผู้อ่านมีแผนการที่ดีก่อนลงทุนซื้อ เพราะการลงทุนอสังหาริมทรัพย์ก็ไม่ได้ต่างจากการลงทุนอื่น ๆ มีทั้งกำไรและขาดทุน แต่หากเราไม่อยากขาดทุนเหมือนคนส่วนใหญ่ก็ควรจะรอบคอบในการวางแผนตั้งแต่การเข้าซื้อ ถือครอง รวมไปถึงการขายออก เพื่อลดความเสี่ยงและสร้างรายได้จากทรัพย์สินให้คุ้มค่าที่สุด

อยากรวยแต่ไม่รู้ว่ารวยคืออะไร ไม่รู้ว่าสำหรับตัวเองแล้วมันต้องมีเท่าไรถึงจะรวย ถึงจะพอ 10 ล้าน 100 ล้าน หรือเท่าไรกันแน่ เมื่อรวยแปลว่าอะไรไม่รู้ แล้วแบบนี้มันจะรวยได้ยังไง

(วางแผนการเงินให้รวยด้วยตัวเอง : 8)

จากตัวอย่างเป็นการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์โดยผู้เขียนถามคำถามนี้เพื่อประชดประชันผู้อ่านที่อยากรวยแต่ไม่ทราบเป้าหมายว่าจะรวยเพื่ออะไร อยากรวยระดับใด และต้องทำอย่างไรถึงจะรวย ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าหากอยากรวยต้องเริ่มต้นจากการตอบคำถามให้ได้ก่อนว่าระดับความพึงพอใจของการมีเงินจำนวนเท่าไรถึงจะรวย และหากทราบเป้าหมายแล้วก็จงลงมือทำตามแผนการที่วางไว้ให้ได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการเงิน ของ Money Coach หรือโค้ชหนุ่ม จักรพงษ์ เมษพันธุ์ พบว่ามีกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้ทัศนภาวะ 2) การใช้มูลบท 3) การอ้างถึง 4) การใช้อุปลักษณ์ และ 5) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ โดยกลวิธีทางภาษาดังกล่าวได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับแรงบันดาลใจสู่การลงทุน แรงบันดาลใจสู่ความรวย และแรงบันใจสู่การปลดหนี้ ซึ่งกลวิธีการใช้ภาษาเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่มีอำนาจที่สุดในการจัดการระบบการเงินคือตัวเราเอง ฉะนั้นทุกการตัดสินใจทั้งการสร้างทรัพย์สินและการสร้างหนี้สินมีเพียงเราเท่านั้นที่รู้ดีที่สุดว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร ที่สำคัญคือเราควรจัดการให้ตนเองอยู่ในสภาพคล่องทางการเงินเสมอโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นและป้องกันความเสี่ยงไม่ให้ผู้อื่นเบียดเบียนเราเพราะแน่นอนว่าเมื่อเราเป็นคนย่อมมีสังคมหรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเสมอ ฉะนั้น หากมีใครขอความช่วยเหลือจากเราในเรื่องการเงิน เราควรช่วยแก้ไขโดยการให้วิธีการหรือแนะนำแนวทางที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้เดือดร้อนรู้จักเรียนรู้และไม่สร้างปัญหาเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้กลวิธีการใช้ภาษาดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าการลงทุนในความรู้เป็นสิ่งสำคัญ คือ ทุกครั้งที่เราเลือกอยากทำสิ่งใด หรือคิดตัดสินใจจะนำเงินที่มีไปต่อยอดในระบบต่าง ๆ เราควรสละเวลาและลงทุนเรียนรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อน ที่สำคัญคือการเรียนรู้ด้วยตนเองย่อมทำให้เราเห็นทั้งข้อดีและข้อเสียมากกว่าการฟังและทำตามผู้อื่น รวมไปถึงโอกาสทางการเงินเป็นสิ่งที่เราสร้างได้เอง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนตั้งใจทำงานเพราะมีจุดมุ่งหวังเดียวกันคืออยากรวย อยากมีเงินจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ต้องการปลดหนี้ รวมทั้งต้องการต่อยอดกระแสเงินสด แต่หลายคนเลือกจะรอเวลาที่พร้อมหรือปฏิเสธโอกาสด้วยการบอกว่าไม่มีเวลา ซึ่งแท้จริงแล้วโอกาสอยู่ในรอบตัวเราเสมอ เพียงแต่เราเปิดใจ

หรือมองให้เห็นคุณค่าในสิ่งที่เรามี โดยเฉพาะสิ่งสำคัญที่สุดที่สนับสนุนให้เรามีโอกาสนั่นคือการวางแผนและการเตรียมตัวเองให้พร้อมตั้งแต่เริ่มต้นมีรายได้ครั้งแรก

นอกจากนี้ยังพบว่าจากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องกลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในโฆษณาการเงินประเด็นการออมและการเป็นหนี้ผ่านวาทกรรมโฆษณาทางโทรทัศน์ไทย (ณฐ อังศุวิริยะ, 2562) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของกลวิธีภาษากับอุดมการณ์ทางการเงินโดยใช้แนวคิดของแฟคลัฟเช่นเดียวกัน ซึ่งผลวิจัยพบว่ามีกลวิธีภาษา 5 กลวิธีที่ตรงกับลักษณะงานของผู้วิจัย ได้แก่ การใช้ทัศนภาวะ การใช้มูลบท การใช้อุปลักษณ์ และการใช้คำถาม และอีก 3 กลวิธีที่แตกต่างกัน คือ *ความหมาย*บ่งชี้เป็นนัย การเลือกใช้คำศัพท์ และการใช้คำเพิ่มและลดน้ำหนัก ทั้งนี้พบว่ากลวิธีทางภาษายังแสดงผลลัพธ์ไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย เนื่องจากวาทกรรมการในโฆษณากับวาทกรรมของ Money Coach ต่างสะท้อนให้เห็นว่าผู้มีเงินคือผู้มีอำนาจ นั่นคือ ทุกคนต่างอยากรวยจึงพยายามเก็บออมและลงทุน แต่ในโฆษณายังให้แง่คิดอีกประการหนึ่งคือหากมีเงินแต่ดูแลรักษาไม่ได้ก็จะมีผู้กุมอำนาจที่คอยแก้ปัญหาการเงินให้อีกขั้น ซึ่งยิ่งเป็นย้ำให้เห็นว่าเงินอยู่ในมือใครคนนั้นมีอำนาจเสมอ

ยิ่งไปกว่านี้จะเห็นได้ว่าจากผลการวิจัยนับเป็นข้อคิดที่เตือนใจให้ผู้วิจัยและผู้อ่านระลึกได้ในปัจจุบันเงินนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับทุกคนและทุกอย่างในชีวิต โดยเฉพาะการใช้ชีวิตประจำวันที่ดูเหมือนปกติแต่แท้จริงแล้วต้องมีเงินเกี่ยวข้องตลอดเวลา ที่สำคัญคือทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้อ่านมีสติในการทำธุรกรรมทางการเงินเป็นอย่างมากเพราะ Money Coach ได้เสนอแนะไว้เสมอว่าควรเรียนรู้ก่อนลงมือทำ และสิ่งที่ดีที่สุดคือควรพึ่งพาตนเองเป็นหลักเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2556). วางแผนการเงินให้รวยด้วยตัวเอง. สมุทรปราการ : บริษัท มายเบสท์บุคส์ จำกัด.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2556). Money Fitness เพิ่มพลังแกร่งให้การเงิน. นนทบุรี : บรัษัท ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์ จำกัด.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2556). Money 101 กฎแห่งความมั่งคั่ง 9 ประการ. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2557). เปลี่ยนชีวิตสู่ความร่ำรวย. สมุทรปราการ : บริษัท มายเบสท์บุคส์ จำกัด.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2558). เปลี่ยนหนี้เป็นอิสรภาพทางการเงิน. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์ และอมรเทพ ผันสิน. (2557). เกมเศรษฐี ลงทุนให้รวยด้วยอสังหาริมทรัพย์. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ด ยูเคชั่น.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์ และอมรเทพ ผันสิน. (2558). 52 สัปดาห์ 52 ทรัพย์สิน. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2560). เส้นทางสู่อิสรภาพทางการเงินอย่างแท้จริง. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์ ศักดา สรรพปัญญาวงศ์ และถนอม เกตุเอม. (2559). คนไทยฉลาดการเงิน. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ด ยูเคชั่น

จักรพงษ์ เมษพันธุ์. (2562). Money 101 เริ่มต้นนับหนึ่งสู่ชีวิตการเงินอุดมสุข. กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น. ยูเคชั่น.

จักรพงษ์ เมษพันธุ์ และวิฑูรย์ สูงกิจบูลย์. (2563). Money Summary สรุปเรื่องเงินให้เข้าใจง่ายใน 1 เล่ม. ปทุมธานี : บริษัท ไอแอมเดอะเบสท์ จำกัด.

จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2557). การวิเคราะห์ข้อความ Discourse analysis. กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). วาทกรรมการพัฒนา. กรุงเทพ ฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก.

ณฐ อังศุวิริยะ. (2562). กลวิธีการใช้ภาษากับอุดมการณ์ในโฆษณาการเงินประเด็นการออมและการเป็นหนี้ผ่าน วาทกรรมโฆษณาทางโทรทัศน์ไทย. (รายงานวิจัยภาคสารัตถศึกษา). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นววรรณ พันธุเมธา. (2549). ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชนินท์ พงศ์อุดม (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม : การศึกษาวาทกรรมโฆษณา เครื่องสำอางในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Levinson S. (1983). Pragmatics. England. Cambridge University Press.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทย

Factors Influencing of Thai Employees' Turnover Intention in E-sport

กันตพงศ์ อินทร์จันทร์[1*] และพาโชค เลิศอัศวภัทร[2]

Kantapong Inchan[1*] and Pachoke Lert-asavapatra[2]

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต, การจัดการอีสปอร์ต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1] Bechelor of Administration in E-sport Management, Suan Sunandha Rajabhat Universitiy.

[2] วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2] College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat Universitiy.

[*]**Corresponding author, E-mail:** S62127349065@ssru.ac.th, pachoke.le@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลที่เป็นพนักงานในองค์กรธุรกิจ ซึ่งมีการดำเนินงานอันเกี่ยวข้องกับธุรกิจเกมและอีสปอร์ต โดยต้องเป็นองค์กรที่ดำเนินกิจการเกี่ยวข้องกับนิเวศธุรกิจนี้ในประเทศไทยและมีขนาดตัวอย่างที่ 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุในการทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน กับปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลเชิงลบต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่า Adjust R^2 อยู่ที่ระดับ 0.261 หรือความแม่นยำของสมการพยากรณ์คือร้อยละ 26.1

คำสำคัญ: อีสปอร์ต, ความตั้งใจลาออก, ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล, การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร

Abstract

The Objective of this research is to study the relation between personal factors, perceived organizational factors and personal relationship that influence Turnover Intention of E-sport Business Organization Employees. The population and Sample were collected by using questionnaires as a research instrument. The sample used in this research are 385 employees who work at E-sport Organization. The Hypotheses were tested by Multiple Linear Regression (MLR) Method.

The result shoed that Perceived Organizational Support in not in pay reward and personal interrelationship factor affected Turnover Intention at 0.01 level of statistically significant and Adjust R^2 is 0.261

Keywords: E-sport, Turnover Intention, Personal Interrelationship, Perceived Organizational Support

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยนั้นเผชิญกับอัตราการลาออกจากองค์การโดยสมัครใจในระดับสูงอยู่ที่ระดับร้อยละ 15.3 จากการสำรวจพนักงานขององค์กรทั่วไปในประเทศ โดยข้อมูลจากสมาคมจัดหางานบุคคลแห่งประเทศไทย ได้เปิดเผยผลสำรวจ ของบริษัทวิลลิส ทาวเวอร์ส วัตสัน บริษัทที่ปรึกษาด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลชั้นนำระดับโลก พบว่าอัตราการลาออกของพนักงานขององค์กรทั่วไปในประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 12 ในปี 2560 โดยมีการอธิบายว่าปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานเหล่านี้นั้นประกอบไปด้วย เรื่องของความต้องการเงินเดือนที่สูงขึ้น โอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพ และความสัมพันธ์กับหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา (ภัทรรัมภา วงศ์นาถ, 2563)

นอกจากนี้ข้อมูลจากวารสารสถานการณ์ตลาดแรงงานได้เผยว่ามีผู้แสดงตัวรับสิทธิประโยชน์ทดแทนรายเดือนกรณีว่างงานจากการลาออก สิ้นสุดสัญญาจ้าง และการเลิกจ้าง ซึ่งเป็นการประกันตนตามมาตรา 33 โดยมีปริมาณที่ประกันตนอันเนื่องมาจากการลาออก 96,659 คน ถึง 130,855 คนต่อเดือน ในปี 2560 พบว่ามีร้อยละ 82.8 ของจำนวนผู้ประกันตนทั้งหมดจากการออกจากงานในรูปแบบต่าง ๆ (ทีมข่าว TCIJ วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน ฉบับประจำเดือนพฤษจิกายน 2560 กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานแห่งประเทศไทย)

บริษัท เอออน คอลซัลติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด ได้อธิบายถึงสาเหตุที่แม้ว่าปัจจุบันเศรษฐกิจนั้นจะไม่ได้อยู่ในสถานการณ์ที่ดี แต่เนื่องจากอาจเป็นเพราะตลาดแรงงานมีการขยายตัวสูงขึ้นและคนรุ่นใหม่มีความก้าวหน้าต่อลักษณะงาน รูปแบบของงานมีความเปิดกว้างเท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงองค์กรต่าง ๆ ต้องแข่งกันใช้กลยุทธ์หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ (willis Towers Watson, 2020 อ้างถึงใน ภัทรรัมภา วงศ์นาถ, 2563)

การเติบโตของธุรกิจเกมและอีสปอร์ตนั้นมีเพิ่มขึ้นสูงในปัจจุบัน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากปริมาณของเม็ดเงินที่เข้ามาหมุนเวียนในกิจกรรมทางการแข่งขันและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเพียงในประเทศสหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียวก็มีปริมาณเม็ดเงินสูงถึง 493 ล้านเหรียญดอลล่าสหรัฐอเมริกาในปี 2016 และ 660 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาในปี 2017 (Newzoo, 2017; BBC, 2017 อ้างถึงในพาโชค เลิศอัศวภัทร, 2562) หรือแม้แต่ปริมาณของผู้คนที่ให้ความสนใจในกีฬาอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นอย่างมหาศาลถึง 191 ล้านคนทั่วโลกในปี 2017 เป็นต้นมา

องค์กรที่เกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการแข่งขันได้รับความนิยมสูงและเป็นที่ต้องการเข้าไปทำงานของคนรุ่นใหม่ บริษัทที่เกิดขึ้นมารองรับธุรกิจเกมและอีสปอร์ตเพิ่มขึ้นอย่างมากมายในภูมิภาคเอเชียและประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้การสนับสนุนของภาครัฐในประเทศไทยก็ทำให้เกิดธุรกิจในแวดวงรวมไปถึงการแข่งขันพัฒนานวัตกรรมกลยุทธ์ทางการแข่งขันขององค์กรธุรกิจ การตลาดและเครือข่ายสังคม การผลิตเนื้อหาส่งเสริมต่าง ๆ โดยภาครัฐยินดีช่วยสนับสนุนธุรกิจประเภทนี้สูงถึง 400 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2565 (ธนาคารกรุงเทพ, 2564)

ในภาคส่วนของธุรกิจเกมและอีสปอร์ตนั้นพบว่า มีการเปลี่ยนงานหรือลาออกของพนักงานและมีการย้ายพนักงานของบริษัทอยู่พอสมควร จากข้อมูลของคุณอาณัติ เรืองวงศ์ เจ้าของบริษัทเซเวียร์ อีสปอร์ต จำกัด บริษัทเจ้าของสโมสรเซเวียร์อีสปอร์ต ซึ่งเป็นสโมสรกีฬาอิเล็กทรอนิกส์ที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ให้ข้อมูลเอาไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงพนักงานและสมาชิกภายในสโมสรอยู่อย่างเป็นประจำสิ่งที่ตามมาคือการสูญเสียต้นทุนและทรัพยากรไปกับการฝึกฝนพนักงานใหม่ขององค์กร

ดังนั้นแล้วการศึกษาเกี่ยวกับการลาออกของพนักงานในองค์กรด้านธุรกิจเกมและอีสปอร์ตจึงมีความน่าสนใจและอาจเป็นประโยชน์ในการให้ภาคเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพเอาไว้กับองค์กรเพื่อผลประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับ "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทย"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

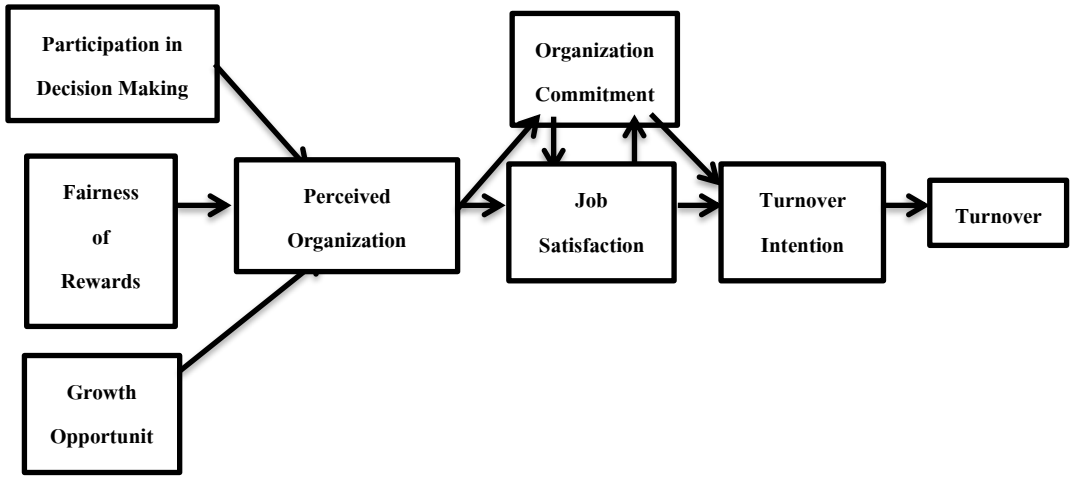
1. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทยหรือไม่อย่างไร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทยหรือไม่อย่างไร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การลาออกนั้นเป็นผลเสียต่อองค์การเป็นอย่างมากนอกจากจะเป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับกระบวนการคัดเลือกรับสมัครพนักงานใหม่และการสอนงานใหม่แก่พนักงานใหม่แล้วนั้น ยังเป็นการสูญเสียภาพลักษณ์ต่อทั้งในระดับองค์การและระดับประเทศทำให้กลุ่มทุนหรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ อาจตัดสินใจเลือกประเทศเป็นฐานการผลิตหรือดำเนินธุรกิจประเภทอื่น ๆ (Heizer & Render, 2014) เนื่องจากพฤติกรรมโดยรวม ลักษณะนิสัย วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานของคนในประเทศหรือถิ่นฐานที่จะตัดสินใจเลือกวางฐานการผลิตนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรนั้นเป็นสิ่งที่มีผลสืบเนื่องให้เกิดการลาออก (Hom & Griffeh, 1995 อ้างถึงใน David G. Allen, 2003) ซึ่งจากตัวแบบของของ Hom & Griffeh ดังกล่าวนี้ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าการลาออกนั้นเป็นผลมาจากรับรู้ถึงการได้รับการสนับสนุนจากองค์การดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการความสัมพันธ์ของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับการลาออกของพนักงาน
ที่มา: Hom & Griffeh (1995 อ้างถึงใน David G. Allen, 2003)

นอกจากนี้ในวรรณกรรมของ Talat Islam และคณะ (2013) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับประเด็นของการรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรว่ามีอิทธิพลเชิงบวกทางตรงต่อความตั้งใจลาออกของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบของ Hom & Griffeh ดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมากมายที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกโดยศึกษาแบ่งออกเป็นสององค์ประกอบอันได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกรณีสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงินและกรณีสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Allen et. Al., 1999; ณัฐธิดา แก้วมณีชัย, 2556) สอดคล้องกับงานของ เปรมจิตร คล้ายเพ็ชร (2548) ที่ได้ศึกษาการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความยุติธรรมองค์กร

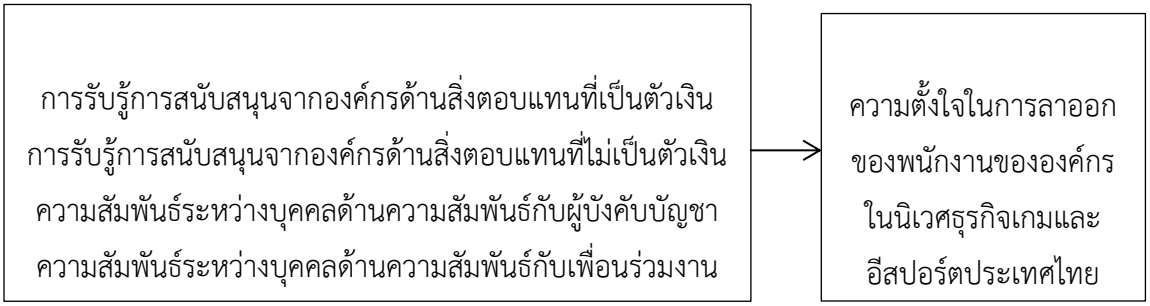
ที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร และความตั้งใจลาออก โดยผลการศึกษาพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาซึ่งเป็นพนักงานที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออกและความผูกพันต่อองค์กร

อีกหนึ่งสาเหตุที่น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานในองค์การนั่นก็คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงาน (วรรษพร อากาศแจ้ง, 2556; กรกช สุขช่วย, 2554; ธวัชชัย บุญเพิ่มราศรี, 2552) ซึ่งมุฑิตา คงกระพัน (2554) ได้อธิบายเอาไว้ว่า เรื่องของการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อองค์การเพราะความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในองค์กรเพื่อเป็นสิ่งที่จะช่วยธำรงพนักงานให้อยู่ในองค์การในระยะยาวหรือตลอดไปได้ ซึ่งงานที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยระหว่างบุคคลทั้งในองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานนั้นมีอยู่อย่างมากมาย (ธวัชชัย บุญเพิ่มราศรี, 2552; Jennifer Gao, 2011; วรรษพร อากาศแจ้ง, 2555; ณปภัช นาคเจือทอง, 2552) สอดคล้องกับงานของถนัดชัย ปินธุ 2533) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานและปัจจัยด้านผู้บังคับบัญชาในสายงานพบว่ามีผลต่อแนวโน้มการลาออกของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัทมหาชนในภาคอุตสาหกรรมพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและสร้างเป็นสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลต่อ ความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทย

จากข้อมูลและการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคคลที่เป็นพนักงานในองค์กรธุรกิจซึ่งมีการดำเนินงานอันเกี่ยวข้องกับธุรกิจเกมและอีสปอร์ต โดยต้องเป็นองค์กรที่ดำเนินกิจการเกี่ยวข้องกับนิเวศธุรกิจนี้ในประเทศไทย และเนื่องจากประชากรนั้นมีจำนวนมากและไม่ทราบขนาดที่แท้จริงจึงใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างในกรณีที่ประชากรมีขนาดใหญ่ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555) ทำให้สามารถคำนวณขนาดตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนที่ใช้อธิบายลักษณะของประชากรทั้งหมดจำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้มีการพัฒนาประยุกต์จากข้อคำถามที่ใช้วัดความตั้งใจในการลาออกอันเนื่องมาจากปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งเคยได้มีการศึกษาในประเด็นดังกล่าว โดยมีการแบ่งส่วนต่าง ๆ ของแบบสอบถามดังต่อไปนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามเป็นการใช้ข้อคำถามแบบปลายปิดโดยผู้ตอบเลือกคำตอบจากที่ผู้วิจัยกำหนดให้

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากองค์กร เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัดแบบ Rating Scale ชนิด 5 ระดับ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านการรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน และองค์ประกอบด้านการรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ข้อคำถามพัฒนาจากวรรณกรรมของมุฑิตา คงกระพัน (2554) และงานของเปรมจิตร คล้ายเพ็ชร (2548)

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัดแบบ Rating Scale ชนิด 5 ระดับ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา และองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงาน ข้อคำถามในแบบสอบถามส่วนนี้ผู้วิจัยพัฒนามาจากวรรณกรรมของมุฑิตา คงกระพัน (2554) และธวัชชัย บุญเพิ่มราศรี (2552)

แบบสอบถามส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจลาออกของพนักงาน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัดแบบ Rating Scale ชนิด 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามอันมีข้อคำถามที่ปรับปรุงแล้วจากการค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ตำรา ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และเมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้แบบสอบถามและนำไปทดสอบใช้วัดจริงกับตัวอย่างที่คัดแยกไว้เพื่อทดสอบค่าความน่าเชื่อมั่นของเครื่องมือ จากนั้นทำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้ของแบบสอบถามควรมีค่ามาตรฐานสูงกว่า 0.7 ผู้วิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากการทดสอบดังนี้ ข้อคำถามในส่วนของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน มีค่า 0.726 ข้อคำถามในส่วนของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน มีค่า 0.802

ข้อคำถามด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา มีค่า 0.915 ข้อคำถามด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีค่า 0.908 และข้อคำถามในส่วนของการวัดระดับความตั้งใจลาออกของพนักงานนั้น มีค่าทดสอบอยู่ที่ 0.857

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลแบบออนไลน์เนื่องจากปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และเพื่อความสะดวกรวดเร็วของการทำวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามในระบบออนไลน์ส่งไปยังอีเมล์และเครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ โดยตรงไปยังบุคคลที่เป็นพนักงานในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจในแวดวงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเกมและอีสปอร์ตในประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุในการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรต้นและตัวแปรตามด้วยการนำเข้าตัวแปรแบบ Stepwise ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลตามเงื่อนไขการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแล้ว โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางทั้งในส่วนข้อมูลที่นำเสนอผ่านรูปแบบสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 68.83 มีอายุอยู่ในช่วง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.10 ระดับการศึกษาปริญญาตรี 269 คน คิดเป็นร้อยละ 69.87 มีสถานภาพโสด 299 คน คิดเป็นร้อยละ 77.66

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุในส่วนการตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นในการวิเคราะห์ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากค่า VIF ซึ่งให้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง ที่ 1 ที่พบว่าไม่สูงเกินกว่า 10 จึงไม่มีความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรต้น ทำให้นำเข้าการวิเคราะห์ได้ทุกตัวแปร (Terry E. Dielman, 2005)

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF)

ตัวแปร	VIF	Tolerance
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน	1.733	0.519
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน	1.350	0.741
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	1.631	0.591
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	1.244	0.804

สำหรับผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุให้ผลเป็นไปตามตารางที่ 2 ซึ่งตัวแปรการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งสนับสนุนที่เป็นตัวเงิน และตัวแปรความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาถูกนำออกจากสมการในการทดสอบ

จากการวิเคราะห์การถดถอยเส้นตรงเชิงพหุทำให้ทราบได้ว่ามีเพียงปัจจัยด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินและปัจจัยความสัมพันธ์ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเท่านั้นที่ถูกนำเข้าในสมการถดถอยเชิงพหุ โดยมีค่า Adjust R^2 คือ 0.261 ซึ่งมีระดับใกล้เคียงกับมาตรฐานที่อธิบายความแม่นยำของสมการพยากรณ์ที่สร้างขึ้นได้ร้อยละ 26.1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานและค่าจากการวิเคราะห์ทางสถิติในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	5.221	0.299		17.465	0.000**
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งสนับสิ่งสนับสนุนที่ไม่เป็นตัวเงิน	-0.364	0.071	- 0.265	- 5.117	0.000**
ความสัมพันธ์ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	- 0.329	0.080	- 0.215	- 4.140	0.000**
F-value	37.969				
Sig. (F)	0.000				
R^2	0.266				
Adjust R^2	0.261				

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, ** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.01

จากผลการวิจัยสามารถนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์การลาออกของพนักงานในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจในแวดวงธุรกิจเกมและอีสปอร์ตภายในประเทศไทยได้ดังต่อไปนี้

(ความตั้งใจลาออก) = 5.221 – 0.364 (การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน) – 0.329 (ความสัมพันธ์ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยโดยการศึกษารูปแบบอิทธิพลระหว่างปัจจัยที่การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความสัมพันธ์ซึ่งมีผลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทย สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน มีอิทธิพลเชิงลบต่อความตั้งใจในการลาออกของพนักงานขององค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 หมายความว่ายิ่งองค์ทำให้พนักงานได้เกิดการรับรู้ถึงการสนับสนุนสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินจากองค์กรก็จะยิ่งลดระดับความตั้งใจลาออกของพนักงานลงได้ พบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานของ Rhoades & Eisenberher (2002) ที่ได้ศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การในองค์ประกอบสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินแล้วพบว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงาน สาเหตุอาจเป็นเพราะคนรุ่นใหม่นั้นให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความสามารถต่อตัวเองสูง อันจะสังเกตเห็นได้จากปริมาณของคอร์สเรียนและหลักสูตรนอกเวลาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนเพื่อมอบความสามารถในการประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้โดยตรง ดังนั้นแล้วคนรุ่นใหม่จึงชื่นชอบที่จะได้รับการสนับสนุนในเชิงความสามารถหรือทักษะรายบุคคลมาก ยิ่งองค์การให้ความสำคัญและสนับสนุนพนักงานในส่วนนี้ก็จะสามารถธำรงพนักงานและลดอัตราการลาออกของพนักงานได้

ปัจจัยความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีอิทธิพลเชิงลบต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานองค์กรในนิเวศธุรกิจเกมและอีสปอร์ตประเทศไทยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 หมายความว่ายิ่งพนักงานในองค์กรมีความสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนร่วมงานสูงก็จะยิ่งมีระดับความตั้งใจลาออกที่ลดน้อยลง พบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานของธวัชชัย บุญเพิ่มราศ (2552) และงานวิจัยของพรรณ เหมือนเดิม (2552) ที่ได้ศึกษาและพบว่าปัจจัยความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญและส่งผลต่อระดับการตัดสินใจลาออกของพนักงาน หากบรรยากาศภายในองค์การและเพื่อนร่วมงานมีอุปนิสัยสอดคล้องกันจะทำให้ความตั้งใจลาออกของพนักงานลดลง องค์การควรเพิ่มระดับความใกล้ชิด การทำให้การร่วมงานภายในองค์กรลดระดับความเป็นทางการลงเพื่อธำรงพนักงานเอาไว้

ข้อเสนอแนะในส่วนของปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรควรให้ความสำคัญในการออกนโยบายเพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินมากขึ้น หากองค์กรมีการให้สิ่งตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงินแก่พนักงานน้อยก็ควรจะปรับปรุง อาทิ การส่งเสริมในการสนับสนุนอุปกรณ์ หรือจัดอบรมเนื่องจากพนักงานในด้านของอีสปอร์ตนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้การใช้อุปกรณ์การถ่ายทอด เทคนิคการใช้แสงสีเสียงในการจัดกิจกรรมการแข่งขันหรือแม้แต่โปรแกรมด้านสร้างสรรค์ต่าง ๆ เพื่อต่อยอดและพัฒนาให้ตัวงานมีคุณภาพที่ดีทั้งต่อผู้รับบริการ ลูกค้าหรือตัวองค์กรเอง

ข้อเสนอแนะในส่วนของปัจจัยการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกนโยบายการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างพนักงานด้วยกัน การทำงานร่วมกัน ความเป็นกันเอง และความกลมเกลียวสามัคคีระหว่างกันจะยิ่งช่วยให้เกิดการลาออกของพนักงานลดน้อยลง

งานวิจัยครั้งนี้แม้จะมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดของ Hom & Griffeh, 1995 (David G. Allen, 2003) และทฤษฎีแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากวรรณกรรมอื่น (ธวัชชัย บุญเพิ่มราศรี, 2552; Jennifer Gao, 2011; วรรษพร อากาศแจ้ง, 2555; ณปภัช นาคเจือทอง, 2552) แต่ในบริบทการศึกษาด้านธุรกิจในนิเวศธุรกิจอีสปอร์ตนั้นพบว่ามีความแตกต่างเนื่องจากบางมิติของตัวแปรมีการถูกตัดออกไปด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันที่พนักงานซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่อาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งตอบแทนที่ได้จากการได้เป็นตัวเงินแต่เน้นไปที่องค์ความรู้และการพัฒนาตนเองที่พนักงานมองว่าสามารถนำมาต่อยอดและเพิ่มคุณค่าให้กับตนเองในระยะยาวได้ รวมไปถึงวัฒนธรรมการร่วมงานแบบเพื่อนร่วมงาน รุ่นพี่รุ่นน้องมากกว่าการเคารพผู้ใหญ่ขององค์กรหรือการเข้าหาผู้บังคับบัญชาที่มีระดับสายบังคับบัญชาสูงกว่าตนเอง

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ผู้บริหารองค์กรหรือบริษัทในนิเวศธุรกิจอีสปอร์ต สโมสรอีสปอร์ต หรือบริษัทเกมที่มีการจัดกิจกรรมเกมที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เพื่อออกเป็นกลยุทธ์หรือนโยบายให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรตนเองได้เพื่อลดระดับและต้นทุนอันเกิดจากการลาออกของพนักงานภายในองค์กรตนเอง

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2555. สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2555. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 20 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2558. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐธิดา แก้วมณีชัย. (2556). การลาออก และต้นทุนการลาออกของพยาบาลโรงพยาบาลศรีนครินทร์ จ.ขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับธุรกิจและเศรษฐกิจ), 12 (1), 23-24

ณปภัช นาคเจือทอง. (2552). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแนวโน้มการลาออกของพนักงานในสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุทธยา. (การศึกษาเฉพาะบุคคลระดับบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพมหานคร.

ทีมข่าว TCIJ. (2560). ปี 2560 คนไทยลาออกจากงาน 9.6 หมื่น ถึง 1.3 แสนคน/เดือน. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2565 จาก https://www.tcijthai.com/news/2017/31/scoop/7633

ธนาคารกรุงเทพ. (2564). E-Sports มองโอกาสเติบโตในโลกธุรกิจอย่างไร? สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2565. จาก https://www.bangkokbanksme.com/en/e-sports-business-opportunity

ธวัชชัย บุญเพิ่มราศรี. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการตั้งใจลาออกจากงานของบุคลากร: ศึกษาเฉพาะกรณีบุคลากร สาย ค ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพมหานคร.

เปรมจิตร คล้ายเพ็ชร. (2548). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความยุติธรรมองค์กร ที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร และความตั้งใจลาออก. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

มุฑิตา คงกระพัน. (2554). การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรผ่านความพึงพอใจในงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่. (วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.

พาโชค เลิศอัศวภัทร. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของวิศวกรในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร.

ภัทรรัมภา วงศ์นาถ. (2563). มองแนวโน้มค่าตอบแทนพนักงานหลากหลายมิติมากกว่าแค่เงินเดือน ผ่าน PMAT Total Remuneration Survey and HR Bench-Marking. สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2565 จาก http://www.pmat.or.th/ข่าวสารและกิจกรรม/466/ข่าวสาร/20605/content1/?contentid=37997

วรรษพร อากาศแจ้ง. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกของคนเก่งในระบบราชการ. WMS Journal of Management Walailak University, 2 (2), 47-58

Allen, D.G. (2003). The Role of Perceived Organizational Support and Supportive Human Resource Practices in the Turnover Process. Journal of Management, 29 (1)

Eisenberger, R., Stinghamber, F., Vanderberghe, C., Sucharski, I. L. and Rhoades, L. (2002).

Gao, J. (2011). A Model of Organizational Socialization and Turnover Intention. International Journal of E-Business Devolopement, 1 (1), 22 – 25

Islam, T. Khan, S.R., Ahmad, U., Ahmed, A. and Bowra, Z. (2013). Turnover Intention: The Influence of Perceived Organizational Support and Organizational Commitment. Social and Behavioral Sciences. 103, 1238-1242

Perceived Supervisor Support: Contributions to Perceived Organizational Support and Employee Retention. Journal of Applied Psychology, 87 (3), 565-573

การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาทางการเมือง

Social Media Literacy of the Exposure of Political Content

วริศรา จินดาผ่อง[1*], คมชาญ อุปถัมภ์[1] และธนภัทร เต็มรัตนะกุล[2]

Warissara Jindapong[1*], Khomchan Uppatham[1] and Tanapat Temrattanakul[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรนิเทศศาสตร์, สาขาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Undergraduate student, Department of Libraries, Information Science and Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Libraries, Information Science and Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** tanapat.temrattanakul@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ และศึกษาการรู้เท่าทันเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลของผู้สูง อายุการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา จำนวน 414 คน ที่ใช้สื่อโซเชียลและเปิดรับเนื้อหาทางการเมืองผ่านสื่อดังกล่าว

การศึกษาพบว่า แม้ผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มคนในวัยที่ไม่มีเป้าหมายหรือภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นหลักเช่นคนวัยหนุ่มสาว แต่ยังมีความต้องการใช้สื่อโซเชียลเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมในหลายด้าน ได้แก่ การขจัดความเหงา การคลายความเครียด และการคืนกลับสมรรถภาพ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุยังขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยีและอาจมีอุปสรรคทางกายภาพในเรื่องการสื่อสาร จึงได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับทักษะการควบคุมการใช้สื่อโซเชียลของตนเอง จึงทำให้การศึกษาประเด็นเรื่องการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลนั้น พบว่า ผู้สูงอายุยังขาดทักษะการรู้เท่าทันเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในหลายด้าน ได้แก่ การรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ การรู้ทันการดึงดูดใจ การรู้ทันเนื้อหาสาระและการรู้ทันผลประโยชน์ ซึ่งแม้ข้อมูลจะชี้ให้เห็นว่าเป็นการขาดแคลนทักษะในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย แต่ก็อาจส่งผลให้เกิดการสูญเสียผลประโยชน์แก่กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้รับสารได้เช่นกัน

คำสำคัญ: การรู้เท่าทันสื่อ, สื่อโซเชียล, ผู้สูงอายุ, เนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the comments of the elderly regarding the use of social media and 2) to study the comments of the elderly regarding their media literacy on the exposure of political content. This is a survey research conducted by using a form of questionnaires to a sample group of 414 elderly whom the use of social media on political content is eminent. It is found that despite the old ages, the needs of social media use are varied including overcoming loneliness, relieving stress and raising feelings of control. However, the elderly still bear physical obstacles and technological gaps as shown by their concerns on the skill to control the use. For this reason, it is revealed that the elderly's skills on the exposure to political content are still limited, including the skills to consider media owner, media appeal, media content, and media benefits. Although the elderly's skills are rated as medium low but it may causes the loss of benefits to the elderly whenever they expose themselves to the content on social media.

Keywords: Media literacy, Social media, The elderly, Political content

บทนำ

สื่อโซเชียล (Social media) ถือได้ว่าเป็นสื่อใหม่ในสังคมที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดผลกระทบด้านการสื่อสารต่อชีวิตของผู้คนในหลากหลายด้าน ธัญวัฒน์ กาบคำ (2553) กล่าวว่า สื่อโซเชียลมีเดียหมายถึง สื่อสังคมออนไลนที่มีการตอบสนองทางสังคมไดหลายทิศทางโดยผ่านเครือข่ายอินเทอรเน็ตที่สามารถสร้างการปฏิสัมพันธโตตอบระหว่างกันได้ โดยการเกิดขึ้นของสื่อโซเชียลได้ช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการสื่อสารแก่สังคมในแง่ของประสิทธิภาพกระบวนการสื่อสาร (Communication) ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้สะดวกยิ่งขึ้น สร้างโอกาสในการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Collaboration and Teamwork) ที่ผู้สื่อสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการสื่อสารและร่วมกันทำให้บรรลุผลร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชุมชนของการมีส่วนร่วม (Community and Participation) อันเป็นพื้นที่ซึ่งสื่ออื่น ๆ ในอดีตไม่เคยทำได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การใช้งานสื่อโซเชียลอย่างไม่รู้เท่าทันอาจจะทำให้ผู้ใช้งานต้องประสบกับปัญหาหรือความยุ่งยากบางอย่างภายหลังได้ กล่าวได้ว่า ผลเสียของการใช้สื่อโซเชียลอย่างไม่เหมาะสมอาจเริ่มตั้งแต่การที่บุคคลใช้งานสื่อมากเกินไปจนนำไปสู่การเสียเวลาทำกิจกรรมอย่างอื่นในชีวิต หรือการเปิดรับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมจนส่งผลต่อสุขภาพทางจิตจนเกิดเป็นอาการเครียด เหงา ซึมเศร้า หรือมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หรือการหลงเชื่อข้อมูลข่าวสารในสื่อโดยขาดการใช้วิจารณญาณจนนำไปสู่การโดนล่อลวง ไปจนถึงการถูกนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยจนได้รับความเสื่อมเสียถึงขั้นผิดกฎหมายเรื่องการหมิ่นประมาทหรือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งข้อควรระวังเหล่านี้คือสิ่งที่ผู้ใช้งานสื่อโซเชียลจำเป็นต้องมีความตระหนักและแสดงพฤติกรรมการใช้งานที่เหมาะสม

การสื่อสารเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองถือเป็นประเด็นข่าวสารอย่างหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงในสื่อโซเชียลอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้ เนื่องจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้นถือว่าอยู่ในความสนใจของประชาชนและมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกสังคมทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่สื่อโซเชียลถือเป็นพื้นที่การสื่อสารสาธารณะที่ผู้ใช้งานสามารถเข้ามาแบ่งปันข้อมูลและร่วมแสดงความคิดเห็นกันได้อย่างเปิดเผย การใช้วิจารณญาณเพื่อการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองจึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องนี้คันธิรา ฉายาวงศ์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21 และพบว่าในปัจจุบัน สื่อโซเชียลหรือสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญของนักการเมืองในการรณรงค์หาเสียง การสร้างคะแนนนิยม และการสื่อสารกับประชาชน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการช่วยเพิ่มพื้นที่สาธารณะที่ใช้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การเมืองของประชาชนทั่วไปจนนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องนี้ยังพบว่ามีแนวโน้มการกระทำผิดจากการแสดงออกทางการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเกลียดชัง และการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างรุนแรง จนบางครั้งนำไปสู่อาชญากรรมทางการเมืองในโลกออนไลน์ หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมทางการเมืองในโลกจริงได้ ด้วยเหตุนี้เองทักษะการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลจึงถือเป็นสิ่งสำคัญของผู้คนในยุคปัจจุบัน

ผู้สูงอายุ (The elderly) ถือได้ว่าเป็นผู้สื่อสารอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในสังคม โดยปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าโลกของเรากำลังเดินเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging society) อันเป็นผลมาจากพัฒนาการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ช่วยยืดชีวิตของผู้คนให้มีความยืนยาวขึ้นมากกว่าในอดีต ในเรื่องนี้ จุฑารัตน์ แสงทอง (2560) ได้อธิบายว่า ผู้สูงอายุคือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งแนวโน้มของประชากรในกลุ่มนี้กำลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดการผลักดันแผนและนโยบายต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้น เช่น การจัดหาสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุ การใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ และการประกาศพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ฉบับปี พ.ศ. 2546 เป็นต้น กล่าวได้ว่าการเตรียมทักษะของผู้สูงอายุให้เพียงพอต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในสื่อโซเชียลก็ถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเช่นกัน เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุถือเป็นผู้ใช้สื่อโซเชียลอีกกลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่องและมีพฤติกรรมการใช้งานที่หลากหลายไม่น้อยกว่าผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่าการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุนั้นยังมีค่อนข้างจากัด Morris (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลของผู้สูงอายุ พบว่า อุปสรรคในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุมีสาเหตุมาจากการขาดความสนใจ รู้สึกว่าตนเองนั้นอายุเยอะเกินไป อีกทั้งมีความกลัวที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ Buckingham and Livingstone (2006) กล่าวว่า การส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุจะต้องคำนึงถึงปัจจัยของบุคคล เช่น เพศ อายุระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาโดยอาศัยปัจจัยในภาพรวมจะช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาศักยภาพการรู้เท่าทันสื่อที่รวดเร็วยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงศึกษา เรื่อง การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาทางการเมือง โดยเลือกศึกษาการรู้เท่าทันสื่อผ่านการเปิดรับประเด็นเนื้อหาทางการเมืองเนื่องจากพิจารณาว่าเนื้อหาข่าวสารประเด็นดังกล่าวถือว่ามีความซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ การรู้เท่าทันจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการรับสื่อหลายด้านประกอบกัน จึงน่าจะเป็นประเด็นการศึกษาที่ช่วยให้มองเห็นแนวคิดของผู้สูงอายุที่มีต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเอง รวมถึงช่วยให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันต่อการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลหรือไม่อย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการรู้เท่าทันสื่อแก่สมาชิกในสังคม รวมถึงเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมแก่ผู้สูงอายุในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวทางการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ
2. ศึกษาการรู้เท่าทันเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการใช้สื่อของผู้สูงอายุ

การศึกษา พบว่า มีผู้นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Elderly) อยู่หลายความหมาย ศิริพันธ์ ถาวรทวีวงษ์ (2543) กล่าวว่า วัยสูงอายุหรือวัยชราหมายถึงมนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต โดยทั่วไปวัยสูงอายุคือ บุคคลที่มีอายุ 60-65ปี ขึ้นไป ในขณะที่ สุรกุล เจนอบรม (2541) ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุนั้นให้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ 2) ความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และ 3) ความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ โดยผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะเฉพาะและเราสามารถศึกษาลักษณะดังกล่าวได้จากพฤติกรรมการใช้สื่อ

การศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อผู้สูงอายุมีการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อเปิดรับข่าวสาร เพื่อความบันเทิง และเพื่อประโยชน์ในการนาเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังปรากฏจากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ของจารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันทัด ทองรินทร์ และวิทยาธร ท่อแก้ว (2559) ในประเด็นการเปิดรับความต้องการและการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร 2) เพื่อสร้างความเบิกบานใจ ความสุข และคลายเหงา และ 3) เพื่อนำเนื้อหาไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง นอกจากนี้ ยังพบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส และการพักอาศัย สำหรับสื่อโซเชียลซึ่งเป็นสื่อใหม่มาแรงในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้เครือข่ายสังคมที่หลากหลาย ดังเช่นงานวิจัยของ กันตพล บันทัดทอง (2557) เรื่อง พฤติกรรม

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 66 ปีขึ้นไปมีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์น้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวอาจมีปัญหาเรื่องสุขภาพมากกว่ากลุ่มอื่น เช่น ปัญหาสายตา ปัญญาการใช้นิ้วหรือมือ จึงไม่สามารถใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ แต่โดยสรุป ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจและมีแรงจูงใจต่อการใช้สื่อโซเชียลในระดับมาก

นอกจากนี้ Anja K. Leist (2013) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อโซเชียลของผู้สูงอายุประกอบด้วยผลจากการใช้งานในด้านบวก 4 ประการ ได้แก่ 1) การขจัดความเหงา (Overcoming loneliness) โดยพบว่า เป็นสภาวะทางความคิดและอารมณ์ของคนสูงอายุที่เห็นว่าตนเองขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างดังเช่นที่เคยเป็นมาในอดีต โดยอาจเกิดจากการดำเนินชีวิตอย่างลำพังในวัยเกษียณ การขาดการเอาใจใส่จากลูกหลาน หรือการต้องอยู่โดดเดี่ยวเนื่องจากคู่ชีวิตหรือเพื่อนฝูงได้ล้มหายตายขากไปตามวัย ซึ่งการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลสามารถดึงผู้สูงอายุกลับเข้าสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ 2) การคลายความเครียด (Relieving stress) โดยพบว่า เป็นความรู้สึกกดดันภายในใจของผู้สูงอายุที่ได้ถูกสะสมมานาน โดยอาจเกิดจากการต้องปรับตัวเองให้เข้ากับวัยสูงอายุอย่างกะทันหันจนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสภาวะความเป็นจริงของชีวิตกับความคาดหวังของสังคม ซึ่งการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีช่องทางระบายความเครียดและความกดดันต่าง ๆ ผ่านการสื่อสารกับผู้คนที่มีความเข้าอกเข้าใจกัน และ 3) การสร้างการควบคุม (Raising feelings of control) โดยพบว่า เป็นความกลัวที่อยู่ภายในจิตใจของผู้สูงอายุอันเป็นผลจากการสูญเสียอำนาจหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมจนนำไปสู่สภาวะการไร้ซึ่งการควบคุมตนเองและสภาวะแวดล้อม จนทำให้เกิดความรู้สึกไม่แน่นอนและหวาดกลัวกับความเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลช่วยผู้สูงอายุได้มีพื้นที่สื่อสารซึ่งตนเองสามารถควบคุมเนื้อหาสาระที่ตนเองต้องการนำเสนอ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้กลับมาควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้มากขึ้น และ 4) การคืนกลับสมรรถภาพ (Self-efficacy) โดยพบว่า เป็นความรู้สึกด้อยคุณค่าของผู้สูงอายุที่เกิดจากความเสื่อมของสมรรถภาพทั้งในทางร่างกายและการใช้วิจารณญาณเชิงเหตุผล โดยสภาวะดังกล่าวอาจทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงความไม่หลงเหลือคุณค่าของชีวิตและขาดความภูมิใจในการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลช่วยผู้สูงอายุมีเป้าหมายและความท้าทายในชีวิตโดยเฉพาะในเรื่องของการสื่อสารกับสมาชิกในสังคม โดยการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้บริหารและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกานและจิตใจซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้สึกอยากมีชีวิตต่อไปและหมั่นดูแลรักษาสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อโซเชียล

“สื่อสังคมออนไลน์” (Online social media) หรือมักเรียกกันติดปากว่า “สื่อโซเชียล” (Social media) หมายถึง สื่อที่เป็นตัวกลางในการรวมกลุ่มคนที่มีกิจกรรมสื่อสารร่วมกันในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการศึกษาพบว่า ภัชภา จิตศรัณยูกุล (2553) ได้กล่าวว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” (Online social network) หมายถึง สังคมหรือการรวมตัวสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏบนอินเตอร์เน็ตที่เรียกว่า “ชุมชนออนไลน์” (Community online) ซึ่งมีลักษณะเป็น “สังคมเสมือน” (Virtual community) ในขณะที่ พิมพ์สุรีย์ พงษ์เสือ (2555) อธิบายว่า “โซเชียลเน็ตเวิร์ค” (Social network) ยังไม่มีคำทางการในภาษาไทย แต่มีคำที่ใช้เรียกกันอย่างหลากหลาย เช่น สื่อโซเชียล สื่อเครือข่ายสังคม หรือกลุ่มสังคมออนไลน์ เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้คำว่า “สื่อโซเชียล” ในการเรียกช่องทางสื่อสารที่ได้ทำการศึกษา

กล่าวได้ว่า สื่อโซเชียลเป็นสื่อใหม่ที่เพิ่งถือกำเนิดขึ้นมาไม่นานและกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นสื่อที่ยืนอยู่บนหลักการทำงานของ “สื่อดิจิทัล” (Digital media) ซึ่งเป็นสื่อที่มีคุณลักษณะและความสามารถด้านการสื่อสารที่แตกต่างจากสื่อต่าง ๆ ในอดีตเป็นอย่างมาก โดย ธันยวัช วิเชียรพันธ์ (2557) ได้กล่าวว่า สื่อดังกล่าวหมายถึงสื่อที่มีการนำข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียงและวิดีโอ มาแปลงสภาพ และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการใช้งานโดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์เข้าช่วย ในขณะที่ กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล (2555) ได้อธิบายว่า สื่อดิจิทัลสามารถกระทำการดังกล่าวกับข้อมูลได้เพราะมีคุณสมบัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) ที่อาศัยการทำงานของฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่รองรับข้อมูลจำนวนมาก ประมวลผลได้รวดเร็ว และส่งต่อข้อมูลได้กว้างไกล ซึ่งในเรื่องนี้คือการปฏิวัติวงการสื่อสารในเรื่องของการแพร่กระจายและการเข้าถึง (Distribution and access) ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั่นเอง 2) การหลอมรวมสื่อ (Convergence) โดยสื่อดิจิทัลมีความสามารถในการนำเอาคุณลักษณะต่าง ๆ ของสื่ออื่น ๆ เช่น ภาพ แสง สี และเสียง มารวมกันเพื่อให้ผู้ใช้มีความสะดวกในการใช้สื่อเพียงสื่อเดียว ก่อให้เกิดการปฏิวัติเรื่องการถ่ายทอดประสบการณ์ในการนำเสนอและการเปิดรับข่าวสาร 3) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) โดยอาจถือได้ว่าสื่อดิจิทัลเป็นสื่อเดียวที่สามารถสร้างการตอบสนองทางการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์แบบ ซึ่งผู้ใช้สื่อสามารถโต้ตอบกันแบบทันทีทันใดช่วยให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) และส่งผลให้เกิดเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แลกเปลี่ยนข้อมูลกันในวงกว้างได้ทันที

สำหรับการแบ่งประเภทของสื่อโซเชียลอย่างชัดเจนนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากแต่ละผู้ให้บริการสื่อโซเชียลต่างคิดค้นและพัฒนาสื่อของตนขึ้นมาเพื่อเอาใจผู้ใช้อย่างต่อเนื่องและไม่หยุดยั้ง รวมถึงแต่ละสื่อก็มีจุดเด่นจุดด้อยแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม กันยารัตน์ สมเกตุ (2555) ได้ทำการแบ่งประเภทสื่อโซเชียลหรือสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ดังนี้ 1) เพื่อการเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) ใช้สำหรับการนำเสนอตัวตนและเผยแพร่เรื่องราวของบุคคลทางอินเทอร์เน็ต 2) เพื่อการเผยแพร่ผลงาน (Creative Network) ใช้สำหรับการนำเสนอหรือร่วมแบ่งปัน

ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เช่น ข้อความ ภาพ วิดีโอ หรือเสียงเพลง เป็นต้น 3) เพื่อสื่อความสนใจที่ตรงกัน (Interested Network) ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะที่บุคคลซึ่งมีความสนใจในเรื่องราวเดียวกันสามารถเข้ามารวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเองกับผู้อื่นได้ และ 4) เพื่อการร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) ใช้เป็นช่องทางหรือพื้นที่ซึ่งกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมบางอย่างเข้ามาใช้งานร่วมกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลของวัตถุประสงค์นั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ

พรทิพย์ เย็นจะบก (2552) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ การวิจารณ์และการประเมินค่าสื่อ รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงสื่อ ในขณะที่ บุพผา เมฆศรีทองคำ (2552) ได้ให้ความหมายว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ ตีความ ประเมิน และสร้างเนื้อหาสื่อในรูปแบบที่หลากหลายด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อโดยไม่ถูกครอบงำจากสื่อ และสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจของตนเพื่อให้สามารถใช้สื่อเป็นประโยชน์ได้ จากคำจำกัดความดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการอ่านสื่ออย่างเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ประเมินค่า ตีความนัยยะแฝงในสื่อได้ โดยไม่ถูกหลอกหรือถูกครอบงำ ซึ่งทักษะการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้บุคคลกลายเป็นผู้รับสารที่มีคุณภาพ และสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของทั้งต่อตนเองครอบครัว ชุมชน และสังคม

การศึกษาเรื่องนี้ พบว่า การเรียนรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อสามารถกระทำได้ด้วยหลักการพิจารณา 4 ประการ (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, 2565) ได้แก่ 1) การรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ (Media owner) หมายถึง การตั้งคำถามว่าใครเป็นผู้ส่งสารนี้ และจุดประสงค์ของผู้ส่งสารคืออะไร 2) การรู้ทันการดึงดูดใจ (Media appeal) หมายถึง การตั้งคำถามว่าผู้ส่งสารนั้นได้ใช้เทคนิคอะไรในการดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร 3) การรู้ทันเนื้อหาสาระ (Media content) หมายถึง การตั้งคำถามว่าอะไรคือความหมายที่แท้จริงของสารที่ถูกนำมาสื่อสาร และผู้รับสารที่แตกต่างกันตีความสารนี้แตกต่างกันอย่างไร และ 4) การรู้ทันผลประโยชน์ (Media benefits) หมายถึง การตั้งคำถามว่าวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของผู้ส่งสารคืออะไรและผู้ผลิตสารจะได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการสื่อสารอย่างไร นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2562) ได้กล่าวถึงทักษะที่บุคคลจะต้องสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นเพื่อให้การเปิดรับเนื้อหาจากสื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ของตนเองและสังคมมากที่สุด โดยทักษะดังกล่าวประกอบด้วย 1) การการตระหนัก (Realization) หมายถึง ทักษะในการรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มความสามารถ โดยสามารถใช้วิจารณญาณที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในความหมายของสิ่งที่ตนกำลังเปิดรับ 2) การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ทักษะในการตีความเนื้อหาของสื่อตามองค์ประกอบและรูปแบบที่สื่อแต่ละประเภทนำเสนอ และมองเห็นว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอนั้นส่งผลกระทบอะไรบ้างทั้งต่อสังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง ทักษะในการใช้แสดงบทบาทของการเป็นผู้ร่วมสื่อสารในสื่อทั้งในแง่ของการตอบสนองต่อข้อมูล

ข่าวสารที่ได้รับและในแง่ของการเป็นผู้ส่งข้อมูลข่าวสารเอง ทั้งนี้บุคคลยังสามารถใช้ทักษะการสร้างสรรค์ (Creativity) ในการสร้างสื่อที่เป็นแบบฉบับของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงเรื่องนี้ โดย Anja K. Leist (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้สื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ พบว่า การใช้สื่อดังกล่าวของผู้สูงอายุมีผลให้เกิดการดูแลรักษาสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุได้ โดยวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การขจัดความเหงา (Overcoming loneliness) 2) การคลายความเครียด (Relieving stress) 3) การสร้างการควบคุม (Raising feelings of control) โดยการที่ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้บริหารและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกานและจิตใจซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้สึกอยากมีชีวิตต่อไปและหมั่นดูแลรักษาสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล (2565) ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสื่ออย่างรู้เท่าทันว่าควรใช้การพิจารณา 4 ประการ ได้แก่ 1) การรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ (Media owner) 2) การรู้ทันการดึงดูดใจ (Media appeal) 3) การรู้ทันเนื้อหาสาระ (Media content) และ 4) การรู้ทันผลประโยชน์ (Media benefits) หมายถึง การตั้งคำถามว่าวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของผู้ส่งสารคืออะไรและผู้ผลิตสารจะได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการสื่อสารอย่างไร ส่วน ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2562) ได้อธิบายถึง ทักษะของบุคคลในเรื่องการเปิดรับข้อมูลจากสื่อโซเชียล ประกอบด้วย 1) การการตระหนัก (Realization) 2) การประเมินค่า (Evaluation) และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) โดยทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายและคุณค่าที่แท้จริงของเนื้อหา และสามรถแสดงการมีส่วนร่วมในสื่อได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ศราวุธ แสนมี และคณะ (2564) ได้จัดทำคู่มือการศึกษา “รู้ฤทธิ์ รู้ทันสื่อ” ซึ่งเป็นหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชน โดยเนื้อหาประกอบด้วยโมดูลต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทักษะเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งในเรื่องนี้คือการรู้เท่าทันการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง โดยผู้รับสารที่รู้เท่าทันสื่อต้องรู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับผู้ผลิตเนื้อหา ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาและผลประโยชน์ที่ผู้ส่งสารได้รับจากการนำเสนอเนื้อหาเหล่านั้น

ข้อมูลเหล่านี้คณะผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดของการศึกษา รวมถึงการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์การศึกษา นั่นคือ ส่วนของศึกษาแนวทางการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ และส่วนของการศึกษาการรู้เท่าทันเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเชิงสำรวจ (Survey research) คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการนำเอาองค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมมาใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม และให้มีการตรวจสอบทั้งในเรื่องความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อได้มาซึ่งข้อคำถามที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษามากที่สุด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ศึกษากลุ่มคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่เกี่ยวข้อง 2 ประการ ได้แก่ เป็นผู้ใช้สื่อโซเชียล และมีการเปิดรับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง นอกจากนี้ ยังกำหนดให้เป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 414 คน

ขั้นที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้นำเอาวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 2 ข้อมาทำการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่ปรากฏอยู่ในแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเอาไว้ โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเองในฐานะผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ โดยเรื่องนี้คณะผู้วิจัยได้นำข้อคำถามในแบบสอบถามมาทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบและพิจารณาหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา นั่นคือ พิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาของเครื่องมือกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญมาทำการทดลองรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นจำนวน 40 คน โดยเป็นการทดสอบข้อคำถามในส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเองในฐานะผู้สูงอายุ และส่วนที่ 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นในรูปแบบ Likert scale โดยผลการทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยการใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach Alpha) พบว่าในส่วนที่ 4 วิเคราะห์ได้ค่า Alpha = .8370 และในส่วนที่ 5 วิเคราะห์ได้ค่า Alpha = .8150 ซึ่งจากผลการทดสอบดังกล่าวพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ในระดับที่มีความน่าเชื่อถือสูง สามารถนำแบบสอบถามฉบับนี้ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล ในเรื่องนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้นำเอาข้อมูลที่ได้รับมาทำการแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการคีย์ข้อมูลจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อสรุปผลข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับข้อคำถามในส่วนที่ 1 – 5 เพื่อนำมาแสดงผลในการรายงานสถิติเชิงบรรยายของการวิจัย สำหรับข้อคำถามส่วนที่ 4 – 5 นั้น คณะผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์และตีความเพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้ตั้งเอาไว้

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาทางการเมือง” คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษามานำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเองในฐานะผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล

โดยในส่วนแรก ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมลักษณะทางประชากรที่พบมากที่สุดจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 414 คน ด้วยการระบุข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร จำนวน และร้อยละ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	ลักษณะทางประชากร	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ	ชาย	260	62.80
2	อายุ	60 – 65 ปี	308	74.39
3	สถานภาพ	สมรส	279	67.39
4	จำนวนบุตร	1 – 2 คน	220	53.14
5	การศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	241	58.21
6	อาชีพ	ค้าขาย	301	72.70
7	รายได้	10,000 – 14,999 บาทต่อเดือน	288	69.56

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 414 คน โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย มากที่สุด จำนวน 260 คน หรือร้อยละ 62.80 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60 – 65 ปี มากที่สุด จำนวน 308 คน หรือร้อยละ 74.39 มีสถานภาพสมรส มากที่สุด จำนวน 279 คน หรือร้อยละ 67.39 มีจำนวนบุตร 1 – 2 คน มากที่สุด จำนวน 220 คน หรือร้อยละ 53.14 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. มากที่สุด จำนวน 241 คน หรือร้อยละ 58.21 มีอาชีพค้าขาย มากที่สุด จำนวน 301 คน หรือร้อยละ 72.70 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 14,999 บาท มากที่สุด จำนวน 288 คน หรือร้อยละ 69.56 ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	ตัวแปรเรื่องพฤติกรรม	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	ท่านใช้สื่อโซเชียลผ่านอุปกรณ์ใดมากที่สุด	โทรศัพท์มือถือ	323	78.01
2	ท่านใช้สื่อโซเชียลจากสถานที่ใดมากที่สุด	บ้าน	270	65.21
3	ท่านใช้สื่อโซเชียลเวลาใดมากที่สุด	12.00 – 15.00 น.	234	56.52
4	ท่านใช้สื่อโซเชียลต่อวันบ่อยครั้งเพียงใด	16 – 20 ครั้ง	175	42.27
5	ท่านใช้สื่อโซเชียลเฉลี่ยต่อครั้งนานเพียงใด	5 – 10 นาที	153	36.95
6	ท่านใช้สื่อโซเชียลมานานเพียงใด	น้อยกว่า 5 ปี	298	71.98
7	ท่านใช้สื่อโซเชียลใดมากที่สุด	ไลน์	315	76.08
8	ท่านใช้สื่อโซเชียลเพื่อวัตถุประสงค์ใดมากที่สุด	เพื่อเครือข่ายสังคม	364	87.92

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างสื่อโซเชียลผ่านโทรศัพท์มือถือ มากที่สุด ใช้สื่อโซเชียลจากที่บ้าน มากที่สุด ใช้สื่อโซเชียลเวลา 12.00 – 15.00 น. มากที่สุด ใช้สื่อโซเชียลต่อวัน 16 – 20 ครั้ง มากที่สุด ใช้สื่อโซเชียลเฉลี่ยต่อครั้ง 5 – 10 นาที มากที่สุด ใช้สื่อโซเชียลมานานน้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด ใช้สื่อโซเชียลไลน์ มากที่สุด และใช้สื่อโซเชียลเพื่อเครือข่ายสังคม มากที่สุด โดยแสดงข้อมูลตัวเลขเอาไว้ในตารางแล้ว ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง

ข้อที่	ตัวแปร	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	ท่านใช้สื่อโซเชียลใดเพื่อเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด	เฟซบุ๊ค	274	66.18
2	เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องใดที่ท่านเปิดรับมากที่สุด	นโยบายรัฐบาล	221	52.38
3	วัตถุประสงค์ที่ท่านเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด	ติดตามข่าวสาร	305	73.67
4	ท่านเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองบ่อยครั้งเพียงใด	ทุกวัน	251	60.62
5	ท่านเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในรูปแบบใดมากที่สุด	ข่าว	338	81.64
6	ท่านมีพฤติกรรมโต้ตอบกับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในรูปแบบใดมากที่สุด	การอ่าน	354	85.50
7	ท่านให้ความเชื่อถือเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากเพียงใด	ค่อนข้างมาก	297	71.73
8	ท่านเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านแหล่งข่าวใดมากที่สุด	ช่าวช่องวัน	132	31.88

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อเฟซบุ๊คเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง มากที่สุด เปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล มากที่สุด การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองทุกวัน มากที่สุด เปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในรูปแบบข่าว มากที่สุด มีพฤติกรรมโต้ตอบกับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในรูปแบบการอ่าน มากที่สุด ให้ความเชื่อถือเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองค่อนข้างมาก มากที่สุด และเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านข่าวช่องวัน มากที่สุด ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเองในฐานะผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเองในฐานะผู้สูงอายุ

ประเด็นที่	ตัวแปรเรื่องผู้สูงอายุ	ตัวแปรเรื่องการใช้สื่อโซเชียล	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	การขจัดความเหงา	1.1 ท่านเข้าถึงสื่อสื่อโซเชียลด้วยตัวเองในเวลาที่เกิดความเหงา					278 (67.14%)
		1.2 สื่อโซเชียลมีเนื้อหาที่หลากหลายช่วยคลายความเหงาของท่านได้				269 (64.97%)	
		1.3 การปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลช่วยคลายความเหงาของท่านได้					324 (78.26%)
2	การคลายความเครียด	2.1 ท่านสามารถคลายเครียดด้วยสื่อโซเชียลได้แม้ในเวลาที่อยู่คนเดียว				297 (71.73%)	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

		2.2 สื่อโซเชียลมีเนื้อหาที่หลากหลายช่วยคลายความเครียดของท่านได้				313 (75.60%)	
		2.3 การปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลช่วยคลายความเครียดของท่านได้					337 (80.67%)
3	การสร้างการควบคุม	3.1 ท่านสามารถควบคุมการใช้สื่อโซเชียลแม้ในเวลาที่อยู่คนเดียว	210 (50.72%)				
		3.2 ท่านสามารถเลือกรับชมเนื้อหาที่หลากหลายของสื่อโซเชียลได้			225 (54.34%)		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

3	การสร้างการควบคุม	3.3 ท่านสามารถควบคุมการปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลด้วยตัวท่านเองได้		197 (47.58%)			
4	การคืนกลับสมรรถภาพ	4.1 การเข้าถึงและใช้สื่อโซเชียลด้วยตัวเองทำให้ท่านรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ					365 (88.16%)
		4.2 การเลือกรับชมเนื้อหาที่หลากหลายของสื่อโซเชียลได้ทำให้ท่านรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ				266 (64.25%)	
		4.3 การควบคุมการปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลด้วยตัวท่านทำ ให้ท่านรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ			234 (56.52%)		

ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแนวทางการใช้สื่อโซเชียลของตนเองในฐานะผู้สูงอายุโดยตัวแปรเรื่องการขัดความเหงา พบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลเพื่อคลายความเหงา และเข้าถึงสื่อสื่อโซเชียลด้วยตัวเองในเวลาที่เกิดความเหงา ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้สื่อโซเชียลด้วยเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อคลายความเหงา ในระดับมาก ตัวแปรเรื่องการคลายความเครียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลเพื่อคลายความเครียด ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อโซเชียลมีเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อคลายความเครียด และสามารถคลายเครียดด้วยสื่อโซเชียลได้แม้ในเวลาที่อยู่คนเดียว ในระดับมาก ตัวแปรเรื่องการสร้างการควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกรับชมเนื้อหาที่หลากหลายของสื่อโซเชียลได้ ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ สามารถควบคุมการใช้สื่อโซเชียลแม้ในเวลาที่อยู่คนเดียว ในระดับน้อยที่สุด และสามารถควบคุมการปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลด้วยตัวเอง ในระดับน้อย และตัวแปรเรื่องการสร้างการคืนกลับสมรรถภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงและใช้สื่อโซเชียลด้วยตัวเองเพื่อรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เลือกรับชมเนื้อหาที่หลากหลายของสื่อโซเชียลเพื่อรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ ในระดับมาก และควบคุมการปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลด้วยตัวเพื่อรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ ในระดับปานกลาง ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล

ประเด็นที่	ตัวแปรเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ	ตัวแปรเรื่องการวิเคราะห์สื่อ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	การรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ	1.1 ท่านทราบว่ามีผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียล				282 (68.11%)	
		1.2 ท่านสามารถระบุตัวตนของผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้		301 (72.70%)			
		1.3 ท่านแสดงการมีส่วนร่วมกับผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม			265 (64.00%)		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นที่	ตัวแปรเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ	ตัวแปรเรื่องการวิเคราะห์สื่อ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2	การรู้ทันการดึงดูดใจ	2.1 ท่านทราบว่ามีการสร้างการดึงดูดใจแก่เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล		247 (59.66%)			
		2.2 ท่านสามารถระบุกลยุทธ์การดึงดูดใจของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล	311 (75.12%)				
		2.3 ท่านตอบสนองต่อความดึงดูดใจของเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม		304 (73.42%)			
3	การรู้ทันเนื้อหาสาระ	3.1 ท่านทราบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียล					394 (95.16%)
		3.2 ท่านสามารถประเมินคุณค่าและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้		265 (64.00%)			
		3.3 ท่านแสดงการมีส่วนร่วมกับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม			289 (69.80%)		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นที่	ตัวแปรเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ	ตัวแปรเรื่องการวิเคราะห์สื่อ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
4	การรู้ทันผลประโยชน์	4.1 ท่านทราบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลอาจนำไปสู่ผลประโยชน์บางอย่าง		296 (71.49%)			
		4.2 ท่านตระหนักถึงคุณประโยชน์และโทษของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล			233 (56.28%)		
		4.3 ท่านสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม			222 (53.62%)		

ตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล โดยตัวแปรเรื่องการรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุตัวตนของผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้ ในระดับน้อย รองลงมาคือ ทราบว่ามีผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียล ในระดับมาก และแสดงการมีส่วนร่วมกับผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ตัวแปรเรื่องการรู้ทันการดึงดูดใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุกลยุทธ์การดึงดูดใจของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล ในระดับน้อยที่สุด รองลงมาคือ ตอบสนองต่อความดึงดูดใจของเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม และทราบว่ามีการสร้างการดึงดูดใจแก่เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล ในระดับน้อย ตามลำดับ ตัวแปรเรื่องการรู้ทันเนื้อหาสาระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทราบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียล ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ แสดงการมีส่วนร่วมกับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม ในระดับปานกลาง และสามารถประเมินคุณค่าและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้ ในระดับน้อย ตามลำดับ และตัวแปรเรื่องการรู้ทันผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทราบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลอาจนำไปสู่ผลประโยชน์บางอย่าง รองลงมาคือ ตระหนักถึงคุณประโยชน์และโทษของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล และสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

สรุปและอภิปรายผล

ประเด็นเรื่องลักษณะทางประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ที่มีอายุระหว่าง 60 – 65 ปี มีสถานภาพสมรส มีจำนวนบุตร 1 – 2 คน มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมปลาย/ปวส. มีอาชีพค้าขาย และมีรายได้ประมาณ 10,000 – 14,999 บาทต่อเดือน จากข้อมูลดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ชี้ให้เห็นว่าข่าวสารการเมืองน่าจะเป็นที่สนใจของผู้รับสารเพศชายที่มักถือว่าตนมีความเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะ การเมืองการปกครอง และเรื่องราวนอกครัวเรือนมากกว่าเพศหญิง และการที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับปานกลางค่อนข้างสูง อาจชี้ให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่น่าจะมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจสังคมในระดับหนึ่ง และสามารถใช้วิจารณญาณในการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้พอสมควร รวมถึงการมีอาชีพค้าขายและมีรายได้ประมาณ 10,000 – 14,999 บาทต่อเดือน ชี้ให้เห็นว่าน่าจะเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองด้วย นอกจากนี้ การที่กลุ่มตัวอย่างมีการมีบุตร 1 – 2 คน ซึ่งโดยทั่วไปน่าจะอยู่ในวัยที่เลี้ยงดูตนเองได้แล้ว น่าจะสะท้อนให้เห็นการมีเวลาว่างและจัดสรรเวลาดังกล่าวเพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวมได้

ประเด็นเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียล พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อโซเชียลจากสถานที่บ้านมากที่สุด สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกเรื่องการเดินทางห่างไกลจากบ้านและการทำกิจธุระที่น้อยกว่าคนวัยหนุ่มสาว โดยมีการใช้งานสื่อโซเชียลมากที่สุดในช่วงเวลา 12.00 – 15.00 น. มีการใช้งานระหว่าง 16 – 20 ครั้งต่อวัน มีการใช้งานเฉลี่ยต่อครั้งนาน 5 – 10 นาที และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้สื่อโซเชียลมานานน้อยกว่า 5 ปี นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อ “ไลน์” (Line) และระบุว่าเป้าหมายของการใช้สื่อโซเชียลคือการใช้งานเพื่อสื่อสารกับ “เครือข่ายทางสังคม” (Social network) มาที่สุด โดยพฤติกรรมการใช้สื่อดังกล่าวอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายที่ค่อนข้างมีอิสระในการแบ่งสรรเวลาเพื่อการใช้สื่อโซเชียล โดยการใช้งานส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาบ่าย มีการใช้งานต่อวันค่อนข้างถี่ และมีระยะเวลาใช้งานต่อครั้งค่อนข้างนาน สะท้อนให้เห็นว่าจะยังมีภาระด้านหน้าที่การงานอยู่บ้างแต่ลักษณะของงานไม่ได้กำหนดให้ผู้สูงอายุต้องจดจ่อกับงานตลอดเวลา โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดแบ่งเวลาเพื่อการใช้งานสื่อโซเชียลอยู่ตลอดเวลาหากมีเวลาว่างโดยเฉพาะการใช้งานในเชิงเครือข่าวสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุยังคงติดตามข่าวสารทางสังคมอย่างต่อเนื่องรวมถึงยังต้องการเชื่อมโยงตนเองเข้ากับกลุ่มคนต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ จารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันทัด ทองรินทร์ และวิทยาธร ท่อแก้ว (2559) ที่พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากสื่อในเรื่องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร การแสวงหาความเบิกบานใจและคลายความเหงา รวมถึงการนำเนื้อหาไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

การศึกษาประเด็นเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลของผู้สูงอายุ ทำให้สรุปได้ว่านำไปสู่ผลที่ต้องการหลายประการ ประการแรก คือ ช่วยคลายความเหงาของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสื่อสื่อโซเชียลด้วยตัวเองในเวลาที่เกิดความเหงา และสื่อโซเชียลเองก็มีเนื้อหาที่หลากหลายช่วยคลาย

ความเหงาของผู้สูงอายุได้ ประการที่สอง คือ การคลายความเครียด พบว่า การปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลช่วยคลายความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง โดยสื่อโซเชียลมีเนื้อหาที่หลากหลายช่วยคลายความเครียดของผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุเอง สามารถคลายเครียดด้วยสื่อโซเชียลได้แม้ในเวลาที่อยู่คนเดียว ประการที่สาม คือ การคืนกลับสมรรถภาพ พบว่า การเข้าถึงและใช้สื่อโซเชียลด้วยตัวเอง การเลือกรับชมเนื้อหาที่หลากหลายของสื่อโซเชียล และการควบคุมการปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลด้วยตัวเองทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกคืนกลับสมรรถภาพ โดยประเด็นนี้พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุของ วรนารถ ดวงอุดม (2555) ที่พบว่า สื่อที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ คือ เนื้อหาที่สะท้อนภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้สูงอายุ และเน้นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว ซึ่งในเรื่องนี้พบว่าช่วยให้กลุ่มตัวอย่างคลายความเหงาและความเครียดได้ รวมถึงงานวิจัยของจารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันทัด ทองรินทร์ และวิทยาธร ท่อแก้ว (2559) ที่พบว่าผู้ชมที่มีอายุมีความต้องการเนื้อหาจากสื่อที่เชิดชูผู้สูงอายุที่เป็นคนดีของสังคม และเผยแพร่ความรู้ความสามารถของผู้สูงอายุสู่สังคม ซึ่งจะช่วนให้ผู้สูงอายุตระหนักและเห็นความสำคัญของการฟื้นคืนกลับสมรรถภาพของตัวเอง อย่างไรก็ตาม การศึกษาประเด็นการสร้างการควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มั่นใจว่าตนเองสามารถเลือกรับชมเนื้อหาที่หลากหลายของสื่อโซเชียลได้ ควบคุมการปฏิสัมพันธ์กับสังคมผ่านสื่อโซเชียลด้วยตัวเองได้น้อย และควบคุมการใช้สื่อโซเชียลในเวลาที่อยู่คนเดียวได้น้อยมาก สะท้อนให้เห็นว่า แม้สื่อโซเชียลจะตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในหลายด้านแต่การใช้งานดังกล่าวยังต้องอาศัยการควบคุมตนเองที่เหมาะสม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่พบว่าเพิ่งเริ่มใช้สื่อโซเชียลมาไม่นานและยังมี “ช่อง” (Gap) ของเทคโนโลยีอยู่หลายด้านยังแสดงความกังวลหากต้องควบคุมการใช้งานที่หลากหลายและซับซ้อนของสื่อโซเชียลโดยปราศจากความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง

สำหรับประเด็นเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อเฟซบุ๊คเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง โดยเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล สะท้อนให้เห็นว่าสื่อเฟซบุ๊คยังคงเป็นสื่อเครือข่ายสังคมที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างหลากหลายและสามารถเชื่อมโยงผู้รับสารจำนวนเข้าไว้ในเครือข่ายเดียวกัน โดยในเรื่องนี้คือการที่กลุ่มตัวอย่างได้เลือกใช้สื่อเฟซบุ๊ค ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเพราะตัวสื่อมีการนำเสนอข้อมูลทางการเมืองที่หลากหลายและการเชื่อมโยงผู้รับสารก็ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเปิดรับการแสดงความคิดเห็นสาธารณะที่เกี่ยวกับประเด็นการเมืองต่าง ๆ ได้อีกด้วย โดยในส่วนของการเปิดรับความคิดเห็นทางการเมือง สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหา พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ มีการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในรูปแบบข่าว มีพฤติกรรมโต้ตอบกับเนื้อหาในรูปแบบการอ่าน และให้ความเชื่อถือเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองค่อนข้างมาก และเปิดรับเนื้อหาดังกล่าวผ่านข่าวช่องวันมากที่สุด เรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) ที่กล่าวว่า ผู้รับสารเพศชายและมีอายุมาก มักจะให้ความสนใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการเมืองมากกว่าความบันเทิงและมักเปิดรับเนื้อหาด้วยสื่อที่ใช้การอ่านเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศชายและให้ความสนใจต่อเนื้อหาในสื่อเฟซบุ๊คที่ต้องอาศัยการอ่านเพื่อเข้าถึงเนื้อหาดังกล่าว

ในประเด็นสุดท้ายเรื่องการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลในระดับปานกลางถึงน้อย ในประเด็นเรื่องการรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างทราบว่ามีผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียล แต่ไม่มั่นใจว่าตนได้แสดงการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลหรือไม่ และตนเองยังแทบไม่สามารถระบุตัวตนของผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้ ในประเด็นเรื่องการรู้ทันการดึงดูดใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างระบุว่าตนแทบไม่รู้เท่าทันเรื่องนี้เลย โดยระบุว่าตนไม่สามารถระบุกลยุทธ์การดึงดูดใจของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล ไม่สามารถตอบสนองต่อความดึงดูดใจของเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม และไม่ทราบว่ามีการสร้างการดึงดูดใจแก่เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลด้วย ในประเด็นเรื่องการรู้ทันเนื้อหาสาระ พบว่า กลุ่มอย่างตระหนักเป็นอย่างดีว่ามีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียล แต่ยังไม่แน่ใจว่าตนเองแสดงการมีส่วนร่วมกับเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสม และยังระบุว่าตนเองยังไม่สามารถประเมินคุณค่าและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้ และในประเด็นเรื่องการรู้ทันผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างแทบไม่ทราบเลยว่าเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองบางอย่างในสื่อโซเชียลอาจนำไปสู่ผลประโยชน์แก่กลุ่มคนบางกลุ่มได้ และได้แสดงความไม่แน่ใจว่าตนเองตระหนักถึงคุณประโยชน์และโทษของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียล และตนเองสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลได้อย่างเหมาะสมแล้วหรือไม่

โดยสรุป การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย โดยยังขาดทักษะในเรื่องการตระหนักรู้ การประเมินค่า และการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับเนื้อหาทางการเมืองที่นำเสนอในสื่อโซเชียล จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่าตนเองค่อนข้างไม่รู้เท่าทันเนื้อหาดังกล่าว ในเรื่องตัวผู้สร้างสื่อ การดึงดูดใจ เนื้อหาสาระ และผลประโยชน์ ชี้ให้เห็นว่าการเปิดรับเนื้อหาทางการเมืองของผู้สูงอายุยังคงต้องอาศัยการดูแล การควบคุม และการชี้แนะที่เหมาะสมจากบุคคลรอบข้างด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยในส่วนก่อนหน้าที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการควบคุมการใช้สื่อโซเชียลของผู้สูงอายุด้วยตนเอง โดยเรื่องนี้ ศราวุธ แสนมี และคณะ (2564) ได้อธิบายไว้ว่า การรู้เท่าทันสื่อจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับการเมืองนั้นผู้รับสารควรพิจารณาความเกี่ยวข้องระหว่างสื่อที่ตนเปิดรับกับกลุ่มอำนาจทางการเมืองต่าง ๆ ที่อาจอยู่เบื้องหลังเนื้อหาเหล่านั้น โดยผู้รับสารที่รู้เท่าทันต้องรู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับผู้ผลิตเนื้อหาสื่อว่าเขาเหล่านั้นเป็นใคร ทำไมจึงเลือกนำเสนอข้อมูลในลักษณะนั้น และการนำเสนอดังกล่าวนำไปสู่ผลประโยชน์อันใดแก่ผู้ผลิตเนื้อหาได้บ้าง

กล่าวได้ว่า การศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้ผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มคนในวัยที่ไม่มีเป้าหมายหรือภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นหลักเช่นคนวัยหนุ่มสาว แต่กลุ่มผู้สูงอายุยังมีความต้องการใช้สื่อโซเชียลเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมในหลายด้าน ได้แก่ การขจัดความเหงา การคลายความเครียด และการคืนกลับสมรรถภาพ ซึ่งผลจากการใช้งานดังกล่าวพบว่าช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุมีความพึงพอใจและอยาก

พัฒนาการใช้งานของตนเองให้หลากหลายยิ่งขึ้น โดยประโยชน์ของการศึกษาอาจช่วยให้เข้าใจจุดมุ่งหมายในการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ และช่วยเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้ออกแบบเนื้อหาในสื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดและความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง การเป็นกลุ่มคนที่ขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยีและอาจมีอุปสรรคทางกายภาพในเรื่องการสื่อสาร ซึ่งผู้สูงอายุจึงได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับทักษะการควบคุมการใช้สื่อโซเชียลของตนเองว่าจะนำไปสู่ผลของการเปิดรับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม แม้การศึกษาครั้งนี้จะชี้ให้เห็นว่าเป็นการขาดแคลนทักษะในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย แต่ก็อาจส่งผลให้เกิดการสูญเสียผลประโยชน์แก่กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้รับสารได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงสนับสนุนให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มเติมในอนาคต โดยอาจขยายความสนใจไปสู่เนื้อหาอื่น ๆ เช่น เนื้อหาบันเทิง เนื้อหาโฆษณา หรือเนื้อหาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งความรู้ความเข้าใจที่รอบด้านจะช่วยให้เราสามารถสร้างแนวทางการใช้สื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด ดังเช่นที่ Powell M. Lawton (1985) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยด้านความผาสุกด้านจิตใจอันเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่สำคัญของคนกลุ่มนี้ ซึ่งคุณภาพชีวิตด้านการสื่อสารที่ดีถือเป็นกุญแจสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบันให้มีความยั่งยืนและอยู่อย่างมีความสุขนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กันตพล บันทัดทอง. (2557). *พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร.* การค้นคว้าอิสระ (นศ.ม.). สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

กันยารัตน์ สมเกตุ. (2555). *Social Network*. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2565 จาก http://www.thaiggoodview.com/library/contest2553/type1/tech03/26/sort.html.

คันธิรา ฉายาวงศ์. (2564). แนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*. ปีที่ 6, ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2564), หน้า 97-107.

จารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันทัด ทองรินทร์ และวิทยาธร ท่อแก้ว. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.* (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559).

จุฑารัตน์ แสงทอง. (2560). สังคมผู้สูงอายุ (อย่างสมบูรณ์): ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพ. *วารสารรูสมิแล.* 38(1), 6-28

ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2565). *การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน.* สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2565 จาก https://www.scimath.org/article-technology/item/11534-2020-05-01-03-32-41

ธันยวัช วิเชียรพันธ์. (2557). *สื่อดิจิทัลในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: วังอักษร.

ธัญวัฒน์ กาบคำ. (2553). *สังคมออนไลน์ (Social Media) คืออะไร.* สืบค้นจาก https://krunum.wordpress.com/010/06/02/social-network/.

ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2562). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การรู้ เท่าทันสื่อ และความฉลาดทางอารมณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. ฉบับที่ 42 (2) กรกฎาคม - ธันวาคม 2562, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2552). การรู้เท่าทันสื่อ: การก้าวทันบนโลกข่าวสาร Media Literacy Keeping Pace with Information Age. *วารสารนักบริหาร*, 31(1), 117-123.

พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). *ถอดรหัสลับความคิดเพื่อการรู้เท่าทันสื่อ : คู่มือการเรียนรู้เท่าทันสื่อ.* กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.

พิมพ์สุรีย์ พงษ์เสือ. (2555). *พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.* แขนงวิชาการบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภัชภา จิตศรัณยูกุล. (2553). *พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ของพนักงานบริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).* มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ.

ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2534. *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรนารถ ดวงอุดม, (2555). การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. ปี ที่ 18 ฉบับที่ 34 มกราคม – มิถุนายน 2555.

ศราวุธ แสนมี และคณะ. (2564). *รู้ฤทธิ์ รู้ทันสื่อ*. บริษัท คอมพริ้นท์ ซัพพลาย จำกัด. กรุงเทพ.

ศิริพันธ์ ถาวรทวีวงษ์. (2543). *ประชากรศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สานักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Anja K. Leist. (2013). *Social media use of older adults: a mini-review*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2565 จาก https://www.karger.com/article/fulltext/346818

Powell M. Lawton. (1985). *Aging and Performance of Home Tasks*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2565 จาก https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001872089003200503

ผลของโปรแกรมตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกต่อสุขภาพจิตผู้สูงอายุ

THE EFFECT OF POSITIVE PSYCHOLOGY BASED PROGRAM ON MENTAL HEALTH AMONG ELDERLY

ศิรินันท์ ทองดี[1*] และสุพัทธ แสนแจ่มใส[2]

Sirinan Thongdee[1*] and Supat Sanjamsai[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, คณะมนุษย์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[1] Master of art (Developmental Psychology), Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[2] Ph.D, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sirinanthongdee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกต่อสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ซึ่งส่งเสริมทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy), ด้านความหวัง (Hope), ด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimisms) และด้านความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (Resilience) ซึ่งพัฒนาโปรแกรมมาจากแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกควบคู่กับกระบวนการทางกิจกรรมบำบัด โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม (Sampling assignment) จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม 10 คนและกลุ่มควบคุม 10 คน ซึ่งจากผลการดำเนินการวิจัยพบว่า คะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยของผู้สูงอายุในกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม ระยะก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมสามารถส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมได้ ส่วนคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยของผู้สูงอายุหลังเข้าร่วมโปรแกรมเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมไม่สามารถแสดงผลที่แตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มได้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องปรับแบบแผนของการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้เข้ากับมาตรการการป้องกันโรคระบาดในรูปแบบของการจัดกิจกรรมกลุ่ม จึงทำให้ผลงานวิจัยไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิจัยผู้วิจัยแนะนำให้ผู้สนใจนำโปรแกรมดังกล่าวไปทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม และมีการควบคุมตัวแปรในการเก็บข้อมูล เพื่อเป็นการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, จิตวิทยาเชิงบวก, สุขภาพจิต

Abstract

The purpose of this research was to develop a program based on the concept of positive psychology on the mental health of the elderly, and offered positive psychology capital for improving the mental health of elderly, that is characterized by Self-efficacy, Hope, Optimism and Resilience. The program was developed from the concept and theory of positive psychology and occupational therapy. The sample group that participated in this study was elderly in Bangkok 20 participants by sampling assignment, 10 for experimental group and 10 for control. From the results of the research, The average mental health scores of elderlies in the participated in the program. There was a statistically significant difference between the pre-program and post-program periods at .05. The average mental health scores of elderlies in the program group and control groups. After the experiment, there was no difference at the statistical significance level of .05. The program was unable to show different results between the two sample groups due to the COVID-19 epidemic situation, the researcher needed to adjust the research protocol to fit the epidemic prevention measures. in the form of group activities Therefore, the research results are not different. From the results of the study, the researcher recommends that interested persons use the program to conduct additional studies by increasing the number of samples in both groups and controlling the variables in data collection. for a clearer and more comprehensive comparison

Keywords: Elderly, Positive psychology, Mental health

บทนำ

ผู้สูงอายุเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมลง มีความเจ็บป่วยทางกายและมีโรคประจำตัวมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันและการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่ลดลง บทบาททางสังคมลดลง ผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตัวเองได้ดี มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีความรู้ความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับคนรุ่นหลัง แต่อาจจะถูกตัดสิน ถูกละเลยความสามารถ ส่งผลให้ผู้สูงอายุถูกลดคุณค่าและถูกลดบทบาททางสังคมลงจนอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้สูงอายุในอนาคตที่ต่ำลงได้เช่นกัน (สาวิตรี สิงหาด, 2016) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เครียด วิตกกังวล ความรู้สึกซึมเศร้า ไร้ค่า เป็นภาระท้อแท้ในชีวิต มีภาวะถดถอย แยกตัว เป็นต้น ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ดังนั้นการช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ

สามารถปรับมุมมองการใช้ชีวิต มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงหรือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามา มีความหวัง มีการมองโลกในแง่บวก มีการมองเห็นคุณค่าในตนเอง และเกิดการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุขกับชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ และหากสังคมมีการตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้สูงอายุ มองเห็นคุณค่า และความสำคัญของผู้สูงอายุ มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถของตนเองในการทำเพื่อสังคมและผู้อื่นก็อาจจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย (กาญจนา ตั้งชลทิพย์และคณะ, 2553) และจากสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะทางสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทยนั้นอยู่ในระดับต่ำ (Foundation for Thai Elderly Research and Development Institute Annual Report, 2014) ซึ่งผลกระทบจากภาวะซึมเศร้านี้ไม่ได้ร้ายแรงน้อยไปกว่าปัญหาทางด้านอื่น ๆ เลย อีกทั้งยังส่งผลกระทบไปที่ด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันลดลง อยู่ในภาวะพึ่งพิงมากขึ้น การให้การดูแลทางด้านสุขภาพจิตควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพกายและการสนับสนุนในด้านอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาวด้วย

จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรม ฝึกอาชีพ ทำงานจิตอาสา หรือฝึกวิธีการผ่อนคลายความเครียด ฝึกสมาธิ การทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมมีผลต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย และนอกนี้ยังพบว่าการทำกลุ่มบำบัด การให้คำปรึกษา ก็เป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเช่นกัน ซึ่งจากแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกเน้นการนำจุดแข็งของบุคคลเป็นจุดศูนย์กลาง ปรับกระบวนการการคิดให้เป็นบวก มีการแสดงออกทางกายและวาจาที่ดีและเกิดผลลัพธ์ คือ ความสุข ตามมา (เกสร มุ้ยจีน, 2015) และแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกนี้จะเน้นที่การป้องกันมากกว่าการรักษาจึงได้ให้ความสำคัญและเริ่มศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนทางจิตของมนุษย์ เพราะเชื่อว่าหากมีมนุษย์มีต้นทุนทางจิตที่ดีจะส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีด้วย (Seligman, 2002) โดยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สำคัญต่อผู้สูงอายุ คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมีความหวัง การมองโลกในแง่ดี และมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์

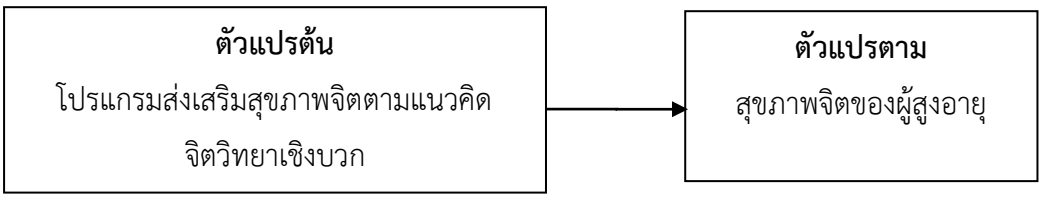
จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดของจิตวิทยาเชิงบวกมาเป็นพื้นฐานของโปรแกรมในการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ โดยมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความยืดหยุ่น มีการมองโลกในแง่ดี และมีความหวัง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดกระบวนการเรียนรู้องค์ประกอบเหล่านี้ด้วยตนเอง โดยเป็นการส่งเสริมให้กายและจิตใจทำงานร่วมกันผ่านการทำกลุ่มบำบัดแบบการให้คำปรึกษาและแบบการทำกิจกรรมที่เน้นให้ผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการทำกิจกรรมกลุ่มที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการปรับความคิดควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรม สามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองในอนาคต ซึ่งจะมีส่วนช่วยยกระดับสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมโปรแกรม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก โดยมีการนำทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกทั้ง 4 ตัวแปร คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมีความหวัง การมองโลกในแง่ดีและการมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์มาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ โดยมีการประยุกต์เข้ากับ Model of human occupation ซึ่งเป็นโมเดลที่อธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมการทำกิจกรรมของบุคคลที่จะต้องเกิดจากกระบวนการภายในคือ มีความสนใจในกิจกรรมนั้น เป็นกิจกรรมที่ใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตประจำวันหรือบทบาทที่เคยกระทำ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะใหม่ เกิดทักษะการเรียนรู้ใหม่ และเกิดการทำกิจกรรมได้ในระยะยาว ซึ่งการนำทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมาประยุกต์ร่วมกับ Model of human occupation เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดพฤติกรรมการทำกิจกรรมและมีสุขภาพจิตที่ดี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่ได้เข้ารับโปรแกรมมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยสูงขึ้นหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก
2. ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยสูงกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี ที่เป็นสมาชิกชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เลือกผู้สูงอายุที่ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง มีการเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ และยินดีที่เข้าร่วมงานวิจัย โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม (Sampling assignment) คือการจับฉลากเข้ากลุ่ม โดยจะทำการประเมินสุขภาพจิตของผู้สูงอายุก่อนเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นนำคะแนนมาเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก และจับคู่ผู้สูงอายุที่มีคะแนนใกล้เคียงกัน จากนั้นนำมาจับฉลากเพื่อเข้าร่วมกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้สูงอายุที่เข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้นั้นจะต้องเป็นผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกในชุมชน ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่มีปัญหาในการประกอบกิจกรรมการดำเนินชีวิต ไม่มีพยาธิสภาพที่สมองที่ส่งผลต่อ การรับรู้ ความคิด ความเข้าใจ และไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่รุนแรง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1. แบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ฉบับสั้น Thai Geriatric Mental Health Assessment Tool (T-GMHA-15)

มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ โดยแต่ละข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์ของผู้สูงอายุในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน ให้ผู้สูงอายุสำรวจตัวเองและประเมินเหตุการณ์ อาการ ความคิดเห็นและความรู้สึก ว่าอยู่ในระดับใด แล้วตอบลงในช่องคำตอบที่เป็นจริงกับตนเองมากที่สุด โดยแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุนั้นมีคะแนนเต็ม 60 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 50-60 คะแนน หมายถึง สุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป, 43-49 คะแนน หมายถึง สุขภาพจิตเท่ากับคนเท่าไป และ 42 คะแนนหรือต่ำกว่า หมายถึง สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป

2. โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก โดยมีแนวทางการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

2.2 ศึกษาโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

2.3 ออกแบบโปรแกรมให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยโปรแกรมนั้นจะต้องมีภาษาที่เข้าใจง่าย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโปรแกรมจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้และง่ายต่อการใช้งาน รวมถึงระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุเกิดความล้าในขณะทำกิจกรรมได้

โดยผู้วิจัยได้จัดทำโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก จำนวน 6 ครั้ง โดยกระบวนการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเริ่มต้น

1. แนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

2. สำรวจความรู้สึกก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3. กิจกรรมอบอุ่นร่างกาย เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรม และปรับระดับความรู้สึก ความตื่นตัว ให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. อธิบายวิธีการทำกิจกรรมที่ละขั้นตอน และกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดการพูดคุย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรม จากนั้นให้ผู้สูงอายุลงมือทำกิจกรรม โดยกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดการสำรวจตนเอง และถ่ายทอดความคิดของตนผ่านการพูดคุย ผ่านตัวหนังสือ หรือรูปวาด ตามหัวข้อที่กำหนด โดยผู้นำกลุ่มเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดการสำรวจตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้มากที่สุด

2. อธิบาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สูงอายุแต่ละท่านที่ถ่ายทอดผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยมีการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุท่านอื่นที่เป็นสมาชิกในกลุ่มด้วย เน้นกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสามารถของตนเอง

ขั้นสรุป

สรุปรายละเอียดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลุ่ม เน้นให้ผู้สูงอายุเกิดการตระหนักรู้ถึงความคิด ความรู้สึก ความสามารถของตนเอง รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการกลุ่มไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

รูปแบบของโปรแกรม แบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมจะแบ่งตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกออกเป็น 4 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) มีทั้งหมด 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 สิ่งที่ฉันเป็น, กิจกรรมที่ 2 การเดินทางของชีวิต และกิจกรรมที่ 5 สถานีความสุข

กิจกรรมส่งเสริมความหวัง (Hope) มีทั้งหมด 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 สิ่งที่ฉันเป็น, กิจกรรมที่ 3 ชีวิตดั่งสายน้ำ และกิจกรรมที่ 6 โปสการ์ดพลังบวก

กิจกรรมส่งเสริมความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (Resilience) มีทั้งหมด 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 2 การเดินทางของชีวิต กิจกรรมที่ 3 ชีวิตดั่งสายน้ำ และกิจกรรมที่ 4 จดหมายจากฉัน

กิจกรรมส่งเสริมการมองโลกในแง่ดี (Optimism) มีทั้งหมด 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 4 จดหมายจากฉัน กิจกรรมที่ 5 สถานีความสุข และกิจกรรมที่ 6 โปสการ์ดพลังบวก

ตารางที่ 1 แสดงโปรแกรมตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกต่อสุขภาพจิตผู้สูงอายุ

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม
1	กิจกรรม “สิ่งที่ฉันเป็น?”	เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสำรวจตนเองในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองและประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา	กิจกรรม “สิ่งที่ฉันเป็น?” เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุทำความรู้จักตนเอง โดยให้ผู้สูงอายุสลับเป็นผู้หยิบกระดาษคำถาม และตอบคำถาม โดยคำถามทั้งหมดเป็นคำถามเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งสิ้น
2	กิจกรรม “การเดินทางของชีวิต”	1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดการสำรวจประสบการณ์ในอดีต การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม การทำกิจกรรมต่างๆเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ 2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมองเห็นความสามารถของตนเองที่สามารถข้ามผ่านการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นได้	กิจกรรม “การเดินทางของชีวิต” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุร่วมกันอภิปรายถึงการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และกิจกรรมต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงนั้นส่งผลกระทบกับผู้สูงอายุอย่างไร และผู้สูงอายุสามารถก้าวข้ามผ่านการเปลี่ยนแปลงนั้นมาได้อย่างไร ร่วมกันอภิปราย
3	กิจกรรม “ชีวิตดั่งสายน้ำ”	1.เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทบทวนประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ทั้งเรื่องราวที่ยากลำบากในชีวิต และสิ่งที่ทำให้ข้ามผ่านความยากลำบากนั้นมาได้ 2.เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมองเห็นความสามารถของตนเองและการมีความหวังที่ช่วยให้ข้ามผ่านความยากลำบากในอดีตมาได้	จากการทบทวนประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นและมีความเปลี่ยนแปลง จึงอยากจะขอให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ โดยให้ลองเปรียบเทียบชีวิตตนเองเป็นเหมือนแม่น้ำสายหนึ่ง แม่น้ำสายนี้จะมีลักษณะเช่นไร เป็นแม่น้ำสายเล็กๆหรือเป็นแม่น้ำที่กว้างใหญ่ เป็นแม่น้ำที่ลึกหรือตื้น และหากในแม่น้ำสายนี้ต้องมีสิ่ง 2 สิ่ง คือก้อนหินที่เปรียบเสมืออุปสรรคในชีวิต และขอนไม้ที่เปรียบเสมือนคนที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน คิดว่าทั้ง 2 ส่วนนี้อยู่ตรงส่วนไหนของแม่น้ำสายนี้ อยากให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดแม่น้ำสายนี้ลงบนกระดาษ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำสายนี้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม
4	กิจกรรม “จดหมายจากฉัน”	เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ appreciate กับชีวิตที่ผ่านมา	เมื่อผู้สูงอายุได้ทบทวนประสบการณ์ในอดีตจากกิจกรรมที่ผ่านจึงอยากให้ผู้สูงอายุเขียนจดหมายขอบคุณอย่างน้อยสองฉบับ ฉบับแรกเป็นจดหมายขอบคุณตัวเองโดยให้ชื่นชมยอมรับความเข้มแข็งของตนเองที่สามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆมาได้ และฉบับที่สองเป็นจดหมายขอบคุณบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนรัก ครอบครัวหรือเพื่อน ที่ช่วยให้ผู้สูงอายุผ่านอุปสรรคต่างๆในอดีตมาได้
5	กิจกรรม “สถานีความสุข”	1.เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุค้นหากิจกรรมที่สามารถทำในปัจจุบันและเสริมสร้างความสุขให้กับตน 2.เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเห็นถึงความสำคัญในการทำกิจกรรมที่จะช่วยคงความสามารถในปัจจุบันและสร้างความรู้สึกทางบวก ความคิดเชิงบวกในขณะทำกิจกรรมด้วย	กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุค้นหากิจกรรมโดยให้ผู้สูงอายุสำรวจกิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน เช่นการทำอาหาร การไปจ่ายตลาด การอยู่กับครอบครัว การปลูกต้นไม้ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่ทำได้จริง มีความหมาย มีคุณค่ากับผู้สูงอายุ และจะต้องสร้างให้เกิดความรู้สึกทางบวกด้วย ในกิจกรรมนี้เน้นให้ผู้สูงอายุเขียนกิจกรรม และจัดทำเป็นตารางกิจวัตรประจำวัน และระบุกิจกรรมที่สร้างความรู้สึกทางบวกลงไปในตารางในทุกๆวันด้วย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีแผนการทำกิจกรรมประจำวัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม
6	กิจกรรม “โปสการ์ดพลังบวก”	1.เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุค้นหาความต้องการของตนเองในอนาคต 2.เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุฝึกความคิดแบบเชิงบวก เพื่อเสริมสร้างความหวังให้ตนเอง	กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุร่วมแลกเปลี่ยนความคิด และความหวัง โดยถ่ายทอดผ่านการทำการ์ดสำหรับตนเอง เป็นการ์ดที่สื่อถึงความรู้สึกทางบวก ความหวัง และกำลังใจที่ผู้สูงอายุจะถ่ายทอดลงไปในการ์ดใบนี้ เพื่อเป็นการให้กำลังใจตนเองในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต และก่อนจบกิจกรรมให้ผู้สูงอายุทำการ์ดเพิ่มอีกหนึ่งใบให้สมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นการส่งต่อความรู้สึกทางบวกซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และค่าสถิติพื้นฐานของระดับคะแนนสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในกลุ่มได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มโปรแกรมและกลุ่มควบคุมเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองลาดพร้าว และเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้การคัดเลือกตัวอย่างขณะนั้นไม่สามารถคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงต้องทำการคัดเลือก ผู้สูงอายุที่ยินดีเข้าร่วมงานวิจัยทั้งหมด 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มโปรแกรมและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

1.2 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนสุขภาพจิตผู้สูงอายุระยะก่อนการทดลอง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ของกลุ่มโปรแกรมและกลุ่มควบคุม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุกลุ่มได้รับโปรแกรม และกลุ่มควบคุม โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและหลังเข้าร่วมโปรแกรม

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังเข้าร่วมโปรแกรม	
		M	SD	M	SD
กลุ่มได้รับโปรแกรม	10	45.70	4.69	51.00	4.42
กลุ่มควบคุม	10	50.40	2.55	52.40	2.32

จากตารางที่ 2 พบว่า ในกลุ่มได้รับโปรแกรม มีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังเข้าร่วมโปรแกรม เท่ากับ 45.70 และ 51.00 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.69 และ 4.42 และในกลุ่มควบคุมมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังเข้าร่วมโปรแกรม เท่ากับ 50.40 และ 52.40 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.55 และ 2.32

2. ผลการทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

สมมติฐานข้อ1. ผู้สูงอายุที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก มีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (Wilcoxon signed-rank test) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของผู้สูงอายุของกลุ่มทดลอง ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรม

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง	M	SD	t	ρ -value
สุขภาพจิตผู้สูงอายุ	ก่อนการทดลอง	45.70	4.69	-12.531	.000
	หลังการทดลอง	51.00	4.42		

จากตารางที่ 3 พบว่าคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยในกลุ่มได้รับโปรแกรม ระยะก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังเข้าร่วมโปรแกรม เท่ากับ 45.70 และ 51.00 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.69 และ 4.42 ซึ่งเป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อ 2. ผู้สูงอายุที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก มีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยสูงกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับโปรแกรม ใช้การวิเคราะห์จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสองประชากรอิสระต่อกัน (Mann Whitney U Test) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของผู้สูงอายุของกลุ่มได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมโปรแกรม

ตัวแปร	กลุ่มโปรแกรม		กลุ่มควบคุม		t	ρ-value
	M	SD	M	SD		
สุขภาพจิตผู้สูงอายุ	51.00	4.42	52.40	2.32	- 0.887	0.391

จากตารางที่ 3 พบว่าคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยของผู้สูงอายุในกลุ่มได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกลุ่มได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุมมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยของผู้สูงอายุหลังการทดลอง เท่ากับ 51.00 และ 52.40 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.42 และ 2.32 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

1.โปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก

ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งได้มีการผสมผสานหลักการทางกิจกรรมบำบัด การทำกิจกรรมร่วมกับแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก รวมถึงการใช้ทฤษฎีและเทคนิคทางจิตวิทยาในการพัฒนาโปรแกรมครั้งนี้ด้วย โดยโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกนั้น ประกอบไปด้วยกิจกรรมทั้งหมด 6 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ในแต่ละกิจกรรมจะเป็นการทำกิจกรรมควบคู่ไปกับการพูดคุย และได้มีการร้อยเรียงกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 ไปจนถึงกิจกรรมที่ 6 และผู้วิจัยได้นำโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาเชิงบวกและกิจกรรมบำบัดตรวจสอบความสอดคล้องภาพรวมของโปรแกรม (IOC) ซึ่งพบว่าผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน โดยที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรมภาพรวมเท่ากับ 0.95 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงโปรแกรมตามข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ หลังจากการปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุจำนวน 5 คน พบกว่า ผู้สูงอายุสามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้ หากมีการอธิบายขั้นตอนอย่างช้าๆ และย่อยขั้นตอนเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจง่าย จึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างครบถ้วน

2. โปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ จากสถิติผลการทดลอง พบว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก กลุ่มทดลองมีคะแนนสุขภาพจิตผู้สูงอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 45.70 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.69 (M = 45.70 , S.D. = 4.69) และ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมทั้งหมด 6 ครั้ง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 51.00 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.42 (M = 51.00 , S.D. = 4.42) และเมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย Wilcoxon Sign Rank test พบว่าโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกสามารถช่วยเพิ่มคะแนนสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

3. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ พบว่าคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยของผู้สูงอายุหลังการทดลอง เท่ากับ

51.00 และ 52.40 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.42 และ 2.32 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลอง ระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลองนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อวิเคราะห์โปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกพบว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ของผู้สูงอายุนั้นช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการตระหนักรู้และเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีการส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อท้าทายความสามารถ ทำให้เกิดความเพียรพยายาม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะทำตามเป้าหมายให้สำเร็จ เมื่อพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคผู้สูงอายุสามารถแก้ไขจัดการได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของลูธานส์ (Luthans Fred et al., 2004), กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความหวัง (Hope) นั้นเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดการสร้างเป้าหมาย เกิดพลังและแรงจูงใจที่จะทำตามเป้าหมายให้สำเร็จและเกิดการสร้างแนวทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความหวังของ Snyder (Snyder & Lopez, 2009) เพราะเมื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดการรับรู้ความสามารถในการค้นหาแนวทางเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง มีความเชื่อมั่น มีพลังและกำลังใจให้กับตัวเอง มีการตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง มีความสามารถในการจัดการกับสภาวะต่าง ๆ และเกิดความหวังว่าจะสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งการมีความหวังนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขด้วยเช่นกัน, กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดการมองโลกในแง่ดี (Optimisms) นั้นเป็นกระบวนการทางบวกที่ช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดมุมมองต่อสถานการณ์นั้นเปลี่ยนไป โดยอธิบายได้จากองค์ประกอบของการมองโลกในแง่ดีของ มาร์ติน ซิลิแมน (Seligman & Csikszentmihalyi, 2014) ที่อธิบายไว้ 3 มิติ คือ มิติความคงทนถาวร เป็นมิติที่ช่วยให้เกิดการตระหนักว่าสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและจะคงอยู่ถาวร ส่วนสิ่งที่ไม่ดีนั้นเกิดจากปัจจัยภายนอกจะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว, มิติการแผ่ขยาย นั้นมีความเกี่ยวข้องกับความเฉพาะเจาะจง เป็นการอธิบายถึงความรู้สึกต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ผู้สูงอายุที่มองโลกในแง่ดีจะมีมุมมองเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่ดีและแผ่ขยายไปสิ่งอื่น ๆ และมิติแหล่งกำเนิดสาเหตุ เป็นมุมมองที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นจากตนเอง หรือเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก ในมิตินี้จะเชื่อมโยงไปถึงการมีคุณค่าต่อตนเอง ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีมุมมองในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น, และกิจกรรมสุดท้ายคือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (Resilience) เป็นกระบวนการในการปรับตัวของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถต่อสู้กับปัญหา มีการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เป็นความสามารถที่ผู้สูงอายุสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง การสูญเสีย เกิดกระบวนการเรียนรู้และปรับตัวให้กลับมาสู่ภาวะปกติหรือกลับมาประกอบกิจกรรมการดำเนินชีวิตได้ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขขึ้นด้วย (Luthans Fred et al., 2004)

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องปรับแบบแผนของการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้เข้ากับมาตรการการป้องกันโรคระบาดในรูปแบบของการจัดกิจกรรมกลุ่ม และช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลนั้นเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ ซึ่งเป็นเทศกาลที่ครอบครัว ลูกหลานได้กลับมาพร้อมหน้ากัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว จากทฤษฎีกิจกรรม (Activity theory) (เลิศวัลลภ ศรีษะพลภูสิทธิ, 2560) สามารถอธิบายได้ว่า การที่ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว จะเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ปราศจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยที่กิจกรรมทางสังคมนี้จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า มีความหมายสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มควบคุมนั้นได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว และได้ทำกิจกรรมพิเศษในช่วงเทศกาลปีใหม่ร่วมกับชุมชน จึงทำให้มีคะแนนสุขภาพจิตไม่แตกต่างกันกับกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม และงานวิจัยครั้งนี้ได้มีการประเมินคะแนนสุขภาพจิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนสุขภาพจิตในระดับกลางไปจนถึงสูงเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมโปรแกรมนั้น ไม่สามารถแสดงความแตกต่างไปจากเริ่มต้นก่อนเข้ากิจกรรมได้มากนัก และนอกจากนี้แบบประเมินสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่นำมาใช้แม้จะเป็นแบบวัดมาตรฐานที่นำไปใช้อย่างแพร่หลาย แต่ยังไม่สามารถประเมินกิจกรรมที่จัดขึ้นได้อย่างครอบคลุม ซึ่งอาจจะทำให้ไม่เห็นถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้สนใจนำโปรแกรมดังกล่าวไปทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม และมีการควบคุมตัวแปรในการเก็บข้อมูล เพื่อเป็นการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

ผลจากงานวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกัน โดยกระบวนการทำกิจกรรมสามารถปรับปรุงให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทดลองได้ ทั้งนี้ลักษณะโปรแกรมนั้นสามารถปรับ ประยุกต์ให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้นั้นหาได้ง่าย ซึ่งผู้ที่สนใจ ผู้นำชุมชน หรือ อสม. สามารถนำโปรแกรมนี้ไปปรับใช้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ของท่านได้ และสำหรับผู้ที่สนใจนำไปศึกษาต่อ ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้สนใจนำโปรแกรมดังกล่าวไปทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม และมีการควบคุมตัวแปรในการเก็บข้อมูลเพื่อเป็นการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Albert Bandura. (1994). Self-efficacy. Encyclopedia of human behavior. 77-81.

Albert Bandura. (2010). Self-efficacy. *The Corsini encyclopedia of psychology*.

Becker, N. B., João, K. A. D. R., de Jesus, S. N., Bonança, J., & Martins, R. (2016). Perspectives from positive psychology in older adults: brief literature review. *Journal of Spatial and Organizational Dynamics, 4*(1), 21-29.

Foundation for Thai Elderly Research and Development Institute Annual Report. (2014). *Report on the Situation of the Thai Elderly 2013*. Bangkok: Amarin Printing and Polling.

Kielhofner, G. (2002). *A model of human occupation: Theory and application*: Lippincott Williams & Wilkins.

Luthans Fred, Luthans Kyle W, & C, a. L. B. (2004). Positive psychological capital: Beyond human and social capital.

Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American psychologist, 56*(3), 227.

Phasit Sirited, & Noppawit Thammaseeha. (2019). ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ. *Journal of The Royal Thai Army Nurses, 20*(2), 58-65.

Proyer, R. T., Gander, F., Wellenzohn, S., & Ruch, W. (2014). Positive psychology interventions in people aged 50–79 years: long-term effects of placebo-controlled online interventions on well-being and depression. *Aging & Mental Health, 18*(8), 997-1005.

Scheier, M. F., Carver, C. S., & Bridges, M. W. (2001). Optimism, pessimism, and psychological well-being. *Optimism and pessimism: Implications for theory, research, and practice, 1*, 189-216.

Seligman, M. E. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. *Handbook of positive psychology, 2*(2002), 3-12.

Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2014). Positive psychology: An introduction. In *Flow and the foundations of positive psychology* (pp. 279-298): Springer.

Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (2009). *Oxford handbook of positive psychology*: Oxford library of psychology.

เกสร มุ้ยจีน. (2015). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ. *Thai Science and Technology Journal*, 306-318.

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2550). การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพฤฒิพลังของผู้สูงอายุไทย. เครือข่ายวิจัยสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

เลิศวัลลภ ศรีษะพลภูสิทธิ, แ. ศ. (2560). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย. *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University, 20*(1).

กาญจนา ตั้งชลทิพย์และคณะ. (2553). คุณค่าผู้สูงอายุ: ภาพสะท้อนมุมมองจากคนสองวัย คุณค่าผู้สูงอายุในสายตาสังคมไทย. เอกสารวิชาการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฉัตรจงกล ตุลยนิษกะ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวหลังเกษียณของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง. (ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ชมพูนุช พรหมภักดิ์. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. สารวุฒิสภา, *3*(16), 1-19.

ดวงพร กิตติสุนทร. (2559). ผลของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวปัญญาพฤติกรรมนิยมต่อความสามารถในการฟื้นพลังและความสามารถในการกำกับอารมณ์ในวัยเด็กตอนกลาง. (ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ธัญญามาศ ปัญญายิ่ง และคณะ. (2559). อิทธิพลของทุนทางจิตวิทยาด้านบวก คุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานกลุ่มธุรกิจให้คำปรึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ปิยพัฒน์ วงศ์สินอุดม. (2557). ความหวังการมองโลกในแง่ดีการเผชิญปัญหาและความวิตกกังวลของผู้สูงอายุที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังในชุมชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2555). พฤฒิพลังของผู้สูงอายุไทย การปันผลทางประชากร และโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในสังคมผู้สูงวัย. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา, *4*(7), 201-214.

ศุภนุช สุดวิไล. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและความเครียดในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สายสมร เฉลยกิตติ. (2554). การพัฒนาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของพยาบาลวิชาชีพโดยการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ. (ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

สาวิตรี สิงหาด. (2016). การพยาบาลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า. *Journal of Science and Technology, Ubon Ratchathani University, 18*(3), 15-15.

อรพินทร์ ชูชม. (2544). จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติในการมองโลกในแง่ดี. พฤติกรรมศาสตร์, *7*(1), 43-53.

อรัญญา ตุ้ยคำภีร์. (2560). การปรับตัวทางจิตวิทยาและการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุและผู้ดูแล : การศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

อริยา คูหา. (2554). จิตวิทยาทางบวก. รูสมิแล, *32*(3), 77-82.

อัจฉรา ปุราคม. (2558). การส่งเสริมกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุ. นครปฐม: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์. (2554). จิตวิทยาผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

THE EFFECTS OF A PROGRAM TO PROMOTE SOCIAL PARTICIPATION IN ELDERLY

เอมฤทัย กำเนิด[1*], ธีระชน พลโยธา[2] และสุพัทธ แสนแจ่มใส[3]

Emrutai Kamnerd[1*], Teerachon Polyota[2] and Supat Sanjamsai[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

[1] Master of art (Developmental Psychology), Faculty of Humanities, Srinakarinwirot University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[2] Assistant Professor, Faculty of Humanities, Srinakarinwirot University.

[3] อาจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[3] Ph.D., Faculty of Humanities, Srinakarinwirot University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Em.emrutaii@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเป็นผู้สูงวัยอย่างมีพลัง ซึ่งพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมจะเป็นส่วนช่วยที่จะนำผู้สูงอายุไปสู่การมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการสร้างพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำกรอบอ้างอิง PEOP (Person Environment Occupation Participation) ที่มองมนุษย์เป็นองค์รวมทั้งจากส่วนปัจจัยของ บุคคล สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมที่กระทำเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ของ แบรนดูร่ามาเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรม รวมทั้งยังคำนึงถึงภารกิจพัฒนาการของผู้สูงอายุ และทฤษฎีกิจกรรมที่เน้นความสำคัญของกิจกรรมทางสังคม จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อที่จะนำมาสู่การจัดทำโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมในผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ และศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

วิธีดำเนินงานวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ประชากรในงานวิจัยได้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีอายุ 60-79 ปี จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้การทดสอบที (t-test) แบบ Paired sample t-test เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และใช้ Independent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมและกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โปรแกรมได้รับการพิจาราณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 และผลการทดลอง พบว่า ผู้สูงอายุภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมมีระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ: พฤฒพลัง, ผู้สูงอายุ, การมีส่วนร่วมทางสังคม

Abstract

At present, the world has moved towards a fully aged society. Encouraging the elderly to interact with society on a regular basis is therefore a key factor for becoming a powerful elderly person. The active aging of social participation will help lead the elderly towards a higher level of quality of life.

Therefore, the researcher is interested in studying the process of empowering the elderly to participate in society. This research is based on the approach of the Person Environment Occupation Participation (PEOP) frame that views humanity is a whole from the factors of people, environment, and activities that are done in order to participate in that activity to the fullest potential. In addition, the researcher applied the learning theory of Brandura as a guideline for organizing the program. As well as taking into account the developmental mission of the elderly and activity theory that emphasizes the importance of social activities. Based on the above concepts, the researcher analyzed the factors of social participation behavior in order to develop a program to promote empowerment of participation in the elderly. The purpose of this research is to develop a program that promotes active aging in social participation among the elderly. and to study the effect of the program to promote social participation of the elderly before and after participating in the program.

Method This research is an experimental research. The population in the study was the elderly in the community aged 60-79 years (20 people). The samples were divided into 2 groups of 10 people Each group was 10 people (the experimental group and the control group). The experimental group will receive a program to promote active aging in social participation. The researcher used statistics to analyze the data, including: the paired sample t-test was used to compare the social participation behavior scores of the elderly before and after participating in the program, and the Independent sample t-tests were used to compare the participation competency scores. Social participation of older adults in the program and control groups.

Results this research, it was found that the program that was considered by 4 experts and received an IOC value of 1. The results showed that the elderly people after participating in the social participation competency promotion program had different scores on the social participation competency than before participating in the program (significantly at .05)

Keywords: Active Aging, elderly, social participation

บทนำ

พฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกที่กล่าวถึง Active Ageing (WHO's Active Ageing framework) ว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่ดี นำไปใช้ในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต มีความสุขในการดำเนินชีวิตตลอดจนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองเท่าที่ผู้สูงอายุจะทำได้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาพ หลักประกันในชีวิต และการมีส่วนร่วมทางสังคม (participation) คือการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคมทั้งในเชิงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม จิตวิญญาณ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ จะช่วยสร้างความรู้สึกมีคุณค่า มีเกียรติศักดิ์ศรี และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุตรหลาน ได้มีการสนับสนุนให้ผู้งสูงอายุมีส่วนร่วมกับบุคคลและชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่ชุมชนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทำให้สุขภาพจิตของผู้สูงอายุดีและจะส่งผลต่อสุขภาพกายด้วย (WHO,2002)

การมีพฤฒพลังที่สูงจะช่วยเพิ่มการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยประเทศไทยนั้นถือว่าก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aged society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2560) วัยสูงอายุนั้นถือเป็นวัยที่สำคัญเพราะเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับความเสื่อมถอยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา รวมไปถึงบทบาทที่ลดลงของผู้สูงอายุ การเกษียณ การว่างงาน รายได้ที่ได้รับลดลง เหล่านี้กระทบต่อความสามารถในการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน ทั้งการทำกิจกรรมการดูแลตนเอง การทำงาน การดูแลบุตรหลาน หรือการมีส่วนร่วมในสังคม ก่อให้เกิดภาวะพึ่งพิงของวัยสูงอายุที่เพิ่มขึ้น ปัจจัยทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นลดลง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางชุมชน/สังคมน้อยลง ซึ่งการมีส่วนร่วมในสังคมนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าการมีส่วนร่วมทางสังคมหรือการมีปฏิสัมพันธ์นั้นช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า มีความหมาย แต่ผลสำรวจกลับพบว่า ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ (Pinto Juliana Martins & Neri Anita Liberalesso, 2017) และจากการรวบรวมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) พบว่าพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการมีกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสูงวัยอย่างมีพลัง ที่จะนำไปสู่การมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ทั้งหมดนี้จะช่วยชะลอกระบวนการการสูงวัยด้วย

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ จึงได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาพฤฒพลังในผู้สูงอายุ และผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมในผู้สูงอายุ ซึ่งแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม/ชุมชน 2) การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในครอบครัว 3) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบริการสังคม และได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมในผู้สูงอายุ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมในผู้สูงอายุ

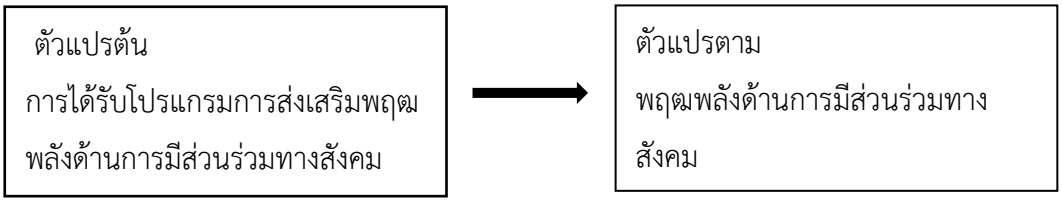
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่ได้รับโปรแกรม และไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวทางของกุณฑลี เงาแสงธรรม และคณะ (2551) ที่ได้อธิบายถึงขั้นตอนและเงื่อนไขในการพัฒนาพฤฒพลังเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ได้แก่ 1) การตระหนักและยอมรับที่จะทำ (realization and made commitment) 2) การพึ่งพิงตนเอง (self-reliance) 3) การทำเพื่อทุกคนและทุกคนทำ (everyone does and does for everyone) 4) การทำอย่างต่อเนื่อง (do continuously) (กุณฑลี เงาแสงธรรม, 2551; ระวี สัจจโสภณ, 2556) ร่วมกับกรอบอ้างอิง PEOP (Person Environment Occupation Participation) ที่มองมนุษย์เป็นองค์รวม ทั้งจากส่วนปัจจัยของ บุคคล สิ่งแวดล้อม และ

กิจกรรมที่กระทำ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นได้อย่างเต็มศักยภาพ และได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ของแบรนดูร่า (Albert Bandura) มาเป็นแนวทางในการจัดทำโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนกทม.

กลุ่มประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี ของผู้สูงอายุในชุมชนเขตกทม. ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกชุมชนผู้สูงอายุที่ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ยินดีเข้าร่วมงานวิจัย โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม

วิธีดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

1. ศึกษาทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ ผ่านกระบวนการกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดจากการศึกษากระบวนการการสร้างพฤฒพลังของ กุณฑลี เงาแสงธรรม และคณะ (2551) โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้ของแบรนดูร่ามาเป็นแนวทางในการจัดทำโปรแกรม (Albert Bandura) (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2556) ทั้งแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) แนวคิดการกำกับตนเอง (Self - regulation) แนวคิดการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self – efficacy)

2. ผู้วิจัยออกแบบโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรมซึ่งมีทั้งหมด 8 กิจกรรม ใช้เวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน แบ่งเป็นกิจกรรมละ 1 ชั่วโมง มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม และขั้นสรุป

3. นำโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรจิตวิทยาพัฒนาการ จิตแพทย์ พยาบาลผู้ชำนาญการผู้สูงอายุ และอาจารย์ประจำภาควิชากิจกรรมบำบัด

4. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน และนำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง และนำเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในส่วนการนำไปใช้ในการวิจัย

5. นำโปรแกรมส่งเสริมพฤมพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุที่พัฒนาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มเท่าๆ กัน กลุ่มแรกคือ กลุ่มที่ได้รับโปรแกรม และอีกกลุ่มจะไม่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม

6. ได้นำผลการทดลองของแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่างมาหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบประเมิน พบว่าค่าความเชื่อมั่น (Conbach'Alpha) มีระดับที่ .908 ซึ่งมีค่าความเชื่อถือได้

การทดลองนี้ดำเนินการทดลองในผู้สูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี คัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง (เป็นกลุ่มที่มีพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมปานกลางถึงต่ำ) จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลอง 10 คน และทำการทดสอบด้วยแบบประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมก่อนเข้ารับโปรแกรมในกลุ่มทดลองและไม่ได้โปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ทั้ง 2 กลุ่ม ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัย ให้กลุ่มควบคุมเข้าร่วมกิจกรรมปกติตามที่ชุมชนจัดเป็นปกติ และกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดไว้ให้ กิจกรรมละ 1 ชั่วโมง จำนวน 8 กิจกรรม ต่อเนื่องกัน โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 วัน รวมเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานเพื่ออธิบายลักษณะประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การทดสอบที (t-test) แบบ Paired sample t-test เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม และใช้ Independent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมและกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย

1.เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม

โดยได้ผลการตรวจสอบความสอดคล้องทั้งภาพรวมและแต่ละกิจกรรมของโปรแกรมมีค่าIOC เท่ากับ 1 ทุกหัวข้อ มีรายละเอียดการประเมินมี ดังนี้

1) ความสอดคล้องของความสำคัญของปัญหากับภาพรวมของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

2) ความสอดคล้องของกระบวนการจัดโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วน

3) ความสอดคล้องของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

4) ความสอดคล้องเหมาะสมของลำดับกิจกรรมร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

และรายการประเมินแต่ละหัวข้อ ได้แก่ ชื่อกิจกรรมมีความสอดคล้องกับกิจกรรม,วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับกิจกรรม,ระยะเวลาในการทำกิจกรรม,ขั้นตอนในการทำกิจกรรม,วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม,การประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์,ความสอดคล้องของกิจกรรมกับการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยจำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม, กิจกรรม “รู้จักฉัน รู้จักเธอ รู้จักกัน”,กิจกรรม What I want to do?,กิจกรรม “Happy Family time”,กิจกรรม “ตัวอยู่ไกล ใจอยู่ใกล้”,กิจกรรม “ชุมชนของเราน่าอยู่”,และกิจกรรม “อาสาพากันทำ”

และได้นำผลการทดลองของแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่างมาหาค่าความเชื่อถือได้(Reliability) ของแบบประเมิน พบว่าค่าความเชื่อมั่น (Conbach’Alpha) มีระดับที่ .908 ซึ่งมีค่าความเชื่อถือได้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลทางสถติ แบ่งเป็น ด้านข้อมูลทั่วไป และผลการทดสอบสมมติฐานในงานวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

	กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean	S.D.
อายุ	Program	10	69.20	5.99
	Control	10	70.60	7.10

ผลทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้สูงอายุที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมมีระดับคะแนนพฤฒพลังสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมผลแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลรวมหลังการเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

	กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean	S.D.	p
ผลรวมPosttest	Program	10	83.90	6.41	.178
	Control	10	80.20	5.32	

จากตาราง พบว่าการทดสอบค่าเฉลี่ยกรณี 2 กลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลอง(M=83.90,SD=6.40), มีคะแนนไม่ต่างจากกลุ่มควบคุม(M=80.20,SD=5.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 หลังสิ้นสุดการรับโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมมีระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมมีระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมสูงกว่าก่อนเข้าร่วม แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ผลรวม	กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean (Pretest)	S.D.	Mean (Posttest)	S.D.	p
Pretest-Posttest	Program	10	73.90	4.67	83.90	6.41	.00
	Control	10	75.90	8.82	80.20	5.32	

จากตารางที่ 3 ข้างต้น แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการรับโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมผู้สูงอายุมีระดับคะแนนพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยคะแนน เท่ากับ 73.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.67 และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมผู้สูงอายุมีคะแนนค่าเฉลี่ยพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมเพิ่มขึ้น เท่ากับ 83.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.41 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

1.เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นโปรแกรมที่เน้นการทำกิจกรรมกลุ่มครั้งละ 1 ชั่วโมง จำนวน 8 กิจกรรม แสดงรายละเอียดกิจกรรมดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 รายละเอียดกิจกรรมในโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม
1	ประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	-เพื่อประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และทำความรู้จักกับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการวิจัย	ประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนเข้าร่วมโปรแกรมด้วยแบบประเมินที่ถูกพัฒนาขึ้นและทำความรู้จักกับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรม

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม
2	กิจกรรม “รู้จักฉัน รู้จักเธอ รู้จักกัน”	- เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดการสำรวจตนเองเกี่ยวกับความสามารถ ปัญหา อุปสรรค และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม/ชุมชน	เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดการสำรวจตนเอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในอดีต และปัจจุบันเกี่ยวกับความสามารถ ปัญหา อุปสรรค และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม/ชุมชน
3	กิจกรรม What I want to do?	- เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสำรวจกิจกรรมที่ตนเองสนใจ และพึงกระทำ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต	เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุ สำรวจกิจกรรมที่เคยทำในอดีต จนถึงปัจจุบัน และคาดว่าอยากจะทำในอนาคต ผ่านการเลือกภาพกิจกรรมต่างๆที่มีหลากหลาย เช่น อาชีพ งานอดิเรก เป็นต้น และให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดกันในกลุ่ม และกำหนดกิจกรรมเพื่อทำในครั้งถัดไป
4	กิจกรรม “Happy Family time”	- เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสำรวจกิจกรรมที่ทำร่วมกับสมาชิกในครอบครัว บุตร หลาน หรือญาติพี่น้อง	เป็นกิจกรรมให้ผู้สูงอายุสำรวจกิจกรรมที่ทำร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ญาติ บุตรหลาน
5	กิจกรรม “ตัวอยู่ไกล ใจอยู่ใกล้”	- เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและรับข่าวสาร ครอบครัว เพื่อน ชุมชน เพื่อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน	เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสมาชิกชุมชน

ครั้งที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม
6	กิจกรรม “ชุมชนของเราน่าอยู่”	- เพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมยามว่าง หรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน - เพื่อให้ผู้สูงอายุแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิธีการ ในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยนช์ต่อสังคมอาชีพในชุมชน	เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในช่วงวันแรก หลังจากการระดมความคิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ โดยผู้วิจัยได้ทำการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และขั้นตอนดำเนินการที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมนั้นๆ
7	กิจกรรม “อาสาพากันทำ”	- เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน	เป็นกิจกรรมที่ถูกกำหนดไว้ในวันแรก หลังจากการระดมความคิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมบริการสังคม โดยผู้วิจัยได้ทำการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และขั้นตอนดำเนินการที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมนั้นๆ
8	- ประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ - สรุปผลการเข้าร่วมโปรแกรม	- เพื่อประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุหลังเข้าร่วมโปรแกรม - เพื่อสรุปผลการดำเนินโปรแกรมการส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม	ประเมินระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุหลังเข้าร่วมโปรแกรมด้วยแบบประเมินที่ถูกพัฒนาขึ้น สรุปผลการดำเนินโปรแกรมการส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม

2. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม หลังสิ้นสุดการรับโปรแกรมการส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมมีระดับพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมที่สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยคะแนน เท่ากับ 73.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.67 และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมผู้สูงอายุมีคะแนนค่าเฉลี่ยพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมเพิ่มขึ้น เท่ากับ 83.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.41 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากผลที่ได้จากการทำโปรแกรมนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าการมีส่วน

ร่วมกับสังคมนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ผู้สูงอายุควรได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยังคงทำกิจกรรมและเข้าสังคมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมในผู้สูงอายุ ของผู้วิจัยได้เอื้อต่อการนำไปปรับใช้กับผู้สูงอายุโดยทั่วไป เพื่อเพิ่มพฤฒพลังในผู้สูงวัยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบทความของอัญชลีพร อมาตยกุล (2557) ที่สรุปไว้ว่า 3 สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องมีคือ 1. ผู้สูงอายุต้องมีสังคม 2. ผู้สูงอายุต้องมีกิจกรรม และ 3. ผู้สูงอายุต้องมีงานทำ แต่ละคนก็เลือกสังคม เลือกกิจกรรมที่ตัวเองชอบหรือสนใจ เลือกงานที่ตัวเองต้องการทำ แน่นอนที่ไม่ใช่งานประจำ แต่เป็นงานที่ยังต้องทำอยู่ เป็นงานที่ทำให้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า ขณะเดียวกันก็เป็นประสบการณ์ที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีภาวะพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมลดลงได้ เช่น เวลา ผู้ที่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมย่อมมีภาวะพฤฒพลังสูงกว่าผู้มีเวลาน้อย เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ อัจฉริยา ปัญญาแก้ว, Hsiu-Yun Hsu, สุจิตรพร เลอศิลป์, สุภาวดี พุฒิหน่อย (2563) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับพฤฒพลังสูงและปานกลางมีสัดส่วนการใช้เวลาในกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ใกล้เคียงกัน ขณะที่ผู้สูงอายุที่มีระดับพฤฒพลังต่ำไม่มีการใช้เวลาในกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคม กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมมีความจำเป็นมากในวัยสูงอายุและเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสำหรับการมีภาวะพฤฒพลัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธชาติ แผนสมบุญ (2561) ที่ศึกษาผลการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภาวะพฤฒพลังในผู้สูงอายุ ที่อธิบายว่า กระบวนการเสริมสร้างภาวะพฤฒพลังผู้สูงอายุเป็นพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่เห็นคุณค่าของการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น

3. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่ได้รับโปรแกรม และไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วม พบว่าการทดสอบค่าเฉลี่ยกรณี 2 กลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลอง (M=83.90, SD=6.41) มีคะแนนไม่ต่างจากกลุ่มควบคุม (M=80.20, SD=5.32) ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 อย่างไรก็ดีแม้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่จะพบได้ว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีค่ามากกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

ทั้งนี้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเข้าร่วมโปรแกรมทางสังคมของผู้สูงอายุยังทำให้ผู้สูงอายุกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม จึงช่วยเสริมสร้างภาวะสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรพิมล เพ็ชรบุรี, ชมชื่น สมประเสริฐ, ประนอม โอทกานนท์ (2017) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของโปรแกรมการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชนที่พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมการทดลองมีคะแนนสุขภาพจิตสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่จากการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองคะแนนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างอย่างชัดเจน แม้ว่าจะไม่แตกต่างกันแต่กลุ่มทดลองก็มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าเล็กน้อย แสดงถึงการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมกับสังคมนั้นทำให้ผู้สูงอายุมีพฤฒพลังเพิ่มขึ้น แม้กลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับกิจกรรมจากโปรแกรมส่งเสริมพฤฒพลัง แต่ก็มีกิจกรรมประเมินก่อนหลังที่ทำให้

ผู้สูงอายุได้มาพบปะพูดคุยกัน จึงทำเกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันทำให้ผู้ดำเนินกิจกรรมไม่สามารถควบคุมสิ่งเร้าเหล่านี้ได้จึงเป็นที่มาของผลคะแนนในกลุ่มควบคุมที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย

จากผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเพิ่มพฤฒพลังด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ และยังเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวกทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการดำเนินกิจกรรม และยังสามารถปรับใช้เป็นกิจกรรมประจำชุมชนได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อในการสอนการเข้าถึงเทคโนยีต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุจะได้รับการพัฒนาช่วยเหลือในด้านนี้ที่มีความจำเป็นในปัจจุบัน ในการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีอีกด้วย

คุณค่าของงานวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชน/ชมรมผู้สูงอายุเห็นถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุได้
3. เนื่องจากโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในแหล่งชุมชน รวมทั้งขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก จึงง่ายต่อการนำไปต่อยอดให้เป็นกิจกรรมประจำชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

1 ควรนำวิจัยไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น มีความหลากหลายทางอายุ เพศ

2. ควรมีกิจกรรมให้กลุ่มควบคุมได้ทำด้วยเพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

2002, by the World Health Organisation. *Gerontechnology, 2*(3), 276.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). ดัชนีพฤฒพลังผู้สูงอายุไทย (*Active Ageing Index of Thai Elderly)*. กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.

กรมสุขภาพจิต. (2548). ผลการสำรวจความคิดเห็นการพัฒนาสมรรถนะหลัก (*Core competencies)* กรมสุขภาพจิต : เพื่อประกอบการจัดทำ *Core competencies inventory & definition* กรมสุขภาพจิต: กรุงเทพฯ : กรม.

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2560). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.

กุณฑลี เงาแสงธรรม. (2551). การเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีศักยภาพของบุคลากรกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. In ศศิพัฒน์ ยอดเพชร & พิมล แสงสว่าง (Eds.): มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประณต เค้าฉิม. (2549). จิตวิทยาพัฒนาการ : เอกสารคำสอนวิชา จต *221*: กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Baum C. M., C. C. H., & Bass J. D.,. (2015). The person-environment-occupation-performance (PEOP) model. Occupational therapy: Performance, participation, and well-being.

Bronswijk J. E. M. H. Van. (2003). Active ageing: A policy framework – WHO's ageing and life course program

Buys L., M. E. (2006). The meaning of" active ageing" to older Australians: Exploring the relative importance of health, participation and security.

Havighurst, R. J. (1957). *Human development and education*: New York, : Longmans, Green and Co.

เพ็ชรบุรี พรพิมล, สมประเสริฐ ชมชื่น, & โอทกานนท์ ประนอม. (2017). ผลของโปรแกรมการสนับสนุนทางสังคมต่อภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ The Effect of a Social Support Program on the Mental Health of The Elderly. *Journal of Nursing and Health Care*.

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2550). การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพฤฒิพลังของผู้สูงอายุไทย : : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ = *Arranging lifelong education and learning for the Thai elderly in order to create the development of active aging*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายวิจัยสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว.

Heymann David L., Chen Lincoln, Takemi Keizo, Fidler David P., Tappero Jordan W., Thomas Mathew J., . . . Rannan-Eliya, R. P. (2015). Global health security: the wider lessons from the west African Ebola virus disease epidemic. *The Lancet, 385*(9980), 1884.

Law Mary, Cooper Barbara, Strong Susan, Stewart Debra, Rigby Patricia, & Letts Lori. (1996). The Person-Environment-Occupation Model: A Transactive Approach to Occupational Performance. *Canadian Journal of Occupational Therapy, 63*(1), 9-23.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 5, ฉบับปรับปรุง..). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 6, ฉบับปรับปรุง..). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระวี สัจจโสภณ. (2552). การวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมกิจกรรม

รัตนะมงคลกุล ดวงเดือน, รัตนะมงคลกุล สุธีร์, หาญสกุล อนงค์, แสงสว่าง นงลักษณ์, เลิศวงศ์เผ่าพันธุ์ วิมลวรรณ, วัฒนวิไล ชฎาภรณ์, . . . พลสมัคร อุทัยวรรณ. (2017). การพัฒนาต้นแบบการเตรียมชุมชนสังคมสูงอายุแบบบูรณาการ: สามเสา สามวัย สามประสาน. *JOURNAL OF HEALTH SCIENCE RESEARCH*.

สุชา จันทน์เอม. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 4..). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2555). พฤฒิพลังของผู้สูงอายุไทย การปันผลทางประชากร และโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในสังคมผู้สูงวัย. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ *4,* ฉบับที่ *7 (*ม.ค.-มิ.ย. *2555),* หน้า *201-214*.

สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล. (2557). วุฒิวัยของผู้สูงอายุไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ *17, (*ม.ค.-ธ.ค. *2557),* หน้า *231-248*.

Mendoza-Ruvalcaba Nm, & Arias-Merino Ed. (2015). "I am active": effects of a program to promote active aging. *Clinical Interventions in Aging, 10*, 829-837.

Mendoza-Ruvalcaba Nm, & Fernández-Ballesteros R. (2016). Effectiveness of the Vital Aging program to promote active aging in Mexican older adults. *Clinical Interventions in Aging, 11*, 1631-1644.

National Follow-up to the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) Regional Implementation Strategy for the Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA). (2012). Human Resources and Skills Development Canada.

Pinto Juliana Martins, & Neri Anita Liberalesso. (2017). Factors related to low social participation in older adults: findings from the Fibra study, Brazil. *Cadernos Saúde Coletiva, 25*(3), 286-293.

Tareque Md Ismail, Ahmed Md Munsur, Tiedt Andrew D., & Hoque Nazrul. (2014). Can an active aging index (AAI) provide insight into reducing elder abuse? A case study in Rajshahi District, Bangladesh. *Archives of Gerontology and Geriatrics, 58*(3), 399-407.

Tesch-Roemer C. (2012). Active ageing and quality of life in old age. UN.

Thanakwang Kattika, & Soonthorndhada Kusol. (2007). Attributes of active ageing among older persons in Thailand: Evidence from the 2002 survey. *Asia-Pacific Population Journal, 21*(3), 113-135.

ปัทมา ว่าพัฒนวงศ์, ปราโมทย์ ประสาทกุล, สุรีย์พร พันพึ่ง, & สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศจากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. *2553-2583*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ยุพิน วรสิริอมร, & มหาวิทยาลัยมหิดล, ส. (2557). ประชากรและสังคม *2557 :* การเกิดกับความมั่นคงในประชากรและสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 1..). นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (พิมพ์ครั้งที่ 9, แก้ไขเพิ่มเติม..). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2554). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เรา รู้เขา (พิมพ์ครั้งที่ 16, [ฉบับพิมพ์ซ้ำ].). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

สาคร อินโท่โล่. (2550). ประสบการณ์และสุขภาวะของผู้สูงอายุไทยที่ถือศีลแปดที่วัด. วารสารประชากรศาสตร์ ปีที่ *23,* ฉบับที่ *2 (*ก.ย. *2550),* หน้า *35-50*.

สารสมัคร รพีพรรณ, & สาสัตย์ ศิริพันธุ์. (2017). ผลของโปรแกรมการใช้จิตอาสาในการสนับสนุนทางสังคม ต่อความว้าเหว่ของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราของภาครัฐ. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*.

สุชาดา ทวีสิทธิ์, สวรัย บุณยมานนท์, & มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2553). ประชากรและสังคม *2553 :* คุณค่าผู้สูงอายุในสายตาสังคมไทย = *value of the elderly from the eyes of Thai society*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรกุล เจนอบรม. (2541). วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อวัสฎา จงอุดมสุข. (2560). อิทธิพลของปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมที่มีต่อการสร้างพลังเพื่อรับมือกับวัยสูงอายุของผู้ใหญ่วัยกลางคนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ (กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560.

ผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Effects of the Self Esteem Program among the Elderly in Khlong Hae Municipality Community, Hat Yai District, Songkhla Province

มาธุรี อุไรรัตน์[1*] และวันชัย ธรรมสัจการ[2]

Mathuree Urairat[1*] and Wanchai Dhammasaccakarn[2]

[1] นักศึกษาปริญญาเอก, สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[1] PhD student, Department of Human and Social Development, Faculty of Arts, Prince of Songkla University

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2] Associate Professor Dr., Department of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

[*]**Corresponding author, E-mail:** meili_may141@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลก่อนและหลังโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุวัยต้นที่มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี เพศหญิงจำนวน 13 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ และแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน และค่า t-test ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสามารถช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุได้ ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำโปรแกรมนี้ไปปรับใช้ตามบริบทพื้นที่เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: การเห็นคุณค่าในตนเอง, ผู้สูงอายุ, โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

Abstract

This one-group pretest-posttest quasi-experimental research aimed to study the effects of the self-esteem program among the elderly in Khlong Hae municipality community, Hat Yai district, Songkhla province. The sample consisted of 13 female early elderly people aged 60-69 years. The research instruments consisted of: the elderly self-esteem program and elderly self-esteem assessment form. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The results showed that after receiving the self-esteem program, the elderly had a statistically significant increase in self-esteem scores at the .05 level. The results of this research show that elderly self-esteem programs can help increase self-esteem in the elderly. The community or relevant agencies should continue to implement this program to enhance self-esteem among the elderly in the community.

Keywords: Self-esteem, The Elderly, Self-esteem Program

บทนำ

ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา และระบบสาธารณสุขของประเทศไทยกว่า 100 ปี ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาส่งผลต่อระบบคุณภาพชีวิตของประชากรไทยซึ่งทำให้ประชากรไทยมีอายุโดยเฉลี่ยที่สูงขึ้นซึ่งเพศชายมีอายุโดยเฉลี่ย 79.4 ปี และเพศหญิงมีอายุโดยเฉลี่ย 80 ปี ประกอบกับค่านิยมในการมีบุตรของครัวเรือนไทยลดลงโดยนิยมมีบุตรไม่เกิน 1-2 คน จึงทำให้อัตราการเกิดน้อยลง (จุฑารัตน์ แสงทอง, 2558) นอกจากนั้นจากรายงานของสำนักข่าวไทยโพสต์ (2565) ระบุว่าในปี 2564 ประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ (Aged Society) โดยมีการประมาณการว่ามีสัดส่วนผู้สูงอายุในช่วง 60 ปีขึ้นไปถึง 20% ของจำนวนประชากรทั้งหมดหรือไม่น้อยกว่า 13 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าหรือปี 2583 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุ 20 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของคนไทยจะเป็นผู้สูงอายุและผู้สูงอายุ 80 ปีขึ้นไปจะมีมากถึง 3.5 ล้านคน

จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น และการมีอายุยืนยาวขึ้นนั้น ผู้สูงอายุจึงเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มหนึ่งที่ควรได้รับใส่ใจและการดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจากการสูญเสียภาพลักษณ์ของตนเอง ด้านจิตใจ อารมณ์ ที่เป็นผลพวงมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจึงทำให้เกิดความรู้สึกน้อยใจ ท้อแท้ โดดเดี่ยว ว้าเหว่ ซึมเศร้า และสิ้นหวัง และสภาวะทางสังคมที่ต้องเผชิญกับภาวะของการสูญเสียซึ่งส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวในการดำรงชีวิตอย่างมาก (นริสา วงศ์พนารักษ์และสายสมร เฉลยกิตติ, 2557)

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) เป็นการรับรู้แห่งตนในเรื่องของความคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับลักษณะของตนเองว่าภาพของตนที่เห็นเป็นอย่างไร มีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่คนรับรู้มองเห็นตนเอง และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามภูมิหลังทางสังคมของบุคคลนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเชื่อมั่น การยอมรับของบุคคลที่มีต่อความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง หรือพยายามให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น อันเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นนั้นได้เห็นคุณค่าในตัวตนของเรา (อภิวัฒน์ แก่นจำปา, 2560) ซึ่งในกลุ่มผู้สูงอายุนั้นจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลง จึงจำเป็นที่ต้องส่งเสริมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มองเห็นและรับรู้ถึงคุณค่าที่ตนเองมีรวมถึงสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพภายใต้สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งชุมชนคลองแหเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่ตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่บ้านเพียงลำพัง โดยสมาชิกในครัวเรือนที่มีอยู่ในช่วงวัยแรงงานบางครัวเรือนต้องอพยพย้ายถิ่นไปทำงานต่างจังหวัด และบางครัวเรือนยังคงทำงานในเขตพื้นที่ทั้งภายในอำเภอและต่างอำเภอซึ่งต้อง เดินทางไปตอนเช้าและกลับในช่วงเย็น โดยผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางรายต้องอาศัยอยู่เพียงลำพัง และมีภาวการณ์หว้าเหว่ เหงา เศร้าซึม รวมถึงมีการร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลง อีกทั้งผู้สูงอายุในชุมชนต้องปรับตัวค่อนข้างมากอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสู่บริบทของความเป็นเมือง และด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของผู้สูงอายุในประเด็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอาจจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ในการดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสมภายใต้บริบทของชุมชนต่อไปเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อายุอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองนั้นถือว่าเป็นความรู้สึกพื้นฐานของสุขภาพจิตที่จะสัมพันธ์กับสภาวะทางด้านสุขภาพจิตอื่น ๆ เช่น ภาวะความสุข ภาวะซึมเศร้า โรเซนเบอร์ก ถือว่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของความคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยอยู่ในลักษณะของการประเมินตนเองในเรื่องของคุณค่าและความสามารถ โดยลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการที่บุคคลมีทัศนคติต่อตนเองในด้านใดด้านหนึ่งไม่ว่าจะเป็นด้านบวก หรือด้านลบ บุคคลที่มองตนเองในด้านบวกถือเป็นบุคคลที่มองเห็นคุณค่าของตนเองในระดับสูง เนื่องจากบุคคลคิดว่าตนเองมีคุณค่ามีเกียรติ มีความพึงพอใจในตนเอง ส่วนบุคคลที่มองตนเองในด้านลบถือเป็นบุคคลที่มองเห็นคุณค่าของตนเองในระดับต่ำ

เนื่องจากขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดความเชื่อมั่น ความเคารพตนเอง คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า ตนเองด้อยไม่ทัดเทียมคนอื่น และไม่พึงพอใจในตนเอง (Rosenberg ,1979) ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ ได้รับความรักความเอาใจใส่ดูแล ได้รับการยอมรับนับถือ โดยจะเป็นการที่บุคคลประเมินตนเองแล้วแสดงออกมาในแง่ของการยอมรับนับถือตนเอง หรือไม่ยอมรับนับถือตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าของวัยผู้สูงอายุนั้นเป็นความรู้สึกที่ผู้สูงอายุมีต่อตนเองหรือการรับรู้สภาพแห่งตน การเห็นคุณค่าในตนเองถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างให้เกิดเจตคติที่ดีกับตัวของผู้สูงอายุเอง ทำให้มีความเชื่อมั่นและมีความรู้สึกที่ดีกับบุคคลอื่นๆ รอบข้าง ตลอดจนผู้สูงอายุสามารถปรับตัวทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ด้านสังคม และสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ รวมถึงเกิดการยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังท้อแท้ใจได้ (Connie, 2001) นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินจากพฤติกรรมที่บุคคลอื่นมีต่อตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ รู้สึกและรับรู้ถึงการมีความสำคัญ รู้สึกและรับรู้ถึงการมีคุณความดี รู้สึกและรับรู้ถึงการมีอำนาจ และรู้สึกและรับรู้ถึงการมีความสามารถ (Coopersmith, 1981) โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith (1981) มาปรับใช้ในการสร้างกรอบกิจกรรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มประชากร คือ ผู้สูงอายุวัยต้นที่อาศัยอยู่ในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 49 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยคัดเลือกแบบเจาะจงได้จำนวน 13 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นผู้สูงอายุวัยต้นที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี มีคะแนนการประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living :ADL) ที่ 12 คะแนนขึ้นไป มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระดับต่ำถึงระดับปานกลางจากค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ซึ่งได้มาทั้งหมด 13 คน และมีความสามารถในการสื่อสารที่ดี รวมถึงยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith (1981) มาปรับใช้และออกแบบเป็นกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีความสามารถ ด้านการมีความสำคัญ ด้านการมีอำนาจ และด้านการมีคุณความดี โดยนำมากำหนดเป็นกิจกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง 12 สัปดาห์ ประกอบด้วย 12 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมนันทนาการเฮฮา 2. กิจกรรมการดูแลสุขภาพกายและจิต 3. กิจกรรมน้ำยาล้างจาน 4. กิจกรรมผีเสื้อแสนสวย 5. กิจกรรมลูกประคบสมุนไพรลดปวดเมื่อย 6. กิจกรรมทัศนคติเชิงบวก

7. กิจกรรมบาสโลบบันเทิงใจ 8. กิจกรรมระลึกความหลังความดีเรายังมี 9. กิจกรรมจิตใจสงบด้วยสมาธิ 10. กิจกรรมบริหารสมองด้วยการจำ 11. กิจกรรมฝึกสมองป้องกันอัลไซเมอร์ และ12. กิจกรรมจักสานความรู้ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เลขที่ (PSU IRB 2018 – PSU - St - 002)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผู้วิจัยมีนัดแนะพบปะกลุ่มตัวอย่างและอธิบายวัตถุประสงค์ กระบวนการวิจัย การถอนตัวออกจากการวิจัย และนัดหมายเวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมตลอดโครงการ และทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง ระยะการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง (สัปดาห์ที่ 1- สัปดาห์ที่ 12) โดยจัดขึ้นทั้งหมด 12 สัปดาห์ ประกอบด้วย 12 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมนันทนาการเฮฮา 2. กิจกรรมการดูแลสุขภาพกายและจิต 3. กิจกรรมน้ำยาล้างจาน 4. กิจกรรมผีเสื้อแสนสวย 5. กิจกรรมลูกประคบสมุนไพรลดปวดเมื่อย 6. กิจกรรมทัศนคติเชิงบวก 7. กิจกรรมบาสโลบบันเทิงใจ 8. กิจกรรมระลึกความหลังความดีเรายังมี 9. กิจกรรมจิตใจสงบด้วยสมาธิ 10. กิจกรรมบริหารสมองด้วยการจำ 11. กิจกรรมฝึกสมองป้องกันอัลไซเมอร์ และ 12. กิจกรรมจักสานความรู้ ซึ่งจัดในทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 กิจกรรม และใช้เวลากิจกรรมละ 2 ชั่วโมง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ช่วยเหลือกระบวนการกลุ่ม และระยะสิ้นสุดการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองโดยให้ผู้สูงอายุทำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุหลังจากการสิ้นสุดการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองใช้การทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (paired t-test)

ผลการวิจัย

กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างทั้ง 13 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีสถานภาพสมรสคู่ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 มีสถานภาพหม้าย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 มีสถานภาพโสด 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 เป็นผู้สูงอายุวัยต้นที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 100 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 และไม่ได้รับการศึกษาจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 มีที่พักอาศัยเป็นของตนเองจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 และไม่ได้มีที่พัก

อาศัยเป็นของตนเองจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 อาศัยอยู่กับบุตรจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 อาศัยอยู่คนเดียวเพียงลำพังจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23 อาศัยอยู่กับพี่น้องจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 และยังคงประกอบอาชีพจำนวน 4 คน ประกอบด้วยอาชีพค้าขาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และประกอบอาชีพรับจ้าง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 รายได้หลักส่วนใหญ่มาจากบุตรและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 และมีรายได้จากการประกอบอาชีพและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7

การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในระยะก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการโดยภาพรวมก่อนการทดลองจะมีการเห็นคุณค่าในตัวเองน้อยกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 1) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) การเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุด้านการมีความสามารถ พบว่า ก่อนการทดลองผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตัวเองน้อยกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2) การเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุด้านการมีความสำคัญ พบว่า ก่อนและหลังการทดลองผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านการมีความสำคัญแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3) การเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุด้านการมีอำนาจ พบว่า ก่อนการทดลองผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตัวเองน้อยกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4) การเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุด้านการมีคุณความดี พบว่า ก่อนการทดลองผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตัวเองน้อยกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t-test	
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	t	*P*
ด้านการมีความสามารถ	13	3.83	0.58	4.21	0.34	-2.80	0.02*
ด้านการมีความสำคัญ	13	4.24	0.69	4.40	0.48	-1.70	0.12
ด้านการมีอำนาจ	13	3.76	0.57	4.07	0.54	-2.94	0.01*
ด้านการมีคุณความดี	13	4.22	0.55	4.07	0.40	-3.87	0.00*
รวม	**13**	**4.01**	**0.46**	**4.32**	**0.36**	**-3.91**	**.00**

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการทดลองของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนคลองแหมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการการสรุปองค์ประกอบที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในการทำงานของ Brockner (1988) ที่ระบุว่าหลังจากการอบรมแล้วระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลจะสูงขึ้นแสดงให้เห็นว่าบุคคลสามารถที่จะรับรู้คุณค่าความสามารถของตนเองตามความเป็นจริง และมีจิตใจที่เปิดกว้างยอมรับรวมถึงแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ประกอบกับมีความเชื่อมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ก็ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith (1984) ที่กล่าวว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ ได้รับความรักความเอาใจใส่ดูแล ได้รับการยอมรับนับถือ โดยจะเป็นการที่บุคคลประเมินตนเองแล้วแสดงออกมาในแง่ของการยอมรับนับถือตนเอง หรือไม่ยอมรับนับถือตนเอง รวมถึงการประเมินจากพฤติกรรมที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง ดั้งนั้นเมื่อมีการจัดกิจกรรมทั้ง 12 กิจกรรมตามแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านการมีความสามารถ ด้านการมีความสำคัญ ด้านการมีอำนาจ และด้านการมีคุณความดี รวมถึงมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน จึงทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแหที่เข้าร่วมโปรแกรมมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี พุ่มประไวทย์ และคณะ (2562) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุตำบลบ่อพลอย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่พบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองผู้สูงอายุ ทำให้มีคะแนนภาวะซึมเศร้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01$) และงานวิจัยของศิริเพ็ญ วารีวนิช และธนิดา ผาติเสนะ (2563) ที่พบว่าผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจและการเห็นคุณค่าในตนเองต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าภายหลังได้รับโปรแกรมกลุ่มทดลองจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่า คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุด้านการมีความสามารถ การมีอำนาจ และการมีคุณความดี ของผู้สูงอายุในชุมชนมีคะแนนในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถช่วยทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้นอันเป็นผลมาจากกิจกรรมที่มีความหลากหลายที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงการทำกิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นกิจกรรมกลุ่มโดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และในการวิจัยครั้งนี้มีข้อสังเกตที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการเห็นคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุด้านการมีความสำคัญซึ่งก่อนและหลังการทดลองผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านการมีความสำคัญแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุนั้นไม่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในด้านความสำคัญ ซึ่งอธิบายได้ว่าเป็นผลมาจากสภาพบริบทของพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแหซึ่งเป็นมีลักษณะความเป็นชุมชนผสมระหว่างความเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ร่วมกันกับบุตรหลาน วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ยังคงจะต้องพึ่งพาอาศัยบุตร รวมถึงบริบทของสังคมไทยที่ยังคงให้ความสำคัญต่อการให้เกียรติ การให้ความเคารพนับถือผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโสกว่าอยู่ จึงทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแหที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันกับบุตรหลานยังรู้สึกถึงความมีคุณค่าอยู่ในระดับมากเพราะยังคงได้รับการปฏิบัติในการดูแลเอาใจใส่ที่ดีจากบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการทักทาย การสัมผัส การได้รับการดูแลช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมีคุณค่าแม้ว่าในบางครั้งผู้สูงอายุสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องรบกวนบุตรหลาน แต่การได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีอย่างสม่ำเสมอจากบุตรหลานจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า (เชษฐา แก้วพรม สายฝน อินศรีชื่น และลักษณา พงษ์ภุมมา, 2563) นอกจากนั้นการส่งเสริมการเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุควรมีการส่งเสริมการทำความดี การเสียสละ ทำตนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือสังคม การบำเพ็ญกิจกรรมทางศาสนา หรือเจริญสติ เจริญสมาธิ เพราะกิจกรรมดังกล่าวนั้นจะช่วยเสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจต่อผู้สูงอายุ (ชุติเดช เจียนดอน และคณะ, 2554) ทั้งนี้ควรมีการสร้างกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มผู้สูงอายุระหว่างชุมชนเมืองกึ่งเมืองกึ่งชนบท และชนบทร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับทัศนคติ มุมมองในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุสามารถนำโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทพื้นที่เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีการเห็นคุณค่าตนเองตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ

2) ควรใช้ระยะเวลาในการส่งเสริมหรือพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนของการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมชุมชนสวัสดิการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจร และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเพื่อการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและเคารพการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3) ควรมีการศึกษาทดลองและเปรียบเทียบโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน เช่น บริบทพื้นที่ชุมชนเมือง บริบทพื้นที่ชุมชนชนบท เพื่อให้ได้รูปแบบโปรแกรมที่เหมาะสมและนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ แสงทอง. (2558). การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุผ่านบทบาทอาสาสมัคร. *วารสารศิลปะและวัฒนธรรมแห่งเอเชีย*. 15(2), 73–89

ชุติเดช เจียนดอน และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 41(3), 229 - 239.

เชษฐา แก้วพรม สายฝน อินศรีชื่น และลักษณา พงษ์ภุมมา. (2563). ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ, 7(1), 76-89.

นริสา วงศ์พนารักษ์ และ สายสมร เฉลยกิตติ. (2557). ภาวะซึมเศร้า : ปัญหาสุขภาพจิตสำคัญในผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลทหารบก.* 15(3). 24-31.

ศิริเพ็ญ วารีวนิช และ ธนิดา ผาติเสนะ. (2563). ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจและการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าในสถานสงเคราะห์คนชรา. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*. 38(2). 111-118.

สำนักข่าวไทยโพสต์. (2565). *สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ.* สืบค้นเมื่อ 17 ก.พ. 2565 จาก https://www.thaipost.net/main/detail/103356

อภิวัฒน์ แก่นจำปา. (2560). การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อารี พุ่มประไวทย์ และคณะ. (2562).ผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุตำบลบ่อพลอย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 27(1),33-41.

Brockner, J. (1988) *Self-Esteem at Work: Research, Theory and Practice*. D.C. Heath & Co, Lexington.

Connie Podesta. (2001). *Self-Esteem and The 6 Second Secret*. Corwin Press, Inc .

Coopersmith, S. (1981). *The Antecedent of Self-Esteem.* 2nd. ed. Californai:Consulting Psychologist Press, Inc.

Coopersmith, S. (1984). *SEI: Self-Esteem Inventories*. 2nd.ed. Californai: Consulting Psychologist Press, Inc.

Rosenberg, M. (1979). *Coneeving the Self*. Illinois: Bennep Publishing Co.

การพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย

The development of Korean Vocabularies Learning through Translation Techniques from Korean movies' name into Thai name.

Kim Hak Hyun[1*], ชิดชนก ยมจินดา[1] และปุณยวัจน์ พรหมหล้า[1]

Kim Hak Hyun[1*], Chidchanok Yomjinda[1] and Punyawat Promla[1]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาภาษาเอเชียตะวันออก, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[1] Lecturer, Department of East Asia Language, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** koreandept_crru@crru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย จากภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560 และเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์เทคนิคการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีในภาษาไทยจำนวน 156 เรื่อง ที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2560 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีการทางสถิติจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้านคำศัพท์จากการเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย โดยผ่าน t- test แบบ dependent ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว พบว่า มีกลวิธีการแปลหลัก คือ การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์ คิดเป็น 87.17 เปอร์เซ็นของจำนวนภาพยนตร์ทั้งหมด นอกเหนือจากนั้น พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเกาหลีผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย คิดออกมาเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 34.77 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ 11.45

คำสำคัญ: ภาพยนตร์เกาหลี

Abstract

This research aims to study about the translation techniques of Korean movies broadcasted from 2007 - 2017 in Thailand and the movies' name are translated into Thai. Also, this research aims to enhance Korean vocabulary learning through translation techniques from Korean movies' name in to Thai name. The population is 23 students in Korean Language Department, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University who enrolled in the subject 'Korean Reading II' (KO1302). Qualitative and quantitative methods are used for analyze the collected data.

Our finding indicates that firstly, main technique for translating movies' names from Korean to Thai is translating from the movie's context and this technique can be analyzed as 81.17 percent of all techniques used. Furthermore, the learning achievement of Korean vocabularies through translation techniques from Korean movies' name in to Thai name is analyzed by identifying mean, standard variation, and P Sample T-test statistics with pretest and posttest. For pretest, mean is 11.45, SD is 7.10 while posttest's mean is 34.77 and SD is 2.30. T-test statistics comes out as -16.23. This means there is improvement of vocabulary skills from learning through translation techniques from Korean movies' name in to Thai name.

Keyword: Korean Movies

บทนำ

ปรากฏการณ์ความนิยมวัฒนธรรมเกาหลีที่เพิ่มขึ้นทั่วโลกตั้งแต่ในช่วงปลายทศวรรษ 90 หรือที่เรียกว่า ฮันรยู (Hallyu/한류) เกิดขึ้นจากที่มีการตั้งนโยบายทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐเกาหลี คือ การส่งออกวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างภาพลักษณ์ให้กับประเทศ

ประธานาธิบดีคิมแดจุงของสาธารณรัฐเกาหลีส่งเสริมให้มีการส่งออกวัฒนธรรมเกาหลีเนื่องจากการสร้างกระแสวัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องมีการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานหรือการลงทุนขนาดใหญ่เพื่อรองรับการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก แต่เป็นการสร้างกระแสวัฒนธรรมโดยสิ่งที่ต้องลงทุนคือเวลาและความสามารถเฉพาะตัว (บัญชา ธนบุญสมบัติ, 2559) หลังจากที่รัฐบาลสนับสนุนการส่งออกวัฒนธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ละครทีวี เพลง หรือ เกมส์ออนไลน์ นั้น กระแสคลั่งวัฒนธรรมเกาหลีเริ่มได้รับความนิยมในประเทศเพื่อนบ้านเช่น ญี่ปุ่นและจีน รวมถึงประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศแถบตะวันตกหลังจากนั้นธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องมาจากภาพยนตร์ วัฒนธรรมเกาหลี ได้รับการรู้จักและได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เช่น ธุรกิจเครื่องสำอาง ธุรกิจร้านอาหารเกาหลี ธุรกิจสอนภาษาเกาหลี ตลอดจนบริษัทนำเที่ยวตามสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เกาหลีเรื่องต่าง ๆ ซึ่งธุรกิจเหล่านี้ต่างนำรายได้เข้าสู่สาธารณรัฐเกาหลีอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560 มีภาพยนตร์ทั้งสิ้น 156 เรื่อง ภาพยนตร์ที่เป็นสื่อนั้น หากพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างตัวบทภาพยนตร์กับชื่อภาพยนตร์เกาหลีที่ถูกแปลมาเป็นภาษาไทยเพื่อฉายในประเทศไทยนั้น มีกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ที่มีความหลากหลาย ดังนั้นการใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อการสอนเรื่องการแปลโดยวิเคราะห์จากชื่อภาพยนตร์ในระดับคำ วลี ประโยค ซึ่งตรงกับรายวิชา KO1302 การอ่านภาษาเกาหลี 2 ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชาคือ “ศึกษาข้อความหรือบทความที่มีเนื้อหาในระดับกลาง เน้นการอ่านจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่อง” นั้น นักศึกษาสามารถเรียนรู้กลวิธีการแปล สามารถเข้าใจถึงความหมายของภาษาเกาหลีในระดับต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น ถือเป็นการฝึกทักษะการอ่านและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเกาหลีผ่านการศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย” การศึกษาในครั้งนี้ นอกจากผู้เรียนจะได้รับความรู้ตามหลักการอ่านภาษาเกาหลีแล้ว ยังสามารถประยุกต์ความรู้ด้านคำศัพท์และการแปลภาษาเกาหลีไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย จากภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560
2. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สัญฉวี สายบัว (2553, หน้า 21-57) กล่าวถึง กระบวนการแปลไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาต้นฉบับ 2) การรับทอดความหมายจากต้นฉบับ 3) การถ่ายทอดเป็นภาษาต้นฉบับ 4) การทดสอบงานแปล โดยที่ได้แบ่งลักษณะการแปลในขั้นตอนที่ 3 เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การแปลแบบตรงตัว (literal translation) คือการแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิดของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลให้ได้มากที่สุด และ 2) การแปลแบบเอาความ (free translation) คือ เน้นความหมายและความเข้าใจของผู้อ่าน โดยที่รูปแบบหรือการเรียงลำดับความคิด (โครงสร้างวลี, ประโยค) อาจแตกต่างจากต้นฉบับ

สุพรรณี ปิ่นมณี (2561, หน้า 75-86) กล่าวถึงการเลือกใช้เทคนิคการแปลนั้น ต้องให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ และบทแปลนั้น ๆ เพื่อการถ่ายทอดความหมายให้กับผู้อ่านได้อย่างเหมาะสม และได้กล่าวถึงเทคนิคการแปลที่สำคัญ ดังนี้

1) การเติม (addition) คือ การขยายความเพื่อความเข้าใจ

2) การตัด (deletion) คือ การตัดข้อความในภาษาต้นฉบับออกจากบทแปล เมื่อต้นฉบับมีคำหรือวลีที่ไม่มีความสำคัญทางความหมาย หรือไม่ปรากฏวัฒนธรรมของภาษาแปล

3) การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ (generalization) คือ การใช้คำอย่างกว้าง ๆ ในภาษาแปลเพื่อบอกเล่าลักษณะของสิ่งของหรือกิจกรรมในข้อความต้นฉบับที่อาจไม่เป็นที่รู้จักหรือคุ้นเคยของผู้อ่านในภาษาแปล

4) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ (loan word/ borrowed word) คือ การนำคำจากภาษาอื่นมาใช้ในภาษาของผู้พูดในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง

5) การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล (cultural substitute) คือ วิธีการที่ผู้แปลใช้สิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน หรือมีความเท่าเทียมกันประการใดประการหนึ่งในวัฒนธรรมภาษาแปลเพื่อนำมาแทนสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล

6) การถอดตัวอักษร (transliteration) คือ การเลียนเสียงคำในภาษาต้นฉบับแล้วถอดเป็นตัวอักษรในภาษาแปล โดยอ้างอิงกฎเกณฑ์ทางสัทศาสตร์ และการถอดตัวอักษรจากการเขียนในภาษาหนึ่งให้เป็นอีกภาษาหนึ่งอย่างมีระบบ

และจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นภาษาไทย พบงานวิจัย 2 เรื่อง คือ กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ตลกอเมริกันเป็นภาษาไทย (ศุภวรรณ ทองวัน, 2555) และการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์แอ็คชั่นต่างประเทศเป็นภาษาไทย (ชลีกาญจน์ จันทจำรัสรัตน์, 2561) ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง ล้วนเป็นงานวิจัยการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ยังไม่มีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีจากภาษาเกาหลีเป็นภาษาไทยมาก่อน ดังนั้นการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยจะได้ผลการศึกษาในลักษณะเดียวกับงานวิจัย 2 เล่มก่อนหน้านี้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย” ในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย มีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลีชั้นปีที่ 3 โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผู้ลงเรียนวิชา KO1302 การอ่านภาษาเกาหลี 2 จำนวน 23 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ภาคปกติ (จันทร์ – ศุกร์)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียนด้านคำศัพท์และกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลี

2.2 แบบทดสอบเพื่อวัดเจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้คำศัพท์และการแปลผ่านกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์เทคนิคการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีในภาษาไทยจำนวน 156 เรื่อง ที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2560

3.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บข้อมูลด้านการพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนโดยใช้คำศัพท์ที่เป็นคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคัดเลือกคำศัพท์ที่เป็นคำ ไม่ใช่วลี หรือประโยค ที่ปรากฏในรายชื่อภายนตร์ภาษาเกาหลีที่คัดเลือกมา โดยศัพท์ดังกล่าวคิดเป็น 25 เปอร์เซ็นต์ของรายชื่อทั้งหมดและทำการบันทึกคะแนนเพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบหลังเรียน ทดสอบก่อนเรียน

2) ผู้วิจัยดำเนินการสอนคำศัพท์และกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยโดยจัดอบรมทั้งสิ้น 3 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมงใช้เวลาทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

3) หลังดำเนินการสอนครบตามที่กำหนด ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

4) วัดความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาเกาหลีจากค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนหลังจากที่เรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์

5) วัดเจตคติผ่านแบบสอบถามหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้คำศัพท์และการแปลผ่านกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย

6) นำผลที่ได้จากการทดสอบ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนและหลังการอบรมโดยใช้ t- test แบบ dependent ซึ่งเป็นสถิตที่ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ได้แก่สถิติการทดสอบค่า t มีชื่อเฉพาะว่า t - test for dependent Samples ซึ่งมักพบในการวิจัยเชิงทดลองที่ต้องการเปรียบเทียบผลระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองหรือเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการจับคู่ (ประคอง สาธรรม. (ม.ป.ป.))

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย

จากการศึกษาภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560 และปรากฏชื่อภาพยนตร์เกาหลีในภาษาไทย มีภาพยนตร์ทั้งสิ้น 156 เรื่อง โดยวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย แบ่งเป็นกลวิธีการแปลตามที่ สุพรรณี ปิ่นมณี (2561, หน้า 75-86) ได้กล่าวถึงการเลือกใช้เทคนิคการแปลที่สำคัญไว้ก่อนหน้านี้ทั้งหมด 6 รูปแบบ

หากกลวิธีดังกล่าวไม่ถูกใช้ เป็นการแปลตรงตัวตามอักษรจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาแปล ผู้วิจัยจะจำแนกเป็นวิธีการแปลแบบ ‘การแปลตรงตัว’ และนอกเหนือจากกลวิธีการแปลหลัก ๆ นั้น ผู้วิจัยพบว่าการแปลชื่อภาพยนตร์มีกลวิธีนอกเหนือจากกลวิธีการแปลที่ได้กล่าวมาข้างต้นคือ

1. การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์ โดยไม่ตรงกับตัวอักษรหรือความหมายในภาษาต้นฉบับ แม้การแปลโดยวิธีนี้จะไม่สามารถแปลได้ตรงตามตัวอักษร แต่มีความหมายตรงตามเนื้อเรื่อง ซึ่งทำให้ผู้ที่จะรับชมภาพยนตร์สามารถคาดเดาเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ตามที่ สุพรรณี ปิ่นมณี (2552, หน้า 283) ได้กล่าวว่า การแปลจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาแปลนั้น ผู้แปลไม่สามารถหาคำความหมายตรงกันได้ทุกนัยเสมอไป และการแปลแบบคำต่อคำเป็นไปได้ยาก ดังนั้นผู้แปลต้องหาวิธีการแปลที่แม่นยำและเป็นธรรมชาติที่สุด และรูปแบบการแปลอาจแตกต่างจากเดิมไปอย่างสิ้นเชิง

2. การแปลชื่อภาพยนตร์จากที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยพบว่ารายชื่อภาพยนตร์ภาษาเกาหลีที่ถูกแปลเป็นภาษาไทยนั้น ไม่ตรงตามภาษาต้นฉบับ แต่ตรงตามชื่อภาพยนตร์เกาหลีหลังจากที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้ว

จากการศึกษาภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560 และปรากฏชื่อภาพยนตร์เกาหลีในภาษาไทย มีภาพยนตร์ทั้งสิ้น 156 เรื่อง โดยวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ซึ่งใช้กลวิธีการแปลตามที่ สุพรรณี ปิ่นมณี (2561, หน้า 75-86) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างรายชื่อภาพยนตร์ผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปล

ที่	รายชื่อภาพยนตร์ภาษาเกาหลี	รายชื่อภาพยนตร์แปลเป็นภาษาไทย	ปีที่ฉาย	กลวิธีการแปล
1	화려한 휴가	May 18 วันเผด็จการสังหารประชาชน	พ.ศ. 2550	การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์
2	봄날의 곰을 좋아하세요?	รักหน่อยน๊า หัวใจอยากกิ๊ก	พ.ศ. 2550	การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์
3	그해여름	ฤดูร้อนแห่งรัก	พ.ศ. 2550	การแปลตรงตัว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	รายชื่อภาพยนตร์ภาษาเกาหลี	รายชื่อภาพยนตร์แปลเป็นภาษาไทย	ปีที่ฉาย	กลวิธีการแปล
4	바보	บาโบ ฉันจำได้	พ.ศ. 2551	การถอดตัวอักษร
5	차우	เชาว์ เขี้ยวตันพันธุ์ปีศาจ	พ.ศ. 2552	การถอดตัวอักษรและการแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์
6	마더	มารดา	พ.ศ. 2552	การแปลตรงตัว
7	늑대소년	วูฟบอย	พ.ศ. 2555	การแปลตรงตัว
8	사랑의 가위바위보	เพื่อรักเรา มาเป่ายิ้งฉุบกัน	พ.ศ. 2556	การแปลตรงตัว
9	명량 - 회오리 바다	ยีซุนชิน ขุนพลคลื่นคำราม	พ.ศ. 2557	การตัดและการเติม
10	조선마술사	นักมายากลแห่งโชซอล	พ.ศ. 2558	การแปลตรงตัว
11	함정	กับดัก ซ่อนตาย	พ.ศ. 2558	การแปลตรงตัวและการแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์
12	리얼	เรียล	พ.ศ. 2560	การถอดตัวอักษร
13	살인자의 기억법	บันทึกฆาตกร	พ.ศ. 2560	การแปลตรงตัว
14	브이아이피	วี.ไอ.พี	พ.ศ. 2560	การถอดตัวอักษร
15	원스텝	เพลงรักจังหวะหัวใจ	พ.ศ. 2560	การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์
16	택시 운전사	แท็กซี่ สายฮา ฝ่า สมมรภูมิ โหด	พ.ศ. 2560	การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์และการแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	รายชื่อภาพยนตร์ภาษาเกาหลี	รายชื่อภาพยนตร์แปลเป็นภาษาไทย	ปีที่ฉาย	กลวิธีการแปล
17	공조	คู่จารชน คนอึนมึน	พ.ศ. 2560	การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยตามรูปแบบการแปลของ (สุพรรณี ปิ่นมณี, 2561)

รูปแบบกลวิธีการแปล	จำนวนเรื่อง
1) การเติม (addition)	5 เรื่อง
2) การตัด (deletion)	2 เรื่อง
3) การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ (generalization)	0 เรื่อง
4) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ (loan word/ borrowed word)	1 เรื่อง
5) การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล (cultural substitute)	0 เรื่อง
6) การถอดตัวอักษร (transliteration)	12 เรื่อง

นอกจากนั้น ผู้วิจัยพบว่ามีกลวิธีการแปลนอกเหนือจากกลวิธีดังกล่าว และสามารถจำแนกจำนวนกลวิธีการแปลได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยรูปแบบอื่น ๆ

รูปแบบกลวิธีการแปล	จำนวนเรื่อง
1) การแปลตรงตัว	13 เรื่อง
2) การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์	136 เรื่อง
3) การแปลชื่อภาพยนตร์จากที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษ	4 เรื่อง

ตอนที่ 2 ความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนและหลังการอบรมการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302 จำนวน 23 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนและหลังการอบรมการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302 จำนวน 23 คน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนการอบรม	23	40	11.45	7.10	-16.23*
หลังการอบรม	23	40	34.77	2.30	

* P<0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนและหลังการการอบรมการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302 จำนวน 23 คน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการฝึกอบรม ($\bar{x}$ = 34.77, S.D.= 2.30) สูงกว่าก่อนศึกษาด้วยสื่อการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 11.45, S.D.= 7.10)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย จากภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉาย ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560 จำนวน 156 เรื่อง และเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302 จำนวน 23 คนโดยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย จากภาพยนตร์เกาหลีที่เข้าฉาย ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550- 2560 จำนวน 156 เรื่องนั้น มีกลวิธีการแปลหลัก คือ การแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์ คิดเป็น 87.17 เปอร์เซ็นของจำนวนภาพยนตร์ทั้งหมด และมีกลวิธีการแปลตรงตัวอักษรตามภาษาต้นฉบับ คิดเป็น 8.33 เปอร์เซ็นของจำนวนภาพยนตร์ทั้งหมด และกลวิธีการถอดตัวอักษร คิดเป็น 7.69 เปอร์เซ็นของจำนวนภาพยนตร์ทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าการแปลภาษาต้นฉบับ คือ ภาษาเกาหลี เป็นภาษาแปล คือ ภาษาไทย สำหรับการแปลชื่อภาพยนตร์นั้น เป็นเรื่องยากที่จะแปลให้ผู้รับสารเข้าใจได้ถูกต้อง เนื่องจากบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างมาก ดังนั้นการแปลหลักที่ถูกนำมาใช้ในการแปลจึงเป็นการแปลชื่อภาพยนตร์จากเนื้อหาภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้รับสาร สามารถเข้าใจถึงเนื้อหาของภาพยนตร์ได้โดยง่าย ดังที่ พีรภาส จงตระกูล (2562) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชื่อเรื่องภาพยนตร์ไว้ว่า ชื่อของภาพยนตร์สามารถสร้างความน่าสนใจเพื่อบ่งบอกถึงตัวของภาพยนตร์ได้ นอกจากจะสามารถบ่งบอกถึงประเภทของ ภาพยนตร์ได้แล้วนั้น ชื่อของภาพยนตร์ยังสามารถบ่งบอกถึงบทบาทของตัวละครเอก และสามารถบ่งบอกถึงประเภทของภาพยนตร์ หรือลักษณะของเนื้อเรื่องได้อีกด้วย

นอกเหนือจากนั้น ผลการวิจัยพบว่าจากการอบรมการแปลผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาแขนงวิชาภาษาเกาหลี โปรแกรมวิชาภาษาเอเชียตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ลงเรียนวิชาการอ่านภาษาเกาหลี 2 KO1302 จำนวน 23 คน นั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเกาหลี ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 34.77 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ 11.45 จึงสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเกาหลีผ่านการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย มีประสิทธิภาพ และนักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้คำศัพท์ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ชลีกาญจน์ จันทจำรัสรัตน์. (2561). ศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์แอ็คชั่นต่างประเทศเป็นภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อยุธยา.

ดวงตา สุพล. (2541). ทฤษฎีและกลวิธีการแปล (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญชา ธยบุญสมบัติ. (2559). 10แง่มุมน่าทึ่งว่าด้วยวัฒนธรรมเกาหลี. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2563 จาก https://www2.mtec.or.th/th/e-magazine/admin/upload/300_13.pdf

ปัญญา บริสุทธิ์. (2542). ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ประคอง สาธรรม. (ม.ป.ป.) T - test dependent และ T - test independent. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2563 จาก https://sites.google.com/site/nnighthgin/t---test-dependent-laea-t---test-independent

พีรภาส จงตระกูล. (2562). การตั้งชื่อและการสื่อความหมายของชื่อภาพยนตร์ไทย และชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกัน THE PROCESS OF NAMING AND SIGNIFYING OF THAI FILM TITLES AND THAI NAMES OF AMERICAN FILMS. สืบค้นจาก https://rsujournals.rsu.ac.th/

ศุภวรรณ ทองวัน. (2555). กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ตลกอเมริกันเป็นภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม). มหาวิทยาลัยศิลปากร.นครปฐม.

สุพรรณี ปิ่นมณี. (2557). การแปลขั้นสูง Advanced Translation (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพรรณี ปิ่นมณี. (2561). แปลผิด แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564

The Ethical Behavior of First Year's Students in Hatyai University in Year 2021

สุกรี บุญเทพ[1*], หมัดเฟาซี รูบามา[2], สุพรรณี หมาดยุโส๊ะ[3] และจิตรพงษ์ เจริญจิตร[4]

Sukree Boontep[1*], Madpouzee Rubama[2], Suphannee Mardyusoh[3] and Jittrapong Jaroenjit[4]

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer of Department the Public Admistration, Faculty of Political Science, Hatyai University

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer of Department General Education, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

[4] อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Lecturer of Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sukree@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 722 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมาคือด้านความความเสียสละ มีค่าเฉลี่ย 4.21 ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ย 3.67 และมีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านความอดทน มีค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ

คำสำคัญ: นักศึกษา, พฤติกรรม, คุณธรรม, จริยธรรม

Abstract

The objective of this research is to study the ethical behavior of First Year's Students in Hatyai University in Year 2021. The samples used in this study are 722 students in First Year's Students in Hatyai University in Year 2021. The tool has been used as a questionnaire. Data analysis using software packages. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. The results of the research found that First Year's Students in Hatyai University in Year 2021, showed moral behavior. Overall ethics were at a high level, with an average of 3.84 considering each aspect. It was found that the students had the highest discipline behavior with an average of 4.37, followed by sacrifice with an average of 4.21, responsibility with an average of 4.13, and honesty with an average of 3.67. Patience had an average of 3.54, respectively.

Keywords: Student, Behavior, Morals, Ethics

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนมีความเจริญและพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็วแต่ในทางกลับกันคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมกลับถูกมองว่าลดลงอย่างน่าตกใจ เห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามข่าวรายวัน ไม่ว่าจะเป็นการฆาตกรรม ยาเสพติด ปล้นชิงวิ่งราว ฆ่าข่มขืน หรือแม้แต่การทุจริตคอรัปชั่นของข้าราชการหรือนักการเมือง (สุกรี บุญเทพและหมัดเฟาซี รูบามา, 2563) และที่น่าเศร้าใจมากคือพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างเปิดเผยในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมจนถึงระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการแต่งกายที่ผิดระเบียบของโรงเรียน การชกต่อยและการยกพวกตีกันของนักเรียน การสูบบุหรี่ หรือการใช้สารเสพติดในโรงเรียนและรั้วมหาวิทยาลัย การทุจริตในการสอบของนักเรียน นักศึกษา การมีพฤติกรรมเชิงชู้สาวที่ไม่เหมาะสมจนนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งท้องก่อนวัยอันควรในวัยเรียน หรือแม้กระทั้งการขายบริการทางเพศเพื่อนำเงินที่ได้มาซื้อของใช้ฟุ่มเฟือยเพื่อให้ดูทันสมัยและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ๆ (ศิณาภรณ์ หู้เต็ม, 2552) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังตกอยู่ในสภาวะป่วยทางศีลธรรมจริยธรรมและจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่จะเติบโตขึ้นไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต ซึ่งนอกเหนือจากความรู้ในวิชาการที่สถาบันการศึกษามีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนแล้ว การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้สังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง รวมทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้มีความอยู่ดีมีสุข รู้จักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี โดยควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มุ่งสู่คุณภาพในทุกด้านโดยเฉพาะการเสริมสร้างคนไทยใน

อนาคตให้มีความรู้ มีภูมิปัญญารู้เท่าทันบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวม และเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก เข้าใจเหตุและผลในสิ่งที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏ การสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมบนผืนแผ่นดินไทย การอนุรักษ์ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทยมีสังคมโดยรวมที่มีคุณภาพประกอบด้วยความสมดุล ความพอดี ซึ่งสามารถสร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา เพื่อการพัฒนาคนในระยะยาว อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อการวิจัยและใช้ในการพัฒนาเยาวชน นักศึกษาไทยให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก และจะต้องปลูกฝังให้กับนักศึกษาที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในสังคม เพราะถ้าคนในสังคมเป็นคนดีแล้ว สังคมก็จะมีความสุข แต่ถ้าคนในสังคมไม่ดีก็จะมีความวุ่นวาย เดือดร้อน มีการเอารัดเอาเปรียบ การแก่งแย่งแข่งขันในสิ่งที่ผิดคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่กฎหมายอาจจะไม่ได้บังคับ หรือมีบทลงโทษ นอกจากนี้นักศึกษาที่ได้รับอิทธิพลต่างชาติและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการผลิตและการดำรงชีวิต และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันทำให้นักศึกษาที่ต่างเพศกัน นักศึกษาที่เรียนต่างหลักสูตรกัน และมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวต่างกันอาจจะมีความคิดเห็นในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกันและนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชราภรณ์ มานิมนต์ (2549) ที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมสำหรับบุคลากรในองค์การ : กรณีศึกษาโรงเรียนสายน้ำทิพย์ พบว่านักศึกษาที่อยู่สาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาหลายอย่างทางสังคม ซึ่งมีต้นเหตุมาจากคนในชาติยังขาดการศึกษาที่ดี และบกพร่องทางคุณธรรม จริยธรรม ทำให้คนจำนวนมากไม่มีเหตุผล ขาดระเบียบวินัย ขาดความรักสามัคคีและมีการเบียดเบียน ทุจริต คอรัปชั่นอยู่มาก แม้จะมีการกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา แต่คนก็ไม่มีการตระหนักเท่าที่ควร จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา นอกจากนั้นคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่แก้ไขและพัฒนาได้ยาก ต้องใช้เวลาและกระทำอย่างต่อเนื่อง จึงต้องอาศัยบทบาทของทางการศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติ ในการปฏิรูปการศึกษาจึงเน้น เรื่องคุณธรรมจริยธรรมและนำลงสู่การปฏิบัติ สถาบันการศึกษาในฐานะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน จำเป็นต้องให้การศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งพัฒนาความเป็นคน (Manhood) พัฒนากำลังคน (Man power) นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาศักยภาพของคน (Man potential) เพื่อเสริมสร้างความสามารถที่ดีสู่ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่บุคคลอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อผลิตคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

จากการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่ผิดระเบียบและถูกหักคะแนนทำให้ส่งผลกระทบต่อการขึ้นทะเบียนบัณฑิต เช่นการแต่งกายผิดระเบียบของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ การไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมลงชื่อสำหรับนักศึกษาที่กู้ยืมเงิน กยศ.

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ โดยกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมไว้ว่า เป็นผู้มีจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตน เป็นผู้มีสติ มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคมด้วยความเหมาะสม เป็นผู้มีความเป็นผู้นำ มีความเสียสละเพื่อประเทศและสังคมและประเทศชาติ เป็นผู้ยอมรับความคิดเห็น การวิจารณ์และกระบวนการตรวจสอบ เป็นผู้ยึดมั่นต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2564) ดังนั้นหากบัณฑิตที่จบออกไปประกอบไปด้วยคุณลักษณ์ที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมตามที่สังคมต้องการและอยู่ในกรอบที่ถูกต้องของสังคมแล้ว ก็จะทำให้สังคมนั้น ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสงบสุข แต่ถ้าหากว่าบัณฑิตที่จบไปแล้วไม่มีคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์และไม่มีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ก็จะเป็นเหตุให้สังคมนั้นมีแต่ความวุ่นวาย ไม่ว่าจะเป็นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว การทุจริตคอรัปชั่น ที่นำไปสู่ความวุ่นวายในสังคม ฉะนั้นการส่งเสริมพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมจะสามารถช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 เพื่อเป็นข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาใช้เป็นฐานข้อมูลในการดูแลนักศึกษาในด้านพฤติกรรมคุณจริยธรรม และทำตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมด้านจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมด้านจริยธรรมจึงเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างใน ณรงค์ ศิลารัตน์, 2544) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนี้จะขึ้นกับอิทธิพลของความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม และความพึงพอใจที่จะนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น นักวิชาการจึงได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อจุดประสงค์ที่จะหาทางควบคุมพฤติกรรมนั้น คือ ส่งเสริมให้เกิดการทำดีให้มากและป้องกันหรือขจัดการทำชั่วให้น้อยลง สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาของกรม สามัญศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้มุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียนนักศึกษามีจริยธรรมในด้านต่อไปนี้ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบ ความเสียสละ

และความอดทน ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติกิจการงานของตนเอง และงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม อุทิศกำลังกาย กำลังใจ จนสุดความสามารถ บังเกิดผลดีแก่ตนเองและส่วนรวม ความรับผิดชอบอาจแบ่งได้เป็น 3 ชนิด

1. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายความว่า ต้องรับผิดชอบสมบัติของสังคม รับผิดชอบต่อคุณหรือค่าของสังคม

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายความว่า ต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

3. ความรับผิดชอบต่อธรรมชาติ หรือต่อพระธรรม หมายความว่า เกื้อกูลต่อธรรมชาติ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์ ชำนาญ นิสารัตน์ (อ้างใน ณรงค์ ศิลารัตน์, 2544) ได้ให้ความหมายของความรับผิดไว้ว่า คือการยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นผลดีหรือผลร้ายและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมจากผู้อื่น

ความซื่อสัตย์ ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง ความซื่อสัตย์ยังหมายถึง การประพฤติตนด้วยความจริงใจ และตรงไปตรงมา พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ คือ

1. ซื่อตรงต่อตนเอง
    1.1 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย
    1.2 ไม่คดโกง ตั้งใจทำจริง
2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน
    2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปทำประโยชน์ส่วนตัว
    2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว
3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล
    3.1 ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น
    3.2 ไม่ชักชวนไปทางเสื่อมเสีย
    3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน
4. ความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศชาติ
    4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
    4.2 ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนหรือเอาดีเข้าตน
    4.3 ไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย ข้อบังคับ กติกาของสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศีลธรรม อันนำมาสู่ความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเป็นระเบียบในสังคม

1. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย คือการรักษาระเบียบวินัยภายนอก

1.1 การรักษาระเบียบวินัยในการบริโภค ได้แก่ มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหาร รับประทานอาหารให้ถูกหลักอนามัยและสุขวิทยา

1.2 การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโภค ได้แก่ การรักษาร่างกาย เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย

1.3 การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบทั้งในสำนักงาน วัด สถานที่ราชการ และสาธารณสถานต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ถนน รถ โดยสาร สวนสาธารณะ ฯลฯ และประพฤติปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ

2. การรักษาระเบียบวินัยภายใน ได้แก่การแต่งกายและควบคุมท่วงที กิริยา วาจา และใจ ให้หมดจดงดงาม ด้วยการเว้นชั่ว ประพฤติชอบ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ ระเบียบท่วงที ระเบียบกิริยา ระเบียบวาจา และระเบียบใจ ระเบียบท่วงที ได้แก่ การจัดท่าทาง ท่าที่ให้เหมาะสมกับฐานะและภูมิรู้ของตน ไม่ดูหมิ่น ผู้อื่น ไม่ทะนงตน ระเบียบกิริยา ได้แก่ การควบคุมอาการของร่างกายที่เคลื่อนไหวให้ปรากฏแก่คนทั้งหลาย โดยควบคุมและปรับปรุงกิริยาให้งดงาม เป็นระเบียบ มีกิริยาดี สุภาพอ่อนโยน ประพฤติปฏิบัติให้ เหมาะสมแก่บุคคล โอกาส เวลา สถานที่ ระเบียบวาจา ได้แก่ การพูดสมานไมตรี พูดไพเราะ พูดดี ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และเพ้อเจ้อ ระเบียบใจ ได้แก่ การรู้จักควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้อยู่ในกรอบระเบียบที่ดีงาม

ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้เป็นแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสลัดทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเองด้วยพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความเสียสละทั้งกาย วาจา ใจ สติปัญญา กำลังทรัพย์ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (อ้างใน ณรงค์ ศิลารัตน์ 2544) ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การยอมยกผลประโยชน์ส่วนตัว ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม เมื่อมีโอกาส ส่วนโพธิ์ทอง จิตอ่อน (อ้างใน ณรงค์ ศิลารัตน์ 2544) นิยามว่า ความเสียสละ คือ การละความเห็นแก่ตัว การทำเพื่อคนอื่นหรือส่วนรวม การแบ่งปันแก่ผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคลที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์กำลังความคิด พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นผู้เสียสละ คือ

1. การให้ทางกาย

1.1 ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุรการงานที่ไม่มีโทษ

1.2 ไม่นิ่งดูดาย

1.3 ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์

2. การให้ทางวาจา

2.1 ช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งในทางโลกและทางธรรม

2.2 ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์

3. การให้ทางสติปัญญา

3.1 ช่วยแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา

3.2 ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่คนที่เดือดร้อน

3.3 ช่วยคิดแนวทางที่ถูกที่ชอบ

4. การให้ด้วยกำลังทรัพย์

4.1 แบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ขัดสนที่ควรให้

4.2 แบ่งปันเงินทองให้ผู้ขัดสนที่ควรให้และสละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล

5. การให้ทางใจ

5.1 ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข

5.2 ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด ไม่อาฆาตจองเวร

ความอดทน ความอดทนเป็นความสามารถในการควบคุมสภาวะทางอารมณ์ หรือการกระทำของตนให้เป็นไปอย่าง สงบราบเรียบ และเป็นปกติพร้อมทั้งยังสามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ต่อไป ไม่มีการ หยุดชะงัก ล้าช้า เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค หรือถูกชักจูงให้ไขว้เขว วัชราภรณ์ มานิมนต์ (2549) ได้ทำการศึกษาจริยธรรมสำหรับบุคลากรในองค์การ: กรณีศึกษา โรงเรียนสายน้ำทิพย์ พบว่าบุคลากรมีจริยธรรมอยู่ในระดับสูง โดยด้านความซื่อสัตย์มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความมีระเบียบวินัย ความขยันและความรับผิดชอบตามลำดับ ผลการจำแนกระดับจริยธรรมตามภูมิหลังทางสังคม พบว่าเพศหญิงจะมีจริยธรรมมากกว่าเพศชาย ผู้จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและผู้ที่จบปริญญาโทจะมีจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆผู้ที่มีตำแหน่งบริหารและผู้ที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวจะมีจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น สำหรับอายุงานและ สถานภาพสมรสพบว่าไม่มีความแตกต่างในระดับจริยธรรม

ศิณาภรณ์ หู้เต็ม, (2552). พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมรายด้านจากมาก ไปหาน้อยได้ดังนี้ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์สำหรับความ เสียสละอยู่ในระดับมาก

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนฺทโชโต). (2555). ศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกบัการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์

จิรภา คำทาและสมบัติ วรินทรนุวัตร (2559). ที่ศึกษาเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่านักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงล าดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไป หาน้อยได้ดังนี้ด้านความเมตตา ด้านความรับผิดชอบ ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความมีวินัย และด้านความ เสียสละ ส่วนด้านความซื่อสัตย์และด้านความกตัญญูกตเวทีนักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

สุกรี บุญเทพและหมัดเฟาซี รูบามา, (2564) ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความเสียสละสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบด้านความอดทน แต่กลับพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุด คือ ด้านความซื่อสัตย์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 848 คน (ที่มา : สำนักวิชาการและทะเบียนการศึกษา ปีการศึกษา 2564) แต่งานวิจัยในครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 722 คน คิดเป็นร้อยละ 85 ของนักศึกษาทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา2564 จากนั้นนำไปหาค่าความสอดคล้อง IOC ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ผลการพิจารณา พบว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องโดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1 จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบสำรวจเป็น Google Form และนำไป try out กับกลุ่มตัวอย่างไกล้เคียง ที่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน พบว่ามีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.79 และส่งไปยังอาจารย์ที่ปรึกษา ชั้นปีที่ 1 ทุกคณะ เพื่อส่งให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form ต่อไป

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างเป็น Google Form และส่งไปยังอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดด้วยตนเองในทันทีที่เก็บคืนมา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการประมวลข้อมูลดังนี้

การสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 ใช้สถิติเชิงพรรณนา อธิบายค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 592 คน และเพศชายจำนวน 130 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ จำนวน 314 คน รองลงมาสังกัดคณะบริหารธุรกิจ จำนวน 181 คน สังกัดคณะรัฐศาสตร์ จำนวน 83 คน สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 74 คน สังกัดคณะนิติศาสตร์ จำนวน 38 คน สังกัดวิทยาลัยนานาชาติดิษยะศริน 21 คน และสังกัดคณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 11 คน ส่วนอาชีพของผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 อาชีพค้าขาย จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 โดยนักศึกษามีรายจ่ายต่อเดือนส่วนใหญ่ 3,001-5,000 บาท จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมาคือ น้อยกว่า 3,000 บาท จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 มีรายจ่ายต่อเดือน 5,001-7,00 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ร่ายจ่ายต่อเดือน 7,001-10,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และมีรายจ่ายต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมาคือด้านความความเสียสละ มีค่าเฉลี่ย 4.21 ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ย 3.67 และมีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านความอดทน มีค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 (N = 722)

พฤติกรรมแยกเป็นรายด้าน	Mean	Std. Deviation
ความมีระเบียบวินัย	4.37	.54
ความรับผิดชอบ	4.13	.60
ความซื่อสัตย์	3.67	.71
ความเสียสละ	4.21	.61
ความอดทน	3.54	.62
Total	**3.84**	**.46**

จากพฤติกรรมโดยภาพรวมที่พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความความมีระเบียบวินัยสูงที่สุด แต่มีพฤติกรรมด้านความอดทนน้อยที่สุดผู้วิจัยจึงพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยสามารถอธิบายเป็นรายด้าน ได้ดังตาราง 2 ถึงตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย (N = 722)

ความมีระเบียบวินัย	Mean	Std.D
นักศึกษาเข้าเรียนตรงต่อเวลาทุกครั้ง	4.45	.73
นักศึกษาส่งงานตรงตามกำหนดที่ได้รับมอบหมาย	4.47	.66
นักศึกษาไม่นำขนม/อาหาร/เครื่องดื่มมารับประทานในขณะเรียน	3.73	1.28
นักศึกษาเก็บเอกสารเป็นระเบียบทุกครั้งหลังจากเรียนเสร็จ	4.39	.74
นักศึกษาแต่งกายสุภาพทุกครั้งเมื่อเข้าเรียน	4.52	.71
เมื่อคุยกับอาจารย์นักศึกษาจะแสดงความเคารพ อย่างสม่ำเสมอ	4.69	.61
ภาพรวม	**4.37**	**.55**

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 (S.D.=.55) โดยพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยสูงที่สุด ได้แก่ เมื่อคุยกับอาจารย์นักศึกษาจะแสดงความเคารพ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.69 (S.D.=.61) และ มีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยต่ำที่สุดได้แก่ นักศึกษาไม่นำขนม/อาหาร/เครื่องดื่มมารับประทานในขณะเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.73 (S.D.=1.28)

ตาราง 3 แสดงพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความเสียสละ (N = 722)

ความเสียสละ	Mean	Std.D
นักศึกษามีความมพร้อมในการเรียนเมื่อถึงเวลาเข้าเรียน	4.46	.71
นักศึกษาเป็นผู้ประสานงานและตามเพื่อนๆเข้าชั้นเรียน	3.65	.99
นักศึกษาแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่ได้รับให้กับเพื่อนด้วยความเต็มใจ	4.51	.70
นักศึกษายินดีสละสิทธิ์บางอย่างของตนเองเพื่อส่วนรวม	4.15	.85
นักศึกษาอธิบายและถ่ายทอดความรู้หากเพื่อนไม่เข้าใจเรื่องนั้นๆ	4.27	.80
นักศึกษาช่วยเหลืองานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายโดยเกี่ยงงอน	4.52	.68
ภาพรวม	**4.21**	**.61**

จากตาราง 3 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านความเสียสละอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (S.D.=.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม โดยพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความเสียสละสูงที่สุด ได้แก่ นักศึกษาช่วยเหลืองานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายโดยเกี่ยงงอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.52 (S.D.=.68) และมีพฤติกรรมด้านความเสียสละต่ำที่สุดได้แก่ นักศึกษาเป็นผู้ประสานงานและตามเพื่อน ๆ เข้าชั้นเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.65 (S.D.=.99)

ตาราง 4 แสดงพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ (N = 722)

ด้านความรับผิดชอบ	Mean	Std.D
นักศึกษาเข้าเรียนทุกครั้ง	4.29	.79
นักศึกษาส่งงานครบทุกรายวิชา	4.32	.77
นักศึกษาแจ้งให้อาจารย์ทราบทุกครั้งเมื่อมีปัญหาและไม่สามารถเข้าเรียนได้	4.53	.78
นักศึกษาตักเตือนเพื่อนไม่ให้ส่งเสียงรบกวนเวลาอาจารย์สอน	3.48	1.22
เมื่อตื่นสายนักศึกษาจึงตัดสินใจไม่เข้าเรียน	4.11	1.31
เวลานัดทำงานกลุ่มกับเพื่อนนักศึกษามักมาสายและเป็นคนสุดท้าย	4.13	1.33
ภาพรวม	**4.13**	**.60**

จากตาราง 4 พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D.=.60) โดยพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบสูงที่สุด ได้แก่ นักศึกษาแจ้งให้อาจารย์ทราบทุกครั้งเมื่อมีปัญหาและไม่สามารถเข้าเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.53 (S.D.=.78) และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่ำที่สุดได้แก่ นักศึกษาตักเตือนเพื่อนไม่ให้ส่งเสียงรบกวนเวลาอาจารย์สอน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 3.48 (S.D.=1.22)

ตาราง 5 แสดงพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์	Mean	Std.D
เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.50	.75
นักศึกษาไม่ลอกการบ้านเพื่อนส่งอาจารย์	3.68	1.25
นักศึกษามักปลีกตัวเมื่อเพื่อนชวนคุยเรื่องไร้สาระ	2.92	1.07
นักศึกษาไม่จดคำตอบเข้าไปดูในเวลาสอบ	3.06	1.74
นักศึกษาใช้เงินที่ผู้ปกครองให้อย่างประหยัด	4.20	.89
ภาพรวม	**3.67**	**.71**

จากตาราง 5 พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (S.D.=.71) โดยพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สูงที่สุด ได้แก่ เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.50 (S.D.=.75) และมีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำที่สุดได้แก่ นักศึกษามักปลีกตัวเมื่อเพื่อนชวนคุยเรื่องไร้สาระ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 2.92 (S.D.=1.07)

ตาราง 6 แสดงพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความอดทน (N = 722)

ความอดทน	Mean	Std.D
นักศึกษาปฏิเสธคำชักชวนให้โดดเรียนเพื่อไปเที่ยวกับเพื่อน	4.52	1.59
นักศึกษาใช้กำลังในการตัดสินปัญหา	3.71	1.33
นักศึกษาทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จลุล่วง	2.09	.72
นักศึกษาซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือยตามกระแสนิยม	4.55	1.27
นักศึกษาทนฟังเพื่อนปรึกษาปัญหาทางโทรศัพท์เป็นชั่วโมง	2.56	1.24
นักศึกษาหัวเราะเสียงดังในที่ชุมชน	3.76	1.26
ภาพรวม	**3.54**	**.72**

จากตาราง 6 พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความอดทนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 (S.D.=.72) โดยพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความอดทนสูงที่สุด ได้แก่ นักศึกษาซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือยตามกระแสนิยม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.55 (S.D.=1.27) และมีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำที่สุดได้แก่ นักศึกษาทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จลุล่วง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ2.09 (S.D.=.72)

สรุปและอภิปรายผล

ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 พบว่าภาพรวมนักศึกษามีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรภา คำทาและสมบัติ วรินทรนุวัตร (2559) ที่ศึกษาเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนฺทโชโต) (2555) ที่ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) ที่ศึกษาศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยสูงที่สุดเช่นเดียวกัน รองลงมาคือด้านความความเสียสละ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ และมีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านความอดทน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีพฤติกรรมสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ที่ว่า รู้คิด รู้ธรรม รู้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกรี บุญเทพและหมัดเฟาซี รูบามา (2564) เรื่อง พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2563 ที่พบว่านักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้กลับพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 มีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุดคือด้านความอดทน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักพัฒนานักศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้ในการดูแล ส่งเสริมพฤติกรรมของนักศึกษาให้สอดคล้องตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ รู้คิด รู้ธรรม รู้สำเร็จ โดยการส่งเสริมพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเสียสละ และด้านความอดทนของนักศึกษาให้มีระดับสูงขึ้น มหาวิทยาลัยจะต้องฝึกนิสัย ความมีวินัยและรับผิดชอบให้กับนักศึกษาโดยการส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกฝนตนเองให้เป็นคนที่สามารถรับผิดชอบชีวิตตนเอง มีเป้าหมายในการศึกษาและสามารถควบคุมตนเองให้มีวินัยในการเรียนได้ และกระตุ้นจิตสำนึกให้นักศึกษารู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดและปลูกฝังเรื่องการเรียนรู้ที่จะใช้เวลาอย่างถูกต้อง และเห็นคุณค่าของการตรงต่อเวลา ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถขึ้นทะเบียนบัณฑิตได้ตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและสังคมต้องการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

จิรภา คำทาและสมบัติ วรินทรนุวัตร (2559). ที่ศึกษาเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2559 Veridian E-Journal, Silpakorn University ISSN 1906 – 3431.

ณรงค์ ศิลารัตน์. (2542). ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2522). การพัฒนาจริยธรรม:ตำราจิตวิทยา.กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนทรวิโรฒ ประสานมิตร

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนฺทโชโต). (2555). การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. (2564). คู่มือนักศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2564. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

วัชราภรณ์ มานิมนต์ . (2549). จริยธรรมสำหรับบุคลากรในองค์การ : กรณีศึกษาโรงเรียนสายน้ำทิพย์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก

ศิณาภรณ์ หู้เต็ม, (2552). พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ในระดับปริญญาตรีวิทยาลัยราชพฤกษ์. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์

สุกรี บุญเทพและหมัดเฟาซี รูบามา, (2564) พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2563. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(ระดับชาติ)

กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

การศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่

A Study Global asymptotic stability on a mathematical model of mask-wearing for influenza epidemic control

อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[1*]

Anuwat Jirawattanapanit[1*]

[1] ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** anuwat.j@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับและวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับโดยพิจารณาจากฟังก์ชันไลปูนอฟที่เหมาะสมซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มค่าพารามิเตอร์อัตราการสวมหน้ากากอนามัย รวมทั้งหาเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับอธิบายการดำเนินการของโรคและวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เพื่อตรวจสอบเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ณ จุดสมดุลที่มีโรค

จากการวิจัยพบว่าการสวมหน้ากากอนามัยเป็นปัจจัยหนึ่งต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันไข้หวัดใหญ่เป็นจำนวนมากจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดและอัตราการสวมหน้ากากอนามัยส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสามกลุ่มมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรคและจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ

คำสำคัญ: ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์, ไข้หวัดใหญ่, การควบคุมการแพร่ระบาดของโรค, ฟังก์ชันไลปูนอฟ

Abstract

The purpose of this research was to study the Globally asymptotic stable and numerical analysis from a mathematical model of mask-wearing for influenza epidemic control. The researcher conducted the analysis Globally asymptotic stable on appropriate Lyapunov function. The researchers increased the mask-wearing rate parameters, sought conditions sufficient to describe disease progression, and numerically analyzed the mathematical models to determine the Globally asymptotic stable of the broad-spectrum equilibrium point with disease.

Research has shown that wearing a mask is a factor in controlling the spread of influenza. A mathematic model was found that if the population at risk of infection wear a mask to prevent influenza in large numbers, it will reduce the spread of the disease until there is no epidemic. The rate of wearing masks will result in addition; the three populations tended towards equilibrium with condition and balance with Globally asymptotic stable.

Keywords: Mathematics model, influenza, control the spread, Lyapunov function

บทนำ

คณิตศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในหลากหลาย ซึ่งทางการแพทย์สามารถประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์เพื่อจำลองการแพร่ระบาดของโรคและการรักษาโรคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเครื่องมือช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพหลาย ๆ ด้าน อาทิ สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดโรค การป้องกันโรค การทดสอบปริมาณยา เป็นต้น ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุให้เกิดโรคที่ติดต่อกันได้ง่าย มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วส่งผลต่อสุขภาพของมนุษย์ ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้สำหรับคาดการณ์และพยากรณ์การแพร่ระบาดของโรคเพื่อช่วยให้นักวิจัยเข้าใจกระบวนการเกิดโรคและหาวิธีการยับยั้งโรคระบาดได้อย่างเหมาะสม (ธีรวัฒน์ นาคะบุตร, 2546)

โรคไข้หวัดใหญ่เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ (Influenza virus) ปัจจุบันเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้มีการติดต่อมายังมนุษย์หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้และมีความรุนแรงมากขึ้นทำให้เสียชีวิตได้หากสัมผัสใกล้ชิดกับพาหะของโรค และการติดต่อจากคนที่เป็นโรคส่วนไข้หวัดใหญ่ในคนมี 2 กลุ่ม คือไข้หวัดใหญ่ และไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ สายพันธุ์ไข้หวัดใหญ่ในมนุษย์มีหลายสายพันธุ์ได้แก่ สายพันธุ์ H1N1 และ H3N2 เป็นการติดเชื้อทางเดินระบบหายใจ เชื้ออาจจะลามเข้าปอดส่งผลให้เกิดปอดบวม ผู้ป่วยจะมีไข้สูงปวดศีรษะ ปวดตามตัว ปวดกล้ามเนื้อ อาการของโรคไข้หวัดใหญ่ คือ มีไข้ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ ปวดเมื่อยตามตัว อาการส่วนใหญ่จะไม่รุนแรงเป็นอยู่ประมาณ 3-5 วัน ซึ่งบางครั้งจะ

คล้ายโรคไข้หวัดธรรมดา ในผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงอาจเกิดการอักเสบของปอด ทำให้ปอดบวมการหายใจล้มเหลว อาจจะรุนแรงจนถึงเสียชีวิตได้การติดต่อของไข้หวัดใหญ่เกิดจากการสัมผัสละอองฝอยจากการไอจามของผู้ป่วยโดยละอองฝอยที่มีเชื้อไวรัสเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจหรือเข้าสู่เยื่อบุต่าง ๆ เช่น เยื่อบุตา จะทำให้เชื้อไวรัสเข้าสู่ร่างกายและเป็นโรคไข้หวัดใหญ่ได้ดังนั้นผู้ป่วยและผู้ใกล้ชิดจึงควรสวมหน้ากากอนามัยเพื่อลดการแพร่กระจายของละอองฝอยที่มีเชื้อไวรัส และทุกคนควรล้างมือบ่อย ๆ และหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสหน้า ตาและจมูก (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ฟังก์ชันไลปูนอฟ (Lyapunov function) เป็นฟังก์ชันที่ใช้ในการการหาเสถียรภาพของระบบพลวัตในทฤษฎีเสถียรภาพของไลปูนอฟ ซึ่งฟังก์ชันนี้มีบทบาทสำคัญมากในทฤษฎีเสถียรภาพ และ ทฤษฎีระบบควบคุม สมการไลปูนอฟมักถูกใช้ในหลายสาขาของทฤษฎีระบบควบคุมเช่น ในการวิเคราะห์เสถียรภาพ และการควบคุมแบบเหมาะสมที่สุด (Optimal Control) ซึ่งทฤษฎีเสถียรภาพของไลปูนอฟสามารถบอกได้ว่า ถ้าหากฟังก์ชันไลปูนอฟสอดคล้องกับเกณฑ์ของเสถียรภาพจึงสามารถสรุปได้ว่าระบบนั้นมีเสถียรภาพ แต่ในทางกลับกัน ระบบที่มีเสถียรภาพไม่สามารถบอกได้ว่าฟังก์ชันแบบใดที่เป็นฟังก์ชันไลปูนอฟได้ ดังนั้นในการพิสูจน์เสถียรภาพของระบบ จะกระทำโดยการสร้างฟังก์ชันที่มีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติฟังก์ชันที่เข้าเกณฑ์การเป็นฟังก์ชันไลปูนอฟถ้าสามารถหาฟังก์ชันไลปูนอฟมาพิสูจน์เสถียรภาพได้จะเป็นการพิสูจน์ได้ว่าระบบนั้น ๆ มีเสถียรภาพ ดังนั้นผู้วิจัยดำเนินการสร้างฟังก์ชันไลปูนอฟที่เหมาะสมกับตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เพื่อหาเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับอธิบายการดำเนินการของโรคณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีโรค รวมทั้งวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และวิเคราะห์เสถียรภาพของการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ (Xu R. & Ma Z, 2009)

จากเหตุข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นประโยชน์ที่ได้รับจึงทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ เพื่อศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับและวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่
2. เพื่อวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

1) กรอบแนวคิด

การศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ เป็นการแปลงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงให้อยู่ในรูปของสมการคณิตศาสตร์เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์และพยากรณ์การแพร่ระบาดของโรค รวมทั้งใช้ผลของการพยากรณ์ในการตัดสินใจสำหรับการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่และแปลงเป็นแบบจำลองที่อยู่ในรูปของสมการทางคณิตศาสตร์โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์พื้นฐาน SIR Model (Susceptible-Infectious-Recovered) ซึ่งแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่ม Susceptible เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อกลุ่ม Infectious เป็นกลุ่มที่ติดเชื้อกลุ่ม Recovered เป็นกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันหรือกลุ่มที่ติดเชื้อแล้วหาย (อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช, 2562) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับที่จุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีโรคจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างฟังก์ชันไลปูนอฟที่เหมาะสมกับตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Xu R. & Ma Z, 2009) เพื่อหาเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับอธิบายการดำเนินการของโรคณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค E_0 และจุดสมดุลที่มีโรค E_1 และวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่เพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของการแพร่ระบาดจากอัตราการสวมหน้ากากอนามัยในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์

2) ความรู้พื้นฐาน

พิจารณาระบบ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ โดยที่ $x \in \mathbb{R}^n$ และ f เป็นเวกเตอร์ที่มี $f_i = (t, x_1, x_2, ..., x_n)$ โดย i =1,2,...,n เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ f_i เป็นฟังก์ชันต่อเนื่องที่สามารถหาอนุพันธ์ย่อยอันดับหนึ่งได้แล้วจะมีผลเฉลยเพียงหนึ่งเดียวของสมการ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ ภายใต้เงื่อนไขเริ่มต้นที่กำหนดให้ดังนี้

บทนิยาม 1 ฟังก์ชันไลปูนอฟ กำหนดให้ $V : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ จะกล่าวว่า $V(x(t))$ เป็นฟังก์ชันไลปูนอฟของสมการ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ ซึ่ง $V(x(t))$ สอดคล้องกับเงื่อนไขต่อไปนี้

1) $V(x(t))$ เป็นฟังก์ชันต่อเนื่องบน $\mathbb{R}^n$

2) $V(x(t))$ เป็นฟังก์ชันบวกแน่นอน นั่นคือ $V(x(t)) > 0$ สำหรับ x(t) ≠ 0 และV(0) = 0

3) อนุพันธ์ย่อยของ $V(x(t))$ เทียบกับ t

$$\dot{V}(x(t)) = \frac{\partial V}{\partial x_1}\dot{x}_1 + \frac{\partial V}{\partial x_2}\dot{x}_2 + ... + \frac{\partial V}{\partial x_n}\dot{x}_n = \frac{\partial V}{\partial x_1}f_1 + \frac{\partial V}{\partial x_2}f_2 + ... + \frac{\partial V}{\partial x_n}f_n$$

เป็นฟังก์ชันกึ่งลบแน่นอน นั่นคือ $\dot{V}(x(t)) \le 0$ สำหรับ x(t) ≠ 0และ V(0) =0

บทนิยาม 2 จุดสมดุล จุดสมดุลของสมการ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ คือ x= a ที่ทำให้ f(t, a)= 0

บทนิยาม 3 เซตค่าคงที่บวก ให้ระบบ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ มีเส้นโคจรคือ $x(t, x_0)$ เมื่อ x_0 คือจุดเริ่มต้น ให้ $\Upsilon = \{x \in \mathbb{R}^n \mid \phi(x) = 0\}$ โดยที่ ϕ คือฟังก์ชันค่าจริง จะเรียก Υ ว่าเซตค่าคงที่บวก ถ้า $x_0 \in \Upsilon$ แล้ว $x(t, x_0) \in \Upsilon, \ \forall t \geq 0$

บทตั้ง 1กำหนดให้ x = 0 เป็นจุดสมดุลของสมการ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ จะได้ว่า

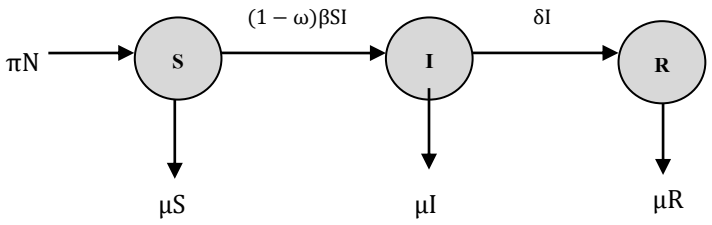
1) จุดสมดุลของสมการ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ จะเสถียรภาพ ถ้าฟังก์ชันไลปูนอฟ $V(x(t))$ สอดคล้องกับบทนิยาม 1

2) จุดสมดุลของสมการ $\dot{x}(t) = f(t, x(t))$ จะเสถียรภาพเชิงเส้นกำกับ ถ้าฟังก์ชันไลปูนอฟ $V(x(t))$ สอดคล้องกับบทนิยาม 1 และอนุพันธ์ย่อยของ $V(x(t))$ เทียบกับ t เป็นลบแน่นอน นั่นคือ $\dot{V}(x(t)) \leq 0$ สำหรับ x(t) ≠ 0 และ V(0) = 0

บทตั้ง 2 เสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ถ้าฟังก์ชัน $V(x(t))$ เป็นบวกแน่นอนวงกว้าง (Globally positive definite) และ $\dot{V}(x(t))$ เป็นลบแน่นอนวงกว้าง (Globally negative definite) นั่นคือ $\dot{V}(x) < 0, \ \forall x \in \mathbb{R}^n - \{0\}$ จะสรุปได้ว่าจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ โดยผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในตัวแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพความสัมพันธ์และองค์ประกอบของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์

การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ มีตัวแบบเป็นระบบสมการเชิงอนุพันธ์ไม่เชิงเส้น ดังนี้

$$\dot{S} = \pi N - \mu S - (1-\omega)\beta SI \quad (1)$$

$$\dot{I} = (1-\omega)\beta SI - (\mu+\delta)I \quad (2)$$

$$\dot{R} = \delta I - \mu R \quad (3)$$

$$N = S + I + R \quad (4)$$

เมื่อ S เป็นจำนวนคนที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ณ t เวลาใด ๆ, I เป็นจำนวนคนที่ติดเชื้อ ณ t เวลาใด ๆ, R เป็นจำนวนคนที่หายป่วยจากโรค ณ t เวลาใด ๆ, π เป็นอัตราการเกิดใหม่ของประชากรมนุษย์, β เป็นอัตราการสัมผัสเชื้อ, μ เป็นอัตราการตายโดยธรรมชาติ, δ เป็นอัตราการมีภูมิคุ้มกัน, ω เป็นอัตราการสวมหน้ากากอนามัย และ N เป็นจำนวนประชากรของมนุษย์ทั้งหมด

โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับที่จุดสมดุลที่ไม่มีโรค E_0 และจุดสมดุลที่มีโรค E_1 จากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่โดยดำเนินการดังนี้

1) ผลลัพธ์เชิงบวกสำหรับตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์

พิจารณาระบบสมการ (1)-(4) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาประชากร โดยที่ตัวแปรและพารามิเตอร์ทั้งหมดของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ไม่เป็นลบ ตามทฤษฎีบทดังนี้

ทฤษฎีบท 1 กำหนดให้ $\pi > 0$, $\mu > 0$, $S(t) > 0$, $I(t) > 0$ และ $R(t) > 0$ จากระบบสมการ (1)-(4) ภายใต้เงื่อนไขเริ่มต้น คือ S_0, I_0 และ R_0 ซึ่งสอดคล้องกับเซต ดังนี้

$\Gamma = \{(S,I,R) \in \mathbb{R}^3_+,\ N(t) \le \frac{1}{\pi - \mu}\}$ จะได้ Γ จะเป็นเซตค่าคงที่ในเชิงบวกต้องครอบคลุมฐานใน $\mathbb{R}^3_+$

พิสูจน์ พิจารณาเลือกฟังก์ชันไลปูนอฟต่อไปนี้ $N(t) = S(t) + I(t) + R(t)$

จากสมการข้างต้นดำเนินการอนุพันธ์ฟังก์ชันไลปูนอฟเทียบตัวแปร t จะได้ $\dot{N} = \dot{S} + \dot{I} + \dot{R}$ ดังนี้

$$\dot{N} = \pi N - \mu S - (1-\omega)\beta SI + (1-\omega)\beta SI - (\mu+\delta)I + \delta I - \mu R$$

$$\dot{N} = \pi N - \mu S - (1-\omega)\beta SI + (1-\omega)\beta SI - \mu I - \delta I + \delta I - \mu R$$

$$\dot{N} = \pi N - \mu S - \mu I - \mu R$$

$$\dot{N} = \pi N - \mu(S + I + R)$$

$$\dot{N} = \pi N - \mu N$$

$$\dot{N} = (\pi - \mu)N$$

จากบทนิยาม 1 ฟังก์ชันไลปูนอฟ จะได้ $\dot{N}(t) \le 0$ เมื่อ $N(t) \le \frac{1}{\pi - \mu}$ และ $\pi > \mu$

ดังนั้น $N(t) > 0$

นั้นคือ Γ เป็นเซตค่าคงที่ในเชิงบวก

จาก $N(t)e^{\int \mu dt} \le \int \pi e^{\int \mu dt} dt$

$$N(t)e^{\mu t} \le \int \pi e^{\mu t} dt$$

$$N(t)e^{\mu t} \le \int \pi \frac{e^{\mu t} d(\mu t)}{\mu}$$

$$N(t)e^{\mu t} \le \frac{\pi}{\mu} \int e^{\mu t} d(\mu t)$$

$$N(t)e^{\mu t} \le \frac{\pi}{\mu} e^{\mu t} + N(0)$$

จะได้ $N(t) \le \frac{\pi}{\mu} + N(0)e^{-\mu t}$ เมื่อ $t \to \infty$ ทำให้ $N(0)e^{-\mu t} \to 0$ นั้นคือ $0 \le N(t) \le \frac{\pi}{\mu}$

2) เสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค

การหาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับโดยใช้ฟังก์ชันไลปูนอฟที่ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค ดังนี้

ทฤษฎีบท 2 กำหนดให้ $\pi > 0$, $\mu > 0$ และ $R_0 < 1$ แล้วจุดสมดุลที่ไม่มีโรค $E_0(S, I, R) = (\frac{\pi}{\mu}, 0, 0)$ มีความเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับภายใต้เงื่อนไข $N(\pi - \mu) - \pi - \frac{\pi^2 N}{\mu S} < 0$

พิสูจน์ พิจารณาเลือกฟังก์ชันไลปูนอฟต่อไปนี้ $N = (S - S_0 \ln S) + I + R$ ดำเนินการอนุพันธ์ฟังก์ชันเทียบตัวแปร t

จะได้ $\dot{N}(t) = \dot{S}(1 - \frac{S_0}{S}) + \dot{I} + \dot{R}$

$$\dot{N}(t) = [\pi N - \mu S - (1-\omega)\beta SI][1 - \frac{S_0}{S}] + [(1-\omega)\beta SI - (\mu + \delta) I] + [\delta I - \mu R]$$

$$\dot{N}(t) = \pi N - \mu S - \mu I - \mu R - \pi N \frac{S_0}{S} - \mu S_0 + (1-\omega)\beta I S_0$$

$$\dot{N}(t) = \pi N - \mu N - \pi N \frac{S_0}{S} - \mu S_0 + (1-\omega)\beta I S_0$$

ให้ $\beta = 0$, $S_0 = \frac{\pi}{\mu}$, $I_0 = 0$ และ $R_0 = 0$

จะได้ $\dot{N}(t) = \pi N - \mu N - \pi N \frac{\pi}{\mu S} - \mu \frac{\pi}{\mu} + 0$

$$\dot{N}(t) = \pi N - \mu N - \frac{\pi^2 N}{\mu S} - \pi$$

$$\dot{N}(t) = N(\pi - \mu) - \frac{\pi^2 N}{\mu S} - \pi$$

จากบทนิยาม 1 ฟังก์ชันไลปูนอฟ จะได้ $\dot{N}(t) \le 0$ เมื่อ $N(\pi - \mu) - \pi - \frac{\pi^2 N}{\mu S} < 0$ โดยทฤษฎีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ณจุดสมดุล $E_0(S, I, R) = (\frac{\pi}{\mu}, 0, 0)$ คือจุดสมดุลที่ไม่มีโรคที่มีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ

จากทฤษฎีข้างต้นจากแบบจำลองของระบบสมการ (1)-(4) สามารถอธิบายได้ว่าหากบุคคลนั้นอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและ $R_0 < 1$ ดังนั้นจะไม่มีประชากรติดเชื้อและเมื่อเวลาผ่านไปเชื้อโรคจะหายไป

3) เสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ณ จุดสมดุลที่มีโรค

การหาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ ณ จุดสมดุลที่มีโรค ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับโดยใช้ฟังก์ชันไลปูนอฟที่ ณ จุดสมดุลที่มีโรค ดังนี้

$$E_1(S^*, I^*, R^*) = (\frac{\pi N(\mu+\delta)(1-\omega)\beta}{[(1-\omega)\beta+\mu][\pi\beta N(1-\omega)-\mu(\mu+\delta)]}, \frac{\pi N}{(\mu+\delta)} - \frac{\mu}{(1-\omega)\beta}, \frac{\delta\pi N}{\mu(\mu+\delta)} - \frac{\delta}{(1-\omega)\beta})$$

$$S^* = \frac{\pi N(\mu+\delta)(1-\omega)\beta}{[(1-\omega)\beta+\mu][\pi\beta N(1-\omega)-\mu(\mu+\delta)]}$$

$$I^* = \frac{\pi N}{(\mu+\delta)} - \frac{\mu}{(1-\omega)\beta}$$

$$R^* = \frac{\delta\pi N}{\mu(\mu+\delta)} - \frac{\delta}{(1-\omega)\beta})$$

ทฤษฎีบท 3 กำหนดให้ $\pi > 0$, $\mu > 0, \delta > 0$, $I > 0$ และ $R_0 > 1$ แล้วจุดสมดุลที่มีโรค $E_1(S^*, I^*, R^*)$ มีความเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับภายใต้เงื่อนไข $\mu = \frac{\pi N}{S^*} - (1-\omega)\beta I^*$, $\mu + \delta = (1-\omega)\beta S^*$ และ $\mu = \frac{\delta I^*}{R^*}$

พิสูจน์ พิจารณาเลือกฟังก์ชันไลปูนอฟต่อไปนี้

$$N = (S - S^* \ln S) + (I - I^* \ln I) + (R - R^* \ln R)$$

$$\dot{N} = \dot{S}(1 - \frac{S^*}{S}) + \dot{I}(1 - \frac{I^*}{I}) + \dot{R}(1 - \frac{R^*}{R})$$

$$\dot{N} = [\pi N - \mu S - (1-\omega)\beta SI](1 - \frac{S^*}{S}) + [(1-\omega)\beta SI - (\mu+\delta)I](1 - \frac{I^*}{I}) + [\delta I - \mu R](1 - \frac{R^*}{R})$$

$$\dot{N} = [\pi N - \mu S - (1-\omega)\beta SI](\frac{S - S^*}{S}) + [(1-\omega)\beta SI - (\mu+\delta)I](\frac{I - I^*}{I}) + [\delta I - \mu R](\frac{R - R^*}{R})$$

$$\dot{N} = [\frac{\pi N}{S} - \mu - (1-\omega)\beta I](S - S^*) + [(1-\omega)\beta S - (\mu+\delta)](I - I^*) + [\frac{\delta I}{R} - \mu](R - R^*)$$

พิจารณาจากสมมติฐานจาก $\mu = \frac{\pi N}{S^*} - (1-\omega)\beta I^*$, $\mu + \delta = (1-\omega)\beta S^*$ และ $\mu = \frac{\delta I^*}{R^*}$ จะได้

$$\dot{N} = [\frac{\pi N}{S} - (\frac{\pi N}{S^*} - (1-\omega)\beta I^*) - (1-\omega)\beta I](S-S^*) + [(1-\omega)\beta S - ((1-\omega)\beta S^*)](I-I^*) + [\frac{\delta I}{R} - \frac{\delta I^*}{R^*}](R-R^*)$$

$$\dot{N} = [\pi N(\frac{1}{S} - \frac{1}{S^*}) + (1-\omega)\beta(I-I^*)(S-S^*) + [(1-\omega)\beta(S-S^*)](I-I^*) + [\delta(\frac{I}{R} - \frac{I^*}{R^*})](R-R^*)$$

$$\dot{N} = [\pi N(\frac{1}{S} - \frac{1}{S^*}) + [\delta(\frac{I}{R} - \frac{I^*}{R^*})](R-R^*)$$

$$\dot{N} = [\pi N(\frac{S^* - S}{SS^*}) + [\delta(\frac{R^* - R}{RR^*})](R-R^*)$$

$$\dot{N} = \pi N(\frac{S^* - S}{SS^*}) - \delta\frac{(R-R^*)^2}{RR^*}$$

จากบทนิยาม 1 ฟังก์ชันไลปูนอฟ จะได้ $\dot{N}(t) \le 0$ สำหรับทุก $S(t)$, $I(t)$ และ $R(t)$ จะเป็นจริง ถ้า $S \ne S^*, I \ne I^*$ และ $R \ne R^*$ นั้นคือ ณ จุดสมดุลที่มีโรค $E_1(S^*, I^*, R^*)$ เป็นจุดสมดุลของแบบจำลองของระบบสมการ (1)- (4) เท่านั้น และ ณ จุดสมดุลที่มีโรค $E_1(S^*, I^*, R^*)$ เป็นจุดสมดุลที่มีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ

จากทฤษฎีข้างต้นจากแบบจำลองของระบบสมการ (1)- (4) สามารถอธิบายได้ว่าหากบุคคลนั้นอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและ $R_0 > 1$ ดังนั้นจะมีประชากรที่ติดเชื้อและแพร่เชื้อไปยังบุคคลอื่น และเมื่อเวลาผ่านไปจะมีการระบาดมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์เชิงตัวเลข

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงตัวเลขโดยการนำค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ซึ่งมีค่าต่าง ๆ ดังนี้

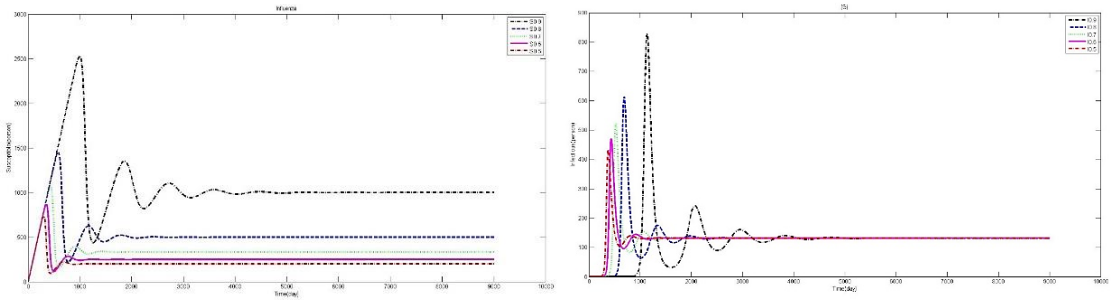
ตารางที่1 ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่

ข้อความ	สัญลักษณ์	ค่าพารามิเตอร์	หน่วย
จำนวนประชากรของมนุษย์ทั้งหมด	N	500,000	คน
อัตราการเกิดใหม่ของประชากรมนุษย์*	π	5.263×10^{-5}	ต่อวัน
อัตราการสัมผัสเชื้อ*	β	0.002	ต่อวัน
อัตราการตายโดยธรรมชาติ*	μ	3.9139×10^{-5}	ต่อวัน
อัตราการมีภูมิคุ้มกัน*	δ	0.2	ต่อวัน
อัตราการสวมหน้ากาก	ω	0.5-0.9	ต่อวัน

*สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, (2562)

จากสมการสมการ (1)-(4) และค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมจากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบเสถียรภาพ ณ จุดสมดุล โดยจะแสดงผลการวิเคราะห์เชิงตัวเลขเพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีดังนี้

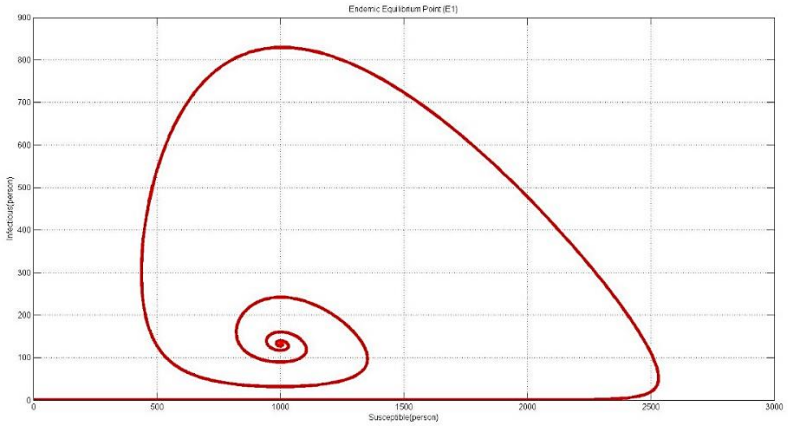
ผู้วิจัยได้พิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่มีโรคโดยทำการวิเคราะห์การมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับโดยใช้ฟังก์ชันไลปูนอฟที่ ณ จุดสมดุลที่มีโรคดังนี้

(a)(b)

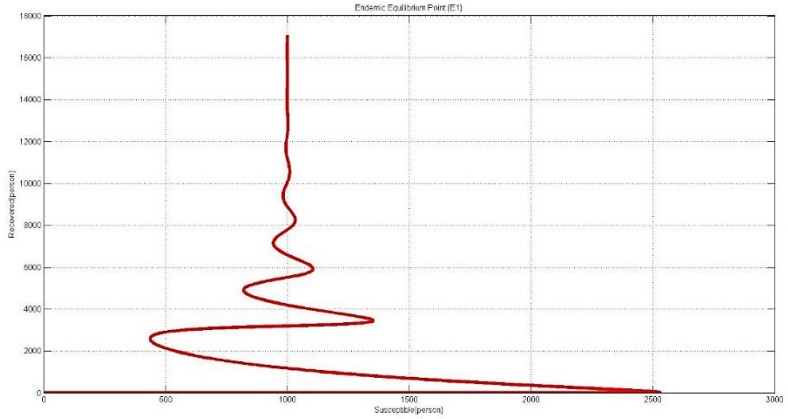
ภาพที่ 2 (a)อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ (b) อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆเมื่อค่า ω = 0.5, 0.6, 0.7, 0.8 และ 0.9 ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีโรค

จากภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงเทียบกับเวลา (t) พบว่า อัตราการสวมหน้ากากอนามัยมีผลต่อจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง โดยพบว่า เมื่อเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงซึ่งถ้าประชากรมีอัตราการสวมหน้ากากอนามัยเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้จำนวนของประชากรกลุ่มเสี่ยงลดลง

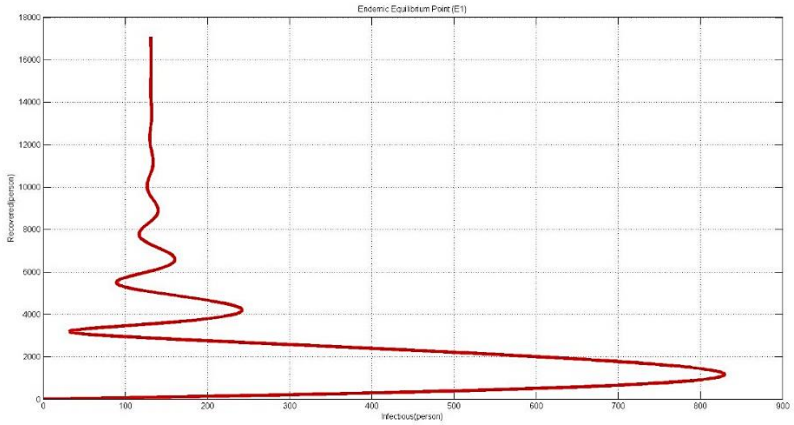
ภาพที่ 3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีโรค

จากภาพที่ 3 คำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มติดเชื้อ (I) ณ เวลา tใด ๆพบว่า ถ้ามีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ $(I \neq 0)$ และ เพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับการป้องกัน (ω =0.9) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์จะส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสองกลุ่มจะมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1)และจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable)ณ จุดสมดุลที่มีโรค

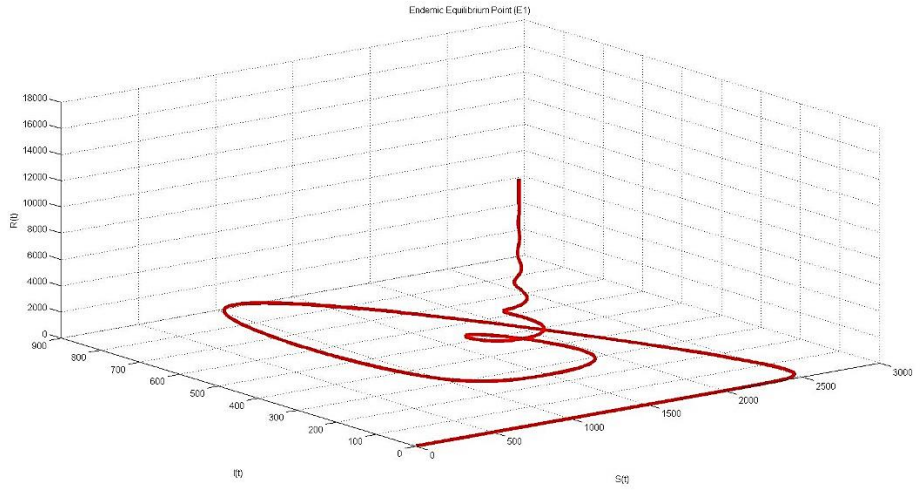
ภาพที่ 4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีโรค

จากภาพที่ 4 คำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ จากภาพพบว่า ถ้ามีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ $(I \neq 0)$ และเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับการป้องกัน (ω =0.9) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์จะส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสองกลุ่มจะมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) และจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable) ณ จุดสมดุลที่มีโรค

ภาพที่ 5 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อ (I) เปรียบเทียบกับกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีโรค

จากภาพที่ 5 คำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อ (I) เปรียบเทียบกับกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ จากภาพพบว่า ถ้ามีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ $(I \neq 0)$ และ เพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับการป้องกัน (ω =0.9) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์จะส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสองกลุ่มจะมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) และจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable)ณ จุดสมดุลที่มีโรค

ภาพที่ 6 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มติดเชื้อ (I) และกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีโรค

จากภาพที่ 6 คำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มติดเชื้อ (I) และกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ จากภาพพบว่า ถ้ามีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ $(I \neq 0)$ และเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับการป้องกัน (ω =0.9) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์จะส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสามกลุ่มจะมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) และจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable) ณ จุดสมดุลที่มีโรค

จากการวิจัยพบว่า การสวมหน้ากากอนามัยเป็นผลปัจจัยหนึ่งต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันน้อยจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้นและถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อและจากการวิเคราะห์เชิงตัวเลขพบว่าความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มติดเชื้อ (I) และกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ ถ้ามีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ $(I \neq 0)$ และ เพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับการป้องกัน (ω =0.9) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เมื่อเวลาผ่านไปจะส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสามกลุ่มจะมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรค (Endemic

Equilibrium Point: E_1) และจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable) ณ จุดสมดุลที่มีโรค $E_1(S^*, I^*, R^*)$

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับและวิเคราะห์เชิงตัวเลขจากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ โดยตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ระบบสมการเชิงอนุพันธ์ไม่เชิงเส้น ซึ่งประกอบด้วยประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ประชากรที่ติดเชื้อ และประชากรที่หายป่วยจากโรค ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มค่าพารามิเตอร์ ω คือ อัตราการสวมหน้ากากอนามัยในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และวิเคราะห์เชิงตัวเลขแล้วตรวจสอบการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีโรคโดยการวิเคราะห์จุดสมดุลและเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับของจุดสมดุลจากการสร้างฟังก์ชันไลปูนอฟ (Lyapunov function) ที่เหมาะสมกับตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เพื่อหาเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับอธิบายการดำเนินการของโรคไข้หวัดใหญ่

จากการวิจัยพบว่า การสวมหน้ากากอนามัยเป็นผลปัจจัยหนึ่งต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่และจากการวิเคราะห์เชิงตัวเลขพบว่าความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) เปรียบเทียบกับกลุ่มติดเชื้อ (I) และกลุ่มหายจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆถ้าเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่จะส่งผลให้จำนวนประชากรทั้งสามกลุ่มจะมีแนวโน้มลู่เข้าสู่จุดสมดุลที่มีโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1)และจุดสมดุลมีเสถียรภาพวงกว้างแบบเชิงเส้นกำกับ (Globally asymptotic stable)

จากผลวิจัยข้างต้นสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่เพื่อลดจำนวนผู้ป่วย และใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการให้กับหน่วยงานที่เฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานด้านสาธารณสุขดำเนินการหามาตรการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่โดยการดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนสวมหน้ากากอนามัยป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ให้ได้จำนวนมากที่สุด

จากการศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่ ทำให้ทราบถึงกระบวนการการแพร่ระบาดและผลลัพธ์ที่ได้จากตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงปัจจัยที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ได้ รวมทั้งมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดใหญ่นอกจากนี้กระบวนการของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สามารถปรับเปลี่ยนลักษณะเฉพาะของโรคระบาดได้ซึ่งในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการสวมหน้ากากอนามัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการของโรคช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจวิวัฒนาการของการระบาด

และเข้าใจถึงมาตรการควบคุมโรค จากการสร้างฟังก์ชันไลปูนอฟ (Lyapunov function) ที่เหมาะสมกับตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เพื่อหาเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับอธิบายการดำเนินการของโรคดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้ของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างสูงในการลดความเสี่ยงของการติดเชื้อไข้หวัดใหญ่การแพร่เชื้อและการควบคุมไข้หวัดใหญ่โดยที่ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องไปศึกษากับมนุษย์โดยตรงซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้วิจัยและผู้ป่วยได้ อีกทั้งยังช่วยลดงบประมาณสำหรับการเสริมมาตรการการรักษาและการป้องกันโรคตามความต้องการที่แท้จริงได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมมากที่สุดด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรคชนิดอื่นที่มีลักษณะการแพร่กระจายทางอากาศและแพร่ระบาดคล้ายกับโรคไข้หวัดใหญ่ได้

2. ศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่โดยการเพิ่มค่าพารามิเตอร์อื่น ๆ ได้แก่ การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรค เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตที่ให้การสนับสนุนคำปรึกษา วัสดุและอุปกรณ์ และสถานที่ในการดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ธีรวัฒน์ นาคะบุตร. (2546). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์*. นครปฐม: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏนครปฐม.

สำนักระบาดวิทยากรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข. (2562). *โรคไข้หวัดใหญ่ (Influenza) (Online)*. สืบค้นจากhttp://www.boe.moph.go.th/boedb/surdata/disease.php?ds=15, 12 มกราคม 2562.

อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช. (2562). ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคตาแดง.*วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต* ปีที่ 15 (1). (น.20-43). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

Xu R. and Ma Z.(2009). *Global stability of a SIR epidemic model with nonlinear incidence rate and time delay*, Nonlinear Anal, RWA 10, 3175-3189.

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกในข้อมูลที่มีมิติสูง โดยใช้การประมาณสองขั้นตอนด้วยวิธี Lasso + MLE และวิธี Lasso + Partial Ridge

EFFICIENCY COMPARISON ON METHODS TO CONSTRUCT CONFIDENCE INTERVALS FOR PARAMETERS IN HIGH-DIMENSIONAL LOGISTIC REGRESSION MODELS BETWEEN A BOOTSTRAP LASSO + MLE AND A BOOTSTRAP LASSO + PARTIAL RIDGE

ณิชากร ไทยวงษ์[1*] และวิฐรา พึ่งพาพงศ์[2]

Nichagorn Thaiwong[1*] and Vitara Pungpapong[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, ภาควิชาสถิติ, คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[1] Graduate student, Department of Statistics, Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาสถิติ, คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[2] Assistant Professor, Department of Statistics, Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6380116126@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกในข้อมูลที่มีมิติสูง โดยใช้การประมาณสองขั้นตอนด้วยวิธี Lasso+MLE และวิธี Lasso+Partial Ridge ซึ่งในการศึกษานี้จะจำลองข้อมูลทั้งหมด 4 ชุด และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของช่วงความเชื่อมั่นที่ได้จากการสร้างช่วงความเชื่อมั่นทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE, วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge, วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE และวิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge โดยใช้เกณฑ์ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของช่วงความเชื่อมั่น คือ ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่น ค่าความน่าจะเป็นครอบคลุม ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวก และค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบ จากการศึกษาภายใต้ขอบเขตจากการจำลองข้อมูล ผลปรากฏว่า การสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกโดยใช้การประมาณสองขั้นตอน ด้วยวิธี Lasso+Partial Ridge จะให้ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่นแคบกว่าวิธี Lasso + MLE และพบว่าทั้งวิธี Lasso+Partial Ridge และวิธี Lasso + MLE มีค่า

ความน่าจะเป็นครอบคลุมใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า วิธี Lasso+Partial Ridge ให้ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวกและค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบต่ำกว่าวิธี Lasso+MLE ทั้ง 4 ชุดข้อมูล

คำสำคัญ: การถดถอยลอจิสติกทวิภาค, การถดถอยแบบริดจ์, การถดถอยลาสโซ่, การสุ่มตัวอย่างบูตสแทร็ป, การประมาณช่วงความเชื่อมั่น

Abstract

This research is aimed to compare the efficiency of methods to construct confidence intervals for parameters in high-dimensional logistic regression models between a bootstrap Lasso + MLE and a bootstrap Lasso + Partial Ridge. In this study, there are 4 simulation data sets. Also, the confidence intervals are constructed by 4 methods: (i) Parametric Bootstrap Lasso+MLE (ii) Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge (iii) Paired Bootstrap Lasso+MLE, and (iv) Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge. The performance of all 4 methods is compared in terms of average width value, coverage probability value, false positive value, and false negative value. From our simulation studies, they show that a bootstrap Lasso + Partial Ridge method gives the smallest average width and both a bootstrap Lasso + MLE method and a bootstrap Lasso + Partial Ridge method have similar coverage probability values. In addition, we found that the values of false positive and false negative are the smallest in a bootstrap Lasso + Partial Ridge method for all data sets.

Keywords: BINARY LOGISTIC REGRESSION, RIDGE REGRESSION, LASSO REGRESSION, BOOTSTRAP SAMPLING, CONFIDENCE INTERVALS ESTIMATION

บทนำ

การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก (Logistic Regression Analysis) เป็นการวิเคราะห์ที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและมีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณหรือทำนายโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ซึ่งการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกที่ตัวแปรตามแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จะเรียกว่า การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกทวิภาค (Binary Logistic Regression) สำหรับการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกจะใช้วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดหรือ Maximum Likelihood Estimator (MLE) อันเป็นการคำนวณทวนซ้ำ (Iterative Algorithm) แต่มีข้อจำกัดว่าตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูง หรือไม่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ (Multicollinearity) และจะคำนวณได้ในกรณีที่ข้อมูลมีขนาดตัวอย่างมากกว่าจำนวนตัวแปรอิสระ

ข้อมูลในปัจจุบันมีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลที่มีความทันสมัย ทำให้เกิดข้อมูลที่มีจำนวนตัวแปรอิสระมากกว่าขนาดตัวอย่าง เรียกว่า ข้อมูลที่มีมิติสูง (High Dimensional Data) ซึ่งพบได้มากในข้อมูลด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์อวกาศและเทคโนโลยี โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีมิติสูงจะเกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ ทำให้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีอีกวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีมิติสูง คือ วิธี penalized regression อันเป็นการปรับตัวแบบภายใต้เงื่อนไขที่เรียกว่า penalty function โดยการถดถอยที่ปรับด้วย penalty function ที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย คือ การถดถอยแบบริดจ์ (Ridge Regression) และการถดถอยลาสโซ่ (Lasso regression) โดยในการคัดเลือกตัวแปรเข้าหรือออกจากตัวแบบสำหรับการถดถอยแบบริดจ์ สามารถใช้การทดสอบสมมุติฐานสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยแต่ละตัวได้ ในขณะที่วิธีการถดถอยแบบลาสโซ่เป็นวิธีที่ใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุด เพราะสามารถประมาณค่าและคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่ตัวแบบได้ในคราวเดียวกัน แต่จะทำให้ได้ค่าประมาณสัมประสิทธิ์การถดถอยส่วนใหญ่เท่ากับศูนย์ เรียกว่า sparse estimator อย่างไรก็ตาม ตัวประมาณจากวิธีลาสโซ่ไม่สามารถหาการแจกแจงค่าตัวอย่าง (Sampling Distribution) ได้อย่างแน่ชัด ในการทดสอบสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถใช้การสุ่มตัวอย่างบูตสแทร็ป (Bootstrap Sampling) เพื่อสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอย ซึ่งหากช่วงความเชื่อมั่นไม่ครอบคลุมค่าศูนย์ จะสามารถแปลผลได้ว่าสัมประสิทธิ์การถดถอยนั้นมีค่าแตกต่างจากศูนย์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษางานวิจัย Lui and Yu (2013) ได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีมิติสูงด้วยการสร้างความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นด้วยการสุ่มตัวอย่างบูตสแทร็ป และการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย 2 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการสร้างตัวแบบการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ที่ปรับด้วย penalty function แบบลาสโซ่ และประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยอีกครั้งด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Lasso+OLS) ซึ่งพบว่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่คำนวณได้จากวิธีนี้ประสบปัญหา Beta-min condition หรือก็คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยมีค่าน้อยและเข้าใกล้ศูนย์จำนวนมาก ต่อมา Dezeure et al. (2014) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นด้วยวิธี Lasso+OLS กับข้อมูลจำลอง พบว่า วิธีนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้น เนื่องจากสัมประสิทธิ์การถดถอยที่คำนวณได้มีค่าน้อยและเข้าใกล้ศูนย์จำนวนมาก ทำให้ความน่าจะเป็นครอบคลุม (Coverage Probability) ต่ำกว่า 50 เปอร์เซ็นต์

Liu et al. (2020) ได้นำเสนอการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นโดยใช้ตัวอย่างบูตสแทร็ป สำหรับการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ Liu et al. (2020) นำเสนอ คือ วิธี Lasso+Partial Ridge ซึ่งเป็นการประมาณ 2 ขั้นตอน เริ่มจากการสร้างตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นที่ปรับด้วย penalty function แบบลาสโซ่ จากนั้นจึงใช้วิธีการถดถอยแบบริดจ์ในการหาสัมประสิทธิ์การถดถอยในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งในขั้นตอนนี้จะใช้ penalty function แบบริดจ์กับเฉพาะสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เท่ากับศูนย์จากวิธีลาสโซ่เท่านั้น สำหรับสัมประสิทธิ์ที่ไม่เท่ากับศูนย์จากวิธีลาสโซ่ ในขั้นตอนที่ 2 นี้จะไม่

มีการปรับด้วย penalty function ใด ๆ Liu et al. (2020) พบว่าช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นที่ได้จากวิธี Lasso+Partial Ridge แคบกว่าของวิธี Lasso+OLS และยังได้ค่าความน่าจะเป็นครอบคลุมสูงกว่าวิธี Lasso+OLS อีกด้วย ดังนั้นการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นด้วยวิธี Lasso+Partial Ridge จึงเป็นเทคนิคที่น่าสนใจ เพราะสามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่มีมิติสูงและสามารถนำมาปรับใช้กับการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นได้ดี

แม้ว่าจะมีงานวิจัยได้นำเสนอการประมาณ 2 ขั้นตอนในการสร้างความเชื่อมั่นของสัมประสิทธิ์การถดถอยสำหรับข้อมูลที่มีมิติสูง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดจะดำเนินการศึกษาเฉพาะกรณีของตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นกรณีที่ตัวแปรตามมีการแจกแจงแบบปรกติเท่านั้น ในงานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาการประมาณ 2 ขั้นตอนสำหรับตัวแบบการถดถอยลอจิสติกทวิภาค โดยเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกทวิภาคสำหรับข้อมูลที่มีมิติสูง โดยใช้การประมาณ 2 ขั้นตอนได้แก่ วิธี Lasso+MLE และวิธี Lasso+Partial Ridge

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกโดยใช้การประมาณสองขั้นตอน ด้วยวิธี Lasso+MLE และวิธี Lasso+Partial Ridge

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก

การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก (Logistic Regression Analysis) เป็นการวิเคราะห์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณหรือทำนายโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ โดยที่ตัวแปรตามจะเป็นตัวแปรจำแนกประเภท (Categorical Variable) และอาจแบ่งออกได้เป็นข้อมูลทวิภาค (Dichotomous Data) ซึ่งก็คือข้อมูล 2 กลุ่ม หรือมากกว่า 2 กลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกกรณีที่ตัวแปรตามแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จะเรียกว่าการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกทวิภาค (Binary Logistic Regression)

ในงานวิจัยนี้เราสนใจการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกทวิภาค ซึ่งจะสร้างตัวแบบตามสมการ

$$\log\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right) = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \ldots + \beta_p X_p \qquad (1)$$

โดยในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยจะใช้วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด หรือ Maximum Likelihood Estimator (MLE) ซึ่งหาได้จากการทำให้ Log Likelihood function มีค่ามากที่สุด ดังสมการ

$$argmax(l(\beta)) = argmax(\sum_{i=1}^{n} y_i \log\frac{\pi_i}{1-\pi_i} + (1-y_i)\log\left(1-\frac{\pi_i}{1-\pi_i}\right)) \qquad (2)$$

เมื่อกำหนดให้ y_i คือ จำนวนผลสำเร็จของข้อมูลสังเกต i และ $i = 1,2,\ldots,n$

นอกจากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแล้ว เรามักสนใจที่จะตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ซึ่งสามารถเขียนได้อยู่ในรูปสมมติฐาน ดังนี้

$$H_0: \beta_j = 0$$
$$H_a: \beta_j \neq 0 \qquad (3)$$

เมื่อ $j = 1,2,\ldots,p$ ในการใช้ตัวประมาณ MLE ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ทำให้ได้ว่าค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของการถดถอยลอจิสติกแต่ละตัว มีการกระจายตัวของค่าตัวอย่างโดยประมาณแบบปรกติ โดยที่ $\hat{\beta}_j \sim N(\beta_j, \hat{\sigma}_j^2)$ ดังนั้นจะได้ว่าตัวสถิติทดสอบสำหรับทดสอบสมมติฐาน คือ

$$z = \frac{\hat{\beta}_j - \beta_j}{\hat{\sigma}_j} \sim N(0,1) \qquad (4)$$

และสามารถหาช่วงความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$ ของ $\hat{\beta}_j$ ได้ โดยมีขีดจำกัดล่างของช่วงความเชื่อมั่น คือ $\left(\hat{\beta}_j - Z_{1-\frac{\alpha}{2}}\hat{\sigma}_j\right)$ และขีดจำกัดบนของช่วงความเชื่อมั่น คือ $\left(\hat{\beta}_j + Z_{1-\frac{\alpha}{2}}\hat{\sigma}_j\right)$

2. การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกส์ที่ปรับด้วย penalty function

วิธีการหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการวิเคราะห์การถดถอยสำหรับข้อมูลที่มีมิติสูง คือ penalized regression ซึ่งจะช่วยลดค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแบบน้อยให้เป็นศูนย์ และคัดออกมา โดยปรับให้สมการ (5) มีค่าน้อยที่สุด

$$l_\lambda(\beta) = \sum_{i=1}^{n}\left(-y_i \log\frac{\pi_i}{1-\pi_i} - (1-y_i)\log\left(1-\frac{\pi_i}{1-\pi_i}\right)\right) + \lambda P_\lambda(\beta) \qquad (5)$$

เมื่อ $P_\lambda(\beta)$ คือ penalty function และ λ คือ พารามิเตอร์ที่มีการปรับค่าแล้ว (Tuning Parameter) ซึ่ง $\lambda \geq 0$

ต่อไปจะเสนอ penalty function 2 วิธีที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลายได้แก่ การถดถอยแบบริดจ์ (Ridge Regression) และการถดถอยลาสโซ่ (Lasso Regression)

2.1 การถดถอยแบบริดจ์ (Ridge Regression)

Hoerl และ Kennard (1962) ได้พัฒนาและนำเสนอคุณสมบัติทางสถิติของการวิเคราะห์การถดถอยแบบริดจ์ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมสำหรับการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่มีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) หรือเกิดภาวะร่วมเชิงเส้น โดยวิธีการถดถอยแบบริดจ์จะประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยจากการทำให้สมการที่ (6) มีค่าน้อยที่สุด

$$l_\lambda^R(\beta) = \sum_{i=1}^{n}\left(-y_i \log\frac{\pi_i}{1-\pi_i} - (1-y_i)\log\left(1-\frac{\pi_i}{1-\pi_i}\right)\right) + \lambda_2 \sum_{j=1}^{p}\beta_j^2 \qquad (6)$$

2.2 การถดถอยลาสโซ่ (Lasso Regression)

Tibshirani (1996) ได้เสนอวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบลาสโซ่ (Least Absolute Shrinkage and Selection Operator Regression: Lasso Regression) โดยจะประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยจากการทำให้สมการที่ (7) มีค่าน้อยที่สุด

$$l_\lambda^L(\beta) = \sum_{i=1}^{n}\left(-y_i \log\frac{\pi_i}{1-\pi_i} - (1-y_i)\log\left(1-\frac{\pi_i}{1-\pi_i}\right)\right) + \lambda_1 \sum_{j=1}^{p}|\beta_j| \;\; ; \lambda > 0 \qquad (7)$$

3. วิธีบูตสแทร็ปสำหรับการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก

3.1 วิธี Parametric Bootstrap

Efron (1979) กล่าวว่า วิธีบูตสแทร็ปเป็นวิธีการประมาณค่าโดยใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบใส่คืน (replacement) นั่นคือ มีโอกาสที่ตัวอย่างจะสุ่มได้ซ้ำกัน โดยที่แต่ละหน่วยตัวอย่างมีโอกาสในการถูกสุ่มเท่ากัน ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวนด้วยจำนวนครั้งที่มากพอ เพื่อสร้างการแจกแจงของตัวสถิติตัวอย่างแล้วนำมาใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่สนใจ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) นำข้อมูล $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ มาสร้างตัวแบบการถดถอยลอจิสติกทวิภาคตามสมการที่ (1) เพื่อประมาณค่า $\hat{\pi}$

2) สุ่มตัวอย่างซ้ำแบบใส่คืน จำนวน n ตัว จาก $Y^{*}{\sim}Bin(1,\hat{\pi})$ จะได้ตัวอย่างบูตสแทร็ป คือ $\boldsymbol{Y}^{*}$ โดยที่เวกเตอร์ $\boldsymbol{Y}^{*}=(Y_1^{*},Y_2^{*},\ldots,Y_n^{*})^{T}$

3) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกทวิภาค ตามสมการ (2) โดยให้สัมประสิทธิ์ที่ได้เขียนแทนด้วย $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}=\left(\hat{\beta}_0,\hat{\beta}_1,\ldots,\hat{\beta}_p\right)^{T}$

4) ทำตามขั้นตอน 2) และ 3) ซ้ำทั้งหมด B ครั้ง จะได้ตัวประมาณ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}=\left(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(1)},\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(2)},\ldots,\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(B)}\right)^{T}$

5) คำนวณขีดจำกัดล่าง (l_j) และขีดจำกัดบน (u_j) ของช่วงความเชื่อมั่น โดยใช้ควอนไทล์ที่ $\frac{\alpha}{2}$ และ $1-\frac{\alpha}{2}$ ของค่าประมาณที่ได้จากบูตสแทร็ป $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$

6) จะได้ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ คือ $[l_j,u_j]$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$

3.2 วิธี Paired Bootstrap

เรียกอีกชื่อว่าวิธี vector bootstrap เป็นวิธีการประมาณค่าโดยใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบใส่คืนคล้ายกับวิธี Parametric Bootstrap ซึ่งจับสุ่มเป็นคู่ และมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) กำหนดให้ข้อมูล คือ $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ แล้วนำมาสุ่มตัวอย่างแบบใส่คืน จำนวน n ตัว จะได้ตัวอย่างสุ่มชุดใหม่ คือ $(\boldsymbol{X}^{*},\boldsymbol{Y}^{*})$ โดยที่ $(\boldsymbol{X}^{*},\boldsymbol{Y}^{*})=(X_1^{*},Y_1^{*}),\ldots,(X_n^{*},Y_n^{*})$

2) นำตัวอย่างที่สุ่มมาจากข้อ 1) มาประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกทวิภาค ตามสมการ (2) โดยให้สัมประสิทธิ์ที่ได้เขียนแทนด้วย $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}=\left(\hat{\beta}_0,\hat{\beta}_1,\ldots,\hat{\beta}_p\right)^{T}$

3) ทำตามขั้นตอน 1) และ 2) ซ้ำทั้งหมด B ครั้ง จะได้ตัวประมาณ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}=\left(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(1)},\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(2)},\ldots,\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(B)}\right)^{T}$

4) คำนวณขีดจำกัดล่าง (l_j) และขีดจำกัดบน (u_j) ของช่วงความเชื่อมั่น โดยใช้ควอนไทล์ที่ $\frac{\alpha}{2}$ และ $1-\frac{\alpha}{2}$ ของค่าประมาณที่ได้จากบูตสแทร็ป $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$

5) จะได้ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ คือ $[l_j,u_j]$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$

4. วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติกโดยใช้การประมาณสองขั้นตอน

4.1 วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE

กำหนดให้ : ข้อมูล คือ $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $1-\alpha$ และให้จำนวนทำซ้ำบูตสแทร็ปเท่ากับ B ครั้ง

เป้าหมาย : หาช่วงความเชื่อมั่น $[l_j,u_j]$ สำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก เมื่อ $j=1,2,\ldots,p$

ขั้นตอน :

1) นำข้อมูล $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ มาสร้างตัวแบบการถดถอยลอจิสติกทวิภาคด้วยวิธีลาสโซ่

2) เลือกเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ไม่เท่ากับศูนย์ จากนั้นนำไปคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย โดยใช้วิธี MLE โดยให้สัมประสิทธิ์ที่ได้เขียนแทนด้วย $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}=(\hat{\beta}_1,\ldots,\hat{\beta}_p)^T$ และ $\hat{\beta}_j=\begin{cases}0 & ;\hat{\beta}_{Lasso,j}=0\\ \hat{\beta}_{MLE,j} & ;\hat{\beta}_{Lasso,j}\neq 0\end{cases}$ เมื่อ $\hat{\boldsymbol{\beta}}_{\boldsymbol{Lasso,j}}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ตัวที่ j และ $\hat{\beta}_{MLE,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดตัวที่ j

3) นำค่า $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ ที่ได้ในข้อ 2) ประมาณค่า $\hat{\pi}$

4) สุ่มตัวอย่างซ้ำแบบใส่คืน จำนวน n ตัว จาก $Y^*\sim Bin(1,\hat{\pi})$ จะได้ตัวอย่างบูตสแทร็ป คือ $\boldsymbol{Y}^*$ โดยที่เวกเตอร์ $\boldsymbol{Y}^*=(Y_1^*,Y_2^*,\ldots,Y_n^*)^T$

5) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ จากการทำให้สมการที่ (7) มีค่าน้อยที่สุด

6) เลือกเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ไม่เท่ากับศูนย์ จากนั้นนำไปคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย โดยใช้วิธี MLE โดยให้สัมประสิทธิ์ที่ได้เขียนแทนด้วย $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}=(\hat{\beta}_1,\ldots,\hat{\beta}_p)^T$ และ $\hat{\beta}_j=\begin{cases}0 & ;\hat{\beta}_{Lasso,j}=0\\ \hat{\beta}_{MLE,j} & ;\hat{\beta}_{Lasso,j}\neq 0\end{cases}$ เมื่อ $\hat{\beta}_{Lasso,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ตัวที่ j ที่ได้ในขั้นตอนที่ 5) และ $\hat{\beta}_{MLE,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดตัวที่ j

7) ทำตามขั้นตอนที่ 4), 5) และ 6) ซ้ำทั้งหมด B ครั้ง จะได้ตัวประมาณ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}=\left(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(1)},\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(2)},\ldots,\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(B)}\right)^T$

8) คำนวณขีดจำกัดล่าง (l_j) และขีดจำกัดบน (u_j) ของช่วงความเชื่อมั่น โดยใช้ควอนไทล์ที่ $\frac{\alpha}{2}$ และ $1-\frac{\alpha}{2}$ ของค่าประมาณที่ได้จากบูตสแทร็ป $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$

9) จะได้ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ คือ $[l_j,u_j]$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$

4.2 วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge

กำหนดให้ : ข้อมูล คือ $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $1-\alpha$ และให้จำนวนทำซ้ำบูตสแทร็ปเท่ากับ B ครั้ง

เป้าหมาย : หาช่วงความเชื่อมั่น $[l_j,u_j]$ สำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก เมื่อ $j=1,2,\ldots,p$

ขั้นตอน :

1) นำข้อมูล $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ มาสร้างตัวแบบการถดถอยลอจิสติกทวิภาคด้วยวิธีลาสโซ่

2) เลือกเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ไม่เท่ากับศูนย์ จากนั้นนำไปคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย โดยใช้วิธี MLE โดยให้สัมประสิทธิ์ที่ได้เขียนแทนด้วย $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}} = (\hat{\beta}_1,\ldots,\hat{\beta}_p)^T$ และ $\hat{\beta}_j = \begin{cases} 0 & ;\hat{\beta}_{Lasso,j} = 0 \\ \hat{\beta}_{MLE,j} & ;\hat{\beta}_{Lasso,j} \neq 0 \end{cases}$ เมื่อ $\hat{\beta}_{Lasso,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ตัวที่ j และ $\hat{\beta}_{MLE,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดตัวที่ j

3) นำค่า $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ ที่ได้ในข้อ 2) ประมาณค่า $\hat{\pi}$

4) สุ่มตัวอย่างซ้ำแบบใส่คืน จำนวน n ตัว จาก $Y^* \sim Bin(1,\hat{\pi})$ จะได้ตัวอย่างบูตสแทร็ป คือ $\boldsymbol{Y}^*$ โดยที่เวกเตอร์ $\boldsymbol{Y}^* = (Y_1^*, Y_2^*, \ldots, Y_n^*)^T$t

5) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ จากการทำให้สมการที่ (7) มีค่าน้อยที่สุด

6) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบริดจ์ โดยการใช้ penalty function แบบริดจ์สำหรับสัมประสิทธิ์ตัวที่เท่ากับศูนย์จากวิธีการลาสโซ่เท่านั้น กล่าวคือ เมื่อให้ $\hat{\beta}_{Lasso,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ตัวที่ j และให้ $\hat{S}_{Lasso} = \{j: \hat{\beta}_{Lasso,j} \neq 0\}$ แล้วสัมประสิทธิ์ที่ได้จากวิธีการริดจ์ในขั้นตอนที่ 5) จะเขียนแทนด้วยเวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}} = (\hat{\beta}_1,\ldots,\hat{\beta}_p)^T$ โดยหาได้จาก

$$\widehat{\boldsymbol{\beta}} = \underset{\beta}{argmin}\left\{\frac{1}{2n}\|Y^* - X^*\beta\|_2^2 + \frac{\lambda_2}{2}\sum_{j \notin \hat{S}_{Lasso}}\beta_j^2\right\} \qquad (8)$$

7) ทำตามขั้นตอนที่ 4), 5) และ 6) ซ้ำทั้งหมด B ครั้ง จะได้ตัวประมาณ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})} = (\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(1)}, \widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(2)}, \ldots, \widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(B)})^T$

8) คำนวณขีดจำกัดล่าง (l_j) และขีดจำกัดบน (u_j) ของช่วงความเชื่อมั่น โดยใช้ควอนไทล์ที่ $\frac{\alpha}{2}$ และ $1-\frac{\alpha}{2}$ ของค่าประมาณที่ได้จากบูตสแทร็ป $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$

9) จะได้ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ คือ $[l_j, u_j]$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$

4.3 วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE

กำหนดให้ : ข้อมูล คือ $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $1-\alpha$ และให้จำนวนทำซ้ำบูตสแทร็ปเท่ากับ B ครั้ง
เป้าหมาย : หาช่วงความเชื่อมั่น $[l_j, u_j]$ สำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก เมื่อ $j = 1,2,\ldots,p$

ขั้นตอน :

1) สุ่มตัวอย่างบูตสแทร็ปจำนวน n ตัว จากข้อมูล $(\boldsymbol{X},\boldsymbol{Y})$ แบบใส่คืน จะได้ตัวอย่างสุ่มชุดใหม่ คือ $(\boldsymbol{X}^*,\boldsymbol{Y}^*)$ โดยที่ $(\boldsymbol{X}^*,\boldsymbol{Y}^*) = (X_1^*, Y_1^*), \ldots, (X_n^*, Y_n^*)$

2) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ จากการทำให้สมการที่ (7) มีค่าน้อยที่สุด

3) เลือกเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ไม่เท่ากับศูนย์ จากนั้นนำไปคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย โดยใช้วิธี MLE โดยให้สัมประสิทธิ์ที่ได้เขียนแทนด้วย $\widehat{\boldsymbol{\beta}}$ โดยที่เวกเตอร์

$\widehat{\boldsymbol{\beta}} = (\hat{\beta}_1, \ldots, \hat{\beta}_p)^T$ และ $\hat{\beta}_j = \begin{cases} 0 & ; \hat{\beta}_{Lasso,j} = 0 \\ \hat{\beta}_{MLE,j} & ; \hat{\beta}_{Lasso,j} \neq 0 \end{cases}$ เมื่อ $\hat{\beta}_{Lasso,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ตัวที่ j และ $\hat{\beta}_{MLE,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดตัวที่ j

4) ทำตามขั้นตอนที่ 1), 2) และ 3) ซ้ำทั้งหมด B ครั้ง จะได้ตัวประมาณ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})} = \left(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(1)}, \widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(2)}, \ldots, \widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(B)}\right)^T$

5) คำนวณขีดจำกัดล่าง (l_j) และขีดจำกัดบน (u_j) ของช่วงความเชื่อมั่น โดยใช้ควอนไทล์ที่ $\frac{\alpha}{2}$ และ $1 - \frac{\alpha}{2}$ ของค่าประมาณที่ได้จากบูตสแทร็ป $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$

6) จะได้ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ คือ $[l_j, u_j]$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$

4.4 วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge

กำหนดให้ : ข้อมูล คือ $(\boldsymbol{X}, \boldsymbol{Y})$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $1-\alpha$ และให้จำนวนทำซ้ำบูตสแทร็ปเท่ากับ B ครั้ง

เป้าหมาย : หาช่วงความเชื่อมั่น $[l_j, u_j]$ สำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก เมื่อ $j = 1,2,\ldots,p$

ขั้นตอน :

1) สุ่มตัวอย่างบูตสแทร็ปจำนวน n ตัว จากข้อมูล $(\boldsymbol{X}, \boldsymbol{Y})$ แบบใส่คืน จะได้ตัวอย่างสุ่มชุดใหม่ คือ $(\boldsymbol{X}^*, \boldsymbol{Y}^*)$ โดยที่ $(\boldsymbol{X}^*, \boldsymbol{Y}^*) = (X_1^*, Y_1^*), \ldots, (X_n^*, Y_n^*)$

2) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ จากการทำให้สมการที่ (7) มีค่าน้อยที่สุด

3) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบริดจ์ โดยการใช้ penalty function แบบริดจ์สำหรับสัมประสิทธิ์ตัวที่เท่ากับศูนย์จากวิธีการลาสโซ่เท่านั้น กล่าวคือ เมื่อให้ $\hat{\beta}_{Lasso,j}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยลาสโซ่ตัวที่ j และให้ $\hat{S}_{Lasso} = \{j: \hat{\beta}_{Lasso,j} \neq 0\}$ แล้วสัมประสิทธิ์ที่ได้จากวิธีการริดจ์ในขั้นตอนที่ 3) จะเขียนแทนด้วยเวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}} = (\hat{\beta}_1, \ldots, \hat{\beta}_p)^T$ โดยหาได้จาก

$$\widehat{\boldsymbol{\beta}} = \underset{\beta}{argmin} \left\{ \frac{1}{2n} \|Y^* - X^*\beta\|_2^2 + \frac{\lambda_2}{2} \sum_{j \notin \hat{S}_{Lasso}} \beta_j^2 \right\} \qquad (9)$$

4) ทำตามขั้นตอนที่ 1), 2) และ 3) ซ้ำทั้งหมด B ครั้ง จะได้ตัวประมาณ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})} = \left(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(1)}, \widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(2)}, \ldots, \widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(B)}\right)^T$

5) คำนวณขีดจำกัดล่าง (l_j) และขีดจำกัดบน (u_j) ของช่วงความเชื่อมั่น โดยใช้ควอนไทล์ที่ $\frac{\alpha}{2}$ และ $1 - \frac{\alpha}{2}$ ของค่าประมาณที่ได้จากบูตสแทร็ป $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^{(\boldsymbol{b})}$

6) จะได้ช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ คือ $[l_j, u_j]$ ที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างข้อมูลจำลองที่มีการกำหนดตัวแปร ดังต่อไปนี้

1.1 กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง $n = 200$ จำนวนตัวแปรอิสระ $p = 500$

1.2 สร้างตัวแปรอิสระ $\boldsymbol{X}$ จาก $\boldsymbol{X} \sim N(0, \sum)$ โดยที่เวกเตอร์ $\boldsymbol{X} = (X_1, X_2, \ldots, X_n)^T$

กำหนด $\sum$ จาก 2 วิธี ได้แก่ Toeplitz และ Equal Correlation ดังสมการต่อไปนี้

- วิธี Toeplitz: $\sum_{ij} = \rho^{|i-j|}$ ด้วย $\rho = 0.5$
- วิธี Equal Correlation: $\sum_{ij} = \rho$ ด้วย $\rho = 0.5$

1.3 ประมาณค่า $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^0$ โดยที่เวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^0 = \left(\hat{\beta}_0^0 = 0, \hat{\beta}_1^0, \ldots, \hat{\beta}_p^0\right)^T$ จาก 2 วิธี ดังนี้

- วิธีที่ 1 (Hard Sparsity) สุ่ม $\hat{\beta}_j^0$ แบบไม่ใส่คืนจำนวน 10 ตัว จากเวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^0$ จากนั้นกำหนดค่าเป็น $\hat{\beta}_j^0 \sim Unif\left(\frac{1}{3}, 1\right)$ และให้ $\hat{\beta}_j^0$ ที่เหลือมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อ $j = 1,2,\ldots,p$
- วิธีที่ 2 (Weak Sparsity) สุ่ม $\hat{\beta}_j^0$ แบบไม่ใส่คืนจำนวน 10 ตัว จากเวกเตอร์ $\widehat{\boldsymbol{\beta}}^0$ จากนั้นกำหนดค่าเป็น $\hat{\beta}_j^0 \sim N(0,0.001)$ และให้ $\hat{\beta}_j^0$ ที่เหลือมีค่าลดลงตามสมการ $\hat{\beta}_j^0 = \frac{1}{(j+3)^2}$ เมื่อ $j = 1,2,\ldots,p$

1.4 สร้าง $\boldsymbol{Y}$ จาก $\boldsymbol{Y} \sim Bin(1, \hat{\pi})$ โดยที่เวกเตอร์ $\boldsymbol{Y} = (Y_1, Y_2, .., Y_n)^T$ และ $\hat{\pi} = \frac{exp(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^0 \boldsymbol{X}^T)}{1+exp(\widehat{\boldsymbol{\beta}}^0 \boldsymbol{X}^T)}$

2. สร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติก โดยใช้การประมาณ 2 ขั้นตอน ทั้ง 4 วิธี ได้แก่ ได้แก่ วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE, วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge, วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE และวิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge

3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของช่วงความเชื่อมั่นที่ได้จากทั้ง 4 วิธี โดยใช้ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่น (average width: AW), ค่าความน่าจะเป็นครอบคลุม (coverage probability: CP), ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวก (false positive: FP) และค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบ (false negative: FN) ดังสมการต่อไปนี้

$$\mathbf{AW} = \frac{\sum_{j=1}^{p}(u_j - l_j)}{p} \quad (8)$$

$$\boldsymbol{CP} = \frac{\text{จำนวนช่วงความเชื่อมั่นที่ครอบคลุมค่าพารามิเตอร์จริง}}{p} \quad (9)$$

$$FP = \left|\hat{S} \cap S^c\right| \quad (10)$$

$$FN = \left|\hat{S}^c \cap S\right| \quad (11)$$

<u>กำหนดให้</u>

S คือ เซตของ j ที่ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่แท้จริงที่มีค่าไม่เท่ากับ 0 หรือ $S = \{j : \beta_j \neq 0\}$

$\hat{S}$ คือ เซตของ j ที่ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์การถดถอยปฏิเสธสมมติฐานว่างว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมีค่าเท่ากับ 0 หรือ $\hat{S} = \{j : \text{ปฏิเสธ } H_0\}$ เมื่อ $j = 1,2,\ldots,p$

4. สรุปผล โดยนำเสนอข้อมูลในรูปกราฟและตาราง เพื่อตรวจสอบดูว่าวิธีการแบบใดให้ผลดีกว่ากัน

ผลการวิจัย

สำหรับงานวิจัยนี้ จะนำเสนอผลการเปรียบเทียบวิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เปรียบเทียบค่าความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่น ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบค่าความน่าจะเป็นครอบคลุม ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวก และส่วนที่ 4 เปรียบเทียบค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบ

จากการศึกษาในตารางที่ 1 ผลปรากฏว่า การสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกโดยใช้การประมาณสองขั้นตอน ด้วยวิธี Lasso+Partial Ridge จะให้ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่นแคบกว่าวิธี Lasso + MLE ทุกชุดข้อมูล

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าความน่าจะเป็นครอบคลุมของทั้งวิธี Lasso+Partial Ridge และวิธี Lasso + MLE มีค่าใกล้เคียงกัน

จากตารางที่ 3 และ 4 พบว่าค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวกและค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบของวิธี Lasso+Partial Ridge มีค่าต่ำกว่าของวิธี Lasso+MLE ทุกชุดข้อมูล

ตารางที่ 1 ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่นของแต่ละวิธีจากข้อมูลจำลอง

ชุดข้อมูล	วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่น	ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่น	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชุดที่ 1	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	7.084e+12	1.168e+13
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.003**	**0.001**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	10.630	0.803
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.094	0.002
ชุดที่ 2	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	3.441	4.602
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.003**	**0.001**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	3.119e+12	7.173e+12
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.105	0.002
ชุดที่ 3	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	1.215e+13	1.838e+13
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.006**	**0.001**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	3.321e+11	1.669e+12
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.166	0.020

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชุดข้อมูล	วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่น	ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่น	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชุดที่ 4	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	1.103e+13	1.464e+13
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.006**	**0.001**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	2.069e+12	6.941e+12
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.157	0.020

หมายเหตุ: ตัวพิมพ์หนา หมายถึง วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นที่ได้ผลลัพธ์ดีที่สุดในแต่ละชุดข้อมูล

ตารางที่ 2 ค่าความน่าจะเป็นครอบคลุมของแต่ละวิธีจากข้อมูลจำลอง

ชุดข้อมูล	วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่น	ค่าความน่าจะเป็นครอบคลุม	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชุดที่ 1	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	0.954	0.012
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.980	0.000
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	**0.994**	**0.004**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.980	0.000
ชุดที่ 2	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	0.904	0.019
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.980	0.000
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	**0.999**	**0.001**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.980	0.000
ชุดที่ 3	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	0.956	0.014
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.980**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	0.838	0.039
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.979	0.001
ชุดที่ 4	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	0.957	0.014
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.980	0.000
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	**0.999**	**0.001**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.979	0.001

หมายเหตุ: ตัวพิมพ์หนา หมายถึง วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นที่ได้ผลลัพธ์ดีที่สุดในแต่ละชุดข้อมูล

ตารางที่ 3 ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวกของแต่ละวิธีจากข้อมูลจำลอง

ชุดข้อมูล	วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่น	ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวก	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชุดที่ 1	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	18.320	6.001
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	2.860	1.750
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
ชุดที่ 2	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	40.280	9.192
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	0.160	0.468
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
ชุดที่ 3	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	19.340	6.847
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	80.620	19.513
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.040	0.198
ชุดที่ 4	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	19.640	6.724
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	0.440	0.611
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.020	0.141

หมายเหตุ: ตัวพิมพ์หนา หมายถึง วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นที่ได้ผลดีที่สุดในแต่ละชุดข้อมูล

ตารางที่ 4 ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบของแต่ละวิธีจากข้อมูลจำลอง

ชุดข้อมูล	วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่น	ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบ	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชุดที่ 1	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	9.280	1.485
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	8.960	3.023
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ชุดข้อมูล	วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่น	ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบ	
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชุดที่ 2	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	9.340	0.688
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	1.380	3.457
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
ชุดที่ 3	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	9.180	1.480
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	9.540	0.646
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.580	2.322
ชุดที่ 4	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE	9.460	1.487
	วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge	**0.000**	**0.000**
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE	3.980	4.926
	วิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge	0.560	2.242

หมายเหตุ: ตัวพิมพ์หนา หมายถึง วิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นที่ได้ผลดีที่สุดในแต่ละชุดข้อมูล

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวิธีการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกในข้อมูลที่มีมิติสูง โดยใช้การประมาณสองขั้นตอนด้วยวิธี Lasso+MLE และวิธี Lasso+Partial Ridge ซึ่งในการศึกษานี้จะจำลองข้อมูลทั้งหมด 4 ชุด และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของช่วงความเชื่อมั่นที่ได้จากการสร้างช่วงความเชื่อมั่นทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ วิธี Parametric Bootstrap Lasso+MLE, วิธี Parametric Bootstrap Lasso+Partial Ridge, วิธี Paired Bootstrap Lasso+MLE และวิธี Paired Bootstrap Lasso+Partial Ridge โดยใช้เกณฑ์ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของช่วงความเชื่อมั่น คือ ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่น ค่าความน่าจะเป็นครอบคลุม ค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงบวก และค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบ ซึ่งผลที่ได้พบว่าการสร้างช่วงความเชื่อมั่นด้วยวิธี Lasso+Partial Ridge จะให้ความกว้างเฉลี่ยของช่วงความเชื่อมั่นแคบกว่าวิธี Lasso + MLE และพบว่าทั้งวิธี Lasso+Partial Ridge และวิธี Lasso+MLE มีค่าความน่าจะเป็นครอบคลุมใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า วิธี Lasso+Partial Ridge ให้ค่าความผิดพลาดในการ

ตรวจจับเชิงบวกและค่าความผิดพลาดในการตรวจจับเชิงลบต่ำกว่าวิธี Lasso+MLE จึงสรุปได้ว่าการสร้างช่วงความเชื่อมั่นสำหรับสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกโดยใช้การประมาณสองขั้นตอนด้วยวิธี Lasso+Partial Ridge มีประสิทธิภาพมากกว่าวิธี Lasso+MLE

เอกสารอ้างอิง

Alfons, A., Croux, C., & Gelper, S. (2013). Sparse least trimmed squares regression for analyzing high-dimensional large data sets. *The Annals of Applied Statistics*, 7(1), 226–248.

Algamal, Z. Y. (2015). High Dimensional Logistic Regression Model using Adjusted Elastic Net Penalty. *Peer Reviewed Articles*, 11(4), 667-676.

Algamal, Z. Y. and Lee, M. H. (2015). Regularized logistic regression with adjusted adaptive elastic net for gene selection in high dimensional cancer classification. *Computers in Biology and Medicine*, 67, 136–145.

Buhlmann, P. (2013). Statistical significance in high-dimensional linear models. *Bernoulli*, 19(4), 1212–1242.

Dezeure, R., Buhlmann, P., Meier, L. and Meinshausen, N. (2014). High-dimensional Inference: Confidence intervals, p-values and R-Software hdi. *Statistical Science*, 30(4), 533–558.

Kurnaz, F. S., Hoffmann, I., & Filzmoser, P. (2017). Robust and sparse estimation methods for high dimensional linear and logistic regression. *Chemometrics and Intelligent Laboratory Systems*, 12, 211-222.

Liu, H. and Yu, B. (2013). Asymptotic properties of lasso+mLS and lasso+Ridge in sparse high-dimensional linear regression. *Electronic Journal of Statistics*, 7, 3124–3169.

Liu, H., Xu, X., and Li, J. J. (2020). A bootstrap lasso+ partial ridge method to construct confidence intervals for parameters in high-dimensional sparse linear models. *Statistica Sinica,* 30, 1333-1355.

Zhang, C.-H. and Huang, J. (2008). The sparsity and bias of the Lasso selection in high-dimensional linear regression. *The Annals of Statistics*, 36(4), 1567-1594.

จุฑาทิพย์ นันทสุวรรณ. (2561). การเลือกพารามิเตอร์การปรับสำหรับวิธีการถดถอยแบบลาสโซ่. *ว. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 26(3), 393-404.

วิฐรา พึ่งพาพงศ์. (2558). บทวิเคราะห์วิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นสำหรับข้อมูลที่มีมิติสูง. *ว. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 23(2), 212-223.

การพัฒนาเว็บไซต์ร้านขายกาแฟ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร

The Development Coffee Shop Website of Ban Thamsing Community Enterprise, Chumphon Province

นภารัตน์ ชูไพร[1*], สตรีรัตน์ ครุฑนิ่ม[2], โสรยา บุญมี[2] และเอกรินทร์ วิจิตต์พันธ์[1]

Napharat Chooprai[1*], Satreerat Kruthnim[2], Soraya Boonmee[2] and Eakkarin Wijitpan[1]

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

[1] Lecturer, Department of information technology, Rajamangala University of Technology Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus.

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

[2] Undergraduate, Department of information technology, Rajamangala University of Technology Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Emails: napharat.cho@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร 2) เพื่อหาความพึงพอใจของเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร การพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ การพัฒนาระบบใช้แนวคิดวงจรการพัฒนาระบบ (Software Development Life Cycle : SDLC) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และการพัฒนาระบบเพื่อนำไปสู่การใช้งาน และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ความสามารถของระบบสารสนเทศฯ ประกอบไปด้วย ระบบสั่งซื้อสินค้า ระบบตรวจสอบสินค้า ระบบสมาชิก ระบบติดตามสินค้า และระบบหลังบ้านที่ใช้ในการจัดการข้อมูลของระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบ คือ Dreamweaver CS6 ใช้ภาษา PHP และ Java Script ร่วมกับ CSS ในการพัฒนาเว็บไซต์ ใช้ XAMPP ในการออกแบบฐานข้อมูลของระบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) เว็บขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร เพื่อสร้างความสะดวกและเพิ่มช่องทางการกระจายผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าอย่างทั่วถึง 2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของระบบฯ ของผู้ใช้งานทั่วไป จำนวน 30 ท่าน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านข้อมูลในเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.83 2) ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.78 และ 3) ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.83

คำสำคัญ: กาแฟถ้ำสิงห์, วิสาหกิจชุมชน, การซื้อขายสินค้าออนไลน์

Abstract

The objective of this research was to study 1) To develop website Thamsingcoffee online shop, 2) To analyze the satisfaction of the Thamsingcoffee shop website Use the concept of Software Development Life Cycle (SDLC) as a guideline for studying and developing systems for use and increasing distribution channels. The capabilities of the information system include order system, product inspection system, membership system, product tracking system and back-end systems for managing system data The system development tool Dreamweaver CS6 uses the PHP language format and Java Script with CSS for web development. XAMPP for system database design The results of the research showed that 1) online coffee selling websites Ban Thamsing Community Enterprise, Chumphon Province creates convenience and increases product distribution channels to cover all customers. 2) The results of the system satisfaction study of 3 0 general users by choosing a specific sample group and classified into 3 aspects, found that 1) The content of the website content was at the highest level, with an average of 4.83. 2) The website design and styling aspect had the highest satisfaction scores with an average of 4.78 and 3) The benefits and utilization, satisfaction was at the highest level with a mean of 4.83.

Keywords: Coffee, Community Enterprise Group, Online trading

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร เป็นหน่วยงานที่มีการผลิต และแปรรูปเมล็ดกาแฟให้เป็นผลิตภัณฑ์ ที่สามารถสร้างรายได้และชื่อเสียงให้แก่ชุมชน และสามารถส่งเสริมผลผลิตภายในชุมชนนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ (วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์, 2563) เพราะปัจจุบันเครื่องดื่มกาแฟ เป็นที่นิยมมากเพราะส่วนผสมนั้นได้มาจากธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าทุกคนให้ความสนใจกับรสชาติและกลิ่น ซึ่งกาแฟมีสรรพคุณคือแก้ง่วง เพราะในกาแฟมีสารคาเฟอีนที่ไปกระตุ้นระบบประสาททำให้ตื่นตัว ไม่รู้สึกง่วงในขณะทำงานปัจจุบันการดื่มกาแฟของคนไทย เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นกาแฟสดเพราะมีกลิ่นหอมกว่า มีความเข้มข้นอีกทั้งยังมีกาแฟหลากหลายสายพันธ์ให้เลือกที่ได้รับความนิยมมีด้วยกันอยู่ 2 สายพันธุ์ คือ อาราบิก้า (Arabica) และโรบัสต้า (Robusta) สำหรับกาแฟอาราบิก้านั้น เป็นพันธุ์กาแฟที่ปลูกกันทางภาคเหนือ ส่วนโรบัสต้านั้นเป็นพันธุ์กาแฟที่ปลูกอยู่ทางภาคใต้ และจังหวัดที่มีการปลูกกาแฟมากที่สุดของภาคใต้ก็คือ “ชุมพร” จากการสำรวจคนไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะดื่มกาแฟมากขึ้น ทางวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร จึงได้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กาแฟแปรรูป ซึ่งปัจจุบันการกระจายผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้แก่ลูกค้าได้ไม่ทั่วถึง จึงต้องการหาตัวช่วยในการขายผลิตภัณฑ์ให้ได้มากยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนา

การวิจัยการเกษตร, 2563)

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร มีการจำหน่ายสินค้าที่หน้าร้านให้แก่ลูกค้าบางส่วนที่เข้ามาซื้อ แต่ยังมีลูกค้าบางส่วนที่ต้องการผลิตภัณฑ์แต่ไม่มีความสะดวกในการเข้ามาซื้อที่หน้าร้าน วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร มักจะประสบปัญหาการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ให้แก่ลูกค้าไม่ทั่วถึง จึงมีความต้องการแก้ปัญหาในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าควรมีการพัฒนาเว็บขายของออนไลน์เพื่อมารองรับปัญหาเหล่านี้ จะส่งผลให้การกระจายผลิตภัณฑ์ได้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะการพัฒนาเว็บไซต์ร้านขายกาแฟ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร เพื่อสร้างความสะดวก เพิ่มช่องทางการกระจายผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าอย่างทั่วถึง สามารถเพิ่มรายได้และปริมาณในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทำให้ชุมชนมีได้รายได้เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเว็บไซต์ร้านขายกาแฟ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร
2. เพื่อหาความพึงพอใจของเว็บไซต์ร้านขายกาแฟ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การเปิดร้านค้าออนไลน์ เป็นการเพิ่มช่องทางในการขายสินค้าให้เป็นวงกว้างมากขึ้น ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์ให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง การเริ่มต้นธุรกิจออนไลน์และดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเริ่มต้นทำธุรกิจออนไลน์ จะมีจุดเริ่มต้นมาจากการมีสินค้าใหม่ ๆ อยู่ในมือ หรือการมองเห็นโอกาสในตลาด สิ่งสำคัญผู้เริ่มต้นธุรกิจควรทำคือการวางแผน เพราะการวางแผนควรกำหนดให้ครอบคลุมและลงรายละเอียดให้ชัดเจนในแต่ละด้านของการทำธุรกิจ (kwa2539.blogspot.com, 2563)

ระบบสารสนเทศ (Information System) คือ ขบวนการประมวลผลข่าวสารที่มีอยู่ ให้อยู่ในรูปของข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นข้อสรุปที่ใช้สนับสนุนการตัดสินใจของบุคคลระดับบริหาร ขบวนการที่ทำให้เกิดข่าวสารสารสนเทศนี้ เรียกว่า การประมวลผลผลสารสนเทศ (Information Processing) และเรียกวิธีการประมวลผลสารสนเทศด้วยเครื่องมือทางอีเล็กทรอนิกส์ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT)

การพัฒนาเว็บไซต์ คือ การนำข้อมูลหรือสารสนเทศที่ต้องการนำเสนอ มาทำการออกแบบและแสดงผลบนเว็บไซต์ผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตโดยมีขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นก่อนการผลิต เป็นการศึกษาเนื้อหาเบื้องต้น การออกแบบโครงสร้างเว็บไซต์ 2) ขั้นการผลิต เป็นการสร้างโฮมเพจ เว็บเพจหน้าต่าง ๆ และการเชื่อมโยง 3) ขั้นหลังการผลิต เป็นการนำเว็บไซต์ที่พัฒนาเสร็จแล้วขึ้น

เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต และ 4) การประเมินผล เป็นการตรวจสอบและทดสอบระบบ อาจจะมีการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ (หัสนัย ริยาพันธ์, 2554)

วงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) เป็นกระบวนการทางความคิด ในการนำมาพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อช่วยแก้ปัญหาทางธุรกิจและการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน โดยมีขั้นตอนและกิจกรรมในการพัฒนาระบบตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1.การกำหนดปัญหา (Identifying Problems) 2.การวิเคราะห์ระบบ (Analysis) 3.การออกแบบ (Design) 4.การพัฒนา (Development) 5.การทดสอบ (Testing) 6.การนำระบบไปใช้งาน (Implementation) 7.การบำรุงรักษา (Maintenance) ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ทำให้การพัฒนาระบบสารสนเทศมีความสมบูรณ์และถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2546)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุรธัช โชติช่วง และธีรวุฒิ บุณยโสภณ (2562) การศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟสด เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟสดพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟสด ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟสดให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนได้นั้นควรใช้รูปแบบใหม่ในการบริหารธุรกิจกาแฟเรียกว่า “มงกุฎแห่งความสำเร็จ 10P” (Objective Collaboration & Key Result; OCKR) ประสิทธิภาพในการบริหารธุรกิจร้านค้ากาแฟสดจะดียิ่งขึ้นเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการบริหารที่ได้พัฒนาแล้วมาจัดทำเป็นคู่มือการบริหารธุรกิจของผู้ประกอบการร้านกาแฟสดเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

ทวิช พงศกรวสุ และเจริญชัย เอกมาไพศาล (2560) การศึกษารูปแบบการตลาดบริการของร้านกาแฟสไตล์บูทีค กรณีศึกษาเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการตลาดบริการของร้านกาแฟสไตล์บูทีค ในพื้นที่ตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรับรู้ถึงปัจจัยความสำเร็จของร้านกาแฟสไตล์บูทีคในพื้นที่ตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ และวางแผนการพัฒนาธุรกิจร้านกาแฟสไตล์บูทีคในพื้นที่ตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ผลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ร้านกาแฟสไตล์บูทีคส่วนใหญ่ในกลุ่มประชากรไม่ได้มีรูปแบบการตลาดบริการที่แน่ชัด แต่ละร้านจะมีรูปแบบการตลาดบริการที่แตกต่างกันออกไปตามพื้นที่ที่ให้บริการและผู้บริหารร้านกาแฟ ในขณะนั้น แต่ร้านกาแฟทุกร้านต่างก็เน้นไปที่การบริการสินค้าที่มีคุณภาพ ขณะเดียวกันรูปแบบการบริการของกลุ่มตัวอย่างร้านกาแฟยังคงมีความสอดคล้องกับรูปแบบการตลาดบริการ 7P’s อาทิด้านผลิตภัณฑ์หรือด้านลักษณะ ทางกายภาพ เป็นต้น

ณฐา เศวตนรากุล และคณะ (2559) ได้ศึกษาระดับความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภค ศึกษาอิทธิพลของลักษณะของผู้บริโภค ส่วนประสมการตลาดต่อความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภค ศึกษาผลกระทบปฏิสัมพันธ์ ของตัวแปรความจงรักภักดี วิถีชีวิต ต่ออิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดต่อความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภคชาวไทย เพื่อพัฒนา

แบบจำลองความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภคชาวไทย รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ระดับความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภคชาวไทยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยการดื่มกาแฟ เท่ากับ 20.85 แก้ว/เดือน หรือประมาณ 250 แก้ว/ปี) 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภคชาวไทย คือ อายุกับรายได้ ส่วนประสมทางการตลาดด้าน ผลิตภัณฑ์ สถานที่ และการสื่อสารทางการตลาดส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสด

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร การพัฒนาระบบสารสนเทศโดยใช้หลักทฤษฎีวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) จากนั้นศึกษาหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศซึ่งได้จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบ จำนวน 5 ท่าน และศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 ท่าน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดงานวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา โดยพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเป็นช่องทางในการกระจายสินค้าและประชาสัมพันธ์สินค้าของวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยทำการพัฒนาระบบสารสนเทศตามหลักทฤษฎีวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC)

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยเชิงพัฒนา เป็นการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาในรูปแบบของเว็บไซต์ ความสามารถของระบบสารสนเทศฯ ประกอบด้วย ระบบสั่งซื้อสินค้า ระบบสมาชิก ระบบติดตามสินค้า และระบบหลังบ้านเพื่อใช้ในการจัดการข้อมูลของระบบ

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพและความพึงพอใจของระบบการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร ได้แก่

2.1 ในการศึกษาหาประสิทธิภาพของระบบ ใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสารสนเทศ จำนวน 3 ท่าน และตัวแทนจากวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 ท่าน

2.2 ในการศึกษาความพึงพอใจของระบบ โดยผู้ใช้งานทั่วไปที่เป็นลูกค้าที่เข้าไปซื้อสินค้าผ่านทางเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร จำนวน 30 ท่าน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น คือ การพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- ผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยผู้เชี่ยวชาญ
- ผลการศึกษาความพึงพอใจของระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยผู้ใช้งานทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร มีขั้นตอนการพัฒนาระบบตามหลักการของวงจรการพัฒนาระบบ ได้แก่

1. การกำหนดปัญหา (Identifying Problems) ผู้วิจัยได้ลงชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกาแฟของบ้านถ้ำสิงห์ และวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ และได้สัมภาษณ์หัวหน้าชุมชน หัวหน้าวิสาหกิจชุมชน ร่วมไปถึงสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ โดยสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของการจำหน่ายกาแฟของวิสาหกิจ รวมไปถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะพัฒนาเว็บขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยแก้ปัญหา เพื่อสร้างความสะดวก เพิ่มช่องทางการกระจายผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าอย่าง

ทั่วถึง สามารถเพิ่มรายได้และปริมาณในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทำให้ชุมชนมีได้รายได้เพิ่มมากขึ้น โดยระบบมีความสามารถดังนี้

2.1 ระบบมีระดับผู้ใช้งาน 3 ระดับคือ

1) ผู้ใช้งานทั่วไป 2) สมาชิก 3) เจ้าหน้าที่/ผู้ดูแลระบบ

2.2 ความสามารถของระบบ

- ระบบสั่งซื้อสินค้า เป็นระบบที่สั่งซื้อสินค้า ซึ่งสามารถจัดการข้อมูลของระบบได้โดย ADMIN เจ้าหน้าที่ระบบ และลูกค้า

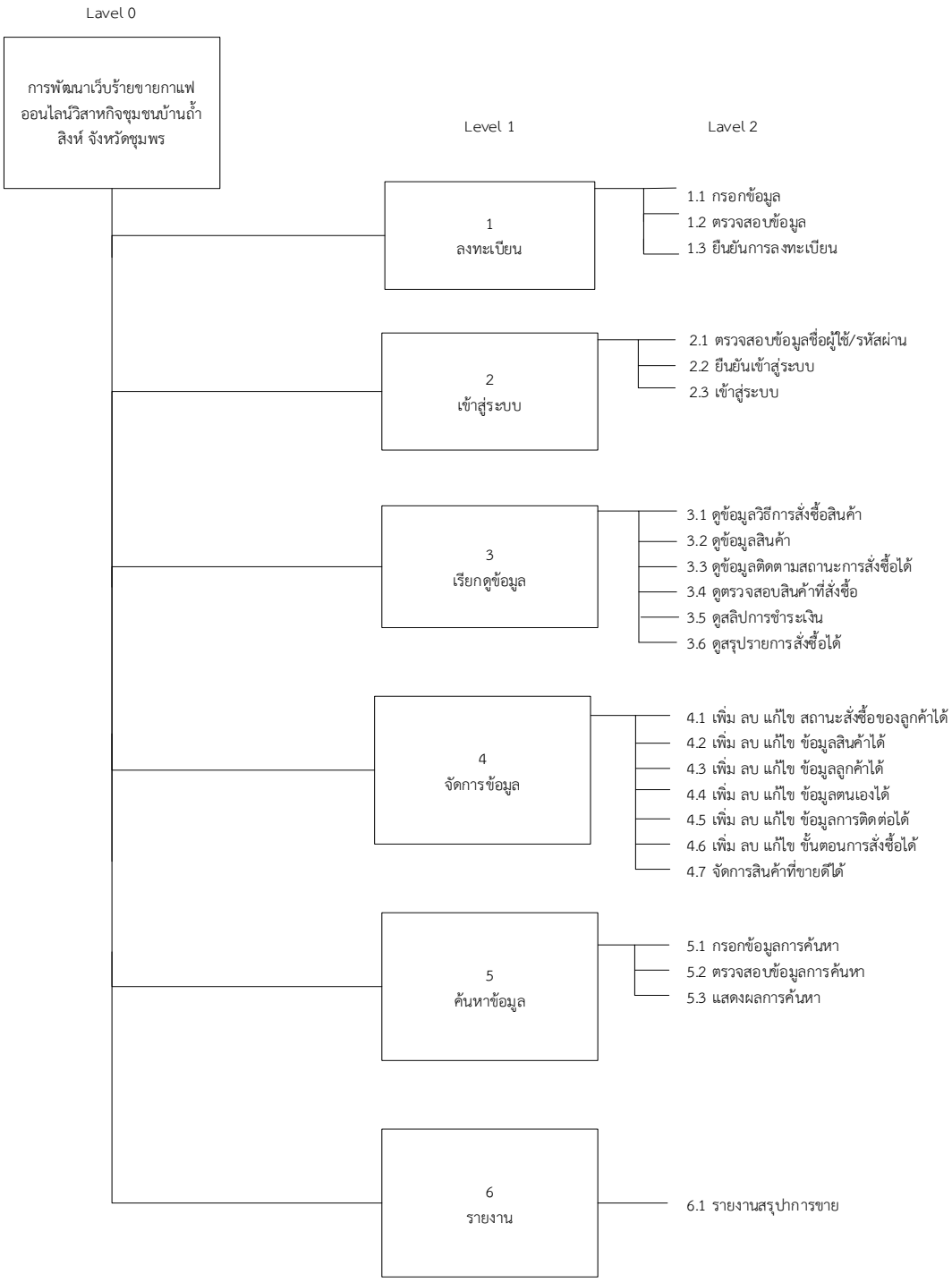
- ระบบสมาชิก เป็นระบบที่ผู้ใช้หรือลูกค้าสามารถเข้ามาสั่งซ้อสินค้ากับทางเว็บไซต์ฯ และสามารถติดตามการสั่งซื้อของตนเองได้

- ระบบเจ้าหน้าที่/ผู้ดูแลระบบ สามารถจัดการข้อมูลเจ้าหน้าที่ระบบและผู้ใช้งานทั่วไปได้ ผู้ใช้งานทั่วไปสามารถจัดการข้อมูลของตัวเองได้

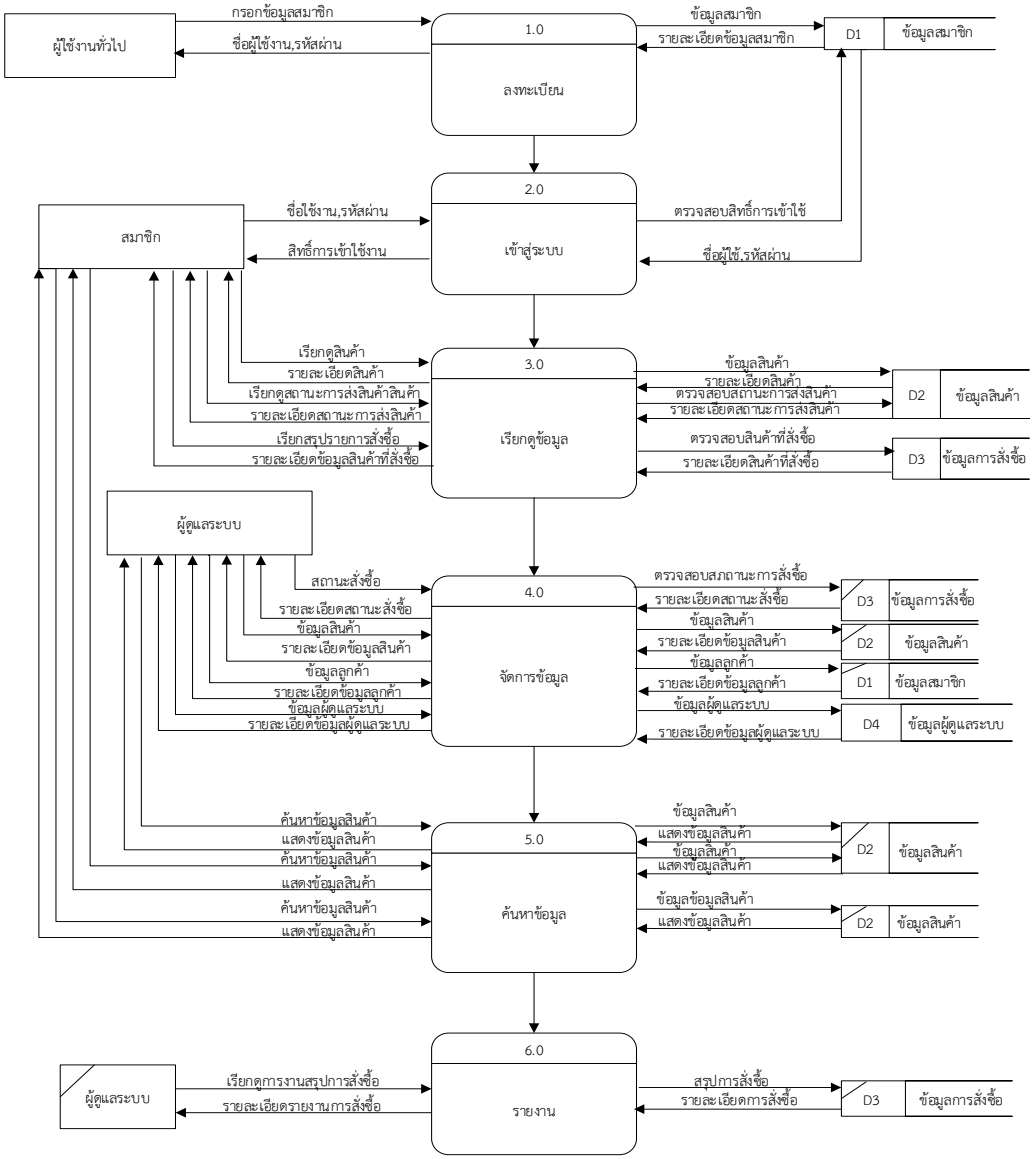
- ระบบหลังบ้านเพื่อใช้ในการจัดการข้อมูลของระบบ

3. การวิเคราะห์ระบบ (Analysis)

3.1 การเขียนแผนผังลำดับชั้นของกระบวนการ (Process Decomposition Diagram)

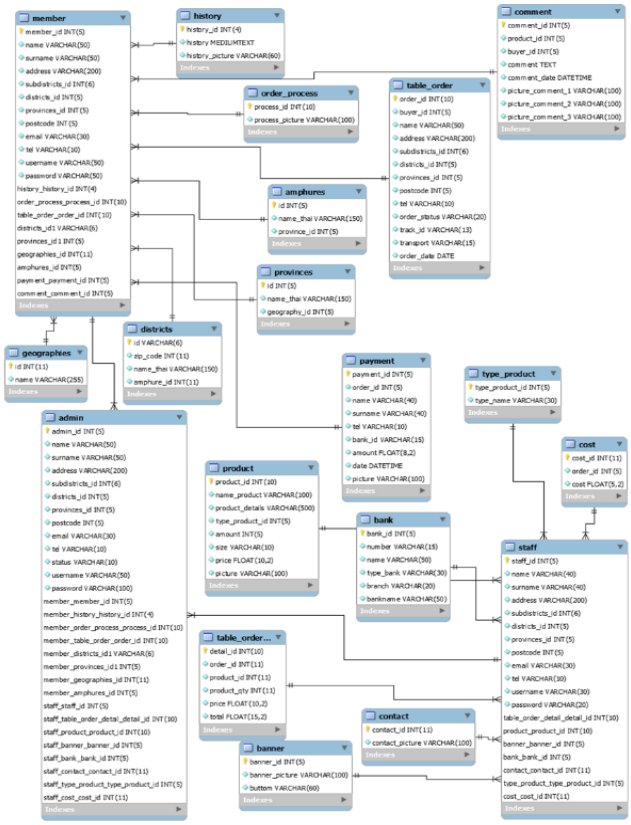
ภาพประกอบที่ 2 แผงลำดับชั้นของกระบวนการ

ภาพประกอบที่ 3 แผนภาพกระแสข้อมูลระดับที่ 1

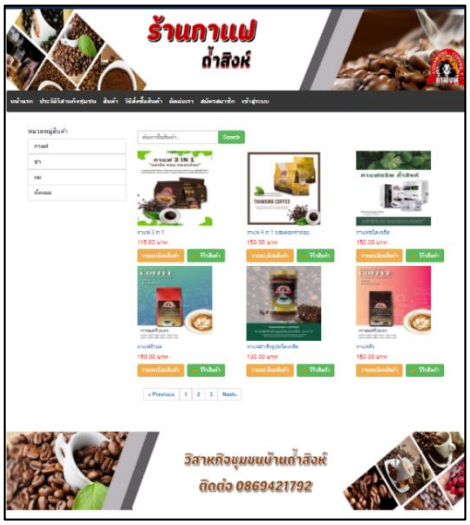
จากภาพประกอบที่ 3 อธิบายการทำงานของระบบโดยผู้ดูแล สามารถ Login เข้าสู่ระบบ และ Logout ออกจากระบบสามารถจัดการข้อมูลของระบบได้ สามารถจัดการข้อมูลความเป็นมาได้ เช่น ข้อมูลประวัติของกลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร สามารถจัดการรูปภาพ และสามารถจัดการข้อมูลผู้ใช้ระบบได้ ส่วนของผู้ใช้งานทั่วไป เข้าชมข้อมูลประวัติของกลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพรได้ สามารถดูสินค้า รายละเอียดสินค้า สามารถดูรีวิวสินค้าได้ และสามารถดูขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้าได้

3.2 แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (Entity-Relationship Diagram: E-R Diagram)

ภาพประกอบที่ 4 แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (E-R Diagram)

4. ออกแบบระบบ (Designing the Recommended System) โดยใช้ Dreamweaver CS6 ใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ ออกแบบหน้าจอหรือส่วนต่อประสานระบบ

ภาพประกอบที่ 5 ตัวอย่างการออกแบบหน้าสั่งซื้อสินค้า

ภาพประกอบที่ 6 ตัวอย่างหน้าหลักของเจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลระบบ

5. การพัฒนาระบบ (Construction) ในการสร้างและพัฒนาระบบจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยโปรแกรมต่างๆ เข้ามาช่วยเพื่อให้ระบบที่พัฒนาออกมามีความสมบูรณ์และสวยงามมากยิ่งขึ้นซึ่งโปรแกรมที่ใช้มีดังต่อไปนี้

5.1 โปรแกรม XAMPP ใช้สำหรับสร้างฐานข้อมูล

5.2 โปรแกรม ใช้สำหรับสร้างระบบ Dreamweaver CS6

5.3 โปรแกรมที่ใช้ในการตกแต่งรูปภาพ คือ Adobe Photoshop CS6

5.4 โปรแกรมที่ใช้ในการสร้าง Context Diagram, Data Flow Diagram คือ Visio

6. ทดสอบและบำรุงรักษาระบบ (Testing and Maintaining the System) การทดสอบโปรแกรมผู้วิจัยได้ทดสอบด้วยตนเองและให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เป็นผู้ทนสอบระบบโดยใช้เทคนิค Black box Testing เป็นการทดสอบโดยข้อมูลเข้า (Input) และแสดงผลลัพธ์ (Output) ต้องมีความถูกต้องและตรงกัน และตรวจสอบการทำงานของโปรแกรมให้มีการทำงานตรงตามต้องการ หากเกิดข้อผิดพลาดให้ทำการปรับปรุงแก้ไขทันที และการบำรุงรักษาเป็นการจัดการระบบอีกวิธีหนึ่งเพื่อให้ข้อมูลสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามสถานการณ์เมื่อมีการติดตั้งระบบใหม่แล้วจะต้องมีการบำรุงรักษา ซึ่งมีหลายลักษณะ คือ

6.1 ตรวจความถูกต้องของโปรแกรมเป็นขั้นตอนที่ต้องทำต่อเนื่องไปตลอดอายุของระบบ

6.2 การบำรุงรักษาโดยการสำรองข้อมูลทั้งหมดของระบบเพื่อไม่ให้ข้อมูลเกิดการสูญหายซึ่งจะต้องสำรองข้อมูลเป็นส่วน ๆ คือการสำรองข้อมูลตัวโปรแกรมและฐานข้อมูล

6.3 การบำรุงรักษาและแก้ไขข้อผิดพลาดของระบบที่อาจเกิดจากการออกแบบระบบ การเขียนโปรแกรมและการติดตั้งเพื่อการใช้งาน

7. ดำเนินงานและประเมินผล (Implementing and evaluating the System) การติดตั้งระบบ มีการติดตั้งแบบทันทีทันใด (Direct Installation) เนื่องจากหน่วยงานยังไม่มีระบบสารสนเทศ และจัดทำการประเมินผลประสิทธิภาพและความพึงพอใจของการใช้งานระบบสารสนเทศฯ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพการทำงานและความพึงพอใจในการใช้งานของผู้ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามจะวัดประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และความพึงพอใจโดยผู้ใช้งานทั่วไป โดยแบบสอบถามจะแบ่งระดับของการให้

คะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามมาตรวัดลิเคิร์ท (Likert Scale) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับประสิทธิผล “มากที่สุด”

3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผล “มาก”

2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผล “ปานกลาง”

1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผล “น้อย”

1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผล “น้อยที่สุด”

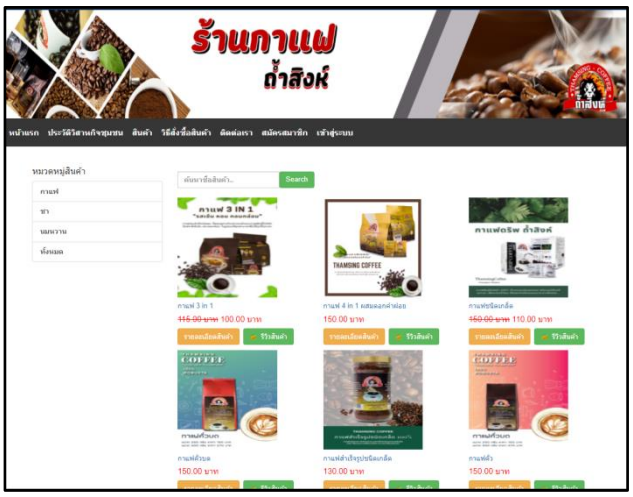
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร

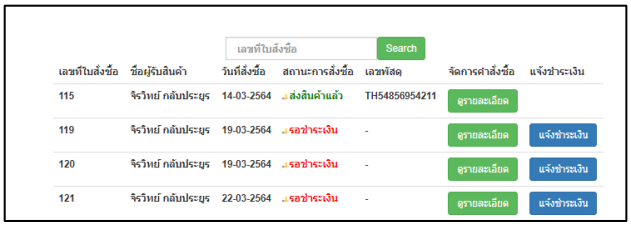
1. ได้ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร

ภาพประกอบที่ 7 ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บร้านขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์จังหวัดชุมพร

ภาพประกอบที่ 8 หน้าแสดงรายละเอียดสินค้า

ภาพประกอบที่ 9 หน้าข้อมูลการสั่งซื้อ และสถานะการชำระเงิน

ภาพประกอบที่ 10 หน้าติดตามและตรวจสอบข้อมูลการจัดส่งสินค้า

2. ผลศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บไซต์ร้านขายกาแฟออนไลน์วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผลการศึกษาประสิทธิภาพปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลศึกษาประสิทธิภาพของระบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	Mean	S.D	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหาของระบบ	4.64	0.58	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์	4.73	0.44	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการข้อมูล	4.78	0.48	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	4.70	0.67	มากที่สุด
ประสิทธิภาพโดยรวม	**4.71**	**0.54**	**มากที่สุด**

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบฯ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหาของระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.64, S.D. = 0.58) 2) ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.73, S.D. = 0.44) 3) ด้านการจัดการข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.78, S.D. = 0.48) และ 4) ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.70, S.D. = 0.67)

3. ผลศึกษาความพึงพอใจของระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเว็บไซต์ร้านขายกาแฟออนไลน์วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร โดยผู้ใช้งานทั่วไปจำนวน 30 ท่าน ผลการศึกษาความพึงพอใจปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลศึกษาความพึงพอใจของระบบฯ โดยผู้ใช้งานทั่วไป

รายการ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. ด้านข้อมูลในเว็บไซต์	4.83	0.37	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบเว็บไซต์	4.78	0.48	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	4.83	0.37	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	**4.81**	**0.44**	**มากที่สุด**

ผลการศึกษาความพึงพอใจของระบบฯ ของผู้ใช้งานทั่วไปจำนวน 30 ท่าน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านข้อมูลในเว็บไซต์ อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.83, S.D. = 0.37) 2) ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับดีมาก (Mean = 4.78, S.D. = 0.48) และ 3) ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.83, S.D. = 0.37)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยผลการดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาเว็บขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร” ผู้วิจัยขอนำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ในการพัฒนาเว็บขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร ซึ่งผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาเว็บขายกาแฟออนไลน์ วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพรขึ้นมา เป็นเว็บที่พัฒนาขึ้นมาโดยใช้เทคโนโลยีเว็บไซต์ และการทำงานของระบบการจัดการฐานข้อมูลเว็บการขายกาแฟออนไลน์ ทำให้ได้เว็บไซต์ขายกาแฟออนไลน์ สามารถใช้งานได้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบ REAL TIME สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานเป็นอย่างดี มีความครอบคลุมในการใช้งานในแต่ละส่วน ทำให้ผู้ใช้สามารถสมัครสมาชิกได้ สามารถดูข้อมูลสินค้าได้ สามารถค้นหาข้อมูลสินค้าได้ และสามารถดูข้อมูลการสั่งซื้อได้ และยังตอบสนองการเข้าถึงข้อมูลด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพ เป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้คือ อยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาการหาประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาขึ้น คือ ประสิทธิภาพของระบบ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$= 4.71, S.D. 0.59)

3. ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานทั่วไป เป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้คืออยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาการหาประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาขึ้น คือ ประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$= 4.81, S.D. 0.44)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้ใช้ในส่วนของผู้ดูแลระบบ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ และมีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์อยู่เป็นประจำ เนื่องจากผู้ดูแลระบบจะต้องเป็นผู้ที่บริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อขายสินค้า ของวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร ที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข เพิ่ม ลบ และจัดการข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ในระบบสารสนเทศอย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อขายสินค้าของวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร ในรูปแบบแอปพลิเคชันบนมือถือทั้งระบบปฏิบัติการ IOS และแอนดรอยด์ (ANDROID)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย ขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ในการสนับสนุนการทำวิจัย และขอบคุณผู้บริการ คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์ จังหวัดชุมพร ที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินงานวิจัยและให้ความช่วยเหลือคณะผู้วิจัยเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

ณฐา เศวตนรากุล และคณะ (2559) แบบจำลองความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์กาแฟสดของผู้บริโภคชาวไทย. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 28(98), 113-118.

ทวิช พงศกรวสุ และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2560) การศึกษารูปแบบการตลาดบริการของร้านกาแฟสไตล์บูทีค : กรณีศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปัญญาภิวัฒน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 9(3),107-119.

บุรธัช โชติช่วง และธีรวุฒิ บุณยโสภณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟสด. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 29(4), 680-685.

วิสาหกิจชุมชนบ้านถ้ำสิงห์.*ประวัติวิสาหกิจถ้ำสิงห์.* (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 15 พฤษภาคม 2563 จาก http://www.thamsingcoffee.com/

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร.*กาแฟในภาคใต้.* (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 25 พฤศจิกายน 2563 จาก https://www.arda.or.th/kasetinfo/south/coffee/history/01-04.php

หัสนัย ริยาพันธ์, *การพัฒนาเว็บไซต์ศาลาพุ่มข้าวบิณฑ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2554

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ.* กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น.

kwa2539.blogspot.com. การขายออนไลน์. (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563 จาก http://kwa2539.blogspot.com/

การระบุเกณฑ์ประเมินสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ กรณีศึกษาของสถาบันการศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง

Identifying Evaluation Criteria for 3D Software Selection: A Case Study in Private Educational Institution

ปรัชญา ฟูสิริพงษ์[1*] และชุลีกร นวลสมศรี[2]

Prashaya Fusiripong[1*] and Chuleekorn Nuansomsri[2]

[1] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, วิทยาลัยนานาชาติ, มหาวิทยาลัยรังสิต

[1] Lecturer, Department of Information Communication and Technology, International College, Rangsit University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาสารสนเทศการลงทุน วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยรังสิต

[2] Assistant Professor, Department of Investment Informatics, College of Digital Innovation Technology, Rangsit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** prashaya.f@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

ซอฟต์แวร์ 3 มิติ เป็นเครื่องมือที่สำคัญของการพัฒนาแบบจำลองวัตถุเสมือนจริงสำหรับการสร้างภาพยนตร์แอนิเมชั่นและภาพยนตร์ 3 มิติในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาจึงมีความต้องการซอฟต์แวร์ 3 มิติที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ ยังมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการประเมินคุณภาพของซอฟต์แวร์ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุเกณฑ์ประเมินให้บ่งชี้ถึงซอฟต์แวร์คุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9126 เพื่อนำไปใช้ในการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ โดยการระบุเกณฑ์จะถูกรวบรวมจากการทบทวนวรรณกรรมและเทคนิคการจับคู่ นอกจากนี้เกณฑ์ที่ได้ยังถูกตรวจสอบโดยค่าความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยความเที่ยงตรง (Index of item objective congruence: IOC) ไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.9 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่า 18 เกณฑ์มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์ 3 มิติ, พหุเกณฑ์, ปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์, ซอฟต์แวร์คุณภาพ

Abstract

3D software is crucial for developing the virtual object model to build animations and 3D movies, especially for teaching in a private university. Therefore, the private university needs suitable 3D software to teach the virtual object model development. However, the procedure of 3D software selection also involves the appropriate criteria selection to evaluate the software quality. This study aims to identify the evaluation criteria that indicate the software quality as follows ISO 9126 standard for 3D software selection problems. The identifying criteria were performed by two approaches; comprehensive and matching meaning techniques. These criteria were also analyzed using the item objective congruence index (IOC). The average results were equal and more than 0.90. This indicated that 18 criteria could adopt in the real 3D software selection problems.
Keywords: 3D software, multi-criteria, software selection problem, software quality.

บทนำ

ซอฟต์แวร์ 3 มิติ (3D software) คือ โปรแกรมสำหรับออกแบบสิ่งของต่าง ๆ เช่น บ้าน รถ เครื่องใช้ และอื่น ๆ ภาพที่ได้ค่อนข้างเหมือนจริงและสร้างภาพเคลื่อนไหวสำหรับงานโฆษณา งานนำเสนอข้อมูล หรืออาจสร้างเป็นภาพยนตร์ ทำให้สถานศึกษาได้นำซอฟต์แวร์ 3 มิติมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนงานด้านนิเทศศาสตร์, ดิจิทัลอาร์ต, เกมส์ และแอนิเมชั่น สำหรับการสร้างฉาก สร้างตัวละครในภาพยนตร์และเกมให้มีความรู้สึกว่าฉากและตัวละครนั้นมีอยู่จริง รวมถึงสื่อเสมือนจริง เช่น การสร้างสื่อให้ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ที่ใช้ในการสร้างแบบจำลองวัตถุโบราณที่เสียหายให้มีความสมบูรณ์เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาความเป็นมาในอดีต เป็นต้น โปรแกรมที่ใช้ในการสร้างสื่อ 3 มิตินั้นมีมากมาย เช่น โปรแกรม Autodesk Maya, Adobe Fuse CC และ Blender

การเลือกซอฟต์แวร์จึงเป็นกระบวนที่สำคัญกับการได้มาของซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม (Prasad & Chakraborty, 2016) แต่อย่างไรก็ตามการได้มาของซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมมีความซับซ้อนจากการพิจารณาเกณฑ์ประเมินที่มีความหลากหลายในการเลือกซอฟต์แวร์ (Kilic et al., 2015) ดังเช่น เกณฑ์ด้านราคา เกณฑ์ด้านความสามารถของซอฟต์แวร์ เกณฑ์ความน่าเชื่อถือของซอฟต์แวร์ และเกณฑ์อื่น ๆ ที่นำไปใช้ในกระบวนการเลือกซอฟต์แวร์ โดยเกณฑ์ที่หลากหลายเหล่านั้นประกอบด้วยเกณฑ์เชิงรูปธรรม (Tangible) และเกณฑ์เชิงนามธรรม (Intangible) (Fusiripong et al., 2017)

เกณฑ์ประเมินดังกล่าวนั้นยังไม่เพียงพอสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ โดยมีงานวิจัยก่อนหน้าที่ได้ระบุเกณฑ์ประเมินเพิ่มเติมเพื่อใช้สำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ ดังเช่นการศึกษาของ Dönmez (2013); M Yilmaz et al. (2015); Okudan (2009); Prasad and Chakraborty (2016)

เกณฑ์ประเมินเหล่านั้นมีทั้งเหมือนและแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การเลือกซอฟต์แวร์และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Experts)

การได้มาของซอฟต์แวร์ 3 มิติที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการคัดเลือกจากเกณฑ์ประเมินนั้นควรบ่งชี้ถึงมาตรฐานคุณภาพซอฟต์แวร์ (ISO 9126) แนวคิดนี้ได้ถูกสนับสนุนโดยการศึกษาของ Hendriyani and Amrizal (2019) ที่ได้นำ ISO 9126 มาใช้เพื่อบ่งบอกถึงคุณภาพซอฟต์แวร์ 3 มิติ นอกจากการพิจารณาเกณฑ์ด้านราคาเพียงอย่างเดียว งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุเกณฑ์ประเมินในการคัดเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ เพื่อสร้างวัตถุเสมือนจริงสำหรับภาพยนตร์แอนิเมชั่นและภาพยนตร์ 3 มิติ ในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาของสถานศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อระบุเกณฑ์ประเมินบ่งชี้มาตรฐานคุณภาพซอฟต์แวร์ (ISO 9126) ในการคัดเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติสำหรับการสร้างแบบจำลองวัตถุ 3 มิติ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาของสถานศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ปัจจุบันซอฟต์แวร์ 3 มิติมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการจำลองวัตถุ ซึ่งการจำลองวัตถุในแบบ 3 มิติมีลักษณะเสมือนจริง พร้อมกับการลดความผิดพลาดในกระบวนการผลิต (McQuillan, 2020) ทำให้ซอฟต์แวร์ 3 มิติมีแนวโน้มการใช้งานที่เพิ่มมากขึ้น ดังเช่นการศึกษาของ Nizamuddin and Kirthana (2018) ได้พัฒนาแบบจำลองอวัยวะของมนุษย์เสมือนจริงเพื่อลดความเสี่ยงในการรักษาผู้ป่วย แต่อย่างไรก็ตามซอฟต์แวร์ 3 มิติมีหลากหลายโมเดลสำหรับการสร้างแบบจำลอง ดังนั้น Özsoy (2020) ได้นำเสนอเกณฑ์ประเมินสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ ซึ่งประกอบด้วย ราคา การเรนเดอร์ การสนับสนุนทางด้านเทคนิค และความสามารถการจำลองการเคลื่อนที่ของวัตถุ

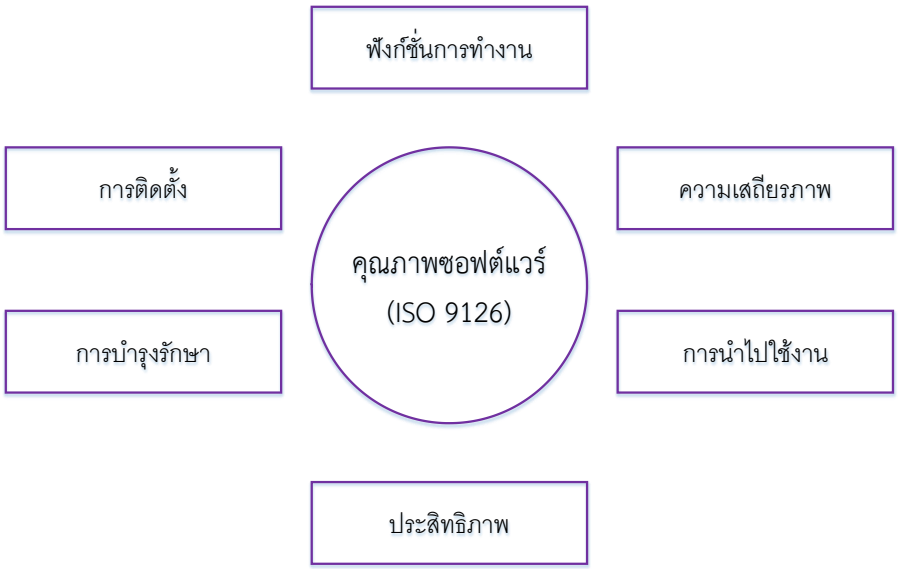
เกณฑ์ประเมินสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

เกณฑ์ประเมินสำหรับกระบวนการคัดเลือกประกอบไปด้วย เกณฑ์เชิงรูปธรรม (Tangible) และเกณฑ์เชิงนามธรรม (Intangible) (Fusiripong et al., 2017) มีงานวิจัยมากมายที่ได้ระบุเกณฑ์ประเมินซอฟต์แวร์โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบวัตถุ 3 มิติ (Dönmez, 2013; M Yilmaz et al., 2015; Özsoy, 2020) Dönmez (2013) ได้ระบุ 6 เกณฑ์ประเมิน (ราคา, ความง่ายในการใช้งาน, ความง่ายในการเรียนรู้, การใช้งานได้หลากหลาย, วิธีการจำลองโมเดล และวัตถุประสงค์การใช้งาน) ในกระบวนการเลือกซอฟต์แวร์การออกแบบวัตถุเชิงอุตสาหกรรม ในขณะที่การศึกษาของ M Yilmaz et al. (2015) ได้แบ่ง 10 เกณฑ์สำหรับคัดเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ด้านเทคนิค, ด้านการเชื่อมต่อ และด้านการเรียนรู้ มีความแตกต่างกับการศึกษาของ Özsoy (2020) ซึ่งแบ่งเกณฑ์ได้

5 กลุ่ม ได้แก่ ส่วนประกอบของโมเดล, การจำลองและการวิเคราะห์โมเดล, การเคลื่อนไหวและการแสดงผล, ราคา และการสนับสนุนโปรแกรม

มาตรฐานคุณภาพสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์

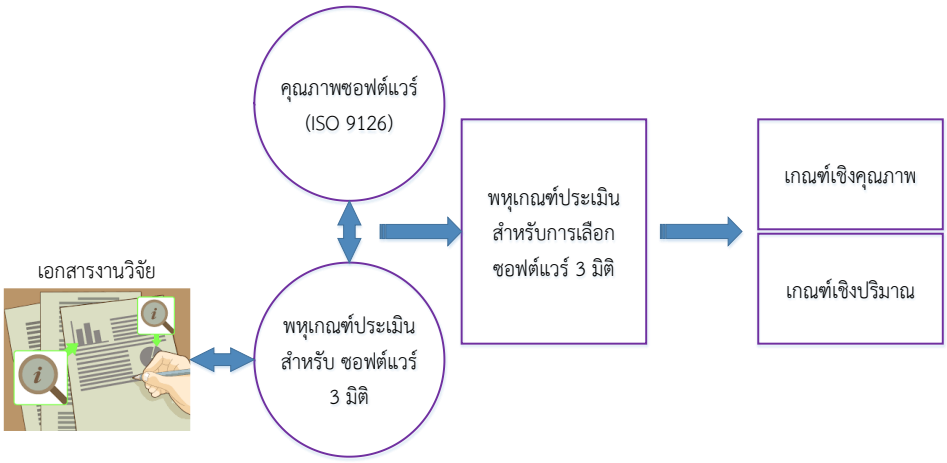
จากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีหลากหลายเกณฑ์ที่ถูกนำมาใช้ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ซึ่งได้รับมาจากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ (Dönmez, 2013) และการทบทวนวรรณกรรม (Özsoy, 2020) แต่อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยบางส่วนได้นำมาตรฐานคุณภาพซอฟต์แวร์ (ISO 9126) มาเป็นเกณฑ์การประเมินปัญหาในการเลือกซอฟต์แวร์ด้าน E-Learning ดังเช่นการศึกษาของ Etaati et al. (2011) ในขณะที่ Liang and Lien (2007) ได้ใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพซอฟต์แวร์พร้อมกับเกณฑ์ด้านการจัดการสำหรับพิจารณาเลือกซอฟต์แวร์การวางแผนทรัพยากร (Enterprise Resource Planning: ERP) ทำให้เล็งเห็นได้ว่ามาตรฐาน ISO 9126 สามารถประเมินคุณภาพของซอฟต์แวร์ได้หลากหลาย อ้างถึงการศึกษาของ Chua and Dyson (2004) ที่กล่าวว่า ISO 9126 เป็นกรอบมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์ในมุมกว้างที่ไม่ได้กำหนดคุณภาพเฉพาะเจาะจงสำหรับซอฟต์แวร์ซึ่งมี 6 มุมมองในการพิจารณา ได้แก่ ฟังก์ชั่นการทำงาน, ความเสถียรภาพ, การนำไปใช้งาน, ประสิทธิภาพ, การบำรุงรักษา และความสามารถในการพกพาสำหรับการประเมินคุณภาพของซอฟต์แวร์ ดังแสดงในรูปที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบคุณภาพซอฟต์แวร์ (Andry et al., 2018)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงการเปรียบเทียบและการรวบรวมเนื้อหาสำหรับการระบุเกณฑ์ประเมินสำหรับปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ สิ่งแรกในการดำเนินงานวิจัย คือ การระบุคำสำคัญสำหรับการค้นหางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ ซึ่งคำสำคัญที่ใช้ได้แก่ “3D software/program selection”, “3D modelling software/program selection”, “CAD/CAM software”, “CAD/CAM software selection”, “Software Selection” และ “Multi-Criteria Decision Making” การรวบรวมเอกสารงานวิจัยได้ดำเนินงานจากหลากหลายสำนักพิมพ์ซึ่งรวบรวมไปถึงระบบฐานข้อมูลงานวิจัยดังเช่น IEEE Explore, Science Direct และ ACM การศึกษานี้ได้นำวิธีการสร้างรายการ (Item generation approach) ระบุความสำคัญของเกณฑ์ (Chang et al., 2012) ที่ได้นำไปใช้ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติและให้แน่ใจว่าเกณฑ์เหล่านี้สามารถบ่งชี้ถึงคุณภาพของซอฟต์แวร์ เทคนิคการจับคู่ถูกนำมาใช้เพื่อตรวจสอบเกณฑ์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ISO 9126 ดังเช่น การศึกษาของ Chang et al. (2012) ได้นำแนวคิดการตรวจสอบความหมายเพื่อระบุเกณฑ์ในแต่ละกลุ่มเกณฑ์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน ดังเช่น กลุ่มของความสามารถของซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ประกอบไปด้วย เกณฑ์ความสามารถซอฟต์แวร์และเกณฑ์ความสามารถของฮาร์ดแวร์ เป็นต้น แผนภาพที่แสดงในภาพที่ 2 เป็นเทคนิคการจับคู่เกณฑ์ด้วยความหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ISO 9126 บ่งชี้ถึงคุณภาพของซอฟต์แวร์

ภาพที่ 2 การนำเสนอภาพการระบุพหุเกณฑ์สำหรับปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

สุดท้ายเกณฑ์ประเมินถูกแบ่งเป็นเกณฑ์เชิงคุณภาพและเกณฑ์เชิงปริมาณพร้อมตรวจสอบเกณฑ์ประเมินเหล่านั้นโดยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างภายใต้กฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษาจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงตามเนื้อหาความครอบคลุมของเนื้อหา ลักษณะของแบบสอบถามโดยเกณฑ์การประเมินคุณภาพของเครื่องมือมีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าเกณฑ์ประเมินมีความสอดคล้องในการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องในการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องในการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

R คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

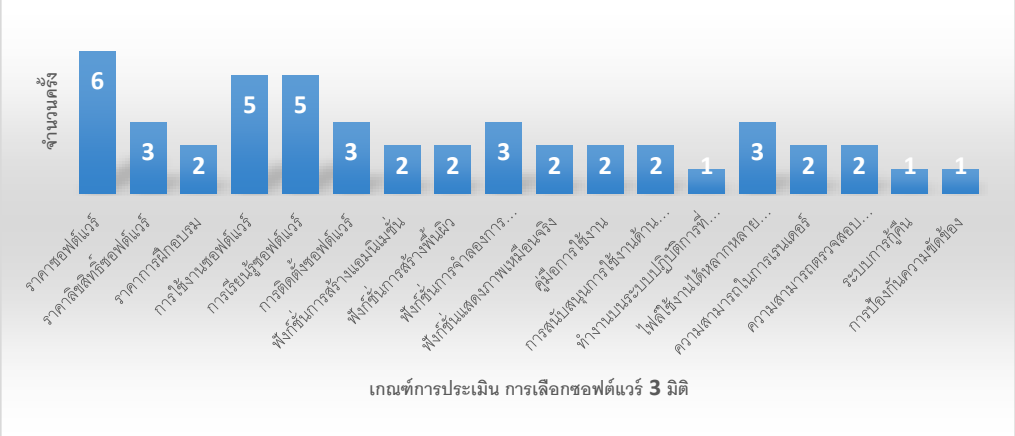
สำหรับค่าคะแนน IOC ที่ได้ควรมากกว่าหรือเท่ากับ 0.8 (Nuanmeesri, 2018) ในการยอมรับเพื่อนำมาใช้ในการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์ในปัญหาการคัดเลือก

ผลการวิจัย

ผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะเป็นกลุ่มของเกณฑ์ประเมินที่ถูกนำไปใช้ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์สำหรับการสร้างวัตถุเสมือนจริง เกณฑ์การประเมินเหล่านี้ได้รวบรวมจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ 3 มิติ ดังนั้นหัวข้อนี้จะได้อภิปรายใน 2 หัวข้อย่อยได้แก่ ลำดับความสำคัญเกณฑ์การประเมินและการนำเสนอเกณฑ์การประเมินบ่งชี้มาตรฐานคุณภาพของซอฟต์แวร์ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

การจัดลำดับความสำคัญเกณฑ์การประเมิน

การศึกษานี้ได้นำวิธีการสร้างรายการเพื่อระบุลำดับความสำคัญของเกณฑ์ที่ใช้ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ ด้วยจำนวนของการนำมาใช้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ 3 มิติ ด้วยเหตุนี้ผลลัพธ์ที่ได้แสดงไว้ในรูปที่ 3 เป็นเกณฑ์ที่ถูกนำไปใช้ในปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

ภาพที่ 3 การนำเสนอภาพจำนวนพหุเกณฑ์สำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

มีเกณฑ์ที่ถูกระบุได้ 18 เกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์ส่วนใหญ่ที่ถูกเลือกสำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติเกี่ยวข้องกับเกณฑ์ด้านราคา (6 ครั้ง) เกณฑ์ด้านการใช้งานและการเรียนรู้ซอฟต์แวร์ถูกเลือก 5 ครั้งเท่ากัน ขณะที่เกณฑ์เกี่ยวกับค่าลิขสิทธิ์ทางซอฟต์แวร์, การติดตั้ง, การจำลองการเคลื่อนไหวของวัตถุและรูปแบบไฟล์มีความหลากหลายในการนำไปใช้งาน ซึ่งมีเพียงแค่ 3 ครั้งที่นำมาใช้ในกระบวนการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ ทำให้เล็งเห็นว่าการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ มีการพิจารณาแบบหลากหลายเกณฑ์ประเมินนอกเหนือจากเกณฑ์ด้านราคาเพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตามผลลัพธ์บ่งชี้ว่าเกณฑ์ด้านราคามีความสำคัญมากกว่าเกณฑ์อื่น ๆ สำหรับการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

การนำเสนอเกณฑ์การประเมินที่บ่งชี้มาตรฐาน ISO 9126

เทคนิคการจับคู่ด้วยความหมายที่คล้ายคลึงกัน (อ้างถึงรูปที่ 2) สามารถค้นพบเกณฑ์การประเมินที่สามารถบ่งชี้ถึงซอฟต์แวร์คุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9126 ใน 6 มุมมองได้แก่ ฟังก์ชั่นการทำงาน, ความเสถียรภาพ, การนำไปใช้งาน, ประสิทธิภาพ, การบำรุงรักษาและความสามารถในการพกพา แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการเลือกซอฟต์แวร์ไม่สามารถบ่งชี้ได้แค่เกณฑ์ประเมินที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์คุณภาพเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึกถึงเกณฑ์ด้านราคา เช่นเดียวกับการศึกษาของ (Özsoy 2020) ที่พิจารณาเกณฑ์ด้านราคารวมกับเกณฑ์ประเมินอื่น ๆ ดังนั้นเกณฑ์การประเมินที่ได้รับจากเทคนิคการจับคู่ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินสำหรับปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติ

เกณฑ์เชิงปริมาณ	เกณฑ์เชิงคุณภาพ
ราคาซอฟต์แวร์	การใช้งานซอฟต์แวร์
ราคาลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์	การเรียนรู้ซอฟต์แวร์
ราคาการฝึกอบรม	การติดตั้งซอฟต์แวร์
	ฟังก์ชั่นการสร้างแอมนิเมชั่น
	ฟังก์ชั่นการสร้างพื้นผิว
	ฟังก์ชั่นการจำลองการเคลื่อนไหว
	ฟังก์ชั่นแสดงภาพเหมือนจริง
	คู่มือการใช้งาน
	การสนับสนุนการใช้งานด้านเทคนิค
	ทำงานบนระบบปฏิบัติการที่หลากหลาย
	ไฟล์ใช้งานได้หลากหลายระบบปฏิบัติการ
	ความสามารถในการเรนเดอร์
	ความสามารถตรวจสอบโครงสร้างโมเดล 3 มิติ
	ระบบการกู้คืน
	การป้องกันความขัดข้อง

นอกจากผลลัพธ์ที่ได้รับจากเทคนิคการจับคู่ การศึกษายังได้ให้คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตรวจสอบเกณฑ์ประเมินด้วยค่าความเที่ยงตรง (IOC) ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของ 18 เกณฑ์ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินซอฟต์แวร์ 3 มิติ	ค่าความเที่ยงตรง (IOC)
ราคาซอฟต์แวร์	1
ราคาลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์	1
ราคาการฝึกอบรม	1
การใช้งานซอฟต์แวร์	0.8
การเรียนรู้ซอฟต์แวร์	0.8
การติดตั้งซอฟต์แวร์	0.8
ฟังก์ชั่นการสร้างแอมนิเมชั่น	1
ฟังก์ชั่นการสร้างพื้นผิว	1
ฟังก์ชั่นการจำลองการเคลื่อนไหว	1
ฟังก์ชั่นแสดงภาพเหมือนจริง	1
คู่มือการใช้งาน	0.8
การสนับสนุนการใช้งานด้านเทคนิค	0.8
ทำงานบนระบบปฏิบัติการที่หลากหลาย	1
ไฟล์ใช้งานได้หลากหลายระบบปฏิบัติการ	1
ความสามารถในการเรนเดอร์	1
ความสามารถตรวจสอบโครงสร้างโมเดล 3 มิติ	1
ระบบการกู้คืน	1
การป้องกันความขัดข้อง	0.8
ค่าเฉลี่ย IOC	**0.93**

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยความเที่ยงตรง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.93 ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง มีข้อสังเกตุจากผลการวิเคราะห์ว่าเกณฑ์ประเมินส่วนใหญ่ที่ยอมรับจากคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถของซอฟต์แวร์ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1 รวมถึงเกณฑ์ด้านราคา ในขณะที่เกณฑ์ประเมินอื่น ๆ ยังมีความเที่ยงตรงอยู่ในระดับสูง (IOC = 0.8) ดังนั้นเกณฑ์ประเมินเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติภายใต้กฎระเบียบของสถาบันการศึกษาเอกชนแห่งนี้ได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปและอภิปรายผล

ซอฟต์แวร์ 3 มิติ ได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในการเรียนการสอนภายในสถาบันการศึกษาเอกชน เพื่อการออกแบบวัตถุเสมือนสำหรับการสร้างแอนิเมชั่นและภาพยนต์ 3 มิติ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ 3 มิติยังมีความสับสนเนื่องด้วยการกำหนดเกณฑ์ประเมินที่ปราศจากการบ่งชี้ถึงซอฟต์แวร์คุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9126 ดังนั้นการศึกษานี้ได้กำหนดเกณฑ์ประเมินโดยการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและใช้เทคนิคการจับคู่เพื่อบ่งชี้มาตรฐาน ISO 9126 ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษานี้มี 18 เกณฑ์และยังมีการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างด้วยค่าความเที่ยงตรงที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.80 ในแต่ละเกณฑ์ นอกจากนี้การประเมินเชิงตัวเลขของเกณฑ์เหล่านี้มีความยุ่งยาก ดังนั้นการศึกษาต่อไป จะได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประเมินเชิงตัวเลขสำหรับเกณฑ์เชิงคุณภาพควบคู่กับเกณฑ์เชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

Andry, J. F., Suroso, J., & Bernanda, D. (2018). Improving quality of smes information system solution with ISO 9126. Journal of Theoretical and Applied Information Technology, 96(14), 4610-4620.

Chang, S.-I., Yen, D. C., Ng, C. S.-P., & Chang, W.-T. (2012). An analysis of IT/IS outsourcing provider selection for small- and medium-sized enterprises in Taiwan. Information & Management, 49(5), 199-209. https://doi.org/10.1016/j.im.2012.03.001

Chua, B. B., & Dyson, L. E. (2004). Applying the ISO 9126 model to the evaluation of an e-learning system. Proceeding of ASCILITE,

Dönmez, S. (2013). Computer Aided Industrial Design Software Selection in Industrial Product Design Education at Turkey Using Expert Choice Program. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 106, 682-689. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.078

Etaati, L., Sadi-Nezha, S., & Makue, A. (2011). Using fuzzy group analytical network process and ISO 9126 quality model in software selection: A case study in e-learning systems. Journal of Applied Sciences, 11(1), 96-103.

Fusiripong, P., Baharom, F., & Yusof, Y. (2017). Identification of multi-criteria for supplier selection in IT project outsourcing. AIP Conference Proceedings, *1891*(1), 020042. https://doi.org/10.1063/1.5005375

Hendriyani, Y., & Amrizal, V. A. (2019). The Comparison Between 3D Studio Max and Blender Based on Software Qualities. Journal of Physics: Conference Series, 1387. 012030. https://doi.org/10.1088/1742-6596/1387/1/012030

Kilic, H. S., Zaim, S., & Delen, D. (2015). Selecting "the best" ERP system for SMEs using a combination of ANP and PROMETHEE methods [Article]. Expert Systems with Applications, 42(5), 2343-2352. https://doi.org/10.1016/j.eswa.2014.10.034

Liang, S.-K., & Lien, C.-T. (2007). Selecting the optimal ERP software by combining the ISO 9126 standard and fuzzy AHP approach. Contemporary Management Research, 3(1), 23-23. https://doi.org/10.7903/cmr.10

M Yilmaz, R., Reisoglu, I., Topu, F. B., Karakus, T., & Goktas, Y. (2015). The development of a criteria list for the selection of 3d virtual worlds to design an educational environment. 17(4), 1037-1069.

McQuillan, H. (2020). Digital 3D design as a tool for augmenting zero-waste fashion design practice. International Journal of Fashion Design, Technology and Education, 13(1), 89-100. https://doi.org/10.1080/17543266.2020.1737248

Nizamuddin, M. K., & Kirthana, S. (2018). Reconstruction of human femur bone from CT scan images using CAD techniques. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering, 455. 012103. https://doi.org/10.1088/1757-899x/455/1/012103

Nuanmeesri, S. (2018). The Augmented Reality for Teaching Thai Students about the Human Heart. International Journal of Emerging Technologies in Learning, 13(6).

Okudan, G. E. (2009). A methodology for optimum selection of solid modeling software. Engineering Design Graphics Journal, 68(3).

Özsoy, H. Ö. (2020). Evaluation of 3D Modeling Programs For Industrial Design Use. Journal of Polytechnic, 23(4), 1153-1166.

Prasad, K., & Chakraborty, S. (2016). A QFD-based decision making model for computer-aided design software selection. 6(3), 213-224.

การวิเคราะห์ต้นทุนการให้บริการผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรงด้วยวิธีต้นทุนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา ของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลสงขลานครินทร์

A Cost of Rectum Cancer Patients Using Time-Driven Activity Based Costing (TDABC) For Male Medicine 2 Unit at Songklanagarind Hospital

อดินันทร์ มาหามะ[1*], เสกสรร สุธรรมานนท์[2], นิกร ศิริวงศ์ไพศาล[2] และภาสุรี แสงศุภวานิช[3]

Adinan Mahamat[1*], Saksan Sutammanon[2], Nikorn Sirivongpaisal[2] and Pasuree Aangsupawanich[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[1] Graduate student, Master of Engineering, Logistics and Supply Chain Engineering, Prince of Songkla University.

[2] รองศาสตราจารย์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2] Associate Professor, Faculty of Engineering, Prince of Songkla University.

[3] สาขาวิชากุมารเวชศาสตร์, คณะแพทย์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[3] Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Prince of Songkla University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** adinanxmahamat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนการให้บริการผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรง ณ หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการคำนวณต้นทุนด้วยวิธีต้นทุนกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (Time-Driven Activity-Based Costing) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าต้นทุนรวมของการให้บริการให้บริการผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรง ณ หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 มีต้นทุน TDABC ของกลุ่มบุคลากร 3,536.45 บาท/ครั้ง และTDABC ของกลุ่มอุปกรณ์ 10.23 บาท/ครั้ง ซึ่งมีต้นทุน TDABC รวมต่อหนึ่งครั้งการให้บริการที่ 3546.68 บาท จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้บริการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการให้บริการมากขึ้นและใช้ในการควบคุมต้นทุน และอัตราค่าบริการของผู้ป่วยในกล่มนี้ในอนาคต

คำสำคัญ: ต้นทุนกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา, มะเร็งลำไส้ตรง, ความสามารถในการปฏิบัติงาน

Abstract

This research aims to analyze costs of rectum cancer patient's treatment in songklanagarind hospital Using Time-Driven Activity-Based Costing (TDABC). In this study, the cost calculation method was used by the Time-Driven Activity-Based Costing method. The results of the study showed that the total cost of providing services to patients with rectum cancer at the Male Medicine 2 Unit had TDABC cost of personnel group 3,536.45 baht/time and TDABC of equipment group 10.23 baht/time with the total cost of TDABC per service at 3,546.68 baht. The results of the study were applied to develop more services and to control costs. And service rates of patients in this group in the future

Keywords: Time-Driven Activity-Based Costing, Rectum Cancer, Practical Time

บทนำ

คณะกรรมการจัดทำแผนการป้องกันและควบคุมโรคมะเร็งแห่งชาติ, กรมการแพทย์, และสถาบันมะเร็งแห่งชาติ (2556) โรคมะเร็งเป็นปัญหาการเจ็บป่วยการเสียชีวิต รวมทั้งปัญหาเรื่องภาระโรค (Burden of Disease) ที่ทำให้ประชากรไทยสูญเสียการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นมา โรคมะเร็งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 ของประชากรไทย จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลกพบว่าในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยมีประชากร 69,183,175 คน เป็นผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่จำนวน 170,495 คน และมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งจำนวน 114,199 คน โดย 5 อันดับแรกที่พบในเพศชายคือ มะเร็งตับ มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งต่อมลูกหมาก และมะเร็งถุงน้ำดี ตามลำดับส่วน 5 อันดับแรกที่พบในเพศหญิงคือ มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก มะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งปอด มะเร็งตับตามลำดับ

ณรงค์ กีรติวิทยานันท์ (2553) โรคมะเร็งเป็นภัยสุขภาพที่กำลังคุกคามประชากรทั่วโลก การรักษาในปัจจุบันมีหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีต่างมีความก้าวหน้าไปมาก ไม่ว่าจะเป็นวิธีการผ่าตัด การใช้แสงรังสีรักษา และการใช้ยาเคมีบำบัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและระยะของโรคมะเร็งนั้น ๆ และที่สำคัญ คือ อาการและสภาพความแข็งแรงของผู้ป่วย (สันติสำราญวิไล และ รัชชุกูล 2553) ยาเคมีบำบัดสามารถรักษาผู้ป่วยให้หายขาดได้ถึงร้อยละ 17 ฉะนั้นยาเคมีบำบัดจึงมีบทบาทในการรักษาผู้ป่วยมะเร็งอย่างมาก เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถรักษาผู้ป่วยมะเร็งได้ทุกระยะของโรค ในประเทศไทยโรงพยาบาลสังกัดรัฐส่วนใหญ่ที่ดูแลผู้ป่วยโคมะเร็งที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด เป็นสถานบริการทางสุขภาพระดับทุติยภูมิ และตติยภูมิ

จากข้อมูลปี พ.ศ. 2560 โรงพยาบาลสงขลานครินทร์มีผู้ป่วยในทั้งหมด 41,673 ราย เป็นผู้ป่วยโรคมะเร็งสูงจำนวน 9,708 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 23.30

โดยคณะวิจัยได้ทำการเลือกศึกษาต้นทุนการบริการผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ตรง ณ หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โดยการใช้วิธีต้นทุนกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการคำนวณต้นทุนของแต่ละกลุ่มบริการที่มีกิจกรรมบริการหลายกลุ่มรวมอยู่ด้วยกัน การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อเป็นการนำร่องสำหรับการคำนวณต้นทุนการให้บริการของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าโรงพยาบาลจะได้รับ คือ สามารถนำต้นทุนที่คำนวณได้ไปพิจารณาในส่วนของงบประมาณ และแนวทางในการปรับปรุงการบริการหรือการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อจัดทำและวิเคราะห์ต้นทุนการให้บริการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรงของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ด้วยวิธีต้นทุนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (Time Driven Activity Based Costing : TDABC)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้นำเสนอทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีต้นทุนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (Time Driven Activity-Based Costing)

Kaplan and Anderson (2552) ต้นทุนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (Time Driven Activity-Based Costing: TDABC) เป็นวิธีการคำนวณต้นทุนที่พัฒนามาจากตัวแบบต้นทุนฐานกิจกรรม (Activity Based-Costing: ABC) โดย Kaplan และ Anderson ซึ่งวิธีนี้จะใช้การแบ่งอัตราต้นทุนของทรัพยากรต่อเวลาลงไปสิ่งที่ต้องการจะคำนวณต้นทุนโดยอาศัยข้อมูลสองอย่าง คือ ต้นทุนของแต่ละกลุ่มทรัพยากร (Cost of resource group) และ ปริมาณความต้องการใช้ทรัพยากร

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิทธิศักดิ์ ผุยโสภา และกอปร ศรีนาวนิ (2558) ทำการเปรียบเทียบการวางแผนเวลาของกิจกรรมก่อสร้างระหว่างการประมาณเวลาแบบใช้สถิติอัตราผลผลิตกับการประมาณเวลาโดยใช้วิธี TDABC พบว่าการจัดทำแผนเวลาที่ใช้ TDABC สอดคล้องกับสภาพการทำงานจริงมากกว่า โดยยังแสดงผลของต้นทุนที่ใกล้เคียงกับต้นทุนที่ใช้จริงและยังพบอีกว่าการประมาณเวลาโดยใช้ TDABC สามารถค้นหากำลังการผลิตที่ขาด ทำให้กำหนดเวลาได้เหมาะสมมากขึ้น และยังช่วยลดปัญหาในการปฏิบัติงานไม่ตรงตามแผนเวลา ทำให้สามารถบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดวงมณี โกมารทัต (2549) ศึกษาประโยชน์ของต้นทุนกิจกรรมตามระยะเวลา ใช้ในการวางแผนต้นทุนในเดือนถัดไป ใช้ในการกำหนดราคาขายสินค้าหรือบริการได้ ใช้ในการวางแผนลดต้นทุนการผลิตหรือบริการให้อยู่ในกรอบเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพและลดต้นทุนของหน่วยงาน

อนันทศักดิ์ โล่ห์เรืองทรัพย์ และวีระวัตร ฮ้อแสงชัย (2551) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ ABC กับ TDABC ในกระบวนการรับและกระจายสินค้าเพื่อหาข้อดีและข้อเสียของทั้งสองวิธี ผลการศึกษาสรุปได้เป็นสองส่วน ส่วนแรกพบว่าข้อดีของข้อมูลที่ได้รับจากการนำระบบ ABC นั้นจะให้ประโยชน์แก่ผู้บริหารในการนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจได้ดีกว่าข้อมูลต้นทุนแบบดั้งเดิม เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจาก ABC สามารถแสดงให้เห็นต้นทุนแต่ละกิจกรรมซึ่งระบบต้นทุนแบบดั้งเดิมไม่สามารถให้ข้อมูลนั้นได้ ส่วนที่สองจากการคำนวณด้วยวิธี TDABC นั้นสามารถแก้ปัญหาการประเมินต้นทุนสูงเกินจริงโดยการแยกต้นทุนที่ไม่ได้ใช้งานออกมาซึ่ง ABC ไม่สามารถทำได้ TDABC ยังมีความง่ายกว่า ABC ในด้านการคำนวณและการปรับปรุงข้อมูล TDABC ยังเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมมากกว่า ABC ในการพยากรณ์ความต้องการของทรัพยากรในอนาคตขององค์กร ในส่วนสุดท้ายในงานวิจัยยังได้สรุปว่าหากองค์กรต้องการคำนวณต้นทุนเพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจถึงทรัพยากรที่ได้นำมาใช้หรือไม่ได้นำมาใช้งาน การคำนวณแบบ TDABC จะเหมาะสมกว่าในทางกลับกันหากองค์กรต้องการที่จะทราบว่ากิจกรรมอะไรที่ก่อให้เกิดต้นทุน และเกิดต้นทุนได้อย่างไรระบบ ABC จะเหมาะสมและรวดเร็วกว่า

นาฏรียา แลบา และคณะ (2555) ได้ศึกษาการคำนวณต้นทุนทางอ้อมผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กไม้ยางพารา งานวิจัยนี้ได้นำหลักการวิเคราะห์ต้นทุนบนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (Time-Driven Activity-Based Costing: TDABC) มาใช้คำนวณต้นทุนทางอ้อมผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยแล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบกับวิธีการคำนวณต้นทุนแบบเดิม จากการวิเคราะห์ต้นทุนด้วยวิธี TDABC ช่วยให้การจัดสรรต้นทุนทางอ้อมเข้าสู่ผลิตภัณฑ์ได้เหมาะสมมากขึ้นเนื่องจากการคำนวณด้วย TDABC นั้นทำการคำนวณจากปริมาณการใช้ทรัพยากรและกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นต้นทุนที่คำนวณได้จึงมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพกว่าการคำนวณต้นทุนวิธีต้นทุนแบบเดิมของโรงงาน

สมบูรณ์ สาระพัด และคณะ (2560) ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนกิจกรรม (Activity-Based costing: ABC) และต้นทุนกิจกรรมตามเวลา(Time-driven Activity-Based costing: TDABC) ในการทบทวนได้สรุปข้อแตกต่างของ ABC และ TDABC ไว้ว่าหากองค์กรต้องการทราบว่ากิจกรรมอะไรก่อให้เกิดต้นทุนและเกิดต้นทุนได้อย่างไรควรที่จะเลือกใช้ ABC หากเป็นองค์กรขนาดใหญ่มีความซับซ้อน และใช้ในการประเมินทรัพยากรในอนาคตให้เลือกใช้ TDABC

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนของขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วย

1. ศึกษาข้อมูลของการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรง

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรงซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการรักษา จำนวนผู้ปฏิบัติงาน จำนวนเตียงผู้ป่วย ต้นทุนทรัพยากรในกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น โดยข้อมูลจะมาจากการสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสังเกตจากการปฏิบัติงานจริง

2. คำนวณต้นทุนด้วยวิธีการต้นทุนฐานกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (TDABC)

ซึ่งประกอบด้วย การจำแนกกลุ่มทรัพยากร การประเมินต้นทุนของแต่ละกลุ่มทรัพยากร ความสามารถในการปฏิบัติงาน และการหาอัตราต้นทุนของแต่ละกลุ่มทรัพยากร เวลาที่ใช้ปฏิบัติงานจริง ต้นทุนของแต่ละกิจกรรมของกลุ่มทรัพยากร

3. การระบุกลุ่มทรัพยากร (Group of Resource)

จัดเป็นแบ่งกลุ่มทรัพยากรที่ใช้ไปในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มบุคลากร กลุ่มอุปกรณ์และครุภัณฑ์ กลุ่มวัสดุสิ้นเปลือง เป็นต้น

4. การประมาณต้นทุนรวมของแต่ละกลุ่มทรัพยากร

การประมาณต้นทุนรวมของแต่ละกลุ่มทรัพยากรเป็นการเก็บรวมรวมข้อมูลทางบัญชีที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลโครงสร้างต้นทุน และข้อมูลเอกสารทางบัญชีเพื่อประมาณค่าต้นทุนของแต่ละกลุ่มทรัพยากร

5. ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Practical Time)

เวลาที่สามารถปฏิบัติจนบรรลุผลได้ซึ่งก็คือ ระดับที่พนักงานสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลผลิตจริง

6. ตราต้นทุนต่อนาทีของแต่ละกลุ่มทรัพยากร (Unit Cost Per Resource Pool)

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำต้นทุนทั้งหมดของทรัพยากรรวมหารด้วย ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Practical Time) สามารถเขียนเป็นสูตรการคำนวณได้ดังนี้

$$\text{อัตราต้นทุนการบริการต่อนาที} = \frac{\text{ต้นทุนรวมของแต่ละกลุ่มทรัพยากร}}{\text{กำลังความสามารถในการปฏิบัติงาน}}$$

7. เวลาที่ใช้ปฏิบัติงานจริง (Required Time)

เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตจากการปฏิบัติงานจริงของการให้บริการการรวบรวมจับเวลากิจกรรมที่ปฏิบัติซ้ำ ๆ กันตลอดระยะเวลา ของการเก็บข้อมูล แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและนำค่าเฉลี่ยนี้เป็นเวลามาตรฐานสำหรับใช้ในการคำนวณ

8. ต้นทุนของแต่ละกิจกรรมของกลุ่มทรัพยากร

ผลรวมของเวลาการปฏิบัติงานการให้บริการในแต่ละกิจกรรม หรือเวลาที่ใช้ปฏิบัติงานจริง (Required Time) นำมาคูณกับอัตราต้นทุนการบริการต่อนาทีผลลัพธ์ที่ได้คือ ต้นทุนของแต่ละกิจกรรมของกลุ่มทรัพยากรสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{ต้นทุนของแต่ละกลุ่มทรัพยากร} = (t_{jk} \times C_1, C_2 \ldots . C_n)$$

เมื่อ t_{jk} = เวลาที่ใช้ปฏิบัติงานจริง

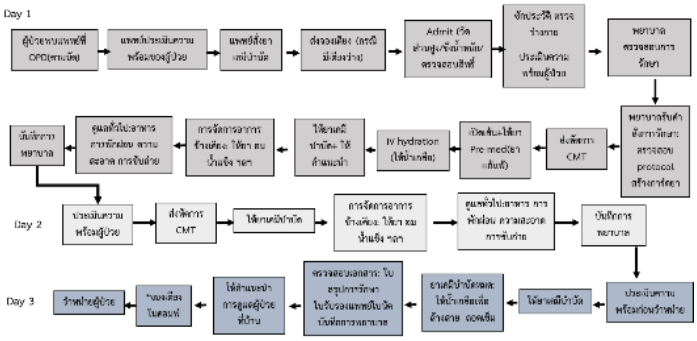
$C_1, C_2, \ldots C_n$ = อัตราต้นทุนต่อนาทีของแต่ละกลุ่มทรัพยากร

ผลการวิจัย

1. การศึกษากระบวนการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรงหอผู้ป่วยอายุรกรรม 2

การรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรงของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 มีขั้นตอนในการรักษาผู้ป่วยดังนี้ เริ่มจากผู้ป่วยยื่นใบนัดที่แผนกผู้ป่วยนอก (OPD) ผู้ป่วยรอพบแพทย์ หลังจากนั้นแพทย์จะทำการประเมินความพร้อมของผู้ป่วยจากผลแลป เมื่อทำการประเมินผู้ป่วยเรียบร้อยแพทย์จะทำการสั่งยาเคมีบำบัดในระบบคอมพิวเตอร์ หลังจากนั้นผู้ป่วยจะทำการจองเตียงหากแผนกปลายทางมีเตียงว่างผู้ป่วยจะเดินทางไปยังแผนกนั้นต่อไป เมื่อถึงแผนกที่จะทำการรักษาเคมีบำบัด พยาบาลจะทำการตรวจร่างกายโดยการวัดส่วนสูง ชั่งน้ำหนัก และซักประวัติผู้ป่วยเพื่อประเมินความพร้อมของผู้ป่วย จากนั้นพยาบาลทำการตรวจสอบและรับคำสั่งการรักษาในระบบคอมพิวเตอร์ ต่อจากนั้นพยาบาลจะทำการส่งข้อมูลหัตถการในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้เภสัชกรรมเตรียมยาเคมีบำบัด ถัดมาพยาบาลจะทำการให้ยาแก้แพ้และให้น้ำเกลือกับผู้ป่วย เมื่อยาเคมีบำบัดมาถึงยังแผนกพยาบาลจะทำการให้ยาเคมีบำบัดแก่ผู้ป่วยตามคำสั่งของแพทย์ และดูแลจัดการอาการข้างเคียงที่เกิดกับผู้ป่วย ขั้นตอนถัดไปพยาบาลจะทำการบันทึกการพยาบาลของการรักษาในวันที่ 1

ในการรักษาวันที่ 2 จะเริ่มด้วยแพทย์ และพยาบาลทำการประเมินความพร้อมของผู้ป่วย ต่อจากนั้นพยาบาลจะส่งข้อมูลหัตถการไปยังเภสัชกรรมเพื่อเตรียมยาเคมีบำบัด เมื่อยาเคมีบำบัดมาถึงพยาบาลจะทำการให้ยาเคมีบำบัดแก่ผู้ป่วย และดูแลอาการข้างเคียงรวมถึงการดูแลทั่วไปให้กับผู้ป่วย ขั้นตอนสุดท้ายจะทำการบันทึกการพยาบาลของการรักษาในวันที่ 2 ต่อจากนั้นในวันสุดท้าย แพทย์จะประเมินความพร้อมของผู้ป่วยก่อนให้ผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล เมื่อให้ยาเคมีบำบัดครบตามคำสั่งพยาบาลจะทำให้น้ำเกลือเพื่อล้างสาย และถอดเข็มออกจากผู้ป่วย หลังจากนั้นแพทย์จะทำการตรวจเอกสารสรุปการรักษาพยาบาลทำการบันทึกการรักษาในคอมพิวเตอร์ หลังจากนั้นจะเป็นการให้คำแนะนำการปฏิบัติตนให้กับผู้ป่วยเมื่ออยู่ที่บ้าน พยาบาลทำการจองเตียงในระบบ และทำการจำหน่ายผู้ป่วย ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 ขั้นตอนการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งลำไส้ตรง

2. คำนวณต้นทุนด้วยวิธีการต้นทุนกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (TDABC)

2.1 การระบุกลุ่มทรัพยากร (Group of Resources)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มทรัพยากรเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบุคลากร กลุ่มเครื่องมือและอุปกรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 – ตารางที่ 2

ตารางที่ 1 รายละเอียดของกลุ่มบุคลากร (หน่วย : คน)

บุคลากร	จำนวน
พยาบาลอายุงาน 0-5 ปี	6
พยาบาลอายุงาน 5-10 ปี	6
พยาบาลอายุงานมากกว่า 10 ปี	8
ผู้ช่วยพยาบาล	7
พนักงานพยาบาล	7
แพทย์เฉพาะทาง	3
แพทย์ใหม่	1

ตารางที่ 2 รายละเอียดของกลุ่มเครื่องมือและอุปกรณ์

ลำดับ	รายการ
1	โต๊ะข้างเตียง
2	รถเข็นถังออกซิเจน พร้อมถังขนาด 2 คิว
3	Progress-เครื่องผลิตออกซิเจน รุ่น 7F-5
4	Devilbiss-เครื่องผลิตออกซิเจน
5	Hitachi-ตู้เย็นขนาด 10.48 คิวแบบ 2 ประตูรุ่น R-T300W
6	เครื่องช่วยหายใจสำหรับใช้ที่บ้าน (Home BiPAP) รุ่น VIVI40
7	HONEYWELL-เครื่องกรองอากาศกำจัดเชื้อโรค HEPA ชนิดเคลื่อนย้ายได้รุ่น F113 C (CAN-HNW-F113C6009)
8	โต๊ะวางคอมพิวเตอร์
9	รถเข็นดมยาขนาด 16*20*32 นิ้ว
10	โครงเหล็กอ่างคู่ ขามีล้อเลื่อนวางอ่างคู่สแตนเลส (ไม่รวมอ่าง) 16*29*32 นิ้วมีชั้นสำหรับวางของ 1 ชั้น
11	ถังบรรจุแก๊ส ขนาดอี ความจุ 1.3 คิวปิคฟุตชนิดอลูมิเนียม
12	เตียงผู้ป่วยรุ่น UQ2000

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ
13	Chemetron/USA - เครื่องดูดน้ำลายและเสมหะทางปาก คอ จมูก ชนิดติดผนัง
14	APC- เครื่องสำรองไฟ 1000 VA
15	HONEYWELL-เครื่องฟอกอากาศ (Contained Ductable Air Cleaner) รุ่น F116 E11000 (Three stage)
16	ชั้นวางหนังสือ MV8/3 สีบีชไบรอน

2.2 การประมาณต้นทุนรวมของแต่ละกลุ่มทรัพยากร

ในส่วนของต้นทุนบุคลากร จะเป็นข้อมูลของต้นทุนค่าแรงทั้งหมดของ แพทย์ พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องประจำศูนย์หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 โดยมีรายละเอียดของจำนวนบุคลากรและค่าจ้างดังแสดงในตารางที่3

ตารางที่ 3 เงินเดือนค่าตอบแทนของบุคลากรต่อเดือน

บุคลากร	จำนวน (คน)	ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อเดือน (บาท/เดือน)	รวม (บาท/เดือน)
พยาบาลอายุงาน 0-5ปี	6	20,000	120,000
พยาบาลอายุงาน 5-10 ปี	6	25,000	150,000
พยาบาลอายุงานมากกว่า 10 ปี	8	50,000	400,000
ผู้ช่วยพยาบาล	7	15,000	105,000
พนักงานพยาบาล	7	8,500	59,500
แพทย์เฉพาะทาง	3	100,000	300,000
แพทย์ใหม่	1	80,000	80,000

ตารางที่ 4 ราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ (หน่วย : บาท)

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	รวมราคา
1	โต๊ะข้างเตียง	1	1,390	1,390
2	รถเข็นถังออกซิเจน พร้อมถังขนาด 2 คิว	1	7,550	7,550
3	Progress-เครื่องผลิตออกซิเจน รุ่น 7F-5	1	35,000	35,000
4	Devilbiss-เครื่องผลิตออกซิเจน	1	35,000	35,000

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	รวมราคา
5	Hitachi-ตู้เย็นขนาด 10.48 คิวแบบ 2 ประตูรุ่น R-T300W	1	12,090	12,090
6	เครื่องช่วยหายใจสำหรับใช้ที่บ้าน (Home BiPAP) รุ่น VIVI40	1	185,000	185,000
7	HONEYWELL-เครื่องกรองอากาศกำจัดเชื้อโรค HEPA ชนิดเคลื่อนย้ายได้รุ่น F113C (CAN-HNW-F113C6009)	2	58,500	117,000
8	โต๊ะวางคอมพิวเตอร์	1	49,00	4,900
9	รถเข็นดมยาขนาด 16*20*32 นิ้ว	1	4,300	4,300
10	โครงเหล็กอ่างคู่ ขามีล้อเลื่อนวางอ่างคู่สแตนเลส (ไม่รวมอ่าง) 16*29*32 นิ้วมีชั้นสำหรับวางของ 1 ชั้น	2	2,980	5,960
11	ถังบรรจุแก๊ส ขนาดอี ความจุ 1.3 คิวปิคฟุตชนิดอลูมิเนียม	3	5,000	15,000
12	เตียงผู้ป่วยรุ่น UQ2000	22	59,000	1,298,000
13	Chemetron/USA - เครื่งดูดน้ำลายและเสมหะทางปาก คอ จมูก ชนิดติดผนัง	6	15,883	95,298
14	APC- เครื่องสำรองไฟ 1000 VA	5	42,949	214,745
15	HONEYWELL-เครื่องฟอกอากาศ (Contained Ductable Air Cleaner) รุ่น F116 E11000 (Three stage)	1	278,200	278,200
16	ชั้นวางหนังสือ MV8/3 สีบีชไบรอน	1	1,872	1,872

ในส่วนนี้จะนำค่าใช้จ่ายในส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์นำไปคิดค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีการหาค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรงเพื่อนำไปใช้เป็นต้นทุนในส่วนของกลุ่มเครื่องมือและอุปกรณ์ซึ่งมีผลจากการคำนวณค่าเสื่อมราคา คือ 208,017 บาท

2.3 ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Practical Time)

ในขั้นตอนนี้เป็นการความสามารถในการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มทรัพยากรซึ่งคือระยะเวลาที่กลุ่มทรัพยากรบุคคล กลุ่มทรัพยากรเครื่องมืออุปกรณ์สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลผลิตจริงหลังจากหักลบเวลาพักผ่อนหรือมีการหยุดพักตามตารางเวลา โดยในงานวิจัยนี้มีผลจากการประเมินของกลุ่มบคลากรที่ 5,326,080 นาทีและกลุ่มเครื่องจักรอุปกรณ์ 26,280,000 นาที ซึ่งมีวิธีการคำนวณดังนี้

กลุ่มบุคลากร

เวลาที่ใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน (นาที) = จำนวนบุคลากร (คน) x จำนวนเวลาที่ทำงาน (นาที) x ค่าเผื่อของกระบวนการทำงาน

= 38 (คน) x 365 (วัน) x 8 (ชั่วโมง) x 60 (นาที) x 0.8

= 5,326,080 นาที

กลุ่มเครื่องจักรอุปกรณ์

เวลาที่ใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน (นาที) = จำนวนวัสดุอุปกรณ์ (ชิ้น) x จำนวนเวลาที่ทำงาน (นาที) x ค่าเผื่อของกระบวนการทำงาน

= 50 (ชิ้น) x 365 (วัน) x 24 (ชั่วโมง) x 60 (นาที)

= 26,280,000 นาที

2.4 อัตราต้นทุนต่อนาทีของแต่ละกลุ่มทรัพยากร (Unit Cost Per Resource Pool)

ตารางที่ 5 อัตราต้นทุนของแต่ละทรัพยากร

กลุ่มทรัพยากร	ต้นทุน (บาท/ปี)	เวลาที่ใช้ได้จริง (นาที)	อัตราต้นทุนทรัพยากรต่อนาที (บาท/นาที)
บุคลากร	14,574,000	5,326,080	2.736
เครื่องจักรอุปกรณ์	208,017	26,280,000	0.008

2.5 เวลาที่ใช้ปฏิบัติงานจริง (Required Time)

ในขั้นตอนนี้เป็นได้จาการศึกษาขั้นตอนการรักษาและทำการจับเวลาที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการรักษาผู้ป่วย โดยทางผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการรักษาป่วยจำนวน 5 ข้อมูลและได้ทำการหาค่าเฉลี่ยซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 รายละเอียดกิจกรรมในการรักษาผู้ป่วยและเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (หน่วย : นาที)

กิจกรรม	เวลาในการทำงาน
Admit (วัดส่วนสูง/ชั่งน้ำหนัก/ตรวจสอบสิทธิ์)	9
ซักประวัติ ตรวจร่างกาย ประเมินความพร้อมผู้ป่วย	5
พยาบาลตรวจสอบการรักษา	14
พยาบาลรับคำสั่งการรักษา:ตรวจสอบ protocolสร้างการ์ดยา	18
ส่งหัตการ CMT	1
เปิดเส้น	12.2

ตารางที่ 6 รายละเอียดกิจกรรมในการรักษาผู้ป่วยและเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (หน่วย : นาที)

กิจกรรม	เวลาในการทำงาน
ให้ยา Pre-med (ยาแก้แพ้)	40.4
IV hydration (ให้น้ำเกลือ)	47
ให้ยาเคมีบำบัด	446.4
ให้คำแนะนำ	12
การจัดการอาการข้างเคียง: ให้ยา อมน้ำแข็ง ฯลฯ (ครั้ง)	10
ดูแลทั่วไป:อาหาร การพักผ่อน ความสะอาด การขับถ่าย (ครั้ง)	10
บันทึกการพยาบาล	29
ประเมินความพร้อมผู้ป่วย	7
ส่งหัตการ CMT	1
ให้ยา Pre-med(ยาแก้แพ้)	54
ให้ยาเคมีบำบัด	446.4
การจัดการอาการข้างเคียง: ให้ยา อมน้ำแข็ง ฯลฯ (ครั้ง)	10
ดูแลทั่วไป: อาหาร การพักผ่อน ความสะอาด การขับถ่าย (ครั้ง)	10
บันทึกการพยาบาล	30
ประเมินความพร้อมก่อนจำหน่าย	15
ยาเคมีบำบัดหมด: ให้น้ำเกลือเพื่อล้างสาย ถอดเข็ม	25
ตรวจสอบเอกสาร: ใบสรุปการรักษา ใบรับรองแพทย์ใบนัด บันทึกการพยาบาล	20
ให้คำแนะนำการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน	10
จองเตียงในคอมพิวเตอร์	5
จำหน่ายผู้ป่วย	5

2.6 ต้นทุนของแต่ละกิจกรรมของกลุ่มทรัพยากร

ในขั้นตอนนี้ทำการคำนวณโดยการนำอัตราต้นทุนต่อนาที (Unit Cost Per Resource Pool) ของแต่ละกลุ่มทรัพยากรที่ได้มาจากการคำนวณในตารางที่ 5 คูณด้วยเวลาที่ใช้ปฏิบัติงาน (Required Time) ที่ได้มาจาการจับเวลาในตารางที่ 6 จะได้ต้นทุนฐานกิจกิจกรรมตามเวลาของแต่ละกิจกรรมของแต่ละกลุ่มทรัพยากรดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ต้นทุนฐานกิจกิจกรรมตามเวลาของแต่ละกิจกรรมของแต่ละกลุ่มทรัพยากร (หน่วย : บาท)

กิจกรรม	TDABC (บุคลากร)	TDABC (อุปกรณ์)
Admit (วัดส่วนสูง/ชั่งน้ำหนัก/ตรวจสอบสิทธิ์)	24.63	0.07
ซักประวัติ ตรวจร่างกาย ประเมินความพร้อมผู้ป่วย	13.68	0.04
พยาบาลตรวจสอบการรักษา	38.31	0.11
พยาบาลรับคำสั่งการรักษา:ตรวจสอบ protocolสร้างการ์ดยา	49.25	0.14
ส่งหัตการ CMT	2.74	0.01
เปิดเส้น	33.38	0.10
ให้ยา Pre-med(ยาแก้แพ้)	110.55	0.32
IV hydration (ให้น้ำเกลือ)	128.61	0.37
ให้ยาเคมีบำบัด	1221.51	3.53
ให้คำแนะนำ	32.84	0.09
การจัดการอาการข้างเคียง: ให้ยา อมน้ำแข็ง ฯลฯ (ครั้ง)	27.36	0.08
ดูแลทั่วไป:อาหาร การพักผ่อน ความสะอาด การขับถ่าย (ครั้ง)	27.36	0.08
บันทึกการพยาบาล	79.35	0.23
ประเมินความพร้อมผู้ป่วย	19.15	0.06
ส่งหัตการ CMT	2.74	0.01
ให้ยา Pre-med(ยาแก้แพ้)	147.76	0.43
ให้ยาเคมีบำบัด	1221.51	3.53
การจัดการอาการข้างเคียง: ให้ยา อมน้ำแข็ง ฯลฯ (ครั้ง)	27.36	0.08
ดูแลทั่วไป:อาหาร การพักผ่อน ความสะอาด การขับถ่าย (ครั้ง)	27.36	0.08
บันทึกการพยาบาล	82.09	0.24
ประเมินความพร้อมก่อนจำหน่าย	41.05	0.12
ยาเคมีบำบัดหมด: ให้น้ำเกลือเพื่อล้างสาย ถอดเข็ม	68.41	0.20
ตรวจสอบเอกสาร: ใบสรุปการรักษา ใบรับรองแพทย์ ใบนัด บันทึกการพยาบาล	54.73	0.16

ตารางที่ 7 (ต่อ)

กิจกรรม	TDABC (บุคลากร)	TDABC (อุปกรณ์)
ให้คำแนะนำการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน	27.36	0.08
จองเตียงในคอมพิวเตอร์	13.68	0.04
จำหน่ายผู้ป่วย	13.68	0.04

สรุปและอภิปรายผล

ผลจาการคำนวณต้นทุนการให้บริการผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ตรงด้วยวิธีการคำนวณต้นทุนกิจกรรมตามเกณฑ์เวลา (Time Driven Activity Based Costing: TDABC) พบว่ามีต้นทุน TDABC ของกลุ่มบุคลากร 3,536.45 บาท/ครั้ง และ TDABC ของกลุ่มอุปกรณ์ 10.23 บาท/ครั้ง ซึ่งมีต้นทุน TDABC รวมต่อหนึ่งครั้งการให้บริการที่ 3,546.68 บาท

ซึ่งผลจากการคำนวณในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการควบคุมของต้นทุนที่จะเกิดขึ้นของการรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้ และยังสามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดค่าบริการของผู้ป่วยกลุ่มนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจัดทำแผนการป้องกันและควบคุมโรคมะเร็งแห่งชาติ, กรมการแพทย์, และ สถาบันมะเร็งแห่งชาติ. 2556. *แผนการป้องกันและควบคุมโรคมะเร็งแห่งชาติ (พ.ศ. 2556-2560) = National cancer control programmes*. นนทบุรี: สถาบันมะเร็งแห่งชาติ กรมการแพทย์.

ดวงมณี โกมารทัต. 2549. “เจาะเวลาหาต้นทุนกิจกรรม (Time - Driven ABC)”. *จุฬาลงกรณ์วารสาร.* 2549(72):91–103.

นาฏรียา แลบา, สิริพร หนูแก้ว, อรรณฤมล พูลศิริ จันทร์สะอาด, และ วนิดา รัตนมณี. 2555. “ศึกษาการคำนวณต้นทุนทางอ้อมผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กไม้ยางพารา”. ใน *การประชุมวิชาการข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหการ*. ปี 2555.

สมบูรณ์ สาระพัด, ธัญจิรา กิเลนทอง, วิภาภรณ์ สืบสิงห์, กิตติภณ อำภา, ชเนตตี นิลวงศ์, จักรพันธ์ เกื้อทาน, วิริยา ไชยาคำ, ณัฐรัตน์ แสงสินธุ์, กิตติศักดิ์ ตันตระมงคล, อรรถพร เที่ยงทางธรรม, และ ชุติกาญจน์ เสือหนู. 2560. “การศึกษาการใช้ระบบต้นทุนกิจกรรมตามเวลา”. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* 79–89.

สันติสำราญวิไล, นุจรี, และ สุชาดา รัชชุกูล. 2553. “การศึกษาสมรรถนะของพยาบาลผู้ปฏิบัติการให้ยาเคมีบำบัด ในโรงพยาบาลสังกัดรัฐ”. *Ramathibodi Nursing Journal* 16(1):96–108.

สิทธิศักดิ์ ผุยโสภา, และ กอปร ศรีนาวนิ. 2558. “ต้นทุนบนฐานกิจกรรมและเกณฑ์เวลา สำหรับการวางแผนระยะเวลากิจกรรมก่อสร้าง”.

ณรงค์ กีรติวิทยานันท์. 2553. “อยู่อย่างสุข เมื่อต้องรับ ‘คีโม’ SIRIRAJ ONLINE | Siriraj Hospital”. สืบค้น 4 เมษายน 2022 (https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=739).

อนันทศักดิ์ โล่ห์เรืองทรัพย์ และ วีระวัตร ฮ้อแสงชัย. 2551. “การเปรียบเทียบโครงสร้างต้นทุนฐานกิจกรรมแบบเดิมกับโครงสร้างต้นทุนกิจกรรมตามระยะเวลา ในกระบวนการรับและกระจายสินค้า กรณีศึกษา คลังสินค้า แคตาล็อก ออเดอร์ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด”. ธรรมศาสตร์.

Robert S. Kaplan, และ Steven R. Anderson. 2552. *การวิเคราะห์ต้นทุนบนฐานกิจกรรมและเกณฑ์เวลา* =. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท,.

การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้ภาพถ่ายจากอากาศยานไร้คนขับ: กรณีศึกษาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

Land use classifications using UAV imagery: case study of tambon mueangkao amphoe kabinburi changwat prachinburi

อารยา พันธ์สวัสดิ์[1], ขวัญตรี แสงประชาธนารักษ์[2*], เสรี วงส์พิเชษฐ[3], เจษฎา โพธิ์สม[4], กานดา สายแก้ว[5] และปุริมพัฒน์ สุขจำนงค์โตกุล[6]

Araya Pansawat[1], Khwantri Saengprachatanarak[2*], Seree Wongpichet[3], Jetsada Posom[4], Kanda Saikaew[5] and Purimpat Sujumnontokul[6]

[1] นักศึกษาปริญญามหาบัณฑิต, หลักสูตรวิศวกรรมนวัตกรรม, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[1] Graduate student, Department of Innovation Engineering, Faculty of Engineering, Khon Kaen University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรวิศวกรรมเกษตร, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[2] Assoc. Prof., Department of Agricultural Engineering, Faculty of Engineering, Khon Kaen University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรวิศวกรรมเกษตร, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[3] Assistant professor, Department of Agricultural Engineering, Faculty of Engineering, Khon Kaen University.

[4] รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรวิศวกรรมเกษตร, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[4] Assoc. Prof., Department of Agricultural Engineering, Faculty of Engineering, Khon Kaen University.

[5] รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรวิศวกรรมคอมพิวเตอร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[5] Assoc. Prof., Department of Computer Engineering, Faculty of Engineering, Khon Kaen University.

[6] ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ สายงานพัฒนาองค์ความรู้ บริษัทน้ำตาลและอ้อยตะวันออกจำกัด (มหาชน)

[6] Assistant Managing Director, Department of Knowledge Development, Eastern Sugar and Cane Public Company Limited.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Khwantri@kkumail.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพวิธีการจำแนกประโยชน์การใช้ที่ดิน ด้วยภาพถ่ายทางอากาศโดยใช้กล้องมัลติสเปกตรัมที่ติดตั้งบนอากาศยานไร้คนขับ การจำแนกข้อมูลภาพ 2 วิธี การจำแนกประเภทแบบไม่ควบคุม และ การจำแนกประเภทแบบควบคุม การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นแบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ว่างเปล่า (M) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (U) พื้นที่เกษตรกรรม (A) พื้นที่น้ำ (W) และพื้นที่ป่าไม้ (F) จากการศึกษาพบว่าการจำแนกที่มีค่าถูกต้องมากที่สุด คือการจำแนกประเภทแบบควบคุม Minimum Distance มีค่า Overall Accuracy ร้อยละ 83.67 และค่า Kappa coefficient ร้อยละ 84 แสดงถึงความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ แต่มีประสิทธิภาพเหมาะแก่การนำมาใช้ในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมากกว่าการใช้กฎการตัดสินใจแบบ Maximum Likelihood

คำสำคัญ: อากาศยานไร้คนขับ, ภาพถ่ายทางอากาศ, การจำแนกภาพถ่ายทางอากาศ

Abstract

This research aims to develop the potential of land use classification methods. by aerial photographs using multispectral cameras mounted on unmanned aerial vehicles. Two methods of classification of image data, uncontrolled classification and controlled classification. Land use can be divided into 5 categories. which were: Bare land Urban Agriculture Water and Forest. from the study found that the classification that is most accurate. This was a controlled classification, Minimum Distance had an overall accuracy of 83.67% and a Kappa coefficient of 84%, indicating that the overall accuracy was at a fair level. But it is more effective for categorizing land use by community and building land use than using the Maximum Likelihood Decision Rule.

Keywords: Unmanned Aerial Vehicles, Aerial Photographs, Aerial Photographic Classification

บทนำ

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ในปีการผลิต 2560/61 ทางภาคตะวันออกของประเทศไทยสามมารถผลิตอ้อยได้ถึง 6.6 ล้านตัน (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, 2560) ซึ่งผลผลิตดังกล่าวได้ลดลงจากปีการผลิต 2561/62 เหลืออ้อยเพียง 5.8 ล้านตัน (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, 2561) คิดเป็นร้อยละ 87.97 ของปีการผลิต 2560/61 และต่อมาให้ปีการผลิต 2562/63 มีจำนวนอ้อยเข้าหีบเพียง 4.1 ล้านตัน (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, 2562) ซึ่งลดลงจากปีการผลิต 2560/61 คิดเป็นร้อยละ 62.59 จากข้อมูลดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบปัญหาภัยแล้งที่รุนแรงในช่วงเวลาเพาะปลูก ส่งผลให้อ้อยมีคุณภาพต่ำและ

ผลผลิตต่อตันอ้อยลดลง โดยผลผลิตเฉลี่ย 7.09 ตันต่อไร่ ลดลง 3.66 ตันต่อไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 34.05 จากปีก่อนหน้าในทุกพื้นที่ ประกอบกับราคาอ้อยตกต่ำต่อเนื่อง ทำให้เกษตรหันไปปลูกพืชอื่นทดแทนที่มีราคาดีกว่า (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2564)

สภาพอากาศแปรปรวนเป็นสภาวะที่คนทั่วโลกต่างกังวลถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น มีผลทำให้โลกร้อน โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรงกับภาคเกษตรกรรม ทำให้ปริมาณฝนและการกระจายตัวของฝนไม่เหมาะสมและสม่ำเสมอ ทำให้ปริมาณความชื้นไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของอ้อย จึงส่งผลกระทบให้มีความแห้งแล้ง ผลผลิตจึงไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ค่าความหวานและคุณภาพอ้อยจึงมีแนวโน้มลดลง (มิตรผลโมเดิร์นฟาร์ม, 2561)

การระบาดของศัตรูพืชที่รุนแรง ก็ยิ่งทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงในการลงทุนมากยิ่งขึ้น ศัตรูอ้อยที่เป็นปัญหาในสภาพแห้งแล้ง มีหลายชนิด โดยเฉพาะระยะอ้อยแตกกอ เช่น หนอนกอ และโรคแส้ดำ (Center, ม.ป.ป.) ในปัจจุบันประเทศไทยมี พื้นที่ปลูกอ้อยมากกว่า 11 ล้านไร่ ในปีการผลิต 2560/61 ผลิตอ้อยทั่วประเทศได้ประมาณ 135.89 ล้านตัน (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, 2560) ปัญหาที่สำคัญและทำให้ความสามารถในการผลิตอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยลดลง คือ ปัญหาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูอ้อย (รายงานการวิจัยการติดตามและประเมินสถานการณ์การระบาดวิทยาของแมลงศัตรูอ้อยและแมลงพาหะนำโรคใบขาวอ้อย, 2562) ทำให้เกษตรกรต้องทำลายอ้อยทิ้ง ส่งผลให้ชาวไร่ปลูกอ้อยลดลง วิกฤตด้านวัตถุดิบสำหรับใช้หีบไม่เพียงพอ (P, 2562)

ผู้จัดทำวิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาของการจัดทำโครงการดังกล่าว จึงได้นำเอาเทคโนโลยีการสำรวจระยะไกลหรือเรียกว่ารีโมทเซ็นซิ่ง (Remote sensing) มาใช้งาน โดยการแปลภาพถ่ายทางอากาศ (Aerial Photograph interpretation) ซึ่งสามารถตรวจวัดข้อมูลในพื้นที่ที่เข้าถึงทางพื้นดินลำบาก ซึ่งมิอาจใช้วิธีการสำรวจทางภาคพื้นดินได้ รีโมทเซ็นซิงจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะทำให้ได้ข้อมูลในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตรวจวัดได้หลายระดับความละเอียด (Resolution) ทั้งความละเอียดเชิงพื้นที่ (Spatial Resolution) ความละเอียดเชิงคลื่น (Spectral Resolution) ความละเอียดเชิงรังสี (Radiometric Resolution) และความละเอียดทางด้านเวลา (Temporal Resolution) ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของอุปกรณ์ที่ใช้ (เจริญ หิรัญยิ่งยศ, 2557) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ,ค่าดัชนีพืชพรรณผลต่าง เพื่อใช้ในการศึกษาพืชพรรณ การจำแนกประเภทการประโยชน์ที่ดินจากการ (Classification) มาใช้ในการวิเคราะห์คำนวณพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง นาดอนและข้าวโพด ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมการปลูกอ้อย ในการส่งเสริมเพื่อให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยหันมาปลูกอ้อยให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศซึ่งสามรถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน

ในทางการเกษตรอากาศยานไร้คนขับ เน้นในการนำมาใช้ถ่ายภาพทางอากาศ ทั้งถ่ายภาพเพื่อความสวยงามและภาพเพื่อการนำไปประมวลผลต่อ เช่นนำมาวิเคราะห์เพื่อการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือนำภาพแปลงพืชผลที่ปลูกไว้มาประเมินความเสียหาย ประเมินผลผลิต โดยใช้ภาพถ่ายที่ได้ผนวกกับข้อมูลเชิงแผนที่ที่มีอยู่เบื้องต้นแล้ว ก็สามารถต่อยอดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย

จากการศึกษางานวิจัยเพิ่มเติมพบว่า วิธีการจำแนกแบบความน่าจะเป็นไปได้สูงสุด (maximum likelihood classifier) เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมสูงที่สุดในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน (ศศิกานต์ ไพลกลาง, 2563) (บัวเกษร, 2021) ศึกษาการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลระยะไกลบริเวณอ่างเก็บน้ำหนองค้อ จ.ชลบุรี และอ่างเก็บน้ำลำดอกกราย จ.ระยอง วิเคราะห์องค์ประกอบหลักด้วยการจำแนกประเภท Unsurprised แบบ cluster และ Supervised แบบ Minimum distance และ Maximum Likelihood ซึ่งเป็นการศึกษาความก้าวไกลของเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ ใช้ได้ง่ายบนคอมพิวเตอร์ทั่วไป มาจำแนกหรือวิเคราะห์ข้อมูลระยะไกลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อจำแนกพื้นที่เหมาะสมในการปลูกอ้อยจากภาพถ่ายจาก UAV เพื่อให้มีความสะดวกและแม่นยำมากขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. อากาศยานไร้คนขับ

ประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Unmanned Aerial Vehicle, UAV) หรือโดน สามารถควบคุมได้ มีรูปร่างที่เป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป สามารถควบคุมได้จากระยะไกล ซึ่งเป็นการควบคุมอัตโนมัติมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การควบคุมอัตโนมัติจากระยะไกล และการควบคุมแบบอัตโนมัติโดยใช้ระบบการบินด้วยตนเอง ซึ่งต้องอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีระบบซับซ้อน และมีการติดตั้งไว้ในอากาศยาน ในส่วนของการตัดสินใจเส้นทางการบินนั้นจะต้องมีการบังคับจากศูนย์ควบคุม รวมถึงมีการติดตั้งโปรแกรมไว้ให้บินไปตามเส้นทางที่กำหนด และเชื่อต่อสัญญาณกับระบบที่ติดตั้งอยู่บนอากาศยาน โดยอากาศยานไร้คนขับจะคำนึงถึง 5 ประการ คือ ระยะเวลา ความสูง ความเร็ว รัศมีการบิน รวมถึงไปน้ำหนัก อากาศยานไร้คนขับถูกนำมาใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ หลากหลายด้าน เช่น ใช้ในการถ่ายภาพทางอากาศ สำรวจพื้นที่ ตรวจสอบสภาพอากาศ เป็นต้น โดยในประเทศไทยเริ่มมีการนำมาใช้งานกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งการนำอากาศยานไร้คนขับขึ้นบินในแต่ละครั้ง จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งได้แก่ สภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ลมแรง เป็นต้น (รจณา, บุญราศรี, หมื่นจร, ฏิระวณิชย์กุล, & จันทองพูน, 2563)

2. จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use)

แผนที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use) ใช้กำหนดแผนการใช้ที่ดิน การจัดการทรัพยากรที่ดินระดับจังหวัด ลุ่มน้ำ ภูมิภาค ประเทศ การกำหนด Zoning พืชเศรษฐกิจ รหัสการใช้ที่ดิน คำอธิบายประเภทการใช้ที่ดินภาษาไทย (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565) ใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงในการใช้พื้นที่ การวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ การกำหนด Zoning

ตารางที่ 1 คำอธิบายประเภทการใช้

รหัสการใช้ที่ดิน	คำอธิบายประเภทการใช้ที่ดินภาษาไทย
M	พื้นที่ว่างเปล่า
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง
A	พื้นที่เกษตรกรรม
W	พื้นที่น้ำ
F	พื้นที่ป่าไม้

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิธีการจำแนกพื้นที่เหมาะสมแก่การปลูกอ้อยด้วยดัชนีพืชพรรณ จากภาพถ่ายทางอากาศ ส่วนของวิธีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยที่ศึกษา ปัจจัยควบคุม ค่าชี้ผล วิธีการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ศึกษา วิธีการจำแนกประกอบด้วย การจำแนกประเภทข้อมูลแบบไม่ควบคุม 2 วิธี ได้แก่ วิธี ISODATA และวิธี KMEAN และการจำแนกประเภทข้อมูลแบบควบคุมอีก 2 วิธีได้แก่ วิธี Minimum distance และวิธี Maximum Likelihood

2. ปัจจัยควบคุม พื้นที่ถ่ายภาพตัวอย่าง (Training Area) ทำการคัดเลือกพื้นที่ที่มีส่วนประกอบหลากหลาย ทั้งพืชที่ปลูก พืชอ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา นาข้าว ป่าชุมชน แหล่งน้ำ และสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี มีขนาดประมาณ 3,500 ไร่ ดัง Figure 1 ระยะเวลาถ่ายภาพ ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – ธันวาคม 2564

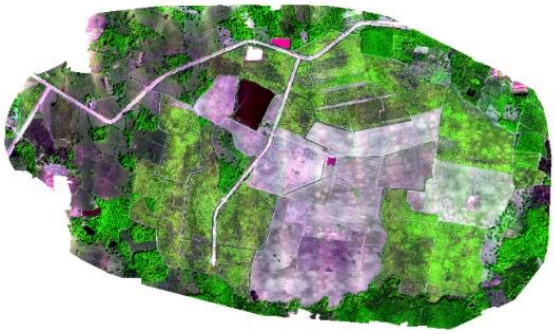

Figure 1 พื้นที่ข้อมูลตัวอย่าง

3. ค่าชี้ผล การประเมินความถูกต้องในการจำแนกข้อมูลการใช้ที่ดินสิ่งปกคลุมดินด้วยดาวเทียมทุกครั้งต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของการจำแนกก่อนจะนำไปใช้หรือนำไปผลิตแผนที่

1) ความถูกต้องของการจำแนกรวม (Overall accuracy) สามารถหาได้จากการนำผลรวมของจุดภาพที่จำแนกได้ถูกต้อง (ผลรวมตามแนวเฉียงของตาราง) หารด้วยจำนวนจุดภาพทั้งหมด มีสมการการคำนวณดังนี้

$$\text{Overall's accuracy}(\%) = \frac{\text{total number of correct classification}}{\text{total number of classification}} \text{x100}$$

2) ความถูกต้องของผู้ใช้ (UA, User's accuracy) หรือ Commission error หมายถึงร้อยละจุดของภาพที่จำแนกได้ถูกต้อง

$$\text{User's accuracy}(\%) = \frac{\text{number in diagonal cell}}{\text{number of row totall}} \text{x100}$$

3) ความถูกต้องผู้ผลิต (PA, Producer's accuracy) หรือ Omission error หมายถึงความผลิตพลาดที่เกิดจากการหายไปของจุดภาพเนื่องจากถูกจำแนกผิด เป็นตัวบ่งบอกประสิทธิภาพหรือความถูกต้องของการจัดแบ่งกลุ่มข้อมูล

$$\text{Producer's accuracy}(\%) = \frac{\text{number in diagonal cell}}{\text{number of column totall}} \times 100$$

4) สถิติโคเฮนแคปปา (Cohen's kappa) หรือเรียกว่า Kappa coefficient เป็นการอธิบายสัดส่วนค่าความผิดพลาดของชุดข้อมูลโดยการนำค่าความผิดพลาดของชุดข้อมูล โดยการนำค่าความผิดพลาดของชุดข้อมูลที่ได้จากการจำแนกประเภทกับค่าความผิดพลาดของชุดข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างทั้งหมด ค่าแคปปาจะเป็นดัชนีร้อยละความถูกต้องที่เกิดขึ้นจากการสังเกตกับร้อยละความถูกต้องที่อาจจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญจากสมการ ถ้าค่า K มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าการแปลข้อมูลการใช้ที่ดอนมีระดับของความสอดคล้องกันเกือบสมบูรณ์

$$K = \frac{N\sum_{i=1}^{r} x_{ii} - \sum_{i=1}^{r}(x_{i+} \times x_{+i})}{N^2 - \sum_{i=1}^{r}(x_{i+} \times x_{+i})}$$

4. วิธีการศึกษา ในหัวข้อวิธีการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อนำเสนอตามลำดับขั้นตอนการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) พื้นที่ถ่ายภาพตัวอย่าง (Training Area) ทำการคัดเลือกพื้นที่ที่มีส่วนประกอบหลากหลาย ทั้งพืชที่ปลูกพืช ป่าชุมชน แหล่งน้ำ และสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีขนาดประมาณ 3,500 ไร่ อยู่ในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2) การเก็บข้อมูลภาพถ่ายด้วยกล้อง Parrot Sequoia ที่ติดตั้งบนอากาศยานไร้คนขับ eBee SQ ขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาพถ่ายใช้อุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลภาพถ่าย รายละเอียดและวิธีนำไปใช้งาน และข้อมูลเฉพาะของแต่ละอุปกรณ์แสดงดังต่อไปนี้ ก่อนทำการบินทุกครั้งต้องวางแผนการบินก่อนเสมอโดยตั้งค่าความซ้อนทับของภาพ ความละเอียดของภาพ ในการบินถ่ายภาพครั้งนี้ได้ตั้งค่าความซ้อนทับของภาพ เป็นค่าที่กำหนดการซ้อนทับระหว่างกันของภาพ ส่วนซ้อนเป็นส่วนการบันทึกภาพที่ซ้อนทับพื้นที่เดียวกันตามระยะทางระหว่างจุดกึ่งกลางภาพถ่ายตามทิศทางแนวบิน กับอีกภาพหนึ่งที่ต่อเนื่องชิดกันหรือพื้นที่ภาพซึ่งซ้อนทับกันอยู่ของภาพประชิดในแนวบินหนึ่ง ๆ โดยทั่วไปจะกำหนดให้มีส่วนซ้อนครอบคลุมขนาดพื้นที่ประมาณร้อยละ 65 ของขนาดภาพความละเอียดของภาพถ่ายอยู่ที่ 16 ซม./พิกเซล ช่วงเวลาการบิน 10.00 – 14.00 น.

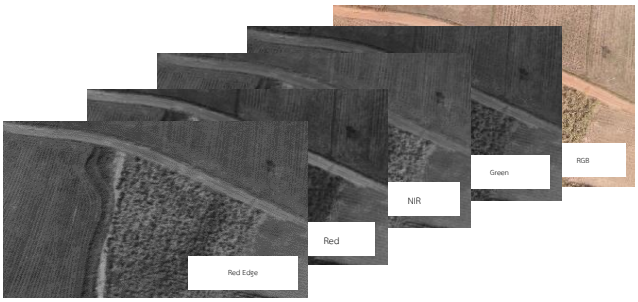

Figure 2 ตัวอย่างภาพเมื่อกดถ่าย 1 ครั้ง

3) อุปกรณ์เก็บข้อมูลภาพ อากาศยานไร้คนขับ (UAV): อากาศยานไร้คนขับหรือโดรนรุ่น eBee Ag เป็นโดรนแบบเหมาะสำหรับทำแผนที่และสำรวจพื้นที่เกษตรกรรม สามารถตรวจสอบพื้นที่ปลูกพืชได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายด้วย Duet M multispectral /กล้อง RGB การบินอัตโนมัติและการครอบคลุมที่กว้างขวาง eBee Ag ให้ข้อมูลเชิงลึกด้านสุขภาพของพืชที่ถูกต้องและตรงเวลา

4) กล้องมัลติสเปกตรัม (Multispectral Camera) การศึกษาในครั้งนี้จะใช้กล้องมัลติ-สเปกตรัมหรือกล้อง Parrot Sequoia เป็นอุปกรณ์ใช้สำหรับถ่ายภาพมุมสูง ใช้ติดตั้งบนอากาศยานไร้คนขับ เซ็นเซอร์ 1.2 MP 4 ตัว ประกอบด้วย R, G, NIR, Red Edge + เซ็นเซอร์ RGB 16 MP 1 สามารถถ่ายภาพได้พร้อมกันในหนึ่งเที่ยวบิน

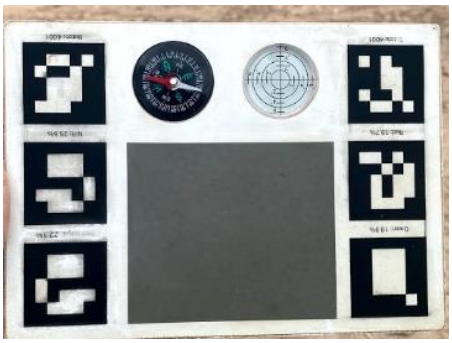

Figure 3 แผ่น Calibration reflectance

5) อุปกรณ์แม่นยำในการประมวลผลภาพ แผ่น Calibration reflectance panels: แผ่น Calibration reflectance panels หรือแผ่นสีเทาแสดงใน Figure 3 ใช้บันทึกค่าอ้างอิงการสะท้อนของ 5 ภาพการสะท้อนของช่วงคลื่นที่แตกต่างกัน ซึ่งจะถ่ายภาพแผ่น Calibration reflectance panels ก่อนและหลังการบินทุกครั้ง โดยภาพดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในขั้นตอนการประมวลผลภาพเพื่อปรับเทียบค่าแสงของภาพให้มีค่าแสงใกล้เคียงกับค่าอ้างอิงการสะท้อนแสงในช่วงการบินของทั้ง 5 ภาพการสะท้อนของช่วงคลื่นใช้มากที่สุด

5. การประมวลผลภาพ (Images Processing) เมื่อได้ข้อมูลภาพถ่ายจากอากาศยานไร้คนขับลำดับถัดไปนำข้อมูลภาพถ่ายขนาดเล็กจำนวนมากที่ได้จากอากาศยานไร้คนขับมาประกอบต่อกันหรือรียกว่าการประมวลผลภาพ เพื่อให้ได้ภาพพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยใช้โปรแกรม Pix4D mapper version 4.0 มีขั้นตอนการประมวลผล ภาพ 3 ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

1) ขั้นตอน Initial Processing: เป็นขั้นตอนการนำภาพที่ได้จากการบินมาประกอบกันเพื่อให้ได้ภาพแปลงอ้อยขนาดใหญ่

2) ขั้นตอน Point Cloud and Mesh: ขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก โดยการใส่ค่าละติจูดและลองจิจูดของตำแหน่ง GCP: ในตำแหน่งของแผ่นเป้าสนามที่ใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ได้รูปภาพการสะท้อนช่วงคลื่น ได้แก่ ภาพการสะท้อนของช่วงคลื่น R, G, NIR และ Red Edge

3) ขั้นตอน Index: ขั้นตอนการเทียบแสงอาทิตย์ของการบินถ่ายภาพ 4 ภาพการสะท้อนของช่วงคลื่น ซึ่งจะมีค่าการสอบเทียบแสงที่แตกต่างกัน

เมื่อสิ้นสุดขั้นตอนการประมวลผลภาพ จะได้ภาพที่ประกอบเป็นแปลงอ้อยขนาดใหญ่ของทั้ง 4 ภาพการสะท้อนของช่วงคลื่น ได้แก่ ภาพการสะท้อนของช่วงคลื่น R, G, NIR และ Red Edge

6. ขั้นตอนการเตรียมภาพสีผสมเท็จ นำภาพถ่ายทางอากาศช่วงคลื่น G, R, NIR และ Red Edge มาทำการ Stack band เพื่อให้สามารถจำแนกพืชพรรณที่มองเห็นไม่ได้ด้วยตาเปล่า

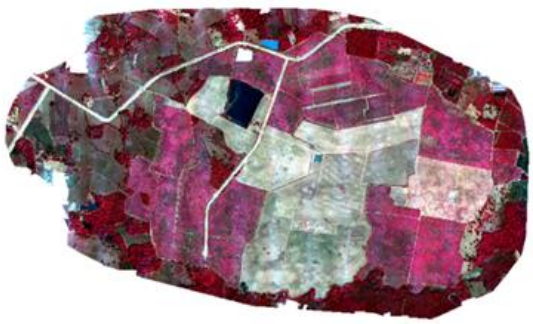

Figure 4 ตัวอย่างภาพถ่ายสีผสมเท็จที่ผสมด้วย Band 2-3-1

7. สุ่มเก็บข้อมูลตัวอย่าง การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีค่าเท่ากับ 246 จุด ประกอบด้วยประเภทของข้อมูล 5 Class โดยจะแบ่งจุดพื้นที่ตัวอย่าง ร้อยละ 80 ของพื้นที่ คิดเป็น 197 จุด และจุดพื้นที่ทดสอบร้อยละ 20 ของพื้นที่ คิดเป็น 49 จุด โดยสร้างกริดสี่เหลี่ยมขนาด 10 x 10 เมตร ภายใน raster และวิธีการทำ Random point กลุ่มตัวอย่าง ดังที่แสดงในตารางที่ 1

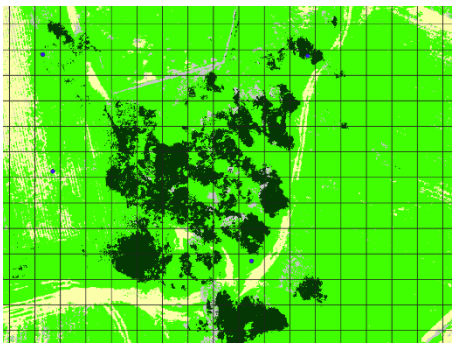

Figure 5 ภาพแสดงกริดขนาด 10 x 10 เมตรและสุ่มจุดตัวอย่าง

$$N = \frac{Z^2(p)(q)}{E^2}$$

$$N = \frac{1.96^2(80)(100-80)}{5^2}$$

$$N = 246$$

Figure 6 วิธีการคำณวนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ประเภท	จำนวนตัวอย่าง
1	พื้นที่ว่างเปล่า	40
2	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	39
3	พื้นที่เกษตรกรรม	40
4	พื้นที่น้ำ	39
5	พื้นที่ป่าไม้	39
รวม		**197**

8. Classification ด้วยวิธีการการจำประเภทแบบควบคุมและไม่ควบคุม ทำการกำหนดจุดตัวอย่างในการ Train ข้อมูลภาพ จำแนกออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ว่างเปล่า พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม แหล่งน้ำ และพื้นที่ป่าไม้ และใช้วิธีสุ่มโดยการ Random Point จำนวน 49 จุด ด้วยโปรแกรม Qgis.3.16

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. Unsupervised ISODATA

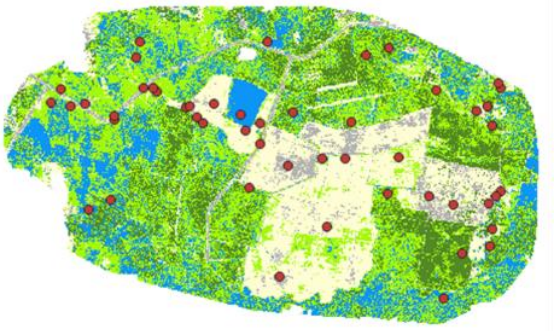

Figure 7 ตัวอย่างการ Classification แบบ Unsupervised ISODATA

ตารางที่ 3 ตาราง Confusion matrix วิธี Unsupervised ISODATA

	Area	M	U	A	W	F	Total (User)	UA%
M	659.03	7	1	2	0	0	10	70
U	16.33	5	4	1	0	0	10	40
A	1,333.66	0	0	9	0	1	10	90
W	164.12	0	0	0	9	0	9	100
F	1,172.37	0	0	2	0	8	10	80
Total (Producer)		12	5	14	9	9	49	70
PA%		70	40	90	100	80		

$$= \frac{37}{50} \times 100$$

$$= 62\ \%$$

$$\mathrm{K} = 0.77$$

จะเห็นได้ว่าตัวอย่างสิ่งปลูกสร้าง จาก 10 ตัวอย่างมีความถูกต้องเพียง 4 ตัวอย่าง นับว่ามีความแม่นยำต่ำ เนื่องจากช่วงของค่าการสะท้อนของพื้นที่สิ่งปลูกสร้างกับพื้นที่ว่างเปล่าอยู่ในช่วงที่ใกล้เคียงกันและมีค่าการสะท้อนสูงทั้งคู่ ทำให้การจำแนกสองกลุ่มนี้โดยไม่ระบุตัวอย่างภาพก่อน มีความแม่นยำต่ำตามข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 3

2. Unsupervised KMEAN

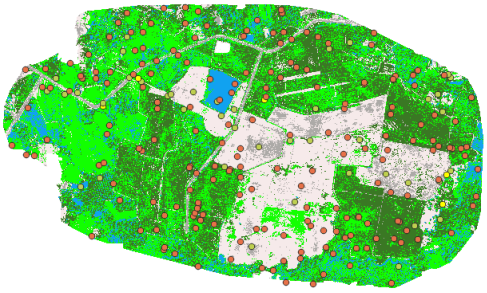

Figure 8 ตัวอย่างการ Classification แบบ Unsupervised KMEAN

ตารางที่ 4 ตาราง Confusion matrix วิธี Unsupervised KMEAN

	Area	M	U	A	W	F	Total (User)	UA%
M	793.14	6	0	3	0	1	10	71
U	54.12	5	4	0	0	2	11	57
A	1,123.61	0	0	5	2	0	7	60
W	245.96	0	0	0	8	0	8	100
F	1,277.68	0	0	6	0	8	14	57
Total (Producer)		11	4	14	10	11	50	
PA%		60	40	71	100	57		

$$= \frac{31}{50} \times 100$$

$$= 62\ \%$$

$$\mathrm{K} = 0.65$$

จะเห็นได้ว่าตัวอย่างสิ่งปลูกสร้าง จาก 10 ตัวอย่างมีความถูกต้องเพียง 4 ตัวอย่าง นับว่ามีความถูกต้องของตัวอย่างที่เก็บน้อยมากที่สุด เนื่องจากช่วงของค่าการสะท้อนของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างกและพื้นที่ว่างเปล่าอยู่ในช่วงที่ใกล้เคียงกัน และมีค่าการสะท้อนสูงทั้งคู่ ทำให้การจำแนกสองกลุ่มนี้โดยไม่ระบุตัวอย่างภาพก่อน มีความแม่นยำต่ำเช่นเดียวกับ ISODATA ตามข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 4 และตัวอย่างพื้นที่เกษตรกรรม มีการปะปนของน้ำในสระ เกิดจากการที่ในสระน้ำนั้นมีพืชน้ำและพืชหญ้าขึ้นอยู่บริเวณขอบและในพื้นที่น้ำ จึงทำให้ค่าการจำแนกมีพื้นที่น้ำปะปนอยู่ในตัวอย่างพื้นที่เกษตรกรรมจำนวน 2 ตัวอย่าง

3. Supervised Minimum Distance

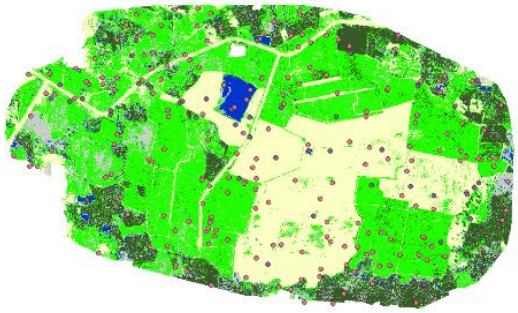

Figure 9 ตัวอย่างการ Classification แบบ Supervised Minimum Distance

ตารางที่ 5 ตาราง Confusion matrix วิธี Supervised Minimum Distance

	Area	M	U	A	W	F	Total (User)	UA%
M	415.89	11	0	0	0	0	11	65
U	98.81	0	3	0	1	0	4	100
A	2,524.82	6	0	9	0	1	16	100
W	32.17	0	0	0	10	0	10	91
F	472.54	0	0	1	0	8	9	89
Total (Producer)		17	3	10	11	9	50	
PA%		65	100	100	91	89		

$$= \frac{41}{50} \times 100$$

$$= 82\ \%$$

$$\mathrm{K} = 0.78$$

เป็นการเก็บตัวอย่างภาพก่อนทำการ Classification ซึ่งจากการทดลอง พบว่าเมื่อมีการระบุตัวอย่างภาพความคลาดเคลื่อนในการจำแนกพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างและพื้นที่ว่างเปล่า มีความแม่นยำมากขึ้น ส่วนพื้นที่เกษตรกรรมมีความถูกต้อง หรืออาจเกิดในระหว่างที่เก็บตัวอย่างภาพ พืชบางชนิดยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ทำเกิดความผิดพลาดได้ง่าย เช่น การเก็บตัวอย่างภาพของแปลงมันสำปะหลังที่พุ่มมันสำปะหลังยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่จึงทำให้เก็บพิกเซลของดินปะปนเข้ามาด้วย เป็นต้น ดังนั้นตัวอย่างของพื้นที่เกษตรกรรมจึงเข้าไปปะปนพื้นที่ว่างเปล่า ตามค่าที่แสดงบนตารางที่ 5 นั้นเอง เห็นได้ว่าวิธีนี้มีความแม่นยำในการจำแนกสูงที่สุด อาจเป็นผลเนื่องมาจากวิธีนี้ใช้การพิจารณารูปแบบการเกาะกลุ่มกันของค่าการสะท้อน ของสิ่งปกคลุมดินชนิดต่าง ๆ ในภาพ จึงไม่ได้รับผลกระทบจากช่วงค่าการสะท้อนที่ใกล้เคียงกันของสิ่งปกคลุมดินแต่ละชนิด

4. Supervised Maximum likelihood

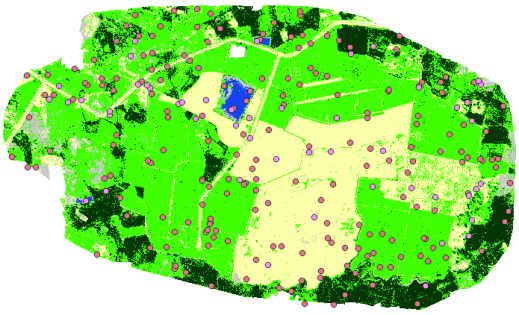

Figure 10 ตัวอย่างการ Classification แบบ Supervised Maximum likelihood

ตารางที่ 5 ตาราง Confusion matrix วิธี Supervised Maximum likelihood

	Area	M	U	A	W	F	Total (User)	UA%
M	662.73	11	0	6	0	0	17	65
U	87.81	0	3	0	0	0	3	100
A	1,952.95	0	0	9	0	1	10	90
W	24.16	0	1	0	10	0	11	91
F	766.88	0	0	4	0	5	9	56
Total (Producer)		11	4	19	10	6	50	
PA%		65	100	90	91	56		

$$= \frac{38}{50} \times 100$$

$$= 76\ \%$$

$$\mathrm{K} = 0.77$$

เป็นการเก็บตัวอย่างภาพก่อนทำการจำแนกเหมือนกับ Minimum Distance หลังการทดลองวิธีการดังกล่าวพบว่า พื้นที่ว่างเปล่าและพื้นที่เกษตรกรรมหลังจากการทำ Supervise Classification ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อาจเกิดจากขณะที่เก็บตัวอย่างพื้นที่ว่างเปล่าบริเวณที่เก็บอาจเกิดความคลาดเคลื่อนในขณะที่เก็บตัวอย่าง พิกเซลที่เก็บมีต้นหญ้าปะปนมาด้วย หรือพื้นที่เกษตรกรรมเองก็ไม่สามารถแยกออกมาจากพื้นที่ว่างเปล่าได้ พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรมหลังจากที่ทำการ Supervise Classification พบว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เกิดจากการที่ตัวอย่างที่เก็บของทั้ง 2 ชนิด มีค่าการสะท้อนที่ใกล้เคียงกันจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งวิธีการนี้ช่วงค่าการสะท้อนในการจำแนกจึงทำให้มีความแม่นยำต่ำ

สรุปและอภิปรายผล

สำหรับผลการศึกษาวิธีการจำแนกพื้นที่ที่เหมาะสมของพื้นที่เหมาะสมแก่การเข้าไปส่งเสริมให้ชาวไร่ปลูกอ้อย พบว่าวิธีการ จำแนกด้วยดัชนีพืชพรรณที่องค์ประกอบของ G, R, NIR และ Red Edge สามารถจำแนกได้ว่า ช่วงค่าที่เหมาะสมของพื้นที่เหมาะสมแก่การเข้าไปส่งเสริมให้ชาวไร่ปลูกอ้อยมากที่สุดได้แก่ วิธีการจำแนกประเภทแบบควบคุม Minimum distance ค่าความถูกต้องโดยรวม 82% ค่า Kappa เท่ากับ 0.78 ลำดับที่ 2 วิธีการจำแนกประเภทแบบควบคุม Maximum likelihood ค่าความถูกต้องโดยรวม 76 % ค่า Kappa เท่ากับ 0.77 ลำดับที่ 3 วิธีการจำแนกประเภทแบบไม่ควบคุม ISODATA ค่าค่าความถูกต้องโดยรวม 62 % และ ค่า Kappa เท่ากับ 0.77 และวิธีที่ 4 วิธีการจำแนกประเภทแบบไม่ควบคุม KMEAN ค่าค่าความถูกต้องโดยรวม 62 % ค่า Kappa เท่ากับ 0.65 นับว่าเป็นวิธีการจำแนกที่มีความแม่นยำน้อยที่สุด

จากการทดลองการเปรียบเทียบวิธีที่เหมาะสมแก่วิธีการจำแนกพื้นที่ที่เหมาะสมของพื้นที่เหมาะสมแก่การเข้าไปส่งเสริมให้ชาวไร่ปลูกอ้อย จำนวน 4 วิธีการ พบว่า วิธีการ Classification Supervised ที่ดีกว่าวิธีการแบบ Unsupervised

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้สามารถดำเนินการเป็นไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุน เป็นอย่างดียิ่งจาก คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น โครงการ ENFI ให้การสนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณบริษัทน้ำตาลและอ้อยตะวันออกจำกัด (มหาชน) ที่ให้ความอนุเคราะห์พื้นที่และอุปกรณ์รวบรวมข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

Cheerawat Nodthaisong. (2562). Feasibility Study of Sugarcane Yield Prediction Using NDVI, CIred edge Indices Associated with Volume of Digital Surface Model (DSM). Khon Kaen Agriculture Journal, 679-694.

Kriattisak Sangpradit,Apirat Pinthong Grianggai Samseemoung. (2559). Development of a Remote Control System for Orchid Diseases Monitoring Using Image Processing Technique for Precision Application of Chemicals in Standard Greenhouses. วารสารสมาคมวิศวกรรมเกษตรแห่งประเทศไทย ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (2559), 7-20.

MicaSense. (ม.ป.ป.). MicaSense. เข้าถึงได้จาก MicaSense: https://micasense.com/what-is-ndre/

Nakhon Sawan Field Crops Research Center. (ม.ป.ป.). ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์. เข้าถึงได้จาก ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์: https://www.doa.go.th/fc/nakhonsawan/?p=2795

S. Parthiban,Nagaraj Thummalu,A. Christy G. Meera Gandhi. (2558). Ndvi: Vegetation Change Detection Using Remote Sensing and Gis – A Case Study of Vellore District. Procedia Computer Science, 1199-1210.

Sanseechan P. (2562). Use of vegetation indices in monitoring sugarcane white leaf disease symptoms in sugarcane field using multispectral UAV aerial imagery. IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci., 1755-1315.

และคณะ ศศิกานต์ ไพลกลาง. (6 มิถุนายน 2563). ารจำแนกพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจจากข้อมูลภาพดาวเทียมแลนด์แซท8และข้อมูลทุติยภูมิโดยวิธีซัพพอร์ตเวกเตอร์แมทชีนในพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนบน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, หน้า 997-1013.

โรงเรียนสงวนหญิง. (2560). โรงเรียนสงวนหญิง. เข้าถึงได้จาก โรงเรียนสงวนหญิง: http://www.sysp.ac.th/external_newsblog.php?language=Th&usid=&links=651#

กรมพัฒนาที่ดิน. (14 เมษายน 2565). บัญชีรายการข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน. เข้าถึงได้จาก บัญชีรายการข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน: http://sql.ldd.go.th/lddata/mapsoilB1.html

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2564). วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย . เข้าถึงได้จาก http://www.ocsb.go.th/th/cms/detail.php?ID=145&SystemModuleKey=journal.

คูณพูล รจณา, พรนรายณ์ บุญราศรี, สมใจ หมื่นจร, ปวิตร ฏิระวณิชย์กุล, และ จิรวัฒน์ จันทองพูน. (2563). การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายทางอากาศจากการสำรวจ ด้วยอากาศยานไร้คนขับเพื่องานวิศวกรรมในการสร้างแบบจำลองสิ่งปลูกสร้าง. การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 25, SGI02-SGI02.

ชุลีรัตน์จรัสกุลชัย ภาวิดายะโสวงษ์. (2556). Indexing remote sensing image retrieval using clustering and vegetation indices. Vol. 4 No. 2 (2013): Journal of Information Science and Technology (JIST) [Jul. 2013 - Dec. 2013], 1-8.

ผศ.ดร.สุจิตรา เจริญหิรัญยิ่งยศ. (2557). การรับรู้ระยะไกลสำหรับนักภูมิศาสตร์ . กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มิตรผลโมเดิร์นฟาร์ม. (9 สิงหาคม 2561). mitrpholmodernfarm. เข้าถึงได้จาก mitrpholmodernfarm: http://www.mitrpholmodernfarm.com/news/2018/08/5-%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%88%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2-%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%

รายงานการวิจัยการติดตามและประเมินสถานการณ์การระบาดวิทยาของแมลงศัตรูอ้อยและแมลงพาหะนำโรคใบขาวอ้อย. (2562). เข้าถึงได้จาก Suranaree University of Technology Intellectual Repository : http://sutir.sut.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/8326

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556). เข้าถึงได้จาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:6gm0c4lyj8oJ:etc.csrs.ku.ac.th/mod/resource/view.php%3Fid%3D284+&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th.%20

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2560).

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2561).

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2562).

สุจิตรา เจริญหิรัญยิ่งยศ. (2557). การรับรู้ระยะไกลสสำหรับนักภูมิศาสตร์. กรุงเทพ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์.

อัฌชา ก. บัวเกษร. (2021). ประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการประมวลผลข้อมูลระยะไกล และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์. Vol. 5 No. 4 (2540): วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 73-80.

เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินอย่างง่าย สำหรับการใช้ในปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับปริญญาตรี

Measuring Tool and Simple Lock-In Amplifier for Undergraduate Physics Laboratory

ปรเมศวร์ อ่อนน้อม[1], จุฑาภรณ์ วรรณภูมิ[1], ทวี ฉิมอ้อย[2], มนู เฟื่องฟุ้ง[2] และสายัณห์ ผุดวัฒน์[2]

Paramate Onnom[1], Jutaporn Wannaphum[1], Tawee Chim-oye[2], Manu Fuangfoong[2] and Sayan Pudwat[2]

[1] นักศึกษาปริญญาโท, สาขาวิชาฟิสิกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ศูนย์รังสิต

[1] Graduate student, Department of Physics, Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Rangsit Center.

[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปทุมธานี

[2] Academic, Department of Physics, Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Rangsit Campus.

*Corresponding author, E-mail: paramate.tu@windowslive.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ นำเสนอการออกแบบและสร้างเครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอิน (Lock-In Amplifier: LIA) อย่างง่าย สำหรับปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับปริญญาตรี โดยการออกแบบและสร้างเครื่องวัดอย่างง่ายจะใช้อุปกรณ์จำนวนไม่มากในราคาสุทธิต่ำกว่า 3,000 บาท วงจรที่ออกแบบใช้ชิพวงจรรวมเบอร์ AD630 ของบริษัท Analog Device เป็นไอซีพื้นฐานในการทำงาน โดยมีความสามารถในการผสมและแยกสัญญาณไฟฟ้าสำหรับการตรวจจับเฟส นอกจากนี้วงจรที่ได้ออกแบบยังประกอบด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบปรับอัตราขยาย วงจรเลื่อนเฟส 90 องศา และวงจรกรองสัญญาณความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ โดยในเบื้องต้นได้นำวงจรที่ออกแบบมาวัดความต้านทานของลวดทองแดง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.315 มิลลิเมตร ที่ความยาวค่าต่าง ๆ โดยค่าที่ได้นำมาเทียบกับเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอลมาตรฐาน ยี่ห้อ PICOTEST รุ่น M3500A พบว่าการวัดที่ได้มีเปอร์เซ็นต์คลาดเคลื่อนของค่าต่ำสุดและสูงสุดตลอดเส้นแนวโน้มเท่ากับ 0.007% และ 7.366% ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย (R^2) เท่ากับ 0.9995 ของค่าความต้านทานที่วัดได้กับความยาวของเส้นลวดทองแดง

คำสำคัญ: วงจรขยายสัญญาณ, วงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอิน, วงจรตรวจจับเฟส, วงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ, เครื่องวัดและวงจรขยายสัญญาณ

Abstract

In this work, a simple lock-in amplifier (LIA) that suitable for using in the undergraduate Physics laboratory was investigated. Our designed concept was that the instrument should be easy to construct, used a few components and the total cost was less than 3,000 Bath. This designed circuit was based on the AD630 modulator of Analog Device which can mix and demodulate signal for phase detector. Moreover, the constructed circuit consisted of adjustable amplifier, 90-degree phase shift and 2nd order low pass filter. At first, the constructed circuit was used for measurement resistance of copper wire with diameter of 0.315 mm. and various lengths. The result of resistance from constructed circuit was compared to standard digital multimeter brand PICOTEST with model of M3500A. The results showed that percentage errors of the maximum and minimum were 7.366% and 0.007%; respectively. The coefficient determination (R-squared: R^2) was 0.9995 for measured resistance with various lengths of the copper wire.

Keywords: Pre-Amplifier, Lock-In Amplifier, Phase detector, 2nd order Low pass filter, Measuring tool and amplifier.

บทนำ

ในงานวิจัยทางด้านฟิสิกส์สมัยใหม่มักเกี่ยวข้องกับการตรวจวัดสัญญาณไฟฟ้าที่มีขนาดเล็กมาก โดยสัญญาณนั้น อาจถูกบดบังไปด้วยสัญญาณรบกวนที่มีขนาดใหญ่กว่าที่ไม่สามารถกำจัดออกได้ ซึ่งตรวจพบได้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แบบอนาล็อกทั่วไป (Emmanuel O., Alfredo C., & David E., 2018), (Y. Abd Djawad, J. Kiely, P. Wraith, & R. Luxton, 2014), (Yanli L., & Rui Z., 2012), (Libbrecht, Black & Hirata, 2003) การสร้างเครื่องมือตรวจวัดสัญญาณไฟฟ้า เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาสำหรับนักศึกษาสาขาฟิสิกส์ ในรายวิชาปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับชั้นปีที่ 2 หรือสูงขึ้นไป ให้มีความทันสมัย มีความแม่นยำ และยังมีจำนวนเพียงพอต่อนักศึกษา ซึ่งในมหาวิทยาลัยอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของราคา งานวิจัยนี้จึงมีความพยายามในการออกแบบและสร้างเครื่องวัดที่มีความทันสมัย และมีความแม่นยำสูงขึ้น

ยกตัวอย่างการทดลองในรายวิชาปฏิบัติการฟิสิกส์ เช่น การวัดความต้านทานของทองแดง ที่มีค่าน้อย การวัดความต่างเฟสของปรากฏการณ์ฟาราเดย์และปรากฏการณ์เคอร์ เป็นต้น ซึ่งดิจิตอลมัลติมิเตอร์แบบพกพาในห้องปฏิบัติการจะไม่สามารถตรวจวัดสัญญาณได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากสัญญาณมีขนาดเล็กและมีสัญญาณรบกวนอยู่มาก (Emmanuel O., Alfredo C., & David E., 2018), (Y. Abd Djawad, J. Kiely, P. Wraith, & R. Luxton, 2014) เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอิน (Lock-In Amplifier; LIA) เป็นทางเลือกที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง มีความแม่นยำ และมีสัญญาณรบกวนต่ำ สามารถตรวจวัดสัญญาณไฟฟ้าได้ทั้งแบบอนาล็อกและดิจิตอล

(Stanford Research Systems, 2022), (Carrato, Paolucci, Tommasini, & Rosei, 1989) ดังนั้น เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอิน จึงเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างมาก สำหรับการนำไปใช้ในการศึกษาและงานวิจัยของมหาวิทยาลัย (de Graaf & Wolffenbuttel, 2012) อย่างไรก็ตามเครื่องมือดังกล่าวมีราคาค่อนข้างสูงอยู่ในหลักหลายแสนบาท (G. A. Stimpson, M. S. Skilbeck, R. L. Patel, B. L. Green, & G. W. Morley, 2019) สำหรับในรายวิชาปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับปริญญาตรี ที่มีการวัดสัญญาณไฟฟ้าอยู่ในระดับไมโครโวลต์ และมีสัญญาณรบกวนอยู่ในระดับมิลลิโวลต์นั้น ยังไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินที่มีราคาสูงอย่างในระดับทำงานวิจัย งานวิจัยนี้จึงได้ออกแบบและนำวงจรรวม (IC) เช่น ออปแอมป์ชนิดทั่วไป (General Purpose Op-Amp) อุปกรณ์ตัวขยายสัญญาณ (Instrumentation Amplifier) และชิพวงจรรวมที่มีความไวต่อการตรวจจับเฟส (Phase Sensitive Detector Chip) มาประกอบเป็นเครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินอย่างง่ายในราคาถูก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ในการออกแบบและสร้างเครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ โดยมีการใช้วงจรอิเล็กทรอนิกส์ทำงานร่วมกันทั้งหมด 4 วงจรสำคัญ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสามารถหาซื้อได้ง่ายในร้านอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไปในประเทศไทย และมีราคาไม่แพง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอิน สำหรับการนำไปใช้ในรายวิชาปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับปริญญาตรี โดยเครื่องต้นแบบที่ได้สร้างขึ้น ยังสามารถนำไปพัฒนาและสร้างเครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อให้สามารถตรวจวัดสัญญาณที่มีขนาดเล็กลงถึงระดับนาโนโวลต์ได้ เพื่อใช้งานวิจัยในระดับสูงต่อไป

เครื่องมือ ทฤษฎีเบื้องต้น และวงจรที่ออกแบบ

เครื่องมือ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ เครื่องกำเนิดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล MCP lab electronics รุ่น SG1003, เครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล (Digital Storage Oscilloscope) ยี่ห้อ GW INSTEK รุ่น GDS-1102A-U, เครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล ยี่ห้อ MYOUNG รุ่น DM4500A และ เครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอลมาตรฐาน ยี่ห้อ PICOTEST รุ่น M3500A

ทฤษฎีเบื้องต้น

ในการตรวจวัดสัญญาณแบบล็อกอินด้วย LIA นั้น จำเป็นต้องให้สัญญาณอ้างอิงกับ LIA เช่นกรณีสัญญาณที่จะตรวจวัด (V_m) มีสมการดังนี้คือ

$$V_m = V_{sig} \sin\left(\omega t + \theta_{sig}\right) \quad (1)$$

เมื่อ $V_{sig}, \omega, \theta_{sig}$ เป็นแอมพลิจูด, ความถี่เชิงมุมและเฟสของสัญญาณที่จะวัด ตามลำดับ โดยเมื่อได้รับสัญญาณอ้างอิงจากภายนอก LIA จะสร้างสัญญาณอ้างอิงภายในขึ้นมาอีกสัญญาณหนึ่ง โดยอาศัยเทคนิคการล็อกเฟสแบบป้อนกลับ (Phase Locked Loop) เพื่อใช้ในการล็อกสัญญาณที่สร้างขึ้นกับสัญญาณอ้างอิงจากภายนอก ทำให้ได้สัญญาณอ้างอิงภายใน (V_{ref}) ดังนี้

$$V_{ref} = V_L \sin\left(\omega_L t + \theta_{ref}\right); V_{psd} = V_m V_{ref} \tag{2}$$

เมื่อ $V_L, \omega_L, \theta_{ref}$ เป็นแอมพลิจูด, ความถี่เชิงมุมและเฟสของสัญญาณอ้างอิง ตามลำดับ จากนั้นวงจรตรวจจับความต่างเฟส (Phase Sensitive detector: PSD) จะทำการคูณสัญญาณอ้างอิงกับสัญญาณ ที่ตรวจวัด ทำให้ได้ผลลัพธ์เป็น

$$V_{psd} = V_{sig} V_L \sin\left(\omega t + \theta_{sig}\right)\sin\left(\omega_L t + \theta_{ref}\right) \tag{3}$$

เมื่อ V_{psd} เป็นเอาต์พุตของ PSD ซึ่งประกอบด้วยสัญญาณไฟฟ้ากระแสสลับสองสัญญาณ โดยเป็นสัญญาณผลต่างของความถี่ $(\omega - \omega_L)$ หนึ่งสัญญาณ และอีกสัญญาณคือผลรวมของความถี่ $(\omega + \omega_L)$ โดยเมื่อเอาต์พุตของ PSD ผ่านวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านจะทำให้เหลือแต่สัญญาณไฟฟ้ากระแสตรง ซึ่งเป็นสัญญาณผลต่างของความถี่ $(\omega - \omega_L)$ และถ้า $\omega = \omega_L$ จะทำให้เอาต์พุตของ PSD ที่ผ่านวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแล้วมีค่าเป็น

$$V_{psd} = \tfrac{1}{2} V_{sig} V_L \cos\left(\theta_{sig} - \theta_{ref}\right) \tag{4}$$

เอาต์พุตของ PSD เป็นสัดส่วนของสัญญาณไฟฟ้ากระสตรง และแอมพลิจูดของสัญญาณเอาต์พุต $V_{sig}\cos(\theta)$ โดยที่ $\theta = \theta_{sig} - \theta_{ref}$ ซึ่งเป็นความต่างเฟสระหว่างสัญญาณที่ตรวจวัดกับสัญญาณอ้างอิงของ LIA ในกรณีที่ $\theta = 0$ จะได้เอาต์พุตเท่ากับ V_{sig} แต่เมื่อ $\theta = 90^\circ$ จะไม่มีเอาต์พุตออกมาจาก LIA

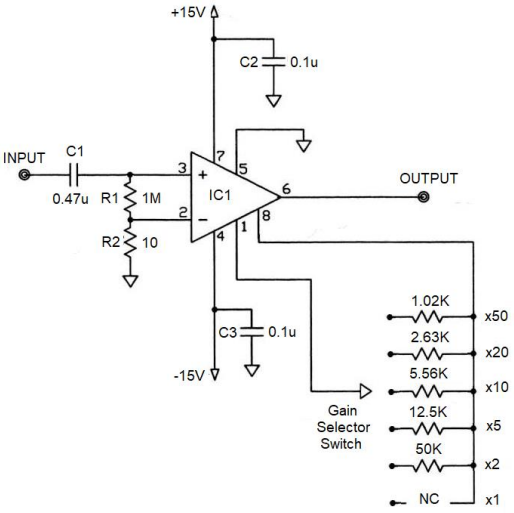
วงจรที่ออกแบบและสร้าง

เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ที่ได้ออกแบบและสร้างประกอบด้วย 4 วงจรทำงานร่วมกัน คือ

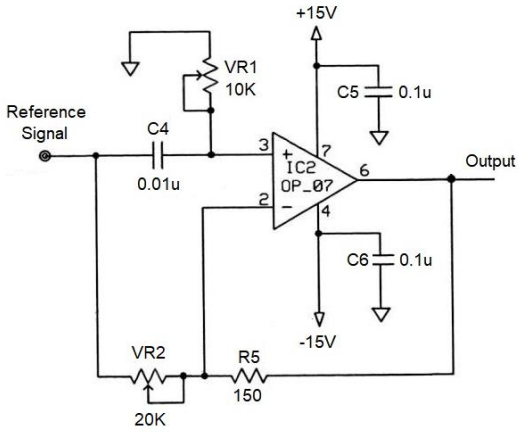
1) วงจรขยายสัญญาณ (Pre-Amplifier: PA) โดยใช้ IC1 ดังรูปที่ 1 เป็นอุปกรณ์ตัวขยายสัญญาณโดยเลือกใช้ออปแอมป์ เบอร์ INA114 เนื่องจากมีราคาต่ำ และมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี โดยสามารถหาค่าอัตราการขยายสัญญาณ ได้จากสมการที่ 5

$$GAIN = 1 + \frac{50K}{R_G} \quad (5)$$

เมื่อ R_G คือค่าความต้านทานที่ใช้ในการกำหนดค่าอัตราการขยายสัญญาณ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะกำหนดค่าอัตราการขยายสัญญาณทั้งหมด 6 ค่า คือ 1, 2, 5, 10, 20 และ 50 เท่า

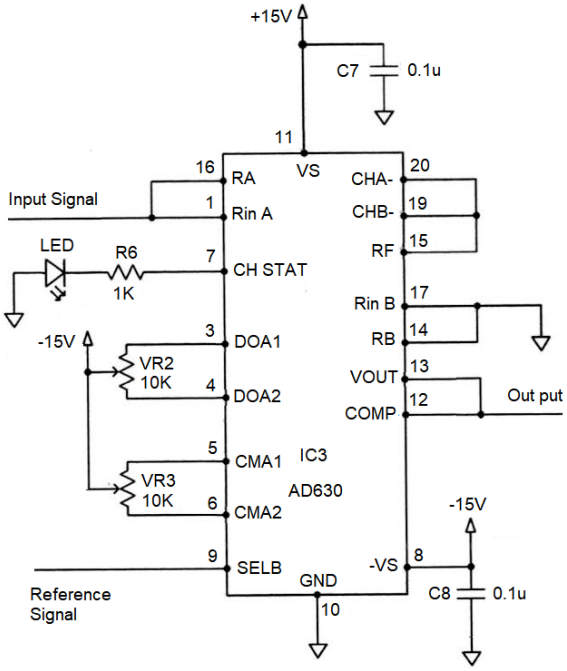
รูปที่ 1 วงจรขยายสัญญาณ

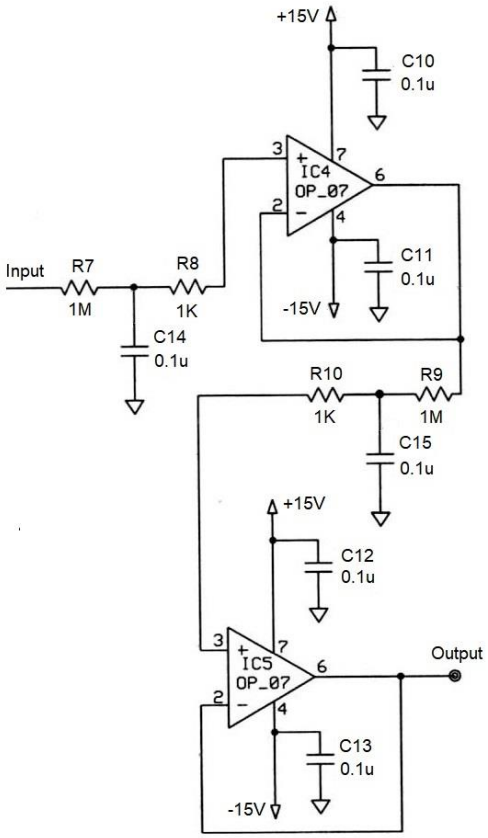
รูปที่ 2 วงจรเลื่อนเฟส

2) วงจรเลื่อนเฟส โดย IC2 ในรูปที่ 2 เป็น Operational Amplifier จะเลือกใช้ออปแอมป์เบอร์ OP07 โดย VR1 และ VR2 ในรูปที่ 2 เป็นตัวต้านทานไฟฟ้าแบบปรับค่าได้ที่ใช้ในการกำหนดค่าความต่างเฟสระหว่างสัญญาณอินพุตกับสัญญาณเอาต์พุต และแอมพลิจูดของสัญญาณเอาต์พุต ซึ่งในงานวิจัยนี้จะกำหนดค่าความต่างเฟสระหว่างสัญญาณอินพุตกับสัญญาณเอาต์พุตเท่ากับ 90 องศา และแอมพลิจูดของสัญญาณเอาต์พุตมีค่าน้อยกว่าสัญญาณอินพุตเท่ากับ 10 เท่า

3) วงจรตรวจจับความต่างเฟส (Phase Sensitive detector: PSD) IC3 ในรูปที่ 3 จะเลือกใช้ชิพวงจรรวมของบริษัท Analog Device เบอร์ AD630 ซึ่งมีคุณสมบัติในการตรวจจับความต่างเฟส โดยวงจรตรวจจับความต่างเฟสจะทำหน้าที่ตรวจจับและล็อกสัญญาณระหว่างสัญญาณอินพุต ที่ขา 1 กับสัญญาณอ้างอิง ที่ขา 9 ที่มีความถี่ตรงกัน จากนั้นชิพจะผสมและขยายสัญญาณทั้งสอง จึงได้สัญญาณเอาต์พุตออกมา ที่ขา 13 ที่เชื่อมต่อกับขา 12 (COMP)

รูปที่ 3 วงจรตรวจจับความต่างเฟส

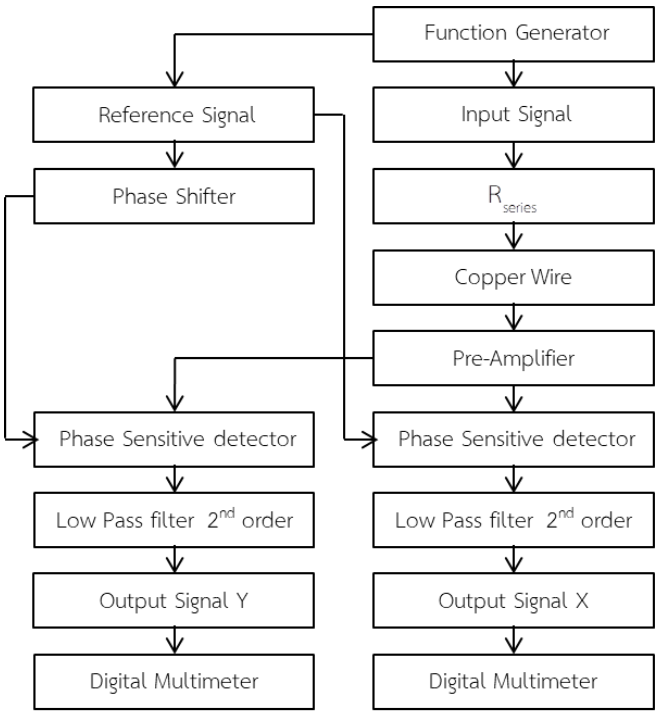
รูปที่ 4 วงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ

ในการกำหนดสัญญาณอ้างอิงเป็นสัญญาณที่มาจากเครื่องกำเนิดสัญญาณไฟฟ้า (Function Generator) และสัญญาณเอาต์พุตของวงจรเลื่อนเฟส จะเป็นสัญญาณอ้างอิงที่เชื่อมต่อกับขา 9 (SELB) ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 ของวงจรตรวจจับความต่างเฟส แสดงในรูปที่ 3 และ สัญญาณเอาต์พุตของวงจรขยายสัญญาณ จะเป็นสัญญาณอินพุตของวงจรตรวจจับความต่างเฟส แสดงในรูปที่ 3

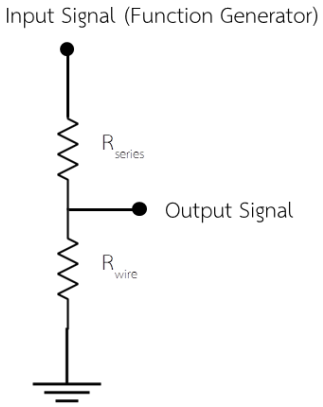
4) วงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ (2nd order low pass filter)

โดย IC4 และ IC5 ในรูปที่ 4 เป็น Operational Amplifier จะเลือกใช้ออปแอมป์ เบอร์ OP07 โดยวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านจะทำหน้าที่ตัดสัญญาณไฟฟ้ากระแสสลับ (AC) ออกจากสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตรวจจับความต่างเฟส ซึ่งในงานวิจัยนี้ จะกำหนดค่าตัวต้านทาน R7, R8 และตัวเก็บประจุ C14 ของวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านลำดับที่หนึ่ง และกำหนดค่าตัวต้านทาน R9, R10 และตัวเก็บประจุ C15 ของวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านลำดับที่สอง เพื่อให้ได้ค่า cut-off frequency น้อยที่สุด โดยสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตรวจจับความต่างเฟส จะเป็นสัญญาณอินพุตของวงจรกรองความถี่ต่ำผ่าน แสดงในรูปที่ 4 และสัญญาณเอาต์พุตของวงจรกรองความถี่ต่ำผ่าน จะตรวจวัดค่าด้วยเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล ยี่ห้อ MYOUNG รุ่น DM4500A และ PICOTEST รุ่น M3500A

5) แผนภาพการทำงานของเครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ สำหรับการวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดง

รูปที่ 5 (a)

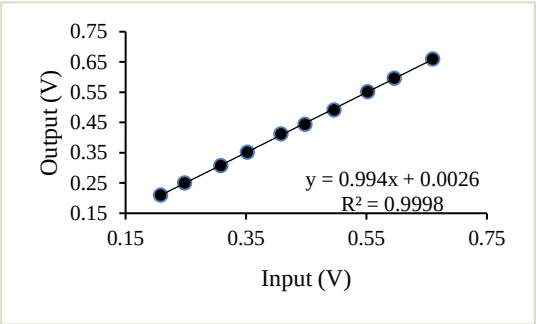
รูปที่ 5 (b)

รูปที่ 5 (a) แผนภาพการวัดความต้านทานลวดทองแดงของวงจรวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ และ (b) วงจรร่วมสำหรับการวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดง

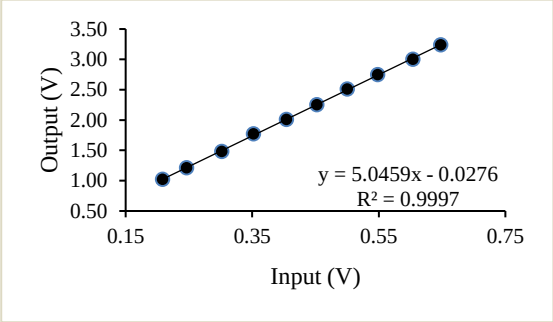
แผนภาพการวัดสัญญาณ แสดงในรูปที่ 5 (a) โดยในการวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเฟสของสัญญาณ จึงเลือกใช้เครื่องวัดและขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ในโหมดเฟส X แค่เพียงเฟสเดียว และการวัดสัญญาณเอาต์พุตผ่านวงจรแบ่งแรงดัน โดย R_{Series} เป็นตัวต้านทานไฟฟ้า และ R_{Wire} เป็นความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ซึ่งในงานวิจัยนี้ จะกำหนดค่า R_{Series} ให้มีค่ามากกว่า R_{Wire} เท่ากับ 1000 เท่า ดังแสดงในรูปที่ 5 (b)

ผลการทดลอง

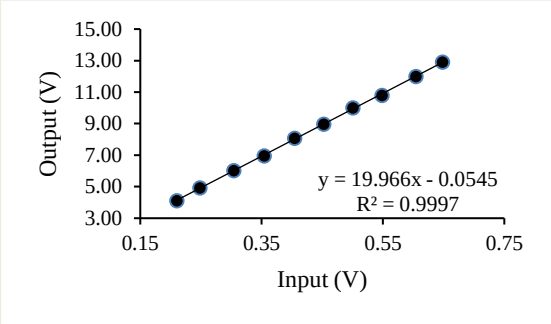
1. วงจรขยายสัญญาณ เมื่อกำหนดค่าสัญญาณอินพุต 200, 250, 300, 350, 400, 450, 500, 550, 600, 650 mV โดยกำหนดค่าความถี่ 1 kHz พบว่าสามารถขยายสัญญาณทั้งหมด 6 ค่าได้แก่ 1, 2, 5, 10, 20 และ 50 เท่า ผลการทดลอง ดังแสดงในรูปที่ 6 โดยจะแสดงให้เห็น 4 ค่า คือ 1, 5, 20 และ 50 เท่า ดังรูปที่ 6 (a), (b), (c), (d)

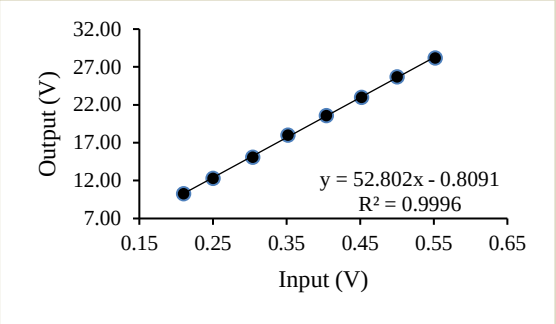
รูปที่ 6 (a) อัตราขยาย 1 เท่า

รูปที่ 6 (b) อัตราขยาย 5 เท่า

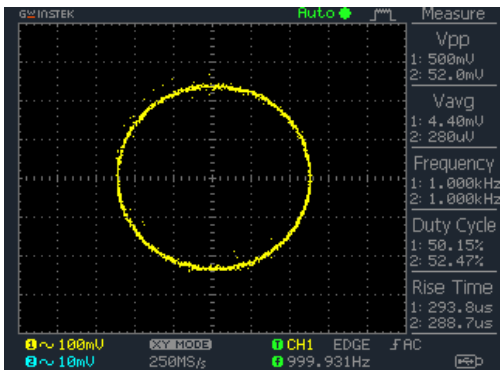

รูปที่ 6 (c) อัตราขยาย 20 เท่า

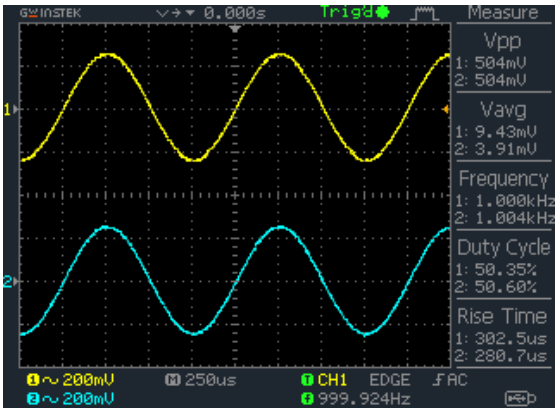
รูปที่ 6 (d) อัตราขยาย 50 เท่า

2. วงจรเลื่อนเฟส จากการปรับค่าเลื่อนเฟสและแอมพลิจูด พบว่าสามารถปรับค่าเลื่อนเฟสได้ตั้งแต่ 0-180 องศา จากการปรับค่าเลื่อนเฟส 90 องศา และแอมพลิจูดให้มีขนาดลดลง 10 เท่า โดยค่าความถี่ 1 kHz พบว่าสามารถเลื่อนเฟสได้ 90 องศา และแอมพลิจูดของสัญญาณอินพุต 500 mV มีขนาดลดลงได้สัญญาณเอาต์พุต 52 mV แสดงในรูปที่ 7 ตรวจวัดค่าด้วยเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล (Digital Storage Oscilloscope) ยี่ห้อ GW INSTEK รุ่น GDS-1102A-U ช่อง 1 คือ สัญญาณอินพุตก่อนเข้าวงจรเลื่อนเฟส และช่อง 2 คือ สัญญาณเอาต์พุตออกจากวงจรเลื่อนเฟส

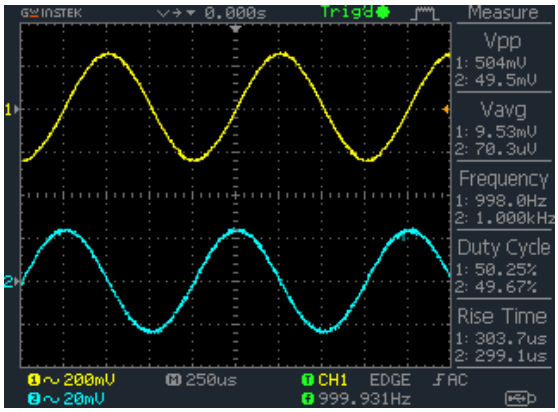

รูปที่ 7 สัญญาณอินพุตและสัญญาณเอาต์พุตของวงจรเลื่อนเฟส ในโหมด XY

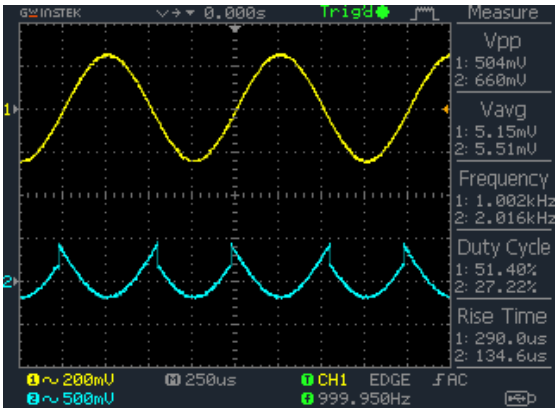
3. วงจรตรวจจับความต่างเฟส จากการตรวจจับความต่างเฟส โดยการเลือกใช้ชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 สามารถตรวจจับความต่างเฟสได้ เมื่อกำหนดค่าสัญญาณอินพุต, สัญญาณอ้างอิง และสัญญาณเอาต์พุต แสดงในรูปที่ 8 ดังต่อไปนี้

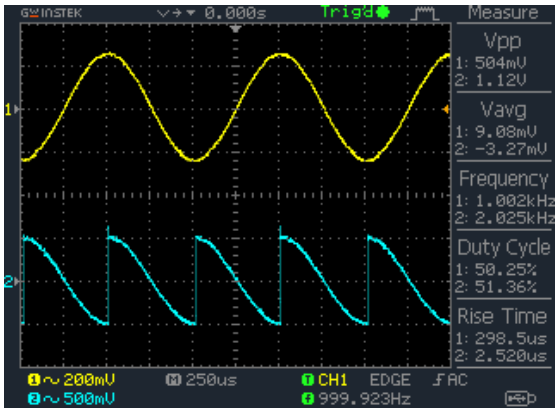
รูปที่ 8 (a)

รูปที่ 8 (b)

รูปที่ 8 (c)

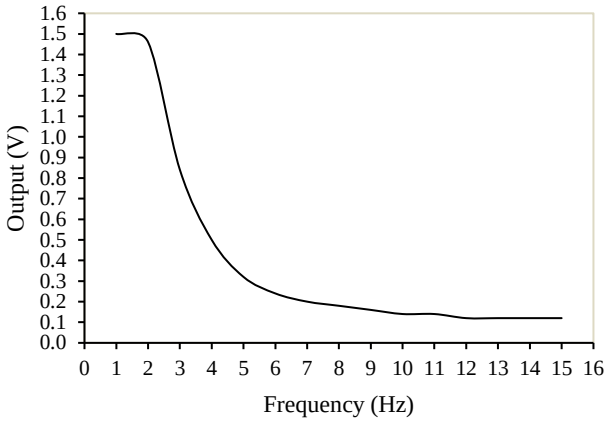
รูปที่ 8 (d)

รูปที่ 8 (a) สัญญาณอินพุตและสัญญาณอ้างอิงที่เฟสตรงกัน (b) สัญญาณอินพุตและสัญญาณอ้างอิงที่ต่างกัน 90 องศา (c) สัญญาณอินพุตและสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตรวจจับความต่างเฟสกรณีเฟสตรงกัน (d) สัญญาณอินพุตและสัญญาณเอาต์พุตของวงจรตรวจจับความต่างเฟสกรณีเฟสต่างกัน 90 องศา

รูปที่ 8 (a) ช่อง 1 สีเหลือง คือ สัญญาณอินพุต ก่อนเข้าวงจรตรวจจับความต่างเฟส ที่ขา 1 ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 ช่อง 2 สีฟ้า คือ Reference Signal ก่อนเข้าวงจรตรวจจับความต่างเฟส ที่ขา 9 ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 โดยไม่มีความต่างเฟส ในขณะที่ รูปที่ 8 (b) เป็นสัญญาณ เอาต์พุตออกจากวงจรเลื่อนเฟส หรือ Reference Signal ก่อนเข้าวงจรตรวจจับความต่างเฟส ที่ขา 9 ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 โดยมีความต่างเฟส 90 องศา

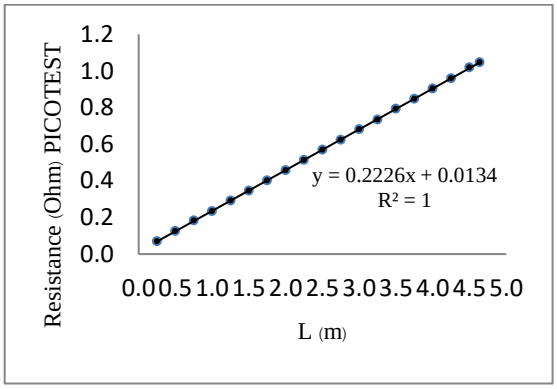
รูปที่ 8 (c) ช่อง 1 สีเหลือง คือ สัญญาณอินพุตก่อนเข้าวงจรตรวจจับความต่างเฟส ที่ขา 1 ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 ช่อง 2 สีฟ้า คือ สัญญาณเอาต์พุตออกจากวงจรตรวจจับความต่างเฟส ที่ขา 12-13 ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 กรณีเฟสตรงกัน รูปที่ 8 (d) เป็นสัญญาณ Output ออกจากวงจรตรวจจับความต่างเฟส ที่ขา 12-13 ของชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 กรณีมีความต่างเฟส 90 องศา

4. วงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ เมื่อกำหนดสัญญาณอินพุตที่ 1,500 mV โดยกำหนดค่าความถี่ตั้งแต่ 1-100 Hz พบว่าวงจรสามารถกรองค่าความถี่ต่ำ โดยมีค่า cut-off frequency อยู่ที่ประมาณ 3 Hz ดังแสดงในรูปที่ 9 ซึ่งตรวจวัดด้วยเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล ยี่ห้อ MYOUNG รุ่น DM4500A โดยสัญญาณเอาต์พุตของวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ จะอยู่ในรูปของสัญญาณไฟฟ้ากระแสตรง และ ไม่มีสัญญาณไฟฟ้ากระแสสลับหลงเหลืออยู่เลย

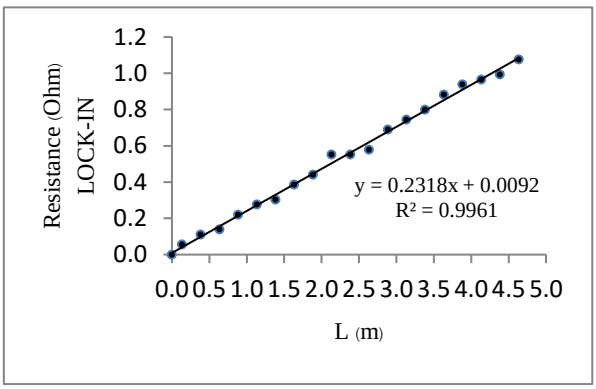

รูปที่ 9 เอาต์พุตของวงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ

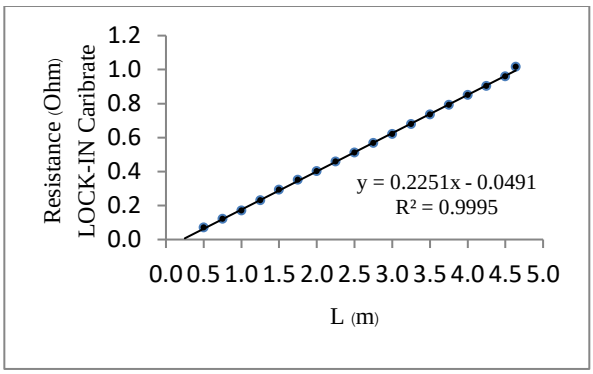
5. การวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดง การวัดค่าความต้านทานด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอิน เมื่อกำหนดค่าสัญญาณอินพุต 500 mV โดยค่าความถี่ 1 kHz ด้วยเครื่องกำเนิดสัญญาณไฟฟ้า (Function Generator) ยี่ห้อ MCP รุ่น SG1003 ให้กับวงจรวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ซึ่งในงานวิจัยนี้ จะใช้เส้นลวดทองแดง เบอร์ SWG 30 เส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 0.315 mm โดยค่าสัญญาณเอาต์พุตออกจากวงจร จะตรวจวัดค่าด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ (เฟส X) อัตราขยาย 1 เท่า และค่าสัญญาณเอาต์พุตออกจากวงจร จะตรวจวัดค่าด้วยเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอล ยี่ห้อ MYOUNG รุ่น DM4500A ผลการทดลอง ดังแสดงในรูปที่ 10

รูปที่ 10 (a)

รูปที่ 10 (b)

รูปที่ 10 (c)

รูปที่ 10 (a) ความต้านทานเส้นลวดทองแดงที่วัดได้จากเครื่องวัด PICOTEST (b) ความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ที่วัดด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ (เฟส X) โดยวิธีวัดตรง (c) ความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ (เฟส X) โดยวิธี Calibration

จากรูปที่ 10 (a) คือความสัมพันธ์ระหว่างความยาวกับความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ด้วยเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอลมาตรฐาน ที่ยี่ห้อ PICOTEST รุ่น M3500A พบว่ากราฟมีแนวโน้มความเป็นเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 1 ซึ่งในงานวิจัยนี้ จะใช้เป็นค่ามาตรฐาน รูปที่ 10 (b) คือความสัมพันธ์ระหว่างความยาวกับความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ (เฟส X) โดยวิธีวัดตรง พบว่ากราฟมีแนวโน้มความเป็นเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 0.9961 รูปที่ 10 (c) กราฟความสัมพันธ์ระหว่างความยาวกับความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอินชนิดเฟสคู่ (เฟส X) โดยวิธี Calibration โดยการเลือกใช้แรงดัน เพื่อนำไปหาสมการแนวโน้มเชิงเส้น จากความสัมพันธ์ระหว่างแรงดันเอาต์พุตกับความต้านทานของเส้นลวดทองแดง และแรงดันที่เหลือจะถูกแทนค่าลงในสมการแนวโน้มเชิงเส้นที่ได้ เพื่อนำไปวัดหาความต้านทานของเส้นลวดทองแดง จากความสัมพันธ์ระหว่าง

ความยาวกับความต้านทานของเส้นลวดทองแดง โดยวิธี Calibration พบว่ากราฟมีแนวโน้มความเป็นเชิงเส้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 0.9995

สรุปและอภิปรายผลการทดลอง

การออกแบบวงจรขยายสัญญาณและตรวจวัด เมื่อกำหนดค่าสัญญาณอินพุตในช่วง 200-650 mV และกำหนดค่าความถี่ 1 kHz พบว่าสามารถขยายสัญญาณทั้งหมด 6 ค่าได้ คือ 1, 2, 5, 10, 20 และ 50 เท่า ที่ค่าค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย มากกว่า 0.9995 ทุกค่า กรณีวงจรเลื่อนเฟส สามารถปรับเลื่อนเฟสได้ โดยกรณีปรับค่าเลื่อนเฟส 90 องศา แอมพลิจูดมีขนาดลดลง 10 เท่า วงจรตรวจจับความต่างเฟส โดยการเลือกใช้ชิพวงจรรวม เบอร์ AD630 สามารถตรวจจับความต่างเฟสได้ ทั้งกรณีเฟสตรงกัน และมีเฟสต่างกัน วงจรกรองความถี่ต่ำผ่านแบบ 2 อันดับ เมื่อกำหนดค่าสัญญาณอินพุต ในช่วงค่าความถี่ 1-100 Hz พบว่าวงจรสามารถกรองค่าความถี่ต่ำได้ โดยมีค่า cut-off frequency อยู่ที่ประมาณ 3 Hz ซึ่งวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอิน ยังสามารถนำไปพัฒนาวงจรและปรับปรุงระบบการตรวจวัด ยกตัวอย่างเช่น ไอซีที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และปรับปรุงจุดเชื่อมต่างๆต่อภายในวงจรและระบบตรวจวัด เพื่อกำจัดสัญญาณรบกวนและปรับปรุงคุณภาพของสัญญาณให้ดีมากขึ้น เพื่อให้สามารถตรวจวัดสัญญาณที่มีขนาดเล็กลงถึงระดับนาโนโวลต์ได้

การวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอินของเส้นลวดทองแดง เบอร์ SWG 30 เส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 0.315 mm ที่ความยาวค่าต่าง ๆ ที่มีค่าความต้านทานไฟฟ้ารวมสูงสุด 1 โอห์ม โดยวิธีตรง และวิธี Calibration พบว่าการวัดค่าความต้านทานของเส้นลวดทองแดง ด้วยวงจรขยายสัญญาณแบบล็อกอิน โดยวิธี Calibration มีความแม่นยำมากกว่า วิธีวัดตรง เมื่อเทียบกับเครื่องวัดสัญญาณไฟฟ้าแบบดิจิตอลมาตรฐาน โดยมีค่าคลาดเคลื่อนสูงสุดและต่ำสุดตลอดเส้นแนวโน้มเท่ากับ 7.366 และ 0.007 % ตามลำดับ โดยมีสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 0.9995

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสาขาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปทุมธานี ที่สนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

Emmanuel O., Alfredo C., & David E. (2018). Simple and portable low frequency lock-in amplifier designed for photoacoustic measurements and its application to thermal effusivity determination in liquids. Review of Scientific Instruments 89, 034904.

Y. Abd Djawad, J. Kiely, P. Wraith, & R. Luxton (2014). Lock-in Amplifier as a Sensitive Instrument for Biomedical Measurement : Analysis and Implementation. TELKOMNIKA Indonesian Journal of Electrical Engineering, Vol 12, no. 10, 7214-7222.

Yanli L., & Rui Z. (2012). AD630 Lock-in Amplifier Circuit for Weak Signal. Advanced Materials Research, vol. 482-484, 975-980.

K. G. Libbrecht, E. D. Black & C. M. Hirata (2003). A basic lock-in amplifier experiment for the undergraduate laboratory. American Journal of Physics, vol. 71, no. 11, 1208-1213,

Stanford Research Systems. About Lock-In Amplifiers. Retrieved from https://www.thinksrs.com/downloads/pdfs/applicationnotes/AboutLIAs.pdf

Stanford Research Systems (2022). Lock-In Amplifier Basics. Retrieved from https://www.thinksrs.com/downloads/pdfs/applicationnotes/Lock-In%20Basics.pdf

Carrato, S., Paolucci, G., Tommasini, R. & Rosei, R. (1989). Versatile low-cost digital lock-in amplifier suitable for multichannel phase-sensitive detection. Review of Scientific Instruments, Vol. 60, Issue 7, 2257-2259.

G. de Graaf & R.F. Wolffenbuttel (2012, May 13-16). Lock-in amplifier techniques for low-frequency modulated sensor applications. Organized by IEEE Instrumentation and Measurement Technology Conference.

G. A. Stimpson, M. S. Skilbeck, R. L. Patel, B. L. Green, & G. W. Morley (2019). An open-source high-frequency lock-in amplifier. Review of Scientific Instruments 90, 094701.

ANALOG DEVICES (2011). Low Cost Low Power Instrumentation Amplifier. AD620. Retrieved from https://www.analog.com/media/en/technical-documentation/data-sheets/ad620.pdf

BURR-BROWN (1998). INA114. Precision INSTRUMENTATION AMPLIFIER. Retrieved from https://www.ti.com/lit/ds/symlink/ina114.pdf

ANALOG DEVICES (2011). Ultralow Offset Voltage Operational Amplifier. Data Sheet OP07. Retrieved from https://www.analog.com/media/en/technical-documentation/data-sheets/op07.pdf

ANALOG DEVICES (2016). Balanced Modulator/Demodulator, Data Sheet AD630. Retrieved from https://www.analog.com/media/en/technical-documentation/data-sheets/ad630.pdf

เว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษา ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย

Selling Processed Products Website in case study Mae chan Butter Coated Banana Chips.

บุญญฤทธิ์ อินทร์คำสอน[1*], ปริญญา ราชวงศ์[1] และไพฑูรย์ งิ้วทั่ง[2]

Boonyarit Inkumsorn[1*], Parinya Ratchauaong[1] and Paitoon Ngewthang[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[1] Undergraduate, Department of Information Technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[2] ศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[2] Asst. Prof., Department of Information Technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sample@gmail.com

บทคัดย่อ

ผู้วิจัยได้พัฒนาเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูปขึ้นเพื่อพัฒนาเว็บไซต์ที่สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการพัฒนาเว็บไซต์ตามหลักวงจรการพัฒนาเว็บไซต์ 4 ขั้นตอนที่สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนคือส่วนหลังบ้าน และส่วนหน้าบ้าน จากนั้นนำไปทดลองระบบโดยใช้วิธีการทดลองแบบ Black Box Testing และการประเมินผลกำไรก่อนและหลังใช้งานเว็บไซต์ได้ผลว่าเว็บไซต์สามารถสร้างรายได้มากกว่าเดิมถึง 26.9% อีกทั้งยังมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์อยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 กล่าวคือ เว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษา ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย สามารถที่จะทำงานตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์แปรรูป, เว็บไซต์, การสร้างเว็บไซต์

Abstract

The researcher created a website for selling processed items in order to create a website that can increase income for owners who efficiently distribute processed products by following the web development cycle, which consists of four phases separated into two parts: back-end and front-end. The system was then tested using the Black Box Testing method, and a profit analysis was conducted both before and after the website was used.

As a result, the website generated 26.9% more money than it had previously. There was also a high degree of satisfaction with the website, with an average score of 4.38. That a website selling processed goods is capable of completing as expected.

Keywords: Processed Products, Website, website creation

บทนำ

ผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร เป็นเทคนิคที่สำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลผลิตทางการเกษตรของตัวเองได้ โดยความหมายโดยทั่วไปจะหมายถึง การนำผลผลิตทางการเกษตรมาเพิ่มลักษะพิเศษหรือจุดเด่นบางอย่างให้ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยจะมีทั้งสินค้าที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2018)

โดยถึงแม้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เกษตรกร แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีรายได้จากผลประกอบการที่ต่ำเนื่องจากมีการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางเดียวคือ หน้าร้านหรือตามตลาดทั่วไป ทำให้ช่องทางในการค้าขายนั้นไม่หลากหลายและไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้จัดจำหน่ายได้ดีเท่าที่ควรอีกทั้งโลกดิจิตอลส่งผลให้ไลฟ์สไตล์ของหลายคนเปลี่ยนแปลงไป ใช้ชีวิตอยู่กับบ้านมากขึ้น เพราะสามารถทำงาน หาความบันเทิง สั่งอาหาร ซื้อของ จากบ้าน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ร้านค้าหาวิธีแบบใหม่เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเหล่านี้ (EatConnection, 2022) และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการค้าขายบนเว็บไซต์หรือ E-Commerce ได้รับความนิยมมากที่สุดโดยหน้าเว็บไซต์จะต้องประกอบไปด้วยระบบหน้าบ้านและระบบหลังบ้านในการจัดการข้อมูล ระบบตะกร้าสินค้า โดยจะต้องมีระบบเนวิกเกชันและระบบสมัครสมาชิกภายในเว็บไซต์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสร้างกำไรในการค้าขายสินค้าแปรรูปผ่านช่องทางเว็บไซต์บนระบบอินเทอร์เนต ให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้หลากหลายแพลตฟอร์มโดยใช้ต้นทุนที่ไม่สูงมากและสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคแบบใหม่ โดยได้พัฒนาระบบเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูปที่พัฒนาด้วยภาษาเอชทีเอมแอล (HTML) ภาษาพีเอชพี (PHP) และ ซีเอสเอส (CSS) (จารุณี มณีโต, 2013.) ประกอบไปด้วยหน้าแสดงรายการสินค้าในส่วนหน้าบ้าน การจัดการสินค้าในส่วนหลังบ้าน การเข้าสู่ระบบ ตระกร้าสินค้า การแสดงสถานะสินค้า ตามองค์ประกอบการสร้างเว็บไซต์ E-commerce ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

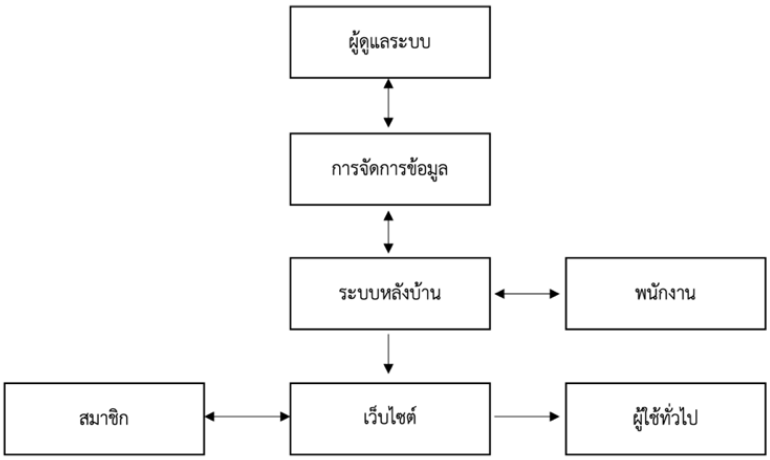
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาเว็บไซต์ที่สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าสมพงศ์ ฆ้องหลวง, กาญจนา บุญภักดิ์ และเลิศลักษณ์ กลิ่นหอม (2016) ได้พัฒนาเว็บไซต์ที่ใช้ภาษา HTML, ภาษา PHP โดยได้ใช้ MySql เป็นตัวเก็บข้อมูลในฐานข้อมูล และได้กล่าวอีกว่ากระบวนการ 5 ขั้นตอนในการพัฒนาเว็บไซต์คือ การสำรวจปัจจัยสำคัญ, การพัฒนาเนื้อหา, การพัฒนาโครงสร้างเว็บไซต์, ออกแบบและพัฒนาเว็บ, พัฒนาและดำเนินการโดยเน้นพัฒนาเว็บไซต์ให้มีความเรียบง่ายมีความสม่ำเสมอ, มีความเป็นเอกลักษณ์, เนื้อหาที่มีประโยชน์, มีลักษณะน่าสนใจ, เข้าใช้งานได้ไม่จำกัด, ระบบใช้งานได้ถูกต้อง สอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ สมบูรณ์, อุบลวรรณ ลิ้มสกุล และปัณฑ์ชณิช เพ่งผล (2017) ได้พัฒนาเว็บไซต์ในการจัดจำหน่ายอะไหล่รถยนต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้วงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle) หรือ SDLC และได้พัฒนาระบบด้วยภาษา PHP, HTML, SQL และ JavaScript ใช้ MySQL เป็นระบบการจัดการฐานข้อมูล และใช้ Adobe Dreamweaver CS5 ในการช่วยออกแบบและพัฒนาระบบงานในขณะที่ ชรัย เมาว์ชาน, ศุภวัฒน์ บุญปก , วินิต ยืนยิ่ง และจันทร์ดารา สุขสาม (2020) ได้พัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์โดยใช้วงจรการพัฒนาระบบ (System DevelopmentLife Cycle : SDLC) หรือเอสดีแอลซี (SDLC) การวิเคราะห์และออกแบบระบบงานตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายที่ได้วางแผนและนำไปพัฒนาระบบและเลือกใช้เครื่องมือแผนภาพการไหลของข้อมูล (Data FlowDiagram: DFDs) ในการนำเสนอระบบ ส่วน Mainoy, C (2021) ได้พัฒนาพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจำหน่ายชุดอาหารพร้อมปรุงที่เชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูล MySQL โดยใช้ภาษา PHP และ JavaScript ในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจำหน่ายชุดอาหาร ระบบจะประกอบไปด้วยส่วนของหน้าแรก สามารถสมัครสมาชิกและเข้าสู่ระบบเพื่อเข้าใช้งานเว็บไซต์ ลูกค้าสามารถเรียกดูข้อมูลเมนูอาหาร สินค้า ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติร้าน และข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบท้องถิ่นนอกจากนี้ ลูกค้ายังสามารถเลือกเมนูอาหาร สินค้าที่ต้องการลงตะกร้าสินค้า สามารถจัดการตะกร้าสินค้าได้อีกด้วย โดย สุพิชญา เข็มทอง (2004) กล่าวว่าองค์ประกอบในการออกแบบเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์ธรรมชาติประกอบไปด้วย มีการใช้เนวิเกชั่นเมนูที่สามารถค้นหาได้ง่าย, มีการใช้โครงสร้างที่พอดีกับหน้าจอโดยคอลัมน์ไม่เกิน 3 คอลัมน์, ภาพประกอบในเว็บไซต์ควรเป็นภาพถ่าย, มีการใช้ฟอนต์ที่เป็น HTML Default Font ที่มีบุคลิกแบบ Formal, พื้นหลังสีเรียบที่นิยมคู่กับตัวอักษรสีเข้ม, สีที่ใช้ในการออกแบบขายผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติควรใช้สีออกหม่นหรือสบายตา หรืออาจใช้สีทันสมัยคือ สีสดเพื่อดึงดูดลูกค้า ในขณะเดียวกัน ภัควรินทร์ ณรงค์วุฒิภัสร์, และ สุมาลี สว่าง (2016) ได้กล่าวไว้ว่าเว็บไซต์ E-Commerce เป็นประเภทเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมที่สุดโดยอิทธิพลทางบวกต่อเว็บไซต์ E-Commerce คือ มีเจ้าหน้าดูแลระบบสามารถให้บริการได้ตามระยะเวลาที่กำหนดและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ดูแลระบบสามารถให้คำแนะนำเมื่อพบข้อสงสัยในการใช้งานได้ และเว็บไซต์มีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งานสามารถสร้างความมั่นใจในการใช้งานแก่ผู้ใช้ เป็นปัจจัยหลักในการส่งผลทางบวกแก่เว็บไซต์ E-Commerce

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการออกแบบเว็บไซต์ E-Commerce ให้ได้ประสิทธิภาพต้องประกอบไปด้วย ระบบหน้าบ้านและระบบหลังบ้านในการจัดการข้อมูล ระบบตะกร้าสินค้า โดยจะต้องมีระบบเนวิกเกชันและระบบสมัครสมาชิกภายในเว็บไซต์ โดยได้ใช้แนวคิดของ Mainoy, C (2021) และสุพิชญา เข็มทอง (2004) นำมาดัดแปลงและสร้างเว็บไซต์ที่มีส่วนหน้าบ้านที่ใช้แสดงสินค้าและหลังบ้านที่ใช้แก้ไขข้อมูลต่างๆภายในเว็บไซต์ โดยผู้ใช้สามารถสมัครสมาชิกก่อนซื้อสินค้าและเมื่อซื้อสินค้าจะมีระบบตระกร้าสินค้าให้แก่ผู้ใช้งานในการแก้ไขสินค้าที่ตัวเองสั่งซื้อ และใช้หลักการของ ภัควรินทร์ ณรงค์วุฒิภัสร์, และสุมาลี สว่าง (2016) ในการเพิ่มแรงดึงดูดของลูกค้าในการสั่งซื้อภายในเว็บไซต์คือ เว็บไซต์มีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งานสามารถสร้างความมั่นใจในการใช้งานแก่ผู้ใช้และเมื่อลูกค้ามีความสงสัยหรือมีความผิดปกติสามารถติดต่อผู้ดูแลระบบได้ 24 ชั่วโมง

ภาพประกอบที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดในการสร้างเว็บไซต์

วิธีดำเนินการวิจัย

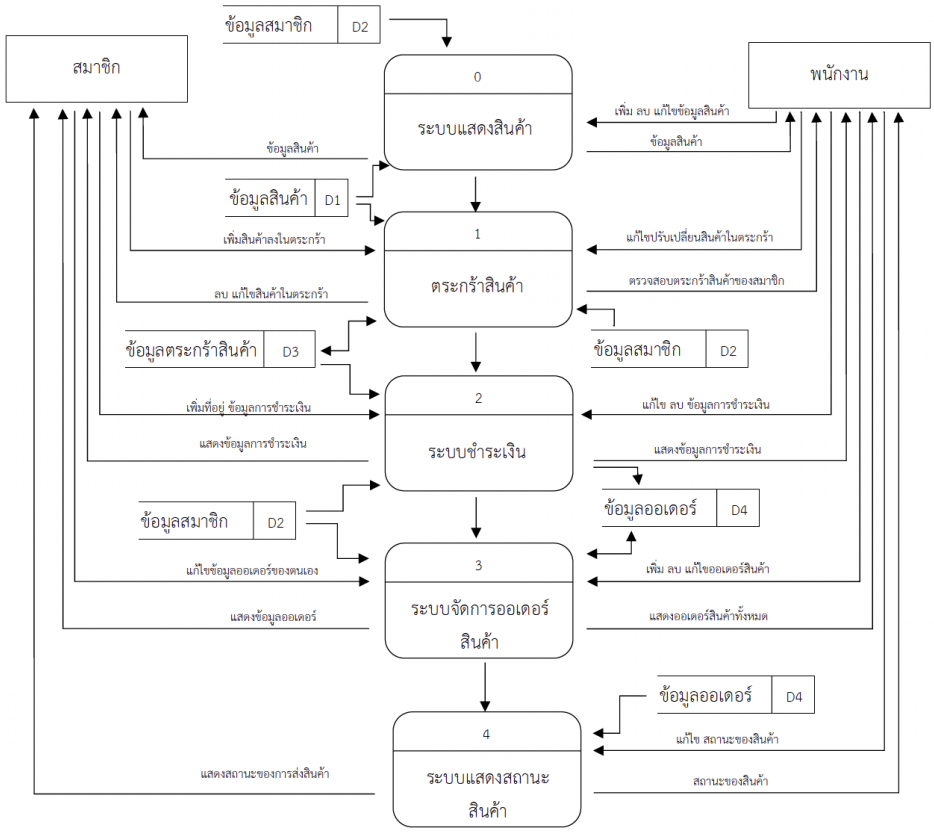
ผู้วิจัยได้พัฒนาเว็บไซต์ตามหลักวงจรการพัฒนาเว็บไซต์ (Willard, 2010 อ้างอิงใน Sawasdee, V, 2021) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ, การออกแบบระบบ, การพัฒนาระบบ, การทดลองระบบและประเมินผล

1. การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาระบบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าของร้านโดยตรง พบว่า ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนยมีการจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 9 ชนิดได้แก่ เผือกเส้น มันเส้น กล้วยเบรกแตก กล้วยอบเนย มันฝรั่งทอด กล้วยอบสมุนไพร มันม่วงทอดและฝักทองอบเนย ซึ่งการขายจะเป็นการขายแบบช่องทางหน้าร้านช่องทางเดียว ทำให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปนั้นไม่สามารถทำกำไรได้มากเท่าที่ควรและยังทำให้ขาดการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอื่น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใช้ต้นทุนที่ไม่สูงมากแต่มีประสิทธิภาพโดยพัฒนาผ่านภาษาเอชทีเอมแอล (HTML), ภาษาพีเอชพี (PHP) และภาษาซีเอสเอส (CSS)

2. การออกแบบระบบ

การออกแบบระบบผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูล MySql โดยใช้แนวคิดของร็อบและโคโลแนล (Rob & Coronel, 2020 อ้างอิงใน ฟ้า วิไลขำ, 2014) ซึ่งมีการทำงานเป็นลักษณะเป็นขั้นเป็นตอน โดยได้ออกแบบแผนภาพการไหลของข้อมูลตามหลักการออกแบบในงานวิจัยของ (ซรัย เมาว์ชาน, 2020) ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 การออกแบบระบบ

การออกแบบระบบสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วนได้แก่

- ส่วนแรก ส่วนของผู้ใช้งานทั่วไปที่สามารถเข้ามาดูหน้าเว็บได้ปกติ ซึ่งหากมีความต้องการที่จะซื้อสินค้า ผู้ใช้งานจะต้องสมัครสมาชิกก่อนถึงจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเว็บไซต์ได้

- ส่วนที่สอง ส่วนของสมาชิก ที่สามารถเลือกซื้อสินค้า สามารถเข้าถึงตระกร้าสินค้า ตรวจสอบสถานะของสินค้า แสดงข้อมูลสินค้าที่สั่ง และจัดการข้อมูลของตนเองได้

- ส่วนที่สาม ส่วนของพนักงาน ที่สามารถเพิ่มลบแก้ไข สินค้า แบนเนอร์ จัดการเมนู จัดการออเดอร์ และข้อมูลสินค้าต่าง ๆ ผ่านระบบหลังบ้าน

- ส่วนที่สี่ ส่วนของผู้ดูแลระบบ สามารถทำหน้าที่ได้เหมือนพนักงานทุกอย่าง แต่สามารถที่จะแก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน ข้อมูลพนักงาน จัดการแก้ไข และลบ ข้อมูลผู้ใช้งาน และข้อมูลพนักงานได้

3. ขั้นตอนการพัฒนาระบบ

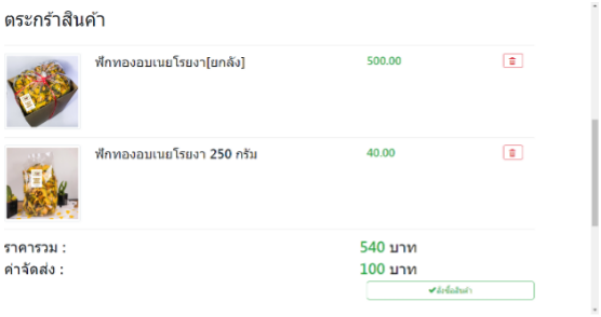
ขั้นตอนการพัฒนาระบบแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1) การพัฒนาระบบในส่วนของสมาชิก (ส่วนหน้าบ้าน)

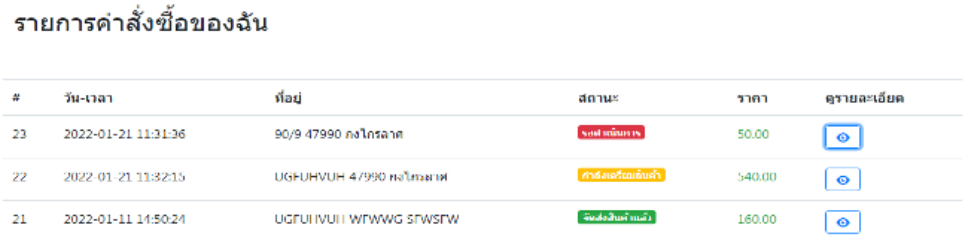
ภาพประกอบที่ 3 ภาพหน้าแรกของเว็บไซต์

ภาพประกอบที่ 3 เป็นภาพแสดงในส่วนหน้าแรกของการเข้าใช้งานโดยประกอบไปด้วยส่วนแบนเนอร์ในการเข้าใช้งาน, การเข้าสู่ระบบและส่วนแสดงสินค้าที่แสดงรายละเอียด ราคา ชื่อ และจำนวนสินค้า ซึ่งผู้ใช้สามารถที่จะดูสินค้าได้ หากต้องการซื้อสินค้าผู้ใช้งานจะต้องสมัครสมาชิกเพื่อทำการเข้าถึงตระกร้าสินค้าเพื่อซื้อสินค้า

ภาพประกอบที่ 4 ภาพส่วนตระกร้าสินค้าของผู้ใช้งาน

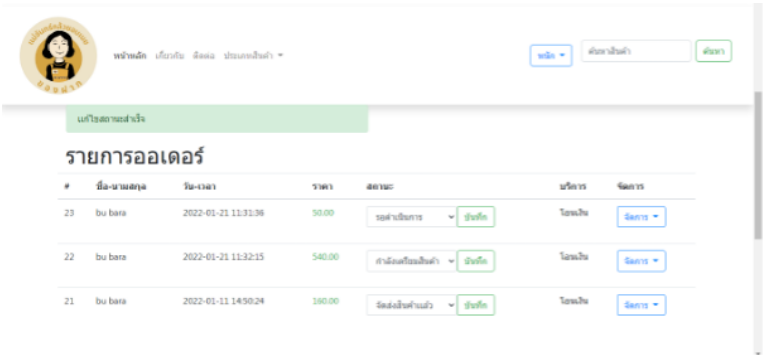
ภาพประกอบที่ 4 เป็นภาพแสดงในส่วนของตระกร้าสินค้า โดยประกอบไปด้วยราคาสินค้าที่ซื้อราคาสินค้าทั้งหมดซึ่งสมาชิกสามารถที่จะเพิ่ม ลบ แก้ไขตระกร้าสินค้าของตนเองโดยหลังจากที่สมาชิกได้ทำการสั่งซื้อสินค้า สมาชิกสามารถที่จะตรวจสอบรายการคำสั่งซื้อในส่วนของรายการคำสั่งซื้อของฉัน ในเมนูข้อมูลการสั่งซื้อของสมาชิก

ภาพประกอบที่ 5 ส่วนของรายการคำสั่งซื้อของสมาชิก

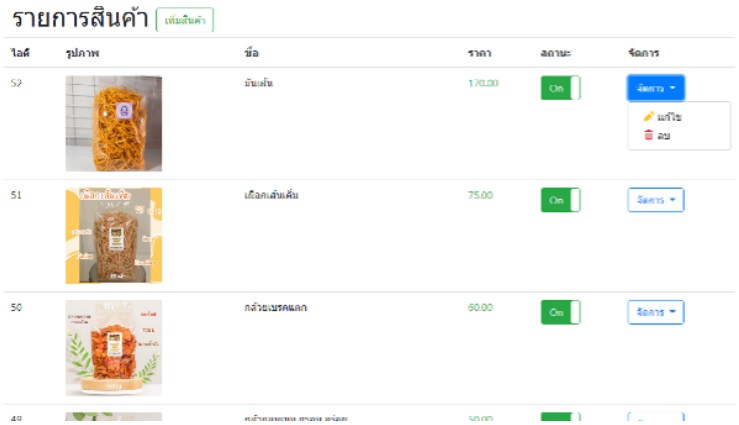
ภาพประกอบที่ 5 เป็นส่วนของการแสดงส่วนของรายการคำสั่งซื้อหรือประวัติการสั่งซื้อของสมาชิกโดยสามารถที่จะตรวจสอบและเช็คในหน้าต่างของ เมนูคำสั่งซื้อของฉัน โดยมีการดึงข้อมูลการสั่งซื้อและข้อมูลสถานะการสั่งซื้อเข้ามาแสดงผล ทั้งนี้เมื่อผู้ใช้พึ่งสั่งซื้อสินค้าสถานะจะแสดงขึ้นว่า “กำลังดำเนินการ” หากมีการตรวจสอบแล้วสถานะจะเปลี่ยนเป็น “กำลังเตรียมสินค้า” และหากร้านค้าทำการส่งสินค้าเสร็จเรียบร้อย สถานะของคำสั่งซื้อจะเป็น “จัดส่งสินค้าแล้ว” โดยพนักงานจะเป็นฝ่ายเปลี่ยนสถานะในระบบหลังบ้าน

2) การพัฒนาระบบในส่วนการทำงานของพนักงาน (ส่วนหลังบ้าน)

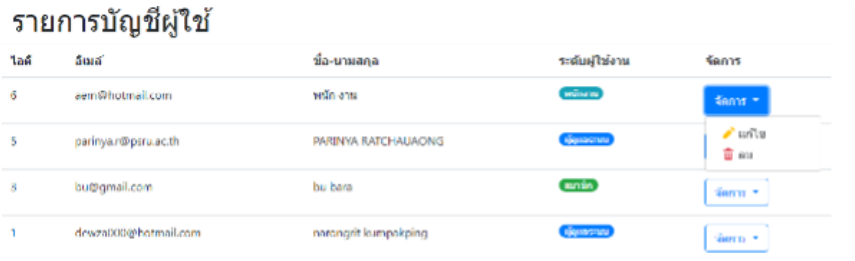
ภาพประกอบที่ 6 ส่วนจัดการออเดอร์ของพนักงาน

ภาพประกอบที่ 6 เป็นส่วนจัดการออเดอร์ของพนักงานโดยหลังจากที่มีคำสั่งซื้อเข้ามาที่ระบบระบบจะขึ้นสถานะดำเนินการเพื่อให้พนักงานตรวจสอบ หลังจากที่พนักงานตรวจสอบข้อมูลการโอนเงินที่อยู่หรือช่องทางการชำระเงินที่ถูกต้องเสร็จเรียบร้อยแล้ว พนักงานสามารถที่จะเปลี่ยนสถานะแก่ออเดอร์นั้นๆ เพื่อแจ้งสถานะแก่สมาชิกผู้ใช้งานในแต่ลออเดอร์ โดยสถาณะของออเดอร์จะมีทั้งหมด 3 สถานะ คือ สถานะรอดำเนินการ สถานะกำลังเตรียมสินค้า และสถานะจัดส่งสินค้าเรียบร้อย

ภาพประกอบที่ 7 ภาพแสดงการจัดการสินค้าของพนักงาน

จากภาพประกอบที่ 7 พนักงานสามารถที่จะปรับเปลี่ยนการแสดงสินค้าในหน้าแรกด้วยการกด OFF เพื่อปิดการแสดงผล และ ON เพื่อเปิดการแสดงผล ทั้งนี้พนักงานยังสามารถแก้ไขข้อมูล และลบข้อมูลสินค้าที่ไม่ต้องการผ่านตัวจัดการสินค้าโดยระบบจะดึงไอดีสินค้าและข้อมูลสินค้าจากฐานข้อมูลไปทำการประมวลผลจัดการจากนั้นเมื่อกดลบระบบเว็บไซต์จะลบข้อมูลตามไอดีที่ทำการดึงมา อาทิเช่น เมื่อต้องการลบสินค้าไอดีที่ 52 เมื่อกดปุ่มลบที่ไอดีที่ 52 ระบบจะทำการดึงไอดี 52 จากนั้นระบบจะลบตามไอดีที่ผู้ใช้ได้เลือกไว้ส่วนการแก้ไขหากต้องการแก้ไขไอดีที่ 52 ระบบจะดึงไอดีที่ 52 ออกมาจากฐานข้อมูลเพื่อให้สามารถแก้ไขและส่งกลับคืนไปได้

ภาพประกอบที่ 8 ภาพแสดงการจัดการข้อมูลในส่วนผู้ดูแลระบบ

จากภาพประกอบที่ 8 จะเห็นได้ว่าผู้ดูแลระบบสามารถที่จะจัดการกับข้อมูลผู้ใช้งานและข้อมูลพนักงาน โดยหน้าที่ของผู้ดูแลระบบคือสามารถทำได้เหมือนพนักงานทุกอย่างแต่เพิ่มในส่วนของการจัดการข้อมูล เพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูลของสมาชิกและข้อมูลของพนักงาน

4) ขั้นตอนการทดลองระบบและประเมินผล

การทดลองระบบและประเมินผลสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1) การทดลองเว็บไซต์ด้วยการทดลองแบบ Black Box Testing โดยเป็นการวัดและประเมินทำงานของเว็บไซต์ว่าตรงตามความต้องการหรือไม่

4.2) การประเมินรายได้ของร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย ใน 4 เดือนก่อนใช้งานเว็บไซต์และหลังใช้งานเว็บไซต์ว่ามีผลดีขึ้นหรือไม่

4.3) การประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์โดยประเมินรายหัวข้อและนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 ระดับน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 ระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 ระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 ระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

จากจุดประสงค์ในการพัฒนาเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษา ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย ได้เว็บไซต์ที่สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับดังนี้ ระดับแรกระดับผู้ใช้งานที่สามารถดูสินค้าและดูรายละเอียดสินค้าได้ ระดับที่สอง ระดับสมาชิกที่สามารถเลือกซื้อสินค้า, เพิ่มสินค้าลงในตระกร้า, แก้ไขข้อมูลในตระกร้าสินค้า, แก้ไขข้อมูลส่วนตัวของสมาชิก, ดูสถานะออเดอร์ของตนเอง, จัดการออเดอร์ที่สั่งซื้อ ระดับที่สามระดับพนักงานที่สามารถจัดการสินค้า เพิ่มลบแก้ไขสินค้า, จัดการออเดอร์, เปลี่ยนแปลงสถานะออเดอร์, ตรวจสอบการชำระเงินและที่อยู่, จัดการในส่วนของหลังบ้าน ระดับที่สี่ระดับผู้ดูแลระบบที่สามารถเพิ่มลบแก้ไขข้อมูลได้เหมือนพนักงานแต่สามารถที่จะแก้ไขข้อมูลพนักงานและผู้ใช้งาน โดยนำไปทดลองโดยใช้การทดลองแบบ Black Box Testing ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดลองเว็บไซต์ด้วยการทดลองแบบ Black Box Testing

Test Case	Test	Result
การเข้าสู่ระบบของผู้ใช้งานที่ถูกต้อง	กรอกข้อมูลการ Login ID:User, Password: 1234	ผู้ใช้สามารถเข้าสู่ระบบได้ สถานะของผู้ใช้งานถูกเปลี่ยนเป็นสมาชิก
การเข้าสู่ระบบของผู้ใช้งานที่ไม่ถูกต้อง	กรอกข้อมูลการ Login ID:dfdff Password: 5555	ผู้ใช้งานไม่สามารถเข้าสู่ระบบได้และหน้าเว็บไซต์แจ้งเตือนให้เข้าสู่ระบบใหม่อีกครั้ง
การสั่งซื้อสินค้า	1. เพิ่มสินค้าลงตระกร้า 2. กด ถัดไป และกรอกข้อมูลการชำระเงิน 3. ใส่ข้อมูลการชำระเงินที่ถูกต้อง 4. กดทำรายการการสั่งซื้อ	สถานะจะอยู่ในขั้นตอนดำเนินการ และหลังจากพนักงานตรวจสอบเรียบร้อย สถานะของสินค้าจะเปลี่ยนเป็น“กำลังเตรียมสินค้า”

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Test Case	Test	Result
การตรวจสอบการชำระเงินของพนักงาน	1. เข้าเมนูหลังบ้านของพนักงาน 2. เลือกการตรวจสอบออเดอร์ 3. เลือกออเดอร์ที่ต้องการตรวจสอบ	หน้าเว็บไซต์จะแสดงข้อมูลของออเดอร์นั้น ๆ พร้อมทั้งรูปหลักฐานการโอนเงินที่อยู่และราคาทั้งหมด
การจัดการหน้าสมาชิกและพนักงานของผู้ดูแลระบบ	1. เข้าเมนูของผู้ดูแลระบบ 2. กดรายการบัญชีผู้ใช้	หน้าเว็บไซต์จะแสดงข้อมูลบัญชีของผู้ใช้งานและพนักงานทั้งหมด

หลังจากทดลองโดยการใช้การทดลองแบบ Black Box Testing แล้วผู้วิจัยได้นำระบบไปปรับใช้ในร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย โดยมีการวัดผลช่วงก่อนใช้ระบบเว็บไซต์ระยะเวลา 4 เดือนและหลังใช้เว็บไซต์ระยะเวลา 4 เดือนโดยมีการเปรียบเทียบผลกำไรที่ได้ในแต่ละเดือนและส่วนต่างของผลกำไรทั้งหมดทั้งก่อนใช้งานเว็บไซต์และหลังใช้งานเว็บไซต์ นำมาเปรียบเทียบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลกำไรของร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย หลังใช้งานเว็บไซต์ 4 เดือน และก่อนใช้งานเว็บไซต์ 4 เดือน

เดือน	รายได้	ผลรวม
ก่อนใช้งานเว็บไซต์		
กรกฎาคม	4,950 บาท	4,950 บาท
สิงหาคม	3,785 บาท	8,735 บาท
กันยายน	4,592 บาท	13,327 บาท
ตุลาคม	4,725 บาท	**18,052 บาท**
หลังใช้งานเว็บไซต์		
พฤศจิกายน	5,290 บาท	5,290 บาท
ธันวาคม	6,785 บาท	12,075 บาท
มกราคม	5,965 บาท	18,040 บาท
กุมภาพันธ์	4,876 บาท	**22,916 บาท**

จากตารางที่ 2 พบว่าผลกำไรหลังจากการใช้งานเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูปมากกว่าก่อนใช้งานเว็บไซต์มากกว่าอย่างเห็นได้ชัด โดย 4 เดือนแรกก่อนใช้งานเว็บไซต์สามารถทำกำไรมากที่สุดอยู่ที่ 18,052 บาทคิดเป็น 33.5% และหลังใช้งานเว็บไซต์สามารถทำกำไรสูงสุดอยู่ที่ 22,916 บาท คิดเป็น 47.6% โดยก่อนใช้งานเว็บไซต์สามารถทำทำไรสูงสุดต่อเดือนอยู่ที่ 4,950 บาท และหลังใช้งานเว็บไซต์สามารถทำกำไรสูงสุดต่อเดือนอยู่ที่ 6,785 บาท ซึ่งมีส่วนต่างของผลกำไรทั้งหมดอยู่ที่ 4,864 บาท โดยเพิ่มขึ้นถึง 26.9% จากเดิม

หลังจากทำการทดลองระบบและนำไปใช้งานแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูปโดยประกอบไปด้วย เจ้าของร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย 1 คน และนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศอีกจำนวน 39 คน รวมทั้งหมด 40 คนโดยประเมินรายหัวข้อและนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 5 ระดับได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษาร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
การใช้งานเว็บไซต์มีความสะดวก รวดเร็ว	4.75	0.193	มากที่สุด
รูปแบบเว็บไซต์มีความน่าเชื่อถือ	3.98	0.237	มาก
เว็บไซต์มีความสวยงาม เหมาะสำหรับการขายสินค้า	4.37	0.231	มาก
เว็บไซต์มีการตอบสนองรวดเร็ว ง่ายต่อการทำงาน	4.62	0.180	มากที่สุด
เว็บไซต์มีสามารถทำงานได้อย่างเสถียร	4.40	0.327	มาก
เว็บไซต์มีประโยชน์ในการใช้งาน	4.21	0.452	มาก
รวม	**4.38**	**0.270**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่าการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษาร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนยมีผลโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.270) โดยจากตารางที่ 1 พบว่าการประเมินความพึงพอใจมีระดับมากที่สุดอยู่ 2 รายการได้แก่หัวข้อการใช้งานเว็บไซต์ที่มีความสะดวกรวดเร็ว ($\bar{X}$ = 4.75 S.D. = 0.193) และเว็บไซต์มีการตอบสนองรวดเร็วง่ายต่อการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.180) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและพัฒนาเว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษาร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนยที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ผ่านเว็บไซต์ ผู้วิจัยได้พัฒนาเว็บไซต์ตามหลักวงจรการพัฒนาเว็บไซต์ (Willard, 2010 อ้างอิง Sawasdee, V. 2021) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ, การออกแบบระบบ, การพัฒนาระบบ, การทดลองระบบและประเมินผล โดยการทำงานของเว็บไซต์สามารถทำงานได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mainoy, C (2021) ที่ได้พัฒนาระบบเว็บไซต์การจำหน่ายชุดอาหารพร้อมปรุงที่ประกอบไปด้วยด้วยส่วนของหน้าแรกสามารถสมัครสมาชิกและเข้าสู่ระบบเพื่อเข้าใช้งานเว็บไซต์ ลูกค้าสามารถเรียกดูข้อมูลเมนูอาหาร สินค้า ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติร้าน และข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบท้องถิ่นนอกจากนี้ ลูกค้ายังสามารถเลือกเมนูอาหาร สินค้าที่ต้องการลงตะกร้าสินค้า สามารถจัดการตะกร้าสินค้าได้ และ สุพิชญา เข็มทอง (2004) ที่ได้พัฒนาเว็บไซต์ที่มีส่วนหน้าบ้านที่ใช้แสดงสินค้าและหลังบ้านที่ใช้แก้ไขข้อมูลต่างๆภายในเว็บไซต์ โดยผู้ใช้สามารถสมัครสมาชิกก่อนซื้อสินค้าและเมื่อซื้อสินค้าจะมีระบบตระกร้าสินค้าให้แก่ผู้ใช้งานในการแก้ไขสินค้าที่ตัวเองสั่งซื้อ และใช้หลักการของ ภัควรินทร์ ณรงค์วุฒิภัสร์, และ สุมาลี สว่าง (2016) ในการเพิ่มแรงดึงดูดของลูกค้าในการสั่งซื้อภายในเว็บไซต์ ทั้งนี้จากการทดลองแบบ Black Box Testing และนำไปใช้งานจากนั้นมีการวัดและประเมินผลกำไรก่อนใช้งานเว็บไซต์ระยะ 4 เดือนและหลังใช้งานเว็บไซต์ระยะ 4 เดือนพบว่า 4 เดือนแรกก่อนใช้งานเว็บไซต์สามารถทำกำไรมากที่สุดอยู่ที่ 18,052 บาท และหลังใช้งานเว็บไซต์สามารถทำกำไรสูงสุดอยู่ที่ 22,916 บาทซึ่งมีส่วนต่างของผลกำไรทั้งหมดอยู่ที่ 4,864 บาท โดยมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์อยู่ในระดับ มาก ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.38, S.D. = 0.270) กล่าวคือ เว็บไซต์ขายผลิตภัณฑ์แปรรูป กรณีศึกษา ร้านแม่จันทร์กล้วยอบเนย สามารถที่จะทำงานตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

จารุณี มณีโต. (2013). การสร้างเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Wordpress: FEU Academic Review, 6(2), 49-66.

ซรัย เมาว์ชาน, ศุภวัฒน์ บุญปก, วินิต ยืนยิ่ง, & จันทร์ดารา สุขสาม. (2020). การพัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์. Rattanakosin Journal of Science and Technology, 2(3), 154-166.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี (หสม.).

ฟ้า วิไลขำ, สมชาย วรัญญานุไกลร, พวา พันธุ์เมฆา (2014). การพัฒนาเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์เมืองพิษณุโลกแบบมีส่วนร่วม. บรรณศาสตร์ มศว, 6(2).

ภัควรินทร์ ณรงค์วุฒิภัสร์, & สุมาลี สว่าง. (2016). ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เว็บไซต์ Otoptoday. Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences,

2(1), 42-49.

รัตนาภรณ์ สมบูรณ์, อุบลวรรณ ลิ้มสกุล, & ปัณฑ์ชณิช เพ่งผล. (2017). การพัฒนาระบบการจัดจำหน่ายอะไหล่รถยนต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 5(1), 79-87

สมพงศ์ ฆ้องหลวง, กาญจนา บุญภักดิ์, & เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม. (2016). การพัฒนาเว็บไซต์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. Journal of Industrial Education, 15(1), 114-120.

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. (2018). การทำเกษตรแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า. สืบค้นจาก http//: www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=11

สุพิชญา เข็มทอง. (2004). ศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบเว็บไซต์สำหรับสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), Doctoral dissertation: มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ

EatConnection. (2022). 5 ปัญหาสำคัญของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม. สืบค้นจาก https://eatconnection.com/th/5-key-challenges-faced-by-retailers-th/

Mainoy, C., & Sae-ieb, N. (2021). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจำหน่ายชุดอาหารพร้อมปรุง. Journal of Science and Technology Songkhla Rajabhat University, 2(1), 38-49.

Sawasdee, V. (2021). การพัฒนาเว็บไซต์เผยแพร่ข้อมูลการเลี้ยงและแปรรูปผลิตภัณฑ์ผึ้งชันโรง. วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี Sripatum Chonburi Journal, 18(1), 71-85.

อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่

Mobile PM 2.5 Dust Measure

ธนากร ภิรัญคำ[1*], พิมพ์ลภัส มีภู่[1], ศุภนิดา พลมาศ[1] และกิตติพงษ์ สุวรรณราช[2]

Thanakon Phirunkham[1*], Pimrapus Meepoo[1], Supanida Polamat[1] and Kittipong Suwannaraj[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[1] Undergraduate, Department of Information Technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[2] Assistant Professor, Department of Information Technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Pimrapus.m@psru.ac.th

บทคัดย่อ

พัฒนาอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ขึ้นมาเพื่อเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องวัดฝุ่นละออง PM 2.5 แบบเคลื่อนที่กับเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 I QAir และเพื่อติดตามตรวจสอบสภาพปัญหามลพิษทางอากาศประเภทฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนตามจุดลึกๆ โดยได้พัฒนาอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น โดยใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์และหน้าแสดงผล Dashboard โดยใช้ Google Data Studio จากนั้นทดลองเปรียบเทียบและนำไปประเมินผลความพึงพอใจทั้ง 2 ด้านคือ ด้านการใช้งานอุปกรณ์ และการใช้งาน Dashboard ได้ผลว่าผลการประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่มีผลรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.38 และประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของหน้า Dashboard ในการแสดงผลมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.54

คำสำคัญ: ฝุ่นละออง, วัดค่าฝุ่น, เคลื่อนที่

Abstract

Developed a mobile PM 2.5 dust meter to compare the performance of a mobile PM 2.5 dust meter with PM 2.5 I-QAir dust meter and to track the level of air pollution problems caused by dust sizes up to 2.5 microns at the deep point. By developing a dust-measuring device using a microcontroller as a controller. Google Data Studio was used to create a dashboard display. After that, compare and assess satisfaction in both the device and dashboard elements. The results of the satisfaction assessment of the device's

performance were found to be quite high, with a total average of 4.38, and the satisfaction with the Dashboard page's performance was also assessed. With an overall average of 4.54, the overall average for impressions was at its greatest point.

Keywords: Dust, Dust Measure, Mobile

บทนำ

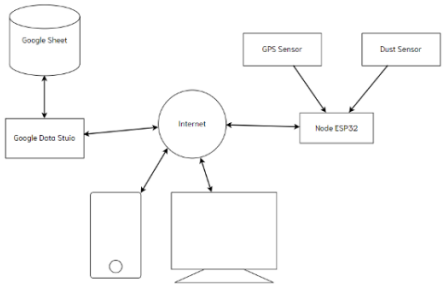
ฝุ่น PM 2.5 คือคือฝุ่นละอองในอากาศที่มีขนาดอนุภาคเล็กโดยมีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน หรือไมโครเมตรด้วยขนาดที่เล็กมาก ๆ เราจึงมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่ถ้าฝุ่นนี้มีปริมาณสูงมาก ๆ ในอากาศจะดูคล้ายกับมีหมอกหรือควัน ซึ่งฝุ่น PM 2.5 นี้ยังสามารถรวมตัวกับสารมลพิษ เช่นสารไฮโดรคาร์บอนและโลหะหนักและด้วยขนาดที่เล็กมากจึงสามารถลอดผ่านการกรองของขนจมูก ไปยังหลอดลม และลงลึกจนถึงถุงลมปอดและซึมเข้าสู่กระแสเลือด และทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย (World Medical Hospital, 2022) ในช่วงหน้าหนาวจนถึงฤดูแล้งของทุกปีซึ่งมีสภาวะอากาศแห้งและนิ่ง มักพบการเพิ่มสูงขึ้นของฝุ่นละอองในหลายพื้นที่ของประเทศไทย (Chairattanawan, K., 2020) ทำให้บุคคลทั่วไปที่ไม่สามารถรับรู้ถึงอันตรายของฝุ่นสามารถที่จะล้มเจ็บป่วยได้ เนื่องจากไม่มีเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 ที่ทั่วถึงและสามารถเคลื่อนที่ได้จึงทำให้ไม่สามารถที่จะวัดค่าของฝุ่นได้อย่างหลากหลายสถานที่และแม่นยำเที่ยงตรง

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสร้างเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 ที่มีขนาดเล็ก สามารถที่จะพกพาและเคลื่อนที่ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ ซึ่งใช้งบที่ไม่สูงมากและมีประสิทธิภาพ โดยได้พัฒนาโดยใช้ ไมโครคอนโทรลเลอร์ ESP 32, ฐานข้อมูล Google Sheet, เซนเซอร์ PMS5003 มีการส่งข้อมูลโดยใช้ IFTTT

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องวัดฝุ่นละออง PM 2.5 แบบเคลื่อนที่กับเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 I QAir
2. เพื่อติดตามตรวจสอบสภาพปัญหามลพิษทางอากาศประเภทฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบที่ 1 กรอบความคิด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Pongphab, D., & Santakij, P, (2021) ได้พัฒนาเครื่องวัดฝุ่น PM2.5 และมีการแจ้งเตือนผลผ่านทางแอพพลิเคชันไลน์ โดยมีการใช้ NodeMCUesp8266 ที่มีเซ็นเซอร์วัดฝุ่นแบบเลเซอร์รุ่น PMS5003 หลักการวัดปริมาณฝุ่นจะมีพัดลมขนาดเล็กดูดอากาศเข้ามาในตัวเซ็นเซอร์แล้วฉายแสงเลเซอร์ผ่านอนุภาคฝุ่นในอากาศ เมื่อแสงเลเซอร์กระทบกับฝุ่นทำให้แสงเกิดการกระเจิงจึงสามารถวัดปริมาณของละอองฝุ่นได้โดยสามารถวัดฝุ่นขนาด PM2.5 และ PM10 โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์ถดถอยโพลีโนเมียลและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น

เศรษฐ์ สัมภัตตะกุล, (2018) ได้มีการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองเชิงมวล PM2.5 และ PM10และทำการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจำแนกขนาดฝุ่นละอองด้วยการสังเกตจากภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนหรือ SEM จากอนุภาคที่ตกสะสมตัวอยู่บนแผ่นตกกระทบและได้จัดเก็บในฐานข้อมูลและส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตแบบไร้สาย

บงกช สุขอนันต์, (2021) ได้พัฒนาระบบตรวจวัดสภาพแวดล้อมของโรงเรือนเกษตรแบบปิดโดยใช้เซ็นเซอร์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการรายงานผลผ่านระบบ IoT ในการส่งสัญญาณระหว่างเซ็นเซอร์และบอร์ด ได้มีการพิจารณาใช้การสื่อสารไร้สายโดยใช้ zigbee ซึ่งการตรวจวัดอุณหภูมิและความชื้นในอากาศใช้อิเล็กทรอนิกส์เซ็นเซอร์เบอร์ SHT15 และการวัดความชื้นในดินใช้อิเล็กทรอนิกส์เซ็นเซอร์เบอร์ SHT10

ยุติธรรม ปรมะ, (2021) ได้พัฒนาเครื่องให้อาหารปลาอัตโนมัติโดยใช้ NodeMCU V.2 มีการออกแบบใน 2 ฟังก์ชันคือการควบคุมด้วยตนเองและระบบอัตโนมัติโดยแอปพลิเคชั่นป้อนอาหารปลา สื่อทั้งสองสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเซิร์ฟเวอร์ Blynk

Sukcharoen, W, (2020) ได้กล่าวว่าฝุ่น PM 2.5 รบกวนสมดุลของสารอนุมูลอิสระและกระตุ้นให้เกิดการสูญเสียการทำงานของเซลล์ส่งผลให้เซลล์ตายและก่อให้เกิดกระบวนการอักเสบเกิดขึ้น เซลล์ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการอักเสบจะเคลื่อนที่มายังบริเวณที่มีการตายของเซลล์ปอดและปลดปล่อยสารสื่อกลางของกระบวนการอักเสบยิ่งไปกว่านั้นการสัมผัสกับฝุ่น PM 2.5 ระหว่างตั้งครรภ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์อันไม่พึงประสงค์ระหว่างการตั้งครรภ์ เช่น การคลอดทารกก่อนกำหนด การคลอดทารกที่มีน้ำหนักตัวต่ำกว่าเกณฑ์ อัตราการเสียชีวิตของทารกหลังคลอด โดยคาดว่าเกิดจากกลไกทางชีววิทยา เช่น ภาวะไม่สมดุลของการเกิดอนุมูลอิสระ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

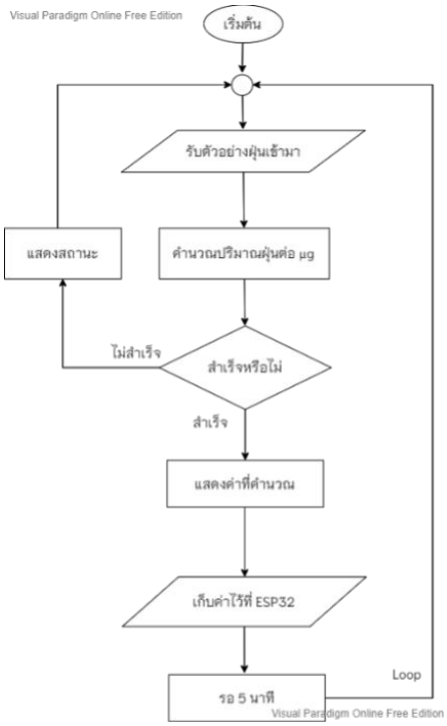
มีการประยุกต์ใช้หลักการวิจัยและพัฒนา (กิตติยา วงษ์ขันธ์, 2561 อ้างอิง ยุติธรรม ปรมะ, 2021) สามารถแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล ขั้นตอนการออกแบบระบบ ขั้นตอนการพัฒนาระบบ และขั้นตอนการทดลองประเมินผล

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล

จากการศึกษาแบบลงพื้นที่ตรวจสอบและศึกษาเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 ในจังหวัดพิษณุโลกพบว่าเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 I QAir ในจังหวัดพิษณุโลกมีทั้งหมด 30 จุด โดยเป็นแบบตั้งอยู่กับที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้โดยจะสามารถที่จะวัดค่าฝุ่น PM 2.5 และ PM 10 ได้และมีการรายงานสถานะแก่ผู้ใช้งานผ่านเว็บไซต์ I QAir แต่เนื่องมาจากเครื่องวัดฝุ่นนั้นไม่สามารถเคลื่อนที่ได้จึงทำให้ไม่สามารถบันทึกค่าหรือวัดค่าฝุ่น PM 2.5 ในเชิงลึกตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 ที่สามารถเคลื่อนที่ได้และมีประสิทธิภาพการวัดเทียบเท่ากับเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 I QAir ที่ใช้ในจังหวัดพิษณุโลกเพื่อทำให้สามารถที่จะเคลื่อนที่และพกพาไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้สะดวก

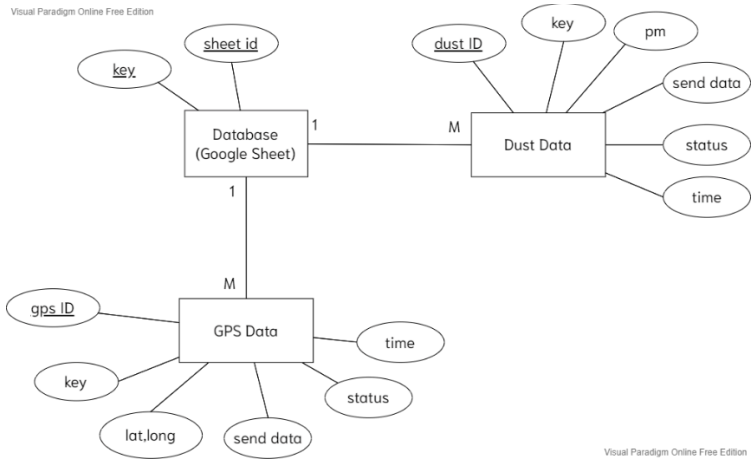
2. การออกแบบระบบ

ผู้วิจัยได้ออกแบบระบบโดยใช้แผนภาพอธิบายการทำงานของระบบ (Flow Chart) แผนภาพการทำงานของผู้ใช้ระบบ (Use Case Diagram) และการออกแบบฐานข้อมูล (ER-Diagram) ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบระบบของ (Phonrit, O., 2020)

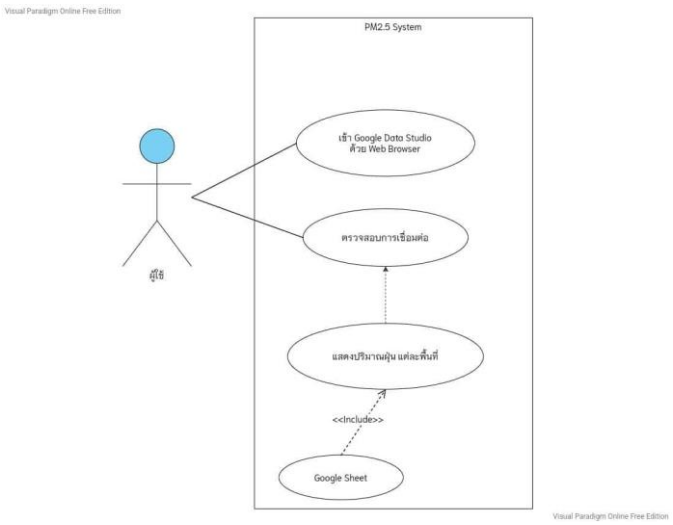
ภาพประกอบที่ 2 แผนภาพแสดงขั้นตอนการทำงานของโมดูลวัดค่าฝุ่น PM2.5

โดยภาพประกอบที่ 2 แสดงถึงการทำงานของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 โดยประกอบไปด้วยการเริ่มต้นจากอุปกรณ์รับค่าฝุ่นเข้ามาพิจารณาเข้ามาแสดงผลจากนั้นอุปกรณ์จะคำนวนปริมาณฝุ่นโดยมีหน่วยวัดเป็น μg จากนั้นระบบจะพิจารณากาทำงานว่าฝุ่นนั้นมากกว่าหรือไม่ถ้ามากกว่าค่าที่กำหนดไว้จะให้ระบบแสดงค่าที่คำนวนออกมาและเก็บค่าไว้ที่ ESP32 โดยจะดึงค่าสองรอบเพื่อตรวจสอบความแม่นยำใช้เวลา 1-2 นาทีจากนั้นรอ 5 นาทีระบบถึงจะเริ่มใหม่อีกครั้ง หากระบบค่าน้อยกว่าที่กำหนดไว้ให้แสดงสถานะและเริ่มการทำงานใหม่อีกครั้ง

ภาพประกอบที่ 3 แผนภาพแสดง ER-Diagram ของระบบตรวจวัดค่าฝุ่นละออง

จากภาพประกอบที่ 3 แสดงถึงการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลในฐานข้อมูล Google sheet โดยมี Dust Data ที่ประกอบไปด้วย Dust ID, Key, PM, send data, status, time และมี GPS Data ที่ประกอบไปด้วย gps ID, key, lat-long, send data, status, time

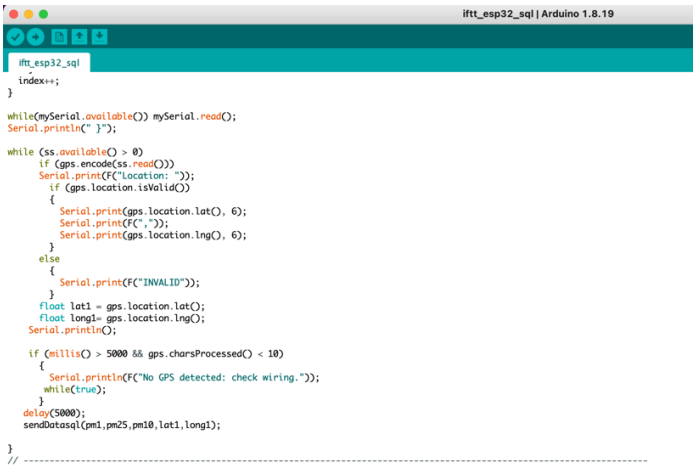

ภาพประกอบที่ 4 แผนภาพการทำงานของผู้ใช้ระบบ

ภาพประกอบที่ 4 เป็นการอธิบายให้เห็นถึงการตอบสนองของระบบต่อผู้ใช้งาน โดยสามารถอธิบายการทำงานของระบบ เมื่อผู้ใช้ต้องการดู ค่าปริมาณฝุ่นละอองในอากาศ ซึ่งสามารถเลือกดูวันที่ตามที่ผู้ใช้งานต้องการได้ผ่าน google data studio

3. การพัฒนาระบบ

การพัฒนาระบบโดยใช้ Arduino ESP32 ประกอบไปด้วยเซนเซอร์โมดูล GPS Module GY-NEO6MV2 Ublox ที่สำหรับระบุตำแหน่งต่าง ๆ บนโลกเป็นค่า ละติจูด ลองจิจูด และเซนเซอร์โมดูล PMS5003 PM SENSOR เป็นชุด SENSOR ใช้สำหรับตรวจจับอนุภาคฝุ่นละอองขนาดเล็ก โดยมีการส่งค่าไปยังฐานข้อมูล Google Sheet ที่อยู่บนเว็บไซต์โดยไมโครคอนโทรลเลอร์จะรับค่า GPS เข้ามาประมวลผล จากนั้นจะดึงค่าของฝุ่น PM จากตัวเซนเซอร์ PMS5003 PM SENSOR โดยค่าที่เข้ามาจะประกอบไปด้วย ค่าฝุ่น PM 2.5, ค่าฝุ่น PM 10 โดยหลังจากนั้นจะเก็บค่าไว้ในตัวแปรและส่งค่าไปยังเซิฟเวอร์ IFTTT โดยใช้ Get Method หลักจากที่ IFTTT รับค่ามาจากไมโครคอนโทรลเลอร์แล้ว โดยประกอบไปด้วยค่าการยืนยันตัวตน ค่าที่อยู่ลองติจูดละติจูด ค่าฝุ่น PM 2.5 และ PM 10 และหลักจากนั้น IFTTT จะส่งค่าเข้าไปเก็บที่ฐานข้อมูล Google Sheet และหลังจากที่ผู้ใช้งานเข้า Dashboard ก็จะทำการดึงข้อมูลจาก Google Sheet มาแสดงผล

ภาพประกอบที่ 5 ภาพซอร์สโค้ดการดึงข้อมูล GPS

การดึงข้อมูลจาก GPS โดยใช้โมดูล GPS Module GY-NEO6MV2 Ublox โดยดึงค่า Lat หรือ ละติจูด และ Lng หรือลองติจูด ไปเก็บไว้ที่ตัวแปรโดยตัวแปร lat1 ใช้เก็บตัวแปรละติจูด และ long1 ใช้เก็บตัวแปรลองติจูด

ภาพประกอบที่ 6 ภาพซอร์สโค้ดการส่งข้อมูลไปที่ IFTTT

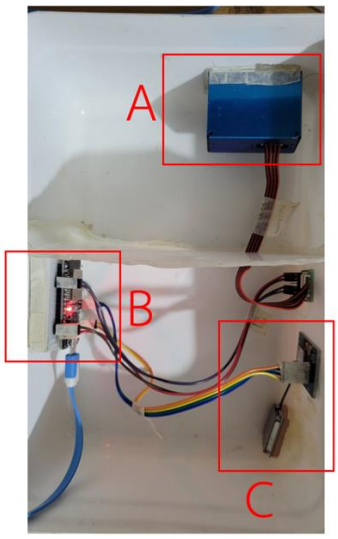
จากภาพประกอบที่ 6 คือส่วนที่ไมโครคอนโทรลเลอร์ส่งข้อมูลไปยัง IFTTT โดยมีการส่งข้อมูลผ่าน HTTP ไปที่ http://maker.ifttt.com ซึ่งประกอบไปด้วย Event name = data_PM, IFTTT Key = dLuhCCWkV8bt2HbynfnHO- โดยส่งค่า PM 2.5 และ PM 10 ซึ่งเก็บไว้ในตัวแปร Value, Value2 และ Value3 ตามลำดับ เมื่อส่งไปแล้ว IFTTT จะตรวจสอบ Key และค่าเพื่อป้อนเข้าสู่ฐานข้อมูล Google Sheet ต่อไป

4. การทดลองและประเมินผล

อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่มีการทดลองและประเมินผลโดยการเปรียบเทียบการทำงานระหว่างอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ และอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น I QAir ที่มีมาตรฐานต่าง ๆ ในจังหวัดพิษณุโลก โดยเก็บตัวอย่างค่าสูงสุดในแต่ละวันและนำมาเปรียบเทียบตามดัชนีความเข้มข้นของสารมลพิษทางอากาศ โดยมีการทดลองทั้งหมด 7 วัน โดยเก็บข้อมูลตลอด 24 ชั่วโมง จากนั้นประเมินผลโดยการวัดระดับการทำงานและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับโดยหลักการลิเคิร์ท

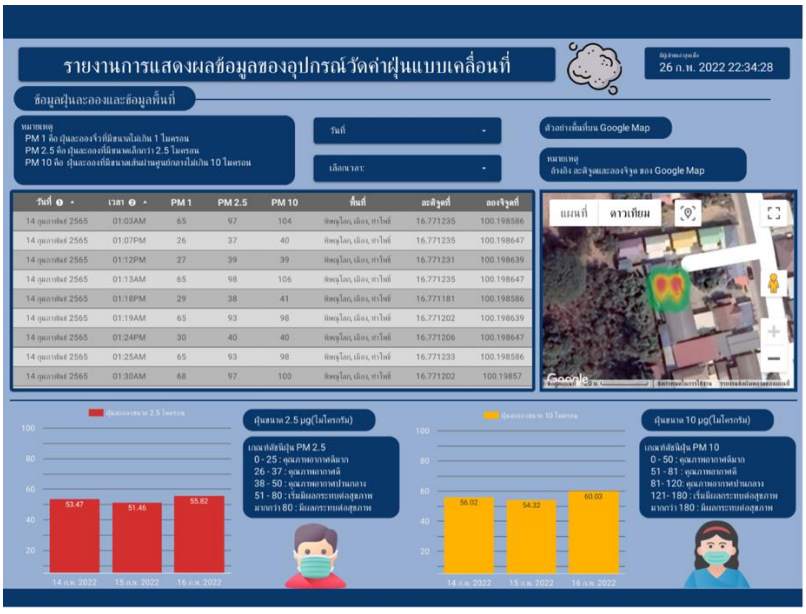
ผลการวิจัย

ในการพัฒนาอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ได้ระบบที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่และส่วนของ Dashboard ผ่าน Google Data Studio

ภาพประกอบที่ 7 ภาพอุปกรณ์วัดฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่

ในส่วนของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 ได้ระบบที่สามารถวัดค่าฝุ่น PM 2.5, PM 10 โดยมีการทำงานคือหลังจากที่เสียบไฟเลี้ยง อุปกรณ์ทุกอย่างจะเริ่มทำงานจากนั้น GPS (ภาพประกอบที่ 7 ส่วน C) กับ โมดูล PMS5003 (ภาพประกอบที่ 7 ส่วน A) จะเริ่มตรวจจับและวัดค่าและส่งไปให้ไมโครคอนโทรลเลอร์ (ภาพประกอบที่ 7 ส่วน B) พิจารณาจากนั้นหลังจากที่ไมโครคอนโทรลเลอร์ตรวจสอบค่าเสร็จสิ้นแล้ว จะส่งค่าไปยัง IFTTT ผ่าน Http โดยประกอบไปด้วย Key ค่าละติจูด ลองติจูด ค่าฝุ่น PM 2.5, PM 10 โดยใช้ method get หลังจากที่ IFTTT ได้รับค่าและข้อมูลการยืนยันตัวตนเรียบร้อยแล้ว IFTTT ก็จะส่งค่าเข้าไปเก็บในส่วนของ Google Sheet โดยผู้ใช้สามารถที่จะดูข้อมูลผ่าน Dashboard ได้

ภาพประกอบที่ 8 ภาพแสดงข้อมูลผ่าน Dashboard

จากภาพประกอบที่ 8 คือข้อมูลในหน้า Dashboard ที่รายงานผลแก่ผู้ใช้งาน โดยประกอบไปด้วยช่วง วัน เวลา ข้อมูลค่าของฝุ่น PM 2.5, PM 10 สถานที่ละติจูดและลองติจูด ชื่อพื้นที่ โดยมีผลรวมค่าของฝุ่นในแต่ละวันได้แก่ ฝุ่นละอองขนาด 2.5 ไมครอน และ 10 ไมครอน และ จากการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ในอากาศต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 15 - 21 กุมภาพันธ์ 2565 โดยทดลองและเปรียบเทียบผลที่ได้กับดัชนีPM 2.5 5 ระดับ (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2564) ดังนี้

ค่าดัชนี 0 – 25 สภาพอากาศดีมาก

ค่าดัชนี 26 – 37 สภาพอากาศดี

ค่าดัชนี 38 – 50 สภาพอากาศปานกลาง

ค่าดัชนี 51 – 80 สภาพอากาศมีผลกระทบต่อสุขภาพ

ค่าดัชนี มากกว่า 80 สภาพอากาศมีผลต่อสุขภาพมาก

โดยพบว่าข้อมูลมีแนวโน้มใกล้เคียงกันกับข้อมูลคุณภาพอากาศจากI QAir เป็น บริษัท เทคโนโลยีคุณภาพอากาศของสวิสที่เชี่ยวชาญด้านการป้องกันมลพิษในอากาศ บริเวณพื้นที่ตำบลบึงพระ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยฝุ่นละออง PM 2.5 24 ชั่วโมง ระหว่าง 15-21 กุมภาพันธ์ 2565

แหล่งข้อมูล	**15 ก.พ.**	**16 ก.พ.**	**17 ก.พ.**	**18 ก.พ.**	**19 ก.พ.**	**20 ก.พ.**	**21 ก.พ.**
IQAir วัดบริเวณ ต.บึงพระ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	26.5	30.4	26.8	32.9	49.6	42.1	39.4
อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ ใน พื้นที่ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	27.3	26.5	28.3	32.1	47.3	43.5	41.9

จากตารางที่ 1 พบว่าข้อมูลของ IQAir และอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ มีผลที่วัดใกล้เคียงกัน โดยวันที่ 15 – 21 ก.พ. อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่สามารถวัดค่าได้ใกล้เคียงกับเครื่องวัดฝุ่น IQAir และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดัชนี PM 2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมงต่อเนื่อง 5 ระดับ ได้ผลว่าวันที่ 15 - 17 ก.พ. มีสภาพอากาศอยู่ในดัชนี ภาพอากาศดี และในวันที่ 19 - 21 ก.พ. มีสภาพอากาศอยู่ในดัชนี สภาพอากาศปานกลาง

หลังจากทดลองแล้วผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่โดยประเมินตามรายหัวข้อและนำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 5 ระดับ(บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ตารางประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
สามารถที่จะทำงานได้อย่างแม่นยำ	3.98	0.146	มาก
อุปกรณ์การวัดสามารถวัดได้อย่างเที่ยงตรง	4.38	0.527	มาก
มีความสะดวกในการเคลื่อนย้าย	4.74	0.931	มากที่สุด
สามารถวัดได้รวดเร็วและเสถียรภาพ	4.59	0.940	มากที่สุด
อุปกรณ์สามารถใช้งานง่าย	4.21	0.387	มาก
รวม	**4.38**	**0.586**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าการประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่มีผลรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.38 ละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.586 และพบว่าประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่มีผลระดับ มากที่สุด อยู่ 2 ลำดับได้แก่ มีความสะดวกในการเคลื่อนย้าย และสามารถวัดได้อย่างรวดเร็วและเสถียรภาพตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตารางประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของหน้า Dashboard ในการแสดงผล

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
รูปแบบการนำเสนอมีความน่าสนใจและดึงดูด	4.22	0.185	มาก
รูปแบบการนำเสนอมีความเหมาะสม	4.39	0.223	มาก
คุณภาพเนื้อหาสามารถเข้าใจได้ง่าย	4.75	0.102	มากที่สุด
เนื้อหามีความถูกต้อง แม่นยำ	4.61	0.682	มากที่สุด
เนื้อหามีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้	4.98	0.599	มากที่สุด
คุณภาพเนื้อหามีความสมบูรณ์และครบถ้วน	4.30	0.193	มาก
รวม	**4.54**	**0.330**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ตารางประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของหน้า Dashboard ในการแสดงผลมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.54 และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.330 และพบว่า การประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของหน้า Dashboard ในการแสดงผลมีผลระดับ มากที่สุด อยู่ 3 หัวข้อได้แก่ เนื้อหามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ คุณภาพเนื้อหาสามารถเข้าใจง่าย และเนื้อหามีความถูกต้องแม่นยำตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่ ได้ระบบที่แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของอุปกรณ์การวัดค่า และส่วนของ Dashboard การแสดงผล โดยมีเป้าหมายเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องวัดฝุ่นละออง PM 2.5 แบบเคลื่อนที่กับเครื่องวัดฝุ่น PM 2.5 I QAir และเพื่อติดตามตรวจสอบสภาพปัญหามลพิษทางอากาศประเภทฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน โดยจากการทดลองการเปรียบเทียบใน 1 สัปดาห์ พบว่าข้อมูลของ IQAir และ อุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่โดยใช้ดัชนี PM 2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมงต่อเนื่อง 5 ระดับ (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2564) โดยมีผลที่วัดใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phonrit, O., 2020) และมีผลการประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของอุปกรณ์วัดค่าฝุ่น PM 2.5 แบบเคลื่อนที่มีผลรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.38 และ ประเมินความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของหน้า Dashboard ในการแสดงผลมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.54 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ยุติธรรม ปรมะ, 2021)

เอกสารอ้างอิง

บงกช สุขอนันต์, มงคล ปุษยตานนท์, ฐิติมา คำหาร, ณัฏฐชา พิสุราช, & อภิสิทธิ์ ชาวไทย. (2021). *การพัฒนาโรงเรือนปลูกพืชและระบบตรวจวัดสำหรับโรงเรือนปลูกพืชด้วย IoT*. UBU Engineering Journal, 14(3), 132-143.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.พิมพ์ครั้งที่ 9.* กรุงเทพฯ: สุวิริยาสาส์น.

ยุติธรรม ปรมะ. (2021). *การพัฒนาต้นแบบเครื่องให้อาหารปลาอัตโนมัติโดยใช้แนวคิดอินเทอร์เน็ตในทุกสรรพสิ่ง.* SCIENCE AND TECHNOLOGY NAKHON SAWAN RAJABHAT UNIVERSITY JOURNAL, 13(18), 75-88.

เศรษฐ์ สัมภัตตะกุล. (2018). *การวิเคราะห์ปริมาณฝุ่นละอองเชิงมวล PM2. 5 และ PM10 ในบรรยากาศด้วยเครื่องตรวจวัดฝุ่นละอองไร้สายในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย.* Journal of Innovative Technology Research, 2(1), 59-78.

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, (2564). ดัชนีคุณภาพอากาศ. สืบค้นจาก https://pm2_5.nrct.go.th/definition

Chairattanawan, K., & Patthirasinsiri, N. (2020). *แหล่งกำเนิดผลกระทบและแนวทางจัดการฝุ่นละออง PM 2.5 บริเวณภาคเหนือของประเทศไทย.* Journal of the Association of Researchers, 25(1), 432-446.

Phonrit, O., Arnansanti, N., Laotrakulngam, N., & Wattana, N. (2020). *ระบบตรวจวัดค่าฝุ่นละอองในอากาศบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน.* JOURNAL OF INFORMATION SCIENCE AND TECHNOLOGY, 10(1), 1-9.

Pongphab, D., & Santakij, P. (2021). *เครื่องวัดฝุ่น PM2. 5 แจ้งเตือนทางแอพพลิเคชันไลน์.* UTK RESEARCH JOURNAL, 15(2), 45-57.

Sukcharoen, W., Tangaromsuk, P., Sontiatchara, M., Waithayakul, K., Savedkairop, C., Poopongpet, J., ... & Lapmanee, S. (2020). *การศึกษามาตรการจัดการปัญหาฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนของประเทศไทยตามแนวทางองค์การอนามัยโลก.* Vajira Medical Journal: Journal of Urban Medicine, 64(5), 345-356.

World Medical Hospital, 2022, *ฝุ่น PM 2.5 ภัยร้ายใกล้ตัวเรา,* สืบค้นจาก https://theworldmedicalcenter.com/th/new_site/health_article/detail/?page=ฝุ่น-pm-25-ภัยร้ายใกล้ตัวเรา

ผลของการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้ที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก

THE Effect of Change of Mide Following Traffic Rules After A Knowledge Campaign Affecting The Mathematical Model of Traffic Accidents

เจษฎา สุจริตธุระการ[1*]

Jedsada Sutjaritthurakan[1*]

[1] อาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Lecturer, Faculty of Science and Technology, Phuket Rajabhut University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** toy.jedsada@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์เสถียรภาพของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการรณรงค์ให้ความรู้ที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก วิเคราะห์ตัวแบบโดยใช้วิธีมาตรฐาน ศึกษาจุดสมดุล ศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุล และหาคำตอบเชิงตัวเลข ผลการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ พบว่า ณ จุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ ค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ (R_0) เท่ากับ 0.9184 < 1 ซึ่งตามเงื่อนไขของ Routh – Hurwitz Criteria แสดงว่าไม่มีการเกิดอุบัติเหตุ และจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ พบว่าค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ (R_0) เท่ากับ 3.7572 > 1 ซึ่งตามเงื่อนไขของ Routh – Hurwitz Criteria แสดงว่ามีการเกิดอุบัติเหตุ สรุปได้ว่าการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้มีผลทำให้การเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบกลดลง

คำสำคัญ: ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์, การเกิดอุบัติเหตุ, การควบคุมการเกิดอุบัติเหตุ

Abstract

The purpose of this research was to develop and analyze the stability of a mathematical model for an educational campaign affecting the mathematical model of road traffic accidents. The model was analyzed using standard methods. study the equilibrium point Study the stability of the equilibrium point. and find numerical answers The results of the mathematical model analysis revealed that at the equilibrium point there were no accidents. The accident rate (R_0) was 0.9184 < 1 This is in accordance with the conditions of the Routh – Hurwitz Criteria, indicating no accidents. and the balance point where accidents occur It was found that the accident level value (R_0) was 3.7572 >

1 This is in accordance with the conditions of the Routh-Hurwitz Criteria, indicating an accident. It was concluded that the change of mind to follow the traffic rules after receiving the education campaign resulted in a reduction in road traffic accidents.

Keywords: Mathematical modeling, chickenpox, control the spread

บทนำ

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในการจราจรทางบกสาเหตุที่สำคัญที่เกิดจากผู้ขับยวดยานพาหนะ มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย เช่น ร่างกายอ่อนเพลีย ง่วงนอน หรือหลับใน สุขภาพไม่ดี มีโรคประจำตัว มีความบกพร่องทางด้านจิตใจและอารมณ์ การขาดความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการใช้ถนน ไม่มีความรู้ความชำนาญ ในเรื่องลักษณะของยวดยานที่ใช้ขับ ไม่รู้กฎจราจร ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับ ไม่รู้จักป้องกันตนเอง เช่น ขับรถด้วยความประมาท ขาดความระมัดระวัง เสพยากระตุ้นประสาท ดื่มสุราขณะขับรถ สาเหตุการเกิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งจากผู้โดยสารขาดความระมัดระวัง เช่น ผู้โดยสารขึ้นหรือลงรถโดยไม่ระมัดระวัง ในการปิด-เปิดประตูรถ เดินถนนโดยไม่ระมัดระวังยวดยาน วิ่งตัดหน้ารถ การวิ่งเล่นบนถนน ลื่นหกล้ม ลังเลใจในการข้ามถนน การไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

การเกิดอุบัติเหตุจากสภาพถนนและสภาพแสงสว่าง บริเวณ ทางแยก ทางโค้ง ทางตรง ทางเบี่ยง สะพาน วงเวียน ทางตัดทางรถไฟ ทางลาดชัน/เนินเขา ทางเชื่อม ทางแยก ทางเชื่อมอาคารที่พักอาศัย สภาพถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ มีโคลนตม มีเครื่องกีดขวางมาก ๆ หรือถนนที่แคบ ถนนที่ลื่น มีส่วนทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ แสงสว่างที่ส่องจากรถคันที่สวนมาโดยการเปิดไฟสูงและมีความสว่างสูง ทำให้ตามัวมองไม่ชัดเจน

สาเหตุจากดินฟ้าอากาศ ฝนตกหนัก น้ำท่วม ทำให้ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นหลุมโคลน ถนนลื่นทำให้รถตกถนน พลิกคว่ำ การเกิดพายุหรือหมอกลงจัด ทำให้มีควันปกคลุมมองไม่เห็นทาง เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย พายุหิมะ ในต่างประเทศอาจมีพายุหิมะ ทำให้ถนนลื่นมองไม่เห็นทาง สภาพดินฟ้าอากาศที่ดีอุบัติเหตุมักเกิดจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ดีเสมอ ทั้งนี้เพราะผู้ขับขี่ขับรถด้วยความเร็วสูง และขาดความระมัดระวังอันตราย

กฎหมายข้อบังคับมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุ บทลงโทษหรือค่าปรับยังไม่เหมาะสม ทำให้มีการฝ่าฝืนกฎจราจร หรือกฎระเบียบต่าง ๆ อยู่เสมอ การที่กฎหมายมิได้กำหนดเพศ อายุสูงสุดของผู้ขับขี่ รวมทั้งการศึกษาขั้นต่ำของผู้ขับขี่ยวดยานพาหนะ ถึงแม้ว่าผู้ขับขี่จะสอบผ่าน และได้รับใบอนุญาตขับขี่มาแล้ว ก็อาจทำผิดกฎจราจร และทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ การขาดการกวดขัน จับกุม หรือยังไม่จริงจังหรือเข้มงวดในการพิจารณาดำเนินคดีหรือจับกุม ผู้กระทำผิด เป็นสาเหตุให้ขับรถหรือใช้รถใช้ถนนอย่างเสรี ตามอำเภอใจ ซึ่งมักทำให้เกิดอุบัติเหตุ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดแพร่.2556)

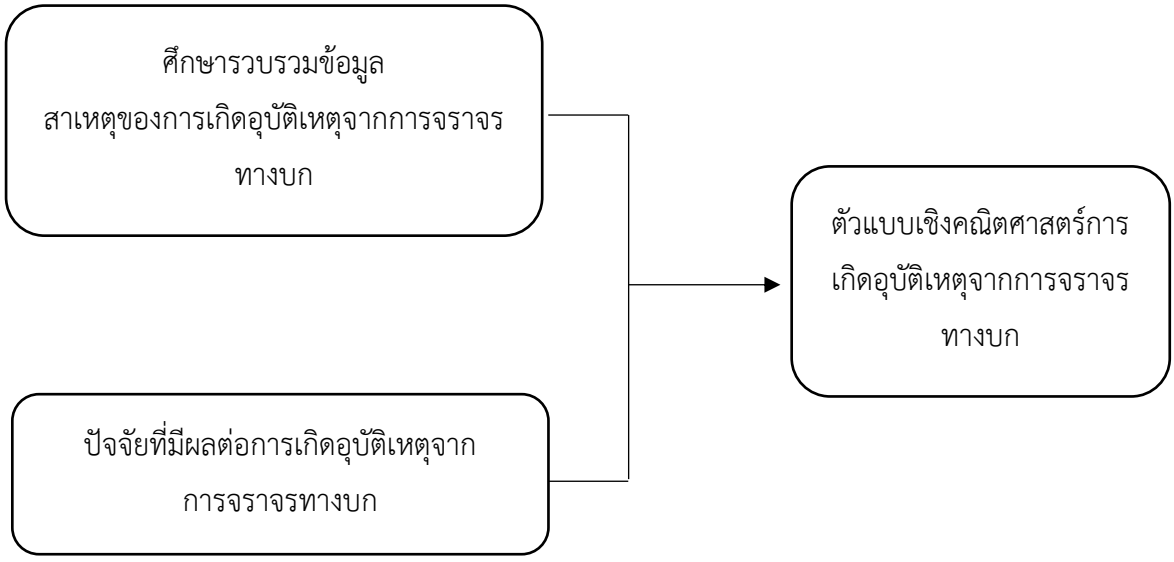
จากข้อมูลข้างต้นพบว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบจราจรทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบกและเกิดการสูญเสียมากกมาย ทั้งตัวบุคคลที่ต้องเจ็บป่วยหรือถึงขั้นเสียชีวิตจากการประสบอุบัติเหตุและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สิน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่า หลังจากที่ประชาชนได้รับการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการจราจรทางบกจะส่งผลให้มีอัตราการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎระเบียบจราจรมากขึ้น ซึ่งอาจจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก และได้นำความรู้เรื่องตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและอธิบายถึงสถานการณ์จริงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก
2. เพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษา สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบก โดยผู้วิจัยดำเนินการตาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาตัวแบบคณิตศาสตร์
2. ตรวจสอบตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ
3. การวิเคราะห์ตัวแบบคณิตศาสตร์

1. การพัฒนาตัวแบบคณิตศาสตร์

การพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุการจราจรทางบก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โมเดลตัวแบบ SIR และได้สร้างตัวแบบเป็นตัวแบบทางคณิตศาสตร์ที่ใช้เพื่อการศึกษาผลของการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้ที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบก ซึ่งมีสมการดังนี้

$$\frac{dS}{dt} = \pi N - (1-p)\beta SI - \mu S + \alpha R$$

$$\frac{dI}{dt} = (1-p)\beta SI - (\gamma + \mu)I$$

$$\frac{dR}{dt} = \gamma I - (\mu + \alpha)R$$

2. ตรวจสอบตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์

การตรวจสอบตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบก จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบหลังจากนั้น ฉะนั้นจำเป็นต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์นี้โดยตรง ในงานวิจัยนี้จำเป็นต้องส่งตัวแบบเชิงคณิตสาสตร์การเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบกให้นักคณิตศาสตร์ตรวจสอบ

จากข้อเสนอแนะของนักคณิตศาสตร์ ได้แนะนำให้ตระหนักถึงการตั้งสมมติฐานของแต่ละตัวแปรและการแปลความหมายของผลที่ได้จากผลเฉลยเชิงตัวเลข ซึ่งผู้วิจัยได้กลับไปทบทวนแต่ละตัวแปรและตรวจสอบการแปลความหมายของผลที่ได้อย่างละเอียดตามคำแนะนำแล้ว

3. การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์

การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่กล่าวต่อไปนี้เป็นการวิเคราะห์ตามแบบมาตรฐาน (Standard method) โดยศึกษาจุดสมดุลและศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุลเพื่อหาเงื่อนไขของพารามิเตอร์ที่เหมาะสมของจุดสมดุลนั้น โดยวิธีเชิงวิเคราะห์และหาคำตอบเชิงตัวเลขของตัวแบบ

3.1 วิเคราะห์ตามแบบมาตรฐาน

การศึกษาหาค่าจุดสมดุลและค่าเสถียรภาพของระบบ ได้ดังนี้

3.1.1 จุดสมดุล (Equilibrium point) ในการหาจุดสมดุลโดยใช้วิธีการคำนวณซึ่งทำได้โดยจัดสมการเชิงอนุพันธ์ได้จากการแปลงสมการของตัวแบบใหม่ ให้เท่ากับ ศูนย์ ซึ่ง

$$\frac{dS}{dt} = N \, , \frac{dI}{dt} = 0 \, , \frac{dR}{dt} = 0$$

เราจะได้ค่าจากการแก้สมการสองค่า คือ ค่าแรกเป็นค่าที่ทำให้จุดสมดุลไม่มีอุบัติเหตุ (Accident Free Equilibrium : E_0) ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามกฎจราจร จุดสมดุลก็จะไม่มีอุบัติเหตุ ค่าที่สองเป็นค่าที่ทำให้เกิดจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ(Accident Endemic Equilibrium : E_1) ในกรณีที่กลุ่มประสบอุบัติเหตุมีค่าเป็นบวก ดังนั้นจุดสมดุลจะกลายเป็นการเกิดอุบัติเหตุ

3.1.2 เสถียรภาพ (Stability) โดยการหาค่าลักษณะเฉพาะซึ่งสามารถหาได้จากสมการลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ $\det(J - \lambda I) = 0$ โดยใช้วิธีการคำนวณเพื่ออธิบายคำตอบของสมการเกี่ยวกับค่าความสมดุล เพื่อตรวจสอบว่าเป็น Local asymptotically stable

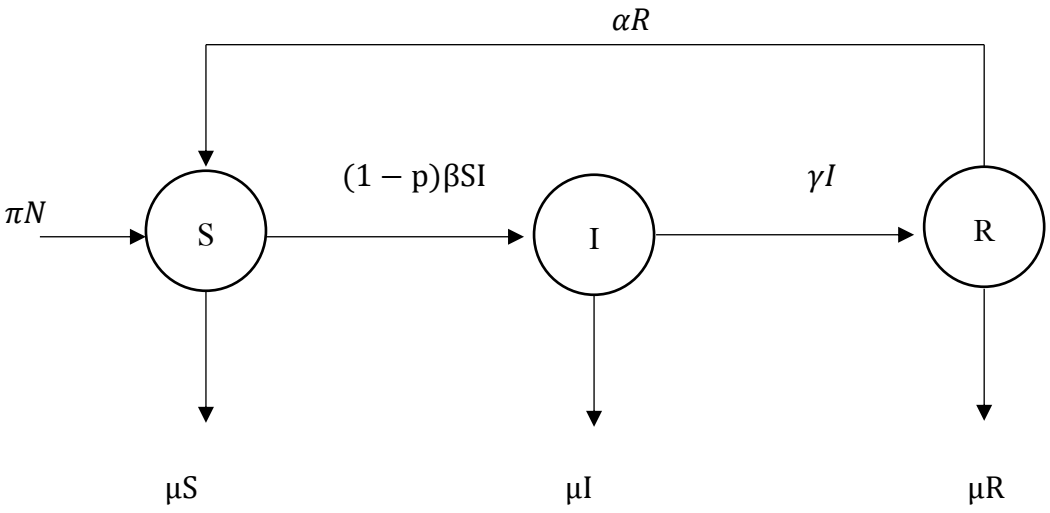
จากการตรวจสอบเงื่อนไข จะได้สมการลักษณะเฉพาะ เนื่องจากต้องการตรวจสอบเสถียรภาพของระบบโดยดูจาก ค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ต้องเป็นลบและสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

1) Local asymptotically stable ของจุดสมดุลไม่มีอุบัติเหตุ โดยการตรวจสอบว่า ค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ สภาวะที่ไม่มีอุบัติเหตุ(E_0) ซึ่งจะได้สมการลักษณะเฉพาะและได้ค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ สอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz โดยลักณะเฉพาะทุกค่าต้องเป็นลบจึงจะสอดคล้องตามเงื่อนไข $R_0 < 1$ ซึ่งสามารถคำนวณได้จากโปรแกรมสำเร็จรูป MATLAB

2) Local asymptotically stable ของจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ โดยการตรวจสอบว่า ค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ สภาวะที่มีการเกิดอุบัติเหตุ(E_1) ซึ่งจะได้สมการลักษณะเฉพาะจาก $\det(J-\lambda I) = 0$ ซึ่งค่าสัมประสิทธ์ของสมการลักษณะเฉพาะเป็นลบซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz สำหรับค่าที่ได้ตามเกณฑ์ $R_0 > 1$ ซึ่งสามารถคำนวณได้จากโปรแกรมสำเร็จรูป MATLAB

ผลการวิจัย

การสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก

ภาพที่ 2 ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก

การสร้างตัวแบบจะพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณ ดังนี้

S แทน กลุ่มประชากรคนที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ณ เวลา t ใด ๆ

I แทน กลุ่มประชากรคนที่ประสบอุบัติเหตุ ณ เวลา t ใด ๆ

R แทน กลุ่มประชากรคนที่หายป่วยจากการประสบอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ณ เวลา t ใด ๆ

เมื่อ

π แทน อัตราการเกิดของประชากร

β แทน อัตราความเสี่ยงของการประสบอุบัติเหตุ

μ แทน อัตราการตายตามธรรมชาติ

γ แทน อัตราการหายจากการประสบอุบัติเหตุ

p แทน อัตราการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์

α แทน อัตราการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มที่หายป่วยจากการประสบอุบัติเหตุเป็นกลุ่มเสี่ยง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางคณิตศาสตร์และบุคลากรทางการแพทย์ ช่วยตรวจสอบแผนภาพและสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วนำตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน ซึ่งจากภาพ ได้ระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น ดังนี้

$$\frac{dS}{dt} = \pi N - (1-p)\beta SI - \mu S + \alpha R \quad (1)$$

$$\frac{dI}{dt} = (1-p)\beta SI - (\gamma + \mu)I \quad (2)$$

$$\frac{dR}{dt} = \gamma I - (\mu + \alpha)R \quad (3)$$

1. จุดสมดุล (Equilibrium Points) โดยที่ **N = S + I + R** จากสมการ (1), (2) และ (3) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ได้ผลดังนี้

การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เป็นการวิเคราะห์ตามแบบมาตรฐาน (Standard method) โดยศึกษาจุดสมดุล และศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุลเพื่อหาเงื่อนไขของพารามิเตอร์ที่เหมาะสมกับจุดสมดุลนั้น โดยใช้วิธีเชิงวิเคราะห์และหาคำตอบเชิงตัวเลขของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ในการศึกษาจุดสมดุลทำได้โดยจัดสมการ (1), (2), (3) ทางด้านขวามือ เท่ากับศูนย์ กำหนดให้ $\frac{dS}{dt} = 0, \frac{dE}{dt} = 0, \frac{dI}{dt} = 0, \frac{dR}{dt} = 0$ จะได้

$$S = \frac{\pi N+\alpha R}{(1-p)\beta I+\mu} \quad (4)$$

$$I = \frac{(1-p)\beta(\pi N+\alpha R)-\mu(\gamma+\mu)}{(\gamma+\mu)(1-p)\beta} \quad (5)$$

$$R = \frac{\gamma I}{\mu+\alpha} \quad (6)$$

1.1 จุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ Accident free Equilibrium : AFE Point แทนด้วย E_0 (S,I,R)

กำหนดให้ I = 0 ในสมการ (4) $\therefore E(S,I,R) = E_0(N,0,0)$ ความเสถียรระบบ ที่จุด E_0(N,0,0) หาเมทริกซ์จาโคเบียน

กำหนดให้

$F_1(S,I,R) = \pi N - (1-p)\beta SI - \mu S + \alpha R$

$F_2(S,I,R) = (1-p)\beta SI - (\gamma+\mu)I$

$F_3(S,I,R) = \gamma I - (\mu+\alpha)R$

นำมาเขียนเมทริกซ์จาโคเบียนได้ดังนี้

$$J_0 - \lambda I = \begin{bmatrix} -\mu-\lambda & -(1-p)\beta N & \alpha \\ 0 & (1-p)\beta N-(\gamma+\mu)-\lambda & 0 \\ 0 & \gamma & -(\mu+\alpha)-\lambda \end{bmatrix}$$

สมการลักษณะเฉพาะที่จุด E_0(N,0,0) โดยให้ $\det(J_0 - \lambda I) = 0$ ณ จุด E_0

เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ และ I เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3×3 ดังนี้

$$\det(J_0 - \lambda I) = \begin{bmatrix} -\mu-\lambda & -(1-p)\beta N & \alpha \\ 0 & (1-p)\beta N-(\gamma+\mu)-\lambda & 0 \\ 0 & \gamma & -(\mu+\alpha)-\lambda \end{bmatrix}$$

$$\det(J_0 - \lambda I) = (-\mu-\lambda)(A-\lambda)(-B-\lambda)$$

พิจารณา $(-\mu-\lambda)(A-\lambda)(-B-\lambda) = 0$

เมื่อ $A = (1-p)\beta N-(\gamma+\mu)$ และ $B = \mu+\alpha$

พิจารณาสมการลักษณะเฉพาะและหาค่าลักษณะเฉพาะ จะได้

$(-\mu-\lambda)(A-\lambda)(-B-\lambda) = 0$

จะได้ $\lambda_1 = -\mu$, $\lambda_2 = (1-p)\beta N-(\gamma+\mu)$ และ $\lambda_3 = -(\mu+\alpha)$

จากลักษณะสมการจะเห็นว่า $\lambda_1 = -\mu < 0$, $\lambda_3 = -(\mu + \alpha) < 0$ และ $\lambda_2 = (1-p)\beta N - (\gamma + \mu)$ เป็นลบถ้า $(1-p)\beta N < (\gamma + \mu)$ โดยเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz Criteria ถ้าระบบสมการมีค่าลักษณะเฉพาะทุกตัวมีส่วนจริงเป็นลบ นั่นคือระบบสมการนี้จะ local asymptotically stable ณ จุดสมดุลไม่มีโรค

1.2 จุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ (Accident Endemic Equilibrium : AEE) แทนด้วย $E_1(S^*,I^*,R^*)$ พิจารณา $I \neq 0, I > 0$

จะได้ $S^* = \frac{\pi N + \alpha R^*}{(1-p)\beta I^* + \mu}$ $I^* = \frac{(1-p)\beta(\pi N + \alpha R^*) - \mu(\gamma+\mu)}{(\gamma+\mu)(1-p)\beta}$ $R^* = \frac{\gamma I^*}{\mu + \alpha}$

ความเสถียรระบบ (Stability of systems) ที่จุด $E_1(S^*,I^*,R^*)$ หาเมทริกซ์จาโคเบียน (Jacobian Matrix)

กำหนดให้ $F_1(S,I,R) = \pi N - (1-p)\beta SI - \mu S + \alpha R$

$F_2(S,I,R) = (1-p)\beta SI - (\gamma + \mu)I$

$F_3(S,I,R) = \gamma I - (\mu + \alpha)R$

นำมาเขียนเมทริกซ์จาโคเบียนได้ดังนี้

$$J_1 - \lambda I = \begin{bmatrix} -(1-p)\beta I^* - \mu - \lambda & -(1-p)\beta S^* & \alpha \\ (1-p)\beta I^* & (1-p)\beta S^* - (\gamma+\mu) - \lambda & 0 \\ 0 & \gamma & -(\mu+\alpha) - \lambda \end{bmatrix}$$

สมการลักษณะเฉพาะที่จุด $E_1(S^*,I^*,R^*)$ โดยให้ $\det(J_1 - \lambda I) = 0$ ณ จุด E_1

เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ และ I เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3×3 ดังนี้

$$\det(J_1 - \lambda I) = \begin{bmatrix} -M_1 - \lambda & -M_2 & \alpha \\ M_3 & M_4 - \lambda & 0 \\ 0 & \gamma & -M_5 - \lambda \end{bmatrix}$$

จะได้

$\lambda^3 - (M_4 - M_5 - M_1)\lambda^2 - (M_1M_4 + M_4M_5 - M_1M_5 - M_2M_3)\lambda - M_1M_4M_5 - \alpha\gamma M_3 + M_2M_3M_5 = 0$

$\lambda^3 - Q_1\lambda^2 - Q_2\lambda - Q_3 = 0$

เมื่อกำหนดให้

$M_1 = (1-p)\beta I^* - \mu$ $M_2 = (1-p)\beta S^*$ $M_3 =$ $M_4 = (1-p)\beta S^* - (\gamma + \mu)$

$M_5 = (\mu + \alpha)Q_1 = M_4 - M_5 - M_1$ $Q_2 = M_1M_4 + M_4M_5 - M_1M_5 - M_2M_3$

$Q_3 = M_1M_4M_5 - \alpha\gamma M_3 + M_2M_3M_5$

1.3 การหาค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ (R_0) จัดสมการ (1) , (2) , (3) ให้อยู่ในรูปของเมทริกซ์

$$\frac{dx}{dt} = F - V$$

เมื่อ F คือ เมทริกซ์ของจำนวนผู้ประสบอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น

V คือ เมทริกซ์ขิงจำนวนผู้ประสบอุบัติเหตุที่เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มหนึ่ง

$$x = \begin{bmatrix} S \\ I \\ R \end{bmatrix}, F(x) = \begin{bmatrix} 0 \\ (1-p)\beta SI \\ 0 \end{bmatrix}, V(x) = \begin{bmatrix} -\pi N + (1-p)\beta SI + \mu S - \alpha R \\ (\gamma + \mu)I \\ -\gamma I + (\mu + \alpha)R \end{bmatrix}$$

หาค่าเมทริกซ์จาโคเบียนของเมทริกซ์ F(x) และ V(x) ซึ่งให้ DF(x) = F และ DV(x) = V จะได้ดังนี้

$$F = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ (1-p)\beta I & (1-p)\beta S & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \text{และ } V = \begin{bmatrix} (1-p)\beta I + \mu & (1-p)\beta S & -\alpha \\ 0 & (\gamma + \mu) & 0 \\ 0 & -\gamma & \mu + \alpha \end{bmatrix}$$

หาค่าเมทริกซ์จาโคเบียนของ F และ V ที่จุด $E_0(S,I,R) = E_0(N,0,0)$

$$F(E_0) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & (1-p)\beta N & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \text{ และ } V(E_0) \begin{bmatrix} \mu & (1-p)\beta N & 0 \\ 0 & \gamma + \mu & 0 \\ 0 & -\gamma & \mu + \alpha \end{bmatrix}$$

คำนวณหาค่าเมทริกซ์จาโคเบียน FV^{-1} โดยที่ V^{-1} หาค่าได้จาก $V^{-1} \frac{1}{\det(V)} adj(V)$

$$\det(V) = \begin{bmatrix} \mu & (1-p)\beta N & 0 \\ 0 & \gamma + \mu & 0 \\ 0 & -\gamma & \mu + \alpha \end{bmatrix}$$

จะได้ $\det(V) = \mu(\gamma + \mu)(\mu + \alpha)$

และจะได้

$$F.V^{-1} - \lambda I = \begin{bmatrix} 0 - \lambda & 0 & 0 \\ 0 & \frac{(1-p)\beta N}{\gamma + \mu} - \lambda & 0 \\ 0 & 0 & 0 - \lambda \end{bmatrix}$$

$$(-\lambda)(-\lambda)\left[\frac{(1-p)\beta N}{\gamma + \mu} - \lambda\right] = 0$$

จะได้ $\lambda_1 = 0, \lambda_2 = 0, \lambda_3 = \frac{(1-p)\beta N}{\gamma + \mu}$

จากบทนิยาม Spectral radius ของ FV^{-1} คือ $\rho(FV^{-1}) = \max\left\{0,0,\frac{(1-p)\beta N}{\gamma + \mu}\right\}$

$$\rho(FV^{-1}(E_0) = \frac{(1-p)\beta N}{\gamma + \mu} = R_0$$

และค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ คือ

$$R_0 = \frac{(1-p)\beta N}{\gamma + \mu}$$

ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุมีค่าเท่ากับ 0.9184 แสดงว่าเมื่อ $(R_0) < 1$ จะไม่มีการเกิดอุบัติเหตุ

ค่า R_0 ณ จุดสมที่มีอุบัติเหตุมีค่าเท่ากับ 3.7572 แสดงว่าเมื่อ $(R_0) > 1$ จะมีการเกิดอุบัติเหตุ

2. เสถียรภาพของจุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ (Accident free Equilibrium: E_0)

ตารางที่ 1 ค่าพารามิเตอร์ของจุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ (Accident free Equilibrium) ณ จุด E_0

พารามิเตอร์	ค่าพารามิเตอร์	หน่วย	อ้างอิง
π	0.213	คน/วัน	ระบบสถิติทางการทะเบียน
β	0.0004062		สำนักงานสถิติแห่งชาติ
μ	0.213	คน/วัน	ระบบสถิติทางการทะเบียน
γ	0.76	คน/วัน	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
α	0.76	คน/วัน	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
N	10000	คน	ระบบสถิติทางการทะเบียน
P	0.78		

พิจารณาสมการลักษณะเฉพาะและหาค่าลักษณะเฉพาะ จะได้

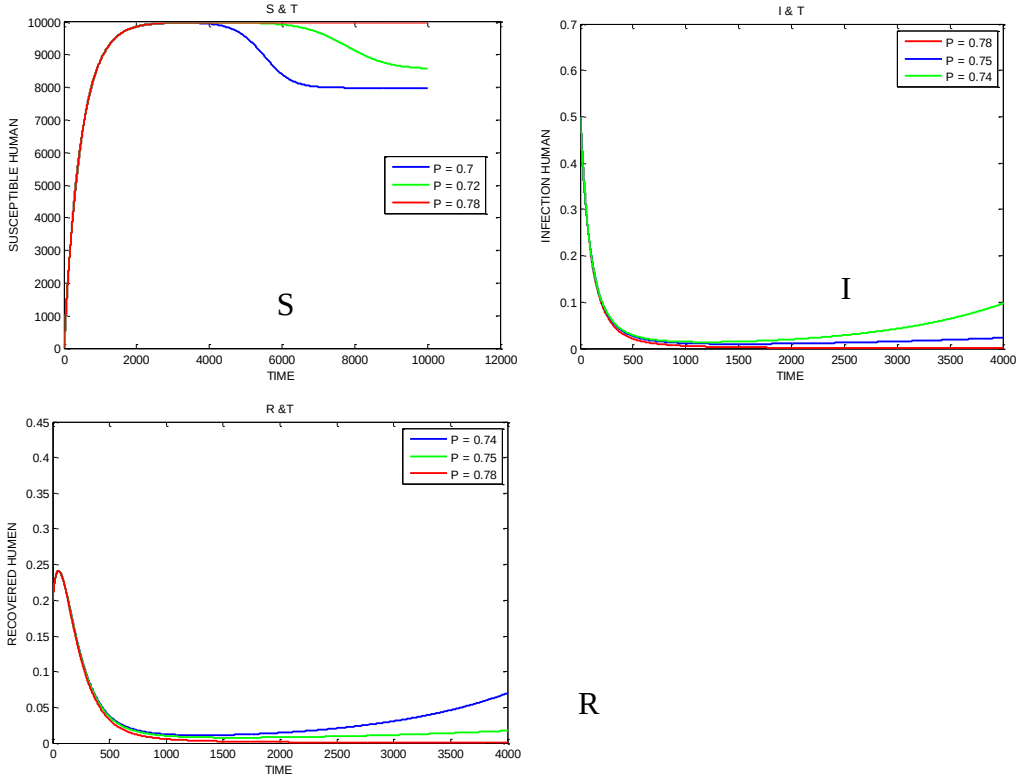
$$\lambda_1 = -\mu\,,\ \lambda_2 = (1-p)\beta N - (\gamma+\mu)\ ,\ \lambda_3 = -(\mu+\alpha)$$

$$R_0 = \frac{(1-p)\beta N}{\gamma+\mu}$$

เมื่อแทนค่าพารามิเตอร์ จะได้ λ_1= -0.213, λ_2= -0.07936, λ_3= -0.973 R_0 = 0.9184 < 1

เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ จะพบว่าค่าสมการลักษณะเฉพาะทุกค่ามีค่าส่วนจริงเป็นลบ และสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz Criteria ดังนั้น คำตอบจะลู่เข้าสู่จุดสมดุลไม่มีอุบัติเหตุ นั่นคือ จุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ E_0(10000 , 0, 0) จะเป็น Local Asymptotically Stable

กราฟแสดงคำตอบเชิงตัวเลขของจุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ

ภาพที่ 3 กราฟคำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก (S) กราฟคำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรที่ประสบอุบัติเหตุ (I) และกราฟคำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรหายป่วยจากการประสบอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก (R) ณ t เวลาใด ๆ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุเมื่อค่า $R_0 < 1$

2. เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ (Accident Endemic Equilibrium : E_1)

ตารางที่ 2 ค่าพารามิเตอร์ของจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ (Accident Endemic Equilibrium) ณ จุด E_1

พารามิเตอร์	ค่าพารามิเตอร์	หน่วย	อ้างอิง
π	0.213	คน/วัน	ระบบสถิติทางการทะเบียน
β	0.0004062		สำนักงานสถิติแห่งชาติ
μ	0.213	คน/วัน	ระบบสถิติทางการทะเบียน
γ	0.76	คน/วัน	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
α	0.76	คน/วัน	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
N	10000	คน	
p	0.1		

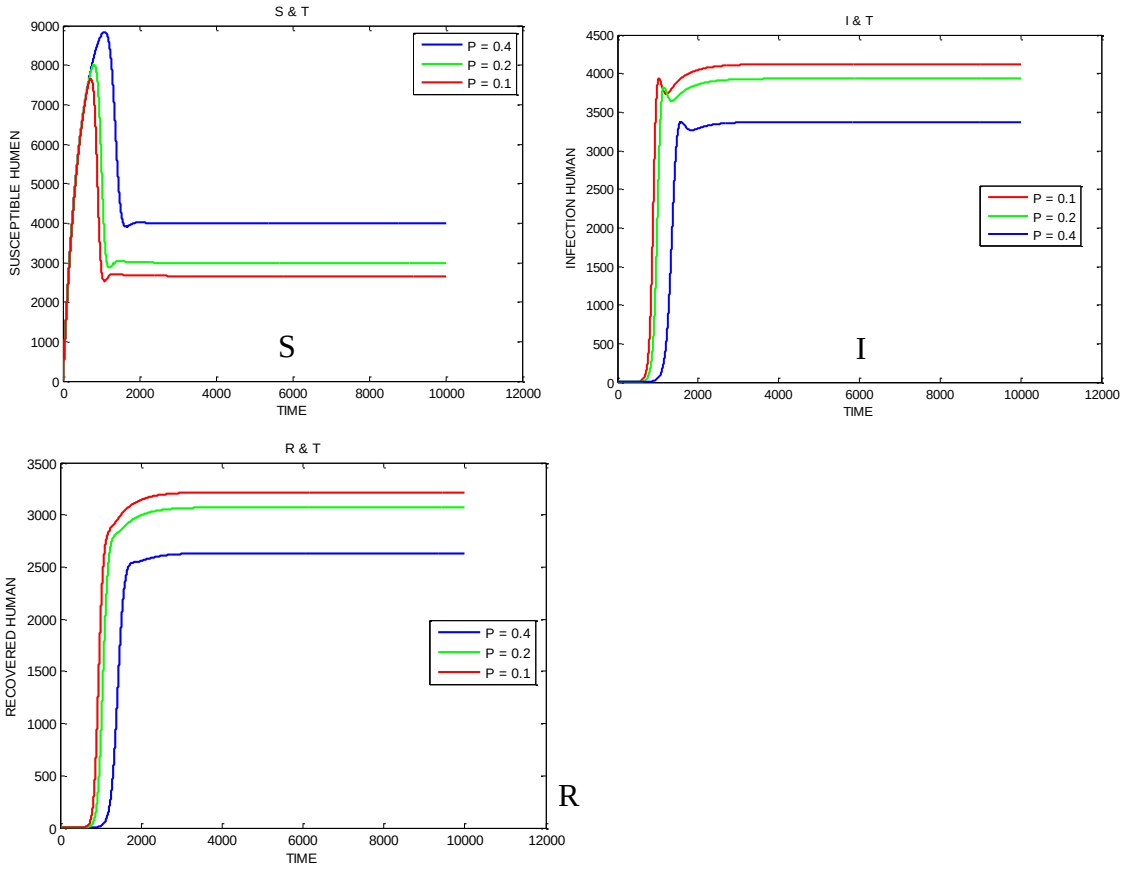
พิจารณาสมการลักษณะเฉพาะและหาค่าลักษณะเฉพาะ จะได้

$$\lambda^3 - (M_4 - M_5 - M_1)\lambda^2 - (M_1M_4 + M_4M_5 - M_1M_5 - M_2M_3)\lambda - M_1M_4M_5 - \alpha\gamma M_3 + M_2M_3M_5 = 0$$

$$\lambda^3 - Q_1\lambda^2 - Q_2\lambda - Q_3 = 0$$

$R_0 = \frac{(1-p)\beta N}{\gamma+\mu}$ เมื่อแทนค่าพารามิเตอร์ จะได้ $R_0 = 3.7572 > 1$

กราฟแสดงคำตอบเชิงตัวเลขของจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ

ภาพที่ 4 กราฟคำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก (S) กราฟคำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรที่ประสบอุบัติเหตุ (I) และกราฟคำตอบเชิงตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มประชากรหายป่วยจากการประสบอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก (R) ณ t เวลาใด ๆ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ เมื่อค่า $R_0 > 1$

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบกที่มีผลมาจากการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้ พบว่ามีจุดสมดุลเกิดขึ้น 2 จุด คือจุดที่ไม่มีอุบัติเหตุซึ่งได้ค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ เท่ากับ 0.9184 และอีกจุดหนึ่งเป็นจุดที่มีอุบัติเหตุ ได้ค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ เท่ากับ 3.7572 สอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz Criteria ดังนั้น การเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบกลดลง

ผู้วิจัยได้นำโปรแกรม MATLAB เพื่อตรวจสอบหาค่าพารามิเตอร์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขของ Routh – Hurwitz Criteria โดยค่าพารามิเตอร์ได้มาจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และระบบสถิติทางการทะเบียน จากการวิเคราะห์เชิงตัวเลขเพื่อศึกษาจุดสมดุลของระบบ ศึกษาเสถียรภาพของระบบ และตรวจตรวจสอบเสถียรภาพของจุดสมดุลว่าเป็น Local Asymptotically Stable และตรวจสอบว่าสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh – Hurwitz Criteria ในส่วนของจุดสมดุลที่ไม่มีอุบัติเหตุ พบว่าค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ (R_0) เท่ากับ 0.9184 <1 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของ Routh – Hurwitz Criteria แสดงว่าไม่มีการเกิดอุบัติเหตุ และจุดสมดุลที่มีอุบัติเหตุ พบว่าค่าระดับการประสบอุบัติเหตุ (R_0) เท่ากับ 3.7572 >1 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของ Routh – Hurwitz Criteria แสดงว่ามีการเกิดอุบัติเหตุ สรุปได้ว่าการเปลี่ยนใจมาปฏิบัติตามกฎจราจรหลังจากได้รับการรณรงค์ให้ความรู้มีผลทำให้การเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรทางบกลดลง

เอกสารอ้างอิง

กิตติ กันภัย. (2543). *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกรียงไกร ราชกิจ. (2557). *การมีเสถียรภาพและค่าเหมาะที่สุดของแบบจำลองระบบประสาท.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

แคทลียา ดวงเกตุ. (2556). *20 คำถามสำคัญของคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 247–248). กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ธีรวัฒน์ นาคะบุตร. (2546). ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.

บรรยง คันธวะ. (2538). *การตรวจหา ดี เอ็น เอ ของเชื้อไวรัสตับอักเสบ บี ในกลุ่มผู้ป่วยโรคตับอักเสบบีชนิดเรื้อรังและกลุ่มผู้ไม่ตอบสนองต่อการฉีดวัคซีนไวรัสตับอักเสบบี โดยวิธีการเพิ่มจำนวน ดี เอ็น เอ ในหลอดทดลอง* .กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัณฑิตย์ อันยงค์. (2558). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกโดยใช้การรณรงค์ให้ความรู้ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต.* ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

วิทยากร อัศดรวิเศษ และคณะ. (2555). *การประยุกต์ใช้ MATLAB*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรมณ ดุลยะศิริและคณะ. (2556). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การแพร่ระบาดของโรคชิคุนกุนยาที่มีผลกระทบมาจากนักท่องเที่ยว.* สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ศรีบุตร แววเจริญ และคณะ. (2546). *เมตริกซ์ พีชคณิตเชิงเส้น และการประยุกต์.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท วงตะวัน จำกัด.

สุภาวิณี สัตยาภรณ์. (2552). *พีชคณิตเชิงเส้นและการประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุวัตร จิรวัฒนพาณิชและคณะ. (2559). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ SEIR สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอีสุกอีใสโดยการรณรงค์ให้ความรู้*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีที่ 13 (2). (น. 254-275). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช. (2562). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคตาแดง*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีที่ 15 (1). (น. 20-43). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

Anderson, Roy M., and Robert M. May. (1991). *Infectious diseases of humans: dynamics and control*. Oxford: Oxford University Press.

A. d'Onofrio. (2002). *Pulse vaccination strategy in the SIR epidemic model: Global asymptotic stable eradication in presence of vaccine failures.* Mathematical Biosciences, 36 (4/5): 473–489.

Biophysics Group. (2009). *Mathermatics Model of transmission*. Faculty of science, Mahidol University.

การพัฒนาสื่อวิดีทัศน์เพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก

The development the honor video for remembrance at Tak Town Chalermprakiet Museum, Province Tak

วันชนะ จูบรรจง[1*], วีรเกียรติ จันทรี[1], นมิดา ซื่อสัตย์สกุลชัย[2] และอภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย[2]

Wanchana Choobanjong[1*], Veerakiat Janthree[1], Namida Suesatsakulchai[2] and Apichai Suesatsakulchai[2]

[1] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[1] Department of Information Technology, Faculty of Science and Agricultural Technology, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak.

[2] สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[2] Department of Business Information System, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak.

[*]**Corresponding author, E-mail:** wanchanaj@rmutl.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การศึกษาเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อวิดีทัศน์ รูปแบบความต้องการการแสดงสื่อวิดีทัศน์ จัดแบ่งหมวดหมู่และสร้างลำดับขั้นตอนการดำเนินเรื่อง จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องและหมวดหมู่จากผู้เชี่ยวชาญ แล้วดำเนินการสร้างสื่อวิดีทัศน์และปรับแก้ไขตามข้อแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ การนำเสนอของสื่อวิดีทัศน์แบ่งได้เป็น 2 โหมด ได้แก่ โหมดชมวิดีทัศน์และโหมดคลังภาพ ซึ่งผู้รับชมสามารถเลือกสื่อวิดีทัศน์ได้ด้วยตนเอง สื่อวิดีทัศน์ที่สมบูรณ์ติดตั้งเพื่อจัดแสดงภายในห้องภูมิพล พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก การประเมินผลการรับชมสื่อวิดีทัศน์แบ่งได้ 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการแสดงเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์และด้านการแสดงภาพ ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.29, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.606) ซึ่งผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีความพึงพอใจด้านการแสดงเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.31, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.566) และด้านการแสดงภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.26, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.655) ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน

คำสำคัญ: สื่อวิดีทัศน์, พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ, จังหวัดตาก

Abstract

This research aimed to develop the honored video for remembrance of His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great. The document information and clip video were collected and classified. The content was verified by the experts. The storyboard and honor video that were created, were verified by experts. The video consisted of video mode and image mode. The guess could choose video media by themselves. The completed honor video was presented in Bhumibol room at Tak Honor Museum. The evaluation consisted of the video display mode and the image display mode. The result shown that the viewer is satisfied on the highest level. The video display section and the image display section are satisfied on the highest level as well.

Keyword: Media, Honor Museum, TAK province

บทนำ

พิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2565) ภายในพิพิธภัณฑ์มีการจัดนิทรรศการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงข้อมูลสารสนเทศ เนื้อหา รวมถึงผลงานต่าง ๆ ด้วยวัตถุ สิ่งของ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมที่มีความหลากหลาย แต่ละเรื่องราวที่นำเสนอมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมในการดู การฟัง หรือการจับต้องสิ่งของได้ รวมถึงการนำเสนอในรูปแบบของสื่อดิจิทัลสมัยใหม่เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเหล่านั้นได้มากขึ้น (ทักษิณา สุขพัทธี, 2560)

สื่อวิดีทัศน์ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดนิทรรศการ สื่อวิดีทัศน์เป็นสื่อดิจิทัลสมัยใหม่ใช้ถ่ายทอดเรื่องราวรูปแบบของภาพและเสียง ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้รวดเร็ว (ทักษิณา สุขพัทธี, 2560) การผลิตสื่อวิดีทัศน์จึงได้รับความนิยมนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้และเข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้น เช่น สื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชาของศูนย์เรียนรู้ศาสตร์พระราชา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นสื่อวิดีทัศน์เพื่อเผยแพร่สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชา (อภิสรา กฤตาวาณิชย์, 2564) วิดีทัศน์ประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์การแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร เป็นวิดีทัศน์ที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาการแพทย์แผนไทยของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์การแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร (บุรณี อดิศรพันธ์กุล, ประภาภรณ์ แสงสุวรรณ, รุ่งทิวา เสาร์สิงห์ และคณะ, 2562) สื่อวิดีทัศน์ในการเยียวยาด้านจิตใจของชาวมุสลิมจากสถานการณ์ความไม่สงบในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (อาคีรา ราชเวียง, 2561) สื่อวิดีทัศน์เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม "รำโทน-นกพิทิด" เพื่อสืบสานและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมให้กับกลุ่มเยาวชน จังหวัดนครศรีธรรมราช (เมธาวี แก้วสนิท และกรกฎ จำเนียร, 2559)

เนื่องในโอกาสที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตากและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตากได้ร่วมกันจัดพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ณ พระเมรุมาศจำลองของจังหวัดตาก สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วนและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ในฐานะเลขานุการฝ่ายจัดทำจดหมายเหตุ เฉพาะ เรื่อง : งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร จึงได้ดำเนินการประมวลเหตุการณ์สำคัญ นับแต่การประชวร การสวรรคต จนกระทั่งงานพิธีสำคัญที่จังหวัดจัดขึ้น พระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อจังหวัดตากที่พระราชทานอย่างหาที่สุดมิได้นั้น ถึงเป็นส่วนสำคัญที่ประชาชนในจังหวัดตาก และประชาชนชาวไทยต้องสืบสานรักษาต่อยอดตลอดไป

พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก เป็นอาคารที่ได้รับการปรับปรุงจากจวนผู้ว่าราชการจังหวัดตากหลังเก่า เนื่องจากอาคารดังกล่าวเคยเป็น "เรือนประทับ" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิต์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งเสด็จเมืองตาก ปีพุทธศักราช 2501 (พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก, 2565) ภายในพิพิธภัณฑ์นอกจากจัดแบ่งห้องเพื่อจัดแสดงวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของจังหวัดตากแล้ว ยังได้จัดห้อง "ภูมิพล" เป็นห้องที่จัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อครั้งเสด็จมาประทับ ณ อาคารดังกล่าว รวมถึงการจัดแสดงเรื่องราวและเหตุการณ์เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเสด็จเยือนจังหวัดตาก พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติจึงมีความต้องการนำเสนอ พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจซึ่งมีข้อมูลจำนวนมาก รวมถึงพระราชกรณียกิจที่มีความเกี่ยวเนื่องกับจังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเผยแพร่พระราชกรณียกิจที่ได้ทรงดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้กับพสกนิกรในจังหวัดตาก ในรูปแบบ “พิพิธภัณฑ์มีชีวิต”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

พิพิธภัณฑ์ (Museum) จัดเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลสารสนเทศทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติ และเป็นแหล่งรวบรวมและเก็บรักษาวัตถุที่มีคุณค่าหรือมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ เพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาเรียนรู้หรือสืบค้นความเป็นมาของเรื่องราว ประเพณีวัฒนธรรม บุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ การดำเนินงานด้านการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ งานการอนุรักษ์สารสนเทศทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม งานรวบรวมและจัดทำทะเบียนวัตถุ

งานซ่อมแซมและรักษาความปลอดภัยแก่วัตถุ รวมถึงการเผยแพร่ความรู้และการให้บริการสารสนเทศผ่านการจัดแสดงนิทรรศ จึงเป็นหน้าที่หลักของพิพิธภัณฑ์ (บุหลัน กุลวิจิตร, 2562)

การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันด้วยสิ่งของ วัตถุ หรือกิจกรรมที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสนใจในการดู การฟัง การจับต้อง และนำไปสู่การได้รับความรู้และความเข้าใจเรื่องราวในสิ่งเหล่านี้มากขึ้น (ทักษิณา สุขพัทธี, 2560) การจัดนิทรรศการในยุคเดิม มักใช้สื่อนิทรรศการที่นำเสนอข้อมูลให้แก่ผู้ชมโดยตรง ผู้ชมไม่สามารถโต้ตอบหรือสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ อีกทั้งข้อมูลที่นำเสนอมักเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ สื่อที่ใช้ในการจัดนิทรรศการในยุคเดิม เช่น วัตถุ หุ่นจำลอง สื่อเสียง จัดได้ว่าการจัดนิทรรศการในยุคเดิมเป็นการสื่อสารแบบทิศทางเดียว ในขณะที่การจัดนิทรรศการในยุคดิจิทัล นิยมใช้สื่อนิทรรศการที่นำเสนอทั้งแบบทิศทางเดียวและสองทิศทาง มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ร่วมกับการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ สามารถสร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม ผู้ชมสามารถเลือกหรือสืบค้นข้อมูลในหลายมิติได้ตามความต้องการ ข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอสามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขหรือเพิ่มเติมได้ สื่อที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมจะใช้อุปกรณ์ร่วมกับโปรแกรมที่ทำงานบนเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่น การใช้เมาส์ (Mouse) ก้านควบคุม (Joystick) หรือการใช้จอสัมผัส (Touch screen) ข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการนำเสนอสามารถใช้สื่อดิจิทัล เช่น สื่อวิดีทัศน์ที่เป็นการแสดงภาพเคลื่อนไหวหรือภาพนิ่งประกอบเสียงเพลงหรือเสียงบรรยาย (บุหลัน กุลวิจิตร, 2562)

สื่อดิจิทัล เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างข้อความ ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือภาพวิดีโอ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านต่าง ๆ สื่อดิจิทัลสามารถแบ่งได้หลายประเภท สื่อวิดีโอ (Video) จัดเป็นสื่อดิจิทัลประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ถูกบันทึกจากอุปกรณ์ เช่น กล้องวิดีโอ เป็นต้น นอกจากนี้สื่อวิดีโอสามารถสร้างได้โดยการประกอบขึ้นจากทั้งข้อความ เสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวหรือแอนิเมชันรวมกัน จึงจัดได้ว่าสื่อวิดีโอเป็นสื่อดิจิทัลที่มีความสมบูรณ์มากกว่าสื่อดิจิทัลประเภทอื่น (ชุติสันต์ เกิดวิบูลย์เวช, 2560) โดยพื้นฐานกระบวนการผลิตสื่อวิดีทัศน์ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการผลิต เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและวางแผนการผลิตสื่อวิดีทัศน์ 2) ขั้นการผลิต เป็นขั้นตอนการผลิตสื่อวิดีทัศน์ตามที่กำหนดในแผนงานการผลิตสื่อ รวมถึงการแก้ไขข้อผิดพลาดหากเกิดข้อบกพร่อง และ 3) ขั้นตอนหลังการผลิต เป็นขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของการผลิตสื่อวิดีทัศน์โดยรวม รวมถึงการประเมินผลความถูกต้องของเนื้อหาและความสมบูรณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ (เมธาวี แก้วสนิท และกรกฎ จำเนียร, 2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาสื่อวิดีทัศน์เพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนการผลิต และการประเมินผลสื่อ

1. ขั้นตอนก่อนการผลิต เป็นขั้นตอนการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ จากนั้นดำเนินการกำหนดการดำเนินเรื่องและวางแผนการผลิตสื่อ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1) รวบรวมข้อมูลความต้องการและรูปแบบการนำเสนอสื่อวิดีทัศน์ โดยการสัมภาษณ์บุคลากรที่ได้รับหน้าที่รวบรวมพระราชกรณียกิจ และงานพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทร์มหาภูมิพลอดุลยเดช ณ พระเมรุมาศจำลองของจังหวัดตาก จำนวน 3 คน คือ เจ้าหน้าที่กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดตาก จำนวน 2 คน

1.2) รวบรวมข้อมูลพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และข้อมูลพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวเนื่องกับจังหวัดตาก

1.3) ดำเนินการจัดหมวดหมู่และจัดลำดับการแสดงข้อมูลของแต่ละหมวดหมู่ จากนั้นสร้างลำดับการดำเนินเรื่องและบทบรรยายที่ใช้ในสื่อ

1.4) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจัดหมวดหมู่และการจัดลำดับของข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ รวมถึงตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดลำดับการดำเนินเรื่องและบทบรรยายที่ใช้ในสื่อ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก

1.5) ดำเนินการปรับเปลี่ยนตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและสรุปผลการจัดแบ่งหมวดหมู่การจัดลำดับการดำเนินเรื่องและบทบรรยายที่ใช้ในสื่อ จากนั้นกำหนดแผนการดำเนินงานการสร้างสื่อวิดีทัศน์ รวมถึงการเดินทางไปยังสถานที่จริงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้เคยทรงพระราชดำเนินในจังหวัดตาก เพื่อบันทึกภาพถ่ายเพิ่มเติม

2. ขั้นตอนการผลิต เป็นขั้นตอนการจัดระเบียบข้อมูลและไฟล์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามลำดับการดำเนินเรื่อง จากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้มาสร้างไฟล์วิดีทัศน์ และตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของไฟล์วิดีทัศน์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนการสร้างสื่อวิดีทัศน์ มีดังนี้

2.1) ตรวจสอบส่วนประกอบของไฟล์ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว และปรับแต่งคุณภาพ ขนาด คุณสมบัติของไฟล์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ในการนำเสนอในสื่อวิดีทัศน์ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

2.2) จัดเรียงลำดับไฟล์ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว ตามลำดับการดำเนินเรื่อง รวมถึงการแสดงข้อความบรรยายในสื่อวิดีทัศน์ และสร้างไฟล์วิดีทัศน์

3. ขั้นตอนการประเมินผลสื่อวิดีทัศน์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

3.1) การประเมินความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ

3.2) การประเมินความพึงพอใจการนำเสนอเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์จากผู้รับชมสื่อ

ผลการวิจัย

ผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์ความต้องการและรูปแบบการนำเสนอสื่อวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า การนำเสนอสื่อวิดีทัศน์ควรนำเสนอในรูปแบบทั้งภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง โดยให้ผู้รับชมสามารถเลือกรูปแบบการรับชมได้ด้วยตนเอง

รูปที่ 1 พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก

รูปที่ 2 สื่อวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติฯ

การนำเสนอข้อมูลของสื่อวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติ แบ่งได้เป็น 2 โหมด ได้แก่ โหมดชมวิดีทัศน์ และโหมดคลังภาพ

โหมดชมวิดีทัศน์ เป็นการแสดงภาพเคลื่อนไหว ซึ่งแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 หมวด ประกอบด้วย 1) หมวดพระราชประวัติ มีเวลาการแสดงวิดีทัศน์ 3.41 นาที 2) หมวดพระราชกรณียกิจในประเทศและต่างประเทศ มีเวลาการแสดงวิดีทัศน์ 10.41 นาที 3) หมวดพระมหากรุณาธิคุณที่พระราชทานให้จังหวัดตาก มีเวลาการแสดงวิดีทัศน์ 8.37 นาที และ 4) หมวดกิจกรรมแสดงความอาลัยของจังหวัดตาก มีเวลาการแสดงวิดีทัศน์ 12.20 นาที

รูปที่ 3 โหมดชมวิดีทัศน์

รูปที่ 4 โหมดชมวิดีทัศน์ ส่วน "พระมหากรุณาธิคุณที่พระราชทานให้จังหวัดตาก" และ "กิจกรรมแสดงความอาลัยของจังหวัดตาก"

โหมดคลังภาพ เป็นโหมดสำหรับแสดงภาพถ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ ซึ่งผู้รับชมสื่อสามารถเลื่อนลำดับการแสดงภาพได้

รูปที่ 5 โหมดคลังภาพ

ภายหลังการพัฒนาและตรวจสอบการแสดงผลสื่อวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำสื่อวิดีทัศน์ไปติดตั้งในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่แสดงผลด้วยจอสัมผัสและจัดแสดงภายในห้องภูมิพล พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก และประเมินผลการรับชมสื่อวิดีทัศน์

ผลการประเมินพบว่า ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีจำนวน 144 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 51 คน และเพศหญิงจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 35.42 และ 64.58 ตามลำดับ ผู้รับชมสื่อส่วนมากมีอายุ 21-30 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับผู้รับชมสื่ออายุ 31-40 ปี ที่มีจำนวน 48 คน รองลงมาผู้รับชมสื่อมีอายุ 41-50 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับผู้รับชมสื่อที่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี ที่มีจำนวน 24 คน

รูปที่ 6 ผู้เยี่ยมชมในห้องภูมิพล

ผู้รับชมสื่อมีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาผู้รับชมสื่อมีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานของรัฐจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ผู้รับชมสื่อเป็นนักเรียนนักศึกษามีจำนวน 30 คน พนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 12 คน และอาชีพตำรวจหรือทหารจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20.84 8.33 และ 8.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการรับชมสื่อวิดีทัศน์

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน
ด้านการแสดงเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์	**4.31**	**0.566**	**มากที่สุด**
1. ความเหมาะสมของระยะเวลาแสดงสื่อวิดีทัศน์	4.17	0.626	มาก
2. ความเหมาะสมของการบรรยายเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์	4.38	0.486	มากที่สุด
3. เสียงบรรยายตรงตามภาพที่นำเสนอ	4.38	0.567	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ	4.33	0.555	มากที่สุด
ด้านการแสดงภาพ	**4.26**	**0.655**	**มากที่สุด**
1. ความคมชัดของการแสดงภาพ	4.13	0.668	มาก
2. ความต่อเนื่องของการแสดงภาพ	4.25	0.597	มากที่สุด
3. ขนาดของภาพที่แสดงมีความเหมาะสม	4.40	0.672	มากที่สุด
รวม	**4.29**	**0.606**	**มากที่สุด**

ผลการประเมินความพึงพอใจการรับชมสื่อวิดีทัศน์ พบว่า ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.606 ซึ่งการประเมินความพึงพอใจแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการแสดงเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์และด้านการแสดงภาพ

ผลการประเมินความพึงพอใจด้านการแสดงเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์ พบว่า ผู้รับชมสื่อมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.566 ซึ่งผู้รับชมสื่อมีความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของการบรรยายเนื้อหาในสื่อวิดีทัศน์ และด้านเสียงบรรยายตรงตามภาพที่นำเสนอในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 เท่ากันทั้งสองด้าน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.486 และ 0.567 รองลงมาผู้รับชมสื่อมีความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.33, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.555) และด้านความเหมาะสมของระยะเวลาแสดงสื่อวิดีทัศน์ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.626) ตามลำดับ

ผลการประเมินความพึงพอใจด้านการแสดงภาพ พบว่า ผู้รับชมสื่อมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.26 และ 0.655 โดยผู้รับชมสื่อมีความพึงพอใจด้านความเหมาะสมขนาดของภาพที่แสดงในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.40, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.672) ด้านความต่อเนื่องของการแสดงภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.25, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.597) และด้านความคมชัดของการแสดงภาพในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.13, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.668) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาสื่อวิดีทัศน์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราช บรมนาถบพิตร มีขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนการผลิตและขั้นตอนการผลิต ซึ่งทั้ง 2 ขั้นตอนดำเนินงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ สื่อวิดีทัศน์สามารถแบ่งการแสดงผลได้เป็น 2 โหมด ประกอบด้วย โหมดชมวิดีทัศน์และโหมดคลังภาพ ผู้รับชมสามารถเลือกรับชมได้ด้วยตนเองผ่านระบบคอมพิวเตอร์ที่มีจอแสดงผลแบบสัมผัส ซึ่งติดตั้งภายในห้องภูมิพล พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก ผลการประเมินการรับชมสื่อวิดีทัศน์ พบว่า ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึง ผู้รับชมสื่อมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีต่อจังหวัดตากและพสกนิกรทุกหมู่เหล่า ผู้รับชมยังตระหนักถึงพระราชกรณียกิจและผู้รับชมสื่อยังระลึกถึงพระราชประวัติรวมถึงพระราชกรณียกิจของในหลวงรัชกาลที่ 9 เมื่อครั้งแสดงเยือนจังหวัดตาก สอดคล้องกับวัชราภรณ์ ดิษฐ์ป้าน (2560) ที่ได้วิเคราะห์การ์ตูนกับการเทิดพระเกียรติและการแสดงความอาลัย ซึ่งได้แสดงถึงพระอัจฉริยภาพและพระจริยวัตรที่งดงามของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย และการ์ตูนดังกล่าวซึ่งเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งยังได้แสดงบทบาทด้านการเทิดพระเกียรติและแสดงความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

ผลการประเมินด้านการแสดงเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์ พบว่า ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ บุรณี อดิศรพันธ์กุล ประภาภรณ์ แสงสุวรรณ รุ่งทิวา เสาร์สิงห์ และคณะ (2562) การบรรยายเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์สามารถสร้างบรรยายกาศการรับชมสื่อได้ เสียงการบรรยายที่ตรงตามภาพที่กำลังนำเสนอรวมถึงน้ำเสียงของผู้บรรยายจะช่วยสร้างอารมณ์ร่วมจาก ผู้รับชมสื่อได้ อีกทั้งเสียงดนตรีที่ประกอบการนำเสนอในสื่อวิดีทัศน์ที่เหมาะสม นอกจากช่วยสร้างอารมณ์ร่วมจากผู้รับชมสื่อแล้ว ยังช่วยสร้างความต่อเนื่องในการรับชมสื่อวิดีทัศน์ได้ดี นอกจากนี้ การใช้ดนตรีประกอบและการใช้เสียงบรรยายเนื้อหาของสื่อวิดีทัศน์ที่เหมาะสม ยังมีผลต่อระยะเวลาการรับชมสื่อวิดีทัศน์ แม้ว่าการแสดงสื่อวิดีทัศน์จะมีระยะเวลาเฉลี่ย 8.60 นาที เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการนำเสนอมีจำนวนมาก แต่ด้วยการบรรยายและการใช้เสียงประกอบในสื่อสามารถดึงดูดให้รับชมสื่อได้อย่างครบถ้วน

ผลการประเมินด้านการแสดงภาพ พบว่า ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของอภิสรา กฤตาวาณิชย์ (2564) และการศึกษาของอาคีรา ราชเวียง (2561) ความน่าสนใจและความต่อเนื่องของการนำเสนอภาพ ช่วยส่งเสริมให้การนำเสนอในสื่อวิดีทัศน์ดูเป็นธรรมชาติ ช่วยเพิ่มเติมรายละเอียด ความชัดเจนของเนื้อหา และความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่นำเสนอมากขึ้น ความคมชัดของภาพรวมถึงความชัดเจนของเสียงที่ใช้ในสื่อวิดีทัศน์ช่วยส่งเสริมนำเสนอเรื่องราวให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากสื่อวิดีทัศน์ได้รับการติดตั้งในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จัดแสดงในห้องภูมิพล ซึ่งไม่ส่งผลต่อคุณภาพของการแสดงผลทั้งภาพและเสียง ผู้รับชมสื่อวิดีทัศน์สามารถรับชมสื่อได้อย่างต่อเนื่องโดยมีสิ่งรบกวนจากสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด จึงส่งผลให้ผู้รับชมสามารถรับชมสื่อวิดีทัศน์และรับรู้เรื่องราวที่สื่อต้องการนำเสนอได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ชุติสันต์ เกิดวิบูลย์เวช. (2560). *สื่อดิจิทัลใหม่..สื่อแห่งอนาคต (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ:สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทักษิณา สุขพัทธี. (2560) *รูปแบบสื่อมัลติมีเดียเพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะนิทรรศการ*. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์. 12(2). 130-143.

บุรณี อดิศรพันธ์กุล, ประภาภรณ์ แสงสุวรรณ, รุ่งทิวา เสาร์สิงห์ และคณะ. (2562). *การผลิตวิดีทัศน์ประชาสัมพันธ์ เรื่อง พิพิธภัณฑ์การแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร*. วารสารการอาชีวะและเทคนิคศึกษา. 9(17). 20-26.

บุหลัน กุลวิจิตร. (2562) *การจัดนิทรรศการในยุคดิจิทัลของพิพิธภัณฑ์*. วารสารอักษรศาสตร์. 41(2). 303-317.

พิพิธภัณฑ์เมืองเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตาก, Museum Thailand. https://www.museumthailand.com/th/museum/Tak-Town-Chalermprakiet-museum-Tak-province. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565.

เมธาวี แก้วสนิท และกรกฎ จำเนียร. (2559). *การออกแบบสื่อวิดีทัศน์เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม "รำโดน-นกพิทิด" ถ่ายทอดแก่กลุ่มเยาวชน*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. 12(2). 57-80.

ราชบัณฑิตยสถาน, [Online] Available: https://dictionary.orst.go.th/. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565.

อภิสรา กฤตาวาณิชย์. (2564). *การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชาของศูนย์เรียนรู้ศาสตร์พระราชา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. วารสารนิเทศศาสตรปริทัศน์. 25(2). 140-152.

วัชราภรณ์ ดิษฐ์ป้าน. (2560). *ขายหัวเราะ-มหาสนุก ฉบับในหลวงรัชกาลที่ 9: การ์ตูนกับการเทิดพระเกียรติและการแสดงความอาลัย*. วารสารวรรณวิทัศน์. 17. 84-131.

อาคีรา ราชเวียง. (2561). *คุณภาพของสื่อวิดีทัศน์ในการเยียวยาด้านจิตใจของชาวมุสลิมจากสถานการณ์ความไม่สงบในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้*. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 13(1). 219-227.

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

Geographic information system of students of the Faculty of Agricultural Science and Technology for Guidance A Case Study Research in Rajamangala University of Technology Lanna, Tak.

รุ่ง หมูล้อม[1*], อัครชัย สรรพค้า[2], ยศพร เสือสืบนุ่ม[2] และอภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย[2]

Rung Mulom[1*], Arkharachai Suppakha[2], Yodsaporn Suasubnum[2] and Apichai Suesatsakulchai[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[1] Assistant Professor, Department of Information Technology, Faculty of Science and Agricultural Technology, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak.

[2] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[2] Department of Information Technology, Faculty of Science and Agricultural Technology, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak.

[*]**Corresponding author, E-mail:** rung_c@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก" มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร, จัดเก็บประวัติส่วนตัวของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร, และจัดเก็บข้อมูลของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรในรูปแบบ GIS(Geographic Information System) ทั้งนี้เพื่อเป็นระบบที่รวบรวม จัดการ และวิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ในอันที่จะทำให้ทราบถึงจุดพิกัดที่อยู่อาศัยของนักศึกษาที่อยู่ในสังกัดว่ามาจากสถานที่ศึกษาเดิมว่ามาจากที่ใดบ้างเพื่อรวบรวมเป็นสถิติของงานแนะแนวของแต่ละหลักสูตรที่เปิดรับนักศึกษาต่อไป ทั้งนี้ข้อมูลนักศึกษาที่รับเข้ามาเกิดจากข้อมูลที่มีอยู่จริงในนักศึกษาปัจจุบัน ระบบพัฒนาขึ้นโดยใช้ภาษา PHP และ HTML, ใช้โปรแกรม Sublime และ Power BI ในการเขียนพัฒนาเว็บระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, XAMPP เป็นเครื่องมือจำลองฐานข้อมูลทำให้การพัฒนาระบบเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลประสิทธิภาพของระบบ ประเมินจากผู้ใช้จำนวน 30 คน ผลการประเมินด้านที่มีความพึงพอใจ ได้แก่ ด้านบันทึกข้อมูล ด้านรูปแบบความ

สวยงามน่าสนใจ ด้านการใช้งานระบบ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ โดยมีผลค่าเฉลี่ยการประเมินดังนี้ คือ 4.60, 4.57 ,4.53 และ 4.42 ตามลำดับ ซึ่งผลการประเมินทั้งหมดอยู่ในระดับความพึงพอใจดีถึงดีมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, พีเอชพี, เอชทีเอ็มแอล, พาวเวอร์บีไอ

Abstract

Research on " Geographic information system of students of the Faculty of Agricultural Science and Technology For Guidance Case Study: Rajamangala University of Technology Lanna Tak" aims to create a Geographic Information System (GIS) of students of Faculty of Science and Agricultural Technology, collect personal history of students of Faculty of Science and Agricultural Technology, and store data of students. Faculty of Science and Agricultural Technology in the form GIS (Geographic Information System) is a system that collects, manages and analyzes geographic information. In order to know the coordinates of the student's residence in the affiliation, whether they came from the original place of study and where they came from in order to compile statistics of the guidance work of each course that is open to students In this regard, the information of the students that was accepted came from the information that actually existed in the current students. The system is developed using PHP and HTML, Sublime and Power BI are used to write GIS web development, XAMPP is a database simulation tool that makes the system development more efficient. System performance evaluation Assessed by 30 users. The results of the evaluation of satisfaction are data records. The form of beauty is interesting. System use Benefits and uses The average evaluation results are as follows: 4.60, 4.57, 4.53 and 4.42, respectively, all of which are in the level of satisfaction from good to very good.

Keywords: GIS, PHP, HTML, Power BI

บทนำ

ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ประโยชน์ในการนำทางหรือหาตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ต่าง ๆ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดเก็บระบบข้อมูลซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบันได้มีการพัฒนาทั้งด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ทำให้ในปัจจุบันได้มีการนำ GIS มาใช้งานกันอย่างแพร่หลายทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน และสามารถสร้างแบบจำลองทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลก่อนที่มีการลงมือปฏิบัติจริงมหาวิทยาลัย

มีระบบทะเบียนกลางของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก มีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของข้อมูลที่เป็นตัวอักษรที่เกี่ยวกับข้อมูลนักศึกษา ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัวและประวัติการศึกษา ซึ่งสามารถดูข้อมูลของนักศึกษาได้เฉพาะของตนเอง ไม่ได้มีการแสดงในรูปแบบของสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่จะบอกถึงตำแหน่งที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของนักศึกษา

GIS เป็นระบบที่ได้จัดสร้างขึ้นเพื่อจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งและพื้นที่ ดังนั้น โครงสร้างของแฟ้มข้อมูลต่าง ๆ ของข้อมูลนักศึกษา สามารถจัดสร้างให้มีขึ้นได้ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้อย่างสอดคล้องกัน นอกจากนี้ GIS ยังอำนวยให้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้สนใจเข้าใจได้ง่ายขึ้นโดยแสดงเป็นรูปภาพหรือแผนที่แล้วแนบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งในแผนที่นั้นหรือผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น

ดังนั้นจากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดที่จะสร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อจัดเก็บประวัติส่วนตัวของนักศึกษาและเพื่อจัดเก็บข้อมูลของนักศึกษาในรูปแบบ GIS ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก เพื่อรวบรวมและเป็นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ในอันที่จะทำให้ทราบถึงจุดพิกัดที่อยู่อาศัยของนักศึกษาที่อยู่ในสังกัดว่ามาจากสถานที่ศึกษาเดิมว่ามาจากที่ใดบ้าง รวบรวมเป็นสถิติของงานแนะแนวของแต่ละหลักสูตรที่เปิดรับนักศึกษาต่อไป ทั้งนี้ข้อมูลนักศึกษาที่รับเข้ามาเกิดจากข้อมูลที่มีอยู่จริงในนักศึกษาปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการเกษตร
2. เพื่อจัดเก็บข้อมูลของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรในรูปแบบ GIS เพื่อประโยชน์ต่องานแนะแนว

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จีระสิทธิ์ อึ้งรัตนวงศ์ (2553) พีเอชพี (PHP) คือ ภาษาคอมพิวเตอร์ในลักษณะเซิร์ฟเวอร์-ไซด์สคริปต์ โดยลิขสิทธิ์อยู่ในลักษณะโอเพนซอร์ส ภาษาพีเอชพีใช้สำหรับจัดทำเว็บไซต์ และแสดงผลออกมาในรูปแบบ HTML โดยมีรากฐานโครงสร้างคำสั่งมาจากภาษา ภาษาซี ภาษาจาวา และ ภาษาเพิร์ล ซึ่งภาษาพีเอชพี นั้นง่ายต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป้าหมายหลักของภาษานี้ คือให้นักพัฒนาเว็บไซต์สามารถเขียนเว็บเพจ ที่มีความตอบโต้ได้อย่างรวดเร็ว

นวรัตน์ ธนะรุ่งรักษ์ และ กิตติ ภักดีวัฒนะกุล (2550) ภาษาที่กลายเป็นภาษามาตรฐานสำหรับระบบฐานข้อมูลคือ ภาษา Standard relational database Query Language หรือเอสคิวแอล (SQL) หรือซีควอล (SE-QUEL) ซึ่งเป็นภาษาที่พัฒนาขึ้นมาโดยบริษัท ไอบเอี ม์ ภาษา SQL (Standard Query Language) เปนสวนหนึ่งของระบบฐานข้อมูลแบบรีเลชั่นเนล (Relational Database) ที่ได้รับความนิยมมากเพราะง่ายต่อความเข้าใจ

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2551) Power BI (พาวเวอร์ บีไอ) คือ ชุดเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลทางธุรกิจ (Business Analytics Tool) และสร้างรายได้อย่างน่าสนใจ Power BI Dashboard (พาวเวอร์ บีไอ แดชบอร์ด) โดยจะช่วยให้มีมุมมองในรอบด้านเพื่อใช้ในการตัดสินใจ การสร้างแดชบอร์ดนั้นสามารถนำไปเชื่อมกับตัวเชื่อมได้มากกว่า 50 ตัวเชื่อมที่เป็นที่นิยมนำมาเชื่อมกันและยังมีแดชบอร์ดที่สร้างมาแล้วแบบกึ่งสำเร็จรูปที่จะให้ผู้ใช้สามารถสร้างแดชบอร์ดได้อย่างรวดเร็วและยังสามารถเข้าถึงข้อมูลและรายงานของผู้ใช้ก็ได้จาก Apps Power BI Mobile ทั้งใน Windows, iOS, Android ได้อีกด้วย ด้วยหลักการของ Design One View Anywhere

ไกรรพ เหลืองอุทัย(2549) เทคโนโลยีด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS) เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่โดยตรง สามารถจัดเก็บบันทึกและรวบรวมข้อมูลที่มีจำนวนมากไว้อย่างเป็นระบบ การแก้ไขปรับปรุงข้อมูลทำได้ง่ายการเรียกค้นและการแสดงผลข้อมูลสามารถกระทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลได้ถูกต้องแม่นยำการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS)

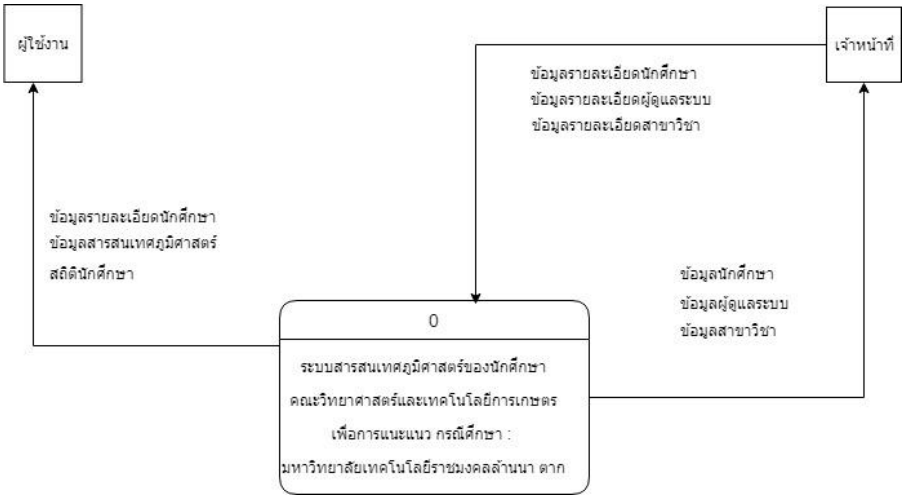
ชนินทร์ ทินนโชติ(2538) กล่าวว่าระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ คือ ระบบที่ประกอบไปด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรมชุดคำสั่ง ฐานข้อมูล และบุคลากร ซึ่งทำงานร่วมกันในการนำเข้าเก็บบันทึกข้อมูล จัดเก็บ วิเคราะห์และแสดงผล ข้อมูลสนเทศปริภูมิเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการแก้ปัญหาและการจัดการ

ฐิติรัตน์ ตั้งศิริเสถียร(2547) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือ ระบบที่ประกอบด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรแกรม คำสั่ง ฐานข้อมูล และบุคลากรซึ่งทำงานร่วมกันในการนำเข้าเก็บบันทึกข้อมูล การจัดการ การวิเคราะห์และการแสดงผลข้อมูลเชิงเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อสนเทศหรือข้อมูลสำหรับนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการจัดการเชิงพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

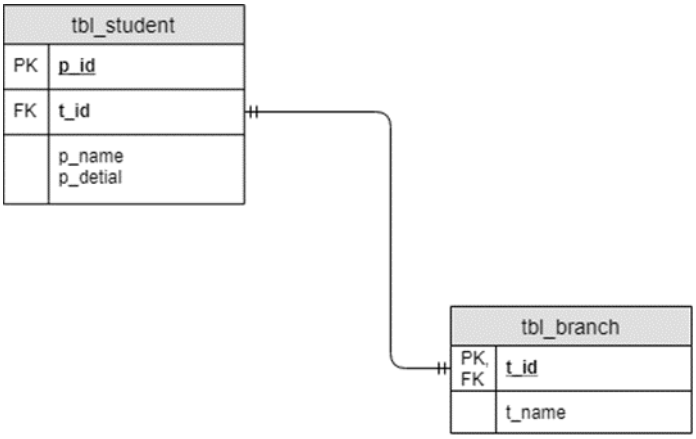
การออกแบบการทำงานของระบบ ประกอบด้วย การออกแบบกระบวนการทำงานของผู้ใช้งานและส่วนของการออกแบบฐานข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยแบ่งการออกแบบ และพัฒนาระบบ ดังนี้

1. การออกแบบแผนภาพบริบท (Context Diagram) ประกอบด้วยผู้ใช้งานระบบ 2 ส่วน คือ 1) เจ้าหน้าที่ สามารถจัดการข้อมูลนักศึกษาและสามารถจัดการข้อมูลผู้ใช้ได้ และ 2) อาจารย์/นักศึกษา สามารถเรียกดูข้อมูลนักศึกษา แผนที่พิกัด รายงานสถิติของนักศึกษาได้ ดังแสดงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Context Diagram ของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

2. การออกแบบแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (ER Diagram) ประกอบด้วยตาราง 2 ตาราง คือ 1) tbl_student เก็บข้อมูลนักศึกษา (Student) และ 2) tbl_branch เก็บรายชื่อสาขาวิชา (Branch) ดังแสดงภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ER Diagram ของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

3. การออกแบบพจนานุกรมข้อมูล (Data Dictionary) แสดงรายละเอียดของตารางฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ 5 ตาราง โดยมีรายละเอียดตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนตารางทั้งหมดของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ลำดับ	ตาราง	คำอธิบาย	ประเภท
1	tbl_student	เก็บข้อมูลนักศึกษา	Master Table
2	tbl_branch	เก็บข้อมูลสาขาวิชา	Reference Table

ตารางที่ 2 ตาราง tbl_student เก็บข้อมูลนักศึกษา

ลำดับ	แอตทริบิวต์	คำอธิบาย	ชนิดข้อมูล	คีย์
1	p_id	รหัสข้อมูลนักศึกษา	int(11)	คีย์หลัก
2	t_id	รหัสข้อมูลสาขาวิชา	int(11)	คีย์รอง
3	p_name	ชื่อนักศึกษา	varchar(200)	
4	p_detial	ข้อมูลภูมิลำเนาของสถานที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาเดิม	varchar(200)	

ตารางที่ 3 ตัวอย่างของตาราง tbl_student ที่เก็บข้อมูลนักศึกษา

p_id	t_id	p_name	p_detial
63242206002-0	01	นายธนพล ยะปาน	{“province”:“ตาก”,”school_name”: “วิทยาลัยเทคนิคตาก”,“lat_long”: “16.884543307037728, 99.11176541164977”}
622422206003-9	02	นางสาวนลินี อ่อนทอง	{“province”:“ตาก”,”school_name”: “โรงเรียนตากพิทยาคม”,“lat_long”: “16.871246032082837, 99.13021866838567”}

ตารางที่ 4 ตาราง tbl_branch เก็บข้อมูลสาขาวิชา

ลำดับ	แอตทริบิวต์	คำอธิบาย	ชนิดข้อมูล	คีย์
1	t_id	รหัสข้อมูลสาขาวิชา	int(11)	คีย์หลัก
2	t_name	ชื่อสาขาวิชา	varchar(100)	

ตารางที่ 5 ตัวอย่างของตาราง tbl_branch ที่เก็บข้อมูลสาขาวิชา

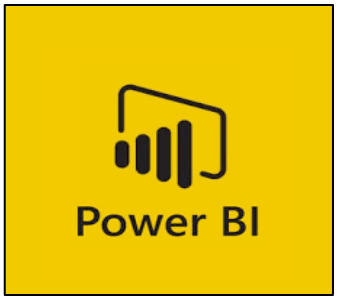
t_id	t_name
01	สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
02	สาขาวิชาธุรกิจอาหารและโภชนาการ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก คือ Sublime Text3 โปรแกรมที่ใช้เขียนโค้ด และ Power BI โปรแกรมที่ใช้แสดงสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อทำให้เกิดเป็นเว็บไซต์ระบบขึ้นมา ดังภาพที่ 3 และภาพที่ 4

ภาพที่ 3 แสดงไอคอนของโปรแกรม Sublime Text3

ภาพที่ 4 แสดงไอคอนของโปรแกรม Power BI

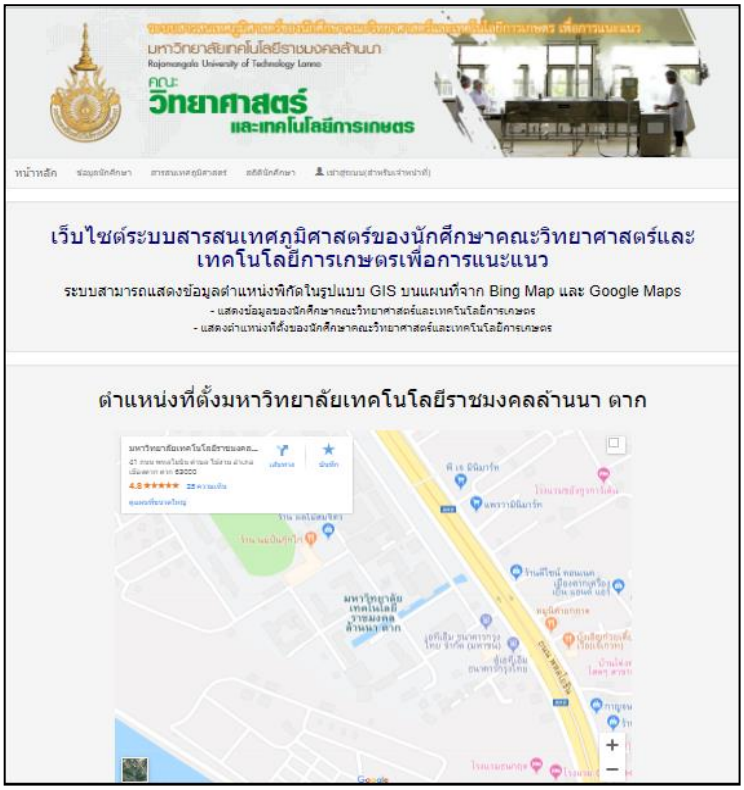

ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างการทำงานของ Power BI

ผลการวิจัย

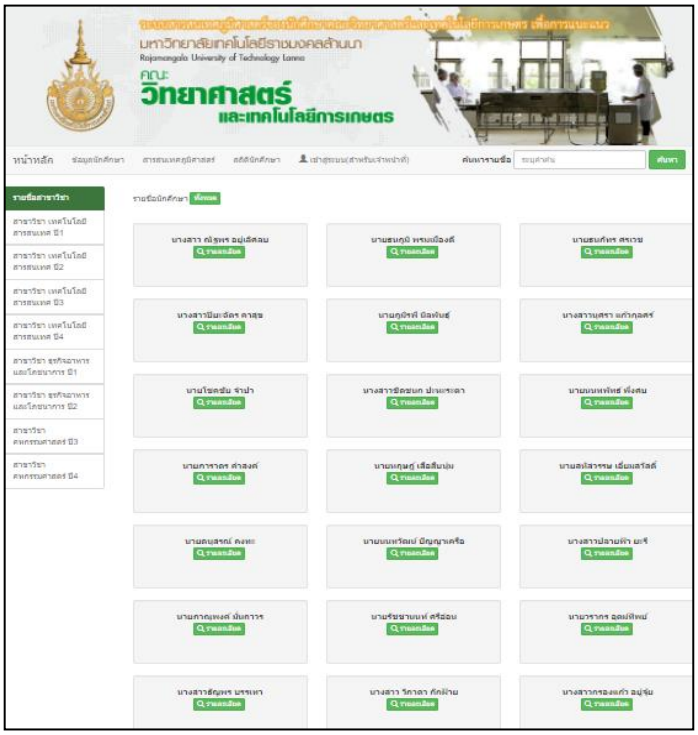
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรหน้าจอแสดงรายละเอียดแต่ละสาขาวิชา มี 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาธุรกิจอาหารและโภชนาการ

1. หน้าหลักแสดงแผนที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ดังภาพที่ 6

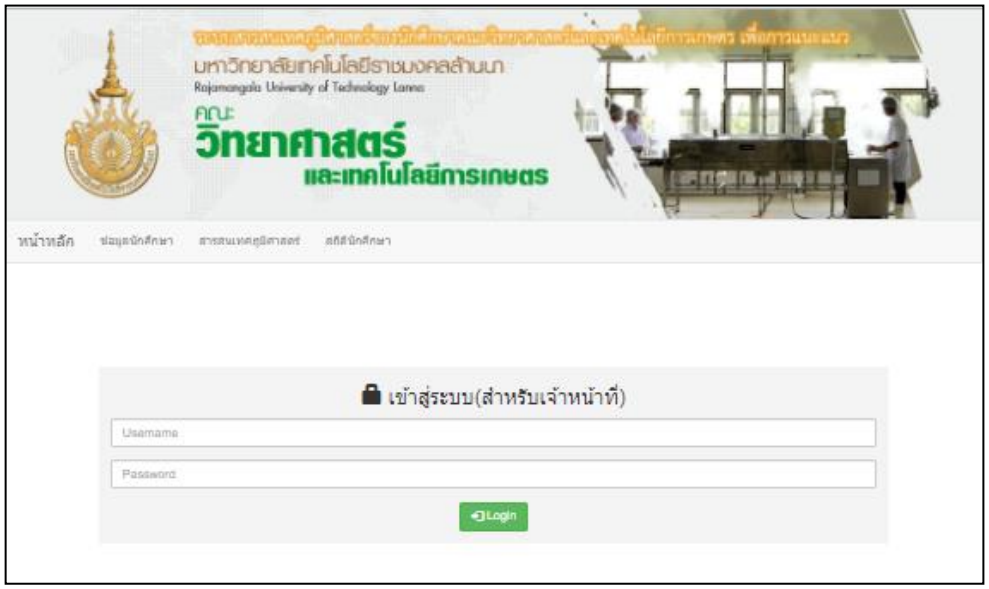
ภาพที่ 6 แสดงหน้าจอแผนที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

2. หน้าจอแสดงข้อมูลนักศึกษา ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงหน้าจอข้อมูลนักศึกษา

3. หน้าจอเข้าสู่ระบบ (เจ้าหน้าที่) ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงหน้าจอเข้าสู่ระบบ

4. หน้าหลัก (เจ้าหน้าที่) ดังภาพที่ 9

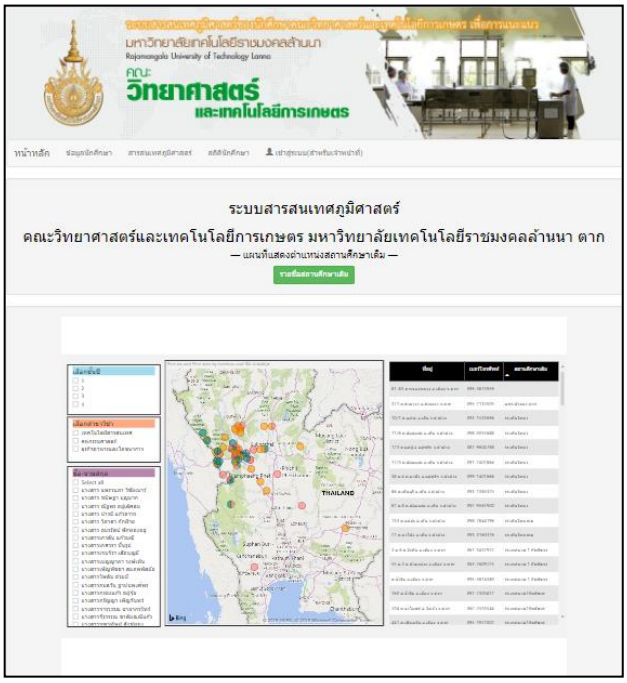
ภาพที่ 9 แสดงหน้าจอหลัก (เจ้าหน้าที่)

5. หน้าจอจัดการผู้ดูแลระบบ (เจ้าหน้าที่) ดังภาพที่ 10

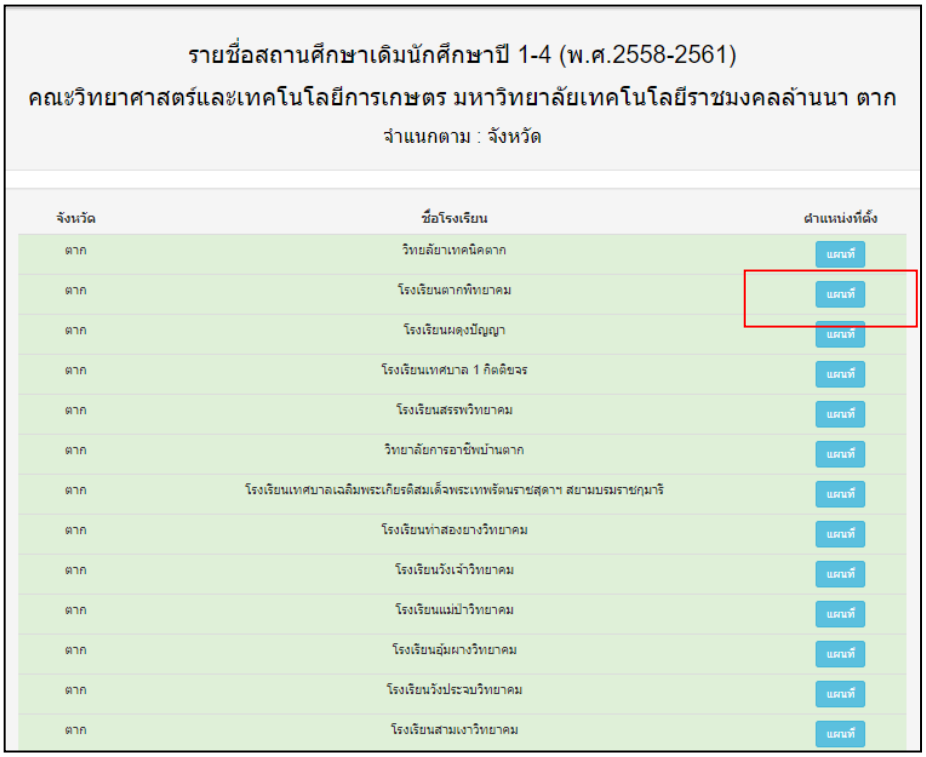
ภาพที่ 10 แสดงหน้าจอจัดการผู้ดูแลระบบ

6. หน้าจอแสดงแผนที่นักศึกษา ดังภาพที่ 11

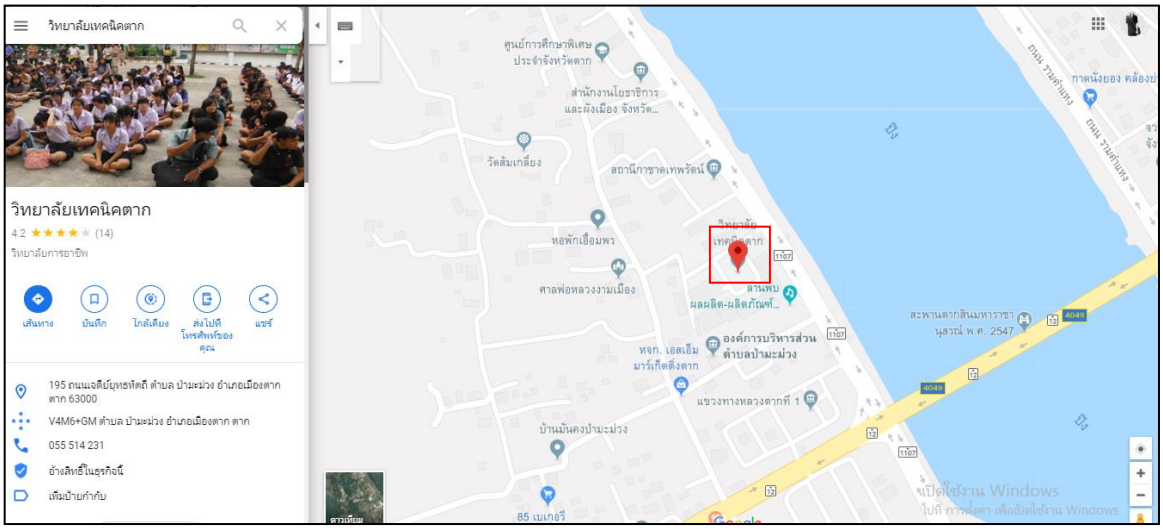
ภาพที่ 11 แสดงหน้าจอข้อมูลนักศึกษาบนแผนที่

เลือกแผนที่สถานศึกษาเดิม ดังภาพที่ 12 และ ดังภาพที่ 13

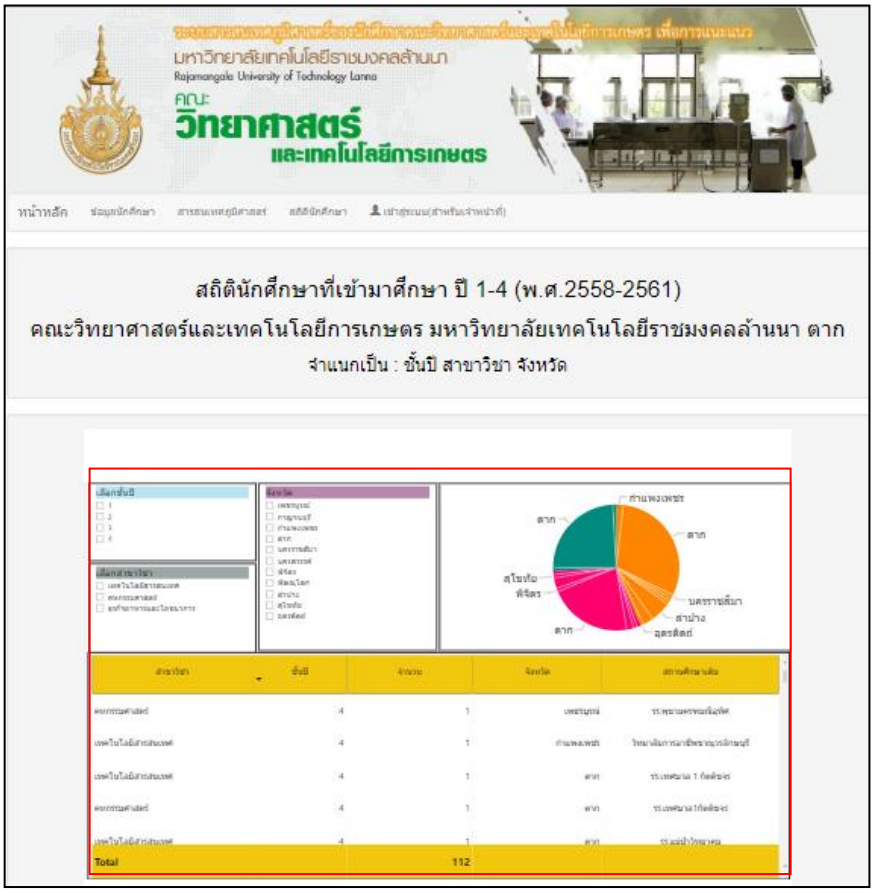
ภาพที่ 12 แผนที่สถานศึกษาเดิม

จะพบแผนที่สถานศึกษาเดิม

ภาพที่ 13 แสดงแผนที่สถานศึกษาเดิม

และเมื่อเลือกชั้นปี เลือกสาขาวิชาและเลือกจังหวัด ก็จะพบสถิตินักศึกษาที่เข้ามา ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 สถิตินักศึกษาที่เข้ามาศึกษาต่อ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการดำเนินงานวิจัย “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อการแนะแนว กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก" ได้ออกมาตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ พัฒนาขึ้นโดยใช้ภาษา PHP และ HTML, ใช้โปรแกรม Sublime และ Power BI ทั้งนี้ได้จัดเก็บประวัติข้อมูลของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรในรูปแบบ GIS(Geographic Information System) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ในอันที่จะทำให้ทราบถึงจุดพิกัดที่อยู่อาศัยของนักศึกษาที่อยู่ในสังกัดว่ามาจากสถานที่ศึกษาเดิมว่ามาจากที่ใดบ้างเพื่อรวบรวมเป็นสถิติและบริหารงานจัดการของการแนะแนวศึกษาต่อของแต่ละหลักสูตรที่เปิดรับนักศึกษารุ่นต่อไป

การประเมินผลผู้ใช้ประเมินจากแบบสอบถามจากผู้ใช้จำนวน 30 คน วัดเจตคติตามเทคนิคของของลิเคิร์ท (Likert technique) หรือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ทสเกล สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดไว้ 2 แบบคือ เกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การประเมิน (โดยนำระดับสูงสุดลบระดับต่ำสุดแล้วหารด้วยจำนวนช่วงที่ตั้งไว้) สำหรับการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการบริการจากแบบสอบถาม โดยกำหนดเป็นช่วง ดังนี้

1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ระดับ น้อยที่สุด
1.51 - 2.50 หมายถึง ความถึงพอใจอยู่ระดับ น้อย
2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ระดับ ปานกลาง
3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ระดับ มาก
4.51 - 5.00 หมายถึง ความถึงพอใจอยู่ระดับ มากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามจากทั้งหมด 30 คน (โดยเลือกนักศึกษาจากหลักสูตรสาขาวิชาละ 15 คน)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบันทึกข้อมูล	4.60	0.63	มาก
2. ด้านรูปแบบความสวยงามน่าสนใจ	4.57	0.65	มาก
3. ด้านการใช้งานระบบ	4.53	0.69	มาก
4. ประโยชน์และการนำไปใช้	4.42	0.61	มาก
รวม	**4.53**	**0.65**	**มาก**

จากผลสำรวจแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ จำนวน 30 คน โดยเลือกจากหลักสูตรสาขาวิชาละ 15 คน ผลสำรวจออกมาดังนี้ ผู้ที่ถูกสำรวจเพศหญิงคิดเป็น 33.33% เพศชายคิดเป็น 66.67% ช่วงอายุที่ถูกสำรวจมากที่สุด คือช่วงอายุ 21-25 คิดเป็น 80% ช่วงอายุ 18-20 คิดเป็น 20% ระดับปริญญาตรี คิดเป็น 100% จากการวิเคราะห์สถานะของผู้ตอบ นักศึกษา คิดเป็น 100% และผลการสำรวจ สอบถามความพึงพอใจ โดยวัดจากระดับความพึงพอใจเต็ม 5 คะแนน ผลประเมินที่ได้ด้านใช้บันทึกข้อมูลเพื่อประโยชน์ในอนาคตอยู่ในระดับมากที่สุด มีความพอใจเฉลี่ย 4.60% ด้านรูปแบบความสวยงาม/น่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีความพอใจเฉลี่ย 4.60% ด้านการใช้งาน ข้อมูลมีความทันสมัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีความพอใจเฉลี่ย 4.57% ด้านการใช้งานระบบกับนักศึกษา มีความพอใจเฉลี่ย 4.53% ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ มีความพอใจเฉลี่ย 4.42 สำหรับภาพรวมโดยเฉลี่ยของระบบอยู่ในระดับมาก มีความพอใจเฉลี่ย 4.53% ซึ่งผลการประเมินทั้งหมดอยู่ในระดับความพึงพอใจดีถึงดีมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

จีระสิทธิ์ อึ้งรัตนวงศ์. (2553). 108 สูตรสำเร็จ PHP. กรุงเทพฯ: บ.โปรวิชั่น จำกัด.

นวรัตน์ ธนะรุ่งรักษ์ และ กิตติ ภักดีวัฒนะกุล. (2550). SQL พื้นฐาน Fundamentals of SQL. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2551). การวิเคราะห์และออกแบบระบบ =: Information System analysis and design. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สรรค์ใจ กลิ่นดาว.(2542).ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : หลักการเบื้องต้น.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชยกฤต ม้าลำพอง.(2549).เทคโนโลยีภูมิศาสตร์(Geo-informatics).เอกสารประกอบการบรรยาย ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ(ภาคเหนือ).ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

Development of Augmented Reality Technology to Support Audio-Visual Aid for Teaching and Learning Management and Educational Activities.

ทรงวุฒิ ใยกะมุข[1], วรพันธ์ ยวงจันทร์[1], พงษ์พันธุ์ เฟื่องฟุ้ง[1], พงฐฉัตร เนียมทรง[2] และภิญญาพัชญ์ ทาสาธนัตย์ตระกูล[3]

Songwut Yaikamuk[1], Warapan Yoangchan[1], Phongphan Flungfoong[1], Pongthachat Neamsong[2] and Pinyaphat Tasatanattakool[3]

[1] สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

[1] Academic Resources and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi University.

[2] สาขาวิชาวิทยาศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

[2] Science, Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

[3] Assistant Professor, Computer Science, Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi University.

*Corresponding author, E-mail: pinyaphat.t@rumtsb.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษานี้ มุ่งเน้นที่จะนำสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันมาพัฒนา สำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา ทำให้งานเทคโนโลยีการศึกษาได้สื่อที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้การใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ด้วยตนเองได้ ซึ่งสื่อมีความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.77, S.D. = 0.42) และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา ภาพรวมของสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.76, S.D. = 0.42)

คำสำคัญ: เทคโนโลยีเสมือนจริง, สนับสนุน, โสตทัศนูปกรณ์

Abstract

The development of virtual technology media to support audiovisuals for teaching and learning management and educational activities. Focus on bringing the technology of virtual reality that is popular today to develop for supporting audiovisual equipment for teaching and learning management and educational activities make educational technology work to have media that meets the needs of service recipients. Help support teaching and learning management and users can learn to use audiovisual equipment by themselves. The media had the overall appropriateness at the highest level ($\bar{x}$= 4.77, S.D. = 0.42) and users were satisfied with the virtual technology media for supporting audiovisuals for teaching and learning management and educational activities. Media overview at the highest level ($\bar{x}$= 4.76, S.D. = 0.42).

Keywords: Augmented Reality Technology, Support, Audio-Visual Aid

บทนำ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นส่วนราชการหนึ่งในโครงสร้างของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ งานเทคโนโลยีการศึกษา เป็นงานหนึ่งในโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในหน่วยสนับสนุนเทคโนโลยีและโสตทัศนูปกรณ์ เป็นงานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือจัดเตรียมและควบคุมการใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ จัดหา ดูแล รักษา ซ่อมแซมโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ให้บริการระบบการประชุมผ่านเครือข่าย บันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ให้ความรู้ด้านโสตทัศนูปกรณ์แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัย และผู้สนใจอื่น จากการสำรวจข้อมูลในปี 2562 พบว่า สถิติการแจ้งซ่อมจากการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนมาก จากการวิเคราะห์ปัญหาการแจ้งซ่อม พบว่า ผู้ใช้งานขาดองค์ความรู้ในการใช้งานโสตทัศนูปกรณ์เบื้องต้น

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษานี้ มุ่งเน้นที่จะนำสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันมาพัฒนาเพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา ทำให้งานเทคโนโลยีการศึกษาได้สื่อที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้การใช้งานโสตทัศนูปกรณ์ด้วยตนเองได้ เพื่อตอบโจทย์พันธกิจของงานเทคโนโลยีการศึกษาและนำมาสนับสนุนการใช้งานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

โสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual Equipment) หมายถึง อุปกรณ์ที่มีลักษณะใหญ่ ประกอบด้วยเครื่องยนต์ กลไกลไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ทำหน้าที่เป็นตัวผ่านขยายเนื้อหาสาระจากแหล่งกำเนิดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถกระตุ้นการรับรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งประเภทของสื่ออุปกรณ์สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภทเครื่องมือหลัก ๆ ได้แก่

1. เครื่องเสียง (Amplifiers) หมายถึง เป็นอุปกรณ์ที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาประเภทเสียงจากมนุษย์และแหล่งกำเนิดเสียงต่างๆ ให้ดังมากขึ้นเพื่อให้ได้ระยะทางในการได้ยิน โดยมีองค์ประกอบหลักคือ ภาครับ ภาคขยาย และภาคส่งออก ซึ่งเป็นระบบการเพิ่มกำลังความดังของเสียงให้ชัดเจนและกว้างไกลมากขึ้น

2. เครื่องฉาย หมายถึง เป็นอุปกรณ์ (Hardware) ได้แก่ โปรเจคเตอร์ (Projector), วิชวลไลเซอร์ (Visualizer) เป็นต้น ซึ่งเป็นสื่อกลางหรือตัวผ่านในการถ่ายทอดข้อมูลเนื้อหาจากโสตทัศนวัสดุที่ไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ด้วยตัวเอง ทำให้เนื้อหา ข้อมูลปรากฏขึ้นบนจอรับภาพให้มองเห็นได้ ซึ่งเครื่องฉาย ถือเป็นสื่อการสอนที่เห็นเป็นรูปธรรมได้แก่สื่อที่เป็นวัสดุและอุปกรณ์ สื่อวัสดุที่สามารถถ่ายทอดด้วยตัวเองได้แก่ รูปภาพ ของจริง ของจำลอง ฯลฯ

3. เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มนุษย์พัฒนาขึ้น เพื่อช่วยให้การทำงานที่มีความสลับซับซ้อน

สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality: AR) หมายถึง เป็นประเภทหนึ่งของเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) ปัจจุบันเทคโนโลยีความจริงเสมือนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและได้นำมาประยุกต์ใช้กับงานด้านต่างๆ อาทิ ด้านวิศวกรรม ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ด้านบันเทิง ด้านการศึกษา และมีการแบ่งประเภทของระบบความจริงเสมือนตามพื้นฐานวิธีที่ติดต่อกับผู้ใช้ ดังนี้

1. Desktop VR หรือ Window on World System (WoW) เป็นระบบความจริงเสมือนที่ใช้จอภาพของคอมพิวเตอร์ในการแสดงผล

2. Video Mapping เป็นการนำวีดีโอมาเป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือนำเข้าข้อมูลของผู้ใช้ และใช้กราฟิกคอมพิวเตอร์นำเสนอการแสดงผลในโมเดลแบบสองมิติหรือสามมิติ โดยผู้ใช้จะเห็นตัวเองและเปลี่ยนแปลงตัวเองจากจอภาพ

3. Immersive Systems เป็นระบบความจริงเสมือนสำหรับผู้ใช้ส่วนบุคคล โดยผู้ใช้นำอุปกรณ์ประเภทจอภาพสวมศีรษะ (Head-Mounted Display หรือ HMD) ได้แก่ หมวกเหล็ก หรือหน้ากากมาใช้จำลองภาพและการได้ยิน

4. Telepresence เป็นระบบเสมือนจริงที่มีการนำอุปกรณ์ตรวจจับสัญญาณระยะไกลที่อาจติดตั้งกับหุ่นยนต์เชื่อมต่อการใช้งานกับผู้ใช้

5. Augmented/Mixed Reality Systems เป็นการผสมผสานระหว่าง Telepresence ระบบเทคโนโลยีเสมือนจริงและเทคโนโลยีภาพเพื่อสร้างสิ่งที่เสมือนจริงให้กับผู้ใช้

สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เป็นประเภทหนึ่งของเทคโนโลยีความจริงเสมือนที่มีการนำระบบความจริงเสมือนมาผนวกกับเทคโนโลยีภาพ เพื่อสร้างสิ่งที่เสมือนจริงให้กับผู้ใช้และเป็นนวัตกรรมหนึ่งของงานวิจัยด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ ว่าด้วยการเพิ่มภาพเสมือนของโมเดลสามมิติสร้างจากคอมพิวเตอร์ลงไปในภาพที่มองเห็นผ่านกล้องวีดีโอเว็บแคม หรือกล้องในโทรศัพท์มือถือแบบเฟรมต่อเฟรมด้วยเทคนิคทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก ปัจจุบันเทคโนโลยีเสมือนจริงถูกนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอุตสาหกรรม การแพทย์การตลาด การบันเทิง การสื่อสาร โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนมาผนวกเข้ากับเทคโนโลยีภาพผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ และแสดงผลผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์หรือบนหน้าจอ

ประเภทการแสดงผลของเทคโนโลยีเสมือนจริง สามารถจำแนกชนิดของเทคโนโลยีเสมือนจริงตามรูปแบบการแสดงผลออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. เทคโนโลยีเสมือนจริงแบบแสดงผลโดยการมองผ่านเลนส์ (Optical See-Through Augmented Reality Display)

2. เทคโนโลยีเสมือนจริงแบบแสดงผลโดยเครื่องฉายภาพ (Projector Based Augmented Reality)

3. เทคโนโลยีเสมือนจริงแบบแสดงผลโดยการมองผ่านกล้องวิดีโอ (Video See-Through Augmented Reality)

4. เทคโนโลยีเสมือนจริงแบบแสดงผลโดยจอภาพ (Monitor-Based Augmented Reality)

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษานี้ เลือกใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงแบบแสดงผลโดยจอภาพ เป็นประเภทการแสดงผลลัพธ์สำหรับใช้ศึกษาความพึงพอใจการใช้สื่อของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวภา กลิ่นสูงเนิน สมเกียรติ ตันติวงศ์วาณิช และศิริรัตน์ เพ็ชร์แสงศรี (2558) งานวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ เรื่องหลักการ

ทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ที่เรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนจำนวน 40 คน ใช้เพื่อทดลองหาประสิทธิภาพของสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนจำนวน 40 คน เป็นกลุ่มทดลองเพื่อเปรียบเทียบหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มที่ 3 เป็นนักเรียนจำนวน 40 คน ใช้เป็นกลุ่มควบคุม ที่เรียนด้วยวิธีปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ แบบประเมินคุณภาพของสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.45 – 0.78 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.40 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ และสถิติทดสอบ t-test แบบ Independent Samples ผลการวิจัยพบว่า สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.90) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.92) และคุณภาพด้านเทคนิคการผลิตสื่ออยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.88) ประสิทธิภาพของบทเรียนมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 89.67/87.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่ต่ำกว่า 80/80 และนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คมกฤช จิระบุตร และคณะ (2560) งานวิจัยเรื่อง การสร้างสื่อแผนที่ท่องเที่ยว โดยการใช้เทคโนโลยี Augmented Reality เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเทคโนโลยี Augmented Reality ในการออกแบบแผนที่ 2) เพื่อเป็นเทคโนโลยีต้นแบบในการออกแบบด้านการท่องเที่ยวและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน ท้องถิ่น เชิงพาณิชย์ 3) เพื่อประเมินการยอมรับการใช้ Application บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การวิจัยประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างประเทศ จำนวน 100 คน กำหนดกลุ่มประชากรโดยการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน อ.เชียงของ และ จ.เชียงราย โดยการสุ่มแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการศึกษาประเด็นการยอมรับ 6 ด้าน 1) ด้านความต้องการของผู้ใช้ 2) ด้านความน่าใช้ 3) ด้านความมีประโยชน์ 4) ด้านสื่อในการนำเสนอ 5) ด้านระยะเวลา 6) ด้านภาษา เครื่องมือที่ใช้ แผนที่การท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่ให้บริการ โปรแกรมด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง ผลการวิจัยพบว่า 1) เทคโนโลยี Augmented Reality เป็นเทคโนโลยีที่สามารถสร้างและออกแบบแผนที่โดยผสมผสานกับ Application Aurasma 2) ได้นำเทคโนโลยีที่สร้างขึ้น ผสมผสานกับ Application Aurasma ไปติดตั้งให้บริการแก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างประเทศ บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ 3) การประเมินการยอมรับ พบว่า 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวใน อ.เชียงของ จ.เชียงราย เกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้แผนที่ที่สร้างขึ้นสำหรับท่องเที่ยวความ

พึงพอใจในสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.80) 2) ปัจจัยด้านความน่าใช้ มีความทันสมัย ง่ายต่อการใช้งาน ง่ายต่อการตัดสินใจ มีองค์ประกอบโดยรวมที่สวยงาม ง่ายต่อ การทำความเข้าใจเนื้อหา ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.37) 3) ปัจจัยด้านความมีประโยชน์ เนื้อหามีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถนำเนื้อหามาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ นักท่องเที่ยวนำไปใช้งานได้จริง สนับสนุนการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.60) 4) ปัจจัยด้านสื่อในการนำเสนอใช้สื่อมัลติมีเดียในการนำเสนอ สื่อมีความน่าสนใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.65) ปัจจัยด้านระยะเวลา ระยะเวลานำเสนอไม่ยาวเกินไป ด้านระยะเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.79) ปัจจัยด้านภาษาตัวอักษรมีความเหมาะสม ภาษาที่ใช้ถูกต้อง ไม่ตกหล่น อยู่นะดับมาก ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = 0.68)

พจน์ศิรินทร์ ลิมปินันทน์ (2560) งานวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ 2) เพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม การดำเนินวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ระยะที่ 2 การศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลกิติยา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ห้อง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลกิติยา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 ห้อง ได้มาโดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ 2) แบบประเมินคุณภาพเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษและ 3) แบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired sample T-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลจากการออกแบบเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ได้ผลลัพธ์ 3 อย่าง ประกอบด้วย 1.1) บัตรคำศัพท์ภาษาอังกฤษจำนวน 12 คำ ที่มีภาพตรงตามความหมายของคำศัพท์ 1.2) โมเดลคำศัพท์ภาษาอังกฤษในรูปแบบ 3 มิติ ที่มีการเคลื่อนไหว จำนวน 12 โมเดล 1.3) แอพพลิเคชั่นบนแอนดรอยด์ จำนวน 1 แอพพลิเคชั่น ชื่อ AR Word เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 เมื่อทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทันทีด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมพบว่า คะแนนทดสอบหลักเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน และเมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบหลังเรียนทันที และคะแนนทดสอบหลังการเรียนผ่านไปแล้ว 14 วัน มีผลไม่แตกต่างกัน จึงอาจสรุปได้ว่า การออกแบบเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ประกอบด้วยบัตรคำศัพท์แสดงภาพตรงตามความหมายของคำศัพท์ เมื่อใช้งานผ่านแอพพลิเคชั่น AR Word มีการแสดงผลคำศัพท์ด้วยโมเดล 3 มิติ ที่เคลื่อนไหวโต้ตอบกับผู้เรียนและมีเสียงอ่านคำศัพท์นั้นสามารถทำให้นักเรียนชั้นอนุบาล 3 มีความคงทนในการจำศัพท์ภาษาอังกฤษ

สุรพงษ์ วิริยะ อนันตทรัพย์ สุขประดิษฐ์ และรษา ทองคงอยู่ (2560) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเทคโนโลยีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเสมือนจริงในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาเสมือนจริง 2) เพื่อช่วยส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการใช้ความรู้เชิงวัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว โดยการนำเทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality) ที่มีบนโทรศัพท์มือถือมาใช้ในการแสดงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบ 3 มิติ พร้อมทั้งยังให้ความรู้ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น โดยผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.27) และประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.67)

เกวลี ผาใต้ พิเชนทร์ จันทร์ปุ่ม และอภิวัฒน์ วัฒนะสุระ (2561) งานวิจัยเรื่อง สื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษสัตว์โลกน่ารู้ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษสัตว์โลกน่ารู้ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจ โดยกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 โรงเรียนบ้านป่าหว้าน จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษสัตว์โลกน่ารู้ และแบบประเมินความพึงพอใจ สื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) หน้าหลักของสื่อการเรียนรู้ด้วยด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษสัตว์โลกน่ารู้ ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวเลือก 3 ตัวเลือก ได้แก่ 1. เปิดแฟ้มสัตว์โลก 2. วิธีการใช้งาน และ 3. ประวัติผู้จัดทำ 2) ผลการศึกษาการประเมินความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ใช้รูปแบบวิจัยจากการสำรวจผู้ใช้งาน และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบสุ่ม คือ ผู้ใช้งานสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

2) แบบประเมินความความพึงพอใจของสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

3. การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา แนวคิด ADDIE Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

1) การวิเคราะห์ (Analysis) ทำการวิเคราะห์ปัญหาผู้ใช้งานเดิม

2) การออกแบบ (Design) ทำการออกแบบเทคโนโลยีและลักษณะที่จะสร้างชิ้นงาน

3) การพัฒนา (Development) ทำขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) ขั้นตอนการผลิต (Production) และขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) เมื่อทำการตัดต่อวิดีโอเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตัดต่อและใส่เสียงบรรยายประกอบ แล้วจึงนำไปสร้างมาร์คเกอร์

4) การนำไปทดลองใช้ (Implementation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบการทำงานของสแกนมาร์เกอร์ และการแสดงผลทั้งภาพและเสียง เมื่อพบข้อผิดพลาดได้นำมาปรับปรุงแก้ไข

5) การประเมินผล (Evaluation) ใช้สถิติที่ในการวิจัย ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำผลที่ได้เทียบกับเกณฑ์การประเมิน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อย

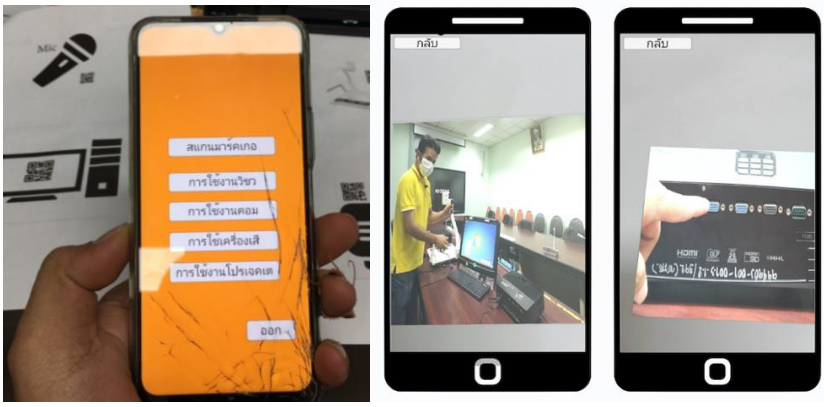
คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา จำนวน 4 มาร์คเกอร์ ดังภาพประกอบที่ 1 หน้าจอแอพพลิเคชั่นและการแสดงผลการทำงานของสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 1 มาร์คเกอร์

ภาพประกอบที่ 2 หน้าจอแอพพลิเคชั่น

2. ผลประเมินความเหมาะสมของสื่อ และผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา แสดงดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลประเมินความเหมาะสมของสื่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

รายละเอียดผลการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1.1 สามารถเร้าหรือกระตุ้นความสนใจ ให้เกิดความรู้	4.76	0.43	มากที่สุด
1.2 ช่วยให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายสามารถจดจำได้นาน	4.86	0.34	มากที่สุด
1.3 มีความเหมาะสมสำหรับสนับสนุนการใช้งาน	4.79	0.41	มากที่สุด
1.4 เป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้กับผู้ใช้งาน	4.66	0.48	มากที่สุด
1.5 สะดวก ง่ายต่อการนำไปในการสนับสนุนการใช้งาน	4.72	0.45	มากที่สุด
1.6 มีความคงทนสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก	4.69	0.46	มากที่สุด
1.7 เนื้อหาสื่อมีความยากง่ายและเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4.83	0.38	มากที่สุด
1.8 เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	4.86	0.34	มากที่สุด
1.9 ประหยัดเวลาลดการบอก/อธิบาย ให้ผู้ใช้งานเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.79	0.41	มากที่สุด
1.10 สื่อสามารถส่งเสริมความเข้าใจในการใช้โสตทัศนูปกรณ์	4.72	0.45	มากที่สุด
รวม	**4.77**	**0.42**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่าผลประเมินความเหมาะสมของสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.77, S.D. = 0.42)

ตารางที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

รายละเอียดผลการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1.1 เนื้อหาสื่อมีความชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ	4.76	0.43	มากที่สุด
1.2 การเรียงลำดับเนื้อหาสื่อมีความต่อเนื่องและเข้าใจง่าย	4.86	0.34	มากที่สุด
1.3 ปริมาณเนื้อหาสื่อมีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4.79	0.41	มากที่สุด
1.4 เนื้อหาสื่อที่นำเสนอสามารถสื่อความหมายได้ถูกต้อง ชัดเจน	4.66	0.48	มากที่สุด
รวม	**4.77**	**0.42**	**มากที่สุด**
ด้านกราฟิก			
2.1 ภาพมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสื่อ	4.72	0.45	มากที่สุด
2.2 ปริมาณของภาพกับเนื้อหาสื่อมีความสอดคล้องกัน	4.69	0.46	มากที่สุด
2.3 ความสวยงามของภาพที่ใช้ในการนำเสนอ	4.83	0.38	มากที่สุด
2.4 เสียงบรรยายมีความชัดเจนและถูกต้องตามเนื้อหาสื่อ	4.76	0.43	มากที่สุด
2.5 มีการใช้ภาพและเสียงเพื่อเร้าความสนใจได้อย่างเหมาะสม	4.79	0.41	มากที่สุด
รวม	4.76	0.43	**มากที่สุด**
ด้านภาษาและเทคนิคการนำเสนอ			
3.1 ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง	4.72	0.45	มากที่สุด
3.2 ใช้ภาษาเข้าใจง่ายเหมาะกับระดับของผู้ใช้งาน	4.66	0.48	มากที่สุด
3.3 เทคนิคที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสื่อมีความน่าสนใจ	4.76	0.43	มากที่สุด
รวม	**4.71**	**0.45**	**มากที่สุด**
ด้านตัวอักษร			
4.1 ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.83	0.38	มากที่สุด
4.2 รูปแบบของตัวอักษรสวยงามและอ่านง่าย	4.76	0.43	มากที่สุด
4.3 สีของตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.79	0.41	มากที่สุด
รวม	**4.79**	**0.41**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา

รายละเอียดผลการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ภาพรวมของสื่อ			
5.1 สื่อมีความน่าสนใจ	4.76	0.43	มากที่สุด
5.2 สื่อสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ใช้งานได้	4.86	0.34	มากที่สุด
5.3 ความเหมาะสมของการใช้เป็นสื่อ	4.79	0.41	มากที่สุด
5.4 เป็นสื่อที่ผู้ใชงานสามารถศึกษาด้วยตนเอง	4.72	0.45	มากที่สุด
5.5 ความสะดวกของการใช้งาน	4.69	0.46	มากที่สุด
รวม	**4.76**	**0.42**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา โดยมีภาพรวมของสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.76, S.D. = 0.42)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา โดยประยุกต์ในรูปแบบวิดีโอที่มีการบรรยายวิธีการใช้งานอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งใช้มือถือสแกน QR Code จากสื่อประชาสัมพันธ์ และมีการติดตั้งแอพพลิเคชันในรูปแบบไฟล์ .apk ซึ่งทำให้ผู้ใช้งานได้รับประโยชน์ เนื่องจากสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.77, S.D. = 0.42) และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.77, S.D. = 0.42) ด้านกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.76, S.D. = 0.43) ด้านภาษาและเทคนิคการนำเสนอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.71, S.D. = 0.45) ด้านตัวอักษร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.79, S.D. = 0.41) ภาพรวมของสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.76, S.D. = 0.42) และควรมีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสำหรับสนับสนุนโสตทัศนูปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อต่อยอดในการเรียนรู้ในอุปกรณ์อื่น ๆ เพิ่มเติมตามการใช้งานใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

เกวลี ผาใต้, พิเชนทร์ จันทร์ปุ่ม และอภิวัฒน์ วัฒนะสุระ. (2561). สื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษสัตว์โลกน่ารู้. *วารสารโครงงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. 4*(1). 23-28.

คมกฤช จิระบุตร, วิชิต นางแล, เศรษฐชัย ใจฮึก, ภานุพันธ์ จิตคำ, กษิรา ภิวงศ์กูร, ฐานปัทม์ ไชยชมพู และบุตรี เวทพิเชฐโกศล. (2560). การสร้างสื่อแผนที่ท่องเที่ยว โดยการใช้เทคโนโลยี Augmented Reality เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *การประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17*. 194-195.

ความหมายของคอมพิวเตอร์. (2562). [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.kruchiangrai.net/2019/01/10/

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พจน์ศิรินทร์ ลิมปินันทน์. (2560). เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม. 4* (2). 7-16

พนิดา ตันศิริ. (2553). โลกเสมือนผสานโลกจริง. *Executive Journal, 30*(2), 169-175.

สุไม บิลไบ. (2557). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้ ADDIE Model.* [เอกสารอิเล็กทรอนิกส์]. สืบค้นจาก https://drsumaibinbai.files.wordpress.com/2014/12/addie_design_sumai.pdf

สุรพงษ์ วิริยะ, อนันตทรัพย์ สุขประดิษฐ์ และรษา ทองคงอยู่. (2560). การพัฒนาเทคโนโลยีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเสมือนจริงในจังหวัดนครสวรรค์. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 4.* 1253 - 1260.

เสาวภา กลิ่นสูงเนิน, สมเกียรติ ตันติวงศ์วาณิช และศิริรัตน์ เพ็ชร์แสงศรี. (2558). การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 14* (3), 288-295.

อมรรัตน์. (2555). ความหมายของโสตทัศนูปกรณ์. [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก http://amonrat2535044.blogspot.com/

พฤติกรรมการเผาไหม้ร่วมของเชื้อเพลิงไฮโดรชาร์และถ่านหินคุณภาพต่ำโดยการศึกษาการวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อนและจลนพลศาสตร์

Co-combustion of hydrochar and low-rank coal thermal decomposition behavior by thermogravimetric and kinetics study

พัชราภรณ์ อัตโสภณวัฒนา[1*], ตุลาการ เกตุวงษ์[1] และชินธันย์ อารีประเสริฐ[2*]

Patcharaporn Attasophonwattana[1*], Tulakarn Ketwong[1] and Chinnathan Areeprasert[2*]

[1] นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต, ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[1] Graduate student, Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering, Kasetsart University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาวิศกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[2] Academic, Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering, Kasetsart University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** fengcta@ku.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมการเผาไหม้ร่วมของเชื้อเพลิงไฮโดรชาร์และถ่านหินคุณภาพต่ำโดยใช้การวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน (Thermogravimetric analysis, TGA) และการศึกษาทางจลนพลศาสตร์ (Kinetics study) ในการทดลองกระบวนการไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอไนเซชั่น (Hydrothermal carbonization, HTC) ที่ 200 °C ถูกใช้เพื่อปรับสภาพทะลายปาล์มน้ำมันเปล่า (Oil palm empty fruit bunch, Raw-EFB) ผลการวิจัยพบว่า HTC สามารถปรับปรุงคุณสมบัติของเชื้อเพลิงได้ โดยทำให้สัดส่วนคาร์บอนคงตัวและความหนาแน่นของพลังงานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ไฮโดรชาร์ที่ได้จากทะลายปาล์มน้ำมันเปล่า (EFB-derived hydrochar, HT-EFB) ยังมีสัดส่วนเถ้าลดลง ซึ่งสามารถช่วยลดปัญหาการสะสมของเถ้าได้เมื่อทำการเผาไหม้ร่วมกับถ่านหินระดับต่ำเพื่อผลิตพลังงาน และจากการศึกษาพฤติกรรมการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิง พบว่าการเติม HT-EFB สามารถเพิ่มอุณหภูมิที่เชื้อเพลิงติดไฟ (Ignition temperature, T_i) จาก 96 เป็น 98 และ 102 °C สำหรับอัตราส่วนเชื้อเพลิง HT-EFB 10: Coal 90 และ HT-EFB 30: Coal 70 ตามลำดับ จากการศึกษาจลนพลศาสตร์ พบว่าพลังงานกระตุ้นเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted average activation energy, E) ก็เพิ่มขึ้นเช่นกันหลังจากการเผา HT-EFB ร่วมกับ Coal โดยค่า weighted average E ของ HT-EFB 10: Coal 90 และ HT-EFB 30: Coal 70 เท่ากับ 9.95 และ 11.05 kJ/mol ตามลำดับ ในขณะที่ค่า

weighted average E ของ Coal เท่ากับ 9.23 kJ/mol เผยให้เห็นว่า HT-EFB มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเผาไหม้ร่วมของไฮโดร์ชาร์และถ่านหินคุณภาพต่ำ ซึ่งจะทำให้เชื้อเพลิงที่ได้ติดไฟยากขึ้นและมีการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิงยากขึ้นเนื่องจากต้องการพลังงานกระตุ้นในการสลายตัวมากขึ้น

คำสำคัญ: ไฮโดร์เทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่น, การสลายตัวทางความร้อน, การวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน, จลนพลศาสตร์

Abstract

This research presents the co-combustion of hydrochar and coal thermal decomposition behavior using thermogravimetric analysis and kinetics study. In experiments, hydrothermal carbonization (HTC) at 200°C was applied to pretreat the oil palm empty fruit bunch (Raw-EFB). The results showed that HTC can improve fuel properties by enhancing the fixed carbon and energy density of the material. The decrease in ash content was observed in EFB-derived hydrochar (HT-EFB), which can reduce ash deposition when co-firing with low-rank coal for energy production. The thermal decomposition characteristic indicated that adding HT-EFB could enhance the ignition temperature (T_i) from 96 to 98 and 102 °C for the solid fuel ratios of HT-EFB 10: coal 90 and HT-EFB 30: coal 70, respectively. From the kinetics study, the weighted average activation energy (E) also increased after co-firing with HT-EFB. The weighted average E of HT-EFB 10: coal 90 and HT-EFB 30: coal 70 were 9.95 and 11.05 kJ/mol, respectively, while the weighted average E of coal was 9.23 kJ/mol. It revealed that HT-EFB had significant effects on the co-combustion by leading to harder ignition and required more energy for thermal decomposition of the material.

Keywords: Hydrothermal carbonization, Thermal decomposition, Thermogravimetric analysis, Kinetics study.

บทนำ

ทะลายปาล์มน้ำมันเปล่า (Oil palm empty fruit bunch, EFB) เป็นวัสดุเหลือทิ้งที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ในปี 2019 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีผลผลิตปาล์มน้ำมัน คิดเป็น 88.2% ของผลผลิตปาล์มน้ำมันทั่วโลก (FAO, 2020) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องมาจากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน โดยประเทศอินโดนีเซีย, มาเลเซีย และไทย เป็นประเทศที่มีการผลิตปาล์มน้ำมันมากที่สุด (FAO, 2020) ในปัจจุบันชีวมวลมีแนวโน้มที่จะนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหมุนเวียนสำหรับการผลิตเชื้อเพลิงและพลังงานไฟฟ้ามากขึ้น เนื่องมาจากเชื้อเพลิงฟอสซิลที่ลดน้อยลง อีกทั้งยังมีปัญหาด้าน

สิ่งแวดล้อม การเผาไหม้ร่วมของเชื้อเพลิงชีวมวลกับถ่านหินคุณภาพต่ำ (Low-rank coal) สำหรับการผลิตความร้อนและพลังงานได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพราะถือเป็นกระบวนการผลิตพลังงานที่ช่วยลดมลพิษทางอากาศได้อย่างมาก เมื่อเทียบกับพลังงานที่ผลิตขึ้น (Kubacki, Ross, Jones, & Williams, 2012) และยังเป็นการเก็บเกี่ยวพลังจากชีวมวลมาใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ชีวมวลมีความชื้นเป็นองค์ประกอบสูงทำให้ค่าความร้อนต่ำ จึงไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควรเมื่อนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตพลังงาน (Darmawan, Budianto, Ajiwibowo, Aziz, & Tokimatsu, 2018; Idris et al., 2010) อีกทั้งยังมีโลหะอัลคาไลและอัลคาไลน์เอิร์ธ (Alkali and alkaline earth metal, AAEMs) เป็นองค์ประกอบ ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดตะกรัน และปัญหาเกี่ยวกับ Fouling และ Slagging (Ruksathamcharoen, Chuenyam, Ajiwibowo, & Yoshikawa, 2019) ดังนั้นจึงต้องมีการปรับสภาพชีวมวลก่อนเพื่อยกระดับคุณสมบัติของเชื้อเพลิงให้ใกล้เคียงกับถ่านหินมากขึ้น ไพโรไลซิส (Pyrolysis) และไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่น (Hydrothermal carbonization) เป็นเทคโนโลยีการแปลงชีวมวลให้เป็นเชื้อเพลิงที่มีความหนาแน่นของพลังงานสูงที่น่าสนใจ (Liu, Quek, Hoekman, Srinivasan, & Balasubramanian, 2012) ไพโรไลซิสเป็นการปรับสภาพชีวมวลโดยใช้ความร้อนภายใต้สภาวะที่ไม่มีออกซิเจนผลิตภัณฑ์ถ่านที่ได้เรียกว่า ไพโรชาร์ (Pyrochar) ส่วนกระบวนการไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่นเป็นเทคโนโลยีการปรับสภาพชีวมวลโดยใช้ความร้อนร่วมกับน้ำที่อยู่ในสภาวะกึ่งวิกฤตภายใต้อุณหภูมิและความดันที่เหมาะสม โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้เรียกว่า ไฮโดร์ชาร์ (Hydrochar) การสลายตัวทางความร้อนของสารชีวมวลภายใต้ไพโรไลซิสและไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่นมีกลไกที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ถ่านที่ได้มีคุณสมบัติแตกต่างกัน ในกระบวนการไพโรไลซิส สารประกอบอนินทรีย์ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในไพโรชาร์ จึงทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ถ่านที่มีปริมาณเถ้าสูง (Yip, Xu, Li, Jiang, & Wu, 2011) ในขณะที่กระบวนการไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่น สารประกอบอนินทรีย์ส่วนใหญ่จะละลายในน้ำและถูกชะออกไประหว่างการบำบัด ทำให้ไฮโดรชาร์ที่ปริมาณเถ้าต่ำ (Liu et al., 2012) ดังนั้นปริมาณเถ้าที่สูงกว่าในไพโรชาร์มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาการสะสมของเถ้าและตะกรันที่เกิดจากโลหะอัลคาไลและอัลคาไลน์เอิร์ธในการเผาไหม้เช่นเดียวกับวัตถุดิบชีวมวลได้ (Abdullah, Mediaswanti, & Wu, 2010) นอกจากนี้ กระบวนการไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่นยังสามารถใช้วัตถุดิบที่มีความชื้นสูงป้อนเข้ากระบวนการได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทำให้แห้งก่อนซึ่งทำให้ประหยัดพลังงานมากกว่าเมื่อเทียบกับกระบวนการไพโรไลซิส ทั้งนี้การเพิ่มไฮโดร์ชาร์จากชีวมวลในถ่านหินจะส่งผลกระทบต่อลักษณะการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง โดยผลกระทบเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของวัตถุดิบชีวมวล โดยปริมาณไฮโดรชาร์ที่ผสมกับถ่านหินจะผสมในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อศึกษาแนวโน้มในการสลายตัวด้วยความร้อนที่เป็นอิทธิพลมาจากไฮโดรชาร์ ซึ่งถือเป็นความท้าทายสำหรับเทคโนโลยีการเผาไหม้ของชีวมวลหรือการเผาไหม้ชีวมวลร่วมกับถ่านหิน การศึกษาพฤติกรรมการเผาไหม้ของไฮโดร์ชาร์ที่ได้จากชีวมวลร่วมกับการเผาไหม้ของถ่านหินคุณภาพต่ำ จึงมีความจำเป็นเพื่อให้เข้าใจการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิง ซึ่งนำไปประยุกต์ใช้กระบวนการเผาไหม้ร่วม

ต่างๆในการผลิตพลังงาน รวมทั้งการคาดการณ์ถึงประสิทธิภาพของกระบวนการเผาไหม้ได้ โดยในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงน้ำหนักทางความร้อน (Thermogravimetric analysis, TGA) และการศึกษาทางจลนพลศาสตร์ (Kinetics study) เพื่อศึกษาลักษณะการเผาไหม้ของไฮโดรชาร์ และตรวจสอบอิทธิพลของไฮโดรชาร์เมื่อผสมเป็นเชื้อเพลิงในกระบวนการเผาไหม้ร่วมกับถ่านหินคุณภาพต่ำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสลายตัวทางความร้อนของไฮโดร์ชาร์จากทะลายปาล์มเปล่าร่วมกับถ่านหินคุณภาพต่ำในกระบวนการเผาไหม้
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของไฮโดรชาร์จากทะลายปาล์มเปล่าเมื่อผสมเป็นเชื้อเพลิงในกระบวนเผาไหม้ร่วมกับถ่านหินคุณภาพต่ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วัสดุเชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ทะลายปาล์มน้ำมันเปล่า (Raw-EFB) ได้รับมาจากโรงงานผลิตปาล์มน้ำมันสุขสมบูรณ์ (จังหวัดชลบุรี, ประเทศไทย) และถ่านหิน (Coal) จากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
2. กระบวนการไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่น (Hydrothermal carbonization, HTC) นำทะลายปาล์มเปล่าป้อนเข้าเตาปฏิกรณ์ไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่น โดยใช้ไอน้ำอิ่มตัวในการทำปฏิกิริยาที่อุณหภูมิ 200 °C และความดัน 2.0 MPa เป็นเวลา 30 นาที ในระหว่างกระบวนการ ตัวอย่างทะลายปาล์มเปล่าถูกกวนด้วยใบกวนที่ความเร็ว 20 rpm หลังเสร็จสิ้นกระบวนการไฮโดรเทอร์มอลคาร์บอนไนเซชั่น ผลิตภัณฑ์ไฮโดรชาร์ (Hydrochar) ที่ได้จะถูกนำมาปั่นเหวี่ยงโดยเครื่องปั่นเหวี่ยง (Centrifuge) เพื่อแยกส่วนที่เป็นผลิตภัณฑ์ของแข็งออกจากของเหลว โดยความชื้นของไฮโดร์ชาร์หลังการปั่นเหวี่ยงคือ 40% และหลังจากนั้นนำไฮโดรชาร์มาผ่านกระบวนการทำให้แห้งโดยการอบในตู้อบลมร้อน (Hot air oven) ที่อุณหภูมิ 105 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง
3. ตัวอย่างไฮโดรชาร์ที่แห้งแล้วจะถูกนำมาบด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของตัวอย่าง เช่นเดียวกับถ่านหิน ในการวิเคราะห์หาสัดส่วนคาร์บอนคงตัว, เถ้า, และสารระเหย (Proximate analysis) ใช้เครื่องมือ thermogravimetric analyzer (Model TGA701, LECO) ตามมาตรฐาน ASTM D7582 การวิเคราะห์หาค่าความร้อนสูง ใช้เครื่องมือ bomb calorimeter (Leco's AC600) ตามมาตรฐาน ASTM D5865 โดยทำการตรวจวิเคราะห์ซ้ำ 3 ตัวอย่างและคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยค่า Standard Error อยู่ที่ประมาณ 0.03-0.35 และการวิเคราะห์หาปริมาณสารประกอบออกไซด์โดยวิธี X-ray fluorescence spectrometer (WDXRF) (Model S8 TIGER, BRUKER)

4. การวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน (Thermogravimetric analysis) เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบคือเครื่องวัดการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักของสารตัวอย่างเมื่อได้รับความร้อน (Thermogravimetric analyzer) (TGA801, LECO) โดยใช้เครื่องชั่งวัดน้ำหนักและใช้เทอโมคัพเปิลวัดอุณหภูมิ ผลวิเคราะห์ที่ได้แสดงเป็นกราฟ ซึ่งแกน Y แสดงน้ำหนัก (TG/%) และแกน X แสดงอุณหภูมิ เพื่อนำมาใช้ศึกษาพฤติกรรมการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิง ตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ไฮโดร์ชาร์จากทะลายปาล์มน้ำมันเปล่า (HT-EFB), ถ่านหิน (Coal), ไฮโดร์ชาร์จากทะลายปาล์มเปล่าผสมกับถ่านหินในอัตราส่วน 10:90 (HT-EFB 10: coal 90), และไฮโดร์ชาร์จากทะลายปาล์มเปล่าผสมกับถ่านหินในอัตราส่วน 30:70 (HT-EFB 30: coal 70) ในการวิเคราะห์ ขั้นแรกนำตัวอย่างใส่ในถ้วยเซรามิกขนาดเล็ก และนำเข้าเตา ให้ความร้อนโดยเริ่มจากอุณหภูมิห้องจนไปถึงอุณหภูมิประมาณ 800 °C ภายใต้อากาศ (Air) โดยใช้อัตราการเพิ่มความร้อน (Heating rate) ที่ 10 °C ต่อนาที การตรวจวิเคราะห์ทำซ้ำ 3 ตัวอย่างเพื่อความแม่นยำของข้อมูล

5. การศึกษาทางจลนพลศาสตร์ (Kinetics study) ของ Solid-state reaction เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิง และพฤติกรรมการเผาไหม้ที่เกิดขึ้นเมื่อผสมไฮโดรชาร์กับถ่านหิน โดยจะศึกษาจากการคำนวณตัวแปรทางจลนพลศาสตร์ ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อมูลจากการสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน การสลายตัวทางความร้อนของผลิตภัณฑ์สามารถอธิบายได้จากสมการที่ (1)

$$d\alpha / dt = k(T) f(\alpha) \quad (1)$$

เมื่อ $f(\alpha)$ คือรูปแบบปฏิกิริยา ในช่วง Solid-state (Khawam & Flanagan, 2005); α คือขอบเขตการเปลี่ยนแปลง หรืออัตราการย่อยสลายที่ขึ้นตรงกับเวลา (t) ตามสมการที่ (2)

$$\alpha = (m_i - m_t) / (m_i - m_f) \quad (2)$$

เมื่อ m_i คือมวลเริ่มต้นของตัวอย่าง, m_t คือมวล ณ เวลาใดๆ (t), m_f คือมวลสุดท้ายของตัวอย่างจากการวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน โดยอุณหภูมิจะขึ้นตรงกับค่าคงที่ k(T) ซึ่งเป็นตัวแปรทั่วไปของสมการ Arrhenius (Areeprasert et al., 2014; Parshetti, Hoekman, & Balasubramanian, 2013) แสดงตามสมการที่ (3)

$$k(T) = A\exp(-E / RT) \quad (3)$$

โดย A คือค่า Pre-exponential factor, E คือพลังงานกระตุ้น และ R คือค่าคงที่ของก๊าซทั่วไป (8.314 J/mol · K) ในส่วนอัตราการให้ความร้อน (β) จะมีสมการคณิตศาสตร์ดังสมการที่ (4)

$$\beta = dT / dt \tag{4}$$

เมื่อนำสมการที่ (3) และสมการที่ (4) มาแทนลงในสมการที่ (1) จัดรูปแล้วอินทิเกรต จะได้สมการที่ (5)

$$g(\alpha) = \int_0^{\alpha} d\alpha / f(\alpha) = (A/\beta)\int_{T_0}^{T} \exp(-E/RT)dT \tag{5}$$

และเมื่อจัดรูปสมการตาม Coats-Redfern approximation (Coats & Redfern, 1964) จะได้สมการที่ (6) โดยจะเรียก g(α) ว่าสมการ integral of the reaction model

$$\ln(g(\alpha)/T^2) = \ln(AR/\beta E) - (E/R)(1/T) \tag{6}$$

การพลอตของสมการ ln(g(α)/T^2) เทียบกับ (1/T) จะทำให้ได้เส้นตรงที่มีความชันเท่ากับ -E/R ซึ่งความชัน (Slope) และจุดตัด (Intercept) ของกราฟสามารถนำมาใช้คำนวณหาค่าพลังงานกระตุ้น (E) และ Pre-exponential factor (A) ได้ ตามลำดับ รูปแบบการเกิดปฏิกิริยาที่จะใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือรูปแบบของปฏิกิริยาเคมี First-order chemical reaction model ซึ่งเป็นปฏิกิริยาที่ใช้เป็นพื้นฐานในการตรวจสอบการสลายตัวของเชื้อเพลิง (Liu et al., 2012)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาคุณสมบัติของเชื้อเพลิงและองค์ประกอบของเถ้าและการเกิด Fouling และ Slagging

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบและคุณสมบัติของเชื้อเพลิง จากผลการวิเคราะห์พบว่า สารอินทรีย์ระเหยง่ายระเหย (Volatile matter, VM) ลดลงหลังผ่านกระบวนการ HTC ในขณะที่สัดส่วนคาร์บอนคงตัว (Fixed carbon, FC) เพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ Raw-EFB ซึ่งเป็นผลมาจากการสลายตัวและการเกิดพอลิเมอไรเซชั่นของสารประกอบอินทรีย์ระหว่างกระบวนการ HTC (Lin et al., 2020) นอกจากนี้ สัดส่วนเถ้าของ HT-EFB ที่ลดลงยังเป็นผลมาจากการที่สารประกอบอนิน-ทรีย์และโลหะอัลคาไลน์และอัลคาไลน์เอิร์ธของชีวมวลถูกชะและกำจัดออกไปในระหว่างกระบวนการ HTC ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการ HTC สามารถช่วยลดปัญหาการสะสมของเถ้าที่จะทำให้เกิด Fouling และ slagging ซึ่งมักพบในระหว่างการเผาไหม้ร่วมของชีวมวลได้ (Liu et al., 2012) และยังช่วยปรับปรุงคุณภาพของเชื้อเพลิงให้ให้ดีขึ้นอีกด้วย พิจารณาได้จากค่าความความร้อนสูง (Higher heating value, HHV) ของวัตถุดิบทะลายปาล์มเปล่าที่เพิ่มขึ้นหลังบำบัดด้วยกระบวนการ HTC เมื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติ

เชื้อเพลิงของ HT-EFB กับ Coal พบว่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวของ HT-EFB มีค่าต่ำกว่าเพียงเล็กน้อย แต่มีสัดส่วนเถ้าน้อยกว่ามาก ซึ่งถือว่ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ Coal ดังนั้น HT-EFB จึงเป็นเชื้อเพลิงแข็งที่สามารถใช้ทดแทน Coal เพื่อช่วยลดการปัญหาสะสมของเถ้าในการเผาไหม้ Coal ได้ โดยการเผาไหม้ร่วมกัน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Sodikin & Umar รายงานว่าการเพิ่มสัดส่วนเชื้อเพลิงที่มีค่าความร้อนสูงในเชื้อเพลิงผสม ทำให้แนวโน้มของค่าความร้อนของเชื้อเพลิงผสมเพิ่มมากขึ้นด้วย (Sodikin & Umar, 2013) ซึ่งเป็นไปได้ว่าการเพิ่มสัดส่วน HT-EFB ลงใน Coal ทำให้เชื้อเพลิงผสมมีค่าความร้อนเพิ่มขึ้นตามสัดส่วน HT-EFB ที่เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หาองค์ประกอบของเชื้อเพลิง

Item	Raw-EFB	HT-EFB	Coal
Proximate analysis (wt.%)			
VM	69.20	62.63	34.63
FC	12.30	23.11	27.13
Ash	11.30	9.04	22.40
Moisture	7.20	5.22	15.83
Higher heating value (MJ/kg)	16.96	20.60	19.44
Inorganic composition (wt.%)			
SiO_2	2.96	2.94	2.47
K_2O	2.20	1.12	0.14
CaO	3.14	3.15	2.49
MgO	0.71	0.63	0.51
Fe_2O_3	0.26	0.21	1.54
P_2O_5	0.70	0.65	0.03
Na_2O	0.04	0.00	0.35
TiO_2	0.01	0.01	0.03
Al_2O_3	0.13	0.16	1.50
Cr_2O_3	0.02	0.00	0.00
S	0.34	0.18	1.86

นอกจากนี้ **ตารางที่ 1** ยังแสดงค่า Oxide ของ Raw-EFB, HT-EFB, และ Coal เมื่อนำค่า Oxide มาคำนวณหาดัชนีการเกิด Slagging และ Fouling ดังแสดงใน**ตารางที่ 2** พบว่าอัตราส่วน B/A (Base to acid ratio) ของ Raw-EFB, HT-EFB, และ Coal มีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงแนวโน้มของเถ้าที่ประกอบไปด้วยโลหะต่าง ๆ สามารถรวมตัวกันเป็นเกลือที่มีจุดหลอมเหลวต่ำ ซึ่งอยู่ในช่วงที่มีโอกาสเกิด Slagging ที่สูง ในส่วนของอัตราส่วน S/A (Silica-alumina ratio) ของ HT-EFB มีค่าสูงกว่า Coal เป็นอย่างมาก ซึ่งเถ้าของ HT-EFB จะมีโอกาสหลอมตัวได้ง่ายกว่า Coal อย่างไรก็ตามการบำบัดด้วยกระบวนการ HTC สามารถช่วยลดค่าอัตราส่วน S/A ของวัตถุดิบทะลายปาล์มน้ำมันเปล่าได้ อัตราส่วน I/C (Iron-calcium ratio) แสดงถึงปริมาณของเหล็กต่อแคลเซียมที่เป็นองค์ประกอบในเถ้าของเชื้อเพลิง ซึ่งเหล็กและแคลเซียมสามารถรวมตัวกันเป็นสารที่มีจุดหลอมเหลวต่ำได้ หากทำปฏิกิริยากันในสัดส่วนที่เหมาะสม จากการวิเคราะห์พบว่า อัตราส่วน I/C ของ HT-EFB มีค่าน้อยกว่า Coal ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเกิด Slagging ต่ำกว่า Coal และค่า S index (Slagging index) ของ HT-EFB อยู่ในช่วงที่มีโอกาสเกิด Slagging น้อย เมื่อเทียบกับ ค่า S index ของ Coal ซึ่งอยู่ในช่วงที่มีโอกาสเกิด Slagging สูง ส่วนแนวโน้มที่จะเกิด Fouling สามารถพิจารณาได้จากค่า Total alkalis (TA) ซึ่งค่า TA ของ HT-EFB มีแนวโน้มการเกิด Fouling สูงกว่า Coal จากการศึกษาการเกิด Slagging และ Fouling ในงานวิจัยนี้ พบว่ากระบวนการเผาไหม้เชื้อเพลิง HT-EFB มีแนวโน้มการเกิด Slagging น้อยกว่า Coal แต่มีแนวโน้มการเกิด Fouling สูงกว่า อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ดัชนีการเกิด Slagging และ Fouling พบว่ากระบวนการ HTC ช่วยลดปัญหาการเกิด Fouling และ slagging ในกระบวนการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงทะลายปาล์มเปล่าได้ (Phasee & Areeprasert, 2017) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Liu et al. รายงานว่าการเพิ่มไฮโดรชาร์ลงในเชื้อเพลิงผสมทำให้ค่า S index ลดลงตามปริมาณไฮโดรชาร์ในส่วนผสมที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของ Fouling index (FI) Liu et al. พบว่าการเพิ่มไฮโดรชาร์ไม่มีอิทธิพลที่ชัดเจนต่อค่า FI ของเชื้อเพลิงผสม (Liu, Guo, Balasubramanian, & Hoekman, 2016)

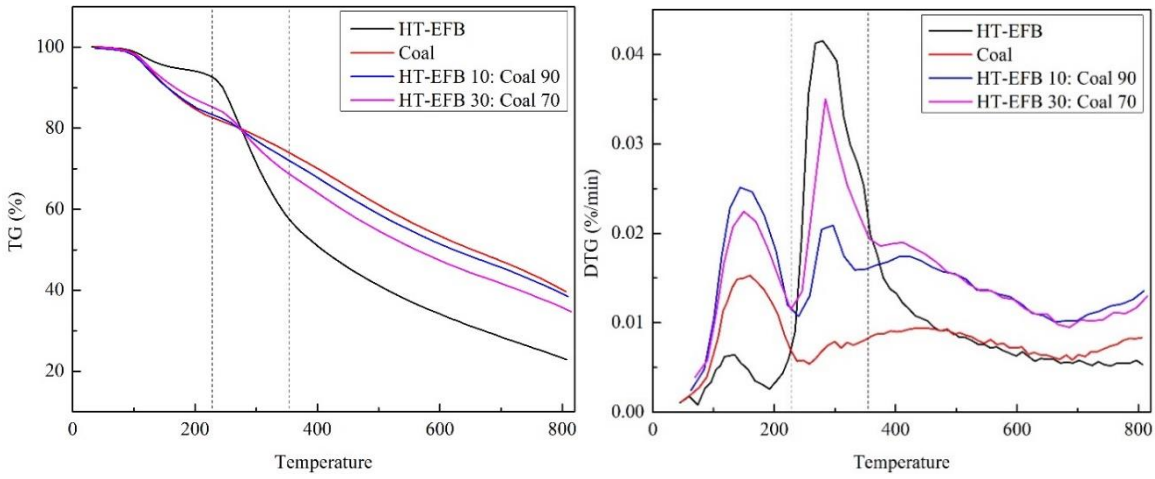
ตารางที่ 2 ดัชนีการเกิด Slagging และ Fouling

ตัวอย่าง	B/A ratio	S/A ratio	I/C ratio	S index	TA
Raw-EFB	2.28H	22.77L	0.08L	0.77M	2.24H
HT-EFB	1.85H	18.61L	0.07L	0.33M	1.12H
Coal	1.27H	1.65H	0.62H	2.36H	0.49H

H: โอกาสเกิดสูง, M: โอกาสเกิดปานกลาง, L: โอกาสเกิดต่ำ

2. การศึกษาพฤติกรรมการเผาไหม้ของไฮโดรชาร์ร่วมกับถ่านหินโดยการวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน (Thermogravimetric analysis)

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การสูญเสียน้ำหนักเมื่อได้รับความร้อน เป็นกราฟ TG และ DTG ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์พบว่า การสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิงตัวอย่างสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 (36-230 °C) เป็นการสลายตัวของความชื้นและสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน (Light volatile organic compound) (Ma et al., 2019), ช่วงที่ 2 (230-350 °C) เป็นการสลายตัวของสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มีโครงสร้างซับซ้อน (Heavy volatile organic compound) และช่วงที่ 3 (350-670 °C) เป็นการสลายตัวของสารประกอบคาร์บอน (Carbonaceous) (Ruksathamcharoen et al., 2019) จากกราฟพบว่า HT-EFB มีการสลายตัวของสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มีโครงสร้างซับซ้อนในช่วงที่ 2 สูงกว่า Coal ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์หาสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่ HT-EFB มีสัดส่วนสารอินทรีย์ระเหยง่ายมากกว่า Coal ซึ่งในตัวอย่าง Coal มีการสลายตัวช่วงแรกค่อนข้างสูง เนื่องมาจากการสลายตัวของความชื้นและสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อนเป็นส่วนใหญ่ กราฟของเชื้อเพลิงผสม HT-EFB 10: coal 90 และ HT-EFB 30: coal 70 มีการสลายตัวในช่วงแรกอย่างชัดเจน และมีการสลายตัวสูงในช่วงที่ 2 ซึ่งเป็นการสลายตัวของสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มีโครงสร้างซับซ้อนของ HT-EFB และในช่วงที่ 3 จะเป็นการสลายตัวร่วมกันของสารประกอบคาร์บอนของ HT-EFB และ Coal

ภาพที่ 1 กราฟแสดงการสูญเสียน้ำหนัก (TG) และอัตราการการสูญเสียน้ำหนัก (DTG) ของเชื้อเพลิง

ตารางที่ 3 แสดงคุณสมบัติในการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงตัวอย่าง จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสลายตัวของเชื้อเพลิงพบว่า Coal มีอุณหภูมิที่สารอินทรีย์ระเหยง่ายสลายตัว (T_v) ต่ำกว่า HT-EFB ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สารอินทรีย์ระเหยง่ายที่เป็นองค์ประกอบของ Coal เป็นสารอินทรีย์ที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อนและระเหยง่ายกว่า HT-EFB นอกจากนี้ อุณหภูมิที่เชื้อเพลิงจุดติดไฟ (T_i) ของ Coal ยังต่ำกว่า HT-EFB แสดงให้เห็นว่า Coal สามารถติดไฟได้ง่ายกว่า HT-EFB และเมื่อผสม HT-EFB ในการเผาไหม้ร่วมกับ Coal พบว่า T_i ของ HT-EFB 10: coal 90 และ HT-EFB 30: coal 70 สูงขึ้นเมื่อสัดส่วนของ HT-EFB เพิ่มขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของค่า T_i ของ HT-EFB เนื่องมาจาก การบำบัดด้วยกระบวนการ HTC ทำให้สารอินทรีย์ระเหยง่ายของ HT-EFB ลดลง และมีสัดส่วนคาร์บอนคงตัวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีการเพิ่มพลังงานที่จำเป็นสำหรับการเริ่มต้นการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง (Arauzo et al., 2020) แสดงให้เห็นว่าการผสม HT-EFB ร่วมกับ Coal ทำให้พฤติกรรมการเผาไหม้ของ Coal ดีขึ้น ในส่วนของอุณหภูมิที่มีการสูญเสียน้ำหนักมากที่สุด (Maximum weight loss temperature) ในช่วงที่ 1 (T_1), ช่วงที่ 2 (T_2), และช่วงที่ 3 (T_3) พบว่า ตัวอย่าง HT-EFB 10: coal 90 และ HT-EFB 30: coal 70 มีอุณหภูมิในแต่ละช่วงใกล้เคียงกับ HT-EFB และ Coal

ตารางที่ 3 คุณสมบัติในการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง

ตัวอย่าง	T_v (°C)	T_i (°C)	T_1 (°C)	DTG_1 (%/min)	T_2 (°C)	DTG_2 (%/min)	T_3 (°C)	DTG_3 (%/min)	T_b (°C)
HT-EFB	197	233	N/A	N/A	279	0.0415	N/A	N/A	631
Coal	65	96	160	0.0153	N/A	N/A	443	0.0094	669
HT-EFB 10: coal 90	69	98	147	0.0251	296	0.0208	418	0.0175	663
HT-EFB 30: coal 70	79	102	150	0.0224	284	0.0348	410	0.0189	667

T_v คือ อุณหภูมิที่สารอินทรีย์ระเหยง่ายสลายตัว (Volatile release temperature)

T_i คือ อุณหภูมิที่เชื้อเพลิงจุดติดไฟ (Ignition temperature)

T_1, T_2, และ T_3 คือ อุณหภูมิที่มีการสูญเสียน้ำหนักมากที่สุด (Maximum weight loss temperature) ที่เกิดขึ้นใน stage ที่ 1, 2, และ 3 ตามลำดับ

DTG_1, DTG_2, และ DTG_3 คืออัตราการสูญเสียน้ำหนักที่มากที่สุด (Maximum weight loss rate) ที่เกิดขึ้นใน stage ที่ 1, 2, และ 3 ตามลำดับ

T_b คือ อุณหภูมิสิ้นสุดการเผาไหม้ (Burnout temperature)

3. การวิเคราะห์ทางจลนพลศาสตร์ (Kinetics study)

ตัวแปรทางจลนพลศาสตร์แสดงไว้ใน **ตารางที่ 4** โดยแบ่งตามช่วงการสลายตัวของแต่ละเชื้อเพลิง การคำนวณการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิงโดยใช้สมการ First-order chemical reaction model ให้ค่า R^2 ค่อนข้างสูง ซึ่งเท่ากับ 0.9-0.9932 และจากผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าพลังงานกระตุ้น (Activation energy, E) ของ HT-EFB มีค่าเท่ากับ 27.11 และ 1.00 kJ/mol ใน stage 2 และ stage 3 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการสลายตัวของเชื้อเพลิงที่ใช้พลังงานสูงส่วนใหญ่อยู่ในช่วงการสลายตัวของสารอินทรีย์ระเหยง่าย ช่วงการสลายตัวของ Coal พบว่าอยู่ในช่วงอุณหภูมิ 116-206 °C ซึ่งเป็นการสลายตัวของสารจำพวก Light volatiles มีค่า E เท่ากับ 18.73 kJ/mol และการสลายตัวของสารประกอบคาร์บอนใน stage 3 มีค่า E เท่ากับ 3.77 kJ/mol ซึ่งพลังงานส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการสลายตัวของสารอินทรีย์ระเหยง่ายเช่นเดียวกับ HT-EFB เมื่อเปรียบเทียบค่า Weighted average E ของ HT-EFB (21.42 kJ/mol) และ Coal (9.23 kJ/mol) พบว่าการสลายตัวทางความร้อนของ HT-EFB มีค่า Weighted average E มากกว่า Coal แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเผาไหม้ของ HT-EFB ต้องใช้พลังงานสูงในการทำให้เชื้อเพลิงสลายตัว ในขณะที่กระบวนการเผาไหม้ของ Coal นั้น ใช้พลังงานน้อยกว่าก็สามารถทำให้เชื้อเพลิงสลายตัวทางความร้อนได้ และเมื่อนำ HT-EFB มาผสมกับ Coal ในกระบวนการเผาไหม้ร่วมกัน พบว่า ค่า Weighted average E ของ HT-EFB 10: coal 90 และ HT-EFB 30: coal 70 มีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับ Coal ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้ HT-EFB ร่วมกับการเผาไหม้ของ Coal ทำให้กระบวนการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงใช้พลังงานสูงขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าเชื้อเพลิงผสมมีการสลายตัวทางความร้อนยากขึ้นนั้นเอง ผลจากการวิเคราะห์ทางจลนพลศาสตร์ที่ได้นั้นสอดคล้องกับค่า T_i ซึ่งเมื่อผสม HT-EFB กับ Coal จะทำให้เชื้อเพลิงที่ได้ติดไฟยากขึ้น และมีการสลายตัวทางความร้อนยากขึ้น เนื่องจากต้องใช้พลังงานกระตุ้นในการเกิดปฏิกิริยามากขึ้นนั้นเอง โดยค่า Weighted average E ของ HT-EFB 10: coal 90 และ HT-EFB 30: coal 70 มีค่าเท่ากับ 9.95 และ 11.05 kJ/mol ซึ่งมีค่า Weighted average E เพิ่มขึ้นตามลำดับสัดส่วนของ HT-EFB ที่เพิ่มมากขึ้น การที่ค่า T_i สูงขึ้นและเชื้อเพลิงสลายตัวทางความร้อนยากขึ้นส่งผลเสียต่อการเผาไหม้ในเชิงของความต้องการพลังงานที่ใช้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจำเป็นต้องใช้พลังงานมากขึ้นในการทำให้เชื้อเพลิงเริ่มติดไฟ หลังจากเชื้อเพลิงติดไฟการเผาไหม้จึงจะยังคงอยู่ได้ด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตามการเพิ่ม HT-EFB เข้าไปในการเผาไหม้ร่วมกับ Coal ทำให้ประสิทธิภาพในการเผาไหม้ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพเชิงความร้อนดีขึ้น (Liu et al., 2016) อีกทั้งยังช่วยลดแนวโน้มการเกิดการสะสมของเถ้าและปัญหาตะกรันในการเผาไหม้อีกด้วย

ตารางที่ 4 ตัวแปรทางจลนพลศาสตร์

Stages	ตัวแปร	HT-EFB	Coal	HT-EFB 10: coal 90	HT-EFB 30: coal 70
Stage 1	T (°C)	N/A	116-206	113-203	117-209
	E (kJ/mol)	N/A	18.73	17.99	15.27
	A (min^{-1})	N/A	3.32E+00	2.48E+00	8.25E-01
	R^2	N/A	0.9014	0.9	0.9026
Stage 2	T (°C)	204-412	N/A	240-333	227-357
	E (kJ/mol)	27.11	N/A	5.12	10.73
	A (min^{-1})	1.00E+01	N/A	2.19E-02	1.49E-01
	R^2	0.9409	N/A	0.9788	0.9758
Stage 3	T (°C)	422-567	320-598	388-589	375-595
	E (kJ/mol)	1.00	3.77	3.59	3.03
	A (min^{-1})	2.88E-03	1.14E-02	1.13E-02	9.52E-03
	R^2	0.9182	0.9932	0.9911	0.973
Weighted average E		21.42	9.23	9.95	11.05

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการ HTC สามารถปรับปรุงคุณภาพเชื้อเพลิงของทะลายปาล์มเปล่าให้เป็นเชื้อเพลิงแข็งที่มีสารประกอบคาร์บอน และค่าความร้อนสูงได้ อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการสะสมของเถ้าในกระบวนการเผาไหม้ด้วย ซึ่งเหมาะสมต่อการนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงแข็งร่วมกับถ่านหินคุณต่ำในกระบวนการเผาไหม้เพื่อผลิตพลังงาน และจากการศึกษาพฤติกรรมการเผาไหม้ของ HT-EFB ร่วมกับ Coal พบว่าอุณหภูมิที่เชื้อเพลิงติดไฟสูงขึ้นเมื่อเทียบกับการเผาไหม้ของ Coal เพียงอย่างเดียว และค่าพลังงานกระตุ้นของการสลายตัวทางความร้อนของเชื้อเพลิงผสม HT-EFB กับ Coal (HT-EFB 10: coal 90 และ HT-EFB 30: coal 70) ยังเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วนของ HT-EFB ที่เพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า HT-EFB มีอิทธิพลต่อกระบวนการเผาไหม้ร่วมกับ Coal ซึ่งจะทำให้เชื้อเพลิงที่ได้ติดไฟยากขึ้น และมีการสลายตัวทางความร้อนยากขึ้นนั่นเอง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยบัณฑิตศึกษาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

Abdullah, H., Mediaswanti, K. A., & Wu, H. (2010). Biochar as a fuel: 2. Significant differences in fuel quality and ash properties of biochars from various biomass components of Mallee trees. *Energy & Fuels, 24*(3), 1972-1979.

Arauzo, P. J., Atienza-Martínez, M., Ábrego, J., Olszewski, M. P., Cao, Z., & Kruse, A. (2020). Combustion characteristics of hydrochar and pyrochar derived from digested sewage sludge. *Energies, 13*(16), 4164.

Areeprasert, C., Chanyavanich, P., Ma, D., Shen, Y., Prabowo, B., & Yoshikawa, K. (2014). Combustion characteristics and kinetics study of hydrothermally treated paper sludge by thermogravimetric analysis. *Biofuels, 5*(6), 673-685.

Coats, A. W., & Redfern, J. (1964). Kinetic parameters from thermogravimetric data. *Nature, 201*(4914), 68-69.

Darmawan, A., Budianto, D., Ajiwibowo, M. W., Aziz, M., & Tokimatsu, K. (2018). Coal Co-firing with Hydrothermally-Treated Empty Fruit Bunch Using Computational Fluid Dynamics. *Chemical Engineering Transactions, 70*, 2101-2106.

FAO. (2020). Crops. FAOSTAT statistical database Retrieved September 7, 2020, from FAO http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC

Idris, S. S., Abd Rahman, N., Ismail, K., Alias, A. B., Abd Rashid, Z., & Aris, M. J. (2010). Investigation on thermochemical behaviour of low rank Malaysian coal, oil palm biomass and their blends during pyrolysis via thermogravimetric analysis (TGA). *Bioresource technology, 101*(12), 4584-4592.

Khawam, A., & Flanagan, D. R. (2005). Role of isoconversional methods in varying activation energies of solid-state kinetics: II. Nonisothermal kinetic studies. *Thermochimica Acta, 436*(1-2), 101-112.

Kubacki, M. L., Ross, A. B., Jones, J. M., & Williams, A. (2012). Small-scale co-utilisation of coal and biomass. *Fuel, 101*, 84-89.

Lin, C., Zhang, J., Zhao, P., Wang, Z., Yang, M., Cui, X., . . . Guo, Q. (2020). Gasification of real MSW-derived hydrochar under various atmosphere and temperature. *Thermochimica acta, 683*, 178470.

Liu, Z., Guo, Y., Balasubramanian, R., & Hoekman, S. K. (2016). Mechanical stability and combustion characteristics of hydrochar/lignite blend pellets. *Fuel, 164*, 59-65.

Liu, Z., Quek, A., Hoekman, S. K., Srinivasan, M., & Balasubramanian, R. (2012). Thermogravimetric investigation of hydrochar-lignite co-combustion. *Bioresource technology, 123*, 646-652.

Ma, J., Chen, M., Yang, T., Liu, Z., Jiao, W., Li, D., & Gai, C. (2019). Gasification performance of the hydrochar derived from co-hydrothermal carbonization of sewage sludge and sawdust. *Energy, 173*, 732-739.

Parshetti, G. K., Hoekman, S. K., & Balasubramanian, R. (2013). Chemical, structural and combustion characteristics of carbonaceous products obtained by hydrothermal carbonization of palm empty fruit bunches. *Bioresource Technology, 135*, 683-689.

Phasee, P., & Areeprasert, C. (2017). Thermal decomposition behavior during combustion of hydrothermally treated MSW by thermogravimetric analysis. *Energy Procedia, 138*, 616-621.

Ruksathamcharoen, S., Chuenyam, T., Ajiwibowo, M. W., & Yoshikawa, K. (2019). Thermogravimetric analysis of combustion characteristics and kinetics of hydrothermally treated and washed empty fruit bunch. *Biofuels*.

Sodikin, I., & Umar, D. F. (2013). Study on Ashes of Blended Coal-Biomass for Co-Firing System in A Coal Fired Boiler. *Indonesian Mining Journal, 16*(1), 37-48.

Yip, K., Xu, M., Li, C.-Z., Jiang, S. P., & Wu, H. (2011). Biochar as a fuel: 3. Mechanistic understanding on biochar thermal annealing at mild temperatures and its effect on biochar reactivity. *Energy & Fuels, 25*(1), 406-414.

ตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย

Forecasting Model in Electricity Consumption in Thailand

กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์[1*], ศรันย์ ตันวัฒนะพงษ์[1], ธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก[2] และอัจฉรา ชินนิยมพาณิชย์[3]

Kanokkarn Srisurin[1*], Sarun Tunwattanapong[1], Tanasak Kaykratok[2] and Aschara Chinniyompanit[3]

[1] อาจารย์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชธานี

[1] Lecturer, Faculty of Engineering, Ratchathani University.

[2] อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชธานี

[2] Lecturer, Faculty of Business Administration, Ratchathani University.

[3] อาจารย์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชธานี

[3] Lecturer, Faculty of Law, Ratchathani University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** kanokkarn@rtu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ทางสถิติ 4 วิธี ได้แก่ วิธีการแยกส่วนประกอบ วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ และวิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการพยากรณ์ด้วยค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (MAPE) โดยค่า MAPE ต่ำที่สุดจะบอกถึงรูปแบบการพยากรณ์ที่เหมาะสมที่สุด ข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย รายเดือนเก็บจากรายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน ประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนตุลาคม 2564 ผลการวิจัย พบว่า ตัวแบบพยากรณ์ของวินเทอร์ เป็นตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่เหมาะสมที่สุด ผลการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารวมต่อปี พ.ศ. 2565 เท่ากับ 194,887.04 กิกะวัตต์ชั่วโมง

คำสำคัญ: ปริมาณการใช้ไฟฟ้า, วิธีการแยกส่วนประกอบ, วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์, วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์, วิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์, ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์

Abstract

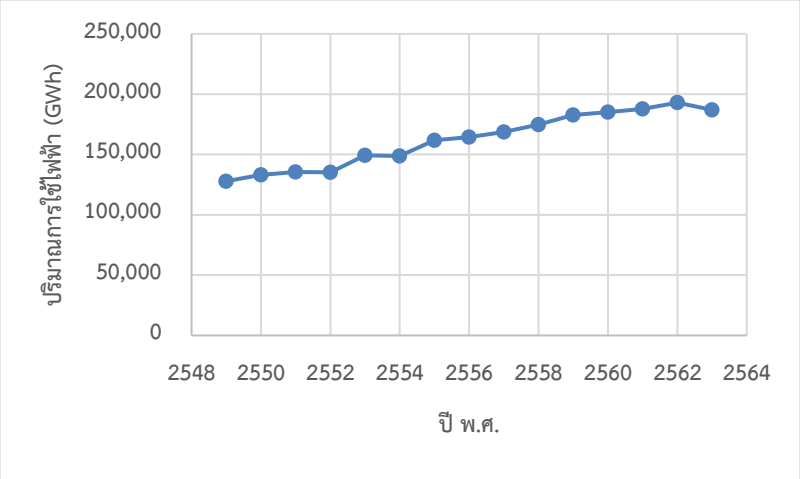
The purpose of this research was to construct the monthly Electricity Consumption forecasting model and to compare four methods of forecasting: Decomposition Method, Holt's forecast method, Winters' forecast method and Box-Jenkins' forecast method. The mean absolute percent error (MAPE) was used to determine the model accuracy while the smallest MAPE values indicate the optimal forecasting model. Data used to forecast the monthly Electricity Consumption are taken from Energy Statistics of Thailand, Energy Policy and Planning Office, Ministry of Energy, Thailand during December 2006 to October 2021. The result showed that Winters' forecast method was the most suitable method for this forecasting. The forecasting values of total Electricity Consumption in 2022 were 194,887.04 GWh.

Keywords: Electricity Consumption, Decomposition Method, Holt's forecast method, Winters' forecast method, Box-Jenkins' forecast method, mean absolute percent error

บทนำ

ไฟฟ้าเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากไฟฟ้าเป็นสิ่งไม่สามารถกักเก็บได้ ดังนั้นการไฟฟ้าจึงจำเป็นต้องจัดหาไฟฟ้าให้เพียงพอกับความต้องการใช้ไฟฟ้าภายในประเทศ ประกอบกับระบบไฟฟ้าของไทยมีการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพียงเล็กน้อย หากเกิดการขาดแคลนไฟฟ้าในประเทศก็ไม่สามารถนำเข้าไฟฟ้าจากต่างประเทศได้อย่างเพียงพอ โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีกำลังผลิตตามสัญญาในระบบไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 49,604 เมกะวัตต์ การผลิตไฟฟ้าส่วนใหญ่ร้อยละ 55 ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงความต้องการพลังไฟฟ้าสูงสุดในระบบ 3 การไฟฟ้าอยู่ที่ 30,342 เมกะวัตต์ ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 6.0 การใช้ไฟฟ้าอยู่ที่ 187,047 กิกะวัตต์ชั่วโมง ลดลงร้อยละ 3.1 เมื่อเทียบกับปีก่อนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจในวงกว้าง (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2564)

การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนขยายกำลังการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 แสดงดังภาพประกอบที่ 1 และตารางที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ.2563

ตารางที่ 1 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2564

ปี พ.ศ.	ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย (GWh)
2549	127,879.29
2550	133,112.81
2551	135,520.29
2552	135,180.83
2553	149,301.13
2554	148,855.49
2555	161,778.98
2556	164,341.12
2557	168,685.39
2558	174,833.12
2559	182,847.43
2560	185,124.06
2561	187,831.91
2562	192,960.48
2563	187,046.57
2564 (ม.ค.-ต.ค.2564)	157,338

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ได้แก่

นิชาวีร์ ภาโสภะ, ธัญชนิต แก้วแป้น, และวรกานต์ สินอุปการ (2564) ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ ในการพยากรณ์การจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวง สำหรับการใช้ไฟฟ้าของส่วนราชการและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ใช้วิธีการพยากรณ์เดี่ยว 3 วิธี ได้แก่ วิธีการถดถอยแบบอนุกรมเวลา (TSR) วิธีการปรับให้เรียบแบบเลขชี้กำหลัง (FS) และวิธีบอกซ์-เจนกินส์ พร้อมทั้งวิธีการพยากรณ์ร่วมโดยหาตัวถ่วงน้ำหนักจาก 3 วิธี ได้แก่ วิธีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากัน (EWAM) วิธีส่วนกลับของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSEM) และวิธีส่วนกลับของค่าพยากรณ์ผลรวมความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RPESSM) ผลการศึกษาพบว่า วิธีการพยากรณ์ร่วมโดยใช้วิธีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากัน (EWAM) จะให้ค่าพยากรณ์ที่แม่นยำที่สุด

พัชรพร งามเจริญสุขถาวร (2561) ศึกษาและเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทบ้านอยู่อาศัย กิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดกลาง และกิจการขนาดใหญ่ ด้วยวิธีการพยากรณ์อนุกรมเวลา 2 วิธี และวิธีการพยากรณ์เชิงสาเหตุ 5 วิธี ผลการศึกษาพบว่า ผลการพยากรณ์ของผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทบ้านอยู่อาศัย และกิจการขนาดเล็ก วิธีการพยากรณ์ทั้ง 7 วิธี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทกิจการขนาดกลาง วิธีปรับให้เรียบเอกซ์โพเนนเชียลแบบโฮลท์-วินเทอร์แบบคูณ แตกต่างจากวิธีอื่นอย่างมีนัยสำคัญ และผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทกิจการขนาดใหญ่ วิธีปรับให้เรียบเอกซ์โพเนนเชียลแบบโฮลท์-วินเทอร์แบบคูณ วิธีซัพพอร์ตเวกเตอร์รีเกรสชัน วิธีระบบผสมของขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรมและซัพพอร์ตเวกเตอร์รีเกรสชัน และวิธีระบบผสมของขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรมและโครงข่ายประสาทเทียม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศศิประภา ตาลยงค์ (2560) ศึกษาและเปรียบเทียบตัวแบบการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย โดยใช้ตัวแบบวินเทอร์ ตัวแบบอารีมา และตัวแบบวินเทอร์ที่มีความคลาดเคลื่อนเป็นตัวแบบอารีมา เพื่อหาตัวแบบการพยากรณ์ที่เหมาะสมที่สุดในการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าตัวแบบอารีมาเป็นตัวแบบที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากให้ค่า MAPE ต่ำที่สุด

เฉลิมชาติ ธีระวิริยะ (2560) ศึกษาและเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ สำหรับการพยากรณ์ความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าในจังหวัดนครพนม โดยใช้ข้อมูลจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจังหวัดนครพนม เปรียบเทียบหาวิธีการพยากรณ์ที่เหมาะสมที่สุด โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์ (MAD) และค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสมบุรณ์ (MAPE) ที่ต่ำที่สุด ใช้วิธีการพยากรณ์ 6 วิธี คือ 1) วิธีค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ 2) วิธีแนวโน้มเชิงเส้น 3) วิธีปรับเรียบเอ็กซ์โพเนนเชียลอย่างง่าย 4) วิธีปรับเรียบเอ็กซ์โพเนนเชียลแบบโฮลท์ 5) วิธีปรับเรียบเอ็กซ์โพเนนเชียลแบบวินเทอร์ 6) วิธีแยกส่วนประกอบ ผลการศึกษาพบว่า วิธีการพยากรณ์ที่มีความเหมาะสมที่สุดคือการพยากรณ์โดยวิธีแยกส่วนประกอบ

นิฉา แก้วหาวงษ์ (2558) ศึกษาและเปรียบเทียบตัวแบบการพยากรณ์อนุกรมเวลา 2 ตัวแบบ คือ ตัวแบบ SARIMA และตัวแบบการถดถอยที่มีความคลาดเคลื่อนแบบตัวแบบ ARMA เกณฑ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ คือ ค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อน

(MAPE) จากการศึกษาพบว่าตัวแบบที่เหมาะสมที่สุดในการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทย คือตัวแบบการถดถอยที่มีความคลาดเคลื่อนแบบตัวแบบ ARMA(2,(6,20))

ปรีดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์ และสุฑารัตน์ ทองรอง (2555) ศึกษาตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2 ภาคใต้ ด้วยวิธีการสร้างตัวแบบทางสถิติของปริมาณการใช้ไฟฟ้า 3 วิธี คือ วิธีการแยกตัวประกอบของอนุกรมเวลา วิธีการทำให้เรียบแบบเอกซ์โพเนนเชียลด้วยวิธีการของโฮลต์ และวิธีบอกซ์-เจนกินส์ เปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้ง 3 วิธี ด้วยเกณฑ์ค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (Mean Squared Error: MSE) ที่ต่ำที่สุด พบว่าตัวแบบพยากรณ์ด้วยวิธีการทำให้เรียบแบบเอกซ์โพเนนเชียลด้วยวิธีการของโฮลต์ เป็นตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่เหมาะสมที่สุด

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนรายเดือนของประเทศไทย ปี พ.ศ.2565 เก็บข้อมูลจาก รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน โดยเปรียบเทียบเทคนิคการพยากรณ์ 4 วิธี คือ วิธีแยกส่วนประกอบ วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ และวิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ ตรวจสอบความแม่นยำด้วยค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (MAPE) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนขยายกำลังการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการใช้ไฟฟ้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบตัวแบบพยากรณ์ทางสถิติ 4 วิธี คือ วิธีแยกส่วนประกอบ (Decomposition method) วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ (Holt's forecast method) วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ (Winters' forecast method) และวิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ (Box-Jenkins' forecast method)

2. เพื่อพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยล่วงหน้า ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงธันวาคม 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือน มีขั้นตอนดังนี้

1. การจัดเตรียมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์ เป็นปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2563 จากรายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงานประเทศไทย ซึ่งสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ใช้สำหรับการวิเคราะห์เพื่อสร้างตัวแบบพยากรณ์ เป็นข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนรายเดือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2563 ระยะเวลา 15 ปี และข้อมูลชุดที่ 2 เป็นปริมาณการใช้ไฟฟ้าของเดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ใช้เป็นข้อมูลทดสอบผลการพยากรณ์ของตัวแบบพยากรณ์แต่ละตัวแบบที่สร้างขึ้นจากข้อมูลชุดที่ 1

2. การศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา

เป็นการศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา เป็นการพิจารณาเบื้องต้นว่าอนุกรมเวลาที่ศึกษานั้นมีลักษณะเป็นแบบใด โดยพิจารณาจากกราฟ (t,Y_t)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel และ SPSS for Windows ใช้วิธีการพยากรณ์ทางสถิติ 4 วิธี ได้แก่ วิธีแยกส่วนประกอบ (Decomposition method) วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ (Holt's forecast method) วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ (Winter's forecast method) และวิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ (Box-Jenkins' forecast method) และเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ทั้ง 4 วิธี โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) มีวิธีการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 วิธีแยกส่วนประกอบ (Decomposition method)

วิธีแยกส่วนประกอบ เป็นวิธีการพยากรณ์ที่สามารถแยกอนุกรมเวลาออกเป็นส่วนประกอบต่าง ๆ คือ แนวโน้ม (Trend) ฤดูกาล (Season) วัฏจักร (Cycle) และเหตุการณ์ผิดปกติ (Irregular) ซึ่งตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในรูปตัวแบบเชิงคูณ (Abraham and Ledolter, 1983) คือ

$$Y_t(\tau) = (\mu_t + \beta_t t)\, S_t\, C_t\, \varepsilon_t \qquad (1)$$

ค่าพยากรณ์ τ หน่วยเวลาล่วงหน้าที่พยากรณ์ ณ เวลา t คือ

$$\hat{Y}_t(\tau) = \left(\hat{\mu}_t + \tau\hat{\beta}_t\right)\hat{S}_t\, \hat{C}_t \qquad (2)$$

โดยที่พารามิเตอร์ μ_t, β_t, S_t, C_t แทน ค่าคงที่ ความชัน ส่วนประกอบฤดูกาล และวัฏจักร ตามลำดับ

ตัวแปรสุ่ม $\varepsilon_t, t = 1,2,3,\dots,t$ แทน ความคลาดเคลื่อนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ ไม่มีสหสัมพันธ์ และความแปรปรวนคงที่

3.2 วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ (Holt's forecast method)

วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ เป็นวิธีการทำให้เรียบแบบเอกซ์โพเนนเชียล เหมาะสมกับอนุกรมเวลาที่มีแนวโน้มเป็นองค์ประกอบ โดยให้ความสำคัญแก่ข้อมูลแต่ละตัวไม่เท่ากัน จึงมีค่างคงที่สำหรับทำให้เรียบ 2 ค่า คือ α และ γ โดยที่ α คือค่าคงที่การทำให้เรียบระหว่างข้อมูลกับค่าพยากรณ์ และ $0<\alpha<1$ และ γ คือค่าคงที่การทำให้เรียบระหว่างแนวโน้มจริงกับค่าประมาณของแนวโน้ม และ $0<\gamma<1$ ตัวแบบพยากรณ์ทั่วไปของการทำให้เรียบแบบเอกซ์โพเนนเชียลของโฮลต์ ดังนี้

$$\hat{Y}_{t+m} = a_t + b_t m \qquad (3)$$

โดยที่ $\hat{Y}_{t+m}$ คือ ค่าพยากรณ์ ณ เวลา t+m

a_t คือ ค่าประมาณของพารามิเตอร์ ซึ่ง $a_t = \alpha Y_t + (1-\alpha)(\alpha_{t-1} + b_{t-1})$

b_t คือ ค่าประมาณของพารามิเตอร์ ซึ่ง $b_t = \gamma(a_t - a_{t-1}) + (1-\gamma)b_{t-1}$

m คือ จำนวนช่วงเวลาที่ต้องการพยากรณ์ไปข้างหน้า

3.3 วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ (Winters' forecast method)

วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ เป็นวิธีวิเคราะห์อนุกรมเวลาที่มีการเคลื่อนไหวทั้งจากแนวโน้มและส่วนประกอบฤดูกาล หลักการ คือ ต้องมีการกำหนดค่าเริ่มต้นและค่าปรับน้ำหนักซึ่งจะมีค่าปรับน้ำหนัก 3 ค่า ได้แก่ α เป็นค่าปรับน้ำหนักสำหรับค่าแนวโน้ม γ เป็นค่าปรับน้ำหนักสำหรับความชัน และ δ เป็นค่าปรับน้ำหนักสำหรับฤดูกาล ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นตัวแบบเชิงบวก ซึ่งใช้ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลภายในฤดูกาลไม่ได้พึงพิงต่อแนวโน้มของข้อมูล (Bowerman and O'Connell, 1993) ดังนี้

$$Y_t(\tau) = \mu_t + \beta_t t + S_t + \varepsilon_t \quad (4)$$

ค่าพยากรณ์ τ หน่วยเวลาล่วงหน้าที่พยากรณ์ ณ เวลา t คือ

$$\hat{Y}_t(\tau) = \hat{\mu}_t + \hat{\beta}_t + \hat{S}_{t-m+\tau} \quad (5)$$

ซึ่ง

$$\hat{\mu}_t = \alpha\left(Y_t - \hat{S}_{t-m}\right) + (1-\alpha)(\hat{\mu}_{t-1} + \hat{\beta}_{t-1}) \quad (6)$$

$$\hat{\beta}_t = \gamma(\hat{\mu}_t - \hat{\mu}_{t-1}) + (1-\gamma)\hat{\beta}_{t-1} \quad (7)$$

$$\hat{S}_t = \delta(Y - \hat{\mu}_t) + (1-\delta)\hat{S}_{t-m} \quad (8)$$

โดยที่พารามิเตอร์ μ_t, β_t, S_t แทน ค่าคงที่ ความชัน และ ส่วนประกอบฤดูกาลตามลำดับ

ตัวแปรสุ่ม $\varepsilon_t, t = 1,2,3,\ldots,t$ แทน ความคลาดเคลื่อนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ ไม่มีสหสัมพันธ์ และความแปรปรวนคงที่

m แทนความยาวของคาบฤดูกาล เช่น $m = 12$ สำหรับอนุกรมเวลารายเดือน หรือ $m = 4$ สำหรับอนุกรมเวลารายไตรมาส

3.4 วิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ (Box-Jenkins' forecast method)

วิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ จะหาตัวแบบอนุกรมเวลาโดยพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่าง Y ที่ตำแหน่งเวลาหรือคาบเวลา (Y_t) และ Y_t ที่ตำแหน่งเวลาหรือคาบเวลาต่าง ๆ ที่ผ่านมา $(Y_{t-1}, Y_{t-2}, \dots)$ เมื่อได้ตัวแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง Y_t กับ $Y_{t-1}, Y_{t-2}, \dots$ จะใช้ตัวแบบนี้ในการพยากรณ์ $Y_{t+1}, Y_{t+2}, \dots$ ในอนาคต (Box, Jenkins and Reinsel, 1994)

วิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ มีขั้นตอนดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล เพื่อพิจารณาว่าอนุกรมเวลาอยู่ภายใต้ภาวะคงที่หรือไม่ โดยพิจารณาจากกราฟของอนุกรมเวลา หรือพิจารณาจากกราฟฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation Function: ACF) และฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวเองบางส่วน (Partial Autocorrelation Function: PACF) ของอนุกรมเวลา $\{Y_t\}$

2) สร้างอนุกรมเวลาชุดใหม่ เมื่ออนุกรมเวลาอยู่ภายใต้ภาวะไม่คงที่ ต้องทำให้อนุกรมเวลาอยู่ในภาวะคงที่ ซึ่งข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนรายเดือนอยู่ในภาวะไม่คงที่เนื่องจากอนุกรมของฤดูกาล จึงต้องแปลงให้เป็นอนุกรมเวลาชุดใหม่ $\{W_t\}$ โดยการหาผลต่างของฤดูกาล

3) สร้างกราฟ ACF และ PACF ของอนุกรมเวลา $\{W_t\}$ เพื่อพิจารณาว่าอนุกรมเวลาชุดใหม่อยู่ในภาวะคงที่หรือไม่

4) การกำหนดตัวแบบ เป็นการหาตัวแบบอนุกรมเวลาที่คาดว่าเหมาะสมกับอนุกรมเวลาโดยพิจารณากราฟ ACF และ PACF

5) การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบไม่มีเงื่อนไข

6) การตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแบบอนุกรมเวลา $\{Y_t\}$ ที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นอนุกรมเวลาตัวแบบเชิงคูณของอนุกรมเวลาที่มีฤดูกาล ARIMA (p,d,q) $(P,D,Q)_s$ มีตัวแบบคือ

$$\emptyset_p(B)\Phi_P(B^S)(1-B)^d(1-B^S)^D Y_t = K + \theta_q(B)\Theta_Q(B^S)\varepsilon_t \qquad (9)$$

โดยที่

$$\emptyset_p(B) = 1 - \emptyset_1 B - \emptyset_1 B^2 - \dots - \emptyset_p B^p \qquad (10)$$

$$\theta_q(B) = 1 - \theta_1 B - \theta_1 B^2 - \dots - \theta_p B^p \qquad (11)$$

$$\Theta_p(B^S) = 1 - \Theta_S B^S - \Theta_{2S} B^{2S} - \dots - \Theta_{pS} B^{pS} \qquad (12)$$

$$\Theta_Q(B^S) = 1 - \Theta_S B^S - \Theta_{2S} B^{2S} - \dots - \Theta_{QS} B^{QS} \qquad (13)$$

เมื่อ

$\emptyset_1 \dots \emptyset_p$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอย

$\theta_1 \dots \theta_q$ คือ สัมประสิทธิ์ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่

$\Phi_S \ldots \Phi_{PS}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยฤดูกาล

$\Theta_S \ldots \Theta_{PS}$ คือ สัมประสิทธิ์ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ฤดูกาล

K คือ ค่าคงที่

B คือ ตัวดำเนินการถอยหลังเวลา นั่นคือ $B^m Y_t = Y_{t-m}$

d คือ จำนวนครั้งของการทำผลต่างเพื่อให้อนุกรมเวลา $\{Y_t\}$ เป็นอนุกรมเวลาอยู่ในสภาวะคงที่

D คือ จำนวนครั้งของการทำผลต่างฤดูกาล

p คือ อันดับของตัวแบบการถดถอย

q คือ อันดับของตัวแบบค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่

P คือ อันดับของตัวแบบการถดถอยฤดูกาล

Q คือ อันดับของตัวแบบค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ฤดูกาล

S คือ ความยาวของคาบฤดูกาล

ε_t คือ ตัวแบบสุ่มอิสระและมีการแจกแจงแบบปกติซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ และความแปรปรวนคงที่เท่ากับ σ_ε^2 เรียก ε_t ว่าความคลาดเคลื่อนสุ่ม หรือกระตุกสุ่ม (Random Shocks)

3.5 การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์

ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) ใช้เปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ทั้ง 3 วิธี โดยจะพิจารณาเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการพยากรณ์จากค่า MAPE ที่ต่ำที่สุด (Bowerman and O'Connell, 1993)

$$MAPE = \frac{100}{n}\sum_{t=1}^{n}\left|\frac{Y_t - \hat{Y}_t}{Y_t}\right| \qquad (14)$$

โดยที่ Y_t แทนอนุกรมเวลา ณ เวลา t

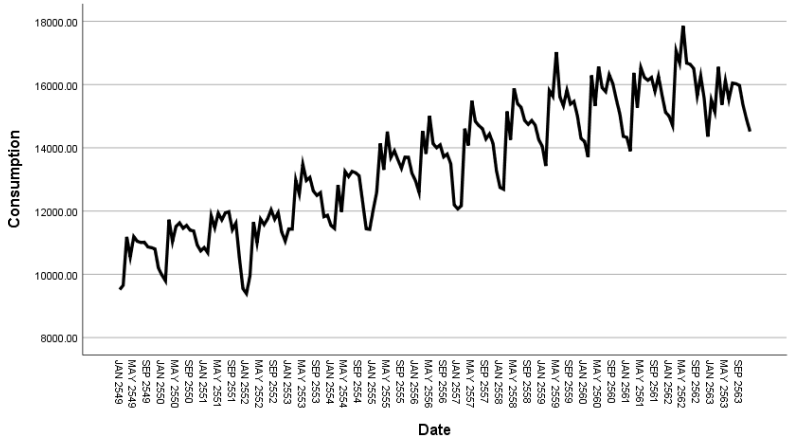
$\hat{Y}_t$ แทนค่าพยากรณ์ ณ เวลา t

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาความเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา

จากข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2563 ระยะเวลา 15 ปี จำนวน 180 ค่า โดยการพิจารณาจากกราฟ (t,Y_t) พบว่า การเคลื่อนไหวของปริมาณการใช้ไฟฟ้ามีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาเปลี่ยนไป โดยมีลักษณะเป็นแนวโน้มและมีอิทธิพลของฤดูกาล ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2563 (GWh)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ปี พ.ศ.2563 โดยวิธีการทางสถิติทั้ง 4 วิธี และค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย เดือนมกราคมถึงตุลาคม พ.ศ.2564

เดือน	ปริมาณการใช้ไฟฟ้าจริง	ค่าพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าโดยวิธี (GWh)			
		แยกส่วนประกอบ	วิธีของโฮลต์	วินเทอร์ตัวแบบเชิงบวก	บอกซ์-เจนกินส์
ม.ค.	13,591.00	15,350.74	14,738.86	14,566.29	14,746.51
ก.พ.	12,356.00	14,937.40	14,773.31	14,453.07	14,343.48
มี.ค.	16,893.00	17,291.76	14,807.75	16,373.92	16,390.83
เม.ย.	16,139.00	16,448.84	14,842.20	15,679.92	15,542.27
พ.ค.	17,254.00	17,832.63	14,876.64	16,733.02	16,628.75
มิ.ย.	16,975.00	16,880.13	14,911.09	16,192.25	15,890.70
ก.ค.	15,783.00	16,896.40	14,945.53	16,211.47	16,007.67
ส.ค.	15,958.00	16,959.34	14,979.97	16,225.66	16,045.58
ก.ย.	15,747.00	16,560.66	15,014.42	15,921.99	15,686.00
ต.ค.	16,282.00	16,586.32	15,048.86	15,949.17	15,654.97
MAPE		6.93	10.89	5.03	5.28

1) วิธีแยกส่วนประกอบ (Decomposition method)

การพยากรณ์การใช้ไฟฟ้ารายเดือนโดยวิธีการแยกส่วนประกอบ มีค่าพยากรณ์ตามสมการ คือ $Y_t = (\mu_t + \beta_t t)\, S_t\, C_t \varepsilon_t$ ผลการพยากรณ์ ดังตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) เท่ากับ 6.93

2) วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ (Holt's forecast method)

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา พบว่า ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนแสดงให้เห็นถึงแนวโน้ม ดังนั้นวิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ มีค่าพยากรณ์ตามสมการ $\hat{Y}_{t+m} = a_t + b_t m$ มีค่า α = 0.700 ค่า γ= 0.000 ผลการพยากรณ์ ดังตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) เท่ากับ 10.89

3) วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ (Winter's forecast method)

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลา พบว่า ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนแสดงให้เห็นถึงแนวโน้ม ดังนั้นวิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ใช้ตัวแบบเชิงบวก มีค่าพยากรณ์ตามสมการ $\hat{Y}_t = \hat{\mu}_t + \hat{\beta}_t + \hat{S}_{t-m+\tau}$ มีค่า α = 0.706 ค่า γ= 0.000 และ δ = 0.000 ผลการพยากรณ์ ดังตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) เท่ากับ 5.03

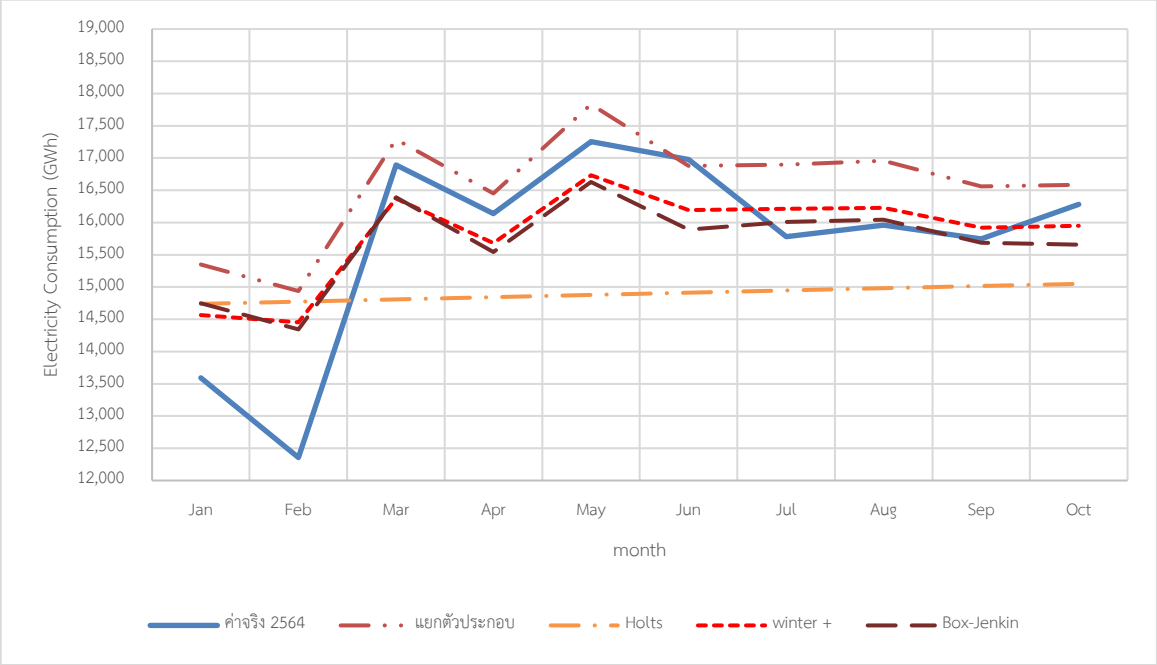
4) วิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ (Box-Jenkins' forecast method)

การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าโดยวิธีการของบอกซ์-เจนกินส์ ดำเนินการตามขั้นตอน โดยกำหนดตัวแบบจากกราฟ ACF และ PACF นำไปใช้หาตัวแบบ ARIMA(p,d,q)(P,D,Q)$_s$ ได้ตัวแบบที่เหมาะสม คือ ARIMA(0,1,2)(0,1,1)$_{12}$ ผลการพยากรณ์ ดังตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) เท่ากับ 5.28

จากการเปรียบเทียบตัวแบบพยากรณ์ทั้ง 4 วิธี พบว่า ตัวแบบพยากรณ์โดยวิธีแยกส่วนประกอบ วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก และวิธีการของบอกซ์-เจนกินส์ ให้ค่า MAPE เป็นร้อยละ 6.93, 10.89, 5.03 และ 5.28 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยวิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก ให้ค่า MAPE ต่ำที่สุด ดังนั้นในการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทยล่วงหน้า พ.ศ.2565 จะเลือกใช้วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก

จากตารางที่ 2 เมื่อเรียงลำดับวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนจากวิธีการที่เหมาะสมมากไปหาน้อย คือ วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก วิธีการของบอกซ์-เจนกินส์ วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ และวิธีแยกส่วนประกอบ ตามลำดับ การแสดงค่าจริงและค่าพยากรณ์จากวิธีการพยากรณ์ทั้ง 4 วิธี ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 ค่าจริงและค่าพยากรณ์ ปริมาณใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย เดือนมกราคมถึงตุลาคม พ.ศ. 2564

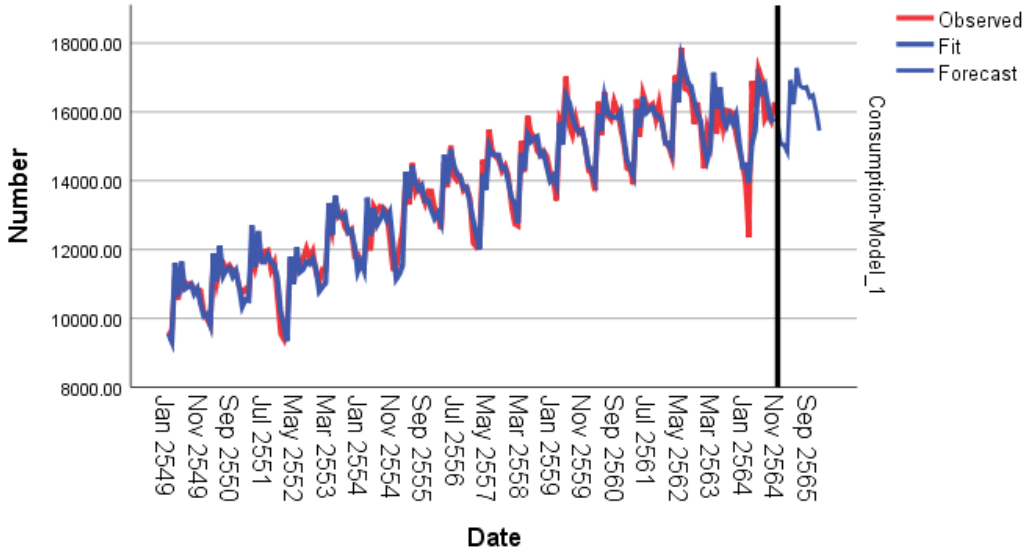
2. การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนล่วงหน้า ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงธันวาคม 2565

การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงธันวาคม 2565 จะเลือกใช้วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ค่า MAPE ต่ำที่สุด โดยนำข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนตุลาคม 2564 มาใช้ในการพยากรณ์

ผลการพยากรณ์ปริมาณใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทยล่วงหน้า พ.ศ.2565 โดยวิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก ได้ค่า α = 0.706 ค่า γ= 0.000 และ δ = 0.000 ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2565 มีผลการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารวมต่อปีเป็น 194,887.04 กิกะวัตต์ชั่วโมง ดังแสดงในตารางที่ 3 และกราฟแสดงผลการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทยล่วงหน้า ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงธันวาคม 2565 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4

ตารางที่ 3 ค่าพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยล่วงหน้าเดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงธันวาคม 2565

เดือน/ปี	ค่าพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือน (GWh)	
	พ.ศ.2564	พ.ศ.2565
ม.ค.		15,042.45
ก.พ.		14,836.54
มี.ค.		16,920.84
เม.ย.		16,223.03
พ.ค.		17,279.93
มิ.ย.		16,755.46
ก.ค.		16,698.91
ส.ค.		16,723.10
ก.ย.		16,425.15
ต.ค.		16,484.01
พ.ย.	15,648.62	16,039.52
ธ.ค.	15,067.20	15,458.10
รวม	-	**194,887.04**

ภาพประกอบที่ 4 การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทยล่วงหน้า ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงธันวาคม 2565

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนรายเดือนของประเทศไทย โดยพิจารณาจากข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนรายเดือน พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2563 เปรียบเทียบผลพยากรณ์ของปี พ.ศ. 2564 ด้วยค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percent Error: MAPE) พบว่า วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก ให้ค่า MAPE ต่ำที่สุดเท่ากับ 5.03 ดังนั้นวิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ ตัวแบบเชิงบวก จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือนรายเดือนมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการของบอกซ์-เจนกินส์ วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ และวิธีแยกส่วนประกอบ ตามลำดับ

ผลการพยากรณ์ปริมาณใช้ไฟฟ้ารายเดือนของประเทศไทย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึง ธันวาคม 2565 โดยวิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ตัวแบบเชิงบวก พบว่า ในเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม พ.ศ. 2564 มีผลการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าเป็น 15,648.62 และ 15,067.20 กิกะวัตต์ชั่วโมง ตามลำดับ และปี พ.ศ. 2565 มีผลการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารวมต่อปีเป็น 194,887.04 กิกะวัตต์ชั่วโมง ดังแสดงในตารางที่ 3 และภาพประกอบที่ 4 โดยปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และยังคงมีความผันแปรตามฤดูกาล โดยในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม จะยังคงเป็นช่วงเวลาที่ต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าสูงสุด ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับรายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย พ.ศ.2564 (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2564) ซึ่งได้เก็บสถิติความต้องการใช้พลังไฟฟ้าสูงสุดของประเทศไทย ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้ไฟฟ้าในปี 2563 อยู่ที่ระดับ 187,047 กิกะวัตต์ชั่วโมง ลดลงร้อยละ 3.1 เมื่อเทียบกับปีก่อน จากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่ปลายปี 2562 และสอดคล้องกับรายงานสถานการณ์การใช้น้ำมันและไฟฟ้าของไทย ปี 2564 (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2564) การใช้ไฟฟ้าในระบบ 3 การไฟฟ้าของปี 2564 การใช้ไฟฟ้าอยู่ที่ 190,468 GWh เพิ่มขึ้น 1.8% เมื่อเทียบจากปีก่อน ส่วนหนึ่งได้รับแรงสนับสนุนจากการใช้ในสาขาอุตสาหกรรมที่ปรับตัวสูงขึ้นจากสัญญาณฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า และการส่งออกสินค้าที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี ประกอบกับมาตรการเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวของภาครัฐ อีกทั้งการใช้ในสาขาครัวเรือนสูงขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงไตรมาสที่ 2 และ 3 ของปี รวมถึงสัญญาณการแพร่ระบาดของโควิด-19 สายพันธุ์โอมิครอนระลอกใหม่ช่วงปลายปีที่เริ่มกระจายการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในหลายจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

1. การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้ารายเดือน ใช้เทคนิคการพยากรณ์ด้วยการวิเคราะห์อนุกรมเวลา มีเทคนิคหลายเทคนิค ในงานวิจัยนี้ เลือกใช้ 4 เทคนิค คือ วิธีแยกส่วนประกอบ วิธีการพยากรณ์ของโฮลต์ วิธีการพยากรณ์ของวินเทอร์ และวิธีการพยากรณ์ของบอกซ์-เจนกินส์ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่นิยมใช้กันมากและง่ายต่อความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม ควรใช้วิธีการพยากรณ์ที่ต่างจากงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหารูปแบบการพยากรณ์ที่เหมาะสม มีค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ที่น้อยที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้การพยากรณ์มีความแม่นยำมากขึ้น

2. การพยากรณ์อนุกรมเวลาที่มีการนำปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่ามีอิทธิพลต่อตัวแปรที่ต้องการพยากรณ์มาคิดร่วมด้วย จะทำให้มีความแม่นยำในการพยากรณ์มากกว่าการใช้ตัวแปรที่ต้องการพยากรณ์เพียงตัวเดียว ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ในการศึกษาตัวแบบพยากรณ์ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรินทร์ กาญทนานนท์. (2561). *การพยากรณ์ทางสถิติ.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วนิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2563). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.* (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.

นิฉา แก้วหาวงษ์. (2558). การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยโดยใช้ตัวแบบ SARIMA และตัวแบบการถดถอยที่มีความคลาดเคลื่อนเป็นตัวแบบ ARMA. *Thai Journal of Science and Technology*, 4(1), 24-36.

นิชาวีร์ ภาโสภะ, ธัญชนิต แก้วแป้น, และวรกานต์ สินอุปการ. (2564). การพยากรณ์การจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวง. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 4.* 22 พฤษภาคม 2564 ณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ปรีดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์ และสุฑารัตน์ ทองรอง. (2555). ตัวแบบพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2 ภาคใต้. *วารสารวิทยาศาสตร์ มศว*, 28(2), 14-29.

พัชรพร งามเจริญสุขถาวร. (2561). *การพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยด้วยวิธีอนุกรมเวลาและวิธีการพยากรณ์เชิงสาเหตุ.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ.

ศศิประภา ตาลยงค์. (2560). *การเปรียบเทียบตัวแบบการพยากรณ์ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยโดยใช้ตัวแบบวินเทอร์ ตัวแบบอารีมา และตัวแบบวินเทอร์ที่มีความคลาดเคลื่อนเป็นตัวแบบอารีมา.* สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน.(2564). *รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย*, สืบค้นจาก http://www.eppo.go.th/index.php/th/informationservices/ct-menu-item-56

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน.(2564). *สถานการณ์การใช้น้ำมันและไฟฟ้าของปี 2564*, สืบค้นจาก http://www.eppo.go.th/index.php/th/energy-information/situation-oil-electric?orders[publishUp]=publishUp&issearch=1

เฉลิมชาติ ธีระวิริยะ. (2560). การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์สำหรับความต้องการใช้ไฟฟ้าในจังหวัดนครพนม. *Naresuan University Journal: Science and Technology 2017*, 25(4), 124-137

Abraham, B., and Ledolter, J. (1983). *Statistical Method for Forecasting*., John Wiley & Sons, New York, 445p.

Bowerman, B.L., and O'Connell R.T. (1993). *Forecasting and Time Series: An Applied Approach.*, Duxbury Press, Belmont, 726p.

Box, G.E.P., Jenkins, G.M., & Reinsel G.C. (1994). *Time Series Analysis: Forecasting and Control.*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 598p

ผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

The effect of wearing a face mask on a mathematical model of influenza case study in Phuket

พิชชานันท์ กินรี[1*], อนุรักษ์ วีระประเสริฐสกุล[2], เจษฎา สุจริตธุรการ[3] และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2]

Pitchanan Kennaree[1*], Anurak Weraprasertsakun[2], Jedsada Sutjaritturakan[3] and Anuwat Jirawattanapanit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, วิทยาศาสตร์บัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Undergraduate students,Bachelor of Science, Applied Mathematics, Phuket Rajabhat University.

[2] สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[3] สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[3] Applied Mathematics, Faculty of Science and Technology, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** S6112229108@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์เสถียรภาพผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน ศึกษาจุดสมดุล ศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุล หาคำตอบเชิงวิเคราะห์ ศึกษาผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และหาคำตอบเชิงตัวเลข ผลการวิจัยพบว่าตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์พบว่า ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีโรคเป็น Local asymptotically Stable ซึ่งมีค่าระดับการติดเชื้อเท่ากับ $R_0 = \frac{(1-\beta)\alpha N}{\kappa+\omega}$ และผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยเป็นปัจจัยที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ โดยถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันมากจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลง

คำสำคัญ: ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์, ไข้หวัดใหญ่, การสวมหน้ากากอนามัย

Abstract

The purpose of this research was to develop and analyze the stability of the effect of the face mask wearing rate on a mathematical model of influenza. by using standard analytical methods study the equilibrium point study the stability of the equilibrium point. Finding Analytical answers study the effect of self-mask wearing rates in a mathematical model and find numerical answers. The results showed that the mathematical model found that at the disease-free equilibrium and the disease-local asymptotically stable equilibrium, the level of infection was $R_0 = \frac{(1-\beta)\alpha N}{\kappa+\omega}$ and the effect of the mask wearing rate was a factor affecting the mathematical model. If the population at risk of infection wears a protective mask, it will reduce the spread of the disease.

Keywords: mathematical model, influenza, wearing masks

บทนำ

คณิตศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลากหลายโดยเฉพาะทางการแพทย์สามารถประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์เพื่อจำลองการเกิดโรคและการรักษาโรคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเครื่องมือช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพหลาย ๆ ด้าน อาทิ สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ การป้องกันโรค การทดสอบปริมาณยา เป็นต้น ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมเป็นาเหตุทำให้เกิดโรคที่ติดต่อได้ง่ายมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วส่งผลต่อสุขภาพทำให้มนุษย์เสียชีวิตได้ง่าย ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช และคณะ 2562)

จากการศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์แสดงให้เห็นถึงบทบาทและประโยชน์ของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่มีส่วนช่วยในการแก้วิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจากโรคภัยต่าง ๆ โดยจะจำลองประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ตัวเชื้อโรคตัวพาหะนำโรค และผู้ติดเชื้อ โดยแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปสมาการทางคณิตศาสตร์ เพื่ออธิบายลักษณะของการระบาดและการดำเนินของโรคโดยที่ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องไปศึกษากับมนุษย์โดยตรงซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้วิจัยและผู้ป่วยได้อีก ทั้งยังช่วยลดงบประมาณสำหรับการเสริมมาตรการการรักษาและการป้องกันโรคตามความต้องการที่แท้จริงได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมมากที่สุดด้วย (ธีรวัฒน์ นาคะบุตร, 2546)

โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ (Influenza virus) เป็นการติดเชื้อไวรัสที่ระบบทางเดินหายใจแบบเฉียบพลัน เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ซึ่งมี 3 ชนิด (type) คือ A, B และ C ไวรัสชนิด A เป็นชนิดที่ทำให้เกิดการระบาดอย่างกว้างขวางทั่วโลก ไวรัสชนิด B ทำให้เกิดการระบาดในพื้นที่ระดับภูมิภาค ส่วนชนิด C มักเป็นการติดเชื้อที่แสดงอาการอย่างอ่อนหรือไม่แสดงอาการ และไม่ทำให้เกิดการระบาด โดยมี

ลักษณะอาการที่สำคัญคือ มีไข้สูงแบบทันทีทันใด ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย ไข้หวัดใหญ่เป็นโรคที่สำคัญที่สุดโรคหนึ่งในกลุ่มโรคติดเชื้ออุบัติใหม่และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำเนื่องจากเกิดการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 เริ่มต้นขึ้นในปี 2009 มีการระบาดในทวีปอเมริกาเหนือ อย่างในประเทศเม็กซิโก และประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นก็มีการระบาดไปทั่วโลก โดยจะระบาดตามฤดูกาลพบในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว ซึ่งมีการระบาดในประเทศไทยหลังจากปี 2009 เป็นต้นมา พบว่ามีผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ในทุก ๆ ปี (จักรพงษ์ บรูมินเหนทร์, มปป)

โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 สามารถพบได้ในทุกเพศทุกวัยโดยติดต่อทางการหายใจ ซึ่งจะได้รับเชื้อที่ออกมาปนเปื้อนอยู่ในอากาศเมื่อผู้ป่วยไอ จาม หรือพูด ในพื้นที่ที่มีคนอยู่รวมกันหนาแน่น เช่น โรงเรียน โรงงาน การแพร่เชื้อจะเกิดได้มาก นอกจากนี้การแพร่เชื้ออาจเกิดโดยการสัมผัสฝอยละอองน้ำมูก น้ำลายของผู้ป่วย จากมือที่สัมผัสกับพื้นผิวที่มีเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ แล้วใช้มือสัมผัสที่จมูกและปาก มีระยะฟักตัวประมาณ 1-3 วัน ในผู้ใหญ่ผู้ป่วยสามารถแพร่เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ ตั้งแต่ 1 วันก่อนมีอาการและจะแพร่เชื้อต่อไปอีก 3-5 วันหลังมีอาการ ส่วนในเด็กอาจแพร่เชื้อได้นานกว่า 7 วัน ผู้ที่ได้รับเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่แต่ไม่มีอาการก็สามารถแพร่เชื้อในช่วงเวลานั้นได้เช่นกันอาการจะเริ่มหลังได้รับเชื้อ 1-4 วัน ผู้ป่วยจะมีไข้แบบทันที พร้อมกับมีอาการปวดศีรษะ หนาวสั่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้ออ่อนเพลียมาก และอาจพบอาการคัดจมูก เจ็บคอถ้าป่วยเป็นระยะเวลานานอาจจะมีอาการไอจากหลอดลมอักเสบอาการจะรุนแรงและป่วยนานกว่าไข้หวัดธรรมดา ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะหายเป็นปกติภายใน 1-2 สัปดาห์ แต่มีบางรายที่มีอาการรุนแรง เนื่องจากมีภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญคือ ปอดบวม ซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้ ผู้ที่เสี่ยงสูงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือเสียชีวิต ได้แก่ ผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป เด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคปอด โรคหัวใจโรคไต เบาหวาน ภูมิคุ้มกันบกพร่อง เด็กที่ได้รับการรักษาด้วยยาแอสไพรินเป็นเวลานาน และหญิงตั้งครรภ์ (จักรพงษ์บรูมินเหนทร์, มปป)

ในปี 2015 มนัสนันท์ ลิมปวิทยากุล และชมพูนุช โมรา ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค เงื่อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จของรูปแบบการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่ของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นจากบุคลากรสาธารณสุขกลุ่มผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพ ประเทศ สปป.ลาว กลุ่มบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลมีความพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ในทุกด้าน ทั้งด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านเฝ้าระวังป้องกันโรค ด้านเวชภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และด้านการควบคุมการระบาดฉุกเฉิน ปัญหาอุปสรรคที่พบคือคนไข้ไม่มาพบแพทย์ในระยะแรกไม่เห็นความสำคัญควบคุมยากโดยเฉพาะผู้ป่วยจากสปป.ลาว ส่วนพฤติกรรมการเฝ้าระวังและการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของบุคลากรนั้น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (มนัสนันท์ ลิมปวิทยากุล และชมพูนุชโมรา, 2558)

จากเหตุข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นประโยชน์ที่ได้รับจึงดำเนินการวิจัย เรื่องผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการป้องกันโรค ลดจำนวนผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

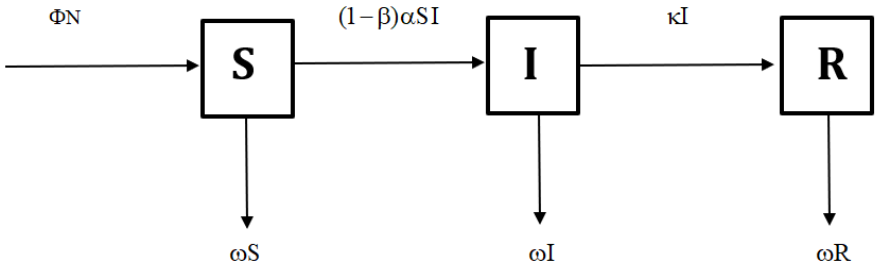
1. เพื่อพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของการสวมหน้ากากอนามัยสำหรับป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

2. เพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับไข้หวัดใหญ่ที่สอดคล้องกับกลุ่มประชากรและลักษณะของการเกิดโรค ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ และได้พัฒนาตัวแบบสำหรับการสวมหน้ากากอนามัยที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ดังรูปที่1

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์และองค์ประกอบของการศึกษาผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่

โดยที่ N แทนจำนวนประชากรทั้งหมด, S แทนจำนวนคนที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ, I แทนจำนวนคนที่ติดเชื้อ, R แทนจำนวนคนที่หายป่วยจากโรค, Φ แทนอัตราการเกิดของประชากร, β แทนอัตราการสวมหน้ากาก, α แทนอัตราการสัมผัสเชื้อ, κ แทนอัตราการหายป่วย และ ω แทนอัตราการตาย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดให้จำนวนประชากรมนุษย์คงที่

จากรูปที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องผู้ทรงคุณวุฒิทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ รศ.ดร.บัณฑิต อันยงค์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตร์ และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช ช่วยตรวจสอบแผนภาพและระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้นเมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วนำตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน ซึ่งจากรูปที่ 1 ได้ระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น ดังนี้

$$\frac{dS}{dt} = \Phi N - (1-\beta)\alpha SI - \omega S \quad (1)$$

$$\frac{dI}{dt} = (1-\beta)\alpha SI - \kappa I - \omega I \quad (2)$$

$$\frac{dR}{dt} = \kappa I - \omega R \quad (3)$$

โดยที่ $N = S + I + R$ จากสามการ (1)-(3) จะได้เซตของตัวแปร S, I, R เพื่อช่วยในการหาจุดสมดุล (Equilibrium point)

2. การหาจุดสมดุล หาได้จากสมการที่ (1)-(3) ของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ โดยที่ $N = S + I + R$ เมื่อกำหนดให้จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นค่าคงที่ นั้นคือ

$\frac{dN}{dt} = 0$ จะได้ $\frac{dN}{dt} = \frac{dS}{dt} + \frac{dI}{dt} + \frac{dR}{dt}$ เมื่อกำหนด $\frac{dN}{dt} = 0, \frac{dS}{dt} = 0, \frac{dI}{dt} = 0, \frac{dR}{dt} = 0$ จากสมการ (1)-(3)

จะได้ $$S = \frac{\Phi N}{(1-\beta)\alpha I + \omega} \quad (4)$$

$$I = \frac{\Phi N}{\kappa + \omega} - \frac{\omega}{(1-\beta)\alpha} \quad (5)$$

$$R = \frac{\kappa}{\omega}\left(\frac{\Phi N}{\kappa + \omega} - \frac{\omega}{(1-\beta)\alpha}\right) \quad (6)$$

จะได้ความเสถียรภาพของจุดสมดุลสามารถพิจารณาจากค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์จากสมาการอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น จาก(1)-(3) สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็นจาโคเบียนเมทริกซ์จากความสัมพันธ์ $\frac{dN}{dt} = F(x)$ โดยที่ $J = \left[\frac{\partial f_i}{\partial x_i}\right]$ เมื่อกำหนด $X = (S, I, R)$ และพิจารณาค่าเฉพาะที่ได้จาก $\det(J - \lambda I_3) = 0$ เมื่อ I_3 คือเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3x3 ได้ดังนี้

$$J = \begin{bmatrix} (1-\beta)\alpha I - \omega & -(1-\beta)\alpha S & 0 \\ (1-\beta)\alpha I & (1-\beta)\alpha S - \kappa - \omega & 0 \\ 0 & \kappa & -\omega \end{bmatrix}$$

3. จุดสมดุลที่ไม่มีโรค (E_0) กำหนดให้ I = 0 ในสมาการที่ (5) และแทน R = 0 ในสมาการที่ (6) จะได้ S = N ดังนั้น $E_0(S,I,R) = E_0(N,0,0)$ เสถียรของระบบ (Stability of Systems) ที่จุด E_0 โดยจะดำเนินการหาสมาการลักษณะเฉพาะ $\det(J - \lambda I_3) = 0$ เพื่อหาค่า λ เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ (Eigen Values) และ I เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3x3 โดยมีข้อกำหนดว่า λ ทุกค่าส่วนจริงต้องเป็นลบซึ่งจะสอดคล้องตามเงื่อนไข Roth-Hurwitz) จึงส่งผลให้ค่า $R_0 < 1$ ดังนี้

$$J_0 = \begin{bmatrix} -\omega & -(1-\beta)\alpha N & 0 \\ 0 & (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega & 0 \\ 0 & \kappa & -\omega \end{bmatrix} \quad , \quad J_0 - \lambda I_3 = \begin{bmatrix} -\omega - \lambda & -(1-\beta)\alpha N & 0 \\ 0 & (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega & 0 \\ 0 & \lambda & -\omega - \lambda \end{bmatrix}$$

$$\det(J_0 - \lambda I_3) = (-\omega - \lambda)\begin{vmatrix} -\omega - \lambda & -(1-\beta)\alpha N \\ 0 & (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega \end{vmatrix} = 0$$

$$0 = (-\omega - \lambda)\left[(-\omega - \lambda)((-\beta)\alpha N - \kappa - \omega) - 0\right]$$

$$0 = (-\omega - \lambda)(-\omega - \lambda)((-\beta)\alpha N - \kappa - \omega)$$

จะได้ $(-\omega - \lambda) = 0$ หรือ $(-\omega - \lambda) = 0$ หรือ $((1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega) = 0$ จะได้ค่าสมการลักษณะเฉพาะดังนี้ $\lambda_1 = -\omega, \lambda_2 = -\omega$ และ $\lambda_3 = (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega$
ดังนั้น $(1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega < 0$

4. จุดสมดุลที่มีโรค (E_1) กำหนด $I \neq 0$ และ $I > 0$ พิจารณา $E_1(S,I,R)$ ซึ่งจะหาได้จากสมาการที่ (4)-(6) จะได้ดังนี้

$$E_1(S,I,R) = \left(\frac{\Phi N}{(1-\beta)\alpha I + \omega}, \frac{\Phi N}{\kappa + \omega} - \frac{\omega}{(1-\beta)\alpha}, \frac{\kappa}{\omega}\left(\frac{\Phi N}{\kappa + \omega} - \frac{\omega}{(1-\beta)\alpha} \right) \right)$$

ดังนั้น สมการลักษณะที่จุด $E_1(S,I,R)$ โดยให้ $\det(J_1 - \lambda I) = 0$ เพื่อหาค่า λ เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ (Eigen Values) และ I เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3x3 กำหนด $I \neq 0$ และ $I > 0$ พิจารณา จุดสมดุลที่มีโรคโดยการตรวจสอบค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ สภาวะที่มีการแพร่เชื้อของโรค $E_1(S,I,R)$ ซึ่งได้จากสมการลักษณะเฉพาะจาก $\det(J_1 - \lambda I) = 0$, J_1 คือจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ จุด E_1 โดยมีข้อกำหนดว่า λ ทุกค่าส่วนจริงต้องเป็นลบซึ่งจะสอดคล้องตามเงื่อนไข Roth-Hurwitz จึงส่งผลให้ค่า $R_0 > 1$

$$J_1 = \begin{bmatrix} (1-\beta)\alpha I^* - \omega & -(1-\beta)\alpha N & 0 \\ (1-\beta)\alpha I^* & (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega & 0 \\ 0 & \kappa & -\omega \end{bmatrix}$$

$$J_1 - \lambda I_3 = \begin{bmatrix} (1-\beta)\alpha I^* - \omega - \lambda & -(1-\beta)\alpha N & 0 \\ (1-\beta)\alpha I^* & (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega - \lambda & 0 \\ 0 & \kappa & -\omega - \lambda \end{bmatrix} = 0$$

$$\det(J_1 - \lambda I_3) = (-\omega - \lambda)\begin{vmatrix} (1-\beta)\alpha I^* - \omega - \lambda & -(1-\beta)\alpha N \\ -(1-\beta)\alpha I^* & (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega - \lambda \end{vmatrix} = 0$$

$$0 = (-\omega - \lambda)\left[((1-\beta)\alpha I^* - \omega - \lambda)((1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega - \lambda) - ((1-\beta)\alpha I^*) - (1-\beta)\alpha N\right]$$

$$0 = (-\omega - \lambda)\left[((1-\beta)\alpha I^* - \omega)((1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega) - \lambda((1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega) + ((1-\beta)\alpha I^* - \omega)(-\lambda)(\lambda^2)\right]$$

$$0 = (-\omega - \lambda)\left[(-\lambda)(\lambda^2)\underbrace{(1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega + (1-\beta)\alpha I^* - \omega}_{A} + \underbrace{((1-\beta)\alpha I^* - \omega)((1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega)}_{B}\right]$$

จะได้ $0 = (-\omega - \lambda)$

$$\lambda_1 = -\omega$$

$$0 = \lambda^2 - A\lambda + B$$

โดยที่ $A = (1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega + (1-\beta)\alpha I^* - \omega$

$B = ((1-\beta)\alpha I^* - \omega)((1-\beta)\alpha N - \kappa - \omega)$

$$\lambda_2 = \frac{A + \sqrt{A^2 - 4B}}{2}$$

$$\lambda_3 = \frac{A - \sqrt{A^2 - 4B}}{2}$$

ซึ่ง $\dfrac{-A \pm \sqrt{A^2 - 4B}}{2} < 0$

5. การหาค่าระดับการติดเชื้อ (R_0)

การหาค่าระดับการติดเชื้อหาค่า Spectral Radius ของ FV^{-1} โดยใช้ Next Generation Method ซึ่งได้จากสมการ (1) - (3) จะได้เมทริกซ์ในรูป $\frac{dX}{dt} = F(X) - V(X)$ เพื่อหาค่า Spectral Radius FV^{-1} ซึ่ง F(x) และ V(x) ได้จากอนุพันธ์ย่อย (Partial Derivative)

$$X = \begin{bmatrix} S \\ I \\ R \end{bmatrix}, \quad F = \left[\frac{\partial F_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{ และ } \quad V = \left[\frac{\partial V_i(E_0)}{\partial X_i}\right]$$

เมื่อ F(x) คือเมทริกซ์ของผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น และ V(x) คือ เมทริกซ์ของผู้ป่วยที่เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มหนึ่งโดยพิจารณาค่าระดับการติดเชื้อ R_0 ดังนี้

$$F(x)\begin{bmatrix} 0 \\ (1-\beta) \\ 0 \end{bmatrix} \text{ และ } \qquad V(X) = \begin{bmatrix} -\Phi N+(1-\beta)\alpha SI+\omega S \\ \kappa I+\omega I \\ -\kappa I+\omega R \end{bmatrix}$$

จะได้

$$F(E) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ (1-\beta)\alpha I & (1-\beta)\alpha S & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \quad \text{และ} \quad V(E) = \begin{bmatrix} (1-\beta)\alpha I+\omega & (1-\beta)\alpha S & 0 \\ 0 & \kappa+\omega & 0 \\ 0 & -\kappa & \omega \end{bmatrix}$$

ให้ $E_0(S, I, R) = (N, 0, 0)$

จะได้ $$F(E_0) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & (1-\beta)\alpha N & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$V(E_0) = \begin{bmatrix} \omega & (1-\beta)\alpha N & 0 \\ 0 & \kappa+\omega & 0 \\ 0 & -\kappa & \omega \end{bmatrix}$$

$$M(V(E_0)) = \begin{vmatrix} \begin{vmatrix} \kappa+\omega & 0 \\ -\kappa & \omega \end{vmatrix} & \begin{vmatrix} 0 & 0 \\ 0 & \omega \end{vmatrix} & \begin{vmatrix} 0 & \kappa+\omega \\ 0 & -\kappa \end{vmatrix} \\ \begin{vmatrix} (1-\beta)\alpha N & 0 \\ -\kappa & \omega \end{vmatrix} & \begin{vmatrix} \omega & 0 \\ 0 & \omega \end{vmatrix} & \begin{vmatrix} \omega & (1-\beta)\alpha N \\ 0 & -\kappa \end{vmatrix} \\ \begin{vmatrix} (1-\beta)\alpha N & 0 \\ \kappa+\omega & 0 \end{vmatrix} & \begin{vmatrix} \omega & 0 \\ 0 & 0 \end{vmatrix} & \begin{vmatrix} \omega & (1-\beta)\alpha N \\ 0 & \kappa+\omega \end{vmatrix} \end{vmatrix}$$

$$M = \begin{vmatrix} (\kappa+\omega)\omega & 0 & 0 \\ (1-\beta)\alpha N\omega & \omega^2 & -\kappa\omega \\ 0 & 0 & (\kappa+\omega)\omega \end{vmatrix}$$

$$C = \begin{vmatrix} (\kappa+\omega)\omega & 0 & 0 \\ -(1-\beta)\alpha N\omega & \omega^2 & -\kappa\omega \\ 0 & 0 & (\kappa+\omega)\omega \end{vmatrix}$$

$$\det V = \omega \begin{vmatrix} \kappa+\omega & 0 \\ -\kappa & \omega \end{vmatrix} = \omega(\kappa+\omega)\omega = \omega^2(\kappa+\omega)$$

$$V^{-1}(E_0) = \begin{vmatrix} (\kappa+\omega)\omega & -(1-\beta)\alpha N\omega & 0 \\ 0 & \omega^2 & 0 \\ 0 & -\kappa\omega & (\kappa+\omega)\omega \end{vmatrix} \cdot \frac{1}{\omega^2(\kappa+\omega)}$$

พิจารณา $\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right]$

$$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & (1-\beta)\alpha N & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} (\kappa+\omega)\omega & -(1-\beta)\alpha N\omega & 0 \\ 0 & \omega^2 & 0 \\ 0 & -\kappa\omega & (\kappa+\omega)\omega \end{bmatrix} \cdot \frac{1}{\omega^2(\kappa+\omega)}$$

$$= \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & (1-\beta)\alpha N\omega^2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \cdot \frac{1}{\omega^2(\kappa+\omega)}$$

$$= \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & \dfrac{(1-\beta)\alpha N\omega^2}{\omega^2(\kappa+\omega)} & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right] = \frac{(1-\beta)\alpha N}{(\kappa+\omega)}$$

ดังนั้น คำนวณหาค่า Spectral Radius ของ $FV^{-1}(E_0)$ เขียนแทนค่าด้วย

$$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right] = \frac{(1-\beta)\alpha N}{(\kappa+\omega)}$$

จะได้ $R_0 = \frac{(1-\beta)\alpha N}{(\kappa+\omega)}$

ดังนั้นจุดสมดุลที่มีโรคมีเสถียรภาพ เมื่อ $R_0 > 1$ โดย $R_0 = \frac{(1-\beta)\alpha N}{(\kappa+\omega)}$

โดยพิจารณา ดังนี้

1. ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคมีค่า $R_0 < 1$ จะไม่เกิดการแพร่ระบาด และ
2. ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคมีค่า $R_0 > 1$ จะเกิดการแพร่ระบาด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์เชิงตัวเลข

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงตัวเลขโดยการนำค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ซึ่งมีค่าต่าง ๆ ดังนี้

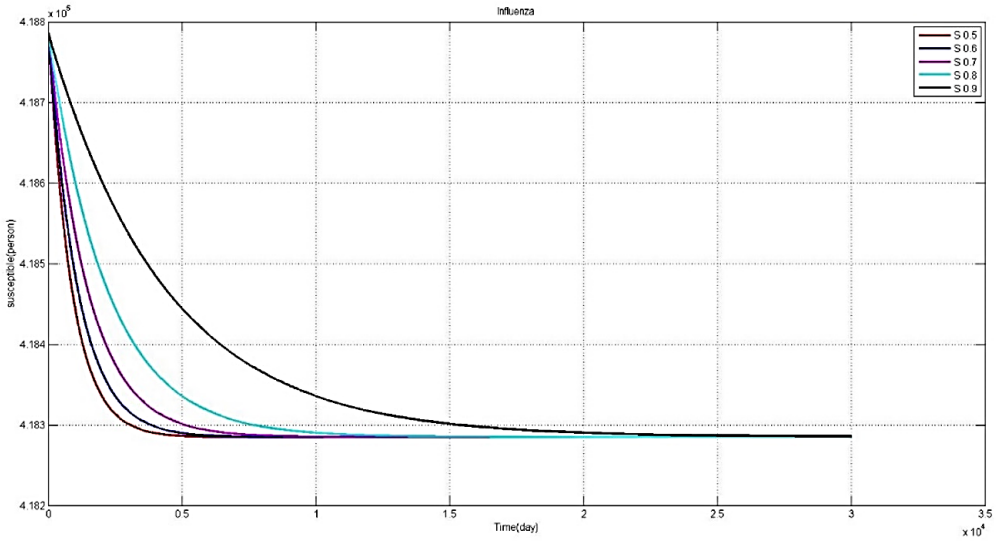
ตารางที่ 1 ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่

ข้อความ	สัญลักษณ์	ค่าพารามิเตอร์	หน่วย
จำนวนประชากรของมนุษย์ทั้งหมด	N	418,785	คน
อัตราการเกิด	Φ	0.00003145	ต่อวัน
อัตราการตายโดยธรรมชาติ	ω	0.00001694	ต่อวัน
อัตราการสัมผัสเชื้อ	α	0.00548	ต่อวัน
อัตราการหาย	κ	0.0329	ต่อวัน
อัตราการสวมหน้ากากอนามัย	β	0.5-0.9	

*สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

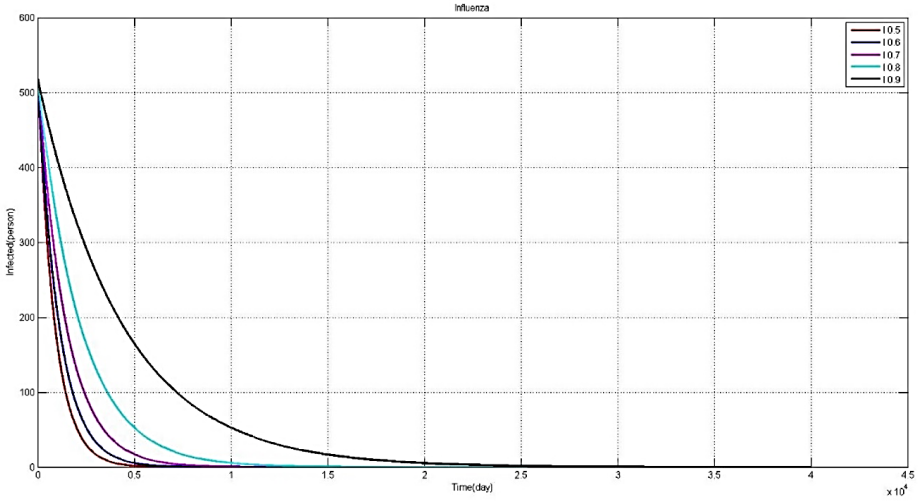
เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค จะพบว่าค่าลักษณะเฉพาะทุกค่ามีส่วนจริงเป็นค่าลบ และสอดคล้องกับเงื่องไขของ Routh-Hurwitz ส่งผลให้คำตอบจะลู่เข้าสู่ $E_0 = (N, 0, 0)$ ดังนั้นจุดสมดุลไม่มีโรค E_0 จะเป็น Local Asymptotically (Fred Brauer, Pauline den Driessche and Jianhong Wu (Eds.) 2008)

เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่มีโรค จะพบว่าค่าลักษณะเฉพาะทุกค่ามีส่วนจริงเป็นค่าลบและสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ส่งผลให้คำตอบจะลู่เข้าสู่ $E_1 = \left(S^*, I^*, R^*\right)$ ดังนั้นจุดสมดุลมีโรค E_1 จะเป็น Local Asymptotically

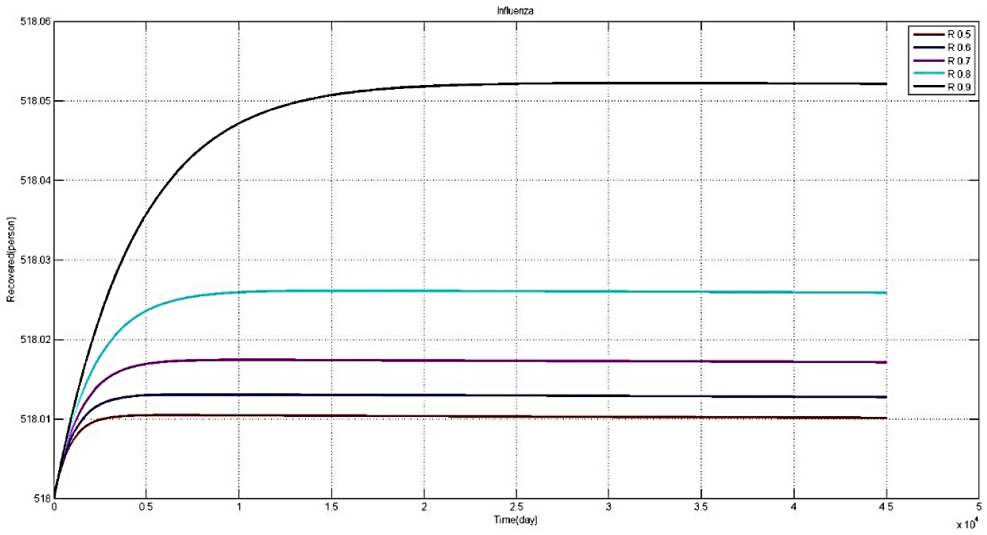
รูปที่ 2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $\beta = 0.5 - 0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีเชื้อ

จากรูปที่ 2 เมื่อเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยป้องโรคไข้หวัดใหญ่ (β) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ให้มากขึ้นจะพบว่า อัตราเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ จะค่อย ๆ ลดลงและเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ซึ่งถ้าประชากรมีการสวมหน้ากากอนามัยเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้จำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงลดลงอย่างช้า ๆ ซึ่งหมายถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มติดเชื้อจะใช้เวลานานขึ้นจนการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ลดลง

รูปที่ 3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $\beta = 0.5 - 0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีเชื้อโรค

จากรูปที่ 3 เมื่อเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ (β) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ให้มากขึ้นจะพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัดและยังพบว่าถ้าประชากรสวมหน้ากากอนามัยเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้จุดกลุ่มติดเชื้อลดลงและการแพร่ระบาดของโรคจะลดลง

รูปที่ 4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรที่หายป่วยจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $\beta = 0.5-0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีเชื้อโรค

จากรูปที่ 4 เมื่อเพิ่มอัตราการสวมหน้ากากอนามัยป้องโรคไข้หวัดใหญ่ (β) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ จะส่งผลให้จำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มที่หายป่วยจากโรครวดเร็วขึ้น เนื่องจากจำนวนคนเชื้อน้องลงจึงส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดลดลง

จากการศึกษาพบว่าผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยเป็นผลปัจจัยหนึ่งต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันน้อยจะส่งผลให้การพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้นและถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการสวมหน้ากากอนามัยป้องกันเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ตและเพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับผลของอัตราการสวมหน้ากากอนามัยกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ประชากรที่ติดเชื้อและสามารถแพร่เชื้อได้และประชากรที่หายป่วยจากโรค ซึ่งผู้วิจัยเพิ่มค่าพารามิเตอร์ (β) คือ อัตราการให้ความรู้ ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ใช้วิธีการวิเคราะห์วิธีมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงตัวเลขสำหรับตรวจสอบการแพร่ระบาดของโรค

ผู้วิจัยได้พิจารณาจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค โดยการวิเคราะห์จุดสมดุลและเสถียรภาพของจุดสมดุลด้วยวิธีการวิเคราะห์วิธีมาตรฐาน ซึ่งค่าเสถียรภาพของระบบ Local Asymptotical Stable ที่ได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz เพื่อให้สามารถหาค่าพารามิเตอร์ (R_0) ซึ่งมีความจำเป็นภายใต้เงื่อนไขเพื่อให้ Local Asymptotically Stability of Equilibrium State ที่มีเสถียรภาพในส่วนของจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีการแพร่ระบาดของโรคโดยที่

$R_0 = \frac{(1-\beta)\alpha N}{\kappa+\omega}$ สามารถพิจารณาค่าระดับการติดเชื้อ (R_0) โดยค่า $R_0 < 1$ วิเคราะห์ได้ว่า ณ จุดสมดุลจะไม่มีโรคจึงไม่เกิดการแพร่ระบาดโรคของโรค และค่า $R_0 > 1$ วิเคราะห์ได้ว่า ณ จุดสมดุลมีการติดเชื้อจึงเกิดการแพร่ระบาดของโรค จากการวิเคราะห์เชิงตัวเลขพบว่าจุดสมดุลทั้งสองเป็น Local Asymptotical Stable ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคเมื่อ $(\beta) = 0.5, 0.6, 0.7, 0.8, 0.9$

จากการวิจัยพบว่าการสวมหน้ากากอนามัยเป็นผลปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ SIR สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคไข้หวัดใหญ่ที่ไม่สวมหน้ากากอนามัย จะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้น และถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคไข้หวัดใหญ่สวมหน้ากากอนามัยจำนวนมาก จะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคไข้หวัดใหญ่

ดังนั้นสามารถนำผลวิจัยตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ นำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการป้องกันโรคเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยและใช้เป็นข้อมูลวิชาการให้กับหน่วยงานที่เฝ้าระวังของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งนำเสนอต่อหน่วยงานด้านสาธารณสุขดำเนินการหามาตรการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่โดยการสวมหน้ากากให้กับประชาชนที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2561). ไข้หวัดใหญ่ (Influenza). ค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2565,จาก. www.boe.moph.go.th/fact/Influenza.htm

กองโรคติดต่อทั่วไป. (2563). *สถานการณ์โรคไข้หวัดใหญ่.* ค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2565, จาก https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1426620200814091118.pdf

จักรพงษ์ บรูมินเหนทร์. (มปป). *ไข้หวัดใหญ่ H1N1 ระบาด ถึงตายถ้าไม่ป้องกัน*. ค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2565, จากhttps://med.mahidol.ac.th

ธีรวัฒน์ นาคะบุตร. (2546). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ . นครปฐม* : ราชภัฏนครปฐม

มนัสนันท์ ลิมปวิทยากุล และชมพูนุช โมรา. (2558). *การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลในพื้นที่ชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.* อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราช ภัฏอุบลราชธานี

มาลี ศรีพรหม และคณะ. (2559). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่ โดยพิจารณาผลกระทบจากปริมาณน้ำฝน.* สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อนุวัตร จิรวัฒนาพาณิชและคณะ.(2562*). ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคตาแดง(รายงานการวิจัย) . ภูเก็ต* : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

อนุวัตร จิรวัฒนาพาณิชและคณะ. (2560). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์SEIR สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอิสุกอีใสโดยการรณรงค์ให้ความรู้ (รายงานการวิจัย).* ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราช ภัฏภูเก็ต

เอกพงษ์ บุญเซ็น. (2554). *แบบจำลอง SIR สำหรับการย้ายถิ่นของประชากรหนึ่งกลุ่ม (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร* : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Jantaporn Sukawat, and Surapol Naowarat. (2014). *Effect of Rainfall on the transmission model of Conjunctivitis*. Advancen in Environmental Biology 8-14

Kermack and McKendrick. (1927). A contribution to the mathematical theory of epidemics. *The Royal Society of London*,115,700-721.

Conjunctivitis. Advanced in Environmental, *Biology*, 8(14): 99-104.

Fred Brauer, Pauline den Driessche and Jianhong Wu. (2008). *Mathematical Epidemiology.*

การศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

A Mathematical Model of Vaccination Rates for Chickenpox Prevention case study in Phuket

ภาวิณี ศรีเรือง[1*], กันตภน ชัยเสนา[2] และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[3]

Pawinee Srirueang[1*], Kantapon Chaisena[2] and Anuwat Jirawattanapanit[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Undergraduate students, Bachelor of Science Program, Applied Mathematics, Phuket Rajabhat University.

[2] สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Applied Mathematics, Faculty of Science and Technology, Phuket Rajabhat University.

[3] สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[3] Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** S6112229106@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์เสถียรภาพของอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน ศึกษาจุดสมดุล ศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุล หาคำตอบเชิงวิเคราะห์ โดยศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และหาคำตอบเชิงตัวเลข ผลวิจัยพบว่าจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีโรคเป็น Local asymptotically Stable และมีค่าระดับการติดเชื้อเป็น $R_0 = \frac{HN}{M + K^2}$ และอัตราการฉีดวัคซีนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีการฉีดวัคซีนป้องกันเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้การแพร่ระบาดโรคลดลง

คำสำคัญ: ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์, โรคอีสุกอีใส, การฉีดวัคซีนป้องกัน

Abstract

The purpose of this research was to develop and analyze the stability of vaccination rate studies in a mathematical model for chickenpox prevention which analyzed the model using standard analytical methods study the equilibrium point Study the stability of the equilibrium point. Analytical answers by studying the vaccination rates in a mathematical model and finding numerical answers. The results showed that the disease-free equilibrium and the disease-associated equilibrium were local asymptotically stable and the infection level was $R_0 = \frac{HN}{M + K^2}$ and the vaccination rate was a factor affecting the mathematical model. If a population at risk of infection has a large number of vaccinations, this will reduce the spread of the disease.

Keywords: mathematical model, chickenpox, preventive vaccination

บทนำ

คณิตศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย โดยเฉพาะทางการแพทย์สามารถประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์เพื่อจำลองการเกิดโรคและการรักษาโรคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเครื่องมือช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพหลายๆด้าน อาทิ สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ การป้องกันโรค การทดสอบปริมาณยา เป็นต้น ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคที่ติดต่อได้ง่ายมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วส่งผลต่อสุขภาพทำให้มนุษย์เสียชีวิตได้ง่าย ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (อนุวัตร จิรวัฒนาพาณิชและคณะ 2562)

จากการศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์แสดงให้เห็นถึงบทบาทและประโยชน์ของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่มีส่วนช่วยในการแก้วิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจากโรคภัยต่าง ๆ โดยจะจำลองประชากรที่เสี่ยงต่อการติดต่อเชื้อ ตัวเชื้อโรคตัวพาหะนำโรค และผู้ติดเชื้อ โดยแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปสมการทางคณิตศาสตร์ เพื่ออธิบายลักษณะของการระบาดและการดำเนินของโรคโดยที่ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องไปศึกษากับมนุษย์โดยตรงซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้วิจัยและผู้ป่วยได้อีก ทั้งยังช่วยลดลงงบประมาณสำหรับการเสริมมาตรการการรักษาและการป้องกันโรคตามความต้องการที่แท้จริงได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมมากที่สุดด้วย (ธีรวัฒน์ นาคะบุตร, 2546)

โรคอีสุกอีใสมีลักษณะอาการเป็นผื่นแดงราบ ตุ่มใส ตุ่มหนอง กระจายตามหน้า ลำตัว และแผ่นหลัง และมีไข้ เกิดจากเชื้อ ไวรัสที่มีชื่อว่า ไวรัสวาริเซลลา (Varicella virus) หรือ Human herpes virus type 3 เป็นเชื้อ ไวรัสชนิดเดียวกับที่ทำให้เกิดงูสวัด ติดต่อโดยการสัมผัสถูกตุ่มน้ำโดยตรงหรือสัมผัสถูกของใช้ เช่น แก้วน้ำ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม ที่นอน เป็นต้น ที่เปื้อนถูกตุ่มน้ำของคนที่เป็นอีสุกอีใส

หรืองูสวัดหรือสูดหายใจเอาละอองของตุ่มน้ำผ่านเข้าทางเยื่อเมือก ระยะฟักตัว 10-20 วันในรายที่เป็นงูสวัดสามารถติดต่อในรูปแบบของอีสุกอีใสได้โดยเฉพาะมารดาที่ให้นมบุตร (อภิชาต ศิวยาธร, 2550)

อาการของโรคมักจะมีไข้สูง มีอาการปวดเมื่อยตามเนื้อตัวคล้ายไข้หวัด ขณะเดียวกันจะมีผื่นขึ้นพร้อมกับวัน ที่เริ่มมีไข้หรือหนึ่งวันหลังมีไข้โดยในระยะแรกจะขึ้นเป็นผื่นแดงราบก่อน ต่อมาจะกลายเป็นตุ่มนูน มีน้ำใส ๆ และคัน ต่อมาอีก 2-3 วันจะตกสะเก็ด ผื่นและตุ่มเหล่านี้จะขึ้นตามไรผมก่อนแล้วกระจายไปตามใบหน้าลำตัว และแผ่นหลัง บางคนจะมีตุ่มขึ้นในช่องปากทำให้ปากและลิ้นเปื่อย จะเกิดอาการเจ็บคอบางคนอาจไม่มีไข้ มีเพียงผื่นและตุ่มขึ้นเท่านั้น เด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่มักจะมีอาการรุนแรงและมีตุ่มขึ้นมากกว่าเด็ก โดยทั่วไปผื่นจะหายได้โดยไม่มีแผลเป็น โรคนี้เมื่อหายแล้วมักจะมีเชื้อหลบซ่อนอยู่ที่ปมประสาท ซึ่งอาจจะออกมาเป็นงูสวัดในภายหลังได้ (สำนักระบาดวิทยา, 2559)

จากเหตุข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นประโยชน์ที่ได้รับจึงทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรอัตราการฉีดวัคซีนเป็นปัจจัยสำหรับการศึกษาในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ เพื่อสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับป้องกันและควบคุมโรคอีสุกอีใสที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของอัตราการฉีดวัคซีนสำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

2. เพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของการศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใสที่สอดคล้องกับกลุ่มประชากรและลักษณะของการเกิดโรค ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้แบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ กลุ่มประกรที่ติดเชื้อ และกลุ่มประชากรที่หายป่วยจากโรค ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรดังนี้ $S(t)$ จำนวนประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ณ t เวลาใด ๆ , $I(t)$ จำนวนประชากรที่ติดเชื้อ ณ t เวลาใด ๆ , $R(t)$ จำนวนประชากรที่หายป่วยจากโรค ณ t เวลาใด ๆ โดย $S(t)>0$, $I(t)>0$,และ $R(t)>0$ เนื่องจากประชากรรวมมีค่าคงที่ไม่ขึ้นกับเวลาคือ $N(t)=S(t)+I(t)+R(t)$ ซึ่งเป็นค่าคงที่

2. ตรวจสอบตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ การตรวจสอบการศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับป้องกันโรคอีสุกอีใส เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบโดยเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง กับศาสตร์นี้โดยตรง ได้แก่ นักระบาดวิทยาและนักคณิตศาสตร์

3. การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เป็นการวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน (standard method) โดยศึกษาจุดสมดุลและศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุลเพื่อหาเงื่อนไขของพารามิเตอร์ที่เหมาะสมของจุดสมดุล หาค่าระดับการติดเชื้อโดยใช้วิธี Next Generations Method หาคำตอบเชิงวิเคราะห์และหาคำตอบเชิงตัวเลข โดยวิธี Numerical Analysis ดังวิธีการต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน การวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐานเป็นการศึกษาจุดสมดุล ค่าระดับการติดเชื้อ และเสถียรภาพของระบบ ดังนี้

3.1.1 การหาขอบเขตของค่าคงที่ เป็นการหาขอบเขตของค่าคงที่และช่วงคำตอบที่เป็นจำนวนจริงบวก โดยการใช้เทคนิคการอินทิเกรดช่วยแสดงช่วงคำตอบของ $S(t), I(t)$ และ $R(t)$ จะมีขอบเขตของค่าคงที่ (Invariant Region) อยู่ในช่วงจำนวนจริง

3.1.2 จุดสมดุล การหาจุดสมดุลดำเนินการโดยจัดสมการเชิงอนุพันธ์ไม่เชิงเส้นของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ให้เท่ากับศูนย์ คือ $\frac{dS}{dt} = 0, \frac{dI}{dt} = 0, \frac{dR}{dt} = 0$ จะได้ค่าจุดสมดุลที่ไม่มีเชื้อโรค (Disease Free Equilibrium Point: E_0) ในกรณีที่ไม่มีการติดเชื้อโรค โดยกำหนดให้ $E_0(S, I, R) = E_0(N, 0, 0)$ และจะได้ค่าจุดสมดุลเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) ในกรณีที่มีการระบาดของเชื้อโรค โดยกำหนดให้ $I \neq 0$, จะได้ $E_1(S, I, R) = E_1(S^*, I^*, R^*)$

3.1.3 การหาค่าระดับการติดเชื้อ (R_0) ค่าระดับการติดเชื้อเป็นค่าเฉลี่ยที่ผู้ป่วยหนึ่งคนสามารถทำให้คนกลุ่มเสี่ยงป่วยเป็นจำนวนกี่คนในช่วงเวลาที่เขายังป่วยอยู่ โดยใช้วิธี Next Generation Method โดยจัดการสมการเชิงอนุพันธ์ไม่เชิงเส้นในรูป $\frac{dX}{dt} = F(X) - V(X)$ เพื่อหาค่า R_0 จากเมตริกซ์ $\rho\left(FV^{-1}\right)$ ซึ่ง $F(X)$ คือ เมตริกซ์ของผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น , $V(X)$ คือ เมตริกซ์ของผู้ป่วยที่เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มหนึ่ง ได้จากอนุพันธ์ย่อย (Partial Derivative) ดังนี้

$$X = \begin{bmatrix} S \\ I \\ R \end{bmatrix}, \quad F = \left[\frac{\partial F_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{ และ } \quad V = \left[\frac{\partial V_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{ โดยพิจารณา } R_0 \text{ ดังนี้}$$

1) ถ้า $R_0 > 1$ แสดงว่า โรคมีการระบาดเพิ่มขึ้น (Epidemic)
2) ถ้า $R_0 = 1$ แสดงว่า โรคเริ่มเสถียร (Endemic)
3) ถ้า $R_0 < 1$ แสดงว่า โรคไม่มีการระบาด

3.2 การวิเคราะห์เสถียรภาพ เป็นการค่าลักษณะเฉพาะ (Eigen Value) เพื่ออธิบายคำตอบของสมการเกี่ยวกับค่าความสมดุลสำหรับการตรวจสอบว่าเป็น Local Asymptotically Stable มี 2 กรณี ดังนี้

1) Local Asymptotically Stable ณ จุด E_0 ของจุดสมดุลที่ไม่มีโรค โดยการตรวจสอบค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมตริกซ์ ณ สภาวะที่ไม่มีโรค (E_0) ซึ่งจะได้สมการลักษณะเฉพาะจาก $\det(J_0 - \lambda I) = 0$ ซึ่ง J_0 คือจาโคเบียนเมตริกซ์ ณ จุด E_0 และ I คือเมตริกซ์เอกลักษณ์ โดยมีข้อกำหนดว่า λ ทุกค่าส่วนจริงจะเป็นลบซึ่งจะสอดคล้องตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ซึ่งจะส่งผลให้ค่า $R_0 < 1$

2) Local Asymptotically Stable ณ จุด E_1 ของจุดสมดุลที่มีโรค โดยการตรวจสอบค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมตริกซ์ ณ สภาวะที่มีการแพร่ระบาดของโรค (E_1) ซึ่งจะได้สมการลักษณะเฉพาะจาก $\det(J_1 - \lambda I) = 0$ ซึ่ง J_1 คือจาโคเบียนเมตริกซ์ ณ จุด E_1 และ I คือเมตริกซ์เอกลักษณ์ โดยมีข้อกำหนดว่า λ ทุกค่าส่วนจริงจะเป็นลบซึ่งจะสอดคล้องตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ซึ่งจะส่งผลให้ค่า $R_0 > 1$

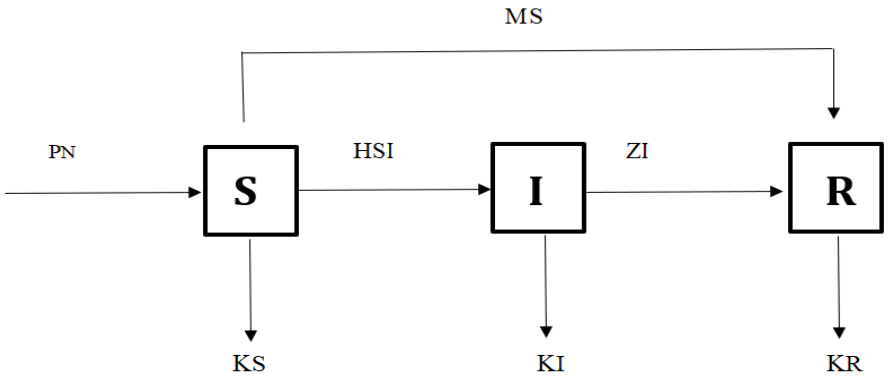
3.3 การวิเคราะห์เชิงตัวเลข

การวิเคราะห์เชิงตัวเลขเป็นการพิจารณาหาค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมที่ทำให้จุดสมดุลที่ไม่มีโรค (Disease Free Equilibrium Point: E_0) และจุดสมดุลที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) ที่ทำให้ระบบสมการเชิงอนุพันธ์เป็น Local Asymptotically Stable เพื่อนำค่าพารามิเตอร์ไปคำนวณหาคำตอบเชิงตัวเลขโดยจำลองแบบด้วยโปรแกรม Matlab (สุกัลยา ศรีสุริฉัน, 2559)

ผลการวิจัย

ตอนที่1 ผลการพัฒนาการศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส

จากตัวแปรข้างต้นผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพการศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส

รูปที่ 1 แผนภาพความสัมพันธ์และองค์ประกอบของการฉีดวัคซีนสำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส

จากรูปที่ 1 สามารถเปลี่ยนตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เป็นระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น (Ordinary differential equation: ODE) (Kermack and McKendrick, 1927) ดังนั้น

$$\frac{dS}{dt} = PN - MS - HSI - KS \quad (1)$$

$$\frac{dI}{dt} = HSI - ZI - KI \quad (2)$$

$$\frac{dR}{dt} = ZI + MS - KR \quad (3)$$

โดยมีเงื่อนไขประชากรมนุษย์มีจำนวนคงที่ $N = S + I + R$ เมื่อกำหนดสัญลักษณ์พารามิเตอร์ ได้แก่ P เป็นอัตราการเกิด, H เป็นอัตราการติดเชื้อ, Z อัตราการหาย, K อัตราการตายโดยธรรมชาติ, M อัตราการฉีดวัคซีน และ N เป็นจำนวนประชากรของมนุษย์ทั้งหมด เนื่องจากค่าอนุพันธ์ของค่าคงที่จะมีค่าเป็นศูนย์ และค่าจำนวนของประชากรแต่ละกลุ่มจะมีค่าไม่เกิน N โดยดำเนินการดังนี้

1) การวิเคราะห์ตามแบบมาตรฐาน

จาก Rate of change = Rate inflow – Rate outflow จะได้

$$F(X) = PN - MS - HSI - KS + HSI - ZI - KI + ZI - MS - KR$$

ดังนั้น $$\frac{dN}{dt} = PN - KS - KI - KR$$

เมื่อ $$S = N, I = 0, R = 0$$

จะได้ $$\frac{dN}{dt} = PN - KN - K(0) - K(0)$$

$$\frac{dN}{dt} = PN - KN$$

$$\frac{dN}{dt} = N(P - K)$$

แสดงว่า N เป็นค่าคงที่ เมื่อ $P = K$

1.1) การหาจุดสมดุล โดยจัดสมการอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้นของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ให้เท่ากับศูนย์จะได้ $\frac{dS}{dt} = 0, \frac{dI}{dt} = 0, \frac{dR}{dt} = 0$ ได้ดังนี้

$$PN - MS - HSI - KS = 0$$

$$-MS - HSI - KS = -PN$$

$$MS + HSI + KS = PN$$

$$(M + HI + K)S = PN$$

จะได้ $$S^* = \frac{PN}{M + HI + K} \quad (4)$$

$$I^{*} = \frac{PN(H) - M(ZK) - K(Z+K)}{H(Z+K)} \quad (5)$$

$$R^{*} = \frac{ZI - MS}{K} \quad (6)$$

1.1.1) การหาจุดสมดุลที่ไม่มีโรค (E_0)

จากสมการ (1) , (2) และ (3) จะได้ค่าจุดสมดุลที่ไม่มีเชื้อโรค (Disease Free Equilibrium Point: E_0) ในกรณีที่ไม่มีการติดเชื้อ โดยกำหนดให้ $I = 0$, $S = N$ และ $R = 0$ ดังนั้น จุดสมดุลที่ไม่มีเชื้อโรคจะได้ $E_0(S, I, R) = E_0(N, 0, 0)$ เสถียรภาพของระบบ (Stability of Systems) ที่จุด E_0 โดยดำเนินการหาลักษณะเฉพาะ $\det(J_0 - \lambda I_3) = 0$ เพื่อหาค่า λ เมื่อ λ เป็นลักษณะเฉพาะ (Eigen Values) และ I_3 คือ เมตริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3×3 ดังนี้

$$J_0 = \begin{bmatrix} M-K & HN & 0 \\ 0 & HN-Z & 0 \\ M & Z & -K \end{bmatrix}$$

$$J_0 - \lambda I_3 = \begin{bmatrix} M-K & HN & 0 \\ 0 & HN-Z & 0 \\ M & Z & -K \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} \lambda & 0 & 0 \\ 0 & \lambda & 0 \\ 0 & 0 & \lambda \end{bmatrix}$$

$$J_0 - \lambda I_3 = \begin{bmatrix} -1-K-\lambda & HN & 0 \\ 0 & HN-Z-\lambda & 0 \\ M & Z & -K-\lambda \end{bmatrix}$$

$$\det(J_0 - \lambda I_3) = \begin{vmatrix} -1-K-\lambda & HN & 0 \\ 0 & HN-Z-\lambda & 0 \\ M & Z & -K-\lambda \end{vmatrix} = 0$$

$$0 = (-K-\lambda)\left[(1-K-\lambda)(HN-Z-\lambda) - 0\right]$$

$$0 = (-K-\lambda)(1-K-\lambda)\left[(HN-Z-\lambda)\right]$$

จะได้ $(-K-\lambda) = 0$ หรือ $(1-K-\lambda) = 0$ หรือ $(HN-Z-\lambda) = 0$

1.1.2) การหาจุดสมดุลเกิดการแพร่ระบาดของโรค (E_1)

จากสมการ (1) , (2) และ 3 จะได้ค่าจุดสมดุลเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) ในกรณีที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรค โดยกำหนดให้ $I > 0$ และ $S = N$ ซึ่งได้

จาก $E_1 = (S^*, I^*, R^*) = \left(\frac{PN}{M+HI+K}, \frac{PN(H)-M(Z+K)-K(Z+K)}{H(Z+K)}, \frac{ZI-MS}{K}\right)$

ดังนั้น สมการลักษณะเฉพาะที่จุด $E_1 = (S^*, I^*, R^*)$ โดยให้ $\det(J_1 - \lambda I_3) = 0$ เพื่อหาค่า λ เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ (Eigen Values) และ I_3 คือเมตริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3×3 ดังนี้

$$J_1 = \begin{bmatrix} M - HI^* - K & HN & 0 \\ HI^* & HN - Z - I^* & 0 \\ M & Z & -K \end{bmatrix}$$

$$J_1 = \begin{bmatrix} M - HI^* - K & HN & 0 \\ HI^* & HN - Z - I^* & 0 \\ M & Z & -K \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} \lambda & 0 & 0 \\ 0 & \lambda & 0 \\ 0 & 0 & \lambda \end{bmatrix}$$

$$J_1 - \lambda I_3 = \begin{bmatrix} M - HI^* - K - \lambda & HN & 0 \\ HI^* & HN - Z - I^* - \lambda & 0 \\ M & Z & -K - \lambda \end{bmatrix}$$

$$\det = (-K - \lambda)\begin{vmatrix} M - HI^* - K - \lambda & HN \\ HI^* & HN - Z - I^* - \lambda \end{vmatrix}$$

$$0 = (-K - \lambda)\left[\left[(M - HI^* - K - \lambda)(HN - Z - I^* - \lambda)\right] - \left[(HI^*)(HN)\right]\right]$$

$$0 = (-K - \lambda)\left[(M - HI^* - K)(HN - Z - I^*) - \lambda\left[HN - Z - I^*\right] + (M - HI^* - K)(-\lambda) + \lambda^2\right]$$

$$0 = (-K - \lambda)\left[\frac{\lambda^2 - \lambda(HN - Z - I^* + M - HI^* - K)}{A} + \frac{(M - HI^* - K)(HN - Z - I^*)}{B}\right]$$

$$0 = \lambda^2 A\lambda + B$$

โดยที่ $A = HN - Z - I^* + M - HI^* - K$

$$B = M - HI^* - K(HN - Z - I^*)$$

$$\lambda_2 = \frac{A + \sqrt{A^2 - 4B}}{2}$$

$$\lambda_3 = A - \frac{\sqrt{A^2 - 4B}}{2}$$

โดยที่ $A \pm \frac{\sqrt{A^2 - 4B}}{2} < 0$

1.2 การหาค่าระดับการติดเชื้อ (R_0)

การหาค่าระดับการติดเชื้อหาค่า Spectral Radius ของ FV^{-1} โดยใช้ Next Generation Method ซึ่งได้จากสมการ (1) – (3) จะได้เมตริกซ์ในรูป $\frac{dX}{dt} = F(x) - V(X)$ เพื่อหาค่า Spectral Radius FV^{-1} ซึ่ง $F(X)$ และ $V(X)$ ได้จากอนุพันธ์ย่อย (Partial Derivative) ดังนี้

$$X = \begin{bmatrix} S \\ I \\ R \end{bmatrix}, \quad F = \left[\frac{\partial F_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{และ} \quad V = \left[\frac{\partial F_i(E_0)}{\partial X_i}\right]$$

เมื่อ $F(X)$ คือเมตริกซ์ของผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น และ $V(X)$ คือ เมตริกซ์ของผู้ป่วยที่เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มหนึ่งโดยพิจารณาค่าระดับการติดเชื้อ R_0 ดังนี้

$$F(X) = \begin{bmatrix} 0 \\ HSI \\ 0 \end{bmatrix} \qquad \text{และ} \qquad V(X) = \begin{bmatrix} -PN + MS + HSI + KS \\ ZI + KI \\ -ZI - MS - KR \end{bmatrix}$$

$$\text{หา } F(E) = \left[\frac{\partial F_i(E)}{\partial X_i}\right] \qquad \text{และ} \qquad V(E) = \left[\frac{\partial V_i(E)}{\partial X_i}\right]$$

$$\text{จะได้ } F(E) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ HI & HS & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$V(E) = \begin{bmatrix} M + HT + K & HS & 0 \\ 0 & Z + K & 0 \\ -M & -Z & K \end{bmatrix}$$

ให้ $E_0(s, I, R) = (N, 0, 0)$

$$F(E_0) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & HN & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$V(E_0) = \begin{bmatrix} M + K & HN & 0 \\ 0 & Z + K & 0 \\ -M & -Z & K \end{bmatrix}$$

$$M = \begin{vmatrix} ZK + K^2 & 0 & M(Z + K) \\ HNK & MK + K^2 & MZ - KZ + (MH)(MN) \\ 0 & 0 & K^2 + MZ + MK + KZ \end{vmatrix}$$

$$C=\begin{vmatrix} ZK+K^2 & 0 & M(Z+K) \\ -HNK & MK+K^2 & -MZ-KZ+(MH)(MN) \\ 0 & 0 & K^2+MZ+MK+KZ \end{vmatrix}$$

หาค่า $\det V = M+K\begin{vmatrix} Z+K & 0 \\ -Z & K \end{vmatrix} = M+K(Z+K)K = M+K^2(Z+K)$

พิจารณา $\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right]$

ดังนั้น $\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & HN & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}\begin{bmatrix} M+K & HN & 0 \\ 0 & Z+K & 0 \\ -M & -Z & K \end{bmatrix}$

$$= \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & HN & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}\begin{bmatrix} M+K & 0 & -M \\ HN & Z+K & -Z \\ 0 & 0 & K \end{bmatrix} \bullet \frac{1}{M+K^2(Z+K)}$$

$$= \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & HN(Z+K) & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \bullet \frac{1}{M+K^2(Z+K)}$$

$$= \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & \dfrac{HN(Z+K)}{M+K^2(Z+K)} & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right] = \frac{HN}{M+K^2}$$

ดังนั้น คำนวณหาค่า Spectral Radius ของ $FV^{-1}(E_0)$ เขียนแทนด้วย

$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right] = \dfrac{HN}{M+K^2}$ จะได้ $R_0 = \dfrac{HN}{M+K^2}$

ดังนั้น จุกสมดุลที่มีโรคมีเสถียรภาพ เมื่อ $R_0 > 1$ โดย $R_0 = \dfrac{HN}{M+K^2}$

โดยพิจารณา ดังนี้

1. ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคมีค่า $R_0 < 1$ จะไม่เกิดการแพร่ระบาด
2. ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคมีค่า $R_0 > 1$ จะเกิดการแพร่ระบาด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงตัวเลข โดยนำค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันของโรคอีสุกอีใส ซึ่งมีค่าต่าง ๆ ดังนี้

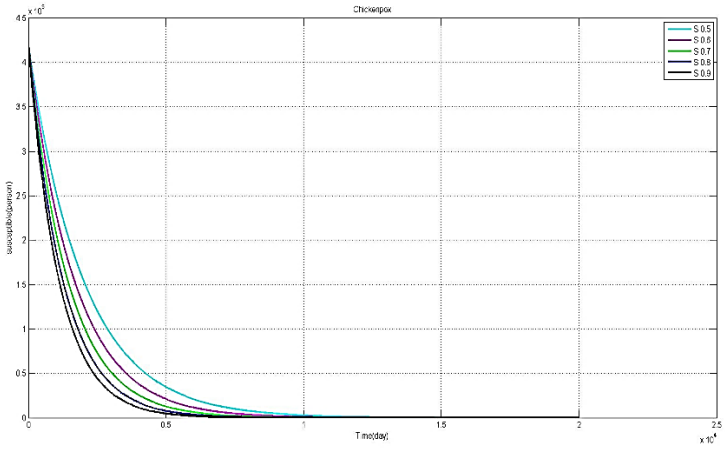
ตารางที่ 1 ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอีสุกอีใส

ข้อความ	สัญลักษณ์	ค่าพารามิเตอร์	หน่วย
จำนวนประชากรมนุษย์ทั้งหมด*	N	418,785	คน
อัตราการเกิดใหม่ของประชากรมนุษย์	P	0.00003145	ต่อวัน
อัตราการตายโดยธรรมชาติ	K	0.00001694	ต่อวัน
อัตราการติดเชื้อ	H	0.00000144	ต่อวัน
อัตราการหาย	Z	0.07143	ต่อวัน
อัตราการฉีดวัคซีน	M	0.5-0.9	

*สำนักงานสาธารณะสุขจังหวัดภูเก็ต

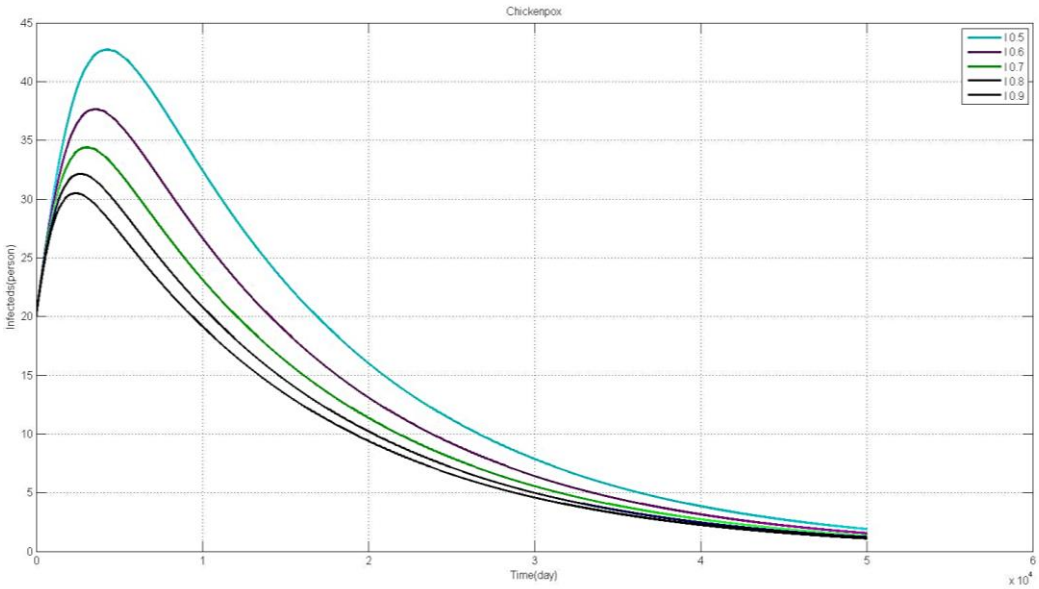
เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค จะพบว่าค่าลักษณะเฉพาะทุกค่ามีส่วนจริงเป็นค่าลบ และสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ส่งผลให้คำตอบจะลู่เข้าสู่ $E_0 = (N, 0, 0)$ ดังนั้นจุดสมดุลมีโรค E_0 จะเป็น Local Asymptotically (Fred Brauer, Pauline den Driessche and Jianhong Wu (Eds.), 2008)

เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่มีโรค จะพบว่าค่าลักษณะเฉพาะทุกค่ามีส่วนจริงเป็นค่าลบและสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ส่งผลให้คำตอบจะลู่เข้าสู่ $E_1 = (S^*, I^*, R^*)$ ดังนั้นจุดสมดุลมีโรค E_1 จะเป็น Local Asymptotically

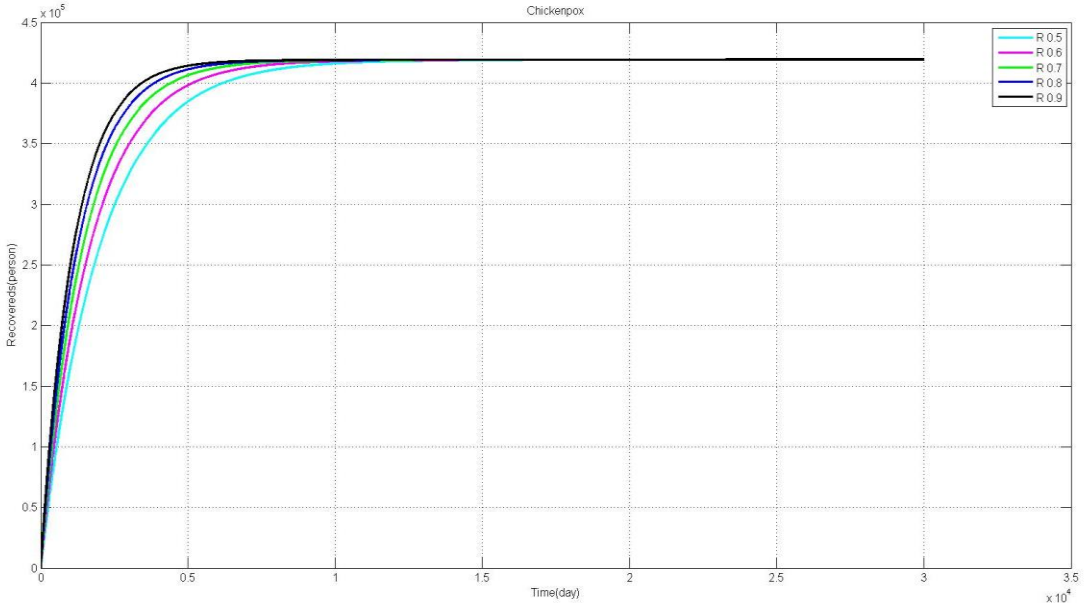
รูปที่ 2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $(M) = 0.5 - 0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีเชื้อ

จากรูปที่ 2 เมื่อเพิ่มอัตราการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอีสุกอีใส (M) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคให้มากขึ้นจะพบว่า อัตราเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ จะค่อย ๆ ลดลงและเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ซึ่งถ้ามีประชากรมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอีสุกอีใสเป็นจำนวนมากขึ้น จะส่งผลให้จำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงลดลงอย่างช้า ๆ ซึ่งหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มติดเชื้อจะใช้เวลานานขึ้น

รูปที่ 3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีโรค

จากรูปที่ 3 เมื่อเพิ่มอัตราการฉีดวัคซีนสำหรับป้องกันโรคอีสุกอีใส (M) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับอัตราการฉีดวัคซีนสำหรับป้องกันโรคอีสุกอีใสให้มากขึ้นจะพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัดซึ่งถ้าประชากรมีการฉีดวัคซีนสำหรับการป้องกันเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้จุดสูงสุดของกลุ่มติดเชื้อลดลงและการแพร่ระบาดของโรคจะลดลงด้วยเช่นกัน

รูปที่ 4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรที่หายป่วยจากโรค ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่าตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีโรค

จากรูปที่ 4 เมื่อเพิ่มอัตราการฉีดวัคซีนสำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนสำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส จะส่งผลให้จำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มที่หายป่วยจากโรครวดเร็วขึ้น เนื่องจากจำนวนคนติดเชื้อน้อยลงจึงส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดลดลง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส และวิเคราะห์เสถียรภาพของการ การศึกษาอัตราการฉีดวัคซีนในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการป้องกันโรคอีสุกอีใส ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ประชากรที่ติดเชื้อและสามารถแพร่เชื้อได้ และประชากรที่หายป่วยจากโรค ซึ่งผู้วิจัยเพิ่มค่าพารามิเตอร์ (M) คือ อัตราการฉีดวัคซีน ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ใช้วิธีการวิเคราะห์วิธีมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงตัวเลขสำหรับตรวจสอบการแพร่ระบาดของโรค

ผู้วิจัยได้พิจารณาจุดสมดุลที่มีโรคและจุดสมดุลที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค โดยการวิเคราะห์จุดสมดุลและเสถียรภาพของจุดสมดุลด้วยวิธีการวิเคราะห์วิธีมาตรฐาน ซึ่งค่าเสถียรภาพของระบบ Local Asymptotical Stable ที่ได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz เพื่อให้สามารถหาค่าพารามิเตอร์ R_0 ซึ่งมีความจำเป็นภายใต้เงื่อนไขเพื่อให้ Local Asymptotically Stability of Equilibrium State ที่มี

เสถียรภาพในส่วนของจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีการแพร่ระบาดของโรคโดยที่ $R_0 = \frac{HN}{M+K^2}$ สามารถพิจารณาค่าระดับการติดเชื้อ (R_0) โดยค่า $R_0 < 1$ วิเคราะห์ได้ว่า ณ จุดสมดุลจะไม่มีโรคจึงไม่เกิดการแพร่ระบาดโรคของโรค และค่า $R_0 > 1$ วิเคราะห์ได้ว่า ณ จุดสมดุลมีการติดเชื้อจึงเกิดการแพร่ระบาดของโรค จากการวิเคราะห์เชิงตัวเลขพบว่าจุดสมดุลทั้งสองเป็น Local Asymptotical Stable

จากการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพอัตราการฉีดวัคซีนป้องกันเป็นผลปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ SIR สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอีสุกอีใส โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้ออีสุกอีใสมีการฉีดวัคซีนป้องกันน้อย จะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้น และถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้ออีสุกอีใสมีการฉีดวัคซีนป้องกันจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้ออีสุกอีใส

ดังนั้นสามารถนำผลจากการวิจัยตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ SIR สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอีสุกอีใสโดยการฉีดวัคซีนป้องกันในการป้องกันโรคเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยและใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการให้กับหน่วยงานที่เฝ้าระวังของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณะสุข รวมทั้งนำเสนอข้อมูลต่อหน่วยงานด้านสาธารณสุขดำเนินการมาตรการควบคุมและป้องกันโรคอีสุกอีใสโดยการฉีดวัคซีนป้องกันให้กับประชนทั่วไปที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ

เอกสารอ้างอิง

ธีรวัฒน์ นาคะบุตร. (2546). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์.* นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม

สุกัลยา ศรีสุริฉัน. (2559). *การสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์.* [Online]. http://elearning.nsru.ac.th/web_elearning/math_model/introduction.html, (13 August 2016)

สำนักระบาดวิทยา. (2559). *โรคอีสุกอีใส* (Chickenpox). [Online]. http://www.boe.moph.go.th/boedb/surdata/disease.php?ds=15, (15 มกราคม 2558)

อนุวัตร จิรวัฒนาพาณิชและคณะ. (2562). *ตัวแบบชิงคณิตศาสตร์สำหรับการรณรงค์การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคตาแดง* (รายงานการวิจัย). ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

อภิชาต ศิวยาธร. (2550). *โรคผิวหนังต้องรู้สำหรับเวชปฏิบัติทั่วไป.* (พิมพ์ครั้งที่8). สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน: กรุงเทพฯ.

อรวรรณ ตันสุยและพันธนี พงศ์สัมพันธ์. (2556). *แบบจำลองการระบาดของโรคอีสุกอีใสในประเทศไทย.* วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง, 22(1) : 39-52.

Anderson, R.M., and May, R.M.. (1991). *Infectious diseases of humans: dynamics and control.* Oxford : Oxford University Press.

Biophysics Group. (2009). *Mathermatics Model of Transmission.* Faculty of science, MahidolUniversity.

Fred Brauer, Pauline den Driessche and Jianhong Wu. (2008). *Mathematical Epidemilogy.* 2563, จาก http://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-540-789911-6

Kermack and McKendrick. (1927). *A contribution to the mathematical theory of epidemics.* 2563, จาก https://royalsocietypublishing.org/doi/abs/10.1098/rspa.1927.0118

การศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

A mathematical model study on education for the prevention of conjunctivitis case study in Phuket

ธันย์ชนก รามจันทร์[1*] และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2]

Thanchanok Ramchan[1*] and Anuwat Jirawattanapanit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Undergraduate students, Bachelor of Science Program, Applied Mathematics, Phuket Rajabhat University.

[2] สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** S6112229103@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์เสถียรภาพของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง ซึ่งวิเคราะห์ตัวแบบโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน ศึกษาจุดสมดุล ศึกษาเสถียรภาพของจุดสมดุล หาคำตอบเชิงวิเคราะห์ โดยศึกษาอัตราการให้ความรู้ในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และหาคำตอบเชิงตัวเลข ผลวิจัยพบว่าจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีโรคเป็น Local asymptotically Stable และมีค่าระดับการติดเชื้อเป็น $R_0 = \frac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$ และอัตราการให้ความรู้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคตาแดงจะส่งผลเป็นจำนวนมากให้การแพร่ระบาดของโรคลดลง

คำสำคัญ: ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์, โรคตาแดง, การให้ความรู้

Abstract

The purpose of this research was to develop and analyze the stability of a mathematical model of education for the prevention of conjunctivitis. which analyzed the model using standard analytical methods. study the equilibrium point study the stability of the equilibrium point. Analytical answers by studying the rate of knowledge in mathematical models and numerical solutions. The results showed that the disease-free equilibrium and the disease-associated equilibrium were local asymptotically stable and

the infection level was $R_0 = \frac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$ and the literacy rate was a factor affecting the mathematical model. If the population at risk of infection is knowledgeable about the prevention of conjunctivitis, it will greatly affect the spread of the disease.

Keywords: mathematical model, conjunctivitis, education

บทนำ

คณิตศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิต สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย โดยเฉพาะทางการแพทย์สามารถประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์เพื่อจำลองการเกิดโรคและการรักษาโรคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเครื่องมือช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพหลายๆด้าน อาทิ สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ การป้องกันโรค การทดสอบปริมาณยา เป็นต้น ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคที่ติดต่อได้ง่ายมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วส่งผลต่อสุขภาพทำให้มนุษย์เสียชีวิตได้ง่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (อนุวัตร จิรวัฒนาพาณิช และคณะ, 2562)

จากการศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์แสดงให้เห็นถึงบทบาทและประโยชน์ของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขวิกฤตการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นจากโรคภัยต่าง ๆ โดยจำลองประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ตัวเชื้อโรค ตัวพาหะนำโรค และผู้ติดเชื้อ โดยแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปปสมการทางคณิตศาสตร์ เพื่ออธิบายลักษณะของการระบาดและการดำเนินของโรคโดยผู้ที่วิจัยไม่จำเป็นต้องไปศึกษากับมนุษย์โดยตรงซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้วิจัยและผู้ป่วยได้อีก ทั้งยังช่วยลดงบประมาณสำหรับการเสริมมาตราการการรักษาและการป้องกันโรคตามความต้องการที่แท้จริงได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมมากที่สุดด้วย (ธีรวัฒน์ นาคะบุตร, 2546)

โรคตาแดงเป็นอาการที่เยื่อบุตาขาวเปลี่ยนเป็นสีแดง ซึ่งเกิดจากการขยายตัว ของเส้นเลือดใต้เยื่อบุตา (Conjunctiva) เนื่องจากการอักเสบ โรคตาแดงอาจจะเป็น แบบเฉียบพลัน หรือแบบเรื้อรัง โรคตาแดงสามารถพบได้ตลอดปี และจะระบาดได้เป็น ช่วงๆโดยเฉพาะช่วงหน้าฝน ด้วยเหตุที่ฝนตกก่อให้เกิดความชื้นทำให้เชื้อไวรัสและเชื้อแบคทีเรียบางตัวเจริญเติบโตและก่อโรคขึ้นส่วนใหญ่โรคตาแดงเกิดจากการติดเชื้อไวรัส ซึ่งทำให้เยื่อบุตาอักเสบและติดต่อได้ง่าย พบได้ในทุกเพศ ทุกวัย แต่จะพบมากในเด็กเนื่องจากมีภูมิคุ้มกันน้อยร่วมกับการดูแลตนเอง หรือการป้องกันการติดเชื้อไม่ดีพอจึง ทำให้เป็นโรคตาแดงได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่

สาเหตุของโรคตาแดงเกิดจากการติดเชื้อไวรัสที่มีชื่อว่า อะดิโนไวรัส (Adenovirus) และส่วนน้อยเกิดจากเชื้อพิโคร์นาไวรัส (Picornavirus) เป็นต้น ซึ่งเชื้อไวรัสข้างต้นทำให้อาการของโรคคล้ายคลึงกัน ดังนั้นในคนหนึ่งคนจึงเป็นโรคตาแดง ชนิดนี้แล้วอาจเป็นได้อีกเมื่อโรคตาแดงระบาด การระบาดของโรคตาแดงส่วนใหญ่มัก ระบาดโดยการสัมผัสโดยตรงหรือสัมผัสถูกอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ได้แก่ แก้ว น้ำ

ภาชนะต่าง ๆ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว สบู่ เป็นต้น ที่เปื้อนเชื้อจากมือของผู้ป่วย จากการขยี้ตาหรือการใช้คอนแทคเลนส์ น้ำยาล้างตา เป็นต้น บางชนิดอาจปนเปื้อนอยู่ในสระว่ายน้ำ เมื่อคนมาเล่นน้ำจะติดเชื้อได้ ซึ่งเชื้อโรคจะมีระยะฟักตัว 1-2 วัน ระยะเวลาในการติดต่อไปยังผู้อื่นประมาณ 14 วัน อาการของโรคตาแดงจะมีอาการได้ ตั้งแต่น้อยถึงมาก โดยมีอาการตาแดง หนังตาบวมเล็กน้อย ระคายเคืองตา น้ำตาไหล มีขี้ตาเล็กน้อย เจ็บคอ บางรายอาจมีไข้ มีต่อมน้ำเหลืองหน้าใบหูโต และกดเจ็บ อ่อนเพลียร่วมด้วย บางรายอาจมีเลือดออกที่ตาขาว มักจะเริ่มเป็นที่ตาข้างหนึ่งก่อน แล้วจึงติดต่อมาอีกข้างหนึ่ง หรือมีการระบาดของโรคนี้ อาการแทรกซ้อน ส่วนมาก มักจะหายได้เองภายใน 1-2 สัปดาห์ มีเพียงส่วนน้อยมากที่อาจทำให้กระจกตาอักเสบ ทำให้ตามัวซึ่งอาจเป็นอยู่นานเป็นเดือน ๆ แต่ในที่สุดจะหายได้เอง

การรักษา เนื่องจากมีหลายสาเหตุที่ทำให้มีอาการตาแดง จึงควรไปพบแพทย์เพื่อวินิจฉัยว่าเกิดจากสาเหตุใด จะได้ให้การรักษาอย่างเหมาะสมต่อไป ผู้ที่เป็น โรคนี้ควรหยุดเรียน หรือหยุดงานจนกว่าจะหายโดยพักผ่อนให้มาก ๆ โดยเฉพาะการใช้ สายตา ไม่ควรทำงานดึก ควรนอนให้เพียงพอไม่จำเป็นต้องปิดตาไว้ตลอดเวลา ยกเว้น ถ้ากระจกตาอักเสบ เคืองตามาก จึงปิดตาเป็นครั้งคราว ระหว่างที่มีระบาดควรหาทาง ป้องกันโดยแนะนำให้คนทั่วไประวังการสัมผัสกับผู้ป่วย ควรล้างมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่ ห้ามใช้มือขยี้ตา อย่าคลุกคลีหรือนอนร่วมกับคนที่เป็นโรคนี้ และห้ามใช้ของใช้ร่วมกับผู้ป่วย ผู้ป่วยไม่ควรลงเล่นน้ำในสระ เพราะจะทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อไวรัสลงไปในน้ำได้ ดังนั้นการป้องกันจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดจึงควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสขี้ตา น้ำตาของผู้ป่วย ไม่ใช้ผ้าเช็ดหน้า หรือหมอนใบเดียวกันกับผู้ป่วยซึ่งอาจมีคราบน้ำตาหรือขี้ตาเปื้อนอยู่ ไม่ใช้ภาชนะหรือของใช้ร่วมกับเพื่อนที่ป่วยเป็นตาแดง การพูดคุยกันไม่ได้ทำให้เกิดการติดต่อ แต่ถ้าคนที่เป็นตาแดงและมีอาการหวัดร่วมด้วย ไอหรือจามใส่หน้าเรา อาจทำให้เราติดหวัดซึ่งอาจมีอาการตาแดงร่วมด้วยได้โรคตาแดงจากการติดเชื้อ สามารถติดต่อกันได้ ในระยะตั้งแต่เริ่มมีอาการจนกว่าจะหายเป็นปกติ โดยเฉลี่ย ประมาณ 1-2 สัปดาห์

จากเหตุข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นและเห็นประโยชน์ที่ได้รับจึงทำการวิจัยเรื่อง ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มค่าพารามิเตอร์อัตราการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงเป็นปัจจัยสำหรับการศึกษาในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ เพื่อสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงที่มีประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับโรคตาแดงสอดคล้องกับกลุ่มประชากรและลักษณะของการเกิดโรค ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ โดยกำหนดให้จำนวนประชากรทั้งหมดมีขนาดคงที่ ซึ่งจะแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มถ่ายทอดได้ และกลุ่มประชากรที่หายป่วยจากโรค ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปร ดังนี้ $S(t)$ จำนวนประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ณ t เวลาใด ๆ, $I(t)$ จำนวนประชากรที่ติดเชื้อแต่ไม่สามารถถ่ายทอดได้ ณ t เวลาใด ๆ, $R(t)$ จำนวนประชากรที่หายป่วยจากโรค ณ t เวลาใด ๆ โดย $S(t)>0$, $I(t)>0$ และ $R(t)>0$ เนื่องจากประชากรรวมมีค่าคงที่ไม่ขึ้นกับเวลาคือ $N(t)=S(t)+I(t)+R(t)$ ซึ่งเป็นค่าคงที่

2. ตรวจสอบตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ การตรวจสอบตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบโดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง กับศาสตร์นี้โดยตรง ได้แก่ นักระบาดวิทยาและนักคณิตศาสตร์

3. การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เป็นตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เป็นการวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน (standard method) โดยศึกษาจุดเสถียรภาพของจุดสมดุลเพื่อหาเงื่อนไขของพารามิเตอร์ที่เหมาะสมของจุดสมดุล หาค่าระดับการติดต่อเชื้อโดยใช้วิธี Next Generation Method หาคำตอบเชิงวิเคราะห์และคำตอบเชิงตัวเลข โดยวิธี Numerica Analysis ดังวิธีการต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน การวิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐานเป็นการศึกษาจุดสมดุล ค่าระดับการติดเชื้อ และเสถียรภาพของระบบ ดังนี้

3.1.1 การหาขอบเขตค่าคงที่ เป็นการหาขอบเขตค่าคงที่และช่วงคำตอบที่เป็นจำนวนจริงบวก โดยเทคนิคการอินทิเกรตช่วยแสดงช่วงคำตอบของ $S(t), I(t)$ และ $R(t)$ จะมีขอบเขตค่าคงที่ (Invariant Region) อยู่ในช่วงจำนวนจริง

3.1.2 จุดสมดุล การหาจุดสมดุลดำเนินการโดยจัดสมการเชิงอนุพันธ์ไม่เชิงเส้นของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ให้เท่ากับศูนย์ คือ $\frac{dS}{dt}=0, \frac{dI}{dt}=0, \frac{dR}{dt}=0$ จะได้ค่าจุดสมดุลที่ไม่มีเชื้อโรค (Disease Free Equilibrium Point: E_0) ในกรณีที่ไม่ติดเชื้อโรค โดยกำหนดให้ $E_0(S,I,R)=E_0(N,0,0)$ และจะได้ค่าจุดสมดุลเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรค (Endemic Equilibrium Point: E_1) ในกรณีที่มีการระบาดของโรค โดยกำหนดให้ $I\neq 0$, จะได้ $E_1(S,I,R)=E_1(S^*,I^*,R^*)$

3.1.3 การหาค่าระดับการติดเชื้อ ค่าระดับการติดเชื้อเป็นค่าเฉลี่ยที่ผู้ป่วยหนึ่งคนสามารถทำให้คนกลุ่มเสี่ยงป่วยเป็นจำนวนกี่คนในช่วงเวลาที่เขายังป่วยอยู่ โดยวิธีการ Next Generation Method โดยจัดการสมการเชิงอนุพันธ์ไม่เชิงเส้นในรูป $\frac{dX}{dt}=F(X)-V(X)$ เพื่อหาค่า

R_0 จากเมทริกซ์ $\rho(FV^{-1})$ ซึ่งเมทริกซ์ของผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น, $V(X)$ คือ เมทริกซ์ผู้ป่วยที่เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มหนึ่ง ได้จากอนุพันธ์ย่อย (Partial Derivative) ดังนี้

$$X=\begin{bmatrix} S \\ I \\ R \end{bmatrix}, F=\left[\frac{\partial F_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{และ } V=\left[\frac{\partial V_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{ โดยพิจารณา } R_0 \text{ ดังนี้}$$

1. ถ้า $R_0>1$ แสดงว่าโรคมีการระบาดเพิ่มขึ้น (Epidemic)
2. ถ้า $R_0=1$ แสดงว่า โรคเริ่มเสถียร (Endemic)
3. ถ้า $R_0<1$ แสดงว่าโรคไม่มีการระบาด

3.2 การวิเคราะห์เสถียรภาพ เป็นการหาค่าลักษณะเฉพาะเพื่ออธิบายคำตอบของสมการเกี่ยวกับค่าความสมดุลสำหรับการตรวจสอบว่าเป็น Local Asymptotically Stable มี 2 กรณี ดังนี้

1) Local Asymptotically Stable ณ จุด E_0 ของจุดสมดุลที่ไม่มีโรค โดยมีการตรวจสอบค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ สภาวะที่ไม่มีโรค (E_0) ซึ่งจะได้สมการลักษณะเฉพาะจาก $\det(J_0-\lambda I)=0$ ซึ่ง J_0 คือจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ จุด E_0 และ I คือเมทริกซ์เอกลักษณ์ โดยมีข้อกำหนดว่า λ ทุกค่าส่วนจริงจะเป็นลบซึ่งจะสอดคล้องตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ซึ่งจะส่งผลให้ค่า $R_0<1$

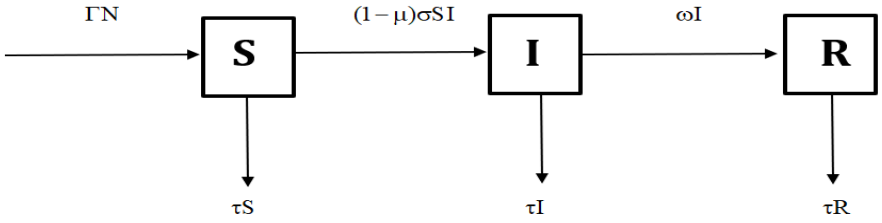
2) Local Asymptotically Stable ณ จุด E_0 ของจุดสมดุลที่มีโรค โดยการตรวจสอบค่าลักษณะเฉพาะของจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ สภาวะที่มีการแพร่ระบาดของโรค (E_1) ซึ่งได้สมการลักษณะเฉพาะจาก $\det(J_1-\lambda I)=0$ ซึ่ง J_1 คือจาโคเบียนเมทริกซ์ ณ จุด E_1 และ I เอกลักษณ์ โดยมีข้อกำหนดว่า λ ทุกค่าส่วนจริงจะป็นลบซึ่งจะสอดคล้องตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ซึ่งจะส่งผลให้ค่า $R_0>1$

3.3 การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การวิเคราะห์เชิงตัวเลขเป็นการหาค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมที่ทำให้จุดสมดุลที่ไม่มีโรค (Disease Free Equilibrium Point : E_0) และจุดสมดุลที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค (Endemic Equilibrium Point : E_1) ที่ทำให้ระบบสมการเชิงอนุพันธ์เป็น Local Asymptotically Stable เพื่อนำค่าพารามิเตอร์ไปคำนวณหาคำตอบเชิงตัวเลขโดยจำลองแบบโปรแกรม Matlab (สุกัลยา ศรีสุริฉัน, 2559)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

จากตัวแปรข้างต้นผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

รูปที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์และองค์ประกอบของการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง

$$\frac{dS}{dt} = \Gamma N - (1-\mu)\sigma SI - \tau S \quad (1)$$

$$\frac{dI}{dt} = (1-\mu)\sigma SI - \omega I - \tau I \quad (2)$$

$$\frac{dR}{dt} = \omega I - \tau R \quad (3)$$

โดยมีเงื่อนไขประชากรมนุษย์มีจำนวนคงที่ $N = S + I + R$ เมื่อกำหนดสัญลักษณ์พารามิเตอร์ ได้แก่ Γ เป็นอัตราการเกิดใหม่ของมนุษย์, σ เป็นอัตราการสัมผัสเชื้อ, ω เป็นอัตราการหาย, τ เป็นอัตราการตายโดยธรรมชาติ , μ เป็นอัตราการให้ความรู้ และ N เป็นจำนวนประชากรของมนุษย์ทั้งหมด เนื่องจากค่าอนุพันธ์ของค่าคงที่จะเป็นศูนย์ และค่าจำนวนประชากรแต่ละกลุ่มจะมีค่าไม่เกิน N โดยดำเนินการดังนี้

1) การวิเคราะห์ตามแบบมาตรฐาน

จาก Rate of change = Rate inflow – Rate outflow จะได้

$$F(X) = \Gamma N - (1-\mu)\sigma SI - \tau S + (1-\mu)\sigma SI - \omega I - \tau I + \omega I - \tau R$$

ดังนั้น $\frac{dN}{dt} = \Gamma N - \tau S - \tau I - \tau R$ เมื่อ $S = N,\ I = 0,\ R = 0$

จะได้ $\frac{dN}{dt} = \Gamma N - \tau N - \tau(0) - \tau(0)$

$$\frac{dN}{dt} = \Gamma N - \tau N$$

$$\frac{dN}{dt} = N(\Gamma - \tau)$$

นั่นคือ N จะคงที่เมื่อ $\Gamma = \tau$

1.1) การหาจุดสมดุล โดยจัดสมการอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้นของตัวแบบคณิตศาสตร์ให้เท่ากับศูนย์ $\frac{dS}{dt}=0$, $\frac{dI}{dt}=0$ $\frac{dI}{dt}=0$, $\frac{dR}{dt}=0$ ได้ดังนี้

$$0 = \Gamma N - (1-\mu)\sigma SI - \tau S \quad (4)$$

$$0 = (1-\mu)\sigma SI - \omega I - \tau I \quad (5)$$

$$0 = \omega I - \tau S \quad (6)$$

จะได้

$$S^* = \frac{\Gamma N}{(1-\mu)\sigma I + \tau} \quad (7)$$

$$I^* = \frac{\Gamma N}{\omega+\tau} - \frac{\omega}{(1-\mu)\sigma} \quad (8)$$

$$R^* = \frac{\omega I^*}{\tau} \quad (9)$$

1.1.1) การหาจุดสมดุลที่ไม่มีโรค

จากสมการ (1), (2)และ (3) จะได้ค่าจุดสมดุลที่ไม่มีโรค(Disease Free Equilibrium Point: E_0) ในกรณีที่ไม่มีการติดเชื้อ โดยกำหนดให้ $S=N$, $I=0$, $R=0$ ดังนั้น จุดสมดุลที่ไม่มีโรคจะได้ $E_0 = (S,I,R) = E_0(N,0,0)$ เสถียรภาพของระบบ (Stability of Systems) ที่จุด E_0 โดยดำเนินการหาลักษณะเฉพาะ $\det(J_0 - \lambda I_3) = 0$ เพื่อหาค่า λ เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ และ I_3 คือเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด 3 x 3 ดังนี้

$$J_0 = \begin{pmatrix} (1-\mu)\sigma I - \tau & -(1-\mu)\sigma S & 0 \\ (1-\mu)\sigma I & (-1-\mu)\sigma S - \omega - \tau & 0 \\ 0 & \omega & -\tau \end{pmatrix}$$

$$J_0 - \lambda I_3 = \begin{pmatrix} -\tau & -(1-\mu)\sigma N & 0 \\ 0 & (1-\mu)\sigma N - \omega - \tau & 0 \\ 0 & \omega & -\tau \end{pmatrix} - \begin{pmatrix} \lambda & 0 & 0 \\ 0 & \lambda & 0 \\ 0 & 0 & \lambda \end{pmatrix}$$

$$J_0 - \lambda I_3 = \begin{pmatrix} -\tau-\lambda & -(1-\mu)\sigma N & 0 \\ 0 & (1-\mu)\sigma N - \omega - \tau - \lambda & 0 \\ 0 & \omega & -\tau-\lambda \end{pmatrix}$$

$$\det(J_0-\lambda I_3)=(-\tau-\lambda)\begin{vmatrix}-\tau-\lambda & -(1-\mu)\sigma N\\ 0 & (1-\mu)\sigma N-\omega-\tau-\lambda\end{vmatrix}=0$$

$$0=(-\tau-\lambda)\left[(-\tau-\lambda)\left[(1-\mu)\sigma N-\omega-\tau-\lambda\right]-0\right]$$

$$0=(-\tau-\lambda)(-\tau-\lambda)\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau-\lambda\right)$$

จะได้ $(-\tau-\lambda)=0$ หรือ $(-\tau-\lambda)=0$ หรือ $\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau-\lambda\right)=0$

จะได้ค่าสมการลักษณะเฉพาะดังนี้ $\lambda_1=-\tau,\lambda_2=-\tau$ และ $\lambda_3=(1-\mu)\sigma N-\omega-\tau$

ดังนั้น $(1-\mu)\sigma N-\omega-\tau<0$

1.1.2) การหาจุดสมดุลเกิดการแพร่ระบาดของโรค

จากสมการ (1), (2) และ (3) จะได้ค่าจุดสมดุลเกิดการแพร่ระบาดของโรค (Endemic Equilibrium Point : E_1) ในกรณีที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรค โดยกำหนดให้ $I\neq 0$ และ $I>0$

ซึ่งได้จาก $$E^*(S^*,I^*,R^*)=\left(\frac{\Gamma N}{(1-\mu)\sigma I+\tau},\frac{\Gamma N}{\omega+\tau}-\frac{\omega}{(1-\mu)\sigma},\frac{\omega I^*}{\tau}\right)$$

ดังนั้น สมการลักษณะเฉพาะที่จุด $E_1(S^*,I^*,R^*)$ โดยให้ $\det(J_1-\lambda I_3)=0$ เพื่อหาค่า λ เมื่อ λ เป็นค่าลักษณะเฉพาะ และ I_3 คือเมทริกซ์เอกลักษณ์ขนาด $3x3$ ดังนี้

$$J_1=\begin{pmatrix}(1-\mu)\sigma I^*-\tau & -(1-\mu)\sigma N & 0\\ (1-\mu)\sigma I^* & (1-\mu)\sigma N-\omega-\tau & 0\\ 0 & \omega & -\tau\end{pmatrix}$$

$$J_1-\lambda I_3=\begin{pmatrix}(1-\mu)\sigma I^*-\tau & -(1-\mu)\sigma N & 0\\ (1-\mu)\sigma I^* & (1-\mu)\sigma N-\omega-\tau & 0\\ 0 & \omega & -\tau\end{pmatrix}-\begin{pmatrix}\lambda & 0 & 0\\ 0 & \lambda & 0\\ 0 & 0 & \lambda\end{pmatrix}$$

$$J_1-\lambda I_3=\begin{pmatrix}(1-\mu)\sigma I^*-\tau & -(1-\mu)\sigma N & 0\\ (1-\mu)\sigma I^* & (1-\mu)\sigma N-\tau-\lambda & 0\\ 0 & \omega & -\tau-\lambda\end{pmatrix}$$

$$\det(J_0-\lambda I_3)=(-\tau-\lambda)\begin{vmatrix}(1-\mu)\sigma I^*-\tau-\lambda & -(1-\mu)\sigma N\\ (1-\mu)\sigma I^* & (1-\mu)\sigma N-\omega-\tau-\lambda\end{vmatrix}=0$$

$$0=(-\tau-\lambda)\left[\left((1-\mu)\sigma I^*-\omega-\tau-\lambda\right)\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau-\lambda\right)-\left((1-\mu)\sigma I^*\right)\left(1-(1-\mu)\sigma N\right)\right]$$

$$=(-\tau-\lambda)\left[\left((1-\mu)\sigma I^*-\tau\right)\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau\right)-\lambda\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau\right)+\left((1-\mu)\sigma I^*-\tau\right)(-\lambda)+\lambda^2\right]$$

$$=(-\tau-\lambda)\left[\lambda^2-\lambda\frac{\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau+(1-\mu)\sigma I^*-\tau\right)}{A}+\frac{\left((1-\mu)\sigma I^*-\tau\right)\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau\right)}{B}\right]$$

จะได้ $0=(-\tau-\lambda)$

$$\lambda_1=-\tau$$

$$0=\lambda^2-A\lambda+B$$

โดยที่ $A=\left((1-\mu)\sigma N-\omega-\tau+(1-\mu)\sigma I^*-\tau\right)$

$$B=\left((1-\mu)\sigma I^*-\tau(1-\mu)\sigma N-\omega-\tau\right)$$

$$\lambda_2=\frac{A-\sqrt{A^2-4B}}{2}$$

$$\lambda_3=\frac{A-\sqrt{A^2-4B}}{2}$$

โดยที่ $\frac{A\pm\sqrt{A^2-4B}}{2}<0$

1.2) การหาค่าระดับการติดเชื้อ

การหาค่าระดับการติดเชื้อหาค่า Spectral Radius ของ FV^{-1} โดยใช้ Next Generation Method ซึ่งได้จากสมการ (1) - (3) จะได้เมทริกซ์ในรูป $\frac{dX}{dt}=F(X)-V(X)$ เพื่อหาค่า Spectral Radius FV^{-1} ซึ่ง $F(X)$ และ $V(X)$ ได้จากอนุพันธ์ย่อย ดังนี้

$$X=\begin{bmatrix}S\\I\\R\end{bmatrix},F=\left[\frac{\partial F_i(E_0)}{\partial X_i}\right] \text{ และ } V=\left[\frac{\partial V_i(E_0)}{\partial X_i}\right]$$

เมื่อ $F(X)$ คือเมทริกซ์ของผู้ป่วยเพิ่มขึ้น และ $V(E)$ คือเมทริกซ์ของผู้ป่วยที่เปลี่ยนสถานะจากกลุ่มหนึ่งไปอีกกลุ่มนึงโดยพิจารณาค่าระดับการติดเชื้อ R_0 ดังนี้

$$F(X)=\begin{bmatrix}0\\(1-\mu)\sigma SI\\0\end{bmatrix},\ V(X)=\begin{bmatrix}-\Gamma N+(1-\mu)\sigma SI+\tau S\\ \omega I+\tau S\\ -\omega I+\tau R\end{bmatrix}$$

ดังนั้น $$F(E)=\begin{bmatrix}0 & 0 & 0\\ (1-\mu)\sigma I & (1-\mu)\sigma S & 0\\ 0 & 0 & 0\end{bmatrix}$$

$$V(E)=\begin{bmatrix}(1-\mu)\sigma I+\tau & (1-\mu)\sigma S & 0\\ 0 & \omega+\tau & 0\\ 0 & -\omega & \tau\end{bmatrix}$$

ให้ $$E_0(S,I,R)=(N,0,0)$$

จะได้ $$F(E_0)=\begin{bmatrix}0 & 0 & 0\\ 0 & (1-\mu)\sigma N & 0\\ 0 & 0 & 0\end{bmatrix}$$

$$V(E_0)=\begin{bmatrix}\tau & (1-\mu)\sigma N & 0\\ 0 & \omega+\tau & 0\\ 0 & -\omega & \tau\end{bmatrix}$$

$$M(V(E_0))=\begin{vmatrix}\begin{vmatrix}\omega+\tau & 0\\ -\omega & \tau\end{vmatrix} & \begin{vmatrix}0 & 0\\ 0 & \tau\end{vmatrix} & \begin{vmatrix}0 & \omega+\tau\\ 0 & -\omega\end{vmatrix}\\ \begin{vmatrix}(1-\mu)\sigma N & 0\\ -\omega & \tau\end{vmatrix} & \begin{vmatrix}\tau & 0\\ 0 & \tau\end{vmatrix} & \begin{vmatrix}\tau & (1-\mu)\\ 0 & -\omega\end{vmatrix}\\ \begin{vmatrix}(1-\mu)\sigma N & 0\\ \omega+\tau & 0\end{vmatrix} & \begin{vmatrix}\tau & 0\\ 0 & 0\end{vmatrix} & \begin{vmatrix}\tau & (1-\mu)\sigma N\\ 0 & \omega+\tau\end{vmatrix}\end{vmatrix}$$

$$M=\begin{vmatrix}(\omega+\tau)\tau & 0 & 0\\ (1-\mu)\sigma N\tau & \tau^2 & -\tau\omega\\ 0 & 0 & \tau(\omega+\tau)\end{vmatrix}$$

$$C=\begin{vmatrix}(\omega+\tau)\tau & 0 & 0\\ -(1-\mu)\sigma N\tau & \tau^2 & \tau\omega\\ 0 & 0 & \tau(\omega+\tau)\end{vmatrix}$$

$$\det V=\tau\begin{vmatrix}\omega+\tau & 0\\ -\omega & \tau\end{vmatrix}=\tau(\omega+\tau)\tau=\tau^2(\omega+\tau)$$

$$V^{-1}(E_0)=\begin{bmatrix}(\omega+\tau)\tau & -(1-\mu)\sigma N\tau & 0\\ 0 & \tau^2 & 0\\ 0 & \tau\omega & (\omega+\tau)\tau\end{bmatrix}\bullet\frac{1}{\tau^2(\omega+\tau)}$$

พิจารณา $\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right]$

$$=\begin{bmatrix}0 & 0 & 0\\ 0 & (1-\mu)\sigma N & 0\\ 0 & 0 & 0\end{bmatrix}\begin{bmatrix}(\omega+\tau)\tau & -(1-\mu)\sigma N\tau & 0\\ 0 & \tau^2 & 0\\ 0 & \tau\omega & (\omega+\tau)\tau\end{bmatrix}\bullet\frac{1}{\tau^2(\omega+\tau)}$$

$$=0\begin{bmatrix}0 & 0 & 0\\ 0 & (1-\mu)\sigma N\tau^2 & 0\\ 0 & 0 & 0\end{bmatrix}\bullet\frac{1}{\tau^2(\omega+\tau)}$$

$$=\begin{bmatrix}0 & 0 & 0\\ 0 & \dfrac{(1-\mu)\sigma N\tau^2}{\tau^2(\omega+\tau)} & 0\\ 0 & 0 & 0\end{bmatrix}$$

$$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right]=\frac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$$

ดังนั้น คำนวณหาค่า Spectral Radius ของ $FV^{-1}(E_0)$

เขียนแทนค่าด้วย $$\rho\left[FV^{-1}(E_0)\right]=\frac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$$

จะได้ $$R_0=\frac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$$

ดังนั้น จุดสมดุลที่มีโรคมีเสถียรภาพ เมื่อ $R_0>1$ โดย $R_0=\dfrac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$

โดยพิจารณา ดังนี้

1. ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคมีค่า $R_1<1$ จะไม่เกิดการแพร่ระบาด
2. ค่า R_0 ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคมีค่า $R_1>1$ จะเกิดการแพร่ระบาด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เชิงตัวเลขของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงตัวเลข โดยนำค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการรระบาดของโรคตาแดง ซึ่งมีค่าต่าง ๆ ดังนี้

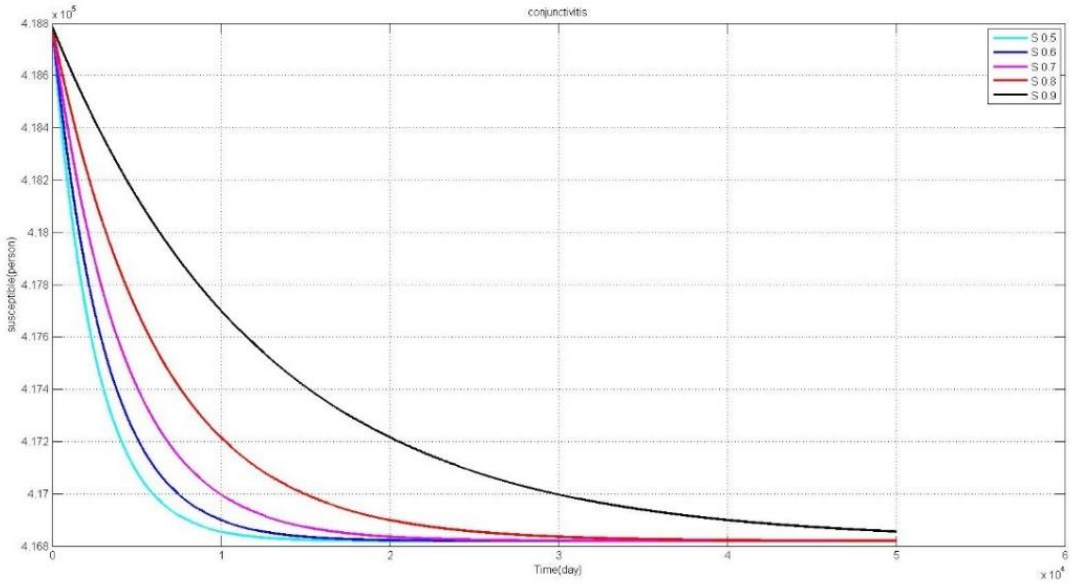
ตารางที่ 1 ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคตาแดง

ข้อความ	สัญลักษณ์	ค่าพารามิเตอร์	หน่วย
จำนวนประชากรของมนุษย์ทั้งหมด	N	418,785	คน
อัตราการเกิดใหม่	Γ	0.00003145	ต่อวัน
อัตราการตายโดยธรรมชาติ	τ	0.00001694	ต่อวัน
อัตราการสัมผัสเชื้อ	σ	0.0192	ต่อวัน
อัตราการหาย	ω	0.0384	ต่อวัน
อัตราการให้ความรู้	μ	0.5-0.9	

*สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

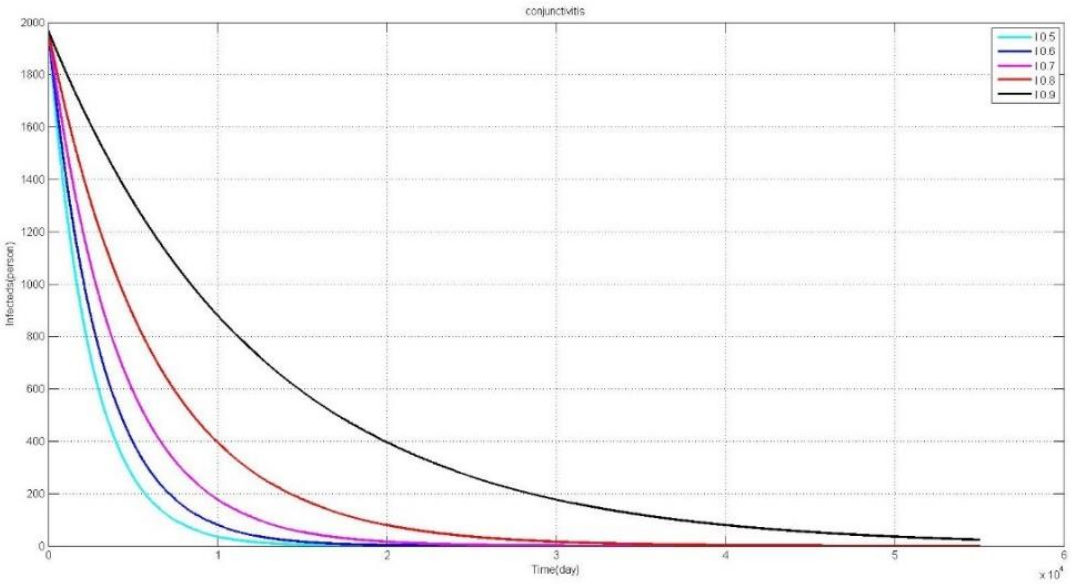
เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรค จะพบว่าค่าลักษณะเฉพาะทุกค่ามีส่วนจริงเป็นค่าลบ และสอดคล้องกับเงื่องไขของ Routh-Hurwitz ส่งผลให้คำตอบจะลู่เข้าสู่ $E_0 = (N, 0, 0)$ ดังนั้นจุดสมดุลไม่มีโรค E_0 จะเป็น Local Asymptotically (Fred Brauer, Pauline den Driessche and Jianhong Wu (Eds.) 2008)

เมื่อพิจารณาเสถียรภาพของระบบ ณ จุดสมดุลที่มีโรค จะพบว่าค่าลักษณะเฉพาะทุกค่ามีส่วนจริงเป็นค่าลบและสอดคล้องกับเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz ส่งผลให้คำตอบจะลู่เข้าสู่ $E_1 = \left(S^*, I^*, R^*\right)$ ดังนั้นจุดสมดุลมีโรค E_1 จะเป็น Local Asymptotically

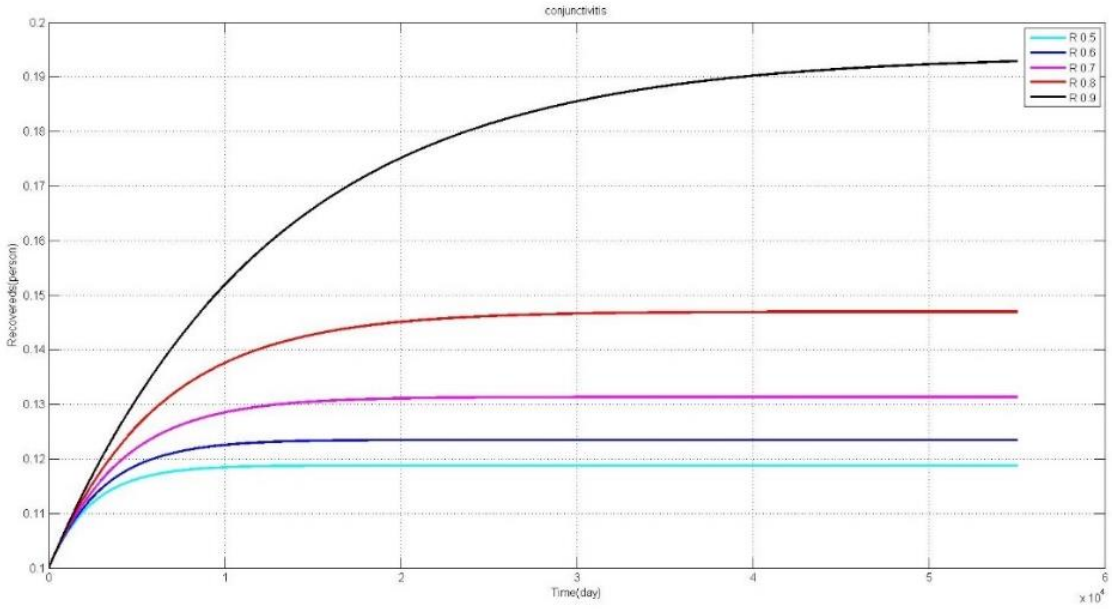
รูปที่ 2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $(\mu) = 0.5 - 0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีโรค

จากรูปที่ 2 เมื่อเพิ่มอัตราการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง (μ) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคให้มากขึ้นจะพบว่า อัตราเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง (S) ณ เวลา t ใด ๆ จะค่อย ๆ ลดลงและเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ซึ่งถ้าประชากรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคตาแดงเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้จำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงลดลงอย่างช้า ๆ ซึ่งหมายถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มติดเชื้อจะใช้เวลานานขึ้นจนการแพร่ระบาดของโรคตาแดงลดลง

รูปที่ 3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $(\mu) = 0.5 - 0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีโรค

จากรูปที่ 3 เมื่อเพิ่มอัตราการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง (μ) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงให้มากขึ้นจะพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยงติดเชื้อ (I) ณ เวลา t ใด ๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัดซึ่งถ้าประชากรมีความรู้สำหรับการป้องกันเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้จุดสูงสุดของกลุ่มติดเชื้อลดลงและการแพร่ระบาดของโรคจะลดลงด้วยเช่นกัน

รูปที่ 4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรที่หายป่วยจากโรค (R) ณ เวลา t ใด ๆ เมื่อค่า $(\mu) = 0.5 - 0.9$ ตามลำดับ ณ เสถียรภาพของจุดสมดุลมีโรค

จากรูปที่ 4 เมื่อเพิ่มอัตราการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง (μ) ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง จะส่งผลให้จำนวนประชากรกลุ่มติดเชื้อเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มที่หายป่วยจากโรครวดเร็วขึ้น เนื่องจากจำนวนคนเชื้อน้อยลงจึงส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดลดลง

จากการศึกษาพบว่าอัตราการให้ความรู้สำหรับการป้องกันเป็นผลปัจจัยหนึ่งต่อตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันน้อยจะส่งผลให้การพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้นและถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อมีความรู้เกี่ยวกับป้องกันเป็นจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของโรค

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ตและเพื่อวิเคราะห์เสถียรภาพของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดงกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ระบบสมการเชิงอนุพันธ์แบบไม่เชิงเส้น ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ประชากรที่ติดเชื้อและสามารถแพร่เชื้อได้และประชากรที่หายป่วยจากโรค ซึ่งผู้วิจัยเพิ่มค่าพารามิเตอร์

(μ) คือ อัตราการให้ความรู้ ลงในตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ใช้วิธีการวิเคราะห์วิธีมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงตัวเลขสำหรับตรวจสอบการแพร่ระบาดของโรค

ผู้วิจัยได้พิจารณาจุดสมดุลที่มีโรคและจุดสมดุลที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค โดยการวิเคราะห์จุดสมดุลและเสถียรภาพของจุดสมดุลด้วยวิธีการวิเคราะห์วิธีมาตรฐาน ซึ่งค่าเสถียรภาพของระบบ Local Asymptotical Stable ที่ได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของ Routh-Hurwitz เพื่อให้สามารถหาค่าพารามิเตอร์ R_0 ซึ่งมีความจำเป็นภายใต้เงื่อนไขเพื่อให้ Local Asymptotically Stability of Equilibrium State ที่มีเสถียรภาพในส่วนของจุดสมดุลที่ไม่มีโรคและจุดสมดุลที่มีการแพร่ระบาดของโรคโดยที่ $R_0 = \frac{(1-\mu)\sigma N}{(\omega+\tau)}$ สามารถพิจารณาค่าระดับการติดเชื้อ (R_0) โดยค่า $R_0 < 1$ วิเคราะห์ได้ว่า ณ จุดสมดุลจะไม่มีโรคจึงไม่เกิดการแพร่ระบาดโรคของโรค และค่า $R_0 > 1$ วิเคราะห์ได้ว่า ณ จุดสมดุลมีการติดเชื้อจึงเกิดการแพร่ระบาดของโรค จากการวิเคราะห์เชิงตัวเลขพบว่าจุดสมดุลทั้งสองเป็น Local Asymptotical Stable ณ จุดสมดุลที่ไม่มีโรคเมื่อ $(\mu) = 0.5 - 0.9$

จากการวิจัยพบว่าอัตราการให้ความรู้สำหรับการป้องกันเป็นผลปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ SIR สำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคตาแดง โดยพบว่าถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคตาแดงมีความรู้สำหรับการป้องกันน้อย จะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคเพิ่มขึ้น และถ้าประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคตาแดงมีความรู้สำหรับป้องกันจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคลดลงจนกระทั่งไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคตาแดง

ดังนั้นสามารถนำผลวิจัยตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการให้ความรู้สำหรับการป้องกันโรคตาแดง นำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการป้องกันโรคเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยและใช้เป็นข้อมูลวิชาการให้กับหน่วยงานที่เฝ้าระวังของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งนำเสนอต่อหน่วยงานด้านสาธารณสุขดำเนินการหามาตรการควบคุมและป้องกันโรคตาแดงโดยการให้ความรู้กับประชาชนที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ

เอกสารอ้างอิง

ธีรวัฒน์ นาคะบุตร. (2546). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์*.นครปฐม : ราชภัฏนครปฐม

สุกัลยา ศรีสุริฉัน. (2559). *การสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์*.

จาก http://elearning.nsur.ac.th/web_elearning/math_model/

อนุวัตร จิรวัฒนาพาณิชและคณะ. (2562). *ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์สำหรับการรณรงค์การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคตาแดง (รายงานการวิจัย)*. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Bureau of Epidemiology.2016. *Conjunctivitis Available*

from URL: http://rnnvw.boe.moph.go.th/facConjunctivitis.

Fred Brauer, Pauline den Driessche and Jianhong Wu. (2008). *Mathematical Epidemilogy.* 2563, จาก http://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-540-789911-6

Kermack, W. O.,& McKendrick, A. G. (1927). A Contribution to the Mathematical Theory of Epidemaics. *The Royal Society of London*, 115, 700-721

การพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด

Development of web applications Plak Rad Kamnan's office

พีระพัฒน์ แก้วเพชร[1], ภาณุพงศ์ จันดาหาร[1], ภาวินี อินทร์ทอง[2] และธนพงศ์ นิตยะประภา[3*]

Peerapat Kaeophet[1], Phanuphong Jandahan[1], Pavinee Inthong[2]

And Thanapong Nitayaprapha[3*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[1] Undergraduate students, Department of information technology, faculty of science and technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[2] Assistant Professor, Department of information technology, faculty of science and technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[3] อาจารย์, หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[3] Lecturer, Department of information technology, faculty of science and technology, Pibulsongkram Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thanapong.n@psru.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษา ออกแบบ และพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด โดยเริ่มจากการศึกษาระบบงานเดิม สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาหาความต้องการของเว็บแอพพลิเคชัน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบ โดยใช้หลักการ UML ซึ่งได้เลือกใช้ use case diagram และ class diagram จากนั้นพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันในรูปแบบ Responsive web design โดยใช้โปรแกรม Visual Studio Code เขียนด้วยภาษา HTML5, PHP, CSS, JavaScript ทำงานร่วมกับ MySQL ซึ่งใช้เป็นฐานข้อมูล นำไปทดลองใช้และทำการประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวน 14 คน ผลการประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบโดยผู้ใช้งานระบบทั้งหมด 30 คน พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 แสดงว่าเว็บแอพพลิเคชันนี้สามารถนำไปใช้งานได้ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน และช่วยให้ชาวบ้านสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และยังสามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เว็บแอพพลิเคชัน, ประชาสัมพันธ์, ข่าวสาร

Abstract:

The research objective is to study, design, and develop a web application for Plak Rad Kamnan's office. The old systems were studied process to find web application requirements before the data obtained from interviews were analyzed to design systems using the Unified Modeling Language (UML) and then web applications development using the Responsive web design form. The web application developed with Visual Studio Code. The computer languages to develop are HTML5, PHP, CSS, and JavaScript. The MySQL program managed a database. Finally, the 14 staff assess the satisfaction of the system's performance, and the 30 users assess the satisfaction on system usage. The satisfaction results of system performance and system usage found that those was at the highest level. The system performance evaluation average of 4.59 and the Standard Deviation: SD of 0.57, and the system usage evaluation average of 4.46 and the Standard Deviation: SD of 0.50. Important, this web application can meet the user requirements to help the villagers to be more comfortable, and support officers to collect information.

Keywords: web applications, public relations, news

บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันกำนันตำบลปลักแรด มีหน้าที่ดูแล สอดส่องปัญหาภายในชุมชนตำบลปลักแรด โดยมีขอบเขตการปกครองทั้งหมด 10 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 3,797 คน เป็นจำนวนที่เยอะมากจึงอาจทำให้เกิดการดูแลลูกบ้านได้ไม่ทั่วถึง ทำให้มีการร้องเรียนในเรื่องข้อมูลต่าง ๆ เข้ามา เช่น ปัญหาการได้รับข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง เนื่องจากการกระจายเสียงหรือการประชาสัมพันธ์ได้ไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ปัญหาเกิดความล่าช้าในการเข้าถึงข้อมูลเนื่องจากข้อมูลเหล่านี้ถูกติดประกาศไว้ที่บอร์ด หรือป้ายประกาศที่หน่วยงาน ซึ่งทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยาก รวมถึงปัญหาการขอเอกสารในการทำเรื่องหรือดำเนินงานต่าง ๆ ในราชการ จำเป็นต้องเข้ามาขอที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด และในเรื่องของการร้องเรียนร้องทุกข์หากชาวบ้านต้องการร้องเรียนร้องทุกข์ก็จะต้องเข้ามาที่ทำการกำนันจะมีเจ้าหน้าที่คอยจดบันทึกให้ ปัญหาการเก็บข้อมูลของทางชุมชนยังอยู่ในลักษณะแผ่นกระดาษ ทำให้เอกสารบางส่วนเกิดความเสียหายได้ ส่วนการจัดเก็บเอกสารไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่หรือเรียงเอกสารให้เป็นระบบระเบียบทำให้ยากต่อการค้นหา ปัญหาการไม่ทราบตัวอย่างแบบฟอร์มของเอกสารสำคัญที่จำเป็นต่อประชาชน เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น อีกทั้งในตำบลปลักแรดมีการจำหน่ายสินค้า OTOP แต่ไม่มีการประชาสัมพันธ์ หรือการแสดงสินค้าตัวอย่างหากต้องการต้องเดินทางไปที่ว่าการตำบลปลักแรดเท่านั้น

ปัจจุบันอุปกรณ์ไอทีได้มีบทบาทกับชีวิตความเป็นอยู่ของเราเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จึงได้มีการนำเว็บแอพพลิเคชันเข้ามาใช้ในงานด้านต่าง ๆ เช่น นำมาใช้ในรูปแบบการโฆษณา การประชาสัมพันธ์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ การจัดเก็บและดาวน์โหลดเอกสาร เป็นต้น เนื่องจากเว็บแอพพลิเคชันสามารถเปิดใช้งานได้กับหลายแพลตฟอร์ม จึงง่ายต่อการเข้าถึงเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าหากนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ หรือการกระจายข่าวสารก็จะช่วยได้อย่างมาก อีกทั้งยังสามารถเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในระบบได้ ทำให้ง่ายต่อการจัดการ

จากปัญหาดังกล่าวผู้จัดทำจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันตำบลปลักแรด เพื่อนำมาประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลของบุคลากร การเก็บเอกสารข้อมูลของทางชุมชน ตัวอย่างแบบฟอร์มของเอกสารสำคัญ และการร้องเรียนร้องทุกข์ เพื่อให้ผู้ใช้งานมีความสะดวกต่อการใช้งาน และเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ภายในตำบลได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจนมากขึ้น ในส่วนของเจ้าหน้าที่ทำให้ง่ายต่อการจัดการข้อมูลให้ประชาชนผู้เข้าใช้งานรับรู้ถึงข้อมูล ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้อย่างชัดเจน และสามารถใช้ในการประชาสัมพันธ์สินค้า OTOP ของทางตำบลปลักแรดเพื่อเพิ่มยอดขายได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด
2. เพื่อวิเคราะห์และออกแบบเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด
3. เพื่อพัฒนาและประเมินความพึงพอใจของเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด

การทบทวนวรรณกรรม

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการทำวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้

1. หลักการ UML

บรรจง หะรังษี และญาณวรรณ สินธุภิญโญ (2542) ได้ทำการศึกษาหลักการ UML ว่าในปัจจุบันมนุษย์จะเข้าใจการนำเสนอแบบภาพมากกว่าตัวหนังสือ โดยวิธีการนำเสนอด้วยการใช้ Unified Modeling Language (UML) เป็นการสร้างโมเดลต้นแบบเพื่อร่างโครงสร้างต่าง ๆ ของระบบให้เห็นเป็นรูปภาพและนำไปใช้ในการพัฒนาซอฟต์แวร์เชิงวัตถุ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกคนและทุกแพลตฟอร์ม เพราะเป็นมาตรฐานในด้านการออกแบบ และยังสามารถนำไปใช้ในการออกแบบระบบที่ซับซ้อนเพื่อให้เพื่อนร่วมทีม หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจโครงสร้างของระบบในทิศทางเดียวกัน โดย UML มี diagram ให้ใช้หลายรูปแบบ เราจะต้องวิเคราะห์หรือศึกษาว่ารูปแบบไหน เหมาะกับงานของเรามากที่สุด ซึ่งส่วนมากรูปแบบที่นิยมใช้ คือ Class diagram แผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลในระบบทั้งหมด จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องรู้ว่ามีข้อมูลใดบ้างในระบบ ต่อมาคือ Use case diagram สามารถอธิบาย

ส่วนประกอบและความสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของระบบ ประกอบด้วยผู้ที่กระทำกับระบบ อาจเป็นผู้ที่ทำการส่งข้อมูล, รับข้อมูล, หรือเปลี่ยนข้อมูล ใช้สัญลักษณ์เป็นรูปคนเพื่อแสดงหน้าที่หรืองานต่าง ๆ

2. แนวคิดด้านการออกแบบเว็บแอพพลิเคชัน

ด้าน User Experience (UX) และ User Interface (UI) ในแนวคิดด้านนี้เปรียบเสมือนเหรียญที่มีสองด้าน หากหนักไปด้านใดด้านหนึ่ง จะทำให้เว็บแอพพลิเคชันขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป เพราะ UX คือสิ่งที่ออกแบบมาจากประสบการณ์ของผู้ใช้งานโดยตรง ส่วนมากจะถูกสร้างมาเพื่อแก้ปัญหาจากสิ่งที่เคยพบเจอ ซึ่งในบางครั้ง อาจจะไม่เน้นในด้านความสวยงามเลย เน้นในด้านการใช้งานอย่างเดียว ส่วน UI นั้นจะเน้นไปที่การออกแบบแพลตฟอร์มเพื่อใช้เป็นหน้าตาในการติดต่อกับผู้ใช้งาน จึงจำเป็นต้องมีดีไซน์ที่สวยงาม การดีไซน์ที่สวยงามมากเกินไป จะทำให้ใช้ระบบยากมาก หรือทำให้ระบบช้า เพราะต้องมาเสียเวลาดาวน์โหลดอนิเมชันที่ใช้ก่อน จึงจะเข้าใช้งานได้ สรุปคือ หากเราต้องออกแบบโดยเน้นไปที่ด้านใดด้านหนึ่ง จะทำให้ระบบขาดความสมดุล ฉะนั้นควรจะเน้นไปทั้ง UX และ UI ให้สมดุลกัน จะดีที่สุด

ด้าน User Interface Design คือ การออกแบบส่วนต่อประสานระหว่างผู้ใช้กับคอมพิวเตอร์ ส่วนมากจะถูกออกแบบด้วยหลักการเพื่อให้ใช้งานได้ง่าย ใช้ทักษะส่วนบุคคลน้อย ในบางครั้งถ้าหากออกแบบระบบมาดีจะไม่จำเป็นต้องอบรมการใช้งานระบบก็สามารถใช้ได้ ดังที่ Jacob Nielsen ผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบ Web Usability ได้กล่าวว่า “Bad usability equal no customers.” ไม่มีใครอยากใช้ระบบซอฟต์แวร์ที่ใช้งานยาก เพราะเมื่อใช้งานยาก ก็จะไม่มีคนอยากจะใช้ การออกแบบ User Interface Design ควรคำนึงถึงหลัก 8 ข้อ ดังนี้ 1) ความหลากหลายของผู้ใช้งาน ทั้งด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม 2) ความแตกต่างของบุคลิกผู้ใช้งาน 3) ความแตกต่างของสติปัญญาและความสามารถในการรับรู้ 4) ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม 5) ผู้ใช้งานที่ไร้ความสามารถหรือพิการ 6) อายุของผู้ใช้งาน และ 7) การออกแบบสำหรับเด็ก เด็กต้องการการออกแบบที่แตกต่างจากจากผู้ใหญ่ ต้องมีการเร้า ความสนใจสูง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา เจือจันทร์ และนางสาวรติยาพร ทิพย์คูนอก (2562) ได้พัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ชมรมฟุตบอลอาวุโส จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์และออกแบบเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ชมรมฟุตบอลอาวุโส จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ชมรมฟุตบอลอาวุโส จังหวัดบุรีรัมย์ภาษาที่ใช้ในพัฒนาคือ PHP, CSS, โดยแบ่งการใช้งานออกเป็น 2 ระบบคือ ผู้ดูแลระบบ (Admin)และบุคคลทั่วไป (User) ผู้ดูแลระบบ (Admin) Login เข้าระบบได้สามารถออกจากระบบได้สามารถเพิ่ม แก้ไข ลบ และกรอกข้อมูลประวัติชมรมได้ สามารถเพิ่ม แก้ไข ลบ และตารางการแข่งขันได้ สามารถอัพเดตข้อมูลผลบอล และภาพรวมกิจกรรมได้ และสามารถเพิ่ม แก้ไข ลบ และอัพเดตข่าวประชาสัมพันธ์ของเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ชมรมฟุตบอลอาวุโส จังหวัดบุรีรัมย์ได้ บุคคลทั่วไป (User) สามารถดูข้อมูลข่าวสาร และประวัติชมรมได้ สามารถดูตารางการแข่งขัน และตารางคะแนนได้ สามารถดูกิจกรรมภาพรวมของชมรม และสามารถดูข้อมูลทีมฟุตบอล และรายชื่อทีมฟุตบอลได้

ภานุวัฒน์ ศรีเคลือบ, ศรชัย วิญญูพันธ์, ภูริพจน์ แก้วย่อง, ฐิติยา เนตรวงษ์ และทินกร ชุณหภัทรกุล (2564) ได้พัฒนาระบบจัดการเว็บไซต์ศูนย์อาหารดุสิตนฤมล เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบจัดการเว็บไซต์โดยนำเทคนิคการวิเคราะห์และออกแบบระบบ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้ระบบ ประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้ดูแลระบบ และลูกค้าของศูนย์อาหารที่ใช้ระบบจัดการเว็บไซต์ จำนวน 31 คนโดยการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วรินทร ซอกหอม และนครินทร์ ชัยแก้ว (2564) ได้พัฒนาเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อปรับปรุงการนำเสนอเนื้อหาด้านการศึกษาให้เหมาะสมแก่ผู้เยี่ยมชม นิสิต และบุคลากร โดยใช้กรอบเนื้อหาจากมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ เวอร์ชัน 2.0 ความต้องการและทิศทางการพัฒนาจากผู้บริหาร การค้นคว้าความเหมาะสมของเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยได้เลือกใช้ภาษา PHP พัฒนาบน Laravel Framework จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูล เชิงสัมพันธ์จัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในระบบในด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศได้ใช้วงจรการพัฒนาระบบสารสนเทศในด้านการประเมิน ผลการดำเนินงานได้เลือกใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าประเด็นแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

สุมนา บุษบกม, ปวันนพัสตร์, ศรีทรงเมือง, อาณัติ รัตนถิรกุล, และวรรษา พรหมศิลปะ (2563) ได้พัฒนาเว็บไซต์และออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อถ่ายทอดความเข้มแข็งของวัฒนธรรมที่เป็นจุดขายที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งด้านวิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น มีเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ในอำเภอบางปะอิน ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาชมเว็บไซต์ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว โดยเว็บไซต์ยังเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญๆ ของแต่ละชุมชนเป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อส่งต่อให้กับลูกหลานได้เรียนรู้ต่อไปในอนาคต เพื่อหาคุณภาพและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเว็บไซต์และสื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการศึกษารูปแบบความต้องการของระบบ 2) ขั้นตอนออกแบบและพัฒนาระบบ 3) ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจของระบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษารูปแบบความต้องการของระบบ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากระบบงานเดิมที่มีการทำงานที่ไม่เป็นลำดับขั้นตอน

1.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ดูแลระบบ เพื่อหาความต้องการของระบบ

1.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสรุปผลรูปแบบ เพื่อหาความต้องการของระบบและนำไปใช้ในการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชัน

2. ขั้นตอนออกแบบและพัฒนาระบบ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 วิเคราะห์และออกแบบระบบด้วย Unified Modeling Language (UML) ซึ่งได้ทำการนำข้อมูลผลสรุปความต้องการรูปแบบระบบมาทำการวิเคราะห์ด้วย UML ประกอบไปด้วย 2 ไดอะแกรม คือ 1) Use Case Diagram 2) Class Diagram

2.2 พัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อใช้ในการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรดตามโครงสร้างที่ได้ออกแบบไว้ โดยใช้ภาษา HTML5, PHP, CSS, JavaScript ใช้ MySQL ในการเก็บข้อมูลทั้งหมด

2.3 ทดสอบและปรับปรุงแก้ไขระบบ

3. ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจของระบบ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างแบบประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบและแบบประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบ

3.2 ประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบ ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจ้าหน้าที่ที่ทำการกำนันตำบลปลักแรดทั้งหมด 14 คน ด้วยแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบ

3.3 ประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบ ด้วยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยผู้ใช้งานทั่วไป และผู้ที่สนใจ ทั้งหมด 30 คน ด้วยแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบ

ผลการวิจัย

ผลจากการรวบรวมข้อมูลและศึกษาระบบงานเดิมเพื่อหาความต้องการของระบบเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบโดยแสดงรายละเอียดดังนี้

1. ผลจากการศึกษาเพื่อหาความต้องการของระบบ

1.1 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 14 คน ได้แก่ กำนันตำบลปลักแรด จำนวน 1 คน สารวัตรกำนันตำบลปลักแรด จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ดูแลระบบ 1 คน และผู้ใหญ่บ้านตำบลปลักแรด หมู่ 1 – หมู่ 10 จำนวน 10 คน พบว่า

- ยังประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสารผ่านทางหอกระจายข่าวหรือบอร์ดที่หน่วยงาน ทำให้ได้รับข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน เกิดความล่าช้าในการเข้าถึงข้อมูล

- การจัดเก็บเอกสารที่ไม่เป็นระบบระเบียบ ยากต่อการค้นหา เอกสารบางส่วนได้มีการชำรุดและสูญหาย

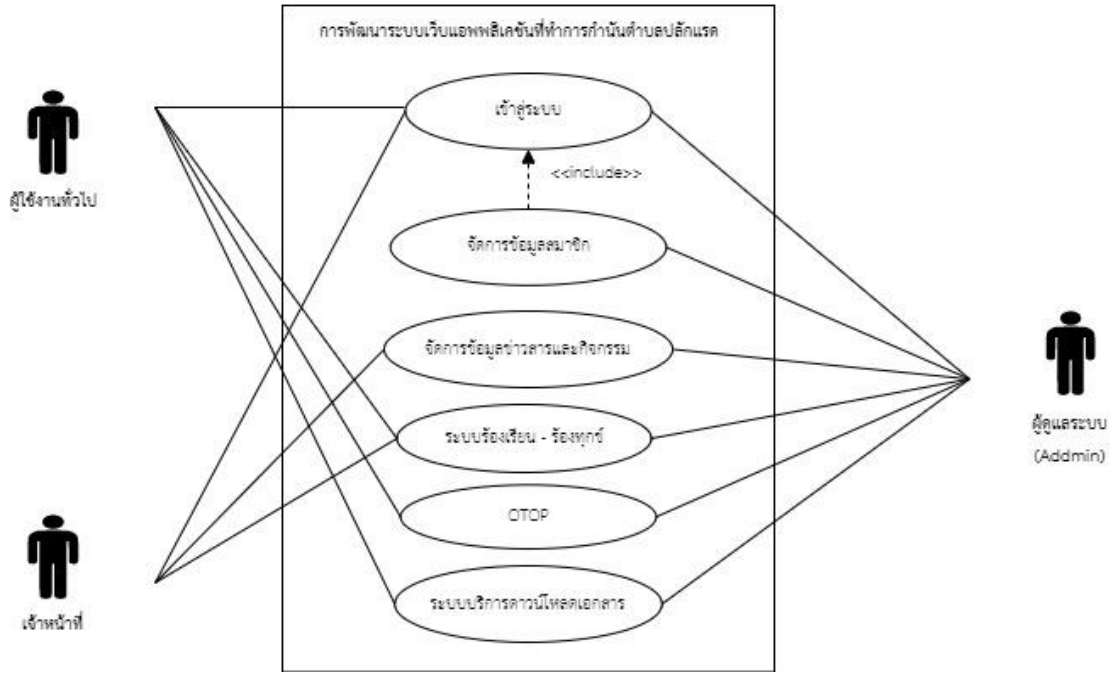
- การแจ้งร้องเรียน-ร้องทุกข์ ที่ยังต้องเดินทางมาที่หน่วยงานยังใช้การแจ้งแบบจดบันทึก ปัญหาการเก็บข้อมูลของทางหน่วยงานยังอยู่ในรูปแบบเอกสาร

- ปัญหาตัวอย่างเอกสารที่สำคัญและแบบฟอร์มต่างๆ หากจำเป็นต้องใช้ต้องเดินทางมาดูตัวอย่างเอกสารและขอแบบฟอร์มที่หน่วยงาน อาจเกิดความล่าช้า เสียเวลา เสี่ยงต่อสถานการณ์ covid-19

1.2 สรุปผลการศึกษาความต้องการของระบบใหม่ได้ดังนี้ หน่วยงานต้องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรม การจัดเก็บเอกสารที่เป็นระบบระเบียบง่ายต่อการค้นหา การเก็บบันทึกข้อมูลการแจ้งร้องเรียนร้องทุกข์ที่เป็นระบบระเบียบให้ง่ายต่อการค้นหา ตัวอย่างเอกสารและแบบฟอร์มที่สำคัญมีให้ดาวน์โหลดและนำไปใช้ได้ง่าย และมีการนำระบบฐานข้อมูลมาใช้ในการเก็บข้อมูล และออกแบบให้ระบบสามารถเปิดใช้งานได้ทุกอุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็น สมาทโฟน แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์

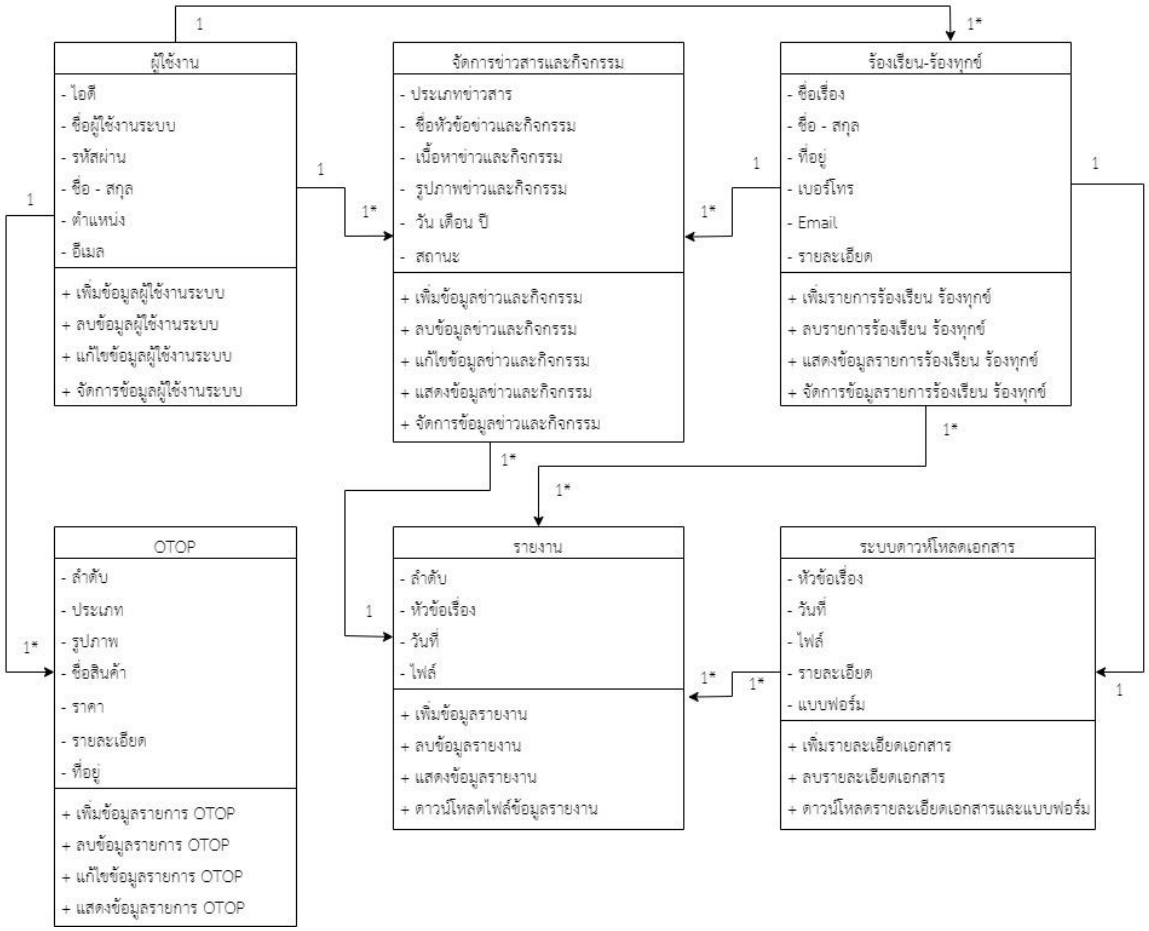
2. ผลจากการออกแบบระบบโดยใช้หลักการของ UML ซึ่งได้เลือกใช้ Use Case Diagram และ Class Diagram ดังนี้

2.1 ผลการออกแบบระบบด้วย Use Case Diagram เป็นการแสดงระบบย่อยต่าง ๆ ของระบบทั้งหมด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงผลการออกแบบระบบด้วย Use Case Diagram

2.2 ผลการออกแบบระบบด้วย Class diagram เป็นการแสดงองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งมีการแสดง Class ที่มีความสัมพันธ์กับ Object ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงผลการออกแบบระบบด้วย Class Diagram

2.3 ผลการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด โดยพัฒนาระบบตามหลักการ responsive web design ให้สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกแพลตฟอร์ม เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้งาน ระบบนี้ได้แบ่งผู้ใช้ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ผู้ดูแลระบบ สามารถเข้าสู่ระบบดูรายละเอียดข้อมูลภายในเว็บแอพพลิเคชัน จัดการข้อมูลผู้ใช้งาน เพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูล จัดการข้อมูลข่าวสาร จัดการข้อมูลสมาชิก จัดการ OTOP จัดการร้องเรียน - ร้องทุกข์ และจัดการระบบเอกสาร

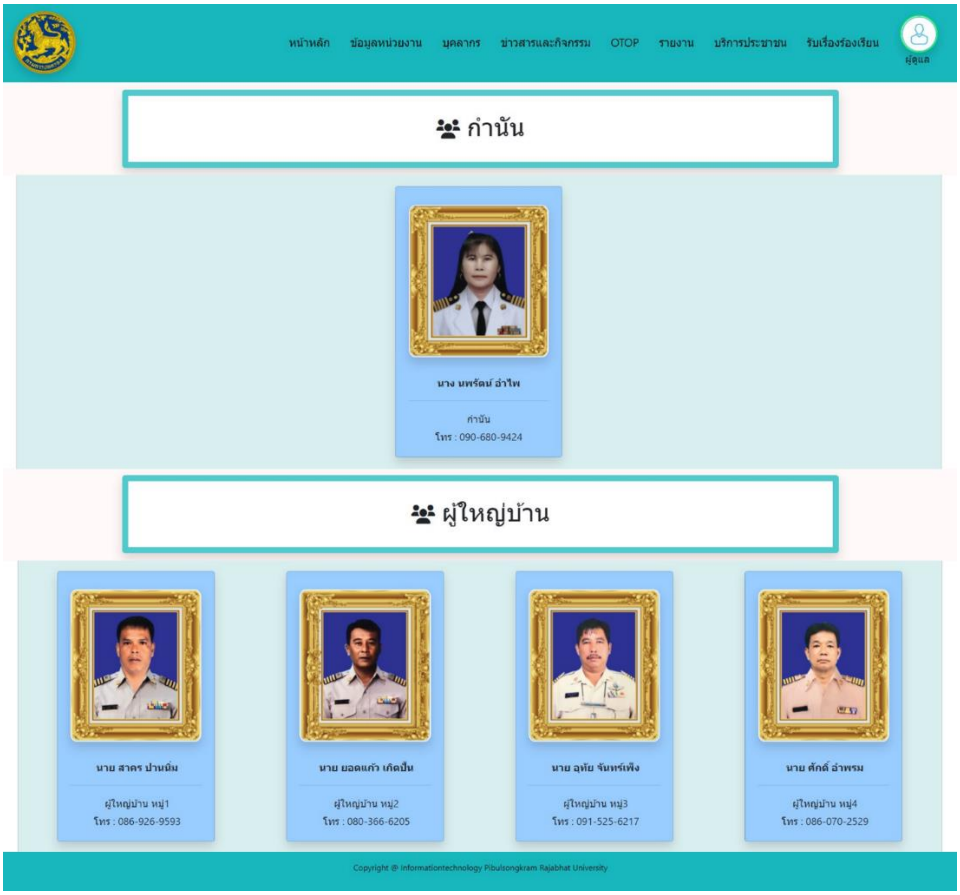
เจ้าหน้าที่ สามารถเข้าสู่ระบบแล้วคอยดูประวัติการตรวจสอบการดำเนินการของผู้ใช้งานทั่วไป และจัดการข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลร้องเรียน - ร้องทุกข์ของผู้ใช้งานทั่วไป

ผู้ใช้งานทั่วไป สามารถเข้ามาดูรายละเอียดข้อมูลภายในเว็บแอพพลิเคชัน ดำเนินการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร - กิจกรรม ข้อมูลต่าง ๆ ภายในเว็บแอพพลิเคชัน แจ้งร้องเรียน - ร้องทุกข์ ตรวจสอบสถานะการร้องเรียน-ร้องทุกข์ และดาวน์โหลดเอกสาร

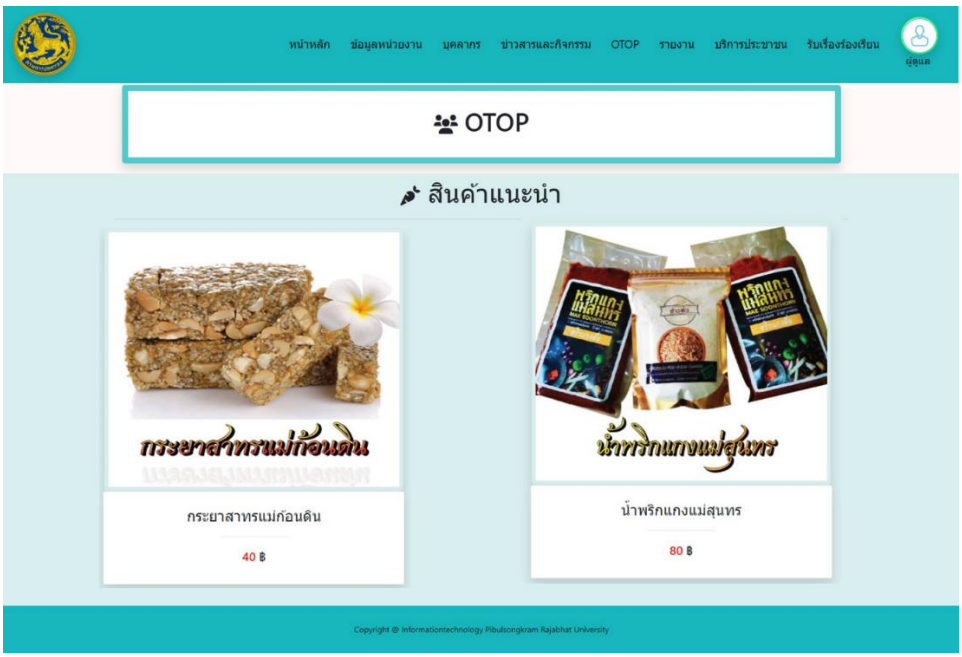
ผลการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด แสดงในภาพที่ 3 -11

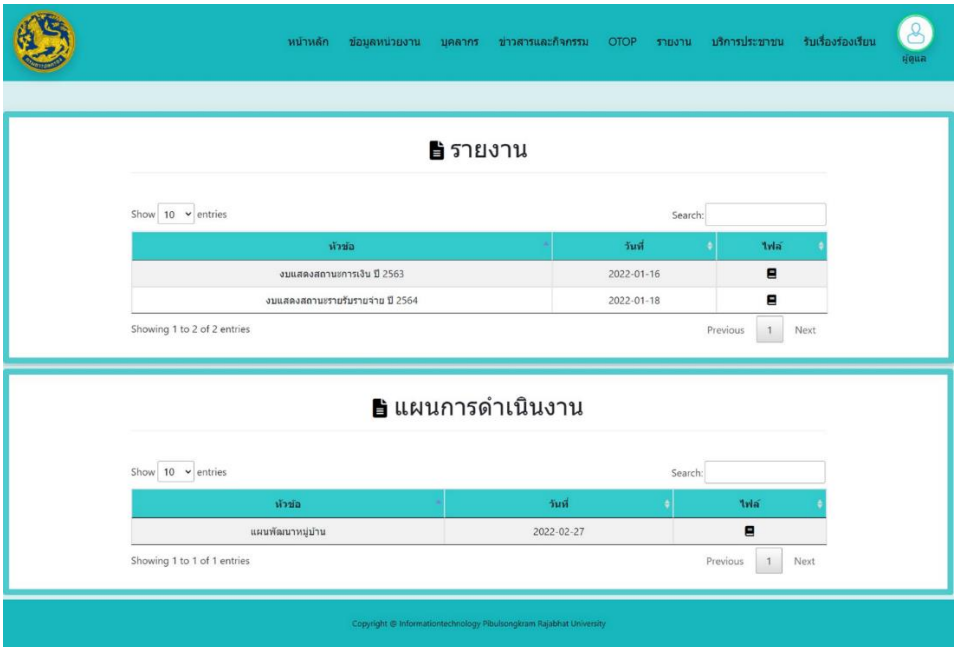
ภาพที่ 3 หน้าจอหลักของเว็บแอพพลิเคชัน

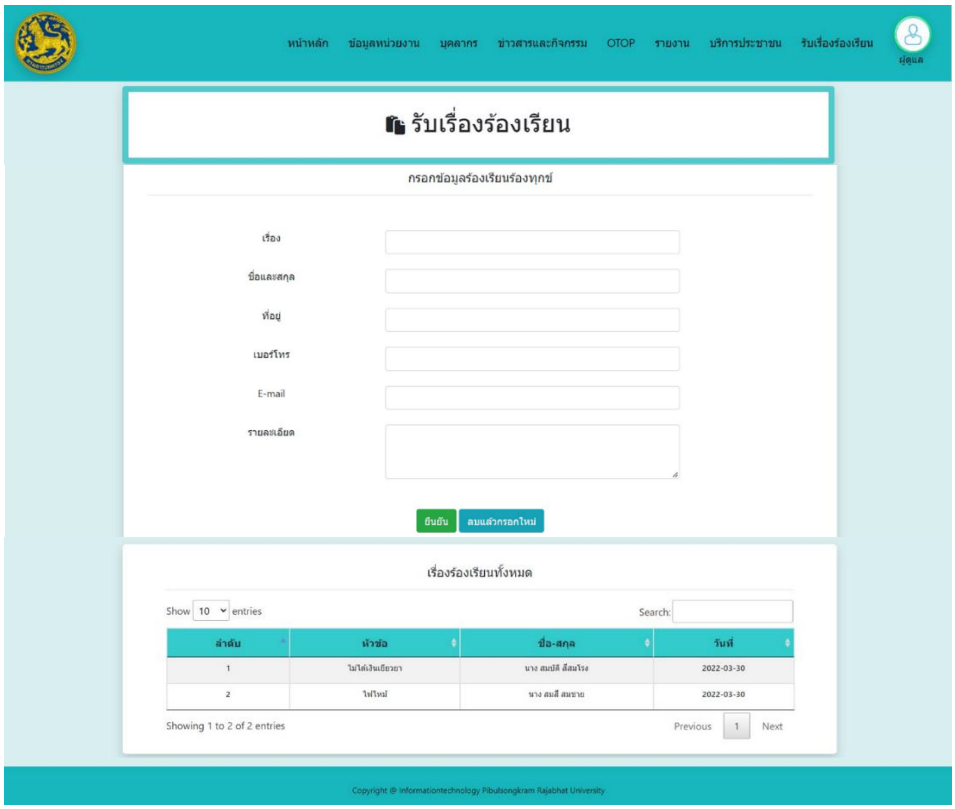
ภาพที่ 4 หน้าจอของบุคลากร

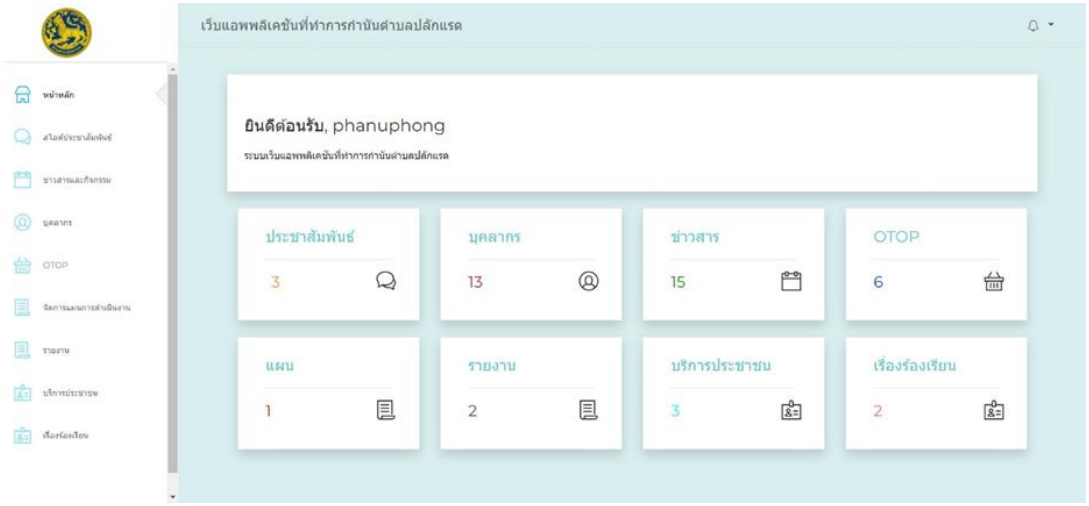
ภาพที่ 5 หน้าจอของสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP

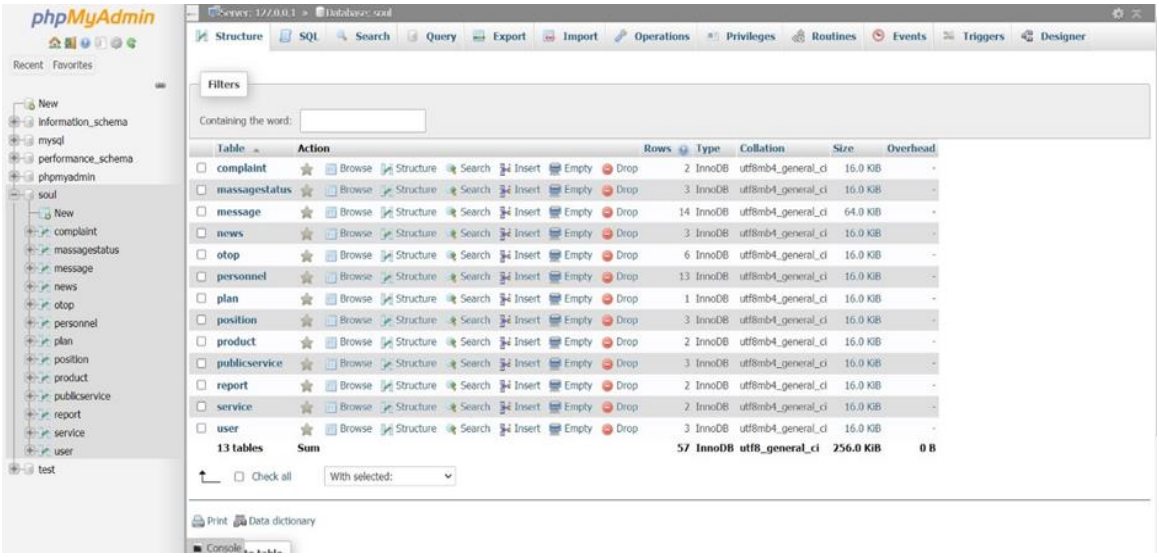
ภาพที่ 6 หน้าจอของรายงานและแผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 7 หน้าจอของการร้องเรียน - ร้องทุกข์

ภาพที่ 8 หน้าจอของระบบหลังบ้าน จัดการ เพิ่ม ลบ แก้ไข

ภาพที่ 9 หน้าจอของการจัดเก็บระบบฐานข้อมูล

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบ มีวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน ประกอบด้วย กำนันตำบลปลักแรด จำนวน 1 คน สารวัตรกำนันตำบลปลักแรด จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ดูแลระบบ 1 คน และผู้ใหญ่บ้านตำบลปลักแรด หมู่ 1 – หมู่ 10 จำนวน 10 คน พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ความพึงพอใจจากการใช้งานของเจ้าหน้าที่

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ							
	5	4	3	2	1	$\bar{x}$	S.D	ผลลัพธ์
ด้านการทำงานของเว็บแอพพลิเคชัน								
1. เว็บแอพพลิเคชันมีการเข้าถึงที่ง่ายและน่าสนใจ	9	5	0	0	0	4.64	0.50	มากที่สุด
2. เว็บแอพพลิเคชันมีการแสดงเป็นสัดส่วนและมีการแยกหมวดหมู่อย่างชัดเจน	12	2	0	0	0	4.86	0.36	มากที่สุด
3. เว็บแอพพลิเคชันทันสมัยและเป็นปัจจุบันของข้อมูล	9	5	0	0	0	4.64	0.50	มากที่สุด
4. เว็บแอพพลิเคชันสามารถ เพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูลได้	8	5	1	0	0	4.50	0.65	มาก
5. เว็บแอพพลิเคชันสามารถใช้งานในส่วนเมนูได้ง่าย	9	5	0	0	0	4.64	0.50	มากที่สุด
6. เว็บแอพพลิเคชันแสดงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างแม่นยำ	8	6	0	0	0	4.57	0.51	มากที่สุด
ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล								
1. การจัดการสิทธิการเข้าถึงของข้อมูลของผู้ดูแล เจ้าหน้าที่และผู้ใช้งานทั่วไปได้อย่างถูกต้อง	8	5	1	0	0	4.50	0.65	มาก
2. ความปลอดภัยในการใช้บริการเว็บแอพพลิเคชัน	8	5	1	0	0	4.50	0.65	มาก
3. การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ โดยผู้มีสิทธิเท่านั้นจึงจะเข้าถึงข้อมูลได้	8	5	1	0	0	4.50	0.65	มาก
ด้านความง่ายของการใช้เว็บแอพพลิเคชัน								
1. ความเหมาะสมของการใช้ชนิด ขนาด สี อักษร บนเว็บแอพพลิเคชัน	10	3	1	0	0	4.64	0.63	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย	7	7	0	0	0	4.50	0.52	มาก
3. ความเหมาะสมของการใช้รูปภาพในการสื่อความหมาย	10	3	1	0	0	4.64	0.63	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของการวางตำแหน่งในส่วนประกอบและเมนูต่าง ๆ ของเว็บแอพพลิเคชัน	8	5	1	0	0	4.50	0.65	มาก
5. ความเหมาะสมของรูปแบบการแสดงผล	10	4	0	0	0	4.71	0.47	มากที่สุด
6. การออกแบบใช้งานง่าย เข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว	8	5	1	0	0	4.50	0.65	มาก
รวม						4.59	0.57	มากที่สุด

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบ มีวิธีการเลือกการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยผู้ใช้ระบบ ชาวบ้าน และผู้ที่สนใจ ทั้งหมด 30 คน พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานระบบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจจากการใช้งานของผู้ใช้ทั่วไป

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ							
	5	4	3	2	1	$\bar{x}$	S.D	ผลลัพธ์
ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน								
1.ระบบใช้งานได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว	29	0	1	0	0	4.81	0.37	มากที่สุด
2.ความชัดเจนของคำอธิบาย ส่วนประกอบต่าง ๆ	0	23	7	0	0	3.68	0.43	มาก
3.มีการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ทำให้สะดวกต่อการค้นหาและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย	19	10	1	0	0	4.49	0.56	มาก
4.ความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล	23	6	1	0	0	4.62	0.52	มากที่สุด
5.ความน่าสนใจ และความหลากหลายของข้อมูล	8	12	10	0	0	3.84	0.78	มาก
6.ความเหมาะสมของรูปแบบที่ใช้	20	7	3	0	0	4.45	0.68	มาก
7.ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และถูกต้อง	27	3	0	0	0	4.78	0.31	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพ								
1.รูปแบบระบบใช้งานได้ง่าย และไม่ซับซ้อน	27	3	0	0	0	4.81	0.31	มากที่สุด
2.สามารถค้นหา และตอบสนองได้รวดเร็ว	5	15	10	0	0	3.78	0.70	มาก
3.ข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์ และครบถ้วน	24	5	1	0	0	4.68	0.50	มากที่สุด
4.ข้อมูลมีการอัพเดต และเป็นปัจจุบัน	8	16	6	0	0	4.00	0.69	มาก
5.ข้อมูลมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน	26	4	0	0	0	4.78	0.35	มากที่สุด
6.ระบบสามารถช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน	23	7	0	0	0	4.68	0.43	มากที่สุด
7.มีความพร้อมในการให้บริการต่อผู้ใช้อยู่เสมอ	24	5	1	0	0	4.68	0.50	มากที่สุด
8.มีการจัดการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล	27	3	0	0	0	4.81	0.31	มากที่สุด
รวม						4.46	0.50	มาก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด สามารถใช้งานได้ มีการออกแบบที่ง่ายต่อการเข้าถึง มีการจัดหมวดหมู่อย่างชัดเจน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารมีความชัดเจน ครบถ้วน และสมบูรณ์ สามารถ เพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง จากผลการประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทั้ง 2 แบบสอบถามนั้นมีค่าไม่เกิน 1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าใกล้เคียงกัน ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าผู้ใช้งานเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด มีความพึงพอใจจากการใช้งานระบบอยู่ในระดับมาก อีกทั้งผลงานวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงศ์ แก้วคำ และคณะ. (2561) ที่ได้ทำเรื่องระบบประเมินการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลเชิงพื้นที่ตามเกณฑ์ Green & Clean Hospital ที่มีการประเมินผลความพึงพอใจจากการใช้ระบบ ผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจ

มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเว็บแอพพลิเคชันที่ทำการกำนันตำบลปลักแรด สามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะนำเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์มาเก็บสถิติเพื่อนำไปใช้ในการสรุปข้อมูลด้านการบริหารจัดการของกำนัน ถ้าหากเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ มีเข้ามามากหรือมีเข้ามาแล้วไม่มีการจัดการ หรือมีการจัดการที่ล่าช้า อาจแปลผลได้ว่ากำนันบริหารงานได้ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. ในการดำเนินงานการยื่นเอกสาร หรือดำเนินการต่าง ๆ ที่ต้องใช้เอกสาร จะให้ทำการกรอกข้อมูล ยื่นหลักฐานแนบเข้าไปในระบบในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยระบบยื่นเอกสารแบบเดิมก็ยังคงมีไว้ เพื่อให้ระบบมีความยืดหยุ่นได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

บรรจง หะรังษี, และญาณวรรณ สินธุภิญโญ. (2542). แนะนำ UMLเบื้องตน. *วารสาร NECTEC Technical journal, 5*(1), 184–198.

กาญจนา เจือจันทร์ และรติยาพร ทิพย์คูนอก. (2562). *เว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ชมรมฟุตบอลอาวุโสจังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ บธ.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.

ณัฐพงศ์ แก้วคำ, ธนพงศ์ นิตยะประภา, และอรสา เตติวัฒน์. (2561). ระบบประเมินการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลเชิงพื้นที่ตามเกณฑ์ Green & Clean Hospital. *วารสารแม่โจ้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 4*(1), 61-74.

ภานุวัฒน์ ศรีเคลือบ, ศรชัย วิญญูพันธ์, ภูริพจน์ แก้วย่อง, ฐิติยา เนตรวงษ์, และทินกร ชุณหภัทรกุล. (2564). การพัฒนาระบบจัดการเว็บไซต์ศูนย์อาหารดุสิตนฤมล. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนลียี*, 5(1), 1134–1144.

วรินทร ซอกหอม, และนครินทร์ ชัยแก้ว (2564). การพัฒนาเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และ การสื่อสารมหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 8(1), 117–129.

สุมนา บุษบกม, ปวันนพัสตร์, ศรีทรงเมือง, อาณัติ รัตนถิรกุล, และวรรษา พรหมศิลปะ. (2563). *การพัฒนาเว็บไซต์และสื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*(รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

รัชนีพร แก้ววิชิต. (2562). *การรับรู้และการเข้าถึงผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน BTS SkyTrain.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต นศ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ.

ณัฐดนัย วังพระธรรม. (2562). *หลักการเขียน UML.* สืบค้น 28 เมษายน 2565, จาก https://nutdnuy.medium.com

การศึกษาองค์ประกอบธาตุในตัวอย่างดินด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดร่วมกับเทคนิค Energy Dispersive X-ray Spectroscropy เพื่อประยุกต์ใช้ในทางนิติวิทยาศาสตร์

The Element Analysis of Sold Samples by Scanning Electromicroscopy and Energy Dispersive X-Ray Spectroscropy for Fotensic Application

กาญจนาพร สินช่วยปราบ[1*], ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง[2], ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี[2], อรทัย เขียวพุ่ม[3] และปิยาภา จันทร์มล[2]

Kanchanaphon Sinchuayprab[1*], Sirirat Choosakoonkriang[2], Supachai Supaluknari[2], Orathai Kheawpum[3] and Piyapa Junmon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1] Graduate student, Department of Forensic Science, Faculty of Science, Silapakorn University

[2] สาขาวิชาเคมี, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[2] Department of Chemistry, Faculty of Science, Silapakorn University

[3] สาขาวิชาฟิสิกส์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[3] Department of Physics, Faculty of Science, Silapakorn University

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sinchuayprab_k@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

ตัวอย่างดินได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประโยชน์ในงานทางนิติวิทยาศาสตร์งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของธาตุในตัวอย่างดิน ตัวอย่างดินทั้งหมด 5 ตัวอย่างจากสถานที่ต่าง ๆ ทั้งหมด 5 แห่ง ตัวอย่างดิน 4 ตัวอย่างมาจากจังหวัดราชบุรี และตัวอย่างที่เหลือมาจากจังหวัดสมุทรสงคราม ผลวิเคราะห์ภาพจากเทคนิคการสแกนด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับขนาด และรูปร่างของอนุภาคดินที่มีประโยชน์ และผลวิเคราะห์เฉพาะจุดจำนวนรังสีเอ็กซ์แสดงข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบธาตุต่าง ๆ เมื่อนำตัวอย่างทั้ง 5 ตัวอย่างมาเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากเทคนิค SEM-EDS นั้นพบว่าการทดลองให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน และมีประโยชน์ในด้านนิติวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ: ดิน, นิติวิทยาศาสตร์, พยานหลักฐาน, SEM, EDS, SEM-EDS

Abstract

Soil sample has been proven to support the forensic investigation. There is an increasing demand for studies on such soil evidence. The objective of this work was to study the forensic application of scanning electron microscopy/energy dispersive X-ray spectroscopy (SEM/EDS) to the analysis of the elemental compositions in soil samples. In this study, soil samples from 5 different locations, with 4 samples coming from the Ratchaburi province and the remaining sample from Samut Songkhram province, were analysed. The SEM image showed valuable information about the size and shape of particles. X-ray count data were obtained using area scans and spot analyses at different magnifications. The elemental compositions of these samples obtained by SEM-EDS. As very good discrimination results were obtained for the SEM-EDS analysis. From the experimental results shown that SEM-EDS techniques could be used to differentiate soil specimens.

Keywords: Soil, Forensic, Evidence, SEM, EDS, SEM-EDS

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนามากขึ้นส่งผลต่อสังคมมนุษย์โดยตรงคือมีการเปลี่ยนแปลงในด้านอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเกิดเหตุที่ไม่ถึงแก่ชีวิต อาทิ การลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงอาชาญากรรมที่มีความรุนแรงต่อชีวิต การค้ามนุษย์ก่อการร้าย หรือการลักทรัพย์ทางคอมพิวเตอร์ ทำให้การพิสูจน์ตรวจสอบหาผู้ก่ออาชญากรรมเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น ดังนั้นรูปแบบของพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดพยานบุคคลจึงไม่เพียงพอต่อการสรุปหรือพิสูจน์ให้สิ้นสงสัยได้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่นำมาใช้ในการตรวจพิสูจน์หาข้อเท็จจริงสามารถดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมให้แก่สังคม ผู้เสียหาย และครอบครัวการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการตรวจพิสูจน์เพื่อใช้ในรูปคดี หรือใช้อ้างอิงในงานทางกระบวนการยุติธรรมนี้เป็นศาสตร์ที่เรียกว่า “นิติวิทยาศาสตร์” (อวิการัตน์ นิยมไทย, 2563)

ในปัจจุบันพบว่าคดีฆาตกรรมมักจะพบการฆ่า และอำพลางศพเพื่อป้องกัน และทำลายหลักฐานที่สามารถเชื่อมโยงมาถึงตัวผู้ก่อเหตุ โดยหนึ่งในวิธีที่พบคือการเคลื่อนย้ายร่างผู้เสียชีวิตจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งดังนั้น “ดิน” จึงเป็นหนึ่งในวัตถุพยานที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างสถานที่เกิดเหตุ สถานที่ทิ้งศพ รวมไปจนถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดี ผู้เสียชีวิตและผู้ก่อเหตุ (สุวรรณหงส์ ธรรมวรรณา, 2561)

ดินเป็นองค์ประกอบที่เกิดจากสารอินทรีย์ และสารอนินทรีย์ที่เกิดจากการทับถมกันของซากพืชและซากสัตว์ทำให้ดินในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตรวจเพื่อวิเคราะห์แยกความแตกต่างของดินที่พบจึงสามารถใช้เชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดี ผู้ก่อเหตุ ผู้เสียหาย และพื้นที่เกิดเหตุ อย่างไรก็ตามดินสามารถนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการที่หลากหลายองค์ประกอบดิน สีของดิน และชนิดดิน (สานิตรา บางสวนหลวง, 2562) ได้มีการศึกษาตัวอย่างดินที่ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์นำมาวิเคราะห์แยกความแตกต่างด้วยสี การกระจายของอนุภาค และรูปแบบทางแร่วิทยาของแร่ธาตุที่พบมากที่สุดในดิน 25 ชนิด ผลการศึกษาพบว่าจากตัวอย่างทั้งหมด 300 ตัวอย่าง สามารถแยกแยะความเป็นเอกลักษณ์โดยใช้เพียงความต่างของสีเท่านั้น และส่วนหนึ่งตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์การกระจายของอนุภาค (Erich P. Junger, 1996) การศึกษาวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Scanning Electron Microscope and Energy Dispersive X-ray Spectrometer (SEM-EDS) โดยเก็บตัวอย่างดินแล้วทำให้แห้งในเตาอบที่อุณหภูมิ 110–120 °C และ ร่อนผ่านตะแกรงขนาด 0.5 มม. จากนั้นนำไปวิเคราะห์โดยศึกษาจากความแตกต่างเชิงปริมาณของแอนไอออนของคลอไรด์ ไนเตรต ซัลเฟตและฟอสเฟตที่วิเคราะห์ได้ (Salih Cengiz, Ali Cengiz Karaca, Ismail Cakir, H. Bulent Uner, & Aytekin Sevindik, 2004) โดยมีกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดินทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้น เช่น คดีข้อพิพาทเกี่ยวกับดินทางหลวงต้องสงสัยที่ถูกนำมาทิ้งไว้ในบริเวณพื้นที่ส่วนบุคคล (Nicholas Petraco, Thomas A. Kubic, & Nicholas D.K. Petraco, 2008) วิธีการและการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานต่าง ๆ มีหลักการและวิธีการตรวจที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ที่ต้องการ

สถานที่เกิดเหตุจึงเป็นหนึ่งในจุดเริ่มต้นของกระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้พยานหลักฐานผู้เกี่ยวข้อง ผู้เสียหายและผู้ก่อเหตุ สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ ติดตาม ร่องรอยที่สามารถนำไปสู่ข้อเท็จจริงทางกระบวนการยุติธรรมพยานหลักฐานที่พบมักเชื่อมโยงเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของ ตัวบุคคล วัตถุ และสถานที่เกิดเหตุ อย่างไรก็ตามตัวอย่างดินยังสามารถนำไปตรวจวิเคราะห์ทางแร่วิทยาเนื่องจากแร่เองมีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของแร่แต่ละชนิด ดินนั้นมีความแตกต่างและสามารถถ่ายทอดจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่งได้ง่าย ไม่ว่าจะติดไปขณะก่อเหตุ การปกปิดอำพรางเพื่อหวังผลต่อรูปคดี โดยอาจติดไปกับรองเท้า เสื้อผ้า ล้อรถ โดยแม้จะพบเพียงเล็กน้อยก็สามารถนำมาตรวจพิสูจน์เบื้องต้นด้วยกล้องจุลทรรศน์โดยมีความน่าเชื่อถือด้านลักษณะทางสัณฐานวิทยา และคุณสมบัติแร่ เพื่อเจ้าหน้าที่สามารถใช้ตรวจเบื้องต้น (ชนิดาภา วงศ์เขียว และธิติ มหาเจริญ, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของตัวอย่างดินที่ถูกเก็บด้วยกระบอกเจาะ (Core Sampling) ตรวจวิเคราะห์ความต่างของขนาดอนุภาคภายใต้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning Electron Microscope; SEM)

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของธาตุในตัวอย่างดินด้วยเทคนิค Energy Dispersive X-ray Spectroscopy; EDS

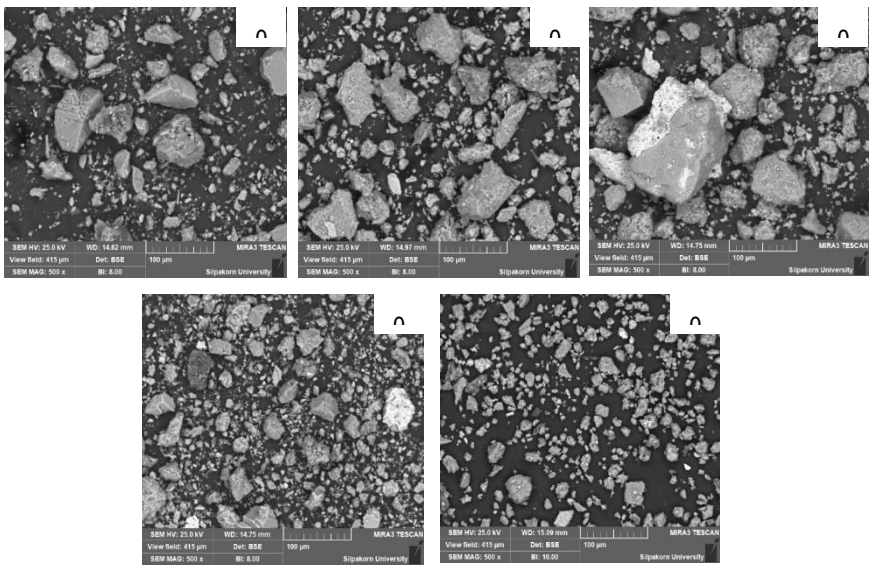
3. เพื่อจำแนกความแตกต่างของตัวอย่างดินเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทดลองผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างดินด้วยอุปกรณ์เก็บตัวอย่างดินแบบกระบอกกลม (core) โดยเลือกพื้นที่แตกต่างกันทั้งหมด 5 พื้นที่ แสดงดังตารางที่ 1 ทำตัวอย่างให้แห้งและบดตัวอย่างให้ละเอียดด้วยโกร่งบดยา (Pestle & Mortar) จากนั้นนำไปวิเคราะห์ด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดและวิเคราะห์องค์ประกอบของธาตุ (Scanning Electron Microscope and Energy Dispersive X-ray Spectrometer ;SEM/EDS) ยี่ห้อ Tescan รุ่น Mira 3

ตารางที่ 1 ตัวอย่างดินที่ใช้ในการทดลองและสถานที่เก็บตัวอย่าง

รหัส	ประเภทดิน	พื้นที่เก็บตัวอย่าง
01	ดินเหมืองแร่ดีบุก	อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
02	ดินเลน	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
03	ดินพื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่นา)	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
04	ดินเชิงเขา	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
05	ดินไร่ (พื้นที่ไร่อ้อย)	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

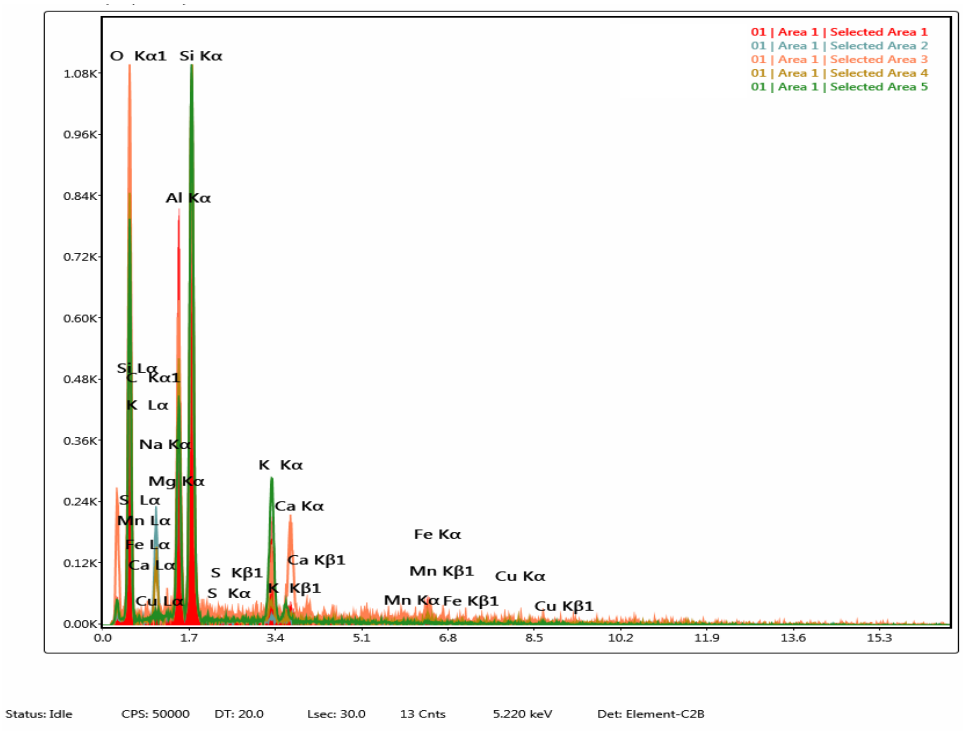
ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวอย่างภายใต้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดที่กำลังขยาย 500x ประกอบด้วยดินตัวอย่าง 01 (ดินเหมืองแร่ดีบุก), 02 (ดินเลน), 03 (ดินพื้นที่เกษตรกรรม), 04 (ดินเชิงเขา) และ 05 (ดินไร่อ้อย)

จากการศึกษาวิเคราะห์องค์ประธาตุที่อยู่ในตัวอย่างดินทั้ง 5 ตัวอย่าง ด้วยเครื่อง Scanning Electron Microscope (SEM) ผลการวิเคราะห์ที่กำลังขยาย 500x (ดังภาพที่ 1) ขนาดอนุภาคของตัวอย่างนั้นมีขนาดที่แตกต่างกัน เปรียบเทียบขนาดของอนุภาคของตัวอย่างจากอนุภาคใหญ่ไปจนถึงเล็กจะเห็นได้ว่าดินตัวอย่าง 03 (ดินพื้นที่เกษตรกรรม) จะมีทั้งขนาดเล็ก และใหญ่ปนอยู่ด้วยกันโดยมีขนาดใหญ่ที่สุดประมาณ 200 ไมโครเมตร และขนาดโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ที่ 100 ไมโครเมตร เนื่องมาจากการทำเกษตรกรรมที่อาจมีการผสมดินหลากหลายชนิดเพื่อใช้ในการเพาะปลูก

ในดินตัวอย่าง 01 (ดินเหมืองแร่ดีบุก) และดินตัวอย่าง 02 (ดินเลน) ขนาดโดยส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประมาณ 100 ไมโครเมตรที่อาจเกิดจากการที่เป็นดินที่มีการรวมตัวกันแน่นไม่ร่วนจึงทำให้มีขนาดใหญ่แตกต่างจากดินตัวอย่าง 04 (ดินเชิงเขา) และดินตัวอย่าง 05 (ดินไร่อ้อย) มีขนาดที่เล็กที่สุดซึ่งมีขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 20-50 ไมโครเมตร ซึ่งที่มีขนาดเล็กเนื่องมาจากการเพาะปลูกที่มีการพรวนดินจึงทำให้มีขนาดเล็กสม่ำเสมอ

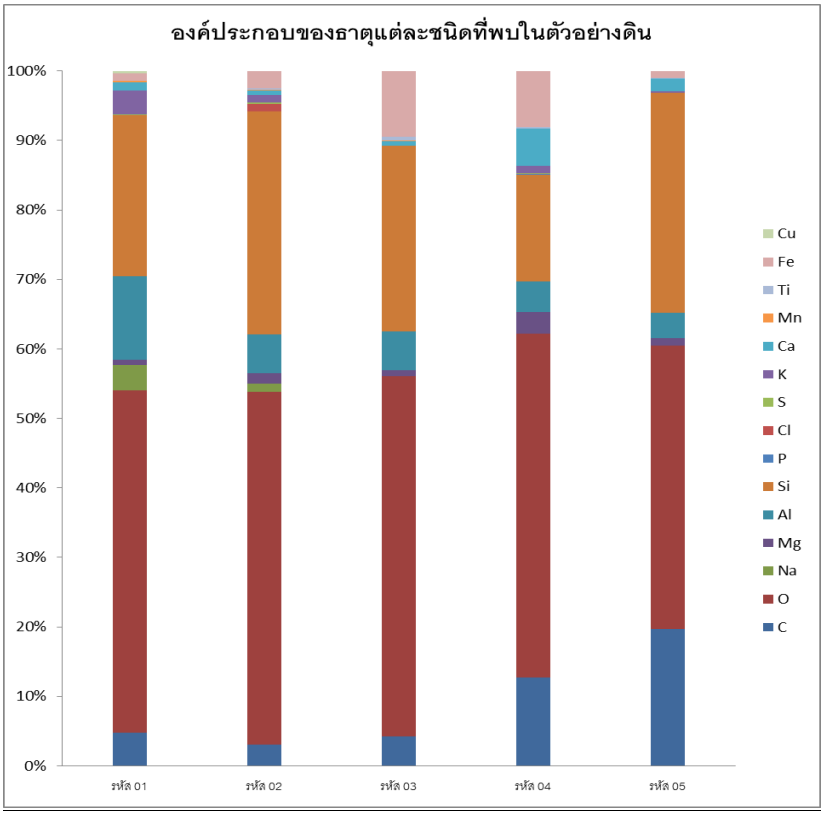
เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ขนาดของอนุภาคสามารถขนาดของอนุภาคดินตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มของดินที่มีอนุภาคขนาดใหญ่ (Large ; L) ได้แก่ ดินตัวอย่าง 01, 02 และ 03 โดยกลุ่มที่อนุภาคดินขนาดเล็ก (Small ; S) ได้แก่ ดินตัวอย่าง 04 และ 05

จากนั้นทำการตรวจสอบชนิดของธาตุด้วยเทคนิคการวัดการกระจายพลังงานของรังสีเอกซ์ (Energy Dispersive Spectroscopy, EDS) แบบ EDS-Point Analysis ผลวิเคราะห์ของตัวอย่างดินทั้ง 5 ตัวอย่างนั้น แสดงผลออกเป็นกราฟเส้นสเปกตรัม โดยแสดงตัวอย่างสเปกตรัมของดินตัวอย่างรหัส 01 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงเส้นสเปกตรัมของธาตุองค์ประกอบที่พบในดินตัวอย่างรหัส 01

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ดินตัวอย่างรหัส 01 เกิดจากการวิเคราะห์ดินตัวอย่างทั้ง 5 จุดต่อตัวอย่างเพื่อให้วิเคราะห์ได้ครบถ้วนจากนั้นจึงนำสเปกตรัมที่ได้แต่ละจุดมารวมกัน ซึ่งพบองค์ประกอบธาตุทั้งหมด 12 ชนิด ได้แก่ คาร์บอน (C), ออกซิเจน (O), โซเดียม (Na), แมกนีเซียม (Mg), อลูมิเนียม (Al), ซิลิกอน (Si), ซัลเฟอร์ (S), โพแทสเซียม (K), แคลเซียม (Ca), แมงกานีส (Mn), เหล็ก (Fe) และ ทองแดง(Cu) ซึ่งในอดีตพื้นที่ส่วนนี้ใช้ในการทำเหมืองแร่ดีบุกแต่กลับไม่พบดีบุก (Cn) ในดินตัวอย่าง คาดคะเนได้ว่าเนื่องจากดีบุกนั้นเป็นธาตุที่สามารถเกิดการ Oxidized ได้ง่าย และปัจจุบันพื้นที่ได้ทำการปรับปรุงคุณภาพดินซึ่งเป็นไปได้ว่าทำให้ไม่พบธาตุดีบุกอยู่ในดิน โดยธาตุที่พบมากที่สุด 3 ชนิด ในตัวอย่างนี้คือ คาร์บอน (C) โซเดียม (Na) โพแทสเซียม (K) ตามลำดับ ซึ่งในตัวอย่างอื่น ๆ หลังจากทำการวิเคราะห์เช่นเดียวกัน ได้นำองค์ประกอบของธาตุในดินตัวอย่างมาเปรียบเทียบเพื่อดูความแตกต่างขององค์ประกอบของธาตุแต่ละชนิดแสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบธาตุแต่ละชนิดที่พบในดินตัวอย่าง 01 02 03 04 และ 05

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของธาตุในตัวอย่างทั้ง 5 ตัวอย่างนั้น พบออกซิเจน (O) มากที่สุด รองลงมาคือ ซิลิกอน (Si) คาร์บอน (C) ตามลำดับ ซึ่งจากภาพจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของดินแต่ละชนิด โดยซัลเฟอร์ (S) จะพบในดินตัวอย่าง 01 และ 02 เท่านั้น ในขณะที่ คลอรีน (Cl) จะพบแค่ในดินตัวอย่าง 02 และ ทองแดง (Cu) จะพบเฉพาะดินตัวอย่าง 01 เท่านั้น

สรุปและอภิปรายผล

การตรวจวัดขนาดของอนุภาคอาจทำให้สามารถแยกแยะความแตกต่างของตัวอย่างดินต้องสงสัยเพื่อคัดใช้แยกความแตกต่างเบื้องต้นได้ และหลังจากผ่านการวิเคราะห์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดแล้วนั้นตัวอย่างที่นำมาใช้ในการตรวจวิเคราะห์ไม่เกิดความเสียหาย เสื่อมสภาพ หรือสูญเสียตัวพยานหลักฐานที่อาจมีจำนวนไม่มากนักจึงทำให้สามารถนำตัวอย่างมาใช้ร่วมกับวิธีการอื่นๆทางนิติวิทยาศาสตร์

Erich P. Junger (1996) ได้ทำการศึกษาตัวอย่างดินที่ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์นำมาวิเคราะห์แยกความแตกต่างด้วยการกำหนดสี การกระจายของอนุภาค และรูปแบบทางแร่วิทยาของแร่ธาตุที่พบมากที่สุดในดิน 25 ชนิด ผลจากการศึกษาพบว่าจากตัวอย่างทั้งหมด 300 ตัวอย่าง มากกว่าครึ่งสามารถแยกแยะความแตกต่างได้เพียงแค่ใช้ความต่างของสีเท่านั้น โดยส่วนหนึ่งสามารถตรวจสอบความต่างได้ เพียงแค่วิเคราะห์การกระจายของอนุภาค อย่างไรก็ตามหากเป็นตัวอย่างดินที่มีความซับซ้อนหรือต้นกำเนิดที่คล้ายคลึงกัน การตรวจเพิ่มเติมด้วยเทคนิคอื่นๆอาจจะเพิ่มประสิทธิภาพในการระบุความเหมือนและต่างของตัวอย่างดินออกจากกันได้

การใช้ SEM/EDS ร่วมกันจะเห็นได้ว่าธาตุบางตัวจะพบเฉพาะในตัวอย่างใดตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น และจากการดูผลโดยรวมจากการใช้ทั้งสองเทคนิคนี้ร่วมกันจะสามารถแยกความต่างของดินแต่ละชุดได้มากยิ่งขึ้น โดยใช้ SEM-EDS นั้นมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงนัก การเตรียมตัวอย่างไม่ซับซ้อน รวมถึงให้ผลการวิเคราะห์ที่รวดเร็วแม้ตัวอย่างมีปริมาณน้อยก็สามารถนำมาใช้ตรวจวิเคราะห์สอดคล้องกับการศึกษาของ (Yingzi Liu, Yumei Li, Jie Bao, Dakui Hao, Zhiwen Zhao, Dongxue Song, Jiajia Wang & Zhiheng Hu, 2015) ได้ทำการเก็บตัวอย่างดิน 18 ตัวอย่างในพื้นที่มณฑลซานตงของจีนที่ระบุว่าเทคนิค SEM-EDS สามารถแยกความแตกต่างของดินได้ทั้งในกรณีทางสัณฐานวิทยาและเปอร์เซ็นโดยมวลขององค์ประกอบธาตุที่พบในตัวอย่างทั้ง 18 ชนิดมีความแตกต่างกันเช่นในกรณีตัวอย่างดิน S1 ,S8 ,S10 และ S13 มีความใกล้เคียงในขนาดอนุภาคตัวอย่างและ ตัวอย่าง S1 ,S6 และ S7 มีองค์ประกอบธาตุแคลเซียมสูงกว่าตัวอื่นๆจึงคาดคะเนว่าอาจเป็นผลเนื่องมาจากมีองค์ประกอบของหินปูน และยังอ้างอิงถึงการพบค่าของธาตุโซเดียมและอะลูมิเนียมที่ค่อนข้างคงที่ในตัวอย่างทั้ง 18 ตัวอย่าง ในช่วง 6.53%-10.61% และ 0.46%-1.54%

ทั้งนี้เพื่อความแม่นยำควรตรวจสอบผลของธาตุที่วิเคราะห์ได้เพิ่มด้วยวิธีอื่น ๆ อาทิ การตรวจผลึกแร่ในดิน จุลินทรีย์ในดิน อ้างอิงจากผลการศึกษาวิจัยของ (เพียรทิพย์ ด่านสุวรรณเมฆ, 2559) ตรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบชุดดิน และจำลองสถานการณ์ที่เกิดเหตุโดยผลพบว่าสเปกตรัมการกระจายพลังงานของรังสีเอกซ์ (EDS) เปรียบเทียบกับดินจากรองเท้าผู้ต้องสงสัยจากเหตุอาชญากรรมจำลองและตัวอย่างดินควบคุมพบว่ามีชนิดของธาตุที่เป็นองค์ประกอบของอนุภาคดินจากการสร้างอาชญากรรมจำลองคล้ายกับตัวอย่างควบคุม หรือการใช้เทคนิคในการแยกสีตัวอย่างดินด้วย FTIR spectrophotometry การศึกษาวิจัยของ (สานิตรา บางสวนหลวง, 2562) วิเคราะห์สีถูกนำมาใช้แยกความแตกต่างของตัวอย่างดิน

จำนวน 41 ตัวอย่างได้มาจากพื้นที่หลากหลายที่มีสภาพแวดล้อมต่างกันในประเทศไทย โดยใช้เทคนิค ATR-FTIR ที่อยู่ในช่วงรังสีอินฟราเรดกลาง (mid-IR) จะถูกนำมาใช้เพื่อหาสเปกตรัมของตัวอย่างดิน ข้อมูลสเปกตรัมชี้ให้เห็นสารอนินทรีย์ และสารอินทรีย์ในสัดส่วนที่ต่างกัน สำหรับตัวอย่างต่างชนิด ค่าของสีในตัวอย่างดินหาได้จากระบบสี CIE L*a*b* โดยใช้เครื่องสเปกโตรมิเตอร์สี (Color spectrometer) การรวมกันของ FTIR spectroscopy และการตรวจวัดสีสามารถใช้แยกความแตกต่างของตัวอย่างที่ศึกษา เทคนิคทั้งสองนี้เป็นวิธีที่สะดวกและง่ายใช้ตัวอย่างปริมาณน้อยมากและไม่ต้องเตรียมตัวอย่าง หรือการศึกษาของ (Brenda Woods, K. Paul Kirkbride, Chris Lennard, และ James Robertson, 2014) ที่สรุปผลของการวิเคราะห์ตัวอย่างดินจากออสเตรเลีย 17 ตัวอย่าง และดินจากพื้นที่แครนเบอร์รา 12 ตัวอย่างโดยใช้เทคนิค LIBS, XRD และ SEM/EDX ในการวิเคราะห์พบว่าเทคนิคเหล่านี้สามารถใช้แยกความแตกต่างของตัวอย่างดินได้ถึง 92.4% 98.5% และ 99.5% ตามลำดับ

ผลจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าวิธีทั้งสองเมื่อใช้ร่วมกันมีศักยภาพในการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ของตัวอย่างดินลักษณะของอนุภาคและธาตุที่เป็นองค์ประกอบในตัวดินสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ ไม่เพียงแค่ตรวจหาผู้ก่อเหตุ หรือผู้เสียหายเท่านั้น ยังสามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของคดี สถานที่เกิดเหตุ สถานที่ทิ้งศพ การยืนยันข้อเท็จจริง หรือใช้ตรวจสอบการให้ปากคำของพยาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีได้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การพิจารณาตัวอย่างดิน ผู้วิจัยเห็นว่าควรใช้ร่วมกับเทคนิคการวัดสีดิน ขนาดอนุภาคดิน ลักษณะเฉพาะของแร่ หรือการตรวจวิเคราะห์จุลชีพ หรือใช้เทคนิคร่วม 2 เทคนิคขึ้นไป เพื่อเพิ่มความแม่นยำของผลลัพธ์ในการจำแนกดินอย่างไรก็ตามวัตถุพยานที่ดีควรมีความน่าเชื่อถือโดยถูกเก็บจากผู้เชี่ยวชาญและรักษาภายใต้ห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน (chain of custody)

เอกสารอ้างอิง

Brenda Woods, K. Paul Kirkbride, Chris Lennard, และ James Robertson. (2014). Soil examination for a forensic trace evidance laboratory - Part 2: Elemental analysis. *Forensic Science International*, 195-201.

Erich Junger. (1996). Assessing the Unique Characteristics of Close-Proximity Soil Sample: Just How Useful Is Soil Evidance. *Forensic Sciences*, 27-34.

Luis Valerio Prandel, Vander Freitas Melo, Samara Alves Testoni, Andre Mauricio Brinatti, Sergio da Costa Saab, และ Lorna Anne Dawson. (2020). Spectroscopic techniques applied to discriminate soils for forensic purposes. *Soil Research*(58), 151-160.

Nicholas Petraco, Thomas A. Kubic, และ Nicholas D.K. Petraco. (2008). Case studies in forensic soil examinations. *Forensic Science International*(178), 23-27.

Salih Cengiz, Ali Cengiz Karaca, Ismail Cakir, H Bulent Uner, และ Aytekin Sevindik. (2004). SEM-EDS analysis and discrimination of forensic soil. *Forensic science International, 141*, 33-37.

Yingzi Liu, Yumei Li, Jie Bao, Dakui Hao, Zhiwen Zhao, Dongxue Song, . . . Zhiheng Hu. (2015). Micro-to Nanoscale Morphologies and Chemical Component of Soils Investigated by SEM-EDS for Forensic Science. *Journal of Chemistry*, 1-5.

กรมทรัพยากรธรณี. (2551). *กรอบแนวคิดในการจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี.* กรุงเทพ: บริษัทแอดวานซ์วิชั่น.

คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์. (2559). *การพัฒนาแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี.* กรุงเทพ: สถาบันวิจัยและพัฒนารพีพัฒนศักดิ์.

จิดาภา ทองทวี. (2561). *ความเข้าใจและความเห็นของเจ้าหน้าที่กู้ภัยมูลนิธิพิทักษ์กาญจน์ต่อการป้องกันและรักษาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนิดาภา วงศ์เขียว, และ ธิติ มหาเจริญ. (2561). การศึกษาคุณสมบัติเฉพาะของแร่ธาตุในดินด้วยเทคนิคกล้องจุลทรรศน์แสงโพราไลซ์เพื่อประยุกต์ใช้ในงานนิติวิทยาศาสตร์. *วิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 143-155.

ปัญญา จารุศิริ. (2551). เปลือกโลกและหิน. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ* (หน้า 1-320). กรุงเทพ: โครงการสารานุกรมไทย.

เพียรทิพย์ ด่านสุวรรณเมฆ. (2559). *คุณสมบัติของดินสำหรับการระบุดินทางนิติวิทยาศาสตร์.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วันเพ็ญ วิริยะกิจนทีกุล, และ ชนิดา เกิดชนะ. (2555). *คู่มือการวิเคราะห์ดินทางกายภาพและการแปรผลเพื่อการสำรวจและจำแนกดิน.* กรุงเทพฯ: สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

วันวิสาข์ ธรรมานนท์, และ ดวงกมล อัศวมาศ. (2555). *การใช้เทคนิควิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาภาชนะดินเผาโบราณจากแหล่งเตาเผาบ้านดีจังหวัดปัตตานี.* ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

วิยภรณ์ กรองทอง. (2559). รู้จักอุปกรณ์ตรวจจับสัญญาณในกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบสแกนนิง. *วารสารเทคโนโลยีวัสดุ*(83), 12-18.

สานิตรา บางสวนหลวง. (2562). *การวิเคราะห์ตัวอย่างดินด้วยวิธี FTIR spectrophotometry และการตรวจวัดสีเพื่อการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวรรณหงส์ ธรรมวรรณา. (2561). *ตรวจสอบความคงอยู่ของคราบเลือกบนผิวดินโดยวิธีทดสอบด้วยลูมินอล.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อวิการัตน์ นิยมไทย. (2563). พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์. ใน *การปฏิรูปกฎหมาย : Law Reform* (หน้า 139-144).

การศึกษาเปรียบเทียบการประมาณค่าจากตัวแบบการถดถอย สำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่มที่มีการแจกแจงแบบเบตา

A Comparative Study on Estimation from Regression Mode for Data from Lognormal Distribution Under Random Right-Censoring from Beta Distribution

ธัญพิชชา ยอดแก้ว[1*] และอนุภาพ สมบูรณ์สวัสดี[2*]

Thunpischa Yodkaew[1*] and Anupap Somboonsavatdee[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถิติ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[1] Graduate student, Department of Statistics, Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาสถิติ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Statistics, Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6181528126@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการประมาณค่าจากตัวแบบการถดถอย สำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่มที่มีการแจกแจงแบบเบตา ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองต่ำสุด (OLS) วิธีของแชตเทอร์จีและแมคลีช (CM) วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนวิธีอีเอ็ม (MLE_EM) วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม เมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณด้วยค่าเฉลี่ย (MLE_EM_MEAN) และวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม เมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณด้วยค่ามัธยฐาน (MLE_EM_MED) เปรียบเทียบจากค่าประสิทธิภาพสัมพัทธ์ของค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสอง โดยจำลองข้อมูลทั้งหมด 216 สถานการณ์ พบว่า เมื่อข้อมูลมีขนาดเล็ก (n=30) และมีเปอร์เซ็นต์ในการถูกตัดปลายทางขวาน้อย (r_1=10) วิธี OLS และ CM เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุด แตกต่างกันตามลักษณะการกระจายตัวของตัวแปรอิสระและค่าคลาดเคลื่อน ในขณะที่หากตัวอย่างมีขนาดเล็ก (n=30) และมีเปอร์เซ็นต์ในการถูกตัดปลายทางขวามาก (r_1=30) หรือตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (n=100) วิธีในกลุ่ม MLE_EM จะมีประสิทธิภาพสูงสุด แบ่งตามช่วงการเข้ามาของข้อมูล กล่าวคือ เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงต้นของการเปิดรับ วิธี MLE_EM_MED มีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงกลางของการเปิดรับ วิธีในกลุ่ม MLE_EM จะมีประสิทธิภาพสูงสุด และเมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงท้ายของการเปิดรับ วิธี MLE_EM_MEAN ประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: ข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่ม, ตัวแบบถดถอย, การประมาณค่า

Abstract

The purpose of this study is to compare the estimation methods of linear regression model for data from lognormal distribution under random right-censoring from beta distribution which are Ordinary Least Squares Method (OLS), Chatterjee and McLeish Method (CM), Maximum Likelihood Estimation using the EM algorithm Method (MLE_EM), Maximum Likelihood Estimation Method using the EM algorithm with mean-adjusted data (MLE_EM_MEAN), and Maximum Likelihood Estimation Method using the EM algorithm with median-adjusted data (MLE_EM_MED) by generating data 216 scenarios. The results present that OLS and CM are the most efficient methods if the sample size is small with small censoring proportion (r_1=10) varies by variance of independent variables and variance of error. If the sample size is small (n=30) with large censoring proportion (r_1=30) or the sample size is large (n=100) the most efficient methods are MLE_EM family methods separated by timing of data collecting point. When data is collected in early, middle, and end of time, MLE_EM_MED, MLE_EM family, and MLE_EM_MED is the most efficient method, respectively.

Keywords: RANDOMLY RIGHT-CENSORED DATA, REGRESSION MODEL, ESTIMATION

บทนำ

ในโครงการวิจัยหนึ่งต้องการติดตามระยะการอยู่รอดของคนป่วยหลังเข้ารับการรักษา เพื่อเตรียมแผนการรักษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างระยะการอยู่รอดกับปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคือการวิเคราะห์การถดถอย ซึ่งในการเปิดรับสมัครคนเข้าโครงการนั้น จะมีลักษณะการเข้ามาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คนสมัครกระจุกตัวในช่วงแรกหรือช่วงท้ายของการเปิดรับสมัคร ,คนสมัครเข้ามาเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ จากลักษณะเหล่านี้จึงทำให้จุดเริ่มต้นของการเก็บข้อมูลแตกต่างกันด้วย ตัวอย่างเช่น การติดตามระยะการมีชีวิตรอดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยการหาความสัมพันธ์จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อระยะการอยู่รอดของผู้ป่วยเอชไอวี เช่น ปัจจัยจากบุคคล (เพศ, อายุ) ปัจจัยจากโรค (ระยะอาการของโรคขณะที่ตรวจพบ (stage), ระดับ CD4) เป็นต้น โดยผู้ป่วยแต่ละคนมีการสมัครเข้าร่วมโครงการในเวลาที่แตกต่างกัน หากผู้ป่วยเสียชีวิตระหว่างโครงการ จะถูกบันทึกระยะเวลาการอยู่รอดตามความเป็นจริง แต่ถ้าหากยังมีชีวิตอยู่ไปจนถึงเวลาที่สิ้นสุดการติดตามหรือหลังจากนั้น จะถูกบันทึกระยะเวลาการอยู่รอดเป็นจุดเวลาที่สิ้นสุดโครงการ ซึ่งต่ำกว่าความเป็นจริง หรือเรียกว่าข้อมูลที่ถูกตัดปลายประเภทที่ 1 โดยจากการศึกษาพบว่า

ธนาพิพัฒน์ ทรัพย์ครองชัย (2561) ได้ศึกษาวิธีการประมาณค่าตัวแปรตามที่ข้อมูลบางค่าถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 ซึ่งมีการกำหนดช่วงเวลาในการเริ่มเก็บข้อมูลและจุดเวลาที่เริ่มเก็บข้อมูลมีการแจกแจงแบบสม่ำเสมอ ด้วยวิธีกำลังสองต่ำสุด วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด วิธีของแชตเทอร์จีและแมคลีช วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนวิธีอีเอ็ม และวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนวิธีอีเอ็มเมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณ พบว่าตัวอย่างขนาดกลางและใหญ่หรือตัวแปรตามถูกตัดปลายทางขวาปานกลางและมาก วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนวิธีอีเอ็ม และวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนวิธีอีเอ็มเมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณ มีประสิทธิภาพมากที่สุด หากตัวอย่างมีขนาดเล็กหรือตัวประอิสระมีการกระจายตัวน้อยกว่าความคลาดเคลื่อน วิธีกำลังสองต่ำสุดมีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่หากตัวแปรอิสระมีการกระจายตัวมากกว่าหรือเท่ากับความคลาดเคลื่อน วิธีของแชตเทอร์จีและแมคลีชจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด และนอกจากนั้นยังพบว่าเมื่อขนาดตัวอย่างยิ่งใหญ่ขึ้น หรือตัวแปรตามถูกตัดปลายทางขวาน้อยลง หรือสัดส่วนช่วงเวลาที่เริ่มเก็บข้อมูลต่อระยะเวลาการเก็บข้อมูลลดลง หรือความคลาดเคลื่อนกระจายตัวน้อยกว่าตัวแปรอิสระ ยิ่งส่งผลให้ทุกวิธีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับงานวิจัยนี้จะศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการประมาณค่าจากตัวแบบการถดถอย สำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่มที่มีการแจกแจงแบบเบตา ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองต่ำสุด วิธีของแชตเทอร์จีและแมคลีช วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนวิธีอีเอ็ม วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม เมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณด้วยค่าเฉลี่ย และวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม เมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณด้วยค่ามัธยฐาน โดยเปรียบเทียบจากค่าประสิทธิภาพสัมพัทธ์ของค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบวิธีประมาณค่าแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่มที่มีการแจกแจงแบบเบตา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 (Type I censoring data)

Klein และ Moeschberger (2003) ให้ความหมายของข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 ว่าเป็นข้อมูลมีการถูกกำหนดเวลาสิ้นสุดการสังเกตที่แน่นอนไว้แล้ว หากข้อมูลที่สิ้นสุดก่อนเวลาที่กำหนดจะไม่ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกตัดทิ้ง แต่ถ้าหากถึงเวลาที่กำหนดแล้วข้อมูลยังไม่มีการสิ้นสุดหรือสิ้นสุดหลังเวลาที่กำหนด จะถือเอาเวลาที่กำหนดเป็นเวลาสิ้นสุดของข้อมูลนั้นแทน

กำหนด C_r คือเวลาสิ้นสุดการสังเกต

X_i คือระยะเวลารอดชีวิตของแต่ละคน เมื่อ $i = 1,2,\dots,n$

T_i คือระยะเวลาที่สังเกตได้

δ_i คือตัวแปรที่บอกเหตุการณ์

โดย

$$T_i = \begin{cases} X_i & \text{เมื่อข้อมูลสิ้นสุดก่อนถึงเวลาสิ้นสุดการสังเกต หรือ } X_i \leq C_r \\ C_r & \text{เมื่อถึงเวลาที่สิ้นสุดการสังเกตแล้วแต่ยังมีชีวิตรอดอยู่ หรือ } X_i > C_r \end{cases}$$

$$= \min(X_i, C_r)$$

$$\delta_i = \begin{cases} 0 & \text{เมื่อเป็นข้อมูลที่ไม่ถูก censored หรือ } X_i \leq C_r \\ 1 & \text{เมื่อเป็นข้อมูลที่ถูก censored หรือ } X_i > C_r \end{cases}$$

Jöreskog (2002) กล่าวถึงฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นของข้อมูล ที่มีบางส่วนของข้อมูลถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 ดังนี้

$$L(T_i) = \begin{cases} f(X_i) & \text{เมื่อ } X_i \leq C_r \text{ โดย } i = 1,2,\dots,m \\ P(X_i > C_r) = S(C_r) & \text{เมื่อ } X_i > C_r \text{ โดย } i = m+1, m+2, \dots, n \end{cases}$$

โดย $f(X_i)$ คือฟังก์ชันความหนาแน่นของ X_i และ $S(C_r)$ คือฟังก์ชันการอยู่รอดและมีฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นรวม ดังนี้

$$L = \prod_{i=1}^{m} f(X_i) \cdot \prod_{i=m+1}^{n} S(C_r)$$

ข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาอย่างสุ่ม (Random Right-censoring) เป็นข้อมูลมีการถูกกำหนดเวลาสิ้นสุดการสังเกตที่แน่นอนไว้แล้วอย่างสุ่ม ทำให้แต่ละข้อมูลจะมีเวลาสิ้นสุดการสังเกตที่แตกต่างกัน สามารถเขียนสัญลักษณ์ได้เป็น (T_i, δ_i)

โดย T_i บอกเวลาที่บันทึกได้จากการสังเกตของข้อมูลลำดับที่ i

δ_i บอกเหตุการณ์ว่าข้อมูลลำดับที่ i เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายหรือไม่

$C_{r,i}$ เป็นเวลาที่สิ้นสุดการสังเกตของข้อมูลลำดับที่ i

2. การวิเคราะห์ความถดถอย

เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X_{pi} และตัวแปรตาม Y_i โดยมีสัมประสิทธิ์ β_p บอกว่าตัวแปรอิสระ X_{pi} มีความสัมพันธ์กับ Y_i มากน้อยเพียงใดและมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด โดยที่ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้น และสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$Y_i' = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \cdots + \beta_p X_{pi}$$

เมื่อ $i = 1,2,\dots,n$

หรือแสดงในรูปเมทริกซ์คือ $\mathbf{Y} = \mathbf{X\beta} + \boldsymbol{\varepsilon}$

เมื่อ $\mathbf{X} = \begin{bmatrix} 1 & X_{11} & \dots & X_{p1} \\ 1 & X_{12} & \dots & X_{p2} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1 & X_{1n} & \dots & X_{pn} \end{bmatrix}_{n\times(p+1)}$, $\mathbf{Y}' = \begin{bmatrix} Y_1' \\ Y_2' \\ \vdots \\ Y_n' \end{bmatrix}_{n\times 1}$, $\mathbf{Y} = \begin{bmatrix} Y_1 \\ Y_2 \\ \vdots \\ Y_n \end{bmatrix}_{n\times 1}$, $\hat{\mathbf{Y}} = \begin{bmatrix} \hat{Y}_1 \\ \hat{Y}_2 \\ \vdots \\ \hat{Y}_n \end{bmatrix}_{n\times 1}$

$$\boldsymbol{\beta} = \begin{bmatrix} \beta_0 \\ \beta_1 \\ \vdots \\ \beta_p \end{bmatrix}_{(p+1)\times 1}, \quad \hat{\boldsymbol{\beta}} = \begin{bmatrix} \hat{\beta}_0 \\ \hat{\beta}_1 \\ \vdots \\ \hat{\beta}_p \end{bmatrix}_{(p+1)\times 1}, \quad \boldsymbol{\varepsilon} = \begin{bmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \vdots \\ \varepsilon_n \end{bmatrix}_{n\times 1}, \quad \mathbf{e} = \begin{bmatrix} e_1 \\ e_2 \\ \vdots \\ e_n \end{bmatrix}_{n\times 1}$$

โดย Y_i' คือ ค่าจริงของตัวแปรตาม ลำดับที่ i

Y_i คือ ค่าสังเกตของตัวแปรตาม ลำดับที่ i

$\hat{Y}_i$ คือ ค่าประมาณของตัวแปรตาม ลำดับที่ i

X_{pi} คือ ตัวแปรอิสระตัวที่ p ลำดับที่ i

β_0 คือ ระยะตัดแกน y ที่แท้จริง

β_p คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นของตัวแปรอิสระที่ p

$\hat{\beta}_0$ คือ ค่าประมาณของระยะตัดแกน y ที่แท้จริง

$\hat{\beta}_p$ คือ ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นของตัวแปรอิสระที่ p

ε_i คือ ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

e_i คือ ความคลาดเคลื่อน โดย $e_i = Y_i - \hat{Y}_i$

$\hat{\beta}_p$ คือ ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นของตัวแปรอิสระที่ p

3. วิธีประมาณที่ใช้ในการศึกษา

ช่วงเวลาในการศึกษาข้อมูลในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ช่วงเวลาที่เปิดรับข้อมูลเข้ามาเพื่อศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 และ 30 ของช่วงเวลาการศึกษาข้อมูล โดยจุดเวลาที่ข้อมูลเข้ามาในระบบมีการแจกแจงแบบเบตาที่มีการปรับค่าต่ำสุดและสูงสุดเป็นช่วงของการเปิดรับข้อมูลเพื่อเข้ามาศึกษา

2) ช่วงเวลาการศึกษาข้อมูล โดยกำหนดจุดเริ่มต้นศึกษาข้อมูลเป็นค่าคาดหวังของการแจกแจง $\text{Beta}(\alpha, \theta)$

นิยาม random censoring ratio (r_2) คือ สัดส่วนของช่วงเวลาที่เปิดรับข้อมูลเข้ามาเพื่อศึกษาต่อช่วงเวลาที่ศึกษาข้อมูล นั่นคือ

$$r_2 = \frac{\text{ช่วงเวลาที่เปิดรับข้อมูล}}{\text{ช่วงเวลาที่ศึกษาข้อมูล}}$$

จึงทำให้ค่าที่เป็นไปได้ของ random censoring ratio คือ 0.1, 0.3

กำหนดให้ a คือ ระยะเวลาที่เปิดรับผู้ป่วย

W_i คือ ตัวแปรสุ่มที่มีการแจกแจง $\text{Beta}(\alpha, \theta)$ บนช่วง $[0,1]$

Y_c คือ เวลาสิ้นสุดในการสังเกตข้อมูลที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

เนื่องจาก จุดเวลาที่ข้อมูลเข้ามาในระบบอยู่บนช่วง $[0, a]$ จึงต้องปรับค่าของตัวแปรสุ่ม W_i จะได้ aW_i เป็นตัวแปรสุ่มที่มีการแจกแจงเบตาบนช่วง $[0, a]$ ที่แสดงจุดเวลาที่ข้อมูลเข้ามาในระบบ จากนั้นเลื่อนจุดเวลาจากจุดที่ข้อมูลเข้ามาในระบบไปยังเวลาที่เริ่มศึกษาโดยกำหนดให้จุดเวลาที่เริ่มศึกษาข้อมูลเป็นค่าคาดหวังของ aW_i ซึ่งสามารถเขียนในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\mathbf{W} = \begin{bmatrix} W_1 \\ W_2 \\ \vdots \\ W_n \end{bmatrix}_{n\times 1}, a\mathbf{W} = \begin{bmatrix} aW_1 \\ aW_2 \\ \vdots \\ aW_n \end{bmatrix}_{n\times 1}, E(aW_i) = a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right),\ a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ \vdots \\ 1 \end{bmatrix}_{n\times 1} - a\mathbf{W} = \begin{bmatrix} a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right) - aW_1 \\ a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right) - aW_2 \\ \vdots \\ a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right) - aW_n \end{bmatrix}_{n\times 1}$$

จากการเลื่อนจุดเริ่มศึกษาให้เป็นจุดเดียวกัน ทำให้เวลาสิ้นสุดการสังเกตที่กำหนดไว้ถูกเลื่อนตามไปด้วย ข้อมูลแต่ละตัวจึงมีจุดสิ้นสุดการสังเกตที่แตกต่างกัน เขียนแทนด้วย $Y_{c,i}$ ซึ่งเขียนในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\mathbf{Y}_{c,i} = \begin{bmatrix} Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W_1\right] \\ Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W_2\right] \\ \vdots \\ Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W_n\right] \end{bmatrix}_{n\times 1} = \begin{bmatrix} Y_{c,1} \\ Y_{c,2} \\ \vdots \\ Y_{c,n} \end{bmatrix}_{n\times 1}$$

กำหนด $Y_i^* = \min(Y_i, Y_{c,i})$ คือ เวลาที่สังเกตได้

กล่าวคือ

$$Y_i^* = \begin{cases} Y_i & , Y_i \le Y_{c,i} \\ Y_{c,i} & , Y_i > Y_{c,i} \end{cases}$$

$Y_i \le Y_{c,i}$ เป็นข้อมูลไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 มี m ค่า โดย $i = 1,2,\dots,m$

$Y_i > Y_{c,i}$ เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 มี n-m ค่า โดย $i = m+1,\dots,n$

ให้ $Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \cdots + \beta_p X_{pi} + \varepsilon_i$ คือ ค่าสังเกตของตัวแปรตาม หรือเวลาที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล ลำดับที่ i จนกว่าจะสิ้นสุดการสังเกต

เมื่อ $i = 1,2,\dots,m-1,m,m+1,\dots,n$ และ $m \le n$

σ คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่แท้จริง

$\hat{\sigma}$ คือ ค่าประมาณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\mathbf{X}^{\mathrm{NC}} = \begin{bmatrix} 1 & X_{11} & X_{21} & \dots & X_{p1} \\ 1 & X_{12} & X_{22} & \dots & X_{p2} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1 & X_{1m} & X_{2m} & \dots & X_{pm} \end{bmatrix}_{m\times(p+1)}, \mathbf{X}^{\mathrm{C}} = \begin{bmatrix} 1 & X_{1(m+1)} & X_{2(m+1)} & \dots & X_{p(m+1)} \\ 1 & X_{1(m+2)} & X_{2(m+2)} & \dots & X_{p(m+2)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1 & X_{1n} & X_{2m} & \dots & X_{pm} \end{bmatrix}_{(n-m)\times(p+1)}$$

ดังนั้น $$\mathbf{X} = \begin{bmatrix} 1 & X_{11} & X_{21} & \cdots & X_{p1} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1 & X_{1m} & X_{2m} & \cdots & X_{pm} \\ \hline 1 & X_{1(m+1)} & X_{2(m+1)} & \cdots & X_{p(m+1)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1 & X_{1n} & X_{2n} & \cdots & X_{pm} \end{bmatrix}_{m\times(p+1)} \begin{matrix} \left.\begin{matrix}\\\\\\\end{matrix}\right\} \mathbf{X}^{\mathrm{NC}} \\ \left.\begin{matrix}\\\\\\\end{matrix}\right\} \mathbf{X}^{\mathrm{C}} \end{matrix}$$

และให้ $$\mathbf{Y}^{\mathrm{NC}^*} = \begin{bmatrix} Y_1^* \\ Y_2^* \\ \vdots \\ Y_m^* \end{bmatrix}_{m\times1} = \begin{bmatrix} Y_1 \\ Y_2 \\ \vdots \\ Y_m \end{bmatrix}_{m\times1}, \mathbf{Y}^{\mathrm{C}^*} = \begin{bmatrix} Y_{m+1}^* \\ Y_{m+2}^* \\ \vdots \\ Y_n^* \end{bmatrix}_{(n-m)\times1} = \begin{bmatrix} Y_{c,(m+1)} \\ Y_{c,(m+2)} \\ \vdots \\ Y_{c,n} \end{bmatrix}_{(n-m)\times1}$$

ดังนั้น $$\mathbf{Y}^* = \begin{bmatrix} Y_1^* \\ \vdots \\ Y_m^* \\ \hline Y_{m+1}^* \\ \vdots \\ Y_n^* \end{bmatrix}_{n\times1} = \begin{bmatrix} Y_1 \\ \vdots \\ Y_m \\ \hline Y_{c,(m+1)} \\ \vdots \\ Y_{c,n} \end{bmatrix}_{n\times1} \begin{matrix} \left.\begin{matrix}\\\\\\\end{matrix}\right\} \mathbf{Y}^{\mathrm{NC}^*} \\ \left.\begin{matrix}\\\\\\\end{matrix}\right\} \mathbf{Y}^{\mathrm{C}^*} \end{matrix}$$

และเมทริกซ์ของข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ คือ $\tilde{\mathbf{Y}} = \begin{bmatrix} \tilde{Y}_1 \\ \tilde{Y}_2 \\ \vdots \\ \tilde{Y}_n \end{bmatrix}_{n\times1}$

3.1 วิธีกำลังสองต่ำสุด (Ordinary Least Squares Method; OLS)

หาค่าประมาณ $\hat{\beta}$ จาก $\hat{Y} = X\hat{\beta}$ ที่ทำให้ผลรวมของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสอง ซึ่งเขียนในรูปเมทริกซ์คือ $\sum_{i=1}^{n} e_i^2 = [\mathbf{Y} - \hat{\mathbf{Y}}][\mathbf{Y} - \hat{\mathbf{Y}}]^{\mathrm{T}}$ มีค่าน้อยที่สุด โดย $\hat{\boldsymbol{\beta}} = (\boldsymbol{X}^T\boldsymbol{X})^{-1}\boldsymbol{X}^T\boldsymbol{Y}$

3.2 วิธีแชตเทอร์จีและแมคลีช (Chatterjee and McLeish Method; CM)

Chatterjee และ McLeish (1986) ได้เสนอวิธีที่ปรับปรุงข้อมูลที่ถูกตัดทิ้งก่อนนำไปประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองต่ำสุดทั้งหมด r รอบ จนกว่าค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่าประมาณของ β_{p} รอบที่ r กับ $\mathrm{r}+1$ จะมีค่าไม่เกิน 0.001 โดยมีขั้นตอนดังนี้

กำหนดให้ $\hat{\beta}_p^{(r)}$ คือ ค่าประมาณของ β_p รอบที่ r โดย $\mathrm{r} = 1,2,3,\ldots$

ขั้นตอน 0 เลือกใช้เฉพาะข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลายทางขวา แล้วนำมาคำนวณหา $\hat{\beta}^{(0)}$ ด้วยวิธีกำลังสองต่ำสุด ได้ $\hat{\boldsymbol{\beta}}^{(0)} = ((\mathbf{X}^{\mathrm{NC}})^{\mathrm{T}}\mathbf{X}^{\mathrm{NC}})^{-1}(\mathbf{X}^{\mathrm{NC}})^{\mathrm{T}}\mathbf{Y}^{\mathrm{NC}^*}$

ขั้นตอน a แทนค่าข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาด้วย $\mathrm{Y}_{\mathrm{c,i}}^{(\mathrm{r})}$ เมื่อ

$$Y_{c,i}^{(r)} = max\,(\hat{\beta}_0^{(r)} + \hat{\beta}_1^{(r)}X_{1i} + \hat{\beta}_2^{(r)}X_{2i} + \cdots + \hat{\beta}_p^{(r)}X_{pi}\ , Y_{c,i}^{(r-1)})$$

กำหนด $Y_{c,i}^{(0)} = \max\left(\hat{\beta}_0^{(0)} + \hat{\beta}_1^{(0)}X_{1i} + \hat{\beta}_2^{(0)}X_{2i} + \cdots + \hat{\beta}_p^{(0)}X_{pi}\ , Y_{c,i}^{(0)}\right)$

เมื่อ $i = m+1, m+2, \ldots, n$

ขั้นตอน b รวมข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลายทางขวากับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอน a ได้เป็น

$$\mathbf{Y}^* = \begin{bmatrix} Y_1 \\ \vdots \\ Y_m \\ - - - \\ Y_{c,m+1}^{(r)} \\ \vdots \\ Y_{c,n}^{(r)} \end{bmatrix}_{n\times 1}$$ แล้วนำไปคำนวณหา $\hat{\boldsymbol{\beta}}^{(r+1)} = (\mathbf{X}^T\mathbf{X})^{-1}\mathbf{X}^T\mathbf{Y}^*$

จากนั้น ทำตามขั้นตอน a และ b วนซ้ำไปเรื่อย ๆ จนกว่า $\left|\hat{\beta}_j^{(r+1)} - \hat{\beta}_j^{(r)}\right| \le 0.001$ ทุก j = 0,1,2, … , p

3.3 วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม (Maximum Likelihood Estimation using the EM algorithm Method ; MLE_EM)

Demster, Laird และ Rubin (1977) เป็นคนคิดขั้นตอนอีเอ็ม และหลังจากนั้น Aikin (1981) นำมาใช้กับการประมาณค่าด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นแบบสูงสุด มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน 0 คำนวณค่า $\hat{\boldsymbol{\beta}}^{(0)}$ และ $\hat{\sigma}^{(0)}$ ด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด โดยข้อมูลที่ถูกตัดปลายจะถูกมองเสมือนเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลาย นั่นคือการทำให้ฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นรวม $L = \prod_{i=1}^{n} f(Y_i) \cdot \prod_{m+1}^{n} S(Y_{c,i})$ มีค่าสูงสุด โดย

$$L(Y_i^*) = \begin{cases} f(Y_i) & ,Y_i \le Y_{c,i} \\ P(Y_i > Y_{c,i}) = S(Y_{c,i}) & ,Y_i > Y_{c,i} \end{cases}$$

$Y_i \le Y_{c,i}$ เป็นข้อมูลไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 โดย $i = 1,2,\ldots,m$

$Y_i > Y_{c,i}$ เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 โดย $i = m+1, \ldots, n$

ซึ่งจะได้ผลการคำนวณ $\boldsymbol{\beta}^{(0)}$ และ $\hat{\sigma}^{(0)}$ เหมือนวิธีกำลังสองต่ำสุด ฉะนั้น สามารถคำนวณ $\hat{\boldsymbol{\beta}}^{(0)}$ ได้จาก $\hat{\boldsymbol{\beta}}^{(0)} = (\mathbf{X}^T\mathbf{X})^{-1}\mathbf{X}^T\mathbf{Y}^*$

ขั้นตอน E (Expectation Step : E Step)

การแทนค่าข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 ด้วยค่าคาดหวังแบบมีเงื่อนไข คือ

$$E\left(Y_i^* \middle| Y_i^* > Y_{c,i}, \boldsymbol{\beta}, \sigma\right) = \hat{\mu}_i^{(r)} + [\hat{\sigma}^{(r)} \cdot h(\hat{z}_i)^{(r)}]$$

เมื่อ r คือ รอบที่ r ในการพารามิเตอร์นั้น ๆ โดย $r = 0,1,2,3,\ldots$

$i = m+1, m+2, \ldots, n$

โดย

$$\hat{\mu}_i^{(r)} = \hat{\beta}_0^{(r)} + \hat{\beta}_1^{(r)}X_{1i} + \cdots + \hat{\beta}_p^{(r)}X_{pi}$$

$$\hat{z}_i^{(r)} = \frac{Y_{c,i} - \hat{\mu}_i^{(r)}}{\hat{\sigma}^{(r)}}$$

$$f(\hat{z}_i)^{(r)} = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{(-\hat{z}_i^2/2)}$$

$$S(\hat{z}_i)^{(r)} = 1 - F(\hat{z}_i)^{(r)} = \int_{\hat{z}_i}^{\infty} f(t)\, dt$$

$$h(\hat{z}_i)^{(r)} = \frac{f(\hat{z}_i)^{(r)}}{1 - F(\hat{z}_i)^{(r)}}$$

ขั้นตอน M (Maximization Step : M Step)

รวมข้อมูลที่ถูกแทนค่าจากขั้นตอน E กับข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลาย จะได้ข้อมูล $\tilde{\mathbf{Y}}$ โดย

$$\tilde{Y}_i = \begin{cases} Y_i^* = Y_i & , Y_i \le Y_{c,i} \\ \hat{\mu}_i^{(r)} + \left[\hat{\sigma}^{(r)} \cdot h(\hat{z}_i)^{(r)}\right] & , Y_i > Y_{c,i} \end{cases}$$

$Y_i \le Y_{c,i}$ เป็นข้อมูลไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 m ข้อมูล โดย $i = 1,2,\dots,m$

$Y_i > Y_{c,i}$ เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 n-m ข้อมูล โดย $i = m+1,\dots,n$

จากนั้น นำข้อมูล $\tilde{\mathbf{Y}}$ ที่คำนวณได้ มาหาค่าประมาณของ $\tilde{\boldsymbol{\beta}}^{(r+1)}$ และ $\hat{\sigma}^{(r+1)}$ ที่ทำให้ฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นรวม $L = \prod_{i=1}^{n} f(\tilde{Y}_i)$ มีค่าสูงสุด นั่นคือ หาค่า $\tilde{\boldsymbol{\beta}}^{(r+1)}$ ด้วยวิธีกำลังสองต่ำสุด ฉะนั้นสามารถคำนวณได้จาก

$$\hat{\boldsymbol{\beta}}^{(r+1)} = \left(\mathbf{X}^{\mathrm{T}}\mathbf{X}\right)^{-1}\mathbf{X}^{\mathrm{T}}\tilde{\mathbf{Y}}$$

$$\hat{\sigma}^{r+1} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{m}\left(y_i - \hat{\mu}_i^{(r)}\right)^2 + (\hat{\sigma}^{(r)})^2 \sum_{m+1}^{n}\left[1 + \left(\hat{z}_j^{(r)} \cdot h\left(z_i^{(r)}\right)\right)\right]}{n}}$$

โดยที่ $\hat{\sigma}^{(0)}$ คือค่าประมาณของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในขั้นตอนที่ 0

จากนั้น ทำตามขั้นตอน E และ M วนซ้ำไปเรื่อย ๆ จนกว่า $\left|\hat{\beta}_j^{(r+1)} - \hat{\beta}_j^{(r)}\right| \le 0.001$ ทุก $j = 0,1,2,\dots,p$

3.4 วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม เมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณด้วยค่าเฉลี่ย (Maximum Likelihood Estimation Method using the EM algorithm with mean-adjusted data ; MLE_EM_MEAN)

ปรับค่าข้อมูลก่อนนำไปประมาณด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยของ $Y_{c,i}$ ซึ่ง $Y_{c,i} = Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W\right]$ และอยู่ในช่วง $\left[Y_c + a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - 1\right), Y_c + a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\right]$ จะได้ว่า

$$E(Y_{c,i}) = E\left(Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W\right]\right) = Y_c$$

เมื่อ $i = 1,2,3,\dots,n$

3.5 วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม เมื่อมีการปรับค่าข้อมูลก่อนคำนวณด้วยค่ามัธยฐาน (Maximum Likelihood Estimation Method using the EM algorithm with median-adjusted data ; MLE_EM_MED)

ปรับค่าข้อมูลก่อนนำไปประมาณด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุดด้วยขั้นตอนอีเอ็ม โดยใช้ค่ามัธยฐานของ $Y_{c,i}$ ซึ่ง $Y_{c,i} = Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W\right]$ และอยู่ในช่วง $\left[Y_c + a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - 1\right), Y_c + a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\right]$

โดยวิธี 3.4 และ 3.5 หลังจากที่เวลาสิ้นสุดการเก็บข้อมูลถูกปรับให้มีค่าเป็น Y_c แล้ว จะได้ข้อมูลที่จะนำไปประมาณด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นแบบสูงสุดมีลักษณะดังนี้

$$Y_i^* = \min(Y_i, Y_c) = \begin{cases} Y_i & \text{เป็นข้อมูลไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1} \\ Y_c & \text{เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1} \end{cases}$$

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นิยามความหมายและรูปแบบของข้อมูล

แบ่งรูปแบบของการเข้ามาของข้อมูลเป็น 3 แบบ คือ ช่วงต้น, กลาง และท้าย ของช่วงเวลาที่เปิดรับข้อมูลเข้ามาเพื่อศึกษา โดยแสดงรูปแบบการแจกแจงของข้อมูลลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงต้นของการเปิดรับ รูปแบบการแจกแจงคือ $Beta(0.3125, 0.9375)$
2) ข้อมูลเข้ามาในช่วงกลางของการเปิดรับรูปแบบการแจกแจงคือ $Beta(1,1)$
3) ข้อมูลเข้ามาในช่วงท้ายของการเปิดรับรูปแบบการแจกแจงคือ $Beta(0.9375, 0.3125)$

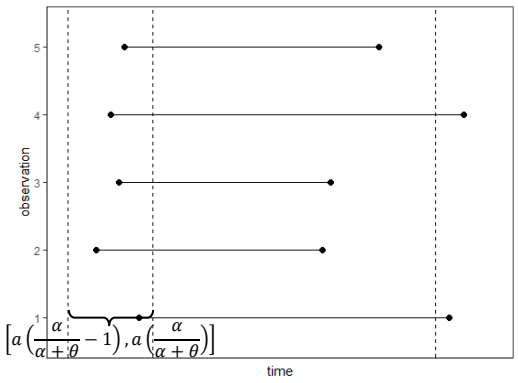
2. วิธีการจำลองข้อมูล

1) สร้างตัวแปรอิสระ $X_{1i} \overset{iid}{\sim} N(0, \sigma_{x_1}^2)$ และ $X_{2i} \overset{iid}{\sim} N(0, \sigma_{x_2}^2)$ โดยตัวแปรอิสระทั้งสองตัวอิสระต่อกัน และสร้างความคลาดเคลื่อน $\varepsilon_i \overset{iid}{\sim} N(0, \sigma_\varepsilon^2)$ เมื่อ $i = 1,2,\dots,n$ โดยที่ n มีค่าเป็น 30, 100 และสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยมีค่าเป็น $\beta_0 = 0.3, \beta_1 = 1, \beta_2 = 1$
2) สร้างค่าจริงของตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ นั่นคือ $Y_i' = e^{\beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i}}$ ที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล
3) สร้างค่าสังเกตของตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระและความคลาดเคลื่อน นั่นคือ $Y_i = e^{\beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \varepsilon_i}$ ที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล

3. วิธีการสร้างตัวแปรตามให้ประกอบด้วยข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 และข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1

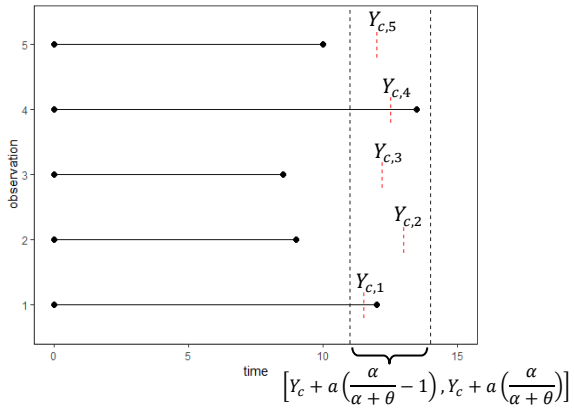
1) กำหนดค่า Y_c เป็นค่าที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ $100 - r_1$ ของตัวแปรสุ่มที่มีการแจงแจงแบบเดียวกันกับ Y_i เมื่อ $r_1 = 10\%, 30\%$
2) เนื่องจาก r_2 คือสัดส่วนของระยะเวลาเปิดรับสมัครต่อระยะเวลาติดตามผู้ป่วย จึงได้ว่า $r_2 = \frac{a}{Y_c}$ หรือนั่นคือ $a = Y_c \cdot r_2$ ดังนั้น สร้างตัวแปรสุ่ม $W_i \overset{iid}{\sim} \text{Beta}(\alpha, \theta)$ แล้วปรับค่าจากช่วง $[0,1]$ เป็นช่วง $\left[a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - 1\right), a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\right]$ จะได้ตัวแปรสุ่ม $U_i = \left(a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W_i\right]\right)$ ที่อยู่ในช่วง $\left[a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - 1\right), a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\right]$

a Y_c

ภาพประกอบที่ 1 ข้อมูลที่จุดเริ่มต้นเก็บข้อมูลแตกต่างกันที่อยู่ในช่วง $\left[a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}-1\right), a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\right]$

3) นำค่า Y_c มาสร้างเป็นตัวแปรตามที่ถูกตัดปลายทางขวา $Y_{c,i}$ โดยบวกด้วยตัวแปรสุ่ม $U_i = \left(a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W_i\right]\right)$ จะได้ตัวแปรสุ่ม $Y_{c,i} = Y_c + a\left[\frac{\alpha}{\alpha+\theta} - W_i\right]$ และอยู่ในช่วง $\left[Y_c + a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}-1\right), Y_c + a\left(\frac{\alpha}{\alpha+\theta}\right)\right]$

ภาพประกอบที่ 2 ข้อมูลตัดปลายทางขวา $Y_{c,i}$ หลังเลื่อนจุดเริ่มต้นเก็บข้อมูล

จากข้อ 1, 2, 3

ถ้า $Y_i \leq Y_{c,i}$ แล้ว Y_i เป็นข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1

ถ้า $Y_i > Y_{c,i}$ แล้ว Y_i เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1

และให้ $Y_i^* = \min(Y_i, Y_{c,i})$ ทำให้จะได้ตัวแปรตามที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ไม่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1 และข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาประเภทที่ 1

4. การหาค่าประมาณ

หาค่าาประมาณของตัวแปรตาม $\hat{\boldsymbol{Y}}_i = e^{\hat{\beta}_0+\hat{\beta}_1 \boldsymbol{X_{1i}}+\hat{\beta}_2 \boldsymbol{X_{2i}}}$ ด้วยวิธี OLS, CM, MLE_EM, MLE_EM_MEAN, และ MLE_EM_MED

5. การเปรียบเทียบวิธีการประมาณค่าจากตัวแบบถดถอย

ใช้ค่าประสิทธิภาพสัมพัทธ์ของค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (Average of Mean Square Error; AMSE) โดยเป็นอัตราส่วน $AMSE(\hat{Y}_{MLE_EM}) : AMSE(\hat{Y}_a)$ เมื่อ $AMSE(\hat{Y}_a) = \frac{\sum_{j=1}^{10000} MSE(\hat{Y}_a^{(j)})}{10000}$ เป็นค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยของตัวแปรตามของวิธี a จากการจำลองสถานการณ์ 10,000 รอบ

$$RE(\hat{Y}_a) = \frac{AMSE(\hat{Y}_{MLE_EM})}{AMSE(\hat{Y}_a)}$$

$MSE\left(\hat{Y}_a^{(j)}\right)$ คือ ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองของตัวแปรตาม $\hat{Y}$ ซึ่งประมาณด้วยวิธี $a =$ OLS, CM, MLE_EM, MLE_EM_MEAN, MLE_EM_MED รอบที่ $j = 1,2,\ldots,10000$ โดย $MSE\left(\hat{Y}_a^{(j)}\right) = \frac{\sum_{i=1}^{n}(\hat{Y}_{i,a}-Y_i')^2}{n}$

$\hat{Y}_{i,a}$ คือ ค่าประมาณของตัวแปรตามซึ่งประมาณโดยวิธี a ลำดับที่ i

Y_i' คือ ค่าจริงของตัวแปรตาม ลำดับที่ i

n คือ ขนาดตัวอย่าง

โดยถ้า

$RE(\hat{Y}_a) > 1$ หมายถึง วิธี a มีประสิทธิภาพมากกว่าวิธี MLE_EM

$RE(\hat{Y}_a) < 1$ หมายถึง วิธี a มีประสิทธิภาพด้อยกว่าวิธี MLE_EM

$RE(\hat{Y}_a) = 1$ หมายถึง วิธี a มีประสิทธิภาพเทียบเท่าวิธี MLE_EM

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในแต่ละสถานการณ์ เมื่อตัวอย่างมีขนาดเล็ก (n=30)

n	r_1	r_2	$\sigma^2_{x_1+x_2}:\sigma^2_\varepsilon$	$\sigma^2_{x_1}:\sigma^2_{x_2}$	$Beta(0.3125,0.9375)$	$Beta(1,1)$	$Beta(0.9375,0.3125)$
30	10	0.1, 0.3	2:1	1:1, 1:2, 1:5	CM	CM	CM
		0.1, 0.3	1:1, 1:2	1:1, 1:2, 1:5	OLS	OLS	OLS
	30	0.1	2:1	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
			1:1	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_MLE_EM
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM
		0.1, 0.3	1:2	1:1, 1:2, 1:5	CM	CM	CM
		0.3	2:1	1:2, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
			1:1	1:1, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_MLE_EM	MLE_EM_MEAN

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อตัวอย่างมีขนาดเล็ก (n=30) การกระจายตัวของตัวแปรอิสระมากกว่าค่าคลาดเคลื่อน และมีเปอร์เซ็นต์ของข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาน้อย วิธี CM มีประสิทธิภาพสูงสุด ถึงแม้การกระจายตัวของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 และ 2 จะแตกต่างกัน ไม่ได้ส่งผลอะไร และหากการกระจายตัวของตัวแปรอิสระน้อยกว่าหรือเท่ากับการกระจายตัวของค่าคลาดเคลื่อน วิธี OLS มีประสิทธิภาพที่สุด ไม่ว่าจะเริ่มเก็บข้อมูลที่ช่วงใดของการเปิดรับ แต่หากมีเปอร์เซ็นต์ของข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวามาก ข้อมูลเข้ามาในช่วงต้นของการเปิดรับ วิธี MLE_EM_MED เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่ข้อมูลที่เข้ามาในช่วงกลาง วิธีในกลุ่ม MLE_EM จะมีประสิทธิภาพสูงสุด และเมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงท้าย มีแนวโน้มว่าวิธี MLE_EM_MEAN จะมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตารางที่ 2 แสดงวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในแต่ละสถานการณ์ เมื่อตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (n=100)

n	r_1	r_2	$\sigma^2_{x_1+x_2}:\sigma^2_\varepsilon$	$\sigma^2_{x_1}:\sigma^2_{x_2}$	$Beta(0.3125,0.9375)$	$Beta(1,1)$	$Beta(0.9375,0.3125)$
100	10	0.1	2:1	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM	MLE_EM
			1:1	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM	MLE_EM
				1:1, 1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
			1:2	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM
				1:1	CM	MLE_EM_MED	MLE_EM
		0.3	2:1	1:1, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
			1:1	1:2, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
			1:2	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
				1:1, 1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
	30	0.1	2:1	1:1, 1:2, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
			1:1	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM
			1:2	1:1, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
		0.3	2:1	1:2, 1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN
				1:1	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
			1:1	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM	MLE_EM_MEAN
				1:1, 1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
			1:2	1:5	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN	MLE_EM_MEAN
				1:1, 1:2	MLE_EM_MED	MLE_EM_MED	MLE_EM_MEAN

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (n=100) เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงต้นของการเปิดรับ ไม่ว่าเปอร์เซ็นต์ของข้อมูลที่ถูกตัดปลาย ลักษณะการกระจายตัวของตัวแปรอิสระ และลักษณะการกระจายตัวของค่าคลาดเคลื่อนจะอยู่ในรูปแบบใด มีแนวโน้มว่าวิธี MLE_EM_MED จะมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงกลาง เช่นเดียวกันกับเมื่อตัวอย่างมีขนาดเล็กและข้อมูลมีเปอร์เซ็นต์ทางขวามาก วิธีในกลุ่ม MLE_EM จะมีประสิทธิภาพสูงสุด

เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงท้าย ตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (n=100) และเปอร์เซ็นต์ในการถูกตัดปลายทางขวาน้อย และมีสัดส่วนของระยะเวลาเปิดรับสมัครต่อระยะเวลาติดตามผู้ป่วย (r_2) เท่ากับ 0.1 เมื่อตัวแปรอิสระมีการกระจายตัวมากกว่าหรือเท่ากับค่าคลาดเคลื่อน วิธี MLE_EM_MEAN มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนเมื่อตัวแปรอิสระมีการกระจายตัวน้อยกว่าค่าคลาดเคลื่อน วิธี MLE_EM มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หาก r_2 = 0.3 วิธี MLE_EM_MEAN จะมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่ข้อมูลมีเปอร์เซ็นต์ในการถูกตัดปลายทางขวามาก มีแนวโน้มว่าวิธี MLE_EM_MEAN เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่าขนาดของตัวอย่าง ลักษณะการกระจายตัวของตัวแปรอิสระกับค่าคลาดเคลื่อน มีผลต่อประสิทธิภาพของวิธีการประมาณค่า เมื่อตัวอย่างมีขนาดเล็ก และการกระจายตัวของตัวแปรอิสระน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าคลาดเคลื่อน วิธี OLS มีประสิทธิภาพสูงสุด ถึงแม้ว่าวิธี OLS จะเป็นวิธีที่จะให้ค่าประมาณที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากวิธี OLS ไม่ได้พิจารณาว่าข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อประมาณค่าเป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวา ทำให้เมื่อถ้าข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวามากขึ้น แต่ขนาดตัวอย่างยังเป็นขนาดเล็ก วิธี OLS จึงมีประสิทธิภาพลดลง โดนวิธี CM จะมีประสิทธิภาพสูงสุดแทน เนื่องจากวิธี CM มีขั้นตอนการประมาณค่าข้อมูลที่ถูกตัดปลายเพิ่มขึ้นมา ทำให้ค่าประมาณตัวแปรตามเคลื่อนน้อยลง แต่หากตัวอย่างมีขนาดใหญ่ขึ้น วิธีในกลุ่ม MLE_EM จะมีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากวิธีในกลุ่ม MLE_EM มีการนำข้อมูลที่ถูกตัดปลายมาแทนที่โดยใช้ขั้นตอนการแทนค่าคาดหวังและการหาค่าสูงสุด แล้วจึงนำมาหาค่าประมาณของตัวแปรตาม

โดยเมื่อพิจารณาจากการเข้ามาของข้อมูลในช่วงของการเปิดรับ เมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงต้นและตัวอย่างมีขนาดเล็กและเปอร์เซ็นต์ของข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวามาก หรือเมื่อตัวอย่างมีขนาดใหญ่ พบว่าวิธี MLE_EM_MED มีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องด้วยหลังจากมีการปรับข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวา ณ จุดเวลาเดียวกัน ทำให้ข้อมูลมีลักษณะเบ้ซ้าย เมื่อปรับข้อมูลไปที่ค่ามัธยฐานก่อนนำไปประมาณด้วยวิธี MLE_EM จึงมีประสิทธิภาพสูงสุด ในทางกลับกันเมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงท้ายของการเปิดรับ หลักจากปรับข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวา ทำให้ข้อมูลมีลักษณะเบ้ขวา การปรับข้อมูลไปที่ค่าเฉลี่ยก่อนนำไปประมาณด้วยวิธี MLE_EM วิธี MLE_EM_MEAN จึงมีประสิทธิภาพสูงสุด และเมื่อข้อมูลเข้ามาในช่วงกลางของการเปิดรับ หรืออีกนัยหนึ่งคือการแจกแจงแบบยูนิฟอร์ม วิธีในกลุ่ม MLE_EM จะมีประสิทธิภาพสูงสุดปะปนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าโดยธนาพิพัฒน์ ที่เมื่อขนาดตัวอย่างใหญ่ขึ้นวิธีในกลุ่ม MLE_EM จะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

Aitkin, M. (1981). A Note on the Regression Analysis of Censored Data. *Technometrics, 23*(2), 161-163. doi:10.1080/00401706.1981.10486259

Chatterjee, S. and D. L. McLeish (1986). Fitting linear regression models to censored data by least squares and maximum likelihood methods. *Communications in Statistics - Theory and Methods 15(11)*: 3227-3243.

Dempster, A. P., Laird, N. M., & Rubin, D. B. (1977). Maximum Likelihood from Incomplete Data via the EM Algorithm. *Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)*, 39(1), 1–38. http://www.jstor.org/stable/2984875

Jöreskog, K.G. (2002). Censored Variables and Censored Regression. [Online]. Retrieved April 1, 2020, from : https://www.ssicentral.com/wp-content/uploads/2021/04/lis_censor.pdf

Klein, J.P., and Moeschberger, M.L. 2003. *Survival Analysis Techniques for Censored and Truncated Data*. Second Edition. New York : Springer-Verlag New York, Inc.

Wackerly, D., Mendenhall, W., & Scheaffer, R. L. (2008). *Mathematical Statistics with Applications*: Cengage Learning. Seventh Edition. : 177,194

จำเนียน จำนงรักษ์. (2539). การพยากรณ์ในสมการถดถอยเชิงเส้นพหุเมื่อค่าตัวแปรตามถูกตัดปลายทางขวา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาประกันภัย ภาควิชาสถิติ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บังอร กุมพล. (2539). การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุ เมื่อตัวแปรตามมีค่าถูกตัดทิ้งทางขวากรณีค่าตัดทิ้งประเภทที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ภาควิชาสถิติ สาขาวิชาสถิติ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ศิวพร ทิพย์พันธุ์. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบการประมาณค่าจากตัวแบบถดถอยสำหรับข้อมูลที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบที่ 1 ที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ภาควิชาสถิติ สาขาวิชาสถิติ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธนาพิพัฒน์ ทรัพย์ครองชัย. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบการประมาณค่าจากตัวแบบการถดถอยสำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ที่ถูกตัดปลายทางขวาแบบสุ่มที่มีการแจกแจงแบบยูนิฟอร์ม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ภาควิชาสถิติ สาขาวิชาสถิติ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

(ระดับชาติ)

กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

ผลของสารเคลือบพื้นผิว 3 ชนิดต่อการรั่วซึมระดับจุลภาคของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์

The Effect of Three Surface Coating Agents on Microleakage of Glass Ionomer Cements

มนต์ชนก จงบุญเจือ[1*], ขวัญชนก อยู่เจริญ[2] และศิริจันทร์ เจียรพุฒิ[3]

Monchanok Jongboonjua[1*], Kwanchanok Youcharoen[2] and Sirichan Chiaraputt[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาทันตกรรมคลินิก (ทันตกรรมบูรณะ), คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[1] Graduate student, Master of Science in Clinical Dentistry (Subspecialty in Restorative Dentistry), Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาทันตกรรมสำหรับเด็กและทันตกรรมจัดฟัน, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[2] Assistant Professor, Department of Pedodontics and Orthodontics Dentistry, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาทันตกรรมอนุรักษ์และทันตกรรมประดิษฐ์, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[3] Assistant Professor Dr., Department of Conservative Dentistry and Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** monchamind@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการรั่วซึมของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ เมื่อนำสารชนิดต่าง ๆ มาใช้เคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะ โดยมีการนำฟันกรามน้อยบน 20 ซี่มาเตรียมโพรงฟันบริเวณคอฟัน 40 โพรงฟัน บูรณะด้วยวัสดุ 2 ชนิด คือ กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดความหนืดสูง (High- viscosity glass ionomer cement: Fuji IX GP EXTRA) และเรซินมอดิฟายด์กลาสอโอโนเมอร์ (Resin modified glass ionomer cement: Fuji II LC) ชนิดละ 20 โพรงฟัน ภายหลังการเตรียมชิ้นงาน แบ่งกลุ่มชิ้นงานแต่ละวัสดุตามการทาสารเคลือบพื้นผิว 4 กลุ่ม (n=5) ได้แก่ 1) ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิว 2) Single bond Universal 3) Teethmate F-1 sealant และ 4) G-coat plus นำชิ้นงานทั้งหมดผ่านการจำลองการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและสภาวะความเป็นกรดด่างในช่องปาก หลังจากนั้นนำฟันกรามน้อยที่บูรณะแล้วมาแช่สารซิลเวอร์ไนเตรต และประเมินการรั่วซึม ด้วยเครื่องเอ็กซเรย์ Micro-Computed Tomography Scan ผลข้อมูลนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ Kruskal-wallis test จากผลการทดลอง สามารถ

สรุปได้ว่า การทาสารเคลือบพื้นผิวหลังบูรณะด้วย Fuji IX GP EXTRA ส่งผลให้วัสดุมีการรั่วซึมน้อยกว่าวัสดุที่ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยในกลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant และ สารเคลือบพื้นผิว G-coat plus ทำให้วัสดุมีค่าการรั่วซึมที่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญ สำหรับการทดสอบการรั่วซึมของวัสดุ Fuji II LC พบว่า กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่างๆ และกลุ่มที่ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิว พบการรั่วซึมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์, สารเคลือบพื้นผิว, การรั่วซึมของวัสดุ

Abstract

The objective of this study was to compare the effects of different surface coating agents on microleakage of high-viscosity and resin-modified glass ionomer cements. Twenty upper premolar teeth were prepared for 40 class V cavities. Two types of glass ionomer cements: Fuji IX GP EXTRA (n=20) and Fuji II LC (n=20) were used to restore the cavities. Surface coating agents were used to allocate the blocks into four groups (n=5): (1) non-coated; (2) coated with Single Bond Universal; (3) coated with Teethmate F-1 sealant; and (4) coated with G-coat plus. Then, they were subjected to a simulated oral environment. The microleakage was measured with Micro-Computed Tomography Scan and the data were analyzed with Kruskal-Wallis test. In conclusion, the application of surface coating agents on Fuji IX GP EXTRA statistically reduced microleakage compared to non-coated group ($P<0.05$) and when Teethmate F-1 sealant and G-coat plus were applied, the microleakage was statistically lower than the other groups. The microleakage tests on Fuji II LC revealed no differences in leakage between three types of surface coating agents and non-coated groups.

Keywords: Glass ionomer cement, Surface coating agent, Microleakage

บทนำ

กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ (Glass ionomer cement) เป็นวัสดุที่มีสีเหมือนฟันธรรมชาติที่ถูกคิดค้นขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1970 (Diem, Tyas, Ngo, Phuong, & Khanh, 2014; Ronald S., 2019) ซึ่งได้รับความนิยมมาเป็นเวลานาน จากคุณสมบัติหลายประการ วัสดุสามารถยึดติดกับเนื้อฟันได้ดี โดยไม่จำเป็นต้องใช้สารยึดติดร่วมด้วย สามารถปลดปล่อยฟลูออไรด์ได้ จึงมีการนำมาใช้งานเป็นวัสดุบูรณะในผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงในการเกิดฟันผุสูง ใช้เป็นวัสดุรองพื้น และใช้ในงานทันตกรรมสำหรับเด็ก เนื่องจาก

เป็นวัสดุที่ใช้งานง่าย ขั้นตอนการใช้งานไม่ซับซ้อน เมื่อเทียบกับวัสดุ สีเหมือนฟันเรซิน คอมโพสิต (Ronald S., 2019; Sidhu & Nicholson, 2016)

กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดดั้งเดิม (Conventional glass ionomer cement) มีข้อจำกัดคือ มีความไวต่อการได้รับน้ำและการสูญเสียน้ำ ในช่วงเริ่มต้นที่วัสดุยังก่อตัวได้ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากคุณสมบัติทางกายภาพและทางกลของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ ขึ้นอยู่กับการก่อตัวของ เมทริกซ์โพลีซอลต์ที่ไม่ละลายน้ำ (Insoluble polysalt matrix) โดยเมทริกซ์จะเปลี่ยนรูปเป็น แคลเซียมโพลีอะคริเลตที่ละลายน้ำ (Soluble calcium polyacrylate) และมีความเสถียรมากขึ้น เกิดเป็น อะลูมิเนียมโพลีอะคริเลต (Aluminum polyacrylate) ซึ่งต้องใช้เวลาในการ ก่อตัว 24 ชั่วโมงหลังจากผสมวัสดุ (Wang, Yap, & Ngo, 2006) ดังนั้น หากวัสดุได้รับน้ำหลังการบูรณะ โดยยังก่อตัวไม่สมบูรณ์ จะส่งผลต่อสมดุลของน้ำและรบกวนการเกิดปฏิกิริยาการก่อตัว ทำให้วัสดุเกิดการสึกกร่อนและมีการดูดซึมน้ำ ส่งผลให้คุณสมบัติของวัสดุแย่ลง ทั้งในด้านความโปร่งแสง ความแข็งแรงและประสิทธิภาพทางคลินิก จึงมีคำแนะนำให้ทาสารเคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะ(Surface coating agents) เพื่อรักษาสมดุลของน้ำในช่วง 24 ชั่วโมงแรกที่วัสดุยังก่อตัวได้ไม่เต็มที่ (Karaoglanoglu, AKGÜL, ÖZDABAK, & AKGÜL, 2009)

หลังจากนั้นจึงมีการพัฒนากลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ขึ้น เพื่อลดปัญหาความไวต่อน้ำและความแข็งแรงของวัสดุในช่วงแรกของการก่อตัว แต่ยังคงคุณสมบัติด้านการยึดติดกับเนื้อฟันได้ดี และการปลดปล่อยฟลูออไรด์ไว้ได้ เกิดเป็นวัสดุชนิดใหม่คือ เรซินมอดิฟายด์ กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ วัสดุชนิดนี้จะมีการก่อตัวจากสองปฏิกิริยาคือ ปฏิกิริยากรดเบส และปฏิกิริยาพอลิเมอไรเซชัน ทำให้วัสดุกลุ่มนี้สามารถก่อตัวได้เร็วขึ้น สามารถขัดแต่งได้ทันทีหลังจากการบูรณะ (Karaoglanoglu et al., 2009) จึงมีการปรับลดขั้นตอนในการใช้งาน คือ ไม่มีการใช้สารเคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะ

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาคุณภาพของกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดดั้งเดิม ให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มอัตราส่วนระหว่างผงกับของเหลว (Almuhaiza, 2016) ทำให้คุณสมบัติทางกายภาพดีขึ้น (Khoroushi & Keshani, 2013) เช่น มีความหนืดสูงขึ้น ระยะเวลาการแข็งตัวรวดเร็วขึ้น (Almuhaiza, 2016; Park & Kang, 2020) การไวต่อความชื้นในช่วงเพียง 4-7 นาทีแรกหลังผสม โดยวัสดุกลุ่มนี้มีปฏิกิริยาการแข็งตัวเป็นแบบกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดดั้งเดิม คือเกิดจากปฏิกิริยากรด-เบส (acid-base reaction) เพียงอย่างเดียว โดยมีการเรียกวัสดุชนิดนี้ว่า กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดความหนืดสูง (High-viscosity glass ionomer cement) ตัวอย่างวัสดุในกลุ่มนี้ ได้แก่ Fuji IX GP EXTRA, Ketac Molar, Ketac Fil Plus Aplicap เป็นต้น

มีหลายการศึกษาก่อนหน้านี้ (Feilzer, Kakaboura, de Gee, & Davidson, 1995; Meral & Baseren, 2019; Ninawe et al., 2014; Soliman & Othman, 2017) เปรียบเทียบผลของการทาสารเคลือบพื้นผิว ที่ส่งผลต่อความแข็งแรงทางกลของวัสดุ และการรั่วซึมของวัสดุ และคุณสมบัติด้านอื่น ๆ ของวัสดุ เมื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของวัสดุ เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ กัน สารที่นำมาใช้ ได้แก่ สารยึดติด (Dental adhesives) น้ำมันขี้ผึ้ง (Petroleum jelly) สารเคลือบพื้นผิวชนิดนาโนฟิลด์

(Nano-filled coating) แต่ทั้งนี้ในชีวิตประจำวัน ยังคงมีสารอื่น ๆ ที่สามารถหาใช้งานได้ง่าย และมีอยู่แล้วในคลินิกทันตกรรม เช่น สารเคลือบหลุมร่องฟัน (Resin sealant) ซึ่งอาจนำมาใช้ในการทาเคลือบพื้นผิวกลาสไอโอโนเมอร์หลังการบูรณะได้ แต่ยังไม่มีการศึกษาใดที่นำสารเคลือบหลุมร่องฟันมาใช้เป็นสารเคลือบพื้นผิว

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการเปรียบเทียบผลของการนำสารชนิดต่างๆมาใช้เคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะ ได้แก่ สารยึดติด สารเคลือบพื้นผิวชนิดนาโนฟิลด์ และสารเคลือบหลุมร่องฟัน ว่าสารใดส่งผลทำให้ วัสดุมีความแนบสนิทที่ดี เกิดการรั่วซึมของวัสดุน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรั่วซึมของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่างๆ บริเวณคอฟันในฟันธรรมชาติของมนุษย์ โดยส่องดูช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์กับโพรงฟันและประเมินการรั่วซึมของวัสดุจากการแพร่ผ่านของสารซิลเวอร์ไนเตรต ด้วยเครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร หลังผ่านการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรด-เบสและอุณหภูมิร้อน-เย็น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ เป็นวัสดุบูรณะที่ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพในผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงในการเกิดฟันผุสูง เนื่องจากมีข้อดีคือ สามารถปลดปล่อยฟลูออไรด์ได้ นอกจากนี้ ยังเหมาะสมกับการใช้งานในผู้ป่วยเด็กและในผู้ป่วยสูงอายุอีกด้วย โดยเฉพาะรอยผุบริเวณคอฟัน แต่เนื่องจากวัสดุอาจมีข้อจำกัดด้านความไวต่อน้ำในช่วงแรกของการก่อตัว ความแข็งแรง และการรั่วซึมของวัสดุ หากสามารถแก้ไข ปรับปรุงคุณสมบัติของวัสดุได้ ทำให้สามารถก่อตัวได้สมบูรณ์เต็มที่ มีความแข็งแรง และมีความแนบสนิทมากขึ้น เกิดการรั่วซึมลดลง จะช่วยลดปัญหาในการเกิดฟันผุซ้ำ หรือติดสีตามขอบของวัสดุได้ จะทำให้ผู้ป่วยสามารถลดเวลาในการรักษาและลดค่าใช้จ่าย ที่เกิดจากการรื้อวัสดุเพื่อทำการบูรณะซ้ำ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลให้แก่ทันตแพทย์ผู้ทำการรักษา ว่าสารเคลือบพื้นผิวชนิดใด เหมาะสมในการใช้เคลือบพื้นผิวของกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์หลังการบูรณะอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการเตรียมชิ้นงาน

1) ใช้ฟันซี่กรามน้อยแท้ที่หนึ่งของมนุษย์สภาพสมบูรณ์ที่ไม่มีรอยผุ รอยสึกและ ไม่มีการบูรณะใด ๆ ซึ่งได้รับการถอนทิ้งและเก็บไว้ในคลินิกทันตกรรมหรือโรงพยาบาลก่อนเริ่มทำการวิจัย จึงไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ป่วยได้

2) นำฟันกรามน้อยมาทำการกรอเตรียมโพรงฟัน บริเวณคอฟันด้านแก้มและด้านลิ้น ด้วยหัวกรอกากเพชรรูปทรงกระบอกความเร็วสูง เปลี่ยนหัวกรอทุกครั้งเมื่อใช้ในการกรอไปแล้ว 5 โพรงฟัน กรอให้โพรงฟันมีขนาดลึก 2 มิลลิเมตร กว้าง 4 มิลลิเมตร (mesiodistal width) และสูง 3 มิลลิเมตร (Occlusogingival height) โดยให้ขอบเขตด้านบดเคี้ยว อยู่ในชั้นเคลือบฟัน และขอบเขตด้านคอฟัน อยู่ในชั้นเนื้อฟัน ขอบเขตทั้งหมดทำมุม 90 องศา (Cavosurface angle) และไม่มีการกรอ Bevel (Ebaya & Mahmoud, 2019)

3) จากซี่ฟันทั้งหมด 20 ซี่ นำมาเตรียมโพรงฟันทั้งในคอฟันด้านแก้ม และคอฟันด้านลิ้น จะได้โพรงฟันทั้งหมด 40 โพรงฟัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตัวอย่างใหญ่ ๆ โดยใช้การสุ่มให้มีโพรงฟันในด้านแก้มและ ด้านลิ้น กลุ่มละเท่า ๆ กัน ตามชนิดของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ จะได้กลุ่มละ 20 โพรงฟัน ดังนี้

3.1) กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิด Fuji IX GP EXTRA แบบบรรจุแคปซูล

ทาเดนทีนคอนดิชันเนอร์ (GC Cavity Conditioner: 20% Polyacrylic Acid) 10 วินาที ล้างออกและเป่าลม นำแคปซูลของ Fuji IX GP EXTRA ไปปั่น และฉีดเข้าสู่โพรงฟันจนเต็ม แต่งรูปร่างโดยใช้ Cervical matrix และกำจัดส่วนเกินออกด้วย hand instrument

3.2) เรซินมอดิฟายด์ กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิด Fuji II LC แบบบรรจุแคปซูล

ทาเดนทีนคอนดิชันเนอร์ (GC Cavity Conditioner: 20% Polyacrylic Acid) 10 วินาที ล้างออกและเป่าลม นำแคปซูลของ Fuji II LC ไปปั่น และฉีดเข้าสู่โพรงฟันจนเต็ม แต่งรูปร่างโดยใช้ Cervical matrix และกำจัดส่วนเกินออกด้วย hand instrument ฉายแสงเป็นเวลา 20 วินาที

4) เมื่อวัสดุทุกกลุ่มก่อตัวเต็มที่แล้ว (กลุ่ม Fuji IX GP EXTRA ระยะเวลาก่อตัว: 2.30 นาที และกลุ่ม Fuji II LC ระยะเวลาทำงาน: 3.15 นาที ก่อตัวสมบูรณ์ เมื่อฉายแสงเป็นเวลา 20 วินาที) จึงนำมาทาด้วยสารเคลือบพื้นผิว โดยสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม จากวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์แต่ละชนิดออกเป็นกลุ่มย่อย 4 กลุ่มตามการทาสารเคลือบพื้นผิว 3 ชนิด ได้กลุ่มละ 5 โพรงฟัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิว

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารยึดติด Single bond Universal

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบพื้นผิว G-Coat plus

ขั้นตอนการจำลองสภาวะในช่องปาก

1) การจำลองการเปลี่ยนแปลงของกรดเบส (pH-Cycling): นำฟันกรามน้อยที่บูรณะคอฟันด้วยกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ แช่ลงในสารละลาย Demineralizing solution เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ตามด้วยการแช่ในสารละลาย Remineralizing solution เป็นเวลา 21 ชั่วโมง โดยในวันสุดสัปดาห์ ชิ้นงานจะถูกแช่ในสารละลาย Remineralizing solution เป็นเวลา 48 ชั่วโมง จนครบ 4 สัปดาห์ (Mukai, Lagerweij, & Ten Cate, 2001)

2) การจำลองการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิร้อนเย็น (Thermocycling): นำชิ้นงานเข้าในเครื่อง Thermocycling (KMITL, *TC301*, HWB332, Thailand) ที่มีการเปลี่ยนแปลงอุณภูมิที่ 5 องศาเซลเซียส สลับกับ 55 องศาเซลเซียส จำนวน 5,000 รอบ

ขั้นตอนการทดสอบและการประเมินการรั่วซึมของวัสดุ

1) นำชิ้นงานทั้งหมดทาด้วยน้ำยาเคลือบเล็บ โดยเว้นจากขอบของวัสดุโดยรอบ 1 มิลลิเมตร และ แช่ลงในสารละลาย 50% Silver nitrate: $AgNO_3$ ในห้องมืด เป็นเวลา 12 ชั่วโมง เมื่อนำออกจากสารละลาย นำชิ้นงานไปล้างน้ำ และนำไปแช่ในสารละลาย โฟโต้เดดวลอป (Photo-developing solution) ภายใต้แสงฟลูออเรสเซนท์ เป็นเวลา 12 ชั่วโมง (Vohra et al., 2020)

2) นำชิ้นงานไปส่องดูการรั่วซึม ภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร (BRUKER SKYSCAN 1173) นำภาพที่ได้เข้าสู่โปรแกรม เพื่อตัดภาพออกตามแนว 3 มิติ เพื่อดูระดับการแพร่ซึมผ่านของสารซิลเวอร์ไนเตรตเข้าสู่โพรงฟัน และนำภาพที่ได้วิเคราะห์ด้วยซอฟแวร์ Bruker CTAn (CT-Analyzer) ดูปริมาณการสะสมของซิลเวอร์ไนเตรต ที่สามารถแพร่ผ่านรอยต่อของโพรงฟันกับวัสดุ โดยปรับเลือกค่า threshold ของภาพให้อยู่ในค่าระหว่าง 90-255 จะทำให้พบสารซิลเวอร์ไนเตรตในภาพได้ชัดเจน และซอฟแวร์จะทำการคำนวณปริมาตรของสารซิลเวอร์ไนเตรตออกมาเป็นลูกบาศก์มิลลิเมตร จึงนำปริมาตรที่ได้ ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ทางสถิติ

นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ค่าการรั่วซึม กรณีประชากรมีการแจกแจงและความแปรปรวนไม่ปกติจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ Kruskal-Wallis และการเปรียบเทียบแบบจับคู่ (Pairwise comparison) ประกอบกับภาพระดับการรั่วซึมของสารซิลเวอร์ไนเตรตภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร

ผลการวิจัย

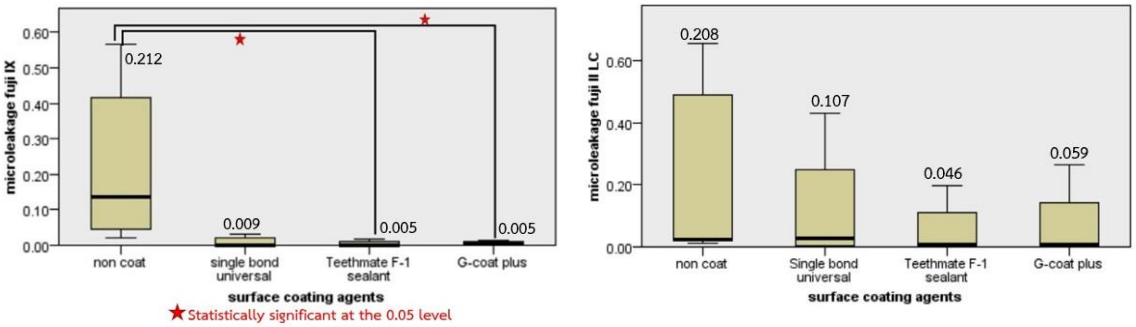
1) ผลการทดสอบการรั่วซึมระดับจุลภาคของวัสดุชนิด Fuji IX GP EXTRA

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ Kruskal-Wallis พบว่า ค่าเฉลี่ยการรั่วซึมของวัสดุ Fuji IX GP EXTRA เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ มีอย่างน้อย 1 ชนิดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($p < 0.05$) และภายหลังการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูลด้วยสถิติการเปรียบเทียบแบบจับคู่ (Pairwise comparison) พบว่า เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant และสารเคลือบพื้นผิว G-Coat plus ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยของการรั่วซึมของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ ทำให้วัสดุมีค่าการรั่วซึมต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่การทาสารเคลือบ

พื้นผิวด้วยสารยึดติด Single bond Universal ให้ค่าเฉลี่ยของการรั่วซึมที่ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

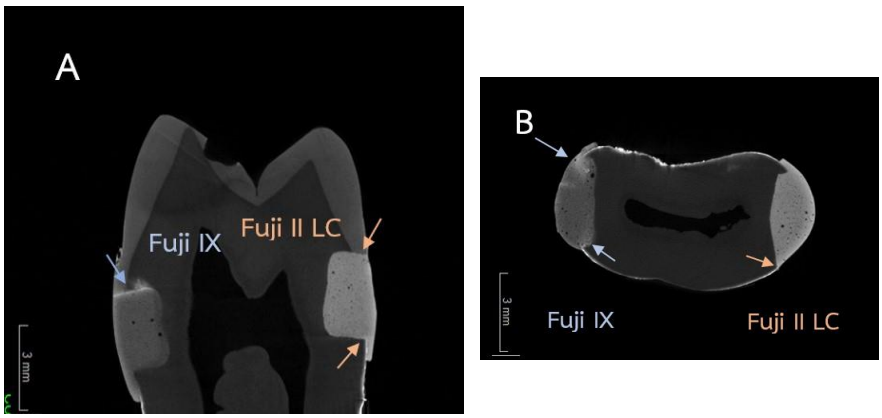
2) ผลการทดสอบการรั่วซึมระดับจุลภาคของวัสดุชนิด Fuji II LC

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ Kruskal-Wallis พบว่า ค่าเฉลี่ยการรั่วซึมของวัสดุเรซิน มอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($p < 0.05$)

ภาพประกอบ 1 แสดงแผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรั่วซึมของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดความหนืดสูงยี่ห้อ Fuji IX GP EXTRA (ภาพด้านซ้าย) และเรซินมอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ยี่ห้อ Fuji II LC (ภาพด้านขวา) เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวทั้งสามชนิด โดยค่าเฉลี่ยการรั่วซึมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

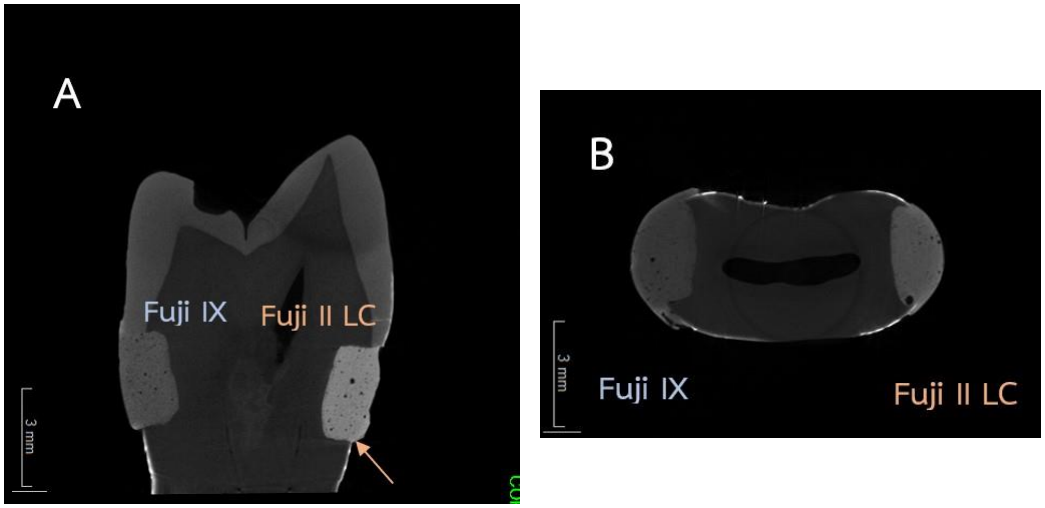
ภาพการวิเคราะห์การรั่วซึมด้วยการแพร่ผ่านของสารซิลเวอร์ไนเตรตภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร (Micro-Computed Tomography)

ภาพประกอบ 2 แสดงการรั่วซึมของซิลเวอร์ไนเตรตภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร เมื่อบูรณะคอฟันด้วยวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ และไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะ บริเวณที่ลูกศรชี้คือบริเวณที่มีการสะสมของซิลเวอร์ไนเดรต (A) ภาพชิ้นงานตัดขวางตาม

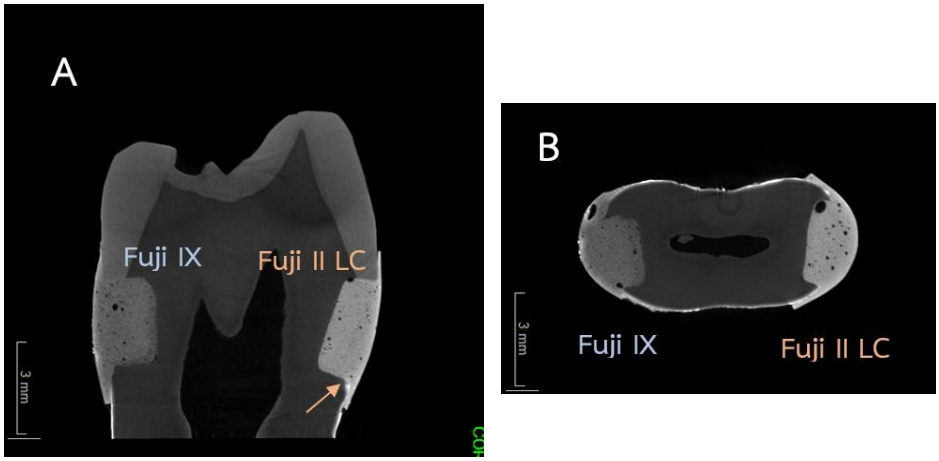
ระนาบแบ่งหน้าหลัง (Coronal plane) (B) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งซ้ายขวา (Sagittal plane)

ในกลุ่มที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้น วัสดุ Fuji IX GP EXTRA พบสารซิลเวอร์ไนเตรต สามารถแพร่ผ่านจากรอยต่อระหว่างชั้นเคลือบฟัน(enamel) เข้าไปในชั้นเนื้อฟัน(dentine)และผ่านเข้าไปถึงผิวด้านในของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ ซีเมนต์อีกด้วย ส่วนในกลุ่ม Fuji II LC พบสารซิลเวอร์ไนเตรต สามารถแพร่ผ่านจากรอยต่อของวัสดุกับโพรงฟัน เข้าไปในชั้นเคลือบฟัน ไปจนถึงรอยต่อระหว่างชั้นเคลือบฟันกับเนื้อฟัน (Dentinoenamel junction) โดยพบการรั่วซึมทางขอบด้านบดเคี้ยว (Occlusal margin) มากกว่าขอบด้านเหงือก (Gingival margin) (ภาพประกอบ 2)

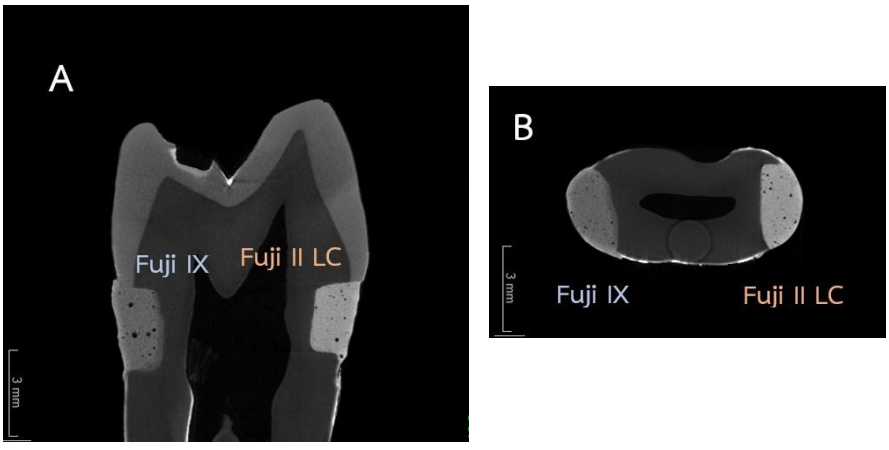
ภาพประกอบ 3 แสดงการรั่วซึมของซิลเวอร์ไนเตรตภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร เมื่อบูรณะคอฟันด้วยวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์และทาสารเคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะด้วยสารยึดติดSingle bond universal บริเวณที่ลูกศรชี้คือบริเวณที่มีการสะสมของซิลเวอร์ไนเดรต (A) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งหน้าหลัง (Coronal plane) (B) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งซ้ายขวา (Sagittal plane)

กลุ่มที่พบสารซิลเวอร์ไนเตรต สามารถแพร่ผ่านช่องว่างระหว่างโพรงฟันและวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ รองลงมาจากกลุ่มที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว คือ กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วย สารยึดติด Single bond universal ในกลุ่ม Fuji II LC พบการแพร่ผ่านบริเวณรอยต่อขอบด้านเหงือกของโพรงฟันและวัสดุ แต่ไม่พบการแพร่ผ่านของสารซิลเวอร์ไนเตรตในกลุ่มวัสดุ Fuji IX GP EXTRA ที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารยึดติด Single bond universal (ภาพประกอบ 3)

ภาพประกอบ 4 แสดงการรั่วซึมของซิลเวอร์ไนเตรตภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร เมื่อบูรณะคอฟันด้วยวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ และทาสารเคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant บริเวณที่ลูกศรชี้คือบริเวณที่มีการสะสมของซิลเวอร์ไนเตรต (A) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งหน้าหลัง (Coronal plane) (B) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งซ้ายขวา (Sagittal plane)

จากภาพประกอบ 4 กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant พบการแพร่ผ่านของสารซิลเวอร์ ไนเตรตเพียงเล็กน้อยในกลุ่ม Fuji II LC ที่บริเวณรอยต่อขอบด้านเหงือกของโพรงฟันและวัสดุ แต่ไม่พบการแพร่ผ่านของสารซิลเวอร์ไนเตรตในกลุ่มวัสดุ Fuji IX GP EXTRA ที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant

ภาพประกอบ 5 แสดงการรั่วซึมของซิลเวอร์ไนเตรตภายใต้เครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร เมื่อบูรณะคอฟันด้วยวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ และทาสารเคลือบพื้นผิวหลังการบูรณะด้วยสาร G-coat plus (A) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งหน้าหลัง (Coronal plane) (B) ภาพชิ้นงานตัดขวางตามระนาบแบ่งซ้ายขวา (Sagittal plane)

กลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารเคลือบพื้นผิวด้วยสาร G-coat plus ไม่พบการแพร่ผ่านของสารซิลเวอร์ไนเตรต (ภาพประกอบ 5) ทั้งในกลุ่มวัสดุ Fuji IX GP EXTRA และกลุ่ม Fuji II LC

สรุปและอภิปรายผล

การถ่ายภาพด้วยเครื่องเอ็กซ์เรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร เป็นวิธีที่เราสามารถวิเคราะห์ภาพได้เป็น 3 มิติ สามารถเปรียบเทียบความแนบสนิทด้านในระหว่างเนื้อฟันกับวัสดุได้ (El Ashiry et al., 2019; Zhao, Li, Gu, & Li, 2014) มีข้อดีคือ ให้ภาพที่มีคุณภาพสูง แม้ชิ้นงานจะมีขนาดเล็ก หรือมีรูปร่างที่ซับซ้อน โดยไม่ต้องผ่านการเตรียมชิ้นงานที่อาจทำให้ชิ้นงานเกิดความเสียหาย (Charoenkit & Pumpaluk, 2020) มีการใช้โปรแกรมซอฟแวร์ตัดภาพแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ จะช่วยลดความผิดพลาดที่เกิดจากมนุษย์ได้ (Rizzante et al., 2020) ในการศึกษานี้ มีการนำเครื่องเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร (Bruker SkyScan 1173) มาใช้เพื่อส่องดูการแพร่ผ่านของสาร 50% ซิลเวอร์ไนเตรต ที่เกิดขึ้นบริเวณช่องว่างระหว่างวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์กับโพรงฟัน เพื่อเปรียบเทียบการรั่วซึมของวัสดุ เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ พบว่า ในกลุ่มวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดความหนืดสูงที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว มีการแพร่ผ่านของสารเข้าไปยังรอยต่อระหว่างวัสดุและโพรงฟันได้มากกว่ากลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวทั้ง 3 ชนิด อย่างมีนัยสำคัญทาสถิติ และกลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวทั้ง 3 ชนิด พบว่า สารซิลเวอร์ไนเตรต ไม่สามารถแพร่ผ่านเข้าไปผ่านรอยต่อระหว่างวัสดุบูรณะและโพรงฟันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ ที่พบว่า วัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดความหนืดสูงที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว จะมีการรั่วซึมมากกว่ากลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญ (Bayrak, Sen Tunc, Tuloglu, & Ceylan, 2011; Ebaya & Mahmoud, 2019; Feilzer et al., 1995; Karaoglanoglu et al., 2009; Ninawe et al., 2014) และเมื่อนำค่าการรั่วซึมของวัสดุ มาวิเคราะห์ด้วยสถิติ พบว่า ค่าการรั่วซึมของวัสดุที่ทาด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant และสารเคลือบพื้นผิว G-coat plus ต่ำกว่าวัสดุที่ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิวอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มที่ทาด้วยสารยึดติด Single bond universal ให้ค่าการรั่วซึมที่ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิว ซึ่งสารยึดติด Single bond universal มีส่วนประกอบของโมโนเมอร์ที่มีความชอบน้ำ หรือ HEMA จึงมีคุณสมบัติดูดดน้ำเข้าสู่วัสดุได้ (Klaisiri, Krajangta, & Yang, 2018; Silva et al., 2009) จึงไม่สามารถช่วยลดการรั่วซึมของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ได้

ผลการศึกษาการรั่วซึมของของวัสดุเรซินมอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอซีเมนต์เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ ภายใต้เครื่องเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ระดับไมโครเมตร พบว่า วัสดุกลุ่มที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว มีการแพร่ผ่านของสารเข้าไปยังรอยต่อระหว่างวัสดุและโพรงฟันได้มากกว่ากลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวทั้ง 3 ชนิด อย่างชัดเจน โดยมีการแพร่เข้าไปในชั้นเคลือบฟัน ไปจนถึงรอยต่อระหว่างชั้นเคลือบฟันกับเนื้อฟัน (Dentinoenamel junction) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่าวัสดุที่ไม่ทาสารเคลือบพื้นผิว มีการรั่วซึมไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ทาสารเคลือบพื้นผิวชนิดต่าง ๆ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการรั่วซึมของเรซินมอฟายด์กลาสไอโอโนเมอซีเมนต์ที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว พบการรั่วซึมที่น้อยกว่ากลุ่มกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ชนิดความหนืดสูงที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิว เช่นเดียวกับการศึกษาก่อนหน้านี้ (Diem et al., 2014; Rekha & Balagopal Varma, 2012; Singla, Pandit, Srivastava, Gugnani, & Gupta, 2012) เนื่องจากเมื่อวัสดุได้รับการฉายแสงแล้วเกิดการก่อตัวในช่วงแรก แต่เมื่อน้ำซึมเข้าสู่วัสดุ จะทำให้มีการละลายของไอออน และเกิดปฏิกิริยากรด-เบสไม่สมบูรณ์ตามมา เกิดการรั่วซึมที่มากขึ้นตามมาได้ (Jevnikar, Serša, Sepe, Jarh, & Funduk, 2000)

ตำแหน่งที่มักพบการรั่วซึมจากหลายการศึกษา (Ebaya & Mahmoud, 2019; Glasspoole, Erickson, & Davidson, 2002; Zhao et al., 2014) ให้ผลในทางตรงกันข้าม คือ ผลการรั่วซึมของวัสดุกลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ มักพบที่ขอบด้านเหงือกมากกว่าขอบด้านบดเคี้ยว แต่ในการศึกษานี้ พบการรั่วซึมที่ขอบด้านบดเคี้ยว(Occlusal margin)มากกว่าขอบด้านเหงือก (Gingival margin) อาจเกิดจากวัสดุเรซินมอดิฟายด์ กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ เมื่อเริ่มเกิดการก่อตัวจากการฉายแสง วัสดุจะเริ่มมีความเครียดมากขึ้นและเกิดการหดตัวจากปฏิกิริยาพอลิเมอไรเซชัน ขอบทางด้านเหงือกเป็นบริเวณที่ประกอบด้วยเนื้อฟันและผิวเคลือบฟัน ซึ่งมีของเหลวไหลออกจากท่อเนื้อฟันได้ เมื่อวัสดุดูดซึมของเหลวจะทำให้วัสดุเกิดการขยายตัว และลดความเครียดของวัสดุลงได้ ช่วยชดเชยช่องว่างที่เกิดจากการหดตัว (Feilzer et al., 1995) จึงทำให้เกิดการรั่วซึมที่น้อยลงที่ขอบด้านเหงือก

เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวบนวัสดุเรซินมอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ด้วยสารเคลือบหลุมร่องฟัน Teethmate F-1 sealant และการทาสารเคลือบพื้นผิวด้วยสารยึดติด Single bond universal ยังคงพบการรั่วซึมของสารซิลเวอร์ไนเตรตที่บริเวณรอยต่อขอบด้านเหงือกของโพรงฟันและวัสดุได้ เมื่อนำค่าการรั่วซึมของวัสดุ เมื่อทาด้วยสารเคลือบพื้นผิวทั้ง 3 ชนิด มาวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่า เมื่อทาสารเคลือบพื้นผิวทั้ง 3 ชนิด ให้ค่าการรั่วซึมของวัสดุที่ไม่มีความแตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ และค่าการรั่วซึมไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้ทาสารเคลือบพื้นผิวอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา (Jevnikar et al., 2000) ซึ่งทำการทดลองเพื่อดูการดูดซึมน้ำของวัสดุเรซินมอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์หลังทาสารเคลือบพื้นผิว เมื่อเวลาผ่านไป พบว่า การทาสารเคลือบพื้นผิวบนวัสดุ จะช่วยป้องกันการสัมผัสน้ำจากภายนอกได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป สามารถพบของเหลวไหลออกมาจากเนื้อฟันเข้าสู่วัสดุ เนื่องจากวัสดุเรซินมอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์ มีสารHEMAเป็นส่วนประกอบ ซึ่งเป็นสารที่มีคุณสมบัติชอบน้ำ และทำให้วัสดุสามารถเกิดการดูดซึมน้ำจากเนื้อฟัน เกิดการรั่วซึมของน้ำเข้ามาในเนื้อวัสดุได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรทาสารเคลือบพื้นผิวในช่วงแรกของการก่อตัว แม้วัสดุเรซินมอดิฟายด์กลาสไอโอโนเมอร์ซีเมนต์จะมีการก่อตัวทันทีเมื่อได้รับการฉายแสงแต่หากสัมผัสความชื้นในช่วงแรก อาจเกิดการรบกวนปฏิกิริยากรด-เบสที่เกิดขึ้น ซึ่งใช้เวลาหลายชั่วโมงจึงก่อตัวสมบูรณ์ ทำให้วัสดุเกิดรูพรุนและมีคุณสมบัติที่แย่ลงได้

เอกสารอ้างอิง

Almuhaiza, Mohammed. (2016). Glass-ionomer cements in restorative dentistry: a critical appraisal. *J Contemp Dent Pract,* 17(4), 331-336.

Bayrak, S, Sen Tunc, E, Tuloglu, N, & Ceylan, G. (2011). Effects of self-etch adhesives used as surface coating agents on microleakage of conventional and resin modified glass ionomer cements. *Materials Research Innovations,* 15(1), 53-57.

Charoenkit, Muthita, & Pumpaluk, Piyapanna. (2020). A micro-computed tomography study of internal gap with and without resinmodified glass-ionomer cement liner under occlusal resin composite restoration. *Mahidol Dental Journal,* 40(2), 159-164.

Diem, Vu Thi Kieu, Tyas, Martin J, Ngo, Hien C, Phuong, Lam Hoai, & Khanh, Ngo Dong. (2014). The effect of a nano-filled resin coating on the 3-year clinical performance of a conventional high-viscosity glass-ionomer cement. *Clinical Oral Investigations,* 18(3), 753-759.

Ebaya, Maha M, & Mahmoud, Ashraf I Ali1 Salah H. (2019). Evaluation of Marginal Adaptation and Microleakage of Three Glass Ionomer-Based Class V Restorations: In Vitro Study. *European Journal of Dentistry,* 13(4), 599-606.

El Ashiry, Eman A, Alamoudi, Najlaa M, Farsi, Najat M, Al Tuwirqi, Amani A, Attar, Moaz H, Alag, Hanan K, . . . Al Ashiry, Mohamed K. (2019). The Use of Micro-Computed Tomography for Evaluation of Internal Adaptation of Dental Restorative Materials in Primary Molars: An In-Vitro Study. *International Journal of Pharmaceutical Research & Allied Sciences,* 8(1).

Feilzer, Albert J, Kakaboura, Afrodite I, de Gee, Anton J, & Davidson, Carel L. (1995). The influence of water sorption on the development of setting shrinkage stress in traditional and resin-modified glass ionomer cements. *Dental Materials,* 11(3), 186-190.

Glasspoole, Eileen A, Erickson, Robert L, & Davidson, Carel L. (2002). Effect of surface treatments on the bond strength of glass ionomers to enamel. *Dental Materials,* 18(6), 454-462.

Jevnikar, P, Serša, I, Sepe, A, Jarh, O, & Funduk, N. (2000). Effect of surface coating on water migration into resin-modified glass ionomer cements: A magnetic resonance micro-imaging study. *Magnetic Resonance in Medicine: An Official Journal of the International Society for Magnetic Resonance in Medicine,* 44(5), 686-691.

Karaoglanoglu, Serpil, AKGÜL, Nilgün, ÖZDABAK, Hatice Nur, & AKGÜL, Hayati Murat. (2009). Effectiveness of surface protection for glass-ionomer, resin-modified glass-ionomer and polyacid-modified composite resins. *Dental materials journal,* 28(1), 96-101.

Khoroushi, Maryam, & Keshani, Fateme. (2013). A review of glass-ionomers: From conventional glass-ionomer to bioactive glass-ionomer. *Dental research journal,* 10(4), 411.

Klaisiri, Awiruth, Krajangta, Nantawan, & Yang, Lili. (2018). Effect of different surface protection materials on microhardness of a resin-modified glass-ionomer cement. *Songklanakarin Dent. J., Vol.*6 *No.*2 12-19.

Meral, E, & Baseren, NM. (2019). Shear bond strength and microleakage of novel glass-ionomer cements: An In vitro Study. *Nigerian journal of clinical practice,* 22(4), 566.

Mukai, Y, Lagerweij, MD, & Ten Cate, JM. (2001). Effect of a solution with high fluoride concentration on remineralization of shallow and deep root surface caries in vitro. *Caries research,* 35(5), 317-324.

Ninawe, Nupur, Nayak, Ullal Anand, Nagar, Priya, Khandelwal, Vishal, Jain, Suyash, & Gupta, Ambika Shrivastava. (2014). A comparative evaluation of microleakage of glass ionomer restoration with different surface protectors-an in-vitro study. *Dental Journal of Advance Studies,* 2(02), 105-108.

Park, Eun Young, & Kang, Sohee. (2020). Current aspects and prospects of glass ionomer cements for clinical dentistry. *Yeungnam University Journal of Medicine,* 37(3), 169.

Rekha, C Vishnu, & Balagopal Varma, Jayanthi. (2012). Comparative evaluation of tensile bond strength and microleakage of conventional glass ionomer cement, resin modified glass ionomer cement and compomer: An in vitro study. *Contemporary clinical dentistry,* 3(3), 282.

Rizzante, Fabio AP, Sedky, Rana AF, Furuse, Adilson Y, Teich, Sorin, Ishikiriama, Sérgio K, & Mendonça, Gustavo. (2020). Validation of a method of quantifying 3D leakage in dental restorations. *The Journal of prosthetic dentistry,* 123(6), 839-844.

Ronald S., Jack F., John P. . (2019). *Craig's Restorative Dental Materials* (14th ed ed.). St. Louis, Missouri: Elsevier.

Sidhu, Sharanbir K, & Nicholson, John W. (2016). A review of glass-ionomer cements for clinical dentistry. *Journal of functional biomaterials,* 7(3), 16.

Silva, Safira Marques de Andrade, Carrilho, Marcela Rocha de Oliveira, Marquezini Junior, Luiz, Garcia, Fernanda Cristina Pimentel, Manso, Adriana Pigozzo, Alves, Marcelo Correa, & Carvalho, Ricardo Marins de. (2009). Effect of an additional hydrophilic versus hydrophobic coat on the quality of dentinal sealing provided by two-step etchand-rinse adhesives. *Journal of Applied Oral Science,* 17, 184-189.

Singla, Teena, Pandit, IK, Srivastava, Nikhil, Gugnani, Neeraj, & Gupta, Monika. (2012). An evaluation of microleakage of various glass ionomer based restorative materials in deciduous and permanent teeth: An in vitro study. *The Saudi dental journal,* 24(1), 35-42.

Soliman, Tarek A, & Othman, Maha S. (2017). Mechanical properties of the new Ketac™ Universal glass ionomer restorative material : effect of resin coating *Egyptian Dental Journal,* 63(1-January (Fixed Prosthodontics, Dental Materials, Conservative Dentistry & Endodontics)), 1027-1035.

Vohra, Fahim, Altwaim, Manea, Alshuwaier, Abdulaziz S, Alomayri, Abdullah, Al Deeb, Modhi, AlFawaz, Yasser F, . . . Abduljabbar, Tariq. (2020). Bond integrity and microleakage of dentin-bonded crowns cemented with bioactive cement in comparison to resin cements: in vitro study. *Journal of Applied Biomaterials & Functional Materials,* 18.

Wang, XY, Yap, Adrian U Jin, & Ngo, HC. (2006). Effect of early water exposure on the strength of glass ionomer restoratives. *Operative Dentistry,* 31(5), 584-589.

Zhao, XY, Li, SB, Gu, LJ, & Li, Y. (2014). Detection of marginal leakage of class v restorations in vitro by micro–computed tomography. *Operative Dentistry,* 39(2), 174-180.

ผลของโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

The Effect of a Tooth-brushing Programmer with Dry Modified Bass Technique on Grade 6 Students at Ban Khok Yang School, Kantang District, Trang Province

ปิ่นอนงค์ ศรีสุวรรณ[1], ภัทราภรณ์ เต็งโรจน์นภาพร[2] และอโศก คชตุ้ง[2]

Pinanong Srisupun[1], Pattaraporn Tengrothnapaporn[2] and Akok Kachatung[2]

[1] กลุ่มงานทันตกรรมโรงพยาบาลบางสะพานน้อย, จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

[1] Dental Department, BangSaphanNoi Hospital, Prachuap Khiri Khan Province.

[2] กลุ่มงานหลักสูตรทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดตรัง, จังหวัตตรัง

[2] Dental Pubiic Health Program, Sirindhon College of Public HealthTrang, Trang Province.

*Corresponding author, E-mail: Pattaraporn@scphtrang.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีกลุ่มตัวอย่างเดียวทดสอบก่อนและหลังการให้โปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังทั้งหมด 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบทดสอบความความรู้ แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลช่องปาก และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชเท่ากับ 0.8 และ 0.7 ตามลำดับ การปรับมาตรฐานระหว่างผู้ตรวจในการประเมินคราบจุลินทรีย์เด็ก มีความสอดคล้อง (Percent agreement) ร้อยละ 76.7 และค่าสถิติแคปป้า (Kappa statistic) เท่ากับ 0.8 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired sample t – test

ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งโดยประยุกต์ใช้ ทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ พบว่าคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้ และทัศนคติสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และ ($p < 0.050$) ตามลำดับ ผลเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคราบจุลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

คำสำคัญ: โปรแกรมสอนแปรงฟัน, การแปรงฟันแบบแห้ง, นักเรียนชั้นประถมศึกษา, การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

บทนำ

ปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กไทย คือ การทำให้เด็กทุกคนมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เด็กไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมใช้ชีวิตอยู่บนฐานความเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น ขาดการออกกำลังกาย นิยมบริโภคขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลมมากขึ้น ละเลยการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล ซึ่งล้วนมาจากการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เด็กวัยเรียนจึงมีความเสี่ยงต่อภัยสุขภาพทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กไทย ได้แก่ โรคฟันผุ โรคอ้วน เป็นต้น (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2559: 1)

สุขภาพช่องปาก คือ ประตูสู่สุขภาพ ถ้าสามารถดูแลให้ประชาชนมีสุขภาพช่องปากดีแล้วสุขภาพทั่วไปก็จะดีอย่างยั่งยืน (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2561: 7) ปัญหาโรคฟันผุของวัยเด็กส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของร่างกาย และความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กอย่างมากการสูญเสียฟันถาวรตั้งแต่วัยเด็กจะส่งผลต่อระบบบดเคี้ยวตลอดชีวิต และถ้าไม่ดูแลสุขภาพช่องปากให้ดี ปัญหาสุขภาพช่องปากจะสะสมและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การจัดระบบสร้างเสริมสุขภาพช่องปากที่เหมาะสมกับเด็กกลุ่มวัยนี้ จะเป็นการวางรากฐานสำหรับการมีสุขภาพช่องปากที่ดีในช่วงวัยต่อ ๆ ไป (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2555: 49)

จากกการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560 พบว่าเด็กกลุ่มอายุ 12 ปี มีฟันแท้ผุที่ยังไม่ได้รับการรักษาร้อยละ 31.5 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 1.4 ซี่/คน สำหรับในจังหวัดตรัง พบว่าร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 12 ปีมีฟันผุในฟันแท้ ร้อยละ 22.76 โดยอำเภอกันตัง มีร้อยละของเด็กกลุ่มอายุ 12 ปี มีฟันแท้ผุที่ยังไม่ได้รับการรักษามากที่สุด คือ ร้อยละ 41.42 และเขตรับผิดชอบของตำบลโคกยาง มีฟันแท้ผุที่ยังไม่ได้รับการรักษาถึงร้อยละ 51.72 ซึ่งมากกว่าระดับอำเภอกันตัง ระดับจังหวัดตรัง และระดับประเทศไทย (ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง, 2561)

การแก้ปัญหาทันตสุขภาพในช่วงวัยเด็กนี้สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อให้เกิดเป็นความเคยชินและเป็นลักษณะนิสัยที่ติดตัวไปตลอดชีวิต เด็กวัยเรียนและเยาวชนเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมอย่างมาก ด้านร่างกายจะมีระบบกล้ามเนื้อที่พัฒนาจนเกือบสมบูรณ์ มีฟันถาวรซึ่งเป็นฟันธรรมชาติชุดสุดท้ายขึ้นมาในช่องปาก ด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เด็กจะเรียนรู้การปรับตัวในสังคม รู้จักใช้เหตุผลและทำตามกติกาของสังคมได้ ในขณะเดียวกันเพื่อนจะมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้น เด็กมักทำตามกระแสสังคมและแรงโฆษณาซึ่งจะมีอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบ ที่สำคัญคือช่วงวัยนี้ เป็นช่วงวัยของการพัฒนาวินัย บุคลิกภาพ และพฤติกรรม เป็นช่วงวัยที่เหมาะสมแก่การฝึกทักษะและปลูกสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้น เป็นช่วงเวลาทองของการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

วิธีดูแลรักษาอนามัยช่องปากขั้นพื้นฐานที่บุคคลต้องปฏิบัติด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน คือ การแปรงฟัน เป็นวิธีการป้องกันโรคฟันผุที่มีประสิทธิภาพ เพราะการแปรงฟันทำให้ปากสะอาด

ขจัดเศษอาหารไม่ให้ตกค้างในช่องปาก และช่วยลดจำนวนเชื้อจุลินทรีย์ในช่องปาก รวมทั้งยาสีฟันส่วนใหญ่มีฟลูออไรด์ซึ่งเป็นสารป้องกันฟันผุรวมอยู่ด้วย (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2555: 23) ในปัจจุบันเพื่อให้การแปรงฟันเกิดประสิทธิผลด้านการป้องกันโรคฟันผุ จึงได้มีการแปรงฟันแบบแห้งเกิดขึ้น คือเป็นการแปรงฟันแบบไม่ใช้น้ำ หรือบ้วนน้ำ เพื่อหวังผลให้ฟลูออไรด์ในยาสีฟันอยู่ในช่องปากนานมากขึ้น และป้องกันฟันผุได้นานขึ้น เพราะปริมาณน้ำที่ใช้ในการบ้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดใน การรักษาฟลูออไรด์ไว้ในช่องปาก งานวิจัยพบว่า การถ่มน้ำลายและเศษฟองยาสีฟันทิ้งอย่างต่อเนื่อง แม้เป็นระยะเวลานานถึง 60 วินาที หรือ 1 นาที และการจิบน้ำเข้าไปเพียง 5-10 มิลลิลิตร หรือ 1-2 ช้อนชา แล้วถ่มทั้งนั้น ปริมาณฟลูออไรด์ในช่องปากจะยังคงอยู่ในระดับสูง และไม่แตกต่างจากการไม่บ้วนน้ำเลย ในขณะที่การบ้วนด้วยน้ำปริมาณมาก แม้จะบ้วนอย่างความรวดเร็วภายในเวลา 2 วินาที ปริมาณฟลูออไรด์กลับลดลงอย่างมาก (สุดาดวง กฤษฎาพงษ์, 2560: 348-359)

จากข้อมูลข้างต้น พบวา เด็กกลุ่มอายุ 12 ปี มีปัญหาโรคฟันแท้ผุค่อนข้างสูง หากไม่มีการส่งเสริมและป้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาทางด้านทันตสุขภาพมากขึ้นในอนาคต การให้ทันตสุขศึกษาเป็นการสร้างเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อเด็กวัยนี้ ผู้ทำวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง ซึ่งอยู่ในเขตรับผิดชอบของตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เพื่อศึกษาความรู้ทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุ และดูแลทันตสุขภาพด้วยการแปรงฟัน โดยใช้กรอบแนวคิดทางสุขศึกษา และใช้แนวคิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมาใช อันจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทันตสุขภาพที่เหมาะสม และพัฒนาพฤติกรรมไปในการที่ดีขึ้น เพื่อลดภาระการใช้จ่ายด้านทันตสุขภาพในระดับบุคคล และระดับประเทศ เป็นแนวทางในการป้องกันลดความรุนแรงของโรคในช่องปากของเด็กอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

3. เปรียบเทียบผลการตรวจวัดคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

วิธีวิทยาทางการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมสอนการแปรงฟันแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการให้โปรแกรมสอนการแปรงฟัน (One Group pretest – posttest design) โดยใช้แบบทดสอบแบบสอบถาม แบบสังเกตการแปรงฟัน และตรวจคราบจุลินทรีย์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 28 คน จากการเลือกสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบ (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อหาผล เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ลักษณะให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ลักษณะให้เลือกตอบ 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach α coefficient) ซึ่งวิเคราะห์ และคำนวณค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านความความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง เท่ากับ 0.859 และแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง เท่ากับ 0.776

ส่วนที่ 4 แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรียบนตัวฟัน (DI -S) ซึ่งพัฒนาโดย กรีน เจซีและเวอรมิลเลี่ยน เจอาร (Green, J. C. & Vermillion. J.R, 1964 อ้างถึงใน ปัญนี กิตติพงศ์พิทยา, 2551:61) เป็นตัววัดประสิทธิภาพของการแปรงฟัน โดยการตรวจฟันจำนวน 6 ซี่ ในการวิจัยครั้งนี้ มีการปรับมาตรฐานระหว่างผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย (Inter - calibration) ตรวจประเมินคราบจุลินทรีย์เด็ก เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและอคติที่เกิดขึ้นในการแปลผลการตรวจ ซึ่งจากการปรับมาตรฐานในครั้งนี้มีความสอดคล้อง (Percent agreement) ร้อยละ 76.67 และค่าสถิติแคปป้า (Kappa statistic) เท่ากับ 0.80

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งและผลการตรวจวัดคราบจุลินทรีย์จากแบบสอบถาม และแบบทดสอบทั้งก่อนหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ใช้สถิติ Paired sample t – test

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรม จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง (เลขจริยธรรมที่ 105/2562)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n= 26)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	57.7
หญิง	11	42.3
อายุ (ปี) $\bar{X}$ = 12.15 S.D. = 0.22 Max = 13 Min = 11		
ศาสนา		
พุทธ	26	100.0
ปัจจุบันอาศัยอยู่กับใคร		
บิดา และมารดา	23	88.5
ตายาย	3	11.5
ในปีที่ผ่านมาได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก		
ได้รับการตรวจ	23	88.5
ไม่ได้รับการตรวจ	3	11.5

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.70 เพศหญิง ร้อยละ 42.30 อายุเฉลี่ย 12.15 ปี อายุมากที่สุด 13 ปี อายุน้อยที่สุด 11 ปี กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือสาสนาพุทธ อาศัยอยู่กับบิดา และมารดา ร้อยละ 88.5

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง (n = 26)

ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง	$\bar{x}$	S.D.	p - value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	8.27	2.57	< 0.001
หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ	16.33	3.93	

* กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (< 0.001) โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนระดับต่ำ และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง (n = 26)

ทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง	$\bar{x}$	S.D.	p - value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	35.3	6.6	0.050
หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ	38.4	6.4	

*กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนระดับปานกลาง และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนระดับสูง

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยคราบจุลินทรีย์ ก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง (n = 26)

ความสะอาดในการแปรงฟัน	$\bar{x}$	S.D.	p - value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	1.27	0.6	< 0.001
หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ	0.67	0.4	

*กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยคราบจุลินทรีย์ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (<0.001) โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนระดับพอใช้ และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนระดับดี

สรุปผล

คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (p < 0.001) โดยที่คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟัน มอดิฟายด์แบสแบบแห้ง หลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

คะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p <0.050) โดยที่คะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง หลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

คราบจุลินทรีย์

คะแนนเฉลี่ยคราบจุลินทรีย์ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยคราบจุลินทรีย์ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.001) โดยที่คะแนนเฉลี่ยคราบจุลินทรีย์ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง

อภิปรายผลการวิจัย

ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งแตกต่างกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง มีการเปิดโอกาสให้มีการสนทนา

ซักถามประเด็นปัญหาที่สงสัย มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะเรื่องการแปรงฟันแบบแห้ง การดูแลทันตสุขภาพ โดยผู้วิจัยจะคอยสรุปประเด็นสำคัญในช่วงท้ายของกิจกรรม เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาจักรกฤษณ์ พลราชม(2553) ที่ได้ทำการวิจัยแบบการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่ประยุกต์ทฤษฎีปัญญาสังคม โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์ และแบบประเมินทักษะของการปฏิบัติ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ เจตคติต่อการดูแลทันตสุขภาพที่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) จากผลการวิจัยแสดงว่า โปรแกรมมีผลทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ เจตคติต่อการดูแลทันตสุขภาพที่ดีขึ้น

ทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการแปรงฟันมอดิฟายด์แบสแบบแห้งแตกต่างกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทันตสุขภาพ การแปรงฟันแบบแห้ง โดยการอธิบายประกอบกับสไลด์ความรู้ มีการเปิดโอกาสให้มีการสนทนาซักถามประเด็นปัญหาที่สงสัย มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มีสอดคล้องกับการศึกษาของจรสพร ปัสสาคำ (2558) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา มีความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติทางทันตสุขภาพดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา มีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติทางทันตสุขภาพดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทีระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมสุขศึกษาที่ประกอบด้วยแรงสนับสนุนทางสังคม การส่งเสริมความรู้ ทัศนคติ และวิธีการปฏิบัติทางทันตสุขภาพที่ถูกต้องมีผลต่อพฤติกรรมการการดูแลทันตสุขภาพของเด็กในวัยเรียนได้

คราบจุลินทรีย์

ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยระดับคราบจุลินทรีย์แตกต่าง กับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 และมีคะแนนเฉลี่ยระดับทักษะการแปรงฟันภายหลังเข้า

ร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งแตกต่างก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมสอนแปรงฟันด้วยวิธีมอดิฟายด์แบสแบบแห้ง ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทันตสุขภาพ การแปรงฟันแบบแห้ง โดยการอธิบายประกอบกับสไลด์ความรู้ มีการเปิดโอกาสให้มีการสนทนาซักถามประเด็นปัญหาที่สงสัย มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและฝึกปฏิบัติ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับสุนันท์ ชาตะรูปะ (2543) ที่ได้ทำการศึกษาแบบกึ่งทดลองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการส่งเสริมอนามัยช่องปาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยประยุกต์ทฤษฎีเงื่อนไขการกระทำที่ใช้เทคนิคการจัดการเงื่อนไขผลกรรม ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ เพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนการทดลอง และแตกต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า คะแนนเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันลดลงกว่าก่อนการทดลอง และแตกต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังมีความสอดคล้องกับกมลวรรณ มุลเมืองแสน (2561) ที่ได้ทำการศึกษาคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ปริมาณคราบจุลินทรีย์และทักษะการแปรงฟันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดควนขัน) อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ระดับคราบจุลินทรีย์หลังการเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างลดลงและความมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < 0.001$) ทักษะการแปรงฟันหลังเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < 0.001$)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับคราบจุลินทรีย์ลดลงได้นั้น เกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างแปรงฟันได้ถูกวิธีมากขึ้น รวมทั้งใช้วิธีการแปรงฟันแบบแห้ง ทำให้แปรงฟันได้นานครบ 2 นาที ฟันจึงได้รับการทำความสะอาดทั่วปากครบทุกซี่ ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

ควรมีการจัดกิจกรรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแปรงฟันแบบแห้ง ประโยชน์ วิธีการปฏิบัติในสื่อต่าง ๆ ให้น่าสนใจ และเข้าถึงได้มากกว่านี้ เนื่องจากยังเป็นความรู้ใหม่ยากแก่การยอมรับ และปฏิบัติตาม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

กลุ่มตัวอย่างควรมี 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง เพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลมากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่าง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนางานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากนี้ ประสบความสำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับการดูแล ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางในการศึกษาในครั้งนี้ด้วยดี จากผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ๆ ท่าน ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะคุณครู บุคลาการ และน้อง ๆ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกยางทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ร่วมมือในการดำเนินการศึกษาวิจัย และอำนวยความสะดวกอย่างดียิ่งตลอดการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้รู้ นักวิชาการ ผู้เขียนตำราต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้หยิบยกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาอ้างอิงสนับสนุนการศึกษาเพื่อให้มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ มุลเมืองแสน. 2561. ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และการแปรงฟันในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดควนขัน) อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. รายงานการวิจัย. ตรัง: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง.

กรรณิกา เรืองเดช ชาวสวนศรีเจริญ. 2559. คู่มือการเขียนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนางานสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก และรายงานทางวิชาการอื่น ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 7. ตรัง: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง.

_____ . 2560. ระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น สำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ตรัง: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง.

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. 2559. รูปแบบการพัฒนาวิถีชีวิตสุขภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษา. รายงานการวิจัย. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

กฤติยา ธุระกิจ. 2560. ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมทันตสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของเด็กนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. รายงานการวิจัย. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

คณะทันตแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.2560. โครงสร้างของฟัน. ค้นคืนวันที่ 25 สิงหาคม 2562 จาก https://dt.mahidol.ac.th/th/โครงสร้างของฟัน/

จรสพร ปัสสาคำ. 2558. ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสำโรง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จักรกฤษณ์ พลราชม. 2553. กระบวนการเรียนรู้โดยแบบสังเกตตัวแบบ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

เติมศักดิ์ สุขวิบูล. 2553. ข้อคำนึงในการสร้างเครื่องมือประเภทมาตรประมาณค่า (Rating Scale) เพื่องานวิจัย. ค้นคืนวันที่ 18 กรกฎาคม 2562 จาก http://ms.src.ku.ac.th/schedule/Files/2553/Oct/1217086.doc

ถาวร มาต้น. 2560. ระเบียบวิธีวิจัยทางสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.

ทองจุล ขันขาว. 2528. องค์ประกอบในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ. กรุงเทพมหานคร: การศึกษานอกโรงเรียน.

ธิดารัตน์ อภิญญา. บรรณาธิการ. 2559. หลักสูตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ สำหรับพยาบาลผู้จัดการรายกรณีโรคเรื้อรัง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ประภา เพ็ญสุวรรณ. 2541. ทัศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ประภาพร มูลละออง. 2552. พฤติกรรมทางการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปัญนี กิตติพงศ์พิทยา. 2551. การประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง. 2561. ข้อมูลเพื่อตอบสนอง Service Plan สาขาสุขภาพช่องปาก. ค้นคืนวันที่ 15 กรกฎาคม 2562. จาก https://trg.hdc.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=db30e434e30565c12fbac44958e338d5

วรมน อัครสุต และสรารัตน์ เรืองฤทธิ์. 2561. Oral Care: The Gate Way To Good Health. รายงานสรุปการประชุมวิชาการทันตสาธารณสุขแห่งชาติครั้งที่ 5 Good Teeth For Better Health (หน้าที่ 5-7), 8 – 10 สิงหาคม 2561, โรงแรมมารวยการ์เด้น กรุงเทพมหานคร.นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

วิจารณ์ พาณิช. 2548. การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

สุดาดวง กฤษฎาพงษ์. 2560. แปรงแห้ง. วารสารสาธารณสุข. ปีที่ 26 (ฉบับเพิ่มเติม 2), 348-359

สุนันท์ ชาตะรูปะ. 2543. ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการส่งเสริมอนามัยช่องปากนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. 2555. การสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ประตูสู่สุขภาพที่ดีทุกช่วงวัยของชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

_____ . 2561. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์.

_____ . 2561. หลักสูตรอมรมอสม. เชี่ยวชาญสาขาทันตสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักสื่อสารและตอบโต้ความเสี่ยง กรมอนามัย. 2557. ข่าวแจก "กรมอนามัย เผยกว่าครึ่งของเด็กไทยฟันผุทั้งฟันแท้และฟันน้ำนม เร่งรณรงค์ขับเคลื่อนเด็กไทยไม่กินหวาน". ค้นคืนวันที่ 5 กรกฎาคม 2562 จาก https://www.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=6084&filename=index

เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ, จิรพงศ์ วสุวิภา และยลฤดี ตันฑสิทธิ์. 2555. พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาที่ 4 – ชั้นประถม ศึกษาที่ 6) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวทุ่ง อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น.

อมร โสภณวิเชษฐ์วงศ์. 2541. ตรรกวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อ้อมทิพย์ น้อยหมอ. 2558. ผลของการส่งเสริมแรงจูงใจในการป้องกันโรคต่อพฤติกรรมของผู้ปกครองในการป้องกันการติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันของเด็ก. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรวรรณ วรรณฤทัย. 2541. การเปรียบเทียบผลของการสอนทันตสุขศึกษาระหว่างการใช้เพลงกับการใช้สีย้อมคราบจุลินทรีย์ที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cohen. 1977. อ้างถึงใน สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร. 2558. การวิจัยทางสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิฑูรย์การปก.

ผลของการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบร่วมกับยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟต่อค่าความแข็งแรงพันธะกดออกของวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบกับเดือยฟันไฟเบอร์

The Effect of Dual-cured Activator with Universal Adhesive on Push-out Bond Strength of Dual-cured Core Build-up and Fiber Post

ปรางทิพย์ สุขศรีจักรวาฬ[1*] และวิบุลย์ ไพศาลกอบฤทธิ์[2]

Prangthip Suksrijakrawal[1*] and Vibul Paisankobrit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาทันตกรรมบูรณะ, ภาควิชาทันตกรรมอนุรักษ์และทันตกรรมประดิษฐ์, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[1] Graduate student, Restorative Dentistry, Department of Conservative Dentistry and Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[2] อาจารย์ ดร., ภาควิชาทันตกรรมอนุรักษ์และทันตกรรมประดิษฐ์, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[2] Ph.D., Department of Conservative Dentistry and Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** prangthip.sjw@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการยึดติดระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์และวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบที่มีสมบัติบ่มตัวจากการสัมผัสร่วมกับสารยึดติดยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟ และศึกษาผลของการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ โดยพิจารณาจากค่าความแข็งแรงพันธะกดออก ใช้วัสดุอุปกรณ์และวิธีการโดยแบ่งกลุ่มการทดลองเป็นสี่กลุ่ม ตามวิธีการใช้สารยึดติดและสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ และเวลาเมื่อทดสอบค่าความแข็งแรงพันธะกดออก แต่ละกลุ่มใช้เดือยฟันไฟเบอร์หกชิ้น โดยพื้นผิวเดือยฟันไฟเบอร์ดีทีไลท์-โพส เอ็กซ์-อาร์โอ อิลลูชั่น จะถูกเตรียมด้วยสารยึดติดเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซล (NA ; No Activator) หรือเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลผสมกับเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ (A ; Activator) นำเดือยฟันที่เตรียมพื้นผิวแล้วและท่ออะคริลิกใสวางลงบนแท่นสำหรับสร้างตัวอย่างทดลอง ฉีดเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสจนเต็มท่อ ฉายแสงด้วยเครื่องฉายแสงแอลอีดีเป็นเวลา 40 วินาที จากนั้นตัวอย่างทดลองจะถูกตัดและทดสอบความแข็งแรงพันธะกดออกทันที (I ; Immediate) หรือเก็บในตู้บ่มทึบแสง อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมงก่อนที่จะถูกตัดและทดสอบความแข็งแรงพันธะกดออก (D; Delay) ตัวอย่างทดลองจะถูกตัดเป็นแผ่นหนา 1.5 ± 0.1 มิลลิเมตร โดยตัวอย่างทดลองที่เตรียมจากเดือยฟันไฟเบอร์หนึ่งชิ้นเมื่อตัดแล้วจะได้ชิ้นทดสอบ 6 ชิ้น แบ่งเป็นกลุ่มย่อย Coronal third 2 ชิ้น Middle third 2 ชิ้น และ Apical third 2 ชิ้น วิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบทูกีย์ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (α=0.05) ดูลักษณะความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติดด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด ผลการทดลองคือ กลุ่ม “AD” มีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกสูงสุดและกลุ่ม “NAI” มีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกต่ำสุด ซึ่งกลุ่มย่อย Coronal third จะมีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกสูงกว่ากลุ่มย่อย Middle third และ Apical third เสมอ โดยพบว่ามีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ระหว่างกลุ่มที่มีวิธีการใช้สารยึดติดเหมือนกัน ณ เวลาทดสอบที่ต่างกัน (“NAI” และ “NAD”, “AI” และ “AD”) ในทุกระดับของเดือยฟัน แต่ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ระหว่างกลุ่มที่มีวิธีการใช้สารยึดติดต่างกัน ณ เวลาทดสอบเดียวกัน (“NAI” และ “AI”, “NAD” และ “AD”) ในทุกระดับของเดือยฟัน ผลการทดลองสรุปได้ว่า สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการยึดติดระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์กับวัสดุก่อแกนฟันในทุกระดับของเดือยฟัน เมื่อใช้สารยึดติดยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟที่มีสมบัติบ่มตัวจากการสัมผัสร่วมกับวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบและได้รับการฉายแสง โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออก

คำสำคัญ: สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ, บ่มตัวจากการสัมผัส, วัสดุก่อแกนฟัน, เดือยฟันไฟเบอร์

Abstract

The objectives of this research are to determine the bonding effectiveness of dual-cured core build-up material and fiber post by using the touch-cure adhesive system in order to compare the push-out bond strength (PBS) when the dual-cured activator is used versus when it is not used. The materials and methods were as follows: the specimens were divided into four groups according to adhesive protocol and testing time. There were six fiber posts were used in each group. The fiber post (D.T.Light-Post® X-RO® ILLUSION® size 3; R.T.D.) surfaces were either treated with a universal adhesive (Clearfil™ Tri-S Bond Universal; Kuraray Noritake Dental Inc) alone (“NA”) or with universal adhesive mixed with a dual-cured activator (Clearfil™ DC Activator; Kuraray Noritake Dental Inc) (“A”) and then luted with dual-cured core build-up material (Clearfil™ DC Core Plus; Kuraray Noritake Dental Inc) in a clear acrylic tube on the positioning mold then light-cured for 40 seconds. The specimens were either tested immediately after preparation (“I”) or kept in a water bath in an incubator (37 °C) for 24 hours (“D”) before being tested. Each specimen was serially cut into six sections, with a thickness of 1.5 ± 0.1 mm for the PBS test. The data were divided into three subgroups

(Coronal third/ Middle third/ Apical third) and analyzed using one-way ANOVA and Tukey's Honest Significant Difference test. (α=0.05) SEM testing was performed on representative failed specimens from each failure mode. The results revealed the following: the group with the highest PBS was "AD", while the "NAI" group had the lowest PBS. Coronal third subgroups showed higher PBS than middle third and apical third subgroups. A post-hoc test revealed a significant difference between the testing time with the same adhesive protocol ("NAI" and "NAD", "AI" and "AD") in all subgroups. ($p \leq 0.05$), but no significant difference between the adhesive protocol with the same testing time ("NAI" and "AI", "NAD" and "AD") in all subgroups. ($p > 0.05$) In conclusion, the addition of a dual-cured activator did not improve the PBS between fiber posts and core materials when touch-cure adhesive system was used and light cured in all levels of fiber post.

Keywords: Dual-cured activator, Touch-cure, Core build-up, Fiber post

บทนำ

ระบบสารยึดติด (bonding system) ที่ใช้ทางทันตกรรมได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยมีการลดขั้นตอนทำงานเพื่อให้สามารถใช้งานได้ง่ายขึ้น ลดโอกาสการเกิดข้อผิดพลาดในแต่ละขั้นตอนของการใช้สารยึดติดและลดเวลาในการทำงาน อย่างไรก็ตาม การใช้งานได้ง่ายขึ้นไม่ได้หมายถึงประสิทธิภาพที่ดีเสมอไป มีรายงานว่าระบบสารยึดติดลดขั้นตอน (simplified adhesive) ให้ค่าความแข็งแรงยึดติด (bond strength) ที่ต่ำ เนื่องจากมีองค์ประกอบที่รวมน้ำและฟังก์ชันนาลมอนอเมอร์ที่มีความเป็นกรด (acidic functional monomer) เข้าด้วยกัน โดยสารยึดติดชนิดเซลฟ์เอทช์ (self-etch) 1 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพในการยึดติดกับเนื้อฟันด้อยที่สุด ในขณะที่สารยึดติดชนิดโททอลเอทช์ (total-etch) 3 ขั้นตอนมีประสิทธิภาพดีที่สุด (Pashley et al., 2011; Van Meerbeek et al., 2011) โดยสารยึดติดชนิดเซลฟ์เอทช์ 1 ขั้นตอน หรือยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟ (Universal adhesive) ได้เข้ามามีบทบาทและถูกนำมาใช้งานอย่างแพร่หลายมากขึ้น รวมถึงใช้ในการยึดเดือยฟันไฟเบอร์ (fiber post) ซึ่ง Perdigao (2016) กล่าวว่า ระบบสารยึดติดที่ให้การยึดติดที่เชื่อถือได้สำหรับการยึดเดือยฟัน คือการใช้สารยึดติดประเภทโททอลเอทช์ ร่วมกับการใช้เรซินซีเมนต์หรือวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบ (dual-cure) อย่างไรก็ตาม การใช้สารยึดติดประเภทเซลฟ์เอทช์ยังคงมีข้อดีเนื่องจากไม่ต้องมีขั้นตอนการล้างน้ำ จึงลดปัญหาในการควบคุมความชื้นภายในคลองรากฟันซึ่งอาจทำได้ไม่สมบูรณ์

ปัจจุบันได้มีการนำเสนอลักษณะการบ่มตัว (cure) พิเศษที่เรียกว่า การบ่มตัวจากการสัมผัส (Touch cure) โดยเมื่อใช้สารยึดติดคู่กับเรซินซีเมนต์ (resin cement) หรือวัสดุก่อแกนฟัน (core build-up) ที่มีสารเร่งปฏิกิริยาที่มีความจำเพาะต่อกัน (specific accelerator) อยู่ในองค์ประกอบ การสัมผัสกัน

ระหว่างสองส่วนจะทำให้เริ่มเกิดการพอลิเมอร์ไรเซชัน (polymerization) โดยไม่ต้องมีการกระตุ้นด้วยแสง และทำให้ระบบในการยึดติดมีการบ่มตัวสองแบบ (Araoka et al., 2018; Kawano et al., 2015) โดยจะเกิดการบ่มด้วยตัวเอง (self-cure) ในบริเวณที่แสงไม่สามารถส่องถึงได้สมบูรณ์ เช่น ส่วนปลายของคลองรากฟัน ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีสารเร่งปฏิกิริยาที่มีความจำเพาะต่อกันมักมาจากบริษัทผู้ผลิตเดียวกัน อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีการศึกษาไม่มากเพียงพอที่จะรองรับประสิทธิภาพของการใช้สารยึดติดที่มีสมบัติการบ่มตัวจากการสัมผัส ผลิตภัณฑ์ที่มีสมบัติบ่มตัวจากการสัมผัส เช่น เคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซล (CLEARFILTMS3 BOND Universal, Kuraray Noritake Dental Inc., Japan) กับเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัส (CLEARFILTM DC CORE PLUS, Kuraray Noritake Dental Inc., Japan) สก๊อตช์บอนด์ยูนิเวอร์แซล (Scotchbond Universal adhesive, 3M ESPE) กับรีไลย์เอกซ์อัลทิเมต (Rely X Ultimate, 3M ESPE) เป็นต้น

มีการศึกษารายงานถึงปัญหาความไม่เข้ากัน (incompatibility) ของสารยึดติดลดขั้นตอนกับเรซินซีเมนต์หรือวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มด้วยตัวเองหรือชนิดบ่มตัวสองแบบ หากเรซินซีเมนต์หรือวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มด้วยตัวเองหรือชนิดบ่มตัวสองแบบมีเอมีนตติยภูมิ (tertiary amine) เป็นองค์ประกอบจะสามารถเกิดปัญหาความไม่เข้ากันกับสารยึดติดลดขั้นตอนที่มีความเป็นกรดได้ โดยปัญหาความไม่เข้ากันนี้หลายบริษัทได้มีการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ (dual-cured activator) ซึ่งประกอบด้วยสารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วม (co-initiator) มาช่วยแก้ (Arrais, Giannini, & Rueggeberg, 2009; Cavalcanti, de Oliveira, Arrais, & Giannini, 2008) โดยไม่พบผลการศึกษาที่บ่งบอกชัดเจนเกี่ยวกับประสิทธิภาพการยึดติดหรือผลของการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบร่วมกับสารยึดติดและเรซินซีเมนต์หรือวัสดุก่อแกนฟันในการยึดเดือยฟันไฟเบอร์ นำมาซึ่งความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้งานผลิตภัณฑ์ในกลุ่มดังกล่าว เช่น หากใช้สารยึดติดลดขั้นตอนร่วมกับวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบที่มีสมบัติการบ่มตัวจากการสัมผัสจะทำให้เกิดการบ่มตัวได้ดีหรือไม่ จะเกิดปัญหาความไม่เข้ากันระหว่างวัสดุหรือไม่ และจะส่งผลดีหรือเสียอย่างไรหากใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบร่วมด้วย ทั้งหมดจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการยึดติดระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์และวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบ โดยใช้สารยึดติดยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟชนิดบ่มตัวด้วยแสง (light-cure) ที่มีสมบัติบ่มตัวจากการสัมผัสร่วมกับวัสดุก่อแกนฟัน เปรียบเทียบความต่างเมื่อใช้และไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

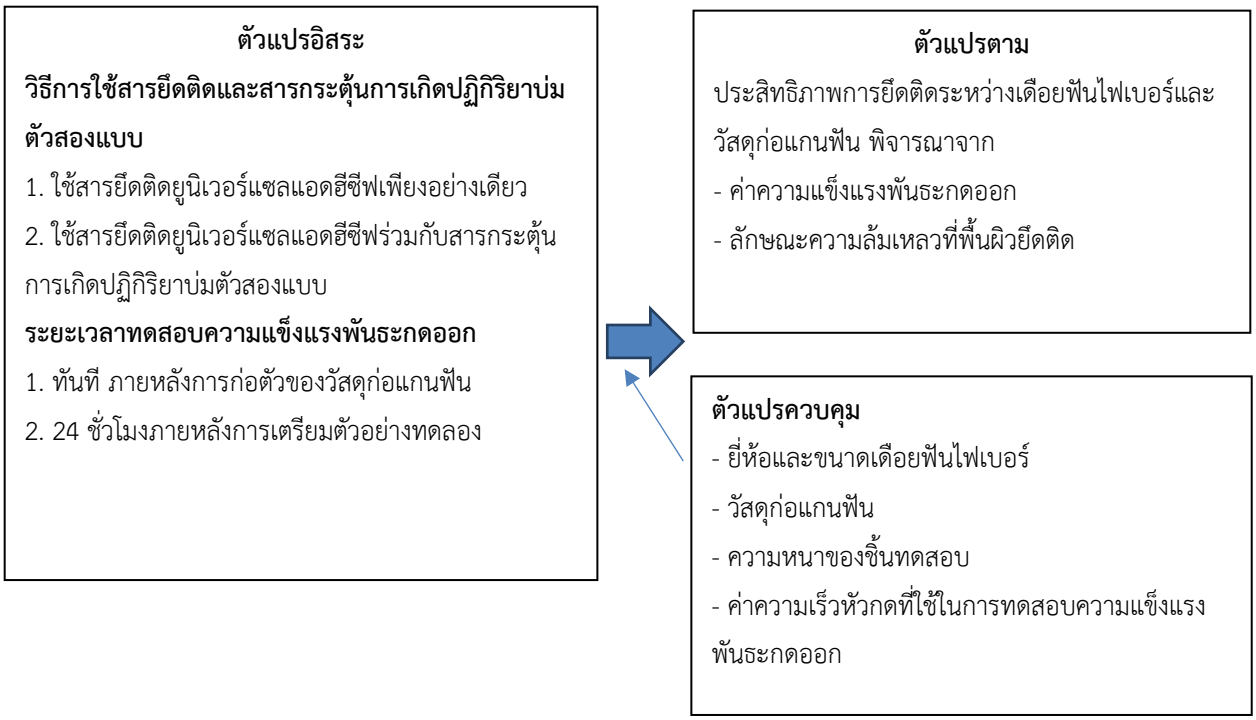
การทบทวนวรรณกรรม

ในปัจจุบันวัสดุก่อแกนฟันหรือเรซินซีเมนต์มักถูกใช้ร่วมกับสารยึดติดลดขั้นตอน ซึ่งสารยึดติดลดขั้นตอนอาจให้ค่าความแข็งแรงยึดติดที่ไม่ดีระหว่างสารยึดติดและเนื้อฟัน อีกทั้งอาจมีความไม่เข้ากันระหว่างสารยึดติดลดขั้นตอนที่มีความเป็นกรดกับวัสดุก่อแกนฟันหรือเรซินซีเมนต์ชนิดบ่มด้วยตัวเองและบ่มตัวสองแบบที่มีเอมีนตติยภูมิเป็นองค์ประกอบ เนื่องจาก 1. การมีมอนอเมอร์ที่เป็นกรดอยู่ในองค์ประกอบจะไปขัดขวางการทำงานของเอมีนตติยภูมิในการสร้างอนุมูลอิสระ (free radical) ส่งผลให้การบ่มตัวผ่านปฏิกิริยารีดอกซ์ (redox) ลดลง การเกิดพอลิเมอร์ไรเซชันก็น้อยลงด้วย กล่าวคือ เกิดความไม่เข้ากันทางเคมี (chemical incompatibility) ซึ่งข้อนี้เป็นสาเหตุหลักของค่าความแข็งแรงยึดติดที่ลดลง (Cavalcanti et al., 2008; Meda, Rached, Ignácio, Fornazari, & Souza, 2019; Michaud & MacKenzie, 2016; Nunes, Erhardt, Toledano, & Osorio, 2009) 2. การทำให้เกิดสภาพแวดล้อมไฮเปอร์โทนิก (hypertonic environment) ในชั้นออกซิเจนอินฮิบิท (oxygen inhibited layer) ของสารยึดติดลดขั้นตอนและกระตุ้นการเกิดออสโมซิส (osmotic fluid transport) มีการดึงน้ำจากเนื้อฟันผ่านชั้นสารยึดติดที่มีสมบัติยอมให้น้ำผ่านได้ (semipermeable) เกิดปรากฏการณ์ต้นไม้น้ำ (water tree phenomenon) หรือเกิดความไม่เข้ากันทางกายภาพ (physical incompatibility) เป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งความล้มเหลวก่อนเวลาอันควร (premature failure) ในการยึดติดระหว่างเรซินซีเมนต์และเนื้อฟัน (Malaquias et al., 2020; Meda et al., 2019; Rathke, Balz, Muche, & Haller, 2012)

เพื่อจะแก้ปัญหาความไม่เข้ากันของสารยึดติดลดขั้นตอนกับวัสดุก่อแกนฟันหรือเรซินซีเมนต์ และให้เกิดพอลิเมอร์ไรเซชันได้ดีขึ้นในส่วนที่แสงอาจส่องถึงไม่สมบูรณ์ สารยึดติดที่เป็นชนิดบ่มตัวด้วยแสงบางยี่ห้อจึงได้ถูกจับคู่กับสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบหรือที่ Kadowaki et al. (2016) เรียกว่า สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวจากการสัมผัส (Touch-polymerization activator) ซึ่งมักประกอบด้วยสารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วม เช่น เกลืออะโรมาติกโซเดียมซัลฟิเนต (Aromatic Sodium Sulfinate salts) และเกลือเอริลซัลฟิเนต (Arylsulfinate salts) (Arrais et al., 2009; Cavalcanti et al., 2008; Rathke et al., 2012) โดยอาจถูกผสมลงในบอนด์ดิง หรือทำเป็นขวดแยกที่เรียกว่า “Activator solution” สารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมมักถูกผสมในตัวทำละลายอินทรีย์ (organic solvent) เช่น อะซีโตน (Acetone) หรือเอธานอล (Ethanol) และนำมาใช้ร่วมกับสารยึดติดตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิต (Meda et al., 2019) สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบที่พบได้ในปัจจุบัน เช่น เคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ (CLEARFILTMDC activator, Kuraray Noritake Dental Inc., Japan) และ สก๊อตช์บอนด์ดูอัลเคียวแอคทิเวเตอร์ (Scotchbond dual cure activator, 3M ESPE) เป็นต้น

สารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมจะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นปฏิกิริยารีดอกซ์โดยไปทำปฏิกิริยากับมอนอเมอร์ที่เป็นกรด ทำให้เกิดการสร้างอนุมูลอิสระฟีนิล (Phenyl) เบนซีนซัลโฟนิล (Benzenesulfonyl) หรือเอริลซัลโฟนิล (Arylsulfonyl) ทำให้มีจำนวนอนุมูลอิสระมากขึ้นและไปกระตุ้นให้เกิดการพอลิเมอร์ไรเซชันจากปฏิกิริยาเคมีมากขึ้น (Dwiandhany et al., 2021) อีกทั้งไปลดความเข้มข้นของมอนอเมอร์ที่เป็นกรดให้ใกล้เคียงความเข้มข้นของเอมีน จึงลดความไม่เข้ากันของวัสดุสองชนิด (Arrais et al., 2009; Cavalcanti et al., 2008; Nunes et al., 2009; Rathke et al., 2012; Van Landuyt et al., 2007) นอกจากนี้สารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมจะทำให้จำนวนออกซิเจนน้อยลง ส่งผลให้เกิดชั้นออกซิเจนอินฮิบิทที่บางลง (Rathke et al., 2012) และช่วยกระตุ้นให้เกิดการบ่มตัวจากการสัมผัสได้ (Kadowaki et al., 2016) ดังนั้นการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบควรจะทำให้ค่าปริมาณการเกิดพอลิเมอร์ (degree of conversion) ของเรซินดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความไม่เข้ากันทางเคมีที่เกิดขึ้นระหว่างมอนอเมอร์ที่เป็นกรดและเอมีนตติยภูมิอาจไม่สามารถถูกกำจัดให้หมดไปด้วยการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ เนื่องจากอาจมีความไม่เข้ากันทางเคมีระหว่างสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบกับองค์ประกอบบางชนิดในสารยึดติดได้อีก และสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบอาจไปเจือจางสารยึดติด โดยทำให้ความเข้มข้นของสารตั้งต้นปฏิกิริยาด้วยแสง (photoinitiators) และฟังก์ชันนาลมอนอเมอร์ลดลง ส่งผลเสียต่อการเกิดชั้นไฮบริด (hybrid layer) (Michaud & MacKenzie, 2016) ค่าปริมาณการเกิดพอลิเมอร์ และค่าความแข็งแรงยึดติดกับเนื้อฟันในระยะยาว (Meda et al., 2019) ซึ่ง Nunes et al. (2009) กล่าวว่าสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบจะไปเพิ่มสัดส่วนของอะซีโตนหรือน้ำในระบบสารยึดติด ส่งผลให้การระเหยตัวทำละลายลดลง การเกิดพอลิเมอร์ไรเซชันลดลง และทำให้ค่าความแข็งแรงยึดติดแย่ลงในที่สุด สอดคล้องกับ Malaquias et al. (2020) และ Rathke et al. (2012) ที่กล่าวว่าการยึดติดระหว่างเนื้อฟันกับวัสดุเรซินชนิดบ่มด้วยตัวเองหรือบ่มตัวสองแบบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางเคมีของสารยึดติดแต่ละระบบ (material dependent) โดยไม่จำเป็นที่จะต้องใช้สารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมเมื่อใช้สารยึดติดลดขั้นตอนเสมอไป โดยบางการศึกษาพบว่าแม้จะใช้สารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมก็ไม่ทำให้ค่าความแข็งแรงยึดติดดีขึ้น

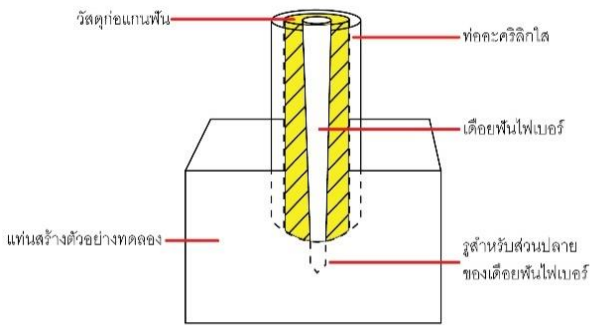

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

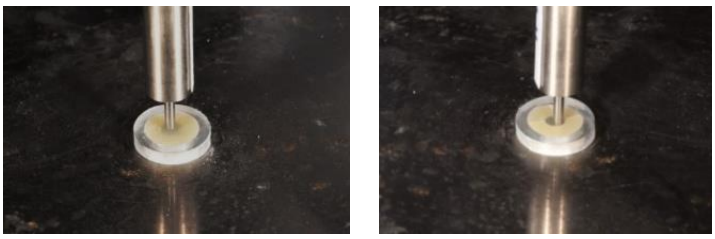
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองในห้องปฏิบัติการ (laboratory experimental research) โดยใช้เครื่องทดสอบสากล (Universal testing machine) หาค่าความแข็งแรงพันธะกดออก (Push-out bond strength) ระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์ดีทีไลท์-โพส เอ็กซ์-อาร์โอ อิลลูชั่น เบอร์ 3 (D.T.Light-post® X-RO® ILLUSION®, R.T.D., France) และวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสยึดติดโดยใช้ยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟชนิดบ่มตัวด้วยแสงเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซล ที่มีสมบัติบ่มตัวจากการสัมผัสร่วมกับวัสดุก่อแกนฟัน เปรียบเทียบผลเมื่อใช้หรือไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ แบ่งกลุ่มทดลองเป็น 4 กลุ่ม ตามวิธีการใช้สารยึดติดและสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบและระยะเวลาขณะทดสอบค่าความแข็งแรงพันธะกดออก ดังนี้ 1) กลุ่ม NAI; No Activator, Immediate 2) กลุ่ม NAD; No Activator, Delay 24 hours 3) กลุ่ม AI; Activator, Immediate และ 4) กลุ่ม AD; Activator, Delay 24 hours และแยกเป็น 3 กลุ่มย่อย (subgroup) ตามระดับที่มาของชิ้นทดสอบ คือ Coronal third Middle third และ Apical third แต่ละกลุ่มใช้เดือยฟันไฟเบอร์ 6 ชิ้น มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

เตรียมพื้นผิวเดือยฟันไฟเบอร์ โดยกลุ่ม “NA” (No activator) จะทาสารยึดติดเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลจนทั่วเดือยฟันและเป่าลมจนสารยึดติดไม่เคลื่อนไหว ส่วนกลุ่ม “A” (Activator) ทาสารยึดติดเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลที่ผสมเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ อัตราส่วน 1 ต่อ 1 แล้วเป่าลมจนสารยึดติดไม่เคลื่อนไหว จากนั้นนำเดือยฟันไฟเบอร์มายึดติดกับวัสดุก่อแกนฟันบนแท่นสำหรับสร้างตัวอย่างทดลอง โดยนำเดือยฟันที่เตรียมพื้นผิวแล้ววางลงในตำแหน่งที่กำหนดแล้วสวมทับด้วยท่ออะคริลิกใส ฉีดเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสให้เต็มท่ออะคริลิก บังแสงทางด้านข้างเพื่อจำลองสภาวะไม่มีแสงเสมือนคลองรากฟัน ฉายแสงด้วยเครื่องฉายแสงแอลอีดี (Elipar, 3M) โดยวางปลายท่อนำแสงชิดกับหน้าตัดของท่ออะคริลิก ฉายแสงเป็นเวลา 40 วินาที นำตัวอย่างทดลองที่ได้ไปทดสอบความแข็งแรงพันธะกดออกทันทีสำหรับกลุ่ม “NAI” และ “AI” ส่วนตัวอย่างทดลองกลุ่ม “NAD” และ “AD” จะนำไปแช่น้ำปราศจากไอออน (deionized water) และเข้าตู้บ่ม (incubator) อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียสที่ไม่มีแสงเข้า เป็นเวลา 24 ชั่วโมงแล้วจึงนำมาทดสอบความแข็งแรงพันธะกดออก

ภาพประกอบที่ 2 แผนภาพแสดงส่วนประกอบของตัวอย่างทดลองบนแท่นสร้างตัวอย่างทดลอง

ตัวอย่างทดลองจะถูกตัดแบ่งด้วยเครื่องไอโซเมต (Isomet 1000, Buehler, USA) ให้แต่ละชิ้นมีความหนา 1.5 ± 0.1 มิลลิเมตร วัดความหนาของชิ้นทดสอบด้วยดิจิตอลคาลิปเปอร์ โดยจะไม่ใช้ส่วนบนสุดและล่างสุดของตัวอย่างทดลอง (เดือยฟันไฟเบอร์ 1 ชิ้นจะได้ชิ้นทดสอบจำนวน 6 ชิ้น แต่ละกลุ่มใช้เดือยฟันไฟเบอร์ 6 ชิ้น ดังนั้น แต่ละกลุ่มจะมีชิ้นทดสอบ 36 ชิ้น รวมทั้งหมด 144 ชิ้นทดสอบจาก 4 กลุ่มการทดลอง) จากนั้นนำชิ้นทดสอบมาวางบนแท่นสำหรับกดชิ้นงานของเครื่องทดสอบสากล (EZ-LX, Universal testing machine, Shimadzu, Japan) ใช้หัวกดทรงกระบอกปลายตัด (cylindrical stainless steel plunger) ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าหน้าตัดของเดือยฟัน ตั้งปลายหัวกดใกล้บริเวณหน้าตัดเดือยฟันโดยไม่ให้โดนส่วนวัสดุก่อแกนฟัน ใช้ความเร็วหัวกด 0.5 มิลลิเมตรต่อนาที กดจนเดือยฟันหลุดออกจากวัสดุก่อแกนฟัน แล้วจดค่าแรง ณ จุดที่การยึดติดล้มเหลว บันทึกค่าในหน่วย นิวตัน (Newton)

ภาพประกอบที่ 3 ชิ้นทดสอบที่ถูกทดสอบด้วยเครื่องทดสอบสากล

นำค่าแรงในหน่วยนิวตันมาหารด้วยพื้นที่ที่ถูกยึดติดหน่วยตารางมิลลิเมตร โดยคำนวณพื้นที่ที่ถูกยึดติดด้วยสูตร A = πh(r1+r2) เมื่อ r1 คือ รัศมีของเดือยฟันด้าน apical และ r2 คือ รัศมีของเดือยฟันด้าน coronal π คือค่าคงที่ 3.14 และ h คือความหนาของชิ้นทดสอบ จะได้ค่าความแข็งแรงพันธะกดออกในหน่วยเมกะปาสคาล (MPa) (Al-Assar, Abd El-Ghani, & Mandour, 2015) ในการวิเคราะห์ทางสถิติชิ้นทดสอบที่มาจากระดับ 1 2 จะถูกจัดเป็นกลุ่มย่อย Coronal third ชิ้นทดสอบที่มาจากระดับ 3 4 เป็น กลุ่มย่อย Middle third และชิ้นทดสอบที่มาจากระดับ 5 6 เป็นกลุ่มย่อย Apical third วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำค่าความแข็งแรงพันธะกดออกมาคำนวณด้วยโปรแกรม IBM® SPSS® Statistics 20 โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (α=0.05) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบทูกีย์ (Tukey's Honestly Significance Difference) และดูลักษณะความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติดด้วยตาเปล่าร่วมกับการส่องกล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง (light microscope) และสุ่มชิ้นทดสอบที่เป็นตัวแทนของความล้มเหลวแต่ละประเภทมาส่องด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็คตรอนแบบส่องกราด (scanning electron microscope) โดยจำแนกประเภทของความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด ดังนี้

ประเภทที่ 1 Cohesive failure ของเดือยฟันหรือวัสดุก่อแกนฟัน

ประเภทที่ 2 Mixed failure คือ Adhesive failure ที่พบร่วมกับ Cohesive failure ของเดือยฟันหรือวัสดุก่อแกนฟัน

ประเภทที่ 3 Adhesive failure ระหว่างเดือยฟันและวัสดุก่อแกนฟัน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ค่า p-value เท่ากับ .000 โดยปัจจัยการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบร่วมกับระยะเวลาขณะทดสอบ และปัจจัยระดับที่มาของชิ้นทดสอบ (subgroup) ส่งผลต่อค่าความแข็งแรงพันธะกดออกอย่างมีนัยสำคัญ (p=.000) โดยพบว่าในทุกกลุ่มชิ้นทดสอบที่มาจาก subgroup Coronal third จะมีค่าความแข็งแรงพันธะกดออกสูงที่สุดเสมอ และต่างจากชิ้นทดสอบที่มาจาก subgroup Middle third และ Apical third

โดยชิ้นทดสอบจาก subgroup Middle third และ Apical third จะมีค่าความแข็งแรงพันธะกดออกไม่แตกต่างกันทางสถิติ จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (post hoc test) โดยแยกตาม subgroup และแสดงผลดังตารางที่ 1 พบว่าในทุกระดับที่มาของชิ้นทดสอบ เมื่อพิจารณาที่ระยะเวลาทดสอบเดียวกันและเทียบระหว่างการใช้หรือไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ (กลุ่ม NAI เทียบกับกลุ่ม AI และกลุ่ม NAD เทียบกับกลุ่ม AD) ได้ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกไม่ต่างกัน ดังนั้นการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบไม่มีผลต่อค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกในทุกระดับของชิ้นทดสอบ ทั้งช่วงเวลาทันทีภายหลังการยึดติดและ 24 ชั่วโมงภายหลังการยึดติด และเมื่อพิจารณากลุ่มที่ใช้และไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบที่ระยะเวลาทดสอบต่างกัน (กลุ่ม NAI เทียบกับกลุ่ม NAD และกลุ่ม AI เทียบกับกลุ่ม AD) พบว่าในทุกระดับที่มาของชิ้นทดสอบ กลุ่มที่ทดสอบความแข็งแรงพันธะกดออกทันทีจะมีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกต่ำกว่าและต่างจากกลุ่มที่ทดสอบความแข็งแรงพันธะกดออกภายหลังการยึดติด 24 ชั่วโมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเมื่อเวลาผ่านไป 24 ชั่วโมงทั้งกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบสามารถมีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญจากเวลาที่มากขึ้น โดยไม่สัมพันธ์กับการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ

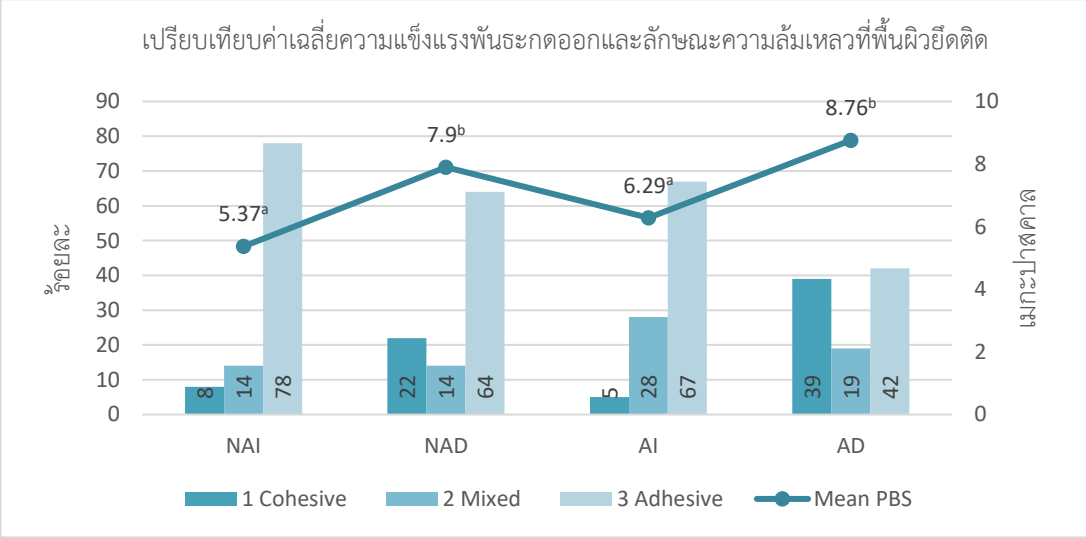
ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออก (เมกะปาสคาล) ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กลุ่ม	Coronal third (n=12)	Middle third (n=12)	Apical third (n=12)	Total (n=36)
NAI	6.53 ± 1.78 aA	4.99 ± 0.79 aB	4.60 ± 1.29 aB	5.37 ± 1.56 a
NAD	9.77 ± 1.41 bcA	7.20 ± 1.57 bB	6.73 ± 1.82 bcB	7.90 ± 2.07 b
AI	8.07 ± 1.64 abA	5.64 ± 0.88 aB	5.17 ± 1.03 abB	6.29 ± 1.75 a
AD	9.85 ± 1.45 cA	8.30 ± 1.14 bB	8.14 ± 1.47 cB	8.76 ± 1.53 b
Total (n=48)	8.55 ± 2.06 A	6.53 ± 1.71 B	6.16 ± 1.97 B	

a, b, c ตัวอักษรเหมือนกันในแนวตั้ง และ A, B ตัวอักษรเหมือนกันในแนวนอน หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระหว่างกลุ่มการทดลอง จำนวนชิ้นทดสอบจำแนกตามลักษณะความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด 3 ประเภท แสดงดังตารางที่ 2 และร้อยละของลักษณะความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด 3 ประเภท เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกของแต่ละกลุ่ม แสดงดังภาพประกอบที่ 4

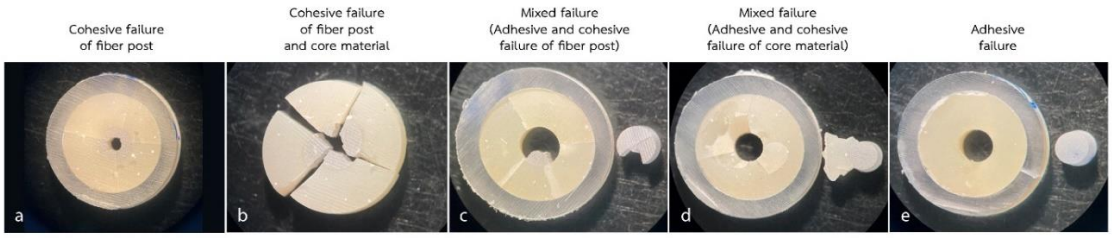
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนชิ้นทดสอบที่พบลักษณะความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด 3 ประเภท

กลุ่ม / ลักษณะความล้มเหลว	NAI	NAD	AI	AD
Cohesive failure	3	8	2	14
Mixed failure	5	5	10	7
Adhesive failure	28	23	24	15
จำนวนชิ้นรวม	36	36	36	36

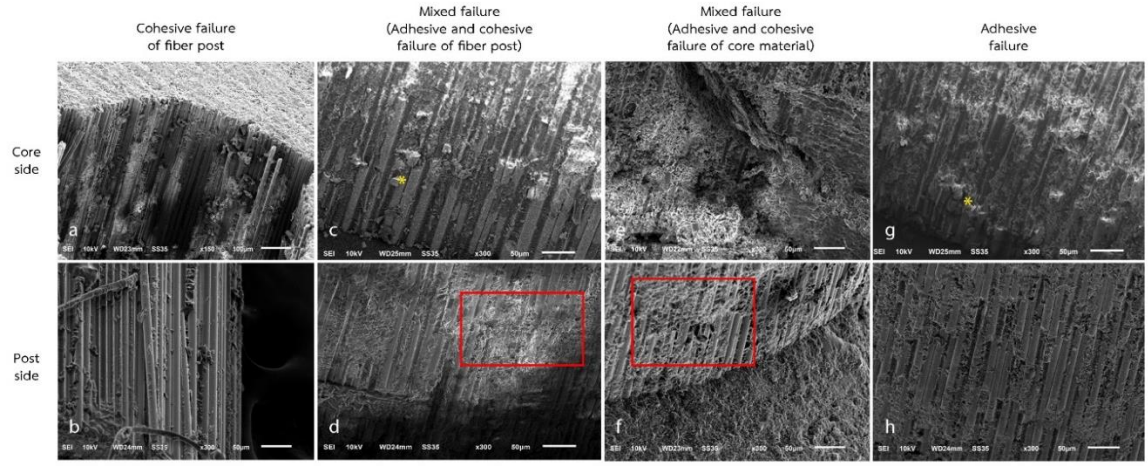

ภาพประกอบที่ 4 แผนภูมิเส้นแสดงค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกของแต่ละกลุ่ม และแผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของลักษณะความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด

เมื่อนำค่าความแข็งแรงพันธะกดออกมาเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์กับลักษณะการเกิดความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด จะเห็นได้ว่ากลุ่ม AD ที่มีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกสูงจะมีแนวโน้มเกิด Cohesive failure และ Mixed failure สูงกว่ากลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกต่ำกว่า ซึ่งกลุ่ม NAI ที่มีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกต่ำกว่า มีแนวโน้มเกิด Adhesive failure สูงกว่า

ภาพประกอบที่ 5 ภาพจากกล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง แสดงความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติดแบบต่าง ๆ

ภาพประกอบที่ 6 ภาพจากกล้องจุลทรรศน์อิเล็คตรอนแบบส่องกราด แสดงความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติด กำลังขยาย 300 เท่า (ยกเว้นภาพ b กำลังขยาย 150 เท่า) (*แสดงชิ้นส่วนเดือยฟันไฟเบอร์ และภายในกรอบสีแดง แสดงเศษของสารยึดติด)

สรุปและอภิปรายผล

การใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบไม่มีผลต่อค่าความแข็งแรงพันธะกดออกระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์และวัสดุก่อแกนฟันในทุกระดับของชิ้นทดสอบ ทั้งช่วงเวลาทันทีภายหลังการยึดติดและเมื่อเวลาผ่านไป 24 ชั่วโมง โดยทั้งกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบสามารถมีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกเพิ่มขึ้นได้จากเวลาที่มากขึ้น โดยไม่สัมพันธ์กับการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ ในแง่ความล้มเหลวที่พื้นผิวยึดติดพบว่ากลุ่มที่ได้ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกสูง มีแนวโน้มจะเกิด Adhesive failure น้อย และพบ Mixed failure หรือ Cohesive failure มากกว่ากลุ่มที่ได้ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกต่ำ สอดคล้องกับกลุ่มที่ได้ค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกต่ำจะเกิด Adhesive failure ได้มากกว่า และพบ Mixed failure หรือ Cohesive failure น้อยกว่า โดยการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์อาจมีแนวโน้มทำให้ Adhesive failure เกิดขึ้นน้อยลง เมื่อเทียบระหว่างกลุ่ม NAI กับ AI และกลุ่ม NAD กับ AD

ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการยึดติดระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์กับวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัส ซึ่งอาจหมายความได้ว่าการบ่มตัวจากการสัมผัสสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาของ Dimitriadi et al. (2021) และ Dwiandhany et al. (2021) ได้ทำการศึกษาเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์พลัส (CLEARFIL™ S3 Bond Plus) และเคลียร์ฟิลยูนิเวอร์แซลบอนด์ควิก (CLEARFIL™ Universal Bond Quick) เมื่อใช้ร่วมกับเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัส โดยมีการกล่าวว่าเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์พลัสและเคลียร์ฟิลยูนิเวอร์แซลบอนด์ควิกได้ถูกผสมสารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมที่มีอยู่ในสาร

กระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบมาในสารยึดติดแล้ว โดยในเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์พลัสจะมีการผสมเกลือเอริลซัลฟิเนต ในขณะที่เคลียร์ฟิลยูนิเวอร์แซลบอนด์ควิกไม่พบการระบุว่าเป็นสารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมใด โดยผสมเพื่อให้สามารถใช้ร่วมกับเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสแล้วเกิดการบ่มตัวจากการสัมผัสโดยไม่ต้องอาศัยสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบที่เป็นขวดแยก ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับที่บริษัทผู้ผลิตแจ้งว่าเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลสามารถบ่มตัวจากการสัมผัสร่วมกับเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัส ทั้งนี้ ไม่ปรากฏว่ามีการเปิดเผยถึงองค์ประกอบที่เป็นสารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมหรือสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบอย่างเป็นทางการจากบริษัทผู้ผลิต ทั้งในเคลียร์ฟิลไตร เอสบอนด์พลัส เคลียร์ฟิลยูนิเวอร์แซลบอนด์ควิกและเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซล อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่าสารตั้งต้นปฏิกิริยาร่วมในเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ก็คือเกลือเอริลซัลฟิเนตเช่นกัน (Dwiandhany et al., 2021; Keiichi et al., 2019) และจากผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ทำให้เห็นแนวโน้มว่าเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลน่าจะได้รับการเติมสารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบมาในสัดส่วนที่เพียงพอต่อการใช้งานและสามารถเกิดการบ่มตัวจากการสัมผัส ทำให้สามารถใช้งานร่วมกับเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสได้โดยไม่มีความแตกต่างของการใช้หรือไม่ใช้เคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์

ปัญหาความไม่เข้ากันทางเคมีสามารถเกิดขึ้นระหว่างมอนอเมอร์ที่เป็นกรดในสารยึดติดลดขั้นตอนกับเอมีนตติยภูมิที่อยู่ในวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบ ซึ่งในงานวิจัยนี้คือความไม่เข้ากันระหว่างเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลและวัสดุก่อแกนฟันเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัส โดยวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบมักมีเอมีนตติยภูมิเป็นสารเร่งปฏิกิริยาในการสร้างอนุมูลอิสระสำหรับการเกิดพอลิเมอร์ไรเซชัน ซึ่งเอมีนไม่สามารถทำงานได้เต็มที่เมื่อสัมผัสกับความเป็นกรด โดยการศึกษาของ Aksornmuang, Foxton, Nakajima, and Tagami (2004) แสดงองค์ประกอบที่เป็นเอมีนในเคลียร์ฟิลดีซีคอร์ คือ N, N-Diethanol p-toluidine อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏเอกสารที่เปิดเผยปริมาณของเอมีนตติยภูมิในเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสอย่างเป็นทางการจากบริษัทผู้ผลิตหรือการศึกษาใด ซึ่งถ้าเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลมีการเติมเกลือเอริลซัลฟิเนตมาแล้วจริงดังที่ได้กล่าวไป ทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ร่วมกับเคลียร์ฟิลดีซีแอคทิเวเตอร์ ปัญหาความไม่เข้ากันทางเคมีนี้อาจได้รับการปรับปรุงจากบริษัทผู้ผลิตมาแล้ว ซึ่ง Rathke et al. (2012) แนะนำให้ทันตแพทย์เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากบริษัทผู้ผลิตเดียวกันเสมอ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหากผลิตภัณฑ์มีสมบัติของการบ่มตัวจากการสัมผัส นอกจากนี้ควรตระหนักว่าวัสดุที่มีสมบัติบ่มตัวสองแบบไม่ได้มีประสิทธิภาพดีกว่าวัสดุที่บ่มตัวด้วยกลไกเดียว ผู้ปฏิบัติจึงควรทราบวิธีที่จะทำให้ค่าปริมาณการเกิดพอลิเมอร์สูงที่สุด และคำนึงถึงข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัดของวัสดุแต่ละชนิดเสมอเวลาที่เลือกใช้งาน โดยการศึกษาเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งไม่สามารถรับรองถึงผลสำเร็จทางคลินิกได้ จึงควรมีศึกษาเพิ่มเติมและทำให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงทางคลินิกมากขึ้นซึ่งส่วนนี้ถือเป็นข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ เช่น ทำการทดลองในฟันธรรมชาติ มีกระบวนการ Aging ที่ยาวนานขึ้นหรือมีกลุ่มตัวอย่างที่จำนวนมากขึ้น ส่วนการศึกษานี้ใช้จำนวนตัวอย่างอ้างอิงจากงานของ Kurt, Güler, Duran, Uludamar, and İnan (2012) ซึ่งมี 6 กลุ่มการทดลอง ใช้เดือยฟันกลุ่มละ 3 ชิ้น เดือยฟัน 1 ชิ้น

ตัดแบ่งเป็น 4 ชิ้นทดสอบ แต่ละกลุ่มจึงมีชิ้นทดสอบ 12 ชิ้น รวมทั้งหมด 72 ชิ้นทดสอบ และงานของ Al-Assar et al. (2015) มี 6 กลุ่มการทดลอง ใช้เดือยฟันกลุ่มละ 8 ชิ้น เดือยฟัน 1 ชิ้นตัดแบ่งเป็น 3 ชิ้นทดสอบ แต่ละกลุ่มจึงมีชิ้นทดสอบ 24 ชิ้น รวมทั้งหมด 144 ชิ้นทดสอบ โดยการศึกษาในอนาคตอาจขยายไปยังวัสดุที่มีในท้องตลาดให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น หรือศึกษาค่าปริมาณการเกิดพอลิเมอร์

ทั้งนี้การใช้วัสดุที่มีการบ่มตัวสองแบบยังคงต้องมีการฉายแสงที่เพียงพอร่วมด้วยเสมอ เพราะแสงจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการพอลิเมอร์ไรเซชันได้สมบูรณ์ที่สุด โดยการเกิดพอลิเมอร์ไรเซชันแค่จากปฏิกิริยาเคมีนั้นไม่เพียงพอ (Arrais et al., 2009; Cavalcanti et al., 2008; Rathke et al., 2012) เนื่องจากเกิดขึ้นได้ช้า และเกิดพอลิเมอร์ได้ไม่ดีเท่าการถูกกระตุ้นด้วยแสง ส่งผลให้วัสดุเรซินมีความแข็งต่ำและมีการละลายตัวสูง (Arrais, Giannini, Rueggeberg, & Pashley, 2007) สอดคล้องกับการศึกษานี้ที่พบว่าชิ้นทดสอบที่มาจากกลุ่มย่อย Coronal third จะมีค่าเฉลี่ยความแข็งแรงพันธะกดออกสูงกว่าชิ้นทดสอบที่มาจากกลุ่มย่อย Middle third และกลุ่มย่อย Apical third ซึ่งได้รับการกระตุ้นด้วยแสงน้อยกว่าเสมอ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้สนับสนุนว่าการบ่มตัวจากการสัมผัสของวัสดุที่ใช้ในงานวิจัย คือ การใช้สารยึดติดยูนิเวอร์แซลแอดฮีซีฟเคลียร์ฟิลไตรเอสบอนด์ยูนิเวอร์แซลเป็นสารยึดติดระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์และวัสดุก่อแกนฟันชนิดบ่มตัวสองแบบเคลียร์ฟิลดีซีคอร์พลัสสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่จำเป็นต้องใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบร่วม และการใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการยึดติดระหว่างเดือยฟันไฟเบอร์กับวัสดุก่อแกนฟันเมื่อพิจารณาจากค่าความแข็งแรงพันธะกดออก โดยค่าความแข็งแรงพันธะกดออกสามารถเพิ่มขึ้นได้เมื่อเวลาภายหลังการยึดติดมากขึ้นทั้งกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้สารกระตุ้นการเกิดปฏิกิริยาบ่มตัวสองแบบ

เอกสารอ้างอิง

Aksornmuang, J., Foxton, R. M., Nakajima, M., & Tagami, J. (2004). Microtensile bond strength of a dual-cure resin core material to glass and quartz fibre posts. Journal of Dentistry, 32(6), 443-450.

Al-Assar, R. M. A., Abd El-Ghani, O. S., & Mandour, M. H. (2015). Effect of relining, cement type, and thermocycling on push-out bond strength of fiber reinforced posts. Future Dental Journal, 1(1), 13-22.

Araoka, D., Hosaka, K., Nakajima, M., Foxton, R., Thanatvarakorn, O., Prasansuttiporn, T., . . . Tagami, J. (2018). The strategies used for curing universal adhesives affect the micro-bond strength of resin cement used to lute indirect resin composites to human dentin. Dental Materials, 37(3), 506-514.

Arrais, C. A. G., Giannini, M., & Rueggeberg, F. A. (2009). Effect of sodium sulfinate salts on the polymerization characteristics of dual-cured resin cement systems exposed to attenuated light-activation. Journal of Dentistry, 37(3), 219-227.

Arrais, C. A. G., Giannini, M., Rueggeberg, F. A., & Pashley, D. H. (2007). Microtensile bond strength of dual-polymerizing cementing systems to dentin using different polymerizing modes. The Journal of Prosthetic Dentistry, 97(2), 99-106.

Cavalcanti, S. C., de Oliveira, M. T., Arrais, C. A., & Giannini, M. (2008). The Effect of the Presence and Presentation Mode of Co-initiators on the Microtensile Bond Strength of Dual-cured Adhesive Systems Used in Indirect Restorations. Operative dentistry, 33(6), 682-689.

Dimitriadi, M., Petropoulou, A., Masouras, K., Zafiropoulou, M., Zinelis, S., & Eliades, G. (2021). The Effect of Touch-Cure Polymerization on the Conversion and Hardness of Core Build-Up Resin Composites: A Laboratory Study. Materials, 14(20), 6025.

Dwiandhany, W., Abdou, A., Tichy, A., Yonekura, K., Ikeda, M., Hosaka, K., . . . Nakajima, M. (2021). Additive effects of touch-activated polymerization and extended irradiation time on bonding of light-activated adhesives to root canal dentin. The Journal of Prosthetic Dentistry.

Kadowaki, Y., Kakuda, S., Kawano, S., Katsumata, A., Ting, S., Hoshika, S., . . . Sano, H. (2016). Bond performance of "Touch and Cure" adhesives on resin core systems. Dental Materials, 35(3), 386-391.

Kawano, S., Fu, J., Saikaew, P., Chowdhury, A. A., Fukuzawa, N., Kadowaki, Y., . . . Sano, H. (2015). Microtensile bond strength of a newly developed resin cement to dentin. Dental Materials, 34(1), 61-69.

Keiichi, H., Kazuhide, Y., Keita, T., Antonin, T., Yusuke, K., Daiki, N., . . . Junji, T. (2019). The Influence of a Touch-cure System on the Micro-tensile Bond Strength of Self-etch Adhesives to Root Canal Dentin. The Japanese Journal of Conservative Dentistry, 62(1), 39-46.

Kurt, M., Güler, A. U., Duran, İ., Uludamar, A., & İnan, Ö. (2012). Effects of different surface treatments on the bond strength of glass fiber-reinforced composite root canal posts to composite core material. Journal of Dental Sciences, 7(1), 20-25.

Malaquias, P., Gutiérrez, M. F., Sutil, E., Matos, T. d. P., Hanzen, T. A., Reis, A., . . . Loguercio, A. D. (2020). Universal adhesives and dual-cured core buildup composite material: adhesive properties. Journal of applied oral science, 28.

Meda, E. M., Rached, R. N., Ignácio, S. A., Fornazari, I. A., & Souza, E. M. (2019). Effect of Different Adhesive Strategies and Time on Microtensile Bond Strength of a CAD/CAM Composite to Dentin. Operative dentistry, 44(3), 262-272.

Michaud, P.-L., & MacKenzie, A. (2016). Compatibility between dental adhesive systems and dual-polymerizing composite resins. The Journal of Prosthetic Dentistry, 116.

Nunes, T. G., Erhardt, M. C., Toledano, M., & Osorio, R. (2009). One-step self-etching adhesive polymerization: influence of a self-curing activator. Journal of Dentistry, 37(8), 616-621.

Pashley, D. H., Tay, F. R., Breschi, L., Tjäderhane, L., Carvalho, R. M., Carrilho, M., & Tezvergil-Mutluay, A. (2011). State of the art etch-and-rinse adhesives. Dental Materials, 27(1), 1-16.

Perdigao, J. (2016). Restoration of root canal-treated teeth. In (pp. 128, 137-144, 185): Springer.

Rathke, A., Balz, U., Muche, R., & Haller, B. (2012). Effects of self-curing activator and curing protocol on the bond strength of composite core buildups. The Journal of Adhesive Dentistry, 14(1), 39-46.

Van Landuyt, K. L., Snauwaert, J., De Munck, J., Peumans, M., Yoshida, Y., Poitevin, A., . . . Van Meerbeek, B. (2007). Systematic review of the chemical composition of contemporary dental adhesives. Biomaterials, 28(26), 3757-3785.

Van Meerbeek, B., Yoshihara, K., Yoshida, Y., Mine, A., De Munck, J., & Van Landuyt, K. L. (2011). State of the art of self-etch adhesives. Dental Materials, 27(1), 17-28.

โฟมนิกเกิลเคลือบไทเทเนียมไดออกไซด์เพื่อย่อยสลายสีย้อมอินทรีย์และกำจัดแบคทีเรียในอากาศ

Titanium Dioxide-Coated Nickel Foam for Degradation of Organic Dye and Removing Airborne Bacteria

ณัฐชา เจริญใหญ่[1*], นันทกาญจน์ มุรศิต[2] และสมพงศ์ โอทอง[3]

Natcha Charoenyai[1*], Nantakan Muensit[2] and Sompong O-thong[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรวิทยาศาสตร์เพื่ออุตสาหกรรม, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Science for Industry, Faculty of Science, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus.

[3] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Associate Professor, Ph.D., Department of Biology, Faculty of Science, International College, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6310220068@email.psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการนำกระบวนการโฟโตแคตะไลติกมาใช้โดยมี ไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาภายใต้แสงยูวีชนิดเอ ความยาวคลื่น 350-400 นาโนเมตร เพื่อหาความสามารถในการสลายสีย้อมอินทรีย์และการกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศ จากการศึกษาปริมาณสีย้อมที่สลายตัวและจำนวนโคโลนีของแบคทีเรียรวมในอากาศที่ผ่านกระบวนนี้ พบว่าได้ประสิทธิภาพสลายสีย้อมประมาณ 50 % และประสิทธิภาพการกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศเกือบ 100% นอกจากนั้นตัวเร่งปฏิกิริยาโฟมนิกเกิล เคลือบไทเทเนียมไดออกไซด์นี้ยังสามารถใช้งานซ้ำได้โดยไม่มีผลต่อประสิทธิภาพ วัสดุจากการศึกษานี้จึงมีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ทางด้านการฟอกอากาศกำจัดเชื้อโรคเป็นอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: สีย้อมอินทรีย์, แบคทีเรียในอากาศ, โฟโตแคตะไลติก, ไทเทเนียมไดออกไซด์

Abstract

This research studies the photocatalytic process using a titanium dioxide-coated nickel foam as a photocatalyst under UVA (wavelength 350-400 nm). This is to determine the activity of the degradation of organic dye and removing airborne bacteria. From the study, the organic dye was degraded for about 50% and almost all the airborne bacteria was removed. Furthermore, the titanium dioxide-coated nickel foam can be reused with constant efficiency. The material is highly potential for usage in an air sterilizing purification.

Keywords: Organic dye, Airborne bacteria, Photocatalytic process, Titanium dioxide

บทนำ

การกำจัดเชื้อโรคในอากาศได้แก่ แบคทีเรีย ไวรัส และเชื้อรา เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญเพื่อคุณภาพอากาศที่ดี ตัวเร่งปฏิกิริยาโฟโตแคตะลิสต์ไทเทเนียมไดออกไซด์เป็นสารกึ่งตัวนำที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีศักยภาพในการนำไปใช้ในการกำจัดมลพิษทั้งในน้ำและในอากาศ HU,H., และคณะผู้วิจัยได้เตรียมไทเทเนียมไดออกไซด์ (TiO_2) ชนิดฟิล์มเคลือบบนตัวรองรับโฟมนิกเกิลโดยเทคนิคโซล-เจลขึ้นมาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความยากลำบากในการแยกอนุภาคแขวนลอยออกจากระบบหลังจากทำปฏิกิริยา (HU,H.,et al.,(2007)) ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการใช้ไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนโฟมนิกเกิลมาใช้เป็นโฟโตแคตะลิสต์ในกระบวนการโฟโตแคตะไลติกหรือการเร่งปฏิกิริยาด้วยแสงในการกำจัดเชื้อโรคในอากาศ โดยโฟโตแคตะไลซิสของไทเทเนียมไดออกไซด์ (TiO_2) ภายใต้การกระตุ้นของแสงยูวีชนิดเอ ถือเป็นหนึ่งในทางเลือกเพื่อใช้กำจัดเชื้อโรคในอากาศทั้ง แบคทีเรีย ไวรัส และเชื้อรา จากความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการกำจัดเชื้อโรคด้วยการหยุดกิจกรรมการดำเนินชีวิตและกิจกรรมในการเพิ่มจำนวน เนื่องจากเชื้อโรครวมถึงไวรัสล้วนมีองค์ประกอบเป็นสารอินทรีย์เกือบทั้งหมด เช่น นิวคลีโอไทด์, กรดนิวคลีอิก (DNA/RNA), โพลีเซ็กคาไรด์, ไขมัน, กรดอะมิโน และโปรตีน เป็นต้น การทำลายสารอินทรีย์อันซึ่งเป็นองค์ประกอบของเชื้อโรคจึงนำไปสู่การกำจัดเชื้อโรคในอากาศได้ โฟโตแคตะไลซิสเป็นการเร่งปฏิกิริยาด้วยแสงที่กระทบบนพื้นผิวโฟโตแคตะลิสต์กระตุ้นให้เกิดอิเล็กตรอน (e^-) ที่แถบการนำไฟฟ้า (Conduction band) ซึ่งจะส่งอิเล็กตรอนไปยังโมเลกุลออกซิเจน (O_2) เป็นปฏิกิริยารีดักชันและที่แถบเวเลนซ์ (Valance band) เกิดประจุบวก (h^+) หลังจากที่อิเล็กตรอนหลุดออกไปจึงเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันของน้ำ (H_2O) เกิดผลผลิตได้แก่ ซุปเปอร์ออกไซด์เรดิคอล (Superoxide radical anion: $O_2^{\bullet-}$) และ ไฮดรอกซิลเรดิคอล (Hydroxyl radical: $^{\bullet}OH$) ตามลำดับ สารเหล่านี้เป็นสารอนุมูลอิสระที่เป็นอนุพันธ์ของออกซิเจน (Reactive oxygen species; ROS) มีคุณสมบัติเป็นสารออกซิไดซ์รุนแรง สามารถสลายสารอินทรีย์ได้ ให้ผลผลิตสุดท้ายคือน้ำและคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ด้วยเหตุนี้โฟโตแคตะไลซิสจึงถูกนำมาใช้เพื่อกำจัดเชื้อโรคบนพื้นผิวของไทเทเนียมไดออกไซด์ โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ (Ahmadi, Bhardwaj, Kim, & Kumar, 2021)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้สารอนุมูลอิสระออกซิเจนจากกระบวนการโฟโตแคตะไลติกโดยมีไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนโฟมนิกเกิลเป็นโฟโตแคตะลิสต์เพื่อย่อยสลายสีย้อมอินทรีย์และกำจัดแบคทีเรียในอากาศ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กระบวนการเร่งปฏิกิริยาภายใต้แสงอาทิตย์ของซีเรียมออกไซด์เจือไทเทเนียมไดออกไซด์ (CeO_2-TiO_2) พบว่าการเร่งปฏิกิริยาด้วย CeO_2-TiO_2 ภายใต้แสงอาทิตย์สามารถกำจัดสีย้อมโรดามีนบี (Rhodamine B) ได้ 99.89% ภายในเวลาทดลอง 8 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาประสิทธิภาพในการต้านแบคทีเรียของวัสดุดังกล่าวโดยทดสอบการต้านแบคทีเรีย Escherichia coli (E. coli) ได้ผลว่าสามารถต้านเชื้อแบคทีเรียได้เนื่องจากการออกซิไดซ์ที่รุนแรงจึงเป็นคุณสมบัติการทำความสะอาดตัวเองของกระบวนการเร่งปฏิกิริยาด้วยแสงโดยมีไทเทเนียมดออกไซด์เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (Kasinathan, Kennedy, Elayaperumal, Henini, & Malik, 2016) ในการศึกษาการใช้ไทเทเนียมไดออกไซด์ บนตัวรองรับโฟม β-SiC (TiO_2/β-SiC foam) เพื่อทดสอบการกำจัดสีย้อมโรดามีนบี ภายใต้แสง UVC (ความยาวคลื่น 254 นาโนเมตร) เป็นเวลา 120 นาที โดยกำจัดได้กว่า 90% เมื่อทำการทดสอบกำจัดสีย้อมซ้ำ 10 ครั้งต่อเนื่องเป็นเวลา 20 ชั่วโมง โดยไม่มีการทำความสะอาด TiO_2/β-SiC foam และไม่มีการเปลี่ยนวัสดุใหม่ พบว่าในการทดสอบแต่ละครั้งมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกันมากแสดงว่าไม่มีการสูญเสียอนุภาค TiO_2 บ่งชี้ว่าวัสดุมีความคงตัวที่ดีบนวัสดุรองรับ (Allé, Fanou, Robert, Adouby, & Drogui, 2020) การศึกษากระบวนการโฟโตแคตะไลติกบนพื้นผิวเซรามิกที่เคลือบด้วยไทเทเนียมไดออกไซด์ในการยับยั้งแบคทีเรียที่เวลาต่างๆ เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเซรามิกและการก่อสร้างที่ต้องมีการกำจัดจุลินทรีย์ พบว่ากระเบื้องเซรามิกที่เคลือบไทเทเนียมไดออกไซด์เมื่อถูกกระตุ้นด้วยแสงสามารถยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่นำมาทดสอบได้ทุกชนิด (Bonetta, Bonetta, Motta, Strini, & Carraro, 2013) ในการทดสอบการกำจัดแบคทีเรีย Staphylococcus aureus (S. aureus) ซึ่งเป็นแบคทีเรียที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อที่บริเวณแผลผ่าตัดด้วยฟิล์มไทเทเนียมไดออกไซด์โครงสร้างอะนาเทสในกระบวนการโฟโตแคตะไลติก เมื่อใช้ฟิล์มไทเทเนียมเคลือบบนวัสดุไทเทเนียมบริสุทธิ์และบนสเตนเลส SUS316 เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา สามารถยับยั้งแบคทีเรียได้อย่างสมบูรณ์ที่เวลา 90 นาที และ 60 นาที ตามลำดับ (Shiraishi et al., 2005)

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่ากระบวนการโฟโตแคตะไลติกด้วยไทเทเนียมไดออกไซด์ภายใต้แสงยูวีสามารถสลายสารอินทรีย์และกำจัดแบคทีเรียได้ โดยทดสอบจากสีย้อมอินทรีย์และแบคทีเรียชนิดต่างๆ และสำหรับการนำไปใช้งานจริงนั้นจะต้องมีการประเมินประสิทธิภาพของตัวเร่งปฏิกิริยาเมื่อมีการใช้งานตัวเร่งปฏิกิริยาซ้ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะและประสิทธิภาพของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลจากแหล่งผลิตที่เลือกนำมาใช้ โดยศึกษาประสิทธิภาพการกำจัดสีย้อมอินทรีย์คือโรดามีนบีด้วยกระบวนการโฟโตแคตะไลติก และศึกษาประสิทธิภาพการสลายสารอินทรีย์ของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลเมื่อมีการใช้งานซ้ำ รวมทั้งทดสอบการกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศที่ผ่านกระบวนการโฟโตแคตะไลติก

1. การทดสอบคุณลักษณะของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิล

ภาพถ่ายจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning electron microscopy, SEM) เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อศึกษาลักษณะพื้นผิวไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลรวม จากแหล่งผลิตที่เลือกนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ สำหรับในงานวิจัยนี้ใช้ JEOL รุ่น JSM-5800 LV (SEM 5800)

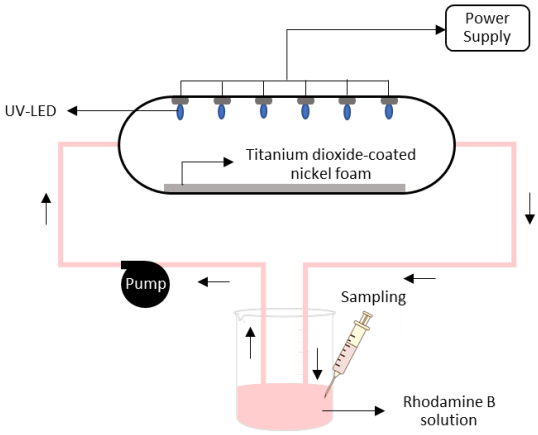
2. การศึกษาการเกิดโฟโตแคตะไลซิสของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิล

ในการศึกษานี้ใช้เครื่องปฏิกรณ์ปริมาตร 350 ml โดยมีอัตราการไหลของสารละลายสีย้อม 50 ml/min ใช้แหล่งกำเนิดแสงจากหลอดไฟแอลอีดี (LED) ความยาวคลื่น 350-400 นาโนเมตร มีความเข้มแสง 6.178 mW/cm^2 ตรวจวัดด้วยเครื่องวัดแสง (UV Spectrometer) รุ่น CX-Chroma2 โดยมีไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลที่ผนังของเครื่องปฏิกรณ์ (Wall-Reactor) ดังรูปที่ 1 เป็นเวลา 180 นาที ตรวจวัดความเข้มข้นสีย้อมด้วยเครื่องวัดสี (Microprocessor Photo Colorimeter) ทำการวัดค่าแสงส่องผ่าน (Transmittance, %T) ที่ความยาวคลื่น 540 นาโนเมตร ทุก 60 นาที ค่า %T เป็นค่าที่มีความสัมพันธ์แบบผกผันกับค่าการดูดกลืนแสง (Absorbance, A) โดยกำหนดให้มีความสัมพันธ์ดังสมการ (1) จากนั้นนำค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายที่ไม่ทราบความเข้มข้นกับสารละลายเริ่มต้นคือ สารละลายสีย้อมโรดามีนบี คำนวณหาความเข้มข้นของสีย้อมตามสมการที่ (2) (Natarajan et al., 2011; Salehi et al., 2012)

$$A_t = 2 - \log \%T_t \quad (1)$$

$$C_t = \frac{A_t}{A_0} \times 100\% \quad (2)$$

กำหนดให้ A_0 และ A_t คือค่าการดูดกลืนแสงของเมื่อเริ่มต้นและที่เวลาต่างๆ ตามลำดับ T_t คือค่าแสงส่องผ่านที่วัดได้ของสารละลายสีย้อมโรดามีนบี ที่ความยาวคลื่น 540 นาโนเมตร และ C_t แสดงความเข้มข้นของสารละลายที่เวลาต่างๆ

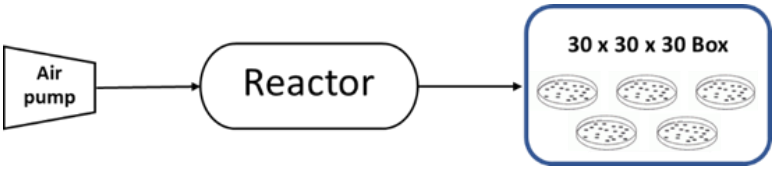

รูปที่ 1 ชุดปฏิกรณ์ปฏิกิริยาโฟโตแคตะไลติกในการย่อยสลายสีย้อมโรมีนบี

3. การทดสอบประสิทธิภาพในการกำจัดเชื้อโรคในอากาศ

ทดสอบความสามารถในการยับยั้งเชื้อโรคในอากาศโดยทดสอบจากแบคทีเรียรวมในอากาศด้วยจานเลี้ยงเชื้อสำเร็จรูป (Compact Dry TC) โดยทั้งแบคทีเรียแกรมลบ (Gram negative bacteria) ได้แก่ *Escherichia coli*, *Klebsiella oxytoca* และ *Psudomonas aeruginosa* แบคทีเรียแกรมบวก (Gram positive bacteria) ได้แก่ *Staphylococcus aureus*, *Basillus subtilis* และ *Lactobacilus lactis* การทดสอบความสามารถในการยับยั้งเชื้อโรคดังกล่าวโดยสารอนุพันธ์ออกซิเจนที่ถูกผลิตจากอากาศปรกติผ่านกระบวนการโฟโตแคตะไลติกเป็นเวลา 30, 60, 90 และ 120 นาที โดยเก็บตัวอย่างครั้งละ 5 ตัวอย่าง เพาะเลี้ยงด้วยอาหารเลี้ยงเชื้อ Nutrient Standard Agar และ Tetrazolium โดยบ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 48 ชั่วโมง จะให้โคโลนีสีแดง เปรียบเทียบกับเชื้อโรคในอากาศที่ไม่ผ่านกระบวนการเร่งปฏิกิริยาด้วยแสง ด้วยอัตราการไหลของอากาศ 3 L/min ในกล่องอะคริลิคขนาด 30 x 30 x 30 เซนติเมตร ดังแสดง รูปที่ 2 ผลการกำจัดเชื้อแบคทีเรียในอากาศแสดงโดยอัตราการรอดชีวิต (Survival ratio) คำนวณจากจำนวนโคโลนีของแบคทีเรีย (Colony forming units: CFUs) ดังสมการ (3) (Shiraishi et al., 2009)

$$\text{Survival ratio at } \alpha \text{ minutes (\%)} = \frac{\text{CFUs at } \alpha \text{ min}}{\text{CFUs at 0 min}} \times 100 \qquad (3)$$

รูปที่ 2 ชุดปฏิกรณ์ปฏิกิริยาโฟโตแคตะไลติกในการทดสอบการยับยั้งแบคทีเรียในอากาศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

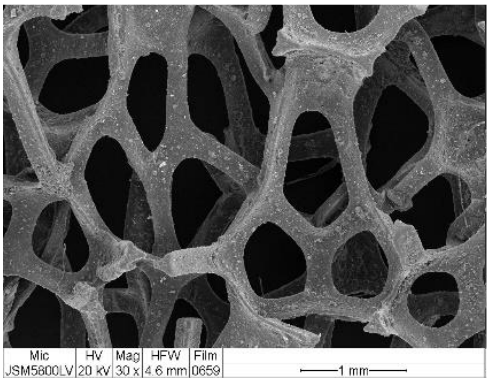
นำข้อมูลความเข้มข้นสีย้อมโรดามีนบีและจำนวนโคโลนีแบคทีเรียรวมในอากาศมาวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ด้วยสถิติทดสอบ Tukey HSD (Tukey Honest Significant Differences) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสลายสีย้อมกับการทดลองควบคุม และเปรียบเทียบการกำจัดแบคทีเรียในอากาศที่เวลาต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรม IBM SPSS Statistics 26

ผลการวิจัย

ผลการทดสอบไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนโฟมนิกเกิลในการย่อยสลายสีย้อมอินทรีย์และกำจัดแบคทีเรียในอากาศแสดงดังนี้

1. คุณลักษณะของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิล

จากภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์แบบส่องกราด ไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนโฟมนิกเกิลมีลักษณะคล้ายโครงร่างตาข่ายซึ่งทำให้มีพื้นที่ผิวมากรูปที่ 3

รูปที่ 3 ลักษณะพื้นผิวของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิล

2. การกำจัดสีย้อมอินทรีย์

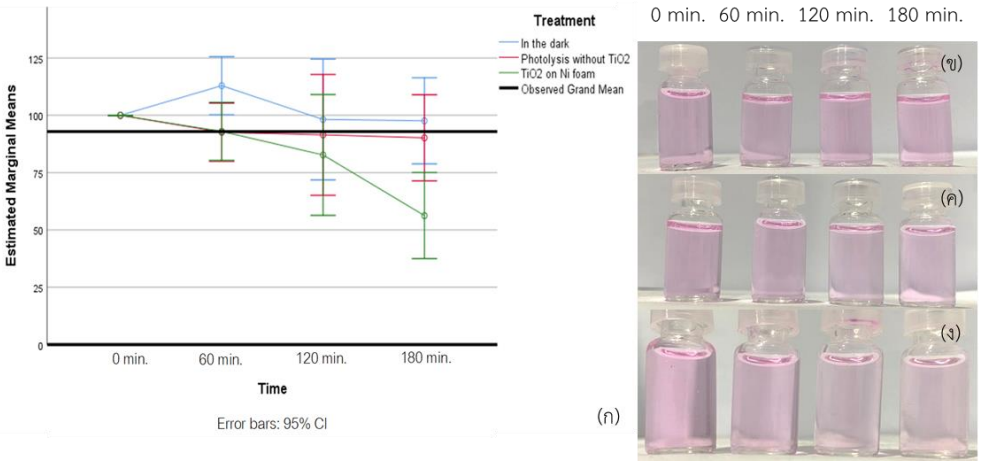
ในการทดสอบการเกิดโฟโตแคตะไลซิสของตัวเร่งปฏิกิริยาไทเทเนียมไดออกไซด์ โดยสังเกตสารอนุพันธ์ออกซิเจนที่เกิดขึ้นจากการจางลงของสีย้อมอินทรีย์โรดามีนบีโดยมีการทดลองในสภาวะที่ไม่มีแสง (In the dark) และมีแสงแต่ไม่มีตัวเร่งปฏิกิริยา (Photolysis) เป็นการทดลองควบคุม จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเข้มข้นสารละลายสีย้อมในกระบวนการโฟโตแคตะไลซิสของไทเทเนียมไดออกไซด์บนโฟมนิกเกิลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (F-test = 8.241, P-value = 0.019) เมื่อเทียบกับการทดลองควบคุมดังตารางที่ 1 หลังผ่านไป 180 นาที ความเข้มข้นของสีย้อมโรดามีนบีเหลือ 56.25% (ประสิทธิภาพการสลายสีย้อมอินทรีย์ 43.75%) ดังรูปที่ 4 ทั้งนี้ความเป็นรูพรุนที่ไม่เท่ากันของโฟมนิกเกิลอาจส่งผลให้ประสิทธิภาพของการเกิดโฟโตแคตะไลซิสต่างกัน (Löffler et al., 2020)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสลายสารละลายสีย้อมด้วยโฟโตแคตะไลซิสของไทเทเนียมไดออกไซด์บนโฟมนิกเกิล

Treatment	Value Label	N	ความเข้มข้นเฉลี่ย (%) ± SD
1	In the dark	3	97.59 ± 21.39[a]
2	Photolysis	3	90.18 ± 6.49[a]
3	TiO_2 on Ni foam	3	56.25 ± 5.55[b]
F-test			8.241
P-value			0.019

Note Significant at the 0.05 level.

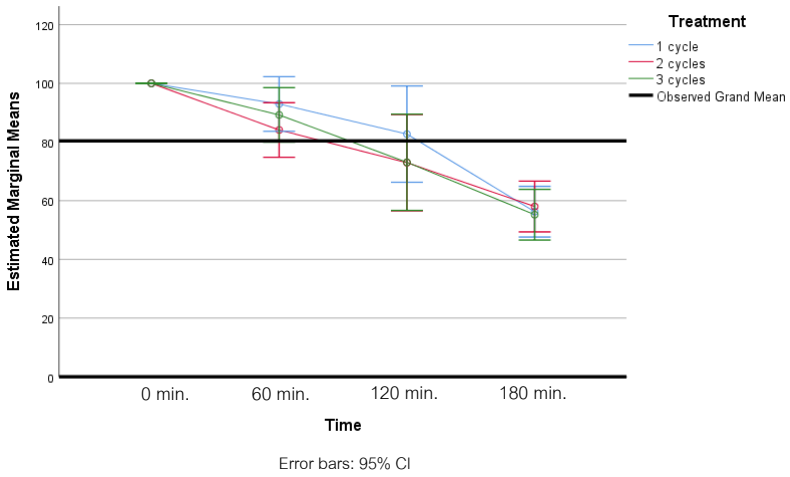
ANOVA F-test, and Tukey HSD (Tukey Honest Significant Differences) for performing multiple pairwise-comparison between the means of groups.

รูปที่ 4 (ก) ประสิทธิภาพการกำจัดสีย้อมโรดามินบี และสีของสารละลาย (ข) ในสภาวะที่ไม่มีแสง (In the dark) (ค) สภาวะมีแสงแต่ไม่มีตัวเร่งปฏิกิริยา (Photolysis) (ง) โฟโตแคตะไลซิสไทเทเนียมไดออกไซด์บนนิกเกิลโฟม

3. ประสิทธิภาพของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลเมื่อมีการใช้งานซ้ำ

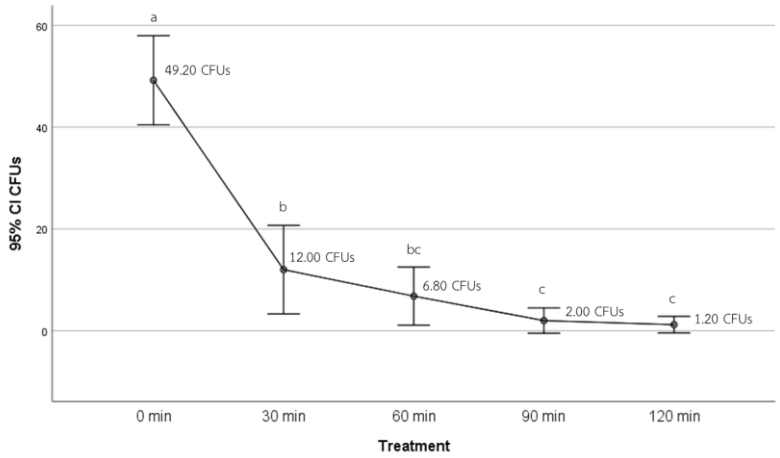
ผลของการทดสอบความเสถียรของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิล เมื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ ดังแสดงรูปที่ 5 พบว่าประสิทธิภาพใกล้เคียงกันในการใช้ตัวเร่งปฏิกิริยาซ้ำแต่ละครั้ง

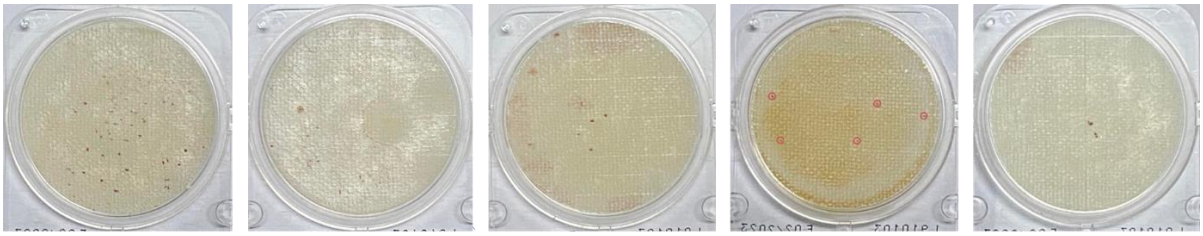
รูปที่ 5 ประสิทธิภาพการย่อยสลายสีย้อมโรดามินบีของไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนโฟมนิกเกิล เมื่อมีการใช้งานซ้ำ 3 รอบ

4. ประสิทธิภาพการกำจัดแบคทีเรียในอากาศ

การทดสอบความสามารถในการกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศที่ผ่านกระบวนการโฟโตคะตะไลติกที่เวลาต่าง ๆ ได้แก่ 30, 60, 90 และ 120 นาที เปรียบเทียบกับอากาศที่ไม่ผ่านกระบวนการเร่งปฏิกิริยาด้วยแสง จากรูปที่ 6 ผลการทดสอบพบว่าแบคทีเรียในอากาศที่ผ่านโฟโตแคตะไลซิสน้อยกว่าแบคทีเรียในอากาศปรกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยจำนวนโคโลนีแบคทีเรียลดลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ 30 นาทีแรกของการทดสอบและมีแนวโน้มลงที่เวลาทดสอบเพิ่มขึ้น แบคทีเรียในอากาศก่อนเริ่มทำปฏิกิริยา (0 นาที) และอากาศที่ผ่านโฟโตแคตะไลซิส 120 นาที มีจำนวนแบคทีเรียเฉลี่ย 49.20 โคโลนี และ 1.2 โคโลนี ตามลำดับ คิดเป็นอัตราการรอดชีวิตเท่ากับ 0.024 % หรือมีประสิทธิภาพการกำจัด 99.98% จากรูปที่ 7 เป็นผลทดสอบที่เลือกมาจากตัวอย่างที่มีจำนวนโคโลนีเหลือมากที่สุดของช่วงเวลานั้น ๆ เพื่อแสดงถึงการรอดชีวิตของแบคทีเรียในอากาศลดลงเมื่อเวลาในการทำปฏิกิริยาเพิ่มขึ้น

รูปที่ 6 จำนวนโคโลนีเฉลี่ยของแบคทีเรียรวมในอากาศที่แต่ละเวลาทดสอบ

รูปที่ 7 ผลการกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศที่เวลาทดสอบ 0, 60, 90 และ 120 นาที ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นการนำกระบวนการโฟโตแคตะไลติกมาใช้โดยมี ไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาภายใต้แสงยูวีชนิดเอ ความยาวคลื่น 350-400 นาโนเมตร จากการศึกษาคุณลักษณะของตัวเร่งปฏิกิริยาด้วยกล้องจุลทรรศน์แบบส่องกราดพบว่าไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนโฟมนิกเกิลมีพื้นที่ผิวมากเนื่องจากมีลักษณะเป็นโครงร่างตาข่าย เมื่อนำมาทดสอบการเกิดโฟโตแคตะไลซิสภายใต้แสงยูวีชนิดเอ พบว่าสามารถสลายสีย้อมอินทรีย์และกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) โดยมีประสิทธิภาพในการสลายสีย้อม 43.75% ที่เวลา 180 นาทีและประสิทธิภาพการกำจัดแบคทีเรียรวมในอากาศ 99.98% โดยไทเทเนียมไดออกไซด์เคลือบบนแผ่นโฟมนิกเกิลมีประสิทธิภาพคงที่เมื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ วัสดุจากการศึกษานี้จึงมีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ทางด้านการฟอกอากาศกำจัดเชื้อโรคเป็นอย่างยิ่ง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการแพลตฟอร์มการศึกษาครบวงจรเพื่อการพัฒนานักศึกษาปริญญาโท และการวิจัยพัฒนานวัตกรรมของภาคอุตสาหกรรม (Triple helix master degree integrated platform for research, development and innovation in industry) ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วย บริหารและจัดการทุน - หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนา สถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (บพค.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

เอกสารอ้างอิง

Ahmadi, Y., Bhardwaj, N., Kim, K.-H., & Kumar, S. (2021). Recent advances in photocatalytic removal of airborne pathogens in air. Science of The Total Environment, 794, 148477. doi:10.1016/j.scitotenv.2021.148477

Allé, P. H., Fanou, G. D., Robert, D., Adouby, K., & Drogui, P. (2020). Photocatalytic degradation of Rhodamine B dye with TiO2 immobilized on SiC foam using full factorial design. *Applied Water Science*, *10*(9), 1-9.

Bonetta, S., Bonetta, S., Motta, F., Strini, A., & Carraro, E. (2013). Photocatalytic bacterial inactivation by TiO2-coated surfaces. *AMB Express*, *3*(1), 1-8.

HU, H., XIAO, W., YUAN, J., SHI, J., CHEN, M., & SHANG GUAN, W. (2007). Preparations of TiO_2 film coated on foam nickel substrate by sol-gel processes and its photocatalytic activity for degradation of acetaldehyde. Journal of Environmental Sciences, 19(1), 80–85. doi:10.1016/s1001-0742(07)60013-8

Kasinathan, K., Kennedy, J., Elayaperumal, M., Henini, M., & Malik, M. (2016). Photodegradation of organic pollutants RhB dye using UV simulated sunlight on ceria based TiO2 nanomaterials for antibacterial applications. *Scientific reports*, *6*(1), 1-12.

Löffler, F. B., Altermann, F. J., Bucharsky, E. C., Schell, K. G., Vera, M. L., Traid, H., ... Litter, M. I. (2020). Morphological characterization and photocatalytic efficiency measurements of pure silica transparent open-cell sponges coated with TiO_2. International Journal of Applied Ceramic Technology, 17(4), 1930–1939. doi:10.1111/ijac.13504

Salehi, M., Hashemipour, H., & Mirzaee, M. (2012). Experimental Study of Influencing Factors and Kinetics in Catalytic Removal of Methylene Blue with TiO_2 Nanopowder. American Journal of Environmental Engineering, 2(1), 1–7. doi:10.5923/j.ajee.20120201.01

Shiraishi, K., Koseki, H., Tsurumoto, T., Baba, K., Naito, M., Nakayama, K., & Shindo, H. (2008). Antibacterial metal implant with a TiO_2-conferred photocatalytic bactericidal effect against Staphylococcus aureus. Surface and Interface Analysis, 41(1), 17–22. doi:10.1002/sia.2965

Van Grieken, R., Marugán, J., Sordo, C., & Pablos, C. (2009). Comparison of the photocatalytic disinfection of E. coli suspensions in slurry, wall and fixed-bed reactors. Catalysis Today, 144(1-2), 48–54. doi:10.1016/j.cattod.2008.11.017

การพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time สำหรับระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินในผู้สูงอายุเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

Development of real-time communication of the emergency medical service system for the elderly in Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province

ปวีณา ลิมปิทีปราการ[1*], พัจนภา ธานี[1], ปณิย ขีนทัพไทย[1] และปัณฑิตา สุขุมาลย์[2]

Pawena Limpiteeprakarn[1*], Patnapa Thani[1], Praniya Keentupthai[1] and Phantida Sukumman[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

[1] Assistant Professor, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

[2] อาจารย์, วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

[2] Lecturer, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

[*]**Corresponding author, E-mail:** pawena.l@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัญหาที่พบบ่อยครั้งในการให้บริการผู้ป่วยฉุกเฉินที่เป็นผู้สูงอายุ คือ การที่เจ้าหน้าที่ประเมินอาการของผู้ป่วยได้ไม่ถูกต้อง เนื่องมาจากอาการแสดงของผู้ป่วยแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ทีมวิจัยจึงได้พัฒนาระบบการสื่อสารการแพทย์ฉุกเฉินแบบ real time สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นโมเดลต้นแบบ และนำไปทดลองใช้จริงกับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ทำการศึกษาระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ธันวาคม 2562 แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะการวิเคราะห์บริบทสถานการณ์ ระยะการพัฒนารูปแบบระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ และระยะการประเมินผลการพัฒนาระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้งานระบบ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดย วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และการตีความ ผลการศึกษา พบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการใช้การสนทนาผ่านระบบ Google meet โดยใช้โทรศัพท์มือถือ มีการติดตั้งระบบ Wi-Fi ในรถฉุกเฉิน ทำให้พยาบาลผู้ให้คำปรึกษาสามารถเห็นอาการของผู้ป่วย และสามารถประเมินและให้คำแนะนำในการให้การช่วยเหลือได้เหมาะสมแบบ Real time สามารถส่งทั้งภาพและเสียงมายังศูนย์สั่งการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ในระยะยาวอยากให้มีการพัฒนาระบบการสื่อสาร Real time แบบแม่ข่าย ที่ทุกหน่วยงานสามารถเข้ามาใช้งานร่วมกันได้ จะทำให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานด้านการแพทย์ฉุกเฉินเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, Real-time, Google meet, การแพทย์ฉุกเฉิน

Abstract

The most common problem in providing emergency services for elderly patients is the staff's inaccurate assessment of the patient's condition because each patient's symptoms are different. For this reason, the research team has developed a real-time emergency medical communication system for the elderly to use as a prototype model and put it to practice with the elderly in Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani. This research is a research and development study conducted during August and December 2019. It is divided into 3 phases: situational context analysis phase, the development of emergency medical services for the elderly by developing a real-time communication system phase and system evaluation phase. The tools used for data collection consisted of a user satisfaction questionnaire, an in-depth interview, and group discussions. Data were analyzed by content analysis and interpretation. The study results found that the system is a chatting system through the Google meet system via mobile phone by installing a Wi-Fi system in the emergency vehicle. Thus, the counseling nurse can see the patient's condition assess, and advise how to provide appropriate assistance in real-time. In addition, it can send both video and audio to the command center 24 hours a day. In the long term, there should be a development of a real-time communication system with a server that all sectors can use together, bringing significant benefits to emergency medical departments.

Keywords: Elderly, Real-time, Google meet, Emergency Medical Service

บทนำ

การแพทย์ฉุกเฉินเป็นการให้บริการทางการแพทย์เพื่อให้ผู้ที่มีภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลันจากเหตุฉุกเฉินพ้นภาวะวิกฤติ ป้องกันไม่ให้เกิดความพิการภาวะแทรกซ้อน และการสูญเสียชีวิต โดยการจัดการให้ผู้ป่วยฉุกเฉินได้รับการปฏิบัติการฉุกเฉินจนพ้นภาวะฉุกเฉินหรือได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะ (Definitive Care) อย่างทันเวลาและเหมาะสม เริ่มตั้งแต่การดูแลก่อนไปถึงโรงพยาบาล (Pre-Hospital Care) ขณะที่ได้รับการดูแลในโรงพยาบาล (In Hospital Care) และการดูแลระหว่างการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลอื่น (Interfacility Transfer Care) ทั้งในภาวะปกติและภาวะภัยพิบัติ ข้อมูลจากศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการจังหวัดอุบลราชธานี 1669 ย้อนหลัง 3 เดือน ระหว่างเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม 2560 พบว่ามีจำนวนผู้แจ้ง/ขอใช้บริการทั้งสิ้น 16,786 รายการ เป็นรายการแจ้งของผู้สูงอายุ จำนวน 4,736 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.2 โดยพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน 3 อันดับแรก คือ อำเภอเมือง อำเภอตระการพืชผล และอำเภอวารินชำราบ ตามลำดับ โดยผู้สูงอายุที่ใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน เป็นเพศหญิง

มากกว่าเพศชาย ร้อยละ 52.2 ซึ่งมีช่วงอายุ 60 – 64 ปี มากที่สุดร้อยละ 21.3 อาการนำที่ติดต่อขอใช้บริการ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ป่วย อ่อนเพลีย ร้อยละ 52.4 รองลงมา คือ ปวดท้อง หลัง เชิงกรานและขาหนีบ ร้อยละ 11.7 และพลัดตกหกล้ม อุบัติเหตุ เจ็บป่วย ร้อยละ 6.8 ซึ่งเป็นอาการที่พบได้ในผู้ป่วยฉุกเฉินที่เป็นผู้สูงอายุ พลังจากการรับแจ้งผ่านการโทร 1669 พบว่า รถที่ให้บริการถึงจุดบริการ/จุดเกิดเหตุเฉลี่ยที่ 7 นาที (P25=4, P75=12) และใช้เวลาเดินทางจากจุดเกิดเหตุเพื่อนำส่งผู้สูงอายุไปโรงพยาบาลเฉลี่ย 15 นาที (P25=10, P75=21) ปัญหาที่ยังพบบ่อยครั้งคือ เจ้าหน้าที่ประเมินอาการของผู้ป่วยได้ไม่ถูกต้อง แม้จะมีการทำการปรึกษาทางโทรศัพท์กับพยาบาลหรือแพทย์ เนื่องมาจากอาการแสดงของผู้ป่วยแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน โดยพบว่าอาการนำของผู้ป่วยสูงอายุที่มีการเสียชีวิตมากที่สุด คือ หัวใจหยุดเต้น และหมดสติ ไม่ตอบสนอง ตามลำดับ

ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุขอแจ้งใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน จำนวน 484 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.2 ของช่วงอายุทั้งหมด โดยพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน 3 อันดับแรก คือ ตำบลวารินชำราบ ตำบลแสนสุข และตำบลเมืองศรีไค ตามลำดับ เมื่อศึกษาข้อมูลอาการนำของการใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่า ป่วย อ่อนเพลีย ร้อยละ 52.5 รองลงมา คือ พลัดตกหกล้ม อุบัติเหตุ เจ็บป่วย ร้อยละ 9.1 และ อุบัติเหตุทางยานยนต์ ร้อยละ 7.9 สำหรับอาการนำที่มีการเสียชีวิตมากที่สุด คือ เบาหวาน และหมดสติ ไม่ตอบสนอง ตามลำดับ จากผลการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พบว่า มีความต้องการให้ผู้ออกเหตุให้บริการสามารถประเมินอาการผู้ป่วยผู้สูงอายุ และทำการนำส่งผู้ป่วยในโรงพยาบาลที่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เหมาะสมกับอาการของผู้ป่วย (ณิชชาภัทร ขันสาคร และคณะ, 2559) จากการถอดบทเรียนจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหา อุปสรรค ในการจัดการบริการการแพทย์ฉุกเฉินในระดับท้องถิ่น ในเรื่องการสื่อสารระหว่างประชาชนที่แจ้งเหตุกับศูนย์สั่งการที่รับแจ้งเหตุเอง ซึ่งทางทีมวิจัยได้เลือกโจทย์ในด้านปัญหาการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งมักเป็นปัญหาด้านการสื่อสารอาการของผู้ป่วยตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ไปถึงที่เกิดเหตุ จนกระทั่งนำส่งถึงโรงพยาบาล หากผู้สูงอายุมีอาการที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดกรองของโรค และนำไปสู่การรักษาเบื้องต้นที่ไม่เหมาะสม การให้คำปรึกษาแบบ real time จากพยาบาลหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจะช่วยลดการสูญเสียในส่วนนี้ได้

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างประชาชนที่แจ้งเหตุกับศูนย์สั่งการที่รับแจ้งเหตุเอง คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโมเดลต้นแบบที่นำไปใช้ทดลอง คือ ระบบการสื่อสารแบบ real time เพื่อให้การดำเนินงานบริการการแพทย์ฉุกเฉินกับผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพัฒนาเป็นโมเดลต้นแบบและนำไปทดลองใช้จริงในพื้นที่กับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่อำเภอวารินชำราบเป็นพื้นที่ต้นแบบ อาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินก่อนถึงโรงพยาบาล (pre-hospital) ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และเทศบาลตำบล เมืองศรีไค เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามสภาพความต้องการและปัญหาที่พบในพื้นที่มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินแบบ real time สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อประเมินผลของระบบการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

พระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2551 ได้นิยาม การแพทย์ฉุกเฉินในทางปฏิบัติว่า การแพทย์ฉุกเฉิน หมายถึง การปฏิบัติการ ฉุกเฉิน การศึกษา การฝึกอบรม การค้นคว้า การวิจัย การป้องกันการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นฉุกเฉิน และ เกี่ยวกับการประเมิน การจัดการ การบำบัดรักษาผู้ป่วยฉุกเฉิน นับแต่การรับรู้ถึงภาวการณ์เจ็บป่วย ฉุกเฉิน จนถึงการดำเนินการให้ผู้ป่วยฉุกเฉินได้รับการบำบัดรักษาให้พ้นภาวะฉุกเฉิน จำแนกเป็นการปฏิบัติการในชุมชน การปฏิบัติการต่อผู้ป่วยฉุกเฉินทั้งนอกโรงพยาบาลและในโรงพยาบาล (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2556)

ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Service System: EMSS) หมายถึง ระบบที่มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรและบุคคลที่จะให้บริการ รักษาพยาบาลทางการแพทย์แก่ผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยฉุกเฉินทั้งนอกและในโรงพยาบาล โดยจัดให้มีการดูแลรักษาผู้ป่วยฉุกเฉินภายใต้การกำกับดูแลของแพทย์ ซึ่งมีส่วนร่วมจากทุกภาค ทุกองค์กรในชุมชน ทุกระดับ เน้นหนักในด้านความรวดเร็ว วิธีการดูแลรักษาที่ถูกต้อง การขนย้ายและนำส่งที่เหมาะสม โดยจัดให้มีระบบการรับแจ้งเหตุ หน่วยปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉินที่มีคุณภาพและทั่วถึงตลอดจนเครือข่ายโรงพยาบาลที่เหมาะสมกับสภาพของผู้เจ็บป่วย เพื่อลดการตาย การพิการ และความทุกข์ทรมาน โดยไม่จำเป็นต้องลดขั้นตอนและวิธีการรักษา ลดค่าใช้จ่ายและความสูญเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้กับผู้อยู่อาศัยในชุมชนนั้น ๆ

ขั้นตอนการดำเนินการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน มีลักษณะการปฏิบัติการฉุกเฉิน แบ่งออกเป็น 6 ระยะ หรือเรียกว่า “Star of Life” คือ การพบเหตุเจ็บป่วยฉุกเฉิน การแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ การปฏิบัติการของหน่วยการแพทย์ฉุกเฉิน การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ และการลำเลียงขนย้ายและการดูแลระหว่างนำส่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2556)

1) การเจ็บป่วยฉุกเฉินและการพบเหตุ (Detection) การเจ็บป่วยฉุกเฉินเป็นเหตุ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่สามารถคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้ การมีผู้ที่มีความรู้ในการแจ้งเหตุเมื่อพบเหตุเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะสามารถทำให้หน่วยกู้ชีพมาถึงได้รวดเร็วและให้การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที สร้างโอกาสการรอดชีวิตของผู้ป่วยสูงขึ้น

2) การแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ (Reporting) การแจ้งเหตุที่รวดเร็วโดยมีระบบ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีศูนย์รับแจ้งเหตุที่มีเจ้าหน้าที่ทำงานประจำตลอด 24 ชั่วโมง ให้คำแนะนำการช่วยเหลือเบื้องต้น ที่สำคัญผู้แจ้งเหตุควรต้องมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง รวมทั้งมีความสามารถให้การดูแลขั้นต้นอย่างเหมาะสม

3) การปฏิบัติการของหน่วยการแพทย์ฉุกเฉิน (Response) หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉิน ต้องมีความพร้อมที่จะออกปฏิบัติการตามคำสั่งและต้องมีมาตรฐานกำหนดระยะเวลาในการออกปฏิบัติการ ระยะเวลาเดินทาง โดยศูนย์รับแจ้งเหตุต้องคัดแยกระดับความรุนแรง ความจำเป็นเพื่อสั่งการให้หน่วยปฏิบัติการที่เหมาะสมออกปฏิบัติการ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินระดับสูง (Advanced life support)
- หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินระดับกลาง (Intermediate life support)
- หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินระดับต้น (Basic life support)
- หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น (First responder)

4) การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ (On scene care) ผู้ปฏิบัติการจะประเมินสภาพแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อความปลอดภัยของตนและคณะ การประเมินสภาพผู้เจ็บป่วยเพื่อให้การดูแลรักษาตามความเหมาะสม และให้การรักษาพยาบาลฉุกเฉินตามที่ได้รับมอบหมายจากแพทย์ผู้ควบคุมระบบ โดยมีหลักในการดูแลรักษาคือไม่เสียเวลา ณ จุดที่เกิดเหตุมาก จนเป็นผลเสียต่อผู้ป่วย

5) การลำเลียงขนย้ายและการดูแลระหว่างนำส่ง (Care in transit) หลักที่สำคัญยิ่ง ในการลำเลียงขนย้ายผู้เจ็บป่วย คือ การไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บซ้ำเติมต่อผู้เจ็บป่วย ผู้ลำเลียงขนย้ายจะต้องผ่านการฝึกอบรมเทคนิควิธีมาเป็นอย่างดี ขณะขนย้ายต้องจัดให้มีการประเมินสภาพผู้เจ็บป่วยเป็นระยะ ๆ

6) การนำส่งสถานพยาบาลเพื่อรับการรักษา (Transfer to definitive care) การบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ 1) ระบบที่ออกปฏิบัติการโดยแพทย์ (Doctor in the field system) ระบบนี้จะมีแพทย์ออกไปสั่งการรักษาพยาบาลเองในที่เกิดเหตุ ข้อดีคือมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญออกไปดูแลผู้ป่วยที่จุดเกิดเหตุ ผู้ป่วยได้รับการรักษา โดยตรงจากแพทย์ ข้อด้อย คือต้องมีแพทย์จำนวนมากมากเตรียมความพร้อมตลอดเวลา และมีค่าใช้จ่ายสูงกว่า และ 2) ระบบที่ออกปฏิบัติการโดยผู้ช่วยแพทย์ (EMT/Paramedic base system) ระบบนี้แพทย์จะไม่ได้ออกไปด้วย เพียงส่งบุคลากรที่ผ่านการศึกษาหรือฝึกอบรมไปแทน โดยมีแพทย์คอยกำกับอยู่ในที่ตั้งหรือสถานพยาบาล ยกเว้นในบางกรณีที่ผู้ป่วยหนักอาจมีแพทย์ ออกปฏิบัติการร่วมด้วยโดยใช้พาหนะอื่นแยกไป จุดเด่น คือ ใช้แพทย์น้อย ข้อด้วยคือผู้ช่วยแพทย์ ที่ออกปฏิบัติการนั้นทำงานได้อย่างมีข้อจำกัด ต้องมีระบบการศึกษาหรือฝึกอบรมที่ได้มาตรฐานสูง ผู้ป่วยจึงจะได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม มิเช่นนั้นอาจไม่ปลอดภัยได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ทำการศึกษาระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ธันวาคม 2562 แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินของผู้สูงอายุในชุมชน เป็นขั้นตอนของการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาที่พบในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งได้เลือกปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับศูนย์สั่งการ เพื่อให้มีการช่วยเหลือผู้ป่วยสูงอายุได้อย่างถูกต้อง ลดอัตราการเสียชีวิตในขณะนำส่งโรงพยาบาล โดยการพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time สำหรับระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุในเขต อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบในพื้นที่ที่คัดเลือก ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ โดยสุ่มเลือกพื้นที่ 1 แห่ง คือ กู้ภัยเทศบาลตำบลเมืองศรีไค ใช้เวลาในการให้โปรแกรมและประเมินผล 3 เดือน ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม 2562

ประเมินผลการดำเนินการโดยใช้ขั้นตอน PDCA คือ การวางแผน การปฏิบัติการตรวจสอบการปรับแผน ไปจนกว่าจะได้รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ stakeholder analysis จากเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉิน ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลเมืองศรีไค) และกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมการประเมินผลได้

ระยะที่ 3 การประเมินผลการพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time สำหรับระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ โดยการจัดประชุมสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานการแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ เพื่อให้ทราบการนำไปใช้ประโยชน์ของโมเดลต้นแบบว่านำไปใช้ได้จริง ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ ช่องว่างการจัดการบริการการแพทย์ฉุกเฉินในระดับท้องถิ่น และข้อเสนอแนะที่จะนำมาปรับให้เป็นรูปแบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉินใหม่ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยสำรวจจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นหลัก

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้รับผิดชอบหลักในหน่วยงานที่ดำเนินการในระบบการแพทย์ฉุกเฉินในระดับ Pre-hospital ได้แก่ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลตำบล มูลนิธิที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่นำระบบที่พัฒนาได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ เทศบาลตำบลเมืองศรีไค ซึ่งเป็นหน่วยกู้ชีพหลักในเขตอำเภอวารินชำราบที่มีการเรียกใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินบ่อยครั้งเมื่อเทียบกับหน่วยบริการอื่นในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาที่พบในการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินกับกลุ่มผู้ป่วยสูงอายุ กับผู้รับผิดชอบ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องตามบริบทของอำเภอวารินชำราบ โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาตรวจสอบเพื่อหาข้อสรุปและพัฒนาเป็นระบบการบริการทางการแพทย์

ฉุกเฉินที่สื่อสารได้แบบ Real time ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุต่อไป จากนั้นก็นำระบบการสื่อสารแบบ real-time ที่พัฒนาขึ้นไปใช้และทำประเมินผลโดยประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบผ่านการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะถูกนำมาวิเคราะห์โดย วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความ (Interpretation) โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการพูดคุย และนำเสนอในรูปแบบของความเรียง (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2562)

ผลการวิจัย

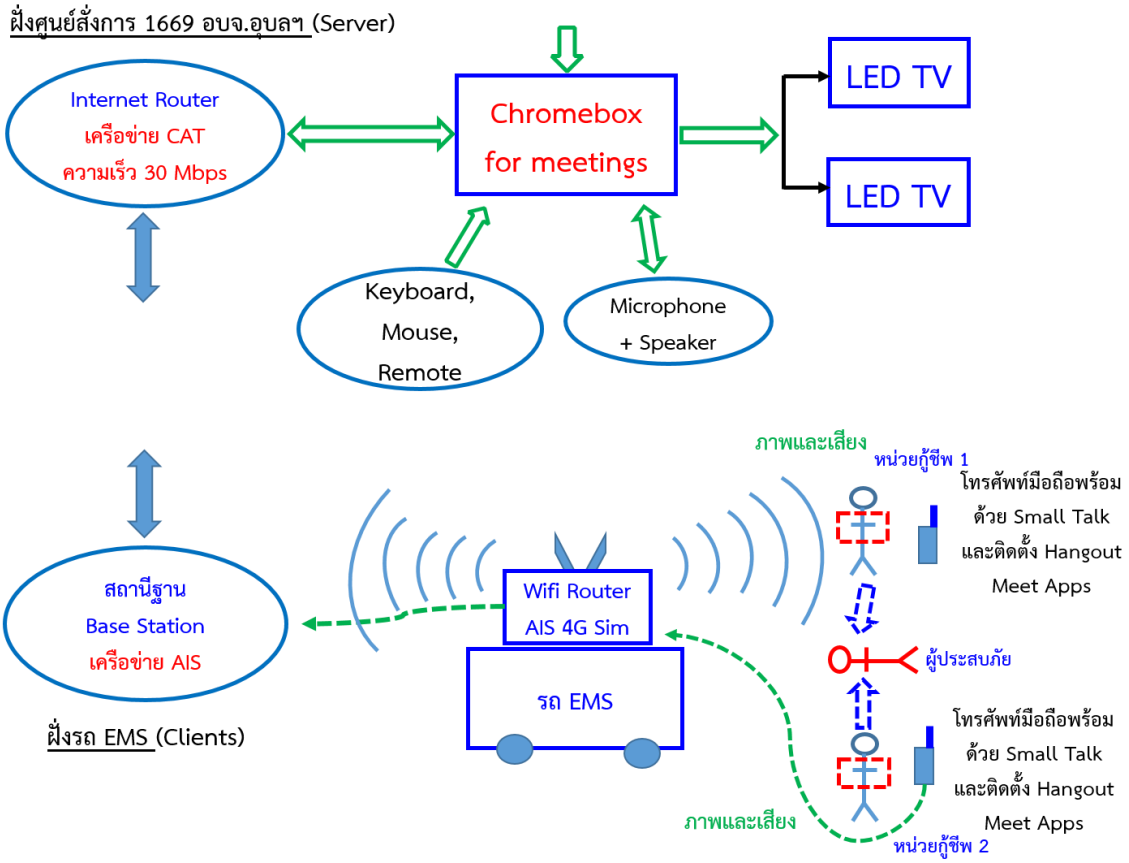
ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินของผู้สูงอายุในชุมชน

ข้อมูลจากหน่วยกู้ชีพ สังกัดกลุ่มงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลตำบลเมืองศรีไค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสัมภาษณ์ ได้ให้ข้อมูลว่า ทีมปฏิบัติงานการบริการการแพทย์ฉุกเฉินมีทั้งหมด 6 คน ซึ่งจะปฏิบัติงานวันละ 4 คน แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ผลัดกลางวัน 2 คน และผลัดกลางคืน 2 คน ส่วนอีก 2 คน ได้พัก แต่หากมีเหตุฉุกเฉินแล้วต้องการบุคลากรเพิ่มขึ้นก็สามารถเรียกทีมปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา ซึ่งรถที่ใช้ปฏิบัติงานการแพทย์ฉุกเฉินจะเป็นระดับ BLS และหากเมื่อประเมินผู้ป่วยแล้ว อาการของผู้ป่วยที่เกินกว่าความสามารถของรถก็จะประสานงานกับรถระดับ ALS ของโรงพยาบาลวารินชำราบ เพื่อให้มีการรับ-ส่งผู้ป่วยระหว่างทางที่ไปโรงพยาบาล ซึ่งในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา มีผู้ป่วยฉุกเฉินที่เป็นผู้สูงอายุในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีอยู่ประมาณร้อยละ 60-70 ของผู้ป่วยฉุกเฉินที่ใช้บริการทั้งหมด ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงมาก ส่วนใหญ่ผู้ป่วยมักมีอาการอ่อนเพลียเนื่องจากโรคประจำตัว เช่น ความดัน เบาหวาน ในจำนวนนี้มีร้อยละ 20 ที่ป่วยเป็นโรคหัวใจ และต้องมีการทำ CPR มีการวัดสัญญาณชีพ อัตราการเต้นของหัวใจ ตรวจน้ำตาลในเลือดด้วยเครื่อง DTX เป็นการประเมินเบื้องต้น ว่าผู้ป่วยอยู่ในระดับความรุนแรงสีอะไรตามระดับความรุนแรง โดยปัญหาที่พบ คือ ในกรณีที่ทราบว่าผู้ป่วยเป็นภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ (Hypoglycemia) แต่ทางทีมปฏิบัติงานของรถระดับ BLS ก็ไม่สามารถที่จะจัดการดูแลปัญหาได้ เนื่องจากมีข้อกฎหมายไว้ถึงขอบเขตในการทำงาน ซึ่งบางครั้งก็ทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาไม่ทันท่วงที หรือในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการกล้ามเนื้อหัวใจตาย (Myocardial Infarction) แต่อาการเบื้องต้นที่ทีมกู้ชีพได้เห็นและสอบถามไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของผู้ป่วยกลุ่มนี้ จึงทำให้การรักษาในเบื้องต้นไม่ถูกต้อง เมื่อนำส่งตัวไปถึงโรงพยาบาลมักจะมีอาการหัวใจหยุดเต้น (Sudden Cardiac Arrest) ที่โรงพยาบาล และเสียชีวิตในเวลาต่อมา โดยเฉพาะกรณีผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ สาเหตุอีกอย่างหนึ่ง คือ ตัวผู้ป่วยที่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยบอกอาการเจ็บป่วยให้กับผู้ดูแลให้ทราบ หรือผู้ดูแลเป็นผู้สูงอายุเหมือนกัน ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารในระหว่างการแจ้งเหตุได้ อีกทั้งในบริบทของชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุมักจะอยู่ตามลำพัง โดยไม่มีผู้ดูแล

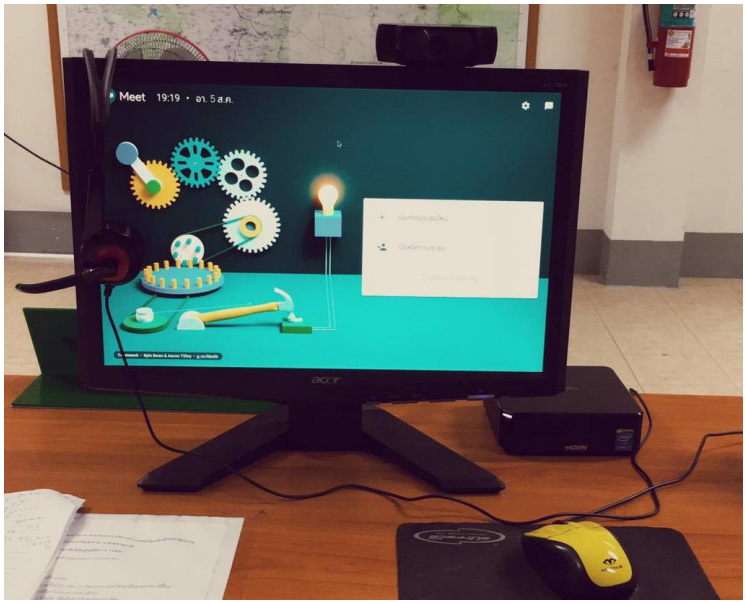
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ

ผลของการถอดบทเรียนกับทีมกู้ชีพประจำรถ EMS ทั้งหมดที่รับผิดชอบในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6 หน่วยงาน และการประชุมสรุปการคืนข้อมูลของปัญหาจากการถอดบทเรียนให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าทีมวิจัยจะทำการพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time เพื่อลดการสูญเสียเมื่อไปถึงจุดเกิดเหตุ โดยรูปแบบของระบบการสื่อสาร จะนำเสนอสถานการณ์ของผู้ป่วยแบบ Real Time ส่งมาทั้งยังศูนย์สั่งการพร้อมกันทั้งภาพและเสียงตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพหรือแพทย์ที่คอยให้คำปรึกษาสามารถประเมินและให้ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยได้มากขึ้น ส่งผลให้การตัดสินใจในการสั่งการให้มีรถกู้ชีพในระดับ Advance ออกเหตุร่วมด้วยได้อย่างทันท่วงที โดยทีมวิจัยได้พัฒนาระบบการถ่ายทอดสัญญาณแบบ Real ดังแสดงในรูปที่ 1 การทำงานเริ่มต้นจากฝั่งศูนย์สั่งการ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็นฝั่งแม่ข่าย (Server) โดยอาศัยการทำงานหลักของอุปกรณ์ประชุมทางไกล คือ เครื่อง Chromebox for Meetings (รูปที่ 2) เป็นเสมือนคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กซึ่งติดตั้งโปรแกรมเฉพาะเพื่อทำหน้าที่จัดการการประชุมทางไกล (Teleconferencing) โดยควบคุมผ่าน Keyboard, Mouse หรอ Remote Controller แสดงสัญญาณภาพออก LED TV ในส่วนของสัญญาณเสียงจะมีไมโครโฟน (Microphone) และหูฟัง (Speaker) ในตัวเพื่อสื่อสารสัญญาณเสียง และมีกล้อง Web Camera เพื่อส่งสัญญาณภาพจากฝั่งศูนย์สั่งการไปยังฝั่งรถ EMS ทั้งสัญญาณภาพและเสียงถูกส่งผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง

การทำงานในฝั่งรถ EMS ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็นฝั่งลูกข่าย (Clients) โดยสามารถเพิ่มจำนวนลูกข่ายหรือจำนวนหน่วยกู้ชีพได้ ในกรณีตัวอย่างนี้ใช้หน่วยกู้ชีพจำนวน 2 คน ซึ่งหน่วยกู้ชีพแต่ละคนจะสื่อสารสัญญาณภาพและเสียงของผู้ประสบภัยไปยังฝั่งศูนย์สั่งการโดยใช้โทรศัพท์มือถือที่มี Small Talk เพื่อการปฏิบัติงานที่คล่องตัวและติดตั้งแอพพลิเคชั่น Google Hangout Meet ซึ่งสามารถดาวน์โหลดมาจาก Play Store หรือ Apps Store ของระบบปฏิบัติการ Android และระบบ iOS ตามลำดับ โดยโทรศัพท์มือถือทั้งสองเครื่อง (ยี่ห้อ Xiaomi Redmi 52 และ Xiaomi Redmi 5A) จะอยู่ติดตัวกับหน่วยกู้ชีพประจำรถทั้ง 2 คน เพื่อไว้ใช้เชื่อมต่อและส่งสัญญาณภาพและเสียงกลับมาที่ศูนย์สั่งการ 1669 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในระหว่างการถ่ายทอดสัญญาณโทรศัพท์จะติดอยู่กับที่ยึดโทรศัพท์ในรถด้านหลัง (รูปที่ 3) โทรศัพท์มือถือจะทำการเชื่อมต่อกับสัญญาณ Wifi ที่ถูกกระจายมาจาก Wifi Router ที่ติดตั้งอยู่บนรถกู้ชีพ โดยใช้ซิม 4G ของเครือข่าย AIS จากนั้น สัญญาณถูกเชื่อมต่อไปยังสถานีฐาน (Base Station) ของเครือข่าย AIS และเชื่อมต่อไปยังเครือข่ายอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง ในขณะที่ฝั่งศูนย์สั่งการก็จะมีการเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงของเครือข่าย CAT ผ่านเครื่อง Chromebox for Meetings เพื่อให้สัญญาณภาพและเสียงที่ส่งมาจากฝั่งรถ EMS ขึ้นที่หน้าจอมอนิเตอร์ ที่มีพยาบาลวิชาชีพคอยให้คำปรึกษาผ่านไมโครโฟนและหูฟัง การสื่อสารจะเป็นไปแบบ Real-time ทั้งภาพและเสียงทั้งสองฝั่ง

รูปที่ 1 ระบบถ่ายทอดสัญญาณจากรถ EMS ส่งไปยังศูนย์รับแจ้งเหตุที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด

รูปที่ 2 เครื่อง Chromebox for Meetings ณ ศูนย์สั่งการองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

รูปที่ 3 ที่ยึดโทรศัพท์ในรถด้านหลัง และจุดติดตั้ง Wifi Router บนรถกู้ชีพ

ระยะที่ 3 การประเมินผลการพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time สำหรับระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ

ผลสรุปการถอดบทเรียนจากทีมกู้ชีพศรีไค ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยกู้ชีพศรีไค จำนวน 6 คน และเป็นเพศชายทั้งหมด มีระยะเวลาการทำงานในหน่วยกู้ชีพนี้ ตั้งแต่ 2-12 ปี ในการออกเหตุแต่ละครั้งจะมีเจ้าหน้าที่ออกเหตุร่วมกัน 2 คน แต่ละคนจะทำงานคนละ 8 ชั่วโมง ต่อ 1 กะ สลับกันเข้าเวรในจำนวนทั้งหมด 6 คน ความถี่ในการใช้งานระบบประมาณ 2 เคส ต่อวัน ในระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ตุลาคม 2562 มีจำนวนเคสผู้สูงอายุที่ได้รับการปรึกษาผ่านระบบ Real time จำนวน 24 เคส ในช่วงเริ่มต้นของการใช้ระบบการสื่อสารแบบ Real time เจ้าหน้าที่ทุกคนในหน่วนกู้ชีพรู้สึกกังวลกับการใช้งานระบบ กังวลกับการที่ต้องดูแลเครื่องมือที่ได้รับ มีความรู้สึกเกะกะในการออกเหตุ แต่ในช่วงหลังเมื่อเริ่มปรับตัวได้ พบว่า ระบบการสื่อสารแบบ Real time มีข้อดีมากทำให้ช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และต้องการใช้งานระบบนี้การสื่อสารนี้ต่อไป เนื่องจากระบบทำให้มีความสะดวกมากขึ้นเพราะเดิมการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์อย่างเดียวไม่สามารถเห็นผู้ป่วยได้ชัดเจน ทำให้การสั่งการในการให้รถกู้ชีพออกไปช่วยเหลือยังขาดประสิทธิภาพ เพราะหลังจากที่มีระบบการสื่อสารแบบ Real time ทำให้สามารถช่วยเหลือคนไข้ได้มากขึ้น เพราะพยาบาลผู้ให้คำปรึกษาจะสามารถเห็นอาการของผู้ป่วยได้ และสามารถประเมินและให้คำแนะนำในการให้การช่วยเหลือได้เหมาะสมมากขึ้น นอกจากนั้นการเห็นผู้ป่วยในการขอรับคำปรึกษาทำให้พยาบาลตัดสินใจในการสั่งการให้มีรถออกเหตุร่วมได้เร็วขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วย การที่มีระบบทำให้สามารถเห็นผู้ป่วยในเหตุการณ์ ได้ตลอดเวลา สามารถแสดงถึงความปลอดภัยที่มีทีมจากศูนย์สั่งการดูแลและเห็นในเหตุการณ์ร่วมด้วย สัญญาณภาพและเสียงมีความชัดเจนดี ถึงแม้จะมีปัญหาต่อสายไม่ได้เพราะสัญญาณอินเตอร์เน็ตไม่ดีเมื่อเข้าไปในพื้นที่ที่สัญญานอินเตอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมเป็นบางครั้ง แต่โดยภาพรวมไม่มีปัญหา

ด้านเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาประจำศูนย์สั่งการองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด ปฏิบัติงานในตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ และเวชกิจฉุกเฉิน มีระยะเวลาการทำงานร่วมกับหน่วยกู้ชีพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ 2-5 ปี มีการใช้งานระบบให้คำปรึกษาตั้งแต่ 2-20 ครั้ง เฉลี่ย 7.75 ครั้ง/คน มีความพึงพอใจต่อการสื่อสารระบบการแพทย์ฉุกเฉินแบบ Real time ในด้านการใช้งานที่สะดวก ช่วยให้ประสิทธิภาพในการให้คำปรึกษาในการดูแลผู้ป่วยดีขึ้น และมีความต้องการใช้งานระบบต่อไป

อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาของการใช้งานเกี่ยวกับความยุ่งยากของการใช้งานระบบคือต้องใส่รหัสใหม่ทุกครั้งเมื่อมีการใช้งานใหม่ รวมถึงการเชื่อมต่อกับสัญญาณไวไฟ และตัวรหัสก็ค่อนข้างที่จะจำยาก ถ้าสามารถปรับให้เป็นรหัสที่จำได้ง่ายจะดีขึ้น และถ้าหากไม่ต้องใส่รหัสเลยจะทำให้การทำงานคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งอาจจะลองทดสอบการสื่อสารผ่านระบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ Google meet ที่ผ่าน Chrome box แทน เช่น โปรแกรม Line, Facebook, Skype เพื่อลดปัญหาในการต้องใส่รหัส และควรมีโทรศัพท์มือถืออีกเครื่องเพื่อติดไว้หน้ารถให้ศูนย์สั่งการและโรงพยาบาลได้เห็นเส้นทางและประเมินระยะทางที่จะถึงโรงพยาบาลปลายทาง

ในระยะยาวอยากให้มีการวิจัยพัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time แบบแม่ข่าย เหมือนกับระบบทะเบียนราษฎร์ที่ทุกหน่วยงานสามารถเข้ามาใช้งานร่วมกันได้ จะทำให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานด้านการแพทย์ฉุกเฉินเป็นอย่างมาก

สรุปและอภิปรายผล

จากแผนหลักฉบับที่ 3 และแนวทางดำเนินงาน 5 ยุทธศาสตร์ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินของประเทศไทย (สพฉ.) ได้มีวิสัยทัศน์ขององค์กรไว้ว่า “ประเทศไทยต้องมีระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่ได้มาตรฐาน ซึ่งทุกคนเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากทุกส่วน” โดยมีเป้าหมายทั่วไปในการลดการเสียชีวิต และความพิการ และ 1 ใน 5 ของแผนยุทธศาสตร์ ในด้านกลไกอภิบาลระบบ มีเป้าหมายที่จะใช้สารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลของการแพทย์ฉุกเฉินในด้านการบริหาร การบริการ และการติดตามประเมินผลให้มากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมา สพฉ. ได้มีการพัฒนาระบบ Communication Information System ถ่ายทอดการสื่อสารแบบสนนทนาในระหว่างการแจ้งเหตุผ่านแอปพลิเคชั่น TTRS Video ชุดปฏิบัติการ ITEMS Real Time ที่ทำผ่านระบบอินเตอร์เนท เรียกว่า OIS ที่ทำให้ทราบว่ารถกู้ชีพอยู่ที่ตรงจุดใด และมีการพัฒนาระบบให้เชื่อมต่อกับอุปกรณ์ในรถพยาบาล (Telemedicine Systems) (บัณฑิต พีระพันธ์, 2560) อย่างไรก็ตามระบบ ITEMS-OIS (ITEMS Response Team) เป็นระบบที่ต้องการการลงทุนสูง และเครื่องมือส่วนใหญ่จะจำกัดให้ติดอยู่ประจำกับรถกู้ชีพระดับ Advanced เท่านั้น ที่โรงพยาบาลเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีก็ได้มีการพัฒนาแนวทางการดูแลและการส่งต่อผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิด STEMI โดยมีการนำ Line application มาใช้ในการส่งข้อมูลโต้ตอบแจ้งอาการหรือเปลี่ยนแปลงการรักษา การแก้ไขอาการคุกคามชีวิตและพิกัดการเดินทาง

แบบ Real Time Telemedicine จากผู้ปฏิบัติงานในรถกู้ชีพ กับแผนกฉุกเฉินของโรงพยาบาล แต่ก็ยังเป็นการสื่อสารในกลุ่ม Line ผ่านการแชทข้อความ ยังไม่ได้สื่อสารแบบทั้งภาพและเสียง ที่สำคัญการนั่งพิมพ์ข้อความก็อาจจะทำให้เสียสมาธิและเสียเวลาในการดูแลผู้ป่วยได้ (จักรพงศ์ ปิติโชคโภคินท์ และคณะ , 2557) จะเห็นได้ว่าระบบเดิมที่มีอยู่นั้นเหมาะกับการสื่อสารแบบ Real time ในรูปแบบของรถพยาบาลระดับ Advance (รถระดับ A) ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้พัฒนาระบบการสื่อสารแบบ Real time ในรถพยาบาลระดับ B (Basic Life Support) เนื่องจากรถพยาบาลระดับ B นี้ จะไม่ได้มีเครื่องมือกู้ชีพขั้นสูงเหมือนกับรถระดับ A ดังนั้นการสื่อสารและการปรึกษากับทีมพยาบาลและทีมแพทย์จึงมีความสำคัญมากในการทำงานเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย และระบบสื่อสารที่ทีมวิจัยได้พัฒนาขึ้นมานี้มีความสะดวกในการใช้งาน ค่าลงทุนต่ำ แต่เพิ่มประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่ต้องการที่จะแก้ไขปัญหาในด้านระบบการสื่อสาร ที่ต้องการสื่อสารทั้งภาพและเสียงจากจุดเกิดเหตุ เช่น งานวิจัยของ เสริมเกียรติ ไกรทองสุข (2561) ที่ได้ทำการพัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูลด้วยหมวกกู้ชีพรามาออนไลน์ เป็นการส่งภาพจากจุดเกิดเหตุกลับมาที่ศูนย์วิทยุ โดยให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับภาพสถานที่เกิดเหตุ กลไกการเกิดเหตุ จำนวนผู้ป่วย การประเมินผู้ป่วย อาการสำคัญ ความรู้สึกตัว การบาดเจ็บของผู้ป่วย อย่างไรก็ตามเป็นการสื่อสารที่ส่งมาได้แค่ภาพ ยังไม่ได้ทางเสียง และมีข้อจำกัดคือกล้องจะถูกติดอยู่บนหมวกนิรภัย และมีอุปกรณ์แบตเตอรี่ และอุปกรณ์ส่งภาพใส่ไว้ในกระเป๋าอุปกรณ์ซึ่งค่อนข้างเกะกะสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสื่อสารแบบ Real time ที่ทางทีมวิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถส่งข้อมูลได้ทั้งภาพและเสียง อุปกรณ์ที่ใช้ก็ไม่ยุ่งยาก การใช้งานสะดวกและสื่อสารทั้งภาพและเสียงไปในเวลาเดียวกัน ซึ่งหากพื้นที่อื่นต้องการนำไปใช้ประโยชน์ สิ่งที่ต้องลงทุนในการใช้คืออุปกรณ์ระบบคือ เครื่อง Chromebox for Meetings หรือคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง ที่สามารถใช้โปรแกรม Google meet มีกล้อง และไมโครโฟน รองรับการสื่อสารที่ศูนย์สั่งการ 1669 โทรศัพท์มือถือประจำรถ EMS 2 เครื่องที่สามารถใช้ Google Hangout Meet ได้ เครื่อง Wi-Fi Router ติดรถ EMS ซึ่งการลงทุนอยู่ที่ประมาณ 35,000 บาท (ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายรายเดือนสำหรับเชื่อมต่อสัญญาณ Wi-Fi ที่ติดไปกับรถ EMS) เมื่อพิจารณาจากงบประมาณในการลงทุนระบบเพื่อใช้ในการสื่อสาร 2 ทางให้ได้ทั้งภาพและเสียงก็น่าจะถือว่าใช้งบประมาณน้อย จะมีเพียงค่ารายเดือนหรือรายปีของซิมการ์ดที่ใช้กับเครื่อง Wi-Fi Router เท่านั้น จึงเป็นระบบที่สามารถพัฒนาต่อยอดไปให้หน่วยกู้ชีพอื่นในระดับ Basic Life Support ได้นำไปทดลองใช้ต่อไป จากการศึกษาของ เอื้องผึ้งโมเดล (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2562) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การพัฒนารูปแบบการจัดบริการการแพทย์ฉุกเฉินแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ควรมีการดึงหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยบริการระดับพื้นที่เข้ามาเป็นตัวเชื่อมการทำงาน ร่วมกันกับหน่วยงานและภาคประชาสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

จักรพงศ์ ปิติโชคโภคินท์, นันท์นภัส ปิติโชคโภคินท์, ทัศนีย์ สืบก่ำ, ใบศรี จึงมั่นคง. (2557). การพัฒนาแนวทางการดูแลและการส่งต่อผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิด STEMI. เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ Cardiac Network Forum 6th เครือข่ายหัวใจไร้พรมแดน Service Plan 2014. วันที่ 29-31 มกราคม 2557 ณ โรงแรมดุสิต ไอส์แลนด์ รีสอร์ท จังหวัดเชียงราย

ณิชชาภัทร ขันสาคร, ทัศนีย์ ศิลาวรรณ, ทัศนีย์ รวิวรกุล, วิริณธิ์ กิตติพิชัย และ อุมาวดี เหลาทอง. (2559). การศึกษาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2562, จาก: https://www.niems.go.th/1/upload/migrate/file/255911291527463047_276dqvbz2kfisI9b.pdf

บัณฑิต พีระพันธ์. (2559). นโยบายการขับเคลื่อนงานการแพทย์ฉุกเฉินไทย. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2562, จาก: https://www.niems.go.th/1/Upload/migrate/File/2559051611403180 35Lny3m7JvXztKl19r.pdf

วัชรินทร์ อินทพรหม. (2562). การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 10(2), 314-333.

เสริมเกียรติ ไกรทองสุข. (2561). การพัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูลด้วยหมวกกู้ชีพรามาออนไลน์ (Rama Helmet Online). สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2561, จาก: http://www.niems.go.th/th/Upload/File/255904211441184404_a3RQxpapvaOeragT.pdf

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2556). คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เกณฑ์ และวิธีปฏิบัติการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉิน และจัดลำดับการบริบาล ณ ห้องฉุกเฉินตามเกณฑ์ที่ กพฉ. กำหนด. นนทบุรี: สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ.

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2562). เอื้องผึ้งโมเดล: ต้นแบบบริการการแพทยย์ฉุกเฉินผู้สูงอายุในพื้นที่กึ่งเมือง กึ่งชนบท. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2562, จาก: https://test.niems.go.th/Web2019/Ebook/Detail/1088?group=35

ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

Knowledge and Preventive Behavior of Dengue Hemorrhagic Fever of People in Bo Dinso Phong Village, Sarang Sok Sub-District, Ban Mo District, Saraburi Province.

สุจิตรา สุคนธมัต[1*], ณัฐวดี จันคำ[2], ภัทรวริน สามารถ[2] และสุกัญญา แซ่หลิม[2]

Sujitra Sukonthamut[1], Nuttawadee Jankum[2], Pattarawarin Samart[2] and Sukanya Saelim[2]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาสถิติประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

[1] Lecturer of Applied Statistics, Faculty of Science, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

[2] นักศึกษา, สาขาวิชาสถิติประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

[2] Student of Applied Statistics, Faculty of Science, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

[*] **Corresponding Author, E-mail:** sujitra.su@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบล สร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก และเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพองตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป จำนวน 240 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามเพศ โดยใช้แบบทดสอบและแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย T-test Z-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง นอกจากนี้ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในชุมชน อาชีพ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

คำสำคัญ: โรคไข้เลือดออก, พฤติกรรมการป้องกัน, ความรู้

Abstract

The objectives of this study aim to study knowledge and preventive behavior of dengue hemorrhagic fever of people living in Bo Dinso Phong Village, Sarang Sok Sub-District, Ban Mo District, Saraburi Province. The relationship between knowledge and preventive behavior of dengue hemorrhagic fever were analyzed. Preventive behavior of dengue hemorrhagic fever classified by personal factors such as gender, age, marital status, status in the community, educational level, occupation, types of habitats, residential area and receiving information about dengue hemorrhagic fever were compared. The sample of this study consisted of 240 people aged above 6 years old in Bo Dinso Phong Village, Sarang Sok Sub-District, Ban Mo District, Saraburi Province. The study was obtained by using stratified sampling by gender and the data collection was performed by using a questionnaire. Data were analyzed by percentage, mean, T-Test, Z-Test, One-Way Analysis of Variance, and Pearson Correlation Coefficient.

The results showed the majority of samples had a medium level of knowledge and preventive behaviors of dengue hemorrhagic fever. Moreover, knowledge about dengue hemorrhagic fever was positively correlated with preventive behaviors of dengue hemorrhagic fever. People who prevent dengue hemorrhagic fever are varied by sex, age, marital status, status in the community, occupation, and receiving information about dengue hemorrhagic fever.

Keywords: Dengue hemorrhagic fever, Preventive Behavior, Knowledge

บทนำ

ประเทศไทยได้ดำเนินการควบคุมโรคไข้เลือดออกตั้งแต่มีรายงานระบาดครั้งแรก พ.ศ.2501 เป็นต้นมาโดยมีผู้ป่วยมากกว่า 2,000 ราย และตายถึง 300 รายและมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรคนี้มาโดยตลอด เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยให้ชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน ในเรื่องอาการของโรคไข้เลือดออก การป้องกันให้ ปลอดจากยุงพาหะโดยการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยไม่ใช้สารเคมี เช่น การปิดฝาตุ่มน้ำกินน้ำใช้ให้มิดชิดและการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยใช้สารเคมี (ทรายอะเบท) การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่สงสัยว่าป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

ตามรายงานการเฝ้าระวังโรค 506 กองระบาดวิทยา ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก สะสม 10,093 ราย การกระจายการเกิดโรคไข้เลือดออกรายภาค พบว่าภาคกลางมีอัตราป่วยสูงที่สุดเท่ากับ 18.06 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ (15.68) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (15.40) และภาคเหนือ (9.45) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 (กองโรคติดต่อนำโดยแมลง, กระทรวงสาธารณสุข 2563)

ตารางที่ 1 การกระจายของผู้ป่วยและผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออกจำแนกตามภาค ปี 2563

ภาค	จำนวนป่วย (ราย)	ผู้ป่วยตาย (ราย)	อัตราป่วย (ต่อประชากรแสนคน)	อัตราตาย (ต่อประชากรแสนคน)	อัตราป่วยตาย (ร้อยละ)
เหนือ	1,175	2	9.45	0.02	0.17
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3,388	1	15.40	0.00	0.03
กลาง	4,052	4	18.06	0.02	0.10
ใต้	1,478	2	15.68	0.02	0.14

เมื่อพิจารณาสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปี 2563 จังหวัดสระบุรีมีรายงานผู้ป่วยสะสม 31 ราย ในพื้นที่ 13 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมือง 8 ราย อำเภอหนองแค 6 ราย อำเภอบ้านหมอ 4 ราย อำเภอเสาไห้ 2 ราย อำเภอแก่งคอย 2 ราย อำเภอพระพุทธบาท 2 ราย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2 ราย อำเภอหนองโดน 1 ราย อำเภอหนองแซง 1 ราย อำเภอวังม่วง 1 ราย อำเภอวิหารแดง 1 รายและอำเภอมวกเหล็ก 1 ราย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี, 2563)

จากรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรีพบว่าจำนวนผู้ป่วยในอำเภอบ้านหมอสูงเป็นอันดับที่ 3 จากอำเภอทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดเป็นอันดับ 3 ของจังหวัดสระบุรี และเพื่อเป็นแนวทางเสริมให้ประชาชนมีความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือกออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กัน

2. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี แตกต่างกันจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

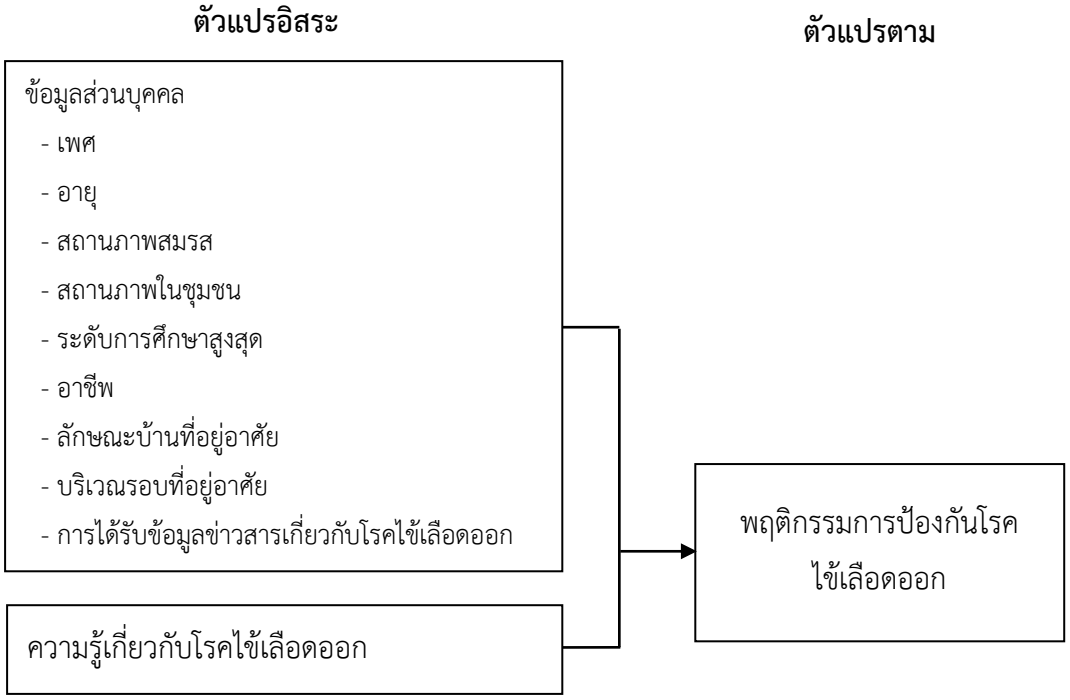
โรคไข้เลือดออก เป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกีที่มียุงลายเป็นแมลงนำโรค โรคนี้ได้กลายเป็นปัญหาสาธารณสุขในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากโรคได้แพร่กระจายอางกว้างขวางและจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมากใน 30 ปีที่ผ่านมา มากกว่า 100 ประเทศที่โรคนี้กลายเป็นโรคประจำถิ่น และโรคนี้ยังคุกคามต่อสุขภาพของประชากรโลกมากกว่าร้อยละ 40 (2,500 ล้านคน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพบมากในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่น

โรคไข้เลือดออกเกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus) ซึ่งเป็น single - strand RNA จัดอยู่ใน genus Flavivirus และ family Flaviviridae มี 4 serotypes คือ DEN-1, DEN-2, DEN-3 และ DEN-4 ทั้ง 4 serotypes มี antigen ร่วมบางชนิด จึงทำให้มี cross reaction และ cross protection ได้ในระยะเวลาสั้น ๆ เมื่อมีการติดเชื้อไวรัสเดงกีชนิดหนึ่งจะมีภูมิคุ้มกันต่อไวรัสเดงกีชนิดนั้นตลอดไป (long lasting homotypic immunity) และจะมีภูมิคุ้มกัน cross protection ต่อชนิดอื่น (heterotypic immunity) ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณ 6-12 เดือน ดังนั้น ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีไวรัสเดงกีชุกชุมอาจมีการติดเชื้อ 3 หรือ 4 ครั้งได้

โรคไข้เลือดออกติดต่อกันได้โดยมียุงลายบ้าน (Aedes aegypti) เป็นแมลงนำโรคที่สำคัญ และในชนบทบางพื้นที่ จะมียุงลายสวน (Aedes albopictus) เป็นแมลงนำโรคร่วมกับยุงลายบ้าน เมื่อยุงลายตัวเมียกัดและดูดเลือดผู้ป่วยที่อยู่ในระยะไข้ ซึ่งเป็นระยะที่มีไวรัสอยู่ในกระแสเลือดมาก เชื้อไวรัสจะเข้าสู่กระเพาะยุง และเพิ่มจำนวนมากขึ้น แล้วเดินทางเข้าสู่ต่อมน้ำลาย พร้อมที่จะเข้าสู่คนที่ถูกกัดต่อไป เมื่อยุงที่มีเชื้อไวรัสเดงกีไปกัดคนอื่นก็จะปล่อยเชื้อไปยังคนที่ถูกกัด ทำให้คนนั้นป่วยได้ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

อาการของโรคไข้เลือดออกจะแสดงหลังจากได้รับเชื้อจากยุงประมาณ 5-8 วัน (ระยะฟักตัว) ผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการของโรคโดยมีความรุนแรงต่างกัน ตั้งแต่มีไข้สูง (39-40 องศาเซลเซียส) 2-7 วัน อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ปวดกระบอกตา ปวดเมื่อยตามตัว ปวดท้อง (โดยเฉพาะด้านขวาบน) คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร อาจมีเลือดออกที่ตำแหน่งต่าง ๆ โดยที่พบบ่อยที่สุดคือบริเวณผิวหนัง ลักษณะเป็นจุดเลือดออกเล็ก ๆ กระจายตามแขนขาลำตัว ที่พบบ่อยถัดมาคือเลือดกำเดาไหล กรณีมีเลือดออกที่อวัยวะภายใน เช่นทางเดินอาหารจะมีอาเจียนเป็นเลือด ถ่ายดำและซีดอย่างรวดเร็ว หากมีเกล็ดเลือดต่ำร่วมด้วยอาการเลือดออกก็จะรุนแรงมาก บางรายที่เมื่อไข้ลดลงแล้วจะมีภาวะช็อกตามมา ทำให้ความดันโลหิตต่ำ มือเท้าเย็นกระสับกระส่าย ปัสสาวะออกน้อย ซึม ชัก หมดสติหรือหัวใจหยุดเต้นได้ (โรงพยาบาลศิริราช ปิยมหาราชการุณย์, 2563)

มาตรการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกเน้นการควบคุมยุงลาย โดยทั่วไปมีเป้าหมายที่จะกำจัดยุง Aedes Aegypti เป็นหลัก มาตรการที่นำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของยุงเป้าหมาย ยุงลายชอบกินเลือดคนมากกว่าเลือดสัตว์ โดยมากจะบินออกหากินในเวลากลางวัน ชอบเกาะพักตามวัสดุห้อยแขวน และเพาะพันธุ์ในภาชนะน้ำขังที่อยู่ใกล้ ๆ กับบริเวณที่อยู่อาศัยของมนุษย์ วิธีการควบคุมยุงลายที่ทุกคนทำได้ง่ายและต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ คือ การกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชะน้ำขังที่อยู่ในบ้านและบริเวณบ้านของตนเอง เช่น การเทน้ำทิ้งไม่ให้ขังในภาชนะ การเปลี่ยนน้ำในภาชนะอย่างน้อยทุก ๆ 7 วัน การปล่อยปลากินลูกน้ำในอ่างบัว การใช้สารเคมีกำจัดลูกน้ำ เป็นต้น เมื่อมีรายงานพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นในชุมชน ก็ถึงคราวจำเป็นที่จะต้องเร่งกำจัดยุงลายตัวเต็มวัยที่มีเชื้ออยู่ในขณะนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ยุงมีเชื้อไปกัดและแพร่โรคสู่บุคคลอื่น ๆ ต่อไป โดยการพ่นสารเคมีชนิดฟุ้งกระจายในอากาศ (Space spray) ให้สารเคมีสัมผัสถูกตัวยุงโดยตรง เทคนิคการพ่นสารเคมีที่ใช้กันอยู่นั้นมี 2 แบบคือ การพ่นหมอกควัน (Thermal Fogging) และการพ่นฝอยละเอียด (Ultra Low Volume) การพ่นสารเคมีจะต้องพ่นภายในบ้านอาคารสถานที่ทำงานของผู้ป่วยและบริเวณโดยรอบรวมทั้งจะต้องพ่นสารเคมีในบ้าน อาคารสถานที่ที่อยู่ข้างเคียงอย่างน้อยโดยรอบรัศมี 100 เมตรจากที่อยู่ของผู้ป่วย หากมีรายงานพบผู้ป่วยหลายรายกระจายอยู่ในชุมชน อาจพิจารณาพ่นสารเคมีให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร คือ ประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 476 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 240 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามเพศ คำนวณหาขนาดตัวอย่างได้จากสูตร

$$n = \frac{N\sum_{h=1}^{L} N_h s_h^2}{N^2 D + \sum_{h=1}^{L} N_h s_h^2} \qquad \text{โดยที่} \qquad D = \frac{B^2}{Z^2_{\frac{\alpha}{2}}}$$

เมื่อ B คือ ระดับความผิดพลาดที่ยอมรับได้

α คือ ระดับนัยสำคัญ 0.05

N คือ ขนาดตัวอย่าง

N_h คือ ขนาดประชากรในชั้นภูมิที่ h ; h = 1, 2, 3,..., L

N คือ ขนาดประชากร

s_h^2 คือ ความแปรปรวนในชั้นภูมิ h ; h = 1, 2, 3,..., L

L คือ จำนวนชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในชุมชน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย บริเวณรอบที่อยู่อาศัย และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ลักษณะคำถามเป็นแบบถูก-ผิด เกณฑ์การให้คะแนนระดับความรู้ คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนนและตอบผิด ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งระดับความรู้มาจากการนำคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมาสร้างตารางแจกแจงความถี่ โดยค่ามากที่สุดเท่ากับ 20 ค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0 กำหนดให้จำนวนอันตรภาคชั้นเท่ากับ 3 ค่าพิสัยเท่ากับ 20 และความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 7 สามารถแบ่งเกณฑ์ระดับความรู้ได้ดังต่อไปนี้

คะแนนระหว่าง 14–20 หมายถึง มีความรู้ระดับมาก

คะแนนระหว่าง 7–13 หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 0–6 หมายถึง มีความรู้ระดับน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ ทำเป็นประจำ ทำบ่อยครั้ง นาน ๆ ทำครั้ง และไม่เคยทำ โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลาย
2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบบ้านให้ถูกสุขลักษณะ
3. ด้านการปฏิบัติตนไม่ให้ป่วยเป็นโรคและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก เกณฑ์การให้คะแนนระดับแนวคิดต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก คือ

ทำเป็นประจำ ให้ 4 คะแนน

ทำบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

นาน ๆ ทำครั้ง ให้ 2 คะแนน

ไม่เคยทำ ให้ 1 คะแนน

สามารถคำนวณคะแนนเฉลี่ยและเปรียบเทียบเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของคะแนนดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 3.26–4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.25 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.76–2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.75 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ และนักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำผลที่ได้มาคำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ของคำถามแต่ละข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 กรณีที่คำถามข้อใดไม่อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 จะนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. นำแบบสอบถามมาทดลองใช้กับประชาชนในหมู่บ้านบ่อโศก ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปจำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งพบว่าค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.8528 หมายความว่า มีความเที่ยง 85.28 %

3. นำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก มาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเกี่ยวกับความยากง่าย (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยข้อคำถามที่ใช้จะมีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.21–0.80

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 240 คน เป็นเพศหญิงและเพศชายจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีอายุ 40–49 ปีมากกว่ากลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 27.92 มีสถานภาพสมรส คือ สมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.58 ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.67 มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ มัธยมศึกษา มากกว่ากลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 33.75 ประกอบอาชีพรับจ้างมากกว่ากลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 35.42 ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว คิดเป็นร้อยละ 56.67 บริเวณรอบที่อยู่อาศัยเป็นสวนทำเกษตร/เป็นทุ่งนามากกว่ากลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 44.17 และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 92.92 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร่างโศก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	120 (50.00)
หญิง	120 (50.00)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)
อายุ	
น้อยกว่า 20 ปี	27 (11.25)
20–29 ปี	27 (11.25)
30–39 ปี	38 (15.83)
40–49 ปี	**67 (27.92)**
50–59 ปี	55 (22.92)
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	26 (10.83)
สถานภาพสมรส	
โสด	70 (29.17)
สมรส	**143 (59.58)**
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	27 (11.25)
สถานภาพในชุมชน	
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต.	5 (2.08)
อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	15 (6.25)
ประชาชนทั่วไป	**220 (91.67)**
ระดับการศึกษาสูงสุด	
ต่ำกว่าประถมศึกษา	17 (7.08)
ประถมศึกษา	54 (22.50)
มัธยมศึกษา	**81 (33.75)**
ปวช./ปวส.	67 (27.92)
ปริญญาตรี/เทียบเท่าหรือสูงกว่า	21 (8.75)
อาชีพ	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	24 (10.00)
ทำสวน/เกษตรกรรม	43 (17.91)
รับจ้าง	**85 (35.42)**
ค้าขาย	39 (16.25)
นักเรียน/นักศึกษา/พ่อบ้าน-แม่บ้าน	49 (20.42)
ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย	
บ้านชั้นเดียว	**136 (56.67)**
บ้านสองชั้น	104 (43.33)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)
บริเวณรอบที่อยู่อาศัย	
มีแหล่งน้ำขัง	51 (21.25)
เป็นสวนทำเกษตร/เป็นทุ่งนา	**106 (44.17)**
อากาศถ่ายเทไม่สะดวก	25 (10.42)
เป็นป่าทึบ	26 (10.83)
เป็นชุมชนแออัด	32 (13.33)
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก	
ได้รับ	**223 (92.92)**
ไม่ได้รับ	17 (7.08)

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.17 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง (14 – 20 คะแนน)	50	20.83
ระดับปานกลาง (7 – 13 คะแนน)	**178**	**74.17**
ระดับต่ำ (0 – 6 คะแนน)	12	5.00
รวม	240	100.00

สำหรับด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63.33 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ระดับพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.26–4.00)	24	10.00
ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.51–3.25)	**152**	**63.33**
ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.76–2.50	55	22.92
ระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00–1.75)	9	3.75
รวม	240	100.00

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P - value
ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก	0.324*	< 0.001

หมายเหตุ : * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาสูงสุด ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย และบริเวณรอบที่อยู่อาศัย

ในขณะที่ประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามเพศ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่เพศหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าเพศชาย และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามอายุอย่างน้อย 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparision) พบว่า กลุ่มอายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่ากลุ่มอายุ 6 – 25 ปี และ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามสถานภาพสมรส อย่างน้อย 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่สมรส และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนที่โสด

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามสถานภาพในชุมชนอย่างน้อย 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่เป็น ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต. และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนทั่วไป

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามอาชีพอย่างน้อย 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทำสวน/เกษตรกรรม รับจ้างและค้าขาย มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่านักเรียน/นักศึกษา/พ่อบ้าน-แม่บ้าน

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	สถิติทดสอบ	P - value
เพศ			
ชาย	2.68	Z = -2.102	0.037*
หญิง	2.80		
อายุ			
น้อยกว่า 20 ปี	2.13^{c}	F = 16.065	< 0.001*
20–29 ปี	2.58^{b}		
30–39 ปี	2.77^{a}		
40–49 ปี	2.89^{a}		
50–59 ปี	2.84^{a}		
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	2.86^{a}		
สถานภาพสมรส			
โสด	2.51^{b}	F = 14.545	< 0.001*
สมรส	2.83^{a}		
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.88^{a}		
สถานภาพในชุมชน			
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต.	3.15^{a}	F = 6.541	0.002*
อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	3.07^{a}		
ประชาชนทั่วไป	2.71^{b}		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	สถิติทดสอบ	P - value
ระดับการศึกษาสูงสุด			
ต่ำกว่าประถมศึกษา	2.74	F = 2.083	0.084^{ns}
ประถมศึกษา	2.64		
มัธยมศึกษา	2.72		
ปวช./ปวส.	2.78		
ปริญญาตรี/เทียบเท่าหรือสูงกว่า	2.97		
อาชีพ			
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2.81^{a}	F = 11.638	< 0.001*
ทำสวน/เกษตรกรรม	2.82^{a}		
รับจ้าง	2.86^{a}		
ค้าขาย	2.80^{a}		
นักเรียน/นักศึกษา/พ่อบ้าน-แม่บ้าน	2.37^{b}		
ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย			
บ้านชั้นเดียว	2.76	Z = 0.585	0.559^{ns}
บ้านสองชั้น	2.72		
บริเวณรอบที่อยู่อาศัย			
มีแหล่งน้ำขัง	2.75	F = 0.467	0.760^{ns}
เป็นสวนทำเกษตร/เป็นทุ่งนา	2.78		
อากาศถ่ายเทไม่สะดวก	2.66		
เป็นป่าทึบ	2.68		
เป็นชุมชนแออัด	2.72		
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก			
ได้รับ	2.76	t = 2.159	0.045*
ไม่ได้รับ	2.46		

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

*หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผล

ประชาชนหมู่บ้านบ่อดินสอพองส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กันทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาสูงสุด ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย และบริเวณรอบที่อยู่อาศัย

ในขณะที่พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในชุมชน อาชีพ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก โดยที่เพศหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าเพศชาย กลุ่มอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า 30 ปี ประชาชนที่สมรส และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนที่โสด

ประชาชนที่เป็น ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต. และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนทั่วไป

อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทำสวน/เกษตรกรรม รับจ้างและค้าขาย มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่านักเรียน/นักศึกษา/พ่อบ้าน-แม่บ้าน

ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

การอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากหมู่บ้านบ่อดินสอพองเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีการระบาดโรคไข้เลือดออกจึงเป็นโรคที่อยู่ไกลตัว ทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญที่ต้องเรียนรู้อย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ สมินทร์ปัญญา, อำไพพรรณ ทุมแสน และสุภัจฉรี มะกรครรภ์ ที่ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี พบว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือกออกอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ สัตย์ญารักษ์, กรุณา จันทุม และศิริพร พัฒน์ธนกฤษศิริ ที่ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านที่มีการระบาดและไม่มีการระบาดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือกออกและพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านที่ไม่มีการระบาดจะน้อยกว่าหมู่บ้านที่มีการระบาด

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กันทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เนื่องจากบุคคลจะมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมจะต้องอาศัยความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ สมินทร์ปัญญา, อำไพพรรณ ทุมแสน และสุภัจฉรี มะกรครรภ์ ที่ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี พบว่าความรู้ และทัศนคติ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในชุมชน อาชีพ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์ธมน สุขกระจ่าง, บุญชัย เพรามธุรส, เยาวลักษณ์ เพรามธุรส, ธนะรัตน์ รัตนกูล และสารภี จุลแก้ว ที่ศึกษาความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตรับผิดชอบของ รพ.สต บ้านท่าไทร (หมู่5-9) ตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา พบว่าลักษณะทางด้านเพศ สถานภาพ อายุ ต่างกันพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่าประชาชนยังมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลางและความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน จึงควรจัดเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอบ้านหมอ ลงพื้นที่จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับลักษณะอาการของโรคไข้เลือดออก มาตรการและวิธีการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกโดยเน้นกลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี สถานภาพโสดและเป็นนักเรียน นักศึกษา พ่อบ้านและแม่บ้านเพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ปัญญะ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนพื้นที่รับผิดชอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยก้านเหลือง ตำบลปากคาด อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ (รายงานการวิจัย). บึงกาฬ: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ.

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ไข้เลือดออก. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2564 จาก https//ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=44

กองโรคติดต่อนำโดยแมลง กระทรวงสาธารณสุข. (2563). สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2564 จาก http://phanhospital.go.th/phanhospital/images/Disease%20situation/DHF_Wk18%2004282563.pdf

กันต์ธมน สุขกระจ่าง, บุญชัย เพรามธุรส, เยาวลักษณ์ เพรามธุรส, ธนะรัตน์ รัตนกูล, และสารภี จุลแก้ว. (2559). ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตรับผิดชอบของ รพ.สต บ้านท่าไทร (หมู่5 - 9) ตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา. ใน ชัยรัตน์ ประธาน (ประธาน), การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ประทุมรัตน์ สิทธิชัย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกและพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 3(2), 110-123.

ปาริชาติ สัตย์ญารักษ์, กรุณา จันทุม, และศิริพร พัฒน์ธนกฤษศิริ. (2560). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านที่มีการระบาดและไม่มีการระบาดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, 1(4), 45-55.

ผ่องศรี พูลทรัพย์, รัชนี ครองระวะ, ภิรมย์ ลี้สุวรรณ, และบรรณฑวรรณ หิรัญเคราะห์. (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามสภาพจริง รพ.สต.ท่าผา อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข , 25(2), 206-218.

พรพรรณ สมินทร์ปัญญา, อำไพพรรณ ทุมแสน และสุภัจฉรี มะกรครรภ์. (2560). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม , 18(35), 37-51.

โรงพยาบาลศิริราช ปิยมหาราชการุณย์. (2563). โรคไข้เลือดออก. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2564 จาก https://www.siphhospital.com/th/news/article/share/dengue

สมยศ อุตตะบุญ. (2555). ปัจจัยส่วนบุคคล ครัวเรือน และความเชื่อด้านสุขภาพที่สัมพันธ์กับการกำจัดลูกน้ำยุงลายในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดขอนแก่น. (รายงานการวิจัย).ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี. (2563). สถานการณ์โรคไข้เลือดออก. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564 จาก http://www.sro.moph.go.th/ewtadmin/ewt/saraburi_web/more_news.php?cid=22

ผลของกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชน ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

The Effect of Learning Activities of Household Wastes Management in 5R for People at Klang Wiang Sub-District,Wiang Sa District, Nan Province

ณิชรัตน์ ป้องแก้ว[1*], สามารถ ใจเตี้ย[2] และสิวลี รัตนปัญญา[3]

Nicharat Pongkeaw[1*], Samart Jaitae[2] and Siwalee Rattanapunya[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[1] Graduate student, Department of Public Health, Chiangmai Rajabhat University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[2] Associate Professor, Dr.P.H., Department of Public Health, Chiangmai Rajabhat University.

[3] อาจารย์ ดร., สาขาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[3] Lecturer, Ph.D., Department of Public Health, Chiangmai Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail**: Nicharat.ppat59@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ชุดกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชนตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชนตำบลกลางเวียง ส่วนใหญ่มีระดับความรู้น้อย จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมามีระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90 และมีระดับความรู้ดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ตามลำดับ การประเมินผลสัมฤทธิ์ความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ยหลังทดลองใช้ชุดกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R สูงกว่าก่อนทดลองใช้กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน, หลัก 5R , ผลสัมฤทธิ์

Abstract

The objective of this research was in order to develop and evaluate the achievement of the household solid waste management activity by using the 5R principle of people in Klang Wiang sub-district, Wiang Sa district, Nan province. There was a sample group of 294 people and 30 stakeholders who participated in the activity were collected by using the household waste management knowledge questionnaire, using 5R principles, and the data was analyzed by using descriptive statistics. The results expressed that the knowledge of the household waste management by using the 5R principles of mostly people in Klang Wiang sub-district had a low level of knowledge, there were 194 people as 66.00 percent. Following by a moderate level of knowledge of 79 people as 26.90 percent. Finally, a good level of knowledge of 21 people as 7.10 percent.

The evaluation of knowledge achievement after participating in the household solid waste management activities by using the 5R principle of the participants had higher average knowledge test scores after using the 5R principle with statistical significance at 0.05 level.

Keywords: Household waste management activity, 5R principles, Achievement

บทนำ

สถานการณ์ขยะมูลฝอยในประเทศไทย ปัจจุบันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของชุมชนเมือง โดยปี 2560 ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศมี 27.40 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 ที่มี 27.06 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.26 หรือ 120,000 ตัน ขณะที่อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนลดลงจาก 1.14 กิโลกรัม/คน/วัน ในปี 2559 แต่ปี 2560 ลดลงอยู่ที่ 1.13 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ส่วนการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องเพิ่มขึ้นจาก 9.57 ล้านตัน ปี 2559 เป็น 11.70 ล้านตัน ในปี 2560 และยังนำกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจาก 5.80 ล้านตันเป็น 8.52 ล้านตัน จากรายงานในปีเดียวกันระบุว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่ได้รับการเก็บขน ทำให้ตกค้างในพื้นที่อยู่ถึง 7.60 ล้านตัน และยังคงมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกต้อง เช่น การเทกองกลางแจ้งการเผาในที่โล่งอยู่ถึง 2,024 แห่ง(สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2561) ปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นไม่สอดคล้องกับความสามารถในการจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างตามสถานที่ต่าง ๆ หรือมีการนำไปกำจัดโดยวิธีกองบนพื้นซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพ ทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะนำโรคเนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อน มากับขยะมูลฝอยมีโอกาสที่จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นได้ เพราะขยะมูลฝอยมีทั้งความชื้น และสารอินทรีย์ที่จุลินทรีย์ใช้เป็นอาหาร ขยะมูลฝอยพวกอินทรีย์สารที่ทิ้งค้างไว้จะเกิดการเน่า

เปื่อยกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวัน หนูและแมลงสาบซึ่งเป็นพาหะนำโรคมาสู่มนุษย์ เช่น โรคระบบทางเดินอาหารโรคติดเชื้อ โรคภูมิแพ้และโรคมะเร็ง รวมถึงก่อให้เกิดความรำคาญจากกลิ่นเหม็น การฟุ้งกระจายของฝุ่นจากการเก็บรวบรวมการขนถ่ายและการกำจัดขยะมูลฝอยก็ยังคงเป็นเหตุรำคาญที่มักจะได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ (สามารถ ใจเตี้ย, 2559) นอกจากนี้ยังพบว่าน้ำชะขยะ (Leachate) ที่เกิดจากการย่อยสลายของขยะมูลฝอยซึ่งมีความสกปรกสูงโดยเฉพาะค่าความต้องการออกซิเจนทางเคมี (COD) สภาพความเป็นกรด และเชื้อโรคถ้าปนเปื้อนสู่ สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้เกิดอันตรายต่อระบบนิเวศและเกิดมลพิษในบริเวณที่ปนเปื้อน (Delia & Osman, 2005)

พื้นที่ตำบลกลางเวียงเป็นชุมชนในเขตอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน การจัดการขยะมูลฝอยจะถูกทิ้งรวมกัน โดยไม่มีการคัดแยกประเภท การเก็บรวบรวมและขนส่งขยะนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกวิธี เช่น บางครัวเรือนนำขยะมูลฝอยเทกองไว้รวมกันแล้วเผา หรือนำขยะมูลฝอยที่รวบรวมจากครัวเรือนไปทิ้งไว้ที่สาธารณะ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ทำให้ขยะมูลฝอยเกิดการกระจัดกระจายจากสัตว์เลี้ยงที่มาคุ้ยเขี่ยหาอาหาร เกิดปัญหาด้านทัศนียภาพและนำไปสู่ปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนขาดความรู้และความตระหนักในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี

ดังนั้นการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนโดยใช้หลักการ 5R ของประชาชนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบูรณาการเพื่อเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชุมชนสู่การคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R
2. เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ชุดกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

แนวคิด ทฤษฎี

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนนตลาดที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข, 2535)

การลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอย

การลดปริมาณขยะก่อนเข้าสู่กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย การป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะที่สำคัญ คือการลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดโดยอาศัยขบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน การลดปริมาณขยะจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะตั้งแต่การเก็บรวบรวม ขนส่ง การคัดแยกและใช้ประโยชน์ (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2550) ลดปัญหา

สภาวะสิ่งแวดล้อมและประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ การลดปริมาณขยะเป็นสิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการในทันทีเมื่อสามารถปฏิบัติได้ สามารถดำเนินการได้หลายวิธีดังนี้

1) การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง (Reduce) เช่น ใช้ตะกร้าใส่ของแทนถุงพลาสติก ใช้ปิ่นโตหรือกล่องอาหารไปซื้ออาหาร เพื่อลดปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย การลดความเป็นพิษ หรือเป็นการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ทำอาหารให้พอดีรับประทาน เลือกซื้อสินค้าที่ไม่บรรจุห่อหลายชั้น ใช้ผ้าเช็ดหน้าแทนกระดาษทิชชู่ ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าไปตลาด เป็นต้น

2) การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด (Reuse) เช่น เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง การเลือกซื้อสินค้าชนิดเติม ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อได้อีก การใช้กระดาษทั้ง 2 หน้า การใช้ซ้ำถุงพลาสติก ถุงผ้า ถุงกระดาษ และกล่องกระดาษ การใช้ซ้ำขวดน้ำดื่มเหยือก นม และกล่อง ใส่ขนม เป็นต้น

3) การแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การนำแก้ว โลหะ กระดาษ พลาสติก เช่น ขวดยาคูลล์มาทำขาเทียม กล่อง เครื่องดื่มมาทำไม้เทียม และใช้ในรูปของเฟอร์นิเจอร์ หรือเป็นการหมุนเวียนกลับมาใช้ โดยนำขยะมูลฝอยมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพ จากเดิมแล้วนำมาใช้ใหม่

4) การซ่อมแซมของใช้ที่ชำรุดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Repair) เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เตารีด ตู้เย็น โทรทัศน์ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น เลือกใช้อุปกรณ์ที่ช่วยให้ประหยัดพลังงาน ช่วยยืดอายุการใช้งาน เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี แข็งแรงทนทาน เพื่อที่จะไม่ต้องเปลี่ยนบ่อย

5) การรู้จักปฏิเสธหรืองดการใช้สิ่งของที่เป็นการทำลายทรัพยากรและสร้างมลพิษให้แก่สิ่งแวดล้อม (Reject) เช่น โฟม ปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก หลีกเลี่ยงการใช้ที่ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กระป๋องหรือขวดใส่สารเคมีกำจัดแมลงต้องทิ้งเมื่อใช้หมด ไม่นำมาใช้เป็น ภาชนะใส่อาหารหรือเครื่องดื่ม ถุงพลาสติกใส่ของที่ใช้แล้วต้องหลีกเลี่ยงในการนำมาใส่อาหารร้อนๆ กระดาษที่มีหมึกพิมพ์ติดอยู่ต้องหลีกเลี่ยงในการนำมาใส่อาหารที่ร้อนๆ หรืออาหารที่ทอดกับน้ำมัน อาทิเช่น ขนมครก กล้วยแขก กุ้งชุบแป้งทอด

2. ทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (behavior) อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ฤทธิ์ของยา หรือสารเคมี หรือปฏิกริยาสะท้อนตามธรรมชาติของมนุษย์(Bower & Hilgard,1981)

การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัย ทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ

พุทธิพิสัย

ประกอบด้วยระดับความรู้จากต่ำไปสู่ระดับความรู้ที่สูงขึ้น 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ความจำ(knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำหรือระลึกถึงสิ่งของ เรื่องราว กระบวนการหรือหลักการต่าง ๆ ตามเนื้อหาที่ได้เรียนหรือได้มีประสบการณ์ไปแล้ว

2. ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความหมาย ตีความ และขยายความข่าวสาร แนวคิดในรูปแบบอื่น สรุป ความด้วยคำพูดตนเองหรือสรุปแนวโน้มจากข่าวสารที่ได้

3. การนำไปใช้ (application) เป็นการนำเอาความรู้ ความจำและความเข้าใจใน เรื่องราวใด ๆ ที่ตนเองมีอยู่ไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ใหม่

4. การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบหรือหา ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญใด ๆ ของเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล หรือวิเคราะห์หลักการที่ระบุหลักเกณฑ์ หรือตัวเชื่อมโยงเป็นโครงสร้าง และมีระบบ

5. การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการจัดการรวมส่วนประกอบย่อย ข้อความ แผนงาน หรือหลักการรวมเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบ โครงสร้าง หรือแนวคิดใหม่ที่มีความหมายหรือความสำคัญแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

6. การประเมินค่า (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของสิ่งของ กระบวนการผลผลิต หรือแนวคิด โดยใช้หลักการแห่งเหตุผลภายใต้หรือพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานจากภายนอก

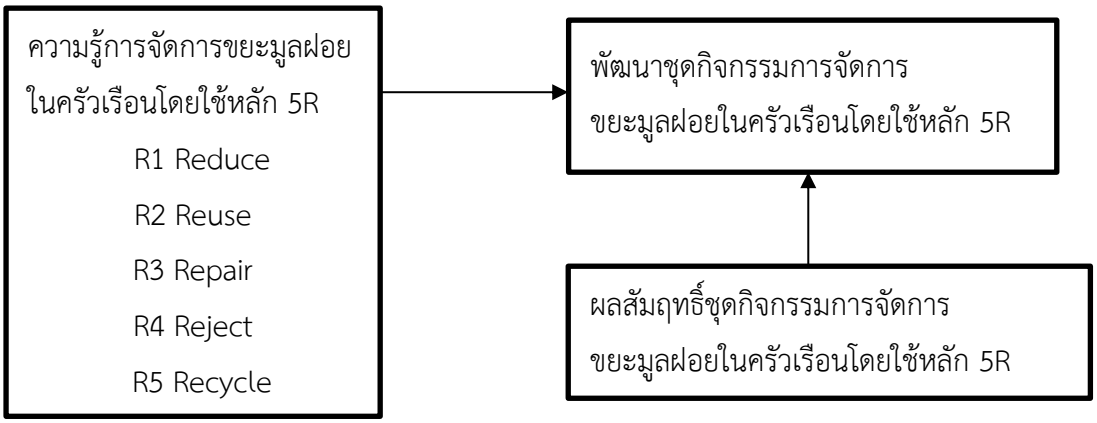
จิตพิสัย

ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจ ไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดี งามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ จะประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบและบุคลิกภาพ

ทักษะพิสัย

พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้ โดยตรง มีเวลา และคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ การรับรู้ กระทำตามแบบ การหาความถูกต้อง การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจ และการกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 3,293 ครัวเรือน ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้านร้อยละ 30 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)โดยการจับฉลาก กลุ่มตัวอย่างในระดับหมู่บ้าน ได้ทั้งหมด 5 หมู่บ้านได้แก่ บ้านกลางเวียง บ้านดอนไชย บ้านต้นหนุน บ้านภูเพียง และบ้านโพธิ์ชัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Daniel, 1995) คำนวณสัดส่วนของครัวเรือนตัวอย่างในหมู่บ้านได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างแยกตามหมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R จำนวน 14 ข้อ โดยแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 0–1 คะแนน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ โดยอ้างอิงวิธีของ Kuder–Richardson หรือ KR–21 (Ebel& Frisbie, 1986) เท่ากับ 0.82 - 0.93

ขั้นตอนการวิจัย

การสำรวจระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก 5R ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional survey) ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ตามขั้นตอนดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 การจัดทำข้อเสนอแนะหัวเรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ทราบถึงแนวโน้มสถานการณ์ในปัจจุบัน ร่วมคิด วิจารณ์ และสังเคราะห์องค์ความรู้อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการกำหนดกิจกรรมจากความต้องการของชุมชน ประกอบด้วยวิธีการศึกษาดังนี้

• จัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์ ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R (ใช้ข้อมูลจากการศึกษาระยะที่ 1)

• ร่วมกันสังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะการกำหนดกิจกรรมในกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย

2. การทดสอบผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

2.1 การจัดทำข้อเสนอแนะหัวเรื่องกิจกรรมการศึกษาใช้กระบวนการการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Group Operational Seminar) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทราบถึงแนวโน้มสถานการณ์ในปัจจุบัน ร่วมคิด วิจารณ์ และสังเคราะห์องค์ความรู้อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการกำหนดกิจกรรม ประกอบด้วยวิธีการศึกษาดังนี้

จัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์และความรู้ในการจัดการขยะในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R (ใช้ข้อมูลจากการศึกษาระยะที่ 1 และระยะที่ 2)

ร่วมกันสังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน 2 คน ตัวแทนจากผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานด้านสาธารณสุข 1 คนและตัวแทนนักวิชาการ 1 คน โดยมีเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสัมมนาเชิงปฏิบัติการและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

2.2 การสร้างและทดสอบผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้และขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

• ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสมขององค์ความรู้ที่ได้ วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนทั้งองค์ความรู้ของประชาชนและทรัพยากรสนับสนุน นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการเร่งด่วน จากนั้นนำข้อสรุปมากำหนดเรื่องที่จะจัดทำเป็นกิจกรรม

• กำหนดสาระการเรียนรู้ของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างกิจกรรม

• วิเคราะห์ลักษณะขององค์ประกอบสำคัญของกิจกรรมได้แก่ เป้าหมาย วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และระดับการเรียนรู้ของประชาชนตำบลกลางเวียง ทักษะกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวัดประเมินผลและแหล่งการเรียนรู้

• ดำเนินการออกแบบกิจกรรม โดยมีองค์ประกอบคือแผนการจัดการเรียนการสอน คู่มือการจัดการเรียนรู้และเอกสารเพิ่มเติม

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการออกแบบกิจกรรมและประเมินผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดความพึงพอใจประกอบด้วยตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน 2 คน ตัวแทนจากผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานด้านสาธารณสุข 1 คนและตัวแทนนักวิชาการ 1 คน ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบบันทึกการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการประเมินผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้และความพึงพอใจ

1. การวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลัง วัดจากแบบทดสอบก่อน - หลังที่ผู้วิจัยได้ร่วมกันสร้างขึ้นและนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินตามขั้นตอน แต่ละรายการเป็นคะแนน ตอบผิด 0 คะแนน ตอบถูก 1 คะแนน ตามลำดับ

2. การวัดความพึงพอใจ ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นประเมินระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ โดยแบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 1–3 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเอกสารใช้การวิเคราะห์ตีความหมายข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์หากระบวนทัศน์ (Morse & Field, 1996)

ผลการวิจัย

ผลของกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชนตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชนตำบลกลางเวียง พบว่ามีระดับความรู้น้อย จำนวน 194 คนคิดเป็นร้อยละ 66.00 มากที่สุด รองลงมาคือระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 79 คนคิดเป็นร้อยละ 26.90 และระดับคะแนนความรู้ดี จำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 7.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

ช่วงคะแนน (ร้อยละ)	ระดับความรู้	จำนวน (n= 294)	ร้อยละ
80 - 100	ความรู้ดี	21	7.10
60 - 79	ความรู้ปานกลาง	79	26.90
< 60	ความรู้น้อย	194	66.00

2. ผลของกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบของเนื้อหาวิธีการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังโดยทำการจัดการเรียนรู้ 2 ครั้งครั้งละ 3 ชั่วโมง กิจกรรมครั้งที่ 1 Reduce Reuse และReject กิจกรรมครั้งที่ 2 Repair และ Recycle ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดการเรียนรู้กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

ครั้งที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	ผลลัพธ์การเรียนรู้
1	Reduce ลดการเกิดขยะมูลฝอย Reuse ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด Reject รู้จักปฏิเสธหรืองดใช้	1.บรรยาย อภิปรายด้วยสื่อ Power point ,วิดิโอ 2.สาธิตการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก 5R 3.สาธิตขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอยอินทรีย์ 4.แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม ชวนพุดคุย	1.ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก 5 R 2.สามารถคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ 3.เข้าใจและแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเชิงลึกในพื้นที่มากขึ้น 4.สร้างความร่วมมือประชาชนและหน่วยงานงานในพื้นที่
2	Repair ซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ Recycle แปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่	1.บรรยาย อภิปรายด้วยสื่อ Power point, วิดิโอ 2.แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มเพื่อวิเคราะห์และสรุปแนวทางจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่อย่างยั่งยืน	1.เข้าถึงเครื่องมือในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย 2.ส่งต่อความรู้ไปยังกลุ่มเพื่อนครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.เกิดการรวมกลุ่มและพัฒนาระบบการจัดการขยะในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น 4.สร้างกลไกลการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

จากการสรุปแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 5R ในพื้นที่ตำบลกลางเวียงเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ **ระยะต้นทาง** ประชาชนต้องคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภท เช่น ขยะมูลฝอยอินทรีย์ เศษอาหารผัก ผลไม้ ซากพืช ซากสัตว์ นำไปใส่ในถังขยะสำหรับการจัดเก็บขยะมูลฝอยอินทรีย์เพื่อทำเป็นปุ๋ยหมักหรือนำไปเป็นอาหารสัตว์ ขยะมูลฝอยทั่วไป ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าผ้าแทนถุงพลาสติก ลดการใช้โฟมโดยการใช้วัสดุทดแทน เช่น ใช้ใบตองห่อข้าว ห่ออาหาร ลดการใช้พวงหรีดที่เป็นโฟม ใช้สิ่งทดแทนพวงหลีด เช่น ต้นไม้ พัดลม เก้าอี้ หรือของใช้ต่าง ๆ แยกถังขยะเศษแก้ว และรวบรวมไว้ นำซองขนม หลอดกาแฟ มาแปรรูปทำเป็นของชำร่วย ขยะมูลฝอยอันตรายให้เขียนชื่อติดถุง เวลานำขยะมูลฝอยอันตรายไปทิ้งเพื่อให้เกิดความปลอดภัย พร้อมทั้งจัดตั้งจุดรับขยะมูลฝอยอันตรายประจำหมู่บ้าน สำหรับพื้นที่สาธารณะจัดถังขยะมูลฝอย 2 ประเภทได้แก่ ขยะมูลฝอยเปียกทั่วไปและขยะมูลฝอยรีไซเคิล **ระยะกลางทาง** รถเทศบาลจัดเก็บขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะมูลฝอยอันตรายอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้งตามวันที่กำหนด โดยการเก็บยังคงแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อให้การเก็บ

และขนมีประสิทธิภาพ **ระยะปลายทาง** เทศบาลจัดการขยะมูลฝอยตามหลักวิชาการ ได้แก่ ฝังกลบ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพโดยใช้ถัง 15 ลิตร กากน้ำตาล 5 กิโลกรัม สารเร่งพด.และเศษอาหารต่าง ๆ จัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นสินค้า เช่น ถุงพลาสติกนำมาทำดอกไม้ประดิษฐ์ กล่องนมมาทำเป็นหมวกสาน กระเป๋า เสื่อ เป็นต้น พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตามหลัก 5R แต่ละประเภทให้ประชาชนได้ทราบในทุกเดือน

3. ผลการเปรียบเทียบผลการสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าค่าคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ ($\bar{x}$ = 5.57 $\pm$ 1.57) และค่าคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 8.80 $\pm$ 0.96) เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ยก่อนและหลังพบว่า ค่าคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ยหลังทดลองใช้กิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองใช้กิจกรรมออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (P-value = 0.00)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

ระยะเวลา	$\bar{x}$	S.D.	T-test	P-value
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 30 คน				
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	5.57	1.57	-10.84	0.00
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	8.80	0.96		

*Paired t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R มีระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{x}$=3.00 $\pm$ 0.00) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจด้านวิทยากร			
การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	3.00	0.00	มาก
ภาษาที่ใช้เหมาะสมเข้าใจง่าย	3.00	0.00	มาก
เอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม	3.00	0.00	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจด้านสถานที่ ระยะเวลา			
สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	3.00	0.00	มาก
ความพร้อมของอุปกรณ์	3.00	0.00	มาก
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	2.93	0.25	มาก
ความพึงพอใจด้านบริการของเจ้าหน้าที่			
การประสานงานของเจ้าหน้าที่	3.00	0.00	มาก
การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	3.00	0.00	มาก
การให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของเจ้าหน้าที่	3.00	0.00	มาก
ความพึงพอใจด้านความเข้าใจ			
เข้าใจในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยหลัก 5R	3.00	0.00	มาก
สามารถบอกข้อดีและประโยชน์ได้	3.00	0.00	มาก
สามารถอธิบายรายละเอียดได้	2.90	0.31	มาก
ใช้ความคิดสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ	3.00	0.00	มาก
ความพึงพอใจด้านการนำความรู้ไปใช้			
นำความรู้สู่การปฏิบัติตามหลัก 5R	3.00	0.00	มาก
นำความรู้ไปบอกต่อหรือถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้	3.00	0.00	มาก
สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนบ้านหรือคนในครอบครัว	3.00	0.00	มาก
รวม	**3.00**	**0.00**	**มาก**

สรุปและอภิปรายผล

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชนตำบลกลางเวียง ส่วนใหญ่มีระดับความรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมาคือมีระดับความรู้ดีคิดเป็นร้อยละ 26.90 และระดับความรู้ดี คิดเป็นร้อยละ 7.10 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารยังมีไม่มากพอหรือขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ หงษ์ทอง (2560) พบว่าประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการแยกขยะเปียก ร้อยละ 78.89 และมีความรู้น้อยที่สุดเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะในชุมชน ร้อยละ 81.95

ผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้นโดยเนื้อหากิจกรรมได้สร้างจากการนำข้อมูลตามบริบทพื้นที่มาพัฒนาจากการมีส่วนร่วมระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อในพื้นที่ เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีขึ้น อีกทั้งกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงนำไปสู่การปฏิบัติได้โดยง่าย ซึ่งเห็นได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เนื้อหาบางส่วนของกิจกรรมยังคงไม่สามารถสร้างความเข้าใจ และยังคงมีความสับสนกับแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังไม่คุ้นชินกับการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้ สอดคล้องกับน้ำฝน คูเจริญไพศาล และคณะ (2561) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องขยะพลาสติกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ หงษ์ทอง(2560) พบว่ามีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม ($\bar{x}$ = 19.23, S.D.=0.89) และระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนหลังเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นระดับมาก ($\bar{x}$=2.73, S.D.=0.72) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับจงภร มหาดเล็ก และคณะ (2562) พบว่าคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยก่อนและหลังการอบรมฯ เป็น 8.42 และ 15.49 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลของความรู้ การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ของประชาชนตำบลกลางเวียง เทศบาลตำบลกลางเวียงสามารถนำไปใช้เพื่อการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย

2. ชุมชนนำชุดกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยใช้หลัก 5R ไปเป็นต้นแบบในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในครัวเรือนในชุมชนใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.พัฒนารูปแบบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับบริบท

2.พัฒนากระบวนการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2564) ระบบสถิติทางทะเบียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2564, จาก https://stat.bora.dopa.go.th

จงภร มหาดเล็ก และคณะ. (2562). การพัฒนาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนโรงเรียนบางคล้าพิทยาคม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.RMUTSB ACADEMIC JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES), 5(1), 83-98

เทศบาลตำบลกลางเวียง. (2560) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน.น่าน: เทศบาลตำบลกลางเวียง.

น้ำฝน คูเจริญไพศาล และคณะ. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องขยะพลาสติกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.วารสารบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(1), 16-132.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท. อ้างจาก Daniel, W.W. (1995). Biostatistics: A foundation for analysis in the health sciences. New York: Wiley & Sons.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข. (2535).

ภิญโญ หงส์ทอง. (2560). ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. รายงานการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ, 1(8), 1864-1874.

สามารถ ใจเตี้ย. (2559) อนามัยสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. (2550)

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. (2561) สถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ.2561.กรุงเทพ : กรมควบคุมมลพิษ

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001*). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Addison Wesley Longman.

Bloom, Benjamin S. (1965). Taxonomy of Education Objective Handbook l : *Cognitive Domain*. New York: David Mackey Company, lnc.

Bower, H. & Hilgard, E.R. (1981).Theories of learning. (5th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall.

Daniel, W.W. (1995). *Biostatistics: A foundation for analysis in the health sciences*. New York: Wiley & Sons.

Ebel, R. L. & Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of Educational Measurement. Englewood Cliffs*, New Jersey: Prentice–Hall.

Morse, J. & Field,P. (1996). Nursing Research: the Application of Qualitative Approaches. London: Chapman & Hall.

Osman, N.A., and Delia, T.S. (2005). *Effect of alkalinity on a performance of a simulated landfill bioreactor digesting organic solid wastes*. Chemosphere 59: p.871-879

การศึกษาลายพิมพ์ดีเอ็นเอเพื่อแยกความแตกต่างของกุ่มบกและกุ่มน้ำ

Study of DNA profiling for discriminating between *Crateva adansonii* and *Crateva magna*

พุทธิดา เทพนรรัตน์[1*], พินภัทร ไตรภัทร[2], ณัฐชยา เซี่ยงฉิน[3], พรนภา เจริญกิจ[4], สุชาดา สุขหร่อง[5] และประวิทย์ อัครเสรีนนท์[6]

Puthida Thepnorarat[1*], Pinpat Tripatara[2], Natchaya Ziangchin[3], Phornnapa Charoenkij[4], Suchada Sukrong[5] and Pravit Akarasereenont[6]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์มหาบัณฑิตและวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[1] Graduate student, Center of Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[2] ผู้ช่วยศาสตรจารย์ ดร., ภาควิชาเภสัชวิทยา, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Pharmacology, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[3] สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[3] Center of Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[4] ภาควิชาเภสัชวิทยา, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[4] Department of Pharmacology, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[5] ศาสตรจารย์ ดร., ภาควิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์, คณะเภสัชศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[5] Professor, Ph.D., Department of Pharmacology and Pharmaceutical Botany, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University.

[6] รองศาสตราจารย์ ดร., สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[6] Associate Professor, Ph.D., Center of Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** puthida.the@mahidol.edu

บทคัดย่อ

กุ่มบกมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Crateva adansonii* DC. และกุ่มน้ำมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Crateva magna* (Lour.) DC. อยู่ในวงศ์ CAPPARACEAE เป็นสมุนไพรที่ใช้รักษากันมาอย่างยาวนาน กุ่มบกมีสรรพคุณช่วยขับลม กระตุ้นความอยากอาหารและบำรุงร่างกาย กุ่มน้ำช่วยเพิ่มความอยากอาหารและบำรุงร่างกาย อย่างไรก็ตามมีรายงานว่าส่วนของเปลือกและใบของกุ่มน้ำมีสารไฮโดรเจนไซยาไนด์ที่เป็นพิษ หากนำมาใช้อาจทำให้เกิดพิษต่อร่างกายได้ แต่เปลือกของกุ่มบกและกุ่มน้ำ ยังมีขายอยู่ตามท้องตลาดทั่วไป และแทบจะไม่สามารถจำแนกเครื่องยาได้ ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเพื่อแยกสมุนไพรสองชนิดนี้ โดยใช้เทคนิคแถบรหัสดีเอ็นเอ

ตัวอย่างพืชทั้ง 2 ชนิด ถูกนำมาตรวจสอบลักษณะทางสัณฐานวิทยาโดยเก็บตัวอย่างจากพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย 11 ตัวอย่าง จัดทำพรรณไม้อ้างอิงเก็บในพิพิธภัณฑ์พืช ตรวจสอบและระบุชนิดโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าเป็น *Crateva adansonii* DC. จำนวน 5 ตัวอย่าง และ *Crateva magna* (Lour.) DC. จำนวน 6 ตัวอย่าง จากนั้นทำการศึกษาแถบรหัสดีเอ็นเอ 2 บริเวณ คือยีน *mat*K, *ycf*1 พบว่าบริเวณยีน *ycf*1 มีความแตกต่างภายในนิวคลิโอไทด์ จึงออกแบบไพรเมอร์ที่บริเวณจุดต่างและใช้เทคนิคมัลติเพล็กพีซีอาร์ พบว่าสามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างทั้งหมดได้ จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคนิคทางพันธุกรรม สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์และจำแนกตัวอย่างกุ่มบก และกุ่มน้ำได้

คำสำคัญ: กุ่มบก, กุ่มน้ำ, แถบรหัสดีเอ็นเอ, มัลติเพล็กซ์พีซีอาร์

Abstract

Crateva adansonii DC. (CA) and *Crateva magna* (Lour.) DC. (CM) belong to the Capparaceae family. They are medicinal plants that have been used in Thai traditional medicine for a long time. CA are traditionally used as a decoction for carminative effects, stimulate appetite and body tonic. The bark of CM is mixed in the decoction for enhancing appetite and body tonic. However, the leaf and stem of CM contain some toxic compounds, especially hydrogen cyanide, but the dried barks of CA and CM are still sold in the market and hardly to clarify in terms of a quality control process. Thus, this study aims to recognize and discriminate CA and CM's bark using DNA barcoding technique.

The results revealed the authentic plant samples were identified by morphological characteristics. A total of eleven samples were collected from the different locations in Thailand. Five samples of *Crateva adansonii* DC. (CA) and six samples of *Crateva magna* (Lour) DC. (CM). were authentically identified and by botanists and specialists. The voucher specimens were deposited at Herbarium. In the part of DNA barcoding technique, two DNA barcode regions were studied, *mat*K and *ycf*1 regions and the

sequences were analyzed. The multiplex polymerase chain reaction (PCR) based on *ycf*1 regions were examined and successfully applied for the discrimination of CA and CM. The results from this study indicated the genetic assessment was useful for the identification and discrimination of CA and CM, and such techniques will be of benefit in identifying the obtained CA or CM.

Keywords: *Crateva adansonii*, *Crateva magna*, DNA barcoding, Multiplex PCR

บทนำ

ปัจจุบันพืชสมุนไพร ยาและผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นที่สนใจมากขึ้น มีการใช้เป็นทางเลือกในการรักษาโรคต่าง ๆ รวมถึงการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การตรวจสอบความถูกต้องและมาตรฐานของวัตถุดิบสมุนไพรจึงเป็นปัญหาสำคัญในการผลิต และกระบวนการควบคุมคุณภาพของสมุนไพร นอกจากนี้อุตสาหกรรมยาสมุนไพรจำนวนมากประสบปัญหาการทดแทน การระบุที่ผิดพลาด และการปลอมปนของวัตถุดิบสมุนไพรที่มีสายพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของยาและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร (Techen et al., 2014)

ในปัจจุบันมีวิธีการพิสูจน์พืชสมุนไพร เช่น การใช้อนุกรมวิธาน สัณฐานวิทยา คีโมเมทริก และวิธีการโมเลกุล (Zhao Z et al., 2006) รวมไปถึงการวิเคราะห์ทางเคมี เช่น รงขเลขผิวบาง หรือ Thin Layer Chromatography (TLC), โครมาโตกราฟีของเหลวสมรรถนะสูง หรือ High Performance Liquid Chromatography (HPLC) เป็นต้น แต่การตรวจสอบทางเคมีมีข้อจำกัดบางประการในการพิจารณาพันธุ์พืชที่มีสปีชีส์ (species) เดียวกัน เนื่องจากองค์ประกอบทางเคมีที่คล้ายคลึงกันและสภาวะแวดล้อมอาจส่งผลต่อองค์ประกอบพฤกษเคมี (Phoolcharoen & Sukrong, 2013; Techen et al., 2014). เทคนิคทางอณูชีววิทยาได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบ ได้แก่ การวิเคราะห์เมตาบอลิซึมและการวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งมีประโยชน์ในการจำแนก การระบุพืชสมุนไพรที่มีความสับสนหรือสายพันธุ์ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด (Parveen et al., 2016)

ตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยมีการใช้เปลือกกุ่ม 2 ชนิด คือ กุ่มบก หรือ *Crateva adansonii* DC. (CA) และ กุ่มน้ำ หรือ *Crateva magna* (Lour.) DC. (CM) เป็นยารักษาทางการแพทย์แผนไทยมาอย่างยาวนาน (Smitinand and Larsen, 1991) ในกุ่มบกสรรพคุณทางแผนไทย กล่าวว่า *เปลือก* มีรสร้อน ขับลม แก้ปวดท้อง แก้ท้องเสีย ขับผายลม แก้บวม บำรุงธาตุ กระตุ้นลำไส้ให้ทำงาน บำรุงหัวใจ แก้โรคผิวหนัง แก้นิ่ว มีคุณเสมอกับเปลือกมะรุมและเปลือกกุ่มน้ำ ยาพื้นบ้านใช้*เปลือกต้น* ผสมในตำรับยาต้ม เป็นยาเจริญอาหารและยาอายุวัฒนะ (Chuakul et al., 1997). โดยใช้ในปริมาณน้อย เพราะหากใช้มากเกินไปอาจส่งผลให้ร่างกายเกิดภาวะขาดออกซิเจนและทำให้เสียชีวิตได้ แต่เปลือกกุ่มที่มีขายอยู่ในท้องตลาดไม่ได้มีการระบุชนิด ซึ่งเมื่อถูกนำมาเป็นเครื่องยาแล้ว ไม่สามารถแยกได้ด้วยตาเปล่า ทำให้มีความเสี่ยงในการนำไปใช้ได้ การแยกความแตกต่างของเครื่องยากุ่มบกและกุ่มน้ำ จึงมีความจำเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

พิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของกุ่มบกและกุ่มน้ำ ของยีน *mat*K และ *ycf*1 เพื่อแยกความแตกต่างของเครื่องยากุ่มบกและกุ่มน้ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บตัวอย่าง และการตรวจสอบพันธุ์พืช (Plant collection and authentication)

ตัวอย่างพืชทั้งหมดถูกเก็บจากพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร, นครปฐม, เพชรบุรี, สุรินทร์ และอุบลราชธานี ตรวจสอบชื่อพืชกับหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (เต็ม สมิตินันท์, 2557). จัดทำพรรณไม้อ้างอิง (Herbarium specimen) ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤษศาสตร์ตรวจสอบเก็บตัวอย่างไว้ที่พิพิธภัณฑ์สำนักหอพรรณไม้แห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร และพิพิธภัณฑ์พืชสมุนไพร ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การพิสูจน์เอกลักษณ์สมุนไพรด้วยแถบรหัสดีเอ็นเอ (DNA barcoding authentication)

1. การสกัดจีโนมิกดีเอ็นเอ (Genomic DNA extraction) สกัดจีโนมิกดีเอ็นเอจากตัวอย่างพืชสดด้วยด้วยชุดสกัด DNesasy® Plant Mini Kit (Qiagen, Germany) ตามวิธีของบริษัท

2. การหาปริมาณดีเอ็นเอ (DNA quantification) ปริมาณดีเอ็นเอที่สกัดได้ของแต่ละตัวอย่างประเมินโดยการเปรียบเทียบความเข้มของแถบดีเอ็นเอที่สกัดกับเครื่องหมาย Lambda/Hind III (Promega, USA) และนำไปตรวจสอบคุณภาพของตัวอย่างดีเอ็นเอ

3. การเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอเป้าหมายด้วยปฏิกิริยาพีซีอาร์ (PCR amplification) นำจีโนมิกดีเอ็นเอที่สกัดได้ มาเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอเป้าหมายด้วยไพรเมอร์ *mat*K และ *ycf*1 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ไพรเมอร์ที่ใช้ในปฏิกิริยาพีซีอาร์

Primer regions	Primer names	Primer sequences (5'-3')	Tm (°C)	References
*mat*K	*mat*K-390F	CGA TCT ATT CAT TCA ATA TTT C	48.79	Cuénoud *et al.*, 2002
	*mat*K-1326R	TCT AGC ACA CGA AAG TCG AAG T	59.71	
*ycf*1	*ycf*1bF	TCT CGA CGA AAA TCA GAT TGT TGT GAA T	57.0	Dong *et al.*, 2015
	*ycf*1bR	ATA CAT GTC AAA GTG ATG GAA AA	51.1	

4. วิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์ของดีเอ็นเอเป้าหมาย (DNA amplification and nucleotide sequencing) ผลผลิตพีซีอาร์ (PCR product) จะถูกวิเคราะห์ด้วยเครื่องวิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์อัตโนมัติ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ได้จากฐานข้อมูลสากล คือ GenBank (www.ncbi.nlm.nih.gov/genbank/)

5. การออกแบบไพรเมอร์ (Primer design) ยีนเป้าหมายที่ใช้ในการออกแบบไพรเมอร์ คือ ยีน *ycf*1 โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์ที่มีจุดต่างมาออกแบบไพรเมอร์ ได้เป็นเครื่องหมายดีเอ็นเอ (DNA marker) จากนั้นนำไปตรวจสอบด้วยเทคนิคการแยกด้วยกระแสไฟฟ้าผ่านเจลอะกาโรส เพื่อทดสอบว่าเครื่องหมายดีเอ็นเอนั้นสามารถใช้จำแนกความแตกต่างของกุ่มบกและกุ่มน้ำได้หรือไม่

ผลการวิจัย

การระบุชนิดพืช

ตัวอย่างกุ่มบก 5 แหล่ง และกุ่มน้ำ 6 แหล่ง จากตารางที่ 2 เมื่อตรวจสอบชื่อพืชจากหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (เต็ม สมิตินันท์, 2557) และจัดทำพรรณไม้อ้างอิง (Herbarium specimen) ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤษศาสตร์ตรวจสอบ พบว่ากุ่มบกจากทั้ง 5 แหล่ง (CA1 CA3 CA13 CA14 และ CA15) มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Crateva adansonii* DC. และกุ่มน้ำจากทั้ง 6 แหล่ง (CM2 CM4 CM8 CM10 CM11 และ CM12) มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Crateva magna* (Lour.) DC.

ตารางที่ 2 ข้อมูลแหล่งเก็บพืชสมุนไพรจากพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย

ชื่อพืช	รหัส	วันที่เก็บ	แหล่งที่เก็บ
กุ่มบก *Crateva adansonii* DC.	CA1	25 มี.ค. 2559	นครปฐม
	CA3	27 ก.ย. 2559	กรุงเทพมหานคร
	CA13	19 พ.ย. 2559	เพชรบุรี
	CA14	20 พ.ย. 2559	สุรินทร์
	CA15	22 ก.ย. 2559	กรุงเทพมหานคร
กุ่มน้ำ *Crateva magna* (Lour.) DC.	CM2	25 มี.ค. 2559	นครปฐม
	CM4	16 ธ.ค. 2559	กรุงเทพมหานคร
	CM8	23 ต.ค. 2559	อุบลราชธานี
	CM10	31 มี.ค. 2560	อุบลราชธานี
	CM11	20 เม.ย. 2560	เพชรบุรี
	CM12	20 เม.ย. 2560	เพชรบุรี

การวิเคราะห์แถบรหัสดีเอ็นเอของตัวอย่างพืช

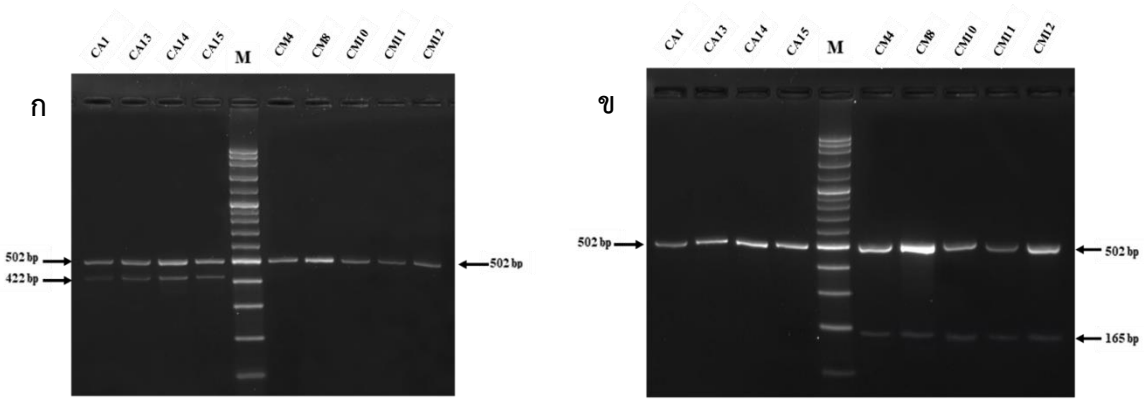
การวิเคราะห์ลำดับดีเอ็นเอของยีนบริเวณ *ycf*1 และ *mat*K ของ *Crateva adansonii* DC. และ *Crateva magna* (Lour.) DC. แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์**แถบรหัสดีเอ็นเอ**ของพืช 11 ตัวอย่าง ที่บริเวณ *ycf*1 และ *mat*K

Species	*mat*K			*ycf*1		
	obtained sequence length (bp)	GC content (%)	Average variation (%)	obtained sequence length (bp)	GC content (%)	Average variation (%)
CA1	827	32.89		743	27.46	
CM2	693	32.32		793	28.12	
CA3	784	33.55		792	28.54	
CM4	810	33.33		625	26.72	
CM8	815	33.25		782	27.75	
CM10	816	33.21	0.117	807	28.50	0.371
CM11	783	33.33		437	26.09	
CM12	817	33.05		602	27.41	
CA13	548	32.12		681	27.75	
CA14	746	31.77		755	27.68	
CA15	835	33.05		782	27.88	

การออกแบบไพรเมอร์ และมัลติเพล็กซ์พีซีอาร์

ในยีน *ycf*1 นิวคลิโอไทด์ตำแหน่งที่ 222 มีความจำเพาะต่อ *Crateva adansonii* DC. และตำแหน่งที่ 452 มีความจำเพาะต่อ *Crateva magna* (Lour.) DC. ชุดไพรเมอร์จำเพาะ CA_ycf1-F และ CM_ycf1-F ขนาด 422 และ 165 คู่เบส ตามลำดับ ถูกนำไปทดลองมัลติเพล็กซ์พีซีอาร์ โดยใช้ int_ycf1-F และ int_ycf1-R ขนาด 502 คู่เบส เป็นชุดไพรเมอร์ควบคุม จากนั้นตรวจสอบด้วยเทคนิคการแยกด้วยกระแสไฟฟ้าผ่านเจลอะกาโรส ชุดไพรเมอร์จำเพาะสามารถใช้จำแนกความแตกต่างของ *Crateva adansonii* DC. และ *Crateva magna* (Lour.) DC. ได้ (ภาพที่ 1ก และ 1ข)

ภาพที่ 1 2.5% เจลอะกาโรสของผลผลิตพีซีอาร์ที่ใช้ชุดไพรเมอร์จำเพาะ ก : int_ycf1-F, CA_ycf1-F และ int_ycf1-R ที่บริเวณ *ycf*1 ของ *Crateva adansonii* DC. และ *Crateva magna* (Lour) DC. ข : int_ycf1-F, CM_ycf1-F และ int_ycf1-R บริเวณ *ycf*1 ของ *Crateva adansonii* DC. และ *Crateva magna* (Lour) DC.

สรุปและอภิปรายผล

การพิสูจน์ตัวตนและการระบุชนิดเป็นกระบวนการพื้นฐานสำหรับการประกันคุณภาพ ทำให้สมุนไพรมีความน่าเชื่อถือ เปลือกของ *Crateva adansonii* DC. (กุ่มบก) และ *Crateva magna* (Lour) DC. (กุ่มน้ำ) ที่อยู่ในวงศ์ Capparaceae ในท้องตลาด มีความคล้ายคลึงจนไม่สามารถแยกด้วยตาเปล่าได้ การศึกษานี้จึงได้ทำการตรวจสอบโดยใช้ลักษณะทางสัณฐานวิทยา ร่วมกับการใช้เทคนิคแถบรหัสดีเอ็นเอ และออกแบบไพรเมอร์ที่มีความจำเพาะต่อสมุนไพร พัฒนาเป็นเครื่องหมายโมเลกุล เพื่อใช้ในการพิสูจน์ตัวตนและการระบุชนิดได้

ตัวอย่างพืช 11 แหล่ง ระบุชนิดเบื้องต้นด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยา ประกอบด้วยกุ่มบก 5 ตัวอย่าง และกุ่มน้ำ 6 ตัวอย่าง นำมาตรวจสอบด้วยเทคนิคแถบรหัสดีเอ็นเอที่ตำแหน่งยีน 2 บริเวณ คือ *mat*K และ *ycf*1 เพื่อแยกพืชในสกุล *Crateva* ออกจากสายพันธุ์อื่น ๆ พบว่ายีนบริเวณ *ycf*1 มีความแตกต่างของลำดับนิวคลิโอไทด์ จึงออกแบบไพรเมอร์ให้มีความจำเพาะ และนำไปทดสอบพบว่าสามารถแยกสมุนไพรทั้ง 2 ชนิดได้ ข้อมูลที่ได้จากการทดลองนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้สมุนไพรให้ปลอดภัยได้ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาวิธีการตรวจสอบและพิสูจน์ตัวตน เพื่อนำไปใช้กับสมุนไพรให้หลากหลายชนิดที่กำลังประสบปัญหาความสับสนในการใช้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้ยามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เต็ม สมิตินันทน์. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557 กรุงเทพมหานคร: ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้; 2544. 810 หน้า.

Techen, N., Parveen, I., Pan, Z., & Khan, I. A. (2014). DNA barcoding of medicinal plant material for identification. *Curr Opin Biotechnol, 25*, 103-110. doi: 10.1016/j.copbio.2013.09.010

Zhao Z, Hu Y, Liang Z, Yuen JP, Jiang Z, & Leung KS. (2006). Authentication is fundamental for standardization of Chinese medicines. *Planta Med, 72*(10), 865-874.

Phoolcharoen, W., & Sukrong, S. (2013). Molecular analysis of Vitex species using candidate DNA barcoding and PCR-RFLP of the matK gene for authentication of Vitex glabrata. *Nat Prod Commun, 8*(1), 125-128. Retrieved from https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23472476

Parveen, I., Gafner, S., Techen, N., Murch, S. J., & Khan, I. A. (2016). DNA Barcoding for the Identification of Botanicals in Herbal Medicine and Dietary Supplements: Strengths and Limitations. *Planta Med, 82*(14), 1225-1235. doi:10.1055/s-0042-111208

Smitinand, T., & Larsen, K. (1991). *Flora of Thailand. Vol.5 part 3*. Bangkok: Royal Forest Department.

Chuakul, W., Saralamp, P., Paonil, W., Temsiririrkkul, R., & Clayton, T. (1997). *Medicinal Plants in Thailand. Vol.2* (Vol. 2). Bangkok: Department of Pharmaceutical Botany, Mahidol university.

ความเข้ากันได้ทางชีวภาพระหว่างเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลชนิดก่อตัวด้วยแสงกับเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์แอล 929

The biocompatibility of Photopolymerized Methacrylated Hyaluronic Acid Hydrogel to L929 Fibroblast Cell line

ธนกันต์ จิวะเจริญ[1], จิตติมา ลัคนากุล[2], นิรดา ธเนศวร[3] และสรสัณห์ รังสิยานนท์[3]

Tanakan Jivacharoen[1], Jittima Luckanakul[2], Nirada Dhanesuan[3] and Sorasun Rungsiyanont[3*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรวิทยาการช่องปากและแม็กซิโลเฟเชียล, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[1] Graduate student, Master degree program in Oral and Maxillofacial Sciences, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเภสัชศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[2] Assistant Professor, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University.

[3] รองศาสตราจารย์, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[3] Associate Professor, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** peted2000@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาโครงร่างทางชีวภาพมีความสำคัญในงานวิศวกรรมเนื้อเยื่อ หนึ่งในวัสดุที่นิยมนำมาใช้ในการศึกษาคือไฮโดรเจลจากกรดไฮยาลูโรนิก ในการศึกษานี้จะนำเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลชนิดก่อตัวด้วยแสงมาทดสอบหาความเข้ากันได้ทางชีวภาพกับเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์แอล 929 โดยจะทำการทดสอบ 3 ส่วนคือทดสอบความเป็นพิษต่อเซลล์แอล 929 โดยอ้อม ทดสอบความมีชีวิตของเซลล์แอล 929 เมื่อเลี้ยงบนพื้นผิวไฮโดรเจลแบบสองมิติ และทดสอบความมีชีวิตของเซลล์แอล 929 เมื่อถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจล พบว่าเซลล์แอล 929 สามารถเจริญเติบโตได้ในอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลและเซลล์แอล 929 สามารถเจริญเติบโตได้เมื่อเลี้ยงบนพื้นผิวไฮโดรเจลแบบสองมิติ แต่เจริญเติบโตได้น้อยกว่าการเลี้ยงบนจานเลี้ยงเซลล์ปกติ เมื่อเซลล์แอล 929 ถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจล พบว่าเซลล์แอล 929 ที่ถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาที จะเจริญได้ดีกว่าเซลล์แอล 929 ที่ถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที ข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้ต่อยอดเพื่อพัฒนาโครงร่างทางชีวภาพเพื่อใช้ในการขนส่งเซลล์หรือตัวยาเพื่อใช้ในการรักษารอยโรคในเนื้อเยื่ออ่อนต่อไป

คำสำคัญ: เซลล์แอล 929, ไฮโดรเจล, กรดไฮยาลูโรนิก, ความมีชีวิตของเซลล์

Abstract

Scaffold development plays an important role in the field of tissue engineering. Hyaluronic acid-hydrogel is one of the most promising materials. This study conducted 3 protocols to assess L929 cell viability when cultured in the presence of photopolymerized methacrylated hyaluronic acid–hydrogel. The protocols included an indirect cytotoxicity test, a 2-dimensional culture, and an encapsulation culture. The results showed that L929 cells were viable in the media containing an extract from the hydrogel. The cells were able to grow on top of the hydrogel but not as well as the one on the standard culture plate. The L929 encapsulated in the 60-second-cured hydrogel showed higher viability than the 90-second-cured one. These results provided background knowledge in scaffold development for cells or drug delivery for soft tissue treatment in the future.

Keywords: L929 cell, hydrogel, hyaluronic acid, cell viability

บทนำ

การศึกษากลไกการตอบสนองของเซลล์ต่อวัสดุโครงร่างทางชีวภาพหรือปัจจัยทางเคมีโดยใช้กระบวนการทางวิศวกรรมนั้นเป็นแก่นหลักของวิชาวิศวกรรมเนื้อเยื่อ ซึ่งเป้าหมายของวิชาวิศวกรรมเนื้อเยื่อคือการสร้างเนื้อเยื่อใหม่หรือการทดแทนเนื้อเยื่อ (Berthiaume, Maguire, & Yarmush, 2011) ในบริเวณที่เกิดรอยโรคเพื่อให้การทำงานของเนื้อเยื่อในบริเวณนั้นกลับมาได้เหมือนเดิมหรือใกล้เคียงเดิม (Brittberg et al., 1994)

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาวัสดุโครงร่างทางชีวภาพมากมายเพื่อนำมาใช้ทั้งในวิศวกรรมเนื้อเยื่ออ่อนและเนื้อเยื่อแข็ง วัสดุในกลุ่มไฮโดรเจลเป็นหนึ่งในวัสดุโครงร่างทางชีวภาพที่ได้รับความสนใจมากในงานทางด้านวิศวกรรมเนื้อเยื่อ เนื่องด้วยสมบัติที่เป็นโครงร่างสามมิติของไฮโดรเจล มีความชอบน้ำสูง สามารถดึงดูดน้ำและพองตัวได้ดี ทำให้เหมาะที่จะนำมาใช้ในการขนส่งตัวยา (Gao, Zhang, Zhang, & Zhang, 2016) หรือเซลล์ซึ่งมักอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบ วัสดุในกลุ่มไฮโดรเจลนั้นสามารถผลิตจากสารตั้งต้นได้หลายชนิด หนึ่งในสารตั้งต้นที่นิยมนำมาใช้ในงานวิศวกรรมเนื้อเยื่อคือ กรดไฮยาลูโรนิก เนื่องจากไฮโดรเจลจากกรดไฮยาลูโรนิกมีส่วนประกอบที่คล้ายกับสารที่พบในแมทริกซ์ระหว่างเซลล์จึงมีความเข้ากันได้ทางชีวภาพสูง สามารถย่อยสลายได้ด้วยเอนไซม์ภายในร่างกายมนุษย์และสามารถปรับปรุงโครงสร้างให้มีสมบัติทางกายภาพเหมาะสมกับงานในด้านต่าง ๆ ได้ (Chircov, Grumezescu, & Bejenaru, 2018)

Areevijit et al. (2019) ได้ศึกษาความเข้ากันได้ทางชีวภาพของเซลล์กระดูกเบ้าฟันมนุษย์กับไฮโดรเจลที่ผลิตจากกรดไฮยาลูโรนิกที่นำมาปรับปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลตและครอสลิงค์ด้วยไดไธโอเทรอิทอลซึ่งเป็นไฮโดรเจลที่มีสมบัติทางกายภาพพื้นฐานเหมาะแก่การเจริญของเซลล์ โดยพบว่า

ไฮโดรเจลชนิดนี้มีความเข้ากันได้กับเซลล์กระดูกเบ้าฟันมนุษย์ แต่มีข้อด้อยคือการเกิดการครอสลิงค์ของไฮโดรเจลชนิดนี้เป็นปฏิกิริยาเคมีซึ่งปฏิกิริยาจะเกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสกันของไดไธโอเทรอิทอลและกรดไฮยาลูโรนิกที่ปรับปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลตและใช้เวลาในการเกิดปฏิกิริยา 15-30 นาที ซึ่งยังไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการรักษาผู้ป่วย (Areevijit, Dhanesuan, Luckanagul, & Rungsiyanont, 2021; Trakiattikul N, 2018)

Chaopanitcharoen et al. (2021) ได้ศึกษาสมบัติของไฮโดรเจลจากกรดไฮยาลูโรนิกที่ปรับปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลตแล้วครอสลิงค์ด้วยลิเทียมไตรเมทิลเบนโซอิลฟอสฟิเนตแทนไดไธโอเทรอิทอล ทำให้เปลี่ยนการครอสลิงค์จากปฏิกิริยาเคมีเป็นครอสลิงค์ด้วยการกระตุ้นจากแสงสีฟ้าแทน ทำให้สามารถกำหนดเวลาที่ต้องการให้ไฮโดรเจลสามารถครอสลิงค์ได้และการศึกษานี้พบว่าในกลุ่มที่ได้รับแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาทีจะได้ไฮโดรเจลที่มีรูพรุนขนาดเท่ากันและมีโครงสร้างที่เป็นระเบียบ และมีสมบัติการพองตัวเมื่อดูดซับน้ำ เหมาะที่จะนำไปพัฒนาต่อเป็นโครงร่างทางชีวภาพสำหรับการนำส่งเซลล์หรือใช้เป็นระบบขนส่งยาหรือโกรธแฟคเตอร์ (Chaopanitcharoen P, 2021)

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลชนิดก่อตัวด้วยแสงต่องานทางด้านวิศวกรรมเนื้อเยื่อ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไฮโดรเจลดังกล่าวมาทดสอบความเข้ากันได้กับเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์แอล 929 ซึ่งเป็นเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์จากหนูที่แนะนำให้ใช้ในการทดสอบชีววัสดุทางการแพทย์ในห้องปฏิบัติการณ์ตามองค์การมาตรฐานสากล (ISO 10993-5) โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปต่อยอดเพื่อสร้างโครงร่างทางชีวภาพที่มีประโยชน์ทางพันุวิศวกรรมเนื้อเนื่อต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้ากันได้ทางชีวิภาพของเซลล์แอล 929 และเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลที่ก่อตัวด้วยแสง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

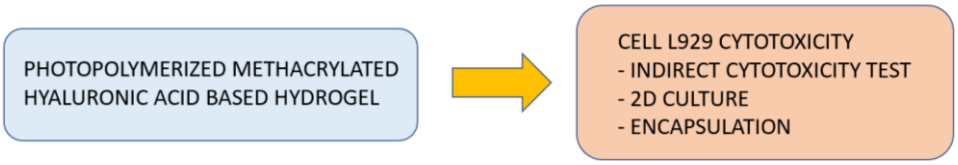
เซลล์แอล 929 เป็นเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์ที่ได้จากเนื้อเยื่อเกี่ยวพันชนิดเนื้อเยื่อไขมันใต้ผิวหนังของหนูเพศผู้ สปีชีส์ *Mus musculus* ที่มีอายุ 100 วัน ในปี ค.ศ.1948 ซึ่งโคลน 929 เกิดจากการแยกเซลล์ในรุ่นที่ 95 ด้วยเทคนิคแคพพิลาลี่ เซลล์แอล 929 มีจุดประสงค์สำหรับใช้วิจัยในห้องปฏิบัติการเหมาะสมที่จะทดสอบความเป็นพิษต่อเซลล์ ความเข้ากันได้กับวัสดุทางการแพทย์และทดสอบการติดเชื้อ

ไฮโดรเจลเป็นสารประกอบโพลิเมอร์สายยาวที่มีการครอสลิงค์ระหว่างสายโซ่โมเลกุลเกิดเป็นโครงร่างสามมิติขึ้น มีสมบัติในการพองตัวและเก็บกักน้ำได้ดี มีรูพรุนในโครงร่าง ทำให้นิยมนำมาใช้ในงานวิศวกรรมเนื้อเยื่อ(Alvarez-Lorenzo & Concheiro, 2008) ไฮโดรเจลสามารถผลิตได้จากสารตั้งต้นหลายชนิด อาทิ โพลิเอทิลีนไกลคอล อัลจิเนต โพลิไวนิลแอลกอฮอล ไคโตซาน เฮพาริน และกรดไฮยาลูโรนิก

Chaopanitcharoen et al. (2021) ได้ทดสอบสมบัติของไฮโดรเจลจากกรดไฮยาลูโรนิกที่ปรับปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลตแล้วครอสลิงค์ด้วยลิเทียมไตรเมทิลเบนโซอิลฟอสฟิเนต ซึ่งเป็นไฮโดรเจลที่ก่อตัวเมื่อได้รับแสงสีฟ้า โดยทำการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 30-120 วินาที พบว่ากลุ่มที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้านานกว่าจะมีพื้นผิวเป็นเนื้อเดียวกันมากกว่า กลุ่มที่ได้รับการฉายแสงเป็นเวลา 90 วินาทีมีลักษณะเป็นรูพรุนชัดเจนแตกต่างจากกลุ่มที่ฉายแสง 30 และ 60 วินาที ที่มีลักษณะเป็นแผ่นและมีโครงร่างที่ไม่ชัดเจน ไฮโดรเจลจากกรดไฮยาลูโรนิกที่ปรังปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลตแล้วครอสลิงค์ด้วยลิเทียมไตรเมทิลเบนโซอิลฟอสฟิเนตที่ได้รับการฉายแสงเป็นเวลา 90 วินาทีเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมทำให้ได้ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของไฮโดรเจลที่ดี มีขนาดรูพรุนสม่ำเสมอต่อเนื่องไปทั่วทั้งไฮโดรเจล (Chaopanitcharoen P, 2021)

ในการทดสอบความเป็นพิษของวัสดุทางการแพทย์ต่อเซลล์จะใช้วิธีวิเคราะห์ความมีชีวิตของเซลล์ในการทดสอบ วิธีที่นิยมใช้ในการทดสอบคือวิธีวิเคราะห์เอ็มทีทีและวิธีวิเคราะห์รีซาซูรินรีดักชัน ซึ่งหลักการของทั้ง 2 วิธีจะเหมือนกันคือสารตั้งต้นที่ใช้ในการทดสอบเป็นสารที่ไม่มีฟลูออเรสเซนส์แต่เมื่อได้รับอิเล็กตรอนจากตัวให้อิเล็กตรอนภายในเซลล์จะเกิดเป็นสารประกอบที่ให้ฟลูออเรสเซนส์เมื่อได้รับแสงความยาวคลื่นที่เหมาะสม(Berridge, Herst, & Tan, 2005) จึงนำมาใช้อ้างอิงในการดูความมีชีวิตของเซลล์(Rampersad, 2012; Riss & Moravec, 2004) กล่าวคือเซลล์ที่มีชีวิตจะมีเมตาบอลิซึมภายในเซลล์และมีการแลกเปลี่ยนอิเล็กตรอนภายในเซลล์ทำให้สารตั้งต้นที่เข้าไปในเซลล์ที่มีชีวิตถูกเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่มีฟลูออเรสเซนส์มากกว่าสารตั้งต้นที่เข้าไปในเซลล์ที่ตายแล้วนั่นเอง วิธีวิเคราะห์เอ็มทีทีจะใช้สารตั้งต้นเป็นเกลือเตตระโซเลียมซึ่งเมื่อได้รับอิเล็กตรอนจะเปลี่ยนเป็นฟอร์มาแซนซึ่งไม่ละลายน้ำ (Berridge et al., 2005) เกิดเป็นผลึกภายในเซลล์และทำให้เซลล์ที่ทดสอบด้วยวิธีนี้ตายและเป็นการจบปฏิกิริยาในที่สุด (Mosmann, 1983) ส่วนวิธีวิเคราะห์รีซาซูรินรีดักชันจะใช้สารตั้งต้นเป็นรีซาซูรินเมื่อได้รับอิเล็กตรอน (de Fries & Mitsuhashi, 1995; Gonzalez & Tarloff, 2001; McMillian et al., 2002; Präbst, Engelhardt, Ringgeler, & Hübner, 2017) จะเปลี่ยนเป็นรีโซรูฟิน (O'Brien, Wilson, Orton, & Pognan, 2000) ซึ่งละลายน้ำและผ่านออกมาจากเยื่อหุ้มเซลล์ได้ ทำให้เซลล์ที่ทำการทดสอบยังคงมีชีวิตอยู่หลังจากการทดสอบ

จากแนวคิด ทฤษฎีและการศึกษาที่กล่าวมาเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งต่อยอดมาจากการศึกษาของ Chaopanitcharoen et al. (2021) โดยจะนำไฮโดรเจลจากกรดไฮยาลูโรนิกที่ปรังปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลตแล้วครอสลิงค์ด้วยลิเทียมไตรเมทิลเบนโซอิลฟอสฟิเนตมาทดสอบความเป็นพิษกับเซลล์แอล 929 ทางห้องปฏิบัติการ โดยกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสังเคราะห์ไฮโดรเจล (Hydrogel synthesis)

นำกรดไฮยาลูโรนิกน้ำหนักโมเลกุล 47 กิโลดาลตันไปละลายในโพแทสเซียมฟอสเฟตบัฟเฟอร์ที่มีค่า pH มากกว่าหรือเท่ากับ 8 ให้ได้สัดส่วน 1% โดยน้ำหนัก จากนั้นเติมเมทาคริเลตแอนไฮไดรด์ลงไปให้ได้ 1 ส่วนต่อกรดไฮยาลูโรนิก 10 ส่วน ตลอดการเกิดปฏิกิริยาต้องควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในช่วง 0-4 องศาเซลเซียส เมื่อครบ 24 ชั่วโมงจะนำออกมากรองในน้ำอัลตร้าเพียวเป็นเวลา 3 วัน แล้วจึงไปปั่นเหวี่ยงเพื่อเอาเมทาคริเลตส่วนเกินออก นำไปทำให้แห้งด้วยวิธีแช่แห้งแบบเยือกแข็ง จะได้เมทาคริเลต-ไฮยาลูโรนิกแอซิดที่มีลักษณะเป็นเส้นใย นำไปทดสอบหาปริมาณการเกิดการปรังปรุงโครงสร้างด้วยวิธีโปรตอนนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปคโตรสโคปี โดยต้องมีปริมาณการปรังปรุงโครงสร้างมากกว่าร้อยละ 60 จึงจะนำมาใช้ในการทดสอบได้ เมื่อจะใช้ไฮโดรเจลให้นำเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไปทำการฆ่าเชื้อด้วย 99.99% เอทานอลและรังสีอัลตราไวโอเลตเป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นจึงนำมาผสมกับลิเทียมฟีนิลไตรเมทิล-เบนโซอิลฟอสฟิเนตในอาหารเลี้ยงเซลล์ชนิดดัลแบคโคมอดิฟายอีเกิลให้ได้อัตราส่วนเมทาคริเลตเตดไฮยาลูโรนิกแอซิด 100 มิลลิกรัมต่อลิตรและลิเทียมฟีนิลไตรเมทิลเบนโซอิล-ฟอสฟิเนต 15 มิลลิกรัมต่อลิตร

2. การทดสอบ Indirect Cytotoxicity Assay

ขึ้นรูปไฮโดรเจลในแท่นพิมพ์ให้ได้ลักษณะเป็นวงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 มิลลิเมตร หนา 5 มิลลิเมตร จากนั้นนำไปแช่ในอาหารเลี้ยงเซลล์ชนิดดีเอ็มอีเอ็มเป็นเวลา 24 ชั่วโมง นำอาหารเลี้ยงเซลล์มาทดสอบกับเซลล์แอล 929 ในจานเลี้ยงเซลล์ชนิด 96 หลุมโดยใช้ความเข้มข้นของอาหารเลี้ยงเซลล์ 100%, 50%, 25%, 12.5% ในส่วนของกลุ่มควบคุมจะใช้ 10% Dimethyl Sulfoxide เป็นกลุ่มควบคุมลบและ 10% Fetal bovine serum เป็นกลุ่มควบคุมบวก ในแต่ละหลุมจะมีเซลล์แอล 929 10,000 เซลล์ หลังจากทดสอบเป็นเวลา 24 ชั่วโมงจะทำการวิเคราะห์ความมีชีวิตของเซลล์ด้วยวิธีวิเคราะห์เอ็มทีทีทำการทดสอบซ้ำ 9 ครั้ง

3. การทดสอบ 2D Culture Assay

ขึ้นรูปไฮโดรเจลในจานเลี้ยงเซลล์ชนิด 96 หลุม โดยแบ่งไฮโดรเจลออกเป็นกลุ่มที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้า 60 วินาทีและกลุ่มที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้า 90 วินาที กำหนดปริมาตรไฮโดรเจลเท่ากับ 80 ไมโครลิตรต่อหลุม เติมอาหารเลี้ยงเซลล์สมบูรณ์ลงไปหลุมละ 100 ไมโครลิตรแล้วทิ้งไว้ 24 ชั่วโมง จากนั้นทำการใส่เซลล์แอล 929 ลงไปบนพื้นผิวของไฮโดรเจลจำนวน 5,000 เซลล์ต่อหลุม กลุ่มควบคุมบวกคือพื้นผิวของจานเลี้ยงเซลล์ กลุ่มควบคุมที่ไม่มีเซลล์คือไฮโดรเจลและอาหารเลี้ยงเซลล์ ทำการเปลี่ยนอาหารเลี้ยงเซลล์ทุก ๆ 2 วัน และทำการวิเคราะห์ความมีชีวิตของเซลล์ด้วย Prestoblue ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ทำการทดสอบซ้ำ 9 ครั้ง

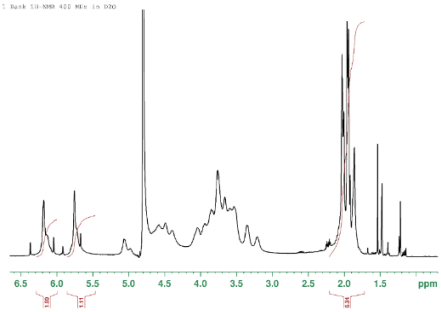
4. การทดสอบ Encapsulation Culture Assay

ผสมสารละลายไฮโดรเจลและเซลล์แอล 929 แล้วใส่ในจานเลี้ยงเซลล์ชนิด 96 หลุมปริมาตร 50 ไมโครลิตรต่อหลุม ทำการฉายแสงสีฟ้าเพื่อขึ้นรูปไฮโดรเจลโดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ฉายแสง 60 วินาทีและกลุ่มที่ฉายแสง 90 วินาที จากนั้นทำการเติมอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สมบูรณ์หลุมละ 100 ไมโครลิตร ทำการเปลี่ยนอาหารเลี้ยงเซลล์ทุก 2 วัน ทำการวิเคราะห์ความมีชีวิตของเซลล์ด้วย Prestoblue ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ทำการทดสอบซ้ำ 9 ครั้ง

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์เมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิด

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดเป็นจำนวน 4 ครั้ง โดยเมื่อทำการทดสอบหาปริมาณการเกิดการปรังปรุงโครงสร้าง (degree of modification) ด้วยวิธีโปรตอนนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปคโตรสโคปีพบว่าเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดที่สังเคราะห์ได้ทั้ง 4 ครั้งมีค่าปริมาณการเกิดการปรับปรุงโครงสร้างร้อยละ 100 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดที่ใช้ในการศึกษาต้องมีค่าปริมาณการเกิดการปรับปรุงโครงสร้างมากกว่าร้อยละ 60 ตัวอย่างกราฟที่ได้จากการทดสอบโปรตอนนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปคโตรสโคปีเป็นดังภาพประกอบที่ 2

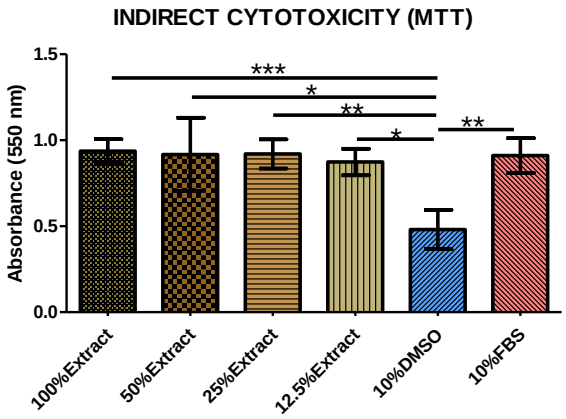
ภาพประกอบที่ 2 ตัวอย่างผลการทดสอบหาปริมาณการเกิดการปรับปรุงโครงสร้างด้วยวิธีโปรตอนนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปคโตรสโคปีในการสังเคราะห์ครั้งที่ 1

2. การทดสอบ Indirect Cytotoxicity Assay

จากการนำอาหารเลี้ยงเซลล์ที่ได้สัมผัสกับไฮโดรเจลเป็นเวลา 1 วันมาทดสอบกับเซลล์แอล 929 เป็นเวลา 1 วันแล้วทำการวิเคราะห์ความมีชีวิตของเซลล์ด้วยวิธีวิเคราะห์เอ็มทีทีพบว่า ในกลุ่มที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 100% วัดค่าการดูดกลืนแสงได้ 0.9371±0.0698 กลุ่มที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 50% วัดค่าการดูดกลืนแสงได้ 0.9173±0.2137 กลุ่มที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 25% วัดค่าการดูดกลืนแสงได้ 0.9208±0.0849 กลุ่มที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 12.5% วัดค่าการดูดกลืนแสงได้ 0.8736±0.0776 ในกลุ่มควบคุมบวกที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่มี 10% Dimethyl Sulfoxide วัดค่าการดูดกลืนแสงได้ 0.4809±0.1143 และในกลุ่มควบคุมลบที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่มี 10% Fetal Bovine Serum วัดค่าการดูดกลืนแสงได้ 0.9111±0.1015 ดังแสดงในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มทดสอบที่ได้รับอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลในทุกความเข้มข้นสามารถพบความมีชีวิตของเซลล์แอล 929 ได้ แผนภูมิแท่งแสดงผลการทดสอบ Indirect Cytotoxicity Assay เป็นดังภาพประกอบที่ 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าการดูดกลืนแสงที่วัดได้จากวิธีวิเคราะห์เอ็มทีทีในการทดสอบ Indirect Cytotoxicity Assay, n=9

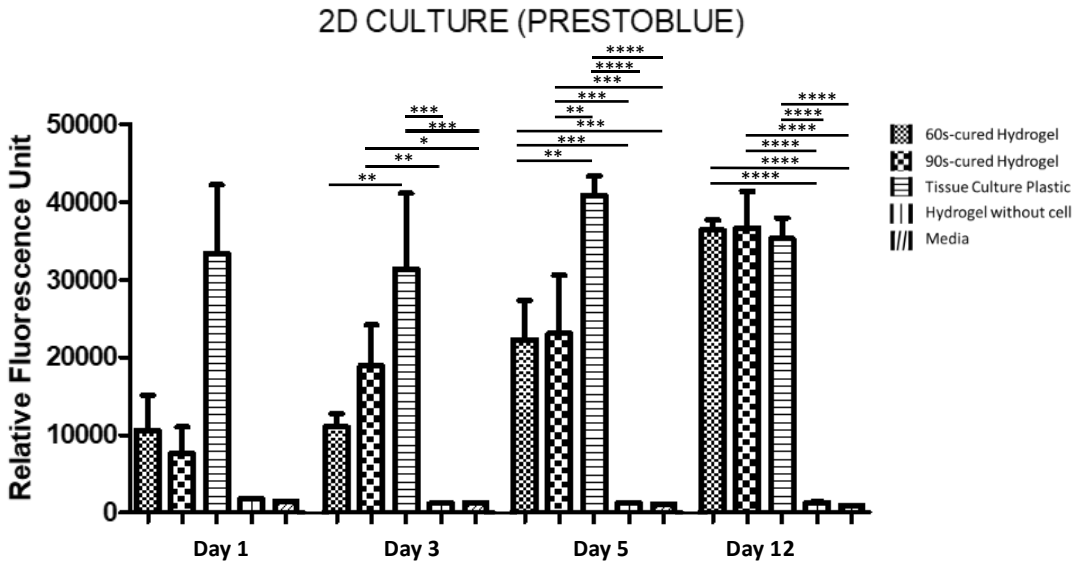
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่นำมาทดสอบ	ค่าการดูดกลืนแสง, mean ± SD
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 100%	0.9371±0.0698
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 50%	0.9173±0.2137
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 25%	0.9208±0.0849
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลความเข้มข้น 12.5%	0.8736±0.0776
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่มี 10% Dimethyl Sulfoxide	0.4809±0.1143
อาหารเลี้ยงเซลล์ที่มี 10% Fetal Bovine Serum	0.9111±0.1015

ภาพประกอบที่ 3 แผนภูมิแท่งแสดงผลการทดสอบ Indirect Cytotoxicity Assay ค่าที่แสดงคือ mean ± SD, n=9, โดยใช้สถิติ Kruskal-Wallis test ร่วมกับ Dunn's multiple comparisons test, $p<0.05$

3. ผลการทดสอบ 2D Culture Assay

การทดสอบการเลี้ยงเซลล์แอล 929 บนพื้นผิวของไฮโดรเจลแล้วนำมาทดสอบความมีชีวิตด้วย Prestoblue ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 โดยมีกลุ่มควบคุมบวกคือ Tissue Culture Plate และกลุ่มควบคุมที่ไม่มีเซลล์คือไฮโดรเจลและอาหารเลี้ยงเซลล์ชนิดดีเอ็มอีเอ็มพบว่าในกลุ่มที่เลี้ยงบนผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาที วัดค่าฟลูออเรสเซนส์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ได้10,544.33±4,544.26, 13,210.00±2,090.41, 26,749.33±6,002.81 และ 43,603.67±1,594.29 ตามลำดับ ในกลุ่มที่เลี้ยงบนผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที วัดค่าฟลูออเรสเซนส์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ได้ 7,607.33±3,440.67, 22,667.66±6,270.75, 27,623.33±9,056.13 และ 44,008.67±5,609.76 ตามลำดับ กลุ่มที่เลี้ยงบน Tissue Culture Plastic วัดค่าฟลูออเรสเซนส์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ได้ 33,339.00±8,822.09, 37,684.33±11,611.77, 48,941.67±3,004.50 และ42,285.67±3,259.84 ตามลำดับ ในกลุ่มไฮโดรเจลที่ไม่มีเซลล์แอล 929 วัดค่าฟลูออเรสเซนส์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ได้ 1,811.00±1.41, 1,426±9.90, 1,466±14.14 และ 1,591±71.42 ตามลำดับ ในกลุ่มอาหารเลี้ยงเซลล์ที่ไม่มีเซลล์แอล 929 วัดค่าฟลูออเรสเซนส์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 ได้ 1,492±0.00, 1,503±0.00, 1,287±0.00 และ 1,122±0.00 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเซลล์แอล 929 สามารถเจริญเติบโตบนพื้นผิวของไฮโดรเจลได้แต่เจริญเติบโตได้น้อยกว่าบนผิวของ Tissue Culture Plate กราฟแสดงผลการทดสอบเป็นดังภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบที่ 4 กราฟแสดงผลการทดสอบ 2D Culture Assay, mean ± SD, n=9, โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ร่วมกับ Tukey's multiple comparisons test, $p<0.05$

ตารางที่ 2 ค่าฟลูออเรสเซนส์จากการทดสอบด้วย Prestoblue ในการทดสอบ 2D Culture Assay, n=9

กลุ่มทดสอบ	ค่าฟลูออเรสเซนส์, mean ± SD			
	วันที่ 1	วันที่ 3	วันที่ 5	วันที่ 12
กลุ่มที่เลี้ยงบนผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาที	10,544.33±4,544.26	13,210.00±2,090.41	26,749.33±6,002.81	43,603.67±1,594.29
กลุ่มที่เลี้ยงบนผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที	7,607.33±3,440.67	22,667.66±6,270.75	27,623.33±9,056.13	44,008.67±5,609.76
กลุ่มที่เลี้ยงบน Tissue Culture Plastic	33,339.00±8,822.09	37,684.33±11,611.77	48,941.67±3,004.50	42,285.67±3,259.84
กลุ่มไฮโดรเจลที่ไม่มีเซลล์แอล 929	1,811.00±1.41	1,426±9.90	1,466±14.14	1,591±71.42
กลุ่มอาหารเลี้ยงเซลล์ที่ไม่มีเซลล์แอล 929	1,492±0.00	1,503±0.00	1,287±0.00	1,122±0.00

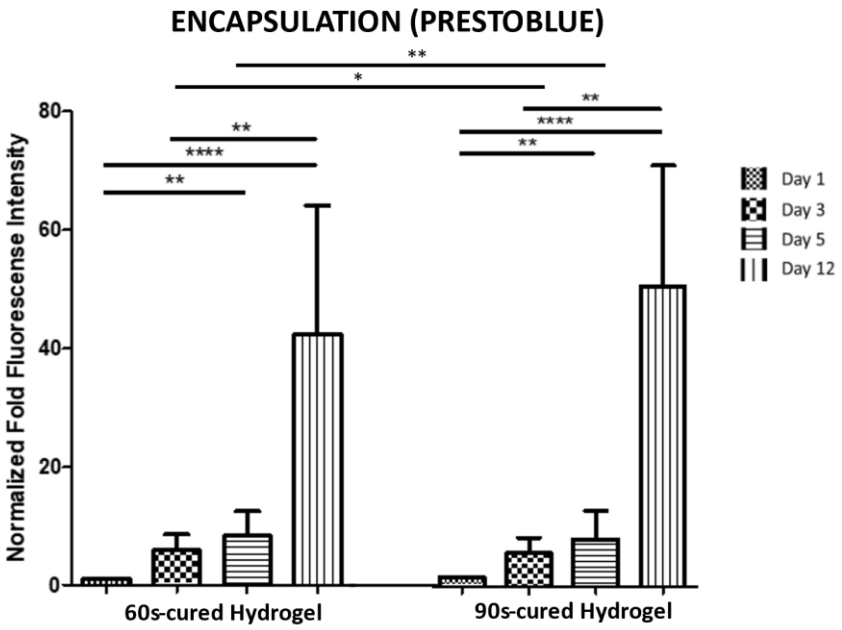
4. ผลการทดสอบ Encapsulation Culture Assay

การทดสอบการเลี้ยงเซลล์แอล 929 ในลักษณะสามมิติห่อหุ้มรอบเซลล์ด้วยไฮโดรเจลจากนั้นทำการทดสอบความมีชีวิตของเซลล์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 แล้วแปลผลโดยการใช้ค่าฟลูออเรสเซนต์สัมพัทธ์ ซึ่งเปรียบเทียบค่าฟลูออเรสเซนส์ที่วัดได้ในแต่ละวันกับค่าในวันแรก ในกลุ่มที่เลี้ยงในไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาที พบว่าค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 มีค่า 1.00±0.00, 5.84±2.76, 8.29±4.15 และ 42.30±21.92 เท่า ตามลำดับ กลุ่มที่เลี้ยงในไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที พบว่าค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์ในวันที่ 1, 3, 5 และ 12 มีค่า

1.00±0.00, 3.67±1.71, 5.23±3.09 และ 33.18±13.39 เท่าตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าในสภาวะที่เซลล์แอล 929 ถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจลเซลล์แอล 929 ยังสามารถเจริญเติมโตได้ โดยเซลล์แอล 929 เจริญเติบโตในไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาทีมากกว่าไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที แผนภูมิแท่งแสดงผลการทดสอบ Encapsulation Culture Assay เป็นดังภาพประกอบที่ 5

ตารางที่ 3 ค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์จากการทดสอบด้วย Prestoblue ในการทดสอบ Encapsulation Culture Assay, n=9

ชนิดของไฮโดรเจลที่ห่อหุ้มเซลล์	**ค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์, mean ± SD**			
	Day 1	**Day 3**	**Day 5**	**Day 12**
ไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสง 60 วินาที	1.00±0.00	5.84±2.76	8.29±4.15	42.30±21.92
ไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสง 90 วินาที	1.00±0.00	3.67±1.71	5.23±3.09	33.18±13.39

ภาพประกอบที่ 5 แผนภูมิแท่งแสดงผลการทดสอบ Encapsulation Culture Assay, mean ± SD, n=9, โดยใช้สถิติ Kruskal-Wallis test ร่วมกับ Dunn's multiple comparisons test ในการวิเคราะห์ภายในกลุ่มทดลองและใช้สถิติ Mann Whitney test ในการวิเคราะห์ระหว่างกลุ่มทดลอง, $p<0.05$

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาด้วยวิธี Indirect Cytotoxicity Assay ทำให้ทราบว่าเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลชนิดก่อตัวด้วยแสงมีความเข้ากันได้ทางชีวภาพกับเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์แอล 929 เนื่องจากเซลล์สามารถคงการเกิดปฏิกิริยาเคมีภายในเซลล์ได้แม้จะอยู่ในอาหารเลี้ยงเซลล์ที่สัมผัสกับไฮโดรเจลอีก ทั้งผลการทดสอบเอ็มทีทียังพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับเซลล์ที่อยู่ในอาหารเลี้ยงเซลล์ที่มี 10%FBS ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของอาหารเลี้ยงเซลล์ที่ช่วยเพิ่มการเจริญเติบโตของเซลล์อีกด้วย เมื่อนำเซลล์ไลน์ไฟโบรบลาสต์แอล 929 ซึ่งเป็นเซลล์ที่ต้องอาศัยการยึดเกาะพื้นผิวในการเจริญเติบโตมาเลี้ยงบนพื้นผิวไฮโดรเจลในการทดสอบ 2D Culture Assay พบว่าเซลล์ยังสามารถเพิ่มจำนวนบนผิวไฮโดรเจลได้โดยสังเกตได้จากการเพิ่มขึ้นของค่าฟลูออเรสเซนส์เมื่อทดสอบกับ Prestoblue ในวันที่ 3 ของการทดลองเซลล์ที่อยู่บนพื้นผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาที เพิ่มจำนวนได้น้อยกว่าเซลล์ที่เลี้ยงบนจานเลี้ยงเซลล์อย่างมีนัยสำคัญแต่ไม่แตกต่างกับเซลล์ที่อยู่บนพื้นผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที ในวันที่ 5 เซลล์ที่เลี้ยงบนพื้นผิวไฮโดรเจลทั้ง 2 กลุ่มมีจำนวนน้อยกว่าเซลล์ที่เลี้ยงบนจานเลี้ยงเซลล์อย่างมีนัยสำคัญ ในวันที่ 12 ของการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของจำนวนเซลล์ที่เลี้ยงบนไฮโดรเจลและบนจานเลี้ยงเซลล์เนื่องมาจากเซลล์ได้เพิ่มจำนวนจนเต็มพื้นที่ของ 96-well plate แล้วนั่นเอง ทั้งนี้สาเหตุที่เซลล์ที่เลี้ยงบนพื้นผิวไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้า 60 วินาทีเพิ่มจำนวนได้น้อยกว่าในช่วงแรกน่าจะมาจากการที่เมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลานานกว่าจะเกิดการครอสลิงค์ของสายโซ่โมเลกุลมากกว่าทำให้เกิดเป็นโครงร่างที่แข็งแรงและคงตัว (Chaopanitcharoen P, 2021) ซึ่งทำให้เซลล์จำพวกยึดเกาะพื้นผิวสามารถเกาะและเจริญเติบโตได้ดีกว่า อีกหนึ่งเหตุผลที่เซลล์ที่เลี้ยงในจานเลี้ยงเซลล์เพิ่มจำนวนได้ดีกว่าเซลล์ที่เลี้ยงบนไฮโดรเจลมาจากการที่เซลล์มีตัวรับที่สามารถจับกับพื้นผิวของจานเลี้ยงเซลล์ได้โดยตรงแต่ไฮโดรเจลที่ใช้ในการทดสอบนั้นเป็นไฮยาลูโรนิกแอซิดที่ถูกปรับปรุงโครงสร้างด้วยเมทาคริเลต 100% ทำให้บริเวณที่ตัวรับของเซลล์จะจับกับสายโซ่โมเลกุลมีไม่มาก(Wang et al., 2021) เป็นผลให้เซลล์ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อที่จะเจริญเติบโตบนพื้นผิวของไฮโดรเจลนานกว่าจานเลี้ยงเซลล์ ในการทดลองสุดท้ายได้ทำการเลี้ยงเซลล์ในรูปแบบสามมิติโดยการห่อหุ้มเซลล์ด้วยไฮโดรเจล วิธีนี้ทำให้เซลล์แต่ละเซลล์ได้สัมผัสกับไฮโดรเจลโดยตรงและอยู่ภายในโครงร่างของไฮโดรเจลซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงออกของเซลล์ (Edmondson, Broglie, Adcock, & Yang, 2014) พบว่าแม้ถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจลเซลล์ยังคงสามารถเพิ่มจำนวนจากวันแรกได้โดยสังเกตจากค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น ในวันที่ 3 ของการทดลองค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์ของทั้ง 2 กลุ่มเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่แตกต่างจากในวันแรกอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในวันที่ 5 และ 12 ของการทดลองทั้ง 2 กลุ่มมีค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากวันแรกอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ทราบว่าเมื่อเซลล์ถูกห่อหุ้มด้วยไฮโดรเจลจะมีการเจริญช้าในช่วงแรกและเริ่มเจริญเติบโตมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป สาเหตุมาจากการที่มีปริมาณอาหารและพื้นที่จำกัดทำให้ไม่สามารถคงการทำงานของเซลล์ในระดับปกติเมื่อเวลาผ่านไปเซลล์จะเริ่มย่อยสลายไฮโดรเจลที่อยู่รอบตัวทำให้มีพื้นที่มากขึ้นและอาหารเลี้ยง

เซลล์สามารถเข้ามาภายในโครงร่างไฮโดรเจลได้มากขึ้นเซลล์จึงเจริญเติบโตได้มากขึ้น ในการศึกษาของ Ragain et al. (2021) พบว่า LED curing light มีผลกับเซลล์เยื่อบุผิวเหงือกโดยหากได้รับการฉายแสงเป็นเวลานานถึง 39, 60 หรือ 120 วินาทีเซลล์เยื่อบุผิวเหงือกจะมีอัตราการเพิ่มจำนวนลดลง ซึ่งผลแตกต่างจากการศึกษาของ Thamonwan Langlongsathit (2016) พบว่า LED light ไม่มีผลกับการเพิ่มจำนวนของ Periodontal ligament cell หากได้รับการฉายแสงเป็นระยะเวลาไม่เกิน 60 วินาที การได้รับการฉายแสง LED light นานจะส่งผลกับ flavin-containing oxidases, the cytochrome system, heme-containing proteins, and tryptophan-rich proteins ภายในไมโตคอนเดรียและเพอร็อกซิโซมทำให้เกิดไฮโดรเจนเพอออกไซด์ขึ้นในเซลล์ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกของเซลล์เป็นผลให้การแบ่งตัวของเซลล์ลดลง(Hockberger et al., 1999) ในการศึกษาครั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ถูกเลี้ยงในไฮโดรเจลที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาทีกับกลุ่มที่เลี้ยงในไฮโดรเจลที่ฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 90 วินาที ในวันที่ 3 และ 5 กลุ่มที่ได้รับการฉายแสงสีฟ้าเป็นเวลา 60 วินาทีมีค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์ที่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องมาจากโครงร่างของไฮโดรเจลในกลุ่มนี้มีการเกิดการครอสลิงค์ที่น้อยกว่าทำให้เกิดเป็นร่างแหที่หนาแน่นน้อย มีรูพรุนสูง(Chaopanitcharoen P, 2021) ทำให้อาหารเลี้ยงเซลล์จากรอบนอกเข้ามาถึงเซลล์ภายในไฮโดรเจลได้ อีกทั้งยังมีพื้นที่ให้เซลล์เพิ่มจำนวนได้มากขึ้น แต่ในวันที่ 12 ของการทดลองพบว่าค่าฟลูออเรสเซนส์สัมพัทธ์ของทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเซลล์ที่ถูกห่อหุ้มด้วไฮโดรเจลเริ่มมีการสลายไฮโดรเจลรอบ ๆ แล้วนั่นเอง Areevijit et al. (2019) ได้ทำการทดสอบความเข้ากันได้ของเซลล์กระดูกเบ้าฟันมนุษย์กับเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลที่ก่อตัวด้วยปฏิกิริยาเคมีโดยทำการเลี้ยงด้วยวิธีการห่อหุ้มเซลล์ด้วยไฮโดรเจลผลที่ได้คือเซลล์กระดูกเบ้าฟันมนุษย์เจริญเติบโตได้ดีในช่วงวันที่ 1-7 ของการทดสอบซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยการทดสอบของ Areevijit ได้ใช้เมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดที่มีอัตราการปรับปรุงโครงสร้างอยู่ที่ 42%-62% ซึ่งด้วยอัตราการปรับปรุงโครงสร้างที่แตกต่างกันอาจมีผลต่อการยึดเกาะและเจริญเติบโตของเซลล์

ข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้ในการพัฒนาเมทาคริเลตไฮยาลูโรนิกแอซิดไฮโดรเจลชนิดก่อตัวด้วยแสงในงานวิศวกรรมเนื้อเยื่อเพื่อประยุกต์เป็นวัสดุขนส่งเซลล์ ตัวยาหรือสารกระตุ้น เพื่อการประยุกต์ใช้สำหรับงานพันธุวิศวกรรมเนื้อเยื่อได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Alvarez-Lorenzo, C., & Concheiro, A. (2008). Intelligent drug delivery systems: polymeric micelles and hydrogels. *Mini Rev Med Chem, 8*(11), 1065-1074. doi:10.2174/138955708785909952

Areevijit, K., Dhanesuan, N., Luckanagul, J. A., & Rungsiyanont, S. (2021). Biocompatibility study of modified injectable hyaluronic acid hydrogel with mannitol/BSA to alveolar bone cells. *J Biomater Appl, 35*(10), 1294-1303. doi:10.1177/0885328220971746

Berridge, M. V., Herst, P. M., & Tan, A. S. (2005). Tetrazolium dyes as tools in cell biology: new insights into their cellular reduction. *Biotechnol Annu Rev, 11*, 127-152. doi:10.1016/s1387-2656(05)11004-7

Berthiaume, F., Maguire, T. J., & Yarmush, M. L. (2011). Tissue engineering and regenerative medicine: history, progress, and challenges. *Annu Rev Chem Biomol Eng, 2*, 403-430. doi:10.1146/annurev-chembioeng-061010-114257

Brittberg, M., Lindahl, A., Nilsson, A., Ohlsson, C., Isaksson, O., & Peterson, L. (1994). Treatment of deep cartilage defects in the knee with autologous chondrocyte transplantation. *N Engl J Med, 331*(14), 889-895. doi:10.1056/nejm199410063311401

Chaopanitcharoen P, D. N., Luckanagul J, Rungsiyanont S. (2021). The Development of Blue Light Initiated Photopolymerized Hyaluronic Acid Based Hydrogel. *Proceeding in 9th Kasetsart University National Research*.

Chircov, C., Grumezescu, A. M., & Bejenaru, L. E. (2018). Hyaluronic acid-based scaffolds for tissue engineering. *Rom J Morphol Embryol, 59*(1), 71-76.

de Fries, R., & Mitsuhashi, M. (1995). Quantification of mitogen induced human lymphocyte proliferation: comparison of alamarBlue assay to 3H-thymidine incorporation assay. *J Clin Lab Anal, 9*(2), 89-95. doi:10.1002/jcla.1860090203

Edmondson, R., Broglie, J. J., Adcock, A. F., & Yang, L. (2014). Three-dimensional cell culture systems and their applications in drug discovery and cell-based biosensors. *Assay Drug Dev Technol, 12*(4), 207-218. doi:10.1089/adt.2014.573

Gao, W., Zhang, Y., Zhang, Q., & Zhang, L. (2016). Nanoparticle-Hydrogel: A Hybrid Biomaterial System for Localized Drug Delivery. *Ann Biomed Eng, 44*(6), 2049-2061. doi:10.1007/s10439-016-1583-9

Gonzalez, R. J., & Tarloff, J. B. (2001). Evaluation of hepatic subcellular fractions for Alamar blue and MTT reductase activity. *Toxicol In Vitro, 15*(3), 257-259. doi:10.1016/s0887-2333(01)00014-5

Hockberger, P. E., Skimina, T. A., Centonze, V. E., Lavin, C., Chu, S., Dadras, S., . . . White, J. G. (1999). Activation of flavin-containing oxidases underlies light-induced production of H2O2 in mammalian cells. *Proc Natl Acad Sci U S A, 96*(11), 6255-6260. doi:10.1073/pnas.96.11.6255

McMillian, M. K., Li, L., Parker, J. B., Patel, L., Zhong, Z., Gunnett, J. W., . . . Johnson, M. D. (2002). An improved resazurin-based cytotoxicity assay for hepatic cells. *Cell Biol Toxicol, 18*(3), 157-173. doi:10.1023/a:1015559603643

Mosmann, T. (1983). Rapid colorimetric assay for cellular growth and survival: application to proliferation and cytotoxicity assays. *J Immunol Methods, 65*(1-2), 55-63. doi:10.1016/0022-1759(83)90303-4

O'Brien, J., Wilson, I., Orton, T., & Pognan, F. (2000). Investigation of the Alamar Blue (resazurin) fluorescent dye for the assessment of mammalian cell cytotoxicity. *Eur J Biochem, 267*(17), 5421-5426. doi:10.1046/j.1432-1327.2000.01606.x

Präbst, K., Engelhardt, H., Ringgeler, S., & Hübner, H. (2017). Basic Colorimetric Proliferation Assays: MTT, WST, and Resazurin. *Methods Mol Biol, 1601*, 1-17. doi:10.1007/978-1-4939-6960-9_1

Ragain, J. C., Jr., Brodine, B. A., Zheng, Q., Blen, B. J., Garcia-Godoy, F., & Zhang, Y. H. (2021). Effects of curing lights on human gingival epithelial cell proliferation. *J Am Dent Assoc, 152*(4), 260-268. doi:10.1016/j.adaj.2020.12.006

Rampersad, S. N. (2012). Multiple applications of Alamar Blue as an indicator of metabolic function and cellular health in cell viability bioassays. *Sensors (Basel), 12*(9), 12347-12360. doi:10.3390/s120912347

Riss, T. L., & Moravec, R. A. (2004). Use of multiple assay endpoints to investigate the effects of incubation time, dose of toxin, and plating density in cell-based cytotoxicity assays. *Assay Drug Dev Technol, 2*(1), 51-62. doi:10.1089/154065804322966315

Thamonwan Langlongsathit, W. S., Orakot Leysak, Rudee Surarit, Pirasut Rodanant. (2016). The effect of LED light on viability and proliferation of periodontal ligament fibroblast cells. *M Dent J, 37*, 7.

Trakiattikul N, D. N., Luckanagul JA, Rungsiyanont S. (2018). The Development of Mannitol/BSA Methacrylated Hyaluronic Acid Hydrogels as an Injectable Drug Delivery Platform. *SWU Dent J, 11*, 41-54.

Wang, C., Hao, H., Wang, J., Xue, Y., Huang, J., Ren, K., & Ji, J. (2021). High-throughput hyaluronic acid hydrogel arrays for cell selective adhesion screening. *J Mater Chem B, 9*(19), 4024-4030. doi:10.1039/d1tb00429h

การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของจันทน์เทศและจันทน์ขาวด้วยเทคนิคแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี

The study of chemical constituents of *Santalum album* L. and *Diospyros decandra* Lour. by Gas Chromatography-Mass Spectrometry

กนกอร วัฒนพรชัย[1*], รัตนา ผดุงรักษ์วิทยา[2], ประวิทย์ อัครเสรีนนท์[3] และขจี ปิลกศิริ[4]

Kanokorn Wattanapornchai[1*], Rattana Phadungrakwittaya[2], Pravit Akarasereenont[3] and Kajee Pilakasiri[4]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์มหาบัณฑิตและวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[1] Graduate student, Department of Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[2] นักวิทยาศาสตร์, ภาควิชาเภสัชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[2] Scientist, Department of Pharmacology, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[3] รองศาสตราจารย์ ดร, สถานแพทย์แผนไทยประยุกต์ศิริราช, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[3] Associate Professor, Ph.D., Department of Center of Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[4] รองศาสตราจารย์ ดร, ภาควิชากายวิภาคศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

[4] Associate Professor, Ph.D., Department of Anatomy, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** kpilakasiri5@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศและสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์ขาว โดยใช้เทคนิคแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี (Gas Chromatography-Mass Spectrometry; GC-MS) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับสมุนไพรที่มีสรรพคุณแก้ไข้ ตามองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทย ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศและสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์ขาว มีองค์ประกอบหลัก 11 ชนิดและ 10 ชนิด ตามลำดับ นอกจากนั้นพบว่ามีองค์ประกอบทางเคมีเพียง 6 ชนิด ที่พบทั้งในสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศและแก่นจันทน์ขาว ได้แก่ Cyclohexylmethylsilane; Benzyl alcohol; Methyl salicylate; Vanillin; Pentanoic acid, 5-hydroxy-, 2,4-di-t-butylphenyl esters และ Hexanedioic acid, bis (2-ethylhexyl) ester

คำสำคัญ: องค์ประกอบทางเคมี, จันทน์เทศ, จันทน์ขาว, แก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี

Abstract

The objective of this research aims to investigate chemical constituents of *Santalum album* L. and *Diospyros decandra* Lour. by using Gas Chromatography-Mass Spectrometry (GC-MS) technique to qualify them for antipyretic herbal drug based on Thai traditional medicine knowledge. The results showed that the ethanolic extract of *Santalum album* L. and *Diospyros decandra* Lour. which were analyzed by using GC-MS revealed the presence of 11 and 10 chemical constituents in *Santalum album* L. and *Diospyros decandra* Lour., respectively. Moreover, there were six compounds found in both of the ethanolic extract of *Santalum album* L. and *Diospyros decandra* Lour. namely, Cyclohexylmethylsilane; Benzyl alcohol; Methyl salicylate; Vanillin; Pentanoic acid, 5-hydroxy-, 2,4-di-t-butylphenyl esters and Hexanedioic acid, bis(2-ethylhexyl) ester

Keyword: Chemical constituent, *Santalum album* L., *Diospyros decandra* Lour., Gas Chromatography-Mass Spectrometry

บทนำ

ในตำรับยาแผนไทยพบว่ามีการใช้สมุนไพรจันทน์เทศและจันทน์ขาว ซึ่งมีสรรพคุณแก้ไข้ แต่สมุนไพรทั้งสองชนิดพบว่าในเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ที่ระบุชื่อวิทยาศาสตร์และการใช้จริงโดยองค์ความรู้แต่โบราณของหมอพื้นบ้านหรือที่พบในท้องตลาดยังมีความสับสนในการระบุชนิดพืช โดยงานวิจัยก่อนหน้านี้พบว่าในท้องตลาด ณ ปัจจุบัน สมุนไพรภายใต้ชื่อ จันทน์เทศ สามารถระบุชื่อวิทยาศาสตร์ได้ว่า *Santalum album* L. (Sotanaphun et al., 2017) ส่วนจันทน์ขาวยังพบว่ามีความสับสนของจันทน์ขาวและจันทนาที่พบในท้องตลาดว่ามาจาก ต้นที่มีชื่อวิทยาศาสตร์เดียวกันคือ *Tarenna hoaensis* Pit. (Srisopon et al., 2015) แต่จากการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงที่มีมาแต่โบราณพบว่า ได้มีการระบุชื่อวิทยาศาสตร์ของจันทน์ขาวไว้ว่า *Diospyros decandra* Lour. (เสงี่ยม พงษ์บุญรอด, 2514) ซึ่งหลังจากได้นำตัวอย่างแห้งของจันทน์ขาว ภายใต้ชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Tarenna hoaensis* Pit. และ *Diospyros decandra* Lour. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พบว่าในอดีตจันทน์ขาวที่ใช้น่าจะเป็น *Diospyros decandra* Lour. ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของสมุนไพรจันทน์เทศ ที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Santalum album* L. และจันทน์ขาว ที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros decandra* Lour.

ดังนั้นการวิจัยนี้มีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของแก่นจันท์เทศและแก่นจันทน์ขาวโดยเทคนิคแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี (Gas Chromatography-Mass Spectrometry; GC-MS) ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับสมุนไพรที่มีสรรพคุณแก้ไข้ ตามองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของแก่นจันท์เทศและแก่นจันทน์ขาวโดยเทคนิคแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี (Gas Chromatography-Mass Spectrometry; GC-MS)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จันทน์เทศ มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Santalum album* L. อยู่ในวงศ์ SANTALACEAE โดยมีชื่ออื่นๆ คือ ไม้หอมอินเดีย Sandal wood ตำราสรรพคุณยาโบราณไทยกล่าวว่า แก่นจันทน์มีรสขม หอม ร้อน ใช้แก้ไข้ แก้ดีกำเริบ แก้กระสับกระส่าย ตาลาย (ชยันต์ พิเชียรสุนทร และ คณะ, 2548) เช่นเดียวกันกับชาวฮินดูที่ใช้ไม้จันทน์ เป็นยาขม ยาเย็น ฝาดสมาน แก้ไข้ แก้อาการกระหายน้ำ โดยเอาไม้จันทน์มาบดเป็นผงผสมในยาแก้โรคไฟลามทุ่ง โรคผื่นคันเรื้อรัง และแก้อาการอักเสบ (ชยันต์ พิเชียรสุนทร และ คณะ, 2548) ซึ่งแก่นจันทน์ที่ขายในเมืองไทยส่วนมากมาจากอินเดีย

จันทน์ขาว มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Diospyros decandra* L. อยู่ในวงศ์ EBENACEAE มีชื่ออื่นๆ จันลูกหอม จันอิน จันโอ ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า แก่นจันทน์ขาว มีรสขม หวาน มีสรรพคุณ บำรุงประสาท บำรุงเนื้อหนังให้สดชื่น แก้ร้อนใน แก้กระหายน้ำ แก้ตับ ปอดและดีพิการ แก้เหงื่อตกหนัก ขับพยาธิ (เสงี่ยม พงษ์บุญรอด, 2514; วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540)

แก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรเมทรี (Gas Chromatography-Mass Spectrometry; GC-MS) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย ในการวิเคราะห์และระบุน้ำหนักและองค์ประกอบของสารตัวอย่างที่ไม่รู้จักจากการแตกตัวของโครงสร้างทางเคมี ปัจจุบันเทคนิค GC-MS นิยมใช้ในการหาองค์ประกอบของสารกึ่งระเหย น้ำมันหอมระเหย GC-MS ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ GC มีบทบาทในการแยกส่วนผสมของสาร และ MS ทำหน้าที่เป็นเครื่องตรวจจับและแปลงสัญญาณเป็นโครมาโทแกรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การเตรียมตัวอย่างสมุนไพร

ตัวอย่างแก่นจันทน์เทศ (*Santalum album* L.) เก็บจากสวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัดสระบุรี และตัวอย่างแก่นจันทน์ขาว (*Diospyros decandra* Lour.) เก็บจากอุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการระบุชนิดพืชและเปรียบเทียบตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงที่พิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ (ตึกสิรินธร) กรมวิชาการเกษตร และหอพรรณไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพรรณพืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำตัวอย่างสมุนไพรไปล้างด้วยน้ำ อบที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 8 ชั่วโมง วัตถุดิบสมุนไพรทั้งหมดจะถูกนำไปบดและร่อนผ่านตะแกรงเบอร์ 80 และเก็บในตู้ซึ่งควบคุมอุณหภูมิ แสง และความชื้น

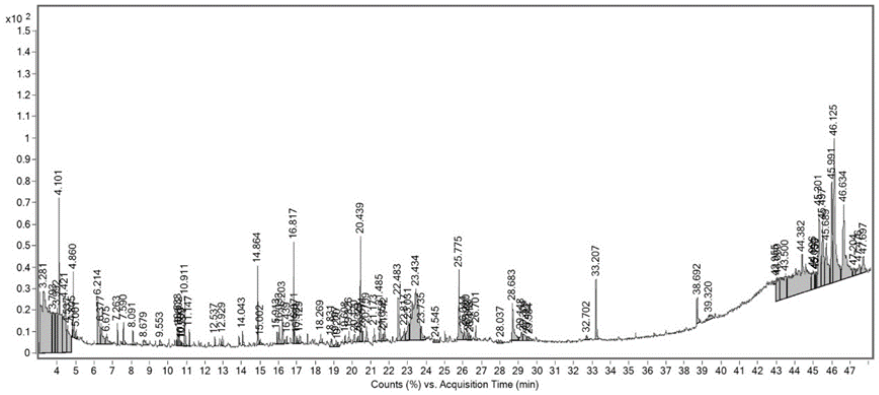
เตรียมสารสกัด โดยใช้ตัวอย่างที่บดเป็นผงละเอียด จำนวน 100 มิลลิกรัม สกัดด้วยเอทานอล (ethanol) 1 มิลลิลิตร โดยใช้เครื่องคลื่นเสียงความถี่สูงเป็นเวลา 30 นาที แล้วนำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 12,000 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10 นาที จากนั้นกรองส่วนใสของสารสกัดด้วยตัวกรองขนาด 0.2 ไมครอน ใช้เป็นสารตัวอย่าง

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดด้วยเทคนิค GC-MS

สารสกัดเอทานอลของตัวอย่างแก่นจันทน์เทศและแก่นจันทน์ขาว นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีด้วยเครื่อง Gas Chromatography-Mass Spectrometry (GC-MS) (ยี่ห้อ Agilent Technology, รุ่น GC 7890A, USA) ส่วนของ MS เป็นแบบ Quadrupole และอุณหภูมิของ Ion Source เป็น 200 องศาเซลเซียส ในระบบ Electron Impact Ionization (EI) ที่ 70 eV โดยสแกนมวล (m/z) ช่วง 50 ถึง 500 amu (Atomic Mass Unit) บันทึกผลเป็นโครมาโทแกรมและประเมินผลโดยเทียบค่า Retention time และ Mass spectrum ขององค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลจากตัวอย่างแต่ละพีค (peak) ที่ได้ กับ Mass spectrum ของค่ามาตราฐานที่มีการบันทึกไว้ในฐานข้อมูลของ National Institute of Standard and Technology(NIST) Library ที่%quality match มากกว่า 80%

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศ ด้วยเทคนิค GC-MS พบว่าองค์ประกอบทางเคมีจะใช้เวลาในการเคลื่อนที่ผ่านคอลัมน์ออกมาอยู่ในช่วง 4 ถึง 47 นาที แสดงดังโครมาโทแกรมภาพประกอบที่ 1 จากโครมาโทแกรมพบว่าองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศมีทั้งหมด 52 ชนิด สามารถบอกชนิดขององค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดได้ โดยการเทียบค่า Retention time และ Mass spectrum ของสารที่ได้กับค่ามาตรฐานที่มีการบันทึกไว้ใน Library มีองค์ประกอบทางเคมีเพียง 11 ชนิดที่ % quality match มากกว่า 80% ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยเรียงลำดับตามเวลาที่สารถูกชะออกจากคอลัมน์ (retention time) สารที่พบในปริมาณมากสุด คือ alpha.-Santalol (19.53%)

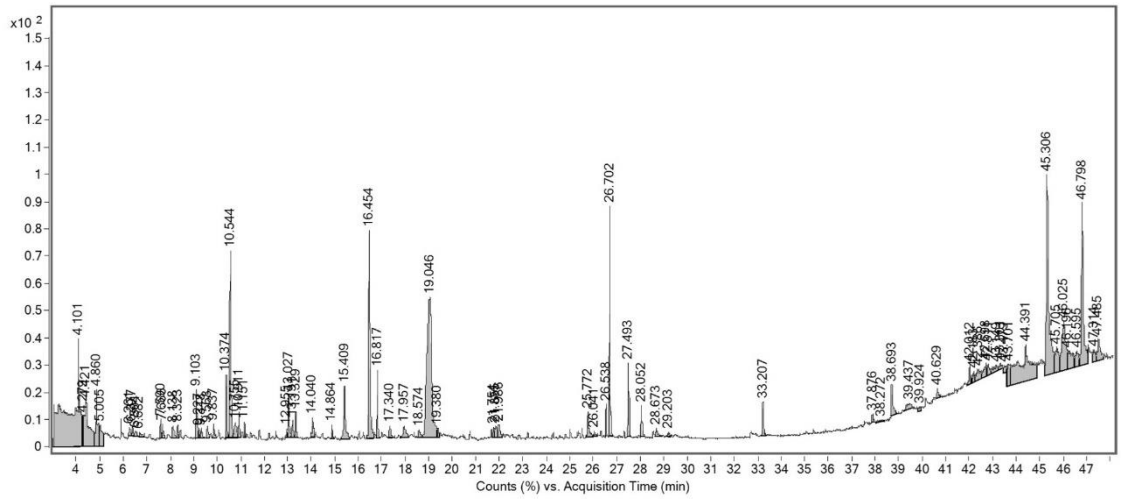

ภาพประกอบที่ 1 โครมาโทแกรมองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลแก่นจันทน์เทศ

ตารางที่1 องค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค GC-MS (% quality match มากกว่า 80%)

ลำดับ	Retention time	ชื่อสาร	Formula	m/z	Area%
1	4.858	Cyclohexylmethylsilane	$C_7H_{16}Si$	57.1	8.29
2	7.262	Pyrazinamide	$C_5H_5N_3O$	80.1	3.31
3	7.589	Benzyl alcohol	C_7H_8O	79.1	3.59
4	10.910	Methyl salicylate	$C_8H_8O_3$	120.0	7.93
5	12.539	Cinnamaldehyde, (E)-	C_9H_8O	131.1	1.85
6	14.863	Vanillin	$C_8H_8O_3$	151.0	13.36
7	16.815	Pentanoic acid, 5-hydroxy-, 2,4-di-t-butylphenyl esters	$C_{19}H_{30}O_3$	191.0	12.08
8	20.440	.alpha.-Santalol	$C_{15}H_{24}O$	94.1	19.53
9	25.739	Phthalic acid, butyl non-5-yn-3-yl ester	$C_{21}H_{28}O_4$	149.1	3.38
10	25.777	n-Hexadecanoic acid	$C_{16}H_{32}O_2$	73.1	13.81
11	33.206	Hexanedioic acid, bis(2-ethylhexyl) ester	$C_{22}H_{42}O_4$	129.0	12.87

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์ขาว ด้วยเทคนิค GC-MS พบว่าองค์ประกอบทางเคมีจะใช้เวลาในการเคลื่อนที่ผ่านคอลัมน์ออกมาอยู่ในช่วง 4 ถึง 47 นาที แสดงดังโครมาโทแกรมภาพประกอบที่ 2 จากโครมาโทแกรมพบว่าองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศมีทั้งหมด 37 ชนิด และสามารถบอกชนิดขององค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดได้โดยการเทียบค่า Retention time และ Mass spectrum ของสารที่ได้กับค่ามาตรฐานที่มีการบันทึกไว้ใน Library มีองค์ประกอบทางเคมีเพียง 10 ชนิดที่ % quality match มากกว่า 80% ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยเรียงลำดับตามเวลาที่สารถูกชะออกจากคอลัมน์ (retention time) สารที่พบในปริมาณมากสุด คือ .beta.-D-Glucopyranose, 1,6-anhydro- (44.04%)

ภาพประกอบที่ 2 โครมาโทแกรมองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลแก่นจันทน์ขาว

ตารางที่ 2 องค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์ขาวที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค GC-MS (% quality match มากกว่า 80%)

ลำดับ	Retention time	ชื่อสาร	Formula	m/z	Area%
1	4.859	Cyclohexylmethylsilane	$C_7H_{16}Si$	57.1	3.88
2	7.590	Benzyl alcohol	C_7H_8O	108.1	2.95
3	7.668	2(3H)-Furanone, 5-ethenyldihydro-5-methyl-	$C_7H_{10}O_2$	111.1	2.39
4	10.545	Bicyclo[2.2.1]heptan-2-ol, 1,7,7-trimethyl-, (1S-endo)-	$C_{10}H_{18}O$	95.1	27.80
5	10.912	Methyl salicylate	$C_8H_8O_3$	120.1	3.20
6	14.867	Vanillin	$C_8H_8O_3$	151.0	1.75
7	16.455	.beta.-D-Glucopyranose, 1,6-anhydro-	$C_6H_{10}O_5$	60.1	44.04
8	16.818	Pentanoic acid, 5-hydroxy-, 2,4-di-t-butylphenyl esters	$C_{19}H_{30}O_3$	191.0	5.84
9	25.741	Phthalic acid, isobutyl 4-octyl ester	$C_{20}H_{30}O_4$	149.1	2.73
10	33.206	Hexanedioic acid, bis(2-ethylhexyl) ester	$C_{22}H_{42}O_4$	129.0	5.42

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์เทศด้วยเทคนิค GC-MS พบว่ามีองค์ประกอบทางเคมี 11 ชนิด โดยมีสารที่พบในปริมาณมากสุด คือ alpha.-Santalol (19.53%) สอดคล้องกับรายงานการศึกษาก่อนหน้าที่พบว่า alpha.-Santalol เป็นองค์ประกอบหลักของของน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากแก่นจันทน์เทศ (*Santalum album* L.) (Howes et al., 2004; Daramwar, et al., 2012; Bisht & Hemanthraj, 2014) และจากการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลของแก่นจันทน์ขาวด้วยเทคนิค GC-MS พบว่ามีองค์ประกอบทางเคมี 10 ชนิด ซึ่งองค์ประกอบทางเคมีที่พบทั้งในสารสกัดเอทานอลแก่นจันทน์เทศและสารสกัดเอทานอลแก่นจันทน์ขาว มีเพียง 6 ชนิด ได้แก่ Cyclohexylmethylsilane; Benzyl alcohol; Methyl salicylate; Vanillin; Pentanoic acid, 5-hydroxy-, 2,4-di-t-butylphenyl esters และ Hexanedioic acid, bis(2-ethylhexyl) ester ซึ่งมีรายงานการศึกษาก่อนหน้าพบว่า Benzyl alcohol, Methyl salicylate และ Vanillin มีฤทธิ์ในการต้านการอักเสบ (Li et al., 2001; Lee et al., 2006; Jung et al., 2010; Makni et al., 2011; Zhang et al., 2011; Srikanth et al., 2013)

จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทางเคมีของสารสกัดเอทานอลแก่นจันทน์เทศและสารสกัดเอทานอลแก่นจันทน์ขาว ที่ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค GC-MS พบว่ามีสารที่แตกต่างกันและเหมือนกัน ซึ่งองค์ประกอบทางเคมีที่พบเหมือนกันในทั้งสองตัวอย่าง มีฤทธิ์ในการต้านการอักเสบ ทั้งนี้ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาที่สอดคล้องกับสรรพคุณแก้ไข้ ควบคู่ไปกับองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชยันต์ พิเชียรสุนทร, วิเชียร จีรวงส์, & แม้นมาส ชวลิต. (2548). คำอธิบายตำราพระโอสถพระนารายณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2.). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์และมูลนิธิภูมิปัญญา

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (2540). สารานุกรมสมุนไพรรวมหลักเภสัชกรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1.). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เสงี่ยม พงษ์บุญรอด. (2514). ไม้เทศเมืองไทย. สรรพคุณของยาเทศและยาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เกษมบรรณกิจ.

Bisht, S. S., & Hemanthraj, K. P. M. (2014). Gas Chromatography-Mass spectrometry (GC-MS) profiling of heartwood oil composition from 15 years old sandalwood trees. International Journal of Pharmacognosy and Phytochemical Research, 6(2), 387-392.

Daramwar, P. P., Srivastava, P. L., Priyadarshini, B., & Thulasiram, H. V. (2012). Preparative separation of α- and β-santalenes and (Z)-α- and (Z)-β-santalols using silver

nitrate-impregnated silica gel medium pressure liquid chromatography and analysis of sandalwood oil. The Analyst, 137(19), 4564-4570

Howes, M. J., Simmonds, M. S., & Kite, G. C. (2004). Evaluation of the quality of sandalwood essential oils by gas chromatography-mass spectrometry. Journal of chromatography. A, 1028(2), 307–312.

Jung, H. J., Song, Y. S., Kim, K., Lim, C. J., & Park, E. H. (2010). Assessment of the anti-angiogenic, anti-inflammatory and antinociceptive properties of ethyl vanillin. Archives of pharmacal research, 33(2), 309-316.

Lee, J. Y., Jang, Y. W., Kang, H. S., Moon, H., Sim, S. S., & Kim, C. J. (2006). Anti-inflammatory action of phenolic compounds from Gastrodia elata root. Archives of Pharmacal Research, 29(10), 849-858.

Li, H. X., Ding, M. Y., & Yu, J. Y. (2001). Simultaneous determination of p-hydroxybenzaldehyde, p-hydroxybenzyl alcohol, 4-(β-D-glucopyranosyloxy)-benzyl alcohol, and sugars in Gastrodia elata blume measured as their acetylated derivatives by GC-MS. Journal of chromatographic science, 39(6), 251-254.

Makni, M., Chtourou, Y., Fetoui, H., Garoui, E. M., Boudawara, T., & Zeghal, N. (2011). Evaluation of the antioxidant, anti-inflammatory and hepatoprotective properties of vanillin in carbon tetrachloride-treated rats. European journal of pharmacology, 668(1-2), 133-139.

Srikanth, D., Menezes, V. H., Saliyan, N., Rathnakar, U. P., Acaharya, S. D., Shenoy, A. K., & Udupa, A. L. (2013). Evalution of anti-inflammatory property of vanillin in carrageenan induced paw edema model in rats. International Journal of Bioassays, 2(1), 269-271.

Srisopon, S., Burana-osot, J., & Sotanaphun, U. (2015). Botanical identification of Chan-khao and Chan-thana by thin-layer chromatography. Thai Pharm Health Sci J, 10(1), 19-24.

Sotanaphun, U., Srisopon, S., & Burana-osot, J. (2017). Botanical identification of Chan thet and Chan-hom crude drugs by thin layer chromatography. Journal of Thai Traditional and Alternative Medicine, 15(1), 3-13.

Zhang, D., Liu, R., Sun, L., Huang, C., Wang, C., Zhang, D. M., ... & Du, G. H. (2011). Anti-inflammatory activity of methyl salicylate glycosides isolated from Gaultheria yunnanensis (Franch.) Rehder. Molecules, 16(5), 3875-3884.

ผลของสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์ต่อปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์

The effect of aluminium chloride-containing hemostatic agents on the polymerization of elastomeric impression materials

ณัฐธิดา โชควัฒนพรชัย[1*] และศิริจันทร์ เจียรพุฒิ[2]

Nattida Chokwattanapornchai[1*] and Sirichan Chiaraputt[2]

[1] นิสิตปริญญาโท, สาขาทันตกรรมคลินิก(สาขาทันตกรรมบูรณะ), คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[1] Graduate student, Master of Science in Clinical dentistry (Subspecialty in Restorative Dentistry), Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาทันตกรรมอนุรักษ์และทันตกรรมประดิษฐ์, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[2] Assistant professor Dr., Department of Conservative Dentistry and Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sample@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของสารห้ามเลือดทางทันตกรรมที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบต่อปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ โดยพิจารณาจากการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากตามเกณฑ์ของสมาคมทันตแพทย์อเมริกันหมายเลข 19 ชิ้นงานวัสดุพิมพ์ปากทั้งหมด 240 ชิ้น แบ่งเป็น 3 กลุ่มตามชนิดของวัสดุพิมพ์ปาก ได้แก่ พอลิไวนิล-ไซลอคเซนพอลิอีเทอร์ และพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์ สร้างขึ้นบนแท่นโลหะที่ได้รับการทาสารห้ามเลือดที่แตกต่างกัน แบ่งชิ้นงานเป็น 4 กลุ่มย่อย (n=20) คือ ไม่ได้รับการปนเปื้อน ปนเปื้อนด้วยเรสทริปทีน ดรายซี และเอ็กซ์พาซิล ทำการประเมินการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์แบบสเตอริโอที่กำลังขยาย 4 เท่า วิเคราะห์ผลการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากด้วยสถิติการทดสอบของฟิชเชอร์ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 (α = 0.05) ผลการศึกษาพบว่าสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบส่งผลยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์- ไรเซชันต่อวัสดุพิมพ์ปากแต่ละชนิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบมีการรบกวนการลอกรายละเอียดวัสดุพิมพ์ปากพอลิอีเทอร์มากที่สุด สำหรับเอ็กซ์พาซิลและดรายซีส่งผลต่อการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิล

ไซลอคเซนรองลงมา และสารห้ามเลือดส่งผลรบกวนการลอกรายละเอียดวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์น้อยที่สุด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบส่งผลรบกวนการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์แต่ละชนิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: สารห้ามเลือด, อะลูมิเนียมคลอไรด์, วัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์

Abstract

The purpose of this study is to determine the effect of aluminium chloride-containing hemostatic agents on the polymerization of elastomeric impression materials by evaluating surface detail reproduction using American Dental Association Specification No.19 (ADA No.19). Three different impression materials (Polyvinyl siloxane (PVS), Polyether (PE) and Polyvinylsiloxanether (PVSE)) were used to make 240 impression samples over a metal mold contaminated with various hemostatic agents (No treatment, Racestyptine, Dryz® and ExpasylTM (n=20). A stereomicroscope was used to assess surface detail reproduction at 4x magnification. The surface detail reproduction data was evaluated using the Fisher's exact test (α = 0.05). The findings revealed that hemostatic agents containing aluminum chloride had a statistically significant impact on surface detail reproduction. PE was the most affected, followed by Dryz® and ExpasylTM on PVS. PVSE was the least affected by hemostatic agents. Therefore, hemostatic agents with aluminium chloride exhibited a statistically significant effect on surface detail reproduction.

Keywords: Hemostatic agent, Aluminium chloride, Elastomeric impression materials

บทนำ

การบูรณะฟันโดยอ้อม (Indirect restoration) เช่น การทำครอบฟัน สะพานฟัน อินเลย์และออนเลย์ ที่ซึ่งมีขั้นตอนในการกรอแต่งฟันหลัก พิมพ์ปากขั้นสุดท้าย เทแบบจำลองฟัน ขึ้นรูปชิ้นงานและยึดชิ้นงานบนฟันธรรมชาติ บ่อยครั้งที่ขอบเขตในการทำงานมักมีเส้นสิ้นสุดหรือขอบโพรงฟันอยู่ในตำแหน่งที่เสมอหรือต่ำกว่าขอบเหงือก ซึ่งมีความสำคัญในขั้นตอนการพิมพ์ปากขั้นสุดท้ายที่จำเป็นต้องมีการแยกเหงือกที่ดีและเพียงพอให้วัสดุพิมพ์ปากสามารถไหล่แผ่เข้าไปลอกรายละเอียดบนฟันหลักได้ครบถ้วน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและความถูกต้องของชิ้นงานต่อไป

วิธีในการแยกเหงือกที่เป็นที่นิยมคือ การแยกเหงือกด้วยวิธีทางกลร่วมกับวิธีทางเคมี (Donovan, Gandara, & Nemetz, 1985) ประกอบด้วยการใช้ด้ายแยกเหงือกร่วมกับการใช้สารห้ามเลือดทางทันตกรรม โดยสารห้ามเลือดแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ สารบีบหลอดเลือด (Vasoconstrictors) และยาสมาน

(Astringents) โดยในปัจจุบันนิยมใช้ในกลุ่มของยาสมาน ได้แก่ อะลูมิเนียมคลอไรด์และเฟอร์ริกซัลเฟต (Donovan et al., 1985) แม้ว่าสารห้ามเลือดในกลุ่มนี้จะให้ ผลในการห้ามเลือดและช่วยในขั้นตอนแยกเหงือกได้ค่อนข้างดี อย่างไรก็ตามสารห้ามเลือดมีค่าความเป็นกรดค่อนข้างสูง โดยมีค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ที่ 0.7-2.0 (Land, Rosenstiel, & Sandrik, 1994) ความเป็นกรดนี้สามารถส่งผลกับโครงสร้างของฟัน การใช้สารยึดติดในขั้นตอนการอุดฟัน และมีผลต่อขั้นตอนในการยึดชิ้นงานวัสดุบูรณะโดยอ้อมได้ (Maischberger, Stawarczyk, von Hajmasy, & Liebermann, 2018)

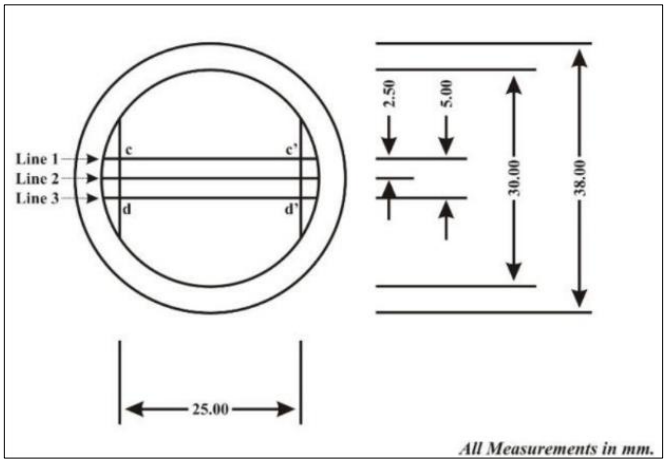
สารประกอบซัลเฟอร์ที่พบในถุงมือลาเท็กซ์ หรือในแผ่นยางกันน้ำลาย พบว่าทำให้เกิดการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซน (Polyvinylsiloxane : PVS) ได้ โดยจะทำให้เกิดลักษณะพื้นผิวที่ก่อตัวไม่สมบูรณ์ มีลักษณะเหนียวและลื่น ซึ่งส่งผลต่อขั้นตอนในการเทแบบจำลองฟัน (Donovan & Chee, 2004) ในสารห้ามเลือดบางชนิดมีสารประกอบซัลเฟอร์เป็นองค์ประกอบเช่นกัน ได้แก่ อะลูมิเนียมซัลเฟต และเฟอร์ริกซัลเฟต ทำให้มีความกังวลว่าสารห้ามเลือดกลุ่มนี้จะมีผลยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์หรือไม่ มีหลายการศึกษาได้ทำการเปรียบเทียบผลของสารห้ามเลือด เช่น เฟอร์ริกซัลเฟตและอะลูมิเนียมคลอไรด์ต่อวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซน โดยดูการลอกรายละเอียด พบว่าเฟอร์ริกซัลเฟตและอะลูมิเนียมคลอไรด์ทำให้ความสามารถในการลอกรายละเอียดวัสดุพิมพ์ปากลดลง (O'Mahony, Spencer, Williams, & Corcoran, 2000; Raipure & Kharsan, 2014 ; Vaishnav, Patel, Shah, & Maheta, 2012) ตรงกันข้ามกับในบางการศึกษาที่ไม่พบการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันและมีการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากที่สมบูรณ์ดี (de Camargo, Chee, & Donovan, 1993; Machado & Guedes, 2011; Sabio, Franciscone, & Mondelli, 2008) อย่างไรก็ตามในกลุ่มของอะลูมิเนียมคลอไรด์ที่แม้ไม่มีซัลเฟอร์เป็นองค์ประกอบแต่พบการยับยั้งปฏิกิริยาก่อตัวของวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซน ยังไม่มีข้อสรุปแน่ชัดถึงการขัดขวางปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชัน ร่วมกับการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ทำการศึกษาอะลูมิเนียมคลอไรด์เพียงชนิดเดียวเทียบกับสารห้ามเลือดที่มีองค์ประกอบหลักเป็นสารชนิดอื่น โดยยังไม่มีการเทียบเฉพาะสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบหลักเหมือนกัน แต่อาจมีร้อยละของความเข้มข้น ลักษณะรูปแบบของสาร และความข้นหนืดที่แตกต่างกันตามแต่ละผลิตภัณฑ์ ประกอบกับยังมีการศึกษาถึงผลของสารห้ามเลือดต่อวัสดุพิมพ์ปากในกลุ่มพอลิอีเทอร์ (Polyether : PE) และพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์ (Polyvinylsiloxanether : PVSE) ที่ค่อนข้างน้อย ดังนั้นแล้วจึงเป็นที่น่าสนใจว่าในสารห้ามเลือดที่มีส่วนผสมของอะลูมิเนียมคลอไรด์นั้นแท้จริงส่งผลต่อวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ชนิดพอลิไวนิลไซลอคเซน พอลิอีเทอร์ และพอลิไวนิล-ไซลอคเซนอีเทอร์แตกต่างกันหรือไม่ โดยในงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองในห้องปฏิบัติการเพื่อศึกษาดูการรบกวนปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันผ่านการพิจารณาการลอกรายละเอียด (Surface detail reproduction) ของวัสดุพิมพ์ปากทั้ง 3 ชนิด และมีสมมติฐานว่าในงานวิจัยคือการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ทั้ง 3 ชนิด เมื่อได้รับการปนเปื้อนจากสารห้ามเลือดที่ใช้ในการแยกเหงือกแต่ละชนิดไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของสารห้ามเลือดทันตกรรมที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบต่อปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ โดยดูการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์สามชนิด คือ พอลิไวนิลไซลอคเซน พอลิอีเทอร์ และพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์ ตามเกณฑ์ของสมาคมทันตแพทย์อเมริกันหมายเลข 19

วิธีดำเนินการวิจัย

กลึงเบ้าหล่อโลหะตามเกณฑ์ของสมาคมทันตแพทย์อเมริกันหมายเลข 19 ("Revised American Dental Association Specification no. 19 for Non-aqueous, Elastomeric Dental Impression Materials," 1977) ทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วยบล็อกที่มีร่องและเบ้าหล่อสำหรับวัสดุพิมพ์ปาก โดยบล็อกที่มีร่องมีเส้นผ่านศูนย์กลางวงนอก 38 มิลลิเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางวงใน 30 มิลลิเมตร โดยในส่วนบล็อกที่มีร่องจะมีเส้นแนวนอน 3 เส้น และเส้นแนวตั้ง 2 เส้น ที่จะปรากฏบนผิวของวัสดุพิมพ์ปาก โดยร่องบนพื้นผิวสแตนเลสสตีลทำขึ้นโดยใช้ไฟเบอร์เลเซอร์เป็นเส้นที่มีขนาด 0.020 มิลลิเมตร ระยะระหว่างเส้นแนวนอนแต่ละเส้นมีระยะ 2.5 มิลลิเมตร ระยะระหว่างเส้นแนวตั้ง มีระยะ 25 มิลลิเมตร ส่วนเบ้าหล่อสำหรับวัสดุพิมพ์ปากมีลักษณะเป็นวงแหวนที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางวงนอก 38 มิลลิเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 30 มิลลิเมตร และมีความสูง 6 มิลลิเมตร เมื่อสวมทับบนบล็อกที่มีร่องจะทำให้มีพื้นที่สำหรับวัสดุพิมพ์ปากหนา 3 มิลลิเมตร ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แสดงสัดส่วนขนาดของเบ้าหล่อโลหะและขนาดของร่องที่ปรากฏบนบล็อกตามเกณฑ์ของสมาคมทันตแพทย์อเมริกันหมายเลข 19

ก่อนการสร้างชิ้นงานวัสดุพิมพ์ปากทำความสะอาดเบ้าหล่อโลหะด้วยแอลกอฮอล์และล้างด้วยน้ำกลั่นในเครื่องอัลตราโซนิกเพื่อกำจัดสารตกค้างและเป่าลมให้แห้ง ทำการทาหรือฉีดสารห้ามเลือดตามแต่ละกลุ่มทดลองที่มีร้อยละของความเข้มข้นและลักษณะของสารที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 1 ลงบนบริเวณร่องบนพื้นผิวของบล็อคโลหะ ทิ้งให้แต่ละวัสดุอยู่บนพื้นผิว 3 นาที ทำการล้างน้ำเป็นเวลา 1 นาที จากนั้นเป่าลมให้แห้ง ผสมวัสดุพิมพ์ปากแต่ละชนิดโดยใช้ปืนผสมวัสดุร่วมกับหลอดผสมและปลายหลอดสำหรับฉีดในช่องปาก ฉีดวัสดุพิมพ์ปากลงบนพื้นผิวบล็อกที่มีร่องจนวัสดุเต็ม ปิดทับด้วยแผ่นพอลิเอทิลีนตามด้วยแผ่นโลหะเรียบน้ำหนัก 400 กรัม ดังภาพประกอบที่ 2 รอวัสดุพิมพ์ปาก ก่อตัวตามระยะเวลาที่แต่ละบริษัทผู้ผลิตกำหนด ดังตารางที่ 2 และปล่อยให้วัสดุก่อตัวต่ออีก 3 นาทีหลังครบเวลาก่อตัวในช่องปากตามเกณฑ์ของสมาคมทันตแพทย์อเมริกันหมายเลข 19 แบ่งกลุ่มการทดลองตามแต่ละกลุ่มวัสดุพิมพ์ปากทั้งสามชนิด ได้แก่ พอลิไวนิล-ไซลอคเซน (Silagum-Light) พอลิอีเทอร์ (Impregum™ Garant™ L Duosoft) และพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์ (Identium® Light) ชนิดละ 80 รอยพิมพ์ และแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามการปนเปื้อนจากสารห้ามเลือดที่แตกต่างกัน กลุ่มย่อยละ 20 รอยพิมพ์ ได้แก่ กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปนเปื้อน กลุ่มที่ได้รับการปนเปื้อนจากเรสทริปทีน (Racestyptine) กลุ่มที่ได้รับการปนเปื้อนจากดรายซี (Dryz®) และกลุ่มที่ได้รับการปนเปื้อนจากเอ็กซ์พาซิล (Expasyl™)

ตารางที่ 1 แสดงสารห้ามเลือดที่ใช้ในการศึกษา

Gingival hemostatic retracting agents	Manufacturer	Type of materials	Compositions	Batch #
Racestyptine (25% Aluminium chloride)	Septodont, Saint-Maur-des-Fosses, France	Solution	Aluminium chloride hexahydrate, oxyquinol, hydroalcoholic	B25894AB
Dryz® (20% Aluminium chloride)	Parkell, Edgewood, USA	Paste	Aluminium chloride hexahydrate, filler, cellulose gum	19176
Expasyl™ (15% Aluminium chloride)	Acteon, Bordeaux, France	Paste	Aluminium chloride hexahydrate, Kaolin, patent blue V, excipients	8874

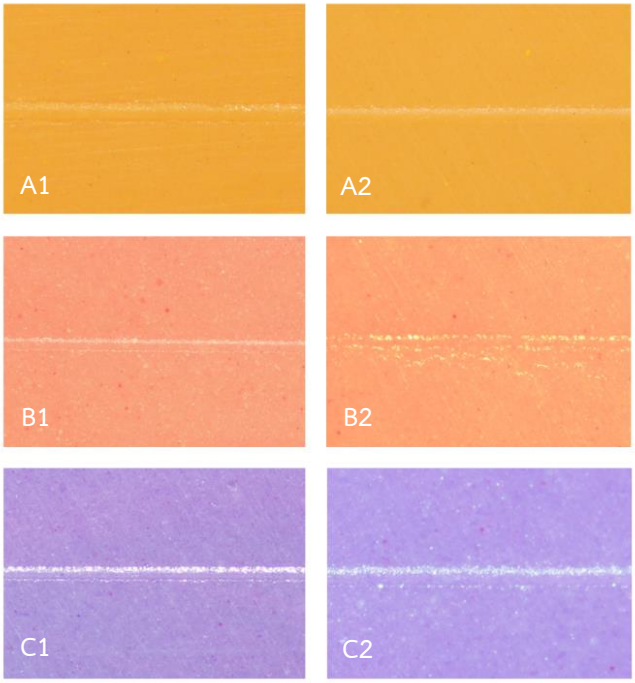

ภาพประกอบที่ 2 แสดงการฉีดวัสดุพิมพ์ปากลงบนเบ้าหล่อโลหะ (ซ้าย) และปิดทับด้วย แผ่นพอลิเอทิลีน และแผ่นโลหะเรียบ (ขวา)

ประเมินการลอกรายละเอียดภายหลังการเตรียมชิ้นงานทันที โดยพิจารณาภายใต้กล้องจุลทรรศน์ชนิดสเตอริโอ (Stereomicroscope, CX31, Olympus, Japan) ที่กำลังขยาย4 เท่า หากบนผิวของวัสดุพิมพ์ปากปรากฏเส้นแนวนอนที่ต่อเนื่อง จากจุดตัดเส้นแนวตั้งไปจนถึงจุดตัดกับเส้นแนวตั้งอีกจุด ตลอดความยาว 25 มิลลิเมตร อย่างน้อย 2 ใน 3 เส้น จะประเมินว่าวัสดุพิมพ์ปากลอกเลียนรายละเอียดได้ดี (Satisfactory) ลักษณะพื้นผิวนอกเหนือจากนี้จะได้รับการประเมินว่าลอกเลียนรายละเอียดได้ไม่ดี (Unsatisfactory) ดังภาพประกอบ 3 เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบของฟิชเชอร์ (The Fisher's exact test) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ α = 0.05

ตารางที่ 2 แสดงระยะเวลาทำงานและระยะเวลาก่อตัวในช่องปากของวัสดุพิมพ์ปาก

Product	Manufacturer	Type of materials	Batch #	Working time (min.)	Intraoral setting time (min.)
Silagum-Light	DMG, Hamburg, Germany	Polyvinyl siloxane	226580	≤ 2.15	≥ 3.30
Impregum™ Garant™ L Duosoft™	3M ESPE, MN, USA	Polyether	7478882	2.00	3.30
Identium® Light	Kettenbach dental, Kettenbach, Germany	Polyvinylsiloxanether	200281	2.00	3.30

ภาพประกอบที่ 3 แสดงภาพการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์
(A) พอลิไวนิลไซลอคเซน; (B) พอลิอีเทอร์; (C) พอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์;
(1) ลอกรายละเอียดได้ดี; (2) ลอกรายละเอียดได้ไม่ดี

ผลการวิจัย

ผลการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ของสมาคมทันตแพทย์อเมริกัน หมายเลข 19 แสดงในตารางที่ 3 พบว่าสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบแต่ละชนิดส่งผลรบกวนการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนและวัสดุพิมพ์ปากพอลิอีเทอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p<0.05$) โดยในวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนที่ได้รับการปนเปื้อนด้วยดรายซีและเอ็กซ์พาซิลให้ผลการลอกรายละเอียดได้ดีร้อยละ 65 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กับกลุ่มควบคุมและกลุ่มที่ได้รับการปนเปื้อนด้วยเรสทริปทีนที่ลอกรายละเอียดได้ดีร้อยละ 100 ส่วนวัสดุพิมพ์ปากพอลิอีเทอร์ที่ได้รับการปนเปื้อนด้วยเรสทริปทีน, ดรายซี และเอ็กซ์พาซิล ให้ผลการลอกรายละเอียดได้ดีร้อยละ 20, 25 และ 10 ตามลำดับ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกลุ่มควบคุมที่ลอกรายละเอียดได้ดีร้อยละ 100 สำหรับวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์พบว่าเมื่อได้รับการปนเปื้อนจากสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบทุกชนิดให้ผลการลอกรายละเอียดได้ดีไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกลุ่มควบคุม ที่ซึ่งเรสทริปทีน, ดรายซี และเอ็กซ์พาซิลให้ผลการลอกรายละเอียดได้ดี ร้อยละ 75, 85 และ 80 ตามลำดับ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกลุ่มควบคุมที่ลอกรายละเอียดได้ดีร้อยละ 100 กล่าวโดยสรุปคือสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบแต่ละชนิดส่งผลต่อการลอกรายละเอียดในวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนและวัสดุพิมพ์ปากพอลิอีเทอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ แต่ไม่ส่งผลต่อการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการลอกรายละเอียดในแต่ละวัสดุพิมพ์ปากที่ได้รับการปนเปื้อนจากสารห้ามเลือดที่แตกต่างกัน

Elastomeric impression matrials	Hemostatic agents	Surface detail reproduction [n(%)]	
		Satisfactory	Unsatisfactory
PVS	No treatment	20 (100%)	0 (0%)
	Racestyptine	20 (100%)	0 (0%)
	Dryz®	13 (65%)*	7 (35%)
	Expasyl™	13 (65%)*	7 (35%)
PE	No treatment	20 (100%)	0 (0%)
	Racestyptine	4 (20%)*	16 (80%)
	Dryz®	5 (25%)*	15 (75%)
	Expasyl™	2 (10%)*	18 (90%)
PVSE	No treatment	20 (100%)	0 (0%)
	Racestyptine	15 (75%)	5 (25%)
	Dryz®	17 (85%)	3 (15%)
	Expasyl™	16 (80%)	4 (20%)

* ผลการลอกรายละเอียดแตกต่างจากกลุ่มควบคุมในวัสดุพิมพ์ปากชนิดเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลของสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบต่อการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันผ่านการพิจารณาลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนในการศึกษานี้ พบว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการปนเปื้อนและกลุ่มที่ปนเปื้อนด้วยเรสทริปทีนให้ผลการลอกรายละเอียดได้ดีทั้งหมด แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกลุ่มของดรายซีและเอ็กซ์พาซิล โดยเรสทริปทีนที่เป็นสารละลายซึ่งไม่มีผลต่อการลอกรายละเอียดของพอลิไวนิลไซลอคเซนนั้น ให้ผลสอดคล้องกับในอีกการศึกษา (Sabio et al., 2008) ซึ่งไม่พบการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของ Hemostop (สารละลาย 25% อะลูมิเนียมคลอไรด์) แต่ให้ผลในทางตรงกันข้ามกับอีกการศึกษาที่พบว่า Hemodent (สารละลาย 21.3% อะลูมิเนียมคลอไรด์) (O'Mahony et al., 2000) และ Gingi-Aid (สารละลาย 21.3% อะลูมิเนียมคลอไรด์) (Vaishnav et al., 2012) ให้ผลการลอกรายละเอียดได้ไม่ดีในพอลิไวนิลไซลอคเซนทุกชิ้นงาน อย่างไรก็ตามทั้งสองการศึกษานี้ไม่ได้ทำการล้างน้ำตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิต ส่วนดรายซีและเอ็กซ์พาซิลนั้นยังมีการศึกษา

ที่ค่อนข้างน้อยต่อวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิล-ไซลอคเซน โดยในการศึกษานี้พบว่าดรายซีให้ผลการลอกรายละเอียดได้ไม่ดี ร้อยละ 35 ใกล้เคียงกับอีกการศึกษาที่ดูการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันด้วยการดูลักษณะสารที่ติดขึ้นมาบนก้านพันสำลี (Vohra et al., 2020) โดยพบการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันในพอลิไวนิลไซลอคเซนยี่ห้อ Panasil ร้อยละ 30 และยี่ห้อ Express ไม่พบการยับยั้งปฏิกิริยาเลย ส่วนเอ็กซ์พาซิลซึ่งพบว่าลอกรายละเอียดได้ไม่ดีร้อยละ 35 ให้ผลใกล้เคียงกับที่พบการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันในพอลิไวนิลไซลอคเซนยี่ห้อ Panasil และ Express ร้อยละ 30 (Vohra et al., 2020) ต่างจากพอลิไวนิลไซลอคเซนยี่ห้อ Virtual ที่พบการยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันจากเอ็กซ์พาซิลถึงร้อยละ 85 (Abduljabbar et al., 2019) ทั้งนี้อาจมีเรื่องความแตกต่างของผลิตภัณฑ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยการที่ในกลุ่มวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนที่ปนเปื้อนด้วยดรายซีและเอ็กซ์พาซิลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากเรสทริปทีน อาจมาจากลักษณะรูปแบบสารที่แตกต่างกัน โดยเรสทริปทีนเป็นสารละลาย ขณะที่ดรายซีและเอ็กซ์พาซิลมีลักษณะเป็นเพสต์ (Paste) โดยดรายซีมีองค์ประกอบของ เซลลูโลสกัม ซึ่งเป็นสารยึดเกาะและเป็นสารคอลลอยด์ที่มีความชอบน้ำ (Reynolds 1994) เอ็กซ์พาซิลมีองค์ประกอบของเกาลินซึ่งเป็นสารที่มีลักษณะคล้ายดินขาวและมีเนื้อที่ค่อนข้างแน่น ด้วยความข้นหนืดที่มากกว่าของสารทั้งสองชนิดอาจส่งผลต่อการคงค้างของวัสดุหลังการล้างน้ำมากกว่าเรสทริปทีน

นอกจากนี้สำหรับดรายซีและเอ็กซ์พาซิลที่แม้ทำการล้างน้ำ ยังส่งผลรบกวนการลอกรายละเอียดของพอลิไวนิลไซลอคเซน อาจเป็นผลจากการที่เมื่ออะลูมิเนียมคลอไรด์ถูกไฮโดรไลซิสจะได้กรดไฮโดรคลอริก (Kunio & Schreiber, 2013) ที่สามารถทำลายพันธะระหว่างหมู่เมทิลและซิลิกอนได้ (Stark, Falender, & Wright, 1982) ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงสร้างของพอลิไวนิลไซลอคเซนจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พอลิไวนิลไซลอคเซนลอกรายละเอียดได้ไม่ดีสำหรับพอลิอีเทอร์ พบว่าสารห้ามเลือดทั้งหมดให้ผลการลอกรายละเอียดได้ไม่ดีแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากกลุ่มควบคุมทั้งหมด สอดคล้องกับหลายการศึกษาก่อนหน้า (Abduljabbar et al., 2019; Raipure & Kharsan, 2014 ; Sabio et al., 2008; Vohra et al., 2020) ที่พบการยับยั้งปฏิกิริยาการก่อตัวค่อนข้างสูงและส่งผลให้วัสดุลอกรายละเอียดได้ไม่ดี เว้นในกลุ่มของดรายซีที่ส่งผลให้พอลิอีเทอร์ยี่ห้อ Mono ลอกรายละเอียดได้ไม่ดีในระดับค่อนข้างต่ำที่ร้อยละ 20 (Vohra et al., 2020) ความแตกต่างนี้อาจเป็นผลจากชนิดของผลิตภัณฑ์ร่วมด้วย โดยรวมการที่อะลูมิเนียมคลอไรด์ส่งผลต่อพอลิอีเทอร์ อาจมาจากโครงสร้างของพอลิอีเทอร์เป็นโคพอลิเมอร์ของเตเตระไฮโดรฟูแรนและเอทิลีนออกไซด์ (Menees, Radhakrishnan, Ramp, Burgess, & Lawson, 2015) ซึ่งสามารถเกิดการแตกของพันธะได้เมื่อมีสารที่มีความเป็นกรดแก่ (McMurry, 2010) เข้าทำปฏิกิริยาซึ่งอะลูมิเนียมคลอไรด์เมื่อถูกไฮโดรไลซิสแล้วจะได้กรดไฮโดรคลอริก (Kunio & Schreiber, 2013) ซึ่งมีความเป็นกรดแก่ที่สามารถ แตกตัวได้ทั้งหมด จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้พอลิอีเทอร์ลอกรายละเอียดได้ไม่ดี การศึกษาผลของสารห้ามเลือดต่อพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์มีค่อนข้างจำกัด โดยมีการศึกษาที่พบว่า Alustin (สารละลาย 20% อะลูมิเนียมคลอไรด์) ทำให้วัสดุมีระยะเวลาในการก่อตัวที่นานขึ้น ตรงข้ามกับ Gingiva Liquid (สารละลาย 10% อะลูมิเนียมคลอไรด์) และเรสทริปทีน (สารละลาย 25% อะลูมิเนียม

คลอไรด์) ที่พบการรบกวนระยะเวลาก่อตัวเพียงเล็กน้อย (Nowakowska & Raszewski, 2011) อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้พบว่าสารห้ามเลือดส่งผลต่อการลอกรายละเอียดของพอลิไวนิล-ไซลอคเซนอีเทอร์ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากกลุ่มควบคุม แม้ว่าโครงสร้างของวัสดุเป็นการรวมโครงสร้างของพอลิไวนิลไซลอคเซนและพอลิอีเทอร์ แต่พบว่าให้ผลที่ต่างจากพอลิอีเทอร์ค่อนข้างชัดเจน มีการศึกษาที่พบว่าไอเด็นเทียมนั้นมีค่ามุมสัมผัสที่น้อยกว่าพอลิไวนิลไซลอคเซนและพอลิอีเทอร์ (Menees et al., 2015) บ่งบอกถึงการมีคุณสมบัติไฮโดรฟิลิกและมีความสามารถในการไหลแผ่ได้ดี ซึ่งอาจมาจากการที่ไอเด็นเทียมมีองค์ประกอบของสารลดแรงตึงผิว Tension I (Surface tension eraser surfactant) และ Tension II (Wetting conditioner surfactant) ร่วมด้วย จึงอาจเป็นสาเหตุให้พอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์สามารถลอกรายละเอียดได้ค่อนข้างดี

ดังนั้นแล้วจากการศึกษานี้พบว่าสารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบส่งผลยับยั้งปฏิกิริยาพอลิเมอร์ไรเซชันของวัสดุพิมพ์ปากอีลาสโตเมอร์ โดยรบกวนความสามารถในการลอกรายละเอียดของวัสดุพิมพ์ปากพอลิอีเทอร์มากที่สุด รองลงมาคือวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิล-ไซลอคเซนที่ได้รับการปนเปื้อนจากดรายซีและเอ็กซ์พาซิล และวัสดุพิมพ์ปากพอลิไวนิลไซลอคเซนอีเทอร์ถูกรบกวนการลอกรายละเอียดน้อยที่สุด ดังนั้นแล้วหากมีการใช้สารห้ามเลือดที่มีอะลูมิเนียมคลอไรด์เป็นองค์ประกอบในขั้นตอนการพิมพ์ปากขั้นสุดท้าย ทันตแพทย์ควรทำการล้างทำความสะอาดให้มากที่สุดเพื่อป้องกันผลของสารห้ามเลือดที่เหลือคงค้างและอาจส่งผลต่อคุณภาพของรอยพิมพ์และชิ้นงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Abduljabbar, T. S., Al Amri, M. D., Al Rifaiy, M. Q., Al-Sowygh, Z. H., Vohra, F. A., Balous, M. A., . . . Alotaibi, A. O. (2019). Effects of Gingival Retraction Paste and Subsequent Cleaning with Hydrogen Peroxide on the Polymerization of Three Elastomeric Impression Materials: An In Vitro Study. J Prosthodont, 28(6), 709-714. doi:10.1111/jopr.12641

de Camargo, L. M., Chee, W. W., & Donovan, T. E. (1993). Inhibition of polymerization of polyvinyl siloxanes by medicaments used on gingival retraction cords. J Prosthet Dent, 70(2), 114-117. doi:10.1016/0022-3913(93)90003-7

Donovan, T. E., & Chee, W. W. (2004). A review of contemporary impression materials and techniques. Dent Clin North Am, 48(2), vi-vii, 445-470. doi:10.1016/j.cden.2003.12.014

Donovan, T. E., Gandara, B. K., & Nemetz, H. (1985). Review and survey of medicaments used with gingival retraction cords. J Prosthet Dent, 53(4), 525-531. doi:10.1016/0022-3913(85)90640-7

Kunio, N. R., & Schreiber, M. A. (2013). Topical Hemostatic Agents. Consultative Hemostasis and Thrombosis: Third Edition, 538-545.

Land, M. F., Rosenstiel, S. F., & Sandrik, J. L. (1994). Disturbance of the dentinal smear layer by acidic hemostatic agents. J Prosthet Dent, 72(1), 4-7. doi:10.1016/0022-3913(94)90207-0

Machado, C. E., & Guedes, C. G. (2011). Effects of sulfur-based hemostatic agents and gingival retraction cords handled with latex gloves on the polymerization of polyvinyl siloxane impression materials. J Appl Oral Sci, 19(6), 628-633. doi:10.1590/s1678-77572011000600014

Maischberger, C., Stawarczyk, B., von Hajmasy, A., & Liebermann, A. (2018). Hemostatic gingival retraction agents and their impact on prosthodontic treatment steps: A narrative review. Quintessence Int, 49(9), 719-732. doi:10.3290/j.qi.a41010

McMurry, J. E. (2010). Fundamentals of organic chemistry. In (7th ed., pp. 256-293).

Menees, T. S., Radhakrishnan, R., Ramp, L. C., Burgess, J. O., & Lawson, N. C. (2015). Contact angle of unset elastomeric impression materials. J Prosthet Dent, 114(4), 536-542. doi:10.1016/j.prosdent.2015.05.004

Nowakowska, D., & Raszewski, Z. (2011). Effect of gingival margin retraction agents on the polymerization time of the vinylsiloxanether impression elastomer in rheometer study. J Stoma, 64(11), 887-894.

O'Mahony, A., Spencer, P., Williams, K., & Corcoran, J. (2000). Effect of 3 medicaments on the dimensional accuracy and surface detail reproduction of polyvinyl siloxane impressions. Quintessence Int, 31(3), 201-206. Retrieved from https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11203927

Raipure, P., & Kharsan, V. (2014). Comparative Evaluation of Dimensional Accuracy and Surface Detail Reproduction of Elastomeric Impression Material when Treated with Three Retraction Cord Medicaments : An In Vitro Study. Int J Dent Med Res, 1(2), 12-20.

Revised American Dental Association Specification no. 19 for Non-aqueous, Elastomeric Dental Impression Materials. (1977). J Am Dent Assoc, 94(4), 733-741. doi:10.14219/jada.archive.1977.0334

Reynolds , E. C. (1994). Contents of toothpaste - satety implications. Aust Prescr, 17, 49-51.

Sabio, S., Franciscone, P. A., & Mondelli, J. (2008). Effect of conventional and experimental gingival retraction solutions on the tensile strength and inhibition of polymerization of four types of impression materials. J Appl Oral Sci, 16(4), 280-285. doi:10.1590/s1678-77572008000400010

Stark, F. O., Falender, J. R., & Wright, A. P. (1982). Silicones. In Comprehensive Organometallic Chemistry (pp. 305-363).

Vaishnav, K., Patel, P., Shah, D., & Maheta, S. (2012). Effect of 3 Different Medicament on Dimensional Stability and Surface Detail Reproduction Of Polyvinyl Siloxane Impression Material. NJIRM, 4(4), 124-130.

Vohra, F., Altokhais, F., Thafrah, A. B., Alsaif, K., Alyahya, A., Alsahhaf, A., . . . Aldeeb, M. (2020). Effect of contemporary retraction agents and cleaning with hydrogen peroxide on the polymerization of elastomeric impression materials. J Appl Biomater Funct Mater, 18, 1-8. doi:10.1177/2280800019891072

ผลของน้ำยาบ้วนปากโพรไบโอติกที่มีส่วนผสมของกัญชาต่อการลดสารสื่ออักเสบทูเมอร์เน็คโครติกแฟคเตอร์อัลฟ่า

The effect of probiotic mouthwash with cannabis extracts on the reduction of inflammatory cytokine: tumor necrosis factor alpha.

ณัฐพล นิสภา[1], มาลัย ทวีโชติภัทร์[2] และสรสัณห์ รังสิยานนท์[3*]

Nattapon Nisapa[1], Malai Taveechotpatr[2] and Sorasun Rungsiyanont[3*]

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาการช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียล, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

[1] Graduate student, Master of Science Program in Oral and Maxillofacial Sciences, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University, Bangkok.

[2] รองศาสตราจารย์, ภาควิชาจุลชีววิทยา, คณะแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

[2] Associate Professor, Department of Microbiology, Faculty of Medicine, Srinakharinwirot University, Bangkok.

[3] รองศาสตราจารย์, ภาควิชาศัลยศาสตร์และเวชศาสตร์ช่องปาก, คณะทันตแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

[3] Associate Professor, Department of Oral Surgery and Oral Medicine, Faculty of Dentistry, Srinakharinwirot University, Bangkok.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sorasun@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของน้ำยาบ้วนปากโพรไบโอติก ผสมสารสกัดจากกัญชา (แคนนาบิไดออล,CBD) ต่อการลดระดับของทูเมอร์เน็คโครติกแฟคเตอร์อัลฟ่า (TNF-α) โดยเริ่มจาก เตรียมน้ำยาบ้วนปากโพรไบโอติก ผสมสารสกัดจากกัญชา (CBD) โดยมีความเข้มข้นของ CBD ตั้งแต่ 0.5-1.0 ปริมาตร/ปริมาตร จำนวน 7 สูตร มาทดสอบความสามารถในการลดระดับสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α โดยใช้โมเดลในการกระตุ้น human monocytic cell line (ATCC, TIB202) ชนิดTHP-1 ด้วยลิโพพอลิแซ็กคาไรด์บริสุทธิ์ (LPS) ให้เกิดการหลั่ง TNF-α และวัดความสามารถในการยับยั้งการหลั่ง TNF-α ของน้ำยาบ้วนปากแต่ละสูตรด้วยวิธี ELISA พบว่าน้ำยาบ้วนปากโพรไบโอติก ผสมสารสกัดจากกัญชา (CBD) มีความสามารถในการลดระดับ TNF-α ได้เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม โดยพบว่าน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 1 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก), สูตรที่ 2 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0. 5, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก), สูตรที่ 3

(น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 1, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก) และสูตรที่ 4 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก) สามารถลดระดับสารสื่ออักเสบได้ 91% สูตรที่ 5 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10), สูตรที่6 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.5 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 ; 0.5%CBD) และสูตรที่ 7 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 1 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10) ลดได้ที่ 49.30%, 80.94% และ 82.51% ตามลำดับ จากผลการทดลองครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าน้ำยาบ้วนปากโพรไบโอติกผสมสารสกัดจากกัญชา (CBD) มีความสามารถในการลดระดับ TNF-α และมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้ทางคลินิกได้ต่อไป

คำสำคัญ: น้ำยาบ้วนปาก, โพรไบโอติก, กัญชา, สารสื่ออักเสบ, ทูเมอร์เน็คโครติกแฟคเตอร์อัลฟ่า

Abstract

This study was aimed aimed evaluating the effects of probiotic mouthwash containing cannabis extracts (CBD) on the reduction of tumor Necrosis Factor Alpha (TNF-α) levels. 7 probiotic mouthwashes were prepared by infusing cannabis extract (CBD) with the concentration varied from 0.5-1.0 v/v. The test for TNF- α reduction was performed using a lipopolysaccharide (LPS) model to activate type THP-1 human monocytic cell line (ATCC, TIB202) to produce TNF- α. To assess the TNF-α level reduction, the ELISA technique was performed. The result revealed the probiotic mouthwash containing CBD could reduce the TNF-α level regardless of its concentration when comparing with the control. The optimum ratio which could reduce the TNF-α level was in preparation 1 (0.25% CBD, 10% probiotic supernatant and mouthwash ingredient), 2 (0.5% CBD, 10% probiotic supernatant and mouthwash ingredient), 3 (1% CBD, 10% probiotic supernatant and mouthwash ingredient) and 4 (10% probiotic supernatant and mouthwash ingredient) at the similar level of inhibition at 91%. For preparation 5 (0.25% CBD and 10% probiotic supernatant), 6 (0.5% CBD and 10% probiotic supernatant), and 7 (1% CBD, 10% probiotic supernatant) the inhibitions were at 49.30, 80.94 and 82.51% respectively. Therefore, the probiotic mouthwash with CBD can reduce TNF-α levels and could potentially be applied in clinical usage.

Keywords: mouthwash, probiotic, cannabis, CBD, proinflammatory cytokine, TNF-alpha

บทนำ

งานศัลยกรรมช่องปาก เป็นงานผ่าตัดอวัยวะภายในช่องปาก ประกอบด้วยหัตถการต่าง ๆ เช่น การถอนฟัน การผ่าตัดฟันคุด การผ่าตัดฟันฝัง การผ่าตัดตกแต่งปุ่มกระดูก การผ่าตัดเนื้อยึด การผ่าตัดเพื่อการทำศัลยกรรมรากเทียม เป็นต้น งานศัลยกรรมช่องปากมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการหายของแผลอย่างมาก เนื่องจากหัตถการที่ทำนั้นเป็นการผ่าตัดที่ทำให้เกิดบาดแผล มีผลกระตุ้นร่างกายให้เกิดกระบวนการตอบสนองต่อการเกิดบาดแผล (Schwartz SI et al., 2015) โดยส่วนมากอาการบวมหลังการผ่าตัดในช่องปากนั้น เป็นผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นได้เป็นปกติหลังการผ่าตัด เนื่องจากการตอบสนองต่อการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อระหว่างการทำการผ่าตัด อาการบวมจะบวมสูงสุดในระยะเวลา 48 ชั่วโมงหลังจากการผ่าตัด (Darawade DA et al., 2014)

การบวมที่เป็นผลข้างเคียงจากการผ่าตัดศัลยกรรมช่องปากนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานของสารสื่ออักเสบต่าง ๆ ที่อยู่ในกระบวนการตอบสนองของร่างกายต่อการเกิดแผล ซึ่งกระบวนการตอบสนองของร่างกายต่อการเกิดแผลนั้นจะพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องกัน นั่นคือ ระยะ hemostasis และ inflammatory, ระยะ proliferative และระยะ remodeling (Sinno H et al., 2013) โดยแต่ละระยะของกระบวนการหายของแผลนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับเซลล์เม็ดเลือดขาวต่าง ๆ และสารสื่ออักเสบ เซลล์ที่มีบทบาทมากในกระบวนการหายของแผลนั้น คือ Neutrophils และ Macrophage เซลล์ทั้งสองชนิดนี้จะมีบทบาทในการหลั่งสารสื่ออักเสบต่าง ๆ ออกมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการหายของแผล (Schwartz SI et al., 2015) ในขณะเดียวกันสารที่หลั่งออกมาก็เป็นสารสื่ออักเสบซึ่งหากมีปริมาณไม่เหมาะสม หรือมากเกินไป จะทำให้การหายของแผลเกิดขึ้นได้ไม่ดี (Ashcroft GS et al., 2012) ในแผลที่การหายของแผลมีความบกพร่องจะพบว่ามีปริมาณของ Tumor necrosis factor alpha (TNF-α) เฉพาะที่ และในระบบที่สูงขึ้น มีรายงานพบว่า TNF-α มีความสามารถในการเหนี่ยวนำให้เกิดการหายของแผลที่ช้าในคนได้ (Lassing AAD SI et al., 2019)

ปัจจุบันนอกจากการใช้ยาเพื่อรักษา และลดอักเสบแล้ว การใช้จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ก็เป็นอีกทางหนึ่งที่เป็นที่นิยมในการนำมาใช้ เช่น ใช้ในการรักษาภาวะลำไส้อักเสบ หรือผิวหนังอักเสบ เป็นต้น โพรไบโอติก (probiotics) เป็นจุลินทรีย์ที่มีชีวิต เมื่อมีในปริมาณที่เหมาะสมจะส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกาย ช่วยป้องกันและรักษาโรคได้ แต่โพรไบโอติกทุกชนิดไม่ได้มีผลลัพธ์เหมือนกัน แต่ละสายพันธุ์ แต่ละชนิดต่างมีการทำงาน และส่งผลต่อร่างกายโดยเฉพาะ เชื้อในสปีชีส์เดียวกันแต่เป็นคนละสายพันธุ์ก็ส่งผลแตกต่างกัน (Mileti E SI et al., 2009; FAO, WHO., 2002)

Lactobacilli เป็นแบคทีเรียแกรมบวกที่มีรูปร่างเป็นท่อนเดี่ยว หรือสาย เป็นเชื้อประจำถิ่นที่พบได้หลายอวัยวะ มีคุณสมบัติทนกรด และสามารถผลิตกรดแลคติคได้ มีหลากหลายสายพันธุ์ มีบทบาทสำคัญในการควบคุมระบบภูมิคุ้มกัน มีการศึกษาในคลินิกพบว่ามีความสามารถในการป้องกันและรักษากระบวนการอักเสบต่าง ๆ เช่น ลำไส้อักเสบ บางสายพันธุ์มีความสามารถในการลดการสร้าง proinflammatory cytokine เช่น TNF-α ได้ ซึ่งจุลินทรีย์กลุ่มที่มีรายงานว่าช่วยลด TNF-α ได้คือกลุ่ม

Lactobacilli (Masae R et al., 2017) จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเปรียบเทียบนั้นพบว่า *Lactobacillus paracasei* (*L. paracasei*) มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนกระบวนการอักเสบได้ดี และสามารถลดระดับ TNF-α ได้ (Sun K-Y et al., 2017)

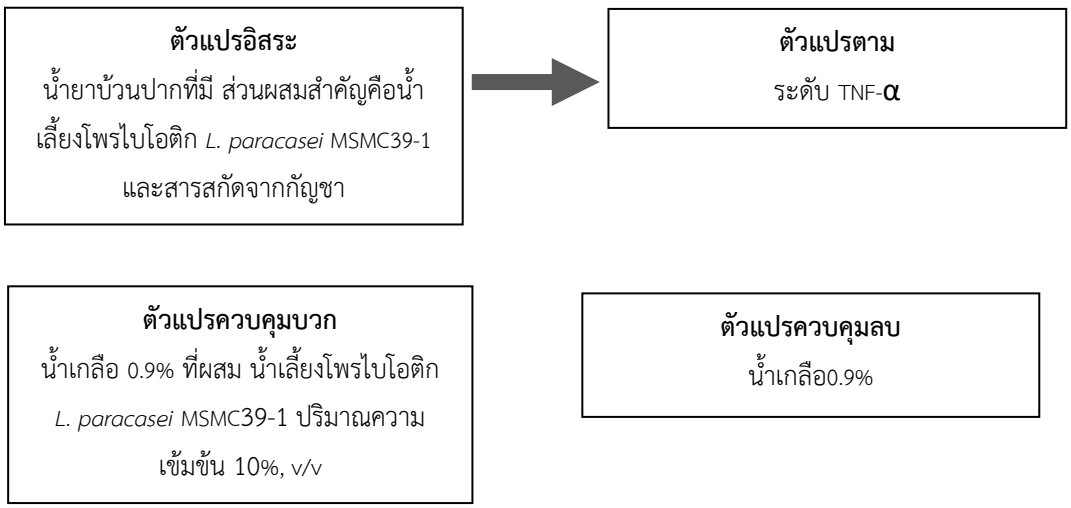
ปัจจุบันมีการนำสมุนไพร และสารสกัดจากธรรมชาติมาใช้เป็นทางเลือกในการรักษาทางการแพทย์มากขึ้น เพื่อลดผลข้างเคียงจากการใช้ยา และลดค่าใช้จ่ายในการรักษา พบว่าสารสกัดจากกัญชาที่เรียกว่าแคนนาบินอยด์ มีฤทธิ์ในการต้านเชื้อแบคทีเรียซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดการหลั่งสารสื่ออักเสบได้ (Schwartz SI et al., 2015) โดยเฉพาะในผู้ที่ได้รับการศัลยกรรมช่องปาก ที่อาจทำความสะอาดได้ไม่ดีเพียงพอ โดยพบว่าจะต้านเชื้อในกลุ่มแกรมบวก ได้ดีกว่าแกรมลบ (Wasim K et al., 1995; Appendino G et al.,2008; Kosgodage US et al.,2019) โดยการรบกวนการส่งสัญญาณ AI-2 quorum sensing signal cascade ในแบคทีเรีย *Vibrio harveyi* (Soni D et al., 2015) มีรายงานว่า CBD ที่เป็นสารสกัดจากกัญชาตัวหนึ่ง สามารถทำการยับยั้งการสร้างเยื่อหุ้มเซลล์ ในแบคทีเรียแกรมลบได้อย่างดี และยังมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการฆ่าเชื้อแบคทีเรียของยาปฏิชีวนะ ทั้งในแกรมบวก และแกรมลบ ได้อีกด้วย (Kosgodage US et al.,2019) ด้วยความสามารถเหล่านี้แคนนาบินอยด์จึงน่าจะเป็นสารที่มีศักยภาพมาปรับใช้ในการยับยั้งแบคทีเรียในคราบจุลินทรีย์ได้

ปัจจุบันมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยในการนำโพรไบโอติกมาช่วยลดภาวะการอักเสบ โดยพบว่าน้ำเลี้ยงเชื้อ (supernatant) โพรไบโอติกสายพันธุ์ *L. paracasei* MSMC39-1 ที่แยกได้จากอุจจาระเด็กทารกแรกคลอดที่มีสุขภาพดี ศูนย์การแพทย์พระเทพฯ มีผลลดระดับ TNF-α ได้ (Ladda B et al.,2015) งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมหลักคือ น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และสารกัดจากกัญชาต่อระดับของสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำศัลยกรรมในช่องปาก โดยหวังผลเพื่อการลดผลแทรกซ้อนภายหลังงานศัลยกรรมที่เกิดจากการหลั่งของสารสื่ออักเสบ และส่งผลการรักษาที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมหลักคือ น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมของสารสกัดจากกัญชา ว่ามีผลในการเพิ่ม หรือลดฤทธิ์ของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 ต่อระดับของสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งวิธีการการทดลองออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเตรียมน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก (probiotic supernatant) *Lactobacillus paracasei* MSMC39-1

นำเชื้อโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 ที่ทำการเพาะเลี้ยงไว้ในสภาวะที่ไม่มีออกซิเจนมาทำการเจือจางในอาหารเหลว ให้ได้ปริมาณ 10^9 เซลล์/มิลลิลิตร แล้วทำการเลี้ยงในสภาวะที่ไม่มีออกซิเจนใน ที่อุณหภูมิ 37°C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง จากนั้นทำการแยกเอาส่วนของน้ำเลี้ยงเชื้อ (supernatant) โดยการปั่นเหวี่ยงที่ 4,000 x g เป็นเวลา 10 นาที แล้วนำไปกรองด้วยกระดาษกรองปลอดเชื้อขนาดกรอง 0.22µm (Sigma, USA) และเก็บรักษาไว้ที่อุณหภูมิ -20°C จนกว่าจะมีการนำมาใช้ต่อไป

ส่วนที่ 2 การเตรียมสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *Lactobacillus paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมจากกัญชา

การเตรียมสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก*L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมจากกัญชา

เตรียมน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 1-7 ปริมาณ 10 ml โดยปรับเปลี่ยนปริมาณของสารต่าง ๆ ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงส่วนผสมของน้ำยาบ้วนปากสูตรที่1-7ที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* สายพันธุ์ MSMC39-1 และแคนนาบิไดออล ปริมาณ 10 ml

สูตร (หน่วย)	ปริมาณในตำรับยา							หน้าที่ของสาร
	1	2	3	4	5	6	7	
5%CBD (ml.)	0.5	1	2	-	0.5	1	2	สาระสำคัญ
กลีเซอรีน (ml.)	2.5	2.5	2.5	2.5	-	-	-	สารให้ความชุ่มชื่น
พอลิซอเบท 80 (µl)	100	100	100	100	-	-	-	สารช่วยละลาย
0.9%โซเดียมแซคคาริน (µl)	333	333	333	333	-	-	-	สารแต่งรส
น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก (ml)	1	1	1	1	1	1	1	สารสำคัญ, ตัวทำละลาย
น้ำเกลือ 0.9% (µl)	5,567	5,067	4,067	6,067	8,500	8,000	7,000	ตัวทำละลาย

โดย

สูตรที่ 1 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก ; 0.25% CBD + 10%Pro + Mouthwash(MW)

สูตรที่ 2 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0. 5, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก ; 0.5%CBD + 10%Pro + MW

สูตรที่ 3 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 1, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก ; 1%CBD + 10%Pro + MW

สูตรที่ 4 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก ; 10%Pro + MW

สูตรที่ 5 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 ; 0.25%CBD + 10%Pro

สูตรที่ 6 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.5 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 ; 0.5%CBD + 10%Pro

สูตรที่ 7 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 1 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 ; 1%CBD + 10%Pro

ตัวควบคุมบวก คือ น้ำเลี้ยงโพรไบโอติกความเข้มข้นร้อยละ ; 10%Pro

หมายเหตุ เปอร์เซ็นต์ของสารสำคัญที่ระบุในแต่ละสูตร คือความเข้มข้นสุดท้ายที่ได้หลังการผสม

ส่วนที่ 3 การเพาะเลี้ยง human monocytic cell line ชนิด THP-1

การเพาะเลี้ยง human monocytic cell line (ATCC, TIB202) ชนิด THP-1

นำ human monocytic cell line (ATCC, TIB202) ชนิด THP-1 มาเลี้ยงในถาดเลี้ยงเซลล์ชนิด 96 หลุม ก้นแบน (Corning, USA) โดยเลี้ยงด้วย RPMI 1640 (Gibco-Invitrogen, USA) และเสริมด้วย 10% heat-inactivated fetal bovine serum (FBS; Gibco-Invitrogen, USA) และบ่มที่อุณหภูมิ 37˚C, 5%CO_2

ส่วนที่ 4 การทดสอบน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของโพรไบโอติก และส่วนผสมจากกัญชา

การกระตุ้นให้เกิดหลั่ง TNF-α

นำ human monocytic cell line (ATCC, TIB202) ชนิด THP-1 ที่ได้เจือจางไว้ข้างต้นมาทำการกระตุ้นให้เกิดการหลั่ง TNF-α โดยการเติมลิโพพอลิแซ็กคาไรด์ บริสุทธิ์(LPS) ที่ได้จาก Escherichia coli ชนิด O127:B8 (Sigma,USA) ปริมาณ 10µl (ความเข้มข้นสุดท้าย 100 ng/ml)

การทดสอบน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของโพรไบโอติก และส่วนผสมจากกัญชา

นำน้ำยาบ้วนปากแต่ละสูตรใส่ลงไปใน human monocytic cell line (ATCC, TIB202) ชนิด THP-1 ที่ได้ทำการกระตุ้นให้เกิดการหลั่ง TNF-α ไว้ สูตรละ 3 หลุม แล้วนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37˚C, 5%CO_2 เป็นเวลา 3 ชั่วโมง 30นาที จากนั้นทำการตรวจความมีชีวิตของเซลล์ โดยการนับเซลล์ด้วยฮีโมไซโตมิเตอร์ ภายใต้กล้องจุลทรรศน์หัวกลับ แล้วเก็บน้ำเลี้ยงเซลล์ไปตรวจระดับของTNF-α โดยการนำน้ำเลี้ยงเซลล์ไปปั่นเหวี่ยงที่ 3,000 x g เป็นเวลา 5 นาที ที่อุณหภูมิ 4˚C จากนั้นนำไปเก็บไว้ที่อุณหภูมิ -80˚C ทันที เพื่อวิเคราะห์ความสามารถแล้วนำส่วนที่ได้ไปวัดความสามารถในการยับยั้งการหลั่ง TNF-α ด้วยวิธี ELISA โดยทำตามคู่มือของบริษัท (R&D Systems, USA) ต่อไป

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์เปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α และการวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์เปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α

การคำนวณเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α โดยคำนวณจากสูตร

เปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α = 100 × (1-(สารละลายตัวอย่าง ÷ ตัวควบคุมลบ))

เมื่อ สารละลายตัวอย่าง : ค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 450 nm จากน้ำเลี้ยงเซลล์ที่ใส่น้ำยาบ้วนปากแต่ละสูตร และ ตัวควบคุมลบ : ค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 450 nm จากน้ำเลี้ยงเซลล์ที่ได้จากกลุ่มตัวแปรควบคุมลบ

การวิเคราะห์ทางสถิติ

การคำนวณค่าของข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดผ่านโปรแกรมคำนวณทางสถิติ GraphPad Prism เวอร์ชัน 9.3.1 ด้วย Student's t-test with two-tailed distribution ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิจัย

ผลของค่าการดูดกลืนแสงของสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมของสารสกัดจากกัญชา ต่อระดับของสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α

ผลการทดลองน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมของสารสกัดจากกัญชา ต่อระดับของสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α โดยการกระตุ้นให้เกิดการหลั่ง TNF-α ใน human monocytic cell line ชนิด THP-1 โดยการเติมลิโพพอลิแซ็กคาไรด์ บริสุทธิ์และน้ำยาบ้วนปากสูตรต่าง ๆ แล้วบ่มไว้เป็นเวลา 3 ชม. 30 นาที ก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธี ELISA พบว่าน้ำยาบ้วนปากทั้ง 7 สูตรมีความสามารถในการลดระดับสื่ออักเสบชนิด TNF-α ได้เมื่อเทียบกับตัวแปรควบคุมลบคือน้ำเกลือ 0.9% ที่มีค่าการดูดกลืนแสง เท่ากับ0.94325 แต่หากเมื่อนำมาเทียบกับตัวแปรควบคุมบวก คือน้ำเลี้ยงโพรไบโอติกความเข้มข้นร้อยละ 10 ที่มีค่าการดูดกลืนแสงที่ 0.3955 พบว่า 6 จาก 7 สูตร มีความสามารถในการลดสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ได้มากกว่า ยกเว้นสูตรน้ำยาบ้วนปากที่ 5 คือ น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 ที่ได้ค่าการดูดกลืนแสงที่ 0.47825 และนับเป็นสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีความสามารถในลดสารสื่ออักเสบได้น้อยที่สุดในทั้ง 7 สูตร

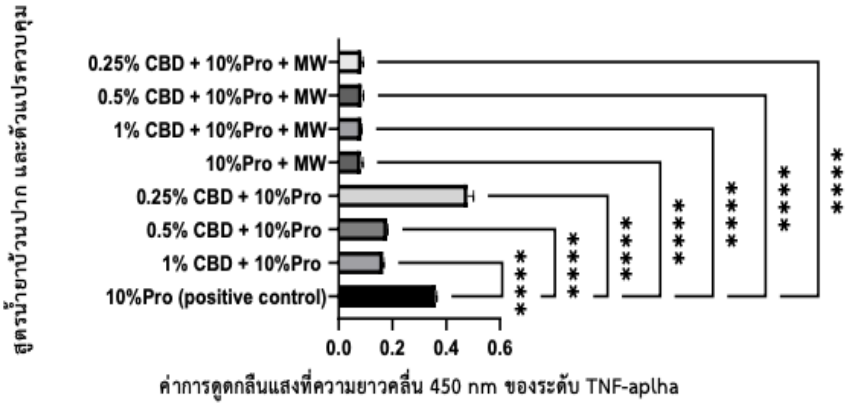
โดยพบว่าน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 1 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก), น้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 2 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0. 5, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก), น้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 3 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 1, น้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่นๆของน้ำยาบ้วนปาก) และน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 4 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่น ๆ ของน้ำยาบ้วนปาก) มีความสามารถในการลดระดับสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ได้ใกล้เคียงกัน และมากที่สุด โดยค่าการดูดกลืนแสงอยู่ที่ 0.0847, 0.0848,0.08415 และ0.08175 ตามลำดับ

ส่วนน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 6 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.5 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10) และน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 7 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 1 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10) มีความสามารในการลดสารสื่ออักเสบน้อยกว่า สูตรที่1 , 2 , 3, และ 4 แต่สูตรน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 6 มีความสามารถในการลดระดับสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ได้น้อยกว่าสูตรที่ 7 เล็กน้อย คือมีค่าการดูดกลืนแสงอยู่ที่ 0.1798 และ 0.16495 ตามลำดับ

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า เมื่อนำค่าการดูดกลืนแสงของน้ำยาบ้วนปากแต่ละสูตรมาเทียบกับค่าที่ได้จากกลุ่มควบคุมบวก คือน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ปริมาณความเข้มข้น ร้อยละ 10 พบว่าน้ำยาบ้วนปากทุกสูตรยกเว้นสูตรที่ 5 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10) มีค่าการดูดกลืนแสง น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แต่น้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 5 กลับมีค่าการดูดกลืนแสงที่มากกว่าตัวควบคุมบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เช่นกัน (ตารางที่ 2 และภาพประกอบที่ 1)

ตารางที่ 2 แสดงผลค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 450 nm และเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α ของน้ำยาบ้วนปากสูตรที่1-7 และตัวแปรควบคุม ภายหลังการใส่สารเป็นเวลา 3 ชั่วโมง 30 นาที

สูตร	ส่วนประกอบ	ค่าเฉลี่ยการดูดกลืนแสง (OD)	เปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α
1	0.25% CBD + 10%Pro + MW	0.08470	91.02%
2	0.5% CBD + 10%Pro + MW	0.08480	91.01%
3	1% CBD + 10%Pro + MW	0.08415	91.08%
4	10%Pro + MW	0.08175	91.33%
5	0.25% CBD + 10%Pro	0.47825	49.30%
6	0.5% CBD + 10%Pro	0.17980	80.94%
7	1% CBD + 10%Pro	0.16495	82.51%
8	10%Pro (positive control)	0.35955	61.88%

ภาพประกอบที่ 1 แผนภูมิแสดงผลค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 450 nm ของน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 1-7 และตัวแปรควบคุมบวก ภายหลังการใส่สารเป็นเวลา 3 ชั่วโมง 30นาที ค่าการดูดกลืนแสงที่ต่ำแสดงว่ามีระดับของ TNF-α ที่ต่ำลง จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าเมื่อเทียบค่าการดูดกลืนแสงของตัวควบคุมบวกกับน้ำยาบ้วนปากสูตรต่าง ๆ พบว่าน้ำยาบ้วนปากทุกสูตรมีความสามารถในการลด TNF-α ได้มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($P<0.05$) ยกเว้นสูตร 0.25%CBD+10%Pro พบว่ามีความสามารถในการลด TNF-α ได้น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($P<0.05$)

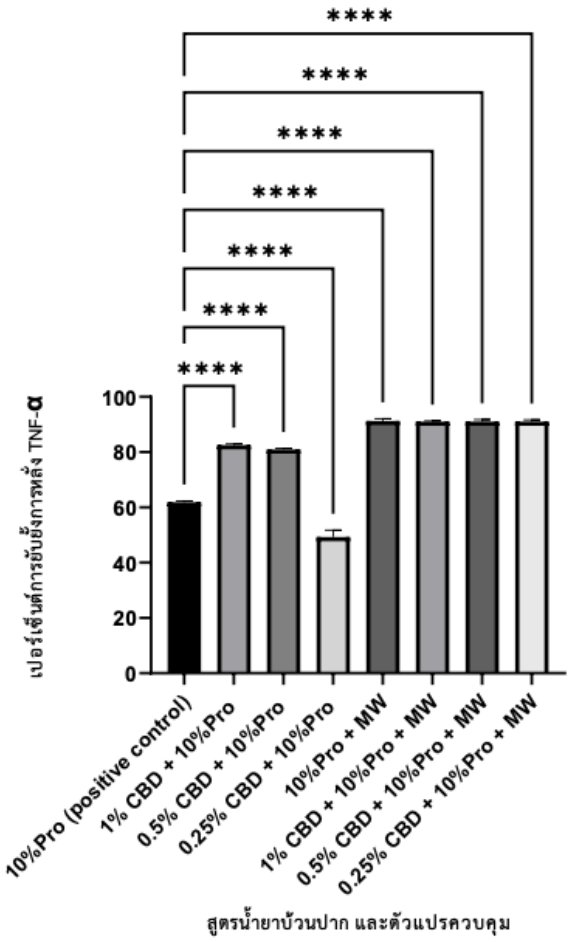
เปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่งสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ของสูตรน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมของสารสกัดจากกัญชา ต่อระดับของสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α

เมื่อนำค่าการดูดกลืนแสงมาคำนวณหาเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α น้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 1-4 มีความสามารถลดระดับสารสื่ออักเสบได้ใกล้เคียงกัน อยู่ที่ประมาณ 91% เมื่อเทียบกับตัวแปรควบคุมลบที่เป็นน้ำเกลือ 0.9%

ส่วนน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 5 พบว่ามีเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α อยู่ที่ 49.3% น้อยที่สุดและน้อยกว่าน้ำเลี้ยงโพรไบโอติกความเข้มข้นร้อยละ 10 ที่เป็นตัวแปรควบคุมบวก ที่มีเปอร์เซ็นต์การยับยั้งอยู่ที่ 61.88%

และน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 7 มีเปอร์เซ็นต์การยับยั้งสูงกว่าสูตรที่ 7 เล็กน้อย ที่ 82.51% และ 80.94% ตามลำดับ

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติก็ได้ผลวิเคราะห์ในทิศทางเดียวกับการวิเคราะห์ก่อนหน้านี้ กล่าวคือ เมื่อนำเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่งสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ของสูตรน้ำยาบ้วนปากแต่ละสูตรมาเทียบกับเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่งสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ของตัวควบคุมบวก พบว่าน้ำยาบ้วนปากทุกสูตรยกเว้นสูตรที่ 5 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10) มีเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่งสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ที่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ตารางที่ 2 และภาพประกอบที่ 2)

ภาพประกอบที่ 2 แผนภูมิแสดงเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α ของน้ำยาบ้วนปากสูตรที่1-7 และตัวแปรควบคุมบวก ภายหลังการใส่สารเป็นเวลา 3 ชั่วโมง 30นาที เปอร์เซ็นต์การยับยั้งที่สูง แสดงว่าสูตรน้ำยาบ้วนปากมีประสิทธิภาพในการยับยั้งการหลั่ง TNF-α ที่มากขึ้น จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α ของน้ำยาบ้วนปากสูตรต่างๆ กับตัวควบคุมบวก พบว่าน้ำยาบ้วนปากทุกสูตรมีเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α ได้มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) ยกเว้นสูตร 0.25%CBD+10%Pro พบว่ามีเปอร์เซ็นต์การยับยั้งการหลั่ง TNF-α ได้น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$)

สรุปและอภิปรายผล

สารสื่ออักเสบชนิด TNF-α เป็นสารสื่ออักเสบ ที่หลั่งออกมาจาก Neutrophils และ Macrophage เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการหายของแผล (Schwartz SI et al., 2015) การมีระดับของ TNF-α ทั้งเฉพาะที่ และในระบบที่สูงขึ้น มีความสามารถในการเหนี่ยวนำให้เกิดการหายของแผลที่ช้าในคนได้ (Lassing AAD SI et al., 2019) หากสามารถลดระดับ TNF-α ที่มากเกินไปในระยะแรก ลงได้ก็จะสามารถลดภาวะแทรกซ้อนหลังการผ่าตัดลงได้ จากการทดลองสูตรน้ำยาบ้วนปากมีส่วนผสมของน้ำเลี้ยง

โพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมของสารสกัดจากกัญชา ทั้ง 7 สูตรพบว่า สามารถลดระดับ TNF-α ลงได้เมื่อเทียบกับตัวแปรควบคุมลบ โดยเฉพาะสูตรที่ 1-4 สามารถลดระดับ TNF-α ได้ถึง 91 % สอดคล้องกับการศึกษาของ Ladda B และคณะในปี 2015 ที่พบว่าน้ำเลี้ยงโพรไบโอติกสายพันธุ์ *L. paracasei* MSMC39-1 ที่แยกได้จากอุจจาระเด็กทารกแรกคลอดที่มีสุขภาพดี มีผลลดระดับ TNF-α ได้ รวมถึงงานวิจัยของ Masae R และคณะ ในปี 2017 และงานวิจัยของ Sun K-Y และคณะ ในปี 2017 ก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการลดสารสื่ออักเสบชนิดนี้ลงได้

ในการศึกษาในครั้งนี้นอกเหนือจากน้ำเลี้ยงโพรไบโอติกสายพันธุ์ *L. paracasei* MSMC39-1 ยังมีการใส่การใส่แคนนาบิไดออล เผื่อหวังผลถึงฤทธิ์ในการต้านเชื้อแบคทีเรียซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดการหลั่งสารสื่ออักเสบได้ (Schwartz SI et al., 2015) โดยเฉพาะในคนไข้ที่ได้รับการศัลยกรรมช่องปากที่อาจจะไม่สามารถทำความสะอาดได้ดีพอ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาต่อในคนไข้ต่อไปว่าจะสามารถลดระดับสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ได้ดีขึ้นหรือไม่เมื่อเทียบกับน้ำยาบ้วนสูตรอื่น ๆ

การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าน้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก *L. paracasei* MSMC39-1 และส่วนผสมของสารสกัดจากกัญชา มีความสามารถในการลดระดับสารสื่ออักเสบชนิด TNF-α ได้ในการทดลองใน human monocytic cell line ชนิด THP-1 และมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้ทางคลินิกได้ต่อไป โดยพบว่าน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 4 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10 และส่วนประกอบอื่นๆของน้ำยาบ้วนปาก) มีความสามารถในการลดระดับ TNF-α ได้มากที่สุด และน้ำยาบ้วนปากสูตรที่ 5 (น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมแคนนาบิไดออล ร้อยละ 0.25 และน้ำเลี้ยงโพรไบโอติก ร้อยละ 10) มีความสามารถในการลดระดับ TNF-α ได้น้อยที่สุด

เอกสารอ้างอิง

Schwartz, S. I., Brunicardi, F. C., Andersen, D. K., & Billiar, T. R. (2015). Schwartz's principles of surgery (10th ed.. ed.): New York : McGraw-Hill Education

Darawade, D. A., Kumar, S., Mehta, R., Sharma, A. R., & Reddy, G. S. (2014). In search of a better option: dexamethasone versus methylprednisolone in third molar impaction surgery. Journal of international oral health : JIOH, 6(6)

Susarla, S. M., Blaeser, B. F., & Magalnick, D. (2003). Third molar surgery and associated complications. Oral Maxillofac Surg Clin North Am, 15(2), 177-186. doi:10.1016/s1042-3699(02)00102-4.

Sinno, H., & Prakash, S. (2013). Complements and the Wound Healing Cascade: An Updated Review. Plastic Surgery International, 2013. doi:10.1155/2013/146764

Ashcroft, G. S., Jeong, M. J., Ashworth, J. J., Hardman, M., Jin, W., Moutsopoulos, N., . . . Wahl, S. M. (2012). Tumor necrosis factor-alpha (TNF-α) is a therapeutic target for impaired cutaneous wound healing. Wound Repair and Regeneration, 20(1), 38-49. doi:10.1111/j.1524-475X.2011.00748.x

Lassig, A. A. D., Lindgren, B. R., Itabiyi, R., Joseph, A. M., & Gupta, K. (2019). Excessive inflammation portends complications: Wound cytokines and head and neck surgery outcomes. Laryngoscope, 129(7), E238-E246. doi:10.1002/lary.27796

Mileti, E., Matteoli, G., Iliev, I. D., & Rescigno, M. (2009). Comparison of the Immunomodulatory Properties of Three Probiotic Strains of Lactobacilli Using Complex Culture Systems: Prediction for In Vivo Efficacy (Immunomodulatory Probiotics). PLoS ONE, 4(9), e7056. doi:10.1371/journal.pone.0007056

FAO/WHO. (2002). Guidelines for the Evaluation of Probiotics in Food.

Masae, R., Kazuyoshi, K., Emi, K., Hiromasa, T., Keiko, I., Yoshimichi, I., . . . Masahiro, T. (2017). Critical role of tumor necrosis factor-α in the early process of wound healing in skin. Journal of Dermatology and Dermatologic Surgery, 21(1), 14-19. doi:10.1016/j.jdds.2016.09.001

Sun, K.-Y., Xu, D.-H., Xie, C., Plummer, S., Tang, J., Yang, X. F., & Ji, X. H. (2017). Lactobacillus paracasei modulates LPS-induced inflammatory cytokine release by monocyte-macrophages via the up-regulation of negative regulators of NF-kappaB signaling in a TLR2-dependent manner. Cytokine (Philadelphia, Pa.), 92, 1-11. doi:10.1016/j.cyto.2017.01.003

Wasim, K., Haq, I., & Ashraf, M. (1995). Antimicrobial studies of the leaf of cannabis sativa L. Pak J Pharm Sci, 8(1), 29-38.

Appendino, G., Gibbons, S., Giana, A., Pagani, A., Grassi, G., Stavri, M., . . . Rahman, M. M. (2008). Antibacterial cannabinoids from Cannabis sativa: a structure-activity study. J Nat Prod, 71(8), 1427-1430. doi:10.1021/np8002673

Soni, D., Smoum, R., Breuer, A., Mechoulam, R., & Steinberg, D. (2015). Effect of the synthetic cannabinoid HU-210 on quorum sensing and on the production of quorum sensing-mediated virulence factors by Vibrio harveyi. BMC Microbiol, 15, 159. doi:10.1186/s12866-015-0499-0

Basavaraju, M., Sisnity, V. S., Palaparthy, R., & Addanki, P. K. (2016). Quorum quenching: Signal jamming in dental plaque biofilms. Journal of Dental Sciences, 11(4), 349-352. doi:https://doi.org/10.1016/j.jds.2016.02.002

Ladda, B., Theparee, T., Chimchang, J., Tanasupawat, S., & Taweechotipatr, M. (2015). In vitro modulation of tumor necrosis factor [alpha] production in THP-1 cells by lactic acid bacteria isolated from healthy human infants. Anaerobe, 33, 109.

แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในลุ่มน้ำแม่พร้าว บ้านงิ้วเฒ่าตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

Sustainable Land Use Approach of Mae Phrao Watershed, Ngiew Thao Village, Mae Saab Sub-district, Samoeng District, Chiang Mai Province

กฤช เขตอนันต์[1*], สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร[2] และจรวยพร ซาวขัด[3]

Krit Khetanan[1*], Sureeratna Lakanavichian[2] and Jaruayporn Saokhat[3]

[1] นักศึกษาบัณฑิต, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปฐพีศาสตร์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

[1] Graduate student, M.S. Program in Soil Science and Natural Resources Management, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University.

[2] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาทรัพยากรป่าไม้และวนเกษตร, ภาควิชาเกษตรที่สูงและทรัพยากรธรรมชาติ, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

[2] Division of Forest Resource and Agroforestry, Department of Highland Agriculture and Natural Resources, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University.

[3] นักสำรวจดินชำนาญการ, สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 (เชียงใหม่), กรมพัฒนาที่ดิน

[3] Soil Survey Technocrat, Land Development Regional Office 6 (Chiang Mai), Land Development Department.

[*]**Corresponding author, E-mail:** yuck.krit@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในลุ่มน้ำแม่พร้าว บ้านงิ้วเฒ่า ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน ประเมินคุณภาพน้ำและวัดปริมาณน้ำท่าของห้วยแม่พร้าว และวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรน้ำ ระเบียบวิธีการวิจัยประกอบด้วย วิธีการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบกึ่งโครงสร้าง การประเมินคุณภาพน้ำด้วยวิธีการทางกายภาพและชีวภาพ และการวัดปริมาณน้ำท่าด้วยวิธีการวัดหน้าตัด – ความเร็ว ผลการวิจัยปรากฏว่า ลุ่มน้ำแม่พร้าวมีพื้นที่ทั้งหมด 5,014.50 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 87.76 พื้นที่เกษตรกรรมร้อยละ 7.28 พื้นที่แหล่งน้ำร้อยละ 1.09 และพื้นที่ชุมชน สิ่งปลูกสร้าง และเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 3.87 ของพื้นที่ทั้งหมด ชุมชนร่วมกันจัดการทรัพยากรน้ำและการใช้ประโยชนที่ดินในพื้นที่นา ซึ่งแบ่งออกเป็น 22 ทุ่ง โดยชุมชนได้บูรณาการเทคโนโลยีด้านชลประทานสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านระบบเหมืองฝายในการจัดการน้ำ ห้วยแม่พร้าวมีปริมาณน้ำท่าทั้งหมด 2,634,369.30 ลบ.ม./ปี น้ำมีคุณภาพดีทั้งทางกายภาพและชีวภาพ

โดยมีค่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำทางชีวภาพเฉลี่ย เท่ากับ 5.99 แสดงว่าน้ำสะอาด ดังนั้นปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำจากการจัดการลุ่มน้ำแม่พร้าวถือว่าเหมาะสม ชุมชนมีแนวทางการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำร่วมกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วม จึงทำให้ทรัพยากรป่าไม้ น้ำ และที่ดินยังคงความสมดุล ก่อให้เกิดแนวโน้มของการจัดการลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการลุ่มน้ำ, การใช้ประโยชน์ที่ดิน, คุณภาพน้ำ, ปริมาณน้ำท่า, ความยั่งยืน

Abstract

The study on sustainable land use approach of Mae Phrao Watershed at Ngiew Thao village, Mea Saab subdistrict, Samoeng district, Chiang Mai province aimed to study participatory land use with community, assess water quality, measure streamflow or water quantity, and analyze water resource management. Methodologies comprised participatory land use survey and semi-structured interview, water quality assessment by physical and biological methods, and area – velocity method for streamflow or discharge. The results showed that Mae Phrao watershed had an area of 5,014.50 rai (802.32 hectares), including 87.76% of forest land, 7.28% of agricultural land, 1.09% of water source, 3.87% of community and miscellaneous areas. The community participated in management of water resource and land use in 22 paddy fields by integrating modern irrigation technology with local knowledge on “Muang – Fai system” (Wier-canal system). The total discharge of Mae Phrao stream was 2,634,369.30 m^3/year considering as moderate quantity. The water quality was good in both physical and biological aspects, and the average biological index was 5.99 identifying as clean water. The water quantity and water quality were suitable from Mae Phrao watershed management. The community practiced an integrated approach in participatory watershed forest conservation and natural resource management, enabling a balance among forest, water and land resources. There was hence a tendency for sustainable watershed management.

Keywords: watershed management, land use, water quality, discharge, sustainability

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำ ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ 3 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วสามารถฟื้นฟูทดแทนได้ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดได้แก่ อากาศ/ชั้นบรรยากาศ และรังสีดวงอาทิตย์ และทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป เช่น หิน แร่ เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติชนิดต่าง ๆ อยู่รวมกันและมีปฏิสัมพันธ์กันภายในพื้นที่ลุ่มน้ำ การจัดการลุ่มน้ำ

จึงเป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดในลุ่มน้ำ โดยมุ่งเน้นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูทดแทนได้เป็นลำดับแรก (สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร, 2557) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและควบคุมการเกิดของเสียที่จะกลายเป็นมลภาวะภายในลุ่มน้ำ เป็นหลักการพื้นฐานของการจัดการลุ่มน้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยมีกิจกรรมของคนหรือมนุษย์เป็นตัวแปรสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภายในลุ่มน้ำ การจัดการลุ่มน้ำจะมีประสิทธิภาพตามหลักการพื้นฐานได้ จำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ร่วมกับวิธีการจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ได้น้ำที่มีปริมาณเหมาะสม คุณภาพดี และไหลตลอดทั้งปี ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพและปริมาณน้ำ ได้แก่ ปริมาณฝน ลักษณะทางธรณีสัณฐานของลุ่มน้ำ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน (กิติชัย รัตนะ, 2549; เกษม จันทร์แก้ว, 2551; นิวัติ เรืองพานิช, 2557; สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร, 2557) โดยปัจจัยที่สามารถจัดการและควบคุมได้เพียงอย่างเดียว คือ กิจกรรมของมนุษย์ที่ดำเนินการภายในลุ่มน้ำ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดิน

รูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความสัมพันธ์กับปริมาณและคุณภาพของน้ำในลุ่มน้ำ ดังนั้น การรักษาคุณภาพของน้ำให้ดี จะต้องมีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งคำนึงถึงสมรรถนะของทรัพยากรดินที่เป็นฐานของการใช้ประโยชน์ที่ดินรูปแบบต่าง ๆ ในลุ่มน้ำนั้นด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำยังจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพและธรณีสัณฐานของลุ่มน้ำ ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมภายในลุ่มน้ำ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนที่อยู่ในลุ่มน้ำ (นิวัติ เรืองพานิช, 2557) การใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) พื้นที่ป่าไม้ (Forest land) 2) พื้นที่เกษตรกรรม (Agricultural land) 3) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (Community and built-up land) 4) แหล่งน้ำ (Water source) และ 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด (Miscellaneous area) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2558; Barlowe, 1958; FAO, 2000) จากการศึกษาคุณภาพน้ำบางประการในลุ่มน้ำห้วยแร้ง – คลองพืด จ.ตราด โดยรุ่งนภา แจ่มจำรัส (2556) พบว่ามีสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างแหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด คิดเป็นร้อยละ 50.41, 39.54, 1.18, 5.36 และ 3.51 ตามลำดับ คุณภาพน้ำบริเวณพื้นที่ป่าไม้มีคุณภาพดี พื้นที่เกษตรกรรมมีคุณภาพน้ำพอใช้ สรุปว่าพื้นที่ลุ่มน้ำมีคุณภาพน้ำพอใช้ ส่วนลุ่มน้ำห้วยน้ำใส อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 60 และพื้นที่เกษตรกรรมร้อยละ 40 ลุ่มน้ำมีศักยภาพในการให้น้ำปานกลางเ ท่ากับ 636.82 ลบ.ม./ไร่/ปี (ชลาธร, 2542)

ชุมชนในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยมีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดและพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ที่ดินมักจะมีเป้าหมายเพื่อเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ชุมชนในที่สูงหลายแห่งขยายชุมชนเพราะประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการพื้นที่เกษตรกรรมจึงเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านเศรษฐกิจและการดำรงชีพ จึงเกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หรือป่าต้นน้ำ (Watershed forest) ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกจำแนกตามกฎหมายเป็นป่าอนุรักษ์ในช่วงเวลามากกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา การเกษตรเชิงพาณิชย์กระจายขึ้นไปบนที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ

ทั้งโดยชุมชนบนที่สูงเอง หรือจากการบุกรุกของชุมชนพื้นราบ (นิวัติ เรืองพานิช, 2557) ซึ่งใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีรูปแบบต่าง ๆ บนพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงบริเวณแหล่งต้นน้ำลำธาร ก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินและการปนเปื้อนของสารเคมีลงสู่ลำน้ำ ส่งผลให้ลำน้ำตอนล่างตื้นเขิน และเกิดการสะสมของสารเคมีจากการเกษตรซึ่งส่วนใหญ่เป็นสารก่อมลพิษ จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้น้ำทั้งด้านการเกษตรและอุปโภคบริโภค ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ (ที่ดอน) ลงไปจนถึงท้ายน้ำซึ่งเป็นที่ราบลุ่มตอนล่างในบางลุ่มน้ำ จะเห็นว่าลุ่มน้ำหลักทั้งหมดในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำวัง ลุ่มน้ำยม และลุ่มน้ำน่าน ซึ่งเป็น 4 ใน 22 ลุ่มน้ำหลักของประเทศไทย (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2564) ได้รับผลกระทบอย่างมาก การแก้ไขปัญหาเหล่านี้โดยการจัดการลุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่คำนึงถึงหลักการพื้นฐานของการจัดการลุ่มน้ำดังกล่าวแล้ว อาจจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในลุ่มน้ำได้ (สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร, 2557)

การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวทางที่สำคัญอย่างยิ่งในเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงและที่ดอน ซึ่งเป็นตอนบนและตอนกลางของลุ่มน้ำ จะทำให้เอื้อต่อปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำ ทั้งนี้หลายชุมชนในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยมีแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติชนิดต่าง ๆ ในลุ่มน้ำอย่างคำนึงถึงมิติด้านนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมตามภูมิปัญญาของชาวล้านนาที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ. 1835 ซึ่งใช้หลักการของน้ำที่ไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก หมายถึงการไหลของลำน้ำที่เริ่มต้นจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ ซึ่งจะพบตามพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่สูง ที่ดอน จนถึงที่ราบลุ่มตามหุบเขา และที่ราบลุ่มริมลำน้ำ เป็นระบบชลประทานท้องถิ่นที่เรียกว่า “ระบบเหมืองฝาย (Wier-canal system)” ภายใต้กฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน ระบบเหมืองฝายยังดำเนินการตลอดมาจนถึงปัจจุบัน รูปแบบในการจัดสรรน้ำมี 2 ประการ ได้แก่ 1) การแบ่งน้ำเฉลี่ยตามจำนวนการถือครองที่นา และ 2) การแบ่งน้ำตามความต้องการของสมาชิกเหมือง ซึ่งรูปแบบนี้มักจะพบในระบบเหมืองฝายขนาดเล็กตามพื้นที่หุบเขา จึงถือว่าเป็นระบบการจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบน-ตอนกลาง-ตอนล่างที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในบริบทของสังคมที่เข้มแข็งและสามัคคี ผู้ใช้น้ำได้มีการบริหารจัดการตามกฎระเบียบที่สืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นจารีตประเพณีท้องถิ่น และมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน โดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่ แทนการตีระฆังเพื่อบอกเวลาการจัดสรรน้ำในช่วงกลางคืน ทำให้ชุมชนมีความเป็นเจ้าของระบบเหมืองฝายร่วมกัน (นันธิกา ตั้งเจริญพาณิชย์, 2547; พรพิไล เลิศวิชาและคณะ, 2552) ทำให้เกิดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการบริหารจัดการน้ำที่ทำให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ที่คุณภาพดีและเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปี จึงเกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำ การวิจัยครั้งนี้สนใจศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแม่พร้าว บ้านงิ้วเฒ่า ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำขนาดเล็กที่จะสามารถนำไปสู่การจัดการลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในลุ่มน้ำแม่พร้าว
2. เพื่อประเมินคุณภาพน้ำ และวัดปริมาณน้ำท่าของห้วยแม่พร้าว
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของลุ่มน้ำแม่พร้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในลุ่มน้ำแม่พร้าว ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน และการจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งยังมีตัวแปรที่สำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำหนึ่ง ๆ ได้แก่ คุณภาพน้ำ และปริมาณน้ำท่า ระเบียบวิธีการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 วิธีการ ได้แก่ 1) วิธีการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการทรัพยากรน้ำ 2) วิธีการประเมินคุณภาพน้ำทางกายภาพและชีวภาพ และ 3) การวัดปริมาณน้ำท่า รายละเอียดมีดังนี้

1. วิธีการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการทรัพยากรน้ำ

การสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชนในลุ่มน้ำแม่พร้าว ประกอบด้วย การสำรวจพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของประชากรแบบกึ่งโครงสร้าง และการวิเคราะห์แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมของลุ่มน้ำ (จรวยพร ซาวขัด, 2549) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จำเป็นต้องรวบรวม ได้แก่ พิกัดของแปลงเพาะปลูก ชนิดพืชที่ปลูก รอบการเพาะปลูก การจัดการแปลงเพาะปลูกในแต่ละรอบการเพาะปลูก และการใช้น้ำในแปลงเพาะปลูก ตลอดจนการจัดการระบบเหมืองฝายซึ่งเป็นระบบชลประทานตามภูมิปัญญาล้านนาที่ชุมชนบ้านงิ้วเฒ่าได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจากอดีต (พรพิไล เลิศวิชาและคณะ, 2552) และการบริหารจัดการน้ำอุปโภคบริโภคของชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำโดยใช้โปรแกรม ArcGIS การจัดการพื้นที่เกษตรกรรม การวิเคราะห์แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น ๆ ในภาพรวม

2. วิธีการประเมินคุณภาพน้ำทางกายภาพและชีวภาพ

การประเมินคุณภาพน้ำ (Water quality assessment) ในบริเวณลำน้ำตรงจุดที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างกัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 จุด ได้แก่ บริเวณป่าต้นน้ำ บริเวณป่าธรรมชาติที่เริ่มมีเกษตรกรรม ตอนกลางของลุ่มน้ำที่มีเกษตรกรรม และตอนล่างของลุ่มน้ำที่มีเกษตรกรรมและชุมชนก่อนห้วยแม่พร้าวจะไหลบรรจบกับห้วยแม่แขะ (ปาริชาต โล่ห์คำ, 2542; เผด็จ พวงจำปา, 2544) แต่ละจุดจะมีระยะทาง 10 เมตรในการค้นหาสิ่งมีชีวิตในน้ำ (สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร, 2557) รายละเอียดของวิธีการ มีดังนี้

2.1 การประเมินลักษณะทางกายภาพของน้ำ ประกอบด้วย สี กลิ่น ความขุ่นใส และอุณหภูมิ ด้วยการใช้อุปกรณ์และประสาทสัมผัสของผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล ได้แก่ วัดอุณภูมิของน้ำและอากาศด้วยเทอร์โมมิเตอร์ หาค่าความขุ่นใสด้วยแผ่นวัดความขุ่นใส (Sachi disc) พิจารณาสีและตะกอนในน้ำด้วยสายตา และดมกลิ่น โดยทั่วไปน้ำในธรรมชาติจะไม่มีกลิ่น หากน้ำมีกลิ่นแสดงว่ามีสิ่งปนเปื้อนในลำน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นสารอินทรีย์หรือสารอนินทรีย์จากลำน้ำ ซึ่งมีตารางเปรียบเทียบกลิ่นโดยสรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์ และนิรมล มูนจินดา (2542)

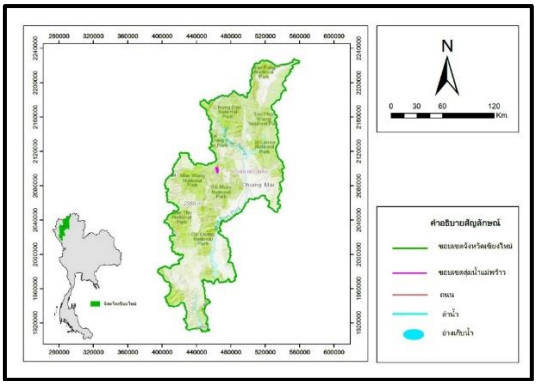
2.2 การประเมินคุณสมบัติทางชีวภาพของน้ำ ด้วยการสำรวจและจำแนกชนิดพันธุ์ของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กและปลาในลำน้ำ โดยใช้คู่มือจำแนกชนิดพันธุ์สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในบึงและลำธารไทย (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2547) และแผ่นภาพหาชื่อปลาน้ำจืดในแม่น้ำลำธารไทย (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2543) สัตว์น้ำแต่ละชนิดจะมีคะแนนที่แตกต่างกันตามความอ่อนไหวต่อสภาพความสะอาดของน้ำและปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen: DO) ดำเนินการสุ่มหาตัวอย่างของสัตว์มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กในลำน้ำตามขั้นตอนในคู่มือฯ แล้วจำแนกชนิดของสัตว์เหล่านี้เพื่อให้คะแนน แล้วนำค่าทั้งหมดมาคำนวณหาค่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำทางชีวภาพตามวิธีการของคู่มือฯ ดังกล่าว

3. วิธีการวัดปริมาณน้ำท่า

น้ำท่า (Streamflow) หรืออัตราการไหลของน้ำ (Discharge) เป็นศัพท์เฉพาะทางงานวิชาการลุ่มน้ำ ซึ่งคำนวณได้จากการวัดความเร็วของกระแสน้ำตรงจุดที่กำหนด ซึ่งเลือกตามลักษณะการเป็นตัวแทนของลำน้ำนั้น ๆ รวมทั้งการวัดหน้าตัดลำน้ำ เพื่อการคำนวณตามวิธีการวัดหน้าตัด - ความเร็ว (Area - velocity method) รายละเอียดในการจัดเตรียมลำน้ำให้สามารถวัดหน้าตัดลำน้ำอยู่ในคู่มือนักสืบสายน้ำ โดยสรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์ และนิรมล มูนจินดา (2542) และสุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร (2557) แบ่งหน้าตัดลำน้ำด้วยวิธีแบ่งครึ่งส่วน (Mid - section method) วัดความลึกที่จุดแบ่งหน้าตัดแต่ละส่วน เพื่อใช้คำนวณหาพื้นที่หน้าตัดของลำน้ำ แล้วนำค่าพื้นที่หน้าตัดลำน้ำและความเร็วของกระแสน้ำมาคำนวณหาค่าปริมาณน้ำท่า (เผด็จ พวงจำปา, 2544; นิตยา หวังวงศ์วิโรจน์, 2551)

4. พื้นที่วิจัย

ลุ่มน้ำแม่พร้าว ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านงิ้วเฒ่า ต. แม่สาบ อ. สะเมิง จ. เชียงใหม่ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ที่ตั้งของของลุ่มน้ำแม่พร้าวบริเวณหมู่บ้านงิ้วเฒ่า ภายในขอบเขตของจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

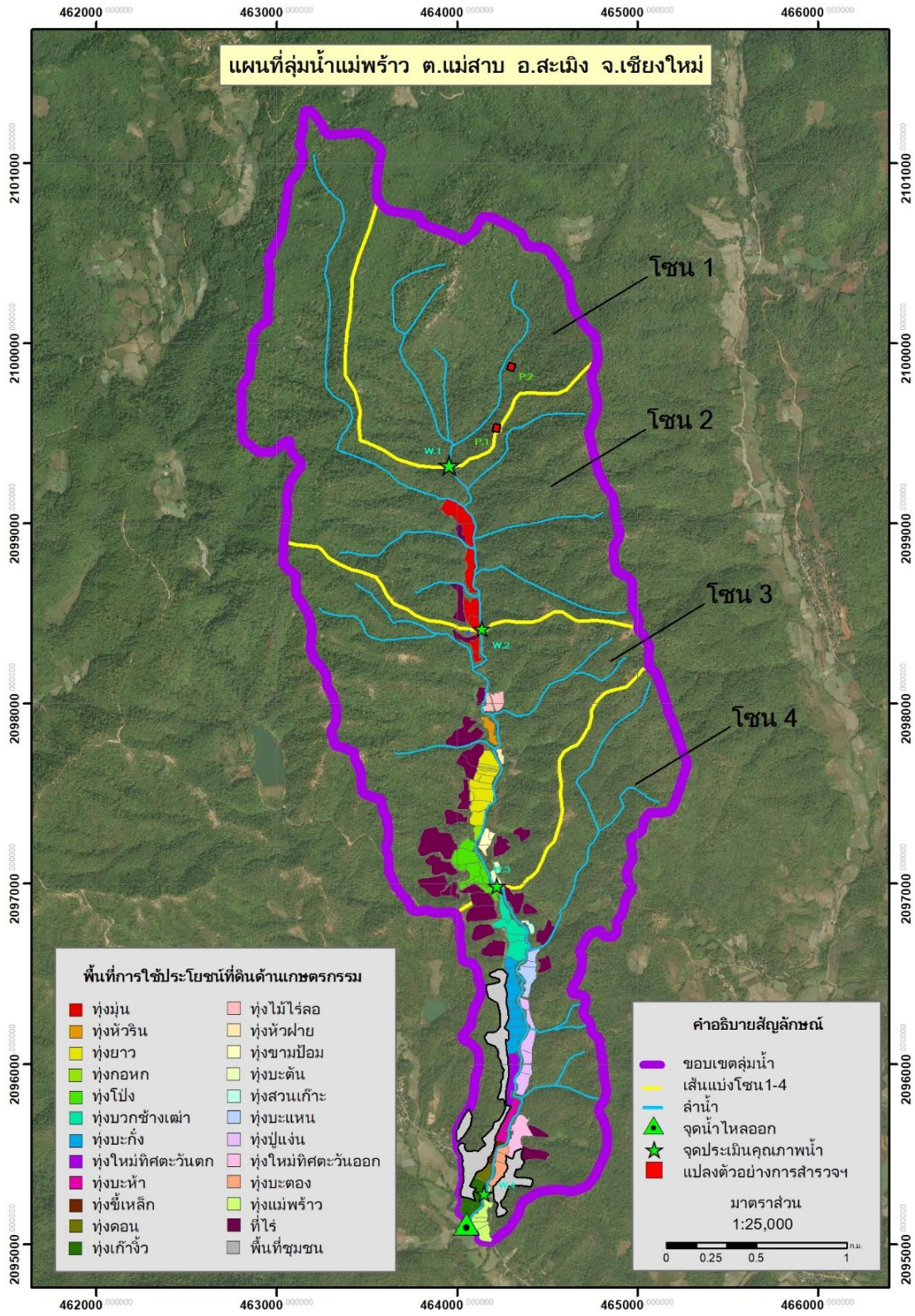
1. การใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำแม่พร้าว

ลุ่มน้ำแม่พร้าวมีพื้นที่ทั้งหมด 5,014.50 ไร่ หรือ 8.0232 ตารางกิโลเมตร การใช้ประโยชน์ที่ดินของลุ่มน้ำแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) พื้นที่ป่าไม้ (2) พื้นที่เกษตรกรรม ประกอบด้วย ที่นา ที่ไร่และสวน (3) แหล่งน้ำ และ (4) พื้นที่ชุมชนและเบ็ดเตล็ด รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในลุ่มน้ำแม่พร้าว หมู่บ้านงิ้วเฒ่า

ลำดับ	ชนิดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	สัดส่วนของพื้นที่ (ร้อยละ)
1	พื้นที่ป่าไม้	4,401.05	87.76
2	พื้นที่เกษตรกรรม	364.95	7.28
	แบ่งเป็น - ที่นา	227.33	4.53
	- ที่ไร่และสวน	137.62	2.75
3	แหล่งน้ำ	54.51	1.09
4	พื้นที่ชุมชนและเบ็ดเตล็ด	193.99	3.87
	รวม	5,014.50	100.00

1.1 พื้นที่ป่าไม้ของลุ่มน้ำแม่พร้าว สามารถจำแนกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ ป่าดิบเขาผสมเบญจพรรณ จำนวน 1,437.04 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.65 ซึ่งถือว่าเป็นป่าต้นน้ำของลุ่มน้ำนี้ นอกจากนั้นได้แก่ ป่าเบญจพรรณ จำนวน 1,962.05 ไร่ ป่าเต็งรัง จำนวน 908.55 ไร่ และป่าสนเขาผสมเต็งรัง จำนวน 93.42 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.12, 18.12 และ 1.86 ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมดตามลำดับ โดยป่าต้นน้ำอยู่บริเวณตอนบนของลุ่มน้ำแม่พร้าว หรือจัดเป็นโซนที่ 1 ในการจำแนกพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 4 โซนตามแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ภาพที่ 2) ซึ่งชุมชนร่วมกันอนุรักษ์โซนที่ 1 เป็นป่าต้นน้ำ หมู่บ้านมีกฎเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ไม่อนุญาตให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบการทำลายต้นไม้ โดยเฉพาะการตัดไม้เพื่อใช้ประโยชน์ทางตรง แต่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทางอ้อม คือ การเก็บหาของป่า (Non-timber forest products) ห้ามขยายพื้นที่เกษตรกรรมรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าต้นน้ำ โดยมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันภายในหมู่บ้านอย่างเครือญาติ ทุกคนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะป่าต้นน้ำและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งนี้ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ทางตรงจากป่าบริเวณอื่น นอกเหนือจากป่าต้นน้ำ โดยเฉพาะการตัดไม้เพื่อนำไม้ไปสร้างที่อยู่อาศัยและใช้สอยอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนการเก็บหาของป่านั้นอนุญาตให้ทำได้ทั่วไปเพื่อการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนเท่านั้น

ภาพที่ 2 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของลุ่มน้ำแม่พร้าว บ้านงิ้วเฒ่า

1.2 พื้นที่เกษตรกรรมของลุ่มน้ำแม่พร้าวกระจายอยู่ตามที่ราบลุ่มทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของห้วยแม่พร้าว ประกอบด้วย (1) ที่นา จำนวน 227.33 ไร่ ชนิดพืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว กระเทียม ถั่วเหลืองฝักสด และถั่วลิสง และ (2) ที่ไร่และสวน จำนวน 137.62 ไร่ ชนิดพืชที่ปลูกมีหลากหลาย เช่น สัก กล้วย ส้ม ข้าวไร่ กระเทียม ถั่วเหลืองฝักสด ถั่วลิสง เป็นต้น เกษตรกรปลูกข้าวสำหรับบริโภคในครัวเรือนและปลูกพืชเศรษฐกิจสำหรับขาย ได้แก่ (1) กระเทียม ปลูกเพื่อขายทั้งแบบสดและแห้ง (2) ถั่วเหลืองฝักสด ส่วนใหญ่เป็นการเกษตรแบบพันธสัญญา ต้องการความดูแลเอาใจใส่มากกว่าถั่วลิสง และขายได้ราคาดี และ (3) ถั่วลิสง เกษตรกรบางส่วนที่เลือกปลูกถั่วลิสงแม้ราคาขายจะถูกกว่า เนื่องจากการดูแลรักษาง่ายกว่า ต้องการน้ำน้อย และต้นทุนถูกกว่าการปลูกถั่วเหลืองฝักสด

การใช้ประโยชน์ที่นา ซึ่งถูกจัดเรียงตัวอยู่บริเวณที่ราบริมห้วยแม่พร้าว ชาวบ้านแบ่งพื้นที่นาออกเป็น 22 ทุ่ง มีชื่อเรียกเป็นชื่อท้องถิ่นโดยประชากรดั้งเดิมของหมู่บ้าน ที่นาเริ่มต้นตั้งแต่โซนที่ 2 โดยโซนที่ 4 มีพื้นที่เกษตรกรรมหนาแน่นที่สุดเนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่มติดลำน้ำ จึงพบเกษตรกรรมแบบเข้มข้น ดังแสดงในตารางที่ 2 และเกษตรกรมีการจัดการทรัพยากรน้ำโดยใช้ระบบเหมืองฝาย ซึ่งเป็นระบบชลประทานท้องถิ่นในลุ่มน้ำที่ใช้กันมานานหลายชั่วอายุคนดังกล่าวแล้ว ระบบเหมืองฝายมีประสิทธิภาพสูงในการใช้ประโยชน์เพื่อผันน้ำจากห้วยแม่พร้าวไปใช้ในพื้นที่นาบริเวณตอนกลาง – ตอนล่างของลุ่มน้ำ โดยเกษตรกรแต่ละทุ่งได้ตกลงกฎระเบียบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกัน มีการจัดสรรทรัพยากรน้ำตามความจำเป็นและลักษณะของลุ่มน้ำ ดังแสดงในภาพที่ 2

ตารางที่ 2 สัดส่วนของพื้นที่นาในแต่ละโซนของการใช้ประโยชน์ที่ดินของลุ่มน้ำแม่พร้าว

โซนที่	การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่นา (ไร่)	ร้อยละ	จำนวนทุ่ง	ชื่อทุ่งเพื่อเกษตรกรรม
1	ป่าต้นน้ำ	886.75	-	-	-	-
2	ป่าธรรมชาติ และเริ่มมีเกษตรกรรม	1,617.06	27.29	1.69	1	ทุ่งมุ่น
3	ตอนกลางของลุ่มน้ำที่มีเกษตรกรรม	1,328.19	72.73	5.48	9	ทุ่งมุ่น ทุ่งหัวริน ทุ่งยาว ทุ่งกอหก ทุ่งโป่ง ทุ่งไม้ไร่ลอ ทุ่งหัวฝาย ทุ่งขามป้อม ทุ่งบะตัน
4	ตอนล่างของลุ่มน้ำก่อนไหลออกจากลุ่มน้ำแม่พร้าว บรรจบกับห้วยแม่แขะ	1,182.50	127.31	10.77	13	ทุ่งบวกช้างเฒ่า ทุ่งบะกั้ง ทุ่งใหม่ตะวันตก ทุ่งบะห้า ทุ่งบะตอง ทุ่งแม่พร้าว ทุ่งสวนเก๊าะ ทุ่งบะแหน ทุ่งปู่แง่น ทุ่งใหม่ตะวันออก ทุ่งขี้เหล็ก ทุ่งดอน ทุ่งเก๊างิ้ว
	รวม	5,014.5	227.33	17.93	22	

2. คุณภาพน้ำ ปริมาณน้ำท่า และการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแม่พร้าว

ลุ่มน้ำแม่พร้าวมีความยาวของลำน้ำทั้งหมด 21.76 กิโลเมตร (กม.) ประกอบด้วยลำน้ำสาขาหรือ ลำธาร ซึ่งเรียกว่า “ห้วย” ในภาษาคำเมืองของภาคเหนือตอนบนเช่นเดียวกันกับคำว่า ลำน้ำ (กรณีนี้) จำนวนทั้งหมด 14 ห้วย ได้แก่ 1) ห้วยฮูหมี 2) ห้วยผาลาด 3) ห้วยต้นงิ้ว 4) ห้วยป่าดง 5) ห้วยเหล่าลื้อ 6) ห้วยสวนปู 7) ห้วยปู่อินแก้ว 8) ห้วยเขาเครือ 9) ห้วยเหล่าจ้าก 10) ห้วยไม้ไร่ลอ 11) ห้วยไม้ยาง 12) ห้วยบะแหน 13) ห้วยปู่แง่น และ 14) ห้วยบะตอง โดยลำธารทั้งหมดไหลลงสู่ห้วยแม่พร้าว ซึ่งเป็นลำน้ำสายหลักที่มีความยาว 5.01 กม. และเป็นลำน้ำแบบน้ำไหลตลอดทั้งปี (Perennial stream) มีแหล่งต้นน้ำที่มีลักษณะเป็นน้ำออกรู (คำเมือง คือ น้ำออกฮู) หินมีลักษณะเป็นหินตะกอน บริเวณท้องน้ำจึงมีลักษณะเป็นทราย ซึ่งทำให้สะดวกในการประเมินคุณภาพน้ำ

2.1 คุณภาพน้ำ

ห้วยแม่พร้าวมีคุณภาพน้ำที่ดี ทั้งด้านคุณสมบัติทางกายภาพและชีวภาพ พบว่าน้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น มีค่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำทางชีวภาพเฉลี่ยคือ 5.99 (คะแนนเต็มคือ 10) อยู่ในเกณฑ์คุณภาพน้ำสะอาดโดยเป็นการประเมินคุณภาพน้ำตรงบริเวณที่เป็นจุดน้ำไหลออก (Outlet) ของแต่ละโซนลุ่มน้ำจำนวน 4 จุด น้ำที่ไหลจากป่าต้นน้ำ (โซนที่ 1) มีคุณภาพน้ำที่ดีและสะอาดที่สุดมีค่าดัชนีฯ 7.40 เมื่อเปรียบเทียบกับการประเมินอีก 3 จุด ในช่วงตอนกลางและตอนล่างของลุ่มน้ำ โดยโซนที่ 2 ที่เริ่มมีเกษตรกรรม คุณภาพน้ำสะอาด ค่าดัชนีฯ เท่ากับ 5.71 โซนที่ 3 ที่มีเกษตรกรรมสองข้างลำน้ำมีคุณภาพน้ำที่สะอาด ค่าดัชนีฯ เท่ากับ 5.83 และพื้นที่โซนที่ 4 ที่มีเกษตรกรรมเข้มข้นก่อนไหลออกตรงจุดน้ำไหลออกจากลุ่มน้ำแม่พร้าว ค่าดัชนีฯ เท่ากับ 5.00 ถือว่าคุณภาพน้ำพอใช้ แสดงให้เห็นว่าน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเข้มข้นมีคุณภาพน้ำที่เสื่อมลง เนื่องจากมีการปลูกพืชตลอดทั้งปีและใช้สารเคมีทางการเกษตรในช่วงตอนกลางถึงตอนล่างของลุ่มน้ำ จึงส่งผลต่อคุณภาพน้ำอย่างชัดเจน แต่ชาวบ้านเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ประกอบกับน้ำมีคุณสมบัติที่สามารถฟอกตัวเองให้บริสุทธิ์ด้วยการเติมน้ำจากลำน้ำสาขาเข้าสู่ลำน้ำสายหลัก รวมถึงการเพิ่มปริมาณน้ำในดินและน้ำใต้ดินจากฝนที่ตกลงสู่พื้นที่ลุ่มน้ำ ส่งผลให้คุณภาพน้ำโดยเฉลี่ยของห้วยแม่พร้าวเป็นน้ำสะอาด (เกษม จันทร์แก้ว, 2551; สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร, 2557) สามารถเป็นแหล่งน้ำต้นทุนที่สะอาดเพื่อทำการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักของชุมชนต่อไป

2.2 ปริมาณน้ำท่า

ลุ่มน้ำแม่พร้าว ซึ่งเป็นลุ่มน้ำย่อย หรือลุ่มน้ำสาขาย่อยของลุ่มน้ำแม่ขาน ที่เป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำปิง มีปริมาณน้ำท่าของไหลออกจากลุ่มน้ำอย่างน้อย 2,634,369.30 ลบ.ม./ปี หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ 525.35 ลบ.ม./ไร่/ปี ถือว่าลุ่มน้ำแม่พร้าวมีศักยภาพในการให้น้ำระดับปานกลาง แสดงถึงความสามารถในการผลิตน้ำต้นทุนและเติมน้ำเข้าสู่ระบบลุ่มน้ำปิงได้พอประมาณ เมื่อเปรียบเทียบกับลุ่มน้ำห้วยน้ำใส อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งให้น้ำท่าเท่ากับ 636.82 ลบ.ม./ไร่/ปี (ชลาทร ศรีตุลานนท์, 2542) เมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพในการให้น้ำของป่าดิบเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์มากของลุ่มน้ำห้วยคอกม้า ซึ่งถูกประกาศเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลแห่งสหประชาชาติและไม่มีการเกษตร

พบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากนิเวศวิทยาป่าไม้และลักษณะทางธรณีสัณฐานของลุ่มน้ำ โดยลุ่มน้ำห้วยคอกม้ามีปริมาณน้ำท่าอยู่ระหว่าง 1,278 – 2,920 ลบ.ม./ไร่/ปี (เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, 2522) ทั้งนี้ลุ่มน้ำแม่พร้าวมีปริมาณน้ำท่าต่อหน่วยพื้นที่ลดลง เนื่องจากเกษตรกรนำน้ำไปใช้ในการเพาะปลูก ดังแสดงในตารางที่ 3 แต่อย่างไรก็ตามปริมาณน้ำจากลุ่มน้ำแม่พร้าวยังเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของชุมชนในลุ่มน้ำ และมีศักยภาพที่จะไหลลงไปเติมน้ำให้กับแม่น้ำปิงซึ่งเป็นลุ่มน้ำหลักที่สำคัญของประเทศไทย

ตารางที่ 3 ปริมาณน้ำท่าของลุ่มน้ำแม่พร้าว บ้านงิ้วเฒ่า ต.แม่สาบ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่

ลำดับ	บริเวณที่สำรวจ	พื้นที่แต่ละโซน (ไร่)	พื้นที่ลุ่มน้ำสะสม (ไร่)	พื้นที่หน้าตัดลำน้ำเฉลี่ย (ตร.ม.)	ความเร็วเฉลี่ย (เมตร/วินาที)	อัตราการไหลเฉลี่ย (ลบ./วินาที)	ปริมาณน้ำท่าสะสม (ลบ.ม./ปี)	ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย (ลบ.ม./ไร่/ปี)
1	ป่าต้นน้ำ	886.75	886.75	0.0286	0.84	0.0144	454,950.83	513.05
2	ป่าธรรมชาติ และเริ่มมีเกษตรกรรม	1,617.06	2,503.81	0.0693	0.76	0.0317	999,736.11	399.30
3	ตอนกลางของลุ่มน้ำที่มีเกษตรกรรม	1,328.19	3,832.00	0.0931	0.96	0.0548	1,728,058.29	450.95
4	ตอนล่างของลุ่มน้ำก่อนไหลลงสู่ห้วยแม่แขะ	1,182.50	5,014.50	0.1610	0.86	0.0835	2,634,369.30	525.35

หมายเหตุ: อัตราการไหลเฉลี่ยคือ ค่าอัตราการไหลของน้ำเฉลี่ยคูณกับค่าคงที่ (0.6)

2.3 การจัดการทรัพยากรน้ำ

การจัดการลุ่มน้ำมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) ให้ได้น้ำที่มีปริมาณพอเหมาะเพียงพอต่อความต้องการใช้ประโยชน์ ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป (2) น้ำมีคุณภาพตามความต้องการ มีคุณภาพดี สะอาด ปราศจากสิ่งเจือปน และ (3) ให้ได้น้ำตามเวลาที่เหมาะสมโดยน้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปีและมีน้ำให้ใช้ในเวลาที่ต้องการ (เกษม จันทร์แก้ว, 2551) ทั้งหมดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรกรรม ซึ่งชาวบ้านในลุ่มน้ำแม่พร้าวจัดการน้ำด้านเกษตรกรรมด้วยระบบเหมืองฝาย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา โดยแบ่งระบบเหมืองฝายในแต่ละโซนของการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกลุ่มที่นา หรือ ทุ่งต่าง ๆ (ตารางที่ 2) และมีฝายสำหรับผันน้ำเข้านาทั้งหมด 10 ฝาย ได้แก่ ฝายทุ่งมุ่น ฝายทุ่งยาว ฝายทุ่งปู่แง่น ฝายทุ่งบะกั๋ง ฝายทุ่ง

ขี้เหล็ก ฝายทุ่งไม้ไร่ลอ ฝายทุ่งบะแหน ฝายทุ่งหัวริน ฝายทุ่งบะตอง และฝายทุ่งแม่พร้าว ซึ่งให้น้ำแก่ 19 ทุ่ง ส่วนอีก 3 ทุ่งได้แก่ ทุ่งหัวริน ทุ่งขามป้อม และทุ่งกอหก ได้ใช้น้ำจากห้วยแม่พร้าวโดยตรง

กลุ่มเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำแม่พร้าวของบ้านงิ้วเฒ่า มีกฎระเบียบในการบริหารจัดการระบบเหมืองฝายร่วมกันอย่างเรียบง่ายและมีขั้นตอนที่สะดวก ดังนี้

1) การดูแลรักษาลำเหมือง เป็นหน้าที่ของลูกเหมือง หรือกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำของแต่ละทุ่ง โดยมีการนัดหมายและปรึกษาหารือกันเอง โดยไม่มีแก่เหมืองหรือแก่ฝาย (หัวหน้าผู้ดูแลเหมือง หรือฝาย) ควบคุม

2) การตีฝาย (ทำฝายและซ่อมฝาย) และล้อมเหมือง (ทำความสะอาดและขุดลอกลำเหมือง) ดำเนินการร่วมกันในกลุ่มลูกเหมืองช่วงเริ่มฤดูฝนหรือฝนแรก เพื่อเตรียมความพร้อมในการปลูกพืช

นอกจากนี้เกษตรกรบางคนใช้น้ำด้วยการสูบน้ำจากห้วยแม่พร้าวโดยตรง และอาศัยน้ำจากระบบชลประทานที่ส่งผ่านท่อจากอ่างเก็บน้ำแม่แขะ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับลุ่มน้ำแม่พร้าว หากผู้ใดต้องการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่แขะ ต้องแจ้งแก่คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำฯ โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 100 - 150 บาท/ไร่/ปี ทั้งนี้ค่าใช้น้ำจะแตกต่างกันในแต่ละปีตามที่คณะกรรมการฯ กำหนด

การบริหารจัดการการใช้น้ำของชาวบ้านเน้นดำเนินการแบบญาติพี่น้อง มีการปรึกษาหารือและตกลงกันในชุมชน หรือในกลุ่มที่ใช้น้ำร่วมกันอย่างฉันท์มิตร โดยในแต่ละปีจะมีการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบของอ่างเก็บน้ำแม่แขะ เพื่อเป็นการทำความสะอาดและไหว้ “ผีขุนน้ำ” ตามความเชื่อของชุมชน เพื่อแสดงความเคารพต่อธรรมชาติและเป็นขวัญกำลังใจแก่เกษตรกรก่อนฤดูเพาะปลูก มีสมาชิกเข้าร่วมพิธีจาก 3 หมู่บ้านที่เป็นผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่แขะ ได้แก่ หมู่บ้านงิ้วเฒ่า ปางเติม และงาแมง แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วมในลุ่มน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีและลดความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำร่วมกันซึ่งอยู่ทั้งตอนบน ตอนกลาง และตอนล่างของลุ่มน้ำแม่พร้าว

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชนที่ดินในลุ่มน้ำแม่พร้าว พบว่าลุ่มน้ำแม่พร้าวมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 87.76 พื้นที่เกษตรกรรมร้อยละ 7.28 พื้นที่แหล่งน้ำร้อยละ 1.09 และพื้นที่ชุมชน สิ่งปลูกสร้าง และเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 3.87 ของพื้นที่ทั้งหมด สัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้มากกว่าพื้นที่เกษตรกรรมค่อนข้างสูงในพื้นที่ลุ่มน้ำแห่งนี้ ชุมชนแบ่งพื้นที่ป่าไม้สำหรับใช้สอยออกจากพื้นที่ป่าไม้ที่สงวนไว้เป็นป่าต้นน้ำอย่างชัดเจน เริ่มมีการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรช่วงตอนกลางของลุ่มน้ำตามที่ลาดเชิงเขาบริเวณที่ติดกับป่าไม้ซึ่งเป็นที่ดอน จนถึงที่ราบลุ่มทั้งสองข้างฝั่งของลำน้ำไปจนถึงตอนล่างของลุ่มน้ำที่พื้นที่เกษตรกรรมอย่างหนาแน่นและดำเนินการเกษตรอย่างเข้มข้น และมีการตั้งชื่อให้พื้นที่ทุ่งนาเป็นชื่อท้องถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิม ซึ่งแต่ละทุ่งอยู่สองข้างฝั่งของลำน้ำ ที่อยู่อาศัยและพื้นที่เบ็ดเตล็ดของชุมชนกระจายอยู่รอบบริเวณตอนล่างของลุ่มน้ำแม่พร้าว

สัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในลุ่มน้ำและการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยชุมชนอย่างเข้มแข็ง ทำให้ลุ่มน้ำแม่พร้าวมีน้ำใช้สำหรับการเกษตรและอุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี ปริมาณน้ำท่าสะสมที่ไหลออกจากลุ่มน้ำแม่พร้าวไปบรรจบกับลำน้ำแม่แขะ แล้วไหลลงสู่ลำน้ำแม่ขานที่ไหลต่อไปรวมกับแม่น้ำปิงเท่ากับ 2,634,369.30 ลบ.ม./ปี หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 525.35 ลบ.ม./ไร่/ปี ถือว่ามีศักยภาพในการให้น้ำระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับลุ่มน้ำทั่วไปที่อุดมสมบูรณ์และไม่มีพื้นที่เกษตรกรรมในภาคเหนือตอนบนที่มีค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำท่าเท่ากับ 4,115,448 ลบ.ม./ปี หรือ 636.82 ลบ.ม./ไร่/ปี (ชลาทร ศรีตุลานนท์, 2542) แต่อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำท่าจากลุ่มน้ำแม่พร้าวเพียงพอในการใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรมของชุมชนและยังเหลือเพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนให้แม่น้ำปิงดังกล่าว

คุณภาพน้ำของห้วยแม่พร้าว มีสมบัติทางกายภาพดี ใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น และมีค่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำทางชีวภาพเฉลี่ยเท่ากับ 5.99 ซึ่งถือว่าน้ำสะอาด พบว่าจุดที่ 1 บริเวณแหล่งต้นน้ำที่เป็นป่าธรรมชาติ มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำสูงที่สุด จุดที่ 2 บริเวณโซนที่ 2 ซึ่งเป็นป่าธรรมชาติและเริ่มมีเกษตรกรรมบ้าง มีค่าดัชนีฯ น้อยกว่าจุดที่ 3 บริเวณโซนที่ 3 ที่มีเกษตรกรรมมากกว่าทั้ง ๆ ที่ควรจะมีค่าดัชนีฯ สูงกว่า เพราะอยู่ตอนบนของโซนที่ 3 อาจจะเนื่องจากจุดที่ 2 อยู่ตอนบนของบริเวณที่น้ำไหลลงมาเติมให้กับห้วยแม่พร้าว โดยน้ำจะไหลมาจากบ่อพักน้ำของอ่างเก็บน้ำแม่แขะที่อยู่ใกล้เคียงลุ่มน้ำแม่พร้าว ทำให้จุดที่ 3 มีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น เพราะคุณสมบัติพิเศษของน้ำที่สามารถฟอกตัวเองให้บริสุทธิ์ได้ จึงทำให้คุณภาพน้ำจุดที่ 3 ดีขึ้น ส่วนจุดที่มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำต่ำที่สุดคือ จุดที่ 4 บริเวณตอนล่างที่สุดของลำน้ำ ใกล้จุดน้ำไหลออกของลุ่มน้ำแม่พร้าวซึ่งจะไหลไปบรรจบกับห้วยแม่แขะ และมีความแตกต่างของชนิดพันธุ์สัตว์น้ำอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสัตว์น้ำที่ต้องการออกซิเจนสูงกับพวกที่ต้องการออกซิเจนน้อย แสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมมีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในห้วยแม่พร้าวอย่างชัดเจน จากคุณสมบัติพิเศษของน้ำดังกล่าวและสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้สูงมากในลุ่มน้ำแม่พร้าว เมื่อเปรียบเทียบกับลุ่มน้ำอื่นที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพียงร้อยละ 50.41 ซึ่งให้น้ำที่มีคุณภาพน้ำพอใช้ (รุ่งนภา แจ่มจำรัส, 2556) ส่งผลให้ลุ่มน้ำแม่พร้าวเป็นแหล่งน้ำต้นทุนที่มีคุณภาพดีและมีประโยชน์ต่อชุมชนและลุ่มน้ำตอนล่าง

การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม ชุมชนใช้ระบบเหมืองฝายซึ่งมีรูปแบบการแบ่งน้ำตามความต้องการของสมาชิกเหมือง (นันธิกา ตั้งเจริญพาณิชย์, 2547) ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาเป็นหลัก โดยร่วมกับระบบชลประทานจากอ่างเก็บน้ำแม่แขะ ซึ่งเป็นระบบชลประทานที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบญาติพี่น้องทำให้ไม่มีปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำ นอกจากนั้นเกษตรกรยังปรับตัวในการเลือกชนิดพืชและปลูกพืชแบบหมุนเวียนในพื้นที่การเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านปริมาณน้ำในบางช่วงของฤดูกาลที่ความต้องการใช้น้ำสูง ตลอดจนความเสี่ยงด้านโรคและแมลง แสดงถึงความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีส่วนร่วมและการจัดการน้ำตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำ โดยการดำเนินงานทั้งหมดนี้สอดคล้องกับหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่ต้อง

คำนึงถึงปัจจัยทางนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ และสังคม-การเมือง-วัฒนธรรม (Lakanavichaian, 2016; นงนภัส คู่วรัญญู เที่ยงกมล, 2554) จึงทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำแม่พร้าวมีแนวโน้มที่จะเกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงของชาวบ้านต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณชาวบ้านงิ้วเฒ่าทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนดูแลเอาใจใส่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสะเมิง ที่กรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ และอนุเคราะห์ที่พักตลอดระยะเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกท่าน ซึ่งไม่สามารถกล่าวนามได้ครบทั้งหมดในที่นี้ ซึ่งช่วยเหลือและผลักดันให้การวิจัยนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาที่ดิน. (2558). สถานภาพทรัพยากรดินและที่ดินของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.

กิติชัย รัตนะ. (2549). การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกษม จันทร์แก้ว. (2551). หลักการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรวยพร ซาวขัด. (2549). การใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรที่ดินของบ้านงาแมงและขุนสาบ ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชลาธร ศรีตุลานนท์. (2542). ศักยภาพการให้น้ำท่าของลุ่มน้ำห้วยน้ำใส อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นงนภัส คู่วรัญญู เที่ยงกมล. (2554). สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันธิกา ตั้งเจริญพาณิชย์. (2547). การศึกษาระบบการจัดการชลประทานในเขตพื้นที่สูง: กรณีศึกษาระบบชลประทานของชาวกะเหรี่ยงในภาคเหนือของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

นิตยา หวังวงศ์วิโรจน์. (2551). อุทกวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

นิวัติ เรืองพานิช. (2557). หลักการจัดการลุ่มน้ำ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปาริชาต โล่ห์คำ. (2542). ผลของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินต่อคุณภาพน้ำทางกายภาพในน้ำท่าของลุ่มน้ำตัวอย่าง: กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่แตง เชิญ และคลองยัน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เผด็จ พวงจำปา. (2544). ผลกระทบจากการใช้ที่ดินบนที่สูงต่อคุณภาพน้ำ: กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ฮาว อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พรพิไล เลิศวิชา สุพชัย เมถิน และนนธชัย นามเทพ. 2552. เหมืองฝาย: จัดการน้ำ จัดการคน บนพื้นฐานภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม. เชียงใหม่: ธารปัญญา.

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. (2522). ลักษณะอุทกวิทยาของดินที่สัมพันธ์กับน้ำในลำธารช่วงแล้งฝนของป่าดิบเขาธรรมชาติภาคเหนือของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

มูลนิธิโลกสีเขียว. (2543). แผ่นภาพหาชื่อปลาน้ำจืดในแม่น้ำลำธารไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

มูลนิธิโลกสีเขียว. (2547). คู่มือจำแนกพันธุ์สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในบึงและลำธารไทย (แผ่นภาพ). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

รุ่งนภา แจ่มจรัส. (2556). คุณภาพน้ำบางประการในพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่วนเกษตร และพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณลุ่มน้ำย่อยห้วยแร้ง - คลองพีด จังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์ และนิรมล มูนจินดา. (2542). คู่มือนักสืบสายน้ำ. ชุดคู่มือนักสืบสายน้ำสำหรับการสำรวจและดูแลน้ำ. โครงการนักสืบสายน้ำ สนับสนุนโดยสำนักงานความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ประเทศเดนมาร์ก (DANCED). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

สุรีรัตน์ ลัคนาวิเชียร. (2557). เอกสารประกอบการสอนกระบวนวิชา 362424 (CONS 424): หลักการจัดการลุ่มน้ำ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2564). พระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2564 จาก http://nwcc.onwr.go.th/file/พระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ%20พ.ศ.%20๒๕๖๔.pdf.

Barlowe, R. (1958). Land resource economics: The political economy of rural and urban land resource use. New Jersey: Englewood cliffs.

FAO. (2000). Country report: State of land, water and plant nutrition resources in land resources information system for food security in SADC country: Proceeding of a sub regional workshop held in Harare, Zimbabwe, 3-5 November 1999. Rome: FAO.

Lakanavichian, S. (2016). Sustainability model (Research report). Chiang Mai: Faculty of Agriculture, Chiang Mai University.

การพัฒนารูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ ในการลดความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน: กรณีศึกษาโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

The Model Development of Medical Personnel Participation for Reducing Errors in Inpatient Record: A Case Study of Sabayoi Hospital, Songkhla Province

ฮารีปีน มิสลิมิน[1*] และพงศ์เทพ สุธีรวุฒิ[2]

Hareepeen Missalimin[1*] and Pongthep Sutheravutr[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ, สถาบันนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[1] Graduate student, Degree of Master of Science in Health System Management, Public Policy Institute, Prince of Songkla University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สถาบันนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2] Assistant Professor, Ph.D., Public Policy Institute, Prince of Songkla University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** peen1717@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ในการลดความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยในซึ่งหากมีความผิดพลาดจำนวนมากก็จะมีผลต่อการเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยในคืนจำนวนมาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยเป็นบุคลากรของโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 43 คน ประกอบด้วยแพทย์ พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการคอมพิวเตอร์ และเวชสถิติ ร่วมกันดำเนินการในขั้นตอนวิจัยและพัฒนา 8 ขั้นตอน 1) การศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุความผิดพลาดเพื่อสร้างการรับรู้ในระดับบุคคล 2) การพัฒนารูปแบบความร่วมมือร่างที่หนึ่ง 3) การทดลองใช้งานรูปแบบความร่วมมือร่างที่หนึ่ง 4) การประเมินผลการใช้งานรูปแบบความร่วมมือร่างที่หนึ่ง 5) การปรับปรุงและพัฒนารูปแบบความร่วมมือร่างที่สอง 6) การทดลองใช้งานรูปแบบความร่วมมือร่างที่สอง 7) การประเมินผลการใช้งานรูปแบบความร่วมมือร่างที่สอง และ 8) การสรุปผลรูปแบบความร่วมมือ วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า

ความผิดพลาดในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit ลดลง ทั้งการวินิจฉัยโรคหลัก การไม่สรุปโรคร่วม การสรุปโรคร่วมผิด การสรุปโรคร่วมไม่พบหลักฐานสนับสนุน การให้รหัสโรคและหัตถการผิด การบันทึกเวลาจำหน่ายผู้ป่วย และค่าน้ำหนักสัมพัทธ์เฉลี่ยเปลี่ยนแปลงหลังการตรวจสอบ ส่งผลให้การเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยในคืนลดลง 96.75% เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2563 ด้วย

รูปแบบความร่วมมือทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านบุคคล ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญ การอบรมฟื้นฟู คู่มือการวินิจฉัยโรค การผลิตสื่อแนวทางการบันทึกหลักฐานในเวชระเบียน กำหนดแพทย์ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบเวชระเบียน 2) ด้านเทคนิค พัฒนาแบบฟอร์ม แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเข้าสู่ Smart Hospital การสอนบันทึกข้อมูล 3) ด้านระบบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ระบบควบคุมกำกับงาน ระบบการตรวจสอบซ้ำและแก้ไขความผิดพลาด และ 4) ด้านนโยบาย รางวัลเพิ่มแรงจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจ นโยบายการดำเนินงานเวชระเบียน และคณะกรรมการเวชระเบียน

การนำรูปแบบผลการศึกษาไปใช้ ควรคำนึงถึงโครงสร้างการบริหาร ขนาดของโรงพยาบาล โปรแกรมเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งจะมีผลต่อการวางแผนการดำเนินงานหรือความร่วมมือในการลดความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน

คำสำคัญ: รูปแบบความร่วมมือ, ความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน

Abstract

This research and development are to develop the model of participation among medical personnel for reducing errors in inpatient records in which a large number of errors can hugely affect the fund claims in inpatients. The personnel involved in the research were 43 personnel of Sabayoi Hospital, consisting of doctors, nurses, public health academics, computer academics, and medical statistics. They were involved in 8 steps of research and development**:** 1) studying and analyzing the cause of the errors; 2) developing of the first draft participation model; 3) demonstrating of the use of the collaboration model in the first draft; 4) evaluating of the use of the first draft participation model; 5) improving and developing of the participation model; 6) demonstrating of the use of the collaboration model in the second draft, 7) evaluating of the use of the second draft cooperation model; and 8) concluding of the cooperation model, analyzing both the quantitative and qualitative data.

The results of the study found that errors in the medical records of inpatients in the category of coding audits were reduced, both in primary diagnosis, non-conclusion of co-morbidities, a false summary of co-morbidities, a summary of comorbidities without evidence to support, providing wrong diseases' code and medical procedures, patient discharge time record and the mean relative weight value changed after the examination decreased. As a result, the claim of patient's fund was reduced 96.75% with a form of participation in all 4 areas: 1) personnel aspect that consists of raising awareness and the significance of rehabilitation training diagnostic, media production of guidelines for

recording evidence in medical records and assigning doctors responsible for reviewing medical records; 2) technical aspect in terms of developing forms, information system development plan for Smart Hospital, teaching of data recording; 3) system including evaluation of performance, controlling system, system for re-checking and correcting errors; and 4) policy aspect that involves rewards to increase motivation and encouragement, medical record operations policy, and medical records committee.

Implications of the study results should consider the management structure, hospital size, electronic medical record program, corporate culture that can affect the planning and operations or projects to reduce errors from recording inpatient medical records.

Keywords: Participation model, Reducing errors in Inpatient record

บทนำ

เวชระเบียน เป็นเอกสารทางการแพทย์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการรักษาผู้ป่วยในทุกขั้นตอนของการเข้ารับบริการในหน่วยบริการสาธารณสุข (WHO, 2006) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลผู้ป่วยในปัจจุบันและต่อเนื่องในอนาคต ทั้งวางแผนการรักษา การป้องกันโรค การแก้ไขปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน และการส่งต่อผู้ป่วย การบันทึกเวชระเบียนที่ดีสามารถสื่อสารระหว่างทีมแพทย์ผู้ดูแล ทีมบุคลากรทางการแพทย์สาธารณสุขและทีมสุขภาพอื่น ๆ เพื่อการดูแลผู้ป่วย (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ [สปสช.], 2563)

การบันทึกเวชระเบียนให้มีความสมบูรณ์ ต้องเพียงพอสำหรับการระบุตัวผู้ป่วย สนับสนุนการวินิจฉัยโรค ประเมินการดูแลรักษาของทีมสหวิชาชีพ ทราบความเปลี่ยนแปลงของการรักษา รวมทั้งการให้รหัสโรคและหัตถการ และที่สำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เวชระเบียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียกเก็บค่าบริการทางการแพทย์ (Medicare reimbursement) ของกองทุนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กรมบัญชีกลาง และประกันสังคม (สปสช., 2562) ในปัจจุบันการตรวจสอบหรือทบทวนเวชระเบียนจากหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อดูกระบวนการที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยในทุกขั้นตอนตั้งแต่ผู้ป่วยเข้ารับบริการในหน่วยบริการ ความก้าวหน้าการรักษา การฟื้นฟูสภาพ การติดตามตามการรักษาอย่างต่อเนื่องหรือการให้การรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ มีการบันทึกการรักษาลงในเวชระเบียนผู้ป่วยในทุกวันหรือทุกเวลาที่ให้การรักษา ความครบถ้วนของข้อมูล ความถูกต้องของการบันทึก ส่งผลให้แพทย์สามารถให้การวินิจฉัยโรคและหัตถการได้ถูกต้องและสอดคล้องกับกระบวนการรักษา (Zafirah et al., 2018)

ในระบบการเบิกจ่ายค่าบริการทางการแพทย์ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จะใช้ข้อมูลในเวชระเบียนในการเบิกจ่ายงบประมาณตามการจัดกลุ่มวินิจฉัยโรคร่วม (Diagnostic Related Groups : DRGs) (อรทัย และคณะ, 2563) แล้วนำมาคำนวณเพื่อให้ได้ค่าน้ำหนักสัมพัทธ์เฉลี่ย (Adjusted Relative

weight: AdjRW.) จ่ายงบประมาณชดเชยในกองทุนผู้ป่วยใน สปสช.จะทำหน้าที่จ่ายเงินกองทุนผู้ป่วยใน ให้กับหน่วยบริการตามข้อมูลที่หน่วยบริการส่งเบิก และมีการตรวจสอบเอกสาร หลักฐานในเวชระเบียน ภายหลังให้บริการ (พรบ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2545) หากพบว่าเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน ผิดพลาด ขาดการบันทึกที่ครบถ้วนสมบูรณ์ (สนย., 2555) หรือข้อมูลการเรียกเก็บค่าบริการทางการแพทย์มีจำนวนเยอะผิดปกติ ทาง สปสช. จะมีการเรียกตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณจะมีการสุ่มตรวจเวชระเบียนผู้ป่วยใน ทั้งประเทศ 1 - 3% ในส่วนของโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มีการสุ่มตรวจเวชระเบียนผู้ป่วยใน ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 440 ฉบับ จาก 4,500 ฉบับ คิดเป็น 10% ของข้อมูลทั้งหมด พบว่า การบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนผู้ป่วยในมีความผิดพลาด ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่พบหลักฐานในเวชระเบียน การวินิจฉัยโรคและหัตถการ ผลการตรวจสอบพบความผิดพลาดถึง 50.45% และการให้รหัสโรคและหัตถการ ผลการตรวจสอบพบความผิดพลาดถึง 17.05% ส่งผลกระทบต่อเงินกองทุนผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลสมควรจะได้รับแต่กลับโดนเรียกคืนในปีงบประมาณ 2563 เป็นจำนวนเงินเกือบหนึ่งล้านบาท หากมีการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยในทั้งหมด โรงพยาบาลสะบ้าย้อยอาจจะถูกเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยในคืนถึง 10 ล้านบาท

เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ในการลดความผิดพลาดในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ในโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อให้การบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนผู้ป่วยในมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ ในการลดความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน กรณีศึกษาโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

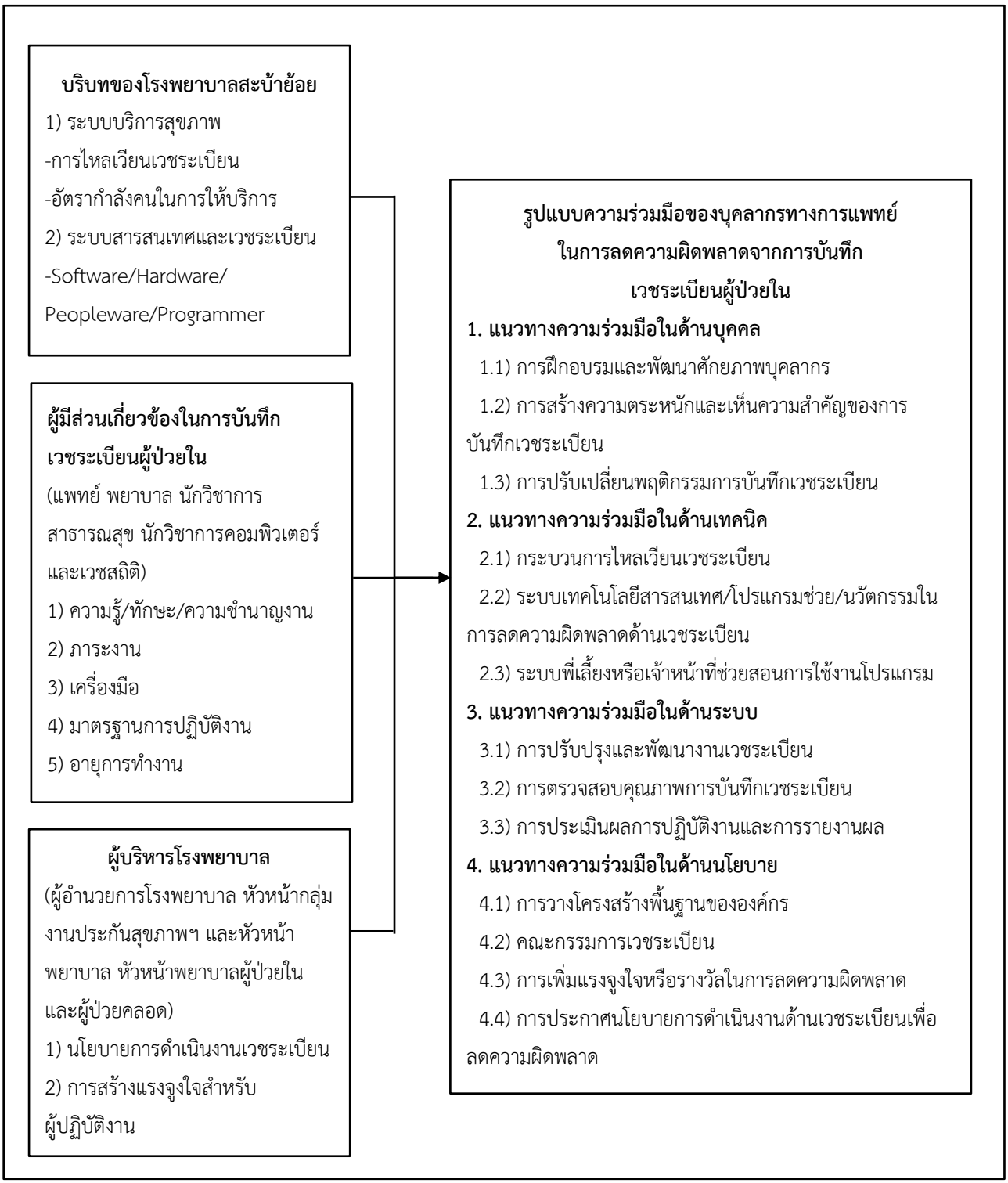
การทบทวนวรรณกรรม

การบันทึกเวชระเบียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลากหลายวิชาชีพ จนอาจเกิดความผิดพลาดที่เกิดจากการบันทึกไม่ครบถ้วน ถูกต้อง หรือทันเวลา ซึ่งความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอาจเกิดจาก 1) บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ แพทย์ไม่มีความแม่นยำและทราบแนวทางในการสรุปการวินิจฉัยโรคและหัตถการ การให้รหัสโรคและหัตถการมีความผิดพลาดเกิดจากไม่ศึกษาคู่มือ ระดับความรู้การบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน การศึกษาพบว่าในทีมสหวิชาชีพมีความรู้การบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยในอยู่ในระดับปานกลาง (แสงเทียน, 2555; Rosy Tsopra et al, 2018; สวรส และคณะ, 2561) 2) บุคลากรรู้และทราบแนวทางการบันทึก แต่ไม่ได้บันทึกเวชระเบียนตามแนวทางปฏิบัติ การบันทึกข้อมูลจึงขาดความถูกต้อง ขาดความเรียบร้อย หรือรายละเอียดการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนยังไม่ครอบคลุม การศึกษาพบว่าทีมสหวิชาชีพมีการปฏิบัติในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยในอยู่ในระดับปานกลาง (ปราณี, ยิ่งยง, และกันยานุช, 2563) 3) บุคลากรไม่ตระหนักถึงผลที่ได้จากการบันทึกเวชระเบียน ที่จะลดความเสี่ยงจากการเก็บ

ค่าบริการทางการแพทย์ที่ผิดพลาด หรือค่าบริการทางการแพทย์ที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่ใช้รักษาผู้ป่วย และทำให้ประชาชนรับการรักษาที่ดีขึ้น รวมทั้งด้านกฎหมาย หลักฐานปกป้องสิทธิผู้ป่วย ผู้รับบริการ รวมทั้งผู้ให้บริการ (จตุพร, 2562; สนย., 2555) และความผิดพลาดที่เกิดจาก 4) ไม่มีระบบการควบคุม กำกับ ติดตามการบันทึกเวชระเบียนอย่างเข้มงวด (นพมาส, 2559)

แนวทางในการแก้ไขและลดปัญหาความผิดพลาดที่เกิดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ที่ผ่านมายังไม่พบรูปแบบความร่วมมือในการบันทึกเวชระเบียน จึงได้มีการทบทวนวรรณกรรม รายงานการศึกษาทั้งในประเทศและต่างชาติ พบว่ามีการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน มีแนวทาง 4 ด้าน ใน*ด้านบุคคล* ควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพในการบันทึกเวชระเบียนให้กับผู้ปฏิบัติงาน การอบรมทบทวนให้แพทย์และผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการบันทึกเวชระเบียน (ไชยยศ และคณะ, 2544; Syafrawati, et al., 2020) ควรมีการสร้างความตระหนัก การให้ความสำคัญในการบันทึกเวชระเบียนกับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีส่วนสำคัญในการบันทึกเวชระเบียน (พิรุฬห์พร, 2555) ควรมีการประสานงาน ความร่วมมือ การสื่อสารในหน่วยงาน ให้มีความเข้าใจในการบันทึกเวชระเบียนอย่างชัดเจน (จุฑามาศ และคณะ, 2563) ใน*ด้านเทคนิค* หน่วยบริการควรมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเวชระเบียน (นพมาส, 2559) ควรมีโปรแกรมช่วยในการปฏิบัติงาน (นพมาศ และสมบูรณ์, 2563) ใช้งานสะดวก มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน หรือการสร้างนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงเครื่องมือ โปรแกรมในการดำเนินงาน (AHIMA, 2020) ควรมีระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) โดยใช้ผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ในวิชาชีพ เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (อภิรดี และอุดมรัตน์, 2562) ใน*ด้านระบบ* ควรมีการสร้างระบบการตรวจจับและแก้ไขความผิดพลาด สามารถที่จะป้องกันได้โดยการใช้การควบคุมการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน (John, 1990; Laurie, 2016) ควรมีการตรวจสอบคุณภาพการบันทึกเวชระเบียน กำหนดผู้ตรวจสอบเวชระเบียนภายในโรงพยาบาล (Auditor) ควรมีแพทย์มาตรวจสอบการวินิจฉัยโรค และผู้ตรวจสอบการให้รหัสโรค (Coder) เพื่อการวินิจฉัยและให้รหัสโรคที่ถูกต้องและสมบูรณ์ (Syafrawati, et al., 2020) การรายงานผลการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียน เพื่อดูความสมบูรณ์ (สปสช. ,2563) และควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมีระบบควบคุม กำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (สรรคเพชร และคณะ, 2560) และ*ด้านนโยบาย* ควรมีการเพิ่มแรงจูงใจหรือรางวัลในการทำงาน เช่น การให้รางวัลคนทำงานดีหรือบุคคลที่ปฏิบัติงานสูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ (ชบาไพร และสุวิทย์, 2563) ควรมีการประกาศนโยบายการดำเนินงานเวชระเบียนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรของหน่วยบริการ (ไชยยศ และคณะ, 2544)

กรอบแนวคิดวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบ ประเมินและสรุปผล จำนวน 18 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 18 คน กลุ่มผู้บริหารโรงพยาบาลและกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสะบ้าย้อยไม่ต่ำกว่า 1 ปี 2) ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยในหรือหอผู้ป่วยคลอดไม่ต่ำกว่า 1 ปี 3) เป็นผู้บันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยโดยตรง 4) มีความรู้ความเข้าใจในระบบงานเวชระเบียน 5) ทำหน้าที่ดูแลโปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกเวชระเบียน 6) มีความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมการวิจัย

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปทดลองใช้งาน จำนวน 43 คน ประกอบด้วย แพทย์ 9 คน พยาบาล 29 คน นักวิชาการสาธารณสุข 1 คน นักวิชาการคอมพิวเตอร์ 2 คน และเวชสถิติ 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) 1) แบบเก็บข้อมูลโดยการระดมสมอง 2) แบบติดตามรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช.เขต 12 สงขลา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบเก็บข้อมูลโดยการระดมสมอง ตรวจสอบค่าความตรงในเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาและให้คะแนนความถูกต้องครอบคลุมของเนื้อหาความเหมาะสมในการใช้สำนวนภาษาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของวิจัย

2. แบบติดตามรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit ตามมาตรฐานการตรวจสอบเวชระเบียนของ สปสช.

การเก็บรวบรวมข้อมูล/วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนก่อนการวิจัยและพัฒนา

การศึกษาก่อนการวิจัยและพัฒนางานวิจัยในช่วงการทบทวนวรรณกรรมและเขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด รูปแบบ วิธีการหรือกิจกรรม นำมาใช้ในการดำเนินงานในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยในแก่บุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ในปีงบประมาณ 2564 ช่วงเดือนตุลาคม 2563 ถึงเดือนมีนาคม 2564

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสถานการณ์ปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุความผิดพลาด

1. ศึกษาและวิเคราะห์รายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit

2. วิเคราะห์แนวทางความร่วมมือ 4 ด้าน คือด้านบุคคล ด้านเทคนิค ด้านระบบ และด้านนโยบาย ที่จะใช้แก้ปัญหาข้อมูลผิดพลาดในเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลนำเข้าในการระดมสมอง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1) โดยการระดมสมอง

1. ผู้วิจัยจะทำหน้าที่หลักในการดำเนินการระดมสมอง (Brain storm) โดยมีผู้ช่วยวิจัยทำการบันทึกข้อมูล

2. การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาในภาพรวมให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยที่ผู้วิจัยทำหน้าที่ควบคุมไม่ให้เกิดการวิจารณ์ความผิดพลาดที่กระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

4. การระดมความคิดเห็น เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ค้นหาสาเหตุของความผิดพลาดในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน แนวทางการแก้ไข รูปแบบความร่วมมือ โดยมีผู้วิจัยทำหน้าที่กระตุ้นกลุ่มตัวอย่าง และผู้ช่วยวิจัยบันทึกข้อมูล

5. จัดหมวดหมู่และทบทวนรูปแบบความร่วมมือ ตามที่กลุ่มตัวอย่างเสนอมา เพื่อให้ได้รูปแบบความร่วมมือร่างที่ 1

6. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตั้งเป้าหมายลดความผิดพลาดลดลงเท่าไร ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การวินิจฉัยโรคและหัตถการของแพทย์ 2) การให้รหัสโรคและหัตถการของเวชสถิติ 3) การบันทึกเวลาจำหน่ายผู้ป่วยผิดพลาด 4) จำนวนค่าน้ำหนักสัมพัทธ์เฉลี่ย (AdjRW.) และ 5) การคาดการณ์จำนวนการเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยใน

7. ผู้วิจัยสรุปรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1) และเป้าหมายการลดความผิดพลาดในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ให้กลุ่มตัวอย่างฟังและนำไปทดลองใช้งาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1) 5 เดือน

ประกาศใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1) กำหนดคณะทำงานและระยะเวลาการทดลองใช้งาน 5 เดือน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1)

ประเมินผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช. เขต 12 สงขลา

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนารูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2) โดยการระดมสมอง

1. ให้กลุ่มตัวอย่างนำเสนอผลการใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1)

2. ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ข้อดีข้อเสีย การใช้งานรูปแบบความร่วมมือ

3. ให้กลุ่มตัวอย่างระดมความคิดเห็น แก้ไข ปรับปรุง รูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 1) โดยมีผู้วิจัยกระตุ้นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีผู้ช่วยวิจัยทำการบันทึกข้อมูล

4. ทบทวนรูปแบบความร่วมมือตามที่กลุ่มตัวอย่างเสนอมา

5. ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช. เขต 12 สงขลา ว่าเป้าหมายลดความผิดพลาดลดลงหรือไม่อย่างไร

6. ผู้วิจัยสรุปรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2) และเป้าหมายการลดความผิดพลาดในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ให้กลุ่มตัวอย่างฟังและนำไปทดลองใช้งาน

ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2) 1 เดือน

ประกาศใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2) กำหนดคณะทำงานและระยะเวลาการทดลองใช้งาน 1 เดือน

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลการใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2)

ประเมินผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช. เขต 12 สงขลา

ขั้นตอนที่ 8. การสรุปผลรูปแบบความร่วมมือ

1. ให้กลุ่มตัวอย่างนำเสนอผลการใช้งานรูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2)

2. ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ข้อดีข้อเสีย การใช้งานรูปแบบความร่วมมือ

3. ให้กลุ่มตัวอย่างระดมความคิดเห็น แก้ไข ปรับปรุง รูปแบบความร่วมมือ (ร่างที่ 2) โดยมีผู้วิจัยกระตุ้นกลุ่มตัวอย่าง และผู้ช่วยวิจัยบันทึกข้อมูล

4. ทบทวนรูปแบบความร่วมมือตามที่กลุ่มตัวอย่างเสนอมา ให้ได้รูปแบบความร่วมมือฉบับจริง

5. ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช. เขต 12 สงขลา ว่าเป้าหมายลดความผิดพลาดลดลงหรือไม่อย่างไร เปรียบเทียบรอบที่ผ่านมา

6. ผู้วิจัยสรุปผลรูปแบบความร่วมมือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช. เขต 12 สงขลา ปีงบประมาณ 2565 เปรียบเทียบในแต่ละรอบที่ผ่านการตรวจสอบจาก สปสช. และเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ 2562, 2563, 2564

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากการระดมสมอง (Brain storm) โดยมีวิธีการดังนี้ 1) ทำการถอดเทปแบบคำต่อคำและกำหนดรหัส (Code) 2) นำรหัสข้อมูลมาจัดกลุ่มตามกรอบแนวคิดวิจัยทำการสรุปประเด็น การสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และพัฒนาเป็นรูปแบบความร่วมมือ 3) นำผลที่ได้จากการระดมสมอง (Brain storm) ทั้ง 2 รอบ มาปรับปรุงเพื่อให้ได้รูปแบบความร่วมมือ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินการตามรูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์

แผนการดำเนินงาน,โครงการ	**ความร่วมมือที่เกิดจากการดำเนินงาน,โครงการ**			
	ด้านบุคคล	**ด้านเทคนิค**	**ด้านระบบ**	**ด้านนโยบาย**
1.โครงการอบรมฟื้นฟูความรู้การบันทึกเวชระเบียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ Medical Record Audit: MRA	✓		✓	
2.คู่มือการวินิจฉัยโรคและบันทึกหลักฐานสนับสนุนในเวชระเบียนสำหรับโรคที่พบบ่อยในพื้นที่ สำหรับแพทย์ (Poster แนวทางการวินิจฉัยและบันทึกข้อมูล)	✓		✓	✓
3.กำหนดแพทย์ (Auditor) ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการวินิจฉัยโรคและหัตถการ	✓		✓	
4.แผนการจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์		✓		
5.แผนพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลเข้าสู่ Smart hospital และปรับปรุงโปรแกรมเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์		✓		✓
5.การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร	✓		✓	
6.ระบบการตรวจสอบและแก้ไขความผิดพลาด	✓		✓	
7.สอนการบันทึกข้อมูลในโปรแกรมเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ (Training and Coaching)	✓	✓		
8.คณะกรรมการเวชระเบียน			✓	✓
9.นโยบาย ระเบียบและแนวทางการดำเนินงานด้านเวชระเบียน	✓			✓
10.รางวัลแก่บุคลากรในการทำงาน	✓		✓	✓

จากตารางที่ 1 รูปแบบความร่วมมือทั้ง 4 ด้าน จะถูกแปลงเป็นแผนงาน กิจกรรมหรือโครงการ โดยในแต่ละโครงการส่งผลให้เกิดความร่วมมือในหลายด้าน เช่น โครงการอบรมฟื้นฟูความรู้การบันทึกเวชระเบียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ Medical Record Audit ทำให้เกิดความร่วมมือด้านบุคคลและด้านระบบ เป็นต้น

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช. เขต 12 สงขลา เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2562, 2563, 2564 และ 2565

เป้าหมายในการดำเนินงาน	สถานการณ์ความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล			เป้าหมายปีงบ 2565	รายงานผลการตรวจสอบ	
	ปีงบ 2562	ปีงบ 2563	ปีงบ 2564		ปีงบ 2565 รอบ 1	ปีงบ 2565 รอบ 2
1.การบันทึกข้อมูลการวินิจฉัยโรคและหัตถการของแพทย์						
1.1 การบันทึกข้อมูลการวินิจฉัยโรคหลักไม่ถูกต้อง	47.14%	32.73%	24.12%	<20%	17.50%	5.00%
1.2 ไม่บันทึกข้อมูลการวินิจฉัยโรคร่วม	24.29%	23.18%	9.83%	<20%	12.50%	0.00%
1.3 บันทึกข้อมูลโรคร่วมไม่ถูกต้อง	22.14%	22.95%	10.69%	<20%	7.50%	5.00%
1.4 บันทึกโรคร่วมไม่พบหลักฐานสนับสนุน	67.14%	58.41%	25.17%	<20%	32.50%	5.00%
2.การบันทึกรหัสโรคและหัตถการของเวชสถิติ						
2.1 บันทึกรหัสการวินิจฉัยโรคหลักไม่ถูกต้อง	9.46%	0.91%	3.28%	<5%	5.00%	0.00%
2.2 บันทึกรหัสโรคร่วมไม่พบหลักฐานในเวชระเบียน	12.96%	17.05%	0.69%	<5%	5.00%	0.00%
3.การบันทึกเวลาจำหน่ายผู้ป่วยผิดพลาด	32.10%	33.90%	17.01%	<10%	5.00%	2.5%
4.จำนวนค่าน้ำหนักสัมพัทธ์เฉลี่ย (AdjRW.) เปลี่ยนแปลงหลังการตรวจสอบ	18.64%	24.82%	13.33%	<10%	15.00%	10.00%
5.การคาดการณ์จำนวนการเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยใน (1 AdjRW.=8,500 บาท)	5 หลัก (82,000 บาท)	6 หลัก (922,070.35)	5 หลัก (64,950.47)	5 หลัก	5 หลัก (25,045)	4 หลัก (4,646)

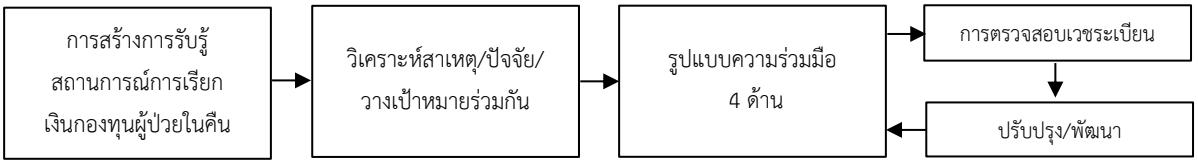
จากตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบเวชระเบียนผู้ป่วยใน ประเภท Coding audit จาก สปสช.เขต 12 สงขลา ผลการศึกษาพบว่า การบันทึกข้อมูลการวินิจฉัยโรคหลักไม่ถูกต้องลดลง ไม่บันทึกข้อมูลการวินิจฉัยโรคร่วม บันทึกข้อมูลโรคร่วมไม่ถูกต้อง มีการตั้งเป้าหมายเพื่อลดความผิดพลาด ไม่เกิน 20% จากรายงานผลพบความผิดพลาดต่ำกว่าเป้าหมายในรอบที่ 1, 2 และเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่วนการบันทึกโรคร่วมไม่พบหลักฐานสนับสนุนในเวชระเบียน พบความผิดพลาด 32.50% ในรอบที่ 1 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายและปีงบประมาณ 2564 และรอบที่ 2 ความผิดพลาดลดลงเหลือ 5 %

การบันทึกรหัสโรคและหัตถการของเวชสถิติ มีการตั้งเป้าหมายเพื่อลดความผิดพลาด ไม่เกิน 5% จากรายงานผลการตรวจสอบในปีงบประมาณ 2565 รอบที่ 1 และ 2 พบว่า การบันทึกรหัสการวินิจฉัยโรคหลักไม่ถูกต้อง พบความผิดพลาด 5% และ 0% และการบันทึกรหัสโรคร่วมไม่พบหลักฐานในเวชระเบียน พบความผิดพลาด 5% และ 0% ซึ่งความผิดพลาดลดลงจากเป้าหมายที่วางไว้ไม่เกิน 5%

การบันทึกเวลาจำหน่ายผู้ป่วย มีการตั้งเป้าหมายเพื่อลดความผิดพลาดลง ไม่เกิน 10% จากรายงานผลการตรวจสอบในปีงบประมาณ 2565 รอบที่ 1 และ 2 พบว่า การบันทึกเวลาจำหน่ายผู้ป่วยพบความผิดพลาด 5% และ 2.5% ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายและปีงบประมาณ 2564

จำนวนค่าน้ำหนักสัมพัทธ์เฉลี่ย (AdjRW.) เปลี่ยนแปลงหลังการตรวจสอบ ไม่เกิน 10% จากรายงานผลการตรวจสอบในปีงบประมาณ 2565 รอบที่ 1 และ 2 พบว่า จำนวนค่าน้ำหนักสัมพัทธ์เฉลี่ย (AdjRW.) เปลี่ยนแปลงหลังการตรวจสอบ พบความผิดพลาด 15% ในรอบที่ 1 ซึ่งมีค่าเท่ากับเป้าหมายและสูงกว่าปีงบประมาณ 2564 และรอบที่ 2 พบความผิดพลาด 10% ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเป้าหมาย ทำให้การคาดการณ์จำนวนการเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยในลดลง ในปีงบประมาณ 2565 รอบที่ 1 และรอบที่ 2

สรุปและอภิปรายผล

ความผิดพลาดในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยในลดลง เกิดจากการให้ข้อมูล บุคลากรโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ทั้งผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ถึงสถานการณ์การเรียกเงินกองทุนผู้ป่วยในคืนเกือบหนึ่งล้านบาท ซึ่งงบประมาณส่วนนี้โรงพยาบาลจะนำไปใช้บริหารจัดการหรือจ่ายค่าตอบแทนแก่บุคลากร ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเห็นความสำคัญถึงสถานการณ์ด้านการเงินของโรงพยาบาล ทำให้เกิดความตระหนักต่อการแก้ปัญหาการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนร่วมกัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันค้นหาสาเหตุความผิดพลาด ปัจจัย และวางเป้าหมายร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการหาวิธีการกิจกรรม แผนงานหรือโครงการที่จะทำให้เกิดความร่วมมือในด้านบุคคล เทคนิค ระบบหรือนโยบายของผู้บริหารที่จะนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เมื่อพบข้อผิดพลาดมีการตรวจสอบเพื่อการพัฒนาในส่วนนั้นแล้ว

นำไปปรับปรุง สื่อสารระหว่างหน่วยงาน (จุฑามาศ และคณะ, 2563) แจ้งข้อมูลผ่านช่องทางโซเชียล การที่บุคลากรทางการแพทย์แก้ปัญหาความผิดพลาดได้เกิดจากการเรียนรู้แบบซ้ำ ๆ ทำให้พฤติกรรมการบันทึกเวชระเบียนดีขึ้น เข้าใจการขั้นตอนการบันทึกเวชระเบียน ด้วยการอบรมฟื้นฟู การทบทวนหลักการบันทึกเวชระเบียนร่วมกันในคณะกรรมการเวชระเบียน (ไชยยศ และคณะ, 2544; Syafrawati, et al., 2020) การรายงานผลความผิดพลาดกลับไปยังหน่วยงานเพื่อการแก้ไข หากการวินิจฉัยโรคและหัตถการไม่ถูกต้อง ครบถ้วนจะแจ้งผ่านไปยังองค์กรแพทย์หรือแพทย์ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเวชระเบียน (Auditor) สร้างคู่มือการวินิจฉัยโรคที่พบบ่อยในพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย เช่น โรคปอดบวม ท้องเสีย หรือโรคระบบทางเดินหายใจ ผลิตสื่อการสรุปโรคที่เข้าใจง่าย แพทย์ Auditor ตรวจสอบรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียน ประเภท Coding audit เพื่อหาข้อผิดพลาดและแนวทางการแก้ไขการวินิจฉัยให้ถูกต้องตามมาตรฐาน และนำผลการตรวจสอบซ้ำ (Re-check) แจ้งแพทย์เจ้าของไข้ ในส่วนเวชสถิติที่ทำหน้าที่ให้รหัสโรคและหัตถการ (Coder) จะต้องยึดมาตรฐานการให้รหัสโรคและหัตถการ การตรวจสอบไขว้ระหว่างเวชสถิติ ซึ่งมีผลต่อสถิติและรายงาน และที่สำคัญคือการเรียกเก็บค่าบริการทางการแพทย์ (แสงเทียน, 2555) สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ขาดทักษะหรือความรู้ในการใช้งานโปรแกรม จะมีเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์สอนหน้างานสอนการบันทึกข้อมูลในโปรแกรมเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ การใช้งานโปรแกรมช่วยต่าง ๆ หรือขอคำปรึกษา (อภิรดี และอุดมรัตน์, 2562) ระบบการตรวจสอบและแก้ไขความผิดพลาด จากการรายงานผลการตรวจสอบเวชระเบียน คณะกรรมการเวชระเบียนรายงานผลกลับไปยังหน่วยงาน หัวหน้างานควบคุมกำกับโดยตัวชี้วัดการประเมินผลงาน ในการเลื่อนขั้นเงินเดือน (Laurie, 2016) หากบุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติตามมาตรฐานการบันทึกเวชระเบียนให้ครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์และสูงกว่ามาตรฐานที่วางไว้จะมีรางวัลเพิ่มแรงจูงใจ ความร่วมมือจะสำเร็จมากขึ้น (ชบาไพร และสุวิทย์, 2563) หรือกระทั่งคณะกรรมการเวชระเบียนที่มีตัวแทนจากทุกหน่วยงานมาเข้าร่วม มีบทบาทใน กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระเบียบ มีนโยบายที่ชัดเจน ทำให้การพัฒนางานเวชระเบียนมีคุณภาพจากการได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทางการแพทย์ในทุกสหวิชาชีพ (นพมาส, 2559)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหาร ควรให้การสนับสนุนและมีนโยบายส่งเสริมการปฏิบัติตามรูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ในการลดความผิดพลาดจากการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน

2. บุคลากรทางการแพทย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลบทเรียนของการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ควรนำรูปแบบความร่วมมือของบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียน

เอกสารอ้างอิง

จตุพร กลมปั่น, อรรถพล การญจนพงษ์พร, อุดมสิทธิ์ จีรสิทธิ์กุล, และฐิตารีย์ ศิริศรีษรชัย. (2562). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานความสมบูรณ์ของการสรุปเวชระเบียนผู้ป่วยในโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. *วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์, 15*(1), 54-79.

จุฑามาศ ปัททุม, ชฎาพร สุขใส, ณญาดา ไหมคง และแสงเทียน อยู่เถา. (2563). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านเวชระเบียนของบัณฑิต สาขาวิชาเวชระเบียนคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ. 7*(2), 33-58.

ชบาไพร สุวรรณชัยรบ และสุวิทย์ อุดมพาณิชย์. (2563). บรรยากาศองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 20*(3), 145-157.

ไชยยศ ประสานวงศ์, สาหร่าย เรืองเดช, สันติ โลภเจริญลาภ, วิโรจน์ ธัชศฤงคารสกุล, ชัยวัฒน์ พันธ์รัศมี และมะลิวัลย์ ยืนยงสุวรรณ. (2544). *รหัสโรคและรหัสผ่าตัด/หัตถการในประเทศไทย Medical Coding Practices in Thailand.* รายงานการวิจัยได้รับทุนสนับสุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

นพมาศ แสนเกล้า และสมบูรณ์ ชาวชายโขง. (2563). การยอมรับเทคโนโลยีการคำนวณแบบคลาวด์ เพื่อสนับสนุนการทำงานบุคลากรวิทยาลัยเทคนิคนครพนม จังหวัดนครพนม. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 17*(76), 213-220.

นพมาส เครือสุวรรณ, ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2559). *การบริหารการพัฒนางานเวชระเบียนในประเทศไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ปราณี คำแก้ว, ยิ่งยง เทาประเสริฐ, และกันยานุช เทาประเสริฐ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบันทึกเวชระเบียนในโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย จังหวัดเชียงราย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9*(2), 62-72.

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545" (2545, 18 พฤษจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 119 ตอนที่ 116 ก. หน้า 1.

พิรุฬห์พร แสนแพง. (2555*). การปฏิบัติงานเวชระเบียนผู้ป่วยในกับการเบิกจ่ายค่าชดเชยบริการทางการแพทย์: กรณีศึกษาโรงพยาบาลกลาง.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สวรส แก้วศรีทัศน์, นิรุวรรณ เทรินโบล์, และอรุณ บุญสร้าง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยใน ของทีมสหวิชาชีพโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 15*(3), 135-141.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2562). *คู่มือแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบเอกสารหลักฐานเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า*. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พลับลิชชิ่ง จำกัด.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2563). *คู่มือการตรวจประเมินคุณภาพบันทึกเวชระเบียนฉบับปรับปรุง (Medical Record Audit Guideline) ปี 2563*. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พลับลิชชิ่ง จำกัด.

แสงเทียน อยู่เถา. (2555). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานเวชระเบียนและวิชาชีพเวชระเบียนในประเทศไทย.* เอกสารประชุมวิชาการคณะสังคมศาสตร์ประจำปี ๒๕๕๔. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

อรทัย เขียวเจริญ, ชัยโรจน์ ซึงสนธิพร, ธันวา ขัติยศ, เยาวลักษณ์ แหวนวงษ์, ชลธิดา ใบม่วง, และศุภสิทธิ์ พรรณารุโณทัย. (2563). วิธีวิเคราะห์ต้นทุนรายโรคสำหรับประเทศไทย : วิธีต้นทุนจุลภาค. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, *14*(2), 156-174.

American Health Information Management Association: AHIMA. (2020). *Integrity of the Healthcare Record : Best Practices for EHR Documentation.* Retrieved from https://library.ahima.org/doc?oid=300257#.X7e1Yc0zZPZ

Laurie Zabel July. (2016). 7 *Elements for an Effective Healthcare Compliance Program How to Become a Healthcare Compliance Officer*. Retrieved from https://www.physicianspractice.com/view/7-elements-effective-healthcare-compliance-program

Rosy Tsopraa, Daniel Peckhama, Paul Beirnea, Kirsty Rodgera, Matthew Callistera, Helen Whitee, Jean-Philippe Jaisf, Dipansu Ghosha, Paul Whitakera, Ian J. Cliftona,Jeremy C. Wyatt. (2018). The impact of three discharge coding methods on the accuracy of diagnostic coding and hospital reimbursement for inpatient medical care. *International Journal of Medical Informatics, 115*, 35-42.

World Health Organization. (2006). *Medical Records Manual: A guide for Developing Countries (Geneva: World Health Organization, 2006)*, 7-8.

Zafirah, Amrizal Muhammad Nur, Sharifa Ezat Wan Puteh and Syed Mohamed Aljunid. (2018). Potential loss of revenue due to errors in clinical coding during the implementation of the Malaysia diagnosis related group (MY-DRG®) Casemix system in a teaching hospital in Malaysia. *Bio Med Central Health Services Research*. DOI: 10.1186/s12913-018-2843-1

การวิเคราะห์ระบบไม้ค้ำยันเพื่อเลือกใช้และเป็นแนวทางในการออกแบบไม้ค้ำยันที่เหมาะสมกับไม้ขุดล้อมขนาดต่าง ๆ

Analysis of crutches system to select and guide the design of crutches suitable for different sizes of siege timber

นภัสสรา ลัฐิกาพงศ์[1*]และดร.อรวลี อมรลีตระกุล[2]

Napassara Lattikapong[1*]and Dr.Onvalee Amornleetrakul[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมและการออกแบบเพื่อความยั่งยืน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

[1] Graduate student, Department of Master of Architecture Program in Innovation and Designing for Sustainability, Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

[2] คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

[2] Department of Master of Architecture Program in Innovation and Designing for Sustainability, Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

[*]**Corresponding author, E-mail:** l.napas.d@gmail.com

บทคัดย่อ

ระบบราก ถือเป็นระบบสำคัญของต้นไม้ในการดูดสารอาหารและสิ่งสำคัญคือการยึดให้ต้นไม้สามารถเจริญเติบโตได้อย่างสมบูรณ์ แต่สำหรับต้นไม้ยืนต้นในเมืองเมื่อทำการขุดล้อมรากแก้วจะถูกตัดออกทำให้สูญเสียความสามารถในการยึดเกาะ เมื่อถูกลมพายุกระทำก็มักทำให้เกิดความเสียหายจนถึงการล้มแบบถอนรากถอนโคนส่งผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้งาน ดังนั้นต้นไม้ยืนต้นในเมืองจึงจำเป็นต้องทำการค้ำยันเพื่อให้ต้นไม้แข็งแรง แต่ในการออกแบบไม้ค้ำยันผู้ใช้งานทั่วไปมักไม่ทราบถึงระบบการติดตั้งการใช้งานตลอดจนระยะเวลาของการติดตั้ง

ผลของงานวิจัยนี้จึงแสดงความแตกต่างของความเหมาะสมในการใช้งานสำหรับการค้ำยันที่ต่างกันสามรูปแบบ ได้แก่ ไม้ค้ำยันแบบกระโจม ไม้ค้ำยันแบบรากเทียมและการยึดโยงด้วยลวดสลิง โดยการคำนวณขนาดของต้นไม้และการค้ำยัน จุดศูนย์ถ่วงของต้นไม้ ขั้นตอนและความซับซ้อนในการทำงานของระบบค้ำยันแต่ละรูปแบบและความยั่งยืนทนทานของวัสดุ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้รวมถึงควบคุมการติดตั้งให้เข้ากับขนาดของต้นไม้ยืนต้นในการออกแบบพื้นที่ภูมิทัศน์ของตนเอง

คำสำคัญ: ไม้ค้ำยัน, ต้นไม้, การยึดของราก, ระบบค้ำยัน

Abstract

Root system is the most important of trees for absorb nutrients and were anchorage to growth tree. But when the urban trees were transplanting, they always moved out the taproot affect to reduces tree anchorage. In some cases, severe wind loads can trigger uprooting affects the life and property of users. Therefore, the urban trees must be supported by crutches. However, about designing the crutches some users never know about how to install and usability as well as the duration of use.

The results of this research show the difference in suitability for use of three varies tree crutches are the pavilion tree crutches, the implant crutches, and wire rope anchors. By calculating the size of the tree and bracing, the gravity of the tree, process and complexity of work, and sustainability of materials. In order that users can understand and apply and control the installation for various tree sizing to the design of their own landscape area.

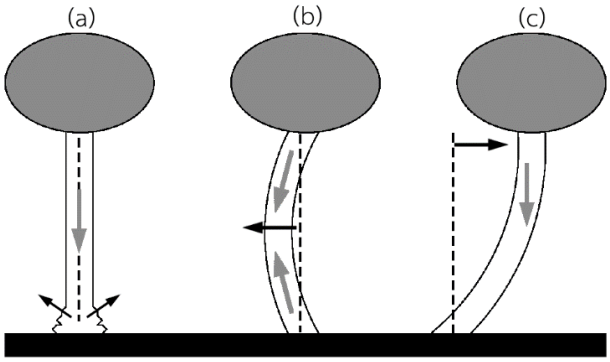
Keywords: Crutches, Tree, Root anchorage, Support system

บทนำ

โดยทั่วไปผู้ใช้งานมักจะเลือกติดตั้งไม้ค้ำยันต้นไม้โดยจ้างตามงบประมาณที่มีโดยไม่ได้ทราบถึงความเหมาะสมที่แท้จริงของระบบค้ำยันต้นไม้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับขนาดของต้นไม้ พื้นที่ใช้สอยสำหรับติดตั้ง หรือแม้แต่ความปลอดภัยของผู้ใช้งาน โดยอาจารย์ธราดล ทันด่วนกล่าวว่าในความเป็นจริงของรากแก้วนั้น สำหรับต้นไม้ในเมืองไม่มีรากแก้วอยู่แล้ว โดยธรรมชาติของต้นไม้ในเมืองร้อนเมื่อเจริญเติบโตถึงจุดหนึ่ง รากแก้วจะสูญสลายไป อีกสาเหตุหนึ่งคือสภาพดินในกรุงเทพมหานครไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของรากแก้ว (ปางปราบมาร, 2560) ระบบของรากแก้ว เมื่อหยั่งรากลึกลงไปในดินพอเจอระดับน้ำใต้ดินรากแก้วก็จะหยุดการเจริญเติบโตเพราะไม่ได้อากาศหายใจ เมื่อต้นไม้เจริญเติบโตจนเป็นไม้ยืนต้นแล้วรากแก้วจะหายไปและจะสร้างรากแขนงผิวดินจนเจริญเติบโตรอบ ๆ ต้นไม้ขึ้นมาเรื่อย ๆ ซึ่งรากแขนงนี่เองมีส่วนสำคัญในการช่วยพยุงต้นไม้ไม่ให้ล้ม ดังนั้น หน้าที่สำคัญที่แท้จริงของระบบค้ำยันต้นไม้คือ พยุงต้นไม้ขุดล้อมจนกว่ารากแขนงจะเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เนื่องจากไม้ขุดล้อมยืนต้นส่วนใหญ่ถูกตัดรากแก้วออกไปตอนขุดล้อม แต่สำหรับต้นไม้ยืนต้นริมทางสาธารณะ จะมีการเทปูนทับรอบต้นไม้จนไม่เหลือพื้นที่ให้รากแขนงเจริญเติบโต ทำให้รากแขนงไม่สามารถเติบโตได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ยังคงต้องติดตั้งระบบค้ำยันระยะยาวต่อไป งานวิจัยของ Pirone (1948) กล่าวว่าไม้ขุดล้อมที่ปลูกใหม่ควรจะค้ำยันทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้ลำต้นเอียงหรือเคลื่อนตัวเมื่อมีลมพัดมา ซึ่งจะรบกวนระบบรากและเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของต้นไม้ การค้ำยันต้นไม้จะช่วยให้ตุ้มดินของไม้ขุดล้อมหรือต้นไม้ที่ปลูกมั่นคง ไม่ให้โยกไปมาหรือปลิวไปตามแรงลมในวันที่มีลมแรง การโยกของตุ้มดินเพียงเล็กน้อยก็อาจจะทำให้รากฝอยที่แตกออกมาใหม่ในตุ้มดินขาดได้ (เอื้อมพร, 2554)

ระดับความเสียหายของต้นไม้ยืนต้นในเมืองกับในผืนป่ามีความต่างกันค่อนข้างมาก หากต้นไม้ยืนต้นในเมืองล้มจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในบริเวณใกล้เคียง สาเหตุที่ทำให้ต้นไม้เกิดความเสียหายจนถึงการล้มแบบถอนรากถอนโคนนั้น ได้แก่ ต้นไม้อาจเอนเข้าหาแสง ตุ้มดินเคลื่อน พุ่มใบไม่สมดุลจากการตัดแต่ง ต้นไม้ข้างเคียงถูกเคลื่อนย้ายออกไป ต้นไม้ถูกชนด้วยยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลหนัก และลมที่พัดมาเป็นประจำทำให้ต้นไม้โค้งงอ หรือทำให้จุดศูนย์ถ่วงเคลื่อนที่ งานวิจัยของ Carpenter et al. (1975) พบว่าโดยทั่วไปจะค้ำยันต้นไม้ที่ขุดล้อมแบบล้างรากที่มีความสูงมากกว่า 1.8 เมตร ไม้ขุดล้อมที่มีดินติดไปกับระบบรากซึ่งมีขนาดเล็กและไม้ที่ปลูกในกระถางไม่จำเป็นต้องค้ำยัน ยกเว้นไม้ขุดล้อมที่มีลำต้นใหญ่กว่า 6 นิ้ว โดยระบบค้ำยันต้นไม้ที่ทำการวิจัยเพื่อความเหมาะสมในการเลือกใช้งานนั้นแบ่งออกเป็นสามประเภทที่แตกต่างกัน คือ ระบบค้ำยันต้นไม้แบบกระโจม ระบบค้ำยันต้นไม้แบบรากเทียม และระบบค้ำยันต้นไม้แบบสลิง สำหรับต้นไม้ยืนต้นอายุ 6 เดือนถึง 1 ปี เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นไม่มากกว่า 6 นิ้ว ส่วนมากจะปลูกแบบรากเปลือยทำให้มีความอ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ดังนั้นควรทำการค้ำยันเป็นเวลา 1 ถึง 2 ปี จนกว่าระบบรากจะสร้างและขยายจนมั่นคง ส่วนต้นไม้ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นมากกว่า 6 นิ้ว มักเป็นไม้ขุดล้อมยืนต้น และมีความหนักพอที่จะสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงโดยเฉพาะช่วงที่มีพายุ หรือโค่นจากน้ำหนักของต้นไม้เอง (Equator tree care industry network, 2564) จะสังเกตได้ว่าต้นไม้เกิดการเอียงด้วยเหตุผลและปัจจัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นการมีระบบค้ำยันต้นไม้ที่เหมาะสมจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่ต้นไม้จะล้มได้

Brickell (2007) แนะนำเรื่องการค้ำยันต้นไม้ไว้ว่า ปกติไม้พุ่มไม่ต้องค้ำยันยกเว้นมีทรงพุ่มขนาดใหญ่ ซึ่งต้องค้ำยันในระยะ 1-2 ปีแรกจนกระทั่งรากต้นไม้เริ่มแผ่ออกไปและต้นไม้ก็จะมั่นคง วิธีที่ดีที่สุดสำหรับไม้พุ่มที่มีกิ่งก้านสาขาพุ่มใบต่ำควรค้ำยันเป็น 3 เสารอบทรงพุ่ม

ภาพที่ 1 การเสียหายของต้นไม้จากแรงกระทำต่างๆ

มีงานวิจัยมากมายที่อธิบายเกี่ยวกับแรงที่กระทำกับต้นไม้ โดยแรงดังกล่าว ส่งผลกับต้นไม้ในด้านต่างๆ แรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Force) เป็นแรงที่มีผลกับการทรงตัวหรือการคงอยู่ของต้นไม้ รวมไปถึงระบบการลำเลียงอาหาร ซึ่งทำให้ต้นไม้ยืนต้นแต่ละสายพันธุ์ มีความสูงมากที่สุดที่ 25 – 100 เมตร (Niklas, 1997) หากมองต้นไม้เป็นเสาต้นหนึ่ง แรงที่กระทำจนต้นไม้เกิดความเสียหาย เกิดได้ 3 รูปแบบ

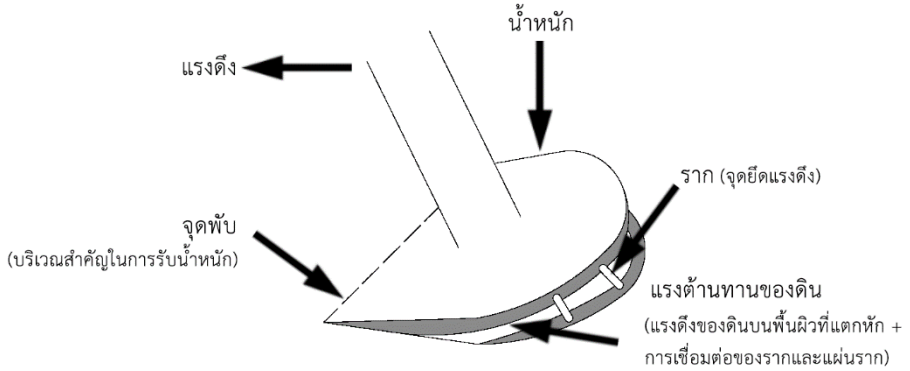
ดังภาพที่ 1

(a) เสาที่ล้มเหลวด้วยแรงอัด - การบีบอัด

(b) เสาที่ล้มเหลวโดย "การโก่งงอออยเลอร์" ซึ่งเป็นโหมดที่ด้านใดด้านหนึ่งประสบกับแรงดึง

(c) เสาที่ล้มเหลวโดยได้รับแรงด้านข้าง ในลักษณะของคานยื่น ซึ่งทำให้คานโก่งงอ เมื่องอแล้วน้ำหนักของตัวมันเองจะสร้างโมเมนต์หมุนรอบฐาน

ไม้มีกำลังรับแรงอัดประมาณ 50 MPa และความหนาแน่นประมาณ 500 กก. ลบ.ม. (Niklas, 1997) ซึ่งดีกว่าอิฐ และหากพิจารณาจากการรับแรงอัดเพียงอย่างเดียว ตามรูปที่ 1a ต้นไม้อาจสามารถสูงได้ถึง 10 กม. ส่วนต้นไม้กับการโก่งงอในรูป 1b ตามสมการมาตรฐานของ Euler Buckling (ดู Vogel, 2003) ต้นไม้สามารถมีความสูงได้ถึง 100 เมตร ในหน้าตัด 1 เมตร ซึ่งพบว่าแรงดึงดูดของโลกผ่านสมการของ buckling ไม่มีผลกับการโก่งงอเท่าใดนัก การเกิดความเสียหายที่เป็นไปได้มากที่สุดกับต้นไม้ จึงเป็นไปตามรูปที่ 1c การวิเคราะห์ของ Greenhill (1881) คือการเกิดแรงกระทำโดยเฉพาะในส่วนยอดของต้นไม้ และเคลื่อนจุดศูนย์ถ่วงไปด้านข้าง ทำให้ต้นไม้โค่นล้ม ในเวลาเดียวกัน จะเกิดแรงต้านทานการคืนตัวยืดหยุ่นในเนื้อไม้ ซึ่งก็คือพฤติกรรมของคานยื่นที่รับน้ำหนักตัวเองนั่นเอง (self-loaded cantilever beam) ในทางปฏิบัติ หากใช้สมการมาตรฐานและความสัมพันธ์มาตรฐานระหว่างโมดูลัสและความหนาแน่นของ Young ต้นไม้ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร อาจสูงได้ถึง 120 เมตร ก่อนที่ไม้ของต้นไม้จะมีความเครียดสูงสุด (maximum tolerable stress) ที่ทนได้ ทั้งนี้ ในสถานการณ์จริง แรงโน้มถ่วงจะเป็นตัวช่วยเสริมให้เกิดความเสียหายเร็วขึ้นเมื่อมีการเอียงหลุดจากจุดศูนย์ถ่วง (Vogel, 2006)

ภาพที่ 2 แสดงระบบรากตื้น (Shallow-rooted) ในการยึดต้นไม้ไว้กับดิน

Jonathan Ramos Rivera (2019) กล่าวว่า มีองค์ประกอบ 4 ประการ (ดูภาพที่ 2) ที่ช่วยยึดต้นไม้ไว้ นั่นคือ

- ความสามารถในการรับน้ำหนักของดิน (bearing capacity of soil)
- ความต้านทานการล้มพับของตุ้มรากจากแรงดัด
- การยึดเกาะของรากแขนงและรากฝอย ซึ่งเป็นเหมือนสมอยึดอยู่ในดิน
- มวลหรือน้ำหนักของราก หรือรากที่ยึดประกอบกับดินอยู่ (root plate – soil plate)

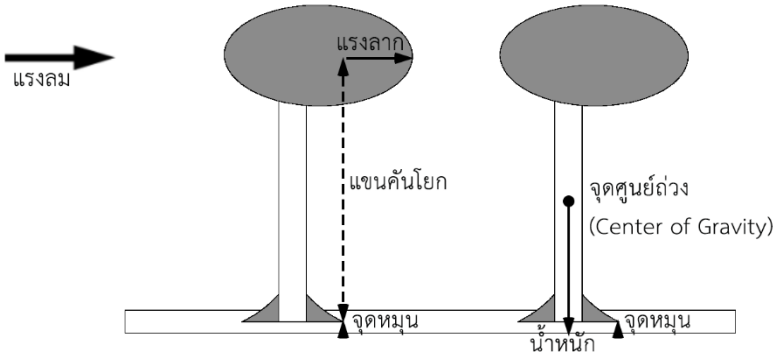
ทั้งนี้ การอธิบายทั้งหมดข้างต้น เป็นการอธิบายถึงต้นไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งมีระบบรากแก้ว รากแขนง และรากฝอย ซึ่งสามารถทำให้ต้นไม้ต้านทานแรงลมได้และยืนต้นสูงได้ รวมถึงต้นไม้ที่เกิดเองตามธรรมชาติ หากเกิดในป่า จะมีการบังลมซึ่งกันและกันและมีราก รวมถึงไม้คลุมดินที่เป็นเหมือนตัวช่วยยึดหน้าดินไว้ (Vogel, 2006)

Vogel (1996) ได้กล่าวไว้ว่า ต้นไม้สามารถยืนต้นตรงต้านทานแรงลมได้หลายวิธี คือ

1. ด้วยรากแก้วที่แข็งและยาวเหยียดต่อจากลำต้นลงไปด้านล่าง ต้นไม้สามารถใช้ประโยชน์จากความต้านทานแรงเฉือนและแรงอัดของดินได้ และจะทำงานร่วมกับรากด้านข้างทำให้การยึดเกาะดินเป็นไปด้วยดี

2. การพันกันของพืชรอบ ๆ เช่น เถาวัลย์ หรือพืชอื่น ๆ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นเหมือนสายเคเบิลเส้นทแยงมุมจากลำต้นถึงราก ซึ่งจะเป็นตัวช่วยค้ำยันต้นไม้ ต้นไม้ที่มีค้ำยันแรงดึงดังกล่าวมักจะมีลำต้นผอมเมื่อเทียบกับความสูง

3. ส่วนรากแผ่ด้านข้างระดับพื้นดินมีความกว้างมาก และทรงพุ่มของต้นไม้ใบกว้างในเขตอบอุ่นขนาดใหญ่หลายแห่งนั้นอยู่ต่ำกว่าในเขตหนาวและใบหนากว่า ซึ่งมันจะทำงานด้วยแรงกดด้วยน้ำหนักของมันที่กระทำกับแรงถึงดูดของโลก ต้นไม้ที่มีฐานกว้างและหนักเหล่านี้ มักจะมีลำต้นหนาทึบ และไม่โค้งงอเมื่อโดนลม ในกรณีนี้แรงโน้มถ่วงทำงานอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่งช่วยให้ต้นไม้ตั้งตรงได้

ภาพที่ 3 จุดศูนย์ถ่วงของต้นไม้

ดังนั้นในการถอนราก ต้นไม้ที่ค้ำยันอย่างแน่นหนาจะหมุนรอบแกนนอนไปด้านข้างของแกนลำต้น ดังในภาพที่ 3 ในการถอนรากถอนโคนต้นไม้ โมเมนต์การหมุน (Turning moment) ต้องเกินโมเมนต์ทรงตัว (Stabilizing moment) – ผลคูณของแรงลากคูณความสูงของจุดศูนย์กลางของทรงพุ่มต้องเกินผลคูณของน้ำหนักของต้นไม้คูณระยะห่างจากแกนลำต้นถึงแกนหมุน

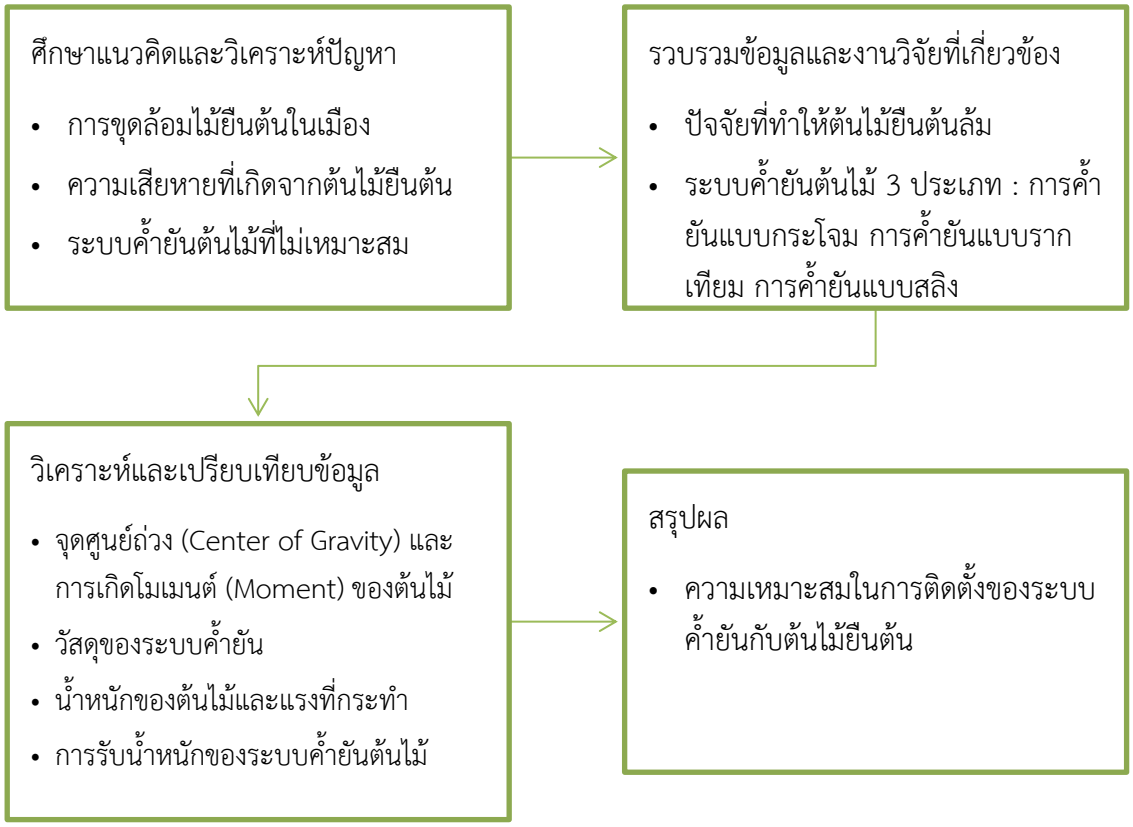
Johnatan Ramos Rivera (2019) กล่าวว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเสียหายของต้นไม้เกิดจากสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของแรงเฉือนในดิน ความเสียหายจากการผุกร่อนในต้นไม้ และการผสมผสานที่ซับซ้อนระหว่างพันธะของรากในดิน ซึ่งในการค้ำยันต้นไม้ไม่ควรยึดต้นไม้แน่นจนไม่

สามารถเอนไหวตามลมได้ เพราะทำให้ต้นไม้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ถ้าไม่มีการค้ำยัน เมื่อมีลมพัดต้นไม้จะโอนอ่อนไปตามแรงลม ทำให้เกิดการพัฒนาของต้นไม้ จะมีลำต้นที่ใหญ่และแข็งแรงขึ้น ดังนั้นการยึดลำต้นโดยเว้นระยะให้โยกไหวได้บ้างเล็กน้อยเมื่อถูกลมพัดจะทำให้ลำต้นแข็งแรงและเจริญเติบโตได้เร็วขึ้น (Carpenter et al., 1975) แต่หากพิจารณาไม้ยืนต้นที่นำมาปลูกตามบ้าน สวนสาธารณะ หรือตามถนน ในปัจจุบัน มักเป็นไม้ขุดล้อม ซึ่งไม่มีรากแก้ว ทำให้ระบบรากที่ยึดเกาะกับดินสูญเสียไป รวมทั้งประเทศในเขตร้อนชื้นและมีฤดูฝนอย่างในประเทศไทย ทำให้ดินมีความอ่อนนุ่ม และทำให้ต้นไม้ยึดเกาะกับดินได้ไม่ดีนัก การใช้ไม้ค้ำยัน หรือระบบรากเทียม จึงยังมีความสำคัญกับต้นไม้ยืนต้นในเมืองอยู่มาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการเลือกใช้ระบบค้ำยันต้นไม้ที่เหมาะสมกับขนาดของไม้ขุดล้อม
2. เพื่อวิเคราะห์ระบบค้ำยันต้นไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ติดตั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

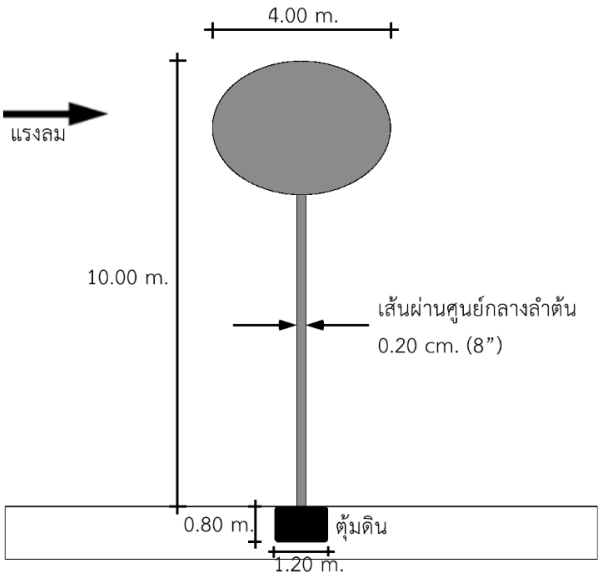
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จุดศูนย์ถ่วงของต้นไม้ซึ่งสัมพันธ์กับขนาดของตุ้มดินของไม้ขุดล้อม การคำนวณหาขนาดตุ้มดินของไม้ขุดล้อมหาได้จาก เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นชิดดิน คูณด้วย 3 จะได้รัศมีของตุ้มดิน ความลึกของตุ้มดินให้เพิ่มอีก 1 ส่วนจาก 3 ส่วนของรัศมีตุ้มดิน (นพพร, 2563) เมื่อทำการติดตั้งระบบค้ำยันต้นไม้จะสามารถเปลี่ยนจุดศูนย์ถ่วงของต้นไม้ได้ ช่วยให้ต้นไม้สามารถเจริญเติบโตได้ดีกว่าเดิม

จากการทบทวนวรรณกรรม ต้นไม้ในป่าสามารถสูงได้มากกว่า เนื่องจากจำนวนของต้นไม้ที่หนาแน่นทำให้ต้องแก่งแย่งแสงแดดกัน รวมทั้งพืชคลุมดินและการบังลมซึ่งกันและกัน ทำให้โค่นล้มได้ยากกว่าการยืนต้นเดี่ยว แต่ทรงพุ่มของต้นไม้ในเมืองไม่ได้หนาแน่นจนบดบังแสงแดดของต้นอื่น ๆ ทำให้เติบโตแผ่กิ่งก้านในวงกว้างมากกว่าการเติบโตแบบสูงขึ้นด้านบน โดยทั่วไปการขุดล้อมต้นไม้ในเมืองจะทำการทอนความสูงของต้นไม้ลง ในตอนที่นำมาปลูก (นพพร, 2563)

- กรณีต้นไม้สูงเกิน 5 เมตรถึง 15 เมตร จะทอนความสูงลง 1/4 ของความสูงทั้งหมด
- กรณีต้นไม้สูงเกิน 15 เมตรถึง 25 เมตร ให้ทอนความสูงลง 1/3 ของความสูงทั้งหมด
- กรณีต้นไม้สูงเกิน 25 เมตรถึง 35 เมตร ให้ทอนความสูงลง 1/2 ของความสูงทั้งหมด
- กรณีต้นไม้สูงเกิน 35 เมตรขึ้นไป ให้ทอนความสูงลง 2/3 ของความสูงทั้งหมด

ส่วนใหญ่ต้นไม้ในเมืองหรือในโครงการจัดสรร มักใช้ไม้ขุดล้อมที่ความสูงประมาณ 8 ถึง 10 เมตร และตัดแต่งทรงพุ่มให้ไม่เกิน 4 เมตร เพื่อให้สะดวกและปลอดภัยต่อการขนย้าย และการปลูก ซึ่งหากมีขนาดใหญ่มาก และรากยังไม่แข็งแรง จะเป็นอันตรายกับผู้ใช้งานได้ โดยมีขนาดโดยประมาณ ดังภาพที่ 4

1. แนวทางการคำนวณแรงที่กระทำต่อระบบค้ำยันต้นไม้

ภาพที่ 4 ขนาดของต้นไม้ที่นำมาเป็นแนวทางในการคำนวณ

1.1 การหาน้ำหนักของไม้ยืนต้น

น้ำหนักเฉลี่ยของไม้เนื้อแข็งเป็น 900 กก./ลบ.ม. (สายสองค้าไม้, 2019)

หาปริมาตรของลำต้น จากสมการ

$$\pi r_t{}^2 h \qquad \text{----------}$$

①

เมื่อ r_t คือ รัศมีของลำต้น

h คือ ความสูงของต้นไม้

= $(3.142 \times 0.1^2) \times 10$

= $0.32\ m^3$

น้ำหนักของลำต้น = 0.32×900

= 288 กก.

หาปริมาตรของตุ้มดิน จากสมการ

$$\pi r_r{}^2 h \qquad \text{----------}$$

②

เมื่อ r_r คือ รัศมีของตุ้มดิน

= $(3.142 \times 0.6^2) \times 0.8$

= 0.91 ลบ.ม.

น้ำหนักของดินร่วนชื้นเท่ากับ 1,280 กก./ลบ.ม. (thaicontractors, 2009)

โดยประมาณว่าตุ้มดินมีน้ำหนักรากไม้ ต่อน้ำหนักดิน ที่ 1: 1 หรือน้ำหนักไม้ร้อยละ 50 และน้ำหนักดิน ร้อยละ 50

น้ำหนักของตุ้มดิน = $(0.455 \times 900) + (0.455 \times 1{,}280)$

= 991.9 กก. ≈ 992 กก.

น้ำหนักต้น + ตุ้มดิน = 288 + 992

= 1,280 กก.

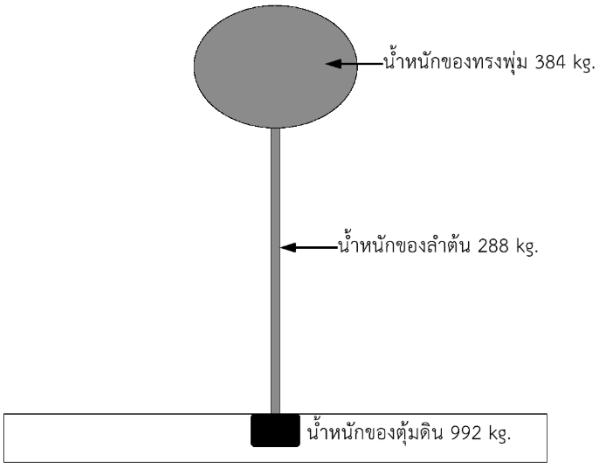
ส่วนน้ำหนักของกิ่ง ก้าน ใบ คิดเป็น 30% ของน้ำหนักรวมโดยประมาณ ดังนั้น

น้ำหนักของกิ่ง ก้าน ใบ = $1{,}280 \times 0.30$

= 384 กก.

ดังนั้นน้ำหนักรวมของต้นไม้ = 1,280 + 384

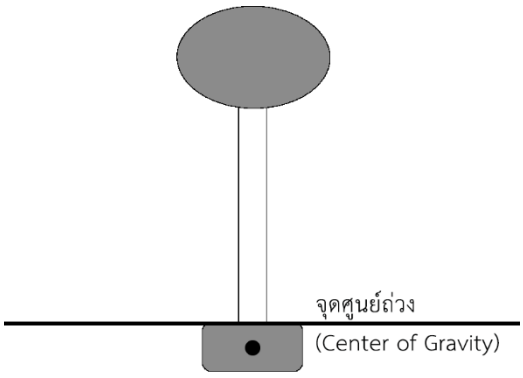
= 1,664 กก.

ภาพที่ 5 น้ำหนักของต้นไม้ในแต่ละส่วน

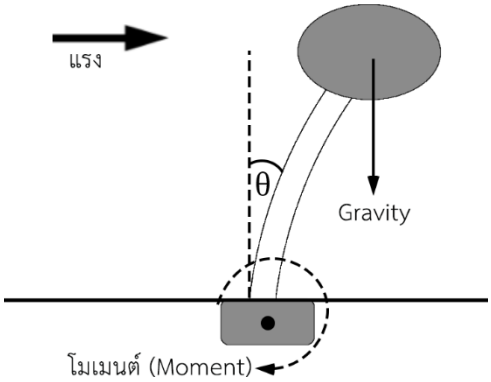
1.2 การวิเคราะห์จุดศูนย์ถ่วง และการล้มของต้นไม้

จากการวิเคราะห์น้ำหนักต้นไม้ พบว่า ต้นไม้ขนาดตามข้างต้น มีน้ำหนักตุ้มมากกว่าน้ำหนักของลำต้นรวมกับกิ่งก้านใบ ทำให้จุดศูนย์ถ่วง (CG: Center of gravity) อยู่ที่บริเวณตุ้มถ่วง ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 จุดศูนย์ถ่วง (CG: Center of gravity) ของต้นไม้สูง 10 เมตร ศก. 0.20 เมตร

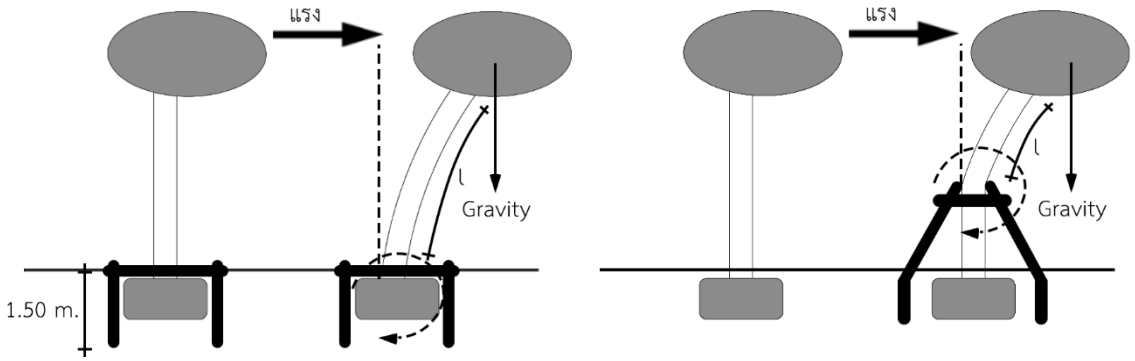
แต่ในความเป็นจริงแล้ว ต้นไม้มีรากยึดกับพื้นดิน ทำให้ต้นไม้มีลักษณะเป็นเหมือนคานยื่นที่ยื่นขึ้นมาตั้งฉากกับพื้นดิน และมีแรงลมกระทำจากด้านข้าง ที่ทำให้เกิดการล้ม ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 พฤติกรรมของต้นไม้เมื่อเกิดแรงลมกระทำจากด้านข้าง

เมื่อมีแรงลมกระทำจากด้านข้าง ต้นไม้จะเอนตัวและเกิดโมดูลัสความยืดหยุ่นในส่วนลำต้น เกิดโมเมนต์ทำให้เกิดการพลิกที่บริเวณตุ้มดิน และเมื่อมุม θ เพิ่มมากขึ้น บริเวณพุ่มใบจะถูกแรงโน้มถ่วงกระทำเพิ่มมากขึ้น จนถึงจุดที่โค่นล้มลง

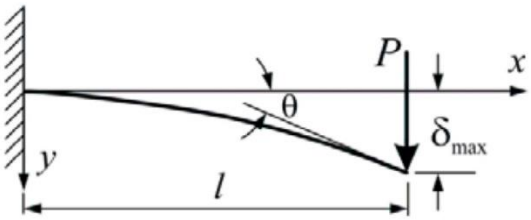
เมื่อโมเมนต์ คือผลของแรงคูณด้วยระยะทาง หากจะวิเคราะห์ระบบไม้ค้ำยันที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่า ระบบรากเทียม (เอื้อมพร, 2554) เป็นระบบที่ช่วยเพิ่มแรงยึดเกาะและน้ำหนักให้กับบริเวณตุ้มดิน โดยตอกไม้ยึดตุ้มลึก 1.50 เมตรลงในดิน แต่หากคำนวณโมเมนต์ ยิ่งต้นไม้สูงขึ้น โมเมนต์ที่เกิดยิ่งมากขึ้น ดังภาพที่ 8ก. ทำให้ระบบรากเทียมใช้งานได้กับต้นไม้ขนาดไม่สูงมากนัก ส่วนไม้ค้ำยันระบบกระโจมเป็นการย้ายจุดยึด (stiffness) ให้อยู่สูงขึ้นไป จุดหมุนที่เกิดก็จะย้ายไปอยู่บริเวณจุดยึดค้ำยัน ทำให้ระยะทาง l ลดน้อยลง ทำให้ใช้กับต้นไม้ที่มีขนาดสูงใหญ่ได้มากขึ้น ดังภาพที่ 8ข. เมื่อเกิดแรงลมกระทำที่มากจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงที่ต้นไม้จะล้มแบบถอนรากถอนโคนได้ ดังนั้นการค้ำยันแบบกระโจมจึงมีความสามารถในการรับแรงได้ดีกว่าแบบรากเทียมเมื่อต้องพยุงต้นไม้ที่มีขนาดเท่ากัน

ก. **ข.**

ภาพที่ 8 พฤติกรรมของไม้ค้ำระบบรากเทียม และไม้ค้ำแบบกระโจม

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการล้มเอียงของต้นไม้เปรียบเทียบได้กับพฤติกรรมของคานยื่น (Jonathan 2019) ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 Slope-Deflection Equation for cantilever beam (Jonathan, 2019)

โดยสูตรคำนวณสำหรับคานยื่น คือ

$$\delta_{max} = \frac{Pl^3}{3EI} \qquad \text{----------} ③$$

เมื่อ δ_{max} = ระยะโน้มเอียงมากที่สุดของคานเมื่อถูกแรงกระทำ

P = แรงกระทำ

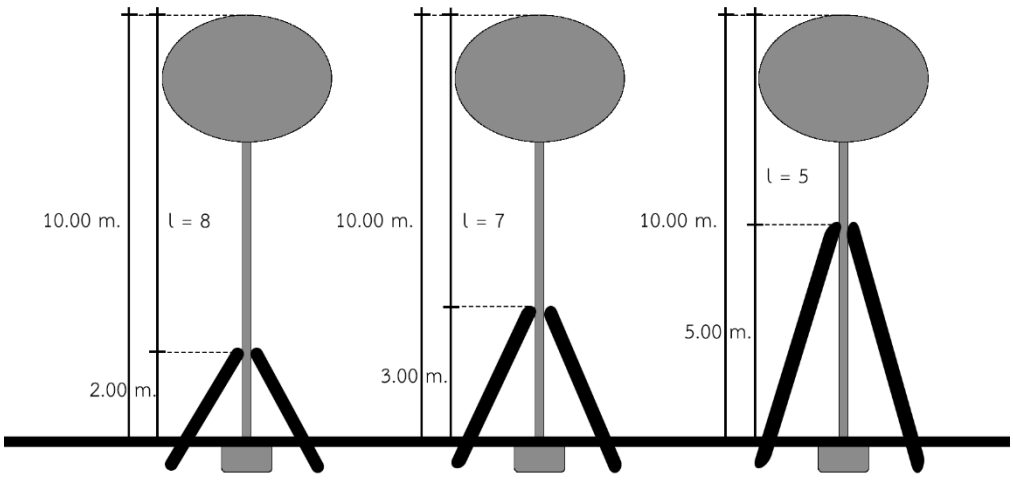
l = ความยาวของคาน (ความสูงต้นไม้)

E = Elastic Young Modulus

I = Second Moment of Inertia

การวิเคราะห์ระยะความเอียงจากสูตร

จากสูตรจะเห็นได้ว่า หากระยะ l น้อยลง ระยะความเอียง (δ_{max}) ก็จะน้อยลงไปด้วย ทำให้การล้มเอียงของต้นไม้น้อยลง ดังนั้น การค้ำต้นไม้แบบกระโจมจึงเหมาะสมกับการค้ำต้นไม้ขนาดสูงใหญ่ได้มากกว่าแบบรากเทียม ทั้งนี้ ระยะของการค้ำ ไม่ควรน้อยกว่า 1 ใน 5 ของระยะความยาวต้น (Jonathan, 2019)

ภาพที่ 10 การค้ำยันและระยะ l ของต้นไม้

ตารางที่ 1 รูปแบบไม้ค้ำยันต้นไม้ที่เหมาะสมกับความสูงของต้นไม้ 3 ระดับ

ระบบค้ำยัน	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก (สูงไม่เกิน 9 เมตร)	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง (สูง 9 ถึง 15 เมตร)	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ (สูง 15 เมตรขึ้นไป)
รากเทียม	✓	-	-
ค้ำยันแบบกระโจม	✓	✓	✓
สลิง	✓	✓	✓

ไม้ยืนต้นระดับความสูงขนาดกลาง (intermediate trees) มีความสูง 9-15 เมตร ส่วนไม้ยืนต้นระดับสูงขนาดใหญ่ (large trees) จะมีความสูงมากกว่า 15 เมตร ต้นไม้ระดับนี้ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลักในสวนเพราะมีขนาดสูงมองเห็นได้ก่อน สามารถใช้ปิดล้อมพื้นที่ด้านบนและด้านข้างเพื่อป้องกันลม ไม้ยืนต้นระดับสูงขนาดเล็กหรือไม้ยืนต้นประดับ (small trees and ornamentals) ขนาดความสูงต่ำกว่า 9 เมตร ใช้เพื่อบ่งบอกขอบเขตของพื้นที่ทั้งด้านบนและด้านข้าง สามารถมองลอดผ่านลำต้นได้ เหมาะกับพื้นที่ขนาดเล็กที่ (ศศิยา ศิริพานิช. ภูมิทัศน์พื้นฐาน. นครปฐม : คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน , 2558)

2. วัสดุและการติดตั้งของระบบค้ำยันแต่ละประเภทที่มีในปัจจุบัน

การเลือกวัสดุเพื่อใช้ทำไม้ค้ำยันส่งผลต่อหลายด้าน ได้แก่ ความสามารถในการรับน้ำหนัก ความคงทนของระบบค้ำยัน พื้นที่สำหรับการติดตั้ง ความสวยงาม ขั้นตอนและความซับซ้อนในการติดตั้ง รวมไปถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย ของค้ำยันแต่ละประเภทที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน

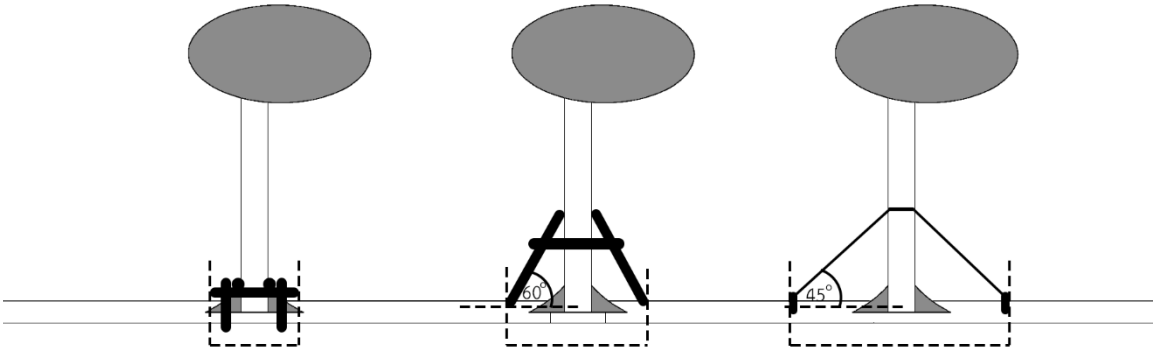
วัสดุ	**ไม้ยูคาลิปตัส**		**เหล็ก**	**ลวดสลิง**
ระบบค้ำยัน	แบบกระโจม แบบคอก	แบบรากเทียม	แบบกระโจม	แบบกระโจมคล้ายเต็นท์
การติดตั้ง	ง่ายสำหรับช่างทั่วไป ใช้ตะปูหรือเชือก	ช่างผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ติดตั้ง	ช่างผู้เชี่ยวชาญต้องใช้การเชื่อม	ช่างผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ติดตั้ง
อายุการใช้งาน	6 เดือน – 1 ปี	6 เดือน – 1 ปี	ถาวร	ต้องหมั่นคอยดูแลวงลวด
พื้นที่ติดตั้ง	ขึ้นกับขนาดของต้นไม้ ค้ำเอียง 60^0 โดยประมาณกับพื้น	กว้างเท่าขนาดตุ้มรากโดยประมาณ	ขึ้นกับขนาดของต้นไม้ ค้ำเอียง 60^0 โดยประมาณกับพื้น	ขึ้นกับขนาดของต้นไม้ ค้ำเอียง 45^0 โดยประมาณกับพื้น

ตารางที่ 2 (ต่อ) เปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย ของค้ำยันแต่ละประเภทที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน

วัสดุ	ไม้ยูคาลิปตัส		เหล็ก	ลวดสลิง
อื่นๆ	- เปลือกจะพองและลอกออก ขาดความสวยงาม - ปลวกขึ้น	- เปลือกจะพองและลอกออก ขาดความสวยงาม - ปลวกขึ้น - ค้ำในดินไม่สามารถเปลี่ยนได้ อาจเกิดการผุสูญเสียความแข็งแรง	มีขนาดใหญ่กินพื้นที่ และราคาสูง	ราคาสูง อาจเกิดบาดแผลรอบต้นไม้

วัสดุไม้ยูคาลิปตัส เป็นวัสดุที่นิยมนำมาใช้ทำไม้ค้ำยันกันอย่างแพร่หลายแต่การติดตั้งจะมีปัญหาคือเมื่อถึงฤดูฝนจะต้องบำรุงรักษา เพราะเมื่อเกิดความชื้นจะเกิดเชื้อราในเนื้อไม้ทำให้มีความคงทนต่ำ นอกจากนี้เปลือกยังลอกไม่สวยงาม อีกทั้งยังเป็นอาหารของปลวก และยังมีงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องของการสลายตัวของใบยูคาลิปตัสและการเปลี่ยนแปลงของธาตุอาหารพืช ได้แก่ โพแตสเซียม แคลเซียม แมกนีเซียม ฟอสฟอรัส และไนโตรเจน พบว่าการปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างยูคาลิปตัสทำให้สมดุลของธาตุอาหารในพืชเปลี่ยนไปในทางที่แย่ลง และความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตหน้าดินก็มีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้คุณภาพดินและสิ่งแวดล้อมค่อยๆเสื่อมคุณภาพลงไปในที่สุด (สุทธิพงษ์ พงษ์วร, 2557)

ในการค้ำยันแบบรากเทียมและแบบกระโจมมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในด้านของการใช้พื้นที่ติดตั้ง ระบบรากเทียมใช้พื้นที่เท่ากับขนาดของตุ้มไม้ขุดล้อมแต่การค้ำยันแบบกระโจม จะใช้ไม้ค้ำยันยาว 3 เมตรติดตั้งทำมุม 30 องศากับลำต้น ยิ่งต้นไม้สูงก็จะต้องใช้พื้นที่มากขึ้น การค้ำยันด้วยลวดสลิงมีความสวยงามกว่าการใช้ไม้ยูคาลิปตัส แต่ผู้ใช้งานจะต้องคอยหมั่นดูแลวงลวดที่รัดลำต้น เนื่องจากเวลาที่ต้นไม้เจริญเติบโตจะถูกลวดรัดจนเกิดบาดแผลและจะต้องปรับแรงตึงของ สลิงให้อยู่ในสภาพตึงแน่น เมื่อเกิดการหย่อนก็จะไม่มีประโยชน์อีกต่อไป ทั้งนี้ลวดสลิงควรติดตั้งทำมุมอย่างน้อย 45 องศา ซึ่งจะใช้พื้นที่มากกว่าแบบอื่น ดังภาพที่ 11

ก. ข. ค.

ภาพที่ 11 พื้นที่การติดตั้งไม้ค้ำแต่ละแบบ ก.รากเทียม ข.กระโจม ค.สลิง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมดข้างต้น พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการเสียหาย หรือการล้มของต้นไม้ คือ สภาพดิน (การยึดเกาะของราก) น้ำหนักและความสูงของต้นไม้และทรงพุ่ม และขนาดของแรงที่กระทำต่อต้นไม้ ทั้งนี้ไม่นับรวมความเสียหายที่อาจเกิดจากแมลงทำลายราก หรือเชื้อราอื่น ๆ

พฤติกรรมการล้มของต้นไม้ มักเกิดแรงกระทำจากด้านข้าง เช่น แรงลม จากนั้นแรงจะทำให้เกิดโมเมนต์ที่บริเวณตุ้มราก และเกิดลักษณะของการพับ (Hinge) และเมื่อต้นไม้เอียง น้ำหนักและทรงพุ่มของต้นไม้จะมีผล ทำให้ต้นไม้เอียงเกินจุด CG (Center of Gravity) และทำให้เกิดการโค่นล้มได้

ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาของไม้ค้ำมี 2 แบบคือ

1. เพิ่มน้ำหนัก หรือแรงกดให้กับตุ้มราก เพื่อให้เกิดการยึดเกาะที่แน่นขึ้นที่พื้นดิน เช่น ราก เทียม วิธีนี้ไม่ได้เปลี่ยนตำแหน่งจุดหมุน แต่ทำให้จุดหมุนแข็งแรงขึ้น
2. การเปลี่ยนหมุน หรือจุดที่เกิดโมเมนต์ ให้อยู่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อให้ต้นไม้เอียงล้มได้น้อยลง เช่น ระบบกระโจม และสลิง

ซึ่งแนวความคิดนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการเลือกใช้ไม้ค้ำให้เหมาะสมกับต้นไม้ ประกอบกับข้อมูลอื่น ๆ ในการพิจารณา เช่น พื้นที่ติดตั้ง ความคงทนของวัสดุ และข้อดีข้อเสียต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปต่อยอดออกแบบไม้ค้ำที่เหมาะสมกับต้นไม้ขนาดต่างๆได้

เอกสารอ้างอิง

นพพร นนทภา (ขุนดง...พันธุ์ไม้ฟรี24ชั่วโมง). เทคนิควิธีล้อมต้นไม้ใหญ่ให้ได้คุณภาพ.
สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2565 จาก https://bit.ly/2VQKEBN

ปางปราบมาร. (2560). ความเชื่อผิดๆ “ชีวิตบนความเสี่ยง” ต้นไม้ในเมืองส่วนใหญ่ไร้รากแก้ว.
สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2565 จาก www.sanook.com/news/2239362

สุทธิพงษ์ พงษ์วร. (2557). ยูคาลิปตัส ประโยชน์หรือโทษมหันต์ต่อสุขภาพดิน. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กรุงเทพฯ.

ศศิยา ศิริพานิช. (2558). ภูมิทัศน์พื้นฐาน. คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม.

เอื้อมพร วีสมหมาย. (2550ข). การค้ำยันต้นไม้ในงานภูมิทัศน์, น. 301-336. ใน เอิบ เขียวรื่นรมย์, กองบรรณาธิการ. คู่มือการเกษตร. บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด, กรุงเทพฯ.

เอื้อมพร วีสมหมาย. (2554). การขุดล้อม การปลูกและการค้ำยันต้นไม้สำหรับงานภูมิทัศน์ในประเทศไทย. โรงพิมพ์ เอ็ช เอ็น กรุ๊ป จำกัด, กรุงเทพฯ. 444 หน้า.

Carpenter, P.L., T.D. Walker and F.O. Lanphear, (1975). Plants in the Landscape. W.H. Freeman and Co., San Francisco. 409 p.

Equator tree care industry network. (2564). วิธีการค้ำยันต้นไม้เอน. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก www.th-arbor.com/blog/how-to-stake-leaning-tree

Thaicontractors. (2009). ตารางวัสดุ. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://scheduledatathaicon.wordpress.com/category/น้ำหนักวัสดุดิน/

Gilman, E.F. (1997). Trees for Urban and Suburban Landscapes. Delmar Publishers, New York. 647 p.

Greenhill A G. (1881). Determination of the greatest height consistent with stability that a vertical pole or mast can be made, and of the greatest height to which a tree of given proportions can grow (pp. 65-73). Cambridge Philos.

Johnatan Ramos Rivera. (2019). Tree-root anchorage: stability of trees based on real tree-root architecture (master's thesis). National university of Colombia, Medellin, Colombia.

Niklas K J. (1997). The evolutionary biology of plants (master's thesis). University of Chicago Press, Chicago.

Steven Vogel. (2015). Living in a physical world VII. Gravity and life on the ground (research report). USA. Duke University.

Vogel S. (1996). Blowing in the wind: storm-resisting features of the design of trees. Journal of Arboriculture, (22), 92-98.

Vogel S. (2003). Comparative biomechanics. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Vogel S. (2006). Living in a physical world. VI. Gravity and life in the air. Journal of Biosci, (31), 12-25

การกำหนดขอบเขตเชิงเนื้อหาและตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ กรณีการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม

Scoping for Contents and Indicators of Health Impact Assessment: The Case Study of Community Based Tourism (CBT) in multicultural Areas

ซัลซาบีล สะแม[1*] และเพ็ญ สุขมาก[2]

Zalzabeel Samae[1*] and Phen Sukmag[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการจัดการระบบสุขภาพ, สถาบันนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[1] Graduate student, Faculty of Master of Science, Department of Health System Management, Public Policy Institute, Prince of Songkla University.

[2] ดร., สาขาการจัดการระบบสุขภาพ, สถาบันนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[2] Dr., Department of Health System Management, Public Policy Institute, Prince of Songkla University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Zalzabeel_2527@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพมีขั้นตอนที่สำคัญ คือการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบ ผลผลิตที่สำคัญอย่างหนึ่งของขั้นตอนนี้ คือขอบเขตเชิงเนื้อหาและตัวชี้วัดการประเมิน การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตเชิงเนื้อหาและจัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม พื้นที่ศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดดำเนินการตามขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ คือผู้วิจัยทบทวนรายละเอียดงานวิจัยที่ผ่านมาจัดทำเป็นร่างขอบเขตเชิงเนื้อหาและร่างตัวชี้วัด นำมาเป็นข้อมูลนำเข้าในการกำหนดขอบเขตร่วมกับชุมชน กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ จำนวน 23 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหาร อบต. ท่องเที่ยวและกีฬา อุทยาน เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอ อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด 7 คน ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ คือ กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชน 14 คน และตัวแทนวิชาการและวิชาชีพ 2 คน เก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มย่อยและจัดเวทีแสดงความคิด เครื่องมือที่ใช้คือแนวคำถามในการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ขอบเขตเชิงเนื้อหา ที่สำคัญสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติ ประกอบด้วย มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม และมิติทางด้านสุขภาพ รายละเอียดตัวชี้วัดแต่ละมิติดังนี้

มิติทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนรายได้ การกระจายตัวของรายได้ ประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในการจัดสรรรายได้ การจ้างงานและอาชีพที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

มิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ลักษณะทางประชากรของกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวโดยชุมชน สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 การประชาสัมพันธ์และการตลาด รูปแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว ความพอเพียงของบ้านพักโฮมสเตย์ การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนจำหน่ายผลิตทางการเกษตรสู่ภาคการท่องเที่ยว ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ข้อตกลงร่วมกันในการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว นโยบายด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น การสนับสนุนการท่องเที่ยวจากภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และทัศนคติของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว

มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและชุมชนได้เรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติผ่านประสบการณ์จริงและลงมือทำ คุณภาพและความครอบคลุมของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

มิติทางด้านสุขภาพ ได้แก่ ความสุขของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว

การพัฒนาตัวชี้วัดทั้ง 4 มิติ มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยกำหนดสุขภาพ ทั้งด้านปัจเจกบุคคล ด้านสภาพแวดล้อม ด้านระบบและกลไก และสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

คำสำคัญ: ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, พื้นที่พหุวัฒนธรรม

Abstract

The important step of health impact assessment is to define the scope and approach for impact assessment. One of the outputs of this procedure are the objective scope and assessment indicators for manage the content scope and impact assessment indicators. This action research aimed to develop the indicators for assessing the health impact of community-based tourism in multicultural areas. The case study area is Sai Khao Subdistrict Khok Pho District Pattani Province. The process of developing indicators is carried out in accordance with the scoping procedures and health impact assessment guidelines. The researcher reviewed the details of the previous research, drafting the scopes of contents and indicators to put the input and define the scope with the community. The target group of this research consisted of 23 people selected by a specific

method, the administrators and officers of Subdistrict Administrative Organization (SAO), Tourism and sports, parks, district agriculture, district community development provincial industry, 7 people from provincial commerce, representatives of other organizations /groups, tourism groups, Community enterprise group, 14 community leaders and 2 academic and professional representatives. Data were collected by small group meetings and the stage show comments. A tool that uses questionnaires in small group meetings. Analyzed the data by content analysis method.

The results of the study found that the most important of content scope for community-based tourism health impact assessment can be divided into 4 dimensions, including to the economic, the social and cultural, the environmental and the health dimensions. The details of indicators for each dimension are as follows:

The economic dimension is the amount of income, the distribution of income, the efficiency and fairness in income allocation employment and occupation arising from tourism and the strength of community enterprise integration

The social and cultural dimension is the participation of the community in tourism management, the characteristics of community-based tourism groups, the unrest situation in the three southern border provinces, the spread of the COVID-19 virus, the public relations and marketing activities for tourists to learn and experience the local culture, the community way of life, the conservation and restoration of community culture for tourism management, the sufficiency of the homestay, the providing opportunities for people in the community to sell agricultural produce to the tourism sector, the travel safety, the agreement on the management of tourism benefits, the local tourism policy, the continuous tourism support from network partners and attitudes of people in the community towards tourism management

The environmental dimensions included the natural attractions that attract tourists. There are many activities for tourists and communities to learn and do through the real experiences, the quality and coverage of community tourism facilities and services.

The health dimension is the happiness of people in the community towards tourism management.

The development of four dimensions of indicators is related to determinants of health. Both of individual environment system and mechanism can be used as a guideline framework for assessing the health impacts of community-based tourism in the Sai Khao sub-district Khok Pho District Pattani Province.

Keywords: Health Impact Assessment Indicators, Community Based tourism (CBT), Multicultural Areas

บทนำ

ชุมชนตำบลทรายขาว จังหวัดปัตตานี เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยเกิดจากการรวมตัวของสมาชิกภายในชุมชน เพื่อให้คนต่างพื้นที่ได้รู้จักชุมชนตำบลทรายขาว ชุมชนที่อยู่อย่างปกติสุขท่ามกลางเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังเป็นชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยชาวไทยนับถือศาสนาพุทธและชาวไทยนับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนานมากกว่า 300 กว่าปี ถือได้ว่าเป็นชุมชนแรกในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ที่ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวและสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนพื้นที่ใกล้เคียงในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งชุมชนยังได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น ในปี 2550 ได้รับรางวัลชุมชนดีเด่นด้านการท่องเที่ยวในโครงการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยและรางวัลหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ปี 2562 ได้รับรางวัล DASTA AWARD สาขาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ตำบลทรายขาวที่อยู่ใกล้กับเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความงดงาม เป็นฐานการผลิตในภาคการเกษตร มีประวัติศาสตร์ทั้งทางสังคมและโบราณสถาน และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนมีศักยภาพและมีต้นทุนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวโฮมสเตย์ การท่องเที่ยวในมิติความเชื่อและศรัทธา และการท่องเที่ยวเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน

อย่างไรก็ตามการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนที่ผ่านมา พบว่า มีหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเป็นจำนวนมาก แต่กิจกรรมหรือโครงการส่วนใหญ่เกิดจากนโยบายของแต่ละหน่วยงานเป็นหลัก อีกทั้งกิจกรรมมักดำเนินการแล้วเสร็จเพียงครั้งเดียวและไม่มีการดำเนินการต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจได้น้อยและขาดความชำนาญ ขณะเดียวกันชุมชนเองยังไม่มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

จากปัญหาข้างต้น เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลทรายขาว ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถประยุกต์ใช้ในการประเมินผลกระทบเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะ ที่ประเมินได้ตั้งแต่ระดับนโยบายของประเทศ แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ จนถึงระดับท้องถิ่น โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผลกระทบ อีกทั้งยังเป็นการสร้างกระบวนเรียนรู้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการประเมินและคาดการณ์ผลกระทบทางสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจอย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การลดความขัดแย้ง และการหาทางออกที่ดีร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยได้ประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกลั่นกรองนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมโดยสาธารณะ (Public Screening) 2) การกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) 3) การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Assessing) 4) การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public review) 5) การผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจโดยสาธารณะ (Public Influencing) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560)

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินการกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) เพื่อให้ได้ขอบเขตเนื้อหาและตัวชี้วัดการประเมินทั้ง 4 มิติ ประกอบด้วย มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมและมิติทางด้านสุขภาพ โดยใช้วิธีการกำหนดขอบเขตเชิงเทคนิค (technical scoping) และการกำหนดขอบโดยสาธารณะ (Public scoping) ซึ่งจะทำให้ได้ขอบเขตเชิงเนื้อหาและตัวชี้วัดการประเมินที่มีความชัดเจนครอบคลุมและตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและจัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการดำเนินการตามขั้นตอนกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (Public scoping) โดยใช้แนวทางปฏิบัติกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ปี 2559 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) ดังนี้

1) การกำหนดขอบเขตเชิงเทคนิค (Technical Scoping) ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Document Review) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการประเมินผลกระทบ โดยค้นหาทางเว็ปไซต์ https://scholar.google.com/ และ www.google.com เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยชื่อผู้วิจัยปีที่พิมพ์ ชื่องานวิจัย มิติการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมิน จำนวน 13 เรื่อง ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2564 และมีขอบเขตของเนื้อหาและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 มิติหรือมิติใดมิติหนึ่ง ได้แก่ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม และมิติทางด้านสุขภาพ 2) นำผลการศึกษามาแยกแยะ เปรียบเทียบความเหมือนความต่างของตัวชี้วัดในแต่ละมิติการประเมิน เพื่อพัฒนาเป็นร่างรายงานตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 3) นำร่างรายงานตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนาร่างตัวชี้วัดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2) การกำหนดขอบเขตโดยสาธารณะ (Public Scoping) ดำเนินการดังนี้ 1) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 8 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 คน กลุ่มโฮมสเตย์ จำนวน 4 คน กลุ่มรถจิ๊บ จำนวน 6 คน กลุ่มแปรรูปกล้วยเส้นปรุงรส จำนวน 6 คน กลุ่มแปรรูปส้มแขก จำนวน 5 คน กลุ่มทอผ้าลายจวนตานี 4 คน กลุ่มผลิตจานกาบหมาก 6 คน และกลุ่มมัดย้อม จำนวน 3 คน ร่วมพิจารณาและพัฒนาร่างตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบที่พัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 2) จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานด้านท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโคกโพธิ์ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี สำนักงานพาณิชย์จังหวัดปัตตานี จำนวน 7 คน และผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่นๆ คือ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มรถจิ๊บ กลุ่มแปรรูปส้มแขก กลุ่มแปรรูปกล้วยเส้นปรุงรส กลุ่มมัดย้อม กลุ่มผลิตจานกาบหมาก กลุ่มทอผ้าลายจวนตานี และผู้นำชุมชน จำนวน 14 คน และตัวแทนวิชาการและวิชาชีพ จำนวน 2 คน เพื่อร่วมพิจารณาและพัฒนาร่างตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบ 3) ดำเนินการพัฒนาเป็นรายงานตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพตามมติที่ประชุม เพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลทรายขาวต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานด้านท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโคกโพธิ์ อุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี พาณิชย์จังหวัดปัตตานี จำนวน 7 คน ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ คือ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มโฮมสเตย์

กลุ่มรถจิ๊บ กลุ่มแปรรูปส้มแขก กลุ่มแปรรูปกล้วยเส้นปรุงรส กลุ่มมัดย้อม กลุ่มผลิตจานกาบหมาก กลุ่มทอผ้าลายจวนตานี และผู้นำชุมชน จำนวน 14 คน และตัวแทนวิชาการและวิชาชีพ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยดำเนินการโดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) ตารางสกัดข้อมูล (Data Extraction Sheet) จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Document Review) ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการประเมินผลกระทบ ประกอบด้วย ชื่อผู้วิจัย ปีที่พิมพ์ ชื่องานวิจัย มิติการประเมินผลกระทบ ตัวชี้วัดที่สำคัญสำหรับการประเมินผลกระทบ

2) แนวคำถามการประชุมกลุ่มย่อยและการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อผู้ให้ข้อมูลสามารถพิจารณาตัวชี้วัดและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เรื่องความเที่ยงตามเนื้อหา โดยผ่านการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยแนวคำถามได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางเว็ปไซต์ เช่น https://scholar.google.com/ และ www.google.com เป็นต้น การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นร่วมกับตัวแทนภาครัฐ ผู้แทนองค์กร/กลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ และตัวแทนวิชาการและวิชาชีพ และพัฒนาเป็นรายงานตัวชี้วัดและแนวทางสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แยกแยะและเปรียบเทียบประเด็นของตัวชี้วัดที่สำคัญในมิติต่าง ๆ ผลการประชุมกลุ่มย่อยและการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น แล้วนำมาพัฒนาเป็นรายงานตัวชี้วัดและแนวทางสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า ขอบเขตเชิงเนื้อหาที่สำคัญสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม สามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติ ประกอบด้วย มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม และมิติทางด้านสุขภาพ รายละเอียดปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

มิติการประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
1. ด้านเศรษฐกิจ	
1.1 การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- จำนวนรายได้ - การกระจายตัวของรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง - ประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในการจัดสรรรายได้
1.2 การสร้างโอกาสการจ้างงานและอาชีพ	- การจ้างงานและอาชีพที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว
1.3 การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน	- ความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. ด้านสังคม วัฒนธรรม	
2.1 อายุของสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวโดยชุมชน	- ลักษณะทางประชากรของกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวโดยชุมชน
2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2.3 สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	- สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่
2.4 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19	- ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19
2.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด	- การประชาสัมพันธ์และการตลาดมีความครอบคลุมและต่อเนื่อง

มิติการประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2.6 เส้นทางการท่องเที่ยวในมิติความเชื่อและศรัทธา	- รูปแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน - การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว
2.7 การท่องเที่ยวโฮมสเตย์	- ความพอเพียงของบ้านพักโฮมสเตย์
2.8 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	- การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนจำหน่ายผลิตทางการเกษตรสู่ภาคการท่องเที่ยว
2.9 ความปลอดภัยด้านการนำเที่ยว	- ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว
2.10 นโยบายท้องถิ่น ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่	- มีนโยบายด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
2.11 กฎ กติกา การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน	- มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชน
2.12 ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- การสนับสนุนการท่องเที่ยวจากภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
2.13 ทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว	- ทัศนคติของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	
3.1 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์/ธรรมชาติ	- มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติผ่านประสบการณ์จริงและลงมือทำ - มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
3.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและบริการ	- คุณภาพและความครอบคลุมของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

มิติการประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. ด้านสุขภาพ	
4.1 ความสุขของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว	- ความสุขของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา การดำเนินการกำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) โดยวิธีการกำหนดขอบเขตเชิงเทคนิค (technical scoping) และการกำหนดขอบโดยสาธารณะ (Public scoping) ทำให้ชุมชนมีมิติการประเมินและตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความครอบคลุมและตรงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ โดยรายละเอียดของตัวชี้วัดในแต่ละมิตินั้น จะมีการเชื่อมโยงกับปัจจัยกำหนดสุขภาพทั้งทางด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมและระบบและกลไก (พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ และคณะ, 2557) ดังนี้

มิติทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณวิมล ภู่นาค, 2557; ฤดีกร เดชาชัย, 2557; ประวิช ขุนนิคม, 2561; อำนาจ รักษาพลและคณะ, 2563; Shafaei, 2015, Pramanik, & Ingkadijaya, 2017 พบว่า มีตัวชี้วัดการประเมิน 5 รายการ คือ 1) จำนวนรายได้ 2) การกระจายตัวของรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง 3) ประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในการจัดสรรรายได้ 4) การจ้างงานและอาชีพที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว 5) ความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ ประเด็นการประเมินที่มาจากการกำหนดขอบโดยสาธารณะ คือ การสร้างโอกาสการจ้างงานและอาชีพ

มิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานจิตร จินหิรัญ และพีรสิทธิ์ คำนวณศิลปะ,2556; ฤดีกร เดชาชัย,2557; วรรณวิมล ภู่นาค, 2557; อุทุมพร เรืองฤทธิ์, 2560; ประวิช ขุนนิคม, 2561; อรรถพล ศิริเวชพันธ, 2564 ปกรณ์ ลิ้มโยธิน, คัมภีร์ ทองพูน, และกรกฎ ทองขะโชค, ม.ป.ป., Fun, Chiun, Songan, & Nair, 2014, Pramanik & Ingkadijaya, 2017 พบว่า มีตัวชี้วัด 14 รายการ คือ 1) ลักษณะทางประชากรของกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวโดยชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยกลางคนและผู้สูงอายุ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว 3) สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 5) การประชาสัมพันธ์และการตลาดมีความครอบคลุมและต่อเนื่อง 6) รูปแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นวิถีชีวิตชุมชน 7) การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว 8) ความพอเพียงของบ้านพักโฮมสเตย์ 9) การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนจำหน่ายผลิตทางการเกษตรสู่ภาคการท่องเที่ยว 10) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 11) นโยบายด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น 12) ข้อตกลงร่วมกันในการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว 13) การสนับสนุนการท่องเที่ยวจากภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และ

14) ทัศนคติของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ประเด็นการประเมินที่มาจากการกำหนดขอบเขตโดยสาธารณะ คือ อายุของสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวโดยชุมชน ทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโฮมสเตย์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กฎ กติกาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนโยบายท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่

มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานจิตร จินหิรัญ พีรสิทธิ์ และคำนวณ ศิลปะ, 2556; วรรณวิมล ภู่นาค, 2557; ฤดีกร เดชาชัย, 2557 Pramanik & Ingkadijaya, 2017 มีตัวชี้วัด 3 รายการ คือ มี 1) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและชุมชนได้เรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติผ่านประสบการณ์จริงและลงมือทำ และ 3) คุณภาพและความครอบคลุมของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้ ประเด็นการประเมินที่มาจากการกำหนดขอบเขตโดยสาธารณะ คือ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและบริการ

มิติทางด้านสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนรัตน์ ใจเอื้อ, 2563 มีตัวชี้วัด 1 รายการ ได้แก่ ความสุขของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว

จะเห็นว่า ตัวชี้วัดการประเมิน ทั้ง 4 มิติ ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างจากการศึกษาในพื้นที่การท่องเที่ยวอื่น คือ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่พหุวัฒนธรรม และเส้นทางมิติความเชื่อและศรัทธา ทั้งนี้ ขอบเขตเชิงเนื้อหาและตัวชี้วัดที่สำคัญสำหรับการประเมิน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และนำไปสู่ผลลัพธ์การจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. เป็นแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

ปกรณ์ ลิ้มโยธิน, คัมภีร์ ทองพูน, และกรกฎ ทองขะโชค. (ม.ป.ป). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์การก่อความไม่สงบต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10, 1067-1080

ประวิช ขุนนิคม. (2561). การประเมินผลกระทบสุขภาพจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา อำเภออ่าวลึกจังหวัดกระบี่ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา

ปานจิตร จินหิรัญ พีรสิทธิ์ คำนวณศิลปะ. (2556) ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพะงัน. การประชุมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4, 158-165

พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ, สุกัญญา โลจนาภิวัฒน์, กุลทัต หงส์ชยางกูร, นัยนา หนูนิล, จุฑารัตน์ สถิรปัญญา, และวัชราภรณ์ สกุลพงศ์. (2557). การติดตามสนับสนุนและประเมินผลโครงการพัฒนาสุขภาวะชุมชน. สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา:โฟ-บาร์ด.

มนรัตน์ ใจเอื้อ. (2563) การประเมินความสุขจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน: เกาะโหลน ตำบลราไวย์ จังหวัดภูเก็ต. วารสารศิลปศาสตร มทร.กรุงเทพฯ, 2(2), 88-98.

วรรณวิมล ภู่นาค. (2557). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สุภา จำกัด.

อรรถพล ศิริเวชพันธ. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ชุมชนหนองฮะ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 12(1), 58-75.

อุทุมพร เรืองฤทธิ. (2560). ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว ตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. ว.มทรส. มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(1), 33-34.

อำนาจ รักษาพล, เบญจมาศ ณ ทองแก้ว, และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย. (2563). ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร. วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, (9), 50-70

ฤดีกร เดชาชัย. (2557). การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชนเผ่าอาข่า จังหวัดเชียงราย (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

Fun, S.F, Chiun, M.L, Songan, P, and Nair, V. (2014). The impact of local communities involvement and relationship quality on sustainable rural tourism in rural area, Sarawak. The moderating impact of self-efficacy. Procedia-Social and Behavioral Sciences 144: 60-65.

Pramanik, P.D, and Ingkadijaya, R. (2017). The Impact of Tourism on Village Society and its Environmental. 1st UPI International Geography Seminar.

Shafaei, F, & Mohamed, B. (2015). A Stage-Based Model Development Study on Tourism Social Impact Assessment. Internal of Scientific and Research Publication, 3(5), 279-284.

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

Predictors of Behaviors in Prevention of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) In 7th – 12th Grade Students

อินทิตา อ่อนลา[1*], อัจฉริยาพร ชุมสงฆ์[1*], อินทหวา คำโยธา[1*], อริศรา ปลื้มใจ[1*], อามิส โสภารัตน์[1*], อาริญา ชัยทอง[1*], อาริยา เสียงเพราะ[1*], อารีรัตน์ ประจงจิตร[1*], เอกรินทร์ พรมสุวรรณ[1*] และเรืองฤทธิ์ โทรพันธ์[2*]

Inthita Onla[1*], Autchariyaporn Chumsong[1*], Inthawa Khamyotha[1*], Alisara Pluemchai[1*], Amis Soparat[1*], Ariya Chaithong[1*], Ariya Seaingpor[1*], Arreerat Prajongjit[1*], Akkarin Promsuwan[1*] and Ruangrit Thoraphan[2*]

[1] นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 3, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, สรรพสิทธิประสงค์, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก.

[1] Nursing student 3rd years, Boromarajonani College of Nursing Sanpasithiprasong, Praboromarajchanok Institute.

[2] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, M.S.N, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก.

[2] Registered nurse, Boromarajonani College of Nursing Sanpasithiprasong, Praboromarajchanok Institute.

*Corresponding author, E-mail: Inthita_50@bcnsp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุ 12-19 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 29 จำนวน 358 คน คัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด19 แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโรคโควิด 19 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร และแบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันโควิด-19 แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .87, .84, 85, 92, และ .87 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .317, p < .001, r = .370, p < .001, r = .444, p < .001 และ r = .350, p < .001 ตามลำดับ) การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 39.7 (b = .462, t = 6.087, p < .001) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 54.0 (R2 .540)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนทางสังคม ความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสำคัญและส่งผลต่อพฤติกรรม ในการป้องกันโรคโควิด-19 ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนั้นพยาบาลและบุคลากรทีมสุขภาพควรจัดโปรแกรมในการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษามีพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยนำ, ปัจจัยเอื้อ, ปัจจัยเสริม, โควิด-19, นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา, พฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19

Abstract

This predictive correlational research aimed to examine predictors of Behaviors in prevention of coronavirus disease 2019 (COVID-19) In 7th – 12th Grade Students. A Stratified Sampling without replacement and random sample of 358 of the 7th – 12th Grade Students in 29th, UbonRatchathani province was selected in the study. Research instruments consisted of the questionnaires related to the knowledge of COVID-19, the perceptions severity of COVID-19, the social support, the access to information, and the behaviors in prevention of COVID-19. The reliability of the questionnaires were .87, .84, 85, 92, and .87 respectively. The data were analyzed by using descriptive statistics, Pearson's correlation and stepwise multiple regression.

Results showed that knowledge, perceptions severity, social support and the access to information were significantly correlated with behaviors in prevention (r = .317, r = .370, r = .444, and r = .350 respectively; p < .001. Social support was the best and significantly predictor of behaviors accounted for 39.7% (b = .462, t = 6.087, p < .001), Which was able to predictors combined could explain 54% of variation in behavior in prevention of COVID-19 in 7th – 12th Grade Students (R2 .540).

These findings indicated that social support, knowledge of COVID-19, perceptions severity of COVID-19and access to information have influenced on behavior in prevention of COVID-19 in 7th – 12th Grade Students. Therefore, nurses and health care providers should provide the interventions to increase the family social support and give adequately knowledge and information about COVID-19 to effectively enhance behaviors in prevention of COVID-19 in 7th – 12th Grade Students.

Keywords: Leading factor, facilitating factor, auxiliary factor COVID-19, 7th – 12th Grade Students, prevention of COVID-19

บทนำ

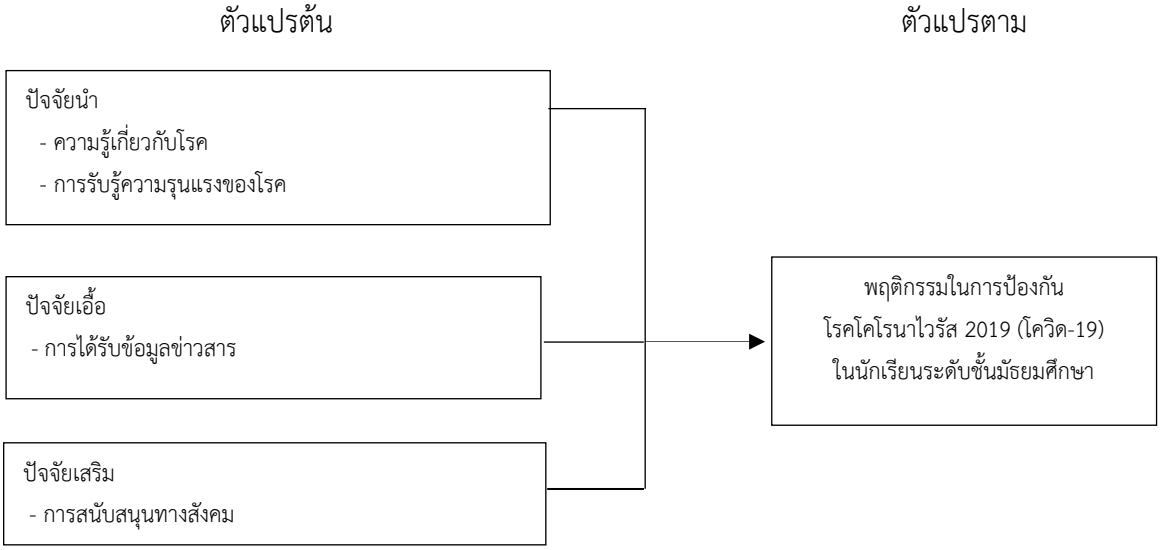
โรคโควิด-19 (Corona Virus Disease, COVID-19) เป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดไปทั่วโลก อีกทั้งยังไม่มียารักษาและวัคซีนป้องกันที่จำเพาะต่อเชื้อ ทำให้เป็นปัญหาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่สำคัญของโลก จากข้อมูลทางระบาดวิทยาและลักษณะทางคลินิกของหน่วยงานป้องกันโรคติดต่อในสหรัฐอเมริกา (Centers for Disease Control, CDC) ได้รายงานการติดเชื้อโควิด-19 ระหว่างวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ถึง 2 เมษายน ค.ศ. 2020 พบผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ในสหรัฐอเมริกา จำนวน 149,760 ราย พบการติดเชื้อในผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 18 ปี จำนวน 2,572 ราย (ร้อยละ 1.7) มีค่ามัธยฐานของอายุคือ 11 ปี (ช่วงอายุ 0-17 ปี) มีอายุน้อยกว่า 1 ปี, 1-4 ปี, 5-9 ปี, 10-14 ปี, 15- 17 ปี ร้อยละ 15, 11, 15, 27 และ 32 ตามลำดับ เป็นเพศชายร้อยละ 57 ผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิค-19 เกือบทั้งหมดร้อยละ 91 ติดเชื้อมาจากครอบครัวหรือในชุมชนปัจจุบันประเทศไทยมีรายงานสถานการณ์พบผู้ป่วยอายุ 10-19 ปี ที่ติดเชื้อโควิด-19 จำนวน 31,041 ราย การติดเชื้อโควิด-19 มีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงน้อย ในวัยรุ่นเมื่อเทียบกับผู้ใหญ่ แต่สิ่งสำคัญจากการค้นพบนี้ คือ ผู้ป่วยสามารถแพร่กระจายเชื้อไวรัส SAR-CoV-2 ได้อย่างรวดเร็ว (วราวุฒิ เกรียงบูรพา, 2563) ซึ่งการติดเชื้อโควิด-19 จะส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพโดยรวมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อีกทั้งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษามีการเรียนหนังสือร่วมกันในชั้นเรียน จึงมีโอกาสที่จะสัมผัสใกล้ชิดกัน ไอจามใส่กันและใช้ของร่วมกัน เมื่อคนใดป่วยทำให้สามารถแพร่เชื้อสู่คนอื่นได้ง่าย (Hockenberry & Wilson, 2013; Robinson, 2001) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเหล่านี้จึงควรได้รับการดูแลเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยลดอัตราการเกิดโรค การแพร่กระจายเชื้อ ภาวะแทรกซ้อน และการเสียชีวิตจากการติดเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ และผู้ปกครองอาจต้องหยุดงานทำให้ขาดรายได้และสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ประเทศชาติต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการตรวจคัดกรองและดูแลรักษาด้วย อีกทั้งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษามีการเรียนหนังสือร่วมกันในชั้น (Hockenberry & Wilson, 2013; Robinson, 2001)

จากแนวคิด PRECEDE-PROCEED Model ของ Green and Kreuter (2005) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรค และการรับรู้ความรุนแรงของโรค ปัจจัยเสริม คือ การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยเอื้อ คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อนำผลจากการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรค และการรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรค และการรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlational research) ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุ 12-19 ปี โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6 โรงเรียน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 19,756 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie, & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 358 โดยที่เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 6 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบ่งเป็น 2 ส่วน ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ด้านอาการของโรค ด้านอันตรายของโรค ด้านการแพร่กระจายเชื้อ ด้านการรักษาโรค ด้านป้องกันการติดเชื้อโควิด เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ แบบสอบถามการรับรู้ความความรุนแรงของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ประกอบด้วย ด้านอาการของโรค ด้านอันตรายของโรค ด้านการแพร่กระจายเชื้อ โดยใช้แบบวัดการรับรู้ความความรุนแรงของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของ จุฬาลักษณ์ แก้วสุก (2558) ประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของเรืองฤทธิ์ โทรพันธ์ (2559) ตามกรอบแนวคิดของ Cobb (1976) และ Schaefer, Coyne, and Lazarus (1981) แบบสอบถามชุดนี้มีข้อคำถาม 15 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับบุคคลที่ให้การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมใน ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และแบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามชุดนี้มีข้อคำถาม 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการได้รับคำแนะนำ ความรู้ ข่าวสารเรื่องโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ 1) สื่อบุคคล ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด 2) สื่อมวลชล ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซด์ เฟสบุ๊ค (Facebook) ยูทูป (YouTube) ไลน์ (Line) และสื่อ/ โปรแกรมออนไลน์อื่น ๆ และ 3) สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ หนังสือ และคู่มือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้น จำนวน 5 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 2) แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโรคโควิด-19 3) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม 4) แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร 5) แบบสอบถามพฤติกรรมของในการป้องกันโควิด-19 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและคำนวณหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดย 1) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 2) แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโรคโควิด-19 3) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม 4) แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร 5) แบบสอบถามพฤติกรรมของในการป้องกันโควิด-19 มีค่า CVI เท่ากับ .90, .95, .97, .95 และ .89 ตามลำดับ

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 5 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 2) แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโรคโควิด-19 3) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม 4) แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร 5) แบบสอบถามพฤติกรรมของในการป้องกันโควิด-19 ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อายุระหว่าง 12 - 19 ปี โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุบลราชธานี จำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ใช้วิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ได้เท่ากับ .87 แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโควิด-19 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร แบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันโควิด-19 ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient: α) ได้เท่ากับ .84, 85, 92, และ .87 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำโครงร่างวิจัย และเครื่องมือวิจัย เสนอขอรับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เมื่อได้รับอนุญาตแล้วประสานงานกับครูประจำชั้น ผ่านระบบออนไลน์ จากนั้นแนะนำตนเองและอธิบายวัตถุประสงค์รายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงให้ทราบถึงการตอบรับหรือปฏิเสธหรือถอนตัวในการเข้าร่วมการวิจัย โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจะเก็บรวบรวมในระบบคอมพิวเตอร์ล็อคด้วยรหัสลับใช้หมายเลขในการนำไปสู่กลุ่มเป้าหมาย การเข้าถึงข้อมูลมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล

จะวิเคราะห์ในภาพรวมและข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ในการวิจัยเท่านั้นและภายหลังจากผลการวิจัยได้เผยแพร่แล้วข้อมูลทุกอย่างจะถูกทำลายภายใน 2 ปี และหากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ถึงนายกเทศมนตรีของเทศบาลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอธิบายถึงสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ พร้อมแบบสอบถามและใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2. เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยประสานงานกับครูประจำชั้น และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้เพื่อแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัยผ่านระบบออนไลน์

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบออนไลน์ เพื่อแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง สร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมอธิบายการพิทักษ์สิทธิ์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และให้ตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยส่งเอกสารชี้แจง และใบลงนามยินยอม โดยให้ลงนามในหนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Informed consent form) ผ่าน Google form

3. เนื่องจากส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ดังนั้นผู้วิจัยขออนุญาตผู้ปกครองให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัยโดยส่งเอกสารชี้แจง และใบลงนามยินยอมผ่าน Google form

4. ภายหลังกลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองได้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย แล้วให้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ชุด คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) 3) แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) 4) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม 5) แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร และ 6) แบบสอบ ถามพฤติกรรมในการ

ป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้เวลาประมาณ 30 - 45 นาที ผู้วิจัยขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างทำการตรวจสอบคำตอบทุกข้อด้วยตนเองก่อนส่งคืนผู้วิจัย

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบจำนวน จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย
2. วิเคราะห์คะแนนความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยการใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) สำหรับการแบ่งระดับคะแนนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แบ่งระดับความสัมพันธ์เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (Cohen, 1988 อ้างถึงใน จุฬาลักษณ์ บารมี, 2555, หน้า 160)

r > .70	แสดงถึงการมีระดับความสัมพันธ์สูง
r = .30 ถึง .70	แสดงถึงการมีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง
r < .30	แสดงถึงการมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ

4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 วิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	*Mean*	*SD*	Range	Level
ความรู้เกี่ยวกับโรค	13.25	2.4	0-15	สูง
การรับรู้ความรุนแรงของโรค	36.37	4.73	8-40	สูง
การสนับสนุนทางสังคม	67.42	9.38	15-75	สูง
การได้รับข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมในการ	32.22	8.86	0-45	สูง
ป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19)	94.01	12.45	1-104	สูง
ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา				

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรค โดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 13.25 (*SD* = 2.4) ค่าคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคโดยรวมอยู่ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.37 (*SD* = 4.73) ค่าคะแนนการสนับสนุนทางสังคม โดยรวมอยู่ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 67.42 (*SD* = 9.38) ค่าคะแนนการได้รับข้อมูลข่าวสารโดยรวมอยู่ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.22(*SD* = 8.86) และค่าคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 94.01 (*SD* = 12.45)

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตัวแปร	พฤติกรรมของผู้ปกครอง (*r*)
ความรู้เกี่ยวกับโรค	.317***
การรับรู้ความรุนแรงของโรค	.370***
การสนับสนุนทางสังคม	.444***
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	.350***

*** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .317$, $p < .001$, $r = .370$, $p < .001$, $r = .444$, $p < .001$ และ $r = .350$, $p < .001$ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สถิติถดถอย พหุคูณแบบขั้นตอน หาปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตัวแปร	b	SE	Beta	*t*
การสนับสนุนทางสังคม	.462	.165	.392	6.087***
ความรู้เกี่ยวกับโรค	.672	.043	.275	5.408**
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	.372	.032	.266	3.077*
การรับรู้ความรุนแรงของโรค	.116	.132	.246	2.887*
Constant = 15.468, R2= .542, Adjust R2= .479				

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทำนายที่เข้าสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเป็นลำดับแรก คือ การสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 39.7 (b = .462, t = 6.087, $p < .001$) ส่วนตัวแปรทำนายที่ดีเป็นลำดับที่ 2 และมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรค มีความสามารถทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอีก ร้อยละ 3.1 (b = .672, t = 5.408, $p < .01$) และตัวแปรทำนายที่ดีเป็นลำดับที่ 3 และมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอีก ร้อยละ 2.2 (b = .372, t = 3.077, $p < .05$) และตัวแปรทำนายที่ดีเป็นลำดับที่ 4 และมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การรับรู้ความรุนแรงของโรค มีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอีก ร้อยละ 1.7 (b = .116, t = 2.887, $p < .05$) ซึ่งทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ ร้อยละ 54.0 (R^2 .540)

สรุปและอภิปรายผล

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา แยกตามรายด้าน ดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับโรค มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมของในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .317, p < .001) ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ความรู้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจหรือเลือกวิธีการป้องกันและรักษาในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ

ณัฏฐวรรณ คำแสน (2564) พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = .18)

1.2 การรับรู้ความรุนแรงของโรค มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .370, p < .001) ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Perceived severity) คือ ความรู้สึกหรือความเข้าใจที่บุคคลประเมินว่า ความรุนแรงของโรคที่มีต่อร่างกาย สามารถก่อให้เกิดโรคแทรกซ้อน ความพิการ การเสียชีวิต เกิดความยากลำบากและใช้ระยะเวลาในการรักษา การรับรู้เหล่านี้เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮูดา แวหะยี (2563) พบว่า วัยรุ่นมีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมากร้อยละ 87.1 และการรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันของโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3 การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .444, p < .001) ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และบุคลากรทางสุขภาพ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอารมณ์ จะทำให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับความห่วงใย ได้รับกำลังใจ และการยอมรับยกย่อง ด้านทรัพยากร จะทำให้มีเงิน มีสิ่งของเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) และด้านข้อมูลข่าวสาร จะทำให้ได้รับข้อมูล คำแนะนำ และคำปรึกษา ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรคมากขึ้น (ประกาย จิโรจน์กุล, 2556; Schaefer et al., 1981) สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬาลักษณ์ แก้วสุก (2558) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กวัยก่อนเรียน (r = .615, p < .001)

1.4 การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .350, p < .001) อภิปรายได้ว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) จากแหล่งต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงและหาข้อมูลข่าวสารได้ง่าย รวมถึงได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) อย่างเพียงพอ จะทำให้มีความรู้และแนวทางในการปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันโรคที่เหมาะสม (Green & Kreuter, 2005) ขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬาลักษณ์ แก้วสุก (2558) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กวัยก่อนเรียน (r = .465, p < .001)

2. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับโรค ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้ (b = .672, t = 5.408, p < .01) ส่วนตัวแปรทำนายที่ดีเป็นลำดับที่ 2 และมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการสนับสนุนทางสังคม มีความสามารถทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอีก (b = .462, t = 6.087, p < .001) และตัวแปรทำนายที่ดีเป็นลำดับที่ 3 และมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอีก (b = .372, t = 3.077, p < .05) และตัวแปรทำนายที่ดีเป็นลำดับที่ 4 และมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การรับรู้ความรุนแรงของโรค มีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอีก (b = .116, t = 2.887, p < .05) ซึ่งทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ ร้อยละ 54.0 (R2 .540)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลและบุคลากรด้านสุขภาพสามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการป้อกันโรค

2. ด้านการศึกษา คณาจารย์ในสถาบันการศึกษาพยาบาลและครูในโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา และนำไปใช้ในการให้บริการวิชาการแก่นักเรียน และครูในเรื่องการส่งเสริมพฤติกรรมในการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

การทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในกลุ่มตัวอย่างอื่นเพิ่มเติม เช่น ครู นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และผู้ปกครอง เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาในรูปแบบการทดลองโดยพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมส่งเสริมการความรู้เกี่ยวกับโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้มีพฤติกรรมการป้องกันโรคโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด-19) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). *โรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19).* สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php

จุฬาลักษณ์ แก้วสุก. (2558). *ปัจจัยทำนายพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กวัยก่อนเรียน.* วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

จุฬาลักษณ์ บารมี.(2555). *สถิติเพื่อการวิจัยทางสุขภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS* (พิมพ์ครั้งที่2). ชลบุรี : บางแสนการพิมพ์

วราวุฒิ เกรียงบูรพา. (2563). การติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ในเด็ก. *บูรพาเวชสาร*, 7(1), 96-102

ฮูดา แวหะยี. (2563). การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*. 6(4). 158-168

Green, L. W., & Kreuter, M. W. (2005). *Health program planning: An educational and ecological approach* (4th ed.). New York: McGraw-Hill Higher Education.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement,* 30(3): 607-610.

World Health Organization. (2020e). *Coronavirus disease (COVID-19) Situation Report – 104 Data as received by WHO from national authorities by 10:00 CEST,* 3 May 2020.Retrieved on August 31, 2021 from https://www.who.int/docs/default-source/ coronaviruse/situation-reports/2020050 3-covid-19-sitrep-104.pdf?sfvrsn=53328f46_2

การผลิตตุ๊กตาดินเผาจากกากตะกอนน้ำประปา

The Manufacture of Clay Doll from Water Supply Sludge

เกียรติกุล แกล้วกล้า[1], เบญจมาศ นิลศิริ[1], พัชรัตน์ โคตรโสภา[1], เพ็ญนภา คำมัจฉา[1], รจฤดี โชติกาวินทร์[2], ธรรมวัฒน์ อุปวงษาพัฒน์[3] และประยุกต์ เดชสุทธิกร[4*]

Kietkul Klawkra[1], Benjamas Nilsiri[1], Patcharat Kotesopha[1], Pennapha Kummutcha[1], Rotruedee Chotigawin[2], Dhammawat Ouppawongsapat[3] and Prayook Detsuttikorn[4*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม, คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

[1] Undergraduate student, Department of Environmental Health, Faculty of Public Health, Burapha University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม, คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Environmental Health, Faculty of Public Health, Burapha University

[3] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาสุขศึกษา, คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

[3] Lecturer, Ph.D., Department of Health Education, Faculty of Public Health, Burapha University.

[4] อาจารย์, สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม, คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

[4] Lecturer, M.Eng., Department of Environmental Health, Faculty of Public Health, Burapha University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** prayook@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกากตะกอนจากกระบวนการผลิตน้ำประปามีปริมาณมาก ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการกำจัด และหากมีการปล่อยทิ้งสู่สิ่งแวดล้อมอาจก่อให้เกิดเป็นปัญหามลพิษ ดังนั้นการนำกากตะกอนมาใช้ประโยชน์โดยการนำมาเป็นส่วนผสมในการผลิตเป็นตุ๊กตาดินเผา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลดปริมาณกากตะกอน ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัด และเป็นแนวทางป้องกันมลพิษที่เกิดขึ้นจากการทิ้งกากตะกอนสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำกากตะกอนน้ำประปามาใช้ใหม่ โดยการนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตตุ๊กตาดินเผา โดยได้นำกากตะกอนจากสถานีผลิตน้ำประปา จังหวัดชลบุรี และดินจากพื้นที่ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ดินและกากตะกอน มีค่าความชื้นร้อยละ 25.96±0.28 และ 12.81±0.14 ตามลำดับ อัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 มีค่าความหนาแน่นรวม 1.79±0.098, 1.86±0.043, 1.98±0.064 และ 2.12±0.077 g/cm^3 ตามลำดับ การหดตัวรวมเชิงเส้นของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30 และ 90:10 พบว่า มีค่าร้อยละ 10.33±0.74, 10.33±0.56 และ 11.67±0.32 ตามลำดับ ความแข็งแรงต่อการกระแทกของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 พบว่า มีค่า

37±2.33, 46±1.15, 83±4.14 และ 109±8.32 N-m ตามลำดับ อัตราส่วนที่เหมาะสมต่อการนำมาผลิตตุ๊กตาดินเผา คือ อัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 90:10 เนื่องจากมีค่าความหนาแน่นและความแข็งแรงต่อการกระแทกที่มากที่สุด เมื่อเทียบกับอัตราส่วนอื่นๆที่มีการผสมกากตะกอนน้ำประปา คือ อัตราส่วน 50:50 และ 70:30 และมีค่าการหดตัวรวมเชิงเส้นของทั้งสามอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน และเมื่อนำอัตราส่วนดังกล่าวมาผลิตตุ๊กตาดินเผา พบว่า มีความแข็งแรง พื้นผิวมีความเรียบเนียน และไม่มีรอยแตกร้าว

คำสำคัญ: ตุ๊กตาดินเผา กากตะกอนน้ำประปา

Abstract

At present, the water supply process has a large amount of water supply sludge. Water supply sludge has a high disposal cost and cause environmental problems. Water supply sludge is reused. It was made into clay dolls. Recycling reduces costs and protects the environment. The objectives of this research were to study the reuse of water supply sludge by using it as a raw material for the production of clay dolls. The research took water supply sludge from the water supply station, Chonburi Province and soil from Dan Kwian Subdistrict, ChockChai District Nakhon Ratchasima Province. The results showed that The soil moisture is 25.96%±0.28 and water supply sludge moisture is 12.81%±0.14. The ratio of soil to water supply sludge is 50:50, 70:30, 90:10, and 100:0 had bulk density is 1.79±0.098, 1.86±0.043, 1.98±0.064, and 2.12±0.077 g/cm^3, respectively. The ratio of soil to water supply sludge is 50:50, 70:30, 90:10, and 100:0 had total linear shrinkage is 10.33%±0.74, 10.33%±0.56, and 11.67%±0.32, respectively. The ratio of soil to water supply sludge is 50:50, 70:30, 90:10, and 100:0 had impact strength is 37±2.33, 46±1.15, 83±4.14, and 109±8.32 N-m, respectively. The optimum ratio for the production of clay dolls is the ratio of soil to water supply sludge is 90:10. It has the highest bulk density and impact strength compared to other ratios. And has a similar linear shrinkage. Clay dolls at this ratio were found to be strong; the surface is smooth, and no cracks.

Keywords: Clay Doll, Water Supply Sludge

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีมาช้านาน นักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศจึงนิยมในการเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน หนึ่งในสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศคือเครื่องปั้นดินเผา ในการผลิตมีการขุดดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ที่เป็นวัตถุดิบหลัก จากนั้นนำดินมาปั้นขึ้นรูปและนำไปเผาไหม้ด้วยความร้อนในเตาเผา เช่น เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่มีลักษณะเด่น คือ มีความแข็งแรง ทนทาน พื้นผิวมันวาวสวยงาม (MGR Online, 2549) ดังนั้นการผลิตเครื่องปั้นดินเผาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ทรัพยากรดินที่มีอยู่อย่างจำกัดให้หมดไป อีกทั้งเป็นการลดพื้นดินที่จะนำไปใช้ในการเพาะปลูกทางการเกษตร ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาหากมีการใช้วัสดุชนิดอื่น เช่น กากตะกอนน้ำประปา มาใช้ทดแทนดินจึงนับเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยในการลดการขุดดินและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรดินอันมีค่า

การอุปโภคบริโภคน้ำประปาในพื้นที่จังหวัดชลบุรีนับวันยิ่งมีปริมาณมากขึ้น การผลิตน้ำประปาโดยส่วนใหญ่เพื่อการนำไปใช้ในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และชุมชน ตลอดจนการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า จังหวัดชลบุรีมีกำลังการผลิตน้ำประปาสูงที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในพื้นที่ภูมิภาค โดยมีปริมาณ 555,690 ลบ.ม/วัน (การประปาส่วนภูมิภาค, 2565) การผลิตน้ำประปาในปริมาณที่มากดังกล่าว ย่อมส่งผลให้เกิดกากตะกอนน้ำประปาในปริมาณที่มากเช่นเดียวกัน โดยการผลิตน้ำประปาปริมาตร 1 ลบ.ม จะเกิดเป็นกากตะกอนน้ำหนัก 0.025-0.035 กิโลกรัม (ชัยวัฒน วรพิบูลพงศ, ม.ป.ป.) ดังนั้นสามารถคำนวณปริมาณกากตะกอนที่เกิดขึ้นในจังหวัดชลบุรี โดยมีปริมาณ 13.9 – 19.4 ตัน/วัน องค์ประกอบของกากตะกอน ส่วนใหญ่เป็นสารอนินทรีย์ และอะลูมิเนียม ที่เกิดจากการเติมสารส้มเพื่อช่วยในการก่อตะกอน และมีน้ำหนักเบาเมื่อเทียบกับดินทั่วไป ในปัจจุบันกากตะกอนได้ถูกนำไปกำจัดโดยการนำไปถมที่ดิน การฝังกลบบนพื้นดิน หรือมีการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการนำไปเป็นส่วนผสมในการผลิตปูนซีเมนต์ หรือนำไปผลิตปุ๋ยหมักเพื่อใช้เป็นสารปรับปรุงคุณภาพดินในการเพาะปลูกพืช

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำกากตะกอนน้ำประปาไปใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตตุ๊กตาดินเผา จึงเป็นการนำกากตะกอนซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้จากการผลิตมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งเป็นการลดปริมาณการขุดดินธรรมชาติเพื่อนำมาใช้ในการผลิตตุ๊กตาดินเผา และลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดกากตะกอนที่เกิดขึ้นจากการผลิตน้ำประปา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการนำกากตะกอนน้ำประปามาใช้ใหม่ โดยการนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตตุ๊กตาดินเผา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

น้ำประปานับเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัย 4 ที่มนุษย์ต้องมีการอุปโภคและบริโภคเพื่อการดำรงชีพ ภาครัฐจึงมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาน้ำประปาให้มีความสะอาด และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน กระบวนการผลิตน้ำประปาจึงเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีการจัดสร้างขึ้นโดยมีกระบวนการผลิตดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงคุณภาพน้ำดิบ
2. การเติมอากาศและการเติมสารเคมี
3. การตกตะกอน
4. การกรอง
5. การฆ่าเชื้อโรค
6. การปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา
7. การสูบจ่ายน้ำประปา

ในกระบวนการการตกตะกอนและการกรอง นับเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดกากตะกอนน้ำประปาจำนวนมากในแต่ละวัน จึงต้องมีการกำจัดกากตะกอนดังกล่าวออกจากระบบการผลิตน้ำประปา ในปัจจุบันมีการนำกากตะกอนไปใช้ประโยชน์ เช่น การนำไปเป็นส่วนผสมในการผลิตปูนซีเมนต์ หรือเป็นสารปรับปรุงคุณภาพดินที่ใช้ในการเพาะปลูกพืช

เครื่องปั้นดินเผาของไทยเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณที่มีมาช้านาน เช่น เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงที่ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุมากกว่า 3,500 ปี และอีกหนึ่งสถานที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นที่นิยมของชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีความเอกลักษณ์ และสวยงาม ผลิตด้วยมือโดยอาศัยทักษะและความชำนาญของชาวบ้านในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนการผลิตดังนี้

1. การเตรียมดิน
2. การปั้น
3. การตกแต่ง
4. การเผา
5. การบรรจุหีบห่อ

เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน มีลักษณะเด่นที่มีความแข็งแกร่ง ทนทาน และสวยงาม พื้นผิวมีความเรียบเนียนและมีสีแดง เพราะมีการใช้ดินจากลำน้ำมูล ซึ่งดินมีเม็ดเล็ก และเนื้อละเอียด เมื่อนำมาเผาดินจะเปลี่ยนเป็นสีแดง เนื่องจากดินประกอบไปด้วยแร่เหล็กจำนวนมาก

การวิจัยนี้มีกรอบแนวความคิดและทฤษฎีในการนำกากตะกอนน้ำประปา ซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้จากการผลิตของสถานีผลิตน้ำประปาแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ของกากตะกอนมาเป็นส่วนผสมในการผลิตตุ๊กตาดินเผา ซึ่งนำมาใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่ เพื่อให้เกิดความสวยงาม ดังนั้นการนำกากตะกอนน้ำประปามาใช้ประโยชน์จึงเป็นการลดการใช้ดินธรรมชาติที่จะถูกนำมาใช้ในการผลิตตุ๊กตาดินเผา และเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรดินให้คงสภาพเดิมตามธรรมชาติโดยไม่ถูกรบกวนจากการขุดดินเพื่อนำมาใช้ในการผลิต อีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดกากตะกอนน้ำประปาของสถานีผลิตน้ำประปา และลดปัญหามลพิษจากการปล่อยทิ้งกากตะกอนสู่สิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ติดต่อประสานงานและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยกับสถานีผลิตน้ำประปาบางพระ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จากนั้นจึงขอความอนุเคราะห์กากตะกอนน้ำประปาเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย และสถานที่ในการผลิตตุ๊กตาดินเผา ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาขั้นตอนในการผลิตตุ๊กตาดินเผา

2. การเตรียมกากตะกอนน้ำประปา โดยการบดกากตะกอนให้มีขนาดเล็ก และร่อนผ่านตะแกรงมาตรฐานที่มีช่องเปิดขนาด 500 ไมโครเมตร (เบอร์ 35) และทำการวิเคราะห์ความชื้น จากนั้นนำดินจากพื้นที่ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด จากนั้นนำมาผสมกับน้ำจนมีลักษณะข้นเหลวเป็นเนื้อเดียวกัน หรือเรียกว่า เนื้อดิน และทำการวิเคราะห์ความชื้น นำกากตะกอนน้ำประปามาผสมกับดินด่านเกวียน โดยมีอัตราส่วนดินต่อกากตะกอน 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0

3. การวิเคราะห์คุณสมบัติของส่วนผสมดินกับกากตะกอนน้ำประปา

3.1 ความหนาแน่นรวม (Bulk Density)

นำดินที่ผสมกับกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 โดยแต่ละอัตราส่วนนำมาปั้นเป็นก้อนทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ขนาด 10x10x10 เซนติเมตร โดยมีปริมาตร 1,000 ลบ.ซม. จากนั้นนำมาคำนวณความหนาแน่นรวม ดังแสดงในสมการที่ 1

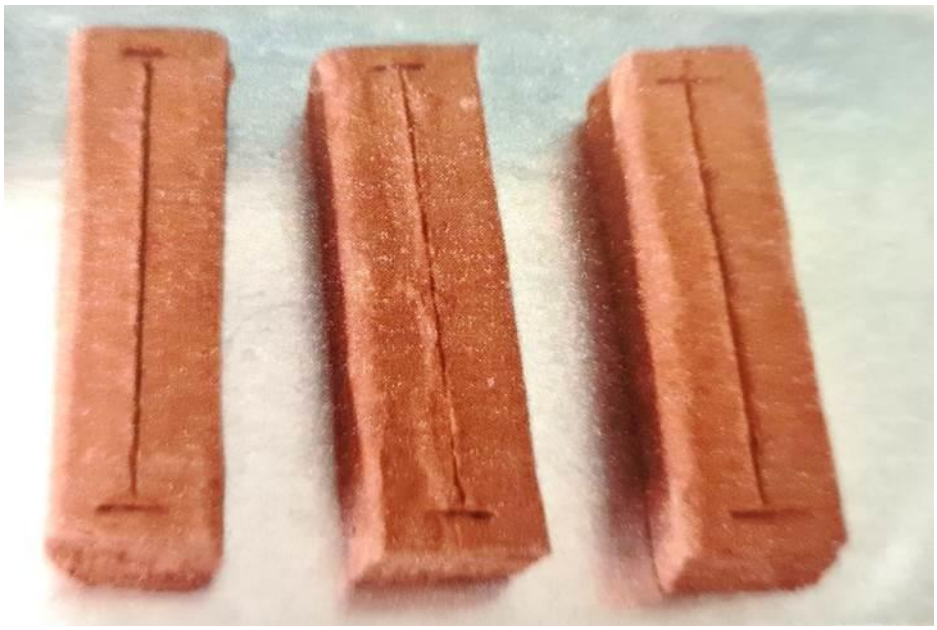
$$\text{ความหนาแน่นรวม } (g/cm^3) = \frac{\text{น้ำหนักดินผสมกากตะกอนน้ำประปา } (g)}{\text{ปริมาตรดินผสมกากตะกอนน้ำประปา } (cm^3)} \quad (1)$$

3.2 การหดตัวรวมเชิงเส้น (Total Linear Shrinkage)

นำดินที่ผสมกับกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 โดยแต่ละอัตราส่วนนำมาปั้นเป็นแท่งทดสอบ ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ขนาด 2.5x2.5x11.5 เซนติเมตร จำนวนอัตราส่วนละ 3 แท่ง ตามลำดับ จากนั้นทำเครื่องหมายบอกความยาวหลังการขึ้นรูป (Plastic Length, Lp)

บนแท่งทดสอบยาว 10 เซนติเมตร ผึ่งแท่งทดสอบให้แห้ง โดยวางในที่ร่มนาน 2-3 วัน และนำไปเผาในเตาเผาโดยควบคุมอุณหภูมิให้สูงขึ้นเป็นลำดับ จนถึงอุณหภูมิประมาณ 800 - 900 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลานาน 24 ชั่วโมง หลังการเผาสีของแท่งทดสอบเปลี่ยนเป็นสีแดง ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1 วัดความยาวหลังเผา (Fire Length, Lf) จากนั้นคำนวณการหดตัวรวมเชิงเส้น (Total Linear Shrinkage) (ดวงกมล สุริยฉัตร, ภาสันต์ วิชิตอมรพันธ์, และวรรธนะ เรืองสำเร็จ, 2547) ดังแสดงในสมการที่ 2

$$\text{ร้อยละการหดตัวรวมเชิงเส้น} = \frac{(Lp - Lf)}{Lp} \times 100 \qquad (2)$$

ภาพประกอบที่ 1 แท่งทดสอบหลังการเผา

3.3 ความแข็งแรงต่อการกระแทก (Impact Strength)

นำแท่งทดสอบ ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ขนาด 2.5x2.5x11.5 เซนติเมตร ที่อัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 โดยผ่านการผึ่งแห้งและการเผาในเตาเผา อัตราส่วนละ 3 แท่ง ตามลำดับ ดังกล่าวในข้อ 3.2 นำแท่งทดสอบมาทำการทดสอบความแข็งแรงต่อการกระแทก (Impact Strength) ด้วยเครื่องทดสอบแบบค้อนเหวี่ยงกระแทก (Pendulum Impact Testing Machine) (สุวันชัย สินโพธิ์, ดวงจันทร์ สินโพธิ์, สุวินัย โสดาเจริญ, นิรันดร์ พรมเกษา, และวิษณุ แฟงเมือง, 2556) จากนั้นบันทึกค่าความแข็งแรงต่อการกระแทก (Impact Strength) ในแต่ละอัตราส่วน

3.4 การผลิตตุ๊กตาดินเผา

นำดินที่ผสมกับกากตะกอนน้ำประปา มาปั้นเป็นตุ๊กตา ขนาด 6x7x15 เซนติเมตร (กว้าง xยาว x สูง) ปรับแต่งพื้นผิวให้เรียนเนียน พร้อมระบายสีลงบนตุ๊กตา จากนั้นผึ่งตุ๊กตาให้แห้ง โดยวางในที่ร่มนาน 2-3 วัน และนำไปเผาในเตาเผาโดยควบคุมอุณหภูมิให้สูงขึ้นเป็นลำดับ จนถึงอุณหภูมิประมาณ 800 - 900 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลานาน 24 ชั่วโมง. หลังการเผาสีพื้นของตุ๊กตาเปลี่ยนเป็นสีแดง

ผลการวิจัย

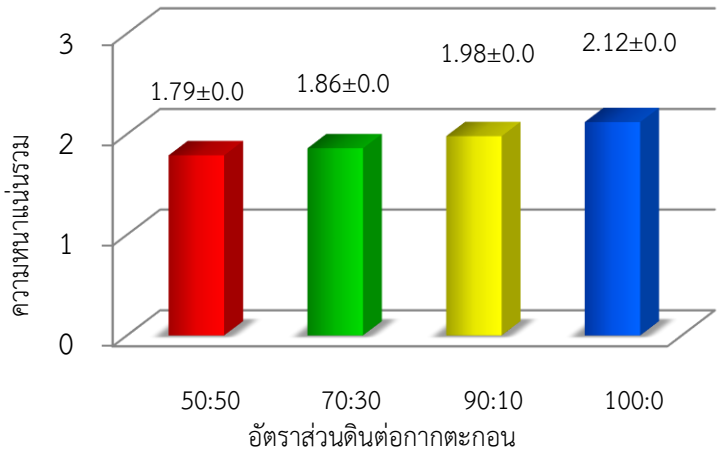
ดินและกากตะกอนน้ำประปา ก่อนการผสมเข้าด้วยกันได้ทำการวิเคราะห์ความชื้น ในแต่ละชนิดวัสดุโดยทำการทดลองซ้ำ 3 ครั้ง จากนั้นนำมาคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และอัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ ความหนาแน่น การหดตัวรวมเชิงเส้น และความแข็งแรงต่อการกระแทก โดยแต่ละอัตราส่วนมีการทดลองซ้ำ 3 ครั้ง จากนั้นนำมาคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังแสดงผลการวิจัยในข้อต่อไปนี้

1. ความชื้น (Moisture Content)

ความชื้นของดินต่อกากตะกอนน้ำประปา พบว่า มีค่าร้อยละ 25.96±0.28 และ 12.81±0.14 ตามลำดับ

2. ความหนาแน่นรวม (Bulk Density)

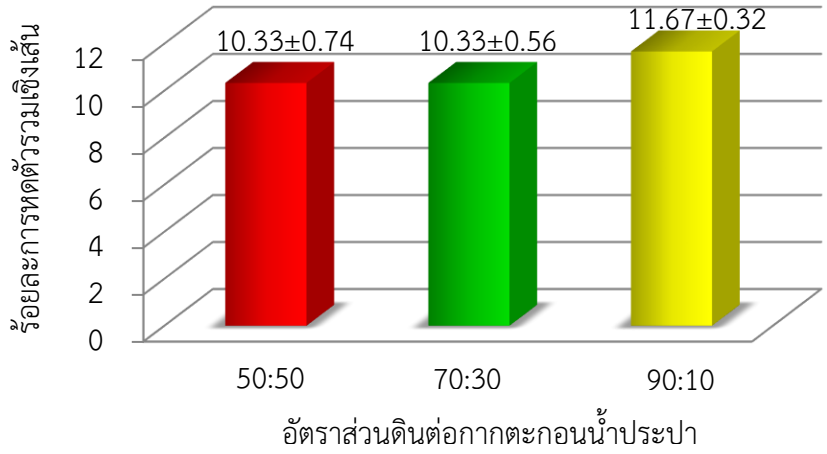
ความหนาแน่นรวมของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 พบว่า มีค่า 1.79±0.098, 1.86±0.043, 1.98±0.064 และ 2.12±0.077 g/cm^3 ตามลำดับ โดยอัตราส่วนที่มีความหนาแน่นรวมมากที่สุด คือ 100:0 รองลงมา คือ 90:10, 70:30 และ 50:50 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 ความหนาแน่นรวมของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาในแต่ละอัตราส่วน

3. การหดตัวรวมเชิงเส้น (Total Linear Shrinkage)

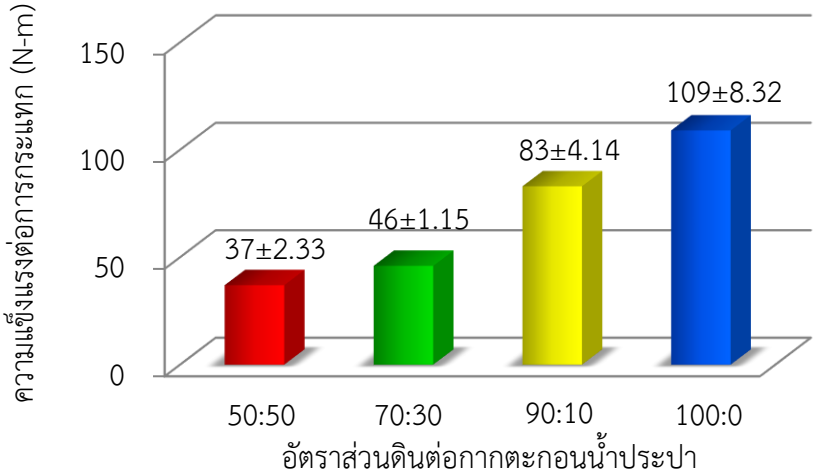
การหดตัวรวมเชิงเส้นของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30 และ 90:10 พบว่า มีค่าร้อยละ 10.33±0.74, 10.33±0.56 และ 11.67±0.32 ตามลำดับ ทุกอัตราส่วนมีค่าที่ใกล้เคียงกัน โดยอัตราส่วนที่มีการหดตัวรวมเชิงเส้นมากที่สุด คือ 90:10 รองลงมา คือ 70:30 และ 50:50 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 การหดตัวรวมเชิงเส้นของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาในแต่ละอัตราส่วน

4. ความแข็งแรงต่อการกระแทก (Impact Strength)

ความแข็งแรงต่อการกระแทกของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาที่อัตราส่วน 50:50, 70:30, 90:10 และ 100:0 พบว่า มีค่า 37±2.33, 46±1.15, 83±4.14 และ 109±8.32 N-m ตามลำดับ โดยอัตราส่วนที่มีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 100:0 รองลงมา คือ 90:10, 70:30 และ 50:50 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบที่ 4 ความแข็งแรงต่อการกระแทกของดินต่อกากตะกอนน้ำประปาในแต่ละอัตราส่วน

5. การผลิตตุ๊กตาดินเผา

จากผลการวิจัย พบว่า อัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 90:10 มีค่าความหนาแน่นและความแข็งแรงต่อการกระแทกที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับอัตราส่วนอื่นๆ ที่มีการผสมกากตะกอนน้ำประปา คืออัตราส่วน 50:50 และ 70:30 จึงได้นำอัตราส่วนดังกล่าวมาผลิตตุ๊กตาดินเผา เมื่อพิจารณาตุ๊กตาดินเผาที่ผลิตได้ พบว่า สามารถปั้นขึ้นรูปเป็นตุ๊กตาได้ดี เมื่อผ่านการเผาในเตาเผา ตุ๊กตามีลักษณะพื้นผิวเรียบมัน มีสีแดงสวยงาม และมีความแข็งแรงทนทาน มีความเหมาะสมในการนำมาผลิตเพื่อการจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการผลิตตุ๊กตาดินเผาจากกากตะกอนน้ำประปา สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความชื้น (Moisture Content)

ความชื้นของดินและกากตะกอนน้ำประปา พบว่า มีค่าร้อยละ 25.96±0.28 และ 12.81±0.14 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณความชื้น พบว่า ความชื้นของดินมีค่ามากกว่ากากตะกอนน้ำประปา

ความชื้นในกากตะกอนน้ำประปาที่มีค่าน้อยกว่าดิน เนื่องจากกากตะกอนที่ใช้ในการวิจัยได้มีการถูกรีดน้ำ (Dewatering) เพื่อลดความชื้นจากกระบวนการผลิตในสถานีผลิตน้ำประปา โดยมีค่าร้อยละ 12.81±0.14 ซึ่งสอดคล้องกับความชื้นของตะกอนจากสารสร้างตะกอน (Coagulation Sludge) ในระบบผลิตน้ำประปาที่มีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 10-15 (การประปาส่วนภูมิภาค, 2561) กากตะกอนจึงมีปริมาณน้ำในกากตะกอนที่น้อยมาก ส่งผลให้ความชื้นในกากตะกอนจึงมีค่าน้อยกว่าดิน ที่เก็บตัวอย่างมาจากพื้นดินธรรมชาติ ซึ่งมีน้ำแทรกตัวอยู่ในอนุภาคดิน

2. ความหนาแน่นรวม (Bulk Density)

ความหนาแน่นรวมในทุกอัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 1.79±0.098 ถึง 2.12±0.077 g/cm^3 โดยอัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 100:0 มีค่าความหนาแน่นรวมมากที่สุด เมื่อเทียบกับอัตราส่วนอื่น ๆ คือ มีค่า 2.12±0.077 g/cm^3 เมื่อพิจารณาแนวโน้มความหนาแน่นรวม พบว่า มีค่าลดลงตามปริมาณส่วนผสมของกากตะกอนที่เพิ่มขึ้น

ความหนาแน่นรวม คือ อัตราส่วนของมวลต่อปริมาตร โดยจะมีค่ามากเมื่อมวลมีค่ามาก และปริมาตรมีค่าน้อย จากผลการวิจัย พบว่า แนวโน้มความหนาแน่นรวม มีค่าลดลงตามอัตราส่วนของกากตะกอนที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกากตะกอน มีคุณสมบัติที่มีเนื้อดินเบา (ชัยวัฒน วรพิบูลพงศ, ม.ป.ป.) เมื่อเทียบกับดิน ซึ่งเก็บตัวอย่างมาจากพื้นดินธรรมชาติ ที่ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ดินมีคุณสมบัติเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, 2561) ดังนั้นมวลของกากตะกอนที่มีน้ำหนักเบา จึงมีน้อยกว่า ดินซึ่งเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด ส่งผลให้ความหนาแน่นรวมจึงมีค่าลดลงตามอัตราส่วนของกากตะกอนที่เพิ่มขึ้น

3. การหดตัวรวมเชิงเส้น (Total Linear Shrinkage)

การหดตัวรวมเชิงเส้นในทุกอัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา พบว่า มีค่าอยู่ในช่วงร้อยละ 10.33±0.56 ถึง 11.67±0.32 ทุกอัตราส่วนมีค่าที่ใกล้เคียงกัน โดยอัตราส่วนดินต่อกากตะกอน 90:10 มีค่าการหดตัวรวมเชิงเส้นมากที่สุด เมื่อเทียบกับอัตราส่วนอื่น ๆ คือ มีค่าร้อยละ 11.67±0.32 เมื่อพิจารณาแนวโน้มการหดตัวรวมเชิงเส้น พบว่า มีค่าเพิ่มขึ้นตามอัตราส่วนของกากตะกอนที่ลดลง

จากผลการวิจัย พบว่า อัตราส่วนกากตะกอนที่ลดลงมีผลทำให้การหดตัวรวมเชิงเส้นมีค่าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกากตะกอนมีความชื้นที่น้อยกว่าดิน หากมีการผสมในอัตราส่วนที่ลดลง ส่งผลให้ปริมาณน้ำในแท่งทดสอบมีค่าเพิ่มขึ้น เมื่อนำไปเผาไหม้ในเตาเผา การระเหยของน้ำออกจากแท่งทดสอบจึงมีมาก ดังนั้นน้ำที่ระเหยออกในปริมาณมากทำให้มีขนาดและรูปร่างของแท่งทดสอบมีการหดตัวลง ส่งผลให้การหดตัวรวมเชิงเส้นจึงมีค่ามากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ประดุจฤดี สารสิทธิ์ (2543) ที่กล่าวว่า ดินหรือผลิตภัณฑ์จะมีการหดตัวเมื่อถูกเผาไหม้ เนื่องจากการสูญเสียน้ำในดิน และหากดินหรือผลิตภัณฑ์มีปริมาณน้ำมาก ทำให้เกิดการหดตัวมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบูลย์ แย้มเผื่อน, ปราโมทย์ พูนนายม กิตติพงษ์ กิมะพงศ์, และสุรชัย กรุดทอง (2555) ที่พบว่า ตะกอนดินเซรามิกส์ที่มีเนื้อละเอียดจึงเก็บสะสมความชื้นได้ปริมาณมาก เมื่อนำไปเผาเพื่อผลิตเป็นกระเบื้องบุผนัง จึงเกิดการสูญเสียความชื้น ทำให้การหดตัวเชิงปริมาตรมีค่ามาก

4. ความแข็งแรงต่อการกระแทก (Impact Strength)

ความแข็งแรงต่อการกระแทกในทุกอัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 37±2.33 ถึง 109±8.32 N-m โดยอัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 100:0 มีค่าความแข็งแรงต่อการกระแทกมากที่สุด เมื่อเทียบกับอัตราส่วนอื่น ๆ คือ มีค่า 109±8.32 N-m เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแข็งแรงต่อการกระแทก พบว่า มีค่าลดลงตามอัตราส่วนของกากตะกอนที่เพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัย พบว่า อัตราส่วนกากตะกอนที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้ความแข็งแรงต่อการกระแทกมีค่าลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา นุ่มนวล (2540) ที่พบว่า การผลิตอิฐมอญที่มีการผสมกากตะกอนน้ำประปาในอัตราส่วนที่มาก ทำให้ความแข็งแรงในรูปของการรับกำลังอัดมีค่าลดลง ทั้งนี้เนื่องจากกากตะกอนมีคุณสมบัติมีเนื้อดินเบา เมื่อผสมในอัตราส่วนที่มาก จึงส่งผลให้ความหนาแน่นมีค่าลดลง กล่าวคือ ความหนาแน่นนับเป็นตัวแปรหนึ่งที่บ่งบอกถึงความแข็งแรงของวัสดุ โดยทั่วไปหากมีค่ามากจะทำให้วัสดุมีความแข็งแรงที่มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทพงษ์ พลพวก และศิวดล กัญญาคำ (2557) ที่กล่าวว่า การนำเศษแก้วมาใช้ผสมในเซรามิกส์ ทำให้ความหนาแน่นมากขึ้น การดูดซึมน้ำต่ำลง และส่งผลให้เซรามิกส์มีความแข็งแรงที่มากขึ้น

นอกจากนี้อัตราส่วนกากตะกอนน้ำประปาที่ลดลง ทำให้อัตราส่วนดินมีมากขึ้น ส่งผลให้ความแข็งแรงต่อการกระแทกมีค่าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากดินที่ใช้ในการวิจัยได้นำจากพื้นที่ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งดินมีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว และมีเหล็กออกไซด์ในปริมาณมาก เมื่อนำมาเผาจะมีสีแดง หากนำมาผลิตเป็นภาชนะดินเผาจะมีความแข็งแกร่งและทนทานสูง

(เด่น รักซ้อน, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพล แก้วนวม และจักรพงษ์ แก้วขาว (2559) ที่พบว่า การผลิตโอ่งมังกรจังหวัดราชบุรี มีการใช้ดินทุ่งสมถะ อำเภอโพธาราม เป็นวัตถุดิบหลัก หากมีการผสมดินจากพื้นที่ต่างอำเภอ คือ ดินทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ ซึ่งมีปริมาณเหล็กออกไซด์ (Fe_2O_3) ในดินมาก ส่งผลให้โอ่งมังกรมีความแข็งแรงทนทานมากขึ้น

จากผลการวิจัย พบว่า อัตราส่วนดินต่อกากตะกอนน้ำประปา 90:10 มีค่าความหนาแน่นและความแข็งแรงต่อการกระแทกที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับอัตราส่วนอื่นๆ ที่มีการผสมกากตะกอนน้ำประปา คืออัตราส่วน 50:50 และ 70:30 และมีค่าการหดตัวรวมเชิงเส้นของทั้งสามอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพของแท่งทดสอบหลังการเผา พบว่า มีความแข็งแรง พื้นผิวมีความเรียบเนียนและไม่มีรอยแตกร้าว ดังนั้น อัตราส่วนดังกล่าวจึงเป็นอัตราส่วนที่เหมาะสมต่อการนำมาผลิตตุ๊กตาดินเผา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ สถานีผลิตน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์กากตะกอนน้ำประปาเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ สาขาวิชาออกแบบเซรามิกส์ คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องมือในการผลิตตุ๊กตาดินเผา

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องมือในการตรวจวิเคราะห์ความแข็งแรงต่อการกระแทก

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต ภาควิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัย และให้ความช่วยเหลือในการร่วมทำการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

MGR Online. (2549). เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน โอทอปสุดคลาสสิค. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565 จาก https://www.pwa.co.th/province/report

การประปาส่วนภูมิภาค. (2565). สรุปข้อมูลการประปาส่วนภูมิภาคแยกตามรายจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก https://mgronline.com/travel/detail/9490000106428

ชัยวัฒน วรพิบูลพงศ. (ม.ป.ป). โครงการแนวคิด การทำวิจัย การใชตะกอนจากการผลิตน้ำประปาใหเปนประโยชนในทางเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2565 จาก https://web.mwa.co.th/ewt_dl_link.php?nid=469ก

ดวงกมล สุริยฉัตร, ภาสันต์ วิชิตอมรพันธ์, และวรรธนะ เรืองสำเร็จ. (2547). การประยุกตใชตะกอนดินจากน้ำประปา. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565 จาก https://www1.dpim.go.th/dt/pper/000001098158343.pdf

สุวันชัย สินโพธิ์, ดวงจันทร์ สินโพธิ์, สุวินัย โสดาเจริญ, นิรันดร์ พรมเกษา, และวิษณุ แฟงเมือง. (2556). รายงานการวิจัย สร้างชุดการสอนเรื่องการทดสอบวัสดุด้วยแรงกระแทก Instructional Packet of Material Testing with lmpact Testing Machine. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://research.rmutsb.ac.th/fullpaper/2556/2556239509815.pdf

การประปาส่วนภูมิภาค. (2561). คู่มือกระบวนการหลักด้านกระบวนการผลิตน้ำประปาและควบคุมคุณภาพน้ำ ภาคทฤษฎี. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://reg4.pwa.co.th/km/sites/default/files/km/upload/news1-281062.pdf

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2561). “ด่านเกวียน” แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาอันเลื่องชื่อ. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2565 จาก https://www.thaitextile.org/th/insign/detail.180.1.0.html

ประดุจฤดี สารสิทธิ์. (2543). การทดสอบสมบัติทางฟิสิกส์ในเซรามิกส์. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ไพบูลย์ แย้มเผื่อน, ปราโมทย์ พูนนายม, กิตติพงษ์ กิมะพงศ์, และสุรชัย กรุดทอง. (2555). การใช้ตะกอนดินเซรามิคเป็นส่วนผสมในการผลิตกระเบื้องบุผนัง. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://www.dms.eng.su.ac.th/filebox/FileData/MPM109.pdf

กฤษดา นุมนวล. (2540). การใชตะกอนจากระบบประปาแทนดินเหนียวในการผลิตอิฐมอญ. (ปริญญานิพนธ์). มหาวิทยาลัยมหานคร, กรุงเทพฯ

นนทพงษ์ พลพวก และศิวดล กัญญาคำ. (2557). การพัฒนากระบวนการผลิตอิฐมอญคุณภาพสูงโดยใช้เศษแก้วเป็นสารเติมแต่ง (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เด่น รักซ้อน. (2559). วิวัฒนาการและการพัฒนาเนื้อดินปั้นด่านเกวียนให้คงความงามตามอัตลักษณ์. วารสารพื้นถิ่นโขง ชี มูล, 2(2), 109-136.

เอกพล แก้วนวม และจักรพงษ์ แก้วขาว. (2559). การศึกษาดินเหนียววัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตโอ่งในจังหวัดราชบุรี. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2565 จาก http://rms.mcru.ac.th/uploads/508134.pdf

นวัตกรรม เรื่อง Development of an online patient visit request system in a hospital (ระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์)

Development of an online patient visit request system in a hospital: Innovation

ณัฐวดี เสตพันธ์[1], ดาริกา วงศ์พิทักษ์[1], ทักษพร หลุมทอง[1], ธนัยพร ผาเหลา[1], ธัญลักษณ์ ศรีรักษา[1], ธันยพร สมศรี[1], นนทิยา ลุนาบุตร[1], นภสร พรมทา[1], นริศรา นิธิทรัพย์[1], นันทวรรณ วงษ์ศิลป์[1*], อนุศร การะเกษ[2] และทัตภณ พละไชย[3]

เพิ่มชื่อภาษาอังกฤษทุกท่านให้ตรงกับภาษาไทย

[1] นักศึกษา, หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก

[1] เพิ่มเชิงอรรถภาษาอังกฤษ

[2] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, M.S.N, โรงพยาบาลราษีไศล

[2] เพิ่มเชิงอรรถภาษาอังกฤษ

[3] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, M.S.N, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก

[3] เพิ่มเชิงอรรถภาษาอังกฤษ

[*]**Corresponding author, Email:** nantawan_50@bcnsp.ac.th

บทคัดย่อ

นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาระบบการขอเข้าเยี่ยมผู้ป่วยแบบออนไลน์ในสถานพยาบาล ได้พัฒนาตามกรอบแนวคิด SPARK model for Innovation Coaching ประกอบด้วย 1) Share 2) Planning 3) Action 4) Reinforcement และ 5) Keep Walking ใช้แนวทางการพัฒนาด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ในการสร้างนวัตกรรม ตามแนวทางการสังเคราะห์และคัดเลือกงานวิจัยของ The JBI Collaboration (JBIC) ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 8 เรื่อง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC = 0.94 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 1) Innovative System Goodwill Be Care Online Patient Visit Booking และ 2) Innovation Satisfaction Questionnaire

ผลการศึกษา นวัตกรรม Development of an online patient visit request system in a hospital (ระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนกระบวนการหลักสำคัญได้แก่ 1) การกรอก

แบบฟอร์มลงทะเบียนเพื่อเข้าเยี่ยมผู้ป่วยในระบบออนไลน์ 2) การตรวจสอบประวัติผู้เข้าเยี่ยมหรือปฏิเสธโดยผู้เกี่ยวข้อง 3) อนุมัติเข้าเยี่ยมและยืนยันการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ดำเนินการใช้ระยะที่ 1 เพื่อเป็นการศึกษานำร่อง ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 10 ราย และผู้ให้บริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 4.75)

นวัตกรรม Development of an online patient visit request system in a hospital (ระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์) สามารถเป็นแนวทางการบริการเยี่ยมผู้ป่วย ในช่วงวิกฤติการระบาดของโรค COVID-19 ในโรงพยาบาลได้

คำสำคัญ: การขอเข้าเยี่ยมผู้ป่วยแบบออนไลน์, การจองเยี่ยมผู้ป่วยแบบออนไลน์ในสถานพยาบาล, การพัฒนาระบบการขอเข้าเยี่ยม

Abstract

Process Innovation aims to Development of an online patient visit request system in a hospital, using the of SPARK model for Innovation Coaching, consisting of 1) Share 2) Planning 3) Action 4) Reinforcement and 5) Keep Walking. Using the Evidence-Based Research Guidelines for Innovation synthesize research process and the conceptual framework of The JBI Collaboration (JBIC) and select all 8 evidence, content validity from 3 experts with IOC = 0.94 The innovation study consisted of 1) Innovative System Goodwill Be Care Online Patient Visit Booking 2) Innovation Satisfaction Questionnaire

Results of the study the innovation of Development of an online patient visit request system in a hospital consists of 3 main steps: 1) Filling out the registration form for visiting patients in the online system 2) Checking the history of the visitor or rejection by the staff person and 3) Approve the visit and confirm the visitor. although the online registration system had not been fully used yet in the early phase of adoption the first, we pilot study of 10 participants Satisfaction at the highest level. (M = 4.75) its effectiveness in managing of patient visit during COVID-19 pandemic.

Development of an online patient visit request system in a hospital innovation can be a guideline for visiting patients. during the COVID-19 pandemic crisis in hospitals

Keywords: Online patient visit requests, online patient visit bookings in hospitals, visit request system development

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรน่าไวรัส 2019 (COVID-2019) ส่งผลกระทบและคุกคามระบบการสาธารณสุขทั่วโลก ส่งผลให้มีอัตราการตายมากกว่า 4,150,569 ราย และการป่วยของประชากรโลกถึง 193,351,574 ราย (กรมควบคุมโรค COVID-19 (EOC-DDC Thailand, 2564) ประเทศไทยได้ประกาศพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในการเฝ้าระวังบุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อและป่วยด้วยโรค COVID-19 ทั้งในและต่างประเทศที่เดินทางเข้าในราชอาณาจักรไทย จากสถิติพบว่าประเทศไทยมีบุคคลที่ป่วยด้วย COVID-19 จำนวนมากถึง 467,707 ราย และพบอัตราการเสียชีวิตมากถึง 3,811 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2564, กรมควบคุมโรค 2564) ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดผลกระทบอย่างยิ่งต่อการใช้ชีวิตของมนุษยชาติที่มีการเปลี่ยนแปลง (New Normal) เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม การตรวจวัดอุณหภูมิ การล้างมือ ตลอดจนการใช้ช่องทางการสื่อสารเพื่อติดตามการเดินทางผ่าน Application เกิดมาตรการในการค้นหา คัดกรองและเฝ้าระวังการติดเชื้อ COVID-19 อย่างเข้มงวด โดยเฉพาะการเข้ารับบริการในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน (กรมควบคุมโรค COVID-19,2564)

การเข้ารับบริการในโรงพยาบาลผู้ใช้บริการมีความจำเป็นต้องได้รับการประเมินความเสี่ยง ต่อการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบประวัติการเดินทางไปยังพื้นที่เสี่ยงหรือทำงานต่างประเทศ ประวัติการสัมผัสผู้ป่วย COVID-19 หรือผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของระบบทางเดินหายใจ การเดินทางในพื้นที่ชุมชนหรือมีการรวมตัวของกลุ่มคนหรือประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ อาการมีไข้ 37.5 องศาเซลเซียสขึ้นไป อาการไอ มีน้ำมูก จมูกไม่ได้กลิ่น ลิ้นไม่รับรส หายใจเร็วหอบเหนื่อย หรือหายใจลำบาก เป็นต้น ก่อนเข้ารับบริการในโรงพยาบาลทุกครั้ง จากการสังเกตและค้นหาวิธีการปฏิบัติในสถานพยาบาลพบว่า การค้นหาประวัติความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 โดยส่วนใหญ่จะมีการคัดกรองในผู้ป่วยหรือผู้ที่เข้ารับบริการเพื่อทำการตรวจรักษา ส่วนในกลุ่มของผู้ติดตามผู้ป่วย ญาติหรือผู้ดูแล จะเป็นการวัดอุณหภูมิและสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ถึงความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 ประกอบกับการลงชื่อ เบอร์โทรศัพท์ การกรอกข้อมูลผ่าน Application ของราชการ ก่อนเข้ารับบริการซึ่งผู้ไม่มีโทรศัพท์ก็ไม่สามารถกระทำได้ ด้วยความต้องการในการรับบริการของผู้ป่วยจำนวนมากและจุดบริการคัดกรองที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับจำนวนของบุคลากรที่จำกัด ทำให้การคัดกรองเกิดความผิดพลาด โดยเพิ่มโอกาสเสี่ยงของผู้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 เข้าสู่สถานพยาบาลและแพร่กระจายเชื้อสู่บุคคลอื่นมากขึ้น จากการสอบถามและศึกษาถึงแนวทางกระบวนการนโยบายการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยที่รักษาในโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ พบว่า มีการงดเข้าเยี่ยมทุกกรณีในช่วงที่มีการระบาดของโรค COVID-19 โดยหากได้รับการอนุญาตเข้าเยี่ยมจะมีการคัดกรองด้วยการซักประวัติคัดกรองความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 การตรวจสอบการอนุญาตจากหอผู้ป่วยก่อนเสมอเมื่อได้รับอนุญาตจึงจะสามารถเข้าเยี่ยมได้ ด้านระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วย

พบว่า สถานพยาบาลยังไม่มีระบบการรับการจองและประเมินความเสี่ยงต่อการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจหรือโรค COVID-19 อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบการติดต่อด้วยตนเองกับสถานพยาบาล (Chia-An Hsu, Eunice J Yuan, Jun-Jeng Fen, Chung-Yuan Lee, Jin-Lain Ming, Tzeng-Ji Chen, Wui-Chiang Lee, Shih-Ann Chen, 2020 ; 83(6))

การเจ็บป่วยทั้งเฉียบพลันและเรื้อรังย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและภาวะบีบเค้นทางจิตวิญญาณ สิทธิผู้ป่วยเป็นสิ่งที่ไม่ควรถูกละเมิดหรือถูกละเลย การปกป้องสิทธิผู้ป่วยถือเป็นการช่วยเหลือผู้ป่วยในสิ่งที่ผู้ป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และต้องการบุคคลที่จะเรียกร้องสิทธิให้ตนเอง (Hellwig, Yam & DiGiulio, 2003) หรือเป็นการสนับสนุนและให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกและสามารถตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระตามความปรารถนาของผู้ป่วย (Carver & Morrison,2005) ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดที่เป็นการคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง มนุษย์มีการผสมผสานของกาย จิต วิญญาณและสังคม ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ระบบความเชื่อเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของสุขภาวะทางจิตวิญญาณ ทำให้บุคคลมีพลังงานในตัว มีกำลังใจและความหวัง นอกจากนี้ความรู้สึกผูกพันรักใคร่ การเอาใจใส่ประคับประคองจากผู้ดูแล ญาติ บุตร เป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มความรู้สึกประจักษ์ในคุณค่า (Self-esteem) ของบุคคล การดูแลและเข้าถึงจิตวิญญาณของผู้ป่วยอาจมีส่วนช่วยให้ผู้ป่วยมีความรู้สึกเป็นสุขสงบได้เมื่อยามเจ็บป่วยและพยาบาลควรให้ความใส่ใจมากขึ้นต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณของผู้รับบริการ (Alimohamadi Y, Sepandi M, Taghdir M, Hosamirudsari H., 2020 ; 61(3))

จากสถานการณ์การปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรน่าไวรัส 2019 ปัจจุบันมีการเยี่ยมผู้ป่วยโดยการ walk in เข้าเยี่ยม โดยการเยี่ยมผู้ป่วยสามารถเข้าเยี่ยมผู้ป่วยได้ตามเวลามาตรการที่โรงพยาบาลกำหนด ซึ่งในแต่ละวันไม่ได้ระบุจำนวนผู้เข้าเยี่ยม ทำให้เกิดความแออัด เกิดการสัมผัสและมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 มากยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบให้เกิดความเสี่ยงของประชาชนและบุคลากรทางแพทย์ติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 เพิ่มมากขึ้น คณะผู้ศึกษาจึงมองเห็นถึงปัญหาการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรน่าไวรัส 2019 จึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบกระบวนการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยในรูปแบบวิถีชีวิตแนวใหม่ (New Normal) ในรูปแบบออนไลน์ที่สามารถใช้ได้ในระยะยาวและรูปแบบการติดต่อกับสถานพยาบาลโดยตรง เพื่อที่จะพัฒนาให้ระบบแนวทางการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยสามารถจัดการคัดกรองผู้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 หรือโรคระบบทางเดินหายใจ ที่อาจก่อให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อแก่บุคคลอื่น ขณะเดียวกันเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้ป่วยหรือญาติและเป็นการสร้างความพึงพอใจในบริการการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยวิถีใหม่ ที่สร้างความปลอดภัยกับผู้ป่วย บุคลากรทางการแพทย์ ลดการสัมผัส ลดการแออัด ลดค่าใช้จ่ายด้านการใช้กระดาษ รวมถึงระยะเวลาการจองเยี่ยมผู้ป่วยสามารถจองได้ตลอดเวลา ส่วนจำนวนผู้เข้า

เยี่ยมขึ้นอยู่กับมาตรการของแต่ละโรงพยาบาลกำหนด และระบบสามารถนำมาปรับใช้ในการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยได้หากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรน่าไวรัส 2019 เพื่อตอบสนองความคาดหวังในบริการสุขภาพที่ดีต่อไป (Grant MC, Geoghegan L, Arbyn M, Mohammed Z, McGuinness L, Clarke EL, Wade RG, 2020 ; 15(6))

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยในสถานพยาบาลในรูปแบบ Online

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กระบวนการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนาและสร้าง “ Goodwill be care ” Online patient visit booking (ระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์) SPARK model for Innovation Coaching : โมเดลสำหรับการโค้ชเชิงนวัตกรรม

โมเดลสำหรับการโค้ชเชิงนวัตกรรม สำหรับผู้จัดการหรือผู้นำที่ต้องการพัฒนาทีมงานให้มีแนวคิดและศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมขึ้น คือโมเดล SPARK model for Innovation Coaching(ศศิมา สุขสว่าง,2563) องค์ประกอบที่สำคัญคือ

S - Share นวัตกรรมจะเกิดได้ ไม่ใช่แค่หน้าที่ของคนๆเดียว แต่เป็นบทบาทและความร่วมมือของทุกๆคน ดังนั้น S-Share จึงเป็นปัจจัยแรกที่ทุกคนจะเข้ามาคุยกัน และแชร์กัน ระดมความคิดจากความเชี่ยวชาญของแต่ละคน แล้วผสมผสานออกมาเป็นแนวคิดพัฒนานวัตกรรมได้

P - Plan เมื่อได้แนวคิดในการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ แล้ว จึงนำมาวางแผนการพัฒนาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม

A - Action การลงมือทำเพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆขึ้นในบริษัท

R - Reinforcement การเสริมแรง เพื่อให้เป้าหมายและการพัฒนานวัตกรรมสำเร็จ

K - Keep Walking คือ การทำอย่างต่อเนื่อง และการติดตามผล

โดยที่กระบวนการหรือวิธีการแนวคิดสำคัญ ของการพัฒนานวัตกรรมดังกล่าวต้องประกอบด้วย 6 องค์ประกอบสำคัญได้แก่

1. ข้อมูลที่พบในสถานการณ์ COVID-19 ในปัจจุบันและข้อมูลการวิจัยเชิงพัฒนาและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีความน่าเชื่อถือ (R&D)

2. อุปกรณ์หรือแหล่งวัสดุวิศวกรรมอุตสาหกรรม (Equipment and Industrial Engineering) ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือการวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์ของ สถาบันโจแอนนาบริกส์ (Joanna Briggs

Institute, 2008)เป็นกรอบแนวคิดและใช้แหล่งประโยชน์จากฐานข้อมูลวิจัยชั้นนำทั้งแบบออนไลน์และเอกสารวารสาร ที่เกี่ยวข้องกับการจองเข้าเยี่ยมและโครงสร้างเว็บเพจออนไลน์

3. มีการสร้าง วิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ควรจะเกิดขึ้นก่อนและหลังการสร้างนวัตกรรม (set up manufacturing and production jobs before) ได้แก่การประชุมกลุ่มย่อย การนำเสนอปัญหาเพื่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ การเลือกหัวข้อการศึกษาและวางแผนการสร้างนวัตกรรม ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายหรือผลลัพธ์ในการวัดผลหลังการสร้างนวัตกรรม โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังจากนวัตกรรม ได้แก่

3.1 นวัตกรรมสามารถเป็นรูปแบบการจัดการปัญหาในการเข้าเยี่ยมหรือลดโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อจากผู้เยี่ยมและใช้งานได้จริงในโรงพยาบาล

3.2 นวัตกรรมสามารถเพิ่มคุณภาพในการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันและในสถานการณ์ปกติ

3.3 นวัตกรรมสามารถสร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ญาติผู้ป่วยที่มีความประสงค์ที่จะเข้าเยี่ยมผู้ป่วย พยาบาลที่ดูแลระบบการเข้าเยี่ยม เป็นต้น

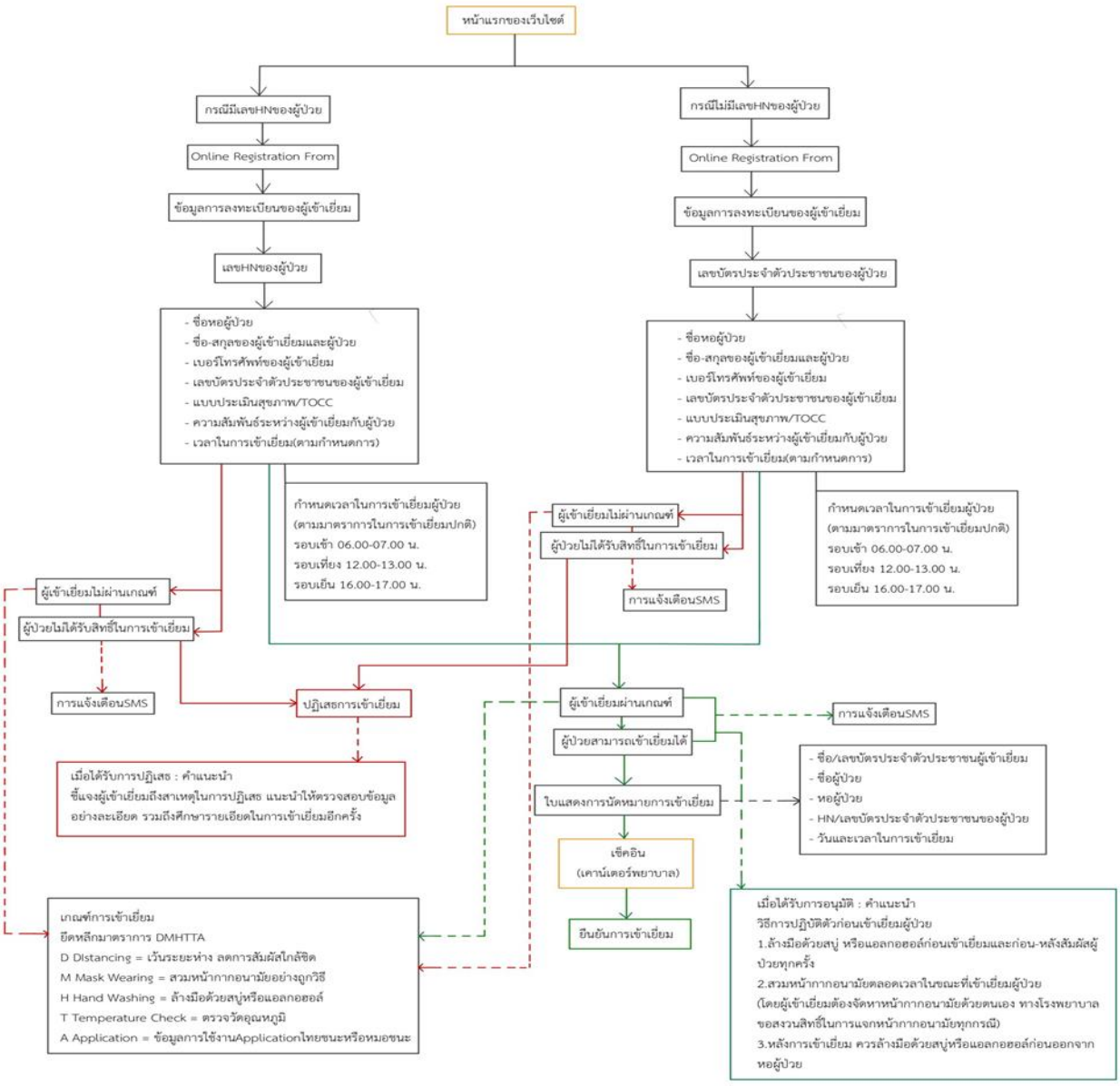
3.4 นวัตกรรมมีความสะดวกต่อการใช้งานและมีการนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่อง

4. การนำเสนอนวัตกรรมเพื่อใช้ในบริการและตลาด (Marketing New Products)

5. การสร้างแรงดึงดูดต่อความสนใจในนวัตกรรมใหม่ ทั้งในเชิงกายภาพ (Gaining physical technology)

6. การออกแบบ (Design) ได้แก่การออกแบบนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของกลุ่มเป้าหมาย สะดวก ง่าย ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างนวัตกรรม

(กรณีไม่มีเลข HN ติดต่อศูนย์รับแจ้งการจองคิวเข้าเยี่ยมผู้ป่วย หรือ จุดประชาสัมพันธ์)

รูปที่ 1 แสดงแนวคิดนวัตกรรม “Goodwill be care” Online patient visit booking (ระบบการจองเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบข้อมูลการลงทะเบียนเพื่อเข้าเยี่ยมผู้ป่วย (Web Application Data)

1) การลงทะเบียน (Registrations)

ลงข้อมูลผู้ป่วย ประกอบด้วย

เลขที่ผู้ป่วย Hospital number (HN), Admission Number (AN)

1. ชื่อผู้ป่วย (Patient Name)

2. หอผู้ป่วย (Ward) (ตามที่เปิดให้บริการในสถานพยาบาล)

- ☐ อายุรกรรม ☐ ศัลยกรรม.....
- ☐ หอผู้ป่วยเด็ก ☐ นารีเวช
- ☐ ออร์โธปิดิกส์ ☐ ICU.....
- ☐ โสต ศอ นาสิก ☐ จักษุ
- ☐ อื่นๆ.....

3. เลขที่บัตรประชาชน/พาสปอร์ต ผู้เข้าเยี่ยม (National ID Number /Passport Number)

4. เบอร์โทรศัพท์ (Telephone Number)

5. ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ☐บิดา ☐มารดา ☐บุตร ☐ญาติพี่น้อง

2) ประวัติผู้เข้าเยี่ยม (Visitor's Self-Report)

ลงข้อมูล (Exclusions Criteria Data) (☐ ใช่ / ☐ ไม่ใช่) ในแบบฟอร์ม Electronic

1. ข้อมูลความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID -19

- มีไข้) ≥37.5 องศาเซลเซียส
- สัมผัสหรืออยู่ใกล้)ชิดกับผู้ป่วยโรคโควิด-19
- มีประวัติเดินทางกลับจากต่างประเทศใน 14 วัน
- มีประวัติเดินทางออกนอกพื้นที่อาศัยอยู่ภายใน 14 วัน

2. ข้อมูลสุขภาพ

- รู้สึกครั่นเนื้อครั่นตัวอ่อนเพลีย
- ไอ/ไอแห้ง/ไอมีเสมหะ
- มีน้ำมูก
- เจ็บคอ
- ปวดศีรษะ
- หายใจลำบาก/หอบเหนื่อย/เจ็บหน้าอก
- มีอาการได้ยินเสียงที่ผิดปรกติหรือเริ่มมีปัญหาการได้ยิน
- จมูกไม่ได้กลิ่น หรือได้กลิ่นลดลง

- ลิ้นไม่รู้รส หรือลิ้นได้รับรู้รสน้อยลง

3. การรักษาและกักตัว

- รับวัคซีนป้องกัน COVID- 19 ครบ 2 เข็ม ระบุเลขที่วัคซีน
- กักตัวครบ 14 วัน ตามข้อกำหนด
- กรณีได้รับการตรวจหาเชื้อโควิด19 (พร้อมแนบหลักฐานผลการตรวจ)

4. ประเมินตามหลัก TOCC

- T Travel ประวัติการเดินทางภายใน 14 วันก่อนลงทะเบียน
- O Occupation อาชีพของผู้เข้าเยี่ยมเพื่อประเมินความเสี่ยง
- C Contact ประวัติการสัมผัส/ใกล้ชิดบุคคลที่มีความเสี่ยง
- C Cluster ประวัติการเดินทาง/อาศัยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง (เช่น พื้นที่แออัด พื้นที่สีแดง)

3) การตรวจสอบประวัติผู้เข้าเยี่ยมและผู้ป่วย (Allow & Denial)

3.1 การตรวจสอบประวัติผู้เข้าเยี่ยมและผู้ป่วย (Allow & Denial)

3.1.1 เกณฑ์การนำออกหรือไม่ให้เข้าเยี่ยม (Exclusion Criteria)

- ผู้ที่มี Exclusions Criteria Data ในข้อห้ามตั้งแต่ 1 ข้อขึ้นไป (ตามข้อคำตอบ ☐ ใช่ > 1 ข้อขึ้นไป)

- ไม่ทราบประวัติผู้ป่วยเช่น ชื่อ นามสกุล หรือ หอผู้ป่วย อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ทราบเลขบัตรประชาชนตนเอง

หากมีข้อปฏิเสธดังกล่าวในข้อ 3.1 ให้ปฏิเสธการเข้าเยี่ยม

ข้อปฏิบัติ: ชี้แจงญาติผู้ดูแลถึงสาเหตุความจำเป็นในการลงระบบเข้าเยี่ยมว่ามีคุณสมบัติบางข้อไม่ผ่าน แนะนำให้ตรวจสอบข้อมูล อย่างละเอียดอีกครั้งหรือจะมาจองคิวที่โรงพยาบาล เพื่อไม่เป็นการเสียโอกาสหลังจากที่มาติดต่อสอบถาม บางกรณีต้องชี้แจงว่าก่อนเข้าเยี่ยมต้องได้รับการพิจารณาจากแพทย์

3.2 เกณฑ์การนำเข้า (Inclusion Criteria)

- ผู้ที่ไม่มี Exclusions Criteria Data ในข้อห้ามตั้งแต่ 1 ข้อขึ้นไป
- ทราบประวัติ ผู้ป่วย เช่น ชื่อ นามสกุล หรือ หอผู้ป่วย อย่างใดอย่างหนึ่ง ทราบเลขบัตรประชาชนตนเอง

ครบเกณฑ์ข้อกำหนดเข้าเยี่ยมได้รับบัตรเข้าเยี่ยมแบบ Electronic

ข้อปฏิบัติ: ยึดตามหลักมาตรการของ DMHTTA

D Distancing	เว้นระยะห่าง ลดการสัมผัสใกล้ชิด
M Mask Wearing	สวมหน้ากากอย่างถูกวิธี
H Hand Washing	ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์
T Temperature Check	ตรวจวัดอุณหภูมิ

T Testing ตรวจหาเชื้อโควิด 19

A Application ไทยชนะและหมอชนะ

วิธีการปฏิบัติตัวก่อนและหลังเข้าเยี่ยมผู้ป่วย

1) ล้างมือด้วยสบู่ หรือเช็ดถูมือด้วยแอลกอฮอล์ทุกครั้ง ก่อนเข้าเยี่ยมทุกครั้ง

2) ผู้เข้าเยี่ยมทุกท่านควรใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะเยี่ยมผู้ป่วย (โดยผู้เข้าเยี่ยมต้องจัดหาหน้ากากอนามัยมาเอง)

3) หลังเสร็จสิ้นการเข้าเยี่ยม ควรล้างมือด้วยสบู่หรือเช็ดถูมือด้วยแอลกอฮอล์ ก่อนออกจากห้องพักผู้ป่วย

4) กรณีลงทะเบียนด้วยตนเอง (Manual or Onsite Registration)

4.1 ติดต่อเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รับจองคิวเข้าเยี่ยม (Information and Registrations)

4.2 ตรวจสอบประวัติผู้เข้าเยี่ยมและผู้ป่วย (Allow & Denial)

4.2.1 เกณฑ์การนำออกหรือไม่ให้เข้าเยี่ยม (Exclusion Criteria)

- ผู้ที่มี Exclusions Criteria Data ในข้อห้ามตั้งแต่ 1 ข้อขึ้นไป
- (ตามข้อคำตอบ ☐ ใช่ > 1 ข้อขึ้นไป)
- ไม่ทราบประวัติผู้ป่วย เช่น ชื่อ นามสกุล หรือ หอผู้ป่วยอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ไม่ทราบเลขบัตรประชาชนตนเอง

หากมีข้อปฏิเสธดังกล่าวในข้อ 4.2 ให้ปฏิเสธการเข้ายี่ยม

ข้อปฏิบัติ: ชี้แจงญาติผู้ดูแลถึงสาเหตุความจำเป็นในการลงระบบเข้าเยี่ยมว่ามีคุณสมบัติบางข้อไม่ผ่าน แนะนำให้ตรวจสอบข้อมูล อย่างละเอียดอีกครั้งหรือจะมาจองคิวที่โรงพยาบาล เพื่อไม่เป็นการเสียโอกาสหลังจากที่มาติดต่อสอบถาม บางกรณีต้องชี้แจงว่าก่อนเข้าเยี่ยมต้องได้รับการพิจารณาจากแพทย์

4.3 เกณฑ์การนำเข้า (Inclusion Criteria)

- ผู้ที่ไม่มี Exclusions Criteria Data ในข้อห้ามตั้งแต่ 1 ข้อขึ้นไป
- ทราบประวัติ ผู้ป่วยเช่น ชื่อ นามสกุล หรือ หอผู้ป่วย อย่างใดอย่างหนึ่ง
- ทราบเลขบัตรประชาชนตนเอง

ครบเกณฑ์ข้อกำหนดเข้าเยี่ยมได้รับบัตรเข้าเยี่ยมแบบ Electronic

ข้อปฏิบัติ: ยึดตามหลักมาตรการของ DMHTTA

D Distancing เว้นระยะห่าง ลดการสัมผัสใกล้ชิด

M Mask Wearing สวมหน้ากากอย่างถูกวิธี

H Hand Washing ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์

T Temperature Check ตรวจวัดอุณหภูมิ

T Testing ตรวจหาเชื้อโควิด 19

A Application ไทยชนะและหมอชนะ

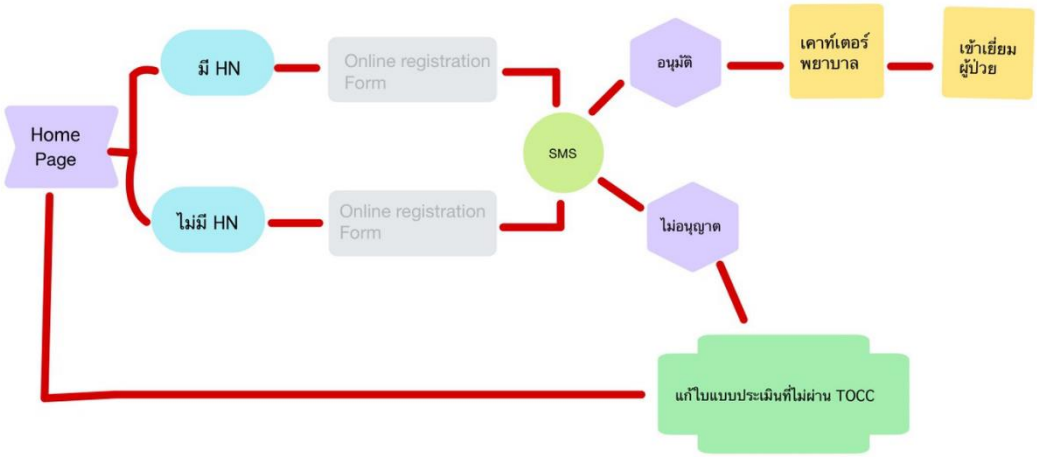
วิธีการปฏิบัติตัวก่อนและหลังเข้าเยี่ยมผู้ป่วย

1) ล้างมือด้วยสบู่ หรือเช็ดถูมือด้วยแอลกอฮอล์ทุกครั้ง ก่อนเข้าเยี่ยมทุกครั้ง

2) ผู้เข้าเยี่ยมทุกท่านควรใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะเยี่ยมผู้ป่วย (โดยผู้เข้าเยี่ยมต้องจัดหาหน้ากากอนามัยมาเอง)

3) หลังเสร็จสิ้นการเข้าเยี่ยม ควรล้างมือด้วยสบู่หรือเช็ดถูมือด้วยแอลกอฮอล์ ก่อนออกจากห้องพักผู้ป่วย

แนะนำวิธีการใช้เว็บไซต์จองเข้าเยี่ยมผู้ป่วย

วิธีปฏิบัติตัว

1) ล้างมือด้วยสบู่ หรือแอลกอฮอล์ ก่อนเข้าเยี่ยม ก่อน-หลังสัมผัสผู้ป่วยทุกครั้ง

2) สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาในขณะที่เข้าเยี่ยมผู้ป่วย (โดยผู้เข้าเยี่ยมต้องจัดหาหน้ากากอนามัยด้วยตนเอง ทางโรงพยาบาลขอสงวนสิทธิในการแจกหน้ากากอนามัยทุกกรณี)

3) หลังการเข้าเยี่ยม ล้างมือ ด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ก่อนออกจากหอผู้ป่วย

กรณีผู้เข้าเยี่ยมไม่ผ่านเกณฑ์ ระบบปฏิเสธการเข้าเยี่ยม คือผู้เข้าเยี่ยมไม่ได้รับสิทธิ์การเข้าเยี่ยม จะมีการแจ้งเตือนผ่าน SMS โดยจะมีคำแนะนำถึงสาเหตุในการปฏิเสธแนะนำให้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด รวมถึงศึกษารายละเอียดในการเข้าเยี่ยมอีกครั้ง

กรณีที่ผู้เข้ารับบริการผ่านเกณฑ์ ระบบอนุญาตสิทธิ์ในการเข้าเยี่ยม โดยระบบจะส่ง SMS แจ้งพร้อมให้คำแนะนำ บอกรายละเอียดในการเข้าเยี่ยมผู้ป่วย โดยเกณฑ์การเข้าเยี่ยม ให้ยึดหลักตามมาตรการ DMHTTA (ศศิมา สุขสว่าง, 2563) ดังนี้

- D Distancing เว้นระยะห่าง ลดการสัมผัสใกล้ชิด
- M Mask Wearing สวมหน้ากากอย่างถูกวิธี
- H Hand Washing ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์
- T Temperature Check ตรวจวัดอุณหภูมิ

- T Testing ตรวจหาเชื้อโควิด 19
- A Application ไทยชนะและหมอชนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ใช้ในการศึกษานวัตกรรม คือ ค่าเฉลี่ย(Mean) เพื่อหาค่าความพึงพอใจจากการใช้นวัตกรรมซึ่งคณะผู้จัดทำได้ทำการวิเคราะห์โดยการทดลองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจสูง $\bar{x}$ = 4.75 และได้นำนวัตกรรมมาวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่า ความตรงตามเนื้อหา (IOC) = 0.94

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นวัตกรรมสามารถลดจำนวนความแออัดและมีความเป็นระบบของผู้ใช้บริการในการเข้าเยี่ยมผู้ป่วย
2. นวัตกรรมสามารถลดระยะเวลาและมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้นในการจองเยี่ยมผู้ป่วย
3. นวัตกรรมสามารถเพิ่มคุณภาพการดูแลผู้ป่วยจากการสัมผัสกับกลุ่มเสี่ยงหรือมาจากพื้นที่เสี่ยง
4. นวัตกรรมสามารถสร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ญาติ, ผู้ป่วย และบุคลากรทางการแพทย์เป็นต้น
5. นวัตกรรมมีความสะดวกต่อการใช้งานและมีการนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

Development of an online patient visit request system in a hospital เป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบเข้าเยี่ยมผู้ป่วยออนไลน์ในสถานพยาบาล ได้พัฒนาตามกรอบแนวคิด SPARK model for Innovation Coaching เป็นการศึกษานำร่อง ซึ่งศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 10 ราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจสูง ($\bar{x}$ =4.75) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC = 0.94 นวัตกรรม Development of an online patient visit request system in a hospital สามารถเป็นแนวทางการบริการ เยี่ยมผู้ป่วย ในช่วงวิกฤติการระบาดของโรค COVID-19 ในโรงพยาบาลได้และส่งเสริมความสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้ป่วย หรือญาติและเป็นการสร้างความพึงพอใจในบริการการเข้าเยี่ยมผู้ป่วยวิถีใหม่ ที่สร้างความปลอดภัยกับผู้ป่วย บุคลากรทางการแพทย์ ลดค่าใช้จ่ายด้านการใช้กระดาษ บุคลากรและระยะเวลาการจองเยี่ยมผู้ป่วย อันจะ สามารถตอบสนองความคาดหวังในบริการสุขภาพที่ดีต่อไป

ปัญหาอุปสรรค

- ความห่างไกล ทำให้การติดต่อสื่อสารยากลำบากและผิดพลาดได้
- เวลาในการดำเนินงานจำกัด และเวลาการทำงานไม่ตรงกัน
- ความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะและโอกาสพัฒนา

- พัฒนาให้เว็ปเพจสามารถนำไปใช้ได้กับโรงพยาบาลทั่วประเทศ
- พัฒนาเป็นแอพพลิเคชัน เพื่อง่ายต่อการใช้งาน
- ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อประเมินประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้
- ควรมีแผนการดำเนินการเป็นวิจัย และศึกษาผลในการใช้ในระยะถัดไป

เอกสารอ้างอิง

ศศิมา สุขสว่าง. (2563). SPARK model โมเดลสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม. สืนค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2564. จาก:Sasimasuk.com

กรมควบคุมโรค COVID-19. (2564). สถานการณ์ผู้ติดเชื้อ COVID-19 อัพเดทรายวัน. วันที่สืบค้น 23 กรกฎาคม 2564. จาก:ddc.moph.go.th

Alimohamadi Y, Sepandi M, Taghdir M, Hosamirudsari H. Determine the most common clinical symptoms in COVID-19 patients: a systematic review and meta-analysis. J Prev Med Hyg. 2020 Oct 6;61(3): E304-E312.

Chia-An Hsu, Eunice J Yuan, Jun-Jeng Fen, Chung-Yuan Lee, Jin-Lain Ming, Tzeng-Ji Chen, Wui-Chiang Lee, Shih-Ann Chen. Deployment of a computerized ward visitor registration system in coronavirus disease 2019 epidemic: Experiences of a large academic medical center in Taiwan. J Chin Med Assoc 2020 Jun;83(6):561-565.

Grant MC, Geoghegan L, Arbyn M, Mohammed Z, McGuinness L, Clarke EL, Wade RG. The prevalence of symptoms in 24,410 adults infected by the novel coronavirus (SARS-CoV-2; COVID-19): A systematic review and meta-analysis of 148 studies from 9 countries. PLoS One. 2020 Jun 23;15(6).

Hsu, Chia-Ana; Yuan, Eunice J.a; Fen, Jun-Jengb,*; Lee, Chung-Yuanb; Ming, Jin-Lainc; Chen, Tzeng-Jid,e,f; Lee, Wui-Chiangf,g; Chen, Shih-Annhi. Deployment of a computerized ward visitor registration system in coronavirus disease 2019 epidemic: Experiences of a large academic medical center in Taiwan. Journal of the Chinese Medical Association: June 2020 - Volume 83 - Issue 6 - p 561-565

Mair M, Singhavi H, Pai A, Singhavi J, Gandhi P, Conboy P, Baker A, Das S. A Meta-Analysis of 67 Studies with Presenting Symptoms and Laboratory Tests of COVID-19 Patients. Laryngoscope. 2021 Jun;131(6):1254-1265.

Manish Mair, Hitesh Singhavi, Ameya Pai, Jinesh Singhavi, Prachi Gandhi, Peter Conboy, Andrew Baker, Sudip Das. A Meta-Analysis of 67 Studies with Presenting Symptoms and Laboratory Tests of COVID-19 Patients. Laryngoscope 2021 Jun;131(6):1254-1265. doi: 10.1002/lary.29207. Epub 2020 Nov 6.

Michael C Grant, Luke Geoghegan, Marc Arbyn, Zakaria Mohammed, Luke McGuinness, Emily L Clarke, Ryckie G Wade. The prevalence of symptoms in 24,410 adults infected by the novel coronavirus (SARS-CoV-2; COVID-19): A systematic review and meta-analysis of 148 studies from 9 countries. PLoS One 2020 Jun 23;15(6): e0234765.

Peng Zhao, MSc, Illhoi Yoo, PhD, corresponding author, Jaie Lavoie, PharmD, MS, Beau James Lavoie, PharmD, MS, and Eduardo Simoes, MSc, DLSHTM, MPH, MD. Web-Based Medical Appointment Systems: A Systematic Review. J Med Internet Res. 2017 Apr; 19(4): e134.

Rosemond Qian-Xiu Tan, Wai Tak Victor Li, Wing-Zi Shum, Sheung Chit Chu, Hang-Long Li, Yat-Fung Shea, Tom Wai-Hin Chung. A systematic review and meta-analysis protocol examining the clinical characteristics and epidemiological features of olfactory dysfunction (OD) in coronavirus disease 2019 (COVID-19). Syst Rev 2021 Mar 11;10(1):73.

Tan, R.QX., Li, W.T.V., Shum, WZ. et al. A systematic review and meta-analysis protocol examining the clinical characteristics and epidemiological features of olfactory dysfunction (OD) in coronavirus disease 2019 (COVID-19). Syst Rev 10, 73 (2021).

Yousef Alimohamadi, Mojtaba Sepandi, Maryam Taghdir, Hadiseh Hosamirudsari. Determine the most common clinical symptoms in COVID-19 patients: a systematic review and meta-analysis. J Prev Med Hyg 2020 Oct 6;61(3): E304-E312.

Hellwig, S., Yam, M., & DiGiulio, M. (2003). Nurse case managers' perceptions of advocacy : A phenomenological inquiry. Lippincott's Case Management, 8(2), 53-65.

Carver & Morrison. Developing a mid-range theory of patient advocacy through concept Analysis. Journal of Advanced Nursing: November 2005-Volume 57, Issue 1 / p. 101-110

เสื้อกั๊กพักไหล่

Waistcoat for rest.

มณฑาทิพย์ ยศโยค[1], เฟื่องลดา ศรีชัย[1*], ภัทรวดี สุขศิริ[1*], เพ็ชรรัตน์ ลือเดช[1*], เพชรลัดดา รอดรัตน์[1*], มณฑกานต์ ขุนพรม[1*], มาริสา กาญจนสุวรรณ์[1*], เยาวเรศ เจริญวงศ์[1*], รัชดา บุญภักดี[1*] และจงลักษณ์ ทวีแก้ว[2*]

Montathip Yotyok[1*], Fuanglada Srichai[1*], Pattarawadee Suksiri[1*], Phetcharat Luedate[1*], Pachladda Rodrat[1*], Montakan Khunprom[1*], Marisa Kanjanasuwan[1*], Yaowaret Charoenwong[1*], Ratchada Boonpakdee[1*] and Chonglak Taveekaew[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, สถาบันพระบรมราชชนก

[1] Undergraduate student, Bachelor of Nursing program, Boromarajonani College of Nursing, Sapphasitthiprasong, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute.

[2] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, M.S.N., สาขาวิชาการพยาบาลสูติสาสตร์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, คณะพยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก

[2] Professional Nurse, M.S.N., Obstetric Nursing, Boromarajonani Sanpasitthiprasong College of Nursing, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute.

[*]**Corresponding author, E-mail:** montathip_50@bcnsp.ac.th, chonglak@bcnsp.ac.th

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มีความสำคัญเนื่องจากมีประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ ได้โดยสะดวก แต่การใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานเป็นประจำ ร่วมกับมีวิธีการทำงานที่ไม่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้เกิดโรคจากการทำงานกับคอมพิวเตอร์ได้ โดยเฉพาะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ซึ่งพบว่ามีการใช้งานคอมพิวเตอร์มากถึงวันละ 8 ชั่วโมง แต่ละครั้งมีการทำงานต่อเนื่องติดต่อกันนานเกิน 2 ชั่วโมง ด้วยท่าทางซ้ำ ๆ ย่อมส่งผลต่อสภาพร่างกายของผู้ทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เริ่มมีอาการปวดต่าง ๆ เช่น ปวดเมื่อยบ่า ไหล่ คอ หรือ ปวดหลัง นั่นก็คือ กลุ่มอาการ “ออฟฟิศซินโดรม” (Office syndrome) คณะผู้จัดทำจึงสนใจที่จะศึกษาการบรรเทาอาการปวดที่เกิดจากกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม (Office syndrome) เพื่อคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหลซึ่งมีคุณสมบัติในการนวดประคบร้อน และจัดสรีระบรรเทาอาการปวดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยศึกษาหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1.เพื่อพัฒนานวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่ 2.เพื่อศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่สามารถบรรเทาอาการปวดเมื่อยบริเวณคอ บ่าไหล่ และหลังได้ คณะผู้จัดทำจึงได้ออกแบบและสร้างนวัตกรรม แล้วนำไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน พบว่าความปวดหลังการ

ทดลองใช้นวัตกรรมน้อยกว่าความปวดใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบนวัตกรรม ค่า IOC = .59 เป็นค่าที่ยอมรับได้ และได้รับข้อเสนอแนะให้มีการปรับขนาดของเสื้อให้สามารถปรับขนาดได้ทุกไซต์ ให้มีการปรับรูปแบบของสายรัดจัดสรีระ ให้จัดเก็บสายไฟให้เป็นระเบียบเรียบร้อยให้สะดวกต่อการใช้งาน และให้ปรับตำแหน่งในการนวดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับชื่อนวัตกรรม เพื่อพัฒนานวัตกรรมในลำดับต่อไป

คำสำคัญ: อาการปวดของออฟฟิศซินโดรม, การนวดลดปวด, การประคบร้อนลดปวด

Abstract

At present, computer technology is very important and useful because it is convenient. However, the use of computers to work regularly, together with incorrect methods of work, will result in diseases from working with computers, especially for office computer users, who are found to be using computers for up to 8 hours a day, each with more than 2 hours of continuous operation with repeated postures, inevitably affecting the physical condition of the worker, causing the onset of pain such as shoulder pain, neck or back pain, that is, "Office Syndrome." The organizers are interested in studying pain relief caused by Office syndrome to innovate and develop innovative flow vests that have hot compress massage properties and provide pain relief physiques to address such problems by studying empirical evidence which aims as follows 1. To develop innovative shoulder vests 2. To study the effects of using innovative shoulder vests to relieve aches in the neck, shoulders, and back, the organizers designed and innovated and then experimented with a sample of 10 people who found that the pain after the trial of innovation was less than pain, used statistically significant innovation at the level .01 And allowed the qualified person to check the innovation of the
IOC = .59 value as an acceptable value and received feedback to adjust the size of the shirt to be scalable at any site to adjust the pattern of the straps, arrange the physique to keep the wires tidy, be convenient for use and adjust the position of the massage to suit and correspond to the innovative name to develop the innovation in the next order.

Keywords: Office syndrome. Pain relief massage. Hot Compression.

บทนำ

โรคออฟฟิศซินโดรม (Office syndrome) เป็นกลุ่มอาการที่พบบ่อยในคนทำงนออฟฟิศที่มีพฤติกรรมในการนั่งทำงานไม่เหมาะสมตามหลักการยศาตร์ โดยเฉพาะการทำงานที่เร่งรีบพร้อมกับสภาพแวดล้อมที่ของทำงานไม่เหมาะสม หรือการนั่งทำงานในท่าเดิม ๆ นานเกินไป จนส่งผลให้เกิดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ มีอาการปวดเมื่อยตามอวัยวะต่าง ๆ เช่น หลัง ไหล่ บ่าแขน หรือข้อมือ หากปล่อยไว้นานก็จะทำให้มีอาการลุกลามมากขึ้น (พฤทธิ์ นาเสงี่ยม, 2562) หรือกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและเยื่อพังผืด คือ กลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและเยื่อพังผืด รวมถึงอาการปวดหรือชาจากอาการอักเสบจากเนื้อเยื่อและเอ็น มักเกิดขึ้นกับกลุ่มวัยทำงานที่ต้องนั่งทำงานในออฟฟิศหรือทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์และมือถือเป็นประจำ (โรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณ, 2561) โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มีความสำคัญมาก เนื่องจากมีประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ ได้โดยสะดวก เช่น การพิมพ์เอกสาร การติดต่อสื่อสาร การศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการพัฒนาให้ใช้งานได้ง่าย มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ปริมาณการใช้คอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจในปี 2563 พบว่าผู้ใช้คอมพิวเตอร์จำนวน 16.8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 26.4 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ถึงแม้การใช้คอมพิวเตอร์จะมีประโยชน์อย่างมากมาย แต่การใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานเป็นประจำ ร่วมกับมีวิธีการทำงานที่ไม่ถูกต้อง เช่น การทำงานต่อเนื่อง ติดต่อกันนานเกิน 2 ชั่วโมง การไม่พักสายตา การเพ่งสายตา ท่านั่งที่ผิด เป็นต้น ยิ่งหากอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้เกิดโรคจากการทำงานกับคอมพิวเตอร์ได้ โดยเฉพาะผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในสำนักงาน ซึ่งพบว่ามีการใช้งานคอมพิวเตอร์มากถึงวันละ 8 ชั่วโมง แต่ละครั้งมีการทำงานต่อเนื่องติดต่อกันนานเกิน 2 ชั่วโมง ด้วยท่าทางซ้ำ ๆ ย่อมส่งผลต่อสภาพร่างกายของผู้ทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลกระทบที่พบบ่อย ได้แก่ อาการเกี่ยวกับดวงตาและการมองเห็น เช่น ตาเมื่อยล้า ตาแห้ง แสบตา ตาสู้แสงไม่ได้ ตาพร่ามัว ปวดศีรษะ สอดคล้องกับการศึกษาของนราภรพลหาญ, สมสมร เรืองวรบูรณ์, โกมล บุญแก้ว, และ อนุพงษ์ ศรีวิรัตน (2557) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานมีกลุ่มอาการเกี่ยวกับ 1) กล้ามเนื้อและกระดูก ได้แก่ ปวดคอมากที่สุด (ร้อยละ 83.70) รองลงมาคือปวดไหล่ (ร้อยละ 79.70) และ 2) ดวงตาและการมองเห็น ได้แก่ ปวดศีรษะ (ร้อยละ 41.90) น้ำตาไหล (ร้อยละ 57.30) เห็นภาพซ้อน/ตาพร่ามัว (ร้อยละ 56.40) ซึ่งอาการเกี่ยวกับกระดูกและกล้ามเนื้อ เช่น ปวดเมื่อยบ่า ไหล่ คอ หรือ ปวดหลัง นั่นก็คือ กลุ่มอาการ “ออฟฟิศซินโดรม” (Office syndrome) โดยอาการเหล่านี้พบได้ถึงร้อยละ 75 ของบุคคลที่ใช้คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี อาการในบางคนอาจเป็นเล็กน้อย ไม่บั่นทอนการทำงาน เมื่อพักการใช้คอมพิวเตอร์สักครู่ก็หายไป บางคนอาจต้องว่างเว้นจากการใช้เป็นวันถึงหายไป บางรายอาจต้องใช้ยาระงับอาการ (บุษป์รัตน์ การะโชติ, 2559) แต่กลุ่มอาการเหล่านี้สามารถแก้ไขและป้องกันได้

การรักษาหรือบรรเทาอาการปวดจากออฟฟิศซินโดรม สามารถทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการรักษาด้วยยา การทำกายภาพบำบัดด้วยเครื่องมือกายภาพบำบัดตามความเหมาะสมของอาการ เช่น

อัลตร้าซาวด์ เลเซอร์รักษา การกระตุ้นไฟฟ้า การประคบร้อน การยืดกล้ามเนื้อ ฝังเข็มบรรเทาอาการปวด และเพิ่มการไหลเวียนของเลือด การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มสมรรถภาพร่างกาย และพักผ่อนให้เพียงพอ การปรับสภาพแวดล้อมการทำงาน ท่าทางการทำงาน และพฤติกรรมการทำงาน ให้ถูกต้อง ตามอิริยาบถ นอกเหนือจากการรักษาที่กล่าวมาแล้ว ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีการรักษาอาการปวดด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย คือ การรักษาด้วยคลื่นรักษาแบบรวมพลังงาน Focused shockwave therapy การรักษาด้วยเครื่องกระตุ้นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า Peripheral Magnetic Stimulation (PMS) ซึ่งช่วยรักษาอาการปวดจากออฟฟิศซินโดรมได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ (โรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณย์, 2561) นอกจากนี้ความก้าวหน้าในการพัฒนานวัตกรรมในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการคิดค้นนวัตกรรมที่ช่วยบรรเทาอาการปวดจากออฟฟิศซินโดรมอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ความร้อนในการบรรเทาอาการปวด ยกตัวอย่างเช่น นวัตกรรมถุงธัญพืชประคบร้อน (สุรภี แสนสมบัติ, 2562) การกดจุดเพื่อช่วยบรรเทาอาการปวด ยกตัวอย่างเช่น นวัตกรรมไม้กดจุดลดปวด ในกลุ่มผู้ป่วยโรคออฟฟิศซินโดรม (Office syndrome) ที่มีอาการปวด คอ บ่า ไหล่ และหลัง (วิทวัส ศรีสุข, 2564) การนวดเพื่อลดอาการปวด ยกตัวอย่างเช่น นวัตกรรมนวดวันละนิดพิชิต Office Syndrome (กรรณิการ์ กายสี และคณะ, 2562) ซึ่งวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการรักษาด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การใช้ความร้อนช่วยบรรเทาอาการปวด การกดจุดเพื่อช่วยบรรเทาอาการปวด และการนวดเพื่อบรรเทาอาการปวด มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ค่าใช้จ่ายและไม่สะดวกต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน

จากปัญหาและวิธีการแก้ไขที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับบทบาทของพยาบาลในการบรรเทาอาการปวด คือ การให้คำแนะนำที่เหมาะสมตามระดับความรุนแรงของการปวด และศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลที่ช่วยบรรเทาและรักษาอาการปวดจากอาการออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome) ดังนั้นกลุ่มผู้จัดทำจึงสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยบรรเทาและรักษาอาการปวดที่เกิดจากกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome) โดยมี 3 คุณสมบัติ ในการช่วยบรรเทาและรักษาอาการปวด ได้แก่ 1) การใช้ความร้อน 2) การนวด และ 3) การจัดท่าในการทำงานให้เหมาะสม ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดอาการปวดจากออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome) โดยเน้นไปที่การใช้งานที่สะดวก ราคาประหยัด ใช้งานได้จริง และสามารถใช้งานไปพร้อมกับการทำงานควบคู่ไปด้วยได้ ซึ่งนอกจากจะช่วยลดอาการปวดจากการนั่งทำงานที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แล้ว การใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมยังไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาเสื้อสำหรับใช้บรรเทาอาการปวดจากออฟฟิศซินโดรม และศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการใช้เสื้อกั๊กพักไหล่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการพัฒนานวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่เพื่อช่วยบรรเทาอาการปวดจากกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม ได้กำหนดกรอบแนวคิดตามหลักของ ADDIE Model ของครูส (Kruse. 2008) ดังนี้

1. A: Analysis วิเคราะห์สถานการณ์และอุบัติการณ์ในการเกิดออฟฟิศซินโดรม และวิเคราะห์หาแนวทางในการบรรเทาอาการปวดจากกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม

2. D: Design ออกแบบเสื้อกั๊ก และออกแบบแผงวงจรที่ใช้ควบคุมแผ่นประคบร้อนและเครื่องนวด

3. D: Develop พัฒนาเสื้อกั๊กพักไหล่ตามที่ได้ออกแบบไว้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และพัฒนาเสื้อกั๊กพักไหล่ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. I: Implement นำเสื้อกั๊กพักไหล่ไปทดลองใช้

5. E: Evaluate ประเมินอาการปวดและความพึงพอใจหลังการใช้งานเสื้อกั๊กพักไหล่ ประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานเสื้อกั๊กพักไหล่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-group Pretest-posttest design) เพื่อพัฒนาเสื้อสำหรับใช้บรรเทาอาการปวดจากออฟฟิศซินโดรม และศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการใช้งานเสื้อกั๊กพักไหล่ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ บุคลากรที่มีอาการในกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่มีอาการในกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ซึ่งได้จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป (G* Power) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างจึงเพิ่มจำนวนเป็น 30 คน (ร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง) จากนั้นจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Convenience sampling โดยกำหนดคุณสมบัติในการคัดเข้าและคัดออก

2. เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria)

1) ผู้ที่มีอาการปวดคอ บ่า ไหล่ และหลัง จากกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรมโดยไม่มีการใช้ยาแก้ปวด

2) ผู้ที่มีระยะการทำงานมากกว่า 6-8 ชั่วโมงและมีอาการปวด คอ บ่าไหล่ และหลังมากกว่า 3 วัน/สัปดาห์

3. เกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างออก (Exclusion criteria)

1) ผู้ป่วยมะเร็ง

2) ผู้ป่วยโรคหัวใจหรือภาวะโรคหัวใจรุนแรง

3) ผู้ที่มีภาวะเลือดออกผิดปกติ

4) ผู้ที่มีการอักเสบของกล้ามเนื้อแบบเฉียบพลัน ประเมินจากอาการ ดังนี้ (วิกานดา รัตนพันธ์, 2563)

- อาการกล้ามเนื้ออ่อนแรง
- รู้สึกอ่อนล้าอ่อนเพลีย
- มีปัญหาในการลุกขึ้นจากท่านั่ง

5) ผู้ป่วยที่มีแผลเปิดทางผิวหนัง

6) ผู้ที่เป็นโรคติดต่อโดยการสัมผัสผิวหนัง

7) ผู้ที่มีการรับความรู้สึกผิดปกติ

8) ห้ามใช้ในหญิงมีครรภ์

9) บริเวณผิวหนังบวม ติดเชื้อ อักเสบ

10) ผู้ที่ใช้อุปกรณ์ฝังในร่างกาย และห้ามกระตุ้นผ่านหัวใจและสมอง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความปวดของผู้ใช้ นวัตกรรม “เสื้อก๊กพักไหล่” แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ตัวเสื้อก๊กพักไหล่ ที่ออกแบบ โดยออกแบบเป็นเสื้อทรงครึ่งตัว ลักษณะเสื้อจะเป็น 3 ชั้น ซึ่งชั้นที่ 2 เป็นชั้นติดอุปกรณ์นวดและประคบร้อน สามารถถอดออกได้เพื่อทำการซักและทำความสะอาด โดยจะติดสายรัดจัดสรีระไว้ข้างในสุด และตัวเสื้อสามารถปรับขนาดได้ตามสรีระของผู้ใส่ โดยมีคุณสมบัติ คือ สามารถนวดบริเวณคอ บ่า ไหล่ปรับตำแหน่งการนวดได้ สามารถประคบร้อนรวมทั้งควบคุมอุณหภูมิความร้อนได้ตามต้องการ และจัดสรีระร่างกายของผู้ใช้เพื่อบรรเทาอาการปวดได้

ส่วนที่ 2 แบบประเมินลักษณะความปวด/อาการปวด โดยใช้แบบประเมินความเจ็บปวดที่ปรับปรุงจาก Short-form McGill Pain Questionnaire ฉบับภาษาไทย ที่พัฒนาโดย วสุวัฒน์ กิติสมประยูรกุล, จักกริช กล้าผจญ และ อภิชนา โฆวินทะ (2547) ที่มีการใช้ประเมินความเจ็บปวดในผู้ป่วยโรคระบบประสาทและโรคระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ โดยประเมินผลก่อนใช้และหลังใช้นวัตกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจของนวัตกรรม “เสื้อก๊กพักไหล่” โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านประสิทธิภาพ และด้านความคุ้มค่า

5. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ได้จากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำร่างแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งจะเลือกข้อคำถามมาปรับปรุงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. คำแนะนำจากผู้เชียวชาญ ได้ข้อคิดเห็นที่ตรงกัน ดังนี้

- ขนาดของเสื้อยังไม่สามารถปรับขนาดได้ตามขนาดตัวของผู้ใช้งานได้ทุกไซต์ตามที่กล่าวไว้ในรูปแบบของการออกแบบ จึงต้องมีการปรับขนาดของเสื้อให้สามารถปรับขนาดได้ทุกไซต์

- สายรัดจัดสรีระมีขนาดเล็กไม่สามารถจัดสรีระของได้ตามขนาดตัวของผู้ใช้งาน จึงต้องมีการปรับรูปแบบของสายรัดจัดสรีระ

- สายไฟระโยงระยางไม่เป็นระเบียบ อาจทำให้เกิดอันตรายได้ จึงต้องมีการจัดเก็บสายไฟให้เป็นระเบียบเรียบร้อยให้สะดวกต่อการใช้งาน

- ตำแหน่งในการนวดยังไม่สอดคล้องกับชื่อชิ้นงาน จึงต้องมีการปรับตำแหน่งในการนวดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับชื่อนวัตกรรม

ผลการวิจัย

1.แบบประเมินความปวด

ตารางแสดงคะแนนระดับความปวดก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม

คะแนนรวม / จำนวนคน	ความปวดก่อนการทดลอง (คะแนน)	ความปวดหลังการทดลอง (คะแนน)
คนที่ 1	22	11
คนที่ 2	21	8
คนที่ 3	14	6
คนที่ 4	20	7
คนที่ 5	24	15
คนที่ 6	21	7
คนที่ 7	23	7
คนที่ 8	17	6
คนที่ 9	23	7
คนที่ 10	18	10

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ความปวดก่อนการทดลอง	10	20.30	3.129	12.551	.000
ความปวดหลังการทดลอง	10	8.40	2.836		

ผลการทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อบรรเทาอาการปวดจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน พบว่าความปวดหลังการทดลองใช้นวัตกรรมน้อยกว่าความปวดก่อนใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. แบบประเมินความพึงพอใจ

ผู้จัดทำได้ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจ จากนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 10 คน ทั้งหมด 10 ฉบับ โดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	N					SD.	
	5	4	3	2	1		
ด้านคุณภาพ							
1. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่เป็นนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมต่อผู้ใช้	2	5	2	1	0	3.80	0.816
2. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่สามารถนำมาใช้ได้จริง	3	4	3	0	0	4.00	1.033
3. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่มีความสอดคล้องกับผลที่คาดหวัง	3	3	3	1	0	3.80	0.919
4. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหลใช้ระยะเวลาในการศึกษาที่เหมาะสม	2	5	2	1	0	3.80	0.823
5. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่เป็นนวัตกรรมที่มีคู่มือการใช้งานที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	2	3	5	0	0	3.70	0.994
ด้านประสิทธิภาพ							
1. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่เป็นนวัตกรรมที่ใช้งานง่าย	4	1	5	0	0	3.90	0.994
2. นวัตกรรมเสื้อกักพักไหล่มีความแข็งแรงทนทาน	3	1	2	4	0	3.30	1.337
3. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ	3	4	3	0	0	4.00	0.816
4. นวัตกรรมเสื้อกักพักไหล่พกพาได้สะดวก	4	2	3	1	0	3.90	1.101
5. นวัตกรรมเสื้อกักพักไหล่สามารถปรับระดับได้มีความเหมาะสมสำหรับผู้ใช้	2	5	3	0	0	3.90	0.738
ด้านความคุ้มค่า							
1. นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่ช่วยลดค่าใช้จ่ายมีความคุ้มค่าคุ้มทุน	2	5	3	0	0	3.90	0.738
2. ความพึงพอใจในภาพรวมของนวัตกรรมนี้	6	2	2	0	0	4.40	0.843

จากตาราง พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมจากการนำใช้นวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายข้อย่อยพบว่า ความพึงพอใจด้านคุณภาพของนวัตกรรมนี้อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, SD = 0.11) ความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.80, S.D. = 0.28) และความพึงพอใจด้านความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.15, SD = 0.35)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรม เพื่อพัฒนานวัตกรรมเสื้อกั๊กพักไหล่ จากการทดลองใช้และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรและนักศึกษาที่มีอาการในกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ จำนวน 10 คน พบว่าความปวดหลังการทดลองใช้นวัตกรรมน้อยกว่าความปวดก่อนใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นได้ว่าการบรรเทาอาการปวดด้วยการใช้ความร้อนที่เหมาะสม จะส่งผลให้ช่วยบรรเทาอาการปวดที่เกิดจากโรคออฟฟิศซินโดรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณสุรภี แสนสมบัติ (2562) ในงานวิจัยเรื่องถุงธัญพืชประคบร้อน และงานวิจัยของคุณ Morteza Dehghan , Farinaz Farahbod (2557) ในงานวิจัยเรื่อง The Efficacy of Thermotherapy and Cryotherapy on Pain Relief in Patients with Acute Low Back Pain, A Clinical Trial Study. ที่กล่าวถึงการบรรเทาอาการปวดโดยการใช้ความร้อนว่ามีประสิทธิผลมากกว่าการบรรเทาอาการปวดด้วยความเย็น นอกจากนี้การใช้แรงสั่นแทนการนวดกดจุดพบว่านอกจากจะช่วยบรรเทาอาการปวดได้ตรงจุดแล้วยังช่วยผ่อนแรงจากการใช้กำลังคนในการนวดบรรเทาอาการปวดได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผศ.ดร.นพรัตน์ ธรรมวงษา ,อาจารย์เกศกัญญา ไชยวงศา (2561) ในงานวิจัยเรื่องนวดวันละนิดพิชิต Office Syndrome (Innovation of massage for office syndrome) ที่กล่าวไว้ว่าการใช้แรงสั่นแทนการนวดกดจุดสามารถลดการใช้แรงงานจากคนและบรรเทาความปวด บริเวณคอ บ่า ไหล่ ได้ และในกระบวนการวัดผลด้านคุณภาพ ด้านประสิทธิภาพ และด้านความคุ้มค่าของนวัตกรรมได้รับการรับรองผ่านการประเมินค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิและการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรและนักศึกษาที่มีอาการในกลุ่มอาการออฟฟิศซินโดรม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ จำนวน 10 คน ผลการประเมินความพึงพอใจนวัตกรรม พบว่าความพึงพอใจด้านคุณภาพของนวัตกรรมนี้ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.82, S.D. = 0.11) ความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80, S.D. = 0.28) ความพึงพอใจด้านความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.15, S.D. = 0.35)

ข้อเสนอแนะ

1. ขนาดของเสื้อยังไม่สามารถปรับขนาดได้ตามขนาดตัวของผู้ใช้งานได้ทุกไซต์ตามที่กล่าวไว้ในรูปแบบของการออกแบบ จึงต้องมีการปรับขนาดของเสื้อให้สามารถปรับขนาดได้ทุกไซต์

2. สายรัดจัดสรีระมีขนาดเล็กไม่สามารถจัดสรีระของได้ตามขนาดตัวของผู้ใช้งาน จึงต้องมีการปรับรูปแบบของสายรัดจัดสรีระ

3. สายไฟระโยงระยางไม่เป็นระเบียบ อาจทำให้เกิดอันตรายได้ จึงต้องมีการจัดเก็บสายไฟให้เป็นระเบียบเรียบร้อยให้สะดวกต่อการใช้งาน

4. ตำแหน่งในการนวดยังไม่สอดคล้องกับชื่อชิ้นงานจึงต้องมีการปรับตำแหน่งในการนวดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับชื่อนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

พฤทธิ์ นาเสงี่ยม. (2562). การพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการออกกำลังกายสำหรับการบำบัดโรคออฟฟิศซินโดรม. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/107/1/57011251002.pdf.

โรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณ. (2561). การรักษาอาการออฟฟิศซินโดรม. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก https://www.siphhospital.com/th/news/article/share/office-syndrome.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/2563/Pocketbook63.pdf.

บุษป์รัตน์ การะโชติ. (2559). โรคคอมพิวเตอร์วิชั่นซินโดรม. จดหมายข่าวองค์การเภสัชกรรม, 23(1): 17-18.

สุรภี แสนสมบัติ. (2562). ถุงธัญพืชประคบร้อน. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก https://w2.med.cmu.ac.th/nis/downloads/?p=761.

วิทวัส ศรีสุข. (2564). นวัตกรรมไม้กดจุดลดปวด ในกลุ่มผู้ป่วยโรคออฟฟิศซินโดรม (Office syndrome) ที่มีอาการปวดคอ บ่า ไหล่ สะบัก.

วสุวัฒน์ กิติสมประยูรกุล, จักกริช กล้าผจญ และอภิชนา โฆวินทะ. แบบประเมินความปวด ความเจ็บปวด. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก http://rehabmed.or.th/main/wp-content/uploads/2015/01/L-196.pdf.

นพรัตน์ ธรรมวงษา, เกศกัญญา ไชยวงศา, กรรณิกา กายสี. (2561). นวดวันละนิดพิชิต Office Syndrome. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก http://110.164.51.228/bcnu/attachments/article/pdf.

Kruse, K. (2008). Instructional design. Retrieved March 14, 2008, from http://www.cognitivedesignsolutions.com/Instruction/LearningTheory.htm.

Morteza Dehghan , Farinaz Farahbod. (2557) The Efficacy of Thermotherapy and Cryotherapy on Pain Relief in Patients with Acute Low Back Pain, A Clinical Trial Study (Research repot).

(ระดับชาติ)

กลุ่มสังคมศาสตร์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

Factors Affecting Local Candidate Selection in Wiset Chai Chan District Ang Thong Province

ธนวัฒน์ รัศมี[1*] และวิไลลักษณ์ เรืองสม[2]

Tanawat Ratsamee[1*] and Wilailuk Ruangsom[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

[1] Undergraduate student, Bachelor of Public Administration Program, Public Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

[2] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

[2] Lecturer, Bachelor of Public Administration Program, Public Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Tanawat.ras@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน เป็นประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุ 18 ปีขึ้นไป) อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ทดสอบใช้ t-test และ F-test และทำการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe's Method

ผลการวิจัย พบว่า การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 1.ด้านคุณลักษณะผู้นำ พบว่า เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนช่วยเหลือและมีบทบาททางสังคม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผู้นำส่วนท้องถิ่นคือรากฐานการปกครองประชาธิปไตย 2.ด้านวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้นำจะมีนโยบายในการพัฒนาหมู่บ้านที่ดีและเป็นผู้ที่มองการการไกลในการส่งเสริมท้องถิ่นเกิดความก้าวหน้า 3.ด้านบริหารการจัดการ พบว่า กระบวนการในการนำทรัพยากรในการบริหารทั้งทางวัตถุและคนดำเนินการ กระบวนการนำเอาการตัดสินใจและนโยบายมาปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้นำมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อประชาชนในท้องถิ่น ทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกการทำงานทั้งด้านนโยบาย ด้านงบประมาณต่าง ๆ และผู้นำมีความรับผิดชอบสูงในการทำงาน การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพและรายได้ แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผู้นำท้องถิ่น, ด้านคุณลักษณะผู้นำ, ด้านวิสัยทัศน์, ด้านบริหารการจัดการ, ด้านคุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The objectives of this research is to study the factors affecting the decision to select candidates for local elections of Wiset Chai Chan District, Angthong Province and also to compare factors affecting the decision to select candidates for local elections that classified by demographic characteristics. The population and sample of this research is 397 people who live in Wiset Chai Chan District, Angthong Province and also have the right to vote (18 years old and over). The statistics used in the research are frequency, percentage, median, standard deviation (SD). The researcher tested hypothesis by using T-test and F-test (One-way ANOVA) and ran Scheffe's test to find out which pairs of means are significant.

The results found that the overall opinion level about choosing a candidate for local elections was at the highest level. The leadership characteristics was the people's faith was respected and they helped and played a social role that initiatives in local development. The second was the vision that the candidates had good local development policy to promote local progress. The third was the management to bring both material and human resources management was quite good. Moreover, the process of decision and policy implementation to achieve the objectives was effective. The last was the morality and ethics that the leaders were honest to local people and also work with transparency in terms of policy or budget. The leaders have a high responsibility in their work.

The comparison of factors affecting the selection of local candidates that classified by demographic characteristics found that people who had different gender, age, status,

education, occupation and income had no different opinions towards selecting candidates for local elections at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Local Leadership, Leadership Characteristics, Vision, Management and morality and ethics

บทนำ

การปกครอง หรือการบริหารประเทศนั้น รัฐบาลย่อมเป็นศูนย์กลางของอำนาจการปกครองซึ่งการที่รัฐบาลลดภาระของตนเอง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการปกครองนั้นรัฐบาลมีความจำเป็นต้องใช้หลักการ และแนวคิดกระจายอำนาจในการปกครองและการบริหาร โดยประชาชนมีโอกาสเข้ามามีสิทธิในการปกครองอย่างทั่วถึง และเป็นสิ่งจำเป็นตามนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตราที่ 252 ของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย ปี 2560

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นวิธีการกระจายอำนาจการปกครอง หรือเป็นวิธีการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลส่วนกลางไปยังหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองด้วยตนเอง โดยมีการจัดตั้งองค์กรที่เป็นตัวกลางในการให้บริการสาธารณะในการบริหารงาน โดยบุคคลในท้องถิ่นเลือกตัวแทนในท้องถิ่นของตนเข้ามาทำงานตามระบบประชาธิปไตย และยังคงเป็นการปกครองโดยวิธี| การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้ง ผู้ทำหน้าที่ปกครองโดยอิสระ และได้รับอำนาจอิสระความรับผิดชอบ ซึ่งตนเองสามารถที่จะใช้ได้ปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค และส่วนกลาง แต่การปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแล เพื่อให้ความเป็นอิสระของท้องถิ่นนั้นจะไม่ดำเนินงานที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ (เศรษฐพร หนุนชู, กิตติคุณ ด้วงสงค์ และพระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สทุธจิตฺโต, 2560)

การเลือกผู้นำท้องถิ่น เป็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยเบื้องต้นอย่างหนึ่ง ดังนั้น การที่จะทำให้ประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในระดับประเทศได้ ควรส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ว่าประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ที่ประชาชนต้องให้ความสำคัญ และแสดงถึงพลังจากสิทธิของตนเองว่ามีคุณค่าที่จะส่งผลในการเลือกผู้นำท้องถิ่น เพื่อเข้ามาบริหาร พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ไม่ใช่เพียงแค่การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ออกไปลงคะแนนเสียงและเลือกคนที่ให้ผลประโยชน์เท่านั้น ดังนั้น ประชาชนกับการเลือกผู้นำท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองของประเทศไทยให้สามารถพัฒนาภายใต้พลังของประชาชน

ปัจจุบัน พบว่า ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของประชาชนทางการเมืองในด้านของความคิด และเป็นการช่วงชิงอำนาจทางการบริหารของนักการเมือง ส่งผลให้เกิดความเสียหายในประเทศ (อังศุพร บิลหมัน, 2561) ประชาชนควรคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกผู้นำท้องถิ่น ที่มีคุณสมบัติที่ดี มีคุณธรรม

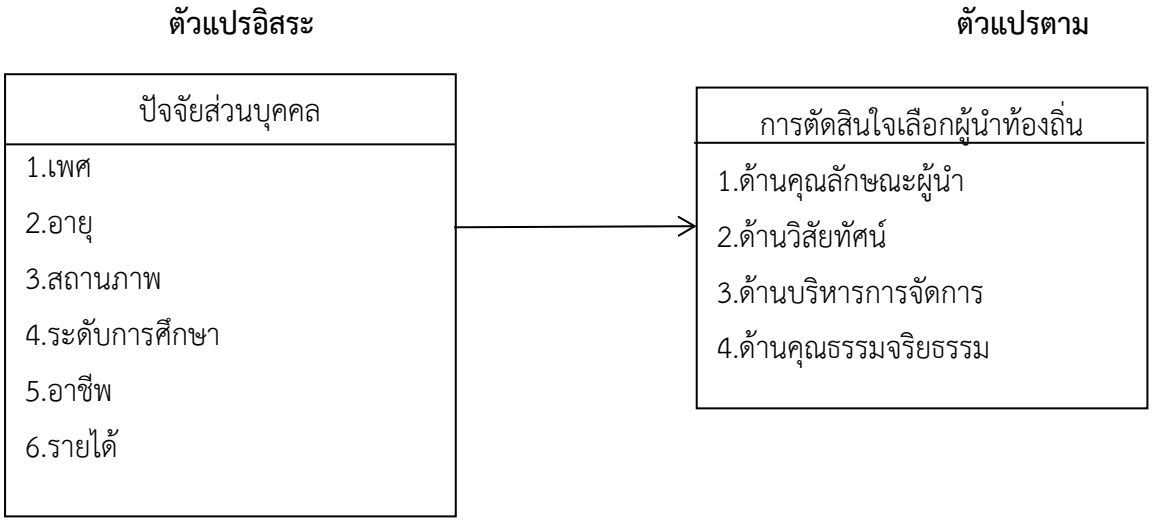
จริยธรรม ความซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน ทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้ มีความรู้ มีความสามารถ ที่จะนำพาท้องถิ่นไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไปในอนาคต ดังนั้น กระบวนการที่จะให้ได้ผู้นำท้องถิ่นที่ดี สามารถเข้าถึงปัญหาและการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้มาก คือ ประชาชนจึงต้องเข้าไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง โดยมีหลักพิจารณาทั้งด้านคุณลักษณะ วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ รวมไปถึงคุณธรรมจริยธรรมของตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะเลือกผู้แทนสำหรับตนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในส่วนท้องถิ่นและระดับประเทศสืบไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเตรียมตัวในการเลือกตั้ง และเป็นแนวทางให้กับประชาชนในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เข้ามาบริหาร พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุ 18 ปีขึ้นไป) ในพื้นที่อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 67,522 คน โดยการวิจัยในครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ที่มีระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 397 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนที่ 2 แบบประเมินระดับความคิดเห็นการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ด้านคุณลักษณะผู้นำ, ด้านวิสัยทัศน์ ด้านบริหารการจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและหาคุณภาพเครื่องมือ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อตรวจสอบ โครงสร้าง คำถาม การใช้ภาษา และครอบคลุมในเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์ ถึงนายอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์ และสรุปผลตามแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิจัยที่ใช้

นำผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบประเมินระดับความคิดเห็นการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 4 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายโดยเทียบเกณฑ์สัมบูรณ์ ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ

โดยมีความหมาย ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย		ระดับความสำคัญ
1.00 – 1.79	หมายถึง	น้อยที่สุด
1.80 – 2.57	หมายถึง	น้อย
2.60 – 3.39	หมายถึง	ปานกลาง
3.40 – 4.19	หมายถึง	มาก
4.20 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

3. วิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ โดยใช้ t-test

4. วิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้การทดสอบค่า F-test และทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe's Method

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรเพศ (N=397)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	162	40.8
หญิง	235	59.2
รวม	**397**	**100.0**
2.อายุ		
18-24 ปี	47	11.8
24-29 ปี	71	17.9
30-35 ปี	110	27.7
36-41 ปี	32	8.1
42-47 ปี	80	20.2
60 ปีขึ้นไป	57	14.4
รวม	**397**	**100.0**

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.สถานภาพ		
โสด	114	28.7
สมรส	212	53.4
หย่าร้าง	71	17.9
รวม	**397**	**100.0**
4.การศึกษา		
ประถมศึกษา	57	14.2
มัธยมศึกษา	94	23.7
อนุปริญญาปริญญาตรี	34	8.6
ปริญญาตรี	161	40.6
ปริญญาโท	34	8.6
ปริญญาเอก	17	4.3
รวม	**397**	**100.0**
5.อาชีพ		
นักศึกษา	48	12.1
เกษตรกร	104	26.2
ข้าราชการ	118	29.7
พนักงานบริษัท	92	23.2
ธุรกิจส่วนตัว	35	8.8
รวม	**397**	**100.0**
6.รายได้		
น้อยกว่า 5,000 บาท	46	11.6
5,001-10,000 บาท	132	33.2
10,001-15,000 บาท	28	7.1
15,001-20,000 บาท	153	38.5
20,000 บาทขึ้นไป	38	9.6
รวม	**397**	**100.0**

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.2 อายุระหว่าง 30-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.7 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.4 ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.6 ประกอบอาชีพข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 29.7 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,000 - 20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 38.5

2. ผลการศึกษาการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านคุณลักษณะผู้นำ	4.75	0.42	มากที่สุด
2.ด้านวิสัยทัศน์	4.71	2.45	มากที่สุด
3.ด้านบริหารการจัดการ	4.78	1.87	มากที่สุด
4.ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.73	3.37	มากที่สุด
รวม	**4.47**	**.247**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.47) โดยลำดับที่ 1 คือ ด้านบริหารการจัดการ ($\bar{x}$= 4.78) รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะผู้นำ ($\bar{x}$= 4.75) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x}$ = 4.71)

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	เพศ				T	Sig.
	ชาย		หญิง			
	N=162		N=235			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ	4.7420	0.2799	4.7776	0.2809	.897	.371
2. ด้านวิสัยทัศน์	4.6975	0.3224	4.7234	0.2839	.844	.399
3. ด้านบริหารการจัดการ	3.7679	0.2183	3.7668	0.2489	.045	.964
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.6198	0.4729	4.6936	0.4225	1.63	.104
รวม	**4.4568**	**0.3233**	**4.4903**	**0.3078**	**-1.23**	**.220**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (sig = 0.220) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุ

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	.491	5	.098	1.253	.284
	ภายในกลุ่ม	30.152	391	.078		
	รวม	**31.152**	**396**			
2. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.546	5	.109	1.216	.301
	ภายในกลุ่ม	35.118	391	.090		
	รวม	**35.664**	**396**			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	**แหล่งความแปรปรวน**	**SS**	**DF**	**MS**	**F**	**Sig.**
3. ด้านบริหารการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	.116	5	.023	.413	.840
	ภายในกลุ่ม	22.058	391	.056		
	รวม	**22.174**	**396**			
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	**ระหว่างกลุ่ม**	1.638	5	.328	1.670	.141
	ภายในกลุ่ม	76.683	391	.196		
	รวม	78.320	396			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.310**	**5**	**.062**	**1.009**	**.412**
	ภายในกลุ่ม	**23.894**	**391**	**.061**		
	รวม	**24.293**	**396**			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (sig = 0.412) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนช่วงอายุต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพ

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง	**แหล่งความแปรปรวน**	**SS**	**DF**	**MS**	**F**	**Sig.**
1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	.100	2	.050	.636	.530
	ภายในกลุ่ม	31.052	394	.079		
	รวม	31.152	396			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
2. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.026 35.639 35.664	2 394 396	.013	.143	.867
3. ด้านบริหารการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.102 22.072 22.174	2 394 396	.051 .056	.910	.403
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.303 78.018 78.320	2 394 396	.151 .198	.764	.467
รวม	**ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม**	**.007 24.287 24.239**	**2 394 396**	**.003 .062**	**.053**	**.948**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ประชาชนที่สถานภาพต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (sig = 0.948) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนสถานภาพต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามการศึกษา

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	.425	5	.085	1.082	.370
	ภายในกลุ่ม	30.727	391	.079		
	รวม	**31.152**	**396**			
2. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.459	5	.092	1.018	.406
	ภายในกลุ่ม	35.206	391	.090		
	รวม	**35.664**	**396**			
3. ด้านบริหารการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	.236	5	.047	.840	.522
	ภายในกลุ่ม	21.939	391	.056		
	รวม	**22.174**	**396**			
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.547	5	.109	.550	.738
	ภายในกลุ่ม	77.773	391	.199		
	รวม	**78.320**	**396**			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.159**	**4**	**.062**	**1.013**	**.410**
	ภายในกลุ่ม	**23.982**	**392**	**.061**		
	รวม	**24.293**	**396**			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (sig = 0.630) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนการศึกษาต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอาชีพ

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	.218	4	.055	.692	.598
	ภายในกลุ่ม	30.934	392	.079		
	รวม	**31.152**	**396**			
2. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.108	4	.027	.298	.879
	ภายในกลุ่ม	35.556	392	.091		
	รวม	**35.664**	**396**			
3. ด้านบริหารการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	.162	4	.041	.723	.577
	ภายในกลุ่ม	22.012	392	.056		
	รวม	**22.174**	**396**			
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.171	4	.293	1.487	.205
	ภายในกลุ่ม	77.150	392	.197		
	รวม	**78.320**	**396**			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.159**	**4**	**.040**	**.646**	**.630**
	ภายในกลุ่ม	**24.134**	**392**	**.062**		
	รวม	**24.293**	**396**			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (sig = 0.630) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประชาชนอาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามรายได้

ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	.181	4	.045	.572	.683
	ภายในกลุ่ม	30.971	392	.079		
	รวม	**31.152**	**396**			
2. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.172	4	.043	.476	.753
	ภายในกลุ่ม	35.492	392	.091		
	รวม	**35.664**	**396**			
3. ด้านบริหารการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	.162	4	.041	.723	.576
	ภายในกลุ่ม	22.012	392	.056		
	รวม	**22.174**	**396**			
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.998	4	.499	2.565	.038
	ภายในกลุ่ม	76.323	392	.195		
	รวม	**78.320**	**396**			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.213**	**4**	**.053**	**.867**	**.484**
	ภายในกลุ่ม	**24.080**	**392**	**.061**		
	รวม	**24.293**	**396**			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน (sig = 0.484) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนรายได้ต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

จากผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.47) โดยลำดับที่ 1 คือ ด้านบริหารการจัดการ ($\bar{X}$ = 4.78) รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.75) ลำดับที่ 3 คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.73) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.71) นั้น ด้านบริหารการจัดการ พบว่า จะต้องมีกระบวนการในการนำทรัพยากรในการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการกระบวนการนำเอาการตัดสินใจและนโยบายมาปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทางด้านคุณลักษณะผู้นำ พบว่า ผู้นำจะต้องเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนช่วยเหลือและมีบทบาททางสังคม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผู้นำส่วนท้องถิ่น คือ รากฐานการปกครองประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างมากในการนำไปสู่การริเริ่มโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นผู้โน้มน้าวชักจูงให้ประชาชนเกิดความทุ่มเทสร้างประโยชน์และความสามารถต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประชาชนในท้องถิ่น ทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกการทำงาน ทั้งด้านนโยบายด้านงบประมาณต่าง ๆ และผู้นำมีความรับผิดชอบสูงในการทำงาน และสุดท้ายด้านวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้นำจะต้องมีนโยบายในการพัฒนาหมู่บ้านที่ดีและเป็นผู้ที่มองการการไกลในการส่งเสริมท้องถิ่นเกิดความก้าวหน้า ควบคู่กับการเป็นนักพัฒนาชุมชนที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังศุพร บิลหมัน (2561) งานวิจัยเรื่อง “การตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” พบว่า ประชาชนมีระดับความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองคลองแห ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชน มีระดับความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นในเขต เทศบาลเมืองคลองแห ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านวิสัยทัศน์ ด้านบริหารจัดการ และด้านเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะผู้นำตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ เติมสมเกตุ และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรี ที่พึงประสงค์” : ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการด้านภาวะความเป็นผู้นำมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ”ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน (sig = 0.220) ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน (sig = 0.412) และประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน (sig = 0.630) สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระวรรณ จักกระหวัด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวางไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวิไลซ์ นัมคณิสรณ์ (2553) ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี” ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนมีอายุ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาทำให้พอจะสรุปได้ว่า ประชาชนในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ไม่ว่าเพศใด อายุเท่าไร สถานภาพแบบไหน การศึกษาระดับใด ประกอบอาชีพอะไร และรายได้เท่าใด ไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ประชาชนให้ความสำคัญกับหลักการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องคุณลักษณะและศักยภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งด้านบริหารการจัดการ ด้านคุณลักษณะผู้นำ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านวิสัยทัศน์เป็นสำคัญ และจากผลดังกล่าวจะแนวทางให้กับผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเตรียมตัวในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงคุณลักษณะและศักยภาพของตนเองเป็นหลักสำคัญ เพื่อที่จะได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในส่วนท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมถึงยังสะท้อนแนวทางให้กับประชาชนในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เข้ามาบริหาร พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ไพบูล เติมสมเกตุ และคณะ. (2553). คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์: ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงรายอำเภอเมืองเชียงรายจังหวัดเชียงราย. สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

วีระวรรณ จักกระหวัด. (2557). ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการ บริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิวิไลซ์ นัมคณิสรณ์. (2553). ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ , มหาวิทยาลัยบูรพา.

เศรษฐพร หนุนชู, กิติคุณ ด้วงสงค์ และพระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุทฺธจิตฺโต (2560). การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. วารสาร มจร. อุบลปริทัศน์, ปีที่ 2 (ฉบับที่ 2), 109-122.

อังศุพร บิลหมัน. (2561). การตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่)

การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

The Adaptation of the Administration of Local Administrative Organizations in Chumphon Province under Thailand 4.0 Policy

สุกัญญา มิตรเมฆ[1*] และเทพศักดิ์ บุณยรัตพันธุ์[2]

Sukunya Mitmek[1*] and Theppasak Boonyarattaphan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[1] Graduate student, Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University.

[2] รองศาสตรจารย์ ดร., สาขาบริหารรัฐกิจ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** such_je@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 (3) ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และ (4) เสนอแนะกลยุทธ์ของการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 79 แห่ง 2) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 3,702 คน และ 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรจำนวน 79 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 66 แห่ง 2) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 360 คน และ 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรมีการปรับตัวของการบริหารงานภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 อยู่ในระดับมาก 2) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด ระยะเวลาในการทำงานและระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 แตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำในยุค 4.0 การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 และการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 4) ข้อเสนอแนะกลยุทธ์ของการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการพัฒนามนุษย์ เปิดโอกาสให้บุคลากรเรียนรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยการพัฒนาความรู้ในด้านที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างมีระบบ โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

คำสำคัญ: การปรับตัว, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร, นโยบายไทยแลนด์ 4.0

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the adjustment of the administration of local administrative organizations in Chumphon Province under the Thailand 4.0 policy. 2) compare the opinions of personnel in local government organizations in Chumphon Province towards the administration of local government organizations in Chumphon Province under the Thailand 4.0 policy. 3) study the factors influencing the adjustment of the administration of local administrative organizations in Chumphon Province under the Thailand 4.0 policy and 4) suggest strategies for the adjustment of the administration of local administrative organizations in Chumphon Province under the Thailand 4.0 policy. This research is an integrated research method between quantitative and qualitative research. The population were 1) 79 local government organizations in Chumphon Province 2) 3,702 people working in local government organizations in Chumphon Province and 3) 79 administrators of local government organizations in Chumphon Province. The samples were 1) 66 local government organizations in Chumphon Province 2) 360 people working in local government organizations in Chumphon Province and 3) 18 administrators of local government

organizations in Chumphon Province. The research instruments were questionnaires and interview forms. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. t-test, F-test and stepwise multiple regression analysis.

The results of the research showed that 1) local administrative organizations in Chumphon Province had adaptations of the administration under the Thailand 4.0 policy is not lower than the moderate level. 2) personnel of local government organizations in Chumphon Province who have personal factors in terms of the type of local government organizations, working period and levels of education had different opinion on the adjustment of the administration of local government organizations in Chumphon Province. 3) leadership factors the change management in the Thailand 4.0 era, and the Thailand 4.0 policy implementation influenced the adjustment of the administration of local government organizations in Chumphon under the Thailand 4.0 policy 4) suggestions on strategies for adaptation of local administrative organizations in Chumphon Province under the Thailand 4.0 policy were the administrators of local government organizations in Chumphon Province must prioritized the factors of human development by provide opportunities for personnel to learn about rapidly changing information systems by developing relevant knowledge in a systematic way via training to provide.

Keywords: The Adaptation, Local Administrative Organizations in Chumphon Province, Thailand 4.0 Policy

บทนำ

ในโลกปัจจุบันที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศบวกกับกระแสโลกาภิวัตน์ การแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ตลอดจนความคาดหวังและความต้องการหลากหลายที่เพิ่มขึ้นของมนุษย์และความล้าหลังขององค์การ ทำให้องค์การต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ผู้นำหรือ ผู้บริหารระดับสูงต้องทำความเข้าใจและตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งภายในและ ภายนอกประเทศ ที่หมายความถึงปัญหาภายในประเทศของไทยซึ่งสะสมมาอย่างยาวนานในด้านต่าง ๆ ทั้งปัญหาด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญอยู่ ประกอบกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากความเป็นโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงในภูมิเศรษฐศาสตร์โลก (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) เป็นเหตุให้ภาครัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง มิเช่นนั้นจะกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในที่สุด

โมเดล Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อม ๆ กับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศในโลกที่หนึ่งที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2560) ซึ่งการพัฒนาประเทศซึ่งขับเคลื่อนด้วยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นี้ องค์กรหรือผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรที่สอดคล้องกับนโยบายสำหรับการบริหารองค์กร จากยุคปลาใหญ่กินปลาเล็กสู่การช่วงชิงความได้เปรียบด้วยการลงมือทำก่อน ซึ่งปัจจุบันใช้ความได้เปรียบทางเทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายร่วมมือกัน (Connection) ผู้นำในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (Old paradigm) สู่การเป็น ผู้นำแบบใหม่ (New paradigm) (Daft, 1999) โดยเฉพาะจากที่มุ่งความคงที่สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีคุณค่า จากการมุ่งที่การควบคุมสู่การมอบอำนาจ จากการมุ่งที่การแข่งขันสู่การร่วมมือ จากการมุ่งที่วัตถุนิยมสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน จากความเป็นรูปแบบเดียวกันสู่ความหลากหลาย และเพราะสิ่งที่สำคัญที่สุดกลับไม่ใช่เรื่องการลงทุนในเทคโนโลยี หากแต่เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงการพัฒนาการบริหารงานภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล แต่การบริหารงานและการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดชุมพร จะมีปัญหาและอุปสรรคแตกต่างกันไป เนื่องจากมีสภาพบริบทสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรที่ต่างกัน ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จนั้น จะต้องมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์เกี่ยวกับงาน มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่สมควรได้รับการสนับสนุนเพื่อให้มีการดำเนินงานในทิศทางที่ถูกต้องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ต่อการปรับตัวของบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

3. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

4. เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์ของการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุค 4.0 เนื่องจากการบริหารจัดการองค์การในปัจจุบันต้องมีการเตรียมคนทำงานสู่สังคมที่ใช้ความรู้ และบุคคลพร้อมเรียนรู้ ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ทุกคนจะต้องเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้และทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมพัฒนางานที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งทักษะสำคัญที่ทุกคนต้องตระหนักและนำมาใช้คือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ (Tanya, 2010) ซึ่งคุณลักษณะของผู้นำสมัยใหม่ในยุคการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจะมีลักษณะ ดังนี้ (Dibbon and Pollock, 2007; McMillan, 2010; Patel, 2012) 1) การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง คือ การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย สามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลง กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมายที่ชัดเจน กว้างไกล แปลกใหม่ สอดคล้องกับสภาพองค์การ เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ 2) การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม คือ การร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานโดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เปิดโอกาสและโน้มน้าวให้บุคลากรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายเป้าหมายร่วมกัน 3) การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร คือ การใช้รางวัลเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้บุคลากรมีพฤติกรรมการทำงาน โดยพิจารณาจากความชอบ กล่าวคำชมเชยให้กับบุคลากรที่ทำงานบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน 4) การคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดริเริ่ม คิดสิ่งใหม่ ๆ หลากหลายรูปแบบ คิดนอกกรอบ สร้างทางเลือกใหม่เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำสิ่งใหม่ ๆ หรือสร้างนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการบริหารโดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย 5) การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี คือ การกำหนดทิศทางโครงสร้างองค์การและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มุ่งเน้น และผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์การด้วยการเล็งเห็นคุณค่าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสำคัญ 6) การมีคุณธรรม จริยธรรม คือ การแสดงออกถึงการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ความมีเมตตา ต่อบุคลากรในทุกระดับ มีการแสดงออกถึงการถือประโยชน์ส่วนรวมขององค์การ มีการปฏิบัติงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการปรับปรุงกระบวนการทำงานตามแผนที่วางไว้ โดยการนำระบบและวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนให้องค์การหรือบุคลากรสามารถที่

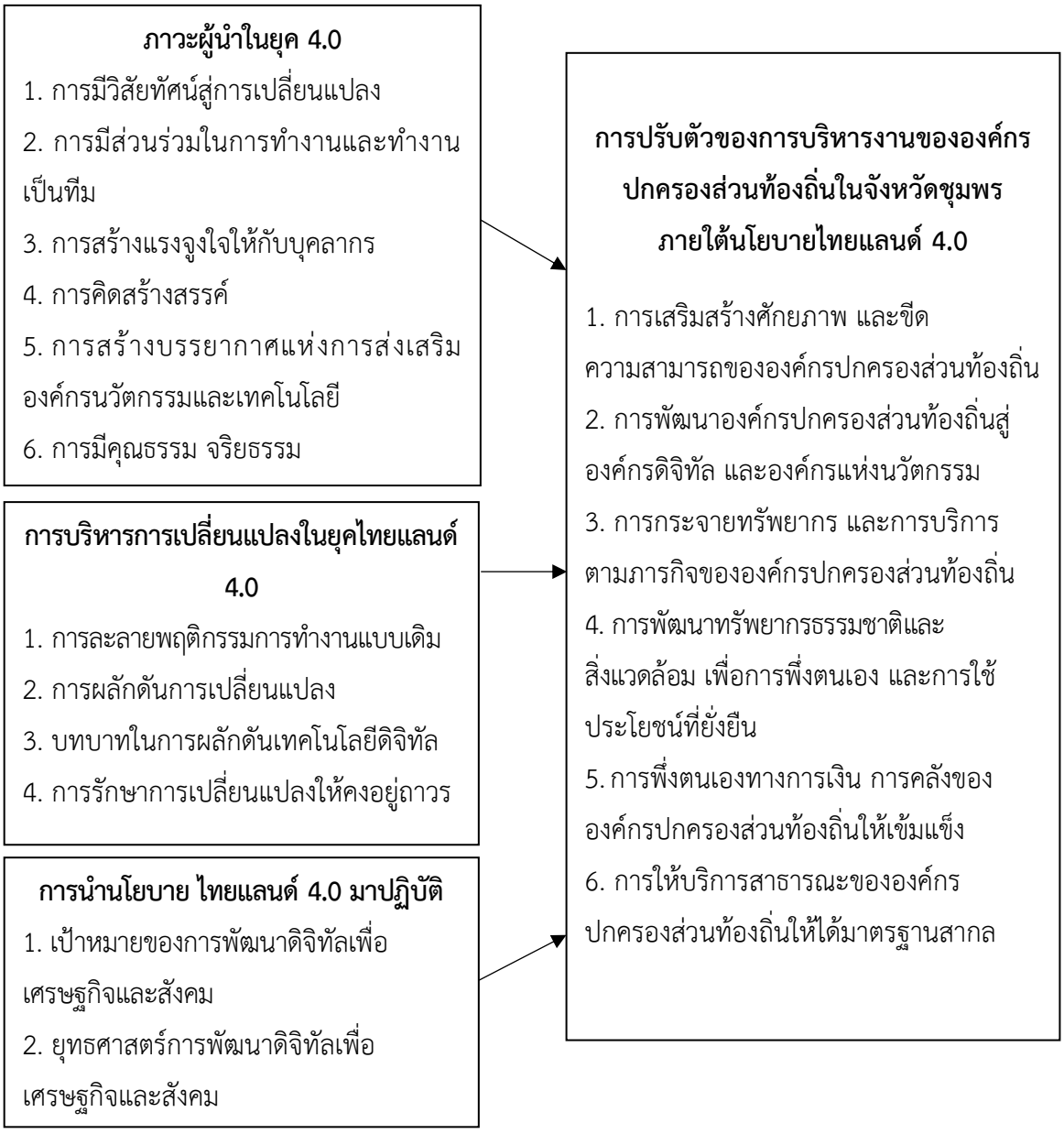
จะปรับตัวตอบรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การ ตลอดจนมีการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้วย (ชิดชนก ศุภวโรดม, 2550) ซึ่งการบริหารการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ เพื่อให้องค์การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในองค์การ ช่วยให้องค์การเห็นโอกาสและภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยให้องค์การไม่สับสนวุ่นวาย ระส่ำระสายเมื่อต้องเผชิญกับความจำเป็น ช่วยให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปโดยราบรื่นในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง (วิลาวัลย์ อันมาก, 2556) ดังนั้นผู้นำองค์การในยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงต้องมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงองค์การ ดังนี้ 1) การละลายพฤติกรรมการทำงานแบบเดิม เป็นการสร้างแรงจูงใจโดยใช้โดยการบังคับ รวมถึงการชักนำจูงใจให้ตัดสินใจเลือกทำเอง เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมเปลี่ยนแปลงแล้วจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การรวมถึง วิสัยทัศน์ 2) การผลักดันการเปลี่ยนแปลง โดยทำการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ ด้วยการทบทวนและปรับปรุงวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานใหม่ 3) บทบาทในการผลักดันเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการประชาชน การประสานงานและการกำกับดูแล ตลอดจนการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากร 4) การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ถาวร เป็นการปฏิบัติการตามระบบการเปลี่ยนแปลง การรักษาสภาพหลักจากการเกิดการเปลี่ยนแปลง องค์การต้องสร้างคุณค่าก่อวัฒนธรรมใหม่ให้คงอยู่ต่อไป เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงครั้งต่อไปทำได้ง่ายขึ้น สร้างบทบาทอันสำคัญให้กับบุคลากร การจัดระบบการให้รางวัลให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การ (Lewin, 2008; นิรันทร์ แสงสุวรรณวาว, 2559)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารยุคดิจิทัล เป็นแนวคิดที่ประยุกต์เอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการ รวมทั้งเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งหมายถึง การรวมกันระหว่างเทคโนโลยีและสารสนเทศ ตั้งแต่กระบวนการจัดเก็บ ประมวลผล และการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อช่วยให้ได้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ โดยการนำอุปกรณ์เครื่องมือ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมต่าง ๆ รวมทั้งซอฟท์แวร์ ทั้งแบบสำเร็จรูปและแบบพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในงานเฉพาะด้านเพื่อรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล และแสดงผลลัพธ์เป็นสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป (Hughes, 2018) ทั้งนี้ประเทศได้มีการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อใช้เป็นกรอบในการผลักดันให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดในทุกภาคส่วน การปฏิรูปกระบวนการทางธุรกิจการผลิต การค้าและการบริการ การปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศไทยตาม นโยบายของรัฐบาลในท้ายที่สุด โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) เป้าหมายของการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม คือการที่สามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้วิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลบรรลุผลแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจึงได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 ด้านคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสรรค์สังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล การพัฒนากำลังคนให้พร้อมให้เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และการสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยภารกิจของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และการพัฒนาความเข้มแข็งของท้องถิ่น ตามรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ให้เข้มแข็ง อย่างต่อเนื่อง ให้เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยึดหลักประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมแก่เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ประชาธิปไตยสำหรับประชาชน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาใช้ในการศึกษาการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) 1) การเสริมสร้างศักยภาพ และขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางในการพัฒนาองค์การในการสรรค์สร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาภารกิจ พัฒนาบุคลากรให้เติบโตอย่างมั่นคง 2) การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรดิจิทัล และองค์กรแห่งนวัตกรรม คือ การส่งเสริม สนับสนุน องค์กรภาคีทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กร ภาคประชาชน ร่วมผลิต และพัฒนาผลงานทางวิชาการ องค์ความรู้ นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาภารกิจและบริการของให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 3) การกระจายทรัพยากร และการบริการตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างระบบการติดตาม การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานขององค์การแบบมีส่วนร่วม 4) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพึ่งตนเอง และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนที่เน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ 5) การพึ่งตนเองทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง คือ การสร้างมาตรการในการพัฒนาการคลังขององค์การให้มีความเข้มแข็ง 6) การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานสากล คือ การปรับรูปแบบและวิธีการดำเนินการขององค์การให้มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชน และประชาสังคม ในลักษณะแบบประชารัฐมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 79 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร และ เทศบาลจำนวน 26 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 53 แห่ง (2) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 3,702 คน และ (3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรจำนวน 79 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 66 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 โดยใช้หลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) 2) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร จำนวน 360 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ที่ระดับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร เป็นการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 18 คน เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลที่ดี โดยเลือกจากผู้บริหารที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในองค์กร มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงมีการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม เครื่องมือนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ประกอบการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุค 4.0 ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคำถามว่าสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการและมีความเหมาะสมหรือไม่ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha-Coefficient) ซึ่งค่าที่วิเคราะห์ได้ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) โดย (1) ภาวะผู้นำในยุค 4.0 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 (2) การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 (3) การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 และ (4) การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับแก้เครื่องมือตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำก่อนใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุค 4.0 การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ และการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (f-test) ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของตัวแปร และการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการสัมภาษณ์ ค้นคว้าเอกสาร รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยผู้วิจัยจะทำการแยกแยะคำตอบที่ได้มาทำการจัดกลุ่มคำตอบและนำเสนอผลการวิจัยโดยการบรรยายและอธิบายตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรอิสระในภาพรวมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ภาวะผู้นำในยุค 4.0 โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีค่าเฉลี่ย 3.96 และด้านการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความ

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาวะผู้นำในยุค 4.0	4.00	0.54	มาก
2. การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0	3.96	0.53	มาก
3. การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ	3.91	0.58	มาก
รวม	**3.96**	**0.52**	**มาก**

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.95 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพึ่งตนเอง และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาคือ การพึ่งตนเองทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง และการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานสากล มีค่าเฉลี่ย 3.98 การกระจายทรัพยากร และการบริการตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.97 การเสริมสร้างศักยภาพ และขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.91 และการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรดิจิทัล และองค์กรแห่งนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.90 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อตัวแปรตาม ในภาพรวม

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเสริมสร้างศักยภาพ และขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.91	0.66	มาก
2. การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรดิจิทัล และองค์กรแห่งนวัตกรรม	3.90	0.58	มาก
3. การกระจายทรัพยากร และการบริการตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.97	0.57	มาก
4. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพึ่งตนเอง และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน	3.99	0.55	มาก
5. การพึ่งตนเองทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง	3.98	0.58	มาก
6. การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานสากล	3.98	0.64	มาก
รวม	**3.95**	**0.54**	**มาก**

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านประเภทขององค์กร ระยะเวลาในการทำงาน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

ตัวแปร	t	F	Sig.
เพศ	50.832	-	.138
ประเภทขององค์กร	3.123	-	.002*
ประเภทบุคลากร	-	0.233	.792
ระยะเวลาในการทำงาน		5.836	.001*
ระดับการศึกษา		4.058	.007*

* $p < 0.05$

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ตัวแปรการนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ (X3) และการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 (X2) สามารถอธิบายความผันแปรเรื่อง “การปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0” ได้ร้อยละ 80.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R^2 = .805, Sig.<0.05) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (stepwise regression)

ตัวแปรอิสระ	Coefficients	ลำดับที่ของสมการถดถอย (model)	
		1	2
การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ (X_3)	Standardized Beta	.875	.548
	Unstandardized Beta	.827	.518
การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 (X_2)	Standardized Beta		.382
	Unstandardized Beta		.389
Constant		.721	.390
R		.875	.897
R^2		.766	.805
R^2 Change		.766	.039
Std. Error of the Estimate		.263	.241
F		1170.509	735.480
Sig.		**.000***	**.000***

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ดูแลประชาชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปรับตัวในการบริหารงาน โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้รูปแบบการทำงานในปัจจุบันเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้รับการบริการที่รวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2561) กล่าวว่า การบริหารยุคดิจิทัล เป็นการออกแบบและปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการของรัฐโดยอาศัยข้อมูลในยุคอินเทอร์เน็ต โดยมีลักษณะ 3 ประการ คือ การบูรณาการการทำของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการกำกับควบคุมการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เป็นการปรับปรุงองค์กรภาครัฐเพื่อให้เกิดการให้บริการสาธารณะที่ให้ความสำคัญต่อการนำความต้องการของพลเมืองมาเป็นศูนย์กลาง และเป็นการใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการนำระบบการบริหารสารสนเทศมาใช้ รวมถึงการให้ความสำคัญ

ต่อการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งจะเข้ามาแทนที่วิธีการทำงานแบบเดิม และสอดคล้องกับการศึกษาของอรรถวิทย์ สุจินตวงษ์ (2558) พบว่า การปรับตัวของผู้บริหารต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารช่วยให้ทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถบริหารจัดการข้อมูลได้เป็นระบบ

2. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านประเภทขององค์กร ระยะเวลาในการทำงาน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ อรวรางค์ จันทร์เกษม (2556) พบว่า พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุรกิจ สุวรรณแกม (2561) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาชี ที่มีประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ และการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ถ้ามีการนำตัวแปรดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรมากขึ้นเท่าใด ก็จะมีการปรับตัวของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มากยิ่งขึ้น โดยพบว่า การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอยเป็นลำดับแรกอาจเนื่องจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนพ์ 4.0 ที่มีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม โดยเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรรมแบบเป็นผู้ประกอบการ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2560) ขณะที่ตัวแปรการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอยเป็นลำดับที่สอง เนื่องจากการเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลเป็นการผสมระหว่างพฤติกรรม ทัศนคติ และการกระทำของตัวบุคคล สิ่งนี้อยู่บนรากฐานสองด้านที่เป็นจุดเริ่มต้นของผู้นำที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล คือการมีเอกลักษณ์ และการหยั่งรู้ ซึ่งการมีเอกลักษณ์ คือการเป็นตัวของคุณเอง มีสไตล์ที่แตกต่าง ขับเคลื่อนไปโดยค่านิยม แสดงออกถึงการซื่อสัตย์ต่อตนเองและบุคลิกลักษณะ ส่วนการหยั่งรู้ คือ การตระหนักในตัวเอง เข้าใจผู้อื่น และมองเห็นสถานการณ์อย่างชัดเจน และหลาย ๆ ครั้งเป็น

แนวทางใหม่หรือไม่ได้คาดหมายมาก่อน สอดคล้องกับแนวคิดของ Nathann (2016) กล่าวว่า องค์กรที่ถูกพัฒนาแล้วต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากแนวโน้มที่จะใช้การจัดการแบบดั้งเดิมโดยธรรมชาติมาเป็นการประยุกต์การจัดการเชิงผู้ประกอบการเมื่อต้องเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอนในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การนำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาปฏิบัติ

1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้บุคลากรสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้โดยง่ายเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

1.2 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการให้บริการประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการประชาชนด้านการศึกษา ด้านแรงงาน ด้านการขนส่ง เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

2. การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0

2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเตรียมบุคลากรในองค์กรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยทำสร้างการรับรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

2.2 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดกิจกรรม ฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรในระหว่างที่ทำการเปลี่ยนแปลงองค์กร เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

2.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

2.4 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับระบบระบบการเปลี่ยนแปลง สร้างวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป มีการจัดระบบการให้รางวัลให้กับบุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การในยุค 4.0

3. ภาวะผู้นำในยุค 4.0

3.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ทันสมัย มีเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพองค์การ เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

3.2 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรโน้มน้าวให้บุคลากรและประชาชนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ช่วยกันระดมสมอง ช่เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

3.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเสริมพลังให้แก่บุคลากรด้วยการกล่าวคำชมเชยให้กับบุคลากรที่ทำงานบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

3.4 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการบริหารโดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย และมีการสำรวจหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

3.5 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรการกำหนดทิศทางโครงสร้างองค์การและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์การและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

3.6 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแสดงออกถึงการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม การถือประโยชน์ส่วนรวมขององค์การเป็นสำคัญ และมีการปฏิบัติงานที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2561). ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560 – 2569. กรุงเทพฯ: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ : สามลดา.

ชิดชนก ศุภวโรดม. (2550). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่โรงเรียน ICT สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นิรันทร์ แสงสุวรรณวาว. (2559). ผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2561). การบริหารจัดการยุคดิจิทัลมีผลต่อการให้บริการสาธารณะของกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการบริหารจัดการที่ยั่งยืน. Journal of Buddhist Education and Research : JBER, 6(1), 44 – 59.

วิลาวัลย์ อันมาก. (2556). การศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. ของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สุรกิจ สุวรรณแกม. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, นครปฐม.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). ประเทศไทย 4.0. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2559 จาก http://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560). Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

อรรถวิทย์ สุจินตวงษ์. (2558). การปรับตัวของผู้บริหารมหาวิทยาลัยพายัพต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสาร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

อรวรางค์ จันทร์เกษม. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของพนักงานและพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิต (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, นนทบุรี.

Daft, R. L. (1999). Leadership: Theory and practice. Harcourt College Pub.

Dibbon, D. C. and Pollock, K. (2007). The nature of change and innovation in five innovative schools. The Public Sector Innovation Journal, 12(1), 16 – 28.

Hughes, P. (2018). The Hitman's Bodyguard. United States: Millennium Films.

Lewin, K.W (2008). Transaction and Transformation Leadership: A Constructive/Development Analysis. Academy of Management Review, 12, 648-657.

McMillan, M. (2010). Cognitive Development. California: Sage Publication.

Nathann, F. (2016). The Innovator's method. New York, Mc Graw. Hill Inc.

Patel, N. (2012). Evolutionary Crossroads in Developmental Biology. Development, 139(11), 2637-2638.

Tanya, R. (2010). The 7 steps to Innovative leadership. Retrieved from http://www.convergemag.com/policy/the-7-Elements-of-lnnovative-Leadership.html.

Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harper and Row.

ทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชีย ต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม

Attitudes and Air Travel Behaviors of Thai AirAsia Passengers towards Social Responsibility in Environmental Crisis

ณัทมนภรณ์ หัสภาค[1], พิมพ์ชนก ยศพล[1], อาทิตยา โพธิวงษ์[1], ทิพย์นภา พลอยประเสริฐ[1], นาเดีย จารู[1], พีรวัฒน์ ทัศนะ[1], ชลธร จันทะโสต[2] และเนตร์ศิริ เรืองอริยภักดิ์[3]

Nuttamonporn Hutsapak[1], Pimchanok Yotsaphon[1], Atitaya Potiwong[1], Tipnapa Ployprasert[1], Nadia Jaru[1], Peerawat Tassana[1], Chonlathorn Jantasode[2] and Natesiri Ruangariyapuk[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจการบิน, สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[1] Undergraduate student, Bachelor of Arts in Airline Business, Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาธุรกิจการบิน, สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[2] Lecturer, Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University.

[3] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาธุรกิจการบิน, สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[3] Lecturer, Ph.D., Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Chonlathorn.jan@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม และ 3)เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียที่ใช้บริการสนามบินท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 410 ชุด สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ผลการวิจัยพบว่าด้านทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียมีระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ทัศนคติมีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมในระดับสูง

และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนพฤติกรรมต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้านวิกฤติสิ่งแวดล้อมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เป็นในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: ทัศนคติ, พฤติกรรมการเดินทางทางอากาศ, ความรับผิดชอบทางสังคม, วิกฤตสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purpose of this study was 1) to explore Thai Air Asia passengers' attitudes towards social responsibility in environmental crisis 2) to study behaviors of Thai Air Asia passengers towards social responsibility in environmental crisis 3) to investigate the relationship between attitudes and travel behaviors regarding environmental social responsibility. The sample of the study were Thai Air Asia passengers at Suvarnabhumi Airport. The study used a purposive sampling method. A total of 410 questionnaires were employed to collect data for this study. The data were analyzed to find frequency, , percentage, standard deviation (S.D.) and Pearson's correlation. The findings revealed that the attitudes of respondents was at a high level of 3.90. Their travel behaviors was at an average level of 3.31. Their attitudes towards social responsibility in term of environmental crisis were overall at a high levelwith consistencywhile their air travel behaviors were overall at a moderate level with consistency.

Keywords: attitudes, air travel behaviors, social responsibility, environmental crisis

บทนำ

การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas) เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) การเดินทางหรือการขนส่งทางเครื่องบินเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีการใช้พลังงานเป็นอย่างมากและยังเป็นภาคอุตสาหกรรมที่ลดการใช้พลังงานได้ยากที่สุด (Higham et al., 2016) ดังนั้น ภาคอุตสาหกรรมการบินได้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นจำนวนมากและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดวิกฤตทางสิ่งแวดล้อมตามมา ก๊าซเรือนกระจก ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน ก๊าซไนตรัสออกไซด์ ในปี 2018 ถูกปล่อยมากที่สุดเป็นประวัติการณ์นับตั้งแต่มีการบันทึกมา ส่งผลให้สภาพอากาศของโลกร้อนขึ้นถึง 43 เปอร์เซ็นต์ และนับตั้งแต่ปี 2013-2018 มีข้อมูลว่าการขนส่งทางอากาศส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนอยู่ประมาณ 5% จากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รวมถึงสารอื่น ๆ เช่น ไนโตรเจนออกไซด์ และไอน้ำ ด้านสมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศประเมินว่า จำนวนผู้โดยสารทางอากาศอาจเพิ่มเป็น 2 เท่า ภายในปี พ.ศ.2579 ซึ่งผลกระทบจากการบินก็จะเพิ่มขึ้นด้วย (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรืองกระจก องค์การมหาชน, 2561) บางประเทศได้มีการตระหนักถึงวิกฤต

สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการบินที่จริงจัง เช่น ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศแรกที่มีการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมจากการบินมาตั้งแต่ปี 2011 (Air Transport Action Group, 2020)

ประเทศไทยได้เข้าร่วมโครงการ Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSIA) ขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) เป็นกลุ่มประเทศแรก (Pilot Phase) โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2564 จึงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในการสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายการรักษาระดับปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สุทธิของภาคการบินพลเรือนระหว่างประเทศไม่ให้เกินกว่าระดับปริมาณสุทธิของปี 2563 โดยใช้กลไกการชดเชยและการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งไทยจะต้องเริ่มส่งข้อมูลปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของผู้ดำเนินการเดินอากาศ เช่น สายการบิน ให้แก่ ICAO ตั้งแต่ปีนี้เป็นต้นไปกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของไทย หลักเกณฑ์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกภาคการบิน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมการบิน โดย CAAT ได้เสนอและปรับปรุงร่างข้อบังคับ กพท. ฉบับที่ว่าด้วยการตรวจวัดและการรายงานปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในกิจการการบิน เพื่อใช้สำหรับการกำกับดูแลผู้ดำเนินการเดินอากาศและผ่านการรับฟังความคิดเห็นเมื่อเดือนสิงหาคม 2564 โดยได้นำผลการประชุมรับฟังความคิดเห็นมาปรับปรุง (The Civil Aviation Authority of Thailand, 2564)

จากข้อมูลและงานวิจัยที่ได้ศึกษาในเบื้องต้น เป็นแนวคิดและที่มาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อสำรวจว่าผู้โดยของสายการบินไทยแอร์เอเชียมีทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ ผู้โดยสารที่เคยใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ทัศนคติ และพฤติกรรมการเดินทาง

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน 2564 - กุมภาพันธ์ 2565

ขอบเขตด้านพื้นที่

สนามบินสุวรรณภูมิ และ ช่องทาง online ในการสอบถามผู้โดยสาร

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับทัศนคติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ Brackher (1986: 45 อ้างถึงในวีระชน ขาวผ่อง, 2551) กล่าวว่า ทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า อันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่โน้มเอียงหรือพร้อมที่จะสนองตอบในทางบวกหรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์

องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักมี 3 ประการ คือ

1.1 พุทธิปัญญาหรือความรู้ความเข้าใจ (Cognitive or belief component) ความรู้หรือความเข้าใจจะเริ่มต้นและมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ

1.2 อารมณ์ความรู้สึก (Affective component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่าง ๆ

1.3 พฤติกรรม (Behavioral component) เป็นการแสดงออกทั้งวาจา กิริยา ท่าทาง ที่มีต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำดังนั้นบุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม การเรียนรู้ และประสบการณ์จึงเป็นปัจจัยทีมีผลต่อความตระหนักโดยมีความรู้ความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก การจะให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงปรารถนานั้นจำเป็นที่จะต้องให้บุคคลเกิดความตระหนักต่อตนเองและสังคมซึ่งบุคคลจะเกิดความตระหนักได้ก็ต้องมีการรับรู้สิ่งนั้น

ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมเรื่องวิกฤติสิ่งแวดล้อม

ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจนักวิชาการทั่วทุกมุมโลกต่างกำหนดนิยามความหมายของคำว่า “CSR” แตกแต่งกันมีทั้งมุมมองเชิงลึกและมุมมองเชิงกว้าง Kakabadse et al., (2005) อ้างถึงใน Adam Smith ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “The Wealth ofNations” ขึ้นในปี ค.ศ. 1776 โดย Adam Smith เสนอมุมมองเชิงลึกจะมองว่าควรรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจด้านเดียวก็เพียงพอแล้ว และต่อมาแนวคิดนี้กลายเป็นต้นแบบของลัทธิทุนนิยมซึ่งFriedman (1962) ให้ความหมายของในมุมมองเชิงลึกว่า CSR คือความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจขององค์กรเพื่อเพิ่มประโยชน์หรือรายได้ให้ผู้ถือหุ้นทำให้องค์กรยังลงทุนลงแรงในการดำเนินกิจกรรมการกุศลจนลืมคิดไปว่ามันคือค่าใช้จ่าย คือ ต้นทุนขององค์กรซึ่งทำให้ความสามารถในการทำกำไรลดลงมุมมองเชิงกว้างสะท้อนให้เห็นมิติของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่หลากหลายมากขึ้นเริ่มจาก Carroll (1979) นำเสนอแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย ด้านจริยธรรม และด้านสังคม Hemphill (2004)

ยังให้คำนิยาม หมายถึง การที่องค์กรเป็นพลเมืองดีของสังคม (Corporate Citizenship) แม้กระทั่งในปัจจุบันงานวิชาการต่าง ๆ นำเสนอความสมดุลสามด้าน ประกอบด้วย กำไร/เศรษฐกิจ (Profit/Economic) โลก/สิ่งแวดล้อม (Planet/Ecology) และคน/จริยธรรม (People/Ethics) เพื่อสร้างความยั่งยืนก็มาจากพื้นฐานแนวคิดการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในมุมกว้าง ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการยอมรับว่าสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้หลายมิติมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ CSR มีเป็นจำนวนมากแต่ยังไม่มีการกำหนดชื่อและคำนิยามของCSR ที่ชัดเจนในระดับสากล (Kakabadse & Rozuel, 2006) แม้ว่าจะมีองค์กรอิสระระดับสากลต่าง ๆ สร้างมาตรฐานด้าน CSR ออกมาเชิญชวนให้องค์กรต่างเสนอตัวเข้ารับการประเมินมาตรฐานเหล่านั้นแต่การกำหนดคำนิยามก็ถูกปรับเปลี่ยนไปตามพันธกิจขององค์กรนั้น ๆ นักวิชาการเป็นส่วนสำคัญที่ให้การกำหนดชื่อและองค์ประกอบของ CSR แตกต่างกัน เช่น แนวคิด Triple Bottom Line, Corporate Citizenship, Corporate Stewardship, Corporate Ethics, Responsible Entrepreneurship, Corporate Philanthropy, Corporate Social Responsiveness, Good Governance, Environmentalism, Corporate Social Performance และคำว่า Corporate Sustainability เป็นคำที่มีความหมายเดียวกันและใช้แทนกันได้กับคำว่า Corporate Social Responsibility (Genest, 2005; Hohnen, 2007; El Akremi et al.,2018) โดยมุ่งคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการและสังคม

แนวคิดและทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นการปฏิบัติงานตามนโยบาย CSR ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยได้ดำเนินงานด้าน การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีระบบบริหารจัดการอย่างรู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบในการจัดการอย่างโปร่งใส เท่าเทียม เป็นธรรม มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้เป็นการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีเป้าหมายในการคืนกำไรสู่สังคมโดยเน้นการทำงานร่วมกันของพนักงาน ชุมชน และสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับชุมชนและสังคม (บุษบา ภู่สกุล อ้างถึงใน Savanapredi, 2016) และจากการที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่พบปะเยี่ยมเยียนชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจใน การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ผ่านมาได้รับความพอใจจากข้าราชการฝ่ายปกครองผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชน รวมทั้งการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต เพื่อสนับสนุนให้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็น HUB ต่อไปในอนาคต เช่น ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านศาสนาศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬา ด้านสาธารณประโยชน์ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการของโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการด้านการศึกษา โครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียง โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านเศรษฐกิจชุมชน โครงการด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและ โครงการด้านอื่น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมคณะบุคคลซีเอสอาร์คอมดอทคอม ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร คือ การดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Thaipat Institute, 2019).

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

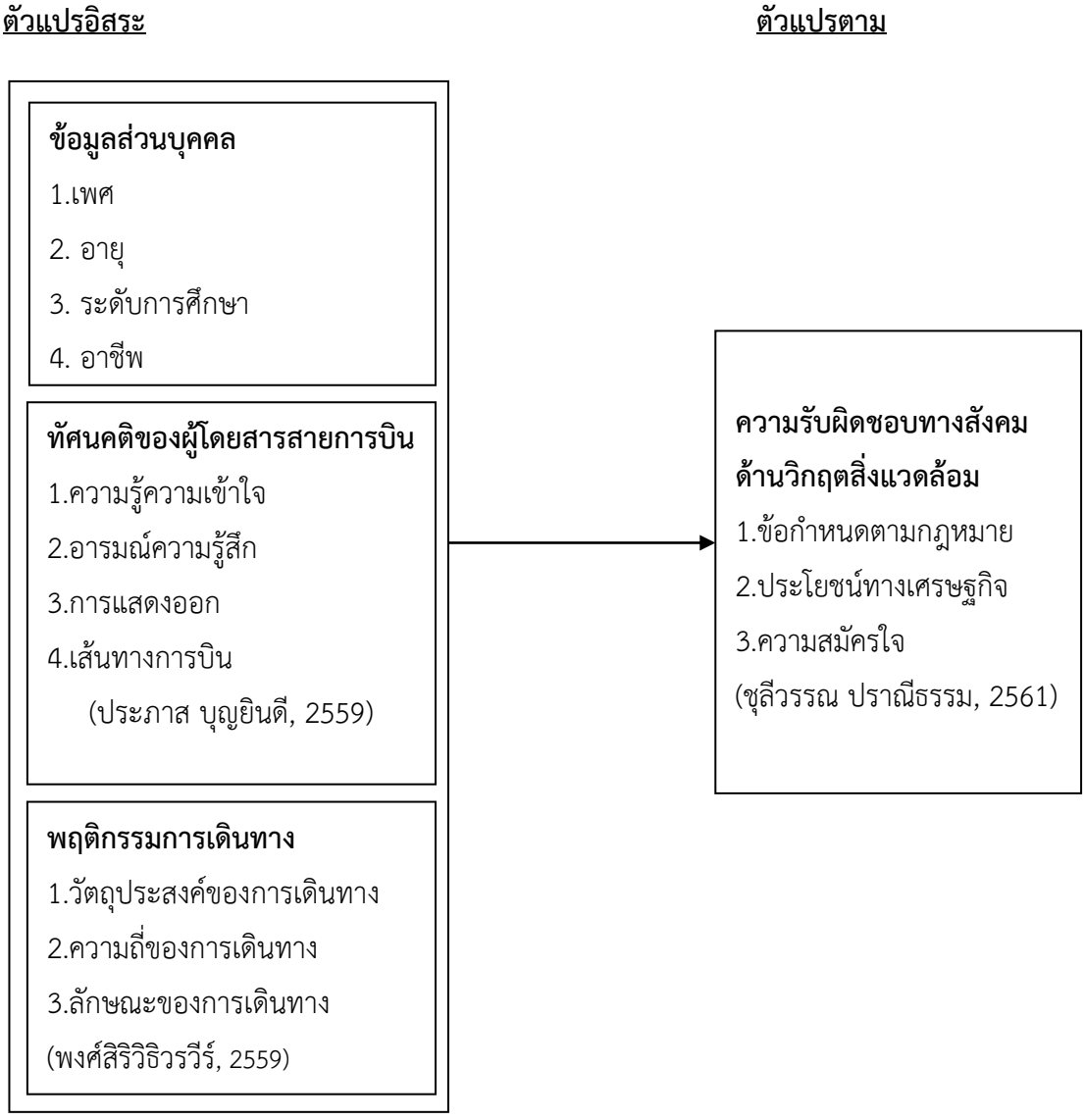
กิติวัฒน์ กุญฎา และพิทักษ์ (2557) การตระหนักรู้ถึงนวัตกรรมรถยนต์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคจังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านประชากรศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 26-35 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ 20,000-50,000 บาทมีความรู้ความเข้าใจในนวัตกรรมรถยนต์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมว่า คือ รถยนต์ที่ช่วยประหยัดพลังงาน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ที่เป็นมลภาวะจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดน้อยลงโดยมีทัศนคติต่อนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีกระบวนการผลิตหรือการใช้งานที่มิตรกับสิ่งแวดล้อม

ชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2561) ความตระหนักและพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารชาวไทยเพื่อบรรเทาภาวะโลกร้อนในอุตสาหกรรมการบิน พบว่า 1) ผลกระทบจากภาวะโลกร้อนมีแนวโน้มทำให้โลกร้อนขึ้นสภาพอากาศแปรปรวน ฤดูกาลเปลี่ยนแปลงการเกิดภัยพิบัติและภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น สำหรับการบรรเทาภาวะโลกร้อนผู้โดยสารมีความเห็นเชิงบวกว่าจะสามารถช่วยกันลดภาวะโลกร้อนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเดินทางทางอากาศได้ 2) ผู้โดยสารมีความตระหนักต่อภาวะโลกร้อนอยู่ในระดับมากและ 3) ผู้โดยสารชาวไทยมีพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศเพื่อบรรเทาภาวะโลกร้อนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการบรรเทาภาวะโลกร้อนในอุตสาหกรรมการบินนั้น สายการบินและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องเร่งส่งเสริมให้ความรู้สร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนและกระตุ้นให้ผู้โดยสารเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น

ภาวิณี กาญจนาภาและปานจิต วัฒนสารัช (2562) อิทธิพลของทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่าทัศนคติด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ทัศนคติด้านความห่วงใยสิ่งแวดล้อม และทัศนคติต่อองค์กรที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากความตั้งใจเลือกซื้อสินค้าและบริการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากทัศนคติต่อองค์กรที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทัศนคติด้านความห่วงใยสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานการพิจารณาวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

หัวข้อเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤติสิ่งแวดล้อม”

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียปี 2562 ซึ่งมีจำนวน 22.15 ล้านคน (AirAsia, 2564) กลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง400 ตัวอย่างการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความไม่น่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์เลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย สนามบินท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ และบน Online จากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการทำวิจัยเพราะงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัยพื้นฐานในธุรกิจการบิน และสืบเนื่องในสถานการณ์โควิด 19 เที่ยวบินที่ให้บริการยังจำกัด ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูล ณ สนามบินสุวรรณภูมิรวบรวมได้ 284 ชุด กลุ่มผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถาม Google Form ขึ้นไปเก็บข้อมูลจากผู้โดยสารไทยแอร์เอเชียบนเพจ Online เช่น กลุ่มคนรักแอร์เอเชีย กลุ่มตั๋วบินรัว ๆ ทั่วไทย กลุ่มแอร์เอเชีย AirAsia Thailand Club กลุ่ม AirAsia ตั๋วบินรัว ๆ ทั่วไทย เป็นต้น ได้รับแบบสอบถามกลับมารวม 154 ชุดเมื่อตรวจสอบแล้วพบว่าสมบูรณ์ครบถ้วนจำนวน 126 ชุด ผู้วิจัยจึงนำมารวมได้ทั้งสิ้น 410 ชุด จึงใช้ทั้งหมดในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นสูงสุด คลาดเคลื่อนน้อยที่สุด)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ นำแบบสอบถามตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทุกข้อคำถามได้ค่าความตรง 0.67-1 จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำผู้ทรง จำนวน 30 ชุด ไป Try-out กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกัน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.95 แบบสอบถามไปประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล, ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชีย, ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารชาวไทยสายการบินแอร์เอเชีย และส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤติสิ่งแวดล้อม ประเภทวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) อาศัยแบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากผู้โดยสารสายการบินไทยจำนวน 410 คน ผลการศึกษาสามารถแบ่งได้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้โดยสารชาวไทยสายการบินไทยแอร์เอเชีย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	170	41.5
หญิง	240	58.5
รวม	**410**	**100**
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	59	14.4
21-40 ปี	289	70.5
41-60 ปี	54	13.2
60 ปีขึ้นไป	8	2.0
รวม	**410**	**100**
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	13	3.2
มัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมศึกษาตอนปลาย	101	24.6
ปริญญาตรี	280	68.3
สูงกว่าปริญญาโท	16	3.9
รวม	**410**	**100**
4. อาชีพ		
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	191	46.6
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	29	7.1
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	54	13.2
พนักงานบริษัทเอกชน	119	29.0
อื่น ๆ	17	4.1
รวม	**410**	**100**

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 และเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21-40 ปี จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 รองลงมา คือ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 กลุ่มอายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 กลุ่มอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับการศึกษาในช่วงปริญญาตรี จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 ประชากรกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 ประถมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 อาชีพส่วนใหญ่ในอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 อาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 อาชีพอื่น ๆ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1

ส่วนที่ 2

ตารางที่ 2 ทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม

ด้านทัศนคติของผู้โดยสารสายการบิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านความรู้ความเข้าใจต่อวิกฤตสิ่งแวดล้อม	3.67	.871	มาก
ด้านอารมณ์ความรู้สึกต่อวิกฤตสิ่งแวดล้อม	4.02	.817	มาก
ด้านการแสดงออกต่อวิกฤตสิ่งแวดล้อม	3.89	.798	มาก
ด้านเส้นทางการบินที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	4.00	.885	มาก
ภาพรวม	**3.90**	**.727**	**มาก**

พบว่าด้านทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 (S.D. =.727) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจำแนกตามทัศนคติและพฤติกรรมของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียที่มีการยอมรับมาก 1) ด้านอารมณ์ความรู้สึกต่อวิกฤตสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. =.871) 2) ด้านเส้นทางการบินเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. =.885) 3) ด้านการแสดงออกต่อวิกฤตสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 (S.D. =.798) และ 4) ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (S.D. =.871) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชีย

พฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชีย	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทาง	3.28	1.202	ปานกลาง
ด้านความถี่ในการเดินทาง	3.25	1.234	ปานกลาง
ด้านลักษณะการเดินทาง	3.39	1.102	ปานกลาง
ภาพรวม	**3.31**	**1.10**	**ปานกลาง**

พบว่ากลุ่มตัวอย่างพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียในท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 (S.D.=1.10) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียที่มีการตอบแบบสอบถามมากที่สุด 1) ด้านลักษณะการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D. =1.102) 2) ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 (S.D. =1.202) และ 3) ด้านความถี่ในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 (S.D.=1.234) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทัศนคติและพฤติกรรมของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤติสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทัศนคติและพฤติกรรมของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤติสิ่งแวดล้อม

ความสัมพันธ์ด้านทัศนคติ	**ความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม**			
	Pearson's Correlation	Sig (2-tailed)	**ทิศทาง**	**ระดับความสัมพันธ์**
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	-.609**	<.001	ตรงข้าม	ต่ำ
2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก	.682**	<.001	เดียวกัน	ปานกลาง
3. ด้านการแสดงออก	.735**	<.001	เดียวกัน	สูง
4. ด้านเส้นทางการบิน	.645**	<.001	เดียวกัน	ปานกลาง
ภาพรวม	.772**	<.001	เดียวกัน	สูง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความสัมพันธ์ด้านพฤติกรรม	Pearson's Correlation	Sig (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
1. วัตถุประสงค์ของการเดินทาง	473**	<.001	เดียวกัน	ปานกลาง
2. ความถี่ของการเดินทาง	455**	<.001	เดียวกัน	ปานกลาง
3. ลักษณะของการเดินทาง	.529**	<.001	เดียวกัน	ปานกลาง
	.517**	<.001	เดียวกัน	ปานกลาง

ทัศนคติของผู้โดยสารที่เคยใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียมีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบทางสังคมวิกฤติสิ่งแวดล้อมในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารมีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบทางสังคมวิกฤติสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีความสัมพันธ์ตามลำดับ

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์

ผู้โดยสารสายการบินแอร์เอเชียที่พบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาและพนักงานในบริษัทเอกชน

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลด้านทัศนคติของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมพบว่าด้านทัศนคติและพฤติกรรมของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียในระดับมากที่ 3.90 โดยมากที่สุดด้านอารมณ์ความรู้สึก รองลงไปคือด้านเส้นทางการบิน ด้านการแสดงออกและด้านความรู้ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ตามลำดับสอดคล้องกับกิติวัฒน์ ธชีพันธ์ (2557) และชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2561) ที่พบว่าหากกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ในเรื่องความรับผิดชอบทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างพฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียในท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ซึ่งไม่สอดคล้องกับภาวิณี กาญจนาภา และปานจิต วัฒนสารัช (2562) ที่พบว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากความตั้งใจเลือกซื้อสินค้า และบริการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติและพฤติกรรมการเดินทางต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมของผู้โดยสารไทยแอร์เอเชียพบว่าความสัมพันธ์ด้านทัศนคติต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤติสิ่งแวดล้อมภาพรวมมีค่าอยู่ที่ 0.772** เป็นไปในทิศทางเดียวกันระดับความสัมพันธ์ระดับสูง ส่วนความสัมพันธ์ด้านพฤติกรรมต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อมพบว่ามีค่าอยู่ที่ 0.517** เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ Carroll (1979) และFrederick et al. (1992) ที่ว่าพันธะสัญญาที่องค์กรให้ไว้ต่อสังคมว่าจะดำเนินงานภายใต้กรอบของความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม และหลักการที่ระบุว่าองค์กรต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการดำเนินงานที่ส่งผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียมีทัศนคติต่อด้านความรู้และความเข้าใจต่อความรับผิดชอบทางสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในวัยเจนเนอเรชั่น Y และ Z และมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องนี้ดังนั้นสายการบินไทยแอร์เอเชียควรจัดกิจกรรมกระตุ้นหรือสร้างความตระหนักรู้ในผู้โดยสารกลุ่มนี้

2. ผู้โดยสารสายการบินไทยแอร์เอเชียมีพฤติกรรมการเดินทางภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่ามากที่สุดด้านลักษณะของการเดินทาง นั่นหมายถึงว่าหากสายการบินมีการประชาสัมพันธ์ ในด้านการหาแนวร่วมในด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเดินทางด้วยสายการบิน โดยการจ่ายภาษีเพิ่มเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน

3. ด้านความสัมพันธ์ของทัศนคติกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านวิกฤตสิ่งแวดล้อมในระดับสูงแต่ด้านพฤติกรรมมีในระดับปานกลาง ดังนั้นสิ่งที่สายการบินไทยแอร์เอเชีย ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ในแนวคู่ขนานไปกับการเดินทางในแต่ละเที่ยวบิน โดยเริ่มจากภายในองค์กร เช่น ผู้ให้บริการตั้งแต่ภาคพื้นและบนเครื่องบิน สุดท้ายคือในกิจกรรมหลังการเดินทาง เพื่อให้ผู้โดยสารตระหนักในความสำคัญของวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเดินทางในแต่ละเที่ยวบิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีระยะเวลาสั้น จึงมีอุปสรรคในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามบวกกับการแพร่ระบาด covid-19 ทำให้ผู้วิจัยต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากทางออนไลน์เพิ่มเติมจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง ดังนั้นสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวางแผนล่วงหน้าไว้อย่างดีเพื่อจะลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้โดยสาร

3. ควรมีการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ข่าวการเสียหายทางอากาศ สื่อสังคมออนไลน์การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมมีความรับผิดชอบต่อสังคม

เอกสารอ้างอิง

กิติวัฒน์ ธชีพันธ์, กุญฎา เปรมปรีดิ์ และพิทักษ์ ศิริวงค์. (2014). การตระหนักรู้ถึงนวัตกรรมรถยนต์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคจังหวัดนครปฐม Perceivable of people about automotive innovation with eco-friendly in Nakhonpathom. Veridian E-*Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts),* 7(1), 91-99.

กรมอุตุนิยมวิทยา (2561). ทฤษฎีและสถานการณ์ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/

ชัยยศ ยงค์เจริญชัย. 2564. *โลกร้อน: ไทยจะประกาศลดก๊าซเรือนกระจก 25% ในที่ประชุม COP26 แต่นักสิ่งแวดล้อมว่าน้อยไป* วันที่สืบค้น 11 ธันวาคม 2564 แหล่งที่มา https://www.bbc.com/thai/international-59059419

ชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2561).*ความตระหนักและพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารชาวไทยเพื่อบรรเทาภาวะโลกร้อนในอุตสาหกรรมการบิน.*สืบค้นเมื่อวันที่ 28พฤศจิกายน 2564 จาก https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejChophayom/article/download/146240/111585/

ฐานเศรษฐกิจ,(2560). ประชากรไทย GenY ใหญ่สุด พฤติกรรมสร้างโอกาส-ความเสี่ยง(1). วันที่สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2565 แหล่งที่มา:https://www.thansettakij.com/columnist/234315

บริษัทไทยแอร์เอเชีย จำกัด (2564). *ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ.*สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 จาก https://www.aavplc.com/th/sustainability/overivew/operational-eco-efficiency

ประภาส บุญยินดี (2559).*ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม.* สืบค้นเมื่อวันที่ 28พฤศจิกายน 2564 จาก http://www.ar.or.th/ImageData/Magazine

พงศ์สิริ วิธิวรวีร์ (2559). *ปัจจัยการเลือกเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย.* สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 จากhttp://libdoc.dpu.ac.th/thesis

ภาวิณี กาญจนาภา และปานจิต วัฒนสารัช(2562).อิทธิพลของทัศนคติที่ส่งผลตอพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ ปีที่ 12* ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2562

วีระชน ขาวผ่อง. (2551). *ความรู้ การมีส่วนร่วม และความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001):* ศึกษากรณี บริษัทจันทบุรีซีฟู้ดส์ จำกัด และบริษัทจันทบุรีโฟรเซ่นฟู้ด จำกัด. ภาคนิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), (2561). *เปลี่ยนการบินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทางอากาศ. วันที่สืบค้น 1 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: http://www.tgo.or.th/2020/index.php/th/post/เปลี่ยนการบินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทางอากาศ-969*

Airasia, 2564. แอร์เอเชียเผยผลประกอบการไตรมาส 4 และตลอดปี 2562 วันที่สืบค้น 20 ธันวาคม 2564. ที่มา:https://newsroom.airasia.com/news/aav-announces-operational-results-for-the-4th-quarter-and-full-year-2019-th#:~:text=ลำ%20%20airasia%20newsroom-

Air Transport Action Group, 2020Retrieved on 20 December 2020 from https://www.atag.org/facts

Aviation: Benefits Beyond Borders, IATA Economics, Airbus, Boeing, ATAG Beginner's Guide to Aviation Efficiency, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), BBC News, Qantas. Retrieved on 11 December 2021 from https://www.atag.org/

Carroll, A. B. (1979). A three-dimensional conceptual model of corporate performance. Academy of management review, 4(4), 497-505.

Corinne Le Quéré, Robert B. Jackson, Matthew W. Jones, Adam J. P. Smith, Sam Abernethy, RobbieM. Andrew, Anthony J. De-Gol, David R. Willis, Yuli Shan, Josep G. Canadell, Pierre Friedlingstein, Felix Creutzig and Glen P. Peters. Nature Climate Change, Published 18 May 2020DOI:10.1038/s41558-020-0797-x

El Akremi, A., Gond, J. P., Swaen, V., De Roeck, K., &Igalens, J. (2018). How do employees perceive corporate responsibility? Development and validation of a multidimensional corporate stakeholder responsibility scale. *Journal of management,* 44(2), 619-657.

Frederick, W.C., Davis, K. and Post, J.E. (1992) *Business and Society,* (6th edition), New York: McGraw Hill.

Friedman, Milton. (1962) *Capitalism and Freedom* in http://www. pdf-archive.com/2011/12/28/friedman-milton-capitalismand-freedom/friedman-milton-capitalism-and-freedom.pdf

Genest, C. M. (2005). *Cultures, organizations and philanthropy.* Corporate Communications: *An International Journal.*

Higham, J., Cohen, S. A., Cavaliere, C. T., Reis, A., and Finkler, W. (2016). Climate Change, Tourist Air Travel and Radical Emissions Reduction.*Journal of Cleaner Production*,111, 336 – 347.

Hemphill, T. A. (2004). Corporate citizenship: the case for a new corporate governance model. *Business and Society Review,* 109(3), 339-361.

Hohnen, P. (2007). Having the wrong kind of money. A qualitative analysis of new forms of Financial, social and moral exclusion in consumerist Scandinavia. *The Sociological Review*, 55(4), 748-767.

Kakabadse, N. K., Rozuel, C., & Lee-Davies, L. (2005). Corporate social responsibility and Stakeholder approach: a conceptual review. International *Journal of Business Governance and Ethics*, 1(4), 277-302.

Kakabadse, N. K., &Rozuel, C. (2006). *Meaning of corporate social responsibility in a local French hospital*: a case study. Society and Business Review.

Savanapredi, A. (2016). The process of enhancing social responsibility according to the principle of Sangha Objectives: A study of the case of Suvarnabhumi Airport. *Journal of MJ. Buddha PanyaParittas,* 1(1), 59-70.

Taro Yamane (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*.3rdEd.New York. Harper and Row. Publications.

Thaipat Institute. (2019). *Press Release.* Retrieved: on 11 December, 2020 from: https://www.thaicsr.com

The Civil Aviation Authority of Thailand, (2020). Retrieved: on 15 December, 2020 from https://www.caat.or.th/th/archives/61719

ปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโครงการคัดกรองความเสี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลาม และประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา

Problems, Obstacles and Performance Results of Health-enhancing Services Program: A Case Study of the Risk Screening Program and Behavior Modification to Reduce Cardiovascular Disease in Islamic Leaders and the People of the Area around the Mosque in 12th District, Songkhla

วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล[1*], นุกูล ชิ้นฟัก[2], อดิศักดิ์ หวานใจ[3], เทพกร พิทยานันท์[4], ขนิษฐา สวนแสน[5], ธนา มณีพฤกษ์[6] และวารุณี ธรรมเจริญศักดิ์[7]

Woraluck Lalitsasivimol[1*], Nukool Chinfuk[2], Adisak Wanchai[3], Thepakorn Pithayanan[4], Kanitta Suansan[5], Tana Maneepruk[6] and Varunee Thamcharoensak[7]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor Dr., Doctor of Philosophy in Business Administration Program, Hatyai Business School, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ผู้ช่วยคณบดีคณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Professor Dr., Assistant Dean, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[3] อาจารย์ประจำสาขาสาธารณสุข, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer of Community Public Health Department, Hatyai University.

[4] รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จังหวัดปัตตานี

[4] Deputy Director of Community College Pattani, Pattani Province.

[5] สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา

[5] National Health Security Office 12, Songkhla.

[6] อาจารย์ประจำ, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[7] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[7] Assistant Professor, Department of Accounting, Hatyai Business School, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** woraluck@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การติดตามการดำเนินโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพด้วยวิธีการถอดบทเรียน กรณีศึกษาโครงการคัดกรองความเสี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินโครงการ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) โดยเป็นรูปแบบกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้รับบริการและกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ กลุ่มละ 5 คน ผลการถอดบทเรียนกลุ่มผู้รับบริการโครงการ พบว่า สิ่งที่ได้รับจากการบริการโครงการ คือ ประชาชนที่ได้ เข้าร่วมโครงการ จะได้รับบริการโครงการคัดกรองสุขภาพ เช่น ตรวจเลือด วัดความดัน ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ได้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ การเข้าถึงบริการที่ยังไม่ครอบคลุม มีความต้องการให้บริการกับกลุ่มผู้สูงอายุ และเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ พบว่า การดำเนินโครงการได้ผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ปัญหาและอุปสรรค เช่น การประสานงาน สถานการณ์ การระบาด COVID-19 แก้ปัญหาได้ด้วยการใช้โทรศัพท์ติดต่อ บทเรียนที่ได้จากโครงการ คือ การประสานงานกับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ประโยชน์ที่ได้รับ ผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนรอบมัสยิด ได้รับทราบข้อมูลสุขภาพของตนเอง และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

คำสำคัญ: คัดกรองความเสี่ยง, ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม, ปัญหาและอุปสรรค, ผลการดำเนินงาน

Abstract

Monitoring of health-enhancing services programs by lessons learned, a case study of the risk screening program and behavior modification to reduce cardiovascular disease in Islamic leaders and the people of the area around the mosque in 12th District, Songkhla. The objective was study the problems, obstacles and performance results by using the After Action Review (AAR) as a form of Focus Group Discussion with the group of service recipients and the project group, 5 members for each group. The results of the lesson learned of the project's service group conveyed that what was received from the project service was the people who had participated in the program will be in a health screening program such as blood tests, pressure measurements, weighing, high measures, acknowledgment of health care, and health promotion for those who met with the un coverage services, and there is also a need to service the elderly group. Furthermore, the project is beneficial for the community's members. The project group found out the outcome perfectly reached the project's goal. On the other hand, there are problems and obstacles which can be solved by using the mobile phone. The project's lessons learned are the continuous coordination with the area. Finally, it benefits Islamic leaders and

people around the mosque to be informed of their health conditions; then: their behavioral adjustment will begin.

Keywords: Risk Screening, Behavior Modification, Problems and Obstacles, Performance

บทนำ

โรคหัวใจ และหลอดเลือด ได้แก่ โรคหลอดเลือดหัวใจ และหลอดเลือดสมอง เป็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญระดับประเทศ เป็นสาเหตุการป่วย พิการ และเสียชีวิตอันดับต้น ๆ ของโรค รวมถึงประเทศไทย ส่งผลให้เกิดภาระ และการสูญเสียในทุกมิติทั้ง กาย จิต สังคม เศรษฐกิจ ต่อทั้งผู้ป่วย ครอบครัว และประเทศชาติ โดยปัจจัยเสี่ยงหลักต่อการเกิดโรคหัวใจ และหลอดเลือดในคนไทยที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะความดันโลหิตสูง เบาหวาน การสูบบุหรี่ ภาวะอ้วน และการมีประวัติโรคหลอดเลือดหัวใจและหลอดเลือดสมองในครอบครัว

จากการศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เป็นปัญหาสาธารณสุข และเป็นสาเหตุการป่วย/ตายอันดับต้น ๆ ของประชาชน ได้แก่ โรคหลอดเลือดและหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง จากการรายของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี 2556-2558 พบว่า อัตราตายด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจขาดเลือดต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 25.67, 29.03 และ 32.10 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมาย คืออัตราตายด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจ (ไม่เกิน 23 ต่อแสนประชากร) ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี และจากการรายงานของกองบรรณาธิการศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ มหาวิทยาลัยมหิดล กรกฎาคม 2561 พบว่าในปี พ.ศ. 2560 10 จังหวัดที่มีอัตราการการบริโภคยาสูบสูงสุดได้แก่ 1) กระบี่ 2) นครศรีธรรมราช 3) สตูล 4) สกลนคร 5) ระนอง 6) สงขลา 7) อุดรธานี 8) สุราษฎร์ธานี 9) พัทลุง และ 10) ตรัง ตามลำดับ โดยจังหวัดที่อัตราลดลงจากปี พ.ศ.2554 คือ สตูล ลดลงจากร้อยละ 29.42 เป็น 26.9, ระนอง ลดลงจาก 27.64 เป็น 25.5 สุราษฎร์ธานี ลดลงจาก 26.97 เป็น 24.4, ตรัง ลดลงจาก 26.39 เป็น 24.2 เหลือ 6 จังหวัด มีอัตราการบริโภคยาสูบเพิ่มขึ้น ดังนั้นการประเมินโอกาสเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือดในกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีโรคประจำตัวเบาหวานและความดันโลหิตสูง อย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ตระหนัก ถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น เกิดรงจูงใจ เกิดปฏิบัติการจัดการตนเองเพื่อลดความเสี่ยง

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2560) ได้เปิดเผยค่าเป้าหมาย จำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูงและเบาหวานรายใหม่ ปีงบประมาณ 2560 เขตสุขภาพที่ 12 ซึ่งประกอบไปด้วย 7 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ตรัง พัทลุง ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่า โรคความดันโลหิตสูง มีจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ปีงบประมาณ 2560 จำนวน 40,603 คน จากภาพรวมของประเทศ จำนวน 620,413 คน ซึ่งจังหวัดที่ มีผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง คือ สงขลา ตรัง และยะลา ตามลำดับ โรคเบาหวาน มีจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ ปีงบประมาณ 2560 จำนวน 17,555 คน จากภาพรวมของประเทศทั้งสิ้น 266,903 คน

ซึ่งจังหวัดที่มีผู้ป่วยโรคเบาหวานสูง คือ ตรัง สงขลา และยะลา ตามลำดับ ซารินี มาซอ, พรทิพย์ มาลาธรรม และนุชนาฏ สุทธิ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ของผู้นำศาสนาอิสลามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตามหลักปฏิบัติทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ระหว่างการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน” พบว่าผู้นำอิสลามมีบทบาทต่อการดูแลสุขภาพของผู้เป็นเบาหวานระหว่างการถือศีลอดในเดือนรอมฎอนนั้นเป็นอย่างมากเนื่องจากการปรับเปลี่ยนการรับประทานอาหาร ได้แก่ จำนวนมื้ออาหาร ชนิดอาหาร ปริมาณอาหารและพฤติกรรมการกินอาหาร ที่กำหนดตามหลักปฏิบัติในเดือนถือศีลอดเห็นว่าเป็นการทำตามหลักปฏิบัติบทบัญญัติทางศาสนาได้รับผลตอบแทนและได้รับผลบุญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา (สปสช.) ให้ความสำคัญกับโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพ ปี 2563 โดย โครงการประชุมติดตามการดำเนินงานโครงการงบบริการสร้างเสริมสุขภาพฯ ปี 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนโครงการคัดกรองความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา ปี 2563 ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทบทวนความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคภายหลังการดำเนินโครงการ และการจัดทำแผนให้กับหน่วยงานสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในฐานะผู้บริหารโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และผลการดำเนินโครงการของกลุ่มผู้รับบริการและกลุ่มผู้ดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษา โครงการการคัดกรองความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของร่างกายที่แสดงออกมา เป็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกที่คาดหวังให้บุคคลนั้นมีสุขภาพอนามัยที่ดี ไม่เป็น โรค และป้องกันไม่ให้เกิดโรค หรืออยู่ในสภาวะที่ไม่ทำให้เกิดโรคได้ง่าย ซึ่งพฤติกรรมสุขภาพนั้น จะเป็นกิจกรรมที่สังเกตเห็นได้หรือไม่สามารถสังเกตเห็นได้ แต่สามารถวินิจฉัยได้ว่าพฤติกรรม สุขภาพมีหรือไม่มี โดยใช้วิธีการ หรือเครื่องมือทางด้านจิตวิทยา พฤติกรรมดังกล่าวมี องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่ง ผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจโดยการมองเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงเป็นเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่ได้จากการสังเกต ตรวจสอบหรือรายงาน ซึ่งต้องอาศัยความชัดเจนและระยะเวลาในการศึกษา ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย จัดเป็นวิทยาศาสตร์สุขภาพ และการปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างผู้ที่มีสุขภาพที่ดี ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ

อนามัยนั้น เป็นความรู้ระดับขั้นของความสามารถใน การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประมาณค่าเป็นระดับความรู้ขั้นที่จะสามารถกระตุ้นเตือน ให้บุคคลรู้จักสำรวจตรวจสอบตนเอง และสามารถเกิดการกระทำได้ (ประภา เพ็ญสุวรรณ และสวิง สุวรรณ, 2536)

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ เป็นความเชื่อของบุคคล การกระทำสถานการณ์ หรืออื่น ๆ รวมทั้งท่าทีแสดงออกที่บ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งพฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับจิตใจ ลักษณะนิสัย คุณธรรม และค่านิยม 5 ขั้นตอน คือ 1. การยอมรับ 2. การตอบสนอง 3. การสร้าง คุณค่าหรือค่านิยม 4. การจัดระบบหรือจัดกลุ่ม 5. คุณค่าแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่แสดงออก พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ เป็นส่วนต่อมาจากพฤติกรรมความรู้ และพฤติกรรมด้านทัศนะคติ พฤติกรรมด้านนี้ เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่แสดงออกมาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ พฤติกรรมด้านนี้ต้องอาศัยความรู้ ความคิด และทัศนะคติเป็นส่วนประกอบ เป็นพฤติกรรมที่ประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนี้ ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน ในด้านสุขภาพถือว่า พฤติกรรมด้านการปฏิบัติของบุคคลเป็นเป้าหมาย ขั้นสุดท้ายที่จะช่วยให้บุคคลมีสุข

การใช้คำว่า พฤติกรรมสุขภาพนั้น ส่วนใหญ่จะหมายถึง พฤติกรรมของผู้ที่ยัง ไม่เจ็บ หรือเจ็บป่วยเล็กน้อย หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เน้นในเรื่องพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ในการป้องกันโรค หรือปัญหาสุขภาพ คือ การดูแลตนเอง และสมาชิกในครอบครัวให้แข็งแรงสมบูรณ์ โดยการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงมี 2 ลักษณะ คือ การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค

การดูแลส่งเสริมสุขภาพ เป็นพฤติกรรมที่จะรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ปราศจาก ความเจ็บป่วย สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่อันตรายต่อสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การควบคุมอาหาร ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ และตรวจสุขภาพประจำปี อันเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำอย่างสม่ำเสมอในขณะที่ร่างกายแข็งแรง

การป้องกันโรค เป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยทั้งบุคคลที่สุขภาพดี และบุคคลที่ เจ็บป่วยให้พ้นจากการเกิดโรค เช่น การให้ภูมิคุ้มกันแต่ละวัย ถ้าเกิดการเจ็บป่วยจะช่วยให้พ้น จากความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมาน โดยให้ความรู้ สอนวิธีปฏิบัติตัวที่ลูกต้อง เพื่อลด และป้องกันภาวะแทรกซ้อน ช่วยเหลือ และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละคน (พรทิวา อินทร์พรหม, 2539)

แนวคิดเกี่ยวกับแบบแผนการดูแลตนเอง

การดูแลตนเอง เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนางานสาธารณสุขในปัจจุบัน การส่งเสริมการดูแลตนเอง เป็นกลวิธีที่จะทำให้ประชาชนรู้จักดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพให้กับตนเองและครอบครัว เครือข่ายทางสังคมในชุมชน ทฤษฎีที่มีบทบาทและใช้เป็นแนวคิดในการส่งเสริมการดูแลตนเองในปัจจุบัน คือ ทฤษฎีการพยาบาลของ Orem (1991)

Orem (1991) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองไว้ คือ การปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลเริ่ม และกระทำด้วยตนเองเพื่อรักษาชีวิต สุขภาพและความผาสุกของตนเอง ลักษณะการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของแต่ละคน ที่จะเรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติให้สัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่มากระทบ การเรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตประจำวันในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทำโดยเร็ว ได้แบ่งความต้องการดูแลตนเองออกเป็น 3 ประเภท (สมจิต หนุเจริญกุล, 2536) คือ

1. ความต้องการดูแลตนเองโดยทั่วไป เป็นความต้องการการดูแลตนเองของทุกคนและทุกวัย ความต้องการนี้ปรับเปลี่ยนไปตามอายุ ระยะพัฒนาการ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ เป็นการเกี่ยวข้องกับกระบวนการของชีวิตในการรักษาโครงสร้าง หน้าที่ และสวัสดิภาพของบุคคลไว้

2. ความต้องการดูแลตนเอง ตามระยะพัฒนาการ เป็นความต้องการที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาของชีวิตในช่วงต่าง ๆ เช่น ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดบุตร การเจริญเข้าสู่วัยต่าง ๆ ของชีวิต และเหตุการณ์ที่มีผลในทางลบของพัฒนาการ เช่น การสูญเสียคู่ชีวิต บิดา มารดา เป็นต้น หรืออาจมีความต้องการโดยทั่วไปที่ปรับให้สอดคล้อง เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการ ความต้องการดูแลตนเองตามภาวะเที่ยงเบนทางสุขภาพ

3. ความต้องการที่เกิดขึ้น เนื่องจากความผิดปกติในภาวะต่าง ๆ ความพิการ แต่กำเนิดโครงสร้างหรือหน้าที่ของร่างกายผิดปกติในภายหลัง เช่น การเกิดโรค หรือมีความเจ็บป่วยจากการตรวจ เพื่อการวินิจฉัยและผลการรักษาของแพทย์

การที่บุคคลจะบรรลุความต้องการการดูแลตนเอง ได้ตามภาวะสุขภาพความผาสุก ตลอดจนโครงสร้าง และหน้าที่ของมนุษย์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการกำหนดความต้องการดูแลตนเองทั้งหมด ได้ครอบคลุมหรือไม่ และเข้าใจถึงความต้องการดูแลตนเอง อะไรบ้างที่ต้องได้รับความช่วยเหลือและพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะบรรลุความต้องการการดูแลตนเองหรือไม่ ความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่ความต้องการการดูแลตนเองดังกล่าวนั้น ขึ้นอยู่กิจกรรมการดูแลตนเองที่จะกระทำทั้งหมด ว่าสามารถทำให้บรรลุความต้องการหรือไม่ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว บุคคลสามารถจัดการดูแลตนเองให้เหมาะสม กับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้ จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมสุขภาพ เป็นการกระทำ การแสดงออกของร่างกายแต่ละบุคคล ส่งผลให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ซึ่งพฤติกรรมสุขภาพนั้นสามารถสังเกตเห็นได้จากภายนอก และไม่สามารถสังเกตเห็นได้จากภายใน แต่สามารถวินิจฉัยได้ว่าพฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคลเป็นอย่างไร โดยอาศัยวิธีการ หรือใช้เครื่องมือทางด้านจิตวิทยาในการประเมินพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Learning) และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีพลัง มีชีวิตชีวา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างรอบด้านทั้งด้านที่เป็นบทเรียนและประสบการณ์การทำงานที่อยู่ในปัจเจก กลุ่ม/ชมรม ชุมชน คนทำงาน การถอดบทเรียนจึงเป็นการแปรพลังนำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทำให้กระบวนการเรียนรู้นั้นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วิรัตน์ คำศรีจันทร์, 2554)

การถอดบทเรียน หมายถึง การทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งที่สำเร็จและล้มเหลว (สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ, 2559)

สรุปได้ว่า การถอดบทเรียนจึงเป็นการสกัดเทคนิคการทำงานที่ดีซึ่งเป็นประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ รวมทั้งแสวงหากระบวนการ ขั้นตอนการทำงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

การถอดบทเรียนโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ (เกษร วงศ์มณี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2560)

1. การถอดบทเรียนเฉพาะประเด็น เป็นการถอดบทเรียนที่เน้นเฉพาะกิจกรรมสำคัญของโครงการและสามารถนำผลการถอดบทเรียนจากกิจกรรมนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโครงการให้ประสบความสำเร็จในอนาคต (Best Practice)

2. การถอดบทเรียนทั้งโครงการ เป็นการถอดบทเรียนทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ความเป็นมาของโครงการ กระบวนการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์เมื่อสิ้นสุดโครงการ

เครื่องมือและเทคนิคในการถอดบทเรียนจึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key success factors) ของการดำเนินงานเช่นเดียวกันสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียนนั้นมีหลายชนิด เช่น การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การเล่าเรื่อง (Story telling) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practices-Cops) การเก็บเกี่ยวความรู้ (Knowledge harvesting) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เทคนิคการทบทวนหลังการดำเนินโครงการ (Retrospect) เทคนิคการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เป็นต้น (วิรัตน์ คำศรีจันทร์, 2554; สำราญ มีแจ้ง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2556)

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค (2558) ได้ให้ความหมายว่า การคัดกรองความเสี่ยงโรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นการประเมินโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด เพื่อให้ประชาชนได้ถึงทราบความเสี่ยงของตนเอง

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันเพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด ทั้งในด้านการจัดการกับความเครียด การออกกำลังกายและการพักผ่อน การบริโภคอาหาร และการปฏิบัติตัวด้านการรักษา (อารีส พลอยทรัพย์ และคณะ, 2561)

โรคหัวใจและหลอดเลือด (Cardiovascular diseases, CVD) เป็นโรคเรื้อรังที่จัดเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข เนื่องจากเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับต้น ๆ การป้องกันโรคสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ (ชลธิรา กาวไธสง และรุจิรา ดวงสงค์, 2557)

1) การป้องกันปฐมภูมิ (Primary prevention) เป็นการป้องกันในประชาชนทั่วไปที่ยังไม่เกิดโรค ดังกล่าวโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อลดอุบัติการณ์ของโรค

2) การป้องกันทุติยภูมิ (Secondary prevention) เป็นการตรวจคัดกรองวินิจฉัยโรคตั้งแต่ผู้ป่วยยังไม่แสดงอาการ เพื่อให้การรักษาได้ตั้งแต่ระยะแรกของโรค

3) การป้องกันตติยภูมิ (Tertiary prevention) เป็นการชะลอการดำเนินโรคและการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยที่มีอาการแสดงของโรคแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) โดยเป็นรูปแบบกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีขั้นตอนการดำเนินการถอดบทเรียน ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม

1. กำหนดปัญหาและหัวข้อที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
2. กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. กำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก และ ผู้ช่วยทั่วไป
4. สร้างแนวคำถาม
5. เลือกกลุ่มตัวอย่าง
6. จัดการสนทนากลุ่ม

วิธีการถอดบทเรียน

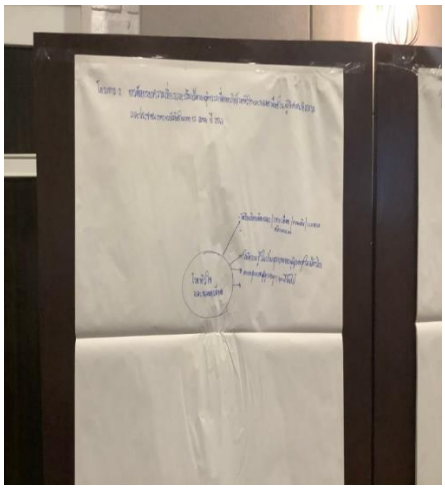
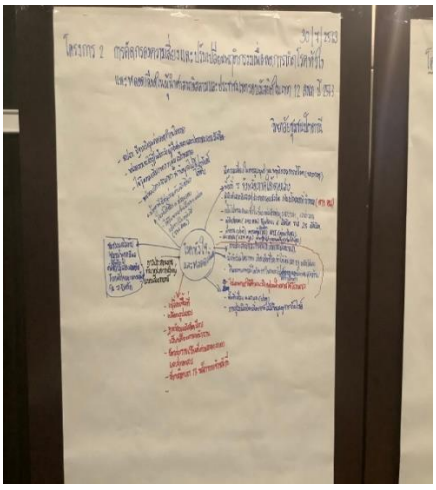
วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้มีการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย สงขลา สตูล ตรัง พัทลุง ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้

1) ลดอัตราการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด ในกลุ่มผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนรอบมัสยิดในพื้นที่ดำเนินการ

2) หน่วยงานด้านสุขภาพระดับจังหวัด เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุขจังหวัด ได้ข้อมูลภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดของผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนรอบมัสยิดในกลุ่มอายุ 35-39 ปี และ 60 ปีขึ้นไป

เทคนิคการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติการ (After Action Review : AAR) โดยเป็นรูปแบบกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้รับบริการและกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ ดังภาพที่ 1-4

ภาพที่ 1-4 กระบวนการสนทนากลุ่มโครงการการคัดกรองความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา

ขั้นตอนการถอดบทเรียน

1. ชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการทำกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ให้กลุ่มเป้าหมายทราบ

2. แนะนำตัววิทยากรผู้ถอดบทเรียน และให้กลุ่มเป้าหมายแนะนำตัว

3. ดำเนินการการถอดบทเรียนทีละหนึ่งคำถาม โดยให้คำถามกับกลุ่มเป้าหมายผ่านเครื่องโปรเจคเตอร์ โดยประเด็นคำถามร่วมคิดร่วมแชร์ มีดังนี้

<u>กลุ่มผู้รับบริการโครงการ</u>

1) ท่านได้รับบริการในส่วนใดบ้าง

2) การเข้าถึงของผู้ให้บริการครอบคลุมหรือไม่

3) ท่านได้รับความรู้ คำแนะนำ จากผู้ให้บริการในเรื่องใดบ้าง เพียงพอหรือไม่

4) ท่านคาดหวังว่าจะได้รับการให้บริการในเรื่องใด สำหรับโครงการต่อไป

5) ท่านคิดว่าโครงการนี้ มีประโยชน์กับตัวท่านและชุมชนอย่างไรบ้าง

<u>กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ</u>

1) ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการมีอะไรบ้าง มีการแก้ปัญหาอย่างไร

3) วิธีการดำเนินงานทำอย่างไร

4) ความรู้ การเรียนรู้ และบทเรียนที่ได้จากโครงการ มีอะไรบ้าง

5) แนวคิดการสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนาโครงการในอนาคต ตลอดจนการพัฒนาโครงการเดิมให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นมีอะไรบ้าง

4. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันถกประเด็นจากคำถาม

5. สรุปประเด็นจากที่กลุ่มเป้าหมายร่วมกันพูดคุยจากประเด็นคำถาม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการถอดบทเรียน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้การถอดบทเรียน ประกอบไปด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้รับบริการโครงการ จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน

1. เอกสารประกอบคำบรรยาย
2. เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค
3. โปรเจคเตอร์
4. กระดาน
5. ปากกาเคมี
6. กระดาษ
7. เครื่องบันทึกเสียง

ผลการวิจัย

กลุ่มผู้รับบริการโครงการ

1) สิ่งที่ได้รับจากการบริการโครงการ ประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ ก็จะได้รับบริการคัดกรองสุขภาพ เช่น ตรวจเลือด วัดความดัน ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เป็นต้น และได้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

2) การเข้าถึงของผู้ให้บริการครอบคลุมหรือไม่ การเข้าถึงบริการยังมีความไม่ครอบคลุมและไปไม่ทั่วถึงกับประชาชนในพื้นที่ บางกลุ่มยังไม่ได้รับบริการนั้น

3) ความคาดหวังว่าจะได้รับการให้บริการสำหรับโครงการต่อไป อยากให้ดำเนินโครงการกับกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย จัดให้มีบริการการคัดกรองโรคให้กับผู้สูงอายุ การให้ยาที่จำเป็นกับผู้สูงอายุ (เช่น โรคเบาหวาน ความดัน ข้อเข่าเสื่อม เป็นต้น) และจัดให้มีการมาให้ความรู้ และการดูสุขภาพของโรคต่างๆที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

4) โครงการนี้มีประโยชน์อย่างไร โครงการที่เกิดขึ้นถือว่ามีประโยชน์ต่อคนในชุมชน การเจ็บป่วยที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ การที่จะเป็นบุคคลที่เป็นโรคหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการดำเนินชีวิตของคนด้วย

3.2 กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ

1) ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การดำเนินโครงการถือว่าได้ผลลัพธ์ตามสิ่งที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งผลลัพธ์ด้านการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมาย (ผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนรอบมัสยิด) เป็นต้น ซึ่งในการดำเนินงานต้องเจอกับปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง แต่ด้วยศักยภาพของบุคลากรในทีมงานที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพทำให้การทำงานได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายนั้นเอง

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ การดำเนินโครงการมีพบเจอปัญหาอุปสรรคหลายอย่างด้วยกัน อาทิเช่น การประสานงานไปยังพื้นที่มีปัญหาอยู่บางส่วน เนื่องจากในพื้นที่ก็มีการคัดกรองความเสี่ยงอยู่แล้ว จึงต้องอธิบายให้พื้นที่เข้าใจในส่วนของงบ PPA หรือบางแห่งบุคลากรในพื้นที่มีการเปลี่ยนคน ทำให้เกิดปัญหาการประสานงาน อีกทั้งเนื่องจากสถานการณ์การระบาด Covid-19 แผนการทำงานนอกจากการคัดกรองและก็มีการติดตามให้คำปรึกษากลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้การติดตามให้คำปรึกษาครั้งที่ 2 ไม่เป็นไปตามแผน จึงเปลี่ยนแผนการให้คำปรึกษาเป็นช่องทางอื่นทดแทน เช่น โทรศัพท์ หรือการคืนข้อมูลให้กับพื้นที่ เป็นต้น แต่ก็ยังไม่ทราบว่าข้อมูลที่ส่งไปไปถึงยังกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และไม่ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือไม่ การลงพื้นที่ดำเนินการพื้นที่เสี่ยงได้เจอกับเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ จึงต้องหยุดการลงพื้นที่นั้นไปทันที นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องของเลขบัตรประจำตัวประชานที่กลุ่มตัวอย่างให้มา เมื่อเช็คย้อนกลับปรากฏว่าเป็นผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว

3) วิธีการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ การเลือกพื้นที่การดำเนินงานของโครงการในการเลือกพื้นที่กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มจากเว็บไซต์ สืบค้นข้อมูลของพื้นที่นั้น ๆ ในหลายๆพื้นที่จึงต้องใช้วิธีการประสานงานกับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในการลงพื้นที่บริการคัดกรองสุขภาพ จะมีทีมงานลงพื้นที่คัดกรองความเสี่ยงกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองทุกครั้ง และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นเลขบัตรประชาชน แบบสอบถาม จะต้องมีการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนส่งในทุกครั้ง

4) ความรู้ การเรียนรู้ และบทเรียนที่ได้จากโครงการ การทำงานโครงการที่จะต้องมีการประสานกับพื้นที่อยู่อย่างต่อเนื่อง จึงเกิดประสบการณ์และได้บทเรียนเรื่องการประสานงานกับพื้นที่ทั้งท้องถิ่นหรือหน่วยงานระดับจังหวัดซึ่งต้องให้ความสำคัญอย่างมาก ต้องระมัดระวังข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น และต้องมีการวางแผนในการทำงานให้ครอบคลุมที่สุด และยังเกิดเครือข่ายในการทำงาน

5) แนวคิดการสร้างสรรค์/การพัฒนาโครงการให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการในครั้งนี้ ผู้นำศาสนาอิสลาม และประชาชนรอบมัสยิด ได้รับทราบข้อมูลภาวะสุขภาพของตนเอง และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง นอกจากนี้หน่วยงานบริการในพื้นยังได้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานการป้องกันโรค การเฝ้าระวังการดูแลประชากรในพื้นที่ให้ห่างไกลโรคหัวใจและหลอดเลือด หน่วยงานสสอ. สสจ. หรือสปสช. มีข้อมูลในการวางแผนงาน นโยบายในการดำเนินการต่อไป และการดำเนินโครงการครั้งต่อไปเพื่อให้มีศักยภาพมากขึ้น อยากดำเนินการเกี่ยวกับวิถีชีวิต หรือปัจจัยการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน ระหว่างพุทธและมุสลิมมีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดได้หรือไม่

สรุปและอภิปรายผล

จากการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนโครงการการคัดกรองความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนเขตรอบมัสยิดในเขต 12 สงขลา ปี 2563 โดย วิทยาลัยชุมชนปัตตานี สรุปได้ดังนี้

กลุ่มผู้รับบริการโครงการ	กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ
1. สิ่งที่ได้รับ/สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น	
- ได้รับการบริการคัดกรองสุขภาพ - ได้รับความรู้ คำแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ	- การดำเนินโครงการเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เกินร้อยละ 100 - ทีมงานมีศักยภาพที่ดี มีประสิทธิภาพ - โครงการนี้ทำให้เกิดประสบการณ์และได้บทเรียน เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
2. ข้อจำกัด/ปัญหาอุปสรรคที่พบเจอ	
- การเข้าถึงยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ บางกลุ่มยังไม่ได้รับบริการ	- การประสานงานในพื้นที่มีปัญหาอยู่บ้างเนื่องจากมีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ - สถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ทำให้การติดตามให้คำปรึกษาครั้งที่ 2 ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด - ปัญหาเรื่องเลขบัตรประชาชน ไม่ตรงกัน
3. ข้อแนะนำ/สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้นในโครงการถัดไป	
- โครงการนี้มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน	- โครงการนี้มีประโยชน์ทั้ง ผู้นำศาสนาอิสลามและประชาชนรอบมัสยิด ได้ทราบข้อมูลภาวะ

กลุ่มผู้รับบริการโครงการ	กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ
- ต้องการให้มีบริการในกลุ่มผู้สูงอายุด้วย สำหรับโครงการปีถัดไป เช่น การให้ความรู้ในเรื่องยาที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น	สุขภาพของตนเองและเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - โครงการต่อไป ต้องการดำเนินการเกี่ยวกับวิถีชีวิต หรือปัจจัยการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน ระหว่างพุทธและมุสลิมที่มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด

จากการวิเคราะห์ การปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) กับกลุ่มผู้รับบริการ และกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ หลังจากที่ได้ดำเนินโครงการไปแล้ว พบว่า กลุ่มผู้รับบริการได้รับการบริการคัดกรองสุขภาพ เช่น การตรวจเลือด วัดความดัน วัดน้ำหนัก ส่วนสูง ได้รับคำแนะนำด้านการดูแลสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ (ปุญญาภา รุ่งปิตะรังสี, 2559) ในส่วนของการเข้าถึงของผู้ให้บริการ ประชาชนบางกลุ่มยังมีความต้องการให้เข้าถึงการให้บริการ สำหรับความคาดหวัง ต้องการมีการให้บริการกับกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น โครงการนี้มีประโยชน์อย่างมากกับชุมชน ส่วนกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ ในการดำเนินโครงการได้ผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างดำเนินโครงการ เช่น สถานการณ์โรคระบาด COVID-19 การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ การลงพื้นที่ในการปฏิบัติงานต้องพร้อมต่อความปลอดภัย ความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโครงการเพื่อพัฒนา ให้มีศักยภาพมากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทำให้ผู้นำศาสนาประชาชนในพื้นที่ได้รับข้อมูลภาวะสุขภาพของตนเอง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในการดำรงตน เพื่อหลีกเลี่ยง การเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด โดยโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ดีหากบูรณาการร่วมกันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

โครงการถอดบทเรียน ครั้งนี้ เป็นโครงการที่ให้ข้อมูลทั้งผู้รับบริการ และผู้นำเนินการโครงการควรประเมินติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดี

เอกสารอ้างอิง

เกษร วงศ์มณี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2560). การถอดบทเรียนรูปแบบระบบสุขภาพระดับอำเภอเพื่อมุ่งสู่อำเภอสร้างเสริมสุขภาพด้านสุขภาพจิต อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 35*(3): 232-241.

ชลธิรา กาวไธสง และรุจิรา ดวงสงค์. (2557). ผลของโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. *ศรีนครินทรเวชสาร. 29*(3): 295-303.

ประภา เพ็ญสุวรรณ และสวิง สุวรรณ. (2536). *พฤติกรรมศาสตร พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา.* พิมพครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจาพระยาการพิมพ.

ปุญญาภา รุ่งปิตะรังสี. (2559). *ถอดบทเรียน DHS South การขับเคลื่อนระบบสุขภาพระดับอำเภอประเด็น 'โรคความดันโลหิตสูง'*. กรุงเทพฯ: หจก.ภาพพิมพ์.

วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2554). *พลังความรู้จากการวิจัยแบบ PAR*. นครปฐม: สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพช.) สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *คู่มือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในคลินิก NCD คุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *รายงานประจำปี 2560.* ค้นจาก http://www.thaincd.com/2016/media-detail.php?id=12986&tid=30&gid=1-015-008 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2563.

สำราญ มีแจ้ง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2556). *การประเมินผลการปฏิบัติงานแนวใหม่ ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ. (2559). *บทเรียนการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพอำเภอเพื่อระบบสุขภาพชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน.

อารีส พลอยทรัพย์ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงสูง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 12*(2): 49-58

พรทิวา อินทร์พรหม. (2539). *ผลของการดูแลสุขภาพอนามัยที่บ้านต่อการรับรู้ความสามารถในการ ดูแลตนเองและภาวะสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน.* วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ซารินี มาซอ, พรทิพย์ มาลาธรรม และ นุชนาฏ สุทธิ. (2560). การรับรู้ของผู้นำศาสนาอิสลามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพหลักปฏิบัติทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ระหว่างการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน, *รามาธิบดีพยาบาลสาร*, 23, 208-228.

Orem, D. E. (1991). *Nursing: concepts of practice*. (4th ed.). St. Louis: Mosby Year Book.

การติดตามการดำเนินโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพ ด้วยวิธีการถอดบทเรียน กรณีศึกษาโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ ลดความเสี่ยงการเสียชีวิตของแม่ ในเขต 12 สงขลา

Monitoring Process of the Project of Services for Enhancing Health by Decoding the Lessons towards Case Study under the Reductive Health Program to Encourage the Effective Birth and Reduce the Risk of Maternal Death within Region 12, Songkhla

นุกูล ชิ้นฟัก[1*], วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล[2], นิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว[3], ขนิษฐา สวนแสน[4], อดิศักดิ์ หวานใจ[5], สุนิตดา ชูสวัสดิ์[6], เริงฤทัย หลีเส็น[7] และสามารถ วราดิศร์ย[8]

Nukool Chinfuk[1*], Woraluck Lalitsasivimol[2], Niwat Sawatkaw[3], Kanitta Suansan[4], Adisak Wanchai[5], Sunitda Chusawat[6], Roengrutai Leesen[7] and Samart Waradisai[8]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ผู้ช่วยคณบดีคณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor Dr., Assistant Dean, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Professor Dr., Doctor of Philosophy in Business Administration Program, Hatyai Business School, Hatyai University.

[3] ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Dr., Master of Public Administration Program - Public and Private Management, Hatyai University.

[4] สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา

[4] National Health Security Office 12, Songkhla.

[5] อาจารย์ประจำสาขาสาธารณสุข, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Lecturer of Community Public Health Department, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[6] อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer of Department General Education, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[7] ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา

[7] Regional Health Promotion Center 12, Yala.

[8] อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[8] Lecturer of Department the Public Administration, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** nukool@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การติดตามโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพในเขต 12 สงขลา ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) โดยเป็นรูปแบบกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้รับบริการโครงการ และกลุ่มผู้ดำเนินโครงการกลุ่มละ 5 คน ผลการถอดบทเรียน กลุ่มผู้รับบริการโครงการ สิ่งที่ได้รับในการเข้าร่วมโครงการ คือ ในการตั้งครรภ์ได้รับความรู้ เกี่ยวกับการดูแลครรภ์ที่ถูกต้อง เช่น การรับประทานอาหาร การกินยา การได้รับข่าวสารต่าง ๆ และการได้รับบริการเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ โครงการนี้มีประโยชน์ต่อชุมชน สามารถช่วยในเรื่องการวางแผนครอบครัว การดูแลตนเองก่อนการตั้งครรภ์ระหว่างการตั้งครรภ์ และหลังคลอด กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ การดำเนินโครงการครั้งนี้ต่อเนื่องจากปีที่แล้ว การคัดกรองการตั้งครรภ์ ค่อนข้างประสบผลสำเร็จ เนื่องจากหญิงวัยเจริญพันธุ์ในพื้นที่ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก การตัดสินใจด้านการคุมกำเนิดต้องได้รับการยินยอมจากสามีด้วย การดำเนินงานมุ่งเน้นการลดอัตราการเสียชีวิตของหญิงตั้งครรภ์ มีการนำโปรแกรมด้านสุขภาพ (Safe Mom) มาใช้ในการคัดกรองหญิงที่มีความเสี่ยงด้วย โดยภาพรวมโครงการนี้มีประโยชน์ ถือว่าช่วยคนในชุมชน เกิดความตระหนัก และลดความเสี่ยงอัตราการเสียชีวิตของแม่ลงได้

คำสำคัญ: อนามัยเจริญพันธุ์, สร้างเสริมสุขภาพ, การถอดบทเรียน

Abstract

The monitoring process of the project, services for enhancing health by decoding the lessons towards case study under the reductive health program to encourage the effective birth within Region 12, Songkhla was conducted under the form of a Group Discussion as a technique used for practical analysis (After Action Review: AAR). The discussion was undergone by the participants and the operational group of the project consisting of 5 people for each group. As a result, after decoding the lessons, the participants mentioned to the advantages gained from the program as functional knowledge regarding the accurate self-care during the pregnancy; for example, focusing on consuming food, using medicine, accessing information throughout receiving the urgent medical services for the problems caused by a pregnancy. This project is beneficial to the communities as it is capable of assisting in planning for each family towards self-care for the mothers during the prenatal and also postpartum period. According to the undergoing action of this project which has been initially conducting for a year, the results of pregnancy control are quite satisfying as it is interested in a very great number of women in the reproductive age. However, the decision to commit a contraception dose not only

depend on a wife as it needs to be accepted by a husband as well. The operational process of this project focused on reducing the case of maternal death by developing the healthcare program called Safe Mom in screening on the woman with risky condition to be pregnant. In the overall scheme of the project, it practically leads communities to realize the problems towards reducing the amounts of maternal death caused by risky conditions of a pregnancy as well.

Keywords: Reproductive health, Enhancing health, Decoding the lessons

บทนำ

สถานการณ์แม่และเด็กเขตสุขภาพที่ 12 ในภาพรวม พบว่าภาวะสุขภาพของแม่และเด็กมีแนวโน้มที่ดีขึ้นแต่ยังพบปัญหาบางประการที่ยังต้องพัฒนา ผลดำเนินงาน พบว่า อัตรามารดาตายเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2558-2562 เท่ากับ 42.82, 45.26, 30.97, 35.01 และ 41.29 ตามลำดับ มารดาตายส่วนใหญ่มีโรคทางอายุรกรรมร่วมกับการตั้งครรภ์ ร้อยละ 37.03 เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว โรคไทรอยด์ โรคไข้เลือดออกฯ ส่วนสาเหตุทางตรงที่สามารถป้องกันได้ ร้อยละ 40.7 เช่น Pre-eclampsia การตกเลือดหลังคลอด (PPH) การติดเชื้อหลังคลอด ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว พบว่า บุคลากรระดับปฐมภูมิขาดทักษะในการประเมินความเสี่ยงของหญิงวัยเจริญพันธุ์ก่อนการตั้งครรภ์ และในการฝากครรภ์ระดับทุติยภูมิ ต้องเสริมความเข้าใจในการให้คำปรึกษาด้านการวางแผนครอบครัว (BS) โดยเฉพาะใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ยังมีการใช้บริการยาฝังคุมกำเนิดค่อนข้างต่ำ การดูแลการคลอดในมิติคุณภาพในประเด็นความเสี่ยงหญิงตั้งครรภ์ต้องพัฒนาสถานบริการให้ได้มาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก และควรได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง เน้นการดูแลเชิงสหวิชาชีพอย่างเป็นระบบ ฉะนั้นในการดูแลหญิงวัยเจริญพันธุ์ตั้งแต่ระยะก่อนตั้งครรภ์ ตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ต้องพัฒนาระบบบริการให้ได้มาตรฐานและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรผู้รับผิดชอบอนามัยและเด็ก ทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรให้ครอบคลุมประเด็นความรู้ที่สำคัญและทันสมัย มีการเชื่อมโยงในการดูแลอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการบริการดูแลตามมาตรฐานอย่างมีคุณภาพปลอดภัยทั้งมารดาและทารก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา (สปสช.) ให้ความสำคัญกับโครงการบริการสร้างเสริมสุขภาพ ปี 2563 โดย โครงการประชุมติดตามการดำเนินงานโครงการงบบริการสร้างเสริมสุขภาพฯ ปี 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพในเขต 12 ปี 2563 โดยศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทบทวนความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคภายหลังการดำเนินโครงการ และการจัดทำแผนให้กับหน่วยงานสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในฐานะผู้บริหารโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อติดตามผลการได้รับบริการการสร้างเสริมสุขภาพ และการดำเนินโครงการสร้างเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ ในเขต 12 สงขลา อันจะนำไปสู่การเกิดของลูกอย่างมีคุณภาพ และลดอัตราการเสียชีวิตของแม่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การถอดบทเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Learning) และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีพลัง มีชีวิตชีวา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างรอบด้านทั้งด้านที่เป็นบทเรียนและประสบการณ์การทำงานที่อยู่ในปัจเจก กลุ่ม/ชมรม ชุมชน คนทำงาน การถอดบทเรียนจึงเป็นการแปรพลังนำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทำให้กระบวนการเรียนรู้นั้นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วิรัตน์ คำศรีจันทร์, 2554)

การถอดบทเรียน หมายถึง การทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งที่สำเร็จและล้มเหลว (สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ, 2559)

สรุปได้ว่า การถอดบทเรียนจึงเป็นการสกัดเทคนิคการทำงานที่ดีซึ่งเป็นประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ รวมทั้งแสวงหากระบวนการ ขั้นตอนการทำงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

การถอดบทเรียนโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ (เกษร วงศ์มณี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2560)

1. การถอดบทเรียนเฉพาะประเด็น เป็นการถอดบทเรียนที่เน้นเฉพาะกิจกรรมสำคัญของโครงการและสามารถนำผลการถอดบทเรียนจากกิจกรรมนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโครงการให้ประสบความสำเร็จในอนาคต (Best Practice)

2. การถอดบทเรียนทั้งโครงการ เป็นการถอดบทเรียนทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ความเป็นมาของโครงการ กระบวนการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์เมื่อสิ้นสุดโครงการ

เครื่องมือและเทคนิคในการถอดบทเรียนจึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key success factors) ของการดำเนินงานเช่นเดียวกันสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียนนั้นมีหลายชนิด เช่น การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การเล่าเรื่อง (Story telling) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practices-Cops) การเก็บเกี่ยวความรู้ (Knowledge harvesting) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เทคนิคการทบทวนหลังการดำเนินโครงการ (Retrospect) เทคนิคการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เป็นต้น (วิรัตน์ คำศรีจันทร์, 2554; สำราญ มีแจ้ง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2556)

- ความสำคัญอนามัยเจริญพันธุ์

การเกิดและมีชีวิตอยู่รอด นับเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญของการทำงานด้านสาธารณสุข ดังนั้นงานอนามัยแม่และเด็กจึงเป็นตัวบ่งชี้สภาวะสุขภาพที่มักถูกหยิบยกขึ้นเป็นตัวสะท้อนการพัฒนาด้านสุขภาพของประเทศอยู่เสมอ เพราะส่วนหนึ่งการเสียชีวิตของแม่ที่คลอดบุตรเป็นตัวบ่งบอกความเป็นอยู่ของผู้หญิงและการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ รวมถึงความเพียงพอของสถานบริการด้านสุขภาพด้วย (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย, ม.ป.ป.) ทั้งนี้ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา ได้ใช้แนวทางในการให้บริการด้านอนามัยเจริญภัณฑ์กับศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา ในการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) โดยเป็นรูปแบบกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีขั้นตอนการดำเนินการถอดบทเรียน ดังนี้

วิธีการถอดบทเรียน

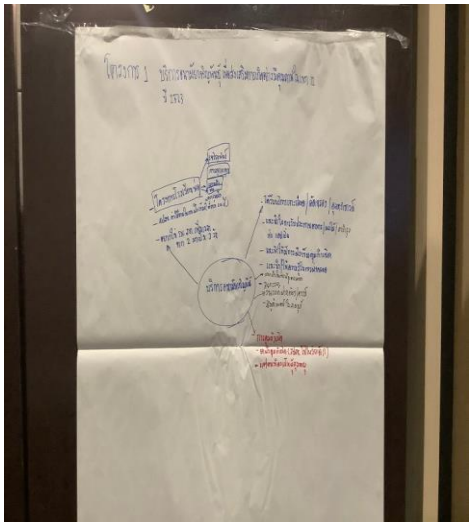
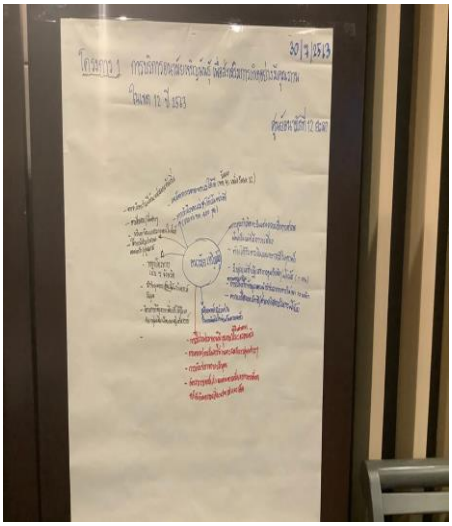
ศูนย์อนามัยที่ 12 จังหวัดยะลา ได้มีการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้

1) หญิงวัยเจริญพันธุ์หรือหญิงหลังคลอด ที่มีความเสี่ยงด้วยโรคทางอายุรกรรม ได้รับการประเมินความเสี่ยงและเพิ่มการเข้าถึงการคุมกำเนิดกึ่งถาวร

2) ลดอัตราเสียชีวิตของหญิงวัยเจริญพันธุ์หรือหญิงหลังคลอด ที่มีความเสี่ยงด้วยโรคอายุรกรรมจากการตั้งครรภ์และการคลอด

เทคนิคการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติการ (After Action Review : AAR) โดยเป็นรูปแบบกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้รับบริการและกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ ดังภาพที่ 1-4

ภาพที่ 1-4 กระบวนการสนทนากลุ่มโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์
เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพในเขต 12 ปี 2563

ขั้นตอนการถอดบทเรียน

1. ชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการทำกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ให้กลุ่มเป้าหมายทราบ

2. แนะนำตัววิทยากรผู้ถอดบทเรียน และให้กลุ่มเป้าหมายแนะนำตัว

3. ดำเนินการการถอดบทเรียนทีละหนึ่งคำถาม โดยให้คำถามกับกลุ่มเป้าหมายผ่านเครื่องโปรเจคเตอร์ โดยประเด็นคำถามร่วมคิดร่วมแชร์ มีดังนี้

<u>กลุ่มผู้รับบริการโครงการ</u>

1) ท่านได้รับบริการในส่วนใดบ้าง
2) การเข้าถึงของผู้ให้บริการครอบคลุมหรือไม่
3) ท่านได้รับความรู้ คำแนะนำ จากผู้ให้บริการในเรื่องใดบ้าง เพียงพอหรือไม่
4) ท่านคาดหวังว่าจะได้รับการให้บริการในเรื่องใด สำหรับโครงการต่อไป
5) ท่านคิดว่าโครงการนี้ มีประโยชน์กับตัวท่านและชุมชนอย่างไรบ้าง

กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ

1) ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการมีอะไรบ้าง มีการแก้ปัญหาอย่างไร

3) วิธีการดำเนินงานทำอย่างไร

4) ความรู้ การเรียนรู้ และบทเรียนที่ได้จากโครงการ มีอะไรบ้าง

5) แนวคิดการสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนาโครงการในอนาคต ตลอดจนการพัฒนาโครงการเดิมให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นมีอะไรบ้าง

4. กลุ่มเป้าหมายร่วมกันถกประเด็นจากคำถาม

5. สรุปประเด็นจากที่กลุ่มเป้าหมายร่วมกันพูดคุยจากประเด็นคำถาม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการถอดบทเรียน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้การถอดบทเรียน ประกอบไปด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้รับบริการโครงการ จำนวน 5 คน (หญิงที่จะมีบุตรและกำลังมีบุตร)

2. กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ จำนวน 5 คน

ข้อคำถามที่ใช้ในการถอดบทเรียน

กลุ่มผู้รับบริการ

1. สิ่งที่ได้รับจากการบริการโครงการ

2. การเข้าถึงของผู้ให้บริการครอบคลุมหรือไม่

3. ความคาดหวังว่าจะได้รับการให้บริการสำหรับโครงการต่อไป

4. โครงการนี้มีประโยชน์อย่างไร

กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ

1. ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

3. วิธีการดำเนินงาน

4. ความรู้ การเรียนรู้ และบทเรียนที่ได้จากโครงการ

5. แนวคิดการสร้างสรรค์/การพัฒนาโครงการให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์

ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม

การได้มาซึ่งข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาและหัวข้อที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

2. กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3. กำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก และผู้ช่วยทั่วไป

4. สร้างแนวคำถาม

5. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

6. จัดการสนทนากลุ่ม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งข้อคำถามที่ใช้ในการถอดบทเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้พิจารณาเบื้องต้นในการพิจารณาความเหมาะสมและความครอบคลุม

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน

1. เอกสารประกอบคำบรรยาย คำถามจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
2. เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค
3. โปรเจคเตอร์
4. กระดาน
5. ปากกาเคมี
6. กระดาษ
7. เครื่องบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ด้วยการสรุปความและสังเคราะห์จากการถอดบทเรียน

ผลการวิจัย

กลุ่มผู้รับบริการโครงการ

1) สิ่งที่ได้รับจากการบริการโครงการ

สิ่งดี ๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ คือ ในการตั้งครรภ์ก็ได้รับความรู้เกี่ยวการดูแลครรภ์ที่ถูกต้อง เช่น การรับประทานอาหาร การกินยา การกินอาหารเสริม เป็นต้น หรือการได้รับคำแนะนำหรือการปฏิบัติที่ถูกต้อง ถ้าเกิดการตกเลือด และถ้าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีโรคประจำตัวอยู่แล้วและมีความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ ก็จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับสำหรับการมีบุตรครั้งถัดไปต้องปฏิบัติอย่างไร หรือการใช้วิธีการคุมกำเนิดโดยยาฝัง นอกจากนี้ยังได้รับบริการเจาะเลือด อัลตราซาวด์ คัดกรองโรคประจำตัว อีกด้วย

2) การเข้าถึงของผู้ให้บริการครอบคลุมหรือไม่

ผู้ให้บริการโครงการนอกจากการดำเนินงานให้บริการที่โรงพยาบาลแล้ว ยังมีการลงพื้นที่พบปะกับประชาชน แจกสื่อใบปลิว (ประจำเดือนไม่มาให้นึกถึงเรา) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดจากการตั้งครรภ์เสี่ยง การได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และการได้รับบริการเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ได้

3) ความคาดหวังว่าจะได้รับการให้บริการสำหรับโครงการต่อไป

ต้องให้หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนงบประมาณการบริการการคุมกำเนิดโดยใช้ยาฝังในครั้งถัดไป อีกทั้งหน่วยบริการในพื้นที่ต้องเพิ่มระยะเวลาดำเนินกิจกรรมคลินิคฝากครรภ์ให้มากขึ้นคือจากเดิม 2 วัน เป็น 3 วัน และเรื่องของการคุมกำเนิดไม่ใช่หน้าที่การตัดสินใจของผู้หญิงจะต้องให้ผู้เป็นสามียินยอมก่อนกระทำได้ ในโครงการครั้งถัดไปจึงต้องการให้เกิดโครงการโรงเรียนพ่อ เป็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องกับพ่อ เพื่อจะให้รับรู้ถึงความเสี่ยงของผู้หญิงเมื่อต้องตั้งครรภ์แล้วเกิดความเสี่ยงและได้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันด้วย

4) โครงการนี้มีประโยชน์อย่างไร

โครงการนี้ถือว่ามีประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้ดีมาก เพราะในพื้นที่มีจำนวนหญิงตั้งครรภ์รายใหม่เกิดขึ้นจำนวนมากและมีอัตราการตายของแม่ถือว่าสูงที่สุดในประเทศ การที่มีหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้คำแนะนำถือว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อคนในชุมชน คือ สามารถช่วยในเรื่องของการวางแผนครอบครัว การดูแลตนเองก่อนการตั้งครรภ์ ตั้งครรภ์ และหลังคลอด และได้รับความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับคุมกำเนิดจากการใช้ยาฝัง หรือวิธีการอื่นที่นอกเหนือจากการฝังเข็ม ถือว่าช่วยให้คนในชุมชนเกิดความตระหนัก และลดความเสี่ยงอัตราตายของแม่ลงได้

กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ

1) ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

การดำเนินโครงการครั้งนี้เป็นการดำเนินโครงการที่ต่อจากเมื่อปีที่แล้ว อาจจะติดปัญหาอยู่บ้างทั้งเรื่องสถานการณ์การระบาดของ Covid-19 เรื่องการคุมกำเนิดที่เป็นเรื่องขัดกับหลักของศาสนาในพื้นที่ และในการวางแผนครอบครัวไม่ได้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้หญิง จะต้องมีสามีเป็นผู้ยินยอมในการตัดสินใจทำอะไร แต่ในบางพื้นที่ก็ได้รับความร่วมมือผู้นำศาสนา หรือสามี มารับฟังคำแนะนำจากคุณหมอจึงเกิดการยินยอมก็มีอยู่บ้าง ผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เรื่องของการคัดกรองการตั้งครรภ์เสี่ยงค่อนข้างประสบความสำเร็จ เนื่องจากหญิงวัยเจริญพันธุ์ในพื้นที่ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

กลุ่มเป้าหมายไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการคุมกำเนิด ซึ่งบทบาทการตัดสินใจคุมกำเนิดด้วยยาฝังจะต้องรอการตัดสินใจจากผู้ที่เป็นสามีเป็นหลัก หรือบางกลุ่มก็ที่มีลัทธิความเชื่อเมื่อฝังยาคุมกำเนิดแล้วจะทำให้มีลูกยากได้ และปัญหาเรื่องของการกรอกข้อมูล ข้อมูลบางอย่างของกลุ่มเป้าหมายบางคนไม่ครบถ้วน การดึงข้อมูลหรือวิเคราะห์จึงอาจผิดพลาดเกิดขึ้นได้

3) วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานยังมุ่งเน้นการลดอัตราการตายของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งในปีนี้ปรากฏว่าอัตราการตายของแม่ก็ลดลงประมาณ 9% เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และในการดำเนินงานได้นำโปรแกรมทางด้านสุขภาพ (Safe mom) มาใช้คัดกรองหญิงที่มีภาวะเสี่ยงด้วย แล้วนำมาวิเคราะห์จึงทำให้เกิดความครอบคลุมได้มากขึ้น

4) ความรู้ การเรียนรู้ และบทเรียนที่ได้จากโครงการ

การทำงานในพื้นที่ทำให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรม ความเชื่อ และบริบทของพื้นที่การดำเนินงาน เรื่องของการประสานงานกับคนในชุมชุมให้เกิดความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญของการตั้งครรภ์เสี่ยง เรียนรู้หลักการในการให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดด้วยยาฝัง ทำอย่างไรที่จะทำให้ผู้นำชุมชน หรือสามีให้เกิดความเข้าใจแล้วยินยอมที่ให้ภรรยาคุมกำเนิดโดยใช้ยาฝัง และทักษะการสื่อสาร การให้ข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจ หรือต้องพัฒนาสื่ออย่างไรที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจมากขึ้นและเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้

5) แนวคิดการสร้างสรรค์/การพัฒนาโครงการให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์

พื้นที่ของชายแดนใต้มีอัตราการเกิดที่ค่อนข้างสูง และการมีลูกที่ติดต่อกันมาก ดังนั้นจึงส่งผลต่อการเกิดการตกเลือดค่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักเรื่องมารดาตายมากขึ้น การสร้างสรรค์สื่อและการสื่อสารที่มีความเหมาะสมจึงมีความจำเป็น และยังจะช่วยทำให้คนในพื้นที่มีความเข้าใจได้ และสื่อสารอย่างไรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อทางศาสนา แนวคิดการพัฒนาครั้งต่อไปอยากจะขยายโครงการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ให้มากขึ้น และเพิ่มการทำโครงการที่มีส่วนร่วม ของผู้นำศาสนา พ่อ หญิง วัยเจริญพันธุ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเห็นถึงปัญหาชัดเจน ร่วมไปถึงการทำวิจัยร่วม เช่น การศึกษาหญิงที่มีบุตรห่างกันอย่างน้อย 3 ปี แล้วมีผลทำให้การตั้งครรภ์ครั้งต่อไปดีขึ้นหรือไม่ เรื่องการคุมกำเนิด เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนโครงการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพในเขต 12 ปี 2563 โดยศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา สรุปได้ดังนี้

กลุ่มผู้รับบริการโครงการ	กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ
1. สิ่งที่ได้รับ/สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น	
-ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลครรภ์ที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้อง กรณีตกเลือด - การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการคุมกำเนิด และความเสี่ยงในการตั้งครรภ์	- ได้ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนได้รับบริการอย่างทั่วถึงมากขึ้น - ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 95

กลุ่มผู้รับบริการโครงการ	กลุ่มผู้ดำเนินโครงการ
	- เรื่องการคัดกรองการตั้งครรภ์เสี่ยงได้รับความสนใจจากหญิงวัยเจริญพันธุ์ในพื้นที่จำนวนมาก - อัตราการตายของหญิงตั้งครรภ์ลดลงประมาณร้อยละ 9 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา
2. ข้อจำกัด/ปัญหาอุปสรรคที่พบเจอ	
- หน่วยบริการในพื้นที่มีระยะเวลาดำเนินกิจกรรมคลินิคฝากครรภ์แค่ 2 วัน ซึ่งไม่เพียงพอ ต้องการเพิ่มเป็น 3 วัน - หน้าที่การตัดสินใจตามหลักศาสนาอิสลาม ต้องได้รับความยินยอมจากสามีก่อนจึงจะกระทำได้	- ปัญหาเรื่องการตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับสามีเป็นหลัก ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ และเรื่องลัทธิความเชื่อ เมื่อฝังยาคุมกำเนิดทำให้มีลูกยาก - ปัญหาเรื่องการบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน เช่น เลขบัตรประชาชน 13 หลัก
3. ข้อแนะนำ/สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้นในโครงการถัดไป	
- อยากให้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณการบริการคุมกำเนิดโดยใช้ยาฝังในครั้งต่อไป - ต้องการให้เกิดโครงการโรงเรียนพ่อ เพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องกับพ่อ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน - เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อคนในชุมชนในระดับดีมาก สามารถช่วยในเรื่องของการวางแผนครอบครัว การดูแลตนเองก่อนตั้งครรภ์และหลังคลอด ตลอดจนการได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น เช่น การคุมกำเนิด การใช้ยาฝัง เป็นต้น	- การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการสร้างสรรค์สื่อ เพื่อสร้างความเข้าใจและเข้าถึงกลุ่มได้อย่างทั่วถึง - ต้องการขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในโครงการทั้งผู้นำศาสนา พ่อและหญิงวัยเจริญพันธุ์ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องการคุมกำเนิด

จากการวิเคราะห์ การปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) กับกลุ่มผู้รับบริการ และกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ หลังจากที่ได้มีการดำเนินโครงการไปแล้ว พบว่า กลุ่มผู้รับบริการ ให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการดูแลตนเองในระหว่างการตั้งครรภ์ ก่อนการตั้งครรภ์ และหลังคลอด ในประเด็นต่าง ๆ เช่น อาหารที่เป็นประโยชน์ การดูแลสุขภาพ การเตรียมความพร้อมเป็นคุณแม่ในอนาคต ตลอดจนการคุมกำเนิด (ศรัชฌา กาญจนสิงห์ และวรรณภา กางกั้น, 2555) อย่างไรก็ตามในการคุมกำเนิด ต้องได้รับการปรึกษาหารือร่วมกันกับครอบครัว และสามี ในส่วนของการให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐ ขอให้เพิ่มระยะเวลา คลินิกฝากครรภ์ เพิ่มขึ้นตลอดจนงบประมาณในการคุมกำเนิด เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มผู้ดำเนินการโครงการ เป็นไปตามแผนที่วางไว้ร้อยละ 95 การลดความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ ได้ผลตอบรับ

เป็นอย่างดี ได้รับความสนใจจากหญิงวัยเจริญพันธุ์ และลดอัตราเสียชีวิตของมารดา และทารกลดลง ประชาชนขอให้ขยายพื้นที่ การให้บริการให้ทั่วถึง ตลอดจนมีการสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่วนปัญหาอื่น ๆ เช่น เรื่อง บัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก บันทึกข้อมูลไม่ครบ โดยสรุปโครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่ดีมีการบูรณาการร่วมกัน และขอให้ดำเนินการโครงการ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. โครงการถอดบทเรียน เป็นโครงการที่ดีได้ข้อมูลทั้งผู้รับบริการ และผู้ดำเนินโครงการ ควรดำเนินการติดตามประเมินผล อย่างต่อเนื่อง
2. ควรนำผลการถอดบทเรียนไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อเป็นการบูรณาการเชิงวิชาการสู่การปฏิบัติ สร้างการสื่อสาร การเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้ และดูแลสุขภาพตนเองให้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

เกษร วงศ์มณี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2560). การถอดบทเรียนรูปแบบระบบสุขภาพระดับอำเภอเพื่อมุ่งสู่อำเภอสร้างเสริมสุขภาพด้านสุขภาพจิต อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 35*(3): 232-241.

วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2554). *พลังความรู้จากการวิจัยแบบ PAR*. นครปฐม: สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพช.) สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรัชฌา กาญจนสิงห์ และวรรณภา กางกั้น. (2555). *สถานการณ์การดูแลตนเองขณะตั้งครรภ์ของแม่ที่ความสัมพันธ์กับภาวะแรกเกิดของทารกในประเทศไทย.* ศูนย์อนามัยที่ 6 กรมอนามัย.

สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ. (2559). *บทเรียนการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพอำเภอเพื่อระบบสุขภาพชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน.

สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. (ม.ป.ป.). *การให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำราญ มีแจ้ง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2556). *การประเมินผลการปฏิบัติงานแนวใหม่ ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน ในตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

Supporting on Municipal Water Management by Social Engagement in Yothaga Subdistrict, Bangnumpreo District, Chachoengsao Province

ภัทรพร คุนาพงษ์กิติ[1*], เทวิกา เบ็ญจวรรณ[2] และปรัชญา วาทะสิทธิ์[2]

Pattaraporn Kunapongkiti[1*], Thewika Benchawan[2] and Prachya Watasit[2]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, คณะวิทยาศาตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

[1] Lecturer, Department of Environmental Science, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Rajanagarindra University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาเคมี, คณะวิทยาศาตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

[2] Lecturer, Department of Department of Chemistry, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Rajanagarindra University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pattaraporn.kun@rru.ac.th

บทคัดย่อ

การส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างกระบวนการคิดและส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่ และการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ในตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำชุมชนและวางแผนแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการน้ำชุมชนด้วยตนเองได้ผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่ และบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ 2) เก็บข้อมูลแหล่งน้ำ และการใช้น้ำของชุมชน 3) วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน จากการศึกษาพบว่าชุมชนมีกิจกรรมการใช้น้ำจากกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการใช้น้ำในการเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มตัวอย่างได้วิเคราะห์ข้อมูลน้ำชุมชน ปัญหา ความรุนแรงของปัญหาและข้อมูลด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน เพื่อนำไปใช้ประกอบการนำเสนอแผนด้านการบริหารจัดการน้ำในอนาคตตามยุทธศาสตร์ทางบริการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการน้ำชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การบริหารจัดการน้ำ

Abstract

The key success of sustainable municipal water management is to build the social engagement. The objectives of this study were to study the area-based problems and municipal waster management in Yothaka subdistrict, Bangnampreo district, Chacheongsao province, and to study municipal water management guidelines and planning. To evaluate the objectives, there were three processes which were including 1) to study area based problem and municipal water management in this area, 2) to collect the reservoir volume and water consumption, and 3) to analyze the data and develop municipal water management plan. The result shown that there were two mains water consumption. The villagers use water for water supply and consumption, and agriculture and livestock. In addition, participants analyzed the municipal water data within area, problem, importance of problem, and municipal water management to design the water management plan following the strategies for sustainable water resource management services.

Keywords: Municipal waster management, Social engagement, Water management plan

บทนำ

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีความสำคัญระดับโลก สำหรับประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ทางบริการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ (ปี พ.ศ. 2558-2569) ขึ้น ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ทางบริการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ (แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580, 2562)

การวิจัยด้านการบริหารจัดการน้ำชุมชนเป็นโจทย์ที่ท้าทายทั้งทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการอุปโภคบริโภค เพื่อให้ชุมชนมีน้ำใช้อย่างยั่งยืน การวางรากฐานในการบริหารจัดการน้ำชุมชนควรเริ่มจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างเป็นระบบ ทั้งทางด้านการมองเห็นปัญหาทรัพยากรน้ำและศักยภาพของท้องถิ่นในการจัดการกับปัญหาของชุมชนที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต กิจกรรมการส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากร

น้ำในชุมชน ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา โดยเน้นการมีส่วนร่วมกับประชาชน ได้รับความร่วมมือจากทั้งภาคประชาชน และนักวิชาการ

การส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างกระบวนการคิดและส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน พื้นที่ ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาด้านการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่และการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำชุมชนและวางแผนแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการน้ำชุมชนด้วยตนเองได้ ผ่านกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่และบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ 2) เก็บข้อมูลแหล่งน้ำและการใช้น้ำของชุมชน 3) วิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่และการบริหารจัดการน้ำในชุมชน
2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำชุมชน และวางแผนแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่และบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

ศึกษาสภาพปัญหาและการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำและภาคประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้น้ำใน ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา จำนวน 15 ราย โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญในระดับตำบลแบบเจาะจง

2. การเก็บข้อมูลแหล่งน้ำ และการใช้น้ำของชุมชน

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลแหล่งน้ำ และการใช้น้ำของชุมชน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มจากผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ และภาคประชาสังคมที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้น้ำในตำบลฯ จำนวน 15 ราย โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญในระดับตำบล แบบเจาะจง การเก็บข้อมูลแหล่งน้ำ และการใช้น้ำของชุมชน ได้เก็บข้อมูลด้านปริมาณที่กักเก็บน้ำ และการใช้น้ำที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เพื่อนำไปจัดทำสมดุลน้ำภายในชุมชนอย่างง่ายที่คนในชุมชนสามารถจัดการได้เองในอนาคต

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน โดยการสัมภาษณ์กลุ่มจากผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ และภาคประชาสังคมที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้น้ำ ในตำบลฯ จำนวน 15 ราย โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญในระดับตำบลแบบเจาะจง โดยการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน โดยใช้หัวข้อ ตามแผนยุทธศาสตร์ทางบริการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดินและ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชนในตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผลการศึกษาดังนี้

1. สภาพปัญหาของพื้นที่

จากการสำรวจพื้นที่ ต.โยธะกา อ บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทราในเบื้องต้น ต.โยธะกา พื้นส่วนใหญ่ใช้ทำนา และเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาด้านการจัดการน้ำในด้าน 1) การขาดแขลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในพื้นที่บางส่วนของตำบล เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะมีคลองล้อมรอบทำให้ยากต่อการเดินระบบท่อน้ำประปาจากแหล่งผลิต ในบริเวณใกล้เคียงไปยังพื้นที่ของหมู่บ้าน 2) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งเนื่องจากสภาพพื้นที่ลาดเอียงจึงไม่สามารถกักเก็บน้ำในคลองได้ 3) การประสบปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนเนื่องจากพื้นที่ในตำบลถูกใช้เป็นพื้นที่รับน้ำจากกรุงเทพมหานครซึ่งเกิดขึ้นเป็นบางปี 4) น้ำในคลองไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากปัญหาด้านคุณภาพน้ำ ได้แก่ ปัญหาน้ำเปรี้ยว เนื่องจากชุดดินมีความเป็นกรดซึ่งเหมาะสมกับการปลูกข้าว (แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2566-2570, 2564). ปัญหาน้ำเค็มรุก จนทำให้น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติไม่เหมาะสมกับการทำนา และปัญหาน้ำในแหล่งน้ำเน่าเสีย เนื่องจากวัชพืชในน้ำ 5) การเจรจาและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชน และความร่วมมือระหว่างชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และ 6) คนในชุมชนบางส่วนยังขาดความรักและหวงแหนทรัพยากรในชุมชนและโครงการของรัฐที่เข้าไปพัฒนาในพื้นที่ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชน

ประเด็น	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน	ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ
ปัญหา	น้ำไม่พอกินพอใช้	น้ำที่ใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ	น้ำท่วม ช่วง พ.ค.-ส.ค. ในพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทาน	น้ำเค็ม (ม.ค.-พ.ค.) น้ำเปรี้ยว (มิ.ย.-ส.ค.) น้ำเน่า (มิ.ย.-ส.ค.)	-	คลองชลประทานตื้นเขิน คลอง 19, 20, 21
	ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ	นาข้าว บ่อปลา กุ้ง เป็ด ไก่ วัว แพะ				ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้เนื่องจากพื้นที่ลาดเอียง
	คุณภาพน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง ไม่เหมาะกับการนำมาทำอุปโภคบริโภค	คลองชลประทานไม่สามารถกักเก็บน้ำได้				การประสานงานระหว่างชุมชนกับชลประทานเรื่องการปล่อยน้ำ
	ระบบประปาและน้ำประปาหมู่บ้านไม่ทั่วถึง					
	ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล					
ความรุนแรงของปัญหา	13 หมู่บ้าน 1,740 ครัวเรือน	ม.ค.- พ.ค. น้ำเค็มหนุน	หมู่ 1, 2, 3 (บางส่วน), 6 (บางส่วน), 9 (บางส่วน), 11 จำนวน 368 ครัวเรือน พื้นที่ 3,700 ไร่	13 หมู่บ้าน 1,740 ครัวเรือน	-	13 หมู่บ้าน 1,740 ครัวเรือน
	ต้องซื้อน้ำอุปโภคบริโภค 1,711,525 ลบ.ม./ปี	ต้องการน้ำใช้ทำนา		น้ำเน่าจากวัชพืช		

2. การวิเคราะห์ข้อมูลน้ำในชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลน้ำในชุมชน เรื่องการจัดทำสมดุลน้ำซึ่งเป็นหลักการบริหารน้ำภายในชุมชนอย่างง่ายที่คนในชุมชนสามารถจัดการได้เอง กล่าวคือ ปริมาณที่กักเก็บไว้ต้องเพียงพอต่อปริมาณน้ำที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้น้ำของชุมชนจากตัวแทนหมู่บ้านของ ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา พบว่าชุมชนมีกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม ได้แก่ การกักเก็บน้ำและการใช้น้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์

การกักเก็บน้ำในชุมชน

ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ที่สามารถกักเก็บน้ำ ได้แก่ พื้นที่ในเขตคลองชลประทาน ได้แก่ คลอง 19 คลอง 20 และคลอง 21 พื้นที่นอกเขตชลประทาน ได้แก่ คลองหกวา บึงบางไทร คลองชวดตาผี คลองบางเชือกเขา และสระน้ำขนาดเล็ก ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แผนที่ ขอบเขต และเส้นทางน้ำ ในเขต ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลของพื้นที่กักเก็บน้ำและศักยภาพของการกักเก็บน้ำในพื้นที่ พบว่า แหล่งน้ำหลักในชุมชนมีอยู่ 2 แหล่ง เมื่อคำนวณความสามารถกักเก็บน้ำได้สูงสุดจาก กว้าง (เมตร, ม.) X ยาว (เมตร, ม.) X ลึก (เมตร, ม.) ของแหล่งน้ำ จะได้ปริมาตรน้ำเต็มพื้นที่ของแต่ละพื้นที่กักเก็บน้ำ) พบว่า ความสามารถกักเก็บน้ำสูงสุดของบึงบางไทร และ ความสามารถกักเก็บน้ำสูงสุดของคลองชวดตาผี เท่ากับ 480,000 ลบ.ม. และ 24,000 ลบ.ม. ตามลำดับ นอกเหนือจากนี้ สภาพพื้นที่ตำบลมีลักษณะเป็นขอบกระทะเป็นพื้นที่ดอนที่ไม่สามารถกักเก็บน้ำในคลองไว้ได้ น้ำในคลองจึงไหลลงสู่ที่ต่ำซึ่งอยู่ในตำบลใกล้เคียง ทำให้ การแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้านการบริหารจัดการน้ำจึงเป็นไปได้ยาก กลุ่มตัวอย่างจึงมีแนวคิดที่จะทำประตูกั้นน้ำและขุดลอกคูคลอง เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ของตนเอง

ปริมาณการใช้น้ำ

ปริมาณการใช้น้ำในพื้นที่ ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา ประมาณ 9.72 ล้าน ลบ.ม./ปี ซึ่งมาจาก 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีช่วงการทำกิจกรรมและปริมาณการใช้น้ำดังตารางที่ 4 โดยปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จะใช้น้ำเฉลี่ย 200 ลิตร/คน/วัน (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2550) การหาปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ในพื้นที่ ต. โยธะกา อ. บางน้ำเปรี้ยว จ. ฉะเชิงเทรา มีจำนวนประชากร คือ 6,492 คน ดังนั้นปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในพื้นที่ เมื่อคำนวณปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ในแต่ละปีชุมชนต้องการน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ประมาณ 473.9 แสน ลบ.ม./ปี

ตารางที่ 4 ปฏิทินการผลิตและการใช้น้ำ ของ ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2563)

กิจกรรมที่ใช้น้ำ	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	จำนวน	ปริมาณการใช้น้ำ/เวลา (ค่าเฉลี่ย)	รวมการใช้น้ำทั้งสิ้น
นาข้าว	รอบ 2 → เกี่ยวข้าว				หว่านข้าว ← รอบ 1 → เกี่ยวข้าว					หว่านข้าว ← รอบ 2			35,075 ไร่	1,450 ลบ.ม/ไร่/ปี	5,085,150 ลบ.ม./ปี (คำนวณจากการทำนาปี)
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	← ตลอดทั้งปี →												1,300 ไร่	3,200 ลบ.ม/ไร่/ปี	4,160,000 ลบ.ม./ปี
โคเนื้อ	← ตลอดทั้งปี →												300 ตัว	50 ลิตร/ตัว/วัน	5,475 ลบ.ม./ปี
เป็ด - ไก่	← ตลอดทั้งปี →												5,000 ตัว	0.15 ลิตร/ตัว/วัน	274 ลบ.ม/ปี
น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค	← ตลอดทั้งปี →												6,492 คน	200 ลิตร/คน/วัน	473,916 ลบ.ม./ปี
ความต้องการใช้น้ำทั้งหมด	← ตลอดทั้งปี →												9,724,815 ลบ.ม./ปี		

* 1,000 ลิตร (ล.) = 1 ลูกบาศก์เมตร (ลบ.ม.)

* 1 ปี = 365 วัน

การใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในชุมชนต้องการน้ำเพื่อใช้การทำนา การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและปศุสัตว์เป็นส่วนใหญ่ ในชุมชนทำนาปีละ 2 ครั้ง ใช้ระยะเวลาประมาณ 10 เดือน ซึ่งถือได้ว่ามีการทำนาในพื้นที่ตลอดทั้งปี และมีพื้นที่นา 35,075 ไร่ ในพื้นที่นา 1 ไร่ จะมีปริมาณการใช้น้ำโดยเฉลี่ย 1,450ลบ.ม/ไร่/ปี (ธนมล ฆ้องนอก และ ถาวร อ่อนประไพ, 2557) เมื่อคิดคำนวณเป็นรายปีจะมีปริมาณการใช้น้ำโดยเฉลี่ย ประมาณ 5 ล้าน ลบ.ม/ปี

ในพื้นที่ ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา มีการเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 300 ตัวและสัตว์ปีกขนาดเล็ก (เป็ด-ไก่) จำนวน 5,000 ตัว การเลี้ยงสัตว์แต่ละประเภทมีความต้องการน้ำไม่เท่ากัน ดังแสดงในตารางที่ 5 ดังนั้น ชุมชนต้องการน้ำเพื่อใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อและเป็ด ไก่ โดยเฉลี่ยเมื่อคำนวณเป็นรายปีประมาณ 5,475 ลบ.ม/ปี และ 274 ลบ.ม/ปี ตามลำดับ นอกจากนี้ชุมชนยังมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตลอดทั้งปี ซึ่งมีพื้นที่ 1,300 ไร่ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ พบว่า บ่อน้ำที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีความลึกจากระดับน้ำจนถึงก้นบ่อ โดยเฉลี่ย 2 ม. และมีการเปลี่ยนน้ำและเติมน้ำเข้าบ่อจำนวน 2 ครั้ง/ปี เมื่อคิดคำนวณปริมาณการใช้น้ำสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในชุมชน เฉลี่ยปีละ 4.1 ล้าน ลบ.ม./ปี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 ปริมาณน้ำโดยเฉลี่ยที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์แต่ละประเภท

ชนิดสัตว์	การใช้น้ำ (ลิตร/วัน)
เป็ด-ไก่	0.15
สุกร	20
โคนม โคเนื้อ	60-90

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย (2565)

การบริหารจัดการน้ำในอนาคตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน กลุ่มตัวอย่างได้วิเคราะห์ข้อมูลน้ำชุมชน ปัญหา ความรุนแรงของปัญหาและข้อมูลด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนเพื่อนำไปใช้ประกอบการนำเสนอแผนด้านการบริหารจัดการน้ำในอนาคตไว้ ตามยุทธศาสตร์ทางบริการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำเพื่อการใช้งานด้านอุปโภคบริโภค ทางหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้จัดหาน้ำโดยซื้อน้ำจากตำบลข้างเคียง ในปริมาณ 1,365 ลบ.ม./ปี และประชาชนในพื้นที่จัดหามาเองอีก 2,093 ลบ.ม./ปี ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการใช้น้ำของประชาชน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงเสนอให้ในช่วงแรกให้ทางผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซื้อทำเพื่อบรรเทาปัญหา และขอดำเดินการเจาะบ่อบาดาลในหมู่ 1,2,4,6,11 และ 12 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเสนอให้ผู้มีรับผิดชอบขออนุญาตการประปาส่วนภูมิภาคต่อท่อประปาจากท่อประธานเพื่อให้ประชานชนได้ใช้น้ำสะอาดอย่างทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการบริหารจัดการน้ำเพื่อการใช้งานด้านการสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิตและภาคการเกษตร กลุ่มตัวอย่างเสนอให้ทำฝายน้ำล้นในคลองแดนซึ่งเป็นคลองชลประทานและที่บึงบางไทร รวมทั้งเสนอให้เกษตรกรปลูกข้าวอายุสั้นแทนพันธุ์ข้าวเดิมในหน้าแล้ง และเสนอให้ผู้รับผิดชอบ เช่น อบต. กรมชลประทาน และกรมเจ้าท่า ขุดลองบึงและคลองธรรมชาติเพื่อให้พร้อมรองรับและกักเก็บน้ำได้มากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย กลุ่มตัวอย่างเสนอให้ใช้ปูนมาลส์ เพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยว ในการปรับค่าความเป็นกรดก่อนการเพาะปลูกแทนการล้างใช้น้ำล้างดิน การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยในเหตุการณ์ฉุกเฉิน และติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนไว้ในชุมชน เพื่อสำรวจปริมาณน้ำฝนในการจัดทำน้ำต้นทุนในแต่ละช่วงเวลาและแจ้งเตือนอุทกภัยได้ในเวลามีฝนตกหนักเป็นระยะเวลานาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการจัดการคุณภาพน้ำ ผันน้ำจืดในแม่น้ำบางปะกงเข้ามากักเก็บไว้ในพื้นที่เมื่อเขื่อนขุนด่านปราการชลและเขื่อนนฤบดินทร์จินดาปล่อยน้ำออกมา จัดทำทุ่นไม้ไผ่บริเวณแม่น้ำ เพื่อป้องกันวัชพืชเมื่อมีการผันน้ำ และกำจัดวัชพืชโดยใช้เครื่องจักร

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน ไม่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เนื่องจากไม่มีป่าต้นน้ำในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากที่ตั้งของ ต.โยธะกา มีที่ตั้งติดต่อกับ 6 ตำบล ได้แก่ ต.สิงห์โตทอง ต.ดอนเกาะกา ต.หมอนทอง ต.บางขนาก อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา ต.บางสมบูรณ์ อ.องค์รักษ์ จ.นครนายก และพื้นที่ ต.บางแตน อ.บ้านสร้าง จ.ปราจีนบุรี ทางกลุ่มตัวอย่างเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มผู้บริหารจัดการน้ำของแต่ละตำบลขึ้นเพื่อเจรจาเพื่อบริหารจัดการน้ำร่วมกัน

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เน้นการส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมกับประชาชน ในพื้นที่ ต.โยธะกา อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา เพื่อให้ชุมชนสามารถการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้ด้วยตนเอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้น้ำของชุมชนจากกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนมีกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม ได้แก่ น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค น้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ และมีน้ำไม่เพียงพอ ทำให้ทางผู้รับผิดชอบและประชาชนต้องซื้อน้ำมาใช้ เพื่อบรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง งานวิจัยนี้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก เพื่อให้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เริ่มจากทำความเข้าใจกับบุคคลระดับผู้นำชุมชนก่อนจากนั้นจึงขยายกิจกรรมลงสู่ประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ฐกร กาญจน์จิรเดช (2561) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดอุทัยธานีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นทำให้ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการประชุมกลุ่ม

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำชุมชน และวางแผนแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้านปัญหากักเก็บน้ำในพื้นที่ พบว่าสภาพพื้นที่ตำบลมีลักษณะเป็นขอบกระทะเป็นพื้นที่ดอนที่ไม่สามารถกักเก็บน้ำในคลองไว้ได้ น้ำในคลองจึงไหลลงสู่ที่ต่ำซึ่งอยู่ในตำบลใกล้เคียง ทำให้การแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้านการบริหารจัดการน้ำจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นทางกลุ่มตัวอย่างจึงเกิดแนวคิดที่จะทำประตูกั้นน้ำและขุดลอกคูคลอง เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ของตนเอง และจากการเก็บข้อมูลแหล่งน้ำและการใช้น้ำของชุมชน พบว่า การคิดคำนวณน้ำต้นทุนที่มีในชุมชนที่แท้จริงจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลตลอดทั้งปีเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกัน โดยหลักการคิดคำนวณน้ำต้นทุนจะต้องใช้ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในแต่ละปี ซึ่งในพื้นที่ไม่มีการวัดปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี กลุ่มตัวอย่างจึงเสนอให้ติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนไว้ในชุมชน เพื่อสำรวจปริมาณน้ำฝนในการจัดทำน้ำต้นทุนในแต่ละช่วงเวลาและแจ้งเตือนอุทกภัยได้ในเวลามีฝนตกหนักเป็นระยะเวลานาน อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาอัตราการระเหยของน้ำจากแหล่งน้ำ รวมถึงเก็บข้อมูลของศักยภาพในการกักเก็บน้ำในพื้นที่ในงานครั้งนี้ไม่สามารถคิดคำนวณได้เนื่องจากยังประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบพื้นที่และความลึกของ คลอง 19 คลอง 20 คลอง 21 คลองหกวาและคลองบางเชือกเขา รวมไปถึงจำนวนสระน้ำขนาดเล็กที่คาดการณ์ว่ามีจำนวน 40 บ่อ จึงทำให้การหาศักยภาพของพื้นที่กักเก็บน้ำในเขตพื้นที่ยังไม่สามารถคิดคำนวณได้ อย่างไรก็ตามทางชุมชนสามารถนำวิธีการคิดวิเคราะห์ปริมาณน้ำต้นทุน ศักยภาพการเก็บน้ำในชุมชน และปริมาณการใช้น้ำเองได้ด้วยตนเอง และชุมชนสามารถต่อรองปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

การศึกษากระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนแผนการบริหารจัดการน้ำชุมชน กลุ่มตัวอย่างได้วิเคราะห์ข้อมูลน้ำชุมชน ปัญหา ความรุนแรงของปัญหาและข้อมูลด้านการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนเพื่อนำไปใช้ประกอบการนำเสนอแผนด้านการบริหารจัดการน้ำในอนาคตไว้ ตามยุทธศาสตร์ทางบริการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก โครงการยุทธศาสตร์ราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (2565). *มาตรฐานการก่อสร้าง บูรณะและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ*. สืบค้นจาก https://dcstore.phsmun.go.th/test02/his_data/report_ebook_list1.php?id_his=11

ฐกร กาญจน์จิรเดช, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และสมบูรณ์ สุขสำราญ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชสิทยาลัย*, *6*(2). 537-552.

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. (2562). กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ.

แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2566-2570. (2564). ฉะเชิงเทรา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา สำงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ธนมล ฆ้องนอก และถาวร อ่อนประไพ (2557). การใช้ระบบภูมิสารสนเทศเพื่อประเมินความต้องการใช้น้ำชลประทานของข้าวนาปี และข้าวโพดฝักอ่อนในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15* (น.398-408). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

หรือเราจะ*ช่างมัน*กับ*คนช่างแม่ง?*: จากความถอยหลังเข้าคลองถึง*ญาณวิทยา*ที่ต้องการ

Should we be careless with the nihilists? : From retrogression to the desired epistemology

ฮากิม สุดินปรีดา[1*]

Hakim Sudinpreeda[1*]

[1] อาจารย์ประจำ, สาขาภาษาอังกฤษ, วิทยาลัยนานาชาติดิษยศริน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Full-time lecturer, Department of English, Didyasarin International College, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** hakim_s@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเชิงวินิจฉัยชิ้นนี้ศึกษาปรัชญา*สุญนิยม* และวิเคราะห์ผลกระทบที่ปรัชญาสาขานี้มีต่อการวินิจฉัยทางศีลธรรม บทความชิ้นนี้อ้างว่า ปรากฏการณ์ที่กลุ่ม*คนช่างแม่ง*มองว่า การฆ่าตัวตายเป็นปฏิกิริยาโต้กลับต่อกรอบคิดที่มองว่าชีวิตไร้ความหมาย ซึ่งสำหรับพวกเขาแล้วเป็นปฏิกิริยาที่กระทำได้นั้นชี้ให้เห็นถึงความหลงใหลของพวกเขาในปรัชญานี้ ซึ่งในที่สุดแล้วจะนำนำไปสู่*สถานะ*ของการปฏิเสธความจริง/สัจธรรม Nietzsche เอง (ในฐานะที่เป็นตัวตั้งตัวตีของปรัชญานี้) พิจารณาสภาพนี้ให้อยู่ฐานะ “โรค” ชนิดหนึ่ง ในแง่นี้ การปล่อยให้บุคคลหนึ่งประยุกต์ใช้*ปรัชญาช่างแม่ง* จึงเท่ากับการทำให้เขาป่วยลง หรือทำให้เขาไร้อารยะธรรม หรือเป็นการทำลายการตัดสินทางศีลธรรมของสังคม กล่าวคือ เป็นการทำให้เขาถอยหลังลงคลองนั่นเอง บทความชิ้นนี้เสนอว่า ผลกระทบที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งของปัญหานี้ถูกนำเสนอผ่านข้อเท็จจริงที่ว่า แทนที่มนุษย์จะมั่นใจในความสามารถที่จะยืนหยัดอยู่บนศีลธรรม พวกเขากลับตกไปอยู่ในสถานะความสับสนทางศีลธรรม พวกเขามีข้อสงสัยแม้กระทั่งเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของศีลธรรมเอง ในตอนท้าย บทความชิ้นนี้ ยังได้นำเสนอญาณวิทยาอันพึงประสงค์ชุดหนึ่ง ซึ่งให้ความสำคัญกับ*คุณธรรมเชิงปรนัย* และดังนั้น จึงถูกพิจารณาให้เป็นยารักษาโรคชนิดนี้ได้

คำสำคัญ: ปรัชญาช่างแม่ง, การฆ่าตัวตาย, ญาณวิทยา

Abstract

This explorative article studies nihilism and examines its negative impact on moral judgment. It claims that the nihilist thought of committing suicide as a permissible reflection of the meaningless life indicates the obsession in the philosophy, which eventually will lead to a mode of denial of the truth. Nietzsche (as a leading figure) calls this state a "disease". In this sense, letting the individual employ nihilism is analogous to making him sick or turning him backward, or ruining the moral judgment of society—committing an act of retrogression. It suggests that an obvious effect of the matter can be presented through the fact that instead of being certain of their capacity for moral concern, people tend to be in a state of moral confusion, questioning even the existence of morality itself. The article at the end proposes an *ideal* epistemology that emphasizes *objective morality* and therefore can be considered as a remedy to the symptom.

Keywords: Nihilism, suicide, epistemology

บทนำ

นักปรัชญาชาวเยอรมัน Martin Heidegger (1889 –1976) ได้แยกแยะความแตกต่างระหว่างคุณสมบัติความเป็นมนุษย์และความเป็น "สิ่งอื่น" นอกจากมนุษย์ (เช่น สัตว์เดรัจฉาน) เอาไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการกำหนดชะตาชีวิตของตัวเอง (how to be) ในขณะที่ "สิ่งอื่น" นั้น พวกเขาเพียง "เป็นในสิ่งที่เป็น" ด้วยความจำเป็นข้อนี้ มนุษย์จึงต้อง "พยากรณ์" อนาคตตัวเองให้ได้ ก่อนที่เขาจะสามารถประกอบอาชีพเป็นแพทย์ วิศวกร นักกฎหมาย หรือนักปรัชญา ดังนั้นปัญหาพื้นฐานแรกของมนุษย์ ก็คือการที่มนุษย์มีชีวิตอยู่นั่นเอง ในแง่นี้ การไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการมีชีวิตอยู่ ทั้ง ๆ ที่มีความปรารถนาอย่างท่วมท้นที่จะเข้าใจนั้น จึงถือได้ว่าเป็น "วิกฤตการมีชีวิตอยู่" (existential crisis) (Heidegger, 2016, หน้า 68) ซึ่งสามารถปรากฏออกมาในช่วงที่จมทุกข์อยู่กับการหาเหตุผล หรือความหมายของการมีชีวิต และจะรู้สึกหดหู่ เลื่อนลอย หรือว่างเปล่า เมื่อหาคำตอบนั้นให้กับตัวเองไม่ได้ (Saejia, 2020) ด้วยเหตุนี้ การไตร่ตรองถึงความหมายแห่งชีวิตจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากการเข้าใจชีวิตเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบรรลุความสุขในชีวิต สำคัญมากกว่าการที่มีทุกสิ่งที่ปรารถนาเสียอีก เพราะแม้ว่ามนุษย์สามารถบรรลุความต้องการทางโลกทั้งหมดได้ แต่พวกเขาก็สามารถที่จะกลายเป็นคน*หดหู่*และคิดสั้นได้

อย่างไรก็ดี ปรากฏการณ์การเพิ่มจำนวนขึ้นของอัตราการเสียชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันแนบแน่นกับการเพิ่มขึ้นของความนิยมนำปรัชญา *สุญนิยม* (Nihilism) มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประวัน ซึ่งมีหัวใจแห่งการขับเคลื่อนเป็นแนวคิดที่มองว่า "ชีวิตก็ไม่ได้มีความหมายเป้าหมาย หรือคุณค่าอะไร (ดังนั้น ก็ช่างแม่งเหอะ)" (Wuttipitayamongkol, 2017) ในแง่นี้ สุญนิยม

สามารถถูกพิจารณาว่าเป็น “อาการป่วย” ชนิดหนึ่งได้ ที่กล่าวเช่นนี้ก็เพราะคนที่เชื่อในสุญนิยมนั้น มักจะประสบกับ “ผลร้ายที่ตามมา” (bad consequences) ซึ่งสามารถ “ปลดแอกให้หลุดพ้น” (liberated) ได้ โดย “การเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ กล่าวคือ สิ่งที่ลึกลับที่เรียกว่า *ศักดิ์สิทธิ์* (sacred)” (Tartaglia & Tracy, 2021) ดังนั้น ควรมีการประเมินอาการของโรคนี้ โดยที่พิจารณาจากผลกระทบของสุญนิยม ในขณะที่มีการมองว่าเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ จะรักษา nihilism ได้ แต่สำหรับนักวิจัยบางคนแล้ว เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นั้น เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้เราหลีกหนีความจริง ผ่านสิ่งที่เรียกว่า “Techno-Hypnosis” (Ponders, 2021) ด้วยความสำคัญข้อนี้ ประเด็นว่าด้วยสุญนิยมนั้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่เราต้องพิจารณากันอย่างจริงจัง

ไตก๋งเรือคนสำคัญ

สูญนิยม เป็นสาขาปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับการ “นิยามจุดประสงค์ของชีวิตขึ้นมาใหม่” พร้อมกันกับปฏิเสธค่านิยมแกนกลางแห่งศีลธรรมของมนุษย์ ซึ่งถอดความได้ประมาณว่า “ชีวิตนี้ไม่มีความหมายไร้วัตถุประสงค์ และศีลธรรมแบบดั้งเดิมต้องทำให้หมดไป” (Britannica, 2020) ข้อกล่าวอ้างนี้สอดคล้องกับคำพูดของธเนศ วงศ์ยานนาวา ที่ได้แสดงความเห็นว่าด้วยการเกิดของมนุษย์ในแง่ของศาสนาพุทธว่า “การเกิดแม่งเป็นทุกข์” (M I I Z, 2020) ในแง่นี้ ถ้าการมองว่าการมีลูกเป็นการสร้างความทุกข์ให้กับลูกที่เกิดมาแล้ว มุมมองเช่นนี้ก็สามารถเปรียบเทียบความคล้ายกันกับแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากการมองโลกในแง่ร้ายแบบ Arthur Schopenhauer (1788 –1860) ผู้ที่ดูเหมือนว่าไม่ส่งเสริมการฆ่าตัวตายอย่างชัดเจน แต่เขาเองก็สนับสนุนมุมมองที่ว่าเราไม่ควรมีลูก เพราะการมีลูกเป็นการส่งผ่านภาระแห่งการมีชีวิตไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป (Schopenhauer & Saunders, 2005, หน้า 7) จากมุมมองในแง่ลบมุมมองนี้เราสามารถบอกเป็นนัยได้ว่าชีวิตไม่มีค่าพอที่จะคงอยู่ต่อไป เพราะมันไม่มีความหมาย ดังนั้น การฆ่าตัวตาย ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการกระทำที่อนุญาตให้ทำได้ในพระพุทธศาสนา (Wasserman et al., 2021) จึงเป็นตัวเลือกที่ไม่ควรถูกทิ้งไว้ข้างหลังเพื่อพิจารณา ซึ่งสำหรับนักปรัชญา เฉกเช่น Albert Camus (1913-1960) แล้ว ประเด็นการฆ่าตัวตายนั้น นับว่าเป็น “ปัญหาทางปรัชญาที่ต้องอาศัยความจริงจังอย่างแท้จริง” (truly serious philosophical problem) (Camus, 2005, หน้า 1) ไตก๋งเรือคนสำคัญของเรือลำนี้ ก็คือ Friedrich Nietzsche (1844-1900) ที่มากับแนวคิดที่ว่า “ไม่มีเป้าหมายใด ๆ (ให้ชีวิต) ไม่มีคำตอบให้กับคำถามที่ว่า ทำไม?” และ “ความสำคัญของสูญนิยมคืออะไร? – ก็คือข้อเท็จจริงที่ว่า คุณค่าทางศีลธรรมอันสูงส่งลดคุณค่าตัวเองลง” (Nietzsche, 2017, หน้า 15)

อย่างไรก็ตาม เราก็ไม่ควรตำหนิไตก๋งเหล่านี้จนเกินไป เนื่องจากยังมีแนวคิดทางปรัชญามากมายที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดการมองโลกในแง่ร้ายและสุญนิยมเช่นนี้ ซึ่งถูกนำเสนอผ่านสถิติการฆ่าตัวตายในทุกวันนี้ โดยที่สถิติการฆ่าตัวตายในผู้ที่มีความคิดอยากตาย ต้องพยายามฆ่าตัวตาย (Attempt suicide) มากกว่า 20 ครั้ง ถึงจะตายสำเร็จ (Completed suicide) บอกเราว่า ในปีหนึ่ง ๆ ผู้คนกว่าล้านคนทั่วโลกฆ่าตัวตายสำเร็จ คิดเฉลี่ยได้เท่ากับฆ่าตัวตายสำเร็จ 1 คน ในทุก ๆ 40 วินาที โดยพบว่าสาเหตุหลักมาจาก

การเจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า คาดว่าจะมีการฆ่าตัวตายทั่วโลกราว ๆ 739,000 ราย โดยมีค่าเฉลี่ยโลกทุกช่วงวัย (Global-age standardized) อยู่ที่ 10.5 ต่อประชากรแสนคน ยิ่งไปกว่านั้น สาเหตุจากการฆ่าตัวตาย อันมาจากโรคซึมเศร้าของประชากรประเทศอื่น ๆ ของโลกนั้น สอดคล้องกับสาเหตุหลักของการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้วย ซึ่งมีอัตราฆ่าตัวตาย เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในระดับโลกในปี 2016 อยู่ที่ 6.35 ต่อประชากรแสนคน (Mongkol, 2020) จะเห็นได้ว่า ปัญหาการฆ่าตัวตายกับสุญนิยมนั้น มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพราะทั้งคู่ต่างก็ลงความเห็นพิจารณาชีวิตว่าไร้คุณค่า

มีความเป็นไปได้มากกว่า ความรู้สึกว่า “อย่าไปแคร์ใคร” (หรืออยากช่างแม่ง) นั้น อาจจะเข้ามาโจมตีเราได้ทุกเมื่อ ณ จุดใดจุดหนึ่งของชีวิต ไม่ว่าจะกับใครก็ตาม นี่ไม่รวมถึงผู้ที่โชคดี ที่ไม่ต้องประสบกับมันด้วยตัวเอง แต่ทว่าจะหลีกหนีมันเสียเลยคงไม่ได้ เพราะอย่างไรก็ดี โอกาสที่มันจะเกิดกับคนที่เรารู้จักหรือคนที่เรารักนั้น มันก็มีสูงมาก ด้วยเหตุนี้ Wuttipitayamongkol (2017) จึงให้ความเห็นว่า ความรู้สึกอยาก ‘ช่างแม่ง’ เป็น “ความรู้สึกร่วมของใครหลาย ๆ คน” โดยมีคุณลักษณะที่โดดเด่น คือ จะถูกสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเราอยากที่จะปลดปล่อย ด้วยเหตุที่เพราะคนจำนวนมากไม่รู้จักวิธีปลดปล่อย นักเขียนเฉกเช่น Mark Manson จึงเขียนหนังสือขายดีแนะวิธีการปลดปล่อยความรู้สึกนี้ขึ้นชื่อว่า The Subtle Art of Not Giving a F*ck (2016) อีกทั้ง อิทธิพลเชิงลบของสุญนิยม มีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ผู้คนจำนวนไม่น้อย ได้ให้ความพยายามหลีกหนีมัน โดยการไป “หยิบนั่นนิดนี่หน่อย” แห่งหลักคำสอนศาสนาหลายศาสนามาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ท่ามกลางที่พวกเขากำลังปฏิเสธและดูแคลน (belittle) หลักศรัทธาแห่งศาสนา และมองศาสนาว่า “ล้าหลัง” และ “ดันทุรัน” (dogmatic) (Ponders, 2021)

*ค่านิยมเชิงศีลธรรม*แห่งสุญนิยม

ค่านิยมเชิงศีลธรรม (หรือคุณธรรม) หมายถึง มาตรฐานคุณค่าระดับสูงที่ควรค่าแก่การกำหนดให้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือชุมชน พร้อมกับความรู้สึกที่เห็นค่านิยมนี้ว่าเป็นบังคับหรือหน้าที่รับผิดชอบที่ต้องรักษาไว้

ความจริงขั้นพื้นฐานประการหนึ่งเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ก็คือ มนุษย์จำเป็นต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรม ภายใต้ความสามารถพิเศษบางอย่างที่สิ่งมีชีวิตประเภทอื่นไม่มี เฉกเช่น ความสามารถในการ*คาดคะเน*ถึงผลที่ตามมาของการกระทำของตัวเอง ความสามารถในการตัดสินวินิจฉัยถูกผิด และความสามารถในการเลือกกระทำ/ปฏิบัติเมื่อประสบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น ในแง่นี้ กล่าวได้ว่า “ธาตุแท้ของมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่คลั่งไคล้ศีลธรรม” (Ayala, 2010) นอกจากนี้ หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของค่านิยมเชิงศีลธรรม ก็คือ การรวมผู้คนเข้าด้วยกัน (ภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน) ดังนั้น สำหรับมนุษย์แล้ว คุณธรรมจึงเป็น “สิ่งที่สำคัญที่สุด” (Ponders, 2021)

ในโลกตะวันตก ก่อนการเคลื่อนไหวของ “ลัทธิไร้พระเจ้า”ของ Nietzsche จะแผ่วงกว้าง พระผู้เป็นเจ้า (God) เคยถูกพิจารณาไว้ว่าเป็นแหล่งที่มาสูงสุดของศีลธรรม และการกระทำที่มีคุณค่าทางศีลธรรมสูงสุดก็คือ การกราบนมัสการพระผู้เป็นเจ้า อย่างไรก็ตาม ด้วยอิทธิพลของ Nietzsche แรงจูงใจที่ผลักดันให้

ผู้คนมีศีลธรรมถึงคราต้องอ่อนแอลง ในที่สุดการทำความดีก็ไม่ได้ทำเพื่อการแสวงหาความพึงพอใจของพระผู้เป็นเจ้า อีกทั้งแนวคิดเรื่องความดีความงามถูกกำหนดขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยความเป็นอัตนัย (Subjectivity) แทนที่จะอาศัยความเป็นปรนัย (Objective) แบบเดิม ที่มนุษย์ประพฤติตนห่างไกลจากการฆาตรกรรม หรือขโมย หรือบริโภคสิ่งมึนเมา หรือล่วงละเมิดทางเพศนั้น ก็เพราะเป็นสิ่งเหล่านี้เป็นการกระทำที่เป็นบาป เป็นการกระทำของการไม่เชื่อฟังพระผู้เป็นเจ้า

การเปลี่ยนขั้วการวินิจฉัยคุณธรรม (อะไรดี/ไม่ดี) จากเดิมที่อาศัยความเป็นปรนัย (Objective) มาเป็นอัตนัย (Subjective) นั้น Shafer-Landau (2005) ให้เหตุผลเชิงเย้ยหยันว่า คุณธรรมเชิงปรนัย (ที่กำหนดโดยพระผู้เป็นเจ้า) นั้น มันเกินวิสัยความเป็นมนุษย์ การที่คน ๆ หนึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้เขาจะต้องมีคุณลักษณะความเป็นคนดีเหนือมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ปรากฏในหนังสือของเขาบางช่วงบางตอน ดังต่อไปนี้ *“ความจริงทางศีลธรรม ถูกสร้างขึ้นจากมุมมอง ที่ได้รับข้อมูลองค์ความรู้มาอย่างครบถ้วน และปราศจากความลำเอียงใด ๆ ทั้งสิ้น กล่าวคือ เป็นมุมมองที่อาศัยเหตุผลบริสุทธิ์อย่างแท้จริง” ...“เป็นไปได้ว่า มุมมองที่เราชอบ อาจไม่สามารถบรรลุได้โดยมนุษย์อย่างแท้จริงได้ หรือถ้าบรรลุได้ก็ภายหลังจากการได้รับการปกปักรักษาให้รอดพ้นจากการยึดติดกับทัศนคติปัจจุบัน (ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญาหรืออารมณ์) ที่คน ๆ หนึ่งครอบครองไปแล้ว เป็นการยึดติดชนิดที่รุนแรง”*...[ด้วยเหตุนี้] *“เราสามารถเข้าใจการวิพากษ์วิจารณ์จำนวนมากที่ถูกปรุงแต่งเพื่อต่อกรทฤษฎีดังกล่าว ในแง่ของการท้าทายข้อกล่าวอ้างของพวกเขาที่ว่า พวกเขาได้บรรลุผลมุมมองที่เป็นกลางแล้วอย่างน่าพอใจ”* (หน้า 39-40)

อะไรดี/อะไรไม่ดี : การตัดสินทางศีลธรรมที่ไร้ทางเลือกอื่น

เป็นที่น่าสังเกตุว่า การเปลี่ยนขั้วการวินิจฉัยคุณธรรมที่กล่าวขึ้นมาข้างต้น สามารถพูดเป็นนัยยะได้ว่า กลุ่มคนที่เห็นด้วยกับ Shafer-Landau นั้น คือกลุ่มคนที่ไร้หลักประกันทางศีลธรรม แม้ว่าผู้คนจำนวนมากในหมู่พวกเขาต่างก็อ้างเสมอว่าพวกเขามีศีลธรรมก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้ ก็เนื่องจากข้อกำหนดด้านความดีความงาม (อะไรดี/ไม่ดี) ของพวกเขานั้น ยังคงเป็นปัญหาอยู่ โดยที่ความเป็นไปได้แห่งการตอบคำถามที่ว่า*ความดีคือออะไร?* สำหรับคนกลุ่มนี้สามารถจำแนกได้ดังนี้

ก. *ความดี คือ สิ่งที่สามารถเพิ่มระดับความสุข ความพึงพอใจ หรือความกินดีอยู่ดีได้*

แนวคิดนี้สอดคล้องกันได้ดีกับปรัชญาการใช้ชีวิตแบบ*สุขนิยม* (Hedonism) และ*หลักภยันตราย* (principle of harm) ซึ่งให้ความสำคัญกับการลดระดับภยันตรายลง และมองว่า “จุดประสงค์เดียวที่อำนาจสามารถถูกนำมาใช้ได้กับบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีอารยธรรมอย่างเหมาะสมได้ (แม้ว่ามันจะขัดแย้งกับความปรารถนาของตัวเองก็ตาม) ก็คือ เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่น” (Mill, 2001, หน้า13) แม้ว่า Mill เองไม่ได้เป็นผู้ตั้งชื่อปรัชญานี้ขึ้นมา (ในนามหลักภยันตราย) แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่า เขาเองก็มีความปรารถนาที่จะกำหนดข้อจำกัดบางประการขึ้น เพื่อเป็นการควบคุมทางสังคม (Social Control) เหนือการกระทำของปัจเจกชน (Mill, 2001, หน้า 9) ซึ่งกล่าวต่อได้ว่า การกระทำเดียวเท่านั้นที่จำเป็นต้องได้รับการป้องกัน ก็คือ การกระทำที่สร้างอันตรายต่อผู้อื่น ในอีกแง่หนึ่ง

คน ๆ หนึ่งสามารถทำอะไรก็ได้ที่ตนปรารถนาตราบเท่าที่การกระทำนั้น ไม่ได้ไปทำร้ายคนอื่น นั่นหมายถึงหากการกระทำของเขาส่งผลกระทบเพียงแค่ต่อตัวเขาเองแล้ว สังคมก็ไม่ควรหยุดยั้งเขาจากการกระทำดังกล่าว ในแง่นี้หากการเสพยาเสพติดส่งผลกระทบเพียงแค่กับผู้เสพคนหนึ่ง และไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรให้คนอื่นแล้ว การเสพยาเสพติดก็ไม่ควรได้รับการห้ามปรามจากกฎหมายหรือสังคม หรือสิ่งที่ต้องตอบคำถามให้ได้ต่อมาก็คือ สังคมต้องทำอย่างไรกับคนที่ต้องการจบชีวิตของตัวเองลง?

อันที่จริง หลักภยันตรายมีความเชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้นกับ*หลักการแห่งประโยชน์นิยม* (principle of utility) ของ Jeremy Bentham (1748-1832) ซึ่งระบุไว้ว่า ผู้คนควรทำเฉพาะสิ่งที่นำมาซึ่งความสุขของผู้คนจำนวนมาก กล่าวคือ หากคน ๆ หนึ่งตกอยู่ในสถานการณ์ต้องเลือกที่จะกระทำ เขาจะต้องเลือกตัวเลือกที่ทำให้ผู้คนจำนวนมากมีความสุข ตัวอย่างหนึ่งของการยึดมั่นในผลประโยชน์หรือความสุขของคนหมู่มาก ก็คือ การเกิดการรุมข่มขืนหมู่ (gangrape) เนื่องจากว่ามันถูกตั้งขึ้นบนฐานคิดที่ว่า ความสุขของกลุ่มผู้ข่มขืน มีความสำคัญเหนือกว่าความทุกข์ของเหยื่อ ด้วยการรรรงค์ให้เกิดการรุมข่มขืนเช่นนี้ ในทรรศนะของ Bentham แล้ว ความสุขของคนหมู่มากก็จะเพิ่มอัตราขึ้น ซึ่งสำหรับผู้ที่ให้การสนับสนุนฐานคิดของ Bentham แล้ว การสมสู่กันระหว่างมนุษย์กับสัตว์นั้น ควรจัดให้เป็นสิทธิมนุษยชนที่กระทำได้ ตราบเท่าที่การสมสู่นั้นไม่ได้ไปสร้างความเจ็บปวดใด ๆ ให้สัตว์ นี่ยังไม่รวมถึงการกระทำที่ผิดวิสัยอื่น ๆ เช่น การลวนลามในเด็กและการร่วมเพศกันระหว่างพี่น้องสายเลือดเดียวกัน (incest) ซึ่งถูกมองว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้ หากทั้งคู่ให้การยินยอม

เมื่อพิจารณา*ภยันตราย*ว่าทำหน้าที่ในการจำกัดสิทธิของผู้อื่น หรือละเลยผลประโยชน์ที่สำคัญของผู้อื่นแล้ว การที่ปัจเจกชนไม่จ่ายภาษีให้รัฐ จึงถือได้ว่าเป็นความผิดร้ายแรง เนื่องจากว่าการที่บ้านเมืองจะเจริญขึ้นได้นั้น ต้องพึ่งพาเม็ดเงินที่จัดเก็บได้จากพลเมืองในรูปของภาษี และดังนั้นการไม่จ่ายภาษีให้รัฐจึงถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงกว่า*การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล* เหตุเพราะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้น เป็นการกระทำที่เพียง*แค่ทำร้ายจิตใจ*ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น ซึ่งมีผลกระทบที่รุนแรงน้อยกว่าในแง่นี้ เหยื่อจากการถูกรุมข่มขืนคนหนึ่ง จำต้องยินยอมถูกทำร้ายจิตใจเพราะเห็นแก่ความสุขของคนหมู่มาก เนื่องจากว่าสิ่งที่อาจจะไปทำร้ายความรู้สึกของคน ๆ หนึ่ง อาจจะไม่ไปทำร้ายความรู้สึกของคนอื่นก็ได้ อย่างไรก็ดีการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น เป็นอะไรที่หาได้ไม่ง่ายมาก เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่มีบุคคลใดที่ถูกแยกออกจากผู้อื่นอย่างสิ้นเชิง และดังนั้นการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งส่วนใหญ่แล้ว จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นไม่ว่าในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทั้งสิ้น ในแง่นี้การฆ่าตัวตายของบุคคลบุคคลหนึ่ง จึงถือได้ว่าเป็นความผิดฐานทำลายแหล่งที่มาของเม็ดเงินในฐานะภาษีที่รัฐพึงจะได้รับจากเขา ยิ่งไปกว่านั้น หากกลุ่มคนที่ปฏิเสธคุณธรรมเชิงปรนัยมีคุณสมบัติร่วมกันกับกลุ่มคนที่ปฏิเสธอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ (S/R) (เฉกเช่น กลุ่มคนที่เห็นด้วยกับ Shafer-Landau) และยึดมั่นในหลักที่ว่า “จงทำในสิ่งที่คุณต้องการตราบเท่าที่คุณไม่ไปทำร้ายใคร” แล้ว กลุ่มคนกลุ่มนี้มีความขัดแย้งในทางตรรกะอยู่ไม่น้อย เนื่องจากการปฏิเสธคุณธรรมเชิงปรนัยนั้น นอกจากจะส่ง

ภยันตรายมาให้ความกินดีอยู่ดีของบุคคลและสังคมแล้ว ยังเป็นที่มาแห่งการก่ออาชญากรรมและพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ในหมู่วัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นอีกด้วย (Yonker et al., 2012)

ข. *ความดี คือ สิ่งที่หยั่งผลให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้*

กรอบคิดการนิยามความดีในแง่นี้ เริ่มต้นขึ้นจากการให้ความสำคัญกับทฤษฎีทางชีววิทยา โดยมีกลุ่มตัวอย่างประกอบการพิจารณาในการสร้างทฤษฎีขึ้นเป็นสัตว์ กล่าวในอีกแง่หนึ่ง ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ยึดเอาสัตว์และพฤติกรรมของสัตว์ ซึ่งมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผ่านกฎการเลือกตามธรรมชาติ (natural selection) มาเป็นรากฐานทางศีลธรรม กล่าวให้ถึงที่สุด การกระทำใดก็ตามที่สัตว์กระทำและสามารถทำให้พวกมันอยู่รอดได้ ล้วนเป็นความดี นั่นหมายความว่า สัตว์ที่สามารถเอาตัวรอดโดยการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ถูกพิจารณาให้เป็น*ต้นแบบทางศีลธรรมของมนุษย์* (Moral idol)

ในทรรศนะของทฤษฎีนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างในสากลโลกล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามหลักชีวภาพ ซึ่งรวมถึงกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมด้วย ด้วยเหตุนี้ ถ้าศีลธรรมมีสถานะที่ต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพแล้ว นั่นหมายความว่า ศีลธรรมเองก็มีสถานะที่ต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ดังนั้นศีลธรรมจึงไม่มีสถานะเป็นปรนัย ซึ่งยืนยงในหลักการได้

งานเขียนของ Charles Darwin (1809-1882) แสดงให้เห็นถึงการยึดพฤติกรรมของสัตว์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาศีลธรรมของมนุษย์ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยธรรมชาติ กล่าวกันในอีกแง่หนึ่งก็คือ สิ่งที่สร้างฐานการพิจารณาศีลธรรมความดีงามของมนุษย์นั้น มีสถานะที่ต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ที่นับวันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลอยู่ทุกเมื่อ และด้วยเหตุนี้ การละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือการรบราฆ่าฟันระหว่างกันนั้น อาจจะเป็นสิ่งที่กระทำได้ หากถูกนำมาอ้างว่าเพื่อเป็นการสืบสานการดำรงอยู่ต่อไปได้ ดังข้อความที่ปรากฏว่า *“หากมนุษย์ได้รับการเลี้ยงดูภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับผึ้งแล้ว ...* [มนุษย์เพศ] *หญิงโสด ก็จะเหมือนผึ้ง ผู้ซึ่งคิดว่า การฆ่าพี่น้องร่วมบิดามารดากันเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่และเหล่าบรรดามารดา* [มนุษย์] *ก็จะพยายามฆ่าลูกสาวในวัยเจริญพันธ์ของตน โดยปราศจากการถูกแทรกแซงโดยคนอื่นได้”* (Darwin, 1874, หน้า 99)

กล่าวโดยสรุป ข้อกล่าวอ้างที่ว่าศีลธรรมความดีงามมีพื้นฐานมาจากการให้ความพยายามกับการอยู่รอด หรือการพิจารณาความดีในแง่ของการกระทำเพื่อให้มีชีวิตรอดเหนือปัจเจกชนคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการรณรงค์ให้มีการแข่งขันและแก่งแย่งชิงดีระหว่างกันนั้น ได้ทำให้คุณค่าแห่งศีลธรรมหรือการให้ความพยายามกับการใช้ชีวิตแบบผู้มีคุณธรรมจำต้องลดลง และดังนั้นศีลธรรมจึงไม่มีความหมายอะไรให้ฝันใฝ่ เนื่องจากว่าศีลธรรมอยู่ในสถานะเป็นเพียงผลพวงของการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติที่มักจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยในไม่ช้าก็เร็ว ในขณะเดียวกันการพิจารณากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมให้อยู่รูปแบบปรนัยนั้น นำมาซึ่งกระบวนการสร้างความหมายให้เกิดขึ้นกับศีลธรรม กล่าวคือ เราจะเกิดความรู้สึกในแง่ที่ว่าการดำรงอยู่ในศีลธรรมจรรยานั้น เป็น*หน้าที่ที่*ต้องกระทำ

ค. *ความดี คือ สิ่งที่ฉันทามติของคนหมู่มากกำหนดไว้ว่าเป็นความดี*

กรอบคิดทางศีลธรรมข้อนี้ ถูกตั้งอยู่บนอิทธิพลทางสังคม กล่าวคือ ความเห็นที่ลงรอยกันจากสังคมคนหมู่มากเป็นพื้นฐานการกำหนดความดีงาม นั่นหมายความว่า ประเพณีหรือวัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ เป็นบรรทัดฐานที่ถูกต้องเสมอในการกำหนดสิ่งที่ดีหรือไม่ดี อย่างไรก็ดี การพิจารณาศีลธรรมในแง่นี้ ย่อมส่งผลกระทบเชิงลบตามมาให้กับสังคม กล่าวคือ มันทำให้กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมมีลักษณะไม่ตายตัว พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นั่นหมายความว่า การกระทำที่ถูกพิจารณาว่าผิดศีลธรรมในอดีตอาจจะถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่กระทำได้ในปัจจุบัน หรือการกระทำที่ผิดศีลธรรมในปัจจุบันอาจจะถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่ทำได้ในอนาคต เฉกเช่น ถ้าฉันทามติของคนหมู่มากถูกยึดเป็นกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมแล้ว การก่ออาชญากรรมบางอย่างในอดีตนั้น แทบจะไม่สามารถถูกวินิจฉัยความถูกผิดทางศีลธรรมในปัจจุบันนี้ได้เลย นี่รวมถึง การฆ่าล้างคนเสื้อแดงโดยเหล่าทหารภายใต้รัฐบาลอภิสิทธิ์ในปี 2553 ซึ่งไม่สามารถนำมาวินิจฉัยโดยกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมในปัจจุบันได้ เนื่องจากทหารมือปืนสามารถอ้างได้ว่า เป็นการกระทำที่ชอบธรรม เพราะเป็นฉันทามติของรัฐบาลในตอนนั้น

ง. *ความดี คือ* ข้อเท็จจริงทางจริยธรรมบางอย่างที่เป็นสากลและดำรงอยู่อย่างเป็นปรนัย

ฐานคติการพิจารณาความดีในแง่นี้ ถูกเรียกว่า *สัจนิยมเชิงจริยธรรม* (moral realism) ซึ่งเห็นว่าจริยธรรมมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงที่ดำรงอยู่อย่างเป็นปรนัย โดยที่ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดหรือบริบทใด ๆ เป็นการเฉพาะ กล่าวในอีกแง่หนึ่งศีลธรรมคือสิ่งที่อยู่นอกเหนือจิตใจและอารมณ์ของเราและเป็นเอกเทศ ดังนั้น จึงไม่แปลกที่บางคนไม่มีแรงจูงใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยา ในขณะที่เหตุผลของคนอีกบางกลุ่มที่อาจจะมีแรงจูงใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมได้นั้น ไม่ได้เป็นเพราะความต้องการได้รับผลตอบแทนหรือความรู้สึกถูกบีบบังคับใด ๆ เพราะนัก*สัจนิยมเชิงจริยธรรม*นั้น พวกเขาไม่ได้ประสงค์รากฐานทางศีลธรรม ในแง่นี้ การมีอยู่ของข้อเท็จจริงทางศีลธรรม เฉกเช่น ความยุติธรรมก็ดี หรือความเห็นอกเห็นใจก็ดี หรือแม้กระทั่งความอดทนอดกลั้นก็ดี ต่างก็มีลักษณะเชิงปรนัย โดยที่ไม่จำเป็นต้องยกคำอธิบายเชิงเหตุผลใด

เราจะเห็นว่า การอ้างว่าศีลธรรมมีลักษณะเป็นปรนัย โดยที่ไม่สามารถอธิบายได้ถึงเหตุผลของการเป็นปรนัยนั้น มีลักษณะเป็นการกล่าวอ้างที่ไร้เหตุผลและความหมาย อันที่จริงเมื่อมีการกล่าวอ้างว่าศีลธรรมมีลักษณะเป็นปรนัยแล้ว ผู้กล่าวอ้างก็ต้องสามารถอธิบายต่อได้ว่าเหตุใดถึงเป็นเช่นนั้น? ประการที่สอง คุณลักษณะของความเป็นผู้ซึ่งมีคุณธรรมนั้น หาได้จำกัดเฉพาะเพียงแค่การสามารถสร้างคำจำกัดคำนิยามได้เท่านั้นไม่ หากแต่จะต้องรวมถึงคุณลักษณะความสามารถในการประพฤติตนตามคำนิยามดังกล่าวด้วย กล่าวคือ ผู้ที่มีศีลธรรมจะต้องมองว่า การประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยานั้น เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ (ต้องให้เกิดความรู้สึกเชิงบังคับว่า เรามีหน้าที่ต้องรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน) แต่ทว่า ภายใต้ข้อกำหนดแห่ง*สัจนิยมเชิงจริยธรรม* ความคิดที่ว่าการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยาว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำนั้น ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก อีกทั้งความสามารถในการตระหนักได้ถึงการมีอยู่ของคุณค่าทางศีลธรรมอย่างเป็นปรนัยนั้น ไม่ได้ไปรับประกันได้ว่าบุคคลคนนี้จะสามารถประพฤติตนอย่างมีศีลธรรมได้

ดังนั้นการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมเหล่าบรรดา*นักสัจนิยมเชิงจริยธรรม*นั้น จึงเป็นการประพฤติตนที่ไร้เหตุผล เหตุเพราะพวกเขาไม่มีเหตุจำเป็นต้องมีศีลธรรมและเป็นการประพฤติตนที่ไม่ได้เอาจริงเอาจังวันหนึ่งพวกเขาอาจจะประพฤติตนอย่างผู้มีศีลธรรมและเป็นผู้ที่ไม่ยึดมั่นในศีลธรรมในอีกวัน เหตุเพราะพวกเขาไม่ได้มีความรู้สึกว่า การประพฤติตนอย่างมีศีลธรรมนั้นเป็น*หน้าที่*ที่ต้องทำด้วยเหตุผลเชิงคุณธรรมที่ว่าภาระหน้าที่ทางศีลธรรมของคน ๆ หนึ่งจะสมเหตุสมผลได้ ก็ต่อเมื่อเขามีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ และดังนั้นการกำหนดความดีในรูปแบบของกลุ่ม*นักสัจนิยมเชิงจริยธรรม*ในแง่นี้ จึงถือได้ว่าเป็นการกำหนดที่ไร้เหตุผล เหตุเพราะ*สัจนิยมเชิงจริยธรรม*ไม่ได้ให้เหตุผลว่าด้วยความจำเป็นเชิงบังคับที่กำหนดว่ามนุษย์ต้องมีศีลธรรม

สุญนิยมในฐานะ*อาการเมาเรือ*

อาการเมาเรือ หมายถึง สภาพอาการเมาที่เกิดจากการทำงานอย่างไม่สมดุลของประสาททรงตัว ซึ่งเกิดจากการได้รับแรงกระตุ้นมากเกินไป เช่น การนั่งเรือในสภาพที่กำลังโคลงเคลงไปมาตามลูกคลื่น ในเวลานานเกินไป ทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ และอาเจียน (สุจิตรา ประสานสุข, 2553) ในขณะที่ผู้ที่รับเอาสุญนิยมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้น ก็มีลักษณะอาการที่ร่างกายไม่สามารถรักษาสภาพสมดุลได้ นั่นก็คือ มีความผิดปกติทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่ง Nietzsche เองก็เรียกสภาพอาการนี้ว่า “สถานะทางพยาธิวิทยาระดับกลาง” (an intermediary pathological state) (Nietzsche, 2017, หน้า 20) อย่างไรก็ดี ด้วยลักษณะอาการนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันโดยตรงกับความผิดปกติที่เกิดจากความผิดพลาดในการเลือกทางเลือกทางปรัชญา ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการพิจารณาอย่างรอบคอบไปแล้ว ดังนั้นมันจึงควรได้รับการพิจารณาว่ามีความร้ายแรงกว่าอาการผิดปกติทางจิตชั่วคราวแบบทั่ว ๆ ไป โดยมีสาเหตุที่ใช่ว่ามาจากกิจกรรมการสำรวจทางปัญญาอย่างมีเหตุผล แต่มาจากการรู้สึกอ่อนเพลีย/ย่อท้อต่อชีวิต และความสุดโต่งด้านกระบวนการด่วนสรุป โดยที่ระดับความสุดโต่งนั้น สามารถประเมินได้จากข้อสรุปที่ว่า ชีวิตนี้ช่างไม่มีค่าเอาเสียเลย

ผู้ป่วยจากโรคนี้ส่วนใหญ่ แม้ว่าพวกเขาจะระเริงสนเท่ห์กับประเด็นคำถามทางปรัชญา แต่พวกเขาก็ไม่ได้มีความจริงจังในการวิเคราะห์เพื่อหาความถูกต้องในแนวคิดดังกล่าวนี้ ที่เป็นเช่นนี้ ก็เนื่องจากว่าผู้ป่วยเหล่านี้ อาจไม่ได้รับการฝึกอบรมในด้านตรรกะและเหตุผลมาตั้งแต่แรก และดังนั้น การคาดหวังให้พวกเขาตั้งคำถามความหมายชีวิตอย่างมีเหตุผลนั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้เอง Nietzsche จึงมองสุญนิยม ในฐานะที่เป็นลักษณะอาการที่ควร “รับมือ/เอาชนะ” (overcome) (Ponders, 2021) การกล่าวเช่นนี้ ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะดูถูกดูแคลนสามัญชนคนรากหญ้า ผู้ที่กำลังประสบกับอาการของโรคนี้ และอีกทั้ง การที่จะคาดหวังให้ผู้คนทั้งโลกมีความสามารถในการคิดให้เหมือนกับบรรดานักวิชาการสายปรัชญาในทุก ๆ มิติชีวิต โดยที่ไม่ต้องได้รับการฝึกฝนอบรมด้านปรัชญานั้น ย่อมเป็นอะไรที่มีลักษณะฝันกลางวันยิ่งนัก อันที่จริงเราสามารถจะกล่าวต่อได้ว่า ไม่มีหลักสูตรเรียนในระดับมหาวิทยาลัยหลักสูตรไหนที่สามารถช่วยให้เรารับมือกับประเด็นปัญหาเช่นนี้อยู่ตลอดเวลาได้ ยิ่งไป

กว่านั้น ถ้าคนที่ประสบปัญหานี้ ไม่มีแนวโน้มที่จะรับมือกับปัญหานี้ด้วยแล้ว การปล่อยให้เขาดำเนินไปตามกระบวนการดังกล่าวด้วยตัวเองนั้น อาจทำให้อาการของโรคกำเริบเพิ่มขึ้นก็ได้ แทนที่มันจะบรรเทาลง อีกทั้งหากเขากำลังต่อสู้/ดิ้นรนกับความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมายและหมดหนทางด้วยแล้ว การสาดศัพท์แสงแห่งวิชาการปรัชญา (academic jargon) เข้าใส่กัน มันคงไม่ใช่แนวทางที่ดีที่สุดแน่ ๆ ด้วยเหตุนี้ เราต้องให้ความพยายามกับการแก้ปัญหานี้อย่างระมัดระวัง ด้วยการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพื่อเป็นการปูทางให้กับเส้นทางที่ถูกต้อง ซึ่งข้อเท็จจริงที่ Nietzsche มองปัญหานี้ว่าเป็นสภาพอาการทางพยาธิวิทยานั้น เขาเองก็เข้าใจดีว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ และดังนั้น เราในฐานะผู้ที่พยายามจะแก้ปัญหา จึงไม่ควรมีความรู้สึกที่จะโกรธเคืองเมื่อพบเห็นผู้ป่วยโรคนี้

***อารยธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่* เป็นมากกว่าสาเหตุแห่งอาการเมาเรือ และการตกคลอง**

ศาสตราจารย์แพทย์หญิง สุจิตรา ประสานสุข ได้นำเสนอสาเหตุแห่งอาการเมาเรือว่า เกิดจากสภาพแวดล้อมและผู้นั่งเรือเอง กล่าวคือ ความแรงของคลื่นที่ทำให้เรือโคลงเคลง และอาการท้องใส้ปั่นป่วนของผู้นั่งเรือ (2553) ในแง่นี้ หากเปรียบเทียบอาการเกลียดชังชีวิตหรือการมองว่าชีวิตไร้ความหมายกับอาการเมาเรือแล้ว อาการเกลียดชังชีวิตก็ย่อมเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุ ดังนั้น จำเป็นที่เราต้องตั้งคำถามกับสาเหตุของอาการดังกล่าว Phenix (1964, หน้า 5, อ้างใน Ponders, 2021) ได้แสดงทรรศนะว่าด้วยสาเหตุแห่งการมองชีวิตว่าไร้ความหมายว่า มีที่มาจาก (1) ความนิยมวิพากษ์วิจารณ์และการระแวงสงสัยในทุกสิ่ง (เฉกเช่น กิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเรียนการสอนในภาควิชาปรัชญา) (2) ความพยายามสร้างบุคลิกวิปลาส (depersonalisation) และความซับซ้อนทางสังคมที่ขยายวงกว้าง (อันมีความพยายามทำทุกสิ่งอย่างให้เป็นอุตสาหกรรมและทำให้เกิดความแปลกแยกเป็นสาเหตุ) (3) การถูกครอบงำด้วยองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารซึ่งมีจำนวนมหาศาล และ (4) การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวกระโดด (ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกความไม่ยั่งยืนที่คงทนและการขาดความปลอดภัย) ซึ่งทั้งหมดนี้มีที่มาจากการถูกกดดันให้ดำเนินตามความต้องการของ*อารยธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่* (modern industrial civilisation) นอกจากองค์ประกอบทั้งสี่องค์ประกอบเหล่านี้ มีอิทธิพลในการเพิ่มอัตราความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมายและขาดความสำคัญแล้ว ยังมีผลต่อการเพิ่มจำนวนขึ้นของอัตราการฆ่าตัวตาย โรคซึมเศร้า และการข่มเหงรังแกกันในสังคม ท่ามกลางความนิยมประยุกต์เอา*สุญนิยม*มาใช้ในชีวิตประจำวัน องค์ประกอบทั้งสี่ข้างต้นก็พบได้โดยง่าย อีกทั้งปรากฏการณ์ดังกล่าว สามารถมองเห็นได้ชัดเจนดีมากกว่าในปัจจุบันนี้ เมื่อเทียบกับในหลายทศวรรษที่ผ่านมา

ผลจากการถูกโรคนี้เล่นงานนั้น สามารถพบเห็นได้จากการที่มีมีผู้คนพยายามที่จะหลีกหนี “ภาระอันปวดกบาล” (the burden of consciousness) โดยมีที่มาจากการได้รับผลกระทบจาก “ข้อมูลความรู้ขนาดมหึมา” (overabundance of knowledge) ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากผู้ป่วยเหล่านี้มองเห็นสังคมโลกในแง่ของการเป็นภาระที่ต้องหลีกหนี ผลจากความต้องการหลบหนีจากโลกนี้และหลีกเลี่ยงผู้คนนั้น ทำให้ความรู้สึกของคน ๆ หนึ่งว่าเขาต้องทำหน้าที่อะไรบางอย่างต่อชุมชนต้องหมดไป ประจวบกับพฤติกรรม

ของการชอบที่จะอยู่คนเดียวในที่ที่ไม่มีผู้คนนั้น ทำให้ผู้ป่วยเหล่านี้ต้องเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสารสนเทศแทน ในแง่นี้การทำความรู้จักกับคนดังในวงการบันเทิงทำได้ดีกว่าการทำความรู้จักกับเพื่อนบ้าน

ว่าด้วยความเข้าใจการมีชีวิตอยู่ หรือการมีอยู่ของมวลมนุษย์นั้น ย่อมมีความแตกต่างไปจากการมีอยู่ของสรรพสิ่งอื่น อนึ่งก็เนื่องจากว่าคุณค่าของสรรพสิ่งอื่นนั้น มีอยู่น้อยกว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ในแง่นี้การมีอยู่ของเรือสปีดโบ๊ทย่อมแตกต่างไปจากการมีอยู่ของผู้คนบนเรือหรือการมีอยู่ของแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะฉะนั้นการอธิบายการมีอยู่ของผู้คนในลักษณะที่เหมือนกับการมีอยู่ของสรรพสิ่งอื่นนั้นเป็นการอธิบายที่ขาดความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานแห่งคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างมาก ในประเด็นดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ William Large ได้เสนอความเห็นไว้และสามารถสรุปใจความสำคัญของความเห็นดังกล่าวไว้ว่า การเปรียบเทียบการมีอยู่ของมนุษย์ว่าเหมือนกับการมีอยู่ของสรรพสิ่งอื่นทั่ว ๆ ไปนั้น เป็นการสร้างความงงงวย (confusion) ให้เกิดขึ้น อันที่จริงการมีอยู่ของบุคคลคนหนึ่ง ย่อมไม่เหมือนกันกับการมีอยู่ของแก้วน้ำใบหนึ่ง อย่างไรก็ดีแม้ว่าคน ๆ นี้มีโอกาสที่จะถูกมองให้เป็นแก้วน้ำ แต่นั่นก็ไม่ได้ไปทำลายข้อเท็จจริงที่ว่า คน ๆ นั้นจะเป็นแก้วน้ำจริง ๆ กล่าวคือ อานุภาพของมุมมองของแต่ละคนนั้น มีไม่มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงที่ว่า ระหว่างเขาและน้ำในแก้วใบนั้นนั้น ย่อมมีความแตกต่างอยู่มากได้ แม้ว่าจะได้รับการยืนยันด้วยลมปากก็ตาม กล่าวคือ ต่างคนต่างก็สามารถมีผลลัพธ์จากการมองเห็นสิ่งเดียวกันอย่างแตกต่างกันได้ นั่นก็เพราะข้อเท็จจริงพื้นฐานที่ว่า เราต่างก็มีอัตลักษณ์แห่งมุมมองที่ต่างกัน และการมีอยู่ของเรา (ไม่ว่าในฐานะใดในมุมมองใครก็ตาม) นั้น เป็นการพิสูจน์การมีอยู่ของเรา นั่นก็คือ เราไม่มีอยู่จริงถ้าคนอื่นมองไม่เห็นเรา ในแง่นี้ เราจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะไม่สุงสิงกับใครคนอื่น/ความเป็นอื่นได้ (inscape of the Other) และดังนั้น เราจะรู้สึกว่าอยู่คนเดียวจริง ๆ ก็ต่อเมื่อ *ความเป็นอื่น*ไม่มีอยู่จริง (ซึ่งเป็นไปไม่ได้) (Large, 2008, หน้า 34 และ 118)

สังคมใด ๆ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานกรอบคิดว่าด้วย*สัจจธรรม* อันหมายถึง องค์ประกอบใด ๆ ที่สังคมได้ให้ความสำคัญมากที่สุด อันจะนำมาซึ่งความดีงามมาให้ หลังจากที่คุณค่า/กรอบคิดเหล่านี้ ได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว พูดได้ว่ากรอบคิดเหล่านี้ เป็นฐานรากให้กับการพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างก็ว่าได้ อย่างไรก็ดี สัจจธรรมดังกล่าวนี้ถูกเชื่อว่าเป็นหน้าที่ทางศีลธรรมที่คน ๆ หนึ่งต้องพึงกระทำให้เกิดขึ้นในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และต่อมาถูกพิจารณาว่าเป็น*เครื่องมือ*สำคัญในการหลอมรวมผู้คนให้เป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยที่แรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้คนยึดมั่นในหลักความเชื่อเดียวกัน ก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า สัจจธรรมข้อนี้มีคุณค่าสูงส่ง และดังนั้นจึงถือว่าเป็นความดีที่ถูกปรารถนา และให้ประโยชน์ไม่ในหนทางใดก็หนทางหนึ่ง ไม่ว่าผู้ที่ปฏิบัติตามเองไม่สามารถที่จะอธิบายอย่างมีหลักการก็ตาม ในทางกลับกันถ้าสัจจธรรมข้อนี้ถูกนำเสนอว่า*เป็นอันตราย*ต่อปัจเจกและสังคมแล้ว แรงกระตุ้นในการยึนหยัดในศีลธรรมก็จะไม่เกิดขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในประเด็นนี้ ก็คือ สังคมใด ๆ ที่เอาศีลธรรมเชิงปรนัย (Objective morality) ออกจากการดำเนินชีวิต ความเกรงกลัวการถูกทรมานในโลกหลังความตาย หรือความเกรงกลัวอำนาจเหนือมนุษย์ ก็จะไม่เกิดขึ้น เช่นเดียวกันนี้ความเกรงกลัวการถูกลงโทษจากการฆ่าตัวตายก็ไม่เกิดขึ้น ดังนั้นความกลัวการถูกลงโทษในโลกหน้าหาได้มีความสำคัญใด ๆ แล้ว โดยจะถูกแทนที่ด้วยการเกิดขึ้นซึ่งข้อ

สงสัยด้านความดี/ความชั่ว อันเป็นการเปิดช่องโหว่ให้คน ๆ หนึ่งต้องพลาดในอะไรบางอย่างที่สำคัญ ๆ ไป ข้อเท็จจริงที่ว่า โลกแห่งความตายไม่มีอยู่จริง ย่อมมีผลต่อการไม่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรม (จะทำความดีกันไปทำไมในเมื่อไม่มีผลประโยชน์อะไรตอบแทน?) การเสียสละชีวิต เวลา และทรัพย์สิน ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น คน ๆ หนึ่งสามารถใช้ชีวิตอย่างไรก็ได้ตามที่ตัวเองประสงค์อย่างไร้ขอบเขตและข้อจำกัด เพราะสุดท้ายแล้ว ความผิดทุกสิ่งทุกอย่างที่คน ๆ หนึ่งกระทำก็หาได้เป็นสิ่งที่ต้องรับผิดชอบไม่ ด้วยเหตุนี้ในเมื่อความผิดพลาดทุกอย่าง มันไม่สำคัญแล้ว ทำไมถึงต้องกังวลว่าจะทำผิดด้วย?

จากการที่โลกสมัยใหม่มีความพยายามที่จะเอาศีลธรรมเชิงปรนัยออกจากการดำเนินชีวิต ทำให้ประเด็นทางศีลธรรม เฉกเช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย ประเพณีวัฒนธรรม จรรยามารยาท หรือแม้กระทั่งเพศสภาพ ต่างก็ถูกนำมาพิจารณาใหม่ และทำให้เกิดทรรศนะ/ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวนี้มีอยู่อย่างหลากหลาย และนำมาซึ่งความแตกแยกกันในที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าหากผู้คนไม่สามารถมีความเห็นที่*ลงรอย*กันว่าด้วยประเด็นพื้นฐานแล้ว การคาดหวังให้สังคมเห็นพ้องต้องกันในประเด็นที่ซับซ้อนกว่านั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก ถ้าประเพณีวัฒนธรรมหนึ่ง (ซึ่งทำหน้าที่หลอมรวมผู้คนในสังคมเข้าด้วยกัน) ถูกทอดทิ้ง และถูกแทนที่ด้วยการมุ่งเน้นไปที่ความคิดว่าด้วยศีลธรรมที่คลุมเครือแล้ว การคาดหวังให้บรรทัดฐานทางศีลธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ ดำเนินไปในทางเดียวกันนั้น คงเป็นไปได้ยาก

_ญาณ_วิทยาที่รอคอย: วิธีแก้ปัญหา

ท่ามกลางการขยายตัวขึ้นของแนวคิด*สุญนิยม* โลกใบนี้ถูกมองว่าเป็นสถานที่ที่ครอบงำและมีลักษณะสับสนมากประจวบกับมีหลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน และนั่นทำให้การกำหนดทิศทางเพื่อการเริ่มต้น*ค้นหาความหมาย*นั้น จึงเป็นเรื่องยาก อย่างไรก็ตามชีวิตเราจำเป็นต้องเดินหน้าต่อไปได้ด้วยกรอบคิดที่สามารถแทนที่*สุญนิยม* ซึ่งเป็นญาณวิทยา (Epistemology) ที่สังคมต้องการ

การเชื่อในอำนาจที่เหนือกว่ามนุษย์ หาได้เป็นความเชื่อที่ไร้เหตุผล กล่าวคือ เป็นความเชื่อที่มีมาติดตัวมนุษย์ทุกคน กล่าวได้ว่า เป็นสัญชาติญาณของมนุษย์ที่ต้องเชื่อในสิ่งนี้ ความเชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้มีเพียงร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่มีจิตวิญญาณที่ทำหน้าที่ในการกำหนดบทบาทมนุษย์ในฐานะตัวแทนของพระเจ้านั้น เป็นความเชื่อสัญชาติญาณที่มีมาตั้งแต่เด็ก (Bloom, 2007, หน้า 147) นั่นหมายความว่าสถานะดั้งเดิมแห่งความเป็นมนุษย์ คือสถานะที่พิจารณาว่ามนุษย์ถูกสร้างมาด้วยพลังเหนือมนุษย์ พลังบางอย่างที่สร้างมนุษย์มาด้วยจุดประสงค์ทางศีลธรรม และด้วยชุดความคิดชุดนี้แหละ ทำให้โลกใบนี้มีความเจริญรุ่งเรืองด้านอารยะธรรม (Ponders, 2021)

ศีลธรรมที่ญาณวิทยาชุดนี้ยึดมั่น ควรเป็นศีลธรรมเชิงปรนัย (Objective morality) กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่ว่า *แรงงานต่างชาติมีความผิดเพราะไปข่มขืนหญิงสาวบนถนนระหว่างทางที่เธอกลับบ้านมีความผิด*นั้น เป็นความผิด*เชิงปรนัย*ทางศีลธรรม หมายถึง เป็นความผิดที่ไม่ว่าจะชนชาติไหนในโลกต่างก็มองว่าเป็นความผิด ในอีกแง่หนึ่งก็คือ เป็นการวินิจฉัยที่*ไม่ได้รับอิทธิพลจากความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัว* หรือ อยู่ “ภายนอก” ความสามารถในการวินิจฉัยส่วนบุคคลซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ผลของการ

วินิจฉัยแรงงานต่างชาติข้างต้นว่ามีความผิดนั้น เหมือนกับการวินิจฉัยผลบวกทางคณิตศาสตร์ (2+2=4) ที่ไม่ว่าจะมีวิธีการคิดในรูปแบบไหนหรือใครเป็นคนคิดต่างก็นำมาซึ่งผลลัพธ์เดิม โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเราที่มีต่อคำตอบเหล่านั้นเลย แม้ว่าคนทั้งโลกจะเห็นพ้องต้องกันว่าการข่มขืนผู้หญิงคนนี้มีความถูกต้องตามหลักศีลธรรมก็ตาม

เนื่องจากว่าศีลธรรมเชิงปรนัยอยู่ “ภายนอก” ตัวเรา ดังนั้นหน้าที่ต่อไปของญาณวิทยาชุดนี้ ก็คือการกำหนด “ฐานราก” กล่าวได้ว่า ในเมื่อศีลธรรมเชิงปรนัยไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการวินิจฉัยของเราซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดแล้ว ดังนั้นญาณวิทยาชุดนี้ก็จะพยายามหาคำตอบให้กับคำถาม เฉกเช่นที่ว่า *แล้วศีลธรรมเชิงปรนัยมีที่มาจากที่ไหน?* หรือ *สาระและแก่นแท้ของมันเป็นอย่างไร?* ข้อพิจารณาจากสาขาวิชาปรัชญา กำหนดให้ประเด็นปัญหาเรื่องนี้เป็น*ภววิทยา* (Ontology) ซึ่งศึกษาเรื่องสภาวะแห่งสิ่งเป็นอยู่/สิ่งมีอยู่ (Being state)

รับมือกับทางสองแพร่งของยูไธโฟร

การสืบสาวทางภววิทยาเสนอให้เห็นว่าความเป็นปรนัยของศีลธรรมนั้น มีที่มาจากกรอบคิดที่ว่ามันมาจากการกำหนดของพระเจ้า (God) นั่นแสดงว่า การมีอยู่ของศีลธรรมเชิงปรนัยแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของพระเจ้า ด้วยเหตุนี้การถกเถียงกันของกลุ่มปราชญ์กรีกโบราณ เฉกเช่น ยูไธโฟร (399 ปีก่อนคริสตกาล) นั้น จึงเป็นการถกเถียงที่ว่า *สิ่งที่ถูกกำหนดว่าดีทางศีลธรรมนั้น เป็นเพราะสิ่งนั้นถูกพระเจ้าทรงบัญชามา หรือเหตุที่พระเจ้าทรงบัญชามาก็เพราะสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีทางศีลธรรม?* หาได้เป็นข้อถกเถียงเกี่ยวกับการมีอยู่ของพระเจ้าไม่ (เฉกเช่น ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักปราชญ์สมัยใหม่ ผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นผู้นิยมปรัชญากรีก)

อย่างไรก็ตาม ข้อสงสัยของยูไธโฟรข้างต้น ได้สร้างความสับสนงงงวยให้กับกระบวนการวินิจฉัยศีลธรรมอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ มันสร้างข้อจำกัดให้ผู้คนเลือกที่จะเชื่อว่า (ก.) ศีลธรรมถูกกำหนดโดยพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้า หรือไม่ก็ (ข.) ศีลธรรมอยู่ภายนอกพระบัญชาของพระองค์

ก. ถ้าศีลธรรมถูกกำหนดโดยพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้าแล้ว ดังนั้นสิ่งที่ถูกกำหนดว่าเป็นสิ่งที่ดีทางศีลธรรมนั้นก็เป็นเพราะพระเจ้าบัญชา ซึ่งเข้าใจต่อได้ว่าอะไรก็ตามที่พระเจ้าบัญชาล้วนเป็นสิ่งที่ดี ในแง่นี้พระเจ้ามีอำนาจสูงสุดในการกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์แห่งการตัดสิน ถ้าเป็นเช่นนี้การตัดสินว่าอะไรดีหรืออะไรไม่ได้เกิดขึ้นตามอำเภอใจของพระเจ้า (สิ่งที่ดีในสายตามนุษย์อาจไม่ดีในสายตาของพระเจ้า) ดังนั้นเราในฐานะมนุษย์จึงไม่สามารถตัดสินความดี/ความชั่วโดยอาศัยการมองศีลธรรมอย่างเป็นปรนัยได้เลย เพียงเพราะพระเจ้าติดฉลาก “ความดี/ความชั่วร้าย” อย่างอำเภอใจแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีการกระทำใดที่มีความผิด/ถูกทางศีลธรรมอย่างแท้จริง

ข. ถ้าสิ่งที่พระเจ้าสั่งเป็นเพราะพระเจ้ารู้ว่าเป็นสิ่งที่ดีแล้ว แสดงว่าสิ่งนั้นมันดีโดยแก่นแท้ของมันเอง และดังนั้นพระเจ้าจึงหาได้เป็นศูนย์กลางการวินิจฉัยไม่ หรือรากฐานการวินิจฉัยไม่ได้อ้างอิงถึงพระเจ้าและทำให้ประเด็นทางศีลธรรมจึงมีลักษณะอยู่ “นอกเหนือ” พระเจ้า กล่าวต่อได้ว่า มาตรฐานทาง

ศีลธรรมบางอย่างอยู่นอกเหนือและเป็นอิสระจากคุณลักษณะของพระเจ้า และทำให้แม้กระทั่งพระเจ้าเองก็ต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใต้มาตรฐานนี้ แน่นนอนว่าการอ้างเช่นนี้มีนัยยะในการอ้างต่อไปว่า พระเจ้าไม่ได้ทรงพลานุภาพอย่างแท้จริง หรือเป็นอิสระจากสิ่งอื่น

เราจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นตัวเลือกที่หนึ่งหรือที่สอง ต่างก็ปูแนวทางให้เข้าใจได้ถึงความขาดความเข้าใจในคุณลักษณะของความเป็นเจ้าของศีลธรรมเชิงปรนัยของพระเจ้า และดังนั้น ญาณวิทยาชุดใหม่นี้ จึงต้องสามารถต่อกรกับการถูกเลือกบังคับระหว่างอย่างใดอย่างหนึ่งจากสองตัวเลือกข้างต้นนี้ กล่าวคือ ญาณวิทยาชุดนี้ต้องนำเสนอตัวเลือก*ที่สาม*ให้ผู้คนได้พิจารณา

กรอบคิดของญาณวิทยาชุดนี้ว่าด้วยพระเจ้ามีอยู่ว่า คุณลักษณะข้อหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้าก็คือ *คุณลักษณะแห่งความดี* ดังนั้นพระองค์ต้องมีความมั่นคงทางศีลธรรม พระเจ้าต้อง*ไม่เป็น*ผู้ซึ่งเปลี่ยนใจตัดสินความดี/ความชั่วโดยอำเภอใจ แต่พระองค์จะทรงสั่งใช้ให้กระทำในสิ่งที่ดีเสมอ เพราะอุปนิสัยและคุณลักษณะของพระองค์คือความดี ประการต่อมาก็คือ มาตรฐานทางศีลธรรมมีอยู่จริงได้ โดยไม่ได้อยู่ภายนอกปริมณฑลแห่งการควบคุมของพระเจ้า ในทางกลับกันมาตรฐานชุดนี้*จำเป็น*อย่างยิ่งที่ต้อง*ขึ้นอยู่กับ*คุณลักษณะของพระเจ้า เฉกเช่น ความยุติธรรม ความเมตตา หรือความดีของพระเจ้าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น (เนื่องจาก โดยแก่นแท้ของคุณลักษณะของพระเจ้าแล้วพระองค์ดีและสมบูรณ์) กล่าวโดยสรุปญาณวิทยาชุดนี้มองว่า มาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งถูกนำมาใช้ตัดสินการกระทำของมนุษย์นั้น ไม่มีวันถูกนำมาใช้โดยอำเภอใจ (โดยพลการ)ของพระเจ้าได้ อีกทั้งมาตรฐานเองก็หาได้อยู่ภายนอกความเป็นพระเจ้าไม่ หากแต่มันจำเป็นที่จะต้องดำเนินไปตามคุณลักษณะความดีของพระเจ้า

กรอบคิดที่ว่าจำเป็นที่พระเจ้าจะต้องดีอย่างสมบูรณ์นั้น ได้สื่อให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ว่า มาตรฐานทางศีลธรรมที่อ้างอิงถึงคุณลักษณะของพระเจ้านั้น จะต้องประกอบด้วยมาตรฐานทางศีลธรรมที่สมบูรณ์และไม่พลการ นั่นหมายความว่าการวินิจฉัยการข่มขืนผู้หญิงข้างถนนว่ามีความผิดทางศีลธรรมนั้น เป็นการวินิจฉัยที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามอำเภอใจ เพราะมันเป็นการวินิจฉัยที่เกิดจากมาตรฐานทางศีลธรรมที่เป็นปรนัย และที่สำคัญมันไม่ได้หมายความว่า พระเจ้าจะต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา หรือต้องประพฤติตนให้เชื่อฟังมาตรฐานศีลธรรมชุดนี้ เพราะการประพฤติตนอย่างมีศีลธรรมนั้น มีอยู่ในคุณลักษณะของพระองค์ กล่าวคือ มันเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะของพระองค์ และดังนั้นมาตรฐานนี้จึงไม่ได้อยู่ภายนอกพระองค์แต่อย่างใด ข้อกล่าวอ้างชุดนี้สามารถถูกสรุปในลักษณะความสัมพันธ์เชิงตรรกะ ได้ดังนี้

ข้อตั้ง 1: โดยธรรมชาติแห่งคุณลักษณะของพระเจ้าแล้ว พระองค์ดีอย่างสมบูรณ์

ข้อตั้ง 2: มันจำเป็นที่มาตรฐานทางศีลธรรมต้องขึ้นอยู่กับพระเจ้า

ข้อสรุป: ดังนั้น มาตรฐานทางศีลธรรม (ที่ออกโดยพระเจ้านั้น) จำเป็นที่ต้องดีอย่างสมบูรณ์

ในแง่นี้ การวินิจฉัยการกระทำของมนุษย์ว่าดีหรือไม่ดีเชิงศีลธรรมเพียงไรนั้น เป็นการวินิจฉัยที่ดำเนินไปตามมารตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานทางศีลธรรมที่เป็นอนุพันธ์แห่งความประสงค์ของพระเจ้า ที่ถูกแสดงออกผ่านพระบัญชาของพระองค์ และการบัญชาของพระเจ้านั้น เป็นการบัญชาที่ไม่ได้ขัดแย้งกับคุณลักษณะของพระองค์ เช่น ยุติธรรม ใจกว้าง สมบูรณ์แบบ ชาญฉลาด บริสุทธิ์ เป็นต้น ดังนั้น

คำบัญชาชุดใด ๆ ก็ตาม (หมายถึง คำสั่งใช้และคำสั่งห้าม) ที่ออกโดยพระเจ้า จึงเป็นคำบัญชาที่*ดี*ต่อมนุษย์ ไม่ว่ามนุษย์ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยสติปัญญาอันมีข้อจำกัดของมนุษย์ก็ตาม การตอบคำถามที่ดีสี่สุดให้กับคำถามที่ว่า *เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรดี/ไม่ดีสำหรับเรา?* ก็คือ การอ้างอิงไปยังการให้คำจำกัดความแห่งความดี กล่าวคือ พระเจ้าเป็นผู้กำหนดอะไรดี/ไม่ดีสำหรับมนุษย์ด้วยพลานุภาพแห่งความรู้ของพระองค์ ดังนั้น การเข้าถึงองค์ความรู้ว่าด้วยสิ่งที่ดีและไม่ดีต่อเรานั้น ก็คือ การทำความเข้าใจคำบัญชาของพระเจ้านั่นเอง ซึ่งภาระหน้าที่ต่อไปของญาณวิทยาชุดนี้ ก็คือ การให้ความพยายามกับการศึกษาว่าคำบัญชาที่ถูกจำมาอ้างว่าเป็นคำบัญชาของพระเจ้าที่หาได้นั้น มีคุณลักษณะอย่างไร

คุณสมบัติอีกประการหนึ่งของญาณวิทยาชุดใหม่ที่มาแทนที่สุญนิยม ก็คือ การพิจารณาว่าชีวิตของมนุษย์มีความหมาย โดยที่กระบวนการพิจารณาความหมายชีวิตในครั้งนี้ มีส่วนในการกำหนดกรอบคิดและแนวทาง/โครงสร้างการดำเนินชีวิต ทำให้เข้าใจได้ว่า คุณสมบัติของญาณวิทยาประการต่อไป ก็คือ ต้องสามารถนำเสนอแนวทางการดำเนินชีวิตมาให้มนุษย์ใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนกระทั่งเสียชีวิตไปได้ ในแง่นี้ ญาณวิทยาชุดนี้ ต้องไม่เพียงกำหนดศีลธรรมให้มีลักษณะเหมือนข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์ (ซึ่งเป็นปรนัย) เท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการประพฤติตนปฏิบัติตามข้อกำหนดด้วย หรือความรู้สึกที่ว่าคน ๆ หนึ่งมีภาระผูกพันหรือหน้าที่ทางศีลธรรม ในอีกแง่หนึ่งก็คือ ความรู้สึกที่ว่า มีบางสิ่งที่เรา*ควร*ทำและบางสิ่งที่เรา*ไม่ควร*ทำ (*ought & ought not*) ซึ่ง*อะไรควร*และ*อะไรไม่ควร*ทำในแง่นี้ ถูกกำหนดโดยสิ่งที่มีอยู่สิ่งหนึ่ง (Being) ที่อยู่ภายนอกความเป็นเรา โดยที่ลักษณะการใช้ภาษาทางศีลธรรมในลักษณะนี้ นำเสนอให้เห็นว่า ความจริงทางศีลธรรม*อยู่นอกเหนือ*ชีวิตหรือโลกของเรา ทำให้ “ลักษณะพื้นฐานของภาษาทางศีลธรรม เสนอนัยยะแห่งความเป็นสากลและภายนอก [มนุษย์]” (Markham, 2010, หน้า 34)

อย่างไรก็ดี ย่อมเป็นการดีมาก หากมีการระบุถึงรายละเอียดการใช้ชีวิตของผู้คนในยุคก่อน ๆ ที่ผ่านมา (หมายถึง ผู้คนซึ่งนำเอาแนวทางการดำเนินชีวิตนี้มาประยุกต์ใช้) เนื่องจากว่า หากมนุษย์ยุคนั้นสามารถเอาแนวทางการใช้ชีวิตชุดนี้มาประยุกต์ใช้ได้ นั่นแสดงว่า อย่างน้อย ๆ ในทางทฤษฎีแล้ว มนุษย์คนที่เหลือที่มีชีวิตหลังจากพวกเขาก็สามารถทำได้ แต่ถ้าญาณวิทยาไม่มีการนำเสนอตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวทางการดำเนินชีวิตดังกล่าวโดยมนุษย์ยุคก่อน ๆ แล้ว ญาณวิทยาชุดนั้นก็จะถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างอย่างเสียดสีต่อได้ว่า ไม่มีความเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ และการดำเนินชีวิตตามแนวทางที่กำหนดนั้น จึงเป็นเพียงแค่ความฝันลม ๆ แล้ง ๆ เท่านั้น อย่างที่ Shafer-Landau (2005) เสนอไว้ข้างต้น ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการอธิบายความหมายชีวิต ในทรรศนะของญาณวิทยาชุดนี้ จะต้องปูทางให้เกิดมุมมองความเห็นที่เห็นว่า ชีวิตมีความท้าทายและน่าตื่นเต้น ด้วยเหตุนี้ กรอบคิดชุดนี้ จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นกับการมองว่า *ชีวิตหาได้เป็นอย่างอื่นไม่นอกจากบททดสอบ*

การมองชีวิตในฐานะบททดสอบ ทำให้เกิดการสร้างคำอธิบายให้กับคำถามที่ว่า เหตุใดชีวิตนี้จึงต้องประกอบไปด้วยความทุกข์ ความสุข โรคภัยไข้เจ็บ ความร่ำรวย ความยากจน ความดี ความชั่ว ความมืดมน และแสงสว่าง ปะปนกันไป? บททดสอบสามารถทำให้เราเข้าใจสาระและแก่นแท้ของชีวิตเราได้ ทำ

ให้เราสำนึกได้ว่า เราควรพฤติตนตามแนวทางการดำเนินชีวิตหรือตามอารมณ์ใฝ่ต่ำของเรา ความจริงก็คือ เราไม่สามารถชื่นชมสิ่งดี ๆ โดยปราศจากมโนสำนึกถึงความชั่วร้ายได้ หรือตระหนักถึงคุณค่าของการมีสุขภาพดีโดยไม่ประสบกับโรคภัยไข้เจ็บได้ แน่นอนว่า การใช้ชีวิตในฐานะดำเนินตามกิจกรรมบททดสอบนั้น จะต้องอาศัยวินัยในการควบคุมตนเองและความอดทน ดังนั้น กิจกรรมการอดอาหารหรือเครื่องดื่มควรถูกจัดให้เป็นกิจกรรมพื้นฐาน และเป็นองค์ประกอบหลักของแนวทางการดำเนินชีวิตแนวทางนี้ รวมถึงการละเว้นจากการพูดจาไม่ดีและการกระทำอันไม่เหมาะสม เนื่องจากมันเป็นสาระสำคัญแห่งจุดประสงค์ของการอดอาหาร ไม่ว่าจะเป็นการพูดความจริง หรือการรักษาสัญญา หรือการเติมเต็มความไว้วางใจ หรือการเคารพพ่อแม่/บุพการี หรือการยืนหยัดอยู่กับความยุติธรรม แม้ว่าอาจจะต้องขัดแย้งกับครอบครัวหรือตนเอง คือ ลักษณะสำคัญของผู้ที่ถือเอาญาณวิทยาชุดนี้มาใช้

ข้อเท็จจริงของชีวิตอีกประการหนึ่ง ก็คือ ท่ามกลางการมีระยะใช้ชีวิตที่แสนสั้นนั้น มนุษย์ทุกคนจะต้องมีแรงจูงใจในการประพฤติตนตามศีลธรรม ดังนั้น กรอบคิดที่สามารถโน้มน้าวให้มนุษย์ยืนหยัดอยู่บนศีลธรรมอันดีงาม ก็คือ กรอบคิดว่าด้วย*ชีวิตหลังความตาย* โดยที่ในทรรศนะของญาณวิทยาชุดนี้นั้นมีกรอบคิดว่าด้วยวันแห่งการพิพากษา หรือวันที่พระเจ้าจะรวบรวมมนุษย์ทั้งหมด ณ ที่ใดที่หนึ่ง และมนุษย์จะต้องถูกสอบสวนและตอบแทน อันเนื่องมาจากการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างในตอนที่มีชีวิตอยู่ ผ่านกรอบคิดว่าด้วยชีวิตอันแสนสบายในสวรรค์อันเป็นนิรันดร์พึงสงวนไว้ให้กับผู้ประกอบการดี และการลงโทษอย่างแสนสาหัสในไฟนรกนั้น ถูกจัดให้เป็นของผู้ที่ประกอบการตรงกันข้าม

บทสรุป

ความหมายและตัวอย่างคุณลักษณะของ*สุญนิยม* (คนช่างแม่ง) นั้น มีความเชื่อมโยงกับมิติว่าด้วยศีลธรรมตามความเห็นของ Nietzsche ผู้ซึ่งเป็นตัวตั้งตัวตีในการออกแบบกรอบคิดดังกล่าวในสังคมสมัยใหม่ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เหตุผลแห่งความจำเป็นในการให้ความสนใจ*กลุ่มคนช่างแม่ง* ก็เนื่องจากว่า การประยุกต์เอาปรัชญาสาขานี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้น ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนขึ้นของอัตราการฆ่าตัวตาย เหตุเพราะชีวิตนี้สำหรับพวกเขาแล้วไร้ซึ่งความหมาย หากการฆ่าตัวตายเป็นตัวชี้วัดแห่งความตกต่ำของศีลธรรมมนุษย์แล้ว เราสามารถเปรียบเปรยปรากฏการณ์ที่มีการมองว่า*ชีวิตนี้ช่างแม่ง*ได้กับสภาพการถอยหลังลงคลอง หรือพูดได้ว่าปรัชญาสุญนิยมทำให้ผู้คนพากัน*ป่วย*หมด ซึ่งเป็นอาการป่วยที่คล้ายกับอาการเมาเรือ อันเป็นความผิดปกติทางร่างกายที่จำเป็นต้องให้ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที ด้วยความกังวลว่าสังคมจะต้องเกิดความสะเปะสะปะ หากปล่อยปละให้กลุ่ม*คนช่างแม่ง* ได้ยึดครองโครงสร้างพื้นฐานของกรอบคิดการวินิจฉัยคุณธรรมแล้ว เราจึงไม่ควรมีทัศนคติว่า ‘ช่างมัน’ กับคนเหล่านี้ แต่ควรจริงจังกับการแก้ปัญหา โดยที่อาการนี้สามารถรักษาได้ด้วย*ญาณวิทยา*ชุดใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญกับมาตรฐานด้านคุณธรรมเชิงปรนัย ผ่านมาตรฐานทางศีลธรรมที่สามารถไปเสริมสร้างเติมเต็ม*ช่องโหว่*ที่ปรากฏเป็นสาเหตุหลักของการขยายตัวขึ้นของสุญนิยมได้

เอกสารอ้างอิง

สุจิตรา ประสานสุข. (2553, October 6). *เมารถ เมาเรือ*. Siriraj E-Public Library. Retrieved March 10, 2564, from https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=107

Ayala, F. J. (2010). The difference of being human: Morality. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *107*(Supplement_2), 9015–9022. https://doi.org/10.1073/pnas.0914616107

Bloom, P. (2007). Religion is natural. *Developmental Science*, *10*(1), 147–151. https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2007.00577.x

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2020, March 13). *nihilism*. *Encyclopedia Britannica*. https://www.britannica.com/topic/nihilism

Camus, A. (2005). *The Myth of Sisyphus* . Penguin Books: London.

Darwin, C. (1874). *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex*. 2nd Edition. Retrieved December 14, 2021, from http://www.gutenberg.org/ebooks/2300

Heidegger, M. (2016). *Being & Time*. Blackwell Publishing LTD: Oxford.

Large, W. (2008). *Heidegger's Being and Time*. Edinburgh University Press: Edinburgh

Markham, I. S. (2010) Against Atheism: Why Dawkins, Hitchens, and Harris are Fundamentally Wrong. West Sussex: Wiley-Blackwell.

Mill, J. S. (2001). *On Liberty*. Batoche Books Limited.

M I I Z. (2020, October, 16). *การเมืองกับการทำนาย: ความท้าทายของนักรัฐศาสตร์ไทย*. [Video]. YouTube. https://youtu.be/hSPfmRPkGsk?t=505

Mongkol, N. (2020, April 29). *ปัญหาพฤติกรรมการฆ่าตัวตาย*. Department of Mental Health. Retrieved February 23, 2022, from https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2287

Nietzsche, F. W. (2017). *The will to power*. Penguin Group: London.

Ponders, P. (2021, February 22). *Nihilism as a poison – part 1: The death of meaning*. Sapience Institute. Retrieved February 23, 2022, from https://sapienceinstitute.org/nihilism-as-a-poison-part-1-the-death-of-meaning/

Saejia, W. (2020, May 22). *ในวันที่รู้สึกไร้ความหมาย : ทำไมมนุษย์เฝ้าตามหาชีวิตและจะรับมือกับความคิดนี้อย่างไร*. The MATTER. Retrieved February 24, 2022, from https://thematter.co/social/philosophy/suffuring-of-existential-crisis/101852

Schopenhauer, A., & Saunders, T. B. (2005). *Studies in pessimism* (Vol. 4). The Pennsylvania State University.

Shafer-Landau, R. (2005). *Moral Realism: A Defence*. Clarendon.

Tartaglia , J., & Tracy, T. (2021, July 7). *Outgrowing nihilism?* ABC Religion & Ethics. Retrieved February 23, 2022, from https://www.abc.net.au/religion/can-we-outgrow-nihilism-james-tartaglia-and-tracy-llanera/13432122

Wasserman, D., Promta , S., & Thomyangkoon, P. (2021). A Buddhist perspective on suicide: The Past, the Present, and the Future. In *Oxford Textbook of suicidology and suicide prevention* (2nd ed., pp. 31–39). essay, Oxford University Press.

Wuttipitayamongkol, T. C. (2017, September 8). *ปรัชญาแห่งการ 'ช่างแม่ง'*. The MATTER. Retrieved March 18, 2022, from https://thematter.co/thinkers/givesomefuck/34328

Yonker, J. E., Schnabelrauch, C. A., & DeHaan, L. G. (2012). The relationship between spirituality and religiosity on psychological outcomes in adolescents and emerging adults: A meta-analytic review. *Journal of Adolescence*, *35*(2), 299–314. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.010

ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่

The problem law enforcement about gambling to control online gambling or gambling on the internet in the district municipality Hat Yai

วรา บุญพันธ์[1*], ฐิติรัตน์ สุตราม[2] และจิตกรี บุญโชติ[3]

Wara Bunphan[1*], Titirat Sutrame[2] and Jitkree Boonchot[3]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant professor, Lecturer of Department the Law, Faculty of Law, Hatyai University.

[2] นักศึกษาสาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Student of Department the Law, Faculty of Law, Hatyai University.

[3] อาจารย์, สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer of Department Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** wara_bu@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ 3) เพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ผลการศึกษามีดังนี้ 1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต แต่สามารถจัดอยู่ในประเภทการพนันที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งลักษณะยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบของการพนันที่บัญญัติไว้ ในกฎหมายปัจจุบัน ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ของต่างประเทศ แบ่งได้สองแนวทาง คือ การกำหนดกฎหมายเฉพาะสำหรับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต และการนำกฎหมายการพนันทั่วไปมาปรับใช้กับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ซึ่งสำหรับประเทศไทยจัดอยู่ในแนวทางที่สอง โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข่องแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน คือ พระราชบัญญัติการพนัน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข่อง ซึ่งสามารถนำมาปรับใช่กับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตบาง

กรณี เช่น กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก อย่างไรก็ตาม กฎหมายทั้งสองกลุ่มไม่ได้วางหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต (2) ประเภทและวิธีการเล่นการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต การพนันออนไลน์ คือ การเล่นการพนันโดยใช้อินเตอร์เน็ต โดยการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตนั้นได้ถูกพัฒนามาจากการเล่นตามบ่อนคาสิโนที่มีเกมส์พนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตต่าง ๆ ให้กับผู้เล่นได้เลือกเข้าไปใช้บริการอยู่มากมาย (3) แนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต แนวทางการควบคุมหรือกำกับการพนันแบ่งได้ สามระบบคือ ระบบผูกขาด ระบบใบอนุญาต ระบบห้ามการพนันโดยมีข้อยกเว้น ปัจจุบันสำหรับกฎหมายประเทศไทยมีลักษณะผสมผสานระหว่างระบบผูกขาดและใบอนุญาต และผลจากการสัมภาษณ์และสอบถามประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่และเจ้าพนักงานตำรวจ ทนายความ นักวิชาการด้านกฎหมาย เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ เห็นว่าควรมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายทั้งในส่วนของมูลฐานความผิดและคำนิยามให้มีความชัดเจนและการเพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้นกับการเล่นการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต

คำสำคัญ: การพนัน, การพนันออนไลน์, พระราชบัญญัติการพนัน

Abstract

Research the problem law enforcement about gambling to control online gambling in the district municipality Hatyai. have a purpose as follows (1) to study the background Laws for online gambling both in Thailand and abroad (2) to study Types and methods of gambling online (3) to find solutions, suggestions Appropriate law enforcement measures to regulate online gambling ผลการศึกษา The results of the study were as follows.(1) Online Gambling Laws Currently, Thailand does not have clear provisions regarding online gambling. But it can be classified as illegal Gambling Act 2478 B.E. The characteristics are not consistent with the form of gambling that is provided for. in current law The law relating to online gambling abroad can be divided into two approaches is Establishing specific laws for online gambling and the general application of gambling laws to online gambling for Thailand, it is in the second way. The laws related to the things are divided into two groups is law on gambling is the Gambling Act and other related laws. (2) Types and methods of gambling online or gambling on the internet online gambling is gambling using the Internet. online gambling is cheap. Developed from playing in a casino with various online gambling games for players to choose to use service is plentiful (3) Solutions,

suggestions on appropriate law enforcement measures to regulate online gambling, guidelines for regulating or regulating gambling. can be divided into three systems: monopoly system, license system and system prohibits gambling with exceptions. Currently, Thai law has a mix of monopoly and license systems. And the results of the interview people in Hatyai municipality area police officer lawyer legal scholar About law enforcement, gambling law enforcement issues to control online gambling in the area of Hatyai municipality saw that there should be amendments to the legal provisions.

Keywords: Gambling, Online Gambling, Gambling Act

บทนำ

การพนัน (Gambling) นั้น มีความสัมพันธ์กับสังคมโลกและสังคมไทยมายาวนาน โดยเป็นทั้งความบันเทิงและการละเล่นของคนไทย เช่น การตีไก่ การชนวัว เป็นต้น อย่างไรก็ดี การพนันได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม ปัญหาหนี้สินนอกระบบ ปัญหาของการจ่ายเงินของนักพนัน ปัญหาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาเด็กและเยาวชนติดการพนัน ตลอดจนปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต ปัญหาเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาทางด้านการพนันที่สะสมมาอย่างยาวนานเท่าที่ควร และในตัวของบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งมีเนื้อหา มาตรการบังคับใช้ และบทลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การพนัน และการพนันบนอินเตอร์เน็ต แต่ในปัจจุบันการพนันได้มีการพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่อาศัยเครือข่ายทางอินเตอร์เน็ตเชื่อมต่อเข้าหากัน ซึ่งถือเป็นการใช้ความเจริญก้าวหน้าและวิวัฒนาการในด้านนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด ในยุคของโลกไร้พรมแดนนี้ได้เกิดการพัฒนาการพนันบนอินเตอร์เน็ตเกิดขึ้น ถือเป็นธุรกิจที่มีมูลค่ามหาศาล ในระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรีเช่นปัจจุบันจึงทำให้มีการแข่งขันเพื่อที่จะได้มาซึ่งลูกค้าที่เป็นนักพนันกันเป็นอย่างมาก กลุ่มเยาวชนในทุกสังคมทุกประเทศจะเป็นกลุ่มที่สามารถเข้าถึงการพนันรูปแบบนี้ได้ง่ายที่สุด เพราะเยาวชน เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์ และการใช้อินเตอร์เน็ตมากกว่าคนรุ่นเก่า โอกาสที่เยาวชนจะถูกมอมเมาด้วยเกมพนันที่สร้างขึ้นบนอินเตอร์เน็ตจึงมีสูงมาก การศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตของต่างประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการพนัน เพื่อหาเป็นมาตรการในการควบคุมการพนันบนอินเตอร์เน็ตที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป และปัจจุบันต้องยอมรับว่าการเล่นการพนันถือเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในสังคมไทยและมีการเล่นการพนันในหลากหลายรูปแบบทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นที่น่าตกใจเป็นอย่างมากเพราะอัตราผู้เล่นการพนันมีเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปีและมีเงินหมุนเวียนอยู่ในระบบนี้อย่างมหาศาล ด้วยเทคโนโลยี สังคมและเศรษฐกิจ จากหนังสือรายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ปี 2563 ให้สถิติข้อมูลเรื่องสถานการณ์พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทยที่น่าสนใจ แม้จะเป็นการเก็บข้อมูลแบบสุ่มตัวอย่าง

(ปี 2562) แล้วมาคำนวณกับประชากรทั้งประเทศ เป็นสถิติเชิงประมาณการ แต่ก็น่าจะให้ภาพที่ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงประเด็นที่น่าสนใจคือคนไทยมีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันและติดการพนัน จนเป็นปัญหาทั้งส่วนบุคคลและปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่น่าห่วงใยมากคือ เด็ก เยาวชน คนหนุ่มสาว และมีแนวโน้มการขยายตัวของการพนันออนไลน์ ซึ่งเข้าถึงประชาชนได้ง่ายและควบคุมได้ยากในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาก็มีข่าวการจับกุมผู้ดำเนินการบ่อนพนันทั้งออนไลน์และสถานที่จริงรวมหลายสิบแห่ง แต่ละแห่งมีวงเงินหมุนเวียนหลักร้อยล้านบาท ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ประมาณการว่ามีคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เล่นการพนันในรอบปี 2562 จำนวน 30.420 ล้านคน ร้อยละ 57 ของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ประมาณ 1.490 ล้านคน หรือร้อยละ 5.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนคนเล่นการพนันเทียบกับประชากรในภูมิภาคสูงที่สุดคือ ร้อยละ 58.9 รองลงมาคือกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีสัดส่วนผู้เล่นพนันอยู่ที่ร้อยละ 58.3 อันดับที่สามคือภาคใต้ มีสัดส่วนคนเล่นพนันอยู่ร้อยละ 54.4 ภาคเหนือร้อยละ 52.0 ภาคกลางร้อยละ 50.6 การพนันยอดนิยมอันดับหนึ่งในปี 2562 คือสลากกินแบ่งรัฐบาล มีจำนวนผู้เล่นพนันประมาณ 22.749 ล้านคน อันดับที่สองคือหวยใต้ดิน มีประมาณ 17.737 ล้านคน โดยเกือบ 3 ใน 4 ของคนที่เล่นหวยใต้ดินจะเล่นพนันสลากกินแบ่งรัฐบาลควบคู่กันไปด้วย กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจส่วนใหญ่ ไม่คิดว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นเรื่องการพนัน เพราะคิดว่าเป็นเรื่องถูกกฎหมายที่รัฐบาลดำเนินการเอง แต่ความจริงการใช้เงินเพื่อเล่นเสียงหวังที่จะได้รางวัล แต่มีโอกาสเสียเงินเปล่า ๆ ก็คือการเล่นการพนันอย่างหนึ่ง อันดับที่สามคือพนันไพ่ มีคนเล่นในปี 2562 ประมาณ 4.446 ล้านคน ถัดมาคือพนันทายผลฟุตบอล มีประมาณ 3.464 ล้านคน รองลงไปคือไฮโล โปปั่น และน้ำเต้าปูปลา พนันวัวชนและไก่ชน พนันมวยหรือมวยตู้ พนันหวย หุ้น พนันบิงโก ตามลำดับ ผลการสำรวจพบว่าเยาวชนในช่วงอายุ 19-25 ปี มีสัดส่วนคนที่เล่นพนันในปี 2562 สูงกว่ากลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ โดยมีเยาวชนที่เล่นการพนันถึงร้อยละ 46.3 ของประชากรในช่วงอายุเดียวกัน หรือคิดเป็นจำนวน 3.051 ล้านคน ประเภทการพนันที่คนในช่วงวัยนี้นิยมเล่น 5 อันดับแรก ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน พนันทายผลฟุตบอล พนันไพ่ และไฮโล โปปั่น น้ำเต้าปูปลา วงเงินหมุนเวียนที่เยาวชนกลุ่มนี้ใช้เล่นพนันในปี 2562 อยู่ที่ประมาณ 58,878 ล้านบาท ผู้สูงวัยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเล่นการพนันในปี 2562 ถึงร้อยละ 42.2 เมื่อเทียบกับประชากรในช่วงวัยเดียวกัน หรือคิดเป็นจำนวน 3.357 ล้านคน ประเภทการพนันที่ผู้สูงวัยนิยมเล่นสองอันดับแรกคือสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน รองลงมาคือพนันไพ่ พนันวัวชนหรือไก่ชน ประมาณการวงเงินที่ผู้สูงวัยใช้เล่นพนันในปี 2562 ได้ 57,131 ล้านบาท กลุ่มเด็กอายุ 15-18 ปีประมาณ 1 ใน 5 เล่นการพนันในปี 2562 (ร้อยละ 20.9 ของคนในวัยเดียวกัน) หรือคิดเป็นจำนวน 0.733 ล้านคน ประเภทการพนันที่เยาวชนกลุ่มนี้นิยมเล่นคือหวยใต้ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล พนันไพ่ และพนันทายผลฟุตบอล วงเงินที่เยาวชนในช่วงอายุนี้ใช้ไปกับการพนันในปี 2562 ประมาณการ 10,200 ล้านบาท สัดส่วนการติดพนันของคนไทยน่าจะสูงกว่าหลายประเทศ กลุ่มตัวอย่างจากการสำรวจข้างต้น ประเมินว่าตนเองติดการพนันร้อยละ 7.2 หรือราว 5.23 ล้านคน และคนที่ตอบว่าไม่แน่ใจว่าตนเองติดการพนันหรือไม่มีอีกร้อยละ 14.1 (4.29 ล้านคน) กลุ่มหลังนี่อาจอยู่ในข่ายกลุ่มเสี่ยงว่าจะติดการพนันต่อไป (พินิจ สาภธนานนท์ และคณะฯ,

2564) ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายหลักในการควบคุมการพนัน คือ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งได้มีการตราไว้ตั้งแต่สมัยที่ยังไม่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศดังเช่นในปัจจุบัน ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต และอำเภอหาดใหญ่เป็นเมืองที่มีความทันสมัยในด้านต่าง ๆ ลำดับต้นของประเทศไทยผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำการศึกษาความเห็นของประชาชน เจ้าหนักงาน ทนายความ และนักวิชาการเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา และมาตรการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

2 เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่

3. เพื่อหาแนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการเล่นการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตสำหรับประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในการกำกับหรือควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต คือการคุ้มครองบุคคลบางประเภทที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเสี่ยงจากผลกระทบทางลบของการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งพบว่าใน ต่างประเทศมีนักวิชาการเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามทางสื่อออนไลน์ ซึ่งในภาพรวมจำแนกได้ 3 ประเภท (Three C's) (Childnet International, 2007:7-9) ได้แก่ (1) ภัยคุกคามด้านเนื้อหา (Content) กล่าวคือ เนื้อหาไม่เหมาะสมต่าง ๆ เช่น เนื้อหาลามก (2) ภัยคุกคามที่เกิดจากการติดต่อ (Contact) กล่าวคือ การติดต่อสื่อสารในลักษณะที่เป็นความเสี่ยง หรืออันตรายในด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ การกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ (Cyber bullying) (3) ภัยคุกคามที่เกิดจากการโฆษณาและการตลาด (Commercialism) นอกจากนี้ Livingstone, Sonia and Haddon, Leslie (2009:128-129) จำแนกภัยคุกคามออนไลน์ ประเภทการใช้งาน (Conduct risk) เช่นน การใช้งานสื่อออนไลน์ที่นำไปสู่ความเสี่ยงในแง่ต่าง ๆ Byron Tanya (2008:16-17) นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามออนไลน์มาวิเคราะห์พฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ โดยจำแนกภัยคุกคามหรือความเสี่ยงเป็น 2 กรณีคือ ภัยคุกคามหรือความเสี่ยงด้านเนื้อหา (Content) เช่น เกมที่มีเนื้อหารุนแรง เกมที่มีเนื้อหาเกี่ยกับเพศ และ ภัยคุกคามหรือความเสี่ยงด้านพฤติกรรม (Conduct) เช่น การติดเกมหรือการเล่นนเกมมากเกินไป (Excessive use) (คณาธิป ทองรวีวงศ และคณะฯ, 2564) จากกรอบแนวคิดดังกล่าว การพนันออนไลน์ จัดเป็นกิจกรรมที่

เป็นความเสี่ยงหรือเป็นภัยคุกคามได้หลาย ลักษณะ เช่น การโฆษณาชักชวนให้เล่นพนันออนไลน์จัดเป็นภัยคุกคามที่เกิดจากการโฆษณาและการตลาด นอกจากนี้การโฆษณาชักชวนให้เล่นพนันออนไลน์บางเว็บไซต์ นำเนื้อหาลามกอนาจารมาประกอบการโฆษณาชักชวน ด้วยจึงจัดอยู่ในกลุ่มภัยคุกคามด้านเนื้อหา ดังนั้นกฎหมายของหลายประเทศจึงมีรูปแบบในการกำกับหรือควบคุมการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางต่างประเทศและกฎหมายไทยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาและวิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเล่นพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับคดีการควบคุมการเล่นพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ได้แก่ ประชาชนพิจารณาในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 50 คน ทั้งที่เคยเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตและไม่เล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ต, ตำรวจภูธร จำนวน 10 คน, เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง จำนวน 10 คน, ทนายความ จำนวน 10 คน, นักวิชาการด้านกฎหมาย จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งหมด 85 คน โดยแบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด (Open Ended Question) และแบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายปิด (Close Ended Question) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเอกสาร พบว่า

1.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ซึ่งสามารถจัดอยู่ในประเภทการพนันที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 แต่ลักษณะยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบของการพนันที่บัญญัติไว้ ในกฎหมายปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 นั้นแบ่งประเภทการพนันไว้เป็นการเล่นตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 นี้ โดยแบ่งเป็นการเล่นการพนันตามบัญชี ก. เป็นการเล่นการพนันในลักษณะที่ห้ามเด็ดขาด การเล่นการพนันตามบัญชี ข. เป็นการเล่นการพนันที่สามารถขออนุญาตเล่นการพนันได้ การเล่นที่ให้รางวัลและการเล่นอื่นใด ซึ่งเป็นการเล่นที่ไม่มีกฎหมายหรือกฎกระทรวงระบุชื่อไว้ นอกจากนี้ยังได้บัญญัติถึงบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด คือ ผู้เล่น ซึ่งรวมถึงผู้ดูการเล่นด้วย และผู้จัดให้มีการเล่น ซึ่งหมายถึงเจ้าสำนัก หรือเจ้ามือ แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ได้บัญญัติไว้ในสมัยที่ยังไม่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นในปัจจุบัน การพนันออนไลน์จึงมิได้ถูกบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดไว้โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามแม้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มีการแก้ไขเพิ่มเติมในหลาย ประการเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน แต่ก็ยังมีปัญหาในความ

ไม่ชัดเจน กฎหมายยังมีความคลุมเครือ และไม่เหมาะสมในบางประเด็น ประกอบกับปัจจุบันยังมีปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 เกี่ยวกับการเล่นการพนันออนไลน์จึงมีปัญหาที่หลายประการ ได้แก่ ความหมายของการพนัน บทบัญญัติของกฎหมายมิได้นิยามความของการพนันไว้โดยตรง แต่ได้มีนักนิติศาสตร์หลาย ท่าน ได้ให้คำนิยามและความหมายของการพนันแตกต่างกันออกไป รวมทั้งความหมายตามคำวินิจฉัย ของศาลฎีกา บทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 บัญญัติถึงลักษณะการพนันเอาไว้ ได้แก่ ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 4 ทวิ วรรคสอง บัญญัติว่า “คำว่า “การเล่น” ให้ความหมายรวมตลอดถึง การทายและการทำนายด้วย” ซึ่งแสดงว่าการพนันในกฎหมายนี้รวมถึงการขันต่อด้วย และตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ใดจัดให้มีการเล่นซึ่งตามปกติย่อมจะพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแก่กัน” หรือพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 9 บัญญัติว่า “การเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่น”แสดงความหมายของการพนันว่า จะต้องมีการเล่นที่มีลักษณะได้หรือเสียเงินหรือทรัพย์สินกันในตัว โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยการเล่นที่เป็นการพนันไว้ว่าจะต้องมีลักษณะที่ผู้เล่นเสี่ยงต่อการได้และเสีย และจากการศึกษาพบว่าประเภทและวิธีการเล่นการพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตมีการพัฒนามาจากการเล่นตามบ่อนคาสิโน ที่มีเกมส์พนันออนไลน์ต่าง ๆ ให้กับผู้เล่นได้เลือกเข้าไปใช้ บริการอยู่มากมาย เช่น เกมส์คาสิโน, แทงบอลออนไลน์, หวยออนไลน์, การเล่นโป๊กเกอร์ออนไลน์, การพนันด้านกีฬา, การเล่นบิงโกออนไลน์ และเกมส์อื่น ๆ ที่ถ่ายทอดสดโดยตรงมาจากบ่อนคาสิโนช่วยให้ผู้เล่นรู้สึกเหมือนปลอดภัยและมั่นคงสูง ซึ่งการเล่นพนันอนนไลน์ นั้น ผู้เล่นสามารถเล่นได้ผ่านทางอินเตอร์เน็ตโดยใช้วิธีสื่อสาร หรือส่งข้อความผ่านคลื่นวิทยุ ทางโทรศัพท์ หรือผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธี อื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกัน การพนันออนไลน์ (Online Gambling) หรือเว็บไซต์ที่เปิดให้มีการเล่นพนันออนไลน์เปิดเมื่อยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา คาสิโนออนไลน์ (Online Casinos) หรือการเล่นการพนันบ่อนออนไลน์ต่างจากการเล่นพนันในบ่อนจริงอยู่มากเดียว ที่เห็นชัดเจนคือการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เล่นกับเจ้ามือมีน้อยมากหรือไม่มีเลย แต่คาสิโนหรือการพนันในบ่อนออนไลน์ไม่มีเจ้ามือจริง ๆ คอมพิวเตอร์จะควบคุมเกมส์ทั้งหมด คนที่เคยผ่านการเล่นการพนัน เช่น โป๊กเกอร์ (Poker) หรือ แบล็คแจ็ค (Blackjack) ทั้งในบ่อนจริงและออนไลน์จะเห็นชัดว่ามีความต่างคือเล่นออนไลน์จะรู้สึกว่าอะไร ๆ คือ เกมส์ มันเร็วกว่าเล่นกันจริง ๆ เพราะการเล่นพนันออนไลน์ไม่มี การพูดคุย ไม่มีการสนทนา หรืออะไรที่มาขั้นจังหวะให้เกมส์ช้าลงเหมือนเล่นในบ่อนจริง ๆ ในปัจจุบันมีเกมส์หลากหลายรูปแบบให้เลือกไม่ว่าจะเป็นสล๊อตแมทชีน (Slot Machine) ที่ใส่กราฟฟิคและเอฟเฟคต่าง ๆ ให้ได้อารมณ์เหมือนกับการได้โยกสล็อตแมทชีนของจริง หรือแบล็คแจ็ค (blackjack) ผู้เล่นต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกไพ่เหมือนการเล่นของจริงซึ่งก็มีผลต่อการได้เสียของแต่ละเกมส์จริง ๆ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาลักษณะของการเล่นพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตกับลักษณะของการเล่นพนันทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ไม่มีบทคำนิยามศัพท์ของ

คำว่าการพนันไว้ชัดเจน แต่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ วรรคสอง บัญญัติว่า “การเล่นในวรรคก่อนให้หมายความถึงการทายและการทำนายด้วย”จะเห็นว่าลักษณะของการพนันทั่วไปนั้นมีความหมายกว้างมากไม่มีความหมายในลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติเฉพาะตัว จึงทำให้หาลักษณะเฉพาะของการล่นพนันออนไลน์ที่เป็นการเฉพาะไม่ได้ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันในสังคมกับสถานการณ์ในปัจจุบันว่า ลักษณะของการเล่นพนันออนไลน์คือการพนันโดยผ่านเครือข่ายระบบอินเตอร์เน็ตโดยใช้วิธีการสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทางหรือส่งผ่านคลื่นความถี่วิทยุ ทางโทรศัพท์ หรือผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธีการอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกัน ประเภทของการพนันออนไลน์ ประเภทของการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) ประเภทตามบัญชี ก. ได้แก่ การพนันอันระบุไว้ตามบัญชี ก.ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ปัจจุบันการพนันตามบัญชี ก. มีทั้งสิ้น 28 ชนิด ดังกล่าว ซึ่งเป็นประเภทที่ห้ามมิให้มีการอนุญาตจัดให้มีการเล่น แต่หากรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดได้ก็ให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกา (2) ประเภทตามบัญชี ข. ได้แก่ การพนันอันระบุไว้ตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันใดซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ปัจจุบันการพนันตามบัญชี ข. มี 28 ชนิด ดังกล่าว ซึ่งเป็นประเภทที่กฎหมายอนุญาตให้เล่นได้ โดยจะต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และ (3) การพนันประเภทอื่น ได้แก่ การพนันที่นอกเหนือจากการพนันตามที่ระบุไว้ในบัญชี ก.และบัญชี ข. ซึ่งมิได้ระบุชื่อหรือวิธีการเล่นไว้ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 และไม่มีลักษณะคล้ายกับการพนันตามบัญชี ก.และบัญชี ข. การพนันตามที่กล่าวมานี้จะขออนุญาตให้เล่นได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎกระทรวงระบุชื่อและเงื่อนไขไว้แล้ว หากยังไม่มีกฎกระทรวงระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ก็จะอนุญาตให้เล่นไม่ได้ ประเภทของการพนันการพนันออนไลน์จึงกล่าวได้ว่า คือ การเล่นการพนันตามประเภทที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 โดยใช้วิธีการเล่นผ่านระบบอินเตอร์เน็ต ซึ่งการเล่นนั้นที่เป็นการเสี่ยงโชคโดยอาศัยผลหรือเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่ยังไม่แน่นอนเป็นข้อแพ้ชนะ กันและมุ่งประสงค์เอาเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นแก่กันจากการเล่นโดยใช้อินเตอร์หรือโดยวิธีสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทาง หรือส่งข้อความผ่านคลื่นวิทยุ ทางโทรศัพท์ หรือผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธีอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการการพนันบนอินเทอร์เน็ต หมายถึง การ เล่นเอาเงินหรือสิ่งของโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เลี่ยม ไหวพริบ และฝีมือรวมทั้งโชค ซึ่งอาศัยเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน โดยมีการรวบรวมการเล่นในรูปแบบต่าง ๆ มาไว้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกันระบบ WAN และสามารถควบคุมพื้นที่ไปได้ทั่วโลก การพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตในปัจจุบัน สามารถจำแนกออกได้ 4 ประเภท คือ ประเภทผลลอตเตอรี่ออนไลน์ ประเภทการทายผลการแข่งขัน ประเภททายผลโปรแกรมพนันในลักษณะบ่อนคาสิโน และการจัดให้มีการเล่น หรือรางวัลในการเสี่ยงโชค สภาพบังคับของการพนันออนไลน์ ปัจจุบันสภาพบังคับของการพนันออนไลน์ยังไม่

มีบทบัญญัติตามกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 สภาพบังคับหรือบทลงโทษตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 9 “สลากกินแบ่ง สลากกินรวบและสวีปหรือการเล่นอย่างใด ที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนหนึ่งคนใดนั้น ต้องส่งสลากให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตประทับตราเสียก่อนจึงนำออกจำหน่ายได้ถ้ายังมิได้รับอนุญาตให้มีการเล่นที่กล่าวไว้ในวรรคก่อน ห้ามมิให้ประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยตรงหรือทางอ้อมให้บุคคลใด ๆ เข้าร่วมในการเล่นนั้น” และมาตรา 9 ทวิ “ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอขายหรือขายสลากกินแบ่งที่ออกจำหน่ายตามมาตรา 9 และที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดในสลาก” และมาตรา10 วรรคหนึ่ง “ทรัพย์สินพนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวงหรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินซึ่งมิได้เอาออกพนัน” และ มาตรา 12 บัญญัติว่า “ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรง หรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับอนุญาต แล้วแต่เล่นพลิกแพลงหรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ กฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต่อไปนี้ (1) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 16 หรือการ เล่นตามบัญชี ข. หมายเลข 16 เฉพาะสลากกินรวบหรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวาง โทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาท ขึ้นไปจนถึง 5,000 บาท ด้วยอีก โสดหนึ่งเว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้า ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (2) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจ าคุกไม่ เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจ าทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา 4 ทวิ ต้องระวาง โทษจ าคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจ าทั้งปรับ มาตรา 13 ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 4 อันว่าด้วยการรับกลับคืนหรือรับซื้อ หรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และ มาตรา 14 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 8 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับตั้งแต่ 50 บาท ขึ้นไปจนถึง 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 14 ทวิ ผู้ใดกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นโทษแล้วยัง ไม่ครบกำหนดสามปี กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีก (1) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำครั้งหลังเป็นโทษจำคุกและปรับ ให้ระวางโทษทวีคูณ (2) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำครั้งหลังเป็นโทษจำคุกหรือปรับ ให้ระวางโทษทั้งจำทั้งปรับ” เพราะฉะนั้นหากพิจารณาสภาพบังคับหรือบทลงโทษตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ที่ ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแล้ว แม้จะเป็นกฎหมายเฉพาะแต่ก็มีปัญหาในแง่ตัวบทและการบังคับใช้หลายประการ เช่น เนื่องจากพระราชบัญญัติการพนันไม่มีนิยามความหมายทั่วไปของการพนัน แต่ใช้วิธีกำหนดประเภทหรือชนิดของการพนันที่ต้องห้ามหรืออาจอนุญาตได้ ทำให้กฎหมายไม่สามารถ ปรับเปลี่ยนไปตามพัฒนาการของการพนันรูปแบบใหม่ และทำให้เกิดปัญหา

การตีความว่าการพนัน บางอย่างที่ไม่ได้กำหนดไว้ในบัญชีจะเป็นการพนันที่ต้องห้ามหรือไม่และมีผลต่อเนื่องไปถึงเรื่องของ สภาพบังคับหรือเรื่องโทษด้วย ประเด็นสำคัญสภาพบังคับหรือบทลงโทษตามพระราชบัญญัติการพนัน ดังกล่าว มิได้กล่าวถึงโทษของการเล่นการพนันออนไลน์ว่า หากมีการเล่นการพนันออนไลน์แล้วจะรับโทษ หนักขึ้นอย่างไร ข้อสังเกต สภาพบังคับหรือโทษตามร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.... มีการกำหนดหรือโทษในกรณีผู้ใดจัดให้มีการเล่นหรือการพนันอันฝ่าฝืนมาตรา 6 วรรคหนึ่ง มาตรา 7 หรือมาตรา 12 โดยใช้วิธีการสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทางหรือส่งข้อความ ผ่านคลื่นความถี่วิทยุทาง โทรศัพท์ หรือผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธีอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกันต้องระวางโทษ เป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 36) ซึ่งวิธีการเล่นดังกล่าวอาจเทียบเคียงได้กับสภาพบังคับ ของการพนันออนไลน์ ปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กับกรณีการพนันออนไลน์ หรือประเภทของการพนันออนไลน์ ประเภทหรือชนิดของการพนันไม่ทันสมัยและขาดความ ชัดเจน พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ที่มีใช้บังคับกับการเล่นพนันในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมีความล้าหลังอยู่มาก อีกทั้งในปัจจุบันการพนันหลายอย่างที่ได้ระบุไว้บัญชี ก. และบัญชี ข. ได้ยกเลิกการเล่น หรือได้มีการเปลี่ยนชื่อหรือปรับเปลี่ยนวิธีการเล่นประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การเล่นพนัน กระทำได้ง่าย และมีรูปแบบการเล่นที่มากขึ้น การจัดแบ่งประเภทหรือชนิดของการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ล้าสมัยและขาดความชัดเจนหลายประการ กล่าวคือมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงใด ๆ เลยตั้งแต่กฎหมายนี้เริ่มใช้บังคับในปี พุทธศักราช 2478 จนถึงการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดในปี พ.ศ.2505 ตาม พ.ร.บ.การพนัน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2505 ประการแรก การกำหนดบัญชีการเล่นพนันแนบท้ายพระราชบัญญัติมีความไม่เหมาะสมในหลายกรณี ตัวอย่างการเล่นพนันที่ในบัญชี ก.ที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องบัญญัติไว้แล้ว เช่น หวย โปปั่น โปกำถั่ว จับยี่กี ไฮโลว์ น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันนี้มีการพนันประเภทหรือชนิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายตามความเจริญของเทคโนโลยีซึ่งสามารถนำมาเล่นพนันออนไลน์ได้และถือเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่ยังไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมหรือป้องกันและปราบปรามโดยตรงกับชนิด และประเภทของการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตดังกล่าว ประการที่สอง การจัดทำเป็นบัญชีท้ายพระราชบัญญัติสองบัญชีคือ บัญชี ก. และบัญชี ข. นั้น มีความสับสนบางครั้งแยกไม่ออกว่าควรอยู่ในบัญชี ก.หรือ บัญชี ข.เช่นการพนันทายผลฟุตบอล ซึ่งมีแนวฎีกาจำนวนมากหลายแนวบางครั้งบอกว่าอยู่ในบัญชี ก.บางครั้งบอกอยู่ใน บัญชี ข.เช่น กรณี การพนันทายผลฟุตบอลส่วนใหญ่พนักงานอัยการได้ฟ้องผู้กระทำผิดคนละบทกฎหมาย ทำให้เกิดความลักลั่น ในการบังคับใช้กฎหมาย ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 2653/2544 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการเล่นที่คล้ายคลึงกับบัญชี ข.หมายเลข 3 โดยอธิบายว่าสำหรับข้อหาเล่นการพนันทายผลฟุตบอลโลก โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยเป็นผู้จัดให้มีการเล่นทายผลฟุตบอลโลก อันเป็นการเล่นที่มีลักษณะคล้าย 8 กับการเล่นพนันซึ่งในบัญชี ข.หมายเลข 3 และ ศาลฎีกาตัดสินว่า การเล่นพนันทายผลฟุตบอลเป็นความผิดตามมาตรา 4 ทวิ เนื่องจากเป็นการเล่นอื่นใด นอกจากที่กล่าวในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 4 และมิใช่การเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง

จึงเป็นความผิดตามมาตรา 4 ทวิ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1762/2544 และ ฎีกาที่ 7711/2544) ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางการบัญญัติกฎหมายการพนันของหลายประเทศ แม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วที่ส่งเสริมให้มีธุรกิจพนัน ก็มิได้บัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้ อย่างไรก็ดี การเสนอให้เพิ่มเติมการพนันชนิดใหม่ ๆ ในบัญชีที่สามารถอนุญาตได้คือ บัญชี ข. อาจเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะอาจสร้างผลกระทบทางสังคมและประชาชนในวงกว้าง ประการที่สาม แนวทางการกำหนดบัญชี ก.และบัญชี ข.ตามกฎหมายพนันฉบับปัจจุบัน มีปรัชญาหรือแนวคิดที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2473 กล่าวคือ กฎหมายการพนัน พ.ศ. 2473 จะบัญญัติให้การพนันในบัญชี ก.เป็นการพนันที่ห้ามอนุญาตให้เล่นอย่างเด็ดขาดและไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ หากจะมีการอนุญาตแล้วจะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติเท่านั้น ในขณะที่ พ.ร.บ.การพนัน พุทธศักราช 2478 กำหนดให้บัญชี ก.เป็นบัญชีที่สามารถอนุญาตให้มีการ เล่นได้ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้มีการเล่นชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นกรณี ๆ ไป ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 4 วรรคแรก ดังนั้น บัญชี ก.จึงมิใช่การห้ามเล่นโดยเด็ดขาด จากปัญหาที่ได้กล่าวมา จึงควรให้มีการแก้ไขกฎหมายการพนันเพิ่มเติมรูปแบบการพนัน ประเภทใหม่เพิ่มขึ้น เช่น การพนันทายผลการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ในบัญชี ก.หรือบัญชี ข. นั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ปัญหาการบัญญัตินิยามศัพท์ “การพนัน” และถ้อยคำที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่านิยามศัพท์คำว่า “การพนัน” หรือถ้อยคำที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมิได้บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 นั้น เห็นว่าการนิยามศัพท์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นหากจะ มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายการพนัน โดยเฉพาะนิยามที่มีความสำคัญตามกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้การปรับใช้และการตีความกฎหมายชัดเจนมากขึ้นอย่างไรก็ดี การนิยามศัพท์ก็ยังมีความสำคัญรองลงมา จากการกำหนดชนิดหรือประเภทของการพนันเพราะเมื่อมีกฎหมายมีบทบัญญัติที่อุดช่องว่างกฎหมาย ไว้แล้ว หรือมีความชัดเจนในเรื่องประเภทของการเล่นพนันที่สามารถอนุญาตได้ ก็จะทำให้ปัญหาการ ใช้หรือการตีความกฎหมายมีไม่มากนัก แม้ว่าจะมิได้กำหนดเรื่องการพนันทายผลฟุตบอล หรือการพนันออนไลน์ แต่ก็ถือว่าเป็นการพนันดังกล่าวผิดกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถออก ใบอนุญาตได้ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 4 ทวิ ซึ่งศาลฎีกาได้มีแนวคำวินิจฉัยในเรื่องนี้อยู่แล้ว ปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 กับกรณีการพนันออนไลน์หรือวิธีการเล่นการพนันออนไลน์หรือการเล่นพนันโดยผ่านระบบอินเตอร์ การพนันออนไลน์หรือเรียกกันว่าการเล่นพนันโดยผ่านระบบอินเตอร์ โดยวิธีการสื่อสารที่ห่างกันโดยระยะทาง หรือส่งข้อความผ่านคลื่นความถี่วิทยุ ทางโทรศัพท์ หรือผ่านระบบสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ หรือวิธีอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกัน มิได้มีฐานความผิดเฉพาไว้โดยตรงใน พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มีเพียงบางมาตรการที่อาจนำมาปรับใช้ในการควบคุมการพนันออนไลน์ได้ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มาตรา 14 เป็นความผิดกรณี ฉ้อโกงประชาชนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ การเข้านำและการส่งต่อซึ่งข้อมูลเท็จ ข้อมูลปลอม ข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคง ข้อมูลลามกเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

มาตรา 15 เป็นกรณี ผู้ให้บริการเครือข่ายอินเตอร์เน็ต หรือผู้ให้บริการเว็บไซต์รู้เห็นเป็นใจ หรือยินยอมให้ผู้กระทำผิด กระทำผิดตามมาตรา 14 ต้องรับผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด เว้นแต่ผู้ให้บริการจะพิสูจน์ได้ว่าตนเองได้ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีในการ ระงับ หรือนำออก ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามมาตรา 14 แล้ว ผู้ให้บริการไม่ต้องรับโทษ แต่หากผู้ให้บริการอินเตอร์เน็ต หรือผู้ให้บริการเว็บไซต์ มิได้รู้เห็นเป็นใจ หรือยินยอมกับผู้กระทำความผิดตาม มาตรา 14 ก็ไม่มีความผิด และกรณีมาตรา 20 วิธีการสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์หรือที่เรียกว่าการปิดกั้น (Block) เว็บไซต์ ซึ่งเป็นอำนาจสืบสวนสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ไม่มีบัญญัติไว้ ซึ่งเห็นควรบัญญัติเพิ่มเติมการพนันออนไลน์ไว้ในพระราชบัญญัติการพนันโดยตรง ปัญหาที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเครือขายอินเตอร์เน็ตคือ การบัญญัติกฎหมายในฐานะที่เป็นกระบวนการแก้ปัญหาของสังคมประการหนึ่งนั้นไม่เท่าทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามมักเป็นสิ่งเกิดขึ้นภายหลัง การเกิดขึ้นของปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและส่วน ใหญ่เป็นปัญหาทางเทคนิค แม้ว่ากฎหมายจะสามารถปรับใช้กับกรณีเหล่านี้ได้ก็ตาม แต่ก็เป็นการ ปรับใช้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายเหล่านั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในสมัยที่เทคโนโลยี ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าเทียบเท่ากับปัจจุบันนี้ อาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะป้องกัน ปราบปรามการพนันออนไลน์ จึงมีความสำคัญที่ต้องศึกษาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ นั้นมีอย่างไรบ้าง ตามพระราชบัญญัติราชพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระท าความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 (3) ได้วางหลักซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ “ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำขอพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ (3) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหรือกฎหมายอื่นซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ร้องขอ” จะเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 20 (3) เป็นเรื่องอำนาจสืบสวนสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานสอบสวน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ว่าด้วยเรื่องวิธีการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์หรือมาตราการปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหรือกฎหมายอื่น ซึ่งคำว่ากฎหมายอื่นในที่นี้ สามารถหรืออาจนำมาปรับใช้ในการควบคุม เกี่ยวกับการพนันออนไลน์ได้ ซึ่งการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 หรือไม่

ประเด็นการกำหนดโทษผู้เล่นการพนันออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มีหลักการกำหนดโทษอาญาสำหรับผู้เล่น ดังจะเห็นได้จาก มาตรา 12 บัญญัติว่า “ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนัน ในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งนี้หรือกฎกระทรวง หรือข้อความ ผู้ในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต่อไปนี้ (1) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก.หมายเลข 1.ถึงหมายเลข 16 หรือ การเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข 16 เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาท ขึ้นไปจนถึง 5,000 บาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง เว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้า ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ...” และกรณีร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.... ก็ยังคงเน้นหลักการเดิมที่กำหนดโทษผู้เล่นเป็นหลัก ไม่ได้เน้นกำหนดโทษสำหรับผู้ให้บริการเหมือนต่างประเทศ แม้ว่าจะกำหนดโทษแก่ผู้เล่นก็มักจะเป็นโทษที่ไม่รุ่นแรง มาตรา 14 (1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2560 ได้วางหลักไว้ว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (3) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือน หรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 14 (1) เป็นการนำข้อเท็จสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยมีเจตนาทุจริต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ฉ้อโกงผู้อื่นผ่านระบบคอมพิวเตอร์นั่นเอง แต่การฉ้อโกงตามมาตรา 14 (1) ต้องเป็นการฉ้อโกงในลักษณะที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าสู่ข้อมูลที่หลอกลวงนั้นได้ จึงจะเป็นความผิด เช่น โพสต์ข้อความเท็จหลอกลวงให้เข้าเล่นการพนันออนไลน์ที่เปิดเป็นระบบสาธารณะก็อาจเป็นความผิดฐานนี้ ได้ แม้การพนันออนไลน์ไม่มีฐานความผิดเฉพาะในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 ก็ตาม ปัญหาบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มีการลงโทษทางอาญาอยู่ 3 ระดับ คือ โทษจำคุก โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ตรี มาตรา 12 มาตรา 13 และ มาตรา 14 มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ มาตรา 9 ตรี บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา 9 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 12 บัญญัติว่า “ผู้ใดจัดให้มีการเล่นหรือการทำอุบายล่อช่วยประกาศโฆษณา หรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่น ซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน หรือรับอนุญาตแล้ว แต่เล่นพลิกแพลง หรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎกระทรวงหรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดดังต่อไปนี้ (1) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก.หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 16 หรือการเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข 16 เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไปจนถึง 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (2) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่ เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตาม

มาตรา 4 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และมาตรา 13 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 3 อันว่าด้วยการรับกลับคืนหรือ รับซื้อ หรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และมาตรา 14 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 8 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 50 บาทขึ้นไปจนถึง 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนโทษริบทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินพนันและเครื่องมือเล่นการพนันตามมาตรา 10 มีสาระสำคัญ คือ ทรัพย์สินพนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือขัดต่อ ข้อความในกฎกระทรวงหรือใบอนุญาต ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สิน ซึ่งมิได้เอาออกพนัน เครื่องมือที่ใช้ในการเล่นนั้นให้ศาลมีอำนาจริบได้ตามกฎหมายลักษณะอาญา ประกาศหรือเอกสารอย่างใด ๆ อันมุ่งหมายให้เป็นการชักชวนผู้อื่นให้เข้าเล่นดังกล่าวไว้ใน มาตรา 9 วรรคสอง นั้น ตำรวจหรือกรมการอำเภอจะยึดและทำลายเสียก็ได้ ถ้าประกาศหรือเอกสารนั้นส่งไป ทางไปรษณีย์ถึงผู้รับที่อยู่ในราชอาณาจักร เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะยึดประกาศหรือเอกสารนั้นไว้ก็ได้ แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์ต้องแจ้งให้ผู้รับทราบถ้าผู้รับมีข้อโตแย้งว่าประกาศหรือเอกสารนั้นมิได้เกี่ยว แก่การพนัน ผู้รับจะนำคดีไปฟ้องศาลภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความจากเจ้า พนักงานไปรษณีย์ก็ได้ ถ้าผู้รับมิได้นำคดีไปฟ้องศาลก็ดีหรือเมื่อศาลสั่งยืนการยึดนั้นก็ดี เจ้าพนักงาน ไปรษณีย์มีอำนาจทำลายประกาศหรือเอกสารที่ยึดไว้นั้นได้แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะเปิดซองหรือห่อออกดู โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรานี้ไม่ได้เว้นแต่จะมีเครื่องหมายภายนอกแสดงว่าในซอง หรือในห่อนั้นมีสิ่งที่จะต้องริบและทำลายตามพระราชบัญญัตินี้ จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการบัญญัติโทษทางอาญาต่อผู้กระท าความผิดไว้แต่เนื่องจากความผิดดังกล่าวมีการกำหนดโทษเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีโทษสูงสุดตามมาตรา 12 (1) กล่าวคือ ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไปจนถึง 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นในบางกรณีเมื่อมีคดีความขึ้นคดีอาจถึงที่สุดเพียงศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ เท่านั้นและโทษจำคุกในบางกรณีศาลก็อาจสั่งให้มีการรอลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้ ซึ่งยังไม่เหมาะสมและยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งการพนันมีวิธีการเล่น หลากหลายวิธีพัฒนาไปตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีวิธีการเล่นพนันได้ หลากรูปแบบหรือที่เรียกกันว่าเป็นการพนันออนไลน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต แต่มีข้อสังเกตว่า สภาพ บังคับหรือโทษตามร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.... มีการกำหนดหรือโทษในกรณีผู้ใดจัดให้มีการ เล่นหรือการพนันอันฝ่าฝืนมาตรา 6 วรรคหนึ่ง มาตรา 7 หรือมาตรา 12 โดยใช้วิธีการสื่อสารที่ห่าง กันโดยระยะทางหรือส่งข้อความ ผ่านคลื่นความถี่วิทยุ ทางโทรศัพท์ หรือผ่านระบบต่าง ๆ หรือวิธีอื่น 12 ใดที่มีลักษณะคล้ายกันต้องระวางโทษ เป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 36) ซึ่งวิธีการเล่นดังกล่าวอาจเทียบเคียงได้กับสภาพบังคับของการพนันออนไลน์

1.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเล่นการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตของต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตของต่างประเทศ ได้แก่สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา พบว่า กฎหมายของทั้งสองประเทศมีความหลากหลายและไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การลงโทษผู้ประกอบกิจการและผู้เล่นการพนันออนไลน์แต่เพียงอย่างเดียว แต่มีการสร้างข้อจำกัดทางกฎหมาย การวางกรอบกิจกรรมการพนันออนไลน์ที่ทำได้อย่างถูกกฎหมาย การวางระบบควบคุมและตรวจสอบการทำกิจกรรมการพนันออนไลน์เอาไว้ครอบคลุมหลายด้าน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการดำเนินกิจกรรมพนันออนไลน์ไปจนถึงการดำเนินการกับผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติการพนัน ค.ศ. 2005 ของอังกฤษได้ขยายขอบเขตของกฎหมายการพนันให้ครอบคลุมไปถึงการพนันที่เล่นผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือการโทรคมนาคมอื่น โดยบัญญัติบทนิยามของการพนันระยะไกล (remote gambling) เอาไว้ในมาตรา 4 ว่าเป็น “การพนันที่บุคคลเข้าร่วมเล่นได้โดยวิธีการทางโทรคมนาคมในระยะไกล” ซึ่งครอบคลุมการพนันผ่านอุปกรณ์หรืออาศัยสื่อโทรคมนาคมทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น (1) อินเทอร์เน็ต (2) โทรศัพท์ (3) โทรทัศน์ หรือ (4) วิทยุ และยังรวมไปถึง (5) เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการสื่อสาร เพื่อเปิดช่องเอาไว้สำหรับกรณีที่มีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีโทรคมนาคมอื่น ๆ ในอนาคต และโดยภาพรวมมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการพนันออนไลน์ของสหราชอาณาจักรมุ่งเน้นไปที่องค์ประกอบในการดำเนินกิจการของผู้ประกอบธุรกิจการพนันออนไลน์อย่างรอบด้าน นับแต่สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพนันออนไลน์ ไปจนถึงการจำกัดพื้นที่ในการให้บริการการพนันออนไลน์ โดยผ่านการกลั่นกรองและการออกใบอนุญาตของคณะกรรมาธิการการพนัน (Gambling Commission) ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจในการพิจารณากิจกรรมการพนันเป็นการเฉพาะ และการควบคุมการพนันออนไลน์ของสหรัฐอเมริกากฎหมายระดับรัฐบาลกลางได้วางมาตรการที่มุ่งเน้นควบคุมการใช้สื่อโทรคมนาคมในการโฆษณาและเผยแพร่ข้อมูลเพื่อเชิญชวนให้มาเล่นพนันออนไลน์ และควบคุมการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์เป็นหลัก ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลัก 2 ฉบับ ได้แก่ Wire Act หรือ Federal Wire Act 1968 และ UIGEA หรือ Unlawful Internet Gambling Enforcement Act 2006

Wire Act คือ กฎหมายควบคุมการใช้สื่อของธุรกิจการพนัน เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อป้องปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะการทำธุรกรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม (organized crime) ที่อาจใช้สื่อโทรคมนาคมและการพนันเป็นช่องทางในการส่งเงินหรือทรัพย์สิน และจัดการกับปัญหาการเล่นพนันผ่านระบบโทรคมนาคมระยะไกลในยุคเริ่มแรก คือโทรทัศน์และโทรศัพท์ มีสาระสำคัญว่า การใช้ระบบสื่อสารโทรคมนาคมเป็นสื่อการพนันขันต่อ หรือเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จัดให้มีการเล่นการพนันหรือกิจกรรมการพนัน หรือเพื่อใช้ทำธุรกรรมส่งเงินเดิมพันให้แก่ลูกค้า เป็นความผิดตามกฎหมาย แต่มีปัญหาในการตีความว่าจะนำมาปรับใช้กับการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมาได้หรือไม่ เพราะกระทรวงยุติธรรมสหรัฐฯ เห็นว่า การพนันออนไลน์ทุกกรณีตกอยู่ในบังคับของกฎหมายนี้ทั้งหมด แต่ศาลสหรัฐฯ เห็นว่า ควรจะหมายความเฉพาะการพนันออนไลน์หรือการเล่นการ

พนันบนอินเตอร์เน็ตที่ทำเป็นธุรกิจเท่านั้น ทำให้ในทางปฏิบัติ Wire Act นำมาใช้บังคับกับการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตได้บางกรณีเท่านั้น

UIGEA คือ กฎหมายว่าด้วยการพนันทางอินเทอร์เน็ตที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐสภาสหรัฐฯ ตรากฎหมายนี้มาใช้ควบคุมการพนันทางอินเทอร์เน็ตโดยตรง โดยมุ่งเน้นตัดเส้นทางในการถ่ายเทเงินทุนของธุรกิจการพนัน และลดทอนความสะดวกของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวเนื่องกับการพนัน โดยเฉพาะกรณีการเล่นพนันข้ามรัฐหรือข้ามชาติ เช่น ห้ามมิให้ยอมรับชำระเงินที่ได้จากการพนันทางอินเทอร์เน็ต กำหนดโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำคุกและปรับ แก่บุคคลที่ยอมรับชำระเงินจากธุรกิจการพนันหรือการเดิมพัน หรือบุคคลอื่นที่รู้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันทางอินเทอร์เน็ตที่มิชอบด้วยกฎหมาย และให้หน่วยงานรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย สามารถสั่งปิดหรือบล็อกเว็บไซต์สั่งปิดเว็บไซต์ ที่ทำธุรกรรมทางการเงินที่ละเมิดกฎหมายได้ เป็นต้น

โดยภาพรวม มาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้ในการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตของสหรัฐอเมริกาที่มี 2 แนวทาง คือ จำกัดการโฆษณาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดให้มีการเล่นพนันผ่านสื่อโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และ จำกัดเส้นทางการทำธุรกรรมของผู้ประกอบธุรกิจการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตกับผู้เล่นพนัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือ การสร้างอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตทั้งแก่ผู้เล่นพนันและผู้ที่ทำธุรกิจการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ต เมื่อไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าถึงกิจกรรมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ต แรงจูงใจในการเข้าถึงและการดำเนินธุรกิจย่อมลดลง ผลที่ได้จากมาตรการจำกัดการเข้าถึงจึงเป็นการชะลอการเติบโตของกิจกรรมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตไปในตัว

ประเทศสิงคโปร์มาตรการในการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ต ประเทศสิงคโปร์ได้มีมาตรการในการควบคุมการพนัน ออนไลน์ 2 มาตรการ คือ 1. มาตรการทางอาญา โดยกำหนดลงโทษบุคคลที่ได้เล่นการพนันออนไลน์ หรือโดยใช้บริการให้เล่นการพนันออนไลน์ที่ไม่ได้ประกอบการหรือเชิญบุคคลให้เล่นการพนัน ออนไลน์ตามที่ได้จัดการ หรือการเป็นตัวแทนเข้าร่วม หรือการเล่นพนันที่ผิดกฎหมายแก่บุคคลอื่น หรือการห้ามให้การบริการพนันทางไกลต่างประเทศแก่ลูกค้าที่มีความเกี่ยวกับสิงคโปร์ และข้อห้ามอื่น ๆ ตามกฎหมาย 2. มาตรการทางปกครอง เป็นกรณีที่รัฐสามารถปิดกั้นการเข้าถึงการให้บริการให้เล่นพนันออนไลน์กรณีการทำการฝ่าฝืนเงื่อนไข และการปิดกั้นห้ามทำธุรกรรมการชำระเงิน ซึ่งนับว่ารูปแบบของมาตรการในการควบคุมการพนันออนไลน์ค่อนข้างมีความชัดเจนและเป็นระบบที่ดี สามารถใช้บังคับได้จริงกับประเทศและมีความเหมาะสมที่ดี

ประเทศออสเตรเลีย แม้ประเทศออสเตรเลียจะสามารถเปิดบ่อนคาสิโนเสรีได้ แต่รัฐก็มีมาตรการในการควบคุมโดยได้กำหนดโทษทางอาญา กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดฐานการจัดหาบริการพนันออนไลน์แก่ลูกค้าในประเทศออสเตรเลีย และความผิดฐานจัดหา บริการพนันออนไลน์ที่มีฐาน

มาจากประเทศออสเตรเลียให้แก่ลูกค้าในประเทศที่ถูกกำหนด นับว่าเป็นข้อดีของประเทศออสเตรเลียที่มีมาตรการที่ชัดเจนในการควบคุมการพนันออนไลน์

สำหรับประเทศเวียดนามได้มีบทลงโทษทางอาญาแก่บุคคลที่ได้กระทำความผิด เช่น 1. บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนัน 2. การประกอบธุรกิจการพนันหรือดำเนินการที่เกี่ยวกับบ่อนการพนัน 3. ลงโทษสำหรับการละเมิดการบริหารจัดการและมาตรการแก้ไข 4. การละเมิดที่ขัดกับกฎระเบียบที่เป็นองค์ประกอบของใบรับรองประกอบกิจการธุรกิจคาสิโน 5. การละเมิดที่ขัดกับกฎระเบียบในใบรับรองการประกอบกิจการธุรกิจคาสิโน 6. การละเมิดที่ขัดกับกฎระเบียบของผู้ควบคุมและผู้จัดการและผู้ประกอบการคาสิโน 7. การละเมิดที่ขัดกับกฎระเบียบที่ได้บัญญัติเป็นต้น

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับการพนันออนไลน์ประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมที่มีความชัดเจนเหมือนการพนันทั่วไป แต่รัฐก็มีมาตรการในการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ผิดกฎหมายเหมือนประเทศสิงคโปร์โดยขั้นตอนการดำเนินการระงับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ มี 2 กรณี คือ 1) การระงับการแพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ผิดกฎหมายโดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์ กล่าวคือ การดำเนินการระงับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องได้รับความความเห็นชอบจากรัฐมนตรี กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมก่อน จากนั้นจึงทำคำร้องพร้อมแสดงหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ศาลมีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ระงับ การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่ง ข้อมูลนั้นได้ ทั้งนี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม จะเห็นได้ว่า ระบบในการปิดกั้นเว็บไซต์ยังมีความล่าช้าและไม่สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากต้องรอศาลอนุญาต 2) การระงับการแพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ผิดกฎหมายโดยต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์ ได้แก่ กรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่ง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเนื่องจากมี เนื้อหาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและกระทบต่อสังคมในวงกว้าง จึงต้องมีคณะกรรมการกลั่นกรอง อีกชั้นหนึ่งให้ความเห็นชอบ เพื่อขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ทั้งนี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ดังนั้นประเทศไทยควรจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการพนัน เพื่อสร้างมาตรการทางกฎหมายควบคุมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตที่มีความรัดกุม รอบด้าน และมีประสิทธิภาพ โดยอาจพิจารณาจากตัวอย่างมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีจุดร่วมที่เหมือนกัน คือ การกำหนดนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการพนันและกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ไว้อย่างชัดเจน ทั้งอุปกรณ์ วิธีการ และบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายต้องมุ่งเน้นไปที่การสร้างมาตรการป้องกันและตรวจสอบกิจกรรมการพนันออนไลน์หรือการเล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตตั้งแต่

ต้นทาง ไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การดำเนินคดีอาญาเป็นหลัก ดังเช่นการบังคับใช้กฎหมายการพนันของไทยในปัจจุบัน

2. ผลการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์ความเห็นของประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 50 คน (ทั้งที่เคยเล่นการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตและไม่เล่นการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต), เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จำนวน 10 คน, เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง จำนวน 10 คน, ทนายความ จำนวน 10 คน, นักวิชาการด้านกฎหมาย จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งหมด 85 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ต ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ไม่แน่ใจ

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วย

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สามารถแสดงข้อมูลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ต ตามตาราง ดังนี้

ประเด็นการดำเนินคดีการพนันออนไลน์	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ปัจจุบันกระบวนการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตมีปัญหา	15 (17.6)	60 (70.6)	10 (11.8)	-	-	4.78	0.45	เห็นด้วย
2. ปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพนันปัจจุบันไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้เล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตได้	49 (57.6)	30 (35.3)	6 (7.1)	-	-	4.82	0.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ปัญหาการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตเกิดจากตัวบทกฎหมาย	60 (70.6)	20 (23.5)	5 (5.9)	-	-	4.85	0.39	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ประเด็นการดำเนินคดีการพนันออนไลน์	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
4. ปัญหาการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตเกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ	70 (82.4)	5 (5.9)	5 (5.9)	-	-	4.90	0.37	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ต้องมีการแก้ไขกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการพนันฯ ให้ทันยุคสมัย	70 (82.4)	5 (5.9)	5 (5.9)	-	-	4.90	0.37	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือ ระเบียบการฟ้องคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ	75 (88.2)	10 (11.8)	-	-	-	4.92	0.33	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. ต้องมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการยึดทรัพย์คดีการพนันบนอินเตอร์เน็ต	80 (94.1)	5 (5.9)	-	-	-	4.98	0.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. ต้องมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับโทษจำคุกและโทษปรับสำหรับผู้เล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตให้สูงขึ้นกว่าปัจจุบัน	80 (94.1)	5 (5.9)	-	-	-	4.98	0.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม						4.83	0.39	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความคิดเห็นต่อการบังคับใช้กฎหมายปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ โดยมีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านเรียงลำดับ ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการยึดทรัพย์คดีการพนันบน

อินเตอร์เน็ต และการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับโทษจำคุกและโทษปรับสำหรับผู้เล่นการพนันบน คิดเป็นร้อยละ 94.1 (4.98) เท่ากัน รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือ ระเบียบการฟ้องคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 88.2 (4.92) และเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการแก้ไขกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการพนันฯ ให้ทันยุคสมัย คิดเป็นร้อยละ 82.4 (4.90) ตามลำดับและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าปัญหาการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตเกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามอย่างจริงจัง คิดเป็นร้อยละ 82.4 (4.90) และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าปัญหาการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตเกิดจากตัวบทกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 70.6 (4.85) และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพนันปัจจุบันไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้เล่นการพนันบนอินเตอร์เน็ตได้ คิดเป็นร้อยละ 57.6 (4.82) และเห็นด้วยว่ากระบวนการดำเนินคดีการพนันบนอินเตอร์เน็ตมีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 17.6 (4.78)

ผลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ประชาชน เจ้าพนักงานตำรวจ ทนายความ นักวิชาการด้านกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ เห็นว่าควรมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายทั้งในส่วนของมูลฐานความผิดและคำนิยามให้มีความชัดเจนและการเพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้นกับการเล่นการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยปัญหาการบังคับใช้กฎหมายปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นพนันออนไลน์ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

ปัญหาการพนันออนไลน์เกิดขึ้นเนื่องจากมีการพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีการป้องกันและปราบปรามการพนันออนไลน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะและมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางกฎหมายซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมายหรือร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การแก้ไขปัญหา การพนันออนไลน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์กฎหมายของไทยที่ใช้บังคับอยู่เห็นว่า สามารถใช้บังคับกับการเล่นการพนันออนไลน์ได้ แต่จะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อ การป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดที่ผู้กระทำได้มีการพัฒนารูปแบบโดยอาศัยเทคโนโลยี สมัยใหม่มาใช้จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ดังต่อไปนี้ (1) ให้แก้ไขเพิ่มเติมโดยให้กำหนดคำนิยามของการพนันออนไลน์ ควรเพิ่มคำนิยามใน มาตรา 3/1 ในพระราชบัญญัติการพนันฯ ดังนี้ “การเล่นพนันออนไลน์” หมายถึง การเล่นเอาเงินหรือทรัพย์สิน โดยอาศัยความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบและฝีมือรวมทั้ง โชค ซึ่งอาศัยเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน โดยมีการรวบรวมการเล่นในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมทั้งการ ทายผลการแข่งขันมาไว้ในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต (2) ให้แก้ไขเพิ่มเติม

ประเภทความผิดการพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ปัจจุบันยังไม่ได้มีการบัญญัตินิยามของคำว่าการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต เพราะฉะนั้น พนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตบางอย่างมีลักษณะรูปแบบเหมือนกับการเล่นในบัญชี ก.แต่มีชื่อเรียกไม่เหมือนกัน เช่น การพนันรูเล็ตลักษณะคล้ายกับการเล่นไม้หมุนในบัญชี ก.หมายเลข 15 แต่มีชื่อในการพนันใน ลักษณะบ่อนคาสิโนก็มีชื่อเหมือนในบัญชี ก.ท้ายพระราชบัญญัติ เช่น บาการ่า และสล็อทแมชชีน ใน หมายเลขที่ 27 และ 28 ตามลำดับ แต่การพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอลพนันออนไลน์ หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ตนั้น จากการศึกษาพบว่าบางครั้งเจ้าพนักงานดำเนินการสั่งฟ้องคดีมีความผิดการพนันในมาตรา 4 เจ้าพนักงานบางแห่งหรือบางท้องที่ก็ดำเนินคดีสั่งฟ้องในมาตรา 4 ทวิ เพื่อให้มีความชัดเจนในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ควรเพิ่มข้อความเป็นมาตรา 4/1 ดังนี้ “การเล่นพนันออนไลน์ทุกประเภท ไม่ว่าจะมีชื่อตรงกับการเล่นตามที่ระบุไว้ในบัญชี ก.หรือ บัญชี ข.ท้ายพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ ให้ถือ ว่าเป็นการเล่นพนันตามที่ระบุในบัญชี ก” (3) ให้แก้ไขเพิ่มเติมบทสันนิษฐานการกระท าผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ การกระทำผิดในการเล่นการพนันตามพระราชบัญญัติ พุทธศักราช 2478 มาตรา 5 ผู้จัดให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายมีความผิดฐานเป็นเจ้ามือ และมาตรา 6 ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นพนันถือว่าเป็นผู้เล่น แต่การพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต อยู่ในวงการเล่นการพนันอาจอยู่คนละประเทศ ผู้เล่นคือผู้ที่เข้าไปในเว็บไซต์การพนัน เจ้ามือคือเจ้าของเว็บไซต์การพนันหรือตัวแทนเจ้าของเว็บไซต์ ดังนั้น เพื่อให้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้บังคับการพนันออนไลน์ได้ ควรเพิ่มข้อความเป็นมาตรา 51/1 และ 6/1 ดังนี้ มาตรา 5/1 ผู้ใดเป็นเจ้าของเว็บไซต์การพนันหรือเป็นตัวแทนของเจ้าของเว็บไซต์การพนันที่ สามารถนำมาเล่นพนันเอาเงินหรือทรัพย์สิน ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นเจ้ามือรับกินรับใช้เพื่อเล่นเอาเงินหรือทรัพย์สินกัน และ มาตรา 6/1 ผู้ใดลงทะเบียนและเข้าไปขอเปิดเว็บไซต์การพนันถูกต้องตามเงื่อนไขของ เว็บไซต์การพนันใด ๆ ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นผู้เล่นการพนันมีความผิดตามกฎหมาย (4) ให้แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ไม่ได้แยกความผิดระหว่างความผิดฐานเป็นเจ้ามือ และฐานเป็นผู้เล่นไว้ เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายมีจุดประสงค์จะลงโทษเจ้ามือ มากกว่าลงโทษผู้เล่น อีกประการหนึ่งโทษที่กำหนดไว้ในมาตรา 12 เพื่อจะลงโทษผู้กระทำความผิดการพนันมีโทษจำคุก ตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาท ถึง 5,000 บาท นับว่าเป็นโทษที่ต่ำมากควรกำหนดบทลงผู้โทษผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้นเพื่อจะได้ไม่กล้าเล่นการพนันออนไลน์ ดังนั้นควรเพิ่มบทอาจกำหนดโทษลงไปในมาตรา 12/1 โดยปรับปรุงบทลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะความผิดรายได้จากการเล่นพนัน และสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ที่ บัญญัติว่า “เมื่อการกระทำอันใดเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ใช้กฎหมายที่มี โทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด” และมาตรา 91 บัญญัติว่า “เมื่อผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายหลาย กรรมหลายบทให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกความผิดแต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกไม่เกินกำหนด สิบปี สำหรับกรณีความผิดที่หนักที่สุด และมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี” และมาตรา 92 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องคำ

พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าได้กระทำความผิดซ้ำอีกในระหว่างที่ยังต้องรับโทษอยู่ หรือภายในห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ ศาลจะพิพากษาเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้ หนึ่งใน สามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง จากหลักกฎหมายดังกล่าว เห็นควรเพิ่มโทษ ผู้กระทำความผิดการพนันออนไลน์หรือการพนันบนอินเตอร์เน็ต ทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มผู้ประกอบการหรือเจ้ามือผู้รับกินรับใช้ในมาตรา 12/1 กล่าวคือ ผู้ใดจัดให้มีการเล่นการพนันออนไลน์หรือเป็นผู้สนับสนุนจัดให้มีการเล่นมีความผิดฐานเป็นเจ้ามือลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับตั้งแต่ 100,000 บาทถึง 200,000 บาท ถ้าเป็นการกระทำความผิดในฐานความผิด เดียวกันซ้ำอีก ภายในเวลา 5 ปี นับจากวันพ้นโทษ ศาลพิพากษาเพิ่มโทษอีกหนึ่งในสามของโทษที่ กำหนดในความผิดครั้งหลัง (2) กรณีผู้เล่น ผู้ใดเล่นการพนันออนไลน์มีความผิดอาญาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน และปรับไม่เกิน 1,000 บาท ถ้าทำความผิดในฐานความผิดเดียวกันซ้ำอีก ภายในเวลา 5 ปี นับ แต่วันพ้นโทษให้ศาลพิพากษาเพิ่มโทษอีกหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดในความผิดครั้งหลัง และ (3) กรณีเป็นเจ้าหน้าที่ทำผิดเสียเอง กำหนดให้ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติการพนันหรือผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้ากระทำความผิด เกี่ยวกับการพนันออนไลน์ให้กำหนดโทษเป็นสองเท่าที่ได้กำหนดไว้สำ หรับความผิดฐานนั้น เช่น เป็น เจ้ามือลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ถึง 400,000 บาท

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังเว็บพนันผิดกฎหมาย

ภาครัฐควรทำงานเชิงรุกร่วมกับภาคประชาชน ด้วยการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังเว็บพนันผิดกฎหมายและเปิดช่องต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถแจ้งข้อมูลเบาะแสเว็บพนันผิดกฎหมายไปยังหน่วยงานโดยตรง และต้องมีมาตรการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้งเบาะแส หรือมีวิธีการแจ้งข้อมูลเบาะแสโดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตนของผู้แจ้งเบาะแส

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

กนกศักดิ์ แก้วเกม ผาสุกพงษ์ ไพรจิตร และคณะ. (2543). อุตสาหกรรมการพนันในประเทศสหรัฐอเมริกา. ใน อุตสาหกรรมการพนัน ไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและมาเลเซีย. เชียงใหม่ : ตรัสวิน.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตย์สภา.

จี๊ด เศรษฐบุตร. (2492). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฯ ว่าด้วย ยืม ฝากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประนีประนอมยอมความ การพนันขันต่อ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง

นวลน้อย ตรีรัตน์. (2543). ประสบการณ์การจัดการธุรกิจการพนันในประเทศอังกฤษและออสเตรเลีย. ใน อุตสาหกรรมการพนัน : ไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและมาเลเซีย. เชียงใหม่ : ตรัสวินซิลค์เวอร์มบุคส์.

วิทยานิพนธ์

นรเทพ บุญเก็บ, (2548). มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการพนันทางอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องอาจ ชัยเพชรโยธิน, (2541). การบังคับใช้กฎหมายการพนัน ศึกษากรณีทายผลการแข่งขันฟุตบอล., วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต

คณาธิป ทองรวีวงศ์, ปราชญา อ่อนนาค, กุสุมา สุนประชา , การพัฒนากฎหมายในการควบคุมการพนันผ่านช่องทางออนไลน์ในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 เมษยน 2564, จาก http://gamblingstudy–th.org/doc_reseach_Pinitetal.php.

พรเพชร วิชิตชลชัย, (ม.ป.ป.). คำอธิบาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550(แก้ไขพ.ศ.2560).สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564, จาก http://www.mict.go.th/download/law/38_.pdf.

พิชญลักษณ์ คำทองสุข. (มปป.). กฎหมายแพ่งกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษยน 2564, จาก http://www.etda.or.th/main/contents/display/175.

พินิจ สาภธนานนท์ และคณะ, (ม.ป.ป.). การศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2564, จาก http://gamblingstudy–th.org/doc_reseach_Pinitetal.php.

ไพศาล ลิ้มสถิต. (ม.ป.ป.). เปิดปม เป็นอยู่คือ พนันออนไลน์ สังคมไทยยุคไร้พรมแดน. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2564, จาก http://www.gamblingstudyth.org/.

การศึกษาศักยภาพการพัฒนาที่ดินสิทธิการเช่าศูนย์คมนาคมพหลโยธิน

A Study of Potential of Leasehold Land Development of Phaholyothin Transportation Center

วีรวิชญ์ เมษะเลิศสิทธิ์[1*] และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์[2]

Veerawit Maysalertsith[1*] and Nattawut Preyawanit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1] Graduate student, Master of Urban and Environmental Planning Program, Faculty of Architecture Silpakorn University

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Urban Design and Planning, Faculty of Architecture Silpakorn University

[*]**Corresponding author, E-mail:** maysalertsith@gmail.com

บทคัดย่อ

ศูนย์คมนาคมพหลโยธินมีเนื้อที่ขนาด 2,325 ไร่ เป็นที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่มีศักยภาพสูงที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร แต่ในปัจจุบันยังขาดการพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีและการจัดประโยชน์ทรัพย์สินอย่างเหมาะสม ไม่สอดคล้องกับบทบาทการเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมขนส่งทางรางระดับประเทศ และแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรม (พ.8-1) งานวิจัยชิ้นนี้จึงเน้นศึกษาศักยภาพที่ดินรถไฟรายแปลง

จากการวิเคราะห์พบว่า สามารถจัดกลุ่มศักยภาพที่ดินออกเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย 1) ที่ดินศักยภาพสูงมูลค่าสูง ได้แก่ แปลง B ย่านสินค้าพหลโยธิน และแปลง D2 ย่านโกดังสินค้าและพาณิชยกรรม 2) ที่ดินศักยภาพสูงมูลค่าต่ำ ได้แก่ แปลง D3 ย่านพาณิชยกรรมจตุจักร 3) ที่ดินศักยภาพปานกลางมูลค่าปานกลาง ได้แก่ แปลง C ย่านสถานีขนส่งหมอชิต และแปลง I ย่านศูนย์ซ่อมบำรุงรถไฟชานเมือง 4) ที่ดินศักยภาพต่ำมูลค่าสูง ได้แก่ แปลง G ย่านนิคมรถไฟ กม.11 5) ที่ดินศักยภาพต่ำมูลค่าปานกลาง-ต่ำ ได้แก่ แปลง E ย่านตึกแดง และแปลง F2 ย่านโรงรถจักรบางซื่อ เป็นต้น โดยที่ดินแปลง G ย่านนิคมรถไฟ กม.11 มีค่าตอบแทนการจัดประโยชน์สูงสุดบนสมมติฐาน 99 ปี คิดเป็นปัจจุบันสุทธิ 57,263.36 ล้านบาท และที่ดินแปลง F2 ย่านโรงรถจักรบางซื่อ โดยมีค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ต่ำสุดบนสมมติฐาน 99 ปี คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 9,966.25 ล้านบาท

คำสำคัญ: สิทธิการเช่า, ระยะเวลาสิทธิการเช่า, ค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สิน

Abstract

Phaholyothin Transportation Center is a total area about 2,325 rai of Land. which the land of the State Railway of Thailand (SRT), located in one of the highest potential locations in Bangkok and entirely of the SRT properties. but at present, there is a lack of development surrounding the Bang Sue Grand station and proper utilization of the plot of lands inconsistent with its role as a national center for rail transportation, and land use plan according to the Bangkok Comprehensive Plan 2013 (B.E.2556), where most of the area is designated as commercial development (P.8-1). The research focuses on the potential of each plot of land.

The research was found that Land potential can be categorized into 5 types as follows: 1) High potential-high value land, i.e. Plot B: Phaholyothin stabling yard and Plot D2: Warehouse and commercial zone 2) High potential-low value land, i.e. Plot D3: Chatuchak commercial zone 3) Medium potential-Medium value land, i.e. Plot C: Mo Chit Bus Terminal zone and Plot I: SRT's Red Depot 4) Low-potential-high value land: Plot G: SRT Community Km.11 zone 5) Low-potential medium-Low value, Plot E: Red Building zone (the New SRT's office area) and Plot F2: Bang Sue Diesel Locomotive Depot, etc. The research found that Plot G or the SRT Community Km.11 (Nikhom Rodfai Km.11) has the highest ground rent value based on 99-year lease terms, with a net present value of 57,263.36 million baht, and plot F2 or the Bang Sue Diesel Locomotive Depot with the lowest ground rent value based on 99-year lease terms, with a net present value of 9,966.25 million baht.

Keywords: Leasehold, Lease Terms, Ground Rent

บทนำ

การขยายสิทธิการเช่าระยะยาว 99 ปี ได้รับความสนใจและเป็นประเด็นทางสังคมทุกครั้งที่มีการหยิบยกวาระดังกล่าวขึ้นมา อาทิ เช่น กรณีจากการโอนที่ดินรถไฟมักกะสันให้อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการคลังเป็นเวลา 99 ปี เริ่มต้นจากบันทึกความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นชอบในการนำที่ดินรถไฟมักกะสันมาพัฒนาในเชิงพาณิชย์ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559) เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินสะสมภายในองค์กร โดยภายหลังได้ชี้แจงว่าการโอนที่ดินดังกล่าว ยกเว้นเป็นกรณีพิเศษระหว่างรัฐต่อรัฐเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เอกชนเช่าที่ดิน 99 ปี และปฏิเสธการให้สิทธิในที่ดินต่างชาติ 99 ปี (Matichon Information Center, 2559) กรณีเอกชนผู้ชนะการประมูลโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน ได้ขอยื่นเอกสารแนบท้ายสัญญา โดยหนึ่งในข้อเสนอรวมถึงการได้สิทธิในการต่อสัญญา 49 ปี และกรณี

การให้สัมภาษณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมถึงความเป็นไปได้ถึงการขยายสัมปทานรถไฟ 99 ปี (สิทธิการเดินรถและอาจรวมถึงสิทธิการเช่าที่ดิน 30 ปี) (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563ก)

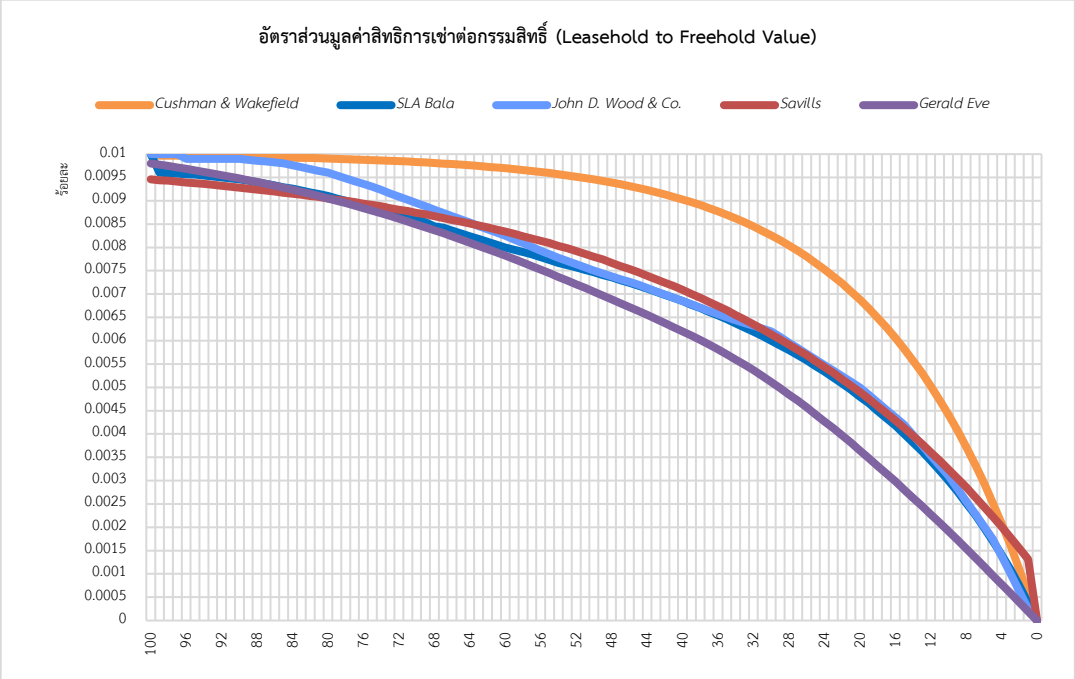
จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศูนย์คมนาคมพหลโยธิน (Phaholyothin Transportation Center) เป็นโมเดลพื้นที่ศึกษาวิจัย เนื่องจากที่ดินศูนย์คมนาคมพหลโยธินมีขนาดใหญ่กว่าที่ดินมักกะสัน และมีบทบาทและความสำคัญด้านยุทธศาสตร์การคมนาคมขนส่งทางรางระดับประเทศมีทำเลตั้งอยู่ใจกลางเมืองเช่นเดียวกัน แต่ในปัจจุบันยังขาดการพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีและการจัดประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างเหมาะสม ไม่สอดคล้องกับบทบาทการเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมขนส่งทางรางระดับประเทศ รวมถึงการใช้ที่ดินในปัจจุบันยังคงเป็นแนวราบความหนาแน่นต่ำ ไม่สอดคล้องตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้เป็นที่ดินพาณิชยกรรม (พ.8-1) งานวิจัยชิ้นนี้จึงเน้นการประเมินค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สินในที่ดินศูนย์คมนาคมพหลโยธินระยะเวลาให้สิทธิการพัฒนาเอกชนอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดในที่ดินแต่ละแปลงและวิธีพิจารณามูลค่าสิทธิการเช่าระยะยาวทางเลือก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ที่ดินที่การรถไฟแห่งประเทศไทยจะได้รับภายใต้สมมติฐานการพัฒนา 30-99 ปี แบ่งออกเป็น ค่าธรรมเนียมล่วงหน้า ค่าเช่าตามสัญญารายปี และค่าเช่าสะสม เป็นต้น เพื่อกำหนดระยะเวลาให้สิทธิการพัฒนาเอกชนอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดทางกายภาพของที่ดินโดยเปรียบเทียบทุกแปลง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบการรถไฟแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการจัดประโยชน์ในทรัพย์สินฯ พ.ศ. 2548 ฉบับที่ 129 (ระเบียบการรถไฟฯ) เป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ โดยระเบียบกำหนดผลประโยชน์ตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สินไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่ากรรมสิทธิ์ และในอัตราส่วนดังกล่าวยังแบ่งออกเป็น ค่าธรรมเนียมล่วงหน้าไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และค่าเช่ารายปีตามสัญญาเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิร้อยละ 70 ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การเช่า 30 ปี ตามระเบียบการรถไฟฯเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการประเมินมูลค่าสิทธิการเช่า เปรียบเทียบกับแบบจำลองกำหนดมูลค่าสิทธิการเช่าต่อกรรมสิทธิ์จากกรณีศึกษาต่างประเทศ 5 ตัวอย่าง ได้แก่ มาตรฐานคัชแมน แอนด์ เวคฟิลด์ (Cushman & Wakefield, 2018), มาตรฐานเจอรัล อีฟ (Gerald Eve, 2020), มาตรฐานจอห์นดีวู๊ด แอนด์ โค (John D. Wood & Co., 2011), มาตรฐานซาวิลล์ (Savills, 2016) และมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์ (Singapore Land Authority, 2020) เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 1 อัตราส่วนมูลค่าสิทธิการเช่าต่อกรรมสิทธิ์ แยกตามมาตรฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เน้นการวิเคราะห์รายได้จากค่าเช่าที่การรถไฟแห่งประเทศไทยจะได้รับจากการให้สิทธิการพัฒนาที่ดินเพียงมุมมองด้านเดียว (ไม่วิเคราะห์มุมมองผู้พัฒนาโครงการ) ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทางกายภาพที่ดิน ข้อมูลพื้นฐาน และราคาตลาดที่ดิน และประเมินราคาด้วยวิธีเปรียบเทียบตลาด (Market Approach) และใช้วิธีการประเมินคะแนนคุณภาพถ่วงน้ำหนัก (Weighted Quality Score: WQS) เพื่อให้ได้ราคาที่ดินต่อตารางวาและมูลค่ากรรมสิทธิ์ที่ดิน รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของราคาประเมินด้วยวิธีสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลปัจจัยภายในตัวแปรด้วยตารางเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Matrix Correlation) และแจกแจงราคาที่ดินด้วยแผนภาพความน่าจะเป็นแบบปกติ (Normal Probability Plot) และนำมูลค่ากรรมสิทธิ์ที่ดินรายแปลงมาคำนวณในรูปแบบตารางโครงสร้างค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ในทรัพย์สินการรถไฟฯ โดยแบ่งออกเป็น สัดส่วนค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ (มูลค่าสิทธิการเช่าต่อกรรมสิทธิ์) ค่าธรรมเนียมล่วงหน้า ค่าเช่ารายปีตามสัญญา และค่าเช่าสะสม โดยในงานวิจัยกำหนดสมมติฐานระยะเวลาให้สิทธิการพัฒนา 30, 50, 75 และ 99 ปี และใช้อัตราคิดลดแตกต่างกันตามระยะเวลาให้สิทธิการเช่า ประกอบด้วย อัตราคิดลดร้อยละ 5, 7, 10 และ 12 ตามลำดับ นอกจากนี้ ในงานวิจัยมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน และผู้เชี่ยวชาญด้านอสังหาริมทรัพย์เพื่อขอคำแนะนำในงานวิจัย และออกแบบโมเดลการวิเคราะห์ เป็นต้น โดยทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวเขตที่ดินและรหัสพื้นที่ศึกษา (Code) ตามแนวทางการศึกษาของ Japan International Cooperation Agency (JICA, 2017) เป็นหลัก และได้ปรับปรุงและตรวจสอบข้อมูลที่ดิน

และแนวเขตที่ดินบางส่วนร่วมกับผลการศึกษาอื่นของการรถไฟแห่งประเทศไทยเพื่อความถูกต้อง โดยอิงแนวทางตามแผนแม่บทการพัฒนาที่ดินศูนย์คมนาคมพหลโยธินของ JICA ประกอบด้วยที่ดินจำนวนทั้งสิ้น 8 แปลง โดยที่ดินแต่ละแปลงมีรหัสพื้นที่ศึกษาและตำแหน่งที่ตั้ง ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 ที่ดินแปลง B ย่านสินค้าพหลโยธิน, แปลง C ย่านสถานีขนส่งหมอชิต, แปลง D2 ย่านโกดังสินค้าและพาณิชยกรรม

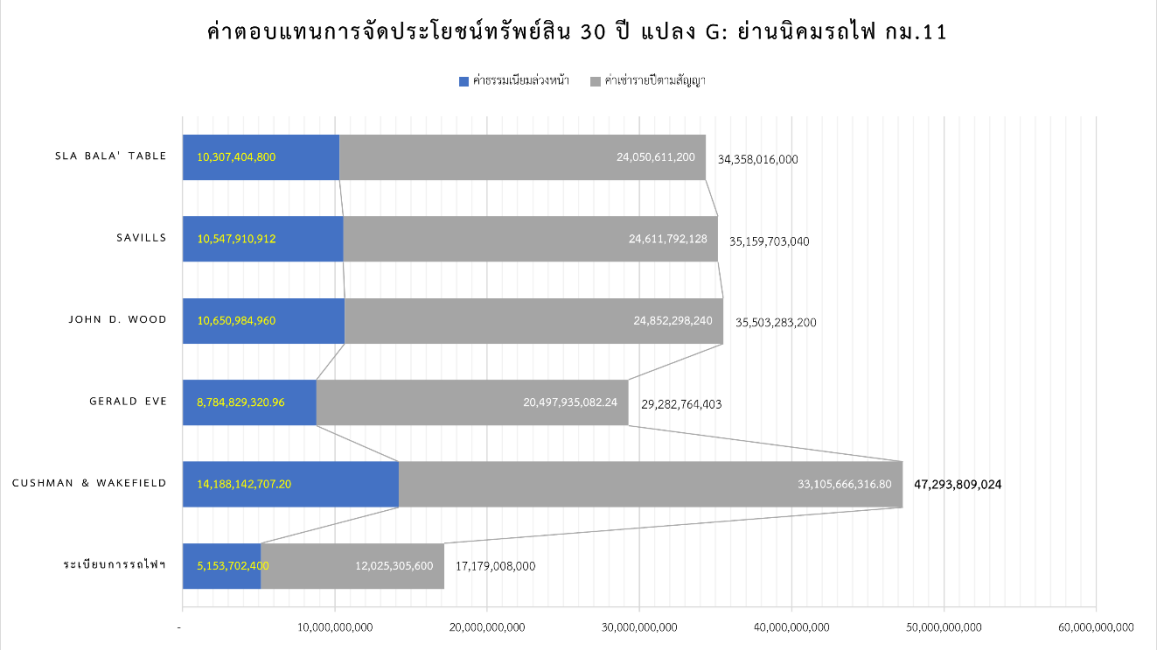
ภาพประกอบที่ 3 ที่ดินแปลง D3 ย่านพาณิชยกรรมจตุจักรแปลง E ย่านตึกแดง, แปลง F2ย่านโรงรถจักรบางซื่อ

ภาพประกอบที่ 4 แปลง G ย่านนิคมรถไฟ กม.11, แปลง I ย่านศูนย์ซ่อมบำรุงรถไฟชานเมือง

ผลการวิจัย

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ราคาที่ดินต่อตารางวาที่ผ่านการประเมินคะแนนคุณภาพถ่วงน้ำหนักเพื่อนำมากำหนดมูลค่ากรรมสิทธิ์ที่ดินครบทุกแปลง และตรวจสอบความถูกต้องราคาด้วยวิธีทางสถิติ ได้ค่า Multiple-R = 0.9863, R-Square = 0.9728, และ Adjusted R-Square = 0.5926 แล้วจึงนำราคาที่ดินต่อตารางวา คิดเป็นมูลค่ากรรมสิทธิ์เพื่อวิเคราะห์ค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สิน แบ่งออกเป็นค่าธรรมเนียมล่วงหน้า (สีน้ำเงิน) ซึ่งกำหนดให้ผู้ได้รับสิทธิการพัฒนาต้องชำระทันที และค่าเช่ารายปีตามสัญญา (สีเทา) ซึ่งเป็นการชำระค่าเช่าส่วนที่เหลือแบ่งจ่ายงวดรายปีพร้อมดอกเบี้ย (ในรูปของอัตราคิดลด) โดยคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ตามสมมติฐานแบ่งออกเป็น 30, 50, 75 และ 99 ปี ตามตัวอย่างใน **ภาพประกอบที่ 5**

ภาพประกอบที่ 5 ตัวอย่างค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สิน 30 ปี แปลง G ย่านนิคมรถไฟ กม.11

และเมื่อนำโครงสร้างค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สินที่ดินทุกแปลง และทุกสมมติฐานนำมาจัดกลุ่มตารางจะได้ค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ภาพรวมใน **ตารางที่ 1**

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น และค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สิน (NPV) ในที่ดินแต่ละแปลง

แปลงที่ดิน		**แปลง B** ย่านสินค้าพหลโยธิน	**แปลง C:** ย่านสถานีขนส่งหมอชิต	**แปลง D2:** ย่านโกดังสินค้าและพาณิชยกรรม	**แปลง D3:** ย่านพาณิชยกรรมจตุจักร	**แปลง E:** ย่านตึกแดง	**แปลง F2:** ย่านโรงรถจักรบางซื่อ	**แปลง G:** ย่านนิคมรถไฟกม.11	**แปลง I:** ย่านศูนย์ซ่อมบำรุงรถไฟชานเมือง
เนื้อที่ (ไร่-ตารางวา)		185.42	104.93	180.39	49.06	120	71.19	325.36	123.78
ราคาที่ดินต่อตารางวา		640,000	520,000	740,000	790,000	410,000	350,000	440,000	510,000
มูลค่ากรรมสิทธิ์ที่ดิน		47,466,240,000	21,825,440,000	53,395,440,000	15,503,750,000	19,680,000,000	9,966,250,000	57,263,360,000	25,251,120,000
ค่าตอบแทนฯ 30 ปี	ระเบียบการรถไฟ	14,239,872,000	6,547,632,000	16,018,632,000	4,651,125,000	5,904,000,000	2,989,875,000	17,179,008,000	7,575,336,000
	Cushman & Wakefield	39,202,367,616	18,025,630,896	44,099,293,896	12,804,547,125	16,253,712,000	8,231,125,875	47,293,809,024	20,854,900,008
	Gerald Eve	24,272,811,149	11,160,875,253	27,304,826,153	7,928,152,638	10,063,761,600	5,096,441,263	29,282,764,403	12,912,665,234
	John D. Wood & Co.	29,429,068,800	13,531,772,800	33,105,172,800	9,612,325,000	12,201,600,000	6,179,075,000	35,503,283,200	15,655,694,400
	Savills	29,144,271,360	13,400,820,160	32,784,800,160	9,519,302,500	12,083,520,000	6,119,277,500	35,159,703,040	15,504,187,680
	SLA Bala's Table	28,479,744,000	13,095,264,000	32,037,264,000	9,302,250,000	11,808,000,000	5,979,750,000	34,358,016,000	15,150,672,000
ค่าตอบแทน 50 ปี	Cushman & Wakefield	44,888,823,168	20,640,318,608	50,496,067,608	14,661,896,375	18,611,376,000	9,425,082,625	54,153,959,552	23,879,984,184
	Gerald Eve	33,460,376,563	15,385,407,419	37,640,047,519	10,929,058,488	13,873,022,400	7,025,508,613	40,366,660,365	17,800,272,022
	John D. Wood & Co.	35,599,680,000	16,369,080,000	40,046,580,000	11,627,812,500	14,760,000,000	7,474,687,500	42,947,520,000	18,938,340,000

	Savills	37,023,667,200	17,023,843,200	41,648,443,200	12,092,925,000	15,350,400,000	7,773,675,000	44,665,420,800	19,695,873,600
	SLA Bala's Table	35,457,281,280	16,303,603,680	39,886,393,680	11,581,301,250	14,700,960,000	7,444,788,750	42,775,729,920	18,862,586,640
สมมติฐาน 75 ปี	Cushman & Wakefield	46,868,165,376	21,550,439,456	52,722,657,456	15,308,402,750	19,432,032,000	9,840,675,250	56,541,841,664	24,932,955,888
	Gerald Eve	41,710,009,075	19,178,668,891	46,920,174,991	13,623,610,238	17,293,406,400	8,757,642,863	50,319,032,333	22,188,916,678
	John D. Wood & Co.	44,143,603,200	20,297,659,200	49,657,759,200	14,418,487,500	18,302,400,000	9,268,612,500	53,254,924,800	23,483,541,600
	Savills	42,292,419,840	19,446,467,040	47,575,337,040	13,813,841,250	17,534,880,000	8,879,928,750	51,021,653,760	22,498,747,920
	SLA Bala's Table	42,007,622,400	19,315,514,400	47,254,964,400	13,720,818,750	17,416,800,000	8,820,131,250	50,678,073,600	22,347,241,200
ค่าตอบแทน 99 ปี	Cushman & Wakefield	47,319,094,656	21,757,781,136	53,229,914,136	15,455,688,375	19,618,992,000	9,935,354,625	57,085,843,584	25,172,841,528
	Gerald Eve	46,402,046,899	21,336,113,635	52,198,314,235	15,156,155,925	19,238,774,400	9,742,806,675	55,979,515,469	24,684,989,890
	John D. Wood & Co.	47,466,240,000	21,825,440,000	53,395,440,000	15,503,750,000	19,680,000,000	9,966,250,000	57,263,360,000	25,251,120,000
	Savills	44,808,130,560	20,603,215,360	50,405,295,360	14,635,540,000	18,577,920,000	9,408,140,000	54,056,611,840	23,837,057,280
	SLA Bala's Table	45,567,590,400	20,952,422,400	51,259,622,400	14,883,600,000	18,892,800,000	9,567,600,000	54,972,825,600	24,241,075,200

เมื่อดูจากตาราง จะเห็นได้ว่าการพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สินอาจยังไม่สามารถให้ข้อสรุปการตัดสินในการให้สิทธิการพัฒนาเอกชนได้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อประกอบการพิจารณามูลค่าสิทธิการเช่าระยะยาว ประกอบด้วย

1. วิธีอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญาเปรียบเทียบ 30-99 ปี

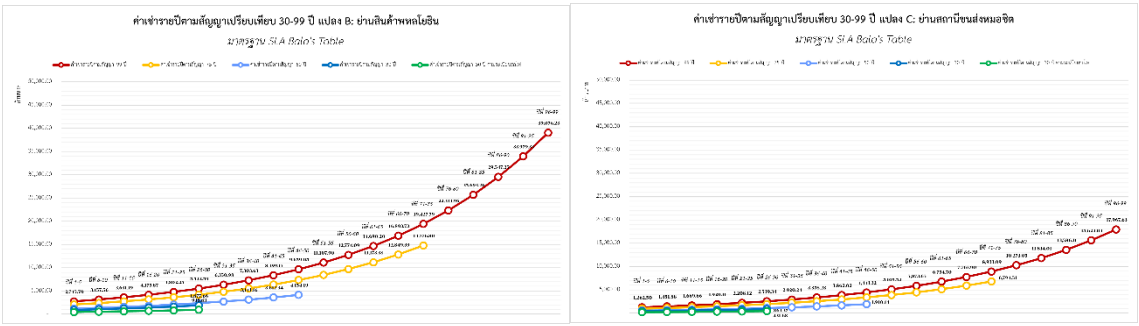
เป็นวิธีพิจารณาจากอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญา สมมติฐาน 30-99 ปี โดยโครงสร้าง 30 ปี ดังกล่าว เป็นรูปแบบโครงสร้างตามระเบียบการรถไฟฯ ซึ่งกำหนดให้ปรับค่าเช่าในอัตราร้อยละ 15 เมื่อครบทุก 5 ปี แบ่งตามสมมติฐาน 30-99 ปี พบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปี มีดังนี้ สมมติฐานเช่า 30 ปี ค่าเช่าปีที่ 26-30 เปลี่ยนแปลงร้อยละ 101.14, สมมติฐานเช่า 50 ปี ค่าเช่าปีที่ 46-50 เปลี่ยนแปลงร้อยละ 251.79, สมมติฐานเช่า 75 ปี ค่าเช่าปีที่ 71-75 เปลี่ยนแปลงร้อยละ 607.57 และสมมติฐานเช่า 90 ปี ค่าเช่าปีที่ 96-99 เปลี่ยนแปลงร้อยละ 1,323.18 ดูใน **ตารางที่ 2** เมื่อพล็อตกราฟจะได้รูปตาม **ภาพประกอบที่ 6-9**

ตารางที่ 2 โครงสร้างอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญา สมมติฐาน 30-99 ปี

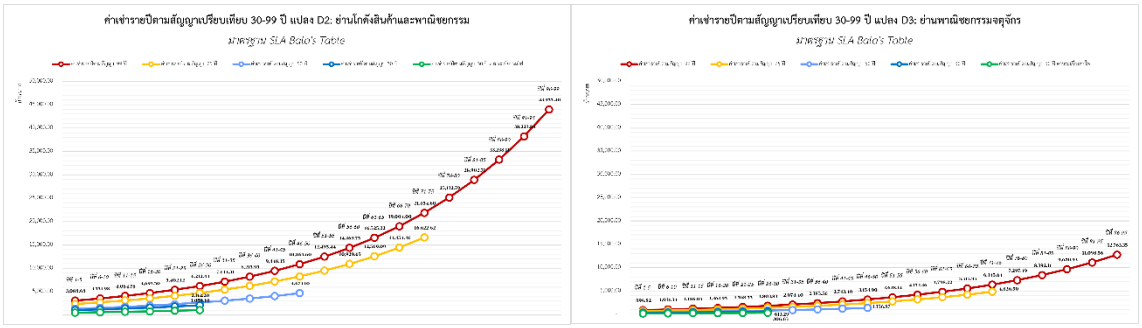
ค่าเช่ารายปีตามสัญญา	อัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญา			
	สมมติฐาน 30 ปี	สมมติฐาน 50 ปี	สมมติฐาน 75 ปี	สมมติฐาน 99 ปี
ค่าเช่าปีที่ 1-5	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
ค่าเช่าปีที่ 6-10	15.00%	15.00%	15.00%	15.00%
ค่าเช่าปีที่ 11-15	32.25%	32.25%	32.25%	32.25%
ค่าเช่าปีที่ 16-20	52.09%	52.09%	52.09%	52.09%
ค่าเช่าปีที่ 21-25	74.90%	74.90%	74.90%	74.90%
ค่าเช่าปีที่ 26-30	101.14%	101.14%	101.14%	101.14%
ค่าเช่าปีที่ 31-35		131.31%	131.31%	131.31%
ค่าเช่าปีที่ 35-40		166.00%	166.00%	166.00%
ค่าเช่าปีที่ 41-45		205.90%	205.90%	205.90%
ค่าเช่าปีที่ 46-50		251.79%	251.79%	251.79%
ค่าเช่าปีที่ 51-55			304.56%	304.56%
ค่าเช่าปีที่ 56-60			365.24%	365.24%
ค่าเช่าปีที่ 61-65			435.03%	435.03%
ค่าเช่าปีที่ 66-70			515.28%	515.28%
ค่าเช่าปีที่ 71-75			607.57%	607.57%

ตารางที่ 2 (ต่อ)

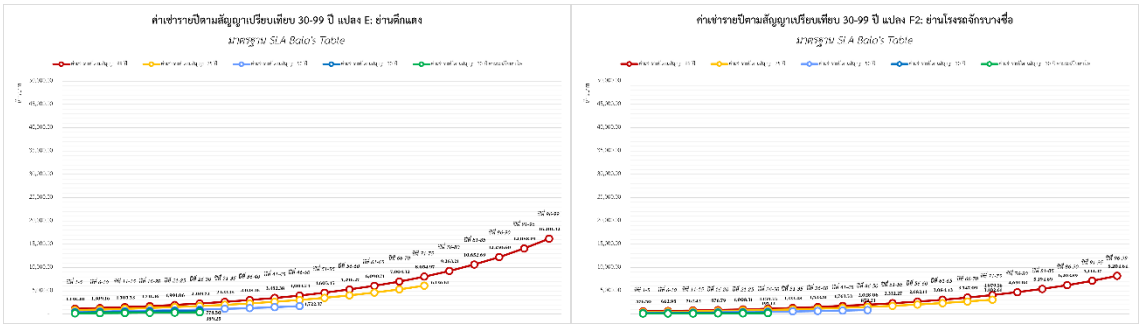
ค่าเช่ารายปีตามสัญญา	อัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญา			
	สมมติฐาน 30 ปี	สมมติฐาน 50 ปี	สมมติฐาน 75 ปี	สมมติฐาน 99 ปี
ค่าเช่าปีที่ 76-80				713.71%
ค่าเช่าปีที่ 81-85				835.76%
ค่าเช่าปีที่ 86-90				976.13%
ค่าเช่าปีที่ 91-95				1,137.55%
ค่าเช่าปีที่ 96-99				1,323.18%

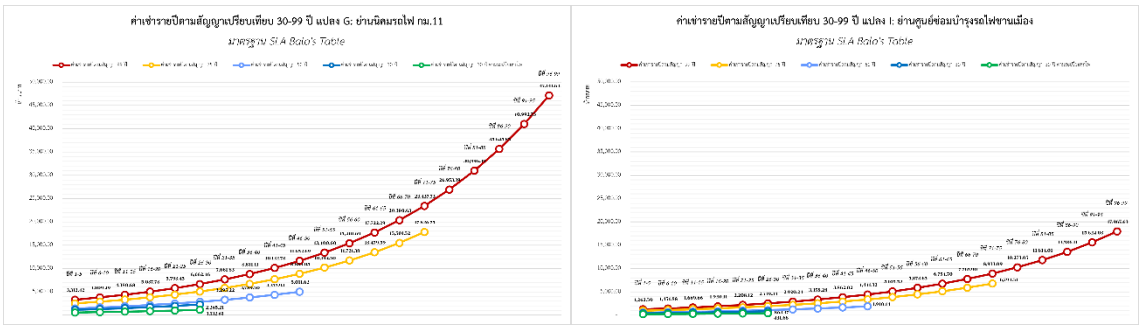
ภาพประกอบที่ 6 แสดงค่าเช่ารายปีตามสัญญา 30-99 ปี แปลง B และแปลง C
(ตัวอย่างมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์)

ภาพประกอบที่ 7 แสดงค่าเช่ารายปีตามสัญญา 30-99 ปี แปลง D2 และแปลง D3
(ตัวอย่างมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์)

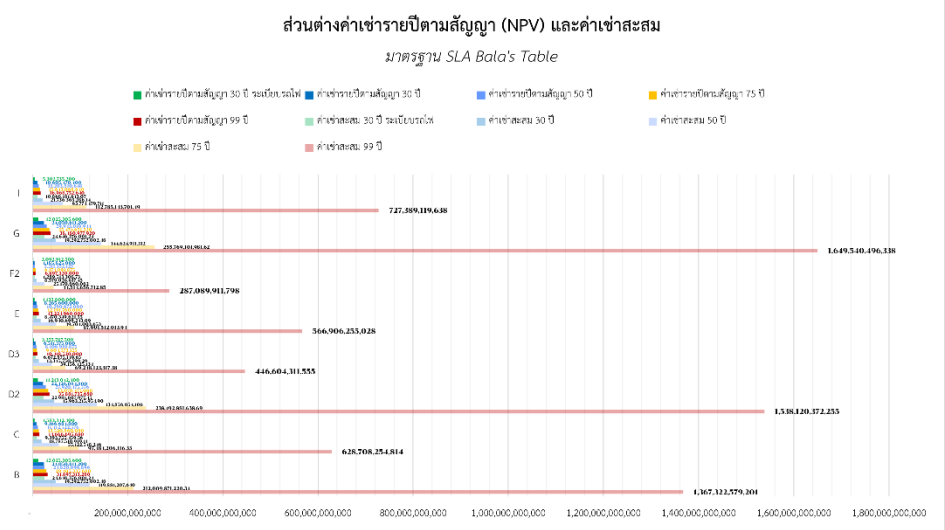
ภาพประกอบที่ 8 แสดงค่าเช่ารายปีตามสัญญา 30-99 ปี แปลง E และแปลง F2
(ตัวอย่างมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์)

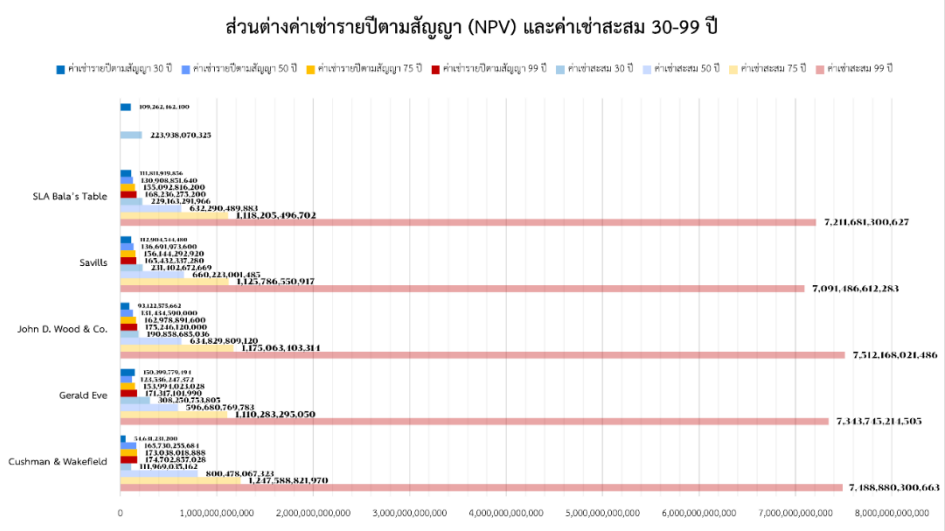
ภาพประกอบที่ 9 แสดงค่าเช่ารายปีตามสัญญา 30-99 ปี แปลง G และแปลง I
(ตัวอย่างมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์)

2. วิธีส่วนต่างค่าเช่ารายปีตามสัญญา (NPV) และค่าเช่าสะสม

เป็นวิธีพิจารณาจากส่วนต่างระหว่างค่าเช่ารายปีตามสัญญา เมื่อคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เปรียบเทียบค่าเช่าสะสมตลอดสัญญาโดยไม่คิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ แยกสมมติฐาน 30-99 ปี พบว่าสมมติฐาน 30 ปี มีส่วนต่างร้อยละ 104.95 สมมติฐาน 50 ปี มีส่วนต่างร้อยละ 383 สมมติฐาน 75 ปี มีส่วนต่างร้อยละ 621 และสมมติฐาน 99 ปี มีส่วนต่างร้อยละ 4,186.64 ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าจำนวนค่าเช่าสะสมระหว่าง 30-75 ปี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามระยะเวลาสิทธิการเช่า แต่สิทธิการเช่า 99 ปี กลับมีส่วนต่างระหว่างค่าเช่ารายปีตามสัญญาสูงถึงร้อยละ 4,186.84 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงตาม **ตารางที่ 3** และ **ภาพประกอบที่ 10-11**

ภาพประกอบที่ 10 ส่วนต่างค่าเช่ารายปี (NPV) และค่าเช่าสะสมแยกรายแปลงเปรียบเทียบ 30-99 ปี ตัวอย่างมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์ (สีเข้มค่าเช่ารายปี สีจางค่าเช่าสะสม)

ภาพประกอบที่ 11 ส่วนต่างค่าเช่ารายปี (NPV) และค่าเช่าสะสมรวมทุกแปลงเปรียบเทียบ 30-99 ปี แยกตามมาตรฐาน (สีเข้มค่าเช่ารายปี สีจางค่าเช่าสะสม)

ตารางที่ 3 ส่วนต่างค่าเช่ารายปีตามสัญญา (NPV) และค่าเช่าสะสม 30-99 ปี แยกตามมาตรฐาน

แบบจำลองมาตรฐาน	สมมติฐาน 30 ปี	สมมติฐาน 50 ปี	สมมติฐาน 75 ปี	สมมติฐาน 99 ปี
ระเบียบการรถไฟ	104.95%	-	-	-
Cushman & Wakefield	104.95%	383%	621%	4,186.64%
Gerald Eve	104.95%	383%	621%	4,186.64%

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แบบจำลองมาตรฐาน	สมมติฐาน 30 ปี	สมมติฐาน 50 ปี	สมมติฐาน 75 ปี	สมมติฐาน 99 ปี
John D. Wood & Co.	104.95%	383%	621%	4,186.64%
Savills	104.95%	383%	621%	4,186.64%
SLA Bala's Table	104.95%	383%	621%	4,186.64%

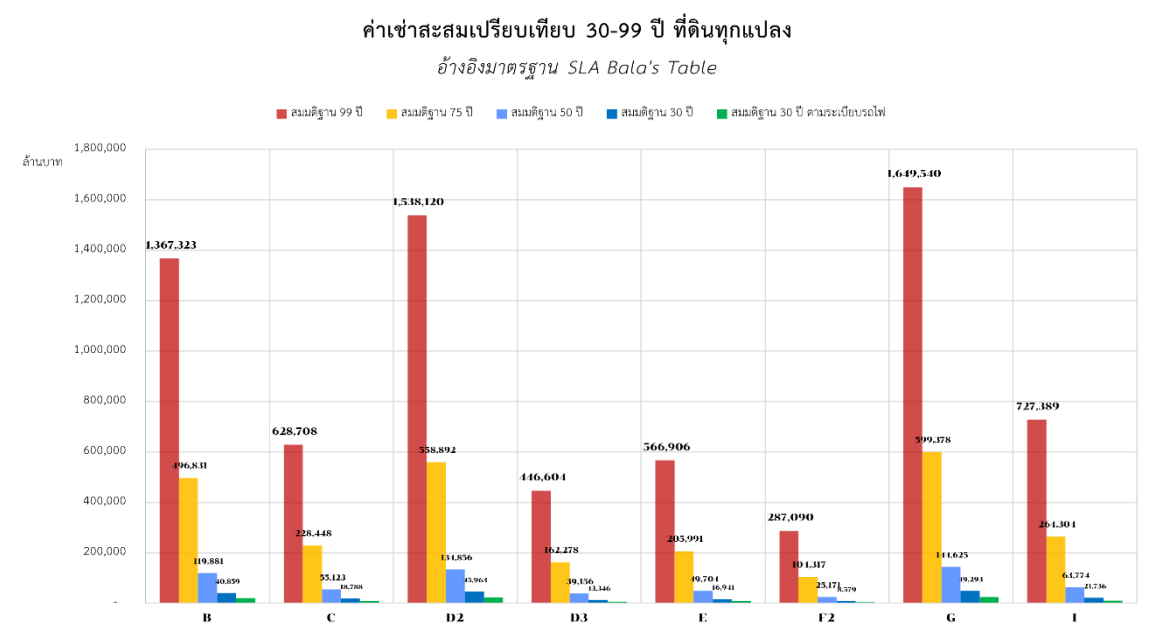
เมื่อดูใน **ภาพประกอบที่ 10-11** อัตราส่วนต่างระหว่างค่าเช่ารายปีตามสัญญา (NPV) และค่าเช่าสะสม (ไม่ใช่ NPV) แยกตามสมมติฐาน 30-99 ปี จะได้อัตราส่วนตาม **ตารางที่ 3** โดยสมมติฐาน 30, 50, 75 และ 99 ปี มีอัตราส่วนต่างร้อยละ 104.95, 383, 621 และ 4,186.64 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนต่างดังกล่าวเพิ่มขึ้นในอัตราทวีคูณระหว่างสมมติฐาน 75-99 ปี

3. วิธีค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบ 30-99 ปี

เป็นการพิจารณาจากค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบ แยกตามสมมติฐาน 30-99 ปี โดยใช้ค่าเช่าสะสมตามระเบียบการรถไฟฯ 30 ปี เป็นเกณฑ์ฐาน สรุปเป็นอัตราค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบตาม **ตารางที่ 4** และแยกทำเป็นตารางจำนวนค่าเช่าสะสมในที่ดินแต่ละแปลงแยกตามแบบจำลองมาตรฐานตาม **ภาพประกอบที่ 12**

ตารางที่ 4 ค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบ 30-99 ปี แยกตามมาตรฐาน

แบบจำลองมาตรฐาน	อัตราค่าเช่าสะสม 30 ปี (ระเบียบรถไฟ: เกณฑ์ฐาน)	อัตราค่าเช่าสะสม 30 ปี	อัตราค่าเช่าสะสม 50 ปี	อัตราค่าเช่าสะสม 75 ปี	อัตราค่าเช่าสะสม 99 ปี
Cushman & Wakefield	0.00%	175.30%	642.89%	2,613.30%	6,850.09%
Gerald Eve	0.00%	70.46%	453.75%	2,314.68%	6,715.39%
John D. Wood & Co.	0.00%	106.67%	489.16%	2,455.57%	6,871.70%
Savills	0.00%	104.67%	512.72%	2,348.40%	6,481.28%
SLA Bala's Table	0.00%	100.00%	486.80%	2,331.91%	6,592.83%

ภาพประกอบที่ 12 แสดงค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบ 30-99 ปี ทุกแปลง (มาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์)

จาก **ภาพประกอบที่ 12** จากตัวอย่างมาตรฐานกรมที่ดินสิงคโปร์จะพบว่า แปลงที่มีส่วนต่างค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบมาตรฐาน 30-99 ปี มากที่สุด 3 แปลง (ไม่ใช่ค่า NPV) ได้แก่ แปลง B ย่านสินค้าพหลโยธิน มีค่าเช่าสะสม 30 ตามระเบียบการรถไฟฯ, 30, 50, 75 และ 99 ปี ตามลำดับ ดังนี้ 20,429.65 ล้านบาท 40,859.31 ล้านบาท, 119,881.2 ล้านบาท, 496,831 ล้านบาท และ 1,367,322.57 ล้านบาท แปลง D2 ย่านโกดังสินค้าและพาณิชยกรรม มีค่าเช่าสะสม 30-99 ปี ตามลำดับ ดังนี้ 22,981.6 ล้านบาท, 45,963.21 ล้านบาท, 134,856.05 ล้านบาท, 558,892.17 ล้านบาท และ 1,538,120.37 ล้านบาท และแปลง G ย่านนิคมรถไฟ กม.11 มีค่าเช่าสะสม 30-99 ปีตามลำดับ ดังนี้ 24,646.37 ล้านบาท, 49,292.75 ล้านบาท, 144,624.91 ล้านบาท, 599,377.84 ล้านบาท และ 1,649,540.49 ล้านบาท ซึ่งทั้งสามแปลงมีศักยภาพที่ก่อให้เกิดรายได้จากค่าเช่ารายปีสูงสุด มีความเหมาะสมให้สิทธิการพัฒนา 99 ปี

ที่ดินศักยภาพปานกลางมี 4 แปลง ประกอบด้วย แปลง C ย่านสถานีขนส่งหมอชิต แปลง D3 ย่านพาณิชยกรรมจตุจักร แปลง E ย่านตึกแดง แปลง F2 ย่านโรงรถจักรบางซื่อ และแปลง I ย่านศูนย์ซ่อมบำรุงรถไฟชานเมือง สมมติฐาน 99 ปี มีมูลค่าไม่เกินร้อยละ 50 ของที่ดินศักยภาพสูง หรือประมาณเท่ากับสมมติฐาน 75 ปี ของที่ดินศักยภาพสูง การให้สิทธิการเช่า 99 ปี ในที่ดินศักยภาพปานกลางจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอื่นประกอบการพิจารณา อาทิ มูลค่าโครงการ ประเภทโครงการ แนวโน้มการเติบโตราคาที่ดินในอนาคต ข้อเสนอเจรจาของเอกชน เป็นต้น

ที่ดินที่มีศักยภาพต่ำที่สุด ได้แก่ แปลง F2 ย่านโรงรถจักรบางซื่อ มีค่าเช่าสะสม 30-99 ปี ตามลำดับ ดังนี้ 4,289.51 ล้านบาท, 8,579.02 ล้านบาท, 25,170.86 ล้านบาท, 104,317.13 ล้านบาท และ 287,089.91 ล้านบาท ไม่เหมาะสมให้สิทธิการเช่าระยะยาว เนื่องจากที่ดินมีศักยภาพต่ำจากข้อจำกัดทางกายภาพ คิดเป็นส่วนต่างจากแปลง G ย่านนิคมรถไฟ กม.11 มูลค่า 1,362,450.58 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาครบทั้งสามวิธี สามารถสรุปแนวทางให้สิทธิการพัฒนาเอกชนโดยพิจารณาจากศักยภาพที่ก่อให้เกิดรายได้ ราคาที่ดินและมูลค่ากรรมสิทธิ์ และข้อจำกัดทางกายภาพจากการประเมินคะแนนคุณภาพถ่วงน้ำหนัก ได้แก่ ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง กายภาพที่ดิน สภาพแวดล้อม และศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น โดยแบ่งประเภทที่ดินออกเป็น 5 กลุ่ม ดูรายละเอียดใน**ตารางที่ 5**

ตารางที่ 5 จัดกลุ่มเพื่อแบ่งศักยภาพที่ดินในการให้สิทธิการพัฒนาแก่เอกชน

จัดกลุ่มที่ดิน	แปลงที่ดิน
ที่ดินศักยภาพสูงมูลค่าสูง แปลง B: ย่านสินค้าพหลโยธิน แปลง D2: ย่านโกดังสินค้าและพาณิชยกรรม	<u>เหมาะสมให้สิทธิการพัฒนา 99 ปี</u> ทำเลที่สำคัญของการรถไฟ เน้นการพัฒนาพื้นที่เชิงพาณิชย์ โครงการขนาดใหญ่พิเศษ การวางผังแม่บท พื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐ การพัฒนาพื้นที่รอบสถานีระบบขนส่งมวลชน
ที่ดินศักยภาพสูงมูลค่าต่ำ แปลง D3: ย่านพาณิชยกรรมจตุจักร	<u>เหมาะสมให้สิทธิการพัฒนาสูงสุด 50 ปี</u> เนื่องจากแปลงที่ดินมีขนาดเล็ก แม้มีศักยภาพสูงสุด แต่ยังต้องอาศัยข้อมูลอื่นประกอบการตัดสินใจในการให้สิทธิการพัฒนาแก่เอกชน เช่น แนวโน้มราคาที่ดิน มูลค่าการลงทุนและประเภทโครงการ การจัดเก็บรายได้จากช่องทางอื่น รวมถึงการพัฒนาที่สนับสนุนการเชื่อมระบบขนส่งมวลชน
ที่ดินศักยภาพปานกลางมูลค่าปานกลาง แปลง C: ย่านสถานีขนส่งหมอชิต แปลง I: ย่านศูนย์ซ่อมบำรุงรถไฟชานเมือง	<u>เหมาะสมให้สิทธิการพัฒนา 50-75 ปี</u> และต้องอาศัยข้อมูลอื่นประกอบการตัดสินใจในการให้สิทธิการพัฒนาแก่เอกชน เช่น ขนาดและมูลค่าโครงการ ประเภทโครงการ ข้อเสนออื่นเพิ่มเติม

ตารางที่ 5 (ต่อ)

จัดกลุ่มที่ดิน	แปลงที่ดิน
ที่ดินศักยภาพต่ำมูลค่าสูง แปลง G: ย่านนิคมรถไฟ กม.11	<u>เหมาะสมให้สิทธิการพัฒนา 99 ปี</u> มีศักยภาพต่ำแต่ได้ประโยชน์จากขนาดที่ดินและทำเลที่ตั้ง การให้สิทธิต้องพิจารณารูปแบบและประเภทโครงการ การวางผังแม่บทสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ เน้นพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยผสมผสาน
ที่ดินศักยภาพต่ำมูลค่าปานกลาง-ต่ำ แปลง E: ย่านตึกแดง แปลง F2: ย่านโรงรถจักรบางซื่อ	<u>ไม่เหมาะให้สิทธิการพัฒนาแก่เอกชนในระยะยาว</u> มีข้อจำกัดทางกายภาพและการเข้าถึง เหมาะสำหรับพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนการรถไฟทดแทน หรือให้สิทธิการเช่าที่อยู่อาศัยระยะยาวในที่ดินของรัฐ

สรุปและอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยทั้งหมด สามารถจัดกลุ่มเพื่อแบ่งศักยภาพที่ดินแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม เพื่อกำหนดสิทธิการพัฒนาที่เหมาะสม ประกอบด้วย ที่ดินศักยภาพสูงมูลค่าสูง ที่ดินศักยภาพสูงมูลค่าต่ำ ที่ดินศักยภาพปานกลางมูลค่าปานกลาง ที่ดินศักยภาพต่ำมูลค่าสูง และที่ดินศักยภาพต่ำมูลค่าปานกลาง-ต่ำ เป็นต้น โดยศักยภาพของที่ดินจะสะท้อนผ่านราคาที่ดินต่อตารางวาที่ผ่านการประเมินคะแนนคุณภาพถ่วงน้ำหนัก อย่างไรก็ตาม ขนาดที่ดินยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดมูลค่าขั้นสุดท้าย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความได้เปรียบด้านมูลค่าที่สูงกว่าแม้จะมีศักยภาพที่ดินต่ำกว่า เช่น ที่ดินย่านนิคมรถไฟ กม.11 มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของสิทธิการเช่า 99 ปี 57,263.36 ล้านบาท เป็นต้น เปรียบเทียบกับมูลค่าปัจจุบันสุทธิสิทธิการเช่าของที่ดินย่านโรงรถจักรบางซื่อ 99 ปี 9,966.25 ล้านบาท แม้จะมีส่วนต่างราคาที่ดินประมาณ 90,000 บาท/ตร.ว. (440,000 บาท/ตร.ว และ 350,000 บาท/ตร.ว.) และเมื่อเปรียบเทียบกับที่ดินย่านพาณิชยกรรมจตุจักรซึ่งมีราคาที่ดินสูงสุด 790,000 บาท/ตร.ว. แต่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิสิทธิการเช่า 99 ปีเพียง 15,455.68 ล้านบาท ผู้วิจัยจึงมองว่า การให้สิทธิการเช่าระยะยาวจำเป็นต้องพิจารณาถึงศักยภาพด้านมูลค่าและข้อจำกัดทางกายภาพในที่ดินโดยวิธีเปรียบเทียบข้อมูลในระดับย่านหรือพื้นที่ศูนย์กลางภายในบริเวณ รวมถึงแนวโน้มการเติบโตของราคาที่ดินในบริเวณดังกล่าว เป็นต้น

และจากการวิเคราะห์วิธีพิจารณามูลค่าสิทธิการเช่าระยะยาว 3 วิธีข้างต้น ได้แก่ 1) วิธีอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญาเปรียบเทียบ 30-99 ปี ชี้ให้เห็นถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเช่ารายปีตามสัญญาจากการทบทวนค่าเช่าในอัตราร้อยละ 15 ทุกห้าปีตามระเบียบการรถไฟฯ ซึ่งมีอัตราการเติบโตค่าเช่ารายปีตามสัญญาเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาสิทธิการเช่า 30 และ 99 ปี ระหว่างอัตรา 101.14 สูงสุดถึงร้อยละ 1,323.18 ตามลำดับจากค่าเช่าปีแรก ซึ่งเป็นโครงสร้างตายตัว 2) วิธีส่วนต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันสุทธิของค่าเช่ารายปีตามสัญญาและค่าเช่าสะสมรวมที่ดินทุกแปลงแยกตามมาตรฐานบ่งชี้ให้

เห็นถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างหลังจาก 75 ปีขึ้นไปเพิ่มสูงขึ้นในอัตราทวีคูณ โดยสมมติฐาน 30, 50, 75 และ 99 ปี มีส่วนต่างร้อยละ 104.95, 383, 621 และ 4,186.64 ตามลำดับ และ 3) วิธีค่าเช่าสะสมเปรียบเทียบ 30-99 ปี โดยใช้สิทธิการเช่า 30 ปีตามระเบียบรถไฟเป็นเกณฑ์วัด ชี้ให้เห็นถึงจำนวนค่าเช่าสะสมที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับระยะเวลาสิทธิการเช่าที่นานขึ้น ผู้วิจัยมองว่า เหตุผลสำคัญของอัตราการเปลี่ยนแปลงส่วนต่างที่เพิ่มสูงขึ้นเมื่อระยะเวลาสิทธิการเช่านานขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าเช่ารายปีในช่วงท้ายอายุสัญญา เนื่องจากผลลัพธ์ของ “โครงสร้างทบต้น” ของค่าเช่ารายปีตามโครงสร้างระเบียบรถไฟ ซึ่งเดิมถูกกำหนดให้ปรับตามอัตราเงินเฟ้อต่อปี ทำหน้าที่กำหนดโครงสร้างทบต้นในค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สิน อัตราคิดลดที่ใช้ทำหน้าที่เสมือน “อัตราดอกเบี้ยทบต้น” ที่ให้ผลตอบแทนในรูปของจำนวนเงินค่าเช่ารายปีที่เพิ่มขึ้น ระยะเวลาการเช่าสัมพันธ์กับ “จำนวนครั้งการทบต้น” โดยมูลค่าจะทบต้นเพิ่มขึ้นตามจำนวนครั้ง และมูลค่าสิทธิการเช่าต่อกรรมสิทธิ์เปรียบเสมือน “จำนวนเงินต้น” ที่ใช้ในการคำนวณโครงสร้างค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สิน แปลงที่มีมูลค่าต้นสูงจะได้ประโยชน์จากค่าเช่ารายปีทบต้นสะสมสูงกว่าแปลงที่มีมูลค่าต้นต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

วิธีพิจารณามูลค่าสิทธิการเช่าระยะยาวทั้ง 3 วิธีดังกล่าว อาจไม่ได้พิจารณามูลค่าสิทธิการเช่าตามหลักมูลค่าของเงินตามเวลา (Time Value of Money) ซึ่งอาจเป็นจุดอ่อนสำคัญในวิธีพิจารณา โดยผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการพิจารณาเพียงมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ในการพิจารณาโครงสร้างผลตอบแทนการจัดประโยชน์ทรัพย์สินในการตัดสินใจให้สิทธิการพัฒนาแก่เอกชน รวมถึงควรพิจารณาจากจำนวนเงินส่วนต่างซึ่งมีความสำคัญกว่าการพิจารณาอัตราส่วน หรืออัตราการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการเลือกใช้อัตราคิดลดในการกำหนดค่าตอบแทนการจัดประโยชน์ควรพิจารณาอย่างมีหลักการและเหตุผลรองรับในอัตราที่เหมาะสมกับระยะเวลาให้สิทธิการพัฒนา โดยทั้งนี้ การพิจารณาให้สิทธิระยะยาวใดๆจำเป็นต้องพิจารณาถึงศักยภาพและข้อจำกัดทางกายภาพเสมอ จึงจำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อมูลทางกายภาพและสร้างเกณฑ์การประเมินในขั้นตอนวิธีประเมินคะแนนคุณภาพถ่วงน้ำหนัก เพื่อความถูกต้องของราคาที่ดิน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). เรื่องเสร็จที่ 1597/2559 เรื่อง การนำที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยบริเวณโรงงานมักกะสันไปทำโครงการพัฒนาเชิงพาณิชย์. พฤศจิกายน.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (23 กุมภาพันธ์ 2562). 5 มีนาฯเดดไลน์เจรจาไฮสปีด “ซีพี” ระทึก-“บีทีเอส” รอลุ้นเฮือกสุดท้าย. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565. จาก https://www.prachachat.net/property/news-293699

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (10 กันยายน 2563). “ศักดิ์สยาม” เปิดสัมปทาน 99 ปีดึงเอกชนเดินรถไฟ-นำร่องสายอีสาน. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565 จาก https://www.prachachat.net/property/news-519440

Matichon Information Center. (30 มกราคม 2559). คลังชี้เช่าที่ดิน 99 ปีเฉพาะรัฐต่อรัฐ. เดลินิวส์, หน้า 7. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2565 จาก http://library.fpo.go.th/ewt_dl_link.php?nid=732

Cushman & Wakefield. (2018). Proposed Revision of SLA’s Leasehold Table. Retrieved from https://www.cushmanwakefield.com

Gerald Eve. (2020). Leasehold Enfranchisement: Gerald Eve 2016 Graph and Table of Leasehold/Freehold Relativities. Retrieved from https://www.geraldeve.com

John D. Wood & Co. (2011). Working Paper on Relativity/ Graphs. Retrieved from https://silo.tips/download/working-paper-on-relativity-graphs#

Japan International Cooperation Agency (JICA). (2017). Data Collection Survey on Urban Redevelopment in Bang Sue Area in the Kingdom of Thailand: Final Report (Research Report). Bangkok: Japan International Cooperation Agency. Retrieved from https://openjicareport.jica.go.jp/618/618/618_122_12309258.html

Savills. (2016). Spotlight Leasehold Enfranchisement: Analysis of Relativity. Savills World Research: UK Residential. Retrieved from https://pdf.euro.savills.co.uk

Singapore Land Authority. (2020). The Differential Premium System. Retrieved from https://www.sla.gov.sg

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ศึกษากรณีการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ

Legislative Measures for Extreme Emergency Searches Study the case of searching for the driver of a vehicle while intoxicated with alcohol or other intoxicants in an accident case.

ธีรชญาน์ ศิริชัชวาลวงศ์[1*], จิระพงศ์ แก้วบัว[1] และพัตรธีรา สุวรรณวงศ์[2]

Theerachaya Sirichatchawnawong[1*], Jirapong Kaewbue[1] and Phattheera Suwannawong[2]

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer of Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer Department of Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Theerachaya29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการค้นในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ศึกษากรณีการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางนิติศาสตร์ ในลักษณะการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Source) นำมาอธิบายและแปลความข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับการค้นไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การค้นในที่รโหฐานเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการสืบสวนและสอบสวนที่สำคัญ เนื่องจากเป็นขั้นตอนในการนำผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตลอดจนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเข้าสู่คดี เนื่องจากที่รโหฐานไม่ใช่ที่สาธารณะ การเข้าค้นในที่รโหฐานต้องมีหมายค้นตามที่กฎหมายกำหนด ไม่มีการบัญญัติกฎหมายให้สามารถค้นได้ในกรณีฉุกเฉินในแบบที่ไม่ต้องแสดงหมายค้น จึงเกิดข้อขัดข้องในการเข้าตรวจค้นหาผู้ต้องหากรณีหลบหลีกหรือหลบหนีจากการกระทำความผิดอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุทางการจราจร ที่ต้องมีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอร์ของผู้ต้องหาที่สงสัยว่าได้กระทำความผิดเป็นพยานหลักฐานที่ใช้ยืนยันการกระทำความผิดในทันที ซึ่งหากมิได้มีการตรวจวัดทันทีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การตรวจทันทีกับภายหลังนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่าง และกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ควรเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน เนื่องจากการตรวจหาไม่เพียงพิสูจน์ข้อเท็จจริงในสำนวนคดี แต่ยังทำให้ทราบสาเหตุที่แท้จริง

ของการกระทำความผิดในคดีอุบัติเหตุ และนำมาประกอบการพิจารณาเพื่อนำไปสู่การกำหนดโทษได้ จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า มีหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่สามารถทำการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นได้เป็นกรณีฉุกเฉิน ในสถานที่ที่ผู้ต้องหาที่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดเพิ่งเข้าไปได้ ดังนั้นจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานให้มีการค้นในกรณีฉุกเฉินได้เป็นกรณียกเว้นข้อกฎหมายที่มีอยู่เดิม เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถเข้าค้นในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มเติมบทบัญญัติในกรณีการค้นตัวบุคคลที่ไม่ต้องขอหมายศาลเนื่องจากปรากฏพฤติการณ์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าน่าจะมีวัตถุที่จะนำไปใช้กระทำความผิด หรือน่าจะมีวัตถุที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาแล้ว หรือน่าจะมีสิ่งผิดกฎหมายซุกซ่อนในร่างกายหรือเสื้อผ้าที่สวมใส่ โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นทำบันทึกการค้นและสำเนาให้กับผู้ถูกตรวจค้นไว้เป็นหลักฐาน รวมทั้งการแก้ไขบทลงโทษสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นให้หนักขึ้น จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ที่สำคัญการกำหนดโทษที่หนักขึ้นจะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและระมัดระวังในการขับขี่มากยิ่งขึ้น สามารถลดจำนวนอุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับได้

คำสำคัญ: เมาแล้วขับ, การค้น, การค้นในที่รโหฐาน, การค้นในกรณีฉุกเฉิน, การค้นผู้ต้องหาที่สงสัยว่ากระทำความผิด

บทนำ

อุบัติเหตุทางจราจรไม่ว่าจะเป็นรถชนรถหรือรถชนคน ล้วนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน และสิ่งที่ตามมานั้นคือความรับผิดทางอาญาและความรับผิดทางแพ่ง สำหรับการดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับรถ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการขับรถลดลง เช่น มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสเสี่ยงเกิดอุบัติเหตุเป็น 2 เท่า และหากมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด 100 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นเป็น 6 เท่าจากสถิติคดีขับรถขณะเมาสุราเฉพาะช่วงสงกรานต์พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 12,325 คดี ปี พ.ศ. 2563 รัฐบาลประกาศงดเทศกาลสงกรานต์ ส่วนในปี 2564 มีจำนวน 6,061 คดี จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ขับขี่ยานพาหนะขณะมึนเมามีอัตราสูงทุกปี เกิดเป็นคดีที่มีฐานความผิดและมีโทษอัตราสูง เช่น ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท เป็นต้น แต่ในหลายคดีที่ไม่สามารถเอาผิดต่อผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นได้ เนื่องจากผู้ขับขี่หรือกระทำความผิดหลบหลีกหลีกเลี่ยง หรือบางกรณีหลบหนีเข้าที่พักทันที ดังเช่นคดีที่ปรากฏในสื่อสังคมเนื่องจากการที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องกรณีการขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการตั้งคำถามจากประชาชนทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งโฆษกสำนักงานอัยการสูงสุดออกมาชี้แจงว่าคำสั่งไม่ฟ้องคดีเป็นเพราะไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ คดีดังกล่าวที่พนักงานอัยการมีคำสั่ง

ไม่ฟ้องนั้นเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้ข้อมูลพอสังเขปโดยใช้นามสมมุติของผู้กระทำความผิดคือ นาย ก. รายละเอียดดังนี้

กรณีคดีดังกล่าวเหตุเกิดเมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2555 เวลา 05.30 นาฬิกา ที่ปากซอยสุขุมวิท 47 นาย ก. ขับรถยนต์เฟอร์รารี่ชนเจ้าพนักงานตำรวจนายหนึ่งขณะกำลังขับรถจักรยานยนต์ลาดตระเวน ถึงแก่ความตายในที่เกิดเหตุ และความเร็วของรถยนต์ได้ลากร่างเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวไปไกลเป็นระยะทางกว่าสองร้อยเมตร หลังจากนั้น นาย ก. ได้ขับรถยนต์คันดังกล่าววิ่งเข้าไปจอดในบ้านในซอยสุขุมวิท 53 ระหว่างทางมีคราบน้ำมันจากจุดเกิดเหตุไปถึงภายในบ้าน ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตามรอยผู้ก่อเหตุได้ นาย ก. อยู่ในบ้านและไม่ปรากฏตัวออกมา ต่อมาได้มีผู้ที่อ้างว่าเป็นพ่อบ้านคอยดูแลรถยนต์ประจำบ้านและอยู่อาศัยในบ้านหลังดังกล่าวมาเป็นเวลากว่า 14 ปี แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่าตัวเองเป็นคนขับ แต่เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจซักถามกลับพบว่าไม่ได้เป็นผู้ขับรถยนต์เฟอร์รารี่แต่อย่างใดและให้การวกไปวนมา อีกทั้งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีผู้พบเห็นเหตุการณ์จำนวนมาก ทำให้ต่อมาพ่อบ้านคนดังกล่าวได้ยอมรับว่ามารับผิดแทนบุคคลอื่น จึงถูกดำเนินคดีในข้อหาแจ้งความเท็จ จากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจได้ขอหมายค้นและนำกำลังตำรวจล้อมบ้าน พบรถยนต์เฟอร์รารี่สภาพพังยับเยิน และพบนาย ก. ซึ่งต่อมายอมรับว่าเป็นผู้ก่อเหตุจริงจึงถูกนำตัวไปที่สถานีตำรวจและตรวจวัดค่าแอลกอฮอล์ในร่างกาย ปรากฏว่ามีค่าแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งนาย ก. ได้ให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนนว่าตนเองดื่มภายหลังจากเกิดเหตุเนื่องจากรู้สึกเครียดกับเรื่องที่กิดขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจได้ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมาย โดยตั้งข้อหาจำนวนห้าข้อหาสำคัญ คือ ขับรถขณะมึนเมา (อายุความ 5 ปี) ขับรถเร็วเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด (อายุความ 1 ปี) ขับรถโดยประมาททำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย (อายุความ 1 ปี) ขับรถชนแล้วหนี (อายุความ 5 ปี) ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย (อายุความ 15 ปี) จากนั้น นาย ก. ได้ยื่นขอประกันตัว มีการตรวจสอบความเร็วของรถยนตร์ ระบุว่า นาย ก. ขับรถยนต์เฟอร์รารี่ด้วยความเร็ว 177 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับการคำนวณของนักวิชาการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชื่อดังของประเทศไทย นอกจากนี้ในการตรวจเลือดโดยโรงพยาบาลพบว่าในร่างกายของนาย ก. มีการเสพโคเคนแต่ไม่ปรากฏหลักฐานผลการตรวจเลือดดังกล่าวนี้อยู่ในสำนวนของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีนี้แต่อย่างใด จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2555 จนมาถึงขณะนี้คือปี พ.ศ. 2563 รวมเวลา 8 ปีนั้น ในที่สุดแล้ววันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2563 ก็มีคำสั่งไม่ฟ้องนาย ก. จนผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นคนไทยเข้าไปอ่านข่าวในช่อง CNN ซึ่งรายงานเกี่ยวกับคดีนี้และเป็นประเด็นที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจ จึงเป็นเหตุให้คดีถูกกล่าวถึงถูกจับตามอง และประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมากอีกครั้ง เนื่องจากเป็นการขับรถชนผู้อื่นถึงแก่ความตายและผู้ต้องหาเดินทางออกนอกต่างประเทศนับตั้งแต่เกิดเหตุ ในบรรดาห้าข้อหา ข้อหาที่ร้ายแรงที่สุดก็คือขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและข้อหาขับรถขณะมึนเมา ซึ่งหากปรากฏในสำนวนการสอบสวนและเมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องประกอบพยานหลักฐานที่ชัดเจน ศาลจะสั่งลงโทษทุกคดีไม่มีการรอลงอาญา แต่ผลคือพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องตามที่ได้กล่าวมา จุดที่เป็นประเด็น

สำคัญสำหรับงานวิจัยนี้คือ ในข้อหาที่หนึ่งขับรถขณะมึนเมานั้น พนักงานอัยการ “ไม่สั่งฟ้อง” โดยให้เหตุผลว่าไม่มีหลักฐานว่า นาย ก. ดื่มเหล้าก่อนขับหรือหลังขับ รวมถึงหลักฐานว่าเสพโคเคนจนมึนเมาก็ไม่มีอยู่ในสำนวนคดีเช่นกัน ดังนั้นจึงยกประโยชน์ให้จำเลย จากเหตุผลดังกล่าวนี้มีสาเหตุมาจากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ตามเวลาต่อเนื่องจากที่เกิดเหตุ เนื่องจาก นาย ก. หลบอยู่ในบ้าน ซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ นาย ก. ขอมอบตัวกับเจ้าพนักงานตำรวจและยอมรับว่าเป็นผู้ก่อเหตุขับรถชนนายตำรวจคนดังกล่าวจริงในเวลา 10.30 น. หลังจากนั้นจึงถูกนำตัวไปที่สถานีตำรวจและตรวจวัดค่าแอลกอฮอล์ในร่างกาย แม้ว่าเวลาจะผ่านไปหลายชั่วโมงแต่ปรากฏว่ามีค่าแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถ้าได้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ตามเวลาต่อเนื่องจากที่เกิดเหตุ จะสามารถทราบสาเหตุที่เกิดการกระทำความผิดนี้ได้ นอกจากนี้ยังมีคดีอุบัติเหตุอื่น ๆ เป็นจำนวนมากทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏตามสื่อ ซึ่งผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นเมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วเลือกที่จะไม่อยู่ในเหตุการณ์และกลับสู่ที่พักหรือบ้านที่เป็นที่รโหฐานในทันที เมื่อเวลาผ่านไปเกินหกชั่วโมงปริมาณแอลกอฮอร์ในเลือดจะลดต่ำลง

หมายค้นเป็นหมายอาญาชนิดหนึ่ง เป็นหมายที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและศาล หมายค้นมีความจำเป็นสำหรับการค้นในที่รโหฐาน คำว่า “ที่รโหฐาน” นั้นกฎหมายให้นิยามไว้ว่า หมายความถึงที่ต่าง ๆ ซึ่งมิใช่ที่สาธารณสถานดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา) และคำว่า “ที่สาธารณสถาน” นั้นประมวลกฎหมายอาญานิยามว่า หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้” ฉะนั้น ที่รโหฐานจึง หมายถึงสถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ หรือเป็น “ที่ส่วนตัว” อันแสดงถึง เจตนาหวงกันของเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง อันได้แก่ เคหสถาน สำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น อสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองโดยปกติสุขของผู้อื่น ซึ่งการครอบครองโดยปกติสุขจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ผู้ครอบครองได้แสดงออกให้เห็นภายนอกว่า ได้มีการหวงกันการเข้าไปของบุคคลอื่น ๆ เช่น ด้วยการล้อมรั้วขึงลวด หนามเป็นต้น ซึ่งเหตุที่จะออกหมายค้นได้นั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 69 ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา

2. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

3. เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

4. เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

5. เพื่อพบหรือยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว เหตุการณ์ออกหมายค้น แบ่งออกเป็น 2 กรณี 1. เพื่อค้นหาสิ่งของ/พบสิ่งของ 2. เพื่อหาของกลางจึงออกหมายค้นให้ได้ (มาตรา 70)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชนนั้นเป็นเหตุออกหมายค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน การออกหมายค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน คือ กรณีตามมาตรา 69 (1) ที่ว่า “เพื่อพบ และยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา” คำว่า “สิ่งของ” นี้หมายถึง สังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ๆ แต่การค้นนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 92 ซึ่งบัญญัติไว้ว่าห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น หรือคำสั่งของศาลเว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาข้างในรโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่ รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรืออันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อน ตัวอยู่ในรโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อ จะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้ง ต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

จากการวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการค้นทำให้ทราบได้ว่ากฎหมายกำหนดห้ามค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งศาล แต่มีข้อยกเว้นให้เข้าค้นได้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นได้ตามมาตรา 92 ดังนั้นการเข้าค้นหาตัวบุคคลในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉิน ศึกษากรณีการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ เจ้าพนักงานตำรวจไม่สามารถเข้าค้นที่เกิดเหตุได้ในทันทีต้องรอหมายค้นหรือคำสั่งศาลตามหลักกฎหมายข้างต้น ดังนั้นหากได้มีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้นในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินในคดีอุบัติเหตุที่เกิดจากการขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจในการเข้าตรวจค้นได้ จะทำให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นผู้อำนวยความยุติธรรมในระดับชั้นต้นน้ำเกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานได้ตัวผู้กระทำความผิดอย่างรวดเร็ว ประชาชนเกิดความตระหนักและระมัดระวังในการขับขี่ยานพาหนะมากยิ่งขึ้น เกิดความปลอดภัยต่อผู้ใช้รถใช้ถนน และลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุรุนแรงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายเกี่ยวกับการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ

2. เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการค้นในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง

3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุเพื่อการพัฒนากฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพ และการปกป้องคุ้มครองประชาชนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการใช้อำนาจรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อนำเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ อันอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้ สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Right) กล่าวคือมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่น ๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้ (ชะวัชชัย ภาติณธุ, 2548) ดังนั้นในการจับ การคุมขัง การตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลล้วนเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น ตามหลักของลัทธิ ประชาธิปไตย สิ่งที่จะสร้างความชอบธรรมแก่ความไม่เท่าเทียมกัน คือ เจตจำนงของมหาชน (Popular Will) ส่วนสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาจากลัทธิอีกลัทธิหนึ่ง คือ ลัทธิเสรีนิยม ซึ่งแย้ง และชิงดีชิงเด่นกันตลอดมากับลัทธิประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางกฎหมายหรือระบบความคิดที่ค้ำจุน ระบบกฎหมายของลัทธิเสรีนิยมคือ แนวคิดที่รู้จักกันในชื่อ “The Rule of Law” หรือที่นักกฎหมาย ไทยเรียกว่า “นิติรัฐ” นั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

การสืบสวนอาชญากรรม (Criminal Investigation) หมายถึง การค้นหา การซักถาม ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย เพื่อหาคนหรือสิ่งของที่ใช้ประกอบการกระทำความผิด (การุณย์ บัวเผื่อน, 2535) หรือละเว้นการกระทำตามกฎหมาย อันเป็นการซักถามจากสิ่งที่รู้ย้อนหลังไปหาสิ่งที่ไม่รู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อตัดสินตามความจริงเท่าที่จะพบได้ในขอบเขตของกฎหมาย การสืบสวนในความหมายของประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(10) หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด การสืบสวนจึงเป็นศิลปะที่สลับซับซ้อนและละเอียดอ่อน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยน การศึกษาสถานการณ์จริง แล้วใช้เทคนิคและ

ยุทธวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมตามลักษณะของคดีและความมุ่งหมายของการสืบสวนอยู่เสมอ นอกจากนั้น การสืบสวนยังจะต้องอาศัยประสบการณ์และความสามารถเฉพาะตัวเข้าช่วยเสริมอีกด้วย

แนวคิดเรื่องการลงโทษ

กฎหมายอาญานั้นเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่พัฒนามาจากกฎแห่งศีลธรรม ธรรมเนียมข้อห้ามตามประเพณีซึ่งถือเป็นหลักประกันแห่งความสงบสุขของสังคมส่วนรวม ทั้งนี้ศีลธรรม ประเพณีนั้นมีหลายระดับตั้งแต่ศีลธรรมที่มีความสำคัญมากจนสังคมชุมชนจะต้องมีมาตรการในการตำหนิติเตียนการกระทำนั้นจนถึงขั้นขับไล่ออกจากชุมชน หรืออาจจะเป็นเพียงการกระทำที่ผิด มารยาท ผิดธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม แต่เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้นจนกลายมาเป็นเชื้อชาติ เผาพันธุ์และประเทศชาติจึงจำเป็นที่จะต้องทำการหยิบยกเอาจารีตประเพณีต่าง ๆ ที่สำคัญของแต่ละสังคมชุมชนขึ้นมากำหนดให้เป็นกฎหมายเพื่อจะนำมาเป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคมอย่างชัดเจน

ในส่วนของการกระทำที่อยู่ในบทบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องเป็นการกระทำผิดหรือการกระทำอันฝ่าฝืนกฎหมายในลักษณะที่เป็นอาชญากรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมไม่อาจจะยอมรับได้เช่น การฆาตกรรม การข่มขืนกระทำชาเรา การทำร้ายร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพอันเป็นความผิดที่ไม่สามารถที่จะยอมความกันได้โดยเป็นการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเองที่เรียกว่า mala in se ซึ่งเป็นการกระทำาที่บุคคลโดยทั่วไปย่อมรับรู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นความผิดและยอมรับให้เกิดขึ้นในสังคมไม่ได้โดยชี้ชัดตัดสินสิ่งนี้ออกมาโดยสภาพของความรู้สึก สำหรับความผิดอีกประเภทหนึ่งเป็นความผิดที่ไม่สามารถรับรู้หรือมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นความผิดในตัวเองแต่เป็นการกระทำที่สังคมหรือประเทศใดประเทศหนึ่งเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายออกมาเพื่อระงับหรือห้ามการกระทำดังกล่าว เพราะถือเป็นสิ่งที่อันตรายต่อสังคม โดยเรียกความผิดประเภทนี้ว่า mala prohibita เช่น ความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดการครองครอบอาวุธโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการจอดรถในที่หวงห้าม เป็นต้น

กฎหมายอาญานั้นเป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ซึ่งระบุถึงเงื่อนไขของการกระทำความผิดและบทลงโทษหรือมาตรการเพื่อการฟื้นฟูและการป้องกัน (Baumann, Weber and Mitsch, 2003) ทั้งนี้การกำหนดให้การกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญานั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของโครงสร้างความรับผิดทางอาญาซึ่งโครงสร้างความรับผิดทางอาญาสามารถแบ่งออกตามระบบกฎหมายได้ดังต่อไปนี้ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2553)

1. โครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามระบบกฎหมาย Common Lawในทางระบบกฎหมาย Common Law ได้มีการจัดวางโครงสร้างความรับผิดทางอาญาไว้ซึ่งประกอบไปด้วยการกระทำความผิด actus (reus) และเจตนาร้าย mens (rea) นอกจากนี้ยังมีการวางเงื่อนไขอื่น ๆ เพิ่มเติมจากเงื่อนไข สองประการข้างต้น โดยโครงสร้างความรับผิดทางอาญาในทางระบบกฎหมาย Common Law นั้นประกอบด้วย

(1) การกระทำที่เป็นความผิด guilty (act) หรือ actus reus ในส่วนของ actus reus เป็นองค์ประกอบภายนอกทางความผิดที่มีลักษณะเป็นภาวะวิสัย Objective หรือสภาพตามความเป็นจริง มีความเป็นรูปธรรมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ทั้งนี้ actus reus ไม่เพียงแต่เป็นกรณีเฉพาะการกระทำเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง พฤติกรรมแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบที่สาระสำคัญทำให้เห็นว่าเป็นการกระทำผิดทางอาญาด้วย

(2) จิตใจที่ชั่วร้าย (guilty mind) หรือ mens rea Mens rea หมายถึง จิตใจที่ชั่วร้าย หรือเจตนาร้าย ถือเป็นโครงสร้างความผิดทางอาญาประการหนึ่งคู่กับ actus reus โดย mens rea เป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งในเรื่องของเจตนาร้าย นั้นเป็นแนวคิดทางศาสนาในสมัยกลาง โดยมีหลักมาจากสุภาษิตที่กล่าวว่า “Actus non facitreumnisi mens sit rea” ที่แปลว่า การกระทำจะไม่เป็นความผิดถ้าผู้กระทำไม่มีเจตนาร้ายตรงกับ ภาษาอังกฤษที่ว่า An act does not make a diffendant guilty without a guilty mind. ทั้งนี้ mens rea เป็นองค์ประกอบภายในที่เป็นเรื่องทางด้านจิตใจ ซึ่งถือเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญตามกฎหมาย อาญาที่จะเป็นสิ่งยืนยันว่าผู้กระทำนั้นมีความผิด

(3) ความสัมพันธ์ของ actus reus และ mens rea (concurrence) การกระทำฝ่าฝืนตามที่กฎหมายบัญญัติและการมีจิตใจที่มีความชั่วร้าย หรือ Concurrence นั้นเป็นเรื่องที่จะต้องมีความสอดคล้องหรือไปด้วยกัน จึงจะถือว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำที่มีความผิดทางโครงสร้างความรับผิดอาญาในระบบกฎหมาย Common Law กล่าวคือจะต้องมีทั้ง actus reus และ mens rea ที่มีความสอดคล้องและประกอบเข้าด้วยกัน จึงจะถือว่ามีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation) ความสัมพันธ์ระหวางการกระทำหรือผล (Causation) เป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่สำคัญของการกระทำที่มีความผิดทางอาญา โดยเป็นการพิจารณาจากผลของการกระทำเป็นผลที่ จากการกระทำที่ความสัมพันธ์กันหรือมีเหตุแทรกแซงอื่นมาตัดตอนที่เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น หรือไม่

(5) อันตรายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น (Harm)

การกระทำผิดทางอาญานั้นเป็นการกระทำที่มักจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือเกิดอันตรายขึ้น ซึ่งถือเป็นผลของการกระทำที่เกิดขึ้นที่จะกลายมาเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขในการทำให้ ผู้กระทจะต้องรับผิด หากพิจารณาตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของระบบกฎหมาย Common Law แล้วนั้นจะเห็นได้ว่าการทำร้ายร่างกายเด็กเป็นการกระทำที่มีความผิดและมีจิตใจที่ชั่วร้ายเป็นอย่างมาก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลก่อให้เกิดความอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในวงกว้าง โดยจะทำให้การกระทำความผิดดังกล่าวกลายมาเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่ทำให้ ผู้กระทำนั้นจะต้องรับผิดหรือรับโทษหนักขึ้นได้

2. โครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามระบบกฎหมาย Civil Law สำหรับสาระสำคัญของโครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามระบบกฎหมาย Civil Law จะเน้นการพิจารณาไปที่ตัวบุคคลและการกระทำ ซึ่งโครงสร้างความรับผิดของระบบกฎหมายดังกล่าว นี้ประกอบไปด้วย องค์ประกอบความผิด ความผิดกฎหมายและความผิดชั่วซึ่งสามารถแยกอธิบาย ได้ดังต่อไปนี้

(1) องค์ประกอบความผิดครบถ้วน

องค์ประกอบความผิดแบ่งออกเป็นองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบ ภายใน โดยองค์ประกอบภายนอกเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวผู้กระทำการกระทำ ผลของการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นส่วนองค์ประกอบภายในจะเป็นการพิจารณาใน เรื่องของเจตนาของผู้กระทำซึ่งอาจจะเป็นเจตนาธรรมดา หรือเจตนาพิเศษ โดยในส่วนของเจตนา ธรรมดานั้นจะครอบคลุมทั้งในส่วนของกรณีประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลด้วย

(2) ความผิดตามกฎหมาย

ในส่วนของความผิดตามกฎหมาย เป็นพิจารณาในส่วนของการกระทำต่าง ๆ ที่ผู้กระทำได้กระทำลงไปว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่

(3) ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของผู้กระทำหรือความชั่ว กรณีดังกล่าวนี้เป็นกรณีที่พิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของผู้กระทำว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่รู้ผิดชอบหรือไม่สมควรได้รับคำตำหนิหรือไม่หากผู้กระทำไม่รู้สึกผิดชอบหรือหย่อนความสามารถก็ไม่สมควรที่จะได้รับโทษเต็มเช่นเดียวกับที่มีความรู้ผิดชอบปกติโดยความบกพร่องดังกล่าวอาจจะมีที่มาจากความอ่อนเยาว์ทางอายุหรือความบกพร่องทางจิตใจ เป็นต้น (คณิต ณ นคร, 2549)

หากพิจารณาตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของระบบกฎหมาย Civil Law แล้วจะเห็นได้ว่าหากการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดทั้งองค์ประกอบ ภายนอกและองค์ประกอบภายในแล้ว ประกอบกับการกระทำดังกล่าวยังเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายด้วย อีกทั้งหากพิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของผู้กระทำหรือความชั่วที่เกิดขึ้นจะ เห็นได้ว่าผู้ที่กระทำความผิดต่อเด็กในลักษณะดังกล่าวสมควรที่จะได้รับโทษหนักขึ้นมากกว่าการกระทำร้ายร่างกายในลักษณะดังกล่าวกับบุคคลโดยทั่วไปที่บรรลุนิติภาวะแล้ว เนื่องจากความอ่อน เยาว์ทั้งทางร่างกาย อายุและประสบการณ์เป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการกำหนดให้การทำร้ายร่างกายเด็กว่ามีความสำคัญอย่างมากเพื่อให้เด็กดังกล่าวได้รับการคุ้มครองอย่างครอบคลุมและเพียงพอจากรัฐอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการลงโทษ

วัตถุประสงค์ในการลงโทษนั้นเป็นแนวความคิดหรือความเชื่อของสังคมในยุคต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำโดยวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ออกเป็น 4 ประการดังต่อไปนี้

1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิดนั้นมีแนวคิดสืบทอดมาจากวิธีการตอบสนองต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนในสมัยโบราณในเรื่องของการชดใช้ความผิดโดยการลงโทษทางอาญาภาคในหลากหลายรูปแบบ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าอาชญากรรมจะต้องได้รับการลงโทษและการลงโทษดังกล่าวจะต้องเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นหรือทดแทนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นตามหลักตาต่อ ตาฟันต่อฟัน (A tooth for a tooth an eye for an eye a life for a life) ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์อยู่อย่างกว้างของการลงโทษโดยคำนึงถึงสัดส่วนของการลงโทษกบการกระทำความผิดเพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคม

2) การลงโทษเพื่อข่มขู่และยับยั้งอาชญากรรม

การลงโทษเพื่อข่มขู่และยับยั้งอาชญากรรมเป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาแบบดั้งเดิมที่มีแนวคิดในเรื่องของการลงโทษว่าไม่ควรจะเป็นการทรมานหรือชดเชยความผิดของผู้กระทำความผิดแต่ควรให้ผู้กระทำความผิดได้เข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีกทั้งยังเป็นการตักเตือนไม่ให้ผู้อื่นอยากกระทำตามผู้กระทำความผิดด้วย จึงเป็นการลงโทษโดยมีพื้นฐานที่ว่าการลงโทษใดที่ได้กระทำโดยไม่มีความเด็ดขาดหรือไม่เป็นที่เกรงกลัวต่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่จะลงมือกระทำความผิดแล้วนั้นการลงโทษดังกล่าวก็อาจจะกลายเป็นส่วนหนึ่งใน การสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นได้แต่ถ้าการลงโทษนั้นมีความเด็ดขาดหรือมีความ รุนแรงที่มากเกินไปก็อาจทำให้ความยุติธรรมที่จะเกิดขึ้นถดถอยลงได้เช่นกัน ดังนั้น การข่มขู่ยับยั้งจะมีผลเป็นที่ชัดเจนมากหรือน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของการกระทำความผิดเป็นสำคัญ

3) การลงโทษเพื่อป้องกันสังคม

การลงโทษเพื่อป้องกันสังคมหรือการลงโทษในลักษณะการตัดโอกาสการกระทำความผิดเป็นการลงโทษที่ควบคุมในส่วนของตัวผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ก่อความผิดหรือความวุ่นวายขึ้นในสังคม โดยมีความเชื่อที่ว่าหากปล่อยให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในสังคมต่อไปอาจก่อความผิดขึ้นซ้ำ ได้อีกจึงจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือกีดกันออกจากสังคมเป็นชั่วระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ยกตัวอย่าง เช่น การจำคุกระยะยาวหรือการใช้โทษประหารชีวิต เป็นต้น

4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด เป็นการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจนก่อให้เกิดความเข็ดหลาบและไม่กล้ากระทำซ้ำอีก ซึ่งการลงโทษวิธี นี้จะเน้นไปในส่วนของการบำบัดผู้กระทำความผิดมากกวาการลงโทษเนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นกับตัวผู้กระทำความผิดให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวคิดในทางอาชญาวิทยาโดยมีความคิดว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้อาชญากรรมลดลงได้จึงนำมาตรการในการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของการบำบัดโดยใช้ศีลธรรมทำการอบรมทางศาสนาการฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา

การรักษาพยาบาลและการให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษเข้ามาช่วยเสริมกับบทลงโทษไปพร้อม ๆ กันหรือทดแทนการลงโทษ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนั้นไม่ได้อยู่ในสถานะในการเป็นบทลงโทษตามกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ศึกษากรณีการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางนิติศาสตร์ ในลักษณะการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Source) จากตัวบทกฎหมาย หนังสือ เอกสารวิชาการต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ และสืบค้นข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ นำมาอธิบายและแปลความข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1.ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายเกี่ยวกับการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และหากบุคคลดังกล่าวซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (ไพบูลย์ เปียศิริ, 2560)

การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ (บรรเจิด สิงคเนติ, (2552) ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพไว้ด้วย รวมทั้งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่

บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

บทบัญญัติสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่ได้กล่าวมานั้นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอันเป็นการกระทบสิทธิที่ได้รับซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมาย รัฐผู้บัญญัติกฎหมายจึงมีบทกำหนดโทษออกมาควบคุมเพื่อข่มขู่และยับยั้งอาชญากรรม เพื่อป้องกันสังคม และเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ในเรื่องของการจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนการค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ พบว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาโดยการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด การแสวงหาข้อเท็จจริงและตัวผู้กระทำความผิด เพื่อนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมาย มาตรา 132 ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถตรวจตัวผู้ต้องหาโดยไม่ต้องขอความยินยอม และในมาตรา 131/1 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและสั่งให้นำเลือด ปัสสาวะ สารคัดหลั่งไปตรวจเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญา ส่วนหมายค้นถูกบัญญัติไว้ประกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69 หมายค้นเป็นหมาย

อาญาชนิดหนึ่ง เป็นหมายที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและศาล หมายค้นมีความจำเป็นสำหรับการค้นในที่รโหฐาน คำว่า “ที่รโหฐาน” นั้นกฎหมายให้นิยามไว้ว่า หมายความถึงที่ต่าง ๆ ซึ่งมิใช่ที่สาธารณสถานดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา) และคำว่า “ที่สาธารณสถาน” นั้นประมวลกฎหมายอาญานิยามว่า หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้” ฉะนั้น ที่รโหฐานจึงหมายถึงสถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ หรือเป็น “ที่ส่วนตัว” อันแสดงถึง เจตนาหวงกันของเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง อันได้แก่ เคหสถาน สำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น อสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองโดยปกติสุขของผู้อื่น ซึ่งการครอบครองโดยปกติสุขจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ผู้ครอบครองได้แสดงออกให้เห็นภายนอกว่า ได้มีการหวงกันการเข้าไปของบุคคลอื่น ๆ เช่น ด้วยการล้อมรั้วขึงลวดหนาม เป็นต้น ซึ่งเหตุที่จะออกหมายค้นได้นั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 69 ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา

2. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

3. เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

4. เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

5. เพื่อพบหรือยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว เหตุการณ์ออกหมายค้น แบ่งออกเป็น 2 กรณี 1. เพื่อค้นหาสิ่งของ/พบสิ่งของ 2. เพื่อหาของกลางจึงออกหมายค้นให้ได้ (มาตรา 70)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชนนั้นเป็นเหตุออกหมายค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน การออกหมายค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน คือ กรณีตามมาตรา 69 (1) ที่ว่า “เพื่อพบ และยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา” คำว่า “สิ่งของ” นี้หมายถึง สังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ๆ แต่การค้นนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 92 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น หรือคำสั่งของศาลเว้นแต่พนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาข้างในรโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่ รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรืออันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อน ตัวอยู่ในรโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อ จะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้ง ต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือท าลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

เหตุออกหมายค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน การออกหมายค้นเพื่อหาพยานหลักฐาน คือ กรณีตามมาตรา 69 (1) ที่ว่า “เพื่อพบ และยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา” คำว่า “สิ่งของ” นี้หมายถึง สังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ รวมทั้งจดหมาย โทร เลข และเอกสารอย่างอื่น ๆ

เหตุออกหมายค้นเพื่อหาของกลาง การออกหมายค้นเพื่อหาของกลาง คือ กรณีตามมาตรา 69 (2) ที่ว่า “เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจใช้ในการกระทำความผิด” “สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด” เช่น อาวุธปืนเถื่อน เงินตราปลอม เหล้าเถื่อนเป็นต้น “สิ่งของที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย” เช่น ทรัพย์ที่เป็นของโจร “สิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด” เช่น อาวุธที่ใช้หรือจะใช้ในการ ฆ่าผู้อื่น ของกลางที่ค้นนี้ก็เพื่อที่จะริบเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินหรือเพื่อคืนเจ้าของ

เหตุออกหมายค้นเพื่อช่วยบุคคล การออกหมายค้นเพื่อช่วยบุคคล คือ กรณีตามมาตราที่ 69(3) ที่ว่า “เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” บุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง โดยมิชอบด้านกฎหมายได้แก่บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของความผิดต่อ เสรีภาพ และบุคคลที่ถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล ซึ่งบุคคลที่คุมหรือขังโดยผิดกฎหมายนี้ หมายรวมถึงการถูกควบคุมหรือขังโดยบุคคลทั่วไปหรือบุคคลที่เป็นเอกชนด้วย ตัวอย่างคำว่า “ควบคุม” หรือ “ขัง” ในมาตรา 90 นี้เป็นถ้อยคำที่ใช้ความหมายธรรมดาหาใช่จำกัดดังประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21) (22) อธิบายไว้ไม่ฉะนั้น มาตรา 90 จึงเป็นบทบัญญัติกรณีที่บุคคลต้องถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการควบคุม หรือขังโดยเจ้าพนักงานหรือคนธรรมดาก็ ตาม

เหตุออกหมายค้นเพื่อจับบุคคล การออกหมายค้นเพื่อจับบุคคล คือ กรณีตามมาตรา 69 (4) ที่ว่า “เพื่อพบบุคคลที่มีหมายให้จับ” แม้จะมีหมายจับบุคคลแล้วก็ตาม การที่จะจับบุคคลในที่รโหฐานโดยปกติจะต้องมีหมายค้นด้วย

เหตุออกหมายค้นเพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษา การออกหมายค้นเพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษา คือ กรณีตามมาตรา 69 (5) ที่ว่า “เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามค าสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

การพบหรือยึดสิ่งของตามคำพิพากษาอาจไม่จำเป็นต้องออกหมายค้นก็ได้ ถ้าบุคคลที่ครอบครองสิ่งของนั้นยินยอมส่งมอบแต่โดยดีแต่ในกรณีที่ไม่ยินยอมรัฐก็จำเป็นต้องออกหมายค้น ตัวอย่าง

1. ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สิน แต่เจ้าพนักงานยังไม่ได้ทรัพย์สินนั้นมาไว้ในครอบครอง และผู้ครอบครองก็ไม่ยินยอมส่งมอบทรัพย์สินนั้น กรณีย่อมจำเป็นต้องขอให้ศาลออกหมายค้น

2. ในคดีลักทรัพย์ที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลยและสั่งให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์แล้ว และบุคคลที่ครอบครองทรัพย์นั้นปฏิเสธที่จะส่งมอบ กรณีย่อมจำเป็นต้องออกหมายค้น

การค้นโดยไม่มีหมายค้น มาตรา 92

มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น หรือคำสั่งของศาลเว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาข้างในรโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรืออันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อน ตัวอยู่ในรโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้ง ต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

การใช้อำนาจตาม (4)ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์ที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

จากการวิเคราะห์บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังที่ได้กล่าวมานั้น การค้นตัวบุคคลที่ไม่ต้องขอหมายศาลในการค้นต้องปรากฏพฤติการณ์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถค้นตัวบุคคลได้โดยต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าน่าจะมีวัตถุที่จะนำไปใช้กระทำความผิด หรือน่าจะมีวัตถุที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาแล้ว หรือน่าจะมีสิ่งผิดกฎหมายซุกซ่อนในร่างกายหรือเสื้อผ้าที่สวมใส่ เหตุอันควรสงสัยนี้ไม่ต้องถึงขนาดเป็นเหตุอันควรสงสัยในการพิสูจน์ความผิดในศาล เพียงแต่เป็นเหตุอันควรสงสัยตามมาตรฐานวิญญูชนคนทั่วไปเท่านั้น (กนกศักดิ์ พ่วงลาภ, 2549) ในสังคมปัจจุบันจึงเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมตัวผู้ต้องหาได้นั้น พิจารณาจากสิ่งหรือพฤติการณ์โดยพิจารณาจากลักษณะอาการของผู้ที่จะถูกค้นตัว มีอาการควรจะต้องค้นหรือไม่ บริเวณหรือพื้นที่ที่ได้พบผู้ที่จะถูกค้นตัวซึ่งเมื่อได้เทียบกับเวลาที่ปรากฏเหตุการณ์ที่สงสัยจะเป็นความผิดทางอาญานั้นแล้วพบว่ามีความใกล้เคียงกัน เส้นทางที่พบตัวบุคคลน่าจะเป็นช่องทางที่หลบหนี อากัปกิริยาของบุคคลในขณะที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้หยุดเพื่อรอการประเมินด้วย

สายตานั้นมีความน่าสงสัยจนต้องลงมือตรวจค้นหรือไม่ เช่น มีอาการตกใจเกินปกติทั่วไป หรือมีเหงื่อออกตามตัวอย่างชัดเจน เป็นการประเมินด้วยสายตาก่อนลงมือค้น ถ้าประเมินด้วยสายตาแล้วไม่น่าต้องค้นก็ไม่ควรค้น ลักษณะของบุคคลประกอบกับยานพาหนะที่ใช้ สัมภาระอื่น ๆ หรือสิ่งของที่ติดตัวมาซึ่งมองด้วยตาเปล่าสอดคล้องกับรูปแบบ ลักษณะความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็นของผู้หลบหนีที่เคยปรากฏ ซึ่งกรณีนี้ต้องใช้ประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่และดุลพินิจ และโดยประสบการณ์ของผู้วิจัยหรือบุคคลที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอบถาม พบว่ามีผู้บริสุทธิ์ถูกค้นตัว ถูกกักตัวเพื่อรอค้น ซึ่งโดยจำเป็นหรือโดยไม่จำเป็น ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจจะถือว่าเป็นบุคคลที่ถูกกระทบสิทธิอย่างหนึ่งที่เรียกว่า สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ที่ได้รับการรองรับตามรัฐธรรมนูญ สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย เสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกาย ที่รองรับโดยรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายอาญา ผู้บริสุทธิ์ที่ถูกค้นตัว หรือถูกกักตัวเพื่อรอค้นจึงเกิดความไม่มั่นใจในตัวเจ้าหน้าที่ ในบางกรณีมีการขอตรวจค้นยานพาหนะและเกิดความเสียหาย เช่น การตรวจค้นรถยนต์กระบะโดยมีการถอดในส่วนคอนโทรลหน้ารถหรือฝาท้าย และอื่น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ขอตรวจค้นย่อมไม่มีความชำนาญเท่าช่างมืออาชีพ การถอดและติดตั้งใหม่จึงไม่เหมือนเดิม และอาจมีผลกระทบไปถึงเรื่องการประกันตัวทรัพย์หรืออุปกรณ์ที่นำมาติดตั้งในรถยนต์ อีกทั้งปัจจุบันกฎหมายไทยให้อำนาจค้นกรณีมีพฤติการณ์ตามที่ได้กล่าวมาแต่ไม่ได้กำหนดวิธีการคุ้มครองผู้ถูกตรวจค้น ซึ่งในต่างประเทศปรากฏว่ามีประเทศที่บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการค้นพร้อมกับมีวิธีการบังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องทำบันทึกการตรวจค้นและมอบสำเนาการค้นให้แก่ผู้ถูกตรวจค้นตัวค้นทรัพย์ไว้เป็นหลักฐานด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศในประเด็นดังกล่าวมานี้ จะขอนำเสนอผลการศึกษาในข้อถัดไป

ในส่วนการค้นในที่รโหฐาน ซึ่งบทบัญญัติกกฎหมายในปัจจุบันที่บังคับใช้นั้นกำหนดห้ามค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งศาล ต้องปรากฏพยานหลักฐานให้ศาลตามสมควรในการที่ศาลจะออกหมายค้น (ฐิติ สายเชื้อ, 2549) แต่มีข้อยกเว้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นได้ตามมาตรา 92 ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าซึ่งเป็นเหตุการณ์ลักษณะตามมาตรา 92 (1) – (4) อีกทั้งการเข้าค้นดังกล่าวหากจะต้องจับผู้ต้องหาที่กระทำความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 92 (5) ซึ่งกำหนดว่าผู้ถูกจับจะต้องเป็นเจ้าบ้าน และการจับต้องมีหมายจับ หรือจับตามมาตรา 78 ซึ่งหมายถึงการเข้าไปในที่รโหฐานตามมาตรา 92 (5) เป็นการเข้าไปเพื่อจับเจ้าบ้านเท่านั้น คำว่าเจ้าบ้านตาม (5) ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1035/2536 คำว่าเจ้าบ้านตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (5) หมายความถึงผู้เป็นหัวหน้า เพราะบุคคลที่พักอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น และรวมตลอดถึงคู่สมรสของผู้เป็นหัวหน้า เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบในการครอบครองบ้านและปกครองผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังนั้น หาได้รวมถึงผู้อยู่ในบ้านทุกคน เช่น ตามทะเบียนบ้านหลังเกิดเหตุมีบิดาจำเลยเป็นหัวหน้า มีชื่อจำเลยอยู่ในฐานะเป็นบุตร จำเลยจึงมิได้อยู่ในฐานะเป็นเจ้าบ้านตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (5) การที่ผู้เสียหายกับพวกเข้าไปจับกุมจำเลยในบ้านดังกล่าวตามหมายจับ แต่ไม่มีหมายค้น ทั้งผู้เสียหายกับพวกมิใช่เจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นจึงเป็นการจับกุมโดยมิชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81 และเป็นการจับกุมโดยไม่มี

อำนาจ จำเลยจึงชอบที่จะป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากภยันตรายอันเกิดจากการจับกุมโดยไม่ชอบเช่นนั้นได้ หากจำเลยจะชกต่อยผู้เสียหายจริงก็เป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนพอสมควรแก่เหตุ และไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่และทำร้ายร่างกาย

การค้นโดยไม่มีหมายค้นในที่รโหฐานเป็นการค้นโดยมิชอบ การค้นโดยมิชอบมีผลทางกฎหมาย คือ หากค้นแล้วพบพยานวัตถุ พยานเอกสาร จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 (จรัญ ภักดีธนากุล, (2549) พยานวัตถุ พยานเอกสาร ที่ได้มาจากการค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้น เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำในบทบัญญัติมาตรา 226 แล้ว พบว่ารับฟังไม่ได้เพราะได้มาโดยมิชอบประการอื่น อย่างไรก็ตามเมื่อมีมาตรา 226/1 ซึ่งได้บัญญัติขึ้นมาใหม่ต้องถือว่าพยานวัตถุ พยานเอกสารที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบตามความหมายของมาตรา 226/1 ซึ่งศาลอาจจะใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 226/1 การค้นที่รโหฐานไม่ชอบทำให้การจับในที่รโหฐานนั้นเป็นการจับที่ไม่ชอบตามไปด้วย แต่การจับที่ไม่ชอบไม่กระทบต่อการสอบสวนที่ชอบ จึงไม่กระทบต่อการฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะมีการสอบสวนที่ชอบมาแล้ว ดังนั้นการเข้าค้นหาตัวผู้ต้องหาในที่รโหฐานกรณีฉุกเฉินในคดีอุบัติเหตุที่เกิดจากการขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นนั้น เจ้าพนักงานตำรวจไม่สามารถเข้าค้นที่เกิดเหตุได้ในทันทีต้องรอหมายค้นหรือคำสั่งศาลตามหลักกฎหมายข้างต้น ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้นในที่รโหฐานได้ในกรณีฉุกเฉิน

2. ผลการศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการค้นในกรณีฉุกเฉิน

เมื่อได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการค้นในกรณีฉุกเฉินพบว่า

ประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเข้าตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นในกรณีที่มีเหตุผลเพียงเพราะว่าจะมีการโยกย้ายหรือทำลายพยานหลักฐานก่อนที่จะมีหมายค้นจากศาลได้ แต่มีการค้นอันเนื่องมาจากการจับกุมบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเป็นหลัก โดยกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานในการตรวจค้นสถานที่หากบุคคลนั้นถูกจับในความผิดอาญาร้ายแรง เพื่อค้นหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และสถานที่ที่เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจค้นได้แก่ สถานที่ที่บุคคลนั้นอยู่ในขณะถูกจับกุม และสถานที่ที่บุคคลนั้นเพิ่งเข้าไปในทันทีทันใดก่อนถูกจับกุม แต่การค้นสถานที่ดังกล่าวจะกระทำมิได้หากไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีพยานหลักฐานดังกล่าวอยู่ในสถานที่นั้นโดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

1. การค้นที่รโหฐานที่ผู้ถูกจับกุมอยู่ในขณะจับกุมจะต้องเป็นการค้นสืบเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรง

2. เจ้าพนักงานเชื่อว่ามีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นพยานหลักฐานสำคัญในความผิดอยู่ในสถานที่นั้น

3. เจ้าพนักงานเชื่อว่าผู้ครอบครองสถานที่นั้นเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด เป็นผู้ใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิด หรืออย่างน้อยผู้ครอบครองสถานที่ได้ปฏิเสธการค้นหาโดยไม่มีเหตุอันสมควรอย่างยิ่ง

ประเทศเยอรมัน กฎหมายกำหนดเป็นอำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาออกหมายค้นในที่รโหฐานตามคำร้องขอของพนักงานอัยการหรือตำรวจเท่านั้น แต่หากเป็นการค้นในที่รโหฐานในกรณีฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นเร่งด่วน กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นหลักการออกหมายค้นโดยศาลไว้ โดยกำหนดให้พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานตำรวจสามารถดำเนินการออกหมายค้นได้เอง แต่ต้องระบุเหตุผลที่ไม่สามารถไปขอหมายค้นจากศาลได้ทัน และจะต้องมีความพยายามในการขอหมายค้นจากศาลแล้วด้วย กรณีให้อำนาจพนักงานอัยการเนื่องจากกฎหมายของประเทศเยอรมันกำหนดให้อัยการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการรับผิดชอบในคดีอาญาตั้งแต่ทราบว่ามีการประทำความผิดเกิดขึ้นจนถึงการฟ้องร้องหรือไม่ฟ้องร้องผู้ต้องหา

ในกรณีการค้นตัวบุคคลที่ไม่ต้องขอหมายศาลเนื่องจากปรากฏพฤติการณ์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าน่าจะมีวัตถุที่จะนำไปใช้กระทำความผิด หรือน่าจะมีวัตถุที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาแล้ว หรือน่าจะมีสิ่งผิดกฎหมายซุกซ่อนในร่างกายหรือเสื้อผ้าที่สวมใส่ ในประเทศอังกฤษนอกจากจะมีการบัญญัติให้มีการเข้าตรวจค้นในกรณีฉุกเฉินได้แล้ว ยังมีการบัญญัติเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ผู้ทำการค้นได้ โดยบัญญัติไว้ใน The Police and Criminal Evidence Act 1984 (M.D. A. Freeman, 1985) มีการกำหนดวิธีปฏิบัติการค้นตัวบุคคลทุกครั้งไม่ว่าจะพบหรือไม่พบสิ่งผิดกฎหมายหรือการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่จะต้องทำบันทึกการค้นตัว และมอบสำเนาบันทึกให้แก่ผู้ถูกค้นตัวไว้เป็นหลักฐานในการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ที่เข้าค้นและมีความเสียหายเกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่ไม่จำเป็นต้องค้นแต่เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจตรวจค้น

สรุปและอภิปรายผล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติหลักการ การค้นในกรณีที่ไม่ต้องมีหมายค้น และการค้นในที่รโหฐานตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากจากอุบัติเหตุและสาเหตุอันดับ 1 เป็นที่รู้กันก็คือ “เมาแล้วขับ” ปัญหาที่เกิดขึ้นอันนำมาสู่การจัดทำงานวิจัยนี้เนื่องจากผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุมีการหลบหนีภายหลังจากการกระทำความผิด และเป็นกรณีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากการนำเสนอข่าวตามแหล่งต่าง ๆ หรือมีการส่งต่อข้อมูลให้ได้รับทราบกันเป็นที่แพร่หลายผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งผู้กระทำความผิดเมื่อหลบหนีแล้วทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถดำเนินการตามพระรราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (1) (2) ในข้อหาขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการกระทำความผิดได้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดจะหลบหนีเข้าซ่อนตัวในที่รโหฐาน และเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อได้รับแจ้งและทราบว่าผู้กระทำความผิดหลบหนีซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานใดก็ตาม เมื่อไม่มีหมายค้นก็ไม่สามารถเข้าจับกุมทันทีได้ ต่อมาเมื่อถูกจับกุมหรือเข้ามอบตัวก็ตาม เวลาที่ล่วงเลยไปนั้นทำให้การตรวจวัดระดับปริมาณแอลกอฮอร์หรือของมึนเมาอย่างอื่นลดปริมาณความเข้มข้นลง ส่งผลต่อพยานหลักฐานที่ใช้ยืนยันการกระทำความผิด ในส่วนของผู้เสียหายบางกรณีเกิดความเสียหายและความ

สูญเสียที่รุนแรง คือ ผู้สียหายถึงแก่ความตาย ส่งผลต่อบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายนั้น ๆ เนื่องจากผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายอาจเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้นในคดีอุบัติเหตุทุก ๆ กรณี ควรมีการตรวจวัดระดับแอลกอฮอร์ทั้งหมด เมื่อเกิดกรณีหลบหนีไม่สามารถเข้าตรวจค้นและจับกุมผู้กระทำความผิดในที่รโหฐานได้ จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าค้นในที่รโหฐานเป็นกรณีฉุกเฉินได้โดยไม่ต้องขอหมายศาล จะทำให้การถกเถียงถึงปัญหาซ้ำ ๆ ในเรื่องความไม่แน่นอนในข้อปฏิบัติการตรวจหาแอลกอฮอล์คดีอุบัติเหตุกรณีตรวจ “ทันที”กับ“ภายหลัง” ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่างและกระทบความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ควรเป็นบรรทัดฐานเดียวกันหมดลงได้ เพราะการตรวจหาไม่เพียงพิสูจน์ข้อเท็จจริงในสำนวน แต่ยังช่วยค้นหาสาเหตุแท้จริงมาประกอบการพิจารณาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดด้วย ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้นในที่รโหฐานได้ในกรณีฉุกเฉินดังนี้

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 92 โดยการเพิ่ม (6) ความว่า “...ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่า มีบุคคลผู้กระทำความผิด วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ ที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนี สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน...” ซึ่งผู้ปฏิบัติการตรวจค้นให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 97 และสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา มาตรา 98 ที่บัญญัติถึงการค้นในที่รโหฐานที่สามารถค้นตัวคนและสิ่งของที่ต้องการค้น

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 78 โดยการเพิ่ม (5) ความว่า “...ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 92 (6) ...”

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 92 (5) จากเดิมผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านนั้นให้รวมไปถึงบุคคลที่อยู่ในบ้านหรือในที่รโหฐานนั้น

นอกจากนี้ใความคิดเห็นของผู้วิจัยในเรื่องโทษนั้น ผู้ที่เมาแล้วขับไม่มีโอกาสเข้าคุก เพราะโทษสูงสุดของคดีนี้คือจำคุกสูงสุด 10 ปี แต่หากมีการชดเชยฝ่ายคู่กรณีและรับสารภาพผิด ศาลสามารถลดโทษลงกึ่งหนึ่งคงเหลือ 5 ปี โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี สามารถรอลงอาญาได้ จุดนี้คือช่องว่างของกฎหมายที่ยอมให้ผู้กระทำผิดได้กลับตัวด้วยการคุมประพฤติภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ถ้าไม่มีการกระทำผิดซ้ำก็จะหลุดพ้นคดีได้ ดังนั้นในเรื่องโทษ ต้องมีการแก้กฎหมายให้มีโทษหนักขึ้น กรณีเมาแล้วขับชนคนตาย จากเดิมโทษสูงสุด 10 ปีเป็น 12 ปี แม้จะมีการลดหย่อนโทษก็จะมีโทษจำคุกอีก 6 ปี ไม่อยู่ในเกณฑ์รอลงอาญา ในกรณีนี้เมาแล้วขับทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายจะต้องเข้าคุก

การพัฒนาโดยการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายตามที่ได้กล่าวมานั้น สามารถแก้ไขปัญหาการค้นหาตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะในขณะเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในคดีอุบัติเหตุ เป็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สามารถเข้าตรวจค้นได้เป็นกรณีฉุกเฉิน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาพยานหลักฐานไม่เฉพาะในคดีอุบัติเหตุเท่านั้น แต่สามารถนำไปใช้ในคดีอื่น ๆ ได้อย่างครอบคลุม จะทำให้

สามารถอำนวยความยุติธรรมในระดับชั้นต้นน้ำเกิดความสะดวกในการปฏิบัติงาน ได้ตัวผู้กระทำความผิดหรือพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดอย่างรวดเร็ว ประชาชนเกิดความตระหนักและระมัดระวังในการขับขี่ยานพาหนะมากยิ่งขึ้น เกิดความปลอดภัยต่อผู้ใช้รถใช้ถนน และลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุที่รุนแรงได้

เอกสารอ้างอิง

กนกศักดิ์ พ่วงลาภ. (2549) ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่: ศึกษากรณีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การุณย์ บัวเผื่อน. (2535). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้านสืบสวนในสถานีตำรวจนครบาล. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพ ฯ : หจก. พลสยาม พริ้นติ้ง ประเทศไทย.

คณิต ณ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

จรัญ ภักดีธนากุล. (2549). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จิรรัชการพิมพ์.

ชะวัชชัย ภาติณธุ. (2548). กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ฐิติ สายเชื้อ. (2549). พยานหลักฐานตามสมควรในการที่ศาลจะออกหมายค้น. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรเจิด สิงคเนติ. (2552). หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ไพบูลย์ เปียศิริ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. กรุงเทพมหานคร : พีเอ็นเอ็น กรุ๊ป

Baumann, Weber and Mitsch. (2003). Strafrecht AT (11th ed.). Gieseking: Buchverlag.

M.D. A. Freeman. 1985. The Police and Criminal Evidence Act 1984. London: Sweet & Maxwell.

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการยุติการตั้งครรภ์โดยชอบด้วยกฎหมายศึกษาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 มาตรา 305

Problems in the enforcement of the law on termination of pregnancy by education law under the Penal Code Amendment Act (No. 28), B.E. 2021, section 305.

เชิดพงศ์ จินดาสุวรรณ์[1*] และสามารถ วราดิศัย[2]

Cherdpong Jindasuwan[1*] and Samart Waradisai[2]

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer of Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University.

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Department of Public Admistration, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** cherdpong@hu.ac.th

บทคัดย่อ

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่พ.ศ. 2499 กำหนดความผิดฐานทำให้แท้งลูกรวมห้ามาตราโดยบทบัญญัติทั้งห้ามาตรานั้น ไม่เคยมีการแก้ไขในเชิงหลักการอันเป็นสาระสำคัญมาก่อนเลยตั้งแต่บังคับใช้มามีเพียงแต่การแก้ไขเพิ่มโทษปรับขึ้น 10 เท่า เมื่อพ.ศ. 2560 ทำให้กฎหมายเรื่องการทำแท้งของประเทศไทยไม่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 4/2563 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 ว่า ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 ที่กำหนดความผิดแก่หญิงทำให้ตนแท้งหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำแท้งเป็นความผิดอาญานั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 ว่าด้วยสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลว่า การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์กับสิทธิของหญิงต้อง “สมดุล” กัน อาจต้องนำ “ช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์” มากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ การปฏิเสธสิทธิของหญิงโดยไม่คำนึงเรื่องหลักเกณฑ์ระยะเวลาการตั้งครรภ์จึงกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของหญิงเกินความจำเป็นและไม่ได้สัดส่วน ด้วยเหตุนี้คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2563 ให้แก้ไขกฎหมายอายาว่าด้วยการทำแท้ง โดยเสนอแก้ไขสองมาตรา คือ มาตรา 301 และมาตรา 305 อย่างไรก็ตามด้วยระยะเวลาอันจำกัดที่ถูกผูกมัดมาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทำให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาร่างกฎหมายด้วยความรีบเร่งให้ทันภายใน 360 วันทำให้ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยเรื่องการทำแท้งมีประเด็นปัญหาที่ตามมาเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมว่าจะทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายหมายทำให้เกิดการกระทำความผิดหรือไม่ เช่น 305 (2) ที่กำหนดให้หญิงทำแท้งได้

หากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง การกำหนดไว้เช่นนี้เป็นการล้ำเส้นความเป็นมนุษย์และเหยียบย่ำผู้ทุพพลภาพ ผู้ทุพพลภาพไม่ได้มีความผิดหรือไม่ ขัดต่อรัฐธรรมนูญเรื่องกำหนดหลักการห้ามเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความพิการ การกำหนดให้ตัดชีวิตโดยที่ไม่รู้ว่าหากทารกในครรภ์เกิดออกมาจะเป็นอย่างไรนั้นจึงไม่เป็นธรรมหรือไม่ นอกจากนี้ มาตรา 305 (3) ที่ให้หญิงยืนยันว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศสามารถทำแท้งได้นั้นมีปัญหาการตีความอย่างมากว่าจะต้องมีหลักเกณฑ์ควบคุมเพียงใด เพราะหากเปิดช่องให้หญิงยืนยันตัวเองได้โดยปราศจากหลักเกณฑ์ควบคุม จะทำให้เกิดช่องในการทำแท้งของหญิงที่มิได้ถูกกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศจริง ๆ หรือไม่

คำสำคัญ: การทำแท้ง

Abstract

Due to the Criminal Code, which has been in force since B.E. 1956 defines the offense of causing abortion in total of five sections by the provisions of those five sections There has never been a substantial principled amendment since it came into force, but the only amendment to increase the penalty by 10 times in 2017 makes Thailand's abortion law unsuitable for today's society. Subsequently, the Constitutional Court has issued a ruling No. 4/2020 dated February 19, 2020 that Article 301 of the Penal Code stating that an offense against a woman causing an abortion or allowing another person to have an abortion is a crime. contrary to the constitution, section 28 on the right to the body The Constitutional Court argued that The protection of the rights of the unborn child and the rights of the woman must be "balanced". The "pregnancy period" may be used as a basis. The denial of a woman's rights, regardless of the gestational age norm, therefore unnecessarily and disproportionately affects the woman's rights and liberties. For this reason, the Cabinet has passed a resolution on March 3, 2020 to amend the Ayala Law on Abortion. By proposing two amendments, Article 301 and Article 305. However, due to the limited time bound by the decision of the Constitutional Court, the House of Representatives had to expedite the draft law within 360 days, making the Criminal Code on The issue of abortion has been the issue of social criticism as to whether it creates a legal gap, for example, 305(2) which allows women to have an abortion if they are at high risk or for official reasons. A doctor should believe that if the baby is born there will be a deformity to the extent of serious disability. This designation crosses the line of humanity and tramples on the disabled. Are people with disabilities not guilty? contrary to the

constitution on prescribing principles prohibiting discrimination on the grounds of disability It is therefore unfair to impose a deprivation of life without knowing if the fetus will be born or not. In addition, Section 305 (3), which requires a woman to confirm that an abortion is committed by sex, is problematic. A very strong interpretation of how much of a regulatory criterion must be met. Because if opening a channel for women to confirm themselves without control rules Will there be gaps in the abortion of women who have not actually been sexually abused?

Keyword: Abortion

บทนำ

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่พ.ศ. 2499 กำหนดความผิดฐานทำให้แท้งลูกรวมห้ามาตราโดยบทบัญญัติทั้งห้ามาตรานั้น ไม่เคยมีการแก้ไขในเชิงหลักการอันเป็นสาระสำคัญมาก่อนเลยตั้งแต่บังคับใช้มามีเพียงแต่การแก้ไขเพิ่มโทษปรับขึ้น 10 เท่า เมื่อพ.ศ. 2560 ทำให้กฎหมายเรื่องการทำแท้งของประเทศไทยไม่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 4/2563 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 ว่า ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 ที่กำหนดความผิดแก่หญิงทำให้ตนแท้งหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำแท้งเป็นความผิดอาญานั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 ว่าด้วยสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลว่า การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์กับสิทธิของหญิงต้อง “สมดุล” กัน อาจต้องนำ “ช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์” มากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ การปฏิเสธสิทธิของหญิงโดยไม่คำนึงเรื่องหลักเกณฑ์ระยะเวลาการตั้งครรภ์จึงกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของหญิงเกินความจำเป็นและไม่ได้สัดส่วน และนอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดคำบังคับให้คำวินิจฉัยดังกล่าวว่าให้มีผลเมื่อพ้น 360 วันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ซึ่งจะตรงกับ 12 กุมภาพันธ์ 2564 ดังนั้น หากไม่มีการแก้ไขกฎหมายภายในเวลาดังกล่าว มาตรา 301 จะเป็นอันสิ้นผลไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้หญิงที่ทำให้ตนแท้งหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำแท้งจะไม่มีความผิดโดยไม่ต้องพิจารณาเรื่องระยะเวลาตั้งครรภ์ ด้วยเหตุนี้คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2563 ให้แก้มาตรา 301 ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมา 17 พฤศจิกายน 2563 มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพื่อเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภา โดยเสนอแก้ไขสองมาตรา คือ มาตรา 301 และมาตรา 305[1] อย่างไรก็ตามด้วยระยะเวลาอันจำกัดที่ถูกผูกมัดมาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทำให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาร่างกฎหมายด้วยความรีบเร่งให้ทันภายใน 360 วันทำให้ประมวล

[1] Law. กฎหมายเดิม เอาผิดหญิงทำแท้ง.(15 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก: https://ilaw.or.th/node/5816.

กฎหมายอาญาว่าด้วยเรื่องการทำแท้งมีประเด็นปัญหาที่ตามมาเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมว่าจะทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายหมายทำให้เกิดการกระทำความผิดหรือไม่ ซึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่แก้ไขใหม่ แตกต่างไปสองมาตรา คือ มาตรา 301 และมาตรา 305 ส่วนมาตราอื่น ๆ ที่ไม่ได้แก้ไข จึงมีสาระสำคัญและบทลงโทษเท่าเดิม โดยสองมาตราที่แก้ไขแล้ว มีเนื้อหา ดังนี้

มาตรา 301 กำหนดให้หญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกขณะมีอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์ โดยที่ไม่เข้าเงื่อนไขอื่น ๆ ตามมาตรา 305 มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่าอัตราโทษลดลงจากประมวลกฎหมายอาญาเดิม

มาตรา 305 เพิ่มเหตุยกเว้นความผิดแก่หญิงที่ทำให้ตนเองแท้ง หรือผู้ที่ทำให้หญิงแท้งโดยหญิงยินยอมไว้กว้างขึ้น หากเป็นการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภาในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำไม่มีความผิด

(1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น

(2) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง

(3) หญิงยืนยันต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าตนมีครรภ์เนื่องจากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ประมวลกฎหมายอาญาเดิมก็กำหนดเหตุยกเว้นความผิดที่คล้ายกันไว้ แต่มีประเด็นปัญหาว่า คดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นต้องมีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบเป็นภาระของหญิงที่จะทำแท้งว่า ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำผิดดังกล่าวอันอาจส่งผลต่อจิตใจ ในมาตรา 305 (3) ใหม่จึงกำหนดเพียงให้หญิง “ยืนยัน” ด้วยตนเอง ก็จะไม่เป็นภาระต่อหญิงที่ต้องพิสูจน์ถึงการถูกกระทำทางเพศ

(4) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ โดยการนับระยะเวลานั้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์รณกรณ์ บุญมี อาจารย์ประจำศูนย์กฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้อธิบายไว้ในเฟซบุ๊กส่วนตัวว่านับจากวันแรกของประจำเดือนครั้งล่าสุด

(5) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์เกินสิบสองสัปดาห์ แต่ไม่เกินยี่สิบสัปดาห์ ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ภายหลังการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นทั้งนี้ กรณีตามมาตรา 305 (1) – (3) หญิงสามารถทำแท้งได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุครรภ์[2] หากพิจารณากฎหมาย

[2] Law. กฎหมายอาญาแก้ไขใหม่ #ทำแท้งปลอดภัย ได้ในอายุครรภ์ 12 สัปดาห์. (15 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก https://ilaw.or.th/node/5816.

ดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีข้อที่ต้องพิจารณาปัญหาที่จะตามดังนี้[3]

305 (2) ที่กำหนดให้หญิงทำแท้งได้หากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง การกำหนดไว้เช่นนี้เป็นการล้ำเส้นความเป็นมนุษย์และเหยียบย่ำผู้ทุพพลภาพ ผู้ทุพพลภาพไม่ได้มีความผิด แต่สภาพแวดล้อมในสังคมต่างหากที่ไม่เอื้อแก่การดำรงชีวิตของทุพพลภาพ ในรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการห้ามเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความพิการ การกำหนดให้ตัดชีวิตโดยที่ไม่รู้ว่าหากทารกในครรภ์เกิดออกมาจะเป็นอย่างไรนั้นจึงไม่เป็นธรรม

มาตรา 305 (3) ที่ให้หญิงยืนยันว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศสามารถทำแท้งได้นั้นมีปัญหาการตีความอย่างมากว่าจะต้องมีหลักเกณฑ์ควบคุมเพียงใด เพราะหากเปิดช่องให้หญิงยืนยันตัวเองได้โดยปราศจากหลักเกณฑ์ควบคุม จะทำให้เกิดช่องในการทำแท้งของหญิงที่มิได้ถูกกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศจริง ๆ หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการทำแท้งเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขประกอบการทำแท้ง
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายมาตรา 305 ในส่วนเกี่ยวกับการทำแท้งให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นแนวทางปฏิบัติ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความเชื่อทางศาสนากับการยุติการตั้งครรภ์ คุณธรรมทางกฎหมายกับการยุติ การตั้งครรภ์ มุมมองทางสังคมกับการยุติการตั้งครรภ์ และแนวความคิดเกี่ยวกับมูลเหตุการณ์ยุติการตั้งครรภ์ โดยชอบด้วยกฎหมาย ปรากฏรายละเอียดดังนี้

1. ความเชื่อทางศาสนากับการยุติการตั้งครรภ์

ทุกศาสนามีคำสอนที่ชัดเจนว่า ห้ามการฆ่าชีวิต รวมถึงห้ามการทำแท้งด้วย เพราะเชื่อว่าชีวิตมนุษย์ได้เริ่มต้นขึ้นแล้วตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์แม้จะยังไม่ได้เกิดมาก็ตาม การทำลายชีวิตจึงถือเป็นบาป

กล่าวโดยเฉพาะถึงศาสนาพุทธ การตั้งครรภ์จะเกิดมีได้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ประการ 1) บิดามารดามีความสัมพันธ์ทางเพศ 2) มารดาอยู่ในวัยที่จะให้กำเนิดทารกได้ และ 3) มีคันธัพพะเข้าไป

[3] ไทยรัฐ. (10 มีนาคม 2564). ราชกิจจาฯ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม หญิง อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ ทำแท้งได้ สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/news/politic/2027464

อยู่ในไข่ของมารดาที่ได้รับเชื้อจากบิดาแล้ว พุทธศาสนาถือว่าตัวอ่อนที่เพิ่งปฏิสนธินั้นมีสภาพเป็นคนแล้วโดยสมบูรณ์ มีขันธ์ 5 ครบถ้วน การทำแท้งจึงเป็นเสมือนการฆ่ามนุษย์ และเป็นการผิดศีลข้อที่หนึ่ง เป็นบาปในทุกกรณี ไม่ว่าจะทำเพราะสาเหตุใดก็ตาม[4]

คำถามที่น่าพิจารณาคือ จะมีกรณีใดบ้างหรือไม่ที่ทำแท้งได้ศาสนาพุทธมองว่าการฆ่าเป็นบาปเสมอ ไม่ว่าจะฆ่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม แต่บาปดังกล่าวมีลำดับความหนักเบาตามเงื่อนไขหลาย ๆ ประการ ซึ่งเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้การฆ่าเป็นบาปขั้นเบาก็คือ ความจำเป็นที่ประกอบด้วยเหตุผลเพียงพอ การทำแท้งเพราะ ความจำเป็นมิได้หมายความว่าคนทำไม่บาป แต่หากทำเพราะความจำเป็นย่อมถือเป็นบาปขั้นเบา และ ต้องได้รับผลกรรมตามมา[5]

ในพระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์ แม้ไม่มีประเด็นถกเถียงกันว่า การทำแท้งเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ หรือไม่นั้น เพราะในสมัยที่เขียนพระคัมภีร์ ยังไม่มีปัญหานี้ ต่อมาเมื่อเริ่มมีปัญหาการทำแท้งเกิดขึ้น นักปราชญ์ ชาวคริสต์มีความเห็นตรงกันว่า การทำแท้งเป็นการฆ่ามนุษย์ การทำแท้งจึงเป็นการละเมิดกรรมสิทธิ์ของ พระเจ้าต่อชีวิตนั้น ละเมิดต่อสิทธิของทารกผู้รับชีวิตนั้นมาที่จะต้องรับผิดชอบชีวิตไปจนตลอดชีวิต ตลอดจน ผู้เกี่ยวข้องกับทารกผู้นั้นซึ่งมีส่วนรับผิดชอบด้วย เช่น พ่อ แม่ ญาติ องค์การศาสนา สังคม ฯลฯ

นอกจากนั้น ในอดีตยังมีความเชื่อว่า กามารมณ์เป็นเรื่องเลวร้าย เพศสัมพันธ์ที่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ เพื่อสนองความใคร่หรือความพึงพอใจของตน มิใช่เป็นไปเพื่อให้กำเนิดทารก จึงเป็นเรื่องชั่วร้ายเช่นกัน ส่วนการตั้งครรภ์นั้นเป็นพระประสงค์ของพระเจ้า หญิงตั้งครรภ์จะต้องอุ้มท้องจนถึงเวลาให้กำเนิดไม่ว่าผลที่ ตามมาจะเป็นอย่างไร ดังนั้น จึงได้มีการใช้กฎหมายห้ามยุติการตั้งครรภ์เพื่อลดกิจกรรมทางเพศซึ่งเป็นเรื่อง ชั่วร้าย

2. คุณธรรมทางกฎหมายกับการยุติการตั้งครรภ์

ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของการยุติการตั้งครรภ์และเหตุยกเว้นความรับผิดซึ่งทำให้ การยุติการตั้งครรภ์ในบางกรณีเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เกี่ยวพันกับคุณธรรมทางกฎหมาย 2 ประการ ได้แก่ชีวิตที่ยังไม่เกิดขึ้นของตัวอ่อนในครรภ์ของหญิง กับชีวิตและร่างกายของหญิง

[4] พระราชวรมุนี (ประยุทธ์), ทำแท้ง: ตัดสินอย่างไร ชีวิตเริ่มต้นเมื่อไร การทำแท้งในทัศนะของพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, 2536), น. 3-4; สมภาร พรมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์: ทัศนะของพุทธศาสนา เกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำแท้ง และการุยฆาต, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธชาด, 2535), น. 115-120.

[5] สมภาร พรมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์: ทัศนะของพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำแท้ง และการุยฆาต, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธชาด, 2535), น. 130-134.

3. ชีวิตที่ยังไม่เกิดขึ้นของตัวอ่อนในครรภ์ของหญิง

ชีวิตที่ยังไม่เกิดขึ้นของตัวอ่อนในครรภ์ของหญิง เป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่รัฐพึงคุ้มครอง[6] รัฐมีหน้าที่ในการยอมรับและปกป้องสิทธิในชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของชีวิตของตัวอ่อนในครรภ์เพราะทารกในครรภ์เป็นชีวิตที่มีการพัฒนาเป็นอิสระ ไม่ใช่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของร่างกายของหญิงผู้เป็นมารดา และในที่สุด ตัวอ่อนในครรภ์ก็จะพัฒนาไปเป็นทารกและเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

นอกจากนั้น ยังมีนักวิชาการกล่าวถึงสิทธิในชีวิต (Right to life) ด้วย โดยอธิบายว่าสิ่งที่จะมีสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งได้จะต้องเป็นสิ่งซึ่งมีผลประโยชน์ได้ และสิ่งที่จะมีผลประโยชน์ได้ จะต้องเป็นสิ่งซึ่งมีความต้องการ มีจุดมุ่งหมาย และมีความสามารถบางประการ ตัวอ่อนในครรภ์เป็นผู้ที่จะมีผลประโยชน์ในอนาคตได้ ตัวอ่อนในครรภ์จึงเป็นผู้มีสิทธิในชีวิตได้

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ (Bundesverfassungsgericht) ของเยอรมนีได้เคยวินิจฉัยไว้ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1975 ว่า ทารกในครรภ์ย่อมมีสิทธิในชีวิตที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายตามข้อ 2 วรรค 2 แห่งกฎหมายพื้นฐานของเยอรมนี

ในแง่ของการเคลื่อนไหวทางสังคม ฝ่ายที่เห็นว่ารัฐควรห้ามการทำแท้งทุกกรณีคือ ฝ่ายอนุรักษ์นิยมหรือฝ่ายขวา ซึ่งได้รับอิทธิพลของแนวความคิดมาจากคำสอนเกี่ยวกับศีลธรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับตัว อ่อนในครรภ์ของหญิง โดยอธิบายว่า ตัวอ่อนในครรภ์เป็นมนุษย์หรือเป็นบุคคล ซึ่งมีสิทธิที่จะเกิดมาเป็นมนุษย์ และมีค่าเท่า ๆ กับบุคคลที่เกิดมาแล้ว16 นอกจากนั้น ฝ่ายอนุรักษ์นิยมยังมองว่า การเจริญเติบโตของตัวอ่อน ในครรภ์ของหญิงจนเป็นทารกมีลักษณะต่อเนื่องกัน และในแต่ละช่วงเวลาก็มีคุณค่าเท่าเทียมกัน การจะขีดเส้นแบ่งว่าตั้งแต่เมื่อใดควรคุ้มครองตัวอ่อนในครรภ์มารดาจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้และไม่มีเหตุผลรองรับ17 แนวทางการเคลื่อนไหวลักษณะนี้ อาจเรียกได้อีกอย่างว่า แนวทาง Pro-Life

กล่าวโดยสรุป รัฐที่ยึดถือสิทธิในชีวิตเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่สำคัญกว่า หรือยึดถือแนวทางอนุรักษ์นิยม จึงควรกำหนดเป็นหลักว่า การทำแท้งเป็นความผิดตามกฎหมายเพื่อแสดงจุดยืนว่ารัฐรับรองและ คุ้มครองสิทธิในชีวิต และไม่ส่งเสริมให้มีการทำลายชีวิตที่ยังไม่เกิดขึ้น และเพื่อเป็นการทำให้ประชาชน ตระหนักว่า การยุติการตั้งครรภ์เป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ สมควรที่จะประณามการกระทำนั้น รัฐที่ยึดถือ แนวทางนี้ คือ ประเทศเยอรมนี[7]

[6] คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพ: วิญญูชน, 2559), น. 22

[7]ดูมาตรา 218 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. กฎหมายประเทศไทย

ประมวลกฎหมายอาญาเดิมกำหนดบทลงโทษแก่หญิงที่ทำให้ตนเองแท้งหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนเองแท้งไว้ในมาตรา 301 มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับส่วนความผิดสำหรับผู้ที่ทำให้หญิงแท้งลูก กฎหมายกำหนดไว้สองกรณี

กรณีแรก มาตรา 302 ผู้ที่ทำให้หญิงแท้งลูก โดยที่หญิงนั้นยินยอม มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีที่สอง มาตรา 303 ผู้ที่ทำให้หญิงแท้งลูกโดยที่หญิงไม่ยินยอม มีโทษหนักกว่ากรณีแรก จำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกิน 140,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและทั้งสองกรณีหากการทำแท้งให้แก่หญิงเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วยหรือหญิงถึงแก่ความตาย ผู้ที่ทำแท้งให้หญิงต้องรับโทษหนักขึ้น

มาตรา 304 ได้วางหลักไว้ว่า การพยายามทำแท้ง ตามมาตรา 301 และ 302ไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 305 กำหนดเหตุยกเว้นความผิดแก่หญิงที่ทำให้ตนแท้ง หรือผู้ที่ทำให้หญิงแท้งโดยหญิงยินยอม จะไม่มีความผิด ถ้าเป็นการกระทำของนายแพทย์ และ

(1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ

(2) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดทางเพศ

2. กฎหมายต่างประเทศ

1) ประเทศโปแลนด์

การทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมายในประเทศโปแลนด์ ยกเว้นในกรณี ที่การตั้งครรภ์นั้นได้กระทำเพื่อเป็นการช่วยชีวิตของหญิงหรือเพื่อรักษาสุขภาพกายของหญิงหรือเพื่อรักษาสุขภาพจิตใจของหญิงหรือเกิดจากการถูกข่มขืนหรือร่วมการประเวณีระหว่างบุคคลในสายเลือดเดียวกัน (Incest) โดยอายุครรภ์ที่จะทำแท้งได้นั้นต้องกระทำภายใน 12 สัปดาห์และอนุญาตให้กระทำในกรณีเพื่อเป็นการช่วยชีวิตของหญิงหรือเพื่อรักษาสุขภาพทางกายของหญิงหรือกรณีที่เกิดจากการถูกข่มขืนหรือการร่วมประเวณีระหว่างบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือตัวอ่อนในครรภ์จะพิการอย่างรุนแรงโดยได้รับการยืนยันจากนรีแพทย์

2) ประเทศกรีซ

อนุญาตให้สามารถทำแท้งได้โดยความยินยอมของหญิงนั้นภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดหากการทำแท้งนั้นได้กระทำโดยแพทย์ซึ่งหญิงสามารถร้องขอทำแท้งได้อย่างเสรีภายในขอบเขตอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์หากอายุครรภ์เกินกว่านี้จะสามารถทำแท้งได้ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเหตุที่สามารถร้องขอทำแท้งได้ของประเทศกรีซนั้นมีอยู่หลายสาเหตุด้วยกันอาทิเช่นเพื่อช่วยชีวิตของหญิงทารกในครรภ์มีความผิดปกติ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามหากอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์จะสามารถทำแท้งได้ต้องนั้นต้องปรากฏว่าทารกในครรภ์มีความผิดปกติอย่างรุนแรงหรือหญิงนั้นเสี่ยงต่ออันตรายต่อร่างกายและจิตใจหรือเข้าเงื่อนอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดอายุครรภ์ เกิน 24 สัปดาห์การทำแท้งในขณะอายุ

ครรภ์หลายสัปดาห์ย่อมมีผลกระ ทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของหญิงและยังขัดต่อหลักทางด้านศีลธรรมอันดี ในแต่ละประเทศจึงมีการกำหนดขอบเขตในการอนุญาตให้สามารถทำแท้งแตกต่างกันออกไปโดยมีการกำหนดให้หญิงที่ต้องการทำแท้งในขณะอายุครรภ์หลายสัปดาห์จะสามารถทำแท้งได้เฉพาะเข้าเงื่อนไขทางการแพทย์หรือเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี วารสารสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับวิธีการกำหนดระเบียบการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ในการกำหนดกระบวนการวิธีวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกระบวนวิธีการวิจัยโดยสัมภาษณ์พูดคุยและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยมีการออกแบบโครงสร้างข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้สัมภาษณ์

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยโดยสัมภาษณ์เชิงลึกมีความยืดหยุ่นในกรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเข้าใจทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

ผลการวิจัย

ตามที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 ไว้ในมาตรา 305 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดข้อยุติการตั้งครรภ์โดยชอบด้วยกฎหมาย 5 ประการ คือ

1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น

2) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง

3) หญิงยืนยันต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าตนมีครรภ์เนื่องจากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ประมวลกฎหมายอาญาเดิมก็กำหนดเหตุยกเว้นความผิดที่คล้ายกันไว้ แต่มีประเด็นปัญหาว่า คดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นต้องมีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบเป็นภาระของหญิงที่จะทำแท้งว่า ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำผิดดังกล่าวอันอาจส่งผลต่อจิตใจ ในมาตรา 305 (3) ใหม่จึงกำหนดเพียงให้หญิง “ยืนยัน” ด้วยตนเอง ก็จะไม่เป็นภาระต่อหญิงที่ต้องพิสูจน์ถึงการถูกกระทำทางเพศ

4) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ โดยการนับระยะเวลานั้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์รณกรณ์ บุญมี อาจารย์ประจำศูนย์กฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้อธิบายไว้ในเฟซบุ๊กส่วนตัวว่านับจากวันแรกของประจำเดือนครั้งล่าสุด

5) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์เกินสิบสองสัปดาห์ แต่ไม่เกินยี่สิบสัปดาห์ ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ภายหลังการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นทั้งนี้ กรณีตามมาตรา 305 (1) – (3) หญิงสามารถทำแท้งได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ

มาตรการดังกล่าวยังมีปัญหาการตีความและขาดหลักเกณฑ์ควบคุมมาทำเกิดปัญหาด้านการบังคับใช้ให้และเกิดช่องทางกฎหมายตามมา

สรุปและอภิปรายผล

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 มาตรา 305 การใช้กฎหมายอาญาเพื่อแก้ปัญหาการยุติการตั้งครรภ์โดยชอบด้วยกฎหมาย ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการทำแท้งได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากยังเกิดปัญหาด้านการตีความ และการบังคับใช้ได้แก่ มาตรา 305 (2) ที่กำหนดให้หญิงทำแท้งได้หากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง ซึ่งการตีความคำว่าร้ายแรงในกรณีนี้จะมีความหมายครอบคุลมเพียงใด จะต้องทุพพลภาพถึงขั้นที่ไม่สามรถดูแลตัวเองได้เท่านั้นหรือไม่ เพราะในประเด็นนี้ต้องไม่ลืมว่าทารกในครรภ์ยังมีโอกาสเติบโต เรียนรู้พัฒนาตัวเองได้ จึงควรให้โอกาสทารกให้ได้เกิดมาหรือไม่ และผู้ใดจะเป็นผู้ชี้วัดว่าความร้ายแรงของความทุพพลภาพนั้นถึงขนาดที่จะทำแท้งได้ รวมถึงอายุครรภ์ที่ตรวจพบความทุพพลภาพร้ายแรงนั้นด้วย ในส่วนนี้ภาครัฐจะต้องออกมาตรการในการควบคุมไว้รองรับด้วยการกำหนดความนิยาม หรือประเภทของความทุพพลภาพร้ายแรงไว้ให้ชัดเจน โดยต้องไม่ลืมว่าในรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการห้ามเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความพิการ การกำหนดให้ตัดชีวิตโดยที่ไม่รู้ว่าหากทารกในครรภ์เกิดออกมาจะเป็นอย่างไรนั้นจึงไม่เป็นธรรม

มาตรา 305 (3) ที่ให้ “หญิงยืนยัน” ว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศสามารถทำแท้งได้ในทางปฏิบัติการระบุให้หญิงที่ถูกกระทำทางเพศทำแท้งได้ มีปัญหาการตีความอย่างมาก เนื่องถูกกระทำทางเพศในกรณีที่จะทำแท้งได้นั้น จะมีมาตรการคัดกรองอย่างไร จะต้องให้หญิงต้องไปแจ้งความเป็นหลักฐานก่อนว่าถูกกระทำความผิดทางเพศ หรือต้องฟ้องร้องดำเนินคดีให้ถึงที่สุดเพราะเจ้าหน้าที่อ้างหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์มาใช้กับกรณีนี้ หากระบุไว้เพียงเช่นนั้นก็จะกลายเป็นว่า ต้องรอจนคลอดลูกออกมาเสียแล้ว ไม่สามารถทำแท้งได้ และในบางกรณีเหยื่อของอาชญากรรมทางเพศก็ไม่กล้าไปแจ้งความ จึงมีข้อเสนอให้ “หญิงยืนยัน” ด้วยตนเองขึ้นมา ให้หญิงรับผิดชอบตนเอง ซึ่งการเปิดช่องไว้อย่างกว้างโดยไม่มีมาตรการคัดกรองหรือควบคุมเช่นนี้ทำให้อาจเกิดกรณีที่ผู้หญิงบางคนซึ่งมิได้ถูกกระทำทางเพศ แต่ตั้งครรภ์เนื่องจากความไม่พร้อม ใช้ใช้ทางนี้มาทำแท้งได้ ดังนั้น กรณีนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดมาตรฐานในการคัดกรองขั้นต่ำไว้เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว

มาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งรัฐควรจัดเตรียมไว้คือการกำหนดขั้นตอนการให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่ประสบปัญหาหรือต้องการจะทำแท้ง ที่กระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจ และที่สำคัญต้องกำหนดให้ยุติการตั้งครรภ์ต้องกระทำในโรงพยาบาลเท่านั้น โดยอาจจะเป็นโรงพยาบาลของรัฐหรือของเอกชนก็ได้ มาตรการนี้จะช่วยคุ้มครองหญิงให้ปลอดภัยจากเหตุแทรกซ้อนที่อาจบังเอิญเกิดขึ้น และยังสามารถควบคุม มิให้คลินิกทำแท้งเถื่อนเกิดขึ้นหรือมีจำนวนมากขึ้นได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์), ทำแท้ง: ตัดสินอย่างไร ชีวิตเริ่มต้นเมื่อไร การทำแท้งในทัศนะของพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, 2536), น. 3-4; สมภาร พรมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์: ทัศนะของพุทธศาสนา เกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำแท้ง และการุยฆาต, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธชาด, 2535), น. 115-120.

สมภาร พรมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์: ทัศนะของพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำแท้ง และการุยฆาต, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธชาด, 2535), น. 130-134.

คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพ: วิญญูชน, 2559), น. 22

Law. กฎหมายเดิม เอาผิดหญิงทำแท้ง.(15 มีนาคม 2564). สืบค้นจากhttps://ilaw.or.th/node/5816.

Law. กฎหมายอาญาแก้ไขใหม่ #ทำแท้งปลอดภัย ได้ในอายุครรภ์ 12 สัปดาห์. (15 มีนาคม 2564). สืบค้นจากhttps://ilaw.or.th/node/5816.

ไทยรัฐ. (10 มีนาคม 2564). ราชกิจจาฯ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม หญิง อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ ทำแท้ง ได้สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/news/politic/2027464

สารให้กำลังใจของวง BTS (ฉบับแปลภาษาอังกฤษ): ภาพพจน์และจินตภาพ

BTS Inspirational Message (English Translation): Figurative Language and Imagery

สุไรดา ละใบจิ[1*], ไซนับ อินตันยะฟาร[1], นุสรีน อีบูหะมะ[1], มาลีฮะ มะดือเร๊ะ[1], รูซีดา เจ๊ะแม[1] และวันทนี แสงคล้ายเจริญ[2]

Suraida Lahbaiji[1*], Sainab Intanyafan[1], Nusrin Ebuhama[1], Malihah Maduereh[1], Ruseeda Jaemae[1] and Wantanee Saengklaijaroen[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Undergraduate students, English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาภาษาอังกฤษ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Assistant Professor, English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406206068@yru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์และจินตภาพในบทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจของวง BTS (ฉบับแปลภาษาอังกฤษ) จำนวน 25 บทเพลง โดยการเลือกอย่างเจาะจง วิเคราะห์ภาพพจน์โดยใช้การแบ่งภาพพจน์ของรุ่งฤดี แผลงศร (2563) และวิเคราะห์จินตภาพโดยใช้การแบ่งจินตภาพของ Arp & Johnson (2011, อ้างถึงใน Yaito & Termjai. 2021) ผลการวิจัยพบว่าสามารถแบ่งแนวคิดให้กำลังใจในบทเพลงออกเป็นธีมย่อย สามธีม ได้แก่ ธีมย่อยที่ 1 เพลงให้กำลังใจแบบปลอบประโลมให้มีความหวัง จำนวน 10 เพลง ธีมย่อยที่ 2 เพลงให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้ อย่ายอมแพ้ จำนวน 7 บทเพลง และธีมย่อยที่ 3 เพลงให้กำลังใจโดยให้มีความมั่นใจ รัก และเห็นคุณค่าในตัวเอง จำนวน 8 บทเพลง ภาพพจน์ที่พบมากที่สุดในบทเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อย คือ สัญลักษณ์ ขณะที่จินตภาพแสดงภาพในใจพบมากที่สุดในบทเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อย เพลงให้กำลังใจสามธีมย่อยมีทั้งจุดร่วมที่เหมือนกัน นั่นคือ ใช้ฤดูกาลและธรรมชาติสื่อความหมาย และมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามธีมย่อย ไม่ว่าจะเป็นการปลอบประโลมใจให้มีความหวัง กระตุ้นให้ลุกขึ้นมาสู้อย่ายอมแพ้ รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้บทเพลงของวง BTS สามารถส่งสารรักเปี่ยมด้วยความหมายให้กำลังใจเข้าถึงผู้ฟังได้อย่างลึกซึ้ง

คำสำคัญ: บทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจ, ภาพพจน์, จินตภาพ

Abstract

The purpose of this quantitative and qualitative research is to analyze figurative language and imagery in BTS inspirational song lyrics (English translation). The subjects are 25 purposely selected motivational song lyrics. Rungrudee Plaengsorn's figurative language (2020) and Arp & Johnson's imagery (2011, cited in Yaito & Termjai. 2021) are used to analyze the lyrics. The findings are as follows: 25 motivational song lyrics can be divided into three sub-themes: 10 inspirational songs with lyrics to comfort listeners, 7 inspirational songs with lyrics to encourage listeners to keep going and never give up, and 8 inspirational songs with lyrics to enhance self-esteem. The most dominant figurative language found in three sub-themes is a symbol. For imagery, organic imagery is found the most dominant. Three sub-themes of BTS inspirational song lyrics share some characteristics, i.e. using seasons and nature to convey meaning and possess the different focus: bringing comfort for the first sub-theme, giving encouragement to fight for the second sub-theme, and enhancing self-love for the third sub-theme. This results in deeply and meaningfully delivering the love and inspirational message to the heart of listeners.

Keywords: Inspirational song lyrics, Figurative language, Imagery

บทนำ

เพลงคือถ้อยคำที่นักประพันธ์เรียงร้อยขึ้นมา ประกอบไปด้วย เนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ทำให้เกิดความไพเราะสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง บทเพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่สร้างขึ้นเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกผ่านบทเพลง เนื้อหาของบทเพลงอาจมีแนวคิดมาจากเหตุการณ์ทางสังคม ประสบการณ์ การดำรงชีวิต ทรรศนะ จินตนาการ และอารมณ์ของนักประพันธ์ นอกจากเพลงจะให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินผ่อนคลายอารมณ์แล้วก็ยังสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ของมนุษย์ที่จะปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้(ขวัญใจ บุญคุ้ม, 2559) บทเพลงนั้นเป็นภาษาสากล ผูกพันกับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์หลายมิติ หลากหลายอารมณ์ความรู้สึก ไม่ว่าจะเป็นความสุข ความทุกข์ ความกังวลใจ หรือความต้องการกำลังใจ บทบาทสำคัญอีกประการของบทเพลงจึงเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความหมาย คำสอน หรือความต้องการต่าง ๆ จากผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟัง ไม่เพียงเท่านี้ มนุษย์ยังสามารถใช้เพลงเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ด้วยเช่นกัน (ปรมาภรณ์ ลิมป์เลิศเสถียร, 2557)

ในการเขียนบทเพลงนั้นการใช้ภาพพจน์มีบทบาทสำคัญในการบรรยายความรู้สึกและความคิดอย่างเป็นนัยมากกว่ากล่าวตรง ๆ ช่วยในการสื่อสารความคิดอย่างชัดเจนและมีประสิทธิผล เนื่องจากบางความคิดมีลักษณะเป็นรูปธรรมและซับซ้อน ไม่สามารถสร้างความเข้าใจหรือกล่าวถึงได้โดยง่าย การใช้ภาพพจน์ในบทเพลงจึงทำให้นักแต่งเพลงถ่ายทอดความหมายที่ซับซ้อนโดยใช้ความหมายแฝงแทนที่

ความหมายโดยตรง (Yaito & Termjai. 2021) ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกได้ลึกซึ้งกว่าการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาเพราะให้สุนทรียะทางอารมณ์ด้วยเป็นภาษาที่สร้างสรรค์ มีความน่าสนใจ และจุดประกายความคิด (ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา, 2544 อ้างถึงใน สุนันท์ ภัคภานนท์, 2561) ดังเช่น การใช้ภาพพจน์การกล่าวเกินจริงในบทเพลงของ Brian Mcknight I'd sail across the ocean bring you the sun. (Maftuhah, 2018) ทำให้ผู้ฟังสัมผัสได้ถึงความรู้สึกรักยิ่งใหญ่ขนาดที่ว่าจะล่องเรือข้ามมหาสมุทรเพื่อนำดวงอาทิตย์มาให้อีกฝ่าย นอกจากภาพพจน์ จินตภาพก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างจินตนาการให้ผู้อ่านโดยใช้คำและวลี จินตภาพช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจสถานการณ์ในเพลง จินตนาการภาพเหตุการณ์จนกระทั่งสามารถรู้สึกสัมผัสถึงความหมายบทเพลง จินตภาพช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกและฉายภาพความรู้สึกของผู้เขียนออกมาเป็นประสบการณ์ที่จับต้องสัมผัสรับรู้ได้ผ่านการมองเห็น เสียง รสชาติ การสัมผัสและกลิ่น (Yastanti & Sucilawati, 2020) จินตภาพมีความสำคัญเนื่องจากทำให้ผู้อ่านเกิดประสบการณ์ร่วมกับผู้เขียนอย่างแท้จริง ผู้อ่านสามารถรับรู้บรรยากาศของเรื่อง อารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 นำเสนอภาพในงานเขียนได้อย่างชัดเจนกว่าการใช้ถ้อยคำทั่วไป ช่วยสร้างอรรถรสในงานเขียนทำให้น่าติดตามอ่านมากขึ้น (รุ่งฤดี แผลงศร, 2564) ดังเช่น การใช้จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจในบทเพลงของ Taylor Swift And you were too afraid to tell her what you want. (Yastanti & Susilawati, 2020) ที่ใช้คำแสดงความรู้สึกหวาดกลัวทำให้ผู้ฟังสัมผัสได้ถึงอารมณ์ลึก ๆ ข้างในของผู้ที่เอ่ยถึง

บทเพลงต่าง ๆ ถ่ายทอดสาร ความคิด บอกเล่าถึงความรู้สึกของนักร้อง ซึ่งวง BTS ก็เป็นวงดนตรีหนึ่งที่มีบทเพลงมากมายแสดงถึงความรู้สึก นึกคิด ทัศนคติหลากหลายมุมมอง วง BTS เป็นวงดนตรีเกาหลีที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากทั้งในเกาหลีและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ โดยนับตั้งแต่ปี 2017 BTS เป็นศิลปิน K-pop ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด และก่อให้เกิดกระแสนิยมในยุโรป สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และตะวันออกกลาง วง BTS โดยเป็นศิลปินสัญชาติเกาหลีกลุ่มแรกที่มีอัลบั้มขึ้นอันดับหนึ่งในชาร์ตบิลบอร์ด 200 และทำลายสถิติเร็วที่สุดนับจากวง the Beatle ที่มีอัลบั้มขึ้นอันดับหนึ่งในชาร์ตบิลบอร์ด 200 สี่อัลบั้มโดยใช้ระยะเวลาน้อยกว่าสองปี (Karakas, 2022) วง BTS ได้รับรางวัลต่าง ๆ ในระดับสากลมากมาย ล่าสุดในงานประกาศรางวัล American Music Awards ปี 2021 วง BTS เป็นศิลปินเอเชียกลุ่มแรกในประวัติศาสตร์ที่ได้รับรางวัล Artist of the Year รวมทั้งเป็นปีที่สามติดต่อกันที่ได้รับรางวัล Favorite Pop Duo or Group รวมทั้งรางวัล Favorite Pop Song จากซิงเกิ้ล Butter (เวิร์กพอยท์ทูเดย์, 2565)

สมาชิกวง BTS ต่างมีส่วนร่วมในการเขียนเพลง แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ผ่านบทเพลง สารที่วง BTS ต้องการสื่อถึงผู้ฟังจึงไม่เพียงมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักหนุ่มสาวเท่านั้น แต่ยังพูดถึงความรักในมิติอื่น เช่น การรักตัวเอง รวมทั้งความเป็นพี่น้อง และความฝันของหนุ่มสาวยุคใหม่ ในปี 2017 วง BTS ได้เข้าร่วมแคมเปญกับ Unicef ภายใต้คอนเซปต์ 'Love Yourself' โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเด็กและวัยรุ่นในการต่อต้านความรุนแรง สร้างโลกที่ดีกว่าเดิมผ่านดนตรี บทเพลงของ BTS สร้างอิทธิพลทางบวก

แก่ผู้ฟัง โดยหลังจากได้ฟังเพลงของ BTS แล้วได้รับการเยียวยา สามารถค้นพบแรงบันดาลใจ และลืมปัญหาของตน (Hermanto & Salindeho, 2021) นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ Afrakh & Aslam (2021) ยังพบว่าบทเพลงของ BTS สร้างผลกระทบในด้านบวกและส่งเสริมสุขภาพทางใจให้แก่ผู้ฟัง โดยสร้างความหวัง การมองโลกในแง่บวก ความสุข การเห็นคุณค่าในตัวเอง การยอมรับในตัวเอง การยกโทษให้ตัวเอง และการมานะบากบั่น การที่บทเพลงให้กำลังใจของวง BTS สามารถสร้างผลกระทบในทางบวกให้กับผู้ฟังได้ในวงกว้างจึงเป็นเรื่องน่าสนใจว่า บทเพลงเหล่านั้นใช้กลวิธีในการใช้ภาษา นั่นคือ มีการใช้ภาพพจน์และจินตภาพประเภทใดในบทเพลงของวง BTS และภาพพจน์และจินตภาพประเภทใดที่โดดเด่นที่สุด จนทำให้บทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจของวง BTS สามารถส่งสารแห่งความรักความห่วงใยให้กำลังใจจนสามารถเยียวยาจิตใจสร้างความสุขให้แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาการใช้ภาพพจน์และจินตภาพในบทเพลง อีกทั้งเป็นแนวทางสำหรับผู้ประพันธ์เพลงในการเขียนเพลงสร้างแรงบันดาลใจเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพพจน์และจินตภาพที่ปรากฏในบทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจของวง BTS (ฉบับแปลภาษาอังกฤษ)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาพพจน์

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2544, อ้างถึงใน สุนันท์ ภัคภานนท์, 2561) ได้ให้นิยามภาพพจน์ไว้ว่าเป็นการใช้ภาษาเปรียบเทียบ ความหมายของภาษาในโวหารภาพพจน์จึงไม่ตรงตามตัวอักษร ส่วนใหญ่จะใช้ลักษณะสำคัญของภาพพจน์ในการเปรียบเทียบอันเป็นวิธีการที่จะทำให้สิ่งที่ลางเลือนในการสื่อสารมีความชัดเจนมากขึ้น โดยมักนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว การใช้โวหารภาพพจน์จะทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกได้ลึกซึ้งกว่าการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาเพราะโวหารภาพพจน์ให้สินทรียะทางอารมณ์ด้วยเป็นภาษาที่สร้างสรรค์ มีความน่าสนใจและจุดประกายความคิดและจินตนาการให้แก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

สำหรับประเภทของภาพพจน์ รุ่งฤดี แผลงศร (2563) ได้แบ่งประเภทภาพพจน์ออกเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย

1. ภาพพจน์ประเภทความเปรียบเนื้อหาของภาพพจน์ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่ 1 ภาพพจน์ความเปรียบที่ประกอบด้วยส่วนที่ต้องการเปรียบคำช่วยเปรียบและส่วนที่นำมาเปรียบได้แก่ อุปมา (simile) และอุปลักษณ์ (metaphor) ลักษณะที่ 2 ภาพพจน์ความเปรียบโดยปรากฏส่วนที่นำมาเปรียบให้เห็นเท่านั้น ได้แก่ อุปลักษณ์ ในรูปแบบการเปรียบเทียบโดยใช้อุปลักษณ์โดยนัย (implicit metaphor) นามนัย (metonymy) สัมพจนัย (synecdoche) และสัญลักษณ์ (symbol) ลักษณะที่ 3 ภาพพจน์ความ

เปรียบโดยการยกตัวอย่างจากเรื่องราวต่าง ๆ ได้แก่ การอ้างถึง (allusion) แนวเทียบ (analogy) และอุปมานิทัศน์ (allegory)

2. ภาพพจน์ประเภทใช้จินตนาการเนื้อหาของภาพพจน์ประเภทนี้เกิดจากจินตนาการของนักเขียนในการสมมุติสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมให้ทำกิริยาอาการหรือมีความรู้สึกเหมือนมนุษย์หรือการพูดกล่าวเกินความจริง ได้แก่บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต (personification) สมมุติภาวะ (apostrophe) และอติพจน์ (hyperbole)

3. ภาพพจน์ประเภทความแย้งหรือตรงข้าม เนื้อหาของภาพพจน์ประเภทนี้มีลักษณะสำคัญ คือ การใช้คำหรือข้อความที่ขัดแย้งกันแต่ความขัดแย้งนั้นกลับทำให้เนื้อหาของงานเขียนมีความสละสลวย น่าอ่าน ซึ่งแบ่งเป็น 6 ประเภท ได้แก่ การแฝงนัย (irony) ปฏิบท (anticlimax) คำคม (epigram) ปฏิพจน์ (oxymoron) ปฏิทรรศน์ (paradox) และภาวะแย้ง (antithesis)

4. ภาพพจน์ประเภทเล่นเสียงและเล่นคำ เนื้อหาของภาพพจน์ประเภทนี้ ผู้เขียนจะใช้เสียงหรือคำมาเปลี่ยนแปลงความหมายใหม่ หรือเป็นการเล่นจังหวะของคำหรือการเลียนเสียงธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สัทพจน์หรือการเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) และการเล่นคำ (pun)

5. ภาพพจน์ประเภทใช้ประโยคคำถามเป็นการใช้ประโยคคำถามในงานเขียนคำถามดังกล่าวผู้เขียนไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบดีอยู่แล้วแต่เป็นการถามเพื่อเน้นความสะเทือนใจหรือตัดพ้อ ต่อว่า หรือให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบในปัญหานั้น นอกจากนี้การตั้งคำถามยังทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราวได้ด้วย ภาพพจน์ประเภทนี้มีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น คำถามเชิงวาทศิลป์ ปฏิปุจฉา (rhetorical question) หรือปุจฉา (interrogation)

จินตภาพ

สำหรับจินตภาพนั้น รุ่งฤดี แผลงศร (2564) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการนำเสนอภาพให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของนักเขียน จากการรับรู้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตาดู หูฟัง ลิ้นลิ้มรส จมูกได้กลิ่น และกายได้สัมผัส รวมทั้งการใช้คำทุกคำที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว การรับรู้เหล่านั้นทำให้เกิดอรรถรสในการอ่านงานเขียนมากยิ่งขึ้น

ในด้านประเภทของจินตภาพ Arp & Johnson (2011, อ้างถึงใน Yaito & Termjai. 2021) ได้จำแนกจินตภาพออกเป็น 7 ประเภท ประกอบด้วย

1. จินตภาพการเห็น เป็นการใช้คำเพื่อดึงดูดความรู้สึกทางสายตา เช่น กุหลาบแดง

2. จินตภาพการได้ยิน เป็นการใช้คำเพื่อดึงดูดความรู้สึกในการได้ยินหรือเสียง เช่นเสียงหึ่งซึ่งทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับเสียงต่ำอย่างต่อเนื่องทำให้รู้ว่าเป็นเสียงผึ้ง

3. จินตภาพการได้กลิ่น เป็นการใช้คำเพื่อดึงดูดความรู้สึกของกลิ่น เช่น กลิ่นหอม ซึ่งให้กลิ่นหอมแก่จิตใจของผู้อ่าน

4. จินตภาพการรับรส เป็นการใช้คำเพื่อดึงดูดความรู้สึกของรสชาติ เช่น รสหวาน ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านรับรู้ถึงรสชาติของบางสิ่งที่หวาน

5. จินตภาพการสัมผัส เป็นการใช้คำเพื่อดึงดูดความรู้สึกสัมผัส โดยอธิบายว่าบางสิ่งรู้สึกอย่างไร เช่น พื้นผิวหรืออุณหภูมิ

6. จินตภาพการแสดงความรู้สึกในใจ เป็นการใช้คำเพื่ออธิบายความรู้สึกภายใน ความรู้สึก และอารมณ์ภายใน เช่น ความหิว ความรัก ความกลัว ความขยะแขยง และความเศร้า

7. จินตภาพการแสดงความเคลื่อนไหว เป็นการใช้คำเพื่ออธิบายการเคลื่อนไหวหรือการกระทำทางกายภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพพจน์และจินตภาพในบทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจของวง BTS จำนวน 25 บทเพลง โดยเป็นฉบับแปลภาษาอังกฤษจากเว็บไซต์ genius (2021) ดังนี้

1. Life Goes On 2. Permission to Dance 3. Good Day 4. Magic Shop 5. Lost 6. Tomorrow 7. Zero O' Clock 8. Stay Gold 9. Lights 10. Spring Day 11. We are Bulletproof: The Eternal 12. Louder Than Bombs 13. Never mind 14. ON 15. Not Today 16. Young Forever 17. A Supplementary Story: You Never Walk Alone 18. Anpanman 19. I'm Fine 20. Paradise 21. Answer: Love Myself 22. Epiphany 23. Wings 24. Mikrokosmos 25. Idol

ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาพพจน์โดยใช้การแบ่งภาพพจน์ของรุ่งฤดี แผลงศร (2563) โดยแบ่งออกเป็นภาพพจน์ประเภทคำเปรียบ ประกอบด้วย อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ นามนัย และการอ้างถึง ภาพพจน์ประเภทใช้จินตนาการ ประกอบด้วย บุคลาธิษฐาน และการกล่าวเกินจริง ภาพพจน์ประเภทความแย้งหรือตรงข้าม ประกอบด้วย ปฏิพจน์ ภาพพจน์ประเภทเล่นเสียงและเล่นคำ ประกอบด้วย การเลียนเสียง ส่วนจินตภาพวิเคราะห์โดยใช้การแบ่งจินตภาพของ Arp & Johnson (2011, อ้างถึงใน Yaito & Termjai. 2021) โดยได้แบ่งจินตภาพออกเป็น 7 ประเภท ประกอบด้วย จินตภาพการเห็น จินตภาพการได้ยิน จินตภาพการได้กลิ่น จินตภาพการรับรส จินตภาพการสัมผัส จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจ และจินตภาพแสดงการเคลื่อนไหว

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเพลงฉบับแปลภาษาอังกฤษ 25 เพลง แบ่งประเภทของแนวคิดออกเป็นสามธีมย่อย จากนั้นบันทึกความถี่ของภาพพจน์และจินตภาพโดยนับจำนวนคำ/วลีหากปรากฏซ้ำในท่อนสร้อยก็จะนับแค่ครั้งเดียว และแปรความถี่ออกเป็นค่าร้อยละ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์บทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจทั้ง 25 เพลง พบว่าสามารถแบ่งออกเป็นธีมย่อยสามธีมย่อย โดยเพลงธีมย่อยที่ 1 เป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบปลอบประโลม ประกอบไปด้วยเพลง 10 เพลง ได้แก่ 1. Life Goes On 2. Permission to Dance 3. Good Day 4. Magic Shop 5. Lost 6. Tomorrow 7. Zero O' Clock 8. Stay Gold 9. Lights 10. Spring Day เพลงธีมย่อยที่ 2 เป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้ อย่ายอมแพ้ ประกอบไปด้วยเพลง 7 เพลง ได้แก่ 1. We are Bulletproof: The Eternal 2. Louder Than Bombs 3. Never mind 4. ON 5. Not Today 6. Young Forever 7. A Supplementary Story: You Never Walk Alone และเพลงธีมย่อยที่ 3 เป็นเพลงที่ให้กำลังใจโดยให้มีความมั่นใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง ประกอบไปด้วยเพลง 8 เพลง ได้แก่ 1. Anpanman 2. I'm Fine 3. Paradise 4. Answer: Love Myself 5. Epiphany 6. Wings 7.Mikrokosmos 8. Idol

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพพจน์

ตารางที่ 1 ค่าความถี่ ร้อยละของภาพพจน์จากเพลงที่ให้กำลังใจ 3 ธีมย่อย

ภาพพจน์	ธีมย่อยที่ 1			ธีมย่อยที่ 2			ธีมย่อยที่ 3		
	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
1. อุปมา	17	25	2	0	0	6	5	8.2	4
2. อุปลักษณ์	8	11.7	4	4	8.3	3	13	21.3	2
3. บุคลาธิษฐาน	10	14.7	3	0	0	6	5	8.2	4
4. ปฏิพจน์	5	7.4	5	1	2.1	5	4	6.6	5
5. สัญลักษณ์	23	33.8	1	35	73	1	24	39.3	1
6. การอ้างถึง	3	4.4	6	5	10.4	2	7	11.5	3
7. การกล่าวเกินจริง	1	1.5	7	2	4.1	4	3	4.9	6
8. การเลียนเสียง	1	1.5	7	0	0	6	0	0	7
9. นามนัย	0	0	8	1	2.1	5	0	0	7
รวม	**68**	**100**	**-**	**48**	**100**	**-**	**61**	**100**	**-**

ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ที่พบมากที่สุดในเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อยคือ สัญลักษณ์ โดยเพลงธีมย่อยที่ 1 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบปลอบประโลม ให้มีความหวัง มีความถี่ 23 คิดเป็นร้อยละ 33.8 ในขณะที่ เพลงธีมย่อยที่ 2 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้ อย่ายอมแพ้ มีความถี่ 35 คิดเป็นร้อยละ 73 และเพลงธีมย่อยที่ 3 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจโดยให้มีความมั่นใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง มีความถี่ 24 คิดเป็นร้อยละ 39.3

การวิเคราะห์ภาพพจน์

จากการวิเคราะห์บทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อย พบว่า มีลักษณะที่เหมือนกัน ดังนี้

1. ใช้ฤดูกาล winter แทนอุปสรรค ช่วงเวลาที่เลวร้ายซึ่งต้องการจะผ่านพ้นไปให้ได้ในเร็ววันเพื่อเจอกับ spring ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนความอบอุ่น ความหวัง ช่วงเวลาที่เฝ้ารอ

1.1 It's all winter here even in August. I want to go to the other side of Earth, holding your hand, put an end to winter. (Spring Day)

1.2 Am I still in a dream? Is it really spring that came after the long winter? (We are Bulletproof: The Eternal)

1.3 Now let's forgive ourselves. Our lives are long, trust yourself when in a maze. When winter passes, spring always comes (Answer: Love Myself)

2. ใช้ธรรมชาติด้านสวยงามเช่น galaxy, sunrise, star, constellation แทนสิ่งที่ดี ใช้ light เป็นสัญลักษณ์สว่างสดใส แทนความหวัง สิ่งดีๆ ที่รออยู่

2.1 The time is now so let's do it right. We'll keep going and stay up until we see the sunrise. (Permission to Dance)

2.2 We won't ever die today. Light shines through the darkness. It wants a new world and you. (Not today)

2.3 One light is ambition. Some light is rebellion. People's lights all are precious. (Mikrosmos)

3. ใช้ธรรมชาติด้านลบไม่ว่าจะเป็น rainstorms, rain, cliff, darkness, shadow, black wind, foggy morning ที่สื่อถึงอุปสรรค แทนปัญหาอุปสรรค และมีการใช้ maze เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงอุปสรรค

3.1 Lost my way constantly pushing without rest within the harsh rainstorms. (Lost)

3.2 The unfamiliar shadow amidst those cheers in my quiet sea (Louder Than Bombs)

3.3 As I open my eyes, I'm a hero, but still in maze. (Anpanman) But as I keep doing that, I just can't bear the storm inside my heart. (Epiphany)

4. ใช้ scar, pain เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงประสบการณ์ที่ผิดพลาด เรื่องราว สิ่งที่สร้างความเจ็บปวด

4.1 In the end it will all return as scars. (Magic shop)

4.2 Bring the pain. It'll become my blood and flesh. (On)

4.3 All pain, say goodbye, goodbye. All of sadness and scars became an old memory now. (I am fine)

นอกจากนี้ ในเพลงธีมย่อยที่ 2 และเพลงธีมย่อยที่ 3 มีการใช้สัญลักษณ์ในลักษณะที่เหมือนกันดังนี้

1. ใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงเส้นทางชีวิตที่ต้องต่อสู้ ได้แก่ the road โดยเป็นเส้นทางที่เต็มไปด้วยอุปสรรค ขวากหนาม ต้องฟันฝ่ากว่าจะถึงจุดหมาย

1.1 No matter how thorny the road is, run (Never Mind)

1.2 I went on the road that I was told not to go. (Wings)

2. ใช้สัญลักษณ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ นั่นคือ wing, arrow โดยสองสิ่งนี้สื่อถึงการไปสู่จุดหมาย

2.1 I want to fly though I have no wings. (You never walk alone)

2.2 The target of thousands of bright arrows is me alone. (Answer: Love Myself)

สำหรับสัญลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันในเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจในสามธีมย่อยพบในลักษณะดังต่อไปนี้

1. พบการใช้สัญลักษณ์สื่อถึงการให้กำลังใจ มีความหวังในเพลงธีมย่อยที่ 1 เมื่อฟังแล้วทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ มีความหวัง ไม่ว่าจะเป็น a door in your heart, new song เช่น When this song ends May a new song begins. (Zero O' Clock)

2. พบการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นอุปสรรคให้ต้องต่อสู้ในเพลงธีมย่อยที่ 2 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้ อย่ายอมแพ้ เช่น the glass ceiling, stone, prison, wave และ ใช้ maze แทนอุปสรรคที่จะต้องฟันฝ่า เช่น Break the glass ceiling that cages you. (Not Today)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จินตภาพ

ตารางที่ 2 ค่าความถี่ ร้อยละของจินตภาพจากเพลงที่ให้กำลังใจ 3 ธีมย่อย

จินตภาพ	ธีมย่อยที่ 1			ธีมย่อยที่ 2			ธีมย่อยที่ 3		
	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
1 จินตภาพการเห็น	41	12.4	3	23	9.9	4	52	20.2	2
2 จินตภาพการได้ยิน	34	10.3	4	28	12	3	8	3.1	4
3 จินตภาพการได้กลิ่น	0	0	6	0	0	7	0	0	6
4 จินตภาพการรับรส	0	0	6	1	0.4	6	0	0	6
5 จินตภาพการสัมผัส	14	4.2	5	8	3.4	5	6	2.3	5
6 จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจ	146	44.1	1	95	40.8	1	140	54.5	1
7 จินตภาพแสดงการเคลื่อนไหว	96	29	2	78	33.5	2	51	19.9	3
รวม	**331**	**100**	**-**	**233**	**100**	**-**	**257**	**100**	**-**

ผลการวิจัยพบว่า จินตภาพที่ใช้มากที่สุดในเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อย คือ จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจ โดยเพลงธีมย่อยที่ 1 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบปลอบประโลม ให้มีความหวัง มีความถี่ 146 คิดเป็นร้อยละ 44.1 ในขณะที่ เพลงธีมย่อยที่ 2 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้อย่ายอมแพ้ มีความถี่ 95 คิดเป็นร้อยละ 40.8 สำหรับเพลงธีมย่อยที่ 3 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจโดยให้มีความมั่นใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง มีความถี่ 140 คิดเป็นร้อยละ 54.5

การวิเคราะห์จินตภาพ

จากการวิเคราะห์บทเพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อย พบว่า มีการใช้จินตภาพที่สื่อด้านบวก และจินตภาพที่สื่อด้านลบ โดยมีลักษณะการใช้ดังต่อไปนี้

จินตภาพด้านบวก จุดร่วมที่มีร่วมกันคือ เป็นการให้กำลังใจ ไม่ให้ยอมแพ้ อย่าหวาดกลัว ล้มเลิกความตั้งใจ โดยใช้ don’t be afraid, don’t worry, never lose dream, don’t give up, without fear เป็นต้น

1. When tomorrow comes, the bright light will shine so don’t worry. (Tomorrow)

2. We don’t fear anymore. We are we are together, bulletproof. Yeah we have you have you. (We are Bulletproof: The Eternal)

3. I'm not afraid because it's me (Answer: Love Myself)

ในขณะเดียวกันก็พบว่าเพลงให้กำลังใจแต่ละธีมย่อย มีความแตกต่างกันดังนี้

เพลงธีมย่อยที่ 1 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบปลอบประโลม ให้มีความหวัง จะใช้คำที่แสดงการปลอบโยนให้สบายใจ ให้รู้ว่าอยู่ข้างๆ โดยใช้ comfort, want to hold you เป็นการให้กำลังใจแบบนุ่มนวล ใช้คำความหมายเชิงบวก เช่น love, miracle, happiness, stronger, happy, thankfully และให้กำลังใจว่าเหตุการณ์ร้ายๆ จะผ่านพ้นไป

1. Yeah, life goes on but thankfully between you and me nothing's changed. (Life Goes On)

2. If you want a miracle, I'll show you one. (Stay Gold)

3. As you share happiness, it multiplies. (Good Day)

4. Open the door and this place will await. It’s okay to believe the Magic Shop will comfort you. (Magic Shop)

5. Maybe cherries are blossoming. And winter is going to be over. (Spring Day)

ขณะที่เพลงธีมย่อยที่ 2 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้ อย่ายอมแพ้ ใช้จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจที่เป็นการให้กำลังใจตัวเอง ให้สู้ต่อไป โดยไม่สนใจคำวิพากษ์วิจารณ์ทางลบ เช่น didn’t care, Never mind, a fighter และแสดงความมุ่งมั่น ต่อสู้ เพื่อไปถึงจุดหมาย โดยใช้ want to be young และ want to fly

1. Can't hold me down cause you know I'm a fighter. (On)

2. Forever, I want to be young. (Young Forever)

สำหรับเพลงธีมย่อยที่ 3 ซึ่งเป็นเพลงที่ให้กำลังใจโดยให้มีความมั่นใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง พบจินตภาพที่เป็นการให้รักตัวเอง ทำให้ตัวเองมีความสุข ไม่ว่าจะเจออะไรมา รวมทั้งให้ทำตามหัวใจตัวเอง ให้หยุดตามคนอื่น ให้ค้นหาความต้องการ ความฝันของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องเหมือนคนอื่น เป็นการให้กำลังใจกึ่งแนะนำ นอกจากนี้ยังให้มองเห็นด้านสวยงามด้านดีของตัวเอง แม้จะไม่สมบูรณ์แบบ ให้รักตัวเอง เห็นคุณค่าของตัวเอง ภูมิใจในตัวเอง เชื่อมั่นในตัวเอง เชื่อในการตัดสินใจเลือกทางเดินของตัวเอง ทำตามหัวใจ แล้วไม่ต้องกลัว

1. Our future will only have happiness. So put away your fear. Enjoy it, you worked hard, we so fine. (I'm Fine)

2. If having a future is the only dream existing. Then what is the dream you had last night in your bed? It's alright if the name of the dream is different. (Paradise)

3. I finally realized so I love me. Not so perfect but so beautiful. I'm the one I should love. (Epiphany)

4. You can call me artist. You can call me Idol. No matter what you call me. I don't care. I'm proud of it (proud it). (Idol)

5. I made a decision; I will have unconditional trust. It's time to be brave, I'm not afraid because I believe I'm different from what I was. (Wings)

จินตภาพด้านลบ

สำหรับการใช้จินตภาพด้านลบ พบในลักษณะที่เหมือนกัน คือ เป็นใช้จินตภาพความรู้สึกในใจที่แสดงความความรู้สึกเศร้า ความรู้สึกเจ็บปวด ความรู้สึกผิดหวัง ล้มเหลว ความรู้สึกสิ้นหวัง ความรู้สึกอ่อนแอ ความรู้สึกเหนื่อยล้า ความรู้สึกหนัก ต้องพยายาม ความรู้สึกสับสน ความรู้สึกหลงทาง ความรู้สึกเหงา ว่างเปล่า ความรู้สึกหวาดกลัว ความรู้สึกเกลียดชัง ดังปรากฏในเนื้อเพลง

1. At the end of my despair, you're the last reason for me who was standing at the edge of the cliff. (Magic Shop)

2. Your silent sadness, it shakes me. (Louder Than Bombs)

3. But I don't wanna die anymore. Me, who used to be sad. Me, who used to be hurt. (Answer: Love Myself)

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อยมากที่สุด คือ การใช้สัญลักษณ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maftuhah (2018) ที่ได้วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในบทเพลงของ Brian Mcknight และพบว่าภาพพจน์ที่ใช้มากที่สุดคือการกล่าวเกินจริง และงานวิจัยของ Siallgan, Manurung & Sinaga (2017) ที่ได้วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์และจินตภาพในบทเพลงของ Taylor Swift และพบว่าภาพพจน์ที่ใช้มากที่สุดคือบุคลาธิษฐาน ที่เป็นอย่างนี้เพราะปัจจัยที่อาจส่งผลต่ออิทธิพลของการใช้ภาพพจน์ในบทเพลงคือ ประเภทของเพลง ช่วงเวลา รวมทั้งภาษาแม่ สภาพสังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้ประพันธ์เพลง (Yaito & Termjai, 2021) สำหรับบทเพลงให้กำลังใจของ BTS ทั้งสามธีมย่อยพบการใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็นการใช้คำหรือวลีที่หมายถึงวัตถุที่ใช้แทนสิ่งนั้นให้เกิดความเข้าใจได้ และสัญลักษณ์เป็นสิ่งที่อาจเป็นวัตถุ บุคคล สถานการณ์หรือการกระทำซึ่งหมายถึงสิ่งอื่นที่เป็นนามธรรม (Syafitri & Marlinton, 2018)

บทเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อยใช้สัญลักษณ์ในการถ่ายทอดความหมาย ลักษณะร่วมที่มีด้วยกัน คือ ใช้ฤดูกาลเป็นสัญลักษณ์โดย spring แทนช่วงเวลาที่รอคอยสมหวัง ขณะที่ winter สื่อถึงช่วงเวลาแห่งความยากลำบาก อยากพ้นผ่านช่วงเวลาเหล่านั้นให้ได้โดยเร็ว ดังปรากฏในเนื้อเพลง Pass the end of winter's cold until the spring day comes again until the flowers bloom again. Please stay, please stay there a little longer. (Spring Day) ธรรมชาติต่าง ๆ ก็ได้รับการหยิบยกมาเป็นสัญลักษณ์ในบทเพลงแห่งความหวังของ BTS โดยธรรมชาติด้านสวยงาม เช่น sunshine, light, star เป็นสัญลักษณ์แห่งความหวัง ดังปรากฏในเนื้อร้อง and stay up until we see the sunrise. That we can keep the fire alive. (Permission to Dance) ขณะที่ธรรมชาติด้านร้าย อย่างเช่น storm, darkness, rainstorm, foggy morning สื่อถึงอุปสรรค ความเจ็บปวด ดังเช่น But as I keep doing that, I just can't bear the storm inside my heart. I'm meeting the real you hidden in the storm. (Epiphany) การใช้ธรรมชาติสามารถช่วยเชื่อมโยงความรู้สึกของผู้ฟังได้เป็นอย่างดีเพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนคุ้นเคย สัมผัสในชีวิตประจำวัน ในขณะที่สัญลักษณ์ที่แตกต่างกันเห็นได้ชัดในเพลงธีมย่อยที่ 1 ซึ่งใช้สัญลักษณ์สื่อถึงการให้กำลังใจ มีความหวัง เมื่อฟังแล้วทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ มีความหวัง เช่น You're my light. You're my light. Always shine into my heart. No matter how far apart we are, your light shines on me. (Light) ขณะที่พบการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นอุปสรรคให้ต้องต่อสู้ในเพลงธีมย่อยที่ 2 ไม่ว่าจะเป็น the glass ceiling, stone, prison, wave และ ใช้ maze แทนอุปสรรค เพราะเป็นเพลงที่ให้กำลังใจแบบกระตุ้นให้ต่อสู้ อย่ายอมแพ้ จึงปรากฏสัญลักษณ์ลักษณะนี้ เช่น Throw stones at me. We don't fear anymore. (We are Bulletproof: The Eternal)

ในด้านการใช้จินตภาพนั้น พบว่า มีการใช้จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจในเพลงให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yastanti & Susilawati (2020) ที่ได้วิจัยเรื่อง จินตภาพในบทเพลงของ Taylor Swift แล้วพบว่าการใช้จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจโดดเด่นที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะการให้กำลังใจเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกภายในเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความกลัว ความขยะแขยง และความเศร้าเป็นต้น (Yaito & Termjai. 2021)

เพลงที่มีแนวคิดให้กำลังใจทั้งสามธีมย่อย มีการใช้จินตภาพในด้านบวกที่เหมือนกันคือ ให้กำลังใจอย่ายอมแพ้ ให้เอาชนะ ไม่ต้องกังวล อย่างไรก็ดี พบว่าธีมย่อยทั้งสามมีการใช้จินตภาพด้านบวกที่มีรายละเอียดปลีกย่อยต่างกัน โดยในธีมย่อย 1 ซึ่งเน้นการปลอบประโลมใจ คำที่ใช้แสดงความรู้สึกเป็นคำที่อ่อนโยน มองโลกในแง่ดีมีความหวัง โดยการใช้ miracle และ thankfully เป็นต้น ดังปรากฏในเนื้อเพลง The day will come back around as if nothing happened. Yeah, life goes on. But thankfully between you and me, nothing's changed. (Life Goes On) ขณะที่เพลงให้กำลังใจธีมย่อยที่สอง ซึ่งเน้นให้ลุกขึ้นมาต่อสู้ จะใช้คำที่แสดงถึงความมุ่งมั่น ให้ต่อสู้เพื่อไปถึงจุดหมาย และให้กำลังใจเดินหน้าต่อไปไม่สนใจคำพูด คำวิพากษ์วิจารณ์ด้านลบ คำที่ใช้จึงปลุกเร้าความรู้สึก และเป็นคำที่ตรงและแรงกว่าคำที่ใช้ในเพลงธีมย่อยที่ 1 และ 3 ดังเช่นที่ปรากฏในเนื้อเพลง Can’t hold me down 'cause you know I'm a fighter. No fear, now that I know the way, the power of the things that make me, "me" Whatever they say, I don't give a uhh. Got no fears, I'm singin'. (On) ส่วนเพลงให้กำลังใจธีมย่อยที่ 3 ซึ่งเน้นให้กำลังใจโดยรักตัวเอง เห็นคุณค่าตัวเอง จึงมีการใช้คำที่แสดงความหวัง ความเชื่อมั่น เชื่อในการตัดสินใจเลือกทางเดินของตัวเอง ให้รักและเห็นคุณค่าของตัวเองแม้จะไม่สมบูรณ์แบบก็ตาม เป็นการให้กำลังใจกึ่งแนะนำ จึงเป็นการให้ผู้ฟังหันกลับมาทบทวนตัวเองเพื่อค้นหาคุณค่าของตัวเองที่ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ ดังที่ปรากฏในเนื้อเพลง Now let's forgive ourselves. Our lives are long, trust yourself when in a maze. You've shown me I have reasons I should love myself. (Answer: Love Myself) ขณะที่จินตภาพแสดงความรู้สึกในใจในด้านลบ พบว่า มีการใช้ในลักษณะที่เหมือนกัน นั่นคือ สื่อถึงความรู้สึกเศร้า เจ็บปวด ผิดหวัง ล้มเหลว สิ้นหวัง อ่อนแอ เหนื่อยล้า หนักหน่วงต้องใช้ความพยายามหนัก รับมือไม่ได้ ท้อแท้ ความรู้สึกสับสน เหมือนคนหลงทาง เหงา ว่างเปล่า ความรู้สึกหวาดกลัว เกลียดชัง ละอาย กระอักกระอ่วน ไม่พอใจ รู้สึกถึงความไม่สมบูรณ์แบบของตัวเอง โดยการใช้จินตภาพด้านลบจะเป็นเหมือนการแบ่งปันประสบการณ์ของตนที่เจอเรื่องร้ายๆ ทำให้ท้อแท้มา ก่อนที่จะให้ความหวัง กำลังใจ ปลุกปลอบให้ลุกขึ้นมาสู้ ดังเช่น Even if I’m hurt, I’m a hero, Put the fear behind Anpanman, panman, panman. (Anpanman)

สรุป

สารให้กำลังใจในบทเพลงของ BTS มีการใช้ภาพพจน์และจินตภาพทำให้บทเพลงมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยพบว่าสัญลักษณ์เป็นภาพพจน์ที่พบมากที่สุด ขณะที่จินตภาพแสดงภาพความรู้สึกในใจพบว่าใช้มากที่สุด แม้บทเพลงที่เลือกสรรมาจะเป็นธีมให้กำลังใจแต่สามารถแบ่งออกเป็นธีมย่อยที่มีจุดเน้นแตกต่างกันสามธีม มีทั้งจุดร่วมที่เหมือนกัน นั่นคือ ใช้ฤดูกาลและธรรมชาติสื่อความหมาย และมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามธีมย่อย ไม่ว่าจะเป็นการปลอบประโลมใจให้มีความหวัง กระตุ้นให้ลุกขึ้นมาสู้ อย่ายอมแพ้ รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้บทเพลงของวง BTS สามารถส่งสารรักเปี่ยมด้วยความหมายให้กำลังใจเข้าถึงผู้ฟังได้อย่างลึกซึ้ง

เอกสารอ้างอิง

ขวัญใจ บุญคุ้ม. (2559). *วัจนลีลาและบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่ง.* (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปรมาภรณ์ ลิมป์เลิศเสถียร. (2557). เพลงนอกใจ : ทางออกของคนในสังคมไทย. *วารสารวิชาการหอการค้าไทย.* 34(1), 211-224.

รุ่งฤดี แผลงศร. (2563). การใช้ภาพพจน์ในนิตยสารท่องเที่ยว. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.*17(1), 1-18.

รุ่งฤดี แผลงศร. (2564). กระบวนจินตภาพในตวามเรียงของนิ้วกลม. *วารสารศิลป์ศาสตร์.* 21(1), 149-150.

เวิร์กพอยท์ทูเดย์. (2565). *BTS สร้างประวัติศาสตร์ใหม่ ขึ้นแท่นศิลปินเอเชียกลุ่มแรกที่คว้ารางวัลใหญ่ ‘Artist of the Year’ จากงาน 2021 American Music Awards*. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https: workpointtoday.com,bts-amas-2021,

สุนันท์ ภัคภานนท์. (2561). โวหารรัก” ในบทเพลงของสุนทราภรณ์.*วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.* 38(1), 90-105.

Afrakh, L. & Aslam, N. (2021). *Impact of BTS Music on the Mental Health and Psychological Wellbeing of the Youth.* In N.K. Rauf (Chair), 8th International Conference on Mental Health and Productivity: The Emerging Challenges for Youth. Organized by National Institute of Psychology, Islamabad, Pakistan.

Genius. (2021). *Genius English Translations.* Retrieved 11 November, 2021 from https:,,genius.com,artists,Genius-english-translations

Hermanto, L. & Salindeho, M. (2021**).** Analyzing the Impact of BTS on Resolving the Problem of Youth Mental Health. *Jurnal Ilmu Sosial dan Pendidikan.* 5(2), 33-41.

Karakas, F. (2022). *Three Remarkable Lessons from the World's Most Successful Band.* Retrieved 2 March, 2022 from https:,,medium.com,journal-of-curiosity-imagination-and-inspiration,why-bts-is-awesome-and-why-i-use-bts-to-teach-secrets-of-creativity-2b84205dfb5f

Maftuhah, E. R., (2018). *Figurative Language in Selected Brian Mcknight's Songs (Semntic Analysis).* Retrieved 14 February, 2022. from http:,,digilib.unhas.ac.id,uploaded_files,temporary,DigitalCollection,YmQ4Y2EwY2MxNTE0OWRmMDZkMTExYzgyMGNkOTY1Y2RkMWEwZmRmNg==.pdf

Siallgan, S.R., Manurung, S. & Sinaga, J.B. (2017). Analysis of Figurative Language and Imagery in Taylor Swift's Songs. *Journal Anglo-Saxon.* 8(1), 55-67.

Syafitri, D. & Marlinton, M. (2018). An Analysis of age Used in Edgar Allan Poe's Poems. Linguistic*, English Education and Art (LEEA) Journal*. 2(1), 43-59.

Yaito, K. & Termjai, M. (2021). An Analysis of Figurative Language and Imagery in British and American Pop Songs. *Journal of Human Sciences.* 22(1), 204-226.

Yastanti, U. & Susilawati. (2020). *Imagery in Song Lyrics of Taylor Swift.* LINGUA. 17(2), 135-156.

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา

Developing the potential of Ban Khlong Ple community to upgrade the drive under a new way of life in Songkhla Province

ประสิทธิ์ รักนุ้ย[1*], วนิดา เหมือนจันทร์[2], สมบูรณ์ บุญฤทธิ์[3] และไพรัตน์ ฉิมหาด[3]

Prasit Ruknuiy[1*], Wanida Mueanjan[2], Somboon Boonrit[3] and Pairat Chimahat[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

[1] PhD student, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus.

[2] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

[2] PhD student, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus.

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

[3] Advisor, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** wanida92973@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพของชุมชนคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา 2) เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) เก็บข้อมูลโดยการจัดกระบวนการกลุ่ม (Focus Group) ผู้เข้าร่วมเสวนาประกอบด้วยพระสงฆ์ระดับบริหารและไวยาวัจกร สมาชิกสภาเทศบาลเมืองคอหงส์ ผู้นำชุมชนและสมาชิกบ้านคลองเปล ตัวแทนจากภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 26 คน เครื่องมือที่ใช้คือ การระดมสมองในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาของชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการกลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษา 1. การพัฒนาคนและความสามัคคีเป็นเรื่องสำคัญผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนบ้านคลองเปล ในท่ามกลางวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หากภาครัฐเทศบาลเมืองคอหงส์มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ การสร้างเครือข่ายภายในชุมชนจะสามารถพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ให้เกิดขึ้น อาทิ การสร้างกลุ่มการงานอาชีพผลิตดอกไม้จันทน์มีวัดคลองเปลเป็นแกนนำในการจัดตั้ง เป็นกิจกรรมที่จะพัฒนาขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่

ชุมชนบ้านคลองเปลได้ 2 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปลยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวม ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นส่วนที่สำคัญ เทศบาลเมืองคอหงส์หนุนเสริมด้านความรู้และกิจกรรม วัดคลองเปลสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น ชุมชนบ้านคลองเปลจะสามารถสร้างความเข้มแข็งและมีความเป็นไปได้ที่จะสร้างความยั่งยืนในอนาคต
คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, ยกระดับขับเคลื่อน, วิถีชีวิตชุมชน

Abstract

The objectives of this study were 1) to analyze the potential development of Klong Ple Community in order to upgrade the drive under the new way of life in Songkhla Province; 2) to propose guidelines for enhancing the quality of life of people in Ban Khlong Ple 1, 2 and 3 communities. qualitative study (Qualitative) collect data by organizing the process group (Focus Group) Participants in the panel consisted of monks at the administrative level and Vaiyavakorn. Kho Hong City Council Member Community leaders and members of Ban Khlong Ple Representatives from the government, a total of 26 people. The tools used are Brainstorming to create engagement to guide community development Collecting data from group processes Use a content analysis method. by bringing the information to compile and classify systematically 1. The development of people and unity is important through the joint learning process of the members of the Ban Khlong Ple community. In the midst of the coronavirus outbreak crisis If the government of Kho Hong Municipality is ready for the infrastructure Building the stability of the fundamental economy by applying the Sufficiency Economy Philosophy Building a network within the community will be able to develop a career to increase income, for example, creating a sandalwood flower production career group with Khlong Ple Temple as a mainstay in the establishment. It is an activity that will develop and drive the way of life of the community to strengthen the Ban Khlong Ple community. 2 Enhancing the quality of life of people in Ban Khlong Ple community is based on the principles of holistic development in the government, private and civil society sectors. The involvement of community members is an important aspect. Kho Hong Municipality supports knowledge and activities Khlong Ple Temple built the faith to happen. Ban Khlong Ple community will be able to strengthen and have the possibility to build sustainability in the future.
Keywords: potential development, elevate the drive, community way of life

บทนำ

ลักษณะสังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแพร่ผ่านเทคโนโลยีระดับสูง ข้อมูลสามารถกระจายไปได้อย่างรวดเร็วทั่วโลก เกิดการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้หลายด้าน มีการปรับตัวและเกิดความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม มีกลยุทธ์ในการอยู่รอดด้วยการใช้วิธีคิดแบบใหม่ มีการกำหนดเป้าหมายที่รัดกุมชัดเจนต้องมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยกันสังคมต้องมีการประสานกันในลักษณะเครือข่าย (ทองใบ ธีรานันทางกูร, 2561) ดังเช่นการแพร่ระบาดทั่วโลกของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ประเทศทั่วโลกจะต้องร่วมมือกันด้วยมาตรการต่าง ๆ เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดและฟื้นฟูประเทศอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ประเทศไทยได้รับผลกระทบเช่นกันโดยเฉพาะประชากร เช่น ด้านเศรษฐกิจที่อยู่อาศัย รายได้ ผู้สูงอายุ ผู้สูงวัยและสิ่งสำคัญคือ การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความเข้มแข็งในการพัฒนาไม่ย่อท้อต่อเหตุการณ์ของโลก ถึงแม้ว่าประเทศไทยสามารถควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคได้อีกระดับหนึ่งได้เป็นอย่างดี ในส่วนของเทศบาลเมืองคอหงส์กับภารกิจ (Mission) ในข้อที่ 4 สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งสมดุลและยั่งยืน โดยเน้นด้านการเกษตรกรรมให้เป็นตลาดผลผลิตทางการเกษตร พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เทศบาลเมืองคอหงส์) และสอดคล้องการพัฒนาของกองสวัสดิการสังคม ที่มีวิสัยทัศน์สนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับเทศบาลและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนโดยยึดหลักธรรมาภิบาล รับภารกิจสำคัญในการดูแลประชาชนในท้องถิ่นให้อยู่ดีกินดี ช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้องประชาชนที่ขาดที่พึ่ง จะดูแลเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ การส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชน การพัฒนาชุมชน การจัดระเบียบชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ชุมชน เพื่อเพิ่มช่องทางในการประกอบอาชีพ ทั้งยังประสานงานในการจัดโครงการชุมชนร่วมรับทราบปัญหาและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคม (อำนาจหน้าที่เทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (ทม))

ชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 จึงเป็น 3 ชุมชน (จากชุมชนทั้งหมด 30 ชุมชน) ที่ผู้ศึกษาได้เลือกเป็นพื้นที่ในการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นชุมชนที่มีวัดคลองเปลเพียงวัดเดียวในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ได้เข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย ด้วยเป็นวัดสุขภาวะแห่งชาติมีสำนักปฏิบัติธรรมเป็นแห่งที่ 15 ของจังหวัดสงขลาและเป็นวัดประจำชุมชนบ้านคลองเปลทั้ง 3 ชุมชนจึงเป็นจุดแข็งของชุมชนบ้านคลองเปล จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์พูดคุยและสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาพบว่า พระครูโสภณคุณาทร (สมปอง ทองชูช่วย) เจ้าอาวาสวัดคลองเปลได้กล่าวว่า ความสะอาดความอยู่ดีกินดีของชุมชนมีผลสะท้อนมาถึงในวัดด้วย เพราะถ้าชุมชนขาดแคลนวัดก็ต้องขาดแคลนวัดกับชุมชนจึงต้องร่วมกันพัฒนาจึงจะสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งเรื่องถนน ไฟฟ้า น้ำประปา รายได้และสิ่งแวดล้อมที่ดี ประเด็นการเสริมรายได้การจัดให้มีกลุ่มการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มดอกไม้จันทน์ ทางวัดจะสามารถกระจายสินค้าได้ดีแต่เมื่อตั้งกลุ่มขึ้นแล้วต้องเสียสละนำไปสู่การยกระดับขับเคลื่อนต่อไป (สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณาทร (สมปอง ทองชูช่วย) เจ้าอาวาสวัดคลองเปล, 24 กุมภาพันธ์ 2565) ซึ่งจากการศึกษากระบวนการทำงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

พบว่า การเคลื่อนกระบวนการทำงานด้านวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะมีขั้นตอนการเคลื่อนประมาณ 3 ระยะ ด้วยกันคือ ขั้นตอนแรกคือการเข้าสู่ชุมชน เริ่มตั้งแต่คัดเลือกชุมชนกลุ่ม ประเด็นปัญหาที่จะทำงานวิจัย เป็นการวิจัยเป็นการหาโจทย์วิจัย การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทุกกลุ่มในหมู่บ้าน เคลื่อนงานวิจัยกับคนทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมกับคนทุกกลุ่ม แต่ถ้าในบางประเด็นเป็นเรื่องของคนบางกลุ่มก็จะเคลื่อนเฉพาะกลุ่ม ได้ระยะที่ 1 การเตรียมการ เตรียมชุมชนใช้เวทีประชุมชี้แจงการพูดคุยในกลุ่มย่อยหรือพุดคุยเป็นรายบุคคลเป็นหลัก ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการ การเก็บข้อมูลด้านเอกสาร การศึกษาบริบทชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวิธีการทุนชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมากำหนดเป็นแผนงานวิจัยการบริหารจัดการ เช่น ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาและงบประมาณ ขั้นตอนนี้ทำงานร่วมกับคนทุกฝ่ายโดยมีชุมชนเป็นหลัก นำแผนงานไปปฏิบัติทดลองปฏิบัติก่อนจึงจะได้ข้อสรุป การติดตามประเมินผลแต่ละขั้นตอนโดยสรุปงานเป็นระยะ ๆ ระยะที่ 3 การสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยควรต้องมีการเก็บข้อมูลอย่างมีระบบ มีการประชุมสรุป/ถอดบทเรียนงานทุกครั้ง การสรุปผลควรทำการถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างทีมวิจัย โดยนำข้อมูลจากเอกสาร แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์หรือศึกษาดูงาน นำมาวิเคราะห์และหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปเหตุผลมาตอบคำถามของงานวิจัย (คู่มืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น, 2559)

การพัฒนาชุมชนด้วยการนำประเด็นปัญหามาเป็นโจทย์เพื่อหาทางออกร่วมกัน ด้วยการร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยภาครัฐคือเทศบาลเมืองคอหงส์ทำหน้าที่หนุนเสริมบทบาทการทำงานตามแผนการพัฒนา วัดคลองเปลส่งเสริมสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้ก้าวผ่านอุปสรรคด้วยปัญญา ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาให้ความร่วมมือขับเคลื่อนการทำงานจากหลักการและเหตุผลความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา เพื่อชาวชุมชนทั้ง 3 ชุมชนของบ้านคลองเปลให้เป็นชุมชนเข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างรอยยิ้มกันถ้วนหน้า

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 ในจังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2540 ว่า คุณภาพชีวิต คือ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ องค์ประกอบของความเป็นพื้นฐานที่เหมาะสม อย่างน้อยก็น่าจะมีอาหารที่เพียงพอ มีเครื่องนุ่งห่ม มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีสุขภาพกายและจิตใจดี ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งได้รับการบริการพื้นฐานที่จำเป็นทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประกอบการดำรงชีพอย่างยุติธรรม ส่วน UNESCO ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตเมื่อ ค.ศ.1981 ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล” (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2564)

แนวคิดทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม

แนวคิดเครือข่ายทางสังคมมีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดย George C. Homans และ Richard Emerson และทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแนวคิดหลัก ๆ ในเครือข่ายทางสังคม อธิบายถึงการสร้างความร่วมมือใน 2 แนวคิดสำคัญ คือแนวคิดความคล้ายคลึง (Homophily) และแนวคิดความใกล้ชิด (Propinquity) ในแนวคิดความคล้ายคลึง ถูกอธิบายไว้ว่าภายใต้เงื่อนไขอื่นที่เหมือนกัน บุคคลชอบจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีคุณลักษณะที่คล้ายกัน โดยอาจเป็นความคล้ายกันในประสบการณ์เดิม ปรัชญาวิชาชีพ พื้นฐานสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ถิ่นฐานเดิมเพศ ระดับการศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เช่น คนหรือสมาชิกในสังคมที่มีพื้นฐานเหมือนกันหรือคล้าย ๆ กันมักจะคบหาสมาคม สุงสิงจับกลุ่มอยู่ด้วยกัน และแนวคิดความใกล้ชิด อธิบายว่าภายใต้เงื่อนไขอื่นที่คงที่ บุคคลชอบที่จะมีความสัมพันธ์กับคนที่มีระยะทางใกล้ชิดกัน (กุลทัต หงส์ชยางกูร, ปรัชญานันท์ เที่ยงจรรยา, หน้า 4)

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

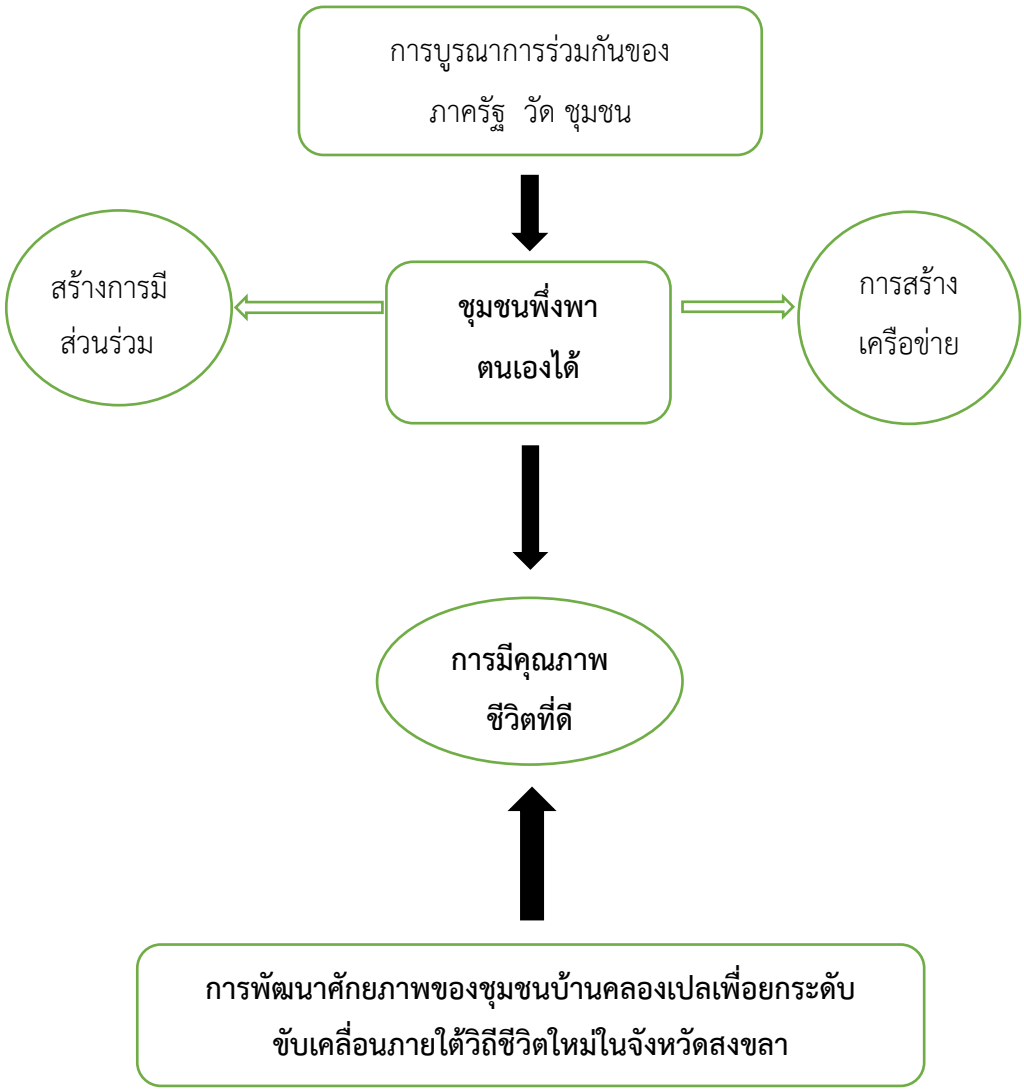
รังสรรค์ สิงหเลิศและนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านดอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า 1) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์โดยอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ หัวหน้าครัวเรือนต้องการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงปลาดุก การทำปุ๋ยชีวภาพ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงจิ้งหรีด การเลี้ยงวัว การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ การเพาะเห็ดนางฟ้า การเลี้ยงเป็ดเทศและการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง 2) รูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ที่ผ่านการพิจารณาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผ่านการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม ได้จำนวน 10 กิจกรรม ประกอบด้วยการทำผ้าหมี่ย้อมคราม การส่งเสริมอาชีพกองทุนหมู่บ้าน การทำไร่นาสวนผสม การปรับภูมิทัศน์จัดสวนหน้าบ้าน การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การเลี้ยงและขยายพันธุ์สุกร การทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด การปลูกละมุด เกษตรอินทรีย์ปลอดภัยจากสารพิษ และการเพาะเห็ดขอนขาว 3) จากการเปรียบเทียบ

ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ หลังการพัฒนารายได้ครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น ส่วนรายจ่ายครัวเรือนและจำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลงสามารถสรุปรูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ได้เป็น 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 2) ทัศนศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบ 3) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชน 4) ร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการและเลือกกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติที่เหมาะสม 5) ลงมือปฏิบัติ และ 6) คืนความรู้สู่ชุมชน รังสรรค์ สิงหเลิศและนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ (2561)

บทบาทชุมชนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนสู่โมเดลประเทศไทย 4.0

การสร้างภูมิคุ้มกันในองค์กรท้องถิ่น ศ.ดร.โกวิทย์ พวงงาม คณะบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ได้เสนอแนวทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยุคใหม่ โดยท่านมีความเห็นว่าจำเป็นจะต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงการที่ อปท. จะต้องสร้างระบบความสัมพันธ์กับกลุ่ม องค์กรชุมชนหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งมีหลักการดำเนินงานดังนี้ ประการแรก ให้อปท.ควรหาวิธีการส่งเสริมให้ครอบครัวให้มีความมั่นคงและมีความอบอุ่น มีสัมพันธภาพที่ดี รักษาวัฒนธรรมไทยอันดีงามและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น คุณค่าและวิธีการออมของครัวเรือน ความรู้ด้านโภชนาการ ราคาผลผลิตทางการเกษตร ช่องทางการตลาดและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ รวมถึงส่งเสริมค่านิยมที่ดีและถูกต้อง ประการที่ 2 ให้อปท.หาวิธีการส่งเสริมบรรยากาศในชุมชนให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน “ผู้เขียนขอแนะนำเพิ่มเติม เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ 1 ไร่ 2 แสนหายจนและศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนต้นแบบ” เป็นต้น ประการที่ 3 ให้อปท.หาวิธีการส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ทั้งการสร้างหลักประกันชีวิต สวัสดิการชุมชน ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพและที่อยู่อาศัย ความคุ้มครองผู้บริโภคและความมั่นคงในสิทธิมนุษยชน “ผู้เขียนแนะนำเพิ่มเติม ควรให้ชุมชนมีแผน 4 แผนในการดำเนินชีวิต ได้แก่ แผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ” ประการที่ 4 ให้อปท.มีการเตรียมความพร้อมและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ชุมชน เช่น การดูแลเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมสภาพแวดล้อมของชุมชนน่าอยู่และปลอดภัย โดยมีระบบการให้ความช่วยเหลืออย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ ฯลฯ ประการที่ 5 ให้ อปท.หาวิธีการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนและอปท. ในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ประเด็นยาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ ฯลฯ ประการที่ 6 ให้ อปท.หาวิธีการทำงานร่วมกันระหว่าง อปท. ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถานศึกษาในการสืบสานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ดีงามของชุมชนและฟื้นฟูค่านิยมการทำงานร่วมกัน เช่น ประเพณี

ลงแขกเกี่ยวข้าว บวชป่าสืบชะตาแม่น้ำ เป็นต้น ประการที่ 7 ให้ อปท. รณรงค์สร้างจิตสำนึกสาธารณะให้คนในชุมชนเป็นพลเมืองดี รู้สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์และสำนึกรักบ้านเกิด เป็นต้น (วงศ์สถิต วิสุภี, 2560)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ (New normal) ในจังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) เก็บข้อมูลโดยการจัดกระบวนการกลุ่ม (Focus Group) เพื่อประมวลแนวคิดและสรุปแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มพระสังฆาธิการและผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เลขานุการและไวยาวัจกรวัดคลองเปล จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนบ้านคลองเปล จำนวน 15 คน สมาชิกสภาเทศบาลเมืองคอหงส์ จำนวน 1 คน รองปลัดเทศบาลเมืองคอหงส์ นักพัฒนาชุมชน หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ นักวิชาการศึกษาชำนาญการ จำนวน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 26 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus Group) ในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาของชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 โดยดำเนินการจัดกลุ่มย่อยตามสภาพปัญหาของแต่ละชุมชน รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มรวบรวมเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จัดทำสรุปประเด็นที่ได้จากการจัดเวที รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผลที่ได้รับจากการใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) เพื่อกำหนดแนวทางการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ผ่านกลไกการจัดทำแผนของเทศบาลเมืองคอหงส์ ในจังหวัดสงขลา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดกลุ่มย่อยที่สอดคล้องกับลักษณะการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปล ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในประเด็นที่กำหนด บันทึกรายละเอียดที่สำคัญโดยการจดบันทึกและการสังเกตลักษณะพฤติกรรมของผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม จัดทำสรุปการสนทนากลุ่มในแต่ละกลุ่มย่อยในรายละเอียดที่สำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากกระบวนการกลุ่มย่อย (Focus group) จัดระเบียบข้อมูล (Data) ในรูปของบันทึกเป็นคำพูดสรุปใจความการสนทนากลุ่ม นำเสนอและแสดงข้อมูลในเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงของข้อมูลและตรงประเด็นตามกรอบแนวคิด สรุปข้อมูลเป็นหมวดหมู่เพื่อจำแนกให้อยู่ในขอบเขตและครอบคลุมในประเด็นที่กำหนดและตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของการศึกษา จัดทำข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposal) ที่ได้จากการจัดกระบวนการกลุ่ม

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา ผลจากการวิเคราะห์พบว่าการพัฒนาคนและความสามัคคีเป็นเรื่องสำคัญผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนบ้านคลองเปล ในท่ามกลางวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หากภาครัฐเทศบาลเมืองคอหงส์มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ การสร้างเครือข่ายภายในชุมชนจะสามารถพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ให้เกิดขึ้น อาทิ การสร้างกลุ่มการงานอาชีพผลิตดอกไม้จันทน์มีวัดคลองเปลเป็นแกนนำในการจัดตั้ง เป็นกิจกรรมที่จะพัฒนาขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนบ้านคลองเปลได้

2. แนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 ยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวม ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นส่วนที่สำคัญ เทศบาลเมืองคอหงส์หนุนเสริมด้านความรู้และกิจกรรม วัดคลองเปลสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น ชุมชนบ้านคลองเปลจะสามารถสร้างความเข้มแข็งและมีความเป็นไปได้ที่จะสร้างความยั่งยืนในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา ผ่านกระบวนการกลุ่ม (Focus Group) ในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาของชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย จะต้องมีการบูรณาการความร่วมมือทั้ง 3 ฝ่ายเทศบาลเมืองคอหงส์ วัดคลองเปลและชุมชนบ้านคลองเปลทั้ง 3 ชุมชน เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ มีวัตถุประสงค์คือการสร้างรายได้ในยามวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การนำชุมชนไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่นและชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันพร้อมกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสู่การแบ่งปันทรัพยากรในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านนวัตกรรมของชุมชนในลักษณะที่หลากหลายร่วมกัน (หทัยชนก คะตะสมบูรณ์แลคณะ, 2563) ประเด็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ชุมชนควรมีความตระหนักว่าการสร้างอาชีพเสริมต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนและภายนอกชุมชน ทั้งชุมชนองค์กรภาครัฐและวัดที่จะต้องทำงานประสานกันเป็นเครือข่าย บริบทเชิงพื้นที่ชุมชนเพนียดมีฐานทุนที่เหมาะสมในเชิงบูรณาการทั้งในด้านทรัพยากรและชุมชนเปิดรับต่อการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (สุนทรีย์ วิพัฒครุฑ, อุษณี จิตติมณี, เพ็ญนภา จุมพลพงษ์และเสาวพร สุขเกิด, 2563)

2. การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปล 1, 2 และ 3 คนในชุมชนต้องสร้างความรักและความสามัคคีที่จะก้าวเดินไปพร้อม ๆ กัน นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาต่อยอดและ/หรือพัฒนาให้เกิดมูลค่า อาทิ กลุ่มการผลิตดอกไม้จันทร์ที่เคยมีในอดีตนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาทบทวนแก้ไขด้วยองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข็มแข็ง คือการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน ความสามารถที่จะเจรจาต่อรองและประสานงานทั้งภายในและกับภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วมมีความรู้เรื่องราวการพัฒนาในพื้นที่รวมทั้งความรู้ในสังคมอื่น ๆ มีคุณภาพ มีความมั่นใจที่จะให้ความรู้ความเห็น ร่วมคิดร่วมทำ ตื่นรู้ มีความสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ครอบครัวมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (25 พ.ย. 2563) แนวคิดวิถีพุทธตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิและปัญญา)

หากนำมาบูรณาการร่วมกัน กายและจิตจะมีพลังของความเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับวิกฤตของเชื้อไวรัสโคโรนา วัดคลองเปล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นองค์กรทางศาสนาที่ผู้นำคือเจ้าอาวาสพระครูโสภณคุณาทร (สมปอง ทองชูช่วย) เป็นพระนักพัฒนามีความคิดก้าวไกลเรียนรู้ตลอดเวลา มีวิสัยทัศน์ที่ดีมีความเสียสละสูงพร้อมที่จะนำชุมชนก้าวข้ามปัญหาที่เกิดขึ้น ในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยวิธีพุทธบูรณาการ คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทางด้านกาย ศีล จิตและปัญญา ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้ของหลักศีลธรรม (เจริญ นุชนิยม, 2561)

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาข้างต้น ซึ่งได้รับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา จากการจัดกระบวนการกลุ่ม (Focus group) ในการสร้างการพัฒนาศักยภาพ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์จากผลการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ชุมชนบ้านคลองเปลจังหวัดสงขลาควรให้กรมการพัฒนาชุมชนเข้ามาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นชุมชนตัวอย่างให้เกิดการเรียนรู้

2. เทศบาลเมืองคอหงส์ควรทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับวัดคลองเปล เพื่อความสะดวกในการพัฒนาร่วมกัน เพราะวัดคลองเปลเป็นวัดเดียวในชุมชนและศรัทธาที่ดีจากชุมชนจะเป็นทุนให้การพัฒนาก้าวหน้าได้เร็ว ตอบโจทย์การสร้างความเข้มแข็งให้เกิดกับชุมชนได้ทันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ของเชื้อโคโรนาไวรัสที่นับวันจะมีความรุนแรง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การมีแผนการพัฒนาชุมชนเชิงรุกของเทศบาลเมืองคอหงส์จะเป็นทางออกที่ดีในการแก้ปัญหาเร่งด่วนการติดเชื้อไวรัสโคโรนา โดยเฉพาะเรื่องของปากท้องของคนในชุมชน การสร้างอาชีพด้วยการใช้วัตถุดิบที่เป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชนมาสร้างรายได้ จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 : ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Smart Living)

2. วัดคลองเปลเป็นวัดเดียวในชุมชนที่มีความพร้อมในด้านการใช้ประโยชน์จากสถานที่ หากชุมชนเริ่มต้นที่จะพัฒนาตนเองและสังคม คนในชุมชนควรลดอคติต่อวัดและเข้ามาร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

กุลทัต หงส์ชยางกูร, ปรัชญานันท์ เที่ยงจรรยา.การสร้างและการบริหารเครือข่าย.สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 2565.จาก http://hsmi2.psu.ac.th › upload › forum

คู่มืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.(2559). กระบวนการทำงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.สืบค้นเมื่อ 11 เม.ย.2565.จาก งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น - RDI-SNRUhttps://rdi.snru.ac.th › uploads › 2016/12 › CBR-PDF

เจริญ นุชนิยม. (29 พ.ค. 2561). พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้พระพุทธศาสนาวิธีการบูรณาการ. สืบค้นเมื่อ 10 ม.ค. 2565. จาก https://so03.tci-thaijo.org › บทความ › ดาวน์โหลด

ทองใบ ธีรานันทางกูร. 3. กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงโลก. สืบค้นเมื่อ 11 เม.ย.2565. จาก supsupra.blogspot.com › 2018/06

เทศบาลเมืองคอหงส์.วิสัยทัศน์/พันธกิจ เทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.สืบค้นเมื่อ 11 เม.ย.2565. จาก https://www.khohongcity.go.th › content › information

รังสรรค์ สิงหเลิศและนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านดอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 11 เม.ย.2565. จาก ThaiJOhttps://ph02.tci-thaijo.org › article › download

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2564). คุณภาพคือความอยู่รอด เมื่อคุณภาพชีวิต...อยู่ที่ใคร? –มติชน มติชนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 31 ม.ค. 2565. จาก https://www.matichon.co.th › คอลัมนิสต์

วงศ์สถิต วิสุภี. (29 ส.ค. 2560).บทบาทชุมชนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนสู่โมเดล.สืบค้นเมื่อ 11 เม.ย.2565. จาก http://ppp.energy.go.th › uploads › 2020/02 › เอก.

สุนทรีย์ วิพัฒครุฑ, อุษณี จิตติมณี, เพ็ญนภา จุมพลพงษ์และ เสาวพร สุขเกิด. (2563).การพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเศรษฐกิจของชุมชนด้วยการสร้างอาชีพเสริมในตำบลพะเนียด ตำบลโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี.สืบค้นเมื่อ 22 ม.ค. 2565. จาก https://so01.tci-thaijo.org › บทความ › ดาวน์โหลด

หทัยชนก คะตะสมบูรณ์และคณะ. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนเศรษฐกิจ: กรณีศึกษา ตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์.สืบค้นเมื่อ 10 ม.ค. 2565. จาก https://so03.tci-thaijo.org › บทความ › ดาวน์โหลด

สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณาทร (สมปอง ทองชูช่วย) เจ้าอาวาสวัดคลองเปล, 24 กุมภาพันธ์ 2565.)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (25 พ.ย. 2563).เศรษฐกิจฐานราก – สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). สืบค้นเมื่อ 11 เม.ย.2565. จาก https://web.codi.or.th › development_projec

อำนาจหน้าที่เทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (ทม). สืบค้นเมื่อ 31 ม.ค. 2565.จาก ...https://www.khohongcity.go.th › content › cate

“ปลาร้า ปลาแดก” การนิยามความหมายและการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านอาหารของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้

“Pla Ra, Pla Daek” (fermented fish), the definition and reproduction of cultural identity through the food of Isan people in the southern border areas

เก็ตถวา บุญปราการ[1*], เจตน์สฤษฎิ์ สังขพันธ์[2], อภิรักษ์ จันทวงศ์[3], ธรรมนูญ บุญปราการ[4], อรัญญา ทิพย์อักษร[5], อุทร ทิพย์อักษร[5], นันทรัฐ สุริโย[6] และนันทิยารัตน์ สุริโย[6]

Kettawa Boonprakarn[1*], Jedsarid Sangkapan[2], Apirak Chanthawong[3], Thammanoon Boonprakarn[4], Aranya Thipaksorn[5], Uthorn Thipaksorn[5], Nuntharat Suriyo[6] and Nauthiyarat Suriyo[6]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assist Prof Dr., Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer, Dr., Faculty of Political Sciences, Hatyai University.

[3] อาจารย์, วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์, สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ จ.สงขลา

[3] Lecturer, Tinsulanonda Fisheries College, Southern Vocational Institute of Agriculture, Songkhla.

[4] อาจารย์, วิทยาลัยเทคนิคชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

[4] Teacher of Chainat Technical College, Muang Chainat District, Chainat Province.

[5] อาจารย์, โรงเรียนบ้านทุ่งแสงทอง ตำบลชุมแสง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

[5] Teacher of Ban Thung Sang Thong Primary School, Chumsang Sub-district, Nangrong District, Burirum Province

[6] นักวิจัยอิสระ

[6] Freelance Researcher

[*]**Corresponding author, E-mail:** kettawa@hotmail.com, kettawa@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการนิยามความหมายของปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ 2) เพื่อศึกษาการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน จาก 8 หมู่บ้านของตำบลภูเขาทอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ตีความ สร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) การนิยามความหมายปลาร้า ปลาแดกของ

ชาวอีสาน พบว่า มีการนิยามปลาร้า ปลาแดกที่หลากหลาย เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ยึดโยงระหว่างคนอีสานในพื้นที่ภาคใต้และคนอีสานในพื้นที่ภาคอีสาน เป็นวัฒนธรรมร่วมของอุษาคเนย์ มุมมองที่แตกต่างกันระหว่างคนใน และคนนอกตามประสบการณ์ที่ได้รับนั่นคือมองว่าปลาร้า ปลาแดกเป็นภูมิปัญญาล้าหลัง และเป็นของฝาก 2) การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ พบว่า มีการผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารอีสาน “ปลาร้า ปลาแดก” ในพื้นที่ชีวิตประจำวัน และในพื้นที่งานบุญ งานประเพณีที่สำคัญของชาวอีสาน ซึ่งมีการนำปลาร้า ปลาแดกมาเป็นส่วนประกอบของอาหารทำกินในครอบครัว ทำอาหารไปวัด และจำหน่ายในงานบุญประเพณี การทำอาหารซึ่งมีส่วนประกอบของปลาร้า ปลาแดก จะมีการลดทอนวัตถุดิบและปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับระบบนิเวศของชุมชน
คำสำคัญ: ปลาร้า ปลาแดก, การผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรม, อาหารอีสาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the definition of “Pla Ra, Pla Daek” (fermented fish), of Isan people in the southern border areas 2) To study the cultural reproduction of “Pla Ra, Pla Daek” (fermented fish), of Isan people in the southern border area. The researcher used quantitative and qualitative methods to collect quantitative data by using a questionnaire from a sample of 240 people from 8 villages in Phu Khao Thong Sub-district, data were analyzed by percentage, qualitative data were collected using an in-depth interview form key informants 18 people, analyzed the data by using the data to categorize, interpret, create a conclusion. The results of the research were as follows: 1) The definition of Pla Ra Pla Daek by the Isan people found that there were various definitions of Pla Ra Pla Daek which were to link the relationship between Isan people in the southern region and Isan people in the Northeastern region, as a common culture of Southeast Asia, different perspectives between people in and outsiders according to their experience, that is, they view Pla Ra Pla Daek as wisdom, backward, and as a souvenir. 2) Cultural reproduction of Pla Ra Pla Daek by Isan people in the southern border areas has been found to reproduce the identity of Isan food culture.” Pla Ra Pla Daek" in the area of daily life and in the area of merit making, important traditions of Isan people in which Pla Ra Pla Daek is used as a component of family meals, cooking to temples and selling in traditional merit making events. Cooking that contains Pla Ra Pla Daek ingredients will be reduced and adjusted to match the ecosystem of the community.
Keywords: Pla Ra Pla Daek (fermented fish), cultural identity reproduction, Isan food

บทนำ

อาหารจะมีความสัมพันธ์อยู่กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม อาหารพื้นบ้าน จึงอยู่ในฐานะที่เกี่ยวข้องและผูกพันกับชีวิตโดยตรง เนื่องจากชุมชนแต่ละถิ่นผลิตอาหารขึ้นด้วยความรู้และภูมิปัญญาที่ลึกซึ้งซึ่งเชื่อมโยงกับระบบนิเวศ ฤดูกาล สภาพภูมิศาสตร์ ตลอดจนโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ความรู้เหล่านี้ไม่ใช่แค่ความสามารถในการจัดการอาหารเพื่อความอยู่รอดและสุขภาพที่ดีเท่านั้น แต่ยังสะท้อนโลกทัศน์หรือโลกชีวิตของคนในท้องถิ่น เป็นมิติคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แสดงมุมมองความสัมพันธ์ของท้องถิ่นกับสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้การกำหนดชื่อเรียกลักษณะอาหาร วิธีการประกอบอาหาร วิธีการรับประทาน ฯลฯ พร้อมสังคมท้องถิ่นแต่ละแห่งจึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือให้สามารถใช้ประโยชน์จากระบบมโนทัศน์เหล่านั้น รวมทั้งใช้สืบทอดแก่สมาชิกในสังคมต่อไปได้ ในวัฒนธรรมการกินของชาวอีสานส่วนประกอบที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้นั่นคือ ปลาร้า ปลาแดก ไม่ว่าจะเป็นการนำปลาร้า ปลาแดกมากินกับข้าวหรือเป็นส่วนประกอบของอาหารที่สำคัญ

ปลาร้า ปลาแดกมีบทบาทสำคัญในถนอมอาหารและเป็นวัฒนธรรมการกินของคนอีสานซึ่งได้นิยมนำปลาแดกมาเป็นเครื่องปรุงในอาหารที่ทำกินง่ายไม่ต้องมีขั้นตอนการปรุงที่ซับซ้อนตั้งแต่ตำแจ่วอ่อม อุ ห่อหมก ต้ม ป่น แกง ส้มตำซึ่งเป็นอาหารที่ทำกินกันในครัวเรือน รวมไปถึงการทำขนมจีนน้ำยาปลาร้าที่เป็นอาหารในงานบุญล้วนแต่ใช้ปลาร้าเป็นเครื่องปรุงหลัก โดยปลาร้านั้น นอกจากเป็นเครื่องปรุงรสที่ทำให้เกิดความอร่อยของอาหารแล้วยังช่วยในเรื่องดับกลิ่นคาวได้ดี โดยเฉพาะอาหารที่ทำจากปลาเมื่อใส่ปลาร้า ปลาแดกกลิ่นคาวจะหายไปแล้วจะได้ความนัว (กลมกล่อม) มาแทนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาหารอีสาน การทำปลาร้า ปลาแดกของคนอีสานนั้นมีวิธีการและขั้นตอนการทำที่ส่งต่อจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกรุ่นหลานจนถึงปัจจุบันที่รับเอาวัฒนธรรมการทำปลาร้า ปลาแดกและบริโภคปลาร้า ปลาแดกที่เป็นเอกลักษณ์ของอาหารอีสาน โดยเฉพาะในเขตลุ่มน้ำชีที่มีปลาอุดมสมบูรณ์เมื่อเริ่มเข้าฤดูฝนคือ เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายนเรียกว่าช่วงปลาขึ้น ซึ่งปลาในแม่น้ำจะขึ้นไปวางไข่ในลำห้วยสาขาและบริเวณที่น้ำท่วมถึง เช่น ป่าบุ่งป่าทาม (พื้นที่ชุ่มน้ำ) นาข้าว คลอง แต่ปัญหาในช่วงฤดูฝนนั้นแดดน้อยปลาที่จับได้เน่าเสียเร็วโดยเฉพาะกลุ่มปลาซิว ปลาสร้อยซึ่งนำไปสู่การถนอมอาหารอย่างอื่นที่ทำแบบง่าย ๆ สามารถเก็บไว้กินได้นาน ๆ คือการนำปลาไปทำปลาร้า ปลาแดก โดยการนำปลาไปหมักกับเกลือ แล้วใส่ไว้ในไหซึ่งชาวอีสานใช้หมักปลาร้า ปลาแดกนั้นจะเป็นไหหินที่ปากแคบที่ใช้ มือล้วงเข้าไปได้เท่านั้น ดังนั้นการที่จะใส่ปลาลงในไหได้ต้องอาศัยมือยัดหรือ แดกปลาลงในไหให้เต็มซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองของคนอีสานที่นำไปสู่ชื่อเรียก ปลาร้าว่า ปลาแดก (คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561, น.7-9)

อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มทางสังคม ซึ่งหมายความรวมถึง สิ่งของลักษณะนิสัย วิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนกระบวนการคิดและความเชื่อต่างๆ ที่สามารถทำให้จำแนกแยกแยะตนเองออกจากกลุ่มสังคมกลุ่มอื่น แสดงให้เห็นว่าเราคือใคร แตกต่างหรือเหมือนกับคนอื่นอย่างไร ซึ่งอัตลักษณ์ที่สามารถคงอยู่ได้ สำหรับชุมชนนั้น ต้องเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ชาวชุมชนเห็นว่าเป็นสิ่งที่มี

คุณค่า จึงเต็มใจที่จะสามารถรักษาอัตลักษณ์นั้น อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ประกอบด้วยสองส่วนคือ สิ่งที่เป็นตัวเราอย่างแท้จริง และสิ่งที่สังคมอยากให้เป็น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามบริบท

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของความเป็นอีสาน ปรากฏในงานของ พจน์ สัจจะ (2540, น.16) ในหนังสือโลก วัฒนธรรมของอาหาร ได้เขียนถึงปลาร้า ปลาแดกว่าเป็นอาหารวัฒนธรรมของคนไทยภาคอีสาน เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่คนอีสานไม่อาย เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในครัวอีสาน สอดคล้องกับคำกล่าวของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2557) ที่ได้บอกเล่าความเป็นปลาร้า ปลาแดกผ่านตัวตนคนอีสานว่า “ปลาร้า ปลาแดก เป็นหัวใจอันหนึ่งของอาหารอีสาน เพราะเป็นตัวเชื่อมหรือตัวช่วยที่ทำให้อาหาร อีสานแซ่บอีหลี ขณะเดียวกันก็ยังทำให้เราเข้าใจบริบทชีวิตของคนที่ทำอาหารด้วย และไม่ใช่แค่แซ่บ ทางปาก หรือ แซ่บทางอารมณ์เท่านั้น แต่มันแซ่บในฐานะที่เป็นอาหารที่จะสื่อว่าเป็นตัวเรา ไม่ใช่แซ่บ ทั่ว ๆ ไป แต่ต้องแซ่บแบบอีสาน” ดังนั้นปลาร้า ปลาแดกจึงเป็นสัญลักษณ์แทนคนอีสาน การผลิตซ้ำภาพปลาร้า ปลาแดก ให้กลายเป็นของฝาก ของที่ระลึก อย่างเช่น ปลาร้าบอง ของภาคอีสานจะมีชื่อเสียงมาก และมักกลายเป็นของฝากสำหรับคนภาคอื่น ๆ

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ปราร้า ปลาแดกถูกนิยามความหมายอย่างไรในพื้นที่ชายแดนใต้ และปลาร้า ปลาแดก ถูกผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจปลาร้า ปลาแดก จากมุมมองของเจ้าของวัฒนธรรมและมุมมองจากคนภายนอกวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนิยามความหมายของปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้
2. เพื่อศึกษาการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่รองรับความยั่งยืนและเป็นหลักประกันความต่อเนื่องของวัฒนธรรมเมื่อเกิดวัฒนธรรมขึ้นต้องผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ถ้าวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาใหม่ไม่ได้รับการผลิตซ้ำ วัฒนธรรมใหม่นั้นก็จะมีอายุเพียงแค่สั้น ๆ แล้วก็สูญหายไป แนวคิดนี้เกิดมาจากการผลิตซ้ำด้านวัตถุนิยม การผลิตซ้ำด้านแรงงาน เช่น การหาคนงานรุ่นใหม่ทดแทนและการผลิตซ้ำด้านความคิดจิตสำนึกและอุดมการณ์

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551, น.67) ได้อธิบายแนวความคิดเรื่องการผลิตทางวัตถุของมาร์กเพิ่มเติมว่าไม่เพียงแต่วัตถุเท่านั้นที่ต้องมีการผลิต แม้แต่วัฒนธรรม อุดมการณ์/จิตสำนึกก็ต้องผ่านกระบวนการผลิตเช่นเดียวกัน (Cultural Production) โดยวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) วัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ (Lived Culture) หมายถึงวัฒนธรรมทุกอย่างอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง สถานที่หนึ่ง และเฉพาะคนที่มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลานั้นเท่านั้นที่จะเข้าถึงและสัมผัสวัฒนธรรมดังกล่าวได้ 2) วัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ (Record Culture) หมายถึง บางส่วนของวัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่และได้รับการบันทึก

หรือผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดต่อมา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วัฒนธรรมแห่งยุคสมัย” (Culture of the Period) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของ “ประเพณีในการเลือกสรร” (Selective Tradition) เนื่องจากว่าในชีวิตประจำวันของคนเรามีวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ตลอดเวลา แต่ประเพณีในการเลือกสรรจะทำหน้าที่คัดเลือกให้วัฒนธรรมบางอย่างถูกผลิตซ้ำให้มีชีวิตยืนยาวต่อไป และทุกครั้งที่มีประเพณีในการเลือกสรรเกิดขึ้น จะมีการตีความหมายให้กับวัฒนธรรมที่จะถูกบันทึกไว้เสมอ ทั้งนี้สถาบันหรือบุคคลที่มีอำนาจจะเป็นผู้ชี้ขาดความยืนยงของวัฒนธรรมและแต่ละกลุ่ม

จากการนำเสนอความหมายของการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม หมายถึงการปกป้อง ดำรงรักษาหรือเพิ่มพูนวัฒนธรรมที่มีการผลิตขึ้นในกลุ่มสังคม เมื่อเกิดการผลิตและสร้างความหมายทางวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา สมาชิกจะทำการคัดเลือกความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรือการปฏิบัติที่เหมาะสมและทำการผลิตซ้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ จนเกิดการยอมรับเป็นบรรทัดฐานเพื่อการอยู่ร่วมกันแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่ม สร้างความแตกต่างระหว่างกลุ่ม วัฒนธรรมใดที่มีการผลิตขึ้นแล้วไม่ได้รับการยอมรับ วัฒนธรรมนั้นก็จะตายไปในที่สุด ทั้งนี้ สถาบันหรือบุคคลที่มีอำนาจจะเป็นผู้ชี้ขาดความยืนยงของวัฒนธรรมและแต่ละกลุ่มสังคมก็จะมีแนวทางปฏิบัติด้านวัฒนธรรมแตกต่างกันการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมทั้งในระดับที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ประกอบไปด้วยผู้ผลิตวัฒนธรรม เนื้อหาสาระ สถานที่สื่อที่ใช้ในการสืบทอดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจึงเกิดการสื่อสารขึ้นเพื่อสืบทอดหรือขยายผู้เผยแพร่วัฒนธรรมเพิ่มช่องทางในการสื่อสารทางวัฒนธรรมและเพิ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีความสำคัญคือ มีชาวอีสานอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน และชาวอีสานเหล่านี้ได้นำอัตลักษณ์วัฒนธรรมของอีสานมาด้วย ทั้งด้านการแต่งกาย ความเป็นอยู่ อาหาร ภาษา และประเพณีบุญบั้งไฟ

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ระบบโควตา หมู่บ้านละ 30 ครัวเรือน รวมเป็น 240 ครัวเรือน การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธี Stratified Random Sampling ตามหมู่บ้าน ในลักษณะกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเท่ากัน หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายในแต่ละหมู่บ้านโดยใช้วิธีเขียนบ้านเลขที่ของแต่ละหมู่บ้าน และนำมาจับฉลากแบบไม่ใส่กลับคืน เนื่องจากแต่ละหลังคาเรือนบ้านของชาวบ้านจะอยู่ไกลกันมาก จึงต้องตระเวนไปจนเจอบ้านเลขที่จนครบ หมู่บ้านละ 30 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างได้จากตัวแทนของครัวเรือนที่สามารถตอบแบบสอบถามได้

2.2 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชนในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง ชาวบ้านทั่วไป กลุ่มแม่บ้าน ครูโรงเรียน เด็กนักเรียน แม่ค้าขายอาหารในหมู่บ้าน และคนนอกพื้นที่ซึ่งเป็นคนภาคใต้ และคนภาคกลาง จำนวน 22 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม สำหรับถามเรื่อง ชนิดของอาหารอีสานที่มีส่วนผสมของปลาร้า ปลาแดก เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list)

3.2 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก การนิยามความหมาย และการผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 240 ชุด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้แบบสอบถามแต่ละชุด หลังจากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาเข้ารหัส คีย์ข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นการนิยามความหมาย และการผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรม ปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้จากผู้ให้ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าร้อยละ นำเสนอด้วยตาราง และบรรยายใต้ตาราง ส่วนวิธีการเชิงคุณภาพใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล นำมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. การนิยามความหมายของปลาร้า ปลาแดกของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้

1.1 ปลาร้าปลาแดก : วัฒนธรรมร่วมของอุษาคเนย์

วัฒนธรรมการกินปลาแดกเริ่มต้นจากชุมชนชาวมอญที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณประเทศพม่าปัจจุบัน ก่อนขยายความนิยมไปยังละแวกเขมร ลาว ไล่เรื่อยมาจนถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่ถูกปกครองโดยชาวมอญมาตั้งแต่สมัยทวาราวดี อย่างที่เห็นกันว่าอาหารในเขตภาคกลางของไทยหลายจังหวัด ก็มีส่วนผสมของปลาร้าปนอยู่ในสำรับไม่ต่างจากอาหารอีสานหรือ ‘ปลาฮ้า’ ในครัวภาคเหนือ เพียงแต่เป็นปลาร้าที่รสชาตินวลนัว ทำจากปลาตัวเล็กจิ๋ว เช่น ปลากระดี่ วัตถุดิบในการทำปลาร้าแบบมอญ ยืนยันจากคำว่า ‘กระดี่’ นั้นเป็นคำมอญ เกิดจากการผสมคำว่า ‘กะ’ แปลว่าปลา และ ‘ดี’ เป็นชื่อของปลาตัวเล็ก จากนั้นจึงนำปลากระดี่มาหมักกับเกลือและข้าวสุก ซึ่งเป็นการหมักแบบแห้ง คือมีแค่ตัวปลา เกลือและข้าว ก่อนน้ำในตัวปลาจะค่อย ๆ ซึมออกมาเพิ่มปริมาณน้ำปลาร้าในไหให้เต็มปรี่ และแม่ครัวก็จะเลือกตักใช้น้ำปลาร้าใส ๆ ด้านบน (ลักษณะคล้ายน้ำปลา) มาใช้ปรุงอาหารเป็นลำดับแรก อาทิ แกงบวน แกงบอน แกงขี้เหล็ก ที่นับเป็นแกงมอญที่เรียกว่าเป็นแกงขึ้นชื่อของไทยภาคกลางนั้น ก็เป็นแกงที่มีรากเหง้ามาจากชุมชนชาวมอญ และทั้งหมดก็นิยมเหยาะปลาร้าใส่เพื่อเสริมรส (องค์ บรรจุน. 2557).

ในช่วงที่มีความร่วมมือกันเป็นประชาคมอาเซียน การดำเนินงานของประชาคมอาเซียนไม่สามารถหลอมรวมให้ประเทศภาคีร่วมสร้างหนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม ตามที่ตั้งเป้าไว้ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาคมอาเซียนมีความหลากหลายทั้งชาติพันธุ์ และหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งพบว่าการหลอมรวมอัตลักษณ์ของหลายประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวนั้น ค่อนข้างจะย้อนแย้งกับความเป็นจริง แต่สิ่งสำคัญ สะท้อนให้เห็นแล้วว่า แม้ในความหลากหลายเราก็ยังมีความหวัง เรายังมีบางเรื่องที่ทำร่วมกันได้ และสามารถขยายขอบข่ายไปไกลได้มากกว่าเส้นพรมแดนรัฐดังเช่นมิตรภาพ บริบทของมิตรภาพโดยเฉพาะการสื่อสารเพื่อสร้างจินตกรรม มิตรภาพผ่านปลาร้า-ปลาแดกนั้นไปได้ไกลกว่าเรื่องระหว่างประเทศ ดังเช่น ปลาร้า ปลาแดกที่เชื่อมความเหมือนบางอย่างและจุดร่วมบางประการของคนอีสานกับคนลาวไว้ด้วยกัน ปลาร้า ปลาแดก จึงเป็นอาหารวัฒนธรรมที่ไม่เพียงแค่ไทย-ลาวเท่านั้น แต่ปลาร้า ปลาแดกเป็นวัฒนธรรมร่วมกันของคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือภูมิภาคอุษาคเนย์

ปลาร้า ปลาแดก เป็นผลสำเร็จของการประสานรวม form และ content โดยสร้างความหมายร่วมว่า เป็นวิถีชีวิต แนวอยู่แนวกิน และการผลิตซ้ำภาพปลาร้า ปลาแดกว่า เป็นภาพแทนความเป็นอีสาน ความเป็นคนลาวนั้น สามารถนำไปสู่การสร้างความรู้สึกร่วมว่าเราเป็นพวกเดียวกัน เป็นอาหารวัฒนธรรมที่สร้างความรู้สึกร่วมกันทางวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกที่ก่อรูปก่อร่างจากความรู้สึกนึกคิด (embodiment) ที่ “เพียงได้กลิ่นก็สัมผัสได้” “เพียงได้กลิ่นก็คิดถึงบ้าน” นั้น สะท้อนให้เห็นการติดตั้งผัสสะ (sense) จนกลายเป็นรสนิยม เป็นการกระทำ เป็นอุปนิสัย ที่แสดงออกผ่านการบริโภค ปลาร้า ปลาแดก ในชีวิตประจำวันของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ และทำให้เส้นแบ่งพรมแดนทางวัฒนธรรมถูกลากไปไกลและครอบคลุมพื้นที่และเชื่อมโยงระหว่างคนอีสานในพื้นที่ภาคอีสานกับคนอีสานในพื้นที่ภาคใต้และประเทศเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมการกินปลาร้า ปลาแดกเหมือนกัน ดังนั้น ปลาร้า-ปลาแดกจึงเป็นวัฒนธรรมร่วม ในความเป็นจริงแล้วเป็นจุดร่วมของวัฒนธรรมการกินและการถนอมอาหารในภูมิภาคอุษาคเนย์ หรือเอเชียอาคเนย์อีกด้วย และหากว่ากันด้วยเรื่อง ปลาร้า ปลาแดก ที่ภาคกลางก็มีปลาร้าเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างระหว่างปลาร้า ปลาแดกภาคกลางกับปลาร้า ปลาแดกภาคอีสานที่มีความใกล้เคียงกับปลาร้า ปลาแดกที่ลาว แต่กระนั้นเราก็เรียกแบบเหมารวมและจินตนาการถึงสิ่งเดียวกันได้ว่า มันคือปลาร้า ปลาแดกนั่นเอง การสร้างความหมายร่วม การผลิตซ้ำภาพสัญลักษณ์แห่งมิตรระหว่างคนที่อยู่ภาคอีสานและคนที่อยู่ภาคใต้ และคนที่อยู่ในพื้นที่อื่น ๆ ในแถบอุษาคเนย์ที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมร่วมเป็นภูมิภาคเดียวกัน จึงถูกเชื่อมด้วยวัฒนธรรมอาหารดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...คนลาวก็กินปลาแดก ทำปลาแดกเป็นเหมือนกับคนไทย เราหากินกับแม่น้ำโขง เรามีปลามากมาย เหลือก็หมักปลาเก็บไว้กินวันหลัง...” (นฤพนธ์, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤภาคม 2563)

“...การทำปลาแดกเป็นวัฒนธรรมการถนอมอาหาร เมื่อชาวบ้านริมฝั่งโขงสามารถจับปลาได้จำนวนมาก ก็จะเก็บปลาไว้กินวันหลังโดยการหมักปลาด้วยเกลือโดยใส่ไว้ในไห เป็นการถนอมอาหารของกลุ่มคนไทยอีสาน และคนลาว...” (สุธรรม, สัมภาษณ์วันที่ 12 พฤษภาคม 2563)

“...เท่าที่รู้นะเขมรใกล้บ้านเราบุรีรัมย์ สุรินทร์ ปลาร้าเขมร จะเรียกกันว่า ปราฮ็อก ส่วนฟิลิปปินส์เรียกว่า บากุง เวียดนาม เรียกว่า มั้ม มาเลเซีย เรียกว่า เปกาซัม อินโดนีเซีย เรียกว่า บากาแซ็ง พม่าเรียกว่า งาปิ๊ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบ้านใกล้เรือนเคียงของไทยเราจะมีคำเรียก ปลาร้า ปลาแดก เหมือนกัน..” (โค้ว, สัมภาษณ์วันที่ 15 พฤษภาคม 2563)

จากปรากฏการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชาวประชาคมอาเซียนหรือแถบอุษาคเนย์นั้นมีวัฒนธรรมในการกินที่คล้ายคลึงกัน เพราะมีวัตถุดิบจากธรรมชาติที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ ปลา เกลือ และข้าว ซึ่งแต่ละชาติจะสร้างสรรค์ปลาร้า ปลาแดกออกมาได้รสชาติ หรือหน้าตาแบบไหนขึ้นอยู่กับกรรมวิธีในการทำ และความคุ้นเคยในรสสัมผัสของแต่ละประเทศ วัฒนธรรมปลาแดกที่เราคุ้นเคย ถือเป็นเทคโนโลยีการถนอมอาหารที่มีเหมือนกันทั่วทั้งภูมิภาค เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผ่านการ "ทำให้เน่าแล้วอร่อย" ของชาวอุษาคเนย์ ปลากับข้าว ถือเป็นความเชื่อมโยงของคนแถบนี้อย่างแยกไม่ออก แม้ต่างชื่อเรียก แต่รูปลักษณ์และรสชาตินั้นเป็นหนึ่งเดียว เส้นทางสายปลาแดกหากจะว่าไปแล้วน่าจะกลายมาเป็นเส้นทางอารยธรรมที่เรียกได้ว่าอยู่ร่วมกับคนแถบนี้มาตั้งแต่โบราณ และเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมร่วมของชาวอาเซียนที่ยังคงมีชีวิต และรับรู้รสชาติอันเป็นจุดร่วมในวัฒนธรรมอาหารของอุษาคเนย์

1.2 การเชื่อมความสัมพันธ์ยึดโยงระหว่างคนอีสานในพื้นที่ภาคใต้และคนอีสานในพื้นที่อีสาน

การอพยพของชาวอีสานเข้ามาในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง ส่วนใหญ่ มีทั้งอีสานเหนืออีสานใต้ อพยพมาในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2519 เมื่อมาอยู่ครั้งแรกจะได้รับความยากลำบากมาก เนื่องจากต้องปรับที่ดินเพื่อทำกินที่ได้รับจากทางการ 16 ไร่ และที่ดินที่ใช้อยู่อาศัย ประมาณ 2 ไร่ การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางเข้าตัวเมืองสุไหงโก-ลก ต้องเดินทางไปขึ้นรถสองแถวที่อำเภอสุคิริน ซึ่งมีวันละเที่ยว ชาวบ้านที่อพยพมาจะนำวัฒนธรรมอีสานติดตัวมาด้วย จะมีบางอย่างยังคงดำรงอัตลักษณ์ และบางอย่างเสี่ยงต่อการสูญหาย โดยเฉพาะภาษาอีสาน คนที่พูดภาษาอีสานจะมีแต่คนเฒ่าคนแก่ ส่วนคนที่เป็นรุ่นลูกรุ่นหลานจะพูดภาษาไทยมาตรฐาน หรือไม่ก็พูดภาษาใต้ ซึ่งนับวันจะค่อย ๆ เลือนหายไปในที่สุด แต่สิ่งที่ยังคงมีอยู่คืออาหารอีสาน ยังมีการทำรับประทานในชีวิตประจำวัน และมีทำขายในชุมชน เช่น ส้มตำ ลาบก้อย แกงอ่อม ปลาร้า ปลาแดก คนอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ยังคงกินกันอยู่ในชีวิตประจำวัน กับประเพณีบุญบั้งไฟซึ่งยังคงผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวอีสานอยู่ทุกปี การทำอาหารอีสานเป็นวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ซึ่งทำกินทุกวัน ส่วนประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้คือ ปลาร้า ปลาแดกเป็นอาหารอีสานที่ใช้กินกับข้าวหรือเป็นส่วนประกอบของอาหารอื่น นอกจากนั้นยังพบว่าปลาร้า ปลาแดกเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงคนอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้กับคนอีสานในพื้นที่ภาคอีสานบ้านเกิดที่จากมาให้เกิดสำนึกรักท้องถิ่นดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...ยายกินปลาแดกทุกวัน วันไหนไม่ได้กินอยู่ไม่ได้ รสชาติอาหารมันไม่อร่อย ไม่แซ่ป เราจะเอาปลาแดกผสมกับอาหารอื่น เช่น ตำป่นก็ใส่ปลาแดก แกงอ่อม แกงเปรอะ ส้มตำ ลาบ ก้อย ไม่ใส่ปลาแดกไม่อร่อย...” (ยายคำพา, สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2563)

“...กินปลาแดกแล้วคึดฮอดญาติพี่น้องที่อยู่อีสาน เหมือนกับว่าถ้าคิดถึงเพื่อน ญาติพี่น้องกินปลาแดกมันก็ยังอุ่นใจอยู่...” (สมชาย, สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2563)

“...สมัยอยู่อีสานเรากินปลาแดกกัน เราทำปลาแดกไว้กินมีกันทุกครัวเรือน แต่อยู่ที่ตำบลภูเขาทอง ห้วยหนองคลองบึงจับปลาไม่พอทำปลาแดก ต้องสั่งมาจากภาคอีสานให้ญาติพี่น้องส่งมาให้ บางทีก็ไปซื้อแถวตลาดโก-ลก...มันก็ไม่ค่อยเหมือนกับปลาแดกบ้านเรา แต่ก็ยังดีกว่าไม่มี...กินปลาแดกแล้วคิดถึงบ้านที่อีสาน กินอะไรก็ไม่อร่อยเหมือนกินปลาแดก...” (นาง, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปลาร้า ปลาแดกเป็นส่วนหนึ่งของอาหารการกินของชาวอีสานไม่ว่าจะอพยพมาอยู่ต่างถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้ก็ยังมีความต้องการลิ้มรสปลาร้า ปลาแดก และให้ความหมายที่ยึดโยงกับคนอีสานในภาคอีสาน ความเป็นเครือญาติผ่านปลาร้า ปลาแดก และเป็นสื่อในการทำหน้าที่สื่อสารเพื่อสร้างจินตกรรมมิตรภาพได้ด้วยตัวของมันเอง เพราะทำให้ผู้คนรู้สึกได้และจดจำได้ถึงความเป็นพวกเดียวกัน

1.3 “ปลาร้า ปลาแดก: ภูมิปัญญา ล้าหลัง ของฝาก” การนิยามความหมายจาก “คนใน คนนอก”

คำว่า ‘แดก’ เป็นคำกริยาโบราณ แปลว่า ‘ยัดจนแน่น’และใช้ คำว่า ‘ปลาร้า ปลาแดก’ จึงอธิบายได้ชัดว่าเป็นปลาที่ถูกยัดลงภาชนะ ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่เราชาวไทยและเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงใช้ถนอมอาหารกันมานานนับพันปี จนอาจเรียกได้ว่าปลาร้า ปลาแดกเป็นอาหารดึกดำบรรพ์ เป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษสืบทอดส่งต่อกันมาให้เราไว้ทำกินเก่าแก่ในระดับเคยมีการขุดค้นเจอหลักฐาน ‘ไหปลาแดก’ ฝังรวมอยู่ในหลุมศพมนุษย์ยุคโบราณอายุกว่า 3,000 ปี ที่บ้านโนนวัด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ยืนยันว่าวัฒนธรรมการกินปลาเน่าของชาวสุวรรณภูมิผู้ตั้งรกรากอาศัยอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำโขง ชี มูล และเจ้าพระยานั้นมีมานานแล้ว (อรุณวตรี รัตนธารี 2561) ส่วนในงานศึกษาของประสงค์สม ปุณยอุปพัทธ์ และสุกฤตา ปุณยอุปพัทธ์ (2560, น.141-142 อ้างถึงใน ชนาภิวัฒน์ ขันทะ และอุ่นเรือน เล็กน้อย. (2563) ได้อธิบายไว้ว่า ปลาร้า ปลาแดกสามารถแบ่งแบบง่าย ๆ ออกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามชนิดของปลา คือ ปลาร้า ปลาแดกที่ทำปลาขนาดใหญ่หรือปลาหนัก และปลาร้าที่ทำจากปลาขนาดเล็กหรือปลาเบา ปลาหนัก ได้แก่ ปลาช่อน ปลาชะโด ปลาดุก ปลาหมอ ปลาหมอช่างเยียบซึ่งเป็นปลาที่มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ปลาเบา ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลาสร้อย ปลากระดี่ ปลาแก้มช้ำ ซึ่งเป็นปลาที่มีขนาดเล็ก ซึ่งได้แบ่งชนิดของปลาร้าออกเป็น 2 ชนิด ตามประเภทของวัตถุดิบ ได้แก่ ปลาร้าข้าวคั่ว เป็นปลาร้าที่ใช้ข้าวคั่ว หรือข้าวเปลือกข้าวคั่วบดละเอียดเป็นส่วนผสม และปลาร้ารำ เป็นปลาร้าที่ใช้รำข้าวหรือรำข้าวคั่ว และอาจมีข้าวคั่วเป็นส่วนผสมภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของไทยเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ หลักฐานที่ค้นพบเครื่องปั้นดินเผาแหล่งโบราณคดีอย่างเช่นบ้านเชียง อ.หนองหาร จ.อุดรธานี มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีมีอายุประมาณ 5000 ปี ปัจจุบันได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นมรดกโลกที่มีมานานนับพันปี เช่น ไหไง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการผลิตไหในการหมักปลาร้า ปลาแดก ที่บ้านท่าไห อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสุปิยา ทาปทา

(2552 อ้างถึงใน ชนาภิวัฒน์ ขันทะ และอุ่นเรือน เล็กน้อย. (2563) ได้กล่าวว่า ไห วิถีคิด วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ได้กล่าวไว้ว่า “ลักษณะพิเศษของ ไหไง คือ มีฝาครอบ (ภาษาอีสานเรียกว่า ฝาไง โดยที่ปากไหจะทำเป็นร่องไว้เพื่อขังน้ำเป็นการป้องกันไม่ให้แมลงวันมาวางไข่ได้) นอกจากนี้ยังเป็นภาชนะเก็บเกลือเพื่อช่วยไม่ให้เกลือเปียกแฉะ ดังนั้นไหจึงเป็นที่นิยมแพร่หลาย มีการทำให้ไว้ใช้เกือบทุกครัวเรือนและเมื่อเกินความต้องการใช้ภายในหมู่บ้าน จึงได้นำไหไปแลกเปลี่ยนและขายยังหมู่บ้านใกล้เคียงหลายแห่งไปถึง ยโสธร ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในบริเวณลุ่มแม่น้ำชี”การผลิตเพื่ออุปโภคในครัวเรือนและเพื่ออุตสาหกรรม 1. ข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์การผลิตปลาแดกในเชิงอุตสาหกรรมเป็นหลักนั้น ได้สืบค้นข้อมูลจากสารคดีกบนอกกะลา ซึ่งได้บรรยายลักษณะการผลิตปลาร้าเพื่ออุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะเขตจังหวัดนครสวรรค์ และสุโขทัย เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งประมงน้ำจืดขนาดใหญ่ นั่นก็คือแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งหาปลาที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทยในการผลิตปลาร้าเพื่อการส่งขายมายังตลาดไทย กรุงเทพมหานคร และในส่วนข้อมูลเชิงพาณิชย์นั้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้เตรียมต่อยอดพัฒนาผู้ประกอบการปลาร้าไทยและส่งเสริมให้ร้านอาหารไทยที่ได้รับตราสัญลักษณ์ Thai Select ใช้ปลาร้าที่ได้มาตรฐานเป็นส่วนประกอบอาหารไทย นางกุลณี อิศดิศัย อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ระบุว่า ได้เตรียมแนวทางต่อยอดและพัฒนาผู้ประกอบการปลาร้า โดยส่งเสริมให้ร้านอาหารไทยที่ได้รับตราสัญลักษณ์ THAI Select หรือกำลังจะเข้ารับการประเมิน ใช้ปลาร้าที่ได้มาตรฐานเป็นส่วนผสมในการประกอบอาหารไทย นำปลาร้าที่ได้มาตรฐานจำหน่ายในร้านธงฟ้าประชารัฐ ส่งเสริมปลาร้าที่ได้มาตรฐานไปจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ "ของดีทั่วไทยดอทคอม"และ "ไทยเทรดดอทคอม" เพื่อขยายช่องทางตลาดทั้งในและต่างประเทศ (ไทยโพสต์, 2561) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจัดทำร่างมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่อง "ปลาร้า" ขึ้น เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตโดยมีข้อกำหนดต่าง ๆ เช่น ระยะเวลาการหมัก

มุมมองปลาร้า ปลาแดกของ “คนใน” มองว่าเป็นภูมิปัญญาอาหาร วิถีชีวิตแนวอยู่แนวกิน ภูมิปัญญาพื้นบ้านองค์ความรู้ของสตรี ความสัมพันธ์ของเครือญาติ การเป็นพวกเดียวกัน เครือข่ายเครือญาติ การหมักและปรุงปลาแดกถือเป็นเคล็ดลับของแต่ละบ้าน แต่ละท้องถิ่น ถึงจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง แต่ก็ยังคงรสชาติแบบที่คุ้นเคย ปัญหาของปลาแดกหรือปลาร้าไม่ได้คุณภาพนั้น น่าจะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบนิเวศน์ วิถีชีวิตและวิถีการผลิตอาหาร ในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง อกเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ชาวอีสานที่อพยพมาอยู่พบว่ามาจากพื้นเพที่หลากหลายทั้งอีสานเหนือและอีสานใต้ ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำอาหารรับประทานที่มีส่วนผสมของปลาร้า ปลาแดก (นฤพนธ์, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2563)

มุมมองปลาร้า ปลาแดกจาก “คนนอก” พื้นที่ มองว่าเป็นของเหม็น ของสกปรกโรคภัยไข้เจ็บ อาหารคนจน ความยากจนอาหารที่ล้าหลัง ไม่ทันสมัย ปากปลาร้า คนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมอาจจะรู้สึกดูถูก เพราะมันมีกลิ่นเหม็น คนที่ไม่คุ้นกับวัฒนธรรมปลาแดกก็จะมองไปคนละเรื่อง มันเป็นความต่างทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดอคติทางชาติพันธุ์ หรือดูถูกว่าต่ำกว่า ทั้งที่จริง ๆ แล้วต้องถือว่าคนอีสานเขาเก่งเรื่อง

การจัดการอาหาร จัดการเรื่องน้ำ การกินปลาแดกก็ไม่ใช่สิ่งจำเจและดักดาน แต่สามารถนำไปปรุงแต่งได้หลายรูปแบบหลายรสชาติ กินร่วมกับพืชผัก แมลง และสัตว์อื่น ๆ ตามฤดูกาล (ชุติมา ซุ้นเจริญ, 2561) ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...ปลาร้ากินไม่เป็นมีความรู้สึกว่าไม่สะอาด กลิ่นไม่ค่อยโอเค...” (ธนพงษ์, สัมภาษณ์วันที่ 20 เมษายน 2565)

“...ถ้าให้กินส้มตำขอกินส้มตำไทยดีกว่า ไม่ค่อยกล้ากินส้มตำปลาร้า หรือส้มตำลาว เหมือนไม่สะอาด...” (โบ, สัมภาษณ์วันที่ 20 เมษายน 2565)

“...เคยเห็นเพื่อนกินปลาร้านะ บางทีก็นึกว่ากินเข้าไปได้ยังไง มันน่าจะกินแล้วปวดท้องไหม กลัวว่าจะท้องเสีย...” (พรยมล, สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2565)

“...คนกินปลาร้านี้ถ้าจะว่าไปแล้วทำไมเราคิดว่าไม่โอเคเหมือนคนบ้านๆ บกๆ แต่ บางทีเราก็เห็นมีร้านอาหารอีสานส้มตำ ยำแซ่ป เพื่อน ๆ ก็ชวนไปกินนะ เพื่อนบางคนก็สั่งส้มตำปลาร้ามากิน แต่เราขอสั่งตำไทยดีกว่า...” (สุวิภา, สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2565)

มุมมองร่วมกันของ “คนในและคนนอก” พบว่า ปลาร้า ปลาแดก กลายเป็น ของฝาก สินค้า OTOP แหล่งรายได้ ความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ภาพแทนความเป็นอีสาน เมื่อก่อนปลาแดกจะทำกันตามบ้านเพื่อเอาไว้กินและแจกจ่ายในชุมชน แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นทำเพื่อขาย เพราะแหล่งน้ำลดลงปลาก็น้อยลง ต้องออกไปหาไกลขึ้น การแบ่งปันกันก็ไม่มี พอกลายเป็นการซื้อขาย แล้วไม่ใช่ขายกันในท้องถิ่นที่มีลูกค้าประจำ การทำปลาร้า ปลาแดกให้กลายเป็นสินค้า จึงต้องคำนึงถึงความสะอาดปลอดภัย เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพให้เกิดขึ้นได้ โดยการนำความรู้สมัยใหม่เข้าไปปรับใช้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาในการถนอมอาหารชนิดนี้ไม่ให้สูญหาย และสามารถต่อยอดต่อไป (ชุติมา ซุ้นเจริญ 2561) จากความเป็นคนในที่ทำปลาร้า และชอบกินปลาร้าก็จะมีแนวคิดอีกมิติหนึ่ง ในขณะที่คนไม่ชอบปลาร้าก็จะมีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...แล้วแต่คนนะมุมมองไม่เหมือนกันบางคนชอบกินปลาร้า บางคนไม่ชอบกินบอกว่าเหม็น เห็นได้จากเวลาสั่งส้มตำคนที่ชอบก็จะสั่งส้มตำปลาร้า คนไหนไม่ชอบก็จะสั่งส้มตำไทย...” (บุญโฮม, สัมภาษณ์วันที่ 18 มิถุนายน 2563)

“...ใครจะกินปลาร้าลง ได้กลิ่นก็ไม่ไหวแล้ว มองเห็นหนอนเป็นตัว ๆ ไม่รู้ว่าสะอาดไหม...แต่ก็ชอบกินปลาร้าบองที่เขาทำสุกแล้วนะรสชาติอร่อยดี...” (โฉม, สัมภาษณ์วันที่ 17 มิถุนายน 2563)

“...ถ้าเป็นปลาร้าที่เขาทำเป็นส่วนประกอบของอาหารอีสานก็จะชอบกินนะ แต่ถ้าให้กินเฉพาะน้ำปลาร้า หรือปลาร้าเป็นตัว ๆ ไม่ไหว กลัวว่าจะท้องเสีย...” (สุภา, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2563)

“...เห็นเขาทำปลาร้าใส่ขวดขายตามเซเว่น น่าจะสะอาดถูกหลักอนามัยเคยลองซื้อมาทำอาหารกินแล้ว อร่อยดี...” (มานิตา, สัมภาษณ์วันที่ 17 พฤษภาคม 2563)

“...ปลาดุกร้า ปลาส้ม ปลาจ่อมขายตามงานแสดงสินค้าโอท้อป คิดว่าเขาน่าจะทำดี และก็อร่อยด้วย เคยซื้อปลาร้าบองไปลองกินดูอร่อยมาก...” (กัญญา, สัมภาษณ์วันที่ 17 พฤษภาคม 2563)

“...มันเป็นภูมิปัญญาของคนอีสานบ้านเฮา ถ้าไม่ได้กินปลาแดกมันเหมือนขาดอะไรไปบางอย่าง บางคนดูถูกเราว่าไอ้ลาวกินข้าวเหนียว ปลาแดก ระวังจะดั้งหัก อันนี้ก็ไม่ไหว ความเชื่ออะไรนี่กินมาตั้งนานยังไม่เป็นไรเลย...” (บุญช่วย, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มุมมองของคนในและคนนอกขึ้นอยู่กับแนวคิดและประสบการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งบางคนจะมองว่าปลาร้า ปลาแดกเป็นสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาเป็นวิถีชีวิต แต่บางคนไม่เคยสัมผัสวัฒนธรรมปลาร้า ปลาแดก ก็จะมีมุมมองที่แตกต่างออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนในเรื่องอาหารการกิน

2. ปลาร้า ปลาแดก กับการผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้

2.1 การผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารอีสาน “ปลาร้า ปลาแดก” ในพื้นที่ชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาพบว่า ชาวตำบลภูเขาทอง มีการทำอาหารอีสานรับประทานในครัวเรือนทุกวัน เนื่องจากทำกินกันมานานตั้งแต่เกิด และก็คุ้นกับการทำอาหารอีสานอยู่แล้ว ส่วนใหญ่ทำอาหารอีสานรับประทานกันในครอบครัวมากที่สุดคือ ลาบ รองลงมา ได้แก่ น้ำพริกปลาร้า แกงเปรอะ แกงลาว และอ่อม นอกจากนั้นยังพบว่า เมนูอาหารที่ทำรับประทานกันในครอบครัวในพื้นที่ตำบลภูเขาทองยังมีความหลากหลาย ได้แก่ ปลาร้าบอง ป่นปลา (น้ำพริกที่มีส่วนประกอบของปลา) ผักสด ผักดอง ส้มตำลาว แกงหน่อไม้ดอง ซุปหน่อไม้ บางครั้งก็ทำกินแบบง่าย ๆ ทำอาหารที่เด็กรับประทานได้ ในการรับประทานอาหารจะนิยมกินข้าวเหนียวมากที่สุด รองลงมากินทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้า สำหรับการทำอาหารอีสานให้สมาชิกในครอบครัวรับประทานส่วนใหญ่เป็นสามีภรรยา รองลงมา ได้แก่ ญาติพี่น้อง ลุงป้า น้าอา

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจะพบว่าในการประกอบอาหารในชีวิตประจำวันชาวบ้านใช้ปลาร้าปลาแดกเป็นส่วนประกอบหลักในการทำอาหาร ซึ่งมีอยู่หลายชนิด ซึ่งถือว่าเป็นการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหารในพื้นที่ภาคใต้ แต่วัตถุดิบที่ใช้ขึ้นอยู่กับระบบนิเวศ วัตถุดิบบางอย่างถูกลดทอนปรับเปลี่ยนให้สอดรับกับทรัพยากรธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามพบว่าชาวบ้านยังทำอาหารที่มีส่วนประกอบของปลาร้า ปลาแดก เป็นต้นว่าแกงเปรอะ รองลงมา ได้แก่ ลาบ อ่อม และซุปขนุน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตาราง 1 ชนิดของอาหารที่ที่มีส่วนประกอบของปลาร้า ปลาแดกอันเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมของอาหารอีสานในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง

ชนิดของอาหารที่มีส่วนประกอบของปลาร้า ปลาแดกอันเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมของอาหารอีสานในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง	จำนวน	ร้อยละ
ลาบ	202	84.2
ก้อย	111	46.3
แกงเปรอะ	227	94.6
แกงลาว	81	33.8
อ่อม	180	75.0
ปลาร้าบอง	111	46.3
ป่นปลา (น้ำพริปลา)	45	18.8
ส้มตำ	144	60.0
ซุปขนุน	152	63.3
ซุปหน่อไม้	59	24.6
แกงเห็ด	118	49.2
ปลาจ่อม	140	58.3

การผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารอีสานในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง พบว่ามีการปรับเปลี่ยนวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบในพื้นที่มีน้อย หายาก ต้องหาให้เข้ารสชาติ และมีการปรับเปลี่ยนสูตร เครื่องปรุงอาหารอีสานส่วนใหญ่จะทำเอง และทำอาหารอีสานที่ทำเป็นเมนูดั้งเดิม ปลาร้ามักจะซื้อหรือเอามาจากอีสาน

2.2 การผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารอีสาน “ปลาร้า ปลาแดก” ในพื้นที่งานบุญประเพณี

ในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง ชาวบ้านจะมีบุญประเพณีใหญ่คือ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และประเพณีที่สำคัญคือบุญบั้งไฟ ที่จะมีการทำอาหารอีสานมาร่วมกันในงานบุญ โดยเฉพาะงานบุญบั้งไฟนอกจากจะมีอาหารอีสานทำกินกันในครอบครัวแล้ว ยังทำอาหารอีสานจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาร่วมงานบุญบั้งไฟ ปลาร้า ปลาแดก จึงถูกนำมาเป็นตัวชูโรงในการผลิตซ้ำอัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารอีสานในพื้นที่งานบุญประเพณีดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“...ถ้าเป็นทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ป้าก็จะทำอาหารมาที่วัดกัน เอามาถวายพระ ส่วนใหญ่เราก็จะทำอาหารอีสานที่เราเคยทำกันประจำ แต่ก็ต้องพิถีพิถันหน่อย เพราะถวายพระ มีแกงอ่อม ลาบ แกงเห็ด. ก็จะใส่ปลาแดกด้วย..” (ละไม, สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2563)

“...ถ้าเป็นงานบุญบั้งไฟ เราก็ไปช่วยกันทำกับข้าวที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน บางหมู่บ้านเขาก็จะทำกับข้าวกินกันที่ศาลากลางหมู่บ้าน กับข้าวทำไว้สำหรับคนที่มาช่วยกันทำบั้งไฟจุด บั้งไฟเอ้ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นส้มตำปลาร้า ไก่ทอด ง่าย ๆ ต้มข่าไก่ แกงลาว อ่อม ...” (เดือน, สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2563)

“...งานบุญกฐิน ทอดผ้าป่า ส่วนใหญ่ชาวบ้านทำกับข้าวมากันคนละอย่างสองอย่างแล้วมากินกันที่วัด แต่บางทีก็มีกับข้าวสำหรับส่วนรวมส่วนใหญ่จะเป็นพวกผู้ชายชอบทำลาบทำก้อยกัน ผู้หญิงก็จะตำบักหุ่ง ใส่ปลาแดก ขาดบ่ได้ของดีของคนอีสาน...” (ภาณี, สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2563)

“...งานบุญบั้งไฟส่วนใหญ่คนก็ทำอาหารมาขายให้คนมาเที่ยวงาน แม่ค้าเยอะมาก อาหารอีสาน ลาบ ก้อย ส้มตำ แกงทางใต้ก็มี ก๋วยเตี๋ยวก็มี อาหารตามสั่งก็มี...” (สว่าง, สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2563)

“...อาหารอีสานโดยเฉพาะปลาแดกเนี่ยะเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมของคนอีสานไม่ว่าจะอยู่ในงานอะไร หรืออยู่ในพื้นที่ไหน มันไม่หายไปอยู่แล้วมีคนสืบทอด เพราะอาหารอีสานรสชาติมันแซ่บ โดยเฉพาะปลาร้า ปลาแดก อยู่ได้ตลอดไม่เหมือนอัตลักษณ์อย่างอื่นที่อาจจะหายไปนอกจากนั้นของที่ทำกินง่าย ๆ อย่างป่นปลาใส่น้ำปลาร้ากินได้ทุกมื้อ...” (สุนัย, สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2563)

“...มาขายอาหารอีสานพวกลาบ ก้อย ตำบักหุ่ง ตำลาวใส่ปลาร้า ขายดี มาขายทุกปีเวลามีงานบุญประเพณี บุญบั้งไฟ...” (ปลา, สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2563)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าปลาร้า ปลาแดก เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอาหารที่ถูกนำมาผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้ในงานบุญประเพณีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ประเพณีบั้งไฟหนึ่งเดียวในภาคใต้ ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญ วัฒนธรรมปลาแดกถูกนำมาใช้ในงานบุญประเพณีของอีสานกลายเป็นอาหารที่นำมารับรองแขก หรือนำมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวคนต่างถิ่น หรือแม้แต่คนบ้านเดียวกัน

สรุปและอภิปรายผล

ปลาร้า ปลาแดกเป็นส่วนหนึ่งของอาหารการกินของชาวอีสานไม่ว่าจะอพยพมาอยู่ต่างถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้ก็ยังมีความต้องการลิ้มรสปลาร้า ปลาแดก และให้ความหมายที่ยึดโยงกับคนอีสานในภาคอีสาน ความเป็นเครือญาติผ่านปลาร้า ปลาแดก และเป็นสื่อในการทำหน้าที่สื่อสารเพื่อสร้างจินตกรรมมิตรภาพ วัฒนธรรมปลาแดกที่เราคุ้นเคย ถือเป็นเทคโนโลยีการถนอมอาหารที่มีเหมือนกันทั่วทั้งภูมิภาค เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผ่านการ "ทำให้เน่าแล้วอร่อย" ของชาวอุษาคเนย์ ปลากับข้าว ถือเป็นความเชื่อมโยงของคนแถบอุษาคเนย์อย่างแยกไม่ออก แม้ต่างชื่อเรียก แต่รูปลักษณ์และรสชาตินั้นเป็นหนึ่งเดียว บางคนจะมองว่าปลาร้า ปลาแดกเป็นสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาเป็นวิถีชีวิต แต่บางคนไม่เคยสัมผัสวัฒนธรรมปลาร้า ปลาแดก ก็จะมีมุมมองที่แตกต่างออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนในเรื่องอาหารการกิน ปัจจุบันมีการทำให้ปลาร้า ปลาแดกกลายเป็นสินค้าของฝากที่มีชื่อเสียง

การประกอบอาหารในชีวิตประจำวันชาวบ้านใช้ปลาร้า ปลาแดกเป็นส่วนประกอบหลักในการทำอาหาร ซึ่งมีอยู่หลายชนิด ซึ่งถือว่าเป็นการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหารในพื้นที่ภาคใต้ แต่วัตถุดิบที่ใช้ขึ้นอยู่กับระบบนิเวศ วัตถุดิบบางอย่างถูกลดทอน ปรับเปลี่ยนให้สอดรับกับทรัพยากรธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก อุกมการณ์สืบทอดอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวอีสานในพื้นที่ภาคใต้ จะแตกต่างจากพื้นที่ภาคอีสาน เนื่องจากว่า สภาพทรัพยากร สภาพนิเวศมีความแตกต่างกันจึงต้องมีการลดทอนและปรับเปลี่ยนบางอย่าง โดยหาวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เพื่อให้อาหารอีสานยังคงดำรงอัตลักษณ์อยู่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของกาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) ที่มองว่าการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เป็นการปกป้อง ดำรงรักษาหรือเพิ่มพูนวัฒนธรรมที่มีการผลิตขึ้นในกลุ่มสังคม เมื่อเกิดการผลิตและสร้างความหมายทางวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา สมาชิกจะทำการคัดเลือกความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรือการปฏิบัติที่เหมาะสมและทำการผลิตซ้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ จนเกิดการยอมรับเป็นบรรทัดฐานเพื่อการอยู่ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เก็ตถวา บุญปราการ ปัญญา เทพสิงห์ เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร สุขสวัสดิ์ ศิริจารุกุล ธรรมนูญ บุญปราการ อรัญญา ทิพย์อักษร นันทิยารัตน์ สุริโย และนันทรัฐ สุริโย. (2559). *การดำรงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวอีสานในพื้นที่ชายแดนใต้: กรณีศึกษาตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). *เมนูอาหารจากปลาร้า*. ขอนแก่น : ศิริภัณฑ์ (2497).

ชนาภิวัฒน์ ขันทะ และ อุ่นเรือน เล็กน้อย. (2563) ปลาแดก : การเชื่อมโยงพหุวัฒนธรรมการบริโภคของคนอีสาน. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์* 4 (2), 96-109.

ชุติมา ซุ้นเจริญ. (2561). *มาตรฐานปลาร้า VS วัฒนธรรมปลาแดก*. ค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565, จาก: https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/800060

ไทยโพสต. (2561). พาณิชย์เดินหน้าช่วยขาย 'ปลาร้า' เต็มสูบ เตรียมดันขายในสนามบินค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก : https://www.thaipost.net/main/detail/7533.

ประสงค์สม ปุณยอุปพัทธ์ และสุกฤตา ปุณยอุปพัทธ์. (2560). *กระบวนการและจุลินทรีย์ที่เกี่ยวข้องในการผลิตอาหารหมัก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พจน์ สัจจะ. (2540). *โลกวัฒนธรรมของอาหาร*. กรุงเทพฯ: แสงแดด.

สุปิยา ทาปทา (2552). ไหวิถีคิดวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป. *วารสารวัฒนศิลปสาร*, 4(1), 1–30.

องค์ บรรจุน. (2557). *ข้างสำรับมอญ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

อรุณวตรี รัตนธารี. (2561). *ปลาร้า ปลาฮ้า ปลาแดก วัฒนธรรมปลาเน่าของชาวลุ่มแม่น้ำ.* ค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565, จาก: https://krua.co/food_story/

บุคลานุกรม

กัญญา, สัมภาษณ์วันที่ 17 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
โค้ว, สัมภาษณ์วันที่ 15 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
โฉม, สัมภาษณ์วันที่ 17 มิถุนายน 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
เดือน, สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
ธนพงษ์, สัมภาษณ์วันที่ 20 เมษายน 2565 ที่ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
นฤพนธ์, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤาภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
นาง, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
บุญช่วย, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
บุญโฮม, สัมภาษณ์วันที่ 18 มิถุนายน 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
โบ, สัมภาษณ์วันที่ 20 เมษายน 2565 ที่ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ปลา, สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
พรยมล, สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2565 ที่ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ภาณี, สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
มานิตา, สัมภาษณ์วันที่ 17 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
ยายคำพา, สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
ละไม, สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
สมชาย, สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
สว่าง, สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
สุธรรม, สัมภาษณ์วันที่ 12 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
สุนัย, สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
สุภา, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2563 ที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส
สุวิภา, สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2565 ที่อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

ประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ในการบริหารและการบริหารงานบุคคล: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

Effectiveness of Applying Good Governance Principles in Administration and Personnel Management: Case study Khao Rup Chang Municipality, Mueng Songkhla, Songkhla Province

อนิวัช แก้วจำนงค์[1*] และฐิรดา กาลสงค์[2]

Aniwat Kaewjomnong[1*] and Thirada Kalsong[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Assistant Professor, Department of Business Administration, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[2] นิสิต, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Graduate Student, Master of Business Administration, Business Management, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** anthonythai8@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีของผู้บริหารในการบริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และศึกษาประสิทธิผลการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารและการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักคือบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลเมืองเขารูปช้างระดับหัวหน้างาน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบสังเกต ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพความตรงโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบการทำสามเส้าด้านข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจหลักธรรมาภิบาล โดยเห็นว่าเทศบาลเมืองเขารูปช้างได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในการบริหารงาน โดยธรรมาภิบาลที่ดีสามารถสร้างสรรค์การทำงานตามภารกิจของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง โดยประสิทธิผลจากการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้เป็นผลสำเร็จหลักแรกคือหลักการกระจายอำนาจ ตามมาด้วยหลักความโปร่งใส และหลักจริยธรรม สำหรับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลลำดับแรกคือหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใสเท่ากัน ตามมาด้วยหลักจริยธรรมและหลักการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: ประสิทธิผล, การนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้, การบริหาร, การบริหารงานบุคคล, เทศบาลเมืองเขารูปช้าง

Abstract

The objectives of the research were to study the application of good governance principles of administrators in the administration of Khao Roop Chang Municipality, Muang District, Songkhla Province, and to study the effectiveness from applying good governance principles in management and personnel management of Khao Rup Chang Municipality Administrators. The key informants were 5 personnel working in the Khao Rup Chang Municipality at the supervisory level using selective selection. The research instrument's used a semi-structured interview and an observational form. Use content analysis and verify the quality of validity by data triangulation validation method. The results of the data analysis revealed that the key informants have and understanding the principles of good governance, their saw that the municipality of Khao Roop Chang had applied good governance principles in the administration, with good governance being able to create in working in accordance with the mission of Khao Roop Chang Municipality. The effectiveness of the implementation of good governance is achieved by the first principle of decentralization, followed by transparency and ethical principles. For the good governance principles under human resource management are the rule of law and equal transparency. This is followed by ethics and participation principles.

Keywords: Effectives Applying, Good Governance Principles, Administration, Personnel Management, Khao Rup Chang Municipality

บทนำ

การบริหารองค์การภาครัฐในปัจจุบันมีความยุ่งยากมากขึ้นด้วยส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (Covid-19) ทำให้มีข้อจำกัดและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ต้องให้บริการภาคประชาชนและบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยหลายแห่งได้มีการจัดการการเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบที่สามารถทำได้ โดยยังคงต้องคำนึงถึงการให้บริการประชาชนให้ได้มากที่สุด แต่อีกหลายแห่งอาจบริหารภารกิจได้ไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิผลตามแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ สิ่งสำคัญเรื่องหนึ่งที่ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญกับความท้าทายเรื่องใหม่ก็ตามแต่การบริหารงานและการบริหารงานบุคคลให้ไปสู่ผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารยังคงต้องยึดหลักธรรมาภิบาลที่ดี (Good Corporate Governance) โดยไม่อาจละทิ้งได้

ธรรมาภิบาลที่ดีเป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรม ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (Principles) และแนวทาง (Guidelines) สาเหตุสำคัญของปัญหาในการบริหารงานภาครัฐ คือ การพัฒนาประเทศไม่สามารถ

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้โดยอาจเกิดจากการคอร์รัปชั่นของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่รัฐ การไม่ยึดกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง การขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานและการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ก่อให้เกิดพลานุภาพอย่างเต็มที่ในการปกครองบุคคลในองค์การและสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การ (พีรพล ไทยทอง, 2560: 607) โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐอย่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่นและสามารถให้บริการที่ประโยชน์สูงสุดตกถึงประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากที่สุด

ในการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีเข้ามาปฏิบัติใน อปท. ปัจจัยแรกที่ต้องดำเนินการคือการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการภายในองค์การเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด หลังจากนั้นผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความเข้าใจว่าธรรมาภิบาลคืออะไร สร้างผลการปฏิบัติงานสูงและความสำเร็จอย่างมีประสิทธิผลอย่างไรแก่องค์กร หลังจากนั้นต้องประพฤติปฏิบัติอย่างพร้อมเพียงโดยแสดงออกอย่างชัดเจนในความคิดที่ถูกต้องตามหลักการ การปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจจะทำให้บุคคลมีสติในการพิจารณาและไตร่ตรองการกระทำใด ๆ ได้อย่างรอบคอบทำให้สามารถนำเอาความรู้ที่มีมาสร้างทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญในการทำงานและนำไปสู่ความเชี่ยวชาญในอนาคตได้ การนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ในการดำเนินงานในทุกภารกิจย่อมเป็นโอกาสที่จะทำให้องค์การได้รับประโยชน์และประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว (อนิวัช แก้วจำนงค์, 2556)

โดยเป็นที่รับทราบกันโดยทั่วไปว่าส่วนราชการทุกหน่วยงานได้นำหลักการบริหารสำคัญมาใช้ในการบริหารงานคือหลักธรรมาภิบาลที่ดีเพื่อความสำเร็จในการบริหารงานภายในองค์กร โดยธรรมาภิบาลที่ดีเป็นหลักการทำงานที่มีผลทำให้ทุกภารกิจงานมีความยุติธรรม สุจริต โปร่งใส คุ้มค่าและเท่าเทียมกัน การปลูกฝังแนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารแก่ข้าราชการและพนักงานของรัฐทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกในการทำงานที่ดี มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพร้อมรับผิดชอบอย่างผู้มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ การตัดสินใจดำเนินการและประเมินผล และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารองค์การภาครัฐโดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่นอกจากต้องพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าแล้วยังต้องให้บริการเพื่อรับใช้ประชาชนเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดในกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาส ลดการสร้างความเดือดร้อน ทำให้เกิดความเป็นธรรมจากการรับบริการของบุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำสำนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้เรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ลดลงโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับปัญหาการคอร์รัปชั่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ และการขาดการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบาย (ศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว และคณะ, 2564)

ทั้งนี้ การบริหารองค์การภาครัฐแนวใหม่โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลการบริหารองค์กรดีเด่นระดับประเทศอาจมีจำนวนไม่มาก โดยเฉพาะในจังหวัดสงขลาที่เป็นที่รับรู้กันว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางภาคใต้ด้วยเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุน การศึกษาและการท่องเที่ยวที่เป็นประตูสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีจำนวนหน่วยงาน

ส่วนท้องถิ่นจำนวนมากแต่หน่วยงานที่เคยได้รับรางวัลการบริหารองค์กรขนาดใหญ่ดีเด่นระดับประเทศนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปจากการประชาสัมพันธ์ขององค์กรอย่างต่อเนื่องว่าเทศบาลเมืองเขารูปช้างซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นหน่วยงานที่ได้รับรางวัลระดับประเทศด้านการบริหารองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีหลายครั้ง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาเรื่องการบริหารองค์กรโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีอย่างไรจึงประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่องเพื่อที่ประชาชนและบุคลากรใน อปท. อื่นและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ได้มีข้อมูล สามารถเข้าถึงข้อมูลและมีตัวแบบของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ โดยสามารถนำข้อมูลจากผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Khalili (2013) ที่ได้นำเสนอไว้ว่าประชาชนโดยทั่วไปและบุคลากรในทุกองค์กรที่จะสามารถดำเนินงานในยุคดิจิทัลได้นั้นต้องขจัดปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อให้สามารถรู้ เข้าใจและเข้าถึงการส่งเสริมบริการของภาครัฐ บุคลากรได้รับการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรม ด้านการตลาด และด้านการบริหารการเงิน โดยต้องนำเครื่องมืออุปกรณ์ดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อการจัดการการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายกิจกรรมในการดำเนินงานให้ได้ภายใต้การนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ในการบริหารและพัฒนาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้

จากข้อมูลข้างต้นและจากการที่ผู้วิจัยมีโอกาสศึกษาโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารในห้องเรียนระดับอุดมศึกษาทำให้มองเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้และเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการทำวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการบริหารงานบุคคลขององค์กรเพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างที่ดีในการบริหารและพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ในการบริหารและสามารถใช้ข้อมูลจากงานวัจัยเป็นฐานข้อมูลสำคัญต่อไป จึงสนใจทำวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ในการบริหารและการบริหารงานบุคคล: กรณีศึกษา เทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา” ผลวิจัยเป็นประโยชน์เชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการบริหารและพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีของผู้บริหารในการบริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. ศึกษาประสิทธิผลจากการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารและการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

แนวคิดธรรมาภิบาลการบริหารภาครัฐแนวใหม่

การศึกษาหลักธรรมาภิบาลควรยึดหลักการให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาลที่ให้ความสำคัญกับระบบการถ่วงดุลอำนาจและการตรวจสอบเพื่อให้ให้สามารถเชื่อมโยงกับรากฐานของมโนทัศน์ “ภาคีภิบาล (Governance) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างภาคีต่าง ๆ ในกระบวนการนโยบาย

สาะรณะรวมทั้งการเชื่อมโยงมโนทัศน์ภาคีภิบาลไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ ที่มีรากฐานมาจากจาก การจัดการภาคีสาธารณะแบบใหม่ (New Public Governance) และบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2563: 7)

ธรรมาภิบาลที่ดีต้องสามารถสร้างสมรรถนะเพื่อการแข่งขันและเพื่อการสร้างเสถียรภาพขององค์การได้ การนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาใช้ได้นั้นจะต้องออกแบบโครงสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพเอื้ออำนวยต่อการนำหลักการบริหารจัดการที่ดีและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่น คือ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์การการทำงานร่วมกันในทุกกิจกรรมขององค์การ ซึ่งการที่องค์การจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้ องค์การต้องสามารถดึงเอาความรู้หรือสามารถจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของบุคคลที่ทำงานในแต่ละหน่วยงานออกมาให้ได้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานให้มากที่สุด โดยอาจทำการโยกย้ายบุคคลเพื่อให้เขาสามารถทำงานในงานที่มีความถนัดและเพื่อความเหมาะสมองค์การต้องเน้นบุคคลในทุกระดับโดยไม่มีการยกเว้นโดยผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้ริเริ่มและปลูกฝังบุคคลในทุกระดับในเรื่องของการมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงาน (อนิวัช แก้วจำนงค์, 2556)

โดยข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน กพร.) ได้ให้แนวทางในการบริหารองค์กรภาครัฐยุคใหม่เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนด้วยการกำหนดหลักการบริหารองค์กรและการพัฒนาองค์กรโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีที่หน่วยงานภาครัฐควรนำไปใช้ปฏิบัติ 10 หลักการ ได้แก่ หลักประสิทธิผล ประสิทธิภาพ คุณธรรม/จริยธรรม การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม/พยายามแสวงหาฉันทามติ ความเสมอภาค นิติธรรม ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ และการตอบสนอง (https://www.opdc.go.th/content/NTczMQ) หลักธรรมาภิบาลจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการที่เป็นวิธีแห่งการปกครองเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น เป็นสุขและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ โดยบุคคลในองค์กรเป็นผู้นำไปใช้ร่วมกันเพื่อให้เป็นหลักการพื้นฐานในการควบคุมหรือกำกับดูแลกิจการที่ดีร่วมกันและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานและพัฒนา (อนิวัช แก้วจำนงค์, 2556)

นอกจากนี้ ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ 4.0 มุ่งอธิบายถึง ความสำคัญของธรรมาภิบาลต่อการบริหารงานภาครัฐ หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารภาครัฐในงานวิจัย จากกรณีศึกษา : ภาครัฐนำแนวทางเสริมสร้างธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐไทย แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ เช่น แนวทางการสร้างธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรมมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (Principles) และแนวทาง (Guidelines) สำคัญที่จะส่งเสริมการบริหารงานภาครัฐเพื่อให้สามารถรับใช้ประชาชนและสังคมไทย อีกทั้งการปลูกฝังธรรมาภิบาลระดับบุคคลและระดับองค์กรจะทำให้เกิดการสร้างคนที่ดีเข้าไปสู่ระบบบริหารงานภาครัฐและสังคมโดยรวม

และเพื่อดำเนินการ บริหารงานภาครัฐและพัฒนาองค์การภาครัฐยุคใหม่แห่งธรรมาภิบาลสู่กลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 (พีรพล ไทยเจริญ, 2560)

จากความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดหลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารองค์การภาครัฐยุคใหม่ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน กพร.) ที่ได้ให้แนวปฏิบัติหลักการบริหารองค์กรและการพัฒนาองค์กรโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีที่หน่วยงานภาครัฐควรนำไปใช้ปฏิบัติ 10 หลักการ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสรุปที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การทำวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) โดยใช้ฐานความเชื่อที่ว่าการศึกษาข้อมูลจากการวิจัยนี้ใช้การสืบค้นความจริงอย่างมีจุดหมายเพื่อนำไปสู่การตีความในเชิงสำนึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและสร้างประสบการณ์ใหม่บนฐานความรู้ (วรรณดี สุทธินรากร, 2561) โดยได้ดำเนินการโดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ในส่วนของธรรมาภิบาลที่ดี (Good Governance) ที่ผู้บริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาองค์กรระหว่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid19) ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการตั้งคำถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยการใช้ (Use) การเข้าใจ (Understand) และการสร้างสรรค์ (Create) โดยนำมาจากแนวคิดของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2559)

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานระดับหัวหน้างานในเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้วยเหตุผลที่ผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่มาจากบุคลากรระดับบริหารเท่านั้นจึงได้ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีการกำหนดเกณฑ์การเลือก (Inclusion-exclusion Criteria) บุคลากรที่เหมาะสมและเข้าข่ายถูกเลือกสำหรับการเข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานในระดับหัวหน้างานจากส่วนงานต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ด้วยเหตุผลที่ต้องเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นบุคคลระดับหัวหน้างานในองค์กรด้วยเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารและพัฒนาองค์กร มีประสบการณ์ มีหลักการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาและเป็นผู้ที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาแบ่งปันข้อมูลให้นักวิจัย (ชาย โพธิสิตา, 2562) โดยผู้วิจัยได้อธิบายเพื่อให้เข้าใจหลักการและกระบวนการทำวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนก่อนเพื่อขออนุญาตและทาบทามเพื่อเข้าร่วมในการทำวิจัยและมีผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความสะดวกและมีความยินดีในการเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการทำงานวิจัยเรื่องนี้โดยเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่อิ่มตัวแล้วทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คนและทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับหัวหน้ากองงานซึ่งเป็นส่วนงานที่กล่าวได้ว่ามีความใกล้ชิดกับบุคลากรในทุกระดับชั้นและประชาชนที่เข้ามาใช้บริการภายในสำนักงานและที่ทางเทศบาลเมืองเขารูปช้างต้องออกไปให้บริการประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ

โดยก่อนการทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยได้ทำการติดต่อไว้ล่วงหน้าโดยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาและพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้กับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้แจ้งให้ทราบว่าการสัมภาษณ์เพื่อการทำวิจัยในเชิงวิชากานี้อาจไม่ได้เป็นประโยชน์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนแต่จะมีประโยชน์โดยอ้อมทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบายที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ การให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานประจำวันและการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่อย่างใดเนื่องจากเป็นการทำวิจัยในเชิงวิชาการเท่านั้น โดยภายหลังจากที่ได้ชี้แจงข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คนมีความเต็มใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย มีความยินดีในการให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้นัดวันและใช้เวลาว่างหลังจากเลิกงานในวันทำงานปกติในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเป็นเวลา 2 สัปดาห์

3. ด้านพื้นที่ (Place) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยภายในสำนักงานเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สำหรับเหตุผลที่เลือกทำวิจัยที่นี่ด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ของจังหวัดสงขลาที่สามารถนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลได้ อีกทั้งเป็นองค์กรที่เคยได้ด้วยรับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ของจังหวัดสงขลาภายใต้องค์กรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีการบริหารจัดการที่ดีประเภททั่วไปประจำปีงบประมาณ 2562 ที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณ ยกย่อง เป็นตัวอย่างของการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีการบูรณาการและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

4. ด้านเครื่องมือวิจัย (Instruments) ได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่มีลักษณะแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสังเกต (Observation Form)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการหลัก ๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (ทั้งแนวการบรรยายและแนวการตีความ) (ชาย โพธสิตา, 2562: 119) โดยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ดังนี้

5.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ เพราะข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการเป็นข้อมูลส่วนบุคคลและมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารงาน ซึ่งในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยให้ความสำคัญพิเศษโดยใช้การสังเกตกับความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลในการได้ประสบกับปรากฏการณ์รวมถึงความหมายที่ปรากฏการณ์นั้นมีต่อตัวผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้ใช้ความพยายามในการสร้างบรรยากาศเพื่อให้มีความเป็นกันเอง โดยผู้วิจัยได้ทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนถึงวันสัมภาษณ์จริงโดยแนะนำตัวเพื่อให้มีความรู้จักและคุ้นเคยกัย ในเวลาคุยหรือสัมภาษณ์จริงจึงเป็นการสนนทนาที่มีความเป็นธรรมชาติเหมือนการคุยกันของ

เพื่อนร่วมงานโดยมีการยืดหยุนตามสมควร โดยแม้ว่าจะเป็นเวลาเลิกงานแล้วแต่ในระหว่างพูดคุยมีพนักงานเข้ามาขอพูดคุยเรื่องงานกับผู้ให้ข้อมูลหลักบ้างซึ่งเป็นเรื่องปกติ โดยแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งใช้แบบสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมที่สังเกตเห็นได้เพื่อนำมาใช้สนับสนุนข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแปลภาษาพูดถิ่นใต้ของบุคลากรด้วยความระมัดระวัง โดยเมื่อค้นพบประเด็นของกลุ่มคำข้อมูลที่ได้จากภาษาพูดถิ่นใต้จากผลการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มทั้งหมด ได้ทำการทบทวนประเด็นของเรื่องเพื่อนำไปเขียนให้เป็นภาษาเขียนที่สามารถอ่านและทำความเข้าใจได้โดยง่ายแต่ยังคงมีรายละเอียดของข้อมูลในประเด็นเดิม ที่มีความหมายคงเดิม และไม่มีการปรับเปลี่ยนข้อมูลในประเด็นนั้น

7. การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบความตรง และความเชื่อมั่นของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ รายละเอียดดังนี้

7.1 การตรวจสอบคุณภาพความตรง (Validity) ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบการทำสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์ไปตรวจสอบกับมุมมองของบุคลากรอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานงานระดับหัวหน้าทีมงานต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองเขารูปช้างทำให้ได้ข้อมูลของการตรวจสอบแบบทำให้เกิดความเที่ยงด้านโครงสร้างข้อมูล (Construct Validity) ที่ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเรื่องนี้มีความเข้มแข็งและมีความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้ตรวจสอบจากการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่มาจากข้อมูลการประชาสัมพันธ์การบริหารผลงานของเทศบาลและการได้รับรางวัลด้านการบริหารองค์กรระดับดีเด่นระดับประเทศที่เทศบาลเมืองเขารูปช้างได้รับซึ่งเป็นข้อมูลประกอบจากสภาพแวดล้อมหลายแหล่งเพื่อทำให้เกิดการวัดข้อมูลปรากฏการณ์การบริหารที่ได้รับมาหรือค้นพบได้จริง (ปกรณ์ ศิริประกอบ, 2564) และจากการใช้วิธีการทำ Investigator Triangulation ด้วยการเข้าพบเพื่อพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ ที่บุคลากรระดับปฏิบัติการให้การยอมรับว่าเป็นระดับแกนนำที่ไม่เป็นทางการทำให้ได้ข้อมูลและการนำเสนอมุมมองในเรื่องเดียวกันที่มีความใกล้เคียงกันทำให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และทำให้เห็นหลักฐานที่เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากหลายแหล่ง (Yin, 2018)

7.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้ความเชื่อมั่นภายในและความเชื่อมั่นภายนอกดังนี้ (ปกรณ์ ศิริประกอบ, 2564: 189-193)

(1) ความเชื่อมั่นภายใน (Internal Reliability) ที่มาจากข้อมูลจากทั้งแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตที่ผ่านการร่วมตรวจสอบข้อคำถามจากบุคลากรในเทศบาลเมืองเขารูปช้างเพื่อทำให้ได้ความชัดเจนในร่างคำถามเพื่อผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถอธิบายได้ จึงเป็นการใช้คำอธิบายที่มีการอนุมานที่ต่ำ (Low-inference Descriptors) ที่ทำให้เกิดการอธิบายเพื่อทำให้ได้ข้อมูลและรายละเอียดของประเด็นที่ตั้งคำถามได้มากที่สุดจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ทำให้ได้รายละเอียดมา

ประกอบเป็นข้อมูลได้มากที่สุด ผู้วิจัยใช้การแปลความด้วยการเทียบกับข้อมูลคำอธิบายรายละเอียดของหลักธรรมาภิบาล 10 ประการของสำนักงาน กพร. ทั้งนี้ ข้อมูลของการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีการแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทราบก่อนล่วงหน้าเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อการเข้าร่วมในการทำวิจัยในครั้งนี้และได้รับการตอบตกลงจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเพื่อเข้าร่วมในการทำวิจัยเป็นที่เรียบร้อยก่อนดำเนินการวิจัย

(2) ความเชื่อมั่นภายนอก (External Reliability) ผู้วิจัยใช้ประสบการณ์การเป็นนักวิจัยเชิงคุณภาพของตนเองและการเป็นนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Researcher Status) เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยเรื่องนี้ และผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเฉพาะบุคคลสำคัญในองค์กรเท่านั้น (Informant Choices) และต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีสามารถให้ข้อมูลได้ในบางประเด็นที่บุคคลอื่นไม่สามารถให้ข้อมูลได้ (Structural Functionalism) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือจากบุคคลสำคัญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการได้

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีของผู้บริหารในการบริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจ (Understand) หลักการบริหารและพัฒนาองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาลใน 3 หลักการโดยลำดับแรกคือหลักการกระจายอำนาจตามมาด้วยหลักจริยธรรมและหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารผู้บริหารมีการใช้ (Use) หลักธรรมาภิบาลในการบริหารมากโดยเห็นได้อย่างชัดเจนเรื่องแรก คือ หลักการกระจายอำนาจ โดยผู้บริหารระดับสูงได้กระจายภารกิจให้กับกองงานต่าง ๆ ภายในเทศบาลอย่างเหมาะสมตามโครงสร้างงานและมอบอำนาจในการสั่งการให้กับหัวหน้ากองงานตามภารกิจที่ได้รับมอบ ตามมาด้วยหลักที่ 2 คือหลักความโปร่งใสที่ทุกคนคำนึงถึงมากในการปฏิบัติงานที่ต้องมีความโปร่งใส และหลักที่ 3 คือหลักคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานที่ทุกภารกิจต้องทำงานร่วมกัน ผู้บริหารทุกระดับชั้นมีการทำงานเป็นทีมจึงมีความใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติการไปจนถึงลูกจ้าง จึงต้องให้การดูแลอย่างเป็นธรรมเอาใจใส่เสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน หัวหน้าปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยไม่ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติงานโดดเดี่ยว และผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าหลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารสามารถสร้างสรรค์งาน (Create) ในองค์กรได้โดยทำให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ ทักษะและความสามารถในการปฏิบัติภารกิจงานโดยยึดประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานประจำปีให้มีผลการปฏิบัติงานสูง (High-performance) และบรรลุผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากการที่องค์กรได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีระดับประเทศหลายครั้งติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวนี้:

“ในการบริหารหัวหน้าคำนึงเรื่องความโปร่งใสมากในการทำงานโดยนโยบายให้ยึดประโยชน์ของประชาชนให้มาก่อนไม่ใช่หลักประโยชน์ตนเองมาก่อน แล้ว 3 ต้องมีความเป็นธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ข้อที่ 4 ต้องรู้จักการบาลาซพาวเวอร์และต้องให้ทั้งดอกไม้กับก้อนหินคนทำงาน (รหัส A 02, สัมภาษณ์เมื่อ 3 มี.ค.2565)”

“การทำงานร่วมกันมีการเอาใจใส่ดูแลกันโดยใช้คุณธรรมจริยธรรมนะคะ คือหัวหน้าให้ความเป็นธรรมและแก้ปัญหาด้วยใช้จริยธรรมร่วมด้วยให้กับทุก ๆ ฝ่าย (รหัส A 01, สัมภาษณ์เมื่อ 22 ก.พ. 2565)”

“เป็นเรื่องของการกระจายอำนาจพี่เห็นเรื่องแรกเลยเพราะได้มอบให้แต่ละหัวหน้างาน เพราะว่าเทศบาลเรามีกองรับผิดชอบหลาย ๆ กองร่วมกันซึ่งจะรวมมาเป็นหนึ่งเดียว จะมีทั้งหมด 8 กองด้วยกัน แต่ละกองจะมีหัวหน้ากอง ผอ. กองนะคะ ก็คือเป็นการกระจายอำนาจในระบบของเทศบาลเมืองเขารูปช้างค่ะ (รหัส A 03, สัมภาษณ์เมื่อ 4 มี.ค.2565)”

2. ศึกษาประสิทธิผลจากการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารและการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง โดยผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจ (Understand) ประสิทธิผลที่ได้จากการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริหารงานบุคคล โดยผู้บริหารคำนึงถึงการใช้ (Use) และการสร้างสรรค์งาน (Create) ในองค์กรที่มาจากการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารและการบริหารงานบุคคล โดยเรื่องแรกคือหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใสที่มีความชัดเจนมากจากการใช้วิธีการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานที่ทุกคนต้องสอบผ่านตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ภารกิจงานบริหารบุคคลกำหนดไว้ด้วยความโปร่งใส และการได้มาซึ่งผู้บริหารระดับสูงก็ผ่านการคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่เลือกตั้งเข้ามาด้วยความโปร่งใส การคัดเลือกบุคลากรได้คำนึงถึงความรู้ ความเป็นผู้นำ ความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ ด้วยต้องใช้สิ่งเหล่านี้ในการตัดสินใจเมื่อต้องทำงานด้วยความกล้าหาญ และทุกคนต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎ ระเบียบ และนโยบายซึ่งถือเป็นกฎหมายขององค์กรที่มีความเป็นธรรมกับทุกคน ตามมาด้วยหลักที่ 2 คือการใช้หลักจริยธรรมในการบริหารงานบุคคล ที่ทุกคนต้องทำงานโดยยึดนโยบายและกฎระเบียบที่องค์กรกำหนดไว้ในการทำงานที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนให้มากที่สุด และตามมาด้วยหลักที่ 3 คือการใช้หลักการมีส่วนร่วมที่ผู้บริหารยึดหลักการสร้างทีมและทำงานเป็นทีมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนได้รับเป็นหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ประสบความสำเร็จส่งผลทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายขององค์กร

จากผลวิจัยที่พบว่าผู้บริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้างได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดี 3 ประการแรกในการบริหารงานบุคคล โดยพบว่าหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใสเป็นหลักธรรมาภิบาลในลำดับแรกที่บุคลากรเห็นว่าเป็นหลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารงานบุคคลด้วยมีผลทำให้องค์กรมีผลการปฏิบัติงานสูง (High Performance) และประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิผลในการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่าง

สร้างสรรค์ (Create) องค์กรจึงได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีระดับประเทศหลายครั้งติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวนี้:

> *“บุคลากรเขาสอบคัดเลือกเข้ามาจึงต้องเลือกใช้คนให้ถูกกับงาน คนทำงานต้องมีประสบการณ์ ใช้ความคิด ความเชื่อ ความเป็นผู้นำ ความกล้าหาญ ความมีอิสระในการตัดสินใจทำงานเพื่อนำพาองค์กรไปให้รอด (รหัส A 02, สัมภาษณ์เมื่อ 3 มี.ค.2565)”*

> *“เรื่องแรกเลยต้องใช้หลักนิติธรรมคือการใช้กฎหมายในการทำงานร่วมกัน ไม่มีการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง ใน กฎระเบียบกับทุกคนเท่ากันไม่ว่าจะเป็นชนชั้นไหน การบริหารบุคคลต้องใช้หลักคุณธรรมด้วยในการบริหารบุคลากรให้ทำงานกับพี่น้องประชาชนให้มีคุณธรรมต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน (รหัส A 03, สัมภาษณ์เมื่อ 4 มี.ค.2565)”*

> *“ถ้าดูจากภาพรวมการที่คณะผู้บริหารได้การรับการไว้วางใจให้เข้ามาบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ใช้หลักของการโปร่งใส ในการบริหารบ้านเมือง (รหัส A 04, สัมภาษณ์เมื่อ 4 มี.ค. 2565)”*

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลหลักธรรมาภิบาลในการบริหารเทศบาลเมืองเขารูปช้าง โดยผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจ (Understand) พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจ มีการใช้ และมีการสร้างสรรงานที่เป็นผลจากหลักธรรมาภิบาลในการบริหารใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักจริยธรรม และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ที่ทำวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ผลวิจัยพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบ

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลจากการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารและการบริหารงานบุคคล โดยผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประสิทธิผลจากการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในการบริหารงานและการบริหารงานบุคคลที่มีความชัดเจนขององค์กร ได้แก่ หลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใส หลักจริยธรรม และหลักการมีส่วนร่วม โดยมีความเห็นเท่ากันระหว่างหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใสว่ามีความสำคัญเท่ากันเป็นลำดับแรก เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ พีรพล ไทยทอง (2560) ที่ให้แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแทน 4.0 โดยนำเสนอแนวคิด

ว่าการไม่ยึดกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง การขาดประสิทธิภาพในการบริหารและการขาดการมีส่วนร่วมจะไม่สามารถพัฒนาประเทศชาติได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลวิจัยที่พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจ มีการใช้ และสร้างสรรค์งานจากหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักจริยธรรม และหลักความโปร่งใส ผู้วิจัยแนะนำให้นำข้อมูลหลักธรรมาภิบาลไปใช้ประโยชน์ปลูกฝังให้บุคคลากรในระดับปฏิบัติงานได้มีความเข้าใจ ได้มีการนำไปใช้ และนำไปสร้างสรรค์งานในภารกิจที่รับผิดชอบให้มากโดยเฉพาะในระหว่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่การติดต่อและพบปะกันระหว่างบุคลากรของเทศบาลเมืองเขารูปช้างกับประชาชนมีข้อจำกัดหรือมีอุปสรรคมาก

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อนำผลวิจัยมายืนยันอีกครั้งกับงานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้เพื่อความแน่ใจในผลวิจัยและการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์: กรุงเทพฯ

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2564). Validity และ Reliability ในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีรพล ไทยทอง. (2560). ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ 4.0. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6 (2), 607-615.

วรรณดี สุทธินรากร. (2561). การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.

ศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว จีรพรรณ์ จันทร์วิเชียร ธันยนันท์ จันทร์ทรงพล และคณะ. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 15 (40), 147-159.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2563). ธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบสังคม. (พิมพ์ปรับปรุงครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อนิวัช แก้วจำนงค์. (2556). จริยธรรมในการบริหารธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

อนิวัช แก้วจำนงค์. (2556). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

Yin, R. N. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods*. (6th ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publication.

https://www.opdc.go.th/content/NTczMQ

ผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน กรณีศึกษา เกม RoV

Impact of Human-Computer Interaction on Flow Experience: Study on RoV

นฤนาท เสาะการ[1*] และตำหนัก มะโหฐาน[2]

Narunart Sohkarn[1*] and Tomnak Mahothan[2]

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต, การจัดการอีสปอร์ต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1] Bachelor of Administration in E-sport Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

[2] วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2] College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** S62127349008@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกม (Human-Computer Interaction) ที่มีต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน (Flow Experience) รวมถึงความแตกต่างด้านเพศที่มีผลต่อตัวแปรทั้งสอง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกของเว็บไซต์ Garena RoV Thailand ที่มีสมาชิกทั้งหมด 4,798,120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และใช้สถิติการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) และ t-Test ในการทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีอายุอยู่ในช่วง 15-24 ปี จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 73.25 การศึกษาระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 และเป็นนักเรียนนักศึกษาจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 เพศไม่มีความแตกต่างบนตัวแปรอินเตอร์เฟซของเกมและประสบการณ์ความเพลิดเพลิน โดยอินเตอร์เฟซของเกมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลินในทิศทางเดียวกันที่ความสัมพันธ์ 44.4% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: อีสปอร์ต, อินเตอร์เฟซของเกม, ประสบการณ์ความเพลิดเพลิน, เกม RoV

Abstract

The objective of this research is to study the impact of human- computer interaction on flow experience and sex differences affecting on both variables. The population and the sample are members of the Garena RoV Thailand website with a total of 4,798,120 members. The sample were collected by using questionnaires as a research instrument. The hypotheses were tested by Simple Linear Regression Analysis and t-Test.

The result showed that most of the samples were 300 males as 75.00%. Aged between 15-24 years were 293 people as 73.25%. Education below a bachelor degree were 190 people as 47.50%, and be students were 204 people as 51.00%. Gender had no difference on human-computer interaction and flow experience. The human computer interaction had a 44.4% correlation influence on the flow experience in the same direction statistically significant at 0.05.

Keywords: E-sport, Human-Computer Interaction, Flow Experience, Game “RoV”

บทนำ

อินเตอร์เฟซ คือ ส่วนต่อประสานกับผู้ใช้งาน หรือ ส่วนที่ใช้ในการเชื่อมต่อกับผู้ใช้งาน กล่าวคือ ส่วนที่ให้ผู้ใช้งานสามารถโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่เรื่องของหน้าตา การออกแบบ และการดีไซน์ ยกตัวอย่างเช่น หน้าจอ แพลตฟอร์ม เมนู ฟอร์มต่าง ๆ การวางภาพ ขนาดตัวอักษร ปุ่ม แป้นพิมพ์ เสียง หรือแม้แต่แสงไฟ เป็นต้น สิ่งสำคัญสำหรับอินเตอร์เฟซคือการออกแบบที่ดูสะอาด สวยงาม ดึงดูดใจ อีกทั้งต้องเข้าใจง่าย ใช้งานง่าย มีมาตรฐานและเป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน นอกจากนี้ยังต้องมีฟังก์ชันที่น่าสนใจ มีภาษาภาพที่ทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกอยากจะใช้งาน ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นที่แพร่หลายในปัจจุบันจึงถูกนำมาใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนเนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ (Grover and Teng, 2001) หนึ่งในกิจกรรมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือเกม ในซึ่งบุคคลที่สามารถเล่นได้นั้นไม่เพียงแต่เล่นคนเดียวบนคอมพิวเตอร์แต่ยังสามารถเล่นกับผู้อื่นได้ด้วยการเชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ต (Gorriz and Medina, 2000) ยิ่งหากการเชื่อมต่อที่มีอินเตอร์เฟซที่ดีย่อมทำให้ให้การเล่นเกมนั้นยิ่งสนุกสนุกสนานเพลิดเพลินเกิดเป็นประสบการณ์ความเพลิดเพลิน (Flow Experience) ต่อตัวผู้เล่นเกม จากปรากฏการณ์ดังกล่าวมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ระบุว่าอินเตอร์เฟซของเกมก่อให้เกิดประสบการณ์ความเพลิดเพลิน (Choi D. and Kim J., 2004; Kim Oh and Lee H., 2005) แต่ในงานวิจัยไม่ได้ชี้ชัดว่าอินเตอร์เฟซของเกมมีขนาดของอิทธิพลเท่าไรต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

ดังนั้นแล้วการศึกษาเรื่องผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลินจึงต้องการศึกษาและวิจัยถึงผลกระทบและขนาดของอินเตอร์เฟซของเกมที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน อีกทั้งยังสนใจที่จะศึกษาว่าเพศมีความแตกต่างหรือไม่บนตัวแปรทั้งสอง และคาดหวังว่าผล

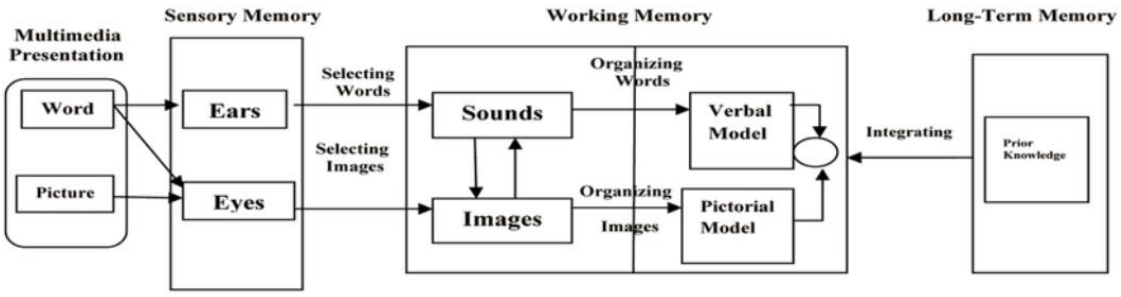
การศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการให้ภาคเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาอินเตอร์เฟซของเกมเพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ความเพลิดเพลิน สามารถก่อผลประโยชน์สูงสุดต่อบริษัทผู้ให้บริการเกมในเรื่องของจำนวนการดาวน์โหลดเกมและจำนวนผู้เล่นเกมส์อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับ “ผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน กรณีศึกษา เกม RoV”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมที่มีต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน
2. เพื่อศึกษาขนาดของผลกระทบที่อินเตอร์เฟซของเกมที่มีต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ยืน ภู่สุวรรณ (1989) นิยามว่าอินเตอร์เฟซคือการนำสื่อหลายประเภทอาทิเช่น ข้อมูล ตัวอักษร รูปภาพ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อเป็นตัวกลางเชื่อมความเข้าใจระหว่างคอมพิวเตอร์และมนุษย์ ส่วนอัจฉรา แก้งคำ (2011) ได้นิยามว่าอินเตอร์เฟซคือสื่อที่ประกอบด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ใช้เกิดปฏิสัมพันธ์กับระบบ ดังนั้นอินเตอร์เฟซของเกมหมายถึงส่วนต่อประสานงานผู้ใช้ (Graphic User Interface) มีไว้เพื่อให้ผู้เล่นเกมกระทำหรือออกคำสั่งกับระบบผ่านตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง แทนพิมพ์คำสั่งหรือชุดคำสั่งที่ยุ่งยากโดยผ่านกระบวนการทางระบบคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ และผู้เล่นเกมสามารถใช้และควบคุมเกมและแสดงผลตามที่ต้องการและบรรลุวัตถุประสงค์การเล่นเกมได้ตามต้องการ โดยอินเตอร์เฟซของเกมที่ดีต้องมีคุณสมบัติที่ประกอบด้วย (1) ง่ายต่อการเรียนรู้ (Ease of Learning) (2) มีประสิทธิผลต่อการใช้งาน (Efficiency of Use) (3) มีความผิดพลาดน้อยที่สุด (Minimize Errors) (4) สนองต่อความพึงพอใจต่อผู้ใช้ (Satisfy the Users) โดยทฤษฎี Cognitive theory of multimedia learning ของ Mayer (2005) กล่าวว่า ช่องทางสำหรับการประมวลผลข้อมูลมีอยู่ 2 ช่องทาง แยกกันคือการฟังเสียงกับการดูภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ทฤษฎี Cognitive theory of multimedia learning ของ Mayer (2005)

ที่มา: Multimedia Learning Handbook of Applied Cognition Santa Barbara: Cambridge University Press.

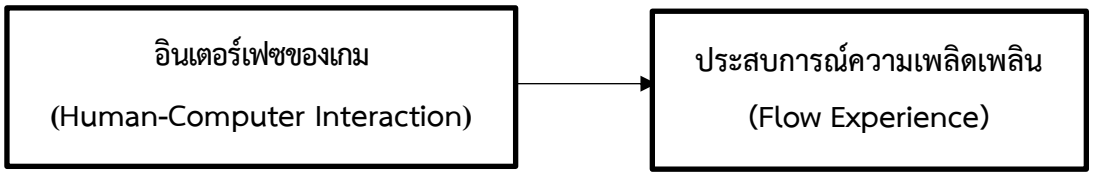
สำหรับประสบการณ์ความเพลิดเพลิน (Flow Experience) เป็นสภาวะความคิด ความรู้สึกทางบวกของ บุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมอย่างจดจ่อได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน และเกิดความรู้สึกร่วมกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ (Csikszentmihalyi, 1997) โดยแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ศาสตร์ทางด้านจิตวิทยาให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจมากกว่าที่จะเน้นถึงการเยียวยารักษาโรคทางจิต (Snyder & Lopez, 2002) กล่าวคือ หากบุคคลมีต้นทุนทางจิตใจที่ดีก็น่าจะมีแนวโน้มมีสุขภาพจิตที่ดีตามไปด้วย และ ความเพลิดเพลิน (Flow) ก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่ถูกนำมาศึกษาเพื่อที่จะเป็นพลังทางจิตใจสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยบุคคลที่เป็นคนสร้างแนวคิดทฤษฎีความเพลินก็คือ Mihatye Csikszentmihalyi (Furlong, Gilman & Huebner, 2014) ได้อธิบายว่า ความเพลิดเพลินเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถทำกิจกรรมด้วยความสุข ผ่อนคลาย สามารถอยู่กับกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยพยายามศึกษาว่าเหตุใดคนบางคนจึงสามารถทำกิจกรรมบางอย่างได้ต่อเนื่องโดยไม่รู้สึกเบื่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ มากกว่านั้นยังรู้สึกมีความสุขกับสิ่งที่ทำจนอยากจะกลับไปทำกิจกรรมเหล่านั้นอีกโดยไม่มีสิ่งเร้าหรือรางวัลจากภายนอกมาจูงใจให้ทำ (Csikszentmihalyi, 1975) ทั้งนี้พบว่ามีเงื่อนไขบางประการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ความเพลิดเพลิน และมีคุณลักษณะบางอย่างที่สะท้อนถึงความรู้สึกหรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้น (Koehn, 2007) ไม่ว่าจะเป็นความสมดุลระหว่างความสามารถหรือศักยภาพของตนเองกับความยากง่ายของงาน กล่าวคือกิจกรรมหรืองานที่ทำไม่ควรง่ายหรือยากจนเกินไป เพราะว่างานที่ง่ายเกินไปก็อาจจะก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม ไม่สามารถไปกระตุ้นให้เกิดการใช้ศักยภาพ ไม่เกิดความรู้สึกท้าทายที่จะเอาชนะอุปสรรค ในทางตรงกันข้ามงานที่ยากจนเกินความสามารถที่จะส่งผลก่อให้เกิดความเครียด ความกดดัน ทำให้รู้สึกอึดอัด ไม่อยากทำ เพราะกลัวจะล้มเหลว ถูกวิพากษ์วิจารณ์จนไม่กล้าจะทำ และล้มเลิกที่จะทำกิจกรรมนั้น ดังนั้นงานที่เหมาะสมก็คืองานที่ก่อให้เกิดความรู้สึกท้าทาย สามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ ศักยภาพและความสามารถที่จะเอาชนะอุปสรรคไปได้ ซึ่งก็จะไปเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น จนเกิดเป็นความรู้สึกอยากจะกลับไปทำอีกเปรียบเสมือนเป็นแรงจูงใจหรือรางวัลที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง (Engeser, 2012) ทั้งนี้ปัจจัยดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญในการก่อให้เกิดประสบการณ์ความเพลิดเพลิน เพราะเมื่อบุคคลได้ทำงานที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเองก็จะนำไปสู่คุณลักษณะของประสบการณ์ ความเพลิดเพลินอย่างอื่นตามมาไม่ว่าจะเป็นการมีสมาธิ ความจดจ่อกับงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นคุณลักษณะที่มักปรากฏในประสบการณ์ความเพลิดเพลินของบุคคลที่มีต่อการทำงาน และภายหลังการมีสมาธิจดจ่ออาจนำไปสู่การหลอมรวมทางความคิด ความรู้สึกไปกับกิจกรรมที่ทำโดยที่ไม่มีความคิดคำนึงเกี่ยวกับ เรื่องราวของตนเองคนรอบข้าง ความวิตกกังวลถึงผลที่เกิดขึ้น ความรู้สึกกลัว หรือการถูกวิพากษ์วิจารณ์ มีแต่เพียงการจดจ่ออยู่กับงานตรงหน้าและทำด้วยความสบายใจ (Csikszentmihaly and Csikszentmihatyai, 1988)

ดังนั้นจากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีดังกล่าว จึงสร้างเป็นสมมติฐานและกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังแสดงในภาพที่ 2 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อินเตอร์เฟซของเกมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

สมมติฐานที่ 2 มีความแตกต่างในด้านเพศบนอินเตอร์เฟซของเกม

สมมติฐานที่ 3 มีความแตกต่างในด้านเพศบนประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกของเว็บไซต์ Garena RoV Thailand ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่มีสมาชิกจำนวน 4,798,120 คน และใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณแบบทราบจำนวนประชากรของ ใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) โดยกำหนดให้ช่วงความเชื่อมั่นเป็น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5% ทำให้สามารถคำนวณขนาดตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนที่ใช้อธิบายลักษณะของประชากรทั้งหมดจำนวน 399.9666 หรือมีค่าเทียบเท่ากับ 400 ชุด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ต้องการแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 420 ชุด เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงทำการเก็บแบบสอบถามเพิ่มอีก 30 ชุด เพื่อใช้ในการทำการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) รวมเป็น 450 ชุด โดยเก็บข้อมูลแบบออนไลน์บนเว็บไซต์ของชมรม Garena RoV Thailand โดยส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ โดยมีรูปแบบคำถามปลายปิด ซึ่งแต่ละข้อคำถามแบบคำถามนามบัญญัติ (Nominal Scale) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ อาชีพ และคำถามเรียงลำดับ (Ordinal Scale) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ อายุ และ ระดับการศึกษา สำหรับส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับตัวแปรในกรอบการวิจัย โดยมีรูปแบบคำถามให้เลือกตอบแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) จำนวน 9 ข้อ โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับอินเตอร์เฟซของเกมจำนวน 4 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ความเพลิดเพลินจำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามพัฒนาจากวรรณกรรมเรื่อง Understanding the behavioral intention to play online games An extension of the theory of planned behavior ของ Ming-Chi Lee (2009) โดยคำถามในส่วนที่ 2 นี้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัดแบบ Rating Scale ชนิด 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามอันมีข้อคำถามที่ปรับปรุงแล้วจากการค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ตำรา ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เป็นการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้สอดคล้อง มีประสิทธิภาพ

ครบถ้วนและตรงประเด็นของคำถาม โดยการพิจารณาและพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งผลการประเมินจะนำมาคำนวนค่าดัชนีความสอดคล้องโดยให้ค่าเฉลี่ยของข้อคำถามแต่ละข้อของ IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจึงถือว่าข้อคำถามเหมาะสม แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้ในการวิจัย ได้โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้ข้อคำถาม 4 ข้อคำถามสำหรับตัวแปรอินเตอร์เฟซ และข้อคำถาม 5 ข้อคำถามสำหรับตัวแปรประสบการณ์ความเพลิดเพลิน พบว่าข้อคำถามทั้ง 9 ข้อคำถามนั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยให้ค่าเฉลี่ยเกินกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม จึงถือว่าทุกข้อคำถามสอดคล้อง มีประสิทธิภาพ ครบถ้วนและตรงประเด็นของคำถาม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทดสอบใช้วัดจริงกับ 30 ตัวอย่างที่คัดแยกไว้เพื่อทดสอบค่าความน่าเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสูตรสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วย SPSS ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.7-1.0 เพื่อทดสอบคำถามในแบบสอบถามว่าคำถามแต่ละข้อสามารถสื่อสารได้ตรงตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้หรือไม่ และเมื่อได้ทำการทดสอบค่าความน่าเชื่อมั่นพบว่าค่าครอนบาคแอลฟาจาก 4 คำถามของมาตรวัดตัวแปรอินเตอร์เฟซของเกมคือ 0.709 และค่าครอนบาคแอลฟาจาก 5 คำถามของมาตรวัดประสบการณ์ความเพลิดเพลินคือ 0.711 ดังนั้นจึงสามารถใช้ข้อคำถามทั้ง 9 ข้อได้โดยไม่ต้องตัดมาตรวัดข้อใดทิ้ง เมื่อทดสอบแล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS สำหรับการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลแบบออนไลน์เนื่องจากปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และเพื่อความสะดวกรวดเร็วของการทำวิจัย จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม และใช้ t-Test ทดสอบความแตกต่างในด้านเพศบนอินเตอร์เฟซของเกม และประสบการณ์ความเพลิดเพลิน โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางทั้งในส่วนข้อมูลที่นำเสนอผ่านรูปแบบสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีอายุอยู่ในช่วง 15-24 ปี จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 73.25 การศึกษาระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 และเป็นนักเรียนนักศึกษาจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00

เมื่อใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมที่มีต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน และ ค่าสัมประสิทธิ์ได้แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิจากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย

	Unstandardized	Coefficients	Std. Coeff.		
ตัวแปร	**B**	**Std. Error**	**β**	**ค่า t**	**Sig.**
ค่าคงที่	1.609	0.132		12.228	0.000
ตัวแปรต้น	0.600	0.034	0.667	17.844	0.000
F-value	318.418				
Sig. (F)	0.000				
R Square	0.444				
Adj. R Square	0.443				

หมายเหตุ: มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ตัวแปรต้น (อินเตอร์เฟซของเกม)
ตัวแปรตาม (ประสบการณ์ความเพลิดเพลิน)

จากผลการทดสอบสมมุติฐานสามารถนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ระหว่างอินเตอร์เฟซของเกมและประสบการณ์ความเพลิดเพลินได้ดังต่อไปนี้

(ประสบการณ์ความเพลิดเพลิน) = 1.609 + 0.600 (อินเตอร์เฟซของเกม)

ในตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 ต่อไปนี้แสดงถึงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของเพศชายและเพศหญิงบนตัวแปรอินเตอร์เฟซของเกม และ ตัวแปรประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และ Std. Deviation ของเพศชายและเพศหญิงบนตัวแปรอินเตอร์เฟซของเกม

เพศ	**จำนวน (คน)**	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน**	**Std. Error Mean**
ชาย	300	3.85333	0.604600	0.034907
หญิง	200	3.89750	0.577454	0.057745

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และ Std. Deviation ของเพศชายและเพศหญิงบนตัวแปรประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

เพศ	**จำนวน (คน)**	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน**	**Std. Error Mean**
ชาย	300	3.92400	0.569076	0.032855
หญิง	200	3.94200	0.434190	0.043419

เมื่อใช้ t-Test ทดสอบความแตกต่างในด้านเพศบนอินเตอร์เฟซของเกม ผลจากโปรแกรมสำเร็จสามารถแสดงได้ในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลของ t-Test ทดสอบความแตกต่างในด้านเพศบนอินเตอร์เฟซของเกม

	Levene's Test				
	F	Sig.	ค่า t	df	Sig.
Equal Var. Assumed	2.502	0.114	-0.640	398	0.523
Equal Var. not Assumed			-0.655	176.755	0.514

เมื่อใช้ t-Test ทดสอบความแตกต่างในด้านเพศบนประสบการณ์ความเพลิดเพลิน ผลจากโปรแกรมสำเร็จสามารถแสดงได้ในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลของ t-Test ทดสอบความแตกต่างในด้านเพศบนประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

	Levene's Test				
	F	Sig.	ค่า t	df	Sig.
Equal Var. Assumed	5.651	0.018	-0.289	398	0.772
Equal Var. not Assumed			-0.331	220.856	0.741

ดังนั้นจาก สมมติฐานที่ 2 มีความแตกต่างในด้านเพศบนอินเตอร์เฟซของเกม และสมมติฐานที่ 3 มีความแตกต่างในด้านเพศบนประสบการณ์ความเพลิดเพลิน จึงสรุปได้ว่าเพศไม่มีความแตกต่างบนตัวแปรอินเตอร์เฟซของเกมและประสบการณ์ความเพลิดเพลินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของอินเตอร์เฟซของเกมต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน กรณีศึกษาเกม RoV สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

อินเตอร์เฟซของเกมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลินในทิศทางเดียวกันที่ความสัมพันธ์ 44.4% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีสมการพยากรณ์ระหว่างอินเตอร์เฟซของเกมและประสบการณ์ความเพลิดเพลินคือ (ประสบการณ์ความเพลิดเพลิน) = 1.609 + 0.600 (อินเตอร์เฟซของเกม) พบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานของ Ming Chi Lee (2009) Tao Zhou (2010) Leslie Cuevas (2020) และ Paula Rodriguez Torrico (2021) ที่ได้ศึกษาพบว่าอินเตอร์เฟซเป็นที่มาของประสบการณ์ความเพลิดเพลิน และหากเป็นเกมที่แบบหลายผู้เล่นอินเตอร์เฟซของเกมยิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อประสบการณ์ความเพลิดเพลิน

ในขณะที่ผลการวิจัยแสดงว่าเพศไม่มีความแตกต่างบนตัวแปรอินเตอร์เฟซของเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานของ Ming Chi Lee (2009) นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงว่าเพศไม่มีความแตกต่างบนตัวแปรประสบการณ์ความเพลิดเพลินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าผลการวิจัยไม่มีความสอดคล้องกับงานของ Ming Chi Lee (2009) ที่ระบุว่าเพศชายมีประสบการณ์ความเพลิดเพลินได้ง่ายกว่าเพศหญิง แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้บริการเกมยังคงต้องสร้างความผูกพันระหว่างตัวเกมและผู้เล่นเกมต่อไปด้วยอินเตอร์เฟซของเกมจากตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อก่อให้เกิดผลที่ต้องการอันได้แก่ประสบการณ์ความเพลิดเพลินของผู้เล่นเกมส์นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

ยืน ภู่สุวรรณ. (2532). *การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน*. เอกสารประกอบการอบรมและสัมนา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

อัจฉรา แก้งคำ. (2554). *การพัฒนาสื่อประสมเชิงโต้ตอบ.* (รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

Choi, D. and Kim, J. (2004). *Why people continue to play online games: in search of critical design factors to increase customer loyalty to online contents.* Cyber psychology & Behavior, 7(1), 11-24.

Csikszentmihalyi, M. (1977). *Beyond Boredom and Anxiety*. Jossey-Bass, San Francisco, California.

Csikszentmihalyi, M. (1989). *Optimal experience in work and leisure*. Journal of Personality and Social Psychology, 56(5), 815-22.

Gorriz, M.C. and Medina, C. (2000). *Engaging girls with computers through software games*. Communications of the ACM, 43(1), 42-9.

Hsu, C.-L. and Lu, H.-P. (2004). *Why do people play on-line games? An extended TAM with social influences and flow experience*. Information & Management, 41(7), 853-68.

Hsu, C.-L. and Lu, H.P. (2005). *Consumer behavior in online game communities: a motivational factor perspective*. Computers in Human Behavior, 23(3), 1642-59.

Kim, Y.Y., Oh, S. and Lee, H. (2005). What makes people experience flow? Social characteristics of online games. International Journal of Advanced Media and Communication, 1(1), 76-92.

Leslie, C. (2020). *Flow matters: antecedents and outcomes of flow experience in social search on Instagram*. Journal of Research in Interactive Marketing, 15(1), 49-67.

Mayer, R.E. (2005). *Multimedia Learning Handbook of Applied Cognition Santa Barbara*. Cambridge University Press.

Ming Chi Le. (2009). *Understanding the behavioral intention to play online games An extension of the theory of planned behavior*. Emerald Group Publishing Limited, 33(5), 849-872.

Paula, R.T. (2021). *Let it flow: the role of seamlessness and the optimal experience on consumer word of mouth in omnichannel marketing.* Journal of Research in Interactive Marketing, 16(1), 49-67.

Pilke, E.M. (2004). *Flow experiences in information technology use*. International Journal Of Human-Computer Studies, 61(3), 347-57.

Sweetser, P. and Wyeth, P. (2005). *Game Flow: a model for evaluating player enjoyment In games*. ACM Computers in Entertainment, 3(3), 1-24.

Tao, Z. (2010). *The effect of flow experience on mobile SNS users' loyalty.* Industrial Management & Data Systems, 110(6), 930-946.

Voiskounsky, A.E., Mitina, O.V. and Avetisova, A.A. (2004). *Playing online games: flow experience*. Psychology Journal, 2(3), 259-81.

ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล

Democratic Citizenship of High School students Samakkhi Islam Wittaya School, Satun Province

หมัดเฟาซี รูบามา[1*], จิตกรี บุญโชติ[1], นพวัลภ์ มงคงศรี[1], คารม บัวผัน[1] และไกรษร วงศ์พรัด[1]

Madpouzee Rubama[1*], Jitkree Boonchot[1], Noppawan Mongkolsri[1], Karom Buaphun[1] and Kraisorn Wongprad[1]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer, Department of Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Madpouzee@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะประชากร โดยใช้แบบวัดความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล ที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองไทยในยุค 4.0 จำนวน 155 คน การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 และเพศชายจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 โดยมีอายุระหว่าง 17-18 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 ตามลำดับ ผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน พบว่า

1) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.23 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.38 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.35, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.17 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.99 ตามลำดับ

2) ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับ

ความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ และระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พลเมืองไทย 4.0, นักเรียนมัธยม, โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา

Abstract

The objectives of this research were 1) To measure the level of Democratic Citizenship of High school students. Samakkhi Islam Wittaya School, Satun Province 2) To compare the differences in Democratic Citizenship of High school students Samakkhi Islam Wittaya School, Satun Province Classified by Population The Citizenship test was used as a tool to collect data from high school students. Samakkhi Islam Wittaya School, Satun Province, participated in the Thai Citizens Project in the 4.0 Era of 155 people. Most of the samples were Female, numbering 107 people, representing 69.0 percent, and 48 people, representing 31.0%, with the ages between 17-18 years old, studying in Mathayom 6, the highest number of 82 people, representing 52.9% each and 73 students in Mathayom 5, representing 47.1%, respectively. The results of the student Democratic Citizenship study, found that:

1) High school students Samakkhi Islam Wittaya School, Satun Province has a level of opinion towards Democratic Citizenship. Overall, it was at the highest level with an average of 4.23 and when considering each aspect as follows: 1. The aspect that gave the highest importance to the Cultural Way The average was at the highest level of 4.38, followed by No. 2. On the importance of being a Good Citizen. The mean value was 4.35, 3. The emphasis on Community was at the high level of 4.17, and 4. The emphasis on Freedom, Progress and Modernity was at the high mean. equal to 3.99 respectively

2) The Democratic Citizenship of the upper secondary school Samakkhi Islam Wittaya School, Satun Province, classified by population characteristics. of different Sexes There is a level of opinion towards Democratic Citizenship. Overall and each aspect is different. with statistical significance at the .05 level, but the samples were different in Age and Secondary school level. There is a level of opinion towards Democratic Citizenship. Overall and each aspect was not significantly different at the .05 level.

Keywords: Thai Citizen 4.0, High school Students, Samakkhi Islam Wittaya School.

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไร้เสถียรภาพ หากบุคคลหรือสมาชิกที่เป็นพลเมืองของสังคมขาดแบบแผนของความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย อาทิ การเคารพในความแตกต่าง การเคารพกฎหมาย การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความซื่อตรงและการเห็นกับประโยชน์ส่วนรวม จึงถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมของพลเมือง การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดเป็นวัฒนธรรมพลเมืองมีหลากหลายรูปแบบโดยอาจเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยหรือความเป็นพลเมืองเพื่อให้เกิดความตระหนัก และสำนึกความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองและสังคม ไปจนถึงการเป็นพลเมืองที่ร่วมลงมือปฏิบัติและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (Common good) อย่างมีความรู้ ความสามารถ ซึ่งเป็นการยกระดับที่สำคัญต่อความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (King Prajadhipok's Institute, 2016)

สังคมประชาธิปไตยที่ดีไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงการขาดซึ่งความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดย Thawilwadee Burikul and Ratchawadee Saengmahad (2012) นำเสนอไว้ว่าความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญแต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย

พลเมืองที่ดีมีคุณลักษณะที่สำคัญในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ก็คือเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิตปฏิบัติตนตามกฎหมาย ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังนั้นหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้ และการที่เยาวชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมย่อมส่งผลต่อประเทศ คือ สังคมและประเทศมีการพัฒนา สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ และสมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่ตรงกันข้ามหากพฤติกรรมของคนไร้ระเบียบวินัยขาดจิตสำนึกมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย รวมทั้งความไม่เป็นระเบียบของคนในสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่พึงวิตกกังวล คือปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศ ทั้งในระดับนักการเมือง ข้าราชการ หรือคนในแวดวงอาชีพอื่น ๆ ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวันก็คือ การทุจริตคอรัปชั่น การก่ออาชญากรรม การเสพ และค้ายาเสพติด (Rubama, Madpouzee and others : 2021) และยังแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงอุดมศึกษา (Namket, Somdej : 2018) ที่อาจมีผลต่อการพัฒนาประเทศ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นพลเมืองของประเทศ และเป็นกลุ่มที่เริ่มเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นครั้งแรกผ่านการเลือกตั้ง เมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ คณะผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองตาม

ระบอบประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนทุกคนมีส่วนในการช่วยให้ประเทศเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาต่อไปได้ จึงได้วางแผนคัดเลือกโรงเรียนที่มีศักยภาพ มีความพร้อมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนอื่น ๆ และในจังหวัดสตูลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะประชากร

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษากรอบแนวความคิดจากแนวคิดความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยศึกษาจากแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

การสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างจริงจังและได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย โดย DQinstitute (2020) ให้ความหมายของพลเมืองดิจิทัลว่า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่ออย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม ขณะที่ Kusnadi and Hikmawan (2020) กล่าวว่าความเป็นพลเมืองดิจิทัลถูกกำหนดให้เป็นของบทบาทของผู้คนในสังคมที่แวดล้อมด้วยข้อมูลจำนวนมากในยุคดิจิทัลผ่านการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ และแพลตฟอร์มซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในการดำรงชีวิตและการทำกิจกรรมทางสังคม ส่งผลต่อการขยายขอบเขตของกิจกรรมของพลเมืองมากขึ้นและสามารถสื่อสารข้อมูลของตนเองผ่านสื่อดิจิทัล ดังนั้นจึงเป็นโอกาสในการเสริมพลังพลเมืองและเอื้อต่อการเป็นประชาธิปไตย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ Moonsun Choi (2016) ยังนิยามความเป็นพลเมืองดิจิทัลออกเป็น 3 มิติ คือ

1) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อและสารสนเทศ ซึ่งพลเมืองดิจิทัลต้องมีความรู้และสามารถเข้าถึง ใช้ สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล

2) มิติด้านจริยธรรม พลเมืองดิจิทัลจะต้องใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างปลอดภัย มีจริยธรรม ความรับผิดชอบ ต้องตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดต่อสังคม เคารพสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ และ

3) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม พลเมืองดิจิทัลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ

จะเห็นได้ว่า พลเมืองในยุคดิจิทัลจะมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงทักษะในการรู้คิดขั้นสูงและมีวิจารณญาณ และเนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีออนไลน์มากขึ้น ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากขึ้น การรู้จักสิทธิตนเอง เคารพผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสี่ยงออนไลน์ จึงเป็นทักษะที่สำคัญ นอกจากนี้พลเมืองดิจิทัลยังสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการการเมืองภาคพลเมือง และการแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น

ความท้าทายของการเป็นพลเมืองดิจิทัลคือ ผู้คนในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย ที่เรียกกันว่า Generation ซึ่งมีทั้ง Baby Boomer, Gen X, Gen Y, Gen Z และ Gen Alpha โดยที่ผ่านมาความแตกต่างระหว่างผู้คนในแต่ละรุ่นอาจมีไม่มากนัก แต่การเข้ามากระทบของเทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital Disruption กับวิถีชีวิตอย่างหนักหน่วง ทำให้ผู้คนที่ถูกเรียกว่า Gen Z และ Gen Alpha มีพฤติกรรม ความคิด และความเชื่อแตกต่างอย่างคนรุ่นก่อนหน้าค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมดิจิทัลหรือชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) ที่ทะลายกำแพงด้านสถานที่และเวลา ทำให้ได้เห็น ได้เรียนรู้ ได้ทราบเหตุการณ์รอบตัวและรอบโลกอย่างหลากหลายและรวดเร็ว ในขณะที่ Baby Boomer, Gen X, Gen Y ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบผู้อพยพเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Immigrants) ต้องมีการปรับตัวในการใช้ชีวิตยุคดิจิทัลอย่างมาก โดยความแตกต่างนี้ถูกกระตุ้นให้ชัดเจนและมีการส่งต่อมากขึ้นด้วยสื่อสังคมออนไลน์ ปรากฏการณ์นี้เองอาจก่อให้เกิดความแตกแยก ความเป็นอื่น และความเกลียดชังได้ นอกจากความท้าทายด้านการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองดิจิทัลซึ่งเป็นคนต่างรุ่นแล้ว ยังมีความท้าทายด้านอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในประเด็นทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างเครื่องมือและทรัพยากรที่น่าทึ่งทำให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การปฏิวัติทางเทคโนโลยีทำให้ชีวิตของเราง่ายขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการสื่อสารและพฤติกรรมของผู้คนไปอย่างมาก จากเดิมที่ผู้คนส่วนใหญ่เป็นผู้รับสารและรอรับข้อมูลจากผู้ส่งสาร แต่ในปัจจุบันทุกคนสามารถเป็นผู้ส่งสารได้อย่างง่ายดาย

เทคโนโลยีที่มีผลด้านบวกต่อสังคมคือส่งผลต่อการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีการโต้ตอบและทำงานร่วมกันมากขึ้นซึ่งจะช่วยให้ผู้คนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่เรียนรู้และมีปัญหาได้ดีขึ้น เพราะอินเทอร์เน็ตช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้เทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อสังคมคือช่วยให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้แม้อยู่คนละมุมโลก

อย่างไรก็ตามเทคโนโลยียังส่งผลกระทบด้านลบต่อผู้คน กล่าวคือ เทคโนโลยีโทรทัศน์มือถือลดการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างกัน การบริหารจัดการเวลาส่วนตัวมีน้อยลงเนื่องจากต้องออนไลน์

ติดตามผู้อื่น และถูกผู้อื่นติดตามตลอดเวลา จนอาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลทางเทคโนโลยีมีส่วนกำหนดและการเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบันไปแล้ว

ด้วยความรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การแข่งขันด้านความรวดเร็วจึงเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ ความถูกต้องของข้อมูลจึงถูกมองข้ามไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะทั้งทางร่างกายและทางใจของสมาชิกในสังคมจากการได้รับชุดข้อมูลผิดหรือบิดเบือนซึ่งกลายเป็นปัญหาของโลก ที่สั่นคลอนเสถียรภาพทั้งเศรษฐกิจและสังคม เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและเต็มไปด้วยความหวาดกลัว ทำให้เกิดการแพร่สะพัดของข้อมูลบิดเบือนจำนวนมากผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ที่สร้างผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และ สิทธิของพลเมืองในยุคดิจิทัล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Cary (1970) วิจัยเรื่อง Education for Citizenship in the U.S.S.R. เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา การฝึกอบรม ความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชน โดยการจัดการสอนในโรงเรียนของรัสเซีย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วิธีที่ใช้ในการวิจัยก็คือ การศึกษาวิเคราะห์แบบเรียน วัสดุสิ่งพิมพ์ที่ได้จากหน่วยงานทางการศึกษาของรัสเซียและการใช้การสังเกต ความคิด ความรู้สึกที่เป็นผล มาจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในรัสเซีย 2 เดือน ประกอบการวิจัยนี้ด้วย ผลการวิจัยพบว่า ในการสร้างความรู้ความเข้าในเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของรัสเซีย พลเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจะต้องผูกพันกับรัฐบาลนักเรียนจะมีความคิดไปในทางที่กำหนดกลุ่มเพื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก รัฐบาลจึงพยายามอบรมกลุ่มเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้

Wirapriyakun, Pornphan (1999: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย พบว่า การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทยถูกสร้างขึ้นได้ในชุมชนที่ดีงาม ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ 1. อุดมการณ์ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. บริบททางกายภาพและสังคมที่สอดรับกับอุดมการณ์ 3. โครงสร้างทางสังคมที่มีลักษณะเป็นแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของกันและกัน และความเป็นกัลยาณมิตร 4. ทุนทางสังคม ประกอบด้วย ช่องทางหรือเครือข่ายการสื่อสาร คือ การสื่อสารสองทางแบบทางตรงที่เห็นหน้าเห็นตากันด้วยการสนทนาปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ประชุมร่วมกัน ความไว้วางใจกัน และเชื่อถือกัน ความมีอุดมการณ์ที่เหมือนกันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมเกิดจากความไว้เนื้อเชื่อใจกัน

The Australian Temperament Project ศึกษาพัฒนาการของเด็กในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียตั้งแต่ปี 1983-2000 (Prior, M., et al., 2000) พบว่า ตัวแปรอิสระสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายความตระหนักด้านการเมืองของความเป็นพลเมืองในวัยรุ่นได้ คือ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006) พบว่า 1. เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปในพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มที่จะเป็นอาสาสมัครมากกว่าเยาวชนในเมือง 2. 4 ใน 5 ของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งอาศัยอยู่ในชนบทที่ใกล้กับเมืองเป็นสมาชิกในองค์กร เช่น พรรคการเมือง กลุ่มวัฒนธรรม และองค์กรทางกีฬาอย่างต่ำคนละ 1 องค์กร และ 3. เยาวชนในชนบทที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและการประชุมสาธารณะมากกว่าเยาวชนในเมือง

Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (2008) สำรวจข้อมูลเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมของพลเมือง สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าชาย คือ การหาเงินบริจาคเพื่อการกุศล การเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มที่ไม่ใช่การเมือง การเป็นสมาชิกในกลุ่มทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการเดินหรือวิ่งเพื่อการกุศล

2. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมต่ำกว่าชาย คือ การออกเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้ง การบริจาคเพื่อการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และการเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มทางการเมือง

Sangaroon, Kiattisak. (2008: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับเยาวชนของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชน 2. ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนที่เข้าร่วม กิจกรรมของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชน และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางในจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา จิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย โดยมีกลุ่มนวัตกรรมเยาวชน เพื่อสังคมกลุ่มเยาวชนแบล็กบอกซ์และเครือข่ายเยาวชน 14 กลุ่มที่ดำเนินโครงการเยาวชนไทยไม่ทอดทิ้งสังคม กรณีศึกษาพบว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสา การช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการดำเนินงาน การให้คำปรึกษาและการจัดการความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สอดคล้องและเป็นไปตามกระบวนการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิ่ง เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมของกรณีศึกษาทุกคนมีคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมอันเนื่องมาจากการไม่เห็นแก่ตัวและการเสียสละเพื่อสังคมอันเป็นองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยแนวทางปฏิรูประบบการศึกษา พัฒนาคุณภาพสื่อ ร่วมมือกันทำงาน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องการจัดกิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้นำกิจกรรม กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน

Portney, K. E., et al. (2009) พบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาดีและสนใจทางการเมือง จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางพลเมืองของเยาวชนหญิงมากกว่าชาย นอกจากนี้ การพูดคุยกับบิดา มารดาเกี่ยวกับการเมือง จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการเลือกตั้งในเยาวชนหญิงมากกว่า ชาย แต่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่ไม่หวังกำไรในเยาวชนชายมากกว่าหญิง

Paiboonthitipornchai, Prapatsorn. (2010) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่ง หนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูง ปัจจัยส่วน บุคคลของนักเรียน อันได้แก่ เพศ สาขาวิชา และผลการเรียนที่แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ปัจจัยสนับสนุนด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน

Boontep, Sukree and Rubama, Madpouzee (2021) ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2020 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่1 และปีที่ 2 มากที่สุด และผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมากที่สุด รายจ่ายต่อเดือนของนักศึกษา 10,001 บาทขึ้นไปมากที่สุด และยังพบว่าข้อมูลลักษณะประชากรที่แตกต่างกันส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ยกเว้นข้อมูลทางด้านอาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้านวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการให้ความสำคัญกับชุมนของตนและด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้า ทันสมัย

Rubama, Madpouzee., et al. (2021) ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าและทันสมัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ และระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมาศึกษาโดยกำหนดเป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองไทยในยุค 4.0 จำนวน 155 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสำรวจโดยแบ่งแบบสำรวจเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

2. คำถามความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 4 ด้าน คือ ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม 2) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับชุมชนของตน 3) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย และ4) การเป็นพลเมืองที่ดี จากนั้นนำมาสร้างเป็นคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Srisaat, Boonchom; 2012) โดยมีหลักเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

ระดับความเป็นพลเมือง	ค่าคะแนนเฉลี่ย
ระดับมากที่สุด	4.21-5.00
ระดับมาก	3.41-4.20
ระดับปานกลาง	2.61-3.40
ระดับน้อย	1.81-2.60
ระดับน้อยที่สุด	1.00-1.80

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดด้วยตนเองในทันทีที่เก็บคืนมา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. สำรวจความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ตามลักษณะประชากรโดยใช้สถิติ T-test

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 และเพศชายจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 โดยมีอายุระหว่าง 17-18 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 ตามลำดับ สามารถแสดงได้ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	48	31.0
หญิง	107	69.0
อายุ		
17	78	50.3
18	77	49.7
ระดับมัธยมศึกษาปีที่		
ม.5	73	47.1
ม.6	82	52.9
รวม	**276**	**100.00**

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.23 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.38 รองลงมาในลำดับที่ 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.35, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.17 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.99 ตามลำดับ โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล (N=155)

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	$\bar{x}$	**S.D.**	**ระดับ**
1. ด้านให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม	4.38	0.40	มากที่สุด
2. ด้านให้ความสำคัญกับชุมชนของตน	4.17	0.45	มาก
3. ด้านให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย	3.99	0.52	มาก
4. ด้านการให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี	4.35	0.40	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.23**	**0.35**	**มากที่สุด**

จากผลการสำรวจโดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นรายละเอียดความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนตามลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพิ่มเติมตามลักษณะข้อมูลประชากรที่แตกต่างกัน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 3 – 5 ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **.05** โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนของตนเอง และการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย เว้นแต่ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และการเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความเป็นพลเมืองของนักเรียน จำแนกตามเพศ (N=155)

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	เพศ	N	Mean	Std. D	t-test	P-value
ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม	ชาย	48	4.45	.33	1.521	.130
	หญิง	107	4.35	.43		
ให้ความสำคัญกับชุมชน	ชาย	48	4.39	.34	4.387	.000
	หญิง	107	4.07	.45		
ให้สำคัญกับอิสรภาพ ก้าวหน้าทันสมัย	ชาย	48	4.20	.49	3.378	.001
	หญิง	107	3.90	.50		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	เพศ	N	Mean	Std. D	t-test	P-value
การเป็นพลเมืองที่ดี	ชาย	48	4.37	.42	.394	.694
	หญิง	107	4.34	.39		
ภาพรวม	ชาย	48	4.35	.32	3.164	.002
	หญิง	107	4.16	.35		

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระดับความเป็นพลเมืองของนักเรียน จำแนกตามอายุ (N=155)

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	อายุ	N	Mean	Std. D	t-test	P-value
ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม	17	78	4.35	.38	-.809	.420
	18	77	4.40	.42		
ให้ความสำคัญกับชุมชน	17	78	4.14	.42	-.782	.435
	18	77	4.19	.46		
ให้สำคัญกับอิสรภาพ ก้าวหน้าทันสมัย	17	78	3.97	.52	-.620	.536
	18	77	4.02	.52		
การเป็นพลเมืองที่ดี	17	78	4.35	.38	.015	.988
	18	77	4.35	.43		
ภาพรวม	17	78	4.20	.33	-.705	.482
	18	77	4.24	.37		

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	ระดับ	N	Mean	Std. D	t-test	P-value
ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม	ม.5	73	4.33	.37	-1.325	.187
	ม.6	82	4.42	.42		
ให้ความสำคัญกับชุมชน	ม.5	73	4.13	.43	-1.018	.310
	ม.6	82	4.21	.46		
ให้สำคัญกับอิสรภาพ ก้าวหน้าทันสมัย	ม.5	73	3.97	.52	-.438	.662
	ม.6	82	4.01	.51		
การเป็นพลเมืองที่ดี	ม.5	73	4.34	.37	-.250	.803
	ม.6	82	4.36	.43		
ภาพรวม	ม.5	73	4.19	.33	-.937	.350
	ม.6	82	4.25	.36		

สรุปและอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Paiboonthitipornchai, Prapatsorn (2010) ที่พบว่านักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูง ซึ่งถือได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล ก็ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในทุกด้าน เช่นเดียวกับที่ Rubama, Madpouzee., et al. (2021) พบผลสำรวจความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยาว่ามีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับ Keith Faulk (2000) ที่ได้กล่าวเน้นย้ำถึงสิทธิความเป็นพลเมืองว่ามีความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะจะทำให้ประชาชนแต่ละคนได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะที่เป็นพลเมือง (Kaewklieng, Krisada 2016) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล ได้รับการบ่มเพาะความเป็นพลเมืองกับวิถีวัฒนธรรมตามความเชื่อทางศาสนาที่มีการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่กับการเรียนสามัญศึกษาทั่วไปที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีความภาคภูมิใจในการแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมห้องชั้นเรียนและมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น อ่อนน้อมถ่อม

ตนต่อผู้อื่นในทุกโอกาส โดยเฉพาะผู้อาวุโสกว่า และยังปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด 2. ด้านการให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล ได้รับการบ่มเพาะความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความสำคัญกับชุมชน และ ให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย สอดรับกับงานที่ Burikul, Thawilwadee and other (2012) ที่พบว่าประชาชนในสังคมไทยทุกภูมิภาคมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ด้านวิถีวัฒนธรรม ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน และด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพในการรับรู้ข่าวสาร ความก้าวหน้า และทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rubama, Madpouzee., et al. (2017) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสตูล พบว่าประชาชนในจังหวัดสตูลให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก และมักจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางเมืองทุกครั้งที่มีโอกาส ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูล ตามลักษณะประชากร สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Paiboonthitipornchai, Prapatsorn (2010) ที่พบว่านักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศต่างกันมีความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนของตนเอง และการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย เว้นแต่ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และการเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับที่ Rubama, Madpouzee., et al. (2021) กล่าวว่า เพศต่างกันนักเรียนโรงเรียนรัตภูมิวิทยา มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนสามัคคีอิสลามวิทยา จังหวัดสตูลที่เป็นโรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน มีการเรียนการสอนสามัญควบคู่กับการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม กับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา ที่เป็นโรงเรียนสังกัดของรัฐมีการเรียนการสอนสามัญเป็นหลัก มีผลต่อพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองที่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะบริบทวิถีวัฒธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมที่แตกต่างกันภายในโรงเรียน รวมถึงความสนใจในทางการเมืองที่แตกต่างกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสอดรับกับที่ Portney, K. E., et al.

(2009) พบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาดีและสนใจทางการเมือง จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางพลเมืองของเยาวชนหญิงมากกว่าชาย นอกจากนี้ การพูดคุยกับบิดา มารดาเกี่ยวกับการเมือง จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการเลือกตั้งในเยาวชนหญิงมากกว่าชาย นอกจากนี้ The Australian Temperament Project ศึกษาพัฒนาการของเด็กในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียตั้งแต่ปี 1983-2000 (Prior, M., et al., 2000) พบว่า ตัวแปรอิสระสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายความตระหนักด้านการเมืองของความเป็นพลเมืองในวัยรุ่นได้ คือ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ และจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุและระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะนักเรียนมีช่วงวัยอายุและระดับชั้นใกล้เคียงกันจึงมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

Boontep, Sukree and Rubama, Madpouzee. (2021). *The Democratic Citizenship of Students in Faculty of Political Sciences*, Hatyai University in Year 2020 Available from: https://www.researchgate.net/publication/355757115 [accessed Apr 30 2022].

Burikul, Thawilwadee and Sangmahad, Ratchawadee . (2012). *Citizenship in Thailand.* In the 13th King Prajadhipok's Institute Academic Conference 2011 (pp. 1-32). Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

Center for International and Research on Civic Learning and Engagement. (2008). 2006 *Civic and Political Health of the Nation (Online)*. Retrived on 20 May 2021, fromhttp://www.civicyourth.org/2006-civic-and-political-health-of-thenation/?cat_id=0.

Dqinstitute. *Digital Citizenship.* 2020. [cited in 2020 November 23]. Available from: https://www.dqinstitute.org/dq-framework

Faulks, Keith, (2000). *Citizenship*. Routledge, London.

Kusnadi IH., & Hikmawan MD. Digital Cohesion in Era of Pandemic COVID-19 in Indonesia. *International Journal of Engineering Research and Technology 2020;* 13: 1775-1779

Lor Sri Supachai, Khemmanat . (2013). *Development of training courses for moral and ethical development in the mind Public of upper secondary school students at educational institutions under the Office of Non-Formal and Informal Education Promotion.* Doctorate of Dissertation (Educational Administration). Bangkok: Bansomdetchaopraya Rajabhat University.

Margot Prior, Ann Sanson, Diana Smart and Frank Oberklaid (2000). *Pathways from infancy to adolescence AUSTRALIAN TEMPERAMENT PROJECT 1983–2000.* [Online]. Retrived on 20 May 2021 from: https://www.theactgroup.com.au/documents /AustralianTemperamentProject1983-2000.pdf

Moonsun Choi. A Concept Analysis of Digital Citizenship for Democratic Citizenship Education in the Internet Age. *Theory & Research in Social Education 2016; 44: 565-607.*

Namket, Somdet. (2018). Cultivation of Ethical Consciousness in Thai Society. *Panya Panithan Journal*, 3(1), (13-27).

Paiboonthitipornchai, Prapatsorn. (2010). *A study of good citizenship among students of Bangbua Commercial School. Gold, Nonthaburi Province*. Thesis M.A. (Public and Private Management). Bangkok: Silpakorn University.

Portney, K.E., et al. (2009). *Gender Differences in Political and Civic Engagement among Young People [Online]*. Retrived on 20 May 2021, from https://ase.tufts.edu/ polsci/faculty/eichenberg/NiemiPortneyEichenbergAug26.pdf

Rubama, Madpouzee., et al. (2017). *Democracy Citizenship of the people of Songkhla Province.* Research journal (Proceeding) in the report from the national academic conference 2nd universal peace, Institute of Peace Studies Prince of Songkla University. Songkhla: Prince of Songkhla University. [Online]. Retrived on 20 May 2021 from: https://www.researchgate.net/publication/326331007

Rubama, Madpouzee., et al. (2021). *Democratic citizenship of high school students. Rattaphum Wittaya School, Songkhla Province.* Research journal (Proceeding) in the report following the 12th National and International Academic Conference, Hatyai University. Songkhla: Hatyai University. Available from: https://www.researchgate.net/publication/355757040 [accessed Apr 30 2022].

Sangaroon, Kiattisak. (2008). *Guidelines for the development of public consciousness for Thai youth: a case study of the group. and youth networks working in public consciousness*. Thesis M.A. (Development Studies). Bangkok: Chulalongkorn University

Srisaat, Boonchom. (2017). *Preliminary research*. 10th printing, revised edition. Bangkok: Suwiriyasan

Wirapriyakun, Pornphan. (1999) *Building the morality of citizenship in Thai communities.* Ph.D. (Development Education Science). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University.

การจัดการความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 2) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร

Conflict Management Adopted in Project Operation Conforming to Government Policies (Conflict Mapping Phase 2) in Chumphon

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ[1*] และสุนิสา เชาวน์เมธากิจ[2]

Chaleomsak Bunnam[1*] and Sunisa Chaomatagit[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Assistant Professor, Ph.D., College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University.

[2] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** chaleomsak.bu@skru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุ และแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยเน้นในด้านของความขัดแย้งอันเนื่องมาจากโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดชุมพร เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และตัวแทนผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ รวมจำนวนทั้งสิ้น 42 คน ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากโครงการตามแนวนโยบายของรัฐดำรงอยู่เป็นระยะเวลายาวนาน สาเหตุเกิดจากหน่วยงานภาครัฐขาดการปฏิบัติงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดการสื่อสารเพื่อการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ประชาชนเกิดความไม่ไว้วางใจในการดำเนินโครงการของภาครัฐ ประชาชนเกิดความหวาดระแวง จึงนำไปสู่กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยใช้วิธีประชุมเจรจาต่อรอง เวทีประชาพิจารณ์ การยื่นหนังสือคัดค้าน โดยการวิจัยครั้งนี้ขอเสนอแนะนวัตกรรมการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการบริหารนโยบายสาธารณะของภาครัฐโดยระบบธรรมาภิบาล โดยการบริหารโครงการตามแนวนโยบายภาครัฐให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยความเสมอภาค ไม่ขัดต่อสิทธิชุมชน และสิทธิมนุษยชน

คำสำคัญ: ความขัดแย้ง, นโยบายสาธารณะ, สิทธิมนุษยชน, จังหวัดชุมพร

Abstract

The current study is qualitative research, aiming to investigate causes and conflict management pertinent to government projects carried out in Chumphon. Data were collected through documents, in-depth interview, and focus group. The sampling group consisted of 42 representatives of the community, local leaders, central administration officials, provincial administration officials, local administration officials, and project managers/owners.

The results revealed that long-standing conflicts have been continually taken place in the government project operation. The conflicts stem from a lack of integrated operation among relevant organizations and insufficient communication with the community. These causes result in declining trust in the government's project operation. The aforementioned causes are able to be solved by means of conflict management strategies, e.g., negotiation meetings, public hearings, and letters of objection. The current study proposed innovative conflict management, public policy administration corresponding to good governance. Project administration is in line with the government policies pertaining to good governance. The consequence of conflict management leads to meeting people's demands equally and not going against community and human rights.

Keywords: Conflicts, Public Policy, Human Right, Chumphon

บทนำ

เนื่องจากความขัดแย้งในสังคมไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากสถานการณ์ความรุนแรงก็ยังปรากฏมาจากการกระทำของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่มีอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ทั้งความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล ความคับแค้นจากอารมณ์ ความบาดหมางของคน ต่างศาสนารุนแรงขึ้น เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร และอาจมีการแทรกแซงจากภายนอกประเทศมากขึ้น รวมถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นแรงผลักให้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมีแรงหนุนและมีความเข้มแข็งมากขึ้น ที่สำคัญ คือ กระแสจากภายนอก เช่น กระแสท้องถิ่นนิยม กระแสความขัดแย้งระหว่างตะวันตกกับโลกมุสลิม กระแสสิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมือง และสิทธิมนุษยชน ทั้งเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน ทั้งในระดับบุคคล ผู้นำ โครงสร้าง และวัฒนธรรม (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2555) ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งรูปแบบใหม่ในสังคมมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น การชุมนุมเรียกร้องของประชาชนและกลุ่มพลังต่าง ๆ ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและถือเป็นแบบอย่างว่าจะให้ข้อเรียกร้องสัมฤทธิ์ผลจะต้องเดินทางไปชุมนุมเรียกร้องในส่วนกลาง โดยการยื่นหนังสือถึงรัฐบาล การสร้างความกดดัน ปิดถนน ปิด

ล้อมสถานที่ราชการ หรือการใช้วิธีรุนแรง การให้ผู้มีอำนาจลงไปเจรจาดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่หรือต้องการแสดงให้สังคมได้รับรู้และเห็นใจให้การสนับสนุนและเข้าร่วมมากยิ่งขึ้น ที่ผ่านมาการชุมชนเรียกร้องในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับ ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาอันเกิดจากการก่อสร้างโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้องสิ่งแวดล้อม ปัญหาเขื่อนหรือโรงไฟฟ้า และการบริหารราชการหรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาล เพราะว่าเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวและเป็นเรื่องปากท้องหรือเรื่องของสิทธิที่ประชาชนควรได้รับ (ฝ่ายประสานการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง, ม.ป.ป)

ขณะที่พฤติกรรมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนกติกาทางสังคม วิกฤติเศรษฐกิจปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ ความไม่ไว้วางใจระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ความขัดแย้งภายในประเทศที่มีมากและหลากหลายรูปแบบเป็นสัญญาณบอกเหตุว่าสังคมไทยต้องเร่งรีบเตรียมการทบทวนและพัฒนาวิธีจัดการกับความขัดแย้งที่เคยใช้ในอดีต ซึ่งดูจะไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำให้สังคมสงบ มีความเป็นธรรมและอยู่เย็นเป็นสุขทั่วหน้าในปัจจุบัน การใช้ความรุนแรงในสังคมจะมีต้นทุนทางสังคมสูง เพราะทำให้เกิดความเกลียดชังและความแตกแยกที่ยากจะสมานนับเป็นปัญหาความมั่นคงที่ร้ายแรง เพื่อให้มีความพร้อมยิ่งขึ้นในการพัฒนาและแสวงหาวิธีจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสม จึงเป็นหัวใจสำคัญที่มีผลต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองที่ปรารถนา ดังนั้น ยุทธศาสตร์สันติวิธีเพื่อความมั่นคงของชาติจึงต้องได้รับความสนใจจากทุกฝ่ายและผลักดันให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อลดความระส่ำระสายในสังคม และป้องกันการขาดศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย (นโยบายการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 187/2546, 2546)

โดยเฉพาะจังหวัดชุมพรเป็นพื้นที่สำคัญของโครงการตามแนวนโยบายภาครัฐที่น่าสนใจและเกิดความขัดแย้งที่ได้รับความสนใจ ประเด็นความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดย Upatchar (2020) ระบุว่า หลายสิบปีที่ผ่านมา ภาคประชาสังคมในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐเป็นกลุ่มมวลชนที่ได้รับความสนใจจากสังคมในวงกว้างจากประเด็นข้อเรียกร้องซึ่งเกี่ยวโยงกับสิ่งแวดล้อมและสิทธิชุมชนที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในทางใดทางหนึ่งนอกจากประเด็นปัญหาเหล่านี้จะเป็นที่สนใจติดตามความเคลื่อนไหวจากฝ่ายความมั่นคงอย่างใกล้ชิด เพราะอาจเป็นตัวแบบให้กลุ่มเคลื่อนไหวในประเด็นของการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ โรงไฟฟ้าถ่านหิน โรงไฟฟ้าชีวะมวล เหมืองแร่ และพลังงาน ทั่วทุกภูมิภาคออกมาขับเคลื่อนข้อเรียกร้องของกลุ่มตนอย่างเข้มข้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ ซึ่งมาจากความไม่เข้าใจ ขาดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดคู่ขัดแย้ง ทำให้เกิดทัศนคติด้านลบต่อกันอย่างรุนแรง จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญเพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้ง และแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่ใช้ในพื้นที่

จังหวัดชุมพร เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารโครงการของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุความขัดแย้งโดยเน้นในด้านของความขัดแย้งอันเนื่องมาจากโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาแนวทางบริหารความขัดแย้งของโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดชุมพร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวนโยบายแห่งรัฐมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีการกำหนดภาระหน้าที่สำคัญของรัฐที่พึงปฏิบัติซึ่งครอบคลุมภารกิจที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนรวม ถือเป็นนโยบายขั้นพื้นฐานที่ผูกพันให้รัฐบาลต้องดำเนินนโยบายและปฏิบัติตามกรอบแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและประชาชนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเป็นธรรม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารว่าได้บริหารราชการแผ่นดินภายในกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จะเห็นได้ว่า หมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐมีความสำคัญและรัฐให้ความสำคัญการปฏิบัติตามแนวนโยบายแห่งรัฐมากน้อยเพียงใด สิ่งที่สำคัญคือรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายและรู้ถึงสิทธิหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง (ณัฐพล ยิ่งกล้า, 2560) โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่งในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนชุมชนสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า ไม่ขัดต่อหลักสิทธิชุมชนและสิทธิมนุษยชน ซึ่งประชาชนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต มีความอิสระในการกระทำ การแสดงออกซึ่งเป็นไปตามประชาธิปไตย

วิธีการหรือแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้ได้อีกหลากหลายวิธี ซึ่ง มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต (2555) กล่าวว่า เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น คู่กรณีเกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้ง หรือบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับความขัดแย้ง อาจใช้วิธีการจัดการกับความขัดแย้ง คือ

1. การหลีกเลี่ยงหรือหนีปัญหา (Avoidance) เป็นวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งซึ่งโดยปกติเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการแก้ไขความขัดแย้งด้วย ไม่สนใจในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง หรือคู่กรณีทั้งสองฝ่ายต่างไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหา

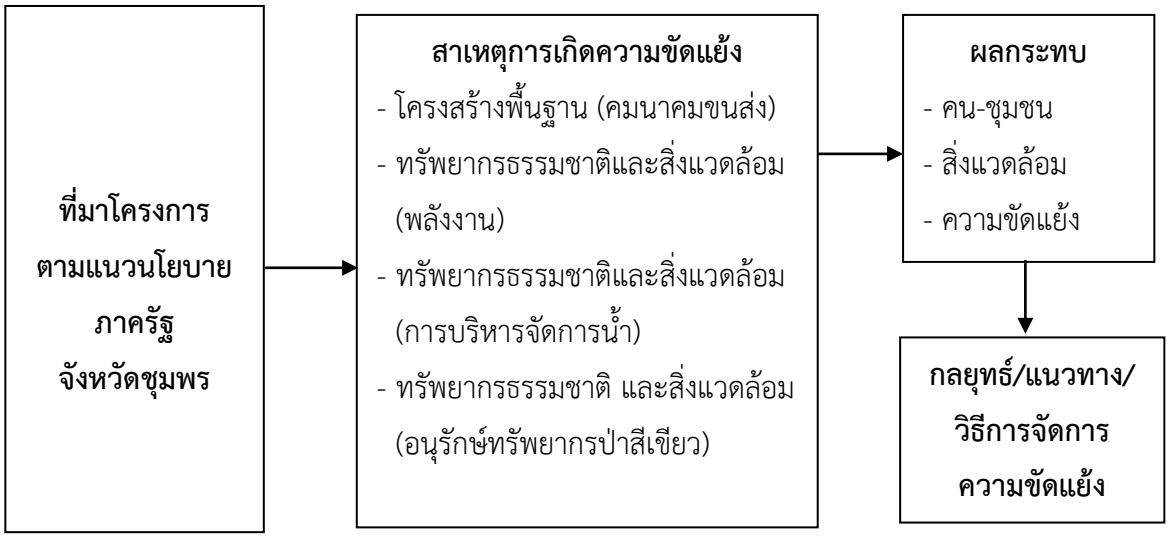
2. การเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นวิธีการที่คู่พิพาททั้งหมดสมัครใจที่จะแก้ไขปัญหาระหว่างกันด้วยการพูดคุยบอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงความต้องการ และประโยชน์ของฝ่ายตน เจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน

3. อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นวิธีการที่คล้ายคลึงกับการฟ้องร้องต่อศาลซึ่งคู่พิพาทยื่นเรื่องและเสนอพยานหลักฐานต่ออนุญาโตตุลาการหรือคณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด

4. การเผชิญหน้าและประท้วงอย่างสันติ (Non-Violence Confrontation) เป็นวิธีการที่แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา แต่เป็นวีการที่ฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ทำตามหรือปฏิบัติในกิจกรรมที่ควรปฏิบัติ

5. การใช้กำลังบังคับ (Forcing) เป็นวิธีการจัดการกับข้อขัดแย้งซึ่งฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกฝ่าย และไม่สามารถชักจูงใจให้อีกฝ่ายที่ด้อยกว่ายอมจำนนหรือคล้อยตามได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ตัวแทนภาคประชาชน 2) ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น 3) ตัวแทนข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และ 4) ตัวแทนผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ โดย ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 18 คน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น จำนวน 12 คน ตัวแทนข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 คน และตัวแทนผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ จำนวน 6 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 42 คน

2. ขอบเขตพื้นที่การศึกษาพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย คือ จังหวัดชุมพร

3. ขอบเขตโครงการ ประกอบด้วย 1) ความขัดแย้งการสร้างเขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ 2) คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล อำเภอปะทิว 3) ต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน อำเภอละแม 4) ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนรับร่อ อำเภอท่าแซะ และ 5) ความขัดแย้งการสร้างท่าเรือน้ำลึก อำเภอปะทิว

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อได้ข้อมูลการวิจัยที่ครอบคลุมรอบด้านนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีต่อการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐในอนาคต เพื่อลดความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดจากภาครัฐ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า

1. สถานการณ์และสาเหตุความขัดแย้งโดยเน้นในด้านของความขัดแย้งอันเนื่องมาจากโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดชุมพร

1.1 ความขัดแย้งการสร้างเขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร กรมชลประทานได้ผลักดันดำเนินโครงการก่อสร้างเขื่อนท่าแซะ จังหวัดชุมพร โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันน้ำท่วมจังหวัดชุมพร และจะเอาน้ำไปใช้ในนิคมอุตสาหกรรมบางสะพานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น แต่ชาวบ้านในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการเขื่อนท่าแซะ ไม่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าวและได้คัดค้านโครงการนี้มาตลอด เขื่อนนี้จะส่งผลกระทบหลายด้านต่อทรัพยากรและชาวบ้านเป็นจำนวนมาก คือ 1) ชาวบ้านกว่า 500 ครอบครัวจะถูกอพยพย้ายถิ่นฐานของตนเองจากการสร้างเขื่อนท่าแซะ 2) สูญเสียพื้นที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ด้านทิศเหนือ จำนวน 3,570 ไร่ และน้ำจะท่วมพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านมากกว่า 5,000 ไร่ ทั้งนี้ เหตุผลความเป็นมาและข้ออ้างของกรมชลประทานในการดำเนินโครงการไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ปัจจุบันของลุ่มน้ำ จึงเกิดการคัดค้านโครงการเขื่อนท่าแซะและขอให้มีการยกเลิกเขื่อนท่าแซะโดยเร็ว

1.2 คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร โรงไฟฟ้าชีวมวลส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่ แต่บริษัทยืนยันการขออนุญาตสร้างโรงไฟฟ้าอย่างถูกต้อง ชาวบ้านในพื้นที่เกิดการรวมตัวในการคัดค้านร่วมลงชื่อและเปิดเวทีแสดงความคิดเห็นไม่เอาโรงไฟฟ้าขยะชีวมวล เพราะสถานที่ก่อสร้างอยู่ใกล้กับโครงการพัฒนาส่วนพระองค์บ้านบางเบิด ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จึงไม่เห็นด้วยที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้าในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว พร้อมทั้งเขียนป้ายติดตามถนนระบุชาวบ้านไม่เอาโรงงานไฟฟ้าชีวมวลดังกล่าว พื้นที่หมู่ที่ 3, 5 ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และหมู่ 10 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ติดต่อกับหมู่ที่ 9 ตำบลเขาไชยราช และใกล้กับโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ ชายทะเลบ้านบางเบิด ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีโครงการไฟฟ้าชีวมวลมาสร้างในพื้นที่ เพราะจะมีผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่แห่งนี้เป็นพื้นที่สีเขียว และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด

1.3 ต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ชาวบ้านคัดค้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน ชาวบ้านเดินทางไปยื่นหนังสือคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินดังกล่าวต่อนายอำเภอปะทิว โดยให้เหตุผลจากการที่พื้นที่เมื่อเกิดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินอยู่ใกล้กับอ่าวยายไอ่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนั้นเป็นพื้นที่จัดการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นแหล่งดำน้ำชมปะการัง และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ทำมาหากินของชาวประมงพื้นบ้าน เมื่อเกิดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินแล้วแน่นอนที่สุดว่าพื้นที่ดังกล่าวย่อมได้รับผลกระทบ และส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปปริมาณตะกอนจากกิจกรรมที่ดำเนินการบนฝั่งจะเกิดปัญหาตะกอนลงน้ำทะเลชายฝั่ง มีผลกระทบต่อทั้งคุณภาพน้ำ ปะการัง สัตว์น้ำวัยอ่อน สัตว์หน้าดิน และความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ จนทำให้ชาวบ้านเกิดความหวาดระแวงและคัดค้านเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชาวบ้านในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง เกิดเหตุการณ์จากชาวบ้านไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนในการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน จึงทำให้เกิดการรวมตัวคัดค้านโดยการยื่นหนังสือต่อนายอำเภอจัดให้มีเวทีชุมนุมสาธารณะเพื่อแสดออกในการเคลื่อนไหวคัดค้าน

1.4 ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร แผนจะสร้างเขื่อนรับร่อมีมาก่อนแล้ว มีการศึกษาผลกระทบพบว่า จะสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านจำนวนมาก เฉพาะตำบลรับร่อมีผู้ได้รับผลกระทบถึง 7 หมู่บ้าน เขื่อนรับร่อยังกินพื้นที่ตำบลท่าข้ามและตำบลคุริงอีกด้วย ชาวบ้านร่วมเคลื่อนไหวจนกระทั่งมีมติคณะรัฐมนตรีให้หยุดดำเนินการใด ๆ ไว้ก่อน หลังจากนั้นมติคณะรัฐมนตรีให้ยกเลิกสร้างเขื่อนรับร่อในปี 2551 ถึงแม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีให้ยกเลิกสร้างเขื่อนรับร่อในปี 2551 ไปแล้ว แต่ชาวบ้านก็ไม่ไว้ใจอยู่ดี เพราะมีบางเขื่อนที่คณะรัฐมนตรีมีมติยกเลิกไปแล้ว เคยถูกปัดฝุ่นนำกลับมาดำเนินการใหม่ ชาวบ้านเคยกักตัวเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาในพื้นที่ไปแล้วหลายรอบ ช่วงปี 2545 มีบริษัทที่ปรึกษาเข้ามาศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถูกชาวบ้าน 400 กว่าคน กักตัวไว้ 2 วัน

1.5 ความขัดแย้งการสร้างท่าเรือน้ำลึก อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ชาวบ้านไม่ต้องการให้กรมเจ้าท่าสร้างท่าเรือน้ำลึก สำหรับการดำเนินโครงการนี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างท่าเรือน้ำลึกเลย ซึ่งถือว่าเป็นโครงการขนาดใหญ่ มีการลงทุนก่อสร้างนับพันล้าน ดังนั้นประชาชนทุกคนย่อมมีส่วนได้เสียต่อผลประโยชน์ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นเพราะกลัวผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่กรมเจ้าท่าระบุเพื่อการรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตข้างหน้า ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยมีศักยภาพสามารถพัฒนาขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมเจ้าท่าพยายามในการจัดให้มีเวทีเพื่อให้ชาวบ้านรับฟังความคิดเห็น ถึงแม้ว่าชาวบ้านในพื้นที่จะคัดค้านไม่เห็นด้วย เพรากลัวผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเวนคืนที่ดิน ในกลุ่มชาวบ้านมีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยขัดแย้งกันอย่างมาก โดยส่วนใหญ่ที่เห็นด้วยจะเป็นกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

2. แนวทางการจัดการความขัดแย้งของโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดชุมพร

2.1 ความขัดแย้งการสร้างเขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จากความขัดแย้งการสร้างเขื่อนท่าแซะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของฝ่ายภาครัฐและภาคประชาชนด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้ง โดยการเคลื่อนไหวด้วยการยื่นหนังสือถึงหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการยื่นหนังสือคัดค้านการสร้างเขื่อนและหนังสือร้องเรียนต่อหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรอิสระต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวด้วยการชุมนุมของมวลชนเป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำท่าแซะเพื่อแสดงออกถึงปัญหาการสร้างเขื่อนท่าแซะและไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อน

2.2 คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร จากความขัดแย้งการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของฝ่ายภาครัฐและภาคประชาชนด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้ง โดยการชาวบ้านร่วมลงชื่อและเปิดเวทีแสดงความคิดเห็น และการสื่อสารของผู้เกี่ยวข้องหลักจากบริษัทพยายามให้ข้อมูลทั้งผลดีผลเสียโครงการไฟฟ้าชีวมวล เพื่อให้เกิดการสื่อสารให้ภาคประชาชนได้เกิดความเข้าใจ และเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

2.3 ต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน อำเภอละแม จังหวัดชุมพร จากความขัดแย้งการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของฝ่ายภาครัฐและภาคประชาชนด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้ง โดยการจัดให้มีเวทีชุมนุมเพื่อให้ข้อมูลแก่ชาวบ้านและแสดงความคิดเห็น เพื่อเปิดโอกาสทั้งสองฝ่ายให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านคัดค้านการโรงไฟฟ้าถ่านหินด้วยการยื่นหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อการติดตามทวงถาม เจรจาต่อไป

2.4 ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร จากความขัดแย้งการสร้างเขื่อนรับร่อ ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของฝ่ายภาครัฐและภาคประชาชนด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้ง โดยหน่วยงานราชการต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนแก่ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้าใจและการถอดบทเรียนร่วมกันในการต่อสู้คัดค้านโครงการเขื่อนรับร่อจนประสบความสำเร็จ

2.5 ความขัดแย้งการสร้างท่าเรือน้ำลึก อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร จากความขัดแย้งการสร้างท่าเรือน้ำลึก ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของฝ่ายภาครัฐและภาคประชาชนด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้ง โดยการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และการประชุมกลุ่มร่วมกันของบุคคลและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สรุปและอภิปรายผล

การนำเสนอผลสรุปและการอภิปรายผลตามประเด็น ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สาเหตุประเด็นความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ 2) การวิเคราะห์คู่ขัดแย้งและจุดยืนโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ 3) การวิเคราะห์แนวทางการจัดการความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ และ 4) การวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร ดังนี้

1. การวิเคราะห์สาเหตุประเด็นความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ

ประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดชุมพร เป็นความขัดแย้งทางด้าน 1) โครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคมขนส่ง) และ 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (การบริหารจัดการน้ำ, (อนุรักษ์ทรัพยากรป่าสีเขียว และ พลังงาน) สอดคล้องกับ Parinyasutinun, Bendem-Ahlee, Jantapan, Theerawi, (2012) ระบุว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติบ่งชี้ว่าโครงการขนาดใหญ่ของรัฐจำนวนมากละเมิดต่อสิทธิของชุมชนโดยในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสังคมหรือด้านสิ่งแวดล้อม หรือด้านสุขภาพมีลักษณะการดำเนินการที่ไม่สมบูรณ์และขาดความโปร่งใส ประการที่สอง หลายชุมชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอย่างรุนแรง หรือต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่มีมลพิษ หรือการสูญเสียทรัพยากรสำคัญและกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความไม่เป็นธรรมในการแบ่งปันและเข้าถึงทรัพยากร ประการที่สาม การละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยส่วนใหญ่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ขาดความชัดเจนและไม่ครอบคลุมทุกมิติของผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ประการที่สี่ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังไม่มีทั่วถึงเท่าที่ควร โดยตั้งข้อสังเกตจากจำนวนคดีความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก ขณะที่พัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างล่าช้า และประการสุดท้าย โครงการขนาดใหญ่ของรัฐยังคงเกิดขึ้นเพื่อผลิตซ้ำความบอบช้ำของชุมชน รวมถึง Tissamana & Nontasak (2020) กล่าวถึงการเกิดปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากโครงการตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่ภาคใต้เป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานหลายยุคหลายสมัย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ความขัดแย้งที่มาจากโครงการตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่ภาคใต้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการ เช่น โครงการสร้างเขื่อนท่าแซะจังหวัดชุมพร

2. การวิเคราะห์คู่ขัดแย้งและจุดยืนโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ

จากผลการศึกษาพบว่า ในแต่ละโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐมีคู่ขัดแย้งที่แตกต่างกัน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ดังนี้

2.1 ความขัดแย้งการสร้างเขื่อนท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าแซะขอให้ยกเลิกการสร้างเขื่อน

2) กรมชลประทาน ระบุการสร้างเข่อนช่วยป้องกันน้ำท่วม

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) นายกเทศมนตรีเมืองชุมพร

5) กรมป่าไม้

6) ทหาร

7) กรมที่ดิน

8) ผู้จัดการบริษัท วิจิตรภัณฑ์ปาล์มออย จำกัด (มหาชน)

9) หอการค้าจังหวัดชุมพร

10) สภาอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

11) นักการเมือง

12) ชมรมธนาคารจังหวัดชุมพร

13) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2.2 คัดค้านไม่เอาโรงไฟฟ้าชีวมวล อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านตำบลเขาไชยราช จังหวัดชุมพร ไม่ต้องการให้อนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

2) บริษัทไทยโก้ เทคโนโลยี จำกัด บริษัทยืนยันการขออนุญาตต่อพลังงานจังหวัดอย่างถูกต้อง

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) ผู้ใหญ่บ้าน

2) พลังงานจังหวัดชุมพร

3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร

4) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไชยราช

2.3 ต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ประชาชนอำเภอปะทิว อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ไม่ต้องการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

2) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ต้องการให้สร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินเพื่อเป็นแหล่งพลังงานไฟฟ้าภาคใต้

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร

3) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

4) องค์การบริหารส่วนตำบลละแม

2.4 ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนรับร่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านตำบลรับร่อ อำเภอท่าแซะ ยืนยันให้ยกเลิกโครงการ

2) กรมชลประทาน ระบุเขื่อนช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) สมัชชาคนจน

2) ตำรวจ

3) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2.5 ความขัดแย้งการสร้างท่าเรือน้ำลึก อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านอ่าวสน อ่าวบ่อเมา ในพื้นที่อำเภอปะทิว อ่าวแหลมคอกวาง แหลมเทียน แหลมคอเทียน ในพื้นที่อำเภอเมืองชุมพร และอ่าวคราม พื้นที่อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ไม่ต้องการให้มีการสร้างท่าเรือน้ำลึก

2) กรมเจ้าท่า ระบุเพื่อการรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) เอ็นจีโอ

2) นักอนุรักษ์

3) กระทรวงคมนาคม

4) บริษัท ซีสเปคตรัม จำกัด

5) บริษัท แอนไว เอ็กซ์เพิร์ท จำกัด

6) นักการเมืองท้องถิ่น

7) องค์การบริหารส่วนตำบล

8) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

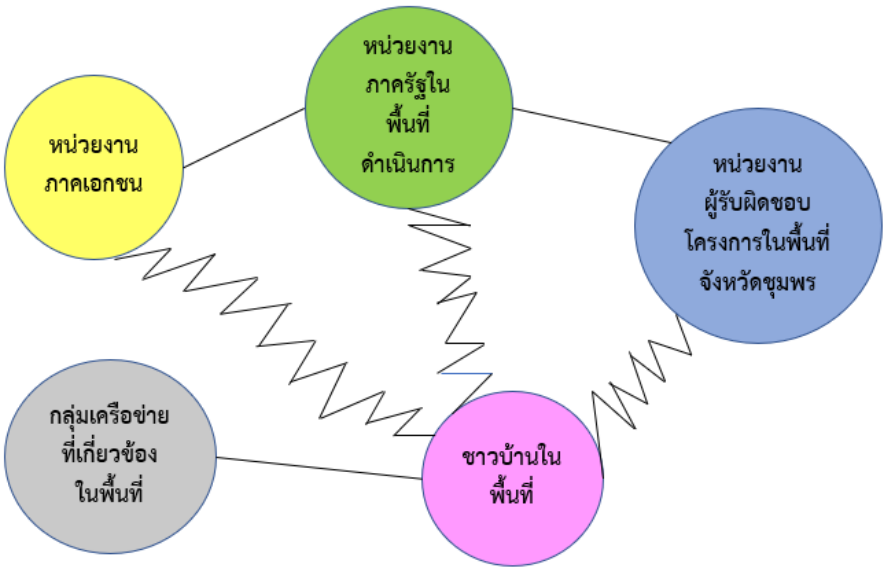
จะเห็นได้ว่า มุมมองและทัศนคติระหว่างกัน จากแนวคิดของไมแอล (Miall) และวันชัย วัฒนศัพท์ ทำให้ทราบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มวาคูกรณีมักจะมีมุมมองด้านนลบตอคูกรณีและเป็นมุมมองแบบแบ่งแยกเป็นพวกเขา พวกเราอย่างชัดเจน มุมมองที่แตกต่างเป็นเรื่องปกติ แต่ปญหาจะเกิดขึ้นถามีมุมมองที่แตกต่างกันแล้วประสงคจะใหคนอื่นเห็นหรือเชื่อเหมือนเรา ถาไม่เชื่อเหมือนเราก็จะต้องกลายเป็นศัตรู (Pratheuangrattana, 2012)

3. การวิเคราะห์แนวทางการจัดการความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ

จากการศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ พบว่า มีการประยุกต์ใช้รูปแบบหลากหลายเพื่อการลดข้อขัดแย้ง คลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งมาจากการขาดข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจที่มีต่อกัน ซึ่งรูปแบบหลัก ๆ ที่นำมาใช้ คือ พูดคุยสื่อสารผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น การยื่นเอกสารข้อเรียกร้องด้วยความสงบ สอดคล้องกับ ฝ่ายประสานการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (ม.ป.ป) ระบุถึงการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายปกครองมีภารกิจในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขต้องเข้าไปสัมผัสการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องนำแนวทางการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับรัฐ จนกลายเป็นข้อพิพาทและขยายผลสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง ซึ่งต้องควบคุมความขัดแย้งไม่ให้ลุกลามจนเกิดความแตกแยกของคนในชาติ โดยให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย โดยฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านจึงกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้สอดคล้องกับแนวทางสันติวิธีของสภาความมั่นคงแห่งชาติโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยประนีประนอม เน้นผู้ได้รับความเดือดร้อนในขบวนการแก้ไขความเดือดร้อน

4. การวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร

จากผลการศึกษาโครงการตามแนวนโยบายภาครัฐซึ่งสร้างความขัดแย้งอย่างมากมายมีทั้งกลุ่มที่ให้การสนับสนุน กลุ่มคัดค้าน กลุ่มเป็นกลาง หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าความรับผิดขอบที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง ทางอ้อม คนกลางที่เข้ามีช่วยเหลือ เจรจา ผู้วิจัยสามารถสรุปแผนที่ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชุมพร ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร

จากผลการศึกษาสาเหตุและแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะนวัตกรรมการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการบริหารนโยบายสาธารณะของภาครัฐโดยระบบธรรมาภิบาล โดยการบริหารโครงการตามแนวนโยบายภาครัฐให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย

1) หลักนิติธรรม เกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

2) หลักคุณธรรม เกี่ยวกับหลักปฏิบัติตามหลักคุณงามความดีที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

3) หลักความโปร่งใส เกี่ยวกับความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้อง รวมถึงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรมีความโปร่งใสที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

4) หลักการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกด้าน เช่น การแสดงความคิดเห็น เวทีประชาพิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

5) หลักความรับผิดชอบ เกี่ยวกับผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ต้องมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่อย่างดียิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

6) หลักความคุ้มค่า เกี่ยวกับหลักการนำทรัพยากรต่าง ๆ ไปใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

จะเห็นได้ว่า จากหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการดังกล่าว ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยความเสมอภาค ไม่ขัดต่อสิทธิชุมชน และสิทธิมนุษยชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยการสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 2) ภาคใต้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน และแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพล ยิ่งกล้า. (2560). แนวนโยบายแห่งรัฐตามร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช...(ฉบับผ่านประชามติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559).

นโยบายการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 187/2546 เรื่อง นโยบายการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี. (2546). สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2561, จาก http://www.nsc.go.th/Download1/187-2546.pdf

มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต. (2555). ข้อพิพาททางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใน การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หน้า 151-165 กรุงเทพฯ : ธนาเพลส จำกัด.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2555). รายงานมุมมองด้านความมั่นคง พ.ศ. 2555 (พิมพ์ครั้งที่ 1). สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2561 จาก http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/bulletin-20130130-142036-408458.pdf

Parinyasutinun, U., Bendem-Ahlee, S., Jantapan, T., Theerawi, A. (2012). Reproduction of large-scale government projects and community trauma: A case study of the second deep seaport project at Chana District, Songkhla Province and the deep seaport project at Pak Bara, La Ngu District, Satun Province. KKU Research Journal, 2(1), 1-32.

Pratheuangrattana, C. (2012). The Conflicts over land use in Nong Yai area Tambon Bangluek, Amphoe Muang, Changwat Chumphon. Journal of Humanities and Social Sciences, 3(1), 173-197.

Tissamana, A and Nontasak, T. (2020). Peaceful Means Innovation: Conflict Mapping Database Research. Mekong-Salween Civilization Studies Journal, 11(2), 223-240.

Upatchar, B. (2020). The Formation of Civil Society in Southern of Thailand: Crisis or Opportunity for Environment Management in Community. Journal of Social Development, 22(1), 123-141.

การศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมือง จากการเปลี่ยนแปลงระบบขนส่งมวลชนตามนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองขอนแก่น

The study of the transformations in the urban economics and morphology caused by the relocation of bus terminals conforms to the local government policies on urban transit systems. A case study of Khon Kaen Municipalities.

ธนารัตน์ มงคลมะไฟ[1*] และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์[2]

Thanarat Mongkolmafai[1*] and Nattawut Preyawanit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1] Graduate student, Department of Urban and Environmental Planning, Faculty of Architecture, Silpakorn University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[2] Associate Professor Dr., Faculty of Architecture, Silpakorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** p.mongkolmafai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่ตั้งสถานีขนส่งหลักของเมืองที่มีผลต่อการเติบโตทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมือง และศึกษาความเปลี่ยนแปลงของเมืองหลังจากที่มีการย้ายสถานีขนส่งหลัก ในมิติของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจ โดยได้ทำการศึกษาพื้นที่เมืองขอนแก่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงระบบขนส่งมวลชนตามนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการย้ายที่ตั้งของสถานีขนส่งออกไปตั้งอยู่ยังพื้นที่ชานเมือง ห่างจากศูนย์กลางเมืองและสถานีขนส่งเดิมมากกว่า 9 กิโลเมตร ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมืองไปในทิศทางดังกล่าวมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมือง และการใช้ประโยชน์โดยรอบย่านสถานีขนส่งหลักของเมือง และแนวทางควบคุม พัฒนา หรือกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย การสำรวจ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ โดยทำการศึกษารวบรวมข้อมูล ทั้งการศึกษาเอกสาร แผนที่ ซึ่งเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงสถิติ

ผลจากการวิจัยพบว่า

1. เมืองขอนแก่น มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ กล่าวคือ รูปทรงของเมืองในภาพรวม มีการขยายตัวไปทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศใต้ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัย ส่วนในด้านเศรษฐกิจพบว่า สภาพเศรษฐกิจโดยรวมมีการชะลอตัวลงเล็กน้อย โดยพบว่ามีการเติบโตมากในบริเวณพื้นที่ศูนย์กลางเมือง และตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ)

2. เทศบาลตำบลเมืองเก่า มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจสูง จากการเติบโตและขยายตัวของแหล่งพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ ทั้งนี้ แทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการย้ายมาของสถานีขนส่งแห่งปัจจุบัน

3. สถานีขนส่งแห่งปัจจุบัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจไม่มากนัก เนื่องจาก มีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะบริเวณโดยรอบสถานีเท่านั้น อีกทั้ง การเคลื่อนย้ายแรงงานส่วนใหญ่มาจากพนักงานประจำของสถานีขนส่ง ซึ่งเกือบทั้งหมดยังคงพักอาศัยอยู่ที่เดิม อย่างไรก็ตาม พบว่าอาคารพาณิชย์ที่เกิดขึ้นใหม่โดยรอบสถานี สามารถดึงดูดผู้คนจากนอกพื้นที่เข้ามาอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อสรุปจากการศึกษา พบว่า ในขณะที่เมืองขอนแก่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจสูง กลับพบว่า การย้ายที่ตั้งของสถานีขนส่งแห่งใหม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เกิดขึ้นเฉพาะเพียงพื้นที่โดยรอบสถานีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้เชื่อว่า หากมีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีเพิ่มขึ้น รวมทั้ง เพิ่มการให้บริการขนส่งสาธารณะประเภทอื่นเพื่อสร้างความเชื่อมโยงในการเดินทางอย่างเป็นระบบในอนาคต จะช่วยกระตุ้นให้สถานีขนส่งแห่งปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง, การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของเมือง, การย้ายสถานีขนส่ง

Abstract

This research aims to study the effects of bus terminals on urban economics and morphology, as well as the transformation of urban form caused by relocations. This research focused on the relocation of the city bus terminal more than 9 km away from the existing bus terminal or urban core toward the suburbs, conforming with the existing urban growth tendency and local government policies on urban transit systems. This study can provide guidelines for the regulations and concepts of urban development as well as the orientation of urban economic and morphological transformations

The research methodology includes site surveys, observation, and interviews, as well as collecting data from related documents and literature reviews. Primary and secondary data will be collected, compiled, and analyzed using the Geographic Information System (GIS) and statistical data comparisons.

The Research has found;

1. The overall morphology of Khon Kaen City has been transformed. The growth of urban forms is expanding toward the north, south, and west. Most of the urban expansion is caused by the increasing number of dwellings. In terms of economic aspects, the overall economy has declined slightly. The developments have been found mainly in the urban core area and along National Highway No.2 (MittraPhap Road).

2. Muang Kao Subdistrict Municipality has highly transformed in both urban economics and morphology caused by the growth of commercial developments and Industrial Estate. However, it wasn't related to the relocation of the Bus terminal.

3. The relocation of the bus terminal has slightly affected the transformation of urban economics and morphology because the major changes have occurred only around the bus terminal. Noticeably, the majority of the labor movements are the staff of the bus terminal, although most of them haven't moved their residences to the new workplace. Nevertheless, the rising number of new shophouses around the bus terminal can attract people from outside significantly.

In conclusion, although Khon Kean City has greatly transformed in both urban economics and morphology. However, the relocation of the bus terminal has been slightly affected because urban reform and development have occurred exclusively around the bus terminal. However, increased development around the Bus Terminal, as well as the addition of public transport modes to create areas' connectivity systematically in the future, will motivate and improve the developments of the Bus Terminal significantly.

Keywords: Bus terminal relocation, Urban morphology transformation, Urban economic transformation

บทนำ

ระบบขนส่งมวลชนของเมือง โดยมีสถานีขนส่งผู้โดยสาร หรือบริษัทขนส่ง (บขส.) ที่เป็นศูนย์รวมของการคมนาคมประจำจังหวัดของแต่ละจังหวัดในประเทศไทย นับว่าเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและการเดินทางของเมือง โดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางเมือง เนื่องจากมักจัดตั้งสถานีขนส่งขึ้นพร้อมกับช่วงเริ่มต้นของการเจริญเติบโตของเมือง ทั้งนี้ สถานีขนส่งมีความสำคัญในการขนส่งระดับย่อยที่ใช้ภายในพื้นที่เมือง ระดับระหว่างอำเภอไปจนถึงระดับระหว่างจังหวัด เมื่อกิจกรรมการเดินทางมากขึ้น จึงมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เข้ามารองรับมากขึ้นด้วย ซึ่งเกิดปัญหาความแออัดบริเวณศูนย์กลางเมืองตามมา ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มักจะกำหนดนโยบายให้ย้ายที่ตั้งของสถานีขนส่งผู้โดยสารออกไปบริเวณนอกเมืองหรือชานเมือง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเช่นเดิมในพื้นที่ตั้งใหม่ได้ หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินหรืออาคารที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

เมืองขอนแก่นเป็นหนึ่งในเมืองที่แก้ปัญหาความแออัดบริเวณสถานีขนส่งด้วยวิธีดังกล่าว เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรแออัดในตัวเมือง และเพื่อรองรับปริมาณรถประจำทาง รถปรับอากาศ และการรองรับกิจกรรมการค้าและการบริการโดยรอบสถานี จึงได้จัดตั้งสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ขึ้นมา ตั้งอยู่ที่เทศบาลตำบลเมืองเก่า (ห่างจากศูนย์กลางเมืองประมาณ 9 กิโลเมตร) โดยให้ย้ายกิจกรรมการขนส่งจากสถานีขนส่งแห่งที่ 1 และ 2 ทั้งหมดไปยังสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบทางกายภาพและเศรษฐกิจจากประเด็นดังกล่าว เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งในเมือง ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเมืองในอนาคต โดยปัจจุบันเมืองขอนแก่นมีศักยภาพเป็นศูนย์กลางในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การแพทย์ และสถาบันราชการ ที่รองรับในระดับของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปจนถึงอนุภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งจะมีการเติบโตอย่างสูงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเติบโตทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมืองที่เป็นผลมาจากการย้ายสถานีขนส่ง
2. เพื่อศึกษาที่ตั้งของสถานีขนส่งในด้านที่เป็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมือง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเมือง และการใช้ประโยชน์โดยรอบย่านสถานีขนส่งหลักของเมืองและควบคุม พัฒนา หรือกำหนดทิศทางการขยายตัวหรือการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมือง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

Nisbet (1969) การเปลี่ยนแปลงคือการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แปรสภาพที่เคยมีอยู่ มาเป็นสภาพใหม่ โดยมีองค์ประกอบของเวลาเป็นเครื่องกำหนด การทำความเข้าใจข้อสมมติของการเปลี่ยนแปลงจะทำให้รู้ถึงลักษณะ สาเหตุ และธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความสำคัญต่อความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมือง โดยได้อธิบายข้อสมมติของการเปลี่ยนแปลง ไว้ดังนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของกฎธรรมชาติ (2) การเปลี่ยนแปลงเป็นอยู่ตลอดเวลา (3) การเปลี่ยนแปลงเป็นการต่อเนื่อง (4) การเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกัน และ (5) การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็น

โกวิทย์ พวงงาม (2553) เนื่องจากชุมชนเมืองและท้องถิ่นมีลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamic) ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิธีการดำรงชีวิตก็ต้องเปลี่ยนไปเพื่อให้เข้ากับสภาวะใหม่ที่เกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจดีขึ้นหรือเลวลงก็ได้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532) การเปลี่ยนแปลง (Change) เป็นภาวะหรือปรากฏการณ์ที่ไม่หยุดนิ่งและเกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ทั้งการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการกระทำของมนุษย์เอง ทั้งการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงกว่าเดิม

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการขยายตัวของเมืองตามรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

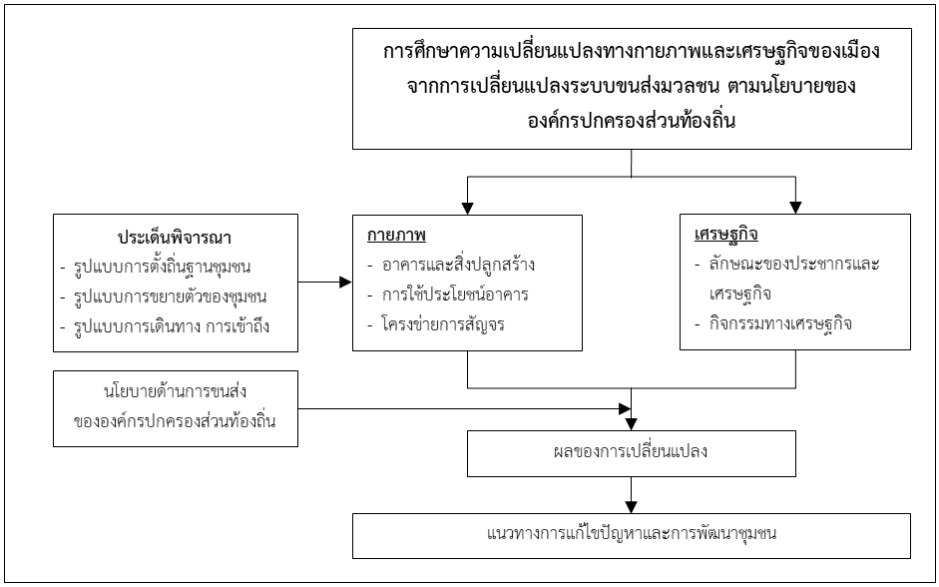
ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2536) ได้กล่าวถึงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การตั้งถิ่นฐานแบบแนวยาว (Linear Settlement) คือ รูปแบบการตั้งถิ่นฐานเป็นลักษณะแนวยาวตามเส้นทางคมนาคม เช่น แม่น้ำลำคลอง (River Linear Settlement) และอาจมีเป็นกลุ่มตามแหล่งการค้าหรือทางแยก

2.2 การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว (Cluster Settlement) เป็นการตั้งบ้านเรือนที่อยู่บริเวณจุดตัดของเส้นทางคมนาคม โดยมีการรวมกลุ่มอย่างหนาแน่นรอบศูนย์กลางชุมชน เช่น วัด โรงเรียน ที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกหรือการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่มมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางธรรมชาติหรือปัจจัยทางกายภาพ โดยระยะแรกของการตั้งถิ่นฐานอาจเริ่มจากบ้านเดี่ยว และเมื่อจำนวนคนเพิ่มมากขึ้นกลุ่มบ้านขนาดเล็กขยายใหญ่ขึ้นเป็นชุมชนเมือง

2.3 การตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบ (Uniform Settlement) เป็นการตั้งถิ่นฐานที่มีความเป็นระเบียบ ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมสัญจร โดยจะพบได้ในในบริเวณพื้นที่จัดสรรมีขนาดและระยะห่างเท่า ๆ กันมีถนนตัดผ่านเป็นตาราง

2.4 การตั้งถิ่นฐานแบบกระจาย (Scatter Settlement) จะมีลักษณะที่บ้านเรือนอยู่ห่าง ๆ กัน โดยตั้งอยู่ในที่นาหรือที่สวนของตนเอง เมื่อชุมชนเข้าสู่ช่วงของความเป็นเมือง ซึ่งอาจสังเกตได้จากการเพิ่มของจำนวนประชากรและความซับซ้อนของการใช้ที่ดิน โดยจะปรากฏให้เห็นในรูปโครงสร้างกายภาพ (Physical Structure) หรือการใช้ที่ดิน (Land Use) ภายในชุมชนทุกเมืองเหมือนกัน (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2527)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เพื่อกำหนดคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์

2. การศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและออกแบบการวิจัย

3. รวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไปของของพื้นที่ โดยศึกษาโครงสร้างทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมืองขอนแก่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

3.1 การรวบรวมและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งถิ่นฐาน วิวัฒนาการของชุมชนในมิติของสภาพทั่วไปทางกายภาพและเศรษฐกิจ เป็นข้อมูลตั้งแต่ช่วงเวลาเริ่มต้นตั้งถิ่นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเมือง (ปี พ.ศ. 2381-ปัจจุบัน)

3.2 การรวบรวมและศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปทางกายภาพและเศรษฐกิจ เพื่อนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบในขั้นต่อไป จะศึกษาในปี พ.ศ. 2546 (10 ปี ก่อนมีการย้ายสถานีขนส่ง) ปี พ.ศ. 2556 (ปีที่มีการจัดตั้งสถานีขนส่ง) และปี พ.ศ. 2564 (ปีปัจจุบันและนับเป็น 8 ปีหลังจากมีการย้ายสถานีขนส่งแล้ว) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับเมือง เป็นพื้นที่บริเวณศูนย์กลางการบริการของจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลตำบลพระลับ เทศบาลตำบลเมืองเก่า และเทศบาลตำบลบ้านเป็ด (2) ระดับชุมชน (ที่ตั้งของสถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งที่ 3) ได้แก่ เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3 โดยมีวิธีการรวบรวมและศึกษาข้อมูล และเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร และ Google Earth ในปี พ.ศ. 2546 ปี พ.ศ. 2556 และปี พ.ศ. 2564

2) ลงสำรวจภาคสนาม เพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการ จากการสังเกตและสัมภาษณ์ โดยในการสัมภาษณ์นั้น แบ่งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการบริเวณสถานีขนส่ง ผู้ที่ทำงานในสถานีขนส่ง ผู้ที่ใช้บริการระบบขนส่งมวลชน และผู้ประกอบการที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงโดยรอบ โดยรวบรวมทั้งเอกสารและไฟล์ดิจิตอลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจดบันทึก และการบันทึกภาพและเสียง

3) สรุปวิวัฒนาการของพื้นที่ศึกษา

4. จัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพและเศรษฐกิจ โดยเปรียบเทียบให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในสองช่วงเวลาคือ ช่วงเวลาก่อนมีการย้ายสถานีขนส่ง (พ.ศ. 2546-2556) และช่วงหลังการย้ายสถานีขนส่ง (พ.ศ. 2556-ปัจจุบัน) มีวิธีการดังนี้

4.1 จัดระเบียบข้อมูลทางกายภาพและวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) จากแผนที่ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่ายทางอากาศกรมแผนที่ทหาร และภาพถ่ายทางอากาศของ Google Earth โดยนำมาปรับปรุงฐานข้อมูลและวิเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบแผนที่ เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง จากการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงปริมาณของการเปลี่ยนแปลงของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคาร และการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการสัญจร

4.2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของเมือง โดยเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ข้อมูลรายได้และอาชีพของประชากร

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับกายภาพและเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้อมูลลักษณะการตั้งถิ่นฐาน อาชีพ รายได้ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชากร

5. ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมืองเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงระบบขนส่งมวลชน โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนมีการจัดตั้งสถานีขนส่งแห่งที่ 3 (ช่วง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2556) และช่วงหลังการจัดตั้งสถานีขนส่งแห่งที่ 3 (ช่วง 8 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2564)

6. การสรุปผล อภิปรายผล และจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางในการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างเหมาะสม

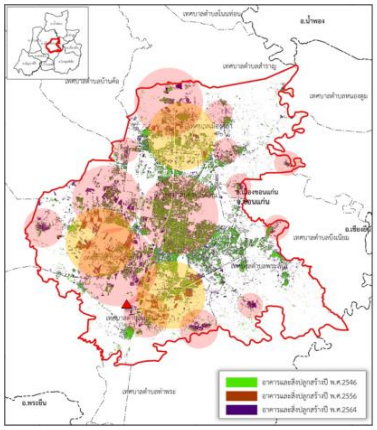
ผลการวิจัย

1. สรุปผลการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ

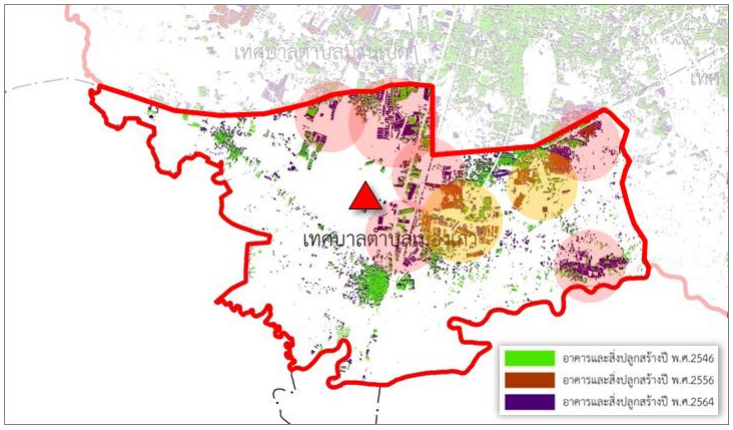
1.1 อาคารและสิ่งปลูกสร้าง

อาคารและสิ่งปลูกสร้างใน*เมืองขอนแก่น* ช่วงก่อนมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีรูปแบบการขยายตัวของชุมชนที่เป็นการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบ โดยขยายตัวไปยังพื้นที่บริเวณโดยรอบศูนย์กลางเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นมากทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ในบริเวณเทศบาลตำบลบ้านเป็ด และด้านทิศใต้ในบริเวณเทศบาลตำบลเมืองเก่า ต่อมาช่วงหลังจากที่มีการเปิดให้บริการสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา มีอัตราการขยายตัวของอาคารและสิ่งปลูกสร้างสูงกว่าช่วงก่อนถึงร้อยละ 3 ต่อปี โดยมีการกระจายตัวไปทั่วทุกทิศทาง

อาคารและสิ่งปลูกสร้างใน*เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3* ช่วงก่อนมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีรูปแบบการกระจายตัวของชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบเป็นสำคัญ โดยเพิ่มขึ้นในพื้นที่บริเวณหมู่ 11 บ้านฉัตรทอง หมู่ 14 บ้านการเคหะ และหมู่ 9 บ้านตูมน้อย ต่อมาช่วงหลังจากที่มีการเปิดให้บริการสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบที่ขยายออกมาจากพื้นที่เดิมในช่วงก่อน และมีการขยายตัวของอาคารขนาดใหญ่ตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ)

อาคารและสิ่งปลูกสร้างในเมืองขอนแก่น

อาคารและสิ่งปลูกสร้างในเทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3

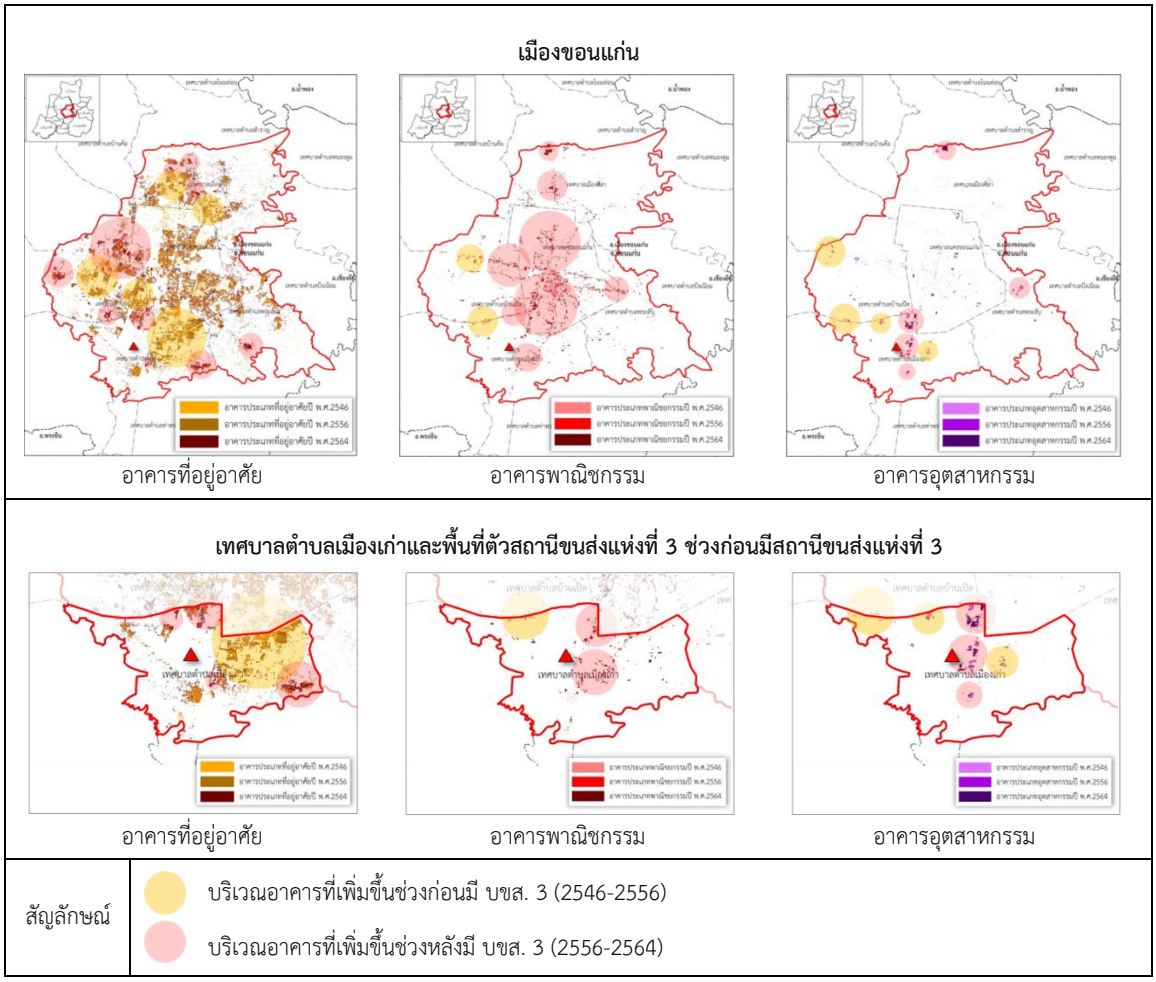
สัญลักษณ์	บริเวณอาคารที่เพิ่มขึ้นช่วงก่อนมี บขส. 3 (2546-2556) บริเวณอาคารที่เพิ่มขึ้นช่วงหลังมี บขส. 3 (2556-2564)

ภาพประกอบที่ 2 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงอาคารและสิ่งปลูกสร้างช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3

1.2 การใช้ประโยชน์อาคาร

ประเภทของอาคารใน*เมืองขอนแก่น* ที่มีการขยายตัวช่วงก่อนมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 พบว่าเป็นการเพิ่มขึ้นของอาคารที่อยู่อาศัยประเภทหมู่บ้านจัดสรรเป็นสำคัญ ต่อมาหลังจากสถานีขนส่งแห่งที่ 3 พบว่ายังคงมีการเพิ่มขึ้นของอาคารที่อยู่อาศัยเป็นหลัก ทั้งรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร และการขยายตัวจากพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม นอกจากนี้ มีอาคารพาณิชย์ สาธารณูปโภค และสถาบันการศึกษา ที่เพิ่มขึ้นอย่างสูงตามถนนสายหลักและสายรองในพื้นที่

ประเภทของอาคารใน*เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3* ช่วงก่อนมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยประเภทหมู่บ้านจัดสรร สอดคล้องกับการขยายตัวของเมืองขอนแก่นที่พบว่ามีการขยายตัวของอาคารประเภทนี้มายังพื้นที่ของเทศบาลตำบลบ้านเป็ด และเทศบาลตำบลเมืองเก่าเป็นจำนวนมาก โดยในช่วงหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ก็ยังมีอาคารประเภทนี้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เพิ่มขึ้นจากพื้นที่เดิม รวมถึงมีที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยวที่ขยายแบบกระจุกตัวในบริเวณชุมชนดั้งเดิม และกระจายตัวไปตามพื้นที่โล่งและเกษตรกรรม อีกทั้งยังมีอาคารประเภทพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ที่ขยายตัวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

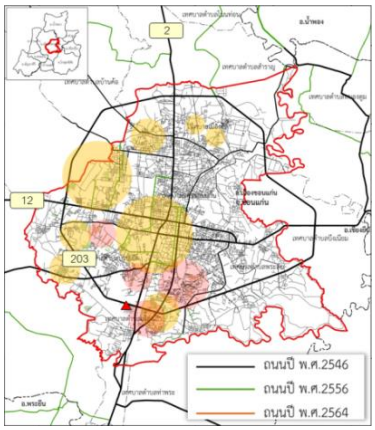

ภาพประกอบที่ 3 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3

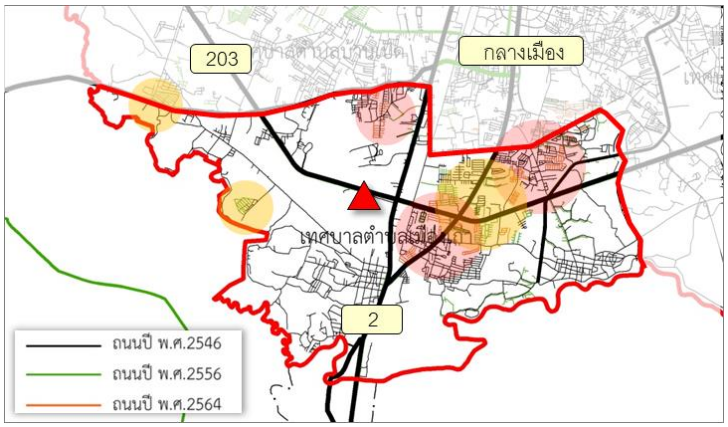
1.3 โครงข่ายการสัญจร

โครงข่ายการสัญจรใน*เมืองขอนแก่น* ทั้งช่วงปีก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงของถนนสายหลักในพื้นที่ ส่วนถนนสายรองมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มขึ้นของถนนสายย่อย ที่มีการขยายตัวในลักษณะที่เพิ่มขึ้นตามการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรเป็นสำคัญ เห็นได้จากรูปแบบของถนนที่เพิ่มขึ้นจะเป็นรูปแบบที่มีระเบียบ และมีอัตราการขยายตัวในลักษณะนี้เช่นกันในช่วงเวลาหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 โดยเพิ่มขึ้นมากกว่าช่วงก่อนร้อยละ 0.43 ต่อปี ทั้งนี้ เห็นได้ว่าลักษณะการขยายตัวโครงข่ายการสัญจรในช่วงเวลาหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ค่อนข้างขัดแย้งกับการขยายตัวของอาคารและสิ่งปลูกสร้างรวมถึงอาคารประเภทที่อยู่อาศัย เนื่องจากไม่ได้มีถนนเพิ่มขึ้นตามไปกับการกระจายตัวไปทุกทิศทางอาคารเหล่านี้

โครงข่ายการสัญจรใน*เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3* มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกันกับโครงข่ายการสัญจรในเมืองขอนแก่น ทั้งช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 โดยถนนในช่วงหลังมีเพิ่มขึ้นมากกว่าช่วงก่อนร้อยละ 0.95 ต่อปี ส่วนพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีถนนเพิ่มขึ้นสำหรับใช้ในพื้นที่สถานีเท่านั้น

โครงข่ายการสัญจรใน*เมืองขอนแก่น*

โครงข่ายการสัญจรใน*เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3*

สัญลักษณ์	บริเวณอาคารที่เพิ่มขึ้นช่วงก่อนมี บขส. 3 (2546-2556) บริเวณอาคารที่เพิ่มขึ้นช่วงหลังมี บขส. 3 (2556-2564)

ภาพประกอบที่ 4 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการสัญจรช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3

2. สรุปผลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

2.1 ประชากรและเศรษฐกิจ

ประชากรและเศรษฐกิจใน*เมืองขอนแก่น* ช่วงปีก่อนมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีการเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน และความหนาแน่นของประชากร แต่ขนาดครัวเรือนลดลงถึงร้อยละ 4.10 ต่อปี โดยประชากรมีอาชีพรับจ้างทั่วไป พนักงานหรือลูกจ้างในองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และมี

แนวโน้มเพิ่มขึ้นของอาชีพนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่ารายได้ของประชากรโดยรวมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 13 ต่อปี ต่อมาในช่วงหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 พบว่า จำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือน มีการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงจากช่วงก่อน 0.11 และ 6.03 ต่อปีตามลำดับ ชี้ให้เห็นถึงสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากรในช่วงนี้ที่ลดลงจากช่วงก่อนถึงร้อยละ 11 ต่อปี

ประชากรและเศรษฐกิจใน*เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3* ทั้งช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีการเพิ่มขึ้นของประชากร จำนวนครัวเรือน และความหนาแน่นของประชากรอย่างต่อเนื่อง แต่ช่วงหลังมีอัตราการเพิ่มที่ลดลง โดยลดลงกว่าช่วงก่อนร้อยละ 1.45 ต่อปี อัตราการเพิ่มของครัวเรือนลดลงมากถึงร้อยละ 22.24 ต่อปี อัตราการเพิ่มของความหนาแน่นของประชากรลดลงร้อยละ 1.45 ต่อปี ส่วนขนาดครัวเรือนยังคงตัว สำหรับการประกอบอาชีพของประชากรไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยยังคงมีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย พนักงานในองค์กร และเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งการรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และพนักงานในองค์กรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเกษตรกรมีแนวโน้มลดลงสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อาคารสถานประกอบการและการลดลงของพื้นที่เกษตรกรรม

2.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

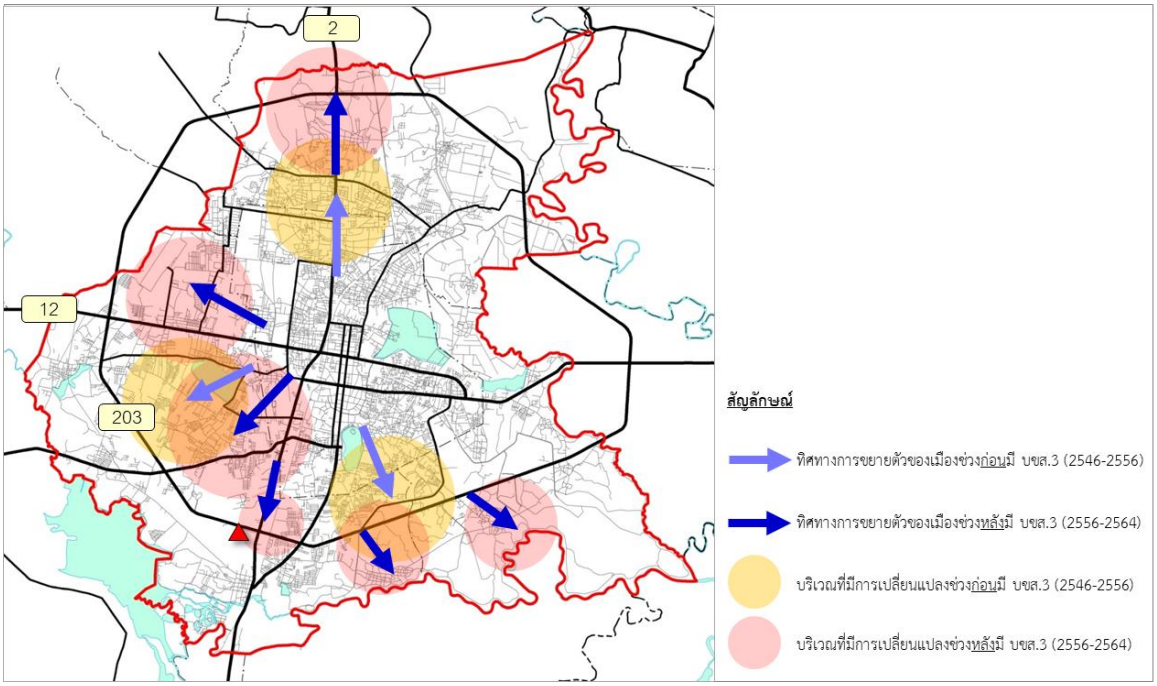
กิจกรรมทางเศรษฐกิจใน*เมืองขอนแก่น* ทั้งช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการขนาดใหญ่ตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) แต่ช่วงหลังมีอัตราการขยายตัวสูงมากกว่าช่วงก่อน และเป็นสถานประกอบการที่เน้นรองรับการบริการในระดับภูมิภาคมากขึ้น เช่น ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ สถานีขนส่งแห่งที่ 3 เป็นต้น

กิจกรรมทางเศรษฐกิจใน*เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3* ทั้งช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเมืองขอนแก่น แต่ช่วงหลังมีสถานประกอบการเพิ่มมากขึ้นตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 203 (ถนนวงแหวนรอบเมือง) ซึ่งเป็นเส้นที่เชื่อมโยงถึงที่ตั้งสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ได้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามสถานประกอบการที่เกิดขึ้นไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับสถานีขนส่ง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นร้านค้าส่ง สำนักงานขององค์กรเอกชน ฯลฯ อีกทั้ง ยังไม่มีบริการขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงไปยังสถานีขนส่งอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผล

เมืองขอนแก่น *มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ* กล่าวคือ รูปทรงของเมืองโดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีทิศทางการขยายตัวดังนี้ (1) ทางด้านทิศเหนือ (เทศบาลเมืองศิลาและเทศบาลนครขอนแก่น) มีอาคารที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้นบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยและพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์ โรงพยาบาลราชพฤกษ์ 2 และเป็นพื้นที่ที่อยู่บนเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดอุดรธานี (2) ทางด้านทิศตะวันตก (เทศบาลตำบลบ้านเป็ด) มีอาคารที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรร ซึ่งมีสถิติอัตราการเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยสูงที่สุดที่ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2564 ที่ร้อยละ 26.82 ต่อปี โดยบริเวณดังกล่าวเป็น

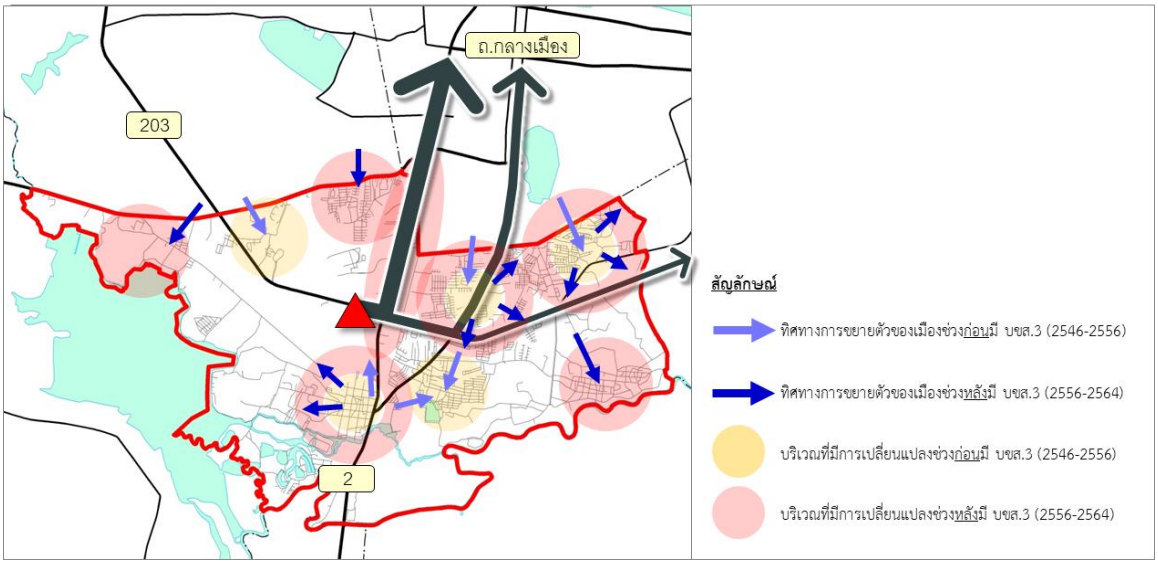
พื้นที่ด้านใต้ของท่าอากาศยานนานาชาติขอนแก่น และมหาวิทยาลัยขอนแก่น (3) ทางด้านทิศใต้ (เทศบาลตำบลเมืองเก่า) มีอาคารขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอาคารประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งมีสถิติอัตราการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมสูงที่สุดที่ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2564 ที่ร้อยละ 3.42 ต่อปี โดยบริเวณดังกล่าวใกล้กับที่ตั้งของสถานีขนส่งแห่งที่ 3 และอยู่บนเส้นทางเชื่อมโยงกับพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลท่าพระและเทศบาลตำบลดอนหัน ส่วนใน*ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ* มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงมากและชะลอตัวลงในช่วงหลัง สอดคล้องกับการขยายตัวของประชากรที่มีอัตราการเพิ่มลดลงในช่วงหลังเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากเมืองมีการขยายตัวสูง เป็นผลให้มีโครงการพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้มีประชากรแฝงที่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแรงงานและคนทำงานรับจ้างทั่วไปเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ทำให้สัดส่วนของรายได้ต่อคนจึงลดลง อีกทั้งประชากรเปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นแบบสังคมเมืองมากขึ้น เป็นผลให้มีครอบครัวขนาดเล็กลง มีการแต่งงานหรือมีลูกน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่าอัตราส่วนของขนาดครัวเรือนลดลงทุกปี

ภาพประกอบที่ 5 ทิศทางและบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงของเมืองช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3

เทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3 *มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ* กล่าวคือ ภาพรวมของเทศบาลตำบลเมืองเก่ามีการเติมโตทางกายภาพสูง เนื่องจากมีการเพิ่มขึ้นของอาคารและสิ่งปลูกสร้างสูง ทั้งอาคารประเภทที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และโดยเฉพาะอาคารประเภทอุตสาหกรรมที่เพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 สอดคล้องกับทิศทางการขยายตัวของเมืองขอนแก่นที่มีการขยายตัวมาทางด้านทิศใต้คือในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า อย่างไรก็ตาม พื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ได้แก่ บริเวณโดยรอบของสถานีขนส่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการ

เพิ่มขึ้นของอาคารพาณิชย์ที่เน้นให้บริการประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในตัวสถานีขนส่งเท่านั้น ส่วนการเติบโตทางกายภาพอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น เช่น การมีสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งงานสำคัญ ทำให้มีการขยายตัวของที่พักอาศัยและร้านค้ามากขึ้น หรือเป็นการขยายตัวออกจากศูนย์กลางเดิมตามทิศทางการเพิ่มขึ้นของประชากร เป็นต้น ส่วนใน*ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ* มีการโยกย้ายของแรงงานจากในเมืองเข้ามาในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เป็นพนักงานประจำของสถานีขนส่ง ซึ่งไม่ได้มีการย้ายที่พักอาศัยตามมาด้วย รวมถึงสถานประกอบการที่เคยอยู่โดยรอบสถานีขนส่งเดิมก็ไม่ได้ย้ายตามมาด้วยเช่นกัน ส่วนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวเนื่องกับสถานีขนส่งก็มีเพียงบริเวณโดยรอบสถานี โดยส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่เข้ามาทำการค้าขาย

ภาพประกอบที่ 6 ทิศทางและบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงของเมืองช่วงก่อนและหลังมีสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3

สรุปผลการอภิปราย เมืองขอนแก่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจสูง แต่ส่วนที่เป็นผลมาจากปัจจัยของการย้ายที่ตั้งของสถานีขนส่งมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ มีเพียงบริเวณโดยรอบของตัวสถานีขนส่ง นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น มาจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ในพื้นที่มีแหล่งงานรองรับคนทำงานสูง มีการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์สูง มีโครงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในอนาคตสูง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการย้ายที่ตั้งของสถานีขนส่งเพิ่มมากขึ้น หากมีการพัฒนาโดยรอบสถานีและมีบริการขนส่งสาธารณะประเภทอื่นเข้ามาสร้างความเชื่อมโยงในการเดินทางจากสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การย้ายสถานีขนส่งของเมืองขอนแก่นปัจจุบันยังไม่มีผลต่อผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเศรษฐกิจของเมืองมากนัก จึงเป็นโอกาสให้ยังสามรถวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคตได้ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการแก้ปัญหาความแออัดของการจารจรในเมืองและการให้บริการด้านการขนส่ง การย้ายสถานีขนส่งหลักของเมืองมาตั้งอยู่ที่เทศบาลตำบลเมืองเก่าในปัจจุบัน มีผลให้การเข้าถึงสถานีขนส่งสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การย้ายที่ตั้งของสถานีขนส่งออกมาไกลจากศูนย์กลางเมืองทำให้ผู้ที่เคยใช้บริการในเมืองเกิดความยากลำบากในการเดินทางมาใช้บริการในพื้นที่นี้เช่นเดียวกัน เป็นเหตุให้ประชาชนยังคงมีการใช้รถส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นผลให้ยังไม่สามารถแก้ปัญหารถติดในเมืองได้ ดังนั้นควรมีการพัฒนาระบบขนส่งประเภทอื่นที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางได้ดียิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบขนส่งทางรางที่ใช้ในเมืองมาเชื่อมโยงกับสถานีขนส่ง โดยการกำหนดเส้นทางที่สะดวกที่สุดในการเข้าถึงของแต่ละโหมดการเดินทางที่มีอยู่ในระยะที่เดินหรือขี่จักรยานถึงได้ (Hossein Alipour & Khaled Galal Ahmed, 2560) และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้ภายในตัวเทศบาลตำบลเมืองเก่าเองยังไม่มีบริการขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงการเดินทางไปยังสถานีขนส่งแห่งที่ 3 จึงควรพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะภายในเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่าด้วย

ด้านการวางผังเมืองหรือแผนพัฒนาเมือง ควรคำนึงถึงการพัฒนาพื้นที่บริเวณสถานีขนส่งแห่งที่ 3 ให้มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองในระดับศูนย์กลางย่อย กล่าวคือพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการระดับตำบลหรือเมืองของเทศบาลตำบลเมืองเก่า เช่น การพัฒนาโดยรอบสถานี (TOD) เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเดินทางและสร้างการเดินทางอย่างเป็นระบบจากตัวสถานีขนส่งแห่งที่ 3 กับพื้นที่ตัวเมืองขนแก่น รวมถึงเพื่อเป็นการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบสถานีให้เตรียมความพร้อมสำหรับรองรอบการขยายตัวของเมืองและแก้ปัญหาการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทางในอนาคต

ด้านการพัฒนาเมืองเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชากร ควรคำนึงถึงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียวในเมือง เพื่อลดมลพิษที่จะเกิดขึ้นจากการให้บริการขนส่งสาธารณะที่อาจจะหนาแน่นมากขึ้นเมื่อมีการพัฒนาอย่างครบวงจรในอนาคต รวมถึงป้องกันมลพิษจากแหล่งอุตสาหกรรมที่มีมากในพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่าด้วย โดยส่งเสริมทั้งมาตรการพัฒนาและควบคุมแหล่งที่อาจก่อให้เกิดมลพิษในพื้นที่ เช่น การควบคุมการขยายตัวของอุตสาหกรรมหรือการส่งเสริมเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาให้มีพื้นที่ Green Belt หรือ Buffer Zone ระหว่างพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษกับพื้นที่ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการดึงดูดนักลงทุนหรือประชาชนที่เห็นถึงความพร้อมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และแหล่งนันทนาการสำหรับเมือง ให้เข้ามาในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2536). *การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). *หลักการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนประยุกต์*. กรุงเทพ: โอเดียนสโตร์.

Hossein Alipour & Khaled Galal Ahmed. (2560). “Assessing the effect of urban form on social sustainability: a proposed ‘Integrated Measuring Tools Method’ for urban neighborhoods in Dubai.” สืบค้นจาก https://city territoryarchitecture.springeropen.com/articles/10.1186/s40410-020-00129-4

Nisbet, Robert. (1969). *Social Change and History: Aspect of the Western Theory of Development*. London: Oxford University Press.

การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ของย่านที่มีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The study of physical change patterns and socioeconomic structures of a large commercial development district along Kanchanavanich Road, Hat Yai District, Songkhla Province.

พิชญธิดา วัตตธรรม[1*] และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์[2]

Pitchayatida Wattatham[1*] and Nattawut Preyawanit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1] Graduate student, Master of Urban and Environmental Planning, Faculty of Architecture, Silpakorn University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[2] Associate Professor Dr., Faculty of Architecture, Silpakorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pitchayatida.wat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ของย่านที่มีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่บริเวณถนนกาญจวนิช เป็นถนนนอกเมืองสายสำคัญที่มีการเกิดขึ้นของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ต่าง ๆ มากมาย จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าเทสโก้ โลตัส ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัลหาดใหญ่ ศูนย์การค้าแม็คโครศูนย์การค้า FN Outlet ศูนย์การค้า โฮมโปร และศูนย์การค้าบุญถาวร และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพมากขึ้น และทำให้เมืองขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็ว

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ข้อมูลเชิงสถิติ การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึก ของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ของพื้นที่ศึกษาหลังการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ผลการศึกษา พบว่า (1) การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เมืองมีการขยายตัวไปตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนวเหนือใต้ตามแนวถนนกาญจนวนิช ราคาที่ดินมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลง

การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ร้านค้า ร้านอาหาร และร้านกาแฟต่างๆ รูปแบบสมัยใหม่ พื้นที่ว่างเปลี่ยนแปลงเป็นที่พักอาศัยประเภทคอนโดมิเนียม อาคารชุด หอพัก รวมถึงโรงแรมขนาดเล็กต่าง ๆ เกิดปัญหาการจราจรที่หนาแน่นตามมา (2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีการเติบโตจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประชากรวัยแรงงาน ส่งผลต่อความต้องการในด้านต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนจัดการที่ดีเพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาเกิดมลภาวะ และปัญหาการรุกล้ำพื้นที่เกษตร เป็นต้น

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ, โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม, พาณิชยกรรมขนาดใหญ่

Abstract

The objectives of this research are to study changes in Ettlement patterns, physical characteristics and socioeconomic structure of a large commercial development district along Kanchanavanich Road, Hat Yai District, Songkhla Province. leading to appropriate and efficient development guidelines. Because at present, the area around Kanchanawanit Road is an important road outside the city with the emergence of 6 large shopping centers. Including Tesco Lotus Shopping Center, Central Festival Hat Yai Shopping Center, Makro Shopping Center, FN Outlet Shopping Center, HomePro Shopping Center and Boonthavorn Shopping Center. and began to change more physically and make the city expand and grow rapidly. Resulting in more physical changes and make the city expand and grow rapidly.

In this study and analysis, the data was collected using a geographic information system (GIS) statistical data interviews and observations to know the in-depth details of the physical changes and the socioeconomic structure of the study area after large commercial development. The study found that (1) Physical Changes: The city has expanded along the Linear Settlement in the north-south line along Kanchanavanich Road. Land prices have increased. There has been a rapid change in land use. Especially the residential landuse and commercial landuse, shops, restaurants and coffee shops in modern style. The open space has been transformed into condominiums, dormitories, and small hotels. There was a problem with heavy traffic that followed. (2) Socioeconomic Changes: causing the economy in the area to grow from the investment of entrepreneurs

population increase. Especially the working age population affecting demand in various fields. Therefore, good planning should be planned to prevent the urban sprawl and prevent other problems such as pollution and the encroachment on agricultural land, etc.
Keywords: Physical Change, Socioeconomic Structure, Large Commercial

บทนำ

ในปัจจุบันพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เริ่มมีการเข้ามาลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น และมีศูนย์การค้าต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่ทั้งในพื้นที่บริเวณศูนย์กลางเมืองและพื้นที่รอบนอกเมือง โดยถนนกาญจวนิชเป็นถนนนอกเมืองสายสำคัญเพียงเส้นเดียวที่มีการเกิดขึ้นของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ต่าง ๆ มากมาย จากการพิจารณา พบว่า ในพื้นที่ระยะทาง 800 เมตร ตั้งแต่แยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนศุภสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนหาดใหญ่ - ปัตตานี มีการเกิดขึ้นของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าเทสโก้ โลตัส ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัลหาดใหญ่ ศูนย์การค้าแม็คโคร ศูนย์การค้า FN Outlet ศูนย์การค้าโฮมโปร และศูนย์การค้าบุญถาวร และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพมากขึ้น จากพื้นที่ที่ไม่หนาแน่นก็เริ่มมีความหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นและมีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน อันเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ได้เห็นเมืองหาดใหญ่ขยายตัวและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและมีการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมากมาย รวมถึงลักษณะของเมืองมีสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นที่ขยายตัวจากพื้นที่ใจกลางเมืองมายังพื้นที่บริเวณรอบนอกจนถึงปัจจุบันโดยได้ทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและกระบวนการเกิดเมือง ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและองค์ประกอบของเมือง และทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายรูปแบบการเปลี่ยนของพื้นที่ในแต่ละด้าน

จากที่กล่าวมาข้างต้น *เกิดการเข้ามาลงทุนของภาคเอกชนและการมีโครงการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้เมืองมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านกายภาพ ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ ในการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของเมือง รวมไปถึงการเสนอแนะแนวทางการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ในอนาคต*

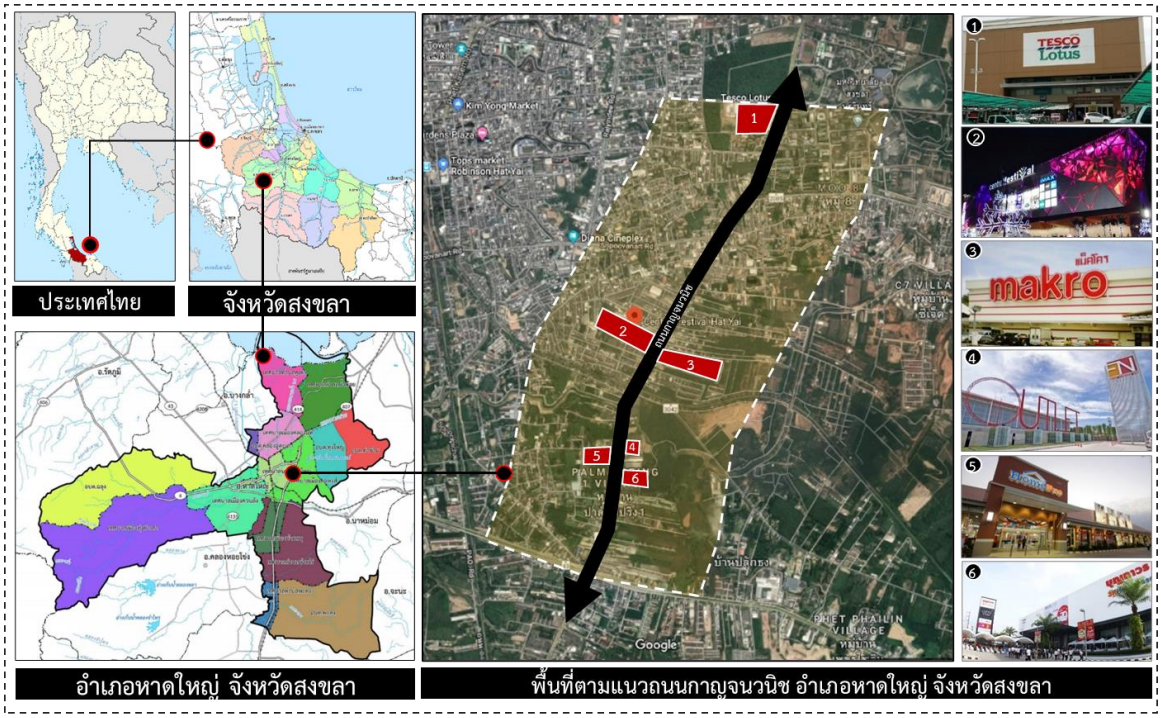
โดยพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยขนานจากแนวถนนกาญจนวนิชเป็นระยะ 800 เมตร เริ่มต้นตั้งแต่แยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนศุภสารรังสรรค์จนถึงแยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43

ทิศเหนือ จรดถนนศุภสารรังสรรค์ ฟากใต้

ทิศตะวันออก ขนานกับแนวถนนกาญจนวนิชไปทางทิศตะวันตกเป็นระยะ 800 เมตร โดยเริ่มต้นตั้งแต่แยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนศุภสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนหาดใหญ่-ปัตตานี

ทิศใต้ จรดถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 ฟากเหนือ

ทิศตะวันตก ขนานกับแนวถนนกาญจนวนิชไปทางทิศตะวันออกเป็นระยะ 800 เมตร โดยเริ่มต้นตั้งแต่แยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนศุภสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43

ภาพประกอบที่ 1 พื้นที่ศึกษาตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนที่อาศัยตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่บริเวณตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สำหรับการศึกษาครั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและกระบวนการเกิดเมือง (รตาพร สุกแก้วมณี, 2546) การตั้งถิ่นฐานของเมืองโดยทั่วไปมีวิวัฒนาการจากพื้นที่ชนบทมาเป็นพื้นที่เมือง เมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายตัวของเมือง เช่น สภาพแวดล้อมของทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม การพัฒนาเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่เกิดขึ้นภายในระยะเวลาเดียวกัน และสภาพจากหมู่บ้านเกษตรกรรมกลายไปเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ได้ ได้แบ่งลักษณะการตั้งถิ่นฐานออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานตามแนวยาว (Linear Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว (Cluster Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจายตัว (Scatter Settlement) และการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบ (Uniform Settlement)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (มานพ พงศทัต, 2527) ปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตมี 4 ประการ คือ

1) จำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการของที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพิ่มมากขึ้นตามมา

2) ปัจจัยในการบริการด้านคมนาคม การเข้าถึงและการมีเส้นทางคมนาคมขนาดใหญ่เข้ามารวมกลุ่มกัน จะทำให้สถานที่นั้นกลายเป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ของเมือง

3) มาตรการควบคุมการใช้ที่ดินของรัฐ ได้มีการจัดทำ “ผังเมืองรวม” ซึ่งเป็นแผนแม่แบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองทั้งหมด อีกทั้งยังมี “ผังเมืองเฉพาะ” สามารถบอกขอบเขตจำกัดการใช้ที่ดินในเมืองทั้งหมด โดยรัฐบาลเป็นผู้วางแผนการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาล

4) ราคาที่ดิน ที่ดินที่มีราคาสูงมักมีการทำกิจกรรมที่ได้ผลตอบแทนสูง เช่น ที่ดินที่อยู่ใจกลางเมืองมักใช้เพื่อการประกอบธุรกิจการค้า การบริการ แต่ถ้าราคาที่ดินต่ำจะใช้กิจกรรมที่ได้ผลตอบแทนที่ต่ำ เช่น ที่ดินที่อยู่ในชนบทมักจะใช้เป็นที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และสำหรับที่ดินที่อยู่ในเขตเมืองมักเป็นพื้นที่สำหรับที่อยู่ที่อาศัยหนาแน่น นอกจากนี้การขยายตัวของเมืองเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ใน 2 ลักษณะ คือ แนวราบ และแนวดิ่ง

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและองค์ประกอบของเมือง (เกียรติสุดา สระแก้ว, 2558) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงพื้นที่ มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร พื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่าง และโครงข่ายการสัญจร

1) การวิเคราะห์รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร เป็นการศึกษากิจกรรมการใช้สอยของมนุษย์บนพื้นดินหรืออาคาร การวิเคราะห์เมืองผ่านการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของกิจกรรมของความเป็นย่านในแต่ละพื้นที่ เช่น ย่านที่อยู่อาศัย ย่านพาณิชยกรรม ย่านสถานที่ราชการ ผ่านช่วงเวลาต่าง ๆ

2) การวิเคราะห์รูปแบบอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่าง การวิเคราะห์ความหนาแน่นของอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่าง เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของสิ่งปลูกสร้างที่ปกคลุมดินที่เห็น

เป็นภาพ (Figure) และพื้นที่ว่างระหว่างสิ่งปลูกสร้าง (Ground) สามารถอธิบายรูปร่างและลักษณะของอาคารสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่างของเมือง ความแตกต่างของขนาด การกระจายตัวของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

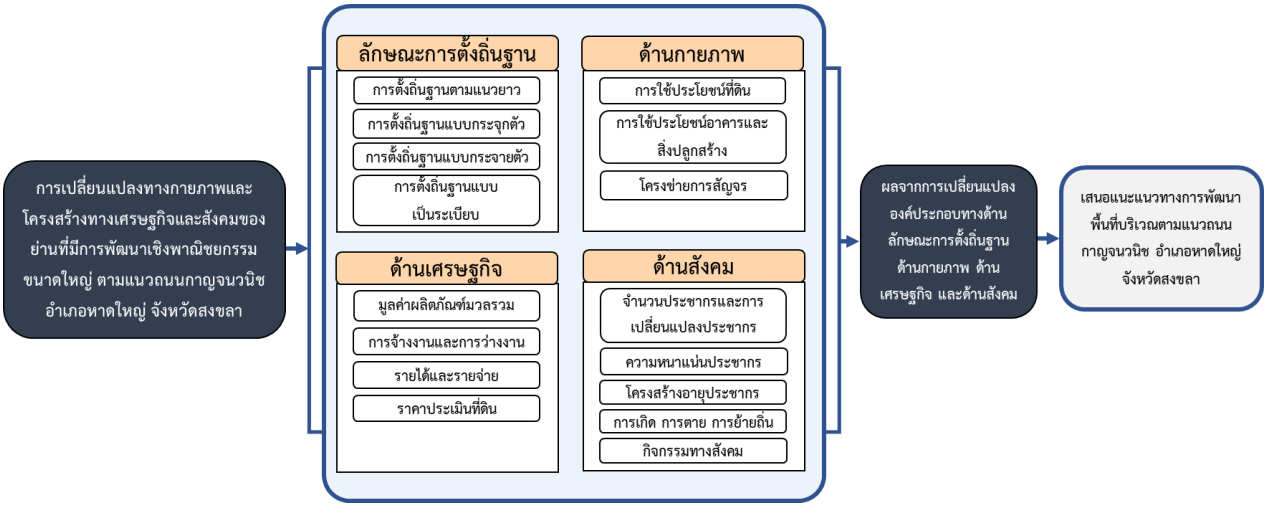
3) การวิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการสัญจร วิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการเชื่อมต่อควบคู่ไปกับรูปแบบการสัญจรในเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการกลายเป็นเมือง

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2542)

1) ดัชนีชี้วัดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พื้นที่ศูนย์กลางของเมือง มีความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีการใช้ดัชนีชี้วัดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ *(1) ด้านเศรษฐกิจ* ประกอบด้วย มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร การจ้างงาน รายได้และรายจ่าย ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ *(2) ด้านอัตราการว่างงาน* ประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวโน้มการว่างงานว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง *(3) ด้านจำนวนประชากร* ประกอบด้วย จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นภายในพื้นที่ *(4) ด้านการสาธารณสุข* ประกอบด้วย จำนวนเจ้าหน้าที่การแพทย์ จำนวนเตียง

2) ความหมายของโครงสร้างทางสังคมและลักษณะของสังคม หมายถึง ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ ได้แก่ *(1) มีการรวมกลุ่มของคนในสังคม* แต่ละกลุ่มที่รวมกันต่างมีหน้าที่รับผิดชอบและประสิทธิภาพในการทำงานตามที่กลุ่มได้กำหนดเป้าหมายไว้ *(2) มีแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม* หรือมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนเป็นแนวทางให้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของสังคม *(3) มีจุดหมายในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ* ที่ดีและมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับสังคม *(4) มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้* กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในหลายรูปแบบ

3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม พฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ได้แก่ (1) ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (2) มีการตั้งถิ่นฐานหรือการย้ายถิ่นฐานเป็นชุมชนถาวรและชุมชนเมืองมากขึ้น (3) สังคมมนุษย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น (4) มีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย (5) ผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นมากทั้งชนิดและปริมาณ (6) ความไม่เท่าเทียมภายในสังคมและระหว่างสังคมเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานวิจัย

1) รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและประเด็นปัญหา เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตพื้นที่

2) ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพและเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม กฎหมาย นโยบาย มาตรการทางผังเมืองที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ผ่านข้อมูลทุติยภูมิ ตลอดจนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของงานวิจัย

3) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ผ่านรูปแบบการอธิบาย โดยมีรูปภาพ แผนที่ และแผนภูมิต่าง ๆ ประกอบการอธิบาย เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ศึกษารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ สำรวจพื้นที่จริง โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกต สอบถามข้อมูลจากคนในพื้นที่และการบอกเล่าของบุคคลในเหตุการณ์

(2) ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ ข้อมูลประวัติศาสตร์ผังเมืองรวม ภาพถ่ายในอดีต และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

(3) ประมวลข้อมูลเบื้องต้นในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อทำการสรุปการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ศึกษา

4) วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้านลักษณะการตั้งถิ่นฐาน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยแบ่งแยกช่วงเวลาก่อน ระหว่าง และหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ ได้แก่

(1) วิเคราะห์ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา โดยการซ้อนทับของแผนที่ประเภทต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือภูมิสารสนเทศ (Geographic Information System : GIS)

เข้าด้วยกันเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากภาพถ่ายทางอากาศ (Arial Photo) พ.ศ.2550 (ช่วงที่ 1 : ก่อนมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่) พ.ศ.2556 (ช่วงที่ 2 : ระหว่างมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่) และพ.ศ.2562 (ช่วงที่ 3 : หลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่) รวมถึงใช้ภาพถ่ายทางอากาศของ Google Earth มาแสดงผลในการจัดทำข้อมูลแผนที่ ได้แก่ ข้อมูลและแผนที่แสดงลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ข้อมูลและแผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลและแผนที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง และข้อมูลและแผนที่โครงข่ายการสัญจร

(2) วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ข้อมูลการจ้างงานและการว่างงาน ข้อมูลรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน และข้อมูลราคาประเมินที่ดิน

(3) วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางสังคม โดยใช้ข้อมูลดังนี้ ได้แก่ ข้อมูลจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากร ข้อมูลความหนาแน่นประชากร ข้อมูลโครงสร้างอายุประชากร ข้อมูลการเกิด การตาย การย้ายถิ่น และข้อมูลกิจกรรมทางสังคม

(4) ตรวจสอบข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารให้ถูกต้อง ด้วยวิธีการสำรวจภาคสนามควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

(5) เปรียบเทียบข้อมูลเชิงปริมาณของการเปลี่ยนแปลง ทางกายภาพ *(การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง และการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการสัญจร)* ทางเศรษฐกิจ *(ผลิตภัณฑ์มวลรวม การจ้างงานและการว่างงาน รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน และราคาประเมินที่ดิน)* และทางสังคม *(จำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากร ความหนาแน่นประชากร โครงสร้างอายุประชากร การเกิด การตาย การย้ายถิ่น และกิจกรรมทางสังคม)*

5) สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่บริเวณตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ซึ่งใช้สำหรับทำแผนที่ในช่วงเวลาก่อน ระหว่าง และหลังมีโครงการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ คือ ***โปรแกรม ArcGIS 10.5*** เป็นเครื่องมือฐานข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์หลักในการประกอบการวิจัยครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจคำนวณวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในรูปแบบของเชิงตัวเลขและแผนที่

2) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดการเอกสารและการจัดทำรูปภาพ จำนวน 2 โปรแกรม

(1) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดการเอกสาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมชุด Microsoft Office ได้แก่ โปรแกรม Microsoft Word โปรแกรม Microsoft Excel และโปรแกรม Microsoft PowerPoint

(2) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดทำรูปภาพ ได้แก่ โปรแกรม Adobe Illustrator CS4 และโปรแกรม Adobe Photoshop CS6

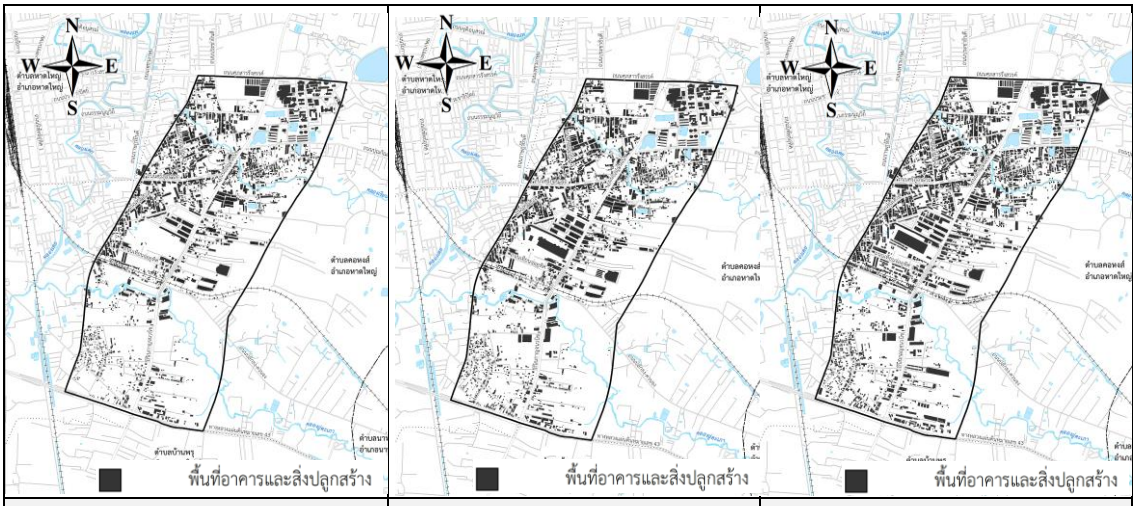
3) ภาพถ่ายดิจิตอล ของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4) แบบสัมภาษณ์โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน/ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าและร้านอาหาร/เจ้าของกิจการอสังหาริมทรัพย์ขนาดกลาง/ลูกจ้างที่เข้ามาทำงานภายในพื้นที่

ผลการวิจัย

1. ผลการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งมีการขยายตัวของเมืองตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนวเหนือใต้ โดยตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณทางด้านใจกลางพื้นที่และเชื่อมโยงมาทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาตามแนวถนนกาญจนวนิช เกิดการกระจุกตัวของอาคารและสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการกระจุกตัวตามแนวถนนปุณณกัณฑ์ตัดกับถนนกาญจนวนิชลงมาตามแนวถนนกาญจนวนิชด้านใต้ ซึ่งอาคารและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นเพื่อรองรับโครงการด้านพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ อันเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้เกิดการเข้ามาลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการอาคารร้านอาหาร ร้านค้า รวมถึงโครงการที่พักอาศัยต่าง ๆ แตกต่างจากในอดีตที่เป็นเพียงการกระจุกตัวของชุมชนอยู่แค่ในบริเวณทิศเหนือและทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา

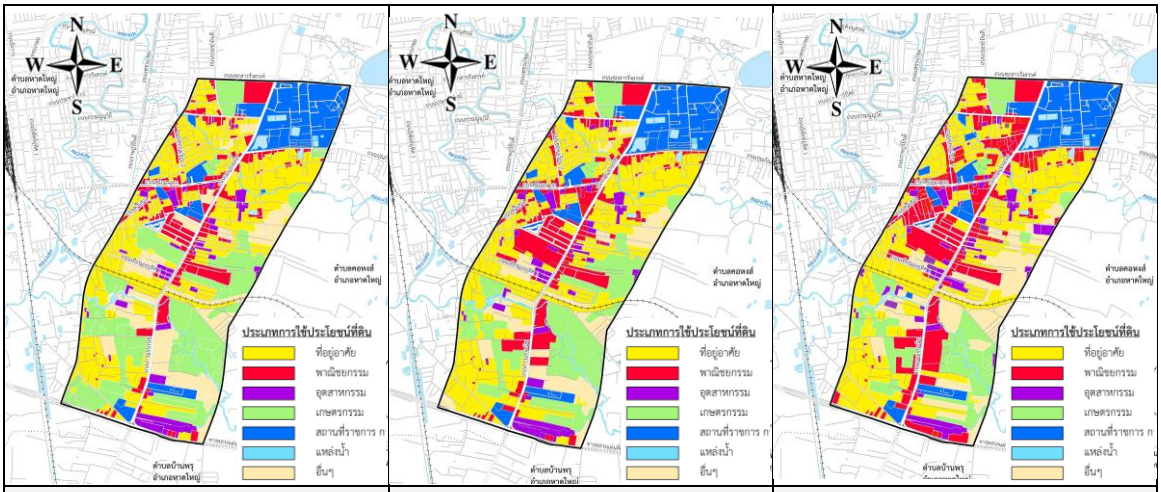

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2550	ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2556	ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2562

ภาพประกอบที่ 3 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ. 2562

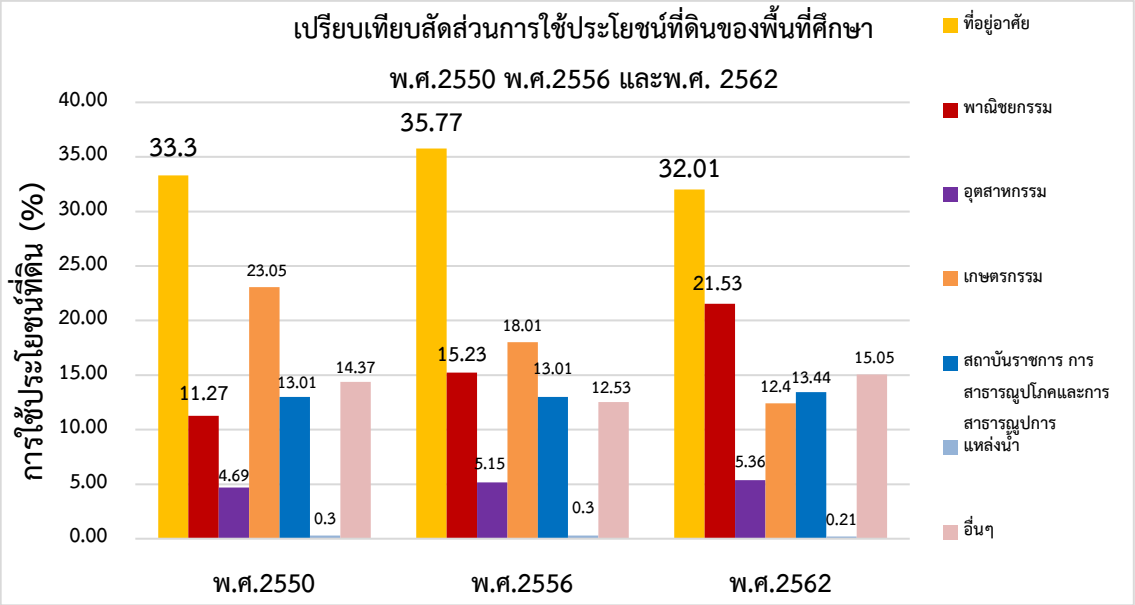
2. ผลการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1) การใช้ประโยชน์ที่ดิน จากการสรุปผลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562 พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่มีความเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก โดย พ.ศ.2562 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยยังคงมีมากที่สุดตั้งแต่ช่วงก่อนและหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งพื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่ลุ่มได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่สำหรับการอยู่อาศัย (พื้นที่ 1,328.48 ไร่ หรือร้อยละ 32.01 ของพื้นที่ทั้งหมด) รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (พื้นที่ 893.75 ไร่ หรือร้อยละ 21.53 ของพื้นที่ทั้งหมด) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนลักษณะทางกายภาพของเมืองและชุมชนจากในอดีต ส่วนที่ดินประเภทอุตสาหกรรม ที่ดินประเภทสถานที่ราชการการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และที่ดินประเภทอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ส่วนที่ดินประเภทเกษตรกรรม และที่ดินประเภทแหล่งน้ำ มีแนวโน้มลดลงซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมืองและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ทั้งเชิงที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานเช่นนี้จึงส่งผลให้การใช้ประโยชน์ที่ดินค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และอาจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชากรด้วยเช่นกัน ดังนั้น ควรมีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมเพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง

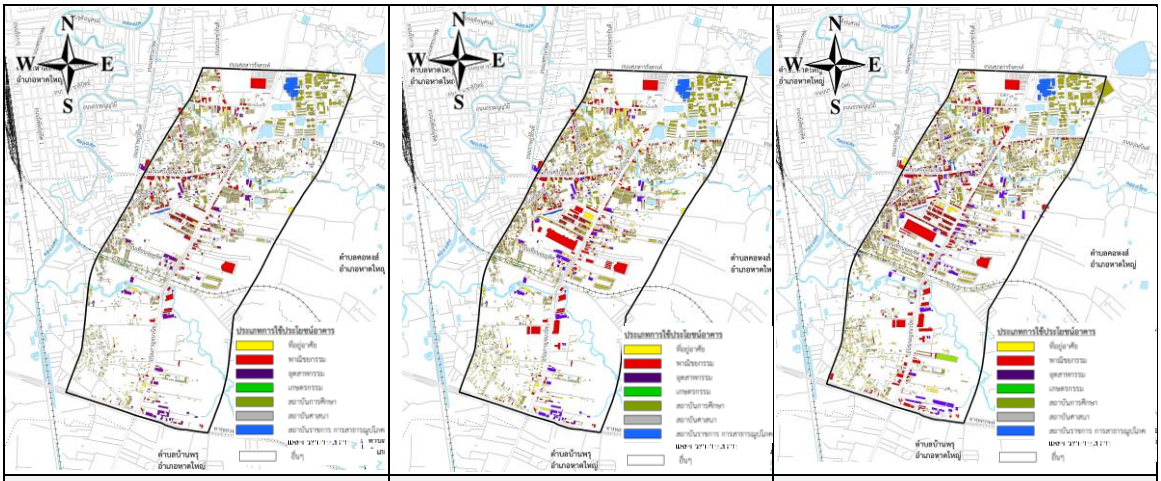
การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2550	การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2556	การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2562

ภาพประกอบที่ 4 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562

ภาพประกอบที่ 5 เปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562

2) การใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ.2562 พบว่า มีการใช้ประโยชน์อาคารเพิ่มขึ้นเกือบทุกประเภทและอาคารประเภทที่อยู่อาศัยยังคงมีจำนวนมากที่สุดในพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคาร พบว่า การใช้ประโยชน์อาคารพาณิชยกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงสุด รองลงมา ได้แก่ อาคารประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งอาคารทั้ง 2 ประเภท เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมืองตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยอาคารพาณิชยกรรมประเภทร้านค้า ร้านอาหาร และร้านกาแฟต่างๆ เป็นอาคารรูปแบบใหม่ที่มีความทันสมัยและส่วนใหญ่เกิดขึ้นตามแนวถนนกาญจนวนิชและถนนปุณกัณฑ์เป็นหลัก และเริ่มมีการกระจายตัวไปในถนนสายรองต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างถนนกาญจนวนิชและถนนปุณกัณฑ์ อีกทั้งบางส่วนยังมีการกระจายตัวอยู่รอบ ๆ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัลหาดใหญ่ ซึ่งทำให้เห็นถึงการกระจุกตัวรวมกันทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก แตกต่างจากในอดีตจะเป็นเพียงแค่อาคารห้องแถว ตึกแถว สำหรับพักอาคาร โดยร้านค้ารูปแบบใหม่ที่มีความทันสมัยที่เกิดขึ้นนี้ยังมีความกลมกลืนกันไปกับร้านค้ารูปแบบเก่าดั้งเดิม นอกเหนือนี้ยังเกิดการขยายตัวของอาคารที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นหลังจากมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ด้วยเช่นกัน มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ว่างไปเป็นกลุ่มอาคารที่พักอาศัยประเภท คอนโดมิเนียม อาคารชุด หอพัก รวมถึงโรงแรมขนาดเล็กต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณใกล้เคียงกับถนนกาญจนวนิช ถนนปุณกัณฑ์ และถนนบ้านทุ่งรี รองรับกลุ่มคนที่เข้ามาทำกิจกรรมในภายในพื้นที่ เช่น เข้ามาทำงาน เข้ามาทำกิจกรรมส่วนตัว เข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาเล่าเรียน หรือเข้ามาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

การใช้ประโยชน์อาคาร พ.ศ.2550	การใช้ประโยชน์อาคาร พ.ศ.2556	การใช้ประโยชน์อาคาร พ.ศ.2562

ภาพประกอบที่ 6 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้างของพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และ พ.ศ. 2562

จากการสรุปผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ.2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่มีความเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก โดยในปี พ.ศ.2562 มีพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง (Built up area) มากถึง 866.64 ไร่ เป็นจำนวนอาคาร 9,433 หลัง เพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ โดยพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะอาคารพาณิชยกรรม ธุรกิจการค้าและการบริการ และอาคารพักอาศัย เกาะกลุ่มไปตามแนวถนนกาญจนวนิช

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบขนาดพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่างของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562

พ.ศ.	พื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง (Built up area)				พื้นที่ว่าง (Open space)				จำนวน
	ตร.ม.	ตร.กม.	ไร่	ร้อยละ	ตร.ม.	ตร.กม.	ไร่	ร้อยละ	อาคาร (หลัง)
2550	933,234.54	0.93	583.27	14.05	5,707,861.02	5.71	3,567.41	85.95	6,674
2556	1,107,681.49	1.11	692.3	16.68	5,533,414.07	5.53	3,458.38	83.32	7,496
2562	1,386,630.61	1.39	866.64	20.88	5,254,464.95	5.25	3,284.04	79.12	9,433

3) โครงข่ายการสัญจร การเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการสัญจรในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ถนนสายหลักสายสำคัญในพื้นที่ศึกษายังคงเป็นถนนกาญจนวนิช ถนนศุภสารรังสรรค์ และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 เช่นเดียวกับในอดีต และมีบทบาทและมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเชื่อมโยงคนจากพื้นที่รอบ

ข้างเข้ามาแล้วนั้น ยังเป็นถนนที่มีการเกิดขึ้นของกลุ่มอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นตามแนวถนนรองรับโครงการพัฒนาพาณิชยกรรมขนาดใหญ่อีกด้วย และหลังเกิดการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่แล้วนั้น ทำให้เกิดการจราจรที่หนาแน่นติดขัดขึ้นกว่าเดิมเกิดปัญหาบริเวณทางแยก (ถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนศรีภูวนารถ และถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนปุณกัณฑ์) รวมถึงเกิดการขึ้นอัตราค่าบริการของระบบขนส่งกึ่งสาธารณะที่สูงเกินความเป็นจริง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเดินทางเข้ามาทำกิจกรรมของคนหลากหลายกลุ่ม

3. ผลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนที่อาศัยตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อันเนื่องมาจากการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่

1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ.2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในหลาย ๆ ด้าน เกิดมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคตติยภูมิ (การค้าการบริการ) ที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีความคึกคักขึ้นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการเข้ามาลงทุนของธุรกิจกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ร้านกาแฟต่าง ๆ ที่เข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดการจ้างงานที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และเป็นการลดปัญหาการว่างงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเมื่อพิจารณาแนวโน้มรายได้และรายจ่ายของคนในพื้นที่ศึกษาก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนเมื่อเกิดเหตุการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่า 2019 จึงมีแนวโน้มรายได้และรายจ่ายลดลงตามสถาณการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ จากการขยายตัวของเศรษฐกิจภายในพื้นที่ที่มีการขยายตัวไปตามแนวเส้นถนนสายสำคัญต่าง ๆ ก็ทำให้ราคาที่ดินที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และราคาค่าเช่าที่ดินเพิ่มสูงขึ้นกว่าตามไปด้วย ซึ่งจากการสอบถามถึงเหตุผลที่ผู้ประกอบการเลือกเข้ามาลงทุนในพื้นที่แห่งนี้เป็นเพราะตามแนวถนนกาญจนวนิจและถนนปุณกัณฑ์เริ่มมีความน่าลงทุนมากกว่าในอดีต เป็นถนนสายสำคัญที่เริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจ มีศูนย์การค้าขนาดใหญ่มากมายมารวมกัน และอยู่ใกล้กับสถานศึกษาชั้นนำ ดังนั้นจึงเล็งเห็นถึงความคุ่มค่าในการลงทุนก่อสร้างร้านอาหารหรือที่พักอาศัยในลักษณะห้องเช่ารายวัน รายเดือนหรือรูปแบบอื่น ๆ เพื่อตอบสนองกลุ่มคนที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในพื้นที่

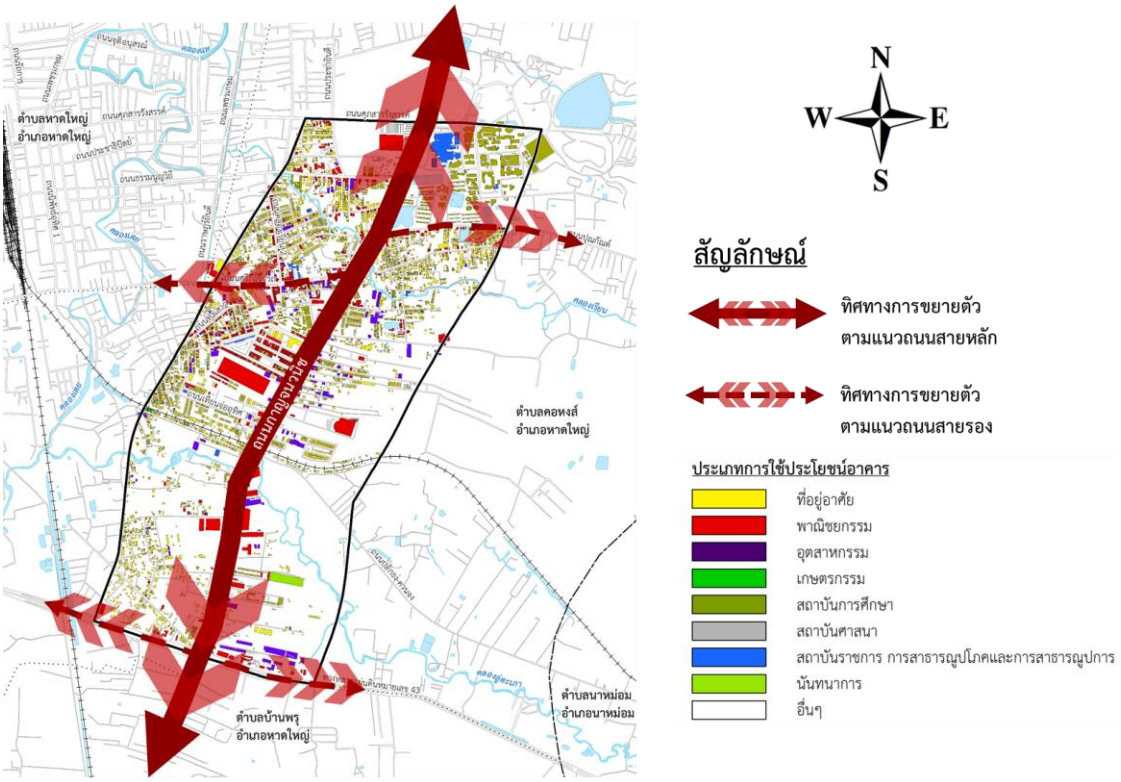
2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต มีการอพยพเข้ามาเพื่อตั้งถิ่นฐานและประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ เมืองมีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงานที่อพยพย้ายถิ่นเพื่อเข้ามาประกอบกิจการและทำงาน ในพื้นที่ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งเจ้าของกิจการและกลุ่มลูกจ้าง มีทั้งคนกลุ่มดั้งเดิมและคนกลุ่มใหม่ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ แต่คนกลุ่มใหม่ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่นั้นส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการอยู่อาศัยลักษณะอาคารชุด และหอพัก ทั้งนี้บางส่วนยังเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาศึกษาและเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย อีกทั้ง กิจกรรมทางสังคมของคน

ในพื้นที่เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากคนกลุ่มใหม่ที่เข้ามาปะปนกับกลุ่มคนดั้งเดิมนั้นมีวิถีชีวิตและกิจกรรมทางสังคมเปลี่ยนไป เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เปลี่ยนแปลงมาเป็นครอบครัวเดี่ยวและมีการพักอาศัยในลักษณะแนวดิ่ง อาคารชุด และหอพักเพิ่มมากขึ้น และเริ่มเกิดการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างคนกลุ่มดั้งเดิมในพื้นที่และคนกลุ่มใหม่ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามา ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านการค้า การบริการ การศึกษา การท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามการเข้ามาของกลุ่มประชากรหลากหลายกลุ่มนี้ อาจส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ ตามมาในอนาคตได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การเกิดขึ้นของการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่มากมายเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างรวดเร็ว โดย**การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ** ของเมืองมีการขยายตัวไปตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนวเหนือใต้ตามแนวถนนกาญจนวนิช เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยที่ยังคงมีมากที่สุดตั้งแต่ช่วงก่อนและหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ และเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ราคาที่ดินมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เกิดอาคารพาณิชยกรรมในลักษณะอาคารประเภทร้านค้า ร้านอาหาร และร้านกาแฟต่าง ๆ ที่มีความทันสมัย และมีการกระจายตัวไปในถนนสายรองต่าง ๆ รวมถึงบางส่วนก็มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ว่างไปเป็นกลุ่มอาคารที่พักอาศัยประเภท คอนโดมิเนียม อาคารชุดหอพัก รวมถึงโรงแรมขนาดเล็กต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย เกิดปัญหาการจราจรที่หนาแน่นติดขัดขึ้นกว่าเดิมเกิดปัญหาบริเวณทางแยก รวมถึงเกิดการขึ้นอัตราค่าบริการของระบบขนส่งกึ่งสาธารณะที่สูงเกินความเป็นจริง ซึ่งต้องเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้ **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม** จากการขยายตัวของตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีความคึกคักขึ้นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการเข้ามาลงทุนของธุรกิจกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ร้านกาแฟต่าง ๆ ส่งผลให้มีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นหนาแน่นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงานที่อพยพย้ายถิ่นเพื่อเข้ามาประกอบกิจการและทำงาน กิจกรรมทางสังคมของคนในพื้นที่เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรดังกล่าว อาจส่งผลให้เกิดความต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ ถ้าไม่ได้รับการวางแผนจัดการที่ดีจะทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การแผ่ขยายของตัวเมืองออกไปไกลเกินกว่าภาครัฐจะจัดเตรียมบริการสาธารณะให้ได้คุณภาพ การจราจรติดขัด การสิ้นเปลืองพลังงาน การเกิดมลภาวะ การรุกล้ำพื้นที่เกษตร และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่แย่ลง

ภาพประกอบที่ 7 การขยายตัวของชุมชนเมืองตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 6 ข้อ ดังนี้

1. ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)

2. ควบคุมความหนาแน่นของอาคารและการใช้ประโยชน์อาคารให้เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่

3. ควรวางแผนจัดระบบโครงข่ายคมนาคมให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท

4. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายร่วมกัน เพื่อสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน

5. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและพึ่งพากันระหว่างเศรษฐกิจแบบเก่าและแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

6. ควรมีการวางแผนจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้เพียงพอรองรับประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

ภาพประกอบที่ 8 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนว ถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

มานพ พงศทัต. (2527). *รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบ และโครงสร้าง การสัญจรกรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : จุฬาลงการณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (2542). *มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลง.* สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เกียรติสุดา สระแก้ว. (2558). *การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. การค้นคว้าอิสระ ผ.ม. (การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รตาพร สุกแก้วมณี. (2546). *การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หลังสร้างถนนลพบุรีราเมศวร์.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ภูมิศาสตร์การวางแผนการตั้งถิ่นฐานมนุษย์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การบริหารจัดการองค์กร ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

organization management Children and Women Coordination Center in the Southern Border Provinces

ซูนีต้า มามุ[1*], มารียะห์ อุมา[1], รอกีเยาะ สะมะ[1], มารดูวานีห์ บินวาแม[1], ไลลา ระสอปุ[1] และวัชระ ขาวสังข์[2]

Suneeta Mamu[1*], Mareeyah U-ma[1], Rakiyoh Sama[1], Marduwani Binwamae[1], Laila Rasopu[1] and Watchara Khaosung[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Undergraduate student, Management Department, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Research advisor, Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

*Corresponding author, E-mail: 136345006@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) บุคลากรที่ได้ให้บันทึกข้อมูล จำนวน 50 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำสำนักงานศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม องค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส) ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีประสานความร่วมมือช่วยเหลือด้านเด็กและสตรีในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมาคือ ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านกลุ่มเด็กและสตรีให้มีความสะดวกและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 94.00 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการจัดระบบบริหารอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาใช่บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.68 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.60 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีระบบบริหารจัดการองค์กรที่ทันสมัย โดยยึดหลักความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.66 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.20 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีการ

ประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ และภาครัฐในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.80 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านกลุ่มเด็กและสตรีให้มีความสะดวกและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.80 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการจัดทำระบบการบริหารกลุ่มเด็กและสตรีเป็นไปตามขั้นตอนของกระทรวงการคลังและขององค์กร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.00 และลำดับสุดท้าย ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดช่วยเหลือให้คำปรึกษาและนำสนับสนุนประสานความร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.00 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ระบบการบริหารจัดการ, ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.)

Abstract

This research study The objectives of this research study were It is for management purposes. Organization of the Center for Coordinating Children and Women in the Southern Border Provinces (Sor.Dor.Sor.D.S.) The personnel who provided the data were 50 people, namely staff working at the Office of the Center for Coordinating Children and Women in the Southern Border Provinces (SAO) The results of the study revealed that the respondents Organization of the Coordinating Center for Children and Women in the Southern Border Provinces The Child and Women Coordination Center has coordinated cooperation in helping children and women in the three southern border provinces with an average ($\bar{X}$) of 4.70, at the highest level of satisfaction. accounted for 95.20 percent, followed by the Child and Women's Coordination Center which promoted child and women's work for convenience and safety, with an average ($\bar{X}$) of 4.70, at a high level of satisfaction. accounted for 94.00 percent The Child and Women Coordination Center had a management system of buildings, places and environments to be appropriate and beneficial to the people who came to use the service with an average ($\bar{X}$) of 4.68 at the highest level of satisfaction. accounted for 93.60%. The Child and Women Coordination Center has a modern organizational management system. Based on the principle of accuracy, the mean ($\bar{X}$) was 4.66 at the highest level of satisfaction. accounted for 93.20% The Child and Women Coordination Center has coordinated with other organizations and the government to develop personnel in the organization with an average ($\bar{X}$) of 4.64, being at the highest level of satisfaction. accounted for 92.80%. The Child and Women

Coordination Center promotes and supports children and women's work for convenience and safety, with an average value ($\bar{X}$) of 4.64, being at the highest level of satisfaction. accounted for 92.80% The Child and Women's Coordination Center established a system for managing children and women in accordance with the procedures of the Ministry of Madness and Organizations, with a mean ($\bar{X}$) of 4.60, at the highest level of satisfaction, representing a hundred. 92.00 each and the last The Child and Women Coordination Center provided assistance, counseling, and support for cooperation in helping people with a mean ($\bar{X}$) of 4.60, at the highest level of satisfaction. accounted for 92.00 percent, respectively.

Keywords: Management System, Child and Women Coordination Center in the Southern Border Provinces.

บทนำ

หน่วยงานภาครัฐจับมือภาคประชาสังคม จชต. หาหรือ ตั้งศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีด้านเลขาธิการ ศอ.บต. เผยการแก้ไขปัญหาเด็ก-สตรี เป็นสวนหนึ่งสร้างสันติสุขในพื้นที่ สมเกียรติ ผลประยูร (2562) กล่าวถึง การทำงานของภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า การดูแลแก้ไขปัญหาเรื่องเด็กและสตรีมีความสำคัญ ในโลกที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปต่อให้ไม่ใช่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็สามารถพบเห็นผู้หญิงและเด็กถูกรังแกหรือถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่เมื่อพูดถึงพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างจะเป็นปัญหาที่ทับซ้อน คือเหตุการณ์ความไม่สงบ ที่ส่งผลกระทบโดยตรงมาเป็นระยะเวลา 14 ปี อย่างไรก็ตามในปี 2561 มีเด็กเกิดใหม่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 34,00 คน ประชากรเกิดใหม่นี้จะต้องได้รับการดูแล ซึ่งเป็นภาระหนักพอควร ศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนด้านเด็กและสตรีจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีจุดหมายเพื่อเติมเต็มภาครัฐ และสนับสนุนสิ่งที่ภาคประชาสังคมขับเคลื่อนเรื่องนี้อยู่ ณ ขณะนี้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีเป้าหมายให้เด็กและสตรีมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเหมือนส่วนอื่นในราชอาณาจักร และยกมาตรฐานเข้าสู่สากลให้เป็นที่ยอมรับตามอนุสัญญาเด็กและสตรี หากทำได้สมบูรณ์ก็จะสามารถลดเงื่อนไขความรู้สึกไม่เข้าใจกันในแผ่นดินใต้ เพื่อสันติสุขในพื้นที่

ในปัจจุบันปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่องค์กรส่วนราชการและองค์กรเอกชนได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ ได้แก่ การข่มขืน-อนาจารล่อลวง ค้าประเวณี ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำทารุณกรรม กักขัง ทำร้ายร่างกาย คนหาย เร่ร่อนจรจัด พลัดหลง ใช้แรงงานไม่เป็นธรรม เด็กถูกทอดทิ้งถูก ปล่อยปละละเลย ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ข้อความเป็นธรรมจากการถูกกลั่นแกล้งต่าง ๆ และปัญหาอื่น ๆ แม้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดงานรณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยกันดูแลสังคมเพื่อให้ยุติการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมาอย่างต่อเนื่องหลายปีแล้วก็ตาม แต่เด็กและสตรีผู้ประสบปัญหาถูกกระทำความรุนแรงก็ยังคงปรากฏอยู่ ฉะนั้นศูนย์ประสานงานด้านเด็ก

และสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาสังคมด้านเด็กและสตรี กับภาคราชการ รวมถึงองค์กรทุกภาคส่วน ในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างในการทำงาน และสนับสนุนให้เกิดการทำงานด้านเด็กและสตรีอย่างมีส่วนร่วมและเกิดความยั่งยืน โดยให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จึงเป็น ปัญหาสำคัญยิ่งของสังคมในทุกประเทศทั่วโลกรวมทั้งในประเทศไทย จนเกิดเป็นกระแสสากลที่ต่าง ตื่นตัวตระหนัก และให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการบริหารจัดการองค์กร ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดใช้แดนภาคใต้ หรือ(ศป.ดส.) จัดตั้งเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562 โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ทมจ.) และภาคประชาชนร่วมการปรับปรุง กลไกการทำงานให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาสังคมเด็กและสตรีและภาคราชการ ให้เป็นศูนย์กลางในการประสานและลดช่องว่างเกิดการทำงาน เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหา คุ้มครอง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและสตรีและยังยืนภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบ ให้เป็นไปตามอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสตรี โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก CEDAW และซ้อมติ UNSCR1325 ที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้เรียกว่า มาตรการและแนวทางการปฏิบัติด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง

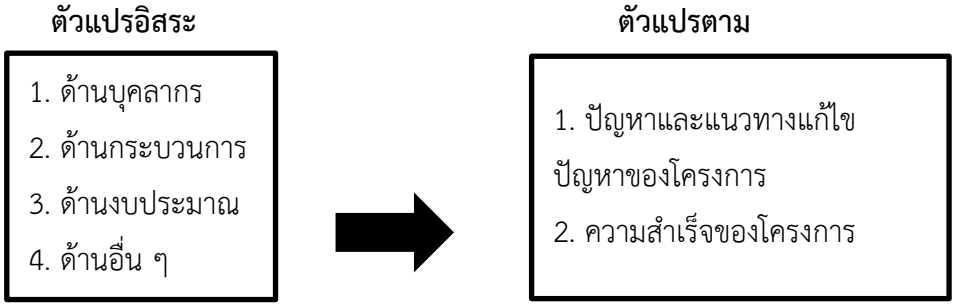
1. ด้านระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับภายในองค์กรได้มีการจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภายในองค์กร (สมคิด บางโม, 2546) กล่าวว่า การบริหารจัดการความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการติดตามเอาใจใส่ต่อปัญหาเด็กและสตรีอย่างสม่ำเสมอ

2. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอให้มี เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาสังคมด้านเด็กและสตรี กับภาคราชการ รวมถึงองค์กรทุกภาคส่วน ในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างในการทำงาน และสนับสนุนให้เกิดการทำงานด้านเด็กและสตรีอย่างมีส่วนร่วมและเกิดความยั่งยืน โดยให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และหน่วยงาน

ราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง (สมคิด บางโม, 2546) กล่าวว่า เรื่องนี้สามารถนำมาช่วยเหลือเด็กและสตรีในพื้นที่สามจังหวัดชาดแดนใต้เพื่อดูแล แก้ไขปัญหาเรื่องเด็กและสตรีที่มีความสำคัญมากต่อสังคมเช่นความรุนแรงที่เกิดต่อเด็กและสตรี การเข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมและการเยียวยา สุขภาวะของเด็กและสตรี การยอมรับและความเท่าเทียมทางเพศ และการมีส่วน ร่วมในกลไกการตัดสินใจทุกระดับ เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เนื้อหาในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการทำวิจัย

ในการดำเนินการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) โดยกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตดังนี้ โดยกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายไว้คือ บุคลากรและคณะกรรมการในองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน

1) ผู้สัมภาษณ์ จำนวน 2 ท่าน

2) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 48 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นการตอบแบบสอบถามและจากการศึกษาข้อมูลที่ได้สอบถามมาบันทึกไว้เพื่อเป็นการศึกษาในการทำวิจัยโดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ศึกษาเก็บรูปรวม

ข้อมูลจาหนังสือและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดใช้แดนภาคใต้

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรี ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้รูปแบบสอบถามออนไลน์ส่งเมล์แบบสอบถามไปให้พนักงานกลุ่มเป้าหมายทั้ง 50 คน และรอรับผลแบบสอบถามกลับทางระบบออนไลน์

2) ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 50 ชุด ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง

3) นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้ง 50 ชุด มาบันทึกลงรหัสและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4) ตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ (Completion) ความถูกต้อง (Accuracy) ของคำตอบในแบบสอบถาม

5) การลงรหัส (Coding) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาทำการกำหนดรหัสของข้อมูลเก็บรวบรวมมาได้ให้เป็นตัวเลขที่สามารถนำไปคำนวณได้

6) การประมวลผลข้อมูล ข้อมูลที่ลงรหัสแล้วจะทำการป้อนข้อมูลของคำตอบในแบบสอบถามเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง สถิติดังต่อไปนี้สถิติพื้นฐาน

1) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลด้านต่าง ๆ

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้รวมกับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบและแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	24	52.00
หญิง	26	48.00
รวม	**50**	**100.00**

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 52.00 และเป็นเพศชายจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 48.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25-30	26	52.00
31-35	16	32.00
36-40	7	14.00
46-50	1	2.00
รวม	**50**	**100.00**

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 ถึง 30 ปี จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 52.00 ลำดับรองลงมาได้แก่ 31 ถึง 35 ปีคนคิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมาอีกได้แก่ 36 ถึง 40 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และ 46 ถึง 50 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	24	48.00
สูงกว่าปริญญาตรี	9	18.00
อนุปริญญา/ปวส.	17	34.00
รวม	**50**	**100.00**

จากตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ลำดับรองลงมาได้แก่สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน9 คนคิดเป็นร้อยละ 18.00 และอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 34.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงานทั่วไป	15	30.00
รับราชการ	35	70.00
รวม	**50**	**100.00**

จากตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นระดับอาชีพรับราชการ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และพนักงานทั่วไปจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเงินเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
10,000-15,000	6	12.00
20,001-25,000	26	52.00
น้อยกว่า 10,000	8	16.00
15,000-20,000	10	20.00
รวม	**50**	**100.00**

จากตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นระดับเงินเดือน 20,001 ถึง 25,000 จำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาได้แก่ 15,001 ถึง 20,000 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมาอีกน้อยกว่า 10,000 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 และ 10,000 ถึง 15,000 คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรี ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีส่วนอำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$	ระดับความพึงพอใจ	ร้อยละ	ลำดับ
1. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีระบบบริหารจัดการองค์กรที่ทันสมัย โดยยึดหลักความถูกต้อง	4.66	มากที่สุด	93.20	4
2. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการจัดระบบบริหารอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาใช่บริการ	4.68	มากที่สุด	93.60	3
3. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ และภาครัฐในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร	4.64	มากที่สุด	92.80	5
4. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการกำหนดแผนการพัฒนาพนักงานและการดำเนินตามแผนงานที่เกี่ยวข้อง	4.64	มากที่สุด	92.80	5
5. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านกลุ่มเด็กและสตรีให้มีความสะดวกและความปลอดภัย	4.70	มากที่สุด	94.00	2
6. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีประสานความร่วมมือช่วยเหลือด้านเด็กและสตรีในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	4.76	มากที่สุด	95.20	1
7. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการจัดทำระบบการบริหารกลุ่มเด็กและสตรีเป็นไปตามขั้นตอนของกระทรวงการคลังและขององค์กร	4.60	มากที่สุด	92.00	6
8. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดช่วยเหลือให้คำปรึกษาและนำสนับสนุนประสานความร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชน	4.60	มากที่สุด	92.00	6

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ค่าระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรส่วนประสานงานด้านเด็กและสตรีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีประสานความร่วมมือช่วยเหลือด้านเด็กและสตรีในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ เท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมาคือ 5 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านกลุ่มเด็กและสตรีให้มีความสะดวกและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ เท่ากับ

4.70 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 94.00 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการจัดระบบบริหารอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาใช่บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ4.68 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.60 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีระบบบริหารจัดการองค์กรที่ทันสมัย โดยยึดหลักความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.66 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.20 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ และภาครัฐในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.80 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านกลุ่มเด็กและสตรีให้มีความสะดวกและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.80 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการจัดทำระบบการบริหารกลุ่มเด็กและสตรีเป็นไปตามขั้นตอนของกระทรวงการคลังและขององค์กร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.00 และลำดับสุดท้าย ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดช่วยเหลือให้คำปรึกษาและนำสนับสนุนประสานความร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับความพึงพอใจ	ร้อยละ	ลำดับ
1. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการติดตามเอาใจใส่ต่อปัญหาเด็กและสตรีอย่างสม่ำเสมอ	4.48	มาก	89.60	7
2. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีและผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์พูดคุยซักถามปัญหาของเด็กและสตรีตลอดจนปัญหาจบ	4.70	มากที่สุด	94.00	3
3.ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดประชุมสัมมนาเรื่องเด็กและสตรีต่อภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ	4.60	มากที่สุด	92.00	6
4. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดตั้งสภาเด็กและกลุ่มสตรีเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	4.68	มากที่สุด	93.60	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับความพึงพอใจ	ร้อยละ	ลำดับ
5. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการเฝ้าระวังเรื่องปัญหา เพื่อความสบายใจของภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ	4.76	มากที่สุด	95.20	1
6. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีต้องช่วยชุมชนปลอดภัยไร้ยาเสพติด อาบายมุขต่าง ๆ เพื่อเกิดความสงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	4.72	มากที่สุด	94.40	2
7. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการเคารพ รับฟังความคิดเห็น เข้าใจสิทธิเด็กและสตรี	4.64	มากที่สุด	92.80	5
8. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้มีการส่วนร่วมในนโยบายโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเด็กและสตรีในองค์กรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	4.48	มาก	89.60	7

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ค่าระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการเฝ้าระวังเรื่องปัญหาเพื่อความสบายใจของภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมาศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีต้องช่วยชุมชนปลอดภัยไร้ยาเสพติด อาบายมุขต่าง ๆ เพื่อเกิดความสงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.72 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.40 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีและผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์พูดคุยซักถามปัญหาของเด็กและสตรีตลอดจนปัญหาจบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.7 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 94.00 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดตั้งสภาเด็กและกลุ่มสตรีเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.68 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 93.60 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการเคารพรับฟังความคิดเห็น เข้าใจสิทธิเด็กและสตรี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.80 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีได้จัดประชุมสัมมนาเรื่องเด็กและสตรีต่อภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.00 ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการติดตามเอาใจใส่ต่อปัญหาเด็กและสตรีอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.48 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากคิดเป็นร้อยละ 89.60 และลำดับสุดท้าย ศูนย์ประสานงาน

ด้านเด็กและสตรีได้มีการส่วนร่วมในนโยบายโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเด็กและสตรีในองค์กรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.48 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 89.60 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปและอภิปรายผลดังนี้ ความพึงพอใจเลือกศึกษาระบบการบริหารจัดการศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดใช้แดนพักใต้นั้น ศึกษาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการและศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายในแนวคิดและกรอบวาระด้านเด็กและสตรี 7 ประการ คือ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ ด้านงบประมาณและด้านอื่น ๆ ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับภายในองค์กรได้มีการจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภายในองค์กร (สมคิด บางโม, 2546) กล่าวว่า การบริหารจัดการความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรี ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อประสานงานด้านเด็กและสตรีมีการติดตามเอาใจใส่ต่อปัญหาเด็กและสตรีอย่างสม่ำเสมอ

2. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอให้มี เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาสังคมด้านเด็กและสตรี กับภาคราชการ รวมถึงองค์กรทุกภาคส่วน ในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างในการทำงาน และสนับสนุนให้เกิดการทำงานด้านเด็กและสตรีอย่างมีส่วนร่วมและเกิดความยั่งยืน โดยให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง (สมคิด บางโม, 2546) กล่าวว่า เรื่องนี้สามารถนำมาช่วยเหลือเด็กและสตรีในพื้นที่สามจังหวัดชาดแดนใต้เพื่อดูแล แก้ไขปัญหาเรื่องเด็กและสตรีที่มีความสำคัญมากต่อสังคมเช่นความรุนแรงที่เกิดต่อเด็กและสตรี การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการเยียวยา สุขภาวะของเด็กและสตรี การยอมรับและความเท่าเทียมทางเพศ และการมีส่วนร่วมในกลไกการตัดสินใจทุกระดับ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. เด็กและเยาวชนมีความเห็นว่าปัญหาสังคม และปัญหาด้านเศรษฐกิจ เป็นปัญหาที่สำคัญมากกว่าปัญหาอื่น จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามาส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวอย่างแท้จริง

2. ความสำคัญของปัญหาสังคมของเด็ก และเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว และมีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจาก ครอบครัวเป็นสำคัญเนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกของบุคคลที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ อบรมบ่มนิสัยให้เด็กรู้จักมีความผิดชอบต่อสังคม

3. ความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัญหา สังคมที่แตกต่างกัน จึงควรมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาระดับชั้นที่สูงขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาสังคม

เอกสารอ้างอิง

สมเกียรติ ผลประยูร. (2562). *การแก้ไขปัญหาเด็ก-สตรี เป็นส่วนหนึ่งสร้างสันติสุขในพื้นที่*. ยะลา: ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สมคิด บางโม. (2546). *การบริหารจัดการความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร*. กรุงเทพฯ: จูนพับลิชชิ่ง.

ความคิดเห็นของประชาชนในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The People's Opinion to Remove Red-whiskered bulbul out of the Protected Wildlife List According to Wild Animal Conservation and Protection ACT, BE 2562 (2019) A Case study of Hat Yai District, Songkhla Province.

ธีรชญาน์ ศิริชัชวาลวงศ์[1*], คัมภีร์ ทองพูน[2] และสุกรี บุญเทพ[3]

Theerachaya Sirichatchawnawong[1*], Kumpee Thongpoon[2] and Sukree Boontep[3]

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer of Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer of Department the Public Admistration, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Theerachaya29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองและศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในปัจจุบันนกกรงหัวจุกเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองลำดับที่ 580 ตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2546 ออกตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ปัจจุบันมีการแก้ไขโดยยกเลิกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งกฎหมายกำหนดห้ามมิให้ผู้ล่าหรือพยายามล่า เว้นแต่เป็นการกระทำโดยทางราชการที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมาย เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่เป็นที่นิยมของประชาชนในแง่ที่เป็นสัตว์เลี้ยงเพื่อฟังเสียงร้องอันไพเราะ และเพื่อการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการเลี้ยงนกชนิดนี้เป็นเหมือนหนึ่งในวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่แห่งนั้น นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกหากได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องสามารถมีอายุยืนนาน นกปรอด

หัวโขนหรือนกกรงหัวจุกตัวใดที่มีเสียงร้องไพเราะและได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดแข่งขัน อาจมีราคาถึงหลักล้าน ในปัจจุบันจึงเป็นลักษณะการขออนุญาตครอบครองเพื่อเลี้ยงดูแล้วนำเข้าแข่งขันขยายเพาะพันธุ์และจำหน่ายเป็นจำนวนมาก สร้างรายได้ให้ทั้งผู้เลี้ยงและกลุ่มชุมชนที่ทำธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ในส่วนความคิดเห็นของประชาชนในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่านกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองและมีโทษหากมีการฝ่าฝืนครอบครองเพาะพันธุ์หรือค้าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่เห็นด้วยในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายเปิดโอกาสให้มีการครอบครองและเพาะพันธุ์โดยการขออนุญาตให้ถูกต้องได้อยู่แล้ว การถอดออกจากสัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อเป็นสัตว์เศรษฐกิจนั้นเห็นว่ายังมีจำนวนไม่เพียงพอ แม้ว่าจะมีการอนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ แต่การเพาะพันธ์ยังไม่เป็นที่แพร่หลายว่าได้ผลในปริมาณที่มากพอ และคิดว่านกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมีความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์

คำสำคัญ: นกปรอดหัวโขน, นกกรงหัวจุก, การถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชี, สัตว์ป่าคุ้มครอง

Abstract

The purpose of this research was to study the laws related to the protection of red-whiskered bulbul and the public opinion on deletion. Red-whiskered bulbul is removed from the protected wildlife list. According to the Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2562, a case study of Hat Yai District, Songkhla Province, was a qualitative research with in-depth interviews.

The results of the research concluded that at present Red-whiskered bulbul is a bird species, have a beautiful singing voice and the number continues to decline therefore be protected by law as a protected wildlife No. 580 under the Ministerial Regulation B.E. 2546 issued under the Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 2535.Currently, the amendment is to repeal the Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 2535 to the Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 2562. The law prohibits anyone from hunting and do not have in possession unless it is an official act that is exempt by law. However, this bird is still popular in the southern regions. especially people in the three southern border provinces of Thailand. There is a violation of the law to have in possession by hunting from natural resources. Including a lot of trading Because raising this bird is like one in the culture and way of life of the people in the area. If this bird has a beautiful

singing voice and won the competition, it will cost up to one million baht. Generate income for both herders and community groups doing business related to this bird. The public opinion section on the removal of the Red-whiskered bulbul from the protected wildlife list. It found that the public disagreed with the removal of the red-whiskered bulbul from the protected wildlife list. Because at the moment the law allows possession of this bird if it comes from breeding. The deletion to drive it as an economic beast is still insufficient. Although breeding is allowed but breeding is not yet widespread to produce sufficiently large quantities, and the red-whiskered bulbul is at risk of extinction.

Keywords: Red-whiskered bulbul, Red-whiskered bulbul removal from protected wildlife list, protected wildlife,

บทนำ

นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก เป็นนกประจำถิ่นที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทย มีหนังสือบางเล่มได้เขียนเอาไว้ว่า ชนชาติแรกที่นำนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมาเลี้ยงคือชาวจีน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2410 คนจีนได้นำนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมาเลี้ยงแทนนกโรบิ้นที่ส่วนใหญ่นิยมนำใส่กรงติดตัวเดินไปตามถนนหรือนั่งร้านกาแฟ พบปะเพื่อนฝูงที่เลี้ยงนกเหมือนกัน แต่นกโรบิ้นมักจะเป็นนกที่ตกใจง่ายและตื่นคนถึงขั้นช็อกตายคากรง ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ชาวจีนหันมาเลี้ยงนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมีถิ่นอาศัยอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นในทวีปเอเชียพบได้ในประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว อาศัยอยู่ตามป่าไม้ทั้งในที่ราบและที่สูง มีรูปร่างลักษณะปราดเปรียว มีสีขนสวยงาม ขนปีกและหลังสีน้ำตาล ขนใต้คาง อก ท้อง และแก้มสีขาว ใต้ตาและใต้หางสีแดงสด ลักษณะเด่นคือขนสีดำบนกระหม่อมจะตั้งสูง จึงเป็นที่มาของชื่อนกปรอดหัวโขน มีเสียงร้องไพเราะเป็นทำนองสูงต่ำคล้ายทำนองเพลง น้ำเสียงของนกแต่ละตัวมีความแตกต่างกัน บางตัวมีเสียงร้องและทำนองเด่นชัดเป็นเอกลักษณ์ประจำตัว เช่น เพลงลากหวาย จึงเป็นที่นิยมของประชาชนเป็นอย่างมาก นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนภาคใต้มายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย นั่นคือ การแข่งขันประชันเสียงเพลงที่มีลีลาการร้องของสำนวนเสียงของนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน แต่ในสมัยก่อนของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช นิยมนำนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมาชนกันหรือตีกันเหมือนกับการชนไก่ คือเอานกมาเทียบขนาดให้ใกล้เคียงกันแล้วจับใส่กรงกลางที่มีขนาดใหญ่ แล้วปล่อยให้นกทั้งสองตัวไล่จิกตีกันภายในกรงจนกว่าจะรู้แพ้รู้ชนะ บางครั้งก็ปล่อยให้นกตีกันจนตาย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่านกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมีนิสัยดุร้ายและชอบไล่จิกและตีกันตามธรรมชาติ แต่กรณีเลี้ยงอยู่กับบ้านจะมีความมักคุ้นเชื่องกับผู้เลี้ยงเป็นอย่างดีไม่มีนิสัยดุร้าย สร้างความเพลิดเพลินเบิกบานใจให้กับผู้เลี้ยง

ต่อมาการแข่งขันนกกรงหัวจุกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2515 เนื่องจากชาวจังหวัดสงขลา มีแนวความคิดที่จะเปลี่ยนจากการตีกันมาเป็นแบบแข่งขันประชันเสียง โดยเอาแบบมาจากการแข่งขันของนกเขาชวา คือ การนำนกป่าที่ต่อมาได้นำมาเลี้ยงและฝึกให้เกิดความเชื่องกับคนเลี้ยงหรือเชื่องกับผู้ที่เป็นเจ้าของ พร้อมกับฝึกให้นกมีความสามารถในการร้องในลีลาต่าง ๆ ตามแต่ที่นกในแต่ละตัวจะทำได้ และผู้เลี้ยงนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกก็เริ่มเปลี่ยนการละเล่นที่นำนกมาตีกันมาเป็นอย่างเดียวกันกับนกเขาชวา คือการเล่นฟังเสียงอันไพเราะของนก จากนั้นการแข่งขันประชันเสียงของนกกรงหัวจุกก็เริ่มมีผู้นิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดให้มีการแข่งขันขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2519 ที่สนามบริเวณหลังสถานีรถไฟเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งในการจัดครั้งนั้นถือว่าเป็นรายการใหญ่ที่สุดในยุคนั้น และได้ยกเลิกการแข่งขันนกกรงหัวจุกในแบบตีกัน ปี พ.ศ.2520 ทางจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดให้มีการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงนกกรงหัวจุก โดยจัดตั้งขึ้นเป็นชมรม ซึ่งทำให้ทุกวันนี้มีชมรมนกกรงหัวจุกเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย มีการจัดการแข่งขันไปทั่วทุกพื้นที่ อย่างเช่นกรุงเทพมหานครได้มีการเล่นนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2524 โดยมีกลุ่มคนทางภาคใต้นำเอากีฬาชนิดนี้เข้ามาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก และได้จัดให้มีการแข่งขันขึ้นเป็นครั้งแรกที่ตลาดสวนจตุจักร และนับตั้งแต่นั้นมากระแสความนิยมแข่งขันประชันเสียงของนกกรงหัวจุกก็ได้รับความนิยมสืบมาจนถึงปัจจุบัน การแข่งขันนกกรงหัวจุกได้รับการยอมรับว่าเป็นกีฬาชนิดหนึ่งที่มีผู้คนให้ความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีการจัดงานแข่งขันประชันเสียงกันทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในกรุงเทพฯ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ในแต่ละสัปดาห์จะมีรายการแข่งขันทั้งประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 5 สนาม มีชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกทั่วประเทศ และสิ่งที่ยิ่งใหญ่เหนือสิ่งอื่นใดก็คือการได้รับการโปรดเกล้าพระราชทานถ้วยเป็นรางวัลแก่ผู้ที่ชนะการแข่งขัน มีตั้งแต่ถ้วยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้วยของพระบาทสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งสร้างความปลาบปลื้มและเป็นเกียรติยศแก่วงศ์ตระกูลของผู้ที่ได้ครอบครองถ้วยพระราชทาน วงการนกกรงหัวจุกจัดได้ว่าเป็นวงการที่ได้รับความนิยมจากคนไทยทั้งประเทศเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมแพร่ขยายมากขึ้น มีการจัดรายการแข่งขันติดกันและต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีผู้ใหญ่ในบ้านเมืองให้การสนับสนุนหลายท่าน ซึ่งส่งผลให้วงการกีฬานกกรงหัวจุกเป็นกีฬาที่สร้างความสนุกสนานและเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับคนในชาติได้เป็นอย่างดี

จากนั้นมีการประกาศให้นกปรอดหัวโขน หรือที่นิยมเรียกกันว่า นกกรงหัวจุก (Pycnonotus Jocosus) เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง แต่ยังมีการเสาะหานกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกจากธรรมชาติมาครอบครองมากยิ่งขึ้น โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย โดยเฉพาะนกปรอดหัวโขนที่อาศัยอยู่ทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์หรือป่าสงวนแห่งชาติ จะเห็นได้จากสื่อที่นำเสนอข่าวการจับกุมผู้ค้านกที่ไม่มีใบอนุญาต มีการรวมตัวเสนอให้มีการถอดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาโดยให้เหตุผลว่าเป็นกรณีเดียวกันกับนกเขาชวา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก รวมทั้งความคิดเห็นของ

ประชาชนเกี่ยวกับการถอดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยเห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญเนื่องจากประชาชนในสามจังหวัดชายแดนใต้หรือพื้นที่อื่น ๆ มีการเรียกร้องให้ถอดนกกรงหัวจุกหรือนกปรอทหัวโขนออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ความคิดเห็นของประชาชนย่อมสะท้อนออกมาจากความรู้สึกของประชาชนโดยตรง ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวม เป็นแนวทางให้แก่ภาครัฐได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก้ไขและหรือพัฒนาข้อเรียกร้องของประชาชนบางกลุ่มให้เป็นไปในทิศทางที่สามารถสร้างความเจริญสอดรับกับการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการยกระดับความเป็นอยู่เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่ในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความเป็นมาการเลี้ยงนกกรงหัวจุก

นกกรงหัวจุกหรือนกปรอดหัวโขน เป็นนกที่อยู่ในวงศ์นกปรอด ซึ่งมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 109 ชนิด (อับดุลลาตีฟ การีและคณะ, 2559) สำหรับในประเทศไทยพบได้ 36 ชนิด เป็นนกขนาดเล็ก ขนาดโตเต็มที่ประมาณ 20 เซนติเมตร มีสีสันสวยงามและเสียงร้องไพเราะที่แก้มและคอจนถึงหน้าอกจะมีสีขาวและมีสีแดงเป็นเส้นอยู่ข้างหูลงมา หัวเป็นเหมือนหน่อตั้งอยู่บนหัวสูงขึ้นไปเหมือนหัวโขนหรือหัวจุกอันเป็นที่มาของชื่อนกกรงหัวจุก นอกจากนี้จะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันในแต่ภาคและโอกาสดังนี้

1. ชื่อเรียกเป็นทางการว่า "นกปรอดหัวโขนเคราแดง"
2. ชื่อเรียกในทางภาคเหนือว่า "นกพิชหลิว"
3. ชื่อเรียกในทางภาคกลางว่า "นกปรอดหัวโขน" หรือ "นกปรอดหัวจุก"
4. ชื่อเรียกในทางภาคใต้ว่า "นกกรงหัวจุก"
5. ชื่อเรียกเป็นภาษามาลายูท้องถิ่นว่า "บุรงวอเบาะยาโม" ของชาวมุสลิม
6. ชื่อเรียกที่เป็นที่รู้จักกันทุกภาคว่า "นกกรงหัวจุก" ถิ่นอาศัยของนกกรงหัวจุกจะอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนชื้นในทวีปเอเชีย พบได้ในประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ส่วนใหญ่จะพบนกชนิดนี้ได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย จากการศึกษาตำนานนกกรงหัวจุก

พบว่า ชนชาติแรกที่นำนกกรงหัวจุกมาเลี้ยงคือ ชาวจีน เมื่อประมาณ พ.ศ.2410 คนจีนได้นำนกกรงหัวจุกมาเลี้ยงแทนนกโรบิ้นที่คนจีนส่วนใหญ่นิยมนำมาใส่กรงพาเดินไปตามถนนหรือนั่งร้านกาแฟ หรือไปหาเพื่อน ๆ ที่รู้ใจและเลี้ยงนกเหมือนกัน และนกโรบิ้นมักจะเป็นนกที่ตกใจง่ายและตื่นคน บางครั้งตกใจมากจนถึงขั้นช็อกตายคากรง ชาวจีนได้นำนกกรงหัวจุกใส่ในกรงไม้สี่เหลี่ยมขนาดเล็ก เมื่อไปเที่ยวที่ไหนก็จะหิ้วกรงนกนี้ติดมือไปเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะนั่งที่ร้านกาแฟหรือไปนั่งคุยกับใครก็จะหิ้วไปด้วย เพราะชอบสีสันที่สวยงามและเสียงร้องที่ไพเราะ ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ชาวจีนพากันมาเลี้ยงนกกรงหัวจุกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (siriwut sotomad, 2012)

การเลี้ยงนกกกรงหัวจุกมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลที่ชื่นชอบ บ้างก็ชอบความสวยสดงดงามในรูปร่าง สีสัน และลีลา เนื่องจากนกกรงหัวจุกเป็นนกที่มีขนาดเล็ก รูปร่างปราดเปรียว บางคนชอบในสำนวนเพลงร้อง เมื่อฟังอย่างพินิจพิเคราะห์จะพบว่าแต่ละครั้งที่นกร้องออกมาจะไม่ซ้ำกัน มีการหมุนเวียนเปลี่ยนไป ทำให้ฟังแล้วเกิดความเพลิดเพลิน บางนกกระโดดโลดเต้นไปตามลีลาที่เป็นธรรมชาติ สร้างความประทับใจและความสบายใจให้กับเจ้าของนกเป็นอันมาก ผู้เลี้ยงบางคนบอกว่าการเลี้ยงนกกรงหัวจุกเป็นการพักผ่อนหย่อนใจภายหลังจากตรากตรำทำงาน หรือในวันหยุดเป็นโอกาสที่จะได้พบปะเพื่อนฝูงที่มีรสนิยมชอบในสิ่งเดียวกัน เป็นการผ่อนคลายความเครียดที่ดีได้ บางคนชื่นชอบเพื่อการแข่งขันเมื่อได้รับรางวัล ก็จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในฝีมือการเลี้ยง รวมทั้งเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงต่อผู้คนในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว ทำให้เด็ก ๆ ห่างไกลจากสิ่งเสพติด อีกทั้งยังช่วยกันอนุรักษ์นกกรงหัวจุก ซึ่งในปัจจุบันสามารถเพาะพันธุ์นกกรงหัวจุกได้สำเร็จแล้ว เมื่อทำการขยายพันธุ์ให้มากขึ้นก็จะเป็นการอนุรักษ์นกชนิดนี้ให้อยู่ต่อไปชั่วลูกหลาน อันเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น

Fled.M..P..Man (1971) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป การสำรวจความคิดเห็นจะมีประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผนการทำงานที่เป็นไปตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

Hurlock (1995) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง. เป็นความรู้สึกที่ขึ้นอยู่กับจิตใจของบุคคลซึ่งจะแสดงออกโดยมีข้ออ้างหรือเหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นนั้น.ทั้งนี้ความคิดเห็นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม สภาพจิตใจ เป็นต้น

แนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพการสูญเสียความสมดุลของสภาพแวดล้อมของประเทศที่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากผลการกระทำโดยตรง และผลกระทบจากกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ของมนุษย์จนกระทั่งก่อให้เกิดผลเสียในประการต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นการได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในประเทศเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป (อรวรรณ เนาว์ประโคน, 2545)

ทรัพยากรธรรมชาติ (Nature Resource) หมายความถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีประโยชน์และสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ หรือว่ามนุษย์สามารถที่จะนำเอามาใช้ประโยชน์ได้ (สุรกี โรจน์อารยานนท์, 2530)

ทรัพยากรธรรมชาตินั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ (เกษม จันทร์แก้ว, 2529)

1. ทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่ใช้แล้วไม่หมดเปลืองหรือสูญหายไป (Non-Exhausting Natural Resource) ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่หากว่ามนุษย์ได้นำเอามาใช้แล้ว ธรรมชาติก็จะสร้างขึ้นมาทดแทนได้ใหม่เสมอไม่มีวันหมดไป ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้จะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อาทิเช่น อากาศ น้ำ แสงอาทิตย์ เป็นต้น

2. ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดสิ้นไปเลย (Exhaustible Natural Resource) ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่หากเมื่อนำเอามาใช้ประโยชน์แล้ว จะไม่สามารถที่จะสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อทดแทนได้เลย อาทิเช่น แร่ธาตุ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น

เมื่อได้ทำการพิจารณาจากความหมายและประเภทของทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวแล้ว จะพบว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่หากมนุษย์ได้นำเอามาใช้ประโยชน์จนหมดสิ้นไป หรือว่าปล่อยให้ถูกทำลายลงไปจากสาเหตุในประการต่าง ๆ แล้ว มนุษย์เองก็จะไม่สามารถที่จะสร้างขึ้นมาทดแทนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติหลายๆ ประเภทนั้นถ้าหากมนุษย์ได้นำเอามาใช้ประโยชน์จนหมดสิ้นไปแล้ว ธรรมชาติก็จะไม่สามารถสร้างขึ้นมาใหม่ทดแทนได้ หรือถ้าหากว่าจะสร้างขึ้นมาใหม่ทดแทนก็จะต้องใช้ระยะเวลานาน ดังนั้นถ้าหากมนุษย์ได้ใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีข้อจำกัดแล้ว ก็จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีอยู่หมดลงไปได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์เองอย่างที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องหาแนวทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความคุ้มค่าและมีประโยชน์มากที่สุด ซึ่งจะต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่จำเป็น และในขณะเดียวกันนั้นก็จะต้องมีการกำหนดมาตรการในด้านการสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นเอาไว้อีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้เกิดมีแนวความคิดในเรื่องของการอนุรักษ์(Conservation) และการพิทักษ์(Preservation) ทรัพยากรธรรมชาติขึ้นมา

หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า

การทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือวิกฤตการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น บ่อยครั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้คนในสังคมเกิดตื่นตัวมากขึ้นในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรต่าง ๆ ไว้ ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ แร่ธาตุ ป่าไม้ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สัตว์ป่าหลายชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว ส่วนที่เหลืออยู่ก็กำลังถูกกระแสความ เจริญของสังคมคุกคามจนเกือบจะต้องสูญพันธุ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้ความสมดุลทางธรรมชาติยังคงอยู่ต่อไป จำเป็นที่เราจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าไว้อย่างจริงจังโดยเร่งด่วน ในการอนุรักษ์สัตว์ป่าควรคำนึงถึงหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

1. การป้องกัน หมายถึง การกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อมในอันที่จะป้องกันคุ้มครอง ระงับหรือยุติปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตของสัตว์ป่า เช่น ปัญหาการล่าและลักลอบค้าสัตว์ป่า รวมไปถึงการบุกรุกหรือทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งหลบภัย และแหล่งอาหารของสัตว์ป่าด้วย ดังนั้นการอนุรักสัตว์ป่าโดยการป้องกันนี้อาจกระทำได้โดยการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าอย่างจริงจัง และปลูกฝังการให้ความรักความเมตตาต่อสัตว์ป่าอย่างถูกวิธีด้วย

2. การค้นคว้าวิจัย หมายถึง การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสัตว์ป่าอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อนำมาใช่ส่งเสริมและสนับสนุนการแก้ปัญหาและการอนุรักษ์สัตว์ป่า ได้แก่ การวิจัยทางวิชาการเพื่อเพาะพันธุ์สัตว์ป่า การอนุรักษ์และปรับปรุงแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า การศึกษาพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของสัตว์ป่า รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมด้วย เป็นต้น

3. การนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์ หมายถึง การรู้จักใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าให้เหมาะสม และคุ้มค่าตามหลักการอนุรักษ์สัตว์ป่า โดยการใช้สัตว์ป่าให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์มากที่สุด นานที่สุด แต่สูญเสียและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด จึงจะต้องคำนึงถึงการควบคุมจำนวนของสัตว์ป่ามิให้ลดน้อยลงจนเป็นอันตรายต่อการขยายพันธุ์ หรือทำให้เสียสมดุลของระบบนิเวศได้ ดังนั้นสัตว์ป่าที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ต้องเป็นสัตว์ป่าชนิดที่สามารถขยายพันธุ์ได้ง่ายหรือมีจำนวนมากพอ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ อันจะทำให้การใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การคุ้มครองสัตว์ป่าตามบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

ในปัจจุบันมีการลักลอบจำหน่ายสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าอย่างต่อเนื่อง จะพบได้บริเวณตลาดนัด ศูนย์การค้า สถานที่ค้าสัตว์เลี้ยง และร้านอาหารป่า ที่พบเห็นกันเป็นประจำ ได้แก่ นกขุนทอง นกปรอดหัวโขน นกกะรางคอดำ แมวดาว นางอาย ผีเสื้อบางชนิด เขาเก้ง เขากวาง หรือกระเป๋า รองเท้าที่ทำจากซากของหนังตะกวด งูเหลือม งูหลาม งูจงอาง เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการซื้อ ขาย นำเข้า ส่งออกสิ่งดังกล่าว เป็นการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ผู้กระทำผิดอาจจะได้รับโทษตามกฎหมาย จึงปรากฏข่าวการจับกุมผู้กระทำความผิดให้เห็นตามหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ สื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งผู้กระทำเหล่านั้นมีทั้งที่ตั้งใจกระทำผิด และที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ซึ่งมักจะเป็นผู้ซื้อ

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. 2562 สัตว์ป่า หมายความว่า สัตว์ทุกชนิด ไม่ว่าสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก แมลง หรือแมง ซึ่งโดยสภาพธรรมชาติย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในป่าหรือในน้ำ และให้หมายความรวมถึงไข่ของสัตว์ป่าเหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะที่ได้จดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณ ตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ และสัตว์พาหนะที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์พาหนะดังกล่าว

สัตว์ป่าสงวน หมายถึง สัตว์ป่าที่หายากตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ คือ นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร, แรด , กระซู่, กูปรีหรือโคไพร, ควายป่า, ละองหรือละมั่ง, สมันหรือเนื้อสมัน, เลียงผาหรือเยืองหรือกูรำหรือโครำ, กวางผา, นกแต้วแร้วท้องดำ, นกกระเรียน, แมวลายหินอ่อน, สมเสร็จ, เก้งหม้อ, พะยูนหรือหมูน้ำ และสัตว์ที่จะกำหนดเพิ่ม

สัตว์ป่าคุ้มครอง หมายถึง สัตว์ป่าที่กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง เช่น ช้างป่า, ชะนี, ไก่ฟ้า, นกขุนทอง, เสือดาว, เสือโคร่ง, หมีดำ ฯลฯ ทั้งนี้สัตว์ป่าใดจะเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นเป็นไปตามบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองในกฎกระทรวง

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กำหนดให้นกปรอดทั้ง 36 ชนิด ที่พบในเมืองไทยเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทนก นกปรอดหัวโขนหรือที่นิยมเรียกกันว่า นกกรงหัวจุก (Pycnonotus Jocosus) จึงเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองปรากฏอยู่ในบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวงซึ่งกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 จำพวกนกในลำดับที่ 580 (ปัจจุบันมีการแก้ไขกฎหมายจากเดิมพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562) เป็นสัตว์ป่าที่ห้ามล่า ห้ามครอบครอง ห้ามค้า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์จังหวัดต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางด้านป่าไม้และสัตว์ป่าให้คงอยู่ ดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายสัตว์ป่า ในส่วนการประกวดนกปรอดหัวโขนนั้นต้องปฏิบัติตามประกาศกรมป่าไม้ เรื่องการประกวดแข่งขันนกปรอดหัวโขน ลงวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 โดยอธิบดีกรมป่าไม้ที่ระบุว่า “ผู้ใดจะนำสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดนกปรอดหัวโขน หรือสัตว์ป่าอื่น ๆ เข้าประกวดแข่งขัน จะต้องนำเอกสารการแจ้งการครอบครองตามมาตรา 66 หรือ 67 ซึ่งได้จดแจ้งต่อกรมป่าไม้แล้วภายในเดือนพฤษภาคม 2535 และต้องนำเอกสารดังกล่าวติดตัวสัตว์ป่าไปด้วยทุกครั้ง และผู้ที่นำสัตว์ป่าไปเข้าประกวดแข่งขั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในเอกสารดังกล่าวข้างต้น หรือผู้เข้าประกวดนำสัตว์ป่าคุ้มครองอื่นไปแข่งขัน หรือมีการตกลงกันซื้อขายสัตว์ป่าคุ้มครองภายในสถานที่ประกวด จะมีความผิดตามกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีต่อการเรียกร้องให้ถอดนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้วิธีการดำเนินการศึกษา 2 วิธี คือ

1) วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปจากหนังสือ เอกสารวิชาการต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ ตัวบทกฎหมาย และสืบค้นข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสังเกตเชิงสำรวจสภาพเหตุการณ์โดยทั่ว ๆ ไป เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับการครอบครอง กิจกรรมการเลี้ยง กิจกรรมการแข่งขันนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกในพื้นที่ที่ศึกษา โดยสังเกตกิจกรรมอยู่ห่าง ๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นไว้ล่วงหน้า คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในเนื้อหาที่ต้องการทราบและเก็บรวมรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เลือกกลุ่มประชาชนผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใน 10 เทศบาลของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา แบ่งเป็นกลุ่มผู้มีและไม่มีนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกไว้ในครอบครองกลุ่มละ 5 คนต่อ 1 เทศบาล ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึกและสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นต่อกัน

ผลการวิจัย

1.ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนกกรงหัวจุกหรือนกปรอทหัวโขน

นกปรอดหัวโขนหรือที่นิยมเรียกกันว่า นกกรงหัวจุก (Pycnonotus Jocosus) เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 จำพวกนกในลำดับที่ 580 เป็นสัตว์ป่าที่ห้ามล่า ห้ามครอบครอง ห้ามค้า เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ย้อนไปเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2544 กรมป่าไม้ได้มีประกาศ เรื่องการตรวจสอบและทำเครื่องหมายสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน และซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งประกาศดังกล่าวกำหนดให้ผู้ครอบครองมาแจ้งการครอบครองต่อกรมป่าไม้เพื่อตรวจสอบและทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่า และจะออกใบอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว (สป.2) หรือใบรับรองให้ครอบครองซากสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว (สป.3) และหนังสือมอบให้คุ้มครองซากสัตว์ป่าสงวนหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวแทนกรมป่าไม้ (อญ./สป.1) แต่โดยทั่วไปประชาชนยังไม่เข้าใจรายละเอียดดีพอ จึงมิได้ไปดำเนินการแจ้งตามแบบและวิธีการของกรมป่าไม้ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ทางราชการจึงได้ออกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ด้วยเหตุผลที่ในปัจจุบันมีผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจำนวนมาก ที่ไม่ได้นำสัตว์ป่าคุ้มครองมามอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ได้มาแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่า

คุ้มครอง ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมดูแล ให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองได้ สมควรกำหนดให้ผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแจ้งการครอบครองและขออนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าว ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องรับโทษ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยยังไม่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย หากมาแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิด และจำนวนของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ให้บังคับ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ เป็นการนิรโทษกรรมให้กับผู้ที่ไม่ดำเนินการตามที่กรมป่าไม้ประกาศในปี พ.ศ. 2544 หากผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต้องการจะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพการเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้นั้นว่าอยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัยเพียงใด หากเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่และปลอดภัย ให้อธิบดีอนุญาตให้ผู้นั้นครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไปได้ โดยออกใบอนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวไว้ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ใบอนุญาตดังกล่าวให้มีอายุเพียงเท่าอายุของสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น และเมื่อสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตายหรือเพิ่มจำนวนขึ้นโดยการสืบพันธุ์ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเพิ่มจำนวนหรือตาย หากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นไม่ต้องการจะเลี้ยงดูสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นต่อไป หรือเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบเห็นว่าสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอและไม่ปลอดภัย ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นให้แก่ผู้รับใบอนุญาตดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะ หรือจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่ต้องได้รับอนุญาตให้แก่ผู้รับใบอนุญาตเพาะพันธุ์ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ หรือวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาต แล้วแต่กรณี และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังมีสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใดให้สัตว์ป่าคุ้มครองนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ต่อมาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2546 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546 โดยให้เหตุผลว่าควรส่งเสริมให้มีการเพาะพันธุ์เพิ่มเติม เพื่อป้องกันมิให้สูญพันธุ์ และเพื่ออนุญาตให้บุคคลมีไว้ในครอบครอง ค้า และเพาะพันธุ์ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงควรที่จะกำหนดสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ตามบัญชีข้างท้ายนี้ การประกาศนี้นกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกได้รับอนุญาตให้มีการเพาะพันธุ์ได้

บทกำหนดโทษตามลักษณะของความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 17 ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่า ดังกล่าว เว้นแต่

(1) เป็นการครอบครองโดยผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ตามมาตรา 33 หรือสวนสัตว์ที่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งตามหน้าที่

(2) เป็นการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ของผู้รับใบอนุญาตดำเนินกิจการ เพาะพันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา 28 ที่มีไว้เพื่อการเพาะพันธุ์หรือได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซากสัตว์ป่า ดังกล่าว

(3) เป็นกรณีตามมาตรา 10 หรือมาตรา 11

มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากสัตว์ป่าดังกล่าว หรือ ผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าดังกล่าว

มาตรา 89 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 12 หรือมาตรา 29 ถ้ากระทำต่อสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 92 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 55 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดบทลงโทษที่ค่อนข้างหนัก ในความคิดเห็นของผู้วิจัยที่ได้ลงพื้นที่วิเคราะห์ได้ว่า ผู้ซื้อนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกส่วนใหญ่น่าจะคิดว่าราคาของนกที่ได้มาจากการล่าจากแหล่งธรรมชาติมีราคาถูกกว่านกที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นกบางตัวซื้อมาในราคาต่ำสุด 500 บาท ผู้ซื้อนำมาเลี้ยงและฝึกให้ร้องเลียนแบบเสียงและทำนองการร้องที่ชื่นชอบจนนกมีเสียงร้องตามที่ต้องการ จากนั้นจะนำเข้าสู่สนามแข่งขันที่มีอยู่ทั่วไป และราคาสูงสุดคือนกที่ได้รับรางวัลจากการแข่งขัน ซึ่งเป็นการติดต่อขอซื้อในสนามแข่งขันจะมีราคาสูงถึง 200,000 บาท ส่วนนกที่มีการขายในฟาร์มเพาะพันธุ์จะมีราคาสูง ดังนั้นตัวเลือกราคาที่ต่ำกว่าจึงเป็นที่นิยม และสามารถติดต่อขอซื้อจากผู้ค้านกที่มีการประกาศขายทั่วไปภาษาชาวบ้านคือปากต่อปาก ซื้อผ่านทีมงาน หรือซื้อผ่านการประกาศขายในสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเป็นจำนวนมาก

โดยสรุปผู้ใดมีนกกรงหัวจุกหรือนกปรอทหัวโขนไว้ในครอบครองต้องได้รับอนุญาต หรือกรณีได้มาใหม่ผู้ขออนุญาตจะต้องได้นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกมาโดยถูกต้องตามกฎหมาย นั่นคือต้องได้มาจากการเพาะพันธุ์จากผู้ที่มีใบอนุญาตให้เพาะพันธุ์และค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง เมื่อมีการซื้อขายจะมีหนังสือรับรองจากฟาร์มให้กับผู้ซื้อเพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการขออนุญาตครอบครองนก เป็นการครอบครองนกกรงหัวจุกที่ผู้ครอบครองได้แจ้งการครอบครองไว้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดให้แจ้ง (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) จุดสังเกตุนกกรงหัวจุกที่ผิดกฎหมายที่มีผู้เลี้ยงไว้โดยไม่มีใบอนุญาตครอบครองที่ออกให้โดยหน่วยงานภาครัฐ คือ จะไม่มีห่วงขาที่ใช้ระบุตัวตนของสัตว์ป่า ซึ่งบนห่วงจะมีตัวอักษรบ่งบอกชื่อเจ้าของนก ชื่อฟาร์มนก หรือแหล่งที่มาของนก รวมถึงตัวเลขที่บ่งบอกประวัติของพ่อแม่นกตัวนั้น (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2554)

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในการถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการเรียกร้องให้ถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1. ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่านกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง กฎหมายบัญญัติห้ามมีไว้ในครอบครอง มีบทลงโทษแต่ก็มีการเลี้ยงทั่วไป บ้างเป็นนกกรงที่มีมาแต่เดิมแล้ว เช่น บิดาเป็นผู้เลี้ยงไว้ดูเล่น มีการนำไปแข่งขันบ้างตามสนามชุมชนเล็ก ๆ มีเงินรางวัลเป็นสิ่งจูงใจจากผู้จัด เป็นการนำนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกลงแข่งขันใช่ช่วงเช้าก่อนไปประกอบการงานตามอาชีพ ซึ่งเป็นเวลาการดื่มน้ำชาตามวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ถือเป็นกิจกรรมกีฬาระหว่างคนในชุมชน ส่วนใหญ่ไม่มีใบอนุญาต แม้ว่าต่อมาในปี 2546 ที่มีการนิรโทษกรรมสำหรับผู้ที่ครอบครองเลี้ยงนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ให้มาแจ้งไว้กับทางการกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ส่วนหนึ่งก็ได้แจ้งลงทะเบียนผู้เลี้ยงครอบครองไว้คือผู้เลี้ยงกลุ่มที่นิยมนำนกเข้าแข่งขันเป็นอาชีพ ด้วยเกิดความกลัวว่าในเวลาที่นำนกเข้าแข่งขันอาจมีเจ้าหน้าที่เข้าจับกุม แต่อีกส่วนก็ไม่มีการแจ้งคือกลุ่มที่เลี้ยงไว้ดูเล่นที่บ้าน ต่อมาทราบว่ารัฐได้ออกกฎหมายให้มีการครอบครองได้สามารถเพาะขยายพันธุ์ หรือจำหน่ายได้ โดยการขออนุญาตและมีค่าธรรมเนียม นกที่มาจากการเพาะพันธุ์เป็นที่นิยมเฉพาะกลุ่มเท่านั้น และฟาร์มส่วนใหญ่เพาะพันธุ์นกสี นกด่าง และนกเผือก ซึ่งมีราคาสูง ดังนั้นในข้อนี้จึงสรุปได้ว่าผู้มีนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกไว้ในครอบครองทราบดีว่านก
ชนิดนี้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมาย

2. ข้อคำถามความคิดเห็นในกรณีที่มีการเรียกร้องให้ถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลที่ได้วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ทั้งในกลุ่มที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เพื่อนำเสนอเหตุผลประกอบความคิดเห็นที่น่าสนใจ ดังนี้

กลุ่มที่เห็นด้วย ส่วนใหญ่เป็นผู้ครอบครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเพื่อการแข่งขันเป็นหลัก มีจำนวนนกในครอบครองมากกว่า 3 นก มีห่วงที่ขาทุกนก เมื่อถามถึงเหตุผลที่เห็นด้วยพบว่า จะได้เสาะแสวงหามาเลี้ยงได้โดยง่าย ไม่ต้องขออนุญาตให้ยุ่งยาก สามารถนำไปที่ใดก็ย่อมได้ เช่น เดินทางข้ามจังหวัดได้ เป็นสัตว์เศรษฐกิจเพื่อการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ สร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยง ผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารนก ผู้ผลิตวิตามินบำรุงสำหรับนก ช่างทำกรง และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้วยใส่น้ำและอาหาร ผ้าคลุมกรง เป็นต้น อีกทั้งในปัจจุบันมีการเพาะพันธุ์เป็นจำนวนมาก ในรอบ 20 วัน จะมีการวางไข่ 1 ครั้ง ราคาเริ่มต้นที่ 10,000 บาทต่อ 1 นก ประชากรนกมีแต่เพิ่มไม่มีลด นกไม่ร้อง ร้องไม่เพราะหรือมีลักษณะไม่สมบูรณ์จะถูกปล่อยเข้าสู่แหล่งธรรมชาติ ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสสูญพันธุ์แน่นอน

กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยผู้มีนกไว้ในครอบครองและไม่มีนกไว้ในครอบครอง มีความคิดเห็นว่าไม่เห็นด้วยในการถอดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง เมื่อถามถึงเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยพบว่า ในปัจจุบันกฎหมายเปิดโอกาสให้มีการครอบครองและเพาะพันธุ์โดยการขออนุญาตให้ถูกต้องอยู่แล้ว ผู้ครอบครองนกใหม่สามารถติดต่อขอซื้อจากฟาร์มเพาะเลี้ยงได้พร้อมเอกสารรับรองที่มาของนก การปลดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชี

สัตว์ป่าคุ้มครองจะทำให้มีการล่านกในแหล่งธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ในอนาคตอาจมีการสูญพันธ์ไปจากแหล่งธรรมชาติได้ แม้ว่าจะมีการเพาะพันธุ์เป็นจำนวนมาก แต่การเพาะพันธุ์เป็นแต่เพียงการทำให้เผ่าพันธุ์นกปรอทหรือนกกรงหัวจุกยังคงอยู่ มีการเลี้ยงดูโดยผู้เพาะพันธุ์ นกไม่มีการเรียนรู้การหาอาหารหรือเรียนรู้พฤติกรรมอื่น ๆ เช่น สัญชาตญาณการเอาตัวรอด ดังนั้นพฤติกรรมตามธรรมชาติของนกจะไม่ได้อนุรักษ์ หมายความว่าพฤติกรรมตามธรรมชาติจะสูญหาย กลายเป็นสัตว์เลี้ยงที่ไม่มีความดุดันที่สามารถนำเข้าแข่งขันอีกต่อไป อีกทั้งหากผู้ขออนุญาตเพาะพันธุ์ไม่สืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่น ในที่สุดแล้วนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกจะสูญพันธุ์ไปตลอดกาล ส่วนในประเด็นการถอดออกจากสัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อเป็นสัตว์เศรษฐกิจนั้นเห็นว่ายังมีจำนวนไม่เพียงพอแม้ว่าจะมีการอนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ก็ตาม รัฐควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการเพาะพันธุ์ให้มากขึ้น เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในท้องถิ่นได้

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ไม่ควรปลดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองเช่นกัน เนื่องจากผู้ที่ออกมาเรียกร้องให้ปลดนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการเลี้ยงเพื่อการแข่งขันและต่อยอดในเชิงธุรกิจ มุ่งสร้างผลกำไรเป็นหลัก ซึ่งหากมีการศึกษาในเชิงลึกจะพบว่า นกชนิดนี้มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ นกใช้พื้นที่บริเวณทุ่งหญ้า ระหว่างชายป่ากับทุ่งโล่ง กินผลไม้ชายป่า และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการกระจายเมล็ดพันธุ์ไม้ป่าในเขตป่าเสื่อมโทรม ซึ่งนกในกรงไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ และแม้ว่าจะมีการเพาะพันธุ์ได้เป็นจำนวนมาก แต่ราคาของนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกที่มาจากฟาร์มมีราคาสูง ดังนั้นความนิยมย่อมน้อยกว่านกที่มาจากแหล่งธรรมชาติ อีกทั้งเมื่อเพาะพันธ์ออกมาสำเร็จ หากตัวนกมีความไม่สมบูรณ์ตามต้องการ จะมีการปล่อยเข้าสู่แหล่งธรรมชาติ ผลคือนกอาจไม่สามารถใช้ชีวิตในป่าได้และตายลงในที่สุด การปลดออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองจะทำให้มีการล่าในแหล่งธรรมชาติมากขึ้น ด้วยผู้ต้องการนกชนิดนี้ต้องการนำเข้าแข่งขันเป็นหลัก เพราะฉะนั้นนกที่มาจากแหล่งธรรมชาติจะเป็นที่ต้องการมากกว่าด้วยราคาที่ต่ำกว่า และที่สำคัญนกมีความแข็งแรง มีสัญชาตญาณความเป็นนักสู้เพื่อการเอาตัวรอด มีความดุดันทั้งท่าทางและน้ำเสียงที่ร้องได้ตามธรรมชาติ การปลดนกปรอทหัวโขนออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองโดยการเปรียบเทียบกับนกเขาชวาในด้านจำนวนนั้น ย่อมมีความแตกต่างเนื่องจากนกเขาชวามีอัตราการขยายพันธุ์ที่สูงมาก ทำรังได้ทุกที่ ผสมพันธุ์ได้ตลอดทั้งปี ต่างจากนกปรอทหัวโขนที่มีฤดูผสมพันธุ์ในช่วงเดือนมีนาคมถึงสิงหาคมเท่านั้น และจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องการถอดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองนั้น สะท้อนให้เห็นแนวคิดที่ประชาชนยังคงให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์หรือรักษาไว้ซึ่งเป็นไปตามหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า มีบางส่วนเกิดความวิตกกังวลว่าวันหนึ่งนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกอาจหายไปไม่มีการขยายพันธุ์ไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อพื้นที่สีเขียวของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์ในการสร้างอากาศที่บริสุทธิ์ให้กับสิ่งมีชีวิตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน กรณีมีการเรียกร้องให้มีการปลดนกปรอทหัวโขนหรือนกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองนั้นเป็นไปได้ว่าอาจมาจากการแก้ไขกฎหมายในอัตราโทษที่สูงขึ้น จึงมีการเรียกร้องโดยใช้พลังมวลชนในการเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา ดังนั้นรัฐควรให้ความสำคัญกับข้อ

เรียกร้องให้มีการปลดนกปรอทหัวโขนนี้เนื่องจากมีการเรียกร้องมาอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐควรสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ ไม่ควรเจาะจงประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นหลัก หรือนักการเมืองที่ออกมาเรียกร้องเพื่อสร้างฐานคะแนนเสียงให้กับตนเองและพรรคการเมืองที่ตนสังกัด

สรุปและอภิปรายผล

นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเป็นนกที่มีรูปร่างสง่างาม มีสีสันที่สร้างความเบิกบานใจให้กับผู้พบเห็น มีเสียงร้องมีท่วงทำนองไพเราะ เดิมเคยมีอยู่ชุกชุมทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่เนื่องจากการลดลงของที่อยู่อาศัยและการล่าเพื่อนำมาเลี้ยงดูตามวิถีทางวัฒนธรรมของประชาชนในภาคใต้ของประเทศ รวมทั้งกระแสความนิยมเลี้ยงนกปรอดหัวโขนเพื่อนำมาแข่งขันชิงรางวัล ทำให้นกปรอดหัวโขนมีประชากรลดลง นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองจำพวกนกและเป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 การล่า การค้า และการครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตจะมีความผิดตามกฎหมาย เมื่อไม่สามารถล่า ครอบครอง ค้านกดังกล่าวได้โดยเสรี จึงเป็นที่มาของการเสาะแสวงหานกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกจากธรรมชาติมาครอบครองมากขึ้น โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย โดยเฉพาะนกปรอดหัวโขนที่อาศัยอยู่ทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ นกเหล่านี้จะถูกล่าได้ง่าย โดยการใช้ตาข่าย กรงต่อ หรือการล้วงเอาลูกนกออกจากรัง มีการประกาศขายผ่านเครือข่ายออนไลน์ในราคาถูก และแอบจัดส่งนกจากภาคเหนือลงภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ด้วยภาคใต้มีความนิยมเป็นอย่างมาก นกกรงหัวจุกตัวใดที่มีเสียงร้องไพเราะและได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดแข่งขันอาจมีราคาถึงหลักล้าน จึงสร้างแรงจูงใจในด้านราคาทั้งตัวผู้เลี้ยงตลอดจนผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเลี้ยงนกกรงหัวจุกนี้ หากติดต่อซื้อจากฟาร์มเพาะเลี้ยงหรือในสนามแข่งขันจะมีราคาสูง ด้วยราคาที่ค่อนข้างสูงจึงมีการล่านกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกอย่างต่อเนื่อง มีข่าวปรากฏให้เห็นการจับกุมผู้ครอบครองนกโดยไม่มีใบอนุญาตเป็นจำนวนมาก

โดยสรุปความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเรียกร้องให้ถอดนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นว่าไม่ควรปลดนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกออกจากบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ดังนั้นเพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาการมีนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกโดยฝ่าฝืนกฎหมายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงควรมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรง หัวจุกโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด แก้ไขกฎหมายให้มีหรือครอบครองนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกที่มาจากฟาร์มเพาะพันธุ์เท่านั้น จากนั้นรัฐควรสนับสนุนการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ และผลักดันให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจตามที่ประชาชนบางกลุ่มมีการเรียกร้อง การเพาะขยายพันธุ์ในกรงเลี้ยง เป็นการเพิ่มประชากรนกทดแทนการล่าจากธรรมชาติได้โดยตรง จะช่วยอนุรักษ์นกชนิดนี้ไว้ไม่ให้หมดไปจากธรรมชาติได้ ซึ่งนกปรอทหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกนี้ถือว่าเป็นนกที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง สังเกตุได้จากความสามารถในการปรับตัว ให้อยู่ในถิ่นที่อาศัย

แบบต่าง ๆ แม้เป็นพื้นที่ใกล้ที่อยู่อาศัยของมนุษย์ การกินอาหารได้หลากหลาย การเพาะขยายพันธุ์ทำได้ไม่ยาก มีผลผลิตสูง นกแต่ละคู่ให้ลูกนกหลายตัวต่อปี มีรูปร่างสีสันท่วงท่าที่สง่างาม และมีเสียงร้องที่ไพเราะ ที่สำคัญสามารถฝึกหัดการร้องด้วยการเลียนแบบได้ ดังนั้นหากมีการแก้ไขและส่งเสริมจากรัฐดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะทำให้นกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุกเป็นสัตว์เศรษฐกิจดังเช่นนกเขาชวาซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน เป็นที่นิยมไปตราบนานเท่านาน สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

เกษม จันทร์แก้ว. (2529). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรภี โรจน์อารยานนท์. (2530). สภาวะแวดล้อมของเรา ตอน มลพิษสภาวะแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรวรรณ เนาว์ประโคน. (2545). มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าในประเทศ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อับดุลลาตีฟ การี. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ นกกรงหัวจุก พนันพื้นบ้านในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนใต้. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2564 จาก http://www.gamblingstudy-th.org/ /imgadmins/research_file/2559-Aubdullativ-Souther-Bird-Gambling.pdf (gamblingstudy-th.org).

Siriwut Sotomad. (2555). ประวัตินกกรงหัวจุก. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564 จาก http://siriwutsotomad. blogspot.com/2012/09/blog-post.html.

(ระดับชาติ)

กลุ่มการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

The Relationship between Creative Leadership of School Administrators and Academic Administration of Schools under Phatthalung Primary Education Service Area Office 2

ปิยะณัฐ หมื่นวงศ์[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Piyanat Moenwong[1*] and Jaras Atiwithayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตรจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Piyanat.moe018@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 275 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจินตนาการด้านวิสัยทัศน์ และด้านความยืดหยุ่นอยู่ในระดับมาก โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

อยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.866

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objective of this research was to study the relationship between creative leadership of school administrators and academic administration of school under the under Phatthalung Primary Education Service Area Office 2, Academic Year 2021.The sample size consisted of 275 people. a questionnaire was used as a tool for data collection. The statistics used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The research found; The school administrators under the under Phatthalung Primary Education Service Area Office 2 had creative leadership in overall picture at a high level. When considering each aspect, it was found that imagination, Vision and Flexibility were high. The school administrators under the under Phatthalung Primary Education Service Area Office 2 had academic administration in overall picture at a high level. When considering each aspect, it was found that curriculum and curriculum development, the development of learning processes, research to improve the quality of education, development and support of learning resources, education supervision, education guidance, valuation measurement and implementation of transferring learning results and used of media technology for education were high. and creative leadership of school administrators and academic administration of school under the under Phatthalung Primary Education Service Area Office 2, in overall picture there was a positive relationship relatively high statistically significant at .01 level, a correlation coefficient (r) was 0.866.

Keywords: Relationship, Creative leadership, Academic Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และซึ่งแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 1) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลต่อการจัดการบริหารและการจัดการศึกษาที่ยังไม่สามารถพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสภาพที่สังคมเปลี่ยนไป รวมทั้งไม่สามารถพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ในสังคมโลก (หนึ่งฤทัย เลี้ยงพันธุ์สกุล, 2562, น. 1) ซึ่งผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่งผลให้ทุกองค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องมีผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและเป็นผู้นำที่มีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่ดีเพื่อสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จ

การพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาบุคลากรดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานให้บรรลุตามเป้าหมายและสร้างความก้าวหน้าขององค์กรและบุคลากรในองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของโรเบิร์ต ลินช์ (แม็กเวล, 2562, p. 134) “ความสร้างสรรค์นั้นเป็น การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่มีประสิทธิภาพ” การยกระดับภาวะผู้นำจากการรักษาสภาพเดิมไปสู่การสร้างสรรค์ทำให้นำไปสู่ความสมบูรณ์พร้อมและความสำเร็จ ซึ่งจอร์น ซี เม็กแวล (2562, p. 122) กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องยืดหยุ่นและมีแผนงานที่ลื่นไหล ผู้นำที่ดีจะเปิดรับความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นว่าผู้นำโดยทั่วไปและผู้นำทางการศึกษาของไทยจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยได้อย่างดีและเชื่อมโยงการศึกษากับสังคมไทยนั้นจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นลักษณะของผู้นำที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนอง เชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่างๆ ที่ท้าทาย ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) มีเป้าหมายหลักคือการเรียนรู้ของนักเรียนจัดกิจกรรมการเรียนให้กับนักเรียนได้มีโอกาสขยายความรู้ความสามารถอย่างสร้างสรรค์ และประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561, น. 90–91)

การบริหารจัดการเป็นภารกิจหลักและหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ต้องมีหน้าที่อำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม แก้ไขปัญหาพัฒนา การปรับปรุงการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ในระบบทั้งการวางแผน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไปและงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 34) ซึ่งงานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจจากการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และจากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัย เกี่ยวหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 33) การบริหารงานวิชาการ จึงเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานของสถานศึกษา (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563, น. 57) การบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง มีความคิดสร้างสรรค์ในนวัตกรรมการศึกษา ความยืดหยุ่นเพื่อปฏิบัติหรือบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการก็จะสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “สพป.พัทลุง เขต 2 เป็นองค์กรคุณภาพที่มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน” และมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการเข้าถึงบริการศึกษา คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดส่วนหนึ่งที่สำคัญคือผู้นำ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย และการบริหารงานด้านวิชาการ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารในการบริหารงานสถานศึกษาในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและการจัดการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่สนใจการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 อยู่ในระดับใด

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 อยู่ในระดับใด

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้รับการพัฒนามาจากแอช และ เพอร์ซาล (Ash and Persall 2007, p. 2) บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ในโรงเรียนหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหาร เท่านั้น” ซึ่งหน้าที่ของผู้บริหารคือการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากร เพื่อเป็น การสร้างโอกาสให้คนเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แนวคิดนี้ยังมองว่า “ครูคือผู้นำ” (Teacher as leaders) โดยมี ครูใหญ่ เป็นผู้นำของผู้นำ (Leader of leader) อีกทอดหนึ่ง โดยหน้าที่สำคัญของผู้บริหารจึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอาจารย์และบุคลากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของโรงเรียนด้วย การเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (The formative leader) นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยทักษะการเอื้ออำนวยความสะดวกอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะสาระที่เป็นภารกิจหลักของทฤษฎีนี้ ได้แก่ 1) การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (Team inquiry) 2) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative problem solving) 3) การจินตนาการ ภาพอนาคตที่ควรเป็น (Imaging Future Possibilities) 4) การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน (Examining shared beliefs) 5) การใช้คำถาม (Asking questions) และ 6) การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (Collecting analyzing and Interpreting data) ซึ่งอารีลาโน่และมาร์ติน (Arellano & Martin, 2002) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) อย่างมีเอกลักษณ์เพื่อช่วยให้สามารถ

เข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Complex) พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดการตอบสนองร่วมกันในเชิงริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ รอซียะห์ ลาเต๊ะ (2561, น. 22) ยังกล่าวว่า ผู้นำที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ จะมีความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการหรือวิธีการใหม่ ๆ นอกจากนี้ กิตติ์ กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555, อ้างถึงใน จันจิรา น้ำขาว, 2562, น. 22) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่า ในทุกยุคทุกสมัยจะมีผู้นำเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งผู้นำที่แสดงออกถึงการนำสิ่งที่ดีงามมีคุณค่าและทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เรียกได้ว่า เป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการซับซ้อนมากขึ้น องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษา จึงใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูงและอย่างน้อยร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และเหมาะสมและเข้ากับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสังเคราะห์ได้ 3 องค์ประกอบ คือ จินตนาการ วิสัยทัศน์ และความยืดหยุ่น

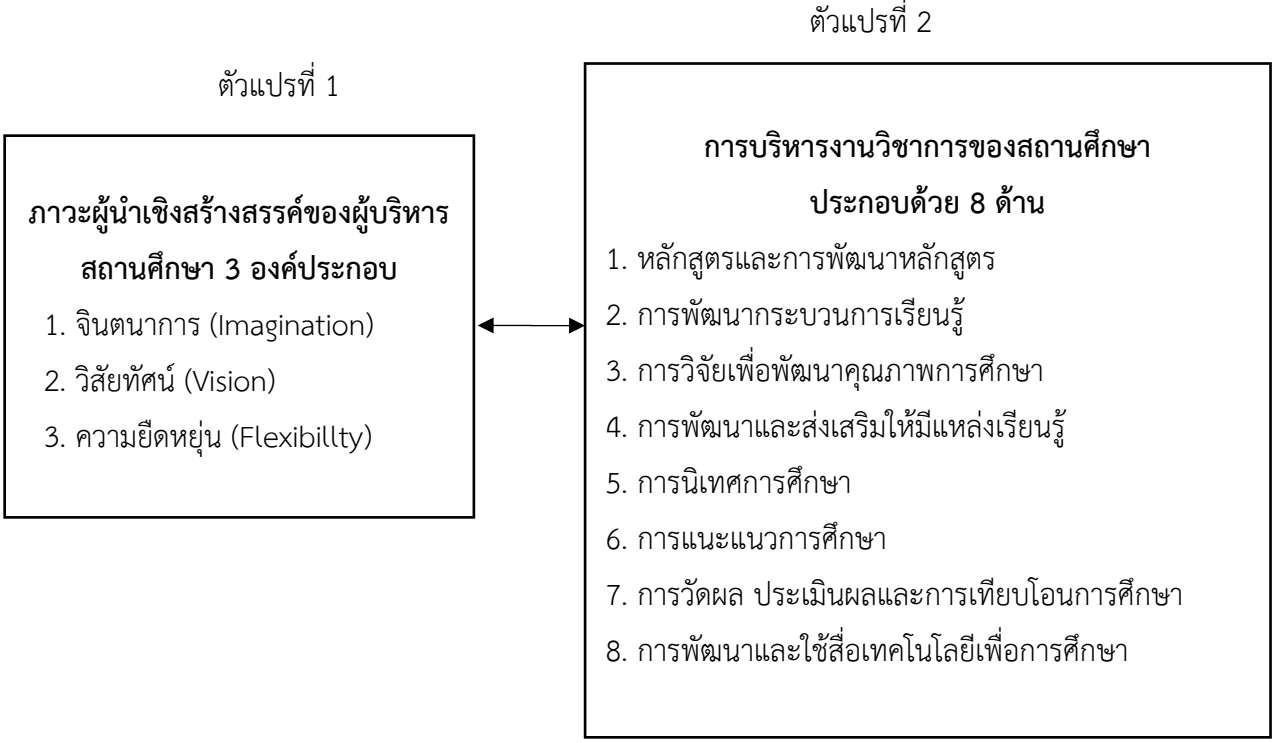
1. ด้านจินตนาการ (Imagination) หมายถึง การสร้างภาพในจิตใจของผู้บริหารสถานศึกษา การลำดับความคิดและเรื่องราวอย่างเป็นระบบ จากองค์ประกอบหลายอย่างทั้งประสบการณ์ อารมณ์ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ พฤติกรรมการแสดงออกมาอย่างมีจินตนาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะแสดงถึงการมีอารมณ์ขันในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์คิดนอกกรอบ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีการแก้ปัญหาหลากหลายวิธีการ ความรู้สึกเชิงบวกและมองเป็นกลาง มีการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสงค์ตามเป้าหมาย

2. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงการวางแผนการดำเนินงานหรือการบริหารงานของสถานศึกษาในอนาคตของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สะท้อนความปรารถนา ความต้องการและความตั้งใจที่จะไปให้ถึงจุดเป้าหมาย ซึ่งจะต้องวิเคราะห์องค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกในการกำหนดทิศทาง มองปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายในองค์การว่าเป็นสิ่งท้าทาย กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบ เพื่อพัฒนาไปสู่ความการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ

3. ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการปรับตัวและความคิดตามสถานการณ์ต่าง ๆ การปรับเปลี่ยนแผนงานหรือกลยุทธ์ อิสระทางความคิด การแก้ปัญหาที่หลากหลาย การตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นบุคลากร มีการปรับเปลี่ยนแก้ไข กฎระเบียบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เพราะฉะนั้นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปความยืดหยุ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างขึ้นมาภายใน ทั้งในการปรับความคิดตามสถานการณ์ต่าง ๆ การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และการเปิดกว้างรับมุมมองใหม่ ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 33) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจจากการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา

ชุมชน ท้องถิ่น และจากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัย เกี่ยวหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562, น. 57) ได้กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานของสถานศึกษา และเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุดของระบบงานวิชาการเป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาครอบคลุมสถานศึกษาทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการประมาณร้อยละ 40 ของเวลาทั้งหมด ดังนั้นคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพิจารณาจากความสำเร็จของงานวิชาการ การศึกษาขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของนักวิชาการหลากหลายท่านบางส่วนที่สอดคล้องกันและมีบางส่วนที่แตกต่างกัน จึงสังเคราะห์ซึ่งมีทั้งหมด 37 ด้าน จากนักวิชาการ 11 ท่าน ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูงและอย่างน้อยร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และเหมาะสมและเข้ากับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสังเคราะห์ได้ 8 ด้าน คือ หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษาการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน อำเภอตะโหมด อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน และอำเภอบางแก้ว

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2, 2564) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (1970) จำนวน 275 คน จากนั้นจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียด เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา เกี่ยวกับแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีข้อคำถาม 29 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ ด้านจินตนาการ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความยืดหยุ่น และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีข้อคำถาม 35 ข้อ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

4. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00

ตัวแปรที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ แบบสอบถามทั้งหมด 28 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

ตัวแปรที่ 2 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามขอบข่ายและภารกิจการดำเนินงานวิชาการ 8 ด้าน แบบสอบถามทั้งหมด 35 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

5. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พัทลุงเขต 2 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) และนำค่าเฉลี่ย เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970, P. 87) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า +1 ถึง –1 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 103) และใช้เกณฑ์แปลความหมายระดับความสัมพันธ์ (r)

6. การวิเคราะห์และสร้างโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยโปรแกรม AMOS (Analysis of Moment Structure)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.27, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเชิงสร้างสรรค์ด้านจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.66) และด้านความหยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.66) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. จินตนาการ (Imagination)	4.30	0.66	มาก
2. วิสัยทัศน์ (Vision)	4.28	0.66	มาก
3. ความยืดหยุ่น (Flexibility)	4.24	0.66	มาก
รวม	**4.27**	**0.66**	**มาก**

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.36, S.D.

= 0.63) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.70) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.66) ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.65) ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.65) ด้านการแนะแนวการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.23 , S.D. = 0.65) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.71) ตามลำดับ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.69) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร	4.24	0.65	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.36	0.63	มาก
3. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.13	0.69	มาก
4. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.27	0.66	มาก
5. การนิเทศการศึกษา	4.15	0.71	มาก
6. การแนะแนวการศึกษา	4.23	0.65	มาก
7. การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา	4.25	0.63	มาก
8. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.26	0.70	มาก
รวม	**4.24**	**0.67**	**มาก**

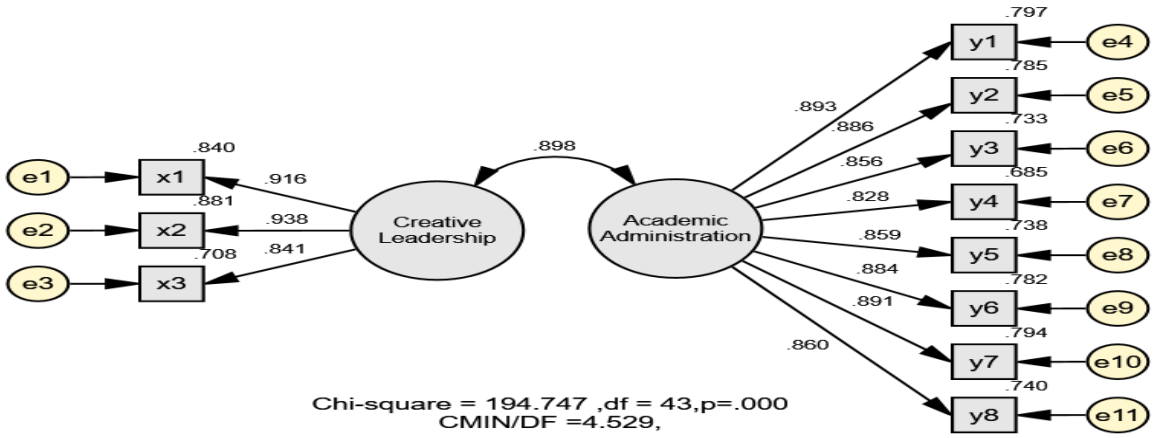
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม (X) กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวม (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r_{xy} = .850**) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้านกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู 8 ด้าน

ภาวะผู้การนำเชิงสร้างสรรค์	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา								
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	**รวม (Y)**
(X_1)	.753**	.800**	.662**	.718**	.628**	.686**	.700**	.678**	**.792****
(X_2)	.776**	.792**	.700**	.714**	.701**	.732**	.740**	.712**	**.826****
(X_3)	.712**	.715**	.621**	.726**	.623**	.684**	.679**	.641**	**.758****
รวม (X)	**.802****	**.827****	**.710****	**.769****	**700****	**.751****	**.756****	**.727****	**.850****

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

4. โมเดลความสัมพันธ์วัดด้วยค่าแปรปรวนร่วมปรับมาตรฐานระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (CMIN/DF = 4.529) โดยค่าน้ำหนักปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ (.938) มีค่ามากที่สุด ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา รองลงมาด้านจินตนาการ (.916) และด้านความยืดหยุ่น (.841) ตามลำดับ และค่าน้ำหนักปัจจัยด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร (.893) มีค่ามีมากที่สุด ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร รองลงมาด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา (.891) และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (.828) จะส่งผลน้อยที่สุด รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 2 และตารางที่ 4

ภาพประกอบที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์วัดด้วยค่าแปรปรวนร่วมระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Weight) และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน (Standardized Regression Weight)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Weight)				ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน (Standardized Regression Weight)
	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Estimate)	S.E.	C.R. (t- value)	P	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน (Estimate)
x1 <--- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร	1.000				.915
x2 <--- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร	1.035	.038	26.993	***	.938
x3 <--- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร	.934	.046	20.431	***	.841
y1 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.000				.893
y2 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.016	.046	22.198	***	.886
y3 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.097	.053	20.619	***	.856
y4 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.002	.052	19.132	***	.828
y5 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.131	.055	20.658	***	.859
y6 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.059	.048	21.984	***	.884
y7 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.028	.045	22.600	***	.891
y8 <--- การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	1.017	.049	20.765	***	.860
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร <---> การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา					.898

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญ***p < .001

สรุปและอภิปรายผล

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเชิงสร้างสรรค์ด้านจินตนาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความยืดหยุ่นตามลำดับ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีจินตนาการ มีเจตคติที่ดีในการทำงานโน้มน้าวให้บุคลากรทุ่มเทในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์โดยส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดจนการวางแผนการดำเนินการ กำหนดภาพแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษา สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรหาวิธีการที่ใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารคอยแนะนำ เป็นที่ปรึกษา อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือวิธีการทำงานบุคลากรในสถานศึกษา และผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจารินี สิกุลจ้อย (2556) ที่ได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของเสาวนีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์ (2562, น. 68) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและตระหนักว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการนำสถานศึกษาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงมีการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการในด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัมพร อินผง (2555, น. 66-67) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตยานนาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิกา โกสันเทียะ (2563, น. 56-64) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.850 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยที่ค่า CMIN/DF ≤5 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2564, น. 110) โดยที่ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ (.938) มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรการบริหารงาน

วิชาการของสถานศึกษา รองลงมาด้านจินตนาการ และด้านความยืดหยุ่น และปัจจัยด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร (.893) มีค่าน้ำหนักมีมากที่สุด ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร รองลงมาด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา (.891) ซึ่งตัวแปรเป็นในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาส่งผลซึ่งกันและกันและมีความสัมพันธ์กัน จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลอื่นผ่านกระบวนการหรือวิธีการร่วมกันที่มีความยืดหยุ่น อิสระทางความคิด สามารถแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางและวิธีการใหม่อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้บริหารมีการลำดับความคิดและอย่างเป็นระบบ แสดงออกมาอย่างมีจินตนาการ มีสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ และการวางแผนการดำเนินงานหรือการบริหารงานของสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมาย สามารถปรับตัวและความคิดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสะท้อนการบริหารงานวิชาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ทำให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในการบริหารในด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561, น. 90) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นลักษณะของผู้นำที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนอง เชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ จะต้องวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ในสังคมไทยและสังคม และบริหารองค์กรให้เกิดการสร้างสรรค์ ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่มีเป้าหมายหลักคือการเรียนรู้ของนักเรียนจัดกิจกรรมการเรียนให้กับนักเรียนได้มีโอกาสขยายความรู้ความสามารถอย่างสร้างสรรค์และทำให้สถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ และสอดคล้องการศึกษาของจันจิรา น้ำขาว (2562, น. 124) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา โกสันเทียะ. (2563). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แนวทางการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคล.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2564). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง(SEM) ด้วย AMOS*. กรุงเทพฯ: สามลดา.

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์: Creative Leadership*. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.

จอร์น ซี แม็กเวล. (2562). *ยกระดับภาวะผู้นำ.* กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊ค.

จันจิรา น้ำขาว. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

จารินี สิกุลจ้อย. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห.จ.ก.มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รอซียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

หนึ่งฤทัย เลี้ยงพันธุ์สกุล. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะละ เขต 3*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

อัมพร อินผง. (2555). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตยานนาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

Arellano, R. B., Bolfarine, H., & Martin, H. (2002). Skew – normal linear mixed models. *Journal of Data Science 3*, 415 – 438.

Ash and Persall. (2007). *The Principle as Chief Leaning Officer: The New Work of Formative Leadership*. Birmingham, Stamford University Birmingham.

Best, J.W. (1970). Research In Education. (2 nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size For Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

The Relationship Between the Technological Leadership and the Academic Administration of School Administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2

สุวิทย์ ขำคล้าย[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Suwit Khamklay[1*] and Charas Atiwithayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตรจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** suwit.kam016@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาครอนบาค แบบสอบถามชุดที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นรวมทุกด้านเท่ากับ .981 และแบบสอบถามชุดที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นรวมทุกด้านเท่ากับ .990 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r_{xy} = 0.812)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objectives of this thesis were to 1)study the levels of the technological leadership of the educational institution administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2 2) study the levels of the academic administration of the educational institution administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2, and 3) study The Relationship Between the Technological Leadership and The Academic Administration of School Administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2. The samples were 275 teachers in the Academic Year 2021 under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2.The research instrument was questionnaire, which has the confident level of Cronbach's Alpha Coefficient the first set of questionnaires had a total confidence value of .981 and the second set of questionnaires had a total confidence value of .990. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation.

The research result showed that 1)the technological leadership of the educational institution administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2 was at the high level as a whole aspect, 2) the academic administration of the educational institution administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2 was at the high level as a whole aspect, and 3) technological leadership and the academic administration of the administrators under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2 was significantly related at the .01 level (r_{xy} = 0.812).

Keywords: technological leadership, the academic administration

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. ก)

การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลอย่างยั่งยืนนั้น เป็นที่ต้องการของผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน ตลอดทั้งบุคลากรทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน นักวิชาการทางการบริหารการศึกษาหลายท่านต่างแสดงทัศนะตรงกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในยุคของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพและทักษะด้านเทคโนโลยี ศิวรัตน์ พายุหะ (2551, น. 5) กล่าวว่า การบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะอาศัยความสามารถส่วนตัวของผู้บริหารแล้ว ยังต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงานในการเพิ่มประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา และข้อมูลที่จำเป็นนี้เป็นงานด้านวิชาการแทบทั้งสิ้น ซึ่งการวางแผนจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีนั้นจะทำให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศมีประสิทธิภาพมากเพียงใด ก็ยิ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษามากขึ้นเท่านั้น ส่วนอีกด้านหนึ่ง แม้ว่ามีเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงเพียงใด แต่ถ้าหากว่าความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรยังอยู่ในระดับต่ำ ก็ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้ต่ำได้เช่นกัน จรัส อติวิทยาภรณ์ (2553, น. 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำสารสนเทศที่ดีมาใช้ในการบริหารการศึกษาว่า ผู้บริหารที่มีความตระหนักในการสรรหาข้อมูลเพื่อประมวลเป็นสารสนเทศที่ดี จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างเห็นได้ชัดเจน

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีธรรมาภิบาลนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งก็คือ “ภาวะผู้นำ” ในที่นี้หมายถึง พฤติกรรมหรือกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นหรือกลุ่มในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย วิโรจน์ สารรัตนะ (2556, น. 10-21) ได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์นั้น ยังได้นำมาซึ่งภาวะผู้นำรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี” โดยมีคำจำกัดความว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลทางสังคมผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทัศนคติ อารมณ์ การคิด พฤติกรรม ทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร อีกทั้งยังส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนการใช้เวลาว่างและพฤติกรรมในการทำงานที่มีการพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น

งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษา เพราะถือเป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของสถานศึกษา โดยผลผลิตจากการศึกษาจะมีคุณภาพเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับงานวิชาการแทบทั้งสิ้น ดังนั้นงานวิชาการจึงถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาจะพิจารณาได้จากงานวิชาการทั้งสิ้น เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร

สถานศึกษาและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา นิยม รัชตะวัฒน์วินัย (2560, น. 3) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและเป็นภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่ถือเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นองค์กรคุณภาพที่มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน” การมุ่งสู่ความเป็นเลิศของการจัดการศึกษานั้นย่อมมีตัวชี้วัดหลายประการ และประการหนึ่งที่สำคัญคือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยการยกระดับผลสัมฤทธิ์นั้นถือเป็นหน้าที่หลักของงานวิชาการในสถานศึกษา แต่ปัจจัยส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพนั้นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้คือการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีนั้นย่อมจะต้องมีเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยสำคัญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงข้อมูลสารสนเทศเป็นหลักและผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอยู่ในตัวด้วย กล่าวคือ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศทางการศึกษา ตามวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 สู่ความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีความจำเป็นและสำคัญมากในยุคปัจจุบันเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางทั้งในหน่วยงานและการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป ซึ่งส่งผลความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหาร ดังนั้นผู้นำจะต้องทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงและมีความสามารถในการปรับตัวได้ ดังแนวคิดของ นิคม นาคอ้าย (2549: 47) กล่าวว่า ลักษณะของผู้นำยุคใหม่ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและมองเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาทรัพยากรและบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (Center for Advance Study of Technology Leadership in Education: CASTLE) ได้พัฒนากรอบแนวคิดของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีขึ้นมาประกอบด้วย 6 ด้าน 1) ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ (Leadership and Vision) 2) การเรียนรู้และการสอน (Learning and Teaching) 3) ผลิตภาพและความชำนาญเชิงวิชาชีพ (Productivity and Professional Practice) 4) การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการและการปฏิบัติ (Support Management and Operation) 5) การวัดผลและการประเมินผล (Assessment and Evaluation) และ 6) สังคม กฎหมาย และจริยธรรม (Social, Legal and Ethics Issues)

2. ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

การเป็นผู้นำเชิงเทคโนโลยีตามแนวคิดของ (Flanagan and Jacobsen, 2003) มีความคิดเห็นว่าผู้นำเชิงเทคโนโลยีควรต้องตระหนักเห็นความสำคัญของสิ่งต่อไปนี้ 1) ความเสมอภาค โดยต้องลดช่องว่างทางเทคโนโลยีในความแตกต่างระหว่างฐานะเศรษฐกิจ เพศ ระดับผลความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนระยะทาง และวัฒนธรรม 2) การพัฒนาผู้ชำนาญด้านเทคโนโลยี โดยมุ่งสร้างโอกาส ความต้องการของครูให้รู้เข้าใจ และนำเทคโนโลยีไปบูรณาการออกแบบร่วมกับหลักสูตรอย่างมีความหมาย ท้าทาย และมุ่งสนับสนุนครูให้ค้นพบและมีประสบการณ์ คิดสร้างสรรค์แนวทางการสอนอย่างหลากหลายท้าทายและประเมินอย่างเป็นรูปธรรม 3) สร้างบทบาทใหม่ของผู้บริหารในด้านผู้นำเชิงเทคโนโลยีเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบุคลากรและทรัพยากรด้านเทคโนโลยี เข้าใจการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความหมาย มีวิสัยทัศน์สามารถจะชี้แนะ สนับสนุน วางแผนเทคโนโลยี เปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรโดยใช้เทคโนโลยีในระบบงานตลอดจนเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยอาศัยเทคโนโลยีได้

3. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการเป็นการให้บริการทางการศึกษา ยึดหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน และในการบริหารจะต้องนำหลักธรรมภิบาลมาบูรณาการ กล่าวคือ 1) หลักนิติธรรม คือการปฏิบัติตามกฎหมาย พรบ.การศึกษา กฎระเบียบต่าง ๆ 2) หลักคุณธรรม คือการยึดมั่นในคุณงามความดี ความถูกต้องในการทำงาน 3) หลักความโปร่งใสความถูกต้อง ชัดเจน ปฏิบัติตามหลักการที่ควรจะเป็น รวมถึงการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหาร คณะครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ เพื่อบรรลุ

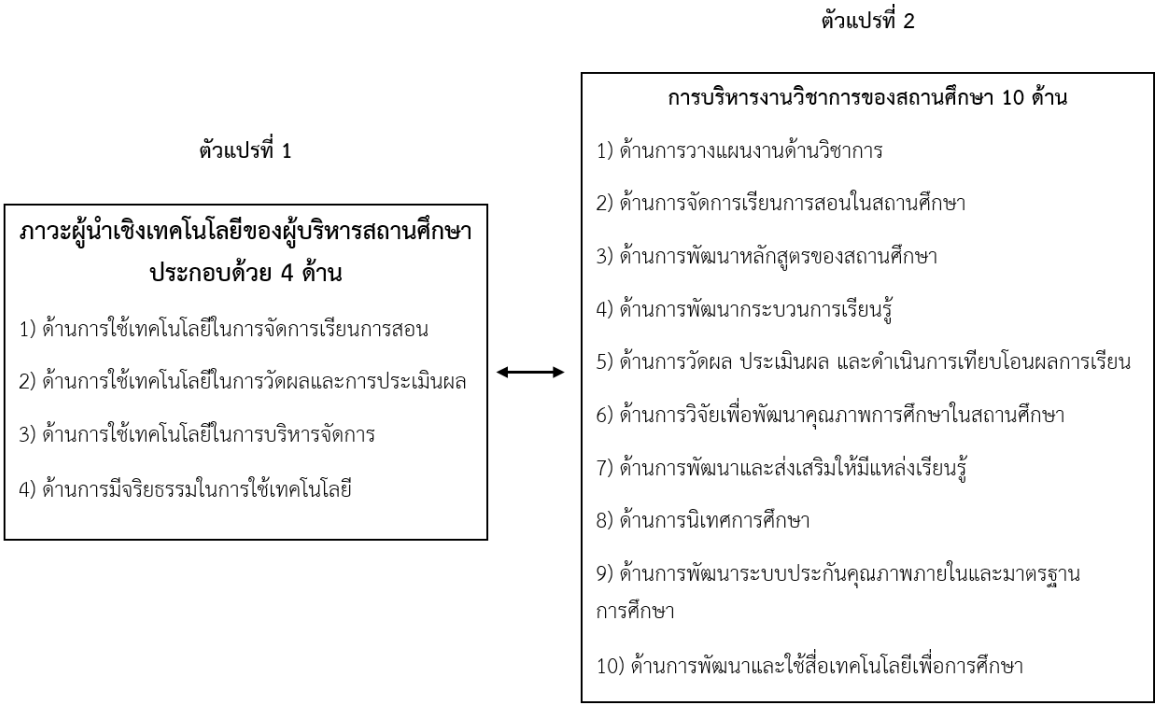
เป้าหมายร่วมกัน 5) หลักความรับผิดชอบคือความรับผิดชอบในงานของแต่ละบุคคล ทั้งส่วนรวมและส่วนตน และ 6) หลักความคุ้มค่า คือการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดมูลค่ามากที่สุดในการบริหารงานวิชาการ

4. ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

งานด้านวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ตามเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวและรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดเนื้อหาและองค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ 4) ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและเนื้อหาขอบข่ายของการบริหารวิชาการของสถานศึกษา 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 7) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 8) ด้านการนิเทศการศึกษา 9) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 10) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้นี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 ใน 114 โรงเรียน จำนวน 959 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2, 2564) กำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.43) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 275 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน และใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจำนวนครูผู้สอนตามขนาดของโรงเรียน แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการหยิบสลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อทราบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Five's Rating Scale) แบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อทราบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Five's Rating Scale) แบ่งเป็น 10 ด้าน จำนวน 59 ข้อ

3. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 ในทุกข้อ ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่า แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นรวมทุกด้านเท่ากับ .981 และแบบสอบถามระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นรวมทุกด้านเท่ากับ .990

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลใน 2 วิธี คือนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง และสร้างแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสร้างฟอร์มออนไลน์ (google form) และส่งลิงค์ที่อยู่ของแบบสอบถามให้ครูผู้สอนผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลออนไลน์ แล้วเก็บข้อมูลการตอบกลับในรูปแบบโปรแกรมจัดการแผ่นงานออนไลน์ (google sheet) และได้รับแบบสอบถามและข้อมูลตอบกลับคืนมา จำนวน 275 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ แบบสอบถามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน 2) มีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน 3) มีการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล 4) มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) ผู้วิจัยนำค่ามัชฌิมเลขคณิต เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970, P. 87)

แบบสอบถามตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 10 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) ผู้วิจัยนำค่ามัชฌิมเลขคณิต เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970, P. 87)

นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มาหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson s Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มี ค่า +1 ถึง -1 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 103)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

ผลวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.00 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 40.70 อยู่ในช่วงอายุ 31 ถึง 40 ปี ร้อยละ 32.00 มีประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอน 5 ถึง 10 ปี และร้อยละ 72.40 เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.25, SD= 0.74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.36, SD= 0.67) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$= 4.32, SD= 0.70) และด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน ($\overline{X}$= 4.22, SD= 0.75) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.09, SD= 0.82) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

(n = 275)

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		ระดับ
	$\bar{x}$	SD	
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.36	0.67	มาก
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน	4.22	0.75	มาก
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล	4.09	0.82	มาก
4. ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.32	0.70	มาก
ภาพรวม	**4.25**	**0.74**	**มาก**

3. ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24, SD = 0.68) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\overline{X}$ = 4.42, SD = 0.61) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.38, SD = 0.61) และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.37, SD = 0.64) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\overline{X}$= 4.28, SD = 0.68) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

(n = 275)

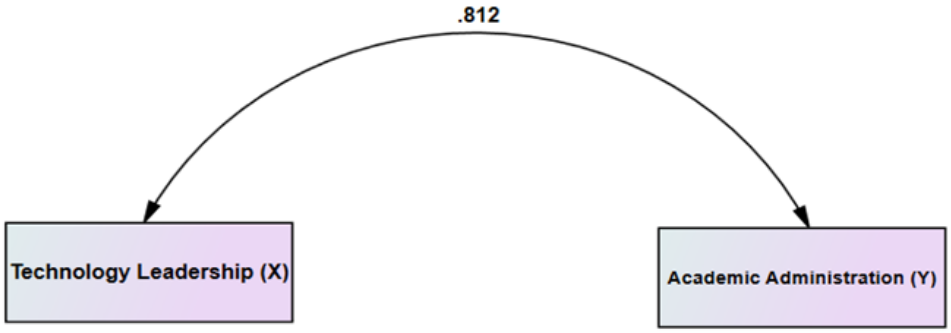
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	4.36	0.65	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.36	0.63	มาก
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.38	0.61	มาก
4. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.36	0.65	มาก
5. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.42	0.61	มาก
6. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.28	0.68	มาก
7. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.31	0.67	มาก
8. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.36	0.67	มาก
9. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.37	0.64	มาก
10. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.29	0.64	มาก
ภาพรวม	**4.24**	**0.68**	**มาก**

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (r_{xy} = 0.812**) รายละเอียดดังตารางที่ 3 และภาพที่ 2

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา										
	(Y_1)	(Y_2)	(Y_3)	(Y_4)	(Y_5)	(Y_6)	(Y_7)	(Y_8)	(Y_9)	(Y_{10})	Y
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน (X_1)	.795**	.769**	.708**	.785**	.668**	.716**	.771**	.764**	.747**	.721**	**.811****
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ (X_2)	.702**	.662**	.630**	.701**	.604**	.677**	.699**	.631**	.631**	.655**	**.719****
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล (X_3)	.667**	.630**	.597**	.663**	.595**	.667**	.665**	.607**	.605**	.616**	**.689****
4. ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (X_4)	.775**	.746**	.736**	.772**	.700**	.699**	.742**	.705**	.725**	.726**	**.802****
ภาพรวม (X)	**.790****	**.754****	**.716****	**.785****	**.689****	**.746****	**.775****	**.728****	**.727****	**.730****	.812**

****ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01**

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับน้อยที่สุด คือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยอาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ที่กล่าวไว้ว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ” อีกทั้งมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบเข้าด้วยกันได้แก่ สถานศึกษาได้ประสบผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ซึ่งทำให้โรงเรียนได้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่มากขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับสภาพปัจจุบัน สอดคล้องกับอิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2560, น. 103 - 104) ที่วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. จากผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. ก:33) กล่าวถึงหลักการการบริหารงานวิชาการว่า ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร การกำหนดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้ มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา และนักวิชาการด้านการบริหารงานวิชาการ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น. 15) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ผลจากการวิจัยสอดคล้องกับรัตนกร พรมวังขวา (2558, น. 104) ที่วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพ

ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานด้านวิชาการควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผน กำกับ สนับสนุน ส่งเสริมและบูรณาการในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ รวมทั้งจัดให้มีการใช้เทคโนโลยีในโอกาสต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ในทุกที่และทุกเวลา จรัส อติวิทยาภรณ์ (2553, น. 17) ได้กว่าวไว้ว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีมาใช้ในการบริหารการศึกษา ว่า ผู้บริหารที่มีความตระหนักในการสรรหาข้อมูลเพื่อประมวลเป็นสารสนเทศที่ดี จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างเห็นได้ชัดเจน และ พลพธู ปียวรรณ (2552 น. 32) กล่าวว่า การดำเนินการขององค์กรต้องมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารในการแก้ปัญหา และแสวงหาโอกาสที่ดีให้กับองค์กร และนำไปใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อนำพาให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2560, น. 119) ที่วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดผลและประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ที่สามารถบริหารจัดการข้อมูล เช่น การจัดเก็บข้อมูล การเรียกใช้ข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส โคโรน่า 2019

2. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งการวิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงการสร้างทักษะความรู้ในเรื่องของการวิจัยให้แก่ครูผู้สอน และสร้าง

แรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีการดำเนินการวิจัย รวมถึงการนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

3. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล กับการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนารูปแบบการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ควบคู่ไปกับการกระตุ้นครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการวัดผลประเมินผล อีกทั้งมีการพัฒนารูปแบบวิธีการในการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย รวมถึงการนำผลไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนในการพัฒนาคุณภาพศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

4. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งด้านเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในทุกด้าน เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาและบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

จรัส อติวิทยาภรณ์. (2553). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ*, (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

นิคม นาคอ้าย. (2549). *องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพุทธการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พลพธู ปียวรรณ. (2552). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ.* กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

รัตนกร พรมวังขวา. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3.* การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2553). *ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล.* ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

ศิวรัตน์ พายุหะ. (2551). *ระบบสารสนเทศกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16 (3), 297-334.

Best, J.W. (1970). *Research In Education.* (2 nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Flanagan, L., & Jacobsen, M. (2003). Technology Leadership for Twenty-First Century Principal. *Journal of Educational Administration*, 41, 124-142.

Krejcie, Robert, V., & Morgan, Daryle, W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.

การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

Teacher Empowerment of Administrators in Basic Education under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1

ปฐมาภรณ์ สานุกูล[1*] และเชาวนี แก้วมโน[2]

Patamaporn Sanukool[1*] and Chaowanee Kaewmano[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Patamaporn.san040@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 286 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.528, S.D. = 0.501) รองลงมาคือด้านการให้ความรับผิดชอบ ($\bar{X}$= 4.392, S.D. = 0.596) ส่วนด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.292, S.D. = 0.657) และ 2) การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจครู ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเสริมพลังอำนาจครู

Abstract

The objective of this research was 1) to study the level of teacher empowerment of administrators in basic education under Songkhla primary educational service area office 1 and 2) to compare teachers' opinions on teacher empowerment of administrators in basic education under Songkhla primary educational service area office 1 classified by gender, age, education level, size of school and working experience. The sample size consisted of 286 teachers. The research instrument used in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test and one-way analysis of variance.

The results of the study were as follows. 1) the teacher empowerment of administrators in basic education under Songkhla primary educational service area office 1 was rated at the high level and for the aspect of training and development, it was ranked at the top level ($\bar{X}$ = 4.528, S.D. = 0.501) followed by that of responsibility ($\bar{X}$ = 4.392, S.D. = 0.596), whereas the aspect of giving feedback was found at the lowest level ($\bar{X}$ = 4.292, S.D. = 0.657) and 2) the comparison result of teacher empowerment of administrators in basic education under Songkhla primary educational service area office 1 showed that teachers, who had different education levels, had different opinions on teacher empowerment in the aspect of giving knowledge and information and of giving authority and function at a statistical significance level of 0.05.

Keyword: teacher empowerment

บทนำ

เพราะโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ทำให้มนุษย์ในสังคมเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนา จึงต่างทุ่มเทความคิดและแสวงหายุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อจัดระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพประชากร ในช่วงเวลาที่ผ่านมาการศึกษาของไทยได้รับการพัฒนามากขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญต่อการศึกษา จึงทำให้การขยายตัวของจำนวนนักเรียนนักศึกษาและสถานศึกษามีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ แต่ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใตกฎ ระเบียบกติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม สงผลใหเกิดปญหาและความไมคลองตัวในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางอย่างเดิมจึงไม่เหมาะสม (ตรียพล โฉมไสว, ศักดา สถาพรพจนา และ เนติ เฉลยวาเธศ, 2563, น. 125) การบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษา จึงกลายเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญของผู้บริหาร

สถานศึกษาโดยตรง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเป็นมืออาชีพและเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อนำองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ รวมทั้งความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) โดยมีการบริหารและจัดการศึกษาสถานศึกษา โดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

สำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีส่วนประกอบที่สำคัญของโรงเรียนอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารไม่สามารถละเลยได้ คือ ครู ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนงานบริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ผู้บริหารได้วางไว้ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู คือ เป้าหมายที่ 1 โครงสร้างบทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัวชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ และเป้าหมายที่ 5 ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพแนวทางการพัฒนาคือ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อพัฒนาครูและพัฒนาองค์กร ดังนั้นหนึ่งในภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารงานบุคคล เนื่องจากการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นมาตรการจูงใจให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของหน่วยงานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ระบบคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว เกิดความอิสระในการปฏิบัติงาน ภายใต้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ นำไปสู่การบริการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากต้องการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ต้องเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะครูซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ ความสามารถและเจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม ดังนั้นในการปฏิรูปการศึกษาจึงควรหันมาเอาใจใส่ให้กำลังใจเพื่อกระตุ้นให้ครูทำงานจนสุดความสามารถ และการจะทำให้ครูทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งจริงจัง ครูต้องมีพลังอำนาจการทำงาน ครูต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัยและกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่สามารถทำให้ครูจัดการเรียนการสอน ดำเนินงานการศึกษาด้านอื่นๆ ให้บรรลุความมุ่งหมายของทั้งผู้เรียนและสถานศึกษา

จากการศึกษาความหมายของพลังอำนาจการทำงานของครู พบว่า พลังอำนาจการทำงานของครู (teacher working power) คือ พลังความสามารถทางการคิด การทำงานด้านต่าง ๆ ของครูที่แสดงให้ปรากฏเป็นคุณภาพของผลงาน (Fisher, 1993 : p. 1) ความเพียรในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ความมีน้ำใจในการทำงาน (Snodgrass Rangel et al, 2020) และความเชี่ยวชาญในการทำงาน (Dalton, Elias & Wandersman, 2001 : p. 347) หากมีการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครู (Teacher empowerment) ให้เพิ่มมากขึ้น จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ครูใช้พลังอำนาจนั้นให้เกิดประโยชน์ในการทำงานตามบทบาทภาระหน้าที่ ทำให้เกิดการพัฒนาในหน้าที่การงาน ปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ ทำให้ทำงานอย่างมีความสุข (Snodgrass Rangel et al, 2020) แต่จากสภาพการศึกษาในปัจจุบันสะท้อนปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นกับครู โดยครูส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย แต่ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ขาดพลังที่ช่วยกระตุ้นในการทำงาน ขาดการมอบอำนาจในการตัดสินใจ ไม่ได้รับโอกาสให้มีการสื่อสารหรือประสานงานกับผู้บริหารโดยตรง (พัชราภรณ์ ธรรมมา, 2561) ครูได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน ครูมีภาระงานที่เกินกำลังความสามารถ หรือชอบที่จะทำงานตามลำพังมากกว่าการทำงานเป็นทีม ซึ่งทั้งหมดล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูซึ่งย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาทั้งตัวผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน

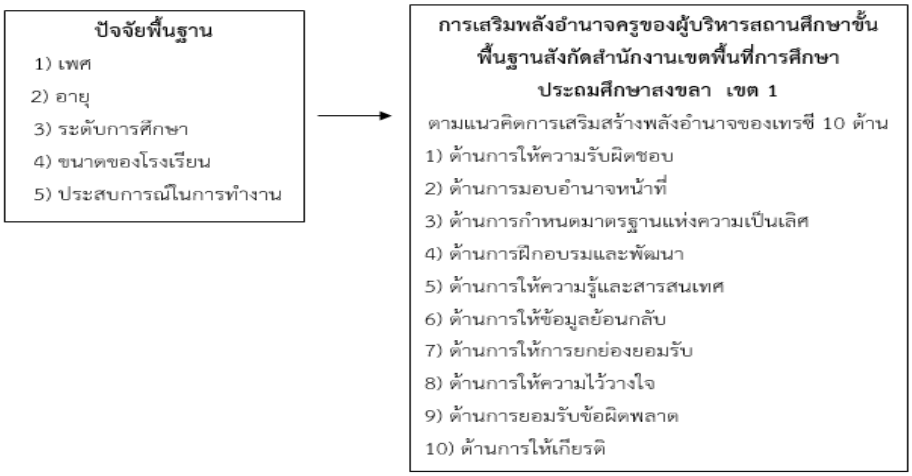
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจครู โดยมองการมีพลังอำนาจครูในโรงเรียนตามโครงสร้างการบริหารจัดการของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่บุคลากร โดยอาศัยหลักการแห่งอำนาจของเทรซีซึ่งถือเป็นแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านโครงสร้าง โดยเป็นกระบวนการสำหรับองค์กรที่ใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์บนความเชื่อว่าบุคคลมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ถ้าได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้บังคับบัญชาและเมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองย่อมส่งผลถึงการปฏิบัติงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ

การเสริมพลังอำนาจในเชิงโครงสร้างของเทรซี (Tracy) กล่าวว่า อำนาจ (Power) เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการและไม่รู้จักพอ ทำอย่างไรจึงจะมีอำนาจมากขึ้น หลักสำคัญ คือ ยิ่งเรามอบอำนาจ มอบความไว้วางใจให้คนอื่นมากเท่าใด เรายิ่งได้อำนาจมากขึ้นเท่านั้น โดยเทรซี มีแนวคิดของการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่บุคลากร โดยอาศัยหลักการแห่งอำนาจ กำหนดเป็นขั้นตอนไว้ 10 ขั้นตอน (Power Principles) (Tracy, 1990, p. 45; อ้างถึงใน พรพิมล พงศ์สุวรรณ, 2547, น. 1) ดังนี้ 1. ให้ความรับผิดชอบ 2. มอบอำนาจหน้าที่ 3. กำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ 4.การฝึกอบรมและพัฒนา 5.ให้ความรู้และสารสนเทศ 6. ให้ข้อมูลย้อนกลับ 7. ให้การยกย่องยอมรับ 8. ให้ความไว้วางใจ 9. ยอมรับข้อผิดพลาด และ 10. การให้เกียรติ โดยเชื่อว่าการปฏิบัติตามที่กล่าวมา ย่อมทำให้ผู้บริหารเป็นผู้ชนะด้วยการมอบอำนาจให้คนทำงาน ทำให้เกิดความซื่อสัตย์และความมุ่งมั่นในการทำงาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีอิสระต่อการทำงาน เอาใจใส่ต่อกิจกรรมที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ การที่บุคลากรมีกำลังใจในการทำงานย่อมแสดงว่าผู้บริหารได้อำนาจมากขึ้น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ในการเสริมพลังอำนาจครู อาจมาจากปัจจัยพื้นฐานของครู เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา (2552) พบว่า พลังอำนาจครูจำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกัน พัชราภรณ์ ธรรมมา (2561) พบว่า อายุ และประสบการณ์ในการทำงานมีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยของ สรายุทธ ช่างงาม (2549) พบว่าการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ สถาพร บุตรใสย์ (2549) พบว่า เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ค่าเฉลี่ยของพลังอำนาจครูมีความแตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ดังภาพประกอบที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธ์ และอำเภอนาหม่อม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ประชากรของการวิจัย คือ ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,113 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (1970) จำนวน 286 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรตามขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของเทรซี 10 ด้าน คือ ด้านการให้ความรับผิดชอบ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ด้านการกำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ ด้านการให้การยกย่องยอมรับ ด้านการให้ความไว้วางใจ ด้านการยอมรับข้อผิดพลาดและด้านการให้เกียรติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีข้อคำถาม 48 ข้อ จำนวน 10 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความรับผิดชอบ 2) ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ 3) ด้านการกำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ 4) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา 5) ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ 6) ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ 7) ด้านการให้การยกย่องยอมรับ 8) ด้านการให้ความไว้วางใจ 9) ด้านการยอมรับข้อผิดพลาด 10) ด้านการให้เกียรติ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ โดยดัดแปลงจากเครื่องมือของ อร่ามศรี จงปัตนา (2554, น. 106-114) และเครื่องมือของ พัชรมน คุ้มจินดา (2559, น. 106-114) โดยพัฒนาบนแนวคิดพรพิมล การเสริมสร้างพลังอำนาจของเทรซี (Tracy, 1990, 45,อ้างถึงใน พรพิมล พงศ์สุวรรณ, 247, 1) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 – 5.00	หมายถึง มีการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.49	หมายถึง มีการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษามาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง มีการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง มีการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.49	หมายถึง มีการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 233 คน (ร้อยละ 81.50) อายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 86 คน (ร้อยละ 30.10) ระดับการศึกษาเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน (ร้อยละ 76.90) ขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 142 โรง (ร้อยละ 49.70) และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 140 คน (ร้อยละ 49.00)

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการให้ความรับผิดชอบ 2) ด้านการให้การยกย่องยอมรับ 3) ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ 4) ด้านการให้เกียรติ 5) ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ 6) ด้านการยอมรับข้อผิดพลาด 7) ด้านการให้ความไว้วางใจ 8) ด้านการกำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ และ 9) ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม (n = 286)

ด้าน	ระดับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษา			ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	
1. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	4.528	0.501	มากที่สุด	1
2. ด้านการให้ความรับผิดชอบ	4.392	0.596	มาก	2
3. ด้านการให้การยกย่องยอมรับ	4.391	0.656	มาก	3
4. ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ	4.387	0.619	มาก	4
5. ด้านการให้เกียรติ	4.380	0.710	มาก	5
6. ด้านการมอบอำนาจหน้าที่	4.369	0.609	มาก	6
7. ด้านการยอมรับข้อผิดพลาด	4.343	0.663	มาก	7
8. ด้านการให้ความไว้วางใจ	4.340	0.681	มาก	8
9. ด้านการกำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ	4.334	0.642	มาก	9
10. ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.292	0.657	มาก	10
โดยรวม	**4.370**	**0.569**	**มาก**	

3. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันกัน

4. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันกัน

5. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้าน

การมอบอำนาจหน้าที่และด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการให้ความรับผิดชอบและด้านการกำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .10 ส่วนด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ ด้านการให้การยกย่องยอมรับ ด้านการให้ความไว้วางใจ ด้านการยอมรับข้อผิดพลาด และด้านการให้เกียรติ ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 286)

การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการศึกษา				t	p-value
	ป.ตรี (n=220)		ป.โท(n = 66)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการให้ความรับผิดชอบ	4.429	0.578	4.268	0.642	1.931**	.054
2. ด้านการมอบอำนาจหน้าที่	4.408	0.596	4.239	0.638	1.985*	.048
3. ด้านการกำหนดมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ	4.374	0.634	4.203	0.657	1.901**	.058
4. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	4.546	0.449	4.464	0.489	1.285	.200
5. ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ	4.429	0.614	4.246	0.618	2.129*	.034
6. ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.313	0.673	4.224	0.603	0.965	.335
7. ด้านการให้การยกย่องยอมรับ	4.419	0.651	4.300	0.667	1.296	.196
8. ด้านการให้ความไว้วางใจ	4.376	0.680	4.221	0.674	1.619	.107
9. ด้านการยอมรับข้อผิดพลาด	4.376	0.667	4.233	0.644	1.541	.124
10. ด้านการให้เกียรติ	4.408	0.718	4.288	0.681	1.205	.229
รวม	**4.402**	**0.566**	**4.266**	**0.571**	**1.701****	**.090**

* p≤ .05, ** p≤ .10

6. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันกันด้วย

7. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันกันด้วย

สรุปและอภิปรายผล

1. การเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน รูปแบบการบริหารการศึกษามีความหลากหลายไปตามบริบท รวมไปถึงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาภายใต้บทบัญญัติ ของกฎหมายการศึกษา โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน โดยผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะครูในสถานศึกษาต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยการเสริมสร้างให้ครูปฏิบัติงานของตนอย่างเต็มที่และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่ต้องเสริมพลังอำนาจให้ครูเพื่อให้ครูจัดการศึกษาได้ทันกับสถานการณ์ และบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพในทุกด้าน สอดคล้องกับ พัชราภรณ์ ธรรมมา (2561) ได้ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผลการวิเคราะห์การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อภิชาติ ทองน้อย (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครู พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากในช่วงปีการศึกษา 2564 เป็นช่วงของการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมีผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนทั่วโลก โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถทำการเรียนการสอนในรูปแบบ Onsite ได้อีกต่อไป รูปแบบการเรียนการสอนของครูจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันกับการเรียนรู้ของนักเรียนที่ยังคงต้องดำเนินต่อไปตลอดเวลา แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าครูส่วนใหญ่ยังคงมีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านทางรูปแบบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น Online On-demand ไม่มากนัก รวมไปถึงแนวทางในการวัดและประเมินผลซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเมื่อครูส่วนใหญ่ไม่สามารเจอกับนักเรียนได้อย่างปกติ จึงเป็นช่วงที่กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์ที่มีการ

ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว จึงมีการจัดการฝึกอบรมออนไลน์ในหลักสูตรต่าง ๆ ออกมาเป็นจำนวนมาก เพื่อเข้ามาเป็นส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้ครูปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญมากในการรับทราบนโยบายและนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ โดยการสร้างความเข้าใจเป็นพื้นฐานให้กับครูว่ารูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน ครูต้องมีการปรับตัว และมีบทบาทสำคัญในการคอยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีความพร้อมในการเข้ารับการอบรม เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน จึงทำให้ครูรับรู้ถึงการได้รับการส่งเสริมให้ฝึกอบรมและพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2559) กล่าวว่า การพัฒนาและการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ (Training & Development) คือ กระบวนการในการพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรมี ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น ในปัจจุบันและอนาคต จากความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาจึงทำให้ผู้บริหารมีการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านนี้ในระดับมาก นอกจากนั้นมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีเพศ อายุ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันกันด้วย สอดคล้องกับพัชราภรณ์ ธรรมมา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างพลังอำนาจของครู โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การเสริมพลังอำนาจของครู โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจครูโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .10 โดยครูที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวมสูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท ($\bar{x}_{ตรี} = 4.402$; $\bar{x}_{โท} = 4.266$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้และสารสนเทศ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

เสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท ($\bar{x}_{ตรี} = 4.429$; $\bar{x}_{โท} = 4.246$) อาจเป็นเพราะเนื่องจากครูที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครูที่มีอายุในการทำงาน/ประสบการณ์ในการทำงานสูง ซึ่งงานในปัจจุบันอาจเป็นงานในลักษณะแบบใหม่ ครูที่มักมีโอกาสที่ได้รับการทำงานจึงมักเป็นครูที่มีอายุน้อย ประสบการณ์น้อย จึงอาจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท ขาดโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ จนส่งผลต่อความรู้สึกของครูถึงการให้ความรู้และสารสนเทศในมุมมองของประสบการณ์ในการบริหารงานเช่นเดียวกับ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท ($\bar{x}_{ตรี} = 4.408$; $\bar{x}_{โท} = 4.239$) โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 ดังนั้นอาจมองได้ว่าการมีความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา การมีประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา หรือการมีทิศทางเป้าหมายที่ตรงกัน อาจจะเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจะเชื่อมั่นในการตัดสินใจ สอดคล้องกับคำกล่าว เทรซี (1990) ได้กล่าวว่า การเสริมพลังอำนาจเป็นวิธีการที่ทำให้บุคลากรประพฤติ ปฏิบัติงานตาม ภาระหน้าที่และจะช่วยเสริมสร้างให้บุคลากรพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ทำให้งานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และเกิดประโยชน์กับงานในหน้าที่ของตนเองและองค์กร การเสริมพลังอำนาจมีความสำคัญยิ่งในการนำมาเป็นหลักในการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากร ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ให้การเสริมพลังอำนาจและฝ่ายผู้รับการเสริมพลังอำนาจโดยฝ่ายผู้รับการเสริมพลัง อำนาจจะต้องมีความเต็มใจในการรับการเสริมพลังอำนาจโดยทั้ง 2 ฝ่ายควรมีเป้าประสงค์ที่ตรงกัน คือความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์การ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรเสริมพลังอำนาจให้กับบุคลากรในองค์การ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2553*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ตรียพล โฉมไสว, ศักดา สถาพรพจนา และ เนติ เฉลยวาเธศ. (2563). การเสริมสร้างพลังอำนาจสำหรับครูในศตวรรษที่ 21, *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6*(1), 123 -136.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พรพิมล พงศ์สุวรรณ. (2547). *10 ขั้นตอนการให้อำนาจ* (เอกสารประกอบการสอน). บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

พัชรมน คุ้มจินดา. (2559). *การเสริมสร้างพลังอำนาจครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พัชราภรณ์ ธรรมมา (2561). *การเสริมสร้างพลังอำนาจครูของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร. (2559*). การฝึกอบรม : หัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.* วิทยานิพนธ์ รป.ม. (การจัดการสาธารณะ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

สถาพร บุตรไสย์. (2549). *อิทธิพลของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อพลังอำนาจครู.* วิทยานิพนธ์ ค.ด.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรายุทธ ช่างงาม. (2549). *การเสริมสร้างพลังอำนาจครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สุดารัตน์ วัฒนพฤกมา และคณะ. (2552). *การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียนเอกชน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อภิชาติ ทองน้อย. (2555). การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย อลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, *6*(3), 143-155.

อร่ามศรี จงปัตนา (2554). *สภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านการเสริมพลังอำนาจในการทำงาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Dalton, J. H., Elias, M. J. y Wandersman, A. (2001). *Community psychology*. Linking individuals and communities. Stamford: Wadsworth, Thomson Learning

Fisher, D. et al. (1993). *Human resource management*. Boston : Houghton Mifflin.

Snodgrass Rangel, V., Suskavcevic, M., Kapral, A., & Dominey, W. (2020). A revalidation of the school participant empowerment scale amongst science and mathematics teachers. *Educational Studies*, *46*(1), 117–134.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

The Role of School Administrators to Motivation in the Performance of Government Teachers Staffs under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2

รุ่งนภา ละออกอ[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Rungnapa Laooko[1*] and Tripumin Tritrishualr[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Dr., Master of Education Program, Educational Administration, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** rungnapa.lao020@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีค่าความเชื่อมั่น .980 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test ด้วยวิธีของ Scheffe’ จากผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยจูงใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้บริหารสถานศึกษา, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The objectives of this research were to study and compare roles of school administrators on motivation for performance of government teachers. Under the Office of Phatthalung Primary Education Service Area 2, classified by gender, size of educational institutions and work experience, the population used in this study were 959 government teachers under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2, academic year 2021. the sample size according to Craigie and Morgan tables and using a random stratification method classified by the size of the educational institution. Then use a simple random sampling method with a no-return. The samples used in this research comprised 275 of teachers. The instrument used to collect the data was an estimation scale questionnaire created by the researcher with a confidence value of .980. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test by Scheffe's method. The result of this research were. 1. The role of the school administrators on the motivation for the performance of government teachers. Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, in overall and in terms of aspects at a high level. 2. The results of the comparison of the roles of the school administrators on the motivation for the performance of government teachers. Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, the overall gender classification was not different. When considering each aspect, it was found that the motivating factor There was a statistically significant difference at the .05 level, classified by the size of the school in general and by aspects. No different and classified by work experience in overall and in each area. There was a statistically significant difference at the .001 level.

Keywords: The Role, School Administrators, Motivation of Working.

บทนำ

การบริหารโรงเรียนหรือการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการวางแผน การจัดการ และการควบคุมงานทุกอย่างภายในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ภารกิจ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พัฒนาศักยภาพนักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี ออกสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ รัชตา ธรรมเจริญ (2554, น. 37) ซึ่งสอดคล้องกับ ดุจดาว จิตใส (2554, น. 4) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น การบริหารจัดการของผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานกล่าวคือ ต้องรู้จักวิธีโน้มน้าวผู้ร่วมงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและเกิดความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษาอยากอยู่กับสถานศึกษาตลอดไป และผู้บริหารสถานศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งนอกจากเป็นผู้ที่มีความรู้แล้วต้องทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษายังควรที่จะมีเครื่องมือสำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิผลที่สูงมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานของครูผู้สอน หรือสิ่งโน้มน้าวให้ครูผู้สอนแสดงพฤติกรรมการทำงานในเชิงบวก ได้แก่ ความตั้งใจ ความเต็มใจ และความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ ณัฐดนัย ไทยถาวร (2561, น. 21-22) ซึ่งสอดคล้องกับ กชพรพรรณ สุทธิหิรัญพงศ์ (2562, น. 17) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงพฤติกรรมออกมาบางคนทุ่มเทในการปฏิบัติงานในขณะที่บางคนเฉื่อยชาในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของมนุษย์ที่กระตุ้นให้เกิดการทำงาน ทำให้เกิดแรงผลักดันทั้งจากภายในและภายนอกสิ่งที่ส่งผลมากที่สุดคือความต้องการดำรงชีพ และปัจจัยสี่ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานด้านร่างกายและความปลอดภัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ซึ่งต้องการการยอมรับนับถือ และความเจริญก้าวหน้า ได้รับการยกย่องจากสังคม และการได้รับความสำเร็จความมั่นคงในชีวิต (โชติกา ระโส, 2555, น. 13 อ้างถึงใน Vrom, 1970, p. 10) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับองค์กรทุกแห่ง ถ้าผู้บริหารสามารถชักจูงบุคคลในองค์กรได้ตรงกับเรื่องที่เขาต้องการก็จะทำให้บุคคลมีแรงจูงใจ ส่งผลให้เขาเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการให้ความร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้วางกรอบแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยมีเป้าประสงค์ (Goal) ไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน มีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และทุกภาคสวนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างมืออาชีพ มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ได้รับสวัสดิการและยกยองเชิดชูเกียรติอย่าง จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเป้าประสงค์ (Goal) ตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เป็นบทบาทที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของ

ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อจะนำไปสู่การบริหารจัดการเพื่อเป็นสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยเฉพาะแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เพื่อเป็นการวางแผนการสร้างนโยบายเพื่อการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะงานบริหารบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่จะส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยหรือทรัพยากรด้านการบริหาร คือปัจจัยหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) อุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานในองค์การเป็นไปโดยบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 สามารถบริหารงานบุคคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาวะสถานการณ์ในปัจจุบัน อันจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านคุณภาพการศึกษามากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แตกต่างกัน
2. ข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แตกต่างกัน
3. ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูตามแนวคิดทฤษฎีการจูงใจของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959, p. 113-115) ประกอบด้วยการจูงใจ 2 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ประกอบด้วย 1) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 2) ความรับผิดชอบ 3) การยอมรับนับถือ 4) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 5) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2. ปัจจัยค้ำจุน 9 ด้าน เป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจงานที่ปฏิบัติอยู่ ประกอบด้วย 1) นโยบายและการบริหารงานองค์กร 2) วิธีการปกครองบังคับบัญชา 3) สภาพการทำงาน 4) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 5) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 6) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 7) ความเป็นอยู่ส่วนตัว 8) เงินเดือน 9) ฐานะของอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากเครื่องมือของ กชพรพรรณ สุทธิหิรัญพงศ์ (2562, น. 78-79) และเครื่องมือของรุ่งทิวา วิบูลพันธ์ (2562, น. 77-78) โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .980 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยามศัพท์ (Index of Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่า (t-test) และการทดสอบค่า (F-test) และพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ได้แก่ เพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน ปัจจัยค้ำจุน 9 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้

น้ำหนักคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือของลิเคอร์ท (Likert) บุญชม ศรีสะอาด, (2556, น. 121) ดังนี้

คะแนน	**ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน**
4.51- 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครู ได้แก่ เพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครู	**จำนวน (คน)**	**ร้อยละ**
เพศ		
ชาย	58	21.1
หญิง	217	78.9
ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	67	24.4
ขนาดกลางและขนาดใหญ่	208	75.6
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	57	20.7
ตั้งแต่ 5–10 ปี	77	28.0
มากกว่า 10 ปี	141	51.3
รวม	**275**	**100.00**

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 78.9 เพศชาย ร้อยละ 21.1 โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ร้อยละ 75.6 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ร้อยละ 24.4 และมีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 10 ปี มากที่สุด ร้อยละ 51.3 รองลงมา มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5–10 ปี ร้อยละ 28.0 และมีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 20.7

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม แสดงไว้ในตารางที่ 2-4 ดังนี้

ตารางที่ 2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวม

(n = 275)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยจูงใจ	4.239	0.636	มาก
2. ปัจจัยค้ำจุน	4.205	0.686	มาก
รวม	**4.218**	**0.655**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.218, S.D. = 0.655) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัยจูงใจ ($\bar{X}$ = 4.239, S.D. = 0.636) และด้านปัจจัยค้ำจุน ($\bar{X}$ = 4.205, S.D. = 0.686)

ตารางที่ 3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านปัจจัยจูงใจ ในภาพรวม

(n = 275)

ด้านปัจจัยจูงใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.247	0.596	มาก
2. ความรับผิดชอบ	4.170	0.750	มาก
3. การยอมรับนับถือ	4.218	0.754	มาก
4. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.307	0.646	มาก
5. ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.279	0.690	มาก
รวม	**4.239**	**0.636**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านปัจจัยจูงใจ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.239, S.D. = 0.636) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงลำดับ 3 แรกจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X}$ = 4.307, S.D. = 0.646) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.279, S.D. = 0.690) และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.247, S.D. = 0.596) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านปัจจัยค้ำจุน ในภาพรวม

(n = 275)

ด้านปัจจัยค้ำจุน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นโยบายและการบริหารงานองค์การ	4.190	0.718	มาก
2. วิธีการปกครองบังคับบัญชา	4.130	0.808	มาก
3. สภาพการทำงาน	4.295	0.672	มาก
4. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	4.213	0.805	มาก
5. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.195	0.757	มาก
6. การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	4.227	0.724	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านปัจจัยค้ำจุน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
7. ความเป็นอยู่ส่วนตัว	4.219	0.739	มาก
8. เงินเดือน	4.158	0.764	มาก
9. ฐานะของอาชีพ	4.215	0.759	มาก
รวม	**4.205**	**0.686**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านปัจจัยค้ำจุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.205, S.D. = 0.686) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 อยู่ในระดับมาก 9 ด้าน โดยเรียงลำดับ 3 แรกจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สภาพการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.295, S.D. = 0.672) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.227, S.D. = 0.724) และความเป็นอยู่ส่วนตัว ($\bar{X}$ = 4.219, S.D. = 0.739) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน รายละเอียดดังตารางที่ 5-9 ดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู	ชาย (n = 58)		หญิง (n = 217)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านปัจจัยจูงใจ	4.164	0.795	4.259	0.587	1.011*	0.050
2. ด้านปัจจัยค้ำจุน	4.193	0.789	4.208	0.658	0.146	0.124
รวม	4.181	0.781	4.228	0.618	0.484	0.098

จากตารางที่ 5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยจูงใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศหญิงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ มากกว่าครูเพศชาย

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู	ขนาดเล็ก (n = 67)		ขนาดกลางและขนาดใหญ่ (n = 208)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านปัจจัยจูงใจ	4.215	0.708	4.247	0.612	0.355	0.438
2. ด้านปัจจัยค้ำจุน	4.192	0.757	4.209	0.664	0.167	0.286
รวม	**4.201**	**0.726**	**4.224**	**0.632**	**0.243**	**0.251**

จากตารางที่ 6 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู	**แหล่งความแปรปรวน**	**df**	**SS**	**MS**	**F**	**p**
1. ด้านปัจจัยจูงใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	9.065	4.532	12.124***	0.000
	ภายในกลุ่ม	272	101.681	.374		
	รวม	274	110.746			
2. ด้านปัจจัยค้ำจุน	ระหว่างกลุ่ม	2	8.049	4.024	9.042***	0.000
	ภายในกลุ่ม	272	121.060	.445		
	รวม	274	129.109			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	8.442	4.221	10.534***	0.000
	ภายในกลุ่ม	272	108.983	.401		
	รวม	274	117.424			

***p≤ .001

จากตารางที่ 7 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงต้องทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe' เพราะความแปรปรวนไม่ต่างกัน ผลปรากฏดังตารางที่ 8-9

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เป็นรายคู่ ด้านปัจจัยจูงใจ

ประสบการณ์ทำงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	ตั้งแต่ 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
		3.884	4.343	4.326
ต่ำกว่า 5 ปี	3.884	-	.459***	.441***
ตั้งแต่ 5-10 ปี	4.343	-	-	.017***
มากกว่า 10 ปี	4.326	-	-	-

***p≤ .001

จากตารางที่ 8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เป็นรายคู่ ด้านปัจจัยจูงใจ พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5–10 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจมากกว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้าราชการครูที่มี

ประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5–10 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจมากกว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจมากกว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เป็นรายคู่ ด้านปัจจัยค้ำจุน

ประสบการณ์ทำงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	ตั้งแต่ 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
		3.870	4.288	4.294
ต่ำกว่า 5 ปี	3.870	-	.418***	.424***
ตั้งแต่ 5-10 ปี	4.288	-	-	.006***
มากกว่า 10 ปี	4.294	-	-	-

***p≤ .001

จากตารางที่ 9 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เป็นรายคู่ ด้านปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยค้ำจุน มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยค้ำจุน มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยค้ำจุน มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สรุปและอภิปรายผล

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้กำหนดเป้าประสงค์ในการบริหารงานไว้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปนัดดา รัตนวงศ์ (2560, น. 55) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านเขาซก (เบญจศิริราฎร์วิทยาคาร) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทำให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น เกิดความภาคภูมิใจในตนเองตลอดจนมีการสนับสนุนและให้โอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การพิจารณาในเรื่องเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่งโดยความเป็นธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราภรณ์ บัวเมือง (2560, น. 58) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติตามลำดับ ดังที่ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1975, pp. 113-115 อ้างถึงใน ศิริวรรณ อินทสโร, 2560, น. 102) ได้กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้น เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวกเพราะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่ปฏิบัติงานโดยตรง ทำให้บุคคลรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน มีความรู้สึกในด้านดี เป็นสิ่งจูงใจในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดจากงานที่ทำ ซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้รับการดูแลในด้านนี้จากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างดี ข้าราชการครูหลายท่านปฏิบัติงานมาหลายปีมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จึงส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในด้านนี้อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรัชญาพร ตุ้ยเต็มวงศ์ (2559, น. 77) ได้ศึกษาแรงจูงใจของครูผู้ช่วยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ด้านปัจจัยจูงใจโดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านความรับผิดชอบตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการยอมรับนับถือ

1.2 ด้านปัจจัยค้ำจุน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ สภาพการทำงาน การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ตามลำดับ ดังที่เฮอร์ซเบิร์ก (Herzber g, 1975, pp. 113-115 อ้างถึงใน ศิริวรรณ อินทสโร, 2560, น. 102) ได้กล่าวว่า ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจที่ปฏิบัติอยู่ มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นแรงจูงใจภายนอกที่เกิดจากภาวะการณ์ทำงาน ทั้งนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ให้ความสำคัญมากในเรื่อง สภาพการทำงาน เห็นได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ สภาพการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรี เหลืองอุดม (2554, น. 99) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา จันทะวงษา (2561, น. 67-70) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพนัสพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยค้ำจุน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล และด้านสภาพแวดล้อมและการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการปกครองและบังคับบัญชา

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้น ด้านปัจจัยจูงใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานสอดคล้องเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ส่งผลให้ข้าราชการครูเพศหญิงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ ได้มากกว่าข้าราชการครูเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพิชชา ยารังกา (2559, น. 92) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านปัจจัยค้ำจุน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีการบริหารงานที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้สามารถจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จึงส่งผลให้ครูที่สังกัดในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรสา เพชรนุ้ย (2560, น. 99) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานเป็นระยะเวลาต่างกันทำให้มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า ย่อมเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญและมีความตั้งใจมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงได้สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครูผ่านนโยบายการบริหารการศึกษาตลอดมา ทั้งด้านปัจจัยจูงใจและด้านปัจจัยค้ำจุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวรรณ อินทสโร (2560, น. 96) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ทั้งในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 กับสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กชพรพรรณ สุทธิหิรัญพงศ์. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ปศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

โชติกา ระโส. (2555). *แรงจูงใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, นครนายก.

ดุจดาว จิตใส. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปทุมธานี.

ณัฐดนัย ไทยถาวร. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปนัดดา รัตนวงศ์. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านเขาซก (เบญจศิริราฎร์วิทยาคาร) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปรัชญาพร ตุ้ยเต็มวงศ์. (2559). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปรีดา จันทะวงษา. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพนัสพิทยาคารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พัชรี เหลืองอุดม. (2554). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.

พิมพิชชา ยารังกา. (2559). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มบางละมุง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

รัชตา ธรรมเจริญ. (2554). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยอดนิยม เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้.* ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.

รุ่งทิวา วิบูลพันธ์ (2562). *ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

วราภรณ์ บัวเมือง. (2560*). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศิริวรรณ อินทสโร. (2560). *แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

อรสา เพชรนุ้ย. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

Herzberg, F (1959). *Federick; Mausner, Bernard; and Synderman, Block the Motivation to Work.* New York: John Willey.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Vroom, V. H. (1970). *Work and Motivation.* New York: John Willey & Son.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Creative Leadership of Administrator that Affect the Effectiveness of Educational Institutions under the Office of Private Education, Nakhon Si Thammarat Province

อารบี ทองศรีนุ่น[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Arabee Tongsrinun[1*] and Jaras Atiwithayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** arabee.ton071@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรครู จำนวน 230 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ ด้านการร่วมมือกันแก้ปัญหา ด้านการจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น ด้านการตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน ด้านการถามคำถาม และด้านการรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .873) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .762) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ประสิทธิผลของสถานศึกษา, สำนักงานการศึกษาเอกชน

Abstract

The objective of this research was to study creative leadership of administrator that affect the effectiveness of Educational Institutions under the Office of Private Education, Nakhon Si Thammarat province. The sample size consisted of 230 people. a questionnaire was used as a tool for data collection. The statistics used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and multiple regression analysis. The research found; The school administrators under the Office of Private Education, Nakhon Si Thammarat province had creative leadership in overall at a highest level. When considering each aspect, it was found that Team inquiry, Collaborative problem solving, Imaging future possibilities, Examining shared beliefs, Asking questions and Collecting analyzing and interpreting data were highest. Educational Institutions under the Office of Private Education, Nakhon Si Thammarat province had Effectiveness in overall at a highest level. When considering each aspect, it was found that the ability to produce high-achieving students, The ability to develop students to have a positive attitude, The ability to modify and develop educational institutions and the ability to solve problems within the educational institution were highest. Creative leadership of administrator affecting the Effectiveness of Educational Institutions under the Office of Private Education, Nakhon Si Thammarat Province using multiple regression analysis there were a positive correlation with a high (R = .873) and a statistically significant (R^2 = .762) level of 0.001.

Keywords: Creative leadership, Effectiveness of educational institutions, Office of Private Education

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 นี้นับเป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม และความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความท้าทายรูปแบบใหม่ ในกระแสโลกาภิวัตน์ คือการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) นอกจากระบบเศรษฐกิจทั่วโลกที่กำลังดำเนินการเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ที่ใช้ไฟฟ้าเป็นพลังงานหลัก ในกระบวนการผลิตทั้งหมดโดยอาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิต ส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการของประชาชนเปลี่ยนไป ผู้ผลิตสินค้าและการบริการ จึงจำเป็นต้องปรับเข้าสู่การพัฒนาบนพื้นฐานความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในทุกระดับของสังคมเพราะผู้นำเป็นผู้ริเริ่มการกระทำและการแสดงบทบาทที่สำคัญในการตัดสินใจขององค์กรการเป็นผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ต้องคำนึงถึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปแล้วยังจะต้องให้ความสำคัญแก่การมีภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นผู้บริหารที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่าง ๆ ที่ท้าทาย และเพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่มีการแข่งขันสูง เช่น ในปัจจุบันผู้บริหารจึงควรเปลี่ยนวิสัยทัศน์ทางการศึกษาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการการศึกษาแล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ เป็นผลผลิตรูปแบบใหม่ ที่เกิดจากความคิด สติปัญญา จะส่งผลให้หน่วยงานนั้นเกิดความ เจริญก้าวหน้า และสามารถพัฒนาต่อไปได้เต็มตามศักยภาพเกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลตามที่หน่วยงานได้ตั้งเป้าหมายไว้

โดยสถานศึกษาที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องติดตามความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด หากผู้นำหรือผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำ ก็จะส่งผลให้การบริหารจัดการองค์กรไม่มีประสิทธิภาพ ระบบการบริหารงานไม่เป็นระเบียบ พนักงานที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาจะขาดความเชื่อถือ และส่งผลให้ผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานไม่มีมาตรฐาน ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ดังที่กล่าวข้างต้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิผล

สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสถานศึกษาอยู่ในสังกัด จำนวน 28 สถานศึกษา และมีวิสัยทัศน์ มุ่งสู่การศึกษายุคใหม่ ซึ่งการที่จะทำให้วิสัยทัศน์ดังกล่าวเป็นจริงและประสบความสำเร็จได้นั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อม ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนร่วมวางแผนให้โรงเรียน มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถ

เรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า โดยภาพรวมประสบปัญหาด้านงานวิชาการอย่างมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญและขาดกลไกที่ดีในการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตามงานด้านวิชาการของโรงเรียน จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน จึงต้องรีบปรับปรุงแก้ไขพัฒนาโดยเร่งด่วน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารนับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัด นครศรีธรรมราช และผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้รับการพัฒนามาจากแอช และ เพอร์ซาล (Ash and Persall, 2007) บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ในสถานศึกษาหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหาร เท่านั้น” ทั้งนี้ทุกยุคทุกสมัยจะมีผู้นำเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งผู้นำที่แสดงออกถึงการนำสิ่งที่ดีงามมีคุณค่าและทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเรียกได้ว่า เป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการซับซ้อนมากขึ้น (กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555) โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสร้างทีมงาน การฟัง การตัดสินใจอย่างมีอิสระและความรู้ในการธำรงรักษาบุคลากรองค์การสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยการให้บุคคลมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนอง

ความต้องการและความจำเป็นขององค์การ เปิดโอกาสให้บุคคลมีเวลาในการคิดแก้ปัญหา ชักชวนคนให้ทำสิ่งที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำให้ประสบความสำเร็จ และถือว่าเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 6 คุณลักษณะ ตามแนวคิดของ แอช และ เพอร์ซาล (Ash and Persall, 2007) ที่เข้ากับบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เขต 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1. การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (Team inquiry) หมายถึง บุคลากรจะต้องเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ผู้บริหารจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกแนะนำและให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การสำรวจ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการบริหารแบบทีมงาน แสดงออกด้วยการรับฟัง

2. การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative problem solving) หมายถึง การแก้ปัญหาร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยนำผลประโยชน์ที่ต้องการเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการคิดเพื่อหาทางออกมากกว่าการประนีประนอมกับทุกฝ่าย ซึ่งการแก้ปัญหามีวิธีการและทางออกมากกว่าหนึ่งทางที่สามารถนำทุกฝ่ายไปสู่จุดที่พอใจ และ ได้รับผลประโยชน์สูงสุด

3. การจินตนาการสร้างภาพอนาคตที่ควรเป็น (Imaging Future possibilities) หมายถึง การมีมุมมองเป็นจินตภาพที่มองไปข้างหน้าหรือมองไปในอนาคต อาจจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ หรือกระบวนการทำงานที่เป็นรูปแบบใหม่ช่วยให้ผู้บริหารได้มีแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน (Examining shared beliefs) หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจให้กับสมาชิกในองค์กร ด้วยการยึดการบริหารสากล เช่น คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตา ความยุติธรรม ความเป็นกลาง ความกล้าหาญ ความอดทน ความมีวินัย ความมุ่งมั่น ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการบริหารเป็นแม่แบบที่ดี ยอมรับข้อผิดพลาดของสมาชิกในองค์กรและให้เกียรติผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น รับฟังปัญหาและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

5. การใช้คำถาม (Asking questions) หมายถึง กลวิธีการถามคำถามที่เป็นเครื่องมือสำหรับกระตุ้นให้บุคลากรตอบคำถามโดยใช้กระบวนการคิดค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถามและตอบคำถามเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาและสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาความคิดในระดับสูงและความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร

6. การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (Collecting analyzing and interpreting data) หมายถึง การนำข้อมูลที่ทำเป็นรายงานสรุปผลไว้แล้วมาวิเคราะห์แปลความหมาย โดยการเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานกิจกรรมอื่นที่ดำเนินคล้ายกันในรอบระยะเวลาเดียวกัน เพื่อให้ฝ่ายบริหารเข้าใจถึงผลการดำเนินงาน และนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนงานในอนาคตเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารว่าการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง สามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มากน้อย เพียงใดนั้น ประสิทธิผลจึงมีความหมายแตกต่างกัน ตามความเข้าใจของนักวิชาการหรือผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การและความสำเร็จของงาน (ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, 2555, น. 21) สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบเข้าด้วยกัน โดยสถานศึกษาที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาจะต้องติดตามความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยี ตลอดจนการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนนักเรียน สิ่งเหล่านี้สถานศึกษาจะต้องรับเอามาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในการทำสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล คือ ครูใหญ่ เนื่องจากครูใหญ่เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา เป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา (Seyfarth, 1999, น. 8) ซึ่งประสิทธิผลของสถานศึกษานั้นเป็นการที่สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จด้วยดี โดยให้ผู้นำได้ใช้ความสามารถจูงใจผู้บังคับบัญชาให้มาทำงานอย่างเสียสละ ขณะเดียวกันผู้นำก็ทำหน้าที่ประสานงานให้งานดำเนินการจัดการศึกษาให้ผลสำเร็จสูง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียน และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Hoy and Miskel, 2008)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 28 โรงเรียน

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรครูที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 538 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2563) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549, หน้า 47) จำนวน 230 คน จากนั้นจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เกี่ยวกับแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Ash and Persall (2007) มีข้อคำถาม 20 ข้อ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ ด้านการร่วมมือกันแก้ปัญหา ด้านการจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น ด้านการตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน ด้านการถามคำถาม และด้านการรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2008) มีข้อคำถาม 25 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

4. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และประสิทธิผลของสถานศึกษา มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .98

5. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ย เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของณรงค์ ทีปประชัย (2547, น. 93) ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Correlation Coefficient) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของบุคลากร ครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.67, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านการจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.96, S.D. = 0.33) รองลงมาคือด้านการถามคำถาม ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.37) และด้านการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$= 4.62, S.D. = 0.39) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราชตามความคิดเห็นของบุคลากรครู โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้	4.62	0.39	มากที่สุด
2. การร่วมมือกันแก้ปัญหา	4.64	0.41	มากที่สุด
3. การจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น	4.69	0.33	มากที่สุด
4. การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน	4.63	0.38	มากที่สุด
5. การถามคำถาม	4.67	0.37	มากที่สุด
6. การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล	4.64	0.38	มากที่สุด
รวม	**4.67**	**0.38**	**มากที่สุด**

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของบุคลากร ครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.71 , S.D. = 0.32) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.70 , S.D. = 0.30) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.32) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของบุคลากร ครู โดยภาพรวม

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.68	0.31	มากที่สุด
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก	4.68	0.32	มากที่สุด
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.70	0.30	มากที่สุด
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.71	0.32	มากที่สุด
รวม	**4.70**	**0.31**	**มากที่สุด**

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r_{xy} = .873**) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัด นครศรีธรรมราช 4 ด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสิทธิผลของสถานศึกษา				
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	(Y)
การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (X_1)	.722**	.713**	.650**	.620**	.774**
การร่วมมือกันแก้ปัญหา (X_2)	.606**	.666**	.566**	.640**	.709**
การจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น (X_3)	.561**	.624**	.678**	.559**	691**
การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน (X_4)	.667**	.696**	.657**	.660**	.766**
การถามคำถาม (X_5)	.687**	.681**	.634**	.678**	.767**
การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (X_6)	.985**	.685**	.660**	.650**	.766**
รวม (X)	**.767****	**.794****	**.749****	**.743****	**.873****

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .873) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .762) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.001 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร 6 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยภาพรวม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่	1.055	.144		7.309	.000
การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (X_1)	.206	.040	.274	5.187	.000
การร่วมมือกันแก้ปัญหา (X_2)	.043	.040	.059	1.083	.280
การจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น (X3)	.104	.041	.126	2.549	.012
การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน (X4)	.155	.043	.205	3.620	.000
การถามคำถาม (X5)	.135	.047	.168	2.864	.005
การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (X6)	.136	.041	.188	3.304	.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .001

สรุปและอภิปรายผล

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านการจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการถามคำถาม และด้านการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ การร่วมมือกันแก้ปัญหา การจินตนาการสร้างภาพอนาคตที่ควรเป็น การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน การใช้คำถาม การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ศิลา (2556, น. 103) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และจักรกฤษณ์ โพดาพล (2556, น. 7) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก

ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของพชรพล ธรรมมา (2561, บทคัดย่อ) ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงอันดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มี

ทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถ ในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสุดท้ายด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาและสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชราพร ร่วมรักษ์ (2563, น. 92) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .873) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .762) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.001 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีไหวพริบ สามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังที่ Hoy and Furguson (1985, p. 67) กล่าวว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาพิจารณาจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมากทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยังสอดคล้องกับการศึกษาของหทัยรัตน์ วิโย (2564, น. 226) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21จังหวัดหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ศิลา. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์: Creative Leadership.* เข้าถึงได้จาก http://www.academia.edu/8634471/Creative_Leadership

จักรกฤษณ์ โพดาพล. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด.* เลย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง.

ณรงค์ ทีปประชัย. (2547). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,* 11(1), 307 – 324.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). วีพริ้นท์. กรุงเทพฯ.

พชรพล ธรรมมา. (2561). *ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พัชราพร ร่วมรักษ์. (2563). *ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมองค์การของผู้บริหารกับการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์,* 9(2), 91 - 103.

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา,* 8(2), 190-198.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2563). *ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา: ข้อมูลครูผู้สอนในจังหวัดนครศรีธรรมราช.* เข้าถึงได้จาก http://www.nstpeo.go.th/mis2563/mis05.php

หทัยรัตน์ วิโย. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21จังหวัดหนองคาย.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

Ash & Persall. (2007). The principle as Chief Leaning Officer: The New Work of Formative Leadership. Birmingham: Stamford University Birmingham.

Hoy, W. K., & Furguson, J. (1985). *Theoretical framework and exploration.* Texas: Business Publication.

Hoy, W. K., & Miskel, C. (2008). *Educational Administration: Theory, Research and Practice.* New York: McGraw-Hill.

Seyfarth, A., Friedrichs, A., Wank, V., & Blickhan, R. (1999). Dynamics of the long jump. *Journal of biomechanics. 32*(12), 1259-1267.

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

Competencies of School Administrators under the Office of Non-Formal and Informal Education Songkhla Province

นิรัชชา คงประดิษฐ์[1*] และจุฑารัตน์ คชรัตน์[2]

Niratcha Kongpradit[1*] and Jutarat Kotcharat[2]

[1] นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Master of Education Degree, Faculty of Educational Administration, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Professor Dr., Faculty of, Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** niratcha.kon004@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา 2) เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง อายุ และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 191 คน โดยวิธีการเทียบสัดส่วนตามอำเภอที่ตั้ง แล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.982 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t - test) การทดสอบค่าเอฟ (F -test)

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา พบว่า ครูที่มีอายุและมีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีเพศและตำแหน่งแตกต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to1)examine competency of the school administrators under Songkhla Province Office of the non-formal and informal education 2) to compare competency of the school administrators under under Songkhla Province Office of the non-formal and informal education office based on gender, position, age , and work experience. which sample groups size was specified by using Krejcie and Morgan table and gain 191 persons, by use ratio method with each district. Then, simply random the samplings by using lots drawing. The research tool was Using the formula for finding Cronbach's Alpha Coefficient, the alpha coefficient of confidence was 0.982., and the data were analyzed by percentage, mean, standard diviation, t-test and F-test.

The result of study revealed that competency of the school administrators as perceived by teachers under Songkhla Province Office of the non-formal and informal education in overall and by individual aspects was at high level. A comparison of competency of the school administrators under Songkhla Province Office of the non-formal and informal education office revealed that the teachers who differ in age and work experience showed no differences in their opinion towards competency of the school administrators under Songkhla Province Office of the non-formal and informal education office. Furthermore, competency of the school administrators under Songkhla Province Office of the non-formal and informal education office in overall was perceived by teachers who differ in gender and position. But had a *different* level of 0.5 statistically significantin quality assurance aspect.

Keywords: Competencies, School Administrators

บทนำ

สมรรถนะมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กร การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างจุดแข็งในการแข่งขัน ช่วยให้องค์กรอยู่รอดและเจริญก้าวหน้า (เทื้อน ทองแก้ว, 2550) กล่าวว่า สมรรถนะ (Competency) เป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์การ โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากร ดังนั้นองค์การต่าง ๆ จึงพยายามเอาสมรรถนะมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหาร เช่น การบริหารบุคคล การบริหารงานวิชาการ การพัฒนางานบริการ หรือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร องค์กรแต่ละแห่งจึงต้องแสวงหาวิธีบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สมรรถนะ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายขององค์กร มาสู่การปฏิบัติของบุคลากรในองค์กร และเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ (จีระ งอกศิลป์, 2550) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ต้องประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน คือ สมรรถนะ (Competency) ซึ่งสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 ประกอบด้วย 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจการและกิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา 7) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ (ข้อบังคับคุรุสภา, 2556)

ผู้วิจัยสนใจศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภา ซึ่งจะได้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุนภาพของสถานศึกษา การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการให้สถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องอาศัยสมรรถนะในหลาย ๆ ด้าน โดยผู้วิจัยสนใจว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด เพราะผู้บริหารต้องมีสมรรถนะ ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการนำไปปฏิบัติ จึงจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

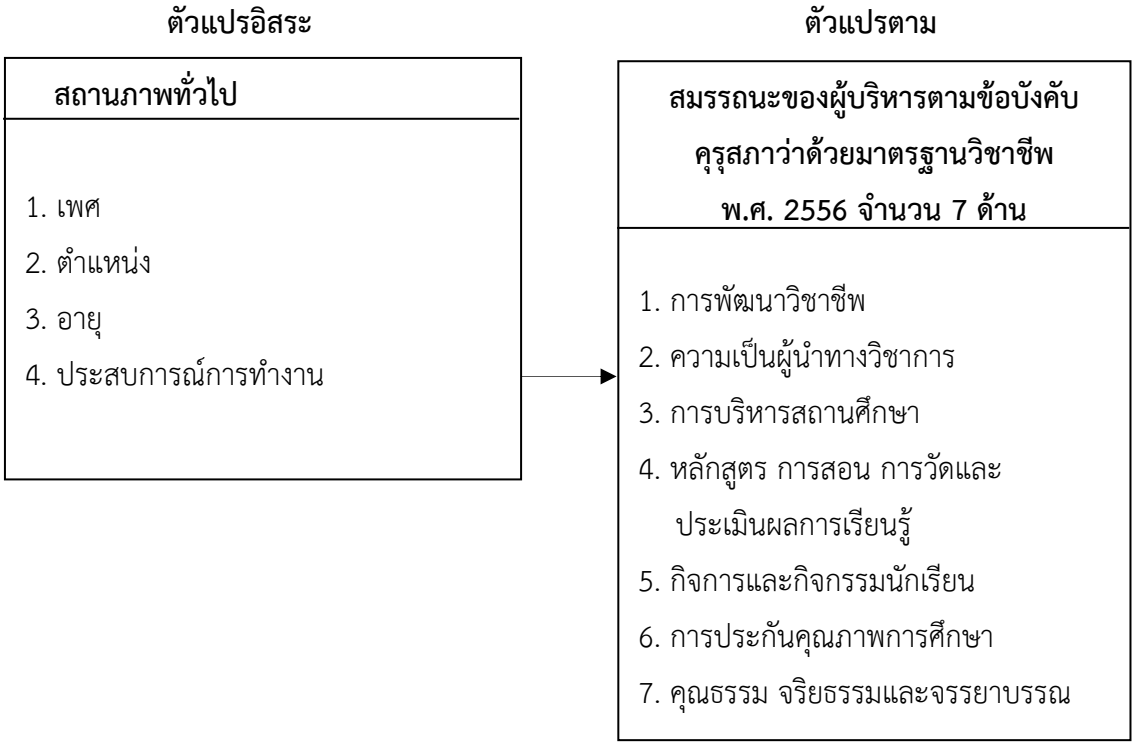
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

2. เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง อายุและประสบการณ์การทำงาน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งเป็นการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 โดยแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 364 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ มอร์แกนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน และเทียบสัดส่วนตามอำเภอที่ตั้ง ได้สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จับสลากแบบไม่ใส่คืน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและประยุกต์จากแบบสอบถามของ (ยุพเรศ สุวรรณะ, 2559) (สุทธิเทพ ช่อปทุมศิริกุล, 2559) (อนุเทพ กุศลคุ้ม, 2561) โดยศึกษาตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 ประกอบด้วยข้อคำถามตามเนื้อหาของแต่ละด้าน จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม แต่ละข้อตั้งแต่ 0.67-1.00 ขึ้นไป ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นเท่ากับ .982

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามผ่านการใช้ Google Form ถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกำหนดส่งคืนภายใน 30 วัน ดำเนินการเก็บรวบรวม จำนวนแบบสอบถามที่จัดส่งไป จำนวน 191 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ100 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามตัวแปรเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง อายุและประสบการณ์การทำงานโดยใช้การทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุและประสบการณ์การทำงานแสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	29	15.20
หญิง	162	84.80
ตำแหน่ง		
ข้าราชการ	38	19.90
พนักงานราชการ	124	64.90
ลูกจ้างเหมาบริการ	29	15.20
อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	22	11.50
31-40 ปี	72	37.70
41-50 ปี	48	25.10
มากกว่า 50 ปี	49	25.70

ตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายร้อยละ 15.20 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 84.8 มีตำแหน่งเป็นข้าราชการ ร้อยละ 38 เป็นพนักงานราชการร้อยละ 64.90 เป็นลูกจ้างเหมาบริการ ร้อยละ 15.20 มีอายุ 31-40 ปีร้อยละ 72 มีอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 49 มีอายุ 41-50 ปีร้อยละ 48 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี ร้อยละ 22 และมีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 10 ปีร้อยละ 57.10 มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 22.50 และมีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปีร้อยละ 20.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมรายด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาโดยภาพรวม

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.33	0.579	มาก
2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.36	0.546	มาก
3. ด้านการบริหารสถานศึกษา	4.32	0.593	มาก
4. ด้านหลักสูตร การสอน การวัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.32	0.580	มาก
5. ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน	4.31	0.582	มาก
6. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.34	0.573	มาก
7. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	4.36	0.633	มาก
รวม	4.33	0.536	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.33, S.D.= 0.54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{x}$=4.36, S.D.= 0.63) รองลงมาคือ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($\bar{x}$=4.36, S.D.= 0.55) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x}$=4.34,S.D.= 0.573) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{x}$=4.33, S.D.= 0.58) ด้านการบริหารสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.32, S.D.= 0. 0.59) ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.32, S.D.= 0.58) และด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ($\bar{x}$=4.31, S.D.= 0.58) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง แสดงไว้ในตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาจำแนกตาม เพศ

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	ชาย n = 29		หญิง n = 159		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.26	0.66	4.34	0.57	-.660	.510
2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.23	0.67	4.39	0.51	-1.162	.254
3. ด้านการบริหารสถานศึกษา	4.10	0.69	4.10	0.69	-2.113*	.036
4. ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.12	0.73	4.36	0.54	-1.641	.110
5. ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน	4.16	0.69	4.34	0.56	-1.510	.133
6. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.15	0.63	4.37	0.56	-1.906	.058
7. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ	4.01	0.73	4.42	0.59	-3.309***	.001
รวม	4.15	0.64	4.37	0.51	-2.032*	.044

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีเพศ ต่างกันมีคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาจำแนกตามตำแหน่ง

สมรรถนะของผู้บริหาร	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. การพัฒนาวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.848	1.424	4.398*	.014
	ภายในกลุ่ม	188	60.872	.324		
	รวม	190	63.720	.790		
2. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.581	.293	2.699	.070
	ภายในกลุ่ม	188	55.066	1.756		
	รวม	190	56.647	.337		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สมรรถนะของผู้บริหาร	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
3. การบริหารสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	3.511	.681	5.208**	.006
	ภายในกลุ่ม	188	63.375	.332		
	รวม	190	66.886	.987		
4. หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	1.362	.331	2.049	.132
	ภายในกลุ่ม	188	62.467	.666		
	รวม	190	63.828	.325		
5. กิจการและกิจกรรมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.974	1.186	2.977	.053
	ภายในกลุ่ม	188	62.317	.392		
	รวม	190	64.291	.993		
6. การประกันคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.332	.280	2.051	.131
	ภายในกลุ่ม	188	61.034	1.424		
	รวม	190	62.366	.324		
7. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.373	.790	3.025	.051
	ภายในกลุ่ม	188	73.738	.293		
	รวม	190	76.111	1.756		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.986	.337	3.545	.031
	ภายในกลุ่ม	188	52.660	.681		
	รวม	190	54.646	.332		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe’ ตามตารางที่ 5-6

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตาม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาตามตัวแปร ตำแหน่ง ด้วยค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe'ด้านการพัฒนาวิชาชีพ

ตำแหน่ง	$\overline{X}$	ข้าราชการ	พนักงานราชการ	ลูกจ้างเหมาบริการ
		4.46	4.24	4.54
ข้าราชการ	4.46	-	0.21	-
พนักงานราชการ	4.24	-	-	-
ลูกจ้างเหมาบริการ	4.54	0.84	0.29*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามตำแหน่งเป็นรายคู่ด้าน ด้านการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ครูที่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้างเหมาบริการ มีความแตกต่างกับครูที่มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยครูที่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้างเหมาบริการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตาม สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ตามตัวแปรตำแหน่ง ด้วยค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe' ด้านการบริหารสถานศึกษา

ตำแหน่ง	$\overline{X}$	ข้าราชการ	พนักงานราชการ	ลูกจ้างเหมาบริการ
		4.45	4.22	4.56
ข้าราชการ	4.45	-	0.22	-
พนักงานราชการ	4.22	-	-	-
ลูกจ้างเหมาบริการ	4.56	0.11	0.33*	-

*p≤ .05, **p≤ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามตำแหน่งเป็นรายคู่ด้านการบริหารสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้างเหมาบริการ มีความแตกต่างกับครูที่มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยครูที่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้างเหมาบริการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการ

สรุปและอภิปรายผล

1. การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ในการบริหาร บังคับบัญชา รวมทั้งผ่านการอบรมการเตรียมความพร้อมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพมีทักษะในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ และการบริหารงานโดยหลักธรรมมาภิบาล ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ จนเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชา ประเด็นเหล่านี้ จึงเป็นส่วนที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุทธิเทพ ช่อปทุมศิริกุล, 2559) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปตามทฤษฎีของมาสโลว์กล่าวว่ามนุษย์เราทุกต่างพยามดิ้นรนเพื่อต่อสู้สู่จุดมุ่งหมายของตนเองเนื่องจากที่มนุษย์มีความแตกต่างกันดังนั้นการที่ได้รับการตอบสนองถึงขั้นไหนก็ย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (วันอาอีซ๊ะฮ์ ฮายีเต๊ะ, 2555) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามตำแหน่งพบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็น โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพและด้านการบริหารสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นลูกจ้างเหมาบริการมีความแตกต่างกับครูที่มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยครูที่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้างเหมาบริการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการ ทั้งนี้เนื่องลูกจ้างเหมาบริการเป็นครูผู้สอนคนพิการ ครูสอนเด็กเร่ร่อน

ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนให้กับผู้เรียนที่มีความพิการและผู้เรียนที่ด้อยโอกาส จึงมองว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนาครูและผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอาราฟัด หัดหนิ (2563 ,96) ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ครู ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุบิน ไชยยะ (2560, น.215) ศึกษาสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเขตภาคเหนือตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยว กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการและด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองและบุคลากรในการทำวิจัยทางการศึกษา การเป็นวิทยากรมืออาชีพ การพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับครูเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัคจิรา ผาทอง (2563, น.86) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่าผู้ ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-10 ปี กับประสบการณ์ ในการทำงาน 20 ปี ขึ้นไป มีความคิด เห็นโดยภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05แต่ไม่สอดคล้องกับสุทธิเทพ ช่อปทุมศิริกุล (2559, น.86) ศึกษา

สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลาควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ ด้านความเป็นผู้นำวิชาการ เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารด้านการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล การวิจัยทางการศึกษา การเผยแพร่ผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับครู

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียนโดยเฉพาะสมรรถนะในด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากผลการวิจัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ครูยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารด้านการมีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่ในลำดับสุดท้าย ควรมีการจัดทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนส่งต่อผู้เรียนพิการหรือกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสเพื่อให้การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 4 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา.เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 130 ง. (65-71)

จีระ งอกศิลป์. (2550). *คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพฐ ภาค ก เล่ม 2 การประเมินสมรรถนะทางการบริหาร.* ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

เทื้อน ทองแก้ว. (2559). *สมรรถนะ (Competency) หลักการและแนวปฏิบัติ*. สืบค้นจาก www.competency.mju.ac.th/doc/22141.doc

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

ภัคจิรา ผาทอง. (2563). *สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.* การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.

ยุพเรศ สุวรรณะ. (2559). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปัตตานี*. การค้นคว้าอิสระ ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วันอาอีซ๊ะฮ์ ฮายีเต๊ะ. (2555). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (บริหารการศึกษา. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สุทธิเทพ ช่อปทุมศิริกุล. (2559). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สุบิน ไชยยะ. *(2560).* การศึกษาสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเขตภาคเหนือตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 11*(2), 204-219.

อาราฟัด หัดหนิ. (2562). *สมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3*. สารนิพนธ์ ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อนุเทพ กุศลคุ้ม. *(2561). สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Development of a self-learning activity set on A poem in the cemetery by organizing learning activities integrated with Buddhist teachings and Islamic teachings of Mathayom Suksa 2 students at Wat Hu Rae School Hat Yai District, Songkhla Province

นูรอายูนี เจ๊ะมะ[1*], ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ[2] และสาวิตรี เตโชชะ[3]

Nur-Ayunee Chema[1*], Chayathat Aiewruengsurat[2] and Sawitree Techocha[3]

[1] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต, สาขาภาษาไทย, คณะศึกษาฯศาสตร์และศิลปะศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Student of Bachelor of Education, Major, Faculty of Education and Arts, Hat Yai University

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Thai Language Program for Business Communication, Faculty of Education and Arts, Hat Yai University

[3] ครูโรงเรียน หมวดภาษาไทย โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

[3] School teacher, Thai language category, Wat Hu Rae School, Hat Yai District, Songkhla Province

[*]**Corresponding author, E-mail:** Nurayunee.che110@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน

จำนวน 30 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมีค่ารวม 26.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.66 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ภาพรวมมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51 , S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนพึงพอใจมาก 3 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากเนื้อหาที่นำมาประกอบการสอน ($\bar{X}$ = 4.70 , S.D. = .46) อันดับที่ 2 รู้สึกสนุกสนานเวลาเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.47) และอันดับที่ 3 พึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ($\bar{X}$ = 4.60 , S.D. = 0.49)

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

Abstract

The objectives of this research were 1) to create and determine the effectiveness of the self-learning activity set on A poem in the cemetery that organizes learning activities integrated with the teachings of Buddhism and the teachings of Islam to be effective according to 80/80 criteria. 2) to compare the achievement of the subject A poem in the cemetery Before and after learning activities were organized with a series of self-study activities integrated with Buddhist doctrines and doctrines. 3) To study the satisfaction of students studying the subject A poem in the cemetery using a series of self-study activities integrated with Buddhist doctrines and doctrines. The sample group used in this research were Mathayom Suksa 2/1 students at Wat Hu Rae School, Hat Yai District, Songkhla Province, 2nd semester, academic year 2021, amounting to 1 classroom, totaling 30 people. There was a process of selecting the samples by using purposive sampling.

Klondok Soi Rum Phueng in a cemetery that organizes learning activities integrated with Buddhist teachings and Islamic teachings of Mathayomsuksa 2 students at Wat Hu Rae School, Hat Yai District, Songkhla Province. It was found that the development of self-learning activities on Klondok Soi Rum Phueng in the cemetery that organized learning activities integrated with the teachings of Buddhism and Islamic teachings totaled 26.3 points from a full score of 30, representing 87.66 percent. 2) Comparative results of the subject's academic achievement A poem in the cemetery that integrates with the teachings of Buddhism and the teachings of Islam of the students, the sample group after school was higher than before. There was a statistically significant difference at the .05 level. 3) The results of the study on the satisfaction of students towards the development of self-learning activities found that the level of satisfaction with teaching and learning by developing the self-learning activity set titled A meditative poem in the cemetery that is integrated with the teachings of Buddhism and the teachings of Islam. Overall, they were very satisfied ($\bar{X}$ = 4.51, SD = 0.54). Considering each item, it was found that the top 3 students were satisfied with the top 3 items, which was the first place, who gained more knowledge from the content used in teaching ($\bar{X}$ = 4.70, SD = .46) 2nd place felt fun when studying with learning management integrated with the teachings of Buddhism and Islam ($\bar{X}$ = 4.46, SD = 0.47) and 3rd place was satisfied with learning with a set of activities. Self-study on the subject of poems about flowers and muse in the cemetery that is integrated with the teachings of Buddhism and Islam ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. =0.49)

Keywords: Integrated learning with Buddhist and Islamic teachings

บทนำ

การสอนเป็นพฤติกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์ในการที่จะช่วยเหลือกันและกันในการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะ และ เจตคติ โดยเน้นหนักที่บทบาทของผู้สอน และความสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียน หรือ “ครูกับศิษย์” การถ่ายทอดโดยครู เรียกว่าเป็น “การสั่งสอน” หรือ “การสอน (ทิศนา แขมมณี, 2555 : 2-6)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสื่อการเรียนหลายอย่างประกอบกันจัดไว้เป็นชุด เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนเรียนรู้เร็วขึ้น ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความคิดระหว่างการเรียน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในด้านความสามารถในการเรียน ความสนใจและความถนัดทางการเรียนที่ไม่เท่ากัน อีกทั้งเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ การสร้างชุดกิจกรรมจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนอย่างเชื่อถือได้ และจะเป็น

ประโยชน์เพื่อตอบสนองการเรียนการสอน รวมทั้งพัฒนาการศึกษาได้อีกด้วย จากเหตุผลข้างต้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสนใจที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา และสามารถบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาเพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

หากกล่าวถึงวรรณคดีเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าก็ถือว่าเป็นอีกวรรณคดีที่น่าสนใจเป็นวรรณกรรมที่แปลมาจากบทกวีนิพนธ์เรื่อง Elegy Writen in a Country Churchyard ของทอมมัส เกรย์ กวีชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นโคลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการไว้อาลัยหรือคร่ำครวญถึงผู้ที่จากไป โดยพระยาอุปกิตศิลปสาร ได้ประพันธ์จากต้นฉบับแปลของเสฐียรโกเศศ เป็นกลอนดอกสร้อยจำนวน 33 บท เนื้อหาหรือแนวคิดหลักของเรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าจะมุ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักความจริงของชีวิต โดยเสนอแนวคิดที่โดดเด่นในเรื่องคือ “ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดอาจเป็นบุคคลสำคัญหรือสามัญชนธรรมดาล้วนแล้วแต่ไม่สามารถหลีกหนีความตายไปได้” เป็นการแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนย่อมต้องตาย ไม่ว่าจะรวยหรือจน ทุกคนล้วนต้องเจอกับความตาย ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามก็สอนเหมือนกันว่าหากเราตายไปแล้วสิ่งที่จะอยู่กับเรามีเพียงความดีเท่านั้น

นอกจากนี้ วรรณคดีมีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ มีรูปแบบคำประพันธ์ที่จดจำได้ง่าย เหมาะสมกับเนื้อหาที่เป็นการรำพึงถึงความรู้สึก สามารถปลุกจินตนาการและก่ออารมณ์สะเทือนใจให้แก่ผู้อ่านอย่างลึกซึ้งจัดเป็นการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ และยังให้คุณค่าทางด้านเนื้อหาและสังคม ความเป็นอนิจจัง ความไม่เที่ยงของชีวิต ความสันโดษ ความเรียบง่ายของชีวิต การรู้จักปลงและปล่อยวางในชีวิต ไม่ควรประมาทจึงควรเร่งสร้างแต่ความดีต่อตนเองและสังคม เพื่อให้คนรุ่นหลังได้สรรเสริญยกย่องเป็นแบบอย่างให้ยึดถือปฏิบัติตาม เพราะบุญกรรมความดีความชั่วเท่านั้นจะเป็นสิ่งติดตัวผู้ตายไปหรือให้คนรุ่นหลังกล่าวถึงเพื่อเป็นอนุสรณ์

ด้วยเหตุที่วรรณคดีเป็นสิ่งที่รวบรวมความเจริญทางสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถยกระดับความเป็นไทยให้เจริญก้าวหน้า วรรณกรรมจึงเป็นวรรณกรรมที่ได้บรรจุลงไว้ในหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

อย่างไรก็ตามแม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญกับวรรณคดีและวรรณกรรม แต่การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน การนำเทคนิคต่าง ๆ มาบูรณาการเปลี่ยนมุมมองใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้คิดค้นขึ้นมาเป็นอีกหนึ่งแนวทาง เนื่องจากในประเทศไทยมีศาสนาหลากหลายศาสนาที่อยู่ร่วมกันในประเทศ การนำเทคนิคการสอนที่มาบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามจึงเป็นที่สนใจ แปลกใหม่ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ณ โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในระยะเวลา 1 ปี ผู้วิจัยได้พิจารณาว่า โรงเรียนวัดหูแร่เป็นโรงเรียนวัดที่มีนักเรียนศาสนาพุทธ 80% และมีนักเรียนศาสนาอิสลาม 20% ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของศาสนาทุก ๆ ศาสนาว่าทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้ ศาสนาบางศาสนาอาจไม่ได้มีหลักคำสอนที่เหมือนกัน แต่ทุก ๆ ศาสนาก็สอนเหมือนกัน นั่นก็คือ การให้เป็นคนดี และอยู่ร่วมกันในสังคมให้ได้ จึงมีแนวคิดที่จะบูรณาการ การเรียนการสอนวรรณคดีไทยเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้ากับศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม และด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถมาเรียนที่โรงเรียนได้ จึงเห็นถึงปัญหาในด้านการสอน พบว่า นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยมีสิ่งที่รบกวนสมาธิของนักเรียนมากมายรอบตัว ทำให้เกิดปัญหาการไม่เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เพื่อให้ผู้เรีย นได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่และสามารถนำมาบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาตนเองมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.1 วิสัยทัศน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

1.2 หลักการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล 2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลาและการจัดการเรียนรู้ 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6) เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

1.3 จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญามีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารการคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดลอม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหา 2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม

1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ 1. รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์ สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องจากศาสตร์ต่าง ๆ ของรายวิชาเดียวกันหรือรายวิชาต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความคิดรวบยอดของศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตจริงได้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Management) หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสนใจความสามารถ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถนำความรู้ ทักษะและ เจตคติไปสร้างงาน แก้ปัญหาและใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง (หน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ, 2559 : 11)

หลักธรรมสำคัญของศาสนา (ธวีศักดิ์ คุณโยชัย, 2562) ในแต่ละศาสนาจะมีหลักธรรมคำสอนปลีกย่อยแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้ประพฤติปฏิบัติไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนา แม้คนไทยส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็มีคนไทยอีกส่วนหนึ่งที่นับถือศาสนาแตกต่างกันไป ซึ่งทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่สอดคล้องกัน คือ สอนให้ทุกคนละเว้น จากการทำความชั่ว ให้ทำความดี มีความรักและความเมตตาต่อกัน

ตามหลักพุทธธรรมเบื้องต้น (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2562) ที่ว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากส่วนประกอบต่าง ๆ มาประชุมกันเข้า หรือมีอยู่ในรูปของการรวมตัวเข้าด้วยกันของส่วนประกอบต่าง ๆ นั้น ซึ่งส่วนประกอบนั้นล้วนเกิดดับต่อกันไปเรื่อย ไม่เที่ยง ไม่คงที่ ไตรลักษณ์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญลักษณะ คือ ไตรลักษณ์ทั้ง 3 ประการ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เป็นสิ่งชาวพุทธพึงระลึกได้ หากเกิดทุกขัง คือ ความทุกข์ที่เกิดซ้ำไปซ้ำมาแล้ว ให้พึงใช้ปัญญามองให้เห็นซึ่งความไม่เที่ยงของสรรพสิ่งบนโลก คือ อนิจจัง ซึ่งจะนำไปสู่ความเห็นแจ้งในอนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนที่ไม่มีสิ่งใดคงอยู่ได้โดยไม่มีวันเสื่อมสลาย

ศาสนาอิสลาม การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮฺ สิ่งนี้จะอยู่กับเราเสมอ .." ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า **يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ : فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عمله ". مُتَّفق عَلَيْهِ** มีความหมายว่า " มี 3 สิ่งจะติดตามผู้เสียชีวิตไป จะมี 2 สิ่งกลับและคงเหลือเพียงสิ่งเดียว (ที่อยู่กับเขา) ครอบครัว ทรัพย์สินและการกระทำของเขาจะตามเขาไป ครอบครัวและทรัพย์สินของเขาจะกลับ และการกระทำของเขา (เท่านั้น) จะคงอยู่ (กับเขา) " รายงานโดยอัลบุคอรีและมุสลิม (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย, 2562)

2.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537 : 113 –114) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า เป็นสื่อผสมประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอน มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหน่วยการเรียนหรือหัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543 : 110 – 111) ได้สรุปคุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอนที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้ 1)ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ 2) ขจัดปัญหาการขาดแคลนครู ช่วยลดภาระของครูผู้สอน 3) ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน 4) ช่วยให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ด้วยความมั่นใจ 5) ช่วยให้กิจกรรมการเรียนมีประสิทธิภาพ 6) ช่วยให้ครูวัดผลเด็กได้ตามวัตถุประสงค์ 7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ 8) ช่วยสร้างเสริมการเรียนอย่างต่อเนื่อง 9) ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

3. วรรณคดีไทย เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า

ภรณ์กนก อุปชัย (2562) กล่าวว่า กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้ามาจากบทกวีนิพนธ์เรื่อง Elegy Writen in a Country Churchyard ของทอมมัส เกรย์ (Thormas Gray) กวีอังกฤษผู้มีชีวิตอยู่ในช่วง (กลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 Elegy หมายถึงโคลงที่กล่าวไว้อาลัยหรือคร่ำครวญถึงผู้ที่จากไป โดยพระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ) ได้ประพันธ์จากต้นฉบับแปลของเสฐียรโกเศศ เป็นกลอนดอกสร้อยจำนวน 33 บท กลอนดอกสร้อย ซึ่งมีลักษณะเหมือนกลอนสุภาพ เพียงแต่ขึ้นต้นด้วย เอ๋ย ลงท้ายด้วย เอย คณะ 1 บท มี 8 วรรค

ฉัตรแก้ว เกียรติไพบูลย์ (2562) ชี้ให้เห็นความเป็นอนิจจังของชีวิตสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยความไม่เที่ยงแท้ของชีวิต คุณค่าด้านเนื้อหาอยู่ที่การมุ่งแสดงความจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ว่า “ไม่มีผู้ใดหลีกหนีความตายได้” แสดงความรู้สึกยกย่องชีวิตอันสงบ เรียบง่ายและความสุขอันเกิดจากความสันโดษ เป็นการให้คติธรรมอันทรงคุณค่าแก่การดำเนินชีวิตและมุ่งแสดงความจริงเกี่ยวกับชีวิต โดยเสนอแนวคิดหลักว่า มนุษย์ทุกผู้ทำนามไม่ว่าจะเป็นบุคคลสำคัญหรือสามัญชนไม่มีผู้ใดหลีกหนีความตายไปได้ คนเราเกิดมาควรสร้างความดี เพราะทุกคนต้องตาย ควรดำเนินชีวิตเป็นรูปแบบให้คนรุ่นหลังได้ยึดถือ ชีวิตเป็นอนิจจังทั้งสิ้น อย่าประมาทในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นคนชั้นสูง หรือเป็นคนชั้นต่ำก็ตาม ล้วนมีความเป็นคนเท่าเทียมกัน และคำประพันธ์ที่ไพเราะสามารถทำให้ผู้ฟังมีความคล้อยในความหมายของกวีเกิดความรู้สึกอยากทำความดีตามไปด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้ศึกษาวิจัยของ นาซีเราะห์ เจะมามะ (2559) พบว่า กระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามสำหรับเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามในบริบทบ้าน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และชุมชน สำหรับเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง คือ บิดา มารดา ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มเพื่อน โต๊ะอีหม่าม ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน จังหวัดละ 90 คน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า (1) บ้านมีกระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามด้วยการสอนให้เยาวชนรู้จัก ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีบิดามารดาปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ 5 ประการเป็นตัวอย่างให้เยาวชนปฏิบัติ (2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีกระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยการสอนให้เด็กประพฤติตัวตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการ หลักศรัทธา 6 ประการ และหลักอิฮซาน (3) ชุมชนมีกระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามด้วยการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำบุญ และทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอิสลามที่ชุมชนจัดขึ้นโดยสมาชิกชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และข้อเสนอแนะ คือ ควรศึกษาองค์ประกอบอื่นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในด้านคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ควรศึกษาวิถีการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามจากโรงเรียนอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการขัดเกลาเยาวชนให้เป็นคนดี

ได้ศึกษาวิจัยของ สุนันทา อาจสัตร (2559) พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าแบบบูรณาการตามแนวคิดวรรณคดีเป็นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าแบบบูรณาการตามแนวคิดวรรณคดีเป็นฐานกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนส่วน

บุญโญปถัมภ์ ลำพูน อำภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ใช้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 8 จำนวน 45 คน เป็นกลุ่มควบคุม และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 10 จำนวน 43 คน เป็นกลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าแบบบูรณาการตามแนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน 2) แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าแบบปกติ และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาค่า t – test ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) คะแนนการตอบแบบทดสอบอัตนัยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ได้ศึกษาวิจัยของ พระสุตจิน ดาภรณ (2561) พบว่า การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรลักษณ์เพื่อบรรเทาทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบัน วัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาหลักไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท(2) เพื่อศึกษาทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบัน (3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรลักษณ์เพื่อการบรรเทาทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบัน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดบุรีรัมย์ 5 อำเภอ จำนวน 25 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ไตรลักษณ์ (1) อนิจจตา ความไม่เที่ยง คือ สังขารทั้งปวงเป็นของ ไม่เที่ยง (2) ทุกขตา ความเป็นทุกข์ คือ สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ และ (3) อนัตตตา ความเป็นของไม่ใช่ตัวตน คือ สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นของไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งหลายตกอยู่ในอำนาจของไตรลักษณ์ทุกข์ของคนในสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมมี 2 ประการ (1) กายิกทุกข์เป็นทุกข์ทางกาย คือ การที่ร่างกายไม่ปรกติ ร่างกายพิการ มีโรคภัยเบียดเบียน และ (2) เจตสิกทุกข์ เป็นทุกข์ทางใจ คือ ความเสียใจ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ จิตหวั่นไหวไปกับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา และทุกข์ทั่วไป มีอีก 4 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านจิตใจ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรลักษณ์ในการบรรเทาทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบัน และในจังหวัดบุรีรัมย์มีปัญหาเรื่องทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ โดยทั่วไปแล้วมีทุกข์อีก 4 ด้าน คือ (1) ด้านครอบครัว (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านสังคม และ (4) ด้านจิตใจ ซึ่งการแก้ปัญหา 4 ด้านนี้ จะต้องรู้และเข้าใจในหลักไตรลักษณ์ คือ อนิจจตา รู้ว่าสรรพสิ่งต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลง ทุกขตา รู้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งต่าง ๆ เป็นทุกข์ อนัตตตา รู้ว่าไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้เมื่อเข้าใจหลักไตรลักษณ์นี้แล้วก็จะบรรเทาทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบันได้

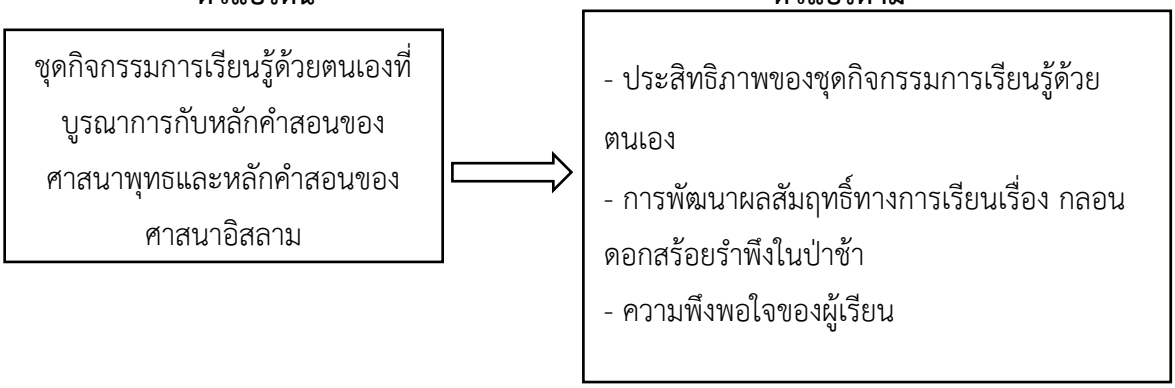
ได้ศึกษาวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ยุทโท (2560) พบว่า การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินในวิชาสุขศึกษาสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่บนภูเขา การรู้จักการแพทย์ฉุกเฉินเบื้องต้นของเด็กและเยาวชน จะส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉินของผู้ป่วยฉุกเฉินมากขึ้น การศึกษาเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อประสมการเรียนรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉิน และเปรียบเทียบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยไร่สามัคคี จำนวน 30 คน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2559 – สิงหาคม 2560 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้วยสถิติ T- Test และการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ โดยใช้สูตร E1/E2 การหาค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดการเรียนรู้ การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาสื่อประสมการเรียนรู้ประกอบไปด้วยเนื้อหาด้าน 1) ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน 2) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น 3) การช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (CPR) และ 4) EMS Rally ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ www.ems-school9.com นำสื่อประสมไปจัดการเรียนรู้ 20 ชั่วโมง ทั้งในห้องเรียน ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ และการปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรม EMS rally การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ในทุกประเด็น โดนเฉพาะการปฐมพยาบาลเบื้องต้น คะแนนหลังเรียน (μ = 8.73) คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 87.67 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน (μ = 5.67) คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 52.08 เพิ่มขึ้นเท่ากับ 35.59 ทุกกลุ่มมีคะแนนจากการทดสอบในกิจกรรม EMS Rally 5 ฐานในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีผ่านการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามอยู่ในระดับมากอีกด้วย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยผู้วิจัยได้เขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยตามตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ได้ทำการศึกษาดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมนักเรียนจำนวน 54 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียนจำนวน 30 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม จำนวน 6 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การอ่านวิเคราะห์เรื่อง จำนวน 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง 1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความงดงามในบทกวี จำนวน 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง 1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กลอนดอกสร้อย จำนวน 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง 1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง บูรณาการด้วยหลักคำสอนศาสนาพุทธและหลักคำสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 1 แผน เวลา 2 ชั่วโมง 1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง คุณค่าและการนำไปใช้ จำนวน 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง 2.2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ประเภทปรนัยเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2.3) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการด้วยหลักคำสอนของศาสนาพุทธกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 เล่ม 2.4) แบบประเมินความพึงพอใจในเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 1 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1) การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการหาอัตราส่วนระหว่างประสิทธิภาพกระบวนการ (E1) ต่อประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E2) 3.2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณา

การกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สูตรหาค่าที (t – test) แบบ Dependent 3.3) การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ที่ได้จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรม	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	ร้อยละ
ชุดกิจกรรมที่ 1 **หลักคำสอนของศาสนาพุทธ**	30	15	13.03	1.59	86.86
ชุดกิจกรรมที่ 2 **หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม**	30	15	13.27	1.41	88.46
รวม	30	30	26.3	3	87.66

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยของชุดกิจกรรมทั้ง 2 ชุด มีค่ารวม 26.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (E2)

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
หลังเรียน	30	20	16.67	1.83	83.35

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E2) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 16.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.83 คิดเป็นร้อยละ 83.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ของชุดกิจกรรมทั้ง 2 ชุด มีคะแนนรวม 26.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.66 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 87.66/83.35

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	t
ก่อนเรียน	30	20	9.13	1.63	17.59591*
หลังเรียน	30	20	16.67	1.83	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t.05,29 =1.699)

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.63 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 17.59591 ซึ่งสูงกว่าค่าวิกฤตจากการเปิดตาราง มีค่า 1.699 สรุปได้ว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หลังจากทำการทดลอง

ตารางที่ 4 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. เนื้อหาในแบบฝึกมีความน่าสนใจ	4.50	0.56	มาก	6
2. ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากเนื้อหาที่นำมาประกอบการสอน	4.70	0.46	มากที่สุด	1
3. แบบฝึกและแบบทดสอบย่อย ช่วยให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น	4.30	0.69	มาก	7
4. เนื้อหาถูกต้องเหมาะสม	4.50	0.50	มาก	5
5. ความสวยงามและน่าสนใจของแบบฝึก	4.53	0.50	มากที่สุด	4
6. ความคิดสร้างสรรค์	4.30	0.69	มาก	7
7. ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร	4.50	0.50	มาก	5
8. รู้สึกสนุกสนานเวลาเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม	4.67	0.47	มากที่สุด	2
9. พึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม	4.60	0.49	มากที่สุด	3
10. การเรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ช่วยให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้นกว่าเดิม	4.50	0.50	มาก	5
ภาพรวม	**4.51**	**0.54**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม พบว่าระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนา

พุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามภาพรวมมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนพึงพอใจมาก 3 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากเนื้อหาที่นำมาประกอบการสอน ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = .46) อันดับที่ 2 รู้สึกสนุกสนานเวลาเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.47) และอันดับที่ 3 พึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่สรุปได้ข้างต้นสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลของการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมีค่ารวม 26.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.66 ซึ่งตรงตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพยฉัตร พละพล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชันประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ชุดการสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 83.57/87.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียน ($\bar{X}$ = 16.67, S.D. =1.83) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 9.13, S.D. = 1.63) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามได้ดีขึ้น ผู้เรียน มีความสุข สนุกไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลทำให้ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนดีขึ้น ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลชัย อินทรโกสุม (2564) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model รวมกับกระบวนการกลุ่ม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บูรณาการกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหูแร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้อยากอ่าน อยากเรียนรู้ ได้ความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียนและยังเป็นสิ่งที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตจริงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัฒน์ อันทะนัย (2559) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการคิดวิเคราะห์ที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบ 4 MAT ประกอบแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ประกอบแผนผังความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.15)

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ ยุทโท. (2560). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินในวิชาสุขศึกษาสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่บนภูเขา. *วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*, *6*(สิงหาคม), 48-56.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2537). *ชุดการสอนระดับประถมศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฉัตรแก้ว เกียรติไพบูลย์. (2564). *กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า*. สืบค้นจาก https://sites.google.com/site.

ดลชัย อินทรโกสุม. (2564). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model. *วารสารวิชาการและสังคมศาสตร์*, *16*(3), 161-174.

ทิศนา แขมมณี. (2555). *การเรียนการสอน*. สืบค้นจาก www.baanjomyut.com/library_2.

ธวีศักดิ์ คุณโยชัย. (2550). *หลักธรรมของศาสนา*. สืบค้นจาก http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/reli/1.htm.

ทิพยฉัตร พละพล. (2562). *การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. สืบค้นจาก *http://www.default.groups.name.manager.*

นาซีเราะห์ เจะมามะ. (2559). กระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามสำหรับเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารอัล-นูร AL-NUR JOURNAL*, *6*(11), 99-111.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). *นวัตกรรมการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประยุทธ์ ปยุตฺโต. (2562). *หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า*. สืบค้นจากhttps://www.baanjomyut.com.

พระสุตจิน ดาภรณ. (2561). *การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรลักษณ์เพื่อบรรเทาทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบัน.* สืบค้นจาก http://sb.mcu.ac.th

ภรณ์กนก อุปชัย. (2563). *กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า.* สืบค้นจาก https://sites.google.com/a/samakkhi.ac.th.

วิทวัฒน์ อันทะนัย. (2559). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการคิดวิเคราะห์ที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบ 4MAT ประกอบแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุนันทา อาจสัตร. (2559). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าแบบบูรณาการตามแนวคิดวรรณคดีเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนส่วนบุญโญปภัมภ์ ลำพูน.* สืบค้นจาก http://www.cmruir.cmru.ac.th

สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. (2562). *หลักธรรมศาสนาอิสลาม.* สืบค้นจาก https://www.cicot.or.th.

หน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ. (2559). *ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.* สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org.

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้

Implementation of the Student Support System of School Administrators and Teachers in the Southern Education Fund Project School

เสาวณี แก้วสามสี[1*] และจุฑารัตน์ คชรัตน์[2]

Saowanee Keawsamsee[1*] and Jutarat Kotcharat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Educational, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Dr. at Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** soawanee.kea015@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และประมวลข้อเสนอแนะของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จากจำนวน 11 โรงเรียนรวม 155 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ได้ค่าความตรงอยู่ที่ 0.67 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.14, S.D=.676) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{x}$ = 4.24, S.D=.691) รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x}$ =4.20, S.D=.646) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.06, S.D=764) ตามลำดับ และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ที่มีเพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับระบบช่วยเหลือนักเรียนเพราะเป็นการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกวิธี

ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา นอกจากนี้การจัดโครงการพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับครูที่เกี่ยวข้องจะช่วยเพิ่มศักยภาพการทำงานของครู
คำสำคัญ: การดำเนินงาน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้

Abstract

The purpose of this study were to implementation of the student support system, Comparison of opinion on the implementation of student support systems by individual factors and compilation of recommendations for the implementation of the student support system of school administrators and teachers in schools under the southern education fund project. According to the study, the samples of 11 school, 155 people. Instruments used in this study was questionnaire, IOC= 0.67 - 1.00, Cronbach's Alpha Coefficient = 0.988. The statistical analysis of percentage, mean, standard deviation, t-test and One way ANOVA.

The research result found that; The student support system overall and clause were at the high level and most average was Preventing and Solving Student Problems ($\bar{x}$ = 4.24, S.D=.691) followed by student referral ($\bar{x}$ =4.20, S.D=.646) and least student screening ($\bar{x}$ = 4.06, S.D=764). Comparison of opinion on the implementation of student support systems by individual factors found that gender, religion, age, education and work experience is no different. Recommendations found that schools should focus on student support systems as it helps students in the right way, and should encourage and encourage continued action in schools. In addition, the organization of various technical development projects related to teachers responsible for the student support system to increase the working potential of teachers
Keywords: Implementation, Student Support System, Southern Education Fund Project School

บทนำ

ในปัจจุบันในปี 2563 เทคโนโลยีมีบทบาทในการบริหารงานมากขึ้น การบริหารจัดการข้อมูลที่ดีมีความถูกต้อง มีความทันสมัย มีความรวดเร็ว ส่งผลให้การตัดสินใจในการบริหารงานได้ดีขึ้นจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมา

ใช้ในกระบวนการบริหารจัดการ และการให้บริการด้านการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) จากการบังคับใช้กฎหมายในข้างต้นอยู่ในระดับที่น่าพอใจในเชิงปริมาณ สำหรับในเชิงคุณภาพยังคงมีสภาพปัญหาปรากฏอยู่ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยและข้อจำกัดในการบังคับใช้ข้อกฎหมายในหลายประการ และจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขให้สามารถเกิดผลลัพธ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงระยะที่ผ่านมาได้ผลักดันให้เกิดกฎหมายฉบับใหม่ที่มีความสำคัญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อแนวทางและกลไกการดำเนินการขับเคลื่อนและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของประเทศในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) มาตรา 63 กำหนดไว้ว่า “โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมการแนะแนวให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยต่อนักเรียน นักศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง” พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแล ให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกัน ความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหาซึ่งระบุไว้ ดังนี้ หมวด 2 มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ตามมาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตราที่ 64 นักเรียนนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) นอกจากนี้อวยชัย ศรีตระกูล (2556 น.64) นำเสนอสภาพปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า การดำเนินงานยังขาดความร่วมมือจากครูในโรงเรียนอย่างจริงจัง ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทิศทางเดียวกันเพราะยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูแนะแนว จากการวิเคราะห์การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาพอที่จะสรุปได้ในขั้นต้นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน ยังไม่สามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้การเฝ้าระวัง การประสานงาน การติดตามและประเมินผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังขาดความต่อเนื่อง

สภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ตลอดจนกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนในทางที่ไม่ดีหลายประการ โดยรายงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัวไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557 น. 5 - 9) พบว่าผลกระทบจากการ

เปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไหลบ่าทางวัฒนธรรมทำให้พฤติกรรมความคิดและทัศนคติของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์และโทษกับตัวเด็กเอง สถานการณ์เด็กในปัจจุบันจึงมีความซับซ้อนทั้งในส่วนของปัญหาและการแก้ไขมากขึ้น ปัญหาพฤติกรรมสำคัญของวัยรุ่นคือวัยรุ่นไทยชอบเที่ยว สูบบุหรี่ ดื่มสุรา มีแนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญวัยรุ่นยังมีแนวโน้มจะพยายามฆ่าตัวตายเมื่อเกิดความกดดันในชีวิตมากกว่าวัยอื่นและยังเกิดอุบัติการณ์ของภาวะอุปาทานระบาด ซึ่งเป็นอาการที่สะท้อนความเครียด วิตกกังวลเพิ่มขึ้นจากอดีตหลายเท่าในเด็กและวัยรุ่นหญิงร้อยละ 30 ถูกจับในคดีลักทรัพย์และถูกจับดำเนินคดียาเสพติดเพิ่มเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด ด้านการเสียชีวิตของเด็กวัยเรียนพบว่าเด็กเสียชีวิตจากอุบัติเหตุมากที่สุดถึงปีละ 1,500 - 1,800 ราย ด้านปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง พบว่า เด็กไทยถูกทอดทิ้งเฉลี่ยวันละ 5 คน ส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้งหลังคลอดและ 4 ใน 5 คนของเด็กที่ถูกทอดทิ้งเกิดจากแม่อายุน้อย ก่อให้เกิดปัญหาเด็กเร่ร่อนและไม่ได้เรียนหนังสือ

จากปัญหาดังกล่าวแม้รัฐบาลจะพยายามที่จะแก้ปัญหา แต่ก็ยังพบว่าประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อเด็กเยาวชนในสังคมน้อยมากเฉลี่ยประมาณ 7,000 บาท/คน/ปี หรือร้อยละ 3.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับนโยบายของประเทศเรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน การดำเนินงานยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพ ฯ และตามเมืองใหญ่ ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่ ขาดการประสานงานกับภาคธุรกิจและองค์กรเอกชน ยิ่งในชนบทไม่ปรากฏว่ามีองค์กรใดรับผิดชอบดูแลพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัวอย่างจริงจัง การพัฒนาให้โอกาสของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะที่อยู่ในระบบโรงเรียนให้สามารถอยู่รอดและได้รับโอกาสการพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพื่อเติบโตเป็นกำลังของประเทศชาติในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สภาพปัญหาและสถานการณ์เด็กที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กที่เกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้รับพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อร่วมสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในด้านการศึกษาตามศาสตร์พระราชาพร้อมมอบแนวทางการดำเนินงานที่มีต่อด้านการศึกษา โดยพระองค์ทรงพระราชทานเงินส่วนพระองค์เพื่อมาจัดตั้งโครงการ “กองทุนการศึกษา” เพื่อมุ่งหวังสร้างคนดีคืนแผ่นดิน โดยโครงการกองทุนการศึกษา

เกิดขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2555 โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้มีพระราชกระแสรับสั่งไปยังประธานองคมนตรีว่ามีพระประสงค์ที่จะพระราชทานเงินส่วนพระองค์จำนวนหนึ่งมาทำให้เกิดประโยชน์ด้านการพัฒนาการศึกษา ให้ทำแบบภาคเอกชน คือ เรียบง่าย รวดเร็ว คล่องแคล่ว แต่ต้องประหยัด พอเพียง ซื่อสัตย์สุจริต โดยให้ประธานองคมนตรีและคณะองคมนตรีดำเนินการรับสนองพระราชดำริ จึงตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย องคมนตรี เพื่อบริหารงาน และให้มีอาสาสมัครที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วย และตั้งสำนักงานขึ้น เพื่อรองรับงานด้านธุรการ ซึ่งจะเน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้เด็กเป็นคนดีก่อน แล้วความเก่งจะตามมา เด็กจะต้องมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน และสอนให้แก่กันเอง ช่วยกันเรียน ไม่ใช่แข่งกันกันเรียน และทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีควบคู่กันไปด้วย โดยโครงการมุ่งเน้นการช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง รวมถึงนโยบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 เรื่องการศึกษา ที่ต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนใน 4 ประการ คือ 1. มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง 2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง 3. มีอาชีพ มีงานทำ และ 4. เป็นพลเมืองดี อีกทั้งดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน 5 กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาเป็นหลักในการตรวจเยี่ยม และยึดหลักแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมตามวัตถุประสงค์เป็นหลักในการตรวจเยี่ยม โดยนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเพื่อสร้างคนดีให้แก่ประเทศชาติต่อไป

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาของในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จำแนกตามเพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้

แนวคิดและกรอบแนวคิด

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นั้นมีองค์ประกอบที่มีความสำคัญมีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 น.40 - 47)

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด ข้อมูลสำคัญที่ครูที่ปรึกษาใช้ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลคือข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2554 น. 20 – 24)

2. การคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 น.19-20) กล่าวถึงความสำคัญในการคัดกรองนักเรียนว่า เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2.2 กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามกรณี

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่คัดกรองนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมาย เพื่อการแก้ปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงาน

กับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่า บุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังก็ได้

3. การส่งเสริมนักเรียน

ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย (2557) กล่าวถึง การส่งเสริมนักเรียนว่าการเสริมลักษณะเด่นโดยฝึกความสามารถด้านอื่นไปพร้อมกัน แต่ละคนมีจุดเด่น ความชอบความถนัดแตกต่างกัน แต่ก็ยังมีส่วนที่ต้องส่งเสริมด้านอื่นอีก ดังนั้นการเลือกกิจกรรมเฉพาะจนเกิดการเรียนรู้ เช่น การเรียนพิเศษ การเรียนเปียโน คอมพิวเตอร์ ฝึกพูดภาษา ทำกับข้าว ว่ายน้ำ จะฝึกได้สั้น ๆ เช่น 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์แต่สม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดความสามารถเกิดขึ้นในระยะยาวได้แต่จะได้เพื่อนหรือต้องปรับตัวเข้ากับคนอื่นน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเข้าค่ายฤดูร้อนระยะยาวที่เน้นการอยู่รวมกับคนอื่น ช่วยตัวเอง ต้องตัดสินใจ ได้ตื่นเต้นผจญภัย ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจะช่วยพัฒนาทักษะในด้านอารมณ์ การปรับตัว และการเข้าสังคมได้จริงจัง

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและคอยให้การช่วยเหลือ ทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 น.33 - 34) ได้กล่าวถึงวิธีการและเครื่องมือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการป้องกันและแก้ไขปัญหากับนักเรียนนั้นมีหลากหลายเทคนิควิธีการแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

1) การให้การปรึกษาเบื้องต้นเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียน ทั้งในทางที่ไม่ถูกต้องโดยไม่มุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์

2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจของครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครองด้วย

ดังนั้นสรุปได้ว่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นครูที่ปรึกษาจะต้องทราบถึงสาเหตุของปัญหา และจะต้องยอมรับในความแตกต่างของบุคคล แล้วใช้เทคนิควิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับสาเหตุในนักเรียนแต่ละคน

5. การส่งต่อนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 น.22) กล่าวถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยที่ครูที่ปรึกษาตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความ

ยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากที่จะแก้ไขได้ การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

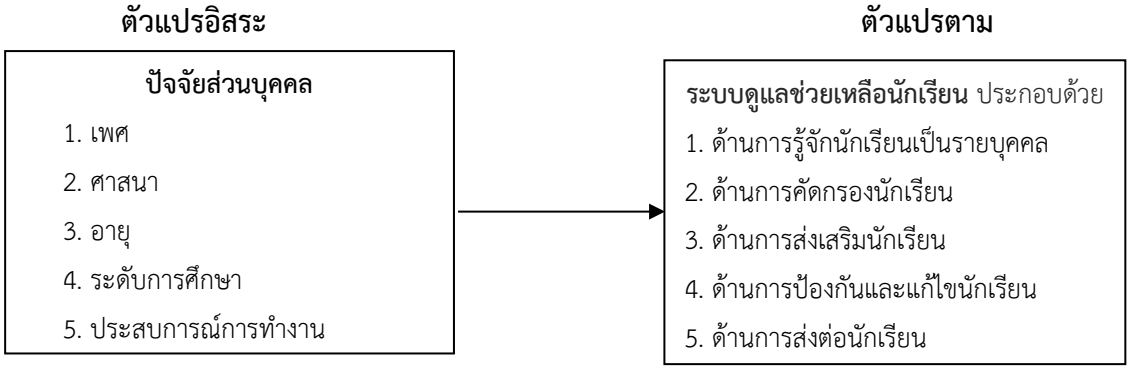
1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2. การส่งต่อภายนอกครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สำหรับการส่งต่อนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหารุนแรง จนเกินความสามารถของครูที่ปรึกษา ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อที่นักเรียนจะรับการช่วยเหลือต่อไป

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 40 - 47) จากกรอบแนวคิดดังกล่าวแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ มีอยู่ทั้งนี้เพื่อบรรยายสถานภาพที่ปรากฏอยู่ มีอยู่นั้น เปรียบเทียบกับสถานภาพที่ปรากฏอยู่ในลักษณะต่าง ๆ และเปรียบเทียบกับสถานภาพที่เป็นมาตรฐาน โดยไม่สนใจว่าทำไมจึงปรากฏอยู่หรือมีอยู่

อย่างนั้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 257 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ประสพชัย พสุนนท์, 2557 น.114) มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับจำนวน 155 คน และดำเนินการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือการวิจัยจากทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน จำนวนด้านละ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ หลักเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (บุญชม ศรีสะอาด, 2561, น. 95) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 – 4.20 หมายถึง อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 – 3.40 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 – 2.60 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.80 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือประเด็นต่าง ๆ ที่ได้สอบถามไปในแบบสอบถาม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ด้านการบริหารการศึกษา 2 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 1 ท่าน ผลการตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามในแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับคณะครูและผู้บริหารของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.988

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การทดสอบค่าที (Independent t – test) กับตัวแปรเพศและศาสนา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) กับตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน หากพบนัยสำคัญทางสถิติใช้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheff's Posthoc Comparison) โดยผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบค่าที (Independent t – test) ก่อนการวิเคราะห์ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2563) 1) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่ม 2) การแจกแจงของประชากรเป็นโค้งปกติ (Kolmogorov-Smirnov = .208, .253, .219, .342 และ .395 > p= .05) 3) ข้อมูลอยู่ในมาตราอันตรภาค (Interval Scale) ขึ้นไป และ 4) ไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ก่อนการวิเคราะห์ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2563) 1) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่ม 2) การแจกแจงของประชากรเป็นโค้งปกติ(Kolmogorov-Smirnov = .241, .251, .301, .242 และ .195 > p= .05) 3) ข้อมูลอยู่ในมาตราอันตรภาค (Interval Scale) ขึ้นไป 4) กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน 5) มีความเป็นอิสระภายในตัวอย่าง และ 6) ไม่ทราบความแปรปรวนของประชากร แต่ความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มมีค่าเท่ากัน

3. วิเคราะห์คำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.8 รองลงมาคือเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 23.2 มีการนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.3 รองลงมาคือ ศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 27.7 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมาคืออายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.5 และน้อยที่สุดคืออายุน้อยกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.8 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี

คิดเป็นร้อยละ 80.6 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.4 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาคือมีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.7 และน้อยที่สุดคือมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.8

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ โดยภาพรวม

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.07	0.81	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.06	0.76	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.12	0.76	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.24	0.69	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.20	0.65	มาก
รวม	**4.14**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.14, S.D=.676) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{x}$ = 4.24, S.D=.691) รองลงมาคือด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x}$ =4.20, S.D=.646) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{x}$ =4.12, S.D=.755) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x}$ =4.07, S.D=.813) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.06, S.D=764) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ปัจจัยส่วนบุคคล				
	เพศ	ศาสนา	อายุ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ns	ns	ns	ns	ns
ด้านการคัดกรองนักเรียน	ns	ns	ns	ns	ns
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ns	ns	ns	ns	ns
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	ns	ns	ns	ns	ns

ด้านการส่งต่อนักเรียน	ns	ns	ns	ns	ns
รวม	**ns**	**ns**	**ns**	**ns**	**ns**

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ พบว่า เพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการประมวลข้อเสนอแนะของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ พบว่า

4.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลนักเรียนและผู้ปกครองควรเป็นปัจจุบัน ควรศึกษาภูมิหลังของนักเรียนเพื่อให้เข้าใจปัญหาของนักเรียนมากขึ้น และควรมีการจัดทำเอกสารแบบวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นเหมือนกันทั้งโรงเรียน

4.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีแบบทดสอบเครื่องมือคัดกรองที่มีความเที่ยงตรง จัดทำแบบบันทึกพฤติกรรมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาให้ชัดเจน และควรมีการคัดกรองนักเรียนอย่างน้อยต้อง 3 เดือนขึ้นไปจึงจะทราบพฤติกรรมที่แท้จริง อีกทั้งควรเอาใจนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาให้มากขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขได้ทันเวลา

4.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ครูควรส่งเสริมนักเรียนที่มีความถนัดในด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรี กีฬา ให้คำปรึกษาและกระตุ้นเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล สังเกตความต้องการในพฤติกรรมนักเรียน กระตุ้นเสริมความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต้องทำต่อเนื่องอย่างจริงจัง

4.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรมีการประชุมชี้แจงระหว่างครูผู้ปกครองและผู้บริหาร ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมสร้างกระบวนการกลุ่ม อีกทั้งครูควรเข้าใจถึงปัญหาของนักเรียน เพื่อนำเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้สภาพดีขึ้น การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านที่อยู่ในระบบดูแลช่วยเหลือรักเรียนเป็นกิจกรรมที่ดีมากเพื่อให้ครูผู้สอนได้พบผู้ปกครองโดยตรงและทราบข้อมูลของครอบครัวและปัญหาในสภาพจริงช่วยให้สามารถนำข้อมูลมาวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ตรงประเด็นเกิดประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด

4.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรมีการประสานงานที่ดีในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาได้ทัน มีการรายงานผลการส่งต่อให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง และควรมีการเก็บทะเบียนประวัตินักเรียนตั้งแต่สมัครเข้าโรงเรียน และแจ้งการเปลี่ยนแปลงประวัติเดิม เพื่อง่ายต่อการช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ

สรุปและอภิปรายผล

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักประยุกต์นำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการประสานความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษารวมทั้ง บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและ องค์กรต่างๆ เพื่อร่วมมือกันพัฒนานักเรียนตามอย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัสสร สุริยะ (2562) กรดา มลิลาและเพ็ญนภา สุขเสริม (2564) และณัฐพัชร์ ทะไรและคึกฤทธิ์ ศิลาลาย (2564) พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินงานระบบการดูช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกคน ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทิศทางเดียวกัน มีการเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้มีความเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการจัดกิจกรรมและมีเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จได้ด้วยดี การทุ่มเทในการทำงานและเสียสละเวลาให้กับนักเรียน มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ

พูดคุย และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัสสร สุริยะ (2562) จันจิรา ไชยรัตน์และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561) และกรดา มลิลาและเพ็ญนภา สุขเสริม (2564) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่าง

3. ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษาภาคใต้ พบว่า ครูควรส่งเสริมนักเรียนที่มีความถนัดในด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรี กีฬา ให้คำปรึกษาและกระตุ้นเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล สังเกตความต้องการในพฤติกรรมนักเรียน กระตุ้นเสริมความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต้องทำต่อเนื่องอย่างจริงจัง การส่งเสริมนักเรียนเป็นหนึ่งในการแสดงศักยภาพเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักตนเองมากขึ้นส่งผลดีต่อเด็กที่จะเลือกสายอาชีพในการทำงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนให้รอบด้านมากที่สุดอย่างเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน การรายงานและประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวิเคราะห์ วางแผนและแก้ปัญหา ได้ตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนแต่ละบุคคล

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการวางแผนหรือขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความรัดกุม การแบ่งแยกต้องไม่ใช้อคติแต่ต้องใช้เหตุและผล ต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อให้ง่ายต่อการแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ชัดเจน มีการจัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนเพื่อสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงจุด และมีการรายงานประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่ถูกต้องและเหมาะสม

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องสำหรับการส่งเสริมและการจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียนได้มีการแสดงความสามารถออกมาในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับนักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต

4. ด้านการป้องกันและการแก้ไขนักเรียน ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาความรู้ ทักษะตลอดทั้งเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน มีการรายงานและประเมินผลให้กับครูประจำชั้นหรือผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรให้ความช่วยเหลือนักเรียนก่อนการส่งต่ออย่างถูกต้องและรวดเร็ว การติดตามผลหลังการส่งต่ออย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน และนักเรียนมีความพร้อมที่จะได้รับการส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จและปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

2. ควรศึกษาขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีมาตรฐาน ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานรวดเร็วและประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กรดา มลิลาและเพ็ญนภา สุขเสริม. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, *8*(20), 29 – 42.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*.กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *สถิติสำหรับงานวิจัย : หลักการเลือกใช้เทคนิคทางสถิติในงานวิจัยพร้อมทั้งอธิบายผลลัพธ์ที่ได้จาก SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สามลดา.

จันจิรา ไชยรัตน์และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย. (2557). *เทคนิคในการส่งเสริมเด็กวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย.

ณัฐพัชร์ ทะไรและคึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (2564). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตวังทองหลาง. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, *6*(3), 199 – 213.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประสพชัย พสุนนท์. (2557). การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Krejcie and Morgan (1970) ในการวิจัยเชิงปริมาณ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, *7*(2), 112 – 125.

ราชกิจจานุเบกษา. (2546). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. หน้า 1 – 29, 24 กันยายน 2546.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553 ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. หน้า 1 – 4, สิงหาคม 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขันพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *การติดตามและประเมินผลการจัดศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 – 2559).* กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุภัสสร สุริยะ. (2562). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).

อวยชัย ศรีตระกูล. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.* (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร).

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

Innovative Leadership of School Administrators under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2

ปาริฉัตร นวนทอง[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Parichat Nuanthong[1*] and Traipumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Parichat.nua022@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .983 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe'Method) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

The purposes of this study were to investigate and compare innovative leadership of school administrators under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, classified by gender, work experience and school size. The samples of the study were275 teachers. The tools used for data collection were a 50-item questionnaire with 5 rating scale and the confidence value of .983. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, T test and F-test. Compare the differences in pairs with Scheffe's Method. The findings showed: 1) Innovative leadership of school administrators are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, in overall was at a high level. 2) Comparison of Innovative leadership of School Administrators are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2. According to the opinions of government teachers, classified by gender, overall there was no difference. It was found that Teamwork and participation there was a statistically significant difference at the .05 level. 3) Comparison of Innovative Leadership of School Administrators are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2. According to the opinions of government teachers Classified by work experience was no difference. When considering each aspect, it was found that ethical and verifiable. There was a statistically significant difference at the .05 level. 4) Comparison of Innovative Leadership of School Administrators are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2. According to the opinions of government teachers Classified by school size in overall and in each aspect was no difference.

Keyword: Innovative Leadership

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก้าวกระโดดและเป็นไปอย่างพลิกผัน (disruptive change) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพสังคม วัฒนธรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกองค์การทำให้เกิดสถานการณ์ที่ เรียกว่า VUCA WORLD ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากการผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) (กุลชลี จงเจริญ, 2562, น. 6) ส่งผลให้องค์การต้องปรับวิธีการปฏิบัติงานและนำเทคโนโลยีมาขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อเกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย ผู้คนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นมีความคิดต่อยอดที่ท้าทายจากการใช้เทคโนโลยีจนเกิดเป็นนวัตกรรมในที่สุด ซึ่งนวัตกรรมนั้นเป็นสิ่งใหม่ที่เป็นผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการที่เกิดจากการใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์พัฒนาขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (ชูชาติ พ่วงสมจิตร์, 2561, น. 7) ซึ่งรวมถึงองค์การทางการศึกษาที่มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และนำเทคโนโลยีสารสนทศมาใช้ในการพัฒนาการบริหารงานในด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ มีความสะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งนวัตกรรมจัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารการศึกษา เนื่องจากนวัตกรรมการบริหารการศึกษาสามารถช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21และสนองต่อ ความต้องการกำลังคนยุค 4.0 ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาทั้งประสิทธิภาพการจัดการเรียน การสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณ ช่วยในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ช่วยในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญการเป็นผู้นำในยุคปัจจุบันนี้ (เรืองยศ แวดล้อม, 2556) เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีบทบาทในการจัดการและพฤติกรรมขององค์กร ตลอดจนต้องมี ความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างดี ต้องรู้ถึงเทคนิค ในการนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะ สมกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาทักษะ อย่างต่อเนื่อง เพื่อ นำองค์กรให้ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิผลและยั่งยืน ผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่ กว้างไกล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้นวัตกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงในการสร้างพัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

นั้นเอง ดังนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่ง พยัต วุฒิรงค์ (2555) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นการประยุกต์ใช้ ความสามารถของผู้บริหารในการนำองค์การ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การมีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศในองค์การ การบริหารความเสี่ยง จริยธรรมของผู้บริหาร และการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม นอกจากนั้น เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557, น. 41) อธิบายว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ การบริหารความเสี่ยง บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ปัจจัยเหล่านี้ที่ผู้นำ ต้องใช้เป็นกระบวนการสำคัญในด้านการพัฒนาขององค์การให้มากขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาทั้งหมด 114 โรงเรียน เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “สพป.พัทลุง เขต 2 เป็นองค์กรคุณภาพที่มี ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีพันธกิจและเป้าประสงค์ ที่มุ่งเน้น ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการ แก้ปัญหา ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ และ มีความเป็นเลิศทางวิชาการและวิชาชีพ และมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการเข้าถึงบริการศึกษา คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดส่วนหนึ่ง ที่สำคัญคือผู้นำ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบคำนึงถึงแนวปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภารกิจในส่วนต่าง ๆ มีความสามารถในการเผชิญปัญหา และทันต่อโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะสามารถพัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา และส่งผลให้สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของการศึกษาไทยในระดับสากล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโมเดล ไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557, น. 28) ได้กล่าวว่า ความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมคือ พฤติกรรม คุณลักษณะ และบทบาทของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทำงานของผู้นำเอง รวมถึงบุคคลใน หน่วยงาน มุ่งส่งเสริมการปฏิบัติงานด้วยวิธีแปลกใหม่ตรงใจผู้รับบริการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายจนเกิดการ เปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมูลค่าให้แก่องค์การ กุญยภัทร์ษร โทพา (2559, น. 7) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้นำที่มีเป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมที่ชัดเจน ชอบเปลี่ยนแปลงสิ่งรอบตัวให้เป็นไปในทางที่ดี มีประโยชน์ต่อส่วนรวม มีจิตสำนึกของการเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถตอบสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ และในขณะเดียวกันก็สนใจ ใส่ใจ เอาใจใส่ ศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้ง รอบคอบ สังเกตการณ์ด้วยความสนใจ เรียนรู้ทั้งจากองค์ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ความคิดใหม่ ๆ หรือพัฒนาต่อยอดที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดขององค์การ องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษา จึงใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูงและอย่างน้อยร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และเหมาะสมและเข้ากับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสังเคราะห์ได้ 6 องค์ประกอบ คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถมองเห็นภาพลักษณ์ในอนาคตของสถานศึกษาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างรอบด้าน มีความตื่นตัวอยู่เสมอ ยอมรับและเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบันให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ค่านิยมของสถานศึกษาที่ดีขึ้นในอนาคต มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขององค์การไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

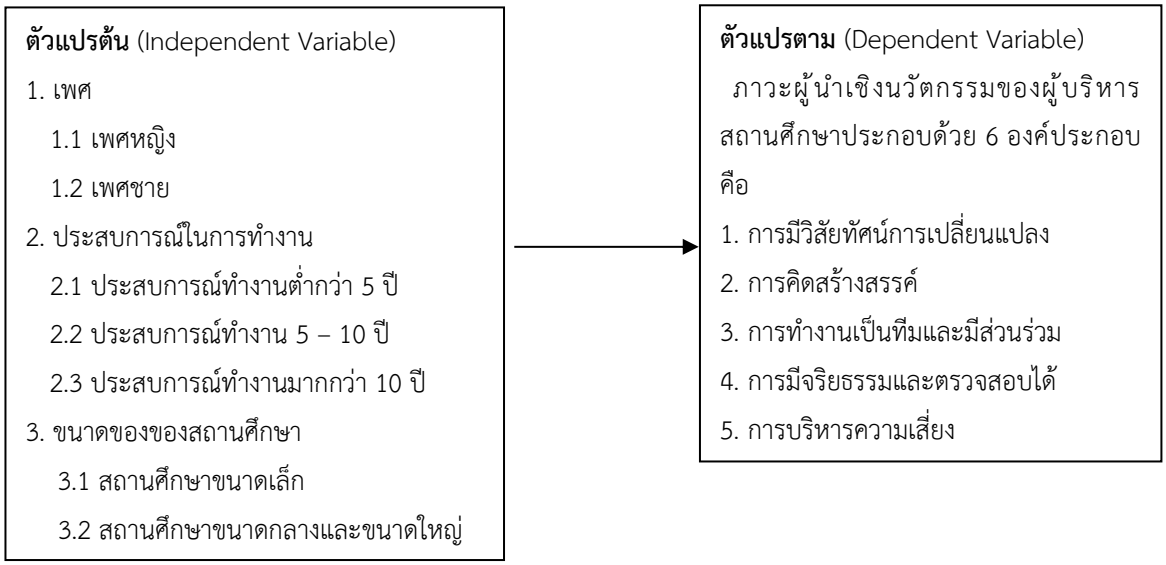
2. ด้านการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการบูรณาการความคิดที่หลากหลายรูปแบบ โดยไม่มีข้อจำกัด มีการคิดนอกกรอบ คิดแปลกใหม่ คิดสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีความแตกต่าง มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และใช้จินตนาการเพื่อให้สามารถมองเห็นภาพของสถานศึกษาที่ตนปรารถนาในอนาคต

3. ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม หมายถึงพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการทำงานของครูภายในโรงเรียน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายเดียวกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันมีการพึ่งพาอาศัยกัน และยอมรับซึ่งกันและกัน โดยมีขั้นตอนการทำงานตั้งแต่การประชุมวางแผน การปฏิบัติตามแผน การปรับปรุงตรวจสอบการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

4. ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ หมายถึง ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มุ่งหวังให้ มีความถูกต้อง มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) มี หน้าที่ปฏิบัติต่อคนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสถานศึกษา

5. ด้านการบริหารความเสี่ยง หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารในการบริหารเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อเกิดขึ้นแล้วส่งผลกระทบเชิงลบต่อการบรรลุเป้าหมาย หรือภารกิจขององค์ การการวิเคราะห์ความเสี่ยง และ การกำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์การยอมรับได้ โดยควบคุมกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผน ตามขั้นตอน ตามกฎเกณฑ์ และตามเวลาที่กำหนด

6. ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงถึงความสามารถในการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรมในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการปฏิบัติงานที่หลากหลาย สนองต่อความต้องการของบุคลากร สร้างบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ เห็นความสำคัญและคุณค่าต่อการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้บุคลากรมีความสามารถในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการต่อยอดแนวคิดการสร้างนวัตกรรม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว

ประชากรของการวิจัย ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 114 แห่ง (ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2, 2564)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาด ของกลุ่มตัวอย่างเครจซี่และมอร์ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีข้อคำถาม 50 ข้อ จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4) ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ 5) ด้านการบริหารความเสี่ยง 6) ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่า แบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 – 5.00	หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.49	หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.49	หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 215 คน (ร้อยละ 78.20) มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 113 คน (ร้อยละ 41.10) และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 208 คน (ร้อยละ 75.60)

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และด้านการคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นข้าราชครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวม (n=275)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.170	0.578	มาก
2. การคิดสร้างสรรค์	4.112	0.631	มาก
3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.165	0.656	มาก
4. การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้	4.251	0.688	มาก
5. การบริหารความเสี่ยง	4.172	0.678	มาก
6. บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม	4.272	0.611	มาก
รวม	**4.190**	**0.590**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p
	ชาย (n=60)		หญิง (n=215)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.124	0.543	4.182	0.587	-.691	.490
2. การคิดสร้างสรรค์	4.006	0.649	4.142	0.624	-1.475	.141
3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	3.981	0.675	4.216	0.643	-2.471*	.014
4. การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้	4.202	0.661	4.265	0.696	-.627	.531
5. การบริหารความเสี่ยง	4.090	0.691	4.195	0.675	-1.068	.286
6. บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม	4.213	0.603	4.288	0.614	-.845	.399
รวม	**4.103**	**0.570**	**4.215**	**0.594**	**-1.303**	**0.194**

*p≤ .05

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n = 275)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.615	.807	2.446	.089
	ภายในกลุ่ม	272	89.775	.330		
	รวม	274	91.389			
2. การคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2	.609	.304	.763	.467
	ภายในกลุ่ม	272	108.441	.399		
	รวม	274	109.049			
3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	.800	.400	.929	.396
	ภายในกลุ่ม	272	117.098	.431		
	รวม	274	117.898			
4. การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้	ระหว่างกลุ่ม	2	3.149	1.574	3.387*	.035
	ภายในกลุ่ม	272	126.429	.465		
	รวม	274	129.578			
5. การบริหารความเสี่ยง	ระหว่างกลุ่ม	2	2.101	1.050	2.304	.102
	ภายในกลุ่ม	272	124.003	.456		
	รวม	274	126.104			
6. บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.103	.565	1.519	.221
	ภายในกลุ่ม	272	101.190	.372		
	รวม	274	102.321			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**1.213**	**.607**	**1.752**	**.175**
	ภายในกลุ่ม	**272**	**94.175**	**.346**		
	รวม	**274**	**95.388**			

*p ≤ .05

4.1 ผลการทดสอบรายคู่ เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี กับ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของเชฟเฟ่ (scheffe methord) เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้

ประสบการณ์ในการทำงาน	ประสบการณ์ในการทำงาน		
	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
	$\bar{x}$ = 4.273	$\bar{x}$ = 4.086	$\bar{x}$ = 4.346
ต่ำกว่า 5 ปี	-	.188	-.073
5 – 10 ปี		-	-.261*
มากกว่า 10 ปี			

*p ≤ .05

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ มีการใช้นวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Adai (1996) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีลักษณะเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นเพื่อให้ตรงกับเป้าหมายขององค์กร เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างนวัตกรรม เป็นผู้สนับสนุนให้มีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูงมีการวิเคราะห์ที่เป็นระบบ มีความยุติธรรม มีความภูมิใจที่เป็นส่วนสำคัญในการ

พัฒนาองค์กร สนับสนุนการทำงานที่เป็นทีม มีการเปิดโอกาสให้คนในองค์กรมีการแสดงความคิดเห็น มีการวางแผนเพื่อบริหารงานในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง มีความกล้าเสี่ยงเพื่อตัดสินใจที่ ทำให้เกิดนวัตกรรมพร้อมทั้งยอมรับความผิดพลาด มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับจีราภา ประพันธพัฒน (2560, น. 113-116) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แลวพบวาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้านและสอดคล้องกับ เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557, น. 124-136) ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากและการเป็นองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านพบว่า

2.1 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอทั้งก่อนเข้าสู่ตำแหน่งและระหว่างดำรงตำแหน่ง ทำให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม มีความรอบรู้ในวิชาชีพสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ในศตวรรษที่ 21 จากองค์ประกอบต่าง ๆ นี้ ส่งผลให้ความคิดเห็นของข้าราชการครูเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ กล้าผจญ (2558) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู กลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูเพศชาย เนื่องจากในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ข้าราชการครูเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิง จึงมีการรวมกลุ่มในการทำงานมากกว่าเพศชายที่อยู่ชอบอยู่โดดเดี่ยวไม่เข้ารวมกลุ่ม จึงทำให้ข้าราชการครูที่เป็นเพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยขององค์กรเพื่อการร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECDX) (2565) ที่ได้ทำการทดสอบทักษะในการร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา โดยค่าเฉลี่ยแล้ว เด็กผู้หญิงจะมีความสารถมากกว่า

เด็กผู้ชายประมาณครึ่งปี (หมายถึงความสามารถนำหน้าไปครึ่งปี) ในการแก้ไขปัญหาที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งทักษะดังกล่าวมาจากการสื่อสารที่ดีและร่วมมือการทำงานเป็นทีมระหว่างกลุ่ม และประจวบ แจ้โพธิ์ (2556) เรื่องความคิดเห็นของครูต่อบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจาก ความเจริญก้าวหน้าทางด้านของเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการ เรียนรู้ของผู้เรียนก็ควรเปลี่ยนตามสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย พร้อมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายในการอบรมผู้บริหารและครูให้เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารและจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรให้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มและพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้บุคลากรทุกคนได้รับความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงาน มีการปรึกษาหารือ เข้าใจถึงกระบวนการต่าง ๆ จึงทำให้ข้าราชการครูต่างรับทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาได้ใกล้เคียงกัน เป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ เมธา ภูมิเขต (2554) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ สุเหด หมัดอะดัม (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเอกชนจังหวัดสงขลา พบว่า ครู ที่มีอายุ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีเพศ ประสบการณ์ทำงาน และทำงานในขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่าง รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี กับข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

5 - 10 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคาดหวังต่อเป้าหมายของการทำงาน ด้านการมีจริยธรรมและตรวจสอบได้สูงกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา ช่วยเรือง (2561, น. 85) เรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ครูทีมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อด้านการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานบุคคล และด้านการใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่ทำงานในขนาดสถานศึกษา ต่างกัน พบว่าในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาดของสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับตัวเพื่อเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งนวัตกรรมจัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารการศึกษา เนื่องจากนวัตกรรมการบริหารการศึกษาสามารถช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 และสนองต่อความต้องการกำลังคนยุค 4.0 ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาทั้งประสิทธิภาพการจัดการเรียน การสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณ ช่วยในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ช่วยในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ มีพันธกิจและเป้าประสงค์ ที่มุ่งเน้น ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการ แก้ปัญหา ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ และ มีความเป็นเลิศทางวิชาการและ วิชาชีพ และมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก มีการบริหารงานเกิดทิศทางในการสร้างวิสัยทัศน์ที่มีเป้าหมายเดียวกัน ทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้การสร้างสรรค์นวัตกรรม ทำให้เกิดการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559, น. 75-83) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมผู้บริหารมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กุลชลี จงเจริญ. (2562). *หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กุญยภัทร์ษร โทพา. (2559). *การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมระหว่างกลุ่มธนาคารพาณิชย์รัฐวิสาหกิจไทยกับกลุ่มธนาคารพาณิชย์บริษัทมหาชน.* วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ขวัญชนก โตนาค. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จันทนา ช่วยเรือง. (2561). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 1.* สารนิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.* การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2561). *หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ.* นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประจวบ แจ้โพธิ์. (2556). *ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปทุมธานี.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิพัฒน์ กล้าผจญ. (2558). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู กลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พยัต วุฒิวงศ์. (2555). *การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เมธา ภูมิเขต. (2554). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสานักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เรืองยศ แวดล้อม. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา. สืบค้นจาก http://lek56.edublogs.org

เวียงวิวรรธน์ ทำทูล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. พัทลุง: แม่ขรีการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สุเหด หมัดอะดัม. (2562). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20* (5-9). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์กรเพื่อการร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา. (2565). สืบค้นจาก https://sumrej.com

Adai, J. (1996). *Effective motivation: How to get extraordinary results from everyone*.

การพัฒนาแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร

The development of interpersonal relationship measurement in a content of social differences for junior high school students under Bangkok Metropolitan Administration.

เทิดพงษ์ คงแก้ว[1*], เมธี ดิสวัสดิ์[2] และธนิยา เยาดำ[2]

Thurdphong Khongkaew[1*], Matee Di-sawat[2] and Thaniya Yaudam[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, การศึกษามหาบัณฑิต, การวิจัยละประเมิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Master of Education, Faculty of Research and Evaluation, Thaksin University.

[2] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, การประเมินผลและวิจัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Lecturer, Department of Education, Faculty of Evaluation and Research, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Petch561031012@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม เพื่อสร้างแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรง เชิงโครงสร้าง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร และสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2563 ที่อยู่ในเขตการปกครองที่มีพื้นที่ติดกับจังหวัดอื่นหรือเป็นพื้นที่ในเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร จำนวน 393 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากการสังเคราะห์ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความตรงไปตรงมา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน เคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสารในสังคม และความมั่นคงในความสัมพันธ์ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้

สูตรการคำนวณค่าสถิติที (t-test) มีค่าตั้งแต่ 1.52 ถึง 14.56 ทุกข้อมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.81 และความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.83 แสดงว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) นั้นคือ แบบวัดฉบับนี้มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ 0.96 และเกณฑ์ปกติของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีช่วงคะแนนที่ปกติ T_{28} ถึง T_{62}

คำสำคัญ: สัมพันธภาพระหว่างบุคคล, ความแตกต่างทางสังคม, แบบวัด

Abstract

This research study is a development of interpersonal relationship measurement in the context of social differences for junior high school students under Bangkok metropolitan administration by synthesizing the elements of interpersonal relationship, investigating the content validity, construct validity, discrimination, and reliability of the interpersonal relationship, and generating the criteria for the interpersonal relationship measurement. Research samples were 393 junior high school students from the schools located next to other provinces or in the suburb area of Bangkok, selected by the Multi-stage sampling method.

According to the synthesis of interpersonal relationship elements in the context of social differences, there were 8 elements: honesty, helping each other, respecting each other, positive attitude towards each other, promoting the learning of each other, respecting cultures of others, social communication capacity, and stability in the relationship. The objective congruence index of content validity was at 0.80-1.00. The discrimination values calculated by t-test were 1.52-14.56. All items were at the significance level of .05. Moreover, the construct validity by item and the element relationship were related at the significance level of .01. The value of Correlation Coefficient was at 0.60-0.81, and the relationship between the total scores of each element and the total score of the whole was positive at the significance level of .01 with the Correlation Coefficient value at 0.83, which indicated that the construct validity was higher than the moderate level (0.50). Therefore, it can be concluded that the

measurement had construct validity and reliability using an alpha at 0.96, and the generated criteria of the measurement had normal *t* values at T_{28}-T_{62}.

Keywords: Interpersonal Relationship, Social Differences, Measurement

บทนำ

ในปัจจุบันสัมพันธภาพจึงเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการเข้าสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งตรงกับการพัฒนาในระยะวัยรุ่นตอนต้น วัยนี้เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นเวลายาวนาน (กรมสุขภาพจิต, 2550) และสำหรับวัยรุ่นตอนต้นกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการด้านสังคม การเข้ากลุ่มกับเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นสามารถประเมินตนเองและมีการเปรียบเทียบทางสังคม ซึ่งการมีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจะช่วยให้เกิดความร่วมมือและรู้จักตนเองมากขึ้น วัยรุ่นตอนต้นจึงเป็นวัยที่เริ่มเลือกสังคมของนักเรียนและเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมอย่างมาก พฤติกรรมของนักเรียนจะขึ้นอยู่กับสังคมหรือกลุ่มเพื่อนที่นักเรียนเลือกคบหา การมีสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างมากกับวัยนี้ ซึ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นคุณลักษณะที่เกิดจากจิตของบุคคลนั้น ๆ

เนื่องจากมีการย้ายถิ่นฐานของประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชากรในกรุงเทพมหานครมีความหลากหลายและความแตกต่างในหลายด้าน และเมื่อมีการย้ายถิ่นฐานของผู้ปกครอง จึงเป็นเหตุให้ต้องส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเนื่องจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร , 2563) ด้วยปัจจัยเหล่านี้ทำให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นที่สนใจที่จะส่งบุตรหลานมาเข้าศึกษาของประชากรที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร ทำให้นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างและหลากหลายจากปัจจัยการย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครองจากต่างภาคร่วมด้วยกับปัจจัยความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน ดังที่ว่าแม้มนุษย์จะมีความต้องการพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน มีอารมณ์ ความรู้สึก สติปัญญา ทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อที่คล้ายคลึงกันโดยส่วนรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายคนจะพบว่ามนุษย์มีความแตกต่างกันในตนเอง จากปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการอยู่ร่วมกันในสังคมของนักเรียนที่มีความแตกต่างทางสังคม สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างมากสำหรับบริบทสังคมที่มีความแตกต่าง โดยเฉพาะนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตที่ติดกับจังหวัดอื่นหรือเขตชานเมือง ซึ่งจะมีนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในทะเบียนบ้านที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ยังเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในองค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียนของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญของการศึกษาในโรงเรียนของเด็กนักเรียนที่อยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างของผู้เรียน นักเรียนที่อยู่ในสภาพทางสังคมที่

แตกต่างกัน มีลักษณะทางบุคลิกภาพที่ต่างกัน และมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น ทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ แรงจูงใจ และลักษณะอื่น ๆ องค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ หากนักเรียนไม่มีการใช้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในทางที่ถูกต้อง หรือมีสัมพันธภาพในทางลบ หรือเป็นบุคคลที่ไม่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดีกับผู้ใด อาจทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเพื่อนหรือในสังคมได้ (กิตติ ปรมัตถผล และจรัส แสงเงิน, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสำหรับนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรจะมีการพัฒนาทักษะด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน แต่ก่อนที่จะมีการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน หรือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ควรทราบก่อนว่านักเรียนนั้นมีทักษะสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอยู่ในระดับใด เพื่อการพัฒนาให้ตรงเป้าหมาย การวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญต่อการนำผลการวัดไปใช้ในการบริหารจัดการนักเรียนของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนของครู และการดูแลบุตรหลานของผู้ปกครอง และก่อนที่จะมีการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจำเป็นต้องทราบก่อนว่านักเรียนมีระดับของการมีสัมพันธภาพอยู่ในระดับใด องค์ประกอบใดบ้างที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ และด้วยความเป็นคุณลักษณะที่เป็นจิตพิสัยและด้วยความเป็นคุณลักษณะที่เกิดจากความเป็นนามธรรมของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งความเป็นนามธรรมยากต่อการวัด และยากที่จะได้มาซึ่งข้อมูลแห่งการวัด (สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์, 2556) ในการเกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนนั้น เกิดขึ้นเมื่อมีสถานการณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง แบบวัดเชิงสถานการณ์ซึ่งเป็นแบบวัดที่ข้อคำถามเป็นไปในเชิงสถานการณ์ และแบบวัดเชิงสถานการณ์เป็นแบบวัดที่นิยมใช้ในการวัดลักษณะนิสัยของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ไม่ควรเป็นคำถามโดยตรง แบบวัดที่ใช้ควรเป็นแบบวัดทางอ้อม โดยผ่าน สิ่งเร้าที่เป็นเรื่องราวหรือสถานการณ์ (สงบ ลักษณะ, 2559) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกพัฒนาแบบวัดในลักษณะของแบบวัดเชิงสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น ของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร

4. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งการอดทนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ความสามารถในการยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีน้ำใจ การให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน เป็นต้น Chickering (1993) ให้ความหมายชิง สัมพันธภาพเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่บุคคลกระทำต่อกัน ถ้าทั้งสองฝ่ายยังไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน (interaction) สัมพันธภาพจะยังไม่เกิดขึ้น การที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกัน (contact) เป็นจุดเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพ ซึ่งความสัมพันธ์นั้นอาจเกิดขึ้นในด้านบวกหรือในด้านลบก็ได้ แต่ส่วนใหญ่เมื่อพูดถึงคำว่าสัมพันธภาพ เรามักนึกถึงหรือแปลความไปในด้านบวกมากกว่า และ สุรพล พะยอมแย้ม (2548) ให้ความหมายของ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคคลในสังคมเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยการมีสัมพันธภาพ และ วรรณภา พิพัฒน์ธนวงศ์ (2560) ให้ความหมายของ สัมพันธภาพ (relationship) ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทำความรู้จักกัน ติดต่อสัมพันธ์สร้างความคุ้นเคยสนิทสนมกัน บุคคลที่สัมพันธ์กันจะได้รับผลกระทบจากกันและกัน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2 คน ที่มีสัมพันธภาพอย่างเป็นระบบ คือ มีเป้าหมาย มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และมีการวางแผนที่เป็นแบบแผนอันเป็นกระบวนการที่อาศัยการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่กระทำร่วมกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สัมพันธภาพจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลนั้นเข้าใจความคิดของกันและกันเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคคล เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการอยู่ร่วมกัน สัมพันธภาพเป็นกระบวนการใช้ศิลปะในการอยู่ร่วมกันจากการเสริมสร้างความพึงพอใจ ความรักใคร่ผูกพัน การเคารพและศรัทธา โดยแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ สัมพันธภาพที่เกิดขึ้นจากความรัก ความผูกพัน และความอบอุ่น จะเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ทฤษฎีสัมพันธภาพของเบอเออร์ และมาร์แซล

Beyer and Marshall (1981) ทฤษฎีของ เบอเออร์ และมาร์แซล กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานแบ่งออกเป็น 3 มิติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การตัดสินใจ และความเป็นมืออาชีพ และได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายขององค์ประกอบของสัมพันธภาพว่าเป็นความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ซึ่งหมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ต้องการความซื่อสัตย์ความน่าเชื่อถือและการเปิดกว้าง ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เต็มใจในการแบ่งปันความรู้ ให้ความ

ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงานให้ดี ปรับทิศทางสมาชิกใหม่ และแบ่งภาระงานด้วยความยุติธรรม ความพยายามของทีมต่อการบรรลุเป้าหมายการสื่อสารแบบเปิด ความเป็นอิสรภาพจากการคุกคามและความเป็นมิตรและความเพลิดเพลิน เบอเออร์ และมาร์แซล ได้แบ่งองค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลออกเป็น 8 องค์ประกอบ ดังนี้ ความมั่นใจและความไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ การทำงานกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน การริเริ่มสร้างสรรค์ การติดต่อสื่อสารระบบเปิด และความเป็นอิสระจากการคุกคาม

ความแตกต่างทางสังคม

ความแตกต่างทางสังคม เป็นความแตกต่างด้านความร่ำรวย ความยากจน การเข้าสังคม ในระดับต่าง ๆ การปรับตัวเข้ากับสังคม การยอมรับของสังคม ฐานะและตำแหน่งทางสังคม ความมีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น ความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมย่อมส่งผลให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน เช่น คนที่มีฐานะดีอาจมีหน้าตาสดชื่น แต่งกายสวยงาม มีความมั่นใจในตนเองสูงกว่าคนที่มีฐานะด้อยกว่า ซึ่งอาจจะมีหน้าตาไม่สดชื่น อารมณ์ขุ่นมัว และขาดความมั่นใจ เป็นต้น นอกจากนี้ความแตกต่างในเรื่องของสังคมยังหมายความรวมถึงการเข้าสังคมในระดับต่าง ๆ ด้วยคนที่มีฐานะดีย่อมเข้าสังคมกับคนในระดับสูงหรือคนในระดับเดียวกัน เป็นต้น สมพร สุทัศนีย์ (2551) ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคมเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ในขณะที่เราทำการสื่อสาร แต่ละคนก็จะมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในบริบทสภาพแวดล้อมของตนเอง ดังนั้นการสื่อสารกับบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันนั้น ย่อมจะต้องมีการเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคู่สื่อสาร โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของคู่สื่อสาร ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นกับบุคคลที่มาจากคนละประเทศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การสื่อสารกับคนภายในประเทศเดียวกัน หรือแม้กระทั่ง การสื่อสารกับสมาชิกในองค์กรเดียวกันก็อาจจะมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกัน

การพัฒนาแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในบริบทความแตกต่างทางสังคม ซึ่งหาคุณภาพของแบบวัด โดยศึกษาแนวคิด ดังต่อไปนี้

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาคำถามกับเนื้อหาในนิยามเชิงปฏิบัติการ และแนวคิดทฤษฎีของตัวแปร ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence = IOC) (บุญใจ ศรีสถิตนรากูร, 2555)

อำนาจจำแนก จากการทดสอบที (t-test Index) ในกรณีคะแนนแสดงความรู้สึกแต่ละข้อมีมากกว่า 1 คะแนน แต่ละข้อควรให้คะแนนเหมือน ๆ กันนั่นคือ ถ้า 3 ก็คะแนน 3 เหมือนกันหมด ถ้าข้อละ 5 คะแนน ก็ให้ 5 คะแนนเหมือนกันหมด โดยหลักการก็คือพยายามหาความแตกต่างของคะแนนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำว่าทำข้อนั้น ๆ ได้คะแนนเป็นไปตามสภาพเป็นจริงหรือไม่ตามทฤษฎี

ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูง ควรทำข้อนั้นได้คะแนนสูง ผู้ได้คะแนนรวมต่ำ ควรทำข้อนั้นได้คะแนนต่ำ ถ้าแบบนี้ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำก็จะต่างกันข้อนั้นก็ถือว่าจำแนกคนได้ แต่ในทางปฏิบัติคะแนนกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำอาจไม่แตกต่างกัน หรือในทางกลับกันคือ กลุ่มต่ำอาจสูงกว่ากลุ่มสูงถ้ากรณีนี้อำนาจจำแนกจะใช้ไม่ได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

ความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) เพื่อวัดความสอดคล้องกันระหว่างคะแนนรายข้อหรือความเป็นเอกพันธ์ของเนื้อหารายข้ออันเป็นตัวแทนของคุณลักษณะเด่นเดียวกันที่ต้องการ แล้วนำผลการวัดมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient : α) วิธีนี้ใช้ในกรณีที่เครื่องมือวิจัยนั้น ๆ มีการให้คะแนนไม่เป็นระบบ 0-1 แต่มีการให้คะแนนต่าง ๆ เช่น ให้คะแนนเป็น 5 , 4 , 3 , 2 และ 1 หรือแบบวัดเจตคติต่าง ๆ เช่น แบบวัดเจคติแบบลิเคอร์ท แบบวัดเจตคติแบบออสกูด โดยมีสูตรการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง คำนวณจากค่าความสัมพันธ์ เป็นการคำนวณความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบที่ต้องการหาความเที่ยงตรง โดยเอาคะแนนจากการทดสอบกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบกับแบบทดสอบมาตรฐานที่วัดในลักษณะเดียวกัน ไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ นอกจากนี้ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่คำนวณได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ยังหาได้โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบทดสอบแต่ละส่วน หรือแต่ละจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับคะแนนรวมของแบบทดสอบ แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ยจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แต่ละส่วนกับคะแนนรวม โดยมีขั้นตอนการคำนวณความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ดังนี้ ขั้นที่ 1 คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แต่ละส่วน ขั้นที่ 2 เปลี่ยนค่า R_{XiX} เป็นค่าฟิชเชอร์ซี ขั้นที่ 3 คำนวณค่า Z_r และขั้นที่ 4 เปลี่ยนค่า Z_r เป็นค่า r ของทั้งฉบับจากตารางการแปลงค่าฟิชเชอร์ซี (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการสังเคราะห์องค์ประกอบ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. สังเคราะห์องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสังเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในบริบทความแตกต่างทางสังคม ตามทฤษฎีของ เบอเออร์ และมาร์แซล สังเคราะห์ร่วมกับบริบทความแตกต่างทางสังคม

3. นำองค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 มีกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและพฤติกรรมที่แสดงออก ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสังเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในบริบทความแตกต่างทางสังคม ซึ่งตามทฤษฎีของ เบอเออร์ และมาร์แซล ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ส่วนใหญ่ใช้กับกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกบางส่วนที่สามารถใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ สังเคราะห์ร่วมกับบริบทความแตกต่างทางสังคม และเน้นในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่าง ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ 20 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และ 38 พฤติกรรมที่แสดงออก

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นออกแบบและสร้างแบบวัด

1. ผู้วิจัยนำพฤติกรรมที่แสดงออกของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มาสร้างแบบวัด โดยเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทที่มีความแตกต่างทางสังคม และเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้ผู้ตอบสมมติตัวเองเป็นตัวละครหนึ่งในสถานการณ์นั้น ๆ ถ้าพบกับเหตุการณ์อย่างที่กำหนดจะทำตัวอย่างไร ผู้ที่ตอบจะระลึกถึงเหตุการณ์เท่าที่เกิดกับตน หรือเรียกว่าประสบการณ์ที่เคยได้รับหรือความรู้สึกที่สั่งสมมาเพื่อให้แก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ซึ่งแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นกำหนดตัวเลือก 4 ตัวเลือก ให้คะแนน 4 ระดับ ตามแนวคิดหลักการให้คะแนนของแครธโวลและบลูม (Krathwohl and Bloom, 1967) ดังนี้

ให้ 1 คะแนน สำหรับตัวเลือกที่แสดงพฤติกรรมขั้นตอบสนอง หรือเกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

ให้ 2 คะแนน สำหรับตัวเลือกที่แสดงพฤติกรรมสร้างค่านิยม เกิดการแสดงค่านิยมในการตอบสนอง โดยต้องการยอมรับจากผู้อื่น

ให้ 3 คะแนน สำหรับตัวเลือกที่แสดงพฤติกรรมการสร้างคุณค่าในการตอบสนองในการเห็นคุณค่าของการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ให้ 4 คะแนน สำหรับตัวเลือกที่แสดงพฤติกรรมสร้างลักษณะนิสัยในการตอบสนองโดยคำนึงถึงผลที่เกิดตามมา หรือเกิดคุณค่าเพื่อการอยู่ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด

1. ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือวัด จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมมนุษย์ จำนวน 2 ท่าน การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในครั้งนี้ คำนวณโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง จากนั้นนำข้อคำถามมาคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. ทดลองใช้ครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบด้านอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้การหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบที กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน โดยการใช้สูตรกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ

ยามาเน่ (Yamane, 1970) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 และนำข้อคำถามมาคัดเลือก ปรับปรุง และแก้ไข

3. ทดลองใช้ครั้งที่ 2 โดยนำแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกจากการทดลองครั้งที่ 1 มาทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน โดยใช้สูตรการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของยามาเน่ (Yamane, 1970) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 และวิเคราะห์คุณภาพโดยใช้หลักการเดียวกับการทดลองครั้งที่ 1 และนำข้อคำถามมาคัดเลือก ปรับปรุง และแก้ไข

4. ทดลองใช้ครั้งที่ 3 เพื่อตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับ ในด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบ และคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) และตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเป็นรายองค์ประกอบและภาพรวมทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) โดยนำข้อคำถามที่ผ่านคัดเลือก ปรับปรุง และแก้ไข ข้อคำถาม ในการทดลองใช้ครั้งที่ 2 มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน โดยใช้สูตรกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของยามาเน่ (Yamane, 1970)

ขั้นตอนที่ 4 สร้างเกณฑ์ปกติ

สร้างเกณฑ์ปกติ โดยนำคะแนนจากการทดสอบเพื่อหาคุณภาพมาแปลงเป็นคะแนน T ปกติ แล้วปรับขยายขอบเขตของคะแนน T ปกติ โดยใช้วิธีกำลังสองต่ำสุด (Least Square Method)

ผลการวิจัย

องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม

องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสังเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในบริบทความแตกต่างทางสังคม ตามทฤษฎีของ เบอเออร์ และมาร์แซล สังเคราะห์ร่วมกับบริบทความแตกต่างทางสังคม และเน้นในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่าง ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ดังนี้ ความตรงไปตรงมา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน เคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสารในสังคม และความมั่นคงในความสัมพันธ์

แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม

แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบเชิงสถานการณ์ โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทที่มีความแตกต่างทางทางสังคม และเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นกำหนดตัวเลือก 4 ตัวเลือก ให้คะแนน 4 ระดับ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจากองค์ประกอบของสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด ได้แบบวัดทั้งฉบับจำนวน 60 ข้อ

คุณภาพของเครื่องมือ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบบวัดมีทั้งหมด 8 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 20 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 114 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญมีทั้งหมด 5 ท่าน เมื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 มีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ปรับปรุงข้อคำถามจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ข้อ

อำนาจจำแนก จากการทดลองครั้งที่ 1 มีค่า t ตั้งแต่ 1.68 ถึง 13.27 ข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีจำนวน 105 ข้อ และอำนาจจำแนก จากการทดลองครั้งที่ 2 มีค่า t ตั้งแต่ 1.96 ถึง 14.56 ทุกข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามไว้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมละ 3 ข้อ โดยแต่ละวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเลือกข้อคำถามที่มีค่า t สูงตามลำดับ ซึ่งได้แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งฉบับจำนวน 60 ข้อ

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบ และคะแนนรวมรายองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ คำนวณค่าด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบ สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.81 แสดงว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) นั้นคือ แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของสร้างแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.83 แสดงว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) นั้นคือ แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach’s alpha coefficient) พบว่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร รายองค์ประกอบ มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ถึง 0.90 รายละเอียดดังนี้ ความตรงไปตรงมา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.14 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.28 การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 39.70 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.18 เคารพซึ่งกันและกัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 39.43 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.81 มีทัศนคติที่ดีต่อกัน มีค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.48 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.80 ส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.56 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.59 เคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.71 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.46 ความสามารถในการสื่อสารในสังคม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.78 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 และความมั่นคงในความสัมพันธ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.85 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.42 ความเชื่อมั่นของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมทั้งฉบับ จำนวน 60 ข้อ คะแนนเต็ม 240 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 194.63 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 34.76 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดเท่ากับ 1.75

เกณฑ์ปกติ

เกณฑ์ปกติ (norms) ของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีคะแนนดิบตั้งแต่ 119 ถึง 237 มีช่วงคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{62}

สรุปและอภิปรายผล

องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสังเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในบริบทความแตกต่างทางสังคม ตามทฤษฎีของ เบอเออร์ และมาร์แซล สังเคราะห์ร่วมกับบริบทความแตกต่างทางสังคม และเน้นในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่าง ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสังเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในบริบทความแตกต่างทางสังคม ตามทฤษฎีของ เบอเออร์ และมาร์แซล สังเคราะห์ร่วมกับบริบทความแตกต่างทางสังคม และเน้นในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่าง ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ดังนี้ ความตรงไปตรงมา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน เคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสารในสังคม และความมั่นคงในความสัมพันธ์ สอดคล้องกับ วสุ สกุลรัตน์ (2557) ที่กล่าวไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคคลในสังคมเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันในการทำงาน

หรือการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการมีสัมพันธภาพ หรือ มนุษยสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ใช้ศิลปะของการอยู่ร่วมกันจากการเสริมสร้างความพึงพอใจ ความรักใคร่ผูกพัน ความเคารพและศรัทธา โดยแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ และสอดคล้องกับ ลลิดา แท่งเพร็ช (2558) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาระงาน สัมพันธภาพในการทำงานกับ ความเหนื่อยหน่ายในงานโดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับ โดยศึกษาตามองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบตามทฤษฎีของเบอเออร์ และมาร์แซล

แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบวัดโดยเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทที่มีความแตกต่างทางสังคม ซึ่งแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่สร้างขึ้น กำหนดตัวเลือก 4 ตัวเลือก ให้คะแนน 4 ระดับ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจากองค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด ได้จำนวนแบบวัดทั้งฉบับ 60 ข้อ ซึ่งมาจากวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมละ 3 ข้อ และครอบคลุมทั้ง 8 องค์ประกอบ ซึ่งข้อสอบทุกข้อที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างของ เบอเออร์ และมาร์แซล และสอดคล้องกับบริบทความแตกต่างทางสังคม

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถวัดพฤติกรรมหรือองค์ประกอบ และมีเนื้อหาที่กำหนดไว้ได้อย่างครบถ้วน ครอบคลุม รายละเอียดของพฤติกรรมและเนื้อหาที่ต้องการวัด สอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวเอาไว้ว่าดัชนีความสอดคล้องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่คำนวณได้ค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จะถือได้ว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของกลุ่มพฤติกรรมนั้น

อำนาจจำแนก จากการทดลองครั้งที่ 1 จำนวน 114 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 1.68 ถึง 13.27 และจากการทดลองครั้งที่ 2 มีค่า t ตั้งแต่ 1.96 ถึง 14.56 ซึ่งสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2535) การหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบทีนั้น คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก ถ้าจำนวนข้อเข้าเกณฑ์เกินกว่าที่ต้องการให้ตัดข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกน้อยกว่าข้ออื่น และค่าอำนาจจำแนกที่ได้สอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) และสอดคล้องกับชูศรี วงศ์รัตนะ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตรการทดสอบที (t-test) ข้อใดที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถือว่าเป็นข้อที่ใช้ได้ ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้ ใกล้เคียงกับการพัฒนาแบบวัดการตอบตามความปรารถนาของสังคมของนิสิตนักศึกษาไทย ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.47 ถึง 14.70 สร้างโดยสุกัญญา จันทวาลย์ (2556)

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง(construct validity) พบว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.81

แสดงว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) นั้นคือ แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.83 แสดงว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) นั้นคือ แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งกล่าวได้ว่า การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเมื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบ และคะแนนรวมรายองค์ประกอบกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ถ้าข้อคำถามใดมีสหสัมพันธ์กับคะแนนรวมสูง จะวัดสิ่งที่เป็นโครงสร้างของคุณลักษณะนั้นได้ และยังสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ซึ่งกล่าวไว้ว่าถ้าเครื่องมือที่สร้างขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงหรือสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง สามารถวัดได้ตามคุณลักษณะหรือตามทฤษฎีต่าง ๆ ของโครงสร้างนั้นได้ และค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ได้ สอดคล้องกับ ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ได้ใกล้กับค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนในสังคมหลากหลายวัฒนธรรมชายแดนใต้ สร้างโดย นูรฮาฟีซา มะเก (2556) โดยความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้าน สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวได้ว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดที่สร้างขึ้นมีความเชื่อถือได้

ความเชื่อมั่น พบว่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แสดงว่าคุณลักษณะของเครื่องมือที่ทำให้ได้ผลการวัดคงที่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2548) ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบทดสอบที่เชื่อมั่นได้ และค่าความเชื่อมั่นที่ได้ใกล้เคียงกับ ดุสิต ทีบุญมา (2556) ได้สร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.92 และมีค่าใกล้เคียงกับความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนในสังคมหลากหลายวัฒนธรรมชายแดนใต้ สร้างโดย นูรฮาฟีซา มะเก (2556) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.94

เกณฑ์ปกติ (norms) แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในบริบทความแตกต่างทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร มีช่วงคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{62} ซึ่งสอดคล้องกับ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในแบบทดสอบใด ๆ ก็ตาม มีอยู่น้อยที่ผู้ตอบจะ

ได้คะแนนครอบคลุมทุกระดับคะแนน จึงจำเป็นที่การสร้างเกณฑ์ปกติจะต้องขยายขอบเขตทุกระดับคะแนนที่ได้จากการทดสอบให้กว้างออกไปครอบคลุมคะแนนทุกระดับชั้นของแบบทดสอบด้วยเสมอ

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2550). การสร้างแรงจูงใจในตนเอง. *ข่าวสารกรมสุขภาพจิต.* 14(8), 4-5.

กิตติ ปรมัตถผล และจรัส แสงเงิน. (2557). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.* นนทบุรี: เอมพันธ์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัย: แนวทางการนำไปใช้อย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

ดุสิต ทีบุญมา. (2556). *การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.* (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นูรฮาฟีซา มะเก. (2556). *การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนในสังคมหลากหลายวัฒนธรรมชายแดนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูร. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2538). การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย. *การวัดผลการศึกษา*. 1(1), 21-30.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). *การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ลลิดา แท่งเพ็ชร. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาระงาน สัมพันธภาพในการทำงานกับความเหนื่อยหน่ายในงานโดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับ* (งานวิจัยส่วนบุคคล ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วรรณภา พิพัฒน์ธนวงศ์. (2560). *การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและอาชีพ*. เชียงใหม่: วิทยาลัยบรมราชชนนีเชียงใหม่.

วสุ สกุลรัตน์. (2557). *ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบุคคลต่างวัยในกิจกรรมศิลปะที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล* (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทิต มนัสชีวิน. (2561). *การเสริมสร้างอิสระแห่งตนของวัยรุ่นตอนต้นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

สงบ ลักษณะ. (2559). *การเพิ่มคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในการใช้หลักสูตรฉบับ*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

สมพร สุทัศนีย์. (2551). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2563). *นโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักฯ.

สุกัญญา จันทวาลย์. (2556). *การพัฒนาแบบวัดการตอบตามความปรารถนาของสังคมของนิสิตนักศึกษาไทย* (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต การประเมินผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์. (2556). *คู่มือการวัดทางจิตวิทยา.* กรุงเทพฯ: ตรีเทพ.

สุรพล พะยอมแย้ม. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สหายพัฒนาการพิมพ์.

Beyer, J.E. and Marshall, J. (1981). The interpersonal dimension of collegiality. *Nursing Outlook*. 29(11), 662-665.

Chickering, S.W. (1993). *Education and id*entity. Sanfrancisco: Jossey Bass.

Krathwohl, D.R. and Bloom, B.S. (1967). *Taxonomy of education objective: The classfication of education goal hand book 2: affective domain*. Newyork: David McKay Company.

Yamane, T (1970). *Statistic: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

Factors Affecting Intention to Enroll in the Bachelor of Education, Physical Education of Thailand National Sport University, Chumphon Campus

อนุรักษ์ ปักการะนัง[1*], เจนวิทย์ ดิษขนาน[1], สันติพร เชื้อไทย[1], ดามพ์ สุขสุวานนท์[1], เฉลิมพล ก่อกิจเกกิงกูล[1], พิชัย ผิวคราม[2] และธเนศพล สุดสด[2]

Anurak Pakkaranung[1*], Janwit Diskanan[1], Santiporn Chaechai[1], Damp Suksuwanont[1], Chalermpol Kokijthakerngkool[1], Pichai Piwklam[2] and Tenetpol Suksod[2]

[1] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, วิทยาเขตชุมพร

[1] Lecturer, Faculty of Education, Thailand National Sports University, Chumphon Campus.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, วิทยาเขตชุมพร

[2] Asst. Prof., Faculty of Education, Thailand National Sports University, Chumphon Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Anuruk.0703@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร เก็บข้อมูลกับนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 112 คน โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ด้านหลักสูตรมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 4.06, σ = 0.54) รองลงมาด้านเหตุผลส่วนตัวมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 3.92, σ = 0.62) และด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 3.88, σ = 0.57) ปัญหาของนักศึกษา ได้แก่ ค่าใช้จ่าย และการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์ระบาดของไวรัสโควิด-19 ความต้องการของนักศึกษา ได้แก่ ทุนการศึกษา และอยากรับราชการ

คำสำคัญ: การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ, ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา

Abstract

This research was objective of this study were to study factors affecting intention to enroll, the problems and needs of students entering the bachelor of education, Physical Education of Thailand National Sports University, Chumphon Campus. Which collected data with the students entering the Bachelor of Education Program, Physical Education of National Sports University, Chumphon Campus, in the academic year 2021, the number of 112 students. The period used to collect data was questionnaire on 5 levels, reliability is 0.83. The analyze to data by descriptive statistical analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and the qualitative data analysis was content analysis. The results of the research found that curriculum was a high level of opinion (μ = 4.06, σ = 0.54), personal reasons was a high level of opinion (μ = 3.92, σ = 0.62) and the image of the National Sports University Chumphon Campus has a high level of opinion (μ = 3.88, σ = 0.57). The problems of students entering the bachelor of education, Physical Education of Thailand National Sports University, Chumphon Campus includes expenses and online learning during the COVID-19. To need of the students entering the bachelor of education, Physical Education of Thailand National Sports University, Chumphon Campus includes scholarships and wanting to serve in the civil service.

Keywords: Intention to Enroll, Bachelor of Education

บทนำ

การศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการดำเนินชีวิตมนุษย์ ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและ ให้ความสนใจในการศึกษาเป็นอย่างมาก รวมถึงรัฐบาลได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนหันมาใส่ใจในเรื่องนี้เพราะถือเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จในชีวิตและสามารถนำมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการพัฒนากำลังคนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง (เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ฯลฯ) ควบคู่กับการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก (เรณุมาศ มาอุ่น, 2559) ซึ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน โดยที่ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน กระบวนการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐจะต้องมีการสอบคัดเลือกและอาจเลือกได้ในคณะหรือสาขาวิชาที่ตนเองต้องการ และปัจจุบันสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นมีการกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ประชาชนทั่วไปมีโอกาสในการเลือกเข้าศึกษาต่อตามความต้องการของตนเอง มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาและการวิจัยด้านการกีฬา การพลศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา การบริหารจัดการกีฬา การประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมการกีฬา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนากีฬาภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เพื่อประโยชน์ในการสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาของประเทศ มีการเปิดสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มีการรับสมัครนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2561 ในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ โดยแบ่งการรับสมัครเป็น 2 รอบ คือ รอบคัดเลือกโควตาและรอบคัดเลือกทั่วไปหลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพรมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตทางพลศึกษาให้มีความรู้ เจตคติและทักษะที่ถูกต้องมีความสามารถด้านความเป็นครูและผู้นำทางวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ เป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ การทำงานร่วมกัน มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย น้ำใจนักกีฬา มีจรรยาบรรณในวิชาชีพและสามารถปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและทักษะไปใช้ให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน (คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

ในปัจจุบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดใจให้โรงเรียนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาได้มีโอกาสและมีทางเลือกในการเลือกสถานศึกษามากขึ้น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรมีความจำเป็นในการหาวิธีการที่ให้โรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ในการประชาสัมพันธ์ เช่น การส่งแผ่นพับข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษา กิจกรรมแนะแนวสัญจร แนะนำผ่านเว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและสนใจในการที่จะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานสาขาวิชาพลศึกษาเห็นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์

การวางแผนและเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุกที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

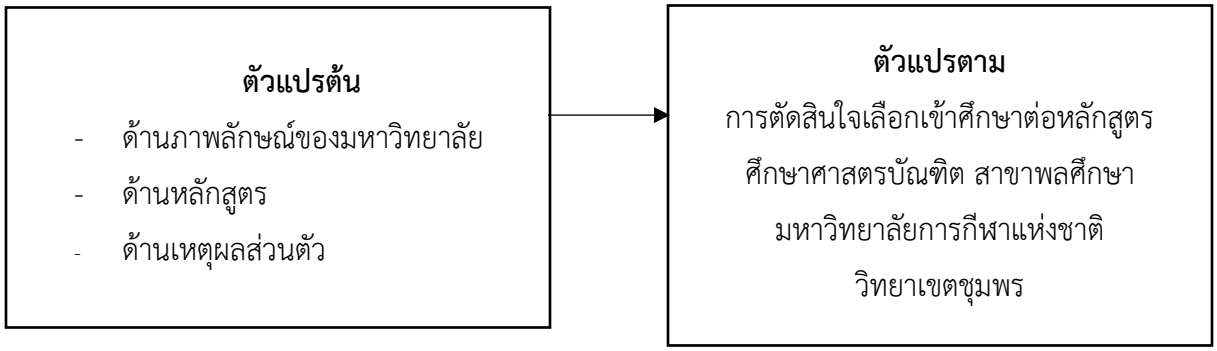
การตัดสินใจเป็นการใช้ความคิดในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาหรือโอกาสในการประเมินหรือพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมและดีที่สุดจากหลายทางเลือกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางปฏิบัติการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนและมีวิธีการแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งทางเสมอ (สมคิด บางโม, 2548; ฉัตราพร เสมอใจ, 2550; สร้อยตระกลู (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2550; ณัฏฐพันธ เขจรนันทน, 2551)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ซึ่งการที่บุคคลจะมีการตัดสินใจที่เหมือนหรือแตกต่างกันนั้นล้วนมีผลมาจากลักษณะทางภายภาพและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล (ฉัตราพร เสมอใจ, 2550) สามารถแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจได้เป็น 2 ประการ คือ 1) ปัจจัยภายใน (Internal Factors) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคลในด้านความคิดและการแสดงออกซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยที่ปัจจัยภายในประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการหรือความปรารถนาแรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทัศนคติ การรับรู้และการเรียนรู้ 2) ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคคลซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรม โดยปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ (Economy) ครอบครัว (Family) สังคม (Social) วัฒนธรรม (Culture) ตัวกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimuli) และ สภาพแวดล้อม (Environment)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตร และด้านความเป็นส่วนตัว (ณัชชา สุวรรณวงศ์, 2560; เมธาวี สุขปาน, 2556; ศศิวิมล แสนเมือง, 2554; ธนกฤต ยืนยงเดชา, 2554) ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา (4 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 112 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะบางออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของนักศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) โดยมีเนื้อหา ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มีลักษณะเป็นรูปแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยมีเนื้อหา ได้แก่ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ด้านหลักสูตร และด้านเหตุผลส่วนตัว

ตอนที่ 3 ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires)

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบความตรงตามตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำค่าที่ได้มาคำนวณหาได้

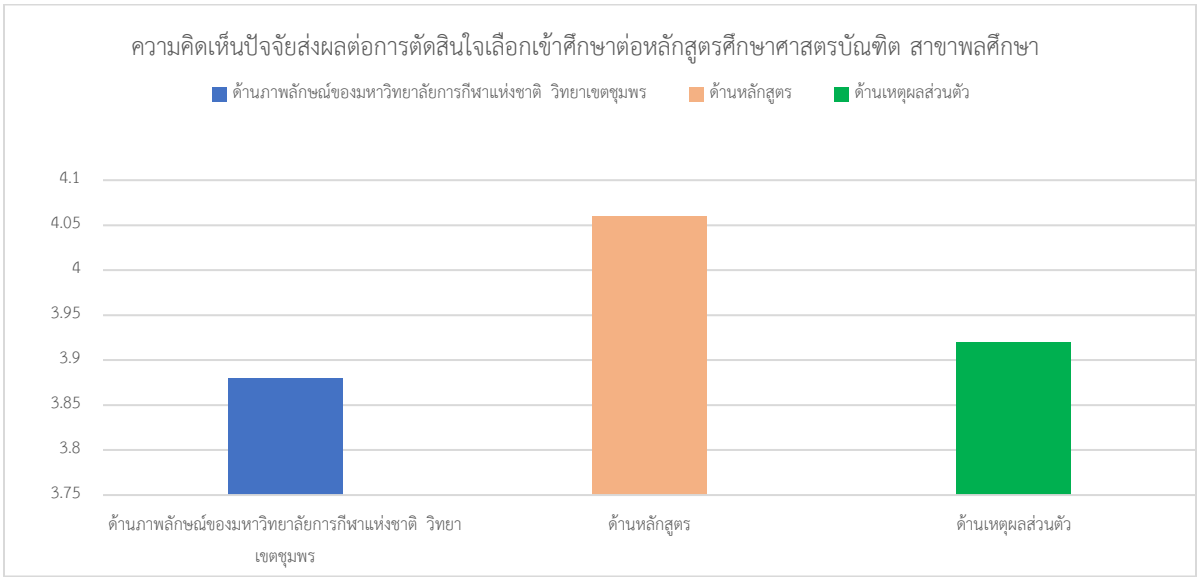
ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน วิเคราะห์โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.83

4. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ ข้อมูลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลด้านปัญหาและความต้องการของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร พบว่า ด้านหลักสูตรมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 4.06, σ = 0.54) รองลงมาด้านเหตุผลส่วนตัวมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 3.92, σ = 0.62) และด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 3.88, σ = 0.57) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 ความคิดเห็นปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา

ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีความคิดเห็นระดับมาก (μ= 3.88, σ = 0.57) ดังนี้ เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นทางด้านพลศึกษาและกีฬา ระดับมาก (μ = 4.23, σ = 0.76) รองลงมาชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับระดับมาก (μ = 3.88, σ = 0.67) และศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับจากสังคมระดับมาก (μ = 3.84, σ = 0.80) ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

ลำดับ	ปัจจัยที่เลือกศึกษาต่อ	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	การแปลผล
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร							**3.88**	**0.57**	**มาก**
1	เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นทางด้านพลศึกษาและกีฬา	-	1 (0.89)	19 (16.96)	45 (40.18)	47 (41.96)	4.23	0.76	มาก
2	ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับ	-	2 (1.79)	27 (24.11)	66 (58.93)	17 (15.18)	3.88	0.67	มาก
3	ศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับจากสังคม	-	8 (7.14)	22 (19.64)	62 (55.36)	20 (17.86)	3.84	0.80	มาก

ด้านหลักสูตรมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 4.06, σ = 0.54) ดังนี้ คณาจารย์มีความรู้ความสามารถตรงกับสาขาวิชาที่สอน ระดับมาก (μ = 4.29, σ = 0.68) รองลงมามีระบบรับนักศึกษาแบบโควตาและรับตรง ระดับมาก (μ = 4.26, σ = 0.72) และหลักสูตรที่เปิดสอนมีคุณภาพ ระดับมาก (μ = 4.02, σ = 0.61) ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ด้านหลักสูตร

ลำดับ	ปัจจัยที่เลือกศึกษาต่อ	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	การแปลผล
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ด้านหลักสูตร							**4.06**	**0.54**	**มาก**
1	คณาจารย์มีความรู้ความสามารถตรงกับสาขาวิชาที่สอน	-	1 (0.89)	11 (9.82)	55 (49.11)	45 (40.18)	4.29	0.68	มาก
2	มีระบบรับนักศึกษาแบบโควตาและรับตรง	-	1 (0.89)	15 (13.39)	50 (44.64)	46 (41.07)	4.26	0.72	มาก
3	หลักสูตรที่เปิดสอนมีคุณภาพ	-	-	20 (17.86)	70 (62.50)	22 (19.64)	4.02	0.61	มาก

ด้านเหตุผลส่วนตัวมีความคิดเห็นระดับมาก (μ = 3.92, σ = 0.62) ดังนี้ มีสาขาวิชาตรงต่อความต้องการของนักศึกษา ระดับมาก (μ = 4.16, σ = 0.75) รองลงมา หลักสูตรเป็นความชอบและความถนัดส่วนตัวระดับมาก (μ = 4.07, σ = 0.78) และบุคคลที่นักศึกษาประทับใจหรือเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ (μ = 4.04, σ = 0.88) ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ด้านเหตุผลส่วนตัว

ลำดับ	ปัจจัยที่เลือกศึกษาต่อ	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	การแปลผล
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ด้านเหตุผลส่วนตัว							**3.92**	**0.62**	**มาก**
1	มีสาขาวิชาตรงต่อความต้องการของนักศึกษา	-	1 (0.89)	21 (18.75)	49 (43.75)	41 (36.61)	4.16	0.75	มาก

ลำดับ	ปัจจัยที่เลือกศึกษาต่อ	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	การแปลผล
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
2	หลักสูตรเป็นความชอบและความถนัดส่วนตัว	-	1 (0.89)	27 (24.11)	47 (41.96)	37 (33.04)	4.07	0.78	มาก
3	บุคคลที่นักศึกษาประทับใจหรือเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยแห่งนี้	-	4 (3.57)	30 (26.79)	36 (32.14)	42 (37.50)	4.04	0.88	มาก

2. ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร

ปัญหาของนักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร พบว่า นักศึกษาบางส่วนขาดแคลนทุนทรัพย์และไม่สามารถจัดหา สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (N = 4) อันประกอบด้วย โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนได้จึงทำให้นักศึกษามีความต้องการทุนการศึกษา หรือสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้ตามปกติ

ความต้องการของนักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ได้แก่ ทุนการศึกษา และอยากรับราชการ

สรุปและอภิปรายผล

1. ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ด้านหลักสูตรมีความคิดเห็นระดับมาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีการจัดการจัดหลักสูตรที่เน้นสาขาวิชาชีพเฉพาะและตรงกับความต้องการของผู้ที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธารัตน์ อนุกูลประเสริฐ (2538) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยต่อการศึกษาในระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจที่มีความสำคัญลำดับแรกคือ หลักสูตรหรือสาขาที่เปิดสอนสอดคล้องกับลักษณะงานทำประจำ รองลงมาคือ หลักสูตรหรือสาขาวิชาที่เปิดสอนตรงกับความสามารถ และความถนัด และลำดับสุดท้ายคือ หลักสูตรหรือสาขาวิชาที่เปิดสอนตรงกับสาขาที่เรียนมาในระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์ (2549) พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาแตกต่างกัน อาจเนื่องจากหลักสูตรที่เปิดสอนในปัจจุบันเป็นที่ได้รับความนิยม เนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตรสามารถประยุกต์เนื้อหาวิชาให้เข้ากับสภาวะสังคม การประกอบอาชีพ และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560) พบว่านักศึกษาจะเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (ระบบโควตา) ประจำปีการศึกษา 2560 นั้น หลักสูตรจะต้องสาขาวิชาชีและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาเชื่อมั่นว่าหากสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะเป็นที่รู้จักทางด้านสาขาวิชาชีพนั้น อีกทั้งหลักสูตรยังมีคุณภาพ มีจำนวนหน่วยกิตและจำนวนเทอมต่อปีการศึกษาที่เหมาะสม และหลักสูตรมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมากเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่น

2. ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ด้านเหตุผลส่วนตัวมีความคิดเห็นระดับมากเนื่องจาก มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีการเปิดการในหลักสูตรสาขาวิชาที่ตอบสนองความต้องการและความถนัดของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาวี สุขปาน (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของนักเรียน กรณีศึกษาวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดกับปัจจัยด้านความชอบและความถนัดของส่วนตัวมากที่สุด สอดคล้องกับณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560) พบว่านักศึกษาจะเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (ระบบโควตา) ประจำปีการศึกษา 2560 พบว่า ปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและนักศึกษาเลือกศึกษาต่อเนื่องจากมีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการของนักเรียน และสอดคล้องกับ Kotler and Armstrong (2001) ที่ระบุว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภคนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ อายุ อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา และรูปแบบการดำรงชีวิต

3. ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรมีความคิดเห็นระดับมาก มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรเปลี่ยนชื่อสถาบันจากวิทยาลัยการพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร จนถึงมหาวิทยาลัยการกีแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีชื่อเสียงมายาวนานในความเป็นเลิศ และความเชี่ยวชาญทางสาขาพลศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับศิริพร สัตยานุรักษ์ และคนอื่น ๆ (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับ

ปริญญาตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ คือ ด้านความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติเป็นสถานศึกษาที่ผลิตบุคลากรที่มีความเป็นเลิศด้านการกีฬาของประเทศ สอดคล้องกับกับณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560) พบว่านักศึกษาจะเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (ระบบโควตา) ประจำปีการศึกษา 2560 ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยฯ มีชื่อเสียงมายาวนานและมีความเป็นเลิศทางวิชาการซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ อันจะช่วยทำให้เกิดการจดจำการบอกถึงคุณลักษณะเด่นของมหาวิทยาลัยฯ รวมทั้งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้เข้ามาศึกษาและสำเร็จการศึกษาออกไปอีกทั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยฯ ที่มีความเก่าแก่ มีชื่อเสียงและมีครู อาจารย์ที่เก่ง มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์ (2549) พบว่าปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของวิทยาลัยต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาแตกต่างกัน อาจเนื่องจาก วิทยาลัยมีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป วิทยาลัยมีความพร้อมในการจัดการศึกษา มีผู้บริหารที่มีชื่อเสียง และเป็นวิทยาลัยที่มีความทันสมัยในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและในอนาคต

2. ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยและหลักสูตรให้ทันสมัยมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย เฟสบุ๊ก (Facebook) ของมหาวิทยาลัย เป็นต้น และควรมีการปรับรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร จากผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองของนักศึกษา โรงเรียนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องรับบัณฑิตเข้าทำงานในอนาคต เพื่อจะได้กำหนดนโยบายและวางแผน หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหน่วยงานต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

Kotler, P., & Armstrong, G. (2001). *Principles of marketing. (9th ed.)*. New Jersey: Prentice Hall.

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรรับประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.* วิทยานิพนธ์: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัชชา สุวรรณวงศ์. (2560*). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (ระบบโควตา) ประจำปีการศึกษา 2560.* สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2551). *พฤติกรรมองค์การ.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พริ้นท์.

ธนกฤต ยืนยงเดชา. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นอันดับหนึ่งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

เมธาวี สุขปาน. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของนักเรียน กรณีศึกษาวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี.* เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เรณุมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(2).

ศศิวิมล แสนเมือง. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจเลือกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่มีผลการเรียนดีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง*. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา

ศิริพร สัตยานุรักษ์, จารุวัฒน์ สัตยานุรักษ์ และ ฤทธิเดช อาภรณ์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2563*. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 18: 3026 – 3036.

สมคิด บางโม. (2548). *องค์การและการจัดการ.* (พิมพครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2550). *พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

Teaching and Learning Management Affects Core Competencies of Learners in Educational Innovation Sandbox Areas, Satun Province

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[1*], เก็ตถวา บุญปราการ[2], จุฑารัตน์ คชรัตน์[2], สายสุดา สุขแสง[3], กฤษฎา มงคลศรี[3], ปิยดา จิงวังสะ[4] และรัชนี ทองเงิน[5]

Jedsarid Sangkaphan[1*], Kettawa Boonprakarn[2], Jutarat Kotcharat[2], Saisuda Suksang[3], Kritsada Mongkolsri[3], Piayada Jingwangsa[4] and Ratchanee Tong-ngern[5]

[1] อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer Dr., Faculty of Political Science, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assist. Prof. Dr., Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer, Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University.

[4] อาจารย์, วิทยาลัยนานาชาติดิษยะศริน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Lecturer, Didyasarin International College, Hatyai University.

[5] ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ อ.ควนกาหลง จ.สตูล

[5] Director, Huaynumdam School, Satun Province.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sapichai@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล กำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้สูตร Yamane และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้ขนาดตัวอย่าง 202 ตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้รับการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อคำถามเป็นรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation), และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

การจัดเรียนการสอนโดยนำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหาใหม่ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ มีการสรุปและให้นักเรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ขณะที่การจัดการเรียนการสอนในลักษณะแยกตามความรู้พื้นฐาน (รายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการ Active learning ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง ใช้แนวทางสมรรถนะเป็นฐานผสานตัวชี้วัด สอนแยกตามกลุ่มสาระ การวัดผลและประเมินผลประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง และการใช้วิธีสอนแบบบรรยายที่ใช้คำถามฟื้นความจำของนักเรียน จากนั้นเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการสร้างแรงจูงใจ การปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน ด้วยการให้คำชมเชย การให้โอกาสแสดงตัว การจัดการเรียนการสอนในลักษณะทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในรอบวัน กิจกรรมคุณธรรม ใช้แนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน วัดผลประเมินผลแบบคะแนนผ่านและไม่ผ่าน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมทำนายพยากรณ์ได้ร้อยละ 58.60 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามลำดับดังนี้

$\hat{y}$ = 1.234 + .178(x1) + .142(x2) + .112(x3) + .094(x4) + .107(x5) + .075(x6)

$\hat{z}$ = 0.246(x1) + 0.188(x2) + 0.155(x3) + 0.131 (x4) + 0.15(x5) + 0.113(x6)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, สมรรถนะหลัก, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

This article aims to study the teaching and learning management affects the learners' core competencies in the educational innovation area of Satun Province using a quantitative research method. The sample consisted of grade 6 students in 10 schools in the educational innovation area of Satun Province. The sample size was determined using the Yamane formula and the .05 level tolerance was determined. A sample size of 202 samples was obtained. Then, stratified random sampling and simple random sampling were used. The research instrument was a questionnaire was considered for its content validity, its corrected item-total correlation and reliability. The data were analyzed by using frequency distribution, percentage and by using stepwise multiple regression analysis

The results of the research showed that teaching instruction by introducing into the lesson, teaching modern content can link previous knowledge to new knowledge with conclusions and allowing students to draw conclusions from the learning they have learned. Problem solving in other situations affects the success of enhancing learners' core competencies in educational innovation areas. The statistical significance was at the .001 level, while the teaching and learning methods in separate courses were Thai, English, Mathematics and Science, using active learning methods. The indicators based on the core curriculum use a competency-based approach, combining indicators taught by subject groups, measuring and evaluating assessments based on core curriculum indicators, and using a narrative teaching method that uses recollection questions of students and then adding experiences to students had a statistically significant effect on the achievement of enhancing learners' core competencies in educational innovation areas at the .01 level. for students such as cleaning the classroom with compliments, giving an opportunity to show yourself, teaching and learning in life skills, learner development activities, daily activities, moral activities using life competency guidelines in daily routine passing and failing assessments were measured and the opportunity for students to learn by trial and error contributed to the success of enhancing learners' core competencies in educational innovation areas, with statistical significance at the .05 level, which the aforementioned variables were able to predict the prediction by 58.60%. The equation of forecasting by raw scoreand standard score could be formed as follows:

The forecasting equation by raw score:

$\hat{y}$ = 1.234 + .178(x1) + .142(x2) + .112(x3) + .094(x4) + .107(x5) + .075(x6)

$\hat{z}$ = 0.246(x1) + 0.188(x2) + 0.155(x3) + 0.131 (x4) + 0.15(x5) + 0.113(x6)

Keywords: teaching and learning management, core competencies, educational innovation areas

บทนำ

การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้คนไทยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากลและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะที่ดีขึ้น คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้

และความสามารถเพิ่มขึ้น รวมทั้งสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จัก เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน เช่น มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้ เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมที่เรียนรู้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป (ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2560) ขณะเดียวกันสมรรถนะผู้เรียนเป็นความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เคยเจอมาก่อนจนสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และการที่จะพัฒนาผู้เรียนจะทำให้เกิดสมรรถนะ และสามารถนำสมรรถนะที่มีไปทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตได้ การศึกษาจะเป็นจุดศูนย์กลางที่ทำให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาหรือเกิดสมรรถนะที่เหมาะสม โดยต้องมีการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนให้ชัดเจน เพื่อทำให้ง่ายในการวัดและประเมินสมรรถนะที่ครูต้องการพัฒนาผู้เรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

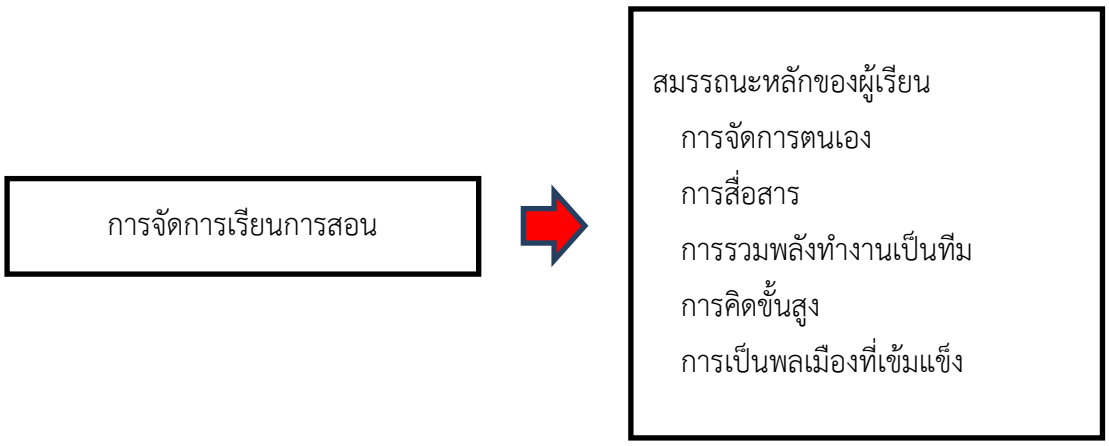
จังหวัดสตูลเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sanbox) ที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่สำหรับการทดลองนวัตกรรมการศึกษา โดยให้อำนาจแก่สถานศึกษาในการบริหารงานได้อย่างอิสระและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง ที่ถูกกำหนดโดยคนสตูลในการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เปิดโอกาสในการเชื่อมร้อยคนทุกระดับให้เข้ามามีส่วนร่วมกลายเป็นการศึกษาที่กำหนดโดยคนสตูล เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่ได้ชี้มาจากกระทรวงเท่านั้นแต่เป็นการศึกษาที่ชี้ด้วยคนสตูล เปลี่ยนเส้นทางการเรียนรู้ใหม่ในองค์ประกอบเดิม นั่นคือ ครู เด็ก และความรู้ โดยครูต้องจัดกระบวนการให้เด็กไปหาความรู้ การเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามาพร้อมการทำโครงงานฐานวิจัยในโรงเรียน สิ่งที่ต้องทำคือ เปลี่ยนครูให้เป็นโค้ช สามารถบูรณาการความรู้จากทุกศาสตร์วิชาด้วยการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ใหม่ แบ่งเรียนสาระวิชาและเรียนวิจัยควบคู่ไปเท่า ๆ กัน โดยเริ่มต้นจากเครือข่ายโรงเรียนนำร่อง 10 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลสตูล 2) โรงเรียนอนุบาลมะนัง 3) โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ 4) โรงเรียนบ้านเขาจีน 5) โรงเรียนวัดหน้าเมือง 6) โรงเรียนบ้านควนเก 7) โรงเรียนบ้านทุ่งสภากาชาดอุปถัมภ์ 2550 8) โรงเรียนบ้านโกตา 9) โรงเรียนบ้านบ่อเจ็ดลูก และ 10) โรงเรียนบ้านทางงอ (สมพงษ์ จิตระดับ, 2563)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า การจัดการเรียนการสอนลักษณะอย่างไรที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล เพื่อที่จะได้ข้อมูลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนให้เป็นคนไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

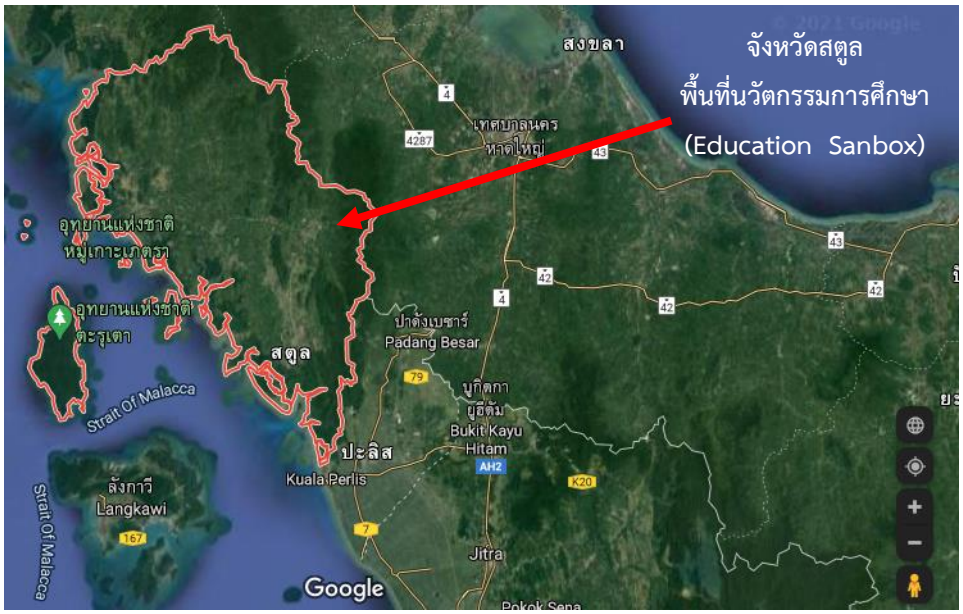
กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ของการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นพื้นที่การจัดนำร่องของการศึกษาโดยการนำวิธีการ Community Base มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 โรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่ได้เข้าร่วมการศึกษาโดยการนำวิธีการ Community Base มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นโรงเรียนที่สมัครใจในการทดลองใช้ในครั้งนี้ เรียกว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนอนุบาลสตูล 2) โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนบ้านเขาจีน โรงเรียนบ้านควนเก และโรงเรียนอนุบาลมะนัง และ 3) โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนวัดหน้าเมือง บ้านทางงอ บ้านห้วยน้ำดำ บ้านโกตา บ้านบ่อเจ็ดลูก และบ้านทุ่งสภากาชาดอุปถัมภ์ 2550

ภาพประกอบที่ 1 พื้นที่จังหวัดสตูล

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน โดยจัดระดับโรงเรียนเป็น 3 ระดับ คือ 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลสตูล นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 217 คน 2) โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขาจีน โรงเรียนบ้านควนเก และโรงเรียนอนุบาลมะนัง จำนวน 102 คน 3) โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนวัดหน้าเมือง บ้านทางงอ บ้านห้วยน้ำดำ บ้านโกตา บ้านบ่อเจ็ดลูก และบ้านทุ่งสภากาชาดอุปถัมภ์ 2550 จำนวน 91 คน รวมทั้งหมด 410 คน เพื่อนำมาตอบแบบสอบถามผลของสมรรถนะหลัก 5 ด้านของโรงเรียน หลังจากมีการใช้วิธีการ Community Base มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ภาพรวมของโรงเรียน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Yamane และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 (1973 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และนันทิยารัตน์ สุริโย, 2559 : 122) ได้ขนาดตัวอย่าง 202 ตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) และผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 เป็นเพศชาย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับอยู่กับบิดามารดา จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 70.30 อยู่กับบิดาหรือมารดา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 17.82 อยู่กับญาติ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 11.88 ซึ่งผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.24 อาชีพรับจ้าง จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 24.26 อาชีพทำสวน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 23.76 อาชีพค้าขาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 9.90 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.42 และนักเรียน

ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลสตูล จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 52.97 โรงเรียนบ้านเขาจีน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.89 โรงเรียนอนุบาลมะนัง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 7.92 โรงเรียนบ้านควนเก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.94 และโรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.45 ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	100	49.50
หญิง	102	50.50
ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับ		
อยู่กับบิดามารดา	142	70.30
อยู่กับบิดา หรือมารดา	36	17.82
อยู่กับญาติ	24	11.88
อาชีพของผู้ปกครอง		
ทำสวน	48	23.76
ทำนา	1	0.50
รับราชการ	53	26.24
ธุรกิจส่วนตัว	17	8.42
ทำประมง	5	2.48
ค้าขาย	20	9.90
รับจ้าง	49	24.26
อื่น ๆ	9	4.46
โรงเรียน		
โรงเรียนอนุบาลสตูล	107	52.97
โรงเรียนบ้านเขาจีน	22	10.89
โรงเรียนวัดหน้าเมือง	6	2.97
โรงเรียนบ้านทางงอ	8	3.96
โรงเรียนบ้านควนเก	12	5.94
โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ	11	5.45
โรงเรียนอนุบาลมะนัง	16	7.92
โรงเรียนบ้านโกตา	5	2.48
โรงเรียนบ้านบ่อเจ็ดลูก	5	2.48
โรงเรียนบ้านทุ่งสภากาชาดอุปถัมภ์	10	4.95
รวม	**202**	**100.00**

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based Learning) แนวคิดสมรรถนะผู้เรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนแบบฐานสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ: 2562) แนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ (ทิศนา แขมมณี, 2550) และการทบทวนวรรณกรรมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้เรียน 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจัดการตนเอง 2) ความสามารถในการสื่อสาร 3) ความสามารถในการรวมพลังทำงานเป็นทีม 4) ความสามารถในการคิดขั้นสูง และ 5) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) และการทบทวนวรรณกรรมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองโรงเรียนสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 10 โรงเรียนในจังหวัดสตูล โรงเรียนละ 4-8 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เชิญผู้บริหาร ครูโรงเรียนสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 10 โรงเรียนในจังหวัดสตูล ที่เป็นตัวแทนมาสนทนากลุ่มย่อย โรงเรียนละ 1-2 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยตามขนาดโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาเพื่อสร้าง และยืนยันตัวแปรหรือตัวชี้วัด และนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย นิยามคำศัพท์ ตลอดจนการใช้ภาษา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามที่ยอมรับได้จะต้องมีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1977 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, อภิรักษ์ จันทวงศ์, ชิดชนก เชิงเชาว์, จุฑารัตน์ คชรัตน์, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร และสุภาวดี ธรรมรัตน์, 2562) และผลจากการทดสอบพบว่าข้อคำถามค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเป็นรายข้อ มีค่าระหว่าง .66-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนโรงเรียนอนุบาลอรอนงค์ ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาค (Cronbach, 1951 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, ชิดชนก เชิงเชาว์ และเกษตรชัย และหีม, 2562) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อคำถามเป็นรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) ซึ่งจะต้องมีค่า .30 ขึ้นไป (Nunnally, & Bernstein, 1994 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2563) และผลจากการทดสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อคำถามเป็นรายข้อมีค่าตั้งแต่ .30 ทุกข้อ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งค่าความเชื่อมั่นจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Burns, and Grove, 1997 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2563) และผลจากการทดสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ทุกด้าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติของข้อมูล ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการทดสอบเพื่อให้ข้อตกลงเบื้องต้น ของตัวแปรที่นำมาศึกษาก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นหรือไม่ ดังนี้

5.2.1) วิเคราะห์ตรวจสอบค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (Autocorrelation) ตัวแปรอิสระต้องเป็นข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง หรือที่เรียกว่า การไม่เกิด Autocorrelation โดยใช้ค่า Durbin-Watson ในการทดสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ภายในตัวเองหรือไม่ ทั้งนี้ถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าน้อยกว่า 1.5 และมากกว่า 2.5 แสดงว่าเกิด Autocorrelation หรือตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง ซึ่งจะทำให้การคำนวณในสมการการวิเคราะห์ความถดถอยพหุเชิงเส้นมีปัญหา โดยมีเกณฑ์ในการวัดค่า Durbin-Watson (เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2563) ดังนี้

มีค่าอยู่ในช่วง 0 – 1.4 แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก

มีค่าอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 แสดงว่า มีความเป็นอิสระ

มีค่าอยู่ในช่วง 2.6 – 4.0 แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบ

5.2.2) วิเคราะห์ตรวจสอบตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้น (Multicollinearty) โดยใช้สถิติ Collinearity ด้วยวิธีหา Tolerance และ VIF ซึ่งตัวแปรอิสระทุกตัวจะต้องเป็นอิสระจากกัน และไม่มีความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้น โดยตัวแปรอิสระแต่ละคู่ ค่าTolerance ไม่เข้าใกล้ 0 ควรมีค่ามากกว่า .10 และค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าน้อยกว่า 10 (Hair et al., 2006 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2563)

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากที่ได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติของข้อมูลแล้ว จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์การจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติของข้อมูล ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการทดสอบเพื่อให้ข้อตกลงเบื้องต้น ของตัวแปรที่นำมาศึกษาก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น หรือไม่ โดยนำเสนอตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ตรวจสอบผลการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปรด้วยข้อมูลสุดโต่งแบบหลายตัวแปร (Multivariate Outliers) ด้วย Mahalanobis Distances

Residuals Statistics	ก่อนตัดข้อมูล (n=202ตัวอย่าง)				หลังตัดข้อมูล (n=195ตัวอย่าง)			
	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.
Mahal. Distance	.448	56.557	12.936	9.318	.456	34.314	12.933	8.224

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสูงสุดของ Mahalanobis Distances เท่ากับ 56.557 เมื่อนำมาเทียบกับค่าวิกฤตของค่าไคว์สแควร์ χ^2 = 34.528 ที่ df =13, p = .001 ปรากฏว่า มีค่ามากกว่าค่าวิกฤต แสดงว่าในภาพรวมแล้วมีข้อมูลสุดโต่งแบบหลายตัวแปร จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระน่าจะมีการแจกแจงแบบไม่ปกติหลายตัวแปร (ไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น) ดังนั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีจำนวนตัวอย่างที่มีค่าไคว์สแควร์เกินค่าวิกฤต จำนวน 7 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ตัดตัวอย่างนั้นออกจากกระบวนการวิเคราะห์ หลังจากนั้นนำมาทดสอบอีกครั้ง พบว่า ค่าสูงสุดของ Mahalanobis Distances เท่ากับ 34.314 เมื่อนำมาเทียบกับค่าวิกฤตของค่าไคว์สแควร์ χ^2 = 34.528 ที่ df =13, p = .001 ปรากฏว่า มีค่าต่ำกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า ในภาพรวมแล้วไม่มีข้อมูลสุดโต่งแบบหลายตัวแปร

สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระน่าจะมีการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปร จึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้นจากแบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำหรับงานวิจัยนี้เดิมมีจำนวนทั้งสิ้น 202 ตัวอย่าง เหลือเพียง 195 ตัวอย่าง และสามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูลได้

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ตรวจสอบค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (Autocorrelation) และตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้น (Multicollinearity) โดยใช้สถิติ Collinearity ด้วยวิธีหา Tolerance และ VIF (n = 195 ตัวอย่าง)

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
1. การจัดการเรียนการสอนในลักษณะแยกตามความรู้พื้นฐาน (รายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการ Active learning ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง ใช้แนวทางสมรรถนะเป็นฐานผสานตัวชี้วัด สอนแยกตามกลุ่มสาระ การวัดผลและประเมินผลประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง	.369	2.706
2. การจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการสร้างคุณค่ากายและใจ รายวิชาศิลปะ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ สุขศึกษา การงานและอาชีพ ใช้กระบวนการโครงงานฐานวิจัย	.402	2.490
3. การจัดการเรียนการสอนในลักษณะทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในรอบวัน กิจกรรมคุณธรรม ใช้แนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน วัดผลประเมินผลแบบคะแนนผ่านและไม่ผ่าน	.382	2.620
4. การจัดให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาวิชาที่ยาก ได้แก่ คณิตศาสตร์ ปรัชญา ภาษาลาติน และภาษากรีก	.620	1.613
5. การจัดให้นักเรียนได้ศึกษาคำสอน ความเชื่อในแต่ละศาสนา เพื่อการฝึกสมองหรือการฝึกระเบียบของจิตใจ	.548	1.825
6. การใช้วิธีสอนโดยการตั้งคำถามเพื่อดึงความรู้ในตัวนักเรียนออกมา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น	.495	2.019
7. การใช้วิธีสอนแบบบรรยายที่ใช้คำถามฟื้นความจำของนักเรียน จากนั้นเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน	.592	1.690
8. การยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เสรีภาพแก่นักเรียนที่จะเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ	.521	1.921
9. การจัดเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น เล่นอย่างอิสระ เรียนจากของจริงและประสบการณ์จริง	.568	1.761
10. การจัดเรียนการสอนโดยนำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหาใหม่ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ มีการสรุป และให้นักเรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น	.396	2.523
11. การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูก	.494	2.026
12. การสร้างความพร้อมของผู้เรียนก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน	.373	2.682
13. การสร้างแรงจูงใจ และการปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน ด้วยการให้คำชมเชย การให้โอกาสแสดงตัว	.510	1.960
Durbin-Watson = 2.159		

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า Durbin - Watson เท่ากับ 2.159 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง จึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น สามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูลได้ และตัวแปรอิสระแต่ละคู่ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า .10 อยู่ระหว่าง .369 – .620 และค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าน้อยกว่า 10 อยู่ระหว่าง 1.613 - 2.706 สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกัน และไม่มีความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุเชิงเส้น (Multicollinearity) จึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น สามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลได้

ตารางที่ 4 วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

n = 195 ตัวอย่าง

การจัดการเรียนการสอน	คะแนนดิบ (Unstandardized Coefficients)		คะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients)		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.234	.180		6.850***	.000
1. การจัดเรียนการสอนโดยนำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหาใหม่ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ มีการสรุป และให้นักเรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น (x1)	.178	.050	.246	3.593***	.000
2. การจัดการเรียนการสอนในลักษณะแยกตามความรู้พื้นฐาน (รายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการ Active learning ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง ใช้แนวทางสมรรถนะเป็นฐานผสานตัวชี้วัด สอนแยกตามกลุ่มสาระ การวัดผลและประเมินผลประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง (x1)	.142	.054	.188	2.656**	.009
3. การใช้วิธีสอนแบบบรรยายที่ใช้คำถามฟื้นความจำของนักเรียน จากนั้นเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน (x3)	.112	.043	.155	2.599**	.010

	การจัดการเรียนการสอน	คะแนนดิบ (Unstandardized Coefficients)		คะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients)		
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
4.	การสร้างแรงจูงใจ และการปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน เช่น การทำความสะอาดห้องเรียนด้วยการให้คำชมเชย การให้โอกาสแสดงตัว (x4)	.094	.043	.131	2.203*	.029
5.	การจัดการเรียนการสอนในลักษณะทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในรอบวัน กิจกรรมคุณธรรม ใช้แนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน วัดผลประเมินผลแบบคะแนนผ่านและไม่ผ่าน (x5)	.107	.051	.150	2.106*	.037
6.	การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูก (x6)	.075	.037	.113	2.019*	.045

R=.765, R^2=.586, R^{Adj}=.572, Std.Error=.45102

F= 44.280, sig=.000

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของผู้เรียนในสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ตัวแปรทั้ง 13 ตัวแปร ได้แก่ มีเพียง 6 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา จังหวัดสตูล โดยพบว่า การจัดเรียนการสอนโดยนำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหาใหม่ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ มีการสรุป และให้นักเรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ขณะที่การจัดการเรียนการสอนในลักษณะแยกตามความรู้พื้นฐาน (รายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการ Active learning ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง ใช้แนวทางสมรรถนะเป็นฐานผสานตัวชี้วัด สอนแยกตามกลุ่มสาระ การวัดผลและประเมินผลประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง และการใช้วิธีสอนแบบบรรยายที่ใช้คำถามฟื้นความจำของนักเรียน จากนั้นเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการสร้างแรงจูงใจ การปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน ด้วยการให้คำชมเชย การให้โอกาสแสดงตัว การจัดการเรียนการสอนในลักษณะทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในรอบวัน กิจกรรมคุณธรรม ใช้แนวทางสมรรถนะชีวิตใน

กิจวัตรประจำวัน วัดผลประเมินผลแบบคะแนนผ่านและไม่ผ่าน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมทำนายพยากรณ์ได้ร้อยละ 58.60 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับดังนี้

$$\hat{y} = 1.234 + .178(x1) + .142(x2) + .112(x3) + .094(x4) + .107(x5) + .075(x6)$$

$$\hat{z} = 0.246(x1) + 0.188(x2) + 0.155(x3) + 0.131\ (x4) + 0.15(x5) + 0.113(x6)$$

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลตามประเด็นดังนี้

การจัดเรียนการสอนโดยนำเข้าสู่บทเรียนสอนเนื้อหาใหม่ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ มีการสรุป และให้นักเรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น การจัดการเรียนการสอนในลักษณะแยกตามความรู้พื้นฐาน (รายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการ Active learning ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง ใช้แนวทางสมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด สอนแยกตามกลุ่มสาระ การวัดผลและประเมินผลประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง การใช้วิธีสอนแบบบรรยายที่ใช้คำถามฟื้นความจำของนักเรียน จากนั้นเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน การสร้างแรงจูงใจ และการปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน ด้วยการให้คำชมเชย การให้โอกาสแสดงตัว การจัดการเรียนการสอนในลักษณะทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในรอบวัน กิจกรรมคุณธรรม ใช้แนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน วัดผลประเมินผลแบบคะแนนผ่านและไม่ผ่าน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียนที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก โรงเรียนทั้ง 10 โรงเรียนในจังหวัดสตูลเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sanbox) ที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่สำหรับการทดลองนวัตกรรมการศึกษา โดยสถานศึกษามีการบริหารงานได้อย่างอิสระและได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และความต้องการของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ มีการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมร่วมและมีบทบาทในการเรียนการสอน ซึ่งเปลี่ยนเส้นทางการเรียนรู้ใหม่ในองค์ประกอบเดิม นั่นคือ ครู เด็ก และความรู้ โดยครูต้องจัดกระบวนการให้เด็กไปหาความรู้ การเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การสอนจะเป็นลักษณะโครงงานฐานวิจัยในโรงเรียน สิ่งที่ต้องทำคือ เปลี่ยนครูให้เป็นโค้ช สามารถบูรณาการความรู้จากทุกศาสตร์วิชาด้วยการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ใหม่ แบ่งเรียนสาระวิชาและเรียนวิจัยควบคู่ไปเท่า ๆ กัน ประกอบกับครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์เป็นอย่างดี โดยเห็นว่าการจัดเรียนการสอนหากมีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ มีการสรุป และให้นักเรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบ Active learning จากนั้นใช้วิธีสอนแบบ

บรรยายที่ใช้คำถามฟื้นความจำของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูก และเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน มีการสร้างแรงจูงใจ และการปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน ปลูกฝังกิจกรรมในรอบวัน กิจกรรมคุณธรรม ใช้แนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวันแล้วจะทำให้นักเรียนมีสมรรถนะหลักของผู้เรียนทั้งในเรื่อง การจัดการตนเอง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานศึกษาของเจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, ชิดชนก เชิงเชาว์, อภิรักษ์ จันทวงศ์, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร, ดำรงศ์พันธ์ ใจห้าววีระพงศ์ และพัชริดา ขำขจร (2562) ที่พบว่า คุณภาพการสอนของอาจารย์มีอิทธิพลต่อนิสัยในการเรียน และแรงจูงใจของนักเรียน นักศึกษาและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อิทธิพลต่อนิสัยในการเรียนของนักเรียนนักศึกษา โดยพบว่า คุณภาพการสอนของอาจารย์มีอิทธิพลต่อนิสัยในการเรียนของนักเรียน นักศึกษา โดยส่งผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบสมบูรณ์ (Fully Mediator) และสามารถยืนยันได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาเป็นตัวแปรคั่นกลางแบบสมบูรณ์ (Fully Mediator) ระหว่างคุณภาพการสอนของอาจารย์กับนิสัยในการเรียนของนักศึกษาที่จะทำให้เกิดสมรรถนะหลักของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับ Asfani, Suswanto & Wibawa, (2016) พบว่า ระดับสมรรถนะของนักเรียนได้รับอิทธิพลจากหลากหลายปัจจัย ปัจจัยเหล่านี้สามารถมาจากครูที่ทำหน้าที่สอน นักเรียนที่เปรียบเสมือนผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวสนับสนุน และสอดคล้องกับสกลรัชต์ แก้วดี (2560) พบว่า แรงจูงใจเกิดขึ้นได้ทั้งภายในภายนอก และนักเรียนส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากภายใน โดยวิธีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่ครูส่วนใหญ่ใช้คือ การกระตุ้นในเกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน และการกระตุ้นแรงจูงใจของนักเรียนด้วยปัจจัยภายใน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การจัดการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนควรมีการนำเข้าสู่บทเรียน และการนำเนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ และเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน โดยมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูก รวมทั้งพยายามสร้างแรงจูงใจ และการปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียน ในขณะเดียวกันครูผู้สอนต้องหมั่นศึกษา ค้นคว้า หาสิ่งแปลกใหม่ตามวิทยาการต่าง ๆ ในโลกของวิชาการให้ทัน หมั่นฝึกฝน ปรับปรุงตนเอง ไปพร้อม ๆ กับการสอนนักเรียน เพื่อจะทำให้สมรรถนะหลักของผู้เรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง ด้านการสื่อสาร ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้านการคิดขั้นสูง และด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งนั้นเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทาง วิธีการ บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน จังหวัดสตูลในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

เอกสารอ้างอิง

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, อภิรักษ์ จันทวงศ์, ชิดชนก เชิงเชาว์, จุฑารัตน์ คชรัตน์, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร และสุภาวดี ธรรมรัตน์. (2562, กันยายน-ธันวาคม). รูปแบบการสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.* 14 (3): 63-78.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์. (2563). *การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนเข้มแข็งในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, ชิดชนก เชิงเชาว์, อภิรักษ์ จันทวงศ์, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร, ดำรงศ์พันธ์ ใจห้าววีระพงศ์ และพัชริดา ขำขจร. (2562). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างคุณภาพการสอนของอาจารย์ที่มีอิทธิพลต่อนิสัยในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ และสัมมนาเครือข่ายพัฒนาสังคม/ชุมชนภาคใต้ ครั้งที่ 1 "ภาคีเครือข่ายกับการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน" วันที่ 9 สิงหาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.* (หน้า 381-388) ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และนันทิยารัตน์ สุริโย. (2559). การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบูโหลนดอนจังหวัดสตูล. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7 วันที่ 23 พฤษภาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.* (หน้า118-130) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, ชิดชนก เชิงเชาว์ และเกษตรชัย และหีม. (2562, กันยายน-ธันวาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับเศรษฐกิจชุมชนที่นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งชุมชนในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.* 30(3), 61-79.

ทิศนา แขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2560). *เอกสารประกอบการสอนการออกแบบและการจัดการเรียนรู้.* อุดรธานี: ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. จาก http://portal5.udru.ac.th/ebook/pdf/upload/1808s5V0LZ97E3n58y3i.pdf

สกลรัชต์ แก้วดี. (2560). แรงจูงใจและการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ *วารสารครุศาสตร์.* 45(1), 243-260.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2563). *โครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กลไก และแนวโน้มผลกระทบ ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดสตูล.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สู่สถานศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)*. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก:http://www.nesdb.go.th.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด ค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565, จาก: http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1686-file.pdf

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักสูตรพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* ค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2564, จาก: http://www.reo9.obec.in.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20190822161252onCCXj8..pdf

Asfani, K., Suswanto, H., & Wibawa, A.P. (2016). Influential factors of students' competence. *World Transactions on Engineering and Technology Education,* 14(3), 416-420, http://wiete.com.au/journals/WTE&TE/Pages/Vol.14,%20No.3%20(2016)/13-Wibawa-A.pdf

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต

The Study of Learning Achievement and Problem Solving Abilities Mathematical By Learning Management Using The Explicit Teaching Model of Grade 12 at Srinagarindra The Princess Mother School, Phuket

พัณณิภา ขวัญนิมิตร[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[1] และอนุรักษ์ ประเสริฐสกุล[1]

Pannipa Khwannimit[1*], Anuwat Jirawatphanit[1] and Anurak Veeraprasertsakul[1]

[1] สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pannipa.mod@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท (Explicit Teaching Model) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่าขั้นทำความเข้าใจ มีคะแนนเฉลี่ย 2.14 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.44 อยู่ในระดับดี ขั้นวางแผนแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 1.81 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.44 อยู่ในระดับค่อนข้างดี ขั้นดำเนินการตามแผน มีคะแนนเฉลี่ย 2.31 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.00 อยู่ในระดับดีมาก และขั้นสุดท้ายคือขั้นตรวจสอบผลนักเรียนเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 2.41 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.19 อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this research was to study the learning achievement and problem solving ability of students from learning management by using the Explicit Teaching Model. The target group were middle school students. 6th place, Srinagarindra The Princess Mother School, Phuket, Academic Year 2021, 30 students. The tools used were 1) Learning Management Plan. The teaching method was explored, 2) an achievement test, and 3) a mathematical problem-solving ability test.

The results showed that 1) the learning achievement after learning management using the Explicit Teaching Model was higher than before. 2) the student's ability to solve mathematical problems. We found that understanding had an average score of 2.14, representing 71.44 percent, is a good level problem-solving. Plan with an average score of 1.81 points, representing 60.44 percent, at a relatively good level. Plan implementation steps with an average score of 2.31 points, representing 77.00 percent, is a very good level and the last step is to check the students' results to understand the problem, with an average score of 2.41 points, representing 71.19%, in good level

Keywords: Explicit Teaching Model, Problem Solving Abilities Mathematical

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ไว้ว่า คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 1) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นจุดหมายสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระแสการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุดไม่ว่าในบริบทใด ๆ (อัมพร ม้าคะนอง. 2546: คำนำ) ทั้งนี้การแก้ปัญหาเป็นทักษะและกระบวนการที่สำคัญอย่างมาก ดังที่สภาครูคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (NTCM, อ้างถึงในวิรัลยุพา คงภักดี, 2561) ได้กล่าวว่า การแก้ปัญหาต้องเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งการแก้ปัญหาจะต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งหนึ่งในด้านที่สำคัญอย่างยิ่งได้แก่ ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสูงสุด โดยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสูงสุด โดยทักษะและกระบวนการคณิตศาสตร์ที่จำเป็นและ

ต้องการพัฒนาในตัวนักเรียนได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหา 2) ทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการให้เหตุผล และ 5) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนควรจะเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ รู้จักประยุกต์และปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสม รู้จักตรวจสอบและสะท้อนกระบวนการแก้ปัญหา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ซึ่งสำหรับปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนพบว่า นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาไม่เป็น เนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีระบบในการทำความเข้าใจ วางแผนหาทางเลือกแล้วดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่คิดเอาไว้และตรวจสอบผลที่ได้โดยใช้วิธีคิดที่ต่างไปจากเดิม ตลอดจนขยายผลไปสู่ปัญหาใหม่ การสอนให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหายังยึดติดกับวิธีการบอกให้นักเรียนคิดตามครู และดำเนินการแก้โจทย์ปัญหาไปตามขั้นตอนวิธีที่ตายตัว (ปรีชา เนาว์เย็นผล, 2538 : 92) ดังที่ Polya (1957) กล่าวว่าการแก้ปัญหาเป็นพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์ ความคิดส่วนใหญ่ของมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับปัญหารอบตัว มนุษย์มีการแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความเจริญก้าวหน้าของโลกที่เกิดขึ้น ก็เกิดจากการรู้จักแก้ปัญหาของมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : หน้า 2) ได้กล่าวว่า ปัญหาหลักในการเรียนการสอนโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ คือ นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาไม่ได้มีสาเหตุมาจากนักเรียนอ่านโจทย์ไม่เข้าใจและสาเหตุอื่น ๆ ที่สืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะทางปัญหาของนักเรียน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนของครูย่อมมีผลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ดังที่ เบลล์ (Ball, 1998 : หน้า 311 ; อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2540 : 1) เสนอว่าวิธีการสอนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญและเหมาะที่จะใช้ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นอย่างยิ่งเพราะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพในการวิเคราะห์ และเป็นเครื่องช่วยให้ประยุกต์ศักยภาพในการวิเคราะห์ และเป็นเครื่องช่วยให้ประยุกต์ศักยภาพเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์ใหม่ การแก้ปัญหาช่วยให้นักเรียนรู้ข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดรวบยอดและหลักการต่าง ๆ โดยแสดงการประยุกต์ใช้ในคณิตศาสตร์เองและที่สัมพันธ์กับสาขาอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2553, อ้างถึงในวิรัลยุพา คงภักดี , 2561) ที่ได้เสนอแนวคิดในทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไว้หลายประการ เช่น ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เริ่มต้นแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนับสนุนให้นักเรียนใช้ยุทธวิธีแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งรูปแบบ ฝึกให้นักเรียนสร้างปัญหาใหม่เอง เปิดอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับยุทธวิธี และกระบวนการแก้ปัญหาที่เหมาะสม รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย

สถิติศาสตร์มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการรวบรวม วิเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจที่มีการเชื่อมโยงกับคณิตศาสตร์ในด้านการคำนวณค่าจากกลุ่มที่สนใจ ซึ่งปัญหาที่ผู้วิจัยพบเจอจากการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องค่าวัดทางสถิติ คือ นักเรียนบางคนไม่สามารถเลือกใช้ค่ากลางของข้อมูลที่

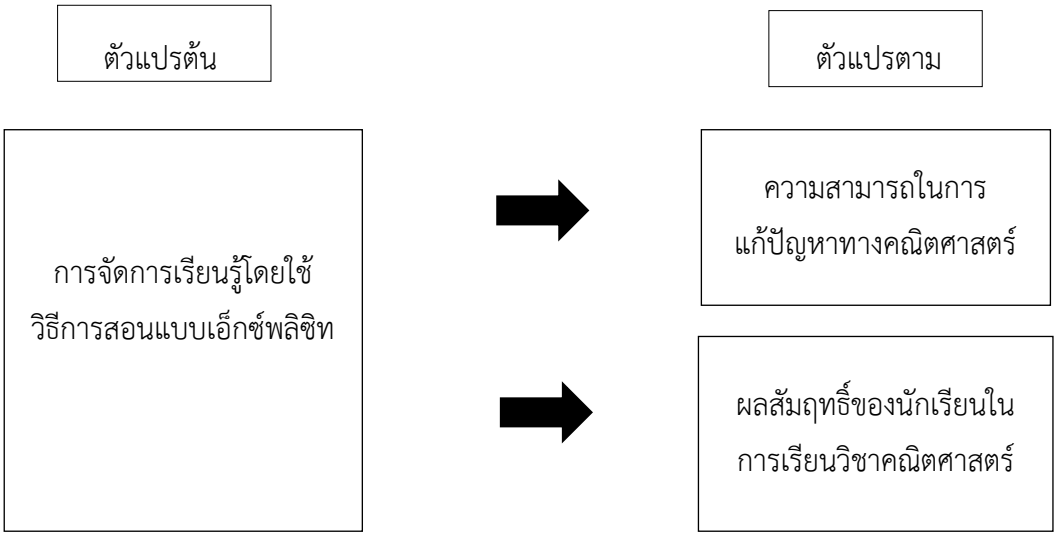
เหมาะสมมาเป็นตัวแทนของข้อมูลในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งเมื่อสอนในเนื้อหาการวัดการกระจายของข้อมูลจำเป็นต้องใช้ความรู้เดิมเป็นพื้นฐานเพื่อให้บทเรียนเกิดความต่อเนื่อง เพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น พบว่า วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท (Explicit Teaching Model) เป็นการออกแบบวิธีการสอนโดย บาริค โรเซ็นไชน์และโรเบิร์ต สตีเวนส์ มีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การนำเสนอเนื้อหาใหม่ 2) การนำเสนอเนื้อหาใหม่ 3) การฝึกปฏิบัติโดยครูให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด 4) ให้ข้อมูลย้อนกลับและวิธีแก้ไข 5) การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ และ6) การทบทวนเป็นรายสัปดาห์และรายเดือน (วัชรี ไชยบุตร, 2557 : 53) ดังนั้น วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิทจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการเรียนรู้ เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะนำวิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท มาจัดการเรียนการสอนเพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เนื่องจากมีกระบวนการของการทบทวนเนื้อหาก่อนและหลังเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ นอกจากนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ พร้อมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท รวมแผนจัดการเรียนรู้ 5 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ ใช้สำหรับวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.ขั้นเตรียมการ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท เรื่องค่าวัดทางสถิติ รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องค่าวัดทางสถิติ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และจัดทำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท เรื่องค่าวัดทางสถิติ รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง ในการสอน เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ จึงวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ตรวจให้คะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท และทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T_1 แทน การทดสอบก่อนการจัดกระทำการทดลอง

T_2 แทน การทดสอบหลังการจัดกระทำการทดลอง

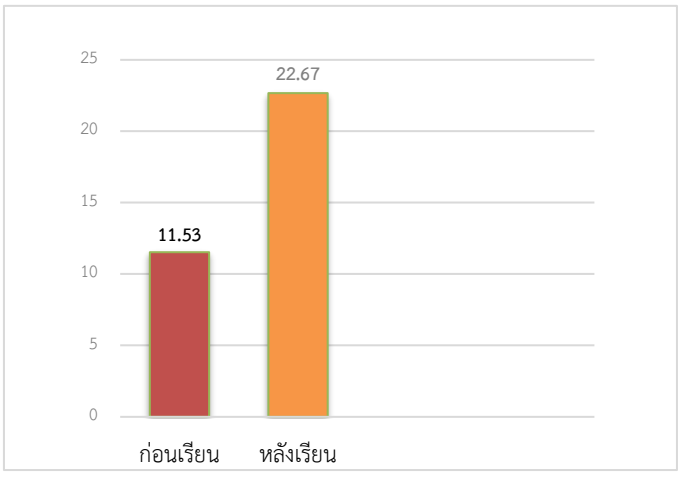
x แทน การจัดกระทำกลุ่มทดลอง

นอกจากนี้ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์หาระดับวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา โดยวิเคราะห์เกณฑ์จากคะแนนสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละเทียบจากเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

ผลการวิจัย

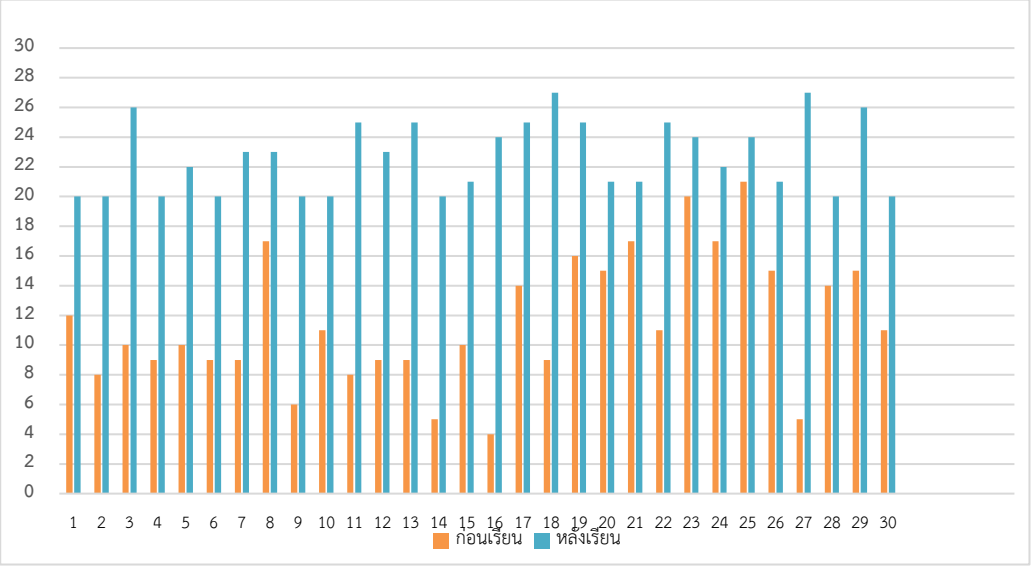
ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องค่าวัดทางสถิติ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องค่าวัดทางสถิติ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 11.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.33 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 22.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.62 เฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ซึ่งนักเรียนจำนวน 30 คน มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมากกว่าร้อยละ 60 จากการที่ได้จัดจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนรายบุคคล

คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 30 คน จากผลการวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียน พบว่าขั้นทำความเข้าใจเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 2.14 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.44 อยู่ในระดับดี ขั้นวางแผนแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความคิดและเหตุผลรวมถึงหลักการต่าง ๆ เพื่อจะนำไปสู่สิ่งที่ต้องการหา มีคะแนนเฉลี่ย 1.81 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.44 อยู่ในระดับค่อนข้างดี ขั้นดำเนินการตามแผนนักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากขั้นตอนที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย 2.31 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.00 อยู่ในระดับดีมาก และขั้นสุดท้ายคือขั้นตรวจสอบผลนักเรียนเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 2.41 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.89 ซึ่งอยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.71 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.19 อยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ตามแนวคิดของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	ข้อที่ 1		ข้อที่ 2		ข้อที่ 3		μ	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	ระดับความสามารถ
	μ	σ	μ	σ	μ	σ			
ขั้นทำความเข้าใจ	2.03	0.85	2.13	0.70	2.27	0.85	2.14	71.44	ดี
ขั้นวางแผนแก้ปัญหา	1.67	0.87	1.67	0.83	2.10	0.86	1.81	60.44	ค่อนข้างดี
ขั้นดำเนินการตามแผน	2.23	0.72	2.60	0.85	2.50	0.56	2.31	77.00	ดีมาก
ขั้นตรวจสอบผล	2.00	0.82	2.20	0.76	2.63	0.48	2.41	75.89	ดี
เฉลี่ยรวม							**2.17**	**71.19**	**ดี**

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเอ็กซ์พลิซิท ทำให้คะแนนหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิมและตรวจการบ้าน คือ ให้ครูทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะเริ่มเรียนความรู้ใหม่ โดยมีการฝึกปฏิบัติ หรือการทำแบบฝึกทักษะ ซึ่งโรเบิร์ต กาเย่ กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการ จัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริม หรือการยับยั้งการเรียน ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนของโรเบิร์ต กาเย่ (1985) จึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมี ลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียน ภายในสมอง โดยการ ภายนอก ให้เอื้อต่อกระบวนการเรียน ภายในของผู้เรียน

2. การนำเสนอสาระความรู้ใหม่ คือ ครูจะชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้สั้น ๆ แต่เข้าใจง่ายจะมีการเริ่มเข้าเนื้อหาทีละน้อย เน้นสอนประเด็นสำคัญโดยอธิบายและยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวร กาญจนมยูร (2533) กล่าวว่า บุคคลที่สำคัญมากที่สุดก็คือ ครู ครูจะต้องศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาสาระที่เป็นพื้นฐานเท่านั้น เนื้อหาต่อไปควรให้นักเรียนคิดเองโดยอาศัยความรู้พื้นฐานเท่านั้น เนื้อหาต่อไปควรให้นักเรียนคิดเองโดยอาศัยความรู้พื้นฐานที่มีอยู่ไปพัฒนาความคิดได้เอง โดยครูไม่ต้องสอนซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นและต้องมีการวัดผลทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน เพื่อจะได้สอนซ่อมเสริมให้นักเรียนได้เรียนเต็มความสามารถของแต่ละคน ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน

3. การฝึกปฏิบัติโดยมีครูแนะนำ คือ จะเป็นการให้ทำแบบฝึกหัด ให้นักเรียนถามหรือตอบคำถามหลาย ๆ คำถาม เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ให้นักเรียนฝึกลงมือกระทำเพื่อให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย

4. การให้ข้อมูลป้อนกลับและแก้ไขการปฏิบัติของผู้เรียน คือ ให้ครูตอบกลับคำตอบนักเรียนให้ถูกต้อง หรืออาจให้ข้อมูลเพิ่มเติม และควรจะมีคำชมเชยให้นักเรียนเล็กน้อยซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของบรูเนอร์ ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยสร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการรับสารจากการจัดประสบการณ์ที่ไม่ง่ายเกินไปจนไม่เกิดความท้าทาย หรือไม่ยากเกินไปจนทำให้นักเรียนเกิด ความท้อถอย เพื่อให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น พยายามหาข้อมูล และประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา

5. การฝึกอย่างอิสระ คือ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยลำพัง โดยมีครูคอยช่วยอธิบายซึ่ง สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ยึดนักเรียน เป็นสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด และ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ศึกษาค้นคว้าจากสื่อและ เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยอิสระ ครูมีส่วนช่วยในการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง

6. การทบทวนรายสัปดาห์และรายเดือน คือ ให้ครูทบทวนเป็นประจำสัปดาห์ และ อาทิตย์เพื่อให้แน่ใจว่าความรู้ ทักษะที่เรียนไปแล้ว นักเรียนรู้และปฏิบัติเข้าใจเป็นอย่างดีและเพื่อมี ความรู้ที่คงทน ซึ่งตรงตามแนวคิดของบลูม (1956) ที่ว่า การเรียนรู้ของบลูมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการ ทำซ้ำจะเป็นด้านทักษะพิสัย หรือพฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อซึ่งจะเน้นการปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึง ชำนาญด้วยการทำซ้ำไปเรื่อย ๆ จนเป็นธรรมชาติ โดยอาจจะมีการชี้แนะจากผู้ที่มีความชำนาญใน ช่วงแรกมีการกระทำเรื่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เป็นหัวใจสำคัญในการเรียนคณิตศาสตร์ ช่วยฝึกกระบวนการคิด และทักษะในการแก้ปัญหาเข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนคณิตศาสตร์สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ สำหรับกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ใช้กันเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1) การทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2) การวางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 3) การดำเนินการตามแผน และขั้นที่ 4) การตรวจสอบ (วรางคณา สำอาง , 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกาญจนา การสมทรัพย์ (2561) พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยขั้นทำความเข้าใจปัญหา (Understand the Problem) เป็น

ขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดของกระบวนการแก้ปัญหา ความเข้าใจปัญหาจะเริ่มโดยการเข้าใจคำ วลี หรือประโยคย่อย ๆ ในตัวปัญหาก่อน จะถือว่ามีความเข้าใจในปัญหาก็ต่อเมื่อสามารถแยกแยะส่วนสำคัญของปัญหาแต่ละส่วนได้ ขั้นวางแผนแก้ปัญหา (Devising A Plan For Solving It) นับว่าเป็นขั้นที่ยากขั้นหนึ่ง ในกระบวนการแก้ปัญหาต้องได้รับการฝึกฝนทางการคิดและการให้เหตุผลเป็นอย่างดี เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความรู้ ความคิดรวบยอด และหลักการต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาก่อน รวมทั้งอาจจะใช้ ประสบการณ์ที่เคยแก้ปัญหาที่มีความคล้าย คลึงมาแล้ว หรือมีส่วนใกล้เคียงกับปัญหาที่จะแก้ นำมาช่วยในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่กำหนดหรือสมมติฐานที่จะนำไปสู่ผลได้บ้าง และมีข้อมูลใดบ้างที่จะนำไปสู่สิ่งที่ต้องการหา ขั้นดำเนินการตามแผน (Carry out Your Plan) เป็นขั้นตอนที่แสดงให้ผู้อื่นเห็นในการ แก้ปัญหาซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่องจากขั้นที่สอง คือเมื่อวางแผนเสร็จแล้วก็จะเป็นขั้นเรียบเรียงและเติมรายละเอียดตามแผนที่วางไว้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีการตรวจรายละเอียดความถูกต้องของแต่ละขั้นตอนตามลำดับ และขั้นสุดท้ายคือขั้นการตรวจสอบ (Look Back To Examine The Solution Obtained) เป็นขั้นตอนที่มีประโยชน์อย่างยิ่งแต่มักจะถูกละเลย การตรวจความถูกต้องและขั้นตอนการได้คำตอบมาด้วยเพราะจะช่วยให้เราเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาโดยเกิดความคิดที่จะดัดแปลงวิธีการแก้ปัญหาให้ง่ายหรือชัดเจนยิ่งขึ้นรวมทั้งอาจเกิดความคิดที่จะดัดแปลงวิธีการแก้ปัญหาให้ง่ายหรือชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ

พัชรินทร์ ทิตะยา (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (TAI) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI นักเรียนทุกคนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา การสมทรัพย์. (2561). *การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

กรมวิชาการ. (2540). *แนวทางการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พัชรินทร์ ทิตะยา. (2562). *การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2554). *กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาปลายเปิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* ปริญญานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วรางคณา สำอาง. (2560). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน. 52-61.

วัชรี ชัยบุตร. (2557). *การจัดการเรียนรู้แบบเอ็กซ์พลิซิทเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโม่งหลวง* : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

วิรัลยุภา คงภักดีและคณะ. (2561). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ,* ปีที่ 11 ฉบับที่ 2กรกฎาคม – ธันวาคม . 86 -101.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: ระดับประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สุวร กาญจนมยูร. (2533). *เทคนิคการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา เล่ม 3 ทักษะการแก้ปัญหา.* กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.* กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี.

อัมพร ม้าคะนอง. (2546). *การสอนและการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Bloom, B. S. and others. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals.* New York: David McKay Company.

Gagné, Robert M. (1985). *The conditions of Learningand the Theory of Instruction (4th ed.),* New York: Holt, Rinehart, and Winston.

Polya, G. (1957). *How to solve it.* New York: Doubleday & Company.

ผลการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต

The effect of Polya's conceptual framework on learning achievement and ability to solve mathematical problems of students in Grade 6 at Phuket Wittayalai School Phuket Province

จารุวรรณ บรรณกิจ[1*] และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2]

Jaruwan Bannakit[1*] and Anuwat Jirawattanapanit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Undergraduate students Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[2] อาจารย์สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Lecturer in Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** jaruwanbannakit9162@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 6.25 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.56 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจอยู่ในระดับดี ขั้นวางแผนแก้ปัญหา อยู่ในระดับพอใช้ ขั้นดำเนินการตามแผน อยู่ในระดับพอใช้ และขั้นตรวจสอบผลอยู่ในระดับพอใช้ และมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับพอใช้

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

Abstract

This research is an experimental research. The experiment was conducted using a single-group experimental model. The experiment aimed to study mathematics learning achievement and math problem-solving ability from learning management according to the concept of Polya. The target group were 36 students in Grade 6 of Phuket Wittayalai School, Academic Year 2021. The tools used were 1) a learning management plan based on the Polaya conceptual framework, 2) an achievement measure, and 3) an ability measure. solve math problems

The results of the study showed that 1) The mathematics learning achievement before school had a mean score of 6.25 and the mathematics learning achievement after school had a mean score of 14.56. It was concluded that the learning achievement after learning management was higher than before the learning management. 2) The ability to solve mathematical problems after learning management according to the Polya conceptual framework. It was found that the average score in the understanding stage was at a good level. problem-solving plan at a fair level Plan implementation steps at a fair level and the process of checking the results is at a fair level and has the ability to solve mathematical problems at a fair level.

Keywords: Learning Achievement, The Ability to Solve Mathematical Problems, The problem solving process of Polya

บทนำ

คณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังนั้น ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของคนในชาติจึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนความเจริญของประเทศ ดังจะเห็นจากจุดมุ่งหมายของการศึกษาคณิตศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 ที่ให้ความสำคัญไว้ว่า คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดอย่างมีระบบ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้แล้วยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ยังคงพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ เนื่องจากนักเรียนเกิดความสับสนในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และขาดการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างมีระบบในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้สาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหาไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ อีกทั้งยังขาดกระบวนการ

คิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างเป็นระบบ และสภาพปัญหาคุณภาพการสอนของครูผู้สอน คือ ผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยที่จะทำให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างมีระบบตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้นักเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งปัญหาดังกล่าวต้องได้รับการแก้ไข (นพชัย ยอดโยม, ดลชนก พัชนี และอุไรวรรณ ปานทโชติ, 2562)

การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นกระบวนการแก้ปัญหาถือว่ามีความสำคัญ สำหรับกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ กระบวนการสอนแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งกระบวนการสอนโดยใช้แนวคิดของโพลยาเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนชัดเจน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนต้องทำความเข้าใจโจทย์ขั้นนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์โจทย์ที่พบว่าโจทย์กำหนดอะไรให้บ้าง และสิ่งที่กำหนดให้มีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีเงื่อนไขอะไรบ้างในการที่จะช่วยหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนต้องรู้จักการวางแผนการแก้ปัญหาโดยจะคิดหาวิธีการวางแผนการแก้ปัญหา ว่าจะใช้วิธีการหรือหลักการใดมาคิดแก้ปัญหานั้น ๆ ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน นักเรียนจะต้องดำเนินการคำนวณตามแผนที่วางไว้นั้น ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาสำเร็จก็จะตรวจสอบดูว่าผลที่ได้นั้นถูกต้องมีความเป็นไปได้สำหรับโจทย์นั้นหรือไม่ จะเห็นว่าการแก้ปัญหาตามรูปแบบของโพลยามีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ถ้านักเรียนได้ใช้การแก้ปัญหาตามขั้นตอนของโพลยาน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้น (Polya, 1957: 87 อ้างถึงใน โสมภิลัย สุวรรณ์, 2554 : 16–17)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต โดยในการวิจัยครั้งนี้จะนำกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามาใช้ในวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้แก่นักเรียนซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

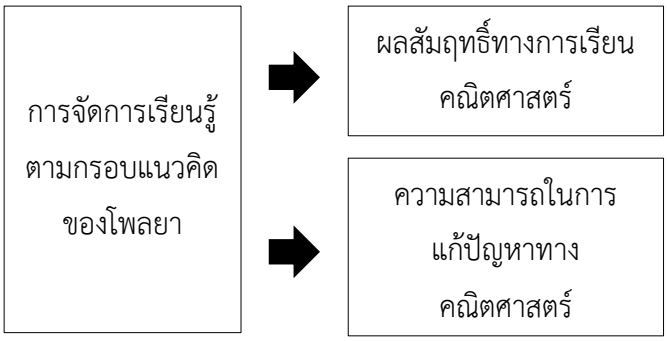
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา ทั้ง 4 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา และทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/11 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนตามขั้นตอนจากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา (Understanding the problem)
ขั้นตอนที่ 2 วางแผนแก้โจทย์ปัญหา (Devising a plan)
ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติตามแผน (Carrying out the plan)
ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบผลลัพธ์ (Looking back)

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ

3. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ แบบอัตนัยจำนวน 3 ข้อ ใช้สำหรับวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ค่าวัดทางสถิติ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้องทางด้านภาษา และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC)

2. นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้องทางด้านภาษา และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นก่อนการทดลอง

1. เตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

2. สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้องทางด้านภาษา และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) และเลือกนำมาใช้จริงจำนวน 20 ข้อ

3. และจัดทำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบอัตนัยจำนวน 3 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้องทางด้านภาษา และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC)

ขั้นทดลอง

1. ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย

2. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

3. เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ จึงวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ตรวจให้

คะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขั้นหลังการทดลอง

1. นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

1) ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวชี้วัด IOC

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐาน

1) ร้อยละ

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2) ค่าเฉลี่ย

$$\mu = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มเป้าหมาย

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x_i แทน คะแนนแต่ละคน

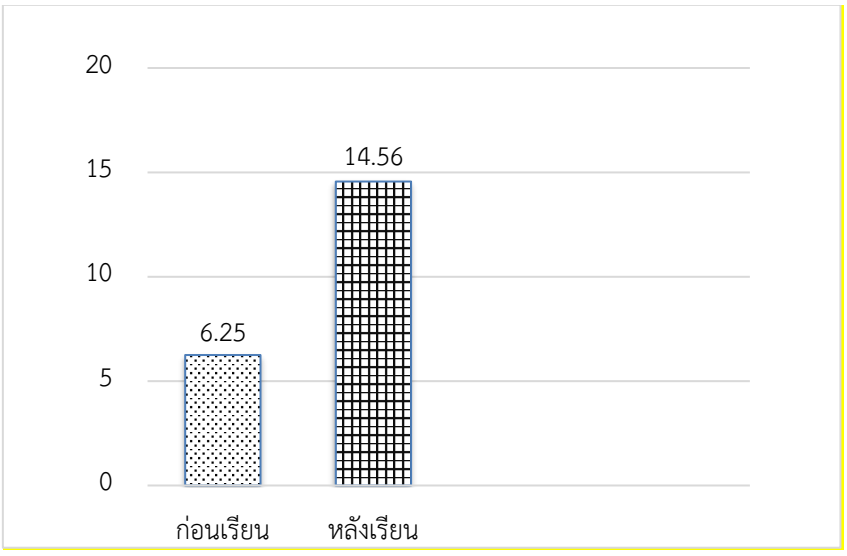
μ แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย

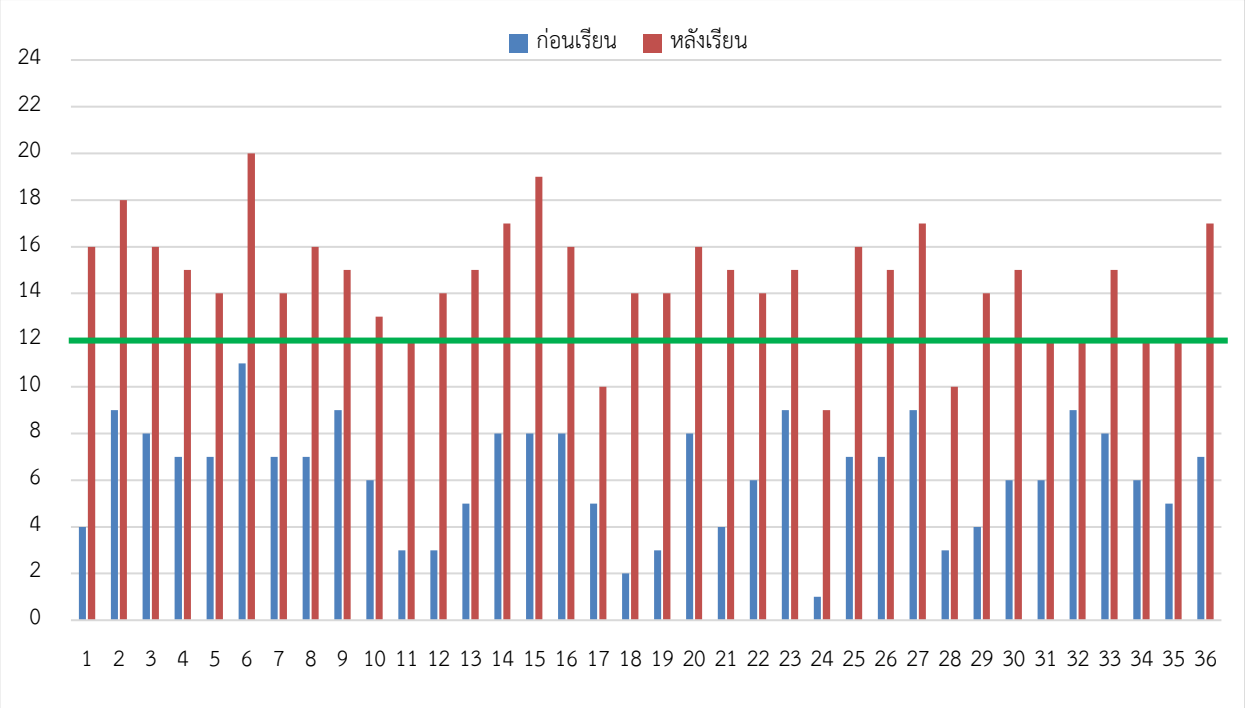
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการเรียนรู้ก่อนเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 6.25 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.30 และมีผลการเรียนรู้หลังเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.37 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ภาพประกอบที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

ภาพประกอบที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนรายบุคคล

ตอนที่ 2 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของ โพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจ 2.72 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.74 อยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นวางแผนแก้ปัญหา 2.28 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.93 อยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นดำเนินการตามแผน 2.11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.37 อยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ยขั้นตรวจสอบผล 1.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 61.11 ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้ และมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.54 อยู่ในระดับพอใช้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	คะแนนเต็ม	μ คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	σ	ระดับความสามารถ
ขั้นทำความเข้าใจ	3	2.72	90.74	0.45	ดีเยี่ยม
ขั้นวางแผนแก้ปัญหา	3	2.28	75.93	0.77	ดีมาก
ขั้นดำเนินการตามแผน	3	2.11	70.37	0.74	ดี
ขั้นตรวจสอบผล	3	1.83	61.11	0.65	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3	2.24	74.54	0.65	ดี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนรู้จักการวิเคราะห์เป็นขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนจะได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การวางแผนและฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ พูนเกล้า โกวิท วัชรินทรางกูล และกระพัน ศรีงาน (2556) ได้ทำการวิจัย การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาทศนิยมโดยใช้แบบฝึกทักษะเทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาทศนิยม เทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนพชัย ยอดโยม ดลชนก พัชนี และอุไรวรรณ ปานทโชติ (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เห็นได้ว่าจากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา ทำให้คะแนนหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของโพลยา เรื่อง ค่าวัดทางสถิติ อยู่ในระดับพอใช้ โดยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ฝึกการทำโจทย์ปัญหาที่หลากหลาย และฝึกทำบ่อย ๆ โดยในการแก้ปัญหาแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะให้ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยฝึกกระบวนการคิด และทักษะในการแก้ปัญหาเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนคณิตศาสตร์สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ สำหรับกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ใช้กันเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1) การทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2) การวางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 3) การดำเนินการตามแผน และขั้นที่ 4) การตรวจสอบ (วรางคณา สำอาง พรชัย ทองเจือ และผ่องลักษณ์ จิตต์การุณ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรางคณา สำอาง และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกาญจนา การสมทรัพย์ สุวรรณา จุ้ยทอง และอุษา คงทอง (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา การสมทรัพย์, สุวรรณา จุ้ยทอง, และอุษา คงทอง. (2561). การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 8*(2), 129-139.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

จิราภรณ์ พูนกล้า, โกวิท วัชรินทรางกูร, และกระพัน ศรีงาน. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาทศนิยมโดยใช้แบบฝึกทักษะเทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, *8*(1), 69-76.

นพชัย ยอดโยม, ดลชนก พัชนี, และอุไรวรรณ ปานทโชติ. (2562). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง* ความน่าจะเป็น โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ศึกษาครั้งที่ 2* (น.549-559). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

วรางคณา สำอางค์, พรชัย ทองเจือ, และผ่องลักษม์ จิตต์การุญ. (2560). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, *11*(1), 52-61.

โสมภิลัย สุวรรณ์. (2554). *การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลลำพูน*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (คณิตศาสตรศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

A Study the learning achievement in mathematics and Problem Solving Abilities on Mathematics using the 5-Steps Learning Process Matthayomsuksa 1 students' from Srinagarindra The Princess Mother School, Phuket.

ปิยะฎา สิทธิศักดิ์[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2] และเจษฎา สุจริตธุระการ[2]

Piyada Sitthisak[1*], Anuwat Jirawattanapanit[2] and Jedsada Sutjaritturakan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Undergraduate, Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[2] อาจารย์สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Lecturer, Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail :** s6010357217@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) มีนักเรียนจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 63.89 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs), ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to investigate the learning achievement in mathematics and to study Matthayomsuksa 1 students' problemsolving abilities using the 5-Steps Learning Process. the samples that were purposively selected were 36 Matthayomsuksa 1 students from Srinagarindra The Princess Mother School, Phuket. Instruments were 1) the lesson plans using the 5-Steps Learning Process, 2) the mathematical word problem achievement test, and 3) the mathematical word problem solving ability test. Statistics used for data analysis are average, standard deviation, and percentage.

The findings revealed that 1) The learning achievement on mathematics being using the 5-Steps Learning Process learning after learning were higher than before Learning. 2) have 23 out of 36 student (accounting for 63.89 %) to pass the criterion of 70%. and 3) The problemsolving abilities on mathematics after being using the 5-Steps Learning Process learning were good.

Keywords: the 5-Steps Learning Process learning, Problem Solving Abilities on Mathematics

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) ยิ่งกว่านั้น คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดทั้งศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งที่ผ่านมาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์นั้นส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์เป็นอย่างดี แต่ยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดความสามารถด้านการแก้ปัญหาด้านการให้เหตุผลหรือการอ้างเหตุผล การสื่อสารหรือการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่าง ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555, หน้า 1) การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัฒน์ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีการกำหนดให้ผู้เรียนนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตและการศึกษาต่อ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สภาพปัจจุบัน ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ได้เน้นการสอนโดยพิจารณาตัวอย่าง อธิบายและต้องหาคำตอบ ที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ไม่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีระบบ จึงทำให้นักเรียนผิดพลาดในการหาคำตอบที่ถูกต้อง นักเรียนไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งจะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา (อังคณา กรีณะรา, 2564) การพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้สร้างความรู้ ได้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นให้จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันได้เตรียมปรับกระบวนทัศน์ให้มีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ซึ่งจะเป็นบันไดให้นักเรียนพัฒนาไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนตามกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ระบุคำถาม (Learning to Question) 2) การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) 3) การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (Learning to Construct) 4) การเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (Learning to Communicate) และ 5) การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม (Learning to Service) (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2556)

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ได้มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) จากการสอบถามครูผู้สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่จะต้องนำไปศึกษาต่อในเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นเรื่องสำคัญที่นักเรียนต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกปัญหาที่พบ คือนักเรียนขาดทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนควบคู่กันไป และปัญหาเหล่านี้หากนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้รับการพัฒนานักเรียนจะไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคกระบวนการต่าง ๆ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม เป็นที่น่าสนใจ สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถเข้าใจเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทบทวนวรรณกรรม

1. กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) มีลักษณะลำดับขั้นตอนที่บ่งบอกถึงพัฒนาการของนักเรียน สามารถนำพานักเรียนไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ โดยครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนและเทคนิคในการพัฒนานักเรียนเป็นอย่างดี กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ประกอบด้วยขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1 (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2557, หน้า 80)

ตารางที่ 1 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)	ขั้นตอนย่อย
1. ระบุคำถาม	1.1 สังเกตสิ่งเร้าเพื่อเกิดความสงสัย 1.2 ตั้งคำถามสำคัญ/คำถามหลัก 1.3 ตั้งสมมติฐาน/คาดคะเนคำตอบ
2. แสวงหาสารสนเทศ	2.1 วางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูล 2.2 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยวิธีเก็บข้อมูลต่างๆ 2.3 วิเคราะห์และสื่อความหมายข้อมูล
3. สร้างความรู้	3.1 อภิปรายเพื่อสร้างคำอธิบายด้วยตัวนักเรียนเอง 3.2 เชื่อมโยงความรู้สู่คำอธิบายที่ถูกต้องโดยครู
4. สื่อสาร	4.1 เขียนเพื่อเสนอความรู้ที่ได้จากการสร้างด้วยตนเอง 4.2 นำเสนอด้วยวาจาหน้าชั้นเรียนหรือในสถานที่ต่างๆ
5. ตอบแทนสังคม	5.1 นำความรู้ไปใช้หรือประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ 5.2 สร้างผลงานหรือภาระงานเพื่อบริการสังคม

2. กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

โพลยา (1975 อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ ใชสงคราม, 2562) ได้เสนอ กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

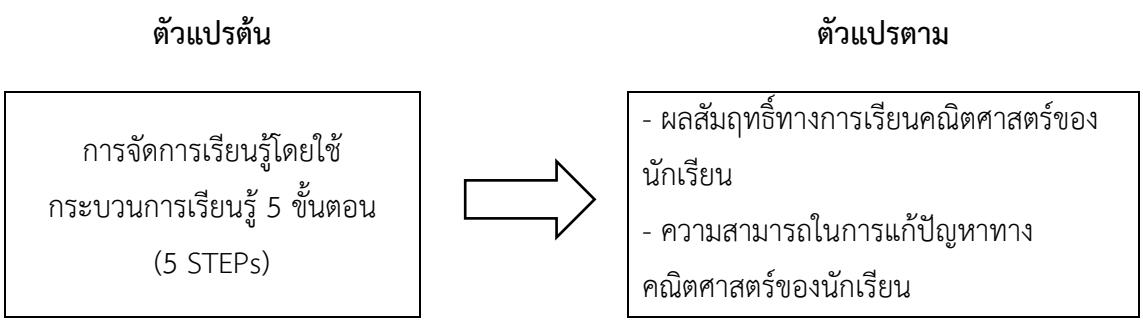
1) ขั้นเข้าใจปัญหา (Understanding the problem) การทำความเข้าใจ และระบุได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการทราบ อะไรคือข้อมูล โจทย์กำหนดเงื่อนไขอะไรบ้าง และเงื่อนไขนั้นเพียงพอที่จะแก้ไขหรือไม่ หากเกิดความกำกวมหรือขัดแย้งในการทำความเข้าใจ ควรใช้การวาดรูป โดยแยกสถานการณ์หรือเงื่อนไขออกเป็นส่วน ๆ แล้วเขียนเป็นโครงสร้างสถานการณ์หรือเงื่อนไขนั้น ๆ เพื่อทำความเข้าใจต่อไป

2) ขั้นวางแผน (Devising a plan) เป็นขั้นที่ค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลกับสิ่งที่ต้องการทราบ ถ้าหากยังไม่สามารถหาความเชื่อมโยงได้ ก็ควรใช้ขั้นตอนเหล่านี้ในการแก้ปัญหา คือ (1) พิจารณาว่าเป็นโจทย์ปัญหาที่เคยประสบมาก่อนหรือไม่หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับโจทย์ที่เคยประสบมาก่อน หากแตกต่างกันที่รูปแบบเท่านั้น (2) พิจารณารู้จักโจทย์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง หรือสัมพันธ์กับโจทย์ที่จะแก้และรู้ทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหานั้น ๆ หรือไม่ (3) พิจารณาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ และพยายามนึกถึงปัญหาที่คุ้นเคย ซึ่งมีสิ่งที่ต้องการทราบเหมือนกัน และเปรียบเทียบดูว่าจะนำวิธีการแก้ปัญหาที่เคยประสบมาใช้กับโจทย์ปัญหาที่กำลังจะแก้ไขได้หรือไม่ อย่างไร (4) อ่านโจทย์อีกครั้งและวิเคราะห์เพื่อทราบความแตกต่างที่มีโดยเทียบกับโจทย์ที่เคยประสบมา

3) ขั้นดำเนินการตามแผน (Carrying out the plan) เป็นขั้นของการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และต้องตรวจสอบแต่ละขั้นตอนที่ปฏิบัติว่าถูกต้องหรือไม่

4) ขั้นของการตรวจสอบกลับ (Looking back) เป็นการตรวจสอบการแก้ปัญหาว่าถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้นั้น อาจใช้วิธีการแก้ปัญหาอีกวิธีหนึ่งที่แตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบดูว่าผลลัพธ์ที่ได้ในตอนต้นตรงกันหรือไม่ หรืออาจใช้การประมาณคำตอบอย่างคราวๆ ในการตรวจสอบ

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ตามแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2557) ร่วมกับการใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา (Polya, 1957, อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ ใชสงคราม, 2562) โดยสามารถนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทำวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 36 คน โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 แผน 12 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน ใช้วัดก่อนเรียนและหลังเรียน แบบทดสอบนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 ค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.78

3. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ ใช้สำหรับวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) โดยมีการให้คะแนนตามเกณฑ์ของกาญจนา การสมทรัพย์ และคณะ (2561) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา	เข้าใจปัญหาได้ถูกต้อง	เข้าใจปัญหาบางส่วนไม่ถูกต้อง	เข้าใจปัญหาน้อยมากหรือไม่ถูกต้อง
ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา	เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	เลือกวิธีการแก้ปัญหาซึ่งอาจนำไปสู่คำตอบที่ถูกแต่ยังมีบางส่วนที่ผิด	เลือกวิธีการส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง
ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน	นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ได้ถูกต้อง	นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ได้ถูกต้องเป็นบางครั้ง	นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ไม่ถูกต้อง
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผล	ตรวจคำตอบได้ถูกต้องและสรุปได้ตรงประเด็น	ตรวจคำตอบได้ถูกต้องและสรุปได้บางประเด็น	ตรวจคำตอบได้เป็นบางส่วนหรือไม่ได้เลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ จำนวน 8 แผน 12 ชั่วโมง นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือนำแบบทดสอบไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพ ตรวจสอบค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก เพื่อคัดลอกแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ และสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ ข้อละ 12 คะแนน นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) จำนวน 12 ชั่วโมง เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้วัดก่อนเรียน และทำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์ทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และนำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ หลังเรียนนักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยพิจารณาจากเกณฑ์ของวิภู มูลวงค์ (2559) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
2.50 – 3.00	ดี
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 – 1.49	ปรับปรุง

ผลการวิจัย

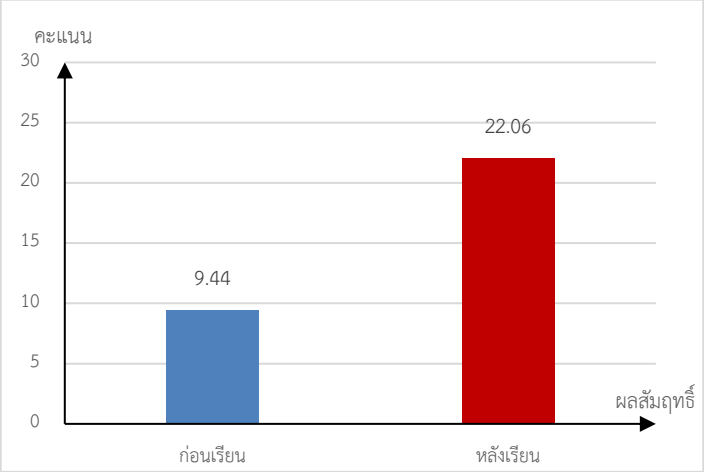
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ก่อนเริ่มการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยทำการทดสอบนักเรียนก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และหลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จนครบจำนวน 12 ชั่วโมงแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน ได้ผลการทดสอบ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

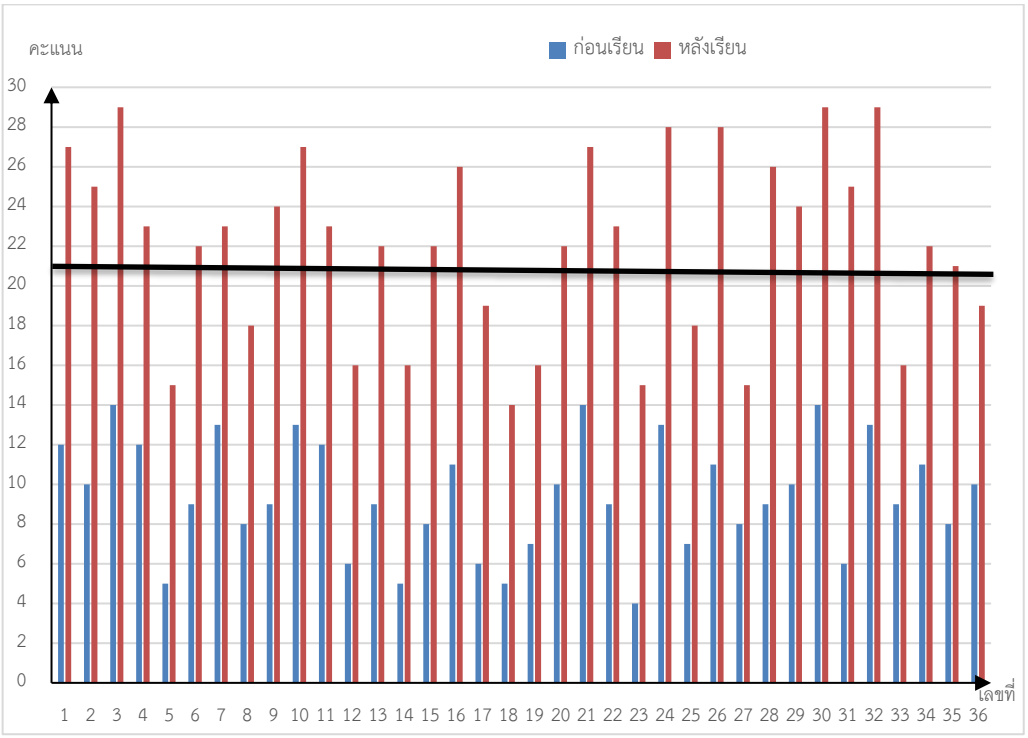
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนเรียน	36	30	9.44	2.82
หลังเรียน	36	30	22.06	4.60

จากตารางที่ 4 พบว่า ก่อนเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.82 และหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) มีค่าคะแนนเฉลี่ย 22.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.60

ภาพประกอบที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

จากภาพประกอบที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

ภาพประกอบที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) รายบุคคล

จากภาพประกอบที่ 3 พบว่า หลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) มีนักเรียนจำนวน 23 คน ได้แก่ เลขที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 20, 21, 22, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32 และ 34 คิดเป็นร้อยละ 63.89 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนจำนวน 13 คน ได้แก่ เลขที่ 5, 8, 12, 14, 17, 18, 19, 23, 25, 27, 33, 35 และ 36 คิดเป็นร้อยละ 36.11 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบโดยใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ ข้อละ 12 คะแนน ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

ขั้นตอนการแก้ปัญหา	คะแนนเต็ม	ข้อ 1		ข้อ 2		ข้อ 3		ค่าเฉลี่ยรวม		ระดับ
		μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	
ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา	3.00	3.00	0.00	2.94	0.23	3	0.00	2.98	0.08	ดี
ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา	3.00	2.81	0.40	2.64	0.54	2.92	0.28	2.79	0.40	ดี
ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน	3.00	2.59	0.55	2.25	0.72	2.56	0.55	2.46	0.61	พอใช้
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผล	3.00	2.39	0.6	2.14	0.71	2.39	0.64	2.31	0.68	พอใช้
ค่าเฉลี่ยรวม								2.63	0.44	ดี

จากตารางที่ 5 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 เมื่อพิจารณาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นรายขั้นตอน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในขั้นความทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาและขั้นวางแผนแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี และมีความสามารถในขั้นดำเนินการตามแผนและขั้นการตรวจสอบผลอยู่ในระดับพอใช้

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต สามารถนำสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการคำนึงถึงความเหมาะสมกับนักเรียนและประโยชน์ที่นักเรียนควรได้รับ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างคงทนถาวร ดังความเห็นของวยุรี วงค์สมศรี (2560) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพ มีทักษะในการค้นคว้า แสวงหาความรู้และมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่คอยช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ และแบ่งปันประสบการณ์จัดสถานการณ์เร้าให้นักเรียนได้คิด ตั้งคำถามและลงมือตรวจสอบ ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถบนพื้นฐานของความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างความรู้จากพื้นความรู้เดิม แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สรุปข้อความรู้ ขยายและสร้างปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมทั้งประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้สุดท้ายและนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฬาลักษณ์ ใจอ่อน และ ศศิวิภา พระสุธาพิทักษ์ (2561) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPs) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องเลขยกกำลังโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPs) ทำให้นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 73.08 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 16.63 คิดเป็นร้อยละ 83.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 1.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิษา ศิริสุข, ไพศาล หวังพานิช และสงวนพงศ์ ชวนชม (2562) เรื่อง การศึกษาผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการตั้งคำถามเพื่อก่อให้เกิดความอยากรู้ อยากเรียน มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สามารถสรุปความคิดรวบยอด แนวคิดที่สำคัญ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาเพื่อให้ได้คำตอบของโจทย์ที่กำหนด อาศัยการใช้ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะและกระบวนการแก้ปัญหา แนวคิดการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มีอยู่ผสมผสานกับการอ่านจับใจความ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เพื่อค้นหาคำตอบของปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรางคณา สำอาง, พรชัย ทองเจือ และผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ (2560) เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ โพลยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี 2) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ ทิตะยา (2562) เรื่อง การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (TAI) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI นักเรียนทุกคนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) . *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : 3-คิว มิเดีย.

กาญจนา การสมทรัพย์, สุวรรณา จุ้ยทอง และอุษา คงทอง. (2561). การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(2)*, 129-139.

จุฬาลักษณ์ ใจอ่อน และ ศศิวิภา พระสุธาพิทักษ์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPs). *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย, 13(25).* 137-144.

พัชรินทร์ ทิตะยา. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2556). *เอกสารประกอบการพัฒนาครู (ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์) โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง โดย สพม.1 สพม. 42 สพป. ระยอง 2 และสพป.ตราด กับคณะครุศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

วรางคณา สำอาง, พรชัย ทองเจือ และ ผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ. (2560). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(1). 52-61.

วยุรี วงค์สมศรี. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPs).* สืบค้นจาก https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=150503&bcat_id=16

วิภู มูลวงศ์. (2559). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิริลักษณ์ ใชสงคราม. (2562). *การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT ร่วมกับบาร์โมเดล (Bar Model).* วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์.*กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สุนิษา ศิริสุข, ไพศาล หวังพานิช และ สงวนพงศ์ ชวนชม. (2562). การศึกษาผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน. *สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์, 7(1).* 63 – 72.

อังคณา กรีณะรา. (2564). การพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น และใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,*วารสารออนไลน์ครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 8*(1), 119-128.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

A study of mathematics learning achievement and mathematical reasoning ability from learning management by IMPROVE teaching method Matthayomsuksa 2 students' from Srinagarindra The Princess Mother School, Phuket

ศุภมาส ทองคำ[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[1] และกัณตภน ชัยเสนา[1]

Supamas Thongkum[1*], Anuwat Jirawattanapanit[1] and Kantapon Chaisena[1]

[1] สาขาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** s.thongkum@swpk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ปีการศึกษา 2564 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE, ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this research was to study mathematics learning achievement and math reasoning ability from learning management by IMPROVE teaching method of Mathayom Suksa 2 students at Chaloem Phrakiat Somdej Phra Srinakarin School, Phuket Province. Phuket, Academic Year 2021, consisted of 34 people. The research tools were 1) Learning Management Plan. The teaching method was IMPROVE, 2) an achievement measure, and 3) a mathematical reasoning questionnaire. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and percentage.

The results of the research were as follows: 1) The mathematics learning achievement after learning from the learning management higher than before learning management 2) mathematical reasoning ability of students after learning management by the IMPROVE teaching method is at an excellent level.

Keywords: learning management by IMPROVE teaching method, math reasoning ability

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิดและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์จึงเป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ ตลอดจนมีทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555: 1) และจากคำกล่าวที่ว่า “คณิตศาสตร์ คือการให้เหตุผล” (อัมพร ม้าคนอง, 2553: 48 อ้างถึงใน National Council of Teachers of Mathematics (NCTM), 1989) แสดงให้เห็นว่าการให้เหตุผลมีนั้นความสำคัญและเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และใช้งานคณิตศาสตร์ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะมีการให้เหตุผลอยู่เสมอ การให้เหตุผลจึงเป็นทักษะและกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์วางแผนตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การทำงานและการดำรงชีวิตได้ ดังนั้นครูจึงต้องส่งเสริมและพัฒนาทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนไปพร้อมกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระทางคณิตศาสตร์ด้วยการให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรม หรือตั้งคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด อธิบาย และให้เหตุผลโดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการอธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

จากการศึกษาผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ หรือ PISA พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์เป็นด้านที่คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยจากผลการทดสอบในปี 2561 มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เท่ากับ 419 คะแนน ซึ่งคะแนนมาตรฐาน OECD มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 489 คะแนน และหากพิจารณาผลการประเมินในหมวดกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พบว่าผู้เรียนของประเทศไทยมีความสามารถต่ำสุดในเรื่องของกระบวนการคิด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไทยประสบปัญหาในการนำความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) พบว่าผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ที่ตกต่ำและผลการสอบในแต่ละปีการศึกษามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงไม่ผ่านครึ่งของคะแนนเต็ม ซึ่งในปี 2562 คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เท่ากับ 26.73 คะแนน อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าครึ่งของคะแนนเต็มและมีคะแนนต่ำทั้งในระดับประเทศ ระดับสังกัด ระดับจังหวัด และในระดับโรงเรียน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) จากผลคะแนนข้างต้นทำให้ทราบถึงปัญหาของการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างน่าสนใจ หลากหลายและทันยุคสมัย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์ หากผู้เรียนเกิดความสนใจ พอใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการอยากที่จะเรียน อยากที่จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาอย่างแท้จริง และการที่ผู้เรียนเข้าใจในตัวเนื้อหานั้นไม่เพียงแต่เป็นการท่องจำแต่จะทำให้เนื้อหาความรู้นั้นติดตัวผู้เรียนไปตลอด

การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการสอนที่ต้องอธิบายกฎ สูตร ซึ่งการเรียนในแบบท่องจำ นักเรียนจะไม่ตอบสนองต่อการเรียน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดและการใช้เหตุผลซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี IMPROVE เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่เน้นการรู้คิดจากเนื้อหาความรู้ใหม่และนำความรู้ไปใช้ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่เรียน วิธี IMPROVE มี หลักการที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก คือ การให้นักเรียนสร้างความรู้ใหม่และการนำความรู้ไปใช้ด้วยตนเอง โดยอาศัยคำถามที่เน้นการรู้คิดในการสร้างความรู้ ประการที่สองคือ การสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน และประการที่สามคือ การตรวจสอบข้อผิดพลาดทางการเรียนและการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้นักเรียนทราบข้อผิดพลาดและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจากการเรียนรู้ (Mevarech & Kramarski, 1997; อ้างถึงใน สุวรรณี เสาร์ทอง, 2558) จากหลักการที่สำคัญ 3 ประการ นำไปสู่ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ซึ่งมีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้ขั้นที่ 1 ขั้นนำความรู้ใหม่ (Introducing new concept : I) ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างและสรุปความรู้โดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิด (Metacognitive questioning : M) ขั้นที่ 3 ขั้นนำความรู้ไปใช้โดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิด (Practicing : P) ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดและอุปสรรค (Reviewing and reducing difficulties : R) ขั้นที่ 5 ขั้นสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความรอบรู้ (Obtaining mastery : O) ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Verification : V) ขั้นที่ 7 ขั้นเพื่อปรับแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและเพิ่มพูนความรู้(Enrichment : E)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE มีการใช้คำถามที่เน้นการรู้คิด นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลทางคณิตศาสตร์จากคำถามที่เน้น การรู้คิดที่ใช้กำกับความคิดของนักเรียนในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ นักเรียนสามารถพิจารณาตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่างส่งผลให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดและอธิบายเหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ประกอบคำตอบ และเน้นการตรวจสอบข้อผิดพลาดทางการเรียนและการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้นักเรียนทราบข้อผิดพลาดและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลการแก้ โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ IMPROVE เพื่อวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เกิดประสิทธิภาพ มุ่งให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การทบทวนวรรณกรรม

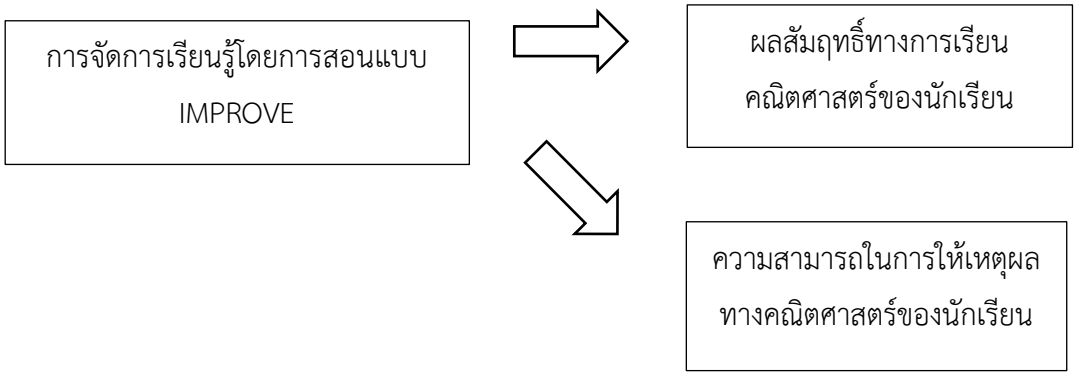
สุวรรณี เสาร์ทอง(2558) ได้ให้ความหมายบทบาทครูและบทบาทนักเรียนแต่ละขั้นตอนตามการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE แสดงตามตาราง 1

ตารางที่ 1 บทบาทครูและนักเรียนในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่ความรู้ใหม่	1. นำเสนอตัวอย่าง ข้อมูล ปัญหา หรือสถานการณ์ปัญหา 2. สร้างแรงจูงใจให้เกิดกับนักเรียน	1. พยายามทำความเข้าใจตัวอย่าง ข้อมูล ปัญหา หรือสถานการณ์ปัญหา
ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างและสรุปความรู้ใหม่	1. ครูแจกใบกิจกรรมที่ประกอบด้วยตัวอย่าง ข้อมูลปัญหา หรือสถานการณ์ปัญหาและคำถามที่เน้นการรู้คิด	1. นักเรียนตองคำถามที่เน้นการรู้คิดทั้ง 4 ประเภท 2. นักเรียนสรุปเป็นความรู้ใหม่

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
	2. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน 3. ครูพยายามกระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถามที่เน้นการรู้คิดและสรุปเป็นความรู้ 4. ครูยกตัวอย่างเพิ่มเติม	
ขั้นที่ 3 ขั้นนำความรู้ไปใช้งานโดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิด	1. ครูนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาข้อใหม่ 2. ครูสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาของนักเรียน	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาข้อใหม่โดยใช้การถามตอบคำถามที่เน้นการรู้คิด
ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดและอุปสรรค	ครูกระตุ้นให้นักเรียนพยายามตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมคำตอบ	1. นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของคำตอบ 2. นักเรียนปรับแก้ข้อผิดพลาดหรืออุปสรรคจากการฝึก
ขั้นที่ 5 ขั้นสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความรอบรู้	ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียน	นักเรียนขอความช่วยเหลือจากครูเมื่อเกิดข้อสงสัย
ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้	ครูประเมินความเข้าใจของนักเรียนว่าไปถึงเป้าหมายหรือไม่	นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจ
ขั้นที่ 7 ขั้นเพื่อปรับแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและเพิ่มพูนความรู้ใหม่	1. ครูอธิบายนักเรียนกลุ่มที่ไม่เข้าใจหรือแบบฝึกหัดเพิ่มเติม 2. ครูให้นักเรียนทั้งชั้นทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม	1. นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจ 2. นักเรียนทำแบบฝึกหัด

Nation Council Of Teachers Of Mathematics (NCTM, 2000, pp. 4) ให้ความหมายว่า การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการในการสรุปเกี่ยวกับแนวคิดบางอย่างตามข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในเชิงตรรกะและการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คนที่ใช้เหตุผลและคิดวิเคราะห์มักจะจดบันทึกแบบรูป โครงสร้างหรือความสม่ำเสมอทั้งในโลกแห่งความจริงและสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ มีสร้างและตรวจสอบการคาดเดาทางคณิตศาสตร์ พวกเขาพัฒนาและประเมินข้อโต้แย้งและการพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นวิธีที่เป็นทางการในการแสดงเหตุผลและเหตุผลบางประเภทโดยการสำรวจปรากฏการณ์ให้เหตุผล และใช้การคาดเดาทางคณิตศาสตร์ในเนื้อหาทั้งหมด ด้วยความคาดหวังของความซับซ้อนที่แตกต่างกันในทุกระดับชั้น นักเรียนควรเห็นและคาดหวังว่าคณิตศาสตร์มีความหมาย จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE เรื่องเส้นขนาน รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่ความรู้ใหม่และทำความเข้าใจปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างความรู้และสรุปความรู้ใหม่โดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิดและสร้างแนวคิดที่หลากหลายในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นนำความรู้ไปใช้งานโดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดอุปสรรค

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความรอบรู้

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นเพื่อปรับแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและเพิ่มพูนความรู้ใหม่

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1 มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.48 - 0.84 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.87

3. แบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ใช้สำหรับวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ รายละเอียดการให้คะแนนคือ แต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ตามเกณฑ์ดังนี้ อ้างอิงเกณฑ์ตาม สุดารัตน์ ภูติโส (2562)

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

คะแนน/ ความหมาย	**ความสามารถในการให้เหตุผลที่ปรากฏเห็น**
4 / ดีมาก	ตอบคำถามถูกต้องทั้งหมด มีการอ้างอิงหรือใช้ทฤษฎีหรือนิยาม แสดงเหตุผลประกอบคำตอบได้สมบูรณ์ มีการอธิบายประกอบการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล และชัดเจน
3 / ดี	ตอบคำถามถูกต้องทั้งหมด และแสดงเหตุผลประกอบตบคำถามมีการอ้างอิงใช้ทฤษฎีหรือนิยาม การอภิปลายประกอบการตัดสินใจ ถูกต้องบางส่วนได้เกือบสมบูรณ์
2 / พอใช้	ตอบคำถามถูกต้องบางส่วน และพยายามแสดงเหตุผลประกอบคำตอบแต่ใช้ทฤษฎีหรือนิยาม การอธิบายประกอบการตัดสินใจ ไม่ถูกต้อง
1 / ต้องปรับปรุง	ตอบคำถามถูกต้องบางส่วนหรือไม่ถูกต้อง มีการใช้เหตุผลอธิบายประกอบการตัดสินใจที่ไม่สมเหตุสมผลตามความคิดของบุคคล
0 / ไม่พยายาม	ไม่มีการตอบคำถาม ไม่แสดงแนวคิด และไม่มีการแสดงเหตุผลใด ๆ ประกอบการตัดสินใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ IMPROVE เรื่องเส้นขนาน รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง จัดทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเส้นขนาน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และจัดทำแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ และได้นำแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความความถูกต้อง เหมาะสม

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ IMPROVE เรื่องเส้นขนาน รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง ในการสอนเมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ จึงวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ตรวจให้คะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2) นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดี

แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์หาระดับวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังจากการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์เกณฑ์จากคะแนนสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละเทียบจากเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลังสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ซึ่งแบ่งเกณฑ์ออกเป็น 8 ระดับดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 – 100 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนร้อยละ 76 – 79 อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนร้อยละ 70 – 75 อยู่ในระดับดี

คะแนนร้อยละ 65 – 69 อยู่ในระดับค่อนข้างดี

คะแนนร้อยละ 60 – 64 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 55 – 59 อยู่ในระดับพอใช้

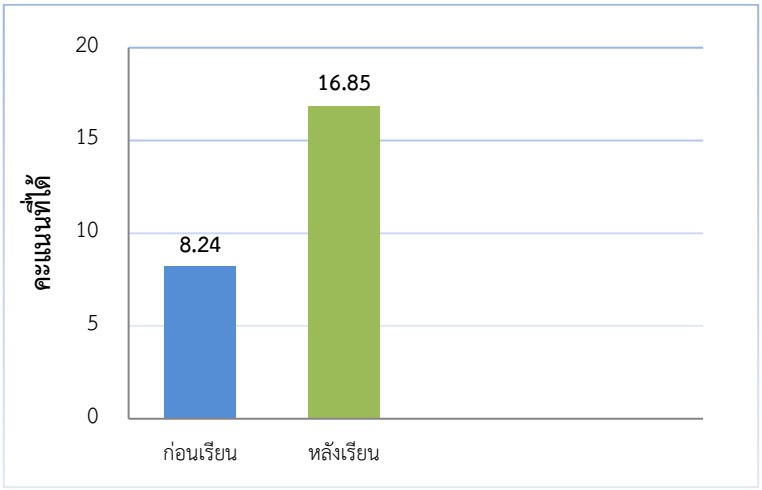
คะแนนร้อยละ 50 – 54 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

คะแนนร้อยละ 0 – 49 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

ผลการวิจัย

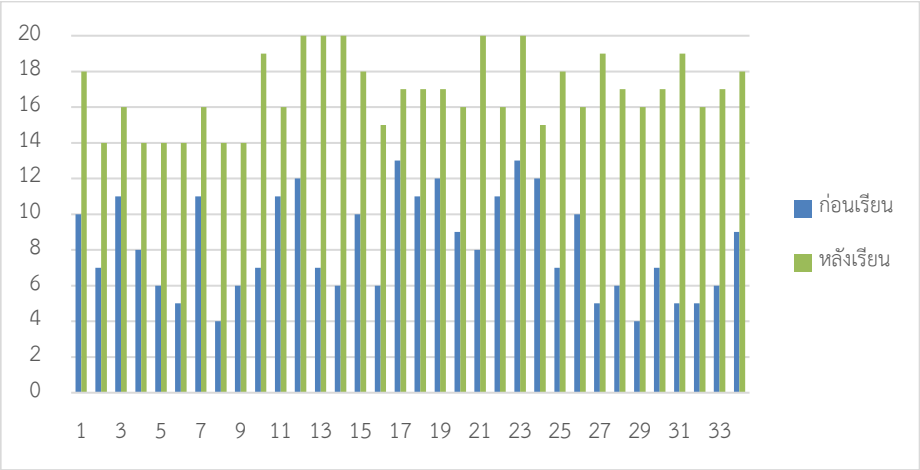
ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.76 และหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.99 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ซึ่งสูงกว่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 43.05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนรู้โดยใช้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE มีนักเรียนจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 70

ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนรายบุคคล

ตอนที่ 2 ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการแบบ IMPROVE

ความสามารถในการให้เหตุผลคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียนภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE พบว่า ความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 และพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการให้เหตุผลคือ ตอบคำถามถูกต้องทั้งหมด มีการอ้างอิงหรือใช้ทฤษฎีหรือนิยาม แสดงเหตุผลประกอบคำตอบได้สมบูรณ์ มีการอธิบายประกอบการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล และชัดเจน ดังนั้นนักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ใน ระดับดีเยี่ยม

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE

ความสามารถในการให้เหตุผลที่ปรากฏเห็น	คะแนนเต็ม	ข้อที่ 1	ข้อที่2
		จำนวนนักเรียนที่ตอบตามเกณฑ์	จำนวนนักเรียนที่ตอบตามเกณฑ์
ตอบคำถามถูกต้องทั้งหมด มีการอ้างอิงหรือใช้ทฤษฎีหรือนิยาม แสดงเหตุผลประกอบคำตอบได้สมบูรณ์ มีการอธิบายประกอบการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล และชัดเจน	4	20	18
ตอบคำถามถูกต้องทั้งหมด และแสดงเหตุผลประกอบคำถามมีการอ้างอิงใช้ทฤษฎีหรือนิยาม การอภิปลายประกอบการตัดสินใจ ถูกต้องบางส่วนได้เกือบสมบูรณ์	3	13	14
ตอบคำถามถูกต้องบางส่วน และพยายามแสดงเหตุผลประกอบคำตอบแต่ใช้ทฤษฎีหรือนิยาม การอธิบายประกอบการตัดสินใจ ไม่ถูกต้อง	2	1	2
ตอบคำถามถูกต้องบางส่วนหรือไม่ถูกต้อง มีการใช้เหตุผลอธิบายประกอบการตัดสินใจที่ไม่สมเหตุสมผลตามความคิดของบุคคล	1	-	-
ไม่มีการตอบคำถาม ไม่แสดงแนวคิด และไม่มีการแสดงเหตุผลใดๆ ประกอบการตัดสินใจ	0	-	-

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE

คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	ระดับความสามารถ
3.52	0.56	88	ดีเยี่ยม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต สามารถนำสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE สูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป็นลำดับขั้นตอนเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้และนำความรู้ไปใช้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังเน้นการตรวจสอบข้อผิดพลาดจากการเรียนรู้ของนักเรียนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ปรับแก้ข้อผิดพลาด และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความรอบรู้จากเรื่องที่เรียน ดังความเห็นของ (Mevarech & Kramarski, 1997; อ้างถึงใน สุวรรณี เสาร์ทอง, 2558) หลักการที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก คือ การให้นักเรียนสร้างความรู้และนำความรู้ไปใช้ด้วยตนเอง โดยอาศัยคำถามที่เน้นการรู้คิดในการสร้างความรู้ ประการที่สองคือ การสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน และประการที่สามคือ การตรวจสอบข้อผิดพลาดทางการเรียนและการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้นักเรียนทราบข้อผิดพลาดและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจากการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลวงศ์ พุทธสังฆ์ (2560) การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ด้วยการการเรียนรู้โดยวิธีการสอน IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์สิงหเสนี) ๒ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน คิดเป็นนักเรียน 44 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) จากทั้งหมด 15 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี IMPROVE จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบระหว่างเรียน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี IMPROVE เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 84.09/80.30 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งคิดเป็นจำนวนนักเรียนร้อยละ 65.95 ของนักเรียน

ทั้งหมด 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี IMPROVE เรื่อง เส้นขนาน โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.63)

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ IMPROVE ทำให้คะแนนหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำความรู้ใหม่ (Introducing new concept : I) ครูนำเสนอความรู้ใหม่ โดยรูปแบบการนำเสนอความรู้ใหม่จะอยู่ในรูปของใบกิจกรรม ซึ่งจะมีตัวอย่างคำถามข้อสังเกตการณ์ เป็นต้น เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในความรู้ใหม่ ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างและสรุปความรู้ใหม่โดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิด (Metacognitive questioning : M) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนนำความรู้ใหม่จากขั้นที่ 1 มาสร้างและสรุปความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยครูจะใช้คำถามที่เน้นการรู้คิดเป็นแนวทางเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้ใหม่ จากนั้นให้นักเรียนจดบันทึกความรู้ลงในใบกิจกรรม ทำให้นักเรียนสามารถสรุปความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยคำถามที่เน้นการรู้คิด ขั้นที่ 3 ขั้นนำความรู้ไปใช้โดยใช้คำถามที่เน้นการรู้คิด (Practicing : P) เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ ใหม่ที่ได้สรุปไว้ในขั้นที่ 2 นำไปประยุกต์ใช้กับปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาใหม่ โดยมีคำถามที่เน้นการรู้คิด เป็นแนวทางเพื่อแก้ปัญหาทำให้นักเรียนนำความรู้ใหม่ไปใช้ ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดและอุปสรรค (Reviewing and reducing difficulties : R) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนทบทวนข้อผิดพลาดจากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในขั้นที่ 3 โดยครูใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและให้นักเรียนแก้ไขข้อผิดพลาดและอุปสรรค รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับแก้ข้อผิดพลาดที่พบใน ขั้นที่ 3 และ ขั้นที่ 5 ขั้นสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความรอบรู้ (Obtaining mastery : O) เป็นขั้นที่ครูสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความรอบรู้โดยอาศัยข้อผิดพลาดหรืออุปสรรคจากขั้นที่ 4 เป็นแนวทางในการสนับสนุน ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบผลการเรียนรู้ (Verification : V) เป็นขั้นที่ครูตรวจสอบความเข้าใจจากการสังเกตใบงาน การถามตอบ การทำแบบทดสอบย่อย รวมถึงให้นักเรียนมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง ขั้นที่ 7 ขั้นเพื่อปรับแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและเพิ่มพูนความรู้ (Enrichment : E) เป็นขั้นที่ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องจากผลการเรียนรู้ในขั้นที่ 6 จากนั้นให้ข้อมูลป้อนกลับกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนทราบถึงข้อผิดพลาดและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ครูปรับแก้ความเข้าใจด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น การอธิบายเพิ่มเติมหรือให้ทำแบบฝึกหัดสำหรับนักเรียนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ใหม่แล้ว ครูจะให้การเพิ่มพูนความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่นการให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มจากขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี IMPROVE

2. ผลการศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE พบว่า ความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นกระบวนการคิดที่ดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความสมเหตุสมสมผลตามข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ และหลักการทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ IMPROVE ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ O'Daffer (1990 อ้างถึงใน ธิติมา อุดมพรมนตรี, 2555) กล่าวว่า การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของการคิดทางคณิตศาสตร์ และเป็นการคิดที่เกี่ยวกับการสร้าง

หลักการการสรุปแนวคิดที่สมเหตุสมผล และการหาความสัมพันธ์ของแนวคิด และ Hasanah, Tafrilyanto, & Aini (2018) กล่าวว่า การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการ ที่ดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงตรรกะเบื้องต้นทางคณิตศาสตร์ตามข้อเท็จจริงและแหล่งที่มาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นความจริง "เนื้อหาทางคณิตศาสตร์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เป็นสองสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ความเข้าใจได้รับผ่านการใช้เหตุผลและได้รับการฝึกฝนผ่านการเรียนรู้เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ "ดังนั้น นักเรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะการให้เหตุผล เมื่อเรียนคณิตศาสตร์สามารถใช้ทักษะการให้เหตุผลในแบบรูปและลักษณะจัดการกับคณิตศาสตร์โดยสรุปหรืออธิบายความคิดและข้อความทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัย สุวรรณี เสาร์ทอง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ IMPROVE ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 เป็นนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยกระบวนการ IMPROVE ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการให้เหตุผลในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการให้เหตุผลในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก และ งานวิจัยของ วรรณิภา เรียบเรียง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวิธี IMPROVE กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนโนนสูงศรีธานี ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวิธี IMPROVE จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 8 ข้อ โดยแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.48 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 – 0.96 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.67 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และการทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า 1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวิธี IMPROVE หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวิธี IMPROVE หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวิธี IMPROVE หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4. ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวิธี IMPROVE หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ :

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กุลวงศ์ พุทธสังฆ์. (2560). *การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี IMPROVE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2550). *แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้บทบาทครูกับการวิจัยในชั้นเรียน.* กรุงเทพฯ : พริกหวาน กราฟิคจำกัด.

ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์. (2553). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพ้นสภาพของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีโดยใช้คอมมิตตีแมชชีน.* สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2548). *เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์.* กรุงเทพ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *ผลการประเมิน PISA 2018.* สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2563 จาก https://pisathailand.ipst.ac.th/news-12/

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์.* กรุงเทพ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์.* พิมพ์ ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย

_____ . (2547) . *"การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใชวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองคความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ".* วิทยานิพนธครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุวรรณี เสาร์ทอง. (2558). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ IMPROVE ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง*.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อัมพร ม้าคนอง. (2553). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Heimer and Trueblood. (1977). *Strategies for Teaching Children Mathematics* . Washington D.C.: Addison – Wesley Publishing Company,Inc.

Mevarech & Kramarski, B. IMPROVE: *A Multidimentional Medthod for Teaching Mathematics in Heterogeneous Classroom*. American Educational Research Journal,1997. 34.

National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). *Curriculum and Evaluation Standards for School Mathematics. Reston,* Virginia: NCTM, 1989.

O'Daffer, 0. G. "Inductive and Deductive Reasoning", *Mathematics Teacher*. 83(5): 378-84; May, 1990.

รูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา

Content and Language Integration Learning Model (CLIL) using the philosophy of community sufficiency economy. To promote English for communication skills for students in grades 5-6 in the Special Development Zone School in the Southern Border Provinces of Songkhla Province

ปาริฉัตร ไกรสนาม[1*], สุธาสินี บุญญาพิทักษ์[2] และเมธี ดิสวัสดิ์[3]

Parichat Kraisanam[1*], Suthasinee Boonyapitak[2] and Methi Disawat[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Master of Education (Research and Evaluation), Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ดร., สาขาวิชาการะประเมินผลและวิจัย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Ph.D., Department of Education (Research and Evaluation), Faculty of Education, Thaksin University.

[3] ดร., สาขาวิชาการะประเมินผลและวิจัย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Academic, Department of Education (Research and Evaluation), Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Parichat.krisanam@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สังเคราะห์องค์ความรู้ในชุมชน 2) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 3) หาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนบ้านทุ่งไพล อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Amazing Songkhla จำนวน 7 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ 3) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะพอเพียงของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพด้วยการหาค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. จุดมุ่งหมาย 3. เนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทชุมโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร 4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (2w4c) แยกย่อยได้ 6 ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม (Warm up) ขั้นที่ 2 องค์ความรู้ชุมชน (Content) ขั้นที่ 3 โครงสร้างการสื่อสาร (Cognition) ขั้นที่ 4 สื่อสาร (Communication) ขั้นที่ 5 การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์ (Co - Creation) ขั้นที่ 6 ขั้นสรุป (Wrap up) และ 5. การวัดและประเมินผลทักษะการฟัง - การพูดภาษาอังกฤษและคุณลักษณะพอเพียง รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้มีความเหมาะสม ความสอดคล้องและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 4.45 มีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ที่ 81.86/82.00 ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากการใช้รูปแบบการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและมีคุณลักษณะพอเพียง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา(CLIL), คุณลักษณะพอเพียง, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

Abstract

This research paper aims to develop and study the effectiveness of the Content and Language Integrated Learning Model (CLIL) using the philosophy of community sufficiency economy. To promote English for communication skills For students in grades 5-6 in the Special Development Zone School in the Southern Border Provinces, Songkhla Province, using the research and development process, there are 3 steps: 1) study, analyze basic data, synthesize knowledge in the community; manage learning and find the effectiveness of the learning management model; and 3) find the effectiveness of the learning management model. The sample group was Grade 5 - 6 students at Ban Thung Plai School Saba Yoi District, Songkhla Province, 48 people. The tools used were 1) a model of learning management on Amazing Songkhla, a total of 7 learning management plans 3) Communication Skills Test and 4) Student's behavioral self-sufficiency observation record form Both quantitative and qualitative. The data was analyzed by using mean ($\bar{x}$) standard deviation (S.D.), t-test dependent and content analysis. The results indicated that the philosophy of community sufficiency economy To promote English communication skills, there are 5 components: 1. Principles 2. Objectives 3. Content of Sufficiency Economy Philosophy in Community Context by integrating with the foreign language

learning subject group Learning Standard 1 Language for Communication 4. The process of learning management (2w4c) can be broken down into 6 steps: Step 1 Warm up Step 2 Community Knowledge (Content) Step 3 Cognition, step 4 Communication, step 5 Co-creation, step 6 wrap up, and 5. Measuring and evaluating listening skills. The suitability of the instructional model in terms of relevance and practicability was Consistency and Possibility At a good level with an average of 4.45 with an E_1/E_2 efficiency of 81.86/82.00. The effectiveness of an instructional model was high continuously and significantly at a level of .05 and by using the learning model, the students have the English language skills to communicate and have sufficient characteristics.

Keywords: Content and Language Integrated Learning Management (CLIL), sufficient characteristics, English for communication

บทนำ

ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมทั้งด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ สมรรถนะในการทำงาน และภาษาในการสื่อสาร ภาษาเพื่อการสื่อสารจึงเป็นทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตและเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต อีกทั้งภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด และเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก ทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ (แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 2549 - 2553) จากความสำคัญของภาษาอังกฤษที่กล่าวมาข้างต้น ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมีความสำคัญและได้ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 สาระการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม แต่ในความเป็นจริงผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตจริงได้ จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560 พบว่าวิชาภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำที่สุดจาก 4 วิชา คือ 36.34 คะแนน มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละห้าสิบ สะท้อนว่าผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

จากการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันพบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างแท้จริง ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการสอนของครูเป็นหลัก ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการฝึกภาษา เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมักจะมุ่งเน้นแต่ในด้านผลการเรียน ขาดแนวทางการส่งเสริมด้านทักษะการสื่อสารอย่าง

ธรรมชาติ ได้แต่มุ่งเน้นแต่ความถูกต้องในรูปแบบของภาษา ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาที่เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ในสถานการณ์จริงได้ บริบทการเรียนรู้ตามแบบเรียนจึงไม่ทำให้ผู้เรียนสนใจอยากที่จะเรียนรู้ เนื่องจากชุดความรู้ไม่ใช่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคย ผู้เรียนจึงรู้สึกว่าไกลตัวจึงไม่มีการเชื่อมโยงความรู้ จนทำให้ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนุกที่จะเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริงและเข้าใจว่าสิ่งที่เรียนไปมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงได้ (อุดม เชยกีวงศ์, 2545) การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติของ การเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

การสอนภาษาแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning : CLIL) คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนและเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ครูใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อกลางในการดำเนินการเรียนการสอนในขณะที่เกิดกระบวนการเรียนรู้เนื้อหา ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักภาษาไปด้วยในเวลาเดียวกัน ผ่านกรอบแนวคิด 4Cs ซึ่งประกอบด้วย Content เนื้อหาที่ใช้สอน Communication การเรียนรู้และการใช้ภาษา Cognition การเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้ภาษา และ Culture การเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจวัฒนธรรม (Coyle, Hood and Marsh, 2010) ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นธรรมชาติและส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนความคิดในรูปแบบของภาษา จากการนำเนื้อหาจากสาระวิชาอื่นมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ภาษาเพื่อเกิดการบรรลุเป้าหมายของการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้ นอกจากนี้จากงานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการใช้การสอนภาษาแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning : CLIL) มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ระบุจุดหมายที่จะพัฒนาเด็ก เยาวชน และพลเมืองของประเทศให้เป็นผู้ “1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะพอเพียงด้วย คุณลักษณะพอเพียงประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทำได้โดยการบูรณาการแบบสอดแทรก ผสมผสานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับสาระการเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิด การวางแผน การปฏิบัติงาน ตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน

สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ (ทิศนา แขมมณี, 2553) แต่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไปไม่ได้เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ความรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ นำเอาองค์ความรู้ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้เรียนมาเป็นเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริง สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ในชีวิตจริง

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำรูปแบบการสอนดังกล่าวมาส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาโดยใช้เนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงของชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา เนื่องจากรูปแบบการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning : CLIL) สามารถส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communication and Cognition) และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม (Culture) โดยใช้เนื้อหา (Content) องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุนชน มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอดแทรกแนวคิด หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนและสร้างคุณลักษณะพอเพียงให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสื่อสารภาษาอังกฤษ การสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ นำไปสู่การใช้ภาษาเพื่อการสารสื่อสารจริงในอนาคต อีกทั้งรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและเกิดคุณลักษณะพอเพียงตามทักษะและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา(CLIL) โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่ควรนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา มาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและคุณลักษณะพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL)โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา ในด้าน

3.1 ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน

3.2 คุณลักษณะพอเพียงของนักเรียน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) คือ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการสอนที่ไม่ได้เน้นเฉพาะโครงสร้างของภาษาเท่านั้น แต่การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน สามารถสื่อสารได้จริงในชีวิตประจำวันแต่ก็ไม่ลืมความถูกต้องของภาษาด้วย การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสพบได้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถนำภาษาที่คุ้นเคยนั้นไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยครูเป็นเพียงผู้แนะนำ แนะแนวทางเท่านั้น การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีประโยชน์ต่อผู้เรียน เนื่องจากสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปปรับใช้ตามความต้องการของตนเองและชุมชนได้ อีกทั้งผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ เนื่องจากการสอนภาษาเพื่อการสื่อเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้บทเรียนได้และสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในบริบทชุมชนของตนเองได้ โดยผู้วิจัย ได้ใช้รูปแบบ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ(Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap up)

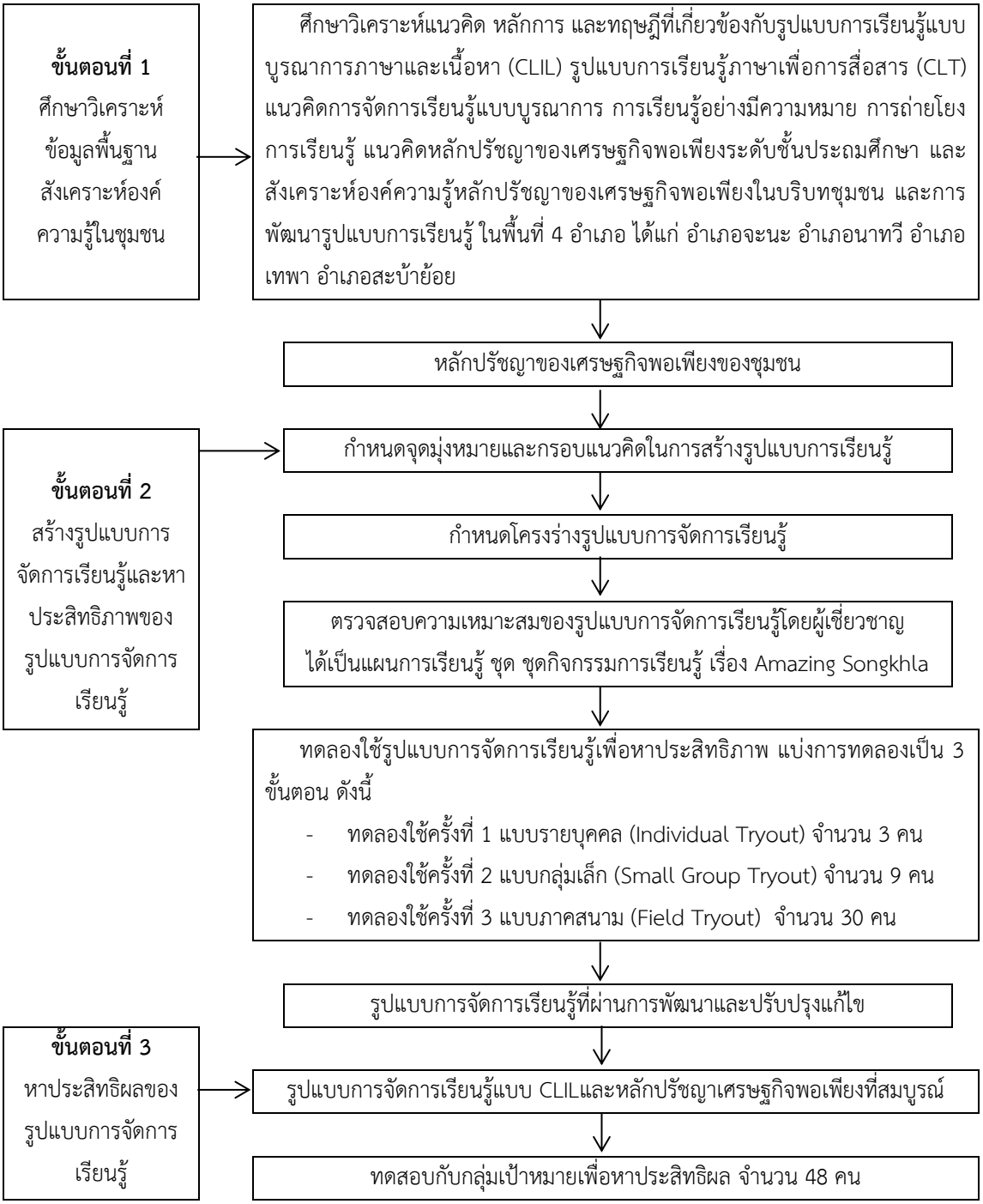
การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning : CLIL) เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่สองเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน (Language immersion) ซึ่งผู้เรียนใช้เรียนรู้ผ่าน การเรียนเนื้อหาเป็นพื้นฐาน (Content based instruction) ผู้วิจัยนำทฤษฎีการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษามาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ ต้องกระหนักถึงองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ 1. เนื้อหา (Content) 2. ทักษะการคิด (Cognition) 3. การสื่อสารระหว่างกัน (Communication) และ 4.วัฒนธรรม (Culture) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการนี้จะหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง อีกทั้งนักเรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาที่ไม่ใช่เนื้อหาวิชาภาอังกฤษ เกิดทักษะการคิดเชื่อมโยง ทักษะการสื่อสาร และได้เรียนรู้วัฒนธรรมร่วมกัน ถือว่าเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CLIL เน้นการจัดกิจกรรมโดยพิจารณาหลัก 4Cs (Content, Communication , Culture, Cognition) ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CLIL แตกต่างไปจากรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษอื่น เนื่องจากหลัก 4Cs เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสื่อสารได้มากขึ้น การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการสื่อสารเป็นหลัก เกิดการเรียนรู้เนื้อหาและภาษาร่วมกับการเรียนรู้วัฒนธรรม (intercultural knowledge) เกิดความเข้าใจเนื้อหาและภาษา ความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษา และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาและภาษาที่เรียน อีกทั้งยังเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย

การเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) คือ การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. 2543) การสอนแบบบูรณาการคือรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากสอนแบบบูรณาการมีฐานรากมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายและทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้ ดังนั้นความรู้ที่นำมาจัดประสบการเรียนรู้นั้นจึงต้องเป็นความรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยบูรณาการแบบสอดแทรกวิชาภาษาอังกฤษกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน โดยองค์ความรู้ที่นำมาจัดการเรียนรู้เป็นความรู้ที่มีอยู่ในบริบทชุมชน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีเป้าหมายเพื่อให้สมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักการจัดการดังนี้ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน บนพื้นฐานเงื่อนไข คุณธรรมกำกับความรู้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน (ปรียานุช ธรรมปิยาม, 2558 :3) สาระการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้แก่ 1. ผู้เรียนสามารถอธิบายและประยุกต์หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน 2. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เช่น การประหยัดพลังงานค่าใช้จ่ายในบ้าน 3. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้เรียนรู้วิธีใช้และประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยผู้วิจัยนำสาระการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะพอเพียงควบคู่กับการการรู้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนและทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจากบริบทของชุมชน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว เกิดความสนุกในการเรียนรู้นำไปสู่การประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

สรุปขั้นตอนการวิจัยได้เป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนพื้นที่ เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอในเขตจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน มีรูปแบบการดำรงชีวิตศิลปวัฒนธรรมและประเพณีคล้ายคลึงกัน ดำรงชีวิตแบบสังคมพหุวัฒนธรรม นั่นคือ การผสมผสานของวิถีชีวิตแบบ 2 ศาสนา ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ซึ่งเป็นรากฐาน เป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของชุมชน อาทิ การละเล่น มโนราห์ของชาวไทยพุทธ และลิเกฮูลูของชาวไทยมุสลิม มีภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ อนุรักษ์ธรรมชาติ การเกษตรแบบผสมผสานปลูกพืชหลากหลายและหมุนเวียนตลอดปีเพื่อให้มีรายได้ตลอดปี จึงสรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง ไม่ตึงจนเกินไป ไม่หย่อนจนเกินไป ใช้ชีวิตแบบพอดี พอประมาณ พอกิน พอใช้ ถ้ามีเหลือแบ่งบันให้เพื่อนบ้าน มีมากก็นำไปขายสร้างรายได้ และพอประมาณในมิติของเวลา ชาวบ้านบริหารจัดการเวลาชีวิตของตนเองได้อย่างคุ้มค่า โดยวิถีชีวิตของคนในชุมชนจะต้องนอนเร็ว เพราะต้องตื่นประมาณเที่ยงคืนของแต่ละวันเพื่อประกอบอาชีพกรีดยางพารา 2) ความมีเหตุผล หมายถึง รูปแบบการใช้ชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับธรรมชาติ กล่าวคือ ภูมิปัญญาของชุมชนส่วนใหญ่มีขึ้นเพื่อการดำรงชีวิตแต่ยังคงอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำปุ๋ยหมัก EM การประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ จากหวายหรือไม้ไผ่ที่มีอยู่ในชุมชน การถนอมอาหาร การทำปากดุกแดดเดียว ขนมมันสำประหลังทอดกรอบ เพื่อสร้างมูลค่าเพื่อให้ผลผลิตของชุมชน เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีการดำรงชีวิตแบบมีเหตุผลมีความรอบคอบ มีการคิดค้นวิธีการที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล กล่าวคือ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน คือ การใช้ชีวิตแบบมีภูมิคุ้มกันของคนในชุมชน เนื่องจากอาชีพทำสวนยางพารามีข้อจำกัดเพราะถ้าฝนตกชาวบ้านก็จะขาดรายได้ ดังนั้นชาวบ้านจึงใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้มากที่สุดทำการเกษตรแบบผสมผสานปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อให้มีรายได้ตลอดปี ผู้วิจัยนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาชุมชนมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณการทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและคุณลักษณะพอเพียง

2. สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและคุณลักษณะพอเพียง และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ โดยการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระที่ 1 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารบูรณาการกับเนื้อหาองค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้หลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน และการพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ 2W4C โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม (Warm up)

เป็นกิจกรรมที่เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ กล้าถามคำถาม กล้าแสดงความคิดเห็น จากนั้นครูเร้าความสนใจของนักเรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องราวที่ครูกำลังสอน โดยการเล่าเรื่องให้นักเรียนฟังและสนทนาซักถามที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ซักถามคำศัพท์ความรู้เดิมของผู้เรียน โดยใช้สื่อต่างๆ เช่น การ์ดคำศัพท์ เกม เพลง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 องค์ความรู้ของชุมชน (Content)

ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้จากสังเคราะห์องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน และส่งเสริมการเกิดคุณลักษณะพอเพียงในการทำกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ อาทิ การเล่นเกม การตอบทายคำศัพท์ ใบกิจกรรม

ขั้นที่ 3 โครงสร้างการสื่อสาร (Cognition)

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟังและทักษะการพูดตามตัวแบบที่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน และส่งเสริมการเกิดคุณลักษณะพอเพียงในการทำกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ อาทิ บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง ใบกิจกรรม

ขั้นที่ 4 สื่อสาร (Communication)

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนนำทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ที่หลากหลาย นักเรียนได้ฝึกฝนการใช้ทักษะการฟัง – ทักษะการพูด ภายใต้ขอบเขตเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน และเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

ขั้นที่ 5 การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์ (Co - Creation)

เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนำความรู้ที่ได้จากการฝึกมาสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม หรือเป็นคู่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ได้ผลงานหรือองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ และเกิดคุณลักษณะพอเพียง

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุป (Wrap up)

เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและคุณลักษณะพอเพียงที่ได้จากการเรียนเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

รูปแบบจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและคุณลักษณะพอเพียง ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง Amazing Songkhla โดยมีเนื้อหาจำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) All About Me การแนะนำตนเอง 2) My Wonderful Songkhla อาชีพในชุมชนและสภาพอากาศ 3) My favorite local dish อาหารและภูมิปัญญาการถนอมอาหาร 4) Our Religion in Songkhla ศาสนาและความเชื่อ

5) My Grandparents' story telling เรื่องเล่าประเพณีและวัฒนธรรม 6) Activities in Songkhla การละเล่นของชุมชน และ 7) How Wonderful it is! มหัศจรรย์มโนราห์

เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนและสร้างคุณลักษณะพอเพียงให้เกิดกับนักเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสื่อสารภาษาอังกฤษให้เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ นำไปสู่การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้จริงและทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและเกิดคุณลักษณะพอเพียง โดยบูรณาการใช้องค์ความรู้ที่ได้จากบริบทของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ โดยการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ไม่เน้นหลักไวยากรณ์ เน้นการจัดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง - ทักษะการพูด ประกอบไปด้วย เนื้อหาคำศัพท์องค์ความรู้ของชุมชน, บทสนทนา แบบฝึกหัด รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมุติ การพูด การฟัง โดยเนื้อหารายละเอียดที่มีความชี้เฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา เน้นเกี่ยวกับ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรม นักเรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ บอกเล่าเรื่องราวของตนเองและชุมชนของตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่น อีกทั้งนอกจากนักเรียนจะได้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแล้วนั้น นักเรียนยังได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด คิดอย่างพอประมาณ ความมีเหตุผล คิดอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะพอเพียงจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ให้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรมวงศ์, 2556 : 5-20) มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร

รายการ	$\bar{x}$	*S.D.*	ผล
ผลการประเมินความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา	2.90	96.83	คัดเลือก, นำไปใช้ได้
ผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา	4.45	0.65	ระดับดี
ประเมินค่าประสิทธิภาพ	E1	E2	ผล
ค่าประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1)	64.50	65.56	ต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80
ค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10)	72.45	72.96	ต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80
ค่าประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (1:100)	81.86	82.00	ตามเกณฑ์ 80/80

จากผลของการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ให้มี ได้ค่าประสิทธิภาพ 81.86/82.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นรูปแบบการเรียนการสอนได้

4. ผลการหาประสิทธิผล เปรียบเทียบผลการเรียนโดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร

4.1 ผลการหาประสิทธิผลทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน

ตารางที่ 2 ประสิทธิผลทางการเรียนทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารบูรณาการเนื้อหาและภาษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	$S.D._D$	t	Sig.(1-tailed)
หลังเรียน	26.10	2.12	8.96	1.56	39.87 *	0.0000
ก่อนเรียน	17.15	0.99				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน หลังเรียน (ค่าเฉลี่ย 26.10 ระดับดีมาก) สูงกว่า ก่อนเรียน (ค่าเฉลี่ย 17.15 ระดับดี) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ผลการหาประสิทธิผลคุณลักษณะพอเพียงของนักเรียน

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิผลคุณลักษณะพอเพียงของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารบูรณาการเนื้อหาและภาษา โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	$S.D._D$	t	Sig.(1-tailed)
หลังเรียน	25.38	0.98	8.08	1.43	39.25 *	0.0000
ก่อนเรียน	17.29	1.07				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านคุณลักษณะพอเพียงของนักเรียน หลังเรียน (ค่าเฉลี่ย 25.38 ระดับดีมาก) มากกว่าก่อนเรียน (ค่าเฉลี่ย 17.29 ระดับดี) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลาสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่ควรนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกันรูปแบบการดำรงชีวิตและศิลปวัฒนธรรมมีความเหมือนกัน มีวัฒนธรรมแบบพหุวัฒนธรรม นั่นคือ การผสมผสานของวิถีชีวิตแบบ 2 ศาสนา ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมของแต่ละพื้นที่เป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิต การใช้ชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ การเกษตรแบบผสมผสาน ประเพณีที่มีผลมาจากความเชื่อทางศาสนา มีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นองค์ความรู้หลักในการดำเนินชีวิต โดยยึดหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันในตนเอง นำสิ่งที่ได้มาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา โดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างง่ายได้ โดยการเน้นเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรม บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ให้นักเรียนได้มีกระบวนการคิด และการเรียนที่สอดแทรกนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ บอกเล่าเรื่องราวของตนเองและชุมชนของตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่นส่ง ผลให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด คิดอย่างพอประมาณ ความมีเหตุผล คิดอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะพอเพียงเกิดขึ้น

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา สำหรับนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและคุณลักษณะพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 คือ แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง Amazing Songkhla โดยการใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning : CLIL) สามารถส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communication and Cognition) และ

ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม (Culture) โดยใช้เนื้อหา (Content) องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุนชน มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอดแทรกแนวคิด หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนและสร้างคุณลักษณะพอเพียงให้เกิดกับนักเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสื่อสารภาษาอังกฤษ เน้นการจัดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง - ทักษะการพูด ประกอบไปด้วย เนื้อหาคำศัพท์องค์ความรู้ของชุมชน, บทสนทนา แบบฝึกหัด รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมุติ การพูด โดยเนื้อหารายละเอียดที่มีความชี้เฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา เน้นเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรม นักเรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ บอกเล่าเรื่องราวของตนเองและชุมชนของตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่น อีกทั้งนอกจากนักเรียนจะได้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแล้วนั้น นักเรียนยังได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด คิดอย่างพอประมาณ ความมีเหตุผล คิดอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะพอเพียงจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ที่ได้บูรณาการใช้องค์ความรู้ที่ได้จากบริบทของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ โดยการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ไม่เน้นหลักไวยากรณ์ เน้นการจัดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง - ทักษะการพูด ประกอบไปด้วย เนื้อหาคำศัพท์องค์ความรู้ของชุมชน, บทสนทนา แบบฝึกหัด รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมุติ การพูด โดยเนื้อหารายละเอียดที่มีความชี้เฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา เน้นเกี่ยวกับ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรม นักเรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ บอกเล่าเรื่องราวของตนเองและชุมชนของตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่นได้นั้น ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในทุกช่วงเวลาระหว่างเรียน นักเรียนแสดงออกถึงคุณลักษณะพอเพียง รักเรียนเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ดี เพราะเนื้อหามันเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เนื้อหาจากชุมชนเกิดคุณลักษณะ ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดตามหลักปรัชญาที่ได้มาจากชุมชน นักเรียนจึงเรียนรู้แบบสนุก สื่อสารได้ และคิดเป็น มีจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น เห็นคุณค่า เข้าใจ และเกิดทักษะตลอดระยะเวลาผ่านการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในท้องถิ่นได้ ส่งผลให้ประสิทธิผลจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนการเรียน มีค่าเฉลี่ย ที่ 17.15 ที่ระดับดี ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการเรียน

มีค่าเฉลี่ย ที่ 26.10 ที่ระดับดีมาก จะเห็นได้ว่า หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารบูรณาการเนื้อหาและภาษา นักเรียนมีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดีขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านคุณลักษณะพอเพียงของนักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมคุณลักษณะพอเพียงก่อนการเรียน มีค่าเฉลี่ย ที่ 17.29 ที่ระดับดี ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมคุณลักษณะพอเพียงหลังการเรียน มีค่าเฉลี่ย ที่ 25.38 ที่ระดับดีมาก จะเห็นได้ว่าหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารบูรณาการเนื้อหาและภาษา นักเรียนมีพฤติกรรมคุณลักษณะพอเพียง ดีขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553) แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ.2549 - 2553). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). ข่าววงการศึกษา : กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.phatthalung2.go.th/myoffice/2557/data/tkk2/25570408_114829_9281.pdf [สืบค้นเมื่อ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2564]

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). “การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน,” วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1), 5-20.

ทิศนา แขมมณี . (2553). ศาสตร์การสอน. องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียานุช ธรรมปิยา. (2558). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา(พ.ศ.2549 - พ.ศ. 2557). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2560). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.newonetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2560.pdf [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2564]

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2554). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด . กรุงเทพฯ : อี เค บุ๊คส์.

อุดม เชยกีวงศ์. (2545) หลักสูตรท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

Coyle, D., Hood,P., & Marsh, D. (2010). CLIL - Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press.

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

Internal Supervision of School Administrators Wang Phaya Nong Chik Group under Pattani Primary Educational Service Area District Office 1

อานีตา โส๊ะแห[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Aneeta Sohhae[1*] and Tripumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** aneeta.soh006@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และ 3) ประมวลข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ประชากร ได้แก่ ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 270 คน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 159 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า

1. การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยรองลงมา และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประมวลข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารควรสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และทำตารางการนิเทศให้ทุกคนทราบ เพื่อติดตามการนิเทศอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำความรู้เพิ่มเติมให้แก่ครูผู้สอน

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน

Abstract

This research was aimed to (1) examine and compare the level of Internal Supervision of School Administrators, classified by gender, ages, education level and work experiences and (2) compile suggestions about the Internal Supervision of School Administrators Wang Phaya Nong Chik Group under Pattani Primary Educational Service Area District Office 1 which consists of 270 teachers. From that number, 159 teachers will be randomly selected, as a sample group. The research instruments will include a questionnaire, rating scale that reliability was .987, and statistics consisting of the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results are shown below.

1) The overall level of the Internal Supervision of School Administrators, was ultimately high. When ranking the scores by field classification, it appears that the professional development field was first, followed by the group development field, then the action research field, respectively.

2) Opinions on the Internal Supervision of School Administrators, from teachers with different gender, education level and work experiences, were not significantly different but teachers with different ages, were different at the statistic difference level of .05

3) By compiling and considering the suggestions of the school administrators, it appears that administrators should support about using information technology for internal supervision and help all teachers.

Keywords: Internal Supervision

บทนำ

การนิเทศเป็นขอบข่ายงานหนึ่งของการบริหารงานวิชาการซึ่งช่วยชี้แนะแนวทางการช่วยเหลือครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ช่วยแนะนำ และชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองให้แก่คุณครู (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2557) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินภายนอก ตามวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานภายใน งานนิเทศภายในสถานศึกษาแนวคิดของ กลิคแมน; กอร์ดอน; และรอส–กอร์ดอน (Glickman; Gordon & Ross-Gordon อ้างใน เมธินี สะไร, 2560) มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) การพัฒนาทางวิชาชีพ 3) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4) การพัฒนาหลักสูตร และ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หากผู้บริหารมีการนิเทศติดตามการจัดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนผู้ที่มีความสามารถพิเศษและผู้ที่มีความบกพร่องหรือด้อยโอกาส โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง สร้างสถานการณ์ตัวอย่าง ส่งเสริมให้ผู้เรียน รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรมจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา

ศูนย์เครือข่ายการศึกษาวังพญาหนองจิก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีจำนวน 15 โรง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเกาะเปาะ โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนวิทย์ โรงเรียนบ้านดอนรัก โรงเรียนบ้านปะกาจินอ โรงเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร (เพชรานุกูลกิจ) โรงเรียนประชาอุทิศบ้านโคกม่วง โรงเรียนบ้านปะกาลือสง โรงเรียนบ้านปากบางตาวา โรงเรียนบ้านบางทัน โรงเรียนบ้านดอนนา โรงเรียนรัชดาภิเษก โรงเรียนบ้านตลาดนัดคลองขุด โรงเรียนบ้านสายหมอ โรงเรียนบ้านแคนา และโรงเรียนวัดสถิตชลธาร จากการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งในศูนย์เครือข่ายการศึกษาวังพญาหนองจิกยังคงละเลยการนิเทศภายในสถานศึกษา เห็นได้จากการที่บางสถานศึกษายังไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในเนื่องจากขาดกระบวนการดังกล่าว อนึ่งการขาดการนิเทศการศึกษา ตลอดจนการนิเทศการศึกษาที่ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง และไม่มี

คุณภาพเพียงพอ ทั้งจากบุคลากรในองค์กรและจากองค์กรภายนอก ส่งผลกระทบคือผู้บริหารไม่ได้รับทราบปัญหาในการจัดการเรียนการรู้ของครู ขณะที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองไม่ตรงกับที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน (โรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาวังพญาหนองจิก, 2564) ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยเหตุปัจจัยในการบริหารงานด้านวิชาการทั้ง 17 งาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญนอกจากมีการแบ่งงานให้เหมาะกับคน แล้วต้องมีการติดตามงานและนิเทศอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้นต้องใช้การนิเทศภายในเป็นกระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การนิเทศการศึกษา จึงเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่จะส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนเพราะเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เอื้อต่อความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงความรู้เจตคติซึ่งเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมส่วนบุคคล จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนคือมุ่งพัฒนาบุคลากรให้ได้รับความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน ปฏิบัติงาน ซึ่งหมายถึง งานการเรียนการสอน โดยปรับปรุงเทคนิควิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนและพัฒนางานให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหารและกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพถึงระดับที่พึงประสงค์ มีขอบข่ายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นรักษาควบคุมมาตรฐานการศึกษาโดยตรง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนยุ่งยาก เพราะเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่ายและเป็นการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่างกัน การนิเทศจึงมีผลต่อความเจริญงอกงามของครู แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีก็ตามแต่ครู ก็จะต้องปรับปรุงฝึกฝนอยู่เสมอขณะทำงานในสถานการณ์จริง ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน เนื่องจากครูต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ และต้องเผชิญกับภาวะที่ค่อนข้างหนัก ครูจึงไม่อาจสละเวลาได้เพียงพอต่อการเตรียมการสอนของตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ การนิเทศจะช่วยส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาชีพ ให้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ ดังนั้นการนิเทศจึงเป็นรูปแบบของกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและคุณภาพทางการศึกษาสูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1, 2563)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้แก่ครูและผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

<u>ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา</u>

การศึกษาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาการจัดการศึกษาควรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกด้าน การนิเทศการศึกษาเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่มีความมุ่งหมายว่าสามารถช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

จิติมา วรรณศรี (2557) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการนิเทศภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้คำแนะนำในหารจัดการเรียนรู้ของครู
2. เพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผล
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูได้คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน
4. เพื่อส่งเสริมผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น
5. เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนในชั้นเรียน
6. เพื่อติดตามดูแลการจัดการเรียนรู้และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน
7. เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการริเทศ
8. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมการคิดค้นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
9. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าและการพัฒนาวิชาชีพของครู
10. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย

<u>ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา</u>

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและเจาะลึกถึงการเรียนการสอนในห้องเรียน มีการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา

2. การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีความหลากหลายในวิชาชีพความชำนาญ ความรู้เฉพาะสาขาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติการจัดการศึกษานิเทศก์ให้ครบตามสาขาและเพียงพอ จึงเป็นสิ่งที่ทำได้จำกัด

3. การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งบุคลากรมีมีจำนวนมากและมีความชำนาญในสาขา เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพด้วย

4. การนิเทศภายในสถานศึกษาศึกษาก็จะได้สร้างความใกล้ชิด ความคุ้นเคยกันและการทำงานร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน

5. การประสานในสถานศึกษาจะสะดวกเพราะความคุ้นเคยกัน มีการประชาสัมพันธ์งานได้ทั่วถึง

ขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2557) กล่าวถึง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาว่า นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้นำเสนอกระบวนการในการดำเนินการนิเทศที่มีทั้งส่วนคล้ายคลึงและส่วนที่แตกต่าง เพื่อให้การนิเทศสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการตามบริบทของสถานศึกษา การประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยและกระบวนการบริหาร PDCA รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพและปัญหา เป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการณ์ปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ เป็นการร่วมกันพิจารณาวางแผนกำหนดแนวทาง วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่จะใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาวิธีการที่เลือกใช้นิเทศควรให้เหมาะสมกับ สภาพการณ์ของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศ เป็นการดำเนินการนิเทศภายใน โดยผู้นิเทศที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติการนิเทศตามกำหนดการในปฏิทินการนิเทศด้วยเทคนิคหรือวิธีที่ได้วางแผนไว้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง เป็นการตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายและการแก้ปัญหาในการนิเทศ โดยอาจใช้การประชุมคณะผู้นิเทศเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนด

การนิเทศภายในสถานศึกษา

กลิคแมน; กอร์ดอน; และ รอส-กอร์ดอน (Glickman; Gordon; & Ross-Gordon. 2007, อ้างถึงในพัชรินทร์ ช่วยศรี, 2554) ให้ความหมายของการนิเทศ ไว้ว่า การนิเทศเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอน โดยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการทำงานร่วมกัน การพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม และการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จุดเน้นการนิเทศของกลิคแมน; กอร์ดอน; และ รอส-กอร์ดอน ได้กล่าวถึงว่า การนิเทศภายในโรงเรียน ว่าจะคำนึงถึงทุกองค์ประกอบทางการศึกษาที่จะทำให้การสอนของครูมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง เป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้นิเทศที่มีต่อครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะครูเป็นตัวจักรสำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอน หากครูพบปญหาในการจัดการเรียนการสอน แต่ขาดการเหลียวแลหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือแล้ ย่อมส่งผลไปถึงคุณภาพการศึกษาของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้ ได้ให้นิยามความหมายของการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงว่าหมายถึง การวางแผนปฏิบัติงาน การส่งเสริม สนับสนุนทั้งทางด้านวิธีการ เครื่องมือและการประเมินผลให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับปญหาความต้องการของครู มีการสรุปผลการปฏิบัติงาน และกำหนดปฏิทินการนิเทศโดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

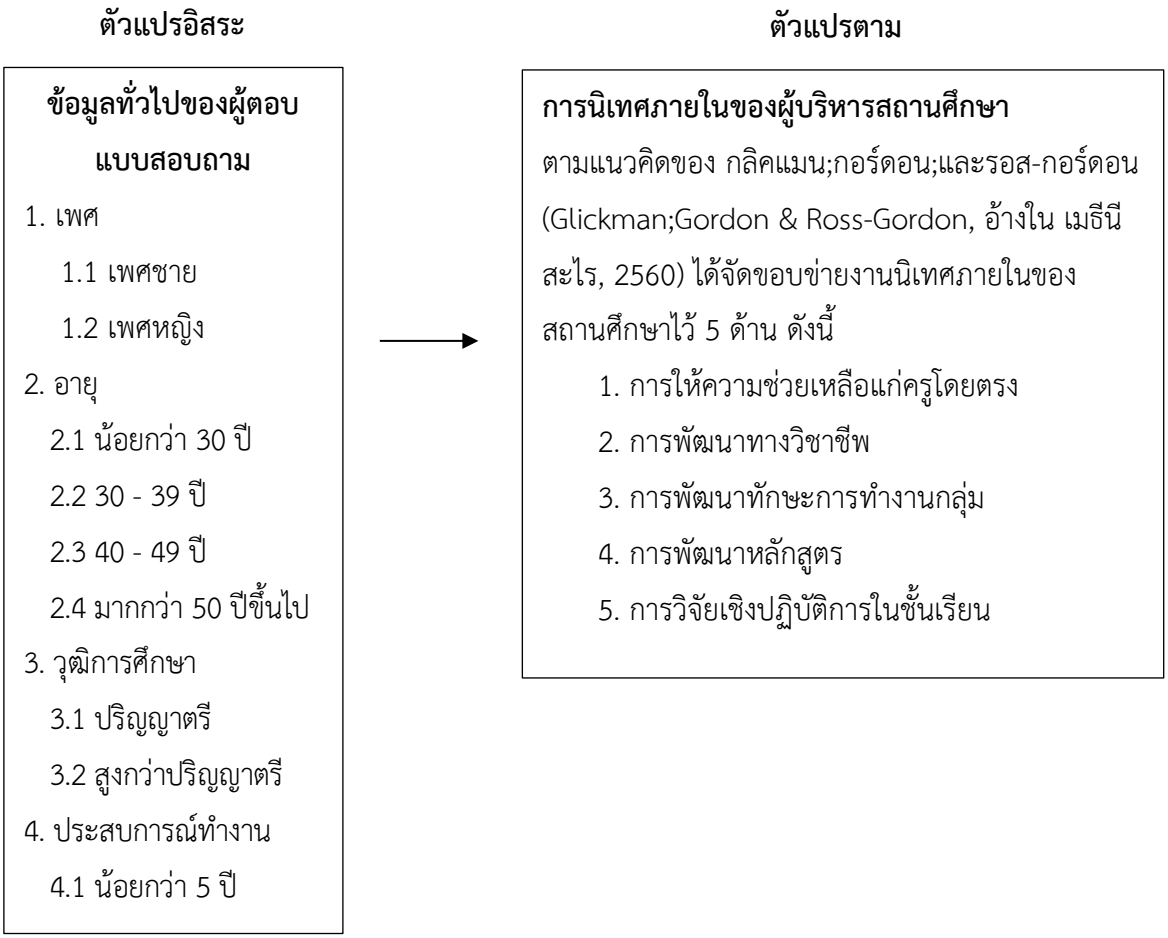
2. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีความหมายต่อครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพจะต้องสอดคล้องตามความต้องการและระดับความสามารถของครู จะต้องมีการวางแผนระยะยาวเป็นการปฏิบัติงานกลุ่มย่อย มีการให้ข้อมูลย้อนกลับและการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการทำกิจกรรมต่าง ๆ หากพิจารณาลักษณะของบุคคลและกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมและการจัดเตรียมการพัฒนาทางวิชาชีพครูในด้านต่าง ๆ ให้พร้อมช่วยเสริมให้การพัฒนาทางวิชาชีพ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาทางวิชาชีพ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาที่สอน หลักการและเทคนิคการสอน ความเข้าใจในผู้เรียน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีบุคลิกภาพดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย และมีการประเมินผลปฏิบัติงานร่วมกัน

3. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติงานที่เน้นการสร้างหรือพัฒนากลุ่มโดยการให้ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ให้กับสมาชิก วิธีการทำงานโดยยึดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม บทบาทของสมาชิก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนและนิเทศแบบกัลยาณมิตร ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนและเสริมแรงโดยการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น ชุมชนและสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงาน สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร

5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการ กระบวนการวิจัยที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหา และการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้ครูเห็นความสำคัญ ความจำเป็นของงานวิจัยในชั้นเรียน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 270 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 159 คนซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 สร้างขึ้นตามแนวคิดของ กลิคแมน; กอร์ดอน ; และรอส-กอร์ดอน (Glickman;Gordon & Ross-Gordon, อ้างใน เมธีนี สะไร, 2560) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับและคำถามปลายเปิด 5 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) ซึ่งทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .987

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถาม 159 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

(n=159)

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	3.98	.79	มาก
2.ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	4.11	.73	มาก
3.ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.09	.82	มาก
4.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.03	.77	มาก
5.ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.79	.87	มาก
รวม	4.00	.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = .74) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = .73) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{x}$ = 4.09, S.D. = .82) และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}$ = 3.79, S.D. = .87)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรเพศ

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	ชาย n=38		หญิง n=121		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	3.83	.83	4.02	.77	-1.30	.195
2.ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	4.00	.83	4.15	.69	-1.08	.281
3.ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	3.94	.96	4.14	.77	-1.34	.181
4.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.95	.90	4.06	.73	-0.74	.459
5.ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.75	.97	3.80	.84	-0.36	.716
รวม	3.89	.84	4.03	.71	-1.04	.301

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรอายุ

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 30 ปี n=58		30-40 ปี n=42		41-50 ปี n=35		51 ปีขึ้นไป n=24		F	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	3.75	.80	3.98	.87	4.11	.71	4.35	.57	3.96*	.009
2.ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	3.88	.62	4.10	.90	4.33	.60	4.37	.64	4.32*	.006
3.ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	3.91	.78	4.04	.99	4.31	.62	4.31	.72	2.51	.061
4.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.88	.77	4.01	.92	4.15	.61	4.26	.66	1.73	.163
5.ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.56	.85	3.80	1.01	3.93	.73	4.11	.69	2.93*	.036
รวม	3.79	.71	3.99	.89	4.16	.59	4.29	.62	3.37*	.020

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Sheffe จะเห็นว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 มีข้อแตกต่างดังนี้

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีอายุ 41-50 ปีและครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี n=130		สูงกว่าปริญญาตรี n=29		t	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1.ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	4.01	.73	3.84	1.02	1.03	.30
2.ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	4.11	.65	4.11	1.02	.02	.99
3.ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.10	.76	4.06	1.03	.22	.83
4.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.06	.69	3.89	1.06	1.09	.28
5.ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.80	.82	3.74	1.05	.34	.74
รวม	4.02	.68	3.92	.99	.62	.53

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี n=60		5-10 ปี n=33		มากกว่า 10 ปี n=66		F	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1.ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	3.80	.74	3.94	.86	4.15	.77	3.21	.043
2.ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	3.91	.59	4.16	.76	4.27	.79	4.03	.020
3.ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	3.96	.74	4.05	.99	4.23	.78	1.82	.165
4.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.96	.68	3.98	.93	4.12	.77	.79	.457
5.ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.62	.82	3.75	.99	3.97	.82	2.67	.073
รวม	3.85	.66	3.97	.83	4.15	.75	2.59	.078

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ประมวลผลข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง

1.1 การนิเทศติดตาม ยังมีอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีและขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ดังนั้นผู้บริหารควรสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและจัดทำตารางนิเทศให้ทุกคนทราบ เพื่อติดตามการนิเทศอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำความรู้เพิ่มเติมแก่ครูผู้สอน

1.2 สำหรับผู้นิเทศบางท่านที่ยังไม่มีความชำนาญ ไม่ได้ทำการชี้แจงกระบวนการของการนิเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลย้อนกลับ ควรปฏิบัติทันทีหลังจากนิเทศ และรายงานให้ทราบเป็นรายบุคคล ไม่วิจารณ์ในที่ประชุม พร้อมกับช่วยแนะนำ ส่งเสริม พัฒนา เพิ่มพูนความรู้แก่ครูผู้สอนโดยยึดหลักความเป็นกัลยาณมิตร

2. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ

2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก เช่น การอบรมครูที่สอนไม่ตรงวุฒิให้มีความชำนาญในการสอน สำรวจความต้องการของครูในการพัฒนาวิชาชีพ

2.2 ควรจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครู โดยยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

3.1 ควรใช้หลักบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูในโรงเรียนมีส่วนรับผิดชอบ ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

3.2 ควรสร้างขวัญและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

4.1 ครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อย ติดตามผล จนกระทั่งการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

4.2 ผู้อำนวยการควรเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นแกนนำในการวางแผนจัดทำหลักสูตรร่วมกับครู

5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

5.1 ควรส่งเสริมและให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน

5.2 ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน จากวิทยากรที่เชี่ยวชาญ และสร้างกลุ่มวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้วิจัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธินี สะไร (2560) ที่พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาครูในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและครูผู้สอน เพื่อดูแลช่วยเหลือให้การแนะนำครูในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและส่งเสริมวามก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู การนิเทศภายในจึงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการสร้างและพัฒนา

หลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถวัดและประเมินผลได้ตรงตามตัวชี้วัด และสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิผล (พฤหัส คงเทศ, 2560) ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา ตามที่จิติมา วรรณศรี (2557) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในนอกจากจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาแล้ว ยังเป็นการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของครูที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนการสอน การปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีเจริญความก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่มีคุณภาพต่อไป และแนวคิดของ กลิคแมน; กอร์ดอน; และ รอส-กอร์ดอน (Glickman; Gordon; & Ross-Gordon, 2007) ได้กล่าวว่า การนิเทศเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอน โดยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการทำงานร่วมกัน การพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม และการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีเพศวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอะห์มัด เจ๊ะดาโอะ (2554) ที่ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการนิเทศภายในของผู้บริหารในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของหะมะสูดิง มามะ (2557) ได้ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการนิเทศภายในทุกโรงเรียนถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน และระหว่างครูผู้สอนกับครูผู้สอน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถในโรงเรียน ทำให้เกิดการร่วมมือช่วยเหลือกันของบุคลากรในทุกด้าน เป็นกระบวนการลดช่องว่างระหว่างความแตกตางระหว่างบุคคล ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ดังที่เมธินี สะไร (2560) ได้ค้นพบว่า ครูทั้งเพศหญิงและเพศชาย ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ทุกคนได้ให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา มีการแนะนำซึ่งกันและกัน มีการวางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

3. ครูในกลุ่มวังพญาหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนกร ลาวตุม (2561) ที่ได้ศึกษาการนิเทศภายในของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด พบว่า ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อายุของครูที่ไม่เท่ากันอาจส่งผลทำให้การนิเทศภายในมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับอายุของครูตามไปด้วย ครูที่มีอายุมากย่อมมีประสบการณ์การนิเทศสูงกว่าครูที่มีอายุน้อย จึงทำให้ครูที่มีอายุมากจะเข้าใจสภาพปัญหาละความต้องการของสถานศึกษาดีกว่าครูที่มีอายุน้อย ดังที่เมธินี สะไร (2560) ได้ค้นพบว่า ครูที่มีอายุมากสามารถใช้ความรู้ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นแบบแผน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด เพราะผ่านการพัฒนาวิชาชีพและได้รับการนิเทศภายในมาแล้วหลายครั้ง ทำให้มองเห็นลักษณะของการนิเทศภายในได้อย่างชัดเจนมากกว่า จึงส่งผลให้ครูที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันด้วย

เอกสารอ้างอิง

จิตติมา วรรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณ พิมพ์ 3.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2557). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์การ*. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ.

ธนกร ลาวตุม. (2561). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พฤหัส คงเทศ. (2560). *รูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 21(2). 198-211.

พัชรินทร์ ช่วยศิริ. (2554). *การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี*. สารนิพนธ์ศึกษาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพ.

เมธินี สะไร. (2560). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1*. การค้นคว้าแบบอิสระ. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 – 2565*. ปัตตานี : กลุ่มนโยบายและแผน.

หะมะสูดิง มามะ. (2557). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.

อะห์มัด เจ๊ะดาโอะ. (2554). *การดำเนินงานการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3.* สารนิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

_____. (2564). *โรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาวังพญาหนองจิก*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

Cronbach, Lee J. (1970). *Essential of Psychological Testing*. (5th ed). New York: Harper and Row Publishers Inc.

Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement. 30, 607-610.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ จังหวัดภูเก็ต

The study of academic achievement and ability to solve math problems from learning management using Polya's problem solving process. of students in Grade 7, Banaonambor School, Phuket

สุดารัตน์ พูลทรัพย์[1*] และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2]

Sudarat Phonsap[1*] and Anuwat Jirawattanapanit[2]

[1] สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6010357128@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และเพื่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

Abstract

The purpose of this research was to study the mathematics learning achievement and to study the ability to solve math problems of grade 7 students at Banaonambor school from learning management using Polya's problem-solving process. The target group used in this study was grade 7 students at Banaonambor School. There were 22 people under Phuket Primary Educational Service Area Office, the Academic year 2021. The research instruments consisted of 1) learning management plan by using Polya's problem-solving process 2) Mathematics achievement test 3) Mathematics problem-solving ability test. The statistics used to analyze the data were mean, percentage and standard deviation.

The results showed that mathematics achievement from learning management using Polya's problem-solving process of grade 7 students at Banaonambor school after school is higher than before and the ability to solve mathematical problems from the learning management using Polya's problem-solving process of grade 7 students at Banaonambor school. After studying above the threshold of 60 %

Keywords: Academic achievement, the ability solves math problems, Polya's problem solving process

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้วิชาคณิตศาสตร์ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่จะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานในการศึกษา คณิตศาสตร์จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคล มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของสมองในการคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผนและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นการสอนคณิตศาสตร์ จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนคณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ ฝึกฝนให้เกิดทักษะจนเกิดความคล่องแคล่ว แม่นยำ รวดเร็ว พัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผล รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ถึงขั้นนำประสบการณ์ไปใช้ได้ในการจัดการเรียนการสอนตามความมุ่งหมายของหลักสูตร จึงมีความคาดหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ทำงานอย่างมีระบบ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 1)

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่จะสอนโดยเน้นการจดจำสูตร กฎ ทฤษฎีบท การทำตามตัวอย่าง สามารถพิสูจน์หรือแก้ปัญหาโจทย์ในหนังสือเรียนและทำข้อสอบได้ ถือเป็นความสำเร็จในการเรียน ด้วยความเชื่อแบบเดิมนี้ ทำให้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในอดีตให้ความสำคัญแก่การจดจำ สูตร กฎ วิธีการในการหาคำตอบหรือการพิสูจน์ ซึ่งจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ สาเหตุเนื่องมาจากนักเรียนไม่สามารถที่จะวิเคราะห์และแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ ซึ่งทักษะการแก้ปัญหานั้นเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากในวิชาคณิตศาสตร์ ดังที่ Hyed & Hyed (1991, อ้างถึงใน ปานจิต รัตนพล, 2547) ได้กล่าวว่า"การแก้ปัญหานั้นทำให้คณิตศาสตร์มีความหมายมากกว่าเป็นเพียงกฎเกณฑ์และตัวเลข ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในคุณค่าของคณิตศาสตร์และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ กล่าวได้ว่าการแก้ปัญหานั้นเป็นหัวใจของคณิตศาสตร์" ซึ่งทักษะและกระบวนการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่นักเรียนควรจะรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตัวนักเรียนและปัญหาทางคณิตศาสตร์ คือ การเชื่อมโยงสถานการณ์ที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ซึ่งเผชิญอยู่และต้องการค้นหาคำตอบโดยที่ยังไม่รู้วิธีการหรือขั้นตอนที่จะได้คำตอบของสถานการณ์นั้นในทันทีและกระบวนการแก้ปัญหาที่ยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการตามแผนและขั้นตรวจสอบผล และแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในด้านการแก้ปัญหานั้น วรณัน ขุนศรี (2546 : 9) ได้ให้ข้อเสนอว่า นักเรียนจะเป็นนักแก้ปัญหาที่ดีได้ ถ้าได้เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีโอกาสที่ได้รับการฝึกทักษะ มีโอกาสได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง ใช้ความคิดของตนเองในการแก้ปัญหา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ โดยในการวิจัยครั้งนี้จะนำกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งผลวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

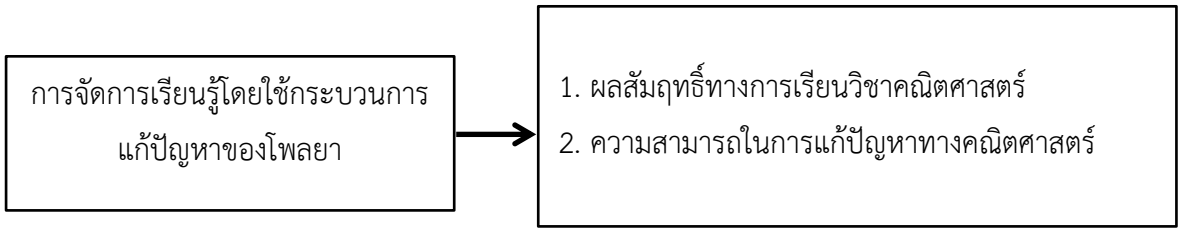
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา ทั้ง 4 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ปีการศึกษา 2564 จำนวน 22 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 13 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ แบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ซึ่งพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

3. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ซึ่งพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ตรวจและบันทึกคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 13 แผน จำนวน 13 คาบ

3. เมื่อดำเนินการสอนครบทั้ง 13 แผนการจัดการเรียนรู้ จึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ไปทดสอบกับนักเรียน

4. ตรวจให้คะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา และทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนในการวิจัย

ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T_1 แทน การทดสอบก่อนการจัดกระทำการทดลอง

T_2 แทน การทดสอบหลังการจัดกระทำการทดลอง

X แทน การจัดกระทำกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์หาระดับวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด จากคะแนนสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละเทียบจากเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งแบ่งเกณฑ์ออกเป็นดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 – 100 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนร้อยละ 76 – 79 อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนร้อยละ 70 – 75 อยู่ในระดับดี

คะแนนร้อยละ 65 – 69 อยู่ในระดับค่อนข้างดี

คะแนนร้อยละ 60 – 64 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 55 – 59 อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนร้อยละ 50 – 54 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

คะแนนร้อยละ 0 – 49 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

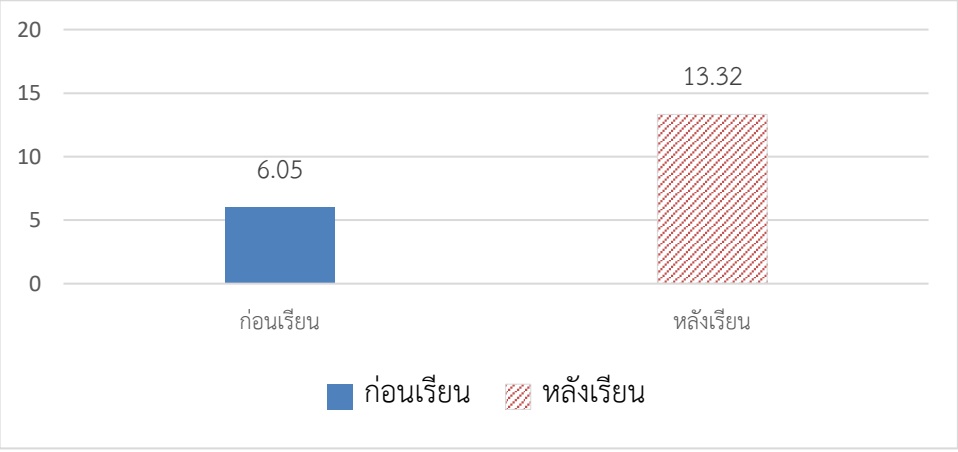
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

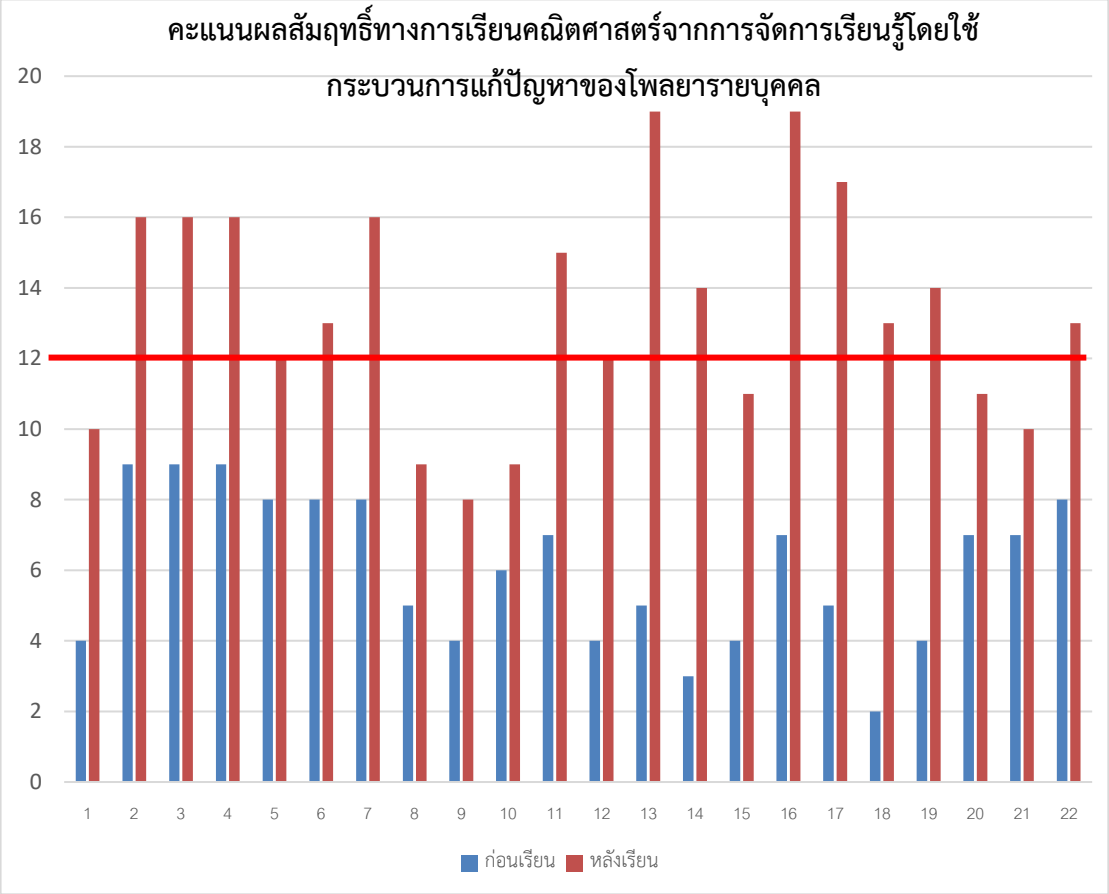
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์	N (จำนวนคน)	μ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	σ
ก่อนเรียน	22	6.05	2.13
หลังเรียน	22	13.32	3.18

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งหมด 22 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 6.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.13 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 13.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.18

ภาพที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

จากภาพที่ 2 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นกลุ่มเป้าหมายสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

ภาพที่ 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา รายบุคคล

จากภาพที่ 3 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 68.18 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

ผลการวิเคราะห์การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาหลังจากใช้แผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนจำนวน 13 คาบแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับนักเรียน ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	ระดับความสามารถ
ขั้นทำความเข้าใจปัญหา	2	1.81	90.50	ดีเยี่ยม
ขั้นวางแผนแก้ปัญหา	2	1.19	59.50	พอใช้
ขั้นดำเนินการตามแผน	2	1.00	50.00	ผ่านเกณฑ์
ขั้นตรวจสอบผล	2	0.89	44.50	ต่ำกว่าเกณฑ์
เฉลี่ยรวม	**2**	**1.22**	**61.13**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 3 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา จากผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจ 1.81 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.50 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นวางแผนแก้ปัญหา 1.19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.50 อยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นดำเนินการตามแผน 1.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยขั้นตรวจสอบผล 0.89 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.50 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ และมีคะแนนเฉลี่ยรวม 1.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 61.13 อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนเฉลี่ย 6.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.13 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนเฉลี่ย 13.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.18 แสดงว่าคะแนน

เฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 22 คน จากการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจ 1.81 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.50 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นวางแผนแก้ปัญหา 1.19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.50 อยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นดำเนินการตามแผน 1.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยขั้นตรวจสอบผล 0.89 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.50 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ และมีคะแนนเฉลี่ยรวม 1.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 61.13 อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องมามาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา โดยการนำกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาอย่างมีลำดับขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนจะได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การวางแผนและฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ดวงพร ตั้งอุดมเจริญชัย (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหาที่สอนแบบปกติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหา ที่สอนแบบโดยใช้ขั้นตอนของโพลยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหา ที่สอนโดยใช้ขั้นตอนของโพลยาสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ไพรัช ศีลาเจริญ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องโจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามขั้นตอนของโพลยากับวิธีสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องโจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้วิธีการสอนตามขั้นตอนของโพลยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องโจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้วิธีการสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องโจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนตามขั้นตอนของโพลยาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนตามขั้นตอนของโพลยาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ทำให้คะแนนหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ซึ่งทักษะและกระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่นักเรียนควรจะรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตัวนักเรียนและปัญหาทางคณิตศาสตร์ คือ สถานการณ์ที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ซึ่งเผชิญอยู่และต้องการค้นหาคำตอบโดยที่ยังไม่รู้วิธีการหรือขั้นตอนที่จะได้คำตอบของสถานการณ์นั้นในทันทีและกระบวนการแก้ปัญหาที่ยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการตามแผนและขั้นตรวจสอบผล (Hyed & Hyed, 1991 อ้างถึงใน ปานจิต รัตนพล, 2547) โดยในขั้นทำความเข้าใจปัญหา ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา ในขั้นวางแผนแก้ปัญหา ผู้เรียนจะได้ทักษะในการวางแผน การวางรูปแบบ ยุทธวิธีในการแก้ปัญหา ในขั้นการดำเนินการตามแผน ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคำนวณ ลงมือตามแผนที่ได้วางไว้ในขั้นการวางแผน และในขั้นการตรวจสอบผล ผู้เรียนจะได้ฝึกการทบทวนตรวจสอบขั้นตอนต่าง ๆ ความสมเหตุสมผลของคำตอบ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ จิตรา แก้วชัย (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาเรื่อง โจทย์ปัญหาร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยเน้นขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา เรื่อง โจทย์ปัญหาร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยเน้นขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยา เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 3 ขั้น และกิจกรรมขั้นแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา 4 ขั้น ดังนี้ 1. ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา เป็นการสร้างสถานการณ์ปัญหา เสนอคำถาม ประกอบด้วยขั้นตอนแก้ปัญหาของโพลยา คือ (1) ทำความเข้าใจปัญหา เป็นการทำความเข้าใจปัญหาขั้นฝึกอ่านโจทย์ปัญหา เพื่อพิจารณาถึงสิ่งที่กำหนดว่ามีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง เพียงพอสำหรับการแก้ปัญหานั้นหรือไม่ และสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบคืออะไร (2) วางแผนแก้ปัญหา เป็นการกำหนดแนวทางที่จะใช้หาคำตอบด้วยหลากหลายวิธีและเลือกวิธีการหาคำตอบ 2. ขั้นไตร่ตรอง เป็นการให้ข้อสนเทศหรือความรู้เพิ่มเติม ให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ ประกอบด้วยขั้นตอนแก้ปัญหาของโพลยา คือ (1) ดำเนินการแผน คือเป็นการคิดคำนวณตามแผนที่วางไว้ (2) มองย้อนกลับหรือตรวจสอบคำตอบ เป็นการตรวจสอบ

ความเป็นไปได้ของคำตอบ 3. ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา โดยตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้น นักเรียนช่วยสรุปแนวคิดหลักการหรือสาระสำคัญในเรื่องที่เรียน นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจและนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการแก้ปัญหา ผลที่ได้จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนสามารถดำเนินการแก้โจทย์ปัญหาร้อยละ ตามขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อแสดงวิธีการหาคำตอบได้และได้ฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบและมีความสุขในการเรียน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยเน้นขั้นตอนของโพลยา ทำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง โจทย์ปัญหาร้อยละ ได้คะแนนเฉลี่ย 67.54 จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.44 และมีนักเรียนร้อยละ 100 ได้คะแนนวัดทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และสอดคล้องกับ บุษบา พลรัตน์ (2555) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยใช้วิธีสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถการแก้โจทย์ปัญหา พบว่า นักเรียนมีความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เฉลี่ยร้อยละ 70.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 30.05 และมีนักเรียน 15 คน จากนักเรียนทั้งหมด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ เฉลี่ยร้อยละ 71.00 และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 16 คน จากนักเรียนทั้งหมด 20 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 80.00 ซึ่งสูงกว่าตามเกณฑ์ที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพฯ:ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิตรา แก้วชัย. (2553). *การศึกษาทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่องโจทย์ปัญหาร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยเน้นขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดวงพร ตั้งอุดมเจริญชัย. (2551). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนของโพลยาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

บุษบา พลรัตน์, นิตยา เปลื้องนุช. (2555). การศึกษาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ โดยใช้วิธีสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตัคติวิสต์ ที่เน้นขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 6, 80-88.

ปานจิต รัตนพล. (2547). *ผลของการใช้ปัญหาปลายเปิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรณัน ขุนศรี. (2546). ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำไปสู่การแก้ปัญหา. *วารสารคณิตศาสตร์*, 47, 9-25.

ไพรัช ศีลาเจริญ. (2550). *การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียน เรื่องโจทย์ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามขั้นตอนของโพลยา กับวิธีการสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

การศึกษาปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงานในภาคอุตสาหกรรม กรณีศึกษาสาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

The study of problems and required competencies for the industrial sector: a case study of the department of food production and innovation, Rajamangala University of Technology Lanna

จรรยวรรธน์ ตัณฑ์เจริญรัตน์ วุฒิจำนงค์[1*], มาลัยพร วงค์แก้ว[2], สุกฤตา ปรีชาว่อง[3] และขวัญฤทัย รอบุญ[4]

Janyawat Tancharoenrat Vuthijumnonk[1*], Malaiporn Wongkaew[2], Sukritta Preechawong[3] and Khwanruethai Rawboon[4]

[1] ดร., สาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร, วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

[1] Ph.D., Program in Food Production and Innovation, College of Integrated Science and Technology, Rajamangala University of Technology Lanna.

[2] ดร., สาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร, วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

[2] Ph.D., Program in Food Production and Innovation, College of Integrated Science and Technology, Rajamangala University of Technology Lanna.

[3] ดร., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

[3] Ph.D., King Mongkut's University of Technology Thonburi.

[4] ดร., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

[4] Ph.D., King Mongkut's University of Technology Thonburi.

[*]**Corresponding author, E-mail:** vjanyawat@rmutl.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความท้าทายและปัญหาที่พบจากบัณฑิตหลังจากจบการศึกษา เพื่อสำรวจช่องว่างของสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานจริง และสำรวจสมรรถนะที่จำเป็นในอุตสาหกรรมการผลิตและนวัตกรรมอาหาร เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในอนาคตของสาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา โดยการศึกษานี้ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรคือบัณฑิตที่จบการศึกษาตั้งแต่ปี 2553 – 2558 โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 11 คน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มศิษย์เก่าที่จบการศึกษาแล้ว โดยเป็นจัดกิจกรรมผ่านระบบออนไลน์ จากผล

การศึกษาพบว่า ประเด็นท้าทายและปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างพบในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมนั้นส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากช่องว่างของสมรรถนะของการทำงานและองค์ความรู้ใหม่ที่ต้องอัพเดทอยู่เสมอ โดยสมรรถนะที่สำคัญต่อการทำงานหลังจบการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ด้านกฎหมายอาหาร ความรู้ด้านเครื่องจักร ความรู้เกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทาน ความรู้เกี่ยวกับการใช้ดิจิทัล 2) ด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการเอื้ออำนวย ทักษะการแก้ไขปัญหาและทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการคิดเชิงระบบ ทักษะการจัดการอารมณ์ 3) ด้านทัศนคติ ประกอบด้วย จริยธรรมในการทำงานและความอดทนอดกลั้น โดยผลจากการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมในอนาคต

คำสำคัญ: สมรรถนะ, วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต, อุตสาหกรรมอาหาร

Abstract

This research aims to study the challenges and problems graduates face after graduation and explore the competency gaps required in practice, including the necessary competencies in the food manufacturing and innovation industries. This research will help improve and develop future curricula in the food production and innovation of Rajamangala University of Technology Lanna. This study selected a sample from a population of 11 graduates who graduated from 2010-2015 by purposive sampling. This research was a qualitative process using focus group discussions with graduating alumni groups. It used the online activity to conduct the session to collect data. According to the study's findings, the informants' greatest challenge and problem in working in the industry is a skill gap problem, which includes the new knowledge that they need to pursue in order to work effectively. The research also revealed that competencies that are important for working after graduation are divided into three areas: 1) Knowledge consists of knowledge of food law, machine, supply chain, digital literacy 2) Skills consist of facilitating skills, problem-solving and decision-making skills, communication skills, planning skills, leadership skills, system thinking skills, emotional intelligence skills 3) Attitude consists of work ethics and resilience. This research can be used as a guideline for planning to improve and develop curricula to meet industry needs in the future.

Keywords: Competencies, Bachelor of Engineering, Food Industry

บทนำ

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เป็นหลักสูตรวิชาการที่ผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี โดยมุ่งเน้นให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ ปรับปรุง พัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ในอุตสาหกรรมอาหาร ตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งหลักสูตรนี้จะผนวกองค์ความรู้ที่เน้นไปทางนวัตกรรมเข้ามาทั้งในแง่ของนวัตกรรมกระบวนการผลิต หลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่หลักสูตรเริ่มแรกคือ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอาหาร ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน โดยมีนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว มากกว่า 200 คน และได้เข้าทำงานในอุตสาหกรรมต่างกัน ในปี 2564 ซึ่งเป็นวาระของการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ทางหลักสูตรจึงได้จัดให้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดจากศิษย์เก่าจำนวนทั้งหมด 11 คน ที่ทำงานอยู่ในภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ วิศวกร หัวหน้าฝ่ายผลิต เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอาหาร (ผลิตภัณฑ์ชา-กาแฟ ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง และผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง) เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของศิษย์เก่ารวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการในภาคอุตสาหกรรมที่ศิษย์เก่ากำลังทำงานอยู่

ทั้งนี้ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร ได้ทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเสมอมา เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยหลักสูตรเริ่มแรก คือ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอาหาร หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อผลิตวิศวกรที่มีความรู้ ความสามารถในการใช้หลักวิชาทางด้านวิศวกรรมอาหาร เพื่อดำเนินงานในด้านอุตสาหกรรมอาหาร โดยเน้นการปรับปรุง พัฒนาเครื่องมือเครื่องจักรกลในงานวิศวกรรมอาหาร ตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และเพื่อผลิตวิศวกรปฏิบัติการสำหรับงานออกแบบและควบคุมกระบวนการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ในอุตสาหกรรมอาหาร และสามารถขอใบรับอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมได้

จากข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทุก ๆ 5 ปี รวมถึง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของทางหลักสูตรมีประสิทธิภาพตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมอาหารอย่างแท้จริง รวมทั้ง จากการสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่ม โดยเฉพาะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแล้ว พบว่า เมื่อไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมอาหารยังมีองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์อาหารค่อนข้างน้อย และรายวิชาในหลักสูตรค่อนข้างเน้นหนักไปทางรายวิชาทางวิศวกรรม โดยเฉพาะวิศวกรรมเครื่องกล แต่เมื่อนำไปใช้ในงานจริงนั้น ทางภาคอุตสาหกรรมอาหารจะเน้นกำลังคนทางด้านกระบวนการผลิตอาหารมากกว่ากำลังคนที่ควบคุมดูแลเครื่องจักร ดังนั้น ทางหลักสูตรจึงได้มีการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรเป็น หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมกระบวนการอาหาร (หลักสูตรปรับปรุง ปี พ.ศ. 2555) ซึ่งมีปรัชญาของหลักสูตร คือ การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติด้านวิศวกรรมกระบวนการอาหาร สามารถบูรณาการวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และ

เทคโนโลยีการอาหาร และเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศสู่ผู้นำเทคโนโลยีการผลิตอาหารระดับโลก รวมทั้งเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถในการใช้หลักวิชาทางด้านวิศวกรรมกระบวนการอาหาร ให้สามารถดำเนินงานในด้านอุตสาหกรรมอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการปรับปรุง พัฒนากระบวนการในอุตสาหกรรมอาหาร ตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยหลักสูตรปรับปรุงฉบับนี้จะลดทอนรายวิชาทางด้านวิศวกรรมลงจากหลักสูตรดั้งเดิม แต่จะเน้นไปในทางผสานองค์ความรู้ทางวิศวกรรมที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอาหาร และเพิ่มรายวิชาทางด้านศาสตร์อาหารมากขึ้น พร้อมกันนี้ ในปีการศึกษา 2560 ก็ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้จนถึงปัจจุบัน คือ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร โดยมีปรัชญาของหลักสูตร คือ มุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติที่สามารถบูรณาการศาสตร์แห่งวิศวกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อบริหารจัดการการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารให้มีประสิทธิผลและคุ้มค่าสูงสุดสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ภายใต้จรรยาบรรณวิชาชีพเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในการใช้หลักวิชาทางด้านวิศวกรรมการผลิตและนวัตกรรมอาหารในการดำเนินงานในด้านอุตสาหกรรมอาหาร โดยเน้นการควบคุมและบริหารจัดการตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเพื่อผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติสำหรับการออกแบบ ปรับปรุง พัฒนากระบวนการและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ในอุตสาหกรรมอาหารตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งหลักสูตรนี้จะผนวกองค์ความรู้ที่เน้นไปทางนวัตกรรมเข้ามาทั้งในแง่ของนวัตกรรมกระบวนการผลิตและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับนโยบายระดับประเทศ 4.0 นั่นเอง พร้อมกันนี้จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีการเปลี่ยนไปมาระหว่าง วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต กับ วิทยาศาสตรบัณฑิต ซึ่งหลักคิดสืบเนื่องมาจากจำนวนรายวิชาในภาพรวมของทั้งโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเริ่มแรกในปี 2550 เป็นวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต เนื่องจาก รายวิชาในโครงสร้างเน้นหนักไปทางวิศวกรรมเสียส่วนใหญ่ รวมทั้งต้องการสร้างวิศวกรอาหาร สำหรับในปี 2555 ปรับเป็นวิทยาศาสตรบัณฑิต สืบเนื่องจาก มีการเพิ่มรายวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์อาหารมากขึ้น และเมื่อถึงหลักสูตรปรับปรุงปี 2560 ได้กลับมาเป็นวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต อีกครั้งเนื่องมาจากการปรับโครงสร้างรายวิชา

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้นั้น ถือเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยที่ต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากในปัจจุบันยังพบว่า มีความไม่สอดคล้องของสมรรถนะที่เกิดขึ้นเพราะเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว (Linkedln, 2019) รวมถึงเหตุการณ์โรคระบาดที่เกิดในระยะเวลาที่ผ่านมาจึงมีความต้องการทักษะและสมรรถนะใหม่เพิ่มเติมจากที่เคยมีมาในอดีต นอกจากนี้องค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้องค์ความรู้หรือทักษะที่เคยศึกษามานั้นล้าสมัยได้ อย่างไรก็ตามไม่เพียงแต่องค์กรธุรกิจเท่านั้นที่จำเป็นต้องแก้ปัญหาเกี่ยวกับทักษะที่ขาดแคลนหรือเปลี่ยนแปลงไป พนักงานในองค์กรเองก็ต้องพยายามพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะที่จำเป็นไม่ว่าจะด้วยวิธีการ Reskill หรือ Upskill เพิ่มเติมด้วย (ประสิทธิ์ เดชนครินทร, 2562)

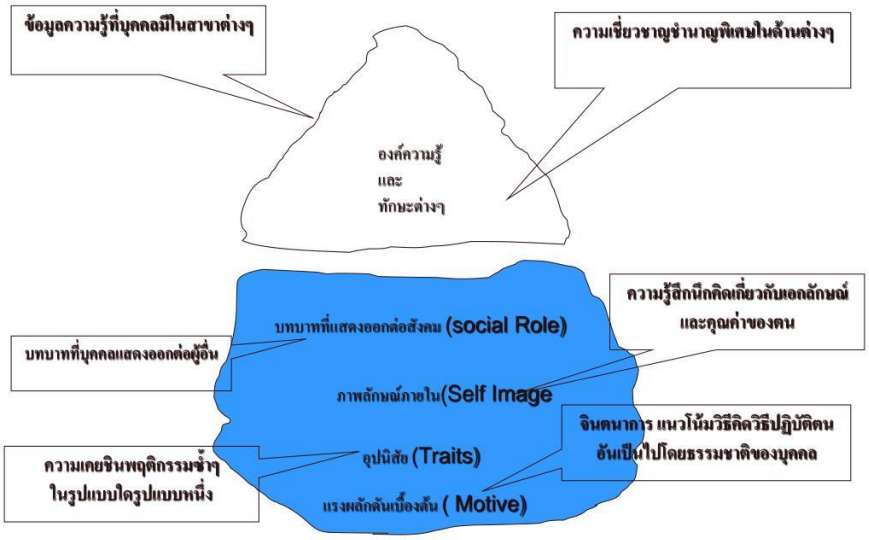
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความท้าทายและปัญหาที่พบจากบัณฑิตหลังจากจบการศึกษา เพื่อสำรวจช่องว่างของสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานจริง

2. สำรวจสมรรถนะที่จำเป็นในอุตสาหกรรมการผลิตและนวัตกรรมอาหาร เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในอนาคต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สมรรถนะนั้นได้รับการนิยามไว้หลากหลายแตกต่างกัน เดวิด แมคเคิลแลนด์ (McClelland, 1973) และ โบยาทซีส (Boyatzis, 1982) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้คล้ายคลึงกัน คือ บุคลิกและคุณลักษณะที่อยู่ภายในปัจเจกบุคคล อาจหมายถึง แรงจูงใจ บุคลิกที่ค่อนข้างถาวร บทบาททางสังคมหรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะหรือองค์ความรู้ที่บุคคลต้องนำมาใช้ ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีในงานที่ตนรับผิดชอบ โดยแนวคิดเรื่ององค์ประกอบสมรรถนะมีการอธิบายด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง
ที่มา: ขจรศักดิ์ ศิริมัย, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสมรรถนะ (2557)

ส่วนบนที่โผล่พ้นน้ำเป็นส่วนที่สังเกตได้ง่าย ได้แก่ ทักษะและองค์ความรู้ต่างๆ ส่วนที่อยู่ใต้น้ำเป็นส่วนของสมรรถนะที่มองเห็นยากได้แก่ ภาพลักษณ์ภายในซึ่งรวมถึง ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และส่วนที่อยู่ด้านล่างสุดของภูเขาน้ำแข็ง จะประกอบไปด้วย บุคลิกลักษณะ อุปนิสัยของบุคคลนั้น รวมไปถึงแรงดลใจหรือแรงบันดาลใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความต้องการไปสู่การกระทำ เพื่อให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ (สังเวียน นิ่มนวล, 2561)

สมรรถนะในการทำงาน (Competency) หรือสมรรถนะวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ (Knowledge, Skills, Personal Attribute) ของบุคคลที่จำเป็นต้องมี เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดนิยามไว้ ได้แก่

1) ความรู้ คือ ความรู้ซึ่งได้จากการศึกษา อบรม สัมมนา รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ซึ่งถ้าพนักงานไม่มีความรู้ก็จะไม่สามารถปฏิบัติงานได้

2) ทักษะ คือ ความสามารถเฉพาะที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ มักจะได้มาจากการฝึกฝน หรือกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ

3) คุณลักษณะส่วนบุคคล รวมถึง คุณลักษณะ ความคิด ทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจและความต้องการส่วนตัวของบุคคล (competency.rmutp.ac.th) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะนั้นมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและจะส่งผลถึงความสำเร็จขององค์กรอีกด้วย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในองค์กรนั้นจะแบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) เป็นสมรรถนะหลักๆ ที่กำหนดมาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์กร พนักงานทุกคนจะต้องมีเหมือนกันแต่ไม่จำเป็นต้องมีมาก เช่น การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) สมรรถนะในงาน (Functional Competency) ประกอบด้วยการมุ่งผลสัมฤทธิ์การแก้ปัญหาและตัดสินใจ มุ่งจัดการเทคโนโลยี 3) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) ประกอบด้วย การบริหารคน ภาวะผู้นำ (ประสิทธิ์ เดชนครินทร, 2562) โดยองค์กรสามารถใช้สมรรถนะที่ต้องการในการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทัศนคติที่สอดคล้องกับองค์กร วางแผนการอบรมพัฒนาพนักงานให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการ นอกจากนี้ยังช่วยให้พนักงานทราบถึงระดับความรู้และทักษะของตนเองรวมไปถึงความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายได้อีกด้วย

เมื่อเชื่อมโยงมาสู่การพัฒนากำลังคนเพื่อให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการแรงงานในอนาคต พบว่า สมรรถนะเชิงวิชาชีพที่นักเรียนนักศึกษาควรมีในยุคที่มีการเติบโตของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดนั้นได้แก่

1. สมรรถนะด้านมโนทัศน์ (Conceptual Competence) ได้แก่ การรู้หลักทฤษฎีของแต่ละวิชาชีพ เข้าใจความรู้ที่เป็นส่วนต่อยอดของวิชาชีพนั้นและพยายามหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ

2. สมรรถนะด้านเทคนิค (Technical Competence) ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติทักษะพื้นฐานของวิชาชีพนั้น ซึ่งสมรรถนะด้านเทคนิคนั้นเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสมรรถภาพด้านมโนทัศน์ และสามารถเพิ่มเติมได้โดยการฝึกอบรม เป็นต้น

3. สมรรถนะด้านบริบท (Contextual Competence) ได้แก่ ความเข้าใจในสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ โดยมีความสามารถในการพิจารณาได้จากหลายแง่มุม ทั้งประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม

4. สมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสาร (Interpersonal Communication Competence) คือ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเลือกใช้สื่อหรือวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

5. สมรรถนะด้านบูรณาการ (Integrative Competence) คือ ความสามารถในการหล่อหลอมสมรรถนะทางด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ

6. สมรรถนะด้านการปรับตัว (Adaptive Competence) ได้แก่ ความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตัวให้เข้ากับองค์ประกอบของการประกอบวิชาชีพนั้นและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ พบว่า ได้มีการศึกษา สมรรถนะบุคลากรในอนาคตสำหรับ 12 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (พ.ศ. 2563 – 2567) จัดทำโดย สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) ระบุว่า อุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคต เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญซึ่งจะนำมาสู่แหล่งรายได้ในการพัฒนาประเทศ และได้มีการศึกษาสมรรถนะจำเป็นต่อสายอาชีพดังกล่าวไว้แล้วเบื้องต้น เช่น สมรรถนะด้านการออกแบบอาหาร สมรรถนะด้านวิทยาศาสตร์อาหาร สมรรถนะด้านเทคโนโลยีอาหาร สมรรถนะด้านโภชนาการ สมรรถนะด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการอาหาร เป็นต้น รวมถึงงานวิจัย Non-Cognitive Competency และสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่สำคัญของอาชีพยุคอุตสาหกรรม 4.0 จัดทำโดย สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (256 3) ได้กล่าวถึงสมรรถนะที่สำคัญสำหรับอาชีพนักออกแบบอาหาร ดังนี้ 1) จิตสำนึกด้านการบริการ 2) การให้คำปรึกษา 3) ความคิดเชิงนวัตกรรมด้านอาหาร 4) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นผู้ประกอบการ 6) การวิเคราะห์แนวโน้มของอาหาร ซึ่งรายงานฉบับนี้ได้กล่าวถึงภาพรวมของอุตสาหกรรมอาหารในระดับประเทศ และเพื่อให้สามารถนำงานวิจัยมาต่อยอดเพื่อปรับให้เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่และเข้าใจภาคอุตสาหกรรมและสามารถใช้ในการออกแบบหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้มากยิ่งขึ้น ทางคณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะเชิงวิชาชีพด้านการผลิตอาหารและนวัตกรรมอาหาร

โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาสมรรถนะเชิงวิชาชีพ ซึ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ ที่จำเป็นต่อการผลิตบัณฑิตเข้าสู่อุตสาหกรรมการผลิตและนวัตกรรมอาหาร เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการทำวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องความท้าทายและปัญหาที่พบจากบัณฑิตหลังจากจบการศึกษาเพื่อสำรวจช่องว่างของสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานจริงและสมรรถนะที่จำเป็นในอุตสาหกรรมการผลิตและนวัตกรรมอาหาร โดยมีขอบเขตดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้รับการคัดเลือกจากประชากรคือบัณฑิตที่จบการศึกษาตั้งแต่ปี 2553 – 2558 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 169 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, มปป.) โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 11 คน อายุ 28 – 33 ปี จากสาขาวิศวกรรมอาหารและวิศวกรรมกระบวนการอาหาร โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัย

เพศ	ตำแหน่งงาน	อายุการทำงาน	อุตสาหกรรม
ชาย	วิศวกร	10 ปี	อาหาร
ชาย	Service engineer	8 ปี	เครื่องมือวิทยาศาสตร์
ชาย	นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ	3 ปี 5 เดือน	หน่วยงานราชการ
ชาย	หัวหน้าฝ่ายผลิต	6 ปี	อาหาร
ชาย	หัวหน้าฝ่ายผลิตบรรจุต่างประเทศ	5 ปี	อาหาร
หญิง	หัวหน้าฝ่ายผลิต	9 ปี 7 เดือน	อาหาร
หญิง	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการ	8 ปี	หน่วยงานราชการ
หญิง	ฝ่ายผลิต	7 ปี	อาหาร
หญิง	หัวหน้าฝ่ายผลิต	6 ปี	อาหาร
หญิง	พนักงานมหาวิทยาลัย	2 ปี	หน่วยงานราชการ
หญิง	หัวหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนาอาหาร	5 ปี	อาหาร

วิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) กับกลุ่มศิษย์เก่าที่จบการศึกษาแล้ว โดยเป็นจัดกิจกรรมผ่านระบบออนไลน์โดยใช้เครื่องมือ Zoom เป็นเวลา 3 ชั่วโมง และได้ทำการบันทึกเป็นวีดีโอ มีการสังเกตจดบันทึก และรวบรวมข้อมูลโดยใช้คำถามปลายเปิด ดังต่อไปนี้

1. ความท้าทายและปัญหาที่พบหลังจากจบการศึกษาและเริ่มทำงานในอุตสาหกรรม

2. สมรรถนะใดที่จำเป็นต่อการเตรียมตัวเพื่อให้สามารถทำงานในอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยแต่ละคนจะรวบรวมข้อมูลผ่านทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกต (บุษกร เชี่ยวจินดากานต์, 2561)

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยการจัดการสนทนากลุ่มย่อยนั้น ทางทีมผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ทำการถอดประเด็นจากคลิปวีดีโอที่ได้ทำการบันทึก โดยพิจารณาประเด็นหลัก (major themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จากนั้นนำประเด็นหลักมาถอดเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อยตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. ความท้าทายและปัญหาที่พบหลังจากจบการศึกษาและเริ่มทำงานในอุตสาหกรรม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 11 คน กลุ่มผู้วิจัยได้สรุปประเด็นท้าทายและปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างพบในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมได้ทั้งหมด 8 ประเด็น ดังสรุปไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนประเด็นท้าทายและปัญหาที่พบในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อที่	รายละเอียด
1	“การทำงานร่วมกับผู้อื่นจำเป็นต้องมีความอดทนอดกลั้นเพราะเราต้องทำงานกับคนหลายคน”
2	“การทำงานกับคนที่ต่างภาค ต่างพื้นที่ ซึ่งมีวัฒนธรรมและพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่เข้าใจกันและเกิดความขัดแย้งในการทำงาน”
3	“ความไม่เข้าใจในกระบวนการทำงานโดยภาพรวม ทำให้ไม่เข้าใจในภาพรวมของการทำงาน ซึ่งควรเป็นความรู้พื้นฐานในการทำงานในอุตสาหกรรม”
4	“กฎหมายอาหารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด บางครั้งไม่สามารถตามอัพเดทได้ทันและไม่รู้ว่าจะหาข้อมูลจากไหน”
5	“ปัญหาด้านการสื่อสารกับผู้อื่น เช่น เมื่อตอนเรียนจบใหม่ๆยังไม่มีทักษะในการพูดให้ผู้อื่นสามารถคล้อยตามหรือให้ความร่วมมือในการทำงานได้”
6	“การประยุกต์ใช้ความรู้จากที่ได้เรียนมา เนื่องจากตอนที่เรียนอาจารย์จะเป็นคนคิดและวางแผนให้เราทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถคิดเองได้ว่าต้องทำอะไรซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากเนื่องจากเกิดผลกระทบในวงกว้างหากเราไม่สามารถ”

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อที่	รายละเอียด
7	“ปัญหาหน้างานที่อยู่ในไลน์ผลิตและเกิดอย่างต่อเนื่อง ถ้าเราแก้ไขปัญหาได้เร็วก็ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือที่มีต่อลูกน้องด้วย”
8	“ความกดดันในการทำงานที่มีมากโดยเฉพาะคนที่อยู่มาก่อนหน้าเราที่มีอำนาจมากกว่าและเราไม่สามารถรับมือกับเรื่องนั้นได้ทำให้เกิดความขัดแย้งในการทำงาน”

2. สมรรถนะใดที่จำเป็นต่อการเตรียมตัวเพื่อให้สามารถทำงานในอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยอ้างอิงจากประสบการณ์การทำงานในอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อช่วยในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ

2.1 ด้านความรู้

2.1.1 ความรู้ด้านกฎหมายอาหารและมาตรฐานต่าง ๆ (GMP/ HACCP) – มีการเปลี่ยนแปลงและอัพเดทหลายฉบับต่อปี มีประกาศกระทรวงออกมาใหม่อย่างต่อเนื่องและจำเป็นต้องตามให้ทัน ซึ่งเป็นความรู้พื้นที่ฐานที่จำเป็นต่อคนทำงานในอุตสาหกรรมอาหารโดยเฉพาะตำแหน่งควบคุมคุณภาพ เช่น QC

2.1.2 ความรู้ด้านเครื่องจักร – เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทำให้องค์ความรู้ด้านเครื่องจักรที่ทันสมัยจำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาตั้งแต่ช่วงของการฝึกงานหรือการเรียนในมหาวิทยาลัย

2.1.3 ความรู้เกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) - ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมโดยภาพรวมโดยต้องรู้ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำจนถึงปลายน้ำนั้นจะทำให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของงานที่ตนเองทำไปยังภาพรวมขององค์กร ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาได้กว้างขึ้นและวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงหาทางในการแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

2.1.4 ความรู้ด้านดิจิทัล เช่น การใช้โปรแกรม Microsoft office – เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในยุคปัจจุบันและเป็นพื้นฐานที่ทุกองค์กรในภาคอุตสาหกรรมต้องการ เนื่องจากทุกบริษัทจะมีโปรแกรมพื้นฐานสำเร็จรูปใช้อยู่แล้ว หากเข้าไปทำงานและสามารถเรียนรู้และเข้าใจใช้ได้ทันทีจะเป็นประโยชน์และทำให้งานมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านทักษะ

2.2.1 ทักษะการเอื้ออำนวย (Facilitation skill) – เป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการประชุมการหารือ หรือการระดมความคิดเห็นในที่ทำงาน เนื่องจากจะช่วยทำให้ทีมงานและเพื่อนร่วมงานสามารถแสดงความเห็นได้อย่างเปิดกว้าง สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้

2.2.2 ทักษะการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (problem solving and decision making skill) – เป็นทักษะจำเป็นในการทำงานโดยเฉพาะงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มักมีปัญหาเกิดขึ้นเสมอ และบางครั้งจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หาทางเลือกที่ดีที่สุดและตัดสินใจทันที ผู้มีทักษะนี้จำเป็นต้องทำการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และอย่างน้อยหากไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเองก็ต้องทราบได้ว่า จะต้องประสานงานและรายงานให้ผู้ใดดำเนินการต่อเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในที่สุด

2.2.3 ทักษะการสื่อสาร (communication skill) – เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญโดยการสื่อสารในที่นี้ หมายถึง การนำเสนอผลงานด้วยการพูด ความสามารถในการโน้มน้าวจูงใจให้เพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างานเข้าใจความคิดเห็นของตน ทักษะการฟังที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงทักษะการอ่านและการเขียนรายงานอีกด้วย

2.2.4 ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (collaboration skill) – เป็นทักษะที่ใช้ในการทำงานโดยพื้นฐานเนื่องจากทุกตำแหน่งงานมีความจำเป็นต้องติดต่อประสานงานกับผู้อื่น ทั้งบุคคลในทีมรวมถึงบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร โดยทักษะนี้หมายรวมถึงความเข้าใจในการแตกต่างของบริบทของผู้คนในแต่ละพื้นที่ สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความเข้าใจในความหลากหลายของบุคคล ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทีมงาน

2.2.5 ทักษะการวางแผน (planning and monitoring skill) – เป็นทักษะที่งานด้านสายอุตสาหกรรมและโรงงานจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนทำงานจำเป็นต้องสามารถบริหารจัดการระบบความคิด หรือความสามารถในการคิดวางแผนหรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย เช่น การจัดลำดับขั้นตอนความสำคัญ การกำหนดหรือมอบหมายงาน การวางแผนการจัดการ เป็นต้น

2.2.6 ทักษะความเป็นผู้นำ (leadership skill) – เป็นทักษะที่จำเป็นไม่เฉพาะผู้ที่เป็นหัวหน้างานแต่ผู้ที่ปฏิบัติงานในระดับขั้นต้นก็จำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ เนื่องจากบางสถานการณ์ที่ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือเกิดสิ่งผิดปกติขึ้นในการทำงาน ผู้มีความเป็นผู้นำจะสามารถใช้ทักษะนี้ในการจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ รวมถึงการเป็นผู้นำทางความคิดและการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในองค์กรหรืออุตสาหกรรมที่ทำงานอยู่ได้

2.2.7 ทักษะการคิดเชิงระบบ (system thinking skill) - เป็นทักษะการคิดในภาพรวมที่เป็นระบบ และมีส่วนประกอบที่สัมพันธ์เชื่อมโยงจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ เป็นเหตุเป็นผล เน้นการแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วในองค์รวมของการทำงานได้

2.2.8 ทักษะการจัดการอารมณ์ (emotional intelligence skill) – เป็นทักษะที่สำคัญเนื่องจากการทำงานอาจมีความเครียดและความกดดันเกิดขึ้น ผู้มีทักษะนี้ต้องสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองได้ ระบุความคิดและความรู้สึกที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและการทำงานได้

2.3 ด้านทัศนคติ

2.3.1 จริยธรรมในการทำงาน - เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ให้คุณค่ากับหลักการทางศีลธรรม และมาตรฐานที่ต้องปฏิบัติตาม เคารพกฎข้อบังคับที่พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติตามเพื่อให้การทำงานในองค์กรเป็นไปอย่างมีระเบียบ รวมถึงการมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ การรักษาความลับในองค์กร รวมถึงลูกค้า เป็นต้น

2.3.2 ความอดทนอดกลั้น – เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อทุกหน้าที่เนื่องจากแต่ละงานอาจมีความกดดัน ความละเอียดและซับซ้อน ผู้ที่มีความอดทนต่อการทำงานจะช่วยให้สามารถก้าวผ่านอุปสรรคและความท้าทาย ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่สังคมดิจิตอลอย่างเต็มรูปแบบ และการผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไปสู่การแข่งขันด้วยฐานองค์ความรู้และการใช้นวัตกรรม ทำให้ปัจจัยด้านทุนทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการรับมือกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงได้ โดยการพัฒนาบุคคลนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนามาตรฐานการศึกษา เนื่องจากการศึกษายังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของบุคคลให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาของประเทศ แต่การจะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรู้และความสามารถที่ตอบโจทย์และตรงกับความต้องการของแรงงานตลาดของประเทศนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายสถาบันการศึกษาในปัจจุบันอย่างมาก โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้น จำเป็นต้องศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป

สาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ได้มองเห็นความสำคัญในการปรับระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้สอดรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหาร เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถต่อการทำงานในปัจจุบัน โดยได้ทำการศึกษาความท้าทายและปัญหาที่พบจากบัณฑิตหลังจากจบการศึกษา เพื่อสำรวจช่องว่างของสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานจริง และสำรวจสมรรถนะที่จำเป็นในอุตสาหกรรมการผลิตและนวัตกรรมอาหาร เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในอนาคต โดยการจัดกระบวนการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) กับกลุ่มศิษย์เก่าที่จบการศึกษาตั้งแต่ปี 2553 – 2558 จากสาขาวิศวกรรมอาหารและวิศวกรรมกระบวนการอาหาร ซึ่งพบว่า ศิษย์เก่ากลุ่มดังกล่าวพบความท้าทายและปัญหาในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมหลากหลายรูปแบบตามบริบทของการทำงาน ครอบคลุมทั้งองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ที่สำคัญต่อการทำงาน เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี ความรู้ด้านกฎหมายหรือมาตรฐานทางด้านอาหารที่จำเป็นต้องติดตามและศึกษาข้อมูลใหม่อยู่ตลอดเวลา ทักษะทางสังคม (Social skill) เช่น ปัญหาในการสื่อสาร

ปัญหาจากการทำงานร่วมกับคนในที่ทำงานที่มีความหลากหลายในช่วงอายุ ประสบการณ์ ภูมิหลังและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการคิดและการตัดสินใจที่แตกต่างกัน และรวมถึงทักษะในการทำงาน (Functional skill) เช่น การวางแผนงาน การบริหารจัดการ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจต่างๆ เป็นต้น ตลอดจนคุณลักษณะของการมีจริยธรรมในการทำงานและความอดทนอดกลั้น ล้วนแต่เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานในองค์กรมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้สมรรถนะที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนั้นสอดคล้องกับสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่นักเรียนนักศึกษาควรมีในยุคที่มีการเติบโตของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว (ประสิทธิ์ เดชนครินทร, 2562) อีกทั้งยังประกอบด้วยข้อมูลอันเกี่ยวเนื่องกับสมรรถนะเฉพาะอุตสาหกรรม เช่น ความรู้ทางด้านกฎหมายอาหาร เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) ได้กล่าวถึงสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงานด้านอาหารในอนาคตว่า สมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบ เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาการผลิตและนวัตกรรมอาหารให้สามารถผลิตบัณฑิตออกไปอย่างมีคุณภาพและตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ยังคงต้องมีการปรับเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่เกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2557). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสมรรถนะ. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2565. จาก http://competency.rmutp.ac.th/wpcontent/uploads/2011/01/aboutcompetency.pdf.

คณะกรรมการกำกับโครงการการกำหนดสมรรถนะบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (มปป.) แนวทางการพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://competency.rmutp.ac.th/

บุษกร เชี่ยวจินดากานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 13(25), 103-118

ประสิทธิ์ เดชนครินทร์, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุลม ชัยวุฒิ จันมา. (2562) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของหัวหน้างานสายการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(3), 435-446.

สังเวียน นิ่มนวล. (2561). การพัฒนาสมรรถนะหลักที่มีผลต่อความก้าวหน้าด้านอาชีพของบุคลากรการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยวกระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (มปป.) สถิติผู้สำเร็จการศึกษา สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2565 จาก https://academic.rmutl.ac.th/page/สถิติผู้สำเร็จการศึกษา

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2562). สมรรถนะบุคลากรในอนาคตสำหรับ 12 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (พ.ศ. 2563 – 2567). สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2565 จาก https://www.nxpo.or.th/th/report/5532/

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2563). Non-Cognitive Competency เช็กสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่สำคัญของอาชีพยุคอุตสาหกรรม 4.0 สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2565 จาก https://www.nxpo.or.th/th/8098/

Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model of effective performance*. New York: John Wiley and Sons Inc.

Linkedin (2019). Online1 August 2017, from https://business.linkedin.com/talent-solution/

McClelland, David C. (1973). *Testing for Competence rather than for Intelligence*. New Jersey: American Psychologist.

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Development of Poetry Reading Skills by Reading the Poem Through Social Media of Mathayomsuksa 2 Students at Patongwittayamulnithi School, Hatyai District, Songkhla Province.

ฤดีรัตน์ ลอองแก้ว[1*], ศิริภา จันทร์เกื้อ[2], วิมล งามยิ่งยวด[3] และจิตรพงษ์ เจริญจิตร[4]

Rudeerat Laongkaew[1*], Siripa Chankua[2], Wimon Ngamyingyuad[3] and Jittrapong Jaroenjit[4]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Bachelor student, Department of Thai, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of General Science Department, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer Department of Thai, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[4] อาจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Lecturer Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Rudeerat.lao036@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 42 คน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 17.02 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.03 ($\overline{X}$ = 17.02, S.D.

= 3.03) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 21.71 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.87 ($\overline{X}$ = 21.71, S.D. = 3.87) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 2) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.64)
คำสำคัญ: การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ ,โคลงสี่สุภาพ, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This research aims 1) to compare academic achievement between pretest and posttest to read the melody by reading the four polite stabilizer prose on social media of Matthayomsuksa 2 students at Phatongwitthayamulnithi School, Hatyai District, Songkhla Province and 2) to study the satisfaction with learning management, in reading aloud the melody by reading the four polite stabilizer prose on social media of the Matthayomsuksa 2 students at Patongwitthayamulnithi School, Hatyai District, Songkhla Province. The samples used in the research were 42 students in grade 2/6 at Phatong witthayamulnithi School, Hatyai District, Songkhla Province. Statistics used to test hypotheses include average, standard deviation, and T-values. the findings showed. 1) Pretest achievement is average ($\overline{X}$) equal to 17.02 with and standard deviation of 3.03 ($\overline{X}$= 17.02, S.D. = 3.03) and posttest the average value ($\overline{X}$) is 21.71 and the standard deviation of 3.87 ($\overline{X}$ = 21.71, S.D. = 3.87), students' post-test scores on recorder practice were a significantly higher than the pre-test scores at the .01 level. and 2) The results of the satisfaction study on the management of learning in melodic reading by reading the proselytizing four polite stabilizers on social media Matthayomsuksa 2 students at Phatongwitthayamulnithi School, Hatyai District, Songkhla Province. There is a considerable level of overall satisfaction ($\overline{X}$= 4.35, S.D. = 0.64)
Keywords: Poetry Reading, Polite Stabilizer, Social Media

บทนำ

การอ่านทำนองเสนาะได้รับความนิยมตลอดมาทั้งในหมู่ชาววัง และชาวบ้าน ต่อมาการอ่านทำนองเสนาะได้แพร่หลายเข้ามาสู่โรงเรียน โดยมีชั่วโมงให้นักเรียนอ่านฟังเสียงและท่องบทอาขยานก่อนเลิกเรียนทุกวัน จนกระทั่งปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ถือว่าการอ่านทำนองเสนาะเป็นกิจกรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ที่มีคุณค่าเป็นอย่างมาก นับเป็นเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะของไทย สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความคิดในบทวรรณคดีกวีนิพนธ์ให้ผู้เรียนรู้สึกซาบซึ้งในความไพเราะของบทประพันธ์ร้อยกรอง และเข้าถึงรสของวรรณคดีที่เรียนได้ อีกทั้งยังช่วยเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้รื่นรมย์ มีชีวิตชีวา น่าเรียนมากยิ่งขึ้น ประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ทำให้นักเรียนเข้าใจและจำบทวรรณคดีกวีนิพนธ์ได้เร็วยิ่งขึ้น และชวนให้สนใจอยากอ่านบทอื่น ๆ ต่อไป ช่วยในการศึกษาและถ่ายทอดวรรณคดี ช่วยเผยแพร่วรรณคดีให้กว้างขวางขึ้น ช่วยเร้าความสนใจด้านการเรียนวรรณคดีให้มีมากขึ้นในทุกระดับการศึกษา ช่วยเสริมการแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองให้ไพเราะขึ้น สามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งที่ถ่ายทอดผ่านถ้อยคำ รวมทั้งเข้าใจได้ว่าบทประพันธ์ของไทยเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้นักเรียนย่อมจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วยการออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน มีความกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง (นันทา ขุนภักดี, 2557: 62-63) การอ่านทำนองเสนาะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรมัธยมศึกษากลุ่มวิชาภาษาไทยด้านการอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ม.2/1 อ่านออกเสียงร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 8) มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคที่นำมาพัฒนาความสามารถในการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะ ดังที่ ขจรศรี ชาติกานนท์ (2560: 6) กล่าวว่าครูผู้สอนจะจัดลำดับการเรียนรู้ตามชนิดของร้อยกรองโดยยึดตามตำราที่ใช้เรียนใช้สอนในโรงเรียนมัธยมทั่วไป ซึ่งมีเพียง 5 ชนิด คือ โคลง ร่าย ฉันท์ กาพย์ และกลอนเท่านั้น การกำหนดชนิดคำประพันธ์ที่จะเรียนก่อนหลัง มักนิยมจากคำประพันธ์ที่ง่ายไปหายากเป็นลำดับไป ในด้านเนื้อหาจะกำหนดส่วนที่เป็นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้เบื้องต้น และขยายเนื้อหาออกไปมากน้อยตามศักยภาพผู้เรียน และเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนในรายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้มีการจัดการเรียนรู้ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งได้เลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ (Online) จากการเรียนรู้ที่ผ่านมา พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาในการเรียนรู้ ความกระตือรือร้นลดน้อยลง อีกทั้งนักเรียนไม่กล้าแสดงออก โดยเฉพาะการฝึกทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ ส่งผลให้มีผลการเรียนไม่ผ่านตัวชี้วัด ซึ่งปัญหาที่พบ ได้แก่ อ่าน

ออกเสียงทำนองเสนาะไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ แบ่งวรรคตอนไม่ถูกต้อง ออกเสียง ร ล ว คำควบกล้ำไม่ชัดเจน การเอื้อนเสียงเน้นเสียงหนักเบายังไม่ดีเท่าที่ควร เป็นเหตุทำให้อ่านติดขัด ขาดความไพเราะ จึงทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาภาษาไทย ไม่มีความสุขกับการเรียน อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคในการเรียนการสอนอีกด้วย ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในเรื่องของการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ ครูผู้สอนต้องมุ่งเน้นการฝึกทักษะการอ่าน เน้นการจัดการเรียนรู้โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนซ้ำ ๆ สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการใช้นวัตกรรม สื่อออนไลน์บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน ดังที่เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2559 : 202) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นอุปกรณ์ที่สามารถช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ สามารถทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงหาแนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนและวิธีส่งเสริมความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยการนำเทคโนโลยี Google Apps for Education มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถสร้างความปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน รวมถึงระบบการส่งและจัดเก็บผลงานต่าง ๆ อย่างง่ายดาย มีความทันสมัย และสะดวกสบายในการจัดการเรียนรู้ ช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อในการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิด ทฤษฎี

1.1 การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2558 : 47) ที่มาหรือต้นเค้าของการอ่านทำนองเสนาะสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยก่อน ที่มีความคิดเกี่ยวกับการร้องเพลงทำนองต่าง ๆ ตลอดมา ทั้งนี้จากเหตุผลที่ว่า คนไทยมีนิสัยชอบพูดคำคล้องจองให้มีจังหวะด้วยลักษณะสัมผัสกัน จึงทำให้คำมีระดับเสียงสูงต่ำเหมือนดนตรี เมื่อประดิษฐ์ทำนองง่าย ๆ ใส่เข้าไปก็ทำให้สามารถสร้างบทเพลงร้องขึ้นมาได้แล้ว และศิลปะการอ่านทำนองเสนาะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่าน และความไพเราะของบท

ประพันธ์แต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อ่านทำนองเสนาะจึงต้องศึกษาวิธีการอ่านให้ไพเราะ และต้องหมั่นฝึกฝนการอ่านจนเกิดความชำนาญ

มนตรี ตราโมท (2557 : 50) ศิลปะการอ่านทำนองเสนาะอยู่ที่ตัวผู้อ่านต้องรู้จักวิธีการอ่านทอดเสียง โดยผ่อนจังหวะให้ช้าลง การเอื้อนเสียงโดยการลากเสียงช้า ๆ เพื่อให้เข้ากับจังหวะและให้หางเสียงไพเราะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 528) การอ่านทำนองเสนาะ หมายถึง วิธีการอ่านออกเสียงอย่างไพเราะตามลีลาของบทร้อยกรองแต่ละประเภท หรือหมายถึงการอ่านตามทำนอง (ทำนอง = ระบบเสียงสูงต่ำ ซึ่งมีจังหวะสั้นยาว) เพื่อให้เกิดความเสนาะ (เสนาะ, น่าฟัง, เพราะ, วังเวงใจ)

สรุปได้ว่า การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ หมายถึง วิธีการออกเสียงอย่างไพเราะ โดยมีการเอื้อนเสียง เน้นสัมผัสคำคล้องจอง ออกเสียงตามจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของบทร้อยกรองแต่ละประเภท เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน โดยผู้อ่านต้องเปล่งเสียงให้มีความสูง-ต่ำ ไม่ดังจนเกินไปและไม่เบาจนเกินไป มีจังหวะสั้นยาว ตามลีลาท่วงทำนองของบทร้อยกรองแต่ละประเภท เพื่อให้เกิดความไพเราะน่าฟัง และซาบซึ้งในรสของเรื่องที่อ่าน

1.2 บทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ

สุพรรณี วราทร (2560 : 35-39) กล่าวไว้ว่า โคลงสี่สุภาพ มีมาตั้งแต่สมัยต้นอยุธยาในมหาชาติคำหลวง โคลงนิราศหริภุญชัย และลิลิตพระลอ สมัยธนบุรี ได้แก่ โคลงยอพระเกียรติพระเจ้า กรุงธนบุรี และลิลิตเพชรมงกุฎ สมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมที่ใช้โคลงสี่สุภาพที่เด่น ๆ ได้แก่ ลิลิตตะเลงพ่าย โคลงนิราศนรินทร์ โคลงนิราศสุพรรณ โคลงโลกนิติ สามกรุงเป็นโคลงชนิดหนึ่งที่กวีนิยมแต่งมากที่สุดด้วยเสน่ห์ของการบังคับวรรณยุกต์เอกโทที่ลงตัว ไพเราะสวยงาม

อลงกรณ์ พลอยแก้ว (2560 : 11) ได้กล่าวถึงโคลงสี่สุภาพว่า โคลงสี่สุภาพ คือ คำประพันธ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีวิธีเรียบเรียงถ้อยคำเข้าคณะ มีกำหนดเอกโท และสัมผัส แต่มิได้บัญญัติบังคับครุลหุ และการแต่งโคลงจะต้องมีลักษณะบังคับหรือบัญญัติ 6 อย่าง คือ คณะ พยางค์ สัมผัส เอกโท คำเป็นคำตาย และคำสร้อย

สุภาพร มากแจ้ง (2560 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงโคลงสี่สุภาพว่า โคลงสี่สุภาพ เป็นโคลงชนิดหนึ่งที่กวีนิยมแต่งมากที่สุด ด้วยเสน่ห์ของการบังคับวรรณยุกต์เอกโทอันเป็นมรดกของภาษาไทยที่ลงตัวที่สุด และได้กล่าวถึงลักษณะบังคับของโคลงสี่สุภาพไว้ ดังนี้ หนึ่งบทมี 4 บาท , 3 บาทแรกบาทละ 7 คำ บาทที่สี่ 9 คำ ดังนี้ บาทที่ 1 มี 7 คำ บาทที่ 2 มี 7 คำ บาทที่ 3 มี 7 คำ และบาทที่ 4 มี 9 คำ 1 บาท แบ่งเป็น 2 วรรค วรรคแรก 5 คำ วรรคหลัง 2 คำ ยกเว้นบาทที่ 4 จะมีวรรคหลัง 4 คำ สรุปรวม 1 บทประกอบด้วย 30 คำ มีคำสร้อยได้ในบาทที่ 1 บาทที่ 3 คำสร้อย คือ คำที่แต่งเติมต่อท้ายบาท เพื่อทำให้ได้ใจความครบถ้วน ถ้าโคลงบาทใดได้ความครบถ้วนแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเติมคำสร้อย คำสร้อยที่ใช้ในโคลงสี่สุภาพนั้นจะใช้ต่อเมื่อความขาด หรือยังไม่สมบูรณ์ หากได้ใจความอยู่แล้วไม่ต้องใส่เพราะจะทำให้ "รกสร้อย"

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ เป็นโคลงที่กวีนิยมแต่งมากที่สุด เพราะโคลงสี่สุภาพนั้นมีความไพเราะทั้งด้านการใช้ภาษา และท่วงทำนอง โคลงสี่สุภาพที่รู้จักกันดี ได้แก่ ลิลิตพระลอ โคลงโลกนิติ ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นต้น ซึ่งโคลงสี่สุภาพจะมีการบังคับฉันทลักษณ์ ได้แก่ คณะ สัมผัส จำนวนคำ คำเอกคำโท (สามารถใช้เอกโทษโทโทษแทนได้) และคำสร้อยจะอยู่ในบาทที่ 1 กับ 3 เป็นคำที่นำมาใส่เพื่อให้เกิดความไพเราะ หรือเพื่อให้เนื้อหาได้ใจความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ อาทิเช่น พ่อ แม่ พี่ นา นอ เอย รา ฤๅ แฮ เฮย เอย เป็นต้น

1.3 สื่อสังคมออนไลน์

ราชกิจจานุเบกษา ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2564 : 10) ได้บัญญัติไว้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หมายความว่า สื่อหรือช่องทางในการติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet Intermediary) ที่เน้นการสร้างหรือเผยแพร่เนื้อหาระหว่างผู้ใช้งานด้วยกัน (Creation and Exchange of User-generated Content) หรือสนับสนุนการสื่อสารสองทางหรือการนำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาในวงกว้างได้ด้วยตนเอง ไม่จำกัดเฉพาะ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ แอพพลิเคชัน กระดานข่าว เครือข่ายสังคมออนไลน์ สื่อสำหรับการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเนื้อหาที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ภาพนิ่ง เสียง วีดิทัศน์ หรือแฟ้มข้อมูล หรือให้บริการเนื้อที่เก็บข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต บล็อก (blogs) เว็บไซต์สำหรับการสร้างและแก้ไขเนื้อหาร่วมกัน เกมออนไลน์หรือโลกเสมือนที่มีผู้ใช้งานหลายคน หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อออนไลน์อื่นในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันที่เปิดให้ใช้งาน เพื่อเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคลระหว่างกลุ่มบุคคลหรือกับสาธารณะ

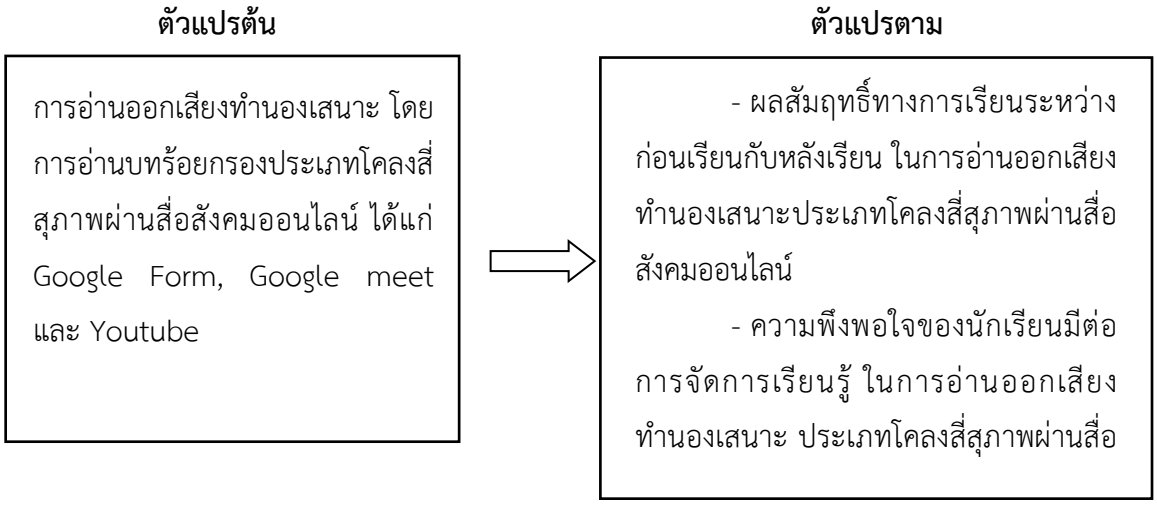
ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 22) ได้บัญญัติคำว่า "Social Media" ไว้ว่า "สื่อสังคม" หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วม สร้าง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเตอร์เน็ตได้

อรวรรณ วงศ์แก้วทอง (2553 : 12) กล่าวว่าสื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อดิจิทัล หรือซอฟต์แวร์ที่ทำงานอยู่บนพื้นฐานของระบบเว็บ หรือเว็บไซต์บนอินเตอร์เน็ตที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อทำให้ผู้ใช้ในโลกออนไลน์สามารถแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวกับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกันในสังคมมนุษย์ เช่น การติดต่อสื่อสาร การแบ่งปันความรู้ การจัดการความรู้ เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายสังคม ผ่านอุปกรณ์ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเตอร์เน็ต โดยผู้ใช้สามารถเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร หรือส่งต่อเนื้อหาได้ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูป (YouTube) Google Form Google meet เป็นต้น และในปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมจากผู้ใช้อินเตอร์เน็ตจำนวนมาก เนื่องจากว่าเป็นช่องทางที่สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก

รวดเร็ว นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ส่งผลต่อการสร้างประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ให้กับบุคคล

2. กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5, 2/6 และ 2/7 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 136 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 42 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Koul, 1984 : 108)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เรื่องการอ่านบทร้อยกรอง จำนวน 2 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 6 ชั่วโมง

2) แบบบันทึกการฝึกทักษะการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะ เรื่องลิลิตพระลอ โดยการฝึกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการฝึกทักษะการอ่านทำนองเสนาะระหว่างเรียนประกอบแผนการจัดการเรียนรู้

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแบบทดสอบใช้ทดสอบนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน 1 ชุด โดยตอบผ่านสื่อ Google from ที่ผู้วิจัยสร้างไว้ ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.2 ขึ้นไป

4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้ ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scaie) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านบทร้อยกรอง จำนวน 2 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 6 ชั่วโมง มีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะ

3.1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด 2. สาระสำคัญ 3. จุดประสงค์การเรียนรู้ 4. ชิ้นงาน/ภาระงาน 5. กิจกรรมการเรียนรู้ 6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล และ 8. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

3.1.4 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ด้านการใช้ภาษาและเนื้อหา

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 1 ชุด

3.2.1 ศึกษาเนื้อหาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.2.2 ศึกษาวิเคราะห์จุดประสงค์ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพแบบทำนองเสนาะ

3.2.3 สร้างแบบทดสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 41 ข้อ

3.2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงของข้อคำถามแต่ละข้อตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และจุดประสงค์ หาค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์
0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์
-1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

3.2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25-0.75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ขึ้นไป ได้จำนวนข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.75

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้ ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scaie) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.3.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้ ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3.3.2 เสนอแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจความถูกต้องเหมาะสม และประเมินคุณภาพแบบสอบถาม จากนั้นปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ดังนี้

4.1.1 สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.2 ทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

4.1.3 ทำการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน เรื่อง การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Google Form)

4.2 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

4.2.1 คณะผู้วิจัยดำเนินการสอนในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google meet เพื่อเป็นห้องเรียนในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 แผน ระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมด 6 ชั่วโมง

4.2.2 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง การอ่านทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ เป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4.3 กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และหาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) รวมทั้งค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร K.R. – 20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (กาญจนา วัฒายุ, 2550: 192) จากนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย

5.2.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยทดสอบค่าที (t-test dependent samples)

5.2.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ทดสอบก่อนเรียน	42	17.02	3.032	-10.635	.000
ทดสอบหลังเรียน	42	21.71	3.865		

** P < .01

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน เท่ากับ 17.02 ($\bar{X}$ = 17.02) คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน เท่ากับ 21.71 ($\bar{X}$ = 21.71) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะโดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบ และสนุกสนานเพลิดเพลินในการจัดการเรียนรู้	4.29	0.55	ระดับมาก
2. ครูผู้สอนมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นกันเอง	4.62	0.58	ระดับมากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้ มีเนื้อหายากง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.33	0.57	ระดับมาก
4. การจัดการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหา ลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ทำให้ง่ายต่อการศึกษาเรียนรู้	4.19	0.67	ระดับมาก
5. จัดลำดับเวลาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.38	0.58	ระดับมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
6. บรรยากาศในห้องเรียน (google meet) มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้	4.29	0.84	ระดับมาก
7. การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และทันสมัยในการจัดการเรียนรู้	4.48	0.80	ระดับมาก
8. สื่อการสอนมีการออกแบบตัวอักษร และขนาดตัวอักษรให้มองเห็นได้ชัดเจน อ่านง่าย	4.48	0.59	ระดับมาก
9. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการทางด้านทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะมากขึ้น	4.38	0.49	ระดับมาก
10. นักเรียนมีความสามารถทางด้านการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะมากขึ้น	4.38	0.58	ระดับมาก
11. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต	4.14	0.65	ระดับมาก
12. นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.29	0.77	ระดับมาก
รวม	**4.35**	**0.64**	**ระดับมาก**

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35 , S.D. = 0.64)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.02 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.03 ($\bar{X}$ = 17.02, S.D. = 3.03) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.87 ($\bar{X}$ = 21.71, S.D. = 3.87) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 3 อันดับแรก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อครูผู้สอน ด้านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นกันเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.62, S.D. = 0.58) มีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.80) มีความพึงพอใจต่อสื่อการสอน มีการออกแบบตัวอักษรและขนาดตัวอักษรให้มองเห็นได้ชัดเจน อ่านง่าย ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.59) มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการ ทางด้านทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.49) และนักเรียนมีความสามารถทางด้านการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.02 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.03 ($\overline{X}$ = 17.02, S.D. = 3.03) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.87 ($\overline{X}$ = 21.71, S.D. = 3.87) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ภาวิณี ภูมิเอี่ยม (2557 : 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านบทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านบทร้อยกรอง ประเภทกาพย์ยานี 11 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านบทร้อยกรอง ประเภทกาพย์ยานี 11 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างเป็นกันเองกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกนำไปสู่พัฒนาการทางด้านทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะมากขึ้น

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 3 อันดับแรก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อ

ครูผู้สอน ด้านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นกันเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.62, S.D. = 0.58) มีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.80) มีความพึงพอใจต่อสื่อการสอน มีการออกแบบตัวอักษรและขนาดตัวอักษรให้มองเห็นได้ชัดเจน อ่านง่าย ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.59) มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการ ทางด้านทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.49) และนักเรียนมีความสามารถทางด้านการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.58) ตามลำดับ สอดคล้องกับ ณพัฐธิกา อริยะอนันต์เดช (2561: 72) ได้ศึกษาการใช้แอปพลิเคชั่นคาฮูทเป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาภาษาไทยเพิ่มเติม เรื่องการสื่อสารในงานอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแอปพลิเคชั่นคาฮูทในการสอนวิชาภาษาไทย เพิ่มเติม เรื่องการสื่อสารในงานอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ระดับความพึงพอใจจากแบบประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นพรัตน์ มีศรี (2561: 22) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทสำคัญของครูผู้สอนในยุค Thailand 4.0 คือ ครูมีหน้าที่วางแผนการจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางเชิงสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ รวมถึงการเตรียมสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับวัยและเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ และสนุกกับการเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กาญจนา วัฒายุ. (2550). *การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ : ธนพรการพิมพ์.

ขจรศรี ชาติกานนท์. (2560). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะจากนิทานส่งเสริมคุณธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2558). *ประวัติความเป็นมาของการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

ณพัฐธิกา อริยะอนันต์เดช. (2561). *การใช้แอปพลิเคชั่นคาฮูทเป็นสื่อการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาภาษาไทยเพิ่มเติม เรื่องการสื่อสารในงานอาชีพ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.

นพรัตน์ มีศรี. (2561). *การใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้*. ขอนแก่น : ภาควิชาโสต คอ นาสิกลาริงซ์วิทยา คณะแพทย์ศาตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นันทา ขุนภักดี. (2557). *“การอ่านทำนองเสนาะ” ใน คีตวรรณกรรม*. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมทักษะการสอนภาษาไทยแนวคีตวรรณกรรม. นครปฐม : ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาวิณี ภูมิเอี่ยม. (2557). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านบทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2564, จาก http://www.ithesis-ir.su.ac.th

มนตรี ตราโมท. (2557). *ศิลปะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : ม.ป.พ. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2564, จาก http://www. stvc.ac.th/elearning/stat/csu3.html

ราชกิจจานุเบกษา ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ พ.ศ. 2564*. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 188ง. 13 สิงหาคม 2564.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *ความหมายของการอ่านทำนองเสนาะ*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *Social Media*. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศ กระทรวงศึกษาธิการ.

สุภาพร มากแจ้ง. (2560). *โคลงสี่สุภาพ*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม พ.ศ.2564, จาก https://sites.kar-taeng-kholng-si-suphaph

สุพรรณี วราทร. (2560). *บทร้อยกรองโคลงสี่สุภาพ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. (2559). *วิธีการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยใช้เกม*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.

อลงกรณ์ พลอยแก้ว. (2560*). ลักษณะบังคับของโคลงสี่สุภาพ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

อรวรรณ วงศ์แก้วทอง. (2553). *สื่อสังคมออนไลน์*. กรุงเทพฯ : เยลโล่การพิมพ์

Koul. (1984). *วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก*. (น. 108). สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก www.udru/oldsite/elearning.com

Likert. *มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scaie)*. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก http://www.stvc.ac.th/elearning/stat*Youtube*.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

The factors affecting the decision to pursue an undergraduate degree in accounting Sakon Nakhon Technical College Northeastern Vocational Education Institute 2

อัญชนา กัลยาเรือน[1*], นิรมล พลแพงขวา[1] และขวัญธิดา หลานเศษฐา[1]

Aunchana Kanlayaruan[1*], Niramon Phonpheangkhwa[1] and Khwanthida Lhansetta[1]

[1] อาจารย์, แผนกวิชาการบัญชี, สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

[1] Lecturer, Accounting Department of Northeastern Vocational Education Institute 2

[*]**Corresponding author, E-mail:** Kruaunchana2526ii@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการสำรวจ ซึ่งได้แบบสอบถามทั้งหมด 437 ชุด จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS for windows Version 19)

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เรียงลำดับจากมากที่สุดเป็นดังนี้ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.76) ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = 0.68) ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = 0.71) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.75) และปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.40, S.D. = 0.74) ตามลำดับ ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีผลต่อการตัดสินใจในการศึกษาต่อสูงสุด

ผลการเปรียบเทียบเพศที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.001 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกัน มีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2, การตัดสินใจ, สาขาวิชาการบัญชี

Abstract

In this study, “ The factors affecting the decision to pursue an undergraduate degree in accounting Sakon Nakhon Technical College Northeastern Vocational Education Institute 2” purpose to study the factors that influence the decision to pursue a bachelor's degree in accounting SakonNakhon Technical College Northeastern Vocational Education Institute 2, using an online questionnaire as a survey tool, which obtained a total of 437 questionnaires, and then analyzed the data using statistical ready-made programs (SPSS for windows Version 19)

According to the study, the factors affecting the undergraduate degree in accounting, Sakon Nakhon Technical College, Northeastern Vocational Institute 2, sorted by most as follows, curriculum and teaching factors, it is included on a very high level ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.76), educational factors showed that it is included on a very high level ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = 0.68), the teacher factors showed that it is included on a very high level ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = 0.71), public relations factors were found it is included on a very high level ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.75), and the cost factors for further study were found to be included on a very high level ($\overline{X}$ = 3.40, S.D. = 0.74), respectively, which concluded that the curriculum and teaching factors were found to be very inclusive it affects decision-making in the highest education.

Results of the different gender comparisons regarding decisions to pursue an undergraduate study in accounting Northeastern Institute of Vocational Education 2 , samples of different genders. There is a tendency to make decisions to attend a bachelor's degree in accounting, Northeastern Institute of Vocational Education 2 not different. Comparison results a sample with different cumulative GPA was more likely to

decide to attend a bachelor's degree in accounting, Northeastern Institute of Vocational Education 2 found that a Sig. value of 0.001 showed a statistically significant difference at 0.05. Comparing samples with different family monthly incomes were more likely to decide to attend a bachelor's degree in accounting, the Northeastern Institute of Vocational Education 2 found that the Sig. value of 0.000 showed a statistically significant difference of 0.05.

Keywords: Northeastern Vocational Education Institute 2, Decision, Accounting

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ. ศ. 2551 เน้นความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและสามารถเข้าสู่การเปิดเสรีทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตจึงได้กำหนดนโยบายให้มีการยกระดับทักษะฝีมือและเตรียมความพร้อมแก่กลุ่มเป้าหมายให้มีสมรรถนะที่ได้มาตรฐานสากล เนื่องจากการจัดการอาชีวศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ต้องการให้มีการกระจายอำนาจทางวิชาการสู่สถานศึกษา และสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติเพื่อเปิดโอกาศให้สถาบันการอาชีวศึกษาในแต่ละแห่ง สามารถพัฒนาหลักสูตรได้เอง โดยยึดกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพตามสาขาวิชาในการพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษา (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2555)

ดังนั้น สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนนักศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 จึงมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรในสาขาวิชาการบัญชี ระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ในปีการศึกษา 2556 จึงต้องการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เพื่อเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาการบัญชี (ต่อเนื่อง) ต่อไป ประกอบกับ ในปัจจุบันสถาบันการศึกษามีการก่อตั้งเพิ่มมากขึ้น เห็นได้ชัดทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน นักศึกษาจึงมีตัวเลือกเพิ่มมากขึ้นในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ

ส่งผลให้สถาบันการศึกษาเกิดการแข่งขันกันมากขึ้นตามไปด้วย ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจึงต้องสร้างจุดเด่นและความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด (ดวงฤทัย แก้วคำ และวิมลพรรณ อาภาเวท, 2559)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการตัดสินใจเป็นแนวทางในการศึกษา โดยทำการศึกษาหัวข้อต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

2.1.1. การตัดสินใจ (Decision Making) คือ ความหมายของการตัดสินใจ นักวิชาการได้ให้ ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้ Barnard (1983) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่าเป็นเทคนิควิธีที่ลดทางเลือกลงมา ให้เหลือเพียงทางเดียว Simon (1974) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจการหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้และทางเลือกจากงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ Gibson and Ivancevich (1997) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า เป็นกระบวนการสำคัญขององค์การที่ผู้บริหารจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร (information) ซึ่งได้รับมาจากโครงสร้างองค์การ พฤติกรรมบุคคล และกลุ่มในองค์การ Jones (2010) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจองค์การว่าเป็นกระบวนการที่จะแก้ไขปัญหาขององค์กร โดยการค้นหาทางเลือกและเลือกทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุ เป้าหมายขององค์การที่ได้กำหนดไว้ดังนั้นกล่าวได้ว่า การตัดสินใจ คือ ผลสรุปหรือผลขั้นสุดท้ายของกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ 5 ทรัพยากร และบุคคลสามารถนำไปปฏิบัติและทำให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ การตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทของผู้บริหารที่เกิดจากตำแหน่งและอำนาจที่เป็นทางการ คือ บทบาทการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) บทบาทผู้จัดการสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Disturbance Handler) บทบาทผู้จัดทรัพยากร (Resource Allocator) และบทบาทผู้เจรจาต่อรอง (Negotiator)

2.1.2 ความสำคัญของการตัดสินใจ (Decision) ทฤษฎีการบริหารองค์การในยุคหนึ่งได้ให้ ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร (Management Process) อันได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการและการควบคุม ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยน แนวคิดไปว่า แม้ว่าจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดีเพียงใดก็ตามแต่ถ้าขาดการตัดสินใจที่ดีพอแล้วยากที่จะทำให้การบริหารองค์การสู่ความสำเร็จได้ การตัดสินใจจึงมีความสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) การตัดสินใจเป็น

เครื่องวัดความแตกต่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน 2) การตัดสินใจเป็นมรรควิธีนำไปสู่เป้าหมายองค์การ 3) การตัดสินเป็นเสมือนสมองขององค์การ 4) การตัดสินปัญหาเป็นกลยุทธ์การแก้ปัญหาในอนาคต

2.1.3 กระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making) กระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย การตัดสินใจโดยมีลำดับขั้นของกระบวนการโดย (กุลชลี ไชยนันตา, 2539) ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Define the problem) ขั้นที่ 2 การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors ขั้นที่ 3 การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) ขั้นที่ 5 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) ขั้นที่ 6 การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) ขั้นที่ 7 การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system)

2.1.4 ทฤษฎีการตัดสินใจ นำมาพิจารณาเพื่อประกอบการศึกษา โดยยกตัวอย่างดังนี้ (วุฒิชัย จำนงค์, 2523) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นเรื่องของการจัดการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และในการจัดการนั้น การตัดสินใจเป็นหัวใจในการปฏิบัติงานทุก ๆ เรื่องทุก ๆ กรณีเพื่อดำเนินการไปสู่ วัตถุประสงค์ อาจมีเครื่องมือมาช่วยในการพินิจพิจารณา มีเหตุผลส่วนตัวอารมณ์ ความรักใคร่ ชอบพอ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ และมีลักษณะเป็นกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ต่อเนื่องกันไป ดังนี้ 1) การแยกแยะตัว 2) การหาข่าวสารที่เกี่ยวกับตัวปัญหานั้น 3) การประเมินค่าข่าวสาร 4) การกำหนดทางเลือก 5) การเลือกทางเลือก 6) การปฏิบัติตามการตัดสินใจ

2.1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจ เมื่อทางเลือกของการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ได้ถูกเสนอแนะโดยกลุ่มหรือ โดยผู้นำ ทางเลือกเหล่านี้ก็จะถูกประเมิน จากนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดหรือสมาชิกของกลุ่มเห็นพร้อง ต้องกันมากที่สุดก็จะได้รับการเลือก ในกระบวนการนี้ผู้นำ พึงต้องรู้ถึงอุปสรรคหรือสิ่งที่สามารถจะบั่นทอนประสิทธิภาพของการเลือกทางเลือกของกลุ่มลงไปได้ ซึ่งได้แก่ 1. การเร่งรีบตัดสินใจ 2.ความไม่สมบูรณ์ของการมีส่วนร่วม 3.การแบ่งกลุ่มหรือแบ่งพวก 4.การวางแผนปฏิบัติการ

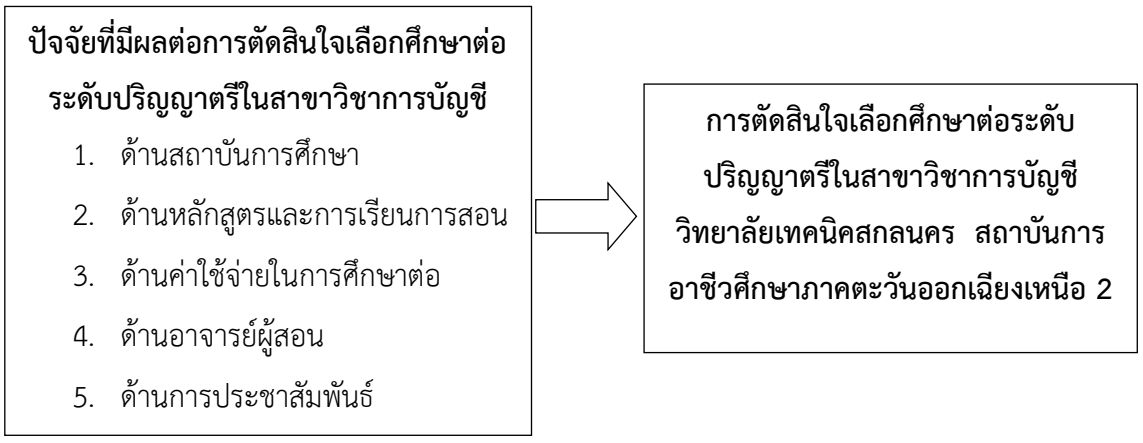
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกสถานศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกสถานศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวคิดได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย แนวคิดเกี่ยวกับความยากของหลักสูตรและแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพของมหาวิทยาลัย (สิทธิพันธ์ ยศยอดยิ่ง, 2547) ซึ่งในการศึกษานี้ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย คือการรับรู้และความประทับใจของนิสิตที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของสถาบัน ได้แก่ ชื่อเสียงของสถาบัน การบริหาร บรรยากาศในการเรียนการสอน รวมถึงอาคารสถานที่อันมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่และพัฒนาการของมวลสมาชิกในสถาบัน ดังนั้น สภาพแวดล้อมของ

มหาวิทยาลัยจึงมีผลต่อการตัดสินใจเลือกมหาวิทยาลัย เพราะผู้เลือกเข้าศึกษาต่อทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี ด้วยปัจจัย 5 ด้าน คือ 1) ด้านสถาบันการศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านอาจารย์ 4) ด้านกลุ่มเพื่อน 5) ด้านความสัมพันธ์ของนิสิต

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นปัจจัย 5 ด้าน คือ 1) ด้านสถาบันการศึกษา ได้แก่ ความมีชื่อเสียงของสถาบันและการยอมรับของสังคม เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน มีความพร้อม ความทันสมัยในทุกด้าน และการจัดสวัสดิการแก่นิสิต 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน หมายถึง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตัดสินใจเลือกเรียน เป็นหลักสูตรที่นิยมในปัจจุบันและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เน้นทางด้านสาขาวิชาชีพและตรงตามความต้องการของผู้เรียน 3) ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักศึกษา เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าหน่วยกิต ค่าหนังสือและอุปกรณ์ ค่าอาหาร ค่าเช่าพัก ค่ารถรับส่ง เป็นต้น 4) ด้านอาจารย์ผู้สอน กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีการสอน หลักการสอน แนวคิดทางการสอน ระบบการสอน/ระบบการเรียนการสอน วิธีสอน เทคนิคการสอน และทักษะการสอน 5) ด้านการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานด้วยการสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างวิทยาลัยกับนักศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานต่างๆ ด้วยกิจกรรม การใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์วิทยาลัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้พัฒนากรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 และวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร จำนวน 437 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด 3. สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการ คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งใช้อธิบายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยจะใช้ค่าสถิติมาวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของข้อมูลปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ทั้ง 5 ปัจจัย 3) ทดสอบความแตกต่างของการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่าง กันโดยใช้ค่าสถิติที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ทั้งสิ้น 437 คน ได้ดังนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 428 คน คิดเป็นร้อยละ 97.90 นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.01-3.50 ตอบแบบสอบถามมากที่สุด จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 นักศึกษาที่มีรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัว ต่ำกว่า 40,000 บาท ตอบแบบสอบถามมากที่สุด จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00 และนักศึกษาที่มีแนวโน้มหรือความต้องการที่จะตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 อยู่ในระดับมาก จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 44.90 นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากวิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 66.80 วิทยาลัยเทคนิคสว่างแดนดินจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 24.71 วิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีมุกดาหาร จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 วิทยาลัยเทคนิคนครพนม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 วิทยาลัยการอาชีพพรรณนานิคม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55 วิทยาลัยเทคนิคบ้านแพงจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.43 และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสกลนคร จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เรียงลำดับจากมากที่สุดเป็นดังนี้ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.76) ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = 0.68) ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = 0.71) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.75) และปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.40, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยด้านบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพศ สถานศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม รายได้รวมต่อเดือนของครอบครัว สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ แนวโน้มในการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ผลการศึกษาแสดงผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันกับแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

	ชาย n=9		หญิง n=428		t	P-Value
	$\overline{X}$	S.D	$\overline{X}$	S.D		
การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2	3.78	0.74	3.65	0.63	0.326	0.569

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบเพศที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างเกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันกับแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3	12.690	4.230	5.430	0.001*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	433	337.301	0.779		
รวม	**436**	**349.991**			

*ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันมีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.001 แสดงว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันกับแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	158	526.638	3.333	1.607	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	278	576.612	2.074		
รวม	**436**	**1,103.249**			

*ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันมีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยได้เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามออนไลน์ให้กับนักศึกษาที่มีความสนใจ ที่จะศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ทั้งสิ้น 437 คน ได้ดังนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 428 คน คิดเป็นร้อยละ 97.90 นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.01-3.50 ตอบแบบสอบถามมากที่สุดจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 นักศึกษาที่มีรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัว ต่ำกว่า 40,000 บาท ตอบแบบสอบถามมากที่สุด จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00 และนักศึกษาที่มีแนวโน้มหรือความต้องการที่จะตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 อยู่ในระดับมาก จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 44.90 นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากวิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 66.80 วิทยาลัยเทคนิคสว่างแดนดิน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 24.71 วิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีมุกดาหาร จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 วิทยาลัยเทคนิคนครพนม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 วิทยาลัยการอาชีพพรรณนานิคม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55 วิทยาลัยเทคนิคบ้านแพง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.43 และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสกลนคร จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เรียงลำดับจากมากที่สุดเป็นดังนี้ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.76) ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = 0.68) ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = 0.71) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.75) และปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.40, S.D. = 0.74) ตามลำดับ ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีผลต่อการตัดสินใจในการศึกษาต่อสูงสุด

ผลการเปรียบเทียบเพศที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันมีแนวโน้มในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.001 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกันมีแนวโน้มใน

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ผู้มีงานทำในสถานประกอบการที่จบการศึกษาในระดับปวส. สาขาการบัญชี และความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา มาเปรียบเทียบกันว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความสนใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

2. หากลยุทธ์ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้เพื่อดึงดูดให้นักศึกษา และผู้ที่สนใจตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

เอกสารอ้างอิง

กุลชลี ไชยนันตา. (2539). *กระบวนการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประยูรวงศ์.

ดวงฤทัย แก้วคำ และวิมลพรรณ อาภาเวท. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตดุสิต* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร,กรุงเทพฯ.

วุฒิชัย จำนงค์. (2523). *พฤติกรรมการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สำนักมาตฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2562). *คู่มือการบริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสถาบันการอาชีวศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://ivene3.ac.th/ne3/คู่มือ/การบริหารหลักสูตร/

สิทธิพันธ์ ยศยอดยิ่ง. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกมหาวิทยาลัยของนิสิตปริญญามหาบัณฑิตทางการศึกษา: การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มพหุ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, กรุงเทพฯ.

Barnard, C.l. (1983) *Functions of an Executive*. MA.Harvard University Press. 168-169.

Gibson, James L., Ivancevich, John M. and Donnelly, James H., Jr. (1997). *Organizations, Behavior Structure Processes*. International Edition. United States of America: Irwin/McGraw-Hill.

Jones, Richard. (2010). *In Contemporary Management*. Baston. McGraw-Hill.

Simon, H.A. (1974) *Administrative Behavior*. 1 st .ed. New York : Macmillan. 133.

แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

Guidelines for Motivating Enrichment of Small-School Teachers' Working Performance under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1

อานัส รุ่งวิทยพันธ์[1*] และเชาวนี แก้วมโน[2]

Arnus Rongvitayapan[1*] and Chaowanee Kaewmano[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** arnus.ron028@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับและเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามระดับวิทยฐานะและประสบการณ์การทำงาน และ 2) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 337 คน จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 183 คน แต่เก็บแบบสอบถามได้เพียง 159 คน คิดเป็นร้อยละ 86.89 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .976 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่มีระดับวิทยฐานะและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านไม่ต่างกัน 3) แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารควรมอบหมายหน้าที่ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัดของครูเป็นสำคัญและควรสร้าง

ขวัญกำลังใจ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและความสำเร็จของงาน และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับครูทุกคนอย่างอย่างทั่วถึงและด้วยความเสมอภาคโดยไม่เอนเอียง
คำสำคัญ: แรงจูงใจ, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research was aimed to 1) examine and compare the work motivation level of teachers in small-sized schools, classified by their positions and work experiences and 2) study the guidelines to increase the work motivation level of teachers in small-sized schools under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 which consists of 337 teachers. From that number, 183 teachers will be randomly selected, as a sample group, but only 159 teachers were able to do the survey, which means 86.89% of them. The research instruments will include a questionnaire, that reliability was .976, interview and statistics consisting of the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results are shown below. 1) The overall level of the motivation of teachers in small-sized school under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1, was ultimately high. 2) The opinions towards the work motivation level of teachers in small-sized schools under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1, from teachers with different positions and work experiences, were not significantly different. 3) The guidelines for increasing the work motivation level of teachers in small-sized schools appears that administrators should assign duties to match their knowledge, teachers' aptitude as a priority and should raise morale while encouraging teachers to see the importance and success of their work, and administrators should pay attention to all teachers thoroughly and with equality without bias.
Keywords: work motivation, small-sized primary schools

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพนั้น สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพย่อมทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้รับการศึกษา โดยผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกยุคและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ (ดุจดาว จิตใส, 2554) สอดคล้องกับจรัส อติวิทยาภรณ์ (2554) ที่กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าการบริหารจัดการของผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน

กล่าวคือ ต้องรู้จักวิธีโน้มน้าวผู้ร่วมงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและเกิดความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษา โดยต้องการอยู่กับสถานศึกษาตลอดไป ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเรียกได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งนอกจากเป็นผู้ที่มีความรู้แล้วต้องทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาต่อผู้ร่วมงาน และควรจะมีเครื่องมือในการช่วยถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติและถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่นอันจะนำไปสู่การบริหารจัดการงานที่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบัน ทำให้บุคคลต้องปรับตัวทั้งชีวิตในครอบครัวและโรงเรียน รวมทั้งหน่วยงานและองค์การต่าง ๆ ซึ่งคนแต่ละคนจำต้องประสบกับปัญหาในด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นที่อยู่รอบ ๆ ตัว ขณะเดียวกันผู้ใต้บังคับบัญชาก็ต้องการมีหัวหน้าที่มีความเข้าอกเข้าใจ รู้ถึงความรู้สึกและปัญหาในการทำงานของตน ปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการทำงานในองค์การอย่างมากเพราะมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการทำงานและผลผลิตขององค์การ เช่น ถ้าบุคลากรในองค์การเกิดการไม่พอใจในการทำงานหรือขาดขวัญกำลังใจ ย่อมทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานต่ำลง บางครั้งก็จะหยุดงาน หลบงานและลาออก ซึ่งส่งผลเสียต่อองค์การให้งานล่าช้าหรือเสียงานได้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2547) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาข้างต้นนี้ โดยปัจจัยที่สำคัญในการแก้ปัญหา คือ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2551) ได้กล่าวว่า ความต้องการของคนจะนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้บุคคลนั้นปฏิบัติงาน โดยฝ่ายบริหารจะต้องเสนอความต้องการที่ให้บุคคลเหล่านั้นมีความพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ ความสามารถ แรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องเรียนรู้ทั้งหลักการและเทคนิคเพื่อที่จะให้ผู้ที่ปฏิบัติงานแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้ครูทำงานให้องค์กรอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้สามารถอยู่ในองค์กรนานที่สุด การศึกษาแรงจูงใจของบุคคลมีคุณประโยชน์ที่ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของบุคคลรวมทั้งการสร้างและการพัฒนาแรงจูงใจและผลของแรงจูงใจที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องรู้จักตระหนักถึงความสำคัญของแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการจูงใจบุคลากรในองค์กรเพื่อให้มีกำลังใจ มีความตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและความสำเร็จของตัวบุคคลด้วย เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำนโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยผลจะออกมาดีมากน้อยเพียงใดนั้นปัจจัยที่สำคัญคือขวัญกำลังใจและแรงจูงใจที่ดี (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550)

การสร้างแรงจูงใจเพื่อที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุดต่อองค์กรนั้น ตามหลักทฤษฎีการจูงใจของเฮอร์ซเบิร์ก ประกอบด้วย 2 ปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคลากรทุ่มเทความสามารถและความพยายามทำงานให้ดีที่สุด ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรโดยตรง ปัจจัยจูงใจ

นั้นเกิดจากความสำเร็จในชีวิต การได้รับความยอมรับนับถือ งานที่มีความรับผิดชอบ งานที่ทำแล้วมีโอกาสก้าวหน้า ตำแหน่งงานที่ดีและงานที่มีความสุข และ 2) ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ป้องกันและลดความรู้สึกไม่พอใจในการทำงานของบุคลากร ถ้าไม่มีปัจจัยดังกล่าว อาจทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกไม่พอใจในการทำงาน ประกอบด้วย นโยบายและการบริหารที่ดี การควบคุมงาน ความสัมพันธ์กับหน้าที่ เงื่อนไขการทำงานที่ดี เงินเดือนดี ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร การมีชีวิตส่วนตัวที่ดี ความสัมพันธ์แวดล้อมอื่น ๆ สถานภาพของตนเองในงาน และความมั่นคงปลอดภัย (นิติพล ภูตะโชติ, 2556) จากทฤษฎีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจำเป็นจะต้องทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกต้องการที่จะปฏิบัติหน้าที่และอุทิศตนเพื่อผลสำเร็จของงานอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าองค์กรจะได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานและสามารถใช้บุคคลเหล่านั้นให้ตรงกับความรู้ความสามารถก็ตาม แต่หากขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานย่อมจะคาดหวังให้บุคคลเหล่านั้นทำงานให้เต็มความรู้และได้งานที่ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลคงไม่ได้ (บรรจบ สมอาษา, 2550)

การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานสามระดับ คือ ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ในแต่ละระดับต่างก็มีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ (ธีระ รุญเจริญ, 2554) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการสนับสนุนค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการการศึกษา สำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการสร้างโอกาสและลดเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และเทคโนโลยีทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อีกทั้งมีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้านกิจกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงแนวโน้มของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ แต่ในปีการศึกษา 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 80 โรง จากโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 137 โรง คิดเป็นร้อยละ 58.39 โดยกระจายตัวในทุกพื้นที่ ทั้งยังไม่มีโรงเรียนใดที่มีสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรืออยู่บนเกาะ หรืออยู่บนพื้นที่สูง และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากอัตราการเกิดลดลง อัตราการเคลื่อนย้ายของผู้ปกครองของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจัดการศึกษาไม่สะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากมีข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น ครูไม่ครบชั้น มีอัตราครูต่อนักเรียนต่อห้องต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ครูมีวุฒิไม่ครบและไม่ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด ขาดแคลน

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างที่จำเป็น ซึ่งที่ผ่านมาโรงเรียนขนาดเล็กมักจะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีอาคารเรียนอาคารประกอบที่ชำรุด ทรุดโทรม และต้องบริหารจัดการบนความขาดแคลน และความไม่พร้อมในหลาย ๆ ด้านตลอดมา นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กบางโรงมีผู้บริหารที่เพิ่งได้รับการบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งยังขาดทักษะการบริหารจัดการ ไม่เข้าใจบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก ทุก ๆ ปีจะมีการโยกย้ายครูหรือผู้บริหารจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการบูรณาการความรู้ แม้ว่ามีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น แต่ครูก็ยังสอนได้ไม่เต็มเวลาไม่เต็มความสามารถและไม่ทั่วถึง เพราะครูต้องรับผิดชอบงานฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ต้องจัดทำรายงานเหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ พิมพ์เอกสารเอง รับส่งเอกสารเองและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง บางครั้งครูต้องทิ้งห้องเรียน และครูต้องทำงานหนักสองเท่าสามเท่าหรือทำงานธุรการมากกว่าภาระงานสอน ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณครูในโรงเรียนขนาดเล็กในสงขลา พบว่า มีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนขนาดเล็กหลายประการ เช่น ครูต้องทำทุกอย่าง ครูไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ครูขาดวัสดุอุปกรณ์ในจัดการเรียนการสอน บางเวลาครูต้องทิ้งห้องเรียนเพื่อไปจัดการเอกสาร ผู้ปกครองขาดความมั่นใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ปกครองเป็นห่วงและกังวลเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษา จึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนในเมืองที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เพราะผู้ปกครองไม่มีความลำบากในการเดินทางหรือไม่มีความลำบากเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายของบุตรหลานตัวเองและหมดความกังวลเรื่องภัยอันตรายในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, 2561) ซึ่งสภาพปัญหาที่กล่าวมามีผลต่อสภาพร่างกาย จิตใจและแรงจูงใจของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ด้วยสภาพการณ์ปัจจุบันของโรงเรียนขนาดเล็กในระดับประเทศและในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยหวังว่าสามารถนำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานทางการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา จำแนกตามระดับวิทยฐานะและประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

สมยศ นาวีการ (2549) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้คนอยากทำงานมีอยู่ 7 ประการ คือ 1) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับวัตถุประกอบด้วย เงิน วัสดุอุปกรณ์อาคารสถานที่เป็นต้น 2) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับโอกาส เช่น โอกาสเกี่ยวกับความมีชื่อเสียง ความเด่น ความมีอิทธิพล การได้รับตำแหน่งที่ดี 3) สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับสภาพวัสดุอุปกรณ์ความร่วมมือ การได้รับการบริการซึ่งอาจจะได้โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว 4) ความสามารถขององค์การที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจกับบุคคล โดยเปิดโอกาสให้เขาแสดงอุดมคติโดยเสรีเพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในฝีมือ ตลอดจนโอกาสที่องค์การจะให้เขาได้มีสวัสดิการต่าง ๆ แก่ตัวเขาเอง ครอบครัว หรือบุคคลอื่น 5) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การมีสัมพันธ์ฉันท์มิตรกับบุคคลภายในหน่วยงาน ความผูกพันกับสถาบัน และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถาบัน 6) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงานที่เป็นไปตามปกติและทัศนคติทั้งในแง่ของ สถาบัน ผู้บังคับบัญชา และ 7) ผู้ปฏิบัติสิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยทางสังคม ความมั่นคงในการงาน และมีหลักประกันความมั่นคง การอยู่ดีกินดี

ความสำคัญของแรงจูงใจ

สุจิตรา ดิษธรรม (2551) กล่าวว่า การทำความเข้าใจเรื่องของความสำคัญของการจูงใจในการปฏิบัติงานโดยตั้งปัญหาถาม-ตอบ เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนบางคนที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น เพราะอะไรคนจึงยอมอดทน เสียสละ ทำงานหนัก และใช้พลังงานทั้งหมดในตัวตลอดชีวิต เพื่อการค้นคว้าหาโลกอนาคตที่อาจจะยังไม่มีใครได้พบมาก่อน ในขณะที่บางคนทำใน ลักษณะเดียวกันแต่ทำเพื่อการค้นหาร่องรอยอดีตของโลกดึกดำบรรพ์ ไม่สนใจใฝ่รู้ในโลกอนาคต หรือเพราะอะไรบุคลากรในองค์การยอมทำงานหนัก เพื่อให้งานสำเร็จตามกำหนดเวลา ในขณะที่บุคลากรบางคนไม่สนใจ เป็นต้น จากตัวอย่างที่ยกมานี้ คำตอบเป็นเพราะพฤติกรรมเหล่านี้มีสิ่งผลักดัน หรือมีแรงจูงใจเกิดขึ้น ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจจะเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มข้น จริงจัง ลงทุนลงแรงกระทำในสิ่งนั้น เพื่อให้ผลงานหรือผลการกระทำบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งความสำคัญของแรงจูงใจในการทำงานนั้น จะช่วยเสริมสร้างคุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้บุคคล ที่มีแรงจูงใจในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และการมุ่งมั่น ทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า จัดว่าบุคคลผู้นั้นมีจรรยาบรรณใน

การทำงาน (Work Ethics) ผู้มีจรรยาบรรณในการทำงานจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่ มีวินัยในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ ผู้มีลักษณะดังกล่าวนี้มักไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิด และทำในสิ่งที่ไม่ดี

องค์ประกอบของแรงจูงใจ

การจูงใจมีอิทธิผลต่อผลของงาน ผลของการศึกษาเล่าเรียน รวมถึงผลของการทำ กิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่าง แรงจูงใจจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและปริมาณของงาน ซึ่งผู้บังคับบัญชา หรือ ครู ผู้ปกครอง จำเป็นต้องรู้ว่า อะไรคือแรงจูงใจ ที่จะผลักดันหรือทำให้พนักงาน นักเรียน หรือผู้ที่ถูกจูงใจ สามารถปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นได้อย่างเต็มความสามารถ การจูงใจไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะคนแต่ละคน ก็มีการตอบสนองต่องานและวิธีการที่แตกต่างกันไป

การจูงใจจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเราสามารถสรุปความสำคัญของการจูงใจ ได้ดังนี้ (วาสนา กล่ำรัศมี, 2553)

1. พลัง (Energy) เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการกระทำ หรือ พฤติกรรมของมนุษย์ในการทำงานใด ๆ ถ้าบุคคลมีแรงจูงใจในการทำงานสูง ย่อมทำให้ขยันขันแข็ง กระตือรือร้น ทำให้สำเร็จ ซึ่งตรงข้ามกับบุคคลที่ทำงานประเภท “เช้าชาม เย็นชาม” ที่ทำงานเพียงเพื่อให้ผ่านไปวัน ๆ

2. ความพยายาม (Persistence) ทำให้บุคคลมีความมานะ อดทน บากบั่น คิดหา วิธีการนำความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของตน มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานให้มากที่สุด ไม่ท้อถอยหรือละความพยายามง่าย ๆ แม้งานจะมีอุปสรรคขัดขวาง และเมื่องานได้รับผลสำเร็จด้วยดี ก็มักคิดหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

3. บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความ เจริญก้าวหน้า การที่มุ่งมั่นทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณในการทำงาน (Work Ethics) ผู้ที่มีจรรยาบรรณในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่และมีวินัยในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ โดยผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ มักไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิดและทำในสิ่งที่ไม่ดี

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีการจูงใจของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972 อ้างถึงใน ผาสุข จิตนาวสาร, 2549) ได้กล่าวว่า ความต้องการสัมพันธ์ (Relatedness Needs) หรือ R จะประกอบด้วยเรื่องราวที่มีส่วนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลในองค์การ ทั้งนี้ความสัมพันธ์เหล่านี้ หมายถึง ความต้องการทุกชนิดที่มีความหมายความสำคัญในเชิงมนุษยสัมพันธ์ซึ่งสำหรับชีวิตจริงในองค์การนั้น ความต้องการของคนที่ต้องการจะเป็นผู้นำหรือมียศฐานะเป็นหัวหน้า ความต้องการที่จะเป็นผู้ตามและความต้องการอยากมีสายสัมพันธ์ทางมิตรภาพกับใคร ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน และคนที่ต้องการจะมีความสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนอยู่ในความต้องการประเภทนี้ ความต้องการทางสังคมนี้ ถ้าเปรียบกับความ

ต้องการที่มาสโลว์กำหนดไว้ก็เท่ากับความต้องการทางด้านความมั่นคงทางใจ การไม่ถูกทอดทิ้ง ความต้องการทางสังคมและความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง ยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้าตามทฤษฎีของมาสโลว์

ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1975 อ้างถึงใน สมยศ นาวีการ, 2549) พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีและไม่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ทำ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors)

ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวกเพราะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงานโดยตรง นั่นคือความต้องการจะได้รับความสำเร็จตาม ความนึกคิดของตนเอง คือ เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น การที่บุคคลสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เมื่อได้เห็นผลสำเร็จของงานจึงเกิดความพอใจและภูมิใจผลสำเร็จของงานนั้น

ปัจจัยค้ำจุนเป็นแรงจูงใจภายนอก ซึ่งไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจหรือความพึงพอใจในการทำงาน แต่เป็นปัจจัยที่คอยรักษาให้ข้าราชการครูต้องได้รับการตอบสนอง ซึ่งหากไม่ได้รับการตอบสนองที่เหมาะสม จะทำให้ข้าราชการเกิดความไม่พอใจขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน มีการติดต่อสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับเพื่อนร่วมงาน

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1970 อ้างถึงใน กนกวรรณ นิสสัย, 2554) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษได้เสนอทฤษฎีการจูงใจโดยอธิบายว่า การจูงใจคน คือ การปฏิบัติการตอบสนอง ความต้องการของคน ซึ่งมาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของคนออกเป็น 5 ระดับ มีทั้งแรงจูงใจที่ตอบสนองความต้องการของตนเองและผู้อื่น ตั้งแต่ทางกายภาพไปจนถึงความต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงที่สุด ไม่จำเป็นต้องให้สังคมยอมรับหรือเกียรติยศชื่อเสียง แต่ทำไปเพราะสนใจ รักที่จะทำ ใฝ่ที่จะศึกษา หาความรู้ พัฒนาตนเองตลอดเวลา

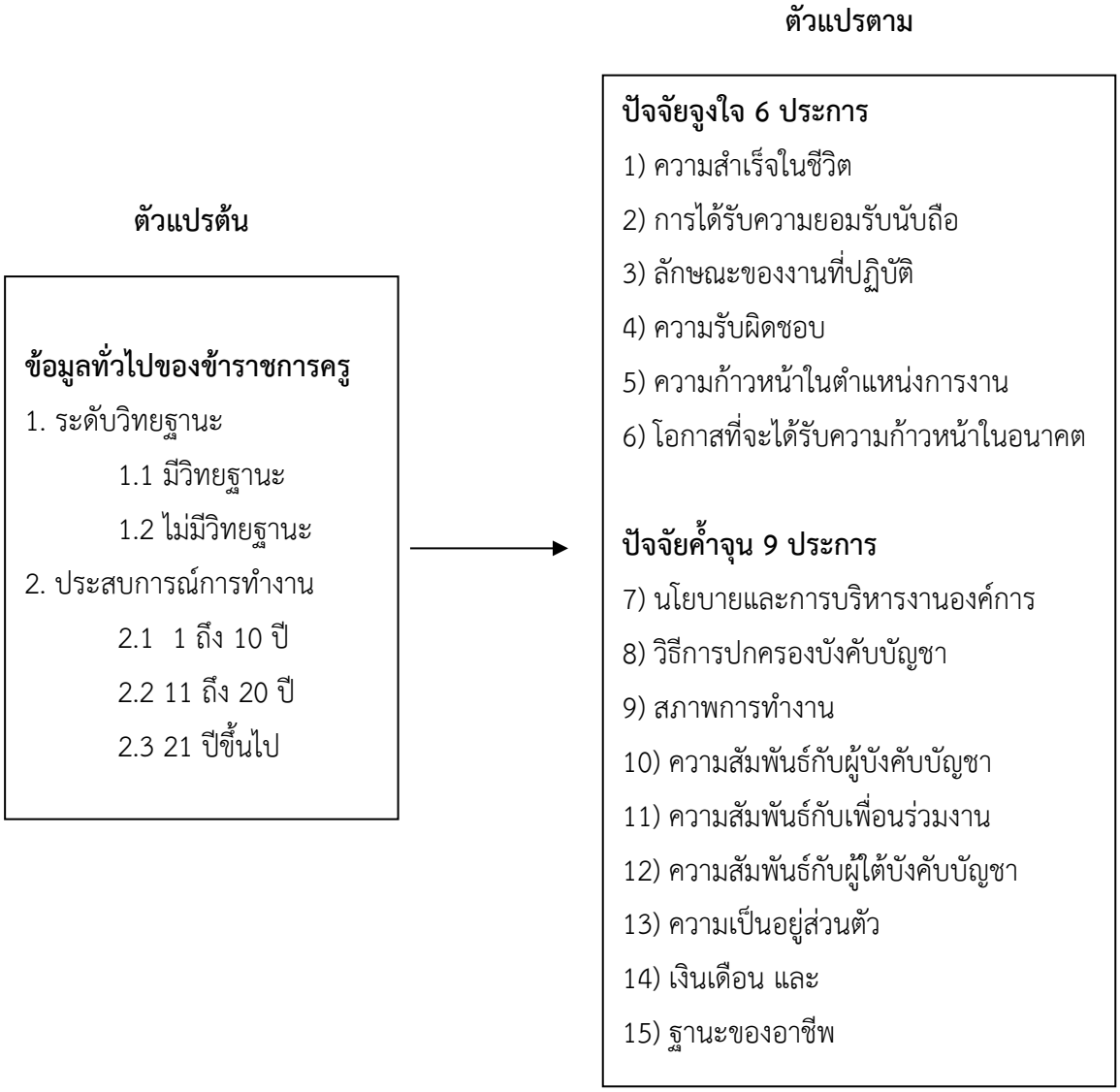
งานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก

ศิริวรรณ อินทสโร (2560) ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า ด้านปัจจัยจูงใจนั้น ผู้บริหารควรกระตุ้นความพยายามในการพัฒนาด้านการสอนของครู โดยมุ่งไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้วยการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ให้ความอิสระและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

นิติยา แสนอุบล (2560) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยจูงใจนั้น ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความสนใจและความถนัดของครู ควรกระตุ้นให้ครูเห็นความสำเร็จของงานและการพัฒนาศักยภาพของครู และด้านปัจจัยค้ำจุน พบว่า

ผู้บริหารควรพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน จากผลงานและความสำเร็จของงานอย่างเป็นธรรม ควรให้ความสำคัญกับครูทุกคนอย่างทั่วถึงด้วยความเสมอภาค ไม่เอนเอียง ควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เพื่อให้ครูรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขในการทำงาน เมื่อมีความสุขก็จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาระดับและเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 337 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 183 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 สร้างขึ้นตามทฤษฎีของเฮอร์ซเบิร์ก ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 60 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่าระหว่าง .67–1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .987

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมา 159 คนจากทั้งหมด 183 คน คิดเป็นร้อยละ 86.89

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยผู้ถูกสัมภาษณ์มาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ซึ่งสามารถให้ข้อมูลได้และมีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้าราชการครู ที่ไม่มีวิทยฐานะ หรือที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตั้งแต่ 1 ถึง 10 ปี จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มที่ 2 ข้าราชการครู ที่มีวิทยฐานะตั้งแต่ คศ. 1 ถึง คศ. 2 หรือที่มีประสบการณ์การ ทำงานในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตั้งแต่ 11 ถึง 20 ปี จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มที่ 3 ข้าราชการครู ที่มีวิทยฐานะตั้งแต่ คศ. 3 ขึ้นไป หรือที่มีประสบการณ์การ ทำงานในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการสัมภาษณ์ และมีผู้มาวิเคราะห์ข้อมูลอีก 2 คน โดยใช้วิธีการสามเส้าในการตรวจทานข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเป็นการยืนยันเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

(n=159)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านปัจจัยจูงใจ	4.14	.49	มาก
2. ด้านปัจจัยค้ำจุน	4.21	.51	มาก
รวม	4.18	.48	มาก

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = .48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.14, S.D. = .49) และด้านปัจจัยค้ำจุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = .51)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามระดับวิทยฐานะ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก	มีวิทยฐานะ n=92		ไม่มีวิทยฐานะ n=67		t	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านปัจจัยจูงใจ	4.16	.45	4.12	.55	.500	.618
ด้านปัจจัยค้ำจุน	4.27	.44	4.12	.44	1.82	.071
รวม	4.32	.46	4.32	.47	.042	.967

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่มีระดับวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู	**แหล่งความแปรปรวน**	df	SS	MS	F	p
ด้านปัจจัยจูงใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	.161	.081	.328	.721
	ภายในกลุ่ม	156	38.270	.245		
	รวม	**158**	**38.432**			
ด้านปัจจัยค้ำจุน	ระหว่างกลุ่ม	2	.737	.369	1.399	.250
	ภายในกลุ่ม	156	41.131	.264		
	รวม	**158**	**41.868**			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.147	.074	.338	.714
	ภายในกลุ่ม	156	34.030	.218		
	รวม	**158**	**34.177**			

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในด้านปัจจัยจูงใจ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้อำนวยการซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ควรมอบหมายหน้าที่ที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของครูเป็นสำคัญ ควรสร้างขวัญและกำลังใจ และกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและความสำเร็จของงาน อันจะนำมาซึ่งการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้อำนวยการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครู โดยจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพที่สูง เมื่อครูปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายก็จะเกิดความภาคภูมิใจและมุ่งมั่นปฏิบัติให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในด้านปัจจัยค้ำจุน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้อำนวยการควรให้ความสำคัญกับครูทุกคนและเป็นไปด้วยความเสมอภาค ไม่เอนเอียง มีการพิจารณาผลงานหรือการเลื่อนขั้นเงินเดือนจากผลงานและความสำเร็จของงานอย่างเป็นธรรม และสร้างบรรยายกาศการทำงานที่ดีให้กับโรงเรียน เพื่อให้ครูรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขในการทำงาน เมื่อมีความสุขก็จะเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความสามารถ

สรุปและอภิปรายผล

1. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แรงจูงใจในการทำงานช่วยเสริมสร้างคุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และการมุ่งมั่นทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า จัดว่าบุคคลผู้นั้นมีจรรยาบรรณในการทำงาน ผู้มีจรรยาบรรณในการทำงานจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่ มีวินัยในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ ผู้มีลักษณะดังกล่าวนี้มักไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิด และทำในสิ่งที่ไม่ดี (สุจิตรา ดิษธรรม, 2551) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของแรงจูงใจในการทำงาน เมื่อครูมีกำลังใจที่ดี ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการสร้างแรงจูงใจเกิดจากการที่ผู้บริหารมอบหมายงานที่ตรงความรู้ความสามารถของครู เมื่อได้รับมอบหมายงานที่ถนัดย่อมทำให้เกิดความรับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย ส่งผลให้ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ และเลื่อนขั้นเงินเดือนให้สูงขึ้น ส่วนการควบคุมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้บริหารได้มีระบบการติดตามงานด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการทำงานแก่ครูที่ถูกต้องและเหมาะสมส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยจูงใจ พบว่า ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ดังที่เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1975 อ้างถึงใน สมยศ นาวีการ, 2549) ได้กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวกเพราะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงานโดยตรง นั่นคือความต้องการจะได้รับความสำเร็จตาม ความนึกคิดของตนเอง คือ เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1970, อ้างถึงใน กนกวรรณ นิสสัย, 2554) ที่กล่าวว่า การจูงใจคนเป็นการปฏิบัติการตอบสนอง ความต้องการของคน ใน 5 ระดับ ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ ทางความมั่นคงปลอดภัย ทางสังคม ทางการยกย่องสรรเสริญ และความสมหวังในชีวิต ซึ่งมีทั้งแรงจูงใจที่ตอบสนองความต้องการของตนเองและผู้อื่น ตั้งแต่ทาง

กายภาพไปจนถึงความต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงที่สุด ไม่จำเป็นต้องให้สังคมยอมรับหรือเกียรติยศชื่อเสียง แต่ทำไปเพราะสนใจ รักที่จะทำ ใฝ่ที่จะศึกษา หาความรู้ พัฒนาตนเองตลอดเวลา

และถ้าพิจารณาด้านปัจจัยค้ำจุน พบว่า ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก ดังที่เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1975 อ้างถึงใน สมยศ นาวีการ, 2549) ได้กล่าวว่า ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจงานที่ปฏิบัติอยู่ มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นแรงจูงใจภายนอกที่เกิดจากภาวการณ์ทำงาน โดยการที่คุณครูได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน มีการติดต่อสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเห็นได้จากความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับสมยศ นาวีการ (2549) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้คนอยากทำงานมีอยู่สิ่งหนึ่ง คือ สิ่งจูงใจเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การมีสัมพันธ์ฉันท์มิตรกับบุคคลภายในหน่วยงาน ความผูกพันกับสถาบัน และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสถาบัน ซึ่งทฤษฎีการจูงใจของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972 อ้างถึงใน ผาสุข จิตนาวสาร, 2549) ได้กล่าวว่า มนุษย์ต้องการความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ระหว่างบุคคลในองค์การ ทั้งความต้องการของคนที่ต้องการเป็นผู้นำกับความต้องการของคนที่ต้องการเป็นผู้ตามนั้น อยากมีมนุษยสัมพันธ์และสายสัมพันธ์ทางมิตรภาพในองค์การ

2. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่มีระดับวิทยฐานะและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งครูที่มีวิทยฐานะหรือครูที่ไม่มีวิทยฐานะ และครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากหรือครูที่ประสบการณ์การทำงานน้อย ต่างก็มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ดังที่วาสนา กล่ำรัศมี (2553) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า การที่มุ่งมั่นทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณในการทำงาน ผู้ที่มีจรรยาบรรณในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่และมีวินัยในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ โดยผู้ที่มีลักษณะ ดังกล่าวนี้ มักไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิดและทำในสิ่งที่ไม่ดี และสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1975 อ้างถึงใน สมยศ นาวีการ, 2549) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังสามารถให้คำชี้แจงที่ถูกต้องและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ด้วยตนเองจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เมื่อได้เห็นผลสำเร็จของงานจึงเกิดความพอใจและภูมิใจผลสำเร็จของงานนั้น

3. แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มี 2 ด้านดังนี้

3.1 ด้านปัจจัยจูงใจ

ผู้อำนวยการซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ควรมอบหมายหน้าที่ที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของครูเป็นสำคัญ ควรสร้างขวัญและกำลังใจ และกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและความสำเร็จของงาน อันจะนำมาซึ่งการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้อำนวยการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครู โดยจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพที่สูง เมื่อครูปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายก็จะเกิดความภาคภูมิใจและมุ่งมั่นปฏิบัติให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น สอดคล้องกับศิริวรรณ อินทสโร (2560) ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจ พบว่า ผู้บริหารควรกระตุ้นความพยายามในการพัฒนาด้านการสอนของครู โดยมุ่งไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้วยการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ให้ความอิสระและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

3.2 ด้านปัจจัยค้ำจุน

ผู้อำนวยการควรให้ความสำคัญกับครูทุกคน ทุกสิ่งทุกอย่างอย่างทั่วถึงและเป็นไปด้วยความเสมอภาค ไม่เอนเอียง มีการพิจารณาผลงานหรือการเลื่อนขั้นเงินเดือนจากผลงานและความสำเร็จของงานอย่างเป็นธรรม และสร้างบรรยายกาศการทำงานที่ดีให้กับโรงเรียน เพื่อให้ครูรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขในการทำงาน เมื่อมีความสุขก็จะเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิติยา แสนอุบล (2560) ที่ค้นพบว่า ผู้บริหารควรพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน จากผลงานและความสำเร็จของงานอย่างเป็นธรรม ควรให้ความสำคัญกับครูทุกคนอย่างทั่วถึงด้วยความเสมอภาค ไม่เอนเอียง ควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เพื่อให้ครูรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขในการทำงาน เมื่อมีความสุข ครูก็จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ นิสสัย. (2554). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนสฤษดิ์เดช จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จรัส อติวิทยาภรณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2551). พฤติกรรมองค์การ.กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ดุจดาว จิตใส. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปทุมธานี.

ธีระ รุญเจริญ. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ข้างฟ่าง.

นิติพล ภูตะโชติ. (2556). พฤติกรรมองค์การ = Organization Behavior. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิติยา แสนอุบล. (2560). แรงจูงใจในกากรปฏิบัติงานของข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

บรรจบ สมอาษา. (2550). การศึกษาแรงจูงใจและแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม.

ผาสุข จิตนาวสาร. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนชลกันยานุกูล (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วาสนา กล่ำรัศมี. (2553). แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความทุ่มเทในการทำงาน กรณีศึกษา: บริษัทท่อส่งโตรเลียมไทย จำกัด (แทปไลน์). (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

ศิริวรรณ อินทสโร. (2560). แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

สมยศ นาวีการ. (2549). หลักการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

สุจิตรา ดิษธรรม. (2551). อำนาจพยากรณ์ของแรงจูงใจในการทำงาน ความเชื่ออำนาจภายในตนและค่านิยมในการทำงานต่อพฤติกรรมการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีตามตัวแบบ. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานการศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1. (2561). แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2561–2565 สพป.สงขลา เขต 1. สงขลา: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานการศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

The Academic Administration of School Administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3

วริทธิ์สิน ไชยอัษฎาพร[1*] และสุดาพร ทองสวัสดิ์[2]

Varitsin Chaiatsadaporn[1*] and Sudaporn Thongsawad[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** varitsin.cha017@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 1,962 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 332 คน ด้วยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา แล้วสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยสรุปพบว่า

1. ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการพัฒนาหลักสูตรการบริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยรองลงมา ตามลำดับ และด้านการวิจัยเพื่อการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ

Abstract

This research aimed to 1) examine the level of academic administration of schools' administrators 2) compare the academic administration of schools' administrators, classified by genders, ages, work experiences and school size and 3) compile suggestions about the academic administration of schools' administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3 which consists of 1,962 teachers. From that number, 332 teachers will be selected, by ranks and school size, as a sample random sampling group. The research instrument will include a questionnaire and statistics consisting of the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results are shown below.

1. The overall level of academic administration, in schools' administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, was ultimately high. When rankings the scores by field classification, it appears that the evaluation and learning assessment field was first, followed by the curriculum development field, then the educational research field, respectively.

2. Opinions on the academic administration of schools' administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, from teachers with different genders, ages, and work experiences, were not significantly different.

3. Opinions on the academic administration of schools' administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, from teachers with different school sizes, were different at the statistic difference level of .01

4. By compiling and considering the suggestions of the schools' administrators, it appears that there is a possibility in using those suggestions as guidelines for academic administration of schools' administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3.

Keyword: Academic Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 39 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคลและงานบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าการบริหารงานวิชาการนั้นถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นพลเมืองดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (จิตติมา วรรณศรี, 2557) ส่งผลทำให้การศึกษาสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศแต่ละยุคแต่ละสมัย เมื่อสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งก่อให้เกิดแรงผลักดันที่จะทำให้สังคมไทยต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันกับสถานการณ์ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดในการบริหารการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด ความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมการบริหาร รวมถึงการจัดการเรียนการสอน จึงกล่าวได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาที่ต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและเป็นพันธกิจการบริหารงานที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามที่รัฐได้มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล ในการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชนในท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรของสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดโครงสร้างยังไม่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์โครงสร้างการจัดทำสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ครูผู้สอนขาดเอกสารและสื่อสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้และกิจกรรมการสอน ครูผู้สอนไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนส่วนมากจะสอนตามตำราและการนิเทศติดตามอยู่ในเกณฑ์น้อย (กุลธิดา เลนุกูล, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมูนา

จารง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 พบว่า ด้านนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่ำกว่าด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ

การบริหารการศึกษาของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ดังนั้น การบริหารวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล คุณภาพของครูผู้สอนและการบริหารวิชาการ ดังนั้น การบริหารวิชาการจึงเป็นงานสำคัญ และเป็นภารกิจหลักของบุคลากรทุกฝ่ายที่ต้องร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนับสนุนในงานวิชาการ สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การที่จะตรวจสอบว่าสถานศึกษาใดผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่องานวิชาการสามารถดูได้จากสถานศึกษามีขอบเขตของงานวิชาการอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์และแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนางาน ครูผู้สอนมีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนางานวิชาการอย่างจริงจัง สามารถนำปรัชญาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ได้อย่างดียิ่งและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธัญดา ยงยศยิ่ง , 2560)

จากการศึกษาข้อมูลผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปรากฏว่า ในปีการศึกษา 2562 ด้านคุณภาพการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเปรียบเทียบจากผลการทดสอบ NT และ ONET :ซึ่งคะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ NT เท่ากับ 40.58 แต่คะแนนรวมเฉลี่ย NT ระดับประเทศ เท่ากับ 45.70 และคะแนนรวมเฉลี่ย NT ระดับสพฐ. เท่ากับ 45.82 จึงเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศและระดับสพฐ. ส่วนคะแนนรวมเฉลี่ย ONET ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 34.64 แต่คะแนนรวมเฉลี่ย ONET ระดับประเทศ เท่ากับ 37.99 และคะแนนรวมเฉลี่ย ONET ระดับสพฐ. เท่ากับ 36.18 จึงเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศและระดับสพฐ. จึงเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศและระดับสพฐ. (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3, 2563) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญนอกจากมีการแบ่งงานให้เหมาะกับคนแล้ว ต้องมีการติดตามการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้นต้องใช้เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์

ของผู้เรียน การบริหารงานวิชาการจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่จะส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนเพราะเป็นกระบวนการพัฒนาการสอนของครูให้เอื้อต่อความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน จุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคือ มุ่งพัฒนาบุคลากรให้ได้รับความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน ปฏิบัติงาน ซึ่งหมายถึง งานการเรียนการสอน โดยปรับปรุงเทคนิควิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้งานวิชาการเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนและพัฒนางานให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหารและกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพถึงระดับที่พึงประสงค์ มีขอบข่ายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นรักษาควบคุมมาตรฐานการศึกษาโดยตรง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนยุ่งยาก เพราะเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่ายและเป็นการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่างกัน แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนในด้านงานวิชาการอย่างดีก็ตามแต่ครูก็จะต้องปรับปรุงฝึกฝนอยู่เสมอขณะทำงานในสถานการณ์จริง เนื่องจากครูต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ และต้องเผชิญกับภาวะที่ค่อนข้างหนัก ครูจึงไม่อาจสละเวลาได้เพียงพอต่อการเตรียมการสอนของตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ การบริหารงานวิชาการจะช่วยส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาชีพ ให้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นรูปแบบของกระบวนการให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและคุณภาพทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีความสมบูรณ์และประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นงานหัวใจหลักของสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการเป็นสำคัญส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่งานวิชาการ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานด้านวิชาการถือว่า เป็นหัวใจสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้น งานวิชาการจึงมิใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้และคิดเลขเก่งเท่านั้น แต่หมายถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หัวใจของการบริหารสถานศึกษา ที่ต้องให้ความสำคัญอันดับแรกโดยมีงานอื่น ๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

หลักการบริหารงานวิชาการ

จรุณี เก้าเอี้ยน (2556) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานวิชาการ ว่าจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร จากภาระงานดังกล่าวของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดหลักในการทำงานโดยเฉพาะหลักการบริหารงานวิชาการเป็นแนวคิดเพื่อปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ ๆ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัด คือ ผลผลิตและกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอตลอดเวลา โดยทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมเสนอแนะ ปรับปรุงและพัฒนา หลักการมีส่วนร่วมต้องการให้ทุกคนได้ร่วมกันทำงาน ซึ่งลักษณะของงานวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือ

จากหลายฝ่าย อาจดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการวิชาการ ซึ่งจะมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินผล เพราะในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารไม่สามารถทำคนเดียวได้ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของบุคลากร นั่น คือผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งในการร่วมคิด วางแผนการทำงานร่วมปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

หลักการ 3 องค์ประกอบ (3 -Es) (จรุณี เก้าเอี้ยน, 2556) ได้แก่

2.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ในขณะดำเนินการก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้มีประสิทธิภาพเน้นไปที่กระบวนการ (Process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

2.2 หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ได้ผลผลิต (Output) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะเพิ่มขึ้นรวมทั้งการคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ อย่างไรก็ตามมักใช้คำสองคำนี้ควบคู่กันคือ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3 หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลาน้อย การลงทุนน้อย การใช้กำลังหรือแรงงานน้อยโดยไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรทางการบริหารแต่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง ดังนั้น การลงทุนในทางวิชาการจึงต้องคำนึงถึงความประหยัดเช่นเดียวกัน ผู้บริหารจะใช้กลวิธีอย่างไรในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพโดยอาศัยความประหยัด บุคลากร งบประมาณ วัสดุและเทคโนโลยี และใช้เวลาน้อยอีกด้วย

3. หลักการความเป็นวิชาการ (Academic) หมายถึง ลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผลประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษาและการวิจัย เป็นต้น หลักการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญก่อให้เกิดลักษณะความเป็นวิชาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ เพราะด้านการบริหารการศึกษามีหลักและกระบวนการในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักการของศาสตร์ในสาขาวิชา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารงานวิชาการมีหลักการบริหาร ดังนี้

1. หลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุน นั่น คือ ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตรโดยไม่ออกกลางคัน เรียนเกินเวลาและช้ากว่ากำหนด

2. หลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลผลิตที่ได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั่น คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ ความสามารถทักษะคุณภาพและการจัดการได้การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความ

เข้มแข็งซึ่งเรียกว่า ธรรมาภิบาล มาบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินการต่าง ๆ การบริหารงานวิชาการก็ต้องมีหลักธรรมาภิบาล

3. หลักความคุ้มค่า คือ การได้ผลผลิตคุ้มค่าแก่การลงทุน นั่นคือ ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามที่กำหนดของหลักสูตร ไม่ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลา และช้ากว่ากำหนด

4. หลักนิติธรรม หมายถึง ความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ทุกคนต้องปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

แวยอรี ลาเตะ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอมายอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอมายอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอมายอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 2 จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อีซลีนา อะดำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านการสอนสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนพฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านสนับสนุนการสอนมีระดับพฤติกรรมต่ำที่สุด

ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีทัศนะต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

มูนา จารง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จำแนกเพศ การศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

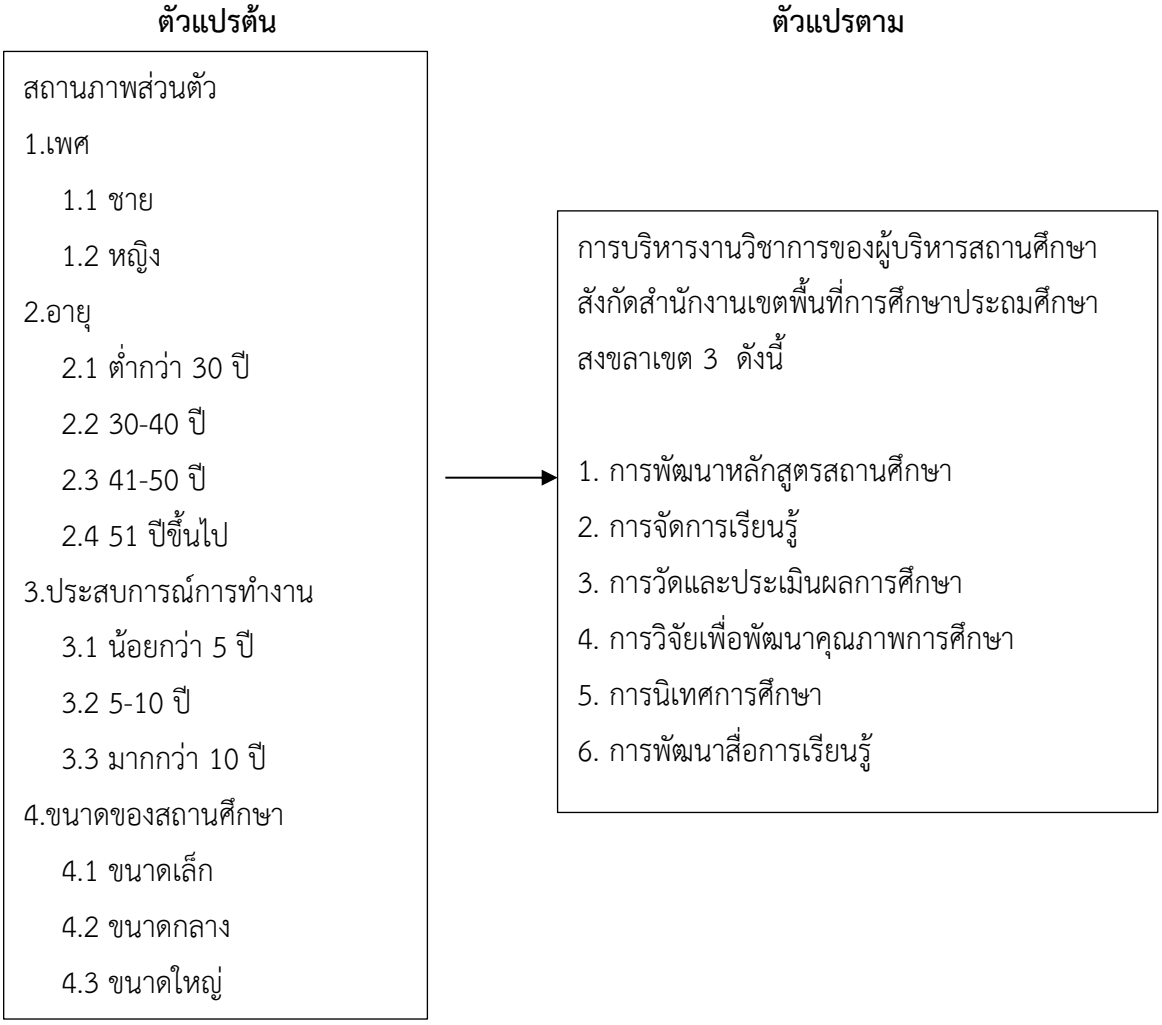
ด้านการจัดทำระเบียบและด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุภารัตน์ สิงห์หน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

เวชยันต์ สรรพเศียร (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการ กลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูของกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่าในการวางแผนงานวิชาการสถานศึกษามีการจัดทำแผนโดยจัดให้มีการสำรวจปัญหาความต้องการจากฝ่ายต่าง ๆ แล้วนำปัญหาเสนอคณะกรรมการวิชาการแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลสถิติเพื่อช่วยกำหนดนโยบาย ส่วนการวางแผนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น การจัดแผนการเรียนให้ผู้เรียนเลือกตามความต้องการนั้น ทางสถานศึกษาได้จัดให้สอดคล้องกับอาชีพของคนในท้องถิ่นแล้ว จัดแผนการเรียนให้ผู้เรียนเลือกตามความต้องการของตนเอง โดยผู้บริหารจะวางแผนและกำหนดตัวบุคคลกับรายวิชาที่เปิดสอน โดยมอบหมายให้ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ทางสถานศึกษามีการพัฒนาการเรียนการสอน โดยจัดส่งครูผู้สอนเข้ารับการอบรม จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ครูผู้สอนใช้มีการนิเทศภายในและมีการติดตามผลจากแผนการสอนรายวิชา โดยหัวหน้าหมวด ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอน และผลิตสื่อ ส่วนข้อสรุปจากงานวิจัยในต่างประเทศ คือ ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีมากกว่าบุคคลอื่นในสถานศึกษาทั้งนี้ในการทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารควรใช้เวลาให้มากเพราะถือว่าเป็นงานสำคัญที่สูงสุดของผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,962 คน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน จำนวน 332 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ และมีคำถามปลายเปิดจำนวน 6 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .974

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมา 259 คนจากทั้งหมด 332 คน คิดเป็นร้อยละ 78.01

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในภาพรวมและรายด้าน

(n=259)

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.36	.51	มาก
2. การจัดการเรียนรู้	4.44	.46	มาก
3. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.48	.50	มาก
4. การวิจัยเพื่อการศึกษา	4.05	.60	มาก
5. การนิเทศการศึกษา	4.33	.54	มาก
6. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.34	.55	มาก
รวม	4.33	.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.33 , S.D. = .46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.48 , S.D. = .50) ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\overline{X}$ = 4.44 , S.D. = .46) และด้านการวิจัยเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.05 , S.D. = .60)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ

การบริหารงานวิชาการ	ชาย n=72		หญิง n=187		t	P
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	.43	4.31	.53	2.736**	.007
2. การจัดการเรียนรู้	4.50	.38	4.41	.49	1.293	.197
3. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.60	.46	4.43	.51	2.351*	.019
4. การวิจัยเพื่อการศึกษา	4.06	.58	4.04	.60	0.221	.826
5. การนิเทศการศึกษา	4.39	.52	4.31	.55	1.183	.238
6. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.50	.49	4.28	.57	2.838**	.005
รวม	4.42	.40	4.29	.48	2.004*	.046

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรอายุ

การบริหารงานวิชาการ	ต่ำกว่า 30 ปี n=26		30-40 ปี n=113		41-50 ปี n=71		51 ปีขึ้นไป n=49		F	P
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.24	.56	4.38	.48	4.35	.51	4.40	.55	.693	.557
2. การจัดการเรียนรู้	4.34	.45	4.46	.44	4.44	.48	4.42	.49	.542	.654
3.การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.37	.58	4.50	.46	4.46	.55	4.51	.50	.548	.650
4. การวิจัยเพื่อการศึกษา	4.02	.71	4.11	.59	4.05	.56	3.91	.60	1.223	.302

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการ	ต่ำกว่า 30 ปี n=26		30-40 ปี n=113		41-50 ปี n=71		51 ปีขึ้นไป n=49		F	P
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
5. การนิเทศการศึกษา	4.27	.57	4.36	.52	4.36	.53	4.25	.61	.650	.584
6. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.30	.61	4.39	.51	4.33	.54	4.28	.65	.531	.662
รวม	4.25	.51	4.36	.42	4.33	.47	4.29	.46	.571	.634

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรอายุ ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน

การบริหารงานวิชาการ	น้อยกว่า 5 ปี n=39		5-10 ปี n=83		มากกว่า 10 ปี n=137		F	P
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1.การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.30	.51	4.30	.54	4.41	.49	1.445	.238
2.การจัดการเรียนรู้	4.38	.43	4.46	.44	4.44	.49	.411	.663
3.การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.51	.49	4.49	.52	4.46	.50	.154	.857
4.การวิจัยเพื่อการศึกษา	4.08	.66	4.03	.59	4.05	.58	.128	.880
5.การนิเทศการศึกษา	4.33	.54	4.37	.55	4.31	.55	.302	.739
6.การพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.35	.58	4.44	.52	4.28	.56	2.148	.119
รวม	4.32	.47	4.34	.44	4.32	.47	.069	.934

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการ	ขนาดเล็ก n=69		ขนาดกลาง n=144		ขนาดใหญ่ n=46		F	P
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.36	.50	4.29	.53	4.59	.37	6.627**	.002
2. การจัดการเรียนรู้	4.46	.44	4.38	.49	4.58	.36	3.633*	.028
3. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.51	.47	4.39	.54	4.72	.32	8.143**	.000
4. การวิจัยเพื่อการศึกษา	4.06	.58	4.01	.61	4.12	.58	.585	.558
5. การนิเทศการ ศกษา	4.35	.54	4.26	.57	4.51	.42	.3719*	.026
6. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.40	.51	4.24	.58	4.58	.46	.7308**	.001
รวม	4.35	.43	4.26	.49	4.51	.34	5.732**	.004

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Sheffe จะเห็นว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีข้อแตกต่างดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามทัศนะของครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การจัดการเรียนรู้ ตามทัศนะของครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ตามทัศนะของครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การนิเทศการศึกษา ตามทัศนะของครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ตามทัศนะของครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถนำพาให้คุณครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นให้ทันสมัยตรงตามบริบทสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน

2. การจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรให้ครูได้จัดการเรียนการสอนเป็นหลักอย่างเต็มที่ ลดภาระงานครู ให้ครูได้สอนตรงตามวิชาเอกที่ถนัด ครูควรสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแบบประเมินที่หลากหลาย จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

4. การวิจัยเพื่อการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน และสามารถนำผลการวิจัยมาช่วยแก้ปัญหาอย่างแท้จริง

5. การนิเทศการศึกษา คุณครูทุกคนควรได้รับการส่งเสริมกิจกรรมการนิเทศ ให้เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน

6. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนสื่อการเรียนรู้และงบประมาณอย่างเพียงพอ รวมถึงให้ครูจัดทำทะเบียนคุมสื่อเพื่อให้เห็นการพัฒนาและความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ เช่น การวางแผนงานวิชาการ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะสำคัญ เช่น ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารควรสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการ ผู้บริหารควรกำหนดแผนนโยบายทางวิชาการอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของอีซลีนา อะดำ (2559) ที่ได้ข้อสรุปว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) ได้พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแนะแนว และสอดคล้องกับมูนา จารง (2560) ที่ได้ข้อสรุปจากงานวิจัยว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3 อันดับ พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ และเวชยันต์ สรรพเศียร (2561) ได้ข้อสรุปจากงานวิจัยว่า ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีรายละเอียดการอภิปราย ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยการยอมรับของสังคมมากขึ้น ซึ่งอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ จึงทำให้ครูที่มีเพศ อายุและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) ซึ่งเปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของมูนา จารง (2560) พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จำแนกเพศ การศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำระเบียบและด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และงานวิจัยของเวชยันต์ สรรพเศียร (2561) พบว่า ครูของกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ที่ทำงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำงานในสถานศึกษาต่างกัน ย่อมมีการวางแผน งบประมาณ นโยบาย และกิจกรรมทางวิชาการที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของครูจึงแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสุภารัตน์ สิงห์หน (2560) พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ยกเว้นด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของแวยอรี ลาเตะ (2558) พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอมายอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 2 จำแนกตามตัวแปรสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กุลธิดา เลนุกูล. (2554). รายงานวิจัยเรื่องตัวชี้วัดการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2556). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา : กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณ พิมพ์ 3.

ธัญดา ยงยศยิ่ง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.

เวชยันต์ สรรพเศียร. (2561). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการ กลุ่มโรงเรียนปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา

แวยอรี ลาเตะ. (2558). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอมายอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา

สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

สุภารัตน์ สิงห์หน. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุลี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ 2563 – 2565. สงขลา: กลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

อีซลีนา อะดำ. (2559). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ASSURE Model วิชาการงานอาชีพ ของครูผู้สอนในจังหวัดเชียงราย

Guidelines for learning management by using the ASSURE Model for academic careers of teachers in Chiang Rai Province

รักชนก อินจันทร์[1*], ชญานิน วังตาล[1] และกฤษณกัณฑ์ ภาโพธิรัตน์[1]

Rakchanok Inchan[1*], Chayanin Wingtan[1] and Kritsanakan Phaphothirat[1]

[1] อาจารย์, สาขาคหกรรมศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[1] Home Economics, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** rakchanok.inc@crru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ ศึกษาแนวทางสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้ ASSURE Model ในรายวิชาการงานอาชีพ เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนจังหวัดเชียงราย จำนวน 5 คน เลือกโดยวิธีการตามสะดวกหรือสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม เรื่องบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เรื่องการวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ และแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยโมบายแอพพลิเคชั่น (Mobile Application) สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์สอน 3 ปี ถึง 36 ปี สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 แต่ละภาคเรียนมีการปรับเปลี่ยนระดับชั้นตามรายวิชาตามความเชี่ยวชาญของผู้สอน การเรียนการสอนปัจจุบันเป็นรูปแบบออนไลน์พร้อมกับการเรียนรูปแบบปกติทำให้ครูต้องใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย แนวทางสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้ ASSURE Model ในรายวิชาการงานอาชีพ ได้ดำเนินการโดยใช้แบบจำลองการใช้สื่อ ASSURE Model กับครูผู้สอนได้พัฒนาสื่อโดยออกแบบเนื้อหาการสอนด้วยโปรแกรม Canva และใช้ Google Drive Google Form Google Slides ใช้ร่วมกับ Google Classroom และ Google Meet ครูผู้สอนมีความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพ แบบจำลองการใช้สื่อ

Abstract

This research aims to study the context of employing learning materials and the way of creating learning media by employing ASSURE Model in Career subject as well as to develop learning materials in 21st Century and to evaluate the satisfaction of high schools teachers in Career subject department, Chiang Rai. The research samples were 5 high schools teachers in Career subject department in Chiang Rai selected by convenient or volunteer sampling technique. The research instruments included a questionnaire to study the context of employing learning materials in Career subject, focus group interview, and satisfaction evaluation towards develop learning materials in 21st Century by using mobile application for teachers in Career subject department. The result showed that the teachers have 3-36 years experiences have taught in Mattayom 1-6. Each semester, there is adaption based on the teachers' experiences. Presently, the instruction has been changed into Online and Onsite. It effects towards the teachers to provide various kinds of learning media. Besides, creating learning media by employing ASSURE model has developed designing learning media by using Canva program, Google Drive, Google form, Google Slides, Google Classroom, and Google Meet. The teachers satisfied in creating learning media in 21st Century by Mobile Application at highest level ($\overline{X}$ = 4.64).

Keywords: Instructional Management, Career Subject, ASSURE Model

บทนำ

ครูเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเรียกยุคนี้ว่า "ยุคดิจิทัล 4.0" เป็นยุคที่การติดต่อสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ต โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ แท็ปเล็ต คอมพิวเตอร์หรือแอพพลิเคชั่น เป็นต้น การจัดกิจกรรมการสอนของครูช่วงสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 2019) ในปีการศึกษา 2563-2564 ที่ผ่านมา ครูต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เป็นหลัก การใช้เทคโนโลยีจึงมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องมีความรู้และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชพลเรือน (ก.พ.) กล่าวว่า ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพทันสมัยในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้องอาศัยเครื่องมือสื่อสมัยใหม่จึงสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เรียกตามคำย่อว่า ทักษะ 3Rs + 8Cs กล่าวคือ 3Rs หมายถึง อ่านออก (Reading) เขียนได้ (WRiting) คิดเลขเป็น (ARithmetics) สำหรับ 8Cs คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem

Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำหรับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นสาระที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ทักษะ มุ่งเน้นการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และทักษะการแสวงหาความรู้ ทำงานอย่างมีคุณธรรม และมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน เข้าใจแนวทางสู่อาชีพการเลือก และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพมีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจ และมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หากครูผู้สอนนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมการสอนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับบทเรียน และยังช่วยดึงความสนใจของนักเรียนให้สอดรับกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล 4.0 ASSURE Model เป็นแบบจำลองการใช้สร้างสื่อการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นรูปแบบของการวางแผนการสอนโดยเน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีมีองค์ประกอบได้แก่ A (Analysis Learner) วิเคราะห์ผู้เรียนคุณลักษณะผู้เรียน S (States Objective) กำหนดวัตถุประสงค์ S (Select Method, Media and Materials) เลือกวิธีการ สื่อและวัสดุการเรียนการสอน U (Utilized Media and Materials) นำวิธีการและสื่อวัสดุไปใช้ R (Require Learner Participation) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และ E (Evaluation) การประเมินผล (สราณีย์ สุทธิศรีปก, ม.ป.ป.)

ครูผู้สอนรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพของโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ปัจจุบันได้นำสื่อสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่มากนัก หากครูผู้สอนได้สร้างสื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านเครื่องมือสื่อสารประเภทโทรศัพท์มือถือ แทปเล็ตที่เป็นสื่อเทคโนโลยีปัจจุบันจะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอน มีความแปลกใหม่น่าสนใจเหมาะสำหรับการศึกษาในโลกการศึกษายุคดิจิทัล 4.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาแนวทางสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้ ASSURE Model ในรายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

3. เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

4. เพื่อประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สื่อเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างมากสำหรับครูผู้สอนเพื่อใช้จัดกิจกรรมกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เรียกตามอักษรย่อว่า ทักษะ 3Rs + 8Cs กล่าวไว้ว่า “3Rs” ซึ่งหมายถึง Reading อ่านออก WRiting เขียนได้ ARithmetics คิดเลขเป็น สำหรับ “8Cs” หมายถึง Critical Thinking and Problem Solving ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา Creativity and Innovation ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม Cross–cultural Understanding ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ Collaboration Teamwork and Leadership ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ Communications, Information and Media Literacy ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ Computing and ICT Literacy ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Career and Learning Skills ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ และ Compassion ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นสาระหนึ่งในการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้ผ่านรายวิชาการงานอาชีพในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

รูปแบบจำลองการใช้สื่อ ASSURE Model เป็นรูปแบบการวางแผนออกแบบการสอนเน้นการใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้ A : Analysis Learner วิเคราะห์ผู้เรียนคุณลักษณะผู้เรียน เพื่อเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน S : States Objective กำหนดวัตถุประสงค์ ควรเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่กำหนดความสามารถของผู้เรียนว่าจะทำอะไรได้บ้าง เพื่อให้สามารถเลือกใช้วิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสม S : Select Method, Media and Materials เลือกวิธีการ สื่อและวัสดุการเรียนการสอนโดยเลือกจากสื่อที่มีอยู่แล้วหรือดัดแปลงจากสื่อที่มีอยู่แล้วหรือออกแบบสื่อใหม่ U : Utilized Media and Materials นำวิธีการและสื่อวัสดุไปใช้ โดยศึกษาสื่อนั้นๆ ก่อนเป็นการเตรียมตัวจัดเตรียมสถานที่ เตรียมผู้เรียนและควบคุมชั้นเรียน R : Require Learner Participation การมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองโดยเปิดเผย (overt response) โดยการพูดหรือเขียน และ E : Evaluation การประเมินผล โดยประเมินผลกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด (จันทร์จิรา จูมพลหล้า, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนจังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวกหรือสมัครใจ (Convenient or Volunteer Sampling) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่สนใจและสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งเรียกว่า “อาสาสมัคร” ตามหลักการจริยธรรมในมนุษย์ จึงได้อาสาสมัคร 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม จำนวน 2 คน โรงเรียนเทศบาล 5 เด่นห้า จำนวน 2 คน โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม จำนวน 1 คน รวมเป็น 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม เรื่อง บริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่องการวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัด และแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวมรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. บริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

1.2 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยี

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพตรวจสอบข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.5 นำแบบสอบถามบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

1.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพที่สมบูรณ์ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แนวทางสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้ ASSURE Model ในรายวิชาการงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการใช้สื่อจำลอง ASSURE Model

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่องการวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

2.3 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย ตรวจสอบประเด็นข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.4 นำแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

2.5 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การผลวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงรายที่สมบูรณ์ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

3.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างสื่อการสอนด้วย Mobile Application

3.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสื่อการสอนด้วย Mobile Application จากโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3.3 ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงรายกับกลุ่มตัวอย่างรูปแบบออนไลน์

4. ประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

4.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

4.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพตรวจสอบประเด็นข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

4.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

4.5 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงรายไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย และการวิเคราะห์ ASSURE Model การใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้วิเคราะห์ความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการสอนด้วย

Mobile Application สำหรับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย

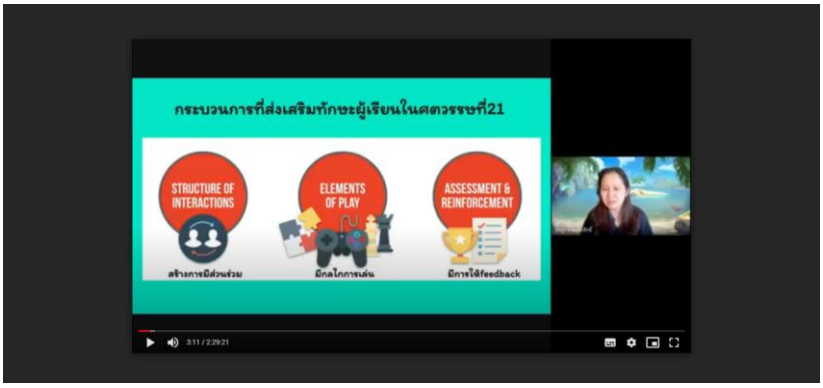
บริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย พบว่า บริบทของครูผู้สอนรายวิชาการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ทั้ง 5 คนของ 3 โรงเรียน มีประสบการณ์สอน 3 ปี ถึง 36 ปี สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ละภาคเรียนจะปรับเปลี่ยนระดับชั้นตามรายวิชาที่ตรงตามความเชี่ยวชาญของผู้สอนรายวิชานั้น กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลตรงกันว่า รายวิชาการงานอาชีพเป็นสาระเนื้อหาที่จำเป็นกับนักเรียนทุกระดับชั้นมีการเรียนภาคทฤษฎีและเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องกำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนพื้นที่รอบโรงเรียน ซึ่งรายวิชาการงานอาชีพของจังหวัดเชียงรายทั้ง 3 โรงเรียน ได้จัดสาระเนื้อหาได้แก่ งานบ้าน งานประดิษฐ์ งานเกษตร งานช่าง และงานธุรกิจ ทั้ง 5 เนื้อหา ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาที่ตรงตามความต้องการของนักเรียนและความต้องการของชุมชน บริบทการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2563-2564 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID 19) ส่งผลให้ครูผู้สอนมีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบการสอนตามสถานการณ์ จากเดิมใช้รูปแบบตามปกติหรือเรียนที่สถานศึกษาที่เรียกว่า “การเรียนรูปแบบออนไซต์” สลับกับการเรียนโดยใช้เครื่องมือสื่อสารที่กระจายไปสู่นักเรียนผ่านสัญญาณอินเตอร์เน็ตผ่านระบบ Google Classroom และผ่านระบบ Google Meet เรียกว่า “การเรียนรูปแบบออนไลน์” โดยพบว่าการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนทั้ง 5 คน ใช้สื่อการสอนลักษณะเช่นเดียวกัน ได้แก่ หนังสือเรียน ใบความรู้ PowerPoint และสื่อวีดีโอใน YouTube โดยใช้ร่วมกับการสอนแบบออนไลน์และแบบออนไซต์ ซึ่งหลังจากเรียนรูปแบบออนไลน์ พบว่า ผลงานด้านการปฏิบัติของนักเรียนบางคนยังไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ เนื่องจากครูสอนไม่สามารถสอนรายบุคคลได้ ทั้งนี้ ครูผู้สอนทั้ง 5 คน มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสร้างสื่อสอนที่ทันสมัย เป็นสื่อการสอน มีความหลากหลายสามารถใช้กับกิจกรรมทั้งรูปแบบออนไลน์และรูปแบบออนไซต์ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ครูผู้สอนขาดการวางแผนออกแบบสื่อการสอนที่เป็นระบบ การใช้สื่อการสอนยังขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและขาดทักษะการสร้างสื่อการสอนที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบ ASSURE Model รูปแบบจำลองการใช้สื่อเป็นกรอบในการวางแผนออกแบบการสอนที่เน้นการใช้สื่อการสอน ซึ่งเป็นการออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบ

แนวทางสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้ ASSURE Model ในรายวิชาการงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย พบว่า จากการสนทนากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนทั้ง 5 คน เห็นตรงกันด้านการใช้สื่อการสอนของตนเองยังขาดความชำนาญหรือไม่มีความเชี่ยวชาญมากนัก เนื่องจากไม่ได้ใช้สื่อเป็นประจำ ทำให้จึงขาดทักษะความชำนาญในการใช้งานสื่อแต่ละประเภท เห็นควรให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดรับการศึกษายุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ใช้แบบจำลองการใช้สื่อ ASSURE Model เป็นกรอบกำหนดแนวทางการสร้างสื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย ดังนี้ **ขั้นที่ 1** A : Analysis Learner วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้สอน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 คน มีประสบการณ์มากกว่า 3 ปี ถึง 35 ปี มีความรู้ความเชี่ยวชาญในรายวิชาอาชีพ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ **ขั้นที่ 2** S : States Objective กำหนดวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) 1) ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจหลักการการจัดทำสื่อการสอนในศตวรรษที่ 21 2) ครูผู้สอนสร้างสื่อการสอนด้วย Application MIT App Inventor 3) ครูผู้สอนประยุกต์ใช้สื่อการสอนในรายวิชาที่สอนได้ **ขั้นที่ 3** S : Select Method, Media and Materials เลือกวิธีการ สื่อและวัสดุการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดโครงการสร้างสื่อการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application ให้กลุ่มตัวอย่าง **ขั้นที่ 4** นำวิธีการและสื่อวัสดุไปใช้ (U : Utilized Media and Materials) กลุ่มตัวอย่างได้สร้างสื่อเรียนรู้ ได้แก่ การออกแบบเนื้อหาและนำเสนองานสอนโดยใช้โปรแกรม Canva การใช้งานเว็บไซต์ Google สำหรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ Google Drive การสร้าง Google Form และ Google Slides เป็นต้น **ขั้นที่ 5** การมีส่วนร่วม (R : Require Learner Participation) กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับวิทยากร **ขั้นที่ 6** การประเมินผล (E : Evaluation) การประเมินความพึงพอใจหลังเสร็จสิ้นโครงการพัฒนาสื่อการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application

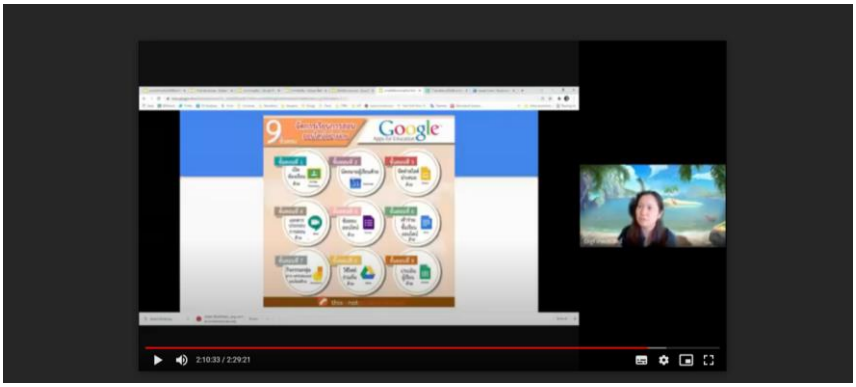
การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างและใช้สื่อการสอนรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญโดยวิทยากร คือ อาจารย์รัชฎา เทพประสิทธิ์ โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการสอน เพื่อแนะนำการสื่อการสอนที่เป็นที่นิยมในศตวรรษที่ 21 ดังภาพ

ภาพที่ 1 จัดโครงการพัฒนาสื่อการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application
(ภาพโดย : รักชนก อินจันทร์)

ภาพที่ 2 ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application
(ภาพโดย : รักชนก อินจันทร์)

ภาพที่ 3 แนวทางการสร้างและใช้สื่อการสอนที่นิยมในปัจจุบันด้วย Mobile Application
(ภาพโดย : รักชนก อินจันทร์)

ความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย พบว่า

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้			
1.1 เนื้อหาอบรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 เนื้อหาตรงกับความต้องการ	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 รูปแบบของกิจกรรมเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
1.4 กิจกรรมส่งเสริมให้พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง	4.80	0.45	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านเนื้อหาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	**4.80**	**0.45**	**มากที่สุด**
2. ด้านวิทยากร			
2.1 ความรอบรู้ในเนื้อหา	4.20	0.45	มากที่สุด
2.2 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	4.40	0.55	มากที่สุด
2.3 เทคนิค/วิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
2.4 การตอบคำถามของวิทยากร	4.40	0.55	มากที่สุด
2.5 เอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม	4.40	0.55	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านวิทยากร	**4.40**	**0.53**	**มากที่สุด**
3. ด้านสื่อการนำเสนอ			
3.1 สื่อนำเสนอเหมาะสมกับเนื้อหา	4.20	0.45	มากที่สุด
3.2 สื่อนำเสนอเหมาะสมกับเวลา	4.60	0.55	มากที่สุด
3.3 สื่อนำเสนอสะดวกต่อการนำไปใช้	4.40	0.55	มากที่สุด
3.4 สื่อนำเสนอมีความทันสมัย	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 สื่อส่งเสริมการเรียนรู้กับผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านสื่อการนำเสนอ	**4.56**	**0.42**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้			
4.1 ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
4.2 สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่และถ่ายทอดได้	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3 สื่อสามารถนำไปพัฒนาในรายวิชาอื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านการนำความรู้ไปใช้	**4.80**	**0.33**	**มากที่สุด**
รวมทุกด้าน	**4.64**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตาราง 1 ความพึงพอใจการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการสร้างสื่อการสอนด้วย Mobile Application รายวิชาการงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64) ซึ่งทุกด้านได้รับความพึงพอใจระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านการนำความรู้ไปใช้มีค่าเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64) ด้านสื่อการนำเสนอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) และด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.40) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ASSURE Model วิชาการงานอาชีพของครูผู้สอนในจังหวัดเชียงราย โดยพบว่า บริบทการใช้สื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ โดยธรรมชาติรายวิชาการงานอาชีพมีลักษณะเป็นภาคทฤษฎีและเน้นภาคปฏิบัติเป็นหลัก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนทั้ง 5 คน มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิม คือ สอนในชั้นเรียนหรือในห้องเรียนเป็นหลัก แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ที่เกิดขึ้นปัจจุบันในปีการศึกษา 2563-2564 ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ พร้อมกับการสอนแบบออนไซต์ ซึ่งหมายถึง ผู้สอนจัดกิจกรรมการสอนพร้อมกัน โดยแยกนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ดำเนินจัดกิจกรรมในชั้นเรียนกับนักเรียนกลุ่มที่ 1 ร้อยละ 50 และดำเนินกิจกรรมผ่านเครื่องมือสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ตกับนักเรียนกลุ่มที่ 2 ร้อยละ 50 ทำให้ครูผู้สอนต้องมีการใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลายน่าสนใจ และต้องเป็นสื่อการสอนที่สามารถใช้พร้อมกันได้ นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องมีความชำนาญในการใช้สื่อการสอนแต่ละประเภท เพื่อจะได้นำสื่อการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิโรจน์ ศรีโกมลทิพย์ (2557) ในงานวิจัยเรื่อง ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการผลิตสื่อศิลปะสำหรับเด็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปณภา

ภิรมย์นาค (2555) งานวิจัยเรื่องการใช้สื่อการสอนเชิงมัลติมีเดีย เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชา LSC303/LSM2111 การจัดการขนส่ง สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยปทุมธานี จากนั้นผู้วิจัยสนทนากับกลุ่มตัวอย่างได้ข้อสรุปร่วมกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนรายวิชาการงานอาชีพยังขาดทักษะความชำนาญในการใช้งานสื่อแต่ละประเภท การนำแบบจำลองการใช้สื่อ ASSURE Model เป็นกรอบกำหนดแนวทางการสร้างสื่อการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์สอนมากกว่า 3 ปี หลังจัดการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้ง 3 ด้าน ครูผู้สอนสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้แต่ละชนิดได้ และยังนำไปใช้กับนักเรียนในบทเรียนต่าง ๆ โดยนักเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง กรกฎา นักคิ้ม ปวีณา อ่อนใจเอื้อ (2564) งานวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ ASSURE Model เพื่อวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการแนะแนวของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การจัดโครงการพัฒนาสื่อการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้วย Mobile Application ที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ การออกแบบเนื้อหาและนำเสนองานสอนโดยใช้โปรแกรม Canva การใช้งานเว็ปไซต์ Google สำหรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ Google Drive การสร้าง Google Form และ Google Slides โดยใช้ร่วมกับ Google Classroom และ Google Meet ที่ผู้สอนใช้ในปัจจุบัน จากการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการพัฒนาสื่อการสอนด้วย Mobile Application สำหรับครูผู้สอนรายวิชาการงานอาชีพ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงราย พบว่า ทุกด้านได้รับความพึงพอใจระดับมากที่สุด กล่าวได้ว่า ครูผู้สอนยุคปัจจุบันต้องเรียนรู้การสร้างสื่อการสอนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสำหรับการศึกษายุคดิจิทัล 4.0 อย่างไรก็ตามงานวิจัยฉบับนี้ มีกลุ่มตัวอย่างโดยความสมัครใจที่ต้องการจะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคาดหวังในการนำงานวิจัยฉบับนี้ไปขยายผลและต่อยอดเพื่อพัฒนากับกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและจำนวนที่มากขึ้นต่อไป โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์กับครูในสังกัดต่าง ๆ ให้หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรกฎา นักคิ้ม ปวีณา อ่อนใจเอื้อ. (2564). การศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ ASSURE Model เพื่อวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการแนะแนวของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม,* ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2558 หน้า 1-10.

จันทร์จิรา จูมพลหล้า. (2560). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การออกแบบและการจัดการเรียนรู้.* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. http://portal5.udru.ac.th/ebook/pdf/upload/189UUus2QuW8298dsI58.pdf

ปณภา ภิรมย์นาค. (2555). *การใช้สื่อการสอนเชิงมัลติมีเดียเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา* รายวิชา LSC303/LSM2111 การจัดการขนส่ง สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยปทุมธานี. รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนมหาวิทยาลัยปทุมธานี. ปทุมธานี.

ศิโรจน์ ศรีโกมลทิพย์. (2557). *ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการผลิตสื่อศิลปะสำหรับเด็ก.* (การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย), มหาวิทยาลัยศิลปากร. เพชรบุรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560-2579.* กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สราณีย์ สุทธิศรีปก. (ม.ป.ป.). *สื่อการเรียนการสอน* http://fed.bpi.ac.th/2013/images/files/elearning/3%20(2).pdf

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

Relationship between School Administrator's Leadership and Teamwork of Teachers in School under Office of The Private Education Satun Province

ปิยรัตน์ ณ นคร[1*] และสุดาพร ทองสวัสดิ์[2]

Piyarat Na Nakhorn[1*] and Sudaporn Thongsawad[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Dr., Master of Education Program, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** piyarat.nan026@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล 2) ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำนวน 711 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำนวน 256 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรยามาเน่ สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละระดับนั้น โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของตอนที่ 2 และ 3 มีค่า .966 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product's Moment Correlation) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีความคิดริเริ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ ด้านการประสานความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.63) ส่วนด้านการยอมรับนับถือมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.71)

2. การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านการร่วมมือ ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.53) ส่วนด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.52)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง (r_{xy} = .679) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การทำงานเป็นทีม

Abstract

The purposes of this research study are as follows: 1) to study the leadership level of the school administrations under the Office of Private Education in Satun Province, 2) to study the teamwork level of the teachers in the schools under the office, and 3) to study the relationships between the leadership of the school administrators and the teamwork of the teachers. The population included the 711 teachers in the schools. The samples included the 256 teachers. The sampling size was set by using the stratified random sampling method. The data were also stratified by using the method with the lucky draw without repeats. The research instruments were the questionnaires with the reliability of the 2nd part and the 3rd part of .966. The statistics used for the data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson product's moment correlation. The results were summarized below.

1. The leadership of the school administrators was at the high level in the overall and specific terms ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.64). In the specific terms, it was found that creativity had the highest mean ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.55). It was followed by coordination ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.63). Respectfulness had the lowest mean ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.71).

2. The teamwork of the teachers was at the high level in the overall and specific terms ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.52). In the specific terms, it was found that continuous improvement had the highest mean ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.52). It was followed by cooperation ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.53). Coordination had the lowest mean ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.52).

3. The relationship between the leadership of the school administrators and the teamwork of the teachers was positive at the quite high level (r_{xy} = .679) at the significance level of .01.

Keywords: Leadership, Teamwork

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชน และสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใต้กฎ ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังเป็นปัญหา ทั้งเรื่องขาดแคลนครูในบางสาขา ครูไม่ครบชั้น อัตราส่วนครูต่อนักเรียนและนักเรียนต่อห้องไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) คุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทผู้นำและทำงานร่วมกับบุคลากร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความพอใจและมีความสุขในการทำงาน การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมักขึ้นอยู่กับลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำและการใช้อำนาจของผู้บริหารในการใช้อิทธิพลโน้มน้าวให้บุคลากรยินยอมทำตามความต้องการของตน (สุมาพร ทำทอง, 2554)

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่สามารถก่อให้เกิดกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่สถานศึกษาตั้งไว้ โดยวิธีการชักชวน สนับสนุน เสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเต็มใจและความร่วมมือเพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานและการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) ภาวะผู้นำสถานศึกษาในศตวรรษที่ผ่านมา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งของหน่วยงานระดับจังหวัดหรือระดับแผนงาน เกี่ยวกับบุคลากร การจัดซื้อจัดจ้าง งบประมาณ การจัดทางเดินและสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับสาธารณะที่จะทำให้การบริหารการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งบทบาทสำคัญในการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของ

ตนเอง ต้องสามารถพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ความสามารถ ทักษะและความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ เพื่อให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรีรัตน์ โตเขียว, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมิติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษา แล้วพบว่ามีจุดเน้นในหลักการบริหารแบบกระจายอำนาจโดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการตนเอง นั่นคือยึดหลักการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นสำคัญ (สังข์ทอง รอญศึก, 2556) การทำงานเป็นทีมจึงกลายเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การปฏิบัติงานของครูทุกคนในโรงเรียนมีความสำเร็จในด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งถือว่าการทำงานเป็นทีมของครูมีคุณค่าต่อสถานศึกษา (ลำเทียน เผ้าอาจ, 2559) ความสำคัญของการทำงานเป็นทีมส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มหรือทีมงาน มีการพบปะพูดคุยกัน มีการประสานความร่วมมือในการทำงาน มีความสามัคคีและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี มีความร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข ตระหนักในความสำคัญของกันและกัน แสดงออกถึงการยอมรับ การให้เกียรติกัน โดยวิธีการอภิปรายและประเมินผลร่วมกันเพื่อบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดสตูล โดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ การประกันคุณภาพ การวิจัยและพัฒนาเพื่อคุณภาพการศึกษาเอกชน เป็นศูนย์ส่งเสริม สนับสนุนข้อมูลและทะเบียนกลางทางการศึกษา ตลอดจนการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2554) ถึงแม้จะมีโครงสร้างทางการบริหารภายในสถานศึกษาที่ชัดเจนและเน้นการทำงานเป็นทีมภายในฝ่ายต่าง ๆ แต่กลับกันในทางปฏิบัติจริงมีการทำงานเป็นทีมจริงแต่ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในการทำงาน มีคนทำงานจริง ๆ ในแต่ละฝ่ายเพียงไม่กี่คนหรือบางส่วนเท่านั้น ส่วนมากได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะทำงานแต่ไม่มีบทบาทในการทำงาน ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดน้อยลงและส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทำการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คณะครูภายใต้การบังคับบัญชา หน่วยงานการศึกษา หน่วยงานทั่วไปและผู้ที่มีความสนใจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

สัมมา รธนิธย์ (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารงานในทุกองค์กร เนื่องจากบุคคลที่เป็นผู้นำองค์กรจะต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการชักจูงโน้มน้าวผู้อื่นให้ดำเนินการร่วมกัน มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันจนประสบความสำเร็จที่เป็นวัตถุประสงค์ร่วมกันของกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรและสังเกตเห็นได้ทั่วไปจากพฤติกรรมการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันของมนุษย์ ภาวะผู้นำเป็นองค์กรประกอบทางการบริหารอย่างหนึ่งที่มีความเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ในองค์กรบางครั้งภาวะผู้นำช่วยกระตุ้นผู้ตามให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่บางครั้งภาวะผู้นำก็ทำลายความเข้มแข็งขององค์กร ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นแรงผลักดันที่เป็นพลวัตจึงทำให้ภาวะผู้นำมีสภาพที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความต้องการขององค์กรและมวลสมาชิก

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามแนวคิดของกริฟฟิทส์

มาลิสา โพธิสัตย์ (2558) ได้เสนอพฤติกรรมของผู้นำไว้ 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีความคิดริเริ่ม ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน มีแผนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ มีกำกับ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ขยันขันแข็งตามแนวคิดของตนจนประสบความสำเร็จ ต้องเป็นบุคคลที่ไม่หยุดนิ่งต้องหมั่นที่คิดในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือสิ่งใหม่ ๆ มาช่วยในการพัฒนางานอยู่เสมอ 2) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีโอกาสได้แก้ไขข้อผิดพลาดหรือพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม 3) ด้านการยอมรับนับถือ พฤติกรรมของผู้นำที่ให้การยอมรับและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรในหน่วยงาน และร่วมรับผิดชอบเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น 4) ด้านการให้ความช่วยเหลือ ผู้นำที่มีการดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและดูแลเอาใจใส่ มีความเป็นกันเอง สามารถปรึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา มีการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ 5) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ผู้นำมีความสามารถในการโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จ ใช้ภาษาได้ถูกต้องและเหมาะสมกับกาละ 6) ด้านการประสานความร่วมมือ ผู้นำต้องมีการกระตุ้นหรือประสานงานให้เกิดความ

ร่วมมือในการปฏิบัติงานตามแผน 7) ด้านการเข้าสังคม ผู้นำต้องมีพฤติกรรมที่มีความน่าเชื่อแบบเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวได้เหมาะสมและแสดงความเป็นมิตรต่อทุกคน

ทฤษฎีการทำงานเป็นทีมตามแนวคิดของรอมมิก

อริศษรา อุ่มสิน (2560) ได้เสนอพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ซึ่งประกอบด้วยกัน 5 ด้าน 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร เป็นกระบวนการที่สมาชิกในทีมมีการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา และเปิดเผย มีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย สามารถแปลความหมายและนำไปปฏิบัติได้ตรงกัน มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทั่วถึง มีการโต้ตอบ อภิปราย แสดงความคิดเห็นหรือซักถามข้อสงสัยร่วมกันได้ และมีการเปิดโอกาสให้สามารถแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อการทำงานได้ มีการวิจารณ์เป็นไปอย่างเปิดเผย ไม่มีการมุ่งโจมตีกันเป็นการส่วนตัว มีการเปิดโอกาสให้ทีมงานได้รับรู้ข้อมูลตลอดจนปัญหาในการทำงานอย่างชัดเจนและทั่วถึง 2) ด้านการร่วมมือ การร่วมมือนั้นสมาชิกในทีมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน ร่วมมือกันจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ร่วมมือกันในการประเมินผลการปฏิบัติการ ร่วมกันแก้ปัญหาการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยไม่คำนึงถึงว่าจะอยู่กลุ่มใดทั้งในและนอกเวลาด้วยความเต็มใจอย่างพร้อมเพรียง 3) ด้านการประสานงาน การประสานงานนั้นโดยสมาชิกในทีมมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันในแต่ละกลุ่ม มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและชัดเจน โดยใช้รูปแบบในการประสานงานที่เหมาะสมและหลากหลายวิธีการ มีการเข้าร่วมประชุมเป็นประจำ มีการวางแผนการทำงานที่เหมาะสม มีการประสานงานกันทุกครั้งในการปฏิบัติงาน และมีการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารทุกครั้ง 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความคิดสร้างสรรค์นั้นคือความร่วมมือกันทำงานด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ และเข้าร่วมศึกษาดูงานและร่วมประชุมสัมมนาเพื่อรับการถ่ายทอดความคิดใหม่ ๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในการทำงาน และร่วมกันคิดค้นแก้ปัญหาที่ต่างไปจากรูปแบบเดิม ๆ 5) ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องโดยการที่ครูผู้สอนในสถานศึกษานำความรู้จากการอบรมศึกษาดูงานมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบงานใหม่ที่สร้างสรรค์ให้มีความเหมาะสม มีการค้นพบข้อบกพร่องการทำงานเพื่อมาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีการปรับกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา พัฒนางานให้ทันสมัยเพื่อลดระยะเวลาในการทำงาน และมีการเรียนรู้ข้อผิดพลาดในการทำงานเพื่อเป็นการพัฒนางาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม

มาลิสา โพธิสัตย์ (2558) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียน จำนวน 112 คน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหาร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรู้จักปรับปรุง

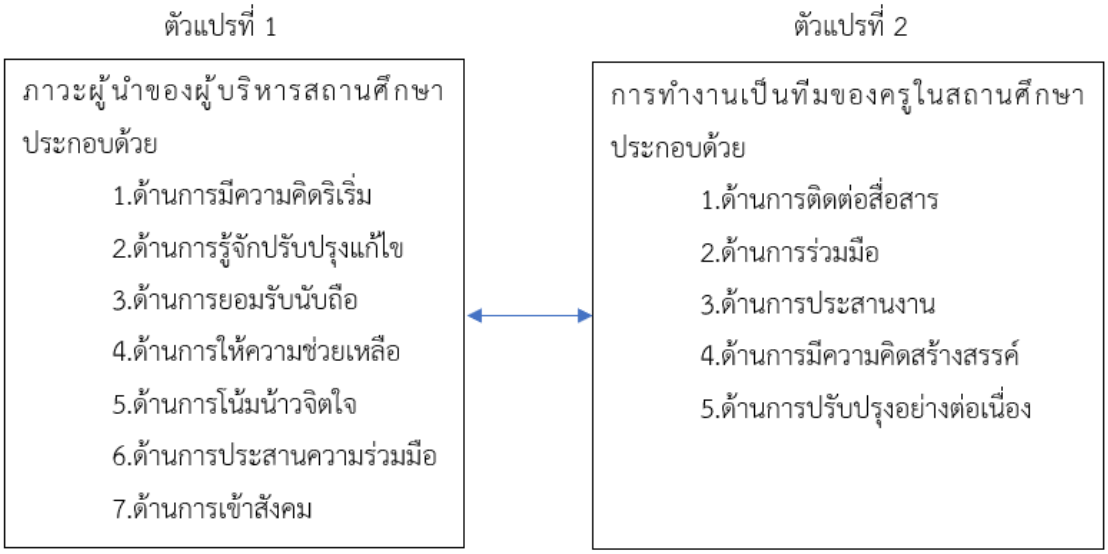
แก้ไข และด้านการประสานงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการโน้มน้าวจิตใจและด้านการเข้าสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ด้านการประสานงาน และด้านการเข้าสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการให้ความช่วยเหลือ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิต

สุภาวิณี วงษ์ชัยบุตร (2558) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทยไชโย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์ทำงานและรายได้ต่อเดือนของครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนจำนวน 133 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโยโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบระดับการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโยจำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 4) ผลการเปรียบเทียบระดับการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโยจำแนกตามรายได้ต่อเดือนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อริศษรา อุ่มสิน (2560) ศึกษาและเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 304 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ กริฟฟิทส์ (Griffiths, 1956) และศึกษาการทำงานเป็นทีมตามแนวคิดของรอมมิก (Romig, 1989 อ้างถึงใน อริษศรา อุ่มสิน, 2560)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำนวน 711 คน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน จำนวน 256 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ และกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มที่ยอมรับได้ (Sampling Error) เท่ากับ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างจากแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดกริฟฟิทส์และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาตามแนวคิดของรอมมิก ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 57 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ของแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เท่ากับ .966

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ไปยังสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมา 256 คนจากทั้งหมด 256 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสตูล ในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีความคิดริเริ่ม	4.00	0.55	มาก
2. ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข	3.92	0.63	มาก
3. ด้านการยอมรับนับถือ	3.83	0.71	มาก
4. ด้านการให้ความช่วยเหลือ	3.85	0.63	มาก
5. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ	3.88	0.64	มาก
6. ด้านการประสานความร่วมมือ	3.92	0.62	มาก
7. ด้านการเข้าสังคม	3.89	0.68	มาก
โดยรวม	3.90	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.55) ด้านการประสานความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.62) ด้านการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.71)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ในภาพรวมและรายด้าน

การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.91	0.51	มาก
2. ด้านการร่วมมือ	3.95	0.53	มาก
3. ด้านการประสานงาน	3.85	0.52	มาก
4. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.93	0.52	มาก
5. ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	3.95	0.52	มาก
โดยรวม	3.92	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.52) ด้านการร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.53) ด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.52)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ภาพรวม โดยการกำหนดตัวแปร (X แทน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และ Y แทน การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา)

ตัวแปร	ด้านการติดต่อสื่อสาร (Y_1)	ด้านการร่วมมือ (Y_2)	ด้านการประสานงาน (Y_3)	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์(Y_4)	ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Y_5)	การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา (Y)
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_1)	.422**	.392**	.413**	.431**	.386**	.474**
ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2)	.515**	.429**	.443**	.444**	.406**	.518**
ด้านการยอมรับนับถือ (X_3)	.509**	.468**	.497**	.543**	.462**	.574**
ด้านการให้ความช่วยเหลือ (X_4)	.563**	.522**	.513**	.523**	.510**	.609**
ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5)	.576**	.546**	.536**	.557**	.482**	.625**
ด้านการประสานความร่วมมือ(X_6)	.541**	.552**	.521**	.538**	.468**	.607**
ด้านการเข้าสังคม(X_7)	.517**	.514**	.491**	.527**	.478**	.586**
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	.619**	.581**	.580**	.606**	.543**	.679**

**P < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล อยู่ในช่วง .406 - .576 โดยผลรวมของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ r_{xy} เท่ากับ .679 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายด้านระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล พบว่า คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดสามอันดับแรก คือ ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับด้านการติดต่อสื่อสาร (Y_1) เท่ากับ .576 ด้านการให้ความช่วยเหลือ (X_4) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับด้านการให้ความช่วยเหลือ (Y_1) เท่ากับ .563 และด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (Y_4) เท่ากับ .557 ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Y_5) เท่ากับ .406 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการวิจัย ในเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.90) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีความคิดริเริ่ม รองลงมา คือ ด้านการประสานความร่วมมือ และด้านสุดท้าย คือ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินการต่าง ๆ พึงมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม มีการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานที่ดีภายในสถานศึกษา รู้จักนำข้อเสียของตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชามีหาแนวทางร่วมกันในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น มีการวางตัวที่เหมาะสม สร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสถานศึกษา ทำให้ครูเกิดการยอมรับนับถือ ศรัทธา ให้เกียรติ ให้ความเคารพ และความประทับใจในตัวของผู้บริหาร รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ร่วมงานและคอยช่วยเหลือผู้อื่นตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ ซึ่งสอดคล้องกับมาลิสา โพธิสัตย์ (2558) ที่ได้ข้อสรุปจากงานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาตราด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการโน้มน้าวจิตใจ รองลงมา คือ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไขและด้านการยอมรับนับถือ ตามลำดับ และสอดคล้องกับของ ซอฟี ราเซะ (2560) ที่ได้ข้อสรุประดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ในภาพรวม

และรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าสังคม ด้านการประสานความร่วมมือและด้านการยอมรับนับถือ และสอดคล้องกับ อโนชา ทนกล้า และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2563) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของกริฟฟิทส์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการมีความคิดริเริ่มด้านการเข้าสังคม ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการโน้มน้าวจิตใจ

2. จากวิจัยในเรื่อง การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ด้านการร่วมมือ และด้านการติดต่อสื่อสาร ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของความสำเร็จภายในองค์กร ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพราความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมนั้นเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำการปลูกฝังแนวคิดในการทำงานที่จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้นั้นไม่เกิดจากการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้นแต่ต้องเกิดจากการร่วมแรงร่วมมือกันในการทำงานจึงจะประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จขององค์กรจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าหากปราศจากความร่วมมือกันภายในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองบุคลากร และระหว่างบุคลากรด้วยกัน จึงจะสามารถทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น มีคุณภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นววิธ อัศวนนท์วิวัฒน์ (2559) ได้ข้อสรุปว่า การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในกลุ่มสหวิทยาวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านรู้จักปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศษรา อุ่มสิน (2560) ได้ข้อสรุปได้ว่า การทำงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการร่วมมือ ด้านการประสานงาน ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ และ อุทุมพร จันทร์สิงห์ (2561) ได้สรุปจากงานวิจัยว่า การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy} = .679) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะและบทบาทผู้นำเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความพยายามในการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะความรู้ความสามารถ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยอาจจะมีการมุ่งเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านใดเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน การกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดการประสานร่วมมือกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดี รู้จักการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของรอมมิก (Romig, 1996) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงานเป็นทีมต้องมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสองทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพของงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัณฎา ประจงใจ (2557) ได้ข้อสรุปว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์แต่ละคู่พบว่าความสัมพันธ์อยู่ในช่วงระหว่าง .386 -.576

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจะต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้าบริบทสภาพแวดล้อมรอบตัวหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ต้องมีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีภาวะผู้นำที่จะสามารถใช้อำนาจหรือแรงจูงใจเพื่อที่จะสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารงานให้เป็นระบบยิ่งขึ้น เปลี่ยนแปลงให้ครูในโรงเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น เห็นความสำคัญของตนเองไม่ว่าจะเป็นด้านบทบาทหน้าที่ ภาระงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย สนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิม จนสามารถทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรหันมาให้ความสนใจในการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการร่วมมือ ด้านการประสานงาน ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพของงานในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน

3. บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา เพราะฉะนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการเพิ่มพูนและพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นด้านบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและด้านการบริหารการทำงานภายในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาควบคู่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานที่ดีขึ้นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลหรือสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ซอฟี ราเซะ. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3*. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ธนัณฎา ประจงใจ. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบสองและประเมินภายนอกรอบสาม*. กรุงเทพ : ข้าวฟ่าง

นววิธ อัศวนนท์วิวัฒน์. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในกลุ่มสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

มาลิสา โพธิสัตย์. (2558). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลำเทียน เผ้าอาจ. (2559). *การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556*). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธิ์.

สังข์ทอง รอญศึก. (2556). *การพัฒนารูปแบบประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สัมมา รธนิธย์. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง

สุภาวิณี วงษ์ชัยบุตร. (2558). *การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุมาพร ทำทอง. (2554). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สุรีรัตน์ โตเขียว. (2560). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารของวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2554). *พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ : ส.ก.ส.ค.ลาดพร้าว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

อโนชา ทนกล้า และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6*(2), 473-493.

อริศษรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อุทุมพร จันทร์สิงห์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Griffiths, Daniel E. (1956). *Human Relation in School Administration*. New York: Appleton – Century-Crofts.

Romig, D.A. (1996). *Breakthrough Teamwork: Out Standing Result Using Structured Teamwork*. Chicago: Irwin.

การใช้สื่อวีดีทัศน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “พืชน่ารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย

The Development of Teaching and Learning by Using Instructional Media for Enhancement of Learning Plants for student in grade 2 at Phetphadungweingchai School Chaiya District, Surat-Thani Province

ปรียาภรณ์ จงฉิม[1*] และสุภาภรณ์ จันปาน[2]

Priyaporn Jongchim[1*] and Supaporn janpan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยตาปี

[1] Graduate student, Department of Information Technology and Digital, Faculty of Science and Technology, Tapee University.

[2] สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยตาปี

[2] Department of Information Technology and Digital, Faculty of Science and Technology, Tapee University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** supaporn@tapee.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้มีการออกแบบและพัฒนาสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนซึ่งประกอบด้วยบทเรียน แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนทั้งหมด ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จำนวน 128 คน ผลการศึกษาพบว่าผู้จัดทำได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง “พืชน่ารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชยที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สามารถไปใช้ในการเรียนได้ อย่างเหมาะสม สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนให้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 กล่าวคือ ก่อนเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.20 และหลังจากเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นโดยมีค่า

คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 8.65 แสดงให้เห็นว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีค่า $\bar{X}$ = 5.0, ค่า S.D. = 0.0 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านรูปภาพ ตัวอักษร ภาพและเทคนิคการนำเสนอมีค่า $\bar{X}$ = 4.98, ค่า S.D. = 1.3 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดการบทเรียนมีค่า $\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 1.2 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่อการเรียนการสอน, พืชน่ารู้, วิทยาศาสตร์,สื่อการสอน

Abstract

The objectives of this study were (1) to develop computer-assisted instruction lessons. Science subject on interesting plants for grade 2 students at Petchphadung Wiangchai School, Chaiya District, Surat Thani Province (2) to compare the learning achievement before and after studying with a computer-assisted instruction lesson. Science subject on interesting plants for grade 2 students at Petchphadungwiangchai School, Chaiya District, Surat Thani Province (3) to study the students' satisfaction with computer-assisted instruction. Science subject on interesting plants for grade 2 students at Petchphadung Wiangchai School, Chaiya District, Surat Thani Province In this study, the students designed and developed computer-assisted instructional media which consisted of lessons. test before and after class It was the main tool for collecting data and the satisfaction questionnaire of all students, including 128 students of Petchphadung Wiangchai School. The results of the study revealed that the organizers received a computer-assisted instruction on “Knowledgeable Plants” for Prathomsuksa 2 students at Petchphadung Wiangchai School that matched the needs of the learners. able to use in learning appropriately, able to increase learning achievement after studying significantly higher than before at the 0.5 level, that is, before learning through computer-assisted instruction media, students had an average score of 4.20; Learning with CAI led students to score more with a mean score of 8.65, demonstrating that CAI lessons effectively improved academic achievement. The results of the study on content satisfaction and the subject proceedings towards the CAI were ($\bar{X}$ = 5.0, S.D. = 0.0) which was at the highest level, images, text, images and presentation techniques were ($\bar{X}$ = 4.98, S.D. = 1.3). which is at the highest level and the lesson management aspect had the value ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 1.2) which was at the highest level.

Keywords: Instructional media, Plants, Science, Teaching materials

บทนำ

การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก รัฐบาล 191 ประเทศทั่วโลกประกาศปิดสถานศึกษาทั้งประเทศ มีผู้เรียนได้รับผลกระทบกว่าร้อยละ 90 ของผู้เรียนทั้งหมด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยศึกษาผลของการปิดโรงเรียนในประเทศจีน ฮ่องกง และสิงคโปร์ ประกอบกับบทเรียนในอดีตจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส SARs บ่งชี้ว่าการปิดโรงเรียนอย่างเดียวส่งผลน้อยมากต่อการลดจำนวนของผู้ติดเชื้อเมื่อเทียบกับมาตรการอื่น สำหรับประเทศไทยเชื้อไวรัสโควิด-19 เกิดขึ้นในช่วงสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปิดภาคเรียนและยังส่งผลกระทบมาถึงการเปิดการศึกษาในประเทศไทย (ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์, 2563)

จากการสำรวจความคิดเห็นครู 678 คน จากโรงเรียน 67 จังหวัดถึงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และความต้องการสิ่งสนับสนุนจากโรงเรียนหรือรัฐบาล พบว่า แพลตฟอร์มที่ครูจะเลือกใช้มากที่สุดคือ Facebook 51.8%, Line 49%, Google Classroom 38% และ YouTube 31.1% โดยพบว่ามีครูที่ไม่สามารถสอนออนไลน์ได้ 11.5% และครู 58.2% มีความพร้อมระดับปานกลาง ในวันเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563 ครูประเมินความพร้อมนักเรียนที่ตนเองสอนพบว่านักเรียน 45% เรียนผ่านออนไลน์ได้ แต่อีก 55% ยังไม่พร้อมเนื่องจากยังขาดทั้งคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน โดยพบว่า ทักษะสำคัญหรือความรู้ที่ครูต้องการมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) การผลิตสื่อการเรียนรู้ 29.91% 2) การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ สำหรับเด็ก 17.09% และ 3) การจัดการเรียนรู้ 13.06% ส่วนสิ่งที่ครูต้องการมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) อุปกรณ์การสอน เช่น คอมพิวเตอร์ 71.11% 2) ระบบอินเทอร์เน็ต 57.28% และ 3) คู่มือการสอน 42.84%

โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชยงดเว้นการจัดการเรียนแบบ face to face ในห้องเรียนปรับเปลี่ยนมาเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อลดการสัมผัสของเชื้อ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจในบทเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดีทัศน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “พืชน่ารู้”เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชยจำนวน 128 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ทั้งหมด 128 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อหาความต้องการของผู้ใช้ (แบบสัมภาษณ์เบื้องต้น)
2. เนื้อหาเรื่องพืชน่ารู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. แบบทดสอบก่อน - หลังเรียน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. แบบสัมภาษณ์วัดความสนใจของผู้เรียนโดยการสังเกตและตอบแบบสัมภาษณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พบว่า 1) ผลการทดสอบระบบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของสื่อบทเรียนช่วยสอนที่เสร็จสิ้นแล้ว (IOC) เท่ากับ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทำงานของสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสอดคล้องกับขอบเขตงานที่ออกแบบไว้ สามารถนำไปใช้งาน 2) มีผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของสื่อบทเรียนช่วยสอนที่เสร็จสิ้นแล้ว (IOC) เท่ากับ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบทดสอบสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อการทำงานของระบบ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินระบบสามารถใช้สำหรับประเมินระบบได้และความประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์เท่ากับ 4.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องการใช้สื่อวีดีทัศน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “พืชน่ารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

การศึกษาความต้องการของผู้ใช้เป็นเรื่องที่จำเป็นมาก เพราะการสร้างสื่อบทเรียนช่วยสอนนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ หากไม่มีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้ชัดเจน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก็ไม่สามารถเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ได้

จากการตอบแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการให้สื่อบทเรียนช่วยสอนสามารถใช้งานได้ดังนี้

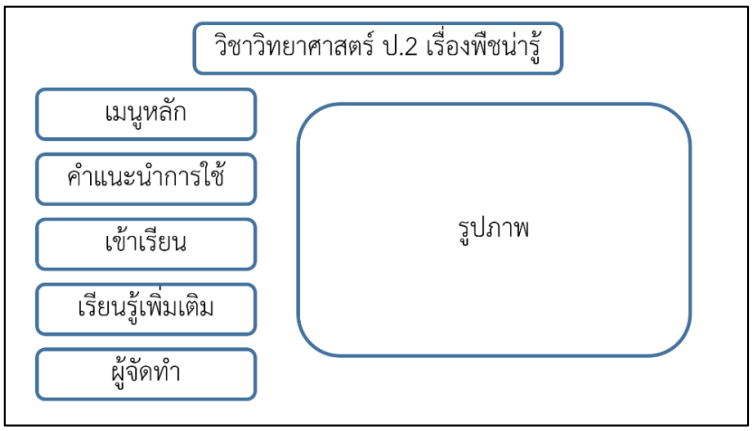
1.1 ต้องการให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีเนื้อหาเกี่ยวกับพืชน่ารู้

1.2 สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

1.3 รูปแบบของสื่อบทเรียนช่วยสอนต้องมีความง่ายต่อการใช้งานและมีความน่าสนใจ

2. การออกแบบระบบ

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Adobe Captivate ในการออกแบบระบบเพื่อให้เห็นส่วนประกอบของข้อมูลที่มีอยู่ในสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พืชน่ารู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย

ภาพที่ 2 ภาพแสดงหน้าหลักสำหรับสื่อการเรียนการสอน

การประเมินผลระบบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

+1 = สอดคล้องหรือแน่ใจว่าคำถามข้อนั้นวัดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้จริง

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นวัตถุประสงค์เชิงที่ระบุไว้จริง

-1 = ไม่สอดคล้องหรือไม่แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์ที่ระบุไว้

โดยใช้สูตร IOC = $\frac{\sum R}{N}$

เมื่อ R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าค่า IOC ได้มากกว่า หรือ เท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

ถ้าค่า IOC ได้น้อยกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

จากการหาค่าความเชื่อมั่นด้านเครื่องมือจำนวน 3 คน ได้ค่าเฉลี่ย 1.00 และด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ทำให้ดัชนีมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

2. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรดังนี้

โดยใช้สูตร $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$

เมื่อ X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

โดยมีเกณฑ์ที่ใช้การแปลความหมายข้อมูล แบบจำแนกแต่ละช่วงย่อยต่างกัน แบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยทำการกำหนดช่วงของการวัดได้ดังนี้

ระดับ 5 คะแนนตั้งแต่ 4.21-5.00 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนตั้งแต่ 3.41-4.20 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 คะแนนตั้งแต่ 2.61-3.40 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนตั้งแต่ 1.81-2.60 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 คะแนนตั้งแต่ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) ใช้บอกถึงการกระจายของข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรดังนี้

S.D. = $\sqrt{\frac{\sum(x-\bar{x})^2}{n-1}}$

เมื่อ X แทน ข้อมูลแต่ละตัว

$\bar{X}$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลัง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.การหาค่าสถิติการทดสอบค่า t-test for dependent Simples ซึ่งมักพบในการวิจัยเชิงทดลองที่ต้องการเปรียบเทียบผลระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองหรือเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการจับคู่ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียน โดยก่อนฝึกมีการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังจากการใช้แบบฝึกหัดแล้วมีการทดสอบหลังเรียน (Post-test) การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 3 หน้าเมนูหลัก

แสดงหน้าเมนูหลักให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้งาน โดยให้เลือกดังนี้ เนื้อหาบทเรียน แบบทดสอบท้ายบท และเกมบันไดงู

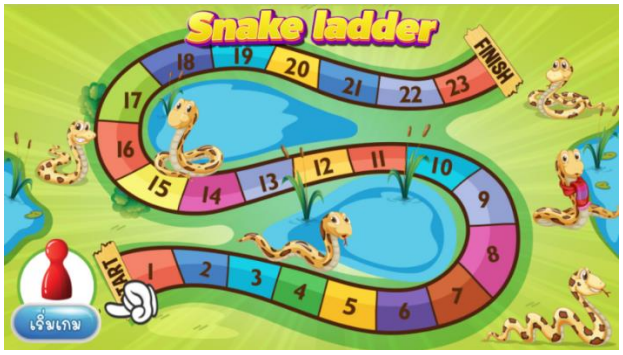
ภาพที่ 4 หน้าเมนูบทเรียน

แสดงเนื้อหาบทเรียนโดยมี 3 บทเรียน คือ การดำรงชีวิตของพืช ศึกษาวัฏจักรชีวิตของพืชดอก และศึกษาการเติบโตของพืช ให้ผู้เรียนเข้าไปใช้งาน

ภาพที่ 5 หน้าแบบทดสอบท้ายบท

แสดงแบบทดสอบท้ายบท ให้ผู้เรียนเข้าไปทำแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ที่ได้จากบทเรียน

ภาพที่ 6 หน้าเกมส์

แสดงหน้าเกมส์เพื่อฝึกทักษะ และทดสอบความรู้ที่ได้ในบทเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางเรียนเรียนก่อนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ ซึ่งคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนจะสูงกว่าแบบทดสอบก่อนเรียนซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยรวมจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$= 8.65 ค่า S.D. = 1.03 และก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$= 4.20 ค่า S.D. = 1.23 โดยวิธีการทางสถิติ t-test แบบ Independent Group ในรูป Difference Score ได้ผลดังตาราง

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	128	4.20	1.23	2.54	0.0055
หลังเรียน	128	8.65	1.03		

มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

จากตารางการพัฒนาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง “พืชน่ารู้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า t = 2.54 และค่า Sig.= 0.0055

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องพืชน่ารู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการประเมินเฉลี่ยตาราง

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานของสื่อบทเรียนช่วยสอน

รายการประเมิน	จำนวน	ผลการประเมินประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของนักเรียน	128	4.98	0.08	ดีมาก

ค่าประเมินความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 128 คน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 4.98 และมีค่า S.D. = 0.08 และเมื่อทำการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าแสดงผลดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหาและด้านเครื่องมือ

รายการประเมิน	จำนวน	ผลการประเมินประสิทธิภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหา	3	1	0.0	ดีมาก
ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเครื่องมือวิจัย	3	1	0.0	ดีมาก

จากตารางพบว่าผลค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหาซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 คนอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 1 และมีค่า S.D. = 0.0 ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเครื่องมือวิจัยซึ่งเป็นครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 1 และมีค่า S.D. = 0.0

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพล แสนบุญส่ง, นิป เอมรัฐ และศักดา จันทราศร (2561) เรื่องการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมค้นหา สำหรับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระขาว (ประชานุเคราะห์) ผลการวิจัยพบว่า สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิคและการออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X}$= 4.68, S.D. = 0.47) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.55)

และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ ดาวรถา วีระพันธ์และณัฐรดี อนุพงค์(2560) เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (THE DEVELOPMENT OF 2D ANIMATED MULTIMEDIA LEARNING MATERIALS ABOUT SUFFICIENT LIFE VIA INTERNET) ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่องอยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีคุณภาพอยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 2) ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.33 ของคะแนนเต็มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่องอยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

เช่นเดียวกับผลการวิจัยเรื่องสื่อวิดิทัศน์ประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ของ อดิศักดิ์ โคตรชุม. (2562) เรื่อง การจัดและตกแต่งสวน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เรียนรู้การปลูกพืชทั่วไป ชุดที่ 2 พืชพลังงานแห่งชีวิต ชุดที่ 3 พืชสวยงามลดโลกร้อน ชุดที่ 4 มาปลูกพืชผักกันเถอะ ชุดที่ 5 ตกแต่งสวนสวยด้วยพืชผัก ชุดที่ 6 บรรยากาศบ้านน่าอยู่ ชุดที่ 7 การจัดตกแต่งภายในบ้าน ชุดที่ 8 การดูแลรักษาเครื่องเรือนเครื่องใช้ในบ้าน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.71/84.51 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดและตกแต่งสวน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อวิดีทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย หลังใช้สื่อมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงอภิปรายผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. (2563). จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic

การใช้งานโปรแกรม Adobe Audition ชั้นพื้นฐาน DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MULTIMEDIA USING THE PROGRAM BASIC ADOBE AUDITION,". วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มทร.สุวรรณภูมิ, 4(2)

ดาวรถา วีระพันธ์ และณัฐรดี อนุพงค. (2560) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(3), 61-72

ศิริพล แสนบุญส่ง* นิป เอมรัฐ และศักดา จันทราศร. (2561) การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมค้นหา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนวัดพระขาว (ประชานุเคราะห์) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา

อดิศักดิ์ โคตรชุม. (2562) การพัฒนาสื่อวีดีทัศน์ เพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและตกแต่งสวน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, 5(2), 67-76

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

Transformational Leadership of School Administrators under Phattalung Primary Educational Service Area Office 1

พนิดา อินทรเหมือน[1*], เชาวนี แก้วมโน[2] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Panida Inmaun[1*], Chaowanee Kaewmano[2] and Traipumin Tritrisaon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Panida.inm014@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 276 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of Transformational Leadership of School Administrators under Phattalung Primary Educational Service Area Office 1 and 2) to compare Transformational Leadership of School Administrators under Phattalung Primary Educational Service Area Office 1 following teacher opinions, which were categorized by gender, education level, size of school and working experience. The sample size consisted of 276 teachers. The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test, one-way analysis of variance and two-way analysis of variance

The results of the study were as follows. 1) Transformational Leadership of School Administrators under Phattalung Primary Educational Service Area Office 1 was at the high level and 2) the comparison of Transformational Leadership of School Administrators under Phattalung Primary Educational Service Area Office 1 showed that teachers who had different working experience and size of school had different opinions with statistical significance was at level .01

Keywords: Transformational Leadership, Administrator

บทนำ

สภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ประสิทธิภาพของคนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดกรอบการพัฒนาการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะ 5 ปี เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยความมั่นคงนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะทำให้ประเทศมั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ที่เน้นการพัฒนาคน เพื่อการพัฒนาประเทศ

ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบาส และอโวลิโอ เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass & Avolio 1994, p. 213) จากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ในการปฏิบัติงานทั้งของกลุ่มและของผู้ใต้บังคับบัญชา เจตคติ ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร พฤติกรรมความเป็นพลเมืองดี รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กร (รัตติกรณ์ จงวิศาล 2550, น. 11) ภาวะผู้นำยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา แม้ว่าการมีภาวะผู้นำที่ดีที่สุดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้น ยังไม่สามารถหาคำตอบแบบสำเร็จรูปได้ แต่จากการที่สถานศึกษาเป็นองค์กรที่จำเป็นต้องดำรงอยู่และจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ในอนาคตที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นย่อมส่งผลต่อสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (อุทัย บุญประเสริฐ 2548, น.1) ดังนั้นการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาบริหารจัดการในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นหน่วยงานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ สถานศึกษาทั้งหมด 116 โรงเรียน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นองค์กรแนวหน้า ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างยั่งยืน” ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดส่วนที่สำคัญคือผู้นำเพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและทันต่อโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

แต่จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า มีอุปสรรคคือเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งการใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่เหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และการดำเนินชีวิตของนักเรียน สภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง นโยบายด้านการศึกษาที่เปลี่ยนไปตามรัฐบาลแต่ละยุคสมัยส่งผลต่อการพัฒนาคนไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและมีจุดอ่อนคือการพัฒนาครูไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์อย่างแน่วแน่ในการที่จะพัฒนาครูให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารควรมีการกระตุ้นการใช้ปัญญาของครูมีการส่งเสริมวิธีการในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพของครู และสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริม เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ โดยเน้นให้ครูได้ลงมือ ปฏิบัติจริง โดยตัวผู้บริหารเองเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ที่ดี คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และยอมรับในความแตกต่าง เพื่อการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นจะสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการพัฒนาการศึกษา อย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาการบริหารงานจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและมุ่งสู่มาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ บาสและ อโวลิโอ (Bass and Avolio) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน และผู้ตาม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ไม่ยึดติดกรอบเดิม ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยหลักของเหตุและผล มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ทำให้ผู้ร่วมงานดึงความสามารถของตนออกมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถสร้างสรรค์งานที่มีประสิทธิภาพให้แก่องค์กรและพัฒนางานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ได้ซึ่งกระบวนการที่ผู้มีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามนี้จะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรม เฉพาะ 4 ประการหรือที่เรียกว่า “4 I’s” (Four I’s) รายละเอียดดังนี้

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (idealized influence) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำให้บุคลากรรู้สึกภาคภูมิใจ ยอมรับศรัทธา สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร มีวิสัยทัศน์และถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงาน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง การรับรู้ถึงภารกิจและปัญหา เป็นผู้กล้าเผชิญปัญหา มุ่งมั่นทุ่มเทปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายเพื่อประโยชน์แก่ครู นักเรียน

ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

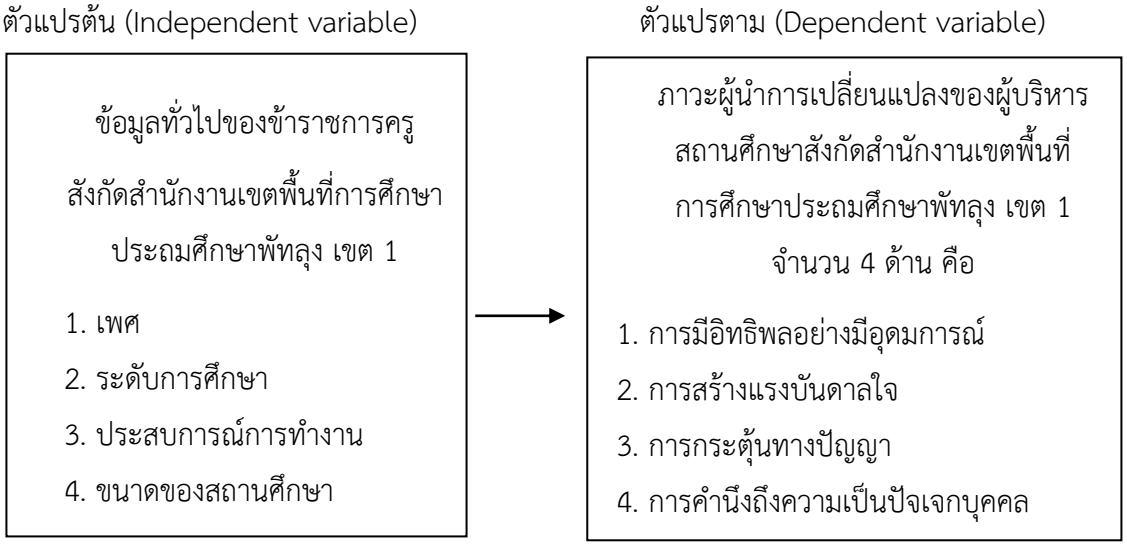
2. การสร้างแรงบันดาลใจ (inspirational motivation) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการกระตุ้นโน้มน้าวจิตใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในงาน เปลี่ยนแปลงจากการทำงานเพื่อตนเองไปสู่การทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการตั้งมาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น สร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และเสริมสร้างกำลังใจเมื่อยามท้อแท้

3. การกระตุ้นการใช้ปัญญา (intellectual stimulation) หมายถึง ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์และหาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีการพิจารณาปรับปรุงวิธีการทำงานส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น พิจารณาปัญหาในประเด็นต่าง ๆ มีการวิเคราะห์สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองโดยมองปัญหาให้เป็นเรื่องที่ท้าทายและทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ ให้ครูเห็นว่าการร่วมมือร่วมใจกันจะสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ สนับสนุนให้พัฒนาวิธีการใหม่ ๆ

4. การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (individualized consideration) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการสื่อสารสองทาง เอาใจใส่บุคลากรแต่ละคน มีการยอมรับนับถือความรู้ความสามารถ มอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถของบุคลากร ตลอดจนส่งเสริมและแสวงหาแนวทางให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ประกอบด้วย 5 อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอควนขนุน อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม และอำเภอศรีนครินทร์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ประชากรของการวิจัย คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 116 โรงเรียน จำนวน 972 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (1970) จำนวน 276 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรตามขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ บาส และ อโวลิโอ (Bass & Avolio, 1994, pp. 2-6) ประกอบด้วย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์, ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ, ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีข้อคำถาม 37 ข้อ จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .89

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) และเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความ

เป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปและวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน (ร้อยละ 78.60) ระดับการศึกษาเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน (ร้อยละ 79.70) ขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 176 โรง (ร้อยละ 63.80) และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 151 คน (ร้อยละ 54.70)

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม (n = 276)

ด้าน	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.275	0.536	มาก
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.282	0.536	มาก
3. การกระตุ้นทางปัญญา	4.253	0.537	มาก
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.313	0.618	มาก
รวม	**4.280**	**0.527**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยรวม พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยรวม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี แตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปีกับข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การดำรงชีวิต เพื่อทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดทั้งการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ทุกคนในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดในการดำเนินงาน เนื่องด้วยกระแสการปฏิรูปด้านการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับ อังกูร เถาวัลย์ (2562, น. 6) ได้กล่าวว่า เพราะว่าพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำเหนือบุคคลอื่น ๆ ทำ ให้บุคคลนั้น ๆ สามารถปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในแต่ละบุคคลให้บรรลุผลไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับสูงสุด จึงทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านและสอดคล้องกับการศึกษาของ ธีรศักดิ์ สารสมัคร (2563, น. 1) ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถอภิปรายรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ จากการศึกษาโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ประพฤติตนเป็นที่นับถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรทำให้บุคลากรรู้สึกยินดีและเต็มใจในการได้ร่วมปฏิบัติงาน โดยจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน จะให้ความสำคัญในการวางแผนและออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาภายใต้หลักบริหารสถานศึกษาในรูปแบบของวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานให้แก่บุคลากรได้ดำเนินงานให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานในปีที่ผ่านมาเพื่อที่จะนำผลมาปรับปรุงให้การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารมีการแสดงศักยภาพในการพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและกล้าที่จะเผชิญต่อปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เช่นการบริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำที่พร้อมรับมือกับการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปจากเดิม จึงทำให้ข้าราชการครูไม่เกิดข้อสงสัยในตัวผู้บริหารสถานศึกษาเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศมัย หลงเจริญ (2560, น. 38) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน อุทิศตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู เสียสละ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรที่จะให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับครู ไม่วางตัวสูงกว่าครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้ความจริงใจกับครู และพร้อมที่จะช่วยเหลือทุกเมื่อ

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ จากการศึกษาโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างแรงบันดาลใจเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ครูได้รับกำลังใจจากการทำงานที่ตนเองปฏิบัติ ด้วยครูส่วนใหญ่มองว่าการที่ได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติงานต่างๆ เมื่อปฏิบัติงาน สำเร็จลุล่วงตามแผนที่กำหนดไว้การให้กำลังใจ ชื่นชม ยินดีก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ครูรู้สึกมีความสุขที่ได้ปฏิบัติงานที่ต้องเองรับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารจะมีส่วนอย่างมากที่สร้างแรงบันดาลใจ และทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกระตุ้นโน้มน้าวจิตใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความเชื่อมั่นในศักยภาพของครูสร้างแรงจูงใจให้ครูปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงทำให้ทำให้ผลการประเมินระดับชาติ NT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศและอยู่ในอันดับต้นๆ ของประเทศมาโดยตลอดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสนองกลยุทธ์ที่ว่าการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทธิชัย บัลลังค์ (2559, น. 28) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน อำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กล่าวว่า เพราะผู้บริหาร สถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ที่สนับสนุนให้เกิดผลสำเร็จของการดำเนินการภายในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารประพฤติตนให้เกิดแรงบันดาลใจกับครู แสดงความเชื่อมั่นให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเหตุมีผล เห็นความสำคัญของครู โน้มน้าวจูงใจครูในการปฏิบัติงาน และทำให้ครูตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของงานนั้นๆ เกิดความร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา จากการศึกษาโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 การกระตุ้นทางปัญญาเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ออกมาใช้งานได้มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงมีการกระตุ้นการใช้ปัญญาของครู ให้ครูแสดงความคิดและเหตุผล ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 การกระตุ้นทางปัญญานั้น เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของครู ในการตระหนักและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ภรณ์สุดา นาดี (2560, น. 47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์การของครูในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 กล่าวว่า เพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีศักยภาพในการกระตุ้นการใช้ปัญญาของครูให้ตระหนักถึงการใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ ภายในโรงเรียน และกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดและเหตุผลต่างๆ

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จากการศึกษาโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มอบหมายงานที่ตรงตามความสามารถของครูแต่ละคน มีการสื่อสารที่ดี รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ ครูจึงต้องปรับรูปแบบการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ แต่ครูส่วนใหญ่ยังคงขาดทักษะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว จึงมีการจัดการฝึกอบรมออนไลน์ในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้ครูปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการแสวงหาแนวทางและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ นาตยา อิ่มมาก (2560, น.19) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด กล่าวว่า ผู้บริหารปฏิบัติต่อคณะครู ด้วยความเคารพ ยึดความต้องการและความสามารถพิเศษของครูเป็นรายบุคคลและสนับสนุนคณะครูให้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะตลอดจนสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหารที่จำเป็นในการปฏิบัติงานแก่คณะครูทุกคน

2. เปรียบเทียบครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากบริบท และสภาพทั่วไปของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน โดย สถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา เช่น มีครูไม่เพียงพอ ไม่ครบตามเกณฑ์ ทำให้ครูต้องรับผิดชอบงานมาก วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนยังขาดแคลน และยังมีงบประมาณน้อย ทำให้การบริหารจัดการไม่คล่องตัว การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังน้อย ส่วนใหญ่ต้องรอให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคนตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาก็ทำได้ไม่เต็มที่และเนื่องด้วยสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ส่วนหนึ่งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีผู้บริหารสถานศึกษาแบบรักษาการ กล่าวคือผู้บริหารจากสถานศึกษาขนาดกลางและใหญ่ส่วนหนึ่งต้องบริหารสถานศึกษาพร้อมกันสองโรงเรียนในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้บริหารอาจจะปฏิบัติงานไม่เต็มที่ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความพร้อมเกือบทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา เช่น มีครูครบตามเกณฑ์ ผู้บริหารสามารถเลือกครูมาปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลายทำให้การแบ่งงานรับผิดชอบได้ตามความรู้ความสามารถของครู วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อม นอกจากนั้นงบประมาณของสถานศึกษาก็มีเพียงที่จะบริหารจัดการ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมทำได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ทำให้ภาพรวมการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการรับรู้ของครูที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ละม่อม (2553, น. 117-118) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่แตกต่างกันทำให้มุมมองต่อความมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกันด้วย เพราะประสบการณ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความรับรู้ การมีประสบการณ์มานานย่อมทำให้พบเจอผู้บริหารหลายรูปแบบทำให้สามารถเปรียบเทียบภาวะผู้นำได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงจะรู้จักปรับปรุงแก้ไขวิธีปฏิบัติงานของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี มีความมุ่งมั่น กล้าคิด กล้าแสดงออก สร้างความเชื่อถือ และได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนครู สามารถดำเนินภารกิจต่าง ๆ

ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นที่ไว้วางใจสำหรับผู้บริหาร ทำให้ครูที่มีประสบการณ์ทำงานสูงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทูรย์ วงษ์จันทร์ (2560, น. 68) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี กังสานุกูล (2553, น. 61) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ของครูโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 กล่าวคือ ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากความต้องการในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านต่างเป็นด้านที่ครูให้ความสำคัญ และเป็นสิ่งที่ครูต้องการจากผู้บริหารส่งผลให้ครูเกิดการปฏิบัติงานที่หลากหลายและเท่าเทียมกัน สร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้ครูมีความเชื่อถือ ศรัทธา เคารพและพร้อมที่จะปฏิบัติตามผู้บริหาร เพราะแต่ละด้านส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของครูทั้งนั้น จึงทำให้ไม่เกิดความแตกต่างกัน โดยไม่ว่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีก็ต้องการความใส่ใจจากผู้บริหารเช่นกันแต่ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่แตกต่างกันทำให้มุมมองต่อความมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกันด้วย เพราะประสบการณ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความรับรู้ การมีประสบการณ์มานานย่อมทำให้พบเจอผู้บริหารหลายรูปแบบทำให้สามารถเปรียบเทียบภาวะผู้นำได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

2. จากการผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา และส่งเสริมให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะจะทำให้เห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงประจักษ์

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงาน ประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ธีรศักดิ์ สารสมัคร, ไพรวัลย์ โคตรตะ และชวนคิด มะเสนะ. (2563). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5.

นาตยา อิ่มมาก. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. งานนิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา

พิศมัย หลงเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา

ภรณ์สุดา นาดี. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์การของครูในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. งานนิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). *ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (พฤติกรรมศาสตร์ ประยุกต์) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฤทธิชัย บัลลังค์. (2559). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอแก่งหางแมวสังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*.งานนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิฑูรย์ วงศ์จันทร์. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี*.งานนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สุมาลี ละม่อม. (2553). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชราชภัฏอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อังกูร เถาวัลย์. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อารี กังสานุกูล. (2553). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2548). *หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน.* กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bass, B.M & Avolio, B.J. (1994). *Improving Organization Effectiveness Trough Transformational Leadership.* Thousand Oaks: Sage

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607 – 610.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

Strategic leadership of School Administrators under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1

นันทิยา คงเมือง[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Nantiya Kongmuang[1*] and Tripumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Nantiya.kon021@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 276 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe'Method) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ รองลงมา ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง และ 2) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, กลยุทธ์

Abstract

The objective of this research was to study were to find out, and to make compare teacher empowerment of administrators in basic education under Phatthalung primary educational service area office 1 following teacher opinions, which were categorized by gender, working experience and size of school. The sample size consisted of 276 teachers. The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test and one-way analysis of variance. Compare the differences in pairs with Scheffe's Method. The results of the study were as follows. 1) the teacher empowerment of administrators in basic education under Phatthalung Primary Educational Service Area office 1 was rated at the high level and from which the aspect of Vision setting was ranked at the top level followed by that of anticipating and creating a future , whereas , the aspect of the high level thinking and high comprehension was at the bottom level 2) the comparison result of teacher empowerment of administrators in basic education under Phatthalung Primary Educational Service Area office 1 showed that teachers who had different by gender, had different working experience on teacher empowerment at a statistical significant level of .01 and the size of school was at a statistical significant level of .001

Keywords: Strategic leadership, Strategic

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วทั้งในภาคธุรกิจเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการศึกษาต้องเผชิญกับการแข่งขันที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรอย่างรุนแรงดังนั้นความสามารถในการแข่งขันจึงเป็นสิ่งที่องค์กรต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ความสามารถในการแข่งขันนั้นขึ้นอยู่กับ ปัจจัยหลายอย่าง ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรก็คือบุคลากร ที่มีคุณภาพ (ณัฐสิฏ รักษ์เกียรติวงศ์และ กชกร ความเจริญ, 2561) สถานศึกษาแม้จะเป็นหน่วยงานย่อยในระบบการจัดการศึกษาของไทย แต่ถือเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะนำนโยบายจากภาครัฐสู่การปฏิบัติจริง ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกลไกหลักในการวางแผนพัฒนาองค์กร ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา เพราะคำว่า ผู้บริหาร ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติหมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

ตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่งสิ่งที่นักบริหารการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีความคาดหวังต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา คือการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ (วิทยาลัยอาชีวะพิษณุโลก, 2552)

ผู้นำที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสังคม ในระดับสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ดีก็ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ระบบการศึกษาพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ดีได้เช่นกัน ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ประสบการณ์ มีทักษะในการครองตน ครองคน ครองงาน และเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์สภาพองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีทิศทาง ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพดังที่ ลิปแฮม และฮอช (Lipham & Hoch, 1974, p. 34 อ้างถึงใน อุบล โสภาภาค, 2549, น. 2) ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จลุล่วงของโครงการต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องส่งเสริมให้เกิดระบบความร่วมมือในองค์การ ทำให้บุคลากรมีความยินดีเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจในการทำงานของครูมีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนซึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

การบริหารสถานศึกษาการวางยุทธศาสตร์หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้บริหารที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ และวางแผนการขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ถูกมองว่า เป็นลักษณะของผู้นำที่บริหารจัดการโดยมีความยืดหยุ่น และสร้างเสริมอำนาจให้กับผู้ร่วม อุดมการณ์ในการวางแผนสร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงอย่างมีกลยุทธ์ ผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จะมีความเกี่ยวข้องในหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยผ่านผู้อื่นที่มีความเกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นภาวะที่ผู้นำแสดงออกในลักษณะสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงาน ให้แสดงความสามารถที่มีอยู่ในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีและเทคนิค ในการจูงใจอย่างหลากหลายและเหมาะสม ทั้งช่วยให้องค์การสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูมิ, 2557, น. 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการและนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ แต่เนื่องด้วยสภาพปัญหาหลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) และปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาก็คือ การปรับเปลี่ยนนโยบายทางการศึกษาเนื่องด้วย การปรับเปลี่ยนผู้บริหาร ซึ่งเชื่อได้ว่าในท่ามกลางวิกฤตการณ์ ผนวกกับความผกผันทางนโยบาย ผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการวางแผนการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ ย่อมจะส่งผล

กระทบต่อผู้เรียน แต่ในทางกลับกันหากผู้นำมีความสามารถขั้นสูงในการวางแผนการบริหาร จึงมั่นใจได้ว่าจะสามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้เช่นเดียวกัน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาและกระตุ้นศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มาใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กร รวมไปถึงการพัฒนาระบบการศึกษาท่ามกลางความผันผวนของสังคม ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

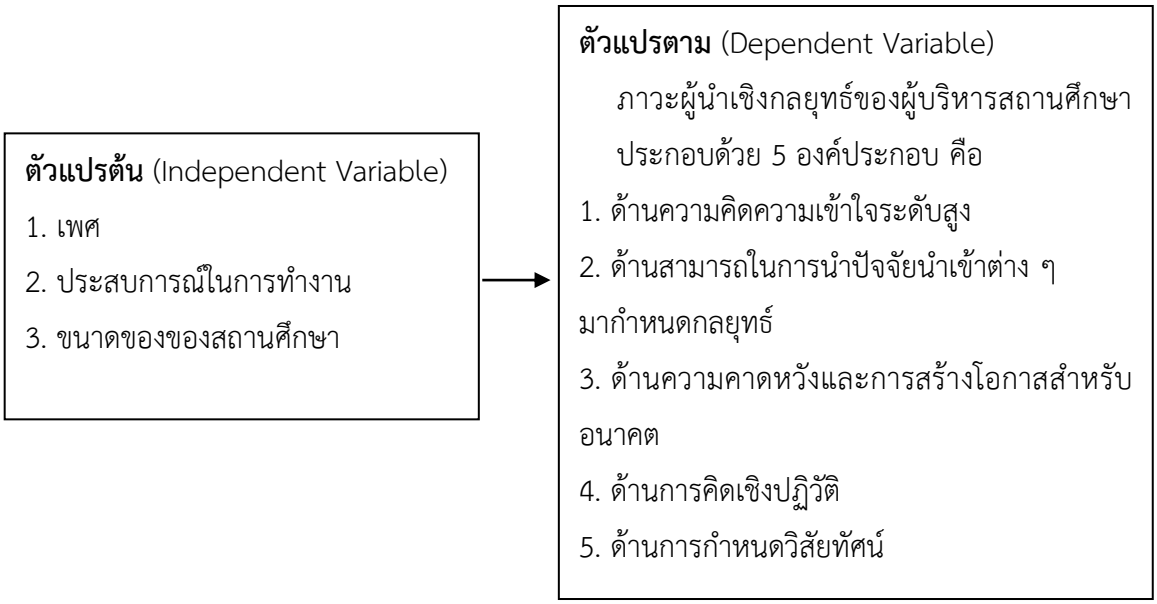
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของ Durbrin (1998) ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่เชื่อว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามกระบวนการบริหารภายใต้การคำนึงถึงภารกิจของสถานศึกษา โดยการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์และเหมายขององค์กร ผ่านกระบวนการคิดระดับสูงในการคาดการณ์ และการมีมุมมองระยะยาว ผนวกศาสตร์และศิลป์เพื่อใช้กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเนตร์พัณณา ยาวิราช (2552, น. 3) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึงรูปแบบของผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มต้นจากการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กล่าวคือ ผู้นำที่มองการณ์ไกลในอนาคตต่อสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในระยะยาวข้างหน้า เช่น 5-10 ปี และวางแผนกลยุทธ์เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งใจไว้ มีความสนใจต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์

ในส่วนของนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เพิ่มเติมไว้ดังนี้ ทรรศนะ บุญขวัญ (2549, น. 13) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการสร้างและการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทั้ง 6 ประการขององค์การ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมกลยุทธ์ โครงสร้างภาวะผู้นำและเทคโนโลยี ดังกล่าวมาแล้ว และยังมีหน้าที่ในการจูงใจให้พนักงานนำการตัดสินใจของตนลงสู่การปฏิบัติ

ผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทสองด้านที่เป็นบทบาทคู่ขนานกันกล่าวคือ บทบาทแรกในฐานะเป็นผู้วางแผนออกแบบหรือกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ให้แก่องค์การ ส่วนบทบาทที่สองในฐานะของผู้ที่นำเอากลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นผู้นำเชิงกลยุทธ์ จึงเป็นทั้งผู้กำหนดและผู้นำสู่การปฏิบัติ โดย Dubrin (1988, pp. 339-342) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ไว้ 5 ด้าน คือ 1. ด้านการใช้ความคิดความเข้าใจระดับสูง 2. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3. ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4. ด้านความคิดเชิงปฏิวัติการเปลี่ยนแปลง และ 5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

โดยเชื่อว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้บริหารในยุคปัจจุบันจึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ดีขึ้น พิบูล ทีปะปาล (2551 , น. 25) ที่กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์มีส่วนสำคัญทำให้ผลการดำเนินงานดีกว่าองค์กรที่ไม่ใช้หลักการจัดการเชิงกลยุทธ์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินงาน กล่าวคือ ทำให้เข้าใจวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ขององค์กรชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ทราบว่าอะไรบ้างมีความสำคัญเชิงกลยุทธ์ และทำให้เข้าใจสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงดียิ่งขึ้น ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในมุมมองของบุคลากรภายในโรงเรียน อาจมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ มูฟีด วาโซะ (2565, น. 45) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จำแนกตามเพศ และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา นั้นมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2564 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2564) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (1970) จำนวน 276 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรตามขนาดของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียด เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จะมีคำตอบให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( )

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Durbrin (1988, pp. 339-342) คือ ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านวิธีคิดเชิงปฏิวัติ และ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์มีข้อคำถาม ทั้งสิ้น 33 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และดำเนินการแก้ไขตามแนวทางที่ถูกต้อง โดยพัฒนาแบบสอบถามของ สัมฤทธิ์ ต้นสวรรค์ (2559, น. 213-223) กมล โสวาปี (2556, น. 197-204) และขวัญทิรา ทิราวงศ์ (2563, น. 60-63) โดยพัฒนาบนแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ Dubrin (1988, pp. 339-342) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ทุกข้อ ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .985

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556, น. 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.50	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.50	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

และได้เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe'Method)

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 189 คน (ร้อยละ 68.50) มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 114 คน (ร้อยละ 41.30) และขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 204 โรง (ร้อยละ 73.90)

ผลการศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ รองลงมา ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ และด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นข้าราชครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม (n = 276)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง	4.06	0.56	มาก
2. ด้านความ สามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆมากำหนดกลยุทธ์	4.11	0.45	มาก
3. ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	4.12	0.46	มาก
4. ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ	4.09	0.45	มาก
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.17	0.53	มาก
รวม	**4.11**	**0.42**	**มาก**

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ พบว่าข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต และด้านการคิดเชิงปฏิวัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามเพศ (n = 276)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p
	ชาย (n=87)		หญิง (n=189)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง	3.96	0.62	4.11	0.52	-2.039*	.042
2. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	3.98	0.52	4.17	0.39	-3.023*	.003
3. ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	4.01	0.45	4.17	0.49	-2.857*	.005

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p
	ชาย (n=87)		หญิง (n=189)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
4. ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ	3.98	0.48	4.14	0.43	-2.852*	.005
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.07	0.58	4.22	0.50	-2.145*	.033
รวม	**4.00**	**0.47**	**4.16**	**0.38**	**-3.038***	**.003**

*p≤ .05

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในส่วนด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง พบว่าประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n = 276)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.045	.522	1.694	.186
	ภายในกลุ่ม	273	84.174	.308		
	รวม	275	85.218			
2. ด้านความ สามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.095	1.048	5.472**	.005
	ภายในกลุ่ม	273	52.276	.191		
	รวม	275	54.362			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
3. ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	ระหว่างกลุ่ม	2	2.117	1.059	5.264**	.006
	ภายในกลุ่ม	273	54.896	.201		
		275	57.014			
4. ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.951	.975	4.986**	.007
	ภายในกลุ่ม	273	53.407	.196		
	รวม	275	55.357			
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.769	.885	3.213*	.042
	ภายในกลุ่ม	273	75.145	.275		
	รวม	275	76.914			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**1.755**	**.878**	**5.157****	**.006**
	ภายในกลุ่ม	**273**	**46.462**	**.170**		
	รวม	**275**	**48.218**			

*p≤ .05

**p≤ .01

4. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 276)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	P
	ขนาดเล็ก (n=67)		ขนาดกลางและขนาดใหญ่ (n=208)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง	3.79	0.57	4.16	0.52	-5.110***	.001
2. ด้านความ สามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	3.87	0.53	4.19	0.38	-5.463***	.001
3. ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	3.88	0.44	4.20	0.43	-5.434***	.001
4. ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ	3.82	0.46	4.18	0.41	-6.221***	.001
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	3.94	0.61	4.25	0.47	-4.481***	.001
รวม	**3.86**	**0.45**	**4.20**	**0.37**	**-6.270*** **	**.001**

***p ≤ .001

สรุปและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ รองลงมาด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ และด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของขวัญทิรา ทิราวงศ์ (2563, น. 59) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 37 ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา มีทักษะและความสามารถในการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นที่ประจักษ์ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนในการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานสามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน จึงมีทัศนคติต่อการบริหารสถานศึกษา

ในทางบวก ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหาร และคุณสมบัติเบื้องต้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแนวคิด Johnson & Scholes (2003 อ้างถึงใน กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน, 2555, น. 102) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนา พบว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในการพัฒนากลยุทธ์และเป็นผู้ที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยข้อมูลในการออกแบบองค์การผ่านกลยุทธ์ในการวิเคราะห์และการวางแผนกลยุทธ์ นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ที่จัดหามานั้นเป็นรูปแบบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ส่วนบุคคล และการกำหนดกลยุทธ์ขององค์การเป็นผลกระทบมาจากความเป็นมาขององค์การและวัฒนธรรมขององค์การในอดีต ดังนั้น บทบาทด้านความคิดที่เพิ่มเติมอย่างเด่นชัดของผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ การมีวิสัยทัศน์ ภารกิจและจุดประสงค์ชัดเจน อันจะนำไปสู่การกำหนดส่วนอื่น ๆ ในองค์การที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เพราะความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวนี้นำไปสู่ความสำเร็จของกลยุทธ์องค์การ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีเพศต่างกัน ในภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจพบได้ว่า แม้ปัจจุบัน สิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะเรื่องเพศทั้งในส่วนของเพศหญิงหรือชาย ล้วนมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเองก็พบได้ว่ามีผู้บริหารที่เป็นสตรีเพิ่มยิ่งมากยิ่งขึ้นแต่อย่างไรก็ตามในมุมมองและทัศนคติที่มีต่อผู้บริหารที่เป็นสตรีโดยเฉพาะทักษะด้านการคิดและตัดสินใจอย่างเฉียบขาดเพื่อแก้ปัญหาให้กับสถานศึกษานั้น จึงส่งผลให้ข้าราชการที่มีเพศต่างกันจึงมีมีความสามารถด้านการรับรู้ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นทักษะด้านการวางแผน การคิดริเริ่ม โดยเฉพาะการคิดเชิงปฏิวัติซึ่งถือเป็นทักษะที่ข้าราชการเพศชายอาจมองว่าผู้บริหารสตรีมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน ซึ่งอาจจะส่งผลให้การตัดสินใจไม่เด็ดขาดเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ (2563, น. 10) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานที่สำคัญๆ หรืองานที่มีความท้าทายสูง หรืองานที่มีความละเอียดลออให้ครูเพศหญิงรับผิดชอบมากกว่าครูเพศชาย เพราะผู้บริหารมีความคิดว่าครูเพศหญิงสามารถปฏิบัติงานได้สมบูรณ์และสำเร็จตามเป้าหมาย จึงทำให้ครูเพศหญิงมีทัศนคติต่อผู้บริหารว่ามีภาวะผู้นำที่ดีใน การบริหารจัดการงานต่าง ๆ Raymond C. et al.,(1974) ได้กล่าวว่าเพศ มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น แตกต่างกันด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาหรือสมอง ความถนัดตามธรรมชาติ และบุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกบผลการวิจัยของ มูฟีด วาโซ๊ะ (2565, น. 45) ซึ่งพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีประสบการณ์ต่างกัน ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาของข้าราชการแตกต่างกันส่งผลให้แนวคิด ทัศนคติที่มีต่อผู้บริหารแตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์จากการทำงานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ตรงผลโดยตรงต่อความรู้สึกนึกคิด การสั่งสมการทำงานหรือประสบการณ์มานานย่อมทำให้พบเจอผู้บริหารมาหลายรูปแบบ สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษา วัชรพงษ์ สำราญรมย์ (2561, น. 110) ซึ่งพบว่าผลการเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณารายคู่พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆมากำหนดกลยุทธ์ ด้านความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต และด้านการคิดเชิงปฏิวัติ ผลการทดสอบรายคู่ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี กับ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงาน เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติและความคิดของข้าราชการ ที่จะมีมุมมองในด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ซึ่งข้าราชการที่มีประสบการณ์เป็นระยะเวลานาน จะผ่านสภาพปัญหาและมองเห็นทักษะความเป็นผู้นำของผู้บริหารมาอย่างหลากหลาย

ในส่วนของด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง ซึ่งไม่พบความแตกต่างกันนั้น พบว่าประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะด้านการคิดความเข้าใจระดับสูง เป็นทักษะที่อาศัยการคิดวิเคราะห์ เป็นการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ดีที่สุดในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งจากการวิจัยในครั้งถือเป็นด้านที่มีระดับต่ำกว่าในทุกๆด้าน ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นทักษะในระดับสูงซึ่งอาจเป็นทักษะพื้นฐานอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหาร โดยบุคลากรผู้ร่วมงานในสถานศึกษาอาจแยกแยะได้ยาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของอำนวย มีราคา (2564, น. 134-145) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่11 ศรีสะเกษ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจ สำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง แสดงภาวะผู้นำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น และเลื่อมใสในตัวผู้บริหารโดยบทบาทและหน้าที่ ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้อง มีคุณสมบัติในการนำพาองค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างมีเป้าหมาย

4. ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ในภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่มีความชัดเจนแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ผู้บริหารมีโอกาสได้ร่วมงาน และจำเป็นต้องบริหารควบคุมและดูแลบุคลากรจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้มีการแสดงออกซึ่งบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะการคิดและการตัดสินใจอย่างเฉียบขาด ซึ่งในทางกลับกันผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะพบได้ว่าจะสามารถแสดงออกซึ่งบทบาทความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้น้อยกว่า เนื่องจากมีบุคลากรจำนวนไม่มากนัก และมีภารกิจในเชิงปฏิบัติมากกว่าการคิดและการวางแผน นอกจากนี้อาจสืบเนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ส่วนหนึ่งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยส่วนใหญ่จะมีผู้บริหารแบบรักษาการ กล่าวคือผู้บริหารจากสถานศึกษาขนาดกลางและใหญ่ ส่วนหนึ่งต้องบริหารสถานศึกษาพร้อมกันสองโรงเรียนในเวลาเดียวกัน จึงส่งผลให้ข้าราชการโดยภาพรวมจะเล็งเห็นบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวที่ต้องคิดและวางแผนรวมถึงความทุ่มเทและเสียสละได้อย่างชัดเจนและเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกัลยา อาทรกิจและ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561, น.8) ผลการเปรียบเทียบพบว่าตัวแปรขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซาฝีน้ะ แอหลัง (2561, น. 101) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เอกสารอ้างอิง

กมล โสวาปี. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น

กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน. (2555). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูมิ. (2557). *ภาวะผู้นำกลยุทธ์ : รูปแบบของผู้นำยุคใหม่.* วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนรินทร์วิโรฒ, กรุงเทพฯ.

กัลยา อาทรกิจ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. *วลัยลักษณ์วิจัย.*10 (4), 1-6.

ขวัญทิรา ทิราวงศ์. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 37.*การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา,พะเยา.

ซาฝีน้ะ แอหลัง. (2561). *ภาวะผูนำเชิงกลยุทธของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎรธานี.* การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

ณัฐสิฏ รักษ์เกียรติวงศ์และกชกรความเจริญ. (2561). *ปรับตัวรับโลกการทำงานร่วมกับ AI ในอนาคต.* ค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2564, จาก : http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/645105.

ทรรศนะ บุญขวัญ. (2549).*ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์.* กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิบูล ทีปะปาล. (2551). *การจัดการเชิงกลยุทธ์.*(พิมพ์ครั้งที่ 10).กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มูฟีด วาโซะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี.*การบริหารการศึกษาและครุศาสตร์.*2 (1), 38-48.

วัชรพงษ์ สำราญรมย์. (2561). *ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ.

วิทยาลัยอาชีวะพิษณุโลก.(2558). *ผู้บริหาสถานศึกษากับความเป็นมืออาชีพ.* ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก : http://www.plvc.ac.th/index.php?module=index&id=34&visited

สัมฤทธิ์ ต้นสวรรค์.(2559). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 11.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,สกลนคร.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ .(2563). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *มหาจุฬานาครทรรศน์* .7(5) , 183-198.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก:https://www.phatthalung1.go.th/dataplan/plan64.pdf.

อุบล โสภาภาค. (2549). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขันพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปราจีนบุรี*.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์,ปราจีนบุรี.

อำนวย มีราคา. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ศรีสะเกษ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์. *วารสารวิชาการ มจร.* 6(1), 134-145.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.w. (1970). Determining Sample size For Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Dubrin, A. J. (1988). *Leadership: Research Findings, Practice, and Skills* (4 th ed.) New York: Mc Graw–Hill.

Raymond C. et al. (1974). An Experimental Investigation of Consumer Behavior in a Controlled Environment. *Journal of Consumer Research*, 1(2), 52– 60.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

Ethical Leadership of School Administrators Affecting the Learning Organization under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2

สุฑาวรรณ สอนแก้ว[1*], นิรันดร์ จุลทรัพย์[2] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Sutawan Sonkaew[1*], Nirun Chullasup[2] and Jaras Atiwithayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sutawan.son039@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และ 3) ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมุติฐานใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ3) การวิเคราะห์ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเคารพ (X_3) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ดีที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นพลเมืองดี (X_4) ด้านความยุติธรรม (X_5) ด้านความรับผิดชอบ (X_2) และด้านความไว้วางใจ (X_1)

ตามลำดับ โดยตัวแปรพยากรณ์ดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ร้อยละ 76.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการณ์พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$Y' = .786 + .190X_3 + .227X_4 + .169X_5 + .134X_2 + .095X_1$

สมการณ์พยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$Z'_Y = .236z_{X3} + .269z_{X4} + .222z_{X5} + .165z_{X2} + .124z_{X1}$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of School administrators' ethical leadership; 2) the level of being as learning organizations of schools and 3) the ethical leadership affecting the learning organization under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2. The samples comprised of 275 teachers. The research instrument was a five – level rating scale questionnaire with a reliability of the whole questionnaire at 0.99. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The results of the study were as follows. 1) The level of School administrators' ethical leadership was rated at the high level. 2) The level of being as learning organizations of schools was rated at the high level. 3) The ethical leadership affecting the learning organization under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2, it was found that the respect (X_3) was the best predictor of the learning organizations of schools followed by the citizenship (X_4), the equity (X_5), the responsibility (X_2), and the trust (X_1), respectively. There predictors could mutually explain the variance of the learning organization under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2 for 76.5 percent with the statistical significance at .01 level. The predictive regression equations were as follows.

Raw score regression equations:

$Y' = .786 + .190X_3 + .227X_4 + .169X_5 + .134X_2 + .095X_1$

Standard score regression equations:

$Z'_Y = .236z_{X3} + .269z_{X4} + .222z_{X5} + .165z_{X2} + .124z_{X1}$

Keywords: ethical leadership, learning organizations

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้มีศักยภาพ ซึ่งการศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรงเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุก ๆ ด้าน ให้กับบุคคลซึ่งมาตรฐานการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 บัญญัติว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาและเป็นทั้งผู้นำองค์การจะต้องมีพฤติกรรมหรือบทบาทที่แสดงออกถึงความสามารถในการนำทางและจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมของผู้บริหารจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ควบคุมดูแลบังคับบัญชากิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย (ประมวลรัฐ พันธุเขตต์การณ์, 2557) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมและบทบาทของการมีภาวะผู้นำเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งการมีภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำจะต้องมีบุคลิกภาพพิเศษหลายอย่าง สามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่นได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) จากตำแหน่งและอำนาจบารมี (Power) ที่ได้จากตัวของเขาเองเป็นเครื่องมือและสามารถสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถือยอมร่วมมือหรือยอมรับในตัวเขาได้ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ ลักษณะของความเป็นผู้นำ ความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่มการตัดสินใจ ฯลฯ เพื่อบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (วันชัย ปานจันทร์, 2558) นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำด้วยการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามการตัดสินใจที่เป็นไปตามหลักของการมีเหตุผล มีความเสียสละ แสดงออกถึงความรับผิดชอบเมื่อเกิดปัญหาหรือแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง รวมถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2557, น. 47) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมคือ 1) การปฏิบัติและการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม (Act and make decisions ethically) 2) มีการนำอย่างมีจริยธรรม (Leadethically) ทั้งส่วนที่มองเห็นได้และในส่วนที่มองเห็นไม่ได้ (Invisible) เช่น ลักษณะพิเศษของผู้นำที่แสดงให้เห็นในกระบวนการตัดสินใจในชุดความคิด (Mindset) หรือในค่านิยมและหลักการที่ยึดถือเป็นต้น ซึ่งทั้งสอง

กรณีต้องแสดงออกให้เห็นทุกเวลา (All time) ให้เป็นปกติวิสัยทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้คน เพื่อเป็นตัวแบบเชิงบทบาท (Role model) เพื่อสร้างความไว้วางใจ (Build trust) เพื่อนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือและความเคารพ (Credibility and respect) ทั้งตัวองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือ (Collaboration) เพื่อสร้างบรรยากาศองค์กรที่ดี (Creates a good climate) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมีคุณธรรม (Moral) และเพื่อความเคารพในตนเอง (Self-respect) (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557) การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสม ซึ่ง Brown, Trevino and Harrison (2005, pp. 117-134 อ้างถึงใน สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557) นิยาม “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” ว่าหมายถึง การแสดงออกแห่งความประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมถูกต้องตามธรรมนองครองธรรมทางปฏิบัติของบุคคล และระหว่างบุคคล ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน หมายรวมถึงการส่งเสริมความประพฤติปฏิบัติดังกล่าวไปสู่ผู้ตาม ผ่านการสื่อสารสองทาง การเสริมสร้างอุปนิสัยจริยธรรมให้แข็งแกร่ง และการตัดสินใจการแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสมตามธรรมนองครองธรรมหรือแบบแผนหรือมาตรฐานของสังคม

ปัจจุบันมีการพูดถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานกันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารที่มีความรอบรู้และมีความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient : IQ) สูงแต่ขาดจริยธรรมหรือธรรมจริยา (Moral Quotient : MQ) และขาดซึ่งความฉลาดทางด้านอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) อาจไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้ เพราะบุคคลส่วนมากต้องการความซื่อสัตย์และความจริงใจ เสมอต้นเสมอปลายจากผู้บริหารในองค์การนั้น ผู้บริหารที่มีลับลมคมในหรือไม่โปร่งใสในการทำงาน อาจไม่สามารถยืนหยัดในโลกของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกร้องความเป็นหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) นั้น ดังนั้น ผู้บริหารในองค์การโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมแก่สังคม เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวหน้า (Figurehead) คือเป็นทั้งหัวและหน้าตาของสถานศึกษาที่สังคมเฝ้ามองอยู่เสมอ ในฐานะเป็นสถาบันหลักในสังคมผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ กระตุ้นให้ครูสอนให้ดีที่สุด เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาให้ได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และมีจริยธรรมสูง ครูย่อมรักและศรัทธา ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการทำงานให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ เป็นเด็กดี มีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนนอกสถานศึกษาผู้บริหารคือ สัญลักษณ์ของสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง หากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมแล้ว ย่อมได้รับความไว้วางใจและการสนับสนุนจากชุมชน เมื่อชุมชนและผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อผู้บริหาร การทำงานก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างรวดเร็ว เกิดการทำงานเป็นทีม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแล้ว ความเชื่อถือความไว้วางใจ ความศรัทธา และน่าเคารพก็จะเสื่อมลงไป เมื่อชุมชนและผู้ใต้บังคับบัญชาหมดความศรัทธาแล้วก็เกิดการเบื่อหน่ายในการทำงาน ไม่เกิดความร่วมมือในการทำงาน ขาดการทำงานเป็นทีม

วิสัยทัศน์ขององค์การที่ตั้งไว้ ซึ่งความเป็นลักษณะของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็จะน้อยลง อาจจะส่งผลให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้น พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพองค์กร คุณภาพครูและคุณภาพผู้เรียน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีพันธกิจในการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ เพื่อพัฒนาผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภทให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพมีศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะของตนเพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นลักษณะสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากองค์กรจะต้องพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้เพื่อจะรับการเปลี่ยนแปลง ขณะที่สิ่งแวดล้อมด้านการแข่งขันซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้นการเรียนรู้และการกระทำจะต้องเติบโตควบคู่หรือล้ำหน้าคู่แข่งต้องมีการจัดการทรัพยากรบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการสร้างความเชื่อ การท้าทายและยอมรับว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร “องค์กรแห่งการเรียนรู้” เป็นองค์กรที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก ซึ่งหัวใจสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของเซ็งเก้ (Senge, 1990, p. 55) สมาชิกในองค์กรจะต้องเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีรูปแบบทางความคิด คิดอย่างเป็นระบบ มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม นอกจากนี้แล้ว การใช้เทคโนโลยีการใช้เทคโนโลยีก็ถือเป็นสิ่งสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ทั้งนี้เป้าประสงค์สำคัญ คือ เอื้อให้เกิดโอกาสในการหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็ง (Core competence) ขององค์กร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา หลักสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาหรือองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็คือ การสร้างสถานศึกษาให้มีศักยภาพในการทำงานสูง เกิดความพอใจทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ผลิตผู้เรียนเพื่อเป็นบุคลากรที่สังคมและประเทศชาติต้องการ มีการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ดีเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังในด้านการศึกษาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งเป็นการสร้างให้สถานศึกษาสามารถผลิตผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถออกไปแข่งขันกับคู่แข่งทั้งจากในภูมิภาคเดียวกันและระดับโลก สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะมีความเกี่ยวพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่ให้คนพัฒนาเป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมบุคลากรให้มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นบุคคลที่รอบรู้ มีรูปแบบการคิด สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เรียนรู้เป็นทีมและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญผู้วิจัยมีความจำเป็นที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

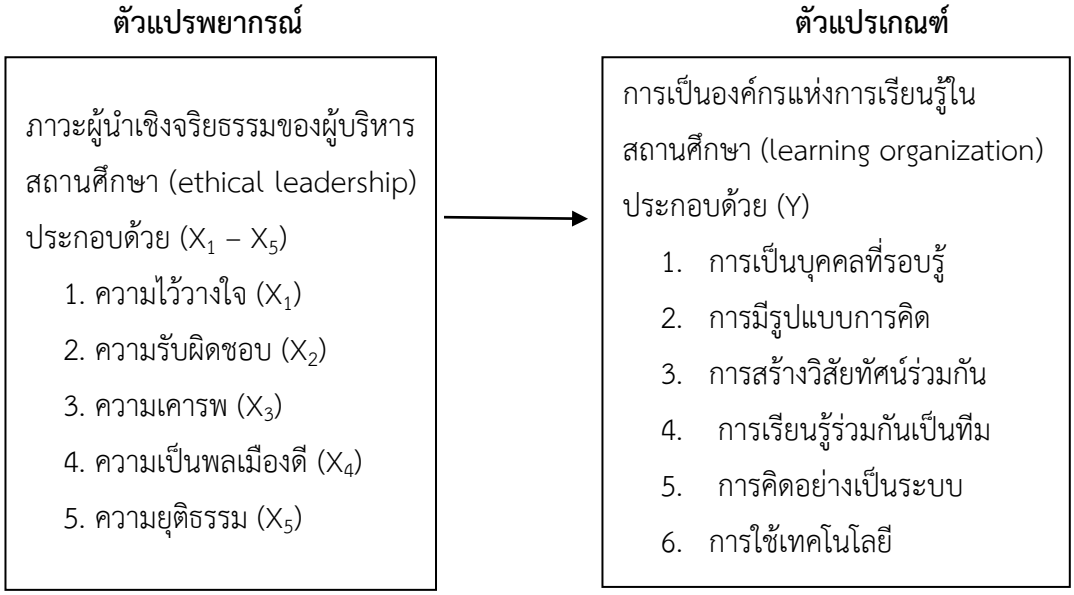
1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
3. เพื่อศึกษาปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ขอบเขตภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้จากการสังเคราะหแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวของ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ความไว้วางใจ (trust) ความรับผิดชอบ (responsibility) ความเคารพ (respect) ความเป็นพลเมืองดี (citizenship) และความยุติธรรม (equity) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ขอบเขตการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้จากการสังเคราะหแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวของของ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) การมีรูปแบบการคิด (Mental Models) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team learning) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) และการใช้เทคโนโลยี (use of technology) มีความสัมพันธ์ดังภาพประกอบที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน อำเภอตะโหมด อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน และอำเภอบางแก้ว จำนวนทั้งหมด 114 โรงเรียน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ประชากรของการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งหมด 114 โรงเรียน มีครูผู้สอน จำนวน 959 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970, pp. 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา นำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน คือ ดานความไววางใจ ดานความรับผิดชอบ ดานความนาเคารพ ดานความเปนพลเมืองดี และดานความยุติธรรม การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีรูปแบบการคิด ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการใช้เทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำนวน 1 ฉบับแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำนวน 51 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความน่าเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความยุติธรรม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำนวน 37 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีรูปแบบการคิด ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการใช้เทคโนโลยี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ โดยศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .99

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยทั้งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก (บุญชม ศรีสะอาด. 2556, น. 101) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและหรือการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและหรือการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและหรือการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและหรือการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและหรือการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาน้อยที่สุด

และวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยใช้วิธีแบบขั้นตอน (stepwise) เพื่อดูว่าตัวแปรพยากรณ์ใดที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ แล้วจึงนำตัวแปรที่มีนัยสำคัญไปสร้างสมการ

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.64 เพศชาย ร้อยละ 12.36 อายุต่ำกว่า 30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 44.36 รองลงมา อายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 28.36 และอายุ 51 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด ร้อยละ 10.55 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 43.27 รองลงมา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน 5 – 10 ปี ร้อยละ 27.64 และประสบการณ์การปฏิบัติงาน 11 – 20 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 13.82 โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 72.36 ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 24.37 และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 3.27

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นพลเมืองดี รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบ และด้านความเคารพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความไว้วางใจ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม (n = 275)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความไว้วางใจ	4.39	0.71	มาก
2. ความรับผิดชอบ	4.42	0.71	มาก
3. ความเคารพ	4.42	0.70	มาก
4. ความเป็นพลเมืองดี	4.45	0.71	มาก
5. ความยุติธรรม	4.40	0.73	มาก
รวม	**4.42**	**0.71**	**มาก**

3. ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีรูปแบบการคิด และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม (n = 275)

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การเป็นบุคคลที่รอบรู้	4.39	0.66	มาก
2. การมีรูปแบบการคิด	4.40	0.66	มาก
3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.38	0.68	มาก
4. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	4.40	0.68	มาก
5. การคิดอย่างเป็นระบบ	4.38	0.71	มาก
6. การใช้เทคโนโลยี	4.35	0.67	มาก
รวม	**4.38**	**0.68**	**มาก**

4. การวิเคราะห์ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเคารพ (X_3) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .795 และมีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับร้อยละ 63.2 เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ด้านความเป็นพลเมืองดี (X_4) ด้านความยุติธรรม (X_5) ด้านความรับผิดชอบ (X_2) และด้านความไว้วางใจ (X_1) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .875 และจะมีค่ามีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับร้อยละ 76.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .190, .227, .169, .134 และ .095 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .236, .269, .222, .165 และ .124 ตามลำดับ โดยตัวแปรพยากรณ์ดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ร้อยละ 76.5 ดังตารางที่ 4 และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการณ์พยากรณ์ทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = .786 + .190X_3 + .227X_4 + .169X_5 + .134X_2 + .095X_1$$

สมการณ์พยากรณ์ทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z'_Y = .236z_{X3} + .269z_{X4} + .222z_{X5} + .165z_{X2} + .124z_{X1}$$

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์ (ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา) ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

ตัวแปรพยากรณ์	R	(R^2)	F
X_3	.795	.632	468.249**
X_3 X_4	.840	.706	68.561**
X_3 X_4 X_5	.861	.741	36.847**
X_3 X_4 X_5 X_2	.871	.759	19.868**
X_3 X_4 X_5 X_2 X_1	.875	.765	6.981**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์ถดถอยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.Error	β	t
X_3	.190	.044	.236**	4.323
X_4	.227	.038	.269**	5.981
X_5	.169	.034	.222**	4.963
X_2	.134	.040	.165**	3.321
X_1	.095	.039	.124**	2.642
a = .786, R = .875, R^2 = .765				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความยุติธรรม และด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 รักและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรับผิดชอบยอมรับผลการปฏิบัติงานของตน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ใช้เหตุผลในการบริหารจัดการบุคลากรและการดำเนินงาน และแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความใส่ใจห่วงใยต่อข้าราชการครูและบุคลากรในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown and Trevino (2006, pp. 596-597) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical leadership) จะต้องประกอบด้วยความซื่อตรง (Integrity) และความไว้วางใจ (Trust) นอกจากนี้แล้วจะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินปัญหาโดยใช้ความยุติธรรม (Fairness) และเสมอภาค (Equal) ใส่ใจต่อผู้อื่น (Caring) และมีความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) และเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทั้งเรื่องส่วนตัวและในการทำงานมักจะสื่อสารกับผู้ตามในเรื่องจริยธรรมสร้างมาตรฐานของจริยธรรมที่ชัดเจนและมีการให้รางวัลหรือการลงโทษเพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้เกิดผล คือ ประสิทธิผลของผู้นำความพึงพอใจในการทำงานและการอุทิศตนเพื่องานของผู้ตามและพวกเขาจะมีความเต็มใจที่จะรายงานถึงปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้บริหารทราบ สุเทพ ปาลสาร (2555, น. 9) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกด้านความประพฤติการกระทำและการสื่อสารเพื่อให้เกิดการยอมรับและศรัทธาของผู้เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรพฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วย 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ (Trust) 2) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ (Responsibility) 3) การแสดงออกถึงความเคารพ (Respect) 4) การแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) 5) การแสดงออกถึงความยุติธรรม (Fairness) และหนูไกร มาเชค (2559, น. 42) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกด้านความประพฤติและการสื่อสาร อันจะนำไปสู่การยอมรับและเกิดความศรัทธาจากผู้อื่น โดยมีพฤติกรรม ได้แก่ 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ 2) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ 3) การแสดงออกถึงความเคารพ 4) การแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดี 5) การแสดงออกถึงความยุติธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาวดี อินทร์ด้วง (2556, น. 64) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เพ็ญศิริ สมเรื่อน (2560, น. 72) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเนาวรัตน์ รอดเพียน (2560, น. 92) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีรูปแบบการคิด และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีการเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรม ศึกษาดูงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีการปรับเปลี่ยนความคิด และวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกันอยู่เสมอ ร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่กำหนด ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่น มีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการจัดเก็บ และนำข้อมูลมาใช้ ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เซงเก้ (Senge, 1990, p. 1) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่บุคลากรเรียนรู้ที่จะขยายขีดความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานตามความปรารถนาของพวกเขา เป็นองค์กรใหม่ ๆ และมีการขยายขอบเขตของแบบแผนของการคิดที่จะให้ความรู้เป็นองค์กรที่มีการสร้างความใฝ่ฝันร่วมกันได้อย่างอิสระ และเป็นองค์กรที่มีบุคลากรเรียนรู้วิธีที่จะเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อังศุมาลิน กุลฉวะ (2561, น. 40) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มีการตื่นตัวมุ่งเน้นในการแสวงหาความรู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีการถ่ายโอนความรู้และปรับแต่งความรู้ไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะสะท้อนต่อความรู้ใหม่ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารที่มุ่งเน้นให้องค์กรและบุคลากรมีกระบวนการทำงานที่เพียบพร้อมไปด้วยประสิทธิภาพและมีผลการปฏิบัติงานที่เปี่ยมไปด้วยประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เปรมศิริ เนื้อเย็น (2556, น. 66) ซึ่งพบว่า ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดย ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเคารพ (X_3) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .795 และมีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับร้อยละ 63.2 เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ด้านความเป็นพลเมืองดี (X_4) ด้านความยุติธรรม (X_5) ด้านความรับผิดชอบ (X_2) และด้านความไว้วางใจ (X_1) มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .875 และจะมีค่ามีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับร้อยละ 76.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถจัดเรียงลำดับตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีที่สุด ตามลำดับดังนี้

1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเคารพ ตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับที่ 1 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 (r_{xy}= .795) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมปฏิบัติตน ให้เป็นแบบอย่างน่าเคารพนับถือ แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ให้เกียรติและไม่ประพฤติล่วงเกินข้าราชการครูและบุคลากรในโรงเรียน ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดลำดับความอาวุโสในโรงเรียน ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับ National Centre for Ethics in Health Care (2005) กลาวถึง การแสดงออกเรื่องความน่าเคารพ (respect) ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมวาจะตอง 1) ใหความเป็นอิสระในการสรางทางเลือก 2) ความรูสึกเห็นใจและเคารพในความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ 3) การใหความเสมอภาค และความเทาเทียมกัน Mowbray (2009, pp. 155 - 157) กลาวถึง ภาวะผูนำเชิงจริยธรรมว่าจะตองมีความเคารพ ได้แก่ 1) การเคารพใหเกียรติคนอื่น 2) ใชความสุภาพในการสรางความสัมพันธที่ดี ความออนนอมถอมตน 3) การแสดงออกถึงการเขาใจความรูสึกของผูอื่น และ สุเทพ ปาลสาร (2555) กลาวถึง ตัวบงชี้ภาวะผูนำเชิงจริยธรรมของผูบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในดานความนาเคารพ ประกอบดวย 3 องคประกอบ ไดแก ความสุภาพ ความมีเกียรติศักดิ์ศรี การยอมรับผูอื่น

2) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นพลเมืองดี ตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับที่ 2 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 (r_{xy}= .758) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารรักและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เคารพกฎหมาย และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รู้จักใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบอย่างด้านพลเมืองที่ดี สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2553, น. 49) กล่าวถึง การเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องมีคุณธรรม ดังต่อไปนี้ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ รับฟังความคิดของกันและกัน และเคารพในมติของเสียงส่วนมาก ความซื่อสัตย์ สุจริต ความสามัคคี ความละลาย และเกรงกลัว ในการกระทำชั่ว ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง การส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ สุเทพ ปาลสาร (2555) กล่าวถึง ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) ประกอบด้วยพลเมืองดีเกี่ยวกับตนเอง พลเมืองดีเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและพลเมืองดี เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

3) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความยุติธรรม ตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับที่ 3 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 (r_{xy}= .732) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารเป็นผู้ใช้เหตุผลในการบริหารจัดการบุคลากรและการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเสมอและเท่าเทียม ให้ความสำคัญและกระตือรือร้นในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อการแก้ปัญหา ตัดสินใจตามสถานการณ์ มีเหตุผลโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมทุกครั้ง แสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และพิจารณาเลื่อนเงินเดือนหรือเลื่อนตำแหน่งบุคลากรตามหลักความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมผู้บริหารตัดสินใจบนพื้นฐานที่ไม่เอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับ แสง จันทรงาม (2550, น. 10) ได้กล่าวว่า ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติด้วยความ เที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง และสุเทพ ปาลสาร (2555) ได้ให้ความหมาย “การตัดสินใจ ด้วยความเป็นกลาง” หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกถึงความยุติธรรม ในเรื่องของความเป็นกลางในการตัดสินใจ ว่าจะต้องไม่มีอคติ จะต้องไม่คำนึงถึงพรรคพวกของตนเองและที่สำคัญจะต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

4) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรับผิดชอบ ตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับที่ 4 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 (r_{xy}= .744) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารมีความรับผิดชอบยอมรับผลการปฏิบัติงานของตน ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาหรืออุปสรรค เมื่อประสบกับปัญหาในระหว่างการปฏิบัติงาน ไม่คิดทำร้ายผู้อื่นทั้งร่างกาย วาจา และจิตใจ พิจารณาสิ่งที่ดีที่สุดที่สนับสนุนการทำงานของผู้ร่วมงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบพร้อมรับการ สอดคล้องกับ แสง จันทรงาม (2550, น. 10) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ความมุ่งมั่น ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น เทพ ปาลสาร (2555) กล่าวถึง ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ความพยายามสู่ความเป็นเลิศ และการควบคุมตนเอง

5) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจ ตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับที่ 5 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 (r_{xy}= .713) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความใส่ใจห่วงใยต่อข้าราชการครูและบุคลากรในโรงเรียน แสดงออกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทุ่มเทเอาใจใส่ภารกิจของสถานศึกษาด้วยความเอาใจใส่ มีการวางตัวและแสดงออกที่เหมาะสมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และเป็นที่น่าไว้วางใจของผู้ร่วมงาน เป็นบุคคลที่รักษาความลับของทางราชการและผู้ร่วมงานได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และผู้บริหารทำให้ข้าราชการครูและบุคลากรเกิดความมั่นใจและพร้อมเผชิญความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ สุเทพ ปาลสาร (2555, น. 67) กลาวถึง ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในดานความนาไววางใจ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง ความจงรักภักดี และการรักษาสัญญา มณฑา เรืองขจร (2556, น. 45) ได้ให้ความหมาย ความไว้วางใจว่า เป็นความเชื่อมั่น และความคาดหวังว่าบุคคลจะมีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย มีความซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือ จริงใจที่จะช่วยเหลือ เข้าอกเข้าใจต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี ด้านความยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความไว้วางใจ เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่เป็นปัจจัยองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ดีที่สุด คือ ด้านความเคารพ ดังนั้นในการพัฒนาผู้บริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรได้รับการฝึกอบรมส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านความเคารพ เพื่อผู้บริหารสามารถนำความรู้และการปฏิบัติตนด้านความเคารพ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษาต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยี ดังนั้น การที่จะมุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องเน้นให้บุคลากรในสถานศึกษานำเอาเทคโนโลยีและการจัดการสารสนเทศต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อการทำงาน ที่สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ จัดเก็บองค์ความรู้ต่าง ๆ พร้อมแก่การเผยแพร่ความรู้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้จากทุกที่ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา เนื่องจากงานวิจัยนี้พบปัจจัยที่สามารถทำนายได้เพียงร้อยละ 76.5 เพื่อให้ทราบปัจจัยเพิ่มเติมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรูตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย.

เนาวรัตน์ รอดเพียน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม* 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ประมวลรัฐ พันธุเขตตการณ์. (2557). *การศึกษาแนวทางพัฒนาพฤติกรรมการบริหารแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เพ็ญศิริ สมเรือน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

มณฑา เรืองขจร. (2556). *การใชเครือขายสังคมออนไลนและความไววางใจที่พยากรณ์สัมพันธภาพระหวางบุคคลของพนักงาน.* วิทยานิพนธ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองคการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วันชัย ปานจันทร์. (2558). *ภาวะผู้นำในองค์กร มหาวิทยาลัยรามคำแหง.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำทฤษฎีและนานาทัศนะร่วมสมัยปัจจุบัน.* กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธ.

สุเทพ ปาลสาร. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผูนำเชิงจริยธรรมของผูบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพนฐาน.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแกน : มหาวิทยลัยขอนแกน.

สุพล วังสินธ์. (2545). การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา, *วารสารวิชาการ*. 5(6): 29-30

สุรัตน์ ไชยชมภู. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, *2*(2), 63 - 69.

หนูไกร มาเชค. (2559). *การพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

อังศุมาลิน กุลฉวะ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

Krejcie & Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Mowbray, D. (2009). *Code of Conduct for Ethical Leadership a Discussion Document.* from: www.derekmowbray.co.uk.

National Centre for Ethics in Health Care. (2005). *Ethical Leadership Toolkit a Manual for the Ethical Leadership Coordinator*. from: http://www.ethics.va.gov/ integratedethics/ ELC.asp

Senge, P.M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday.

การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

Supplies Management of School Administrators under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2

เพชรรัตน์ เอียดสุย[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Phetcharat Eiadsui[1*] and Tripumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Dr., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** phetcharat.eia019@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีค่าความเชื่อมั่น .987 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001และการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: การบริหารงานพัสดุ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the supplies management of school administrators under phatthalung primary educational service area office 2, Classified by gender, work experience and school size. The sample size was determined by the table of Krejcie and Morgan. The sample consisted of 275 people. The research instrument was a set of rating-scale questionnaires created by the researcher. The reliability of the questionnaires was .987. The data was analyzed by percentage, means, standard deviation, t-test and one-way ANOVA. The research found that the overall and each individual aspect, the supplies management of school administrators under phatthalung primary educational service area office 2 was at a high level. The supplies management of school administrators as perceived by teachers under phatthalung primary educational service area office 2 as overall and each individual aspect were not different by gender. The supplies management of school administrators as perceived by teachers under phatthalung primary educational service area office 2 as overall and each individual aspect had the statistically significant difference of opinion at .001 level by work experience and the supplies management of school administrators as perceived by teachers under phatthalung primary educational service area office 2 as overall aspect had the statistically significant difference of opinion at .001 level by school size.
Keywords: Supplies Management, School Administrators, Primary Educational

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่แนวโน้มของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การบริหารเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักของความคุ้มค่าสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของชุมชน ด้วยความตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้บริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 จึงกำหนดไว้ในมาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพขึ้นมากำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นครูและเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการตัดสินใจในการบริหารการศึกษา ตั้งแต่การตั้งเป้าหมายการศึกษา หลักสูตรและการสอน การจัดองค์การ งบประมาณ บุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 1-8) ซึ่งการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนเป็นการดำเนินการ

ให้ได้มาซึ่งวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นับเป็นงานที่มีความสำคัญ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างมากเพราะวิธีดำเนินการต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายที่ว่าไว้อย่างเคร่งครัด

ดังนั้นการบริหารพัสดุนับว่าเป็นความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยสรุปการบริหารงานโรงเรียนในส่วนที่เป็นงานพัสดุนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญเพราะว่าเป็นงานที่สนับสนุนให้การบริหารงานด้านอื่น ๆ ประสบผลสำเร็จเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น การที่จะทำให้งานต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความสะดวกต้องอาศัยงานพัสดุและการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์มีความรวดเร็วคล่องตัวสามารถให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมด้านอื่น ๆ ได้ทันต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจะส่งผลให้งานของโรงเรียนบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือสามารถดำเนินไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารและการดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้นั้นคือการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ซึ่งจะต้องจัดระบบปฏิบัติงานให้ชัดเจนรวมทั้งบุคคลที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพราะการปฏิบัติงานจะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับอาจกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติจะต้องมีความแม่นยำในระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ทักษะอยู่เสมอ (จิราภรณ์ วังสตัง, 2554, น. 2-3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เป็นองค์กรคุณภาพที่มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน” และมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการเข้าถึงบริการศึกษา คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดส่วนหนึ่งที่สำคัญคือผู้นำ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบและเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) คำนึงถึงแนวปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานและบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภารกิจในส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะการบริหารงานพัสดุที่ต้องศึกษากฎ ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาและนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

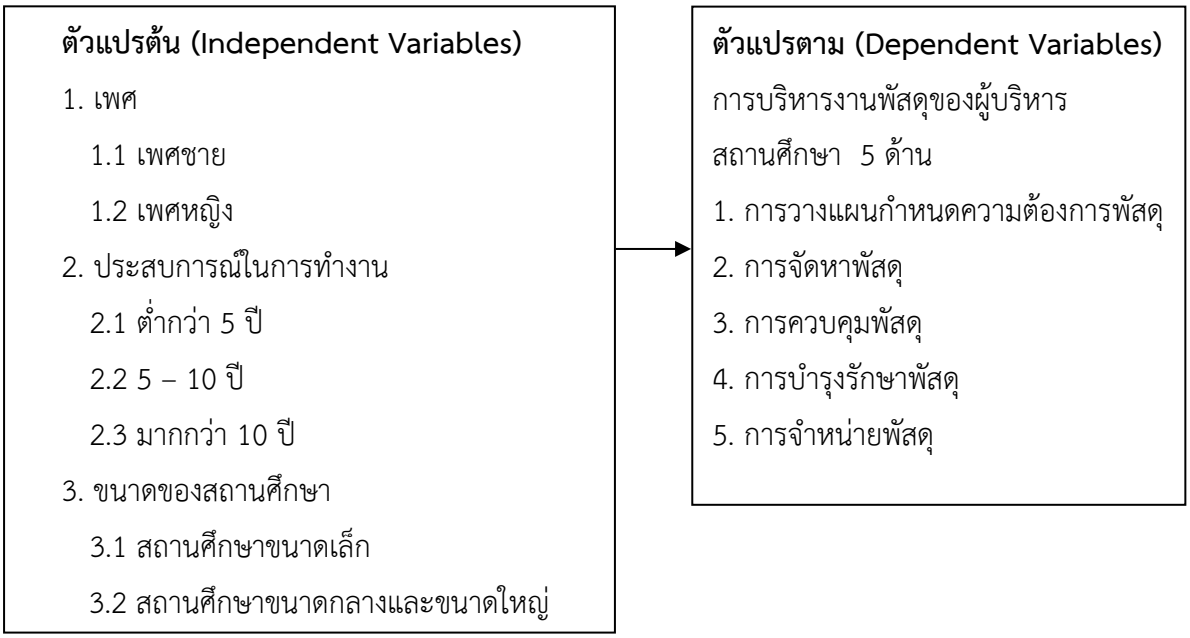
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 2) ได้กล่าวแนวปฏิบัติภารกิจและกระบวนการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ไว้ดังต่อไปนี้ งานพัสดุมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงานทุกแห่งทั้งนี้เพราะพัสดุหมายถึงเครื่องใช้หรือเครื่องทุ่นแรงสำหรับโรงเรียน พัสดุหมายถึงเครื่องใช้สำนักงานตลอดจนกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นการบริหารจัดการงานพัสดุจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างมากเปรียบเสมือนกองทัพที่ต้องการทหารฝ่ายส่งกำลังบำรุงนั่นเองโดยที่งานพัสดุทั้งระบบเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียนที่จะต้องช่วยแบ่งเบาความรับผิดชอบของผู้บริหารและในเวลาเดียวกันผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุจะมีผลกระทบต่อความก้าวหน้าของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งนี้การจัดการในเรื่องราวงานพัสดุเป็นความสำคัญในด้านการส่งกำลังบำรุงให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดีนอกจากนั้นยังต้องมีส่วนร่วมในการจัดหาการควบคุมการใช้การเก็บรักษาการจำหน่ายจ่ายโอนหรือแลกเปลี่ยนพัสดุครุภัณฑ์อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องดูแลให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการภารกิจบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของบุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สุวัช มูลเมืองแสน (2563, น. 18) ให้ความหมายการบริหารงานพัสดุว่า หมายถึงการนำทักษะความรู้ในการบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานพัสดุมีความถูกต้องตามกฎหมาย ตามหลักการบริหารงานโดยตามหลักการคุ้มค่า คือ โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพเหมาะสมและชัดเจน โปร่งใส คือโดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้ คือ มีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ ในการตรวจสอบ

การบริหารงานพัสดุตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 มี 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ 2) การจัดหาพัสดุ 3) การควบคุมพัสดุ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ 5) การจำหน่ายพัสดุ โดยสอดคล้องกับ ลาวัลย์ นนทะสี (2554, น. 87-117)

ศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่าสภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวมไม่แตกต่างกัน พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผน ด้านกำหนดความต้องการ ด้านจำหน่ายพัสดุ ด้านแจกจ่ายพัสดุ และด้านการบำรุงรักษา อยู่ในระดับปานกลาง

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว

ประชากรของการวิจัย ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 114 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2, 2564, น. 1)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่ายโดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, น. 65-70) มี 5 ด้าน โดยมีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ คือ 1) การวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ 2) การจัดหาพัสดุ 3) การควบคุมพัสดุ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ 5) การจำหน่ายพัสดุ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .987

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด**สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2** ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51-5.00	การบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	การบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	การบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	การบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	การบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด**สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2** ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน (ร้อยละ 82.90) มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 130 คน (ร้อยละ 47.30) และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 208 คน (ร้อยละ 75.60)

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุ และด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวม (n = 275)

การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ	4.166	0.608	มาก
2. การจัดหาพัสดุ	4.234	0.599	มาก
3. การควบคุมพัสดุ	4.163	0.631	มาก
4. การบำรุงรักษาพัสดุ	3.929	0.747	มาก
5. การจำหน่ายพัสดุ	4.079	0.752	มาก
รวม	**4.114**	**0.599**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ ในการทำงาน (n = 275)

การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. การวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ	ระหว่างกลุ่ม	2	12.050	6.025	18.346***	.000
	ภายในกลุ่ม	272	89.328	.328		
	รวม	274	101.378			
2. การจัดหาพัสดุ	ระหว่างกลุ่ม	2	8.009	4.004	12.080***	.000
	ภายในกลุ่ม	272	90.168	.331		
	รวม	274	98.176			
3. การควบคุมพัสดุ	ระหว่างกลุ่ม	2	7.148	3.574	9.550***	.000
	ภายในกลุ่ม	272	101.795	.374		
	รวม	274	108.943			
4. การบำรุงรักษาพัสดุ	ระหว่างกลุ่ม	2	16.168	8.084	16.097***	.000
	ภายในกลุ่ม	272	136.603	.502		
	รวม	274	152.771			
5. การจำหน่ายพัสดุ	ระหว่างกลุ่ม	2	21.463	10.731	21.879***	.000
	ภายในกลุ่ม	272	133.411	.490		
	รวม	274	154.874			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**12.179**	**6.089**	**19.363*** **	**.000**
	ภายในกลุ่ม	**272**	**85.984**	**.316**		
	รวม	**274**	**98.162**			

***p ≤ .001

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ

และด้านการบำรุงรักษาพัสดุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการจำหน่ายพัสดุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 275)

การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	P
	ขนาดเล็ก (n=67)		ขนาดกลางและขนาดใหญ่ (n=208)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ	3.894	0.697	4.253	0.551	3.849***	.000
2. การจัดหาพัสดุ	3.959	0.615	4.322	0.567	4.466***	.000
3. การควบคุมพัสดุ	3.927	0.606	4.239	0.621	3.598***	.000
4. การบำรุงรักษาพัสดุ	3.644	0.764	4.020	0.719	3.673***	.000
5. การจำหน่ายพัสดุ	3.830	0.720	4.160	0.746	3.166**	.002
รวม	**3.851**	**0.613**	**4.199**	**0.570**	**4.268*** **	**.000**

** p≤ .01

***p≤ .001

สรุปและอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดหาพัสดุ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุ และด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ตามลำดับ เนื่องจากการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้งซึ่งจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงานและมีความสัมพันธ์กับกฎหมาย กฎและระเบียบอื่นเป็นจำนวนมาก การดำเนินงานทุกขั้นตอนอยู่ภายใต้การมีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายฝ่าย ดังนั้นผู้รับผิดชอบจะต้องศึกษาทำความเข้าใจงานที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบ ผู้ปฏิบัติต้องรู้และเข้าใจภารกิจเกี่ยวกับงานนี้อย่างลึกซึ้ง ลักษณะของการบริหารงานประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านการเงินงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ของทางราชการ การบริหารงานประเภทนี้จึงมีแนวดำเนินการไว้หลายลักษณะเป็นกระบวนการที่มีกิจกรรมต่อเนื่องกัน ไปเป็นลำดับขั้นตอน เช่นเดียวกับกระบวนการบริหารอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ลาวัลย์ นนทะสี (2554, น. 87-117) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผน ด้านกำหนดความต้องการ ด้านจำหน่ายพัสดุ ด้านแจกจ่ายพัสดุ และด้านการบำรุงรักษา อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านพบว่า

2.1 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานพัสดุอย่างเสมอภาคจึงทำให้ทัศนคติในการมองและเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องการบริหารงานพัสดุจึงไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้เพศที่แตกต่างกันของข้าราชการครูที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภาพิชญ์ จันทร์ศิริ (2559, น. 44) ได้ศึกษาการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร พบว่าผู้บริหาร นักบริหาร พนักงานส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานพัสดุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมา ศรีสวัสดิ์ (2558, น. 44) ศึกษาสภาพการใช้บริการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่าในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความคาดหวังในการบริหารงานของผู้บริหารในยุคปัจจุบันไว้สูง ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาที่มีน้อย ไม่เข้าใจละเอียดลึกซึ้งถึงขั้นตอนและกระบวนการในการบริหารงานพัสดุ ขาดประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมและพัฒนาด้านระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุที่ชัดเจน ส่งผลให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนภัสสร บุรารัตนวงศ์ (2554, น. 69-70) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของ

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 พบว่าประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิพรรณ เนียมสันเทียะ (2557, น. 51-58) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่าปัญหาของผู้มีประสบการณ์น้อยมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์มาก

2.3 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน พบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษามีปัจจัยที่แตกต่างกันหลายประการ เช่น จำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน จำนวนห้องเรียน และปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งขนาดของสถานศึกษาจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของทรัพยากรที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนในการบริหารงานในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดและกลางขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีงบประมาณน้อย การจัดสรรงบประมาณมีไม่เพียงพอทั้งด้านการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมพัสดุ การบำรุงรักษาและการจำหน่ายพัสดุตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 จึงส่งผลทำให้ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถนอมสิน ถาวร (2554, น. 162) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานพัสดุของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่าระดับความคิดเห็นของหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ซ่อมแซมพัสดุ/ครุภัณฑ์ที่ชำรุดเสียหายให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้ตามปกติ

2. สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดอบรมและพัฒนาด้านระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุที่ชัดเจนให้แก่ข้าราชการครูที่บรรจุใหม่หรือข้าราชการครูที่ยังขาดประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้เข้าใจละเอียดลึกซึ้งถึงขั้นตอนและกระบวนการในการบริหารงานพัสดุ

3. สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา และจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านพัสดุได้อย่างคล่องแคล่วเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างไม่ล่าช้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทำให้การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการวิจัยหรือปัจจัยตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ควรศึกษาการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จิราภรณ์ วังสตัง. (2554). *ความพึงพอใจและแนวทางพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมมัธยมศึกษาเขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชุติมา ศรีสวัสดิ์. (2558). สภาพปัญหาการใช้บริการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ ดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, 1*(1), 51

ถนอมสิน ถาวร. (2554). *ปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

นภัสสร บุรารัตนวงศ์. (2554). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, .

บุญชม ศรีสะอาด. (2545*). การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ลาวัลย์ นนทะศรี. (2554). *สภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 26.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศุภาพิชญ์ จันทร์ศิริ. (2559). การบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร. *วารสารวิชาการ, 10*(3), 44-52.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560*. พัทลุง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2.

สุทธิพรรณ เนียมสันเทียะ. (2557). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวัช มูลเมืองแสน. (2563). *สภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตตรวจราชการที่ 11.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

Happy Workplace of The Large School In The Secondary Educational Area Office Songkhla Satun

วรรณวัฏ ณ พัทลุง[1*] และสุดาพร ทองสวัสดิ์[2]

Wannawat Na Phatthalung[1*] and Sudaporn Tongsawat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Dr., Master of Education Program, Educational Administration, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** wannawat.na083@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2) เปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และ 3) ประมวลข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 278 คน สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ สถิตพื้นฐาน ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการทดสอบการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่าครูมีความสุขอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความคิดเห็นของครูต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขมากที่สุด คือ ด้านน้ำใจงาม รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม ด้านการหาความรู้ ด้านสังคมดี ด้านครอบครัวที่ดี ด้านผ่อนคลาย,ด้านสุขภาพดี และด้านใช้เงินเป็น ตามลำดับ เมื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน รายได้ และสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนข้อเสนอแนะนั้นควรมีการจัดอบรมหรือให้ความรู้ด้านการจัดการเรื่องภาระหนี้สินของครูเป็นอันดับแรก หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายให้กับครูหลังจากได้มีการปฏิบัติหน้าที่อย่าง

เข้มข้น และควรมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ช่วยให้ครูได้ดูแลสุขภาพร่างกาย เช่น สถานที่หรืออุปกรณ์ในการการออกกำลังกาย จัดสรรเวลาให้ครูได้ออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี และกิจกรรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี

คำสำคัญ: องค์กรแห่งความสุข, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the administrator's good governance management in the large school 2) compare the administrator's good governance management in the large school 3) study the recommendations for the administrator's good governance in the large school. The samples used in this study were 269 administrators and teachers in the school that in Hatyai District under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun. The statistics used in the study were basic stats, such as percentage, mean and standard deviation. The statistic for hypothesis testing is the t-test. Independence t-test and One-way ANOVA test. The results showed that 1) the level of teacher's happiness was at a high level. When considering each aspect, it was found that the top three levels of administration according to the good governance of the school administrators were strategic vision, followed by the rule of law and accountability, respectively. 2) the administrators of educational institutions with different educational backgrounds and work experiences had no statistically different administration in all aspects of good governance at the 0.05 level. As for the administrators of the educational institutions from different sizes of educational institutions, the administration according to the principles of good governance in all aspects was significantly different at the 0.05 level. In the part of the recommendation, The organization should be training or knowledge on teacher debt management first, provide relaxation activities for teachers after intensive work, encouraged to have activities that help teachers to take care of their physical health, such as a place or equipment for exercise, allocate time for teachers to exercise, organize annual health check-up activities and activities to promote good mental health

Keywords: Happy workplace, Secondary schools

บทนำ

ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา และอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดตามธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์ไม่ต้องการอะไรนอกจากความสุข การกระทำใด ๆ ล้วนต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองความสุขเสมอ (พระมหาจรัญ คัมมุภิโร (อับแสง), 2547) ความสุข คือ กิจกรรมของจิตที่สอดคล้องกับความดีงาม (ทิพย์วัลย์ ศรีจันทร์, 2547, น. 5) เป็นความรู้สึกที่ดี เรียกว่า สุขภาวะ ซึ่งเป็นความพอใจในชีวิต ที่มีความพึงพอใจต่อเป้าหมายหลักของชีวิตรวมถึงประสบการณ์ที่ได้รับ การกระทำในสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งนำมาซึ่งความดีงาม รับรู้ว่าดี มีอารมณ์ทางด้านบวกสูง และมีอารมณ์ทางด้านลบต่ำ คนที่มีความสุขจะแสดงออกให้เห็นทั้งทางร่างกายและคำพูด การแสดงออกเต็มไปด้วยพลังและความตื่นเต้นมีอารมณ์ที่ร่าเริงและเบิกบาน ความสุขเป็นความรู้สึกที่ดีที่สุด การมีชีวิตที่มีความสุขสนุกสนานนี้เป็นความปรารถนาที่อยากคงไว้ให้ยาวนาน คนที่มีความสุขจะคิดทำแต่ในสิ่งที่ดี ซึ่งจะตรงกันข้ามกับความรู้สึกไม่มีความสุข (Layard, 2005, pp. 12)

ส่วนความสุขในการทำงานเป็นเรื่องของจิตใจ หากมีความพึงพอใจต่องาน ไม่ว่างานนั้นจะมีลักษณะอย่างไรก็รักและพอใจที่จะทำอย่างเต็มความสามารถ หากเริ่มต้นด้วยความพึงพอใจก็จะทำงานได้ดี ไม่เบื่องานแม้มีอุปสรรคก็ไม่ท้อถอย (เกษม ตันติผลาชีวะ, 2546) คนทำงานย่อมมองหาประโยชน์ของการสร้างความสุขในการทำงาน เพื่อให้ตัวเรามีความสุขเกิดคุณค่าและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, 2551) คนทำงานทุกคนต้องการความมั่นคงในงานที่ทำต้องการที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าที่สำคัญต่อองค์กร ต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีจากสมาชิกของกลุ่มในสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้ต้องหมั่นบำรุงจิตใจโดยการเสริมแรงทางบวกต่อการทำงานอยู่เสมอ ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการเป็นผู้ให้และเอื้อเฟื้อแบ่งปันต่อผู้อื่นอยู่เสมอ สอดคล้องกับ สุวรรณี จันทร์ดำเนินพงศ์ (2551) ที่ว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็นสุขเมื่อทำงาน” การหาถ้อยคำต่าง ๆ มากล่าวเพื่อปลุกเร้าอารมณ์ของคนทำงานให้เกิดความมุ่งมั่นมีพลังในการทำงานเกิดได้ และในชีวิตจริงแล้วเราสามารถจัดสมดุลงานและชีวิตให้ลงตัวได้ในทุกโอกาสเช่นเดียวกัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552, น. 17)

จากรายงานการวิจัยการติดตามสภาวะการณ์ครูรายจังหวัด (Teacher watch) ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเก็บข้อมูล 77 จังหวัด 175 เขตพื้นที่การศึกษา พบว่าสภาวะการณ์ปัญหาของครูนั้นมีปัญหาในหลายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ภาระงานครูที่ทำให้ครูหนักใจมากที่สุดคือการทำข้อมูลรายงานส่วนกลาง (ร้อยละ 44.50) รองลงมา คืองานธุรการ (ร้อยละ 22.30) ด้านที่ 2 หนี้สินพบว่า ครูมีหนี้สินมากกว่าร้อยละ 70 ด้านที่ 3 ทัศนคติต่ออาชีพครู พบว่า ครูอยากเปลี่ยนอาชีพไปทำงานอื่นถึงร้อยละ (48.50) รวมถึง เมื่อมีโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ครูมีความสนใจเข้าร่วม (ร้อยละ 61.60) ด้านที่ 4 การเรียนการสอน พบว่า ครูที่มีความมั่นใจว่าตนจะสามารถสอนแบบบูรณาการยึดผู้เรียนนี้เป็นสำคัญและทำการประเมินผลตามสภาพจริง (ร้อยละ 50) ด้านที่ 5 การบริหารจัดการพบว่า ครูมีความพึงพอใจในงานของผู้บริหารมีความโปร่งใส (ร้อยละ 69.90) และความสุขในการทำงานร่วมกับ

ผู้บริหาร (ร้อยละ 57.80) ด้านที่ 6 พฤติกรรมของนักเรียน พบว่า ปัญหาพื้นฐานความรู้ ทำให้ครูหนักใจมากที่สุด (ร้อยละ 55.90) รองลงมาคือปัญหาการขาดวินัยและความรับผิดชอบ (ร้อยละ 22.80) ด้านที่ 7 ความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า ครูมีประสบการณ์ทำงานท้องถิ่น (ร้อยละ 98.70) และด้านที่ 8 การพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ปัญหาจากการฝึกอบรมที่เป็นอุปสรรคมากที่สุด คือระยะเวลาไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้จริง (ร้อยละ 42.10) (แก้วตา ไทรงาม, 2550) จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาข้างต้นพบว่ายังมีปัญหาที่อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากปัญหาในการปฏิบัติงานในทุกด้านนั้นอาจส่งผลประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อทราบถึงปัจจัย ปัญหา และสาเหตุ ที่มีผลต่อความสุขในการทำงานและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดความสุขตามความต้องการของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีความผูกพัน เกิดจากการรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อองค์กร มีความรักในงาน ความห่วงใย เอื้ออาทร และมีความศรัทธาต่อองค์กร จึงจะทำให้มีความสุขในการทำงานและพร้อมที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างเต็มความสามารถในการทำงานให้กับองค์กร

คำถามของการวิจัย

1. การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดพิเศษใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล อยู่ในระดับใด

2. ครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน รายได้ และสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล แตกต่างกันหรือไม่

3. ครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำเกี่ยวกับความสุขในการทำงานขององค์กร ในประเด็นอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

2. เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ และสถานภาพสมรส

3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

นิยามศัพท์

1. องค์กรแห่งความสุข หมายถึง หน่วยงานที่มีการบริหารจัดการชีวิตให้มีความสุขอย่างยั่งยืน สร้างทัศนคติบวกต่อมุมมองในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสมาชิกที่ดีต่อครอบครัว องค์กร และสังคม โดยมีความสุขที่แท้จริงบนพื้นฐานความสุขแปดประการที่สมดุลกับชีวิตประกอบด้วย

2. สุขภาพดี (Happy Body) หมายถึง มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ เพราะมีความเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงก็จะมีจิตใจที่ดี พร้อมที่จะรับมือกับปัญหาที่จะเข้ามาได้เป็นอย่างดี

3. น้ำใจงาม (Happy Heart) หมายถึง มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกัน เนื่องจากมีความเชื่อว่าความสุขที่แท้จริงคือ การเป็นผู้ให้

4. ผ่อนคลาย (Happy Relax) หมายถึง รู้จักผ่อนคลายต่อสิ่งต่างๆ ในการดำเนินชีวิต เพราะเชื่อว่าการที่คนทำงาน หากไม่รู้จักสรรหาการผ่อนคลายให้กับตนเอง จะทำให้ร่างกายและจิตใจเกิดความเครียด อันส่งผลกระทบต่อหน้าที่การทำงาน

5. การหาความรู้ (Happy Brain) หมายถึง มีการศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่างๆ นำไปสู่การเป็นมืออาชีพและความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงานเพราะเชื่อว่า ถ้าเราทุกคนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาตนเองอยู่สม่ำเสมอ ก็จะเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดัน ช่วยให้องค์กรพัฒนาขึ้นด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพ

6. คุณธรรม (Happy Soul) หมายถึง มีความศรัทธาในศาสนาและมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะเชื่อว่าหลักธรรมคำสอนของศาสนาเป็นสิ่งที่จะช่วยการดำเนินชีวิตของทุกคนให้ดำเนินไปในเส้นทางที่ดีได้ ทำให้ทุกคนมีสติมีสมาธิในการทำงาน สามารถรับมือกับปัญหาที่เข้ามาได้ ยึดหลักสนับสนุนให้เป็นคนดี คิดดี ทำดีและมีความศรัทธาในคุณงามความดีทั้งปวง

7. ใช้เงินเป็น (Happy Money) หมายถึง มีเงิน รู้จักเก็บรู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้ ปลูกฝังนิสัยอดออมประหยัด รู้จักวิธีใช้เงิน ไม่ใช้สุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายแต่เท่าที่จำเป็น ยึดหลักคำสอนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

8. ครอบครัวดี (Happy Family) หมายถึง มีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ปลูกฝังนิสัยรักครอบครัว เพื่อนำไปเป็นหลักการใช้ชีวิตให้รู้จักความรัก ความเชื่อมั่น และความศรัทธาในความดีงาม จึงจะเกิดเป็นคนดี ในสังคม (รักตนเอง รักครอบครัว รักการงาน รักเพื่อน รักในสิ่งที่พอเพียง)

9. สังคมดี (Happy Society) หมายถึง มีความรักสามัคคีเอื้อเฟื้อต่อชุมชนที่ตนทำงาน และพักอาศัย มีสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดีเพราะเชื่อว่าการที่ผู้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีภายในสังคมหรือชุมชน ย่อมเป็นพื้นฐานที่ดี ทำให้ผู้อยู่อาศัย มีความรัก ความปรองดอง สามัคคีต่อกัน พร้อมร่วมแรงร่วมใจช่วยกันพัฒนาชุมชนให้มีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

2. เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้ผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษา นำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงการบริหารในองค์กรให้ครูมีความสุขในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

3. เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่น ๆ หน่วยงานรัฐ เอกชน ใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ตามแนวคิดของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2552, น. 27) โดยประกอบด้วยความสุข 8 ประการ ได้แก่ 1. ความสุขทางกาย (Happy Body) ความสุขจากการมีสุขภาพดี แข็งแรงทั้งกายและใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรู้จักใช้ชีวิต เป็นสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ 2. น้ำใจงาม (Happy Heart) ความมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกันในองค์การเป็นสิ่งสำคัญเชื่อว่า ไม่มีใครอยู่ได้คนเดียวในโลกนี้ เราต้องรู้จักการแบ่งปัน และต้องรู้สึกว่าเมื่อคิดถึงคนอื่นก็มีความสุขใจเกิดขึ้น 3. ผ่อนคลาย (Happy Relax) ต้องรู้จักการผ่อนคลายต่อสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือการใช้ชีวิตต้องรู้จักปล่อยวางต้องมีคำว่า “หยุด” เพื่อจะมีสติแล้วคิดเดินต่อไป 4. พัฒนาสมอง (Happy Brain) ความสุขจากการได้เรียนรู้ พัฒนาสมองตัวเองจากแหล่งต่างๆนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ และความก้าวหน้าในการทำงาน คนเราเรียนเพื่อรู้มีปัญญาก้าวหน้าในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ อนาคตก้าวหน้า เงินทอง เกียรติยศชื่อเสียง ความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์มันเกิดจากการเรียนรู้พัฒนาตนเอง 5. ศาสนาและศีลธรรม (Happy Soul) ความศรัทธาศาสนา และศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ความสุขของคนทำงานเกิดได้จากธรรมะ จริยธรรม ความซื่อสัตย์ เป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ทุกคนที่องค์การต้องสร้าง 6. ปลอดหนี้ (Happy Money) มีเงินรู้จักเก็บรู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้ ถ้าเชื่อว่าหาความสุขด้วยเงินไม่มีวันพอ เงินสำคัญแต่ไม่ใช่ที่สุด เพราะบางครั้งเงินไม่สามารถตอบสนองความสุขให้คนได้จริง ๆ แล้วสุขไม่ได้อยู่ที่ไหนอยู่ที่รู้จักพอ 7. สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (Happy Family) ครอบครัวที่เข้มแข็งย่อมเป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ความสุขที่ให้กับคนในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นพ่อเป็นแม่ ญาติผู้ใหญ่ บุตร ภรรยา หรือหลาน คือการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้ครอบครัว 8. ความสุขที่เกิดจากสังคม (Happy Society) สังคมดีจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อต่อคนในชุมชน คนทำงาน ที่พักอาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,004 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเทียบหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คนใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของครู (Happy Workplace) ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการทดลองใช้เครื่องมือ เท่ากับ .930 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยามศัพท์ (Index of Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่า (t-test) และการทดสอบค่า (F-test) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบสำรวจรายการ (Check - List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน รายได้ และสถานภาพสมรส

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของครู โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1. ด้านสุขภาพดี (Happy Body) ด้านน้ำใจงาม (Happy Heart) 3. ด้านการผ่อนคลาย (Happy Relax) 4. ด้านการหาความรู้ (Happy Brain) 5. ด้านคุณธรรม (Happy Soul) 6. ด้านใช้เงินเป็น (Happy Money) 7. ด้านครอบครัวที่ดี (Happy Family) 8. ด้านความสุของค์กรและสังคม (Happy Society) ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ ดังนี้ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งกำหนดความหมายดังนี้

คะแนน	**ระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของครู**
4.51- 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครู	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	126	45.3
หญิง	152	54.7
รวม	278	100.0
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	39	14.0
30 – 40 ปี	201	72.3
41 – 50 ปี	13	4.7
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	25	9.0
รวม	278	100.0
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	190	68.3
สูงกว่าปริญญาตรี	88	31.7
รวม	278	100.0
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	76	27.3
5 – 10 ปี	114	41.0
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	88	31.7
รวม	278	100.0

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 54.47รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 ตามลำดับ มีอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 รองลงมาเป็นอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0, อายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 ตามลำดับ และมีประสบการณ์ทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาเป็นมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูลในภาพรวม (n = 278)

การเป็นองค์แห่งความสุขของครู	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านสุขภาพดี (Happy Body)	3.77	0.85	มาก
2. ด้านน้ำใจงาม (Happy Heart)	4.63	0.52	มาก
3. ด้านผ่อนคลาย (Happy Relax)	3.95	0.83	มาก
4. ด้านการหาความรู้ (Happy Brain)	4.27	0.68	มาก
5. ด้านคุณธรรม (Happy Soul)	4.58	0.56	มาก
6. ด้านใช้เงินเป็น (Happy Money)	3.76	1.03	มาก
7. ด้านครอบครัวที่ดี (Happy Family)	4.10	0.95	มาก
8. ด้านสังคมดี (Happy Society)	4.11	0.96	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.15**	**0.79**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขมากที่สุด คือ ด้านน้ำใจงาม รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม ด้านการหาความรู้ ด้านสังคมดี ด้านครอบครัวที่ดี, ด้านผ่อนคลาย ด้านสุขภาพดี และด้านใช้เงินเป็น ตามลำดับ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามเพศ

การเป็นองค์แห่งความสุขของครู	เพศ	$\bar{x}$	S.D.	t	p
1. ด้านสุขภาพดี	ชาย	3.94	0.62	4.807	0.000*
	หญิง	3.63	0.46	4.681	
2. ด้านน้ำใจงาม	ชาย	4.73	0.31	4.094	0.000*
	หญิง	4.55	0.43	4.211	
3. ด้านผ่อนคลาย	ชาย	4.23	0.58	8.680	0.000*
	หญิง	3.72	0.39	8.368	
4. ด้านการหาความรู้	ชาย	4.58	0.44	11.515	0.000*
	หญิง	4.01	0.38	11.356	
5. ด้านคุณธรรม	ชาย	4.70	0.35	4.610	0.000*
	หญิง	4.48	0.44	4.717	
6. ด้านใช้เงินเป็น	ชาย	3.90	0.89	2.685	0.000*
	หญิง	3.64	0.70	2.626	
7. ด้านครอบครัวที่ดี	ชาย	4.34	0.53	3.760	0.000*
	หญิง	4.11	0.47	3.723	
8. ด้านสังคมดี	ชาย	4.39	0.58	7.834	0.000*
	หญิง	3.88	0.50	7.730	

*p≤ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเพศชายส่วนใหญ่มีความสุขในการทำงานมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา

การเป็นองค์แห่งความสุขของครู	ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	t	p
1. ด้านสุขภาพดี	ปริญญาตรี	3.66	0.55	4.992	0.000*
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.00	0.51	5.115	
2. ด้านน้ำใจงาม	ปริญญาตรี	4.67	0.39	2.338	0.020*
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.55	0.38	2.360	
3. ด้านผ่อนคลาย	ปริญญาตรี	3.79	0.52	8.269	0.019*
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.31	0.42	8.945	
4. ด้านการหาความรู้	ปริญญาตรี	4.19	0.54	4.436	0.000*
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.46	0.33	5.229	
5. ด้านคุณธรรม	ปริญญาตรี	4.59	0.47	0.638	0.445
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.56	0.27	0.766	
6. ด้านใช้เงินเป็น	ปริญญาตรี	3.62	0.81	4.474	0.000*
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.07	0.71	4.696	
7. ด้านครอบครัวที่ดี	ปริญญาตรี	4.18	0.53	3.760	0.076
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.29	0.47	3.723	
8. ด้านสังคมดี	ปริญญาตรี	4.07	0.64	7.834	0.054
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.20	0.47	7.730	

*p≤ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี ด้านน้ำใจงาม ด้านผ่อนคลาย ด้านการหาความรู้ และด้านใช้เงินเป็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความสุขในการทำงานด้านสุขภาพดี ด้านน้ำใจงาม ด้านผ่อนคลาย ด้านการหาความรู้ และด้านใช้เงินเป็น มากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านคุณธรรม, ด้านครอบครัวที่ดี และด้านสังคมดีไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามอายุ

การเป็นองค์กรแห่งความสุขของครู		SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านสุขภาพดี	ระหว่างกลุ่ม	3.499	3	1.166	3.826	0.010*
	ภายในกลุ่ม	83.531	274	.305		
	รวม	87.030	277			
2. ด้านน้ำใจงาม	ระหว่างกลุ่ม	1.333	3	0.444	2.996	0.031*
	ภายในกลุ่ม	40.640	274	0.148		
	รวม	41.974	277			
3. ด้านผ่อนคลาย	ระหว่างกลุ่ม	5.308	3	1.769	6.236	0.000*
	ภายในกลุ่ม	77.742	274	0.284		
	รวม	83.050	277			
4. ด้านการหาความรู้	ระหว่างกลุ่ม	5.960	3	1.987	8.650	0.000*
	ภายในกลุ่ม	62.932	274	0.230		
	รวม	68.892	277			
5. ด้านคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.314	3	0.771	4.623	0.004*
	ภายในกลุ่ม	45.713	274	0.167		
	รวม	48.026	277			
6. ด้านใช้เงินเป็น	ระหว่างกลุ่ม	3.112	3	1.037	1.604	0.189
	ภายในกลุ่ม	177.213	274	0.647		
	รวม	180.325	277			
7. ด้านครอบครัวที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	12.082	3	4.027	18.109	0.000*
	ภายในกลุ่ม	60.935	274	0.222		
	รวม	73.017	277			
8. ด้านสังคมดี	ระหว่างกลุ่ม	8.954	3	2.985	9.109	0.000*
	ภายในกลุ่ม	89.783	274	.328		
	รวม	98.737	277			

*p≤ .05

จากตารางที่ 5 พบว่าครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี ด้านน้ำใจงาม ด้านผ่อนคลาย ด้านการหาความรู้ ด้านคุณธรรม ด้านครอบครัวที่ดี และด้านสังคมดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านใช้เงินเป็น ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขในทุกด้าน ทั้งด้านสุขภาพดี ด้านน้ำใจงาม ด้านผ่อนคลาย ด้านการหาความรู้ ด้านคุณธรรม ด้านใช้เงินเป็น ด้านครอบครัวที่ดี และด้านสังคมดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิรินธร สายสุนทร, 2558, น. 431) ที่ได้พบว่าเพศของบุคลากรที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าครูเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมด้าน การรับประทานอาหาร ช่วงเวลาในการพักผ่อน และการออกกำลังกายนั้นแตกต่างกันและอาจส่งผลต่อด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ เช่นเดียวกัน

2. ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี, ด้านน้ำใจงาม, ด้านผ่อนคลาย, ด้านการหาความรู้ ด้านคุณธรรม, ด้านครอบครัวที่ดี และด้านสังคมดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณิชารีย์ แก้วไชยษา (2561, น. 994) ที่ได้พบว่าบุคลากรที่มีอายุมากมีความสุขในการทำงานมากกว่าคนที่อายุน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มคนวัยทำงานเมื่อมีอายุมากขึ้นจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้นและประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานส่งผลให้มีความสุขทั้งทางด้านครอบครัว ด้านสังคม มีความรู้สึกผ่อนคลายไม่ตึงเครียด จึงทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และส่งผลให้เป็นบุคลที่มีจิตใจที่ดีมีคุณธรรมและมีน้ำใจต่อเพื่อร่วมงานอีกด้วย (ณัฐพันธุ์ มีมุข, 2560, น. 60) ส่วนครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขด้านใช้เงินเป็นไม่แตกต่างกันนั้นอาจเป็นเพราะว่าในด้านทางการเงินของครูนั้นไม่ว่าจะช่วงอายุเท่าใดก็มีการจัดสรรรายรับรายจ่ายของตนเองได้ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาความคิดเห็นด้านใช้เงินเป็นเป็นรายข้อพบว่าครูมีความสุขด้านไม่มีหนี้สินในระดับปานกลางเท่านั้นนั่นแสดงว่าครูที่มีอายุต่างกันมีหนี้สินและมีความสุขด้านนี้ในระดับปานกลางไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี, ด้านน้ำใจงาม, ด้านผ่อนคลาย, ด้านการหาความรู้ และด้านใช้เงินเป็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระดับการศึกษาที่สูงอาจมีความสามารถมากและมีภาระหน้าที่รับผิดชอบที่มากขึ้นบางครั้งอาจต้องมีการศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการทำงานซึ่งทำให้เกิดความเครียดในด้านการทำงานมากขึ้นด้วยเช่นกันและอาจส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรดนัย ใต้ไธสง (2561, น. 22) ที่ได้พบว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานด้านคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านคุณธรรม, ด้านครอบครัวที่ดี และด้านสังคมดีไม่แตกต่างกันนั้น

อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีระดับการศึกษาทุกระดับนั้นต่างก็มีคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ให้ความสำคัญกับครอบครัวและมีการช่วยเหลือและมีความปราถนาดีต่อเพื่อร่วมงานเช่นเดียวกัน

4. ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี, ด้านผ่อนคลาย, ด้านการหาความรู้, และด้านสังคมดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับเมธาพร ผังลักษณ์ (2559, น. 46) ที่ได้พบว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน โดยพบว่าบุลากรที่มีประสบการณ์การทำงานมากจะมีความสุขในด้านสุขภาพร่างกายที่ลดลง แต่มีความสุขทางด้านสังคมมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มคนทีมีประสบการณ์ในการทำงานมานานจะมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานจนเป็นที่ยอมรับของเพื่อร่วมงาน แต่ด้วยภาระหน้าที่รับผิดชอบที่มากขึ้นตามไปด้วยอาจส่งผลทำให้ความสุขสุขภาพทางด้านร่างกายลดลง (พิกุล พุ่มช้าง, 2560, น. 680) ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการเป็นองค์กรแห่งเป็นความสุขด้านน้ำใจงาม, ด้านครอบครัวที่ดี และด้านใช้เงินเป็น ไม่แตกต่างกันนั้นอาจเป็นเพราะว่าครูส่วนใหญ่ไม่ว่าจะประสบการณ์ทำงานมากหรือน้อยต่างก็มีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเพื่อร่วมงาน ดูแลให้ความสำคัญครอบครัวอีกทั้งอาจมีภาระรับผิดชอบทางด้านการเงินของครอบครัวไม่แตกต่างกัน

5. ครูที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านน้ำใจงาม, ด้านผ่อนคลาย, ด้านการหาความรู้, ด้านใช้เงินเป็น และด้านสังคมดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสรา เปาอินทร์ (2562, น. 92) ที่ได้พบว่าปัจจัยด้านเงินเดือนหรือรายได้ของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าบุคลากรที่มีรายได้สูงย่อมมีโอกาสในการได้รับความสุขด้านการผ่อนคลายและลดความเครียดได้มากกว่าบุคลากรที่มีเงินรายได้ต่ำกว่า อีกทั้งมีการบริหารจัดการด้านการเงินของตนเองที่ดีมากขึ้น (อุมาวรรณ วาทกิจ, 2560, น. 130) ซึ่งแสดงถึงการมีรายได้ที่สูงอาจมีผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวที่สูงขึ้นเช่นกัน ส่วนครูที่มีรายได้ต่างกันมีการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี,ด้านคุณธรรม และด้านครอบครัวที่ดีไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าครูส่วนใหญ่ไม่ว่าจะรายได้สูงหรือต่ำต่างก็มีการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและดูและครอบครัวไม่แตกต่างกัน

6. ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี, ด้านน้ำใจงาม, ด้านผ่อนคลาย, ด้านการหาความรู้, ด้านครอบครัวที่ดี และด้านสังคมดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ณิชารีย์ แก้วไชยษา (2561, น. 995) ที่ได้พบว่าบุคลากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดซึ่งมีภาระรับผิดชอบด้านครอบครัวที่ต่างไปจากครูที่สมรสแล้ว โดยกลุ่มคนที่สมรสแล้วอาจมีภาระหน้าที่รับผิดชอบทางด้านครอบครัวมากขึ้นอีกทั้งมีภาระหน้าที่ด้านการทำงานด้วยอาจทำให้บุคคลกลุ่มนี้มีความเครียดมากกว่ากลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพโสดและอาจส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจด้วยเช่นกัน (ธัมมัฏฐิตตา อยู่เจริญ, 2561, น. 60) ส่วนครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีการเป็นองค์กรแห่ง

ความสุข ด้านคุณธรรม และด้านใช้เงินเป็น ไม่แตกต่างกันนั้นอาจเป็นเพราะว่าครูส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีสถานภาพโสดหรือสมรสหรือเป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ต่างก็มีคุณธรรมจริยธรรมมีความซื่อสัตย์และความสามัคคีช่วยเหลือกันในการทำงาน มีการปฏิบัติตามกิจศาสนาไม่แตกต่างกัน (ธนากรณ์ ลาพิงค์ และโชคชัย สุเวชวัฒนกูลม, 2563, น. 34) อีกทั้งในด้านการบริหารจัดการด้านการเงิน เช่น การจัดสรรรายรับรายจ่ายในครอบครัวให้มีความสมดุล มีการเก็บออมเงิน และมีปัญหาหนี้สินเพื่อการใช้จ่ายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะแนวทางในการนั้นควรมีการจัดอบรมหรือให้ความรู้ด้านการจัดการเรื่องภาระหนี้สินของครูเป็นอันดับแรก หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายให้กับครูหลังจากได้มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มข้น และควรมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ช่วยให้ครูได้ดูแลสุขภาพร่างกาย เช่น สถานที่หรืออุปกรณ์ในการการออกกำลังกาย จัดสรรเวลาให้ครูได้ออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี และกิจกรรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขมากที่สุด คือ ด้านน้ำใจงาม และมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขต่ำที่สุด คือ ด้านใช้เงินเป็น ด้านสุขภาพดี และด้านผ่อนคลาย ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายให้กับครูหลังจากได้มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มข้นแล้ว ส่วนด้านสุขภาพดีนั้นอาจส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ช่วยให้ครูได้ดูแลสุขภาพร่างกาย เช่น สถานที่หรืออุปกรณ์ในการการออกกำลังกาย จัดสรรเวลาให้ครูได้ออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี และกิจกรรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นต้น

2. จากการศึกษาพบว่าครูที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขต่างกัน และเมื่อพิจารณาด้านการผ่อนคลาย และด้านการใช้เงินเป็นนั้นอาจมีความเกี่ยวเนื่องกัน ดังนั้นควรมีการสนับสนุนให้ครูที่มีรายได้หรือเงินเดือนน้อยได้มีรายได้พิเศษเมื่อว่างเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ อาจจะมีการจัดอบรมการประกอบอาชีพเสริมให้แก่ครูหรือจัดสวัสดิการที่มีรายได้น้อย เช่น สวัสดิการบ้านพักครูที่ถูกสุขลักษณะ หรือสวัสดิการด้านอื่นๆตามความเหมาะสมและถูกต้องของหน่วยงาน เป็นต้น นอกจากนี้ได้พบว่าคุณภาพชีวิตของครูด้านการเงินนั้นอยู่ในระดับต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ โดยมีความสุขด้านปัญหาหนี้สินปานกลางเท่านั้น ดังนั้นควรมีการจัดอบรมหรือให้ความรู้ด้านการจัดการเรื่องภาระหนี้สินของครูเป็นอันดับแรก และควรมีการสนับสนุนด้านให้ความช่วยเหลือสวัสดิการทางการเงิน เช่น จัดโครงการช่วยเหลือปัญหาหนี้สินของครูโดยลดดอกเบี้ยเงินกู้เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านสภาพแวดล้อมที่ดีของสถานที่ทำงาน ด้านนโยบายสนับสนุน ด้านแนวปฏิบัติในการทำงาน ด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลต่อความคิดเห็นของครูต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน

2. ควรมีการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขในลักษณะของตัวแปรอิสระและศึกษาตัวแปรตามอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ผลการดำเนินงาน หรือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกษม ตันติผลาชีวะ. (2546). *อยู่อย่างมีสุข.* กรุงเทพฯ: บุ๊คแบงก์.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์. (2551). *องค์กรแห่งความสุขด้วยความสุข 8 ประการ.* นนทบุรี: สองขาครีเอชั่น.

ณัฐพันธุ์ มีมุข. (2560). *อิทธิพลขององค์กรแห่งความสุขที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการบัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทิพย์วัลย์ ศรีจันทร์ และคณะ. (2547). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ของการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.* กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ธนากรณ์ ลาพิงค์ และ โชคชัย สุเวชวัฒนกูล. (2563). อิทธิพลของความสุข ในการทำงานต่อความทุ่มเทมีใจในงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรุ่น THAI Quality and Value (TQV). *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 11*(2), 20-38.

ธัมมัฏฐิตตา อยู่เจริญ และเจษฎา อังกาบสี. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจขององค์กรแห่งความสุข : กรณีศึกษา บุคลากรมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, *10*(1), 34-68.

พิกุล พุ่มช้าง. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาของไทย. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10*(2), 647-663.

พระมหาจรัญ คัมมุภีโร (อับแสง). (2547). *การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องความสุขตามทัศนะปรัชญาสุขนิยมกับพระพุทธศาสนาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์ ศน.ม. (พุทธศาสนาและปรัชญา). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ภัทรดนัย ใต้ไธสง. (2561). ความสุขในการทำงานของพนักงาน บริษัท ทรู ดิสทริบิวชั่น แอนด์ เซลส์ จำกัดพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, *8*(1), 15-35.

เมธาพร ผังลักษณ์. (2559). *ความสุขในการทำงานของครูในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิรินธร สายสุนทร. (2558). ความสุขในการทำงานของพนักงานบริษัท แกล็กโวสมิทไคล์น (ประเทศไทย) จำกัด. *วารสารครุศาสตรอุตสาหกรรม*, *14*(3), 431-437.

สุวรรณี จันทร์ดำเนินพงศ์. (2551). *องค์กรแห่งความสุข Happy Workplace (โครงการส่งเสริมการให้เพื่อสังคม).* กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). *รายงานประจำปี 2552 กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).* กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

อภิสรา เปาอินทร์. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย.* การค้นคว้าอิสระ ร.ม. (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุมาวรรณ วาทกิจ. (2560). ปัจจัยสำคัญเป็นองค์กรแห่งความสุข กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 17*(3), 121-131.

Layard, D. (2005). Happiness: Lessons from a New Science. New York: The Penguin Press.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, *30*(3), pp. 607-610.

ปัจจัยการรับรู้ แรงจูงใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา

The Perception Factor, Motivation, Affecting Online learning Achievement of The Student in Songkhla Province

จุรีลักษณ์ หมีดนุ้ย[1*], อมิตา หมัดส่าและ[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Jureelak Meednui[1*], Amita Madsalea[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University, Songkla Campus.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University, Songkla Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** jureelakmeednui28@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ แรงจูงใจ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้เรียนออนไลน์ จำนวน 400 ตัวอย่างที่อาศัยในจังหวัดสงขลา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และเจตคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนักเรียนในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการวิจัยยังพบอีกว่าแรงจูงใจซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนักเรียนในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การรับรู้, แรงจูงใจ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were to examine The Perception Factor, Motivation, Affecting Online learning Achievement of The Student in Songkhla Province. The sample consisted of 400 students who online learning at Songkhla province were the sampling in this study. The instruments used to collect data included the questionnaire about a demographic characteristic of samples, the opinion's questionnaire about perception, motivation, and online learning achievement. The statistical data analysis was conducted using the descriptive statistics including frequency, percentage, means, standard deviation, and the inferential statistics including Multiple Regression Analysis.

The results of this research found that the perception which consisted prior background knowledge of learner and attitude have the positive relationship with online learning achievement of the student in Songkhla province at a significate level 0.01 and this research also found that the motivate which consisting of the internal motivation and the external motivation have positive relationship with online learning achievement at a significate level of 0.01.

Keywords: Perception, Motivation, Learning Achievement

บทนำ

การเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีมาเนิ่นนาน ซึ่งมักจะรู้จักในรูปแบบการเรียนทางไกล แต่เนื่องจากในอดีตยังไม่เป็นที่นิยมเมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนออนไลน์ในปัจจุบันซึ่งได้รับความนิยมมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาได้มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 จึงส่งผลทำให้รัฐบาลมีการประกาศใช้นโยบายเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าว อาทิ ประกาศให้สถานศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชนปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนแบบออนไซต์มาเป็นแบบออนไลน์ จึงทำให้ทำทุกองค์กรภาคการศึกษาหันมาใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าการเรียนการสอนแบบออนไลน์จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีและระบบเครือข่ายเข้ามาใช้ร่วมกับการเรียนการสอน อาทิเช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์การสื่อสาร (คอมพิวเตอร์ โน๊ตบุ๊ค แท็บเล็ต ไอแพด และโทรศัพท์มือถือ) อีกทั้งแพลตฟอร์มที่ใช้สำหรับการเรียนออนไลน์ อาทิเช่น Coursera, LinkedIn Learning, Skillshare, EDX และ MOOC เป็นต้น เพื่อนำปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นมาสร้างห้องเรียนเสมือนจริง ซึ่งห้องเรียนเสมือนจริงเป็นห้องเรียนที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ตามความต้องการของผู้เรียน หรือเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย อีกทั้งไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ไหน ห่างไกลเพียงไรก็สามารถเข้าเรียนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้ โดยมีเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน (ณิรดา เวชญาลักษณ์,

2561) ขณะเดียวกันในส่วนของผู้เรียนและผู้สอนต่างต้องมีการปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่นำมาใช้ช่วยในการเรียนการสอน อีกทั้งความพร้อมด้านอุปกรณ์ สัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ใช้สำหรับการเรียนและการสอน นอกจากอุปกรณ์ สัญญาณเครือข่าย ความพร้อมทั้งทางด้านผู้เรียนและผู้สอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแล้ว (วิทัศน์ ฝักเจริญผล และคณะ, 2563) ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้และแรงจูงใจของผู้เรียนอีกด้วย เนื่องจากผู้เรียนจะต้องดำเนินการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ศึกษาเอง ทำความเข้าใจด้วยตัวเอง รวมถึงอาจต้องประเมินผลเองด้วย การที่จะเกิดการรับรู้ที่ดีได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2551)

จังหวัดสงขลาจัดได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีสถานศึกษาหลายแห่ง จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า จังหวัดสงขลามีสถานบันการศึกษาประมาณ 123 สถาบันเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ทางภาคใต้ จัดได้ว่าจังหวัดสงขลามีสถาบันการศึกษาเป็นลำดับต้น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของผู้เรียนหลายๆคน จึงทำให้ผู้เรียนเลือกที่จะศึกษาในสถาบันในจังหวัดสงขลา เนื่องด้วยจังหวัดสงขลามีสถาบันที่มีชื่อเสียงหลายสถาบัน เป็นสถาบันที่โด่งดังไม่ว่าจะด้านวิชาการและด้านกิจกรรม

จากเหตุผลข้างต้นจึงนำไปสู่การศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้และปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ แรงจูงใจ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ในจังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory) แรงจูงใจ (Motivation Theory) แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (learning Achievement) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory) นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการรับรู้ของมนุษย์ โดยอธิบายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิด (Cognitive process) ที่ประกอบด้วยสิ่งเร้า (stimuli) ซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมของการดำเนินชีวิต (เสรี วงษ์มณฑา, 2542) เช่นเดียวกับ วชิระ ขินหนองจอก (2553) ซึ่งกล่าวว่าการรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใด ๆ จะขึ้นอยู่กับการรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้น ๆ และยังสอดคล้องกับอุบลวรรณา ภวกานันท์ (2555); จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์ (2556) โดยได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การรับรู้เป็นความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการสัมผัสกับสิ่งเร้าที่ส่งผ่านจากเส้นประสาทขึ้นสู่สมองข้อมูล จากนั้นสมองจะอาศัยประสบการณ์เดิม แรงจูงใจ อารมณ์ สติปัญญา ฯลฯ

เพื่อแปลความหมายของอาการสัมผัส (Sensation) ออกมาเป็นการรับรู้

ดังนั้นการรับรู้จึงหมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึก และแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามาผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัยความจำ ความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรับรู้ (วชิระ ขินหนองจอก, 2553) ประกอบด้วย 1) ความรู้เดิม 2) ความต้องการ และ 3) เจตคติ

จากแนวคิด และทฤษฎีการรับรู้นักวิชาการได้นำไปศึกษาร่วมกับการเรียนออนไลน์โดยพบผลที่น่าสนใจที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาทิเช่น สุดา มากบุญ (2559) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดจากความรู้ ความสามารถที่บุคคลได้รับจากการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการการสอน และอบรม ซึ่งเป็นกระบวนที่ผ่านการสะสมจากประสบการณ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับ อรัญญา นามแก้ว (2558); ไพศาล หวังพานิช (2556) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว

ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory) แรงจูงใจเป็นพลังกระตุ้นให้แต่ละบุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยความพึงพอใจ ตั้งใจ และเต็มใจ เป็นสิ่งที่ชี้ทิศทางหรือแนวทางให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พัชรี เหลืองอุดม, 2554) แรงจูงใจจึงเป็นสภาพที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในทิศทางที่ตนต้องการ เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนด (ภารดี อนันต์นาวี, 2555) โดยแรงจูงใจยังเป็นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแก่บุคคลในการใช้ความพยายาม (Effort) ผลักดันให้เกิดผลการกระทำอย่างต่อเนื่อง (Persistence) มีแนวทาง (Direction) ที่ชัดเจน (สมุทร ชำนาญ, 2556) แรงจูงใจเกิดจากแรงกระตุ้นจากภายใน และสิ่งกระตุ้นจากภายนอกตัวบุคคล (ธร สุนทรายุทธ, 2551) แรงจูงใจเป็นพลังผลักดันให้มนุษย์มีการเคลื่อนไหวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งแรงจูงใจมีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ 1) ช่วยส่งเสริมให้ทำงานสำเร็จ ซึ่งอาจเกิดจากแรงจูงใจภายในหรือภายนอกก็ได้ 2) เป็นสิ่งกำหนดแนวทางของพฤติกรรมเพื่อจะบรรลุเป้าประสงค์ (ภารดี อนันต์นาวี, 2555) โดย จันทรานี สงวนนาม (2553) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับแรงจูงใจ ดังนี้ แรงจูงใจภายในเกิดจากสภาวะของบุคคลที่มีความต้องการจะกระทำบางสิ่งบางอย่างด้วยจิตใจของตนเอง โดยไม่ต้องใช้สิ่งล่อใด ๆ มากระตุ้น ซึ่งถือว่ามีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง แรงจูงใจประเภทนี้ ได้แก่ ความต้องการ (Needs) ความปรารถนา (Desire) ความทะเยอทะยาน (Ambition) ความสนใจพิเศษ (Special Interest) และทัศนคติหรือเจตคติ (Attitude) ส่วนแรงจูงใจภายนอกเกิดจากสภาวะของบุคคลที่ได้รับการกระตุ้นจากภายนอก เพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของผู้กระตุ้น ได้แก่ เป้าหมาย ความคาดหวัง ความก้าวหน้า สิ่งล่อใจต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้นแรงจูงใจจึงเปรียบเสมือนสิ่งกระตุ้นที่ทำให้มนุษย์เกิดการแสดงออก ซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจที่เกิดจากตัวบุคคลภายใน และแรงจูงใจซึ่งเกิดจากสิ่งกระตุ้นภายนอกตัวบุคคลที่เรียกว่าแรงจูงใจภายนอก

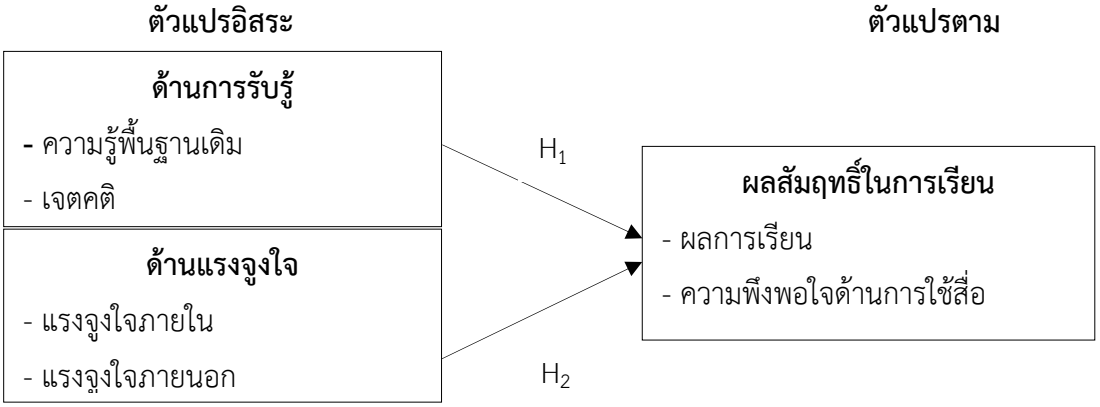
ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (learning Achievement) เป็นความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งอาจจะพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนด หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ หรือทั้งสองอย่าง และจากคุณลักษณะและความสามารถของแต่ละบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนที่ เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม เพราะฉะนั้นการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้ว มีความรู้เท่าใดโดยสามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบต่าง ๆ เช่น ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์หรือข้อสอบวัดภาคปฏิบัติ เป็นต้น (ไพศาล หวังพานิช, 2556; อรัญญา นามแก้ว, 2558) ซึ่งเกิดจากกระบวนการแสวงหาความรู้โดยวิธีการสอนและอบรม ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถทางสมอง ความรู้ทักษะ ความรู้สึก ค่านิยมต่าง ๆ (สุดา มากบุญ, 2559) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถวัดได้จากการประเมินผลการเรียนจากคะแนน (วนิดา ดีแป้น, 2553) สอดคล้องกับ ไพโรจน์ คะเชนทร์ (2556) กล่าวถึงประเภทของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ประเภท คือ การวัดจากแบบทดสอบซึ่งเป็นการประเมินแบบทดสอบในรูปของแบบทดสอบปรนัย และแบบทดสอบแบบอัตนัย ขณะที่ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528) กล่าวว่า การวัดการรับรู้นั้นส่วนใหญ่แล้วใช้วิธีการที่คล้ายคลึงกับเจตคติ การวัดค่านิยมและการวัดบุคลิกภาพซึ่งสามารถวัดได้จากการสังเกต (Observation) หรือการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากแนวทางการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวมีนักวิชาการได้นำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนออนไลน์ในปัจจุบันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเรียน อาทิเช่น ประเสริฐ แซ่เอี๊ยบ (2559) ได้ทำการศึกษาผลการเรียนการสอนทางไกล ผ่านอินเทอร์เน็ต ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูสถาบันราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูที่เรียนทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตสูงกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูที่เรียนปกติในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา ปิ่นกันทา, สมชาย มาต๊ะพาน และประพันธ์ กาวิชัย (2559) ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านบริการ Google apps: google classroom ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนสูงขึ้น ขณะที่ สุวัฒน์ บันลือ (2559) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นแสดงว่าการเรียนการสอนออนไลน์สามารถก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้เท่ากับการเรียนในชั้นเรียนแบบปกติ

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยข้างต้นนำไปสู่การกำหนดข้อสมมติฐาน และการสร้างกรอบการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

H_1: การรับรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา

H_2: แรงจูงใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) รายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนออนไลน์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนผู้เรียนที่อาศัยในพื้นที่จังหวัดสงขลาแน่ชัด ดังนั้นจึงนำแนวคิดการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Cochran W.G (1953 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535) มาใช้คำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม โดยในการนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนได้ เท่ากับ 5% และกำหนดให้ค่าสัดส่วนของประชากร เท่ากับ 50% รายละเอียดดังนี้ $n = \frac{Z^2P(1-P)}{e^2}$ จึงได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 385 ตัวอย่าง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ตัวอย่างจำนวนไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

2. เครื่องมือใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการรับรู้ แรงจูงใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ โดยได้แบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ จำนวน 10 ข้อคำถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบเพียงข้อคำตอบเดียว (Check List)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนและเจตคติ จำนวน 19 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจ ประกอบด้วยคำถามแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก จำนวน 7 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ จำนวน 8 ข้อคำถาม

โดยลักษณะข้อคำถามในส่วนที่ 2-4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า Likert's scale 5 ระดับ คือ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบ 2 วิธี คือ 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity of Content) และ 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) รายละเอียดดังนี้

- การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity of Content) วิธีนี้ผู้วิจัยใช้เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้ นำโครงร่างของแบบสอบถามส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนเพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ใช้ในการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำโครงร่างแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ โดยจะใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Objective Congruence: IOC) เพื่อประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หลังจากนั้นจะนำแบบโครงร่างแบบสอบถามดังกล่าวมาทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา 0.883 ซึ่งถือว่ามีค่าความเที่ยวตรงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตามข้อเสนอแนวคิดของ (สุรพงษ์ คงสัตย์ และ ธีรชาติ ธรรมวงค์ ,2551)

- การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เพื่อยืนยันข้อคำถามในแบบสอบถามว่าเหมาะสมที่จะนำไปเก็บจริงหรือไม่ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทำการทดลองเก็บ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าครอนบารค (Cronbach Alpha) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แยกเป็นรายด้าน

รายละเอียด	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าครอนบารค
ด้านการรับรู้	0.945
- ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน	0.892
- เจตคติ	0.901
แรงจูงใจ	0.952
- แรงจูงใจภายใน	0.862
- แรงจูงใจภายนอก	0.806
แบบสอบถามทั้งฉบับ	0.964

ตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าครอนบารคทั้งฉบับมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม สามารถใช้ในการเก็บจริงได้ (สมบัติ ท้ายเรือคา, 2551)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ โดยใช้ google form สำหรับสร้างเครื่องมือ โดยทำการแจกแบบสอบถามผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ และเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามคัดกรองโดยการระบุเขตพื้นที่อาศัย และผู้ตอบต้องเป็นคนเรียนออนไลน์เท่านั้น หากไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการผู้วิจัยก็จะคัดแบบสอบถามนั้นทิ้ง และในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถตอบแบบสอบถามได้เพียงครั้งเดียว เพื่อป้องกันการตอบแบบสอบถามซ้ำ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิเคราะห์ สถิติที่ใช้สำหรับการการนำเสนอผลการวิจัยแยกดังนี้ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ใช้อธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้อธิบายระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้ และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้างต้น

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ แรงจูงใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลได้ว่า จำนวนนักเรียน นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 อายุระหว่าง 19-24 ปี 308 คิดเป็นร้อยละ 77.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี 126 คิดเป็นร้อยละ 65.8 มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท 110 คิดเป็นร้อยละ 27.5 เวลาที่ใช้ในการเรียนออนไลน์โดยเฉลี่ยต่อวัน 3 ชั่วโมง 104 คิดเป็นร้อยละ 26.0 แอปพลิเคชันที่ใช้สำหรับเรียนออนไลน์ได้แก่ Google Meet 129 คิดเป็นร้อยละ 32.3

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ โดยจำแนกเป็น 2 ด้านคือ ด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และด้านเจตคติในการเรียนออนไลน์ (ตารางที่ 2)

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแจงจูงใจ โดยจำแนกเป็น 2 ด้านคือ แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน (ตารางที่ 3)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ แยกรายด้าน (ตารางที่ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ แยกรายด้าน (ตารางที่ 5) และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ แรงจูงใจ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์โดยรวม (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ โดยแยกเป็นรายด้าน

	รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน	1. ท่านสามารถใช้เครื่องมือในโปรแกรม	4.11	.899
	2. ท่านคิดว่าพื้นฐานในการเรียนออนไลน์เป็นส่วนสำคัญ	3.77	1.002
	3. เนื้อหาและเทคนิคความรู้เดิมในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยี	3.87	.887
	4. ความพร้อมในการเรียนออนไลน์	3.77	.989
	5. การประยุกต์ใช้แอปพลิเคชัน	3.82	.960
	6. ความสามารถในการเข้าถึงโปรแกรม เช่น Zoom, Google Meet	4.04	1.007
	7. ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญ	4.03	.913
	8. อุปกรณ์การเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ดีขึ้น	3.90	1.053
	9. สภาพแวดล้อม (สถานที่ บรรยากาศ) ทำให้เกิดการรับรู้ได้ดีขึ้น	3.96	.957
	10. เอกสารรายละเอียดเนื้อหา PowerPoint เป็นสิ่งสำคัญ	3.74	.964
เจตคติ	1. การเรียนออนไลน์เป็นสิ่งที่ใช้ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดนะขณะนี้ได้ดี	3.66	1.027
	2. ท่านสามารถปรับตัวได้รวดเร็วในการเรียนออนไลน์	3.87	.995
	3. ทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์ที่ดี	3.89	.964
	4. ท่านเข้าร่วมเรียนออนไลน์ตรงเวลา	3.60	1.038
	5. ท่านมักจะตรวจสอบเวลาก่อนเข้าเรียนออนไลน์เสมอ	3.51	1.137
	6. ท่านสามารถทำความเข้าใจในบทเรียนขณะที่อาจารย์สอน	3.96	.957
	7. น้อยครั้งที่ท่านงีบหลับขณะที่กำลังเรียนออนไลน์	3.49	1.092
	8. ท่านส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง	3.71	1.057
	9. ท่านมีสมาธิในการเรียนตลอดช่วงเวลาของการเรียนออนไลน์	3.76	.964

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ซึ่งประกอบด้วย ด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และด้านเจตคติของผู้เรียน โดยจำแนกระดับความสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน ผู้เรียนเห็นว่าความสามารถใช้เครื่องมือในโปรแกรมเป็นสิ่งสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.11, S.D. = .899$) รองมาได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงโปรแกรม ($\bar{x} = 4.04, S.D. = 1.007$) และความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 4.03, S.D. = .913$) ตามลำดับ สำหรับด้านเจตคติพบว่า ผู้เรียนคิดการทำความเข้าใจในบทเรียนขณะที่อาจารย์สอนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์สูงสุด ($\bar{x} = 3.96, S.D. = .957$) รองมาได้แก่ ทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์ที่ดี ($\bar{x} = 3.89, S.D. = .964$) การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียน ($\bar{x} = 3.87, S.D. = .995$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ โดยแยกเป็นรายด้าน

	รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แรงจูงใจภายนอก	1. กิจกรรมระหว่างการเรียน	3.85	.976
	2. เทคนิคการสอนของผู้สอนในการเรียนออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญ	4.07	.900
	3. เนื้อหาวิชาที่เรียนสำหรับเรียนออนไลน์	3.99	.867
แรงจูงใจภายใน	4. การเช็คชื่อเป็นตัวกระตุ้นทำให้อยากเรียน	3.80	1.004
	5. ความพร้อมของเอกสารการเรียนของผู้เรียน	3.99	.874
	6. ความเสถียงของสัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำหรับในเรียนออนไลน์	4.06	.901
	7. ความพร้อมในอุปกรณ์ทำให้อยากเรียนออนไลน์	4.08	.893

ตารางที่ 3 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน โดยจำแนกระดับความสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้ แรงจูงใจภายนอกในการเรียนออนไลน์ผู้เรียนเห็นว่าเทคนิคการสอนของผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.07, S.D. = .900$) รองมาได้แก่ เนื้อหาวิชาที่เรียน ($\bar{x} = 3.99, S.D. = .867$) และกิจกรรมระหว่างการเรียน ($\bar{x} = 3.85, S.D. = .976$) ตามลำดับ สำหรับแรงจูงใจภายในพบว่า ความพร้อมในอุปกรณ์ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์สูงสุด ($\bar{x} = 4.08, S.D. = .893$) รองมาได้แก่ ความเสถียงของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 4.06, S.D. = .901$) ความพร้อมของเอกสารการเรียนของผู้เรียน ($\bar{x} = 3.99, S.D. = .874$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ โดยแยกรายด้าน

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-value
	B	Std.Error	Beta	
คงที่	0.386	0.123		3.146
ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน	0.419	0.051	0.389	8.160**
เจตคติ	0.474	0.047	0.479	10.042**

*ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และเจตคติ ผลการวิจัยพบว่าความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และเจตคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากความสัมพันธ์นำมาสร้างสมการถดถอยเชิงพหุ ดังนี้

$Y_{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์} = 0.389_{ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน} + 0.479_{เจตคติ}$ จากสมการอธิบายได้ว่าเจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนออนไลน์ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์มากกว่าความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ แยกเป็นรายด้าน

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-value
	B	Std.Error	Beta	
คงที่	0.527	0.146		3.608
แรงจูงใจภายนอก	0.307	0.054	0.300	5.693**
แรงจูงใจภายใน	0.512	0.055	0.495	9.399**

*ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจทั้งภายนอกและภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากความสัมพันธ์นำมาสร้างสมการถดถอยเชิงพหุ ดังนี้

$Y_{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์} = 0.300_{แรงจูงใจภายนอก} + 0.495_{แรงจูงใจภายใน}$ จากสมการอธิบายได้ว่าแรงจูงใจภายในของผู้เรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนมากกว่าแรงจูงใจภายนอก

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์การเรียน โดยรวม

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-value
	B	Std.Error	Beta	
คงที่	.065	.124		.520
การรับรู้	.664	.048	.609	13.908**
แรงจูงใจ	.299	.048	.273	6.242**

*ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ และแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากความสัมพันธ์นำมาสร้างสมการถดถอยเชิงพหุ ดังนี้

$Y_{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์} = 0.609_{การรับรู้} + 0.273_{แรงจูงใจ}$ จากสมการอธิบายความสัมพันธ์ได้ว่าการรับรู้ของผู้เรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์มากกว่าแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสรุปตามประเด็นที่ค้นพบจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ 2 ประเด็น คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา รายละเอียดดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และเจตคติของผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยขของสุดา มากบุญ (2559) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดจากความรู้ ความสามารถที่บุคคลได้รับจากการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการการสอน และอบรมซึ่งเป็นกระบวนที่ผ่านการสะสมจากประสบการณ์การเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ อรัญญา นามแก้ว (2558); ไพศาล หวังพานิช (2556) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว

2. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายในของผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภารดี อนันต์นาวี (2555) ซึ่งได้ระบุในผลการศึกษาว่า แรงจูงใจจึงเป็นสภาพที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในทิศทางที่ตนต้องการเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนด และยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ ธร สุนทรายุทธ (2551) ซึ่งอธิบายว่าแรงจูงใจเป็นพลังผลักดันให้มนุษย์มีการเคลื่อนไหวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ แรงจูงใจมีลักษณะสำคัญคือ ช่วยส่งเสริมให้ทำงานสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนในจังหวัดสงขลา ดังนั้นคณาจารย์จะต้องมีการปรับปรุงหรือประยุกต์รูปแบบของบทเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ ทันสมัย และสอดคล้องกับการเรียนการสอนที่ต้องการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนต่าง ๆ สามารถปรับเปลี่ยนได้ให้มีความยืดหยุ่นกับเนื้อหาและระยะเวลา หรือควรมีหน่วยงานตรวจสอบระบบบริหารการจัดการเว็บไซต์ให้มีเสถียรภาพในการใช้งาน มีการสำรองข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการเก็บข้อมูลเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายในข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และระบบบริหารจัดการการเรียนการสอน จะต้องมีความเร็วที่เพียงพอต่อการเข้าถึงข้อมูลไฟล์ขนาดใหญ่ ดาวน์โหลดข้อมูล และการโต้ตอบที่ทันต่อกิจกรรม การเข้าสืบค้นข้อมูลเว็บไซต์และกิจกรรมที่ต้องเชื่อมต่อ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อ

ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเรื่อง ความคาดหวังของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที 3). นนทบุรี : บุ๊คพอยท์

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. (2556). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรี เหลืองอุดม. (2554). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ไพโรจน์ คะเชนทร์. (2556). *การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. สืบค้นเมื่อจาก www.waltoongpel.com /Sarawichakarn/wichakarn/1-10/การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 10.pdf.

ไพศาล หวังพานิช. (2556). *เอกสารการสอนวิชาสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเพทฯ : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

ภารดี อนันต์นาวี. (2555). *หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี: มนตรี.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. ใน *การประชุมวิชาการและการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4* (น.434-448). ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ธร สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2551). *การบริหารผลงานเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : ซี เอ ดี ยูเคชั่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : สุวีริยสาสน์.

ประเสริฐ แซ่เอี๊ยบ. (2559). *การศึกษาผลการเรียนทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

วชิระ ขินหนองจอก. (2556). ทฤษฎีการรับรู้. สืบค้นจาก http://www.thaidocscandal.com /image_thaidoc/jit2.gif

วนิดา ดีแป้น. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย โดยการวิเคราะห์พหุระดับ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

วิทยา ปิ่นกันทา, สมชาย มาต๊ะพาน และประพันธ์ กาวิชัย. (2559). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านบริการ google apps: Google classroom*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิทัศน์ ฝักเจริญผล. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, *4*(1), 44-61.

สมุทร ชำนาญ. (2556). ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง : พี.เอส. การพิมพ์.

สุดา มากบุญ. (2559). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยการใช้ชุดปฏิบัติกิจกรรมจากสื่อประสม*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุวัฒน์ บันลือ. (2559). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมหามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, *9*(4), 122-136.

สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงค์. (2551). *การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. สืบค้นจาก http://mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

อุบลวรรณา ภวกานันท์. (2555). *จิตวิทยาการรู้คิด และปัญญา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรัญญา นามแก้ว. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียนเจตคติต่อการเรียน คณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี

A Study of Students' Learning Achievement and Satisfaction of *Introduction to Radiation Application course*: A Case Study of Radiation Incidence

พณพณ สาวิโรจน์[1*], ชัชวาล อภัยพลชาญ[2] และคณิต พงษ์พิริยะเดชะ[1]

Panapon Savirot[1*], Jajaval Apaiphonlacharn[2] and Khanit Phongphiriyadecha[1]

[1] อาจารย์, สาขาวิชารังสีเทคนิค, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[1] Lecturer, Department of Science, Faculty of Ramkhamhaeng University

[2] รองศาสตราจารย์, สาขาวิชารังสีเทคนิค, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[2] Lecturer, Department of Science, Faculty of Ramkhamhaeng University

[*]**Corresponding author, E-mail:** panapon8961@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้นของนักศึกษารังสีเทคนิค หลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี จำนวน 69 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิดคือ 1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก และ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 2. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสีอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนข้างต้น สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้รายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไปได้

คำสำคัญ: กรณีศึกษา, อุบัติการณ์ทางรังสี, การประเมินความพึงพอใจ

Abstract

The purpose of this research was to study the students' learning achievement and satisfaction levels of sixty-nine students after completing a developed course: *Introduction to Radiation Application* (a case study of radiation incidence) during the first semester of 2020. The research instruments included: 1) A four-item multiple choice learning achievement test, and: 2) Four student satisfaction questionnaires of the *Introduction to Radiation Application* course (a case study of radiation incidence). Results of the research revealed that: 1) Achievement learning in tonal variation after learning was higher than before, at a statistically significant level of 0.05, and: 2) The students had a high level of satisfaction towards tonal variation exercises. These results indicate that the applied learning style was appropriately efficient and effective and can be used as guidelines for learning in the *Introduction to Radiation Application* course to achieve further objectives.

Keywords: Case study, Radiation incidence, Student satisfaction levels

บทนำ

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารังสีเทคนิค คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เปิดการสอนรายวิชา RLT3003 รังสีประยุกต์เบื้องต้น เป็นรายวิชาแรกของนักศึกษารังสีเทคนิค ที่มีจุดประสงค์เพื่อรอบรู้องค์ประกอบองค์กว้างภายใต้วิชาชีพของตนเอง เนื่องจากหลายขวบปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวถึง ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนอาจปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ยาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีควบคุมกับการศึกษาที่ผ่านมา ภายใต้ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Skills) จากทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่ช่วยชี้นำวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาคุณภาพชีวิต และเกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน (ปัณยตา บัณฑิตกุลและคณะ, 2562)

"ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21" ควบคู่กับการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยคือ PBL (Project-Based Learning) โดยอาจารย์ผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้ และเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด โดยนักศึกษาสามารถตั้งคำถามเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน และสามารถประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ เพราะฉะนั้นการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้ในรายวิชารูปแบบใหม่คือ การเรียนรู้ควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี ทำให้นักศึกษาได้รู้จักวิธีการคิด วิธีการนำข้อมูลต่าง ๆ มาบูรณาการวิชารังสีที่มีอยู่รอบตัว มีประโยชน์และโทษอย่างไรบ้างในชีวิตประจำวัน และวิชาชีพของตนเอง จากเดิมการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวเป็นเพียงการบรรยาย

อย่างเดียว ทำให้นักศึกษายากต่อการเข้าใจ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำกรณีศึกษา: อุบัติการณ์ทางรังสี มาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชานี้ เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นจากรูปแบบการสอนแบบเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ ไกรจันทร์ และคณะ (2558) ที่มีรูปแบบการบูรณาการวิจัยกับการเรียนการสอนที่เน้นชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ด้านสุขภาพผู้สูงอายุของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม: กรณีศึกษา ชุมชนสามัคคี ต.ตลาด อ.เมือง จ.มหาสารคาม

วิวัฒนาการของรังสีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก จากการคิดค้นของนักวิทยาศาสตร์หลายท่าน การลองผิด ลองถูก จนถึงปัจจุบันทำให้มนุษย์ได้นำประโยชน์ของรังสีมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การแพทย์ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรืออาหาร เป็นต้น ไม่ว่าวิธีการใดนั้นมนุษย์จึงควรมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตระหนักถึงคุณและโทษของการใช้รังสีในแง่มุมต่าง ๆ โดยกรณีศึกษาในประเทศไทยที่เห็นเด่นชัดคือ สถานการณ์อุบัติเหตุทางรังสีที่สมุทรปราการ กับการพยายามแยกชิ้นส่วนของเครื่องฉายรังสีชนิดต้นกำเนิดรังสี Co-60 (สมหญิง คุณานพรัตน์, 2564) เมื่อ พ.ศ.2543 โดยมีค่ากัมมันตภาพทางรังสีสูงมาก ทำให้เกิดผลกระทบบริเวณกว้าง จึงเป็นบทเรียนอย่างหนึ่งที่เป็นบทเรียนของความไม่ประมาท และงานวิจัยของ Yasuo Onish (2014) ที่ได้กล่าวถึงอุบัติการณ์ทางรังสีการจัดการกากกัมมันตรังสีที่ปนเปื้อนลงสู่สิ่งแวดล้อมที่จังหวัดฟุกุชิมะ ประเทศญี่ปุ่น และแผนการแก้ไขกลยุทธ์เชิงรุกในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เชอร์โนบิลประเทศยูเครน และฮานฟอร์ดไซต์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้นของนักศึกษารังสีเทคนิค หลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

รายวิชา RLT3003 รังสีประยุกต์เบื้องต้น มีคำอธิบายรายวิชาคือ ศึกษาชนิดของรังสีที่ใช้ การนำรังสีไปใช้ประโยชน์ทางด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านการแพทย์ ทางด้านอุตสาหกรรม ทางด้านเกษตรกรรม และทางด้านการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับผลของรังสีที่มีต่อสิ่งมีชีวิต และการป้องกันอันตรายจากรังสี

กรณีศึกษา เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญการเลือกกรณีศึกษาต้องเน้นแนวคิดสำคัญที่สุดที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ มีจุดเน้นเกี่ยวกับเหตุการณ์สถานการณ์ หรือแสดงข้อมูลที่ระบุปัญหาหรือความต้องการอยู่บนพื้นฐานความจริง (สุพรรณี กัณหดิลก, 2562)

แผนผังรูปตัววี หมายถึง แผนผังที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างด้านความคิดและด้านวิธีการ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงโครงสร้างของความรู้และวิธีการที่ทำให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ต้องการ อันทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจดจำได้ดี (มนหทัย ชาญธัญกรรม, 2554)

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารังสีเทคนิค คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนรายวิชา RLT3003 รังสีประยุกต์เบื้องต้น โดยมีนักศึกษาลงทะเบียน 69 คน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยประกอบด้วยเพศชาย 20 คน และเพศหญิง 49 คน ดังภาพประกอบที่ 1 โดยนักศึกษามีทั้งวุฒิการศึกษาที่เข้ามาศึกษาทั้งวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเทียบโอน อาจมีความแตกต่างกันทางด้านช่วงอายุที่อาจมีผลต่อความจำในเนื้อหาการเรียนการสอนที่แตกต่างกันตามช่วงวัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ รายวิชา RLT3003 รังสีประยุกต์เบื้องต้น ของโครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรี วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขารังสีเทคนิค คณะวิทยาศาสตร์ โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการสอนแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในวิชาชีพทางรังสีมากขึ้น โดยผู้วิจัยเขียนรายละเอียดสรุปอุบัติการณ์ทางรังสีของสถานการณ์อุบัติเหตุทางรังสีที่สมุทรปราการ กับการพยายามแยกชิ้นส่วนของเครื่องฉายรังสีชนิดต้นกำเนิดรังสี Co-60 เมื่อ พ.ศ.2543 และงานวิจัยของ Yasuo Onish (2014) จากเนื้อหาข้างต้น ทำให้นักศึกษาได้รู้ถึงอุบัติการณ์ทางรังสีไม่เพียงมีแต่โทษหรืออันตราย แต่มีประโยชน์และบทเรียนในเรื่องของความไม่ประมาทและการป้องกันอันตรายจากรังสีที่มีประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เมื่อนักศึกษาได้อ่าน ศึกษาจนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึงแผนผังรูปตัววีที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างด้านความคิดและด้านวิธีการ ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเข้าใจโครงสร้างของความรู้ และวิธีการที่ทำให้ได้ซึ่งความรู้ที่ต้องการอันทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และจดจำดี พร้อมทั้งมีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน หลังจากได้เรียนรู้กับการสอนรูปแบบดังกล่าว ดังภาพประกอบที่ 2 และภาพประกอบที่ 3

การศึกษาและเก็บข้อมูลวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ของนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 1 ได้ใช้ขั้นตอนรูปแบบการดำเนินการสอน ดังนี้

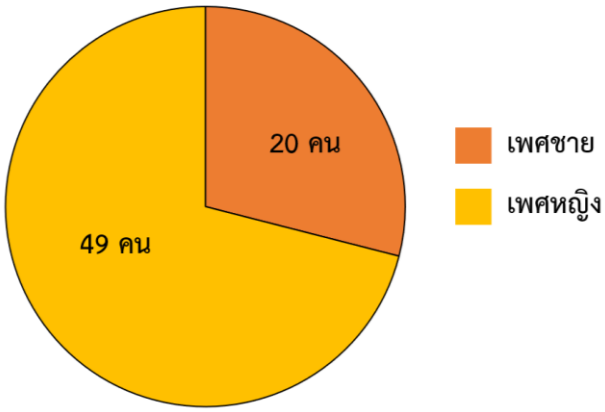
1. ขั้นทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานที่มีของนักศึกษาก่อนเรียน ในด้านวิชาชีพรังสีเทคนิคของนักศึกษา

2. ขั้นดำเนินการสอนตามประมวลรายวิชา และควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี ผู้สอนได้ดำเนินการสอนตามประมวลรายวิชา RLT3003 รังสีประยุกต์เบื้องต้น เป็นเวลา 12 สัปดาห์ และควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี เพื่อให้นักศึกษาได้รู้ถึงอุบัติการณ์ทางรังสีไม่เพียงมีแต่โทษหรืออันตราย แต่มีประโยชน์และบทเรียนในเรื่องของความไม่ประมาทและการป้องกันอันตรายจากรังสี

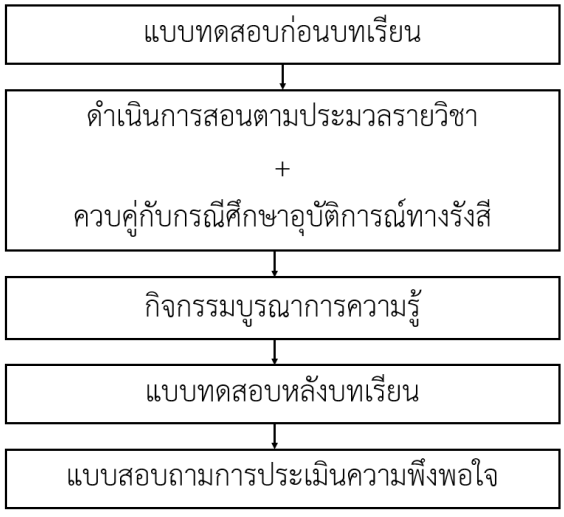
3. ขั้นกิจกรรมบูรณาการความรู้ เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ตามประมวลรายวิชา ผู้วิจัยจะให้นักศึกษาเกิดกระบวนการกลุ่มเพื่อบูรณาการความรู้ทั้งหมด 2 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 รังสีในด้านอุตสาหกรรม และครั้งที่ 2 รังสีในด้านการแพทย์

4. ขั้นทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินความรู้หลังเรียนของนักศึกษาในรายวิชา RLT3003 รังสีประยุกต์เบื้องต้น จะทำให้ได้ข้อมูลในการบ่งบอกถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของนักศึกษา

5. ขั้นแบบทดสอบการประเมินความพึงพอใจ จัดทำแบบทดสอบการประเมินความพึงพอใจต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น หลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่กับกรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ภาพประกอบที่ 1 จำนวนนักศึกษาเพศชาย และเพศหญิง

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบการดำเนินการสอนและการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยได้ดำเนินการในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิดคือ 1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก และ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี การวิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลครั้งเดียว (One shot case study) ด้วยการใช้ประชากรเพียงกลุ่มเดียว ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมทำแบบประเมินความพึงพอใจ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจรูปแบบการสอน (มนหทัย ชาญธัญกรรม, 2554) โดยการตอบแบบสอบถามด้วยการเลือกประเมินให้ระดับคะแนนตั้งแต่ 1-5 (5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด, 4 หมายถึง พึงพอใจมาก, 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง, 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย และ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด) โดยเกณฑ์การแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด

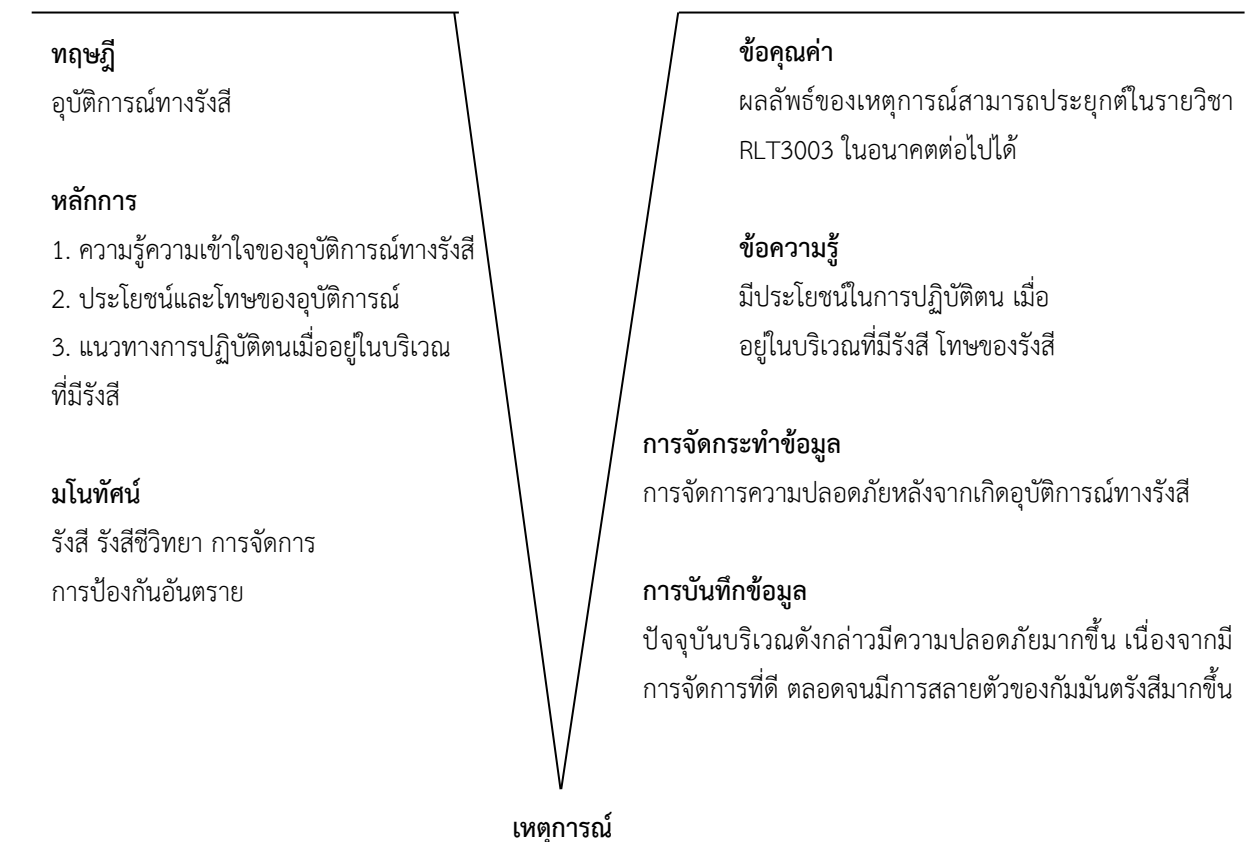
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด

โดยความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจชอบใจ ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2558)

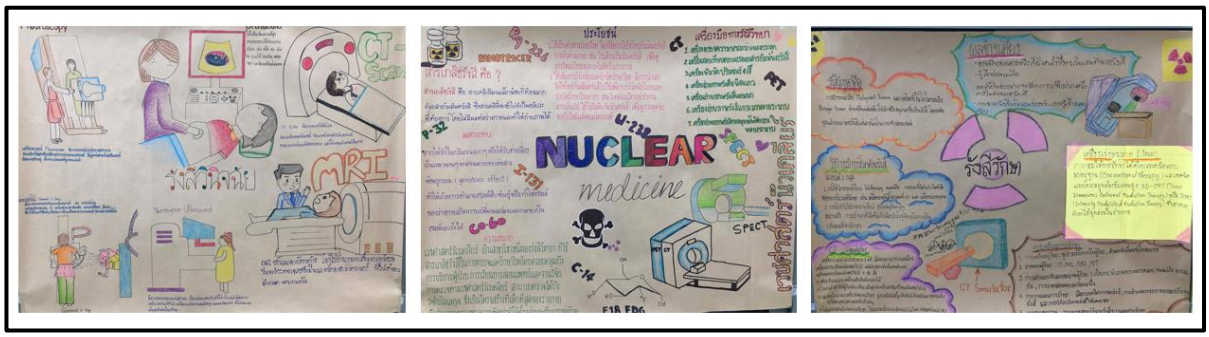
ภาพประกอบที่ 3 แผนผังรูปตัววี เรื่อง ประโยชน์และโทษของอุบัติการณ์ทางรังสี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเมื่อได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยจะให้นักศึกษาเกิดกระบวนการกลุ่มเพื่อบูรณาการความรู้ออกมา ทั้งหมด 2 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 รังสีในด้านอุตสาหกรรม และครั้งที่ 2 รังสีในด้านการแพทย์ เพื่อให้เกิดความรู้รวบยอดออกมาดังภาพประกอบที่ 4 และภาพประกอบที่ 5

ภาพประกอบที่ 4 กิจกรรมบูรณาการความรู้ครั้งที่ 1

ภาพประกอบที่ 5 กิจกรรมบูรณาการความรู้ครั้งที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการสอน

การทดสอบ	Mean	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	3.87	1.09	22.78*	68	0.00
หลังเรียน	6.58	0.95			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ได้รับการเรียนด้วยกระบวนการดังกล่าว มีผลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 3.87 และ 6.58 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 และ 0.95 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพบว่านักศึกษาหลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยการประเมินความพึงพอใจการการเรียนการสอน ในด้านเนื้อหาในรายวิชากับความเหมาะสมในเรื่องของ ความทันสมัยต่อโลกยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการเรียน และพื้นฐานของวิชาชีพของตนเอง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชา ด้านกิจกรรมการศึกษากรณีศึกษา: อุบัติการณ์ทางรังสี และด้านกิจกรรมบูรณาการความรู้ โดยบูรณาการความรู้ที่มีอยู่และความรู้ใหม่ที่ค้นหามาได้ การได้แลกเปลี่ยนความรู้กับนักศึกษาภายในกลุ่ม และเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนที่ผ่านมา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี

รายการประเมิน	Mean	S.D.	แปลความ
ด้านเนื้อหาในรายวิชากับความเหมาะสม	4.34	0.67	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชา	4.31	0.81	มาก
ด้านกิจกรรมการศึกษากรณีศึกษา: อุบัติการณ์ทางรังสี	4.38	0.97	มาก
ด้านกิจกรรมบูรณาการความรู้	4.39	0.80	มาก
รวม	**4.37**	**0.66**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ผลของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี พบว่านักศึกษามีระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรมบูรณาการความรู้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการศึกษากรณีศึกษา: อุบัติการณ์ทางรังสี ด้านเนื้อหาในรายวิชากับความเหมาะสม และน้อยที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชา โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39, 4.38, 4.34, 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79, 0.96, 0.67, 0.80 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า ผลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 3.87 และ 6.58 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 และ 0.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ตามลำดับ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามวัตถุประสงค์คือ เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี แสดงว่าการบูรณาการการเรียนการสอนที่มีการเอากรณีศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้ทำให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดรวบยอด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ ตลอดจนกระบวนการกลุ่มที่แสดงให้เห็นทำให้ทราบว่านักศึกษามีการตอบสนองต่อรูปแบบการสอนข้างต้น จึงทำให้คะแนนหลังเรียนเพิ่มสูงขึ้น

นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสอนรูปแบบการสอนในภาพรวมอยู่ในดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรมบูรณาการความรู้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการศึกษากรณีศึกษา: อุบัติการณ์ทางรังสี ด้านเนื้อหาในรายวิชากับความเหมาะสม และน้อยที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชา แสดงว่าการสอนวิธีนี้สร้างความพึงพอใจให้กับนักศึกษา และจากการสังเกตระหว่างเรียนพบว่า นักศึกษาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความสุขพร้อมรอยยิ้มสนุกสนาน ตื่นเต้นกับรูปแบบการเรียนและกระบวนการกลุ่ม ตลอดจนทำให้นักศึกษาไม่เบื่อหน่าย สามารถเรียนรู้ในรายวิชาได้เป็นอย่างดี นักศึกษามีการตอบสนองต่อการเรียนรู้ที่เปลี่ยนเป็นรูปแบบเพิ่มเติมจากการสอนข้างต้น ทำให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือการสร้างทักษะแห่งอนาคตใหม่ ในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เช่น การคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา การสื่อสารและการร่วมงานกับผู้อื่น การวิจัยเริ่มต้นการตั้งคำถามก่อนเข้าบทเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียนในวิชาชีพของตนเอง กล่าวคือ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์จะเป็นไปตามลักษณะของคำถามและเมื่อได้เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วสามารถสรุป การยกตัวอย่างของกรณีศึกษามาเพิ่มแนวทางการสอนในรายวิชานี้ คือ กิจกรรมการศึกษากรณีศึกษา: อุบัติการณ์ทางรังสี ประกอบกับการใช้แผนผังรูปตัววีในการเรียนการสอน

กิจกรรมบูรณาการความรู้ดังภาพประกอบที่ 4 และภาพประกอบที่ 5 เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้เกิดการสังเคราะห์ข้อมูลจากการเรียนในรายวิชา แล้วเกิดการออกแบบออกมาเพื่อนำเสนอแก่ทุกคนในห้องเรียน และผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้และการนำไปใช้ได้

วิจัยเรื่องนี้ คือ กรณีศึกษา: อุบัติการณ์ของรังสี โดยมีประโยชน์คือ เป็นแนวทางของการไม่ประมาทในการใช้งานของวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับรังสี ระดับความรุนแรงของรังสี เพราะอนาคตหากมีอุบัติการณ์ทางรังสีที่เกิดขึ้น จะทำให้ทราบว่าระดับความเป็นอันตรายของรังสี และส่งผลทางรังสีชีววิทยาอย่างไรบ้าง สิ่งที่คำสัญคือ วิทยาศาสตร์สุขภาพของผู้ที่ปฏิบัติงานว่า อดีต ปัจจุบัน อนาคต ของผู้ที่เคยอยู่ในเหตุการณ์นั่น มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างต่อองค์ประกอบชีวเคมีและชีวโมเลกุลของเซลล์ ที่ได้รับผลกระทบจากรังสีในอุบัติการณ์ข้างต้น และโทษทางรังสีคือ ความเสียหายของวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ข้างต้น ทำให้เกิดความเสียหายโดยการป้องกันอันตรายรังสีที่ไม่รัดกุม อันเป็นบ่อเกิดของโทษอย่างมากมายในอดีต บางส่วนส่งผลกระทบต่อปัจจุบันได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ ดวงศรี และคณะ (2562) เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และด้วยกระบวนการชี้แนะทางปัญญา ช่วยให้นักศึกษามีการสะท้อนคิดจากการปฏิบัติงานของตน มีทักษะในการแก้ปัญหาและออกแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นจริงเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริงยิ่งขึ้น เป็นงานวิจัยที่ยกตัวอย่างของกรณีศึกษาข้างต้น ทำให้สามารถใช้เป็นแนวทางของการวิจัยเชิงกรณีศึกษาได้

กิจกรรมการบูรณาการความรู้ทั้ง 2 ครั้ง เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในห้องเรียน ดังภาพประกอบที่ 4 และภาพประกอบที่ 5 โดยกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้สามารถประมวลความรู้ที่ได้เรียนมา เมื่อแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อให้นักศึกษาออกแบบการนำเสนอความรู้ด้านต่างๆ เช่น Mind mapping หรือการทำเป็นกล่องความรู้ในรูปแบบต่างๆ เมื่อออกแบบเรียบร้อยแล้ว จะเป็นการนำเสนอหน้าห้องทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญสนอง วิเศษสาธร (2562) ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้แผนผังความคิด โดยใช้แบบแผนการวิจัย โดยผลการวิจัยทำให้ทราบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้แผนผังความคิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนรายวิชารังสีประยุกต์เบื้องต้น: กรณีศึกษาอุบัติการณ์ทางรังสี การสอนวิธีนี้สร้างความพึงพอใจให้กับนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสอนดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี รวมถึงนำไปใช้ในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งการนำข้อมูลและผลการศึกษาไปใช้ในการศึกษาประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยได้เป็นอย่างดี

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณสาขาวิชารังสีเทคนิค คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และขอขอบใจนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารังสีเทคนิค ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ทุกคนที่ทุ่มเทและร่วมแรงร่วมใจในส่วนหนึ่งของงานวิจัย สำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ ไกรจันทร์, ผดุงศิษฎ์ ชำนาญบริรักษ์ และสกาวรัตน์ ไกรจันทร์. (2558). รูปแบบการบูรณาการวิจัยกับการเรียนการสอนที่เน้นชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ด้านสุขภาพผู้สูงอายุของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม :กรณีศึกษา ชุมชนสามัคคี ต.ตลาด อ.เมือง จ.มหาสารคาม. *วารสารกระทรวงพยาบาลสาธารณสุข*, *25*(1), 124-132.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2558). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญสนอง วิเศษสาธร. (2562). ผลการสอนโดยใช้แผนผังความคิดที่มีต่อทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, *30*(3), 105-115.

ปัณยตา บัณฑิตกุล, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และเมธี ดิสวัสดิ์. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, *30*(2), 112-121.

พัชรินทร์ ดวงศรี และฐรัณภรณ์ ธนานิธิกุลโรจน์. (2562). การพัฒนาทักษะการสะท้อนคิดในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการชี้แนะทางปัญญา: กรณีศึกษานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาอังกฤษมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, *30*(2), 97-111.

มนหทัย ชาญธัญกรรม. (2554*). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังรูปตัววี (Vee Diagrams) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,.

สมหญิง คุณานพรัตน์. (2564). *อุบัติการณ์ทางรังสีสมุทรปราการ*. สืบค้นจาก https://www.diw.go.th/km/power/pdf

สุพรรณี กัณหดิลก, ตรีชฎา ปุ่นสำเริง และชุติมา มาลัย. (2562). การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, *39*(4), 129-137.

Yasuo Onish. (2014). Fukushima and Chernobyl nuclear accidents' environmental assessments and U.S. Hanford Site's waste management. *Procedia IUTAM*, *10*(2014), 372-381.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์

The Study of Learning Achievement and Satisfaction from Studying in Mathematics on the Topic of Surface Area and Volume of Prism using 4MAT Approach for Grade 8 Student of Huai Sai Prachasan School.

เอมวิกา ผาดศรี[1*], เรวดี มากศรทรง[2], อิสราภรณ์ ทองสมนึก[3] และปิยวัฒน์ เนียมมาลัย[3]

Aimwika Padsri[1*], Rewadee Marksornsong[2], Issaraporn Thongsomnuk[3] and Piyawat Neammalai[3]

[1] นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

[1] Student, Department of Mathematics, Faculty of Sciene and Technology, Phetchaburi Rajabhat University.

[2] ครูพี่เลี้ยง, กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์

[2] Mentor, Department of Mathemetics, Huai Sai Prachasan School.

[3] อาจารย์สาขาวิชาคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

[3] Lecturer, Department of Mathemetics, Faculty of Sciene and Technology, Phetchaburi Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** aimwika2542@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จำนวน 35 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมจำนวน 3 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ หลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT อยู่ในระดับที่สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: วิธีการเรียนแบบ 4MAT, พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม

Abstract

The purposes of this research were; (1) to compare the mathematical achievement on the topic of surface area and volume of prism between before and after using the 4MAT approach applied on the grade 8 student of Huai Sai Prachasan School. (2) to study the satisfaction of grade 8 students taught by using the 4MAT approach on the topic of surface area and volume of the prism. The number of samples used in this research was 35 students. The students are the grade 8 students who study in the first room of Huai Sai Prachasan School in the second semester of the academic year 2021. The research tools of this research were a 4MAT approach learning management plan on the topic of surface area and volume of prism, three learning management plans, the multiple-choice 15 tests on the surface area and volume of prism, and a 4MAT approach assessment.

The results were as follows: (1) the mathematical achievement on the topic of the surface area and volume of prism for the grade 8 student of Huai Sai Prachasan School was statistically significantly higher at .05 level. (2) The satisfaction of grade 8 students of Huai Sai Prachasan School toward the 4MAT approach on the topic of surface area and volume of prism was divided into four areas: teaching, content, teaching and learning activities, and measurement and evaluation. The satisfaction level was the good level.

Keywords: 4MAT approach learning management, The surface area and volume of prism

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตต้องอาศัยวิชาคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น ดังนั้นการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เข้าใจอย่างแท้จริง และสามารถประยุกต์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมาก (สันติ อิทธิพล-นาวากุล, 2550: 1) นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 56)

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนส่วนใหญ่มักจะไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะคณิตศาสตร์ถูกมองว่าเป็นวิชาที่เป็นนามธรรม มีความซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ จากที่พบคือนักเรียนโดยส่วนใหญ่จึงมักเรียนด้วยการท่องจำ และเลียนแบบวิธีการแก้โจทย์ปัญหาจากตัวอย่างที่ครูผู้สอนแสดง ซึ่งแน่นอนว่าการท่องจำ โดยปราศจากความเข้าใจย่อมทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้กับสถานการณ์จริงได้เลย

จากการสังเกตกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม พบว่านักเรียนไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาได้ในขณะที่โจทย์เปลี่ยนไปจากที่ผู้สอนเคยยกตัวอย่างไว้ เนื่องมาจากวิธีการสอนที่เน้นการบรรยาย และการท่องจำสูตร โดยปราศจากการสร้างความเข้าใจในสูตรที่ใช้อย่างแท้จริง ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเนื้อหายากจนเกินไป และเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ชื่นชอบในการทำกิจกรรมและสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเอง ในขณะที่นักเรียนบางส่วนสนใจในการเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงการช่างสังเกต และการตั้งคำถาม

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพราะวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT มุ่งพัฒนาผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ และสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ รวมไปถึงมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้นตามไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทิศนา แขมมณี (2557) กล่าวถึงนิยามของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งส่งเสริมความถนัดของผู้เรียนและส่งเสริมการใช้สมอง 2 ซีกอย่างสมดุลกัน อันจะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ และผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

Morris and McCarthy (1990: 4-23 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552: 372-374) ได้กำหนดลำดับขั้นของการเรียนรู้แบบ 4 MAT โดยแบ่งวงล้อกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ผู้สอนเริ่มต้นจากการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ โดยให้นักเรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด ผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความคิดของตนให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น

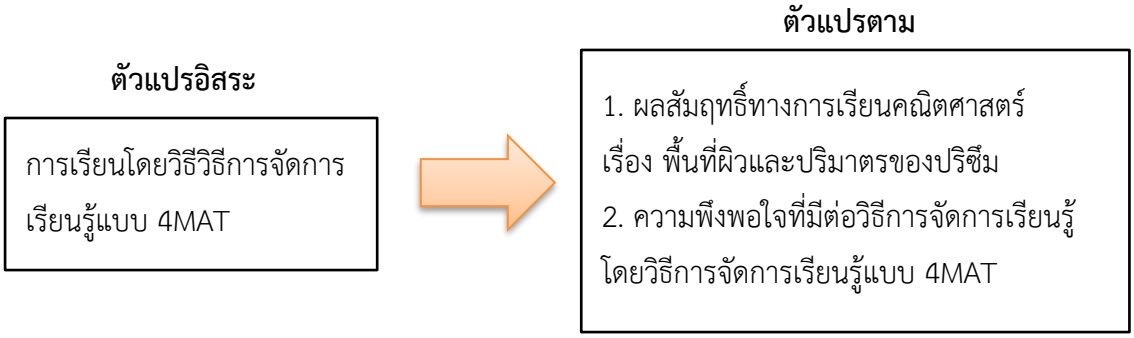
ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้ความคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 3-4 มาทดลองปฏิบัติจริง

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง จากการปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นที่ 5

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงานของตน ชื่นชมกับความสำเร็จและเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 8 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น เป็นขั้นของการขยายขอบข่ายของความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดแก่กันและกันและร่วมกันอภิปรายเพื่อนำการเรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง (Semi – Experimental) เป็นการนำกระบวนการสอนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT วิธีการดำเนินการวิจัยที่นำเสนอมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 69 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 35 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เหตุผลที่เลือกวิธีการสุ่มนี้ เพราะ มีความพร้อมในการเข้าเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชนิดของปริซึม จำนวน 50 นาที
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึม จำนวน 100 นาที
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปริมาตรของปริซึม จำนวน 100 นาที

โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักการและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT จากเอกสารตำราต่าง ๆ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมจำนวน 3 แผน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ชิ้นงาน สื่อ และการวัดและประเมินผล

4) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อคุณครูพี่เลี้ยง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการวัดประเมินผลการศึกษา 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

6) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับจริง นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ กำหนดให้ค่าคะแนนคือ ทำถูกได้ 1 คะแนน ทำผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดประสงค์และเนื้อหา โดยมีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ และหนังสือเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เล่ม 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยออกข้อสอบให้ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์

2) ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์นำไปใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 15 ข้อ

3) เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่อคุณครูพี่เลี้ยงตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ข้อสอบสอดคล้องกับตัวชี้วัด

4) เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความชัดเจนของคำถาม แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ (IOC)โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5) นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจำนวน 25 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ที่ผ่านการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมมาแล้ว จำนวน 34 คน

6) นำคะแนนที่ได้จากการไปทดลองใช้ (Try out) มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยพิจารณาความยากง่าย (p) ที่มีค่าระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ที่มีค่า 0.20 ขึ้นไป

7) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20

8) จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ฉบับจริง เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม จำนวน 15 ข้อ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.3) แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT การสร้างแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ของ Likert มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1) ดำเนินการสร้างแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยให้ครอบคลุมองค์ประกอบ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 25 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2) นำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 25 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของภาษา โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้องและความถูกต้องของภาษา จำนวน 20 ข้อ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3) นำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นข้อคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 35 คน

3.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ

3.3 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยใช้เวลาสอน 250 นาที

3.4 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน และให้นักเรียนตอบแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

3.5 นำผลคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยใช้การทดสอบที่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One-Group Pretest Posttest Design) ใช้สูตร t – test แบบ Dependent Group

4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบรายข้อ และแปลความหมายของข้อมูลโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ด้วยโปรแกรม SPSS

ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ อำเภอ ชะอำ จังหวัด เพชรบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 35 คน ซึ่งผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยการหาค่าสถิติ t – test แบบ Dependent Group เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	sig
ก่อนเรียน	15	35	5.49	1.88	11.87	0.00
หลังเรียน	15	35	10.06	2.39		

จากตาราง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เท่ากับ 5.49 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เท่ากับ 10.06 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ด้วยโปรแกรม Excel

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ผลการประเมิน
ด้านผู้สอน	4.24	0.78	ดี
ด้านเนื้อหา	4.35	0.72	ดี
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.34	0.72	ดี
ด้านการวัดและประเมินผล	4.29	0.73	ดี
รวมทั้งหมด	4.30	0.74	ดี

จากตาราง ผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม โดยมีองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอนด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เมื่อนำผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.74) ซึ่งนักเรียนมีความพึงพอใจด้านผู้สอนอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.78) ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.72) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.72) และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.73)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ สามารถสรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ พบว่าคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT สูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาสมองทั้ง 2 ซีกไปพร้อมกันอย่างสมดุล ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการดึงประสบการณ์เดิมมาใช้ การสร้างประสบการณ์ใหม่ การสรุปความคิดรวบยอดของตนเอง การลงมือปฏิบัติ รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความถนัดและความสามารถของตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนที่มีความชอบหรือความถนัดแตกต่างกันได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองไปพร้อม ๆ กับบุคคลอื่น ๆ ในห้องเรียน สอดคล้องกับพิริยา สร้อยแก้ว (2560, 76) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ปริญญา สองสีดา (2550, 80) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบ 4MAT เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการพูด การอ่าน การเขียนและโดยรวมของนักเรียนภายหลังจากได้รับการเรียนการสอนแบบ 4MAT สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมถึงระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ นูรมา อาลี (2559, 85) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนที่มีความถนัดและความสามารถที่แตกต่างกันสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งแรงจูงใจในการเรียนรู้ของตัวนักเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีการจัดการเรียนรูปแบบปกติ และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. ควรมีการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีต่อทักษะอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความคงทนในการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น, กรุงเทพฯข

นูรมา อาลี. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ปริญญา สองสีดา. (2550). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบ 4MAT เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พิริยา สร้อยแก้ว. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

สันติ อิทธิพลนาวากุล. (2550). การพัฒนาชุดการเรียนคณิตศาสตร์แบบสืบสวนสอบสวนโดยใช้โปรแกรม GSP (The Geometer's Sketchpad) เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ เรื่องภาคตัดกรวย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน

A study of learning achievement in surface area and volume of pyramids topic for student mathayomsuksa 3 by using geogebra instructional media with flipped classroom model.

ฟิรดาว สะแลแมง[1*] และนุชนาถ เต็มดี[2]

Firdaw Salaemaeng[1*] and Nuchanart Temdee[2]

[1] นักศึกษาบัณฑิตปริญญาตรี, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Graduate student, Department of Mathematics eucation, Faculty of Science Technology and Agriculture, Yala Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Assistant Professor, Mathematics education, Faculty of Science Technology and Agriculture, Yala Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** firdaw.sa@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนนราสิกขาลัย จังหวัดนราธิวาส จำนวน 26 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 1 ฉบับ จำนวน 20 ข้อ 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่า t – test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจในต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X} = 4.07$)

คำสำคัญ: ห้องเรียนกลับด้าน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, Geogebra

Abstract

The purpose of this research were aimed. 1) To compare Mathematics learning results before and after on the topic of surface area and volume of a pyramid. 2) To study the satisfaction of Mattayomsuksa 3 the Geogebra mathematics learning materials with in flipped classroom's model with of surface area and volume of a pyramid. The sampling group to collect the data was 26 students of Mattayomsuksa 3/4 in Narasikkalai School. The sample was selected by Purposive Sampling. The research instruments included. 1) Flipped classroom lesson plan. 2) the achievement test on the surface area and volume of a pyramid exercise with 20 items in the pre-post study. 3) Questionnaire on the satisfaction of students toward a Flipped Classroom with the Geogebra mathematics learning materials of surface area and volume of a pyramid. For this research, the data were analyzed by mean score, standard deviation, and t- test.

The results of this research. 1) After using a flipped classroom with the Geogebra mathematics learning materials of surface area and volume of a pyramid, the learning achievement of mathematics was significantly higher than before at the .05 level. 2) The satisfaction of Mattayomsuksa 3 students on the Geogebra mathematics learning materials with a flipped classroom of surface area and volume of a pyramid was at a high level ($\overline{X} = 4.07$)

Keywords: Flipped Classroom, achievement, Geogebra

บทนำ

ในโลกปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็วมีการแข่งขัน และมุ่งพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าสำหรับทุกด้าน ทำให้การจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งคณิตศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้หลัก และเป็นศาสตร์แห่งการคิดคำนวณที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพทางการคิดของมนุษย์ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นฐานความคิดในการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ คณิตศาสตร์จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบเป็นระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) รวมทั้งคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกเป็นวงกว้าง โดยมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) ในวันที่ 11 มีนาคม พุทธศักราช 2563 (องค์การอนามัยโลก, กรมควบคุมโรค, กองโรคติดต่อทั่วไปและกองระบาดวิทยา, 2020) อีกทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังทำให้พฤติกรรมมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไป ต้องรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้ชีวิตแบบเว้นระยะห่าง ส่งผลให้ในหลายภาคส่วนเกิดผลกระทบ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว เทคโนโลยี รวมถึงส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในระบบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงมีมาตรการให้สถานศึกษาปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนด้วยการไม่ต้องเข้าชั้นเรียนปรับการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น On hand, On-line, On demand, On Air ตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานการณ์จะเปลี่ยนไปการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ยังต้องดำเนินต่อไป แต่จากการรายงาน การประเมินคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) รายวิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2563 พบว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 25.41 คะแนน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนแล้วปรากฏว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 30.60 คะแนน ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ รองลงมาได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 22.33, 19.70 และ 17.60 ตามลำดับ สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 4 พีชคณิต คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.93 รองลงมาคือ สาระที่ 2 การวัด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.93 และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.44 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ

สทศ., 2563) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่าคะแนนรายวิชาคณิตศาสตร์ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก เนื่องจากยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าวิชาอื่นทุกวิชา ในปัจจุบันการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุที่การสอนวิชาคณิตศาสตร์ยังไม่บรรลุผลมีหลายประการ อาทิ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ไม่เข้าใจผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ยึดติดกับการสอนรูปแบบเดิม หรือปัญหาจากตัวผู้เรียน โดยผู้เรียนไม่เข้าใจ ไม่มีพื้นฐานในเนื้อหาสาระ ไม่สามารถวิเคราะห์ และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหา อีกทั้งด้วยสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีอุปสรรคมากขึ้น

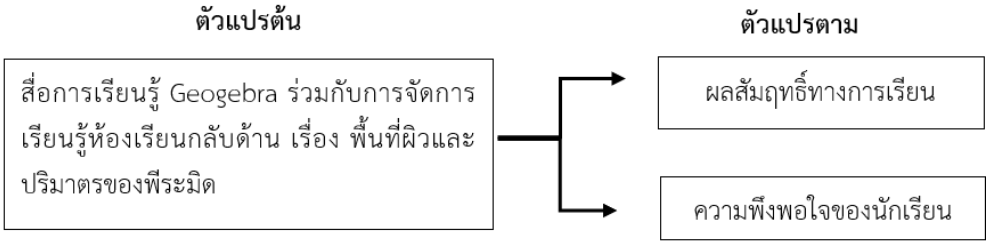
จากสภาพปัญหาดังกล่าววิธีการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์จึงจำเป็นจะต้องมีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา มีเทคนิคการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจ เพื่อจะนำมาใช้ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งเทคนิคการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องมีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยจึงทำให้การสอนเนื้อหาสาระที่เป็นนามธรรมแล้วต้องการให้เห็นภาพมีความลำบากมากขึ้น เช่น เรขาคณิตวิเคราะห์ รูปเรขาคณิต 2 มิติ และ 3 มิติ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำสื่อการเรียนรู้ Geogebra มาประกอบการสอนในเรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยที่สื่อการเรียนรู้ Geogebra เป็นสื่อที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรม Geogebra ซึ่งเป็นเครื่องมือทางคณิตศาสตร์คอยอำนวยความสะดวก สามารถให้นักเรียนมองเห็นภาพ 3 มิติ ชัดขึ้น สามารถมองเห็นความกว้าง ความยาว และความลึกของพีระมิดได้ อีกทั้งช่วยถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมสามารถให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ครูสอน คำนวณหาพื้นที่ผิวและปริมาตรได้ง่าย รวดเร็ว และประหยัดเวลา ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนและจดจำเนื้อหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) โดยเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนแล้วให้ผู้เรียนกลับไปทำการบ้านส่งผู้สอน เปลี่ยนเป็นผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านระบบเทคโนโลยี วีดีโอ หรือบทเรียนออนไลน์ที่ผู้สอนจัดหาให้ก่อนเข้าชั้นเรียน และมาทำกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง และสามารถศึกษาได้ตลอดเวลา ตามความพร้อมของผู้เรียน และจะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนรวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปลี่ยนแปลงในทางที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำสื่อการเรียนรู้ Geogebra มาใช้ประกอบการเรียนการสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนนราสิกขาลัย จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานราธิวาส และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน อีกทั้งสามารถนำผลวิจัยนี้ไปใช้ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนการรู้ห้องเรียนกลับด้าน

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ร่วมกับสื่อ Geogebra ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนราสิกขาลัย จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานราธิวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 7 ห้องเรียน รวม 185 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนนราสิกขาลัย จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานราธิวาส ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 26 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 ชั่วโมง และมีการดำเนินการสอนดังนี้

1) ให้นักเรียนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 1 ชั่วโมง และแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2) ให้นักเรียนศึกษาคลิปวิดีโอการสอนล่วงหน้า ดังต่อไปนี้

- ส่วนประกอบของพีระมิด
- พื้นที่ผิวของพีระมิด
- ปริมาตรของพีระมิด

3) สรุปบทเรียนจากคลิปวิดีโอ พร้อมร่วมกันทำแบบฝึกทักษะ จำนวน 3 ชั่วโมง ดังนี้

- ส่วนประกอบของพีระมิดและพื้นที่ผิวของพีระมิด จำนวน 2 ชั่วโมง
- ปริมาตรของพีระมิด จำนวน 1 ชั่วโมง

4) สอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 1 ชั่วโมง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผน จำนวน 5 ชั่วโมง และสื่อการเรียนรู้ Geogebra เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ได้หาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 อยู่ในระดับเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

4.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง พื้นที่และปริมาตรของพีระมิด แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน หาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.70 และหาค่าความเชื่อมั่นแบบ K-R 20 ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.76

2) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เป็นแบบวัดที่ถามถึงความชอบ ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้เรียนด้วยรูปแบบดังกล่าว มีข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผู้วิจัยได้นำไปหาคุณภาพโดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย พบว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีค่า IOC ระหว่าง 0.50 – 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีแอลฟ่าครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.88

ทั้งนี้ เกณฑ์การแบ่งข้อมูลความพึงพอใจ ได้ใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ

4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง

1.50 - 2.49	น้อย
0.50 - 1.49	น้อยที่สุด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยประเภทกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Post test Design ซึ่งมีลักษณะแบบแผนการค้นคว้าดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T_1	X	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

E หมายถึง กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลองหรือทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

X หมายถึง การเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองหรือทดสอบหลังเรียน (Posttest)

6. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด และวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่น และ ค่า t – test แบบ One Group Pretest – Post test Design

ผลการวิจัย

การวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการวิจัยดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากคะแนนรวม 20 คะแนน

การสอบ	จำนวนนักเรียน	$\overline{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	26	6.62	2.30	12.63	0.00*
หลังเรียน	26	15.42	3.50		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1. คำชี้แจงของกิจกรรมการเรียนรู้การแก้โจทย์เกี่ยวกับพื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ด้วยสื่อ Geogebra ทำให้เข้าใจง่าย เหมาะกับความสามารถของนักเรียน	3.69	0.79	มาก
2. รูปแบบการสอนการแก้โจทย์เกี่ยวกับพื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ด้วยสื่อ Geogebra ของครูมีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนง่ายยิ่งขึ้น	4.04	0.82	มาก

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
3. ตัวอย่างโจทย์ที่ครูนำมาสอนมีความหลากหลาย และเข้าใจง่าย	4.27	0.78	มาก
4. แบบฝึกทักษะ ใบกิจกรรม มีความหลากหลายและน่าสนใจ	3.92	0.80	มาก
5. ครูใช้ภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.38	0.75	มาก
6. นักเรียนมีเวลาเพียงพอกับกิจกรรม	4.04	0.77	มาก
7. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง	4.15	0.78	มาก
เฉลี่ย	4.07	0.79	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนราสิกขาลัย จำนวน 26 คน มีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79 และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ ปรากฏว่านักเรียนมีความพึงพอใจใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูใช้ภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ตัวอย่างโจทย์ที่ครูนำมาสอนมีความหลากหลายและเข้าใจง่าย และกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ตามลำดับ ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นนักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 : online) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา คณาจันทร์, คติยา แก้วคำสอน, ประภาพร หนองหารพิทักษ์ และปวีณา ขันธ์ศิลา (2563) เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การประยุกต์ของอนุพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของวิไลวรรณ สีแดด (2561) ในการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง เวกเตอร์ในสามมิติผ่าน Geogebra Applet สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เวกเตอร์ในสามมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.72 คิดเป็นร้อยละ 44.31 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.61 คิดเป็นร้อยละ 81.53 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งมีความหมายว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา วิมลจันทร์, สำราญ กำจัดภัย และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79 ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่านักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนและการทำกิจกรรม พยายามช่วยเหลือเพื่อนภายในห้อง การเรียนการสอนโดยใช้ต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนได้

ศึกษาด้วยตนเอง มีเวลาทบทวน และสามารถศึกษาจากคลิปวิดีโอซ้ำ ๆ หลายรอบจนกว่าจะเข้าใจ ส่งผลให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน และมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้นด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทนงศักดิ์ กันใส (2563) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Geogebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พาราโบลา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอาลาวีย๊ะ สะอะ (2559) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด สามารถทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น เนื่องด้วยสื่อมีสีสันทำให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้นและนักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตลอดเวลา

2. การเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อ Geogebra มาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนทุกระดับชั้น

3. จากการจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของพีระมิด มีการให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีส่วนร่วมในห้องเรียน จะช่วยเสริมแรงให้กับเรียนมีความตั้งใจในการเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลวิธีในการสอน วิธีการจัดการชั้นเรียนที่หลากหลายรูปแบบ ใช้ควบคู่ไปกับการใช้สื่อการเรียนรู้ Geogebra เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

2. ควรคำนึงถึงเนื้อหา สาระการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้กับสื่อการเรียนรู้ Geogebra เช่น ความคล้ายของรูปเรขาคณิต และให้นักเรียนได้ใช้โปรแกรม Geogebra ในการสำรวจทฤษฎี และปฏิบัตินอกห้องเรียน เพื่อสร้างความเร้าใจ ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเกิดความคิดอยากรู้อยากเรียน ทำให้มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เจนจิรา คณาจันทร์, คติยา แก้วคำสอน, ประภาพร หนองหารพิทักษ์, และปวีณา ขันธ์ศิลา. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การประยุกต์ของอนุพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา. วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา, 3(1), 73 – 83.

ชลธิชา วิมลจันทร์, สำราญ กำจัดภัย, และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13(36), 59 - 68.

ทนงศักดิ์ กันใส. (2563). การใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พาราโบลา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. คุรุสภาวิทยาจารย์, 1(2), 89 – 96.

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/National Education.pdf.

วิไลวรรณ สีแดด. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่องเวกเตอร์ในสามมิติ ผ่าน Geogebra Apple สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ทุนสนับสนุนการวิจัย.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สทศ.). จำนวนและร้อยละของนักเรียนตามช่วงคะแนนผลการสอบ O-NET ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2565 จาก https://www.niets.or.th/th/catalog/view/2989.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). สภาวะการศึกษาไทยปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand ๔.๐. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2563). ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาในยุคโควิด-19. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

องค์การอนามัยโลก, กรมควบคุมโรค, กองโรคติดต่อทั่วไป, และ กองระบาดวิทยา. (2020). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2564 จาก https://ddc.moph.go.th /uploads/files/2017420210820025238.pdf.

อมรรัตน์ ทองดี และศิวนิต อรรถวุฒิกุล. (2558). ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียในการแก้โจทย์ปัญหา เรื่อง การบวกเลข ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง(อินทปัญญาราษฎร์นุกูล) อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 2321-2335.

อาฟีฟี ลาเต๊ะ. (2564). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ไอ.เจ.สยาม.

อาลาวีย๊ะ สะอะ. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.

ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการ ของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

The Expection of The Parents to Academic Administration of Wittayapipat School Manang Distric Satun Province

สุณี อุปมา[1*], เชาวนี แก้วมโน[2] และประภาศ ปานเจี้ยง[3]

Sunee Uppama[1*], Chaowanee Kaewmano[2] and Prapas Panjiang[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Master of Education Degree, Department of Educational Administration, Faculty of Educational and Liberal Arts, Hatyai University

[2] ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Educational Administration, Faculty of Educational and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Assistant Professor, Ph.D., Department of Educational Administration, Faculty of Educational and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sunee.wtp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ จำนวน 162 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูป ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2555) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และงานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ตามลำดับ และผู้ปกครองที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วน

ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวม และรายด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล คือ ให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ พัฒนาเด็กให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทุกด้าน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนให้มากขึ้นและจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, การบริหารงานด้านวิชาการ

Abstract

This research is a survey research. The objective is to study. Comparison of parents' expectations towards academic administration of Wittayapipat School, Manang District, Satun Province. Classified by variables classified by sex, age and education level. he sample used in this research was the parents of 162 students of Wittayapipat School using ready-made tables. Sample size of Crazy and Morgan. The research instrument was rating scale questionnaire, the Cronbach's alpha coefficient was 0.94. Statistics used in data analysis was percentage, mean, standard deviation, t-test

The result of interviewing experts as follows: The expectations of the parents towards the academic administration of Wittayapipat school, Manang district, Satun province, in general, were at a high level. when considering each aspect, it was found that the expectations of all 5 areas were at a high level. Can sort the mean in descending order is the learning process development task. Learning resources development educational curriculum development development of quality assurance system within educational institutions and the work of promoting academic knowledge to the community, respectively.Parents of different genders and ages were expectation of academic administration, overall and in all aspects were not different. Parents with different educational levels was an expectation for the academic administration, as a whole and in terms of curriculum development, educational institutes development of quality assurance system within educational institutions learning process development and the development of learning resources were statistically significant differences. Suggestions of parents towards the academic administration of Wittayapipat school,

Manang district, Satun province, is to let the school develop its curriculum to be always up-to-date and develop children to achieve academic excellence. Let the community participate in learning management. Develop quality learners in all aspects. Encourage parents to be more involved in student activities and regularly organize training to educate parents.

Keywords: Expectation, academic administration

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21นั้นได้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้แนวทางและรูปแบบในการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก จากคำกล่าวของรัฐมนตรีด้านการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ที่ว่า “Teach Less Learn More” นั้น นับว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่จำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้ โดยต้องเป็นผู้เรียนรู้ที่มากขึ้น และชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้คิด ผู้ลงมือทำ ค้นหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่บทบาทของครูกลับจะต้องลดน้อยลง โดยที่ครูผู้สอนจะกลายเป็นผู้กระตุ้น ผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดเตรียมประสบการณ์ในการเรียนรู้ และผู้คอยชี้แนะให้ผลสะท้อนกลับจากการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Center) อย่างแท้จริง (กมล โพธิเย็น, 2564, น. 1) สอดคล้องกับการบริหารจัดการด้านวิชาการของสถานศึกษา ที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ดังนั้นในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน จะต้องมีเป้าหมายหลักคือการตอบสนองความต้องการของชุมชน นักเรียน ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นลูกค้าคนสำคัญของโรงเรียน อีกทั้งความคาดหวังของผู้ปกครองเมื่อตัดสินใจนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใดแล้ว มักมีความคาดหวัง กับโรงเรียนนั้นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวเป็นเสมือนแรงผลักดันที่ทำให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ต้องร่วมมือกันสร้างให้เกิดขึ้นและตอบสนองความคาดหวังนั้นให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะหากโรงเรียนสามารถบริหารจัดการให้เกิดความพึงพอใจตามความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชนได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจต่อโรงเรียน ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี มีความภาคภูมิใจและความมั่นใจในการนำบุตรหลานเข้ามาศึกษารวมทั้งให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับโรงเรียน ส่งผลให้กิจกรรมของโรงเรียนประสบผลสำเร็จทำให้เกิดการพัฒนา มีความก้าวหน้าและเจริญเติบโต

อย่างไม่หยุดยั้ง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2550) และการที่โรงเรียนมีการบริหารจัดการด้วยการให้ผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นจะส่งผลให้เกิดแรงผลักดันให้การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพัฒนายิ่งขึ้น

โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นโรงเรียนเอกชนสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการจัดการศึกษาภายใต้ปรัชญาโรงเรียน พัฒนาการดี วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ มุ่งสร้างความโดดเด่นทางวิชาการโดยความร่วมมือของชุมชน มีการจัดการด้านวิชาการโดยการนำหลักสูตรจินตคณิต มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนควบคู่ไปกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและนำหลักสูตร Artera จากสถาบันวิจัยและพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัย ประเทศมาเลเซีย มาใช้ในการพัฒนาเด็กเล็กควบคู่ไปกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เสริมทักษะภาษาต่างประเทศ 4 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ, ภาษาอาหรับ,ภาษามลายูและภาษาจีนแก่นักเรียนทุกระดับชั้น จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย ทั้ง Active Learning, Project Approachและ Coding เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการสนับสนุนของครูและผู้ปกครอง ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัด โดยเฉพาะกิจกรรมตลาดนัดนักเรียน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมประจำปีของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง, หน่วยงานท้องถิ่น และบุคคลทั่วไปในอำเภอมะนัง เข้ามามีส่วนร่วม(โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์, 2562) และตลอดระยะเวลาของการดำเนินกิจการ 7 ปีที่ผ่านมา โรงเรียนได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองเสมอมา และจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเบื้องต้นในการประชุมผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนางานวิชาการ ซึ่งนับเป็นจุดเน้นของโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 80 ต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิชาการเป็นหลัก คือ สอนให้อ่าน เขียนภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว คิดเลขเป็น จำสูตรคูณได้คล่อง พูดสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่โรงเรียนเปิดสอนได้ มีมารยาทดี มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนา รู้จักช่วยเหลืองานบ้านของผู้ปกครอง มีทักษะในการทำงานช่วยเหลือพ่อแม่และช่วยตนเองได้ มีความรู้พื้นฐานทางวิชาการที่สามารถไปสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในโรงเรียนยอดนิยมของจังหวัดหรือโรงเรียนประจำจังหวัดได้ นอกจากนี้ด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการให้กับชุมชนร่วมกับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการเกษตร ด้านการส่งเสริมอาชีพชุมชน ด้านภาษาต่างประเทศและความรู้ด้านศาสนา เป็นต้น

เมื่อนำข้อมูลเบื้องต้นจากการให้สัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองมาพิจารณาแล้ว พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองส่วนใหญ่เน้นไปในเรื่องการบริหารวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ เกี่ยวข้องกับเรื่อง หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย การประกันคุณภาพการจัดการศึกษาที่เชื่อถือได้และการประสานสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง โดยโรงเรียนเป็นแหล่งพึ่งพิงด้านวิชาการต่าง ๆ ได้ ซึ่งถือเป็นความคาดหวังของชุมชน

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับความคาดหวังของผู้ปกครองในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านวิชาการ โดยเลือกศึกษาในงานหลัก 5 งานที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองคือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้, งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้, งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและงานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยต้องการทราบว่าเพศ อายุ และระดับการศึกษา ของผู้ปกครองในอำเภอมะนัง จะมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านวิชาการ แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร รวมทั้งได้ทราบข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์จากผู้ปกครอง ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนด้านการบริหารงานวิชาการ รวมถึงการให้บริการ การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของชุมชน รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ปกครองเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

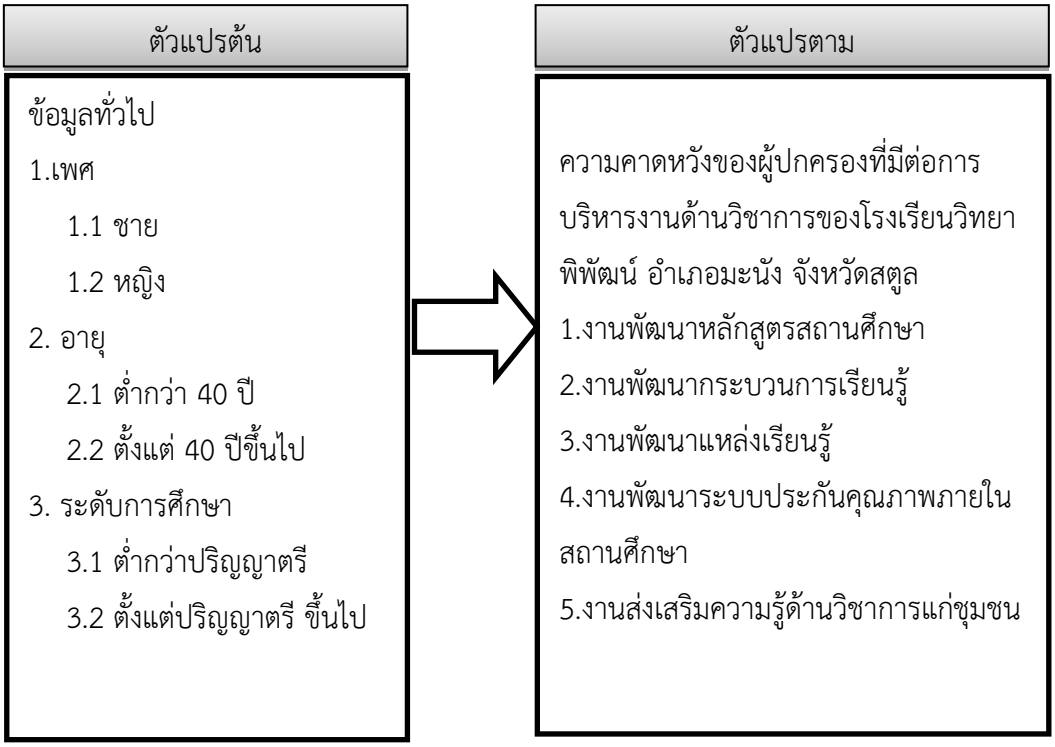
การบริหารงานวิชาการ ถือเป็น ภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษา ที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญ นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้แนวคิดและความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่ทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) และปาวีณา อนันตสุข (2560) ได้สรุปการบริหารวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานหรือกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน ครูผู้สอน ตลอดจนบรรยากาศในชั้นเรียน การวัดและประเมินผล รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT) ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การดำเนินงานหรือกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนาและ

การปรับปรุงกระบวนการในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและต้องสอดคล้องกับนโยบาย หลักการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา กระบวนการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นต้องส่งผลต่อผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาชาติ

งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพ ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา เป็นความคาดหวังของ ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งซึ่ง ความคาดหวังนั้น Clay (1988) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ความคาดหวังต่อการกระทำหรือสถานการณ์ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอนาคตที่ดีเป็นความมุ่งหวังที่ดีงาม เป็นระดับหรือค่าความน่าจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งหวังไว้ และปาวีณา อนันตสุข (2560) ได้สรุปความคาดหวังไว้ว่า เป็นความปรารถนาหรือความมุ่งหวังของผู้ปกครองมีผลต่อการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของผู้ปกครองที่ปรารถนาไว้ จากแนวคิดดังกล่าว พันธ์ศักดิ์ มีพวงพินธุ์ (2559) ได้ศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านโคกกระชายโนนกุ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนจินตหรา ชาตรี (2560) ได้ศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน บ้านมาบลำบิด (สง่าอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ Crowe (2000) ได้ศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการที่จัดให้นักศึกษาชนพื้นเมืองแคนาดา 4 ด้าน คือ การบริการด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านวิชาการและสภาพแวดล้อม รวมถึงการสร้างบรรยากาศในมหาวิทยาลัยให้เป็นกันเองโดยนักศึกษาเสนอให้ตั้งศูนย์ของชนพื้นเมือง เพื่อให้บริการนักศึกษาชนพื้นเมืองโดยเฉพาะเพื่อช่วยแก้ปัญหา และ Barnes (2008) ได้ศึกษาความคาดหวังและการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียนชาวอเมริกันและอัฟริกัน พบว่าความคาดหวังและการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยอุดมคติแล้วผู้ปกครอง ต้องมีบทบาทที่โรงเรียน หรือในชั้นเรียน แม้ว่าจริง ๆ แล้วการมีส่วนร่วมของพวกเขาจะไม่เป็นไปตามอุดมคติดังกล่าว และยังได้พบว่าผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนและบ้านด้วย ทั้งนี้ บิดามารดาชาวอเมริกันและอัฟริกัน มีความประสงค์จะมีสิทธิมีเสียงเกี่ยวกับการเรียนการสอนของลูก ๆ ของตน ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่าบิดา มารดาชาวอเมริกันและอัฟริกัน เห็นคุณค่าของการศึกษา และเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วยเช่นเดียวกับ Vankawala (2010) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างในโรงเรียนกับครอบครัวในประเทศอินเดีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ

ครอบครัว เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมอบรมครูในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า อุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียน คือ พื้นฐานทางการศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งครูจะต้องใช้กลยุทธ์ในการทำงานร่วมกับครอบครัวเด็กเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยการสังเคราะห์จากงานวิจัยผนวกกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4) งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 5) งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียน หมายถึง พ่อ แม่ หรือผู้ที่ได้รับเป็นผู้ดูแลนักเรียน สามารถตัดสินใจและรับผิดชอบต่อตัวนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ปีการศึกษา 2563 ทุกระดับชั้น จำนวนทั้งหมด 280 คน โดยกำหนดให้นักเรียน 1 คน ต่อผู้ปกครอง 1 คน (โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์, 2563)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งหมด 280 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเปรียบเทียบจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970, pp. 607 – 610) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละระดับชั้นเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 162 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเองจากการศึกษางานวิจัย และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ประกอบด้วย 5 ด้าน รวมจำนวน 29 ข้อ ได้แก่

งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	จำนวน 6 ข้อ
งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้	จำนวน 5 ข้อ
งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	จำนวน 4 ข้อ

โดยจำแนกออกเป็น 5 ระดับคะแนน ตามแนวทางการสร้างเครื่องมือของลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 82-83) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ มาก

3 หมายถึง ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ น้อย

1 หมายถึง ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ น้อยที่สุด

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถามแล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มผู้ปกครองที่มิใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน

และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ตอนที่ 2 โดย ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 82-83) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (r) เท่ากับ .94 ปรับปรุงแบบสอบถาม สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) จากแบบสอบถามตอนที่ 1

2. วิเคราะห์ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปรผลโดยเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์การประเมิน ตามแนวของเบสต์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 82-83; อ้างถึงใน Best, 1977, p.174) ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้ปกครองมีระดับความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้ปกครองมีระดับความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้ปกครองมีระดับความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้ปกครองมีระดับความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้ปกครองมีระดับความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ตามตัวแปร เพศ อายุ และระดับการศึกษา ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติทดสอบ t-test ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample Test) สำหรับเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 162)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	92	56.80
หญิง	70	43.20
อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	110	67.90
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	52	32.10
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	86	53.10
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	76	46.90
รวม	**162**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียนเพศชาย ร้อยละ 56.80 มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 67.90 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 53.10

ตารางที่ 2 ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ในภาพรวม (n = 162)

ข้อความ	การปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.29	0.67	มาก
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.42	0.58	มาก
3. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.38	0.63	มาก
4. งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.26	0.59	มาก
5. งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.25	0.66	มาก
รวม	**4.32**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.58) งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.63) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.67) งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.59) และงานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.66)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำแนกตามเพศ

ความคาดหวังของผู้ปกครอง	ชาย n = 92		หญิง n = 70		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.28	0.64	4.30	0.72	-.161
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.44	0.48	4.43	0.70	1.02
3. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.43	0.59	4.44	0.67	-.596
4. งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.29	0.52	4.23	0.68	.630
5. งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.30	0.59	4.19	0.74	1.02
รวม	**4.34**	**0.48**	**4.30**	**0.65**	**.414**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำแนกตามอายุ

ความคาดหวังของผู้ปกครอง	ต่ำกว่า 40 ปี n = 110		ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป n = 52		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.33	0.66	4.20	0.70	1.16
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.46	0.51	4.33	0.71	1.31
3. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.42	0.60	4.31	0.68	1.02
4. งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.29	0.57	4.20	0.64	.844
5. งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.32	0.63	4.12	0.70	1.76
รวม	**4.36**	**0.52**	**4.23**	**0.64**	**1.35**

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคาดหวังของผู้ปกครอง	ต่ำกว่าปริญญาตรี n = 86		ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป n = 76		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.13	0.74	4.46	0.55	-3.19**
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.32	0.65	4.54	0.48	-2.47*
3. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.30	0.70	4.48	0.52	-1.95*
4. งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.12	0.63	4.42	0.50	.-3.25**
5. งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.20	0.66	4.32	0.66	-1.16
รวม	**4.21**	**0.61**	**4.44**	**0.48**	**-2.64***

** p≤ .01 , p≤ .05*

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้ปกครองมีความคาดหวังแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความคาดหวังแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้เน้นเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาให้มาก ควรให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยเหมาะสมตามยุคปัจจุบัน และอนาคต

2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ควรพัฒนาให้เด็กมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ควรส่งเสริมผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ให้มากจนเป็นจุดเน้นด้านวิชาการของโรงเรียน ควรฝึกให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น เน้นให้เด็กใช้ภาษาอังกฤษ สามารถทำงานเป็นทีมได้ ควรส่งเสริมในการคิดคำนวณให้มากโดยเฉพาะจินตคณิต ควรส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ด้วยงานศิลปะ สอนให้เด็กมีมารยาท ส่งเสริมกีฬา สอนให้เด็กเป็นคนดีมีมารยาท ควรเน้นให้เด็ก ๆ กล้าแสดงออกให้มากขึ้น ตลอดจนทำให้นักเรียนมีความสามารถในการสอบเข้าแข่งขันกิจกรรมต่าง ๆ กับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องโรงเรียน และต้องให้มีการพัฒนากระบวนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน และสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยพานักเรียนมาศึกษาแหล่งเรียนรู้รอบ ๆ และโรงเรียนควรมีระบบสืบค้นข้อมูลให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนให้มากขึ้น

4. งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ต้องการให้นักเรียนมีคุณภาพทุกด้าน กินอาหารครบ 5 หมู่อยู่ในโรงเรียนด้วยความร่าเริงและไม่เครียด สร้างความปลอดภัยของเด็กนักเรียนที่ไปรถรับส่งของโรงเรียน รวมถึงความปลอดภัยต่าง ๆ ขณะอยู่ในโรงเรียน

5. งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักเรียนให้มากขึ้น ควรมีการให้ความรู้ชุมชนผ่านทางออนไลน์ ควรมีการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนควรให้ความรู้ใหม่ๆในการดูแลลูกแก่ผู้ปกครองบ้าง โดยเฉพาะผู้ปกครองยุคดิจิตอลที่ส่วนใหญ่เลี้ยงลูกด้วยเทคโนโลยี โดยให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเดือนละครั้ง หรือจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล สามารถสรุปได้ดังนี้

ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.56)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.58) งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.38, S.D.= 0.63) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.67) งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.59) และงานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.66)

ผู้ปกครองที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัย ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้ปกครองนักเรียนต้องการเห็นบุตรหลานของตนเองประสบผลสำเร็จในด้านการศึกษา โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสมารถ สามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ในอนาคต และมองเห็นว่าความรู้ทางวิชาการนั้นเป็นฐานความรู้สำคัญในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป สอดคล้องกับรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557) และจีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ (2559) กล่าวถึงงานวิชาการว่า เป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษา ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนจะมีคุณภาพและมาตรฐานที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของ

โรงเรียน ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารโรงเรียน จึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและถือว่าเป็นงานหลักของโรงเรียน มาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษา มักจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนแม้จะมีเพศและอายุต่างกันแต่มีความปรารถนา หรือความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไม่ต่างกัน โดยมีความมุ่งหวังให้นักเรียนในปกครองของตนเองนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ดี จึงมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับพงษ์เดช เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบผู้ปกครองที่มีเพศ ต่างกัน พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพันธ์ศักดิ์ มีพวงพินธุ์ (2559,) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกันต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านโคกกระชายโนนกุ่ม ทั้งภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัชชา เรียงสา (2561) ที่ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารโรงเรียนชุมชนวัดทำเลทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารโรงเรียนชุมชนวัดทำเลทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของจินตหรา ชาตรี (2560) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านมาบลำบิด (สง่าอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านมาบลำบิด (สง่าอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครองโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นไปได้ว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันของผู้ปกครองส่งผลให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษารวมทั้งแนวคิดและการให้ความสำคัญกับงานวิชาการของโรงเรียนตลอดจนการเล็งผลเลิศทางวิชาการที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนซึ่งเป็นบุตรหลานมีไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยและข้อค้นพบในการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นงานที่ผู้ปกครองให้ความคาดหวังต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ในระดับสูงที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว ด้วยการวางแผนพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เน้นการปฏิบัติจริง ส่งเสริมการออกแบบการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียนทุกระดับ ตลอดจนการใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

2. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นงานที่ผู้ปกครองให้ความคาดหวังอยู่ในระดับมาก รองลงมา ผู้บริหารจึงควรเห็นความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดให้มีอาคารสถานที่เหมาะสม การเปิดให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้กับนักเรียน การจัดให้บริการห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ พื้นที่สีเขียว ลานจริยธรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดให้ใช้แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนรวมถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นฐานสำหรับการประสานความเข้าใจต่อการจัดการศึกษาและยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองชุมชน และสถานศึกษา ต่างฝ่ายต่างช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้เป็นการวิจัยความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ใน 5 ด้าน ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย เกิดประโยชน์อย่างสูงต่อการวางแผนพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียน ดังนั้น ควรนำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการวิจัยในบริบทอื่นหรือพื้นที่อื่นต่อไป เพื่อจะได้ข้อค้นพบที่อาจมีความสำคัญแตกต่างไปจากผลการวิจัยซึ่งปรากฏในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : องค์การค้ารับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กมล โพธิเย็น.(2654). Active Learning : การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Active Learning : Learning satisfy Education in 21stcentury. กรุงเทพฯ : *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*.ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม -มิถุนายน 2564)

จินตหรา ชาตรี. (2560). *ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านมาบลำบิด (สง่าอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ (2559). *การบริหารงานในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัชชา เรียงสา.(2561). *ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารโรงเรียนชุมชนวัดทำเลทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต2.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปาวีณา อนันตสุข.(2560). *สภาพและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสฤษดิเดช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต1.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

พงษ์เดช เสริฐศรี. (2557). *ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย.* วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, เลย.

พันธ์ศักดิ์ มีพวงพินธุ์ (2559) ได้ศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านโคกกระชายโนนกุ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557ก). *เอกสารคำสอนการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้.* สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์. (2562). *แผนพัฒนาโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ ปีงบประมาณ 2562-2564: งานบริหารทั่วไป.* สตูล:สำนักงานการศึกษาเอกชน.

โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์. (2563). *ข้อมูลนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2563 : เล่มทะเบียนนักเรียน โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์.* สตูล:สำนักงานการศึกษาเอกชน.

สุวิมล ติรกานันท์.(2555). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์:แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2550). *พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Barnes, R. A. (2008). African American parent involvement in their children's schooling.*Dissertation Abstracts International*, 55(10), 3152-A.

Clay,R. (1988). *Chambers English Dictionary.* Great Britain: bunay suffolk Ltd.

Crowe, A. H. (2000). *Enhanced accumulation of lead in indian mustard by soil applied chelating agents*. Environ. Sci. Technol. 16, pp.234 - 236.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). *"Determining Sample Size for Research Activities,* Educational and Psychological Measurement. 30 (3), 607.

Vankawala, K. H. (2010). Pre-service teachers perceptions of family-school collaboration: A qualitative study. *Mastesr Abstracts International*, 37(3), 307-A.

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Cooperative Learning with CIRC Technique and Graphic Organizer to Develop Grade 8 Students' English Reading Comprehension and Summary Writing

คชาภรณ์ เมฆม่วงแก้ว[1*], วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน[2] และอมลวรรณ วีระธรรมโม[2]

Kachaphon Makmuangkaew[1*], Withawat Khattiyamarn[2] and Amonwan Werathammo[2]

[1] หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Department of Master of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Kachaphon8399@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลัง 2) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากสุ่มแบบกลุ่ม ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ จำนวน 6 แผน รวม 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบฉบับก่อนเรียนและหลังเรียน

3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ แบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก, การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, การเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare the ability in English Reading for comprehension by CIRC Technique and Graphic Organizer of Grade 8 Students before and after being taught 2) to compare the ability in English Summary Writing by CIRC Technique and Graphic Organizer of Grade 8 Students before and after being taught 3) to study the students' satisfaction about the instructional activities organized by CIRC Technique and Graphic Organizer. The research sample, by means of cluster random sampling, consisted of 30 students in Grade 8 of Phokiriratseuksa School, Khokpho Aumphoe, Pattanai Province, being enrolled in the second term of the 2022 academic year, The research was experimental in design with I one group pre-test and post-test design. The instruments of the experiment consisted of 1) six learning plans taught by CIRC Technique and Graphic Organizer 2) there is objective test to have four multiple choice for two pre-learning and post-learning tests to measure the ability in English reading for comprehension , 3) there is subjective test one copy for two pre-learning and post-learning tests of the said substance group to measure the ability in English Summary , and 4) a questionnaire form on the study the students' satisfaction about the

instructional organized by CIRC and Graphic Organizer. The data analysis and the statistics use of mean values, standard deviation values, and t-values.

The research findings were as follows

1) Grade 8 students' ability in English reading for comprehension in litral comprehension, interpretive comprehension and applied comprehension with CIRC Technique and Graphic Organizer after the learning was higher than that before it at the .01 level of statistical significance.

2) Grade 8 students' ability in English Summary Writing with CIRC Technique and Graphic Organizer the learning was higher than that before its level of statistical significance.

3) Grade 8 students' satisfaction about activities organized with CIRC Technique and Graphic Organizer was at a high level.

Keywords: Cooperative Learning with CIRC Technique and Graphic Organizer, Reading Comprehension, Summary Writing,

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารในสังคมโลก รวมทั้งมีวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ในด้านการศึกษา การแสงหาความรู้ การประกอบอาชีพและการสื่อสาร การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ ซึ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้นในการใช้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เพื่อการสื่อสารได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินไปอย่างมีระบบขั้นตอน จะต้องมีความยืดหยุ่น รู้จักใช้และปรับอัตราความเร็วในการอ่านให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่อ่าน มีสมาธิ เข้าใจสิ่งที่อ่านได้ทันท่วงทีและถูกต้องจะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบและมีลำดับ (ลภา จินตนเสรี, อลิสา วานิชดี, พัชรี โภคาสัมทธิ์, สัญฉวี สายบัว, ศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์, อำนาจ บุญศิริวิบูลย์, เบญจาภรณ์ โหตรภวานนท์, กาญจนา วัธนสุนทร และวิลาวัลย์ พงษ์มี, 2562) องค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจในการอ่านคือ ความสามารถในการตีความเรื่องที่อ่าน และความรู้รอบตัวครอบคลุมถึงการจับใจความสำคัญได้ สามารถแยกแยะหรือระบุประเด็นหลักออกจากย่อย สรุปลงความเห็นจากสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล น่าเชื่อถือ และใช้วิจารณญาณของคนพิจารณาไตร่ตรองการสรุปหรือการอ้างอิง (สมุทร เซ็นเชาวนิช, 2549) ความเข้าใจในการอ่าน เป็นการวัดความเข้าใจของผู้เรียนโดยดูจากความสามารถในการตอบคำถามท้ายบทอ่านได้ ดังนั้นความเข้าใจก็คือความสามารถตอบคำถามได้ (คนึงนิตย์ จันทุรัตน์, 2542) การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี ได้พบปัญหาทางการเรียนของนักเรียนในการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ผลที่ตามมาคือผู้เรียนไม่ได้พัฒนาตนเองในทักษะการอ่านเท่าที่ควร

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนยังมีปัญหาการอ่านและการเขียน ซึ่งวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จะช่วยพัฒนาทักษะของนักเรียนในการพัฒนาตนเองกับการทำงานร่วมกันในกลุ่มได้ จากการศึกษาปัญหาเหล่านี้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องตามหลักทางภาษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลัง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558) CIRC เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือสำหรับสอนการอ่านเขียนและศิลปะทางภาษา พัฒนาโดย สลาวิน และสตีเว่นส์ แห่งมหาวิทยาลัย Johns Hopkins สหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1986 โดยเริ่มจากปัญหาการสอนเกี่ยวกับการอ่าน พบว่านักเรียนบางคนใช้เวลากับการเรียนไม่เต็มที่ ขณะเข้ากลุ่มการเรียนภาษาแบบเดิมนักเรียนมีโอกาสแบบออกเสียงน้อย ซึ่งเทคนิค CIRC จะเรียนแบบร่วมมือ ด้วยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ เพิ่มโอกาสและระยะเวลาของการฝึกอ่านออกเสียง ฝึกการเขียนมากขึ้นด้วย การจัดการเรียนแบบบูรณาการ กับการเรียนทักษะทางภาษาอื่น ๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนร่วมกัน สำหรับการอ่านนักเรียนจะได้รับการสอนภายในกลุ่มการอ่าน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน โดยมีกิจกรรมการเจรจาต่อรอง มีการสนทนาร่วมกันและเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานลุ่ม หรืออาจจะเป็นการเรียนได้ค้นหา ได้ค้นพบ การจัดการเรียนเป็นกลุ่มเล็กเพื่อให้ผู้เรียนแบบ Open Ended โดยให้ทางด้านทักษะได้ร่วมกันทำงาน เพื่อหาคำตอบของปัญหาที่มีความแตกต่างกันปัญหาที่เกิดขึ้น การเรียนรู้ร่วมกันเป็นวิธีการจัดกระบวนการในการเรียน

การสอน ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่มเน้นการแก้ปัญหาส่งเสริมให้เกิดทั้งการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย

ขวัญเกล้า ศรีโสภา (2560) กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ CIRC ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านที่เป็นระบบครบวงจร คือ 1. ขั้นนำเสนอบทเรียน (Teacher Presentation) 2. ขั้นฝึกทำงานเป็นทีม (Team Practice) 3. ขั้นการทดสอบ (Testing) และ 4. ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม (Team Recognition)

ความหมายและแนวคิดการอ่านเพื่อความเข้าใจ

Carr (1983) ให้คำนิยามของความเข้าใจในการอ่านว่า ความสามารถในการตีความเรื่องที่อ่านและจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่อ่านกับความเดิมของผู้อ่านอ่านสามารถนำความเดิมมาใช้ในการตีความและตัดสินความอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวความคิดของ Anderson (1985) และ Widdowson (1994) ที่ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ คือ การมีปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้อ่านใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการตีความจากเรื่องที่อ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนเขียน โดยผู้อ่านใช้การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของตนเองเข้ากับเรื่องที่อ่าน (Schemata) ผ่านกลวิธีและควบคุมการอ่าน (Meta-cognition) กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Information Processing) ถ้าผู้อ่านขาดองค์ประกอบ อย่างใดอย่างหนึ่ง ความเข้าใจในการอ่านก็จะเกิดขึ้นไม่ได้

คนึงนิตย์ จันทุรัตน์ (2542) กล่าวว่าความเข้าใจในการอ่านหรือ Reading Comprehension คือการวัดความเข้าใจของผู้เรียนโดยดูจากความสามารถในการตอบคำถามท้ายบทอ่านได้ดังนั้นความเข้าใจก็คือความสามารถตอบคำถามได้

สมุทร เซ็นเชาวนิช (2549) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจในการอ่านคือความสามารถในการตีความเรื่องที่อ่าน และความรู้รอบตัว ครอบคลุมถึง ดังนี้

1) สามารถจับใจความสำคัญได้ สามารถแยกแยะหรือระบุประเด็นหลักออกจากย่อยและสามารถประเมินได้ว่าอะไรบ้างที่ควรสนใจเป็นพิเศษหรือตัด

2) สามารถสรุปลงความเห็นจากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างถูกต้องมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

3) สามารถใช้วิจารณญาณของคนพิจารณาไตร่ตรอง การสรุปหรือการอ้างอิงของผู้เขียนได้อย่างถูกต้องเป็นระบบไม่สับสน

4) สามารถถ่ายโอนหรือประสมประสานความรู้ที่ได้มาจากการอ่านกับประสบการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

5) สามารถตีความเกี่ยวกับเรื่องราวหรือข้อคิดเห็นที่อ่านมาแล้วได้ว่ามีนัยสำคัญหรือลึกซึ้งมากน้อยเพียงใด

6) สามารถจดจำเรื่องราวส่วนใหญ่ที่อ่านมาแล้วได้ เมื่อถึงคราวจำเป็นที่ต้องการจะใช้ประโยชน์หรืออ้างอิงถึงก็ทำได้โดยไม่ยาก

ความหมายและแนวคิดของการเขียน

Harmer (1988) กล่าวว่า การเขียน หมายถึง เป็นการเสริมความให้มันคงขึ้นเป็นการพัฒนาภาษาของนักเรียนผ่านทางกิจกรรมการเขียนเป็นกิจกรรมการเขียนเป็นวิธีที่เหมาะสมกับวิธีบางวิธี นอกจากนี้การเขียน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนสื่อผ่านข้อความให้ผู้อื่นเป็นภาษาเขียนที่รวมทักษะการเขียนด้วยลายมือสะอาดเรียบร้อยไม่ว่าจะเป็นตัวพิมพ์หรือตัวเขียน การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้อง รวมทั้งการเลือกใช้คำศัพท์ สำนวนที่ถูกต้อง รวมทั้งการเลือกใช้คำศัพท์สำนวนที่ถูกต้องเหมาะสมและการนำเสนอเรียบเรียงเนื้อหาอย่างมีระบบ นักวิชาการแต่ละท่านก็ได้ให้ความหมายที่มีความคล้ายคลึงกัน ทำให้เรามองออกว่าแท้จริงแล้วการเขียนเป็นสิ่งที่ช่วยเกิดการพัฒนาการอย่างยิ่ง โดยการเขียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในด้านศิลปะเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ที่ประกอบด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

สุจริต เพียรชอบ (2531) กล่าวถึงการเขียนไว้ว่า การเขียนเรียงความรู้ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้นึกคิดและจินตนาการ ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้น ๆ ทำนองคำขวัญ ร้อยแก้วสั้น ๆ หรือบทกวีนิพนธ์และการใช้ภาษาเรียบเรียง เมื่อผู้เขียนสามารถเรียบเรียงความความหมายให้ผู้ความคิดของตนเองออกมาเป็นภาษาเขียนได้แล้วลองเขียนเพื่ออ่านเข้าใจและสามารถใช้ภาษาเขียนได้ถูกต้องด้วย

สนิท ตั้งทวี (2536) สรุปถึงองค์ประกอบของการเขียนที่จำเป็นและสำคัญต่อความสามารถในการเขียนไว้ดังนี้ 1) ทักษะทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้อง

2) ทักษะลีลาในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้ประโยคและภาษาได้เหมาะสม

3) ทักษะกลไกในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการเขียนตัวอักษรและสะกดคำได้ถูกต้อง

4) ทักษะการตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถที่จะเขียนได้ตามความคิด และลำดับนั้นอย่างสมเหตุสมผลมีลีลาการเขียนที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องนั้นๆ

ความหมายและแนวคิดการเขียนสรุปความ

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2548) กล่าวว่า การเขียนสรุปความ คือ การเขียนสรุปประเด็นสำคัญเนื้อหาสาระจากบทอ่านที่อ่านเป็นประโยคสั้นๆ ได้ความกระชับ ชัดเจน และตรงประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและจดจำเนื้อหาในบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น

จารุพี แสงอรุณ (2559) กล่าวว่าการเขียนสรุปความเป็นการเขียนสรุปเฉพาะสาระว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม อย่างไร และนำเนื้อหาสำคัญ ดังกล่าวมาเรียบเรียงใหม่ให้สละสลวย ให้เป็นสรุปความที่ดีให้จงได้ เพราะสรุปความก็คือ ย่อความชนิดหนึ่งนั่นเอง แต่เป็นย่อความที่มุ่งจุดหมายเฉพาะเรื่อง กระบวนการใดที่ใช้ในการย่อความก็นำมาใช้ได้กับสรุปความเหมือนกัน

นพเก้า ณ พัทลุง (2548) กล่าวว่ากิจกรรมการสอนทักษะการเขียน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1) การกำหนดขอบข่ายการเขียน (Controlled Writing) เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดและคัดเลือกเนื้อหาให้ผู้เรียน เช่น การคัดลายมือ หรือการเขียนลอกเลียนข้อความ โดยให้ผู้เรียนคัดลอก

ข้อความและเปลี่ยน โครงสร้างบางอย่างในประ โยค เช่น เปลี่ยนคำประธานเปลี่ยนคำสรรพนาม เปลี่ยนคำเอกพน์เป็นพหูพจน์ การเขียนเรียงคำให้เป็นประโยคการเรียง ประโยคตามเหตุการณ์ เป็นต้น

2) การเขียนแบบอิสระ (Free Writing) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและในการเขียนอย่างเต็มที่ โดยใช้รูปแบบการเขียน ของตนเองและใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วย โดยผู้สอนอาจกำหนดหัวข้อเรื่องหรือให้ผู้เรียนนึกหัวข้อเรื่องเอง และผู้สอนคอยแนะนำผู้เรียนที่มีปัญหาและช่วยแก้ไข ตัวอย่างหัวข้อการเขียนเช่น My Family, My School นอกจากนี้ยังอาจให้ผู้เรียนฝึกเขียนในรูปแบบต่างๆเช่นการเขียนบัตรเชิญเพื่อนมางาน การเขียนจดหมายลา เป็นต้น การจัดกิจกรรมการสอนเขียนนั้นอาจจัดในลักษณะกิจกรมกลุ่ม กิจกรรมคู่ หรือ กิจกรรมเดี่ยวก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในห้องเรียนและความเหมาะสมต่างๆการจัดกิจกรรมการเขียนควรเริ่มจากระดับง่ายไปหายากและเริ่มจากหน่วยเล็กไปหาหน่วยใหญ่ เช่น จากระดับคำประโยคเดียว ประโยคซับซ้อน ข้อความย่อหน้าสั้นๆ จนกระทั่งการเขียนเรียงความ

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (True Experimental Design) มีการดำเนินการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยดำเนินการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Post Test Design) มีวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ แบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยก่อนทำการทดลองกลุ่มทดลองก่อนเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา จำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษเป็นการสร้างขึ้นเพื่อบันทึกผลการสอบคะแนนก่อนเรียนของผู้เรียน

2) ผู้วิจัยทำการสอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้สร้างขึ้นโดยใช้ทำการทดลองสอนกับกลุ่มทดลองทั้งหมด 18 ชั่วโมง

3) ผู้วิจัยทำการทดลองหลังเรียนเสร็จสิ้นในการสอนด้วยแบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมีความตรงเชิงเนื้อหาในแบบทดสอบค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบระหว่างเนื้อหาและจุดประสงค์ได้ค่า 1.0 การหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบฉบับก่อนเรียนได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 และแบบทดสอบฉบับหลังเรียนได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 แบบทดสอบความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษมีความสอดคล้องเนื้อหากับตัวชี้วัดและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างโดยค่า (IOC) ได้ค่า 1.0 การหาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบก่อนเรียนได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 และแบบทดสอบฉบับหลังเรียนได้ค่าความเชื่อมั่น 0.81 หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีครอนบาด (Cronbach) และแบบสอบถามความพึงพอใจมีความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาและความเหมาะสม เพื่อหาค่า (IOC) โดยกำหนดค่า (IOC) อยู่ระหว่าง 0.5 -1.00 ได้ค่าเท่ากับ 1.0 การหาความเที่ยงตรงให้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาด (Cronbach)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1) เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t- test) แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน (Dependent Samples)

2) เปรียบเทียบค่าความแตกต่างคะแนนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน (Dependent Samples)

3) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.5 1 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ผลวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง ดังนี้

ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	
1. ระดับตีความ	4.63	1.35	6.40	1.27	12.50**
2. ระดับตัวอักษร	4.43	1.00	6.50	1.19	9.20**
3. ระดับการนำไปใช้	4.13	1.04	6.43	1.16	13.76**
รวม	**13.19**	**3.39**	**19.33**	**3.62**	**35.46****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างคะแนนความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลอง ดังนี้

ความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	
1. ระดับสะกดคำศัพท์	8.07	0.98	8.37	0.67	1.27**
2. ระดับหลักไวยกรณ์	8.10	0.99	8.60	0.62	2.14**
3. ระดับสรุปใจความ	8.13	0.94	8.63	0.72	2.34**
4. ระดับเนื้อหา	8.03	1.00	8.50	0.57	1.99**
5. ระดับรูปแบบ	8.07	1.01	8.77	1.01	2.48**
6. ระดับลีลาภาษา	8.00	1.02	8.57	0.63	2.53**
7. ระดับลายมือ	8.20	0.92	8.93	0.87	3.61**
รวม	**56.6**	**6.86**	**60.37**	**5.09**	**16.36****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกมีความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.15	0.68	มาก
2. ด้านกิจกรรมการสอน	4.07	0.60	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.18	0.61	มาก
รวม	**4.13**	**0.63**	**มาก**

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.63) ตรงตามสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นตามสมมติฐาน 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิกที่อยู่ในระดับมาก ของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำอภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจากการเปรียบเทียบ ผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จากการจัดการเรียนรู้ CIRC ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้การทำงานร่วมเป็นกลุ่มของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ วงษ์แก้ว (2562), ชมพูนุช บุญอากาศ (2559), สังวรณ์ ปรางประโคน (2560), วราภรณ์ พรมอินทร์ (2561) และชนิกา วิชานนท์ (2560) ที่ได้ศึกษาผลของวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจดีขึ้น

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมในการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC มี 4 ขั้นตอน จากกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ CIRC ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านที่เป็นระบบครบวงจร คือ 1) ขั้นนำเสนอบทเรียน 2) ขั้นฝึกทำงานเป็นทีม 3) การทดสอบ 4) ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม ขั้นตอนแต่ละขั้นมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ดังนี้

1. ขั้นนำเสนอบทเรียน ผู้เรียนเตรียมความพร้อมเพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานที่ดีสำหรับทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อโยงความรู้เนื้อหาใหม่ ในจุดประสงค์การเรียนและการประเมินต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทในการปฏิบัติตนขณะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนและเกณฑ์การประเมิน โดยใช้กิจกรรมและสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ บัตรคำศัพท์ การเล่นเกม ทำให้นักเรียนเพลิดเพลินกับการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนิกา วิชานนท์ (2560) และมูนาดา หมัดอะด้ำ (2557) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพื้นฐานในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในการใช้สื่อที่มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินที่สร้างสรรค์ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้เร็วขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดความสนุกสนานในการทบทวนคำศัพท์เก่า และคำศัพท์ใหม่ ในเนื้อหาที่เรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัวในการสอน เพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาใหม่ที่ใช้สอนได้คล่องแคล่วขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมิตรา อังวัฒนกุล (2540) ที่กล่าวว่า การสอนภาษาอังกฤษการทำกิจกรรมต่างๆให้นักเรียนมีความสนุกสนาน ทำให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีในบรรยากาศที่ดี การที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจเรียนดีขึ้นและให้ความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามบทเรียนที่ออกแบบหลากหลาย เช่น สื่อการสอนที่น่าสนใจให้นักเรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนมากขึ้น สนุกกสนานในการค้นคว้าคำศัพท์ใหม่ ๆ ในกิจกรรมที่ออกแบบ

นักเรียนได้ฝึกอ่านในกลุ่มตนเอง คือ กลุ่มการอ่านเก่ง และกลุ่มการอ่านอ่อน โดยมีเพื่อนในกลุ่มคอยให้ความช่วยเหลือและปรึกษา สิ่งที่พบจากการสังเกตพฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความวุ่นวายในการทำกิจกรรมการอ่านมักพบปัญหาในกลุ่มอ่านอ่อนเสมอ สาเหตุเกิดจากนักเรียนกลุ่มอ่านอ่อนมีความล้าช้าในการฝึกอ่านเนื่องจากนักเรียนไม่เข้าใจและปัญหานี้จะลดน้อยลง เพราะนักเรียนมีความเข้าใจและสนิทกับเพื่อนในกลุ่มทำให้เกิดการช่วยเหลือภายในกลุ่มเพื่อให้งานสำเร็จ เกิดการตั้งใจในการฝึกทักษะการอ่านและการเขียนมากขึ้น

2. ขั้นฝึกทำงานเป็นทีม เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามกลุ่มการอ่านซึ่งคละกลุ่มเด็กเก่งและกลุ่มเด็กอ่อน เพื่อให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม วิธีการแบ่งกลุ่มนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2560) ที่กล่าวว่า การพึ่งพาและเกื้อกูลกันในการเรียนรู้แบบร่วมมือสมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่มในการช่วยฝึกการอ่าน ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนและในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วยที่เรียนอ่อนเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริมและช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบการทำแบบฝึกในกลุ่ม ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่เพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึงในกลุ่ม ครูสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มเด็กเก่งและเด็กอ่อน การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ในกลุ่ม การให้ผู้เรียนสอนกันและกันในกลุ่ม เป็นต้น การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญๆหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับกันและกัน ซึ่งครูควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้ในกระบวนการกลุ่ม กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่มเพราะว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และสามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป จากผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนด้านการเรียนพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมากในการปรึกษาและวางแผนร่วมกันในการเรียนแบบความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ผลประเมินพฤติกรรมในช่วยเหลือการทำงานกลุ่ม พบว่า แต่ละด้านของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินตนเองในการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น แสดงความคิดเห็น ด้านการทำงานกลุ่ม พบว่า อยู่ในระดับดี ส่วนเพื่อนนักเรียนที่มีบทบาทในการทำงานกลุ่มมากที่สุดเป็นนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเรียนเก่ง ส่วนนักเรียนที่ไม่มีบทบาทส่วนมาเป็นนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเรียนอ่อนและไม่มีความรับผิดชอบ

3. การทดสอบ เป็นขั้นที่นักเรียนประเมินความรู้ตนเองในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน กิจกรรมในขั้นนี้ไม่อนุญาตให้ช่วยเหลือกันในการประกอบด้วยกิจกรรมการอ่านออกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่งการทดสอบกิจกรรมย่อย คะแนนของกลุ่มขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกในทีมทุกคน นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดแบบประเมินทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งผลการประเมิน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการอ่านและการเขียนในระดับดี

4. ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่นักเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยคะแนนของนักเรียนเรียนแต่ละคน และแต่ละทีมเสร็จ เป็นการให้รางวัลเกียรติบัตร หรือคำชมกับกลุ่มที่ทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นคุณค่าของความร่วมมือและความสำเร็จในทีม

ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติร่วมกันทั้งชั้นและเป็นกลุ่มนักเรียนที่คละความสามารถในกลุ่มช่วยกันและกันร่วมมือกันฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดเพื่อประเมินผลการทดสอบของกลุ่ม นอกจากนี้มีการประเมินกลุ่มเป็นระยะโดยครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ประเมินตนเองเป็นกลุ่ม นักเรียนมีความตื่นตัวในการเรียนและทำงานกลุ่ม เพื่อทำงานกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ทำให้ในกลุ่มทุกกลุ่มได้เรียนรู้และเข้าใจตรงกัน ดังที่ ทิศนา แขมมณี (2557) ได้กล่าวว่า วิธีการสอนแบบร่วมมือโดยแบ่งนักเรียนตามระดับความสามารถเพื่อช่วยกันแก้ในจุดที่บกพร่อง วิเคราะห์ปัญหาในกลุ่มเพื่อจับประเด็นปัญหาช่วยเหลือกันและกันและนักเรียนที่เรียนอ่อนกล้าถามเพื่อนที่เรียนเก่ง จากการพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ดี

สมมติฐานข้อที่ 2 นักเรียนที่ได้รับการสอนการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษด้วย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน จากการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าก่อนเรียนหลังได้รับการสอนด้วยวิธีแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกา วิชานนท์ (2558), สุภาพร ตาตะ (2560), สริพร ศรีแก้ว (2556), เมษยา มิทานนท์ (2562) และวิทยา ใจมา (2558) ที่ได้ศึกษาผลของวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษดีขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟฟิก อยู่ในระดับมาก จากการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการสอน และด้านประโยชน์ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ทั้งนี้ เพราะการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกเป็นการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำงานให้ดีขึ้น นักเรียนเรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนกลุ่มอ่อนให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค

CIRC ด้วยเหตุผลดังกล่าว การสอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ให้นักเรียนได้เพลิดเพลินในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ พรมอินทร์ (2561) ที่กล่าวว่า สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียน ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ความสำเร็จของตนเองก็คือ ความสำเร็จของกลุ่มด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สร้างความเข้าใจนักเรียนก่อนทำการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมผังกราฟฟิก เพื่อช่วยเหลือกันในกลุ่มและในห้องเรียนเป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้สนุกสนานในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. การใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ CIRC เป็นการฝึกทักษะในการร่วมกันแก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่มให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านและเขียนมากขึ้นจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริงให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม

3. ในการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนอยู่ในระดับมาก แต่นักเรียนยังขาดความกระตือรือร้น ดังนั้นครูผู้สอนควรนำวิธีการสอนแบบร่วมมือ CIRC มาใช้กับวิชาที่นักเรียนขาดความร่วมมือในการเรียน และควรกระตุ้นผู้ดูแลให้นักเรียนสนใจต่อกิจกรรมตลอดเวลา และจากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่นในด้านความรับผิดชอบพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ดังนั้นการจัดกิจกรรมครูควรส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความรักบผิดชอบให้นักเรียน โดยการติดตามงาน มอบหมายงานให้นักเรียน ยกย่องชมเชยกลุ่มที่มีความรักผิดชอบสูง จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานกลุ่มให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการวิจัยด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) กับระดับชั้นเรียนอื่น

2. ควรศึกษาวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ในการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยวิธีการสอนแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ขวัญเกล้า ศรีโสภา. (2560). *การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครู* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

คนึงนิตย์ จันทุรัตน์. (2542). *ภาษาศาสตร์กับการอ่าน 2*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จารุพี แสงอรุณ. (2559). *การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการความรู้แบบผังความคิด*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จารุวรรณ วงษ์แก้ว. (2562). การ*พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือผ่านบทอ่านข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนิกา วิชานนท์. (2558). *การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชมพูนุช บุญอากาศ. (2559). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC ร่วมกับเทคนิคการสะท้อนคิดที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี : พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง.

ทิศนา แขมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : บริษัทด่านสุทธาการพิมพ์.

นพเก้า ณ พัทลุง. (2548). *การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษประถมศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ลภา จินตนเสรี, อลิสา วานิชดี, พัชรี โภคาสัมทธิ์, สัญฉวี สายบัว, ศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์, อำนาจ บุญศิริวิบูลย์, เบญจาภรณ์ โหตรภวานนท์, กาญจนา วัธนสุนทร และวิลาวัลย์ พงษ์มี. (2562). *การอ่านภาษาอังกฤษ ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่38). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เอส.พริ้นติ้ง ไทย แฟคตอรี่.

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์. (2544). *การอ่านเพื่อความเข้าใจตามชนิดของการอ่าน*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มูนาดา หมัดอะด้ำ. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับการใช้ผังกราฟฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เมษยา นิทรานนท์. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วราภรณ์ พรมอินทร์. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบรูพา.

วิทยา ใจมา. (2558). *การพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาจนบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กาจนบุรี: มาหวิทยาลัยราชภัฏกาจนบุรี.

สุจริต เพียรชอบ. (2531). *การพัฒนาการสอนภาษาไทย.* กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2549). *เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). *แนวคิดและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาพร ตาตะ. (2560). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สนิท ตั้งทวี. (2536). *การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สริพร ศรีแก้ว. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้ B-SLIM Model ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Anderson, Richard C. (1985). *Role of the Reader Schema in Comprehension, Learning and Memory*. In Harry Singer and Robert B. Ruddle. Theoretical Models and Processes of Reading. Delaware: International Reading Association.

Carr, E.M. (1983). The Effect of Inference Training of Children's Comprehension of Expository. *Journal of Reading Behavior*, *15*(3), 1-18.

Harmer, Jeremy. (1988). *The Practice of English Language*. New York: McGraw Hill.

Widdowson, H. G. (1994). The Ownership of English. TESOL Quarterly, *28*(2), 377-389.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

Administration in Accordance with Good Governance of School Administrators under Trang Primary Educational Service Area Office 2

จิรวรรณ มีภูมิ[1*] และเชาวนี แก้วมโน[2]

Jirawan Meepoom[1*] and Chaowanee Kaewmano[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Jirawan.mee036@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 290 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.546, S.D. = 0.452) รองลงมาคือด้านหลักความมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.540, S.D. = 0.438) ส่วนด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.398, S.D. = 0.501) และ 2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objective of this research was 1) to study the level of administration in accordance with good governance of school administrators under Trang primary educational service area office 2 and 2) to compare administration in accordance with good governance of school administrators under Trang primary educational service area office 2 following teacher opinions, which were categorized by gender, education level, work experience and size of school. The sample size consisted of 290 teachers. The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test and one-way analysis of variance.

The results of the study were as follows. 1) the administration in accordance with good governance of school administrators under Trang primary educational service area office 2 was rated at the high level and when considering each component individually, the result was found of responsibility was ranked at the top ($\bar{X}$ = 4.546, S.D.= 0.452) followed by that of participation ($\bar{X}$ =4.540, S.D. = 0.438), whereas the aspect of cost-effectiveness or economy was at the bottom level ($\bar{X}$ = 4.398, S.D. = 0.501) and 2) the comparison result of administration in accordance with good governance of school administrators under Trang primary educational service area office 2 showed that teachers who had different gender, education level, work experience and size of school had not different.

Keywords: school administration, good governance, school administrator

บทนำ

กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองบนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวไว้ว่า ระบบการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ครู หลักสูตร สถานศึกษา และกระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้ ประเด็นสำคัญที่สุดในการปฏิรูประบบการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน

การศึกษา ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ปัจจัยสำคัญอื่น ๆ คือระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล มีการกระจายอำนาจและทรัพยากรสู่ท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หลักธรรมาภิบาลเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีคุณภาพ ทำให้เกิดการประหยัดทรัพยากร งบประมาณ โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ดังนั้นรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหารในสถานศึกษาทุกระดับ เป็นหัวใจสำคัญของทุกองค์กร แต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารทุกระดับ ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใสเป็นธรรม ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูปโดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้มีการปรับระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ให้สามารถบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู และวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม สร้างกลไกการเข้าสู่ตำแหน่งโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา (ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร, 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในฐานะที่เป็นส่วนราชการจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินงานให้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูประบบราชการไทย โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญทางด้านการจัดการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าจึงได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดำเนินการภายใต้โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายสำคัญ อันจะส่งผลให้การทุจริตในการปฏิบัติราชการของทุกส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการลดน้อยลง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ได้จัดให้มีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ออนไลน์ ซึ่งจากผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA Online) ในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ได้คะแนน 95.38 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2564) แต่เมื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง ตามรายตัวชี้วัดทำให้พบว่า มี 3 ตัวชี้วัดที่เป็นจุดอ่อน คือ ตัวชี้วัดที่ 2 การใช้งบประมาณ ตัวชี้วัดที่ 9 การเปิดเผยข้อมูลและตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต ทั้งนี้

ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้นำผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อนำมากำหนดเป็นมาตรการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประจำปีงบประมาณ 2564 ต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญของสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมายึดในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานก็ย่อมไม่อาจนำองค์กรสู่จุดมุ่งหมายตามที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ใน 6 ด้าน ตามหลักการแนวคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542” คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า เนื่องจากทั้ง 6 ด้าน มีหลักการบริหารงานที่ครอบคลุมกับการบริหารงาน 4 ฝ่ายของสถานศึกษา โดยศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้ในการบริหารงานอยู่ในระดับใด โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์เพื่อนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542” (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ พ.ศ. 2542) นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ประกอบไปด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยรณรงค์

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ 3) หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ 5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน 6) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

หากผู้บริหารนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ย่อมทำให้การบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูมีการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อาจมาจากปัจจัยพื้นฐานของครู เช่น เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนวย พละศักดิ์ (2559) พบว่า เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม แตกต่างกัน ผลการวิจัยของ ยุวดี ประกอบแสง (2560) พบว่า ขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ สุทธิพงษ์ จันทร์เพ็ญ (2562) พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยสามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกันตัง อำเภอสิเกา อำเภอห้วยยอด อำเภอวังวิเศษ อำเภอรัษฎา

ประชากรของการวิจัย คือ ครูในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,193 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. 2564)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ครูในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (1970) จำนวน 290 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรตามขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักการ แนวคิด การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542” 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 มีข้อคำถาม 50 ข้อ จำนวน 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความรับผิดชอบ 5) หลักความมีส่วนร่วม 6) หลักความคุ้มค่า เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ โดยดัดแปลงจากเครื่องมือของ รอซีด๊ะ เฮ็ง (2555) และเครื่องมือของ ยุวดี ประกอบแสง (2560) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาตรัง เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 203 คน (ร้อยละ 70.00) ระดับการศึกษาเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 206 คน (ร้อยละ 71.00) มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 197 คน (ร้อยละ 67.90) และขนาดของสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 196 โรง (ร้อยละ 67.60)

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านหลักความรับผิดชอบ 2) ด้านหลักความมีส่วนร่วม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักนิติธรรม 5) ด้านหลักคุณธรรม 6) ด้านหลักความคุ้มค่า) ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวม **(n=290)**

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักนิติธรรม	4.473	0.491	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.455	0.484	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.489	0.563	มาก
4. หลักความมีส่วนร่วม	4.540	0.438	มากที่สุด
5. หลักความรับผิดชอบ	4.546	0.452	มากที่สุด
6. หลักความคุ้มค่า	4.398	0.501	มาก
รวม	**4.483**	**0.429**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ **(n = 290)**

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p
	ชาย (n=87)		หญิง (n=203)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.495	0.443	4.464	0.510	.498	.619
2. หลักคุณธรรม	4.487	0.419	4.441	0.510	.751	.453
3. หลักความโปร่งใส	4.522	0.537	4.474	0.574	.668	.505
4. หลักความมีส่วนร่วม	4.551	0.430	4.535	0.442	.295	.766
5. หลักความรับผิดชอบ	4.584	0.418	4.530	0.466	.930	.353
6. หลักความคุ้มค่า	4.438	0.477	4.381	0.512	.879	.380
รวม	**4.513**	**0.398**	**4.471**	**0.442**	**.767**	**0.444**

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา **(n = 290)**

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี (n=206)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=84)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.483	0.486	4.450	0.504	.505	.614
2. หลักคุณธรรม	4.436	0.495	4.500	0.458	1.005	.316
3. หลักความโปร่งใส	4.443	0.581	4.601	0.502	2.314*	.022
4. หลักความมีส่วนร่วม	4.535	0.424	4.550	0.473	.260	.795
5. หลักความรับผิดชอบ	4.547	0.461	4.544	0.434	.056	.955
6. หลักความคุ้มค่า	4.378	0.508	4.448	0.484	1.083	.280
รวม	**4.470**	**0.433**	**4.516**	**0.420**	**.810**	**0.419**

*p≤ .05

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักความคุ้มค่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน **(n = 290)**

การบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.937	.468	1.955	.143
	ภายในกลุ่ม	287	68.754	.240		
	รวม	289	69.690			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	.195	.097	.412	.663
	ภายในกลุ่ม	287	67.772	.236		
	รวม	289	67.967			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	2	3.627	1.814	5.912**	.003
	ภายในกลุ่ม	287	88.042	.307		
	รวม	289	91.669			
4. หลักความมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	.099	.050	.257	.773
	ภายในกลุ่ม	287	55.481	.193		
	รวม	289	55.581			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	.703	.351	1.722	.181
	ภายในกลุ่ม	287	58.548	.204		
	รวม	289	59.250			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2	1.782	.891	3.601*	.029
	ภายในกลุ่ม	287	70.988	.247		
	รวม	289	72.770			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**.574**	**.287**	**1.561**	**.212**
	ภายในกลุ่ม	**287**	**52.747**	**.184**		
	รวม	**289**	**53.321**			

*p ≤ .05, **p ≤ .01

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักคุณธรรมและหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 290)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	.337	.168	.697	.499
	ภายในกลุ่ม	287	69.354	.242		
	รวม	289	69.690			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.108	1.554	6.876**	.001
	ภายในกลุ่ม	287	64.859	.226		
	รวม	289	67.967			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	2	1.186	.593	1.882	.154
	ภายในกลุ่ม	287	90.483	.315		
	รวม	289	91.669			
4. หลักความมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.822	.911	4.864**	.008
	ภายในกลุ่ม	287	53.759	.187		
	รวม	289	55.581			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	.717	.358	1.757	.174
	ภายในกลุ่ม	287	58.534	.204		
	รวม	289	59.250			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2	.778	.389	1.550	.214
	ภายในกลุ่ม	287	71.992	.251		
	รวม	289	72.770			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**.897**	**.448**	**2.455**	**.088**
	ภายในกลุ่ม	**287**	**52.424**	**.183**		
	รวม	**289**	**53.321**			

**p ≤ .01

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดารัตน์ ไกรนรา (2558) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส นาคปฐม (2559) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี โดยรวมและอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี ประกอบแสง (2560) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตราชนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตราชนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่ามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาบาลทั้ง 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายของสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป จึงทำให้ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานสถานศึกษาโดยมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีสิทธิ และใช้สิทธิในการแสดงออกถึงศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม เปิดโอกาสให้ครูผู้หญิงได้มีสิทธิเท่าเทียมกับครูผู้ชายในการขึ้นสู่ตำแหน่งสูง ๆ ได้มีโอกาสในการเป็นผู้นำในเวทีต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงสิทธิและเสรีภาพที่พัฒนาขึ้นสู่ความเสมอภาค ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นของทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย พละศักดิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า เพศโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ มาลัย (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนะของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ทัศนะของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านตัวแปรเพศ มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย นิลประดับ (2559) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน 4 ฝ่ายมากกว่า ว่าสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานแบบเปิดเผย มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ จึงทำให้มีความคิดเห็นในระดับมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ จันทร์เพ็ญ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงาน การดูแลเอาใจใส่ การให้ความสำคัญ การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากครูทุกคน มีการแบ่งงานในความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ที่ทำงานมาเป็นเวลานานมากน้อยเพียงใด มีการมอบหมายภาระงานการสอนตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน โดยไม่ได้คำนึงถึงประสบการณ์ในการทำงานเป็นหลักว่าคนที่มีประสบการณ์มากกว่าต้องมีภาระงานการสอนที่มากกว่า จึงส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการแสดงความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย นิลประดับ (2559) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ จันทร์เพ็ญ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ ธวัชชัย นิลประดับ (2559) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ด้านหลักคุณธรรมและหลักความมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาขนาดเล็กที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี ประกอบแสง (2560) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตราชนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตราชนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่ามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดเล็ก การติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มบุคคลสามารถทำได้ง่าย สื่อสารเข้าใจตรงกัน มีการมอบหมายหน้าที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมมีบทบาทมีหน้าที่ในการทำงาน มีการช่วยเหลือเหลือกัน ครูทุกคนได้รับการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพอย่างยุติธรรม ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา การเสนอโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งในขณะที่สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่อาจจะไม่สามารถทำได้หรือทำได้น้อยเนื่องจากมีครูจำนวนมาก จึงมีการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานด้านต่าง ๆ เฉพาะกลุ่มบุคคล มีการติดต่อประสานงานเฉพาะกลุ่ม จึงนำมาซึ่งความเห็นที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาส นาคปฐม. (2559). *การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธิดารัตน์ ไกรนรา. (2558). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศสมุทรสงคราม.* การค้นคว้าอิสระ ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธวัชชัย นิลประดับ. (2559). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ธัญลักษณ์ มาลัย. (2563). *ทัศนะของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดนครศรีธรรมราช.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

ยุวดี ประกอบแสง. (2560). *การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตราชนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. (2557). *การสร้างระบบบริการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542.* สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2564 จาก: http://www.dmr.go.th/download/10.pdf.

รอซีด๊ะ เฮ็ง. (2555). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร. (2552). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วารสาร Veridian E-Journal. Vol.2 No. 1 (August 2009), 155 – 174.

สุภาพร คำสำแดง. (2556). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุทธิพงษ์ จันทร์เพ็ญ. (2562). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติบัติการประจำปี พ.ศ. 2564* . กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2.

อำนวย พละศักดิ์. (2559). *หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การเปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1

Comparison of Organizational Climate in Academy by the Opinions of the Teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1

ปัฐมาภรณ์ วิษาสุวรรณ์[1*] และเชาวนี แก้วมโน[2]

Pattamaporn Wilasuwan[1*] and Chaowanee Kaewmano[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** pattamaporn.wil012@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตาม เพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ประชากรคือ ข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,113 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 286 คน ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่คืนกลับ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.811, S.D. = 0.273) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมของครูผู้สอน มิติความสนิทสนม ($\overline{X}$ = 4.007, S.D. = 0.450) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา มิติความกรุณาปรานี ($\overline{X}$ = 4.035, S.D. = 0.790) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตาม เพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา

Abstract

The objective of this research was 1) to study Organizational Climate in Academy by the Opinions of the Teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 and 2) to compare Organizational Climate in Academy under Songkhla primary educational service area office 1 following teacher opinions, which were categorized by gender, academic standing, education level and size of school. The sample was consisted of 286 teachers from Stratified Random Sampling followed by size of school and then use Simple Random Sampling. The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test and one-way analysis of variance.

The results of the study were as follows. 1) the Organizational Climate in Academy by the Opinions of the Teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was rated at the high level ($\overline{X}$ = 3.811, S.D. = 0.273) for teacher behavior the intimate was ranked at the top level ($\overline{X}$ = 4.007, S.D. = 0.450) and for director behavior the kindness was ranked at the top level ($\overline{X}$ = 4.035, S.D. = 0.790). 2) the comparison results Organizational Climate in Academy under Songkhla primary educational service area office 1 showed that teachers who had different gender, academic standing, education level and size of school had not different opinions on Organizational Climate in Academy.

Keyword: Organizational Climate in Academy

บทนำ

ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ทำให้องค์การต่างๆ มีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับองค์การอื่น ๆ จึงต้องพัฒนาด้านบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การบริการที่ดีและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม องค์การสถานศึกษาจึงได้นำเอาแนวความคิดเชิงธุรกิจมาใช้ในการบริหารจัดการที่คำนึงถึงความคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารในองค์การจะต้องแสดงความสามารถในการจัดการกับทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในองค์การ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จ เมธาพร เชื้อหอม (2559) ประกอบกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลก ล้วนส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคม และวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกล่าวคือ ช่วงเวลาที่ผ่านมากลุ่มประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจกันมากขึ้น ซึ่งจากการรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจดังกล่าว ส่งผลให้หลายองค์กรมีการดำเนินธุรกิจในหลายประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมองค์การใหม่ ๆ ที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย ซึ่งการขยายเครือข่ายธุรกิจออกไปนอกประเทศมิใช่เป็นเพียงการก้าวล้ำเส้นเขตพรมแดนในเชิงภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นการก้าวล้ำสู่พรมแดนที่มีความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรม ดังนั้นการสื่อสารย่อมกว้างขวางออกไปทำให้เกิดการบริหารจัดการในวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อที่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้คนเพิ่มมากขึ้น นพดล จินดาธรรม (2553)

บรรยากาศองค์การเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์การให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งบรรยากาศองค์การเป็นสภาพแวดล้อมที่บุคลากรภายในองค์การสามารถรับรู้ได้ บรรยากาศองค์การมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ เพราะบรรยากาศองค์การที่ดีและเหมาะสมจะส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนเพื่อให้บุคลากรในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการทำงานและจะส่งผลให้งานขององค์การมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บรรยากาศองค์การจะเป็นความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานต่อลักษณะที่มองเห็นได้ขององค์การจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน Litwin & Stringer (1968) ดังนั้นองค์การใดที่มีบรรยากาศองค์การที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานจะทำให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีความสุข โดยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานจะต้องเป็นบรรยากาศองค์การที่มีความอบอุ่น ให้การสนับสนุน มีความรับผิดชอบ มีรางวัลในการทำงาน แก้ไขความขัดแย้ง มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น มีมาตรฐานมากขึ้นและบรรลุเป้าหมายการปฏิบัติงานซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี Litwin & Stringer (1968) การเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและส่งผลให้การบริหารงานขององค์การมีประสิทธิภาพได้เร็วขึ้น

จากการศึกษาความหมายของบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาพบว่า บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สภาพทางอารมณ์และการรับรู้ที่เกิดขึ้นต่อการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในองค์การหรือฝ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

อาคาร สถานที่ตั้งของโรงเรียน ลักษณะเฉพาะของโรงเรียน ตลอดจนลักษณะงานของแต่ละโรงเรียนกำหนดให้แต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการรับรู้ทั้งทางตรงทางอ้อมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ สะท้อนความรู้สึกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การและเพื่อนร่วมงาน สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จึงสมควรจัดบรรยากาศให้ดี โรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ดีจะทำให้ ครู ผู้ปกครอง เด็ก บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสุข เกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจและสบายใจมีความต้องการมาโรงเรียน นอกจากนี้ภารดี อนันต์นาวี (2555) ได้กล่าวว่า องค์การจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริหารและพฤติกรรมของครูหรือสมาชิกในสถานศึกษา เนื่องจากพฤติกรรมของกลุ่มสมาชิกภายในสถานศึกษาจะส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารได้ ในทำนองเดียวกันพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารก็จะส่งผลกระทบต่อการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มสมาชิก หรือ กลุ่มผู้ร่วมงานในสถานศึกษาด้วยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหารและพฤติกรรมของครูหรือผู้ร่วมงานในองค์การ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดบรรยากาศองค์การในรูปแบบต่าง ๆ จึงได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบบรรยากาศองค์การจากพฤติกรรมของผู้บริหารและพฤติกรรมของครูผู้สอน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาทั้งตัวผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

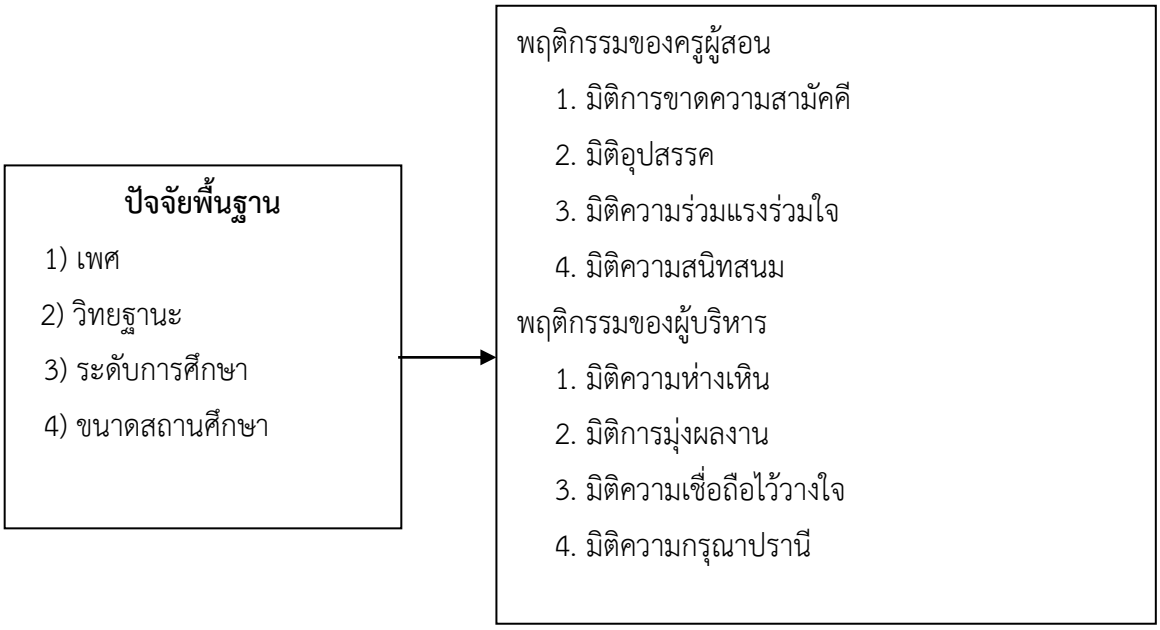
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามแนวความคิดของ ฮาลปิน และครอฟท์ (Halpin & Croft (1972) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยฮาลปิน และครอฟท์ กล่าวว่า บรรยากาศองค์การในโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริหารในฐานะผู้นำของโรงเรียน และพฤติกรรมของครูผู้สอน ในฐานะกลุ่มบุคคลในโรงเรียน องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในโรงเรียน ประกอบด้วย ลักษณะพฤติกรรม 2 ส่วนมารวมกัน คือ พฤติกรรมของครูผู้สอน และพฤติกรรมของผู้บริหาร โดยแบ่งออกเป็นพฤติกรรมของครูผู้สอน 4 มิติ 1) มิติการขาดความสามัคคี 2) มิติอุปสรรค 3) มิติความร่วมแรงร่วมใจ 4) มิติความสนิท

สนม และพฤติกรรมของผู้บริหาร จำนวน 4 มิติ 1) มิติความห่างเหิน 2) มิติการมุ่งผลงาน 3) มิติความเชื่อถือไว้วางใจ 4) มิติความกรุณาปรานี รวมเป็น 8 มิติ โดยเชื่อว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นตัวเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้นภายในองค์การ และมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้บรรยากาศองค์การยังมีความสำคัญต่อด้านการบริหารจัดการ ทั้งต่อผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ ในองค์การเป็นอย่างมากซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายด้วย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา อาจมาจากปัจจัยพื้นฐานของครู เช่น เพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ โพธิภูงา (2560) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานต่างกันมี ความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอนาหม่อม

ประชากรของการวิจัย คือ ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,113 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (1970) จำนวน 286 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรตามขนาดสถานศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามแนวคิดของ ฮาลปิน และครอฟท์ (1972) วัดจากพฤติกรรมของครูผู้สอนและพฤติกรรมของผู้บริหาสถานศึกษา 8 มิติแบ่งเป็นพฤติกรรมของครูผู้สอน 4 มิติ ดังนี้ มิติการขาดความสามัคคี มิติอุปสรรค มิติความร่วมแรงร่วมใจมิติความสนิทสนม และพฤติกรรมของผู้บริหาร 4 มิติ ดังนี้ มิติความห่างเหิน มิติการมุ่งผลงาน มิติความเชื่อถือไว้วางใจ มิติความกรุณาปรานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู เขต 1 มีข้อคำถาม 40 ข้อ แบ่งเป็นพฤติกรรมของครูผู้สอน จำนวน 4 ด้าน 1) มิติการขาดความสามัคคี 2) มิติอุปสรรค 3) มิติความร่วมแรงร่วมใจ 4) มิติความสนิทสนม และพฤติกรรมของผู้บริหาร จำนวน 4 ด้าน 1) มิติความห่างเหิน 2) มิติการมุ่งผลงาน 3) มิติความเชื่อถือไว้วางใจ 4) มิติความกรุณาปรานี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ โดยดัดแปลงจากเครื่องมือของ จิราวัลย์ พิมพ์บาล (2559) และเครื่องมือของ มนตรี ศรีจันทร์อินทร์ (2559) ฮาลปิน และครอฟท์ (Halpin & Croft (1972) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .86

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

deviation : S.D.) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2552)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 มีบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 มีบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 มีบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 มีบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 มีบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน (ร้อยละ 79.70) เป็นครูที่ไม่มีวิทยฐานะจำนวน 143 คน (ร้อยละ 50.00) ระดับการศึกษาเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน (ร้อยละ 76.90) และขนาดของสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 142 โรง (ร้อยละ 49.70)

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมของครูผู้สอน มิติความสนิทสนม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มิติความร่วมแรงร่วมใจ มิติอุปสรรค และมิติการขาดความสามัคคี ตามลำดับ พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา มิติความกรุณาปรานี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มิติการมุ่งผลงาน มิติความเชื่อถือไว้วางใจ และมิติความห่างเหิน ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม (n = 286)

บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาแบ่งตามพฤติกรรมของครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมของครูผู้สอน			
1. มิติการขาดความสามัคคี	3.333	0.406	ปานกลาง
2. มิติอุปสรรค	3.513	0.517	มาก
3. มิติความร่วมแรงร่วมใจ	3.954	0.410	มาก
4. มิติความสนิทสนม	4.007	0.450	มาก
พฤติกรรมผู้บริหาร			
1. มิติความห่างเหิน	3.821	0.478	มาก
2. มิติการมุ่งผลงาน	3.945	0.549	มาก
3. มิติความเชื่อถือไว้วางใจ	3.878	0.543	มาก
4. มิติความกรุณาปรานี	4.035	0.790	มาก
รวม	**3.811**	**0.273**	**มาก**

3. เปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวิทยฐานะ พบว่า ครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5. เปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมไม่แตกแตกต่างกัน

6. เปรียบเทียบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมไม่แตกแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากองค์การที่ดีจะต้องเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีภายในองค์การเพื่อให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ประกอบกับพฤติกรรมของครูและผู้บริหาร มีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศขององค์การในสถานศึกษา สอดคล้องกับ อภิวรรณ กันวิเชิญ (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ อำเภอโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า บรรยากาศองค์การในโรงเรียนตามความเห็นของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ อำเภอโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พัชชานันท์ โภชฌงค์ (2562) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 พบว่า บรรยากาศองค์การในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระสีพล พิลาสุตา (2558) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 จำแนกตามเพศ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านพบว่า

2.1 ครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันด้วย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ผู้บริหารให้ความเอาใจใส่ครูทั้งเพศชายและเพศหญิงอย่างเท่าเทียมกัน มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ครูทุกคน และภายในองค์การครูทุกคนให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ครูมีความสนิทสนม ไว้ใจซึ่งกันและกัน จึงทำให้ครูมีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ โพธิภูงา (2560) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมุติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับทุกด้านไม่แตกต่างกันกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน ยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ในบรรยากาศและองค์การเดียวกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้อง คฑาวุธ ม่วงแก้ว (2558) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี พบว่า ครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านมิติการมุ่งผลงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาจเป็นเพราะ ครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจุดมุ่งหมายหลักในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเพื่อให้ได้ผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ส่วนด้านมิติการขาดความสามัคคี ด้านมิติอุปสรรค ด้านมิติความร่วมแรงร่วมใจ ด้านมิติความสนิทสนม ด้านมิติความห่างเหิน ด้านมิติความเชื่อถือไว้วางใจ และด้านมิติความกรุณาปรานี ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ให้ความสำคัญต่อครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งครูทุกคนได้รับความไว้วางใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกรุณาปรานี ซึ่งกันและกัน ครูมีความสนิทสนมกัน จึงอาจทำให้ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวีร์ รุจพงษ์จันทร์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน บรรยากาศองค์การและความผูกพันต่อองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรในบริษัท เมืองโบราณ จำกัด พบว่า สมาชิกในองค์การที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การและความผูกพันต่อองค์การ ไม่แตกต่างกัน

2.4. ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้ไม่ว่าสถานศึกษาจะมีขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ บรรยากาศที่เกิดขึ้นภายในองค์การมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จ ต่อประสิทธิผลของงานเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านมิติการขาดความสามัคคี ด้านมิติอุปสรรค ด้านมิติความร่วมแรงร่วมใจ ด้านมิติความสนิทสนม ด้านมิติความห่างเหิน ด้านมิติการมุ่งผลงาน และด้านมิติความเชื่อถือไว้วางใจ ไม่แตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

คทาวุธ ม่วงแก้ว. (2558). *บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

จิราวัลย์ พิมพ์บาล. (2559). *การศึกษาบรรยากาศองค์การของกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.* พิมพ์ครังที 10. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

ธีรวีร์ รุจพงษ์จันทร์ และ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2016) *ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานบรรยากาศองค์การ และความผูกพันต่อองค์การ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของบุคลากร บริษัท เมืองโบราณ จำกัด.* วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 27(1), 30-38.

นพดล จินดาธรรม. (2553). *Cross culture diversity: วัฒนธรรมปัจเจกบุคคลบนพื้นฐานของความต่าง.* วารสารการเงินการคลัง.

พัชชานันท์ โภชฌงค์. (2562). *บรรยากาศองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3.* วิทยานิพนธ์สูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระสีพล พิลาสุตา. (2558). *บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.

ภารดี อนันต์นาวี. (2555). *หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี: มนตรี.

เมธาพร เชื้อหอม. (2559). *บรรยากาศองค์การในโรงเรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

มนตรี ศรีจันทร์อินทร์. (2559). *บรรยากาศองค์การของโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จันทบุรี-ตราด.*สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สมเจตน์ วโรกร. (2556). *การศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อภิวรรณ กันวิเชิญ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ อำเภอโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.* สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อนุวัฒน์ โพธิภูงา. (2560). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

Halpin, A. W., & Croft, D. B. (1972). *The organizational climate of schools.* Chicago, IL: Midwest Administration Center of the University of Chicago.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Litwin, G.H.& Stringer, R.A. (2002). Motivation and Organizational Climate. Massachusetts: Harvard University Press.

ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

The Needs assessment of the Student Support System Under The Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun

ไกรฤกษ์ วิษาสุวรรณ์[1*] และสุดาพร ทองสวัสดิ์[2]

Krairerk Wilasuwan[1*] and Sudaporn Thongsawad[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University University.

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** krairerk.wil049@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 2. ประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 284 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าจัดลำดับความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.341, S.D. = 0.446) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน สภาพที่คาดหวังในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.539, S.D. = 0.470) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านและอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน 2) ด้านผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน อยู่ใน

ระดับสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.09) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.05) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.04) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ($PNI_{modified}$ = 0.03) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.02) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The objective of this research was 1) to study current conditions and desirable conditions of the Student Support System Under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun and 2) to study the results of the needs analysis regarding the operation according to the Student Support System Under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun, the sample size consisted of 284 teachers. Research instrument was questionnaires; Cronbach's alpha coefficient was 0.98. The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$).

The results of the study were as follows. 1) The current state of operation in accordance with the student support system in general was at a high level ($\bar{X}$ = 4.341, S.D. = 0.446) and when considered in each aspect, it was found that in the high level in all 5 aspects. The desirable condition in operation according to the student support system was in the highest level ($\bar{X}$ = 4.539, S.D. = 0.470) when considered in each aspect, it was found that in the highest level 3 aspects and in a high level 2 aspects. 2) The results of the needs analysis regarding the operation according to the Student Support System Under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun found that the need for the student promotion was at the level of Highest ($PNI_{modified}$ = 0.09). The second was student referrals ($PNI_{modified}$ = 0.05) The 3rd was prevention and problem Solving ($PNI_{modified}$ = 0.04). The 4th was knowing each student individually ($PNI_{modified}$ = 0.03) and the last one was screening ($PNI_{modified}$ = 0.02).

Keywords: Needs assessment, the Student Support System

บทนำ

สังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้แทรกซึมสู่วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทุกรูปแบบ ทำให้คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และเต็มไปด้วยสถานการณ์ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน นอกจากนี้การไหล่บ่าของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาสู่สังคมไทย ด้วยกระบวนการทางทุนนิยมและบริโภคนิยม ในขณะที่วัฒนธรรมดั้งเดิมนับวันแต่จะอ่อนแอลง ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว จนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และความล้มเหลวทางด้านการเรียน ความไม่มั่นคงในอนาคตเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันในจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต แม้ว่าผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และคนทำงานด้านเด็กจะให้ความรักความปรารถนาดีอย่างมากมายเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยหรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังไว้ จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่น ๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคม ติดการพนัน นิยมเสี่ยงโชค การมั่วสุมในหอพัก ไม่ชอบไปโรงเรียน หนีเรียน ทำร้ายร่างกายรังแกกันเอง หมกมุ่นกับสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ นิยมบริโภคอาหารที่ไม่มีประโยชน์ อาหารที่ไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ เครียด ซึมเศร้า มองโลกในแง่ร้าย ไม่สนใจต่อปัญหาสังคม อย่างไรก็ตามเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ จากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้คนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคงแนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นใน การดำรงชีวิต ศิริ โชคสกุล (2559) สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา ในด้านทักษะได้อย่างดีเยี่ยม และผ่านการประเมินให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีคุณภาพเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมอย่างมีความสุขและมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างอิสระ เมื่อนักเรียนเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในระบบของสถานศึกษา การดูแลป้องกันช่วยเหลือและสนับสนุนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการที่จะแก้ปัญหาของนักเรียนให้รอดพ้นภัยและอุปสรรคต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นกับการ

เรียนรู้ของนักเรียนได้ สุภัสสร สุริยะ (2562) โรงเรียนต้องวางแผนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนในด้านวิชาการและความรู้กับผู้เรียน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ได้กำหนดแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้ 1)พัฒนาเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นคุณธรรม นำความรู้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 2) ครูที่ปรึกษาครูแนะแนว เครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน เครือข่ายผู้ปกครอง และระบบส่งเสริม ความประพฤตินักเรียนเพื่อสร้างภูมิต้านทานให้แก่เยาวชน รวมทั้งส่งเสริมงานอาชีพและการมีงานทำแก่นักเรียนระหว่างปิดภาคเรียน และ 3) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งเพื่อรองรับการจัดการศึกษาฟรี 15 ปี ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จึงกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยโรงเรียนต้องมีการวางแผนที่ชัดเจนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญามีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล.ออนไลน์ (2560)

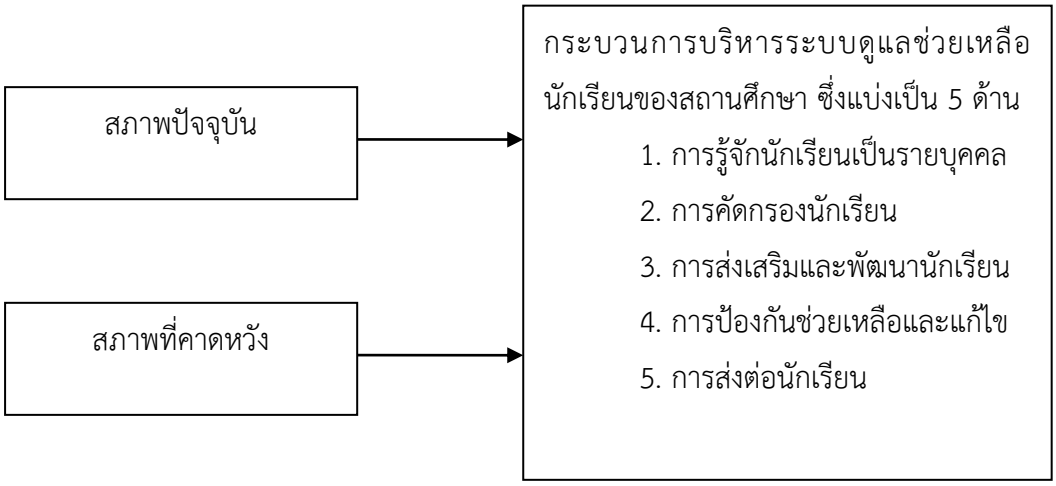
จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งในด้านการป้องกันและการส่งเสริมและพัฒนาการดูแลช่วยเหลือ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
2. เพื่อประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยศึกษาจากสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ตามกระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) จากกรอบแนวคิดดังกล่าว แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 53 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในจังหวัดสงขลา จำนวน 41 โรงเรียน และจังหวัดสตูล จำนวน 12 โรงเรียน

ประชากรของการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,841 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (1970) เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วน

กลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรตามขนาดสถานศึกษา แล้วนำมาจับสลากแบบไม่คืนกลับ (Sampling Without Replacement) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 284 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยเพศ วิทยฐานะ และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบของไลเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) สุวรีย์ ศิริโภคาภิรมย์ (2553) โดยขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	จำนวน 5 ข้อ
2. การคัดกรองนักเรียน	จำนวน 5 ข้อ
3. การส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน	จำนวน 5 ข้อ
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข	จำนวน 5 ข้อ
5. การส่งต่อนักเรียน	จำนวน 5 ข้อ

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ โดยดัดแปลงจากเครื่องมือของ นพเกล้า ทองธรรมมา (2563) และเครื่องมือของ กรรณสพร ผ่องมาศ (2561) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีระดับผลการดำเนินงานโดยยึดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

2. สภาพที่คาดหวังในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านและอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวม (n = 284)

การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.390	.380	มาก	4.548	.560	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.438	.697	มาก	4.507	.629	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.236	.519	มาก	4.628	.427	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.364	.684	มาก	4.530	.510	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.276	.675	มาก	4.481	.571	มาก
รวม	**4.341**	**.446**	**มาก**	**4.539**	**.470**	**มากที่สุด**

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านการส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ลำดับที่ 3 คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวม

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D)	(I-D)	$PN_{Imodified}$ $\frac{(I-D)}{D}$	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	4.50	4.39	0.11	0.03	4
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.51	4.43	0.08	0.02	5
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.62	4.23	0.39	0.09	1
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.53	4.36	0.17	0.04	3
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.48	4.27	0.21	0.05	2
รวมเฉลี่ย	**4.53**	**4.34**	**0.19**	**0.05**	

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยโรงเรียนต้องมีการวางแผนที่ชัดเจนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญามีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล.ออนไลน์.2560) จึงส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรดา มลิลาและเพ็ญนภา สุขเสริม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัชร์ ทะไรและคึกฤทธิ์ ศิลาลาย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตวังทองหลาง ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติของโรงเรียนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า สภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพปัจจุบันบ่งบอกถึงคุณภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง5ด้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้สภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเกล้า ทองธรรมมา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน

3) ผลการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านการส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุด ลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ลำดับที่ 3 คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผู้วิจัยได้ประมวลข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมนักเรียน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) นอกจากนี้ ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน และกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน

2. ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาความจัดให้มีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญภายในโรงเรียนที่เป็นผู้รับการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล เป็นต้น จากนั้นควรพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

3. ด้านการป้องกันและการแก้ไขนักเรียน สถานศึกษาควรพิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา รวมถึงกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และมีการจัดทำบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาและวิธีการช่วยเหลือนักเรียน และสถานศึกษาประสานงานกับบุคคลเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

4. ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาจำเป็นต้องทำการสำรวจสถิติการมาเรียน การเข้าชั้นเรียนของนักเรียน มีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อขอข้อมูลของนักเรียนอยู่ใน คือ สถานศึกษามีการสำรวจข้อมูลของนักเรียนเพิ่มเติมทุก ๆ ภาคเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีวิธีการเก็บรวมรวมข้อมูลของนักเรียนโดย การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน

5. ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาต่าง ๆ สถานศึกษามีผลการคัดกรองนักเรียนโดยบันทึกในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล โดยพิจารณาข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนด้วย เพื่อจัดนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา แล้วจัดทำรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรดา มลิลาและเพ็ญนภา สุขเสริม. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(20), 29 – 42.

กรรณสพร ผ่องมาส. (2561). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง. สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2562. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ณัฐพัชร์ ทะไรและคึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (2564). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตวังทองหลาง. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(3), 199 – 213.

นพเกล้า ทองธรรมมา. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2542). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ศิริ โชคสกุล. (2559). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนรัตนโกสินทร์ 9 จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนิสา มาสุข (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุภัสสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.

สุวรีย์ ศิริโภคาภิรมย์. (2553). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

Administration of the Student Support System of School Administrators under Secondary Education Service Area Office in Phathalung

อภิญญา สงนุ้ย[1*] และเชาวนี แก้วมโน[2]

Apinya songnui[1*] and Chaowanee Kaewmano[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Apinya.son034@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 292 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.576, S.D. = 0.441) รองลงมาคือ ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข ($\overline{X}$ = 4.510, S.D. = 0.533) ส่วนด้านการส่งต่อนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในอันดับต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.343, S.D. = 0.648) และ 2) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวม

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสบการณ์การทำงาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of administration of the student support system of school administrators under control of secondary education service area office in Phathalung, 2) to compare administration with good governance of school administrators under control of secondary education service area office in Phathalung following work experience and size of school. The sample size consisted of 292 director and teachers. The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way analysis of variance.

The results of the study were as follows. 1) the administration of the student support system of school administrators under control of secondary education service area office in Phathalung was rated at the high level and when considering each component individually, the result was found of promotion and development of students was ranked at the top ($\overline{X}$ = 4.576, S.D. = 0.441) followed by that of prevention, help and correction ($\overline{X}$ = 4.510, S.D. = 0.533), whereas the aspect of student referral was at the bottom level ($\overline{X}$ =4.343, S.D. = 0.648) and 2) the comparison result of administration of the student support system of school administrators under control of secondary education service area office in Phathalung showed that director and teachers that have different work experience have an opinion about the administration of the student support system of school administrators under control of secondary education service area office in Phathalung. Overall there was a statistically significant difference at the .001 level, no difference in opinion of director and teachers that operate in different-sized school about the administration of the student support system of school administrators under control of secondary education service area office in Phathalung.

Keywords: A administrative of the Student Support System, school administrator, work experience

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวนโยบายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานงานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียน เช่น ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และนอกโรงเรียน เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่ายดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียนอย่างมีคุณภาพ อันจะส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จและมี ประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในโรงเรียนทุกโรงเรียน โดยการดำเนินงานจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงและสามารถ หาวิธีป้องกันหรือแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ทันการณ์ เนื่องจากทุกปัญหาล้วนมีสาเหตุและไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่เป็นการสั่งสมประสบการณ์ที่มีผลเชิงลบต่อพฤติกรรม ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก การกระทำ ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น ปัญหาก็จะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ยากแก่การแก้ไข

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดกระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเตรียมการและวางแผน 2) ด้านการดำเนินงานและติดตาม 3) ด้านการประเมินผล และ 4) ด้านรายงานผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อ การตรวจสอบการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้ให้การสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาและได้จัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดขึ้น 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านปัจจัย (Input) มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) และมาตรฐานด้านผลผลิต (Output)

สภาพสังคมไทยได้เกิดภาวะวิกฤตทางสังคม คือ ภัยจากสารเสพติด ภัยจากการละเมิดทางเพศ ความล้มเหลวทางการเรียน การงาน อาชีพ ความรุนแรง จากการใช้กาลังกลั่นแกล้งและรังแก อุบัติภัยต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดคือ กลุ่มเด็กและเยาวชนของชาติโดยเฉพาะภัยจากสารเสพติด ภัยจากการละเมิดทางเพศ และความล้มเหลวทางการศึกษา จากสภาวะดังกล่าวทำให้หลายฝ่ายวิเคราะห์ว่าเป็นผลจากการจัดการศึกษาที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายดังกล่าว คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และ

มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้เรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ จึงทำให้เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่หาทางออกโดยการพึ่งสารเสพติด และใช้ความรุนแรงในการแกไขปัญหาดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547)

เมื่อพิจารณาจากรายงานปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพัทลุง พบว่า โรงเรียนในพัทลุงประกอบด้วย 4 สหวิทยาเขต คือ สหวิทยาเขตพัทลุง ประกอบด้วย 8 โรงเรียน มีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ร้อยละ 54 มีนักเรียนที่ส่งต่อร้อยละ 5 สหวิทยาเขตตะโหมด ประกอบด้วย 6 โรงเรียน มีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ร้อยละ 29 ไม่มีนักเรียนที่ส่งต่อสหวิทยาปากพะยูน ประกอบด้วย 5 โรงเรียน มีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ร้อยละ 15 ไม่มีนักเรียนที่ส่งต่อ และสหวิทยาเขตควนขนุน ประกอบด้วย 8 โรงเรียน มีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงร้อยละ 33 มีนักเรียนที่ส่งต่อ ร้อยละ 12 (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลทางการศึกษา สพม.12. 2562)

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนให้ดีขึ้น จึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำจะต้องให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการติดตาม กำกับนิเทศ และด้านการประเมินผล เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในฝ่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งในด้านการป้องกันและการส่งเสริมและพัฒนาการดูแลช่วยเหลือตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง และศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปใช้ในการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

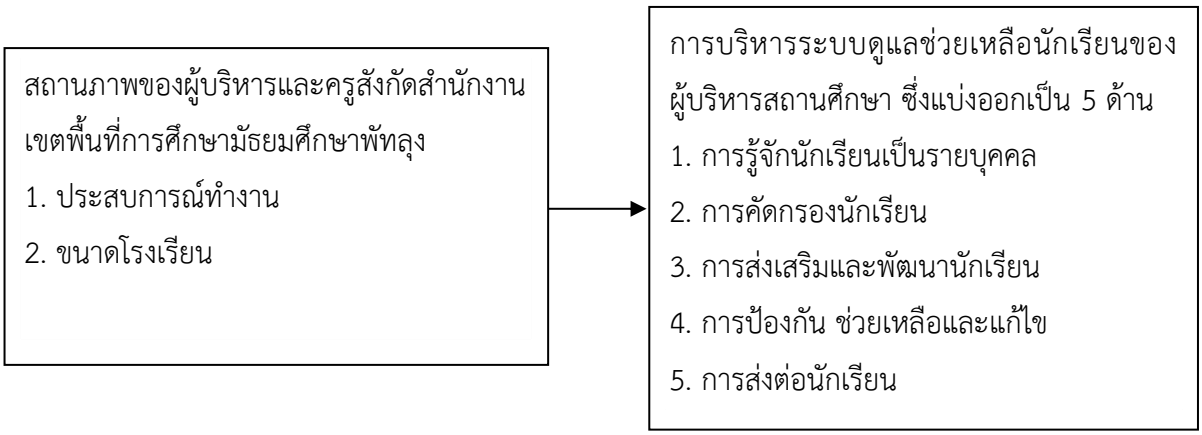
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของฟาโย (Fayo, 1916 อ้างถึงใน ดำรง วัฒนา, 2545) หลักในการจัดการนั้นควรยืดหยุ่นและสามารถปรับไปตามตัวแปรต่าง ๆ เขาได้กำหนดหลักการสำหรับผู้บริหารไว้ 14 ประการ คือ 1) การแบ่งงานกันทำ เป็นการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ 2) อำนาจสั่งการ เป็นอำนาจสั่งการ ซึ่งเป็นอำนาจอันชอบธรรมของบรรดาผู้ที่มีตำแหน่ง เพื่อสามารถที่จะออกคำสั่งในการทำงานได้ โดยผู้ออกคำสั่งต้องมีความรับผิดชอบต่อคำสั่งในการทำงานได้ 3) ระเบียบวินัย เป็นระเบียบวินัยที่คนในองค์การต้องเคารพและยอมรับ เพื่อสร้างสถานภาพงานที่เป็นระเบียบเรียบร้อย 4) หลักการ “สั่งการโดยคน ๆ เดียว” เป็นหลักการซึ่งคุ้นเคยในชื่อ ของหลัก “เอกภาพในการบังคับบัญชา” ลูกน้องจะต้องฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง รวมถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานก็จะต้องรายงานกับผู้บังคับบัญชาโดยตรง 5) การมีทิศทาง คือการมีทิศทาง หรือเป้าหมายเดียวกัน โดยแต่ละ กลุ่มงานย่อย (กอง, แผนก, ฝ่าย) ในองค์การที่มีกิจกรรมแตกย่อยออกมา 6) ประโยชน์ส่วนรวม เป็นประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน 7) หลักการตอบแทน เป็นหลักการตอบแทนการทำงาน ซึ่งถือเป็นแนวทางที่คนงานจะต้องได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม 8) หลักการรวมอำนาจ เป็นหลักการรวมอำนาจ หมายถึงระดับมากน้อยที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งฟาโย (Fayol) เห็นว่าการใช้อำนาจ หน้าที่ในการตัดสินใจควรกระทำที่สายการบังคับบัญชาระดับสูงที่สุดที่เป็นไปได้ในสถานการณ์นั้น ๆ 9) การมีสายการบังคับบัญชา เป็นการมีสายการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นเสมือนห่วงโซ่หรือเส้นทางของคำสั่งและติดต่อสื่อสารใด ๆ ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องในแต่ละสายงาน ภายใต้โครงสร้างของแต่ละองค์การ 10) การจัดระเบียบ เป็นการจัดระเบียบหรือการจัดให้คน ตลอดจนวัตถุสิ่งของได้ อยู่ในที่ ๆ ควรอยู่ นั่นคือใช้คนให้เหมาะกับงาน จัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบ และมีระเบียบ เกี่ยวกับงานพัสดุ 11) ความเที่ยงธรรม เป็นความเที่ยงธรรมที่ฟาโย (Fayol) กล่าวถึงหลักข้อนี้ว่า นักบริหารควรมีทั้งความยุติธรรมและความโอบอ้อมอารี 12) หลักความมั่นคงในตำแหน่งงานของบุคคลกร เป็นหลักความมั่นคงในตำแหน่งงานของบุคคลกร เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน บุคลากรพัฒนานักบริหาร 13) ความคิดริเริ่ม หมายถึง พลังที่จะคิดให้เกิดแผนงาน แล้วทำต่อไปจนสำเร็จ จะเกิดได้ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับการจูงใจและมีความพึงพอใจในงาน 14) สามัคคีคือพลัง เป็นภาษิตที่ว่า สามัคคีคือพลัง หมายถึง การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม อันจะทำให้เกิดความกลมเกลียวและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ

หากผู้บริหารนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ย่อมทำให้การบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารมีการดำเนินงานการจัดการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับไปตามตัวแปรต่าง ๆ ได้ ส่งผลให้ครูสามารถดำเนินงานได้แบบไม่ตึงเครียดจนเกินไป โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร อาจมาจากปัจจัยพื้นฐานของครู เช่น ประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญชัย ผิวงาม (2557) พบว่า เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม แตกต่างกัน และผลการวิจัยของ ประนอม แก้วสวัสดิ์ (2556) พบว่า ขนาดของ

โรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยสามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ประกอบด้วย 4 สหวิทยาเขต ได้แก่ สหวิยาเขตเมืองพัทลุง สหวิทยาเขตควนขนุน สหวิทยาเขตตะโหมด และสหวิทยาเขตปากพะยูน

ประชากรของการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,223 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. 2564)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 292 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรต้น คือ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ตัวแปรตาม คือ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนด จำนวน 5 ด้าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน (ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน) และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .982

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 แบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างมี ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียน โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ค้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อนักเรียน การแปลความหมายของคะแนนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึงการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 292 คน พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 และขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.82

2. ระดับความคิดเห็นการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 2) ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวม (n=292)

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.472	0.427	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.490	0.501	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.576	0.441	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข	4.510	0.533	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.343	0.648	มาก
รวม	**4.478**	**0.447**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน(n=292)

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3	2.559	.853	4.859**	.003
	ภายในกลุ่ม	288	50.553	.176		
	รวม	291	53.111			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	5.961	1.987	8.505**	.000
	ภายในกลุ่ม	288	67.284	.234		
	รวม	291	73.244			
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	7.829	2.610	15.400**	.000
	ภายในกลุ่ม	288	48.804	.169		
	รวม	291	56.632			
4. ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	3	5.600	1.867	6.956**	.000
	ภายในกลุ่ม	288	77.288	.268		
	รวม	291	82.888			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	6.013	2.004	4.961**	.002
	ภายในกลุ่ม	288	116.358	.404		
	รวม	291	122.371			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	3	**4.531**	**1.510**	**8.098****	**.000**
	ภายในกลุ่ม	288	**53.718**	**.187**		
	รวม	291	**58.249**			

**p ≤ .01

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน (n=292)

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3	.936	.312	1.721	.163
	ภายในกลุ่ม	288	52.176	.181		
	รวม	291	53.111			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	.883	.294	1.171	.321
	ภายในกลุ่ม	288	72.362	.251		
	รวม	291	73.244			
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.004	.668	3.522*	.015
	ภายในกลุ่ม	288	54.628	.190		
	รวม	291	56.632			
4. ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	3	.786	.262	.919	.432
	ภายในกลุ่ม	288	82.102	.825		
	รวม	291	82.888			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.794	.598	1.428	.235
	ภายในกลุ่ม	288	120.577	.419		
	รวม	291	122.371			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	3	**1.063**	**.354**	**1.784**	**.150**
	ภายในกลุ่ม	288	**57.183**	**.199**		
	รวม	291	**58.249**			

*p ≤ .05

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 292 คน จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.49 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.91 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.17 และมีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.41 ตามลำดับ และจำแนกตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 30.82 รองลงมาคือปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.45 รองลงมาคือปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 25.68 และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 14.04 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จากการศึกษา พบว่า ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อนักเรียนตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe’

Method) พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก กับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อพร อ่อนน้อม (2554) ได้ศึกษาการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพงษ์ เจริญไชย (2554) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 2 ผลการวิจัยพบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวัต ลายน้ำเงิน (2560) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่าทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัสสร สุริยะ (2562) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลา และเพ็ญนภา สุขเสริม (2564) ได้ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ผิวงาม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 001 และเมื่อพิจารราเป็นรายด้านพบว่า 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 11-15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความรู้ความเข้าใจการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า ว่าต้องมีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ผิวงาม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ของผู้บริหารและครูที่มาอายุต่างกันย่อมมีวิธีการคัดกรองนักเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสถียร สุดหนองบัว (2557) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการคัดกรองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตที่ระดับ .001 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5-10 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสถียร สุดหนองบัว (2557) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตที่ระดับ .001 4) ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ผิวงาม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะ

เกษ ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี กับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพงศ์ เจริญไชย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นด้านการส่งต่อนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน แต่เป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ไปที่นักเรียน เพราะแต่ละโรงเรียนย่อมมีนักเรียนที่แตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ผู้บริหารและครูต่างก็ต้องหาวิธีการดำเนินงานที่ใช้ได้ผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนอม แก้วสวัสดิ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูที่สังกัดขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ หัตถกิจ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียนพบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีการติดต่อประสานงานที่ง่าย หรือมีวิธีการดำเนินงานที่เป็นระบบ ไม่ซับซ้อน เพราะโรงเรียนขนาดเล็กย่อมมีจำนวนครู จำนวนนักเรียนในโรงเรียนค่อนข้างน้อย ทุกคนจึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560 ก). *คู่มือการปฏิบัติงานพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา.* กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

กรดา มลิลาและเพ็ญนภา สุขเสริม. (2564). *การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1.* วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 8(20), 29-42.

ชาญชัย ผิวงาม. (2557). *การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ดำรง วัฒนา. (2545). *ทฤษฎีองค์การ.* ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประนอม แก้วสวัสดิ์. (2556). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดุแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

เรวัต ลายน้ำเงิน. (2560). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).

วีรพงษ์ เจริญไชย. (2554). *สภาพปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

สุภัสสร สุริยะ. (2562). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร.* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).

สุทธิรัตน์ หัตถกิจ. (2552). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสถียร สุดหนองบัว. (2557). *สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2564.* กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง.

เอื้อพร อ่อนน้อม. (2554). *การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement.* 30 (3): 607 – 610.

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่มของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Cooperative Learning by Using LT Technique with Graphic Organizers to Develop Learning Achievement and Group Process Skills in Social Studies Religion and Culture Department for Grade 8th Secondary Students

นิลุบล ศิลปธนู[1*], ชวนพิศ ชุมคง[2] และพัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล[2]

Niloobol Sinlaphathanoo[1*], Chuanphit Chumkhong[2] and Phatsarabet Wetwiriyasakun[2]

[1] หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, สถาบันมหาวิทยาลัยทักษิณ*

[1] Graduate student, Department of Master of Education, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Master of Education, Faculty of Education, Thaksin University University.

*Corresponding author, E-mail: daw_neelubon@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนนักเรียน 249 คน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 7 แผน โดยใช้เวลา 14 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลัง เรื่อง ทวีปยุโรป เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ 3) แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียน

หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติดังนี้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐานโดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับดี 3) นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิค LT, เทคนิคผังกราฟิก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะกระบวนการกลุ่ม

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the learning achievement of grade 8th secondary students by conducting the cooperative learning before and after studying by using LT technique with graphic organizers in Social Studies Religion and Culture Department, 2) to study group process skills of grade 8th secondary students after proceeding the cooperative learning with the use of LT technique and graphic organizers in Social Studies Religion and Culture Department, and 3) to study grade 8th secondary students' satisfaction toward the collaborative learning by using LT technique, together with the graphic organized in Social Studies Religion and Culture Department. The population in this research were 249 grade 8th secondary students from 7 classrooms at Satri Pak Phanang School, Pak Phanang district, Nakhon Si Thammarat province studying in the second semester of the academic year 2021. In relation to the samples, 40 students in the grade 8th secondary class 1 were obtained from Cluster Random Sampling using the classroom as a unit for randomization. The research instruments consisted of 1) the seven cooperative learning plan using LT technique and graphic organizers in 14 hours, 2) the learning achievement test at before and after studying Europe in a form of 30 multiple choices, 3) an assessment form for the group process skills of students after conducting collaborative learning by using LT technique and graphic organizers at a rating scale of

level 3, and 4) a survey of the students' satisfaction toward the collaborative learning using LT technique and graphic organizers at a rating scale of level 5. Moreover, in order to analyze the data, the statistical values were utilized including mean, standard deviation, and hypothesis test statistics using t-test formula (Dependent Samples).

The results showed that 1) The students obtained higher learning achievement after receiving the collaborative learning by using LT technique with graphic organizers in Social Studies Religion and Culture Department than before receiving with a statistically significant at the .01 level. 2) The students achieve the group process skills at a good level after obtaining the collaborative learning by using LT technique with graphic organizers in Social Studies Religion and Culture Department. 3) The students were impressed with the collaborative learning with the use of LT technique and graphic organizers in Social Studies Religion and Culture Department at a high level.

Keywords: Cooperative learning, LT technique, Graphic organizers, Learning achievement, Group process skills

บทนำ

โลก วิถีชีวิต และการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีการเปิดกว้าง ยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ ทักษะการคิด ทักษะการทำงาน ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการใช้ชีวิตให้แก่นักเรียน (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. 2561; อ้างอิงจาก Whitehead. 1931)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา 3 สาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากขอบข่ายวิชานั้นมีเนื้อหาจำนวนมาก ซับซ้อน ทำให้นักเรียนเกิดความอคติ นำสู่ความเบื่อหน่าย และขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และร้อยละ 50 พบว่า นักเรียนนั้นขาดทักษะกระบวนการกลุ่มซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับพอใช้เช่นกัน อ้างอิงข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2563 (โรงเรียนสตรีปากพนัง. 2563)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT (Learning Together) เป็นหนึ่งในเทคนิคการสอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบกลุ่มร่วมมือ (Cooperative Learning) โดยการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4-5 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน โดยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาเนื้อหาและทำใบงาน กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนได้

รับผิดชอบการทำงานร่วมกัน เช่น เป็นผู้อ่าน เป็นผู้จดบันทึก เป็นผู้นำเสนอรายงาน เป็นต้น ทำให้ทุกคนได้ช่วยกันทำงาน จนได้ผลงานที่สำเร็จ หากกลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ถือว่ากลุ่มนั้นเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ (ทิศนา แขมมณี. 2563)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก (Graphic Organizers) เป็นเทคนิคที่แสดงโครงสร้างของการคิด กระบวนการคิด ความสัมพันธ์ของกระบวนการคิดตั้งแต่ต้นจนจบ การใช้เทคนิคผังกราฟิกในการจัดการเรียนรู้ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดซึ่งเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ช่วยในการจดจำ รวบรวม จำแนก แยกแยะ เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของความคิดหลักและความคิดรอง ตลอดจนถึงรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนเข้าใจข้อมูลทั้งหมดอย่างชัดเจน แม่นยำ และยาวนาน เหมาะสมอย่างมากที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับ รายวิชาสังคมศึกษา 3 สาระภูมิศาสตร์ ที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก และซับซ้อน

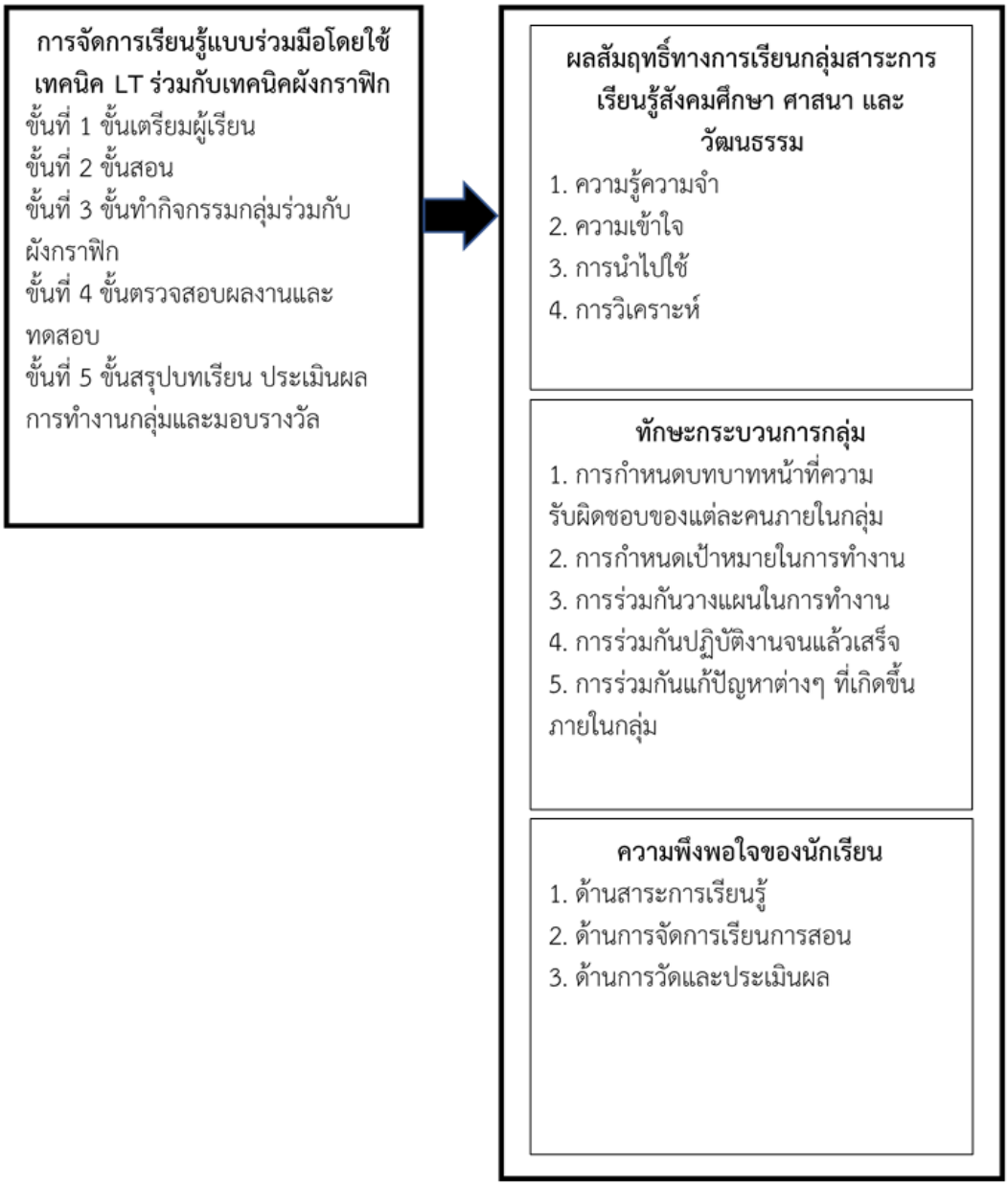
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่มของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษา, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT, เทคนิคผังกราฟิก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะกระบวนการกลุ่ม และความพึงพอใจ โดยสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว (Quasi Experimental Research) มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design)

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนนักเรียน 249 คน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสตรีปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวม 40 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) สุ่มมา 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งหมด 4 ชุด คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เป็นเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทวีปยุโรป ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความความสอดคล้อง (Index of Consistency : IC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผลการตรวจพิจารณาความสอดคล้อง ปรากฏว่า มีคุณภาพความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลังเรียน แบบทดสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ข้อคำถามตามจุดประสงค์ ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดในแผนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินของบลูมส์ (Bloom. 1957) ทั้ง 4 ขั้นคือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ โดยหาค่าดัชนีความความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence IOC) มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.40–0.60 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 เท่ากับ 0.711

3. แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์แบบสกอริ่งรูบิค ประเมิน 5 รายการ ดังนี้ 1. การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนภายในกลุ่ม 2. การกำหนดเป้าหมายในการทำงาน 3. การร่วมกันวางแผนในการทำงาน 4. การร่วมกันปฏิบัติงานจนแล้วเสร็จ 5. การร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ที่ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค เท่ากับ 0.767

4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดระดับคุณภาพ 5 ระดับ โดยหาค่าดัชนีความความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นการประเมิน (Index of Item Objective Congruence: IOC) ค่าความสอดคล้องที่ 1.00 และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค เท่ากับ 0.948

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย

ระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย	คะแนนเต็ม		คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
	ก่อน	หลัง	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ความรู้ความจำ	9	10	4.58	1.91	7.95	2.12	9.586**
ความเข้าใจ	6	7	2.78	1.23	5.63	1.19	11.423**
การนำไปใช้	6	7	3.00	1.36	4.38	1.55	5.504**
การวิเคราะห์	9	6	3.30	1.45	3.75	1.57	2.421*
รวม	**30**	**30**	**13.65**	**4.42**	**21.60**	**5.31**	**11.802****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ด้านความรู้ความจำ ก่อนเรียนเท่ากับ 4.58 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 7.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.91 หลังเรียนเท่ากับ 2.12, ด้านความเข้าใจ ก่อนเรียนเท่ากับ 2.78 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 5.63 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.23 หลังเรียนเท่ากับ 1.19, ด้านการนำไปใช้ ก่อนเรียนเท่ากับ 3.00 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 4.38 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.36 หลังเรียนเท่ากับ 1.55, ด้านการวิเคราะห์ก่อนเรียนเท่ากับ 3.30 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 3.75 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.45 หลังเรียนเท่ากับ 1.57 และมีคะแนนโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 13.65 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 21.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 4.42 หลังเรียนเท่ากับ 5.31 ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 แสดงทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนภายในกลุ่ม	2.93	0.27	ระดับดี
การกำหนดเป้าหมายในการทำงาน	2.93	0.27	ระดับดี
การร่วมกันวางแผนในการทำงาน	2.88	0.34	ระดับดี
การร่วมกันปฏิบัติงานจนแล้วเสร็จ	2.93	0.27	ระดับดี
การร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม	2.98	0.16	ระดับดี
สรุป	**2.93**	**0.19**	**ระดับดี**

จากตารางที่ 2 ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก อยู่ในระดับดี

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสาระการเรียนรู้				
1	มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.45	0.64	มาก
2	เนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.30	0.69	มาก
3	ส่งเสริมให้นักเรียนและเพื่อน ๆ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.30	0.69	มาก
4	นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบเมื่อมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น	4.08	0.83	มาก
5	ความเข้าใจที่คงทนในเนื้อหา	4.20	0.79	มาก
	รวม	4.27	0.59	มาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน				
1	เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.40	0.71	มาก
2	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม	4.30	0.72	มาก
3	นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.22	0.70	มาก
4	เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	4.50	0.78	มากที่สุด
5	เปิดโอกาสให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน	4.55	0.68	มากที่สุด
	รวม	4.40	0.59	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล				
1	นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดเชื่อมโยงหาเหตุและผล	4.35	0.74	มาก
2	นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ	4.28	0.72	มาก
3	นักเรียนมีทักษะในการสรุปองค์ความรู้ด้วยผังกราฟิก	4.18	0.78	มาก
4	นักเรียนเข้าใจและมีทักษะกระบวนการกลุ่มในการทำงานกลุ่ม	4.33	0.80	มาก
5	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น	4.13	0.79	มาก
	รวม	4.35	0.74	มาก
	รวมทั้งหมด	**4.28**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 3 ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า คะแนนด้านสาระการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.27 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, คะแนนด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.40 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, คะแนนด้านการวัดและประเมินผลโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.25 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.30 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 จะเห็นได้ว่าในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นเมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT จาก Johnson; & Johnson (1990) และได้นำมาปฏิบัติในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตามลำดับดังนี้ ผู้วิจัยทำการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกกลุ่มละ 8 คน ตามการคละความสามารถนักเรียนเก่ง-ปาน-กลางอ่อนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ลำดับถัดไปผู้วิจัยทำการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ในขั้นที่ 2 ขั้นสอน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการสรุปเนื้อหาบทเรียนในคาบที่แล้ว ใช้สื่อการสอนเพื่อดึงดูดกระตุ้นความสนใจของนักเรียน จากนั้นดำเนินการสอนเนื้อหาใหม่และแสดงตัวอย่างการสรุปความรู้ที่สอนโดยใช้ผังกราฟิกด้วยรูปแบบต่างๆ ขั้นตอนนี้ช่วยพัฒนาพุทธิพิสัยระดับความรู้ความจำ และความเข้าใจของนักเรียน ในขั้นที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผังกราฟิก ขั้นตอนนี้ช่วยพัฒนาพุทธิพิสัยระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ และการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเนื้อหาบทเรียน ผู้วิจัยสังเกตเห็นพฤติกรรมได้ ดังนี้ สมาชิกภายในกลุ่มทุกคนจะช่วยกันปฏิบัติภารกิจทำผลงานของกลุ่มให้ออกมาดีที่สุด โดยคนเก่งจะพยายามอธิบาย สอนเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนด้วยท่าทีที่ภูมิใจในตนเอง เพื่อให้กลุ่มมีคะแนนผลงานสูง เพราะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลกำหนดว่า เมื่อกลุ่มใดที่สมาชิกทุกคนของกลุ่มได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม สมาชิกในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนพิเศษอีกคนละ 5 คะแนน คนเก่งจึงพยายามถ่ายทอดความรู้ คนปานกลางและคนอ่อนพยายามรับฟัง เรียนรู้ และปฏิบัติ ในขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ขั้นตอนนี้ช่วยพัฒนาพุทธิพิสัยระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการ

วิเคราะห์ จากการที่นักเรียนได้ออกมานำเสนอผลงาน ตั้งคำถาม และตอบคำถามเพื่อนๆ ในชั้นเรียน และในขั้นที่ 5 ขั้นสรุปบทเรียน ประเมินผลการทำงานกลุ่ม และมอบรางวัล นักเรียนได้พัฒนาพุทธิพิสัยระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ จากการช่วยกันสรุปบทเรียน

เมื่อผู้วิจัยทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ สัญนิตย์ ผลภิญโญ (2561) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ วรพงศ์ วิทยอุดม (2561) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รัฐธรรมนูญของไทย สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT (Leaning Together) ผลการวิจัยพบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง รัฐธรรมนูญของไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT (Leaning Together) สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับ ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต (2563) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (LT) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยชนินทร์ พุ่มบัณฑิต (2563) ได้ให้ข้อเสนอแนะทั่วไปเพิ่มเติมว่า ในช่วงการจัดกิจกรรมกลุ่มนั้นครูควรหาเทคนิควิธีการที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างถ่องแท้ โดยให้การช่วยเหลือเมื่อจำเป็นเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคผังกราฟิก ทิศนา แขมมณี (2563) พบว่า การใช้ผังกราฟิกในการสรุปองค์ความรู้นั้นจะช่วยให้นักเรียนมีความจำในเนื้อหาที่คงทน จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นานสะดวกต่อการทบทวน โดยผังกราฟิกมีรูปแบบการเขียนที่หลากหลายซึ่งการเลือกใช้แต่ละรูปแบบผู้วิจัยคำนึงถึงความสอดคล้องของเนื้อหานั้นๆ ลักษณะของงาน และจุดประสงค์ของเรื่องที่จะสรุปองค์ความรู้เพื่อที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในขั้นที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผังกราฟิกและเมื่อแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานด้วยรูปแบบผังกราฟิกในขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ขั้นตอนนี้ช่วยพัฒนาพุทธิพิสัยระดับการการนำไปใช้ของนักเรียน ผู้วิจัยสังเกตเห็นพฤติกรรมเชิงบวกทางการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ดังนี้ นักเรียนสามารถอธิบายถึงเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนและถูกต้อง เมื่อนักเรียนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน พบว่า ระดับพฤติกรรมด้าน

พุทธิพิสัยจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเรียงลำดับตามคะแนนพัฒนาการ สอดคล้องกับ กรรณิการ์ สุพิชญ์ (2558) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ผังกราฟิก : เครื่องมือช่วยการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผังกราฟิกนั้นเป็นเทคนิคที่ช่วยในการเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การนำผังกราฟิกมาใช้ในนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาการแสดงออกทางความคิดได้อย่างรอบด้าน เป็นเทคนิคที่เหมาะสำหรับนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ จำนวนมาก ช่วยให้เกิดการสรุปความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก อยู่ในระดับดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ในตอนต้นครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกกลุ่มละ 8 คน ตามการคละความสามารถนักเรียนเก่ง-ปาน-กลางอ่อนด้วยคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน หลังจากครูทำการสอนในขั้นที่ 2 ขั้นสอน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ครูจะให้นักเรียนปฏิบัติภารกิจร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลกำหนดว่า เมื่อกลุ่มใดที่สมาชิกทุกคนของกลุ่มได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม สมาชิกในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนพิเศษอีกคนละ 5 คะแนน จึงส่งผลให้ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผังกราฟิก นักเรียนเก่งภายในกลุ่มพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้กลุ่มมีคะแนนผลงานสูง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมเห็นว่าสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนมีพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยสมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันปฏิบัติภารกิจทำผลงานของกลุ่มจนเสร็จและให้ออกมาดีที่สุด โดยคนเก่งจะพยายามอธิบาย สอน เพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มอย่างกระตือรือร้น มีการแบ่งหน้าที่กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนภายในกลุ่ม ว่าใครจะเป็นผู้มีหน้าที่ทำอะไร มีการกำหนดเป้าหมายของกลุ่มว่าจะนำเสนอด้วยรูปแบบสร้างสรรค์อย่างไร ร่วมกันวางแผนการทำงานว่าจะกำหนดสิ่งใดทำก่อนสิ่งใดทำในลำดับถัดไป เมื่อเกิดปัญหาภายในกลุ่ม เช่น การขาดอุปกรณ์การเรียน สมาชิกภายในกลุ่มทุกคนจะรีบติดต่อหยิบยืมจากสมาชิกของกลุ่มอื่นในทันที, เมื่อสมาชิกผู้ได้รับมอบบทบาทให้นำเสนอผลงานเกิดความประหม่า สมาชิกภายในกลุ่มคนอื่นๆ จะให้กำลังใจ แนะนำ และร่วมกันซักซ้อมการนำเสนอผลงานจนการนำเสนอผลงานกลุ่มในขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ นั้นปรากฏผลออกมาเป็นที่น่าพอใจ และเมื่อเกิดความเห็นที่ไม่ตรงกันผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า กลุ่มจะมีกระบวนการทักษะในการแก้ปัญหาโดยการยอมรับฟังเสียงข้างมาก เป็นต้น นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ Hobri, Dafik, & Hossain, A. (2018) ได้ทำการศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT

เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบกลุ่มอย่างเหมาะสมนั้นทำให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ นักเรียนมีความจริงใจต่อกันเพื่อช่วยให้กลุ่มการเรียนรู้ของตนนั้นประสบความสำเร็จตลอดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต (2563) ทำการศึกษา เรื่อง พัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนรูปแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (LT) ทำให้นักศึกษาทุกคนพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งสอดคล้องกับ วิลาสินี เวียงอินทร์ (2561) ทำการศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับสื่อสังคมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เทคนิค LT ร่วมกับสื่อสังคมสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานกลุ่มทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการรับฟังความคิดเห็น และด้านผลสำเร็จของงาน โดยผลพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับ สัญนิตย์ ผลภิญโญ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยได้ขยายความว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD ฝึกให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางสังคมซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อมีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากด้านสาระการเรียนรู้นั้นเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เนื้อหาส่งเสริมให้นักเรียนและเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบเมื่อมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกนี้ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่คงทนในเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อ และอุปกรณ์ในการเรียนรู้ นักเรียนชอบบรรยากาศการจัดกิจกรรมซึ่งมีการดึงดูดความสนใจ กิจกรรมมีความสนุกสนาน ตื่นเต้น ไม่น่าเบื่อ ท้าทายความคิด มีการใช้สื่อวิดีทัศน์ประกอบการเรียนการสอน สื่อเอกสารประกอบการเรียนที่พร้อมในการเรียนแต่ละชั่วโมง ทำให้นักเรียนรู้สึกชอบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เกิดความสนใจและทัศนคติที่ดีในการเรียน การจัดกิจกรรมสามารถนำไปประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลายในการทำงานด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงหาเหตุและผลของตน ได้มีการฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ สร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเองผ่านการสรุปองค์ความรู้ด้วยผังกราฟิก

นักเรียนเข้าใจและมีทักษะกระบวนการกลุ่มในการทำงาน และมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งสอดคล้องกับ สัญนิตย์ ผลภิญโญ (2561) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม พฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกต่อการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต (2563) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงระดับความพึงใจในแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและแผนการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความสนุกได้เรียนรู้ร่วมกันและทำกิจกรรมในระดับมากที่สุด นักเรียนพอใจกับการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนโดยเทคนิค Learning Together (LT) ในระดับมากที่สุด ด้านชุดกิจกรรม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนเรียนรู้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูง

2. ในขั้นที่ 3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผังกราฟิก จากการที่นักเรียนได้ร่วมกันสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการสรุปองค์ความรู้ด้วยผังกราฟิก ช่วยส่งเสริมคะแนนผลสัมฤทธิ์พุทธิพิสัยด้านความเข้าใจให้แก่นักเรียน โดยนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่คงทนในเนื้อหา แม้จะเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์

3. หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างสนิทสนม ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเรียน ส่งเสริมให้มีบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. รูปแบบผังกราฟิกแต่ละรูปแบบมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนั้นควรเพิ่มเวลาการทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้เทคนิคผังกราฟิกแต่ละรูปแบบในการสรุปองค์ความรู้ให้ชำนาญ จะทำให้นักเรียนสามารถทำผลงานสรุปองค์ความรู้ด้วยผังกราฟิกส่งได้ทันตามเวลาที่กำหนด ครอบคลุมเนื้อหา และสรุปได้ตรงต่อประเด็นขึ้น

2. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกจากเทคนิคผังกราฟิก เช่น ชุดกิจกรรม การใช้คำถาม Gallery Walk เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ สุพิชญ์. (2558). *ผังกราฟิก : เครื่องมือช่วยการเรียนรู้*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ทิศนา แขมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนสตรีปากพนัง. (2563). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสตรีปากพนัง พุทธศักราช 2563 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสตรีปากพนัง.

วรพงศ์ วิทยอุดม. (2561). *ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รัฐธรรมนูญของไทย สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT (Learning Together)*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2561). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิลาสินี เวียงอินทร์. (2561). *การส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยใช้เทคนิค LT ร่วมกับสื่อสังคมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สัญนิตย์ ผลภิญโญ. (2561). *การพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาร่วมกับการเรียนรู้แบบ LT และการเรียนรู้แบบ STAD เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมพฤติกรรมการกล้าแสดงออก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Bloom, Benjamin S.ed. (1957). *Taxonomy of Education Objective Handbook I : Cognitive Domain*. New York : David Mckay.

Hobri, Dafik, & Hossain, A. (2018). *The Implementation of Learning Together in Improving Students' Mathematical Performance*. International Journal of Instruction, 11(2). Retrieved November, 15, 2021, from https://doi.org/10.12973/iji.2018.11233a

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1990). *Cooperative Learning and Achievement*. In S. Sharan (Ed.), Cooperative Learning: Theory and Research. New York : Praeger.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

Digital Leadership of School Administrators under the Secondary Education Service Area Office Trang, Krabi

มูฮำหมัดรุซลัน ลือบากะลูติง[1*] และนิรันดร์ จุลทรัพย์[2]

Muhammadruslan Luebakalooting[1*] and Niran Chullasap[2]

[1] นักศึกษาปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Master of Education Program (Educational Administration), Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assoc. Prof. Dr., Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*Corresponding author, E-mail: muhammadruslan.lue074@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา และเพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2564 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน รวมทั้งหมด 338 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.982 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และสถิติทดสอบเอฟผลการวิจัย พบว่า 1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นครูผู้สอน ในภาพรวม อยู่ในระดับดี โดยมีภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล รองลงมา คือ ความรู้ดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ส่วนการสื่อสารดิจิทัลเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3.ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ข้อเสนอแนะและแนว

ทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาครูให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูรุ่นเก่ากับครูรุ่นใหม่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการผลิตและการพัฒนาเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

Abstract

This research aimed to: 1) study and compare digital leadership of administration under the secondary education service area office Trang Krabi classified by education level and size of school. Suggestions and guidelines for developing digital leadership of administration under the secondary education service area office Trang Krabi. The samples in this research were 338 teachers in the academic year of 2564 and 2 supervisions under the secondary education service area office Trang Krabi by stratified random sampling size of school and 2 retired teachers by stratified purposive sampling. The research instrument was a questionnaire with 5 points Likert scale. Data were collected by questionnaire with content validity of 0.6-1.00 and reliability of 0.982 and structured interview. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and t-test. The results revealed that 1) digital leadership of administration under the secondary education service area office Trang Krabi were at a high level. When each aspect was digital vision gained the highest average. Digital literacy and creating a digital learning culture gained the average respectively. Digital communication gained the lowest. 2) The comparative result digital leadership of administration under the secondary education service area office Trang Krabi classified education level and size of school were not different, and classified by age statistically significant at the 0.05 level. 3. Suggestions and guidelines for developing digital leadership of administration under the secondary education service area office Trang Krabi. There are suggestions and development guidelines that school administrators should encourage teachers to use the Internet effectively and develop teachers to able to adapt and learn together between old teachers and new teachers in the use of digital technology, and administrators should encourage teachers to be prepared in both production and development to be able to manage learn to teach in line with the changing digital world.

Keywords: Digital Leadership of Administration, Secondary Education Service Area Office Trang Krabi

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลมีผลกระทบต่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองการศึกษาหรือการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือ covid-19 ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงเกือบทุกประเทศทั่วโลกในปี ค.ศ. 2020 นี้เป็นการตอกย้ำและเร่งเร้าให้เห็นความสำคัญจำเป็นของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทและมีพลังมหาศาลต่อการเอื้อประโยชน์ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนไปได้ท่ามกลางสถานการณ์วิกฤตซึ่งสภาวะดังกล่าวกระทบต่อการจัดการศึกษาทั้งการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างมากสถานศึกษาจะต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และการทำงานภายใต้วิถีปกติใหม่ (New Normal) มีการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น บุคลากรกระตือรือร้นที่จะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือออนไลน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยต่างให้ความสำคัญและตระหนักถึงศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งหมดที่มีในปัจจุบันและแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการสร้างอนาคตการศึกษาที่จะเข้าในระบบการศึกษาของประเทศไทยนั้นต้องอาศัยความมุ่งมั่นที่สำคัญร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.1)

การพัฒนาศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติ วิธีการบริหารจัดการ วิธีจัดการศึกษาแบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยตนเอง สมรรถนะดิจิทัล มีความเป็นมืออาชีพ มีความรอบรู้ในศาสตร์การบริหาร ทักษะการบริหารจัดการโดยเฉพาะภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี ดิจิทัล เพื่อการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการเรียนรู้ให้เท่าทัน ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคนี้ และส่งเสริมบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี แพลตฟอร์มที่หลากหลายเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัล และนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษายุคดิจิทัล ให้สอดคล้องตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีทักษะและเป็นกำลังสำคัญของชาติในการสร้างสรรค์อนาคตของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น.3) พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชนจรัส อติวิทยาภรณ์ (2558, น.1) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่แบ่งงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตามความรู้ความสามารถ แล้วนิเทศงานอย่างเป็นระบบพร้อมให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม เพื่อให้งานบรรลุผลย่างมีคุณภาพชัยยนต์ เพาพาน (2559, น. 309) ได้กล่าวว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ประกอบด้วย บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทในฐานะประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนด ตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการสร้างเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับชุมชนและในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เอกชัย กี่สุขพันธ์ (1 พฤศจิกายน 2559) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลาอติพร เกิดเรือง (2560 อ้างถึงใน ใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.14-15) ได้เสนอแนวคิดเพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อพัฒนาเยาวชนให้สามารถดำรงอยู่และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต เอกชัย กี่สุขพันธ์ (1 พฤศจิกายน 2559) ได้กล่าวถึงการใช้ภาวะผู้นำ ICT ของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นความสามารถของผู้บริหารในการเรียนรู้เข้าใจด้าน ICT สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา สุกัญญา แช่มช้อย (2560, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.135) ได้ให้คำนิยาม ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำในการส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำ

เทคโนโลยีมาใช้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน บาวเดน (Bawden, 2001, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.136) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ ครู การเรียนรู้ของผู้เรียน ชุมชน สังคม กิจกรรมการทำงาน คุณต้องมีความรู้ดีเท่าเพื่อใช้เป็นประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ดังนั้นการที่ผู้นำจะสามารถบริหารจัดการองค์กรได้ ต้องเล็งเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล สุกัญญา แช่มช้อย (2562, น.121-126) ได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล จักกฤษณ์ สิริริน (2561, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.174) ได้ให้ความหมายของการมีวิสัยทัศน์ ว่าหมายถึง องค์ประกอบที่ใช้กำหนดคุณลักษณะภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ทราน (Tran, 2017, อ้างถึงใน ฐิติมา วรรณศรี, 2564, น.118) ได้กล่าวว่า วิสัยทัศน์ คือ ความสามารถของผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ สามารถสื่อสารให้คนอื่นคล้อยตามได้ มีแรงจูงใจและยึดมั่นในวิสัยทัศน์ สรุปได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริงาน เพื่อยกระดับความเป็นเลิศของสถานศึกษา 2. ความรู้ดิจิทัล ชูชาติ พุทธมาลา (2561, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.173) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ดิจิทัล คือ การแสดงออกถึงความสามารถในการวางแผนและใช้เทคโนโลยี สามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการทำงาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เพื่อเข้าถึงแหล่งบริการสารสนเทศและเพื่อนำมาใช้บริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบรวมถึงความสามารถในการจัดระบบสารสนเทศสถานศึกษาให้อยู่ในรูปเทคโนโลยีที่จะทำได้ ทราน (Tran, 2017, อ้างถึงใน ฐิติมา วรรณศรี, 2564, น.118) ได้กล่าวว่า การรู้ดิจิทัล คือ ความรู้ ความสามารถของผู้นำในการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการประเมิน การสร้าง และสื่อสารด้วยเครื่องมือสมัยใหม่ สรุปได้ว่า ความรู้ดิจิทัล หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการบริงานในสถานศึกษา 3. การสื่อสารดิจิทัล ชูชาติ พุทธมาลา (2561, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.172) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารดิจิทัล คือ การนำข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหรือองค์กรใด ๆ ไปสู่อีกคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความเห็น เจตคติและค่านิยม ตลอดจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอันจะทำให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ฮาวเก้และเพย์ตัน (Hauge and Payton, 2010, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.166) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารดิจิทัล คือ ความสามารถการแสดงความคิด ความเข้าใจผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีความรู้ ความเข้าใจสามารถเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อใช้ทำงานของตนเอง สรุปได้ว่า การสื่อสารดิจิทัล หมายถึง การสื่อสารระหว่างภายในและภายนอกสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล 4. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลจักรกฤษณ์ สิริริน (2561, อ้างถึงใน ดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2564, น.174) ได้ให้ความหมายด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หมายถึง กรอบงานบูรณาการภายใต้เครือข่ายดิจิทัลของสถานศึกษา โดยมีโครงสร้างพื้นฐานอันประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูล เครื่องคอมพิวเตอร์ เครือข่าย

คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์จัดการฐานข้อมูล และระบบการกำกับดูแลในเทคโนโลยีสารสนเทศและบนอินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์ แม้โครงสร้างพื้นฐานหลักจะรวมเป็นฮาร์ดแวร์ ซึ่งหัวใจสำคัญก็คือการสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพื่อปลูกจิตสำนึกทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้กับสมาชิกทุกคนในสถานศึกษา เบร็ท (Brett, 2019, อ้างถึงใน ฐิติมา วรรณศรี, 2564, น.118) ได้ให้ความหมายของความเป็นองค์กรดิจิตอล ว่าเป็นการริเริ่มและสร้างความเจริญเติบโตให้องค์กร โดยใช้เทคโนโลยีทั่วทั้งองค์กร มีกลยุทธ์ด้านดิจิทัลเป็นอันดับแรก มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อสร้างและขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมและประสิทธิภาพองค์กรดิจิทัล เป็นองค์กรที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั่วทุกงานในองค์กร สรุปได้ว่า การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากร ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลให้เป็นปกติในองค์กร จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลในองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการปรึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 44 โรงเรียน รวมทั้งหมด 2,797 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2564 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษาและการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากไม่ใส่คืน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 การทดสอบค่าที (t-test) ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ 2.2 การทดสอบค่าเอฟ (f-test) เพื่อเปรียบเทียบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา หากพบว่ามีความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา และเพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 338 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี 258 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 สูงกว่าปริญญาตรี 80 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 มีอายุต่ำกว่ากว่า 30 ปี 53 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 อายุ 30-44 ปี 55 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 อายุมากกว่า 44 ปี 230 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 และขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ขนาดกลาง 59 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ขนาดใหญ่ 164 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 และขนาดใหญ่พิเศษ 78 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความรู้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัลและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.76) โดยมีภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ความรู้ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.72) และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.74) ส่วนการสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.86) เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.38	0.67	มาก
2. ความรู้ดิจิทัล	4.32	0.72	มาก
3. การสื่อสารดิจิทัล	4.11	0.86	มาก
4. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล	4.20	0.74	มาก
รวม	**4.25**	**0.76**	**มาก**

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นครูผู้สอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษายุคนี้ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติ และโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทักษะ คิดริเริ่มปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ครูผู้สอนจึงมองว่าผู้บริหารเป็นปัจจัย

สำเร็จขององค์กร สอดคล้องกับ มาร์ซาโน, วอเตอร์ส, และแมคนัลตี (Marzano, Waters, and Mcnulty, 2005, อ้างถึงใน ฐิติมา วรรณศรี, 2564, น.99) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับภคพร เลิกนอก (2563, น.151) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุชญา โกมลวานิช (2563, น.98) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก และสอดคล้องกับกัญญารัตน์ สุขแสน (2564,191) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา

2.1 จากการการเปรียบเทียบครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำองค์กรในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความสามารถในการนำองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารบุคลากรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา สอดคล้องณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ และคณะ. (2561, น.50) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 จากการการเปรียบเทียบครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในแต่ละช่วงวัยการใช้สื่อที่มีอยู่มากมายในปัจจุบันแตกต่างกันไป ครูผู้สอนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของการใช้คอมพิวเตอร์ มีความเข้าใจในการใช้สื่อแทบทุกรูปแบบ สามารถรับรู้และปรับตัวให้ทันต่อความรวดเร็วที่เปลี่ยนแปลงได้ ส่วนครูผู้สอนช่วงวัยกลางคนถึงวัยอาวุโสเป็นช่วงวัยที่เริ่มรู้จักการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน พยายามทำความเข้าใจสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น และจะไม่ค่อยมีการเข้าถึงข้อมูลที่ยุ่งยาก ยังยึดติดกับการใช้สื่อแบบเดิม ๆ ดังนั้นครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับปฐมาพร หมุนสิงห และพนมพร

ชวงชิง (2564, น.537) ได้วิจัยเรื่อง การรับรูของครูและบุคลากรที่มีตอภาวะผู้นำสถานศึกษาและภาวะผู้นำแบบดิจิทัลในสถานการณ Covid-19 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของคาเฉลี่ยจำแนกตามอายุมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จากการการเปรียบเทียบครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลมีความท้าทายอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วทั่วโลก ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกขนาดต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทัน เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อบูรณาการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ และคณะ (2561, น.50) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. องค์ความรู้ใหม่และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

3.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูง ให้เพียงพอต่อการรองรับการใช้งานของระบบบริหารจัดการศึกษาทั้งของสถานศึกษาและห้องเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในหลายๆ วิธี เช่น การให้ความรู้การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนา เป็นต้น

3.2 ด้านความรู้ดิจิทัล มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถที่จะเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้นอย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงานและการบริหารจัดการศึกษา

3.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาบริหารจัดการสถานศึกษาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองให้มาก และผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น เพจเฟซบุ๊คของสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอกอื่น ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาครูให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูรุ่นเก่ากับครูรุ่นใหม่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู

ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการผลิตและการพัฒนาเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีความพร้อมทั้งด้านคุณลักษณะที่โดดเด่นมีทักษะทางปัญญาระดับสูงและการบริหารจัดการแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นอกจากนี้ต้องมีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และความคาดหวังสูง มุ่งสร้างความสำเร็จและมีจิตเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์การนวัตกรรมยุคใหม่

2. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่าด้านการสื่อสารดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กลยุทธ์และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ และประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. (2547, 23 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก

ชัยยันต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 1.

ฐิติพร หงส์โต. (2559). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผูนำของผูบริหารสถานศึกษายุคไหมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ และคณะ. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15 (2), 50-64

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ภมรวรรณ แป้นทอง. (2561). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเพชรบุรี.

สกัญญา แช่มช้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.

กรณัฏฐ์ ตาแปง. (2563). บทบาทภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.

อัมพร พินะสา. (7 ตุลาคม 2563). สพฐ. วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ. เข้าถึงได้จาก https://www.obec.go.th/archives/320316.

สุชญา โกมลวานิช. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กัญญารัตน์ สุขแสน. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.

ฐิติมา วรรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล.พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.

ดาวรุวรรณ ถวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล Digital Leadership. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปฐมาพร หมุนสิงห, และพนมพร ชวงชิง. (2564). การรับรูของครูและบุคลากรที่มีตอภาวะผู้นำสถานศึกษาและภาวะผู้นำแบบดิจิทัลในสถานการณ Covid-19. การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง: คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรม ครั้งที่ 7. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Gorton,R.A.. (1983). School Administration and Supervision Leadership Challenges and opportunitties. 2 nd ed. Dubuge: Wm.C.Brown.

Coats,T. (1986). Education Community. Englewood Cliffs [NJ]: Prentice-Hall.

Gibson, I and Donnelly,J. (1988). Organization : Behavior Structure Process. Texas: Business.

Hersey,K and Blanchard,H. (1993). Management of Organizational Behavior:. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Caldwell,R.G. (2000). Criminology. Newyork: Ronald Press.

Greenberg-Walt, C.L, & Robertson, A.G.(2001). The Future of Leadership. San Francisco: Jossey-Bass.

Bradon, C. D. (2008). Leadership and adoption of instructional technology in schools. Unpublished Degree of Doctor of Education, Nova Southeastern University.

Voinea, M. and Palasan, T. (2014). Teachers' professional identity in the 21st century Romania. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 128(2014), 361-365.

Zhong, L. (2017). Indicators of Digital Leadership in the Context of K-12 Education. Journal of Educational Technology Development and Exchange (JETDE), 10(1), 27-40

กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPs) and Graphic Organizer Technique Affecting Analytical Thinking Ability and Learning Achievement in Economics Subject of 8th graders

กฤษณะ โต๊ะดำ[1*], กิตติธัช คงชะวัน[2] และวิภาฤดี วิภาวิน[2]

Kritsana Toedam[1*], Kittithat Khongchawan[2] and Viparuedee Vipavin[2]

[1] หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Department of Master of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[2] ดร., คณะศึกษาศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Ph.D., Department of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Kritsana3458@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน ในสาระเศรษฐศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน แบบแผนการวิจัยแบบ กลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ การสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สาระเศรษฐศาสตร์ จำนวน 6 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เป็นแบบ ฉบับละ 15 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ฉบับละ 30 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน

(CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน, เทคนิคผังกราฟิก, การคิดวิเคราะห์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of the research were; (1) to compare the learning abilities of Grade 8 students, before and after following the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique, (2) to compare learning achievements in Economics of Grade 8 students, before and after following the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique, (3) to study Grade 8 students' satisfaction, regarding the quality of teaching of the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique. The research was conducted using 38 Grade 8 students from Saparachinee Trang School, in the 2nd semester of the academic year 2021, and used the One-group Pretest-Posttest design. The tools used to collect data in this research were; (1) 6 economics lesson plans, following the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique, (2) multiple choice critical thinking tests for pre-learning and post-learning, each test contained 15 questions, with 4 possible choices per question, (3) multiple choice achievement tests for pre-learning and post-learning, displaying 4 choices per question, with a total of 30 questions for each test, (4) a students' satisfaction questionnaire focused on the teaching processes of the 5

STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique. The questionnaire used the 5 point Likert scale, with 15 questions in total. Statistical methods employed in the data analysis were; a mean, a standard deviation and a t-test.

The research revealed that:

1) Grade 8 students who were taught using the processes of the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique, acquired a higher ability to think critically, with a significance level of 0.01.

2) Grade 8 students who were taught by following the processes of the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), together with the Graphic Organizer Technique, achieved a higher level of learning, with a significance level of 0.01.

3) Grade 8 students, taught via the 5 STEPS Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), alongside the Graphic Organizer Technique, were shown to be satisfied with both processes, at the highest level.

Keywords: 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPs), Graphic Organizers Technique, Analytical Thinking, Learning Achievement

บทนำ

สังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น มนุษย์พัฒนาการติดต่อสื่อสารโลกไร้พรมแดนอย่างรวดเร็ว ทำให้พลเมืองมีความคิด ค่านิยม ความเชื่อตลอดจนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลต่อ ทุกชาติ ทุกภาษา เป็นเหตุให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (สุมน อมรวิวัฒน์, 2542) สอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและได้กำหนดสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนไว้ 5 ประการ โดยได้กล่าวถึงความสามารถด้านการคิดในสมรรถนะที่ 2 กล่าวว่าเป็นความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารญาณและการคิดเป็นระบบนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง ในสาระเศรษฐศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561-2563 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.50, 68.50 และ 68.00 ตามลำดับซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดคือร้อยละ 70 (โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง, 2563) ซึ่งอยู่ในระดับที่จะต้อง

ปรับปรุง ทั้งนี้เพราะจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ปรากฏว่าครูยังใช้ระบบการเรียนการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง จากพฤติกรรมของนักเรียนสังเกตว่า นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกับเพื่อนหรือครู อีกทั้งครูยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและเน้นให้ผู้เรียนท่องจำ กิจกรรมการเรียนการสอนขาดลำดับขั้นตอนจึงทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากประสบการณ์ด้านการสอนที่ผ่านมาผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าเมื่อมีการทดสอบตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เศรษฐกิจพอเพียงและการคุ้มครองผู้บริโภค และหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ระบบเศรษฐกิจ การพึ่งพา และการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย ในสาระเศรษฐศาสตร์ ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์และเมื่อให้นักเรียนทำข้อสอบวัดการคิดวิเคราะห์ นักเรียนขาดการคิดจำแนก แยกแยะหลักการ ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระที่เรียน ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามได้

กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน 5 STEPs Collaborative Learning Process เรียกสั้น ๆ คือ CO-5STEPs เป็นแนวการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งประยุกต์ความรู้ได้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มโดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน เด็กเก่งช่วยเด็กเรียนช้ากว่า เด็กถนัดกว่าช่วยเด็กถนัดน้อย เพื่อให้มีความสุขในการเรียน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2563) การสอนโดยใช้แผนภาพที่มีลักษณะต่าง ๆ ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมสร้างความหมายและความเข้าใจ เนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยผังกราฟิก ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการจดจำ และผู้เรียนจะมีความรู้ในเนื้อหาสาระที่เรียน นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้การใช้ผังกราฟิกรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้อีกมาก (ทิศนา แขมมณี. 2556)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มาพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดของกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs)

ผู้เสนอทฤษฎีคือ รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และรองศาสตราจารย์ พเยาว์ ยินดีสุข ได้นำกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน 5 STEPs Collaborative Learning Process เรียกสั้น ๆ คือ CO-5STEPs เป็นแนวการสอนที่มีการดัดแปลงมาจากกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนโดยเพิ่มเติมการทำงานกลุ่มแบบรวมพลังเพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อีกทั้งเน้นการให้นักเรียนร่วมมือกันทำงานช่วยเหลือกันเด็กเก่งช่วยเด็กเรียนช้าเด็กถนัดกว่าช่วยเด็กถนัดน้อย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเสมอภาค กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนเป็นแนวการสอนหนึ่งของการเรียนรู้เชิงรุก เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งประยุกต์ความรู้ได้ บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มโดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน บทบาทของผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ (Learner) บทบาทของครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นเสนอสิ่งเร้าและระบุคำถามสำคัญ (Stimulating and Key Questioning Collaboratively) ครูนำเสนอสิ่งเร้าที่ เช่น วัตถุสิ่งของ วิดีทัศน์ รูปภาพ การตั้งคำถาม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามได้ทั้งคำถามง่ายและคำถามยาก ให้ผู้เรียนคาดคะเนคำตอบอาจเป็นรายบุคคล หรือทีมด้วยการใช้วิธีต่าง ๆ

2. ขั้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างรวมพลัง (Searching and Analyzing Collaboratively) ผู้เรียนทำกิจกรรมศึกษาค้นคว้าตามสื่อการเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้ในเวลาที่กำหนด ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล/สารสนเทศที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้

3. ขั้นรวมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ (Discussing and Constructing Collaboratively) ครูให้แต่ละกลุ่มผู้เรียนนำเสนอผังกราฟิก ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผังกราฟิก ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแก้ไขปรับปรุงข้อมูล/สารสนเทศในผังกราฟิกที่สร้างให้มีสาระความรู้ที่ถูกต้องและชัดเจน

4.ขั้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างรวมพลัง (Communicating and Reflecting Collaboratively) ผู้เรียนเตรียมนำเสนอผลงานความรู้ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ด้วยวิธีการบอกเล่า สะท้อนกระบวนการเรียนรู้การทำงาน ข้อเด่น ข้อด้อย จนได้บทเรียน

5. ขั้นรวมพลังประยุกต์และตอบแทนสังคม (Applying and Serving Collaboratively) ผู้เรียนช่วยกันนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในการเรียนรู้ร่วมกับสาระอื่น ๆ หรือปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การบอกเล่า การถ่ายวิดีทัศน์ การเขียนบทความ การทำโครงงาน

แนวคิดของเทคนิคผังกราฟิก

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวว่า ผังกราฟิกคือแบบของการสื่อสาร เพื่อใช้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างระบบ มีความเข้าใจง่ายกระชับ กะทัดรัด ผังกราฟิกนั้นได้มาจากการนำเสนอข้อมูลดิบหรือความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาทำการจัดกระทำข้อมูล ในการจัดกระทำข้อมูลต้องใช้ทักษะในการคิด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ การใช้ตัวเลขเช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย การสรุป จากนั้นจึงมีการเลือกแบบผังกราฟิก เพื่อนำเสนอข้อมูลที่จัดกระทำแล้วตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้นำเสนอต้องการ

ทิศนา แขมณี (2556) ได้กล่าวว่า ผังกราฟิก คือการถ่ายทอดความคิด หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมองลงกระดาษ โดยการใช้ภาพ สี เส้น และการโยงใย แทนการย่อ แบบเดิม ที่เป็นบรรทัดๆ เรียงจากบนลงล่าง ขณะเดียวกันมันก็ช่วยเป็นสื่อนำ ข้อมูลจากภายนอก เช่น หนังสือ คำบรรยายการประชุม ส่งเข้าสมองให้เก็บรักษาไว้ได้ดีกว่าเดิม และยังช่วยให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ได้ง่าย เนื่องจากจะเห็น เป็นภาพรวม และเปิดโอกาสให้สมอง เชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่าง ความคิดหลัก ความคิดรอง และความคิดย่อย

แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน และ อมลวรรณ วีระธรรมโม (2549) กล่าวถึงความหมายของการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกข้อมูลหรือส่วนประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ และตรวจสอบหรือจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจและข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้น หาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้นใช้ในการแก้ปัญหาใช้ในการประเมินค่าและการตัดสินใจ นำไปใช้ในการสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ที่มีตัวบ่งชี้ทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. สามารถกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
2. สามารถแยกแยะส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์
3. สามารถแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์
4. สามารถตรวจสอบและจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อย
5. สามารถนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ให้เข้าใจง่ายขึ้น

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556 ; อ้างถึงจาก Bloom. 1976) ทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย วิเคราะห์ชนิดเป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้น จัดเป็นชนิดใด ลักษณะใด เป็นการค้นคว้าหาสาระสำคัญข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อยของสิ่งต่าง ๆ

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้างระบบเรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไรหรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยงการคิดวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุด

แนวคิดของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2545) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าหมายถึงขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2552) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นผลการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่ผ่านมา

ศิริสุภา เอมหยวก (2559 ; อ้างอิงจาก Bloom1976) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่พัฒนาการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ต่างๆ ซึ่งพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมทางด้านสมอง เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับ สติปัญญา ความคิด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งพฤติกรรมด้านพุทธ พิสัยมี 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ เป็นความสามารถในการจดจำแนกประสบการณ์ต่างๆ และระลึกเรื่องราว นั้นๆ ออกมาได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

2. ความเข้าใจ เป็นความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่อราวโดยการแปล ความ หลักตีความได้ สรุปใจความสำคัญได้

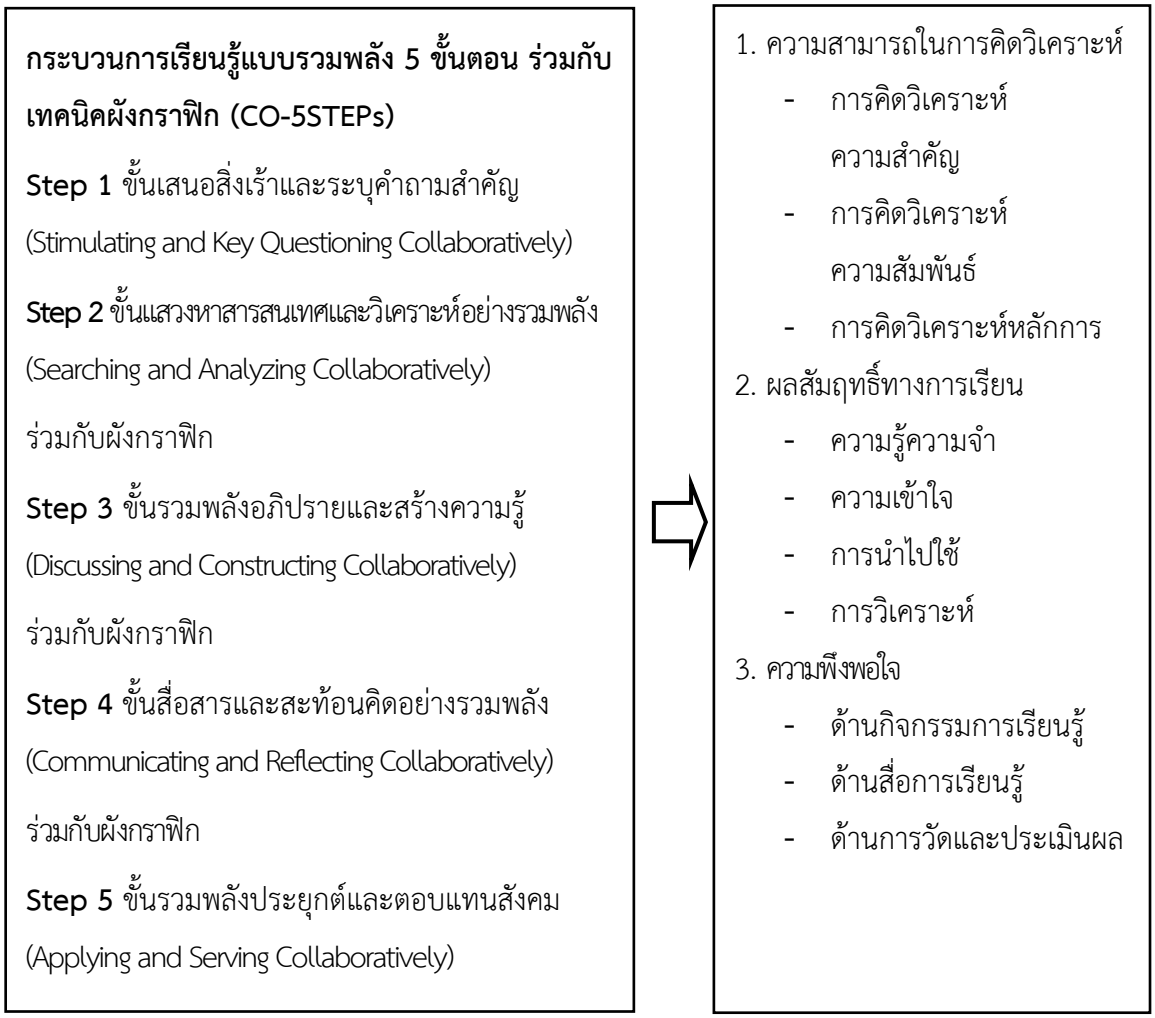
3. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เป็นความสามารถในการนำหลักการ กฎเกณฑ์และ วิธีดำเนินการต่างๆ ของเรื่องที่ได้รู้มา นำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

4. การวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้อย่างชัดเจน

5. การสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้น และมีคุณภาพสูงขึ้น

6. การประเมินค่า เป็นความสามารถในการวินิจฉัยหรือตัดสินกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป การประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์ คือ มาตรฐานในการวัดที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิด ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 12 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวนรวม 457 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้องม.2/2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง จำนวน 38 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One group pretest – posttest design) โดยมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

T_1	X	T_2

T_1 คือ การทดสอบก่อนการเรียนรู้

X คือ กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

T_2 คือ การทดสอบหลังการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 6 แผน เวลาเรียน 18 ชั่วโมง มีค่า IC เท่ากับ 1.00

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาระเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียน (Pretest) - หลังเรียน (Posttest) เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ 15 ข้อ โดยกำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.80
ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.80

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pretest) - หลังเรียน (Posttest) เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ 30 ข้อ โดย กำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.80
ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.80

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ครอนบาค เท่ากับ 0.87

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. ชี้แจ้งรายละเอียดการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. ให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 15 ข้อ

3. ผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นจำนวน 6 แผน ในการทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งหมด 18 ชั่วโมง

4. ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 ข้อ

5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

6. ตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

7. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ t-test แบบDependent

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จากแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์โดยใช้ t-test แบบ Dependent

3. หาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ความค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 5 ตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายความว่าพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายความว่าพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายความว่าพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายความว่าพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายความว่าพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
คะแนนก่อนเรียน	38	15	7.92	1.37	16.81**
คะแนนหลังเรียน	38	15	12	0.86	

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า มีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียน เท่ากับ 7.92 คะแนน มีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 12 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 0.86 ดังนั้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
คะแนนก่อนเรียน	38	30	14.71	1.89	20.64**
คะแนนหลังเรียน	38	30	21.74	2.42	

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 14.71 คะแนน และค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 21.74 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.89 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของหลังเรียนเท่ากับ 2.42

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.55	มากที่สุด
2. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.64	0.50	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.60	0.47	มากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.55**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า คะแนนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนนด้านสื่อการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านการวัดและประเมินผลเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.66 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 จะเห็นได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิจัยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังน

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่ามีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียน เท่ากับ 7.92คะแนน มีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียน เท่ากับ 12 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 0.86 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยต้นเอง จากการตั้งประเด็นคำถามตามความสนใจของตัวเอง นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาได้ด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์สร้างสรรค์เป็นผลงานเพื่อตอบแทนสังคม ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์เกิดการพิจารณา แยกแยะข้อมูล การตีความข้อมูลและการค้นหาความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรองแก้ว ทองชู (2564) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอนุบาลควนขนุน ตำบลโตนดด้วน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 14.71 คะแนน และค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 21.74 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.89 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของหลังเรียนเท่ากับ 2.42 ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยต้นเอง มีการรวมกลุ่มในการเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนิสร ยางคำ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน รหัสวิชา ส 32102 วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน รหัสวิชา ส 32102 วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps สูงกว่าก่อนเรียนและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 3นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก อยู่ในระดับมาก

จากการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องด้วยนักเรียนสามารถช่วยกันค้นคว้าข้อมูลและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน และใช้แผนผังความคิดแบบต่าง ๆ ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถการคิด นักเรียนได้ฝึกคิดเชื่อมโยง ให้เหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐพงษ์ ศิริวิริยานันท์ (2563) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ทวีปยุโรปสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ ดังนี้ 1) ดัชนีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ดัชนีประสิทธิผลตามเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอำนาจเจริญพิทยาคม จำนวน 26 คน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ทวีปยุโรป โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษา ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ครูควรปฐมนิเทศให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสร้างผังกราฟิกแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพราะจะทำให้นักเรียน สามารถสร้างผังกราฟิกได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสาระความรู้ที่เรียนได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ชุดกิจกรรม การใช้คำถาม เป็นต้น

2. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPs) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกไปใช้ในกลุ่มสาระอื่นที่นอกเหนือจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรองแก้ว ทองชู. (2564). *การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก*. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ครั้งที่ 1The 1st CRRU National Conference on Local Development“วิถีชีวิตใหม่กับการพัฒนาท้องถิ่น”

ทิศนา แขมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนิสร ยางคำ. (2561). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน รหัสวิชา ส 32102 วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564 จากhttps://www.kroobannok.com /board_view.php?b

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด* . กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค พริ้นติ้ง.

โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง. (2563). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง ปี2563 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. ตรัง: โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธี และเทคนิคการสอน*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจแม้นท์.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). *พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2563). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับPLCเพื่อการพัฒนา* . กรุงเทพฯ. :โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงษ์ ศิริวิริยานันท์. (2020). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ทวีปยุโรป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps*. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Research to Make A CHANGE)” สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564. จาก http://rtunc2020.rtu.ac.th/Production/proceeding/pdf/Oral%20Presentation/Oral4E.pdf

วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน และ อมลวรรณ วีระธรรมโม. (2549). *การสอนเพื่อพัฒนาการคิด*.(พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา : เทมการพิมพ์สงขลา.

ศราวุธ สุตะวงศ์. (2562). *สอนตามแนวทางTHINKING SCHOOL*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริสุภา เอมหยวก. (2559). *การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียน รายวิชา IS 345 การจัดองค์กรสารสนเทศ โดยการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2564.จากhttp://etheses.psru.ac.th/lib-irpsru/sites/default/files/88.%.PDF

สุมน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ : ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์*. นนทบุรี : โครงการกิตติเมธี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Development of poetry writing skills in the type of polite poetry using online lessons“Arranging words, hundreds of words, writing poems” for students in Mathayomsuksa 2 SriNakhon Foundation School, Hat Yai District Songkhla Province

ปริยารัตน์ วรรณกาญจน์[1*] และรุ่งทิพย์ ปราโมทย์พันธุ์[2]

Priyarat Wannakan[1*] and Rungthip Pramotphan[2]

[1] นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Thai Language, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Thai, Department of Thai Language, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** piyarat.wan051@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิชัยเชิงพัฒนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ และ 4) เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ และ 4) แบบสอบถามความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่า E1/E2 และ ค่า t-test Dependent sample

ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนออนไลน์“เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” มีประสิทธิภาพ 81.50/82.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์, กลอนสุภาพ

Abstract

This research is a developmental vichai. have a purpose 1) To create and find the effectiveness of online lessons "Short words, hundreds of words, poetry" to be effective according to the 80/80 criteria 2) To compare the learning achievements before and after class. 3) to study the satisfaction of using online lessons; and 4) To develop the ability to use information technology in the 21st century who learned using the online lesson “sorting words, hundred words, writing poems”. The sample group used in the research were students by specific random sampling method in Mathayomsuksa 2/4 at Srinakorn Foundation School, Amphoe Hat Yai, Songkhla Province, 40 people The research tools were 1) the online lesson “arranging words, hundreds of words, composing poems” 2) An achievement test 3) Student satisfaction questionnaire with online lessons and 4) 21st century IT competency questionnaire. The statistics used were Mean, Standard Deviation, Percentage, E1/E2, and t-test Dependent Sample.

The results of the research found that the online lesson “Short words, hundred words, poetry” was effective at 81.50/82.83. which is higher than the criteria set by the researcher The learning achievement using online lessons after learning was significantly higher than before at the .01 level. “Arranging words, hundreds of words, writing poems” was at the highest level. has an average of 4.60 and the ability to Students' use of information technology in the 21st century is at the highest level. The mean is 4.50 according to the assumptions set.

Keywords: Online lessons, Klon Supap Poem

บทนำ

ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญงอกงามอันเป็นเอกลักษณ์สะท้อนความเป็นประเทศที่มีความรุ่งเรืองทางอารยธรรม คนไทยใช้ภาษาเชื่อมโยงสื่อสารกันทั้งชาติ แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด ค่านิยมของคนไทย และเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยที่มีภาษาเป็นของตนเอง ภาษาไทยเปี่ยมด้วยคุณค่าแห่งการสร้างสรรค์ ไม่เพียงแต่ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารในสังคมเท่านั้น แต่คุณค่าและความงามของภาษาไทยอยู่ที่จังหวะ ท่องทำนอง ลีลาของ

ภาษาที่มีความไพเราะวิจิตร ทำให้เกิดกระบวนการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างปัญญาความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญก้าวหน้า บุคคลที่มีความสามารถด้านการใช้ภาษาที่ดีย่อมเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถนำทักษะความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตด้วยการประพันธ์บทร้อยกรอง ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาติไทย ทำให้เห็นถึงสุนทรียะทางการใช้ภาษาที่คล้องจองสอดคล้องเป็นท่วงทำนอง สัมผัสต่อกัน การประพันธ์บทร้อยกรองประเภทกลอนจึงแสดงให้เห็นความเป็นนักแต่งกลอนของคนไทยได้เป็นอย่างดี เพราะการใช้คำสัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสสระ และสัมผัสอักษรที่หลากหลาย ทำให้ได้รับรสไพเราะทางวรรณศิลป์ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากเพลงพื้นเมือง คำพังเพย สุภาษิต บทเพลง และวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ คนไทยนิยมฟังคำหรือข้อความที่มีลักษณะรื่นหูและได้รับรสไพเราะ ทำให้สามารถจดจำเนื้อหาเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น (ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา, 2563 : 1) การสร้างสรรค์บทร้อยกรองสามารถเห็นได้จากวรรณคดีและวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าของกวีไทยหลายท่าน โดยเฉพาะสุนทรภู่กวีเอกด้านกลอนที่ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านงานวรรณกรรม งานประพันธ์ของสุนทรภู่ถือเป็นต้นแบบการแต่งกลอนสุภาพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเยาวชนไทยควรมีความภาคภูมิใจและอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดต่อไป

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เด็กไทยจำนวนมากขาดความรู้และทักษะด้านภาษาไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งส่งผลอย่างยิ่งในการเรียนและการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ในโรงเรียน นับเป็นทักษะการเขียนที่ยากสำหรับนักเรียน จึงต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สุวคนธ์ จงตระกูล (2559 : 37) ได้กล่าวว่า การแต่งคำประพันธ์เป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้ที่มีพรสวรรค์หรือมีความสามารถพิเศษ แต่ยากสำหรับหลายคนที่มีความสนใจ แต่คิดกังวลว่าการแต่งร้อยกรองเป็นเรื่องยากและค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงไม่สามารถแต่งคำประพันธ์ได้ การสอนแต่งคำประพันธ์จึงดูเป็นเรื่องยากสำหรับครูอีกทั้งนักเรียนก็รู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องง่าย นักเรียนไม่ชอบอ่านเรื่องที่เป็นร้อยกรองเพราะเป็นเรื่องเข้าใจยาก ส่งผลให้นักเรียนไม่ชอบการแต่งคำประพันธ์

การเขียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ งานเขียนประเภทร้อยแก้วและงานเขียนร้อยกรอง ซึ่งการเขียนประเภทร้อยกรองต้องใช้ทักษะในการเขียนสูงกว่าร้อยแก้ว อันเนื่องจากข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ ส่งผลให้ผู้เขียนต้องใช้ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนสูงกว่างานเขียนประเภทร้อยแก้ว ซึ่งบทร้อยกรองนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูภาษาไทยใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะเมื่อผู้สอนภาษาไทยต้องการสอนบทร้อยกรองก็มักจะหยิบยกเนื้อหามาจากวรรณกรรมต่าง ๆ การสอนงานเขียนประเภทร้อยกรองจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครู อีกทั้งยังเป็นรากฐานและสมบัติล้ำค่าของประเทศชาติในฐานะเครื่องดำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติให้มั่นคง

อนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 51 – 52) ได้กล่าวถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย โดยกำหนดมาตรฐาน ท 4.1 ว่า ผู้เรียนต้องเข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา

ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ และกำหนดตัวชี้วัดการเรียนรู้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพได้

ถึงแม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแต่งบทร้อยกรอง แต่เท่าที่ผ่านมาพบว่า การสอนการแต่งบทร้อยกรองก็ยังเป็นปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงปัญหาของการเรียนการสอนการแต่งบทร้อยกรองไว้ ดังที่ ยุพา ขนอนคราม (2561 : 4 – 5) ได้กล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนการแต่งบทร้อยกรองว่า “ครูไม่เห็นความสำคัญในการสอนบทร้อยกรอง เพราะคิดว่าเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กและครูขาดแนวทางในการสอนบทร้อยกรอง ถ้าครูสามารถสอนการแต่งร้อยกรองจนเด็กเกิดทักษะด้านนี้จะเกิดประโยชน์อย่างมาก ซึ่ง สุนทรี เฉลิมพงศธร (2559 : 111) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการแต่งบทร้อยกรองไว้ว่า “นักเรียนไม่สามารถแต่งบทร้อยกรองได้ เพราะไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำใช้คำศัพท์ยากโดยที่ไม่เข้าใจความหมาย และจำลักษณะบังคับของร้อยกรองไม่ได้” สอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรัมพรรย์ (2560 : 137) ที่แสดงความคิดเห็นว่า “การเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองเป็นการเขียนที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนมากกว่าการเขียนในรูปแบบอื่น การสอนเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองจึงดูเป็นเรื่องยากสำหรับครู ส่วนในด้านตัวนักเรียนเองก็รู้สึกว่าไม่ใช่ของง่าย

จากการสังเกตนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนขาดความรู้ในด้านของการแต่งคำประพันธ์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในเรื่องของวรรณคดี นักเรียนไม่เข้าใจในด้านวรรณศิลป์และคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ อาจจะเป็นเพราะนักเรียนไม่เข้าใจรูปแบบคำประพันธ์และยังไม่สามารถถอดความจากบทประพันธ์ได้ และจากการสัมภาษณ์ครูจักรกฤษณ์ เฟือสุวรรณ รายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ พบปัญหาสำคัญเนื่องมาจาก การแต่งกลอนสุภาพ จะปรากฏในบทเรียนวรรณคดีเรื่อง บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนวิศวกรรมาและสามัคคีเสวก ซึ่งนักเรียนจะไม่สามารถเข้าใจในเรื่องของฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ดังนั้น การช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวครูผู้สอนจึงควรใช้เทคนิคการสอนที่มีแนวคิดน่าสนใจ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพให้กับนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนานักเรียนในการเรียนรู้เรื่องกลอนสุภาพจนสามารถแต่งกลอนสุภาพได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ และช่วยสร้างความสนใจในการเรียนการแต่งกลอนสุภาพให้ดีมากยิ่งขึ้น

1. ปัญหาที่เกิดจากนักเรียน

1.1 นักเรียนไม่มีพื้นฐานเรื่องคำคล้องจอง แต่งบทร้อยกรองไม่ได้ จึงเกิดความเบื่อหน่าย

1.2 นักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องฉันทลักษณ์ ส่งผลให้นักเรียนแต่งกลอนสุภาพไม่ได้

1.3 นักเรียนขาดคลังคำ รู้คำศัพท์น้อย ทำให้เรียบเรียงบทร้อยกรองได้ยากและช้า

1.4 นักเรียนมีทัศนคติว่าการแต่งกลอนเป็นเรื่องที่ยาก ทำให้นักเรียนไม่พยายามที่จะเรียนรู้

1.5 เวลาในการฝึกทักษะในการแต่งบทร้อยกรองในชั่วโมงเรียนมีจำกัด

2. ปัญหาที่เกิดจากตัวครูและเทคนิคการสอนของครู

2.1 วิธีการสอนของครูไม่เร้าความสนใจ

2.2 ไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่าย

2.3 ครูไม่ถนัดในการสอนการแต่งบทร้อยกรอง

ข้อมูลและแนวทางดังกล่าว จึงเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่าบทเรียนออนไลน์เป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งที่สามารถใช้ในการเรียนรู้และฝึกทักษะการแต่งบทร้อยกรองให้แก่นักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจในการเรียน ไม่เบื่อหน่าย และเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเพิ่มความพยายามมากขึ้น ดังที่ ชุติมา วรรณพงษ์ (2560 : 16) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทเรียนออนไลน์ว่า “เป็นการเรียนการสอนในลักษณะใดก็ได้ที่ถ่ายทอดเนื้อหาผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครือข่ายอินเตอร์เน็ต Google Classroom, Google Meet ซึ่งการเรียนลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมาก” ทั้งนี้ผลการวิจัยของ เตชินี ภิรมย์ (2560 : 2 และ 42) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Moodle เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 กรณีศึกษา : โรงเรียนปลายพระยาวิทยาคม จังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาด้วยโปรแกรม Moodle รายวิชาการเขียนเว็บไซต์ด้วย Text Editor และรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการจัดการกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ 86.33/88.00 สามารถนำบทเรียนออนไลน์ที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ลำดับเรื่องที่ต้องการสอนแต่ละเรื่องจะมีไฟล์บทเรียนออนไลน์ ประกอบด้วยเนื้อหา การบ้าน และแบบทดสอบ มีการพัฒนาบทเรียนผ่านผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใช้กับนักเรียน และมีการปรับแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนได้ประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนออนไลน์ด้วยตนเอง

จากความนิยมของบทเรียนออนไลน์ข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสุภาพ โดยบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ผลที่ได้จากการการทดลองครั้งนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองสูงขึ้น อันจะส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมไทยด้านภาษาไม่สูญหายและเยาวชนไทยยังได้รับการพัฒนา ในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

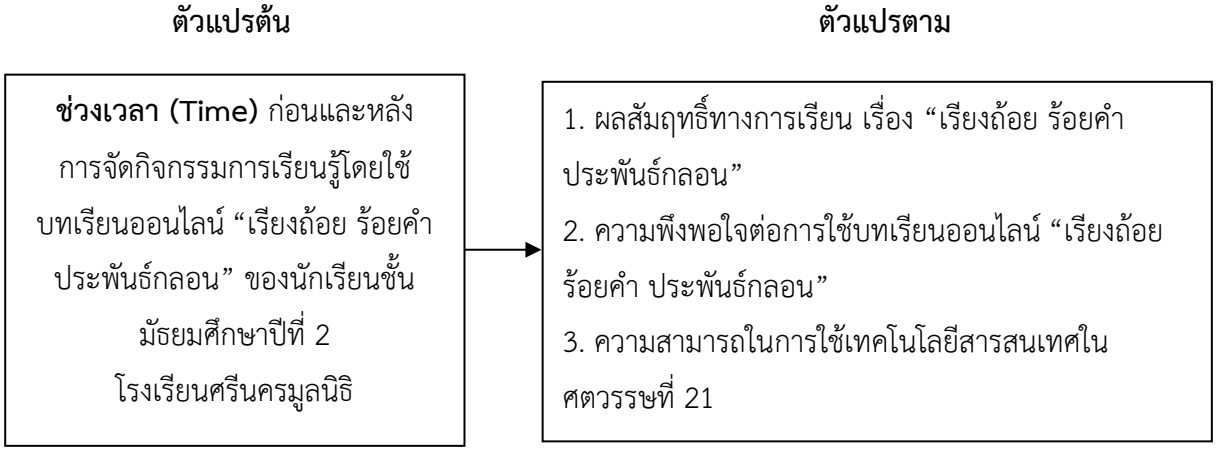
1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 7 ห้อง รวม 278 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 ของโรงเรียนศรีนครมูลนิธิภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 แผน ใช้สอน 6 คาบ คาบละ 50 นาที รวมเป็นเวลา 5 ชั่วโมง (ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน อีก 1 ชั่วโมง)

2. บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำประพันธ์ไทย ใครว่ายาก

ตอนที่ 2 รู้จักฉันท์ รู้จักกลอน

ตอนที่ 3 รู้สัมผัส มัดใจครู

ตอนที่ 4 รู้ใช้คำ นำไปแต่ง

กิจกรรมท้ายบทเรียนออนไลน์แต่ละตอน

แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นข้อคำถามแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 20 คะแนน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประเมินความพึงพอใจในด้านเนื้อหา ด้านกายภาพ และด้านกิจกรรม

5. แบบสอบถามการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 ศึกษาคู่มือครู หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศรีนครมูลนิธิ

2.3 ศึกษาวิธีการสร้างและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำราต่าง ๆ

2.4 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 3 แผน รวมเป็น 5 ชั่วโมง

2.5 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 แผน ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน จำนวน 3 คน ตรวจคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การสร้างและการตรวจสอบประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศรีนครมูลนิธิ

3.3 ศึกษาเอกสาร ตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับรายละเอียดของเนื้อหาสาระ การแต่งกลอนสุภาพ

3.4 ศึกษาหลักการสอนภาษาไทย จิตวิทยาการสอนภาษาไทย ทฤษฎีที่ใช้ในการสอนภาษาไทย หลักการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย และขั้นตอนการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยจากเอกสารต่าง ๆ ในการสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

3.5 ศึกษาและกำหนดรูปแบบบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน”

3.6 จัดทำบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 คำประพันธ์ไทย ใครว่ายาก
- ตอนที่ 2 รู้จักฉันท์ รู้จักกลอน
- ตอนที่ 3 รู้สัมผัส มัดใจครู
- ตอนที่ 4 รู้ใช้คำ นำไปแต่ง
- กิจกรรมท้ายบทเรียนออนไลน์แต่ละตอน
- แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

3.7 นำบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดทำขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา

3.8 นำผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์มาปรับปรุงก่อนนำไปใช้สอนจริง

4. การสร้างและการหาคุณภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้วทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เรื่องการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

4.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย

4.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยตัวเลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบหาความถูกต้องเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

4.5 คัดเลือกแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบ ข้อคำถามที่มีค่าคะแนน IOC 0.50 – 1.00 ใช้ได้ ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์วิจัย

5. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ

5.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

5.2 เขียนนิยามคุณลักษณะที่แสดงถึงความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์

5.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ประเมินความพึงพอใจในด้านเนื้อหา ด้านกายภาพ และด้านกิจกรรม

5.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม นำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง ปรับปรุงแก้ไข และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าคะแนน IOC 0.50 – 1.00 ผลคือได้แบบสอบถามความพึงพอใจใน 3 ด้าน (ด้านเนื้อหา ด้านกายภาพ และด้านกิจกรรม) ด้านละ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ

5.5 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

6.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

6.2 เขียนคุณลักษณะที่แสดงถึงการใช้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

6.3 สร้างแบบสอบถามการใช้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21

6.4 นำแบบสอบถามการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องจึงได้แบบสอบถามการใช้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 จำนวน 10 ข้อ

6.5 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงข้อตกลงกับนักเรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้
2. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Pretest)
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบด้วยตนเอง
4. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จ (Posttest)
5. นำผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
6. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อยร้อยคำ ประพันธ์กลอน” โดยใช้แบบสอบถาม ความพึงพอใจจำนวน 15 ข้อ
7. ประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อยร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
   2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) 2.2 ค่าร้อยละ
   2.3 E1/E2 2.4 ทดสอบค่า t-test Dependent Sample
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
   3.1 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หาค่า E1/E2
   3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง “เรียงถ้อยร้อยคำ ประพันธ์กลอน” โดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบค่า t-test Dependent Sample

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์“เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าร้อยละ
แบบฝึกหัดท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1)	40	25	81.50
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2)	40	20	82.83

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ (E1) มีค่าเท่ากับ 81.50 และผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 82.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 สรุปได้ว่าบทเรียนออนไลน์“เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 2 ผลการปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n		S.D.	t-test	p-vale
หลังเรียน	40	17.22	1.51	17.253	0.000
ก่อนเรียน	40	11.70	2.29		

จากผลการทดสอบสมมติฐานค่าที (IBM SPSS Statistics) ปรากฏว่า ค่าที เท่ากับ 17.253 มีนัยสำคัญทางสถิติ Sig (2 tailed) ที่ระดับ .000 มีค่าน้อยกว่า .01 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนิสิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้น บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถนำไปใช้สอนได้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์“เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านเนื้อหา 1.1 บทเรียนมีเนื้อหาความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.80	0.43	ระดับมากที่สุด
1.2 ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระจากบทเรียนออนไลน์	4.50	0.59	ระดับมากที่สุด
1.3 ผู้เรียนสามารถอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง	4.40	0.77	ระดับมาก
1.4 ความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในบทเรียน	4.30	0.83	ระดับมาก
1.5 มีการลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยาก ไม่ซับซ้อนง่ายต่อการเรียนรู้	4.70	0.46	ระดับมากที่สุด
1.6 ความเหมาะสมของขนาด สีของตัวอักษร และรูปภาพ	4.50	0.86	ระดับมากที่สุด
2. ด้านกายภาพ 2.1 นักเรียนชอบเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน”	4.50	0.67	ระดับมากที่สุด
2.2 เนื้อหาและกิจกรรมเหมาะกับเวลา	4.60	0.62	ระดับมากที่สุด
2.3 นักเรียนเรียนรู้โดยการใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” อย่างมีความสุข	4.70	0.52	ระดับมากที่สุด
2.4 นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน	4.60	0.48	ระดับมากที่สุด
2.5 เสียงบรรยายมีความสอดคล้องกับบทเรียน	4.70	0.45	ระดับมากที่สุด
2.6 นักเรียนให้ความร่วมมือกับทุกกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.67	ระดับมาก
3. ด้านกิจกรรม 3.1 กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.80	0.43	ระดับมากที่สุด
3.2 กิจกรรมท้ายบทเรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	0.67	ระดับมากที่สุด
3.3 กิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการแต่งกลอนสุภาพ	4.80	0.38	ระดับมากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.60**	**ระดับมากที่สุด**

จากตารางที่ 3 แสดงระดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับความคิดเห็น**
1. การเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์“เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ช่วยเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตได้	4.90	0.30	ระดับมากที่สุด
2. นักเรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากยิ่งขึ้น	4.80	0.43	ระดับมากที่สุด
3. นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้อง	4.20	0.78	ระดับมาก
4. นักเรียนสามารถนำความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปบูรณาการกับการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างดี	4.50	0.50	ระดับมากที่สุด
5. นักเรียนสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้	4.20	0.71	ระดับมาก
6. นักเรียนเกิดทักษะในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีได้ถูกต้องและปลอดภัย	4.10	0.80	ระดับมาก
7. นักเรียนสามรถใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอผลงานของตนเองได้	4.80	0.43	ระดับมากที่สุด
8. นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.30	0.72	ระดับมาก
9. นักเรียนสามรถแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้	4.60	0.54	ระดับมากที่สุด
10. นักเรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้อง	4.40	0.76	ระดับมาก
รวม	**4.50**	**0.60**	**ระดับมากที่สุด**

จากตารางที่ 4 แสดงระดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.50/82.83 สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ให้น่าสนใจ โดยคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมีความรู้พื้นฐานต่างกัน จากนั้นออกแบบบทเรียนออนไลน์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระภาษาไทย กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นได้สร้างสื่อและกิจกรรมระหว่างเรียนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจผู้เรียนให้สนใจใฝ่รู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสนใจไม่เบื่อหน่าย และเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเพิ่มความพยายามมากขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยได้ออกแบบบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” จากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาก่อนกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การเรียนรู้ประกอบด้วยบทเรียน จำนวน 4 ตอน ที่มีเนื้อหาครบตามหลักสูตร กำหนดเนื้อหา การเรียนรู้เป็นหมวดหมู่ ลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก โดยคำนึงถึงพื้นฐานเดิมของผู้เรียน กำหนดเวลาเรียน กิจกรรม วิธีประเมินผล และแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมแล้วดำเนินการสร้างบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” คำนึงถึงวัยของผู้เรียน ออกแบบส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนกิจกรรมด้วยสีตัวอักษรที่อ่านแล้วสบายตา ใช้รูปแบบตัวอักษรและขนาดตัวอักษรเป็นขนาดที่พอเหมาะกับวัยของผู้เรียน ใช้ภาพการ์ตูนประกอบตกแต่งที่ดูสบายตา เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและผ่อนคลายสายตาขณะอ่าน ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างรวดเร็วและมีศักยภาพใช้เรียนได้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยบทเรียนออนไลน์ 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำประพันธ์ไทย ใครว่ายาก
ตอนที่ 2 รู้จักฉันท์ รู้จักกลอน
ตอนที่ 3 รู้สัมผัส มัดใจครู
ตอนที่ 4 รู้ใช้คำ นำไปแต่ง
กิจกรรมท้ายบทเรียนออนไลน์แต่ละตอน
แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

ทั้งนี้ บทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นได้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของบทเรียนออนไลน์เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล จีนปรีชา (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้แบบ

ฝึกทักษะการเขียนกลอนสุภาพ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนกลอนสุภาพ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 88.0/87.03 ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 11.7 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 1.51 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 17.23 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 2.29 มีค่าการทดสอบที (t-test) เท่ากับ -17.253 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้วิจัยได้มีการจัดแบ่งเนื้อหา สาระเป็นตอน ๆ ชัดเจน ตามวัตถุประสงค์การเรียน และมีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจผู้เรียน บทเรียนออนไลน์ออกแบบสำหรับให้ผู้เรียนสามารถทบทวนเนื้อหาซ้ำในตอนที่ไม่เข้าใจแบบไม่จำกัดจำนวนครั้ง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำปรึกษา จึงทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ คำหอมรื่น (2558 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปี ที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดไผ่โรงวัว จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 26 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพของนกัเรียน ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลัง การเรียนรู้ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน”ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.6 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อภิปรายผลได้ว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ที่สร้างขึ้นโดยผ่านการหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน มีการใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหา มีความถูกต้อง ชัดเจน มีเนื้อหาเข้าใจง่าย เรียงลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม เริ่มจากง่ายไปหายาก รูปแบบการนำเสนอเนื้อหามีความเหมาะสมกับผู้เรียน และการจัดเนื้อหาแต่ละชุดเหมาะสมกับเวลาเรียนด้านกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีโดยเห็นว่า บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิด มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการแต่งกลอนสุภาพมากขึ้นทำให้สามารถ พัฒนาทักษะการแต่งกลอนสุภาพได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ พิมพ์สุพร สุนทรินทร์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนกลอนสุภาพ คือ 75.76/76.43 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนชุดการเรียน วิชาภาษาไทย ชุดการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง การเขียนกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนกลอนสุภาพของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.56

4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีนครมูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.5 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.6 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อภิปรายผลได้ว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ -ประพันธ์กลอน” ที่สร้างขึ้นโดยผ่านการหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน โดยที่บทเรียนออนไลน์เป็นการเรียนการสอนในลักษณะใดก็ได้ ที่ถ่ายทอดเนื้อหา ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในบทเรียนออนไลน์ “เรียงถ้อย ร้อยคำ ประพันธ์กลอน” เป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบ Google Meet และทำกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ 100% รวมไปถึงทำให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดนุภัค เชาว์ศรีกุล (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยใช้บทเรียออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชอบการเรียนรู้โดยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผลการประเมินความสามารถในการเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร ในภาพรวมจึงอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 77.50

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ชุติมา วรรณพงษ์. (2560). **ความหมายบทเรียนออนไลน์.** สืบค้น 21 สิงหาคม 2564. https://sites.google.com

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต, และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา. (2563). **ความสำคัญของการประพันธ์บทร้อยกรอง.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดนุภัค เชาว์ศรีกุล. (2553). **การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยใช้บทเรียนออนไลน์.** สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2565. จาก https://thaiedresearch.org

เตชินี ภิรมย์. (2560). **การศึกษาและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Moodle เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** สืบค้น 26 เมษายน 2565. จาก https://ska2.go.th

พิกุล จีนปรีชา. (2554). **ผลการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนกลอนสุภาพ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ.** สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2564. จาก https://so03.tci-thaijo.org

พิมพ์สุพร สุนทรินทร์. (2554). **การพัฒนาชุดการเรียนวิชาภาษาไทย.** สืบค้น 17 กันยายน 2564. จาก https://so03.tci-thaijo.org

ยุพา ขนอนคราม. (2561). **ปัญหาในการเรียนการสอนการแต่งบทร้อยกรอง.** กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์. (2560). **การเขียนคำประพันธ์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรัตน์ คำหอมรื่น. (2558). **การพัฒนาความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึก**. สืบค้น 17 กันยายน 2564. จาก http://ithesis-ir.su.ac.th.

สุนทรี เฉลิมพงศธร. (2559). **อุปสรรคในการแต่งบทร้อยกรอง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุวคนธ์ จงตระกูล. (2559). **การจัดการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Constructivist Learning Management with KWLH Plus Technique to Analytical thinking abilities and Learning Achievement in Geography Subject of Grade 3 Students

นุชนาฏ จันทร์ดี[1*], อมลวรรณ วีระธรรมโม[2] และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน[2]

Nootchanat Chandee[1*], Amonwan Werathammo[2] and Withawat Khattiyamarn[2]

[1] หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, สถาบันมหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Master of Education Program, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail :** chandeenootchanat888@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาร่วมกับเทคนิค KWLH Plus กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเหรียงงาม จังหวัดพัทลุง จำนวน 17 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน รวม 17 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 15 ข้อ ก่อนเรียน และหลังเรียน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 30 ข้อ ก่อนและหลังเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์, เทคนิค KWLH Plus, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of the research were; 1) to compare critical thinking abilities in the subject of geography, of students in Grade 3, before and after being taught using Constructivist Learning Theory, together with the KWLH Plus Technique, 2) to compare learning achievements in the subject of geography, of students in Grade 3, before and after being taught using Constructivist Learning Theory, together with the KWLH Plus Technique, 3) to study the satisfaction of students in Grade 3 towards being taught using Constructivist Learning Theory, together with the KWLH Plus Technique. The research was conducted using 17 Grade 3 students, from Ban Riang Ngam School, Phatthalung province, using a cluster random sampling method as the sample selection process. Data collection tools employed in this research were; 1) 8 lesson plans totaling 17 hours, 2) 2 critical thinking ability tests in geography, using multiple-choice questions with 4 options, and containing 15 questions per test, to measure abilities before and after lessons, 3) 2 learning achievement tests in geography, using multiple-choice questions with 4 options, and containing 30 questions per test, to measure learning achievements before and after lessons, 4) a satisfaction questionnaire containing 20 questions. Statistical methods used in the data analysis were; mean, standard deviation, and t-test.

The research revealed:

1) After being taught using Constructivist Learning Theory, together with the KWLH Plus Technique in geography, Grade 3 students achieved higher critical thinking abilities, compared to before being taught, with a significance level of 0.01.

2) After being taught using Constructivist Learning Theory, together with the KWLH Plus Technique in geography, Grade 3 students achieved higher learning achievements, compared to before being taught, with a significance level of 0.01.

3) After being taught using Constructivist Learning Theory, together with the KWLH Plus Technique in geography, Grade 3 students were satisfied with the process at the highest level

Keywords: Constructivist Theory, KWLH Plus technique, Analytical thinking ability, Leaning achievement.

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเช่นนี้ทำให้แต่ละประเทศต้องมีการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าและพัฒนาในประเทศให้มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้นั้นจำเป็นจะต้องพัฒนาคน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นใน การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลา เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยสาระที่เป็นองค์ความรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระ

เศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นศาสตร์แห่งการบูรณาการวิชาความรู้ จากแขนงวิชา ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ค้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติและ ค่านิยม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ที่เน้นผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น เน้นให้ครูสอนคิดวิเคราะห์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ โดยเฉพาะกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่มีความสำคัญที่ใช้หลักในการจัดการเรียนรู้โดยเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนที่ หลากหลายผสมผสานกันเหมือนการสอนอื่น ๆ เพราะเหตุว่าไม่มีการสอน วิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว การสอนที่ดี คือ การสอน ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับ เหตุการณ์ ครูผู้สอนจะต้องมีความยืดหยุ่น ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน

ทั้งนี้ แนวทางที่กำหนดในการเรียนข้างต้นในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนมาจากเดิมที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ และบทบาทที่สำคัญคือ การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่ให้ผู้เรียนได้สำรวจ ค้นหาตามธรรมชาติห้องเรียนควรเติมสิ่งที่น่าสนใจที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างตื่นตัวโดยการขยาย สร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่งกระตุ้นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ แทนที่ครูผู้สอนที่เข้ามาสู่กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนไม่ใช่เข้ามายืนมองเด็กสำรวจและค้นพบเท่านั้น แต่ครูควรแนะนำเมื่อผู้เรียนประสบปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในกลุ่มในการที่จะคิดพิจารณาประเด็นคำถาม และสนับสนุนด้วยการกระตุ้น แนะนำ ให้พวกเขาต่อสู้กับปัญหา และเกิดความท้าทาย และผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ ก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้เกิดเป็นแนวคิดใหม่เกิดขึ้นการเรียนรู้ หรือการสร้างความรู้

ด้วยเหตุนี้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมทักษะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนก็จะต้องมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนที่สูงขึ้นต่อไปและในชีวิตประจำวันของนักเรียนเอง อีกทั้งยังจำเป็นที่จะต้องฝึกฝน และพัฒนาให้กับผู้เรียน เพราะทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาที่แม่นยำ มีความละเอียดในการจำแนกแยกแยะเปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชำนาญ

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนบ้านเหรียงงาม (รายงานผลการประมินตนเองของสถานศึกษา SAR ปี 2563) นักเรียนเรียนส่วนใหญ่สามารถอ่านออกและเขียนได้ แต่เมื่อให้วิเคราะห์ในเรื่องที่เรียนหรืออ่านไปแล้วเพื่อสอบถามความเข้าใจ

นำมาวิเคราะห์ตอบคำถาม หรือสร้างองค์ความรู้ตามที่ตนเองได้อ่าน นักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์แล้วนำมาตอบคำถามได้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาจากการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอนโดยยึดเนื้อหาและท่องจำมากกว่าทักษะกระบวนการคิดและไม่เน้นผู้เรียนไปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ขาดความสนใจในการเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายและความสามารถในทักษะการคิดวิเคราะห์ในแบบทดสอบเกิดความผิดพลาดในขั้นตอนและกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีทักษะการคิดและวิเคราะห์ในการตอบคำถาม หรือสร้างองค์ความรู้ซึ่งผู้เรียนเองจะเกิดเพียงแค่ความจำ และไม่สามารถนำเนื้อหาบทเรียนวิเคราะห์ไปสร้างองค์ความรู้ ในการตอบคำถาม หรืออธิบายได้ ผู้วิจัยเห็นว่าในการช่วยเพิ่มทักษะในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนต้องใช้แนวคิด และเทคนิคที่เกี่ยวกับการจัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยได้สนใจแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มาผสมกับเทคนิค KWLH Plus ซึ่งเป็นลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับขั้นตอนซึ่งจะส่งผลในการจัดเรียงลำดับองค์ความรู้และจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีต่อไป

ดังนั้น เมื่อนำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาร่วมกับเทคนิค KWLH Plus จะได้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ก็เป็นอีกหนึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักทบทวนความรู้เดิมของตนเองได้และนำความรู้เดิมมาใช้โดยนำมาใช้จัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระ โดยเฉพาะในเรื่องที่นักเรียนจะต้องอ่านคิด และทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่าน และสามารถฝึกทักษะการคิดแบบต่าง ๆ ได้ในเวลาเดียวกันเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ให้ผู้เรียนได้รู้จักสร้างองค์ความรู้จากเรียนที่ตนเองได้เรียนมา เพื่อจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากปัญหาดังกล่าวการจัดการศึกษาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นรูปแบบการสอนรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด การวิเคราะห์และเข้าใจในเรื่องที่เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองแล้วนักเรียนยังเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียน และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ในราวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเลือกใช้เทคนิควิธีการที่มีการคิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน จะช่วยส่งเสริมและฝึกให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์โดยสามารถไตร่ตรองความคิดให้เป็นระบบและขั้นตอน ซึ่งแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus เป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถนำมาพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เป็นปรัชญาของการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากปรัชญาและจิตวิทยา โดยมีแก่นของทฤษฎี ก็คือ เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองและอย่างมีความหมายจากประสบการณ์ บุคคลสำคัญ ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียน หรือ นักเรียนมากกว่า ครู หรือผู้สอน ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ (interact) กับวัตถุ (object) หรือเหตุการณ์ ด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในวัตถุ หรือ เหตุการณ์นั้น ซึ่งก็คือ การสร้าง (construct) การทำความเข้าใจ (conceptualization) และ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง

หลักการที่สำคัญของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ คือ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ขึ้น เองอย่างกระตือรือร้น แทนการรับฟัง และซึมซับความรู้จากครูผู้สอน ผู้เรียนจะเป็นผู้คิดค้นตาม ความคิดของตนเอง ด้วยการหลอมรวมความคิดหรือข้อมูลใหม่ที่ได้รับเข้ากับความคิดเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ง่าย และผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วปรับขยายเปลี่ยนเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งในกระบวนการสร้างความรู้ใหม่นี้ จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างสลับซับซ้อน และเกิดหลังในการคิดและเมื่อได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสมจากครูผู้สอน

สำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWLH Plus เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดของโอเกิ้ล (Donna Ogle) ที่พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1986 เพื่อนำมาใช้เป็นยุทธวิธีในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ขณะที่นักเรียนได้เรียนรู้ โดยแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้ ขั้นที่ 1 K (Know) ครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นความรู้ของนักเรียน ขั้นที่ 2 ขั้น W (What to learn) นักเรียนต้องการรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยให้นักเรียนตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 3 ขั้น L (What they learn as they read) คือ นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 4 ขั้น H (How we can learn

more) การค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ขั้นที่ 5 ขั้น Plus ขั้นที่นำความรู้จากการอ่านมาสร้างความคิด ความเข้าใจและเป็นการสรุปจากบทเรียนในรูปแผนผังความคิด

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus หมายถึง การนำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นการจัดรูปแบบการสอนที่มีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของเยเกอร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ที่เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ขึ้นเองอย่างกระตือรือร้น ผสมผสานกับขั้นตอนของเทคนิค KWLH Plus ที่เน้นกระตุ้นความคิดขณะที่อ่านจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองได้และนำความรู้เดิมมาใช้ ซึ่งเป็นวิธีในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ขณะที่นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และจะนำขั้นตอนของ เทคนิค KWLH Plus ที่ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน แทรกในแต่ละขั้นตอนใน 4 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Invitation) เป็นขั้นตอนเร้าความสนใจของผู้เรียนด้วยการให้สังเกตเหตุการณ์ถามคำถาม บันทึกปรากฏการที่เกิดขึ้น ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง

1.1 ขั้น K (What we know) ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน

1.2 ขั้น W (What we want to know) ต้องการรู้อะไรบ้าง

2. ขั้นสำรวจ (Exploration) ให้ผู้เรียนสืบเสาะหาข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และจัดเก็บข้อมูล อภิปรายปัญหา วางแผน การแก้ปัญหา เลือกวิธีการแก้ปัญหา ระบุเหตุผล ข้อดี ข้อจำกัด

2.1 ขั้น L (What we have learned) ได้เรียนรู้อะไร

2.2 ขั้น H (How can we learn more) หาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างไร

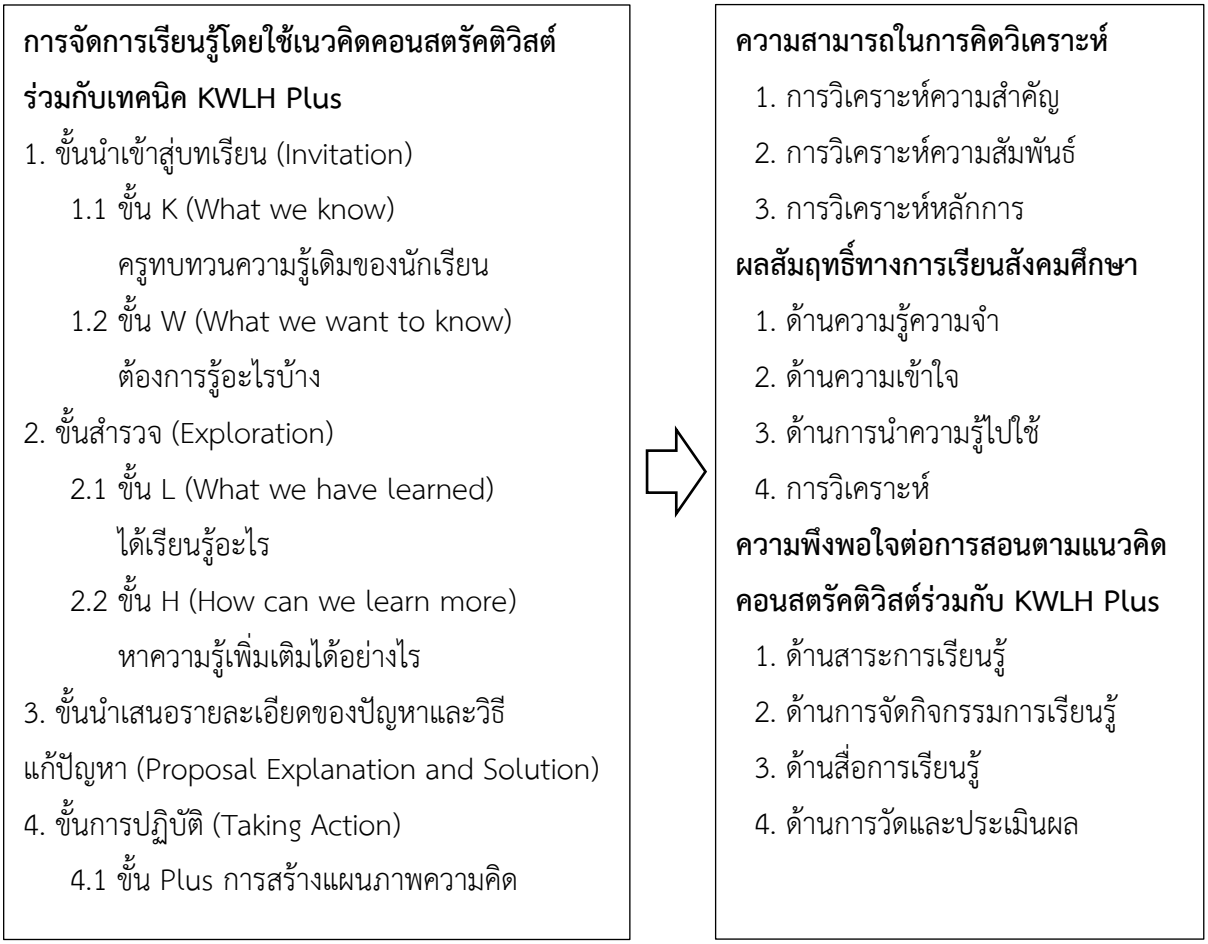
3. ขั้นนำเสนอรายละเอียดของปัญหาและวิธีแก้ปัญหา (Proposal Explanation and Solution) ให้นำเสนอรายละเอียดของปัญหา อธิบายให้ชัดเจน วิพากษ์ปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

4. ขั้นการปฏิบัติ (Taking Action) นำสู่การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะในการแก้ปัญหาพัฒนาผลที่เกิดขึ้น รวมถึงการสนับสนุนแนวคิด วิธีการดำเนินการ และนำเสนอผลงาน

4.1 ขั้น Plus การสร้างแผนภาพความคิด สรุปจากเรื่องที่ได้เรียน

ดังนั้น จะสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้cนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus เป็นการนำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นการจัดรูปแบบการสอนที่มีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของเยเกอร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ที่เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ขึ้นเองอย่างกระตือรือร้น ผสมผสานกับขั้นตอนของเทคนิค KWLH Plus ที่เน้นกระตุ้นความคิดขณะที่อ่านจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองได้และนำความรู้เดิมมาใช้ ซึ่งเป็นวิธีในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ขณะที่นักเรียนได้เรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเครือข่ายศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 11 โรงเรียน 11 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 189 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านเหรียงงาม จังหวัดพัทลุง จำนวน 17 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิคKWLH Plus จำนวน 8 แผน จำนวน 17 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบแบบปรนัย มี 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคม

ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus จำนวน 20 ข้อ

3. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ชี้แจงรายละเอียดการใช้แผนการจัดการเรียนรูโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ KWLH Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ KWLH Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้น จำนวน 8 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 17 ชั่วโมง หลังเรียนรู้เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 ข้อ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ และสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ KWLH Plus โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบ สมมติฐาน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) KR- 20 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ครอนบาค

4.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

จากผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิคKWLH Plus ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 8.35 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 10.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 2.44 หลังเรียนเท่ากับ 2.64 ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนมีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 18.82 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 23.88 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 4.52 หลังเรียนเท่ากับ 5.02 ดังนั้นจะเห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิค KWLH Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าคะแนนด้านสาระการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.68 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนน, คะแนนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.63 คะแนนและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.13 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด, คะแนนด้านสื่อการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.63 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.39 นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด, ด้านการวัดและประเมินผล โดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.72 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.76 คะแนน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.68 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.6 สรุปผลการวิจัย ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus

แบบวัดการคิดวิเคราะห์	n	($\bar{X}$)	S.D.	t
ก่อนเรียน	17	8.35	2.44	**7.88****
หลังเรียน	17	10.00	2.64	

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	($\bar{X}$)	S.D.	t
ก่อนเรียน	17	18.82	4.52	**8.75****
หลังเรียน	17	23.88	5.02	

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิคKWLH Plus

แบบประเมินความพึงพอใจ	n	$(\bar{X})$	S.D.	แปลผล
ด้านสาระการเรียนรู้	17	8.35	2.44	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	17	4.72	0.97	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้	17	4.63	1.13	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	17	4.63	1.39	มากที่สุด
รวม	17	4.76	0.76	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	**17**	**4.68**	**0.76**	**มากที่สุด**

สรุปและอภิปรายผล

จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระภูมิศาสตร์ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิค KWLH Plus เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่ เพื่อนักเรียนจะได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม และสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการสรุปความรู้และนำออกมาเป็นการสร้างผลงานที่เกิดจากกระบวนการคิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ในส่วนของการคิดวิเคราะห์หลักการที่ต้องการอาศัยเทคนิควิธีการสอนในส่วนนี้นักเรียนยังจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่เป็นลำดับขั้นตอนก็ต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะ โดยผู้วิจัยพยายามสร้างกระบวนการขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มทักษะการเรียนรู้ โดยอาศัยสื่อเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มองเห็นภาพและเกิดกระบวนการจดจำมากยิ่งขึ้น ในส่วนของเทคนิค KWLH Plus ที่สอดแทรกเข้าไปในการสอนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ทั้ง 4 ขั้นตอน โดยในความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จะเกิดขึ้นได้ดีในขั้นนำเสนอรายละเอียดของปัญหาและวิธีแก้ปัญหา (Proposal Explanation and Solution) ในแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพราะเป็นขั้นที่นักเรียนจะนำความรู้ในแต่ละขั้นที่ผ่านมานำเสนอออกมาให้เห็นถึงปัญหาและการแก้ปัญหา และนักเรียนได้รับการฝึกการจัดระบบข้อมูลความรู้และความคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยการทำแผนภาพความคิด และมีการสรุปใจความสำคัญจากแผนผังความคิดทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนรู้ สรุปความรู้ที่ได้ออกมาในลักษณะของแผนผังความคิด ทำให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะในการคิดวิเคราะห์โดยความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะเกิดขึ้นได้ดีนั้นนักเรียนต้องปฏิบัติตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

ร่วมกับเทคนิคKWLH Plus ในทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระ โคตะและโนนิลมณี พิทักษ์ (2556) ผลการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส วิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส วิชาสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองและการดำรงชีวิต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้น คือ ขั้นสำรวจความรู้เดิม ขั้นจัดการความรู้ใหม่ ขั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง และขั้นเพิ่มพูนความรู้ จำนวน 3 วงจรการเรียนรู้ มีการนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละวงจรมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus สามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มพูนความรู้เทคนิคและกระบวนการที่เกิดประโยชน์ให้กับนักเรียนโดยนักเรียนสามารถนำวิธีการดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้ในการศึกษาบทความ เนื้อหา เรื่องราว หรือองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบยิ่งขึ้นส่งผลดีต่อกระบวนการคิด และกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะการวิเคราะห์เนื้อหาบทที่เรียนเพื่อพัฒนาเพิ่มพูนทักษะสติปัญญาให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพต่อไป

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระภูมิศาสตร์ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น เนื่องมากจากการใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้โดยสามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เป็นขั้นตอนที่ส่งผลต่อการจัดระบบการเรียนรู้ และได้แทรกเทคนิค KWLH Plus ไปเพื่อช่วยเสริมสร้างระบบขั้นตอนการคิดของนักเรียนให้เป็นระบบ ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่วัด มีด้วยกัน 4 ด้านคือ ด้านความรู้ ความจำ, ด้านความเข้าใจ, ด้านการนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ในด้านของการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคจิวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus นั้นด้านของผลสัมฤทธิ์ที่แสดงออกมาจะอยู่ในขั้นการปฏิบัติ (Taking Action) ในแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ และจะแทรกเทคนิค KWLH Plus ในขั้น Plus เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องสรุปตามแนวความคิดจากการเรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในสาระภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร ขอเพียงกลาง (2558) ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สังคมไทยและสันติวิธี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบอภิปรายร่วมกับเทคนิค KWL Plus โดยผลการวิจัยก็พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียน เรื่อง สังคมไทยและสันติวิธี ของ

นักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งก็จะทำให้มองเห็นว่าในด้านของการนำเทคนิค KWLH Plus มาใช้นั้นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWLH Plus สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในแต่ละด้านเป็นประโยชน์ให้กับนักเรียนในการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้ นักเรียนสามารถปรับและประยุกต์ในการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนได้เช่นกัน เพื่อจะส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการคิดของนักเรียนต่อไปในอนาคต

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาร่วมกับเทคนิค KWLH Plus อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิคKWLH Plus เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนยังไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อนทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการอยากร่วมกิจกรรม การตอบคำถาม การแลกเปลี่ยนความรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิคKWLH Plus จะเน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีอิสระทางความคิด และการแสดงออกอย่างเต็มที่โดยไม่รู้สึกกดดันจะส่งผลบรรยากาศของการเรียนเต็มไปด้วยความสุขโดยเฉพาะตอนนักเรียนได้ทำใบงานการเขียนแผนผังความคิดนักเรียนก็จะมีความตั้งใจและสนใจในการทำใบงานของตนเอง และตกแต่งใบงานของตนเองออกมาให้สวยงามอย่างสร้างสรรค์ตามจินตนาการและความรู้สึกจากการเรียน

ผู้วิจัยพยายามสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดกับนักเรียนทุกคนเพื่อให้นักเรียนได้กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่โดยไม่ปิดกั้นความคิด ตอบทุกข้อสงสัยแนะนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว ไม่ว่าจะเป็นการนำสื่อที่น่าสนใจ หรือการเล่าเรื่องราวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนยังไม่เคยรู้มาสอดแทรกในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมหรือทำใบงาน นักเรียนบางคนไม่กล้าที่จะถามไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหลังจากการทำกิจกรรมหรือเรียนรู้ไป 1-2 ครั้ง นักเรียนก็มีความกล้าที่จะถาม กล้าที่จะตอบคำถาม ซึ่งถือว่าเป็นผลดีที่จะช่วงให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์ เห็นพัฒนาการของนักเรียนไปในทางที่ดีสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการสร้างความพึงพอใจโดยการสร้างแรงจูงใจ กำลังใจให้กับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้ได้มากที่สุด เพราะถ้านักเรียนไม่มีความสุขในการเรียนปัญหาที่ตามมานั้นจะส่งผลต่อผู้เรียนและครูผู้สอนทำให้เกิดเป็นความอคติ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนในการทำวิจัยในครั้งนี้เพราะปัจจัยดังกล่าวนั้นมีความสำคัญมากในการเรียนการสอน การได้รับรู้ ความรู้สึก ความพอใจ ความชอบหรือไม่ชอบ ทำให้การจัดการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การใช้วิธีการสอนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิคKWLH Plus ในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่หลากหลายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับใช้กับเนื้อหาของรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1.2 ควรคำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมให้เหมาะสม เพราะถ้ากิจกรรมมากไปจะทำให้นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมได้ครบถ้วน เพราะฉะนั้นควรคำนึงถึงการปรับกิจกรรมให้เหมาะสม

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิค KWLH Plus ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามอย่างทั่วถึงเพราะนักเรียนจะได้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการสอนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิคKWLH Plus มาทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

2.2 ควรนำรูปแบบการสอนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับ เทคนิคKWLH Plus ไปศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการวิเคราะห์ด้านการอ่าน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยวิธีการสอนแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซท.

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2547). 19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2548). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชลธิชา จันทร์แก้ว. (2549). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWLH Plus (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดุสิตา แดงประเสริฐ. (2549). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ. (2550). ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุโขทัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ไกรษร ชายฮวด และนิตยา เปลื้องนุช. (2553). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(3), 15 – 23

กรรณิการ์ กวางคีรี. (2555). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจที่คงทนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้. วารสาร Veridian E-Journal, 5(1), 257 - 265.

วชิระ โคตะโน และนิลมณี พิทักษ์. (2556). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส วิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่องคำจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 7(1), 179 - 187.

นภัสวรรณ จงสอน. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์หน่วยเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดแบบหมวกหกใบ. วารสาร Veridian E-Journal, 7(1), 336 - 343.

ทัศณา ชาวปากน้ำ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2557). การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับเทคนิค KWL Plus. วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 6(1),104 - 116.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Model-based Learning Management with KWLH – PLUS Technique to Grade 3 Students' Science Learning Achievement and Scientific Creativity.

ทัศนีม ดอแว[1*], พัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล[2] และชัชวีร์ แก้วมณี[3]

Tasneem Dowae[1*], Phatsarabet Wetwiriyasakun[2] and Chatchawi Kaewmanee[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Master of Education Program, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Asst. Prof. Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[3] ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** tasneemneemnie@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ก่อนและหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ก่อนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์, การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน, เทคนิคการเรียน KWLH – PLUS และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were: (1) Comparing the learning achievement in science subject of Pratomsuksa 3 students through model-based learning with KWLH-Plus Technique before and after the instruction (2) Comparing the creative thinking ability in science subject of Pratomsuksa 3 students through model-based learning with KWLH-Plus before and after the instruction (3) Studying the levels of students 'satisfaction of Pratomsuksa 3 students through model-based learning with KWLH-Plus. Tools the data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test method.

The results were as follow: (1) From the post-result of the learning achievement was higher than the pre-result with statistical significances at .01 (2) The creative thinking ability in science was high level, has statistical significances at .01 (3) The satisfaction of the students through KWLH-plus Technique in overall aspect was the highest level.

Keywords: Learning Achievement in Science, Model-Based Learning, The KWLH – Plus technique and creative thinking in science

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีความมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคน (1) เข้าใจหลักการ ทฤษฎี และกฎที่เป็นพื้นฐานในวิชาวิทยาศาสตร์ (2) เข้าใจขอบเขตของธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์และข้อจำกัดในการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ (3) มีทักษะที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าและคิดค้นทางเทคโนโลยี (4) ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีมวลมนุษย์และสภาพแวดล้อมในเชิงที่มีอิทธิพลและผลกระทบซึ่งกันและกัน (5) นำความรู้ความเข้าใจ ในวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและการดำรงชีวิต (6) พัฒนากระบวนการคิดและจินตนาการ ความสามารถในการแก้ปัญหา และการจัดการ ทักษะในการสื่อสาร และความสามารถในการตัดสินใจ (7) ให้เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันพบว่า ความมุ่งหวังให้นักเรียนมีความสามารถพัฒนากระบวนการคิด จิตนาการ ความสามารถในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์อยู่ใน ระดับต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากการมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนไม่เคย ได้ฝึกการคิด ปฏิบัติจากการบอกของครู ผู้เรียนไม่ชอบอ่าน ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก หรือแสดงความคิดเห็นของตนเอง ขาดสมาธิและการคิดสร้างสรรค์ (ฉัตรลดา สัพโส, 2561) ลัยลา เหมมันต์ (2554) พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม

ทั่วไป ผลการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นที่พอใจ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น อาจเป็นเพราะครูยังไม่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ หรือครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิมที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบท่องจำ ทำให้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ขาดความน่าสนใจ ไม่สร้างแรงจูงใจทางวิทยาศาสตร์ และขาดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ครูวิทยาศาสตร์บางส่วนไม่คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน บางโรงเรียนขาดแคลนบุคลากร และขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยในการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้การเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากการประเมินผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ในระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.68 ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการสอน เนื่องจากรูปแบบการสอนเป็นแบบแผนการสอนโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งผ่านการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ (กุลิสรา จิตรชญาวณิช, 2562)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน นับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นเทคนิคการสอนเป็นกลวิธีที่นำมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (กุลิสรา จิตรชญาวณิช, 2562) ซึ่งเทคนิค KWLH – PLUS เป็นเทคนิคที่เหมะสมอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนฝึกการคิดและทำความเข้าใจสิ่งที่ได้เรียนรู้ ฝึกการแก้ปัญหาและทักษะการคิดแบบต่าง ๆ สามารถจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองได้และนำความรู้เดิมมาใช้ จากการใช้คำถามที่หลากหลายจากครูผู้สอนและคำถามที่หลากหลายจากตัวนักเรียนเอง เกิดจากการกระตุ้นการเรียนรู้ การตั้งคำถามจากคำหรือความคิดรวบยอด โดยมีขั้นตอนการคิดคือ การรู้อะไร (Know : K) ต้องการเรียนรู้อะไรจากเรื่องที่กำหนด (What to Learn : W) ระบุสิ่งที่ได้เรียนรู้ (What they learn as they read : L) และการเสาะหาข้อมูลเพิ่มเติม (How we can learn more) (วัชรา เล่าเรียนดี, 2553) และที่สำคัญเทคนิค KWLH – PLUS ครูต้องใช้คำถามที่หลากหลายระดับความคิดคอยส่งเสริมกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม ซึ่งการใช้คำถามที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการกระตุ้นความคิดของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีระดับความคิดที่แตกต่างกัน

จากความสำคัญจำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการพัฒนาความสามารถในการคิดและทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ฝึกกระบวรการคิด การตั้งประเด็นคำถาม และการแสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย สรุปเป็นองค์ความรู้ นำความรู้หรือผลงาน นำเสนอสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะในการสร้าง

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสร้างแผนภาพ สัญลักษณ์ หรือประดิษฐ์ ในเรื่องที่นักเรียนสนใจ และนำมาเป็นข้อสรุป สามารถพัฒนาวิธีทางมโนมติทางวิทยาศาสตร์

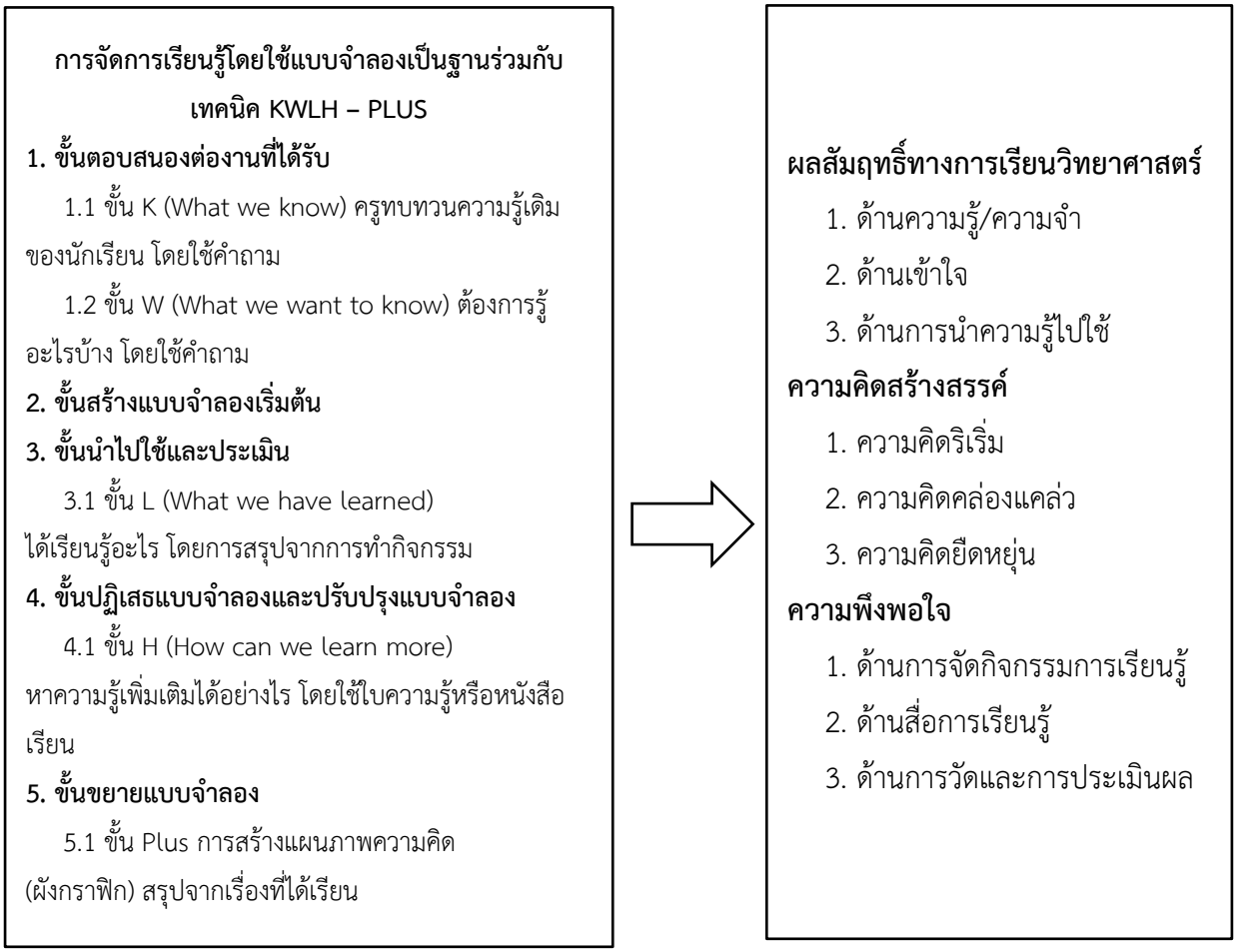
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ก่อนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ไว้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหวังดี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้อง จำนวนนักเรียน 67 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนหวังดี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 22 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS จำนวน 10 แผน เวลา 20 ชั่วโมง มีค่า IC เท่ากับ 1.00

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ปรากฏการณ์ของดวงอาทิตย์ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 อากาศรอบตัว ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.87

2.3 แบบทดสอบวัดคิดสร้างสรรค์ในการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบชนิดอัตนัย จำนวน 4 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.33 – 1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.33 – 0.67 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.17 – 0.92 และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ครอนบาค เท่ากับ 0.80

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ครอนบาค เท่ากับ 0.74

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ บทบาทของนักเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้การวัดและประเมินผล

3.2 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

3.3 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

3.4 ดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนโดยการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS จำนวน 10 แผน เป็นเวลา 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง

3.5 ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

3.6 ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

3.7 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) KR- 20 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ครอนบาค

4.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ปรากฏการของดวงอาทิตย์ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 อากาศรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหวังดี ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนก่อนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ (ด้านความรู้/ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการ KWLH – PLUS

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านความรู้/ความจำ	10	4.50	1.19	7.64	1.43	8.97**
2. ความเข้าใจ	10	4.95	0.90	8.55	1.06	15.99**

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
		$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
3. การนำไปใช้	10	5.05	1.00	8.45	1.06	15.99**
รวม	**30**	**14.5**	**3.09**	**24.64**	**3.55**	40.95**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 14.5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 24.64 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.09 หลังเรียนเท่ากับ 3.55

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ (ด้านความรู้/ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้) โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความเข้าใจ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\overline{X}$ = 8.55 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ S.D. = 1.06 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในด้านการนำไปใช้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\overline{X}$ = 7.64 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ S.D. = 1.43 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้/ความจำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\overline{X}$ = 7.64 จากคะแนนเต็ม 10, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ S.D. = 1.43

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหวังดี ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการ KWLH – PLUS ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
		$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
1. ความคิดริเริ่ม	16	4.41	1.08	9.05	1.50	17.93**
2. ความคิดคล่องแคล่ว	16	7.86	1.36	14.77	0.81	27.27**
3. ความคิดยืดหยุ่น	16	6.55	1.10	12.18	1.56	27.89**
รวม	48	18.82	3.54	36	3.87	62.23**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 18.82 คะแนน คะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 36.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.54 หลังเรียนเท่ากับ 3.87 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ (ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่น) โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่ม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\overline{X}$ = 9.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 16, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ S.D. = 1.50 นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดยืดหยุ่น โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\overline{X}$ = 12.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 16, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ S.D. = 1.56 และนักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องแคล่ว โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\overline{X}$ = 14.77 คะแนน จากคะแนนเต็ม 16, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ S.D. = 0.81

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหวังดี หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1	ผู้เรียนได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูล	4.36	0.49	มาก
2	ผู้เรียนใช้ผังกราฟิกสรุปความรู้	4.64	0.49	มากที่สุด
3	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	4.55	0.51	มากที่สุด
4	ผู้เรียนได้สื่อสารและนำเสนองาน	4.55	0.51	มากที่สุด
5	ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมประเมินเพื่อนและตนเอง	4.32	0.48	มาก
6	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.23	0.69	มาก
7	ผู้เรียนได้รับคำแนะนำเมื่อมีปัญหา	4.32	0.48	มาก
รวม		**4.42**	**0.52**	**มาก**

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านสื่อการเรียนการสอน				
1	สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.45	0.51	มาก
2	สื่อการเรียนการสอนทำให้เข้าใจง่าย	4.50	0.51	มากที่สุด
3	สื่อและการตั้งคำถามกระตุ้นความคิด	4.50	0.51	มากที่สุด
รวม		**4.48**	**0.51**	**มาก**
ด้านการวัดและประเมินผล				
1	ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์	5.00	0	มากที่สุด
2	ผู้เรียนชอบการวัดและประเมินผลจากงานกลุ่ม	4.77	0.43	มากที่สุด
3	ผู้เรียนชอบการวัดและประเมินผลรายบุคคล	4.36	0.49	มาก
4	ผู้เรียนพึงพอใจต่อเกณฑ์ให้คะแนน	4.45	0.51	มาก
5	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล	4.32	0.48	มาก
รวม		**4.58**	**0.38**	**มากที่สุด**
รวมทั้งหมด		**4.49**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS พบว่า คะแนนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.42 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, คะแนนด้านสื่อการเรียนการสอนโดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.48 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, คะแนนด้านการวัดและประเมินผลโดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.58 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความคิดสร้างสรรค์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการ KWLH – PLUS ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 14.5 คะแนน และคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 24.64 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.09 หลังเรียนเท่ากับ 3.55 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS ได้ใช้หลักการ เพื่อให้นักเรียนใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อค้นคว้าหาความรู้ ทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยการวางแผนตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบข้อมูลกับความเข้าใจของตนเอง ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และเชื่อมโยงไปสู่การนำเสนอ ทดสอบ ประเมิน ปรับปรุง และขยายความคิด ผ่านการสร้างและปรับปรุงแบบจำลองของปรากฏการณ์

ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ธีระศักดิ์ ไชยศักดิ์ นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์ และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2561) ได้รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการคิดเชิงผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมขยายโอกาสจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน โรงเรียนธนาคารออมสินในกลุ่มโรงเรียนมัธยมขยายโอกาส จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2560 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง อะตอมและโครงสร้างอะตอมแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเคมี และแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะในการคิดเชิงผลิตภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ. 05 ความสามารถในการคิดเชิงผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ. 05

สมมติฐานข้อที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการ KWLH – PLUS ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 18.82 คะแนน จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.54 คะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 36.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 8.87 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS ได้ใช้หลักการ เพื่อให้นักเรียนใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อค้นคว้าหาความรู้ ทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบข้อมูลกับความเข้าใจของตนเอง ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และเชื่อมโยงไปสู่การนำเสนอ ทดสอบประเมิน ปรับปรุง และขยายความคิด ผ่านการสร้างและปรับปรุงแบบจำลองของปรากฏการณ์ และผู้วิจัยได้นำเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานในขั้นที่1 ขั้นตอบสนองต่องานที่ได้รับ ได้แก่ 1.1) ขั้น K (What we know) ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน โดยใช้คำถาม 1.2) ขั้น W (What we want to know) ต้องการรู้อะไรบ้าง โดยใช้คำถาม ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปใช้และประเมิน ได้แก่ 3.1) ขั้น L (What we have learned) ได้เรียนรู้อะไร โดยการสรุปจากการทำกิจกรรม ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิเสธแบบจำลองและปรับปรุงแบบจำลอง ได้แก่ 4.1) ขั้น H (How can we

learn more) หาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างไร โดยใช้ใบความรู้หรือหนังสือเรียน และขั้นที่ 5 ขั้นขยายแบบจำลอง ได้แก่ 5.1) ขั้น Plus การสร้างแผนภาพความคิด (ผังกราฟิก) สรุปจากเรื่องที่ได้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากใคร่ใฝ่รู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจจริง ๆ กระตุ้นให้ค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องที่ตนเองสนใจและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่ง วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์, 2560 กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH - Plus ไว้ว่า ผู้เรียนพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ เพราะเป็นเทคนิควิธีที่มีการอ่านและคิดตามลำดับขั้นตอน พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง ผู้เรียนได้ฝึกคิดเชื่อมโยง ให้เหตุผลโดยใช้แผนผังความคิดแบบต่าง ๆ ฝึกจินตนาการด้วยเหตุผล หรือฝึกการคาดคะเนความเป็นไปได้ และฝึกสรุปความ

ผลการวิจัยสอดคล้องจรินยา นาหัวหิน (2553) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT และได้สร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยแนวคิดจากแบบทดสอบของทอแรนซ์ ซึ่งวัดความคิดสร้างสรรค์ 3 ด้าน คือ ด้านความคิดคล่อง ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่มเป็นแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 2 ฉบับ คือ 1. แบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.86-1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่า 0.58-0.76 ค่าความยากง่ายมีค่า 0.43 - 0.51 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.64 2. แบบทดสอบหลังเรียนค่าดัชนีความสอดคล้องแบบทดสอบ (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.86-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.59-0.75 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.33-0.46 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

สมมติฐานข้อที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค KWLH – PLUS มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

จากการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ KWLH – PLUS เป็นกระบวนการการทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ผ่านการสร้าง ปรับปรุงแบบจำลองปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง นักเรียนสามารถแสดงออกในรูปแบบจำลองที่สร้างขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน ได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่หลากหลาย และยังช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ทักษะการคิดระดับสูง นักเรียนได้ฝึกคิดเชื่อมโยง ให้เหตุผลโดยใช้แผนผังความคิดแบบต่าง ๆ ฝึกจินตนาการด้วยเหตุ ผล หรือฝึกการคาดคะเนความเป็นไปได้ ซึ่ง จิราพร หนูลา, 2550 กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความสุขที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เมื่อได้รับการสนองความต้องการของตนทำให้เกิดความรู้สึกดีในสิ่งนั้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรลดา สัพโส. (2561). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุในชีวิตประจำวัน โดยการจัดการเรียนรู้โมเดลซิปปาร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร :เอกสารอัดสำเนา.

ลัยลา เหมมันต์. (2554). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.niets.or.th.

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ เรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Simpson's Practical Skills Teaching Model with Local Learning Materials to Develop Grade 6 Students' Learning Achievement and Practical Skills of Thai Flower Garland Making

เสาวลักษณ์ ผุดแป้น[1*], ชัชวีร์ แก้วมณี[2] และพัศเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล [3]

Saowalug Putpan[1*], Chatchawi Kaeomani[2] and Phatsarabet Watwiriyasakun[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Assistant Professor, Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Saowalugputpan2538@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการร้อยมาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประมินทักษะปฏิบัติเรื่องการร้อยมาลัย 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งยางเปล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 17 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ทักษะปฏิบัติเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น อยู่ในระดับดี

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการร้อยมาลัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.19, S.D. = 1.40)

คำสำคัญ: ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน, สื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare academic achievement of Thai Flower Garland Making to Develop Grade 6 student's before and after use to Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials. 2) to study the practical skills of Thai Flower Garland Making to Develop Grade 6 student's that has been tearneed according to Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials. 3) to study the student's after applying Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials on Thai Flower Garland Making.

The instrument consisted of 1) Lesson plans using Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials 2) an achievement learning test 3) Practice Skills Assessment form Thai Flower Garland Making and 4) a student's satisfaction questionnaire. The samples were 17 grade 6 students of Thungyangplay school of 2021 academic year. Statistics used for analyzing data were: mean ($\overline{X}$) standard deviation (S.D.) and t-test dependent.

The results of the study were as the following

1) The Achievement of Thai Flower Garland Making to Develop Grade 6 student's before and after use to Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials of post-test higher than pre-test at .01 level.

2) The practical skills of Thai Flower Garland Making to Develop Grade 6 student's that has been tearneed according to Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials at a good level.

3) The student's after applying Simpson's Practical Skills Teaching Model whit Local Learning Materials on Thai Flower Garland Making was at a high level ($\bar{X}$ = 3.19, S.D. = 1.40)

Keywords: Simpson's Practical Skills Teaching Model, Local Learning Materials

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดความเจริญด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ของโลกอย่างรวดเร็ว ทำให้การส่งและรับข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างฉับไว และทั่วถึงจนเรียกได้ว่าเป็นโลกไร้พรมแดน ซึ่งประเทศไทยได้รับอิทธิพลดังกล่าว การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนต้องมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลายประการหลายด้าน เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มียุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีหลักการที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้คนทุกกลุ่ม ทุกวัย สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งที่เป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่ที่มีการพัฒนา 3 ด้านคือ ด้านแรก สร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกันของคนต่างวัยควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ด้านที่สอง ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมีการศึกษาการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ยืดหยุ่น หลากหลาย มีระบบเทียบโอนความรู้ประสบการณ์ มีการพัฒนาบทเรียนผ่านทางเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต และด้านที่สามสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้าง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาในระดับท้องถิ่น ชุมชน ประเทศ พัฒนาเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ พัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่นทั้งจากผู้รู้ปราชญ์ชาวบ้าน จัดให้มีการวิจัยเชิงประจักษ์ของชุมชนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชน อย่างเป็นระบบสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การพัฒนาคนทุกคนอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเยาวชนและประชาชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน จึงเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560-2564) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการ เรียนรู้ชีวิตจริง และนำไปเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต โดยอาศัยทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ตลอดจนใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้มีค่าที่สุด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ และมีคุณค่า ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนขึ้นได้ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคมแต่ละท้องถิ่นเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ครอบครัวและชุมชน ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับจุดเด่นของ

ชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะความชำนาญในการทำงาน ทำให้เกิดความภูมิใจและรักษาภูมิปัญญาไทยเอาไว้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และมีทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนทุ่งยางเปล ต.พนมวังก์ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง ด้านการจัดการการเรียนการสอนกับสภาพท้องถิ่นที่ผ่านมายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา กล่าวคือ เห็นได้จากการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ. 2560) ได้เข้าประเมินโรงเรียน ซึ่งได้เสนอแนะโรงเรียนว่าในชุมชนโรงเรียนทุ่งยางเปลมีจุดเด่นในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรสรรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนเรื่องอาชีพหรืออาจจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นและจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (ทิศนา แขมมณี 2560 อ้างอิงจาก Simpson,1972) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลายๆส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมองซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็ว หรือความราบรื่นในการจัดการผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ด้านที่ 1 การจัดกิจกรรม ได้แก่ การเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่าต่อบุคคลและสังคมอย่างยิ่ง ภูมิปัญญาชาวบ้านประกอบด้วยภูมิปัญญาของผู้รู้ วัฒนธรรมและความรู้ของชุมชน ซึ่งได้รับการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อมา การเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพ การเรียนรู้จากพ่อแม่สอนลูก ด้านที่ 2 การบริการ ได้แก่ การให้บริการที่อ่านหนังสือ/ชุมชน ศูนย์การ

เรียนรู้ อินเตอร์เน็ต นิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดชุมชน และหน่วยภาพยนตร์เคลื่อนที่ (วีรเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 2545)

จากการศึกษาสภาพท้องถิ่นของตำบลพนมวังก์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านการร้อยมาลัย การปลูกดอกไม้เพื่อจำหน่าย เช่น ดอกรัก ดอกพุธ ดอกดาวเรือง ดอกจำปี ดอกจำปา เตยหอม ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ยึดอาชีพร้อยมาลัยเป็นอาชีพหลักกันมานานจากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูกหลาน แต่เนื่องจากปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิตอล เด็ก ๆ รุ่นใหม่เริ่มห่างหายไม่ใส่ใจในอาชีพของผู้ปกครองและการร้อยมาลัย เพราะเป็นงานที่ต้องใช้สมาธิเป็นอย่างมาก มีความประณีตและใช้เวลานาน ซึ่งเด็ก ๆ ในปัจจุบันขาดทักษะเหล่านี้ไป ใช้เวลาว่างไปกับการเล่นโทรศัพท์และเกมส์ ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเห็นได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2563 ร้อยละของนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาศิลปะในระดับ 3 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เท่ากับ 52.94

โรงเรียนทุ่งยางเปล ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของสังคมที่ต้องระดมทรัพยากรมาช่วยกันจัดการศึกษา โดยดึงศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่มาแบ่งปันช่วยเหลือกันจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัวในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยการนำสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยเฉพาะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการร้อยมาลัย ทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจท้องถิ่น เกิดความรักความผูกพันและมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ดังนั้นความจำเป็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์นำรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ เรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการร้อยมาลัย เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการร้อยมาลัย และสานต่องานของท้องถิ่นที่มีอยู่ ให้กับคนรุ่นหลังมีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและถิ่นกำเนิดของตนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการร้อยมาลัย

นิยามศัพท์

เพื่อให้เข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การร้อยมาลัย หมายถึง การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติการร้อยมาลัย โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำโดยการดูรูปภาพ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อมร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เป็นขั้นการให้ผู้เรียนปรับตัวให้พร้อมการทำงานโดยการชมวิดีทัศน์ และรับความรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการร้อยมาลัย

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การรับรู้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้รับรู้ในส่วนของเนื้อหา อุปกรณ์ในการร้อยมาลัย ขั้นตอนในการร้อยมาลัย และผังแบบในการร้อยมาลัย

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระมือทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการร้อยมาลัยด้วยตัวเอง โดยการดูผู้สอนเป็นแบบอย่าง

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทั้งหมด

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอแนะ ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ต่อยอดเป็นอย่างอื่น

2. สื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ครูภูมิปัญญาที่มีความรู้ในเรื่องการร้อยมาลัย

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการร้อยมาลัย หมายถึง คะแนนด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

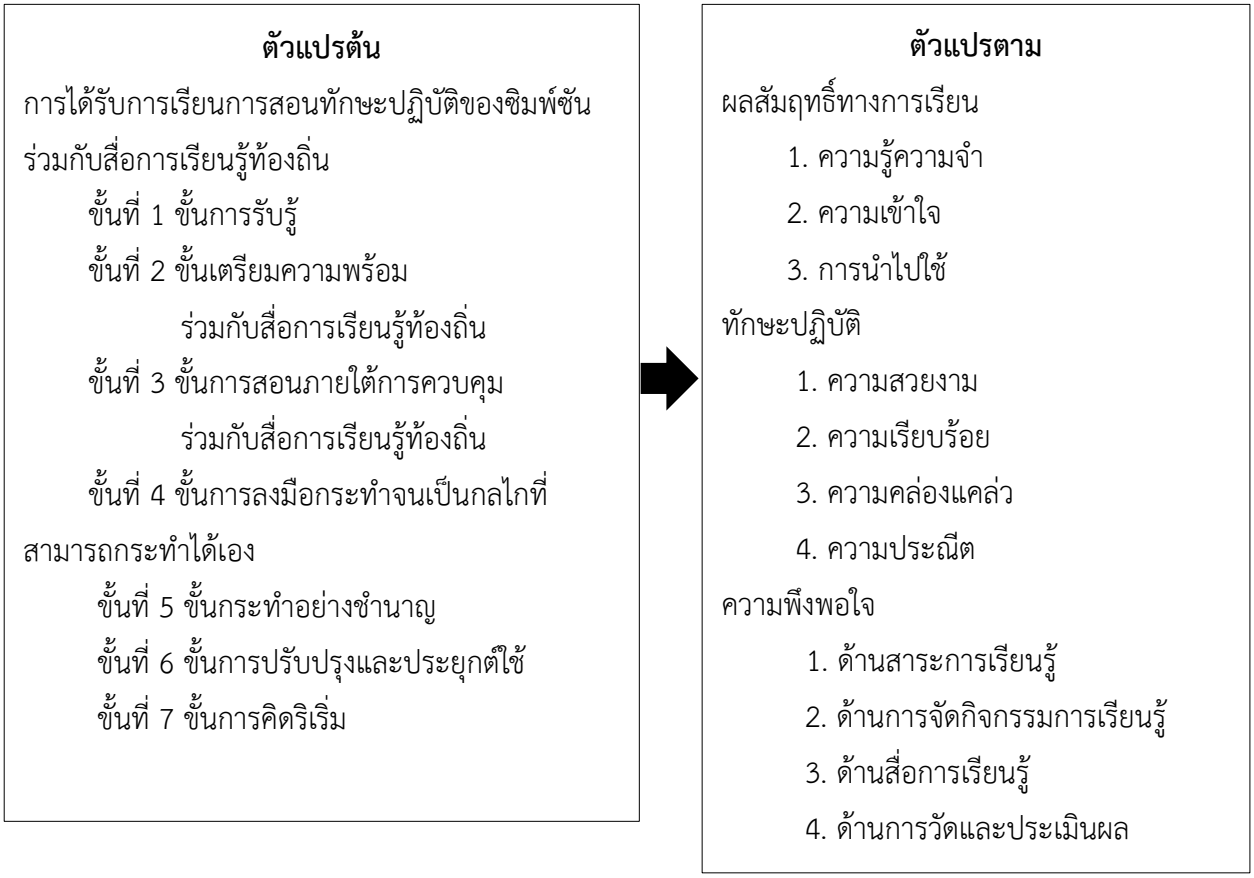
4. ทักษะปฏิบัติ เรื่องการร้อยมาลัย หมายถึง คะแนนที่ได้จากการปฏิบัติของนักเรียนในการร้อยมาลัย โดยการประเมินตามแบบแผน ในเรื่องการร้อยมาลัยมาลัยตามแบบ ขั้นตอนการทำงานถูกต้อง คุณภาพของมาลัย ความคล่องแคล่ว และชิ้นงานตามแบบ

5. ความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยมี 5 ระดับ ประกอบด้วยด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งยางเปล จำนวน 17 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดปรางหมู่ จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งขึงหนัง จำนวน 6 คน รวม 30 คน

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ เรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นนักเรียนโรงเรียนที่อยู่ในบริบทวัฒนธรรมการร้อยมาลัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งยางเปล จำนวน 17 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดปรางหมู่ จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งขึงหนัง จำนวน 6 คน รวม 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ทดลองรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ เรื่องการร้อยมาลัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งยางเปล ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 17 คน

แบบแผนการวิจัย

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Design) โดยดำเนินการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest -Posttest Design) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังแสดงในตารางที่ 1 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538)

กลุ่ม	วัดผลก่อนทดลอง	ทดลอง	วัดผลหลังทดลอง
กลุ่มทดลอง	T_1	X	T_2

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลอง

X หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เรื่อง การร้อยมาลัย

4. แบบวัดความพึงพอใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ระยะเวลาทดลอง ใช้เวลาทดลองทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

1.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์ซัน เรื่องการร้อยมาลัยโดยใช้แบบทดสอบย่อยเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียนและใช้แบบประเมินทักษะปฏิบัติการร้อยมาลัยเพื่อประเมินความสามารถในการปฏิบัติทักษะปฏิบัติ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาปฐมนิเทศ

1.3 เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) เรื่องการร้อยมาลัยไปทดสอบกับนักเรียน แล้วนำทักษะร้อยมาลัยไป

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ทักษะปฏิบัติเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น อยู่ในระดับดี

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการร้อยมาลัยพบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการร้อยมาลัย ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันทั้ง 7 ขั้นตอน กระบวนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจริง โดยเฉพาะในขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม ขั้นตอนนี้ผู้เรียนได้รับความสนุกในการทดลองตัดกลีบมาลัยและร้อยมาลัยตามแบบต่าง ๆ ที่ครูได้สอนและฝึกเขียนผังแบบร้อยมาลัย ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง ขั้นนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนลงมือร้อยมาลัยตามผังแบบที่ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนฝึกฝนก่อนหน้านี้ทีละขั้นตอนจนเสร็จสิ้นกระบวนการร้อยมาลัย สามารถซักถามและขอคำแนะนำจากผู้สอนเมื่อมีข้อสงสัยนอกจากนี้นักเรียนที่เรียนรู้ได้เร็วสามารถดูแลและให้คำแนะนำเพื่อนที่เรียนรู้ได้ช้าทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกิดความสนุกสนานที่จะเรียนรู้ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ ผู้เรียนกระทำชิ้นงานเดิมซ้ำอีกครั้งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญเป็นไปอัตโนมัติ ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะช่วยตรวจสอบชิ้นงานพร้อมให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของชิ้นงานพร้อมชมเชยผู้เรียนเมื่อร้อยได้ถูกต้องสวยงามและให้ผู้เรียนช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนรู้ได้ช้าจะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำรูปแบบการร้อยได้เร็วยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการร้อยมาลัยชิ้นต่อไปและภูมิใจในงานของตนเอง และขั้นการคิดริเริ่ม ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนสามารถเลือกออกแบบชิ้นงานโดยการนำลวดลายของมาลัยมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามความต้องการซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะให้ความสนใจมากเป็นพิเศษและให้ผู้เรียนได้ออกแบบนำวัสดุชนิดอื่นมาร้อยมาลัยเพื่อให้เกิดความ

สนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ในแต่ละสัปดาห์เนื้อหาการจัดการเรียนการสอนจะต่อเนื่องกันเริ่มต้นจากง่ายไปยากตามลำดับในชั่วโมงเรียนผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น ได้ช่วยเหลือกันในการร้อยมาลัย เกิดความภาคภูมิใจต่อผลงานของตนเองอีกทั้งยังสามารถต่อยอดความรู้ประกอบเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในอนาคตได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตมุข ไชยศิริ (2561) ได้พัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เรื่องการร้อยลูกปัด กลุ่มชายรักการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเกษมณี พุกหน้า (2556) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมถึง จำเนียร หาญชัยภูมิ (2554) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เรื่องการร้อยลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ดังนั้นผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 การจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการปฏิบัติการร้อยมาลัยจากการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นพบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ย เท่ากับ 12.08 คะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 60.41 โดยคะแนนรวมของมาลัยแบบแพรวพิสุทธิ์ ช่อมาลี ขวัญใจ อรอนงค์ และมาลัยสร้างสรรค์ด้านการร้อยมาลัยมาลัยตามแบบของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.82 อยู่ในระดับดี, ด้านขั้นตอนการทำงานถูกต้องของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.24 ซึ่งอยู่ในระดับดี, ด้านคุณภาพของมาลัยของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.28 ซึ่งอยู่ในระดับดี, ด้านความคล่องแคล่วของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.94 ซึ่งอยู่ในระดับดี และด้านชิ้นงานตามแบบของนักเรียนมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.94 ซึ่งอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติประดิษฐ์ชิ้นงานตามขั้นตอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน โดยเฉพาะในขั้นการกระทำอย่างชำนาญ ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนทำชิ้นงานเดิมซ้ำอีกครั้งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญเป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อผู้เรียนได้ร้อยมาลัย พร้อมทั้งแนะนำเพื่อนด้วยจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความแม่นยำในการจดจำขั้นตอนการร้อยมาลัยและสามารถร้อยมาลัยออกมาได้ดี ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนเองให้ดียิ่งขึ้นและประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในขั้นนี้ผู้วิจัยช่วยตรวจสอบชิ้นงานพร้อมให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของชิ้นงานทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการร้อยมาลัยแบบต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สนับสนุนให้ผู้เรียนที่ร้อยมาลัยสำเร็จได้เร็วสอนเพื่อนที่เรียนรู้ช้าเพื่อเป็นการให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ที่มีอยู่เดิมและภูมิใจในงานของตนเอง และขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติเริ่มเกิด

ความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการเมื่อผู้เรียนร้อยมาลัยจนเกิดความชำนาญ แล้วในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนนำลวดลายมาลัย มาออกแบบชิ้นงานทั้งขนาดและสีสันของตนเองตามความต้องการ ผู้เรียนจะให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ และผู้เรียนสามารถนำวัสดุในรูปแบบอื่นมาร้อย ตามที่ได้เรียนรู้ไป ด้วยความคิดสร้างสรรของตนเองเกิดเป็นผลงานที่น่าสนใจแปลกใหม่มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตมุข ไชยศิริ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เรื่องการวัดลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าผลการประดิษฐ์ชิ้นงานของนักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ย เท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับดีมาก เช่นเดียวกับจำเนียร หารชัยภูมิ (2554) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เรื่องการว่าลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน พบว่าทักษะการปฏิบัติงานเรื่องการร้อยลูกปัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวมถึงเกษมณี พุกหน้า (2556) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เสริมด้วยเทคนิคระดมสมองพบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะปฏิบัติโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.08 อยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ความพึงพอใจที่มีต่อ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการร้อยมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.91 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.40 และระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่นักเรียนเกิดความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือด้านการเรียนรู้โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.99 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.82 ในแต่ละสัปดาห์เนื้อหาการเรียนการสอนจะต่อเนื่องกันเริ่มต้นจากง่ายไปหายากตามลำดับ ปริมาณเนื้อหาที่สอนมีความเหมาะสมกับเวลาเรียน และเนื้อหาที่สอนนั้นผู้เรียนสามารถนำไปต่อยอดเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้ในอนาคต อันดับที่ 2 ได้แก่ด้านสื่อการ โดยสื่อประกอบด้วยวิดีโอที่ใช้สอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพกระบวนการร้อยมาลัย ได้อย่างชัดเจนรวมทั้งผลงานมาลัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้วทำให้นักเรียนมีแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น อันดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากการร้อยมาลัยเป็นการเรียนปฏิบัติที่สามารถต่อยอดความรู้ประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในอนาคตได้ หลังจากนักเรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนและสามารถร้อยมาลัยได้แล้วนั้นนักเรียนที่สนใจสามารถรับงานไปแล้วนำส่งและรับค่าตอบแทน นอกจากนี้ยังมีนักเรียนบางส่วนที่สนใจมีการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ผลงานพัฒนาจากที่เรียนรู้ไปด้วยกันนำวัสดุอื่นมาร้อยมาลัย เป็นชิ้นงานที่สวยงามและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อันดับที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล โดยการวัดและประเมินผลดูจากความเข้าใจและการปฏิบัติการร้อยมาลัยของนักเรียน ผู้สอนจะให้ผู้เรียนฝึกดูแผนผังมาลัยและเขียนแผนผังมาลัยเลียนแบบตามตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจลวดลายและจดจำขั้นตอนในการร้อยได้ดียิ่งขึ้น และในการร้อยจะให้ผู้เรียนร่วมกันร้อยมาลัยเป็นกลุ่ม ทั้ง 5 ลวดลาย และจะทำการ

เก็บคะแนนการปฏิบัติในแต่ละลวดลายทั้ง 5 แบบ ตามลำดับความยากง่ายเพื่อให้น่าสนใจมากขึ้น สอดคล้องกลับ กฤตมุข ไชยศิริ (2561) วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เรื่องการร้อยลูกปัด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูควรศึกษารูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือการสอน วิดีโอ แผนผังการร้อยมาลัยในการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน และตัวผู้สอนเองที่ต้องศึกษาเนื้อหาบทเรียนเรื่อง การร้อยมาลัย ลงมือปฏิบัติชิ้นงานก่อนเพื่อที่จะสามารถแนะนำผู้เรียนได้

1.3 ในการร้อยมาลัยเป็นงานที่ต้องอาศัยทักษะในการร้อย ดังนั้นการร้อยมาลัยแบบแรกที่ให้ผู้เรียนร้อยจึงมีความสำคัญ ครูผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำชี้แนะผู้เรียนในแต่ละขั้นตอน เมื่อผู้เรียนร้อยตามไม่ทันให้มีการกลับทบทวนในผังแบบมาลัยในขั้นตอนที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ และในการร้อยมาลัยแบบต่อไปผู้เรียนเข้าใจในเรื่องการดูลายแบบการร้อยมาลัยก็จะง่ายขึ้น ผู้เรียนจะร้อยมาลัยได้เร็วขึ้น

1.4 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนโดยการแนะนำตัวอย่างการร้อยมาลัยที่ใช้วัสดุอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเพื่อพัฒนาชิ้นงานการร้อยมาลัยของตนเองให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ชุดกิจกรรม ชุดการสอน เป็นต้น

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่นในเนื้อหาอื่น ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ เป็นต้น

2.2 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ไปใช้ในกลุ่มสาระอื่นนอกเหนือจากกลุ่มสาระศิลปะ เช่น สังคมศึกษา การงาน ภาษาไทย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.

กฤตมุข ไชยศิริ. (2561). พัฒนาการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเรื่องการร้อยลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิยาลัยศิลปากร.

เกษมณี พุกหน้า. (2554). การจัดรูปแบบการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันเสริมด้วยเทคนิคระดมสมองต่อทักษะปฏิบัติ ผลงานความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระงานประดิษฐ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

จำเนียร หาญชัยภูมิ. (2554). การจัดการเรียนรู้เรื่อง การ้อยลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพัฒนาแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ทิศนา แขมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ. และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคและการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก

วีรเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (2545). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี โดยสถานประกอบการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

Creative Leadership of School Administrators Under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area Office 3

จิรัตญา พรหมสมปาน[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Chiruttaya Promsomparn[1*] and Tripumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Chiruttaya.pro005@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 322 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วนโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจ รองลงมา คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเจรจาต่อรอง 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้าราชการครูส่วนใหญ่ต้องการผู้บริหารที่รอบรู้ และเข้าใจถึงปัญหาในทุกด้าน มีทัศนคติที่กว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มคนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงลูกจ้าง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) observe the attitude toward the creative leadership of the school administrators under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, 2) compare the attitudes toward the creative leadership of the school administrators under the service area which classified according to educational background, work experience, and school size, and 3) understand the suggestions toward creative leadership of the school administrators under the service area. The samples were 322 government teachers under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 3 who were selected by the stratified simple random sampling method without replacement. The research tools were a questionnaire survey and open-end questions with reliability rate of 0.986. The statistical tools were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, and F-test. The results are as follow: 1) The creative leadership of the school administrators was at a high level, particularly in terms of reliability followed by risk management, whereas the negotiation was the lowest. 2) The samples with different educational backgrounds and work experiences reflected different levels of attitudes toward the school administrators under the service area as the significant rate of .05 3) It was suggested that the majority of the school administrators are knowledgeable and well aware of all issues. They have a broad perspective and are open to all opinions from white to blue collars.

Keywords: Creative leadership, school administrator, primary educational service area office

บทนำ

สภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สถานศึกษาจึงควรมีการเปลี่ยนแปลงบริบทต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสถานศึกษาเป็นแหล่งเริ่มต้นของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและสามารถพึ่งตนเองได้ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 6 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เนื่องจากคุณภาพของคนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ การปฏิรูปสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตร และการปฏิรูปกระบวน การเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดใน การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่ต้องใช้ภาวะผู้นำในการดำเนินภารกิจให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จหรือจะล้มเหลวในการบริหารเพียงใดนั้น จะต้องมีพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสม ต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการมีการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาองค์การควบคู่กันไป (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2555, น.67-68)

สำหรับผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล เข้าใจผู้อื่น และมีความสามารถในการติดต่อ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคลและการทำงาน เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงสร้างองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน หลักความยืดหยุ่น ยอมรับ และแสวงหาความท้าทาย เช่น การทำงานที่ไม่ถนัด ไม่คุ้นเคยการทำงาน กับบุคคลใหม่ ๆ ใจกว้าง และปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ กล้ารับฟังความคิดเห็นหรือการทดลองทำสิ่งที่แตกต่าง ไม่ยึดติดกับแนวคิดหรือความรู้ความสามารถเดิม ๆ และแสวงหาตัวอย่างศึกษาวิธีการทำงานของบุคคล ที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมหรือผู้นำการเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เป็นคุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2550, น.114-118) สอดคล้องกับ “ผู้นำ เชิงสร้างสรรค์จะแสดงออกซึ่งการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการปรับตัวมีความเข้าใจในตัวผู้ร่วมงานบริบท และสภาวะแวดล้อม เป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมั่นในคุณค่า และศักยภาพของตนเองและพร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำรวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ (นเรศ บุญช่วย , 2553, น.3) ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (อ้างถึงใน กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555, น.10) กล่าวว่าผู้นำที่สร้างสรรค์จะมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ค้นหา สิ่งใหม่ที่ดีกว่าอยู่เสมอ 2) กล้าลองผิดลองถูกไม่กลัวความล้มเหลว 3) เรียนรู้จากความผิดพลาดและไม่กลัวประสบการณ์ในอดีต 4) ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2555) ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนาผู้นำในอนาคตจะเน้นการเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ความคิดนอกกรอบในวัฒนธรรมองค์การแบบเปิด

ขณะที่นเรศ บุญช่วย (2553, น.3) ได้กล่าวว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” จะแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมั่นในคุณค่า และศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน ริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิด และการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ เช่นเดียวกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550, น.48) ได้กล่าวไว้ว่า กุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำ คือ ความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทาย ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ งานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและการจัดการในทุกระดับทั้งในภาครัฐ เอกชน ระดับโลก ชาติ หรือระดับท้องถิ่น ผู้นำเปรียบเสมือนจุดรวมแห่งพลังของผู้ปฏิบัติงานซึ่งในภาวะวิกฤติของระบบราชการองค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็ง ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างกล้าหาญ อดทนและต่อเนื่องสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดการพัฒนาองค์กร ทำให้การทำงานเดินไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร พระธรรมปิฎก (2541 อ้างถึงใน กนกอร สมปราชญ์, 2546, น.5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 193 แห่ง และมีวิสัยทัศน์ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เป็นต้นแบบการบริหารจัดการที่มุ่งสู่คุณภาพบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ยึดหลักธรรมาภิบาล สืบสานพระราชปณิธานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย สถานศึกษา จำนวน 193 แห่ง ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกันในด้านการบริหารงาน ทั้ง 4 งานหลัก คือ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มมีผลการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันในเรื่องของผลการทดสอบและประเมินผลระดับชาติ O-NET ของนักเรียนอีกทั้งยังรวมถึงขนาดสถานศึกษาและการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนต้องใช้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษารวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการและความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3, 2564)

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ว่ามีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นอยู่เป็นอย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะได้มีความพร้อมในการปรับตัวด้านกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพร้อมรับกับสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา

การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาผู้ดำเนินการ จัดองค์การบุคลากรและการนิเทศ การจัดการศึกษาโดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม จัดการเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เจตนารมณ์ของการศึกษา โดยมีครูเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนตามหลักสูตร โดยใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี ออกสู่สังคมอย่างมีคุณภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

การบริหารสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารตามมาตรา 39 ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งแบ่งการบริหารงานสถานศึกษาออกเป็น 4 งานหลัก นั่นคือ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานงบประมาณ กลุ่มบริหาร งานบุคคล และกลุ่มบริหารงานทั่วไป โดยทุกกลุ่มล้วนมีความเกี่ยวข้องกันและเป็นกระบวนการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการประกอบอาชีพสามารถพึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและมีศักดิ์ศรีและมีบทบาทร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ดวงแข ขำนอก (2559, น.17) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถพิเศษของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถการแก้ปัญหาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการติดต่อประสานงานและพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานอย่างมีศักยภาพ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำหรือจูงใจผู้อื่นอย่างมีวิสัยทัศน์ทำให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร สมาชิกตระหนักในวิสัยทัศน์ภารกิจจนทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง (2559, น.32) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ผู้นำใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่นโดยเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่จะสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยอาศัยการเรียนรู้เนื้อหาความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลที่เป็นผู้นำใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กร เพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่าย คล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น

ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ (Formative Leadership Theory) ได้รับการพัฒนาโดย Ash และ Persall บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ในโรงเรียนหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคนซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหารเท่านั้น” แต่หน้าที่ของผู้บริหารคือการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครูอาจารย์และบุคลากรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้คนเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ (Productive Leaders) ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์นี้มุมมองว่า “ครู คือ ผู้นำ (Teacher as Leaders) โดยมีครูใหญ่ คือ ผู้นำของผู้นำ (Leader of Leaders)“ อีกทอดหนึ่งโดยนัยดังกล่าวหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอาจารย์และบุคลากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของโรงเรียนอีกด้วย

การเป็นผู้นำแบบสร้างสรรค์ (The formative leader) นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยทักษะการเอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitation Skills) อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ เพราะสาระที่เป็นภารกิจหลักของทฤษฎีนี้ ได้แก่ การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (Team Inquiry) การเรียนรู้แบบทีม (Team Learning) การร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหา (Collaborative Problem Solving) การจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น (Imaging Future Possibilities) การพิจารณาตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน (Examining shared beliefs) การใช้คำถาม (Asking Questions) การรวบรวมวิเคราะห์และแปลความข้อมูล (Collecting Analyzing, and Interpreting Data) ตลอดจนกระตุ้นครูอาจารย์ตั้งวงสนทนาอย่างสร้างสรรค์ในเรื่องการเรียนการสอน เป็นต้น ภารกิจดังกล่าวเหล่านี้ล้วนแสดงออกถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ทั้งสิ้น องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ การประยุกต์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอาร์ชและเพอร์ซาล

แนวคิดองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของอาร์ช และเพอร์ซาล ทั้ง 10 ด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำให้ประสบความสำเร็จและถือว่าเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อทำให้

องค์กรบรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 10 ด้าน ตามแนวคิดของรัธอาร์ชและเมอริซเพอร์ซาล (Ruth, Ash, Maurice & Persall. 2007) ดังนี้

1. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์มีความรู้เรื่องเครื่องมือสมัยใหม่สำหรับการจัดการศึกษา

2. การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการบริหาร สถานศึกษาด้วยการเรียนรู้แบบทีม มีการบริหารแบบทีมงาน แสดงออกด้วยการรับฟัง ทราบผลการทำงานของทีมงานโดยใช้ดัชนีตัวบ่งชี้หลักที่บ่งถึงผลสำเร็จโดยรวมของทีมงาน มีการยอมรับในคุณค่าของบุคคล

3. การเจรจาต่อรอง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการสนทนาพูดคุย เพื่อแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ มีการแลกเปลี่ยน พูดคุยเจรจา มีวาทศิลป์ในการสื่อสาร ผู้บริหารมีทักษะการฟัง การพูด อ่าน และการเขียนที่ดี ใช้แนวทางในการสร้างแรงขับเคลื่อนและพลังใจให้เกิดกับบุคลากร

4. การไว้วางใจ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความเชื่อถือไว้วางใจให้กับสมาชิกในองค์กร ด้วยการยึดการบริหารสากล

5. การบริหารเวลา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดการปฏิบัติงาน การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ของงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างโดยใช้เวลาที่น้อยที่สุด

6. การสื่อสาร หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดต่อประสานสัมพันธ์กับบุคคลในองค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือมีการชี้แจงรายละเอียดให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

7. การสร้างมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อโรงเรียน มีการใช้การสื่อสารสองทางให้ความสำคัญแก่ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทั้งด้านความร่วมมือการฝึกอบรม และให้ความสนใจกับบุคลากรทั้งหมดโดยไม่เลือกปฏิบัติ

8. การให้บริการ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานที่กระทำหรือติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการหรือผู้รับบริการ นั่นคือ นักเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นการให้รับความช่วยเหลือการจัดอำนวยความสะดวก การสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

9. การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษากระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป มีวัตถุประสงค์นโยบายและมาตรการที่ชัดเจน ยอมรับบทบาทของผู้รับมอบอำนาจหน้าที่ให้กระทำแทน และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเชื่อมั่นว่า

10. การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดกลยุทธ์และการดำเนินงานโดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบเพื่อให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และย่อมมีผลกระทบต่อองค์การและสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์การยอมรับได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนาภรณ์ นีลพันธนันท์ (2562, น.ข) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษา พบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารเวลา การไว้วางใจ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนาภรณ์ นีลพันธนันท์ (2562, น.ข) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษา พบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารเวลา การไว้วางใจ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัยรีน สมาแอ (2562, น.(3)) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,156 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3, 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2564 โดยการเทียบจากตารางสัดส่วนของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา และใช้การสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 7 ข้อ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ 3) ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970, p.247) ซึ่งทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.986

การเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.81 โดยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.17 และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 600 คน) คิดเป็นร้อยละ 66.77

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจ ($\bar{X}$ = 4.19) รองลงมา คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง ($\bar{X}$ = 4.18) ด้านการกระจายอำนาจ ($\bar{X}$ = 4.17) ด้านการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.17) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.15) ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.15) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.14) ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.09) และด้านการบริหารเวลา ($\bar{X}$ = 4.08) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเจรจาต่อรอง ($\bar{X}$ = 4.03)

3. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา										
	การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี	การบริหารเวลา	การเจรจาต่อรอง	การสร้างมนุษย์สัมพันธ์	การสื่อสาร	การไว้วางใจ	การทำงานเป็นทีม	การให้บริการ	การกระจายอำนาจ	การบริหารความเสี่ยง	โดยรวม
วุฒิการศึกษา	.492	1.785	**2.469***	**2.294***	1.708	1.869	.861	1.137	.288	.116	**2.393***
	(.623)	(.076)	**(.014)**	**(.023)**	(.089)	(.063)	(.390)	(.257)	(.773)	(.908)	**(.025)**
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	**5.201****	**4.203***	.987	**3.078***	.937	**3.124***	1.652	.678	1.379	2.578	**4.334***
	(.006)	**(.016)**	(.374)	**(.047)**	(.393)	**(.045)**	(.193)	(.509)	(.253)	(.078)	**(.014)**
ขนาดของสถานศึกษา	1.717	.133	.107	.439	.071	.203	.427	.084	.596	.119	.662
	(.121)	(.928)	(.880)	(.620)	(.995)	(.768)	(.606)	(.979)	(.719)	(.846)	(.431)

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการบริหารเวลา ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ และด้านการไว้วางใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในเรื่องผู้บริหารเป็นผู้ที่รอบรู้ และเข้าใจถึงปัญหาในทุกด้าน รองลงมา คือ ในเรื่องผู้บริหารมีทัศนคติที่กว้าง ยอมรับความคิดเห็นจากกลุ่มคนทุกระดับตั้งแต่ระดับผู้บริหาร จนถึงลูกจ้าง ควรมีการสอนงานด้วยกัลยาณมิตร ให้กำลังใจเพราะการทำงานย่อมมีข้อผิดพลาดได้ ควรมีการความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาด้านคำพูด และงานบางอย่างควรมาจากการตัดสินใจของผู้บริหารเองไม่ใช่มาจากความคิดบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจ ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อถือและความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน โดยจะยังคงอยู่ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความมั่นใจ ความไว้ใจจะช่วยลดความไม่แน่นอน ลดความเสี่ยง และเพิ่มความระมัดระวังของกระบวนการความคิดในการตอบสนองอย่างทันทีทันใดที่มีต่อผู้นำหรือองค์การ หรืออาจหมายถึงการที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อถือต่อผู้บังคับบัญชาว่า เป็นคนที่น่าเชื่อถือและมีความน่า ไว้วางใจ ซึ่งจะนำมาซึ่งความไว้วางใจในองค์การเพื่อผลของความสำเร็จในงานนั้นร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสมจิตร ชูศรีวาส (2562, น.ก) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านความไว้วางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารความเสี่ยง ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง ลดลง หรือผลกระทบของความเสียหายจากเหตุการณ์ความเสี่ยงลดลง หรืออยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ สอดคล้องกับการศึกษาของภควรรณ ลุนสำโรง (2560, บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ด้านความเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการศึกษาและภารกิจการบริหารตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ โดยมุ่งหวังให้มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและลดขั้นตอนการบริหาร เป็นการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด โดยที่การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนที่ผ่านมาและคาดว่าพอทำได้ ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงเป็น

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงสุดของสถานศึกษา ด้านการให้บริการ ด้านการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เนื่องจากการบริการ คือ การให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การบริการที่ดี ผู้รับบริการจะได้รับความประทับใจและเกิดความชื่นชมองค์กร อันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร เบื้องหลังความสำเร็จของทุกงาน มักจะมีงานบริการเป็นเครื่องมือในการสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นงานประชาสัมพันธ์งานบริการวิชาการต่าง ๆ ตลอดทั้งความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจจากเจ้าหน้าที่ทุกระดับซึ่งจะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนางานบริการให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพจนเกิดเป็น “การบริการที่ดี” ด้านการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เนื่องจากหัวใจสำคัญของการทำงานระบบทีม คือ การมีเป้าหมายเดียวกัน มุ่งมั่น ร่วมแรงร่วมใจบรรลุเป้าหมายให้ได้ มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด สามัคคี ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูล ผลักดันกันและกัน ชื่นชมความสำเร็จร่วมกัน ร่วมภาคภูมิใจด้วยกัน สอดคล้องกับการศึกษาของอัยรีน สมาแอ (2562, น.(3)) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษยสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกัน ได้อย่างปกติสุข สอดคล้องกับการศึกษาของ จีราวัฒน์ สว่างกลับ (2561, น.ค.) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บริหารของหน่วยงานย่อมต้องมีการมอบหมายงาน การสั่งการ ออกคำสั่ง เพื่อให้งานหรือภารกิจขององค์การดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการมอบหมายงานจึงต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งทำให้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับการศึกษาของธนาภรณ์ นีลพันธนันท์ (2562, น.ข) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 32 ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุค โลกาภิวัตต์โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของจีราวัฒน์ สว่างกลับ

(2561, น.ค) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารเวลา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บริหารของหน่วยงานย่อมต้องมีการมอบหมายงาน การสั่งการ ออกคำสั่ง เพื่อให้งานหรือภารกิจขององค์การดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการมอบหมายงานจึงต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งทำให้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับการศึกษาของธนาภรณ์ นีลพันธนันท์ (2562, น.ข) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 32 ด้านการบริหารเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บริหารของหน่วยงานย่อมต้องมีการมอบหมายงาน การสั่งการ ออกคำสั่ง เพื่อให้งานหรือภารกิจขององค์การดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการมอบหมายงานจึงต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งทำให้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย ด้านการเจรจาต่อรอง ทั้งนี้เนื่องจากการเจรจาต่อรองเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ การศึกษาคู่เจรจาต่อรอง คาดเดาความต้องการของคู่เจรจา และเข้าใจในข้อกังวลของฝ่ายตรงข้าม แม้จะไม่มีรูปแบบหรือสูตรสำเร็จ แต่การเตรียมตัว เตรียมการ วางแผน ล่วงหน้า เลือกผู้แทนในการเจรจาที่เหมาะสมและการนำเสนอที่ดี ย่อมสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเจรจาได้ดีที่สุด วางกรอบ การเจรจาต่อรองในเชิงบวกให้เป็นงานสำคัญที่ร่วมกันทำ และทั้ง 2 ฝ่าย คาดว่าจะได้ประโยชน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ จีราวัฒน์ สว่างกลับ (2561, น.ค) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเจรจาต่อรอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมแตกต่างกัน

อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของธนาภรณ์ นิลพันธนันท์ (2562, น.ข) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการบริหารเวลา ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และด้านการไว้วางใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของจีราวัฒน์ สว่างกลับ (2561, น.ค.) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยรวมแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการศึกษาของอัยรีน สมาแอ (2562, น.(3)) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดของสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

1. ด้านการไว้วางใจ ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้อง เหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร หรือผู้นำ ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ

2. ด้านการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปในการศึกษาจะต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. ด้านการกระจายอำนาจ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรมีกระบวนการดำเนินการที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจะขาดเสียมิได้ในการพัฒนาบุคลากรนั้นจะต้องดำเนินการตามกระบวนการอย่างสอดคล้อง ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันอย่างครบวงจร โดยเริ่มจากการหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรการดำเนินการพัฒนาบุคลากรและการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการให้บริการ ผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องคอยอำนวยความสะดวก การช่วยเหลือ การให้ความกระจ่าง การสนับสนุนการเร่งรัดการทำงานตามสายงาน และความกระตือรือร้นต่อการให้บริการคนอื่น

5. ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยเป็นผู้กำหนดทิศทาง เป้าหมายกลยุทธ์ และนโยบายของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

6. ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและพัฒนางาน การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกให้ตาม ความเหมาะสม

7. ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว มีวาจาสุภาพ ใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์ ให้กำลังใจ เป็นมิตรกับทุกคน

8. ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการสนองตอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสารสนเทศโดยการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการ

9. ด้านการบริหารเวลา ผู้บริหารควรมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของครู ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรควรมีการสร้างคุณค่าให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาอันจะนำไปสู่การบริหารอย่างยั่งยืน ตลอดจนการมีระบบการบริหารจัดการและการควบคุมภายในที่ดี

10. ด้านการเจรจาต่อรอง ผู้บริหารต้องเข้าใจบทบาท รู้เทคนิค วิธี สามารถใช้วิธีการแก้ไขอย่างเหมาะสม ให้เหมาะกับเหตุการณ์ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยตั้งอยู่บนความเที่ยงธรรม ความถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักธรรมาภิบาลและยอมรับเหตุผลในการแก้ไขความขัดแย้งนั้นด้วยกันทุกฝ่าย โดยปราศจากเงื่อนไขฃ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับ จากชุมชน สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริงโดยศึกษาในรูปของกรณีศึกษา

2. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2546). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์.* ขอนแก่น: สุทธาการพิมพ์.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). *สุดยอดภาวะผู้นำ.* กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

จีราวัฒน์ สว่างกลับ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร.* การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

ดวงแข ขำนอก. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6.* วิทยานิพนธ์การศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครราชสีมา, นครราชสีมา.

ภควรรณ ลุนสำโรง. (2560). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

ธนาภรณ์ นีลพันธนันท์. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

นเรศ บุญช่วย. (2553). *แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นาเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสาหรับผู้บริหารสถานศึกษา.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.

ภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2550). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,* 9 (1), 114-118.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2555). *หลักบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

สมจิตร ชูศรีวาส. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2563 - 2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ.2564)*. ค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564, จาก : http://www.sk3.go.th/data_13552

อัยรีน สมาแอ. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

Ash, Ruth C., and Maurice Persall. (2007). *The Principle as Chief Leaning Officer: The New Work of Formative Leadership.* Birmingham: Stamford University Birmingham,

Cronbach, Lee. (1990). *J. Essentials of psychological testing* (7th ed.). New York: Harper & Row.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา

Relationship Between Transformational Leadership and Administration of Child Development Centers Under the Local Government Organization, Songkhla Province

หะดีดะฮ หมัดศิริ[1*] และกรุณา แดงสุวรรณ[2]

Hadeedah Madsiri[1*] and Karuna Dangsuwan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Graduate student, Department of Master of Education Program, Faculty of Educational Administration, Songkhla Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาตราจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Assistant Professor, Ph.D. Department of Teacher Profession, Faculty of Educational Administration, Songkhla Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sola2561@outlook.co.th

บทคัดย่อ

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา 2) การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา จำนวน 181 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .890 สถิติที่ใช้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.34) 2) การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.34) และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ ทางบวก

ในระดับสูงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 (r = .72, p < .01) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญต่อหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเด็ก, หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The administrator of the Child Development Center plays an important role in the effective administration of the center. The objectives of this research were aimed to study: 1) Transformational leadership of administrator in the Child Development Center under the local government organization, Songkhla Province, 2) The administration of the Child Development Center under the local government organization, Songkhla Province, and 3) The relationship between transformational leadership and the administration of Child Development Centers under the local government organization, Songkhla Province. The sample consisted of 181 administrators of Child Development Centers under the local government organization, Songkhla Province. They were obtained by stratified sampling. The tool used in this research was an evaluation scale questionnaire which has a reliability value of .890. The statistics used consisted of descriptive statistics which were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The results of the research were found as follows: 1) Transformation leadership of administrators in Child Development Centers under the local government organization of Songkhla Province in overall aspect, was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.34). 2) Administration of Child Development Centers under the local government organization of Songkhla Province in overall aspect, was also at the highest level ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.34). Besides, 3) Transformational leadership had a positive relationship with statistically significant. It was at the high level for the administration of Child Development Centers, at the .01 level (r = .72, $p \leq .01$). The results suggested that transformational leadership was important for administrators of Child Development Centers in the administration of the centers.

Keywords: Transformational Leadership, Child Development Center Administration, Administrator of Child Development Center

บทนำ

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่วางรากฐานสำคัญ เป็นการเตรียมความพร้อมสู่ระดับที่สูงขึ้น มุ่งพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของชาติ ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคสอง โดยบัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” สะท้อนถึงเจตนารมณ์ในการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านและให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาเด็ก (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งเจตนารมณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับแก่เด็กปฐมวัยทุกคนอย่างชัดเจน

การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลายนั้นมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายด้าน ดังการศึกษาวิจัยของ นิธิยาภักค์ บัวใหญ่ (2557); รัศมี ตู้จินดา (2557); จันทิมา จันทร์สุวรรณ (2558) ซึ่งสรุปในด้านปัจจัยนำเข้า ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากรการบริหารบุคลากรยังไม่เพียงพอความรู้ไม่ตรงกับสายงาน ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ขาดงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ และเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กไม่เพียงพอ 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ขาดความรู้ความสนใจ และการมีส่วนร่วมทั้งด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก อีกทั้งยังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายของภูมิหลังในด้านการศึกษา และ 3) ด้านกระบวนการบริหารงานความเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกองการศึกษาและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านการบริหารจัดการ การรับนโยบายจากผู้บริหารมาปฏิบัติ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลที่ต้องตระหนักในการจัดการศึกษาปฐมวัยและเป็นบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี 2559 โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ดังงานวิจัยของ อุทัย ยี่สุย (2560) ศึกษาการบริหารงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชน องค์กรภาครัฐ เอกชน สถาบัน การศึกษา และ

ศาสนสถานเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรส่งเสริมสนับสนุนชุมชน ให้การสนับสนุนวัสดุสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และให้ความสำคัญต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน ตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยจัดทำแผนงาน และดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และควรมีการนิเทศติดตามการสอนครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเด็กให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ ควรมีการปรับปรุงอาคารและสภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอยู่ให้ได้มาตรฐาน เน้นความปลอดภัย ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีสีเขียว ร่มรื่น เอื้อสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เพราะจากการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ จากปัญหาด้านการบริหารการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังที่กล่าวมานั้น เป็นปัญหาที่ควรให้ความสำคัญ เนื่องจากการบริหารที่ดีจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้ จะเห็นได้ว่าในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กย่อมต้องเผชิญกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการและการบริหารให้มีความทันสมัย ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงย่อมแสดงให้เห็นชัดว่า มีความสำคัญที่ต้องนำพาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดขึ้นตามคุณภาพด้านนโยบายที่ชาติต้องการ จึงต้องสามารถปรับตัวสร้างความเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่อย่างปลอดภัยและดำรงอยู่ต่อไป (อุมาวดี วัฒนนุกูล, 2560) และเกิดคุณภาพด้านนโยบายที่ชาติต้องการจึงต้องเปลี่ยนแปลงตนเองและใช้ภาวะผู้นำเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีที่มาหลากหลายดังกล่าวให้เกิดขึ้นทั้งในด้านการบริหารจัดการและเชิงคุณภาพ

ทั้งนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินไปอย่างก้าวหน้า เป็นผู้มีบทบาทในการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้ใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง มีความเสมอภาคและเป็นกันเอง มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผลักดันให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (สุรีพร จิตเอื้อ, 2558) ดังนั้น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) จึงสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio: 1994) ว่าเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มและขององค์กร จูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มขององค์กรและสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือ ผู้ตามประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา

และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้การบริหารงานใดให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องมีผู้บริหาร ผู้นำหรือหัวหน้างานเพื่อทำหน้าที่วางแผน จัดการองค์กร ควบคุมดูแลและจูงใจหรือนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานลุล่วงตามเป้าหมาย ดังนั้นการบริหารจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่มีการจัดระเบียบอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติโดยการแบ่งงานกันทำ ความเป็นธรรมและความสามัคคี มีความน่าเชื่อถือได้เพราะมีหลักเกณฑ์ที่มาจากการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานกิจกรรมหรือภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ (สันติ บุญภิรมย์, 2552; สุนทร โคตรบรรเทา, 2554; จรุณี เก้าเอี้ยน, 2557)

จากความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ล้วนเป็นปัจจัยที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจากสภาพและปัญหาความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยคาดว่าผลการศึกษาวิจัยสามารถเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพเกิดประโยชน์และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา

สมมุติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสัมพันธ์กัน

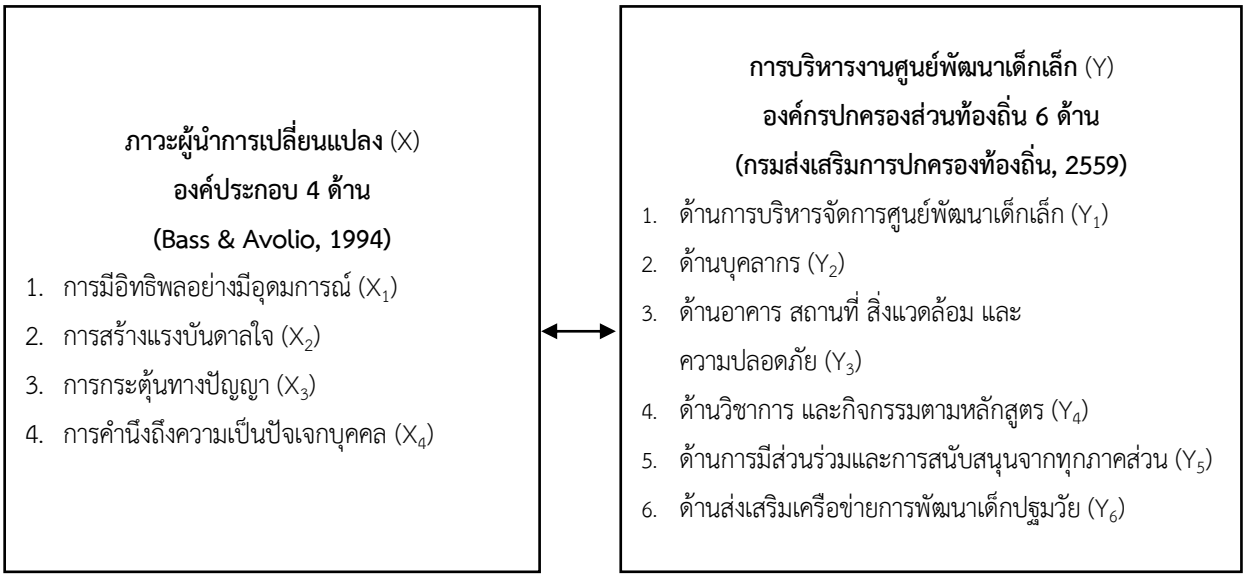
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Bass และ Avolio ที่มีการพัฒนาและต่อยอดทฤษฎีที่สมบูรณ์ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น 6

ด้านได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยการสอบถามความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 141 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 323 แห่ง และมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 323 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละอำเภอ และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากแบบไม่กลับคืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check–list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ใช้แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของแบสและอโวลิโอ องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) จำนวน 8 ข้อ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) จำนวน 9 ข้อ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) จำนวน 6 ข้อ และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) จำนวน 7 ข้อโดยมีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 30 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามขอบข่ายการบริหารงาน 6 ด้านดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 8 ข้อ 2) ด้านบุคลากร จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย จำนวน 11 ข้อ 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร จำนวน 9 ข้อ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จำนวน 5 ข้อ 6) ด้าน ส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 6 ข้อ โดยมีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 44 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา

แบบสอบถาม ผ่านการวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.890

3. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งภาพรวมและรายด้าน นำมาเปรียบเทียบกับการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา แบ่งได้ดังนี้ 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งภาพรวมและรายด้าน นำมาเปรียบเทียบกับการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล และ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเป็นผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient: (r)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สถานภาพทั่วไปของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา จำนวน 181 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 98.90 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.80 ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 88.40 ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 55 รูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 62.43

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา ในการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม	ลำดับ
1.	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.56	0.34	มากที่สุด	2
2.	การสร้างแรงบันดาลใจ	4.58	0.38	มากที่สุด	1
3.	การกระตุ้นทางปัญญา	4.54	0.42	มากที่สุด	4
4.	การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.56	0.40	มากที่สุด	3
	ภาพรวม	**4.56**	**0.34**	**มากที่สุด**	

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ

3. การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา ในการศึกษาการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหารงาน	ลำดับ
1.	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.64	0.33	มากที่สุด	1
2.	ด้านบุคลากร	4.54	0.41	มากที่สุด	3
3.	ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	4.45	0.49	มาก	6
4.	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.57	0.38	มากที่สุด	2
5.	ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	4.49	0.41	มาก	4
6.	ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.49	0.42	มาก	5
	ภาพรวม	**4.53**	**0.34**	**มากที่สุด**	

การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และ 3) ด้านบุคลากร ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 2) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีค่า r = .72 มีความสัมพันธ์กันระดับสูงและมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .72, p <.01) ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา (n=181)

ตัวแปร	การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.72**	สูง

P** ≤ .01

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา พบว่า มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล การศึกษาตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐาน ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติตนที่ดีต่อตนเอง เป็นแบบอย่างอันดีงามแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจ มีความเสมอภาค เป็นที่เคารพศรัทธาและมีความเป็นผู้นำ มองการณ์ไกล มีเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน สร้างทัศนคติเชิงบวกในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีเทคนิคในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล มอบหมายงานตามความถนัดเพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายของงาน การที่ผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับมากที่สุด สามารถยืนยันได้จากประสบการณ์การทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพบว่ามีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 55.80) ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบหนึ่งของผู้นำที่ดีมีคุณภาพ คือ การมีประสบการณ์การทำงานและคุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารในการบริหารศึกษาให้มีคุณภาพ (สุวพิชญ์ โพธิไทรย์, 2563)

2. การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก น้อยที่สุดได้แก่ ด้านบุคลากร ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เป็นไปได้ว่า ผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการตามแนวทางมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มาจากการแต่งตั้งบุคคลที่มีความเหมาะสมจากชุมชน และท้องถิ่น กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้คุณภาพ มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีตามแผนงบประมาณอย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด ซึ่งในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน และมีกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างเหมาะสม การบริหารงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผลการวิเคราะห์พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะประสบการณ์การทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงบริบทการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเมื่อพิจารณาถึงประสบการณ์ทำงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพบว่ามีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 55.80) ส่วนน้อยที่มีประการณ์น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 9.39) ซึ่งการศึกษาของ จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2557) พบว่า ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล ดังนั้นการเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงทำให้มีการบริหารงานในระดับมากที่สุด สำหรับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .72 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง และทุกด้านมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง การที่ผลการวิจัยปรากฏเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึง

ความเป็นปัจเจกบุคคล สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ร่วมงานเชื่อมั่นไว้วางใจในความสามารถ อยากอุทิศตนทำงาน ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อองค์กร มีการสื่อสารที่ดีกับผู้ร่วมงาน มอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานตามความถนัดและความสามารถของบุคคล ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความกระตือรือร้นและเกิดแรงบันดาลใจต่อการทำงานทำให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อค้นพบนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยระดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับในการบริหารงาน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ร่วมงานและผู้ตามให้เกิดความสนใจในแง่มุมใหม่ ๆ ในงานที่ทำ ซึ่งทำให้เกิดความตระหนักในภารกิจ (Mission) และวิสัยทัศน์ (Vision) ของทีมงานและองค์กร ทำให้ผู้ตามมองการณ์ไกลเกินกว่าความสนใจของตน นำไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มผ่านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass and Avolio, 1994) มีการศึกษาวิจัยที่ยืนยันในข้อค้นพบนี้ ดังการศึกษาของ แก้วตา มีสิทธิ์ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักบริหารการศึกษากับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ระดับค่อนข้างสูง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

แก้วตา มีสิทธิ์ และ สรรฤดี ดีปู่. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักบริหารการศึกษา กับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *12*(2), 97.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.

จันทิมา จันทร์สุวรรณ. (2558). *การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาล*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2557). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, *10*(2), 347.

นิธิยาภักค์ บัวใหญ่. (2557). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

รัศมี ตู้จินดา. (2557). *การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 14-77.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.

สุรีพร จิตเอื้อ. (2558). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (การจัดการการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). *การบริหารการศึกษา. ส. เอเซียเพรส (1989)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

สุวพิชญ์ โพธิไทรย์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 8 อำเภอสวนผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. มหาวิทยาลัยบูรพา, *14*(2), 103.

อุทัย ยี่สุย. (2560). “การบริหารงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, *1*(3), 46 - 47.

อุมาวดี วัฒนะนุกูล. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Transformational Leadership Development*. Pola Alto, California : Consulting Psychologists.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

The Existing of Student Affairs Administration Under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1

ธีธัช เหมือนพรรณราย[1*] และรุจิราพรรณ คงช่วย[2]

Teetuch Mueanpannarai[1*] and Rujirapun Kongchuay[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Graduate student, Department of Master of Education Program, Faculty of Educational Administration, Songkhla Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Assistant Professor, Ph.D. Department of Educational, Faculty of Educational Administration, Songkhla Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thithat1966@gmail.com

บทคัดย่อ

ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ ปรากฏค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาตามทัศนะของครู จำแนกตามเพศ

ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน, การบริหารการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study the existing of student affairs administration under Phattalung primary educational service area office 1and to compare the existing of student affairs administration under Phattalung primary educational service area office 1 by using teacher opinions classified by gender, degree, working experience, and school size. A sample 302 school selected by using random sampling technique. The Research instrument used in this study was questionnaire divided into 2 section 1 inquiring of demographic data, and section 2 comprising the existing of student affairs administration by using a rating scale (likert). The overall reliability of the questionnaire was .978. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, independent-samples t-test, F-test (One-way ANOVA) and least significant defference by Scheffé method.

The results showed that 1) the overall result of the existing of student affairs administration under Phattalung primary educational service area office 1 was a high level 2) the comparison of to compare the existing of student affairs administration using teacher opinions, it found that classified by gender working experience and school size didn't have difference. Classifying by degree was statistically significant at .01 level.

Keywords: Student Affairs Administration, Educational Administration, Administrator

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 22 การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เป็นกำลังหลักของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย มีความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่มีความจำเป็นต่อ

การศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2550 โดยระบุวิธีการพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจและการบริหารการจัดการศึกษา ระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 124 ตอนที่ 24 ก) งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เหมาะสมตามควรแก่วัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาวะสังคมการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ เทิดทูน และจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้ และมีภูมิธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารโรงเรียนประการหนึ่ง และผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยจุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีความสุข มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (พิมประภา หมื่นรัญญ์, 2557) งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคน ครอบคลุมงาน 4 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน และบริการอื่น ๆ ที่จัดให้แก่นักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง

จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2563 การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาของงานกิจการนักเรียนปัจจัย 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา การขาดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ขาดการวางแผนงานที่รอบคอบ การขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ขาดการทำงานเป็นทีม ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรดำเนินการและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2563)

สภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 ยังคงมีปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การวางแผนงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นผลทำให้นักเรียนยังคงมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการลักขโมย การทะเลาะวิวาท นักเรียนออกจากโรงเรียนระหว่างเรียน ซึ่งเป็นปัญหาจากครอบครัวของนักเรียนที่พ่อแม่อย่าร้าง ปัญหาเศรษฐกิจ นักเรียนบางคนต้องไปเรียนหนังสือในระดับชั้นประถมศึกษากับการจัดการศึกษานอกระบบ ทั้งที่อายุยังอยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่ต้องได้รับการดูแลและแก้ไข ในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนสถานศึกษาจึงควรพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสิ่งที่นักเรียนจะได้รับทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการควบคู่กับการปลูกฝังจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ให้เกิดกับผู้เรียนผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญในการมุ่งส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จและมุ่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะส่งผลให้สถานศึกษาสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวแปรที่จะศึกษาครอบคลุมงานบริหารกิจการนักเรียนทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน 2) ด้านการจัดบริการแนะแนว 3) ด้านกิจกรรมนักเรียน 4) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน 6) ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ 7) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย อีกทั้งผลการวิจัยมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน และนำผลที่จากการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการพัฒนาการปฏิบัติงานฝ่ายกิจการนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

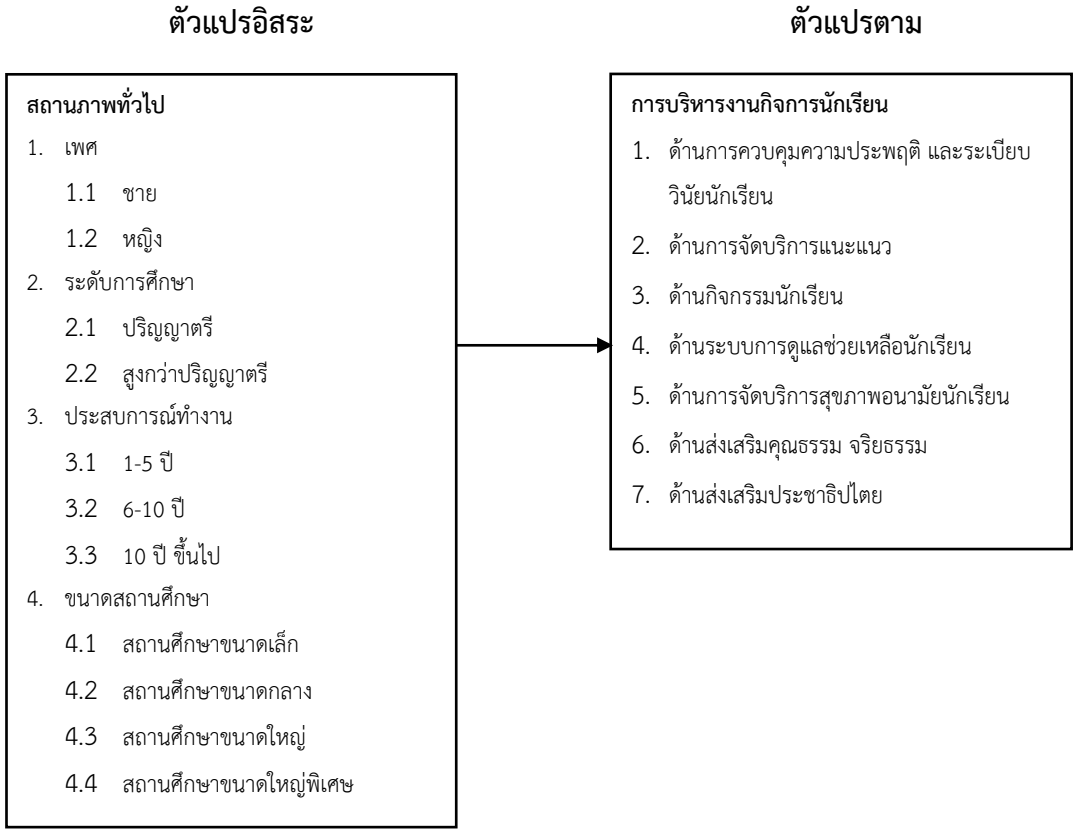
สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี

การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน
2. ด้านการจัดบริการแนะแนว
3. ด้านกิจกรรมนักเรียน
4. ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน
6. ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
7. ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่องสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 โดยการสอบถามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 1,377 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 116 แห่ง กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 302 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แล้วกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละสถานศึกษาด้วยวิธีการจับสลาก ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ดังนี้

(1) เพศ

(2) ระดับการศึกษา

(3) ประสบการณ์ทำงาน

(4) ขนาดสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 7 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน

(2) ด้านการจัดบริการแนะแนว

(3) ด้านกิจกรรมนักเรียน

(4) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(5) ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน

(6) ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

(7) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลรูปแบบออนไลน์ด้วย Google forms โดยการจัดส่ง QR Code ไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้จำนวนแบบสอบถามครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็น 100 % เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน 2) ด้านการจัดบริการแนะแนว 3) ด้านกิจกรรมนักเรียน 4) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน 6) ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ 7) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย จำนวน 50 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coastlitient) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .978

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นของครู โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ใช้สถิติ t-test (Independent Samples test) ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษาใช้สถิติ One-way ANOVA (F-test) ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	4.37	0.53	มาก
2.	ด้านการจัดบริการแนะแนว	4.32	0.55	มาก
3.	ด้านกิจกรรมนักเรียน	4.35	0.52	มาก
4.	ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.44	0.51	มาก
5.	ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน	4.43	0.53	มาก
6.	ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.50	0.54	มาก
7.	ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	4.41	0.56	มาก
	ภาพรวม	**4.40**	**0.47**	**มาก**

จากการวิเคราะห์ สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.54) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.51) ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.53) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.56) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.53) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.52) และด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามเพศ

	สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน	ชาย		หญิง		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	4.42	0.52	4.36	0.53	0.80	.424
2.	ด้านการจัดบริการแนะแนว	4.39	0.65	4.30	0.53	1.12	.266
3.	ด้านกิจกรรมนักเรียน	4.44	0.52	4.33	0.52	1.38	.169
4.	ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.53	0.53	4.42	0.51	1.40	.163
5.	ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน	4.54	0.56	4.41	0.53	1.65	.099
6.	ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.58	0.53	4.49	0.54	1.14	.254
7.	ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	4.48	0.56	4.40	0.57	1.02	.307
	ภาพรวม	**4.49**	**0.49**	**4.39**	**0.46**	**1.40**	**.162**

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ครูทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

	สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	4.37	0.54	4.37	0.51	0.01	.996
2.	ด้านการจัดบริการแนะแนว	4.28	0.56	4.41	0.51	1.88	.061
3.	ด้านกิจกรรมนักเรียน	4.34	0.54	439	0.54	0.74	.463
4.	ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.43	0.51	4.46	0.51	0.42	.677
5.	ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน	4.41	0.53	4.48	0.54	1.11	.267

ตารางที่ 3 (ต่อ)

	สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
6.	ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.47	0.55	4.58	0.50	1.73	.084
7.	ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	4.36	0.57	4.54	0.53	2.58**	.010
	ภาพรวม	**4.38**	**0.48**	**4.46**	**0.44**	**1.45**	**.148**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีความแตกต่าง ส่วนด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

	การบริหารงานกิจการนักเรียน	1-5 ปี		6-10 ปี		10 ปี ขึ้นไป	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.	ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	4.33	0.60	4.35	0.51	4.39	0.50
2.	ด้านการจัดบริการแนะแนว	4.27	0.62	4.27	0.66	4.35	0.49
3.	ด้านกิจกรรมนักเรียน	4.30	0.57	4.34	0.56	4.38	0.49
4.	ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.38	0.56	4.39	0.59	4.48	0.47
5.	ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน	4.29	0.59	4.38	0.59	4.51	0.49
6.	ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.38	0.62	4.41	0.60	4.58	0.47
7.	ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	4.33	0.67	4.36	0.54	4.46	0.51
	ภาพรวม	**4.33**	**0.54**	**4.36**	**0.52**	**4.45**	**0.47**

จากการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน มีดังนี้

ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.56) ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.62) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.60) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.67) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.57) ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.59) และด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.60) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.59) ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.59) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.54) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.51) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.56) และด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.47) ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.49) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.47) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.51) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.50) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.49) และด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน	แหล่งความแปรปรวน	ประสบการณ์				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.20	2	0.10	0.35	.706
	ภายในกลุ่ม	83.86	299	0.28		
	รวม	84.06	301			
ด้านการจัดบริการแนะแนว	ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.22	0.71	.492
	ภายในกลุ่ม	90.55	299	0.30		
	รวม	90.98	301			
ด้านกิจกรรมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.35	2	0.17	0.64	.527
	ภายในกลุ่ม	80.99	299	0.27		
	รวม	81.33	301			
ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.61	2	0.31	1.16	.315
	ภายในกลุ่ม	78.75	299	0.26		
	รวม	79.36	301			
ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.75	2	1.38	4.94**	.008
	ภายในกลุ่ม	83.39	299	0.28		
	รวม	86.14	301			
ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.98	2	0.49	1.53	.218
	ภายในกลุ่ม	95.10	299	0.32		
	รวม	96.08	301			
ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.62	2	1.31	4.66**	.010
	ภายในกลุ่ม	83.98	299	0.28		
	รวม	86.60	301			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**0.93**	**2**	**0.47**	**2.14**	**.119**
	ภายในกลุ่ม	**64.70**	**299**	**0.22**		
	รวม	**65.63**	**301**			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหาร งานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวม ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheffe') ปรากฏดังตาราง 6-7

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู (n = 302)

ประสบการณ์การทำงานของครู	ค่าเฉลี่ย	1-5 ปี	6-10 ปี	10 ปี ขึ้นไป
1- 5 ปี	4.29	-	-0.09	-0.22*
6-10 ปี	4.38	-	-	-0.13
ปี10 ปี ขึ้นไป	4.51	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี และทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู (n = 302)

ประสบการณ์การทำงานของครู	ค่าเฉลี่ย	1-5 ปี	6-10 ปี	10 ปี ขึ้นไป
1- 5 ปี	4.38	-	-0.03	-0.20*
6-10 ปี	4.41	-	-	-0.17
ปี10 ปี ขึ้นไป	4.58	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี และทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

	การบริหารงานกิจการนักเรียน	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.	ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	4.34	0.55	4.37	0.52	4.53	0.36	4.35	0.56
2.	ด้านการจัดบริการแนะแนว	4.34	0.55	4.30	0.57	4.37	0.46	4.26	0.40
3.	ด้านกิจกรรมนักเรียน	4.38	0.50	4.34	0.53	4.33	0.55	4.25	0.55
4.	ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.43	0.54	4.45	0.50	4.46	0.48	4.42	0.49
5.	ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน	4.38	0.51	4.45	0.53	4.91	0.10	4.28	0.66
6.	ด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	4.49	0.54	4.54	0.54	4.66	0.44	4.10	0.37
7.	ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	4.39	0.53	4.41	0.59	4.60	0.47	4.40	0.60
	ภาพรวม	**4.40**	**0.48**	**4.41**	**0.47**	**4.55**	**0.31**	**4.30**	**0.44**

จากการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีดังนี้

ครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.54) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.54) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.53) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.50) ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.51) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.55) และด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.54) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.50) ด้านการจัด บริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.53) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.59) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.52) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.53) และด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.10) ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.44) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.47) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.36) ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.48) ด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.46) และด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.49) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.60) ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.56) ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.66) ด้านการจัดบริการแนะแนว ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.40) ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.55) และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การบริหารงานกิจการนักเรียน	แหล่งความแปรปรวน	ขนาดสถานศึกษา				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.35	3	0.12	0.42	.742
	ภายในกลุ่ม	83.71	298	0.28		
	รวม	84.06	301			
ด้านการจัดบริการแนะแนว	ระหว่างกลุ่ม	0.17	3	0.06	0.19	.906
	ภายในกลุ่ม	90.81	298	0.31		
	รวม	90.98	301			
ด้านกิจกรรมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.32	3	0.11	0.39	.758
	ภายในกลุ่ม	81.01	298	0.27		
	รวม	81.33	301			
ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.02	3	0.01	0.03	.993
	ภายในกลุ่ม	79.34	298	0.27		
	รวม	79.36	301			
ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.17	3	1.06	3.79*	.011
	ภายในกลุ่ม	82.97	298	0.28		
	รวม	86.14	301			
ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.40	3	1.13	4.06**	.008
	ภายในกลุ่ม	83.20	298	0.28		
	รวม	86.60	301			
ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.39	3	0.30	0.40	.752
	ภายในกลุ่ม	95.69	298	0.32		
	รวม	96.08	301			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**0.44**	**3**	**0.15**	0.66	.575
	ภายในกลุ่ม	**65.19**	**298**	**0.22**		
	รวม	**65.63**	**301**			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหาร งานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheffe') ปรากฏดังตาราง 10-11

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทัศนะของครูต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 302)

ขนาดสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	4.38	-	-0.07	-0.53*	-0.10
ขนาดกลาง	4.45	-	-	-0.46	-0.17
ขนาดใหญ่	4.91	-	-	-	0.63*
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.28	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบภาวะสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ และทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่กับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทัศนะของครูต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 302)

ขนาดสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	4.49	-	-0.05	-0.17	0.39*
ขนาดกลาง	4.54	-	-	-0.12	0.44*
ขนาดใหญ่	4.66	-	-	-	0.56
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.10	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบภาวะสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดกลางกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูมีการร่วมมือกันในการวางแผนงานกิจการนักเรียนมีนโยบายและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจการนักเรียน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานแต่ละด้านอย่างชัดเจนจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เข้าร่วมและได้รับประสบการณ์จริงอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีความรู้ความเข้าใจหลักการและแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมชี้แจงการทำงานก่อนการดำเนินการและให้ความสำคัญกับผู้เรียนในด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีการอบรมศีลธรรม จรรยามารยาท ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามแบบที่โรงเรียนจัดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บุญดอก (2559) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารกิจการนักเรียนของครูโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเพศชายและครูเพศหญิงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 มีการติดตามและประเมินนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีการควบคุมให้นักเรียนเคร่งครัดต่อการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหา ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านของงานกิจการนักเรียนเป็นอย่างดี มีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างรอบด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมธรรม จริยธรรม สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จึงทำให้ครูที่มีเพศต่างกัน ต่างมีศักยภาพในการปฏิบัติงานเท่าเทียมกัน ส่งผลให้มีทัศนะต่อการบริหารกิจการนักเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงแก้ว จันทรสูตร (2553) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารและครูของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดฝ่ายการศึกษาอัครมณฑลกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการนักเรียนในภาพรวมไม่ต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการจัดบริการ สุขภาพอนามัยนักเรียน และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าอาจมีประสบการณ์ ในการเรียนรู้มากกว่าจึงมีมุมมองความรู้ความเข้าใจ ในการรับรู้ถึงบทบาทการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาได้สูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งระดับการศึกษามีผลต่อวุฒิภาวะของแต่ละบุคคล และส่งผลต่อความแตกต่างทางความคิด ในระบบประชาธิปไตย การส่งเสริมและนำไปสู่ภาคปฏิบัติย่อมมีความแตกต่าง

ตามทัศนะของครู ที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน แต่ทั้งหมดก็เป็นพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยที่ย่อมมีความแตกต่าง แต่ไม่ใช่การแตกแยก สอดคล้องกับ วาสนา หลังปูเต๊ะ (2556) ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภออ่าวลึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภออ่าวลึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวมครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป ผ่านการปฏิบัติงานมานานได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยเนื่องจากได้ทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียนจึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากเห็นความสำคัญของการบริหารงานของการบริหารงานกิจการนักเรียนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ 1-5 ปี และ 6-10 ปี

ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี และทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในประเทศไทยมีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้รับแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 นับแต่นั้นมา โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งของกรมอนามัย ที่มีจุดมุ่งหมายจะปฏิรูปการสาธารณสุขให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนากลยุทธ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงยึดคนในโรงเรียนเป็นหลัก ดังนั้นครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีโอกาสได้ปฏิบัติงานในด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียนต่างกันมีการติดตามพฤติกรรมนักเรียนด้านสุขภาพนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบันอย่างรวดเร็ว มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานในฝ่ายกิจการอย่างสม่ำเสมอ จึงทัศนะในงานกิจการนักเรียนมองเห็นปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้บริหารได้มีการสนับสนุนในการส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และ

เปิดโอกาสให้ครูมีการพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน ฯลฯ ส่งผลให้มีทัศนะต่อสภาพการบริหารกิจการนักเรียนด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียนแตกต่างกัน

และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี และทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ฐิติกานต์ นวพงศ์รัตน์ (2557) ที่ศึกษาสภาพการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดกระบี่ หากเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสอดคล้องกับ กุสินา รอดทอง (2560) ทำ การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่า โดยภาพรวมครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและวินัยนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพกการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดใหญ่มีทรัพยากรที่เพียงพอจึงทำให้สามารถบริหารงานกิจการนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญการมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กที่อาจมีทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่มีทัศนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน

ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ และทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่กับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่

สังกัดในขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันมีการติดตามพฤติกรรมนักเรียนด้านสุขภาพนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ แต่อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลถึงงบประมาณในการดำเนินงานการบริหารกิจการนักเรียนด้านการจัดบริการสุขภาพแตกต่างกัน ความพร้อมในการบริหารจัดการด้านบริการสุขภาพแตกต่างกัน

และด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดกลางกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็กกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดกลางกับทัศนะของครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กุสุนา รอดทอง. (2560). การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

ฐิติกานต์ นวพงศ์รัตน์. (2557). สภาพการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 จังหวัดกระบี่. (งานนิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

ดวงแก้ว จันทรสูตร. (2554). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ

พิมประภา หมื่นรัญญ์. (2557). สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ โรงเรียนประถมศึกษาเครือข่ายสมุย 1 อำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2550). เล่มที่ 124 ตอนที่ 24 ก, หน้า 29.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก, หน้า 49.

วราภรณ์ บุญดอก. (2559). สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. (ภาคนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

วาสนา หลังปูเต๊ะ. (2556). สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภออ่าวลึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่. (ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. พัทลุง: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา

Development achievements learning using an inquiry based learning method (5E) With information technology teaching for social studies Online learning management on legal lamong Mathayom 3, HatYai Pittayakom School HatYai District, Songkhla Province.

จันทร์จิรา ดินเตบ[1*], สิรีธร ถาวรวงศา[2] และวิภาพรรณ วัฒนศักดิ์ภูบาล[3]

Junjira dinteb[1*], Sireethorn Thawornwongsa[2] and Wipapan Wathanasakphubal[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Undergraduate, Social Studies Division, Faculty of Education, songkla.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Lecturer of Social Studies Division, Faculty of Education, Songkla Rajabhat University.

[3] อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[3] Lecturer of Thai language Division, Faculty of Education, songkla Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** exojunjira.doji@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน หลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 (หน้าที่พลเมืองฯ) ชั้นมัธยมศึกษาที่ 3 จำนวน 4 แผน 2) นวัตกรรมที่เลือกใช้ รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้

แบบออนไลน์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง กฎหมายกับชีวิต เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำได้โดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) หลังเรียนโดยใช้หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 22.86 2) ก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 9 คะแนน คะแนนต่ำสุด 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 5.62.คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.86 และหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.90 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.89 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

Development achievements learning using an inquiry based learning method (5E) with information technology teaching for social studies Online learning management on legal and were achievement learning using an inquiry based learning method (5E) with information technology teaching for social studies Online learning management on legal among Mathayom 3/1, HatYaiPittayakom School HatYai District, Songkhla Province. The population in the study twenty one of Mathayom 3/1, HatYaiPittayakom School Hat Yai District, Songkhla Province. The instrument used in the study included lesson plans using the inquiry learning method (5E) with information echnology, including 4 plans with twenty items on the achievement test topic and twenty items on the Pursuit learning assessment rating scale

The research results revealed the following (1) students used an inquiry - based learning method (5E) with information technology, which had higher percentage threshold 22.86 (2) the students in the experimental group used the inquiry – based learning method (5E) with information technology, which had higher posttest scores than the Pursuit learning pretest, students scored the highest score of 9 points. Minimum 4 points, average score of 5.62. points, and standard deviation 1.86 and after studying with-learning

management, quest for knowledge (5E) together with the use of information technology to manage teaching and learning of students in an online format. The students achieved the highest score of 10 points, the lowest score of 5, and average score of 7.90 and standard deviation of 1.89. It was shown that after studying with the quest for knowledge learning management (5E) together with the use of information technology, students had an effect. higher academic achievement than before

Keywords: using an inquiry based learning method (5E) legal with information technology teaching

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ร่วมกับผลสัมฤทธิ์รายวิชา หน้าที่พลเมืองฯ เรื่อง กฎหมายกับชีวิต อยู่ในเกณฑ์ต่ำผู้จัดทำจึงได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีการสอนและวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แก่นักเรียนให้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมแก้ปัญหาดังกล่าวพบวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาเสริมสร้างได้ โดยฝึกนักเรียนด้วยการใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เป็นวิธีการสอนที่เน้นในด้านกระบวนการ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหา ข้อเท็จจริง โดยมีกระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน (5E) คือ ขั้นเร้าความสนใจ(Engagement) ขั้นสำรวจค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปจึงช่วยให้นักเรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้ ทั้งเนื้อหาและหลักการตลอดจนการลงมือปฏิบัติ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555,) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เยาวลักษณ์ ชื่นอารมณ์, 2549) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ ชุดกิจกรรม วัฏจักรการเรียนรู้ 5E หลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .01 นอกจากนั้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปมีบทบาทเพื่อจัดการการเรียนการสอน จะส่งผลให้ เกิดประโยชน์และสร้างความสนใจทางการเรียนแก่นักเรียนเพิ่มความรวดเร็วในการรับรู้ ข่าวสารทบทวนบทเรียนได้ทุกสถานที่ นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลได้ตามต้องการ ในทุกที่ทุกเวลาซึ่งเป็นการเสริมสร้างความใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้กับตัวนักเรียนเองและยังเป็นการเรียนการสอนวิธีการใหม่ๆ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น

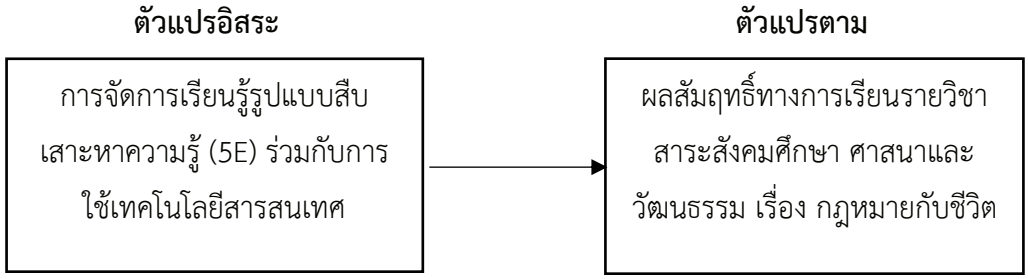
จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองฯ เรื่องกฎหมายกับชีวิตให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัด สงขลา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 (หน้าที่พลเมืองฯ) ชั้นมัธยมศึกษาที่ 3 จำนวน 4 แผน 2) นวัตกรรมที่เลือกใช้ รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง กฎหมายกับชีวิต เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

3. หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) คัดเลือกข้อสอบ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้จำนวนข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบทดสอบ Google form เพื่อนำไปใช้ทดสอบกับประชากรต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อหาพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และค่าเฉลี่ย (Mean)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม

ผลการวิจัย

1. หลังเรียนโดยใช้หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 22.86

2. ก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 9 คะแนน คะแนนต่ำสุด 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 5.62.คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.86 และหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.90 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.89 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์

ตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์

ตอนที่ 1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลาผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนหลังเรียนหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	ร้อยละความก้าวหน้า
1	4	10	60
2	4	5	10
3	9	9	0
4	5	5	0
5	4	9	50
6	5	5	0
7	7	8	10
8	7	9	20
9	4	9	50
10	9	10	10
11	5	6	10
12	4	7	30
13	4	7	30
14	4	5	10
15	7	10	30
16	4	6	20
17	7	10	30
18	9	10	10
19	4	8	40
20	5	9	40
21	7	9	20
μ	5.62	7.90	22.9

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า หลังเรียนหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์พบว่า นักเรียนจากทั้งหมด 21 คน มีร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 22.9 เมื่อพิจารณาร้อยละความก้าวหน้ารายบุคคลพบว่า นักเรียนจำนวน 18 คน มีร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้นแต่มีนักเรียน จำนวน 3 คน ที่มีร้อยละความก้าวหน้าคงที่

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์

ตารางที่ 2 แสดงคะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	ความแตกต่าง
1	4	10	6
2	4	5	1
3	9	9	0
4	5	5	0
5	4	9	5
6	5	5	0
7	7	8	1
8	7	9	2
9	4	9	5
10	9	10	1
11	5	6	1
12	4	7	3
13	4	7	3
14	4	5	1
15	7	10	3
16	4	6	2
17	7	10	3

ตารางที่ 2 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	ความแตกต่าง
18	9	10	1
19	4	8	4
20	5	9	4
21	7	9	2
รวม	118	166	46
ค่าเฉลี่ย	5.62	7.90	2.29
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	56.19	79.05	22.86
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.86	1.89	1.76

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 9 คะแนน คะแนนต่ำสุด 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 5.62 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.86 และหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.90 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.89 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัด สงขลา พบว่า หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มบทบาทให้ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้จึงมีส่วนส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้ เรียนรู้ จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผลจนค้นพบความรู้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิระ สามกองาม (2561,น.74) ได้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หลังเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1โรงเรียน หาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลาหลังจากที่นักเรียนเรียนด้วยหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง กฎหมายกับชีวิต สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้นำการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้จึงส่งผลให้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้เพียง 9 คะแนน คะแนนต่ำสุด 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 5.62.คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.86 แต่หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.90 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.89 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับณฐกรณ์ ดำชะอม (2553) ได้วิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E และวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณตอนต้นผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 5Eมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ข้อเสนอแนะ

1. นักเรียนบางส่วนขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีดังนั้นหากทำการวิจัยในครั้งต่อไปควรนำส่วนนี้มาพิจารณาร่วมด้วย

2. ควรศึกษาเทคโนโลยีสนสนเทศเมเติมโดยเฉพาะแอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้เพิ่มเติมเนื่องจากปัจจุบันมีแอปพลิเคชันหลากหลายมากขึ้นควรเลือกตามความเหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้

3. เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรูปในรูปแบบออนไลน์ดังนั้นจึงส่งผลให้ไปสามารถกำกับหรือติดตามนักเรียนให้ทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนได้ตรงเวลา จึงทำให้การนำข้อมูลมาวิเคราะห์อาจมีความคลานเคลื่อนได้ครูผู้สอนควรหาเทคนิคหรือวิธีการเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังได้ได้ตรงตามเวลาที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2561. จาก http://lib.edu.chula.ac.th/FILEROOM/CABCU

กรมวิชาการ. (2539). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ใฝ่รู้ -ใฝ่เรียน. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ณฐกรณ์ ดำชะอม. (2553). ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E และวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.

รัชฎา ศีลมั่น. (2552). การประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ *5E* เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ *3* โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 69 *(*คลองหลวง) จังหวัดปทุมธานี. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ

มหาวิทยาลัยมหิดล, ก. (2560). Application ส าหรับการศึกษาในยุค Thailand 4.0. Retrieved สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562. มหาวิทยาลัยมหิดล http://muit.mahidol.ac.th/enews/ebook/download/20171012.pdf

พูลศรี เวศย์อุฬาร. (2550). Mobile learning (mLearning) เอ็มเลิร์นนิ่ง การเรียนทางเครือข่ายไร้-สาย. เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา 14(1), 65-75

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2539).หนังสือเรียนรายวิชาสังคมศึกษาฯ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

วชิระ สามกองาม. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ

Ministry of Education. (2008). Fundamental Education Core Curriculum 2008. Accessed December 12, 2021.http://lib.edu.chula.ac.th/FILEROOM/CABCU

Department of Academic Affairs (1996). Handbook of school development towards Educational standards. Curiosity-learning. Bangkok: Teachers Council of Thailand, Ladprao.

Ministry of Education. (2005). Assessment of desirable characteristics according to Basic education curriculum. Bangkok: Ministry of Education.

Natakorn Damchaom. (2010). the effect of learning management through the 5E Process of searching for knowledge and methods of History of Grade 1 students on academic achievement, history and critical thinking.

Narin Sangraksa.(2012). Educational research and development. Nakhon Pathos: Silpakorn University Printing House, 437 pages. Access on December 20, 2021

Boonliang Tumthong. (2016). Theories and Development of Instructional Model. Bangkok: Triple Education, 444 pages. Accessed December 20, 2021.

Rachada Silamun. (2009). Application of 5E learning activities to develop cognitive Competency. Student science Secondary School Year 3, Thairath Wittaya 69 School (Khlong Luang) Pathum Thani Province. Thesis (M.Ed. (Educational Research and Statistics)) Srinakharinwirot University.

Mahidol University, Kor. (2017). Application for education in Thailand 4.0 era. Retrieved 15 December 2021. From Mahidol University http://muit.mahidol.ac.th/enews/ebook/download/20171012.pdf

Poonsri Wetulan (2007) Mobile learning (mLearning). Learning through a network Without Line. Educational Communication Technology Year 14, No. 1 (Academic Year 2007), pp. 67-75.

Institute for the Development of Academic Quality. (1996) Textbook of Social Studies Courses. Bangkok: Publishers, Quality Development Company Academic.

Wachira Samkongam. (2018). A Study of Learning Achievement and Curiosity. Pursuing classes that have been organized successive learning Seeking knowledge (5E) together with the use of information technology to manage learning and learning. social studies of students in Mathayom 4. Master's Degree (M.Ed. (Learning Management Science) -- Srinakharinwirot University.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทานโดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Development of Learning Achievement in Social Studies, Religion, and Culture on demand and supply, Using the principles of learning management model CIPPA (CIPPA Model) For students in Mathayom 1/3 at Hat Yai Pittayakom School, Hat Yai District, Songkhla Province.

งามตา ทุ่งยอ[1*], สิรีธร ถาวรวงศา[2] และพนัชกร พิทธิยะกุล[2]

Ngamta Thungyo[1*], Sireethorn Thawornwongsa[2] and Panatchakorn Pittiyakul[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Undergraduate, Social Studies Division, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University.

[2] อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Lecturer of Social Studies Division, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sanya.310341@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ด้วยการใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทานก่อนและหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการ เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เรื่องอุปสงค์และอุปทาน 2) หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เรื่องอุปสงค์และอุปทาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำได้โดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. หลังเรียนโดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวม 51.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 30 2. ก่อนเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้คะแนน 8 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.06 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.84 และหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้

แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 11 คะแนน คะแนนต่ำสุด 7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 9.25 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.13 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model)

Abstract

This research the objective is to develop learning achievements on demand and supply. By using the principles of learning management model CIPPA Model (CIPPA Model) and to compare the learning achievement the subject of supply and demand before and after school using the CIPPA Model of learning management of Mathayomsuksa 1/3 students at Hat Yai Pittayakom School, Hat Yai District, Songkhla Province. 1/3 for the academic year 2021, Hat Yai Pittayakom School, Hat Yai District, Songkhla Province, consisted of 16 students. On demand and supply 2) Principles of learning management based on the CIPPA Model 3) the learning achievement test for the subject group learn social studies on demand and supply.

Data analysis this was done by analyzing percentage, mean ($\bar{X}$) and standard deviation (SD). The results were summarized as follows: 1. After studying using the CIPPA Model, the students had average scores. A total of 51.87, which is 30% higher than the criteria. 2. Before studying with the CIPPA Model, the highest score was 8; the lowest score was 1, the average ($\bar{X}$) 4.06 score, and the deviation. Standard (SD) 1.84, and after studying with the CIPPA Model, students scored the highest score of 11; the lowest score of 7; the mean score ($\bar{X}$) 9.25, and the standard deviation (SD) 1.13. Show that after studying with the principles of learning management model CIPPA (CIPPA Model), students had higher academic achievement than before.

Keyword: Learning Management CIPPA Model (CIPPA Model)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวิชาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต รวมถึงศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม วิชาสังคมศึกษาจึงช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร และเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรม มีความอดทน อดกลั้น สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก อันเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ความสำเร็จของการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ การที่ผู้เรียนเข้าใจ และนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ประจำวันได้ ให้เป็นชีวิตที่ดีงามและช่วยสร้างสรรค์สังคม ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนสังคมจึงเชื่อมโยงให้เด็กเรียนรู้การใช้ชีวิตที่ถูกต้อง อยู่อย่างมีความสุข โดยเรียนผ่านสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องหรือในโรงเรียน หรือวิเคราะห์จากตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคม เพื่อให้เด็กฝึกคิดวิเคราะห์ รู้ทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักตัวเอง สามารถจัดการชีวิตของตัวเอง และมีวิถีชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้นจัดให้มีการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนรวมในการเรียนการสอน ครูควรงดเว้นการสอนด้วยการบรรยายมากเกินไป ถ้าจะใช้ก็พยายามใช้ให้น้อย ๆ เวลาสอนต้องยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่น แบ่งกลุ่มให้อภิปราย แสดงบทบาทสมมุติ จัดนิทรรศการด้วยตนเอง การช่วยผลิตสื่อ หรือให้นักเรียนมีหน้าที่ช่วยเก็บสื่อเมื่อสอนเสร็จ หรือเตรียมสื่อขณะสอนสร้างความสนใจเรื่องที่จะเรียนในชั่วโมงด้วยการใช้สื่อ หรือเกม หรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียนในเนื้อเรื่องที่จะสอน เพราะถ้านักเรียนมีความสนใจเมื่อเริ่มแล้ว การเรียนย่อมต่อเนื่องไปในทางที่ดี เช่น จะสอนประวัติศาสตร์เรื่องการกู้เอกราชของพระเจ้าตากสิน ครูอาจใช้รูปภาพ หรืออัดเสียงจากละครโทรทัศน์มาให้ฟัง เพื่อจะนำเข้าสู่การสอนเรื่องที่จะเรียน ครูสอนวิชาสังคม ควรเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือกำลังเกิดกับสังคม มาเป็นตัวอย่างในการสอนวิชาสังคม นักเรียนจะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงเหตุการณ์ของคนทั่วไป มาเกริ่นนำเพื่อโยงสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน หรือนำเรื่องที่เกิดขึ้น นำมาอภิปราย และในปัจจุบันด้วยสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การจัดการเรียนการสอนค่อนข้างส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จึงทำให้

ผู้สอนได้ศึกษาหากระบวนการสอน เทคนิคการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่นักเรียนได้

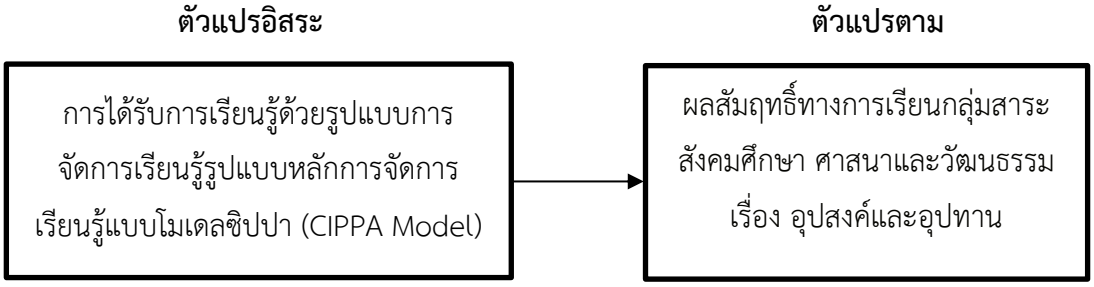
จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบเดิมที่เน้นการบรรยาย ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน และวิธีการสอนที่เน้นการบรรยายนั้นขาดเทคนิคและกระบวนการที่ดึงดูดผู้เรียน เมื่อการสอนไม่ดึงดูดนักเรียนทำให้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งการใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นั้นเป็นเทคนิคกระบวนการสอนที่มีกระบวนการและขั้นตอนเป็นระบบ และสามารถนำมาปรับใช้ในการสอนเพื่อดึงดูดผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนได้ โดยขั้นตอนการสอนเป็น 7 ขั้น ดังนี้ 1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม 2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ 3. ขั้นศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม 5. ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ 6. ขั้นแสดงผลงาน 7. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้นั้นมีข้อดี ได้แก่เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) คือให้ผู้เรียนได้เกิดความเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เกิดความท้าทายในการคิด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการจดจ่อในการคิด เนื้อหาที่จัดเตรียมให้ไม่ยากและไม่ง่ายจนเกินไป ผู้เรียนได้มีบทบาทในชั้นเรียนมากขึ้น มีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการที่ผู้สอนใช้กระบวนการนี้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอุปสงค์และอุปทาน หลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ก่อนและหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทานโดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทานก่อนและหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคมอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 16 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง อุปสงค์และอุปทาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 4 แผน ได้แก่ 1.1 กฎของอุปสงค์ 1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์ 1.3 กฎของอุปทาน 1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปทาน 2) นวัตกรรมที่เลือกใช้ จำนวน 1 กิจกรรม ได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง อุปสงค์และอุปทาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ซึ่งใช้สำหรับทดสอบนักเรียนก่อนและหลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุป-สงค์และอุปทาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล 2) การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 3)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) ดำเนินการทดสอบก่อนใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) จำนวน 1 ชุด ชุดละ 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง จำนวน 3 แผนต่อสัปดาห์ 3) หลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ครบตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน กับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง 4) ตรวจให้คะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาและเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทานก่อนและหลังเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา สถิติที่ใช้ ได้แก่ 1) ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) 2) ค่าร้อยละ (Percentage) 3) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

μ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน หลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ก่อนและหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน หลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม

ตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง อุปสงค์และอุปทาน ก่อนและหลังเรียนหลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model)ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม

ตอนที่ 1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน หลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนหลังเรียนด้วยการใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)	คะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)	ร้อยละความก้าวหน้า
1	10	3	70
2	7	3	40
3	9	3	60
4	11	6	50
5	11	5	60
6	9	4	50
7	10	7	30
8	10	1	90
9	8	4	40
10	10	8	20
11	8	2	60
12	9	4	50
13	9	5	40
14	10	2	80
15	8	4	40
16	9	4	50
μ	9.25	4.06	51.87

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า หลังเรียนด้วยการใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม พบว่านักเรียนจากทั้งหมด 16 คน มีร้อยละค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 51.87 เมื่อพิจารณาร้อยละความก้าวหน้ารายบุคคลพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ทั้ง 16 คน มีร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้น

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง อุปสงค์และอุปทาน ก่อนและหลังเรียนด้วยการใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model)ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยการใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model)ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)	คะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)	ความแตกต่าง
1	10	3	7
2	7	3	4
3	9	3	6
4	11	6	5
5	11	5	6
6	9	4	5
7	10	7	3
8	10	1	9
9	8	4	4
10	10	8	2
11	8	2	6
12	9	4	5
13	9	5	4
14	10	2	8
15	8	4	4
16	9	4	5
รวม	148	65	83
ค่าเฉลี่ย	9.25	4.06	5.19
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	92.5	40.62	51.88
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.13	1.84	1.80

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 8 คะแนน คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 4.06 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.84 และหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 11 คะแนน คะแนนต่ำสุด 7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 9.25 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 แสดงให้เห็นว่า หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ก่อนและหลังเรียนด้วยหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ประจำปี การศึกษา 2564 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 4 แผน ได้แก่ 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์ 2. อุปสงค์ 3. กฎของอุปทาน 4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปทาน 2) นวัตกรรมที่เลือกใช้ จำนวน 1 ชุด/กิจกรรม ได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ซึ่งใช้สำหรับทดสอบนักเรียนก่อนและหลังใช้หลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล ทำได้โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 51.87

2. ก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 8 คะแนน คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 4.06 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.84 และหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้11 คะแนน คะแนนต่ำสุด 7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 9.25 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 แสดงให้เห็นว่า หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง อุปสงค์และอุปทาน หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model)ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม พบว่า หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปัจจุบันการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ น่าเบื่อและเน้นการบรรยายท่องจำมากกว่ากระบวนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและไม่ได้คำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจากการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ที่เป็นการจัดการเรียนการสอนที่จัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน หลังใช้นวัตกรรมนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) พบว่านักเรียนจากทั้งหมด 16 คน มีร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 51.87 เมื่อพิจารณาร้อยละความก้าวหน้ารายบุคคลพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ทั้ง 16 คน มีร้อยละความก้าวหน้าสูงขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร ศิริ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้โมเดลซิปปา สำหรับวิชาชีววิทยา ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบซิปปา เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียน นักเรียนทุกคนได้คิด ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและครูอย่างเต็มที่ ครูสามารถปรับเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของผู้ร่วมวิจัยตาม ความเหมาะสม และนักเรียนได้เรียนตามที่นักเรียนต้องการมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความ สนุกสนานในการเรียนการสอน เมื่อนักเรียนเกิดความสนุกก็มีความพร้อม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่-พิทยาคม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หลังจากที่นักเรียนเรียนด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุปสงค์และอุปทาน สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้นำการจัดการเรียนรู้รูปแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้จึงส่งผลให้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 8 คะแนน คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 4.06 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.84 แต่หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบแบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) นักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้11 คะแนน คะแนนต่ำสุด 7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 9.25 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 แสดงให้เห็นว่า หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของรชาดา บัวไพร (2552: บทคัดย่อ) การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบโมเดลซิปปา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน แบบโมเดลซิปปาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากกว่านี้และลดการสอนแบบบรรยายลงเพื่อให้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไม่น่าเบื่อ

2. ควรใช้นวัตกรรมอื่นร่วมด้วย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565. จาก http://lib.edu.chula.ac.th/FILEROOM/CABCU

ครูอาชีพดอทคอม. (2563). รู้จัก CIPPA Model รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565. จาก https://www.kruachieve.com/ %B1%E0%B8%81-cippa-model-%E0%B8%A3

ทัศนวรรณ รามณรงค์. (2560). หลักการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา (CIPPA Model) สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562. จาก https://www.gotoknow.org/posts/547887

มัสทนา ตุ่มอ่อน. (2558). การสอนตามรูปแบบCIPPA สืบค้นเมื่อ19 มกราคม 2565. จาก https://sites.google.com/site/muttanatumoon/kar-sxn-tam-rup-baebcippa

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2539).หนังสือเรียนรายวิชาสังคมศึกษาฯ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

Jeerawut Kokyai. (2557). รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา (CIPPA Model) หรือรูปแบบการประสานหน้าแนวคิด สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม2565. จาก https://sites.google.com/site/krutubtib/withi-elea-thaksa-kar-sxn/rup-baeb-kar-reiyn-kar-sxn-doy-yud-phu-reiyn-pen-sunyklang-model-sip-pa-cippa-model-hrux-rup-baeb-kar-prasan-hna-naewkhid-doy-this-na-khaem-mni

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6

Causal model development of innovative behavior model of grade 12 students

หนึ่งฤดี ศรีสุวรรณ์[1*], เสาวรส ยิ่งวรรณะ[2] และธนิยา เยาดำ[2]

Nungrudee Srisuwan1[1*], Saowaros Yingwanna and Thaniya Yaodum[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและประเมิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผล, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Lecturer, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[*]**Corresponding author, E-mail:** nungrudee@hatyaiwit.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) เพื่อศึกษาขนาดเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์ทฤษฎี 3) สร้างโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 4) สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลตามตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุ 5) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น 6) นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 7) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีที่ใช้ตรวจสอบดังนี้ Chi-square = 62.85 (p = 0.061), df = 47, GFI = 0.98, RMR = 0.028 และ RMSEA = 0.027 และ 2) พฤติกรรมสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บรรยากาศโรงเรียนต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.07 ขณะที่รูปแบบการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางที่เป็นลบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ -0.05 และรูปแบบการเรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางที่เป็นลบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -0.11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการเรียนรู้จึงมีอิทธิพลรวมต่อการพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โมเดลเชิงสาเหตุ, พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

Abstract

The purposes of this research were to develop and validate the consistency of a causal model of innovative behavior of grade 12 students with the empirical evidence and to study the size of total, direct and indirect effects of factors affecting the innovative behavior. This research was divided into 7 steps as follows: 1) Studying the theories of respect for innovative behavior from relevant documents and research, 2) Synthesizing the theories, 3) Developing a causal model of respecting innovative behavior of grade 12 students, 4) Creating tools for storing data based on variables in the causal model, 5) Checking the quality of tools in reliability, 6) Using the tools after the quality checks to collect data with samples, and 7) Analyzing data to examine the consistency of the model with the empirical data and analyzing size of direct and indirect effect.

The results of the research showed that 1) the developed causal model was consistent with the empirical evidence. The index values used to examine the consistency were as follows: Chi-square = 62.85 (p = 0.061), df = 47, GFI = 0.98, RMR = 0.028 and RMSEA = 0.027. And 2) Information behavior has a direct effect on the innovative behavior. The effects size is 0.78 with statistical significance at the level of .05. School climate has a direct effect on the innovative behavior. The effects size is 0.07. While the learning style has a negative direct effect on the innovative behavior. The effects size is -0.05. And the learning style has a negative indirect effect on the innovative behavior. The effects size is -0.11 with statistical significance at the level of .05. Learning style has total effect on the innovative behavior. The effect size is -0.17 with statistical significance at the level of .05.

Keyword: causal model, innovative behavior

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติโดยกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดกรอบอนาคต คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ ประเทศไทย 4.0 เป็นความมุ่งมั่นที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value–Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งในปัจจุบันยังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” ต้องการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรมเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูป

การศึกษาในระดับโลกที่มุ่งเน้นปฏิรูปการเรียนรู้อีกครั้ง โดยเน้นการสอนให้น้อยลงแต่ให้ผู้เรียนรู้มากขึ้น (Teach Less Learn More) (พิชญา ดีมี, 2559)

การพัฒนาผู้เรียนให้มีขีดสมรรถนะสูง ยังรวมถึงการเสริมสร้างแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมสร้างนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนนวัตกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันของคนในองค์การ (Gibbons, 1997) สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนในไทยนั้น พบว่ามีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่ง โดยส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาในภาพกว้างของการสร้างนวัตกรรม จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยพบว่าการศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีการศึกษาที่เกิดกับกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่พบในระดับอุดมศึกษา พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของครู พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของงานเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยของ วสันต์ สุทธาวาศ (2558) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น ในขณะที่การศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมจะได้รับความนิยมและศึกษาอย่างอย่างแพร่หลายในแถบยุโรปและประเทศจีน เช่น งานวิจัยของ Zhuqing Zhonga (2018) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาพยาบาล และตัวแปรนี้ได้รับการศึกษามาอย่างต่อเนื่องโดยมีมุมมองที่ว่าพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมนั้นประกอบด้วยพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนเชื่อมโยงความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเข้าด้วยกัน

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ซึ่งจะมุ่งเน้นไปยังปัจจัยที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุด้านความแตกต่างของแต่ละบุคคล คือ ตัวแปรพฤติกรรมสารสนเทศ และจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ (learning style) มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ (Jutharat Changthong, 2016) อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยของศศิพิมล ประพินพงศกร (2560) รูปแบบการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่นักวิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ ด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานของแต่ละบุคคล คือ ตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบรรยากาศโรงเรียน(school climate) มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อพฤติกรรมที่เป็นนวัตกรรม (Marieke Thurlings, 2014; อ้างอิงจาก Yu et al, 2007 and Chang et al, 2011) เมื่อบรรยากาศนี้มีลักษณะเป็นผู้นำที่สนับสนุนสภาพการทำงานและทรัพยากรที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงยึดแบบจำลองตามแนวคิดของปาร์คเกอร์ และเสริมด้วยตัวแปรเชิงสาเหตุอื่น ๆ ที่ได้มาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เพราะโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีส่วนช่วยในการบริหารจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้

จะเป็นผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์และกว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษานำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมให้กับนักเรียนผู้ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. เพื่อศึกษาขนาดเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ปัจจัยเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

Parker S.K., Williams H.M., & Turner N., (2006) ได้เสนอแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเชิงรุก และโดยที่พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมจัดเป็นพฤติกรรมเชิงรุก ได้นำแบบจำลองดังกล่าว มาใช้สร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ตามแนวคิดของปาร์คเกอร์และเทอเนอร์ โดยกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) ความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยสะท้อนความแตกต่างระหว่างพนักงานในแต่ละบุคคล และ 2) การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานของแต่ละบุคคล ดังนั้นงานวิจัยจึงจะกำหนดทั้ง 2 ตัวแปร เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุหลักของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ซึ่งจะมุ่งเน้นไปยังปัจจัยที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้กำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุด้านความแตกต่างของแต่ละบุคคล คือ ตัวแปรพฤติกรรมสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่างานวิจัยของ Zhuqing Zhong (2018) ได้กล่าวว่า ทักษะการดึงข้อมูล (Information retrieval skill) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการสร้างนวัตกรรม การศึกษาการกระจายเวลาในการสร้างนวัตกรรมพบว่า การอ่านและการดึงข้อมูลใช้เวลาประมาณ 51% และ การสอบสวน 32% รายงาน 9% และออกแบบ 8% ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมสารสนเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยการดึงข้อมูลและพฤติกรรมอื่น ๆ มีความจำเป็นต่อการสร้างนวัตกรรมเป็นอย่างมาก Yumin et al., (2017) เสนอให้ปรับปรุงนวัตกรรมของนักเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของนักเรียนการอ่านข้อมูลการสืบค้นและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้ข้อสรุป คือ ผลกระทบของนวัตกรรมประกอบด้วยการรับรู้ข้อมูลการเก็บรวบรวมการประมวลผลองค์กรการรวมและการแบ่งปัน และจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ (learning style) มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ (Jutharat Changthong, 2016) อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยของศศิพิมล ประพินพงศกร (2560) พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่นักวิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถช่วยส่งเสริมให้

บุคคลมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ ด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานของแต่ละบุคคล คือ ตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบรรยากาศโรงเรียน (school climate) มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อพฤติกรรมที่เป็นนวัตกรรม (Marieke Thurlings, 2014; อ้างอิงจาก Yu et al. 2007 and Chang et al. 2011) จากแบบจำลองตามแนวคิดของปาร์คเกอร์และเทอเนอร์ และเสริมด้วยตัวแปรเชิงสาเหตุอื่น ๆ ที่ได้มาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

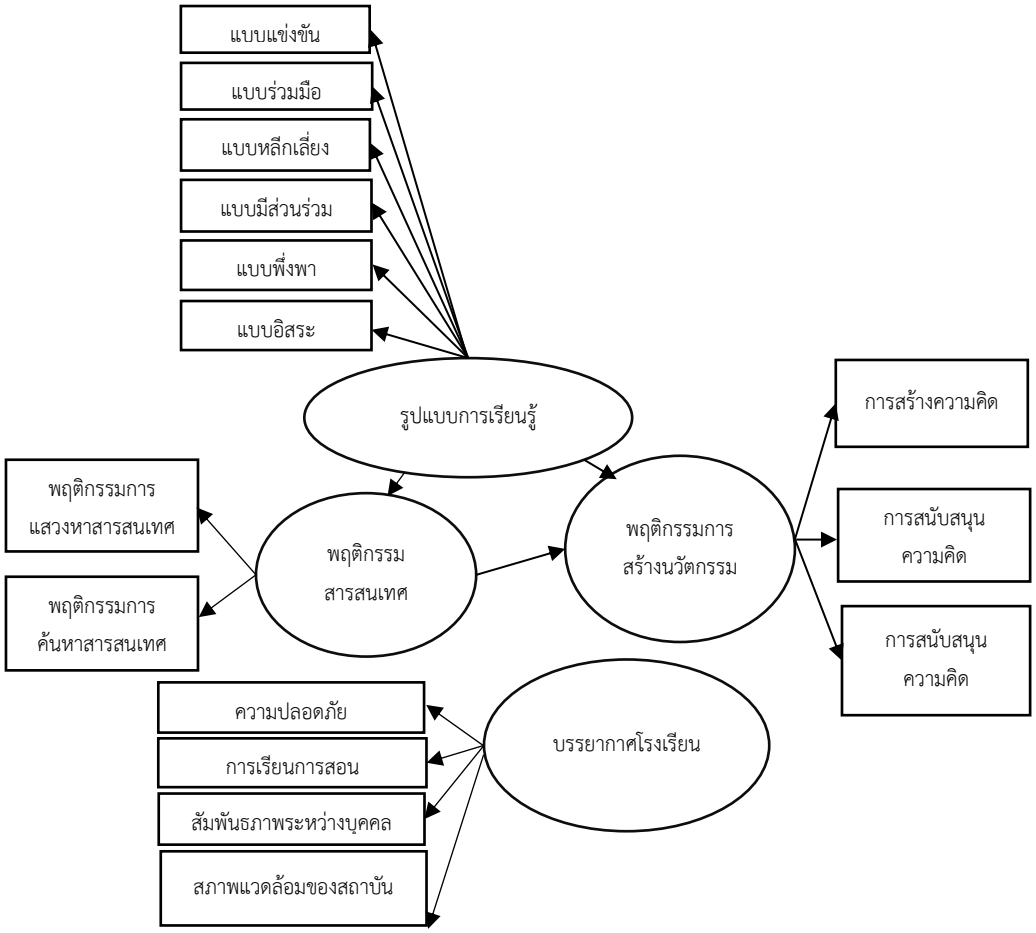
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมพ ปาร์คเกอร์ และเทอเนอร์ (Parker, Williams; & Turner . 2006 : 636-652) ได้เสนอแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเชิงรุก และโดยที่พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมจัดเป็นพฤติกรรมเชิงรุก ได้นำแบบจำลองดังกล่าวมาใช้สร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ตามแนวคิดของปาร์คเกอร์และเทอเนอร์ โดยกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) ความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยสะท้อนความแตกต่างระหว่างพนักงานในแต่ละบุคคล และ 2) การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานของแต่ละบุคคล ดังนั้นงานวิจัยจึงจะกำหนดทั้ง 2 ตัวแปร เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุหลักของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

ความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปร ตัวแปรพฤติกรรมสารสนเทศ โดยจากการศึกษางานวิจัยของ Zhuqing Zhong (2018: 1) ได้กล่าวว่า ทักษะการดึงข้อมูล (Information retrieval skill)ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการสร้างนวัตกรรม ตัวแปรพฤติกรรมสารสนเทศมีองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ และพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ

การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปร คือ ตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบรรยากาศโรงเรียน (school climate) มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อพฤติกรรมที่เป็นนวัตกรรม (Marieke Thurlings. 2014: 1 – 42; อ้างอิงจาก Yu et al. 2007 and Chang et al. 2011) โดยบรรยากาศโรงเรียนมีองค์ประกอบ 4 ประการได้แก่ ความปลอดภัย การเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (วัชรศักดิ์ สุดหล้า. 2560: 14; อ้างอิงจาก The National school climate council. 2007)

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ (learning style) มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ (Jutharat Changthong. 2016: 50 - 61) อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยของศศิพิมล ประพินพงศกร (2560: 33) พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่นักวิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ รูปแบบการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 6 ประการได้แก่ แบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบอิสระ (ภาวนา กีรติยุตวงศ์. 2558: 385; อ้างอิงจาก Grasha & Riechmann : 1990)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 53 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 6,725 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีตามกฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) คือ กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรเป็น 10 - 20 เท่าต่อ 1 พารามิเตอร์ ที่ต้องการประมาณ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 อ้างอิงจาก: Hai, 1998) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งสิ้น 38 พารามิเตอร์ ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ คือ 380 - 760 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ฉบับ คือ

1. แบบวัดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ชนิดมาตรประมาณค่าแบบยึดพฤติกรรม (Behaviorally anchored rating scales - BARS) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 ข้อ

2. แบบวัดพฤติกรรมสารสนเทศ ชนิดมาตรประมาณค่าแบบยึดพฤติกรรม (Behaviorally anchored rating scales - BARS) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยพฤติกรรมสารสนเทศ จำนวน 6 ข้อ

3. แบบวัดบรรยากาศโรงเรียน ชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 24 ข้อ

4. แบบวัดรูปแบบการเรียนรู้ ชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 36 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาต (Cronbach's alpha) พบว่าค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.929 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีค่าเท่ากับ 0.719 แบบวัดพฤติกรรมสารสนเทศมีค่าเท่ากับ 0.758 แบบวัดบรรยากาศโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 0.895 และแบบวัดรูปแบบการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.892 แปลผลได้ว่าแบบวัดทุกฉบับมีคุณภาพด้านความเชื่อมั่นเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

2. ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านอำนาจจำแนกด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) พบว่า ข้อคำถามในแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ระหว่าง 0.207 ถึง 0.678 โดยค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมคือข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ข้อคำถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่เหมาะสมในการนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อนำไปขออนุญาตเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ติดต่อกับโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามในรูปแบบ google form

3. ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดูจากการตอบกลับทาง google form

4. นำแบบทดสอบทั้งหมดมาแปลผลให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อให้ทราบถึงลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย

(mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) ค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

1. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล

ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายละเอียด ดังตารางที่1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนี (เกณฑ์)	ค่าสถิติจากการวิเคราะห์
ไค-สแควร์	62.85
P-value (> 0.05)	0.061
df	47
GFI (> 0.95)	0.98
RMR (มีค่าเข้าใกล้ 0)	0.028
RMSEA (< 0.05)	0.027
ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (< 2)	1.337

จากตารางที่ 1 ดัชนีทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปได้ว่า โมเดลเชิงสาเหตุพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง โมเดลตามทฤษฎีที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถใช้อธิบายการพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลเชิงสาเหตุพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามตัวแปรแฝงภายนอก บรรยากาศโรงเรียน และรูปแบบการเรียนรู้ จำแนกตามตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม และพฤติกรรมสารสนเทศ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีค่าเป็นบวกจำนวน 14 องค์ประกอบ มีค่าเป็นลบจำนวน 1 องค์ประกอบ คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.55 ถึง 0.97 ในตัวแปรแฝงบรรยากาศโรงเรียน พบว่า สภาพแวดล้อมของสถาบัน มีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบสูงที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.67 ส่วนสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.33 ตัวแปรแฝงรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.97 ส่วนรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ -0.33 สำหรับตัวแปรแฝงภายใน พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมพบว่า การทำความคิดให้เป็นจริง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.56 ส่วนการสร้างความคิด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.47 ตัวแปรแฝงพฤติกรรมสารสนเทศ พบว่าพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ และพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากัน คือ 0.57

สภาพแวดล้อมของสถาบันมีร้อยละการผันแปรสูงที่สุดโดยมีค่าร้อยละ 81 รองลงมาคือ การเรียนการสอน ความปลอดภัย สัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยมีค่าร้อยละการผันแปรร้อยละ 63, 46 และ 33 ตามลำดับ ส่วนรูปแบบการเรียนรู้มีตัวแปรสังเกตได้ที่มีร้อยละการผันแปรร่วมสูงที่สุด คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา โดยมีค่าร้อยละ 107 รองลงมาคือ รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รูปแบการเรียนรู้แบบอิสระ รูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง และรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 104, 58, 24, 21 และ 12 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีตัวแปรสังเกตได้ที่มีร้อยละการผันแปรร่วมสูงที่สุด คือ การส่งเสริมความคิดโดยมีค่าร้อยละ 70 รองลงมาคือ การสร้างความคิด และการส่งเสริมความคิดโดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 48 และ 43 ตามลำดับ ตัวแปรพฤติกรรมสารสนเทศร้อยละการผันแปรร่วมสูงที่สุด คือ พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศโดยมีค่าร้อยละ 64 รองลงมาคือ พฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศโดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 49 รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและร้อยละการแปรผันร่วมของตัวแปรในโมเดล

ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก	b	SE	t	β	R^2	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน	b	SE	t	β	R^2
CLIMATE						INNOVATIVE					
scs	0.46	0.03	17.19	0.75	0.56	ing	0.47	-	-	0.69	0.48
sct	0.63	0.03	20.70	0.88	0.78	inp	0.54	0.04	13.21	0.84	0.70
sci	0.33	0.02	13.45	0.63	0.40	inr	0.56	0.05	11.80	0.66	0.43
scn	0.67	0.03	21.77	0.90	0.81	INFORMATION					
LEARNING						ife	0.57	-	-	0.70	0.49
lsc	0.97	0.30	3.23	1.20	1.04	ifs	0.57	0.10	5.69	0.80	0.64
lso	-0.55	0.39	-1.42	-0.76	0.58						
lsa	0.35	0.04	9.56	0.46	0.21						

ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก	b	SE	t	β	R^2	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน	b	SE	t	β	R^2
lsp	0.23	0.17	1.36	0.35	0.12						
lsd	0.72	0.04	18.79	1.03	1.07						
lsi	0.34	0.03	10.13	0.49	0.24						
Chi-square = 62.85 df = 47, p = 0.061, GFI = 0.98, RMR = 0.028, RMSEA = 0.027 ไค-สแควร์สัมพัทธ์ = 1.337											

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีในการพิจารณาความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด หมายถึง โมเดลพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลมีตัวแปรแฝงที่สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของตัวแปรในโมเดล

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวพบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.12 ถึง 1.07 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุดคือรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา รองลงมาคือ ความปลอดภัยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81 ส่วนตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำที่สุด คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.12

ผลการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝง ได้แก่ พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม และพฤติกรรมสารสนเทศ พบว่า บรรยากาศโรงเรียน และรูปแบบการเรียนรู้ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมสารสนเทศ ได้ร้อยละ 2 และบรรยากาศโรงเรียน รูปแบบการเรียนรู้ และพฤติกรรมสารสนเทศสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ได้ร้อยละ 62 สำหรับการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมนำเสนอโดยเริ่มจากตัวแปร ดังนี้

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรทำนาย หรือปัจจัยเชิงสาเหตุของการพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม คือ พฤติกรรมสารสนเทศโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรูปแบบการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางที่เป็นลบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ -0.05 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.07 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้มีปัจจัยรูปแบบการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อม

ในทิศทางที่เป็นลบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -0.11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรทำนายหรือปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสารสนเทศ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางที่เป็นลบต่อพฤติกรรมสารสนเทศ คือ รูปแบบการเรียนรู้โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ -0.15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุ

ตัวแปรเหตุ	CLIMATE			LEARNING			INFORMATION		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
INNOVATIVE	0.07	-	0.07	-0.17*	-0.11*	-0.05	0.78*	-	0.78*
	(0.06)	-	(0.06)	(0.06)	(0.04)	(0.05)	(0.07)	-	(0.07)
	1.17	-	1.17	-2.69	-2.67	-1.09	10.73	-	10.73
INFORMATION	-	-	-	-0.15*	-	-0.15*	-	-	-
	-	-	-	(0.05)	-	(0.05)	-	-	-
	-	-	-	-2.73	-	-2.73	-	-	-

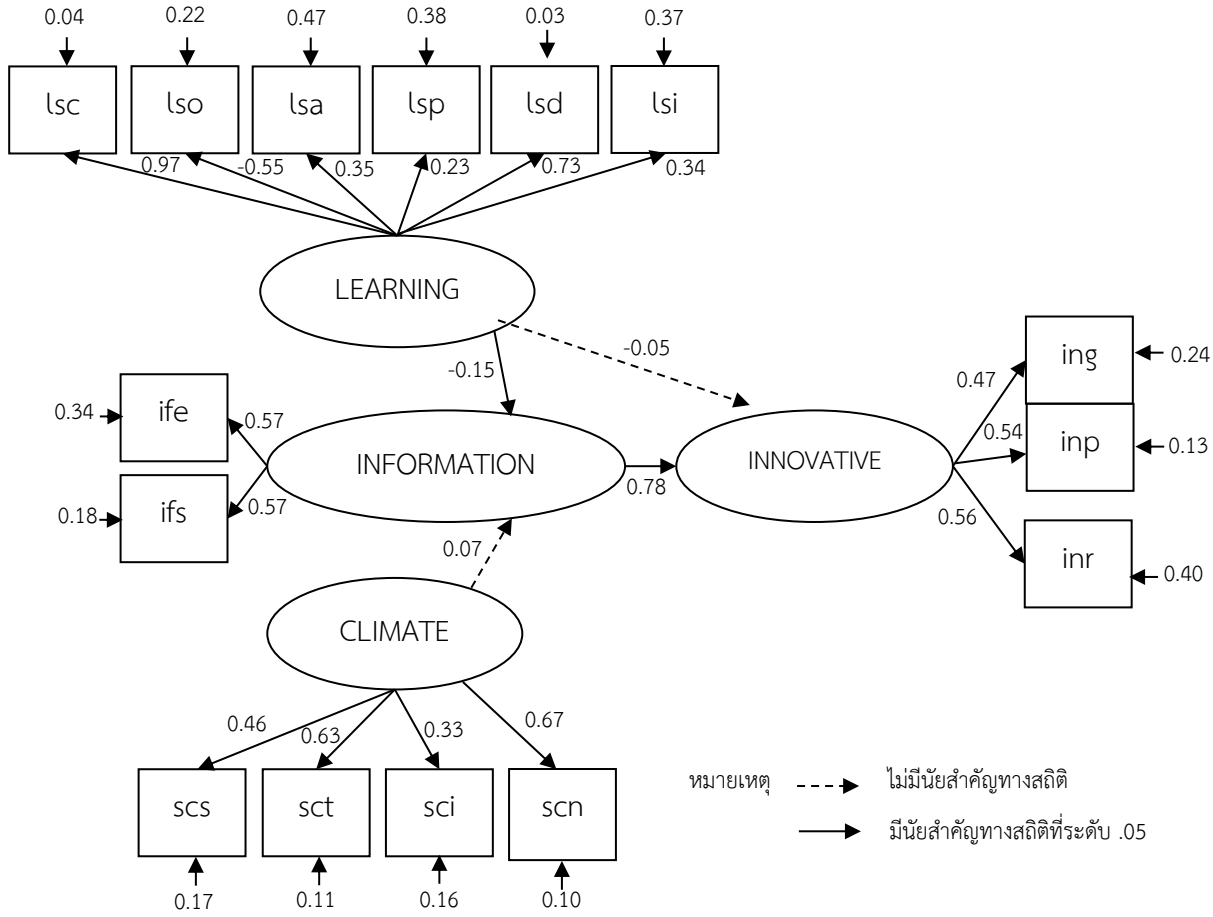
Chi-square = 62.85 df = 47, p = 0.061, GFI = 0.98, RMR = 0.028, RMSEA = 0.027 ไค-สแควร์สัมพัทธ์ = 1.337

ตัวแปร	scs	sct	sci	scn					
ความเที่ยง	0.56	0.78	0.40	0.81					
ตัวแปร	lsc	lso	lsa	lsp	lsd	lsi			
ความเที่ยง	1.04	0.58	0.21	0.12	1.07	0.24			
ตัวแปร	ing	inp	inr	ife	ifs				
ความเที่ยง	0.48	0.70	0.43	0.49	0.64				
สมการโครงสร้างของตัวแปร			INNOVATIVE		INFORMATION				
R-Square			0.62		0.02				

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	INNOVATIVE	INFORMATION	CLIMATE	LEARNING
INNOVATIVE	1			
INFORMATION	0.78	1		
CLIMATE	-0.05	-0.10	1	
LEARNING	-0.12	-0.15	0.69	1

จากตารางที่ 3 พบว่า ดัชนีในการพิจารณาความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด หมายถึง โมเดลพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยขนาดอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่มีต่อตัวแปรผลในโมเดลมีขนาดอิทธิพล จากผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีเส้นทางอิทธิพลและน้ำหนักองค์ประกอบ ดังภาพที่ 2

Chi-square = 62.85 df = 47, p = 0.061, GFI = 0.98, RMR = 0.028, RMSEA = 0.027 ไค-สแควร์สัมพัทธ์ = 1.337

ภาพที่ 2 โมเดลเชิงสาเหตุพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้นโดยภาพรวมแล้วสอดคล้องกับแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังกล่าวมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายดังนี้

พฤติกรรมสารสนเทศ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากพฤติกรรมสารสนเทศเป็นส่วนสำคัญที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม นักเรียนที่มีพฤติกรรมสารสนเทศสูงจะส่งผลให้พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงกมล อุ่นจิตติ และสมฤทัย ธีรเรืองศิริ (2563) ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสารสนเทศกับพฤติกรรมนวัตกรรมของนิสิตระดับปริญญาตรีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ด้วยสถิติ Pearson's correlation พบว่าพฤติกรรมสารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมนวัตกรรม ทั้งโดยรวม (r = 0.698) และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมนวัตกรรมกับพฤติกรรมสารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งโดยรวม (r = 0.698) และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวราลี ฉิมทองดี (2557) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านการจัดการความรู้ ด้านการสนับสนุนจากองค์กร และด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยด้านการจัดการความรู้ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ การแสวงความความรู้พบว่าการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการสร้างนวัตกรรม โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.24 แสดงว่าตัวแปรการแสวงหาความรู้สูงจะส่งผลให้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมสูงไปด้วย

บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.07 แสดงว่า หากบรรยาโรงเรียนมีค่าสูงจะส่งผลให้พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีค่าสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแน่งน้อย เพ็งพันธ์, สุดารัตน์ สารสว่าง, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, และวารุณี ลัภนโชคดี (2562) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ขนาดและเส้นทางอิทธิพล พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อองค์กรนวัตกรรม คือ บรรยากาศโรงเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า บรรยากาศโรงเรียนมีค่าสูงจะทำให้องค์กรนวัตกรรมมีค่าสูงขึ้นด้วย

รูปแบบการเรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางที่เป็นลบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -0.11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำให้รูปแบบการเรียนรู้มีอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลวิจัยนี้อาจสรุปได้ว่า เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวของตัวแปรแฝงรูปแบบการเรียนรู้มีค่าติดลบ อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะของการคิด และลักษณะของการเรียนที่บุคคลหนึ่ง ๆ ใช้หรือทำเป็นประจำไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาเป็นรูปแบบใหม่ที่ต่างจากเดิม กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก และใช้กระบวนการคิดที่มีเหตุมีผล อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยตรงด้วยการลงมือปฏิบัติ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้เดิมมาก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ก่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล (พินันทา ฉัตรวัฒนา, 2563)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในการที่ผู้เรียนจะพัฒนานวัตกรรมที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่ดีได้นั้น โรงเรียน ครูผู้สอนจะต้องเสริมสร้างผู้เรียนให้มีพฤติกรรมสารสนเทศ บรรยากาศโรงเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม หากผู้เรียนได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีพฤติกรรมสารสนเทศสูง และบรรยากาศโรงเรียนที่เหมาะสมจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมที่สูงขึ้นซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิตัลที่จะก่อให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมโดยทักษะด้านสารสนเทศเป็นคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูผู้สอนควรจัดบรรยากาศโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ซึ่งบรรยากาศโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของทุกสมาชิกในโรงเรียน

2. ระดับสถานศึกษา โรงเรียนจึงจะต้องกำหนดนโยบายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างนวัตกรรม โดยยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

ดวงกมล อุ่นจิตติ และสมฤทัย ธีรเรืองศิริ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสารสนเทศกับพฤติกรรมนวัตกรรมของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: มหาวทยาลัยบูรพา

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลริสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แน่งน้อย เพ็งพันธ์, สุดารัตน์ สารสว่าง, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, และ วารุณี ลัภนโชคดี.(2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ องค์กรนวัตกรรม บรรยากาศโรงเรียน และวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร.ว.มทรส. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4(2), 154-172.

ปิยรัตน์ วงศ์ทองเหลือ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลและแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานอุตสาหกรรมอาหารขนาดกลางและขนาดย่อม: การวิจัยผสานวิธี. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พิชญา ดีมี. (2559). การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. Journal of Community Development Research. 10(2), 139-153.

พินันทา ฉัตรวัฒนา. (2563). นวัตกรรมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในผู้เรียนยุคดิจิทัล. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 20(1), 34-50

วราลี ฉิมทองดี. (2557). โมเดลเชิงสาเหตุของความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของครูโดยมีการคิดสร้างสรรค์เป็นตัวแปรส่งผ่าน(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วสันต์ สุทธาวาศ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. Veridian e-journal, silpakorn university. 8(1), 530-545.

ศศิพิมล ประพินพงศกร. (2560). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมห้องสมุดสำหรับนิสิตวิชาสารสนเทศ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษีบัณฑิต).

Gibbons, A. (1997). Innovation and the developing of knowledge production. University of Susex, 55(3), 249-270.

Jutharat Changthong. (2016). Learning styles: factors affecting information behavior of thai youth. WKW School of Communication & Information & NTU Libraries, 24(1), 50-61.

Marieke Thurlings. (2014). Toward a Model of explaining teachers' innovative behavior: A LiteratureReview. Review of Educational Research, 23(1), 1-42.

Pan. (2018). Path analysis of psychological capital affecting teachers' innovative behavior.based on structural equation. International conference on education, psychology, and management science, 10(1), 571-575.

Parker S.K., Williams H.M., & Turner N. (2006). Modeling the antecedents of proactive behavior at work. Journal of Applied Psychology, 91(3), 636-652.

Yumin et al. (2017). Path analysis of psychological capital affecting teachers' innovativebehavior based on structural equation. International conference on education. psychology, and management science, 10(1) : 571-575.

Zhuqing Zhong. (2018). Relationship between information-seeking behavior andinnovative behavior in Chinese nursing students. Nurse education today, 63(1), 1-5. Yuqin

การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

The Development of Leisure time Physical Activity Program for Lower Secondary School Students in Educational Opportunity Expansion Schools

กิตติพัฒน์ เพชรสี่หมื่น[1*], ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม[2] และเมธี ดิสวัสดิ์[2]

Kittiphat Phetsimuen[1*], Chailikit Soipetkasem[2] and Matee Di-Sawat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและประเมิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผล, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Lecturer, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[*]**Corresponding author, E-mail:** denly2652@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 2) เพื่อสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3) เพื่อทดลองและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ ครูพลศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านน้ำพุ โรงเรียนบ้านคอกช้าง และโรงเรียนวัดวังหีบ ประกอบด้วย ครูโรงเรียนละ 1 คน นักเรียน โรงเรียนละ 3 คน ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านน้ำพุ และโรงเรียนบ้านคอกช้าง กลุ่มละ 20 คน จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจและทำการสุ่มเข้ากลุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก กลุ่มทดลองจะได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่าง เก็บข้อมูลโดยการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการฝึก หลังการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายทางแบบวัดซ้ำ (Factorial Repeated Measure ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหา และความต้องการจากการวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพอยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องจากการขาดมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอและเหมาะสม 2) โปรแกรมที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ การเล่นเกมทั้งหมด 13 เกม การออกกำลังกาย 2 ประเภท การเล่นกีฬา 2 ชนิด และ 5 ขั้นตอนการออกกำลังกาย ใช้การฝึกสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 3) สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของกลุ่มทดลองหลังการฝึกและหลังจากหยุดการฝึก 8 สัปดาห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่าง, สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ

Abstract

The purpose of this research were 1) to identify the general context, existing problems, and need for leisure time physical activity program for lower secondary school students in educational opportunity expansion schools under the context of the educational institutions that are the target group 2) to The development of leisure time physical activity program for lower secondary school students in educational opportunity expansion schools and 3) to try out and evaluate the effectiveness of the leisure time physical activity program for lower secondary school students in educational opportunity expansion schools. The sample group was divided into 2 phases as follows: Phase 1 to identify the general context, existing problems, and need for leisure time physical activity program for lower secondary school students in educational opportunity expansion schools is physical education teachers and lower secondary students of Bannamphu school, Bankhokchang school and Wat Wang Heep School, consisting of 1 teacher per school, 3 students per school. Phase 2 try out and certify the leisure time physical activity program for lower secondary school students in educational opportunity expansion schools. The sample was classified as two groups; experimental group and control group, each group consisted of 20 male students from Bannumphu school and Bankokchang school. Volunteer sampling and Random Assignment by lottery. The experimental group practiced with leisure time physical activity program to promote healt-related physical fitness. Data were collected by means of physical fitness tests before experiment, before experiment and after the 8th week. Analyze data by average, standard deviation and longitudinal data were analyzed using factorial Repeated Measure ANOVA. The results of this research were as follows:

1) The results of general context and existing problems was most of the students had a low level of healt-related physical fitness. Due to lack of adequate and proper physical activity 2) The develop program consisted of 3 intervention activities: game play. There were 13 games, 2 types of exercise and 5 steps of exercise. The subjects were trained in 5 days and 1 hour per day. 3) Health-related physical fitness of experimental group after the experiment 3) Health-related physical fitness of the experimental group after training and after 8th weeks were higher than the control group were significant difference at .05 level.

Keywords: Leisure time physical activity program, Health-related physical fitness

บทนำ

สุขภาพ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคล และเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต สำหรับสังคมไทยได้มีการขยายกรอบการพิจารณาสุขภาพด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการพิจารณาสุขภาพให้ครอบคลุมไปถึงมิติทางจิตวิญญาณ แต่มีการกำหนดคำศัพท์ที่ใช้แตกต่างออกไป โดยมีการให้ความหมาย “สุขภาพ” ว่า “ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางปัญญา และทางสังคมเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล”(กรมอนามัย. 2559) และจากนโยบายการศึกษา “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมทางกายในยามว่าง จัดอยู่ใน 1 กิจกรรมพัฒนา 4H คือ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) เป็นกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559)

ศูนย์วิจัยกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ. (2559) พบว่า เด็กไทยมีกิจกรรมทางกายอยู่ในระดับต่ำในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเล่นอย่างกระฉับกระเฉง ด้านการมีกิจกรรมทางกายทั่วไปในแต่ละวัน และด้านพฤติกรรมเนือยนิ่งที่มีระดับเกรดอยู่ที่ F D และ D- ตามลำดับ ซึ่งองค์การอนามัยโลกแนะนำว่าการมี Physical Activity (PA) แบบแอโรบิกด้วยความหนักระดับปานกลางถึงหนักมากทุกวัน อย่างน้อยวันละ 60 นาทีต่อสัปดาห์ จะเป็นผลดีต่อสุขภาพ การฝึกความแข็งแรงกล้ามเนื้อร่วมด้วย อย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ จะส่งผลต่อการเจริญเติบโต และหากทำกิจกรรมที่มีแรงกระแทกของข้อต่อ เช่น การวิ่ง การกระโดด จะทำให้มีการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นอีกด้วย สนธยา สีละมาด (2557) กล่าวว่า กิจกรรมทางกายมีความสัมพันธ์กับสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน (Daily – routine Physical Activity) และกิจกรรมทางกายในยามว่าง (Leisure – time Physical Activity) เพื่อให้เข้าใจตรงกันในงานวิจัยนี้จึงให้ความหมายของ “กิจกรรมทางกายในยามว่าง” คือ กิจกรรมที่ปฏิบัตินอกเหนือจากงานอาชีพและภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย การเล่นเกม

การออกกำลังกาย และกีฬา ที่ช่วยสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกายควรเริ่มในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ซึ่งอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต (ดนัย ขุ่มด้วง และ คณะ. 2552 : 3 ; อ้างอิงจาก วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2548.)

หงส์ทอง ประนัดศรี (2547) กล่าวว่า การเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นักเรียนที่เรียนส่วนมากจะเป็นเด็กในพื้นที่ นักเรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่กับการเรียนการสอน ไม่มีเวลาทำกิจกรรมและออกกำลังกาย เนื่องจากต้องช่วยผู้ปกครองทำงานที่บ้าน เพราะเด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจน อุปกรณ์การเรียนการสอนขาดคุณภาพและมีจำนวนน้อย และพื้นที่ดังกล่าวเสี่ยงต่อยาเสพติด การส่งเสริมในเรื่องของการออกกำลังกายและการกีฬา ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนมีคุณภาพ สอดคล้องกับ พิชัย นิราราช. (2556) กล่าวว่า ในสภาวะปัจจุบันพบว่า ปัญหาการออกกำลังกายของเยาวชนมักประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาสถานที่ สถานออกกำลังกายมีไม่เพียงพอ ขาดความปลอดภัยในการออกไปเล่นกีฬา อุปกรณ์กีฬาราคาสูง ขาดบุคลากรที่แนะนำการออกกำลังกายที่ถูกต้อง นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาออกกำลังกาย เนื่องจากบ้านอยู่ไกลสถานที่ออกกำลังกายและส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน โดยไม่มุ่งเน้นที่จะเล่นกีฬา หรือออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ขาดการเอาใจใส่ด้านสุขภาพและสมรรถภาพ ทำให้ความสามารถในการประกอบกิจกรรมประจำวัน ขาดความกระฉับกระเฉงและว่องไว นักเรียนประกอบกิจกรรมแล้วเหนื่อยเมื่อยล้าจนไม่สามารถทำกิจกรรมได้เป็นเวลานาน

ในการจัดโปรแกรมกิจกรรมทางกายที่ดี ควรได้ผลครบตามองค์ประกอบของสมรรถภาพร่างกายที่ต้องการเสริม ไม่เสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บ หรือเกิดอันตรายต่อสุขภาพ และมีความสนุกสนาน ใช้อุปกรณ์น้อย ไม่ต้องอาศัยความสามารถสูง สามารถทำได้อย่างสม่ำเสมอ ใช้เวลาทำกิจกรรมไม่นานเกินไป (ภัทรพร สิทธิเลิศพิศาล. 2554) นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมทางกายให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต้องคำนึงถึงความต้องการ ที่จะให้นักเรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมทางกาย การออกแบบโปรแกรมกิจกรรมทางกายต้องสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน มีการทดสอบและพัฒนาสมรรถภาพทางกาย (เรืองวัฒน์ ประทุมอ่อน. 2559 ; อ้างอิงจาก Rink, Hall and Williams. 2010)

ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน เพื่อเพิ่มระดับสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ตลอดจนสามารถประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่จะพัฒนากระบวนการทักษะของนักเรียนให้ดีขึ้น เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ชอบและค้นพบความสามารถ เหมาะสมกับวัย และมีความสุขกับการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. เพื่อสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. เพื่อทดลองและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

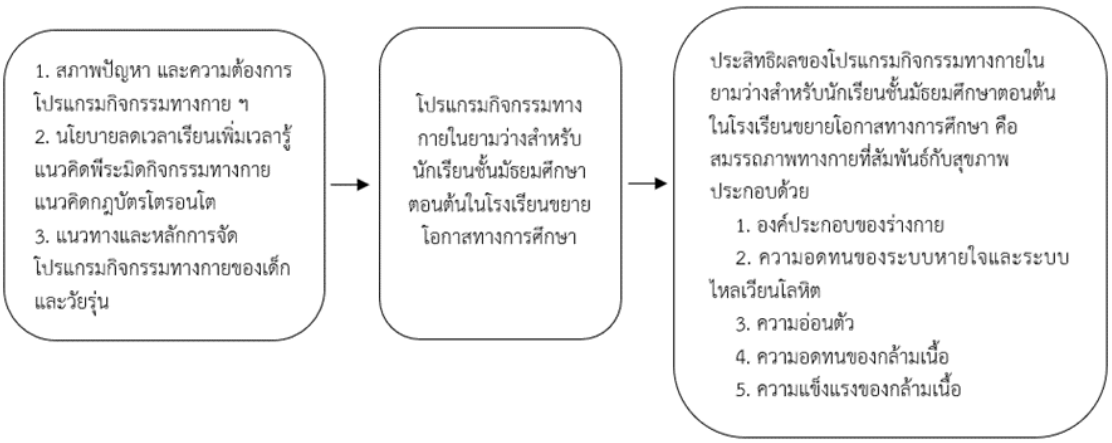
สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2558) กล่าวว่า กิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่โรงเรียนสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย การกระตุ้นให้นักเรียนได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง เพราะมีความเชื่อว่า นักเรียนทุกคนมีความพิเศษ มีความสามารถในแบบฉบับของตนเอง กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามความถนัดความสนใจและความต้องการทั้งปฏิบัติด้วยตนเอง หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) หมายถึง กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีเจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ และมีทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพจนเป็นนิสัย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมทางกายในยามว่างที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนาเป็นโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ จัดอยู่ในหมวดที่ 16 และเป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนา 4H คือ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) เป็นกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดี

Corbin et al. (2008) ได้กล่าวว่า การเลือกกิจกรรมทางกายจากพีระมิด สามารถช่วยให้เกิดประโยชน์ด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นแบบจำลองแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการมีกิจกรรมทางกายประเภทต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย และ WHO. (2010) กิจกรรมทางกายสำหรับเด็กและเยาวชนมุ่งส่งเสริมสมรรถภาพการทำงานของ ระบบไหลเวียนโลหิตและการหายใจ ความแข็งกล้ามเนื้อ สุขภาพของกระดูก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการส่งเสริมสมรรถภาพของเด็กวัยนี้ ควรทำกิจกรรมทางกายอย่างน้อย 60 นาที ด้วยกิจกรรมที่ออกแรง ระดับปานกลางถึงหนักทุกวันเป็นประจำ กิจกรรมส่วนใหญ่ควรเป็นแบบแอโรบิก โดยมีกิจกรรมระดับหนักผสมอยู่บ้าง รวมทั้งควรทำกิจกรรมที่สร้างความแข็งแรงกล้ามเนื้อและกระดูก อย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์

จากการศึกษา การเล่น การออกกำลังกาย และกีฬา นั้นมีความสัมพันธ์กันและช่วยในการสร้างเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สนธยา สีละมาด (2557) ได้กล่าวว่า การเล่น การออกกำลังกาย และกีฬา ถึงจะมีความแตกต่างกันแต่ก็มีความสัมพันธ์กัน การเล่น

มีกฎกติกาน้อย มีความสนุกสนาน และมีคุณลักษณะของการออกกำลังกายผสมอยู่ด้วย การออกกำลังกายมีเป้าหมาย มีรูปแบบมากกว่าการเล่น มีความสัมพันธ์กับสุขภาพ และเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของกีฬา ขณะที่กีฬามีการแข่งขันสูงต้องมีการฝึกเพื่อพัฒนาร่างกาย และหวังผลทางด้านชัยชนะเป็นสำคัญ และมีคุณลักษณะของการออกกำลังกายผสมอยู่ด้วย จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความหนักต่ำ ซึ่งให้ผลลัพธ์ต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพภาพได้น้อย ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนคุณสมบัติของการเล่น โดยลดความสนุกสนาน และเพิ่มการแข่งขันเข้าไป หรือเรียกว่า “เกม” ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่ การเล่น การออกกำลังกาย และกีฬา หรือเรียกว่า กิจกรรมในยามว่าง และได้ศึกษาหลักการ FITT เป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างเพื่อพัฒนาระดับสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ประกอบไปด้วย F = Frequency (ความถี่) I = Intensity (ความหนัก) T = Time (ระยะเวลา) และ T = Type (กิจกรรม) (Stephen. 2012 :7-9)

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้นักเรียนกลุ่มนี้มีสมรรถภาพทางกายที่ดีอันส่งผลให้มีสุขภาพที่แข็งแรง สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการมีกิจกรรมทางกายและกิจกรรมทางกายในยามว่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ศึกษาบริบท สภาพปัญหาและความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างฯ โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ซึ่งมีทั้งหมด 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านน้ำพุ โรงเรียนบ้านคอกช้าง และโรงเรียนวัดวังหีบ ประกอบด้วย

2.1 ครูพลศึกษาที่สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนละ 1 คน รวม 3 คน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนละ 3 คน รวม 9 คน

3. ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา นำมาสรุปเป็นความเรียง เพื่อสรุปสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ระยะที่ 1

1. แบบสัมภาษณ์การมีกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นมีวิธีการดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายและกิจกรรมทางกายในยามว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) โดยพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

1.4 ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่าง และนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สรุปสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างฯ จากระยะที่ 1 มากำหนดโครงสร้างของการจัดโปรแกรม

2. ผู้วิจัยเขียนโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบกับหลักการและแนวคิดของการมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับวัย ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง และการฝึกแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย (Warm up) 10 นาที 2) ขั้นตอนการฝึกตามโปรแกรม 40 นาที และ 3) ขั้นตอนการผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังการฝึก (Cool down) 10 นาที

3. นำโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกิจกรรมทางกาย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอด คล้องของโปรแกรมกับวัตถุประสงค์ของการฝึก โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97

4. นำโปรแกรมกิจกรรมทางกายฯ ที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านน้ำพุ จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบกิจกรรมทางกายในแต่ละกิจกรรม ที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านน้ำพุและนักเรียนโรงเรียนบ้านคอกช้าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ซึ่งทั้ง 2 โรงเรียนมีบริบทใกล้เคียงกัน ของศูนย์เครือข่ายที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจและทำการสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) ด้วยวิธีการจับฉลาก 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มทดลอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านน้ำพุ จำนวน 20 คน จะได้รับการจัดโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่าง ฯ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

2. กลุ่มควบคุม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านคอกช้าง จำนวน 20 คน จะใช้กิจกรรมทางกายในแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ระยะที่ 3

1. แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ Physical Best ของ สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2562 (กรมพลศึกษา, 2562)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำพุและโรงเรียนบ้านคอกช้าง ศูนย์เครือข่ายที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

2. ปฐมนิเทศกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อชี้แจงให้แต่ละกลุ่มทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการฝึกระหว่างการทดลอง และข้อปฏิบัติตนสำหรับการฝึก

3. ให้กลุ่มควบคุมดำเนินกิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน และกลุ่มทดลองดำเนินการฝึกตามโปรแกรม

4. ดำเนินการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ก่อนการฝึก หลังการฝึก และภายหลังจากการหยุดฝึก 8 สัปดาห์

5. นำผลที่ได้จากการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ไปเปรียบเทียบ และตัดสินผล

6. ปรับปรุงโปรแกรมฯ ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลการมีกิจกรรมทางกายในยามว่างของนักเรียน จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Validity) สรุปเสนอเป็นความเรียง

2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนในแต่ละรายการ ก่อนการฝึก หลังการฝึก และหลังจากหยุดการฝึก 8 สัปดาห์

3. เปรียบเทียบผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนในแต่ละรายการ ก่อนการฝึก หลังการฝึก และหลังจากหยุดการฝึก 8 สัปดาห์ ของกลุ่มที่ได้รับการฝึกโปรแกรมฯ และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายทางแบบวัดซ้ำ (Factorial Repeated Measure ANOVA)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย มีรายละเอียดดังนี้

ในตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของการสัมภาษณ์ครูพลศึกษา และนักเรียน พบว่า ครูพลศึกษา และนักเรียนเป็นเพศชาย ร้อยละ 58.33 เพศหญิง ร้อยละ 41.67 ด้านสถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักเรียน ร้อยละ 75.00 และครู ร้อยละ 25.00 ในตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ในสรุปผลได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า ปัญหาในด้านสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดการปฏิบัติกิจกรรมทางกายที่เพียงพอและเหมาะสม ด้วยสาเหตุของการไม่มีเวลาทำกิจกรรมทางกาย อุปกรณ์และ สถานที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติ และนักเรียนมีพฤติกรรมติดหน้าจอ ในด้านการจัดกิจกรรมทางกายมีความต้องจัดในรูปแบบที่หลากหลาย เน้นความสนุกสนานและเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายสัมพันธ์กับสุขภาพ

ส่วนที่ 2 ผลการสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งศึกษาแนวคิดพีระมิดกิจกรรมทางกาย แนวทางการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของเด็กและวัยรุ่น หลักการมีกิจกรรมทางกาย FITT มาพัฒนาออกแบบโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ

1. การเล่นเกมทั้งหมด 13 เกม ประกอบด้วย เกมลากอวน เกมไข่ของข้า เกมพรหมวิเศษ เกมหลบกระสุน เกมบอลลอดถ้ำ เกมวิ่ง 6 ขา เกมชวนเธอไปวิ่ง เกมโอเอ็ก เกมเครื่องซักผ้า เกมเดอะแฟลช แย่งขวด เกมแย่งชิงทอง เกมปูปลา และเกมไถนา

2. การออกกำลังกาย 2 ประเภท ประกอบด้วย การฝึกด้วยน้ำหนักตัว (Body weight) แบบครบวงจรและแอโรบิกมวยไทย

3. การเล่นกีฬา ประกอบด้วย

3.1 กีฬาสากล ได้แก่ กีฬาแชร์บอลและกีฬาฟุตบอล

3.2 กีฬาพื้นบ้านไทย ได้แก่ โคเกวียน เตย กระต่ายขาเดียว ลากทางหมาก วิ่งเปี้ยว และแข่งตะขาบ

ตารางที่ 1 โปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วัน	กิจกรรม	เวลา (นาที)	สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ
จันทร์	1. การอบอุ่นร่างกาย	10	พัฒนาองค์ประกอบของร่างกาย
	2. แอโรบิกมวยไทย	40	ความอ่อนตัวและความอดทนของระบบหัวใจ
	3. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังการฝึก	10	และไหลเวียนโลหิต
อังคาร	1. การอบอุ่นร่างกาย	40	พัฒนาองค์ประกอบของร่างกาย ความอ่อนตัว
	2. การเล่น และกีฬาพื้นบ้านไทย	40	และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียน
	3. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ	10	โลหิต
พุธ	1. การอบอุ่นร่างกาย	10	พัฒนาความอ่อนตัว ความแข็งแรงของ
	2. การฝึกด้วยน้ำหนักแบบครบวงจร	40	กล้ามเนื้อและความอดทนของกล้ามเนื้อ
	3. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังการฝึก	10	
พฤหัสบดี	1. การอบอุ่นร่างกาย	10	พัฒนาองค์ประกอบของร่างกาย ความอ่อนตัว
	2. การเล่น และกีฬาสากล	40	และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียน
	3. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังการฝึก	10	โลหิต
ศุกร์	1. การอบอุ่นร่างกาย	10	พัฒนาความอ่อนตัว ความแข็งแรงของ
	2. การฝึกด้วยน้ำหนักแบบครบวงจร	40	กล้ามเนื้อและความอดทนของกล้ามเนื้อ
	3. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังการฝึก	10	

โปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ผ่านการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของโปรแกรมกับวัตถุประสงค์ของการฝึก โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ พร้อมทั้งนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านน้ำพุ จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาจุดบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไข มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) เท่ากับ 0.97

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิผลของการทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยนำผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการการวิจัยในครั้งนี้ ทำการทดสอบก่อนการฝึก หลังการฝึก และหลังจากหยุดการฝึก 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์และเสนอข้อมูลในรูปของตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 40)

ที่	สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการฝึก			หลังการฝึก			หลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์		
			$\bar{X}$	S.D.	สรุป	$\bar{X}$	S.D.	สรุป	$\bar{X}$	S.D.	สรุป
1	องค์ประกอบของร่างกาย	กลุ่มทดลอง	2.20	.52	ปานกลาง	2.85	.36	ดีมาก	2.65	.48	ดีมาก
		กลุ่มควบคุม	2.15	.58	ปานกลาง	2.35	.48	ดีมาก	2.05	.39	ปานกลาง
2	ความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิต	กลุ่มทดลอง	2.30	.47	ต่ำ	3.45	.51	ดี	3.15	.67	ปานกลาง
		กลุ่มควบคุม	2.35	.48	ต่ำ	2.70	.57	ปานกลาง	2.65	.58	ปานกลาง
3	ความอ่อนตัว	กลุ่มทดลอง	1.90	.71	ต่ำ	3.00	.72	ปานกลาง	2.45	.51	ต่ำ
		กลุ่มควบคุม	2.00	.72	ต่ำ	2.25	.63	ปานกลาง	2.05	.60	ต่ำ
4	ความอดทนของกล้ามเนื้อ	กลุ่มทดลอง	1.85	.67	ต่ำ	3.10	.85	ปานกลาง	2.70	.65	ปานกลาง
		กลุ่มควบคุม	1.80	.41	ต่ำมาก	2.05	.51	ต่ำ	1.95	.60	ต่ำ
5	ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ	กลุ่มทดลอง	2.20	.61	ต่ำ	3.20	.61	ปานกลาง	2.65	.58	ปานกลาง
		กลุ่มควบคุม	2.25	.63	ต่ำ	2.35	.74	ต่ำ	2.20	.45	ต่ำ

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีดังนี้

ผลการทดสอบดัชนีมวลกาย เพื่อประเมินองค์ประกอบของร่างกายของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.20, S.D. = .52) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($\overline{X}$ = 2.85, S.D. = .36) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($\overline{X}$ = 2.60, S.D. = .39)

ผลการทดสอบการยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที เพื่อประเมินความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิตของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.30, S.D. = .47) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ดี ($\overline{X}$ = 3.45, S.D. = .51) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.15, S.D. = .67)

ผลการทดสอบการนั่งงอตัวไปข้างหน้า เพื่อวัดความอ่อนตัวของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 1.90, S.D. = .71) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.00, S.D. = .72) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.45, S.D. = .51)

ผลการทดสอบการลุก-นั่ง 60 วินาที เพื่อประเมินความอดทนของของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 1.85, S.D. = .67) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.10, S.D. = .85) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.70, S.D. = .65)

ผลการทดสอบการดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที เพื่อประเมินความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.20, S.D. = .52) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.20, S.D. = .52) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.20, S.D. = .52)

ผลการทดสอบดัชนีมวลกาย เพื่อประเมินองค์ประกอบของร่างกายของกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.15, S.D. = .58) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($\overline{X}$ = 2.35, S.D. = .48) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.05, S.D. = .39)

ผลการทดสอบการยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที เพื่อประเมินความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิตกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.35, S.D. = .48) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.70, S.D. = .57) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.65, S.D. = .58)

ผลการทดสอบการนั่งงอตัวไปข้างหน้า เพื่อวัดความอ่อนตัวกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.00, S.D. = .72) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.25, S.D. = .63) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.05, S.D. = .60)

ผลการทดสอบการลุก-นั่ง 60 วินาที เพื่อประเมินความอดทนของกล้ามเนื้อกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ($\overline{X}$ = 1.80, S.D. = .41) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.05, S.D. = .51) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 1.95, S.D. = .60)

ผลการทดสอบการดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที เพื่อประเมินความแข็งแรงของกล้ามเนื้อกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการฝึกนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.25, S.D. = .63) หลังจากการฝึกอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.35, S.D. = .74) และหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\overline{X}$ = 2.20, S.D. = .45)

ผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนการฝึก หลังการฝึก และหลังจากหยุดการฝึก 8 สัปดาห์

สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพทั้ง 5 ด้าน พบว่า การทดสอบรวมพวกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเวลาและกลุ่ม ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบแยกพวก พบว่า 1) ก่อนการฝึก ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าทั้งสองกลุ่มสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพใกล้เคียงกัน ซึ่งมีความเหมาะสมในการเปรียบเทียบเพราะเริ่มต้นเท่ากัน หลังจากการฝึกกลุ่มทดลองมีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสูงกว่ากลุ่มควบคุม นั่นแสดงว่า โปรแกรมกิจกรรมทางในยามว่างฯ ส่งผลต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพมากกว่ากิจกรรมทางกายแบบปกติ และ 3) หลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ นักเรียนกลุ่มทดลองมีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงว่า มีความคงทน

ด้านองค์ประกอบของร่างกายของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก และก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลังการฝึกกับหลังจากหยุดฝึก 8 ไม่แตกต่างกัน

ด้านความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิตของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความอ่อนตัวของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความอดทนของกล้ามเนื้อของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จากการดำเนินการวิจัยได้พบสภาพปัญหา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีสมรรถภาพทางกายอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมทางกายและขาดการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ ทำให้มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ประสบกับปัญหาในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมเนือยนิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2564) ได้กล่าวว่า การลดลงของสมรรถภาพทางกายของเด็กในปัจจุบันส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการมีกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันลดลง ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหานี้ องค์การอนามัยโลก (WHO) และหลายประเทศจึงได้เผยแพร่แนวทางการออกกำลังกายสำหรับเด็ก เด็กและเด็กและวัยรุ่น (อายุ 5 - 17 ปี) ควรมีกิจกรรมทางกายระดับปานกลางถึงระดับหนักเฉลี่ยอย่างน้อยวันละ 60 นาที ในขณะเดียวกัน North Carolina Division of Public Health (2009) เห็นว่า สถานที่และอุปกรณ์ควรเอื้อต่อการทำกิจกรรมทางกาย ควรมีโรงยิมหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ประโยชน์การจัดกิจกรรมทั้งในที่ร่มและที่แจ้ง ผู้บริหารและครูผู้จัดกิจกรรมเสนอให้มีการจัดกิจกรรมกายบริหาร แอโรบิก ฟุตบอล และกีฬาที่เด็กสนใจ ซึ่งความต้องการของนักเรียนโดยภาพรวม คือ กิจกรรมทางกายต้องมีรูปแบบกิจกรรมที่สนุกสนานและทำร่วมกันเป็นกลุ่ม

2. ผลการสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของนักเรียน ครูพลศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และการศึกษาแนวคิดพีระมิดกิจกรรมทางกาย แนวทางการสร้างเสริมกิจกรรมทางกายของเด็กและวัยรุ่น หลักการมีกิจกรรมทางกาย FITT ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ อันก่อให้เกิดสุขภาพที่ดี ผู้วิจัยได้กำหนดโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่าง ฯ ทั้งหมด 8 สัปดาห์ ฝึกทั้งหมด 5 วัน วันละ 60 นาที สอดคล้องกับกรมอนามัย (2550) ได้กล่าวว่า เด็กและวัยรุ่นควรได้รับโอกาสปฏิบัติกิจกรรมทางกายหรือออกกำลังกายอย่างน้อยวันละ 60 นาที ทุกวัน หรือสัปดาห์ละ 420 นาที และสอดคล้องกับผลการศึกษาของภาณุวัฒน วชิรธานินทร (2558) การสร้างเสริมกิจกรรมทางกายและสมรรถภาพที่สัมพันธกับสุขภาพของวัยรุน : การประยุกตใช้ทฤษฎีกระทำพฤติกรรมตามแผน พบว่า หลังสัปดาห์ 12 วัยรุนในกลุมทดลองมีกิจกรรมทางกายในยามว่างและสมรรถภาพที่สัมพันธ์กับสุขภาพมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของการทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า

ด้านองค์ประกอบของร่างกายของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก และก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลังการฝึกกับหลังจากหยุดฝึก 8 ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิ่งกาญ ตรีเมฆ (2551) ได้ทำการศึกษาผลการฝึกเต้นแอโรบิกที่มีต่อระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 ที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ พบว่า หลังการฝึก 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลอง มีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพด้านดัชนีมวลกายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ด้านความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิตของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Paoli (2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยผลเปรียบเทียบของการฝึกด้วยน้ำหนักสูง การฝึกแบบวงจรที่มีความหนักต่ำในผู้ชายกลางคนที่มีน้ำหนักเกิน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกแบบวงจรที่มีความหนักสูงนั้นมีประสิทธิภาพสูงที่จะพัฒนาความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิต

ด้านความอ่อนตัวของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Yuen (1999) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลการฝึกวงจรแบบดั้งเดิมและการฝึกวงจรแบบพลัยโอเมตริก 5 สัปดาห์ ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การฝึกแบบวงจรดั้งเดิมและการฝึกวงจรแบบพลัยโอเมตริก สามารถพัฒนาความอ่อนตัว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านความอดทนของกล้ามเนื้อของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Yuen (1999) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลการฝึกวงจรแบบดั้งเดิมและการฝึกวงจรแบบพลัยโอเมตริก 5 สัปดาห์ ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การฝึกแบบวงจรดั้งเดิมและการฝึกวงจรแบบพลัยโอเมตริก สามารถพัฒนาความอดทนของกล้ามเนื้ออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังจากการฝึก ก่อนการฝึกต่ำกว่าหลังการหยุดฝึก 8 สัปดาห์ และหลังจากการฝึกสูงกว่าหลังจากหยุดฝึก 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Altimari (2008) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลของความแข็งแรงและการฝึกแบบวงจรแบบเจาะจง 4 สัปดาห์ ที่มีต่อความสามารถในการวิ่งเป็นช่วง ๆ และความแข็งแรงของนักฟุตบอลเยาวชน พบว่า หลังการฝึก 4 สัปดาห์ ของการฝึกแบบแรงต้านหรือการฝึกแบบเจาะจง สามารถเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านครูผู้สอน ครูควรให้ความสำคัญกับปฏิบัติกิจกรรมทางกายเพื่อก่อให้เกิดสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์สุขภาพ และลดพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียน สามารถนำโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างฯ ไปใช้พัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ โดยเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและเพียงพอ

1.2 ด้านผู้บริหาร ควรกำหนดเป็นนโยบายและส่งเสริม จัดให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทางกายในโรงเรียน โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพและสมรรถภาพทางกายที่ดี ตลอดจนสร้างเป็นเอกลักณ์หรือจุดแข็งของโรงเรียนได้

1.3 ด้านนักเรียน เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมทางกายเป็นไปด้วยดี นักเรียนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เพื่อให้การจัดโปรแกรมกิจกรรมทางกายเต็มไปด้วยความสนุกและมีประสิทธิผลในการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์สุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษา และสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างฯ เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์สุขภาพ ในระดับช่วงชั้นต่าง ๆ เช่น ประถมศึกษา มัธยมตอนปลาย เป็นต้น

2.2 ควรนำการสร้างโปรแกรมกิจกรรมทางกายในยามว่างฯ ในครั้งนี้ไปศึกษาเพิ่มเติมในสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่มีบริบทแตกต่าง เช่น โรงเรียนเอกชน สถานพินิจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2550). ศัพท์และความหมายของคำในวงการเคลื่อนไหวร่างกายและการออกกำลังกาย. นนทบุรี. กรุงเทพฯ : กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

กรมอนามัย. (2559). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 2560-2564. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2561, จาก https:// www. anamai. moph.go.th/ download/2560/(040560).pdf.

กิ่งกาญ ตรีเมฆ. (2551). ผลการเต้นแอโรบิกที่มีต่อระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 ที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ ปีการศึกษา 2550. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพฯ

ดนัย ขุ่มด้วง, กนก สมะวรรธนะ, จิตติพร ไพรัช และกนกพร ทองสอดแสง. (2552). “ผลการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพโดยการใช้สนามเด็กเล่น,” วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(1), 3.

พิชัย นิราราช. (2556). การศึกษาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การออกกำลังกายแบบสควอททรัสต์. รายงานการศึกษาอิสระ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เรืองวัฒน์ ประทุมอ่อน. (2559). ผลของโปรแกรมกิจกรรมทางกายที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพนทองวิทยา. (ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ

สนธยา สีละมาด. (2557). กิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาวะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). การส่งเสริมกิจกรรมทางกายในเด็กด้วยการเล่นตามแนวคิด ACP (Active Child Program). สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://tpak.or.th/backend/print_media_file

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”. กรุงเทพ. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562, จาก http://www.trueplookpanya.com/blog/content/55585/-teaartspe-teaart-

Altimari, L.R. et al. (2008). Comparison of the effects of four weeks of strength and specific circuit training on performance in intermittent run and strength of young soccer players. Brazilian Joural of Biomotricity 2: 132-142.

Corbin, C.B. and R. Lindsey. (2008). Concepts of Physical Fitness with Laboratories. Iowa: WM. C. Brown Publisher.

North Carolina Division of Public Health. (2009). Move More North Carolina: Recommended Standards for After-school Physical Activity. North Carolina: North Carolina Division of Public Health (Raleigh).

Paoli., et al. (2013). “Effects of high-intensity circuit training, low-intensity circuit training and endurance training on blood pressure and lipoproteins in middle-age overweight men. “Lipids in Health and Disease. 12 (September).

Yuen W.P. (1999). A Comparison of the effects of 5-week traditional circuit training and 5-week plyometric circuit training on the physical fitness of secondary. one male students in Hong Kong.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล

Development of learning achievements in Thai literature Rachathirat story Saming Rama volunteered with a search-for-knowledge teaching method (5E) of Mathayom Suksa 1 students at La-ngu Pittayakom School, La-ngu District, Satun Province.

เสาวลักษณ์ สลักศร[1*] และเจรจา บุญวรรณโณ[2]

Saowalak Salaksorn[1*] and Jaraja Boonwanno[2]

[1] นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Thai Language, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Thai for Business Communication, Department of Thai Language, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** saowalak.sal071@hu.ac.th, jaraja@hu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดแบบเรียนสำเร็จรูปวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบเรียนสำเร็จรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล จำนวนนักเรียน 23 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการสอนด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จำนวน 3 แผน มีคุณภาพในระดับเหมาะสมที่สุด 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ก่อนและหลังใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ซึ่งเป็นข้อสอบแบบตัวเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5 E) ร่วมกับแบบเรียนสำเร็จรูปวรรณคดีไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วรรณคดีไทย, การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare the pre-study and post-study achievements with the Thai literature ready-made textbook set. Rachathirat story Saming Rama Asa episode The study was conducted with a search-for-knowledge teaching method (5E) and a ready-made textbook of Mathayom Suksa 1 students at La-ngu Pittayakhom School, La-ngu District, Satun Province. The sample consisted of 23 students in La-ngu Pittayakhom School, La-ngu District, Satun Province. A group sampling method was used for 1 classroom. The instruments used in this research were 1) 3 learning plans with the quest for knowledge (5E) teaching methods, with the most appropriate level of quality; 2) a learning outcome test. Thai literature Rachathirat story Saming Rama Asa episode Before and after using the questionnaire teaching method (5E), which is a four-choice test with 30 questions, the statistics used in the data analysis were mean and standard deviation.

Results of the research 1) The learning achievement of students who learned with the search-for-knowledge teaching method (5 E) in combination with the Thai literature ready-made textbook. to promote the ability to think critically For Mathayomsuksa 1 students after studying higher than before It was statistically significant at the .01 level, which was in line with the set assumptions.

Keywords: Academic Achievement, Thai Literature, Search-Based Learning Management (5E)

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เน้นการสอนภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง มุ่งเสริมการสอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิด ผู้เรียนต้องมี

ประสบการณ์มากพอที่จะสร้างความคิดได้ลึกซึ้ง ขณะเดียวกันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักภาษาไทยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ (กรมวิชาการ, 2551, น. 1) ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้มาตรฐานวิชาภาษาไทย แบ่งเป็น 5 สาระคือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดี และวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ ฝึกฝนทักษะครบทุกด้าน จนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างถูกต้อง (กรมวิชาการ, 2551, น. 2)

วรรณคดีเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ สามารถสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยนั้น ๆ ในเนื้อเรื่องกวีมักสอดแทรกแนวคิด คติสอนใจ และปรัชญาชีวิตไว้ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความประทับใจ มีความรู้สึกร่วมไปกับกวี เป็นวรรณกรรมที่ถูกยกย่องว่าเขียนดีมีคุณค่าสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ มีความคิดเป็นแบบแผน ใช้ภาษาที่ไพเราะ เหมาะแก่การให้ประชาชนได้รับรู้ เพราะสามารถยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น รู้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร และทรงคุณค่า ดังนั้นวรรณคดีจึงมีคุณค่าทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สังคม อารมณ์ และคติสอนใจ รวมทั้งมีคุณค่าในด้านวรรณศิลป์ด้วย วรรณคดีเป็นเครื่องเชิดชูอารยธรรมของชาติ และยังมีคุณค่าเป็นหลักฐานทางโบราณคดี นอกจากนี้ คำว่า “วรรณคดี” อาจมีความหมายที่ใช้กันทั่วไป ดังนี้คือ หนังสือที่เรียบเรียงออกมาเป็นตัวหนังสือ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงหนังสือทั่วไปนั่นเอง แต่มีเงาความหมายว่าเป็นหนังสือเก่า ถือเป็นมรดกที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ส่วนความหมายที่สอง มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า "กวีนิพนธ์" คือ ถือว่าเป็นหนังสือที่ได้รับการยกย่องแล้วจากกลุ่มคนที่นับว่าเป็นคนชั้นนำในวงการหนังสือ มีนัยลึกลงไปอีกว่ามีคุณค่าสูงส่งเข้าขั้นวรรณศิลป์ คือเป็นแบบอย่างที่ยกย่องเชิดชูกันต่อไป ทำให้คนในชาติสามารถรับรู้เรื่องราวในอดีต การอ่านวรรณคดีจึงเป็นการส่งเสริมให้ ผู้อ่านมีอารมณ์สุนทรีย์ และเข้าใจความจริงของโลกมากยิ่งขึ้น (ชลธิรา กลัดอยู่ อ้างถึงใน สนิท ตั้งทวี, 2524, น. 1)

จากการศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบัน (ภพ เลาห์ไพบูลย์, 2542, น. 123; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ 2544, น. 48; กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 37) พบว่า นักเรียนมักเกิดความเบื่อหน่ายเมื่อต้องเรียนเนื้อหาที่เกี่ยวกับวรรณคดีไทย เพราะนักเรียนเห็นว่าเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก อ่านยาก ไม่รู้ว่าอ่าน หรือเรียนแล้วจะนำไปใช้ประโยชน์อะไรในชีวิต ประกอบกับวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูที่เน้นให้นักเรียนได้อ่าน ถอดคำประพันธ์ แล้วทำแบบทดสอบ ตลอดจนครูไม่มีสื่อประกอบการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจ สนุกสนาน และกระตุ้นความสนใจของนักเรียน จึงส่งผลให้การเรียนในครั้งนั้น ๆ มีความน่าเบื่อและไม่ประสบผลสำเร็จ ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการให้เรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เกิดประสบการณ์ รู้จัก แสวงหาความรู้ด้วยตนเองต่อไป

จากการที่ได้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล เรื่อง ราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา และสอบถามครูผู้สอนรายภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ว่านักเรียนมีปัญหาจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง เป็นวิธีทำให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยที่ครูทำหน้าที่คล้ายผู้ช่วย คอยสนับสนุน ชี้แนะ ช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน และนักเรียนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดวางแผนการเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้โดยวิธีการเช่นเดียวกับการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ (ภพ เลาห์ไพบูลย์, 2542, น. 123; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ 2544, น. 48; กระทรวงศึกษาธิการ , 2545, น. 37) นอกจากนี้ (ไพฑูรย์ สุขศรีงาม 2545, น. 123-135) ยังได้กล่าวถึงการสืบเสาะหาความรู้ว่ามีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเชื่อ และความเข้าใจว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่การแก้ปัญหานั้น เป็นผลให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ได้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ปรากฏการณ์ที่กำลังเผชิญหรือประสบอยู่ และพร้อมท้าทาย ความคิด โดยนักเรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าการรับรู้ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในแนวทางต่าง ๆ กันเพื่อแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งด้านความคิด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนด้านวรรณกรรมและวรรณคดีไทย โดยเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล

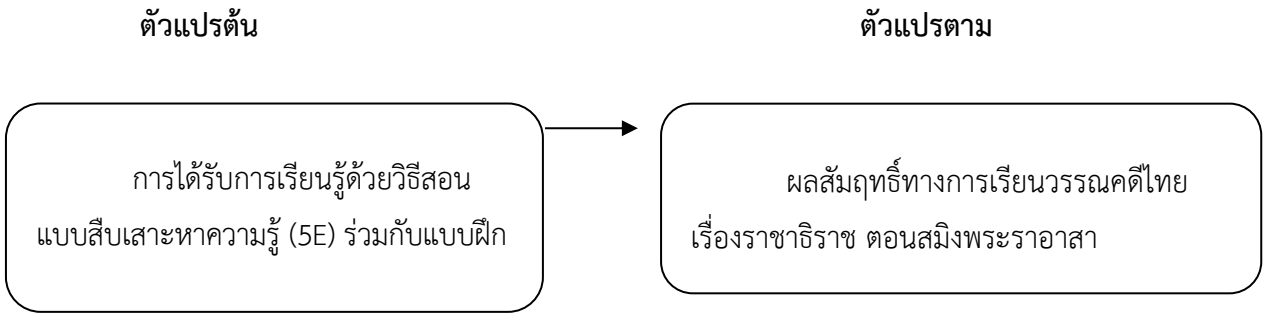
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้านการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึกวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผู้จัดทำวิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้คือ 1) พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล จำนวนนักเรียน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล จำนวนนักเรียน 23 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นกลุ่มเรียนที่ที่มีผลการเรียนต่ำที่สุด จำนวน 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จำนวน 3 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คาบ 6 ชั่วโมง (ไม่รวมทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน) ดังนี้

แผนการจัดการเรียนที่ 1 การสรุปเนื้อหาวรรณคดี เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา

แผนการจัดการเรียนที่ 2 วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา

แผนการจัดการเรียนที่ 3 สรุปความรู้และข้อคิดจากวรรณคดี เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา

2. แบบฝึกระหว่างการจัดแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จำนวน 3 ชุด รวม 30 คะแนน ดังนี้

แบบฝึกชุดที่ 1 เรียนรู้ที่มา แบบฝึกหัด 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (เต็ม 10 คะแนน)

แบบฝึกชุดที่ 2 คุณค่าวรรณคดี แบบฝึกหัด 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (เต็ม 10 คะแนน)

แบบฝึกชุดที่ 3 ประยุกต์ใช้ในชีวิต แบบฝึกหัด 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (เต็ม 10 คะแนน)

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน (จากทั้งหมด 40 ข้อ) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกหรือปรับปรุงข้อสอบ ก่อนนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เพื่อวัดทักษะการเรียนรู้วรรณคดีไทยเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก เพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. กำหนดโครงสร้าง เนื้อหา และประเมินคุณภาพเครื่องมือ ที่จะนำไปใช้สร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

2.1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที โดยให้เนื้อหาการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนละงูพิทยาคม ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา และเนื้อหารายวิชาภาษาไทย มัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม และผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำ โดยยอมรับแบบฝึกที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จากนั้นนำเสนอโดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

2.2 สร้างแบบฝึก และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและยอมรับแบบฝึกที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00 ส่วนการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการทำแบบฝึกท้ายแผนการสอน โดยกำหนดระดับคะแนน 80% แปลความหมาย ดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฯ หลังการเรียน จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 นักเรียนได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 คือ 24 คะแนนขึ้นไปผ่าน และ 2) แบบฝึกหัดท้ายแผนการสอน แบบฝึกหัดที่ 3 ชุด รวม คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 คือ 8 คะแนนขึ้นไปผ่าน โดยกำหนดเกณฑ์การวัดและการประเมินผลให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวรรณคดีไทย เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน (ข้อสอบเป็นชุดเดียวกัน) จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อประเมินคุณภาพเครื่องมือ หลังจากนั้น

นำข้อสอบมาปรับปรุงแก้ไข โดยพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและยอมรับแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67–1.00 และคัดเลือกข้อสอบให้เหลือ จำนวน 30 ข้อ

2.4 นำเครื่องมือทั้ง 3 ชุด ไปทดลองสอนกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ได้มีการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้สำหรับเปรียบเทียบกับแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)

2. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) จากนั้นหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้

3. ดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่างด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก จำนวน 3 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 6 คาบ 6 ชั่วโมง (โดยนำคะแนนที่ศึกษาพบในแต่ละแผนมารวมกัน จากนั้นหาค่าร้อยละ)

4. กำหนดระยะเวลาในการทดลอง ทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

5. นำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีซึ่งเป็นแบบทดสอบชุด เดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) แต่นำมาสลับข้อคำถามทดสอบกับกลุ่ม

6. ตรวจให้คะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐาน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อน และหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาประสิทธิภาพแบบฝึก ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน E_1/E_2 หาค่าความแตกต่างของคะแนน ค่าที (t-test) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าร้อยละ

2) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนน วรรณคดีเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ก่อนและหลังทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบหาค่าแตกต่างของคะแนน (ค่าที) (t-test)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามสมมติฐานที่วางไว้และได้ผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึกในสาระวรรณคดีไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยฯ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก

คนที่	คะแนนก่อนเรียน 30 คะแนน	คะแนนหลังเรียน 30 คะแนน	ผลต่างหลังเรียนและก่อนเรียน
รวม	247	555	290
เฉลี่ย	10.73	24.13	12.60

จากตารางที่ 2 แสดงว่า คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.73 และคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.13 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน จะเห็นได้ว่าคะแนนหลังเรียนจากการเรียนรู้การสอนวรรณคดีไทย เปรียบเทียบกับก่อนเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบเรียนสำเร็จรูป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (pretest) และหลังเรียน (posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึก

การทดสอบ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ก่อนเรียน	23	10.73	3.40	1.72	.000
หลังเรียน	23	24.13	1.90		

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Mean = 24.13, S.D. = 1.90) สูงกว่าก่อนเรียน (Mean = 10.73, S.D. = 3.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน ละงูพิทยาคม อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.73 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.40 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.13 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.90 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากแบบเรียนสำเร็จรูปวรรณคดีไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหลักการ และแนวทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดแบบทดสอบที่ชัดเจน แน่นอน และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย มีเนื้อหาจากง่ายไปยาก ทำให้นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังจากเรียนแบบเรียนสำเร็จรูปแล้ว เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น และแบบฝึกมีหลายรูปแบบเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อับดุลเลาะ อูมาร์ (2560, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี แล้วพบว่า แบบจำลองทางความคิดเรื่องสมดุลเคมีครั้งที่ 1 ถึง 5 ของนักเรียนดีขึ้นตามลำดับ และพบว่าคะแนนเฉลี่ยแบบจำลองทางความคิดในแต่ละครั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.* กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

ภพ เลาหไพบูลย์ (2542, น.295) *“แนวทางการสอนวิทยาศาสตร์”*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.

อับดุลเลาะ อูมาร์ (2560 : บทคัดย่อ) *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ละความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี).

การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

A Study on Organizational Commitment of Teachers in the Three Southern Border Provinces

อนาวิน อาจเส็ม[1*], บุญโรม สุวรรณพาหุ[2], พวงสร้อย วรกุล[3] และจิระวัฒน์ ตันสกุล[4]

Anawin Ardsem[1*], Bunrome Suwanphahu[2], Puangsoi Worakul[3] and Jirawat Tunsakul[4]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาจิตวิทยา, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี

[1] Graduate student, Department of Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาจิตวิทยาการปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี

[2] Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

[3] รองศาสตราจารย์., สาขาจิตวิทยาคลินิก, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี

[3] Associate Professor, Department of Clinical Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี

[4] Assistant Professor, Ph.D., Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6020110006@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน รายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 557 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และการทดสอบ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ

ด้านความผูกพันต่อวิชาชีพ ด้านความผูกพันต่อผู้เรียน และความผูกพันต่อโรงเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน รายได้ต่อเดือน พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน และพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์การ, ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of organizational commitment of teachers in the three southern border provinces; 2) to compare the organizational commitment of teachers in the three southern border provinces. Classified by personal fundamental variables such as gender, marital status, educational level working period monthly income The samples used in this research were government teachers in the three southern border provinces. consisted of Pattani, Yala and Narathiwat provinces under the Office of the Basic Education Commission, totaling 557 people. The researcher used multi-stage sampling. 5 levels with confidence values (Reliability) were .99. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, t-test, and F-test. The results showed that 1) the level of organizational commitment of teachers in the three border provinces. under the overall and individual aspects are at the highest level. Sorted from the highest to lowest average was the aspect of professional engagement. The relationship with the learners and school engagement 2) the results of comparing the organizational commitment of teachers in the three southern border provinces Classified by personal fundamental variables such as gender, marital status, educational level working period Monthly income found that teachers with marital status education level working period different It was found that teachers of different sexes had different organizational commitments. statistically significant at the .01 level and teachers with different monthly income have different ties to the organization statistically significant at the .05 level

Keywords: Organizational Commitment, Teachers in the Three Southern Border Provinces

บทนำ

โรงเรียนมีรูปแบบการทำงานอย่างเป็นระบบมีการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเต็มใจของครูและบุคคลากรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือมากกว่าเพื่อปฏิบัติงานให้โรงเรียนได้ประสบความสำเร็จ (ภัทราพรรณ แซ่ตั้ง, 2558) ซึ่งโรงเรียนจะเกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ใช่เพียงครูคนใดคนหนึ่งแต่ขึ้นอยู่กับครูทั้งหมดในโรงเรียน เพราะครูในโรงเรียนทั้งหมดเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับโรงเรียน หากโรงเรียนใดต้องการที่จะเจริญเติบโต โรงเรียนนั้นจำเป็นจะต้องพยายามโน้มน้าวจิตใจของครู ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ปลูกฝังให้ครูมีความผูกพันต่อองค์การ (จันทนา เสียงเจริญ, 2554)

ความผูกพันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ครูจงรักภักดีและทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงาน ครูที่มีความรักและความผูกพันต่อโรงเรียนย่อมเสียสละ และมุ่งหวังเห็นผลสำเร็จ ของโรงเรียนเป็นหลัก แต่ถึงแม้ครูมีความรู้ความสามารถมากมายเพียงใด หากครูจะไม่ยอมใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองไม่ยอมอุทิศตนให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนเลย หากครูท่านนั้นไม่ได้รู้สึก ว่าตนเองสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโรงเรียน ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือการอุทิศเวลาให้กับงานที่รับผิดชอบของครูที่ได้รับมอบหมายจนงานนั้น ๆ ทุ่มเทให้งานประสบความสำเร็จโดยไม่มีใครบังคับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรักความผูกพันที่ครูมีต่อโรงเรียน และพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับโรงเรียนทำงานให้กับโรงเรียน และทำหน้าที่ที่ได้รับ หมอบหมายอย่างเต็มที่ และให้ประสบความสำเร็จอย่างดีที่สุด (ศิริพร พรมโสภา, 2559)

ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องและไม่มีทีท่าว่าจะหยุดลงง่าย ๆ นั้นได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความไม่สงบ และต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยความหวาดระแวง ความไม่แน่ใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความคิดที่ลาออก โอน และย้ายงาน (พิชญพงศ์ แก้วรัตนศรี, 2556) จากสถานการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์การของครูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่จะอยู่กับองค์การ โดยครูจำนวนมากขอย้ายออกจากพื้นที่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมาพบว่า มีครูใน 3 จังหวัดชายแดนใต้แสดงความจำนงขอย้ายออกนอกพื้นที่จำนวน 200 ราย (ไทยโพสต์, 2556) หากสถานการณ์ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้น ครูต้องทำงานในภาวะที่เสี่ยงอยู่ทุกวัน การที่จะทุ่มเททำงานอย่างเต็มกำลังก็ทำได้ในระดับหนึ่ง จะนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาที่ขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ ไม่สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถานศึกษา รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เนื่องจากครูลาออกหรือโอนย้ายไปอยู่ที่อื่น ไม่กล้าอยู่ในพื้นที่ ไม่กล้าออกไปทำกิจกรรม และเสียโอกาสเหล่านี้ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนขาดความสมบูรณ์ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2550)

เพราะฉะนั้นหากครูมีความความผูกพันต่อองค์การ จะทำให้ครูมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การที่ตนได้ปฏิบัติงานอยู่ โดยที่มีความรู้สึกตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจและความสามารถทั้งหมดของตนในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นสมาชิกขององค์การต่อไป ซึ่งความผูกพันต่อองค์การจะทำให้ทำให้ครูมีความพึงพอใจในงาน เกิดความเข้าใจอันดี ยอมรับเป้าหมาย ค่านิยม เกิดขวัญกำลังใจ เต็มใจที่จะทำงานและเป็นสมาชิกขององค์การ อยากอุทิศตนสละเวลาทั้งแรงกายและแรงใจให้กับองค์การและมีความผูกพันต่อองค์การที่สังกัดอยู่ รวมถึงการที่ครูมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การจะทำให้เกิดความรู้สึกยึดมั่นและอยากทำงานภายในองค์การต่อไป โดยที่จะมีแนวโน้มลาออกจากองค์การนั้นน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การ (นริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศรีประเสริฐสุข, 2559)

ดังนั้นทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าอยู่ระดับใด และตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลใดที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้ครูเกิดความผูกพันต่อองค์การ ไม่ลาออกหรือโอนย้ายไปที่อื่น และเพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาองค์การให้ก้าวหน้า และเป็นข้อมูลที่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของครู นำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาครูให้เกิดความผูกพันต่อองค์การต่อไป

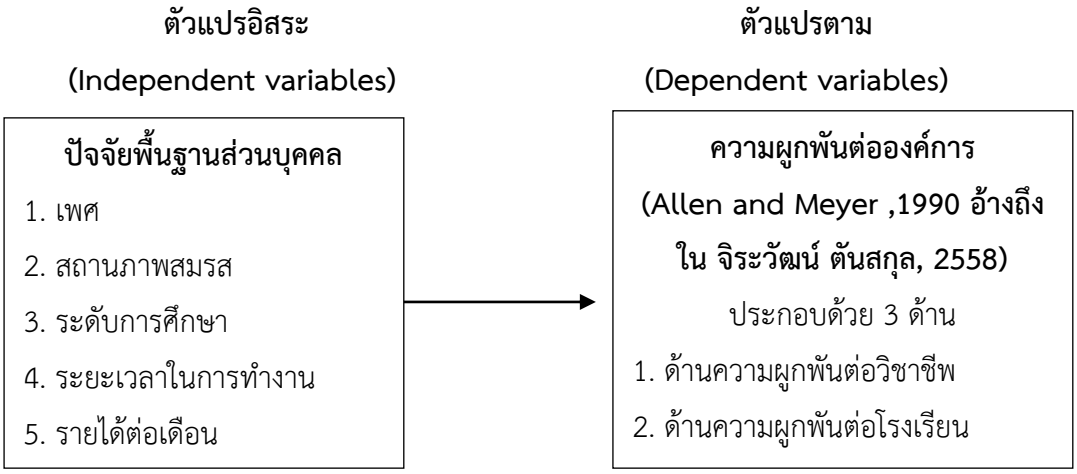
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดความผูกพันต่อองค์การของจิระวัฒน์ ตันสกุล (2558) ซึ่งจำแนกเป็นองค์ประกอบจำนวน 3 ลักษณะตามแนวคิดของ Allen and Meyer (1990, อ้างถึงใน จิระวัฒน์ ตันสกุล, 2558) ดังนี้ 1. ด้านความผูกพันต่อวิชาชีพ (professional commitment) คือ ความมุ่งมั่น ทุ่มเทในหน้าที่ครูมีความสุขและภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพครู 2. ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน (school commitment) คือ การยอมรับในเป้าหมายและคุณค่าของโรงเรียน มีความจงรักภักดีและความต้องการเป็นสมาชิกของโรงเรียน 3. ด้านความผูกพันต่อผู้เรียน (student Commitment) คือ การเห็นคุณค่า และมุ่งสัมฤทธิ์ผลที่ผู้เรียน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีความผูกพันต่อองค์การผู้วิจัยจึงได้กรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือข้าราชการครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10,943 คน (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยขนาดของตัวอย่าง (Sample size) ในการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้แนวคิดของ Hair et al. (1998 อ้างถึงใน บุญโรม สุวรรณพาหุ, 2557) ที่เสนอว่าอัตราส่วนในการกำหนดขนาดของตัวอย่าง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา อัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวอย่างที่ตอบมาตรวัดและจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าควรมีอย่างต่ำ 5 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์โมเดลการวัด ส่วนการวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรอัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวอย่างที่ตอบมาตรวัดและจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าควรมีอย่างต่ำ 10 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวอย่าง 10 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ซึ่งมีจำนวน 54 พารามิเตอร์และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างในการวิจัยอีก 10 % เป็นขนาดของตัวอย่างทั้งสิ้น 594 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยมีแนวทางดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีสัดส่วนของประชากรแบ่งออกเป็น 3 จังหวัด

- ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนในแต่ละจังหวัดที่สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

- ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน (Simple Random Sampling without Replacement) ตามรายชื่อโรงเรียนในแต่ละจังหวัดและตามแต่ละขนาดโรงเรียน เพื่อให้ได้จำนวนโรงเรียนแบ่งตามสังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ขนาดโรงเรียนขนาดละ 1 แห่ง แยกเป็นจังหวัด เพื่อให้ทุกโรงเรียนมีโอกาสเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 557 ชุด คิดเป็น 93.77%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำการสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถาม 44 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน 1) ด้านความผูกพันต่อวิชาชีพ มี 18 ข้อ 2) ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน มี 17 ข้อ 3) ด้านความผูกพันต่อผู้เรียน มี 9 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถามจำนวน 60 ชุด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .94 - .99 ซึ่งเกณฑ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมืออยู่ในระดับสูง

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่า t (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระแก่กัน (Independent sample) เพื่อเปรียบเทียบของความผูกพันต่อองค์การของครู จำแนกตามเพศ และการทดสอบค่า F (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครู จำแนกตามสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน และถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ไปทำการทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe's post hoc comparison) ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = .32) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรกได้แก่ ด้านความผูกพันต่อวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านความผูกพันต่อผู้เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมและรายด้าน

ความผูกพันต่อองค์การ	Mean	S.D.	แปรผล
ด้านความผูกพันต่อวิชาชีพ	4.64	.28	มากที่สุด
ความผูกพันต่อโรงเรียน	4.26	.55	มากที่สุด
ความผูกพันต่อผู้เรียน	4.60	.33	มากที่สุด
รวม	**4.50**	**.32**	**มากที่สุด**

จากการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศ พบว่า ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีเพศต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปร	ความผูกพันต่อองค์การ		t-test	
	$\bar{x}$	S.D.	t	P
เพศ			-2.86	.00**
ชาย	4.43	.34		
หญิง	4.52	.31		

**p<.01

จากการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน

และพบว่า ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน รายได้ต่อเดือนกับความผูกพันองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปร	ความผูกพันต่อองค์การ		ANOVA	
	$\bar{x}$	S.D.	F	P
สถานภาพสมรส			.09	.96
โสด	4.51	.32		
สมรส	4.50	.33		
หม้าย/หย่าร้าง	4.54	.27		
แยกกันอยู่	4.50	.30		
ระดับการศึกษา			.75	.47
ต่ำกว่าปริญญา	4.38	.24		
ปริญญาตรี	4.49	.33		
ปริญญาโท	4.52	.30		
ระยะเวลาในการทำงาน			1.45	.20
น้อยกว่า 1 ปี	4.38	.31		
3 – 5 ปี	4.49	.32		
6 -10 ปี	4.52	.30		
11-15 ปี	4.56	.30		
16-20 ปี	4.49	.35		
21 ปีขึ้นไป	4.45	.36		
รายได้ต่อเดือน			3.42	.02*
ต่ำกว่า 10,000 บาท	4.22	.31		
10,000 - 20,000 บาท	4.50	.31		
20,001 - 30,000 บาท	4.51	.32		
30,001 บาทขึ้นไป	4.51	.33		

*p < .05

จากการทดสอบความผูกพันต่อองค์การของครูจำแนกตามรายได้ต่อเดือนเป็นรายคู่ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ครูที่มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกับครูที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ครูที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกับครูที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และครูที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกับครูที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe' ระหว่างความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,000 - 20,000 บาท	20,001 - 30,000 บาท	30,001 บาทขึ้นไป
		4.22	4.50	4.51	4.51
ต่ำกว่า 10,000 บาท	4.22		.27*	.29*	.29*
10,000 - 20,000 บาท	4.50			.02	.02
20,001 - 30,000 บาท	4.51				.00
30,001 บาทขึ้นไป	4.51				

*p < .05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลจากการทำงานเป็นสิ่งจูงใจทำให้ครูมีพลังในการทำงาน เมื่อครูลงทุนกับโรงเรียนแล้วจะเกิดความคาดหวังจะได้รับผลตอบแทนอย่างเพียงพอและยุติธรรม อันจะส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์การในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนันต์ธนา สามพุ่มพวง (2558) ที่ศึกษาแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน รายได้ต่อเดือน อภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ครูที่มีเพศต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาระงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ของเพศหญิงและเพศชายที่ต่างกัน ทำให้เกิดความผูกพันที่แตกต่างกัน ทั้งนี้พบว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย อาจเนื่องมาจากครูที่เป็นเพศหญิงมีความเชื่อมั่น ยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ และรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกู, ธัญวฤณ วัทโล และวิลาสิณี สุดประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด พบว่า เพศส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีสถานภาพโสด สมรส หม้าย/หย่าร้าง และแยกกันอยู่ถึงแม้จะมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบทางครอบครัวที่ต่างกัน แต่ก็ทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามที่จะทำงานให้องค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงมีความปรารถนาดีที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์การ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศรีประเสริฐสุข (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องความผูกพันที่มีต่อองค์การของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความผูกพันที่มีต่อองค์การที่ไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการจัดค่าตอบแทน สวัสดิการที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคตามความรู้ความสามารถของครูแต่ละคน แสดงว่าครูทุกคนยอมรับบทบาทหน้าที่ของตนและเชื่อมั่นว่าตนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาและมีโอกาสก้าวหน้าตามความรู้ความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นวุฒิปริญญาตรี หรือวุฒิปริญญาโท จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การ จำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญสันติ ประทุมปี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน

2.4 ครูที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารทรัพยากรมนุษย์การส่งเสริมและพัฒนาครูในด้านการทำงาน การตอบสนองความต้องการของครู สวัสดิการที่โรงเรียนจัดให้ ทำให้ครูมีความพึงพอใจ ซึ่งเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูที่มีระยะเวลาในการทำงาน ต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศรีประเสริฐสุข (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องความผูกพันที่มีต่อองค์การของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มีระยะเวลาในการทำงานแตกต่างกันมีความผูกพันที่มีต่อองค์การที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 ครูที่มีรายได้ต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะจะเห็นได้ว่าครูที่มีรายได้สูงอาจจะมีความรู้สึกว่ามั่นคงในการปฏิบัติงานและรู้สึกผูกพันต่อองค์การมาก ส่วนครูที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า อาจส่งผลต่อความเชื่อมั่น และความมั่นคงทางรายได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การเปลี่ยนหรือย้ายไปสอนที่อื่นได้ง่ายขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระพร จันทภาโส (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ

ศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ต่อเดือน มีผลต่อความผูกพันขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ฝึกอบรม ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ครูจะได้นำความรู้มาพัฒนาหรือปรับปรุงในการปฏิบัติงานให้ได้มีความก้าวหน้าในการทำงาน รวมถึงการจัดกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความรักความผูกพันต่อเพื่อนร่วมงานและต่อโรงเรียน

2. ควรมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก จะได้นำมาพัฒนาวางแผนในการพัฒนาและให้ครูในโรงเรียนมีความผูกพันต่อองค์การ

เอกสารอ้างอิง

จันทนา เสียงเจริญ. (2554). *ความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน).* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญญบุรี, ปทุมธานี.

จิระพร จันทภาโส. (2558*) ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่จังหวัดสงขลา.* ในอนันต์ ทิพยรัตน์ (ประธาน), การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

จิระวัฒน์ ตันสกุล. (2558). *การพัฒนาโมเดลการวัดและโมเดลสมการเชิงโครงสร้างพหุระดับความผูกพันของครู.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ไทยโพสต์. (2556). วันนี้ที่ชายแดนภาคใต้ไม่มีครู. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565 จาก http://www.thaipost.net/x-cite-kidz/020313/70301.

นริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศรีประเสริฐสุข. (2559). การศึกษาความผูกพันที่มีต่อองค์การของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณีอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ,* 3(1), 35-42.

บุญโรม สุวรรณพาหุ. (2557). *ผลของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวความหมายในชีวิตต่อการเปลี่ยนแปลงของสุขภาวะในเยาวชนผู้กระทำผิดที่ใช้สารเสพติดที่มีระดับการควบคุมตนเองแตกต่างกัน.* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บุญสันติ ประทุมปี. (2560). การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูในสถานศึกษาคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลนครราชสีมา. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, ปีที่ 11(3), 343-355.

พัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล, ธัญวฤณ วัทโล, และวิลาสิณี สุดประเสริฐ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น,* ปีที่ 2(3), 27-39.

พิชญพงศ์ แก้วรัตนศรี. (2556). *คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูในพื้นที่พหุวัฒนธรรม: การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ภัทราพรรณ แซ่ตั้ง. (2558). ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรกับความสุขในการทำงานของพนักงาน กรณีศึกษาธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร,* 8(3), 281-296.

วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2550). *มอบนโยบายให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา 5 จังหวัดชายแดนใต้.* สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565 จาก http://www.tinews.org

ศิริพร พรมโสภา. (2559). *ความผูกพันของครูต่อโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7.* (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 *จำนวนบุคลากรข้าราชการครู* สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565 จาก https://data.bopp-obec.info/emis/.

อนันต์ธนา สามพุ่มพวง. (2558). *แรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

The Creation of Read Aloud Exercises in Standard Thai with Phonics Teaching to 3rd Graders of Ban Samnak Ao Border Patrol Police School, Saba Yoi District, Songkhla

ทิฏฐา สุวรรณกิจ[1*], มาโนช ดินลานสกูล[2] และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน[3]

Thittha Suwannakij[1*], Manoch Dinlansagoon[2] and Withawat Khattiyamarn[3]

[1] นิสิตระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Master Of Education (Thai), Faculty of Education, Taksin University.

[2] ผศ.ดร., สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Asst.Prof. Ph.D., Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Taksin University.

[3] ผศ.ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Asst.Prof. Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Taksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thittha@hatyaiwit.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการใช้แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 33 คน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานเรื่องพยัญชนะต้นควบร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ จำนวน 11 แผน แบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน สำหรับทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการอ่านออกเสียงก่อนและหลังการใช้แผนการสอนและแบบฝึก จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบแบบที (t-test) และใช้ค่า E_1 และ E_2 หาค่าประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 4 เล่มที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.77/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน, การสอนภาษาแบบโฟนิกส์

Abstract

This research aims to create and find the efficiency of the read aloud exercises in standard Thai with phonics teaching to 3rd graders of Ban Samnak Ao Border Patrol Police School, Saba Yoi District, Songkhla based on 80/80 standards, to study the achievement of reading aloud in standard Thai, and to study the satisfaction of 3rd student after studying with the read aloud exercises in standard Thai with phonics teaching. The sample group was 33 students in the second semester of the academic year 2021 from Ban Samnak Ao Border Patrol Police School, Saba Yoi District, Songkhla selected by cluster random sampling method. The research instruments were read aloud exercises in standard Thai with phonics teaching for 3rd graders of Ban Samnak Ao Border Patrol Police School, Saba Yoi District, Songkhla together with 11 lesson plans of reading aloud exercises in standard Thai with phonics, pre-test and post-test of reading aloud in standard Thai for 30 items, and questionnaire on the satisfaction of students towards the standard Thai reading aloud practice form in combination with phonics language teaching for 3rd graders. The statistics used in the data analysis were percentage, mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), t-test, and E_1 and E_2 were used to determine the efficiency of the research instruments.

The finding showed that the 4 books of reading aloud exercises in standard Thai with phonics for 3rd graders of Ban Samnak Ao Border Patrol Police School, Saba Yoi District, Songkhla has the efficiency value at 89.77/82.22 which is higher than the specified 80/80 criteria. The learning achievement of reading aloud in standard Thai with phonics teaching of 3rd graders after using the exercise were higher statistically significant at level .01. In addition, The 3rd graders' satisfaction with the read aloud in standard Thai with phonics teaching was at an excellent level.

Keywords: The read aloud exercises in standard Thai, Phonics teaching

บทนำ

การอ่านถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้นักเรียนเกิดความชำนาญ เนื่องจากการอ่านเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่นำไปสู่ขุมทรัพย์แห่งปัญญา ดังที่ พัชรี สุวรรณสะอาด (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ เพราะเด็กจำเป็นต้องได้รับความรู้จากการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ลึกซึ้งสมกับวัยที่เติบโตขึ้น การอ่านจึงเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่ทรงพลังในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากการอ่านออกเสียงเป็นเสมือนบันไดแรกสู่การอ่านในระดับที่ยากขึ้น นั่นคือ การอ่านในใจ ซึ่งเด็กจะต้องอ่านออกเสียงจนคล่องและถูกต้องแล้วจึงอ่านในใจเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้นการอ่านออกเสียงจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญ เพราะหากผู้อ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชัดเจน ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ในทางตรงกันข้ามหากอ่านออกเสียงไม่ชัดเจนหรือผิดเพี้ยนไปก็จะทำให้การสื่อความหมายผิดไปด้วย ทั้งนี้ยังพบปัญหาการอ่านออกเสียงของนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ซึ่งมีปัจจัยทางด้านภาษาถิ่นเข้ามาเป็นสาเหตุของการอ่านไม่ออกหรือการอ่านออกเสียงไม่ชัดและไม่คล่อง โดยเฉพาะนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และบางอำเภอในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี ซึ่งใช้ภาษามลายูถิ่นสื่อสารในชีวิตประจำวัน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน พื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่เพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้ภาษาไทยมาตรฐานในเวลาเรียนเท่านั้น ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกหรือการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานไม่คล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”จากกรอบยุทธศาสตร์ชาติข้างต้น ทำให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมุ่งให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจุดเน้นสำคัญ นโยบาย แนวทางหลักการดำเนินงานและโครงการสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ที่เน้นการแก้ไขปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560) อีกทั้งการแก้ปัญหาดังกล่าวยังเป็นการสนองตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ให้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยมีพระราชประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยให้เป็นผู้ดูแลโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน เป็นโรงเรียนพี่เลี้ยงผู้พัฒนาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อดำเนินการเรื่องการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน

จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา พบว่าหลักการสอนอ่านภาษาไทยให้แก่เด็กนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 3 นั้นควรสอนอ่านสะกดคำ ด้วยเหตุที่การอ่านเป็นวิชาทักษะ จึงต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นสำคัญ วิธีที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการฝึกฝนทางการอ่านวิธีหนึ่งคือ การทำแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายประกอบกับการสอนอ่านซึ่งพบว่าได้ผลดีกว่าการสอนอ่านโดยให้ครูชี้แนะเพียงผู้เดียว (สุวนันท์ สันติเดชา. 2547) นอกจากนี้ตามหลักจิตวิทยา เด็กจะมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ และจำได้ในระยะสั้น ๆ ดังนั้นแล้วหากไม่ทบทวนหรือฝึกซ้ำ ๆ ก็จะไม่เกิดทักษะและลืมสิ่งนั้น แต่หากได้รับการฝึกและทบทวนอยู่บ่อย ๆ ก็จะจดจำและนำไปปฏิบัติได้ อีกทั้งจากปัญหาการอ่านออกเสียงที่พบของนักเรียนในพื้นที่นี้ควรได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ การใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานจะช่วยให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำ ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว บรรลุตามตัวชี้วัด ท 1.1 ป.3/1 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีการสอนการอ่านออกเสียงวิธีหนึ่งที่น่าสนใจและสามารถนำมาใช้ร่วมกับแบบฝึกเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านออกเสียงของนักเรียนได้คือ การสอนภาษาด้วยระบบโฟนิกส์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นแนวการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสอนการอ่านเบื้องต้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่ให้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ของอักษรและเสียงอักษร ซึ่งมีหน่วยเสียงที่สัมพันธ์กัน Ukrainetz et al. (2011) ได้กล่าวว่า การสอนภาษาแบบโฟนิกส์เป็นการสอนระบบเสียงของตัวอักขระในภาษาที่มีกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน โดยอักขระแต่ละตัวจะมีเสียงเฉพาะตัว นักเรียนจะได้เรียนรู้การอ่านคำโดยการจำแนกเสียงและรูปของตัวอักขระนั้น ๆ เป็นการสอนที่ทำให้นักเรียนได้ถอดรหัสคำของตัวอักษรจากการเขียนไปสู่เสียงพูด หากนักเรียนได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะสามารถแก้ปัญหาการอ่านออกเสียงและการสะกดคำของนักเรียนได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยแก้ปัญหาการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่ต้องได้รับการทดสอบประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) เพื่อใช้พัฒนาความสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน อีกทั้งยังเป็นการสนองพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในการให้นักเรียนในถิ่นทุรกันดารได้รับโอกาสและการช่วยเหลือให้มีความพร้อมในการเข้าถึงบริการการศึกษา มีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้นและสามารถใช้ภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพ ของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการใช้แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1 การอ่าน และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ท1.1 ป.3/1 และนำไปใช้แก้ปัญหาการอ่านออกเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

1. การสร้างแบบฝึก

แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ อันเกิดจากการฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ โดยกิจกรรมในแบบฝึกจะครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะมากขึ้น การสร้างแบบฝึกที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องนำหลักจิตวิทยาและหลักการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐานในการจัดทำแบบฝึกและสร้างแบบฝึกตามลำดับขั้นตอน เนื่องจากแบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยกระตุ้นความกระตือรือร้นและพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2550) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกไว้ว่า มีกระบวนการ 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจปัญหา สาระ ตัวชี้วัดที่เป็นปัญหาและความต้องการเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกให้ชัดเจนตรงตามตัวชี้วัดที่เป็นปัญหาเพื่อตอบคำถาม ว่าสร้างแบบฝึกเพื่ออะไร ต้องการให้นักเรียนรู้อะไร และเป็นอย่างไร 3) วิเคราะห์ปัญหาที่เรียนในแต่ละจุดประสงค์ว่าประกอบด้วยอะไร 4) ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ 5) กำหนดกรอบการสร้างแบบฝึกว่าควรประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง แต่ละเรื่องควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง มีความยาวเพียงใด และจะนำเสนอโดยใช้ภาพประกอบหรือไม่ 6) ลงมือเขียนแบบฝึกแต่ละชุด 7) นำแบบฝึกนั้นไปให้ผู้ชำนาญการตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา และ 8) จัดพิมพ์หรืออัดสำเนาแบบฝึกเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้กะทัดรัดและเข้าใจง่าย และควรมีการสอดแทรกทักษะด้านอื่น ๆ เข้าไปด้วย

แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีองค์ประกอบตามที่สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2547) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของแบบฝึก ประกอบด้วย ชื่อชุดฝึกในแต่ละชุดย่อย จุดประสงค์ คำสั่ง ตัวอย่าง ชุดฝึกภาพประกอบ ข้อทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบประเมินบันทึกผลการใช้ การสร้างแบบฝึกในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกโดยมีส่วนประกอบของแบบฝึกตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ได้นำเอาหลักการสอนอ่านออกเสียงตามหลักภาษาศาสตร์มาประยุกต์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะซึ่งเป็นนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวันทำให้นักเรียนอ่านออกเสียงไม่ชัด จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการฝึกเพื่อสร้างระบบเสียงใหม่ของพิณทิพย์ ทวยเจริญ (2547) ที่กล่าวว่า หลักการพื้นฐานสำหรับแก้ปัญหาในการออกเสียงพูดคือ สร้างระบบเสียงใหม่ โดยออกเสียงสระที่มีสัทสมบัติเด่นชัดก่อน ส่วนเสียงพยัญชนะให้ให้เริ่มจากพยัญชนะเสียงระเบิดและนาสิก ฐานกรณ์ที่ง่ายและพัฒนาได้ก่อนคือฐานกรณ์ริมฝีปาก โดยให้ฝึกจากระดับความซับซ้อนทางเสียงน้อย แล้วจึงใช้เสียงง่ายดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเสียงยากต่อไป ทำให้ได้แบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบ ทั้งหมด 11 เสียง ที่มีการเรียงลำดับการฝึก ดังนี้ /ปร/ /ปล/ /พร/ /พล/ /ตร/ /กร/ /กล/ /กว/ /คร/ /คล/ /คว/

2. การสอนภาษาแบบโฟนิกส์

การสอนภาษาแบบโฟนิกส์เป็นวิธีการสอนที่เกิดจากองค์ความรู้ในวิชา “สัทศาสตร์” (Phonetics) ซึ่งเป็นการศึกษาธรรมชาติของเสียงพูด กระบวนการเปล่งเสียง และการออกเสียง การสอนภาษาแบบโฟนิกส์เป็นการสอนที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษร โดยใช้การออกเสียงเป็นตัวกำหนดและให้ความสำคัญกับเสียงของตัวอักษรและการสะกดคำ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการสอนอ่านเบื้องต้นที่จะช่วยปรับปรุงการสอนอ่านได้ วิธีการสอนแบบโฟนิกส์จึงเป็นการสอนที่เริ่มจากเสียงของตัวอักษรและเป็นการอธิบายการออกเสียงตามหลักภาษาศาสตร์

วิธีการสอนอ่านที่ถูกต้องควรเริ่มจากการฝึกอ่านเสียงของตัวอักษร การเรียนรู้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การประสมคำ แล้วจึงสอนอ่านคำและเนื้อเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ที่ให้ความสำคัญกับการอ่านออกเสียงตัวอักษร ปุณยวัจน์ วรรณคาม (2564; อ้างอิงจาก Vacca; et al. 2003) กล่าวถึงขั้นตอนของวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ มีกระบวนการสอน 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การวิเคราะห์การออกเสียง (analytic phonics) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้และวิเคราะห์เสียงของตัวอักษรแต่ละตัว นำไปสู่การวิเคราะห์เสียงของตัวอักษรในคำแต่ละคำอย่างมีระบบ
2. การเทียบเคียงในการออกเสียง (analogic phonics instruction) เป็นการสอนที่ต่อยอดมาจากการสอนวิเคราะห์การออกเสียง โดยผู้เรียนจะวิเคราะห์ส่วนประกอบของคำ และเทียบเคียงการออกเสียงกับคำที่รู้แล้ว
3. การสังเคราะห์การออกเสียง (Synthetic phonics) เป็นการสอนโดยเริ่มจากการสอนเสียงของตัวอักษรแต่ละตัว หลังจากนั้นจึงสอนการผสมเสียงกับตัวอักษรเพื่อให้ผู้อ่านสามารถอ่านออกเสียงได้
4. การอ่านแบบร่วมสมัย (contemporary phonics) เป็นการสอนอ่านโดยการนำเอาวิธีการวิเคราะห์การออกเสียงและวิธีการสังเคราะห์การออกเสียงมารวมกันและฝึกให้นักเรียนประยุกต์ใช้ตามระดับความสามารถของตน เน้นให้นักเรียนได้อ่านเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น บทกลอน เรื่องเล่า เป็นต้น

ด้วยกระบวนการข้างต้นในการเรียนรู้แบบโฟนิกส์ จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนและได้ฝึกปฏิบัติทั้งการอ่านอย่างมีลำดับขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งได้พัฒนาทั้ง 4 ทักษะ ไปพร้อม ๆ กัน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ โดยผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ได้เสนอไว้ข้างต้นเพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษาและระยะเวลาในการวิจัย

ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 ในเขตพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพลเอกนวล-คุณหญิงบานชื่น จันทร์ตรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทราย จำนวน 72 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 33 คน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์

2. ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานประกอบด้วย การอ่านตามอักขรวิธี การอ่านเพิ่มคำหรือข้ามคำ ความชัดเจนในการอ่าน การเว้นวรรคตอนในการอ่าน และการอ่านในเวลาที่กำหนด 3) ความพึงพอใจต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การทดลองดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาทดลอง 11 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวม 11 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ จำนวน 4 เล่ม แบบฝึกแต่ละเล่มประกอบด้วยแบบฝึกการฝึกอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบหน่วยเสียงละ 5 แบบฝึก รวม 4 เล่ม 11 หน่วยเสียง 55 แบบฝึก

2. แผนการจัดการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานเรื่องพยัญชนะต้นควบ ร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ จำนวน 11 แผน

3. แบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน สำหรับทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงก่อนและหลังการใช้แผนการสอนและแบบฝึก จำนวน 30 ข้อ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผลและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจนเครื่องมือทั้งหมดมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test, Post-test Design คือทดสอบก่อนและหลังใช้แบบฝึก โดยใช้แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานชุดเดียวกัน โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานเพื่อใช้ในการทดสอบพื้นฐานความสามารถในการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

2. ระหว่างการทดลอง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ ซึ่งประกอบไปด้วยแบบฝึกทั้งหมด 4 เล่ม โดยใช้เวลาสอนทั้งหมด 11 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง รวม 11 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

4. ตรวจคะแนนและนำคะแนนจากการสอบทั้งสองครั้ง คือ การสอบก่อนการทดลองใช้แบบฝึกและการสอบหลังการทดลองใช้แบบฝึกของนักเรียนมาวิเคราะห์โดยใช้ t-test

5. นักเรียนทั้ง 33 คน ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ ที่ได้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 33 คน ไปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ตามเกณฑ์ 80/80 โดยนำคะแนนที่นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยในมาตรฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 เล่มมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยร้อยละ เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก และนำคะแนนที่นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียนในแบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการ

สอนภาษาแบบโฟนิกส์มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยร้อยละเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง โดยใช้สูตร E_1/E_2

2. การหาค่าสถิติเพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ โดยใช้สูตร (t-test for Dependent Samples)

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา (IOC) ด้วยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผลและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (p) ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน โดยใช้สูตร KR–20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Methods) การคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ โดยใชค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของคอนบรัค (Conbrach) และการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ ตามเกณฑมาตรฐาน 80/80 โดยใชสูตร E_1 / E_2

3. สถิติวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้สูตรการทดสอบค่าที กรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

1. การสร้างและหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ทั้ง 4 เล่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นเกิดจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ สอดคล้องกับสาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐานตัวชี้วัด ท1.1 ป.3/1 การอ่านออกเสียงคำ ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว โดยผู้วิจัยได้สร้างตามทฤษฎีการสร้างแบบฝึกควบคู่กับการนำความรู้ทางภาษาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ได้แบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบ ทั้งหมด 11 เสียง เรียงลำดับการฝึก ดังนี้ /ปร/ /ปล/ /พร/ /พล/ /ตร/ /กร/ /กล/ /กว/ /คร/ /คล/ /คว/ โดยแบ่งแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานออกเป็น 4 เล่ม คือ เล่มที่ 1 เสียงพยัญชนะต้นควบ /ปร/ /ปล/ เล่มที่ 2 เสียงพยัญชนะต้นควบ /พร/ /พล/ /ตร/ เล่มที่ 3 เสียงพยัญชนะต้นควบ /กร/ /กล/ /กว/ เล่มที่ 4 เสียงพยัญชนะต้นควบ /คร/ /คล/ /คว/ แบบฝึกทั้ง 4 เล่มมีองค์ประกอบตามหลักการสร้างแบบฝึก กล่าวคือ ประกอบด้วย ชื่อแบบฝึก คำแนะนำในการใช้แบบฝึกสำหรับนักเรียนและสำหรับครู จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการฝึก เวลาในการฝึก และเฉลยแต่ละแบบฝึกเพื่อเอื้อต่อการศึกษาทบทวนบทเรียนด้วยตนเองสำหรับผู้เรียน

การฝึกอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบแต่ละหน่วยเสียงในแบบฝึก ประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และแบบฝึกทั้งหมด 5 แบบฝึก โดยเรียงลำดับการฝึกให้สอดคล้องตามขั้นตอนของการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เสียง ขั้นที่ 2 การเทียบเคียงในการออกเสียง ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์การออกเสียง และขั้นที่ 4 การอ่านแบบร่วมสมัย

ผลการหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ตามเกณฑ์ 80/80 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

คะแนนทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน	**N**	**คะแนนรวม**	**คะแนนเฉลี่ย**	**ประสิทธิภาพ (E_1/ E_2)**
แบบทดสอบท้ายบทเรียน	33	1185	35.91	89.77
แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์	33	814	24.67	82.22

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบหลังเรียนในแต่ละแบบฝึกมีคะแนนร้อยละ 89.77 (E_1 = 89.77) และแบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์หลังเรียน มีคะแนนร้อยละ 82.22 (E_2 = 82.22) แสดงว่าแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.77/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 จึงกล่าวได้ว่าแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
Pretest	33	16.12	7.85	- 8.319	.000
Posttest	33	24.67	4.76		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาค่าสถิติเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ โดยใช้สูตร (t-test for Dependent Samples) สรุปผลได้ว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.85 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.76 ซึ่งคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 8.55 ค่า sig ที่คำนวณได้มีค่า .000 มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด .01 แสดงว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์โดยผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ไปให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 33 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์

ที่	รายการประเมิน	N	Mean $\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	แบบฝึกมีภาพประกอบสวยงาม	33	4.48	0.66	มากที่สุด
2	แบบฝึกมีขนาดตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน	33	4.67	0.54	มากที่สุด
3	แบบฝึกน่าสนใจและมีรูปแบบที่หลากหลาย	33	4.67	0.54	มากที่สุด
4	นักเรียนได้รับความรู้จากการทำแบบฝึก	33	4.58	0.70	มากที่สุด
5	เวลาในการทำแบบฝึกเพียงพอ	33	4.73	0.51	มากที่สุด
6	นักเรียนรู้สึกสนุกเมื่อได้ทำแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน	33	4.82	0.52	มากที่สุด
7	แบบฝึกมีข้อแนะนำในการทำที่ชัดเจน	33	4.79	0.54	มากที่สุด
8	กิจกรรมในแบบฝึกทำให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบได้อย่างถูกต้อง	33	4.88	0.33	มากที่สุด
9	การมีแบบฝึกการอ่านออกเสียงทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนเรื่องนี้มากขึ้น	33	4.91	0.29	มากที่สุด
10	ฉันชอบเรียนภาษาไทยด้วยแบบฝึกที่ครูสอนเพราะเรียนสนุกและได้ฝึกปฏิบัติจริง	33	4.76	0.61	มากที่สุด
	เฉลี่ยโดยภาพรวม	**33**	**4.73**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ จำนวน 33 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.73 และจากตารางข้างต้นหากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในประเด็น การมีแบบฝึกการอ่านออกเสียงทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนเรื่องนี้มากขึ้น เป็นลำดับที่ 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.29) ลำดับที่ 2 คือ กิจกรรมในแบบฝึกทำให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบได้อย่างถูกต้อง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.88, S.D. = 0.33) ลำดับที่ 3 คือ

นักเรียนรู้สึกสนุกเมื่อได้ทำแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.82, S.D. = 0.52) ลำดับที่ 4 คือ แบบฝึกมีข้อแนะนำในการทำที่ชัดเจน ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.79, S.D. = 0.54) ลำดับที่ 5 คือ ฉันชอบเรียนภาษาไทยด้วยแบบฝึกที่ครูสอนเพราะเรียนสนุกและได้ฝึกปฏิบัติจริง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76, S.D. = 0.61) ลำดับที่ 6 คือ เวลาในการทำแบบฝึกเพียงพอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73, S.D. = 0.51) ลำดับที่ 7 คือ แบบฝึกมีขนาดตัวอักษรอ่านง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.54) เช่นเดียวกับประเด็นแบบฝึกน่าสนใจและมีรูปแบบที่หลากหลาย ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.54) ลำดับที่ 8 คือ นักเรียนได้รับความรู้จากการทำแบบฝึกมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.70) และลำดับสุดท้ายคือ แบบฝึกมีภาพประกอบสวยงาม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.66)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลของการสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกทั้งหมด 4 เล่ม คือ เล่มที่ 1 เสียงพยัญชนะต้นควบ /ปร/ /ปล/ เล่มที่ 2 เสียงพยัญชนะต้นควบ /พร/ /พล/ /ตร/ เล่มที่ 3 เสียงพยัญชนะต้นควบ /กร/ /กล/ /กว/ และเล่มที่ 4 เสียงพยัญชนะต้นควบ /คร/ /คล/ /คว/ โดยลำดับในการฝึกออกเสียงข้างต้นได้นำความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการสร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงให้สามารถอ่านได้ถูกต้องตามอักขรวิธี สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการฝึกเพื่อสร้างระบบเสียงใหม่ของพิณทิพย์ ทวยเจริญ (2547) ที่กล่าวว่าหลักการพื้นฐานสำหรับแก้ปัญหาในการออกเสียงพูดคือสร้างระบบเสียงใหม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบฝึกสอดคล้องกับหลักการสร้างแบบฝึกของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2547) ที่กล่าวว่าแบบฝึกเป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะ และเกิดการเรียนรู้ที่ถาวร จึงควรประกอบด้วย ชื่อชุดฝึก จุดประสงค์ คำสั่ง ตัวอย่าง ชุดฝึก ภาพประกอบ และข้อสอบก่อนและหลังเรียน เมื่อสร้างแบบฝึกแล้วจึงนำแบบฝึกทั้ง 4 เล่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้และข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และสร้างตามขั้นตอนสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2550) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกไว้ว่ามีกระบวนการ 8 ขั้นตอน การดำเนินการตามกระบวนการทำให้ได้แบบฝึกที่มีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้

แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.77/82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 เป็นเพราะแบบฝึกทั้ง 4 เล่มได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ทำให้แบบฝึกที่สร้างขึ้นเป็นไปตามสมมติฐาน ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) กล่าวว่า สื่อที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือช่วยสอนได้ดีในการสร้างสภาพการเรียนให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่มุ่งหวังจากกระบวนการสร้างแบบฝึกที่เป็นลำดับขั้นตอนรวมถึงการทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึกก่อนนำไปใช้จริง จึงทำให้แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย เป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อีกทั้งมีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ เช่นเดียวกับ จรัล สุขเกษม (2542) ที่พบข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงพยัญชนะควบกล้ำและการอ่านออกเสียงอักษรนำที่มีอักษรสูงเป็นอักษรนำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา จึงได้สร้างแบบฝึกการสอนซ่อมเสริมการอ่านออกเสียงภาษาไทย มีผลการทดลองพบว่ามีประสิทธิภาพ 94.04/91.67 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงก่อนและหลังการใช้แบบฝึกของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.85 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.76 ซึ่งคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 8.55 ค่า sig ที่คำนวณได้ มีค่า .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด .01 แสดงว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นแบบฝึกที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ เรียงลำดับการฝึกจากง่ายไปยาก นอกจากนี้ได้นำมาใช้ร่วมกับรูปแบบการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ซึ่งเป็นรูปแบบที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการออกเสียง โดยระหว่างการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้ฝึกออกเสียงซ้ำ ๆ เรียนรู้และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับรูปของพยัญชนะต้นควบตามลำดับการฝึกจากง่ายไปยาก จึงถือเป็นการแก้ปัญหาการอ่านออกเสียงของนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสุธีรา บุนนาค (2559) ที่พบว่า การเรียนด้วยวิธีการสอนภาษาไทยแบบโฟนิกส์โดยใช้สื่อการสอนประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการเรียนด้วยวิธีการสอนภาษาไทยแบบโฟนิกส์โดยใช้สื่อการสอนประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นได้ชัดว่าขณะการทำกิจกรรมนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการฝึกออกเสียง และฝึกปฏิบัติอย่างมีลำดับขั้นตอนไปพร้อม ๆ กับครูผู้สอนและจากการสังเกตพฤติกรรมการอ่านออกเสียงของนักเรียนทั้งในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และจากการ

บันทึกในแบบวัดทักษะทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า นักเรียนบางคนสามารถออกเสียงควบกล้ำได้ชัดเจน หากแต่บางครั้งยังคงสับสนในการออกเสียงพยัญชนะต้นควบ /พร/ ซึ่งใช้ได้ทั้งรูป พล และ ผล ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงข้อบกพร่องของการออกเสียงคำที่ประสมด้วยพยัญชนะต้นควบดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถนำไปคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยต่อไปในอนาคต

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.73 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.53 ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกไปกับการทำกิจกรรม สอดคล้องกับแนวความคิดของสุคนธ์ สินธพานนท์ (2552) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีว่า แบบฝึกควรมีความหลากหลาย ซึ่งแบบฝึกที่นักเรียนได้ใช้ฝึกการอ่านออกเสียงนั้นสร้างความสนใจแก่นักเรียน ด้วยสำนวนภาษาที่เหมาะกับวัย นอกจากนี้ระหว่างการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือทั้งยังมีความสุขไปกับการเรียนรู้ และเมื่อนักเรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเองได้ถูกต้อง ครูจะให้คำชื่นชมยกย่องแก่นักเรียน เพื่อเป็นการเสริมแรงบวกให้กับนักเรียน สอดคล้องกับที่ ประสาท อิศรปรีดา (2547) ได้กล่าวถึงทฤษฎีและแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานของเฮอร์เบิร์ก (Herzberg) ผลดังกล่าวนี้เป็นไปตามปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งมีผลทำให้เกิดความพอใจ ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้พร้อมครูที่โรงเรียนแล้ว ยังสามารถนำกลับไปทบทวนที่บ้านได้โดยการสแกน QR-CODE ในเฉลยแบบฝึกแต่ละหน่วยเสียง เพื่อให้นักเรียนฟังแล้วอ่านออกเสียงตามได้ และฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงนับว่าเป็นนวัตกรรมที่มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ มีคุณค่าหลากหลายต่อการเรียนของผู้เรียน

แบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์กล่าวคือ เป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมแบบฝึกเพื่อแก้ปัญหาการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานกรณีอื่น ๆ สำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จรัล สุขเกษม. (2542). การสร้างแบบฝึกการสอนซ่อมเสริมการอ่านออกเสียงภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปากร, 5(3), 7 – 20.

ประสาท อิศรปรีดา. (2547). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ.

ปุณยวัจน์ วรรณคาม. (2564). ผลของการใช้วิธีสอนโฟนิกส์ในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พัชรี สุวรรณสอาด. (2560). Thailand 4.0 ส่งเสริมเยาวชนไทยใส่ใจการอ่าน. วารสารอินทนิลทักษิณสาร, 12(3), 188-209.

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2547). ภาพรวมของการศึกษาสัทศาสตร์และภาษาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ. (2562). หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ. สงขลา: โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ.

สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการวัดและประเมินผล “ความสามารถในการอ่านและการเขียน”ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2550). จุดประกายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2552). นวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุธีรา บุนนาค. (2559). ผลของการสอนภาษาไทยแบบโฟนิกส์โดยใช้สื่อการสอนประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยของนักเรียนไทยในหลักสูตรนานาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2547). การสร้างสื่อการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สุวนันท์ สันติเดชา. (2547). นวัตกรรมการศึกษาชุด รายงานการใช้แบบฝึกเพื่อแก้ปัญนักเรียนออกเสียงภาษาไทยไม่ถูกต้อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการจัดทำผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญและครูเชี่ยวชาญพิเศษ). กรุงเทพ: ธารอักษร.

อรุณศรี แสงแก้ว. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกที่มีคำถามระดับต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

Ukrainetz et al. (2011). The effects of syllable instruction on phonenic awareness in preschoolers. University of Wyoming, Laramie, United States.

ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

Factors School Administration Based on the Sufficient Economy Philosophy affecting Desirable Students Characteristics in schools under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3

อุปสรา สิทธิพงษ์[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Upasara Sittipong[1*] and Jaras Atiwittayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor Dr., Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** upasara.sit.038@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 2) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 และ 3) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 311 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23) โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57) โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต รักความเป็นไทย ตามลำดับ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .350 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ .592

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

Abstract

The purpose of this study is to 1) Investigate the level of School administration using Sufficient economic philosophy in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3. 2) to explore the level of desired students' characteristics in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3. 3) to inspect effects of the administration using Sufficient economic philosophy in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3. There are 311 participants, who are administrators and teachers from the area of Suratthani Primary Educational Service, Office, 3 in 2021. The tools used in the research are survey questions, statistical metrics, which are mean, standard deviation, and regression analysis. The finding suggests

1. The levels of School administration using Sufficient economic philosophy in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3, rank at a high level in every factor at $\bar{X}$ = 4.21. Ranking the highest to lowest factors, school administration, students' activities and development program, school personnel development, school curriculum, and learning management.

2. The levels of desired students' characteristics in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3 rank in the highest level at $\bar{X}$ = 4.57. Ranking the factors from the highest to the lowest, patriotism, religion, monarchy, honesty, and studious.

3. The coefficient between factors in school administration using Sufficient economic philosophy in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3 correlates with the desired students' characteristics in the area of Suratthani Primary Educational Service, Office 3, at the significant level, .001 metrics point. The coefficient point equals .350, and the coefficient of determination is 0.592

Keywords: School Administration, Sufficient economic philosophy, Suratthani Primary Educational Service, Office 3

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 5 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง รวมถึงการบูรณาการการบริหารสถานศึกษาพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยยึดหลักการสำคัญคือรู้จักพอประมาณมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนพื้นฐานความถูกต้อง อีกทั้งยังจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ทุกส่วนในราชการสามารถนำไปใช้ในเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม และได้กำหนดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องนำไปสู่ระบบการศึกษาใน 4 เรื่องคือการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกร รมพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนขยายผลสู่สถานศึกษา (คณะกรรมการการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียน, 2550 : 8)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ทีสถานศึกษามุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นลักษณะเฉพาะให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นลักษณะภายในของบุคคลเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 29-30)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวความคิดที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในประเทศไทยในทุกระดับชั้นเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินต่อไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะ การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี โดยมีหลักการสำคัญประกอบด้วยพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพร้อมที่จะรับมือกับผลกระทบใด ๆ ที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งมีเงื่อนไขพื้นฐานคือความรู้คู่คุณธรรมโดยต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติทุกระดับชั้นให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและรอบคอบ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2551 : 2)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 7-15) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการด้านศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนคนไทยให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองเมืองไทยและพลเมืองโลก จากวิกฤติปัญหาของชาติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2550 มาตรา 76 และมาตรา 83 (1) และกำหนดเป็นกลยุทธ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, 10 และอยู่ในยกร่างฉบับที่ 11 ด้วย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดยมีขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

เชาวรัช ศิริอามาต (2560 : 6) การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยมีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและการบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีแผนงานโครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี แผนงาน โครงการ กิจกรรม และรายงานผลให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สุชาดา ปลื้มฤทัย (2559 : 8) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 37 - 38) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มี ศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต 2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม การช่วยเหลือแบ่งปันกัน 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ

4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

เชาวรัช ศิริอามาต (2560 : 7) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต มีการติดตามการดำเนินตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร รวมถึง มีการขยายผล เผยแพร่การดำเนินชีวิต และปฏิบัติภาคกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมือง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ธำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

3. มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

7. รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

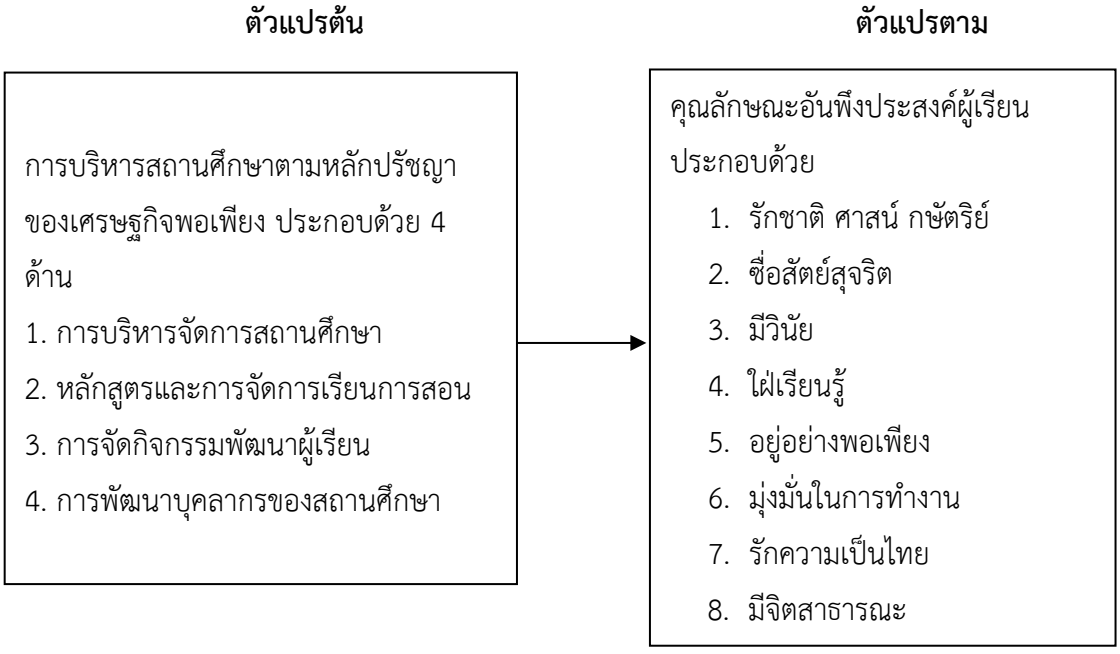
8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 70) การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครองและชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยยึดกรอบแนวคิดตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้านของกระทรวงศึกษาธิการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 155 คน และครูจำนวน 1,462 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,617 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 311 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลาก (Sampling Without Replacement)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยกำหนดขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 8 ด้าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผลการตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามในแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับคณะครูและผู้บริหารในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยภาพรวมด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เท่ากับ 0.973 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยภาพรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน เท่ากับ 0.962

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแบบสอบถามตอนที่ 3 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 85.2 อายุ 31- 40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 32.5 รองลงมาอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 30.9 และอายุ 41 – 50 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 16.4 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 9.6 และครูร้อยละ 90.4 ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 44.7 รองลงมา ประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี ร้อยละ 24.4 และระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 76.8 รองลงมาคือปริญญาโท ร้อยละ 22.2 และปริญญาเอกร้อยละ 1.0

2. ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบริหารจัดการสถานศึกษา	4.33	0.49	มาก
2. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.11	0.60	มาก
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.28	0.56	มาก
4. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.16	0.67	มาก
รวม	**4.23**	**0.51**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.49) รองลงมาคือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.56) และหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.60)

3. ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4.70	0.44	มากที่สุด
2. ซื่อสัตย์สุจริต	4.67	0.46	มากที่สุด
3. มีวินัย	4.59	0.52	มากที่สุด
4. ใฝ่เรียนรู้	4.46	0.55	มาก
5. อยู่อย่างพอเพียง	4.52	0.53	มากที่สุด
6. มุ่งมั่นในการทำงาน	4.48	0.57	มาก
7. รักความเป็นไทย	4.62	0.48	มากที่สุด
8. มีจิตสาธารณะ	4.56	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.57**	**0.51**	**มากที่สุด**

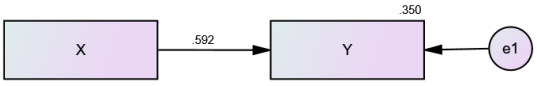
จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดและระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.44) รองลงมาคือซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.46) และใฝ่เรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.55)

4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวม

	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนในภาพรวม (Y)			
	R square	Beta	Sig.	ทิศทางความสัมพันธ์
การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม (X)	.350	.592	.000	ทางบวก

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

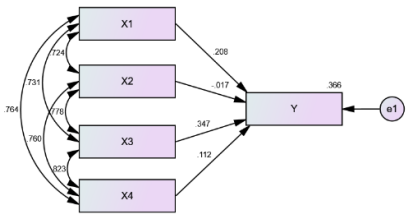

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนโดยภาพรวม ที่ค่าน้ำหนัก Beta เท่ากับ .592 R square เท่ากับ .350

ตารางที่ 4 แสดงการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน โดยภาพรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (X)	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2.335	.186		12.634	.000
X1	.186	.068	.208	2.741	.006
X2	-.012	.059	-.017	-.207	.836
X3	.273	.070	.347	3.891	.000
X4	.074	.060	.112	1.241	.216

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน มากที่สุด คือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (X3) มีค่า Beta เท่ากับ .347 รองลงมา การบริหารจัดการสถานศึกษา (X1) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (X4) ซึ่งมีค่า Beta เท่ากับ .208 และ .112 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้มีการประสานงานกันเพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษากำหนดให้มีการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียง ทำให้สถานศึกษามีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสถานศึกษาว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชนากานต์ กาหลง (2560 : 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาจะประกอบด้วยการดำเนินการด้านนโยบาย การขับเคลื่อนด้านวิชาการ ด้านแผนงานและงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนก็มีความสำคัญมาก สอดคล้องกับเชาวรัช ศิริอามาต (2560 : 6) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาว่าเป็นการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยมีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและการบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปีมีแผนงานโครงการกิจกรรมด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีแผนงานโครงการกิจกรรมและรายงานผลให้แก่ผู้เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน

2. ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือรักชาติศาสน์ กษัตริย์ รองลงมาคือซื่อสัตย์สุจริต และรักความเป็นไทยตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ที่ได้กำหนดให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามของสถานศึกษาทุกระดับการศึกษาไว้ 8 ประการนอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มาตรา 7 ยังกล่าวว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสานึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมายความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความรู้รักสามัคคีปลูกจิตสานึกความเป็นไทย มีระเบียบวินัย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนศาสนาศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตยสอดคล้องกับ ธวัชชัย วรปัสสุ (2552 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักการในการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติ ทั้งในด้านนโยบายงบประมาณ บุคลากร สถานที่และชุมชนสัมพันธ์ มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกกระบวนการปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้นมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทและภูมิสังคมของสถานศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้ได้เรียนรู้และพัฒนาตนรวมทั้งมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการบ่มเพาะอุปนิสัย อยู่อย่างพอเพียงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเป็นการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา

ใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติภารกิจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน (ปรียานุช พิบูลสราวุธ, 2550 : 9-11) คือ 1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา 2) คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง 3) คำนิยามความพอเพียงจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 4) เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ต้องอาศัย ทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน และ 5) แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน มากที่สุด คือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มี ศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 37 - 38) และสอดคล้องกับ ศรีชล ร้ายไพรี (2558 : 33) เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญรวมทั้งมีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล มีคุณธรรม จริยธรรมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีนโยบายขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนครูมุ่งเน้นการสอนโดยมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับชั้น มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีการใช้สื่อการเรียนรู้ จัดทำวิจัยชั้นเรียน ตลอดถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

2. จากการศึกษาพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้านใฝ่เรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการปลูกฝังให้นักเรียนบันทึกความรู้ เน้นการวิเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. จากการศึกษาพบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพราะฉะนั้นเมื่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง จะเป็นผลดีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กับสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาเอกชน เป็นต้น

2. ควรศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2552). *แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2554). *คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

คณะกรรมการการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียน. (2550). *การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

ชนากานต์ กาหลง. (2560). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เชาวรัช ศิริอามาต. (2560). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธวัชชัย วรปัสสุ. (2552). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุชาดา ปลื้มฤทัย. (2559). *การศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ปรียานุช พิบูลสราวุธ. (2551). *คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง.

ศรีชล ร้ายไพรี. (2558). *ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : อาร์ ซี แอลจำกัด (มหาชน).

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

Promotion of Student Development Activities of School Administrators Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2

สุภัชชา เอียดมุสิก[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Supatcha Eadmusik[1*] and Traipumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** supatcha.ead009@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .957 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)และการทดสอบค่าเอฟ F-test แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า 1. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the promotion of student development activities of school administrators are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 Classified by gender, work experience and the size of the educational institution by using the size comparison table of the Craigie and Morgan sample. A sample was selected from 275 people. The tools used for data collection were 60-item 5-level and an open-ended questionnaire as a confidence value of .957. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, T test and F-test. Compare the differences in pairs with Scheffe's Method.The findings showed: 1. Promotion of learner development activities of educational institution administrators Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, in overall was at a high level. 2. Promotion of learner development activities of educational institution administrators based on teachers' opinions Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, According to the opinions of government teachers, classified by gender, overall there was no difference. It was found that Teamwork and participation there was a statistically significant difference at the .05 level. 3. Promotion of learner development activities of educational institution administrators based on teachers' opinions Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, According to the opinions of government teachers Classified by work experience was no difference. When considering each aspect, it was found that personnel management There was a statistically significant difference at the .01 level and in supervision, monitoring and evaluation. There was a statistically significant difference at the .05 level. 4. Promotion of learner development activities of educational institution administrators based on teachers' opinions Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, According to the opinions of government teachers Classified by school size in overall and in each aspect was no difference.

Keywords: Promotion of student development activities, school administrator

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้ให้คำกำจัดความของคำว่า “การศึกษา” หมายความว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีสันติสุขและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนของชาติจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาความรู้ขั้นพื้นฐานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมโดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงเป็นงานที่ต้องมีการออกแบบการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบที่สถานศึกษาจะต้องทำรายละเอียดไว้นอกเหนือจากสาระของหลักสูตรในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มโดยสถานศึกษาจะต้องมีการดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม ในการออกแบบระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาอยู่ที่ “คน” กล่าวได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองตอบนโยบายของรัฐในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและมีวิธีการที่เหมาะสม (สุขพัชรา ซึมเจริญ. 2545) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) กิจกรรมทั้ง 3 ประเภทมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่แตกต่างกัน แต่การจัดกิจกรรมทุกประเภทจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย จึงเป็นกิจกรรมเสริมที่เติมเต็มให้เกิดคุณประโยชน์ จะต้องปฏิบัติตาม

กรอบหรือแนวทางที่องค์กรแต่ละประเภทกำหนด ซึ่งมีจุดหมายร่วมกันคือการสร้างความเป็นระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย โดยกิจกรรมแนะแนวถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์แวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทางด้านอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน ส่วนกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผลการช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผนปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย 1. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ 2. กิจกรรมชุมนุม ชมรม และสำหรับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประ โยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สนองต่อสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียนและความพร้อมของสถานศึกษาให้ได้มากที่สุด

แต่ปัจจุบันการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทั้งในด้านการจัดกิจกรรมและคุณภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาหลายแห่งขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยละเลยไม่มีการจัดเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนดั่งที่หลักสูตรให้แนวทางไว้ ทั้งในส่วนของกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐชยา ฐานีสร และคณะ (2551) พบว่า การจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลาย ผู้เรียนไม่ได้เลือกตามความสนใจ ครูยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ให้ความสำคัญในการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้เรียนขาดระเบียบวินัย ไม่กระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ และการประเมินผลกิจกรรมไม่ชัดเจน

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ให้มีการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทั้งในด้านการจัดกิจกรรมและคุณภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยยังมีสถานศึกษาหลายแห่งขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยละเลยไม่มีการจัดเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนดั่งที่หลักสูตรให้แนวทางไว้ ทั้งในส่วนของ

กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษา ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

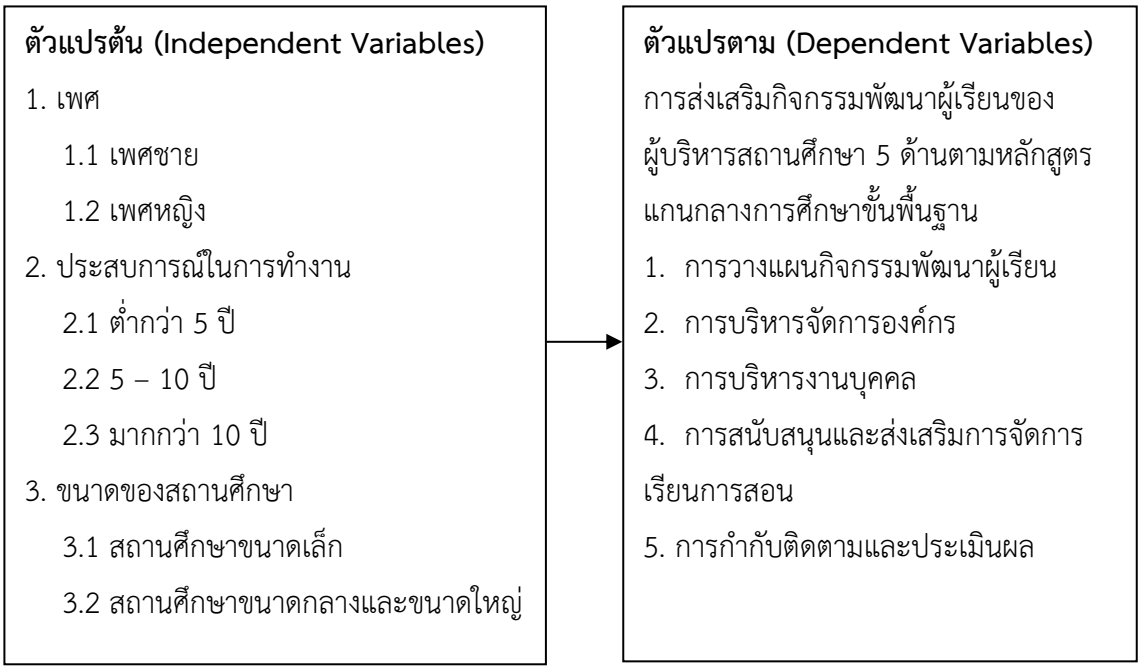
1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) อธิบายว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งขอบข่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีขอบเขตตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ปรับปรุง 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) 5 ด้าน ดังนี้ การวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และการกำกับติดตามและประเมินผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว

ประชากรของการวิจัย ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 114 แห่ง (ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 , 2564)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่ายโดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีข้อคำถาม 60 ข้อ จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน 5) ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .957

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{\bar{X}}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน (ร้อยละ 86.20) มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 133 คน (ร้อยละ 48.40) และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 208 คน (ร้อยละ 75.60)

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นข้าราชครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวม **(n=275)**

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของผู้บริหารสถานศึกษา	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.188	0.634	มาก
2. การบริหารจัดการองค์กร	4.140	0.675	มาก
3. การบริหารงานบุคคล	4.079	0.728	มาก
4. การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	4.173	0.657	มาก
5. การกำกับติดตามและประเมินผล	4.140	0.698	มาก
รวม	**4.144**	**0.634**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ (n=275)

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p
	ชาย (n=38)		หญิง (n=237)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.225	0.575	4.181	0.644	.394	.694
2. การบริหารจัดการองค์กร	4.151	0.599	4.138	0.688	.111	.912
3. การบริหารงานบุคคล	4.161	0.581	4.066	0.749	.744	.458
4. การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	4.212	0.570	4.167	0.671	.389	.697
5. การกำกับติดตามและประเมินผล	4.246	0.577	4.123	0.715	1.007	.315
รวม	**4.199**	**0.545**	**4.135**	**0.648**	**.575**	**.566**

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n = 275)

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. การวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.107	.554	1.382	.253
	ภายในกลุ่ม	272	108.981	.401		
	รวม	274	110.088			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	**แหล่งความแปรปรวน**	df	SS	MS	F	p
2. การบริหารจัดการองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	2	2.620	1.310	2.912	.056
	ภายในกลุ่ม	272	122.351	.450		
	รวม	274	124.971			
3. การบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	5.418	2.709	5.269**	.006
	ภายในกลุ่ม	272	139.840	.514		
		274	145.258			
4. การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.477	1.238	2.909	.056
	ภายในกลุ่ม	272	115.795	.426		
	รวม	274	118.271			
5. การกำกับติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	3.105	1.552	3.238*	.041
	ภายในกลุ่ม	272	130.385	.479		
	รวม	274	133.490			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**2.663**	**1.332**	**3.368***	**.036**
	ภายในกลุ่ม	**272**	**107.548**	**.395**		
	รวม	**274**	**110.221**			

*p ≤ .05 , **p ≤ .01

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 275)

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	p
	ขนาดเล็ก (n=67)		ขนาดกลางและขนาดใหญ่ (n=208)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. การวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.249	0.694	4.168	0.614	.910	.326
2. การบริหารจัดการองค์กร	4.189	0.720	4.124	0.636	.683	.495
3. การบริหารงานบุคคล	4.143	0.745	4.058	0.723	.832	.406
4. การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	4.184	0.729	4.170	0.634	.158	.874
5. การกำกับติดตามและประเมินผล	4.217	0.793	4.115	0.665	1.045	.297
รวม	**4.197**	**0.706**	**4.127**	**0.610**	**.781**	**.436**

สรุปและอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของข้าราชการครูการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการทำงานและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม คุ้มค่าและโปร่งใส ตลอดจนกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพในการปฏิบัติงานและการกำกับติดตามอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย แข่งขัน (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกบาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1 ด้านการกำหนดนโยบาย 2) ด้านการ

นิเทศ 3) ด้านการประเมิน และ 4) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน และ วยุรี กองเส็ง (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกบานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านพบว่า

2.1 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจสืบเนื่องมาจากในปัจจุบันกระแสของความเท่าเทียมกันทางเพศเป็นกระแสหลักที่กำลังถูกจับตามอง จึงส่งผลถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนให้มีความคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญด้วย เพราะเมื่อทุกฝ่ายมีความตระหนักดีว่าประชากรทุกคนควรมีคุณภาพชีวิติที่ดี มีสิทธิเข้าถึงทุกโอกาส ทุกกิจกรรมด้วยความเสมอภาคไม่มีการจำกัดเพศ (พรีดา ภูมิสวัสดิ์. 2563) รูปแบบในการดำเนินการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างๆ ภายในโรงเรียนก็ย่อมสะท้อนภาพดังกล่าวเช่นกัน เช่น ในปัจจุบันการที่นักเรียนหญิงเข้าเรียนการฝึกเป็นนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ก็เป็นที่ยอมรับมากขึ้น มีรูปแบบในการฝึกที่สอดคล้องกับธรรมชาติของทั้งเพศหญิงและเพศชาย เป็นต้น จึงมีส่วนสำคัญให้ความคิดเห็นของครูเพศชายและครูเพศหญิงที่มีต่อการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ไม่มีความแตกต่างกันทางด้านความรู้สึกที่สะท้อนในความแตกต่างของความเป็นเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวิชญ์ สินสวัสดิ์ (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในเขตราษฎร์บูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในเขตราษฎร์บูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีภาพรวมและรายด้านไม่ต่างกัน และสอดคล้องกับ ปรัชญา โชโตและธีระดา ภิญโญ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดสมุทรปราการที่มีครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่าจะมีความรู้ความเข้าในเรื่องของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสม กล้าคิดและตัดสินใจมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า อีกทั้งผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าได้รับการฝึกอบรมเรียนรู้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ความชำนาญให้มีความสามารถ ดังนั้นทำให้ผลที่ได้รับจากการกระตุ้นอยู่ตลอดเวลาเกิดความเข้าใจและความตื่นตัว ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทำให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรประสบการณ์ในการสอนมีผลต่อการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 นั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับวยุรี กองเส็ง (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ปรัชญา โชโตและธีระดา ภิญโญ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดสมุทรปราการที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการนิเทศติดตาม ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทุกโรงเรียนต่างก็ต้องดำเนินงานในการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิผลเหมือนกันทั้งในด้านการวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านบริหารจัดการองค์กร ด้านบริหารงานบุคคล การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และแนวทางการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งจะต้องปรับรูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มี

ประสิทธิภาพ สนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน ต่างก็ต้องดำเนินการในการบริหารงานลูกเสือ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเหมือนกัน จึงทำให้การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาภารัศมิ์ ธนยดเบญญพัช (2560) ศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยอรุณี เจริญศรี (2554) ได้ศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) การศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมนักเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 2) ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วยุรี กองเส็ง (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกบานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากสุด รองลงมาด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และด้านการวางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับ

การจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลากรภายในโรงเรียน รวมทั้งการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา โดยขนาดสถานศึกษาขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ควรให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542* .กรุงเทพฯ : บริษัท สยาม สปอรต์ ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย จำกัด.

ชญาภารัศมิ์ ธนยศเบญญพัชร์. (2560). *การศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ณัฐชยา ฐานีสร. (2551). *ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา:โครงการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์.* ปริญญานิพนธ์การศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ

ปภาวิชญ์ สินสวัสดิ์. (2560). การศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในเขตราษฎร์บูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร.

ปรัชญา โชโตและธีระดา ภิญโญ. (2561). การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ. สาขาวิชาภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการการศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.

พรีดา ภูมิสวัสดิ์. (2563). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

วุฒิชัย แข่งขัน (2559). การศึกษาบทบาทในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

วยุรี กองเส็ง. (2557). บทบาทในการส่งเสริมการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2.

ศักดา สุขผุย. (2551). กระบวนการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุขพัชรา ชึมเจริญ. (2545). *การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.* กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, พิมพ์ครั้งที่ 1 2545.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุรสิทธิ์ กาฬมาตย์. (2553). การศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อรุณี เจริญศรี. (2554). *การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้รียนของโรงเรียนในอำเภอธาตุพนมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*.การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.

การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ

The Development of Critical Thinking Test for Undergraduates at Thaksin University

ทิพยวิมล แซ่เห้ง[1*], ณัชชา มหปุญญานนท์[2] และวัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน[3]

Tipwimon Saeheng[1*], Natcha Mahapoonyanont[2] and Wallaya Thammapibal Intanin[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการวิจัยและประเมิน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla

[3] อาจารย์ ดร., สาขาการวิจัยและประเมิน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Ph.D. and Lecturer, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla

[*]**Corresponding author, E-mail:** ammtipwimon1994@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ 3) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตที่กำลังศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1 ทุกชั้นปี จำนวน 900 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ 1 จำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่างที่ 2 จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่าง 3 สำหรับสร้างเกณฑ์ปกติจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นแบบทดสอบวัดเชิงสถานการณ์ สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ค่าความเชื่อมั่น เกณฑ์ปกติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นแบบทดสอบวัดเชิงสถานการณ์ จำนวน 5 ด้าน คือ ความสามารถในการสรุปความความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น ความสามารถในการอนุมาน ความสามารถในการตีความ ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง จำนวน 50 ข้อ 2) คุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยเลือกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ข้อที่สามารถนำไปใช้ได้มี

จำนวน 30 ข้อโดยเลือกข้อมีค่าตั้งแต่ 0.71-1.00 สามารถนำไปใช้ได้จำนวน 30 ข้อและข้อที่มีค่าน้อยกว่า 0.70 จำนวน 20 ข้อ ตัดออก ค่าความยากและอำนาจจำแนกในการทดสอบครั้งที่ 1 มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.96 โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากที่อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ผ่านเกณฑ์จำนวน 21 ข้อ ส่วนอีก 9 ข้อมีค่ามากกว่า 0.80 ตัดออก และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง -0.33 ถึง 0.77 โดยข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่าหรือเท่ากับ 0.20 อยู่จำนวน 25 ข้อ นำไปใช้ได้ อีก 5 ข้อมีค่าน้อยกว่า 0.20 ตัดออก แสดงว่ามีข้อคำถามที่มีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกที่ผ่านเกณฑ์การหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกที่นำข้อคำถามไปใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ KR-20 ของคู่เดอร์ - ริชาร์ดสัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.72 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.32 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ข้อสอบมีความเชื่อถือได้ ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างมีคะแนนรายข้อกับคะแนนความรายด้านสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.45-0.82 โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างระหว่าง 0.62 - 0.74 ซึ่งสูงกว่าระดับปานกลาง และมีคะแนนรวมรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.74 - 0.80 โดยค่าความตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ 0.76 แสดงว่าแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์มีความตรงเชิงโครงสร้างอยู่สูงกว่าระดับปานกลาง คือ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และเกณฑ์ปกติ มีคะแนนดิบระหว่าง 8-20 คะแนน และคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{21} ถึง T_{51}

คำสำคัญ: แบบวัด, ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี, เกณฑ์ปกติ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop critical thinking test for undergraduates at Thaksin University, 2) to examine the quality of critical thinking test for undergraduates at Thaksin University and 3) to construct the norms of critical thinking test for undergraduates at Thaksin University. The sample was 900 undergraduates selected by Multi-stage Random Sampling technique who were studying at Faculty of Education at Thaksin University in the first semester in the 2021 academic year included group 1 were 100 undergraduates, group 2 were 400 undergraduates, and group 3 which conducted by norm were 400 undergraduates. The instruments used for collecting data was critical thinking test for undergraduates at Thaksin University which was the situational test. Statistical instruments included content validity, difficulty index, discrimination, construct validity, reliability, and norms.

The findings were as follows: 1) the critical thinking test for undergraduates at Thaksin University which was the situational test with five items were ability in summary, ability in recognition of assumption, ability in inference, ability in interpretation, ability in evaluation of argument with 50 items. 2) The quality of the instrument was measured by the index of item objective congruence (IOC) for content validity. The researcher selected the items which ranged higher than 0.70 and edited out for 20 items which ranged lower than 0.70. Discrimination of the first test which has difficulty index ranged from 0.56 to 0.96, 21 items were selected with a difficulty index ranged from 0.20 – 0.80 and 9 items were edited out with difficulty index was higher than 0.80. The discrimination ranged from -0.33 to 0.77, there were 25 items which had discrimination higher than or equal to 0.20 that can be used for 5 items show that the items had the difficulty index and discrimination which passed the criteria. Therefore, there were 20 items which can be used for the test. The reliability of the test (KR-20) of Kuder-Richardson found that the mean was 18.72, standard deviation was 2.32, reliability was 0.83 showed that the test is reliable. The construct validity which has scores of each aspect and each item correlated significantly at the level of .01 which has correlation coefficient at 0.45-0.82, the construct validity ranged 0.62 – 0.74 which higher than the medium level and there were the aspect-total and items-total were correlated significantly at the level of .01 which has correlation coefficient at 0.74-0.80 and the construct validity was 0.76 showed that the critical thinking test has construct validity higher than the medium level which included construct validity and norms have raw score ranged 8-20, and T score ranged T_{21} to T_{51}.

Keywords: measure, critical thinking for undergraduates, norms

บทนำ

ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เข้าสู่การพัฒนาบุคลากรของชาติให้ได้รับความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ และทักษะให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญโดยเฉพาะในยุคการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องรู้จักปรับวิธีการคิดให้เหมาะสมกับสถานการณ์โดยมีทักษะในการดำเนินชีวิต มีสติปัญญาและแก้ปัญหาได้ประกอบสภาพสังคมเป็นยุคของสังคมข้อมูลข่าวสาร ที่มีการติดต่อถึงกันอย่างรวดเร็ว และมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วด้วยเช่นกัน เป็นสังคมที่มีความซับซ้อน มีข้อมูลข่าวสารความรู้หรือวิทยาการต่าง ๆ เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอ การเรียนรู้จึงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ การเรียนรู้ทางบวกจะทำให้เกิดประโยชน์ แต่การเรียนรู้ทางลบอาจทำให้เกิดโทษ และเป็นภัยต่อตนเองและสังคม ดังนั้นจึงต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์

รวมทั้งการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ในการพิจารณาตัดสินใจรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ หรือใช้ในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นการฝึกทักษะการคิดเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาสติปัญญาในทุกช่วงวัยส่งผลให้กระบวนทัศน์ทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาทุกระดับควรที่จะเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิพากษ์เป็นกระบวนการคิดพิจารณาและประเมินข้อมูลหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทุกด้านอย่างรอบคอบตามความเป็นจริง ควรปลูกฝังในเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาก่อนที่จะเป็นบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในรั้วมหาวิทยาลัยมักขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ความสำคัญของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ในวงการศึกษาจึงมีงานวิจัยทางการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนหลายระดับเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ แต่มีการเรียกชื่อการคิดเชิงวิพากษ์ ไว้หลายแบบได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ และการคิดวิพากษ์ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) โดยการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นการคิดระดับสูงที่สามารถแยกแยะ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ด่วนตัดสินใจ ไม่คล้อยตามทันที แต่ต้องมีการตั้งคำถามเพื่อโต้แย้งข้ออ้างนั้น ๆ ก่อนนำไปสู่การสรุปความอย่างมีเหตุผล กล่าวคือเป็นการคิดไตร่ตรอง อย่างมีเหตุผลที่เน้นการตัดสินใจ ว่าจะทำหรือเชื่อสิ่งใด เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549) ดังนั้นสถานศึกษาต้องพัฒนาให้นิสิตเป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ควบคู่ไปกับการคิดอย่างมีเหตุผลตัดสินใจในเหตุการณ์ที่พบเจอในชีวิตประจำวันได้เพราะการเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นด่านสุดท้ายก่อนเข้าสู่โลกของการทำงานจริง

กระบวนการที่สามารถค้นหาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในตัวบุคคลได้ คือ การใช้เครื่องมือวัด ซึ่งเป็นกระบวนการวัดและประเมินผลที่ทำให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่ซ่อนภายในตัวบุคคล ทักษะเหล่านี้เป็นตัวผลักดันให้บุคลากรสามารถคิดตัดสินใจได้ถูกต้อง และเป็นเครื่องมือในการสร้างความกระตือรือร้นและแรงจูงใจของบุคคล ตลอดจนระบุปัญหาและแก้ไขปัญหา รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรอันเป็นการขยายกรอบและแนวทางของการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลได้ ศิริพงษ์ เศาภายน (2553) การวัดและประเมินผลความสามารถในทักษะการคิดเชิงวิพากษ์จะต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะได้ผลที่มีความแม่นยำ และมีคุณภาพนำเครื่องมือไปใช้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนิสิต ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal สร้างขึ้นโดยวัตสัน และเกลเซอร์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของวัตสัน และเกลเซอร์ ชาลิณี เอี่ยมศรี (2536) มาใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นลักษณะของแบบทดสอบ ตามแนวทางของวัตสันและเกลเซอร์ ที่เหมาะสำหรับใช้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยการวิจัยครั้งนี้จะนำเครื่องมือมาใช้สำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประกอบด้วย 1) ทัศนะคติในการสืบค้น 2) ความรู้ในการหาแหล่งข้อมูลอ้างอิงและใช้ข้อมูลแหล่งอ้างอิงอย่างมีเหตุผล 3) ทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้และเจตคติดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยวัตสัน และเกลเซอร์

สรุปสิ่งที่ต้องวัดความสามารถย่อย ๆ ออกไป 5 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการอ้างอิงหรือสรุปความ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ความสามารถในการอนุมาน 4) ความสามารถในการตีความ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์มาเป็นแนวคิดเบื้องต้นของการสร้างข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีหลักในการสร้างคือคำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นไปได้ในสภาพจริง ซึ่งเป็นตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ชนิดสถานการณ์ ไม่อิงเนื้อหา (Content free) โดยกำหนดสถานการณ์ในแต่ละด้าน มุ่งวัดในสิ่งเดียวกันและมีความสมดุลกันและเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เครื่องมือที่สร้างขึ้นผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น เพื่อให้ได้เครื่องมือวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณที่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้มุ่งหวังไว้

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในรูปแบบแบบทดสอบเชิงสถานการณ์แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก โดยมุ่งหมายให้เครื่องมือมีคุณภาพที่ดี ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้มุ่งหวังไว้ มีประสิทธิภาพต่อการนำไปใช้วัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ นอกจากนี้แล้วผลของการพัฒนาเครื่องมือสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้อีกต่อไปข้างหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

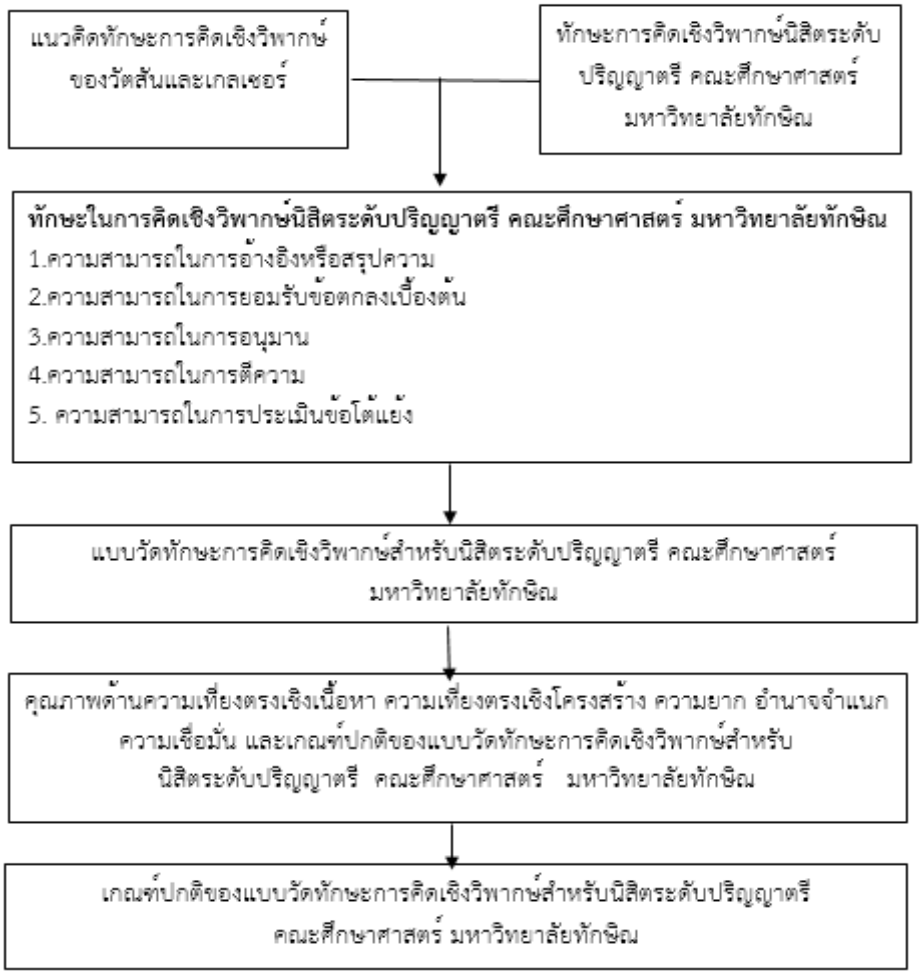
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การคิดเชิงวิพากษ์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Critical Thinking ในภาษาไทยได้ใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทิศนา แขมมณี (2533) การคิดเชิงวิพากษ์ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) สำหรับการวิจัยนี้ใช้คำว่า การคิดเชิงวิพากษ์ ความหมายของการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งมีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า วิจารณญาณ โดยมีความหมายที่สรุปได้ว่า การคิดเชิงวิพากษ์ เป็นการคิดระดับสูงที่สามารถแยกแยะ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ด่วนตัดสินใจ ไม่คล้อยตามทันที แต่ต้องมีการตั้งคำถามเพื่อโต้แย้งข้ออ้างนั้น ๆ ก่อน นำไปสู่การสรุปความอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ เป็นการคิด

ไตร่ตรอง อย่างมีเหตุผลที่ เน้นการตัดสินใจ ว่าจะทำหรือเชื่อสิ่งใด การคิดเชิงวิพากษ์อาจจะไม่ได้นำมาใช้มากนัก ส่วนใหญ่มักจะถูกนำมาใช้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หรือในสถานการณ์วิกฤต (Critical Situation) ที่สำคัญหรือมีผลกระทบสูงต่อการตัดสินใจ เช่น การจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ แรงงาน สังคม เป็นต้น ซึ่งเรามักจะพบว่าในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสถานการณ์ที่มีเวลาจำกัด จำเป็นต้องแก้ปัญหาหรือตัดสินใจอย่างเร่งด่วน ทฤษฎีการคิดเชิงวิพากษ์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการเคลื่อนไหวของการแสดงเหตุผลอย่างมีหลักการ หลักฐาน และข้อมูลที่ชัดเจน ความพยายามในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นจากอดีต ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎีการคิดเชิงวิพากษ์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser) และของเอนนิส (Ennis) ซึ่งทั้งสองทฤษฎีมีแนวทางในการวัดการคิดไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการวัดการคิดจากความรู้และความสามารถของบุคคล โดยจะได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ที่เหมาะกับนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่จะต้องออกไปสู่สังคมที่กว้างขึ้น ดังนั้น การวัดการคิดของบุคคลกลุ่มดังกล่าว ควรมีในส่วนของทัศนคติ (attitude) ร่วมในการวัดด้วย จึงได้ใช้เกณฑ์วัดการคิดเชิงวิพากษ์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์ เป็นหลักในการออกแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ที่เหมาะสมกับนิสิต จากการศึกษาทฤษฎีการคิดคิดเชิงวิพากษ์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์ สรุปว่าการคิดประกอบด้วย ทัศนคติ ความรู้และทักษะ การวัดการคิดเชิงวิพากษ์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องวัดความสามารถย่อย ๆ 5 ด้าน (1) ความสามารถในการอ้างอิงหรือสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการระบุว่าข้อสรุปใดเป็นหรือไม่เป็นจริงจากข้อมูล หรือการลงสรุปข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้ (2) ความสามารถในการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาจำแนกว่า ข้อความใดเป็นเงื่อนไขหรือสิ่งที่กำหนดให้ (3) ความสามารถในการอนุมาน หมายถึง ความสามารถในการคิดหาเหตุผล จากหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาคำตอบที่เป็นผลจากความสัมพันธ์ของสถานการณ์ที่กำหนดให้อย่างแน่นอนและข้อสรุปใดไม่เป็นผลของความสัมพันธ์นั้น (4) ความสามารถในการตีความ หมายถึง ความสามารถคิดจำแนกความน่าจะเป็นของข้อมูลการลงสรุปข้อมูลต่าง ๆ จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ (5) ความสามารถในการประเมินข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง หมายถึง ความสามารถในการตัดสินว่าเห็นด้วยกับสิ่งนั้นหรือไม่เห็นด้วยเพราะเหตุใด

ในการสร้างแบบวัดนั้น สิ่งที่สำคัญ คือ คุณภาพของเครื่องมือ เพราะถ้าหากสร้างเครื่องมือที่ไม่มีคุณภาพแล้ว ผลของการวัดที่ออกมานั้นย่อมเชื่อถือไม่ได้ เครื่องมือที่ดีนั้นต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเป็นปรนัย ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น เป็นต้น ในที่นี้ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงคุณภาพของเครื่องมือที่สำคัญและสามารถตรวจสอบได้โดยการใช้สถิติ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง ดังนี้ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543) กล่าวว่า ค่าอำนาจจำแนก หมายถึง ความสามารถในการแยกลักษณะของคน 2 กลุ่มได้ นั่นคือ แยกเป็นคนที่มีคุณลักษณะนั้นสูงกับคนที่มีคุณลักษณะนั้นต่ำ เช่น วัดความซื่อสัตย์ คนที่ได้คะแนนสูง แปลว่ามีความซื่อสัตย์มากส่วนคนที่ได้คะแนนต่ำ แปลว่าเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์น้อย ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) การหาค่าความ

เชื่อมั่นแบบหาความคงเส้นคงวาภายใน การหาค่าความเชื่อมั่นแบบนี้ สอบเพียงครั้งเดียวสามารถหาการกระจายของแต่ละข้อว่าเป็นอย่างไร และหาการกระจายของคะแนนร่วมทั้งหมดเป็นเท่าไร แล้วนำมาหาความเกี่ยวพันกัน ความเชื่อมั่นที่ใช้คือ โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson : KR-20) ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543) กล่าวว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง หมายถึง วัดได้ตรงตามทฤษฎี เครื่องมือวิจัยที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง หมายถึง เครื่องมือที่สามารถวัดคุณลักษณะได้ตรงตามโครงสร้างทฤษฎี จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการทำวิจัยดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อเป็นการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดย หาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและหาค่าความเชื่อมั่นและสร้างเกณฑ์ปกติ มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตที่กำลังศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,288 คน ภาคเรียนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ จำนวน 900 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ตามสาขาวิชาเอกทั้ง 12 วิชาเอก ได้แก่ การวัดและการประเมินทางการศึกษา การศึกษาปฐมวัย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์-เคมี วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ พลศึกษา ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ศิลปศึกษา สังคมศึกษา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คือแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิต ระดับปริญญาตรี เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ปัจจุบัน ใกล้ตัวเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรอบตัวนิสิต โดยให้ผู้ตอบสมมติตัวเองอยู่ในเหตุการณ์ในสถานการณ์นั้นจริง ถ้าพบเหตุการณ์นั้นจะทำอย่างไร เป็นจริงหรือไม่ สมเหตุสมผลหรือไม่ สามารถคิดต่างโดยใช้เหตุผลโต้แย้งได้อย่างไร กำหนดตัวเลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ โดยให้คะแนนเป็น 1 กับ 0 ให้คะแนน 1 คะแนนถ้าตอบคำถามข้อนั้นถูกและถ้าตอบคำถามผิดหรือเว้นว่างไว้หรือตอบเกินกว่า 1 คำตอบในข้อนั้น ๆ ให้ 0 คะแนน การคิดเชิงวิพากษ์ผู้วิจัยเลือกใช้ขั้นตอนตามแนวคิด วัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser) มาสร้างเป็นข้อคำถามในการวัดความสามารถย่อย ๆ มีอยู่ 5 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการอ้างอิงสรุปความจำนวน 10 ข้อ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น จำนวน 10 ข้อ 3) ความสามารถในการอนุมาน จำนวน 10 ข้อ 4) ความสามารถในการตีความ จำนวน 10 ข้อ และ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง จำนวน 10 ข้อ

3. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คือ ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหานำแบบวัดความทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญ รวม 7 ท่าน พิจารณาตรวจสอบเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด โดยตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความครอบคลุมตามนิยามเชิงปฏิบัติการความถูกต้องตามโครงสร้างและเนื้อหา ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.71 – 1.00

4. ทดลองใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ครั้งที่ 1 กับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 100 คน ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของยามาเน่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบหลายขั้นตอนเพื่อตรวจสอบค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ จากนั้นคัดเลือกข้อที่มีค่าถึงเกณฑ์ โดยพิจารณาข้อสอบที่มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป คัดเลือกข้อสอบที่ใช้ได้ เพื่อนำไปใช้ต่อ ผลพบว่ามีจำนวนข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ

5. ทดลองใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ครั้งที่ 2 กับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 400 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่น โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson : KR-20) จากนั้นทำเป็นแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้จริง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้าน และคะแนนรวมแต่ละด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-test correlation) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's product-moment correlation coefficient แล้วแปลงเป็นค่าฟิชเชอร์ซี (fishers'z : Z)

6. สร้างเกณฑ์ปกติ โดยการนำแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ที่เป็นตัวแทนประชากรแล้วนำผลคะแนนจากการสอบดังกล่าวมาสร้างเป็นเกณฑ์ปกติ ปรับขยายด้วยวิธีกำลังสองวิธีกำลังสองต่ำสุด

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลการพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ วัตสันและเกลเซอร์ มาปรับใช้ในการศึกษาครั้งกำหนดองค์ประกอบไว้ 5 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการอ้างอิงสรุปความ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ความสามารถในการอนุมาน 4) ความสามารถในการตีความ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง โดยกำหนดให้แต่ละด้านประกอบด้วยข้อสอบจำนวน 10 ข้อ รวมทั้งหมด 50 ข้อ

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พิจารณาโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้อง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน และมีเกณฑ์การพิจารณาดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ผลการพิจารณาความสอดคล้อง พบว่า แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ทั้งฉบับมีทั้งหมด 50 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ นำไปใช้ ส่วนอีก 20 ข้อมีค่าน้อยกว่า 0.70 ตัดออก ดังนั้นข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 1 จำนวน 30 ข้อ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพด้านความยากและอำนาจจำแนกของข้อสอบ การทดลองครั้งที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบด้านความยากและอำนาจจำแนก ครั้งที่ 1 ของข้อสอบจำนวน 30 ข้อ พบว่า คุณภาพด้านความยากง่าย มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.96 โดยมีข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 จำนวน 21 ข้อ ส่วนอีก 9 ข้อมีค่ามากกว่า 0.80 คุณภาพด้านอำนาจ

จำแนก มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -0.33 ถึง 0.77 โดยมีข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่าหรือเท่ากับ 0.20 จำนวน 25 ข้อ ส่วนอีก 5 ข้อ มีค่าน้อยกว่า 0.20 เมื่อพิจารณาข้อสอบที่ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้ง 2 ค่า มีจำนวนข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ 20 ข้อ

2.3. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นในการทดลองใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ครั้งที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพความเชื่อมั่นโดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson : KR-20) พบว่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.72 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.32 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

แบบวัด	n	k	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	SE_{mean}	r_{tt}
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์	400	20	20	18.72	2.32	0.12	0.83

2.4 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการอ้างอิงสรุปความ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ความสามารถในการอนุมาน 4) ความสามารถในการตีความ และ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง โดยแต่ละองค์ประกอบมีข้อสอบจำนวน 4 ข้อ ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ มีคะแนนรายข้อกับคะแนนความรายด้านสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.45-0.82 โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างระหว่าง 0.62 – 0.74 ซึ่งสูงกว่าระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้าน ของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

ด้าน	r_{xy}	Z	$\overline{Z}$	ความตรงเชิงโครงสร้าง
ความสามารถในการตีความ				
1.	0.80**	1.10	0.94	0.74
2.	0.72**	0.91		
3.	0.73**	0.93		
4.	0.67**	0.81		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้าน	r_{xy}	Z	$\bar{Z}$	ความตรงเชิงโครงสร้าง
ความสามารถอ้างอิงในการสรุปความ				
5.	0.59**	0.68	0.76	0.64
9.	0.61**	0.71		
16.	0.72**	0.91		
18.	0.63**	0.74		
ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง				
6.	0.54**	0.60	0.72	0.62
7.	0.54**	0.60		
8.	0.73**	0.93		
11.	0.64**	0.76		
ความสามารถในการอนุมาน				
10.	0.69**	0.85	0.78	0.65
12.	0.62**	0.73		
15.	0.78**	1.05		
17.	0.45**	0.49		
ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น				
13.	0.46**	0.50	0.72	0.62
14.	0.82**	1.16		
19.	0.61**	0.71		
20.	0.48**	0.52		

**sig≤.01

จากนั้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.73-0.80 โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างระหว่าง 0.76 ซึ่งสูงกว่าระดับปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

ด้าน	r_{xy}	Z	$\bar{Z}$	ความตรงเชิงโครงสร้าง
ความสามารถในการตีความ	0.78**	1.05	1.00	0.76
ความสามารถอ้างอิงในการสรุปความ	0.75**	0.97		
ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง	0.73**	0.93		
ความสามารถในการอนุมาน	0.80**	1.10		
ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น	0.74**	0.95		

2.5 เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผลการสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) โดยการนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ จำนวน 20 ข้อ ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 400 คน มาหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ แล้วนำค่าที่ได้ไปแปลเป็นคะแนนทีปกติ โดยการเปิดตารางพื้นที่ใต้โค้งปกติ แล้วนำค่าที่ได้มาปรับขยายความเป็นไปได้ของคะแนน โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด ผลพบว่า เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีคะแนนดิบระหว่าง 8-20 คะแนน และคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{21} ถึง T_{51} แบ่งเป็น 5 ช่วงระดับทักษะดังนี้

ระดับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์	ต่ำมาก	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
คะแนนทีปกติ	<27	27-32	33-38	39-44	≥45
คะแนนดิบ	<11	11-12	13-15	16-17	≥18

ตารางที่ 4 เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

คะแนนดิบ	คะแนนทีปกติ	คะแนนดิบ	คะแนนทีปกติ
20	51	10	26
19	48	9	23
18	46	8	21
17	43	7	18*
16	41	6	16*

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนทีปกติ	คะแนนดิบ	คะแนนทีปกติ
15	38	5	13*
14	36	4	11*
13	33	3	8*
12	31	2	6*
11	28	1	3*

*หมายถึงคะแนนส่วนที่ปรับขยาย

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอตามผลของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ วัตสันและเกลเซอร์ เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการอ้างอิงสรุปความ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ความสามารถในการอนุมาน 4) ความสามารถในการตีความ และ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง โดยแต่ละด้านมีจำนวนข้อสอบ 10 ข้อ รวมจำนวนข้อสอบทั้งหมด 50 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พบว่าคุณภาพภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในทุกด้าน ดังนี้

1.1 คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ โดยแบบวัดมีทักษะ 5 อย่าง จำนวน 50 ข้อ โดยแบ่งเป็นทักษะละ 10 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 7 ท่าน เมื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ อยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ ส่วนอีก 20 ข้อน้อยกว่า 0.70 นำข้อสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปนำไปใช้ สอดคล้องกับ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543) กล่าวเอาไว้ว่า ดัชนีความสอดคล้องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่คำนวณได้ค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จะถือได้ว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของทักษะนั้น

1.2 คุณภาพด้านความยากและอำนาจจำแนก จากการทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ที่ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงข้อคำถามจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาทดลองใช้ครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความยากง่าย และมีความยากอยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.96 โดยมีข้อสอบที่มีค่า

ความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 จำนวน 21 ข้อ ส่วนอีก 9 ข้อมีค่ามากกว่า 0.80 คุณภาพด้านค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง - 0.33 ถึง 0.77 โดยมีข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่าหรือเท่ากับ 0.20 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำนวน 25 ข้อ ส่วนอีก 5 ข้อ มีค่าน้อยกว่า 0.20 เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ของการหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกสามารถนำไปใช้ได้มีจำนวนข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 20 ข้อที่สามารถนำไปใช้ได้โดยแบ่งเป็นทักษะละ 4 ข้อคำถาม ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ได้เป็นแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ทั้งฉบับจำนวน 20 ข้อซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้สอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ว่า ค่าความยากควรอยู่ระหว่าง 0.2 - 0.8 และค่าอำนาจจำแนกที่ดีควรมีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้ใกล้เคียงกับ การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต1 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.52 สร้างโดย อรพิน พัฒนผล (2551)

1.3 คุณภาพด้านความเชื่อมั่น ตรวจสอบคุณภาพความเชื่อมั่นโดยโดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน พบว่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.72 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.32 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 สอดคล้องกับ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2555) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบทดสอบที่มีค่าความเชื่อมั่นได้ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้ใกล้เคียงกับ การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 1 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.82 สร้างโดย อรพิน พัฒนผล (2551) และสอดคล้องกับวิภาพร แก้วขวัญ (2560) ได้ศึกษาการสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 แสดงว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์มีค่าในทางบวกเข้าใกล้ 1 ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการทดสอบครั้งต่อไปได้

1.4 คุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้านและคะแนนรวมแต่ละด้านกับคะแนนทั้งฉบับ คำนวนค่าด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการอ้างอิงสรุปความ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ความสามารถในการอนุมาน 4) ความสามารถในการตีความ และ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง โดยแต่ละองค์ประกอบมีข้อสอบจำนวน 4 ข้อ ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้าน (rxy) และคะแนนรวมแต่ละด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (ryz) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันแล้วแปลงเป็นค่าฟิชเชอร์ซี พบว่า แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ มีคะแนนรายข้อกับคะแนน

ความรายด้านสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.45 - 0.82 โดยค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอยู่ระหว่าง 0.62 – 0.74 ซึ่งสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) และมีคะแนนรวมรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.73-0.80 โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ 0.76 ซึ่งสูงกว่าระดับปานกลาง (0.50) นั้นคือ แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง กล่าวได้ว่าการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเมื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรายด้าน และคะแนนรายด้านกับคะแนนทั้งฉบับ ถ้าข้อคำถามใดมีสหสัมพันธ์กับคะแนนสูงจะวัดสิ่งที่เป็นโครงสร้างของสิ่งนั้นได้และยังสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวไว้ว่าหากมีเครื่องมือที่สร้างขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงหรือสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างถือว่าวัดได้ตามคุณลักษณะหรือตามโครงสร้างนั้นได้

1.5 ผลการสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สำหรับนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยนำคะแนนจากการทดสอบเพื่อหาคุณภาพแปลงเป็นคะแนนทีปกติแล้วปรับขยายคะแนนทีปกติ และปรับขยายคะแนนทีปกติด้วยวิธีกำลังสองต่ำสุด เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ พบว่ามีคะแนนดิบระหว่าง 8-20 คะแนน และคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{21} ถึง T_{51} สอดคล้องกับ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530) ว่าแบบทดสอบใด ๆ ก็ตามมีน้อยที่ผู้ตอบจะได้คะแนนครอบคลุมทุกระดับคะแนน จึงจำเป็นต้องสร้างเกณฑ์ปกติจะต้องขยายขอบเขตทุกระดับคะแนนที่ได้จากการทดสอบให้กว้างออกไปครอบคลุมคะแนนทุกระดับของแบบทดสอบด้วยเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำแบบวัดไปใช้ควรศึกษารายละเอียดก่อนการนำใช้จริง และมีการชี้แจงผู้เข้าสอบอย่างละเอียดทุกครั้ง ระหว่างดำเนินการสอบผู้จัดสอบจะต้องอยู่กับผู้เข้าสอบตลอดเวลา เพื่อตอบข้อสงสัย

2. การนำเกณฑ์การแปลความหมายไปใช้กับกลุ่มอื่น ๆ จะต้องสร้างเกณฑ์ใหม่ที่สอดคล้องกับความสามารถของกลุ่มนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ เพื่อให้ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบแม่นยำมากขึ้น

2. ควรมีการจำลองใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์กับนิสิตกลุ่มอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัด

3. ควรขยายผลการนำแบบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ไปใช้ว่ามีทักษะอยู่ในระดับใด มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ต่างกันหรือไม่เมื่อผู้ตอบมีภูมิหลังต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). *การคิดเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพฯ: ซัลเซลมีเดียล้วน.

ชาลิณี เอี่ยมศรี. (2536). *การพัฒนาแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* .วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมณี. (2533). *การพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2540). *การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). *การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ :สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์ ประสานมิตร.

วิภาพร แก้วขวัญ. (2560). *การสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย*. 2560(1),47-58.

ศิริพงษ์ เศาภายน. (2553).*การวิจัยทางการศึกษา.* นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์.

อรพิน พัฒนผล. (2551). *การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต1*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

Academic Leadership of 21st Century School Administrators of Schools under the Office Songkhla Primary Educational Service Area 2

สิริฉัตร รัตนสุวรรณ์[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Sirichat Rattanasuwan[1*] and Traipuminr Tritrisaon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sirichat.rat001@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน กำหนดโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.990 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objective of this research was to investigate and compare academic leadership of 21st century school administrators of schools under the office Songkhla primary educational service area 2, classified by gender work experience and the school size. The sample was 95 individuals, which was selected based on Krejcie & Morgan's table. The sample was selected using stratified random sampling. Rating scale questionnaire was used as a research instrument with a reliability of 0.990. Data were analyzed using statistics, including percentage, mean, standard deviation (SD), t-test and F-test and Content Analysis.

The research findings indicated as follows:

1. The sample's opinions towards academic leadership of 21st century school administrators of schools under the office Songkhla primary educational service area 2for both overall and individual aspects were at the high level. When individual aspects were considered, an aspect with the highest mean was the development of curriculum to develop life skills, using technology to develop organizations, learning network development, transformational vision and work for learning achievement.

2 . The sample with different gender had different opinion towards academic leadership of 21st century school administrators of schools under the office Songkhla primary educational service area 2, transformational vision with a statistical significance level of .05.

3 . The sample with different work experience had different opinion towards academic leadership of 21st century school administrators of schools under the office Songkhla primary educational service area 2, the development of curriculum to develop life skills with a statistical significance level of .05.

4. The sample with different school size had indifferent opinion towards academic leadership of 21st century school administrators of schools under the office Songkhla primary educational service area 2 for both overall and individual aspects.

Keywords: Academic Leadership, School Administrators, 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทำให้นานาประเทศทั่วโลกต้องใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านความร่วมมือ และการแข่งขันด้านสินค้าและบริการ เพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของประเทศ เป็นเหตุผลสำคัญที่ทั่วโลกต้องเร่งพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพเทียบมาตรฐานสากลจึงเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นคุณภาพการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยตัวแปรที่สำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำทีมแห่งการเรียนรู้ มีความเป็นมืออาชีพ สามารถบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั่วทั้งองค์กร สร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม สามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันและภาพอนาคต มุ่งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และความสามารถในด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งผู้บริหารต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองและคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์การที่มุ่งผลลัพธ์ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสมและต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการในการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่นและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556, น. 6)

ทักษะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาด้วยกันทั้งหมด 5 กลยุทธ์ โดยกลยุทธ์ที่ 2 ได้กำหนดไว้ว่า พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ข้อที่ 1.ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทุก

ระดับการศึกษา ให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และข้อที่ 3 พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2, 2564, น. 45) ซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้อำนวยความสะดวก (Fascinator) เป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovation) เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหาร ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2551, น. 59)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พยายามพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาองค์กรให้มีความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาไว้ว่าผ่านการพัฒนาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการและสามารถส่งเสริมให้ครูบุคลากรทางการศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของชาติและหลักการจัดการเรียนรู้สามารถบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาให้ความสำคัญ และสามารถส่งเสริมให้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2553, น. 31)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาและขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษาที่จะส่งผลสู่คุณภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จะได้นำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 ของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สมหมาย อ่ำดอนกลอย (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีจึงเป็นภาระ ที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบ การทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กรให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ สนใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสมและต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียม เป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการตามกรอบแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามประเด็นของ The Wallace Foundation (2012), DoDEA 21 (2014), วิโรจน์ สารรัตนะ (2556), ศศิรดา แพงไทย (2559), ชัยยนต์ เพาพาน (2559) สามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

2. การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดภารกิจที่ไม่จำเป็น มีรายงานการตรวจวัดการปฏิบัติงานที่ชัดเจนโดยมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน มีระบบรายงานการปฏิบัติงาน มีเครื่องมือในการตรวจสอบและมีการติดตามระบบงาน

3. การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ มีการให้โอกาสผู้เรียนได้มีอิสระในการเลือกที่จะเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาในการพัฒนาผู้เรียนตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีอิสระและมีความสุขในการเรียน คำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ สามารถวัดคุณลักษณะผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับพฤติกรรมตามสภาพที่เกิดขึ้นจริง

4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้สื่อ CAI ช่วยสอนให้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นวิทยาการใหม่ๆจากอินเตอร์เน็ต มีการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ ICT บูรณาการเรียนรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดระบบและเผยแพร่ความรู้ มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มคนได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะร่วมกัน ทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง

กรอบแนวคิดที่ใช้การวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable)
ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร
1. เพศ ได้แก่ 1) ชาย 2) หญิง
2. ประสบการณ์การทำงาน ได้แก่
   1) น้อยกว่า 5 ปี
   2) 5 -10 ปี
   3) มากกว่า 10 ปี
3. ขนาดสถานศึกษา ได้แก่
   1) ขนาดเล็ก
   2) ขนาดกลางและขนาดใหญ่

→

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
1. การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
2. การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต
4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ และ อำเภอคลองหอยโข่ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 126 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของโดยการใช้ตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan,1970, pp.607-610) จำนวน 95 คน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีสุ่มตามสะดวก (convenience sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต 4) การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร และ 5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. นำหนังสือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ในการขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3. ดำเนินการเก็บข้อมูล ผ่านการใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 กำหนดส่งคืนภายใน 15 วัน

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. แบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และแปลความหมายตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2556, น. 121)

3. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 จำแนกตามตัวแปรเพศและขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ทดสอบค่าที (t-test)

4. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 จำแนกตามตัวแปร ประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Sheffe's Method)

5. วิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 โดยการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.95, SD = 0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต ($\overline{X}$= 4.02, SD = 0.96) รองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร ($\overline{X}$= 3.97, SD = 0.97) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ($\overline{X}$= 3.96, SD = 0.94) การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ($\overline{X}$= 3.95, SD = 1.10) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\overline{X}$= 3.87, SD = 0.98) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	SD	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	3.95	1.10	มาก
2. การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.87	0.98	มาก
3. การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต	4.02	0.96	มาก
4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร	3.97	0.97	มาก
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	3.96	0.94	มาก
รวม	**3.95**	**0.91**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามเพศ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ชาย n = 41		หญิง n = 54		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	3.65	1.29	4.17	0.88	-2.21*	.03
2. การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.70	1.06	3.99	0.90	-1.46	.15
3. การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต	3.97	1.06	4.05	0.89	-.41	.69
4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร	3.79	1.08	4.11	0.87	-1.61	.11
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	3.88	1.07	4.02	0.84	-.70	.49
รวม	3.80	1.04	4.07	0.79	-1.44	.15

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบรายคู่โดยวิธีทดสอบของ Scheffe’ ระหว่างประสบการณ์การทำงานกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต

ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต	$\bar{X}$	น้อยกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
น้อยกว่า 5 ปี	3.63		-0.71*	-0.44
5 – 10 ปี	4.34			0.27
มากกว่า 10 ปี	4.07			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		มากกว่า 10 ปี		F	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	3.62	1.27	4.21	0.77	4.00	1.11	1.80	.17
2. การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.50	1.26	4.12	0.61	3.94	0.91	2.66	.08
3. การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต	3.63	1.25	4.34	0.59	4.07	0.87	3.47*	.04
4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร	3.64	1.21	4.29	0.66	4.00	0.91	2.67	.08
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	3.68	1.22	4.19	0.64	4.00	0.88	1.81	.17
รวม	3.61	1.19	4.23	0.58	4.00	0.83	2.87	.06

3.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ขนาดเล็ก n = 41		ขนาดกลางและขนาดใหญ่ n = 54		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.06	0.97	3.88	1.17	.76	.45
2. การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.95	0.95	3.82	1.00	.61	.55
3. การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต	4.14	0.90	3.95	0.99	.90	.37
4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร	3.99	0.93	3.95	1.00	.19	.85
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	4.05	0.89	3.91	0.98	.73	.47
รวม	4.04	0.87	3.90	0.94	.69	.49

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ผลการประมวลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จากแบบสอบถามตอนที่ 3 โดยการเรียงลำดับความสำคัญเป็นรายข้อและจัดอันดับความถี่ในแต่ละด้านจากแบบสอบถามที่ได้คืน 95 ฉบับ มีผู้บริหารแสดงความคิดเห็นรวม 32 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 33.68 ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ดังนี้

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยลำดับแรก คือ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำอย่างแท้จริง รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องมีทักษะ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และนำความเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชามาเป็นแนวทางในการตัดสินใจ ตามลำดับ

2) ด้านการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยลำดับแรก คือ หาแนวทางในการลดงานเอกสาร และมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเน้นกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตามลำดับ

3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต โดยลำดับแรก คือ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนการสอนสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21 และปรับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ตามลำดับ

4) ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร โดยลำดับแรกคือ ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และพัฒนาความรู้กับบุคลากรเพื่อให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับงานวิชาการ ตามลำดับ

5) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยลำดับแรกคือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพและคิดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางวิชาการของครูและผู้บริหาร และนำความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจและหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์ และเทคนิคการบริหารระดับสูงจึงจะสามารถนำพาองค์กร สู่ความสำเร็จ ดังที่ Derick Meado (2016) ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 มีหลากหลาย ซึ่งผู้บริหาร จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องสามารถปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนากระบวนทัศน์ใหม่ๆให้เกิดขึ้นในองค์กร ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้มีเทคนิคใหม่ๆ พัฒนาหลักสูตรส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับเกตุสุดา กิ้งการจร (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสังคมได้มีการยอมรับความแตกต่างกันระหว่างเพศมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งเพศหญิงและเพศชายต่างก็มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสตรีหรือผู้บริหารผู้ชายก็มีความสามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนกัน ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับงานที่ปฏิบัติ แต่เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน ที่จะต้องปรับเปลี่ยนการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างเต็มที่จากทุกฝ่ายและทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับฉัตรสุดา อมรชาติ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์การทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสูตรที่จะทำให้เกิดการบูรณาการทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดสถานศึกษาไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพราะไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ ก็มีการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2553, น. 10) ได้กล่าวว่า งานด้านวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาและหลักการบริหารงานด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งเพื่อให้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับธนชัย อุ่นอ้วน (2564) ได้วิจัย

เรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมทุกด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในด้านการมีวิสัยน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าด้านอื่น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน มีการปรับเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในศตวรรษที่ 21

2. จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง โดยมุ่งเน้นทักษะการแก้ปัญหา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ เพื่อให้เกิดการบูรณาการทักษะชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ.* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

เกตุสุดา กิ้งการจร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ฉัตรสุดา อมรชาติ. (2558). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์). สืบค้น 21 กรกฎาคม 2564. จาก http://conference.edu.ksu.ac.th/file/20160809_2488101126.pdf.

ธนชัย อุ่นอ้วน. (2564). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1.* กรุงทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิดทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์. (2551). *เทคนิคบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.* (ออนไลน์). สืบค้น 21 กรกฎาคม 2564. จาก http://jfklib.oas.psu.ac.th/opac.

สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564.* (ออนไลน์). สืบค้น 21 กรกฎาคม 2564. จาก http://www.ska2.go.th/home/data/report/25630519_142542_9037.

สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17.* การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศศิรดา แพงไทย. (2559). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.*วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 6(1),7-11.

Derick Meado, (2016). The Role of the Principal in Schools. Retrieved July 21, 2021, from http://teaching.about.com/od/admin/tp/Role-Of-The-Principal.html.

DoDEA 21, (2014). *Instructional Leadership: Self-Assessment and Reflection Continuum.*

Hallinger, P. & Murphy, J. (1985). *Assessing the Instructional Management Behavior of Principals.* Chicago: The University of Chicago.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement,* 30(3), 607-610.

The Wallace Foundation. The school principal as leader: Guiding schools to better teaching and learning. Retrieved July 21, 2021, http://www.wallacefoundation.org /knowledge-center/school-leadership/effective-principal leadership/Pages /TheSchoolPrincipal-as-Leader-Guiding-Schools-to-Better-Teaching-and-Learning.aspx.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

Ethical Leadership of School Administrators Under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3

กมลชนก ราชสง[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Kamonchanok Ratchasong[1*] and Traipuminr Tritrisaon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Kamonchanok.rat043@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาที่บริหาร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 152 โรงเรียน รวม 1,961 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นและชนิดสัดส่วน ตามจำนวนอำเภอ จากนั้นใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พบว่า ด้านความเป็นพลเมืองดี ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพนับถือ ด้านความรับผิดชอบและด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ และด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาที่บริหารที่ต่างกันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม,จริยธรรม

Abstract

The objective of this research was to study the level of ethical leadership of school administrators under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3 and to compare ethical leadership of school Administrators under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3. Which were categorized by gender, age, and size of school. The population of research were teachers under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3 152 schools, totaling 1,961 people. The sample size consisted of 322 teachers using Krejcie & Morgan tables and The instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test and one-way analysis of variance. The results of the study were as follows. Ethical leadership of school administrators under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3 had ethical leadership in overall picture at a highest level. When considering each aspect, it was found that good citizen, honesty, fairness, respect, responsibility and participation were highest. And trust was high. The comparison results of ethical leadership of school administrators under Suratthani Primary Educational Service Area Office 3 showed that gender, age and size of school that no significant difference
Keywords: ethical leadership, ethical

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับโดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะการแข่งขันปัจจุบัน ประกอบกับผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลง ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม ไม่ประพฤติตามจริยธรรม ทำให้สังคมเกิดวิกฤต จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารบุคลากร หน่วยงาน และองค์การได้ในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานสถาบันการศึกษาที่ต้องทำหน้าที่ผลิตอนาคตของชาติออกสู่สังคมและเป็นแบบที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อรับใช้สังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษาที่มีความเข้าใจตระหนักถึงภาวะผู้นำและมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” นอกจากนี้เมื่อต้องเผชิญกับประเด็นปัญหาจริยธรรมในสถานศึกษาด้วยแล้ว สามารถแสดงออกถึงการตัดสินใจและใช้เหตุผลทางจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์นั้น ซึ่งจะสามารถนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จได้

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสถาบันการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา และเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถภาพ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั่นคือ “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการศึกษาและทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมการแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งที่น่าสนใจและนำไปสู่การค้นหาแนวทาง มาตรการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาในยุคการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ซึ่งในการบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำาเชิงจริยธรรมที่เป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อความสำเร็จนี้เช่นกัน ประกอบกับผู้บริหารการศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีความจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจเสมอ สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจริยธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน การสอนภายใต้จรรยาบรรณวิชาชีพ ในสิ่งที่ดีงามทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น ซึ่งมีความสำคัญต่อวิชาชีพเป็นทั้ง กระบวนการและพฤติกรรม ที่สามารถสอนและเรียนรู้ได้ การมีแบบอย่างที่ดี การปรับเปลี่ยน การจัดการเรียนการสอน และการให้แรงเสริมที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรม เพื่อให้เป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีในอนาคต จะสามารถสร้างและขับเคลื่อนสถานศึกษาไปในทางที่ดีได้ ชุติมา รักษ์บางแหลม (2559, น.168-180)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการครู หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านวัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิต รวมถึงความแตกต่างในด้านความคิด และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วยโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเกิดความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะร่วมปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์จึงเป็นเรื่องยาก ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามกฎ ระเบียบ และผลสัมฤทธิ์ของงาน ไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และข้าราชการครูมีภาระงานมาก อีกทั้งยังไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้บริหารที่เป็นการแสดงออกถึงการเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งอาจส่งผลต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารในด้านความยุติธรรมทำให้การยอมรับและความไว้วางใจของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อนำเอาผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อเสนอแนะแนวทาง เพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาและกระตุ้นศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มาใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กร รวมไปถึงการพัฒนาระบบการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่ามีแนวคิดและตัวแบบเชิงทฤษฎีของนักวิชาการมากมายเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์พบว่าคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความไว้วางใจ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความเป็นพลเมืองดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของปัทมา แคนยุกต์ (2554, น. 23) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นรูปแบบของผู้นำที่ยกระดับความประพฤติตนและความปรารถนาเชิงจริยธรรมของทั้งผู้นำและผู้ตามให้สูงขึ้น และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่ายอำนาจของผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อทำให้ผู้ตาม เกิดความไม่พึงพอใจต่อสภาพเดิม เกิดความขัดแย้งระหว่างค่านิยมกับวิธีปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกผู้ตามให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิมนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่สูงขึ้น ซึ่งลักษณะและพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของปีเตอร์ จี นอร์ทเฮาส์ (2003, น.97-99) ประกอบด้วยการให้ความเคารพผู้อื่น การบริการผู้อื่น การแสดงถึงความเที่ยงธรรม ยืนหยัดความซื่อสัตย์ และสรรสร้างความเป็นทีมงาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 1) การให้ความน่าเคารพผู้อื่น 2) การบริการผู้อื่น 3) การแสดงถึงความเที่ยงธรรม 4) ยืนหยัดความซื่อสัตย์ และ5) สรรสร้างความเป็นทีมงาน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557, น. 345) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่ามี 5 ประการได้แก่

1. มีความเคารพผู้อื่นผู้นำที่แสดงความเคารพผู้อื่นคือผู้นำที่เข้าใจถึงความเป็นมนุษย์เปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นโดยแสดงให้เห็นถึงความเข้าอกเข้าใจและการอดทนรับฟังมุมมองที่แตกต่างได้การปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในลักษณะนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นำมีความเคารพต่อความเชื่อทัศนคติและค่านิยมของผู้ตามการให้การบริการต้องปฏิบัติต่อการตัดสินใจและค่านิยมของผู้อื่นด้วยความเคารพ

2. ให้บริการผู้อื่น ผู้นำต้องไม่มุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองแต่มุ่งให้มีประโยชน์ของผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรผู้นำต้องให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพของบุคลากรเป็นสิ่งแรกมากกว่าการบรรลุแผนการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เน้นการบริการผู้อื่นของผู้นำสามารถสังเกตได้จากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การมอบอำนาจการสอนงานการสร้างทีมและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี เป็นต้น

3. มีความยุติธรรมผู้นำให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นเรื่องของความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมเมื่อปฏิบัติต่อผู้อื่นผู้นำต้องไม่ให้สิทธิพิเศษแก่ใครเป็นพิเศษแต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมแต่ถ้ามีการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่แตกต่างกันผู้นำต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนและเหตุผลนั้นต้องอยู่บนค่านิยมทางศีลธรรม

4. ซื่อสัตย์ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้นำไม่ซื่อสัตย์ก็จะทำให้ผู้นำขาดความน่าเชื่อถือในสายตาคนอื่นนอกจากนี้ผู้นำต้องไม่โกหกบุคคลอื่นเพราะการโกหกจะทำลายความสัมพันธ์และความไว้เนื้อเชื่อใจที่มีระหว่างผู้นำและผู้ตาม

5. ช่วยสร้างชุมชนผู้นำต้องนำกลุ่มไปสู่การบรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายทั้งของผู้นำและผู้ตามไม่ใช่การตอบสนองความต้องการของตนผ่านบุคคลอื่นผู้นำต้องค้นหาเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายทั้งองค์กรชุมชนและสังคม

Josephson (2009, น. 65) ได้กล่าวเสาหลักคุณลักษณะ 6 ประการของบทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (The six pillars of character) ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ความไว้วางใจ (Trust)

2) ความเคารพ (Respect)

3) ความรับผิดชอบ (Responsibility)

4) ความยุติธรรม (Fairness)

5) ความเอื้ออาทร (Caring)

6) ความเป็นพลเมืองดี (Citizenship)

National Centre for Ethics in Health Care (2005, น. 112) ได้กล่าวว่า บทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นความสำคัญที่จะปฏิบัติโดยทันทีด้วยการยกระดับคุณภาพทางจริยธรรมบนสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมขององค์การ ผู้นำจะต้องแสดงบทบาทในการสร้างสรรค์ ดำรงไว้และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรด้วยวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง การทำกิจกรรมการสนับสนุนและการชมเชยในสิ่งที่ดีส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเชิงจริยธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเชิงจริยธรรม และผสานจริยธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายในองค์การ โดยบทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1) ความไว้วางใจ

2) มีความเคารพให้สิทธิผู้อื่น

3) การมีความเอื้ออาทรกัน

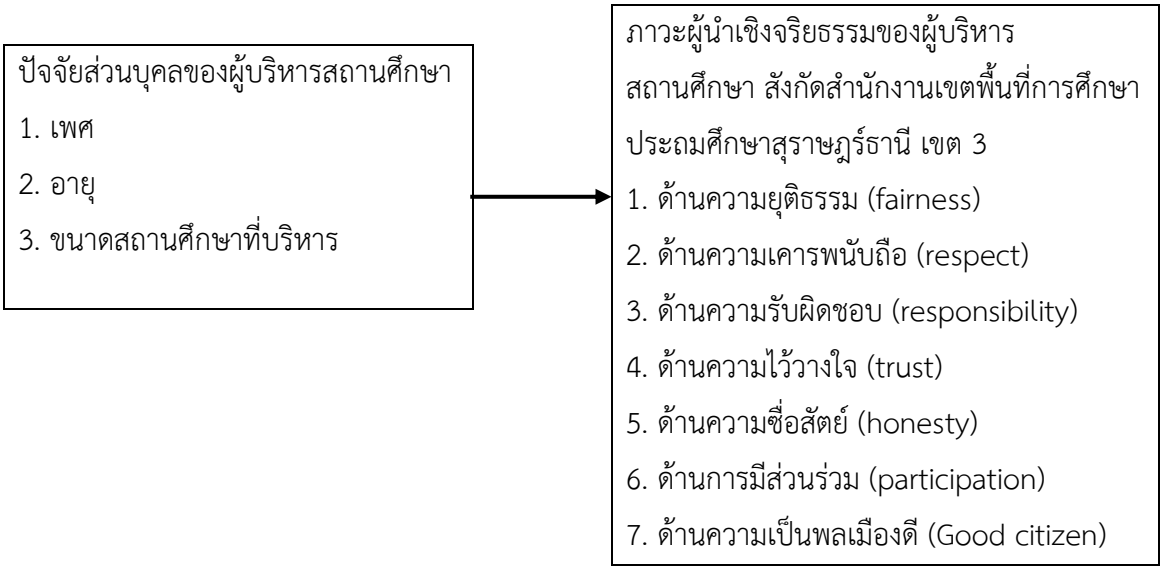
4) ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทา

5) ความยุติธรรม

6) ความร่วมมือ

7) มีความเป็นพลเมืองดี

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ครอบคลุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย จำนวน 33 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการใช้ตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและชนิดสัดส่วน ตามจำนวนอำเภอ จากนั้นใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 322 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาที่บริหาร ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 7 ด้าน 1. ด้านความยุติธรรม 2. ด้านความเคารพนับถือ 3. ด้านความรับผิดชอบ 4. ด้านความไว้วางใจ 5. ด้านความซื่อสัตย์ 6. ด้านการมีส่วนร่วม 7. ด้านความเป็นพลเมืองดี

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหาร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาที่บริหาร

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งได้สังเคราะห์มาจากการศึกษางานวิจัยที่

เกี่ยวข้องของซึ่งประกอบด้วย ด้านความซื่อสัตย์,ด้านความยุติธรรม,ด้านความไว้วางใจ,ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความเคารพนับถือ ด้านความรับผิดชอบ และการเป็นพลเมืองดี จำนวน 35 คำถาม

5. การสร้างเครื่องมือ ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ Ponnu and Tennakoon (2009, หน้า 45) เพื่อนำข้อมูลมากำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ดำเนินการแก้ไขตามแนวทางที่ถูกต้อง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ทุกข้อ ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์เอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .986

6. ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบ ซึ่งได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่ากำหนดไว้ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556, น. 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 - 5.00 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 - 4.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 - 3.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 - 2.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. เปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยสถิติที (t – test) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Anova) และได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.21 อายุระหว่าง 36-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.89 และบริหารสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 85.71

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นพลเมืองดี รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพนับถือ และด้านความ ด้านการมีส่วนร่วม ส่วนด้านความไว้วางใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวม (n=322)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับในการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.1 ด้านความซื่อสัตย์	4.56	0.58	มากที่สุด
1.2 ด้านความยุติธรรม	4.55	0.59	มากที่สุด
1.3 ด้านความไว้วางใจ	4.49	0.59	มาก
1.4 ด้านการมีส่วนร่วม	4.50	0.57	มากที่สุด
1.5 ด้านความเคารพนับถือ	4.54	0.55	มากที่สุด
1.6 ด้านความรับผิดชอบ	4.54	0.59	มากที่สุด
1.7 ด้านความเป็นพลเมืองดี	4.57	0.57	มากที่สุด
รวม	**4.52**	**0.56**	**มากที่สุด**

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความไว้วางใจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความเคารพนับถือ และด้านความเป็นพลเมืองดี ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามเพศ (n=322)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p
	ชาย (n=141)		หญิง (n=181)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความซื่อสัตย์	4.546	0.541	4.569	0.607	-.353	0.382
2. ด้านความยุติธรรม	4.574	0.538	4.536	0.637	0.576	0.070
3. ด้านความไว้วางใจ	4.482	0.543	4.503	0.620	-0.311	0.188
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.482	0.556	4.519	0.573	-0.583	0.711
5. ด้านความเคารพนับถือ	4.525	0.529	4.547	0.572	-0.356	0.356
6. ด้านความรับผิดชอบ	4.567	0.525	4.519	0.629	0.730	0.041*
7. ด้านความเป็นพลเมืองดี	4.589	0.522	4.552	0.600	0.568	0.084
รวม	**4.538**	**0.406**	**4.535**	**0.497**	**0.510**	**0.510**

*p≤ .05

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามอายุ (n=322)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.985	0.492	1.476	0.230
	ภายในกลุ่ม	319	106.394	0.334		
	ภาพรวม	321	107.379			
ด้านความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.717	0.858	2.448	0.088
	ภายในกลุ่ม	319	111.886	0.351		
	ภาพรวม	321	113.602			
ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.556	0.778	2.279	0.104
	ภายในกลุ่ม	319	108.931	0.341		
	ภาพรวม	321	110.488			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.130	0.065	0.203	0.816
	ภายในกลุ่ม	319	102.366	0.321		
	ภาพรวม	321	102.497			
ด้านความเคารพนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.105	0.052	0.171	0.843
	ภายในกลุ่ม	319	97.948	0.307		
	ภาพรวม	321	98.053			
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.817	0.408	1.193	0.305
	ภายในกลุ่ม	319	109.158	0.342		
	ภาพรวม	321	109.975			
ด้านความเป็นพลเมืองดี	ระหว่างกลุ่ม	2	0.642	0.321	1.000	0.369
	ภายในกลุ่ม	319	102.355	0.321		
	ภาพรวม	321	102.997			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**0.451**	**0.226**	**0.707**	**0.494**
	ภายในกลุ่ม	**319**	**101.850**	**0.319**		
	ภาพรวม	**321**	**102.301**			

4. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่บริหาร พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่บริหาร พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่บริหาร (n=322)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.747	0.374	1.118	0.328
	ภายในกลุ่ม	319	106.632	0.334		
	ภาพรวม	321	107.379			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.248	0.624	1.772	0.172
	ภายในกลุ่ม	319	112.354	0.352		
	ภาพรวม	321	113.602			
ด้านความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.115	0.058	0.167	0.847
	ภายในกลุ่ม	319	110.372	0.346		
	ภาพรวม	321	110.488			
ด้านการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.093	0.047	0.145	0.865
	ภายในกลุ่ม	319	102.404	0.321		
	ภาพรวม	321	102.497			0.390
ด้านความเคารพนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.577	0.289	0.945	
	ภายในกลุ่ม	319	97.475	0.306		
	ภาพรวม	321	98.053			
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.648	0.324	0.945	0.390
	ภายในกลุ่ม	319	109.327	0.343		
	ภาพรวม	321	109.975			
ด้านความเป็นพลเมืองดี	ระหว่างกลุ่ม	2	0.272	0.136	0.422	0.656
	ภายในกลุ่ม	319	102.725	0.322		
	ภาพรวม	321	102.997			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	2	0.329	0.164	0.514	0.599
	ภายในกลุ่ม	319	101.973	0.320		
	ภาพรวม	321	102.301			

สรุปและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก่อนที่จะเข้าไปรับตำแหน่งและปฏิบัติงานจริงในสภานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานที่ดีตามมาตรฐานตำแหน่งงานเพื่อได้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทางราชการ โดยการจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แนวทางในการบริหารงานในสถานศึกษาและมีการนิเทศติดตาม

ประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัด จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับสูง โดยผลการศึกษาในข้อมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิกา กรีธาพล (2560: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 พบว่า ภาวผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับภานุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นพลเมืองดี รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านและการมีส่วนร่วม ในด้านความไว้วางใจอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคล พบว่า เพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาที่บริหารต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าภาครัฐให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาของประเทศไทยในระดับต้นอันเนื่องจากระบบการศึกษาที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ประชากรของประเทศมีความรู้ความสามารถที่จะแข่งขันกับต่างประเทศได้ ซึ่งนั่นหมายถึงการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาประเทศประกอบกับการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศด้วย และสิ่งเหล่านี้เกิดจากการบ่มเพาะจากสถานศึกษาที่ผู้นำของสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูเพื่อสร้างวัฒนธรรมขององค์กรให้เห็นเป็นรูปธรรม เกิดความเชื่อถือกับผู้เรียนและความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองรวมไปถึงองค์กรภายในที่จะสร้างจริยธรรมอันดีงาม โดยการดำเนินงานผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการเศรษฐกิจพอเพียง และค่ายคุณธรรมสำหรับนักเรียน ซึ่งโครงการและกิจกรรมดังกล่าวจะมีหน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่นิเทศติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 แต่ละแห่งอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้สถานศึกษาที่มีเพศ อายุ และขนาดสถานศึกษาที่บริหารต่างกันจึงมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคลทุกด้านของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2.1 เพศ จากการศึกษาในรายข้อ พบว่า ผู้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีเพศต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนาได้ตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากการความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมที่มาจากจิตใต้สำนึกเป็นพื้นฐานเมื่อผ่านกระบวนการอบรมเพื่อบ่มเพาะความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมให้มีมากขึ้น ดังนั้น เพศ จึงไม่เป็นตัวแปรที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งทำให้ผู้สถานศึกษาที่มีเพศต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.2 อายุ จากการศึกษาในรายข้อ พบว่า ผู้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีอายุต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจากผลการวิจัย พบว่า ผู้สถานศึกษาส่วน มีอายุ 41-50 ปี ซึ่งสังเกตได้ว่าผู้สถานศึกษามีช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการบริหารสถานศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ช่วงอายุของผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมทำให้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.3 ขนาดสถานศึกษาที่บริหารจากการศึกษาในรายข้อ พบว่า ผู้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่บริหารสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าระเบียบขั้นตอนในการปฏิบัติราชการในการบริหารสถานศึกษาเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดต้องดำเนินการตามไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกลาง หรือขนาดใหญ่ ส่งผลให้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ชุติมา รักษ์บางแหลม, เอกรินทร์ สังข์ทอง, ชวลิต เกิดทิพย์ และชิดชนก เชิงเชาวน์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม: หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 8 (1), 168-180.

ชยัเสฏฐ พรหมศรี. (2557).์ ภาวะผู้นำร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

ธนิกา กรีธาพล. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสาหรับการวิจัย เล่ม1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาส์น.

ปัทมา แคนยุกต์. (2554). รูปแบบการสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตร พยาบาลศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคใต้. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภานุวัฒน์ บุญธัญกิจ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Josephson Institute of Ethics (2009). Ethical Leadership Outcomes Student Leader Learning Outcomes (SLLO) Project [Online]. Available from: http://www.ethicaledge.com/Components%20of%20Ethical%20Leadership%20July%2001.pdf. [2021, Jun 16].

National Centre for Ethics in Health Care. (2005). Ethical Leadership Toolkit a Manual for the Ethical Leadership Coordinator [Online]. Available from : http://www.ethics.va.gov/ integratedethics/ELC.asp. [2021, Jun 28].

Northouse. (2003). Leadership Theory and Practice (3rded). Western Michigan University: SAGE Publications. Perri, D. F., Callanan, G. A., Ombudsman, Q. (2007). Good Decisions Make Good Sense [Online]. Leadership Theory and Practice (3rded). Western Michigan University: SAGE Publications. Perri, D. F., Callanan, G. A.,

Ponnu and Tennakoon. (2009). The Association Between Ethical Leadership and Employee Outcomes the Malaysian Case [Online]. Available from: http://ejbo.jyu.fi/pdf/ejbo_vol14_no1_pages_21-32.pdf. [2021, Jun 20].

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่

The role of school administrators in enhancing teacher performance motivation and educational personnel Private secondary school under the Krabi Provincial Office of Private Education Promotion

ฝาริด หมันหลี[1*] และนิรันดร์ จุลทรัพย์[2]

Farid Manlee[1*] and Niran Chullasap[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Farid.man075@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและประมวลข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 606 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง 241 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.67-1.00 และเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.923 และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งหมด 6 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์

ทำงานและขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ มีประเด็นสำคัญได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนครูให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และควรให้การยอมรับผลการปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดนโยบายเป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงาน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการและได้รับเงินเดือนตามผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และค่าครองชีพในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, แรงจูงใจ

Abstract

This research aims to study Compare and compile recommendations to find guidelines for the development of the role of school administrators in enhancing the motivation for the performance of teachers and educational personnel. Private secondary school under the Krabi Provincial Office of Private Education Promotion Classified by educational background Work experience and size of the school. with a total population of 606 people and a sample of 241 people using a stratified random sampling method according to the size of the school. The content validity values ranged from 0.67-1.00 and the questionnaire instrument had confidence values. 0.923 and an interview form with a total of 6 experts. Data were collected using Google form. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. T-value and F-value test. The results of the research were as follows: 1) The role of the school administrators in enhancing the motivation for the performance of teachers and educational personnel. 2) The role of the school administrators in enhancing the motivation for the performance of teachers and educational personnel. Private secondary school under the Krabi Provincial Office of Private Education Promotion Classified by educational background The overall work experience and the size of the school were not different. 3) Guidelines for the development of roles of school administrators in enhancing motivation for the performance of teachers and educational personnel Private secondary school under the Krabi Provincial Office of Private Education Promotion There are important issues: School administrators should encourage

teachers to have good relationships between colleagues and supervisors. and should accept the teacher's performance in the performance and school administrators should set clear and appropriate policies, goals, and educational development plans for policy-making and operational goals. Allocate sufficient budget to meet the needs and receive salary according to the performance in accordance with the economic conditions. Society and current cost of living
Keywords: School administrators, motivation.

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นของมนุษย์และมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน การศึกษาช่วยให้คนเราได้พัฒนาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านจิตใจ หรือด้านอื่น ๆ การศึกษาเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์เพราะทั้งชีวิตเราสามารถใช้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ และตลอดชีวิตของคนเราจะต้องเรียนรู้ไปตลอดจึงทำให้รู้ว่าการศึกษาที่จริงแล้วมีความสำคัญต่อชีวิตของคนทุกคน เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีพระราชดำรัสว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมืองให้ความเก่งเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อำนวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์”

ในระบบการศึกษา ครูเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาและเป็นทรัพยากรบริหารที่สำคัญที่สุด ครูซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่งในโรงเรียนทั้งโรงรัฐและโรงเรียนเอกชน เพราะครูเป็นผู้ที่ทำงานให้กับหน่วยงานทางการศึกษาหรือโรงเรียน รับใช้ชาติบ้านเมืองโดยการปฏิบัติหน้าที่ตามกลไกของรัฐ มีบทบาทที่หนุนนำนโยบายรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพความรู้ คุณภาพชีวิตชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับนักเรียน เพื่อส่งผลถึงประเทศเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจและการเมือง

บทบาทของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยการสร้างแรงจูงใจอันจะส่งผลให้องค์การสามารถดำเนินกิจกรรมและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากคนเรามีคุณภาพชีวิตในการทำงานดี จะสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สามารถปรับปรุงผลผลิตได้ โดยมีความพร้อมทั้ง ทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งการสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน (นงลักษณ์ เพิ่มชาติ 2551, น.8-9) กล่าวคือ ความสุขที่เกิดจากการได้ทำในสิ่งที่ดีกว่า และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป็นที่ชื่นชมในองค์กรนับเป็นการบริหารด้านค่าตอบแทน และสวัสดิการ คือ ความต้องการทางกาย และความมั่นคงในชีวิต

จังหวัดกระบี่ มีโรงเรียนเอกชนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 22 โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา 606 คน ซึ่งครูที่อยู่ในสังกัดโรงเรียนเอกชนจะไม่ได้รับผลตอบแทนเท่ากับข้าราชการครู ทำให้ครูของโรงเรียนที่สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีการเปลี่ยนงานเพื่อที่จะสนองความต้องการในด้านของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อความสุขทางด้านร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมกับการดำรงชีพในปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนเนื่องจากการเปลี่ยนครู หรือบุคลากรเป็นประจำ เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดลง ควรหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการเสริมสร้างแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ ให้ครูและบุคลากรมีกำลังใจที่ดีในการทำงานเพื่อการพัฒนาคนและองค์กรต่อไป

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตดี ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีการพัฒนาเพิ่มมากยิ่งขึ้น เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาหลักการและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่ โดยการสร้างแรงจูงใจเพื่อที่จะพัฒนาการทำงานของครูให้ดีขึ้นได้ ซึ่งผลจากการศึกษาจะช่วยให้ทราบถึงแรงจูงใจที่สามารถนำไปเป็นการเสริมแรงให้ครูมีกำลังใจในการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในปัจจุบันการที่จะทำให้มนุษย์อยากทำงานจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเป็นสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นมนุษย์ให้เกิดความอยากที่จะทำงานทั้งนี้ เนื่องจากแรงจูงใจมีความสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทำให้เกิดความสนใจ การเลือกและกำหนดให้ตนเองแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา 2) ทำให้พฤติกรรมเกิดพลังงานเร้าให้มีกิจกรรม 3) นำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมาย (สมพงษ์ เกษมสิน, 2553, น.87) จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจมีนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจหลายท่านที่สำคัญ ได้แก่ สุราลัย ป้องแพง (2558, น.85-87) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่วงก์

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป มีแรงจูงใจสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กชพรพรรณ สุทธิหิรัญพงศ์ (2562, น.60-61) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา จำแนกตามวิทยฐานะ ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลาต่างกันทั้งในภาพรวม และรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เรย์ (Ray, 1987, pp. 24-A อ้างถึงใน ศิริวรรณ อินทสโร, 2560, น. 59) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประกอบภายใน (ปัจจัยจูงใจ) กับองค์กรภายนอก (ปัจจัยค้ำจุน) กับความพึงพอใจในงานของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายกิจการนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจในงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ในวิทยาลัยชุมชนแมสซาจูเซท การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 156 คน ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่าองค์ประกอบสำคัญที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน คือลักษณะของงาน รองลงมา ได้แก่ ค่าจ้าง การปกครองบังคับบัญชา โอกาสก้าวหน้า เพื่อนร่วมงาน ความมั่นคง และเรื่องทั่ว ๆ ไป องค์ประกอบภายในและองค์ประกอบภายนอก มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานทุกระดับอย่างมีนัยสำคัญ เซอร์จิโอแวนนี (Sergivanni, 1973, pp. 119 อ้างถึงใน พรศิลป์ ศรีเรื่องไร, 2553, น. 29) ศึกษาจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน และเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เรื่อง องค์ประกอบที่ส่งผลความ

พึงพอใจและความไม่พอใจในการทำงานของครูในเขตมลรัฐนิวยอร์ก โดยการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนและชุมชน จำนวน 3,382 คน พบว่า ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานและไม่พึงพอใจในการทำงาน มีความอิสระแก่กัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจเป็นสิ่งที่สร้างความพึงพอใจในงานให้เกิดขึ้นได้ โดยการศึกษาแรงจูงใจตามแนวคิดและทฤษฎีของเฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg, 1959, pp. 113-115) ซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจ 2 ด้าน คือ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมานและคุณภาพ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ จำนวน 22 โรงเรียน จำนวนครูและบุคลากร 606 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 241 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี การจูงใจของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959, pp. 44-49) ประกอบด้วย 1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) 6 ประการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของงาน 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ความรับผิดชอบ และ 5) ความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน 6) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต 2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) 6 ประการ ซึ่งเป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ ประกอบด้วย 1) นโยบายและการบริหารงานขององค์กร 2) วิธีการปกครองบังคับบัญชา 3) สภาพการทำงาน 4) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 5) ความเป็นอยู่ส่วนตัว 6) ค่าตอบแทน ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้น้ำหนักคะแนนตาม แนวทางการสร้างเครื่องมือของลิเคอร์ท (Likert) การตรวจสอบความให้ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แต่ละข้อของแบบสอบถาม เท่ากับ ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ทุกข้อ นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .923

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์หาค่าความถี่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Samples) วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน รายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ จากการวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ในภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ปัจจัยจูงใจ	4.45	0.53	มาก
2. ปัจจัยค้ำจุน	4.41	0.54	มาก
รวม	**4.43**	**0.54**	**มาก**

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา รายละเอียดตามตารางที่ 2 ที่ 3 และที่ 4

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากร ทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	sig
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ปัจจัยจูงใจ	4.46	0.28	4.36	0.26	1.51	0.13
2. ปัจจัยค้ำจุน	4.42	0.25	4.32	0.23	1.72	0.09
รวม	**4.44**	**0.26**	**4.43**	**0.24**	**1.66**	**0.10**

ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	ประสบการณ์ทำงาน				t	sig
	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ปัจจัยจูงใจ	4.44	0.29	4.46	0.27	0.55	0.59
2. ปัจจัยค้ำจุน	4.40	0.25	4.42	0.25	0.82	0.41
รวม	**4.44**	**0.26**	**4.43**	**0.24**	**0.70**	**0.48**

ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	ขนาดของสถานศึกษา					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัจจัยจูงใจ	4.44	0.28	4.45	0.29	4.45	0.28
2. ปัจจัยค้ำจุน	4.41	0.25	4.42	0.25	4.41	0.25
รวม	**4.42**	**0.26**	**4.44**	**0.26**	**4.43**	**0.26**

ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา มากกว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเล็กและขนาดใหญ่

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ปัจจัยจูงใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.00	2.00	0.00	0.02	0.98
	ภายในกลุ่ม	18.65	239.00	0.08		
	รวม	18.65	241.00			
2. ปัจจัยค้ำจุน	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2.00	0.00	0.05	0.95
	ภายในกลุ่ม	14.79	239.00	0.06		
	รวม	14.80	241.00			
	ระหว่างกลุ่ม	**0.00**	**2.00**	**0.00**	**0.03**	**0.97**
รวม	**ภายในกลุ่ม**	**15.68**	**239.00**	**0.07**		
	รวม	**15.68**	**241.00**			

ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจูงใจมีอิทธิผลต่อผลผลิต ผลิตผลของงานจะมีคุณภาพดี มีปริมาณมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจูงใจในการทำงานสอดคล้องกับแนวคิดของสุราลัย ป้องแพง (2558, น.85-87) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านปัจจัยจูงใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัจจัยจูงใจเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติส่งผลประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของพงศพัศ ทองคำ (2559, น.75-79) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราชประชาสมาสัยฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราชประชาสมาสัยฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ ปัจจัยจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยค้ำจุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าปัจจัยค้ำจุนเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของชมพูนุท พิชสารท (2561 น.48-50) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ตามลำดับ ดังนี้ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจ การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเรื่องของการมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคล ทำให้ครูมีความรู้สึกอิสระและมุ่งมั่นตั้งใจในการ โดยไม่คำนึงถึงวุฒิที่มี แต่ดูจากผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศพัศ ทองคำ (2559, น.75-79) ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราชประชาสมาสัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูทุกคนมุ่งหวังตำแหน่งงานตลอดจนมุ่งหวังให้ทุกคนภายในองค์กรมีความรับผิดชอบในงานร่วมกัน ทำให้เกิดแรงกระตุ้น ให้เกิดการทำงานที่มีคุณภาพซึ่งทำให้ประสบการณ์ในการทำงานมีผลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท พิชสารท (2561, น.48-50) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาทุกขนาดมีนโยบายด้านค่าตอบแทนโดยการวัดจากผลการปฏิบัติงานของครู จึงทำให้แรงจูงใจไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท พิชสารท (2561, น.48-50) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่

3.1 ด้านปัจจัยจูงใจ มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ผู้บริหารต้องช่วยกันดูแลรักษาผู้ร่วมงานเปรียบเสมือนญาติพี่น้องเมื่อมีการมอบหมายงานให้ทำ ต้องคอยช่วยเหลือ สนับสนุน ให้มีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ผู้บริหารต้องมีศักยภาพวุฒิภาวะ รวมทั้งคุณวุฒิของผู้ปฏิบัติงาน โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้มีการทำงานเป็นทีม แต่ต้องให้ความสำคัญกับทุกคนทุกตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผู้บริหารต้องสร้างความรู้สึกที่ดีในงานที่ทำหรืองานที่ได้รับมอบหมายและทำงานอย่างมีความสุขนั้น ผู้บริหารควรให้อิสระในการคิด การตัดสินใจในการทำงานเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกภูมิใจและรู้สึกมีส่วนร่วมกับงานที่ทำ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารต้องสร้างความพึงพอใจของครูที่เกิดจากความท้าทายความสามารถในการทำงาน ทุ่มแรงกายแรงใจเพื่อให้ผลงานออกมามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องให้เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานเปิดโอกาสให้มีการปฏิบัติงานอย่างอิสระและสนับสนุนให้งานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ผลงานออกมาก็มีประสิทธิภาพ ด้านความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ผู้บริหารมีการพิจารณาการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ในการส่งเสริมให้มีโอกาสก้าวหน้าตามความสามารถ หรือความถนัดของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่โดยเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ควรมีระบบการประเมินผลความพึงพอใจเพื่อนำไปสู่การ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บุคคลหากมีโอกาสได้รับการแต่งตั้งโยกย้าย หรือได้รับการอบรมเพิ่มทักษะวิชาชีพ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยจูงใจให้เขาทำงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

3.2 ปัจจัยค้ำจุน มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ในด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ผู้บริหารมีการสำรวจข้อมูลองค์กรเพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ กำหนดแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การที่หน่วยงานมีนโยบายเป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสม ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ผู้บริหารต้องมีแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎกติกา ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความเข้มงวดตักเตือนกับครูที่ทำผิดให้เหมือนกันทุกคน และเอาใจใส่ครูอย่างทั่วถึงมากขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่ายุติธรรมและเชื่อมั่นให้กับผู้บริหาร สภาพการทำงาน ผู้บริหารควรจัดการองค์กรให้เกิดความสะดวกสบายต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียนให้สะอาดมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับครู สนับสนุนเครื่องมืออย่างเพียงพอ เพื่อให้ครูปฏิบัติงานมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องเอาใจใส่บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งหรือเลือกปฏิบัติ ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ให้ความใกล้ชิด

กับผู้ร่วมงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เข้าใจกัน ก็จะสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้เกิดความมั่นใจในความมั่นคงในงาน เกิดจิตสำนึกรักองค์กร และส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างสม่ำเสมอ เพราะว่าการทำงานมีอิสระในการทำงานต่อขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีหลักประกันในความมั่นคงว่าจะได้ทำงานตลอดไป มีการให้สวัสดิการที่ดีและการให้บำเหน็จรางวัล ด้านค่าตอบแทน ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการประเมินเพื่อเลื่อนตำแหน่ง มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างตามประเภทและตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งตามคุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และค่าครองชีพในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ควรได้รับเหมาะสมกับงานที่ทำให้เป็นที่พอใจของบุคคลที่ปฏิบัติงานแล้ว ก็จะเป็นแรงจูงในให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ด้านปัจจัยจูงใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การได้รับความยอมรับนับถือ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ควรให้การยอมรับผลการปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานของครู ให้การยกย่องชมเชยในความรู้ความสามารถของครู และควรเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอแนะความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

2. จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ด้านปัจจัยค้ำจุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากข้อเสนอแนะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ควรกำหนดนโยบายเป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสม ให้ครูมีส่วนร่วมเพื่อการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการประเมินเพื่อเลื่อนตำแหน่งและได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างตามประเภทและตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งตามคุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน ผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและค่าครองชีพในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่

เอกสารอ้างอิง

กชพรพรรณ สุทธิหิรัญพงศ์. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ชมพูนุท พิชสารท. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอเกาะช้าง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.* สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

นงลักษณ์ เพิ่มชาติ. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.* ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

พงศพัศ ทองคำ. (2559). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราชประชาสมาสัยฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ.* งานนิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

พรศิลป์ ศรีเรืองไร. (2553). *การศึกษาปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุราลัย ป้องแพง. (2558). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.* การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2553). *การพัฒนาองค์การและแรงจูงใจ.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ศิริวรรณ อินทสโร. (2560). *แนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาสตูล.* วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

Herzberg. F., Mausner. B., & Snyderman, B. (1959). *The motivation to work.* New York: McGraw-Wiler.

Herzberg, F.B.S. (1975). *The Motivation to Work (2nd ed.).* New York: Johns Wiley & Sohns.

Ray, D. S. (1987). *A study of motivation factors of elementary school teacher in metropolitan public school system*. Dissertation Abstracts International, 48 (1), p. 24-A.

Sergiovanni, Thomas, J & Strarat, Robert J. (1983). *Supervision Human Perspective (3"d ed.).* New York: McGraw-Hill.

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะเรื่องการวิเคราะห์รายการค้าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1

Instructional Model for Psychomotor Domain Based on skill Components with Practicing Skill Package on Business Transaction Analysis Affecting Learning Achievement and Practicing Skill of First Year Students in High Vocational Diploma through.

ภัทรภร ลิ่มเจริญ[1*], วิภาฤดี วิภาวิน[2] และชวนพิศ ชุมคง[3]

Paddtharaporn Limjarean[1*], Viparuedee Vipavun[2] and Chuanpit Chumkhong[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Master student, Master of Education Program, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[3] ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Assistant Professor Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** poogunptrp@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะเรื่องการวิเคราะห์รายการค้า 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า 3) ศึกษาความพึงพอใจ ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาวีรศิลปิน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนนักเรียน 14 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ 2 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

20 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ 18 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบทักษะปฏิบัติ, ทักษะปฏิบัติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this were 1) to compare practical skill the first-year vocation students using Instructional model for psychomotor domain based on skill components with practicing skill package on business transaction analysis affecting learning achievement and practicing Skill 2) compare to learning achievement the first-year vocation students using Instructional model for psychomotor domain based on skill components with practicing skill package on business transaction analysis affecting learning achievement and practicing skill 3) study the satisfaction of first-year vocation students using Instructional model for psychomotor domain based on skill components with practicing skill package on business transaction analysis affecting learning achievement and practicing skill a sample was a first-years vocational college district nakhon si thammarat province in the second semester of academic year 2021. research Instrument consisted of 1) 6 lesson plans 2) practice test with 2 question 3) achievement test with 20 questions, and 4) the questionnaires examining of students satisfaction with 18 questions. The statistics used include of means ($\bar{X}$), standard deviation (S.D) and t-test.

The research finding were that 1) The practical skill the first-years vocation using Instructional model for psychomotor domain based on skill components with practicing skill package on business transaction analysis affecting learning achievement and practicing skill after learning was higher than before learning with the statistical significance at.01. 2) The learning achievement of the first-years vocation using instructional model for

psychomotor domain based on skill components with practicing skill package on business transaction analysis affecting learning achievement and practicing skill after Learning was higher than before learning with the statistical significance at.01. 3) The satisfaction of the first-years vocation using Instructional model for psychomotor domain based on skill components with practicing skill package on business transaction analysis affecting learning achievement and practicing skill were at high level.

Keywords: Practical skill instruction Model, Skill Practical, Learning Achievement

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การศึกษามีความสำคัญที่ต้องเน้นทั้งความรู้ กระบวนการเรียนรู้ คุณธรรม จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของกระบวนการคิด การจัดการ การฝึกทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเผชิญสถานการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นี้ เองทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น และการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก็เป็นประเด็นสำคัญ ประเด็นหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล, 2543)

ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาบัญชีของผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดจาก การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวิเคราะห์รายการค้า ซึ่งจะทำผู้เรียนขาดความเข้าใจในการเรียนวิชาบัญชีอื่น ๆ ซึ่งทุกวิชาในการเรียนการสอนบัญชี จะมีเรื่องการวิเคราะห์รายการค้าทั้งหมด หากผู้เรียนไม่เข้าใจเรื่องการวิเคราะห์รายการค้าอาจทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย และมีความรู้สึกไม่อยากเรียนเกิดขึ้นได้ ซึ่งปัญหาอาจมีดังนี้ ปัญหาเรื่องวิธีการสอน เป็นปัญหาที่ผู้สอนมักพบอยู่เสมอ เพราะว่าผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงยึดรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบเดิม คือการบรรยาย โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลางมากกว่าการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ การเรียนการสอนด้วยวิธีการนี้เป็นการสอนที่มักจะขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนการสอน เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และขาดความสนใจแล้ว ยังเป็นการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนอีกด้วย ปัญหาด้านการเรียนการสอน เพราะวิชาบางวิชาเนื้อหามาก และในบางวิชามีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมยากแก่การเข้าใจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเทคนิคนวัตกรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้ต่าง ๆ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนการสอน ปัญหาด้านการวัดและการ

ประเมินผล ถ้าหากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำ ผู้สอนสามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาสอดแทรกในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น หรือในทางกลับกันผู้สอนสามารถใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ปัญหาเรื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เพราะบางพื้นที่มีสื่อการเรียนการสอนที่มีปริมาณในจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหารายวิชาได้ง่ายขึ้น ผู้สอนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา หรือคิดค้นหา นวัตกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มเทคนิควิธีการสอน เพื่อทำให้การเรียนการสอนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ (สุดใจ ปลื้มจิตร์, 2557) , (อุมาพร คาดการณ์ไกล, 2558)

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ ประกอบด้วย 5 ขั้น ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นที่ 5 ขั้นผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ รูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม ในการเรียนวิชาบัญชีเบื้องต้น เพราะการเรียนวิชาบัญชีเบื้องต้น หรือ วิชาบัญชีทุกหมวด จะเน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการเรียนการสอนโดยใช้ความจำ เพราะหากผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติผู้เรียนจะไม่มีความเข้าใจในการเรียนการสอนเนื่องจากหลักการทางบัญชีมีเยอะ และแยกเป็นหลายประเภท หากผู้เรียนได้เรียนรู้จากการที่ผู้สอนได้ให้ความรู้โดยขาดการปฏิบัติผู้เรียนจะไม่มีความเข้าใจ ซึ่งหากขาดความเข้าใจในวิชา บัญชีเบื้องต้น แล้วจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจในรายวิชาบัญชี อื่น ๆ เพราะวิชาบัญชีเบื้องต้น ถือเป็นวิชาแรกในการเรียนการสอน สาขา การบัญชี ดังนั้นผู้สอนจึงเห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึก เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งการเน้นปฏิบัติบ่อย ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถคิดวิเคราะห์รายการค้าได้อย่างถูกต้องและแม่นยำตามหลักการบัญชี และชุดฝึกทักษะเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ครูสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีลักษณะเป็นกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและแม่นยำซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ควรมีกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบมีความหลากหลาย และมีปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนไปสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ และสามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะการวิเคราะห์รายการค้า การบันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไป โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป ได้ฝึกปฏิบัติทักษะย่อย ๆ จนเกิดความความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์รายการค้าได้อย่างสมบูรณ์แบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะเรื่องการวิเคราะห์รายการค้า ก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะเรื่องการวิเคราะห์รายการค้า ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ ทิศนา แขมมณี (2563) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้น

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินปกติ ก่อนการสาธิตครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วนย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปทีละส่วนอย่างช้า ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้นทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ

แนวคิดของของชุดฝึกทักษะ

ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์

ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike, 1814-1949; อ้างอิงจาก ประสาท อิศรปรีดา, 2547) เป็นนักการศึกษาและนักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีและกฎการเรียนรู้มีชื่อว่า “ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง” ธอร์นไดค์ถือว่า การเรียนรู้คือการแก้ปัญหาและการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ก็จะต้องให้ปัญหาแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหา

ธอร์นไดค์ ได้เสนอกฎแห่งการเรียนรู้ (Lows of Lerarning) ที่สำคัญ 3 กฎ คือ

1. กฎแห่งผล (Law of Effect) กล่าวว่า เมื่อการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับอาการตอบสนองนำความพอใจมาให้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับอาการตอบสนองก็จะแน่นแฟ้นขึ้น ถ้าความสัมพันธ์นี้นำความรำคาญใจมาให้ความสัมพันธ์นี้ ก็จะคลายความแน่นแฟ้นลง หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ถ้าจะให้ผู้เรียนรู้อะไรจะต้องมีรางวัลให้ (รางวัลมิได้หมายถึงสิ่งของแต่อย่างเดียว แต่รวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกพอใจ เช่น การให้คำชมเชย เป็นต้น) เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา ถ้าจะให้พฤติกรรมบางอย่างหายไปเมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาจะต้องมีการทำโทษ เมื่อธอร์นไดค์ประกาศกฎแห่งผลออกมาเช่นนี้มีผู้พยายามทดลองเพิ่มเติมและมีผู้ได้แย้งกันเป็นอันมาก ต่อมาธอร์นไดค์พบว่าการทำโทษมิได้ทำให้การเชื่อมโยงคลายลง

ในที่สุดก็สรุปว่า ถ้าการทำโทษมีผลอยู่บ้างก็ไม่ได้ทำให้การเชื่อมโยงอันเก่าคลายลง แต่จะเป็นการบังคับให้ผู้เรียนพยายามลองแสดงอาการตอบสนองอย่างอื่นในที่สุดธอร์นไดค์จึงล้มเลิกกฎแห่งผลที่เกี่ยวกับการลงโทษ แต่ยังคงเหลือกฎแห่งผลในด้านการให้รางวัลไว้ว่ารางวัลเท่านั้นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

2. กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคงระหว่างการเชื่อมโยงและการตอบสนองที่ถูกต้องย่อมนำมาซึ่งความสมบูรณ์

3. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ธอร์นไดค์ตั้งกฎแห่งความพร้อมนี้เพื่อเสริมกฎแห่งผล และได้อธิบายไว้ในรูปของการเตรียมตัว และการเตรียมพร้อม ในการที่จะตอบสนองกิจกรรมที่ตามมาหลังจากการที่มีการเตรียมตัวพร้อมแล้ว หรือถ้ามนุษย์พร้อมที่จะเรียนรู้อะไรบางอย่างได้พร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่จำเป็นสำหรับขบวนการการเรียนรู้นั้น เช่น จะต้องมีร่างกายที่สูงพอ แข็งแรงและอยู่ในสภาวะจูงใจที่เหมาะสม ผู้เรียนจะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมอะไรออกมานั้น ธอร์นไดค์ ให้หลักไว้ 3 ข้อ คือ

1) เมื่อหน่วยของการกระทำพร้อมที่จะแสดงออกมา ถ้าผู้กระทำทำด้วยความสบายหรือพอใจไม่มีอะไรจะเปลี่ยนแปลงการกระทำ นี้ได้

2) ถ้าหน่วยของการกระทำพร้อมที่จะแสดงออกแต่ไม่ได้แสดง จะทำให้เกิดความไม่สบายใจ

3) ถ้าหน่วยของการกระทำยังไม่พร้อมที่จะแสดงออกแต่จำเป็นต้องแสดงออก การแสดงออกนั้น ๆ กระทำไปด้วยความไม่สบายใจ ไม่พอใจเช่นกัน ถึงแม้ว่าธอร์นไดค์ได้ปรับปรุงแก้ไขและขยายแนวความคิดของเขาอยู่ตลอดเวลา ทำให้กฎแห่งความพร้อมและกฎแห่งการฝึกหัดหย่อนความสำคัญไป ยังคงเหลือเพียงกฎแห่งผลที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่ แต่ในกฎนี้ก็เหลือเพียงด้านของรางวัลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ส่วนด้านการลงโทษกับการเรียนรู้นั้นถูกตัดทิ้งไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษาวีรศิลปิน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 ห้อง จำนวนนักเรียน 28 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษาวีรศิลปิน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 14 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) แบบแผนการวิจัยเป็นวิจัยกึ่งทดลอง (True Experimental Design) มีการดำเนินการวิจัย แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยดำเนินการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Post test Design) การวิจัยทางการศึกษา (2564) เครื่องมือในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาการบัญชีเบื้องต้น โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ก่อนเรียน 20 ข้อ หลังเรียน 20 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ เป็นแบบทดสอบอัตนัย เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า วิชาการบัญชีเบื้องต้น จำนวน 2 ฉบับ ก่อนเรียน 1 ฉบับ หลังเรียน 1 ฉบับ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ การเก็บ

รวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า จำนวน 1 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที 2) ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ 3) ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 4) ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า จำนวน 1 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที 5) สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า นำคะแนนที่ได้ทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า ก่อนเรียนและหลังเรียน

	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	14	5.21	.802	13.638**	.000
หลังเรียน	14	8.75	.672		

จากตารางที่ 1 แสดงว่าทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่อง “การวิเคราะห์รายการค้า” หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนเรียน ($\bar{X}$= 5.21, S.D. = .802) หลังเรียน ($\bar{X}$= 8.75, S.D. = .672)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ ร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า ก่อนเรียนและหลังเรียน

	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	14	11.50	1.286	12.343**	.000
หลังเรียน	14	15.93	.829		

จากตารางที่ 2 แสดงว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะเรื่อง “การวิเคราะห์รายการค้า” หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 11.50, S.D. = 1.286) หลังเรียน ($\overline{X}$ = 15.93, S.D. = .829)

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า

รายการประเมิน	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับ**
1. ด้านสาระการเรียนรู้	4.27	0.10	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.34	0.11	มาก
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.36	0.09	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.40	0.05	มาก
รวม	**4.34**	**0.03**	**มาก**

จากตารางที่ 3 แสดงว่าความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า อยู่ในระดับมาก โดยความพึงพอใจ ด้านสาระการเรียนรู้ โดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.27 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.10 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.34 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.11 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.36 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.09 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก, ด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.40 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เท่ากับ 0.05 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.34 คะแนน และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.03

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า” พบว่า 1) ทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า อยู่ในระดับมาก

การวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะปฏิบัติของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะย่อย ๆ โดยการทำชุดฝึกทักษะจนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาทักษะความจำที่มีผลต่อสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของได้ และจึงมาเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะที่สมบูรณ์ ดังเช่นรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบทักษะในขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย และขั้นที่ 5 ขั้นผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย สอดคล้องกับ ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike, อ้างอิงจาก ประสาท อิศรปรีดา, 2547) กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคงระหว่างการเชื่อมโยงและการตอบสนองที่ถูกต้องย่อมนำมาซึ่งความสมบูรณ์ และสอดคล้องกับ ส.วาสนา ประวาพฤกษ์ (2537) ได้ให้ความหมายของ ทักษะว่า เป็นความชำนาญวิชาทักษะหรือเนื้อหาที่เป็นทักษะ หมายถึง วิชาที่ต้องสอนให้เกิดความชำนาญสามารถนำไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ว่องไว ไม่ผิดพลาดวิชาเหล่านี้เปรียบเสมือนเครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จะต้องฝึกใช้ให้เกิดความชำนาญ จึงจะสามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ได้ดีมีประสิทธิภาพ ความชำนาญจะเกิดขึ้นได้ต้องฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ และทำมาก

ๆ ก็จะเกิดความชำนาญเกิดทักษะขึ้น ทำนองเดียวกันวิชาทักษะหรือเนื้อหาที่ประสงค์จะให้เกิดทักษะก็จะต้องใช้วิธีสอน โดยฝึกให้ผู้เรียนทำมาก ๆ ทำบ่อย ๆ ครั้งจนเกิดความชำนาญขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันท์ ศรีสุวรรณ (2547) การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนวิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี จำนวน 10 คน พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน (16.0) สูงกว่าก่อนเรียน (9.3) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา กลิ่นโกมุท (2550) การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า ในวิชาบัญชีเบื้องต้น 1 โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนระยองพาณิชยการ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน (ร้อยละ 16.00) สูงกว่าก่อนเรียน (ร้อยละ 9.30)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก ชุดฝึกทักษะที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น มีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีการนำเสนอเนื้อหาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติชุดฝึกทักษะบ่อย ๆ จึงทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติชุดฝึกทักษะด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ สอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2563) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้น รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก โดยจะมีกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ตามองค์ประกอบของทักษะ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นที่ 5 ขั้นผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ สอดคล้องกับ ถวัลย์ มาศจรัส (2550) ไว้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ครูสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีลักษณะเป็นกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกฝน ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและแม่นยำซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ควรมีกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบ มีความหลากหลาย และมีปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนไปสู่การสรุปความคิด รวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ และสามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา คีรีนิล (2558) ที่ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 จากการเรียนด้วยแนวทางการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยใช้เทคนิคจับคู่ร่วมคิด เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้าและสมุดรายวันทั่วไปวิชาการบัญชีเบื้องต้น ระหว่างคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่

ใช้ทดลองสอนในครั้งนี้ เป็นแผนการจัดการเรียนที่มีคุณภาพ ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนธรรมชาติของการเรียนบัญชี

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเรียน เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะร่วมกับชุดฝึกทักษะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะปฏิบัติ มีการให้เทคนิควิธีการปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กชกร เป้าสุวรรณ (2550) ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นไปตามความต้องการเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ก็เมื่อได้สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ก็จะเกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึกที่พึงพอใจแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวังก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา คีรีนิล (2559) ได้ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยใช้เทคนิคจับคู่ร่วมคิด ปรากฏว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.13 โดยมีรายละเอียดดังนี้ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด และมากทุกรายการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาหลักการ เทคนิควิธีการที่จะเพิ่มให้กับนักศึกษาในขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

2. ในการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบของทักษะ มีข้อควรระมัดระวังคือ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย และขั้นที่ 5 ขั้นผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบของทักษะ กับเอกสารประกอบการเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบของทักษะกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของซิมส์ซัน, รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของเดฟ ไปใช้ทดลองจัดกิจกรรมการสอนในหน่วยอื่นหรือวิชาอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กชกร เป้าสุวรรณ. (2550). *ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา.

จรรยา คีรีนิล. (2559). *การพัฒนาแนวทางการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยใช้เทคนิคจับคู่ร่วมคิด เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการวิเคราะห์รายการค้า และสมุดรายวันทั่วไป วิชาการบัญชีเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). *นวัตกรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันท์ ศรีสุวรรณ. (2547). *การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติเรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนวิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี.

นิตยา กลิ่นโกมุท. (2550). *การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง การวิเคราะห์รายการค้าในวิชาบัญชีเบื้องต้น 1 โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติ*. ระยอง : โรงเรียนระยองพาณิชยการ.

ประสาท อิศรปรีดา. (2547). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.

วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล. (2543). ใครคือผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง. *วารสารวิชาการ*, *3*(5), 33.

สุดใจ ปลื้มจิตร. (2557). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาการบัญชีต้นทุน เรื่องต้นทุนการผลิตสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 แผนกวิชาการบัญชี. *พิฆเนศวร์สาร*, *10*(1), 3

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

ส. วาสนา ประวาลพฤกษ์. (2537). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

อุมาพร คาดการ์ณไกล. (2558). การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานและองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพของการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรายวิชาการเขียนภาษาอังกฤษ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, *35*(1), 1-31.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

The Leadership of Female School Administrators Suratthani Primary Educational Service Area Office 3

ธนนภัทร ยศดำ[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Thananaphat Yoddam[1*] and Traipumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thananaphat.yod008@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe'Method) ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือและด้านการประสานงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี

เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการโน้มน้าวจิตใจ และด้านการเข้าสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาสตรี, ภาวะผู้นำสตรี

Abstract

The purposes of this study were to find out, to make a comparison and collect feedback the female school leadership are under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 3. Classified by gender, work experience and the size of the educational institution by using the size comparison table of the Craigie and Morgan sample. A sample was selected from 242 people. The tools used for data collection were 45-item 5-level and an open-ended questionnaire as a confidence value of .0.988. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, T test and F-test. Compare the differences in pairs with Scheffe's Method. The findings showed: 1. The female school leadership are under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 3. in overall was at a high level 2. The female school leadership administrators as opinion of teachers under Suratthani Primary Educational Service Area 3. According to the opinions of government teachers, classified by gender, overall there was no difference. 3. The female school leadership administrators as opinion of teachers under Suratthani Primary Educational Service Area 3. According to the opinions of government teachers Classified by work experience was no difference.When considering each aspect, it was assistance and coordination. There was a statistically significant difference at the .05 level. 4.The female school leadership administrators as opinion of teachers under Suratthani Primary Educational Service Area 3. According to the opinions of government teachers Classified by school size in overall. There was a statistically significant difference at the .05 level. When considering each aspect, it was Initiative Knowledge improvement persuasion and Social. There was a statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: The female school leadership, female leadership

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันนั้น อยู่ท่ามกลางความเป็น “Thailand 4.0” ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา จากอดีตที่ต้องทำงานหนัก ต้องทำงานในปริมาณที่มาก แต่กลับได้ผลตอบแทนน้อย ปรับรูปแบบการทำงานเป็นทำงานในปริมาณที่น้อย แต่ได้ผลตอบแทนและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการเอาความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงผลักดันและนำนวัตกรรมเข้ามาช่วย เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าไปสู่การบริการให้มากขึ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้ ส่งผลกระทบต่อทุกวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบทและโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการศึกษา ที่เน้นหลักการศึกษาและใช้งานเทคโนโลยีให้คล่องแคล่ว ภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา ที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจและการยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การบริหารสถานศึกษานั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญกับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยนำพาให้องค์กรมุ่งไปสู่ผลสำเร็จ ความเป็นสตรีและบุรุษจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากความเห็นที่ค่อนข้างจะขัดแย้งกันระหว่างสตรีกับบุรุษ ซึ่งมีข้อร้องเรียนในเรื่องการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นทั้งบุรุษและสตรี ว่ามีการจัดการบริหารงานที่แตกต่างกันอันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การทำงานของครูและบุคลากรมีผลที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษางานวิจัยของ Gross and Traks (1987, pp. 92-83 อ้างถึงใน จิราพร แพน้อย, 2551, น. 49) พบว่า แนวโน้มของโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นสตรี สามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุรุษ สำรวจได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสตรีมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุรุษ เนื่องจากการทำงานของสตรีที่มีความนุ่มนวล เข้าใจหน้าที่ที่ครูจะต้องปฏิบัติ เข้าใจบทบาทด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามจึงสามารถให้ข้อคิดเห็น ช่วยเหลือ แนะนำในด้านการทำงานแก่ครูได้ตลอดเวลา ภัทรภร อุทรักษ์ (2551, น. 113) กล่าวว่า จากอดีตที่จำนวนผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีสัดส่วนน้อยกว่าจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษ แต่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากความรู้ความสามารถในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีสามารถพัฒนาสถานศึกษาได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่าผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีจึงควรที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและฐานะของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมตลอดเวลา เพื่อเป็นผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคตถัดไป

เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษาของสตรีนั้น มีหลักฐานในรายงานการวิจัยอย่าง ต่อเนื่องจากประเทศทางยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดย ฟิชเชอร์ (Fisher, 2010) นักวิชาการได้รวบรวมคุณลักษณะและพรสวรรค์ของสตรี ฟิชเชอร์ อธิบายว่า สตรีสามารถคิดแบบตาข่าย คิดได้ซับซ้อน เก็บข้อมูลได้อย่างเป็น

ระบบ มีจินตนาการหลากหลาย ใช้ประโยชน์จากสัญชาตญาณ และลางสังหรณ์ วางกลยุทธ์ในหลากหลายวิธี คาดเดาการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับ สิ่งอันอาจเกิดขึ้นด้วยความไม่ประมาท ในขณะที่ยังคงมีความยืดหยุ่น ในแอฟริกามีรายงาน ของ ยูจีเนีย (Eugenia, 2010) กล่าวว่า ผู้บริหารสตรีโรงเรียน ในประเทศรวันดา สามารถนิเทศ การสอน สร้างสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยืนยันว่า ในทุกพื้นที่ของโลก สตรีสามารถบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลได้อย่างน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานโดยซาอีด และคณะ (Saeed et al, 2011) กล่าวว่ารูปแบบและ สไตล์การพัฒนาของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมปลาย อิสฟาฮัน ประเทศอิหร่าน มีอิทธิพ ต่อความพึงพอใจของครูผู้สอนเป็นเชิงบวก ดังนั้นองค์การผู้มีบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการศึกษา อาจจะต้องใช้ข้อมูล จากรายงานเหล่านี้เพื่อปรับกระบวนการคิดวางแผน จัดวางตัวบุคคล และพัฒนาคนด้านการศึกษา

ในปัจจุบันพบว่ามีข้อร้องเรียนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษและสตรีที่แตกต่างกัน การศึกษางานวิจัย แสดงถึงปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาหญิง ที่อาจไม่ได้รับการยอมรับจากทั้งครู บุคลากรหรือกระทั่งผู้ปกครองนักเรียน ผนวกกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาสตรีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภายในขององค์กรและเกิดข้อเปรียบเทียบในเรื่องของความแตกต่างในด้านของการบริหารงานและในด้านของการดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาบุรุษกับผู้บริหารสถานศึกษาสตรี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3) Gardner (1982, pp. 54-55 อ้างถึงใน สุรกิจ สิอิ้น, 2556, น. 91) ได้กล่าวว่า การนิเทศกับสตรีส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ผลดี เนื่องจากการทำงานของสตรีค่อนข้างใช้อารมณ์ในลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวมากเกินไป จึงทำให้ผู้บริหารที่เป็นสตรี ไม่สามารถสร้างความจงรักภักดีและความเคารพนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชาได้เท่าที่ควร

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่ในปัจจุบันมีผู้บริหารสตรีเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และยังขาดการยอมรับจากข้าราชการครูในสถานศึกษา มีข้อเรื่องเรียนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง มีการได้รับโทษทางวินัยที่เกิดจากความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ และใช้อารมณ์ในลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวมากเกินไป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามเพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

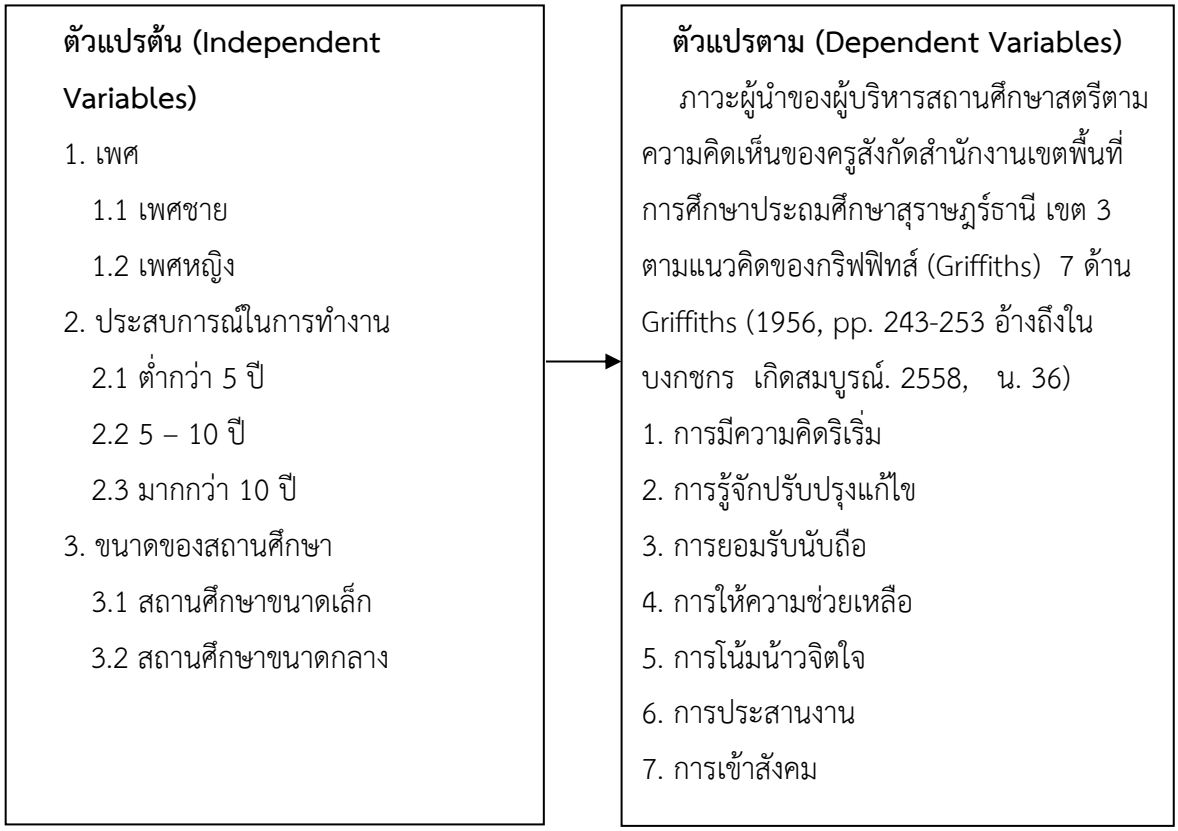
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี ซึ่งบทบาทสตรีไทยในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สตรีสามารถศึกษาวิชาการและประกอบอาชีพต่าง ๆได้เท่ากับบุรุษ สตรีเริ่มมีบทบาทในทางสังคมเพิ่มขึ้น การประกอบอาชีพของสตรีรวมทั้งการเรียกร้องความเป็นธรรมและเสมอภาคทางกฎหมาย และนับตั้งแต่ประเทศไทยเรามีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมามีผลทำให้บทบาทสตรีได้รับสิทธิต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น สาธิต มณฑาณี. (2559, น. 14 อ้างถึงใน อภิรมย์ เป็นสุข. 2549, น. 223) กล่าวว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้วางหลักการพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองสตรี โดยการกำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จะเห็นได้ว่าสตรีได้รับโอกาสมากขึ้นทำให้สตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือบทบาทในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคมโดยส่วนรวมต่อไป การสร้างประโยชน์ให้กับสังคม เช่น มีการช่วยเหลือเพื่อส่วนรวมเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยมีการรวมของกลุ่มสตรีในรูปต่าง ๆกัน เช่น จัดตั้งเป็นสภาสตรี สมาคมสตรี กลุ่มสตรีหรือมูลนิธิต่าง ๆ สตรีไทยในปัจจุบันได้มีภาระหนักเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านการดูแลบ้าน ครอบครัว ในฐานะที่เป็นภรรยา ในฐานะที่เป็นแม่และในเวลาเดียวกันสตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นกว่า แต่ก่อนการที่จะไต่เต้าขึ้นสู่ตำแหน่งนักบริหารสถานศึกษาสตรีนั้นนับว่ายากลำบากมากพอสมควร แต่ในวงการศึกษาได้มีนักบริหารสถานศึกษาสตรีที่เก่งกล้าสามารถในการบริหารมากมาย ได้มีชื่อเสียงและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่าบุรุษ เพราะสตรีมีความละเอียดอ่อน มีความรอบรู้ลึกซึ้ง และเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ จึงสามารถใช้แรงจูงใจเพื่อส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจในการทำงาน

ซึ่ง Griffiths (1956, pp. 243-253 อ้างถึงใน บงกชกร เกิดสมบูรณ์. 2558, น. 36) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำและได้จำแนกพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ด้านการประสานงานและด้านการเข้าสังคม

โดยเชื่อว่าการบริหารสถานศึกษานั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี มีความสำคัญกับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยนำพาให้องค์กรมุ่งไปสู่ผลสำเร็จ สอดคล้องกับ ศิริลลา คงรักษ์ (2559, น. 1 - 9) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสตรีตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรีนั้น โดยรวมและรายด้านที่ประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ด้านทักษะการบริหารและด้านทักษะทางวิชาชีพนั้น อยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารสตรีตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอเคียนซา อำเภอเวียงสระ อำเภอพระแสง และอำเภอชัยบุรี

ประชากรของการวิจัย ข้าราชการครูในสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 650 คน จาก 69 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, 2564)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน (ตามขนาดของสถานศึกษา) จากนั้นวิธีใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 45 ข้อ ซึ่งสอดคล้องตามเนื้อหาของ กริฟฟิทส์ Griffiths (1956, pp. 243-253 อ้างถึงใน บงกชกร เกิดสมบูรณ์. 2558, น. 36) ประกอบด้วย 7 ด้าน 1) ด้านการมีความคิดริเริ่ม 2) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข 3) ด้านการยอมรับนับถือ 4) ด้านการให้ความช่วยเหลือ 5) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ 6) ด้านการประสานงาน 7) ด้านการเข้าสังคม

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .988

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจากบุญชม ศรีสะอาด (2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51-5.00	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน (ร้อยละ 88.00) มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 94 คน (ร้อยละ 38.80) และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 162 คน (ร้อยละ 66.90)

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการเข้าสังคม ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการประสานงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการโน้มน้าวจิตใจ ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวม (n = 242)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีความคิดริเริ่ม	4.192	0.669	มาก
2. ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข	4.220	0.753	มาก
3. ด้านการยอมรับนับถือ	4.169	0.809	มาก
4. ด้านการให้ความช่วยเหลือ	4.159	0.777	มาก
5. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ	4.110	0.796	มาก
6. ด้านการประสานงาน	4.187	0.738	มาก
7. ด้านการเข้าสังคม	4.213	0.787	มาก
รวม	**4.179**	**0.725**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือและด้านการประสานงาน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n = 242)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการมีความคิดริเริ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2	.807	.404	.900	.408
	ภายในกลุ่ม	239	107.175	.448		
	รวม	241	107.982			
2. ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	2	2.849	1.424	2.671	.071
	ภายในกลุ่ม	239	127.453	.533		
	รวม	241	130.302			
3. ด้านการยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.607	1.803	2.799	.063
	ภายในกลุ่ม	239	153.998	.644		
	รวม	241	157.605			
4. ด้านการให้ความช่วยเหลือ	ระหว่างกลุ่ม	2	5.053	2.526	4.297*	.015
	ภายในกลุ่ม	239	140.517	.588		
	รวม	241	145.569			
5. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.165	1.582	2.528	.082
	ภายในกลุ่ม	239	149.572	.626		
	รวม	241	152.737			
6. ด้านการประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.176	2.088	3.928*	.021
	ภายในกลุ่ม	239	127.036	.532		
	รวม	241	131.212			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
7. ด้านการเข้าสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.583	1.792	2.942	.055
	ภายในกลุ่ม	239	145.569	.609		
	รวม	241	149.152			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.063	1.532	2.965	.053
	ภายในกลุ่ม	239	123.459	.517		
	รวม	241	126.522			

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของเชฟเฟ่ (scheffe methord) เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือ

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
		4.179	4.346	3.977
ต่ำกว่า 5 ปี	4.179	-	-.167	-.202
5 – 10 ปี	4.346	-	-	-.369*
มากกว่า 10 ปี	3.977	-	-	-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบรายคู่ เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการให้ความช่วยเหลือ พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี กับ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของเชฟเฟ่ (scheffe methord) เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการประสานงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
		4.195	4.363	4.027
ต่ำกว่า 5 ปี	4.195	-	-.169	-.168
5 – 10 ปี	4.363	-	-	-.337*
มากกว่า 10 ปี	4.027	-	-	-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบรายคู่ เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการประสานงาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี กับ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการโน้มน้าวจิตใจ และด้านการเข้าสังคม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (n = 242)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี	ขนาดสถานศึกษา				t	P
	ขนาดเล็ก (n=80)		ขนาดกลาง (n=162)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีความคิดริเริ่ม	4.056	0.715	4.259	0.638	-2.238*	.026
2. ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข	4.052	0.813	4.304	0.681	-2.530*	.012

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี	ขนาดสถานศึกษา				t	P
	ขนาดเล็ก (n=80)		ขนาดกลาง (n=162)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
3. ด้านการยอมรับนับถือ	4.036	0.944	4.235	0.727	-1.816	.071
4. ด้านการให้ความช่วยเหลือ	4.054	0.825	4.211	0.750	-1.479	.140
5. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ	3.938	0.880	4.194	0.739	-2.385*	.018
6. ด้านการประสานงาน	4.073	0.818	4.243	0.691	-1.685	.093
7. ด้านการเข้าสังคม	4.046	0.872	4.295	0.730	-2.329*	.021
รวม	**4.037**	**0.806**	**4.249**	**0.672**	**-2.159***	**.032**

*p ≤ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของข้าราชการครูภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการเข้าสังคม ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการประสานงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการโน้มน้าวจิตใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการทำงานและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม คุ้มค่าและโปร่งใส ตลอดจนกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพในการปฏิบัติงานและการกำกับติดตามอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล โตปิ่นใจ (2556 น. 47) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มบางบ่อ2 อำเภอบางบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการให้การยอมรับนับถือ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี แนะแก้ว (2551 น. 84 - 86) ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาในจังหวัดชลบุรี พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ในจังหวัดชลบุรี ด้านการเข้าสังคมได้ดีโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาในจังหวัดชลบุรี ด้านการให้การยอมรับนับถือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษาสตรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการจัดหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาสตรียังส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทำงานเป็นทีมและมีความสามัคคีกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิลัน กือซา (2555 น. 44) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร

สถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการให้ความช่วยเหลือโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านพบว่า

2.1 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเกิดจากสังคมในปัจจุบันความแตกต่างระหว่างเพศสังคมมีการยอมรับมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสมอภาคในสังคม ทั้งด้านการปฏิบัติงาน สิทธิต่าง ๆ ส่งผลทำให้สตรีได้รับโอกาสขึ้นมาดำรงตำแหน่งในระดับสูงและปฏิบัติงานสำคัญ ๆ และได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสตรีในการบริหารจัดการองค์กร และแสดงให้เห็นว่าบุคลากรครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ยอมรับในตัวของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในปัจจุบันมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับการบริหารแบบสมัยก่อนที่มีเพศชายเป็นส่วนใหญ่ เพราะปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาสตรี มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถในการบริหารงาน มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง สามารถใช้ประสบการณ์การทำงานหลักการ เหตุผล และทฤษฎีการบริหารที่ไม่ต่าง ส่วนใหญ่แล้วผู้บริหารจะได้รับการศึกษาที่สูงมักมีแนวคิดทัศนคติและแนวปฏิบัติในการทำงานแบบใหม่เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเสมอ คุณลักษณะทางเพศจึงไม่ใช่สิ่งสำคัญในการที่จะประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี จันทะลับ (2553 น. 62) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน และภัทรภร อุทรักษ์ (2551 น. 64) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีโดยการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี โดยการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามเพศ ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน กชรัตน์ ทวีวงศ์ (2553 น. 49) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแกลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีภาวะผู้นำโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของดลภิญญ์ น้ำเจ็ด (2557 น. 84) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันเช่นกัน

2.2 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงานไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูในการการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการเป็นผู้นำบุคคลในองค์กรของสถานศึกษา ให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ อันมีผลนำพาให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกชรัตน์ ทวีวงศ์ (2553 น. 49) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแกลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกำธร อินศรีสวัสดิ์ (2553 น. 68-73) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ไม่แตกต่างกัน

2.3 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน พบว่าในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีโอกาสสัมผัส ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้บริหารน้อยกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงทำให้มีโอกาสสัมผัสด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไขเชิงนโยบายเป็นส่วนใหญ่ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กมีโอกาสมองเห็นน้อยกว่า ด้านการโน้มน้าวจิตใจ และด้านการเข้าสังคม ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์และมีความคุ้นชินในด้านเหล่านี้มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดของสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารให้ประสบความสำเร็จ รวดเร็ว และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยภาระงานของโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนจำกัด ทำให้กระจายภาระงานได้ตามเหมาะสมของแต่ละคน ผู้บริหาร แสดงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแสดงออกภาวะผู้นำอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้ตามมองประสิทธิภาพ ในตัวผู้นำได้ชัดเจนมากกว่าทำให้ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการประสานงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในผู้บริหารสตรีน้อยกว่า ดังงานวิจัยของสุริยาพร กันดิษฐ์ (2556, น. 97) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสตรีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการระบบการศึกษา

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี

3. ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้บริหารรุ่นใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กชรัตน์ ทวีวงศ์. (2553). *ภาวะผู้นาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแกลงสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

กำธร อินศรีสวัสดิ์. (2553). *การศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี.ยะลา* : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2553

จิราพร แพน้อย. (2551). *ภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดลภิญญ์ น้ำเจ็ด. (2557). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บงกชกร เกิดสมบูรณ์. (2558). *การศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอแปลงยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.* วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*_(พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

เพ็ญศรี แนะแก้ว. (2551). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาในจังหวัดชลบุรี.*_วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ภัทรภร อุทรักษ์. (2551). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีโดยการรับรู้ ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศริลลา คงรักษ์. (2559). คุณลักษณะของผู้บริหารสตรีตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี. *วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (ม.ป.ป.). *สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.* สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2564 จาก https://www.surat3.go.th/information.php

สุรกิจ สิอิ้น. (2556). *การศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารสตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาธิต มณฑาณี. (2559). *พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4.* วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวิมล โตปิ่นใจ. (2556*). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มบางบ่อ 2 อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2.* วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภาวดี จันทะลับ. (2553). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลับบูรพา.

สุริยาพร กันดิษฐ์. (2556). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อดิลัน กือซา. (2555). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี.* การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

อภิรมย์ เป็นสุข. (2549). *คุณลักษณะของผู้บริหารสตรีตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

Eugenia, I. N. (2010). School management positions and women empowerment – A Rwandan case.,. in Kigali Institute of Management: International *Journal of Business and Management.* 5(6), 180-187.

Fisher, H. (2010). *The first sex: The natural talents of women and how they are changing the world*. New York: Ballantine Books

Saeed, R., et al. (2011). *Effect of female principal's management styles onteacher's job satisfaction in Isfahan- Iran, girls high schools.* International Education Studies, 4(3).

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

Academic of School in educational institutions under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi

อาเฟียต สัตยดำรง[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Afiat Satayadumrong[1*] and Jaras Atiwithayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** afiat.sat058@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2564 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน รวมทั้งหมด 350 คน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ และผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา รวมทั้งหมด 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และสถิติทดสอบเอฟ พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทาง รองลงมาคือ การนิเทศการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ส่วนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน

ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ 3.1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบท และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 3.2) การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องให้ครูจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ 3.3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวัดผลต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะวัดให้ชัดเจน และควรประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง 3.4) การวิจัยในชั้นเรียน การทำวิจัยของครูต้องเกิดจากการที่จะต้องแก้ปัญหาของนักเรียน ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง 3.5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในอาคารเรียนและภายนอกอาคารเรียน เช่น ห้องสมุด เป็นต้น 3.6) การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมถึงพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีและสื่อการ 3.7) การนิเทศการสอน ผู้บริหารควรมีแนวปฏิบัติในด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 3.8) การประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ความสำคัญ: งานวิชาการของสถานศึกษา, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

Abstract

This research aimed to study and compare the academic of School in educational institutions under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi classified by age and size of school and to study about guidelines suggestion and development for the academic of School in educational institutions under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi. The samples in this research were 350 teachers in the academic year of 2564 under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi, director of the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi and director of supervision monitoring and evaluation for educational provision group, by stratified random sampling size of school. The research instrument was a questionnaire with 5 points rating scale and structured interview. The statistic used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results revealed that 1) Academic of School in educational institutions under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi were at a high level. When each aspect was development of educational media and technology gained the highest

average. Instruction supervision, developing the curriculum of school and teaching namely gained the average respectively. Learning resources development gained the lowest. 2) The comparative result of Academic of School in educational institutions under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi classified education level, age and size of school were not different. 3) The suggestion regarding the Academic of School in educational institutions under the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi 3.1) Curriculum development for educational institutions Educational institutions should establish a local curriculum. Appropriate to the context and identity of the school 3.2) Teaching and learning management Administrators must require teachers to prepare lesson plans or Systematic pre-planned Active Learning. 3.3) Evaluation, evaluation and comparison of the transfer of academic results measurement must be determined the purpose of the measure is clear. and should be evaluated according to actual conditions to reflect learning outcomes of the students truly 3.4) Classroom research the teacher's research must come from having to solve the problems of the students, the actual learning management problems. 3.5) Development of learning resources the administrators of all educational institutions should provide Learning resources both inside the school building and outside the school building, such as the library. 3.6) Development of educational media and technology School administrators must provide importance to media development and educational technology as well as to develop the potential of teachers to be able to use technology and teaching materials 3.7) Teaching supervision Executives should have guidelines on management supervision. Concrete learning in educational institutions by exchanging knowledge mutual participation Kindness form between supervisors and supervisors 3.8) Educational quality assurance Educational institutions must act as a part. Of the continuing education administration process there is an important goal in improving the quality to occur with learner.

Keywords: Academic in educational institutions the Secondary Education Service Area Office Trang Krabi

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 39 และกฎกระทรวงกำหนดพิจารณาการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) จากข้อกำหนดเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556,) สอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ. (2540, อ้างถึงใน ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2562) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานของสถานศึกษา นอกจากนั้นงานวิชาการยังเป็นงานส่วนใหญ่ที่สุดของระบบ งานวิชาการเป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาครอบคลุมสถานศึกษาทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการประมาณร้อยละ 40 ของเวลาทั้งหมด ดังนั้น คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพิจารณาได้จากความสำเร็จของงานวิชาการ ผลการทดสอบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 พบว่า วิชาภาษาไทย (+0.20) และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (+0.36) มีคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ยกเว้นวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่, 2563)

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ และนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนางานบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ อันเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตตรัง กระบี่ จังหวัดกระบี่ สามารถสังเคราะห์ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการออกเป็น 8 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการสอน และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการปรึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 44 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 350 คน ตามแนวคิดของทาโรยามาเน่ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น(stratifile sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย วุฒิการศึกษา อายุ และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 68 ข้อ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา ลักษณะประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด และแบบสัมภาษณ์แนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

4. การตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 350 ชุด พบว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978

5. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ สรุปเป็นรายด้านและภาพรวม ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษาการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และนำค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญจันทร์ สีสันต์ (2557) ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์โดยหาค่าสถิติทดสอบที (t-test) และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ และขนาดของสถานศึกษาใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) เมื่อทดสอบแล้วพบว่ามีนัยสำคัญ จึงใช้วิธีการเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธีเอสของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ตอนที่ 4 แนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยใช้การสัมภาษณ์

6. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 350)

ข้อมูลทั่วไป		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา			
	ปริญญาตรี	327	93.40
	สูงกว่าปริญญาตรี	23	6.60
	รวม	**350**	**100.00**
อายุ			
	ต่ำกว่า 30 ปี	103	29.40
	30-44 ปี	135	38.60
	มากกว่า 44 ปี	112	32.00
	รวม	**350**	**100.00**
ขนาดของสถานศึกษา			
	ขนาดเล็ก	38	10.90
	ขนาดกลาง	61	17.40
	ขนาดใหญ่	170	48.60
	ขนาดใหญ่พิเศษ	81	23.10
	รวม	**350**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 350 คน มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี 327 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี 23 คนคิดเป็นร้อยละ 6.60 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี 103 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 อายุ 30-44 ปี 135 คนคิดเป็นร้อยละ 38.60 อายุมากกว่า 44 ปี 112 คนคิดเป็นร้อยละ 32.00 ขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก 38 คนคิดเป็นร้อยละ 10.90 ขนาดกลาง 61 คนคิดเป็นร้อยละ 17.40 ขนาดใหญ่ 170 คนคิดเป็นร้อยละ 48.60 และขนาดใหญ่พิเศษ 81 คนคิดเป็นร้อยละ 23.10

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบเป็นไปตามตารางที่ 2 ที่ 3 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา (n = 350)

การบริหารวิชาการสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.35	4.56	0.38	-1.307*	0.192
2. การจัดการเรียนการสอน	4.46	0.34	4.57	0.40	-1.517*	0.130
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	4.42	0.37	4.50	0.39	-1.010*	0.313
4. การวิจัยในชั้นเรียน	4.43	0.40	4.50	0.41	-0.895*	0.371
5. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.37	0.31	4.45	0.34	-1.173*	0.241
6. การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.50	0.30	4.62	0.35	-1.794*	0.074
7. การนิเทศการสอน	4.47	0.40	4.57	0.40	-1.145*	0.253
8. การประกันคุณภาพการศึกษา	4.45	0.39	4.53	0.42	-0.993*	0.321
รวม	4.45	0.33	4.54	0.37	**-1.306***	**0.192**

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานวิชาการเป็นการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันจึงมองผลลัพธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือนักเรียน สอดคล้องกับอาทิตย์ พัดยนต์ (2556)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามอายุ (n = 350)

การบริหารวิชาการสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.19	2.00	0.09	0.77*	0.46
	ภายในกลุ่ม	42.59	347.00	0.12		
	รวม	42.78	349.00			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การบริหารวิชาการสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
2. การจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.11	2.00	0.05	0.46*	0.63
	ภายในกลุ่ม	40.81	347.00	0.12		
	รวม	40.92	349.00			
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.12	2.00	0.06	0.42*	0.65
	ภายในกลุ่ม	48.56	347.00	0.14		
	รวม	48.68	349.00			
4. การวิจัยในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.09	2.00	0.04	0.28*	0.76
	ภายในกลุ่ม	56.03	347.00	0.16		
	รวม	56.12	349.00			
5. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.08	2.00	0.04	0.41*	0.66
	ภายในกลุ่ม	34.40	347.00	0.10		
	รวม	34.48	349.00			
6. การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2.00	0.02	0.22*	0.80
	ภายในกลุ่ม	31.43	347.00	0.09		
	รวม	31.47	349.00			
7. การนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2.00	0.01	0.08*	0.93
	ภายในกลุ่ม	56.06	347.00	0.16		
	รวม	56.09	349.00			
8. การประกันคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.15	2.00	0.08	0.50*	0.61
	ภายในกลุ่ม	53.55	347.00	0.15		
	รวม	53.70	349.00			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2.00	0.04	0.32*	0.72
	ภายในกลุ่ม	38.19	347.00	0.11		
	รวม	38.26	349.00			

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมากปริมาณงานด้านอื่น ๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย

จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวรรณภา สำลี (2558)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา (n = 350)

การบริหารวิชาการสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.04	3.00	0.01	0.10*	0.96
	ภายในกลุ่ม	42.74	346.00	0.12		
	รวม	42.78	349.00			
2. การจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.02	3.00	0.01	0.06*	0.98
	ภายในกลุ่ม	40.90	346.00	0.12		
	รวม	40.92	349.00			
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.09	3.00	0.03	0.20*	0.89
	ภายในกลุ่ม	48.59	346.00	0.14		
	รวม	48.68	349.00			
4. การวิจัยในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.05	3.00	0.02	0.11*	0.96
	ภายในกลุ่ม	56.07	346.00	0.16		
	รวม	56.12	349.00			
5. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.06	3.00	0.02	0.19*	0.90
	ภายในกลุ่ม	34.43	346.00	0.10		
	รวม	34.48	349.00			
6. การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.00	3.00	0.00	0.01	1.00
	ภายในกลุ่ม	31.47	346.00	0.09		
	รวม	31.47	349.00			
7. การนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.17	3.00	0.06	0.35	0.79
	ภายในกลุ่ม	55.92	346.00	0.16		
	รวม	56.09	349.00			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การบริหารวิชาการสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
8. การประกันคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.06	3.00	0.02	0.14	0.94
	ภายในกลุ่ม	53.64	346.00	0.16		
	รวม	53.70	349.00			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.04	3.00	0.01	0.13	0.94
	ภายในกลุ่ม	38.21	346.00	0.11		
	รวม	38.26	349.00			

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ด้านการบริหารงานวิชาการไว้ 17 ด้าน ให้กับสถานศึกษาทุกขนาด ดังนั้นปริมาณงานด้านวิชาการของสถานศึกษาทุกขนาดเท่ากัน ทำให้ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับอาทิตย์ พัดยนต์ (2556)

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ สามารถนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 350 คน มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี 327 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี 103 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 อายุ 30-44 ปี 135 คน คิดเป็นร้อยละ 38.60 อายุมากกว่า 44 ปี 112 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 ขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90 ขนาดกลาง 61 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 ขนาดใหญ่ 170 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 และขนาดใหญ่พิเศษ 81 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 2)การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา 2.1) การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางรองลงมา คือการนิเทศการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ส่วนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม รองลงมาคือ

การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม การศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม ส่วนการออกแบบเพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำแผนการเรียนรูทุกกลุ่มสาระการเรียนรูไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดตามความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนและทักษะกระบวนการคิด และการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนการจัดตารางสอนโดยควรจัดวิชาที่ใช้ความคิดมากไม่ซ้อนกันมากหลายวิชาในวันเดียว วิชาปฏิบัติควรจัดคาบเรียนต่อกันอย่างน้อย 2 คาบเรียน และควรจัดวิชาประเภทพลศึกษา ชมรม ชุมนุม ต่าง ๆ ไว้ช่วงบ่าย เป็นต้น เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.4) ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการซ่อมเสริมกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินและผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่างๆ รายปี/รายภาคและตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ การพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ส่วนการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.5) ด้านการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ วัสดุปกรณ์บุคลากรและแหล่งค้นคว้า และการประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น ส่วนการกำหนดนโยบายกลยุทธ์และแผนการวิจัยในชั้นเรียนเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.6)ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา รองลงมาคือ การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน และการจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่วนการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง ส่วนการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียงเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.7) ด้านการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยี

ทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น รองลงมาคือ การกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.8) ด้านการนิเทศการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการเสริมแรงเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ และการวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศ ประเมินผลกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา และการดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานนิเทศทั้งหมดสำหรับกรณีที่กระบวนการดำเนินงานไม่ได้ผล ส่วนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่นเป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 2.9) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคลองตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้และการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมสถานศึกษา รองลงมาคือ การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินภายนอก ส่วนการจัดระบบบริหารงานที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนและเอื้อต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการจัดทำรายงานประจำปี (SAR) เพื่อสะท้อนคุณภาพผู้เรียนและการบริหารจัดการศึกษา เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพรต่อสาธารณชน โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด 3) การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา 3.1) ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3.2) ครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3.3)ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4)แนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา 4.1)การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบท และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 4.2) การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องให้ครูจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ 4.3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวัดผลต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะวัดให้ชัดเจน และควรประเมินผลตามสภาพ

จริงเพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง 4.4) การวิจัยในชั้นเรียน การทำวิจัยของครูต้องเกิดจากการที่จะต้องแก้ปัญหาของนักเรียน ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง 4.5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในอาคารเรียนและภายนอกอาคารเรียน เช่น ห้องสมุด เป็นต้น 4.6) การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมถึงพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน 4.7) การนิเทศการสอน ผู้บริหารควรมีแนวปฏิบัติในด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 4.8) การประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีความตระหนักว่าการบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุและขนาดของสถานศึกษา

2.1 ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ถึงแม้ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันแต่งานด้านวิชาการเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือเพราะถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดในสถานศึกษา

2.2 ครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมากปริมาณงานด้านอื่นๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และถึงแม้ครูจะมีอายุแตกต่างกันแต่ทุกคนมีหน้าที่หลักคือการสอนซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิชาการ และส่วนมากครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2.3. ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจงานตามที่กำหนดในกกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ด้านการบริหารงานวิชาการไว้ 17 ด้าน ให้กับสถานศึกษาทุกขนาด ดังนั้นปริมาณงานด้านวิชาการของสถานศึกษาทุกขนาดเท่ากัน และที่สำคัญงานวิชาการเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา

3. แนวทาง ข้อเสนอแนะ และการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

3.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบท และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ก็เพราะว่าหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง

3.2 การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องให้ครูจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ก็เพราะว่า Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวัดผลต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะวัดให้ชัดเจน และควรประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ก็เพราะว่า จุดมุ่งหมายทั่วไปของการวัดและประเมินผลคือเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน มิใช่เป็นการจับผิดและลงโทษผู้เรียน

3.4 การวิจัยในชั้นเรียน การทำวิจัยของครูต้องเกิดจากการที่จะต้องแก้ปัญหาของนักเรียน ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้ก็เพราะว่า การวิจัยเป็นงานในหน้าที่ที่ครูต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการสอน การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนด้วยกระบวนการวิจัยที่ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นสิ่งที่จะให้ผลดีแก่ผู้เรียนมากกว่าการที่ครูแก้ปัญหาในชั้นเรียนของตนตามผลการวิจัยของผู้อื่น

3.5 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในอาคารเรียนและภายนอกอาคารเรียน เช่น ห้องสมุด เป็นต้น

3.6 การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมถึงพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน

3.7 การนิเทศการสอน ผู้บริหารควรมีแนวปฏิบัติในด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้ก็เพราะว่าการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงกระบวนการสอน กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน และช่วยเหลือครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเอง พัฒนางานการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

3.8 การประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งนี้ก็เพราะว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการการพัฒนาคุณภาพของการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาทุกระดับ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่าการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในด้านการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จึงมีภารกิจสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดหา จัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง จัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน กำกับ ติดตาม ดูแลและประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครูสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

กมล ภู่ประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิปส์ พับบลิเคชั่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษาพ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศ

จรัส อติวิทยาภรณ์. (2558). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชุมศักดิ์ อินทร์รัตน์. (2547). การบริหารวิชาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปัตตานี: ฝ่ายสำนักงานเทคโนโลยีสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห.จ.ก.มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยส์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. (2563). การประชุมผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ครั้งที่ 2/2563 (หน้า 7-11). ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13.

การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The effect of using the CIPPA Model, together with Graphic Organizer Techniques in the teaching of reading comprehension and creative writing in Thai language of Grade 6 Students

จันทิมา แหล่หู[1*], วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน[2] และกิตติธัช คงชะวัน[3]

Jantima Lae-hoo[1*], Withawat Khattiyamarn[2] and Kittithat Khongchawan[3]

[1] หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Department of Master of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[3] ดร., คณะศึกษาศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Ph.D., Department of Education, Faculty of Program in Curriculum and Instruction, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Kruple1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบ้านย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 8 แผน 2) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์แบบอัตนัย จำนวน 1 ฉบับ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับ

เทคนิคผังกราฟิก จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t – test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model), เทคนิคผังกราฟิก, ความเข้าใจในการอ่าน, การเขียนเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of the research were; 1) to compare Thai language reading comprehension of Grade 6 students, before and after being taught using the CIPPA model, together with graphic organizer techniques, 2) to compare the abilities of Grade 6 students in creative writing, before and after being taught using the CIPPA model together with graphic organizer techniques, 3) to study the satisfaction of Grade 6 students towards being taught, using the CIPPA model, together with graphic organizer techniques.

The samples chosen for the research were 38 Grade 6 students from Banyantakhao School, in Yan Ta Khao District, Trang Province, during the 2nd semester of the academic year 2021, using a cluster random sampling method in the sample selection process.

Data collection tools employed in this research were; 1) 8 lesson plans based on the CIPPA model together with graphic organizer techniques, 2) a set of multiple-choice Thai language reading comprehension tests, displaying 4 choices per question, 3) a set of subjective exams measuring ability in creative writing, 4) a set of questionnaires with 20 questions measuring students' satisfaction towards the lessons that used the CIPPA model, together with graphic organizer techniques. Statistical methods employed in the data analysis were; mean, standard deviation, and t-test.

The research revealed 1) The ability in Thai language reading comprehension of Grade 6 students, after being taught using the CIPPA model, together with graphic organizer techniques, measured higher, when compared to prior results, with a significance level of 0.01 2) The ability in creative writing of Grade 6 students, after being taught using the CIPPA

model, together with graphic organizer techniques, measured higher, when compared to prior results, with a significance level of 0.01 3) Grade 6 students, who were taught using the CIPPA model, together with graphic organizer techniques, were satisfied with the process at the highest level.

Keywords: The effect of using the CIPPA Model, Graphic Organizer Techniques, Reading comprehension, Creative writing.

บทนำ

ภาษานับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะภาษาเป็นทั้งมวลประสบการณ์ และเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ถ้าขาดสื่อสำคัญนี้แล้ว มนุษย์คงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ สำหรับทักษะทางภาษาที่มนุษยชาติต่าง ๆ ใช้ติดต่อสื่อสารกัน คือ ภาษาศิลป์ หรือศิลปะทางภาษานั่นเอง อันได้แก่ การฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียน มาสร้างเสริมสติปัญญาและความรู้สึกนึกคิด พัฒนาอาชีพและพัฒนาบุคลิกภาพรวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้เพื่อเป็นเครื่องมือแสดงว่าชาติไทยเราเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่และวัฒนธรรมมาแต่โบราณกาล และภาษาไทยยังใช้ในการแสวงหาความรู้ที่ คนไทยทุกคนต้องใช้ตลอดชีวิต (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) การอ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยทำให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา และส่งผลให้มนุษย์ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำรงชีวิตได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้คนรอบรู้ และสร้างความเจริญงอกงามแตกฉานในสติปัญญา อันก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันโลก ทันเหตุการณ์ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี (สมพร แพ่งพิพัฒน์. 2542) การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการสอนที่มุ่งให้ความสำคัญกับการคิดและการสร้างสรรค์งานตามจินตนาการของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนได้เต็มศักยภาพ (กัลยา ไตรศรีศิลป์. 2542) จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (2563) ค่าสถิติที่ได้ในระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ย 49.07 ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงควรเร่งพัฒนา อีกทั้งผลการทดสอบ O-NET รายวิชาภาษาไทยของโรงเรียนบ้านย่านตาขาว มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งค่าสถิติที่ได้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 51.44 และค่าสถิติที่ได้ระดับ

โรงเรียนบ้านย่านตาขาว คะแนนเฉลี่ย 51.27 จึงเป็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.31 ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดกลุ่มเป้าหมายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือ ร้อยละ 65 ซึ่งหากสามารถแก้ปัญหาได้ก็จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านและการเขียนจะมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้สื่อสารให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ฉะนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาไทยจึงจำเป็นจะต้องหาแนวทางที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และมีความสนใจในการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ซึ่งในส่วนของการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา ทิศนา แขมมณี (2548) ได้กล่าวว่าวิธีการสอนรูปแบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม ในการจัดการเรียนการสอนตามวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติหรือแสดงความรู้และผลงาน และขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ และวลัย พานิช (2549) กล่าวว่า ผังกราฟิก คือ ภาพที่เป็นรูปธรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบความคิดในสมองของนักเรียน ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนได้แสดงกระบวนการคิด แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเมื่อนักเรียนกำลังอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการใช้แผนผังกราฟิกร่วมกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาในขั้นตอนที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ และขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติและการแสดงผลงาน เป็นวิธีการที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ และจัดระเบียบความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอ่าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและเป็นแนวทางสำหรับครูภาษาไทยในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

ขั้นที่ 1 การทบทวน/ตรวจสอบความรู้เดิม

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

ขั้นที่ 3 การศึกษาและสร้างความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก (ผังความคิด ผังใยแมงมุม และผังมโนทัศน์)

ขั้นที่ 6 การแสดงความรู้และผลงานร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก(ผังความคิด ผังใยแมงมุม และผังมโนทัศน์)

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้

ตัวแปรตาม

1. ความเข้าใจในการอ่าน

1.1 การอ่านตรงตามตัวอักษร

1.2 การอ่านระดับตีความ

1.3 การอ่านระดับประยุกต์

2. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.1 การตั้งชื่อเรื่อง

2.2 เนื้อหาสาระ

2.3 การเชื่อมโยงความคิด

2.4 การใช้ภาษา

2.5 การเขียนสะกดคำ

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

3.1 ด้านเนื้อหา

3.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ด้านสื่อการเรียนรู้

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านย่านตาขาว จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 4 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 147 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบ้านย่านตาขาว จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม Cluster Random Sampling โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกจำนวน 8 แผน รวมเวลา16 ชั่วโมง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) เท่ากับ 1.00

2.2 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67 และ 1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.48 – 0.65 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.30 – 0.70 และความเชื่อมั่น (KR - 20) เท่ากับ 0.94

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ 0.87

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) เท่ากับ 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก บทบาทของนักเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3.2 นักเรียนทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 2 ข้อ

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ เวลา 16 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน

3.4 นักเรียนทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 2 ข้อ

3.5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนทีมีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richadson KR - 20) ค่าความเชื่อมั่นโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ตามวิธีของเพียร์สัน และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

4.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples) และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ผลดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา(CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน

ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t-test
		$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
1. การอ่านตรงตามตัวอักษร	10	5.53	1.25	8.84	0.90	16.89**
2. การอ่านระดับตีความ	10	4.71	1.39	8.13	0.73	15.64**
3. การอ่านระดับประยุกต์	10	5.26	1.09	8.74	0.94	17.81**
รวม	30	15.50	2.34	25.71	1.73	32.09**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.50 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยเป็นรายด้าน ได้แก่ การอ่านตรงตามตัวอักษร การอ่านระดับตีความ และการอ่านระดับประยุกต์ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงสุดในด้านการอ่านตรงตามตัวอักษร ($\overline{X}$ = 8.84, S.D. = 0.90) และนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยต่ำสุดในด้านการอ่านระดับตีความ ($\overline{X}$ = 8.13, S.D. = 0.73)

จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย (การอ่านตรงตามตัวอักษร การอ่านระดับตีความ และการอ่านระดับประยุกต์) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ผล ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา(CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t-test
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ตั้งชื่อเรื่อง	3	1.55	0.64	2.53	0.64	8.38**
2. เนื้อหาสาระ	9	3.13	1.20	7.39	0.99	20.08**
3. การเชื่อมโยงความคิด	9	3.66	0.95	7.55	0.78	16.80**
4. การใช้ภาษา	6	2.79	0.86	5.16	0.74	12.71**
5. การเขียนสะกดคำ	3	2.11	0.75	2.84	0.36	6.63**
รวม	30	13.24	2.41	25.47	1.57	26.72**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.24 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นรายด้าน ได้แก่ ตั้งชื่อเรื่อง เนื้อหาสาระ การเชื่อมโยงความคิด การใช้ภาษา และการเขียนสะกดคำ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีความความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงสุดในด้านการเชื่อมโยงความคิด ($\bar{X}$ = 7.55, S.D. = 0.78) และนักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ต่ำสุดในด้านตั้งชื่อเรื่อง ($\bar{X}$ = 8.13, S.D. = 0.73) จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ได้แก่ ตั้งชื่อเรื่อง เนื้อหาสาระ การเชื่อมโยงความคิด การใช้ภาษา และการเขียนสะกดคำ) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.88	0.32	มากที่สุด
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.86	0.35	มากที่สุด
2. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.88	0.33	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.89	0.31	มากที่สุด
เฉลี่ยโดยรวม	4.87	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่าคะแนนด้านเนื้อหาโดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.88 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.32 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด , คะแนนด้านกิจกรรมการเรียนรู้โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.86 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.35 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด , คะแนนด้านสื่อการเรียนรู้โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.88 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนนด้านการวัดและประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.89 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.31 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.87 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 จะเห็นได้ว่าในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังนี้

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.50 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ทิศนา แขมมณี (2548) ได้กล่าวว่าวิธีการสอนรูปแบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริงโดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม และผู้วิจัยได้นำเทคนิคผังกราฟิกร่วมกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาในขั้นตอนที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ และขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติและการแสดงผลงาน เป็นวิธีการที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยมากยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ และจัดระเบียบความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอ่าน สอดคล้องกับวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน และอมลวรรณ วีระธรรมโม (2549) ได้กล่าวถึงการใช้ผังกราฟิกไว้ว่าเป็นผังทางความคิดซึ่งประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และจดจำได้นาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การอ่านตรงตามตัวอักษร การอ่านระดับตีความ และการอ่านระดับประยุกต์ ซึ่งสอดคล้องกับมณฤดี สุวรรณนิมิต (2554) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาร่วมกับการใช้นิทานพื้นบ้านสงขลาต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาร่วมกับการใช้นิทานพื้นบ้านสงขลามีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาร่วมกับการใช้นิทานพื้นบ้านสงขลามีความเข้าใจในการอ่านสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา(CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.24 คะแนน

และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และผู้วิจัยใช้เทคนิคผังกราฟิกร่วมกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาในขั้นตอนที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ และขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติ และการแสดงผลงาน เป็นวิธีการที่ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เพราะหากเนื้อหาสาระหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้เรียนประมวลมานั้นอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนจัดข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นระบบระเบียบที่อธิบายให้ข้าใจและจดจำได้ง่าย และในกรณีที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นผังกราฟิกยังเป็นเครื่องมือทางการคิดได้ดี โดยแสดงให้เห็นกระบวนการแสดงออกทางความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยการใช้คำศัพท์มาเรียบเรียงเป็นประโยคข้อความ เรื่องราวขึ้นมาใหม่ตามจินตนาการของตนเอง มีความคิดที่แปลกใหม่น่าสนใจ และไม่ซ้ำแบบใคร ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่อง เนื้อหาสาระ การเชื่อมโยงความคิด การใช้ภาษา และการเขียนสะกดคำ ซึ่งสอดคล้องกับธนาภร ขันภักดี (2554) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบรูปแบบซิปปาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า คะแนนด้านเนื้อหาโดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.88 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.32 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนนด้านกิจกรรมการเรียนรู้โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.86 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.35 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด , คะแนนด้านสื่อการเรียนรู้โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.88 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนนด้านการวัดและประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.89 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.31 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.87 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 จะเห็นได้ว่าในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จากการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก คือ ผู้เรียนมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และสามารถเชื่อมโยง

ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากยิ่งขึ้น สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี นอกจากนั้นยังเป็นการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิดความใฝ่รู้อีกด้วย ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาไทย เพราะเป็นวิธีการที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ และจัดระเบียบความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับมณฤดี สุวรรณนิมิต (2554) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาร่วมกับการใช้นิทานพื้นบ้านสงขลาต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาร่วมกับการใช้นิทานพื้นบ้านสงขลามี ความพึงพอใจในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ผู้สอน ควรฝึกให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสร้างผังกราฟิกแบบต่าง ๆ เพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นตอนที่ 5 เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนสรุปและจัดระเบียบความรู้ โดยให้นักเรียนสามารถสร้างผังกราฟิกได้หลากหลาย ถูกต้อง และทันตามเวลาที่กำหนด หากนักเรียนไม่มีทักษะในการเขียนผังกราฟิกอาจทำให้นักเรียนไม่สามารถสรุปความรู้ ความเข้าใจจากการอ่านได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในรายวิชาภาษาไทย นอกเหนือจากการอ่านและการเขียน เช่น การพูด การฟัง และหลักการใช้ภาษา เพราะในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นจะต้องเน้นทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. ควรจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและการเขียนในกลุ่มสาระอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ เพราะการอ่านเขียนเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนภาษาต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กัลยา ไตรศรีศิลป์. (2542). *การพัฒนากิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ในระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทิศนา เขมมณี. (2548). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model)*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ธนาภร ขันภักดี. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบรูปแบบซิปปาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มณฤดี สุวรรณนิมิต. (2554). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาร่วมกับการใช้นิทานพื้นบ้านสงขลาต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วลัย พานิช. (2549). *ประมวลบทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทวัฒน์ ขัตติยะมาน และอมลวรรณ วีระธรรมโม. (2549). *การสอนเพื่อพัฒนาการคิด*. สงขลา : โรงพิมพ์เทมการพิมพ์.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชาพัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมพร แพ่งพิพัฒน์. (2542). *การอ่านเพื่อชีวิต*. เพชรบูรณ์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร

Guidelines for Learning Management Competency Development of Science Teachers in Secondary School, Office of the Private Education Commission in Bangkok

สถาพร ปิ่นทอง[1*], ณรงค์ พิมสาร[2] และเสวียน เจนเขว้า[3]

Sathaporn Pinthong[1*], Narong Pimsarn[2] and Sawian Jenkwao[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

[1] Graduate student, Department of Educational Administration, Graduate School, North Bangkok University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

[2] Ph.D., Department of Educational Administration, Graduate School, North Bangkok University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

[3] Assistant Professor, Ph.D., Department of Educational Innovation, Graduate School, Saint John's University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sathaporn.pint@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงผสานวิธี ในรูปแบบการวิจัยแบบพร้อมกัน (Convergent Parallel Design) 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาแนวทาง จำนวน 132 คน ด้วยแบบสอบถาม และขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้แนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อคำถามปลายเปิดใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียน

รู้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 5 ด้าน และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 4) ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลทางวิทยาศาสตร์ โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ระบบครูพี่เลี้ยง 2) การนิเทศ 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 4) การพัฒนาตนเอง 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด 4) ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทาง โดยภาพรวมพบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำแนวทางไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้, ครูวิทยาศาสตร์

Abstract

This study is mixed-methods research. The purposes of this research were 1) to investigate the state, problems, and guidelines for developing competency in learning management by 180 persons using an evaluation form and interviewing 9 experts using a semi-structured interview form; 2) to develop competency guidelines for learning management and evaluate the accuracy and suitability of the guidelines by 9 experts which to using semi-structured interview form; 3) to evaluate the possibility and utility of the guidelines development by 132 persons which to using evaluation form, and 4) the trial and evaluate the possibility of a guideline. The data were analyzed by using the arithmetic mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), and content analysis. The results found as follows: 1) the state of learning management competencies for science teachers found that was the highest level and managed 5 aspects and has a problem in 5 overall was the high level, 2) the learning management competencies for science teachers were 5 components: (i) science knowledge and integration in science, (ii) science curriculum management, (iii) science learning activity management, (iv) innovation management for learning in science, (v) measurement and evaluation in science and the guidelines for developing the learning management competencies for science teacher in secondary school were: workshop, mentor teacher system, teaching supervision, and self-assessment, 3) the guidelines, with accuracy and suitability, was at the highest level, and 4) the trial and evaluate the possibility found that in overall was at the highest level.

Keywords: Guidelines, Learning management competencies, science teacher

บทนำ

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นหนึ่งในสมรรถนะของผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นจากครูผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้และสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียนตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรให้ได้ ครูวิทยาศาสตร์ในฐานะผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์นั้น ครูจะต้องมีมาตรฐานสมรรถนะซึ่งเป็นมาตรฐานในด้านการปฏิบัติงานสอนและด้านผลงานที่เกิดขึ้นกับผู้สอนและผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพในด้านการสอนให้อยู่ในเกณฑ์เดียวกันมากที่สุด และต้องมีจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับเพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องมีเป้าหมายชัดเจนที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ ครูจะต้องวิเคราะห์ว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไร จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ โดยผู้เรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการทำงาน รวมทั้งพัฒนาจิตวิทยาศาสตร์ที่ควรจะต้องมี โดยผู้เรียนแต่ละคนอาจจะใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแตกต่างกันได้

แต่เมื่อย้อนกลับมาในความเป็นจริง การเตรียมความพร้อมของครูวิทยาศาสตร์ยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงปฏิบัติเท่าที่ควร (ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี, 2563) เนื่องจากผู้สอนยังมีความเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) ร่วมกับการขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมาย การสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดีและอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 เหตุผลดังกล่าวอาจสืบเนื่องจากหลักสูตรมีความยากและเยอะจนเกินไป เวลาในคาบสอนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิผลได้ ครูมีเวลาการเตรียมการสอนน้อยด้วยภาระงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก อีกทั้ง ระบบการนิเทศการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ภายในของโรงเรียนและภายนอกจากต้นสังกัด ยังขาดลักษณะเฉพาะของการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ซึ่งการนิเทศปัจจุบันยังเป็นการพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะในภาพรวม จึงมีความไม่ชัดเจนสำหรับการสอนหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ บางโรงเรียนสื่อในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีไม่เพียงพอ เช่นห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การทดลอง สารเคมี เป็นต้น งบประมาณในการจัดซื้อไม่ถูกอนุมัติหรือไม่เพียงพอต่อการทำสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ จึงทำให้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนด และทำให้สมรรถนะการสอนวิทยาศาสตร์เกิดประสิทธิผลลดลง ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ จึงเป็นดัชนีหนึ่งในการบ่งบอกคุณภาพของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างสมรรถนะด้านการสอนของครู จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง

ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบกับผู้เรียนโดยตรง เมื่อพิจารณาในด้านการวัดและประเมินผลระดับนานาชาติอยู่ทุกครั้ง ทั้งในการสอบ PISA และ TIMSS ที่มีการประเมินผลด้านความฉลาดรู้ (Literacy) และทักษาการคิดขั้นสูง (Higher order thinking skills) ของวิทยาศาสตร์ปี 2018

กลับมีผลลัพธ์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์โดยมีคะแนนวิทยาศาสตร์ในการสอบ PISA อยู่ที่ 426 คะแนน ซึ่งค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 489 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกทุกครั้งเมื่อมีการประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความไม่คุ้นชินของลักษณะข้อสอบ การให้ความสำคัญกับการสอบน้อย และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานต่างจากระดับนานาชาติ ดังนั้นจากผลการประเมิน พบว่า ผู้เรียนไทยมีสมรรถนะในการนำความรู้วิทยาศาสตร์และทักษะในวิชาหลักที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้น้อย แต่หากพิจารณาถึงด้านทักษะอาชีพทั่วไปโดยรวมของประเทศ ประเทศไทยกลับสามารถผลิตช่างฝีมือในแต่ละปีจำนวนมาก แต่เป็นช่างฝีมือแรงงานในระดับต่ำ (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2563) นั่นอาจหมายความได้ว่า ผู้เรียนของไทยส่วนใหญ่เติบโตมาเป็นช่างฝีมือที่ดีแต่ไม่ได้รับการถ่ายทอดให้นำความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาประยุกต์ใช้กับทักษะอาชีพได้ จึงมีความสอดคล้องกันของในภาพรวมของการประเมินผลการทดสอบระดับนานาชาติและทักษะในการทำงานเมื่อเข้าสู่ชีวิตจริง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ เพราะลักษณะของวิทยาศาสตร์มีลักษณะเฉพาะ ย่อมต้องการครูที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะทางและได้รับการพัฒนาวิชาชีพครูไปสู่ครูวิทยาศาสตร์คุณภาพสูง เพื่อเป็นหลักประกันว่านักเรียนจะได้รับประสบการณ์การเรียนและการทำงานทางวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ (วิภา อาสิงสมานันท์, สิรินภา กิจเกื้อกูล, และวนินทร สุภาพ, 2563) หากครูได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมแล้ว จะส่งผลให้ครูมีกระบวนการที่มีการวางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความรู้ ทักษะ ความคิด ทัศนคติ และความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ มีความสำนึกรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งในการบริหารเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำเพื่อให้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย ดังที่ สุพานี สฤษฎ์วานิช (2553) กล่าวถึงความสำเร็จของการปฏิบัติงานผู้บริหารต้องกำหนดแนวทางในการบริหาร เพื่อให้องค์การก้าวไปในทิศทางที่เหมาะสม ดังนั้น การบริหารที่ดีจะช่วยสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันให้เกิดขึ้นได้ การบริหารจึงต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจการบริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับด้านผู้เรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การพัฒนา และการบริหารจัดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกมิติ ผู้วิจัยเชื่อว่าด้วยกระบวนการบริหารเหล่านี้จะส่งผลให้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ดี และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีสมรรถนะควบคู่ไปกับการเรียนอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร

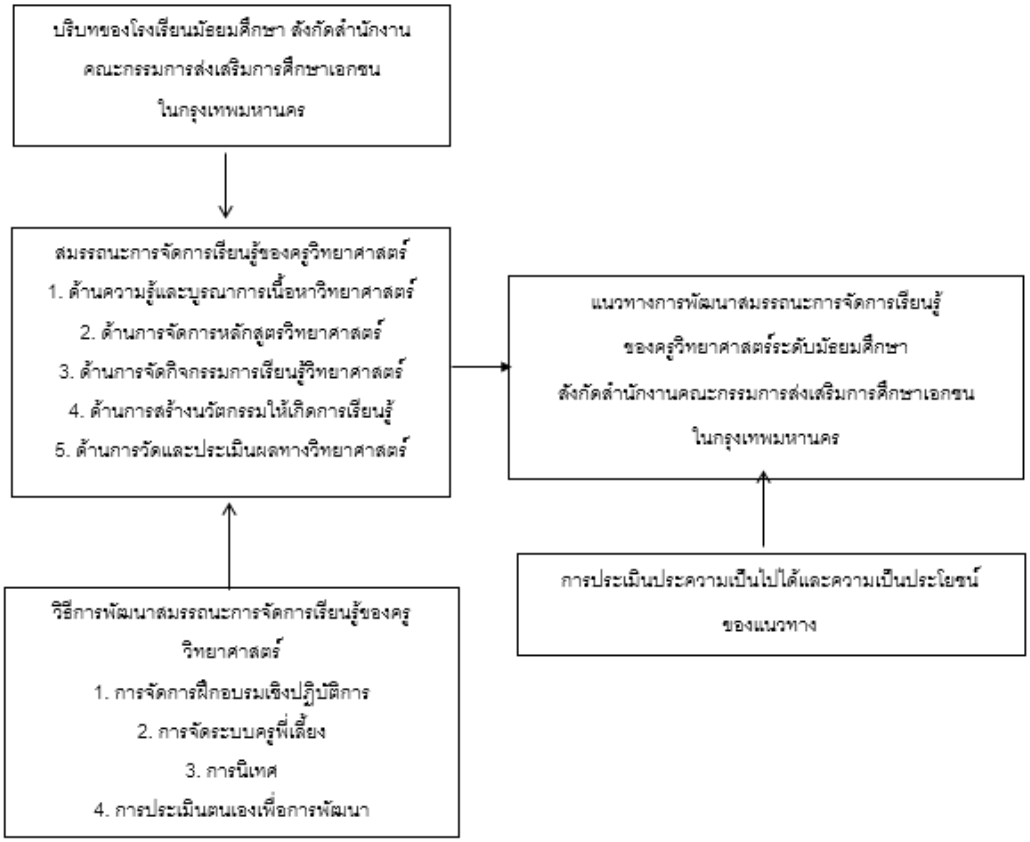
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร

4. เพื่อทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงผสานวิธี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ทั้งหมดเป็นบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในกรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 80 โรงเรียน รวม 240 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ทั้งหมดเป็นบุคลากรในโรงเรียนสังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน รวมจำนวน 9 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ สสวท. 1 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 แห่ง และโรงเรียนขนาดเล็ก 1 แห่ง ด้วยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองแบบกึ่งโครงสร้างถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา อีกทั้ง ใช้แบบสอบถามในการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษากับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนสังกัด สช. ในกรุงเทพมหานครระดับมัธยมศึกษา รวมจำนวน 66 โรงเรียน รวม 198 คน โดยการกำหนดขนาดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan (1970) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่าย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการโดย 1) ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา 2) ตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ด้วยแบบตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนสังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 80 โรงเรียน รวม 160 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมิน ประกอบด้วย ผู้บริหาร และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รวม 66 โรงเรียน รวม 132 คนได้มาจากการสุ่มแบบง่ายและกำหนดขนาดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan (1970)

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษา ได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) 1 แห่ง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

1.1 สภาพปัจจุบันองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา โดยรวมมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการหลักสูตร และด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์

1.1.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยรวมมีการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับการพัฒนามากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

1.1.2 ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยรวมมีการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับการพัฒนามากที่สุด คือ การบูรณาการกับวิชาวิทยาศาสตร์สาระอื่น หรือบูรณาการกับวิชาอื่น และเท่าทันสถานการณ์ประเทศและโลก

1.1.3 ด้านการวัดและประเมินผลวิทยาศาสตร์ โดยรวมมีการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับการพัฒนามากที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับการประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อสะท้อนผลให้ผู้เรียนปรับปรุงวิธีการเรียน

1.1.4 ด้านการจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โดยรวมมีการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับการพัฒนามากที่สุด คือ การวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ได้

1.1.5 ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยรวมมีการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับการพัฒนามากที่สุด คือ การใช้วิธีการสอนที่เน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรม

1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

1.2.1 สภาพปัจจุบันในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา คือการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์มีความแตกต่างกันในแต่ละบริบทของโรงเรียนที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ต่างกัน โดยส่วนใหญ่แล้วการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมทั้งในภาคบังคับและตามความสมัครใจ และนำความรู้ และทักษะที่ได้รับมาเผยแพร่ทั้งในรูปแบบการจัดประชุมย่อย การนิเทศ และการพัฒนาตนเอง

1.2.2 ปัญหาที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ไม่ประสบความสำเร็จ คือ ความชำนาญด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูต้องสอนกันแบบเดิม ที่เน้นทฤษฎีและเนื้อหาเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับทักษะเป็นเรื่องรอง ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยที่ครูไม่ได้จบในสาขาการสอนมาโดยตรง และปัจจัยในด้านอายุที่ทำให้ประสิทธิภาพการสอนลดลง

1.2.3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ คือ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ครูวิทยาศาสตร์ต้องมี ทั้งในด้านของวิธีการได้มาซึ่งความรู้ ผนวกกับทักษะการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผ่านการวิเคราะห์จากหลักสูตรของผู้เรียนให้สามารถนำมาใช้ได้กับชีวิตจริง และการคิดค้นนวัตกรรม โดยใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ และเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนรู้ อีกทั้งยังต้องมีการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงด้วยวิธีที่หลากหลายอีกด้วย

1.3 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

1.3.1 สภาพปัญหาของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09) โดยด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ($\bar{X}$ = 4.25) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90) โดยข้อที่มีสภาพปัญหามากที่สุด คือ การนำความรู้ด้านเนื้อหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.05)

ด้านการจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) โดยข้อที่มีสภาพปัญหามากที่สุด การออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ได้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) โดยข้อที่มีสภาพปัญหามากที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและสถานการณ์ที่ผันผวนในระดับประเทศและโลก ($\bar{X}$ = 4.19)

ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ โดยรวมมีสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) โดยข้อที่มีสภาพปัญหามากที่สุด การใช้วิธีการสอนที่เน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ ($\bar{X}$ = 4.25)

ด้านการวัดและประเมินผลทางวิทยาศาสตร์ โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) โดยข้อที่มีสภาพปัญหามากที่สุด การให้ความสำคัญกับการประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อสะท้อนผลให้ผู้เรียนปรับปรุงวิธีการเรียน และให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ($\bar{X}$ = 4.24)

1.3.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย การสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาและประเมินตนเอง การเข้าคอร์สอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การศึกษาในระดับสูงหรือการเรียนคอร์สระยะสั้น การโค้ช, การใช้ระบบ

ครูพี่เลี้ยง การนิเทศ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน

2. ผลการพัฒนาและการตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อยของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เข้าใจลักษณะธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 2) มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ 3) พัฒนาความรู้วิทยาศาสตร์ตลอดเวลา 4) บูรณาการของความรู้วิทยาศาสตร์ให้หลากหลาย 5) ตระหนักถึงวิธีการที่นักวิทยาศาสตร์ได้มาซึ่งความรู้และการทำงาน โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) การพัฒนาและประเมินตนเอง 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อยของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) วิเคราะห์หลักสูตรวิทยาศาสตร์ 2) เลือกและออกแบบสาระการเรียนรู้ที่จะสอนในวิทยาศาสตร์ 3) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตร์ 4) ให้ความสำคัญกับการเขียนแผนการเรียนรู้อย่างมีระบบและใช้งานได้จริง โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศ 3) ระบบครูพี่เลี้ยง 4) การพัฒนาและประเมินตนเอง

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อยของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ได้อย่างเหมาะสม 2) เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการที่เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) ใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม 4) ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยสอนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) ระบบครูพี่เลี้ยง 2) การนิเทศ 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อยของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ 2) สร้างนวัตกรรมของผู้เรียนในบริบทของชุมชนและสังคม 3) เห็นคุณค่าของนวัตกรรมเพื่อการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) ระบบครูพี่เลี้ยง 2) การนิเทศ 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลทางวิทยาศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อยของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) วัดและประเมินการเรียนรู้อย่างครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและกระบวนการ และเจตคติ 2) วัดและประเมินการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและตรงไปตรงมา 3) วัดและประเมินการเรียนรู้จากสภาพจริงที่สะท้อนผลให้กับผู้เรียนและผู้สอน 4) สร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ 5) ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการประเมินสมรรถภาพของผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ คือ 1) ระบบครูพี่เลี้ยง 2) การนิเทศ 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 4) การพัฒนาตนเอง

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการทดลองใช้และประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะว่างานวิจัยต่าง ๆ มุ่งเน้นการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่เมื่อศึกษาบริบทความเป็นจริงของโรงเรียนในสังกัด สช. พบว่า มีปัญหาแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่จะทำให้ครูวิทยาศาสตร์ ในสังกัด สช. ไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้ดีเท่าที่ควร เช่น ความเชี่ยวชาญในการสอนมีน้อย เนื่องจากไม่ตรงกับสาขาที่ตนจบมา อยู่ในช่วงวัยใกล้เกษียณจึงไม่อยากพัฒนาตน และใช้วิธีการสอนแบบเดิม คือเน้นการบรรยาย และประเมินผลด้วยแบบทดสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรอยวรรณ และคณะ (2556) เรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา กล่าวว่า คุณภาพที่ครูยังขาดคือ ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูไม่เชี่ยวชาญงานสอนของตน การสอนเป็นภาคบรรยาย ใช้สื่อนวัตกรรมน้อย ขาดเทคนิคการนำสื่อมาใช้ มีแผนการสอนแต่ไม่ปฏิบัติตามแผน และมีการวัดประเมินผลไม่เหมาะสม ขาดคุณภาพของเครื่องมือ ดังนั้นการสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของผู้เรียนมีความสำคัญต่อโลกปัจจุบันและอนาคต ทั้งในชีวิตประจำวัน การงาน ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี ซึ่งถูกถ่ายทอดมาจากการคิดอย่างเป็นระบบ ความคิดเชิงตรรกะ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ให้ครูวิทยาศาสตร์เพิ่มขีดจำกัดความสามารถในการปฏิบัติงานที่ยังสามารถพัฒนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ และคณะ (2558) เรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39, 41 และ 42 กล่าวว่า ด้านทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรพัฒนาให้มีสมรรถนะที่สูงยิ่งขึ้น แต่ในด้านของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และวิชาชีพครู มีเกณฑ์สมรรถนะที่สูงในระดับดี จากงานวิจัยยังพบอีกว่า หากผู้เรียนได้เรียนกับครูที่มีสมรรถนะด้านการปฏิบัติการสอนสูง จะทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นกว่าผู้เรียนจากครูที่มีสมรรถนะด้านการปฏิบัติงการสอนในระดับน้อย

2. แนวทางการพัฒนาและการตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร มี 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ คือ ครูวิทยาศาสตร์ควรมีการพัฒนาความรู้และติดตามความก้าวหน้าในองค์ความรู้ต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรเพ็ญ และคณะ (2564) เรื่อง การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการสอนของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ได้กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนต้องให้ความสำคัญกับครูผู้สอนก่อน ถ้าครูมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอน มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับบริบททางการศึกษา และความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการศึกษา ซึ่งรวมเรียกว่า ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน (Pedagogical Content Knowledge, PCK) ก็จะนำไปสู่ความเข้าใจว่าจะจัดกระทำหรือนำเสนอหัวข้อที่เฉพาะอย่างไรเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ อีกทั้งควรตระหนักถึงการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์/วิธีการที่นักวิทยาศาสตร์ได้มาซึ่งความรู้และการทำงาน และสังคมของนักวิทยาศาสตร์มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธันยาภรณ์ และคณะ (2560) ว่า การเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง ควรมีการใช้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านเนื้อหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม และควรสร้างความสำคัญของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามบริบทตนเองและสังคมของผู้เรียน สำหรับวิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านนี้สามารถจัดกระทำให้อยู่ในรูปแบบการพัฒนาและประเมินตนเอง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตนที่สนใจ อาจเป็นกิจกรรมประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นระยะสั้น หรือการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นในระยะยาว

2.2 ด้านการจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คือ ครูวิทยาศาสตร์ควรศึกษาถึงองค์ประกอบของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ให้เป็นอย่างดี มีการวิเคราะห์หลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่ประกอบด้วยมาตรฐานและตัวชี้วัดของผู้เรียนที่ได้รู้มาแล้ว และกำลังจะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวิไลวรรณ แสงพาน (2554) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์หลักสูตรไว้ว่า การวิเคราะห์หลักสูตรมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการระบุจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับนักเรียน การให้ความสำคัญกับความรู้เดิมของนักเรียน การใช้สถานการณ์ ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การพัฒนาความเข้าใจและแนวคิดวิทยาศาสตร์ การพัฒนาการคิดของนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์และความรู้ที่เรียน การวัดผลการเรียนรู้และความก้าวหน้าของนักเรียน และยังช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ให้นักเรียน อีกทั้งครูวิทยาศาสตร์ควรมีการเลือกเนื้อหาที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ได้สอดคล้องตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางและความถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ อีกทั้งควรพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ของสถานศึกษา/ตนเองร่วมกับครูโรงเรียนอื่นเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ใน

ด้านการจัดการหลักสูตร พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการฝึกครูวิเคราะห์หลักสูตรให้เป็นการนิเทศที่เป็นการติดตามครูในการวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร ระบบครูพี่เลี้ยงที่จะช่วยให้ครูวิทยาศาสตร์ได้วิเคราะห์ตัวชี้วัด การระบุและจำแนกจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดเป้าหมายของการวิเคราะห์ ส่วนวิธีการพัฒนาและประเมินตนเองจะช่วยให้ครูได้ค้นคว้าการจัดทำหลักสูตรรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมของสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างรอบด้าน

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คือ ครูวิทยาศาสตร์ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดกับผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและสถานการณ์ที่ผันผวนในระดับประเทศและโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุราและคณะ (2556) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างชิ้นงานโดยอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้อย่างเหมาะสม จนทำให้ความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ผู้เรียนจะเป็นฝ่ายสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองมิใช่มาจากครู และในการสร้างความรู้นั้นผู้เรียนจะต้องลงมือสร้างขึ้นมาโดยอาศัยสื่อเทคโนโลยี ซึ่งการสร้างสิ่งที่จับต้องได้หรือสามารถมองเห็นได้จะต้องมีผลให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดโดยยึดหลักว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิต ควรใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อการบูรณาการและผสานวิธีกับเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการวิทยาศาสตร์ร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ได้ และเปิดโอกาสผู้เรียนในการออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า ระบบครูพี่เลี้ยงเป็นวิธีการเหมาะสมมากเนื่องจากมีความใกล้ชิดกับครู และสามารถชี้แนะ และเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การนิเทศเป็นวิธีที่ช่วยให้ครูมีการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตั้งแต่การวางแผนการสอน การใช้เทคนิค กลยุทธ์การสอน และการใช้สื่อการสอน การอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นอีกวิธีที่จะช่วยให้ครูมั่นใจกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศึกษานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ รวมถึงกลวิธีการสอนที่แปลกใหม่ให้นำมาใช้กับห้องเรียนของตน

2.4 ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ คือ ครูวิทยาศาสตร์ควรใช้วิธีการสอน TPACK ซึ่งเป็นวิธีการนำความรู้เนื้อหาผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี มาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ให้เกิดนวัตกรรม ใช้วิธีการสอนที่เน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิทยาศาสตร์ใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศชั้นเรียนและแรงจูงใจในการเรียนวิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนได้สร้างนวัตกรรม จัดให้การเรียนรู้นั้นเป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์กับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนได้ จัดให้การเรียนรู้นั้นเป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์กับความต้องการของคนในชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงได้ สร้างนวัตกรรมด้วยตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เรียน เช่นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของนราวิชญ์ ศรีเปารยะ เรื่องการพัฒนาระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้นวัตกรรม

และเทคโนโลยีการศึกษา (2561) ได้กล่าวว่า การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการผสานการสอนระหว่างการฝึกฝนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดชิ้นงานแห่งนวัตกรรม ซึ่งเป็นเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สืบค้น ฝึกทักษะการคิดขั้นสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถศึกษาบทเรียนออนไลน์ด้วยตนเอง การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เรียน ผ่าน google site และ google keep และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างอิสระ จนสามารถพัฒนามาเป็นชิ้นงานแห่งนวัตกรรมได้ สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้คือ ระบบครูพี่เลี้ยงจะช่วยให้ครูได้วิเคราะห์วิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตนวัตกรรม การนิเทศจะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจถึงภาพรวมในบริบทของชุมชนและสังคม ซึ่งถือเป็นทักษะของการนิเทศอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูวิทยาศาสตร์สามารถวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น การอบรมเชิงปฏิบัติการจะช่วยให้เราได้นำกระบวนการ และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่เน้นกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ให้ผู้เรียนสามารถเป็นนวัตกรที่ดีได้

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลวิทยาศาสตร์ คือ ครูวิทยาศาสตร์ควรออกแบบการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สามารถประเมินความเข้าใจและการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ได้ ออกแบบการประเมินด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อให้สามารถประเมินทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ ให้ความสำคัญกับการประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อสะท้อนผลให้ผู้เรียนปรับปรุงวิธีการเรียน และให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลและประเมินผล วัดผลและประเมินผลผู้เรียนผ่านการทำกิจกรรมและผลงานของผู้เรียนที่เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน รวมถึงกิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และวัดผลและประเมินผลจิตวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาตรี ใฝ่คำตา (2563) ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนากาเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการเรียนรู้ว่าสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้เพียงใด ครูควรคำนึงถึงการวัดและประเมินการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้เสมอ สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ระบบครูพี่เลี้ยงจะช่วยให้ครูออกแบบการประเมินอย่างหลากหลายได้ การนิเทศจะช่วยให้ครูวิทยาศาสตร์เข้าใจถึงบริบทการวัดและประเมินผลแบบใหม่ที่ถือเป็นนวัตกรรมของการศึกษาในปัจจุบัน การอบรมเชิงปฏิบัติการจะช่วยให้ครูมั่นใจถึงแนวทางการประเมินตามสภาพจริงที่ครูแต่ละคนได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ และยังถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนวิทยาศาสตร์ด้วยกันด้วย สำหรับการพัฒนาตนเองจะช่วยให้ครูได้ฝึกออกแบบการประเมินการประเมินความสามารถ ซึ่งเป็นการประเมินให้ผู้เรียนแสดงการใช้ความรู้และทักษะในการตอบคำถามหรือแก้ปัญหา โดยครูสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนจากการออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง และครูก็ทำหน้าที่การออกแบบการประเมินผู้เรียนตามความสามารถของผู้เรียนได้อีกด้วย

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านการจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลทางวิทยาศาสตร์ เป็นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ที่ทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และครูวิทยาศาสตร์ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการดำเนินการ พร้อมทั้งมีความพร้อม วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาสมรรถนะร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีมในลักษณะเครือข่าย และกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานครสู่การปฏิบัติที่คำนึงถึงประสิทธิผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติ มาทำการปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ และแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องในทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Stufflebeam (2007) ที่กล่าวว่า การประเมินควรใช้เป็นระยะ ๆ และประเมินสรุปรวม โดยใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลายสอดคล้องกับประเด็นย่อย ๆ ที่ต้องการประเมินในแต่ละมิติ รวมทั้งใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ สรุป ตีความผลการประเมิน

4. ผลการทดลองใช้การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สช. ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจในการทดลองใช้การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ได้สร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี ง่ายต่อความเข้าใจ มีคู่มือที่เปรียบเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ให้กับครูวิทยาศาสตร์ได้นำไปเผยแพร่ ศึกษา ทบทวน และนำไปปฏิบัติกับชั้นเรียนของตน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่มีจุดเน้นและความเหลื่อมล้ำในการสอนวิทยาศาสตร์ที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเขมวดี และคณะ (2563) ที่ได้กล่าวว่า ช่องทางหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ และอย่างมีความหมายนั้น คือการส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้วิทยาศาสตร์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน สอดคล้องความต้องการของชุมชน และใช้สภาพแวดล้อมหรือปัญหาของชุมชนเป็นบริบทหรือสื่อในการเรียนรู้ นอกจากนี้อาจต้องให้ภาครัฐช่วยสนับสนุนและพัฒนาระบบสารสนเทศเชื่อมโยงกับการบริหารการศึกษา สร้างเครือข่ายเพื่อระดมความร่วมมือทางวิชาการและงบประมาณจากทุกภาคส่วน อีกทั้งต้องให้ความสำคัญกับระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้ทราบถึงผลการปฏิบัติการสอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจขยายผลในการประเมินผู้สอนโดยนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงให้เกิดการประเมินที่หลากหลายมากขึ้น โดยสถานการณ์ที่ผู้วิจัยประสบระหว่างการทดลองใช้แนวทางนั้นอยู่ในช่วงของสถานการณ์

แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทั้งหมดอยู่ในรูปแบบออนไลน์ ดังนั้นควรนำวิจัยนี้ไปทดลองซ้ำอีกครั้งหากสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติที่ให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนในโรงเรียนเช่นเคย

เอกสารอ้างอิง

เขมวดี พงศานนท์, คมสรรค์ เมธีกุล, ชัยศิริ วัฒนชาญณรงค์, นฤภพ ขันทับไทย, พชร จงกมานนท์, พรทิพย์ โสววัฒนกุล, อรรถสิทธิ์ สวัสดิ์พานิช. (2563). *การจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ: ต้นแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก*. (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์, 3 (ฉบับพิเศษ), 50.

ชาตรี ฝ่ายคำตา. (2563). *การจัดการเรียนรู้เคมี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ธัณยาภรณ์ ภักดี, ชาตรี ฝ่ายคำตา, และพจนารถ สุวรรณรุจิ. (2560, กรกฎาคม-กันยายน). *การพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเนื้อหาสมบัติของธาตุและสารประกอบ*. วารสารศึกษาศาสตร์, 19(3), 78.

นราวิชญ์ ศรีเปารยะ และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2561, มกราคม-เมษายน). *การพัฒนาระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(1), 260.

พรเพ็ญ สมบัติมาก, สุภาภรณ์ มาอุ้ย และอัจฉราภรณ์ ตันกันยา. (2564, มกราคม-มิถุนายน). *การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการสอนของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ*. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู, 1(1), 31.

มยุรา ลีหัวสระ, สพลณภัทร ศรีแสนยงค์ และเชษฐ์ ศิริสวัสดิ์. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6*. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9(2), 127.

ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2563, สิงหาคม). *การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(8), 236.

วิภา อาสิงสมานันท์, สิรินภา กิจเกื้อกูล และวนินทร สุภาพ. (2563, กรกฎาคม-กันยายน). *มุมมองของครูวิทยาศาสตร์ต่อการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์*. วารสารศึกษาศาสตร์, 22(3), 236.

วิไลวรรณ แสงพาน. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศุภลักษณ์ แป้นเพ็ชร, ปัณณวิชญ์ ใบกุหลาบ และพัชราวลัย มีทรัพย์. (2558, มกราคม-มิถุนายน. *การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39, 41 และ 42*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(1), 105.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2563). *สถิติแรงงานประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สุพานี สฤษฎ์วานิช. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Stufflebeam, D. L. (2007). CIPP Evaluation Model Checklist: A Tool for Applying the CIPP Model to Assess Long-term Enterprises. Retrieved from http://www.wmich.edu./sites/default/files/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf

การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The effect of the use of the GPAS 5 Steps Program, together with Graphic Organizer Techniques, on learning achievements in the subject of Law and Life, including the analytical thinking abilities, of Students in Grade 9

ทิพย์สุดา ชูบุญส่ง[1*], กิตติธัช คงชะวัน[2] และนพเก้า ณ พัทลุง[3]

Thipsuda Chuboonsong[1*], Kittithat Khongchawan[2] and Noppakao Naphatthalung[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Master of Education Program, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Asst. Prof. Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Thipsudachu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 45 คน แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง กฎหมายกับชีวิต จำนวน 5 แผน 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต เป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ฉบับละ 30 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถใน

การคิดวิเคราะห์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ฉบับละ 20 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps, เทคนิคผังกราฟิก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The objectives of the research were; 1) to compare learning achievements in the subject of ‘Law and Life’ of students in Grade 9 before and after being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, 2) to compare the analytical thinking ability of students in Grade 9, before and after being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, 3) to study the satisfaction of students in Grade 9 towards being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques. The research was conducted using 45 Grade 9 students from class Matthayom 3/3 of Saparachinee Trang School, in the 2nd semester of the academic year 2021, using the one-group pretest-posttest design.

Data collection tools used in the research were; 1) a set of 5 lesson plans using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, for learning about the subject ‘Law and Life’, 2) a set of 2 learning achievement tests, using multiple-choice questions with 4 options, totaling 30 questions, to measure the achievements before and after the lessons, 3) an analytical thinking ability test using multiple-choice questions with 4 options, totaling 20 questions, to measure the abilities before and after lessons, 4) a questionnaire measuring Grade 9 students’ satisfaction towards being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, based on the 5-point

Likert Scale, with a total of 20 questions. Statistical methods used in the data analysis were; mean, standard deviation, and t-test. The research revealed:

1. After being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, Grade 9 students achieved higher learning results in the subject of 'Law and Life', compared to before being taught, with a significance level of 0.01.

2. After being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, Grade 9 students achieved higher analytical thinking abilities, compared to before being taught, with a significance level of 0.01.

3. After being taught using the GPAS 5 Steps Program, together with graphic organizer techniques, Grade 9 students were satisfied with the process at the highest level.

Keywords: GPAS 5 Steps Learning Management, Graphic Organizers Technique, Analytical Thinking, Learning Achievement.

บทนำ

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสารที่สื่อและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต การติดต่อสื่อสาร สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วส่งผลต่อวิธีคิดตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ การรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อและเทคโนโลยีโดยขาดการคิดวิเคราะห์ ทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองและสังคม ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในยุคข้อมูลข่าวสารนี้ จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีโดยการพัฒนาความรู้และการคิดวิเคราะห์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเท่าทันสถานการณ์ต่อการเติบโตของสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ เล็งเห็นความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในการจัดการศึกษาไทยนั้นได้มีการพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ของคนในชาติมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากได้ดำเนินการกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษาฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ คิดเป็นและทำเป็น การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนจะต้องเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร 2) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ 3) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ผู้เรียนจะต้อง มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรังที่ผ่านมายังมีจุดที่ควรพัฒนา ในปีการศึกษา 2561-2563 จากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 34.15 ร้อยละ 32.65 และร้อยละ 30.29 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ร้อยละ 70 นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า นักเรียนไม่สามารถจัดระบบข้อมูลของเนื้อหาที่เรียนได้ เนื่องจากเนื้อหามีจำนวนมาก ขาดเทคนิคที่นำมาจัดการข้อมูล และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนยึดครูเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ขาดความมั่นใจในการเรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมแลกเปลี่ยนรู้ได้ดีเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งส่งผลต่อการคิดของนักเรียน ทำให้ขาดความสามารถในการคิด คิดไม่เป็น แก้ปัญหาไม่เป็น ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ วิธีการวัดผลและประเมินผลที่มุ่งพัฒนาการคิด

กระบวนการเรียนรู้ 5 Steps เป็นแนวการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสืบสอบตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist) ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากปัญหาเพื่อให้ นักเรียนได้แสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการสร้างผลงานเพื่อตอบแทนสังคม อันจะส่งผลให้นักเรียน เกิดการพัฒนาความสามารถ ด้านการคิดวิเคราะห์ รวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2557) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีความ สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กระบวนการเรียนรู้ 5 Step และแนวคิดการพัฒนาทักษะการ คิด GPAS คือ 1.Gathering: G การรวบรวม คัดเลือกข้อมูล 2. Processing: P การจัดกระทำข้อมูล 3. Applying: A การประยุกต์ใช้ความรู้ 4. Self-Regulating: S การกำกับตนเอง ที่กล่าวถึงข้างต้น สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ได้นำมาสังเคราะห์หลอมรวมเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ ใช้ความรู้ ผลิตผลงาน เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps ดังนี้ Step 1 ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering) Step 2 ขั้นคิด วิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing) Step 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge) Step 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill) Step 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating) นำมาบูรณาการเพื่อใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที 3 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อ พัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพทั้งนี้การคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นปัญหาที่สามารถพัฒนาได้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps เป็นการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง อันจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีความหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มาใช้ในจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์

การใช้ผังกราฟิกในการจัดการเรียนรู้เป็นอีกกระบวนการที่สามารถพัฒนากระบวนการคิดของมนุษย์ ผังกราฟิกเป็นแผนผังทางความคิด ซึ่งประกอบด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้โครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระนั้นเป็นเทคนิคที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ จำนวนมาก เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้น อยู่ในรูปแบบที่อธิบายให้เข้าใจและจำจดได้ง่าย เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถจำได้จากเนื้อหาที่เรียนก็สามารถนำไปต่อยอดความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น และเป็นกระบวนการให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ เพราะผังกราฟิกเป็นรูปแบบการจัดการความคิดโดยใช้สี ภาษา และภาพ เป็นสื่อให้เกิดการคิดแบบจำแนกแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างความรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ทิศนา แขมมณี, 2563)

จากความสำคัญในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีขั้นตอน 5 ขั้น ฝึกการสังเกต การตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารนำเสนอ สามารถสร้างผลงานจากความรู้ที่ได้ และประเมิน ปรับปรุง แก้ไขจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพกว่าเดิมได้ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์และสรุปความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยให้ผังกราฟิกที่เหมาะสม และนำไปสู่การต่อยอดความรู้พัฒนาเป็นผลงานได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 11 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 440 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 45 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 แผน เวลาเรียน 15 ชั่วโมง มีค่า IC เท่ากับ 1.00

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pretest) - หลังเรียน (Posttest) เรื่อง กฎหมายกับชีวิต เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ 30 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.36 - 0.71 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.58 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.75

3. แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียน (Pretest) - หลังเรียน (Posttest) เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ 20 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.71 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.49 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.70

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ครอนบาค เท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินงานการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 40 นาที

2. ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที

3. ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 5 แผน เป็นเวลา 15 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง

4. ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 40 นาที

5. ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที

6. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย $(\overline{X})$, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความสอดคล้อง (IOC), ค่าความยากง่าย (p), ค่าอำนาจจำแนก (r), ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่าที (t - test) แบบ Dependent

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\overline{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	45	16.73	3.25	-23.20**
หลังเรียน	45	25.42	2.21	

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต โดยใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนโดยเฉลี่ย $(\overline{X})$ ก่อนเรียนเท่ากับ 16.73 คะแนน และค่าเฉลี่ย $(\overline{X})$ หลังเรียนเท่ากับ 25.42 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.25 หลังเรียนเท่ากับ 2.21 ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

แบบวัดการคิดวิเคราะห์	n	$(\overline{X})$	S.D.	t
ก่อนเรียน	45	10.47	1.67	-30.82**
หลังเรียน	45	17.07	1.84	

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงว่าการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า มีคะแนนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนเรียน เท่ากับ 10.47 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 17.07 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 1.67 หลังเรียนเท่ากับ 1.84 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสาระการเรียนรู้	4.61	0.57	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.57	0.57	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.65	0.54	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.55	0.56	มากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่าคะแนนด้านสาระการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.61 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.57 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, คะแนนด้านสื่อการเรียนการสอนโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านการวัดและประเมินผลโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และคะแนนรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.60 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 จะเห็นได้ว่าในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายกับชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ประกอบไปด้วยขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการรวบรวมข้อมูล (Gathering) เริ่มจากการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้สังเกต สงสัย กระตุ้นความสนใจ ตระหนักในปัญหาตั้งสมมุติฐาน ตั้งข้อสงสัย กำหนดเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 1 นี้จะเป็นขั้นดึงดูดความสนใจของผู้เรียน กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น เช่น ครูสอนกฎหมายอาญา ครูจะใช้คำถามถามไปที่ผู้เรียนก่อน เช่น การร่วมกันอย่างสงบสุขสามารถทำได้อย่างไร กฎหมายอาญามีความสำคัญอย่างไร นักเรียนจะเริ่มคุยปรึกษาหารือกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ว่าคำตอบที่จะตอบครูออกไปคืออะไร สังเกตได้จากการคุยกันของนักเรียนในห้องเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing) เป็นการจัดกระทำข้อมูลโดยใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้แผนภาพความคิดมาจัดความคิดให้เป็นระบบ เช่น การจำแนก จัดลำดับ เชื่อมโยง และวางแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge) ลงมือปฏิบัติตามแผนงานและสรุปเป็นความรู้ ความคิดรวบยอด และขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill) นำร่องรอยการ ร่องรอยการทำงาน การแก้ปัญหาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพกว่าเดิม จนสามารถสรุปเป็นหลักการและนำเสนอ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating) เป็นการประเมินเชิงระบบเพื่อให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งของกลไก ทีมงานและตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไข และปรับเพิ่มคุณค่าด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จึงเป็นขั้นตอนและจุดเน้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เริ่มจากการที่ครูออกแบบการเรียนรู้โดยครูต้องกำหนดว่านักเรียนจะสรุปความรู้ จากเรื่องที่เรียนเป็นข้อความรู้ จากการเรียบเรียงความคิดของตนเองในการสรุปความคิดรวบยอดความสัมพันธ์หลักการและทฤษฎีที่เรียนรู้นั้น กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเก็บข้อมูล และ

เลือกข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำข้อมูลมาจัดกระทำเป็นกลุ่ม เป็นหมวดหมู่ จำแนกเพื่อให้ได้ความรู้ตามที่กำหนดไว้ จากนั้นนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งที่ได้จากกระบวนการเหล่านี้ จะตกผลึกภายในตัวของผู้เรียน จะกลายเป็นตัวตนเป็นบุคลิกภาพของผู้เรียนและสะท้อนออกมาในภาระงานหรือการปฏิบัติที่ครูมอบหมาย เพื่อวัดและประเมินผลในเรื่องที่สอนการเรียนรู้ตามขั้นตอนนี้ครูต้องฝึกการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบทบทวนการคิด พูด ทำ เสมอ ๆ เพื่อปรับปรุงงานในขณะดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2561)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐพงษ์ ศิริวิริยานันท์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่องทวีปยุโรปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรองแก้ว ทองชู (2564) ซึ่งได้ศึกษาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการจำแนกแยกแยะแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ การประเมินผลหรือสรุปใจความสำคัญของสิ่งนั้น ๆ เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สนับสนุนให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดในทุกขั้นตอน แต่ขั้นที่สำคัญที่นำไปสู่ความสามารถในการคิดวิเคราะห์คือขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องนำความรู้วิธีการทำงานกระบวนการแก้ปัญหาและค่านิยมที่ดีไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับ (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2561) การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps เป็นขั้นตอนและจุดเน้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เริ่มจากการที่ครูออกแบบการเรียนรู้โดยครูต้องกำหนดว่านักเรียนจะสรุปความรู้จากเรื่องที่เรียนเป็นความรู้ จากการเรียบเรียงความคิดของตนเองในการสรุปความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ หลักการ และทฤษฎีที่เรียนรู้นั้นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองเช่นนี้ จะเกิดขึ้นได้เมื่อครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเก็บข้อมูล และเลือกข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำข้อมูลมาจัดกระทำ

เป็นกลุ่มเป็นหมวดหมู่จำแนกเพื่อให้ได้ความรู้ตามที่กำหนดไว้ จากนั้นนำไปใช้ในการปฏิบัติจริ งใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งที่ได้จากกระบวนการเหล่านี้ จะตกผลึกภายในตัวของผู้เรียนจะกลายเป็นตัวตนเป็นบุคลิกภาพของผู้เรียน และสะท้อนออกมาในภาระงานหรือการปฏิบัติที่ครูมอบหมาย เพื่อวัดและประเมินผลในเรื่องที่สอนการเรียนรู้ตามขั้นตอนนี้ครูต้องฝึก การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบทบทวนการคิด พูด ทำ เสมอ ๆ เพื่อปรับปรุงงานในขณะดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น และสามารถวัดการคิดวิเคราะห์ได้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ความสำคัญหรือวิเคราะห์เนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุตัวไหนเป็นผล 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาว่าความสำคัญย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร 3) วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างของระบบของเรื่องราว และการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้น อยู่ได้เนื่องจากอะไรโดยยึดอะไรเป็นหลักแกนกลางมีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง มีเทคนิคอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของบลูม Bloom อ้างถึงใน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึงรูปแบบความสามารถในการแยกแยะ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราว หรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และเป็นเหตุอย่างนั้นอาศัยหลักอะไร ความสามารถในการคิดวิเคราะห์แบ่งแยกประเด็นสำคัญออกเป็น 3 ด้านดังนี้ 1. วิเคราะห์ความสำคัญหรือวิเคราะห์เนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์หมายถึง การค้นหาว่าความสำคัญย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร 3. วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างของระบบของวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว และการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้เนื่องจากอะไร โดยยึดอะไรเป็นหลักแกนกลางมีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง มีเทคนิคอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ ว่าเป็นการระบุเรื่องหรือปัญหาจำแนกแยกแยะเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่ม อย่างเป็นระบบ ระบุเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจแก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ ศรีหวงศ์ (2562) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรองแก้ว ทองชู (2564) ซึ่งได้ศึกษาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีคะแนนเฉลี่ยของการ

คิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ประกอบด้วย ขั้นตอนและกิจกรรมที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้ฝึกสังเกต ตั้งสมมติฐาน วางแผนการทำงาน และการสื่อสารนำเสนอ ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน ซึ่ง หนึ่งนุช เพ็งพุ่ม (2550) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เมื่อรู้สึกดีใจก็จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและมีความสุข แต่ถ้ารู้สึกไม่พอใจก็จะทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้และเกิดความทุกข์ ซึ่งความรู้สึกนี้จะถูกเก็บไว้นาน ดังนั้นจึงต้องทำให้นักเรียนเกิดความพอใจต่อการเรียนให้มากที่สุด เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐพงษ์ ศิริวิริยานันท์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่องทวีปยุโรปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ทวีปยุโรป โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรองแก้ว ทองชู (2564) ซึ่งได้ศึกษาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายกับชีวิต ในระดับมัธยมศึกษา

1.2 ครูควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 ก่อนการจัดการเรียนรู้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการปฐมนิเทศ เพื่อเป็นการปรับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ ให้นักเรียนเรียนมีความคุ้นเคยกับรูปแบบวิธีการจัดการโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

1.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต สนใจ ตระหนักในปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้เรียนคิด

แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และนักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยให้เวลานักเรียนในการคิด ระดมสมอง ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนอย่างอิสระ ไม่รีบสรุปเนื้อหาเร็วเกินไป เพื่อนำไปสู่คำตอบซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้

1.5 ควรให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสร้างผังกราฟิกแบบต่าง ๆ ให้มาก เพราะจะทำให้นักเรียน สามารถสร้างผังกราฟิกได้หลากหลายและทันตามเวลาที่กำหนด และมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2.ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกจากผังกราฟิก เช่น การใช้คำถาม การใช้เทคโนโลยี การทำโครงงาน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกในเนื้อหาอื่น ๆ เช่น สาระศาสนาและจริยธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ สาระภูมิศาสตร์ เป็นต้น

2.3 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ไปใช้ในกลุ่มสาระอื่นที่นอกเหนือจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรองแก้ว ทองชู. (2564). *การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก*. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ครั้งที่ 1The 1st CRRU National Conference on Local Development“วิถีชีวิตใหม่กับการพัฒนาท้องถิ่น” New Normal and Local Development Perspectivesวันที่ 24-25 มิถุนายน 2564

ทิศนา แขมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *การพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค พริ้นติ้ง.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่*21.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพรรณ ศรีหาวงศ์ 2562. *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการ GPAS*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง. (2563). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง ปี2563 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. ตรัง: โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวทาง Backward Design ด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps และการวัดประเมินผลแบบ Authentic Assessment ตามหลักสูตรอิงมาตรฐานในศตวรรษที่ 21*.เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว.).

รัฐพงษ์ ศิริวิริยานันท์. (2020). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ทวีปยุโรปสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps.* การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Research to Make A CHANGE)” สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564. จาก http://rtunc2020.rtu.ac.th/Production/proceeding/pdf/Oral%20Presentation/Oral4ED/5ED_O21.pdf

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2560). *หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พุทธศักราช2551 ฉบับปรับปรุง2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2564 จาก http://academic.obec.go.th/document.php?ispage=2

หนึ่งนุช เพ็งพุ่ม. (2543). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หน่วยของชีวิตและชีวิตพืช สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนเทพศิรินทร์ พุแค จังหวัดสระบุรี*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

Desirable Characteristics of School Administrators according to the opinions of government teachers are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2

พนิดา รัษฎาเพชร[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Panida Rassadapet[1*] and Traipumin Tritrishual[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** panida.ras023@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .986 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)และการทดสอบค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe'Method) ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพและด้านมนุษยสัมพันธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านความเป็นผู้นำและด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความรู้ความสามารถมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรฝึกอบรมและส่งเสริมทักษะทางด้านภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ยึดมั่นในความเป็นกลาง กระจายงานที่รับผิดชอบของครูแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันและเหมาะสมกับบุคคล และกล้ารับผิดชอบในการกระทำของตัวเอง

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research were to study and to compare the Desirable Characteristics of School Administrators according to the opinions of government teachers are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 Classified by gender, work experience and school size by using the size comparison table of the Craigie and Morgan sample. A sample was selected from 275 people. The tools used for data collection were 50 items, at 5-level and an open-ended questionnaire as a confidence value of .983.

The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, T test and F-test. Compare the differences in pairs by the way of the Scheffe's Method. It was found that: 1. Desirable Characteristics of School Administrators according to the opinions of government teachers are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 in overall and in each aspects were at a high level. 2. Desirable Characteristics of School Administrators according to the opinions of government teachers are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 classified by gender in overall and in each aspect were no different. 3. Desirable Characteristics of School Administrators according to the opinions of government teachers are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 Classified by work experience in overall, there was a significant difference at .05 levels. In each aspect, it was found that personality and interpersonal aspects were significantly different at .001 level. Leadership and morality were significantly

different at .01 level and competence was significantly different at .05 level. 4. Desirable Characteristics of School Administrators according to the opinions of government teachers are under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 Classified by school size in overall and in each aspect were no different. Recommendations obtained from the research are School administrators should train and promote language skills appropriate to the time and be able to communicate effectively. being decisive in decision-making, uphold neutrality, equally and appropriately distribute teachers' responsibilities and responsible for their own actions.

Keywords: Desirable Characteristics, School Administrators.

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาทั้งระบบ ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำพาสถานศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นผู้อำนวยความสะดวกและประสานงานกับครูและบุคลากรต่าง ๆ ในสถานศึกษา อีกทั้งเป็นกลไกสำคัญในการกำกับ ติดตาม และนิเทศการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องระลึกไว้เสมอคือ การใช้ความอดทนในการแก้ปัญหาและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวในด้านการบริหารงาน คุณลักษณะที่ดี ความเหมาะสม ความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถ ในการครองตน ครองคนและครองงาน รวมทั้งมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนางานแล้ว การบริหารงานจะได้รับความร่วมมือจากคณะครูและบุคลากรต่าง ๆ ทุกคน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย แต่ถ้าผู้บริหารขาดคุณลักษณะที่เหมาะสมแล้ว อาจทำลายขวัญและกำลังใจของบุคลากรในหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานประสบความล้มเหลวได้ (ภูวิศา ชูธัญญะ, 2556, น. 2-3)

ในปัจจุบันพบว่ามีผู้บริหารสถานศึกษาหลายท่านประสบปัญหาการดำเนินงานเพราะการบริหารคนและการอยู่ร่วมกันในที่ทำงานกับบุคลอื่นย่อมเลี่ยงที่จะไม่เผชิญหน้ากับความขัดแย้งในเรื่องของคน โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงานหรืออาจเป็นการขัดขวางความเจริญก้าวหน้าขององค์กรซึ่งเหตุเกิดเพราะผู้บริหารและผู้ร่วมงานไม่ลงรอยกันรวมทั้งเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความสามารถด้านการบริหารงานการไม่จัดระบบหรือแบบแผนในการปฏิบัติงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีขาดความยุติธรรมขาดการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ขาดภาวะในการเป็นผู้นำขาดความรอบคอบในการตัดสินใจมีความเสื่อมเสียในเรื่องส่วนตัวรวมทั้งไม่มีเครือข่ายในการเป็น

ต้นแบบที่ดีและถูกต้องซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553, น. 31) กล่าวถึงคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ประกอบด้วย รักศรัทธา ภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของความเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษามุ่งมั่นในการบริหารจัดการหลักสูตร และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยใน การปฏิบัติงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีวินัย คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุคล์ (Yukl, 1998, pp. 145-154) ได้จำแนกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารออกเป็น.3.กลุ่ม.ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างอารมณ์กับการแสดงออกบุคลิกภาพที่ดีจะมีผลดีกับการสร้างผลงานในสังคมบุคลิกภาพ 2) ด้านการจูงใจ เป็นการสร้างแรงผลักดันภายในของบุคคลให้ปฏิบัติงานตามที่ต้องการ หลักการพื้นฐาน คือ ต้องให้ตรงประเด็น ต้องทำอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่อง บทบาทขั้นพื้นฐานของการจูงใจก็คือ การอธิบายชี้แจงให้คนอื่นได้รู้จักเลือกวิธีการทางานให้ประสบผลสำเร็จและ 3) ด้านทักษะ องค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำอีกประการหนึ่ง คือ ทักษะและประสบการณ์ จะทำให้งานผู้นำประสบความสำเร็จ และได้รับความนิยมชมชอบจากบุคคลอื่น ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องรู้จักตนเองรู้จักลูกน้องและรู้จักการพัฒนาตนเองเพื่อที่จะได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารนับว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามต้องการและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะผู้บริหารทีมีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการและความเป็นผู้นำนอกจากนี้การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานร่วมทั้งขวัญและกำลังใจของครูด้วยซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่าผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำสูงตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องและความเป็นประชาธิปไตยหากผู้บริหารมีคุณลักษณะและความสามารถที่เหมาะสมก็จะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานในองค์กรตลอดจนชุมชนและท้องถิ่นซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ (ศุภมาส วิสัชนาม, 2560, น. 2)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ มีความรู้ ความสามารถ วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมจริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีภาวะความเป็นผู้นำ ทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน มีความสามารถในการบริหารในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการบริหารด้านวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของหน่วยงานสามารถนำพาหน่วยงานไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา เช่น การพัฒนาการใช้นวัตกรรมการบริหาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการการพัฒนาผู้ร่วมงานและการสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

คุณลักษณะของผู้บริหารอันพึงประสงค์นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การบริหารงานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 บรรลุผลสำเร็จตามต้องการและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการ และความเป็นผู้นำ นอกจากนี้การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมทั้งขวัญและกำลังใจของครูด้วยซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำสูงตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานหากผู้บริหารมีคุณลักษณะและความสามารถที่เหมาะสม ก็จะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานในองค์กร ตลอดจนชุมชนส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 เพื่อทราบถึงความแตกต่างของความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามภารกิจหน้าที่ของผู้บริหารและสอดคล้องกับความต้องการของครูในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษาอันเป็นคุณลักษณะที่ผู้ร่วมงานต้องการทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข วิรัช สุขเจริญ (2557, น. 5) ได้ให้ความหมายว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณสมบัติของผู้บริหารตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร และคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม สดุดี จีระออน (2561, น. 40) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารในด้านดีที่ทุกฝ่ายต้องการหรือ

คาดหวัง เป็นลักษณะอันพึงประสงค์ที่ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร สามารถบริหารงานได้อย่างสมดุล มีคุณภาพ เกิดปัญหาในการบริหารหรือการดำเนินการน้อยที่สุด ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูงและอย่างน้อยร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และเหมาะสมเข้ากับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสังเคราะห์ได้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความเป็นผู้นำ 2) ด้านความรู้ความสามารถ 3) ด้านบุคลิกภาพ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

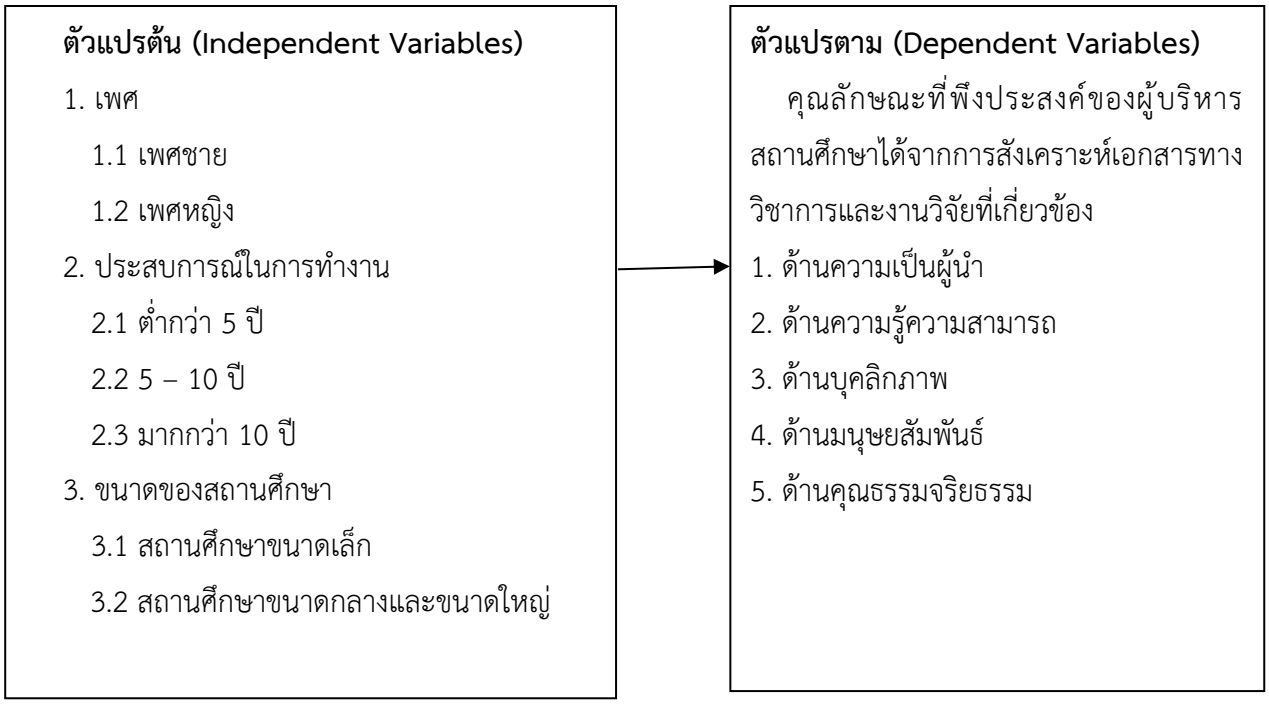
1. ด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับการเป็นผู้นำมีอำนาจในการสั่งการหรือแนะนำ สามารถสร้างแรงจูงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ผู้นำต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้มีวิสัยทัศน์นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา2) เป็นผู้ความมั่นคงทางอารมณ์ 3) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา 4) เป็นผู้ที่สามารถสร้างทีมงานได้ดี 5) เป็นผู้มีความสามารถในการสั่งการการตัดสินใจ 6) เป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 7) เป็นผู้ที่มีลักษณะในการติดตามงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ 8) เป็นผู้ที่มีไหวพริบ ปฏิภาณดีมีความสามารถในการควบคุมกำกับทุกเหตุการณ์ 9) เป็นที่รักและนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์อันดีกับ อันดีกับผู้ร่วมงาน

2. ด้านความรู้ ความสามารถ หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติและลักษณะที่สังเกตได้ของผู้บริหาร คุณลักษณะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับด้าน ความรู้ความสามารถมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิชาการ 3) เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) เป็นผู้ที่มีความรู้สามารถด้านเทคโนโลยี 5) เป็นผู้ที่มีทักษะการใช้ภาษา 6) เป็นผู้มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา 7) เป็นผู้ที่รู้จักบริบทของสถานศึกษาและชุมชน 8) เป็นผู้ที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก 9) เป็นผู้มีศักยภาพด้านการนิเทศ ติดตามผลงานของผู้ร่วมงาน10) เป็นผู้มีความสามารถบริหารทรัพยากรในสถานศึกษาได้

3. ด้านบุคลิกภาพ หมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับลักษณะท่าทางอากัปกิริยาต่าง ๆ ของผู้บริหารที่แสดงออกทางร่างกาย ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้ที่การแต่งกายเรียบร้อย สะอาด เหมาะสมกับสถานที่และสถานการณ์ 2) เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีสุขภาพสมบูรณ์ 3) เป็นผู้ที่มีลักษณะท่าทางร่าเริงแจ่มใส สุภาพอ่อนโยน 4) เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 5) เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าในการตัดสินใจกระตือรือร้นในการทำงาน 6) เป็นผู้ที่มีความสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน 7) เป็นผู้ที่ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึงการเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารที่ช่วยให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่ดีทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน 2) เป็นผู้มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่สมอ 3) เป็นผู้ที่มีทักษะทางสังคมมีอัธยาศัยดีพูดจาสุภาพกับทุกคนพบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ 4) เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดีรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ร่วมงานอย่างใจเย็น 5) เป็นผู้ที่รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา 6) เป็นผู้ที่ยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมงาน

5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึงหมายถึงความประพฤติปฏิบัติตนที่เป็นอุปนิสัยที่ดีงามเกี่ยวข้องกับความถูกผิด คุณลักษณะของผู้บริหารเกี่ยวกับด้านคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ 2) เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 3) มีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของตนสามารถจัดบุคลากรได้เหมาะสมกับงาน มุ่งหวังในผลสำเร็จของงาน 4) เป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม 5) เป็นผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ประเมินความดีความชอบอย่างยุติธรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 6) เป็นผู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความมั่นใจ ในการทำงาน 7) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน 8) เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน 9) เป็นผู้ประพฤติตนอยู่ในศีล 5 เป็นพื้นฐาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว

ประชากรของการวิจัย ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 959 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 114 แห่ง (ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 , 2564)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีข้อคำถาม 50 ข้อ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .986

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{\bar{X}}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independence t-test) กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าเอฟ F-test (One-way Analysis of Variance) สำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. สภาพโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน (ร้อยละ 74.90) มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 114 คน (ร้อยละ 41.50) และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 208 คน (ร้อยละ 75.60)

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นข้าราชครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวม (n=275)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความเป็นผู้นำ	4.296	0.599	มาก
2. ด้านความรู้ความสามารถ	4.324	0.617	มาก
3. ด้านบุคลิกภาพ	4.368	0.620	มาก
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.367	0.602	มาก
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.350	0.632	มาก
รวม	**4.341**	**0.588**	**มาก**

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพและด้านมนุษยสัมพันธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านความเป็นผู้นำและด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความรู้ความสามารถมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n = 275)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.850	1.925	5.540**	.004
	ภายในกลุ่ม	272	94.505	.347		
	รวม	274	98.355			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
2. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.250	1.625	4.376*	.013
	ภายในกลุ่ม	272	101.012	.371		
	รวม	274	104.262			
3. ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	5.014	2.507	6.783***	.001
	ภายในกลุ่ม	272	100.530	.370		
		274	105.545			
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	5.025	2.512	7.244***	.001
	ภายในกลุ่ม	272	94.337	.347		
		274	99.362			
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	4.896	2.448	6.364**	.002
	ภายในกลุ่ม	272	104.614	.385		
	รวม	274	109.510			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2**	**4.265**	**2.133**	**6.406****	**.002**
	ภายในกลุ่ม	**272**	**90.550**	**.333**		
	รวม	**274**	**94.816**			

***p ≤ .001 **p ≤ .01 *p ≤ .05

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการยกระดับการศึกษาของชาติให้มีมาตรฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)พ.ศ. 2553 สนับสนุนให้ข้าราชการครู บุคลากร สนับสนุนการศึกษาให้มีความมั่นคงในอาชีพเปิดโอกาสให้กับข้าราการครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีนโยบายผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติด้านการบริหารงานแก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนเน้นกระบวนการในการคัดสรรผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริงทั้งนี้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกต้องได้รับการอบรมตามหลักสูตรผู้บริหารมีกระบวนการเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ทั้งทางด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านความเป็นผู้นำ เพื่อให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในภาวะสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เต็มสิริ ทิพย์จันทา (2553, น. 70) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ทั้ง 5 ด้าน คือด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความเป็นผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สุมน สุขเอียด (2556, น. 56) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูอาจารย์ในเครือโรงเรียนส่องแสง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าความต้องการของครูอาจารย์ต่อคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูอาจารย์ในเครือโรงเรียนส่องแสง อยู่ในระดับมากทุกด้าน และบุษบา คำนนท์ (2559, น. 81) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครู 5 ด้านดังนี้ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านพบว่า

2.1 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่การบริหารสถานศึกษาและปฏิบัติต่อบุคลากรโดยเท่าเทียมกันไม่ได้เลือกปฏิบัติระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ช่องคันปอน (2551, น. 58) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้

ของครู สังกัดกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ พบว่าระดับการรับรู้ครูต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันและบุษบา คำนนท์ (2559, น. 87) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่าครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีเพศต่างกันมีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน พบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพและด้านมนุษยสัมพันธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านความเป็นผู้นำและด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความรู้ความสามารถมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานการได้รับการอบรมความรู้ที่แตกต่างกันและประสบการณ์ที่คลุกคลีอยู่กับผู้บริหารและการเรียนการสอนในสถานศึกษามามากน้อยไม่เท่ากัน จึงทำให้ให้ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องสุมน สุขเอียด (2556, น. 56) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูอาจารย์ในเครือโรงเรียนส่องแสง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ พรทิพย์ สุขเอียด (2562, น. 63) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.3 ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีสภาพแวดล้อมและโครงสร้างองค์กรที่มีการจัดแบ่งสายงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน ไม่มากนักจึงทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมในการทำงานร่วมกัน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันร่วมกันตัดสินใจและแก้ไขปัญหาแบบเป็นทีม จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้อง บุณฑริก บุตราช (2551, น. 74) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกโรงเรียน และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ปรีชา ช่องคันปอน

(2551, น. 58) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าระดับการรับรู้ครูต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

เต็มสิริ ทิพย์จันทา. (2553). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กรณีศึกษา : โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต.* วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

บุณฑริก บุตราช. (2551). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

บุษบา คำนนท์. (2559). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้น ที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรีชา ช่องคันปอน. (2551*). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3.* สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ภูวิศา ชูธัญญะ (2556). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเครืออักษรกรุ๊ป สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิรัช สุขเจริญ. (2557). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ.* งานค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ศุภมาส วิสัชนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สดุดี จีระออน. (2561). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.* พัทลุง : แม่ขรีการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุมน สุขเอียด. (2556). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูอาจารย์ในเครือโรงเรียนส่องแสง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา

Yukl, G. A. (1998). *Leadership in organizations (4th ed.).* Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2

Organizational culture of schools in the Pantapanya network Under Phatthalung Primary Educational Service Area Office 2

มนต์ธิดา นุ่นเกลี้ยง[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Montida Noonkliang[1*] and Traipumin Tritrisaon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Montida.noo053@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู จำนวน 113 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิจัย พบว่า

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรซึ่งมีอิทธิพล ต่อโครงสร้างและ พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กรนั้น ๆ

2. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ด้านลักษณะสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ค่านิยมในการทำงานโดยมุ่งเน้นที่ความพอใจของบุคลากรในองค์กร ที่ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรประสบผลสำเร็จกับการทำงาน

3. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ด้านลักษณะเฉื่อยชา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพฤติกรรมการแสดงออกที่มุ่งเน้นความต้องการความมั่นคงของพนักงาน และมีผู้นำที่มุ่งเน้นบุคคล เน้นการคล้อยตามความคิดเห็นของผู้บริหารยึดถือกฎระเบียบแบบแผน พึ่งพาผู้บริหารและพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่ต้องรับผิดชอบ

4. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ด้านลักษณะเชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพฤติกรรมการแสดงออกการปฏิบัติงานเป็นลักษณะเชิงรุก มุ่งเน้นงานและเน้นความต้องการทางด้านความมั่นคงของพนักงานเป็นสำคัญ โดยลักษณะการทำงานจะมุ่งเน้นอำนาจ การมีความคิดเห็นตรงกันข้ามแข่งขันชิงดีชิงเด่น ต่อต้านและมุ่งเจ้าระเบียบ

5. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและอายุ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและอายุ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคล ทำให้ครูมีความรู้สึกอิสระและมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มีการแสดงการยอมรับนับถือในการทำงาน โดยไม่คำนึงถึงระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและอายุที่มี แต่ดูจากผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและอายุต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร

Abstract

The Objectives of Research Project were 1) to study the organizational culture of the schools in the network of intellectuals Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 2) To compare the organizational culture of schools in the Wisdom Network Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 according to the opinions of teachers classified by education level Work experience and age. The sample group were 113 government teachers. Use questionnaires as a tool to collect data. The statistics used in the data analysis were frequency values, percentage values, mean scores. standard deviation Testing the mean of two independent sample groups. and one-way variance analysis The results of the research were as follows: 1) The results showed that

1. Organizational Culture of Schools in the Network of Intellectual Property Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, the overall level was at a moderate level. This is because behaviors of individuals in the organization that have an influence to the structure and Operational behavior of personnel in that organization

2. Organizational culture of schools in the network of intellectuals Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 in terms of creativity Overall, it was at a moderate level. This is because Work values that focus on the satisfaction of the people in the organization That results in personnel in the organization to be successful in their work.

3. Organizational Culture of Schools in the Network of Intellectual Property Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 in terms of inactivity Overall, it was at a moderate level. This is because Expressive behaviors that focus on employee security needs and have a leader that focuses on people Emphasis on conformity with the opinions of the management, adherence to rules and regulations. Rely on management and try to avoid acting responsibly.

4. Organizational culture of schools in the network of intellectuals Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 in terms of proactive characteristics Overall, it was at a moderate level. This is because Performance behavior is proactive. Focus on work and focus on the security needs of employees is important. By the nature of the work will focus on power. having opposite opinions competitive Against and aiming for prudence

5. Organizational Culture of Schools in the Intellectual Network Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2 Classified by educational level Work experience and age teachers and educational personnel with educational levels Work experience and age There are different opinions on the organizational culture of the schools in the intellectual network. Under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 2, the overall picture was no different. therefore not in accordance with the assumption This is because the corporate culture is consistent with the actual knowledge of the individual. This gives teachers a sense of independence and determination in their work. Showing respect for work regardless of educational level Work experience and age But looking at the results obtained from work is important. For that reason, teachers with educational levels Working experience and age are different so there are no different opinions.

Keyword: Organizational culture

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ หรือแม้แต่ความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สามารถ สื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จนทำให้ข้อมูลแผ่ขยายไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้นส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการบริหารและการทำงานในองค์กรอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการมีสื่อเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน การวางแผนหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้ทันต่อยุคสมัยที่ใหม่อยู่เสมอ รวมถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ เมื่อยุคมีการเปลี่ยนแปลง มีความทันสมัยเข้ามาในชีวิต ทุกคนต่างมีอิสระทางความคิด การกระทำและการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งเพิ่มโอกาสที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านไปยังผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานภายในองค์กรให้ขับเคลื่อนนโยบายและการทำงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีอิสระทางความคิดและการทำงานมาถึง ย่อมมีการแข่งขันเพื่อให้ตนเองโดดเด่น และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาส่วนใหญ่ เพื่อความอยู่รอดในการทำงานก็ตามมาเช่นกัน จนทำให้ภายในองค์กรเริ่มมีค่านิยม ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรมในการทำงาน หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า “วัฒนธรรมในองค์กร” ให้ทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางให้ทุกคนได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันกับองค์กร “วัฒนธรรมในองค์กร” ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งและส่งผลโดยตรง ทั้งต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ความเหมาะสมทางวัฒนธรรมระหว่างองค์กรกับปัจเจกบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรจึงกลายเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างองค์กรและปัจเจกบุคคล และทำให้องค์กรและปัจเจกบุคคลได้รับความสำเร็จร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย (ชนิดา จิตตรุธทะ , 2556, น. 2) แต่หากวัฒนธรรมองค์กรเป็นลบ ก็อาจส่งผลเสียให้เกิดขึ้นภายในองค์กรและประเทศได้ เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นด้านลบหรือไม่ดี มักจะเติบโตเร็วกว่าและมีอิทธิพลต่อคนในองค์กรมากกว่า เพราะวัฒนธรรมองค์กรด้านลบ มักจะเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่สร้างประโยชน์ให้บุคลากรมากกว่าสร้างคุณค่าให้กับองค์กร ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ถูกครอบงำด้วยอิทธิพลขององค์กรที่เป็นลบ อีกทั้งวัฒนธรรมองค์กรที่ในด้านลบนั้นมักจะมีกลุ่มคนบางกลุ่มที่ไม่หวังดีต่อองค์กรเป็นตัวเร่งให้วัฒนธรรมองค์กรเหล่านี้เติบโตอย่างรวดเร็ว (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2553, น. 23) จากที่กล่าวมานั้น วัฒนธรรมองค์กร จึงจัดได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งวัฒนธรรมองค์กรจัดได้ว่าเป็นกลุ่มค่านิยม และความเชื่อ การแสดงออกทางพฤติกรรม ที่บุคลากรในองค์กรได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา วัฒนธรรมสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ดังเช่น การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายสิ่งหลายอย่าง ทั้งเรื่องการดำเนินงาน ทักษะความรู้ในการทำงาน การช่วยเหลือ การแบ่งปันความคิด ความสามารถ ความรู้ การอำนวยความสะดวกให้บุคลากรทุกระดับเกิดการเรียนรู้ เกิดค่านิยมในการค้นคว้าใฝ่เรียนรู้ จนทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรขึ้น ดังนั้นจึงทำให้วัฒนธรรมองค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่งในองค์กรและสถานศึกษาทั่วทั้งประเทศ ซึ่งจะช่วยพัฒนาองค์กรและสถานศึกษาให้มีความสมดุล และ

เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ ในระบบการศึกษานั้น สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดอีกหน่วยงานหนึ่ง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ผลิตนักเรียนออกมาให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป ซึ่งเครื่องมือที่จะใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพนั้น คือ กระบวนการเรียนรู้และการศึกษา เพื่อตอบสนองเป้าหมายในการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณธรรม ตามแนวทางของการพัฒนาแบบยั้งยืนและสันติสุข ดังนั้น การศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน เพื่อนำกำลังและความสามารถมาร่วมกันสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนสังคมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะนำพานักเรียนให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพได้นั้น คือ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา จึงทำให้การสร้างวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาให้เป็นไปในทางที่ดีนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพื่อส่งผลให้การดำเนินงาน และการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเกิดความสมบูรณ์และนำพาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและผลิตนักเรียนออกมาเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามความในมาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยกำกับและประสานงานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และให้มีการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545, น. 16) แต่ถึงอย่างไรการบริหารจัดการศึกษาก็ยังมีอุปสรรคอยู่มากโดยเฉพาะ ปัญหาด้านบุคลากรในโรงเรียนที่ยังหาความลงตัวไม่ได้ ทั้งเรื่องของตำแหน่งหน้าที่ การเกลี่ยอัตรากำลังคนเข้าในเขตพื้นที่และยังต้องเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ซึ่งเพียงแค่ปัญหาดังกล่าวก็สามารถส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนได้ โรงเรียนจัดได้ว่าเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยบุคลากรมากมายหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา แต่ละคนย่อมต่างมีความคิด ค่านิยม ปรัชญา ความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เมื่อทุกคนได้มีโอกาสมาอยู่รวมกัน จะทำให้เกิดการหล่อหลอมสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ทุกคนยอมรับและปฏิบัติต่อกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมของแต่ละองค์กรจะเป็นเครื่องมือช่วยให้บุคลากรเข้าใจ ลักษณะการปฏิบัติงาน รู้จักเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2551, น. 211) ทั้งนี้วัฒนธรรมองค์กรในแต่ละโรงเรียนย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งในปัจจุบันผู้บรรจุข้าราชการเป็นรุ่นใหม่ ซึ่งได้เริ่มเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาแทนคนที่เกษียณอายุราชการ รวมถึงการเปิดโอกาสให้คนอายุน้อยได้เข้ามาเป็นผู้บริหารโรงเรียนผ่านจากการสอบเข้า คนรุ่นใหม่ย่อมมีความกระตือรือร้นในการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องการให้คุณภาพของผู้เรียนถูกพัฒนาให้เป็นด้านที่ดีขึ้น

และมีคุณภาพ ดังนั้นการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปตามที่ตั้งเป้าไว้นั้น ต้องอาศัยบุคลากรในการขับเคลื่อนให้การทำงานเกิดการบรรลุผลอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นวัฒนธรรมองค์กรที่ถูกปฏิบัติกันมา จะต้องมุ่งเน้นเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีวัฒนธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างรวดเร็ว และมุ่งเน้นพัฒนาองค์การและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศในการทำงาน มีความสัมพันธ์ที่ดี มีระเบียบแบบแผนที่ถูกต้องและเหมาะสม แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมากระบวนการทำงานในองค์การด้านการศึกษาของสถานศึกษา ยังไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์ตามที่มุ่งไว้

จากปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของ โรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 2 ซึ่งจากการศึกษาปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงเขต 2 อยู่ในระดับใด มีแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรอย่างไร โดยมุ่งที่จะนำผลการศึกมาเป็น ข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง อีกทั้งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเด็กที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริหาร และครูเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่ดีมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพที่สูงสุด

คำถามของการวิจัย

1. โรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับใด

2. ครูที่มีระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงานและอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และอายุ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วัฒนธรรมองค์กรตามแนวคิดของคุกและลาฟเฟอที (Cooke and Lafferty) กล่าวว่า ลักษณะของวัฒนธรรมองค์กร สามารถวัดการรับรู้ของบุคคลในองค์กรในแง่ของพฤติกรรมการแสดงออกและบรรทัดฐานการปฏิบัติงานของ บุคลากรในองค์กรเป็นลักษณะของการดำเนินชีวิตในองค์กรที่มีค่านิยม ความเชื่อแนวทางในการ ปฏิบัติงานที่แสดงออกมาเป็นวัฒนธรรมองค์กร 3 ลักษณะ คือ 1. ลักษณะสร้างสรรค์ (Constructive Organization Culture) 2. ลักษณะตั้งรับ - เฉื่อยชา (Passive-Defensive Organization Culture) และ 3. ลักษณะตั้งรับ - ก้าวร้าว (Aggressive Defensive Organization Culture)

1. ลักษณะสร้างสรรค์ (Constructive Organization Culture) หมายถึง องค์กรที่ให้ ความสำคัญถึงค่านิยมในการทำงานโดยมุ่งเน้นให้บุคลากรขององค์กรเกิดความพึงพอใจ นั่นคือได้รับ ความสำเร็จจากการทำงาน สนับสนุนซึ่งกันและกันภายในองค์การมีความรักใคร่กลมเกลียวซึ่งกันและกันโดยบุคลากรจะมีพฤติกรรมที่มีความขยันหมั่นเพียรกระตือรือร้นมีความสุขกับการปฏิบัติงานรู้สึกว่างานในองค์กรมีความท้าทายอยู่ตลอดเวลา บุคลากรยึดมั่นผูกพันกับองค์กรมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานสูง ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้จะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดโดยวัฒนธรรมองค์กรลักษณะสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น 4 มิติคือ

มิติที่ 1 มิติเน้นความสำเร็จ (Achievement Dimension) หมายถึง การทำงานโดยใช้หลักเหตุผล มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน มีความกระตือรือร้น มีความสุขในการ ทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนเป็นนักวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะเด่นของมิตินี้ คือ บุคลากรจะมีความกระตือรือร้นในการทำงานและรู้สึกว่างานนั้นมีความท้าทายความสามารถของตนเอง

มิติที่ 2 มิติเน้นสัจการแห่งตน (Self - Actualizing Dimension) หมายถึง องค์กรที่มีค่านิยมและพฤติกรรมการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต มีความริเริ่มในการพัฒนางานของตนเองให้สอดคล้องกับงานขององค์กร พฤติกรรมการแสดงออกที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของบุคคลตามความนึกคิดและความคาดหวัง ซึ่งเป้าหมายในการทำงานอยู่ที่คุณภาพมากกว่าปริมาณความสำเร็จของงานจะต้องมาพร้อมกับความก้าวหน้าของบุคลากร มีความภาคภูมิใจในงานของตนเองและมีความเต็มใจในการทำงานจากการได้รับการสนับสนุน การพัฒนาตนเองจากงานที่ทำอยู่สามารถพัฒนาและสร้างงานใหม่ๆของตนได้ อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ลักษณะเด่น คือ บุคลากรมีความยึดมั่น ผูกพันกับงานและมีความพร้อมในการทำงานสูง

มิติที่ 3 มิติเน้นบุคคลและการสนับสนุน (Humanistic Encouraging Dimension) หมายถึง การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันและการเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลมีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจ และมีความสุข ลักษณะเด่น คือ บุคลากรเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่สุดในองค์การ

มิติที่ 4 มิติเน้นไมตรีสัมพันธ์ (Affinitive Dimension) หมายถึงองค์กรที่บุคลากรมีค่านิยมพฤติกรรมการแสดงออกมุ่งให้ความสำคัญกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เน้นบรรยากาศที่อบอุ่นใน การทำงานบุคลากรในองค์กรจึงมีความเป็นกันเอง เปิดเผย จริงใจ และไวต่อความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน ให้การ

ยอมรับซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน ลักษณะเด่น คือ บุคลากรมีความเป็นเพื่อนและมีความจริงใจต่อกัน

2. ลักษณะตั้งรับ - เฉื่อยชา (Passive-Defensive Organization Culture) หมายถึง องค์กรที่มีค่านิยมและพฤติกรรมการแสดงออกที่มุ่งเน้นความต้องการความมั่นคงของบุคลากรและ ผู้นำที่มีพฤติกรรมมุ่งเน้นบุคคล ยึดกฎระเบียบ ข้อบังคับ คอยตามความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร พยายามหลีกเลี่ยงงานหรือการกระทำที่ต้องรับผิดชอบ แต่ยอมรับการมอบหมายจากผู้บริหาร บุคลากรเน้นถึงสัมพันธภาพ ในลักษณะปกป้องตนเองและตั้งรับซึ่งการทำงานในลักษณะ นี้ส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้ค่อนข้างล่าช้า แบ่งได้ออกเป็น 4 มิติดังนี้

มิติที่ 1 มิติเน้นการเห็นพ้องด้วย (Approval Dimension) หมายถึง องค์กรที่มีค่านิยม พฤติกรรมการแสดงออกที่บุคลากรให้การยอมรับซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นด้วย การพยายามเห็นด้วยและคอยตามความคิดเห็นของกันและกัน บุคลากรในองค์กรจะปฏิบัติตัวให้ เหมือนกับคนส่วนใหญ่ในองค์กร การคล้อยตามกันนี้เป็นพฤติกรรมที่บุคลากรในองค์กรพึงพอใจ ลักษณะเด่น คือ บุคลากรต้องประพฤติปฏิบัติให้เหมือนกับบุคคลอื่น ๆ ในองค์กรและให้การเห็นด้วย กับแนวทางความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ร่วมงานเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อพยายามหลีกเลี่ยงความ ขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น

มิติที่ 2 มิติเน้นกฎระเบียบ (Conventional Dimension) หมายถึง องค์กรที่มีค่านิยม และพฤติกรรมการแสดงออกในลักษณะอนุรักษ์นิยมให้ความสำคัญกับกฎระเบียบหรือข้อบังคับของ หน่วยงานอย่างเคร่งครัด แบบแผนการปฏิบัติงานจึงเป็นระบบราชการ จะขัดต่อกฎหมายไม่ได้ มีค่านิยมของระบบอาวุโสและอนุรักษ์นิยม ลักษณะเด่น คือ บุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบระบบอนุรักษ์นิยมและยึดกฎระเบียบปฏิบัติราชการเป็นบรรทัดฐานในการทำงานอย่างเคร่งครัด

มิติที่ 3 มิติเน้นการพึ่งพา (Dependent Dimension) คือองค์กรที่มีค่านิยมและพฤติกรรมการแสดงออกโดยยึดสายตามสายงานบังคับบัญชา ไว้ใจผู้บริหาร การบริหารจัดการจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้นำ บุคลากรต้องปฏิบัติงานตามการตัดสินใจของผู้บริหาร ทุกคนต้องเชื่อว่าการตัดสินใจนั้นมีความถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพหรือความท้าทายของงาน ปฏิบัติงานโดยไม่ทราบจุดมุ่งหมายของการทำงาน มุ่งการปฏิบัติตามผู้บริหารเพื่อเป็นการปกป้องตนเอง ลักษณะเด่น คือ บุคลากรมีความระมัดระวังตัวสูงในการปฏิบัติงานและเป็นผู้ตามที่ดี

มิติที่ 4 มิติเน้นเรื่องการหลีกเลี่ยง (Avoidance Dimension) คือ องค์กรที่มีค่านิยม พฤติกรรมการแสดงออกที่เน้นการลงโทษเมื่อเกิดความผิดพลาดในการทำงาน แต่เมื่อทำงานประสบ ผลสำเร็จก็จะไม่ได้รับรางวัลอะไร ซึ่งผลจากการบริหารงานในลักษณะนี้ทำให้บุคลากรหลีกเลี่ยงการ กระทำต่าง ๆ ที่อาจทำให้ถูกตำหนิหรือก่อให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน นอกจากนี้บุคลากรทุกคนจะหลีกเลี่ยงการตัดสินใจแต่เลือกปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด

3. ลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว (Aggressive Defensive Organization Culture) หมายถึง วัฒนธรรมองค์กรที่มีค่านิยมและพฤติกรรมการแสดงออกลักษณะผู้นำเน้นงานและเน้นความต้องการด้านความมั่นคงของบุคลากร พฤติกรรมการแสดงออกของบุคลากรจะมีลักษณะการเผชิญหน้าชอบ การมีอำนาจการแข่งขันที่ต้องมีแพ้ - ชนะ และจะต้องหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น บุคลากรจัดแสดงลักษณะความขัดแย้งไม่ไว้วางใจ ตำหนิและต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ชิงดีชิงเด่นกัน ในการทำงาน ชอบความเป็นระบบระเบียบ ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้ยาก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ

มิติที่ 1 มิติเน้นการเห็นตรงกันข้าม (Oppositional Dimension) ให้ความสำคัญกับการ เผชิญหน้าและการเจรจาต่อรอง บุคลากรรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า บุคลากรจะแสดงความขัดแย้งและ ลักษณะชอบสงสัย ไม่ไว้ใจบุคคลอื่น ตำหนิและต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ต่อต้านความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่เสมอ ลักษณะเด่นคือบุคลากรชอบตำหนิและต่อต้านทุกสิ่ง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงยาก

มิติที่ 2 มิติเน้นอำนาจ (Power Dimension) หมายถึง ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงาน ตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่ง บุคลากรชอบเป็นผู้นิเทศและสอนเพื่อนร่วมงาน รางวัลหรือผลงานที่ ได้รับจากองค์กรมีอำนาจควบคุมบุคลากรที่อยู่ในระดับต่ำกว่า บุคลากรทุกคนมีความต้องการที่จะได้ ขั้นตำแหน่งที่สูงขึ้น ต้องการเป็นผู้นำและต้องการอำนาจเพื่อบำรุงรักษาความรู้สึกที่มั่นคงในการ ทำงาน ลักษณะเด่นคือ บุคลากรต้องการควบคุมผู้อื่นและมีความเชื่อในเรื่องการผลักดันให้เกิดขึ้นในองค์กร

มิติที่ 3 มิติเน้นการแข่งขัน (Competitive Dimension) หมายถึง การให้ความสำคัญและการยอมรับการแข่งขันที่จะต้องมีแพ้หรือชนะ บุคลากรต้องการชนะและดีกว่าคนอื่น ดังนั้นการแข่งขันจึงทำให้เกิดการแบ่งแยกบุคลากรออกเป็นกลุ่ม กลุ่มวัดผลสำเร็จของการทำงานเพื่อรักษา คุณค่าของตนเองจะได้รับการแบ่งระดับในที่ทำงาน บุคลากรจะยอมรับลักษณะการปฏิบัติงานที่มีการ แข่งขันและเชื่อว่าการแข่งขันจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

มิติที่ 4 มิติเน้นความสมบูรณ์แบบ (Perfectionist Dimension) หมายถึง การให้ ความสำคัญกับความสมบูรณ์แบบของงาน บุคลากรจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้เกิดความผิดพลาด โดยบุคลากรจะต้องทำงานอย่างหนักและยึดมั่นในระบบการทำงาน แต่บรรลุเป้าหมายขององค์กรน้อย ต้องมีการตั้งความหวังในการทำงานไว้สูง จึงทำให้มีการทำงานอย่างละเอียด ลักษณะเด่น คือ เน้นความมีระเบียบและตำหนิความผิดพลาดของตนเอง ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ยาวนาน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 160 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2, 2564) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์ (1970) จำนวน 113 คน จากนั้นจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และอายุ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วยหลักการและขั้นตอนของลักษณะวัฒนธรรมองค์กรได้แยกเป็น 3 ด้าน 12 มิติดังนี้ ด้านที่ 1 ลักษณะสร้างสรรค์ จำนวน 20 ข้อ ด้านที่ 2 ลักษณะเฉื่อยชา จำนวน 20 ข้อ ด้านที่ 3 ลักษณะเชิงรุก จำนวน 20 ข้อรวมข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 60 ข้อ โดยแต่ละองค์ประกอบมีคำถาม 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

3. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 30 ฉบับ พบว่าแบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .984

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธะปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Samples) และใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่าง 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) ตามตัวแปร อายุ โดยได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีของ LSD

ผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยภาพรวม

วัฒนธรรมองค์กร	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ลักษณะสร้างสรรค์	3.28	0.18	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วัฒนธรรมองค์กร	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. ลักษณะเฉื่อยชา	3.20	0.19	ปานกลาง
3. ลักษณะเชิงรุก	3.18	0.16	ปานกลาง
รวม	**3.22**	**0.17**	**ปานกลาง**

2. เปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ตารางที่ 2 พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ภาพรวมวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดตารางที่ 2

วัฒนธรรมองค์กร	ระดับการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ลักษณะสร้างสรรค์	3.27	0.16	3.28	0.20	- 0.30	0.10
2. ลักษณะเฉื่อยชา	3.20	0.19	3.20	0.19	0.01	0.57
3. ลักษณะเชิงรุก	3.18	0.17	3.19	0.15	- 0.39	0.75
รวม	**3.21**	**0.17**	**3.22**	**0.18**	**- 0.22**	**0.47**

3. เปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 3 พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

วัฒนธรรมองค์กร	ประสบการณ์การทำงาน				t	Sig.
	1 - 10 ปี		มากกว่า 10 ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ลักษณะสร้างสรรค์	3.28	0.15	3.27	0.21	0.09	0.01
2. ลักษณะเฉื่อยชา	3.19	0.19	3.21	0.18	- 0.58	0.83
3. ลักษณะเชิงรุก	3.17	0.15	3.20	0.17	- 0.78	0.40
รวม	**3.21**	**0.16**	**3.22**	**0.18**	**- 0.42**	**0.41**

4. เปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 4 พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 มากกว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ 20 -30 ปี และ มากกว่า 40 ปีขึ้นไป ดังตารางที่ 4

วัฒนธรรมองค์กร	อายุ					
	20 – 30 ปี		ระหว่าง 30 – 40 ปี		มากกว่า 40 ปี ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ลักษณะสร้างสรรค์	3.27	0.14	3.32	0.18	3.18	0.19
2. ลักษณะเฉื่อยชา	3.18	0.19	3.21	0.21	3.21	0.14
3. ลักษณะเชิงรุก	3.15	0.13	3.18	0.16	3.22	0.19
รวม	**3.20**	**0.15**	**3.23**	**0.18**	**3.20**	**0.17**

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรซึ่งมีอิทธิพล ต่อโครงสร้างและ พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กรนั้น ๆ สอดคล้องกับสุนาถ โกไศยกานนท์ (2549, หน้า 1) ได้วิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครในเขตภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเพื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากวัฒนธรรมแบบป้องกันเชิงรับอยู่ในระดับมากวัฒนธรรมแบบป้องกันเชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง การมุ่งพัฒนาบุคลากรด้านการหลีกเลี่ยงและด้านการมุ่งความถูกต้องสมบูรณ์แต่ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและอายุ

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเรื่องของการทำงานที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคล ทำให้ครูมีความรู้สึกอิสระและมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มีการแสดงการยอมรับนับถือในการทำงาน โดยไม่คำนึงถึงระดับการศึกษาที่มี แต่ดูจากผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออ แสงสุข (2561, น.1-2) ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกระดับการศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูทุกคนมุ่งหวังตำแหน่งงานตลอดจนมุ่งหวังให้ทุกคนภายในองค์กรมีความรับผิดชอบในงานร่วมกัน ทำให้เกิดแรงกระตุ้น ให้เกิดการทำงานที่มีคุณภาพซึ่งทำให้ประสบการณ์ในการทำงานมีผลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนาพร พันธ์เทศ (2560, น.1-2) ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานธนาคารภาครัฐแห่งหนึ่งผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานธนาคารภาครัฐ

แห่งหนึ่ง จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าอายุ ความรู้ความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคล มีการแสดงการยอมรับนับถือในการทำงาน โดยไม่คำนึงถึงอายุที่มี แต่ดูจากผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออ แสงสุข (2561, น.1-2) ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยรามคำแหงผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามอายุ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่มีลักษณะที่ดีและบุคลากรส่วนใหญ่ในองค์กรยึดถือปฏิบัติมา รวมทั้งมีส่วนช่วยให้โรงเรียนมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น และที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร นำไปใช้เป็นแนวทางให้การพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยทุกคนมีส่วนร่วมและยึดหลักการปฏิบัติงานขององค์กรด้วยความร่วมมือร่วมใจ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนาพร พันธ์เทศ. (2560).*วัฒนธรรมองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานธนาคารภาครัฐแห่งหนึ่ง*. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ชนิดา จิตตรุธทะ. (2556*). วัฒนธรรมองค์กร : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยและปัจจัยกำหนดความสำเร็จทางวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2553). *วัฒนธรรมองค์กร : คุณค่าที่หาซื้อไม่ได้แต่สร้างได้.* นนทบุรี : บริษัทไอดีซีพรีเมียร์

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. (2549). *เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา.* นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นวลละออ แสงสุข. (2561). *วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยรามคำแหง*.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิจารณ์ พานิช. (2551). *การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนรากฐานความรู้.* กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

สพป.พัทลุง เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2.* พัทลุง : สพป.พัทลุง เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

สุนาถ โกไศยกานนท์. (2549). *วัฒนธรรมองค์การสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Cooke, R. and L.J. (1989). *The Reliability of the Organizational Culture Inventory.* MI : Human Synergistics.

Edgar H. Schein. (2010). *Organization Culture and Leadership.* 4 th ed. San Francisco, California : Jossey-Bass

การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย

Development of Mathematical Basic Skills and Computational Thinking Skills of Early Childhood Through Educational Game.

ชนัสนันท์ กัญชนะ[1*] และเกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ[2]

Chanutnun Kanchana[1*] and Ketsaraphan Punsrigate Khongjaroen[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรและการสอน, วิทยาลัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา

[1] Graduate student, Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao

[2] วิทยาลัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000

[2] School of Education, University of Phayao, Mae Ka Sub-district, Muang District, Phayao Province 56000

[*]**Corresponding author, E-mail:** chanutnun.k@tonkla.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษา 2) เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์ และ 3) เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มทดลอง ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 และ 3/3 จำนวน 33 คน กลุ่มควบคุม ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 และ 3/4 จำนวน 33 คน โรงเรียนต้นกล้า อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา จำนวน 12 แผน 2) แบบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ จำนวน 10 ข้อ และ 3) แบบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.7575 คิดเป็นร้อยละ 75.75 2) ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เกมการศึกษา, ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์, ทักษะการคิดเชิงคำนวณ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objectives of development of mathematical basic skills and computational thinking skills of early childhood through educational game were 1) To study the index of effectiveness of educational games 2) To compare basic mathematical skills and computational thinking skills of kindergarten students before and after the experience. 3) To compare basic mathematical skills and computational thinking skills between the experience groups that using educational games and control group. The sample group used in this research were an experimental group consisting of 33 Kindergarten 3/1 and 3/3 children and a control group consisting of 33 Kindergarten 3/2 and 3/4 children of Tonkla School, San Sai District, Chiang Mai which were obtained by cluster random Sampling. The research tools consisted of 1) Lesson plan modules using educational games, consisting of 12 teaching lesson plans, 2) A mathematical skills test 10 items, and 3). The Computational Thinking skills test 10 items. The statistics used to analyze the data were mean, percentage, standard deviation, effectiveness Index, and T-test

The results showed that 1) The index of educational games was 0.7575 or 75.75 percent. 2) Basic mathematical skills and computational thinking skills of early childhood students after organizing experiences were higher than before the experience with statistically significant at .05 3) Basic mathematical skills and computational thinking skills of early childhood students in the experimental group after an educational game experience were higher than the control group with statistically significant at .05

Keywords: educational games, basic mathematical skills, computational thinking skills, early childhood

บทนำ

เด็กในศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกว่า เด็กยุคดิจิทัล (Digital natives) เติบโตมากับการมีส่วนร่วมกับเทคโนโลยีตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งการใช้อุปกรณ์สื่อสาร รวมถึงของเล่นสำหรับเด็กเล็กที่มีมากมายนับไม่ถ้วนที่มีลักษณะเป็นดิจิทัล เช่น หุ่นยนต์ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ด้วยเหตุนี้ เด็กจำนวนมากที่เริ่มเข้าเรียนในระดับปฐมวัย จึงถือได้ว่าเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีอยู่แล้ว (Blackwell, Lauricella, Wartella, Robb and Schomburg, 2013) ประกอบกับความต้องการของอาชีพในยุคดิจิทัลที่จำเป็นต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีในอนาคตแทนที่จะเป็นเพียงผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่ผู้อื่นสร้างขึ้น เป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (Kotsopoulos, 2019) การจัดการเรียนรู้จึงไม่ใช่เพียงให้เด็กได้ใช้เทคโนโลยี

แต่หากต้องมุ่งเน้นไปที่ให้เด็กได้มีโอกาสได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking skill) ทักษะสำคัญสำหรับทุกคนในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และการคำนวณ (Wing, J., 2014) เป็นวิธีการคิดและแก้ปัญหา สามารถมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีลำดับวิธีคิด (จีระพร สังขเวทัย, 2562)

กล่าวได้ว่า การบูรณาการทักษะการคิดเชิงคำนวณเข้ากับการจัดการเรียนรู้นับวันยิ่งมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (Repenning, Basawapatna, and Escherle, 2016) และเป็นเรื่องที่ท้าทายของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ที่ครูต้องคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็กและการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กในยุคดิจิทัลที่ทุกอย่างมีแนวโน้มต้องพึ่งพาเทคโนโลยี (สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน, 2562) การเริ่มต้นพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการเขียนโปรแกรมโดยใช้คอมพิวเตอร์อาจจะเป็นการเพิ่มความซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจโดยไม่จำเป็น และอาจส่งผลให้ความสนใจต่อการเรียนรู้ของเด็กลดลง (Yevseyeva & Towhidnejad, 2012) การออกแบบการจัดการเรียนรู้จึงควรพิจารณาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กที่ชอบเล่นและสำรวจสิ่งต่าง ๆ อยู่แล้ว โดยมุ่งเน้นไปที่การปลูกฝังทักษะและกระบวนการคิด โดยไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ (Grover & Pea, 2018) อีกทั้งการส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมหรือเกม เพื่อให้เด็กได้ฝึกใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณและทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ควบคู่กันไป จะช่วยกระตุ้นให้เด็กมีทักษะที่ดีขึ้นและมีความสุขในการเรียนรู้ (Thorson, 2018) เพราะหลักการคิดเชิงคำนวณกับหลักคณิตศาสตร์เป็นอะไรที่คล้ายกัน ช่วยให้เข้าใจหลักการและสามารถจับประเด็นได้ดีขึ้น การนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ร่วม ในการแก้ปัญหาโดยใช้การคิดเชิงคำนวณจะช่วยลดความซับซ้อนของการเรียงลำดับชุดคำสั่ง และช่วยให้ทำงานได้รวดเร็วขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสอดคล้องกับช่วงวัย ได้เตรียมความพร้อมด้านทักษะทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณ อันเป็นรากฐานของการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่จะนำประเทศไปสู่การพัฒนาตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2563, 2) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทักษะการคิดเชิงคำนวณ

ความหมายและองค์ประกอบของการคิดเชิงคำนวณ

ทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking Skill) เป็นทักษะกระบวนการในการแก้ปัญหาการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลเป็นขั้นตอน เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบที่สามารถนำไปประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้มีความสำคัญในการพัฒนาซอฟต์แวร์ นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในศาสตร์อื่น ๆ และปัญหาในชีวิตประจำวันได้ด้วย (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, 2563) มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหา/งานย่อย (Decomposition) เป็นการพิจารณาและแบ่งปัญหา/งาน/ส่วนประกอบออกเป็นส่วนย่อย เพื่อให้จัดการกับปัญหาได้ง่ายขึ้น

2. การพิจารณารูปแบบของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา (Pattern recognition) การพิจารณารูปแบบแนวโน้ม และลักษณะทั่วไปของปัญหา/ข้อมูล โดยพิจารณาว่า เคยพบปัญหาลักษณะนี้มาก่อนหรือไม่ หากมีรูปแบบของปัญหาที่คล้ายกันสามารถนำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาประยุกต์ใช้และพิจารณารูปแบบปัญหาย่อยซึ่งอยู่ภายในปัญหาเดียวกันว่ามีส่วนใดที่เหมือนกัน เพื่อใช้วิธีการแก้ปัญหาเดียวกันได้ ทำให้จัดการกับปัญหาได้ง่ายขึ้น และการทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3. การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหา (Abstraction) เป็นการพิจารณารายละเอียดที่สำคัญของปัญหา แยกแยะสาระสำคัญออกจากส่วนที่ไม่สำคัญ

4. การออกแบบอัลกอริทึม (Algorithms) ขั้นตอนในการแก้ปัญหาหรือการทำงาน โดยมีลำดับของคำสั่งหรือวิธีการที่ชัดเจนที่คอมพิวเตอร์สามารถปฏิบัติตามได้

แนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ

Barr, V. & Stephenson C. (2011) ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงคำนวณ แบ่งกว้าง ๆ เป็น 4 ด้าน คือ Decomposition, Abstraction, Pattern Recognition, & Algorithm ก็ครอบคลุมและเหมาะสมกับวัยของเด็ก ทั้งนี้ การส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ ทั้ง 4 ด้าน ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามนี้ บางครั้งจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ให้เด็กเล็กจะมีบทเรียนเกี่ยวกับอัลกอริทึมโดยเฉพาะ ส่วนการคิดเชิงคำนวณอีก 3 ด้านก็บูรณาการกันไป สำหรับเด็กที่โตขึ้นอาจจะมีบทเรียนเกี่ยวกับการคิดเชิงคำนวณแยกเป็นแต่ละด้าน หรือบูรณาการไปด้วยกันแล้วแต่ความเหมาะสม

จากเอกสาร K-12 Computer Science Framework (The Computer Science Teachers Association, 2017) ของสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับหรับเด็กปฐมวัยว่าครูควรจัดประสบการณ์อยู่ในบริบทของเด็กปฐมวัยด้วยการต่อยอดจากกิจวัตรประจำวันในสภาพแวดล้อมปกติของเด็กหรือกิจกรรมที่ครูจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอยู่แล้ว การจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้ควรอยู่บนฐานของการเรียนรู้ผ่านการเล่น และบูรณาการกับการเรียนรู้ภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ในระดับปฐมวัย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การใช้การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) เพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหา/งานย่อย (Decomposition) การพิจารณารูปแบบของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา (Pattern recognition) การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหา (Abstraction) และการออกแบบอัลกอริทึม (Algorithms) และส่วนที่ 2 การเขียนโปรแกรม (Programing) โดยเน้นการเขียนโค้ด (Coding) แบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ โดยกำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการลงมือกระทำ (Active Learning) การเล่น (Play) และกิจกรรมบูรณาการภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ สามารถจัดเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาแต่ละองค์ประกอบแยกกัน เช่น กิจกรรมฝึกการสร้างแบบรูป กิจกรรมฝึกการจัดเรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์ หรืออาจจัดเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทุกองค์ประกอบของการคิดเชิงคำนวณร่วมกัน เช่น กิจกรรมที่ต้องใช้กระบวนการการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การสืบเสาะหาความรู้ หรือการสร้างชิ้นงาน

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์นับว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย แนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้คณิตศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ ในระดับที่สูงขึ้น และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย ดังที่สภาครูคณิตศาสตร์แห่งชาติสหรัฐอเมริกา ได้ให้แนวทางสำหรับการจัดประสบการณ์คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูต้องตระหนักว่าการสอนคณิตศาสตร์อย่างไร ให้มีความสัมพันธ์กับหัวเรื่องและควรเป็นการสอนที่บูรณาการเนื้อหาคณิตศาสตร์กับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ควรสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กและเข้าพูดคุยหรือแนะนำเด็ก จัดกิจกรรมที่หลากหลาย น่าตื่นเต้น ท้าทายความสามารถ ซึ่งเด็กจะเกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2563 : 60) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดในรูปของกิจกรรมแบบบูรณาการกับกิจวัตรและกิจกรรมประจำวัน ผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ครูหรือผู้ที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก ใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยเริ่มต้นจากของจริง ของจำลอง รูปภาพ และสัญลักษณ์ตามลำดับ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนรู้ซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-one correspondence) การจำแนก (Classifying) การเปรียบเทียบ (Comparing) และการเรียงลำดับ (Ordering) จากแนวคิดข้างต้น กล่าวได้ว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ช่วยสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

รอบตัว ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่าง ๆ ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้เด็กมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ตามสาระที่ควรเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย และเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาต่อไป (ธัญพร ผุยบัวค้อ : 2562, 16)

เกมการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ได้กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี ในรูปของกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เกมการศึกษา

ดังนั้น เกมการศึกษาจึงเป็นนวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบซึ่งมีการดัดแปลงรูปแบบวิธีการมาเรื่อย ๆ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2561 : 79-80) เกมการศึกษา (Didactic Games) เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยส่งเสริมให้เด็ก เกิดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการศึกษา รู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ มีกฎเกณฑ์กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ได้แก่ การจับคู่ การต่อภาพให้สมบูรณ์ การวางภาพต่อปลาย (โดมิโน) การเรียงลำดับ การจัดหมวดหมู่ การศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต้) การจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม) เกมพื้นฐานการบวก และการหาความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด มีจุดประสงค์ ดังนี้

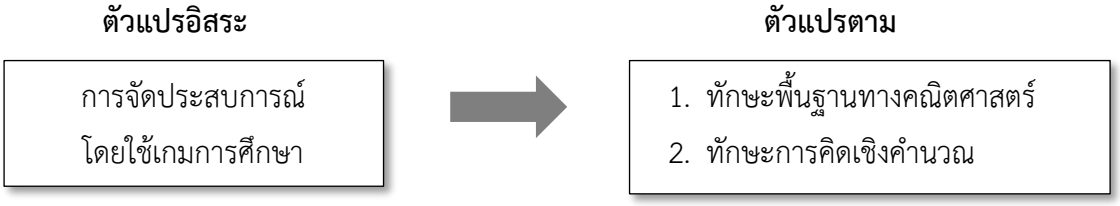
1. เพื่อฝึกทักษะการสังเกต จำแนก และเปรียบเทียบ
2. เพื่อฝึกการแยกประเภท การจัดหมวดหมู่
3. เพื่อส่งเสริมการคิดหาเหตุผล และการตัดสินใจในการแก้ปัญหา
4. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้
5. เพื่อส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา
6. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เช่า ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

สุมารีย์ ไชยประสพ (2558 : 2) เกมการศึกษาที่เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จากสิ่งต่าง ๆ การลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเองจะทำให้เด็กได้ค้นพบความจริงเกิด ความเข้าใจ และเกิดความคิดรวบยอด

ขนิษฐา สุยะเพี้ยง (2560 : 52) เกมการศึกษา เป็นกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กที่ใช้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นกิจกรรมที่มีกฎกติกาที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปพัฒนาให้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ให้กับเด็กได้

จากความหมายของเกมการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า เกมการศึกษาเป็นหนึ่งในเครื่องมือการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ จากการเล่นและการลงมือทำ และสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการฝึกทักษะ เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนมีทักษะการสังเกตและคิดหาเหตุผลที่ดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าดัชนีประสิทธิผลสูงกว่า .70

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษามีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษามีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินตามกระบวนการ ดังนี้

1. ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กระดับชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนต้นกล้า อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 66 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กระดับชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนต้นกล้า อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทดลอง จำนวน 2 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) แบบคละความสามารถ โดยกลุ่มทดลอง คือ เด็กระดับชั้นอนุบาล 3/1 และ 3/3 จำนวน 33 คน ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณ และเด็กระดับชั้นอนุบาล 3/2 และ 3/4 จำนวน 33 คน ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณ จำนวน 12 แผน

2. แบบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การจำแนก และการเรียงลำดับ แบบเลือกตอบชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

3. แบบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณ แบบเลือกตอบชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการทดสอบทางสถิติ และเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การทดสอบหาค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์ ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t-test)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้คะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เปรียบเทียบกับคะแนนเต็ม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษา

จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนก่อนเรียน	ผลรวมคะแนนหลังเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
33	20	330	580	0.7575

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.7575 แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.75

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์

กลุ่มตัวอย่าง	การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	ก่อนเรียน	33	10	5.06	1.54	32	17.913*	.000
	หลังเรียน	33	10	8.94	0.86			
กลุ่มควบคุม	ก่อนเรียน	33	10	5.09	1.51	32	11.794*	.000
	หลังเรียน	33	10	7.42	1.30			

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย หลังจัดประสบการณ์เพิ่มขึ้น 3.88 คะแนน และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย หลังจัดประสบการณ์เพิ่มขึ้น 2.33 คะแนน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์

กลุ่มตัวอย่าง	การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	ก่อนเรียน	33	10	4.94	1.32	32	19.759*	.000
	หลังเรียน	33	10	8.64	0.99			
กลุ่มควบคุม	ก่อนเรียน	33	10	5.00	1.70	32	4.743*	.000
	หลังเรียน	33	10	6.15	1.27			

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย หลังจัดประสบการณ์เพิ่มขึ้น 3.70 คะแนน และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย หลังจัดประสบการณ์เพิ่มขึ้น 1.55 คะแนน

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	33	10	8.94	0.86	55.654	5.577*	.000
กลุ่มควบคุม	33	10	7.42	1.30			

*p<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	33	10	8.64	0.99	51.640	7.255*	.000
กลุ่มควบคุม	33	10	6.15	1.70			

*p<.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ค่าดัชนีประสิทธิผลของเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.7575 แสดงให้เห็นว่า เด็กมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.75 ทั้งนี้เนื่องมาจากเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความสุข ได้สังเกต

จำแนก เปรียบเทียบ และคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การเล่นของเด็กปฐมวัยจัดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งการเล่นอย่างมีความหมายเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 6) และเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้คำนึงถึงการบูรณาการหลายทักษะในหนึ่งกิจกรรม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายทักษะและหลายประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 8) โดยได้ส่งเสริมทั้งทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญทั้งในการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551 : 2) ร่วมกับการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณที่จำเป็นต้องนำทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์และร่วมด้วยในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญพร ผุยบัวค้อ (2562: 86) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์จากการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7074 นั่นคือเด็กที่ได้รับการพัฒนามีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.74

2. เด็กมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังจัดประสบการณ์ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลองก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 5.06 คะแนน หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 8.96 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.88 คะแนน ในขณะที่กลุ่มควบคุม ก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 5.09 คะแนน หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 7.42 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเพียง 2.33 คะแนน และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของทักษะการคิดเชิงคำนวณของกลุ่มทดลองก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.94 คะแนน หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 8.64 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.70 คะแนน ในขณะที่กลุ่มควบคุม ก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 5.00 คะแนน หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 6.15 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเพียง 1.55 คะแนน ทั้งนี้เนื่องมาจากเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตั้งคำถาม สังเกต นำไปสู่การฝึกคิดแก้ปัญหาผ่านการใช้สื่อการเรียนรู้จากเกมการศึกษาเป็นการเรียนรู้จากของจริงไปหาสัญลักษณ์ จากง่ายไปยาก ให้เด็กได้เล่นไปพร้อมกับการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ที่เป็นพื้นฐานการศึกษา รู้จักสังเกต พิจารณารูปแบบ คิดหาเหตุผล คิดเชิงนามธรรม คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์ นำไปสู่การสรุปการเรียนรู้และสะท้อนความรู้สึกหลังกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุจิรา เหล็กกล้า (2561, น. 86) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะ

พื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาของเด็กปฐมวันชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้างบางแก้ว ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เด็กมีทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จากเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ยังสอดคล้องกับเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดไว้ว่า ควรฝึกให้เด็กได้ใช้การคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบตั้งแต่ระดับอนุบาล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563 : 1) และการบูรณาการทักษะการคิดเชิงคำนวณเข้ากับเกมการศึกษา ช่วยให้เด็กจัดการกับปัญหา ที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล นิลพันธ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged โดยรวมในระดับยอดเยี่ยม สังเกตจากพฤติกรรม คือ นักเรียนมีการแก้ปัญหาโดยเริ่มจากการแตกปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อย พิจารณารูปแบบที่นำมาใช้ ในการแก้ปัญหา อธิบายสาระของปัญหาและการเขียนอัลกอริทึมได้มากขึ้น

3. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กกลุ่มทดลองที่ได้รับการประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการประสบการณ์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยและทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้ขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที รวม 12 ครั้ง ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจทั้งในด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ความสอดคล้องของทั้งจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ และรูปแบบของเกมการศึกษา โดยคำนึงถึงส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ เช่น หน่วยการเรียนรู้ My Home & Family เรื่อง ของใช้ในบ้านของเรา เกมนักสืบน้อย (เกมการจัดหมวดหมู่) ส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการจำแนก และทักษะการคิดเชิงคำนวณ ด้านการคิดเชิงนามธรรม ซึ่งการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษานี้เด็กจะได้เล่นและเรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้ลงมือกระทำผ่านสื่อและอุปกรณ์จากเกมการศึกษา การได้สัมผัสและการกระทำซ้ำ ๆ เด็กจะมีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น เกิดการค้นพบและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมพิศ วันทา (2560, 60-61) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน โดยใช้เกมการศึกษา 2 ประเภท ได้แก่ การจับคู่ และการเรียงลำดับ แผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 16 แผน ๆ ละ 30 นาที ผลการวิจัยพบว่า ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ ด้านการจับคู่ และด้านการเรียงลำดับก่อนและหลังจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพียงใจ ภู่โทสนธิ์ (2561, 68) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อทักษะคณิตศาสตร์ของเด็กอนุบาลปีที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบทักษะคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และเปรียบเทียบทักษะคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ประกอบด้วย เกมจับคู่ เกมเรียงลำดับ เกมสังเกตรายละเอียดของภาพ และเกมจัดหมวดหมู่ ใช้เวลา 4 สัปดาห์ วันละ 30 นาที ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจำนวนร้อยละ 85.93 ของเด็กปฐมวัยทั้งหมดมีทักษะคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษามีทักษะคณิตศาสตร์หลังการจัดกิจกรรม สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรุ่งทิพย์ ศรสิงห์ (2560) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้เกมการศึกษา โดยเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา และศึกษาระดับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา ในด้านทักษะการจับคู่ ทักษะการเรียงลำดับ ทักษะการจัดหมวดหมู่ และทักษะการตัดต่อภาพ ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับดี ดังนั้น การเกมศึกษาที่ผู้วิจัยที่สร้างขึ้นช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย ระดับอนุบาล 3 อายุ 5 – 6 ปี มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้นสอดคล้องกับช่วงวัย และเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรเลือกใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดพื้นที่ให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรม ช่วยกระตุ้นความคิด และความสนใจของเด็กก่อนเริ่มเล่นเกมการศึกษา โดยคำถามที่ใช้เกี่ยวกับข้องประสบการณ์เดิมของเด็กหรือสิ่งรอบตัวที่พบได้ในชีวิตประจำวัน

2. ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนที่เป็นกันเอง สนุกสนาน เพื่อลดความเครียดหรือความกดดันในระหว่างทำกิจกรรม

3. มีความยืดหยุ่นของข้อจำกัดด้านเวลา เพื่อให้เด็กได้มีเวลาเพียงพอที่จะได้คิดแก้ปัญหา พิจารณาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ร่วมกันระดมความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงมีเวลาได้ร่วมกันสะท้อนถึงความรู้สึกและปัญหาที่พบในระหว่างและหลังเล่นเกมการศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับรู้ความรู้สึกของตัวเอง และได้เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่นไปพร้อมกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี.* สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *หลักสูตรอบรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้วิทยาการคำนวณระดับอนุบาล.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ขนิษฐา สุยะเพี้ยง. (2560). *ผลของการใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

จีระพร สังขเวทัย. (2562). *ไขข้อสงสัย Coding กับวิทยาการคำนวณ ตัวช่วยจัดระบบกระบวนการคิดของเด็กไทยยุค 4.0.* ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2564. จาก มติชนออนไลน์. เว็บไซต์: https://www.matichon.co.th/advertorial/news_1675631.

ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2563). *แนวคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking).* ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2564. จาก สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. เว็บไซต์: https://www.scimath.org/lesson-technology/item/10560-2019-08-28-02-43-20.

ธัญพร ผุยบัวค้อ. (2562). *การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นุจิรา เหล็กกล้า. (2561). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาของเด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางแก้ว.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

เพียงใจ ภู่โทสนธิ์. (2561). *ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อทักษะคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

รุ่งทิพย์ ศรสิงห์. (2560). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้เกมการศึกษา.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *ทักษะ / กระบวนการทางคณิตศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร : ส เจริญ การพิมพ์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ในระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.* กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โกโกพริ้นท์ (ไทยแลนด์) จำกัด.

สมพิศ วันทา. (2560). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้เกมการศึกษา.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน. (2562). *'Coding' แบบที่เหมาะกับเด็กปฐมวัย.* ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2564. จาก ผู้จัดการออนไลน์. เว็บไซต์: https://mgronline.com/qol/detail/9620000097237.

สุภาภรณ์ บัณฑิตย์. (2556). *การรับรู้และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุมารีย์ ไชยประสพ. (2558). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สุวิมล นิลพันธ์. (2562). *การจัดการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม* ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Barr, V. & Stephenson C. (2011). *Bringing Computational Thinking to K-12: What is involved and what is the role of the computer science education community.* ACM Inroads 2(1). https://doi.org/10.1145/1929887.1929905.

Blackwell, C. K., Lauricella, A. R., Wartella, E., Robb, M., & Schomburg, R. (2013). *Adoption and use of technology in early education.* Computers & Education, 69 (310–319). https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.07.024.

Donna Kotsopoulos, Lisa Floyd, Vivian Nelson and Samantha Makosz. (2019) *Mathematical or Computational Thinking? An Early Years Perspective.* Springer Nature Switzerland AG 2019. https://doi.org/10.1007/978-3-030-12895-1_6.

Grover, S., & Pea, R. (2018). *Computational thinking: A competency whose time has come.* In S. Sentance, E. Barendsen, & S. Carsten (Eds.), Computer science education: Perspectives on teaching and learning in school (pp. 19–38). London: Bloomsbury Academic.

Kristen Thorson. (2018). *Early Learning Strategies for Developing Computational Thinking Skills.* Retrieved April 15, 2021. from https://www.gettingsmart.com/2018/03/early-learning-strategies-for-developing-computational-thinking-skill.

Repenning, A., Basawapatna, A., & Escherle, N. (2016). *Computational thinking tools*. In 2016 IEEE Symposium on Visual Languages and Human-Centric Computing (VL/HCC) (pp. 218–222). https://doi.org/10.1109/vlhcc.2016.7739688.

The Computer Science Teachers Association. (2017). *The CSTA K-12 Computer Science Standards.* (Revised 2017). CSTA Annual Conference in July 2017.

Wing, J. (2014). *Computational thinking benefits society.* 40th Anniversary Blog of Social Issues in Computing, 2014.

Yevseyeva, K., & Towhidnejad, M. (2012). *Work in progress: Teaching computational thinking in middle and high school.* In Paper presented at the 2012 Frontiers in Education Conference Proceedings.

การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

Development of a social intelligence measure for MATTAYOMSUKSA 3 at the Secondary Educational Service Area Office 15

นุจรินทร์ หมัดหลี[1*], ณัชชา มหปุญญานนท์[2] และเมธี ดิสวัสดิ์[3]

Nujarin Madlee[1*], Natcha Mahapoonyanont[2] and Matee Di-sawat[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและประเมิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการวิจัยและประเมินผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[3] อาจารย์ ดร., สาขาการวิจัยและประเมินผล, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Lecturer Dr., Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

[*]**Corresponding author, E-mail:** nujarin.madlee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 2) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ Norms ของแบบวัดความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 5,378 คน (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 372 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความฉลาดทางสังคมชนิดสถานการณ์ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล การให้ความสนใจผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง การรับรู้ทางสังคม องค์ประกอบที่ 2 การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล ความสามารถในการ

แสดงตนเอง ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดความฉลาดทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบวัดได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.71 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบทีมีค่า t ตั้งแต่ 2.21 ถึง 9.48 ทุกข้อมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.94 ถึง 0.96 โดยสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.91 และเกณฑ์ปกติของแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีช่วงคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{61}

คำสำคัญ: ความฉลาดทางสังคม, แบบวัด

Abstract

This research studied about the development of a social intelligence measure for Mathayomsuksa 3 at the Secondary Educational Service Area Office 15. The purposes of this research were 1) to develop and examine the quality of a social intelligence measure for Mathayomsuksa 3 at the Secondary Educational Service Area Office 15, and 2) to develop norms of a social intelligence measure for Mathayomsuksa 3 at the Secondary Educational Service Area Office 15. The population used in this research was Mathayomsuksa 3 students consisted of 5,378 students (Information from information systems for educational administration Secondary Educational Service Area Office 15). The samples were Mathayomsuksa 3 students in the second semester, academic year 2021 consisted of 372 students by using multi-stage random sampling. The instruments included 1) A social intelligence measure which is a situation test, including 4 choices for 40 items. The researcher developed by using the social Intelligence's Daniel Goleman Theory consists of 2 elements with 8 indicators includes 1) social awareness consists of empathy, attention, cognitive empathy, social perception, 2) interactions or special social properties consists of the ability for attending with people, the ability to express yourself, the ability for guiding a person's behavior, the ability to consider others. The researcher examined the quality of the instrument included content validity, construct validity, discrimination, reliability, and norm of a social intelligence measure for Mathayomsuksa 3 at the Secondary Educational Service Area Office 15.

The research results revealed that the index of item objective congruence (IOC) for content validity ranged 0.71 to 1.00. Discrimination analyzed by t-test ranged 2.21 to 9.48 which were statistically significant at the level of .05. Construct validity analyzed by the correlation of the aspect-total and items-total which had correlation coefficient ranged 0.94 to 0.96 correlated significantly at the level of .01 Cronbach's alpha reliability coefficient was 0.91 Norm of a social intelligence measure for Mathayomsuksa 3 at the Secondary Educational Service Area Office 15 is in the range of T_{28} to T_{61}.

Keywords: Social Intelligence, measurement

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการขยายตัวและมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยี มีผลให้สังคมโลกปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน สังคมโลกกำลังเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ที่กำลังเป็นไปอย่างต่อเนื่องสู่อนาคตความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้เปิดกว้างให้เชื่อมโยง ถ่ายเทข้อมูลวิทยาการต่าง ๆ จากที่หนึ่งของสุดขอบโลกไปยังอีกที่หนึ่งภายในระยะเวลาอันสั้น เป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เมื่อสังคมโลกเชื่อมโยงสัมพันธ์กันมากขึ้นทำให้ลักษณะความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมมีมากขึ้น ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้กำลังเป็นไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่โครงสร้างทางสังคมจะปรับตัวได้ทัน การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษนี้มีความสำคัญ กล่าวคือจะทำให้บุคคลได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนที่ทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ โดยมีแนวทางในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต การที่บุคคลได้พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างสม่ำเสมอจะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. 2560)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองดีมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศนั้น มนุษย์ควรได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาที่เน้นด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวทำให้เกิดปัญหากับบุคคล สังคม องค์กร และระบบราชการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากระบบการศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุล จึงปรากฏปัญหาที่พบในเด็กไทยคือ การปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก ใช้ชีวิตเพียงลำพังคนเดียว ไม่สนใจบุคคลหรือสังคมที่อยู่รอบด้าน ทั้งที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสังคมในการดำรงชีวิตอยู่ทุกวัน มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่ต้องอยู่ในสังคมตลอดเวลา แต่สภาพการณ์โดยทั่วไป บางคนอาจมีความสามารถในการปรับตัวได้เก่งตามสภาพสังคม ในขณะที่บางคนมีปัญหาในเข้าสังคม ไม่มีเพื่อนทำงานคนเดียว ขาดความช่วยเหลือจากสังคม (เพชรยุพา บูรณ์สิริจรุงรัฐ. 2558; อ้างอิงจาก Goleman. 2006)

พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีบริบทที่แตกต่างจากพื้นที่ในภูมิภาคอื่นทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรม เนื่องจากโครงสร้างของสังคมในพื้นที่ดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และเป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 นอกจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 แล้วยังมีแรงกดดันจากภายในที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ต้องเผชิญ ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรง ปัญหายาเสพติด ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่กระตุ้นให้คนที่อยู่ในพื้นที่ต้องอยู่อย่างหวาดระแวง และต้องมีการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา ผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กในวัยนี้คือกลุ่มเพื่อน ซึ่งเด็กในวัยนี้ต้องการความอิสระ เพราะมีความคิดเป็นของตนเอง และมักจะทำตามข้อตกลงของเพื่อน ๆ มากกว่าการปฏิบัติตามพ่อแม่ จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้าสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรมได้อย่างไม่รู้สึกแปลกแยก และทำงานให้สำเร็จได้เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดทางสังคม

ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างกลมกลืนและมีความสุข และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่เราต้องการได้ ดาเนียล โกลแมน ได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งองค์ประกอบนี้จะรวมถึงการรับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะที่อยู่กับบุคคลอื่นในสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม (Social Facility) คือ การแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความฉลาดทางสังคม มีความสำคัญต่อเด็กไทยในยุคศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว เด็กต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก ทำให้งานสำเร็จได้ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเหมาะกับเด็กที่อยู่ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนที่อยู่ในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนที่อยู่ในช่วงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเป็นวัยที่มีความคิดเป็นของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่อยู่วัยเดียวกัน จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และสร้างเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีของดาเนียล โกลแมน มาสร้างแบบวัดความฉลาดทางสังคม พร้อมทั้งหาคุณภาพและหาเกณฑ์ปกติ Norms เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

2. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ Norms ของแบบวัดความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างกลมกลืนและมีความสุข และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่เราต้องการได้ กรมสุขภาพจิต (กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. 2559; อ้างอิงจากกรมสุขภาพจิต. 2554) ได้นิยามความฉลาดทางสังคมว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการวางตัว การแสดงท่าที การสร้างสัมพันธภาพหรือมนุษย์สัมพันธ์ การรู้บทบาทหน้าที่ การเข้าสังคม การใช้ภาษากายขณะพูดคุยกับบุคคลอื่น รวมถึงทักษะด้านอื่นๆ อันเกี่ยวกับระเบียบวินัย เช่น ความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อองค์กร เพชรยุพา บูรณ์สิริจรุงรัฐ (2558) กล่าวว่า ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีการรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงความต้องการของสังคม การมองโลกในแง่ดี (Positive Thinking) การให้ความช่วยเหลือผู้คนในสังคม การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคม อันนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในสังคม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคม ทำให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

Goleman (2006) กล่าวว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม มีดังนี้

1. การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งองค์ประกอบนี้จะรวมถึงการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ความเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะที่อยู่กับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดออกเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ได้ ดังนี้

1.1 การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล (Primal Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึกของที่เกิดขึ้นตามสัญชาตญาณโดยที่เราไม่รู้ตัวเป็นไปตามอัตโนมัติ

1.2 การให้ความสนใจผู้อื่น (Attunement) คือ การสนใจและตั้งใจฟังบุคคลอื่นอย่างเต็มที่ เพื่อให้เราและคู่สนทนาสามารถเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจกันอย่างเต็มที่

1.3 การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง (Empathic Accuracy) การทำความเข้าใจในความคิดอารมณ์ของคู่สนทนา โดยการอ่านหรือทำความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องต่ออารมณ์ ความคิด และความมุ่งหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง

1.4 การรับรู้ทางสังคม (Social Cognition) คือ ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับสังคมที่อยู่รอบตัว โดยการรับรู้ทางสังคมจะส่งผลต่อการแสดงปฏิกิริยาต่าง ๆ ในสังคม จนนำไปสู่การปรับตัวตามสังคมได้อย่างถูกต้อง

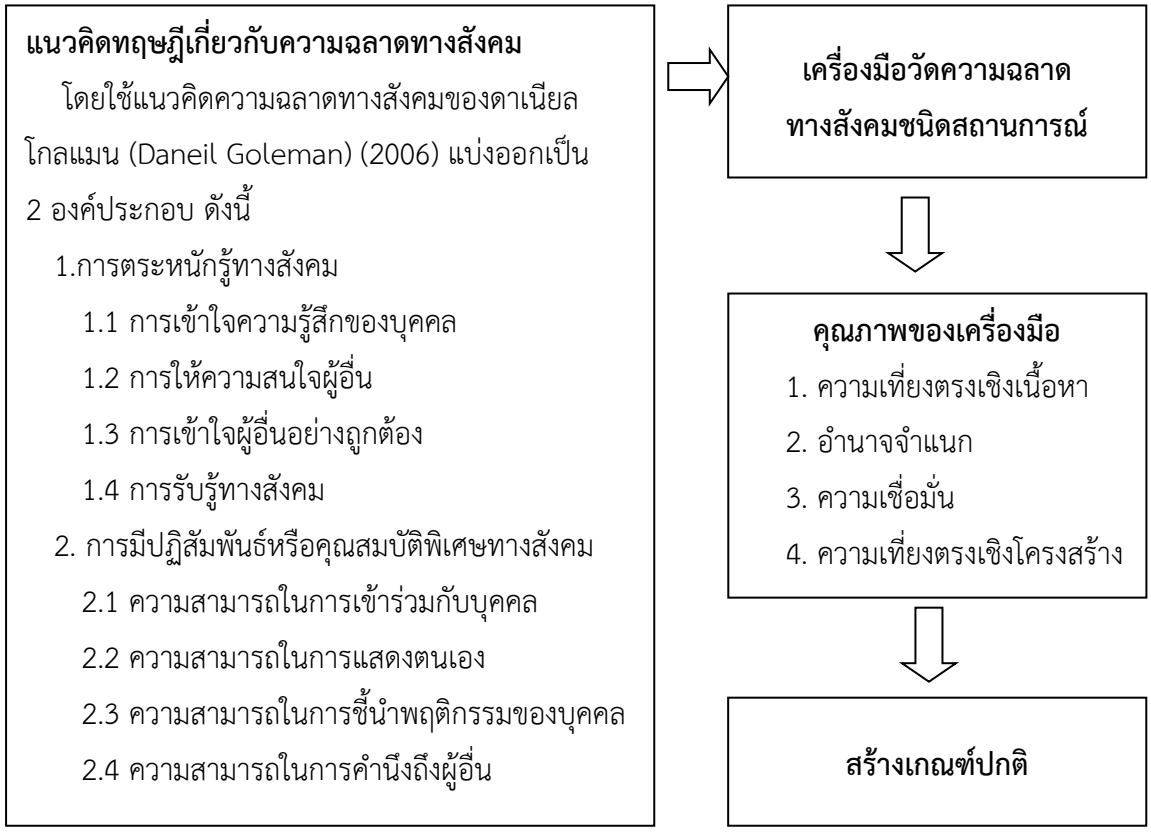
2. การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม (Social Facility) คือ การแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ ได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล (Synchrony) คือ การที่บุคคลแต่ละคนมีปฏิกิริยาของร่างกายที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน บุคคลที่มีความสามารถในด้านนี้ จะสามารถจับกิริยาท่าทางของคู่สนทนาได้ และสามารถเข้าใจในกิริยาท่าทางที่อีกฝ่ายแสดงออกมาได้

2.2 ความสามารถในการแสดงตนเอง (Self-presentation) คือ การแสดงออกของแต่ละบุคคล รู้จักแสดงอารมณ์ในแต่ละแบบที่มีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญหน้าอยู่

2.3 ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล (Influence) คือ การกระตุ้นให้บุคคลที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราปฏิบัติในทิศทางที่เราต้องการ

2.4 ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น (Concern) คือ การคิดถึงบุคคลอื่นและรู้จักที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อบุคคลนั้นกำลังเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 46 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 5,378 คน (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane) ในการสุ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) คือ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 มีขั้นตอนการดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ทำการจำแนกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ออกเป็น 4 ประเภท คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

2) ดำเนินการแบ่งกลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ออกเป็น 3 กลุ่ม คือโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากไม่มีโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อเลือกโรงเรียนแต่ละประเภทตามขนาดของโรงเรียน

3) กำหนดกลุ่มทดลองครั้งที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน กลุ่มทดลองครั้งที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน และกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 3 จำนวน 372 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดความฉลาดทางสังคมชนิดสถานการณ์ 4 ตัวเลือก โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ

3. วิธีดำเนินการออกแบบและสร้างแบบวัด

ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบและสร้างแบบวัด โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดความฉลาดทางสังคมชนิดสถานการณ์ โดยศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบความฉลาดทางสังคม เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของความฉลาดทางสังคม แล้วนำมาสร้างแบบวัดความฉลาดทางสังคมตามทฤษฎีของ Daneil Gloman (2006) ชนิดสถานการณ์ 4 ตัวเลือก ให้คะแนน 4 ระดับ ตามแนวคิดหลักการให้คะแนนของแครธโวลและคณะ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543; อ้างอิงจาก Krathwohl et al. 1967)

2) กำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดความฉลาดทางสังคมชนิดสถานการณ์ที่ต้องการวัดโดยมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล การให้ความสนใจผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง และการรับรู้ทางสังคม 2) การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล ความสามารถในการแสดง

ตนเอง ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล และความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น โดยสถานการณ์ในแบบวัดความฉลาดทางสังคม เป็นสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

4. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ติดต่อกับโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยส่งแบบวัดความฉลาดทางสังคมในรูปแบบ Google Forms

3) นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมที่ได้จากการตอบกลับทั้งหมด มาแปลผลให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำข้อคำถามมาคัดเลือก และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2) ทดลองใช้ครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบด้านอำนาจจำแนกรายข้อ ใช้การหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบที (t-test) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 150 คน โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 และนำข้อคำถามมาคัดเลือก ปรับปรุง และแก้ไข

3) ทดลองใช้ครั้งที่ 2 โดยนำแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกจากการทดลองครั้งที่ 1 มาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองครั้งที่ 1 และไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 150 คน โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 วิเคราะห์แบบวัดโดยใช้หลักการเดียวกับการทดลองครั้งที่ 1 และนำข้อคำถามมาคัดเลือก ปรับปรุง และแก้ไข

4) ทดลองใช้ครั้งที่ 3 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) และตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายองค์ประกอบ และคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Peason Product Moment Coefficent of Correlation) โดยนำข้อถามที่ผ่านคัดเลือก ปรับปรุง และแก้ไขข้อคำถามในการทดลองใช้ครั้งที่ 2 มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คน โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5

6. การสร้างเกณฑ์ปกติ

ผู้วิจัยนำคะแนนจากการหาคุณภาพของแบบวัดจากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ไปคำนวณค่าเปอร์เซนไทล์ (Percentile) และค่าทีปกติ (Normalized T-score) และปรับขยายคะแนนทีปกติโดยวิธีกำลังสองต่ำสุด (Least Squrae Method)

ผลการวิจัย

1. คุณภาพของแบบวัดความฉลาดทางสังคมด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมจำนวน 96 ข้อ ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 1 คือ การตระหนักรู้ทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ความเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น และสถานการณ์ที่คน ๆ นั้น เข้าไปเกี่ยวข้องหรือในขณะที่อยู่กับบุคคลอื่นในสังคม ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล การให้ความสนใจผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง การรับรู้ทางสังคม องค์ประกอบที่ 2 คือ การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม หมายถึง การแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล ความสามารถในการแสดงตนเอง ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 4 ท่าน ทางด้านจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน ทางด้านภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความฉลาดทางสังคม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความฉลาดทางสังคม (IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.71 ถึง 1.00 จำนวน 85 ข้อ และได้ปรับปรุงข้อคำถามจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 ข้อ

2. คุณภาพของแบบวัดความฉลาดทางสังคมด้านอำนาจจำแนก

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มาหาอำนาจจำแนกจากการทดลองครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอำนาจจำแนกรายข้อ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 150 คน โดยการทดสอบที สรุปได้ว่าแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จากการทดลองครั้งที่ 1 จำนวน 85 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.57 ถึง 11.59 ข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 69 ข้อ อำนาจจำแนกจากการทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามจากการทดลองครั้งที่ 1 ข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอำนาจจำแนกรายข้ออีกครั้ง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 150 คน โดยการทดสอบที สรุปได้ว่าแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จากการทดลองครั้งที่ 2 จำนวน

69 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.21 ถึง 9.48 ทุกข้อมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามไว้ตัวบ่งชี้ละ 5 ข้อ โดยเลือกแต่ละตัวบ่งชี้ที่ข้อคำถามมีค่า t สูงตามลำดับ ซึ่งได้แบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ทั้งฉบับจำนวน 40 ข้อ

3. คุณภาพของแบบวัดความฉลาดทางสังคมด้านความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 หาความเชื่อมั่นใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.58 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.47 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 องค์ประกอบที่ 2 การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.11 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.74 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.91

4. คุณภาพของแบบวัดความฉลาดทางสังคมด้านความตรงเชิงโครงสร้าง

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.94 ถึง 0.96 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

5. เกณฑ์ปกติ

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 หาเกณฑ์ปกติ Norms โดยนำคะแนนจากการทดสอบเพื่อหาคุณภาพแปลงเป็นคะแนนทีปกติ แล้วปรับขยายขอบเขตของคะแนนทีปกติโดยใช้วิธีกำลังสองต่ำสุด (Least Squares Method) เกณฑ์ปกติของแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีคะแนนดิบตั้งแต่ 82 ถึง 157 มีช่วงคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{61}

สรุปและอภิปรายผล

ความฉลาดทางสังคม จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 1 คือ การตระหนักรู้ทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ความเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น และสถานการณ์ที่คน ๆ นั้น เข้าไปเกี่ยวข้องหรือในขณะที่อยู่กับบุคคลอื่นในสังคม ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล การให้ความสนใจผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น

อย่างถูกต้อง การรับรู้ทางสังคม องค์ประกอบที่ 2 คือ การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม หมายถึง การแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล ความสามารถในการแสดงตนเอง ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น สอดคล้องกับคณิตพันธุ์ ทองสืบสาย (2552) ศึกษาการพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยศึกษาตามองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบตามทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมจำนวน 96 ข้อ ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.71 ขึ้นไป จำนวน 85 ข้อ และได้ปรับปรุงข้อคำถามจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 ข้อ สอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวไว้ว่าดัชนีความสอดคล้องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่คำนวณได้ค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จะถือได้ว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของกลุ่มพฤติกรรมนั้น

การหาอำนาจจำแนกจากการทดลองครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอำนาจจำแนกรายข้อกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 150 คน โดยการทดสอบที สรุปได้ว่าแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จากการทดลองครั้งที่ 1 จำนวน 85 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.57 ถึง 11.59 ข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 69 ข้อ อำนาจจำแนกจากการทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามจากการทดลองครั้งที่ 1 ข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอำนาจจำแนกรายข้ออีกครั้ง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 150 คน โดยการทดสอบที สรุปได้ว่าแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จากการทดลองครั้งที่ 2 จำนวน 69 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.21 ถึง 9.48 ทุกข้อมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามไว้ตัวบ่งชี้ละ 5 ข้อ โดยเลือกแต่ละตัวบ่งชี้ที่ข้อคำถามมีค่า t สูงตามลำดับ ซึ่งได้แบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ทั้งฉบับจำนวน 40 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) กล่าวเอาไว้ว่า ค่า t ที่ควรยอมรับ คือ 1.75 ตามแนวมาตรฐานของ Edwards ถ้าคำนวณค่าใดเท่ากับมาตรฐานหรือเกณฑ์หรือสูงกว่า ถือว่าข้อนั้นมีอำนาจจำแนกใช้ได้ แต่ถ้าค่า t น้อยกว่าเกณฑ์แปลว่าใช้ไม่ได้

ตรวจสอบคุณภาพความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 160 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 132.70 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.22 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ซึ่งสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบทดสอบที่เชื่อมั่นได้ และค่าความเชื่อมั่นที่ได้ใกล้เคียงกับ สาคร เพ็ชรสีม่วง (2561) ได้สร้างแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.87 และค่าความเชื่อมั่นที่ได้ใกล้เคียงกับ นูรฮาฟีซา มะเก (2556) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนในสังคมหลากหลายวัฒนธรรมชายแดนภาคใต้ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.94 ดังนั้นแบบวัดความฉลาดทางสังคมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพของเครื่องมือในระดับที่เชื่อถือได้ เพราะมีค่าความเชื่อมั่นเกิน 0.70 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จากการทดลองใช้มาแล้ว 2 ครั้ง

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งฉบับ พบว่า สัมพันธ์กันอย่างนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.94 ถึง 0.96 นั้นคือ แบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

เกณฑ์ปกติ Norms ของแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยนำคะแนนจากการทดสอบเพื่อหาคุณภาพแปลงเป็นคะแนนทีปกติ แล้วปรับขยายขอบเขตของคะแนนทีปกติโดยใช้วิธีกำลังสองต่ำสุด (Least Squares Method) เกณฑ์ปกติของแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีคะแนนดิบตั้งแต่ 82 ถึง 157 มีช่วงคะแนนทีปกติ ตั้งแต่ T_{28} ถึง T_{61} เนื่องจากการกระจายคะแนนไม่ครอบคลุมทุกช่วง การสร้างเกณฑ์ปกติจึงต้องขยายขอบเขตของคะแนนดิบในบางช่วงคะแนน เพื่อแสดงความสัมพันธ์จากคะแนนดิบของแบบวัดความฉลาดทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) กล่าวไว้ว่า ในการทดสอบใด ๆ ก็ตาม มีอยู่น้อยที่นักเรียนสอบได้คะแนนครอบคลุมทุกระดับชั้นตั้งแต่ 0 ถึงคะแนนเต็ม จึงมีความจำเป็นที่การสร้างเกณฑ์ปกติจะต้องขยายขอบเขตของคะแนนที่ได้จากการทดสอบให้กว้างออกไปครอบคลุมคะแนนทุกระดับชั้นของแบบทดสอบนั้น ๆ เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ไปใช้กับผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาความฉลาดทางสังคมให้ดีขึ้นนั้น ควรทำความเข้าใจ ศึกษาคู่มือการใช้อย่างละเอียด และปฏิบัติตามคำแนะนำในคู่มือการใช้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้การวัดมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

2. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนั้นในการนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่แตกต่างกันควรมีการสร้างเกณฑ์ปกติใหม่สำหรับการแปลผลคะแนนของกลุ่มด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนในช่วงวัยอื่นๆ หรือระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. (2559). *การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้*. ปริญญานิพนธ์ สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. (2560). *พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาตน*. (หน้า 191). สงขลา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

คณิตพันธุ์ ทองสืบสาย. (2552). *การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นูรฮาฟีซา มะเก. (2556). *การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของเยาวชนในสังคมหลากหลายวัฒนธรรมชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ สาขาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เพชรยุพา บูรณ์สิริจรุงรัฐ. (2558). *หลักการพัฒนาความฉลาดทางสังคม*. กรุงเทพฯ : สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (หน้า 117). กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน* : สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101715.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. (หน้า 317). กรุงเทพฯ: สุวีริยสาส์น.

สาคร เพ็ชรสีม่วง. (2561). *การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนกีฬา: การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของการวัดตามตัวแปรเพศ*. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวัดผลและสถิติการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Goleman, D. (2006). *Social Intelligence : The New Science of Human Relationships*. (pp.57-59). New York: Arrow Books.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

Guidelines for Developing Learning Management Competencies of Pre-service Social Studies Teachers, Rajabhat University Rattanakosin Group

พิชาติ แก้วพวง[1*], ณรงค์ พิมสาร[2] และเสวียน เจนเขว้า[3]

Pichart Kaewpuang[1*], Narong Pimsarn[2] and Sawien Jenkwao[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

[1] Doctoral student, Philosophy of Education, Educational Administration, North Bangkok University

[2] ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

[2] Dr., Educational Administration, Graduate School, North Bangkok University

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, วิทยาลัยนวัตกรรมทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยเซนจอห์น

[3] Assistant Professor Dr., Innovative Educational Administration and Leadership, Educational Innovation College, Saint John's University

[*]**Corresponding author, E-mail:** pichart.kaew@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ฯ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 คน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา และนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้นักศึกษาครูสังคมศึกษาฯ ซึ่งมีการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษาฯ โดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 24 คน โดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษาฯ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และคู่มือการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิเคราะห์พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์อยู่ในระดับน้อยและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษาฯ อยู่ในระดับมาก 2) องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา (2) การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา (3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา (4) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา (5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา (6) คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การโค้ช การนิเทศการสอน และการสัมมนา ซึ่งแนวทางการพัฒนามีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษาโดยภาพรวม ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยและหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทาง, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้, นักศึกษาครูสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

Abstract

This research was to develop guidelines for developing learning management competencies of pre-service social studies teachers, Rajabhat University Rattanakosin Group by conducted in 4 steps: Step 1, study the state and problems in developing learning management competencies of pre-service social studies teacher by questionnaire from a sample of 183 people consisted of lecturers in social studies program and pre-service social studies teachers, Rajabhat University Rattanakosin Group; Step 2, develop and check guidelines for developing learning management competencies of pre-service social studies teachers which were interviewed about guidelines from 9 experts using a semi-structured interview form. Then check the draft guidelines for developing by evaluating the accuracy and propriety of the draft guidelines from 5 experts using the accuracy and propriety evaluation form; Step 3, assess the feasibility and utility of guidelines for developing learning management competencies of pre-service social studies teachers by 24 supervisors and lecturer in social studies using the feasibility and utility evaluation form; Step 4, conduct experiment based on the guidelines for developing learning management competencies of pre-service social studies teachers. The samples

were 30 pre-service social studies teachers, Phranakhon Rajabhat University. The research instruments in this step were learning management competencies evaluation form, and handbook of guidelines for developing learning management competencies of pre- social studies teachers. The statistics used to analyze the quantitative data were mean and standard deviation. The qualitative data obtained from the interviews and content analysis.

The research results revealed that 1) The present state of learning management competencies of pre-service social studies teachers, Rajabhat University Rattanakosin Group was at a low level and the problem in developing learning management competencies of pre-service social studies teachers was at a high level, 2) Components of learning management competencies were 5 components which are (1) knowledge about social studies curriculum (2) social studies learning design (3) social studies learning activities (4) using and developing media, innovation and learning technology in social studies, (5) measuring and evaluating in social studies, (6) characteristics of pre-service social studies teachers. The guideline for developing learning management competencies consisted of 5 methods: training workshop, action learning, coaching, teaching supervision, and seminars, in which the guidelines was accuracy and propriety at the highest level, 3) The feasibility and utility of guidelines for developing was at the highest level, 4) The results of the experiment based on guidelines for developing learning management competencies of pre-service social studies teachers in overall all before the development was at a low level and after the development was at a high level.

Keywords: Guidelines, Learning Management Competencies, Pre-service Social Studies Teachers, Rajabhat University Rattanakosin Group

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน คือ ให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 113-114, 119) ประกอบกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระบุไว้ว่า สถาบันผลิตและพัฒนาครูในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จะต้องมีบทบาทในการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะ

ทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ (learning person) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (innovative co-creator) และพลเมืองที่เข้มแข็ง (active citizen) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 3)

แม้ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูมากขึ้น แต่นักศึกษาครูยังขาดสมรรถนะที่สำคัญในการเป็นครู สอดคล้องกับการศึกษาเบื้องต้น (Pilot Study) ของผู้วิจัยที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาวิชาชีพครูมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาครูสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ส่วนใหญ่ยังขาดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนักศึกษาครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการนำวิชาชีพครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการสอนและยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งธรรมชาติของสังคมศึกษาเป็นการศึกษาเชิงบูรณาการที่มีขอบข่ายเนื้อหาจากสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยหลักสูตรสังคมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ (พิชาติ แก้วพวง, 2563: 7) ฉะนั้น หากนักศึกษาครูสังคมศึกษาขาดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะในช่วงฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา หากนักศึกษาครูสังคมศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้จะทำให้คุณภาพของผู้เรียนสังคมศึกษาในสถานศึกษาลดลง

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงควรพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ซึ่งสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่งของสมรรถนะครู จึงสามารถนำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาครูได้ เนื่องจากการพัฒนานักศึกษาครูเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่จะไปประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนิภาภรณ์ ช้ายโพธิ์กลาง (2561: 80) ที่เสนอไว้ว่า ในการพัฒนาสมรรถนะจะต้องใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการทำงาน และการฝึกอบรม เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์แนวคิดของนฤมล ยุตาคม และคณะ (2559: 310-311) ไฉไลศรี เพชรใต้ และพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร (2563: 176) จึงได้พิจารณาเลือกวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 3) การโค้ช 4) การนิเทศการสอน และ 5) การสัมมนา

จากการศึกษาความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยพัฒนานักศึกษาครูให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ตลอดจนผู้วิจัยมุ่งหวังให้แนวทางที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ในสถาบันการผลิตครู และครูในโรงเรียนที่สนใจนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูสังคมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
4. เพื่อทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาครูในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนและการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งชะรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ (2556: 48) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ความรู้และทักษะในการใช้หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) ความรู้และทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ 3) ความรู้และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ความรู้และทักษะในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ 5) ความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผล 6) ความรู้และทักษะในการวิจัยทางการศึกษา และ 7) คุณลักษณะของครูใหม่ รัฐพล พรหมสะอาด สุรชัย มีชาญ และอรอุมา เจริญสุข (2563: 265) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 4) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา และ 6) คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

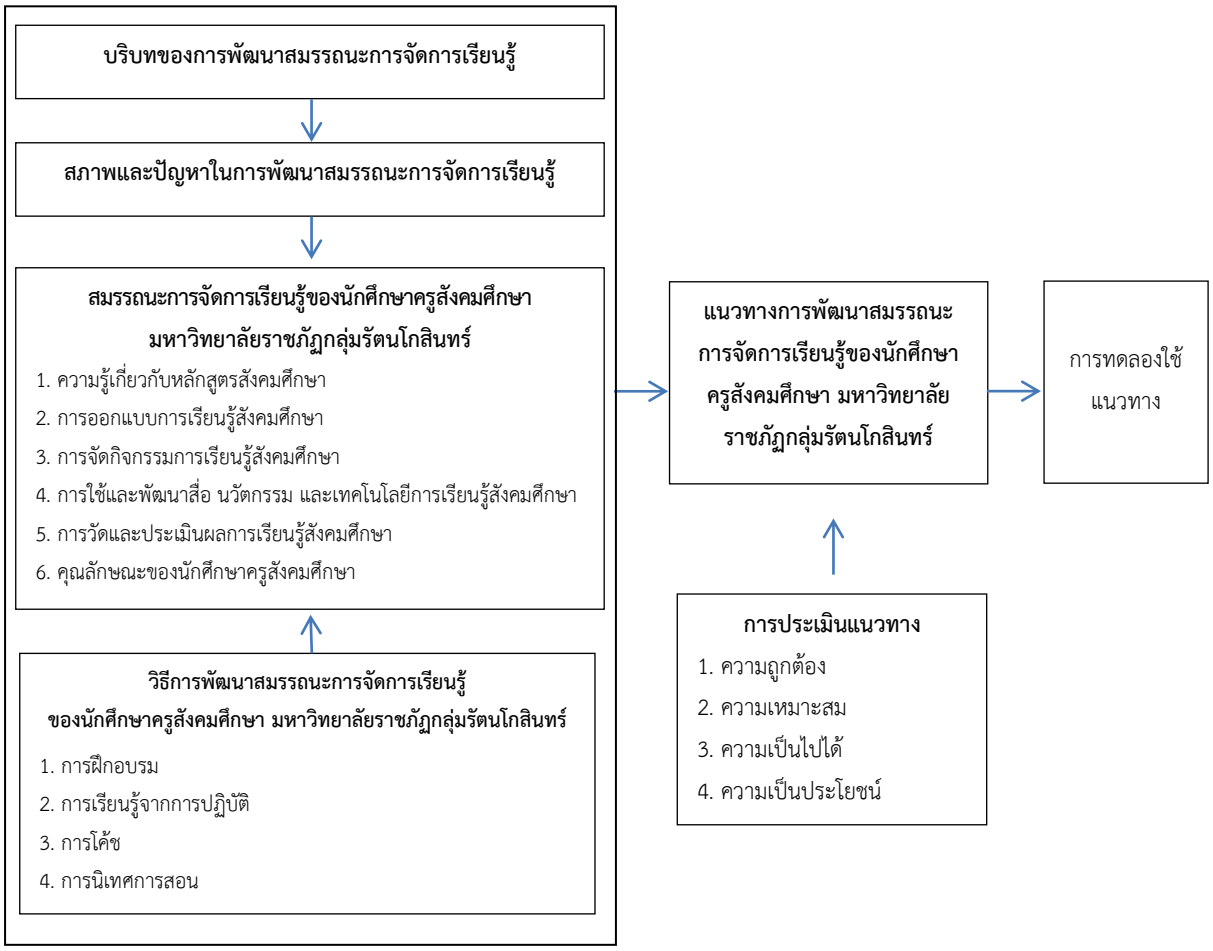
2. การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนิภาภรณ์ ช้ายโพธิ์กลาง (2561: 8) ที่เสนอไว้ว่า ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จะต้องใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความยั่งยืน เพื่อให้ผู้สอนที่ได้รับการพัฒนาสามารถนำหลักการไปใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการทำงานและการฝึกอบรม เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิดของนฤมล ยุตาคม และคณะ (2559: 316) ที่เสนอไว้ว่าแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 3 วิธี ดังนี้ 1) การฝึกอบรม 2) การนิเทศ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในรูปแบบสัมมนาและเครือข่ายสังคม แนวคิดของไฉไลศรี เพชรใต้ และพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร (2563: 176) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ไว้ 8 วิธี ดังนี้ 1) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน 4) การศึกษาดูงาน 5) การบูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงาน 6) การใช้โรงเรียนเป็นฐาน 7) การนิเทศ และ 8) ระบบพี่เลี้ยงและการสอนแนะ (การโค้ช)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 3) การโค้ช 4) การนิเทศการสอน และ 5) การสัมมนา

3. การประเมินการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (2021: Online) โดยนำมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง (accuracy) ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasibility) และความเป็นประโยชน์ (utility) มาใช้ในประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาประกอบการจัดทำกรอบแนวคิดและแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 25 คน และนักศึกษาครูสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 270 คน รวมทั้งสิ้น 295 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 24 คน และนักศึกษาครูสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 159 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากขนาดประชากรตามตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) รวมทั้งสิ้น 183 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง สภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา หรือเป็นผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 9 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา จำนวน 9 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

2. ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยนำผลการวิเคราะห์เอกสาร การสำรวจสภาพและปัญหา รวมทั้งการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

3. ตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำนวน 5 ปีขึ้นไป โดยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา จำนวน 5 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความถูกต้องและความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยการนำแนวทางที่สร้างและตรวจสอบจากขั้นตอนที่ 2 ไปให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษาประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ของแนวทางดังกล่าว

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 25 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 24 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัยนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากขนาดประชากรตามตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ในการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างคู่มือการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ เพื่อเป็นแนวทางการทดลองใช้ตามแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2. ดำเนินการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 30 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2564

3. ประเมินผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยนำไปทดลองใช้ในสถาบันการผลิตครู คือ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครูสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 750 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครูสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 30 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นตัวแทนของประชากร มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ เหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยยังเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงสามารถวางแผนและอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาได้

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ และแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เครื่องมือวิจัย ดังนี้ แบบสอบถาม แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ และแบบประเมินสมรรถนะ จากนั้นนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จัดส่งไปยังคณบดีคณะครุศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยประสานกับฝ่ายธุรการช่วยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามและแบบประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยขออนุญาตทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกประเด็นสำคัญ รวมทั้งสังเกตลักษณะท่าทาง น้ำเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ตามความจริงที่สังเกตเห็น จากนั้นถอดเทปบันทึกเสียงวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการสัมภาษณ์

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีครอนบาช

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ตารางที่ 1 สภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์	สภาพปัจจุบันของสมรรถนะ			ปัญหาการพัฒนาสมรรถนะ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา	2.04	0.49	น้อย	4.27	0.47	มาก
2. การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.30	0.50	น้อย	4.49	0.48	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.29	0.51	น้อย	4.61	0.49	มากที่สุด
4. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.48	0.44	น้อย	4.62	0.51	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.25	0.51	น้อย	4.31	0.47	มาก
6. คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา	2.50	0.53	น้อย	3.72	0.53	มาก
รวม	**2.31**	**0.39**	**น้อย**	**4.34**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.31) และปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34)

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้นักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้นักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ได้ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา 4) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา และ 6) คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษาฯ ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังนี้

1. การฝึกอบรม อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษาดำเนินการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการออกแบบการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเติมเต็มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา

2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลองและสะท้อนความคิดกับผู้เรียน โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และพัฒนาเจตคติระหว่างนักศึกษาครูสังคมศึกษาด้วยกัน

3. การโค้ช ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาทำหน้าที่เป็นโค้ช (Coacher) แก่นักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยชี้แนะและกระตุ้นให้เกิดการนำความรู้จากหลักสูตรสังคมศึกษาไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้โค้ชจะต้องให้แนวทางในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดการเรียนรู้ด้วยการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนปฏิบัติการ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

4. การนิเทศการสอน ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สังเกตพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ซึ่งเป็นการนิเทศการสอนในบริบทของการทดลองการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในห้องเรียน ผู้สอนทำหน้าที่จำลองเป็นอาจารย์นิเทศก์ โดยให้คำแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาครูสังคมศึกษา สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและบทเรียน

5. การสัมมนา อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษาดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยเชิญวิทยากร รุ่นพี่ หรือศิษย์เก่าที่เคยฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายการฝึกปฏิบัติการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏวิทยากรสัมมนาเน้นการอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรค และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา	4.80	0.35	มากที่สุด	4.80	0.35	มากที่สุด
2. การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา	4.88	0.27	มากที่สุด	4.88	0.27	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา	4.96	0.09	มากที่สุด	4.96	0.09	มากที่สุด
4. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6. คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	**4.97**	**0.05**	**มากที่สุด**	**4.97**	**0.05**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความถูกต้องและความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.97) และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.97)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์	ความเป็นได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา	4.23	0.39	มาก	4.40	0.38	มาก
2. การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา	4.37	0.40	มาก	4.49	0.40	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา	4.36	0.39	มาก	4.49	0.38	มาก
4. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา	4.51	0.37	มากที่สุด	4.61	0.37	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา	4.34	0.39	มาก	4.47	0.41	มาก
6. คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา	4.60	0.37	มากที่สุด	4.68	0.33	มากที่สุด
รวม	**4.40**	**0.30**	**มาก**	**4.52**	**0.32**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.40) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

วิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การฝึกอบรม	4.61	0.52	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ	4.64	0.51	มากที่สุด	4.66	0.51	มากที่สุด
3. การโค้ช	4.79	0.41	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
4. การนิเทศการสอน	4.36	0.54	มาก	4.38	0.54	มาก
5. การสัมมนา	4.58	0.52	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.37**	**มากที่สุด**	**4.62**	**0.36**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) และความเป็นประโยชน์มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62)

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ตารางที่ 5 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา	2.02	0.49	น้อย	3.99	0.62	มาก
2. การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.29	0.50	น้อย	4.28	0.49	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.28	0.50	น้อย	4.23	0.56	มาก
4. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.47	0.43	น้อย	4.43	0.47	มาก
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา	2.23	0.50	น้อย	4.23	0.49	มาก
6. คุณลักษณะของนักศึกษาครูสังคมศึกษา	2.49	0.53	น้อย	4.53	0.52	มากที่สุด
รวม	**2.30**	**0.37**	**น้อย**	**4.28**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยพิจารณาจากสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวม ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.30) และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28)

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยและมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากขณะที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นนักศึกษาครูสังคมศึกษายังไม่ได้เรียนรู้รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษามากเท่าที่ควร จึงไม่ค่อยมีสมรรถนะพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับอยู่ระหว่างการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในสถานการณ์โควิด จึงมีข้อจำกัดด้าน

พัฒนาโดยใช้สื่อและนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดและประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษายังคงเป็นจุดที่ควรพัฒนาสำหรับนักศึกษาครูสังคมศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของสำราญ กำจัดภัย (2562: 152-160) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูในการเตรียมฝึกปฏิบัติการสอน ผลการวิจัยพบว่า สภาพของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนการทดลองไม่เป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมาย ซึ่งก่อนพัฒนารูปแบบได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาขาดทักษะในการนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผล การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินเพื่อพัฒนา

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

2.1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย 5 วิธี ซึ่งแต่ละวิธีการมีจุดเด่นและข้อดี ดังนี้ *1) การฝึกอบรม* เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการฝึกอบรมได้เน้นการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ทำให้นักศึกษาครูนำหลักสูตรสังคมศึกษาสู่การปฏิบัติ 2) *การเรียนรู้จากการปฏิบัติ* เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสถานการณ์จำลอง ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหา สามารถสร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาเจตคติร่วมกันจนนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ *3) การโค้ช* เป็นกระบวนการชี้แนะและกระตุ้นให้เกิดความคิดเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษาโดยมีอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาทำหน้าที่เป็นโค้ช *4) การนิเทศการสอน* เป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ซึ่งเป็นการนิเทศการสอนในการทดลองจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในชั้นเรียน โดยมีอาจารย์นิเทศก์ให้คำแนะนำชี้แนะปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น *5) การสัมมนา* เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาครูสังคมศึกษากับวิทยากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เพื่อเพิ่มพูนและเติมเต็มความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาครูสังคมศึกษา

2.2 ผลการตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.97) และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.97) เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่ง โดยครอบคลุมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวมและสมรรถนะย่อย รวมถึงผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ประธานสาขาวิชาสังคมศึกษา และผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ทำให้มีมุมมองในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านการบริหารการศึกษาและการสอนสังคมศึกษา ส่งผลให้ความถูกต้องและความเหมาะสมของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.40) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52) เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างลุ่มลึก มีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งตรวจสอบด้านความถูกต้องและความเหมาะสมก่อน แล้วนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น จากนั้นประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ทำให้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่บุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยจะต้องพัฒนาขึ้นมา โดยศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมด้วย

4. ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.30) และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) ซึ่งมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน ทั้งนี้ เพราะวิธีการพัฒนาสมรรถนะมีความหลากหลายตอบสนองต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของเทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย (2560) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรีในโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงชายแดนไทย-เมียนมาร์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผู้เรียนยุคใหม่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลางในด้านการพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ไฉไลศรี เพชรใต้ และพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5 (11), 170-184.

ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(5), 43-53.

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2560). การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรีในโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงชายแดนไทย-เมียนมาร์ ด้านจังหวัดตาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(4), 123-132.

นฤมล ยุตาคม และคณะ. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะของนิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์*: สาขาสังคมศาสตร์, 37(1), 306-318.

นิภาภรณ์ ช้ายโพธิ์กลาง. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. *วารสารการวัดผลการศึกษา* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24 (2), 80-95.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัฐพล พรหมสะอาด สุรชัย มีชาญ และอรอุมา เจริญสุข. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม*, 7(1), 265-275.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2579.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561.* สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2562 จาก http://www.sesa17.go.th/site/images/Publish2.pdf

สำราญ กำจัดภัย. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูในการเตรียมฝึกปฏิบัติการสอนโดยใช้การเสริมสร้างพลังและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์,* 14(1), 151-161.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

Factors affecting academic administration in sub-district quality schools under Trang Primary Educational Service Area Office 1

กัลชิญา ทองหัตถา[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Kanchiya Thonghattha[1*] and Jarat Atiwitthayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Master of Education Program (Educational Administration), Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hat Yai University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor Dr., Department of Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hat Yai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** kanchiya.tho056@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ในปีการศึกษา 2564 ประชากรเป็นผู้บริหารและครู ในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 755 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดจากตารางของเครซี่และมอร์แกน 252 คนสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษาจากนั้นนำมาเทียบสัดส่วนและใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า งานหลักสูตรและการบริหารงานหลักสูตร งานการจัดการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานนิเทศภายในสถานศึกษา งานวิจัยในชั้นเรียน งานพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purpose of this research was 1) To study the level of factors affecting the administration Academics in quality schools in the sub-district Under the Office of Trang Primary Educational Service Area 1. 2)To study the level of academic administration in sub-district quality schools under the Trang Primary Educational Service Area Office 1.3)To study the factors affecting academic administration in sub-district quality schools under the Trang Primary Educational Service Area Office 1, Academic Year 2021. The population consists of administrators and teachers in the sub-district quality schools under the Trang Primary Educational Service Area Office 1, 755 people. The sample was determined from Krazy and Morgan's table. 252 subjects were stratified randomly according to the size of the school. Then compare the proportions using a simple random sampling by raffle with no return. Statistics used in data analysis: frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The results showed that

1.The level of factors affecting academic administration in sub-district quality schools overall is at a high level. When considering each aspect, it was found that the executive teacher, the parents, and the community were all at a high level.

2. The level of academic administration in the sub-district quality schools The picture is included in At a high level, when considering each aspect, it was found that course work and course administration teaching and learning management Measurement and evaluation work Educational supervision work, classroom research, innovation media

development work, and educational technology and educational quality assurance work are all at a high level.

3. Stepwise Multiple Regression Analysis: Factors affecting academic administration in sub-district quality schools by Stepwise Multiple Regression Analysis It was found that there were factors affecting academic administration, namely executive factors. At the.01 level, teacher factors, parental and community factors had a statistically significant positive effect.

Keywords: Factor saffecting academic administration, academic administration

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่สำคัญ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถมีคุณภาพชีวิตให้ พร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมซึ่งเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุขและสร้างสรรค์จรรโลงความเจริญก้าวหน้าของสังคมทุกด้าน จึงส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องเร่งดำเนินการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ(สันติ บุญภิรมย์, 2552, น. 38-39)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) O–NET ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรังศึกษา เขต 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2560 มีผลการทดสอบ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2563) จากข้อมูลดังกล่าว เป็นตัวชี้วัดให้เห็นคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งสาเหตุดังกล่าว มี 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและขาดความสนใจในการบริหารงานวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร ด้านครูผู้สอน ครูไม่เพียงพอ มีภาระงานต้องรับผิดชอบมากและขาดทักษะการสอน ไม่มีเวลาจัดการแผนการสอน และสื่อการสอน และด้านชุมชน ขาดการผนึกกำลัง พัฒนาชุมชน เสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมการสถานศึกษา (อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์, 2562) ซึ่งโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลเป็นโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ งานวิชาการจึงมีผลทำให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีความก้าวหน้าและประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งผู้บริหาร

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาสามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและสามประสิทธิผลหรือเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอแนวคิดไว้แนวคิดเหล่านี้มีทั้งส่วนที่สอดคล้องและแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการสังเคราะห์เพื่อสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัย / ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ	พึ่งฤทัย หารธรรม (2553)	สมเกียรติ มาคา (2554)	อารี ภูมิพันธุ์. (2555)	นิตยา แสนสุข (2556)	เขษมสร โข่งศรี (2557)	สุชาดา ถาวรชาติ(2559)	อิฐ แย้มยิ้ม. (2559)	รัญญลักษม์ มหาศิริพันธ์ (2560)	อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์. (2562)	ความถี่
1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	8
2. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	7
3. ปัจจัยด้านงบประมาณ		✓	✓	✓		✓			✓	5
4. ปัจจัยด้านอาคารสถานที่		✓	✓		✓	✓			✓	5
5. ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา				✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
6. ปัจจัยด้านครูผู้สอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	7
7. ปัจจัยด้านบรรยากาศในโรงเรียน		✓								1
8. ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ		✓								1

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ / ผู้วิจัย	หนึ่งฤทัย หาธรรม (2553)	สมเกียรติ มาลา (2554)	อารี ภูมิพันธุ์. (2555)	นิตยา แสนสุข (2556)	เขษมสร โก่งศรี (2557)	สุชาดา ถาวรชาติ(2559)	อิฐ แย้มยิ้ม. (2559)	ธัญญลักษม์ มหาศิริพันธ์ (2560)	อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์. (2562)	ความถี่
9. ปัจจัยการบริหารทรัพยากรบุคคล							✓	✓		2
10. ปัจจัยภาวะผู้นำ								✓		1
11. ปัจจัยโครงสร้างองค์กร								✓		1
12. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร								✓		1
13. ปัจจัยด้านกระบวนการนิเทศ							✓			1
14. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ							✓			1
15. ปัจจัยด้านหลักสูตร			✓							1

จากการศึกษาปัจจัยข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โดยการพิจารณาจากค่าความถี่ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการจากผลการศึกษานักวิชาการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2562 และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกปัจจัย คือ มีค่าความถี่เท่ากับ 7 ขึ้นไป ได้ปัจจัยดังต่อไปนี้ 1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ขอบข่ายงานบริหารวิชาการ ได้อาศัยองค์ประกอบหลักและตัวชี้วัดในการบริหารงานวิชาการจากการสังเคราะห์กิจกรรมที่สอดคล้องกับงานวิชาการในสถานศึกษา โดยผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมกิจกรรมการบริหารงานวิชาการจากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการสังเคราะห์ข่อบข่ายของงานวิชาการในสถานศึกษา

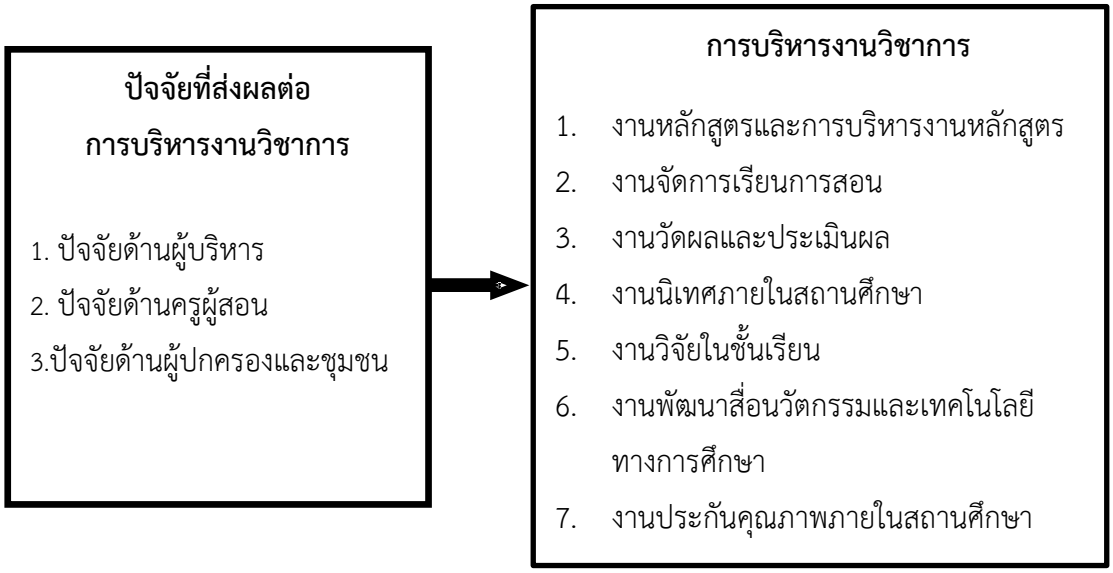
ข่อบข่ายของงานวิชาการ / ผู้วิจัย	กระทรวงศึกษาธิการ (2546)	มิลเลอร์ (Miller, 1976)	เรดดิน (Reddin, 1980)	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	รุ่งชัชดาพร เวทยชาติ (2553)	กมล โสมศรีแพง(2554)	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2554)	กมล ภู่ประเสริฐ(2554)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2557)	สุชาดา ถาวรชาติ(2559)	ความถี่
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ				✓			✓	✓			3
2. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	✓			✓					✓		3
3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา			✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	7
4. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	7
5. การพัฒนากระบวนการการเรียนรู้	✓		✓	✓		✓					4
6. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓	7
8. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้	✓		✓	✓		✓					4
9. การนิเทศการศึกษา	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	8
10. การแนะแนว	✓			✓		✓					3
11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	✓			✓		✓	✓		✓	✓	6
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	✓			✓			✓				3

ข่อบข่ายของงานวิชาการ / ผู้วิจัย	กระทรวงศึกษาธิการ (2546)	มิลเลอร์ (Miller, 1976)	เรดดิน (Reddin, 1980)	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	รุ่งชัชดาพร เวทยชาติ (2553)	กมล โสมศรีแพง(2554)	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2554)	กมล ภู่ประเสริฐ(2554)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2557)	สุชาดา ภารชาติ(2559)	ความถี่
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	✓			✓				✓			3
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	✓			✓							2
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา				✓				✓			2
16. การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา				✓							1
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	✓			✓	✓	✓	✓			✓	6
18. การจัดโปรแกรมการเรียน		✓									1
19. การปฏิบัติตามโปรแกรมการเรียน		✓									1
20. การบริการการสอน		✓									1

จากผลการศึกษานักวิชาการ การบริหารวิชาการที่ได้จากการสังเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ ความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไปมี 7 งาน งานหลักสูตรและการบริหารงานหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานนิเทศภายในสถานศึกษา งานวิจัยในชั้นเรียน งานพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา งานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 42 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 รวม 755 คน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 22 โรงเรียน รวม 252 คน โดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan1970, pp. 607-610) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก (Sampling Without Replacement)

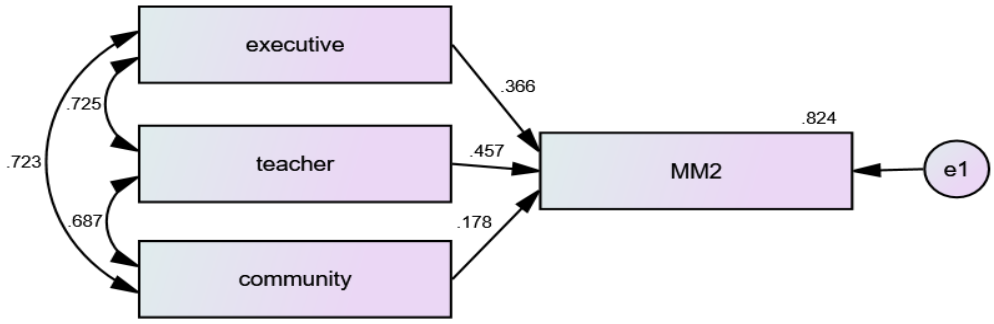
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 โดยทำการศึกษาแบบสอบถามของ นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560), สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561) และสุชาดา ถาวรชาติ. (2559) มาใช้ในการสร้างเครื่องมือโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และขนาดของโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานักเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 7 ด้าน จำนวน 60 ข้อ การศึกษาลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับสำหรับแบบสอบถามในตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคริ์ธ (Likert's Five rating scale)โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ของ Cronbach นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับ สถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 1 และคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) สำหรับแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 3 ด้าน ทั้งหมด 25 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโครงเรียนคุณภาพประจำตำบล ตามข่อบข่ายงานวิชาการ 7 ด้าน ทั้งหมด 60 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 และแบบสอบถามทั้งฉบับ ทั้งหมด 85 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

4. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้ ได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regressionanalysis) และใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis)

ผลการวิจัย

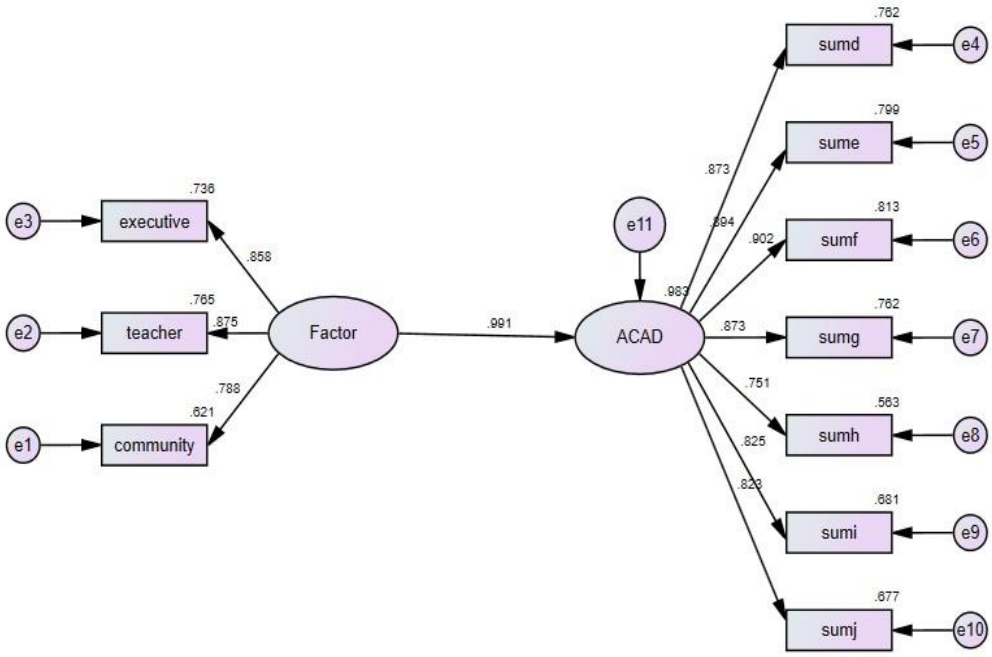
การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1

ภาพประกอบที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหาร รวม 3 ด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ในภาพรวม

จากภาพประกอบที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร ทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในภาพรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยด้านครูผู้สอน (X2) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยภาพรวม มากที่สุด (β) เท่ากับ .457 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X1) (β) เท่ากับ .366 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X3) (β) เท่ากับ .178 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ในภาพรวม แสดงในรูปโมเดลได้ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 3 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

จากภาพที่ 3 พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร ทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าน้ำหนักปัจจัยส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .991 โดยปัจจัยด้านครูผู้สอน มีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ .875 รองลงมาปัจจัยด้านผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .858 และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .788 ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยงานวัดและประเมินผลส่งผลมากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .902 รองลงมา งานการจัดการเรียนการสอนมีค่าน้ำหนักเท่ากับ .894 งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .873 งานนิเทศการศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ.873 งานสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .825 งานประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .823 และงานวิจัยในชั้นเรียน มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดเท่ากับ .751 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยใช้ปัจจัยทางการบริหารเป็นตัวแปรต้น พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านครูผู้สอน พบว่า มีผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบัน สถานศึกษาได้มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องความเปลี่ยนแปลง ครูมีการปรับตัวและพัฒนาคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ครูในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีประสบการณ์ทำงานในหน้าที่สอนเป็นระยะเวลานาน ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับนักเรียน และผู้ปกครองเป็นอย่างดีและผู้บริหารยังสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ โดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรมพร ทิพย์พรม (2563) ,หนึ่งฤทัย หาธรรม (2553) และทิพวรรณ สำเภาแก้ว (2560. น. 86)

งานวัดผลและประเมินผลในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก งานวัดผลและประเมินผลได้รับอิทธิพลมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล มีการส่งเสริม ให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล ประเมินผลโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์ (2562) ,นิยม รัชตะวัฒน์วินัย (2561. น. 122)

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารควรตระหนักถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินการในการจัดการศึกษา ตลอดจนให้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งการให้คำปรึกษาชี้แนะและการบริจาคทุนทรัพย์

2. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน ค่าน้ำหนักต่ำสุด ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารควรคำนึงถึงการสร้างทักษะความรู้ในเรื่องของการวิจัยให้แก่ครูผู้สอน โดยคำนึงถึงการวิจัยนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนในการดำเนินการวิจัย

3. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ปัจจัยด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ซึ่งเขตพื้นที่ควรให้การสนับสนุนครูผู้สอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กมล ภู่ประเสริฐ. (2549). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: ก.พล. ราชบัณฑิตยสถาน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ .

กษม โสมศรีแพง. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.* วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

นิตยา แสนสุข. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปรมพร ทิพย์พรม. (2563). *ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1*.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553).*การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: ภาควิชาการบริหารศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

หนึ่งฤทัย หาธรรม (2553). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3.*วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นครสวรรค์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. สืบค้นจาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 2550.* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต1. (2563). *ผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. 2/2562*. กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1.

สุชาดา ถาวรชาติ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2นเรศวร.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. นครสวรรค์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

อารี ภูมิพันธุ์. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Cronbach, L. H. (1970). Essential of psychological testing (3 rd ed.). New York: Harper & Row. Judy R Pantelides, “An Exploration of the Relationship Between Specific Instructional Leadership Behaviors of Elementary Princpals and Student Achievement.2012”.

Kijai, (1987. Cited in Suchada Thawornchat. 2016. p.115). School: Effectiveness characteristics and school incentive reward. Dissertation Abstracts International,

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement,

การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

A Comparative Study of Leadership Behaviors between Female and Male Administrators by the Attitudes of Teachers under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1

ฉัตรชลิกา หัสเขต[1*], มีชัย ออสุวรรณ[2*] และสุดารัตน์ สารสว่าง[2*]

Chatchalika Hutsakhed[1*], Meechai Orsuwan[2*] and Sudarat Sarnsawang[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[1] Master Student., Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[2] Assistant Professor, Ph.D., Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Chatchalika.h@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้ทฤษฎีพฤติกรรมความเป็นผู้นำของ House and Mitchell (1974) ในการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำผู้บริหารหญิงและผู้บริหารชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 123 คน ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยโดยรวมพบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารหญิงและผู้บริหารชายตามทัศนคติของข้าราชการครู โดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่าทั้งผู้บริหารชายและผู้นำหญิงมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารหญิง “เป็นผู้ฟังที่ดี”, “ช่วยลงรายละเอียดปลีกย่อย”, “กำหนดวันส่งงานที่ตายตัว” และ “ตั้งมาตรฐานของงานชัดเจน” ซึ่งค่อนข้างเป็นพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและแบบมุ่งความสำเร็จของงานในขณะที่ครูมีทัศนคติต่อการเป็นผู้นำของผู้บริหารชายว่ามีพฤติกรรมภาวะนำแบบใช้อำนาจและแบบมีส่วนร่วม เช่น “สั่งการเด็ดขาด”, “เชื่อมั่นสูง”, “กระจายงานกระจายอำนาจ” และ “ชี้แจงบทบาทหน้าที่”

คำสำคัญ: พฤติกรรมภาวะผู้นำ, ผู้บริหารเพศหญิง, ผู้บริหารเพศชาย

Abstract

The objectives of this study were (1) to study leadership behaviors between female and male administrators according to the attitudes of government teachers under the Chonburi Primary Education Service Area Office 1 (2) to compare the leadership behaviors between female and male administrators of government teachers under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. Using the Krejcie and Morgan sampling method, were drawn and asked to reply to a 5-point Likert scale questionnaire that asked their opinions about their school administrators' leadership behaviors. Data were analyzed by descriptive statistics such as means and standard deviations.

There were two main findings. First, overall teachers rated the leadership behaviors of both female and male administrators as "high." Second, teachers showed a preference for the leadership behaviors of males to female administrators when asked about achievement-oriented leadership, participatory leadership, and power-based leadership.

Keywords: Leadership behaviors, Female Administrators, Male Administrators

บทนำ

การบริหารองค์การที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำ การเป็นหัวหน้าการบริหารงาน ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้คอยชี้แนะ จูงใจ ประสานงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามแผนงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในองค์การ ก่อให้เกิดความสามัคคี การร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีขององค์การ เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วิไลลักษณ์ คาแจ่ม และและปภัสสรา ชัยวงศ์ (2563) ได้กล่าวว่าแม้ว่าผู้หญิงจะได้รับการยอมรับในที่ทำงานว่ามีความรู้ความสามารถเทียบเท่ากับผู้ชายแต่แต่เมื่อมองดูผู้บริหารในระดับสูงตามองค์กรต่าง ๆ จะพบว่ามีผู้บริหารระดับสูงที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้ในปี 2563 สำนักงาน ก.พ. ได้รายงานอัตราส่วนร้อยละข้าราชการพลเรือนสามัญชายหญิงอยู่ที่ หญิง เท่ากับ 69.10% และชายเท่ากับ 30.90% ในอดีตสัดส่วนของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นเพศชายมีจำนวนที่มากกว่าผู้บริหารหญิง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ในสังคมไทยและตามสถานศึกษามีบุคลากรผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้น และมีความคิดที่จะเป็น "ช้างเท้าหน้า" แทนที่จะเป็น "ช้างเท้าหลัง" เหมือนในอดีต อย่างไร Buasuwan and Niyamajan (2011) ได้กล่าวไว้ว่าการก้าวไปสู่ฐานะการเป็นผู้บริหารของผู้หญิงยังมีอุปสรรคอยู่หลายประการ

เช่น ความคิดในสังคมที่มีบรรทัดฐาน (Norm) ที่ยังกำหนดว่า “ชายเป็นใหญ่” (male-dominated society) หรือ “ผู้นำควรจะเป็นผู้ชาย” และ (2) อคติทางความคิดของของสังคมและองค์กรที่ทำให้คุณลักษณะและการแสดงออกบางอย่างของผู้หญิงกลายเป็นข้อด้อยและข้อจำกัดของการเป็นผู้บริหาร ทั้งที่ผู้บริหารเพศชายและหญิงต่างมีจุดเด่นอยู่ในตัวเอง แต่บางครั้งทัศนคติที่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บริหารอาจจะไม่เหมือนกัน ตามวัฒนธรรมองค์กรและความเคยชินในการทำงานกับผู้บริหารคนอื่น ๆ ในอดีตที่ผ่านมา

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษามุมมองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ว่ามีความเห็นอย่างไรต่อพฤติกรรมการเป็นผู้นำของผู้บริหารชายและหญิงตามทฤษฎีพฤติกรรมความเป็นผู้นำของ House and Mitchell (1974) เพื่อที่จะนำจุดเด่นของทั้งผู้บริหารเพศชายและเพศหญิงมาใช้ในการพัฒนาตนเองและสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างของผู้นำอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรให้ก้าวต่อไปในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำผู้นำเชิงสถานการณ์ ตามแนวคิดของ House and Mitchell (1974) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ทั้งนี้ House and Mitchell (1974) ได้ แบ่งพฤติกรรมผู้นำออกเป็น 4 แบบ คือ 1) ภาวะผู้นำผู้นำแบบใช้อำนาจ 2) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน 3) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และ 4) ภาวะผู้นำแบบความสำเร็จของงาน ทั้งนี้มีงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาพฤติกรรของผู้นำไว้หลายชิ้นด้วยกัน เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) ให้ทัศนะไว้ว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มและองค์กรที่ทำให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานต่างให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ สุเวศ กลับศรี (2557) กล่าวว่าผู้นำที่ดีคือคนที่สามารถโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้อื่นยอมรับและยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจทำให้องค์กรเติบโตและก้าวไปข้างหน้า สาธิต มณฑาณี (2559) ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่าผู้นำสตรีมีพฤติกรรมผู้นำหลายอย่างที่เป็นจุดเด่นต่อการทำงานในโรงเรียน ทั้งนี้งานวิจัยผ่านมามองว่าผู้บริหารเพศชายและเพศหญิงมีความต่างกันในบางประการแต่โดยรวมแล้วต่างก็มีดีในตัวของตัวเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่มีต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวนรวมทั้งสิ้น 180 คน จาก 15 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวนรวมทั้งสิ้น 123 คน จาก 15 โรงเรียน ซึ่งเป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณของ Krejcie and Morgan และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรการวิจัยในครั้งนี้ คือ จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งทางวิชาการ และพฤติกรรมภาวะผู้นำแยกตามแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำ 4 แบบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ 2) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน 3) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน

3) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยใช้แบบพฤติกรรมตามทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของ House and Mitchell (1974) ซึ่งสามารถแบ่งพฤติกรรมผู้นำเป็น 4 แบบ คือ 1) แบบใช้อำนาจ 2) แบบสนับสนุน 3) แบบมีส่วนร่วม 4) แบบมุ่งความสำเร็จของงาน

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้กรอกแบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วยเพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งทางวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 แบบ ได้แก่ 1) ผู้นำแบบใช้อำนาจ 2) ผู้นำแบบสนับสนุน 3) ผู้นำแบบมีส่วนร่วม และ 4) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน โดยเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 16 ข้อ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกน้อยที่สุด

5) ขั้นตอนในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารวารสาร ทฤษฎี แนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชาย

2) รวบรวมแนวคิดทฤษฎีข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามวัดพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ตามแนวคิดของ Hersey & Blanchard (1982) พฤติกรรมของภาวะผู้นำ ทั้ง 4 แบบ ของทฤษฎีนี้ ได้แก่ 1) ผู้นำแบบใช้อำนาจ 2) ผู้นำแบบสนับสนุน 3) ผู้นำแบบมีส่วนร่วม และ 4) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาข้อความให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขอหนังสือราชการจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1 ออกหนังสือขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในการให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการส่งแบบสอบถาม (Google form) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน

3) จัดส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 ฉบับ และเก็บคืน โดยได้รับกลับคืน 123 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อโดยกำหนดคะแนน ดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535 อ้างถึง จิราพร แพรน้อย, 2551)

ระดับ 5 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกมาก
ระดับ 3 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกน้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกน้อยที่สุด

2. บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับวัดระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของ ผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชาย ใช้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของค่าคะแนนรายข้อเป็นตัวชี้วัดโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51-5.00 หมายถึง	มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ปรากฏและแสดงออกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS for Windows) โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งทางวิชาการ โดยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติพรรณนา คือ ร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยใช้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

ครูเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศชาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 4.17 4.14 และ 4.04 ตามลำดับ และครูเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และ ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 4.08 4.02 และ 3.89 ตามลำดับ ส่วนครูเพศหญิงมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศชาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 3.86 3.85 และ 3.85 ตามลำดับ และครูเพศหญิงมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98 3.96 3.78 และ 3.78 ตามลำดับ

ครูไม่มีวิทยฐานะมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศชาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ และภาวะผู้นำแบบสนับสนุน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 4.06 4.04 และ 4.00 ตามลำดับ และครูไม่มีวิทยฐานะมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ และภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 4.09 3.98 และ 3.95 ตามลำดับ ส่วนครูวิทยฐานะชำนาญการมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศชาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน และภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.84 3.65 3.65 และ 3.55 ตามลำดับ และครูวิทยฐานะชำนาญการมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ และภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78 3.64 และ 3.55 ตามลำดับ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศชาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน และภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 4.06 3.93 และ 3.78 ตามลำดับ ส่วนครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษมีความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 4.07 4.04 และ 3.96 ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบข้อมูลเพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกตามเพศ และตำแหน่งทางวิชาการ

ตัวแปร/องค์ประกอบ	**เพศ**								**ตำแหน่งทางวิชาการ**											
	ครูเพศชาย				ครูเพศหญิง				ไม่มีวิทยฐานะ				วิทยฐานะชำนาญการ				วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ			
	ผู้บริหารเพศชาย		ผู้บริหารเพศหญิง		ผู้บริหารเพศชาย		ผู้บริหารเพศหญิง		ผู้บริหารเพศชาย		ผู้บริหารเพศหญิง		ผู้บริหารเพศชาย		ผู้บริหารเพศหญิง		ผู้บริหารเพศชาย		ผู้บริหารเพศหญิง	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1.ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ	4.04	0.59	3.89	0.48	3.85	0.67	3.78	0.64	4.04	0.62	3.98	0.61	3.84	0.74	3.64	0.72	3.78	0.48	3.96	0.58
1.1 ผู้บริหารใช้การสั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตรงตามความเห็นของตน	4.21	0.60	4.03	0.98	3.90	0.92	3.64	1.03	4.03	0.81	3.79	0.87	4.00	0.96	3.44	1.22	3.86	0.89	3.93	1.15
1.2 ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในกาตัดสินใจของตนเอง	4.48	0.57	3.88	1.11	4.36	0.80	3.78	1.18	4.35	0.81	3.88	1.03	4.33	0.78	3.30	1.35	4.54	0.51	4.11	1.13
1.3 ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดของงานต่าง ๆ ที่เกิดจากการสั่งการของตน	4.12	0.78	3.48	1.30	4.03	0.89	3.33	1.10	4.22	0.81	3.57	1.20	3.74	1.10	2.93	1.14	3.96	0.64	3.32	0.94
1.4 ผู้บริหารมีใช้อำนาจหน้าที่บนแนวทางที่ถูกต้องตามวินัยและข้อกฎหมาย	4.18	0.88	3.94	1.12	4.01	0.85	3.74	1.13	4.09	0.86	3.93	1.07	3.93	1.00	3.44	1.31	4.11	0.74	3.82	1.02
2. ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน	4.14	0.57	4.16	0.62	3.85	0.83	3.98	0.75	4.00	0.79	4.12	0.85	3.65	0.78	3.78	0.85	4.05	0.64	4.13	0.65
2.1 ผู้บริหารใช้การนิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานตามที่มอบหมายอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนที่ปฏิบัติ	3.85	0.87	4.15	1.09	3.72	0.98	3.83	1.20	3.79	1.03	4.10	1.07	3.48	0.89	3.30	1.32	3.93	0.77	4.07	1.12

2.2 ผู้บริหารให้คำปรึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อเกิดข้อสงสัย	4.09	0.63	4.00	1.00	3.97	0.88	3.71	1.15	4.03	0.83	3.93	1.08	3.67	0.92	3.30	1.07	4.25	0.59	3.93	1.15
2.3 ผู้บริหารอำนวยความสะดวกและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานให้สำเร็จ	4.45	0.62	4.00	1.00	4.10	0.96	3.64	1.13	4.18	0.96	3.90	1.09	3.96	0.90	3.26	1.10	4.46	0.64	3.82	1.06
2.4 ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.42	0.56	4.18	0.98	4.14	0.88	3.67	1.11	4.19	0.82	3.90	1.13	4.00	0.96	3.26	1.13	4.50	0.58	4.11	0.79
3. ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.17	0.67	4.02	0.55	3.86	0.72	3.78	0.65	4.06	0.68	3.95	0.58	3.55	0.75	3.33	0.65	4.06	0.66	4.04	0.55
3.1 ผู้บริหารประชุมชี้แจง เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.48	0.57	4.09	1.13	4.07	0.88	3.69	1.20	4.21	0.84	3.93	1.06	3.96	0.94	3.19	1.39	4.32	0.67	4.07	1.12
3.2 ผู้บริหารกระจายอำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.30	0.81	3.94	1.17	4.02	0.86	3.50	1.09	4.21	0.80	3.85	1.11	3.74	0.94	3.07	1.14	4.18	0.82	3.57	1.00
3.3 ผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ	4.27	0.72	4.00	1.06	4.14	0.86	3.64	1.21	4.22	0.79	3.96	1.06	3.96	0.94	3.22	1.37	4.29	0.76	3.71	1.15
3.4 ผู้บริหารร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการจัดระบบและการปฏิบัติงานจนสำเร็จ	4.15	0.76	4.09	1.01	4.12	0.76	3.72	1.09	4.13	0.81	3.94	1.08	3.85	0.72	3.37	0.97	4.39	0.57	3.96	1.10
4.ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน	4.19	0.64	4.08	0.55	4.03	0.69	3.96	0.52	4.08	0.65	4.09	0.68	3.65	0.73	3.55	0.65	4.19	0.58	4.08	0.65
4.1 ผู้บริหารมีการกำหนดระยะเวลาการทำงานไว้เด่นชัด	4.12	0.78	4.03	1.05	4.12	0.82	3.72	1.24	4.16	0.80	3.99	1.06	3.78	0.93	3.19	1.39	4.36	0.56	3.96	1.14

4.2 ผู้บริหารมีการอธิบายขั้นตอนในการทำงานไว้อย่างชัดเจนและวางแผนการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	4.24	0.87	4.09	1.13	4.12	0.82	3.67	1.17	4.15	0.87	3.94	1.12	3.96	0.94	3.22	1.25	4.36	0.56	3.93	1.09
4.3 ผู้บริหารคาดหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จสูง	4.21	0.65	4.39	0.86	4.14	0.87	4.03	0.99	4.09	0.91	4.19	0.90	4.07	0.78	3.70	1.10	4.43	0.50	4.39	0.88
4.4 ผู้บริหารระบุจุดมุ่งหมายและความต้องการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบอย่างชัดเจน	4.27	0.76	4.15	0.97	4.02	0.85	3.81	0.95	4.09	0.91	4.15	0.87	3.89	0.75	3.41	1.12	4.29	0.66	3.79	0.83

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิง และผู้บริหารเพศชายของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ครูมีทัศนคติเชิงบวกต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารเพศชายในแบบ **“ใช้อำนาจ”** และ **“มีส่วนร่วม”** ในขณะที่ครูมองว่าผู้บริหารผู้หญิงมีพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบ **“สนับสนุน”** และ **“มุ่งความสำเร็จของงาน”** ทั้งนี้จะขอสรุปเฉพาะในส่วนของจุดเด่นของผู้บริหารหญิงตามทัศนคติของครูดังนี้

ครูผู้ชายมองว่าผู้บริหารหญิงมีจุดเด่นคือ “ผู้บริหารหญิงคาดหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จสูงสุด” ***(คาดหวังสูง)***

ครูผู้หญิงมองว่าผู้บริหารหญิงมีจุดเด่นคือ “ผู้บริหารใช้การนิเทศกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย อย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนที่ปฏิบัติ” **(ตามงาน)**

ครูรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อย (ต่ำกว่า 30 ปี) มองว่าผู้บริหารหญิงมีจุดเด่น คือ “ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ” ***(เป็นผู้ฟังที่ดี)*** “ร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการจัดระบบและการปฏิบัติงานจนสำเร็จ” ***(ช่วยลงรายละเอียดปลีกย่อย)*** “กำหนดระยะเวลาการทำงานไว้ชัดเจน” ***(กำหนดการส่งงานที่ชัดเจน)*** “คาดหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ” ***(บอกความคาดหวัง)*** และ“ระบุจุดมุ่งหมายและความต้องการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบอย่างชัดเจน” ***(กำหนดมาตรฐานของงาน)***

ครูที่สอนเพียงอย่างเดียวมองว่าจุดเด่นของผู้บริหารหญิง คือ “ใช้การนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามที่มอบหมายอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนที่ปฏิบัติ” ***(ตามงาน)*** “คาดหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จสูงสุด” ***(คาดหวังสูง)***

อย่างไรก็ตามครูบางท่านมองว่าผู้บริหารหญิงมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้นำแบบ “ใช้อำนาจ” เช่นกัน โดยพบว่าครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษมองว่าจุดเด่นของผู้บริหารหญิงคือ “สั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานตามความเห็นของตน” ***(มีความเชื่อมั่นสูง)***

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจน กำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงานการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดจะเป็นแนวทางในการทำงานอย่างเป็นระบบให้กับครูในโรงเรียน

2. ผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายควรให้คำปรึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานให้สำเร็จ อันจะส่งผลทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการปฏิบัติงาน

3. ผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงควรสะท้อนมุมมองความคิดและทัศนคติที่ครูมีต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของตนเอง พร้อมกับนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง สร้างความร่วมมือ ความเชื่อใจ และทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่จะบอกเพียงประเด็นที่กล่าวถึงความแตกต่างของทั้งสองเพศแต่มีงานวิจัยเพียงส่วนน้อยที่กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของความเป็นผู้นำของผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชาย

2. ศึกษากลไกในการนำทักษะและจุดแข็งของการบริหารของผู้บริหารเพศหญิงมาใช้ในการบริหารงานโรงเรียนให้เกิดมุมมอง วิสัยทัศน์ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

3. ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มในการค้นหาสาเหตุที่ทำให้ครูในโรงเรียนอยากที่จะทำงานกับผู้บริหารเพศชายมากกว่าผู้บริหารเพศหญิง

เอกสารอ้างอิง

สาธิต มณฑาณี. (2559). พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีเตอร์, ทอม. (2550). ภาวะผู้นำ. แปลโดยกานต์สิริ โรจนสุวรรณ. กรุงเทพมหานคร: อินสปายร์

กัมพล เกษมสุข. (2548). บุคลิกภาพและการจูงใจที่มีผลต่อวัฒนธรรมองค์กรของบริษัท TRUE. สารนิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กวี วงศ์พุฒ. (2541). ศึกษาลักษณะวัฒนธรรมองค์กรและลักษณะผู้นำในธุรกิจโทรทัศน์เสรีศึกษาเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก http://www.econ.chula.ac.th

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี

Lynn,R. (2010). Organizational Effectiveness. New York: The Free Press.

Robbins,G.O. (2005). Essential of Organization Behavior. 4th ed. New Jersey: Prentice-Hall.

Erikson. (2005). Transformational Leaders Make a Difference. Reseaech-Techology Management. 38:41.

Knoll,D.L. (2007). The Relative Importance od Ability, Benevolence, and Intefrity in Predicting Supervisor, Subordinate, and Peer Trust. Unpublished Master's thesis, The University od Guelph, Guelph, Canada.

ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

Mindful Leadership of Educational Institution Administrators Affecting Teachers' Work Stress under the Nakhon Pathom Educational Service Area Office 1

มณฑวรรณ ภู่ทอง[1*]

Montawan Phutong[1*]

[1] นักศึกษาบัณฑิตระดับปริญญาโท, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[1] Master's degree student, Master of Education degree program, Educational Administration, Kasetsart University

[*]**Corresponding author, E-mail:** montawan.p@ku.th

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับของภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 205 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากนั้นกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ของครูผู้สอนแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะความเครียดในการทำงาน, ภาวะผู้นำอุดมสติ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) To study the level of mindful leadership under the Nakhon Pathom Educational Service Area Office 1. 2) To study the level of teacher's work stress. And 3) To study the mindful leadership of school administrators affecting teacher's work stress under the Nakhon Pathom Educational Service Area Office 1. The sample group in this study was from 205 of Teachers in Kamphaeng Saen District under the Nakhon Pathom Educational Service Area Office 1, 2nd semester academic Year 2021. The sample size was determined from Krejcie & Morgan tables and then Stratified Random Sampling for teachers in each school. The instrument used for data collection in this study was a questionnaire from Mindful Leadership of school administrators Affecting Teachers' Work Stress under the Nakhon Pathom Educational Service Area Office 1 Analyze data using frequency, percentage, mean, and standard deviation, and Multiple Regression Analysis.

Keywords: Mindful Leadership, School Administrators, Work Stress.

บทนำ

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกเป็นวงกว้าง โดยมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งองค์การอนามัยโลกนั้นได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) (WHO, 2020, ย่อหน้า 17) อีกทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนายังทำให้พฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมการบริโภคและการบริการ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลาย ๆ ด้านส่งผลให้ในหลายภาคส่วนเกิดผลกระทบ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว เทคโนโลยี และการศึกษานอกจากนี้ยังส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ

โดยนายสุภัทร จำปาทอง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า จากการเปิดภาคเรียนของสถานศึกษาในช่วงที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่เลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากร อาจได้รับผลกระทบจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว รวมทั้งจากการปฏิบัติงานแบบ Work from Home เป็นระยะเวลานาน เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนหรือปฏิบัติงานส่งผลให้เกิดความเครียด รวมถึงความกดดันที่ได้รับจากระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สาเหตุที่ทำให้ครูผู้สอนเกิดภาวะความเครียดในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นภาระงานที่หนักขึ้น การปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ การปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและต้องแก้ไขปัญหากับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ทำให้ต้องแบกรับภาระที่หนักมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการทำงานที่ต้องเผชิญสถานการณ์ในยุคพลิกผันนี้ ผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ต้อง

มีสติสัมปชัญญะมากอย่างไม่มีมาก่อน เพื่อเป็นจุดตั้งหลักก่อนเริ่มทำหน้าที่ผู้นำ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและสภาวะแห่งความไม่เที่ยงในที่สุดแล้ว ภาวะผู้นำอุดมสตินั้นที่จะทำเราฝ่าวิกฤติและสถานการณ์ที่เราไม่คุ้นเคยนี้

ในพระไตรปิฎก พระพุทธองค์ตรัสถึงความสำคัญของผู้นำเอาไว้ว่า “ผู้นำเป็นอย่างไร ผู้ตามก็เป็นอย่างนั้น ผู้นำ คือ ผู้กุมชะตากรรมของสังคม ซึ่งการเจริญสติภาวนามีประโยชน์ต่อชีวิตในทุกแง่มุม ไม่ว่าคุณนับถือศาสนาใด สติ ในทางพุทธศาสนาได้ให้ความหมายของคำว่าสติไว้ว่า สติคือการระลึกได้ การไม่ลืม การไม่เผลอ การไม่เลินเล่อ การไม่ฝันเฟื่องการไม่เลื่อนลอย การระมัดระวัง การตื่นตัวต่อหน้าที่ การมีสมาธิ การที่จิตอยู่กับสิ่งที่กำลังทำอยู่ในขณะนั้น สภาวะที่มีความตื่นตัวต่อการรับรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ และตระหนักรู้ได้ว่าควรโต้ตอบต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างเหมาะสมได้อย่างไร โดยทำหน้าที่เหมือนกับผู้เฝ้าระวัง เฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงของจิตใจ ทำหน้าที่กำหนดรู้ต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 และรวมถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นในจิตใจ ทำให้สติเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่คอยกำกับพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต, 2555) ในทางตะวันตกหรือในทางจิตวิทยาก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับสติเป็นจำนวนมากและได้นิยามความหมายไว้ว่า Mindful Leadership เป็นแนวคิดใหม่ที่มีการพัฒนาในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเหตุผลประการหนึ่งสำหรับการพัฒนานี้คือการวิจัยอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการทำสมาธิสติในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา ผลในเชิงบวกหลายประการของการทำสมาธิสติถูกระบุไว้ในขอบเขตทางการแพทย์และจิตใจเช่นการลดความเครียดสมาธิหรือความเป็นอยู่ที่ดี

ผลลัพธ์เชิงบวกเหล่านี้ทำให้ Mindful Management เข้าสู่บริบทขององค์กรและกลายเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมความเป็นผู้นำ มีการพัฒนาแนวคิดใหม่: Mindful Leadership หรือ Mindfulness for Managersสติ (Mindfulness) คือคุณลักษณะของบุคคลที่จะสามารถมุ่งใส่ใจต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันขณะ โดยส่งผ่านจากขณะหนึ่งสู่อีกขณะหนึ่งในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน โดยที่บุคคลยอมรับและเปิดรับต่อประสบการณ์โดยไม่ประเมิน วิเคราะห์ และตัดสิน ซึ่งเป็นการยอมรับต่อประสบการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างสมบูรณ์นักจิตวิทยามองว่าสติเป็นกลุ่มของทักษะที่บุคคลสามารถเรียบรู้และฝึกฝนได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถพัฒนาการบริหารงานจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การทุกแห่งในยุค ปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้ และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพและสู่มาตรฐานสากลต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับใด?

2. ภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับใด?

3. ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพยากรณ์ภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 หรือไม่? อย่างไร?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

2. เพื่อศึกษาระดับของภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำสติเชิงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

หัวข้อนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากทฤษฎี และผลงานวิจัย รวมทั้งทัศนะของนักวิชาการและหน่วยงานจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อการกำหนดเป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำอุดมสติ เพื่อนำไปสู่การศึกษาทฤษฎี และผลงานวิจัย รวมทั้งทัศนะของนักวิชาการและหน่วยงานจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของภาวะผู้นำอุดมสติ หมายถึง ผู้นำที่ตระหนักรู้ถึงเข็มทิศในใจตนเอง นำเอาการเจริญสติมาใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานจนเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รู้ตัวอยู่กับปัจจุบัน ทั้งในด้านการกระทำภายนอกของตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรู้สึกภายในที่เกิดจากการฝึกฝนการเจริญสติ เช่น มีการคิดที่ชัดเจนขึ้น รับรู้อารมณ์ความรู้สึกตนเองได้เร็วขึ้น มองการณ์ไกลและแน่วแน่ต่อเป้าหมายของตนเองจะทำให้การบริหารงานราบรื่น เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กรและทำให้คนทำงานมีความสุข

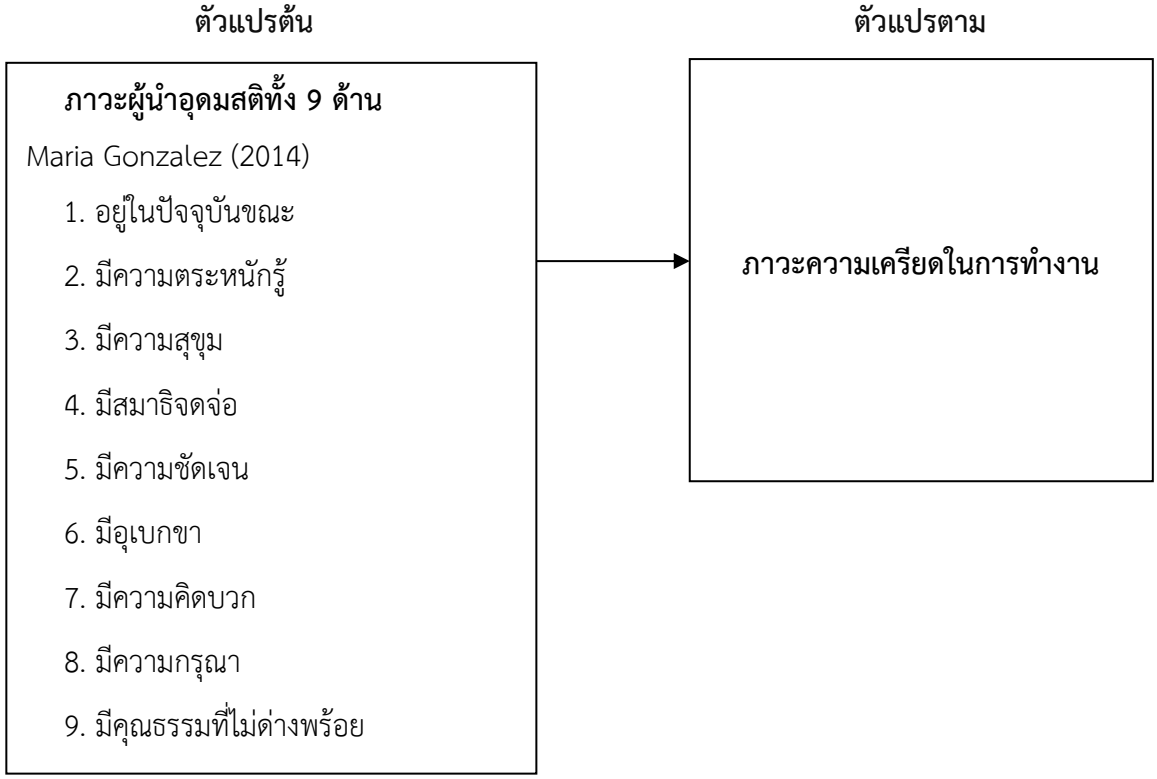
ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำอุดมสติ ได้แก่ Ataya (2013) ผู้บริหาร Western Leaf Electronics University of Phoenix ได้ กล่าวถึง 9 วิธีในการปฏิบัติความเป็นผู้นำอุดมสติ (9 Ways to Practice Mindful Leadership) 1) เป็นปัจจุบันอยู่กับปัจจุบัน (Present) 2) มีความระมัดระวัง (Aware) 3) มีความเงียบสงบ (Calm) 4) มีความมุ่งเน้น (Focused) 5) มีความชัดเจนและมุ่งมั่น (Clear And Committed) 6) อุเบกขา (Equanimous) 7) มีความขะมักเขม้น (Positive) 8) มีความเห็นอกเห็นใจ

(Compassionate) 9) ไร้ที่ติไม่มีมลทิน (Impeccable) และ Maria Gonzalez (2014) ผู้เขียน หนังสือ ผู้นำอุดมสติ Mindful Leadership ผู้นำ 9 สภาวะสู่ความตื่นรู้ พัฒนาตนเองและเป็นแรงบันดาลใจแก่ผู้อื่น 1) อยู่ในปัจจุบันขณะ 2) มีความตระหนักรู้ 3) มีความสุขุม 4) มีสมาธิจดจ่อ 5) มีความชัดเจน 6) มีอุเบกขา 7) มีความคิดบวก 8) มีความกรุณา 9) มีคุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย

จากผลการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัย รวมทั้งทัศนะของนักวิชาการหรือหน่วยงาน กำหนดองค์ประกอบหลักของ “ผู้นำอุดมสติ” (Mindful Leaders) มานั้น ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าองค์ประกอบบางตัวมีความหมายเดียวกัน แต่นักวิชาการเรียกชื่อต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Maria Gonzalez (2014) มาใช้เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำอุดมสติ ได้แก่ 1) อยู่ในปัจจุบันขณะ 2) มีความตระหนักรู้ 3) มีความสุขุม 4) มีสมาธิจดจ่อ 5) มีความชัดเจน 6) มีอุเบกขา 7) มีความคิดบวก 8) มีความกรุณา 9) มีคุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาภาวะความเครียดในการทำงานซึ่ง ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤกฆาร (2555) กล่าวว่า ภาวะความเครียดจากที่ทำงาน หมายถึง ปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน โดยเฉพาะงานที่ไม่เหมาะกับความสามารถของหนักงาน ทรัพยากร และความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ถ้าไม่สามารถทำให้สำเร็จก็จะกลายเป็นความเครียดจากที่ทำงาน สาเหตุอาจมาจากการทำงานที่หนักเกินไป ความเหนื่อยล้า เพื่อนร่วมงาน หรือจากผู้ปฏิบัติงานเอง

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยได้อาศัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำอุดมสติ 9 ด้าน โดยนำแนวคิด ข้างต้นนี้มาเข้ากับบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ประกอบด้วย อยู่ในปัจจุบันขณะ มีความตระหนักรู้ มีความสงบสุขุม มีสมาธิจดจ่อ มีความชัดเจน มีอุเบกขา มีความคิดบวก มีความกรุณา มีคุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย เพื่อเป็นอิทธิพลของพฤติกรรมของภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาของภาวะผู้นำสติของผู้บริหารให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ โดยศึกษาเป็นตัวแปรในการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 205 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากนั้นกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ของครูผู้สอนแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูล และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้ ตัวแปรต้น 1 ตัว ในประเด็นพิจารณา ภาวะผู้นำอุดมสติทั้ง 9 องค์ประกอบ คือ 1) อยู่ในปัจจุบันขณะ 2) มีความตระหนักรู้ 3) มีความสงบสุขุม 4) มีสมาธิจดจ่อ 5) มีความชัดเจน 6) มีอุเบกขา 7) มีความคิดบวก 8) มีความกรุณา 9) มีคุณธรรมไม่ด่างพร้อย และตัวแปรตาม คือ ภาวะความเครียดในการทำงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ (validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการคำนวณค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.74 – 1.00 แล้วดำเนินการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูประจำการในโรงเรียนที่มีลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละตอน โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach เท่ากับ 0.972 แปลว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่น ดีมาก หลังจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง จะได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนของท่าน ในอำเภอกำแพงแสน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดของครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 49 ข้อ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 205 คน โดยส่งแบบสอบถามทาง Google Form และติดตามทวงถามทางโทรศัพท์ และ Line ตั้งแต่เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ 2565 ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 195 ฉบับ 95.12 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=195)

สถานภาพ	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	35	17.95
หญิง	160	82.10
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	100	51.30
30 – 40 ปี	67	34.40
41 – 50 ปี	18	9.23
มากกว่า 50 ปี	10	5.13

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวนคน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
ปริญญาตรี	154	79.00
ปริญญาโท	41	21.03
วิทยฐานะ		
ไม่มีวิทยฐานะ	89	45.60
ชำนาญการ	84	43.10
ชำนาญการพิเศษ	22	11.30
เชี่ยวชาญ	0	0
ช่วงชั้นสูงสุดที่สอน		
ปฐมวัย	27	13.85
ประถมต้น	81	41.54
ประถมปลาย	73	37.43
มัธยมต้น	14	7.18
การปฏิบัติหน้าที่		
ครูประจำชั้น	168	86.15
ครูพิเศษ	25	12.82
ครูพี่เลี้ยง	2	1.03

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู จำนวน 195 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 160 คน (ร้อยละ 82.05) เพศชาย 35 คน (ร้อยละ 17.95) เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี 94 คน (ร้อยละ 51.28) อายุระหว่าง 30 – 40 ปี 67 คน (ร้อยละ 34.36) อายุระหว่าง 41 – 50 ปี 18 คน (ร้อยละ 9.23) และอายุมากกว่า 50 ปี 10 คน (ร้อยละ 5.13) วุฒิการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี 154 คน (ร้อยละ 78.97) สูงกว่าปริญญาตรี 41 คน (ร้อยละ 21.03) ข้าราชการครูส่วนใหญ่พบว่ายังไม่มีวิทยฐานะ 89 คน (ร้อยละ 45.64) มีวิทยฐานะชำนาญการ 84 คน (ร้อยละ 43.08) และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 22 คน (ร้อยละ 11.28) ระดับชั้นที่สอนปฐมวัย 27 คน (ร้อยละ 13.85) ประถมต้น 81 คน (ร้อยละ 41.54) ประถมปลาย 73 คน (ร้อยละ37.43)และมัธยมต้น 14 คน (ร้อยละ 7.18) การปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น 168 คน (ร้อยละ 86.15) ครูพิเศษ 25 (ร้อยละ 12.82) และครูพี่เลี้ยง 2 คน (ร้อยละ 1.03)

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับใด?

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 (n=195)

ภาวะผู้นำอุดมสติ	($\bar{X}$)	SD	ระดับ	อันดับ
1. การอยู่ในปัจจุบันขณะ	3.93	0.55	มาก	2
2. ความตระหนักรู้	3.92	0.67	มาก	3
3. ความคิดบวก	3.87	0.76	มาก	4
4. ความสงบสุขุม	3.78	0.75	มาก	5
5. สมาธิจดจ่อ	3.71	0.71	มาก	9
6. ความชัดเจน	3.71	0.85	มาก	8
7. อุเบกขา	3.76	0.82	มาก	6
8. ความกรุณา	3.98	0.62	มาก	1
9. คุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย	3.75	0.92	มาก	7
รวม	3.84	0.58	มาก	-

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.84, S.D = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านความกรุณา มีอันดับสูงสุด ($\bar{X}$= 3.98, S.D = 0.62) รองลงมา คือ ด้านการอยู่ในปัจจุบันขณะ ($\bar{X}$= 3.93, S.D = 0.55) ส่วนด้านที่มีอันดับต่ำสุด คือ ด้านสมาธิจดจ่อ ($\bar{X}$= 3.71, S.D = 0.85)

คำถามวิจัยข้อที่ 2 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับใด?

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 2.51, S.D = 0.59)

คำถามวิจัยข้อที่ 3 ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 หรือไม่? อย่างไร?

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้ที่พยากรณ์ต่อภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้ที่พยากรณ์ต่อภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน (n=195)

ตัวแปรทำนาย	B	SE	Beta	t	Sig
1. การอยู่ในปัจจุบันขณะ	-.247	.050	-.293	-4.961	.000
2. ความตระหนักรู้	-.049	.042	-.071	-1.172	.243
3. ความคิดบวก	-.285	.043	-.471	-6.555	.000
4. ความสงบสุขุม	-.051	.043	-.083	-1.178	.240
5. สมาธิจดจ่อ	-.018	.040	-.033	-.453	.651
6. ความชัดเจน	-.096	.045	-.149	-2.158	.032
7. อุเบกขา	.097	.041	-.173	2.374	.019
8. ความกรุณา	.068	.046	.093	1.502	.135
9. คุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย	-.003	.035	-.006	-.088	.930
ค่าคงที่ Constant (a)	.327	.267		1.226	.222
R = 655[a] R^2 = .429 SEE = .358 F= 15.457 Sig = .222[b]					

*มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรที่ทำนายภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน คือ การอยู่ในปัจจุบันขณะ (PS) ความคิดบวก (PT) ความชัดเจน (BC) และอุเบกขา (EQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 42.9 ซึ่งส่งผลทางลบ สร้างสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ Y (WS) = .327 -.247 (PS) -.049 (RL)-.285 (PT) -.051(CD) -.018 (CT) -.096 (BC) +.097 (EQ) +.068 (PL) -.003 (MR)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน Z (WS) = .293 (PS) -.071 (RL)-.471 (PT) -.083(CD) -.033 (CT) -.149 (BC) -.173 (EQ) +.093 (PL) -.006 (MR)

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ ระดับภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.84) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความกรุณา รองลงมา คือ ด้านการอยู่ในปัจจุบันขณะ ด้านความตระหนักรู้ ด้านความคิดบวก ด้านความสงบสุขุม ด้านอุเบกขา ด้านคุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย ด้านความชัดเจน และด้านสมาธิจดจ่อ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำอุดมสติต้องมีทักษะที่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝนจิตใจตนเองให้มีความตระหนักรอบรู้ มีสมาธิจดจ่อจึงจะสามารถบริหารงานได้ดี มีวิจารณญาณสามารถคาดการณ์ และตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้ สามารถจัดการข้อขัดแย้ง ทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และแรงบันดาลใจมีการจัดการความเครียดได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Maria Gonzalez (2014) กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่ตระหนักรู้ถึงเข็มทิศในใจตนเองนำเอาการเจริญสติมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานจนเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รู้ตัวอยู่กับปัจจุบัน ทั้งในด้านการกระทำภายนอกของตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และความรู้สึกภายในที่เกิดจากการฝึกฝนการเจริญสติ เช่น มีการคิดที่ชัดเจนขึ้น รับรู้อารมณ์ความรู้สึกตนเองได้เร็วขึ้น มองการณ์ไกล และแน่วแน่ต่อเป้าหมายของตนเองจะทำให้การบริหารงานราบรื่น เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กร และทำให้คนทำงานมีความสุข

นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสมาธิจดจ่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดสมาธิ เนื่องจากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการตัดสินใจในการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เพราะการจัดการศึกษาเป็นอีก ประเด็นสำคัญซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้ว ยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งทางออกหนึ่งสำหรับผู้บริหาร คือ การมีสมาธิเนื่องจากการทำสมาธิจะช่วยแก้ปัญหาความเครียดซึ่งเป็นตัวก่อให้เกิดความเจ็บไข้ได้ป่วย และการฝึกสมาธินั้นทำให้จิตสะอาดผ่องใส เป็นการแก้ปัญหาทั้งทางโลก และทำให้เจริญในทางธรรม สอดคล้องกับงานวิจัย พรเทพ โสภาคำ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การสมาธิเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักบริหารกรณีศึกษาการทำสมาธิ ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม การเรียนสมาธิ มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริหารใน 3 ด้าน คือ 1) ช่วยในการเพิ่มพูนความรู้ในการทำงาน 2) ช่วยในการเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน 3) ช่วยในการเพิ่มพูนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการทำงาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน

จากผลการวิเคราะห์ ระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 2.51) และเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีภาวะความเครียดทางจิตใจ วิตกกังวล กับการทำงานที่มากเกินไปเมื่อต้องปรับตัว และเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์เลวร้าย เช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงเกิดความทุกข์ใจ ความกดดัน จึงทำให้ร่างกายตอบสนองต่อเหตุการณ์เหล่านั้นด้วยภาวะเครียด รวมถึงการบริหารงานของผู้บริหารที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงส่งผลให้ครูต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งเรื่องการทำงาน และจิตใจด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สมิต อาชวนิจกุล (2542, น. 1) กล่าวว่า ความเครียดคือสภาวการณ์ที่ซับซ้อนของร่างกาย และจิตใจ อันเกิดจากสภาวะแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่บีบบังคับให้ร่างกาย และจิตใจเปลี่ยนแปลงไป และความเครียดจะยังคงอยู่เรื่อยไปจนกว่าสถานการณ์นั้นจะถูกกำจัดให้หมดไป ความเครียดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับคนทุกช่วงเวลา และเมื่อเกิดความเครียดในตัวบุคคลแล้วจะทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ทั้งร่างกาย และจิตใจ เช่น หงุดหงิด กลัว วิตกกังวล ปวดหัวเวียนหัว อ่อนเพลีย หมดเรี่ยวแรง ย้ำคิดย้ำทำ เกิดอาการผิดปกติทางประสาท และทางใจ ถ้าเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือเกิดระยะเวลายาวนาน จะทำให้จิตใจปั่นป่วน และเกิดอาการทุกข์ทางใจยากที่แก้ไขได้ยากยิ่ง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับสภาพจิตใจ สังคม และอารมณ์ของครู และนักเรียน โควิด-19 อาจทำให้ครู นักเรียน รวมถึงครอบครัวของทุกคนรู้สึกเครียด หากความเครียดนั้นไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ในระยะยาว และการเรียนรู้ในภาพรวมของครูได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความมั่นใจกับครูว่าจะได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เมื่อครูเกิดปัญหาด้านสภาพจิตใจโดย วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ ช่วยให้ครูปรับตัวเข้ากับ New Normal เมื่อกลับมาสอนในชั้นเรียนตามปกติ ครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการสนับสนุนและได้รับทรัพยากรที่เพียงพอในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอีกครั้ง ครูหลายคนอาจต้องสอนซ่อมเสริมในช่วงนี้ หรือไม่ก็ต้องสอนทั้งในห้องเรียนควบคู่ไปกับการสอนออนไลน์ หรือต้องสอนหลายคาบมากขึ้น เพราะต้องลดขนาดห้องเรียนลงเพื่อทำตามมาตรการ Social Distancing และจัดให้มีครูเพียงพอ และให้ครูได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การที่ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความสุขกับมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสม ได้ลาป่วยได้เมื่อรู้สึกไม่สบาย ถือเป็นเรื่องสำคัญในช่วงสถานการณ์นี้ ผู้บริหารไม่ควรลดสิทธิต่าง ๆ ของครู และเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมสำหรับครู

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำสติเชิงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน

จากการศึกษาภาวะผู้นำสติเชิงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน

เมื่อศึกษาองค์ประกอบย่อยพบว่าตัวแปรที่ทำนายภาวะความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน คือ การอยู่ในปัจจุบันขณะ ความคิดบวก ความชัดเจน และอุเบกขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 42.9 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีการรับรู้ถึงภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารมากจะสามารถส่งผลกับความเครียดในการทำงานของครู แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการทำงานของครู เปลี่ยนปัญหาให้เป็นกำลังใจ วางตัวเป็นกลางและความเข้มแข็งในการทำงานต่อไปอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ลดความเครียดความกังวลทางใจจิตมากขึ้น มีการปรับปรุงแก้ไขเหตุการณ์ของการบริหารสถานศึกษาให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2545) กล่าวว่า การปรับปรุงต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการจับผิด หรือหาข้อผิดพลาดหรือตำหนิติดเตียนผู้อื่น ทัศนคติที่สำคัญของผู้ที่มีนิสัยคิดทางบวก คือไม่วิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของใคร แต่จะคอยหาวิธีการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขในทุกเรื่องที่ต้องคิดต้องทำให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำอุดมสติด้านสมาธิจดจ่อต่ำที่สุด คือ การเป็นผู้นำคนในองค์กร ควรมีแนวทางในการฝึกสมาธิ ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนฝึกปฏิบัติ เช่น การ Brain gym การวิปัสสนากรรมฐานหรือการเจริญวิปัสสนา เป็นต้น

2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ครูมีความเครียดในการทำงาน จึงควรศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่จะทำให้ครูมีความเครียดในด้านนี้ให้ลดลง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียต่อการทำงานของครูหรือสถานศึกษา เช่น มีการวางมาตรการของผู้บริหารในเรื่องของการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการจัดบรรยากาศเพื่อเตรียมความพร้อมในโรงเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลเสียต่อการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน หรือ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการการตรวจ ATK หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ หรือถุงมือ เมื่อท่านต้องทำงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อให้ครูรู้สึกมั่นใจ สบายใจ และมีความพร้อมรับมือในสถานการณ์นี้

3. ผลจากการวิจัยภาวะผู้นำอุดมสติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน ด้านความคิดบวก ด้านการอยู่ในปัจจุบันขณะ ด้านความชัดเจน ด้านสมาธิจดจ่อ ด้านความสงบสุขุม ด้านความตระหนักรู้ ด้านคุณธรรมที่ไม่ด่างพร้อย ด้านอุเบกขา ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยเฉพาะด้านการอยู่ในปัจจุบันขณะ ด้านความคิดบวก ด้านความชัดเจน และด้านอุเบกขา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดเชิงบวก ให้กำลังใจครูผู้สอนในการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน มีความเอาใจใส่ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และสร้างความเข้าใจในเรื่องคน และงานโดยมีทัศนคติที่ดีต่องาน ทำงานด้วยความตั้งใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยควรมีการเก็บข้อมูลกับผู้บริหารที่มีความแตกต่างในด้านบริบทอื่น ๆ เช่น โรงเรียนมัธยม หรือ การเปรียบเทียบกับช่วงอายุของผู้บริหารว่ามีภาวะผู้นำอุดมสติแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2546). ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ด โปรดักชั่น.

จุฑาพร ชินทัพพ์, (2560). อิทธิพลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสมาคมมวยไทยสมัครเล่นแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจคณะบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนากร นภาภรณ์, (2558). บทวิจารณ์หนังสือผู้นำอุดมสติ Mindful Leadership. สาขาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพนะจอมเกล้าคุณทหาร-ลาดกระบัง.

ธีระ รุญเจริญ, (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.

ประกอบ คุปรัตน์, (2552) ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อและความหมาย. แหล่งสืบค้น: http://pracob.blogspot.com/2009/11/blog-post_1389.html

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤกฆาร, (2555) ที่มาของความเครียดในการทำงาน. แหล่งสืบค้น:http://www.oknation.net/blog/piyanan/2012/01/18/entry-1

พรพรรณ ศรีโสภา (พย.ม.) และธนวรรณ อาษารัฐ (พย.ม.), (2560) บทบาทพยาบาลในการป้องกันและจัดการความเครียด, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พรเทพ โสภาคำ (2564) การสมาธิเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักบริหารกรณีศึกษาการทำสมาธิ ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม, วารสารโครงการทวิปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, 3. http://www.mpamba.ru.ac.th/images/Project/treatise_bangkok14_09092021/6217950045.pdf

สมิต อาชวนิจกุล, (2542). เครียดเป็นบ้า. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามัคคีสาร.

เสถียร วงค์คม, (2562). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำอุดมสติ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. (รายงานการวิจัย). จังหวัดนครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุภัทร จำปาทอง, (2563). ที่มาของ การเปิดภาคเรียนของสถานศึกษา. แหล่งสืบค้น: https://moe360.blog/2020/05/08/การเตรียมความพร้อมของก/

Ataya, M. (2013). Mindfulness and Leadership. Retrieved January 18 2016, from https://bit.ly/2LGZuaE

Burmansah Burmansah, (2019). A Case Study of Mindful Leadership in an Ability to Develop Focus, Clarity, and Creativity of the Leader of Buddhist Higher Education Institute. Universitas Negeri Jakarta, Indonesia.

Maria Gonzalez, (2557), ผู้นำอุดมสติ Mindful Leadership, บริษัท ตถาตา พลับลิเคชั่น จำกัด: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก

Development of Analytical Thinking Skills in Social Studies, Religion and Culture Learning Area of Tenth Grade Student Taught by Learning Management Based on Trisikkha Principle with Graphic Organizers Technique

ทิพย์ธารา มาแปง[1*] และพิชาติ แก้วพวง[2]

Tipthatra Mapang[1*] and Pichart Kaewpuang[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[1] Undergraduate, Bachelor of Education, Social Studies, Phranakhon Rajabhat University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาสังคมศึกษา, วิทยาลัยการฝึกหัดครู, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[2] Lecturer, Social Studies, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Thip.mapang@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมเทคนิคแผนผังกราฟิกกับกลุ่มควบคุมที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย จำนวน 16 ห้อง รวม 683 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มทดลอง จำนวน 44 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 45 คน รวม 98 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก มีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และสถิติทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของกลุ่มทดลองหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของกลุ่มทดลองหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์, การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา, เทคนิคแผนผังกราฟิก

Abstract

The objectives of this research were to: 1) Compare the analytical thinking skills in social studies, religion and culture learning area of tenth grade students before and after being taught by learning management based on Trisikkha Principle with graphic organizers technique; 2) Compare the analytical thinking skills in social studies, religion and culture learning area of tenth grade students between the experimental group taught by learning management based on Trisikkha Principle with graphic organizers technique and the control group taught by regular learning management. This research is experimental research. The population in this research were 683 tenth grade students (16 Rooms) of academic year 2020 at Rittiyawannalai school. The samples used in this research were 98 tenth grade students consisted of 2 groups: 44 students in the experimental group and 45 students in the control group who come from simple random sampling by using lottery and classroom as a random unit. The experiment took 10 weeks. The data were analyzed by mean, standard deviation, difficulty, discrimination, and t-test.

The research results revealed that: 1)The analytical thinking skills in social studies, religion and culture learning area of the experimental group taught by learning management based on Trisikkha Principle with the graphic organizers technique had higher than pre-experiment at a 0.05 level of significance; 2) The analytical thinking skills in social studies, religion and culture learning area of the experimental group after being taught by learning management based on Trisikkha Principle with the graphic organizers technique had higher than the control group taught by regular learning management at a 0.05 level of significance.

Keywords: Analytical Thinking Skills, Learning Management Based on Trisikkha Principle, Graphic Organizers Technique

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันเป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ มนุษย์อยู่ท่ามกลางข้อมูลข่าวสารสนเทศมากมาย ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เกิดขึ้นในช่วงการปฏิรูปประเทศ และในสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก มีการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจและสังคมให้พร้อมรองรับประเทศไทยยุค 4.0 สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 17-18) อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งพัฒนาให้มีสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน ซึ่งความสามารถในการคิดนั้นเป็นสมรรถนะหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย คิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (สำนักวิชาการการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6) จะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในยุคข้อมูลข่าวสารอย่างยิ่ง

นักเรียนไทยยังคงมีปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์ ดังที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2562) กล่าวว่า ผลคะแนน PISA ในปี 2018 สะท้อนว่า การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ของนักเรียนไทยมีคะแนนที่ต่ำ กุลธิดา รุ่งเรื่องเกียรติ (2562) กล่าวว่า การอ่านถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ทุกเรื่อง แต่นักเรียนไทยไม่สามารถอ่านจับใจความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้ และจากการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลปรากฏว่า โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ร้อยละ 48.8 ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมายของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย คือ ร้อยละ 80 (รุ้งนภา สุดสระ, สัมภาษณ์, 2561)

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งสุมน อมรวิวัฒน์ (2544 : 37-39) ได้อธิบายว่า ไตรสิกขาเป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติ ซึ่งวิธีการปฏิบัติฝึกหัดตนตามหลักไตรสิกขานั้น ผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคมีองค์แปด สำหรับการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาผู้วิจัยได้นำยึดแนวทางของนักวิชาการทางสังคมศึกษา คือ พิชาติ แก้วพวง (2554 : 11-12) ที่ได้ประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรียกว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญในขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้น คือ ขั้นศีล ขั้นสมาธิ และขั้นปัญญา โดยเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูล มีการคิดอย่างหลากหลาย และมีการลงมือปฏิบัติหรือผลิตชิ้นงานหรือผลงานใหม่ ๆ ด้วยปัญญาของตนเอง โดยผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วันเพ็ญ วรรณโกมล (2544 : 63) ยังได้กล่าวว่า การสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีสอน

ที่เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนมีศีล คือ มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนก่อน ต่อจากนั้นให้ผู้เรียนมีสมาธิ ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติและเมื่อกายควบคุมสติได้ จิตใจก็สงบช่วยให้เกิดปัญญารู้แจ้ง วิธีการเรียนแบบนี้เน้นกระบวนการคิดและความรู้แจ้ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำเทคนิคแผนผังกราฟิกมาปรับใช้ร่วมด้วย ดังที่ พิชาติ แก้วพวง (2563 : 192-197) ได้กล่าวว่า แผนผังกราฟิกเป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูลหรือมโนทัศน์ต่าง ๆ และทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งอยู่ในฐานะผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเล็งเห็นความสำคัญของทักษะการวิเคราะห์ที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนคิดจำแนกแยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อหาความสัมพันธ์และเข้าใจในสิ่งนั้นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการอ่านเชิงวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมเทคนิคแผนผังกราฟิกกับกลุ่มควบคุมที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ผู้วิจัยได้นำหลักการและกระบวนการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาที่เน้นพัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติ (พิชาติ แก้วพวง, 2563 : 223) โดยมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ในช่วงต้นของบทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนและเป็นการเกริ่นนำให้ผู้เรียนทราบว่าสิ่งที่กำลังจะเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนและเตรียมพร้อมในการเรียนเรื่องนั้น ขั้นที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญของบทเรียน โดยผู้สอนจัดกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นศีล หมายถึง การฝึกหรือควบคุมพฤติกรรมให้วินัยทั้งทางกายและวาจา โดยผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง ทฤษฎี

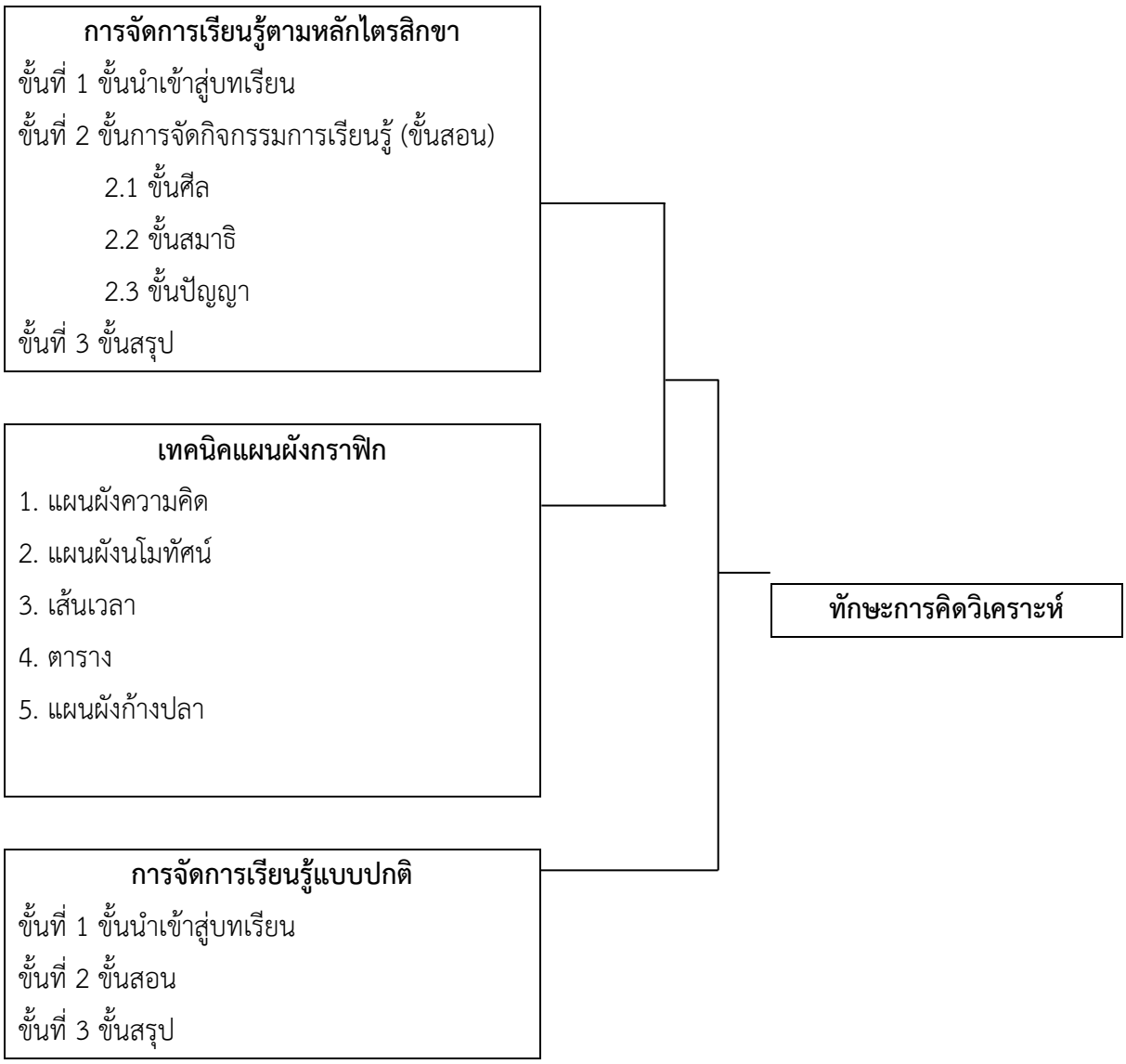
หลักการ ซึ่งมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า และให้ผู้เรียนลงมือฝึกปฏิบัติตามแนวทางที่ครูกำหนด 2) ขั้นสมาธิ หมายถึง การฝึกให้มีจิตใจตั้งมั่น มีความคิดแน่วแน่ โดยผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนสร้างรูปแบบการคิดของตนเอง ซึ่งอาศัยแนวหลักการทฤษฎีที่เรียนรู้จากภายนอกเข้าไปสู่การคิดวิเคราะห์ ทบทวน ลงมือฝึกปฏิบัติ ฝึกฝนให้คล่องแคล่วโดยอัตโนมัติ มีการวางแผน สร้างโครงการหรือโครงงาน เพื่อการค้นหาคำตอบด้วยตนเอง 3) ขั้นปัญญา หมายถึง การฝึกให้มีความรู้ลึกรู้รอบ และรู้จริง โดยผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการสร้างรูปแบบใหม่ ๆ สร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลงานใหม่ ๆ ด้วยความคิดด้วยปัญญาของตนเอง และขั้นที่ 3 สรุป ผู้เรียนได้สรุปบทเรียน ประมวลและรวบรวมความรู้ความคิด จากสิ่งที่ได้เรียนมาตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งในขั้นนี้ผู้สอนและผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

2. เทคนิคแผนผังกราฟิก ผู้วิจัยได้นำเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาความคิดในการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูลหรือมโนทัศน์ต่าง ๆ โดยแสดงออกมาในรูปของกราฟิก โดยมีเทคนิคแผนผังกราฟิก (พิชาติ แก้วพวง, 2563 : 192-197) ดังนี้ 1) แผนผังความคิด (Mind Map) 2) แผนผังมโนทัศน์ (Concept Map) 3) เส้นเวลา (Timeline) 4) ตาราง (Table) และ 5) แผนผังก้างปลา (Fishbone)

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่ระบุหาความสำคัญ ความสัมพันธ์ อธิบายเหตุผล ระบุปัญหา ระบุความเชื่อมโยง สามารถจำแนกส่วนประกอบต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลที่สำคัญ วิเคราะห์หลักการของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือเรื่องราวเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในเรื่องใด เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (พัชรี นาคผง, 2562 : 17; วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560 : 33)

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจะประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) มีขั้นย่อย ๆ ได้แก่ ขั้นศีล ขั้นสมาธิ และขั้นปัญญา ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป และเทคนิคแผนผังกราฟิก ประกอบไปด้วย แผนผังความคิด แผนผังมโนทัศน์ เส้นเวลา ตาราง และแผนผังก้างปลา ผู้วิจัยนำไปพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของมาร์ซาโน (Marzano, 2001 : 38) ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำไปเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งจัดการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นสอน ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Two Groups Pretest-Posttest Design) ดังตาราง

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	การวัดทักษะก่อนเรียน	ทดลอง	การวัดทักษะหลังเรียน
RE	T_1	X	T_1
RC	T_1	~X	T_1

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

R แทนค่า การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

E แทนค่า กลุ่มทดลอง

C แทนค่า กลุ่มควบคุม

T_1 แทนค่า การวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

X แทนค่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก

~X แทนค่า การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยมีห้องเรียนจำนวน 16 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 683 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต โดยเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 44 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 98 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ศาสนาสัมพันธ์ มีจำนวน 20 แผน ซึ่งได้ตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา ถูกต้องครอบคลุม และสอดคล้องกับการวัดประเมินผล โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 1.0 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด แล้วนำไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 จำนวน 45 คน โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ซึ่งมีความสามารถใกล้เคียงกับ

กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้อีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองและวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ต่อไป

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เรื่อง ศาสนสัมพันธ์ จำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดองค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของมาร์ซาโน (Marzano, 2001: 38) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบวัดก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest-Posttest) โดยสลับข้อและตัวเลือก จากนั้นนำแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาระหว่างข้อคำถามของแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) เป็นรายข้อ ผลปรากฏว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1 ทุกข้อ ต่อมานำแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบรายข้อ นำมามาวิเคราะห์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน ซึ่งผลที่ได้จากจากวัดทักษะการคิดวิเคราะห์นำมาพิจารณาเป็นรายข้อ นำมาหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ผลปรากฏว่า อยู่ระหว่าง 0.27-0.52 และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) อยู่ระหว่าง 0.37-0.81 เมื่อคัดเลือกข้อคำถามของแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสม จำนวน 30 ข้อ จากนั้น หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งหมดทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.764 ซึ่งสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลา 50 นาที

2. ทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกกับกลุ่มทดลองและทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ระยะเวลาทั้งสองรูปแบบทั้งสิ้น 10 สัปดาห์

3. ทำการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียน (post-test) ภายหลังจากการทดลองโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ชุดเดิมกับแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (pre-test) โดยใช้เวลา 50 นาที

4. นำผลคะแนนจากแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากผลการทำแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้วยสูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) โดยพิจารณาจากความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

2. ทดสอบความแตกต่างของทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้วยสูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) โดยพิจารณาจากความแตกต่างของคะแนนการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) และสูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกและเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกกับกลุ่มควบคุมที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	Mean	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	14.64	2.71	26.16	0.00
หลังเรียน	21.82	3.34		

*p <0.05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก เท่ากับ 14.64 และ 21.82 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	Mean	S.D.	t	p
กลุ่มทดลอง	13.42	2.01	7.68	0.00
กลุ่มควบคุม	10.03	2.17		

*p <0.05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก เท่ากับ 13.42 และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มควบคุมหลังการจัดการเรียนรู้แบบปกติเท่ากับ 10.03 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ ทดสอบค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก มีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สูงกว่ากลุ่มที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ที่ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา (พิชาติ แก้วพวง, 2554 : 12-13) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) มีขั้นย่อย ได้แก่ ขั้นศีล ขั้นสมาธิ และขั้นปัญญา ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ในขั้นศีลเป็นขั้นที่จะฝึกให้นักเรียนศึกษาข้อมูล ที่เป็นข้อเท็จจริง หลักการ และทฤษฎี โดยลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่ครูกำหนด ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนพิจารณาข้อมูลแยกแยะองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ ขั้นสมาธิเป็นขั้นที่จะฝึกให้นักเรียนสร้างรูปแบบความคิดที่เป็นของตนเอง โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง และขั้นปัญญาเป็นขั้นที่จะฝึกให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ด้วยความคิดของนักเรียนเอง ซึ่งเป็นการนำทักษะการคิดวิเคราะห์มาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้เทคนิคแผนผังกราฟิกที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้หลากหลายชนิด ได้แก่ แผนผังความคิด แผนผังนโมทัศน์ เส้นเวลา ตาราง และแผนผังก้างปลา โดยการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

องค์ประกอบของเนื้อหาหรือข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้นักเรียนจัดระบบความคิดได้ด้วยตนเอง ทำให้เห็นภาพรวมของเนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปุณณวัช ทัพธวัช (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ฤดีภรณ์ อินทรเทศ (2554) ที่ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบไตรสิกขา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิทวัส อินทมานนท์ (2554) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกกับการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เอกสารอ้างอิง

กุลธิดา รุ่งเรืองเกียรติ. (2562). *‘PISA’ สะท้อนคุณภาพการศึกษาไทย ปรับห้องเรียน การประเมินการเรียนรู้*. สืบค้น จาก https://today.line.me/th/v2/article/8NZ6BV

ปุณณวัช ทัพธวัช. (2555). *การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พัชรี นาคผง. (2562). *การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิชาติ แก้วพวง. (2554). *ผลของจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการใช้ชีวิตแบบพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฤดีภรณ์ อินทรเทศ. (2554). *ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบไตรสิกขา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง.

วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.

วิทวัส อินทมานนท์. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกกับการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2562). *'PISA' สะท้อนคุณภาพการศึกษาไทย ปรับห้องเรียน การประเมินการเรียนรู้*. สืบค้นจาก https://today.line.me/th/v2/article/8NZ6BV

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักวิชาการการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชุนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2528). พุทธวิธีสอน. ใน *การประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย* (37-39). กรุงเทพฯ : กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ.

Marzano, R.J. (2001). *Desinging A New Taxonomy of Educational Objectives*. California : Corwin Press, Inc.

บุคลานุกรม

รุ้งนภา สุดสระ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ทิพย์ธารา มาแปง (ผู้สัมภาษณ์). ที่ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย. เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2561.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล

Factors Affecting the Teacher Professional Learning Community In the Secondary Schools, United Campus Hat Yai, under the Secondary Education Service Area Office Songkhla and Satun

เกศกาญจน์ ทองจันทร์แก้ว[1*] และและจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Gedgarn Thongjunkaew[1*] and Jaras Atiwithayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตรจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** gedgarn.tho072@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ เพื่อศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 291 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณและโปรแกรม AMOS ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ส่วนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านภาวะผู้นำร่วม และด้านชุมชนกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ซึ่งวิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และ

โปรแกรม AMOS มีความสัมพันธ์ทางบวก (R^2 = .797) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มากที่สุด (β = .997) รองลงมาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (β = .887) และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (β = .881) ตามลำดับ
คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู, สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่

Abstract

This study aimed at investigating the practices related to a teacher professional learning community in the secondary schools, united campus Hat Yai, a teacher professional learning community in the secondary schools, united campus Hat Yai, and the factors of educational institutions affecting a teacher professional learning community in the secondary schools, united campus Hat Yai. The samples consisted of 291 teachers. The questionnaires were used to collect data. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results showed that the overall factors affecting a teacher professional learning community in the secondary schools, united campus Hat Yai, were at a high level, and when considering each aspect, the factors with the highest means were organizational atmosphere, organizational culture, and organizational structure, respectively. The overall practices related to a teacher professional learning community in the secondary schools, united campus Hat Yai, were at a high level, and when considering each aspect, the practices with the highest means were teamwork, shared leadership, and friendly community, respectively. The correlation between the factors of educational institutions and the level of a teacher professional learning community, which was analyzed by multiple regression, was positive at a high level (R^2 = .797) with a statistical significance at the .001 level. It was found that academic leadership factors had the greatest impact on learning community (β = .997),followed by organizational culture factor (β = .887) and organizational climate factor (β =.881), respectively.
Keywords: Teacher professional learning community; United campus Hat Yai

บทนำ

เมื่อโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ข้อมูลบริบทโลกในชีวิตจริงมีอยู่มากมายและมีความซับซ้อนมากขึ้น กอรปกับความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี จึงต้องมีการแยกแยะข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในบริบทที่หลากหลาย ทั้งการตัดสินใจในเรื่องส่วนบุคคล เช่น การวางแผนประกอบอาชีพ สุขภาพ การลงทุน

ไปจนถึงการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อสังคมและส่วนรวม เช่น การเปลี่ยนแปลงของประชากร การแพร่ระบาดของโรค และการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง คณะกรรมาธิการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ขององค์การ UNESCO ได้เสนอรายงานการศึกษาต่อองค์การ UNESCO ว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นกุญแจสำคัญที่ใช้สำหรับเปิดเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ในทางเดียวกันการศึกษาไทยไม่สามารถแยกขาดจากบริบทความเป็นไปของโลก ทิศทางการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งด้านเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน การพัฒนาครูไทยเพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการพัฒนาให้ครูมีทักษะของความเป็นครูมืออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดแนวทางการพัฒนาวิชาชีพของครูในสถานศึกษาด้วยการส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ Professional Learning Community (PLC) เพื่อให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งในการพัฒนาตนเองและนักเรียนให้เต็มศักยภาพสู่การเป็นครูมืออาชีพ (Professional Teacher) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูเป็นบุคคลที่ต้องเป็นนักเรียนรู้ (learner) เป็นผู้นำ (leader) ตลอดจนเป็นนวัตกร (innovator) ผู้สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยครูถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อการเตรียมคน ในศตวรรษที่ 21 ครูจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการศึกษาจาก “ผู้สอน” เป็น “ผู้ฝึก” (พิมพ์พันธุ์ เตชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข , 2557)

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผลักดันการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (professional learning community : PLC) มาพัฒนาครูโดยใช้เครือข่ายในสถานศึกษาและชุมชนเรียนรู้ด้วยตนเองและจากเพื่อนครูเพื่อนำไปสู่การประเมินและแก้ไขปัญหาร่วมกัน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (professional learning community : PLC) จึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แต่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียน (ณรงค์ ขุ้มทอง, 2560) ดังนั้นเพื่อส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ครูได้พัฒนาตนเองในวิชาชีพ ผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับการที่สถานศึกษาดึงเอาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวิชาชีพมาเรียนรู้ร่วมกันภายใต้สังคมที่สร้างขึ้นและได้รับการสนับสนุน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีผลงานวิจัยยืนยันตรงกันว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาโรงเรียนจะส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิผล (Stoll et al, 2006) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพทำให้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกัน เพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนและตรวจสอบสะท้อนผลการปฏิบัติงานผ่านกระบวนการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลัง โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (เรวดี ชัยเชาวรัตน์, 2558)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จึงดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการสร้างชุมชนการเรียนรู้ยังโรงเรียนในสังกัด จำนวน 53 โรงเรียน ให้ได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งและขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในการนี้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยมีการดำเนินงานและสร้างองค์ความรู้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาและคุณภาพนักเรียนอย่างยั่งยืน บุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องมีการดำเนินงานการนิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือการดำเนินงานของสถานศึกษามีการสะท้อนผลการดำเนินการและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษานับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ ควบคู่ไปกับการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนของผู้เรียนให้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่
2. เพื่อศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

PLC (Professional Learning Community) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจ เกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ (Thompson, Gregg, & Niska, 2004) เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ โดยอธิบายว่าการอุปมาที่เปรียบเทียบให้โรงเรียนเป็น “องค์กร” นั้นน่าจะไม่เหมาะสมและถูกต้อง แท้จริงแล้วโรงเรียน มีความเป็น “ชุมชน” มากกว่าความเป็นองค์กร ซึ่งความเป็น “องค์กร” กับ “ชุมชน” มีความแตกต่างกันที่ความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับ “ความเป็นองค์กร” ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับลดหลั่นกันลงมามีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตึงตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจเป็นหลัก ในขณะที่ “ชุมชน” จะใช้อิทธิพลที่เกิดจากการมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพ มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการ และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบผนึกกำลังกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่พัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ “องค์กร” ยังทำให้เกิดคุณลักษณะบางอย่างขึ้น เช่น ลดความเป็นกันเองต่อกันลงมีความเป็นราชการมากขึ้น และถูกควบคุมจากภายนอกให้ต้องรักษาสถานภาพเดิมของหน่วยงานไว้ จึงเห็นว่าถ้ามองโรงเรียนในฐานะแบบองค์กรดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นแบบทางการที่สร้างความรู้สึกห่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น มีกลไกที่บังคับควบคุมมากมายและมักมีจุดเน้นในเรื่องที่เป็นงานด้านเทคนิคเป็นหลัก ในทางตรงข้ามถ้ายอมรับว่าโรงเรียนมีฐานะเป็นชุมชนแล้ว บรรยากาศที่ตามมาก็คือ สมาชิกมีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วมกันมีการสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกัน ช่วยเหลือดูแลสวัสดิภาพร่วมกัน (Sergiovanni, 1994) โดยที่ใส่ใจร่วมกันถึงการเรียนรู้และความรับผิดชอบหลักร่วมกันของชุมชนนั้นคือพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

Fullan (2005) ได้กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของ PLC ว่า PLC เป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน และพบว่า PLC ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำและความสามารถของครูในการทำหน้าที่ร่วมกันและ PLC เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาทักษะใหม่ รวมถึงผลการวิจัยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นอกจากนั้น Hord (1997) ทำการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้ง PLC มีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มี PLC และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ได้ผลสรุป ดังนี้ ผลดีต่อครูผู้สอน คือ สิ่งที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนบว่า 1) ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในงานสอนของครูลง 2) เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนโดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขัน 3) ทำให้เกิดความรู้สึกต้องการร่วมกันรับผิดชอบต่อพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนและร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่ม

ต่อผลสำเร็จของนักเรียน 4) ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “พลังการเรียนรู้ (Powerful learning)” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนมีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียน 5) เข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้น และทำให้ครูรู้ว่าตนเองควรแสดงบทบาทและพฤติกรรมการสอนอย่างไร จึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดตามเกณฑ์ที่คาดหมาย 6) รับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพของตนได้ตลอดเวลา ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ ที่จะสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนต่อไป 7) เพิ่มความพึงพอใจและขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานสูงขึ้นและลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง 8) มีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัดและรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่า 9) มีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน 10) มีความมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบต่อปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ PLC จึงถือเป็นแนวคิดที่ได้รับการประยุกต์หรือพัฒนามากจากแนวคิดสำคัญ คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่การนำไปใช้ นั่นคือ สถานศึกษาที่มีบริบทมิติด้านความสัมพันธ์เชิงชุมชนที่เกี่ยวโยงกันด้วยเรื่องของฐานวัฒนธรรม พฤติกรรมเชิงคุณค่า และการดูแลเอื้ออาทรร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าความเป็นองค์กรและ PLC เป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียนบนพื้นฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ร่วมกันของครู

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือที่เรียกว่า (PLC : Professional Learning Community) ผู้บริหารและนักการศึกษาทั้งระดับโรงเรียนและเครือข่าย หลากหลายพื้นที่ได้นำแนวทางของ PLC ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเฉพาะช่วงแห่งการปฏิรูปการศึกษาของแต่ละประเทศหรือช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นปัจจัยที่ทำให้ PLC เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มครู นักการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ (Dufour, Eaker and Dufour, 2006) ที่ได้นำกลยุทธ์ PLC เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนดำเนินการจนเกิดผลที่น่าพึงพอใจ รวมถึงประเทศไทยที่มีการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษาในลักษณะที่คล้ายคลึงกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เช่น ชุมชนการเรียนรู้ของสถาบันอาศรมศิลป์ และโรงเรียนรุ่งอรุณ (สุรพล ธรรมร่มดี, ทัศนีย์ จันอินทร์ และคงกฤช ไตรยวงค์, 2553) และโครงการ “ครูเพื่อศิษย์” ของมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ (มสส.) ที่พัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้แนวคิด PLC (วิจารณ์ พานิช, 2555)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล จำนวน 14 โรงเรียน

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,207 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษาและสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก ได้จำนวน 291 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์การสอน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษา และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 7 ด้าน ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ร่วม ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร การทำงานเป็นทีม โครงสร้างชุมชน และการนำผลการเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวม 137 ข้อ สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

4. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จานวน 30 ชุด พบว่า แบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .99

5. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ตามแบบมาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนคร

หาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล

6. การวิเคราะห์และสร้างโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยโปรแกรม AMOS (Analysis of Moment Structure)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.15, S.D. = 0.43) โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านบรรยากาศองค์กร ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.49) และด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x}$ = 4.20, S.D. = 0.49) ส่วนด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.53) เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่

ปัจจัยทีเกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร	4.20	0.49	มาก
2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.21	0.49	มาก
3. ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร	4.24	0.44	มาก
4. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.09	0.43	มาก
5. ปัจจัยด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษา	4.02	0.53	มาก
รวม	**4.15**	**0.43**	**มาก**

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 0.48) โดยการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{x}$ = 4.12, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำร่วม ($\bar{x}$ = 4.08, S.D. = 0.54) และด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.50) ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{x}$ = 3.98, S.D. = 0.60) เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ ในภาพรวม

การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	3.98	0.60	มาก
2. ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.08	0.54	มาก
3. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.03	0.51	มาก
4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.06	0.50	มาก
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.12	0.52	มาก
6. ด้านโครงสร้างชุมชน	4.04	0.48	มาก
7. ด้านการนำผลการเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.01	0.52	มาก
รวม	**4.05**	**0.48**	**มาก**

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ โดยนำตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (X_1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_2) ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (X_3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ(X_4) ปัจจัยด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษา (X_5) และการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Y_1) ด้านภาวะผู้นำร่วม (Y_2) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Y_3) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (Y_4) ด้านการทำงานเป็นทีม (Y_5) ด้านโครงสร้างชุมชน (Y_6) ด้านการนำผลการเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Y_7) มาวิเคราะห์หาค่าการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และโปรแกรม AMOS นำเสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 3 ดังนี้

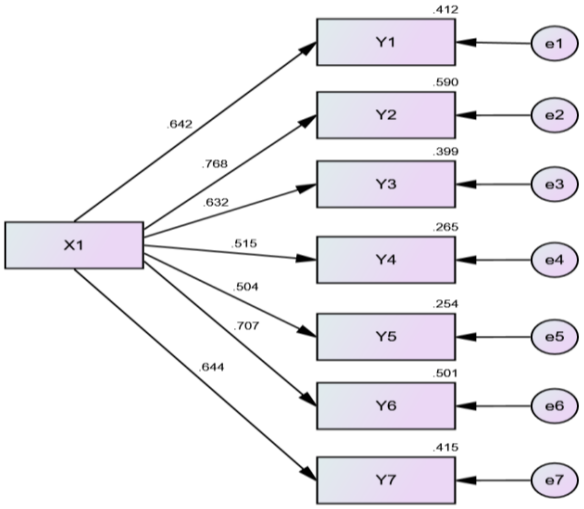
ตารางที่ 3 ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 7 ด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (β)						
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7
1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (X_1)	.642	.768	.632	.515	.504	.707	.644
2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_2)	.472	.610	.561	.552	.527	.667	.576
3. ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (X_3)	.472	.554	.529	.628	.633	.630	.504
4. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (X_4)	.690	.748	.736	.728	.655	.781	.710

ตารางที่ 3 (ต่อ)

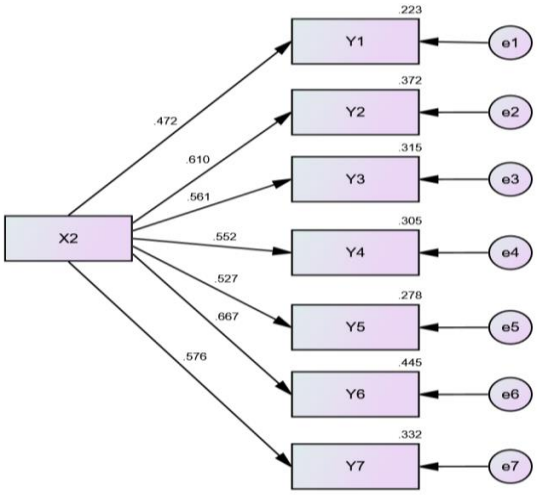
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (β)						
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7
5. ปัจจัยด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษา (X_5)	.868	.799	.836	.721	.669	.834	.881

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

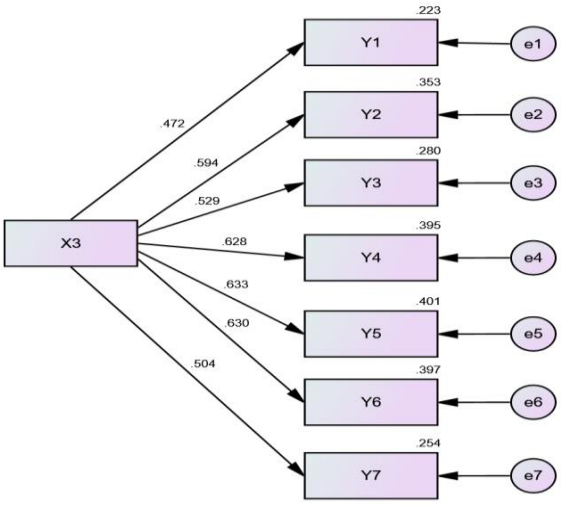
ภาพที่ 1 ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรในการส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 7 ด้าน

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (X_1) ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในด้านภาวะผู้นำร่วม (Y_2) มากที่สุด (β = .768) รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างชุมชน (Y_6) (β = .707) และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Y_1) (β = .64) ตามลำดับ

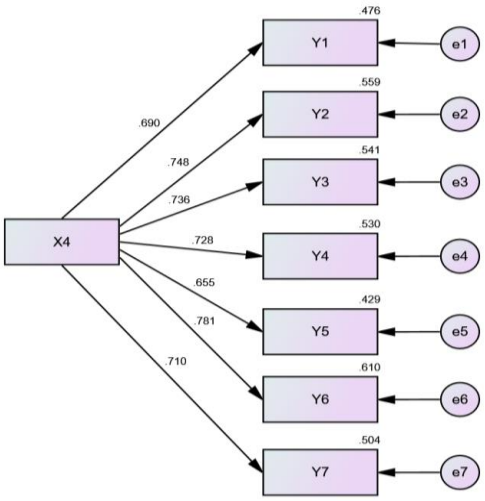
ภาพที่ 2 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรในการส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 7 ด้าน

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_2) ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในด้านโครงสร้างชุมชน (Y_6) มากที่สุด (**β** = .667) รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำร่วม (Y_2) (**β** = .610) และด้านการนำผลการเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Y_7) (**β** = .576) ตามลำดับ

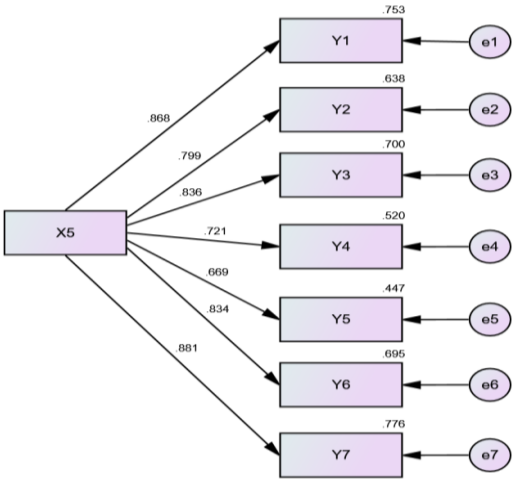
ภาพที่ 3 ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรในการส่งผลต่อการเป็นมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 7 ด้าน

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (X_3) ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในด้านการทำงานเป็นทีม (Y_5) มากที่สุด (**β** = .633) รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างชุมชน (Y_6) (**β** = .630) และด้านชุมชนกัลยาณมิตร (Y_4) (**β** = .628) ตามลำดับ

ภาพที่ 4 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในการส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 7 ด้าน

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (X_4) ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในด้านโครงสร้างชุมชน (Y_6) มากที่สุด (β = .781) รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำร่วม (Y_2) (β = .748) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Y_3) (β = .736) ตามลำดับ

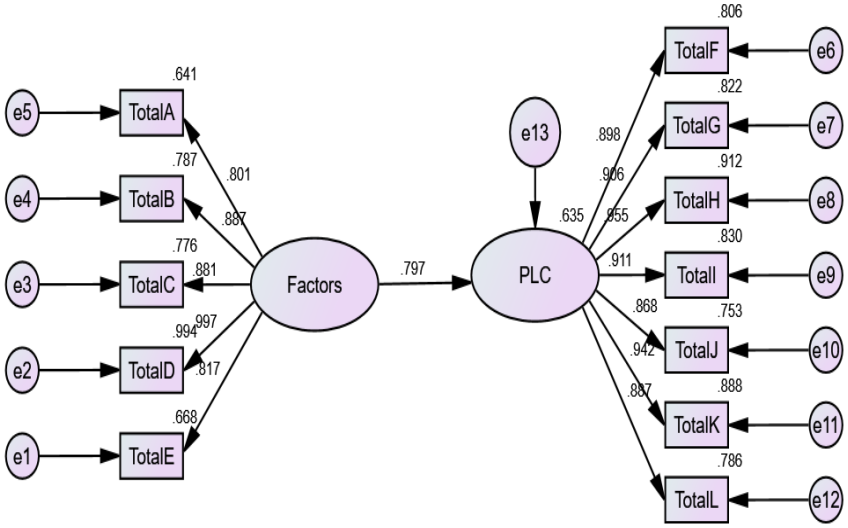

ภาพที่ 5 ปัจจัยด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษาในการส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 7 ด้าน

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในด้านการนำผลการเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Y_7) มากที่สุด (β = .881) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Y_1) (β = .868) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Y_3) (β = .836) ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และโปรแกรม AMOS พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R^2 = .797) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โดยพบว่าค่าน้ำหนักปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่ามากที่สุด (β = .997) ซึ่งส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมากที่สุด รองลงมาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (β = .887) และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (β = .881) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูน้อยที่สุด (β = .801) และค่าน้ำหนักการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูพบว่า ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพมีค่ามากที่สุด (β = .955) รองลงมาด้านโครงสร้างชุมชน β = .942) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร (β = .911) ตามลำดับ และด้านการทำงานเป็นทีม (β = .868) มีค่าน้อยที่สุด รายละเอียดดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่

สรุปและอภิปรายผล

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านโครงสร้างองค์กร ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีบรรยากาศของการทำงานที่อบอุ่น มีความไว้วางใจเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผู้บริหารใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการปฏิบัติงานและสร้างการเรียนรู้ร่วมกันกับ

บุคลากรทำให้เกิดพลังของความร่วมมือ ร่วมใจ ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความเอื้ออาทร ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีแนวปฏิบัติบรรทัดฐานที่ดีในการเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธันยพร บุญรักษา (2553) พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับสูงมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุลลี่ ศรีษะโคตร (2557) พบว่า บรรยากาศองค์กรส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เช่นเดียวกัน วาสนา ทองทวียิ่งยศ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับสูง

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล พบว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจถึงหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องเริ่มที่ห้องเรียน (Focus on Classroom) ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Students Outcomes) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลลัพธ์ในด้านทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อการดำรงชีวิต จากความเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะของครู โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาครูทั้งระบบ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครูตามหลักเกณฑ์ ว9/2564 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 ซึ่งได้กำหนดไว้ในหมวด 2 ข้อตกลงในการพัฒนางาน (Performance Agreement : PA) องค์ประกอบด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ข้อ 3.2 การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และข้อ 3.3 นำความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูยังปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล พ.ศ. 2563 - 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขา สตูล ในกลยุทธ์ที่ 3 สงเสริมการมีสวนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรการข้อที่1 สงเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวของและจากทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแหงการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านการทำงานเป็นทีม ด้านภาวะผู้นำร่วม และด้านชุมชนกัลยาณมิตร มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ครูได้ทำงานร่วมกันเป็นทีมแบบร่วมแรงร่วมใจ มีการสร้างวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจจน

เกิดเจตจำนงในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมบนพื้นฐานงานที่มีลักษณะการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน ทำข้อตกลงร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน สร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน และประเมินผลร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีการพูดคุยและปรึกษาหารือเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางร่วมในการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรา สุวรรณวงศ์ (2559) ได้สังเคราะห์แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง 3) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ 5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหารและ Scribner et al (1999) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างชุมชนทางวิชาชีพในโรงเรียน : การประเมินเพื่อปรับปรุงกระบวนการของโรงเรียน (Creating Professional Communities in Schools through Organizational Learning : An Evaluation of a School Improvement Process) ผลการวิจัย พบว่า การสร้างชุมชนทางวิชาชีพในโรงเรียนจะต้องอาศัยทีมผู้นำ การทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันและเกิดการพัฒนาแบบทีม อีกทั้งการมีค่านิยมและความเชื่อร่วมกันของครูจะส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ซึ่งวิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณและโปรแกรม AMOS มีความสัมพันธ์ทางบวก (R^2 = .797) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีค่ามากที่สุด (β = .997) รองลงมาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (β = .887) และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (β = .881) ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้นั้นสอดคล้องโดยตรงกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูเกี่ยวกับเป้าหมายทางวิชาการของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบายโครงสร้างและวางแผนพัฒนาการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนให้ครูมีการแสวงหาความรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้และทักษะการดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาวิชาชีพอย่างเป็นระบบและทั่วถึง มีการสะท้อน แบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาการเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนพร้อมทั้งกำกับติดตามการปฏิบัติงานของครูและให้ผลป้อนกลับเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานที่คาดหวังไว้ จากลักษณะความเป็นผู้นำทางวิชาการดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา แม้ว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้นั้นต้องเกิดขึ้นจากทุกคนในสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่จะขับเคลื่อนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ใน

สถานศึกษาได้นั้นต้องเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธันยพร บุญรักษา (2553) ที่พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากผู้บริหารในปัจจุบันจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี ปรัชญาของหลักสูตรต่าง ๆ ที่ใช้ในสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนแบบต่าง ๆ สนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมการสอน เป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงวิชาการ สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิเทศและกำกับการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ คุณสมบัติที่กล่าวข้างต้นเป็นคุณสมบัติของผู้นำทางวิชาการ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูได้มากกว่าปัจจัยด้านอื่นอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านอื่น ๆ อีก 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร ปัจจัยด้านนโยบายทิศทางและกลยุทธ์สถานศึกษา พบว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาซึ่งต้องเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการโดยตรง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลหลักที่จะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง

จุลลี่ ศรีษะโคตร. (2557). *บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ณรงค์ ขุ้มทอง. (2560). *PLC มิติใหม่นวัตกรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาไทย.* ค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2564, จาก https://www.matichon.co.th/news/484184.

ธันยพร บุญรักษา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7)กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์การพิมพ์.

พิชิต ขำดี. (2561). *แนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนขนาดเล็ก.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรวดี ชัยเชาวรัตน์. (2558). แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 10(1), 34-46.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด, เอกรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 2 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ,* 12(2), 123-134.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด, และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,* 25(1), 93-102.

วาสนา ทองทวียศ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น.

สุรพล ธรรมร่มดี, ทัศนีย์ จันอินทร์ และคงกฤช ไตรยวงค์. (2553). *อาศรมศิลป์วิจัย: การวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา.* นครปฐม: เอมี่ เอ็นเตอร์ไพรส์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2563, จาก http://www.obec.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *มาตรฐานการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สหายบล็อกการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อนุสรา สุวรรณวงศ์. (2559). คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 8(1), 163-175.

Dufour, Eaker and Dufour. (2006). Learning by doing a handbook for professional learning communities at work. Bloomington, IN : Solution Tree.

Fullan. (2005). Change forces : The sequel. London : Falmer.

Hord. (1997). Professional learning communities: What are they are and why are they important. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Scribner et al. (1999). Creating Professional Communities in Schools through Organizational Learning : An Evaluation of a School Improvement Process. Educational Administration Quarterly, 35(1999), 129-160.

Sergiovanni, T. (1994). Building community in schools. San Francisco, CA: Jossey Bass.

Stoll et al. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. Journal of Education Change, 7, 221-258.

Thompson, Gregg, & Niska. (2004). Professional learning communities, Leadership, and student learning. Retrieved March 10, 2018, from http://www.nmsa.org/Publications/RMLEOnline/tabid/101/Default.aspx.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development Supervision Model to Enhance ability of Learning Communication Skills through BOM Integration Approach of Primary 1st teachers

จิระภา ธรรมนำศีล[1*]

Jirapha Thamnamsin[1*]

[1] ศึกษานิเทศก์, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

*Corresponding author, E-mail: jirapanamsin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน (BOM) ของครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3) ศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปใช้ และ 4) ประเมินผลรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมายเป็นครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน และครูผู้นิเทศ จำนวน 20 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถการนิเทศแบบสังเกตชั้นเรียน แบบทดสอบ แบบทดสอบทักษะการสื่อสาร และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาเป็นต้องการให้ครูมีเพื่อนช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการนำรูปแบบการสอนใหม่ ๆ มาใช้จัดการเรียนรู้ตามลำดับ 2) รูปแบบการนิเทศ“CARE Model”ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (1) วางแผนการทำงานร่วมกัน (2) ปฏิบัติการนิเทศด้วยเพื่อนร่วมพัฒนา (3) สะท้อนคิด และ 4) วัดและประเมินผล โดยการจัดอบรมเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามประสาน BOM ให้กับครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ ผลการประเมินการใช้รูปแบบ นิเทศที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมิน

ความสามารถการนิเทศของผู้นิเทศ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ผลการประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของผู้รับนิเทศ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 4) ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศ, ทักษะการสื่อสาร, การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามประสาน **BOM**

Abstract

This research and development aim to; (1) To study the current situation and the need for supervision that promotes the ability to learn management, integrated communication skills through the BOM Integration Approach, of the first-grade Thai teachers. (2) Develop a supervision model that affects the learning management of integrated communication skills through the BOM Integration Approach of primary school Thai teachers. (3) To study the results of applying the developed supervision model. And (4) Evaluate the developed supervision model. The target group was 20 primary school Thai teachers, and 20 supervisory teachers, obtained by choosing a specific method. The tools used in the research were interview form, ability assessment form, classroom observation form, and test. The data were analyzed using mean, standard deviation and percentage.

The results showed that: (1) Current conditions in communication skills learning management was in the moderate. As for the need for supervision to promote learning management abilities It was found that the highest. After the consideration on development necessary is a need for supervision to promote competence in learning management skills, integrated three BOM integration to be used in the development of Thai language skills as much as possible. followed by the need for teachers to have friends to help develop learning management and adopt new teaching styles. used to manage learning in order. (2) The “CARE Model” supervision model consists of 4 steps; (A) Plan a collaboration, (B) Conduct supervision with fellow developers, (C) reflect thinking, and (D) Measure and evaluate by organizing training on three integrated learning management techniques to coordinate BOM for supervisors and supervisors, The results of the evaluation of the use of the developed supervision model were at a high level. (3) The supervisory competency assessment results are of high average,

The results of the assessment of the supervisory staff's ability to learn the three integrated communication skills in coordination with the BOM had the highest average level. And (4) Satisfaction with the form of supervision at the highest level.

Keywords: Supervision Model, Communication Skills, BOM Integration Approach

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถยกระดับทักษะ ความสามารถเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ทิศนา แขมมณี, 2561) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบงานด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีและสอดคล้องกับสังคมและบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 จึงได้กำหนดนโยบายขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 4 ใหม่ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ครูยุคใหม่ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และระบบบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เป็นคุณภาพของเด็กไทยในอนาคต เป็นผู้มีความสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ก้าวไกลสู่สากลและมีความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ ผ่านการศึกษาที่จะทำให้เด็กมีความสุข ผู้ปกครองมีความสุขและครูมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) จากการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการเอกสารผลงานวิจัย การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้เรียนในทุกระดับด้อยคุณภาพทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนำความรู้และทักษะที่ตนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอยู่ในขั้นระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน ซึ่งก็คือ “สมรรถนะด้านภาษา” ต้องปรับปรุงนั่นเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

ด้วยเหตุที่ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการคิด ภาษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาในขั้นสูง ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารและการเรียนรู้ (Vygotsky, 2006) ผนวกกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวว่า “...ผู้เรียนต้องเรียนรู้และคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในชีวิตจริง ทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่านและการเขียน การฝึกทักษะและกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ” จากกรอบของหลักสูตรฉบับนี้จึงทำให้ภาษาไทยกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาความสามารถด้านภาษาซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ทุกภาษาในชั้นเรียน หากนักเรียนอ่านและเขียนไม่ได้ก็จะเรียนอ่อนในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551; ศิวกานต์ ปทุมสูตร, 2555) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้นโยบายสำคัญของรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของนักเรียนตั้งแต่เริ่มเรียน นั่นคือ การประกาศให้ปีการศึกษา 2558 เป็นต้นมา “เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อ จบ ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และมีมาตรการประเมินผลให้เป็นรูปธรรม” และมอบเป็นนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้ร่วมกันดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน จำเป็นต้องเปลี่ยนความคิดและจับมือก้าวเดินไปพร้อมกัน ด้วยแรง ขับเคลื่อนสร้างพลังความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ (สำนักตรวจราชการ, 2561)

ถึงแม้จะมีแนวนโยบายและจุดเน้นที่เป็นรูปธรรมออกมาชัดเจน แต่จากการนิเทศ ติดตามและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบปัญหาที่เป็นส่วนสำคัญของทักษะการสื่อสารลดลงนั้น อาจเนื่องมากจากครูไม่ต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ๆ นอกจากนั้นยังพบว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมไม่กระตุ้นความอยากรู้ อยากเรียนของนักเรียน ไม่เน้นการทำงานร่วมกันแบบกลุ่มที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการพูด การอภิปรายและการนำเสนอ ขาดสื่ออุปกรณ์ที่จะกระตุ้นความอยากเรียนรู้ เพราะสื่อการเรียนการสอนคือตัวกลางที่ใช้ในการนำเรื่องราวข้อมูลจากผู้สอนไปสู่นักเรียน เพื่อทำให้การเรียนรู้หรือการเรียนการสอนบรรลุผล สอดคล้องกับที่ ชวลิต เข่งทอง (ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงเงื่อนไขการเลือกใช้สื่อ และใช้งาน ได้อย่างถูกต้องเต็มตามประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนนั้น ๆ นอกจากนั้นด้วยความโดดเดี่ยวในการสอน ขาดที่ปรึกษาและการทำงานร่วมกันของครูในโรงเรียนส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่ครูเป็นติดกับดักการทำงาน และจากสภาพการใช้ชีวิตของครูในโรงเรียนปัจจุบันกลับพบว่า ครูทำงานตามลำพัง ขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ต้องคิดเพียงลำพัง ไม่มีคนคอยให้คำปรึกษา จนเกิดความเครียดในที่สุดส่งผลโดยตรงกับการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะการสื่อสาร อยู่ 3 หลักการ ได้แก่ หลักการเรียนรู้ของสมองเป็นฐาน (Brain Based Learning: B) โดยนำความรู้และหลักการทำงานหรือธรรมชาติการเรียนรู้ของสมองมาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดที่ว่าทุกคนมีสมองพร้อมที่จะเรียนรู้ (Jensen, 2008; Call, 2003) นอกจากนั้นหลักการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาปลายเปิด (Open Approach :O) ในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการคิดและการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างหลากหลาย (Tejima, 1997 อ้างถึงใน ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2557; ลัดดา ศิลาน้อย, 2549) และ 3) หลักการเรียนรู้ตามแนวคิด มอนเตสซอรี (Montessori :M) เป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสที่เป็นรูปธรรมผ่านสื่ออุปกรณ์ ซึมซับเกิดองค์ความรู้ภายในตัวตนของนักเรียน (Montessori & Claremont, 1969) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสามหลักการหรือสาม

ประสานดังกล่าวข้างต้นเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ “บูรณาการสามประสาน BOM” ที่ส่งเสริมความสามารถทักษะการสื่อสาร ที่เน้นกระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือมาเรียนรู้ร่วมกันอย่างกระตือรือร้น เป็นกระบวนการที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติผ่านสื่ออุปกรณ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสามารถนำเสนอแนวคิดที่แตกต่างได้ ดังนั้นการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูนอกจากจะใช้นวัตกรรมการสอนแล้วจะต้องนำกระบวนการนิเทศมาช่วยในการแก้ปัญหา เนื่องจากการนิเทศเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ไปในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้

แต่สภาพการณ์ที่ผ่านมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 การนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกองค์กรเข้ามาทำการนิเทศครูผู้สอนในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการให้คำแนะนำ ผ่านการตรวจเอกสาร ตรวจการทำงานของครู ส่งผลให้การการนิเทศไม่ได้เกิดจากความต้องการของครูผู้สอน เกิดเจตคติในแง่ลบกับการนิเทศ จึงทำให้การพัฒนาโดยกระบวนการนิเทศล้มเหลว (Rungchatchadaporn Vehachat, 2014; Narongchai Srisasalak, 2010) ด้วยเหตุปัจจัยนี้แนวคิดการนิเทศในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการนิเทศที่เป็นมิตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่อยู่ในบริบทการเรียนรู้เดียวกัน โดยมุ่งเน้นการนิเทศที่เกิดจากความสมัครใจ ของครูผู้สอนในการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ให้ดีขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากการแยกกันอยู่แยกกันทำงาน การไม่มีโอกาสพูดคุยกันและสังเกตการสอนกันและกัน เป็นอุปสรรค์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมากที่สุดอย่างหนึ่ง (Joyce & Showers, 1996) ดังนั้นทิศทางการนิเทศการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นการนิเทศภายในโรงเรียน โดยบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง โดยผู้นิเทศจากภายนอกหรือศึกษานิเทศก์จะคอยเป็นผู้ประสานงาน ให้คำชี้แนะ มีกระบวนการนิเทศที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจนรวมทั้งการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดความเข้มแข็ง ที่ครูร่วมกันนิเทศกันเองได้โดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) ที่มีเป้าหมายเดียวกันคือการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เพื่อนครูได้มุ่งพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ด้วยการแนะนำ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน สะท้อนผล จนครูสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น จัดลำดับความสำคัญ วางแผน ดำเนินการและประเมินผลได้ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนร่วมแก้ปัญหาไม่ทอดทิ้งครู สนับสนุนการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรและถือว่าการนิเทศเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Joyce & Showers, 1996; วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒผล, 2562; จิระภา ธรรมนำศีล, 2562)

ด้วยเหตุปัจจัยและความสำคัญดังกล่าวการพัฒนาครูจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเพิ่มพูนความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ให้ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้วิจัยเป็นศึกษานิเทศก์ที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการจัดการเรียนเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการพัฒนาครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้สามารถจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อแบบบูรณาการสามประสาน BOM ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและผ่านกระบวนการหาคุณภาพ

และนำไปใช้จนเป็นผลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศในครั้งนี้ผ่านกระบวนการพัฒนาและทำงานร่วมกันระหว่างครู แบบเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) เพื่อให้เกิดคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้
4. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

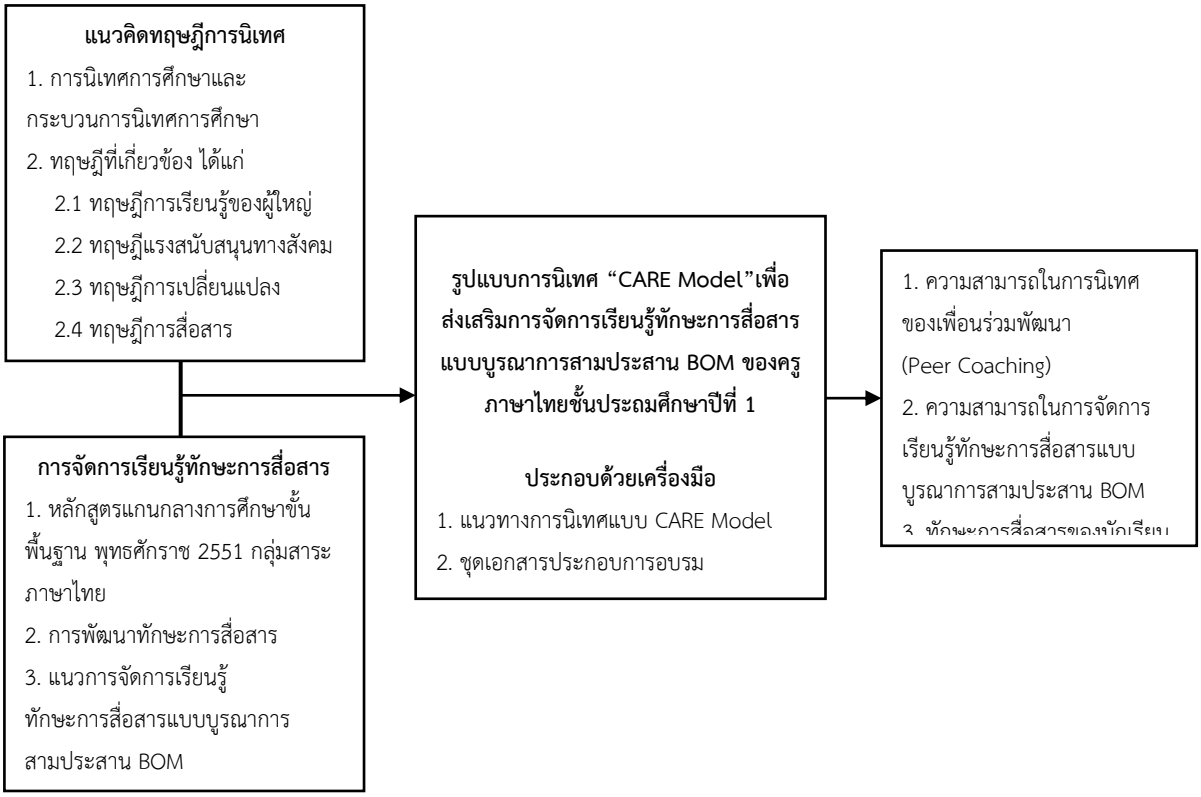
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศ CARE Model เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดการนิเทศการศึกษาของ Joyce & Showers (1996); วัชรา เล่าเรียนดี (2013); ชารี มณีศรี (2538) และ Harris (1963) ที่เน้นการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการนิเทศที่เน้นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูและเพื่อนครูได้เกิดการถ่ายโยงความรู้ ทักษะและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและนำผลที่ได้ไปต่อยอดให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ รูปแบบใหม่การช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนครูด้วยกันจะสามารถก่อให้เกิด การปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ รวมทั้งแนวคิดการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารตามแนวคิดของ Brain Based Learning, แนวคิด Open Approach และแนวคิด Montessori

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยเฉพาะทฤษฎีการสื่อสาร Costa, and Garmston (2011), ทฤษฎีแรงจูงใจและสร้างแรงจูงใจของ Federick Herzberg, ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ Bennis, 1989, cited in Arnstein, and Hunkin (2004) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ Houle (1961; cited in Glatthorn, 1990) และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางด้านสังคม (Social Support) ของ House (1985)

กล่าวได้ว่า การนำความรู้ด้านทฤษฎีการเรียนรู้ ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศจำเป็นต้องตระหนักว่า การนิเทศการศึกษา ต้องเป็นความต้องการความรู้ ทักษะวิธีเพื่อส่งเสริม ความเป็นปัจเจกบุคคล สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร จึงต้องเน้นการมีส่วนร่วมในการการวางแผนและ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานและยอมรับผลร่วมกัน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำมาวางกรอบแนวคิดดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ (Research: R_1) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบองค์ประกอบและตัวชี้วัด นำกรอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและนำมาวิเคราะห์ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะนำมาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่านที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เกณฑ์การพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ การบริหารการศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาเอก เพื่อประเมินเพื่อตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัด

ขั้นที่ 2 จัดประชุมเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพปัจจุบันและความต้องการในการนิเทศ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1,ครูวิชาการและผู้อำนวยการโรงเรียนจากโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 10 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบกลุ่มสาระภาษาไทย จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกคือผเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานประสบการณ์ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยระดับเชี่ยวชาญหรือมีผลงานระดับชาติขึ้นไปและยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 34 คน

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (Development: D_1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศและเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 7 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้าน การนิเทศ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลรูปแบบ จำนวน 2 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อประเมินคุณภาพของร่างรูปแบบการนิเทศ คู่มือการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศ ที่พัฒนาขึ้นด้วยการประชุมสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลการประเมินมาวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มครูผู้สอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อนครูร่วมพัฒนา (Peer) ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศในโรงเรียนเดียวกัน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 โรงเรียนๆ ละ 2 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งทดลองใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้สอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ (Research: R_2)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อนครูร่วมพัฒนา (Peer) ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศในโรงเรียนเดียวกัน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์คัดเลือกจากมีคะแนนการทดสอบการอ่าน (RT) กลุ่มต่ำและสมัครใจร่วมการวิจัย จำนวน 20 โรงเรียนๆ ละ 2 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยการนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง

การวิจัยระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้จริง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ผู้รับนิเทศ), เพื่อนครูร่วมพัฒนา (Peer) (ผู้นิเทศ) นักเรียนและผู้อำนวยการโรงเรียนที่ร่วมวิจัย จำนวน 20 โรงเรียน ที่ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 80 คน โดยเข้าร่วมประชุมหลังเสร็จสิ้นการใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ความรู้ ความเข้าใจของครูในการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2) ความสามารถของครูร่วมพัฒนา (Peer) ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM

3) ความสามารถของครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM

4) ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM

5) ผลกระทบจากการนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสารของนักเรียน ปัจจัยความสำเร็จ และความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) คู่มือรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสภาพปัจจุบันและความต้องการนิเทศการจัดการเรียนรู้

3) แบบประเมินคุณภาพของร่างรูปแบบการนิเทศ

4) แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM และกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching)

5) แบบประเมินการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM จำนวน 2 ฉบับ สำหรับครูผู้รับการนิเทศประเมินตนเอง และอีกฉบับสำหรับครูผู้นิเทศประเมิน

6) แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM จำนวน 2 ฉบับ สำหรับครูผู้รับการนิเทศประเมินตนเอง และอีกฉบับสำหรับครูผู้นิเทศประเมิน

7) แบบประเมินความสามารถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM จำนวน 2 ฉบับ สำหรับครูผู้รับการนิเทศประเมิน และอีกฉบับสำหรับครูผู้นิเทศประเมินตนเอง

8) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM จำนวน 4 ฉบับ สำหรับนักเรียน ครูผู้สอน (ผู้รับนิเทศ) ครูร่วมพัฒนา (ผู้นิเทศ) และผู้อำนวยการโรงเรียน

4. การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดกระบวนการแบบเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การให้การสนับสนุนและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยใช้การวิจัยเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และผู้เชี่ยวชาญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ ในบริบทที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้ในการออกแบบการวิจัยต่อไป

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินคุณภาพเพื่อตรวจสอบยืนยันร่างรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลรูปแบบ จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดในการสัมมนาอ้างอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญของร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้น รวมทั้งประเมินคุณภาพ 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) 3) ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และ 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับโรงเรียน จำนวน 5 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ตามกรอบดำเนินงานตามคู่มือการนิเทศที่พัฒนาขึ้นคือ

1) ระยะร่วมคิดร่วมวางแผน เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน วางแผนการดำเนินงานและกำหนดแต่งตั้งเพื่อนครูร่วมพัฒนา (Peer Coaching) ของแต่ละโรงเรียน

2) ระยะร่วมสร้างความกระจ่าง เป็นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนภาษาไทยและครูร่วมพัฒนา มีการทดสอบก่อน-หลังการประชุม และระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการใช้เอกสารประกอบการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ มีใบกิจกรรมเพื่อสะท้อนความรู้ความเข้าใจ

3) ระยะพัฒนาร่วมกัน เป็นกระบวนการดำเนินงานตามคู่มือการนิเทศที่พัฒนาขึ้นตลอดระยะเวลา 16 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน คือ วันพุธ และวันศุกร์ โดยวันพุธ จะเป็นการสังเกตชั้นเรียน สะท้อนผลการสังเกตชั้นเรียนและประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนในวันศุกร์จะเป็นการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดประเด็นการสังเกตเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

การวิจัยระยะที่ 3 การนำรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้จริง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มีขั้นตอนเช่นเดียวกันกับการทดลองใช้

การวิจัยระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการนำไปใช้ ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินความพึงพอใจผู้เกี่ยวข้องทั้ง 4 ส่วน ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอน ครูผู้นิเทศ และผู้อำนวยการโรงเรียน 2) การประเมินผลกระทบที่เกิดจากการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model มาใช้ ประกอบด้วย (1) ถอดบทเรียนการนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นหลังนำมาใช้ เพื่อสะท้อนปัจจัยที่ส่งผลให้รูปแบบการนิเทศที่นำมาใช้ประสบผลสำเร็จและ (2) การประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation: C.V) ค่าความตรงตามเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมปฏิบัติการโดยใช้สูตร KR-20 สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค จากการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

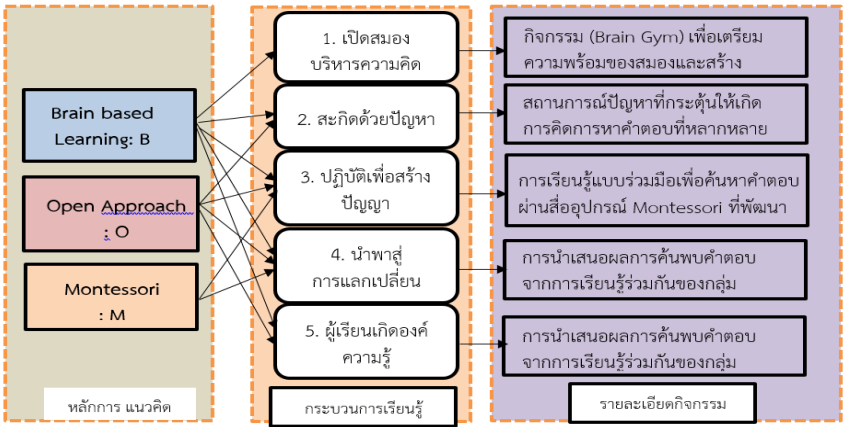
3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ การทดสอบค่าที (dependent Sample t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการนิเทศที่ส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ผลการวิจัยดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.08, S.D= 0.56) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่าผลการทดสอบการอ่าน (RT) มีคะแนนในกลุ่มต่ำ อันเนื่องจากครูเน้นการสอนท่องจำมากกว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง การนิเทศที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาครูได้เนื่องจาก ผู้นิเทศเป็นบุคลากรนอกองค์กร ทำให้ผู้รับการนิเทศมีความกังวล ไม่เป็นธรรมชาติ ผนวกกับการนิเทศที่ไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง

1.2 ความต้องการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S.D= 0.35) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า มีความต้องการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาไทย มากที่สุด ต้องการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการสื่อสารโดยเฉพาะแบบบูรณาการสามประสาน BOM ซึ่งบูรณาการมาจากหลักการจัดการเรียนรู้แบบ Brain based Learning, Open Approach และหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสแบบ Montessori ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น แสดงรายละเอียด ดังภาพ 2

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM

นอกจากนั้น รองลงมาต้องการให้ครูมีเพื่อนช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการนำรูปแบบการสอนใหม่ ๆ มาใช้จัดการเรียนรู้ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้รูปแบบการนิเทศมีชื่อว่า **CARE Model** ประกอบด้วยองค์ประกอบ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการนิเทศ 4) การวัดและประเมินผลและ 5) ปัจจัยความสำเร็จ มีรายละเอียด ดังนี้

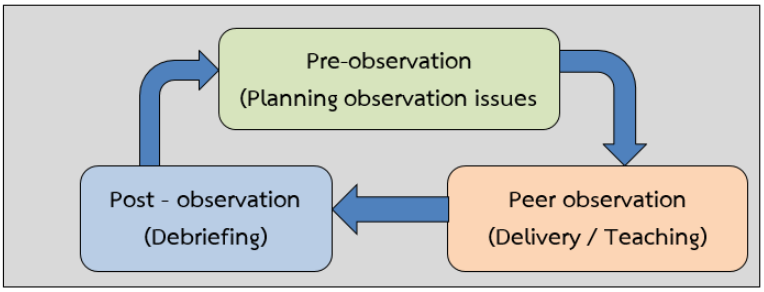
หลักการ การนิเทศด้วยกระบวนการอย่างเป็นระบบ เน้นความร่วมมือ ช่วยเหลือกัน พัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะที่สำคัญจากเพื่อนสู่เพื่อนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้รับการนิเทศ และพัฒนาความสามาถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOMข

กระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการทำงานร่วมกัน (Collaborative Planning : C) เป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันโดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสร้างความตระหนัก (Collaborative Analysis) เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในการพัฒนาตามความต้องการ (Collaborative Setting Goal) การให้ความรู้ ความเข้าใจ (Collaborative provide knowledge) และสามารถนำความรู้ ความเข้าใจมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM (Collaborative Lesson Plan) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและครูร่วมพัฒนา (Peer Coaching) หรือผู้นิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการนิเทศด้วยเพื่อนร่วมพัฒนา (Action by Peer Coaching : A) เป็นกระบวนการนิเทศที่พัฒนาขึ้นโดยยึดกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) เริ่มจากการร่วมประชุมวางแผนประเด็นการสังเกตชั้นเรียน หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา โดยใช้คำถามหรือยกตัวอย่างคำถามเพื่อนำไปสู่กระบวนการสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อนร่วมพัฒนาในฐานะผู้นิเทศเข้าสังเกตชั้นเรียนบันทึกประเด็นที่สังเกตได้ด้วยข้อมูลที่เป็นจริง เรียบเรียงข้อมูลเพื่อมอบให้ผู้สอนหลังการสังเกตชั้นเรียนเพื่อให้ครูวิเคราะห์ตนเองต่อไป ตามวงจรการปฏิบัติงาน ดังนี้

ภาพที่ 2 Peer Coaching Cycle

ขั้นตอนที่ 3 การสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา (Reflect : R) เป็นขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาสนทนาพูดคุย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น ด้วยการให้ผู้รับการนิเทศได้สะท้อนคิดการปฏิบัติการสอนของตนเอง ผ่านคำถามที่กระตุ้นให้คิดจากเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) รวมทั้งเป็นกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับและข้อเสนอแนะสำหรับ Peer Coaching ขั้นการสะท้อนผล มีประโยชน์สำหรับการ Peer Coaching เป็นการพัฒนาการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย กระบวนการคือ การสะท้อนตนเอง และ เพื่อนครูช่วยสะท้อน และกำหนดเป็นข้อบันทึกสัญญาร่วมกันในการปรับปรุงแก้ไขครั้งต่อไป วงจรการสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาผู้วิจัยพัฒนามาจาก Gibbs (1988) มีกระบวนการตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 4 วงจรการสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 วัดและประเมินผล (Evaluation: E) เป็นการประเมินผลการนิเทศที่เกิดขึ้นทั้งความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและความสามารถการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของผู้นิเทศหรือเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) ซึ่งเป็นการประเมินตนเองและการประเมินความสามารถซึ่งกันและกันเพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ ก่อนนำไปสู่กระบวนการแก้ไขการทำงานในครั้งถัดไป

การวัดและประเมินผลรูปแบบ เป็นการประเมินรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานด้วยการประเมินรอบทิศ 360 องศา ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดของกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของ ฟ็อกซ์ และไคลน์ (Fox & Klein. 1996: 22) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ประเมินรูปแบบการนิเทศจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศและนักเรียนด้วยเครื่องมือการประเมินผลที่ได้จัดเตรียมไว้ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาถึงผลและปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ ในการนำรูปแบบการนิเทศ **CARE Model** ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น มีปัจจัยความสำเร็จที่จะนำรูปแบบไปใช้ คือ 1) จริงใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Trust) 2) เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งมั่นพัฒนา (Open minds) 3) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการนิเทศ สนับสนุนและสร้างขวัญกำลังใจ (Focus on Supervision Support) และ 4) ร่วมเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา (Learning, Practices and Solve Problems together)

ภาพที่ 5 รูปแบบการนิเทศ CARE Model ที่ส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model เพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM มีผลการวิจัย ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความสามารถการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer) หรือผู้นิเทศ ในด้านการนิเทศก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model ปรากฏผลดังนี้

1) ผลการทดสอบความรู้ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการ สามประสาน BOM พบว่า เพื่อนร่วมพัฒนา (Peer) ที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศ มีความรู้ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบนิเทศ CARE Model อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2) ผลการประเมินความสามารถด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer) ที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศ ที่ประเมินโดยครูผู้สอนหรือผู้รับนิเทศ พบว่า เพื่อนร่วมพัฒนา (Peer) ที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศตามรูปแบบการนิเทศ CARE Model ความสามารถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมในระดับดี ($\overline{X}$ = 2.78, S.D = 0.36) ส่วนผลการประเมินตนเองของผู้นิเทศ ในภาพรวมในระดับ ดี ($\overline{X}$ = 2.69, S. D= 0.41)

3.2 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูผู้รับนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model ปรากฏผลดังนี้

1) จากผลการทดสอบความรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM พบว่า ครูผู้รับนิเทศ มีความรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารและด้านการเขียนแผนจัดการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

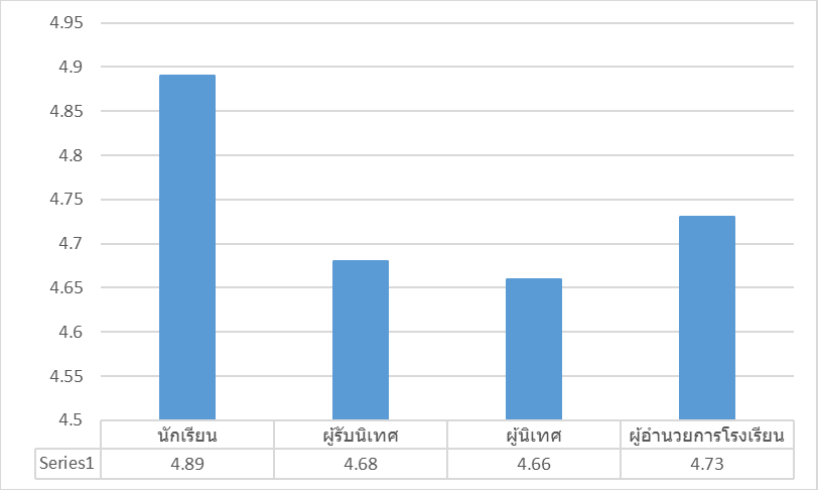
2) ผลการประเมินความสามารถด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM โดยเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer) ที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศ พบว่า ครูมีความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 2.89, S.D = 0.43) ส่วนผลการประเมินตนเองของครูผู้สอน (ผู้รับนิเทศ) พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ($\overline{X}$ = 2.93, S.D = 0.54)

3) ผลการประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM โดยเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer) ที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศ พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ($\overline{X}$ = 2.76, S.D = 0.55) ส่วนผลการประเมินตนเองของครูผู้สอน (ผู้รับนิเทศ) พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ($\overline{X}$ = 2.88, S.D = 0.61)

4. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศ CARE Model เพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM หลังการใช้ มีผลการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศ และผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า ในภาพรวม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74, S.D = 0.64) เมื่อวิเคราะห์เป็นกลุ่ม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูที่ได้รับการนิเทศแบบ CARE Model อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.89, S.D = 0.54) ส่วนผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ CARE Model อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D = 0.79) ผู้นิเทศมีความพึงพอใจ

อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, S.D = 0.49) และผู้อำนวยการโรงเรียนความพึงพอใจ อยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73, S.D = 0.72) ตามลำดับ แสดงระดับความพึงพอใจดังกราฟ ดังนี้

ภาพที่ 6 ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model มาใช้

4.2 ผลการประเมินผลกระทบการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model หลังนำมาใช้พบว่า

1) ผลที่เกิดจากการถอดประสบการณ์หลังการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model มาใช้ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการนิเทศที่นำมาใช้ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนผลลัพธ์คือทักษะการสื่อสารของนักเรียนได้จริง เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กรและปัจจัยความสำเร็จในการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ 1) จริงใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Trust) 2) เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งมั่นพัฒนา (Open minds) 3) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการนิเทศ สนับสนุนและสร้างขวัญกำลังใจ (Focus on Supervision Support) และ 4) ร่วมเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา (Learning, Practices and Solve Problems together)

2) ผลการประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM จากครูที่ได้รับการนิเทศแบบ CARE Model จากการติดตามครูหลังการวิจัยเสร็จสิ้น พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 เมื่อเทียบกับภาคเรียนที่ผ่านมา นอกจากนั้นข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในภาพรวมผ่านเกณฑ์ในระดับคุณภาพดี มีคะแนนพัฒนาการทุกหน่วยการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนช่วยเหลือและเรียนรู้ร่วมกัน มีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้นตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาเป็นต้องการให้ครูมีเพื่อนช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการนำรูปแบบการสอนใหม่ ๆ มาใช้จัดการเรียนรู้ตามลำดับ

2. รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดกาเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รูปแบบการนิเทศ “CARE Model” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ, 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ, 3) กระบวนการนิเทศ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วางแผนร่วมกัน (2) การปฏิบัติการนิเทศ (3) การสะท้อนคิด และ 4) การวัดและประเมินผล, 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ปัจจัยความสำเร็จ

3. ผลการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model เพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ไปใช้ โดยการจัดอบรมเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามประสาน BOM ให้กับครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศก่อนจึงนำสู่การปฏิบัติการนิเทศ ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบนิเทศที่พัฒนาขึ้นเมื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพ อยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินความสามารถการนิเทศของผู้นิเทศ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก และ 3) ผลการประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของผู้รับนิเทศ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศ CARE Model เพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM หลังการนำไปใช้ พบว่า 1) ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินผลกระทบการนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model หลังนำมาใช้ พบว่า 2.1) รูปแบบการนิเทศส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนผลลัพธ์คือทักษะการสื่อสารของนักเรียนได้จริง เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กรและปัจจัยความสำเร็จ (Key Success) พบว่า (1) จริงใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Trust) (2) เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งมั่นพัฒนา (Open minds) (3) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการนิเทศ สนับสนุนและสร้างขวัญกำลังใจ (Focus on Supervision Support) (4) ร่วมเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหา (Learning, Practices and Solve Problems together) 2.2) ทักษะการสื่อสารของนักเรียนสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการนิเทศ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องกับหลักวิชาการของการนิเทศการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องของแต่ละขั้นตอน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการของครู ผู้บริหาร มีความสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงาน สอดคล้องกับเครื่องมือ

มีการทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อช่วยกันพัฒนาภายใต้เป้าหมายเดียวกันตามกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) ที่สามารถนำไปใช้จริงในการปฏิบัติในห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีการออกแบบเชิงระบบ วิเคราะห์สภาพข้อมูลที่เป็นจริง นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันให้อย่างชัดเจนก่อเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในการพัฒนา สอดคล้องกับวัชรา เล่าเรียนดี (2550) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดหมายได้ชัดเจนเท่าใด ยิ่งทำให้มองเห็นแนวทางปฏิบัติและเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะการนิเทศการสอนซึ่งเป็นงานที่ปฏิบัติร่วมกันกับครูเพื่อให้ส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรง นอกจากนั้นการจัดกลุ่มแยกสัมภาษณ์เชิงลึกตามบทบาทหน้าที่โดยแบ่งเป็นกลุ่มครูผู้สอนและครูวิชาการ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มศึกษานิเทศก์และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ สะท้อนความเป็นจริงและความต้องการมากที่สุดข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

2. รูปแบบการนิเทศ CARE Model เพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการพัฒนาขึ้นโดยวิธีการเชิงระบบมาใช้ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามประสาน BOM มาใช้ รวมทั้งนำหลักการ แนวคิด ในการออกแบบหรือพัฒนารูปแบบ สังเคราะห์ร่วมกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีการนิเทศ และกระบวนการนิเทศที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ตามแนวคิดของ Joyce & Showers (1996) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ส่งผลต่อการออกแบบมีองค์ประกอบ ที่สอดคล้องกัน มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีสูง มีความเป็นไปได้จริง อีกทั้งรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบแผนที่จำลองสภาพความจริง เพื่อเป็นกรอบและเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เหมาะสมกับสภาพความต้องการและการนำไปใช้ (วิชัย วงศ์ใหญ่ , 2547; Joyce, Well และ Calhoun, 2010; จิระภา ธรรมนำศีล, 2562) นอกจากนั้น การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่นำไปทดลองใช้แล้วนั้น มีข้อค้นพบว่า รูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงาน เพราะหากครูผู้สอน (ผู้รับนิเทศ) ไม่เปิดใจยอมรับข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมพัฒนา ก็เท่ากับว่าปิดประตูสู่ความสำเร็จของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บทพิสูจน์จึงขึ้นอยู่กับระยะเวลาของการทำงานร่วมกันที่มีเป้าหมายเดียวกัน ไม่เน้นการเสนอแนะจับผิด แต่เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการร่วมกำหนดพันธสัญญาการพัฒนาตนเองทั้งของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

3. รูปแบบการนิเทศ CARE Model ที่พัฒนาขึ้นเมื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM กับครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ และผลการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารของนักเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้มาจากการดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบการนิเทศที่เน้นความสมัครใจ ไม่บังคับสอดคล้องกับความต้องการของครูเอง มีการให้ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM อย่างละเอียด ชัดเจน

โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ฝึกปฏิบัติการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ฝึกปฏิบัติสังเกตชั้นเรียนระหว่างการปฏิบัติ ฝึกการสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง มีการดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้นิเทศเกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะตรงตามที่ต้องการ รวมทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการนิเทศ นอกจากนั้นในระหว่างดำเนินการนิเทศได้เปิดโอกาสให้ครูดำเนินการพัฒนาตนเองตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศ มีการกำกับ ติดตาม ดูแลและให้ความช่วยเหลือโดยผู้วิจัยเป็นระยะตามโอกาสที่ครูต้องการ ส่งผลให้ครูมีความสามารถหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CARE Model สูงขึ้น ซึ่ง Glickman and other (2010); Wiles and Bondi (2004) ได้สรุปหลักการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่าการมีส่วนร่วมเป็นไปด้วยความสมัครใจ การบังคับ ควบคุมไม่สามารถจูงใจให้ผู้ใหญ่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้ สอดคล้องกับ Joyce & Showers (1996) ที่พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียวนั้น ผู้อบรมได้รับความรู้ในระดับต่ำ เกิดทักษะในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก แต่หากใช้การพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่ผสมผสานระหว่างการบรรยายทางทฤษฎี การสาธิต การฝึกปฏิบัติและการให้ข้อมูลย้อนกลับหรือการช่วยเหลือแนะนำการฝึกปฏิบัติเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลได้รับความรู้ในระดับสูงมากตลอดจนเกิดทักษะและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับสูง นอกจากนั้นรูปแบบการนิเทศ CARE Model ที่มีแบบแผนเป็นกระบวนการนิเทศโดยเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) หรือเพื่อนช่วยเพื่อน ส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมาย เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนและประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนครู เกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce & Showers (1996) ที่กล่าวว่า การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการนิเทศการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูและเพื่อนครูได้เกิดการถ่ายโยงความรู้ ทักษะและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและนำผลที่ได้ไปต่อยอดให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น เช่นเดียวกับ วัชรา เล่าเรียนดี (Laowreandee, 2013) ได้กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน สนับสนุน ส่งเสริมกันระหว่างเพื่อนครู เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ นอกจากนั้นงานวิจัยของอมฤดา พงษ์ศักดิ์ (2563) ค้นพบว่า กระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) เหมาะกับสภาพการจัดการเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน เนื่องจากครูได้มีการพูดคุยกันมากขึ้น ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศพัฒนาขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM จากครูที่ได้รับการนิเทศแบบ CARE Model ที่มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ

4. การประเมินรูปแบบการนิเทศความพึงพอใจของนักเรียน ครูผู้นิเทศ ครูผู้รับนิเทศและผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ CARE Model พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่มพบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่ง

กันและกัน กระบวนการนิเทศมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอน ถือเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพทักษะการสื่อสาร ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ที่ได้รับการนิเทศตามรูปแบบ CARE Model ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่สนุกสนานจากการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนด้วยกิจกรรมเปิดสมองแบบ Brain Gym มีกิจกรรมที่เป็นสถานการณ์ปัญหาที่สร้างความตื่นเต้น น่าสนใจ นักเรียนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมและการแก้ปัญหาผ่านสื่ออุปกรณ์ประจำกลุ่ม เกิดประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรง ส่งผลต่อความสนใจ ใส่ใจในการเรียนและการเรียนรู้ทำงานแบบร่วมมือปฏิบัติจริงในชั่วโมงเรียน และการนำเสนองานที่มาจากแนวความคิดของนักเรียนแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผลงานเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนจากความคิดเห็นของผู้บริหารที่กล่าวว่า “รูปแบบการนิเทศ CARE เป็นแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง” และความคิดเห็นของนักเรียนว่า “ชอบการเรียนรู้ที่มีการช่วยเหลือกันแบบกลุ่ม ช่วยให้อ่านออก เขียนได้โดยไม่อายคนอื่น”

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศ CARE Model สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารแบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเด่นคือ เป็นรูปแบบการนิเทศที่นำมาใช้ตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูและผู้บริหาร การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน รวมถึงการวางแผนการดำเนินงานผ่านความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันและกันของครู เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งได้ร่วมกันแก้ปัญหาที่พบภายในชั้นเรียน ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างหลากหลาย โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการวางแผนร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำงานเป็นทีม กล้าแสดงออกจนงเกิดองค์ความรู้หรือทักษะการสื่อสารที่คงทน การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลต่อทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ดีขึ้น ทั้งนี้รูปแบบการนิเทศ CARE Model จะประสบผลสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของบุคลากรครูทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการมีเพื่อนร่วมพัฒนา (Peer Coaching) เป็นไปอย่างเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความจริงใจต่อกัน นอกจากนั้นการสนับสนุน ส่งเสริม สนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาทั้งวัสดุ สื่อ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกและสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นกับครูผู้ปฏิบัติงาน

2. การนำรูปแบบการนิเทศ CARE Model ไปใช้นอกจากข้อเสนอแนะในข้อ 1 แล้ว สิ่งที่ค้นพบคือการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะเหมาะสมกับโรงเรียนทุกขนาด ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูผู้สอนเพียง 1 คน

เอกสารอ้างอิง

จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กปฐมวัย. (**วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ชารี มณีศรี. (2542). **การนิเทศการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.

ทิศนา แขมมณี. (2561). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). **กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน**. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยคณิตศาสตรศึกษา.

ลัดดา ศิลาน้อย. (2549). ปัญหาปลายเปิด Open Approach ในนวัตกรรมการสอน กลุ่มสาระการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 29(1), 24-34.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2550). **การนิเทศการสอน.** นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2547). **พัฒนาหลักสูตรลากรสอนมิติใหม่**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). **การโค้ชซึ่งกันและกันสู่ภาวะผู้นำสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร**:** ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

_____. (2558). **รายงานผลการศึกษา สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559ก). **นายกรัฐมนตรีพบเพื่อนครู "คืนความสุขให้ครู คืนครูให้นักเรียน จากนโยบายสู่การปฏิบัติ.** ม.ป.ท.

อมฤดา พงษ์ศักดิ์. (2563). การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย**, 12 (2): 272-288.

Arnstein Allan C. & Hunkin Francid P. (2004). **Curriculum Foundations, Principles and Issues** (4th ed.). Boston: Pearson Education.

Bennis, W.G. (1989). **On becoming a leader**. MA: Addison-Wesley.

Call, Nicola. (2003). **The thinking child brain-based learning for the foundation stage**. PO Box 635 Stafford: Network Educational Press Ltd.

Costa, A., & Garmston, R. (2011). **Cognitive Coaching Foundation Seminar Learning Guide** (8 ed.)**.** United States of America: Center of Cognitive Coaching.

Eric, Jensen. (2008). **Brain-Based Learning**. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Gibbs, G. (1998). **Learning by doing: A guide to teaching and learning methods.** Oxford: Oxford Further Education Unit.

Glatthorn, A. A. (1990). **Supervisory leadership: Introduction to instructional supervision.** New York: Harper Collins.

Glickman, C.D., Gordon, S.P., and Ross-Gordon, J.M. (2010). **Supervision and Instructional Leadership: A Development Approach.** 8th ed. Boston: Allyn and Bacon, Inc.,

Harris, Ben M. (1993). **Supervisory Behavior in Education**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

House, J.S. and Kahn, R.L.(1985). Meansures and concepts of social support in Cohen,S.And Syme, S.L. **Social Support and health**.

Joyce, B. & Showers, B. (1996). The Evaluation of peer Coaching**. Education Leadership Improving Professional Practice**, 53(6), 12-16;

Joyce, B. & M. Weil and E. Calhoun. (2011). **Models of Teaching**. Boston MA: Pearson Education, Inc.

Laowreandee, W. (2013). **Supervise and Coaching Professional Development: Theory of Strategy to Practice.** Nakhon Pathom: Silpakorn University. (in Thai)

Montessori & Claremont. (1969**). The absorbent mind.** New York: Dell Pub. Co. p.240.

Wiles, J. and Bondi, J. (2004). **Supervision: A Guide to practice.** 6th ed. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

Community participation in school management Under the Songkhla Secondary Education Service Area Office, Satun

เพชรพิศา เซ่งลอยเลื่อน[1*] และจรัส อติวิทยาภรณ์[2]

Petpisa Sengloiluaen[1*] and Jaras Attiwittayaporn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] รองศาสตรจารย์ ดร., สาขาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Associate Professor, Ph.D., Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** petpisa.sen073@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ประชากร ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 550 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 226 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตัวแปร จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .987 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test independent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหามีค่าเฉลี่ย

สูงสุด รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมการวางแผน ตามลำดับ โดยด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน
คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, การบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study community participation in educational institution administration. According to the opinion of the Board of Basic Education Institutions Under the Songkhla Secondary Educational Service Area Office, Satun 2) Comparison of community participation in school administration According to the opinion of the Board of Basic Education Institutions Under the Songkhla Secondary Educational Service Area Office, Satun classified by gender, age, work experience and school size. Population, including the Board of Basic Education Institutions Under the Songkhla Secondary Education Service Area Office, Satun Academic Year 2021, 550 people The sample group is the basic education committee. Under the Songkhla Secondary Educational Service Area Office, Satun Academic Year 2021, 226 people Determine the sample size by comparing it from the ready-made table of Craigie and Morgan and then stratified randomly based on variables Then use a simple random method by lottery method. The research tool was a 5-level estimation scale questionnaire. The confidence value of the whole copy was .987. Analyze the data using a packaged program. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, independent t-test and one-way analysis of variance.

The results of the research were as follows: 1) Community participation in educational institution administration. According to the opinion of the Board of Basic Education Institutions Under the Songkhla Secondary Education Service Area Office, Satun, overall and in each aspect were at a high level. When 2) Comparison of community participation in school administration According to the opinion of the Board of Basic Education Institutions Under the Songkhla Secondary Education Service Area Office, Satun, it was found that the basic education committees had different gender, age, work experience and school size. Overall opinions are not different.

Keywords: Community participation, Education administration

บทนำ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นเสมือนผู้แทนของท้องถิ่นที่จะเป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายของรัฐไปสู่ชุมชนที่ตั้งโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีเป็นพื้นฐานของการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต จะเห็นได้ว่าการบริหารการศึกษาไม่สามารถประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้ถ้าปราศจากการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมและประสานงานกัน (วีระศักดิ วงศ์อินทร์. 2557) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้การทำงานบรรลุตามจุดมุ่งหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษาจำต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ช่วยกันวางแผนทำงานร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ประสานงานรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจึงเป็นการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเข้ามาร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้ามาร่วมด้วยมากขึ้น การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค ไม่ใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้ามาด้วยแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของการเข้าร่วมดำเนินการ (วุฒินันท์ นามนาค. 2560) การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันตั้งแต่การเริ่มคิด เริ่มวางแผน เริ่มปฏิบัติการ รวมทั้งร่วมติดตามและประเมินผล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งอำนาจหน้าที่ เกิดการสร้างสรรค์ที่จะกระทำในสิ่งที่บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากที่สุด (อัจฉรา จงดี. 2560) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา เช่น ช่วยเสนอปัญหา สำรวจข้อมูล ค้นหาสาเหตุของปัญหาและสำรวจความต้องการของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ เช่น ร่วมลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนและโครงการเพื่อแก้ปัญหา จัดทำแผนและโครงการ ศึกษาความเป็นไปได้ของแผนและโครงการ และทบทวนแผนและโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน เช่น ร่วมในการออกแรง ออกเงินงบประมาณ สิ่งของ ให้คำแนะนำให้ความรู้ ร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล รับทราบการแล้วเสร็จของโครงการ และร่วมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ (ศิริดา ศักดิ์สุนทรศิริ. 2554)

ฉะนั้นแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด ของสถานศึกษานั้น ๆ จะเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งในการพัฒนาเยาวชนของท้องถิ่น นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล อยู่ในระดับใด

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ระหว่างโรงเรียนที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ตามตัวแปรเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตามขนาดสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การจัดการศึกษาควรนำความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงาน การวางแผน การพัฒนาโรงเรียน การกำกับติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุน ดังที่นักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้ ศศิกานต์ เตจ๊ะวันดี (2555) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนคือ สถานศึกษาสร้างสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการให้เกียรติและเปิดโอกาสให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการแสดงบทบาทการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้านเพื่อให้บังเกิดผลในการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากมาย เช่น ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน จึงมีความรู้สึกผูกพันและเป็นเจ้าของโครงการ ให้ความร่วมมือและระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนย่อมต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น เมื่อมีโอกาสได้ร่วมคิดร่วมจัดการย่อมกระทำด้วยความเต็มใจ ณปภัช สว่างใหญ่ (2556) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา สถานศึกษาจึงต้องสร้างความพร้อมให้กับประชาชนก่อน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนบุคลากรในระบบการเมืองการปกครองในท้องถิ่นต้องเข้าใจเนื้อหาสาระ เพื่อช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าใจ ชี้แจงให้ทราบในประโยชน์ของการมีส่วนร่วม สร้างความตระหนักให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะต้องพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้า เพื่อประโยชน์โดยแท้จริงแก่เด็กนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่นของตนต่อไป โดยในระยะที่ผ่านมามีชุมชนหลายแห่งที่ได้เข้าร่วมในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการมีทั้งที่ประสบความสำเร็จและประสบปัญหา ผลที่เกิดขึ้นมีความแตกต่าง

กันตามลักษณะบริบทของชุมชน ระดับของการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วม ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน การประเมินผลการดำเนินงานจะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบสถานภาพการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน กระบวนการในการดำเนินการรวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ อรทัย ก๊กผล (2552) กล่าวว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและการตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด ไม่ใช่การจัดเวทีการมีส่วนร่วมเพียงครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

1. การส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านนโยบาย คือ การเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ แนวคิดในการเข้ามามีส่วนร่วมในระดับนโยบายผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในเรื่องของการมีส่วนร่วมต้องสร้างช่องทางที่จะพัฒนาให้เกิดตัวแทนที่แท้จริงจากกลุ่มต่าง ๆ มีกลไกและกระบวนการที่สร้างตัวแทนภาคประชาชนที่เกิดจากคนในพื้นที่ให้ได้

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ การเพิ่มศักยภาพให้ประชาชนเข้มแข็งและ มีกลไกที่พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดบริการ กฎหมายเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบันมีหลายชุมชนที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาชุมชน

4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วยบริการหรือเครือข่ายหน่วยบริการในชุมชนของตนเอง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การจัดใหม่ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ สนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ตลอดจนช่วยกันพัฒนาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพ

สรุปว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่รัฐบาลมีนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการขยายการเรียนรู้ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาตอบสนองความต้องการพัฒนาชุมชนตามรูปแบบของตนเองนั้น โดยสถานศึกษาที่เปิดสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล และเพื่อเปรียบเทียบบทบาท การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล จำนวน 53 โรงเรียน จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 550 คน จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งพัฒนามาจากแบบสอบถามของกีรติ การรัมย์ (2555) กนกอร บุญกว้าง (2557) และจันทร์ธิวา โสภา (2560) จำนวน 64 ข้อ ประกอบด้วยคำถาม 5 ด้าน ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา จำนวน 14 ข้อ 2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 15 ข้อ 3. การมีส่วนร่วมการวางแผน จำนวน 15 ข้อ 4. การมีส่วนร่วมดำเนินการ จำนวน 11 ข้อ 5. การมีส่วนร่วมประเมินผล จำนวน 9 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้ น้ำหนักคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือของลิเคอร์ท (Likert) การตรวจสอบความให้ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ ผลการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แต่ละข้อของแบบสอบถามเท่ากับ ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ทุกข้อ นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .987

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. จากกลุ่มตัวอย่าง 226 คน ดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
โดยภาพรวม และรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการสถานศึกษา	(n = 226)		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา	4.1515	0.5923	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.0632	0.6087	มาก
3	การมีส่วนร่วมการวางแผน	3.9000	0.6605	มาก
4	การมีส่วนร่วมดำเนินการ	3.7496	0.7649	มาก
5	การมีส่วนร่วมประเมินผล	4.1008	0.5325	มาก
รวม		3.9930	0.4733	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.9930, S.D. = 0.5923) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.1515, S.D. = 0.5923) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.1008, S.D. = 0.5325) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.0632, S.D. = 0.6087) และการมีส่วนร่วมการวางแผน ($\bar{X}$ = 3.9000, S.D. = 0.6605) ตามลำดับ โดยด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 3.7496, S.D. = 0.7649) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ตามตัวแปรเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามเพศ

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	ชาย (n =72)		หญิง (n=154)		t	Sig
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	การมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา	4.1760	0.4964	4.1437	0.6205	.435	.664
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.1151	0.5443	4.0466	0.6280	.897	.370
3	การมีส่วนร่วมการวางแผน	3.9048	0.6610	3.8985	0.6616	.076	.940
4	การมีส่วนร่วมดำเนินการ	3.6861	0.7339	3.7700	0.7749	-.873	.383
5	การมีส่วนร่วมประเมินผล	4.1230	0.5043	4.0937	0.5419	.438	.370
รวม		4.0010	0.4470	3.9905	0.4822	.177	.859

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของเพศชาย ($\bar{X}$ = 4.0010, S.D. = 0.4470) สูงกว่าเพศหญิง ($\bar{X}$ = 3.9905, S.D. = 0.4822)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. การมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3	.198	.066	.186	.906
	ภายในกลุ่ม	222	120.827	.353		
	รวม	225	121.025			
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	3	.058	.019	.051	.985
	ภายในกลุ่ม	222	127.760	.374		
	รวม	225	127.818			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
3. การมีส่วนร่วมการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.260	.420	.963	.411
	ภายในกลุ่ม	222	149.249	.436		
	รวม	225	150.509			
4. การมีส่วนร่วมดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.331	.444	.756	.519
	ภายในกลุ่ม	222	200.522	.586		
	รวม	225	201.852			
5. การมีส่วนร่วมประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	.113	.038	.132	.941
	ภายในกลุ่ม	222	97.702	.286		
	รวม	225	97.815			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.235	.078	.348	.791
	ภายในกลุ่ม	222	77.043	.225		
	รวม	225	77.278			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. การมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2	.488	.244	.694	.500
	ภายในกลุ่ม	223	120.537	.351		
	รวม	225	121.025			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	.710	.355	.958	.385
	ภายในกลุ่ม	223	127.108	.371		
	รวม	225	127.818			
3. การมีส่วนร่วมการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	2	.669	.335	.766	.466
	ภายในกลุ่ม	223	149.840	.437		
	รวม	225	150.509			
4. การมีส่วนร่วมดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.184	.092	.156	.855
	ภายในกลุ่ม	223	201.668	.588		
	รวม	225	201.852			
5. การมีส่วนร่วมประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	.275	.138	.484	.617
	ภายในกลุ่ม	223	97.540	.284		
	รวม	2255	97.815			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.275	.138	.614	.542
	ภายในกลุ่ม	223	77.002	.224		
	รวม	225	77.278			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. การมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3	3.145	1.048	3.042*	.029
	ภายในกลุ่ม	222	117.880	.345		
	รวม	225	121.025			
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	3	3.605	1.202	3.309*	.020
	ภายในกลุ่ม	222	124.213	.363		
	รวม	225	127.818			
3. การมีส่วนร่วมการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	3	6.604	2.201	5.231**	.002
	ภายในกลุ่ม	222	143.905	.421		
	รวม	225	150.509			
4. การมีส่วนร่วมดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	3	5.313	1.771	3.082*	.028
	ภายในกลุ่ม	222	196.539	.575		
	รวม	225	201.852			
5. การมีส่วนร่วมประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	1.953	.651	2.322	.075
	ภายในกลุ่ม	222	95.862	.280		
	รวม	225	97.815			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.611	.537	2.426	.065
	ภายในกลุ่ม	222	75.667	.221		
	รวม	225	77.278			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า มีคู่ที่แตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ LSD (Least Significant Difference)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการเปรียบเทียบ การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ 1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมการวางแผน ตามลำดับ โดยด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะตัวแทนในชุมชนเคยได้รับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษามาพอสมควร เนื่องจากได้มีการกำหนดให้มีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสถานศึกษาได้ดำเนินการและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และหลักสำคัญสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและความต้องการ ร่วมคิดและหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ร่วมวางนโยบายแผนงาน ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมปฏิบัติตามนโยบายให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล ซึ่งในขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของประชาชนได้สร้างสรรค์จิตสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของและสามารถสร้างความต่อเนื่องให้เกิดแก่โครงการนั้น ๆ ได้ในที่สุด การดำเนินงานจะราบรื่นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒินันท์ นามนาค (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและ

รายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนา นวลไธสง (2561) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสมี สมาน (2562) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเกี่ยวกับกับการมีส่วนร่วมเป็นไปในแนวทางเดียวกันสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล หงษ์วิไล (2559) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสระบัว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณี มนพัทธ์ปริพัตร (2560) ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุน้อยหรืออายุมากต่างก็มีวุฒิภาวะ และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทยยังคงเป็นแบบผู้น้อยให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้ที่มีอายุมากกว่า การทำงานจึงเสมือนเป็นแบบพี่สอนน้อง การประสานและการร่วมงานกันจึงมีลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยกันจึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสมี สมาน (2562) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในการทำงานปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถค้นคว้าหาความรู้ในแผนงานต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น เรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว สามารถทำงานร่วมกับสถานศึกษาได้อย่างราบรื่น อีกทั้งสถานศึกษาต้นสังกัดได้มีการจัดอบรมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีโอกาสเข้าร่วมรับฟังความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัฒนา พิทาคำ (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒินันท์ นามนาค (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลาสตูล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะขนาดของสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จได้มากหรือน้อย เมื่อสถานศึกษามีขนาดใหญ่จัดกิจกรรมภายในก็จะมีความซับซ้อน ทำให้เกิดประสิทธิภาพของระบบต่าง ๆ ที่จัดไว้ตกต่ำลง ตลอดจนทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาก็เปลี่ยนแปลงด้วย สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่บุคลากรก็จะมีภาระงานมากขึ้น แต่ไม่ว่าจะเป็นขนาดใดก็ตามล้วนต้องการกำหนดขอบข่ายของการบริหารให้ดีจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแต่ละสถานศึกษาก็จะมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการกระจายข่าวสารของสถานศึกษานั้น ๆ บางสถานศึกษายังไม่มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก อาจเนื่องด้วยความเข้าใจไม่ตรงกัน ชุมชนไม่มีความรู้ในระบบการจัดการศึกษา ไม่มีวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน ไม่มีการจัดอบรมความรู้ระหว่างชุมชนและสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทำให้ผลการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ ศาสตรา (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสตึก สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒินันท์ นามนาค (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญในการให้คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ค้นหาข้อเท็จจริง และปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดปัญหา เพื่อให้ได้ปัญหาที่แท้จริง และควรส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจในทุกกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ

3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กนกอร บุญกวาง. (2557). *การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของชุมชน กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้าน เหมือดขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

กีรติ การรัมย์. (2555). *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

จันทร์ธิวา โสภา. (2560). *การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณปภัช สว่างใหญ่. (2556). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

พจนา นวลไธสง. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พรทิพย์ ศาสตรา. (2560). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสตึก สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พรรณี มนพัทธ์ปริพัตร. (2560). *ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พัฒนา พิทาคำ. (2558). *ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วุฒินันท์ นามนาค. (2560). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ศศิกานต์ เตจ๊ะวันดี. (2555). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ศิริดา ศักดิ์สุนทรศิริ. (2554). *แนวทางในการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของชมชนภายใต้การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุดมชลจรจังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิมล หงส์วิไล. (2559). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสระบัว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.

อัจฉรา จงดี. (2560). *การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อัสมี สมาน. (2562) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16*. สาระนิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

Administrator's Good Governance Management in Hatyai District under The Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun

ณัฐชา สุกิจประภานนท์[1*] และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[2]

Rungnapa Laooko[1*] and Tripumin Tritrishualr[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Education Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Dr., Master of Education Program, Educational Administration, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** natthacha.s28@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา และการบริหารงานของสถานศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.992 สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (Independence t-test) และการทดสอบการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษามากที่สุดสามอันดับแรก คือ ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ รองลงมา คือ ด้านนิติธรรม และด้านหลักภาระผิดชอบ ตามลำดับ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มาจากขนาดสถานศึกษาต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) จากการศึกษาพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมุ่งเน้นฉันทามติน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษามากขึ้น และควรมีการประชุมสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกคนให้รับรู้รับทราบและเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเลื่อนเงินเดือนเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดและเกิดความขัดแย้งกันในองค์กร

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the administrator's good governance management in Hatyai District under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun 2) compare the administrator's good governance management in Hatyai District under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun 3) study the recommendations for the administrator's good governance management in Hatyai District under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun. The samples used in this study were 269 administrators and teachers in the school that in Hatyai District under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla Satun. The instrument used was a questionnaire with a reliability of 0.992. The statistics used in the study were basic stats, such as percentage, mean and standard deviation. The statistic for hypothesis testing is the t-test. Independence t-test and One-way ANOVA test. The results showed that 1) the level of administration according to the good governance of the school administrators was at a high level. When considering each aspect, it was found that the top three levels of administration according to the good governance of the school administrators were strategic vision, followed by the rule of law and accountability, respectively. 2) the administrators of educational institutions with different educational backgrounds and work experiences had no statistically different administration in all aspects of good governance at the 0.05 level. As for the administrators of the educational institutions from different sizes of educational institutions, the administration according to the principles of good

governance in all aspects was significantly different at the 0.05 level. 3) From the results of this study was found that consensus-focused governance was the least. Therefore, the administrators of educational institutions should pay more attention to the planning of operations that allow stakeholders to be informed and more involved in the operation of educational institutions. And there should be an understanding meeting with all personnel to be aware of and understand the criteria for assessing efficiency and effectiveness for salary deferrals in order to prevent misunderstandings and conflicts in the organization.

Keywords: Good Governance Management, School Administrators

บทนำ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานทักษะขั้นสูงซึ่งกำลังกลายเป็นแนวโน้มสำคัญของโลก แต่การเคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าวขาดความต่อเนื่องจริงจังของทุกฝ่าย การไม่มีเจ้าภาพองค์กรที่เป็นหลักในการประสานงานและดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน การอยู่นิ่งเฉย การทำแบบเดิม ๆ ตามที่เคยชิน การรอรับนโยบายจากเบื้องบนแต่ฝ่ายเดียว ขณะที่การเมืองการปกครองไม่มีเสถียรภาพ ล้วนสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ส่งผลให้ประเทศชาติขาดศักยภาพในการแข่งขันและเสียผลประโยชน์ การดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับในฐานะผู้มีอำนาจขององค์กร จะต้องตัดสินใจดำเนินการให้แผนยุทธศาสตร์และภารกิจของสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง (พัฒน์พรชัย เมฆวิลัย, 2564)

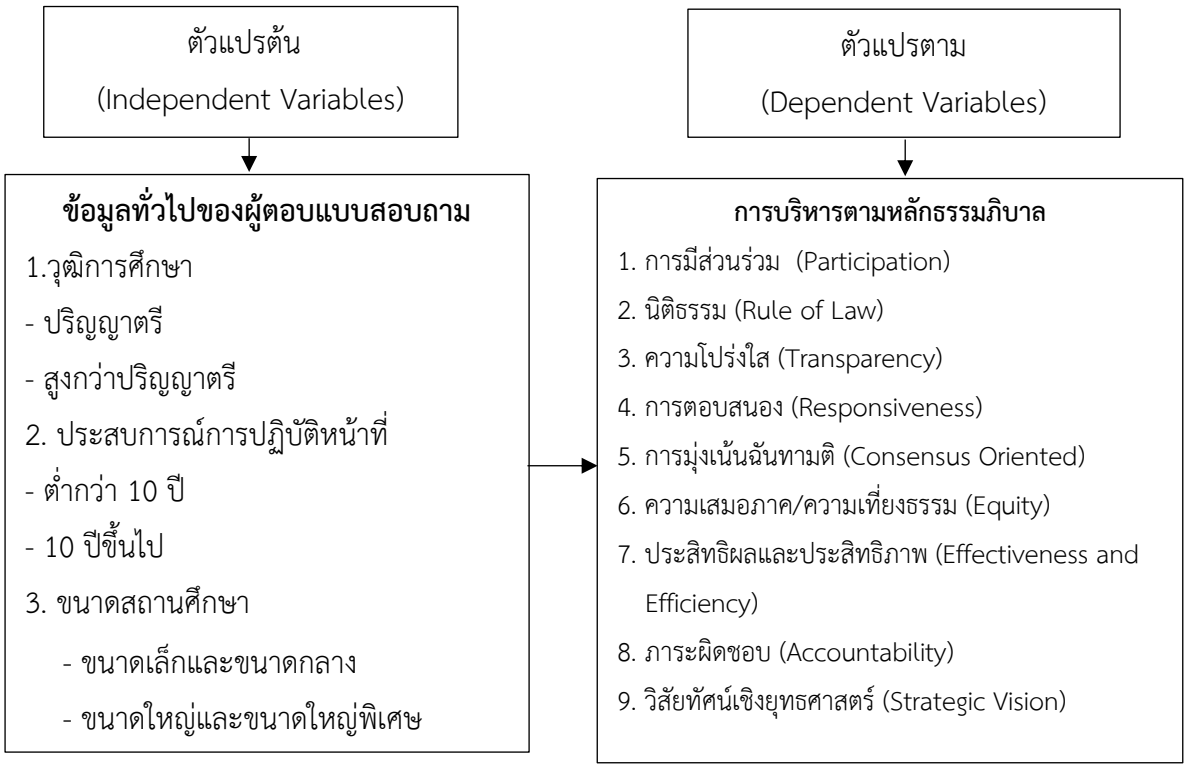
การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย หลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังมีรายละเอียดแนวคิดของธรรมาภิบาลในแต่ละด้านที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์, 2563)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อศึกษาและเป็นแนวทางในการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาภายในสังกัด นำไปสู่การพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีการจัดการบริหารงานต่าง ๆ ภายในองค์กรให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา และการบริหารงานของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดขององค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Program: UNDP, 1997) ประกอบด้วย 9 ประการ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วม (Participation) 2. นิติธรรม (Rule of Law) 3. ความโปร่งใส (Transparency) 4. การตอบสนอง (Responsiveness) 5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) 6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) 7. ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (Effectiveness and Efficiency) 8. ภาระผิดชอบ (Accountability) 9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 934 คน (กลุ่มนโยบาย และแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2564 จำนวน 934 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเทียบหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 269 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยจะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ที่สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ครอบคลุมทั้ง 9 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of Law) ความโปร่งใส (Transparency) การตอบสนอง (Responsiveness) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (Effectiveness and Efficiency) ภาระผิดชอบ (Accountability) วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) โดยแบบสอบถาม

เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2559 น. 41) ซึ่งกำหนดความหมายดังนี้

คะแนน	**ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล**
4.51- 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.992 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยามศัพท์ (Index of Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ผ่านการใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล กำหนดส่งคืนภายใน 30 วัน จากนั้นเมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติ คือ จำนวน และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ (Likert Scale) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2559)

ค่าเฉลี่ย	**การแปลความหมาย**
4.51 – 5.00	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการทดสอบค่า (t-test) และการทดสอบค่า (F-test) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากนั้นทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	152	56.50
สูงกว่าปริญญาตรี	117	43.50
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	147	54.6
10 ปีขึ้นไป	122	45.4
ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็กและขนาดกลาง	42	15.61
ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ	227	84.39

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาเป็นสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ตามลำดับ มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปีจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 รองลงมาเป็น 10 ปีขึ้นไป จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 ตามลำดับ และมาจากสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 84.39 รองลงมาเป็นสถานศึกษาเล็กและขนาดกลาง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในภาพรวม (n = 269)

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วม	3.84	0.74	มาก
2. ด้านนิติธรรม	4.06	0.73	มาก
3. ด้านความโปร่งใส	4.01	0.67	มาก
4. ด้านการตอบสนอง	3.89	0.87	มาก
5. ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ	3.71	0.69	มาก
6. ด้านความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม	3.94	0.76	มาก
7. ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ	4.03	0.78	มาก
8. ด้านหลักภาระผิดชอบ	4.05	0.83	มาก
9. ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์	4.23	0.84	มาก
เฉลี่ยรวม	**3.97**	0.77	**มาก**

จากตารางที่ 2 ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุดสามอันดับแรก คือด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ รองลงมา คือ ด้านนิติธรรม และด้านหลักภาระผิดชอบ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ปริญญาตรี (n=269)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=269)		t	p.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วม	3.88	0.67	3.97	0.68	0.664	.507
2. ด้านนิติธรรม	4.01	0.63	3.92	0.67	0.664	.507
3. ด้านความโปร่งใส	4.03	0.98	4.05	0.97	0.168	.867
4. ด้านการตอบสนอง	4.03	0.98	3.79	0.96	1.842	.067
5. ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ	3.81	0.71	3.51	0.72	1.934	.062

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ปริญญาตรี (n=269)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=269)		t	p.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
7. ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ	4.12	0.79	4.05	0.77	0.610	.542
8. ด้านหลักภาระผิดชอบ	4.04	0.81	3.98	0.86	0.385	.700
9. ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์	4.28	0.64	4.19	0.63	0.859	.418

*p≤ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ต่ำกว่า 10 ปี (n=269)		10 ปีขึ้นไป (n=269)		t	p.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วม	3.88	0.79	3.97	0.78	0.601	.557
2. ด้านนิติธรรม	3.97	0.82	3.87	0.67	0.017	.987
3. ด้านความโปร่งใส	4.05	0.89	4.02	0.86	0.217	.832
4. ด้านการตอบสนอง	3.99	0.79	3.84	0.72	1.207	.250
5. ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ	3.72	0.72	3.64	0.74	0.499	.626
6. ด้านความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม	3.83	0.93	4.08	0.94	0.363	.097
7. ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ	4.14	0.59	4.02	0.61	0.610	.308
8. ด้านหลักภาระผิดชอบ	4.25	0.68	3.97	0.63	0.385	.530
9. ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์	4.22	0.55	4.19	0.59	0.859	.779

*p≤ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	3	28.526	9.509	6.853	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	367.675	1.387		
	รวม	268	396.201			
2. ด้านนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	40.281	13.427	14.005	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	254.056	.959		
	รวม	268	294.337			
3. ด้านความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	3	14.710	4.903	4.947	.002*
	ภายในกลุ่ม	265	262.672	.991		
	รวม	268	277.382			
4. ด้านการตอบสนอง	ระหว่างกลุ่ม	3	34.691	11.564	11.406	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	268.670	1.014		
	รวม	268	303.361			
5. ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ	ระหว่างกลุ่ม	3	42.795	14.265	9.843	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	384.035	1.449		
	รวม	268	426.829			
6. ด้านความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	18.830	6.277	4.603	.004*
	ภายในกลุ่ม	265	361.333	1.364		
	รวม	268	380.164			
7. ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	24.840	8.280	11.609	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	189.018	.713		
	รวม	268	213.859			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
8. ด้านหลักภาระผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	25.230	8.410	11.213	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	198.755	.750		
	รวม	268	223.985			
9. ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์	ระหว่างกลุ่ม	3	17.561	5.854	9.167	.000*
	ภายในกลุ่ม	265	169.212	.639		
	รวม	268	186.773			

*p≤ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มาจากขนาดสถานศึกษาต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงต้องทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe’ ผลปรากฏ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเป็นรายคู่

ขนาดสถานศึกษา		ขนาดเล็กและขนาดกลาง	ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ
	$\bar{X}$	3.85	4.22
ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.85	-	.010*
ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ	4.22	.010*	-

จากตารางที่ 6 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีความแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน เช่น การประชุมประจำเดือนเพื่อรับทราบและลงมติในที่ประชุม การแสดงความคิดเห็นและเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านต่างๆ อีกทั้งยังมีการประชุมผู้ปกครอง ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น โดยบริบทของโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการในการปฏิบัติงาน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน มีการจัดวางระบบการตรวจสอบ ควบคุมภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ และมีคณะกรรมการการนิเทศติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงหรือความผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิวิทย์ วิลัยริด (2564, น. 353) ที่ได้พบว่าการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและพบว่าหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการวางนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข มีความเสมอภาคทุกภาคส่วนของการทำงาน สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายมีการสรรค์สร้างกิจกรรมอันก่อให้เกิดความสามัคคีต่อกัน โดยเน้นการทำงานโดยมุ่งผลประโยชน์สถานศึกษาเป็นหลัก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล อุริตวี (2561, น. 65) ที่ได้พบว่าผู้บริหาร สถานศึกษาเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมแล้วการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ว่าจะวุฒิการศึกษาระดับใดหรือประสบการณ์ทำงานมากน้อยเพียงไรต่างก็จะให้ความสำคัญของการวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน มีการกำกับติดตามให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ ให้กำลังใจและเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม มีการวางระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน โดยมีการมอบหมายงานให้ตามความถนัดและตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล ประกอบกับให้ความยุติธรรม มีเมตตาและเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สร้างการทำงานเป็นทีมโดยมีการติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญมีการเผยแพร่การปฏิบัติงานของตนเองให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ส่งผลให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าที่จะยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร (ปรียากร พยุงตน, 2561, น.7)

3. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มาจากขนาดสถานศึกษาต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการตอบสนอง ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ด้านภาระผิดชอบ และด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน (2561, น. 77) ที่ได้พบว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดของสถานศึกษามีผลต่อรูปแบบการบริหารของสถานศึกษา อาทิ เช่น สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จะมีจำนวนบุคลากรและจำนวนนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กทำให้การบริหารทั้งด้านการวางแผน นโยบาย และการบริหารจัดการต่างๆนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นย่อมส่งผลให้การบริหารโดยการใช้หลักธรรมาภิบาลนั้นแตกต่างกัน อาทิเช่น ในด้านการมีส่วนร่วมโดยปกติแล้วบุคลากรจะมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในการแสดงความคิดเห็นซึ่งหากสถานศึกษาขนาดใหญ่และมีจำนวนบุคลากรมากก็อาจจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น (ทัศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์, 2563, น. 12) และยังส่งผลไปสู่การอยู่ร่วมกันในองค์กรหากบุคลากรจำนวนมากมีความคิดเห็นแตกต่างกันผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรมากขึ้น และต้องพยายามดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้มากที่สุดเพื่อลดความขัดแย้งกันในคนหมู่มาก โดยเฉพาะในหลักนิติธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานมากที่สุดคือด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ในขณะที่การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมุ่งเน้นฉันทามติน้อยที่สุด โดยพบว่าโรงเรียนจัดทำประชาพิจารณ์จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครองและชุมชนในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น แผนผังการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปี หลักสูตรสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนยอมรับและเข้าใจหลักเกณฑ์การพิจารณาการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเลื่อนเงินเดือนนั้นอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษามากขึ้น และควรมีการประชุมสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกคนให้รับรู้รับทราบและเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเลื่อนเงินเดือนเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดและเกิดความขัดแย้งกันในองค์กร

2. จากการศึกษาพบว่าที่มาจากขนาดสถานศึกษาต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านแตกต่างกัน และด้านที่แตกต่างมากที่สุดคือ ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ รองลงมาคือด้านนิติธรรม, ด้านการตอบสนอง, ด้านการมีส่วนร่วม, ด้านหลักภาระผิดชอบ, ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ, ด้านความ

เสมอภาค/ความเที่ยงธรรม, ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ และด้านด้านความโปร่งใส ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาด้านการมุ่งเน้นฉันทามติพบว่าขนาดของสถานศึกษามีผลต่อการบริหารด้านการมุ่งเน้นฉันทามติมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษควรมีการบริหารด้านการมุ่งเน้นฉันทามติมากขึ้น โดยอาจจะมีการจัดทำประชาพิจารณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มากขึ้นและครอบคลุมทุกด้านเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนการสร้างความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาร่วมกันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา ด้านปัจจัยการนำเข้าในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในลักษณะของตัวแปรอิสระและศึกษาตัวแปรตามอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ผลการดำเนินงาน หรือ ประสิทธภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2564*. ค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2552, จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล : เว็บไซต์ https://www.spmsongkhlasatun.go.th/

นพดล อุริตวี. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3*. งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2559). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.* กาฬสินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์

ทัศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรญาณวิทยา. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *11*(1), 1-16.

ปรียากร พยุงตน. (2561). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. *วารสารร้อยแก่นสารอะคาเดมี*, *6*(2), 1-14.

พัฒน์พรชัย เมฆวิลัย. (2564). ธรรมาภิบาล: หลักคุณธรรมส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, *1*(2), 77-90.

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์. (2563). *ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา) . สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุทธิวิทย์ วิลัยริด. (2564). หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอุบลปริทรรศน์*, *6*(2), 353-366.

สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3*. งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

KWL-PLUS Learning Management with Graphic Organizer Technique to Grade 5 Students' English Reading Comprehension and Learning Achievement

นภิสา หะยีวาจิ[1*], นพเก้า ณ พัทลุง[2] และอภิรัตน์ดา ทองแกมแก้ว[3]

Napisa Hayeewaji[1*], Noppakao Naphatthalung[2] and Apiratda Thongkamkaew[3]

[1] หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, สถาบันมหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Master of Education Program, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Asst. Prof. Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thanksin University.

[3] อาจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Ph.D., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thanksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sazanaphisa@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านลูโบ๊ะกาเยาะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 44 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1) การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษด้วยด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: เทคนิค KWL-PLUS, ผังกราฟิก, การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

Abstract

The purposes of this were 1) To compare students' English reading comprehension skills before and after learning through the KWL-PLUS with graphic organizers, 2) to compare on reading comprehension skills before and after learning through the KWL-PLUS with graphic organizers 3) explore students' satisfaction level towards the instruction using the KWL-PLUS with graphic organizers. The samples selected by a cluster sampling method were 44 students from Grade 5 Students' Ban Lubohkayoh School Ra-ngae District Narathiwat Province. The research tools were 1) lesson plans using the KWL-PLUS with graphic organizers. 2) The reading comprehension test. 3) The English achievement test. 4) the questionnaire of learning English satisfaction. The statistics used to analyze data were mean score, standard deviation, and t-test.

The result were as follow: 1) The students' reading comprehension after the learning was higher than before at the .01 level statistical significance. 2) The students' English learning achievement after the learning was higher than before at the .01 level statistical significance. 3) The students' satisfaction with English learning was at a high level.

Keywords: KWL-PLUS technique, Graphic organizers, English reading comprehension skills

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่สำคัญและถือเป็นภาษาสากล รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ จึงได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในหลักสูตรการศึกษาของไทยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ และสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ในการประกอบอาชีพ และใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ วัฒนธรรมที่หลากหลายของประชาคมโลกอย่างสร้างสรรค์ โดยมีการกำหนดคุณภาพผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไว้หลายข้อ

และข้อสำคัญข้อหนึ่งคือ นักเรียนปฏิบัติตามคำแนะนำในคู่มือการใช้งานต่าง ๆ คำชี้แจง คำอธิบาย และคำบรรยายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว ประกาศ โฆษณา บทร้อยกรองและบทละครสั้นถูกต้องตามหลักการอ่าน อธิบายและเขียนประโยค และข้อความสัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงของรูปแบบต่าง ๆ ที่อ่าน รวมทั้งระบุการเขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง รูปแบบต่าง ๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน จับใจความสำคัญ วิเคราะห์ความ สรุปความ ตีความ และแสดงความคิดเห็นจากการฟังและอ่านเรื่องที่เป็นสารคดีและบันเทิงคดี พร้อมให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดทำขึ้นสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้มีคุณภาพด้านความรู้ รวมทั้งทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและต้องการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีสาระการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดองค์ความรู้ เนื้อหาสาระครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการการสำรวจความสามารถในด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายเฉลิม จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านลูโบ๊ะกาเยาะ โรงเรียนบ้านสิโป โรงเรียนบาโง โรงเรียนบ้านทำนบ โรงเรียนบ้านสะโล โรงเรียนบ้านกูจิงลือปะ รวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งสิ้น 154 คน พบว่า มีปัญหาด้านความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง

จากปัญหาด้านการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและความจำเป็นในการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะตามตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นประถมศึกษา การนำเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิกมาใช้จึงอาจช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เทคนิค KWL-PLUS มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสร้างกระบวนการคิดในขณะที่อ่านประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ K (What You Know) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนตรวจสอบตัวเองว่ามีความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านหรือไม่ W (What You Want to Know) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนตั้งคำถามถามตัวเองว่าต้องการจะรู้อะไรบ้างจากสิ่งที่กำลังอ่าน L (What You Have Learned) เป็นขั้นที่ผู้เรียนตรวจสอบว่าตัวเองได้เรียนรู้ในบทอ่านบ้าง PLUS เป็นขั้นการเขียนสรุปและนำเสนอ ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาเขียนแผนผังความคิด

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น และการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. เทคนิค KWL-PLUS

วัชรา เล่าเรียนดี (2560) ได้ให้ความหมายของเทคนิค KWL-PLUS ไว้ว่า เทคนิค KWL-PLUS มีพื้นฐานมาจาก เทคนิค KWL ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญคือ (K) ระบุสิ่งที่เรียนรู้ เรื่องที่รู้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำหนด หรือหัวข้อเรื่องที่กำหนด (W) อยากรู้อะไรบ้าง จากสิ่งหรือเรื่องที่กำหนดในขั้นแรก และ (L) เรียนรู้อะไรบ้างจากเรื่องที่กำหนด หลังจากอ่านเสร็จแล้ว ที่แตกต่างกันคือ KWL-PLUS มีการเพิ่มเติมการทำแผงผัง มโนทัศน์ และการสรุปเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่าน เมื่อจบกระบวนการ KWL แล้ว

มาลินี สุทธิเวช (2561) ได้ให้ความหมายของเทคนิค KWL-PLUS ไว้ว่า เป็นการใช้กระบวนการคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโดยเน้นการใช้ความรู้เดิม โดยการสอนแบบ KWL-PLUS แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ K (Know) ต้องรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน W (Want to Know) ต้องการรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน L (Learned) เรียนรู้อะไรจากเรื่องที่อ่าน และ P (Plus) นำมาสรุปความเป็นแผนผังความคิด

2. ผังกราฟิก

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) ให้ความหมายของผังกราฟิก ไว้ว่า ผังกราฟิกคือ แบบของการสื่อสารเพื่อใช้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจง่าย กระชับ กะทัดรัด ชัดเจน ผังกราฟิกได้จากการนำข้อมูลดิบหรือความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาทำการจัดกระทำข้อมูล ในการจัดกระทำข้อมูลต้องใช้ทักษะการคิด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบการแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ การใช้ตัวเลข เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และการสรุป เป็นต้น จากนั้นจึงมีการเลือกแบบผังกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อมูลที่จัดกระทำแล้วตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้นำเสนอต้องการ

ทิศนา แขมมณี (2554) ให้ความหมายของผังกราฟิกไว้ว่า เป็นผังแผนผังทางความคิดซึ่งประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ การใช้ผังกราฟิกเป็นเทคนิคที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ จำนวนมาก เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้นและจดจำได้นาน

3. การอ่านเพื่อความเข้าใจ

วัชรีพร สุทธิกรกมล (2559) กล่าวว่าการอ่านจับใจความสำคัญและการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นการฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อหาใจความสำคัญ (Main idea) ได้อย่างรวดเร็วโดยผู้อ่านไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นรายละเอียดปลีกย่อยของบทอ่าน พบได้จากการอ่านบทความจากหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนวนิยายต่าง ๆ นอกจากนี้การอ่านประเภทนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตั้งจุดประสงค์ในการอ่านได้ และกระตุ้นตัวเองให้พยายามวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจอย่างชัดเจน

วนิดา โพธิ์รัง (2561) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า คือการอ่านเป็นกระบวนการที่แปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ของผู้เขียนโดยเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านโดยใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมของผู้อ่าน นำไปสู่การตีความหมายจากการอ่าน หลังจากนั้นผู้อ่านสามารถนำข้อมูลไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุธีรา แก้วบุญเรือง (2555) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความสำเร็จในด้านความรู้ทักษะและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมองหรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนการฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล สามารถวัดได้ด้วยการทดสอบด้วยวิธต่าง ๆ

นริศรา คณานันท์ (2555) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงคุณลักษณะความสามารถ และประสบการณ์ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนและเป็นผลให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากการวัดผลสมฤทธิ์ทางการเรียน จากที่มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือความรู้ความสำเร็จที่มาจากทักษะความสามารถของ ผู้เรียนอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเครือข่ายเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 154 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านลูโบ๊ะกาเยาะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 44 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

2. ตัวแปรศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

3. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 7 แผน ประกอบด้วย เนื้องเรื่อง 7 เรื่อง ใช้เวลาการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3.2 แบบทดสอบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สำหรับทดสอบก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สำหรับทดสอบก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 15 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียนประชากรแลพกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

4.2 ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

4.3 ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

4.4 ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิกเป็นเวลา 14 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง จำนวน 7 แผน ใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง A PARTY ประกอบด้วย

ตารางที่ 1 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

แผนที่	เรื่อง	ผังกราฟิก	จำนวนชั่วโมง
1	Christmas	ผังต้นไม้	2
2	New Year	ผังแมงมุม	2
3	Easter	ผังต้นไม้	2
4	Valentine's Day	ผังแมงมุม	2
5	Thanksgiving	ผังต้นไม้	2
6	Eid Alf-itr	ผังลำดับขั้น	2
7	Loy Kratong	ลำดับขั้น	2

โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก 5 ขั้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 กิจกรรมก่อนการอ่าน ขั้น K (what you know)

ขั้นที่ 2 กิจกรรมระหว่างอ่าน ขั้น W (what we want to know)

ขั้นที่ 3 กิจกรรมหลังการอ่าน ขั้น L1 (What we have learned)

ขั้นที่ 4 กิจกรรมการสร้างภาพความคิดจากการอ่าน ขั้น L2 (graphic organizer)

ขั้นที่ 5 กิจกรรมการสรุปเรื่องจากการอ่าน ขั้น L3 (summarizing)

4.5 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

4.6 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

4.7 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลตอการสอนโดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 15 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

ความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษ	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t
		รวม	$\bar{x}$	S.D.	รวม	$\bar{x}$	S.D.	
1. ระดับแปลความ	10	296	6.73	1.09	400	9.09	0.80	15.47**
2. ระดับตีความ	10	317	7.20	0.95	397	9.02	0.50	10.91**
3. ระดับขยายความ	10	312	7.09	1.03	391	8.89	0.89	10.91**
รวม	30	925	21.02	3.07	1188	27	2.19	16.53**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยก่อนเรียน (1) ระดับแปลความ มีค่าเฉลี่ย 6.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 (2) ระดับตีความ มีค่าเฉลี่ย 7.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95 (3) ระดับขยายความ มีค่าเฉลี่ย 7.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03 และหลังเรียน (1) ระดับแปลความ มีค่าเฉลี่ย 9.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 (2) ระดับตีความ มีค่าเฉลี่ย 9.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 (3) ระดับขยายความ มีค่าเฉลี่ย 8.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ระดับความรู้ความจำ	10	6.11	1.16	8.29	0.93	12.62**
2. ระดับความเข้าใจ	10	5.77	0.88	7.98	0.90	14.95**
3. ระดับการนำไปใช้	10	5.82	0.90	7.77	0.68	13.81**
รวม	30	17.7	2.94	24.04	2.46	16.82**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนเรียน (1) ระดับความรู้ความจำ มีค่าเฉลี่ย 6.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.16 (2) ระดับความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ย 5.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 (3) ระดับการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ย 5.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 และหลังเรียน (1) ระดับความรู้ความจำ มีค่าเฉลี่ย 8.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 (2) ระดับความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ย 7.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 (3) ระดับการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ย 7.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (**S.D.**) และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก (n = 44)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	นักเรียนพอใจการชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน	4.56	0.55	มากที่สุด
2	นักเรียนพอใจเนื้อหา มีความน่าสนใจ ทันสมัย	4.58	0.66	มากที่สุด
3	นักเรียนพอใจเนื้อหา มีความง่าย และความยากเหมาะสมกับนักเรียน	4.47	0.74	มาก
4	นักเรียนชอบพอใจการจัดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมตามระยะเวลาในการเรียน	4.56	0.70	มากที่สุด
5	นักเรียนพอใจการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก	4.56	0.70	มากที่สุด
6	นักเรียนชอบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน	4.51	0.63	มากที่สุด
7	นักเรียนชอบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ช่วยให้มีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.44	0.73	มาก
8	นักเรียนชอบการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.53	0.74	มากที่สุด
9	นักเรียนชอบการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.37	0.66	มาก
10	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.65	0.53	มากที่สุด
11	ใบกิจกรรมมีประโยชน์ในการเรียน	4.44	0.67	มาก
12	นักเรียนพอใจทำกิจกรรมจากใบกิจกรรม	4.40	0.73	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
13	นักเรียนพอใจการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.51	0.67	มากที่สุด
14	นักเรียนพอใจการให้คะแนนจากใบกิจกรรม	4.51	0.70	มากที่สุด
15	นักเรียนพอใจกับการวัดและประเมินผล	4.14	0.77	มาก
	รวม	**4.48**	**0.15**	**มาก**

ตารางที่ 4 ปรากฏว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.48 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.65 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 รองลงมาคือ นักเรียนพอใจเนื้อหา มีความน่าสนใจ ทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 4.58 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 น้อยที่สุดคือ นักเรียนพอใจกับการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.14 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษด้วยด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษด้วยด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากขั้นตอนการสอน ได้ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการแปลความ ตีความ และขยายความจากเรื่องที่อ่าน มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสาวิตรี เถาว์โท (2554) ได้วิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมเสียงหัวเราะร่วมกับการจัดการ

เรียนรู้แบบ KWL-PLUS สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนขวาวนายูง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 32 คน พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีเจตคติต่อกิจกรรมการเรียนการสอน หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นเช่นนี้ เนื่องจากในการเรียนการสอนผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนการสอนดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนที่หลากหลายเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถและประสบการณ์เดิมของนักเรียนจนสามารถเกิดความเข้าใจในการอ่านจึงส่งผลให้นักเรียนสามารถทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ได้ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่าน นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมกลุ่มทำให้เรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น ใบงานและกิจกรรมมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ครูชมเชยและเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ทิศนา แขมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นริศรา คณานันท์. (2555).การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องบทประยกุ ต์ความคงทน ในการเรียนรู้ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธี และเทคนิคการสอน 1*. เพชรบูรณ์ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

มาลินี สุทธิเวช. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านสรุปความโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปกร.

วนิดา โพธิ์รัง (2561). *การพัฒนาแบบฝึกการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. นครปฐม : เพชรเกษมพริ้นติ้งกรุ๊ป.

วัชรีพร สุทธิกรกมล. (2559). *ผลของการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สาวิตรี เถาว์โท. (2554). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมเสียงหัวเราะร่วมกับการจัดการเรียนรู้ แบบ KWL-Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุธีรา แก้วบุญเรือง. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องกำหนดการเชิงเส้น การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และความพึงพอใจต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอน โดยใช้สื่อโปรแกรม GSP กับการสอนปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์ศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหารโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Development of Achievement in Mathematical Skills on Problems Solving Multiplication and Division for Prathomsuksa 3 Students at Thetsaban 4 (Wat Khlong Rian) School, Hatyai District, Songkhla Province

ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล[1*], ณัฐกา นาเลื่อน[1], นิอัสมะ สาแม[2] และจิตรพงษ์ เจริญจิตร[3]

Thanan Tangrujikul[1*], Nuttaka Naluan[1], Niasma Samae[2] and Jittrapong Jaroenjit[3]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Academic, Department of Elementary Educational, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Undergraduate Student, Department of Elementary Educational, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer of Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thanan@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เทคนิค KWDL ตามเกณฑ์80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 3) แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test แบบ pair sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณ และการหาร พบว่าประสิทธิภาพของกระบวนการจากแบบทดสอบระหว่างเรียน E1 เท่ากับ 86.11 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากแบบทดสอบหลังเรียน E2 เท่ากับ 84.67

2) นักเรียนใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณ และการหาร ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 10.23 ส่วนหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.93 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to create and find the effectiveness of the math skills exercise in solving multiplication and division problems using math skills exercises and KWDL techniques according to the 80/80 criteria. 2) to compare the students' learning achievements before and after learning from using the KWDL math skills practice questionnaire on solving math problems, multiplication, and division. The sample group in the research consisted of 30 Prathomsuksa 3/1 students, which were obtained by group sampling. Research instruments 1) Learning management plan using KWDL 2) technique an achievement test 3) A questionnaire for solving math problems using the KWDL technique. The data were analyzed using basic statistics percentage mean standard deviation and pair sample t-test.

The results showed that:

1) The efficiency of the math skills exercise using the KWDL technique on solving math problems, multiplication and division found that the efficiency of the process from the test during E1 was 86.11, and the efficiency of the results from the after test studying E2 was 84.67.

2) The students used the math skill exercises using the KWDL technique on solving math problems, multiplication, and division. The average score was 10.23 before the class, while the average score was 16.93. The student's achievement was statistically higher than before using them at a .05 level of significance.

Keywords: Writing Skills Practice, Academic Achievement

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความสำคัญของกล่าวถึงการจัดการ การเรียนรู้สาระวิชาคณิตศาสตร์ไว้ว่า คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบช่วยให้คาดการณ์วางแผนตัดสินแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สภาพการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน) ในปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระคณิตศาสตร์มีคะแนน เฉลี่ย 61.12 ต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 ทักษะที่มีปัญหามากที่สุด คือ การแก้โจทย์ปัญหาตามที่โจทย์ต้องการได้ถูกต้อง (โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน),2563) ในฐานะครูผู้สอนได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้ศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับสถานศึกษา ผลเกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ เพศ อายุ สติปัญญา และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีสาระมากเกินไป นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงธรรมชาติของเนื้อหายังพบว่าด้านเนื้อหาเป็นปัญหาหนึ่งที่พบ ได้แก่ การแก้โจทย์ปัญหาการคูณ และการหาร ผู้เรียนยังไม่เข้าใจโจทย์ถามอะไร จะหาวิธีการตอบคำถามได้อย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับ นัชนันท์ กมขุนทด (2553) ได้กล่าวว่าสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถ แก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นเพราะนักเรียนขาดความสามารถในการคิด วิเคราะห์โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ แก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์และสอดคล้องกับบุณฑริกา พงษ์ศิริวรรณ (2552) ที่กล่าวว่าสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้นั้นมาจากสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติไม่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเรียนคณิตศาสตร์ต้องอาศัยการฝึกฝน ความตั้งใจ และสติปัญญาเป็นอย่างมากทำให้นักเรียนเกิดท้อถอย เบื่อหน่ายและไม่อยากเรียนคณิตศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับ สมศรี อภัย (2561) แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดความชำนาญในการแก้ปัญหาสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการสอนรายบุคคลที่มีศักยภาพสูง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความคล่องแคล่วในทักษะคณิตศาสตร์

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา ได้แก่ แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณ และการหาร โดยการใช้เทคนิค KWDL ซึ่งได้แนวคิดมาจากวัชรา เล่าเรียนดี (2553) กล่าวว่าการดำเนินการตามขั้นตอนของ KWL หรือ KWLD จะช่วยชี้นำการคิดแนวทางในการอ่าน และหาคำตอบของคำถามสำคัญ ๆ จากเรื่องนั้น จากนั้นยังสามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ความต้องการเร้าใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดีมี 4 ขั้นตอนดังนี้ K : เรารู้อะไร (What we know) หรือโจทย์บอกอะไรเราบ้าง W :

เราต้องการรู้,ต้องการทราบอะไร (What we want to know) โจทย์ให้อะไรหรือโจทย์บอกอะไรบ้าง D : เราทำอะไร อย่างไร (What we do) หาคำตอบ หรือเรามีวิธีการอย่างไรบ้างหรือมีวิธีดำเนินเพื่อหาคำตอบอย่างไร L : เราเรียนรู้อะไรจาก (การดำเนินการขั้นที่ 3) (What we learned) ซึ่งคือคำตอบสาระความรู้และวิธีศึกษาคำตอบ ขั้นตอนการคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

ความหมายของโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

อัมพร ม้าคะนอง (2558) กล่าวว่าโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ หมายถึง สถานการณ์หรือคำถามที่ประกอบไปด้วย ภาษา และตัวเลข ซึ่งต้องการหาคำตอบออกมาในรูปแบบต่าง 1 เช่น ปริมาณ จำนวน หรือเหตุผล โดยผู้ที่แก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์จะต้องอาศัย ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีอยู่เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์นั้นอย่างมีกระบวนการ

ประเภทของโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ไว้หลายแบบ ดังนี้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) ได้แบ่งโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยแบ่งตามลักษณะการแก้ปัญหาออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งสรุปได้ดังนี้

โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่พบเห็นทั่วไป โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่พบเห็นทั่วไปหรือโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีความคุ้นเคย เป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน นักเรียนสามารถนำความรู้ หลักการ กฎเกณฑ์และหลักสูตรที่เคยเรียนมาใช้แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ทันที

โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ไม่เคยพบเห็น โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ไม่เคยพบเห็นหรือโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ไม่คุ้นเคย เป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีโครงสร้างซับซ้อน นักเรียนเองใช้ความคิดวิเคราะห์การให้เหตุผลสังเคราะห์ความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการและสูตรต่าง ๆ มาประกอบกันเพื่อใช้แก้ปัญหาซึ่ง 2 ลักษณะ ดังนี้

1. โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์กระบวนการ เป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ต้องใช้กระบวนการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีลำดับขั้นตอน นักเรียนต้องใส่ใจโจทย์ วางแผนคิดหาวิธีการหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และตรวจสอบคำตอบ

2. โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในรูปปริศนา เป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่การประยุกต์ เป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ท้าทายให้มีโอกาสทดลองเล่น ให้ความสนุกสนาน อาจเป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์นันทนาการ การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ลักษณะนี้ทำให้มองเห็นความยืดหยุ่นของการคิด การคาดเดาและมองปัญหาในหลายลักษณะนักเรียนเห็นคุณค่าและเห็นประโยชน์

สรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนจะต้องความรู้และมีความสามารถในการอ่าน การวางแผน ทักษะในการคำนวณ ความสามารถในการแปลงโจทย์ และความสามารถในการตรวจสอบคำถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง

แบบฝึกทักษะ

ความหมายของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน และสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนด้วยการฝึกฝนจากแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้น จึงมีผู้กล่าวถึงความหมายแบบฝึกไว้ ดังนี้

หยาดนภา ยัพราษฎร์ (2552) กล่าวว่าแบบฝึกคือแบบฝึกหัดหรือชุดฝึกที่ครูจัดให้นักเรียนเพื่อให้มีทักษะเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องนั้น ๆ มาบ้างแล้วโดยแบบฝึกต้องมีทิศทางตรงตามจุดประสงค์ประกอบกิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน

สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะหมายถึงเอกสารการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ครูกำหนดขึ้นเพื่อเป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองได้ฝึกทักษะเพิ่มเติมจากเนื้อหาได้ศึกษาทำความเข้าใจและฝึกฝนจนเกิดทักษะในด้านต่าง ๆ เสริมความรู้ ความเข้าใจให้ดีขึ้นหลังจากได้ฝึกปฏิบัติซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความชำนาญจนกระทั่งสามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ลักษณะของแบบฝึกทักษะ

จุฑามาศ เจริญธรรม (2550) ได้กล่าวว่าแบบฝึกที่ดี ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คำนึงถึงหลักจิตวิทยาและหลักพัฒนาการเด็ก ลำดับขั้นการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามความยากง่ายตามระดับชั้นเรียน และหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักเรียน คือ

1.1 ความใกล้ชิด หมายถึง การใช้สิ่งเร้าและการตอบสนองเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันจะสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

1.2 การฝึก เป็นการทำให้ผู้เขียนได้ทำซ้ำ ๆ เพื่อช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ

1.3 กฎแห่งผล เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ทราบผลทันที ด้วยเฉลยคำตอบทำให้ทราบข้อบกพร่อง และผู้เรียนพอใจที่จะทำการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

1.4 การจูงใจ ได้แก่ การจัดแบบฝึกหัดเรียน ตามลำดับจากง่าย และสั้นไปหายากและยาวขึ้น นอกจากนี้แบบฝึกควรมีสื่อผสมอื่น ๆ ช่วย เป็นต้นว่า ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เพลง เกม ละครบทบาท สมมุติ แถบบันทึกเสียงและอื่น ๆ

1.5 การเร้าอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดเมื่อผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่นำเสนออย่างต่อเนื่องกัน หลังจากที่ครูสอนแล้วควรเปิดโอกาสให้เด็กลงมือกระทำหรือตอบสนองทันที ไม่ควรปล่อยให้ว่างเว้นไปเพราะอาจจะลืมในเรื่องที่เรียนได้

1.6 การฝึกซ้ำ ๆ เป็นการฝึกซ้ำเพื่อให้การเรียนรู้คงทนเพราะสิ่งเร้า การตอบสนองจะก่อให้เกิดประสบการณ์ โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำบ่อย ๆ ก็จะทำให้เขาได้ฝึกหัดแก้ปัญหาและเกิดความชำนาญมากขึ้น จำได้นานขึ้นรวมทั้งเกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนด้วย

หลักในการสร้างแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะความชำนาญแล้ว ยังช่วยให้สามารถจำบทเรียนได้นาน แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีความหมายต่อผู้เรียน ดังนั้นการสร้างแบบฝึกจึงต้องมีหลักยึดว่าแบบฝึกที่สร้างนั้นควรมีแนวทางไปในทางใดเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน การสร้างแบบฝึกที่ดีจึงควรมีหลักในการจัดทำ ดังนี้

วิไลลักษณ์ มีทิศ (2551) กล่าวว่า ในการสร้างแบบฝึกนั้นผู้สร้างต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลแบบฝึกที่สร้างต้องมีหลาย ๆ รูปแบบสร้างจากง่ายไปหายากมีความถูกต้องห้ามผิดพลาดในแบบฝึกที่สร้างมีการสอดแทรกทักษะวิชาอื่นเข้าไปด้วย ควรจัดทำแบบฝึกไว้ล่วงหน้าเพราะแบบฝึกควรทำหลังจากผู้เรียนได้เรียนบทเรียนในเรื่องนั้น ๆ จบลงทันที

จากหลักการสร้างแบบฝึกทักษะที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้นควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการฝึกให้ชัดเจนว่าต้องการฝึกเรื่องอะไรแล้ว จัดลำดับเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและกำหนดเวลาที่ใช้ในการทำแบบฝึกทักษะได้อย่างเหมาะสม โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก โดยต้องคำนึงถึงวัยและระดับความสามารถของนักเรียนนอกจากนี้แบบฝึกทักษะควรมีหลากหลายรูปแบบและควรเป็นแบบฝึกที่ให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างอิสระ

เทคนิค KWDL

ความหมายของเทคนิค KWDL

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของเทคนิค KWDL ซึ่งได้รวบรวมไว้ดังนี้

วัชรา เล่าเรียนดี (2553) ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิค KWDL หมายถึง เทคนิคที่ช่วยชี้นำการคิดแนวทางในการอ่านและหาคำตอบของคำถามสำคัญต่าง ๆ จากเรื่องนั้นและยังสามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้และเร้าความสนใจเป็นอย่างดีซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1) K (What we know) เรารู้อะไร

2) W (What we want to know) เราต้องการรู้, ต้องการทราบอะไร

3) D (What we do to find out) เราทำอะไรอย่างไรหรือเรามีวิธีการอย่างไรบ้าง

4) L (What we learned) เราเรียนรู้อะไรบ้าง

ความสำคัญและประโยชน์ของเทคนิค KWDL

วัชรา เล่าเรียนดี (2553) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิค KWDL ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

1.1 ทบทวนความรู้เดิม

1.2 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

1.3 เร้าความสนใจด้วยเกมคณิตศาสตร์

2. ขั้นสอนเนื้อหาใหม่

2.1 ครูนำเสนอโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนทั้งชั้นแล้วให้นักเรียนร่วมกันอ่านโจทย์และแก้ปัญหาตามแผนผัง KWDL ดังนี้

K = ครูและนักเรียนร่วมกันหาสิ่งที่โจทย์บอกให้ทราบ

W = ครูและนักเรียนร่วมกันหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบและวางแผนแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

D = ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

L = ครูและนักเรียนร่วมสรุปการแก้ปัญหา

2.2 นักเรียนฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มย่อยโดยครูคอยแนะนำด้วยการแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม KWDL

3. ขั้นฝึกทักษะโดยอิสระนักเรียนทำแบบฝึกหัดจากแบบฝึกหัดที่ครูสร้างขึ้น โดยเป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนและสถานการณ์อื่น ๆ

4. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล

นักเรียนทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนมีการซ่อมเสริมเมื่อนักเรียนยังไม่เข้าใจนอกจากขั้นตอนของเทคนิค KWDL ดังกล่าวการใช้เทคนิค KWDL ในการสอนคณิตศาสตร์ครูต้องเตรียมแผนผัง KWDL โดยครูและนักเรียนร่วมกันเรียนรู้ทำความเข้าใจโดยมีแผนผัง KWDL ประกอบให้เห็นชัดเจนทุกคนด้วยการร่วมกันฝึกและทำแบบฝึกหัดนอกจากนี้นักเรียนจะต้องมีตาราง KWDL ของตัวเอง เพื่อเติมข้อความเช่นกันแต่ควรให้ใช้ร่วมกัน 2 คนต่อชุด จะเหมาะสมกว่าเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิค KWDL

วัชรา เล่าเรียนดี (2553) ได้กล่าวว่าเทคนิค KWDL มีขั้นตอนการดำเนินการเช่นเดียวกันกับ KWL เพียงแต่เพิ่มขั้น D ขั้นที่ 3 และต่อด้วยขั้น L เป็น KWDL คือ ขั้นที่ 4 ซึ่ง KWDL มาจากคำถามที่ว่า

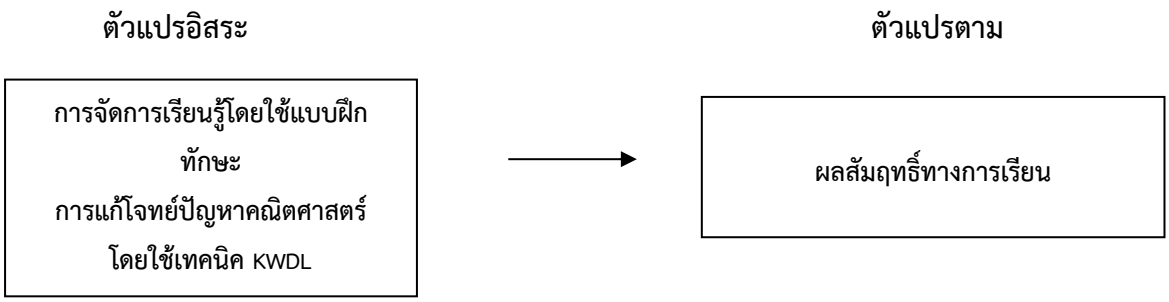
K เรารู้อะไร (What we know) หรือโจทย์บอกอะไรเราบ้าง (สำหรับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์)

W เราต้องการรู้, ต้องการทราบอะไร (What we want to know) โจทย์ให้อะไรหรือโจทย์บอกอะไรบ้าง

D เราทำอะไร, อย่างไร (What we do) หาคำตอบ หรือเรามีวิธีการอย่างไรบ้างหรือมีวิธีดำเนินเพื่อหาคำตอบอย่างไร

L เราเรียนรู้อะไรจาก (การดำเนินการขั้นที่ 3) (What we learned) ซึ่งคือคำตอบสาระความรู้และวิธีศึกษาคำตอบ ขั้นตอนการคิดคำนวณ เป็นต้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน) จังหวัดสงขลา จำนวน 4 ห้องเรียน ๆ ละ 30 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน) จังหวัดสงขลา ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะโดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ และแบบอัตนัย แสดงวิธีทำ 5 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการ คือ สร้างแผนจัดการเรียนรู้ มีทั้งหมด 2 แผน นำแผนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของ Likert มี 5 ระดับ ปรับปรุงแก้ไขตามความแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 3/2 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KVDL ปรับปรุงแก้ไขจัดฉบับสมบูรณ์

2) ผู้วิจัยดำเนินการ คือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) หาค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกปีที่ 3 จากการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

3) การรวบรวมข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการคูณ และการหาร ผู้วิจัยหาค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) ของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร ทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง 3 คน กลุ่มเล็ก 6 คน กลุ่มภาคสนาม 30 คน และกลุ่มตัวอย่าง 20 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

2) หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ ดังนี้

3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะโดยใช้เทคนิค KWDLเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ t-test (paired Samples t-test)

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ประสิทธิภาพ
แบบทดสอบหลังเรียนท้ายแบบฝึกทักษะ	30	25.83	86.11
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	20	16.93	84.67

จากตารางที่ 1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าประสิทธิภาพของกระบวนการจากแบบทดสอบระหว่างเรียน E1 เท่ากับ 86.11 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากแบบทดสอบหลังเรียน E2 เท่ากับ 84.67 ซึ่งได้ประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คะแนนทดสอบ	N	mean	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	30	10.23	1.68	15.32	29	0.00 *
หลังเรียน	30	16.93	1.66			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 10.23 ส่วนหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.93 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณ และการหาร พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

1. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณและการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.11/84.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตลอดรวมถึงคู่มือครู เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเป็นแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ การคูณ และการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล วิเคราะห์เนื้อหา หรือทักษะทางภาษาที่เป็นปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบ ทำให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่สร้างขึ้น เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่สับสน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุหลาบ สีชาลี (2557) ได้ทำการวิจัยในครั้งนี้เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา การคูณ และการหารระกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการคูณ และการหารกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังฆประชานุสสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาการคูณ และการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 85.31/80.10 เป็นไปตามเกณฑ์ และสมมติฐานที่กำหนด

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณ และการหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การคูณ และการหารชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ แล้วนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และได้รับสื่อการสอนที่สอดคล้องกับบทเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุหลาบ สีชาลี (2557) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ทรงพล ศรีอาคะ และนิเวศน์ คำรัตน์ (2564) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู ดี แอล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะการคิดคำนวณการบวก ลบ คูณและหาร ให้คล่องเสียก่อน เพราะนักเรียนบางคนเขียนประโยคสัญลักษณ์ได้แต่คำนวณคำตอบผิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีงานวิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWDL ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์กับกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้น

2) ควรมีงานวิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWDL ในกลุ่มสาระอื่นหรือสาระคณิตศาสตร์เรื่องอื่นๆ เช่น โจทย์ปัญหาการบวกและการลบ โจทย์ปัญหาเรื่องเวลา เงิน การชั่ง การตวง และความยาว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุหลาบ สีชาลี. (2557). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวกลบคูณหารระคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

จุฑามาศ เจริญธรรม. (2550). *การจัดการเรียนรู้กระบวนการคิด.* นนทบุรี : สุรัตน์การพิมพ์.

ทรงพล ศรีอาคะ และนิเวศน์ คำรัตน์. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู ดี แอล ที่มีต่อความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* วารสารบัณฑิตวิจัย JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564).

นัชนันท์ กมขุนทด. (2553). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาสมการคณิตศาสตร์.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กำแพงเพชร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

บุณฑริกา พงศ์ศิริวรรณ. (2552). *การพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู ดี แอล.* เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .

วิไลลักษณ์ มีทิศ. (2551). *การสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการคิดคำนวณด้านการ คูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาการ ประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบแลกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด.* พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปกร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ครูคณิตศาสตร์มืออาชีพ เส้นทางสู่ความสำเร็จ.* กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย.

สำนักวิชาการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

หยาดนภา ยัพราษฎร์. (2552). *ผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปี ที่5 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค TAI.* ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อัมพร ม้าคะนอง. (2558). *คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่

The Compare academic achievements using the Past Simple Tense writing skill exercises of vocational certificate 3rd-year students in the Department of Furniture and Interior Decoration, HatYai Technical College.

ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล[1*], ณัฐกา นาเลื่อน[1], จิณัชญ์ดา วิทยาพันธ์ประชา[2] และศิริมน ชูทอง[3]

Thanan Tangrujikul[1*], Nuttaka Naluan[1], Jinatda Wittayapanpracha[2] and Sirimon Chuthong[3]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Academic, Department of Elementary Educational, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Academic, Department of Communication Arts, Faculty of Communication Arts, Hatyai University.

[3] นักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Graduate Student, Graduate Diploma Program in Teaching Profession, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thanan@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จำนวน 32 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Past Simple Tense 1 แผน จำนวน 6 ชั่วโมง 2) แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า t-test แบบ pair sample

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 8.16 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 22.47 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, แบบฝึกทักษะการเขียน

Abstract

The purposes of the study were to compare academic achievements using the Past Simple Tense writing skill exercises of vocational certificate 3rd-year students, the Department of Furniture and Interior decoration, HatYai Technical College. The sample group includes 3rd-year vocational certificate students, Department of Furniture and Interiors HatYai Technical College 32 students, were obtained by specific sampling method. The tools used in the research and data collection were 1) a learning management plan on Past Simple Tense 1 plan of 6 hours 2) a writing practice form on Past Simple Tense. 3) Pre-study test and post-study test, 30 items. Data analysis and statistics used for data analysis were mean standard deviation and pair sample t-test.

The results showed that: Average score before class was 8.16 and the average score after class was 22.47, the students' achievement after using the writing skill practice Past Simple Tense was statistically higher than that before using them at a .05 level of significance.

Keywords: Academic Achievement, Writing Skills Practice

บทนำ

ในการเรียนภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ระดับชั้นไหน นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับตัวภาษาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาจีน หรือภาษาอังกฤษ โดยในปัจจุบันนั้นภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่สองที่มีความสำคัญมากในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วโลก

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษา โดยมีนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยที่นักเรียนจะต้องได้รับการฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมุ่งให้นักเรียนมีทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตามความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2546) โดยที่

ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะนี้ อาจกล่าวได้ว่า ทักษะทางด้านการเขียนจัดเป็นทักษะทางภาษาที่มีความยากที่สุด เนื่องจากทักษะนี้จำเป็นต้องใช้ความรู้ในด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเขียน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านไวยากรณ์ ความรู้ทางด้านคำศัพท์ ซึ่งความรู้เหล่านี้จะส่งผลทำให้นักเรียนสามารถมีทักษะทางด้านการเขียนที่ดี อีกทั้งยังรวมถึงการใช้สำนวนภาษาเพื่อสื่อความคิดของผู้เขียนออกมาหรือแม้แต่โครงสร้างไวยากรณ์ก็มีส่วนสำคัญ ซึ่งนักเรียนไทยส่วนใหญ่มักมีความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาเป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการเรียนทางด้านภาษาซึ่งไวยากรณ์ ถือเป็นเรื่องพื้นฐานที่มีความสำคัญ และสามารถส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาในด้านการเขียนได้ดีด้วย

จากการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน มีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย คือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ไม่เข้าใจโครงสร้างพื้นฐานของภาษาอังกฤษ เป็นต้น จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถเขียนและสะกดคำศัพท์ได้ จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนไม่สามารถเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังส่งผลต่อเจตคติที่นักเรียนมีต่อรายวิชาภาษาอังกฤษ คือ ทำให้นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เพราะมองว่าวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยาก นักเรียนไม่สามารถเรียนได้

จากสภาพปัญหาในชั้นเรียนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้แบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางด้านการเขียนภาษาอังกฤษของตนเองได้มากยิ่งขึ้น ดังที่ได้กล่าวถึงแบบฝึกทางภาษาไว้ว่า ถ้าจะพิจารณาจากหลักจิตวิทยาแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแบบฝึกไม่เพียงแต่จะช่วยให้การสื่อสารดำเนินไปด้วยดีเท่านั้น หากยังทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการสื่อสารเป็นไปโดยอัตโนมัติ (เฉลิมวุฒิ สาคำนะ, 2562) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการเขียนและหากลวิธีช่วยพัฒนานักเรียนให้เข้าใจการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษได้มากยิ่งขึ้น โดยการใช้กลวิธีในการทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอังกฤษร่วมด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1.1 ความหมายของการเขียน

การเขียน เป็นการแสดงความคิด ความรู้สึก และความรู้ของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้อ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียน

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2523) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนไว้ว่าการเขียนคือการเรียบเรียงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้น ๆ ทำนองคำขวัญร้อยแก้วสั้น ๆ หรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนต่าง ๆ เหล่านี้จะมีเอกภาพ มีความเป็นตัวของมันเองทั้งในด้านความคิดและการใช้ภาษาเรียบเรียง

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2523) กล่าวถึงทักษะในการเขียนว่าต้องรู้จักแสดงความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตามที่ตนประสงค์ ให้สามารถเขียนตัวสะกดได้ถูกต้องตามอักขรวิธี เขียนให้อ่านง่าย ชัดเจน เรียบร้อยและรวดเร็ว รู้จักเลือกใช้ถ้อยสำนวนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง รู้จักลำดับความคิดและแสดงความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจได้แจ่มแจ้ง การเขียนเป็นระบบการสื่อสารและบันทึกถ่ายทอดภาษาเพื่อแสดงความรู้ความคิดและความรู้สึก โดยใช้ตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์ ประสิทธิภาพของการเขียนจึงอยู่ที่ความสามารถทางความคิดและการใช้ภาษาของผู้เขียนเอง

เมื่อพิจารณาฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนแล้ว จะเห็นว่าทักษะการเขียนเป็นทักษะหลังสุดที่ผู้เรียนจะได้รับการฝึกอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนที่สุดในทักษะทั้งหมด ผู้ที่จะมีความสามารถทางการเขียนได้จึงต้องมีพื้นฐานในทักษะ การฟัง การพูดและการอ่านมาก่อน

จากความหมายของการเขียน ดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า การเขียนคือการสื่อความหมายโดยการเรียบเรียงความรู้ ความคิด และความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน

1.2 ความสำคัญของการเขียน

การเขียน เป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งในการใช้ภาษา ภาษาเขียนใช้ในการสื่อความหมายที่ได้ความและปรากฏหลักฐานมั่นคง เพราะไม่ลบเลือนเร็วเหมือนคำพูด ภาษาเขียนจึงใช้ในการติดต่อ สื่อสารได้ดีแม้ในระยะทางไกล แต่การที่จะสื่อสารได้ดีนั้นผู้เขียนต้องมีความสามารถในการเขียน คือ ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายในสิ่งที่ตนเขียนได้ การเขียนจึงต้องมีการฝึกฝนบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและต้องอาศัยการอ่านมาก ๆ เพื่อนำข้อมูลจากการอ่านมาเป็นแนวทางในการเขียน นอกจากนี้ ในการเขียนจะต้องให้ผู้อ่านติดใจ ซึ่งถ้าดูเผิน ๆ แล้วจะเห็นว่าการเขียน

ไม่น่าจะมีลักษณะพิเศษอย่างไร นึกอย่างไรก็เขียนไปอย่างนั้น แต่ที่จริงแล้วการเขียนหนังสือจะต้องรู้ลักษณะของภาษาว่าเขียนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจและติดใจซึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของงานเขียนนั้น

ในบรรดาทักษะทั้ง 4 ของการเรียนภาษา การเขียนนับเป็นทักษะที่ยุ่งยากซับซ้อนที่สุดในการฟังและการอ่าน นักเรียนจะได้รับฟังหรือเห็นข้อความจากผู้เขียน จึงมีบทบาทเพียงแต่ตีความหรือวิเคราะห์ว่าตนเองกำลังได้ยินหรืออ่านอะไร ในการพูดนักเรียนสามารถแสดงความคิดความรู้สึกของตนเองและมีโอกาสให้คำอธิบายแทรกในบทสนทนาได้ แต่ในการเขียนนั้นต้องมีความสามารถอย่างแท้จริงจึงจะเขียนข้อความได้ชัดเจน จนผู้อ่านเข้าใจได้

การเขียนเป็นวิธีการถ่ายถอดความรู้ ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อความเข้าใจระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน รวมทั้งชักนำความรู้ ความคิด ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกจากผู้หนึ่งไปสู่อีกผู้หนึ่งหรือคนจำนวนมากได้อีกด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการที่ผู้เขียนจะมีเจตนารมณ์เช่นใด และมีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำ เพื่อใช้ในการเขียนได้ดีเพียงใดอีกด้วย นอกจากนี้ การเขียน ยังถือเป็นทักษะทางภาษาอันดับ 4 ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลจะต้องมีความสามารถในทางภาษาด้านการพูด การฟัง และการอ่านมาก่อน จึงนับได้ว่าการเขียนมีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวันของคนเรา ในฐานะของการสื่อสารที่มีความชัดเจนและเป็นหลักฐานที่แน่นอนกว่าทักษะทางภาษาทั้ง 3 ด้าน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2526) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียน พอสรุปได้ดังนี้

1. การเขียนเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ เพราะภาษาเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในชาติ

2. การเขียนทำให้เกิดวรรณคดี ถือเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความงอกงามทางสติปัญญา จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของคนในชาติ

3. การเขียนเป็นสื่อในการสร้างความมั่นคงของประเทศ เช่น การเขียนเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี การเขียนข่าวสาร เป็นต้น

4. การเขียนมีความสำคัญต่อการศึกษา เช่น การเขียนสื่อสารกับผู้สอนในการตอบข้อสอบ การเขียนรายงาน หรือครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ เขียนตำรา เอกสาร งานวิจัย

การเขียนที่มีคุณภาพย่อมสามารถสื่อสารให้บุคคลสองฝ่ายเข้าใจกันได้ดี ภาษาเขียนถือเป็นภาษาที่มีประโยชน์ต่อบุคคลในสังคมอย่างมาก ฉะนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาและฝึกการใช้ภาษาเขียนอย่างถูกต้อง เพื่อให้บุคคลใช้ภาษาเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 หลักการสอนไวยากรณ์ทั่วไป

การเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียน ล้วนอาศัยไวยากรณ์ทั้งสิ้น ซึ่งหลักในการสอนไวยากรณ์และขั้นตอนการสอนไวยากรณ์มี ดังนี้ (สันทนา สุธาดารัตน์, 2531)

1. สำหรับนักเรียนในระดับต้น ควรจะสอนโครงสร้างใหม่เพียงโครงสร้างเดียวในแต่ละครั้งของการสอนและควรจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ได้สอนไปแล้ว

2. ทบทวนโครงสร้างเต็ม ที่นักเรียนเรียนมาแล้วก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่เสมอ เพื่อจะได้แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนมาแล้วจริง ๆ ในการเรียนเรื่องใหม่ที่ต่อเนื่องกันจะทำได้ง่ายและรวดเร็ว

3. หลักการไวยากรณ์ที่จะสอน ต้องอยู่ในบทสนทนาหรือเรื่องที่เด็กจะต้องอ่านในการเรียนวันนั้น และต้องฝึกทั้งการถามและการตอบ

4. ให้ตัวอย่างมาก ๆ และใกล้เคียงความเป็นจริง นอกจากนั้นจะต้องตรงกับเรื่องที่สอน มีการสอดแทรกวัฒนธรรมตามความเหมาะสม

5. จัดหาอุปกรณ์การสอนหลายๆอย่าง ที่จะทำให้การเรียนการสอนคล่องตัวขึ้นและประหยัดเวลาในการอธิบาย

6. จัดกิจกรรมหลาย ๆ อย่างและต่อเนื่องกันในการสอนแต่ละครั้ง เพราะจะทำให้ไม่น่าเบื่อ

7. คำนึงถึงข้อแตกต่างระหว่างภาษาต่างประเทศกับภาษาเดิมของนักเรียน ตัวอย่างเช่น สำหรับนักเรียนไทยควรเน้นการเติม -s ที่คำกริยาที่เป็นปัจจุบันกาล เมื่อประธานเป็นเอกพจน์และเติม -s ที่คำนามเมื่อเป็นพหูพจน์

8. การฝึกจะต้องเป็นทั้งแบบปากเปล่าและแบบให้เขียน การฝึกปากเปล่าควรทำในห้องเรียน ส่วนที่เป็นการเขียนควรให้ทำเป็นการบ้าน

9. ครูต้องเตรียมคำถามที่จะใช้ถามในการสรุปกฎมาให้พร้อม ถ้านักเรียนได้ฝึกจนเข้าใจและครูใช้คำนามที่เป็นเหตุเป็นผล นักเรียนก็สามารถเข้าใจความเป็นมาของกฎได้ดีและสามารถนำไปใช้ได้ในสถานการณ์จริง

ดังนั้น หลักการไวยากรณ์ หมายถึง การสอนภาษาโดยคำนึงถึงหน้าที่และโครงสร้างทางภาษาที่สามารถจำแนกออกเป็นส่วนย่อยตามหลักของภาษาเพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงวิธีการใช้ และทบทวนโครงสร้างเดิมที่นักเรียนทราบมาแล้วก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ เพื่อจะได้แน่ใจว่าเด็กเข้าใจเรื่องที่เรียนมาแล้วจริง ๆ ในการเรียนใหม่ที่ต่อเนื่องกันจะทำได้ง่ายและรวดเร็ว

1.4 ความสามารถในการเขียน

ความสามารถในการเขียนเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่ง สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2531) กล่าวว่า ความสามารถในการเขียนหมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล เลือกสรรสิ่งที่ตนต้องการถ่ายทอดความคิดนำมาลำดับความด้วยการเรียบเรียงเป็นตัวอักษร ตั้งแต่ระดับประโยคจนถึงระดับข้อความ หรือสูงกว่าข้อความโดยใช้ความรู้กลไกทางการเขียน จากการให้ความหมายความสามารถในการเขียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการเขียนหมายถึง ความสามารถในการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ ในการถ่ายทอด ความคิดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการให้เข้าใจในสิ่งที่ต้องการถ่ายทอด การสอนทักษะการเขียน การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกทักษะการเขียน ควรมีหลักการ ดังนี้

1) การสอนทักษะการเขียนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกและเสริมรูปแบบของภาษาที่ผู้เรียนคุ้นเคยแล้วจากการฟังและพูด

2) การควบคุมการเขียนควรลดน้อยลงตามลำดับ ผู้เรียนควรฝึกตอบสนองต่อสิ่งชี้แนะด้วยตนเองทีละน้อย

3) กิจกรรมการเขียนเพื่อการสื่อสารควรเน้นเป็นพิเศษ และหลังจากผู้เขียนได้ฝึกการเขียนตามที่ผู้สอนชี้แนะแล้ว ผู้เรียนควรมีอิสระเต็มที่ในการเขียนกิจกรรมการสอนทักษะการเขียน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะการเขียนคือ

(1) การเขียนแบบควบคุม (Controlled Writing) เป็นกิจกรรมในการสอนทักษะการเขียน ที่ผู้สอนให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาสำหรับผู้เรียนใช้ในการเขียน เช่นรูปแบบประโยคที่ต้อง ใช้ตัวอย่างย่อหน้าสำหรับเลียนแบบ หรือข้อความสำหรับเติมให้สมบูรณ์ กิจกรรมการเขียน แบบควบคุมแต่ละกิจกรรมจะเป็นการเสริมแรงการใช้คำศัพท์ หรือโครงสร้างประโยคแบบใด แบบหนึ่งเท่านั้น หรือเป็นกิจกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น กิจกรรมการเขียนแบบควบคุม อาจเป็นการให้ผู้เรียนลอกข้อความโดยเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางอย่าง เช่นเปลี่ยนคำเอกพจน์เป็นพหูพจน์ เปลี่ยนกาลเวลา (Tense) เป็นต้น ในการเขียนแบบควบคุมนี้ผู้เรียนจึงมีโอกาสได้คำตอบที่ถูกต้องทั้งหมด

(2) การเขียนแบบมีการชี้แนะ (Guided Writing) เป็นกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการเขียนที่พัฒนามาจากการเขียนแบบควบคุม โดยผู้สอนให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาเพียงบางส่วนสำหรับผู้เรียนใช้ในการเขียน ผู้สอนอาจให้ประโยคเริ่มต้น ประโยคสุดท้าย โครงร่าง คำถามหรือข้อมูล ที่จำเป็นสำหรับการเขียนและผู้เรียนจะมาอภิปรายร่วมกัน จดบันทึก แลกเปลี่ยนข้อค้นพบ และกำหนดกลยุทธ์ในการเขียนของตนเอง ดังนั้นข้อเขียนของผู้เรียนแต่ละคนจึงคล้ายคลึงกัน แต่ไม่เหมือนกัน กิจกรรมการเขียนแบบชี้แนะนี้อาจจะใช้ข้อความจากสื่อเช่น ภาพหรือการ์ตูนเดี่ยว และเป็นชุด เอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ข้อความโฆษณาจากหนังสือพิมพ์ หรือแผนที่ ตาราง หรือกิจกรรมต่าง ๆ มาเป็นตัวชี้แนะก็ได้

(3) การเขียนแบบเสรี (Free Writing) ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ขั้นตอน (Procedures) ของการเขียนซึ่งช่วยผู้เรียนในด้านการรวบรวมความคิดและเรียบเรียงความคิดก่อนที่จะได้ข้อเขียนที่สมบูรณ์ ในการฝึกขั้นตอนของการเขียนแบบเสรี ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึง ความสำคัญของการเขียนบันทึก (Note) การเขียนโครงร่าง (Outline) และการเขียนร่าง (Draft)เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเขียนมากขึ้นก็จะสามารถปรับปรุงขั้นตอนเหล่านี้ให้เหมาะกับความสามารถและความถนัดของตนเอง การเขียน Free Writing อย่างมีขั้นตอนเป็นการฝึกกระบวนการคิด (Thinking Process) อย่างหนึ่ง เพราะการเขียนที่มีคุณภาพมิได้เป็นเพียงแรงกระตุ้นในการเขียนเท่านั้น แต่จะต้องมีการเรียบเรียงและจัดระบบระเบียบความคิดด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2523) การสร้างแบบฝึกต้องอาศัยทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องมี

1. ทฤษฎีการลองผิดลองถูกของธอร์นไดด์ สรุปเกณฑ์การเรียนรู้ คือ กฎความพร้อม หมายถึง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลพร้อมที่จะทำกฎผลที่ได้รับ หมายถึง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเพราะบุคคลกระทำซ้ำและยิ่งทำมากความชำนาญ จะเกิดขึ้นได้ง่าย

2. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมของสกินเบอร์ สรุปได้ว่า บุคคลเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำโดยมีการเสริมแรง เป็นตัวการเมื่อบุคคลตอบสนองการเร้าของสิ่งเร้าควบคู่กันในช่วงเวลาที่เหมาะสมสิ่งเร้านั้นจะรักษาระดับหรือเพิ่มการตอบสนองได้เข้มขึ้น

3. วิธีการสอนของกาเย่ ซึ่งมีความเห็นว่า การเรียนรู้มีลำดับขั้นและผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาที่ง่ายไปหายาก

4. แนวคิดของบลูม ซึ่งกล่าวถึงธรรมชาติผู้เรียนแต่ละคนว่า มีความแตกต่างกันผู้เรียนจะสามารถเรียนเนื้อหาในหน่วยย่อยต่าง ๆ ได้โดยใช้เวลาเรียนที่แตกต่างกัน (ประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้)

ในการสร้าง แบบฝึกต้องยึดหลักตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิยา ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึกหัดซึ่งกล่าวว่าสิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมจะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถ กระทำได้ดีในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดหรือทิ้งไปนานแล้วย่อมจะทำให้ทำได้ไม่ดี ภาษาอังกฤษเป็นวิชาทักษะ ผู้เรียนจะมี 11 ลักษณะทางภาษาที่ดีก็ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ จากกฎแห่งการฝึกหัดนี้จะช่วยทำให้การฝึกความคิดสร้างสรรค์สัมฤทธิ์ผล

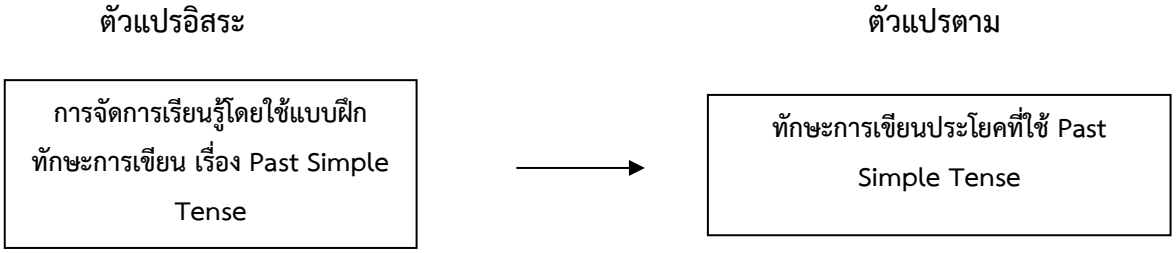
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรคำนึงถึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความถนัดความสามารถและความสนใจต่างกัน ฉะนั้น ในการสร้างแบบฝึกหัดควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือ ไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป และควรจะมีแบบฝึกหลายๆแบบ

3. การจูงใจผู้เรียน โดยการจัดทำแบบฝึกหัดจากง่ายไปหายาก เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึกและช่วยจูงใจให้ติดตามต่อไป

4. ใช้แบบฝึกสั้น ๆ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อ

สรุปได้ว่า หลักการสร้างแบบฝึกทักษะมีอยู่หลายแบบ เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะเลือกมาใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการฝึก พร้อมกับสอดคล้องกับหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อสร้างแบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพ และสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ฝึกอีกด้วย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรได้แก่นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จำนวน 45 คน

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จำนวน 32 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Past Simple Tense 1 แผน จำนวน 6 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน

2) แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense โดยข้อคำถามมีลักษณะถาม-เขียนตอบสั้น ๆ เน้นการฝึกเขียนทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3) แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รูปแบบการทดลองการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre-test-Post-test Design) (Cambell and Stanley,1963)

ตารางที่ 1 แสดงแผนภาพแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	สอบก่อนเรียน	สิ่งทดลอง	สอบหลังเรียน
E	O1	X	O2

X คือ การทดลอง

O1 คือ การทดสอบก่อนเรียน

O2 คือ การทดสอบหลังเรียน

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Past Simple Tense ที่ได้จัดทำขึ้น จำนวน 6 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จำนวน 32 คน

2) ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการเขียนก่อนเรียน (Pre-test)

3) ครูให้นักเรียนศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ของวิชาภาษาอังกฤษสำหรับงานช่างอุตสาหกรรม เรื่อง Past Simple Tense

4) ครูให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้

5) ครูตรวจสอบการฝึกปฏิบัติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และทำการแก้ไขทันที เมื่อพบว่านักเรียนทำผิดเพื่อให้แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

6) ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการเขียนหลังเรียน (Post-test) ที่สร้างขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้

7) ครูนำผลการตรวจสอบแบบฝึกทักษะการเขียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ t-test แบบ pair sample t-test

ผลการวิจัย

ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาเครื่องเรือนและตกแต่งภายใน วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่

ตารางที่ 1 แสดงผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense

คะแนนทดสอบ	n	mean	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	32	8.16	3.00	15.10	31	0.00 *
หลังเรียน	32	22.47	3.69			

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 8.16 ส่วนหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 22.47 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ภาพประกอบที่ 1 กิจกรรมการเรียนในการทดลอง

สรุปและอภิปรายผล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นแสดงว่า การเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง Past Simple Tense โดยหลังจากนักศึกษาได้ทำแบบฝึกอย่างต่อเนื่องทำให้คะแนนหลังการเรียนมากกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจจะเป็น

เพราะว่า นักศึกษา ได้เริ่มทำแบบฝึกจากเรื่องที่ง่ายไปสู่ยาก เพราะเริ่มมีพื้นฐานและเข้าใจเรื่อง Past Simple Tense ที่มากขึ้น หลังจากทำแบบฝึกทุกครั้งครูผู้สอนได้ให้นักศึกษามีส่วนร่วมโดยให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนกันตรวจเพื่อให้เห็นข้อบกพร่องของเพื่อน ทำให้ผู้เรียนทราบผลคะแนนโดยตลอด อาจจะเป็นสาเหตุทำให้มีกำลังใจในการเรียนดีขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องกับกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์, 2523) กล่าวว่า ในการสร้างแบบฝึกต้องยึดหลักตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึกหัดซึ่งกล่าวว่า สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมจะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถกระทำได้ดี ในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดหรือทิ้งไปนานแล้วย่อมจะทำให้ทำได้ไม่ดี ภาษาอังกฤษเป็นวิชาทักษะผู้เรียนจะมี 11 ลักษณะทางภาษาที่ดีก็ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ จากกฎแห่งการฝึกหัดนี้จะช่วยทำให้การฝึกสัมฤทธิ์ผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมวุฒิ สาคำนะ (2562) ที่กล่าวว่า ผลการศึกษาการใช้แบบฝึกหัดเกี่ยวกับ Present Perfect Tense ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความจำความเข้าใจในไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากเดิม และพัตรสุดา ขาวผ่อง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยการเรียนรู้แบบกำกับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2560 มีนักเรียนจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 ครูผู้สอนหรือผู้ทำวิจัยควรศึกษา ขั้นตอนการทำแบบฝึกให้ครบถ้วน เตรียมตัวให้พร้อม และแบ่งเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการทำแบบฝึกหัดให้เหมาะสม เพื่อให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับเวลาและแผนการเรียนการสอนที่วางไว้

1.2 หลังจากนักเรียนแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมในแบบฝึกทักษะการเขียน ครูควรสอบถามและตรวจดูความถูกต้องของงานที่ทำทุกครั้ง เพื่อพิจารณาดูว่านักเรียนยังไม่เข้าใจในเรื่องใดบ้าง เพื่ออธิบายให้นักเรียนเข้าใจก่อนที่จะศึกษาเนื้อหาในเรื่องใหม่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะในด้านอื่น ๆ ต่อไปตามสภาพปัญหาที่ผู้วิจัยค้นพบไม่ว่า จะเป็นทักษะการอ่าน การฟัง และการพูด ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นทักษะที่สำคัญทั้งสิ้น และเมื่อทราบปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนและจัดทำแบบฝึกทักษะนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถนำทักษะนั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

2.2 ควรศึกษาเทคนิควิธีการในการสอนที่แปลกใหม่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชุดฝึกเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

เฉลิมวุฒิ สาคำนะ. (2562). *การพัฒนาทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.* มหาสารคาม : โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์.

พัตรสุดา ขาวผ่อง. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยการเรียนรู้แบบกำกับตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, วิทยาลัยครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2526). *รายงานการวิจัยวัดความสามารถทางการเขียน ระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทรัมพรรย์. (2523). *วิธีสอนภาษาระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2531). *การสอนทักษะทางภาษาอังกฤษ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันทนา สุธาดารัตน์. (2531). *วิธีสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2523). *การสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา* เชียงใหม่ : ภาควิชามัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and quasi-experimental design for research.* Hope-Well, NJ: Houghton Mifflin.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย

Development of a supervision model to Enhance competence learning experiences for problem solving skills scientific for Early childhood teachers

อนงค์นาถ เคนโพธิ์[1*]

Anongnat Khenpho[1*]

[1] ศึกษานิเทศก์, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

[*]**Corresponding author, E-mail:** Anongnat6383n@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการ และแบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการ ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ (1) ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูปฐมวัย จำนวน 3 โรงเรียนๆ ละ 3 คน จำนวน 9 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดประสบการณ์ด้านวิทยาศาสตร์ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และ (3) เป็นบุคลากรครูและผู้บริหารโรงเรียนน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 คน เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตชั้นเรียนแบบบันทึกการศึกษาเอกสารโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ แบบประเมินยืนยันร่างรูปแบบการนิเทศและแบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการ

แก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนปฐมวัย รวม 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ แบบประเมินความสามารถด้านการจัดประสบการณ์ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย แบบประเมินความสามารถด้านการนิเทศการจัดประสบการณ์ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย และแบบประเมินความสามารถด้านการนิเทศการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ทักษะการ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า สภาพปัจจุบันในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.87) และความต้องการในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย ด้วยการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52) โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการนิเทศ $RID_{CM}ES$ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาทบทวน 2) การให้ความรู้ 3) การลงมือปฏิบัติ 4) การประเมินผล และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ การสนับสนุนส่งเสริมทำให้เกิดขวัญกำลังใจ ความร่วมมือในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนางานและการปฏิบัติที่ยั่งยืน

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย โดยสรุปว่า ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัยสูงขึ้น มีผลการนำรูปแบบไปใช้ดังนี้ คือ

3.1 ความสามารถของผู้นิเทศในการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97)

3.2 ครูปฐมวัยมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53)

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ, วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย, ทักษะการแก้ปัญหา, สมรรถนะครูปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research are : 1) to study the current state and the need for supervision to enhance the competence in organizing learning experiences, scientific problem-solving skills for early childhood teachers; Problem-solving skills learning experience Science for early childhood teachers Phase 2, to develop a supervision model to promote competence in organizing learning experiences in science problem solving skills for early childhood teachers. The group of informants was obtained by purposive sampling, i.e. (1) administrators, academic teachers and early childhood teachers of 3 schools, 3 people each, totaling 9 people from schools with best practices in Organizing science experiences (2) 7 experts and (3) being a teacher personnel and administrator of Nam Phong School under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area, Region 4, semester 2 of the academic year 2020, consisted of 5 people to try out the developed supervision model. The tools used were a semi-structured interview form. Class observation form, educational record form, school documents with best practice guidelines The assessment form confirms the draft supervision model and the tool conformity assessment form. The third phase was to study the effect of using the supervision model to promote the competence in organizing learning experiences in science problem solving skills for early childhood teachers. The group of informants consisted of administrators and early childhood teachers, including 2 people, by choosing a specific type. Under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area Area 4, Semester 2, Academic Year 2020 The tools used were the supervisory cognition test, the questionnaire for evaluating the ability to experience scientific problem-solving skills. for primary school teachers Supervision Skills Assessment Form for Problem Solving Skills Experience Science for early childhood teachers and the ability to assess the ability to supervise the experience learning skills

The results showed that

1. The results of a study on the current state and the need for supervision to promote the competence of learning experience management skills in science problem solving for early childhood teachers found that the current state in supervision to promote the competence in the learning experience in problem solving skills scientific problem for primary school teachers Moderate ($\overline{X}$ = 2.87) and the need for supervision to promote competence in organizing learning experiences and scientific problem-solving skills. for

primary school teachers with guiding supervision and mentoring (Coaching & Mentoring) at the highest level ($\overline{X}$ = 4.55)

2. The results of the development of the supervision model to promote the competence in organizing learning experiences in science problem solving skills for early childhood teachers found that the supervision model developed be appropriate To the greatest extent ($\overline{X}$ = 4.51) the possibility and useful at the most level ($\overline{X}$ = 4.52) with the following components: 1) Principle 2) Objectives 3) The implementation process of the RIDCMES supervision model consists of 5 steps as follows: 1) review study 2) knowledge education. 3) Implementation, 4) evaluation, and 5) mutual learning exchange. and 5) success factors include building relationships Support boosts morale cooperation in setting common goals and the exchange of knowledge leads to sustainable job development and practice.

3. The effect of using the supervision model to promote competence in organizing skills learning experiences Solving scientific problems for early childhood teachers. It is concluded that supervisors and supervisors have knowledge An understanding of supervising models to promote competency in experiential learning in scientific problem-solving skills. For higher elementary teachers The result of applying the model is as follows:

3.1 The supervisor's ability to supervise the skill learning experience Scientific Problem Solving for Early Childhood Teachers at a High Level ($\overline{X}$ = 3.97)

3.2 Early childhood teachers have the ability to organize learning experiences for problem solving skills. Science for early childhood teachers At the greatest level ($\overline{X}$ = 4.53)

Keywords: Supervision Model, early childhood science, problem solving skills, early childhood teacher competency

บทนำ

สภาพสังคมและเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมให้ครูปฐมวัยให้สามารถพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้และทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการสำคัญ

ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงการนำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล มีคุณธรรม นอกจากนั้นยังช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ การดูแลรักษาตลอดจนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัยเป็นการตอบสนองและส่งเสริมพัฒนาของเด็กในการเรียนรู้โลกธรรมชาติรอบตัวและพัฒนาทักษะทางสติปัญญาต่าง ๆ เนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยมีพฤติกรรมธรรมชาติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองมากที่สุด ให้ได้กระบวนการการเรียนรู้และองค์ความรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจะช่วยส่งเสริมศักยภาพของเด็กได้พัฒนาความตระหนักรู้ (Cognition) เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกรอบตัว ช่วยให้เด็กได้พัฒนาคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา (สถานบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554)

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบาย ปีงบประมาณ พ.ศ.2564 – 2565 โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ที่มีความสำคัญเร่งด่วน สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2564 – 2565 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 หลักการตามนโยบายโดยมุ่งดำเนินการภารกิจหลัก ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) การพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) นโยบายรัฐบาลสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพและมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านโอกาสได้สนับสนุนให้เด็กปฐมวัยได้เข้าเรียนทุกคน มีพัฒนาการที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) กล่าวถึง มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตัวบ่งชี้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย เด็กจะต้องมีทักษะหรือความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และแก้ปัญหาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์อย่างเหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 สังเกต จับคู่ เปรียบเทียบ จำแนก จัดกลุ่ม เรียงลำดับ ได้อย่างเหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ตั้งคำถามและระบุปัญหาอย่างง่ายได้อย่างเหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 วางแผนการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหาหรือ สนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 รวบรวมข้อมูล แก้ปัญหาอย่างง่าย ออกแบบหรือ สร้างสรรค์วิธีการหรือชิ้นงานได้อย่างเหมาะสมกับวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 คาดคะเน ลงความคิดเห็น สร้างคำอธิบาย ให้เหตุผล และเชื่อมโยงได้อย่างเหมาะสมกับวัย และตัวบ่งชี้ที่ 2.6 สื่อสารกระบวนการและสิ่งที่ค้นพบจากการสืบเสาะ หาความรู้ การแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการได้ อย่างเหมาะสมกับวัย

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์เป็นการตอบสนองต่อ ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะ หาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ พัฒนาความสามารถในการคิดรวบยอดเพื่อ ทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต รวมถึง พัฒนาให้เด็กมีเจตคติที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น เป็นคนช่างสังเกต รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ ครูจึงควรตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม ด้วยการปูพื้นฐานให้เด็กมีทักษะการคิดและการแก้ปัญหา มีกระบวนการเรียนรู้ และมีเจตคติที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อเป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ในระดับต่อไป พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร (2551) ได้กล่าวว่า สมรรถนะหรือความสามารถของบุคลากรในองค์การมีความสำคัญและมีผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของงาน โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งงานจะต้องมีความรู้ เจตคติ มีทักษะ ประสบการณ์ คุณลักษณะที่เป็นความสามารถสูงสุดที่จะทำให้ปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตาม มาตรฐานขั้นต่ำที่พึงพอใจได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบสมรรถนะครู 2 สมรรถนะ ด้วยกัน คือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นมาตรฐานและแนวทางในการปฏิบัติงานของครู เจตนารมณ์ของการปฏิบัติงานของครู เจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีเป้าหมายหลัก คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยทุกระดับรวมถึงตัวบุคคล โดยเฉพาะบทบาทของครูยุคปฏิรูปต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่างๆ แสวงหานวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะเห็นว่าครูยุคปฏิรูปการศึกษาต้อง “เป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเรียกว่า สมรรถนะทางวิชาการ”

กระบวนการนิเทศการศึกษา (supervision) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน (Glickman, Gordon and Ross Gordon, 2010) ดังที่ Glatthorn (1984) ; ชารี มณีศรี (2538) ; สงัด อุทรานันท์ (2539) และวัชรา เล่าเรียนดี (2556) ได้สรุปเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาว่า สามารถช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางาน ประสานสัมพันธ์ และสร้างขวัญกำลังใจ บุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนคือ ครู หากการให้เพียงแต่ความรู้แต่ไม่มีการติดตาม ดูแลช่วยเหลือ ครูจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ยากมาก และการพัฒนานั้นต้องอาศัยวิธีการหลากหลายภายใต้หลักการมีส่วนร่วม สร้างสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นเพื่อดึงศักยภาพส่วนบุคคลสู่การปฏิบัติจากแนวคิดดังที่ Weisinger (1998) ; Beyer & Marshall (1981) ; สงัด อุทรานันท์ (2539) และ อัชรา เอิบสุขสิริ (2559) ได้สรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลในการทำงานร่วมกันว่า เป็นการสร้างความเข้าใจ ความรู้สึกที่ดี เกิดความรัก ความเอื้ออาทร เกื้อหนุน ช่วยเหลือ สนับสนุน ด้วยความเต็มใจและจริงใจ ส่งผลต่อสัมฤทธิผลในการทำงานเชิงบวก การทำงานอย่างเป็นระบบ ภายใต้บรรยากาศองค์กรที่ช่วยเหลือสนับสนุน ไว้วางใจกัน ส่งให้การดำเนินการนิเทศมีประสิทธิภาพที่นำไปสู่การเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร สอดคล้องกับ พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร (2560) ได้สรุปว่า การสร้างบรรยากาศองค์กรที่ดีในการนิเทศส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายกลยุทธ์ที่องค์กรกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นิเทศต้องเป็นกัลยาณมิตรการนิเทศ ให้คำแนะนำชี้แนะ (Coaching) และช่วยเหลือ เป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ให้ผู้รับการนิเทศมีความเชื่อใจ เชื่อมั่นและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่ส่งผลดีต่อการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับ Holden (1995) ; Bell (2000); Pask and Joy (2007) ; Rolfe (2008) และวัชรา เล่าเรียนดี (2556) ได้สรุปตรงกันว่า การนิเทศแบบ Coaching และ Mentoring เป็นกระบวนการช่วยเหลือครูผู้สอนด้วยการชี้แนะ แนะนำ ช่วยเหลือเพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้และเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น นอกจากนั้น กนกอร สมปราชญ์ (2559) สรุปว่าในองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งทุกคนต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีมนั้น การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเหมาะสมที่จะมาใช้พัฒนาบุคคลในองค์กรได้ดีที่สุด

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่6 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่ -3.63 และต่ำกว่าระดับประเทศ -4.47 และจากการสำรวจสภาพปัญหาการเรียนการสอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยการนิเทศ สังเกตการณ์สอน และสัมภาษณ์ครูปฐมวัย พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยไม่จบตรงเอก ส่วนมากเป็นครูที่ได้รับผิดชอบสอนอนุบาลจะเป็นครูอัตราจ้าง ครูพี่เลี้ยง ครูธุรการ ทำให้ไม่เข้าใจการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ความต้องการและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ครูขาดความเข้าใจในธรรมชาติและเป้าหมายของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ไม่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับปฐมวัย เนื่องจากไม่

มีการวัดประเมินผลเพื่อเลื่อนชั้น ไม่มีผลการสอบ O-NET เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขาดการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความสำคัญเทียบเท่ากับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ทำให้ครูผู้สอนขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน บริบทสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดสื่อ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัย ครูขาดการผลิตสื่อที่ทันสมัย สื่อชำรุด ยังมีการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ขาดการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้แพร่หลาย ครูปฐมวัยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านการสอนวิทยาศาสตร์ และด้านบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัย การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยยมิได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ และในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรไว้อย่างกว้าง ๆ ส่งผลให้สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่มีความชัดเจน ผลการวิจัยยังพบว่า ครูปฐมวัยจำนวนมากจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยนำเสนอสาระความรู้และกระบวนการด้วยความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนทำให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจ กระบวนการคิด การสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาตลอดจนการมีจิตวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากงานวิจัยร่วมกับนานาชาติที่ระบุให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์รวมทั้งผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ของเด็กไทย อยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบเคียงกับนานาชาติ

จากผลการสำรวจความต้องการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า ครูผู้สอนปฐมวัยไม่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะทักษะการแก้ปัญหา เนื่องจากครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาของเด็กปฐมวัย ครูไม่ได้ศึกษาหลักสูตรและสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราชการ 2560 จัดประสบการณ์โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจตามวัยของผู้เรียน ทำให้เด็กปฐมวัยไม่รับการการพัฒนาและส่งเสริมทักษะที่เป็นพื้นฐาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยไม่กล้าคิด กล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม โดยจะรอฟังคำตอบและคำสั่งจากครู ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไม่ได้ ประเด็นที่ครูต้องการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์มากที่สุดคือ ทักษะการแก้ปัญหา จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย ในฐานะศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบด้านปฐมวัย จึงได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย สามารถนำไปใช้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเทคนิคกระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูจนเกิดสมรรถนะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย

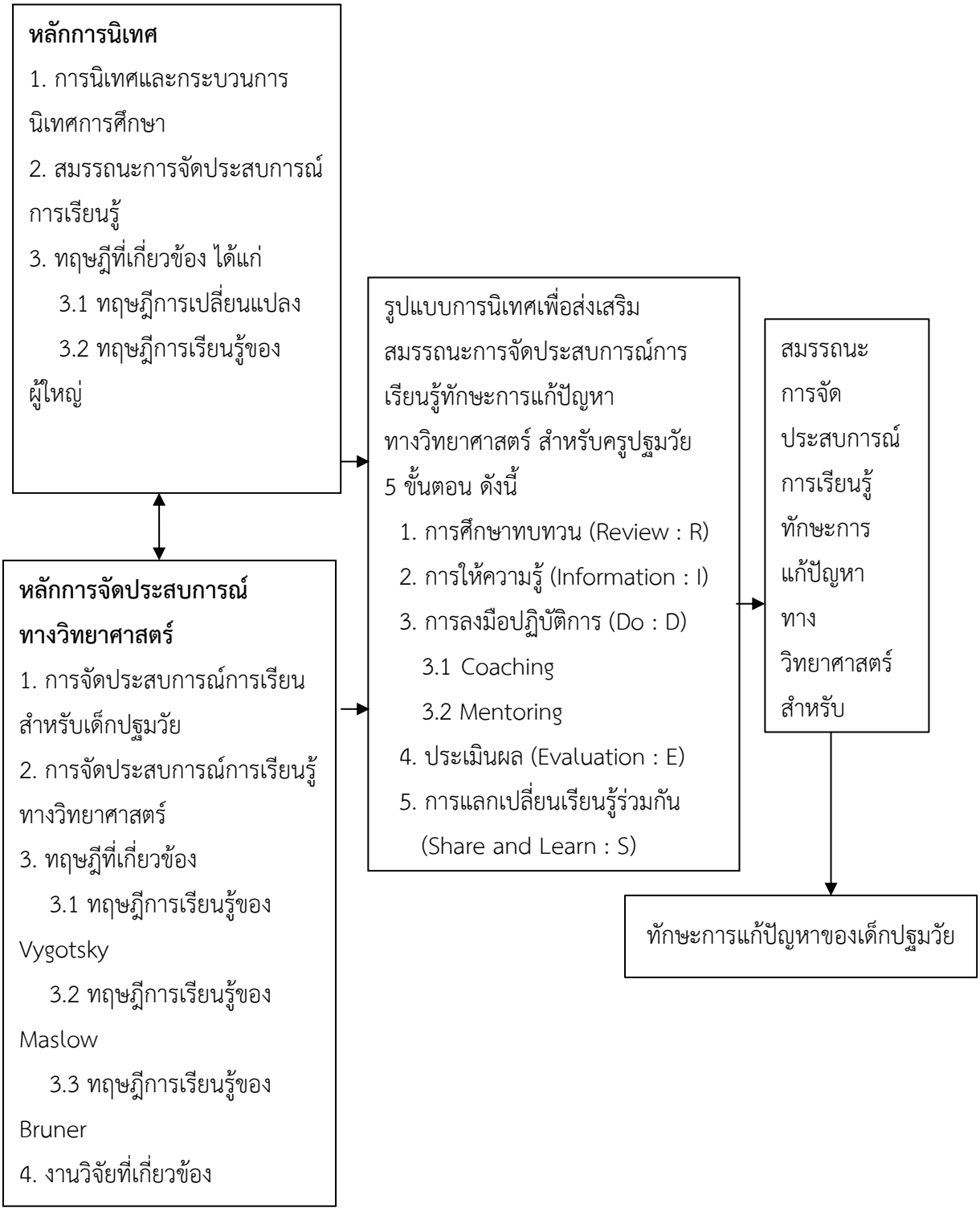
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมจากเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Documentary study) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development) และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ (Dewey's Educational Perspective) นโยบายด้านการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จิตวิทยาพัฒนาการ การนิเทศการศึกษา กระบวนการนิเทศแบบ Coaching & Mentoring สมรรถนะของครูปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยสรุปมาเป็นข้อมูลในด้านการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการตามขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ (Analysis) และการศึกษาเอกสารแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือการวิจัย Research 1 (R_1) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการพัฒนา (Design and Development) คือ การพัฒนา Development 1 (D_1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation & Evaluation) คือ การวิจัย Research 2 (R_2) ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ จำนวน 11 ฉบับ จำแนกตามระยะการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการ
3. แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการ

ระยะที่ 2 เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

4. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของบุคลากรในโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
5. แบบสังเกตชั้นเรียนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
6. แบบบันทึกการศึกษาเอกสารโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
7. แบบประเมินยืนยันร่างรูปแบบการนิเทศและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น
8. แบบประเมินความสอดคล้องเครื่องมือการวิจัย

ระยะที่ 3 เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

9. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ
10. แบบประเมินความสามารถด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย
11. แบบประเมินความสามารถด้านการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย ของผู้ทำหน้าที่นิเทศ

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า สภาพปัจจุบันในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.87) และความต้องการในการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย ด้วยการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55)

ความต้องการการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนิเทศแบบ $RID_{CM}ES$ ($\overline{X}$ = 4.55) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ($\overline{X}$ = 4.61) การลงมือปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 4.52) การประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.51) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.50) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52) โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการนิเทศ $RID_{CM}ES$ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทบทวน (Review : R)

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ
3. กำหนดเป้าหมายการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การให้ความรู้ (Information : I)

1. การพัฒนานวัตกรรมการนิเทศ
2. การสร้างความรู้ความเข้าใจ
3. การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Do : D)

1. การประชุมก่อนการนิเทศ
2. การสังเกตชั้นเรียน
3. การสะท้อนผลการสังเกตชั้นเรียน

(mentoring & coaching กระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการของ Glickman โดยแบ่งผู้รับการนิเทศเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 Mentoring เป็นครูผู้ช่วยหรือบุคลากรครู ที่จบตรงเอกและไม่ตรงเอก มีประสบการณ์การสอนปฐมวัยไม่เกิน 5 ปี กลุ่มที่ 2 Coaching เป็นครูที่มีวิทยฐานะตั้งแต่ คศ.1 ขึ้นไป หรือเป็นบุคลากรครู ที่จบตรงเอกและไม่ตรงเอก ที่มีประสบการณ์การสอนปฐมวัย ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป)

ขั้นที่ 4 การประเมินผล (Evaluation : E)

1. สมรรถนะการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย
2. สมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย

3. ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Share and Learn : S)

1. คนที่มีประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. มีสิ่งอำนวยความสะดวก

3. มีสถานที่ที่เหมาะสม

4. และ 5. ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ การสนับสนุนส่งเสริม ทำให้เกิดขวัญกำลังใจ ความร่วมมือในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนางานและการปฏิบัติที่ยั่งยืน

3. การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย การประเมินคุณภาพร่างรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย โดยใช้การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ทั้ง 7 ท่าน เพื่อพิจารณาคุณภาพ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ พบว่า ภาพรวมของการประเมินคุณภาพร่างรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D = 0.52) เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65, S.D = 0.41) รองลงมาเป็นด้านความความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53, S.D = 0.51) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D = 0.64) ข้อมูลความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการประเมินรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Ratting Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยแส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หากระดับคะแนนมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่าเนื้อหาหรือส่วนประกอบของรูปแบบการนิเทศมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/มีความเหมาะสม/มีความถูกต้อง/มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/มีความเหมาะสม/มีความถูกต้อง/มีการใช้ประโยชน์มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/มีความเหมาะสม/มีความถูกต้อง/มีการใช้ประโยชน์ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/มีความเหมาะสม/มีความถูกต้อง/มีการใช้ประโยชน์น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/มีความเหมาะสม/มีความถูกต้อง/มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุด

นอกจากนั้นจากผลการประเมินร่างรูปแบบเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ร่างโมเดลควรแสดงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อสะดวกและง่ายในการนำไปใช้ 2) ภาษาที่ใช้ในโมเดล จะต้องสื่อ สั้น กระชับและเข้าใจง่าย 3) การกำหนดหลักการ ควรนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีมาใช้ในการกำหนดเป็นหลักการที่ชัดเจน

จากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขโมเดลให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม ถูกต้อง ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยที่ได้รับจากการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการนิเทศแบบร่วมมือในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จากการสำรวจสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 2.89) ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทยของแต่ละเขตพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ดจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องได้รับการประเมินเพื่อรับตราพระราชทานตามโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทยทุกปี เพื่อประเมินการจัดทำโครงงานที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการประเมินส่วนน้อยที่ผ่านการประเมิน ทำให้ครูผู้สอนมีความคาดหวังอย่างมากให้มีการนิเทศเพื่อเข้ามาช่วยเหลือในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ รูปแบบการนิเทศที่คาดหวังอยากให้ช่วยเหลือคือรูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับผลการประเมินผลนานาชาติของโครงการ PISA พบว่า ความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กไทย ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย อีกทั้งยังขาดแคลนนักวิทยาศาสตร์และวิศวกร ที่จะร่วมมือขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ งานวิจัยยืนยันว่า เราควรสร้างทัศนคติที่ดีด้านการเรียนรู้ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) เพราะเป็นช่วงอายุที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำมากที่สุด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) สอดคล้องกับ จิรชญา อินทะจักร (2561) ที่พบว่า สภาพในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในการดูแล ช่วยเหลือ แนะนำยังไม่เต็มที่และไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจาก ที่ผ่านมาสถานศึกษาค่อนข้าง

ได้รับ ความกดดันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ว่าจากการประเมินผลคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก ความคาดหวังเกี่ยวกับผลการทดสอบในระดับต่าง ๆ ที่ถูกมองเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ ตัวหนึ่งในการบ่งบอกถึงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ทำให้สถานศึกษามีความคาดหวังที่จะได้รับการพัฒนาดูแล ช่วย เหลือ แนะนำและสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น ในขณะที่อัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขตพื้นที่ ยังมีไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับจำนวนสถานศึกษา และ จำนวนข้าราชการครูในสังกัด อีกทั้งศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างเต็มที่ การนิเทศไม่ทั่วถึงและไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ส่งผลให้ ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ข้าราชการครูและสถานศึกษาได้เท่าที่ควร ส่วนใหญ่ทำได้เพียงการติดตามตรวจสอบ ซึ่งไม่ตรงตามความคาดหวังของสถานศึกษา

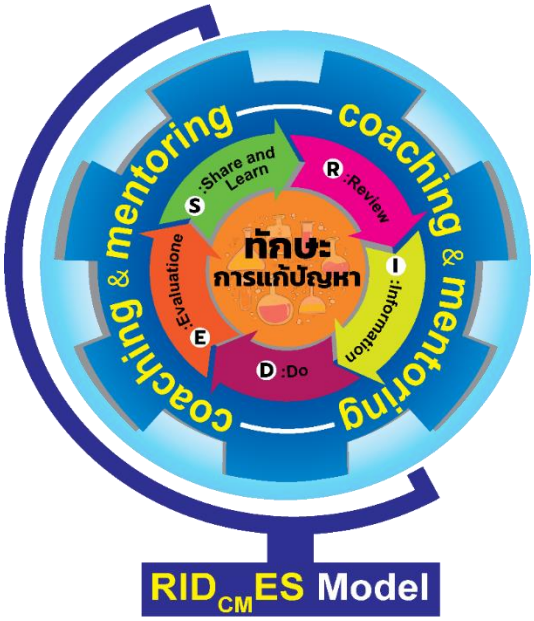
2. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาทบทวน (Review: R) 2) การให้ความรู้ (Information: I) 3) การลงมือปฏิบัติการ (Do: D) 4) ประเมินผล (Evaluation: E) และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Share and Learn: S)

ผลการวิจัยมีแนวคิดทฤษฎีด้านการนิเทศนำมาออกแบบและพัฒนาด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนาเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวัง (Research: R1) 2) การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย (Development: D1) และมีการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือที่พัฒนาขึ้นแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้อง สัมพันธ์กันและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเชิงระบบของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556), ทิศนา แขมมณี (2556) และ Kruse (2004) ได้กล่าวถึงการออกแบบเชิงระบบหากเริ่มต้นจากการวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบาย เป้าหมายและสภาพบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น จะนำไปสู่การศึกษาปัญหาและความคาดหวัง จุดบกพร่องต่าง ๆ เพื่อการระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2556) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดหมายได้ชัดเจนเท่าใดยิ่งทำให้มองเห็นแนวทางการปฏิบัติและเป้าหมายที่ชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะงานการนิเทศการสอนซึ่งเป็นงานที่ปฏิบัติร่วมกับครูเพื่อให้ส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce and Weil (2009) ที่ว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยพื้นฐานของความเชื่อหรือที่มาของรูปแบบการสอน (Orientation to the Model) ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด Theories/Concept) หลักการ (Principle) เป้าหมาย (Goal) เงื่อนไขหรือข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) หลักการสำคัญ (Major Concepts) ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระภา ธรรมนำศีล (2562) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษา

ของเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพมีความสอดคล้องกับทฤษฎีและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องกับหลักวิชาการของการนิเทศ มีความสอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องของแต่ละขั้นตอน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ มีความสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ สอดคล้องกับเครื่องมือที่ใช้ มีการชี้แนะ (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจนเกิดประสิทธิภาพของการพัฒนา

3. การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับครูปฐมวัย การประเมินคุณภาพร่างรูปแบบการนิเทศ โดยใช้การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoiusership) ทั้ง 7 ท่าน เพื่อพิจารณาคุณภาพ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ พบว่า ภาพรวมของการประเมินคุณภาพร่างรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$=4.56, S.D = 0.52) เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.65, S.D = 0.41) รองลงมาเป็นด้าน ด้านความความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$= 4.53, S.D = 0.51) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับดี ($\overline{X}$= 4.49, S.D = 0.64)

นอกจากนั้นจากผลการประเมินร่างรูปแบบเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ร่างโมเดลควรแสดงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อสะดวกและง่ายในการนำไปใช้ 2) ภาษาที่ใช้ในโมเดล จะต้องสื่อ สั้น กระชับและเข้าใจง่าย 3) การกำหนดหลักการ ควรนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีมาใช้ในการกำหนดเป็นหลักการที่ชัดเจน

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2559.

กระทรวงศึกษาธิการ. *กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท โกโกพริ้นท์ (ไทยแลนด์) จำกัด, 2563.

_____. *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว)., 2551.

_____. *ประเด็นหลักและนัยทางการศึกษา PISA 2015 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ : บริษัท ซัคเซสพับลิเคชั่น จำกัด, 2560.

ทิศนา แขมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

_____. *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

บุญชม ศรีสะอาด. *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2553.

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร. *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะมุ่งผลสัมฤทธิ์ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 3)*. กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว, 2553.

วัชรา เล่าเรียนดี. *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎี กลยุทธ์ สู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 12 (ฉบับปรับปรุงใหม่). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

สามารถ ทิมนาค. *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลิ๊กแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.ศิลปากร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

Briggs.M.,Woodfield.A., Martin. C., & Swatton., P. *Assessment for Learning and Teaching in Primary School*. (2nd ed.), London: SAGE Publication, 2003.

Glickman, C.D., Gordon, S.P., and Ross-Gordon, J.M. *Supervision and Instructional Leadership: A Development Approach. 8th ed. Boston*: Allyn and Bacon, Inc., 2010.

Holden, J. *Mentoring Frameworks for Texas Teachers*. Audtin, TX: Publications Distribution office of the Texas Education Agency, 1995.

Joyce, B. and M. weil and E. *Calhoun. Models of Teaching*. Boston MA: Pearson Education, Inc, 2011.

ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Online Instruction and Academic Achievement of University Students in Hat Yai District, Songkhla Province

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[1*], เก็ตถวา บุญปราการ[2], ปกรณ์ ลิ้มโยธิน[3], อภิรักษ์ จันทวงศ์[4], จิตกรี บุญโชติ[5], คัมภีร์ ทองพูน[5], อับดุลเราะมัน มอลอ[5], พัตรธีรา สุวรรณวงศ์[5], หมัดเฟาซี รูบามา[5], สุกรี บุญเทพ[5], นพวัลภ์ มงคลศรี[5], ธนา มณีพฤกษ์[5], พิทยาภรณ์ พัฒโน[6], ปฏิพัฒน์ กิตติโชควัฒนา[5] และเพชรดาว เพชรสันทัด[5]

Jedsarid Sangkaphan[1*], Kettawa Boonprakarn[2], Pakorn Limyothin[3], Apirak Chanthawong[4], Jitkree Boonchot[5], Kumpee Thongpoon[5], Abdulrohman Molo[5], Pattheera Suwannawong[5], Madpouzee Rubama[5], Sukree Boontep[5], Nopawan Mongkolsri[5], Tana Maneepruk[5], Pitthayaporn Phattano[6], Patipat Kittichokwatana[5] and Pechdau Petsuntad[5]

[1] อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer Dr., Faculty of Political Science, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assist. Prof. Dr., Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Assist. Prof. Dr., Faculty of Political Science, Hatyai University.

[4] อาจารย์, วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ จ.สงขลา

[4] Lecturer, Tinsulanonda Fisheries College, Regional Southern Institute of Vocational Education in Agricultural, Songkhla Province.

[5] อาจารย์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Lecturer, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[6] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer, Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sapichai@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 - 4 ปีการศึกษา 2564 ใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามมหาวิทยาลัยรัฐบาลจำนวน 100 ตัวอย่าง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 100 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 200 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการใช้งานเว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ส่วนใหญ่เป็น Google Classroom Line Google Meet YouTube และ Facebook มีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this article were to study Online Instruction and Academic Achievement of University Students in Hat Yai District, Songkhla Province. Using a quantitative research method, the sample consisted of students studying at the bachelor's degree level 2nd - 4th academic year 2021 by using a cluster sampling method from 100 government university students and 100 private university students, totaling 200 samples. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. The results showed that Most of the students are using web applications that are used for online teaching and learning, such as Google Classroom Line, Google Meet, YouTube and Facebook. There is a high level of usage and online teaching and learning management. Overall, it is at a high level. When considering each aspect, it was found that all of the 5 components, namely, learners, measurement and evaluation, learning media and learning resources, information technology network systems, and teachers were at a high level.

Keywords: Online Teaching Management, Academic Achievement

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จัก เลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน เช่น มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้ เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป (ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2560) ขณะเดียวกันสมรรถนะผู้เรียนเป็นความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เคยเจอมาก่อน จนสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และการที่จะพัฒนาผู้เรียนจะทำให้เกิดสมรรถนะ และสามารถนำสมรรถนะที่มีไปทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตได้ การศึกษาจะเป็นจุดศูนย์กลางที่ทำให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาหรือเกิดสมรรถนะที่เหมาะสม โดยต้องมีการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนให้ชัดเจน เพื่อทำให้ง่ายในการวัดและประเมินสมรรถนะที่ครูต้องการพัฒนาผู้เรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อนำความสุขสู่ผู้เรียนเป็นประเด็นสำคัญในการเรียนการสอนที่ครูจะต้องให้ ความสนใจแก่ผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความสุขของผู้เรียนเป็นอารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดความพึงพอใจ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนเกิดความรู้สึกสบายใจในขณะเรียน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียน ได้แก่ ปัจจัยจากตัวผู้เรียน ปัจจัยจากครูผู้สอนและปัจจัยจากสภาพแวดล้อม ความสุขของผู้เรียนจะประกอบด้วย 3 ด้านคือ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความพึงพอใจในการเรียนและการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้แนวทาง สำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ คือ บทบาทของครูผู้สอนในการสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน หาวิธีการ ใช้แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางจิตวิทยามาประยุกต์ในการจัดการเรียน การสอน โดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของผู้เรียน แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่นำมาใช้ใน การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ขอบเขตแห่งการเรียนรู้ การช่วยเสริมสร้างศักยภาพแห่งการเรียนรู้ การสอน ความคิดรวบยอด การเสริมแรงทางลบ การใช้เบี้ยอรรถกร การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ การวิเคราะห์งาน และการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Phoyen. 2016 Cited in Sangkapan, Boonprakarn, Chengchao, Chanthawong, Kamkhajorn, Kamkum, Tritrishual, Kocharat, et al (2019) ประกอบกับสถานการณ์ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันความรุนแรงของโรคระบาดโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อชีวิตผู้คนแทบจะทุกที่ทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทย ซึ่งผลของการระบาดที่รวดเร็วและรุนแรงดังกล่าวกระทบทั้งการใช้ชีวิต เศรษฐกิจ และแทบจะทุก ๆ เรื่องจนกลายเป็นการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ของผู้คนก็ได้เริ่มต้นขึ้น หรือที่เรียกว่า New normal จากจุดเริ่มต้นจนสถานการณ์

คลี่คลาย และยังคงไร้คำตอบ ณ ปัจจุบันนี้ หากแต่วิธีที่จะจัดการหรือแก้ปัญหาคงต้องเป็นเรื่องที่คนภายในประเทศต้องช่วยกันคิดหาทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้คนในประเทศดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นปกติให้มากที่สุด ประกอบกับความก้าวหน้า ความทันสมัยของเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Disruptive Technology) ที่เข้ามามีบทบาทอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันนำไปสู่การการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ของผู้คน เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตเพื่อเข้าสู่สังคม และเป็นกำลังสำคัญในระดับมันสมองของประเทศ เป็นผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูง โดยคาดว่าผู้เรียนเหล่านี้สามารถจบการศึกษาได้ตามหลักสูตร ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับการจัดการเรียนสอนใหม่ เช่น การเรียนการสอนแบบผสมผสาน แบบออนไลน์ และในห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เกิดขึ้นตามวิถีใหม่ (New Normal)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นอย่างไร เพื่อที่จะข้อมูลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชนในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 - 4 ในช่วงปีการศึกษา 2564 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อจากความเพียงพอของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood) ขนาดตัวอย่างควรมีจำนวนอย่างน้อย 200 คนขึ้นไป (Hair, Blak, Barbin, Anderson, & Tatham, 2010 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เกษตรชัย และหีม เก็ตถวา บุญปราการ และชุติมา หวังเบ็ญหมัด, 2556; Guilford, 1954; Tabachnick and Fidell, 2007) ใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามมหาวิทยาลัยรัฐบาลจำนวน 100 ตัวอย่าง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 100 ตัวอย่าง ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 200 ตัวอย่าง และผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 เป็นเพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีการพักอาศัยอยู่ที่หอ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 พักอยู่กับครอบครัว จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยเท่ากัน และอยู่ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 150. คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาอยู่ใน

กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 และวิทย์สุขภาพ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ข้อมูลทั่วไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	48	24.0
หญิง	152	76.0
การพักอาศัย		
พักอยู่กับครอบครัว	73	36.5
พักอยู่หอ	127	63.5
มหาวิทยาลัย		
เอกชน	100	50.0
รัฐบาล	100	50.0
กลุ่มสาขาวิชา		
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	28	14.0
วิทย์สุขภาพ	22	11.0
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	150	75.0
รวม	**200**	**100.00**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการทบทวนวรรณกรรมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดสมรรถนะผู้เรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ (ทิศนา แขมมณี, 2550) และนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยการใช้งานเว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเกรดเฉลี่ยสะสมล่าสุดที่ผ่านมา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเติมคำ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย นิยามคำศัพท์ ตลอดจนการใช้ภาษา (Index of Item Objective Congruence:

IOC) ซึ่งข้อคำถามที่ยอมรับได้จะต้องมีค่าตั้งแต่ .66 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1977 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ อภิรักษ์ จันทวงศ์ ชิดชนก เชิงเชาว์ จุฑารัตน์ คชรัตน์ ชุติมา หวังเบ็ญหมัด ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร และสุภาวดี ธรรมรัตน์, 2562) และผลจากการทดสอบพบว่าข้อคำถามค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเป็นรายข้อ มีค่าระหว่าง .66-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาค (Cronbach, 1951 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ ชิดชนก เชิงเชาว์ และเกษตรชัย และหีม, 2562) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อคำถามเป็นรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) ซึ่งจะต้องมีค่า .30 ขึ้นไป (Nunnally, & Bernstein, 1994 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2563) และผลจากการทดสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อคำถามเป็นรายข้อมีค่าตั้งแต่ .30 ทุกข้อ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งค่าความเชื่อมั่นจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Burns, and Grove, 1997 อ้างถึงใน เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, 2563) และผลจากการทดสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ทุกด้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์การใช้งานเว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การใช้งานเว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 5 อันดับแรก ได้แก่ Google Classroom จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 94.00 $\bar{X}$ = 4.01±1.29 Line จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 91.50 $\bar{X}$ = 3.97±1.08 Google Meet จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00 $\bar{X}$ = 3.96±1.21 YouTube จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 91.50 $\bar{X}$ = 3.89±1.24 และ Facebook จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00 $\bar{X}$ = 3.69±1.45 มีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การใช้งานเว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการใช้งาน	อันดับ
Google Classroom	188	94.00	4.01	1.29	มาก	1
Line	183	91.50	3.97	1.08	มาก	2
Google Meet	176	88.00	3.96	1.21	มาก	3
Youtube	183	91.50	3.89	1.24	มาก	4
Facebook	176	88.00	3.69	1.45	มาก	5
Canva	187	93.50	3.43	1.12	ปานกลาง	6
Microsoft Team	109	54.50	2.99	1.44	ปานกลาง	7
Google Docs	147	73.50	2.96	1.32	ปานกลาง	8
Webex	72	36.00	2.82	1.23	ปานกลาง	9
Zoom	182	91.00	2.81	1.36	ปานกลาง	10
Quizizz	152	76.00	2.78	1.21	ปานกลาง	11
Moodle	81	40.50	2.57	1.31	ปานกลาง	12
Mentimeter	97	48.50	2.55	1.16	ปานกลาง	13
Kahoot	164	82.00	2.50	1.20	ปานกลาง	14
Zipgrade	71	35.50	2.41	1.24	น้อย	15

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.92±0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านผู้เรียน ($\bar{x}$ = 3.99±0.52) ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{x}$ = 3.93±0.65) ด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 3.89±0.67) ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}$ = 3.89±0.64) และด้านผู้สอน ($\bar{x}$ = 3.87±0.62) อยู่ในระดับมาก ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านผู้สอน	3.87	0.62	มาก
ด้านผู้เรียน	3.99	0.52	มาก
ด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้	3.89	0.67	มาก
ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.89	0.64	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล	3.93	0.65	มาก
ภาพรวม	**3.92**	**0.51**	**มาก**

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลตามประเด็นดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.0 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีการพักอาศัยอยู่ที่หอ คิดเป็นร้อยละ 63.5 พักอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36.5 กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชน คิดเป็นร้อยละ 50.0 กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยเท่ากัน และอยู่ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 14.0 และวิทย์สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 11.0 ซึ่งได้มีการใช้งานเว็บแอพพลิเคชั่นที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ส่วนใหญ่เป็น Google Classroom Line Google Meet YouTube และ Facebook มีระดับการใช้งานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวิทัศน์ ฝักเจริญผล กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล พินดา วราสุนันท์ กุลธิดา นุกูลธรรม กิติศาอร เหล่าเหมณี สินีนุช สุวรรณาภิชาติ และสุมิตร สุวรรณ (2563) ที่พบว่า จัดการเรียนการสอน หรือ ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็น Facebook YouTube Line Google Classroom

2. การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก และนักศึกษามีผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีเกรดเฉลี่ยสะสมล่าสุดที่ผ่านมา 3.35±0.46 มีเกรดเฉลี่ยสะสมล่าสุดที่ผ่านมาต่ำสุด 2.00 และมีเกรดเฉลี่ยสะสมล่าสุดที่ผ่านมาสูงสุด 4.00 ผลจากการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนได้มีการพัฒนาตนเอง (Soft Skill) เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีการวางแผนผังรายวิชาเพื่อเป็นระบบนำทางเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่างๆในบทเรียน โดยสามารถใช้เนื้อหาที่สอนออกแบบโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา ทำให้เนื้อหาที่ใช้สอนมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความเข้าใจได้ด้วยตนเอง อีกทั้งสื่อการเรียนที่นำมาใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาเพื่อให้

ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยมีการเลือกใช้สื่อมีความเหมาะสม เช่น ขนาดตัวหนังสือ สี ความคมชัดของรูปภาพ ความถูกต้องของข้อมูล และแหล่งเรียนรู้ สถานที่ศึกษามีความสะดวกสบายต่อผู้เรียน ทำให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียน ประกอบกับผู้เรียนนั้นนักศึกษาได้มีการส่งงานตามกำหนดครบทุกครั้ง มีการเตรียมระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตให้พร้อมใช้งาน และได้พยายามปรับตัวเข้ากับการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น สะท้อนให้นักศึกษาสามารถที่จะสร้างนิสัยในการเรียนได้ อีกทั้งระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาสามารถใช้เครือข่ายอินเตอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลประกอบการเรียนรู้ และการเข้าเรียนออนไลน์ได้ทุกที่ ทุกเวลา มีความพร้อมเกี่ยวกับอุปกรณ์เชื่อมต่อและระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบกับเทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เช่น คอมพิวเตอร์ของผู้เรียน มีความทันสมัย และเหมาะสมกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน ขณะเดียวกันการวัดและการประเมินผลนั้น ได้มีเวลาเป็นตัวกำหนดการสิ้นสุดใช้งานในระบบขณะที่มีการทดสอบ มีการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Assessment) เช่น การตั้งคำถาม การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การสะท้อนคิด และมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการทดสอบออนไลน์ เพื่อป้องกันการทุจริตในระหว่างการสอบ

สอดคล้องกับงานศึกษาของเจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ ชิดชนก เชิงเชาว์ อภิรักษ์ จันทวงศ์ ชุติมา หวังเบ็ญหมัด ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร ดำรงศ์พันธ์ ใจห้าววีระพงศ์ และพัชริดา ขำขจร (2562) ที่พบว่า คุณภาพการสอนของอาจารย์มีอิทธิพลต่อนิสัยในการเรียน และแรงจูงใจของนักเรียนนักศึกษา และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อิทธิพลต่อนิสัยในการเรียนของนักเรียน นักศึกษา โดยพบว่า คุณภาพการสอนของอาจารย์มีอิทธิพลต่อนิสัยในการเรียนของนักเรียน นักศึกษา โดยส่งผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบสมบูรณ์ (Fully Mediator) และสามารถยืนยันได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาเป็นตัวแปรคั่นกลางแบบสมบูรณ์ (Fully Mediator) ระหว่างคุณภาพการสอนของอาจารย์กับนิสัยในการเรียนของนักศึกษาที่จะทำให้เกิดสมรรถนะหลักของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับวิทยา วาโย อภิรดี เจริญนุกูล ฉัตรสุดา กานกายันต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ที่พบว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกแบบให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับผู้เรียนได้ ทั้งนี้ควรประเมินความพร้อมขององค์ประกอบดังกล่าว การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของการนำไปใช้ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามความท้าทายของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศเพียงอย่างเดียว แต่การเตรียมตัวของผู้เรียนและผู้สอนก็มีส่วนสำคัญที่จำเป็นต้องปรับมุมมอง แนวความคิด รวมทั้งไม่ควรยึดติดวิธีการเรียนการสอนรูปแบบเดิมแต่ควรเปิดมุมมอง แนวความคิด วิธีการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักสูตรพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2564, จาก: http://www.reo9.obec.in.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20190822161252onCCXj8..pdf

ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2560). *เอกสารประกอบการสอนการออกแบบและการจัดการเรียนรู้*. อุดรธานี: ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. จาก: http://portal5.udru.ac.th/ebook/pdf/upload/1808s5V0LZ97E3n58y3i.pdf

วิทัศน์ ฝักเจริญผล กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล พินดา วราสุนันท์ กุลธิดา นุกูลธรรม กิติศาอร เหล่าเหมณี สินีนุช สุวรรณาภิชาติ และสุมิตร สุวรรณ. (2563, มกราคม – มิถุนายน). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 4 (1), 1-10.

วิทยา วาโย อภิรดี เจริญนุกูล ฉัตรสุดา กานกายันต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563, พฤษภาคม.-สิงหาคม). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์*อนามัยที่ 9, 14 (34), 285-298.

ทิศนา แขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เกษตรชัย และหีม เก็ตถวา บุญปราการ และชุติมา หวังเบ็ญหมัด. (2556). โมเดลเชิงสาเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาวะรอพินิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. (หน้า 112-000) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เกษตรชัย และหีม เก็ตถวา บุญปราการ และชุติมา หวังเบ็ญหมัด. (2556). โมเดลเชิงสาเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาวะรอพินิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. (หน้า 112-000) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ ชิดชนก เชิงเชาว์ และเกษตรชัย และหีม. (2562, กันยายน-ธันวาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับเศรษฐกิจชุมชนที่นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งชุมชนในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 30(3), 61-79.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และนันทิยารัตน์ สุริโย. (2559). การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบูโหลนดอนจังหวัดสตูล. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7 วันที่ 23 พฤษภาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.* (หน้า118-130) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ ชิดชนก เชิงเชาว์ อภิรักษ์ จันทวงศ์ ชุติมา หวังเบ็ญหมัด ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร ดำรงศ์พันธ์ ใจห้าววีระพงศ์ และพัชริดา ขำขจร. (2562). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างคุณภาพการสอนของอาจารย์ที่มีอิทธิพลต่อนิสัยในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ และสัมมนาเครือข่ายพัฒนาสังคม/ชุมชนภาคใต้ ครั้งที่ 1 “ภาคีเครือข่ายกับการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน” วันที่ 9 สิงหาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.* (หน้า 381-388) ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์. (2563). *การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนเข้มแข็งในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ อภิรักษ์ จันทวงศ์ ชิดชนก เชิงเชาว์ จุฑารัตน์ คชรัตน์ ชุติมา หวังเบ็ญหมัด ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร และสุภาวดี ธรรมรัตน์. (2562, กันยายน-ธันวาคม). รูปแบบการสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.* 14 (3), 63-78.

Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (6th ed). Boston: Allyn and Bacon.

Sangkapan, J., Boonprakarn, K., Chengchao, C., Chanthawong, A., Kamkhajorn, P., Kamkum, Y., Tritrishual, T., Kocharat, J., Wangbenmud, C., and Lekhakula, K. (2019). Achievement Motivation Affecting Learning Attitude of the Students of Tinsulanonda Fisheries College of, Mueang District, Songkhla Province, Thailand. In *2019 India-ASEAN Annual Winter Conference” on 13th December, 2019 at Hankuk University of Foreign Studies, Republic of Korea* (pp.1-12). Republic of Korea: Hankuk University.

Guilford, J.P. 1954. *Psychometric Methods*. New York : John Wiley and Sons, Inc.

(ระดับชาติ)

กลุ่มบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว

ปัจจัยเชิงมหภาคภายในประเทศที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค

Domestic Macro Factors Affecting The Consumer Price Index

ประภัสสร คำสวัสดิ์[1*]

Praphatsorn Khumsawat[1*]

[1] รองศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, วิทยาเขตชลบุรี

[1] Associate Professor, Sripatum University, Chonburi campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Praphatsorn.cu@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาผู้บริโภค กับปัจจัยทางเศรษฐกิจในเชิงมหาภาค อันได้แก่ ปริมาณเงินอย่างกว้าง และรายได้ประชาชาติ ของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว หรือที่เรียกว่า Cointegrating relationship ส่วนการศึกษาในระยะสั้นใช้แบบจำลองที่เรียกว่า Error Correction Model หรือ ECM ในการวิเคราะห์ จากงานวิจัยพบว่ารายได้ประชาชาติและปริมาณเงินอย่างกว้าง เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ต่อดัชนีราคาผู้บริโภค ในระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าและบริการในทิศทางเดียวกัน ในระยะสั้นอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ดัชนีราคาผู้บริโภค, ปริมาณเงินอย่างกว้าง, รายได้ประชาชาติ, อัตราการเจริญเติบโต

Abstract

The research aims to study the relationship between Consumer Price Index and the domestic macroeconomic factors such as Broad Money, Gross domestic Product in Thailand. By analyzing the long run equilibrium relationship also known as Cointegrating relationship. By using Error Correction Model in the short run. The research found that Gross domestic Product and Broad Money are economics factors related to CPI in the long run (Significantly), In short run the research found that the change in Broad Money is economics factor related to CPI (Significantly).

Keywords: Consumer Price Index, Broad Money, Gross Domestic Product, Growth rate

บทนำ

ภาวะเงินเฟ้อ (inflation) เป็นภาวะที่ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อรายได้ที่แท้จริงของประชาชนที่ลดลง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดเรียกว่า ดัชนีราคา (ประภัสสร คำสวัสดิ์, 2562, หน้า 167) สำหรับการศึกษาเศรษฐกิจในระดับมหภาค ได้มีนักวิจัย จำนวนมากที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค อาทิเช่น A.S. Bakare (2011) ที่ทำการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการเติบโตของปริมาณเงินและผลกระทบต่ออัตราเงินเฟ้อในประเทศไนจีเรียครอบคลุมในช่วง ระหว่างปี 1981 ถึง 2006 ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินเป็นตัวกำหนดอัตราเงินเฟ้อในประเทศไนจีเรีย Fitsum, et al (2016) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อ ปริมาณเงิน และการเติบโตทางเศรษฐกิจในเอธิโอเปีย ระหว่างช่วงปี 1970 จนถึงปี 1971 และระหว่างปี 2010 ถึง 2011 พบว่า ตัวแปร มีความสัมพันธ์ที่สมดุลในระยะยาว นอกจากนี้ ยังพบว่าในระยะยาว มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบสองทิศทางระหว่างอัตราเงินเฟ้อและอุปทานของเงินและความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทิศทางเดียวระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับอัตราเงินเฟ้อ ส่วนในระยะสั้นแบบจำลองระบุว่ามีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวระหว่างปริมาณเงิน กับเงินเฟ้อ นอกจากนี้สมการยังเผยให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลกระทบในทางลบต่ออัตราเงินเฟ้อในระยะสั้น Cuma Bozkurt (2014) ตรวจสอบความสัมพันธ์ของปริมาณเงิน อัตราเงินเฟ้อ และ การเติบโต (Growth) ของประเทศตุรกี จากการรวบรวมข้อมูลรายไตรมาสระหว่างปี 1999 ถึง 2012 จากงานวิจัยพบว่า ปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นและความเร็วของเงินอาจนำไปสู่อัตราเงินเฟ้อในระยะยาว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มีความสัมพันธ์กันสูงระหว่างปริมาณเงินและอัตราเงินเฟ้อ และยังพบอีกว่า การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกันและตัวแปรมีความสัมพันธ์ที่สมดุลในระยะยาว สำหรับภาวะทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน (มีนาคม 2565) พบว่า ประเทศไทย ได้ประสบกับภาวะเงินเฟ้อ อันเนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุด้วยกัน อาทิ การขาดแคลนในสินค้าทางการเกษตร ภาวะสงครามระหว่าง รัสเซีย และ ยูเครน ที่ส่งผลต่อระดับราคาน้ำมันในประเทศที่สูงขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญต่อต้นทุนการขนส่งสินค้าและบริการโดยทั่วไป งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าปัจจัยเศรษฐกิจที่สำคัญในระดับมหภาคภายในประเทศ อันได้แก่ ปริมาณเงิน รวมไปถึง รายได้ประชาชาติของประเทศ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการมากน้อยเพียงไร และมีความสัมพันธ์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป กับปัจจัยทางเศรษฐกิจในเชิงมหภาค อันได้แก่ ปริมาณเงินอย่างกว้าง และ รายได้ประชาชาติ ของประเทศไทย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สมมติฐานของงานวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป จะถูกกำหนดขึ้นจากปริมาณเงินอย่างกว้าง โดยมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2. การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป จะถูกกำหนดขึ้นจากรายได้ประชาชาติ (GDP) โดยมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ขอบเขตของงานวิจัย

เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินอย่างกว้าง รายได้ประชาชาติ ที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2563 จากตัวเลขสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 23 ปี โดยใช้โปรแกรม eviews ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองและวิเคราะห์ผล ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (long-term relationship) และ การสร้างสมการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะสั้น (error correction model : ECM)

แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2563 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) ด้วยวิธีการประมาณค่าสมการถดถอยเชิงเส้น โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least squares method : OLS) ทั้งนี้ รูปแบบสมการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

	Log(CPI)	=	f[log(M2), log(GDP)]
เมื่อ	CPI	=	ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (Consumer Price Index)
	M2	=	ปริมาณเงินในความหมาย กว้าง (Broad Money)
	GDP	=	รายได้ประชาชาติ เป็นเครื่องมือในการอธิบายอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (Gross Domestic Product)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การทดสอบข้อมูลอนุกรมเวลา การทดสอบข้อมูลอนุกรมเวลาเป็นสิ่งที่ควรกระทำก่อนที่จะนำข้อมูลอนุกรมเวลามาใช้ในการวิเคราะห์โดยเฉพาะเงื่อนไขความคงที่ของอนุกรมเวลา (stationary) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการนำข้อมูลอนุกรมเวลามาใช้ โดยที่ในการวิเคราะห์/การพยากรณ์หลาย ๆ วิธี ได้มีเงื่อนไขที่ว่าข้อมูลอนุกรมเวลาที่นำมาใช้จะต้องคงที่ ดังนั้น ถ้าหากอนุกรมเวลาที่ใช้ไม่คงที่ (non stationary) จะต้องทำให้อนุกรมเวลาดังกล่าวคงที่ก่อน การคงที่ของอนุกรมเวลา หมายถึง อนุกรมเวลาที่อยู่ในสภาวะ

สมดุลเชิงสถิติ (statistical equilibrium) ซึ่งก็คือคุณสมบัติทางสถิติของอนุกรมเวลาไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา (อัครพงศ์ อั้นทอง, 2546) เมื่อสมมติให้ตัวแปร X_t เป็นอนุกรมเวลาที่คงที่ (stationary) ตัวแปร X_t จะมีคุณสมบัติดังนี้

Mean : $E(X_t)$ = μ

Variance: $Var(X_t)$ = $E(X_t - \mu)^2$ = σ^2

Covariance: $E[(X_t - \mu)(X_{t+k} - \mu)]$ = γ_k

ถ้าตัวแปร X_t เป็นอนุกรมเวลาที่ไม่คงที่ (nonstationary) ดังนั้นตัวแปร X_t จะมีคุณสมบัติ

Mean : $E(X_t)$ = $t\mu$

Variance: $Var(X_t)$ = $E(X_t - \mu)^2$ = $t\sigma^2$

Covariance: $E[(Xt - \mu)(X_{t+k} - \mu)]$ = $t\gamma_k$

2. การทดสอบ Unit Root test เป็นการทดสอบความนิ่ง (stationary) ของข้อมูลที่นำมาทำการศึกษาในที่นี้จะใช้วิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) test ในการทดสอบ โดยการทดสอบด้วยแบบจำลองที่มีจุดตัดแกนและแนวโน้มของเวลา (Trend and intercept)

$$\Delta X_t = \alpha + \beta_t + \theta X_{t-1} + \Sigma\delta \Delta X_{t-l} + \varepsilon_t$$

โดย X_t คือ ข้อมูลที่นำมาทดสอบ ณ เวลา t

α คือ จุดตัดแกน หรือแนวเดินเชิงเฟ้นสุ่มซึ่งมีความโน้มเอียงโดยทั่วไปรวมอยู่ด้วย (random walk with drift)

t คือ แนวโน้มของเวลา

ซึ่งในการทดสอบแบบ ADF test นั้น จำนวนพจน์ $\Sigma\delta \Delta X_{t-l}$ หรือ Lag Difference term ที่เพิ่มเข้าไปนั้นจะเพิ่มเข้าไปทีละ 1 จนกว่าค่า error term (ε_i) จะไม่มีปัญหา serial correlation ซึ่งพิจารณาได้จาก Dubin-watson statistic หากในการทดสอบที่ระดับ Level{I(0)} พบกับปัญหายูนิทรูท หรือค่า t-statistic ที่ได้จากการทดสอบมีค่ามากกว่าค่าวิกฤต Mackinnon ก็จะทำการทดสอบข้อมูล ในระดับ 1st difference ต่อไป โดยดูค่า t-statistic เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต Mackinnon อีกครั้งหนึ่ง ถ้าค่า t-statistic มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤต Mackinnon ก็แสดงว่าข้อมูลไม่มีปัญหายูนิทรูท ในระดับข้อมูล I (1)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegrating relationship) กล่าวคือ ในชุดข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์สมการถดถอย แม้ว่าข้อมูลจะมีลักษณะที่เรียกว่า non stationary แต่ถ้าตัวแปรที่นำมาพิจารณามีคุณสมบัติเป็น “cointegration” ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยที่ได้จะไม่มีปัญหา spurious Regression แนวคิดนี้ถูกพัฒนาโดยนักเศรษฐมิติ 2 ท่านคือ Engle และ Granger ซึ่งท่านทั้งสองให้ข้อสรุปทางทฤษฎีว่า “ข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป อาจมีความสัมพันธ์ในเชิงเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กัน ในสภาพที่แน่นอน ความสัมพันธ์ดังกล่าวเรียกว่า Cointegration ความสัมพันธ์เช่นนี้เกิดขึ้นได้แม้ว่าข้อมูลจะเป็น non stationary ก็ตาม” (อัครพงศ์ อั้นทอง, 2546, หน้า 20-21) (ซึ่งในการหาความสัมพันธ์ระยะยาวจะเป็นการศึกษาเรื่อง Cointegration ส่วนการศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรในระยะสั้น ส่วนใหญ่นิยมใช้แบบจำลองที่เรียกว่า Error Correction Model หรือ ECM ในการวิเคราะห์)

กล่าวคือหลังจากประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วย OLS แล้ว ต่อไปจะต้องประมาณค่า error ของสมการ เพื่อนำมาทดสอบ ยูนิทรูท ว่า stationary ที่ level หรือไม่ ซึ่งถ้า error มี stationary ที่ระดับ level ก็แสดงว่า ตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระในเชิงระยะยาว และค่า error จะมีการเคลื่อนที่อยู่ใกล้ศูนย์แม้ว่าเวลาจะเปลี่ยนไป

ตัวแปรอนุกรมเวลาที่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegrating relationship) สามารถนำมาสร้างแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นของตัวแปรเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวได้ แบบจำลองนี้เรียกว่า Error-Correction Model : ECM ซึ่งเป็นตัวแบบที่เชื่อมโยงค่าตัวแปรระหว่างระยะสั้นและระยะยาว ตัวแบบ ECM โดยปกติเขียนได้ดังนี้

$$\Delta Y_t = \alpha_0 + \gamma_0 \Delta X_t + (\gamma_0+\gamma_1)X_{t-1} - (1-\alpha_1)Y_{t-1} + \mu_t$$

กำหนดให้ $\beta_0 = 1/(1-\alpha_1)$

และ $\beta_1 = (\gamma_0 + \gamma_1)/(1-\alpha_1)$

ดังนั้นสามารถจัดการสมการข้างต้นใหม่ได้ดังนี้

$$\Delta Y_t = \gamma_0 \Delta X_t - (1- \alpha_1)[Y_{t-1} - \beta_0 - \beta_1 X_{t-1}] + \mu_t$$

ผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลโดยวิธี unit root พบว่าตัวแปรทุกตัว ได้แก่ CPI, M2 และ GDP เกิด stationary ที่ 1st difference ที่มี Random walk with drift ที่ระดับนัยสำคัญ 99%

2. เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมาหาความสัมพันธ์โดยการประมาณค่ากำลังสองน้อยที่สุดของดัชนีราคาผู้บริโภค จะได้ผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประมาณค่ากำลังสองน้อยที่สุดของดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป

Dependent Variable: Log(CPI)

Method : Least Squares / Sample : 2540 2563 / included observations : 24

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistics	Prob.
Log(GDP)	0.278687	0.109726	2.539853	0.0191
Log(M2)	0.175144	0.059283	2.954358	0.0076
C	0.306455	0.455196	0.673237	0.5081

R-squared = 0.971114	Adjusted R-squared = 0.968363	S.E. of regression = 0.028374
Sum squared resid = 0.016906	Log likelihood = 53.04295	Durbin-Watson stat = 0.665431
Mean dependent var = 4.420209	S.D. dependent var = 0.159521	Akaike info criterion = -4.170246
Schwarz criterion = -4.022990	F-statistic = 352.9985	Prob.(F-statistic) = 0.000000

* ที่ระดับนัยสำคัญ 99%

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาค่าของ Durbin-Watson stat = 0.665431 จึงมีข้อสังเกตว่าสมการถดถอยนี้น่าจะมีปัญหา autocorrelation หรือ ตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อค่าพยากรณ์ที่จะได้จากสมการถดถอยนี้มีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบปัญหา autocorrelation กับสมการถดถอยนี้ต่อไป

การตรวจสอบปัญหา Autocorrelation : โดยพิจารณาผลลัพธ์ของวิธีการ Breusch-Godfrey Serial Correlation LM test พิจารณาได้จากตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่า Breusch-Godfrey Serial Correlation LM test

F-statistic	4.458306	Probability	0.025850
Obs*R-squared	7.665640	Probability	0.021648

จากตารางพบว่า ค่า prob. ที่ได้ มากกว่าคือ prob. ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% (prob.>0.01) จึงถือได้ว่าสมการนี้ไม่มีปัญหา autocorrelation แต่อย่างใด อนึ่งตามวิธีการของ Engle and Granger (อัครพงศ์ อั้นทอง, 2546, หน้า 24) จะต้องมีการทดสอบ error ของสมการประมาณค่านี้ว่ามีลักษณะของ stationary หรือไม่ โดยไม่ใส่ค่าคงที่ และ time trend และจากผลการทดสอบพบว่า ค่า Prob.ของ error = 0.0032 (<0.01) แสดงว่ามีลักษณะ stationary ซึ่งหมายถึง สมการดังกล่าว ดัชนีผู้บริโภคทั่วไป ปริมาณเงินอย่างกว้าง และ รายได้ประชาชาติ มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว กล่าวคือมีการร่วมไปด้วยกัน (cointegration) แบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นของตัวแปร (Error-Correction Model : ECM)

หลังจากนั้น นำตัวแปรอนุกรมเวลาที่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว มาสร้างแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นของตัวแปรเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวได้ แบบจำลองที่เรียกว่า ECM (Error-Correction Model) ซึ่งเป็นตัวแบบที่เชื่อมโยงค่าตัวแปรระหว่างระยะสั้นและระยะยาว โดยได้ผลคำนวณดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นของตัวแปร (ECM: Error-Correction model)

Dependent Variable: D(Log(CPI))

Method : Least Squares / Sample : 2541 2563 / included observations : 23 after adjusting endpoints

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistics	Prob.
D(Log(GDP))	0.373867	0.131498	2.843146	0.0104
D(Log(M2))	0.096474	0.114600	0.841835	0.4104
C	-0.005787	0.010512	-0.550468	0.5884
ECM(-1)	-0.347186	0.160898	-2.157798	0.0440

R-squared = 0.384573	Adjusted R-squared = 0.287400	S.E. of regression = 0.017844
Sum squared resid = 0.006050	Log likelihood = 62.16144	Durbin-Watson stat = 1.044446
Mean dependent var = 0.020343	S.D. dependent var = 0.021138	Akaike info criterion = -5.057517
Schwarz criterion = -4.860039	F-statistic = 3.957624	Prob.(F-statistic) = 0.023857

* ที่ระดับนัยสำคัญ 99%

การตรวจสอบปัญหา Autocorrelation Error Correction Model : โดยพิจารณาผลลัพธ์ของวิธีการ Breusch-Godfrey Serial Correlation LM test พิจารณาได้จากตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงแสดงค่า Breusch-Godfrey Serial Correlation LM test เพื่อทดสอบสมการ ECM

F-statistic	2.250481	Probability	0.135807
Obs*R-squared	4.814767	Probability	0.090051

จากตารางพบว่า ค่า prob. ที่ได้ มากกว่าคือ prob. ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% (prob.>0.01) จึงถือได้ว่าสมการนี้ไม่มีปัญหา autocorrelation แต่อย่างใด

การอภิปรายผล

การอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ของแบบจำลอง cointegration (ระยะยาว) ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% ซึ่งหมายถึง มีความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติและปริมาณเงินอย่างกว้าง กับ การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไป อธิบายได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (อย่างมีนัยสำคัญ) เรียงตามลำดับขนาดของความสัมพันธ์ ได้แก่ รายได้ประชาชาติและปริมาณเงินอย่างกว้างตามลำดับ พิจารณาเป็นรูปแบบสมการได้ดังนี้

$$Log(CPI) = 0.31 + 0.28log(GDP) + 0.18log(M2)$$

โดยมีทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์เป็นไปตามข้อสมมติฐานของงานวิจัย ซึ่งหมายความว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ ซึ่งแสดงนัยถึงการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจของประเทศ จะส่งผลให้เกิดอุปสงค์มวลรวม (Aggregate Demand) ที่สูงขึ้น ในขณะที่ อุปทานมวลรวมของประเทศ (Aggregate Supply) อยู่ในระยะปรับตัว (เพิ่มขึ้น)เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทั้งประเทศ สิ่งนี้ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปที่จะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น สำหรับปริมาณเงิน (ในที่นี้หมายถึงปริมาณเงินอย่างกว้าง) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเงิน ที่แสดงไว้ว่าเมื่อมีการดำเนินการให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น (อันเนื่องมาจากนโยบายของภาครัฐบาล) ปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นและหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ย่อมไปเพิ่มความมั่งคั่งของคนในประเทศให้มากขึ้นและไปผลักดันให้ อุปสงค์มวลรวมของประเทศเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อระดับราคาสินค้าและบริการเฉกเช่นเดียวกับการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ahmed Ihmid Omar Krouso (2018) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจระดับมหภาค ในประเทศลิเบีย และพบว่า ในระยะยาวเมื่อปริมาณเงินอย่างกว้างเพิ่มขึ้น 1% จะส่งผลให้ระดับราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น 1.15% และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saravanan Venkadasalam (2015) ที่พบว่าในระยะยาว ปริมาณเงินอย่างกว้าง การส่งออกสินค้าและบริการ รายได้ประชาชาติและค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าขั้นสุดท้ายของภาคครัวเรือน ของประเทศมาเลเซีย มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญกับดัชนีราคาผู้บริโภค อย่างไรก็ดีจากแบบจำลอง cointegration ตรวจพบค่าสถิติ Durbin-Watson ต่ำ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหา Autocorrelation ซึ่งการที่ตัวคลาดเคลื่อนมีสหสัมพันธ์ระหว่างกัน จะทำให้ตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยยังคงมีคุณสมบัติ Unbiased แต่จะสูญเสียคุณสมบัติ Efficiency (ค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์จะไม่มีค่าต่ำที่สุด) ทำให้การใช้ OLS ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยขาดคุณสมบัติ BLUE (Best Linear Unbiased Estimator) จึงทำการตรวจสอบปัญหา Autocorrelation โดยพิจารณาจากค่า Breusch-Godfrey test (อัครพงศ์ อั้นทอง, 2550) ซึ่งได้ผลแสดงว่า สมการถดถอยไม่เกิดปัญหา Autocorrelation แต่อย่างใด จึงทำการทดสอบค่า error term ของสมการ เพื่อนำมาทดสอบ ยูนิทรูท ว่า stationary ที่ level หรือไม่ พบว่ามี stationary ที่ระดับ level ซึ่งอธิบายว่า ตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระในเชิงระยะยาว และค่า error จะมีการเคลื่อนที่อยู่ใกล้ศูนย์แม้ว่าเวลาจะเปลี่ยนไป

สำหรับความสัมพันธ์ในระยะสั้น พิจารณาในรูปแบบของสมการได้ดังต่อไปนี้

$$\Delta Log(CPI) = -0.01 + 0.37\Delta log(GDP) + 0.09\Delta log(M2)$$

จากแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นของตัวแปร (ECM: Error-Correction model) พบว่าผลที่คำนวณได้มีความหมายที่สำคัญอยู่ 2 ประเด็น คือ

1. การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าและบริการในทิศทางเดียวกัน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 99% เมื่อพิจารณาจากค่า Prob. ที่คำนวณได้ (Prob. = 0.0104) (หรืออาจกล่าวว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินอย่างกว้างกับระดับราคาสินค้าและบริการในระยะสั้น นั่นเอง)

2. เมื่อเกิดภาวะใดๆที่ทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการในระยะยาวออกจากจุดดุลยภาพ การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของการบริโภคจะถูกปรับให้ลดลงในแต่ละช่วงด้วยขนาด -0.347186 หรือเป็นค่าสัมประสิทธิ์ความเร็วของการปรับตัวของระดับราคาสินค้าและบริการเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวมีค่าเท่ากับ -0.347186 ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Chan Wun (2016) ซึ่งพบว่าทั้ง การเติบโตของปริมาณเงินและการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกและเชื่อมโยงกับอัตราเงินเฟ้อ ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินโดยตรงทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น ในรูปแบบ AD-AS ปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงซึ่งจะไปกระตุ้นความต้องการรวม ส่งผลทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลของงานวิจัย พบว่าการแทรกแซงของรัฐโดยเฉพาะการใช้นโยบายการเงินกับระบบเศรษฐกิจของประเทศยังคงเป็นปัจจัยที่มีประสิทธิผล (เมื่อพิจารณาจากข้อมูล 10 ปีที่ผ่านมา) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลควรจะดำเนินนโยบายการเงินเป็นไปในทิศทางที่เป็นอยู่ต่อไปในอนาคต ขณะเดียวกันรัฐบาลควรมีแนวทางในการสนับสนุนให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการ แรงงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับความรู้และความเข้าใจในกลไกของการเกิดภาวะเงินเฟ้อ (และปัญหาทางเศรษฐกิจอื่นๆ) อย่างถ่องแท้และถ้วนทั่ว ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ปรับตัวให้สอดรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น (มิใช่ให้เข้าใจเอาเองและอ้างว่าเป็นผลจากการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐ แต่เพียงประการเดียว

2. ในงานวิจัยที่จะต่อยอดต่อไปในอนาคต ควรนำปัจจัยทางเศรษฐกิจในเชิงมหภาคอื่นๆ ทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งที่เป็นตัวแปรในเชิงปริมาณ เช่น การส่งออก การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ และตัวแปรที่ไม่ใช่เชิงปริมาณ เช่น ภาวะสงคราม ภาวะโรคระบาด นำมาศึกษาหาความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการ ว่ามีขนาดและทิศทางอย่างไร เพื่อนำมาแก้ไขภาวะเงินเฟ้อที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้การดำเนินนโยบายของภาครัฐบาล

เอกสารอ้างอิง

ภราดร ปรีดาศักดิ์.(2549).*พจนานุกรม เศรษฐศาสตร์.*กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประภัสสร คำสวัสดิ์.(2562).*แก่นของเศรษฐศาสตร์มหภาค.*ชลบุรี.มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

_____.(2562).*ปัจจัยระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค.*เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ประจำปี 2562,หน้า 179-188.

อัครพงศ์ อั้นทอง.(2546).*คู่มือการใช้โปรแกรม eviews เพื่อการวิเคราะห์ Unit Root, Cointegration และ Error Correction Model.*เชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

_____.(2550).*คู่มือการใช้โปรแกรม Eviews เบื้องต้น:สำหรับการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ.*เชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Ahmed Ihmid Omar Krouso.(2018).Money Supply, Inflation and Economic Growth in Libya. Ankara,Turkey. Cankaya University.

Bakare, A.S.(2011).An empirical study of the determinants of money supply growth and its effects on inflation rate in Nigeria. *Journal of Research in International Business and Management*, 124-129.

Bozkurt,Cuma.(2014).Money, Inflation and Growth Relationship : The Turkish Case, International *Journal of Economics and Financial*, 309-322.

K,Suman.(2021). Fisher's Quantity Theory of Money: Equation, Example, Assumptions and Criticisms.Online.Avaliable with : https://www.economicsdiscussion.net/money/quantity-theory-of-money/fishers-quantity-theory-of-money-equation-example-assumptions-and-criticisms/31214[November,02,2021]

Sharew Fitsum Denbel.(2016).The relationship between inflation, money supply and economic growth in Ethiopia. Their Cointegration and Casusality analysis. International *Journal of Scientific and Research*.

Venkadasalam, Saravanan.(2015). *The Determinant of Consumer Price Index in Malaysia*. Online.Available with: https://www.researchgate.net/publication/273576915_ The Determinant of Consumer Price Index in Malaysia [February,04,2022]

Wun, Chan.(2016). *Analysis On Money Supply, Inflation RateAnd Economic Growth Through Empirical Study.Online.*Available with:https://libproject.hkbu.edu. hk/ trsimage/hp/ HonoursProject14200465.pdf [November,20,2021]

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Marketing Mix Factors on Behavior from Food Delivery Users in Hatyai District Songkhla Province

นาตยา โชติกุล[1*], คณิดา ไกรสันติ[2], พิมพ์พิศา พันธรักษ์[3] และเกศฤดี ริยาพันธ์[3]

Nattaya Chotikul[1*], Kanida Kraisanti[2], Pimpisa Pantarak[3] and Kadrudee Riyapun[3]

[1] อาจารย์, สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer, Department of management, Hatyai Business School, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Professor, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[3] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Bachelor students, Department of management, Hatyai Business School, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** nattaya_c@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ 2) ศึกษาพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ 3) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการส่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการสั่งอาหาร จำนวน 385 คน และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสูงที่สุด 2) พฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ส่วนใหญ่เลือกใช้บริการรับ-ส่งอาหารเดลิเวอรี่ของแกร็ปฟู้ด มีจำนวนครั้งในการใช้บริการ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ เหตุผลที่สำคัญในการเลือกใช้บริการเพราะปัญหาจราจรที่แออัดบนท้องถนน ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ คือ สื่อ ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ 10.01-14.00 น. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ 101-500 บาท/ครั้ง 3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปรากฏว่า ด้านกระบวนการ ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ, อาหารเดลิเวอรี่

Abstract

The objectives of this research article were to 1) the level of challenge with the ingredients in ordering food delivery 2) the behavior in ordering food of the service users who order food delivery 3) the marketing mix that influences food ordering behavior of food delivery service users. He sample groups in this research are people in Hat Yai Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province, 385 people who have experience in ordering food via of food delivery and use simple random sampling. The data were collected by questionnaire. The statistical analysis was conducted by mean, percentage, standard deviation and Multiple Regression Analysis – MRA. The results of the research were as follows: 1. Consumers' opinions on the importance of the marketing mix in ordering food delivery the overall level is at a high level. For each aspect, it founds that the sample group was gave the highest importance to the Place 2. Grab Food is the most of food ordering which the customer’s order food via of application food delivery, the most frequency time of using the service is 3-5 times per week. The important reason for choosing the service is because of the congestion on the roads, the people who influenced the decision to use the food delivery service company were, the media and the most popular to use of food delivery service to order food during 10.01-14.00 hrs. he average cost is 101-500 baht per time. 3. The results of the analysis of factors affecting food ordering behavior of customers ordering food delivery service by analyzing the multiples, it turns out that Process, People, Place, Product Affects the behavior in ordering food of service users.

Keywords: Marketing mix, User behavior, food delivery

บทนำ

เนื่องด้วยสังคมรูปแบบอุตสาหกรรมที่กำลังเปลี่ยนผ่านเพื่อก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์พร้อมทั้งการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของนวัตกรรมเทคโนโลยีซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมรวมทั้งการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่มีความเปลี่ยนแปลงซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นบุคคลส่วนใหญ่จะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในสมาร์ทโฟนทำให้เกิดการเรียนรู้หรือมีกิจกรรมผ่านโลกออนไลน์มากขึ้นในสังคมต้องมีการปรับตัวในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีหลากหลายและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีคือมนุษย์รู้สึกถึงการได้รับความสะดวกสบายและมีความรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยมักจะมีความคาดหวังต่อการบริการที่รวดเร็วทันใจแต่ได้มาตรฐานและคุณภาพจึงได้เกิดธุรกิจบริการรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่เพื่อมาอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคในปัจจุบัน ภาคเอกชนที่ดำเนินกิจการร้านอาหารและบริการมีการปรับตัวปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อตอบโจทย์ลูกค้ากลุ่มดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเพิ่มช่องทางให้แก่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงความสะดวกในการใช้บริการรับ-ส่งอาหารผ่านช่องทางการจัดส่งแบบเดลิเวอรี่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านอาหารในภาคใต้ซึ่งภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยที่มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาพักผ่อนเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 72.33 หรือ 3,9562,530 คน/ครั้ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) ซึ่งภาครัฐให้การสนับสนุนผู้ประกอบการที่เป็นตัวกลางในการให้บริการรับ-ส่งอาหารแบบ เดลิเวอรี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายฐานลูกค้าและเพิ่มรายได้แก่ผู้ประกอบการร้านอาหารให้สูงขึ้น

ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่กระจายไปทั่วทั้งประเทศและทั่วโลกทำให้ผู้บริโภคจำเป็นต้องลดการออกไปใช้ชีวิตข้างนอกน้อยลงจึงทำให้การสั่งอาหารผ่านช่องทางเดลิเวอรี่เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในชีวิตประจำวันและเป็นทางเลือกหนึ่งที่ได้รับการตอบสนองอย่างดีในปัจจุบันเพราะสามารถตอบสนองความต้องการของคนเมืองรุ่นใหม่ที่ไม่ถนัดทำอาหาร และต้องการลดความเสี่ยงในการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ร้านอาหารใกล้บ้าน และการทำอาหารในแต่ละครั้งก็มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทานรวมไปถึงสภาพการสัญจรบนท้องถนนที่มีความแออัดจึงทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการกับบริษัทรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่การบอกปากต่อปากโดยเฉพาะในกระแสโซเชียลมีเดียก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยในการผลักดันธุรกิจการรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ มูลค่าของตลาดของการสั่งอาหารผ่านแอพพลิเคชั่นเดลิเวอรี่มีมูลค่าถึง 33,000-35,000 ล้านบาท เติบโต 14 % (Marketeer, 2563 : ออนไลน์) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นอำเภอหนึ่งซึ่งเป็นเมืองหลักทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ทั้งการศึกษา การท่องเที่ยว ประชากรในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีทั้งสิ้น 363,653 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติจังหวัดสงขลา, 2563 : ออนไลน์) รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันถูกจำกัดเรื่องของเวลาจึงต้องวางแผนการทำงาน การเดินทาง กระทั่งเวลารับประทานอาหารก็ยังต้องคำนึงเรื่องของการประหยัดเวลาและความรวดเร็ว การสั่งอาหารผ่านช่องทางเดลิเวอรี่จึงมีความสะดวกต่อการใช้บริการ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคที่ช่วยตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ การบริโภคอาหารของคนในสังคมเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากด้วยวิธีที่

เร่งรีบเพื่อแข่งขันกับเวลาและภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันสูง ทั้งนี้เขตพื้นที่ให้บริการที่มีแนวโน้มการเติบโตและยอดการสั่งออเดอร์ รวมทั้งการแข่งขันสูงเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ คืออำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีร้านอาหารกว่า 100 ร้านค้าและสร้างความสนใจแก่ชาวหาดใหญ่เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ด้วยการขยายตัวที่สูงขึ้นและรวดเร็ว ธุรกิจอาจเติบโตอย่างมั่นคงได้ยาก การสั่งอาหารผ่านช่องทางเดลิเวอรี่จึงเป็นธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตมากในปัจจุบันและเป็นธุรกิจที่เข้ามาบทบาทสำคัญต่อผู้บริโภคและเข้ามาเป็นคู่ค้าทางธุรกิจให้แก่ธุรกิจร้านอาหาร เช่น Food Panda (ฟู้ดแพนด้า) Grab Food (แกร็ปฟู้ด) Line Man (ไลน์แมน) แต่ละธุรกิจก็จะมีกลยุทธ์ที่แตกต่างกันและมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 P's ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจของผู้ใช้บริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารเดลิเวอรี่ ในอดีตการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกใช้แอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี่ในประเทศไทย (ณัฐศาสตร์ ปัญญานะและวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบญ, 2562) ผลการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภคและพบลักษณะของอิทธิพลที่แตกต่างกันจึงไม่สามารถสรุปข้อชัดเจนได้

จากปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเทคโนโลยีการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคเพื่อเพิ่มความสะดวกและลดปัญหาจราจรลดความเสี่ยงจากเชื้อโควิด-19 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อได้เห็นถึงเหตุผลในการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่และเพื่อให้ทางบริษัทเดลิเวอรี่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับความต้องการรวมถึงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งานและบริการและคาดว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้บริโภคและการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

3) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

สมมติฐานการวิจัย

ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิด Schiffman and Kanuk (1994) พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์และการบริการซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขา และ Engel, James F. Kollat, David T. Blackwell, Roger D.(1968) ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่า เป็นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับและการใช้สินค้าและบริการรวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจที่มีอยู่ก่อนและมีส่วนในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว ซึ่งแยกเป็นประเด็นการศึกษาพฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคคือ 6Ws และ 1Hs เพื่อวิเคราะห์หาคำตอบ 7 ด้าน และใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 7 P’s เพื่อนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภค

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ผู้วิจัยเห็นว่าควรแยกพิจารณา ดังคำกล่าวของ ศิริวรรรณ เสรีรัตน์ (2550) การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านการบริโภค เป็นการศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้าของผู้บริโภคเพื่อทำให้ทราบถึงลักษณะความต้องการรวมถึงพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค ผลการวิเคราะห์ที่ได้จะช่วยทำให้นักการตลาดสามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาดเพื่อสามารถที่จะตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง คำถามที่ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านการบริโภคเพื่อค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1Hs เพื่อวิเคราะห์หาคำตอบ 7 ด้าน คือ 7Os โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who) เพื่อให้ทราบถึงลักษณะกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยากลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้

2. สองผู้บริโภคซื้ออะไร (What) เพื่อให้ทราบสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อและต้องการจากผลิตภัณฑ์ คือ ต้องการคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์และความแตกต่างที่เหนือกว่าคู่แข่งรวมถึงกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์

3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why) เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการซื้อหรือซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของเขาในด้านร่างกายและด้านจิตวิทยาซึ่งต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ

4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying) เพื่อทำให้ทราบถึงบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งจะประกอบด้วย ผู้ที่เริ่ม ผู้มีอิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อ ผู้ใช้ กลยุทธ์ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ การโฆษณาหรือกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดโดยใช้กลุ่มอิทธิพล

5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When) เพื่อทำให้ทราบถึงโอกาสในการซื้อ เช่น ช่วงเวลาไหนหรือช่วงฤดูไหนของปี ช่วงวันไหนของเดือน โอกาสพิเศษหรือเทศกาลและวันสำคัญต่าง ๆ กลยุทธ์ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด เช่น ทำการส่งเสริมการตลาดเมื่อใดจึงสอดคล้องกับโอกาสในการซื้อ

6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (When) เพื่อทำให้ทราบถึงช่องทางหรือสถานที่ทำให้ผู้บริโภคไปทำการซื้อ เช่น ห้างสรรพสินค้า ซุปเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายของชำ ตลาดนัดหรือซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่ายบริษัทนำสินค้าสู่ตลาดเป้าหมายโดยทำการพิจารณาว่าจะผ่านคนกลางได้อย่างไรจึงเหมาะสมที่สุด

7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How) เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ถึงปัญหา การค้นคว้าหาข้อมูล การประเมินผล ทางเลือกการตัดสินใจซื้อ ความรู้สึกหลังการซื้อ กลยุทธ์ที่นิยมใช้ หมายถึง กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย การโฆษณาการขายโดยใช้พนักงานการส่งเสริมการขาย การให้ข่าวการประชาสัมพันธ์การตลาดทางตรง

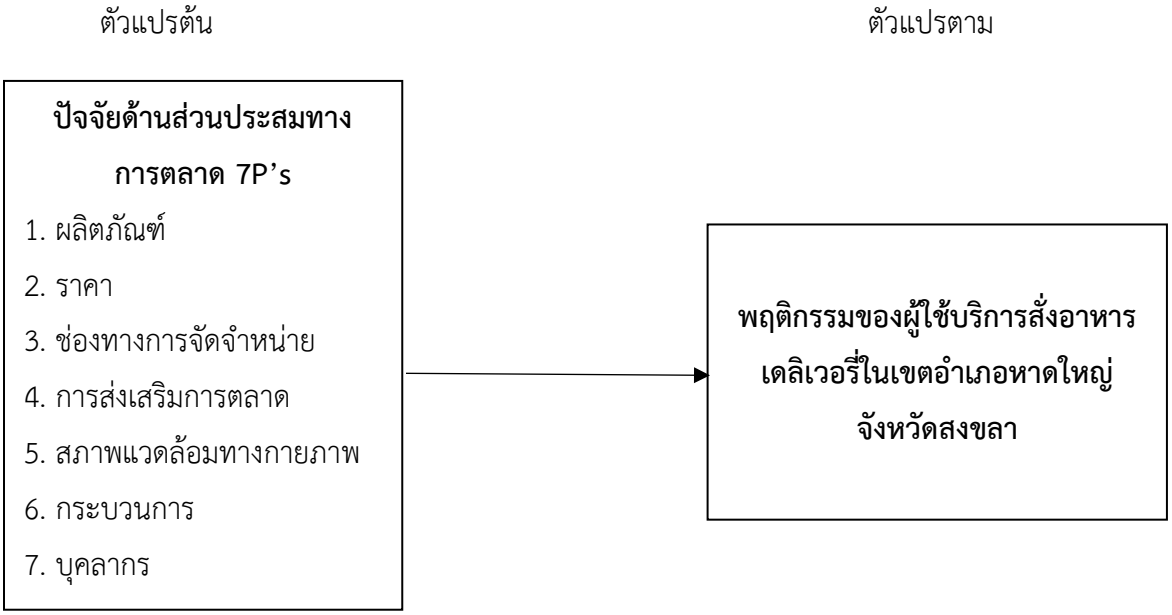
ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ เพื่อค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค แบบ 6Ws และ 1Hs เป็นการวิเคราะห์ประเด็นเพื่อทราบพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่ง ตัวแปรกับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไปได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด 7P's

Kotler (2003, P.558) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่นำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและทำให้เกิดความพึงพอใจ คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านสินค้า ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ เป็นต้น อีกทั้ง เสรี วงษ์มณฑา (2542) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด เป็นตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย หรือเป็นเครื่องมือที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการติดต่อสื่อสารขององค์การ

ผู้วิจัยได้นำส่วนประสมทางการตลาด 7P's เป็นตัวแปรต้นเพื่อแนวคิดสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ตลาด รวมถึงความสำเร็จของกิจการในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ เนื่องจากความสำเร็จของกิจการส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการปรับปรุงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของส่วนประสมทางการตลาดเหล่านี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย และสร้างข้อได้เปรียบให้กับกิจการในสภาวะตลาดที่มีการแข่งที่รุนแรงในปัจจุบัน

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยแบบการสำรวจ

1. ขอบเขตตัวแปร

1.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย 1. ผลิตภัณฑ์ 2. ราคา 3. ช่องทางการจัดจำหน่าย 4. การส่งเสริมการตลาด 5. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 6. กระบวนการ 7. บุคลากร

1.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย พฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริโภคที่ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่เคยใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ที่อยู่ในอำเภอหาดใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยมีขนาดตัวอย่างของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน แต่ทั้งนี้เพื่อวิธีการเลือกตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งซื้ออาหารเดลิเวอรี่ลักษณะข้อ คำถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbacb's alpha) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.856 ซึ่งถือว่ามีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Jacops, L. C., Fraen8el, R. J., & Wallen, E. N. ซึ่งระบุว่าค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.70 (Jacops, L. C., 1991); (Fraen8el, R. J., & Wallen, E. N., 2006)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ โดยใช้ สถิติค่าความถี่และร้อยละ

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับของพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ โดยวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis - MRA) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่งตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551)

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวมรวมข้อมูล โดยนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการเลือกผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ซึ่งได้ใช้คำถามนำเพื่อ จำแนกผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ซึ่งในการศึกษาวิจัยประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชนิดของบริษัทรับ-ส่งอาหารที่มีแอปพลิเคชันให้ลูกค้าสั่งอาหาร

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่และพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.00 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 26.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ เทียบเท่า/ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 74.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 33.20 รองลงมาซึ่งใกล้เคียงกันทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.00

2. การศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ส่วนประสมทางการตลาด	Mean	S.D	ระดับความสำคัญ
1. ผลิตภัณฑ์	4.05	0.46	มาก
รสชาติอาหารยังคงความสดใหม่	4.00	0.76	มาก
มีร้านอาหารที่เข้าร่วมบริการหลากหลาย	4.01	0.64	มาก
บริษัทมีชื่อเสียงและมีภาพลักษณ์ที่ดี	4.00	0.63	มาก
ความรวดเร็วในการจัดส่งเหมาะสมกับระยะทาง	4.01	0.64	มาก
มีการบริการที่ปลอดภัยและสามารถตรวจสอบสินค้าได้	4.18	0.70	มาก
2. ราคา	4.19	0.49	มาก
ราคาแพงกว่าการรับประทานอาหารที่ร้าน	4.23	0.63	มากที่สุด
สั่งซื้ออาหารมีความเหมาะสมและคุ้มค่า	4.21	0.64	มากที่สุด
อาหารมีหลากหลายราคา	4.15	0.67	มาก
ค่าจัดส่งเหมาะสมกับระยะทาง	4.17	0.66	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ส่วนประสมทางการตลาด	Mean	S.D	ระดับความสำคัญ
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.30	0.50	มากที่สุด
สามารถเข้าถึงช่องทางการบริการได้ง่าย	4.31	0.62	มากที่สุด
มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย	4.35	0.63	มากที่สุด
พื้นที่การให้บริการรับ-ส่งครอบคลุมทั่วถึง	4.29	0.66	มากที่สุด
สามารถตรวจสอบความคืบหน้าของการจัดส่งได้	4.24	0.66	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการตลาด	4.16	0.52	มาก
มีการโปรโมทร้านอาหารที่เข้าร่วมและแนะนำเมนูใหม่ ๆ	4.20	0.64	มาก
มีการจัดการส่งเสริมกิจกรรมด้านการตลาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น ส่วนลดและคูปองในการสั่งอาหาร	4.15	0.69	มาก
ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ สม่ำเสมอ เช่น สื่อออนไลน์และสื่อโฆษณาต่าง ๆ เป็นต้น	4.13	0.65	มาก
5. บุคลากร	4.19	0.49	มาก
พนักงานมีความรู้ในเรื่องของพื้นที่จัดส่ง	4.14	0.61	มาก
พนักงานให้บริการจัดส่งอาหารตามคิว	4.17	0.66	มาก
มีพนักงานให้บริการที่เพียงต่อความต้องการ	4.22	0.63	มากที่สุด
พนักงานพูดจาสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส	4.23	0.65	มากที่สุด
พนักงานแต่งกายสะอาดและเรียบร้อย	4.22	0.63	มากที่สุด
6. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.27	0.48	มากที่สุด
สามารถจัดส่งได้ทุกสภาพภูมิอากาศ	4.28	0.63	มากที่สุด
ภาชนะที่เก็บรักษาสะอาดและมีมาตรฐาน	4.27	0.59	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ส่วนประสมทางการตลาด	Mean	S.D	ระดับความสำคัญ
7. กระบวนการ	4.24	0.42	มากที่สุด
การจัดส่งมีมาตรฐานและมีการรับประกัน	4.27	0.58	มากที่สุด
มีการสำรวจความพึงพอใจหลังจากใช้บริการ	4.23	0.59	มากที่สุด
มีกระบวนการจัดเก็บสินค้าอย่างดีเพื่อรักษาอุณหภูมิ	4.24	0.59	มากที่สุด
มีระบบตรวจสอบสถานะจัดส่ง (real time) ที่แม่นยำ	4.24	0.62	มากที่สุด
สามารถติดต่อผู้ให้บริการได้อย่างสะดวกกรณีเกิดปัญหา	4.23	0.60	มากที่สุด
รวม	**4.20**	**0.32**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.20 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีค่าเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย 4.24 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.19, 4.19, 4.16 และ 4.05 ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.05 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการบริการที่ปลอดภัยและสามารถตรวจสอบสินค้าได้ มีค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ มีร้านอาหารที่เข้าร่วมบริการหลากหลาย/ความรวดเร็วในการจัดส่งเหมาะสมกับระยะทาง มีค่าเฉลี่ย 4.01 ที่เท่ากัน และรสชาติอาหารยังคงความสดใหม่/บริษัทมีชื่อเสียงและมีภาพลักษณ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ย 4.00 ที่เท่ากัน ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก

ด้านราคา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.19 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ราคาแพงกว่าการรับประทานอาหารที่ร้าน มีค่าเฉลี่ย 4.23 รองลงมาคือ สั่งซื้ออาหารมีความเหมาะสมและคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ย 4.21 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากและค่าจัดส่งเหมาะสมกับระยะทาง มีค่าเฉลี่ย 4.17 อยู่ในระดับมาก

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมาคือ สามารถเข้าถึงช่องทางการบริการได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 4.31 และพื้นที่การให้บริการรับ-ส่งครอบคลุมทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 4.29 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการส่งเสริมการตลาด ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.16 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการโปรโมทร้านอาหารที่เข้าร่วมและแนะนำเมนูใหม่ๆสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมาคือ มีการจัดการส่งเสริมกิจกรรมด้านการตลาดอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.15 และประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ สม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.13 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก

ด้านบุคลากร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.19 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า พนักงานพูดจาสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส มีค่าเฉลี่ย 4.23 รองลงมาคือ พนักงานแต่งกายสะอาดและเรียบร้อยและมีพนักงานให้บริการที่เพียงต่อความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 4.22 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สามารถจัดส่งได้ทุกสภาพภูมิอากาศ มีค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาคือ ภาชนะที่เก็บรักษาสะอาดและมีมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ย 4.27 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านกระบวนการ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.24 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดส่งมีมาตรฐานและมีการรับประกันความเสียหายของสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาคือ มีกระบวนการจัดเก็บสินค้าอย่างดีเพื่อรักษาอุณหภูมิของสินค้า/มีระบบตรวจสอบสถานะจัดส่ง (real time) ที่แม่นยำมีค่าเฉลี่ย 4.24 ที่เท่ากัน และมีการสำรวจความพึงพอใจหลังจากใช้บริการ/สามารถติดต่อผู้ให้บริการได้อย่างสะดวกกรณีเกิดปัญหา มีค่าเฉลี่ย 4.23 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในอำเภอหาดใหญ่ (n = 385)

พฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. บริษัทรับ-ส่งอาหารเดลิเวอรี่ที่ใช้บริการ		
Food Panda (ฟู้ดแพนด้า)	76	19.70
Grab Food (แกร็ปฟู้ด)	291	75.60
Line Man (ไลน์แมน)	18	4.70

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. จำนวนครั้งในการใช้บริการ		
น้อยกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์	118	30.60
4-6 ครั้ง/สัปดาห์	236	61.30
มากกว่า 7 ครั้ง/สัปดาห์ ขึ้นไป	31	8.10
3. เหตุผลที่สำคัญในการเลือกใช้บริการ		
ไม่มีเวลาทำอาหาร	141	36.50
ปัญหาจราจรที่แออัดบนท้องถนน	161	41.90
สภาพภูมิอากาศ	83	21.60
4. ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่		
ครอบครัว	73	19.00
สื่อ เช่น โซเชียลมีเดียและสื่อโฆษณาต่าง ๆ	227	58.90
เพื่อน	85	22.10
5. ช่วงเวลาที่ท่านเลือกใช้บริการ		
06.01-10.00 น.	37	9.60
10.01-14.00 น.	209	54.30
14.01-18.00 น.	65	16.90
18.01-22.00 น.	50	13.00
22.01-02.00 น.	20	5.20
02.01-06.00 น.	4	1.00
6. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการบริษัทรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่/ครั้ง		
น้อยกว่า 100 บาท	73	18.90
101-500 บาท	293	76.10
501-1,000 บาท	8	2.10
มากกว่า 1,001 บาท ขึ้นไป	11	2.90
รวม	**385**	**100.00**

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในอำเภอหาดใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่เลือกใช้บริการรับ-ส่งอาหารเดลิเวอรี่ของ Grab Food (แกร็ปฟู้ด) ในการสั่งอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.60 และมีจำนวนครั้งในการใช้บริการ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 61.30 เหตุผลที่สำคัญในการเลือกใช้บริการเพราะปัญหาจราจรที่แออัดบนท้องถนน คิดเป็นร้อยละ 41.90 และผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทรับ-ส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ คือ สื่อ เช่น โซเชียลมีเดียและสื่อโฆษณาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 58.90 ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ 10.01-14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 54.30 มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ 101-500 บาท/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 76.10

4. การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับของพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่

ตัวแปร	B	S.E	Beta	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	.006	.381		10.016	.000
ผลิตภัณฑ์ (X_1)	-.304	.058	-.245	-5.267	.000
ราคา (X_2)	.038	.089	.033	.420	.675
ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	.159	.058	.137	2.721	.007
การส่งเสริมการตลาด (X_4)	.027	.059	.024	.458	.647
บุคลากร (X_5)	.202	.070	.173	2.887	.004
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (X_6)	.073	.064	.060	1.127	.260
กระบวนการ (X_7)	.247	.077	.180	3.188	.002
R^2 = .208 SEE = .520 F = 16.588*					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ด้วยการวิเคราะห์พหุคูณปรากฏว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ และด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลทางลบ และสามารถร่วมกันอธิบายความความแปรปรวนของพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ได้ร้อยละ

20.8 โดยที่ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการ มีผลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการมากที่สุด รองลงคือด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$y = 0.006 - (0.304)X_1 + (0.38)X_2 + (0.159)X_3 + (0.027)X_4 + (0.202)X_5 + (0.073)X_6 + (0.247)X_7$

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) ด้านผลิตภัณฑ์พบว่าส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามกับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าหากปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7P) ด้านผลิตภัณฑ์ ลดลง 1 หน่วย โดยไม่มีอิทธิพลของตัวแปรอื่นมาเกี่ยวข้อง ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีระดับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารลดลง 0.304 หน่วย หรือลดลง 30.4 %

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านบุคลากร พบว่าส่งผลในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ อธิบายได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าหากปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7P) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายด้านบุคลากรและด้านกระบวนการ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย โดยไม่มีอิทธิพลของตัวแปรอื่นมาเกี่ยวข้อง ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีระดับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารเพิ่มขึ้น 0.159 หน่วย 0.202 หน่วย และ 0.247 หน่วย ตามลำดับ

ส่วนตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลกับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ มี 3 ตัวแปร คือปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7P) ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สามารถสรุปและอภิปรายผลตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 26.0 ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ เทียบเท่า/ปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

2. ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดของการสั่งอาหาร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก และพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้บริโภครู้สึกถึงความสะดวกสบายและต้องการความรวดเร็วทันใจในการรับบริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ช่องทางการเข้าถึงการจัดจำหน่ายต้องง่ายและมีความหลากหลาย เห็นได้ว่าช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นด้านที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญที่สุดด้วยในยุคเทคโนโลยีบวกกับความต้องการความสะดวกสบายมีความรวดเร็วมีช่องทางการซื้อที่หลากหลายช่องทางสามารถตอบโจทย์วัยรุ่นและวัยทำงาน ในยุคปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรีฑา ปันทวังกูร (2552) ที่ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า จำนวนสินค้าที่ซื้อจะมีการแปรผันเชิงบวกกับปัจจัย ด้านเว็บไซต์ที่ให้บริการซึ่งประกอบด้วยความปลอดภัยในการชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถใช้บัตรเครดิตในการชำระเงินและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพงา วีระโยธินและธรรญธร ปัญญโสภณ (2561) ซึ่งพบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในการได้รับข้อมูลผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ก สื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) คำแนะนำจากคนรู้จักซึ่งส่งผลในการเลือกใช้บริการ

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ด้านกระบวนการ มีผลต่อพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารของผู้ใช้บริการมากที่สุด รองลงคือด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้บริโภคต้องการความรวดเร็วในการสั่งอาหารและมีกระบวนการจัดส่งอาหารที่ยังคงคุณค่าของอาหารไว้ไม่เกิดความเสียหายตลอดระยะเวลาในการจัดส่ง เห็นได้ว่าด้านกระบวนการ มีความสำคัญโดยประเด็นการจัดส่งที่มีมาตรฐานและมีการรับประกันสินค้าเมื่อสินค้าจัดส่งถึงมือผู้บริโภคยังคงสภาพที่สมบูรณ์และพนักงานที่ขนส่งพูดจาสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใสส่งผลให้ผู้โภคมีพฤติกรรมอยากสั่งซื้ออาหารเดลิเวอรี่ซ้ำอีก โดยสอดคล้องกับยุพเรศ พิริพลพงศ์ (2558) กล่าวว่า ช่องทางการโฆษณาผ่านทางเฟสบุค (Facebook) โดยให้ความสำคัญในการบริการของแอพพลิเคชั่นด้านการที่มีจำนวนพนักงานให้บริการเพียงพอต่อจำนวนลูกค้ามากที่สุดและให้ความสำคัญด้านระบบความปลอดภัยในการชำระเงินผ่านแอพพลิเคชั่น รวมไปถึงด้านกระบวนการของแอพพลิเคชั่นในเรื่องของการยืนยันการชำระเงินทางอีเมลล์/โทรแจ้งลูกค้าก่อนที่จะส่งของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนี ไพศาลวงศ์ดี และอิทธิกร ขำเดช (2556) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเสื้อผ้าสตรีทางอินเตอร์เน็ตกล่าวว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดและปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้ประกอบการที่ประกอบอาหารเป็นร้านอาหารที่ร่วมรายการการจัดส่งอาหารในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งจังหวัดสงขลา เพราะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเพื่อทราบถึงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในภาพรวมทั้งจังหวัดเพื่อได้รายละเอียดมากยิ่งขึ้นและได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

2. ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้ประกอบการ เพื่อนำผลมาพัฒนาและปรับปรุงผลการศึกษาและนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปในการดำเนินธุรกิจจัดทำอาหารเดลิเวอรี่

เอกสารอ้างอิง

กรีฑา ปันทวังกูร. (2552). *ทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐศาสตร์ ปัญญานะ และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบญุ. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอาหารตามสั่งแบบจัดส่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 11(1), 53-66.

พิมพงา วีระโยธิน และธรรญธร ปัญญโสภณ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันอูเบอร์อีท เพื่อบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery)*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

รัชนี ไพศาลวงศ์ดี และอิทธิกร ขำเดช. (2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเสื้อผ้าสตรีทางอินเตอร์เน็ตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ

ยุพเรศ พิริพลพงศ์. (2558). *ปัจจัยและพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้โมบายแอพพลิเคชั่น ซื้อสินค้าผ่านทางสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*.กรุงเทพฯ

ศิริวรรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา

สุวิมล ติรกานันท์. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *รายงานสถิติจังหวัดสงขลา*. เข้าถึงได้จาก สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. สืบค้นจาก http://songkhla.nso.go.th/

Marketeer Team. (2019). *สงครามแอป “ส่งอาหาร” ทำธุรกิจ Food Delivery พุ่ง 35,000 ล้าน*. สืบค้นจาก https://marketeeronline.co/archives/107485

Engel, James F. Kollat, David T. Blackwell, Roger D. (1968). *Consumer Behavior.* New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Schiffman, Leon G; & Kanuk, Leslie Lazar. (1994). *Consumer Behavior.* 5th ed. New Jersey: Prentic - Hall.

กลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ

Corporate Governance Mechanisms and Firm Performance

พิเชษฐ์ สิทธิโชคสกุลชัย[1*]

Pichet Sittichoksakunchai[1*]

[1] รองศาสตราจารย์, ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[1] Associate Professor, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pichet.sit@stou.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สรุปหลักการกำกับดูแลกิจการของประเทศไทย (2) ชี้ให้เห็นถึงตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการที่พบบ่อยในงานวิจัย และ (3) สรุปผลงานวิจัยที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการในบริบทของประเทศไทย สำหรับประเทศไทยนั้นสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้ออกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560 ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 8 ข้อ ส่วนตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่มักพบในงานวิจัย ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ และ Tobin's Q ทั้งนี้ มีงานวิจัยที่ดำเนินการและเผยแพร่อย่างต่อเนื่องในวารสารวิชาชีพบัญชี ช่วงปี พ.ศ. 2550-2562 เพื่อใช้พิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ โดยผลการวิจัยมีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน ดังนั้น นักวิจัยจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยต่อไปเพื่อให้ได้ข้อสรุปความสัมพันธ์ที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ, ผลการดำเนินงานของกิจการ

Abstract

The purposes of this article are (1) to summaries the principle of corporate governance in Thailand (2) to identify the firm performance indicators that usually used in prior researches and (3) to summaries the past researches in theme of the relationship between corporate governance mechanisms and firm performance in Thailand. The principle of corporate governance in Thailand was issued by The Securities and Exchange Commission (SEC), comprise of 8 principles. Return on Assets (ROA), Return on Equity (ROE), Economic Value Added (EVA) and Tobin's Q have been used as the proxy of firm performance. The researches were conducted continually between the period of 2007 and 2019 and published in the Journal of Accounting Profession. The finding are both consistency and contrast among these studies. So, the researchers have to conduct further research for summarizing the clear relationship.

Keywords: Corporate Governance, Firm Performance

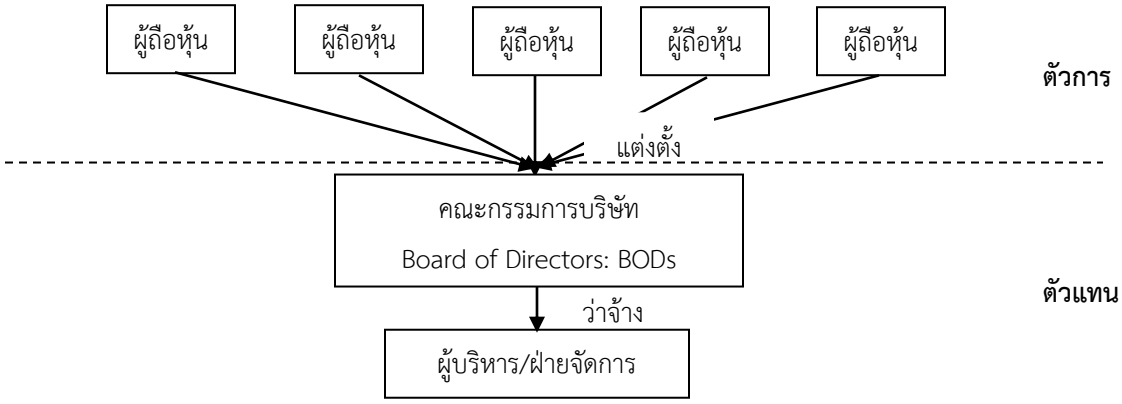
บทนำ

เป้าหมายในการประกอบธุรกิจคือ การสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่ผู้เป็นเจ้าของเงินทุน (ผู้ถือหุ้น) และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กิจการในระยะยาว ทั้งนี้ หากเป็นการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กซึ่งผู้เป็นเจ้าของเงินทุนและผู้บริหารมักเป็นบุคคลคนเดียวกัน ดังนั้น การตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจหากไม่ประสบความสำเร็จบุคคลดังกล่าวก็จะต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว แต่ในกรณีที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งจัดหาเงินทุนจากสาธารณชนในวงกว้าง เช่น บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ การตัดสินใจของผู้บริหารมิเพียงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของกิจการ ยังส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้น ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอื่น ดังนั้น จึงต้องมีเครื่องมือหรือกลไกบางอย่างที่จะช่วยทำให้การประกอบธุรกิจมีโครงสร้างความสัมพันธ์และแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุนและบรรลุเป้าหมายที่กล่าวข้างต้น คือ การกำกับดูแลกิจการหรือบรรษัทภิบาล (Corporate Governance: CG) ทั้งนี้ มีความเชื่อว่ากิจการที่ดำเนินธุรกิจตามหลักการกำกับดูแลกิจการจะส่งเสริมหรือสร้างผลการดำเนินงานที่ดีให้แก่กิจการ (Zahroh and Hamidah, 2017) ซึ่งมีการพิสูจน์ความเชื่อดังกล่าวผ่านงานวิจัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจน (Makki, M.A.M. and Lodhi, S.A., 2013; Laoworapong, M., Supattarakul, S. and Swierczek, F.W., 2015)

เนื้อหาของบทความทางวิชาการนี้จะประกอบด้วยไปเนื้อหา 4 ประเด็นหลักคือ (1) ทฤษฎีตัวแทน (2) หลักการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทย (3) การประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ และ (4) งานวิจัยในอดีตที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ และ (5) สรุปและข้อเสนอแนะ รายละเอียดอธิบายโดยลำดับดังนี้

ทฤษฎีตัวแทน

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงการกำกับดูแลกิจการ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมของคน/กลุ่มบุคคลและความเป็นไปของกิจการคือ ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งมาจากแนวคิดของ Jensen และ Meckling อ้างถึงใน ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, (2551) ที่ได้พัฒนาไว้ในปี ค.ศ. 1976 แสดงความสัมพันธ์ของคน/กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายใต้ทฤษฎีตัวแทนได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัท และผู้บริหาร

จากภาพที่ 1 หากเป็นกิจการขนาดเล็กซึ่งมักพบว่าคน/กลุ่มบุคคลทั้ง 3 มันเป็นคน/กลุ่มบุคคลเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ในกรณีของกิจการขนาดใหญ่ซึ่งระดมเงินทุนจากประชาชนจำนวนมาก เจ้าของเงินทุน (ผู้ถือหุ้น) ถือเป็นเจ้าของที่แท้จริง แต่ด้วยข้อจำกัดเรื่องของจำนวนคนที่นำเงินมาลงทุนที่มีทั้งผู้ลงทุนรายใหญ่และรายย่อย จึงไม่สามารถให้เจ้าของเงินทุนเข้าไปบริหารกิจการได้โดยตรง ดังนั้น ผู้ถือหุ้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการบริษัทผ่านที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกำกับควบคุมการดำเนินงานของผู้บริหาร/ฝ่ายจัดการมืออาชีพที่ถูกว่าจ้างมาทำหน้าที่จัดการงานของกิจการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย โดยฝ่ายที่มอบอำนาจคือ ตัวการ (Principal) ในขณะที่อีกฝ่ายที่ได้รับมอบอำนาจในการบริหารงานคือ ตัวแทน (Agent) ตราบใดที่ผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนตัดสินใจดำเนินงานเพื่อสร้างผลตอบแทนสูงสุดจากเงินลงทุนในวิธีที่สอดคล้องกับการสร้างผลประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวการแล้ว ความสัมพันธ์ของบุคคล 2 ฝ่ายก็ยังคงมีประสิทธิภาพที่ดี

แต่ถ้าหากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น (M. Chabachib et al., 2020) กล่าวคือ หากผู้บริหารตัดสินใจดำเนินงานโดยคำนึงถึงเฉพาะประโยชน์ส่วนตน เช่น การถ่ายโอนทรัพยากรของกิจการไปเป็นของตนในรูปแบบผลประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นต้น ก็ทำให้ความมั่นคงของกิจการลดลง และท้ายที่สุดก็ส่งผลต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น

จะเห็นได้ว่ากลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการประกอบธุรกิจคือคณะกรรมการบริษัท (Board of Directors: BODs) ดังนั้น กลไกลการกำกับดูแลกิจการจึงให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในฐานะผู้นำองค์กรที่จะสร้างคุณค่าให้แก่กิจการได้อย่างยั่นยืน โดยคณะกรรมการมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกิจการที่เป็นไปเพื่อสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน

2. ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการมีคณะกรรมการที่เอื้อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดูแลและพัฒนาผู้บริหาร (ฝ่ายจัดการ) และพนักงานในองค์กรให้มีความสามารถ ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบ

3. ติดตามและเปิดเผยข้อมูล โดยดูแลให้มีระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม การรักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ถือหุ้นและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น

หลักการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทย

ความหมายของการกำกับดูแลกิจการ

ความหมายเดิมที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นดังนี้

“การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย”

แต่สำหรับความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ปรากฏในหลักการกำกับดูแลกิจการสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560 (Corporate Governance Code for Listed Companies 2017 หรือเรียกโดยย่อว่า CG Code) เป็นดังนี้

“การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ความสัมพันธ์ในเชิงการกำกับดูแล รวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กำกับการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรวมถึง (1) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก (2) การกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ และ (3) การติดตามประเมิน และดูแลการรายงานผลการดำเนินงาน”

วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลกิจการ

การกำกับดูแลกิจการที่เป็นไปเพื่อการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน ซึ่งคณะกรรมการควรกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผล (Governance Outcome) อย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. สามารถแข่งขันได้และมีผลประกอบการที่ดีโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว (Competitiveness and Performance with Long-term Perspective)

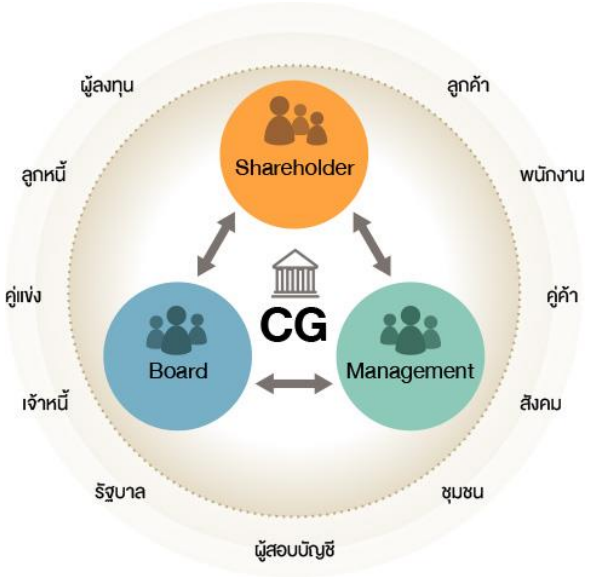
2. ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย (Ethical and Responsible Business)

3. เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม (Good Corporate Citizenship)

4. สามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง (Corporate Resilience)

บริษัทจดทะเบียน (Listed Companies) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศทั้งในแง่การสร้างรายได้ การจ้างงาน รวมถึงการมีส่วนร่วมดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น คณะกรรมการบริษัท ฝ่ายจัดการและหน่วยงานภายในองค์กรจึงควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้องค์กรมีบรรษัทภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้บริษัทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทั้งตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยต้องมีการวางโครงสร้างและระบบการกำกับดูแลกิจการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการกำกับดูแล การติดตามและการประเมินผล เพื่อให้ทุกฝ่ายมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันตามหลักพื้นฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดี 5 ประการ คือ ความยุติธรรม (Fairness) ความโปร่งใส (Transparency) ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความรับผิดชอบตามหน้าที่ (Accountability) และภาระรับผิดชอบ (Responsibility)

นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจย่อมมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม บริษัทจึงควรเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน แล้วจัดให้มีระบบและกระบวนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้สามารถเข้าใจและตอบสนองความคาดหวังเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงทางการเงินให้แก่กิจการในระยะยาว

ภาพที่ 2 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี
ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากภาพที่ 2 จะพบว่าผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจมีทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยกลุ่มหลักประกอบด้วย ผู้ถือหุ้น ซึ่งแต่งตั้งคณะกรรมการเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลการทำงานของฝ่ายจัดการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงคณะกรรมการยังต้องทำหน้าที่สานประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์และให้เกิดความสมดุล ดังนั้น นอกจากบริษัทควรเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียที่มีความแตกต่างกันแล้ว ยังต้องกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มในระบบการกำกับดูแลกิจการไว้อย่างชัดเจนและอย่างมีจริยธรรม รวมถึงสอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนดและตามแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้วย

พัฒนาการการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้รณรงค์และส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยเสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี จำนวน 15 ข้อ ในปี พ.ศ.2545 ให้แก่บริษัทจดทะเบียนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในขั้นเริ่มแรก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน โดยแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1) สิทธิของผู้ถือหุ้น 2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน 3) บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย 4) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และ 5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ โดยเทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการของ OECD และข้อเสนอแนะของธนาคารโลก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้ทำการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน โดยเป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของแนวปฏิบัติที่ดีของทั้ง 5 หมวด ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ASEAN CG Scorecard ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้วัดระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียน

และในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ออกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน (CG Code) ฉบับใหม่ เพื่อใช้แทนหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Principles) ที่ออกโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการ เพื่อมุ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุนเพียงประการเดียว ยังไม่เพียงพอสำหรับการเป็นบริษัทจดทะเบียนที่ดี เนื่องจากทั้งภาคธุรกิจและผู้ลงทุนต่างต้องการผลประกอบการที่ดีของกิจการ กิจการสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพธุรกิจได้ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนรอบข้าง เพื่อให้บริษัทสามารถเติบโตอยู่รอดได้ในระยะยาวด้วย

การออก CG Code ฉบับดังกล่าว เพื่อเป็นหลักปฏิบัติให้คณะกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นผู้นำหรือผู้รับผิดชอบสูงสุดขององค์กร นำไปปรับใช้ในการกำกับดูแลให้กิจการมีผลประกอบการที่ดีในระยะยาว น่าเชื่อถือสำหรับผู้ถือหุ้นและผู้คนรอบข้างเพื่อประโยชน์ในการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน ตรงตามความมุ่งหวังของทั้งภาคธุรกิจ ผู้ลงทุน ตลอดจนตลาดทุนและสังคมโดยรวม

องค์ประกอบของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนปี พ.ศ. 2560

หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนปี พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นหลักให้คณะกรรมการบริษัทนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลกิจการ บนหลักการ Apply or Explain โดยบริษัทจดทะเบียนต้องเปิดเผยผลของการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปรับใช้ตามบริบทของธุรกิจ (Apply) หรืออธิบายเหตุผลของการที่บริษัทไม่สามารถนำหลักการไปปรับใช้หรืออธิบายการมีมาตรการอื่นที่บริษัทนำมาใช้ทดแทน (Explain) ในรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ที่ต้องจัดส่งในปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป โดย CG Code ประกอบด้วย 8 หมวดที่เน้นบทบาทและการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและกำกับดูแลกิจการของบริษัทให้มีผลประกอบการที่ดีในระยะยาวอย่างยั่งยืน และเป็นที่น่าเชื่อถือสำหรับผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เนื้อหาของ CG Code
ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

CG Code มีเนื้อหา 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 หลักปฏิบัติและหลักปฏิบัติย่อย และส่วนที่ 2 แนวปฏิบัติ คำอธิบายในการปฏิบัติตามหลักปฏิบัติในส่วนที่ 1 ในที่นี้จะแสดงเฉพาะหลักปฏิบัติและหลักปฏิบัติย่อยดังนี้

หลักปฏิบัติและหลักปฏิบัติย่อยของ CG Code

หลักปฏิบัติ 8 หมวด ได้แก่

1. ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการในฐานะผู้นำองค์กรที่สร้างคุณค่าให้แก่กิจการอย่างยั่งยืน (Establish Clear Leadership Role and Responsibilities of the Board)

หลักปฏิบัติย่อย:

1.1 คณะกรรมการควรเข้าใจบทบาทและตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะผู้นำที่ต้องกำกับดูแลให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่ดี

1.2 คณะกรรมการควรกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผล อย่างน้อย 4 ประการ (ตามหัวข้อวัตถุประสงค์ของ CG ที่อธิบายไว้)

1.3 คณะกรรมการมีหน้าที่ดูแลให้กรรมการทุกคนและผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ระมัดระวังและซื่อสัตย์ต่อองค์กร และดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับและมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

1.4 คณะกรรมการควรเข้าใจขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ และกำหนดขอบเขตการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้กรรมการผู้จัดการใหญ่และฝ่ายจัดการอย่างชัดเจน ตลอดจนติดตามดูแลผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ

2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการที่เป็นไปเพื่อความยั่งยืน (Define Objectives that Promote Sustainable Value Creation)

หลักปฏิบัติย่อย:

2.1 คณะกรรมการควรกำหนดหรือดูแลวัตถุประสงค์หลักของกิจการเป็นไปเพื่อความยั่งยืน โดยเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการสร้างคุณค่าให้แก่กิจการ ลูกค้า ผู้มีส่วนได้เสียและสังคมโดยรวม

2.2 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มั่นใจว่าวัตถุประสงค์ตลอดจนกลยุทธ์ในระยะปานกลางและ/หรือประจำปีของกิจการสอดคล้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจการ โดยมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมปลอดภัย

3. เสริมสร้างคณะกรรมการที่มีประสิทธิผล (Strengthen Board Effectiveness)

หลักปฏิบัติย่อย:

3.1 คณะกรรมการควรรับผิดชอบในการกำหนดและทบทวนโครงสร้างคณะกรรมการ ทั้งในเรื่องขนาด องค์ประกอบ สัดส่วนกรรมการที่เป็นอิสระที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการนำพาองค์กรสู่วัตถุประสงค์หลักที่กำหนดไว้

3.2 คณะกรรมการควรเลือกบุคคลที่เหมาะสมเป็นประธานกรรมการ และดูแลให้มั่นใจว่าองค์ประกอบและการดำเนินงานของคณะกรรมการเอื้อต่อการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจอย่างอิสระ

3.3 คณะกรรมการควรดูแลให้การสรรหาและคัดเลือกกรรมการมีกระบวนการที่โปร่งใสและชัดเจน เพื่อให้ได้คณะกรรมการที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับองค์ประกอบที่กำหนดไว้

3.4 คณะกรรมการควรพิจารณาให้โครงสร้างและอัตราค่าตอบแทนมีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบและจูงใจให้คณะกรรมการนำพาองค์กรให้ดำเนินงานตามเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว

3.5 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้กรรมการทุกคนมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และจัดสรรเวลาอย่างพอเพียง

3.6 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีกรอบและกลไกการกำกับดูแลนโยบายและการดำเนินงานของบริษัทย่อยและกิจการอื่นที่บริษัทไปลงทุนอย่างมีนัยสำคัญในระดับที่เหมาะสมกับกิจการแต่ละแห่ง รวมทั้งบริษัทย่อยและกิจการอื่นที่บริษัทไปลงทุนมีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน

3.7 คณะกรรมการควรจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปีของคณะกรรมการ คณะกรรมการชุดย่อยและกรรมการรายบุคคล โดยผลประเมินควรถูกนำไปใช้สำหรับการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

3.8 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้คณะกรรมการและกรรมการแต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ลักษณะการประกอบธุรกิจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจตลอดจนสนับสนุนให้กรรมการทุกคนได้รับการเสริมสร้างทักษะและความรู้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่กรรมการอย่างสม่ำเสมอ

3.9 คณะกรรมการควรดูแลให้มั่นใจว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น และมีเลขานุการบริษัทที่มีความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นและเหมาะสมต่อการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ

4. สรรหาและพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและการบริหารบุคลากร (Ensure Effective CEO and People Management)

หลักปฏิบัติย่อย:

4.1 คณะกรรมการควรดำเนินการให้มั่นใจว่ามีการสรรหาและพัฒนากรรมการผู้จัดการใหญ่และผู้บริหารระดับสูงให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมาย

4.2 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการกำหนดโครงสร้างค่าตอบแทนและการประเมินผลที่เหมาะสม

4.3 คณะกรรมการควรเข้าใจโครงสร้างและความสัมพันธ์ของผู้ถือหุ้นที่อาจมีผลกระทบต่อการบริหารและการดำเนินงานของกิจการ

4.4 คณะกรรมการควรติดตามดูแลการบริหารและพัฒนาบุคลากรให้มีจำนวน ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และแรงจูงใจที่เหมาะสม

5. ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ (Nurture Innovation and Responsible Business)

หลักปฏิบัติย่อย:

5.1 คณะกรรมการควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าแก่ธุรกิจควบคู่ไปกับการสร้างคุณประโยชน์ต่อลูกค้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

5.2 คณะกรรมการควรติดตามดูแลให้ฝ่ายจัดการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสะท้อนอยู่ในแผนดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกฝ่ายขององค์กรได้ดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักและแผนกลยุทธ์ของกิจการ

5.3 คณะกรรมการควรติดตามดูแลให้ฝ่ายจัดการจัดสรรและจัดการทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงผลกระทบและการพัฒนาทรัพยากรตลอดสายของห่วงโซ่คุณค่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจการได้อย่างยั่งยืน

5.4 คณะกรรมการควรจัดให้มีกรอบการกำกับดูแลและการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศระดับองค์กรที่สอดคล้องกับความต้องการของกิจการ รวมทั้งดูแลให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาในการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและพัฒนาการดำเนินงาน การบริหารความเสี่ยงเพื่อให้กิจการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจการ

6. ดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม (Strengthen Effective Risk Management and Internal Control)

หลักปฏิบัติย่อย:

6.1 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มั่นใจว่าบริษัทมีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิผล และมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

6.2 คณะกรรมการต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอิสระ

6.3 คณะกรรมการควรติดตามดูแลและจัดการความขัดแย้งของผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างกิจการกับฝ่ายจัดการ คณะกรรมการหรือผู้ถือหุ้น รวมถึงการป้องกันการใช้ประโยชน์อันมิควรในสินทรัพย์ ข้อมูลและโอกาสของกิจการและการทำธุรกรรมกับผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับกิจการในลักษณะที่ไม่สมควร

6.4 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการต่อต้านคอร์รัปชั่นที่ชัดเจนและสื่อสารในทุกระดับขององค์กรและต่อคนนอกเพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติได้จริง

6.5 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้กิจการมีกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนและการดำเนินการกรณีมีการชี้เบาะแส

7. รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล (Ensure Disclosure and Financial Integrity)

หลักปฏิบัติย่อย:

7.1 คณะกรรมการมีความรับผิดชอบในการดูแลให้ระบบการจัดทำรายงานทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ถูกต้อง เพียงพอ ทันเวลา เป็นไปตามกฎเกณฑ์ มาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

7.2 คณะกรรมการควรติดตามดูแลความเพียงพอของสภาพคล่องทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้

7.3 ในภาวะที่กิจการประสบปัญหาด้านการเงินหรือมีแนวโน้มจะประสบปัญหา คณะกรรมการควรมั่นใจว่ากิจการมีแผนในการแก้ปัญหาหรือมีกลไกอื่นที่จะสามารถแก้ปัญหา ทั้งนี้ ภายใต้การคำนึงถึงสิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย

7.4 คณะกรรมการควรพิจารณาจัดทำรายงานความยั่งยืนตามความเหมาะสม

7.5 คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้ฝ่ายจัดการจัดให้มีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบงานนักลงทุนสัมพันธ์ที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารกับผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เท่าเทียมกันและทันเวลา

7.6 คณะกรรมการควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูล

8. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น (Ensure Engagement and Communication with Shareholders

หลักปฏิบัติย่อย:

8.1 คณะกรรมการควรดูแลให้มั่นใจว่าผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของบริษัท

8.2 คณะกรรมการควรดูแลให้การดำเนินการในวันประชุมผู้ถือหุ้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และเอื้อให้ผู้ถือหุ้นสามารถใช้สิทธิของตน

8.3 คณะกรรมการควรดูแลให้การเปิดเผยมติที่ประชุมและการจัดทำรายงานการประชุมผู้ถือหุ้นเป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วน

โครงสร้างองค์กรเพื่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี

โครงสร้างองค์กรที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ควรประกอบด้วยคณะกรรมการที่ถือเป็นตัวแทนในการรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ควรมีความเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ เพื่อกำกับดูแลกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับและมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น อีกทั้งคณะกรรมการยังมีหน้าที่กำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายและภารกิจของบริษัท รวมถึงติดตามดูแลฝ่ายจัดให้นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและดูแลผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการควรแต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อยขึ้นมาทำหน้าที่แทนในบางงานตามความจำเป็น โดยพิจารณาจากขนาดธุรกิจ ความซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ต้องการ เช่น คณะกรรมการสรรหา คณะกรรมการกำหนดค่าตอบแทน คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการที่ดี และคณะกรรมการความเสี่ยง รวมถึงควรแต่งตั้งเลขานุการบริษัทเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและให้คำแนะนำด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

การประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ

การประเมินผลการดำเนินงานนับเป็นหนึ่งในกระบวนการบริหารเพื่อประเมินประสิทธิภาพการบริหารของฝ่ายจัดการหรือผู้บริหารด้วยมาตรวัดหรือตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) ซึ่งกิจการมักกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมในทุกมิติของการดำเนินงาน และหนึ่งในเครื่องมือที่เป็นที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้คือการประเมินผลการดำเนินงานแบบสมดุล (Balance Scorecard: BSC) ซึ่งพัฒนาโดย Robert S. Kaplan และ David P. Norton การเกิดขึ้นของ BSC ทำให้การประเมินผลการดำเนินงานของกิจการไม่เพียงพิจารณาแต่มิติหรือมุมมองทางด้านการเงินเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงมุมมองอื่น ๆ ที่ครอบคลุมและสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล BSC ถือเป็นกรอบที่ครอบคลุมการตัดสินใจและการดำเนินการเพื่อให้บังเกิดผลในการพัฒนาและออกแบบกลยุทธ์สำหรับเป้าหมายของกิจการ (Rafig, M. et al., 2021)

มุมมองในการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการตาม BSC ที่ Kaplan และ Norton พัฒนาขึ้นประกอบด้วย (1) มุมมองด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning and Growth Perspective) (2) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) (3) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) และ (4) มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective)

การศึกษาเรื่องกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการในอดีตที่ผ่านมามักใช้ตัวชี้วัดในมุมมองด้านการเงิน ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยในอดีตจะพบตัวชี้วัดผลการดำเนินงานดังนี้

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) ใช้วัดความสามารถของผู้บริหารในการจัดการหรือใช้สินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการเพื่อก่อให้เกิดกำไร คำนวณได้โดย

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

ทั้งนี้ ในงานวิจัยบางงานใช้ “กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษี” (Earnings before Interest and Tax: EBIT) แทนกำไรสุทธิในการคำนวณ ROA ดังเช่นงานวิจัยของ Khatib, Saleh F.A. and Nour, Abdul-Naser Ibrahim (2021) และวรัญญา มโนสุนทรและศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2559)

2. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ตัวชี้วัดนี้ใช้อธิบายประสิทธิภาพในการนำเงินทุนจากผู้เป็นเจ้าของ (ผู้ถือหุ้น) ไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดผลตอบแทน แก่เจ้าของ (ผู้ถือหุ้น) คำนวณได้โดย

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

เช่นเดียวกับ ROA งานวิจัยบางงานก็ใช้ EBIT สำหรับการคำนวณ ROE แทนกำไรสุทธิ ดังเช่นงานวิจัยของ Khatib, Saleh F.A. and Nour, Abdul-Naser Ibrahim (2021)

3. มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added: EVA) การประเมินผลด้วย EVA มีความแตกต่างที่สำคัญจาก ROA และ ROE คือ EVA จะคำนึงถึงต้นทุนเงินทุน (Cost of Capital) ทั้งต้นทุนของหนี้สิน (Cost of Debt) และต้นทุนของส่วนของผู้ถือหุ้น (Cost of Equity) ในขณะที่กำไรสุทธิใน ROA และ ROE จะคำนึงถึงต้นทุนของหนี้สินเท่านั้น ดังนั้น EVA จะเป็นกำไรหลังจากหักต้นทุนในการดำเนินงาน รวมทั้งค่าใช้จ่ายทางภาษี ตลอดจนต้นทุนเงินทุนทั้งหมดแล้ว คำนวณได้โดย

$$\text{มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์} = \text{กำไรจากการดำเนินงานหลังภาษี} - \text{ต้นทุนของเงินทุนที่ใช้}$$

4. Tobin's Q เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่เกิดการผสมผสานระหว่างข้อมูลทางบัญชี (งบการเงิน) และมูลค่าทางการตลาด เป็นแนวคิดที่นำเสนอโดย Professor James T. Tobin โดย Tobin's Q เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ฝ่ายจัดการนำมาใช้ประเมินผลการดำเนินงานและ/หรือมูลค่าของกิจการ (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548) กิจการที่มีค่า Tobin's Q มากกว่า 1 จะถือว่าเป็นกิจการที่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากค่า Tobin's Q น้อยกว่า 1 จะถือว่าเป็นกิจการที่ไม่สามารถใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ Tobin's Q สามารถคำนวณได้หลายแนวทาง แต่สำหรับแนวทางที่นิยมนำมาใช้คือ แนวทางของ Chung และ Pruitt (1994) อ้างถึงใน มนวิกา ผดุงสิทธิ์, (2548) คำนวณได้โดย

$$\text{Tobin's Q} = \frac{(\text{มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ} + \text{มูลค่าตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ} + \text{มูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน})}{\text{มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์}}$$

งานวิจัยในอดีตที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ

โดยหลักการแล้วหากมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีแล้วย่อมส่งผลต่อผลการดำเนินงานของกิจการที่สูงขึ้นด้วย แต่งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมากลับพบว่า ผลการวิจัยยังไม่สามารถสรุปผล (Inconclusive) หรือผลการวิจัยมีลักษณะผสม (Mixed Result) (Makki, M.A.M. and Lodhi, S.A., 2013) ทำให้นักวิชาการ หน่วยงานกำกับดูแล ตลอดจนนักลงทุนและผู้สนใจทั่วไปยังคงให้ความสนใจว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการส่งผลกระทบทางบวกต่อผลการดำเนินงานตามหลักการที่ควรจะเป็นหรือไม่ ดังนั้น ในหัวข้อนี้ผู้เขียนบทความจึงทำการทบทวนงานวิจัยในอดีต โดยเน้นการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการในบริบทของประเทศไทย

สำหรับข้อมูลงานวิจัยที่ผู้เขียนบทความนำมาสรุปในบทความนี้ คือ บทความวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารวิชาชีพบัญชี ระหว่างปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความหลากหลายของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ทั้งตัวแปรอิสระคือ กลไกการกำกับดูแลกิจการ และตัวแปรตามคือ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของกิจการ รายละเอียดดังนี้

งานวิจัยที่ใช้ EVA เป็นตัวแปรที่ใช้แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ เช่น ภัทราพร พาณิชสุสวัสดิ์และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2551) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดี มุมมองด้านบทบาทความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทและมูลค่าเพิ่มของกิจการ (EVA) บริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET50 ที่คำนวณค่าดัชนีระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2550 – 31 ธันวาคม 2550 พบว่า ความเป็นอิสระของประธานกรรมการมีความสัมพันธ์กับ EVA ซึ่งสอดคล้องกับศิลปะพร ศรีจั่นเพชร (2551) ที่ศึกษาในประเด็นเดียวกันแต่ใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2547 – 2549 นอกจากนี้ยังพบว่าสัดส่วนการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น 3 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับ EVA เป็นต้น

ส่วนงานวิจัยที่ใช้ Tobin’s Q เป็นตัวแปรที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ เช่น นวลนภา อัครพุทธิพรและศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับผลการประเมินจากสถาบันกรรมการบริษัทไทย พบว่า คะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่า Tobin’s Q แต่ค่า Tobin’s Q ของทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนศรายุทธ เรืองสุวรรณและคณะ (2552) วรัญญา มโนสุนทรและศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2559) พบว่า สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับ Tobin’s Q แต่เอกภาพ เอกวิกรัย (2562) กลับพบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ Tobin’s Q นอกจากนี้ วรัญญา มโนสุนทร และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2559) ยังพบว่าสัดส่วนของความเชี่ยวชาญด้านบัญชี/การเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ Tobin’s Q ซึ่งแตกต่างจากศรายุทธ เรืองสุวรรณและคณะ (2552) ที่ไม่พบความสัมพันธ์เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยที่ใช้ ROA เป็นตัวแปรผลการดำเนินงานของกิจการ เช่น วรัญญา มโนสุนทรและศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2559) พบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ROA แต่กานดา พิศาลปีติ (2558) พบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ROA นอกจากนี้ทั้งกานดา พิศาลปีติ (2558) และวรัญญา มโนสุนทร และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2559) ต่างก็พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับ ROA เป็นต้น

และงานวิจัยที่ใช้ ROE เป็นตัวแปรผลการดำเนินงานของกิจการ เช่น ศศิวิมล มีอำพลและศรายุทธ์ เรืองสุวรรณ (2553) พบว่าสัดส่วนคณะกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับ ROE แต่กานดา พิศาลปีติ (2558) กลับพบว่าสัดส่วนคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ROE ในขณะที่เอกภาพ เอกวิกรัย (2562) ไม่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรข้างต้น นอกจากนี้ศศิวิมล มีอำพลและศรายุทธ์ เรืองสุวรรณ (2553) และเอกภาพ เอกวิกรัย (2562) พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทและ ROE ไม่มีความสัมพันธ์กัน เป็นต้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การกำกับดูแลกิจการเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้กิจการมีความสามารถในการแข่งขันนำไปสู่การมีผลประกอบการที่ดีในระยะยาว โดยคำนึงถึงจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบส่วนได้เสียทุกฝ่าย การดำเนินงานของกิจการจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และสามารถปรับตัวได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ในปัจจุบันประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนด Code of CG สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560 ซึ่งประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 8 หมวด นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไปมองว่ากิจการที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ย่อมมีผลการดำเนินงานที่ดีด้วย จนทำให้มีการทำวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ งานวิจัยในลักษณะดังกล่าวยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ตรงกันดังเช่นงานวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารวิชาชีพบัญชี ดังนั้น นักวิชาการ นักลงทุน ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนหน่วยงานกำกับดูแลยังมีความจำเป็นที่จะค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ดังกล่าวผ่านงานวิจัยในอนาคต เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและตรงกัน อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนากลไกการกำกับดูแลกิจการให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กานดา พิศาลปีติ. (2558). ผลกระทบเชิงสาเหตุระหว่างการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11(32), 5-16.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Corporate Governance.* [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.setsustainability.com/page/corporate-governance

นวลนภา อัครพุทธิพร และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2550). คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการหรือไม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 3(6), 95-106.

ภัทราพร พาณิชสุสวัสดิ์ และศิลปะพร ศรีจั่นเพชร. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีมุมมองด้านบทบาทความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทและมูลค่าเพิ่มของกิจการ (EVA) กรณีศึกษา: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (SET50). *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 4(9), 42-54.

มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2548). การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวคิด Tobin-Tobin's Q. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 28(106), 13-22.

วรัญญา มโนสุนทร และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่เสนอขายหุ้นแก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรก. *วารสารวิชาชีพบัญชี,* 12(35), 21-33.

ศรายุทธ เรืองสุวรรณ และคณะ. (2552). ระดับของบรรษัทภิบาลมีผลต่อมูลค่าบริษัทหรือไม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 5(12), 68-83.

ศศิวิมล มีอำพล และศรายุทธ เรืองสุวรรณ. (2553). บรรษัทภิบาลจะช่วยยกระดับผลการดำเนินงานของกิจการได้จริงหรือ: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนหมวดอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี,* 6(17), 57-71.

ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2551). ทฤษฎีบรรษัทภิบาล. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 31(120), 1-4

ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2551). ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท โครงสร้างผู้ถือหุ้นกับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 4(10), 26-39.

สุชาดา สถาวรวงศ์, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และพิเชษฐ์ สิทธิโชคสกุลชัย. (2558). การบัญชีตามความรับผิดชอบและการประเมินผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์ ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบัญชีเพื่อการจัดการขั้นสูง.* นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. *หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560*. [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/Regulation/CGCode.pdf

เอกภาพ เอกวิกรัย. (2562). ผลของการกำกับดูแลกิจการและการเปลี่ยนผู้บริหารสูงสุดต่อผลการดำเนินงานและความเสี่ยงของบริษัท. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 15(46), 27-44.

Khatib, Saleh F.A. and Nour, Abdul-Naser Ibrahim. (2021) . The Impact of Corporate Governance on Firm Performance during The COVID-19 Pandemic: Evidence from Malaysia. *Journal of Asian Finance, Economics and Business,* 8(2), 943-952.

Laoworapong, M., Supattarakul, S. and Swierczek, F.W. (2015). Corporate Governance, Board Effectiveness, and Performance of Thai Listed Firms. *AU Journal of Management*, 13(1), 25-40.

M. Chabachib, et al., (2020). Corporate Governance, Firm Performance and Capital Structure: Evidence from Indonesia. *Research in World Economy*, 11(1), 48-55.

Makki, M.A.M. and Lodhi, S.A. (2013) . Impact of Corporate Governance on Financial Performance. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 33(2), 265-280.

Rafig, M., et al., (2021) . A Study on Balance Scorecard and Its Impact on Sustainable Development of Renewable Energy Organization; A Mediating Role of Political and Regulatory Institutions. *Risk*, 9(110), http://doi.org/10.3390/risks9060110.

Zahroh Naimah and Hamidah. (2017) . The Role of Corporate Governance in Firm Performance. *SHS Web of Conferences*. http://DOI:10.1051/shsconf/20173413003.

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาอย่างยั่งยืน

Tourism Pattern of the Historic Routes Retracing The King Rama IX develops a Sustainable Tourism in Songkhla

พิฑูรย์ ทองฉิม[1*], นิศาชล สกุลชาญณรงค์[1], อรุณพร อธิมาตรไมตรี[1], วิมล งามยิ่งยวด[2], สายสุดา สุขแสง[3] และพรเพ็ญ อำนวยกิจ[4]

Pitoon Thongchim[1*], Nisachon Sakunchannarong[1], Arunporn Atimatmaitree[1], Wimol Ngamyingyuad[2], Saisuda Suksang[3] and Pornpen Amnuaykit[4]

[1] สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Program in Service Industries, Hatyai Business School, Hatyai University.

[2] สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Program in Thai, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Program in Elementary Education, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[4] สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Program in Social Studies, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** nisachon@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา 2) ศึกษากิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา 3) ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลจากการวิจัยพบว่า 1) การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงทั้ง 5 สถานที่ ผลจากการประเมินศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 องค์ประกอบ (6A) ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพของพื้นที่ค่อนข้างสมบูรณ์ความโดดเด่นของศักยภาพในบางพื้นที่มีความแตกต่างกันแต่สามารถจัดท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม 2) การศึกษากิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จาก 6 สถานที่ ได้แก่ วัดแหลมพ้อ วัดจะทิ้งพระ วัดพะโคะ บ่อน้ำศักดิ์แหลมบ่อท่อ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและย่านเมืองเก่าสงขลา โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (focus group) ซึ่งผลจากการประชุม พบว่า สามารถกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลาในแต่ละพื้นที่ได้ พร้อมกันนี้ยังสามารถจัดโปรแกรมนำเที่ยวได้จำนวน 2 โปรแกรม โปรแกรมนำเที่ยว 1 วัน จำนวน 1 โปรแกรม (วัดพะโคะ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ เกาะใหญ่แกรนด์แคนยอน วัดจะทิ้งพระ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบก วัดแหลมพ้อ สวนลุงวี พิพิธภัณฑสภานแห่งชาติ จังหวัดสงขลา ย่านเมืองเก่าสงขลา) โปรแกรมนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน จำนวน 1 โปรแกรม (วัดพะโคะ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ เกาะใหญ่แกรนด์แคนยอน วัดเกาะใหญ่ วัดจะทิ้งพระ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบก วัดแหลมพ้อ สวนลุงวี พิพิธภัณฑสภานแห่งชาติ จังหวัดสงขลา ย่านเมืองเก่าสงขลา) 3) จัดทดลองท่องเที่ยวเพื่อนำกิจกรรมที่กำหนดไว้มาปฏิบัติจริงและนำมาจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา โดยผู้ร่วมทดลองท่องเที่ยวเป็นนักศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนใจท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน พบว่า นักศึกษา นักทัศนาจร สื่อมวลชน ตัวแทนผู้ประกอบการนำเที่ยว และตัวแทนหน่วยงานราชการ ขาดความพึงพอใจที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทางการท่องเที่ยวตามตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ปรากฏหลักฐานที่เป็นรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และไม่ปรากฏรูปภาพที่สามารถสื่อให้รับรู้ได้ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความไม่คุ้มค่าในการเดินทางครั้งนี้ อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กลุ่มเป้าหมายต้องเป็นกลุ่มสนใจเฉพาะเท่านั้น และสำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรจัดทำสื่อเคลื่อนที่ (Mobile Application) เส้นทางตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง และควรสร้างโปรแกรมนำเที่ยวแบบเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดที่จะเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ: พระพุทธเจ้าหลวง, การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

Abstract

This study aims to 1) explore the historic routes retracing the King Rama IX in Songkhla province 2) study activities in relevance to the the historic routes retracing the King Rama IX and 3) study the tourism of the historic routes retracing the King Rama IX in Songkhla province using the qualitative research method namely content analysis. The findings show that; 1) based on the exploration of the historic routes retracing the King Rama IX in five different tourist destinations, assessing the potential and readiness in aspect of 6 factors (6A) including attraction, accessibility, amenities, accommodations, and activities, the overall potential of the area is excellent. Even though there are differences in potential between areas, the tourism route of these locations can still be effectively connected; 2) regarding the study of activities associated with the historic

routes retracing the King Rama IX in 6 different spots including Wat Laem Pho, Wat Ja Ting Phra, Wat Pa-Ko, Laem Bo To Holy Water, Songkhla National Museum, and Songkhla Old Town using purposive sampling for focus group, the activities related to the historic routes retracing the King Rama IX can be organized and arranged into two different travel guides including 1-day trip (Wat Pa-Ko, Laem Bo To Holy Water, Koh Yai Grand Canyon, Wat Ja Ting Phra, Chao Bok Wisdom Learning Center, Wat Laem Pho, Suan Lung V, Songkhla National Museum, and Songkhla Old Town) and 2-day/1-night trip (Wat Pa-Ko, Laem Bo To Holy Water, Koh Yai Grand Canyon, Wat Koh Yai, Wat Ja Ting Phra, Chao Bok Wisdom Learning Center, Wat Laem Pho, Suan Lung V, Songkhla National Museum, and Songkhla Old Town); 3) aiming to put the activities into practice, the travel program trial of the historic routes retracing the King Rama IX in Songkhla province, consisting of university students and tour operators, and other stakeholders in the historic routes retracing the King Rama IX in Songkhla province, 30 people in total, does not meet the satisfaction of university students, excursionists, media, tour operator representatives, and government agencies as some destinations provide neither concrete evidence of historical relationship nor any clear illustration. As a result, the tourists do not see the value of the trip. Moreover, historical tourism can only target customers in a niche market. The recommendations for future research are to transit/transport advertising (Mobile Application) of the historic routes retracing the King Rama IX and to develop a travel guide that includes inter-province tourism to increase the value of tourism.

Keywords: King Rama IX, Historical Tourism

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดโดยมุ่งเน้นให้เป็นเมืองน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในวัฒนธรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ว่า “สงขลาเมืองเศรษฐกิจมั่นคง คุณภาพชีวิตที่ดี และฐานทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน” (กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, ออนไลน์, 2560) วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจังหวัดนั้นสิ่งที่สำคัญนอกเหนือไปจากประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีชุมชนที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการที่สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่าอีกด้วย

การจะพัฒนาชุมชนให้มั่นคงและยั่งยืนได้นั้น การเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยสืบทอดวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดและความเชื่อ ทำให้เกิดความเข้าใจในมรดกวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ความรู้ ความคิดอ่านกว้างขวาง ทันเหตุการณ์ ทันสมัย ทันคน และสามารถเข้าใจคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ในสมัยของตนได้ ประวัติศาสตร์ของชาติย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ ในตระกูล และในความเป็นชาติซึ่งก่อให้เกิดความรักชาติและช่วยกันรักษาบ้านเมืองให้คงอยู่ อีกทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนการกำหนดจุดขายอย่างชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกื้อหนุนภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน ตามหลักแนวคิดของรัฐบาลและตอบสนองแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา จึงสนใจศึกษาข้อเสนอแนะจากงานวิจัย เรื่อง การตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวฟื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา ที่เสนอเรื่องการจัดการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลาโดยชุมชน เพื่อศึกษาการยอมรับและความต้องการของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อเจาะลึกความเป็นไปได้ สร้างความตระหนักของท้องถิ่นชุมชน และการมีส่วนร่วมดำเนินการ สามารถพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนสามารถจัดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวฟื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา โดยมุ่งหวังให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา และสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเฉพาะท้องถิ่น และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษากิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา
3. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางโดยใช้ยานพาหนะที่มีการวางแผนด้วยความสมัครใจของบุคคลจากสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นที่พักถาวรไปยังอีกสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน เพื่อความสนุกสนาน และเพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ แต่ไม่ใช่การทำงานหรือการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ จุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวหรือแหล่งทองเที่ยวนั้น ๆ นักทองเที่ยวได้ตั้งใจไว้ตามความต้องการของตนเอง และพยายามทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ซึ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยว 2) รัฐบาล 3) ภาคธุรกิจและการบริการ

4) แหล่งท่องเที่ยว 5) ตลาดการท่องเที่ยว และ 6) ประชาชนในเขตพื้นที่การท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 จัดว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น นอกจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายแล้ว การท่องเที่ยวยังต้องมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า และชุมชนเจ้าของท้องถิ่นตระหนักถึงการส่วนร่วมในการบริหารจัดการ นำไปสู่การวางแผนการพัฒนา และดำเนินการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ สามารถรักษา เอกลักษณ์ของธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้นานที่สุด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการไว้ 3 ระยะ เพื่อชี้ให้เห็นพัฒนาการและกระบวนการทำงานมุ่งสู่ความยั่งยืนในการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา โดยนำวิถีชีวิตในชุมชนท่องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการธำรงรักษาประวัติศาสตร์ให้อยู่ควบคู่กับท้องถิ่นสืบไป โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย เป็นการลงพื้นที่เพื่อสำรวจเส้นทาง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของพื้นที่แล้วนำเสนอต่อตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ (focus group) เพื่อยืนยันรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยฯ ซึ่งดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (focus group) จำนวน 1 ครั้ง และทำการทดลองการนำเที่ยวพื้นที่ 1 ครั้ง เพื่อศึกษาการสำรวจเส้นทาง การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษากิจกรรมให้เหมาะสมกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง ในจังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สถานที่ที่เลือกวิจัย ได้แก่ 1) วัดแหลมพ้อ 2) วัดจะทิ้งพระ 3) วัดพะโคะ 4) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา และ5) เมืองเก่าสงขลา ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ ประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมีระยะเวลาในการทำวิจัย 10 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเกต สัมภาษณ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย โดยเลือกพื้นที่ในเขต อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ และอำเภอเมืองสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 ในจังหวัดสงขลา

2. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลเกาะยอ ตำบลจะทิ้งพระ ตำบลชุมพล ตำบลบ่อยาง และตำบลเกาะใหญ่ ที่มีเรื่องราวของพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดขนาดตัวอย่างวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้ที่

ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส และมีความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นอย่างดี จำนวน 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาสภาพพื้นที่วิจัยจากการสำรวจภาคสนาม โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และใช้เครื่องมือในการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยใช้หลักองค์ประกอบ 6 ประการ (6A's) (อมราวดี คำบุญ, 2556) ดังนี้

1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions)

2) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)

4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services)

5) ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodations)

6) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการประชุมเชิงปฏิบัติการ (focus group) จำนวน 1 ครั้ง หลังจากลงสำรวจพื้นที่ประเมินความพร้อม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของพื้นที่ นำเสนอต่อตัวแทนชุมชนเพื่อยืนยันรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงเพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาอย่างยั่งยืน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ดังนี้

1) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้ศึกษาจากตำรา เอกสารของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์พระพุทธเจ้าหลวงได้เสด็จประพาสในจังหวัดสงขลา

2) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้ใช้กระบวนการดังนี้

2.1) ประชุมกับทีมและผู้เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่สำรวจ

2.2) ออกแบบเครื่องมือแบบสอบถามสำหรับใช้ลงพื้นที่สำรวจโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

2.3) ลงพื้นที่สำรวจเพื่อประเมินความพร้อมของพื้นที่

2.4) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

2.5) นำข้อมูลที่ได้มาไปดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ (focus group) เพื่อหารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว

2.6) ดำเนินการรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจและการ focus group ตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการพรรณนาเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา

การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ย่านเมืองเก่าสงขลา วัดพะโคะ วัดจะทิ้งพระ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ และวัดแหลมพ้อ องค์ประกอบท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นที่สุด คือ เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากแต่ละสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักปลูกสร้างใกล้ถนนเส้นหลักสะดวกต่อการเดินทางทั้งภายในชุมชน หรือระหว่างตำบลสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวแห่งใหม่ได้ และเห็นควรพัฒนาตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อให้มีความพร้อมทางการท่องเที่ยวและเป็นเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แห่งใหม่ในอนาคตได้ต่อไป เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม ประเพณี หรือแหล่งท่องเที่ยววิถีท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงบางแห่งได้ถูกลดความสำคัญเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยส่งผลให้ขาดจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า สถานที่บางแหล่งบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างถ่องแท้จึงไม่สามารถพัฒนาสถานที่ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนปัญหาสำคัญในการขาดการจัดการที่จะเชื่อมโยงแหล่งทองเที่ยวแต่ละแห่งเข้าด้วยกัน ซึ่งหากมีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ความน่าสนใจและนำมาซึ่งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพได้มาตรฐานสากล

2. การศึกษากิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา

จากการศึกษากิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กิจกรรมที่นำเสนอ ได้แก่ ตลาดนัดมณฑล วาดภาพอาคารพิพิธภัณฑ์ สอนการถ่ายภาพคู่กับโบราณสถาน เป็นต้น ย่านเมืองเก่าสงขลา กิจกรรมที่นำเสนอ ได้แก่ การจัดแรลลี่รถยนต์เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว วัดจะทิ้งพระ กิจกรรมที่นำเสนอ ได้แก่ ศึกษาวิถีโหนดอันเป็นเอกลักษณ์ของสทิงพระ ชิมน้ำตาลสด น้ำตาลเมา แควกลูกโหนด กินอาหารพื้นเมือง ยำหัวโหนด เป็นต้น วัดแหลมพ้อ กิจกรรมที่นำเสนอ ได้แก่ สาธิตการสานโคระ ภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบต่อกันมาเป็นร้อยปี พร้อมทั้งกำหนดโปรแกรมนำเที่ยว 2 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรมนำเที่ยว 1 วัน และโปรแกรมนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวโปรแกรม 1 วัน เน้นการท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจสอดแทรกความรู้อันเป็นเอกลักษณ์วิถีท้องถิ่นคนสงขลา และกิจกรรมท่องเที่ยวโปรแกรม 2 วัน 1 คืน เน้นการแต่งกายย้อนยุคดื่มด่ำกับบรรยายกาศในอดีตสมัยรัชกาลที่ 5-6 กับตลาดนัดมณฑล ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลาเป็นจุดขายเพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้น่าสนใจยิ่งขึ้น และเมื่อชุมชนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมออกร้านก็สามารถสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การจัดทำตลาดนัดมณฑล ในอนาคตจำเป็น ต้องอาศัยความร่วมมือ

กับทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษา บริษัทห้างร้านและสื่อระดับจังหวัด จึงส่งผลให้กิจกรรมนี้เกิดขึ้นจริงได้ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับกระทรวงและระดับจังหวัดควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและประชาชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยววิถีไทยให้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนควรส่งเสริมการเรียนรู้และการสืบทอดเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรมไทย และอัตลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการจัดทำของที่ระลึกจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น และควรให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนั้น ควรศึกษาเส้นทางต้นแบบ โดยใช้โปรแกรมการนำเที่ยวที่ได้เพื่อสร้างจุดเด่นให้เป็นจุดดึงดูด พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงจุดประวัติศาสตร์ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส ทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวให้ผู้สนใจได้รับทราบ และผลิตสื่อที่มีความหลากหลายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ย่อมส่งผลทำให้การท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และมีความยั่งยืนต่อไปได้ รวมถึงการกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน พัฒนาสิ่งดึงดูดใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ ผ่าน Application, Website ในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ของจังหวัดเพื่อการเตรียมความพร้อมในการรองรับขยายตัวของนักท่องเที่ยว

3. การทดลองท่องเที่ยวเพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา

จากการทดลองท่องเที่ยวเพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลาและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจเส้นทางประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดกิจกรรมเชื่อมโยง การทดลองท่องเที่ยว สนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ ซึ่งกิจกรรมการทดลองท่องเที่ยวครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับโปรแกรมตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นชอบไปยังสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส 5 แห่ง คือ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ วัดจะทิ้งพระ วัดแหลมพ้อ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดสงขลา ย่านเมืองเก่าสงขลา และสถานที่จัดกิจกรรมเชื่อมโยง จำนวน 4 แห่ง คือ วัดพะโคะ สวนลุงวี ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบก เกาะใหญ่แกรนด์แคนยอน โดยใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน ซึ่งผู้เข้าร่วมทดลองท่องเที่ยวจำนวน 25 คน พบว่า ไม่มีความพึงพอใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงแต่อย่างใด และมีข้อเสนอแนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาสถานที่สร้างหลักฐานรูปแบบจำลองที่ถ่ายทอดข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยทดลองท่องเที่ยวดังกล่าว พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลา เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งมีการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (natural based tourism) และแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism เข้าไปด้วย ทั้งนี้จากการทดลองผู้เข้าร่วมทดลองท่องเที่ยวมีความคาดหวังพบเห็นร่องรอยหลักฐานและการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัดสงขลา ทั้งนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวจริงบางแห่งกลับไม่ปรากฏหลักฐานการเสด็จประพาสแต่อย่างใด เหลือเพียงการเล่าเรื่องจากปราญช์ชาวบ้านกล่าวถึงความเป็นมาใน

อดีตที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จมาประพาสในพื้นที่เท่านั้น จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องของนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้พอจะอนุมานได้ว่าผู้เข้าร่วมทดลองท่องเที่ยวอาจจะมีความพึงพอใจสูงสุด หากได้สัมผัสกับสถานที่ที่มีการจำลอง หรือปรับภูมิทัศน์ให้เหมือนครั้งที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส ตลอดจนมีกลุ่มนักเล่าเรื่องมาให้ความรู้เกี่ยวกับการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงควบคู่ไปด้วย

อย่างไรก็ตาม หากชุมชนมุ่งพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ในการเพิ่มทางเลือกการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาให้มีความหลากหลายและสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดสงขลาเพิ่มขึ้น การสร้างความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด เอกชน ชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสถาบันการศึกษา จะต้องช่วยกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอนาคต แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีศักยภาพและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนาจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสนับสนุนซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

สรุปและอภิปรายผล

สงขลาเป็นเมืองท่าที่มีความเก่าแก่ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมไปถึงประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าแห่งการจารึกนั้น คือ ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 ที่เสด็จเยือนสงขลา ณ วัดแหลมพ้อ วัดจะทิ้งพระ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา และย่านเมืองเก่าสงขลา จากการสำรวจสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสในปัจจุบันวัดแหลมพ้อได้ทุบท่าจอดเรือทิ้งอันเป็นหลักฐานสำคัญของการเสด็จประพาสในสมัยก่อน เนื่องจากใช้พื้นที่ดังกล่าวทำถนนเรียบทะเลและปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องการดำเนินชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ พบว่าอยู่ระหว่างการปรับปรุงสถานที่โดยชุมชนร่วมมือกันเข้ามามีบทบาทและเล็งเห็นถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ควรจารึกไว้คู่กับชุมชนต่อไป

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการสู่กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงจังหวัดสงขลาโดยนำกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบกิจกรรมเพื่อกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้รักษาประวัติศาสตร์ให้คงอยู่กับชุมชนต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ แม้ผู้เข้าร่วมประชุมจะมีความหลากหลาย มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวและสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเส้นทางท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

อาจจะต้องคำนึงถึงการร้อยเรียงกิจกรรมเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งกิจกรรมตลาดนัดมณฑล ถือเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ของการย้อนรอยในสมัยรัชกาลที่ 5-6 ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลามีความพร้อมทางด้านสถานที่และสามารถเปิดโอกาสให้ชุมชนคนสงขลาได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรม ตลอดจนสร้างรายได้ให้กับคนสงขลาอีกทางหนึ่ง

จากการสังเกตการทดลองท่องเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาหลักในการจัดโปรแกรมนำเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ สถานที่ท่องเที่ยวไม่มีหลักฐานที่เป็นรูปธรรมสำหรับสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวโยงถึงการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวง ส่งผลให้ขาดความน่าเชื่อถือไม่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่คาดหวังและต้องการระลึกถึงอดีต บางแหล่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าของพื้นที่และสุดท้ายก็ถูกทำลายทิ้งไป สิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาอีกด้าน คือ พัฒนาคน คนที่จะเป็นนักเล่าเรื่องที่เข้าใจและสามารถถ่ายทอดประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในสถานที่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเล่าเรื่องที่สามารถสร้างแรงจูงใจ ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้คล้อยตามบรรยากาศในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นได้เป็นอย่างดี ควบคู่กับหลักฐานการชี้ชัดในประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปองพชร ธาราสุข และคณะ (2552 : 155) เรื่องการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวฟื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา จากข้อเสนอแนะในวิจัยว่า การปรับปรุงสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครสงขลา วัดและชุมชน ด้านองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครสงขลา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเทศบาลควรมีการทำป้ายการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในสถานที่ต่างๆ ที่พระองค์ได้เสด็จประพาสเพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจได้ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลาตลอดจนมีเครื่องมือการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา ไม่ว่าจะเป็น สื่อวิทยุ วารสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ป้ายไฟวิ่ง เสียงตามสาย ซึ่งควรนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา โดยเน้นจุดเด่นของข้อมูลประวัติศาสตร์แต่ในแต่ละสถานที่

และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของคันธรส พวงแก้ว และคณะ (2552 : 304) การท่องเที่ยวฟื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง และสตูล จากข้อเสนอแนะในวิจัยว่า สถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างเอกลักษณ์ หรือจุดเด่นให้เกิดขึ้นในสถานที่ เช่น การสร้างอนุสาวรีย์ของพระพุทธเจ้าหลวง จัดทำศิลาจารึกบันทึกเรื่องราวเมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จประพาสในแต่ละสถานที่ โดยกำหนดจัดการท่องเที่ยวตามวันที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสในจังหวัดนั้นๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ และรำลึกถึงพระองค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา โดยหน่วยงานกลาง เพื่อส่งมอบให้กับชุมชนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและข้อเท็จจริงที่เหมือนกัน

2. สภาพปัญหาของสถานที่ท่องเที่ยวไม่ปรากฏหลักฐานข้อมูลการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปสร้างหลักฐานไม่ว่าจะเป็นแบบจำลองเหตุการณ์แบบจำลองอนุสาวรีย์ที่ได้มีการบันทึกเรื่องราวเมื่อครั้งเสด็จประพาสไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในอดีต

3. การประชาสัมพันธ์มีผลต่อการเลือกตัดสินใจท่องเที่ยวเพราะสื่อมีความหลากหลายช่องทางเป็นเครื่องมือเจาะกลุ่มเป้าหมายได้สะดวกและรวดเร็ว

4. จัดอบรมบุคลากรทั้งผู้สูงอายุ และเยาวชน ในท้องถิ่นเป็นนักเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรจัดทำสื่อเคลื่อนที่ (Mobile Application) เส้นทางตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงและเผยแพร่ความรู้แก่เยาวชน และชุมชนท้องถิ่น

2. ควรศึกษาเส้นทางเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง โดยใช้โปรแกรมนำเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดที่จะสามารถเพิ่มมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยว

3. ควรพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชน

4. เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดที่จะสามารถเพิ่มมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยวรวมไปถึงการสร้างความโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่งขันที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสงขลา. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครสงขลา (พ.ศ.2555 – 2560).* สืบค้นจาก https://www.songkhlacity.go.th/ pdf/fix/tactic/part3 .pdf.

คันธรส พวงแก้ว, สราวุฒิ เลิศล้ำไตรภพ, พิฑูรย์ ทองฉิม, เสาวนีย์ อนุชาญ และสุดาพร แซ่เลี้ยว. (2552). *การท่องเที่ยวฟื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงใน 5 จังหวัดภาคใต้ : สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง และสตูล* (รายงานการวิจัย). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นรินทร์ สังข์รักษา, ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์ และสุภาภรณ์ พรหมฤาษี. (2561). *รูปแบบความหลากหลายของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แม่น้ำแม่กลองเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพสูง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปองพชร ธาราสุข และคณะ. (2552). *การตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวฟื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา* (รายงานการวิจัย). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พิรมาลย์ บุญธรรม, อรอนงค์ ทองมี, โสรัจจ์ วิสุทธิแพทย์, ธีรนุช ฉายศิริโชติ และจิรานุช โสภา. (2560). *การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย)* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

วรรณวีร์ บุญคุ้ม, นพพร จันทรนำชู, พจนา บุญคุ้ม และกาญจนา จินดานิล. (2559). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรพร ภู่พงศ์พันธุ์, วรางคณา นิพัทธ สุขกิจ และอภิเศก ปั้นสุวรรณ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ในจังหวัดกาญจนบุรี* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อมราวดี คำบุญ และดลฤทัย โกวรรธนะกุง. (2556). การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. *การบริการและการท่องเที่ยวไทย*, *8*(2), 9-14.

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี

Cost and Return Analysis of Woven Fabric Products of Ban Nong Ling Weaving Group Suphanburi

วราภรณ์ นาคใหม่[1*], สุภานันต์ จันทร์ตรี[1], ฐิติธนา ไตรสิทธิ์[2] และชาญชัย ชูทุ่งยอ[1]

Waraporn Nakmai[1*], Suphanan Jantree[1], ThititanaTrisit[2] and Chanchai Choothungyor[1]

[1] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

[1] Lecturer in Accounting Faculty of Business and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphan Buri Campus.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

[2] Assistant Professor, Accounting Faculty of Business and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphan Buri Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** waraporn.n@rmutsb.ac.th

บทคัดย่อ

จากองค์ความรู้ทางด้านบัญชีต้นทุน ทางผู้วิจัยได้นำมาถ่ายทอดให้กับกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง เพื่อให้ทางกลุ่มสามารถแยกได้ว่า สิ่งใดเป็นวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัตรวัตถุดิบ และการบริหารสินค้าคงคลัง เป็นต้น สามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในบันทึกต้นทุน/บัญชี และการคำนวณต้นทุน รวมถึงการคาดการณ์รายได้ เพื่อวางแผนในการผลิต ควบคุมต้นทุน ประมาณการรายได้ รวมถึงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง

จากการที่ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล สัมภาษณ์ สังเกต กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง มีข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนทางบัญชี โดยมีลายของผ้าทอดังนี้ ลายทราวดี (สีธรรมชาติ) รายได้จากการขาย จำนวน 375,000 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 2,500 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต จำนวน 234,906 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 1,561.46 บาท กำไรขั้นต้น จำนวน 140,094 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 938.54 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 130,633.50 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 875.47 บาท ผ้าปักลายดอกมะเขือ (สีธรรมชาติ) รายได้จากการขาย จำนวน 300,000 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 2,000 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต จำนวน 234,906 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 1,561.46 บาท กำไรขั้นต้น จำนวน 65,094 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 438.54 บาท กำไรสุทธิ จำนวน 55,633.50 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 375.47 บาท จากข้อมูลข้างต้น สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ใน

บันทึกต้นทุน/บัญชี และการคำนวณต้นทุน รวมถึงการคาดการณ์รายได้ใช้ เพื่อวางแผนในการผลิต ควบคุมต้นทุน ประมาการรายได้ รวมถึงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิงต่อไป
คำสำคัญ: บริหารต้นทุน, บ้านหนองลิง, ศักยภาพ, ผลตอบแทน

Abstract

Rom the knowledge of cost accounting The researcher has brought it to the Ban Nong Ling Weaving Group. so that the group can distinguish that What are direct raw materials? direct labor cost Production expenses, raw material cards, and inventory management, etc., can be applied knowledge in cost/accounting records. and cost calculation including used income forecasts To plan production, control costs, estimate revenue as well as creating added value for the Ban Nong Ling Weaving Group.

From the data collection, interviews, observations, the Ban Nong Ling weaving group had information on cost and return on account. The pattern of woven fabrics are as follows: Trawadee pattern (natural color) Revenue from sales of 375,000 baht per year, average per unit equals 2,500 baht, cost of sales/production cost of 234,906 baht per year, average per unit equals 1,561.46 baht, profit Initial amount 140,094 baht per year, average per unit equals 938.54 baht, net profit of 130,633.50 baht per year, average per unit equals 875.47 baht. Eggplant flower embroidery fabric (natural color) Sales revenue 300,000 baht per year, average per unit equals 2,000 Baht Cost of sales/production cost of 234,906 baht per year, average per unit equals 1,561.46 baht, gross profit of 65,094 baht per year, average per unit equals 438.54 baht, net profit of 55,633.50 baht per year, average per unit equals 375.47 baht from the above information. Technology can be applied in cost/accounting records. and cost calculation including used income forecasts To plan production, control costs, estimate revenue as well as to continue to add value to the products of the Ban Nong Ling Weaving Group.
Keywords: cost management, Ban Nong Ling, potential return

บทนำ

ปัจจุบันสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอ กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักและยอมรับ สามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่าง ๆ ในตำบล ไม่ว่าจะเป็น ผ้าตัดชุด เสื้อปี๊ด ผ้าซิ่น ถุงย่าม ผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมเตียงและผ้าปูโต๊ะ ที่สำคัญผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน ในกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี มีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย จนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการส่งเสริมให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สมาชิกมีการผลิตผ้าทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพเสริมรายได้ความมั่นคงให้กับครอบครัวและชุมชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการของกลุ่มจะยั่งยืนและประสบผลสำเร็จได้นั้นสมาชิกต้องมีความสามารถทางด้านการตลาด การผลิตและการลงทุนถึงแม้ว่า ผ้าทอไทลื้อ จะเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตาม การผลิตผ้าทอกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญหลายประการ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง สมาชิก ขาดความรู้ในเรื่องต้นทุน ทำให้วางแผนหรือตัดสินใจผิดพลาด โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตผ้าทอ กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี หาต้นทุนการผลิตเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการผลิตผ้าทอ ต้นทุนเป็นตัวเลขที่จะแสดงถึงราคาของผลิตภัณฑ์ จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งที่ทีมผู้บริหารกลุ่มจะต้องดำเนินการคิดต้นทุน โดยต้องคำนวณให้ถูกต้องมากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การควบคุมต้นทุน การกำหนดราคาขาย เป็นต้น ดังนั้นหากลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี หันมาให้ความสำคัญในการบริหารการผลิตด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดต้นทุนการผลิตที่ไม่เพิ่มมูลค่า โดยวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องจะทำให้สมาชิกได้รับข้อมูลที่ดียิ่งขึ้นรวมทั้งยังสามารถพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องทำให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มกำไรของกลุ่มต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี สู่ความยั่งยืน ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งผลจากการศึกษาที่ได้ใช้เพื่อเป็นแนวทางที่จะสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพการทอผ้าให้ดีขึ้นและเป็นข้อมูลในการตั้งราคาสินค้า ให้สามารถสร้างความได้เปรียบและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันการผลิตผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุง พัฒนาและรักษาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอ ซึ่งเป็นสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวตามแบบและลวดลายที่ทำสืบต่อกันมาช้านานให้ดำรงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทอผ้ากลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง

ประวัติความเป็นมา เป็นการสืบทอดศิลปะการทอผ้าของชาวมอญ ตั้งแต่สมัยโบราณ เชื่อมโยงกับแนวคิดจากชุมชนชาวมอญ บ้านหนองลิง ซึ่งออกแบบการมัดลวดลายลงในเส้นด้าย ตามแนวคิดของแต่ละคนในแต่ละลายผ้าที่เรากำหนด แล้วทอใส่ลงในผืนผ้ามองดูงดงามสม่ำเสมอมากกว่าร้อยลาย ตามเอกลักษณ์ของชนเผ่าสมัยโบราณ - การจดทะเบียน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกลุ่มผ้าบ้านหนองลิง ปี พ.ศ.2548 สินค้า OTOP ปี พ.ศ.2547 และจดทะเบียนพาณิชย์การตัดสินใจและการวางแผน ประธานและสมาชิกกลุ่มไปดูงานและหาลูกค้า เช่น ด้านการผลิต และการตลาด เป็นต้น

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2549).

วัตถุดิบ (Materials)

วัตถุดิบ หมายถึง ของที่ซื้อหรือได้มาเพื่อใช้เป็นส่วนผสมหรือส่วนประกอบอันสำคัญในการทำหรือผลิตสินค้าสำเร็จรูป เช่น อุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป วัตถุดิบ คือ ผ้า ด้าย กระดุม เป็นต้น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

วัตถุดิบทางตรง (Direct Materials) หมายถึง วัตถุดิบหลักเป็นวัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตที่ระบุได้อย่างชัดเจนว่าใช้ในการผลิตสินค้าชนิดใด เช่น ผ้า จัดเป็นวัตถุดิบทางตรงของการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ไม้จัดเป็นวัตถุดิบทางตรงของการผลิตเครื่องตกแต่ง เป็นต้น

วัตถุดิบทางอ้อม (Indirect Materials) หมายถึง วัตถุดิบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแต่ไม่ใช่วัตถุดิบหลัก เช่น กระดุม ด้าย เป็นส่วนประกอบของการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ตะปู เป็นส่วนประกอบของการผลิตเครื่องตกแต่ง เป็นต้น โดยปกติแล้ววัตถุดิบทางอ้อมถือเป็นค่าใช้จ่ายการผลิตชนิดหนึ่ง อาจจะเรียกว่า “วัสดุโรงงาน”

ค่าแรงงาน (Labor)

ค่าแรงงาน หมายถึง ผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือพนักงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า โดยปกติค่าแรงงานจะแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) หมายถึง ค่าแรงงานที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือพนักงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าโดยตรง เช่น ค่าแรงงานในการผลิตเครื่องตกแต่ง ค่าแรงงานพนักงานที่ทำงานควบคุมดูแล

ค่าแรงงานทางอ้อม (Indirect Labor) หมายถึง ค่าแรงงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าโดยตรง เช่น เงินเดือนผู้ควบคุมโรงงาน เงินเดือนพนักงานทำความสะอาดโรงงาน เงินเดือนพนักงานรักษาความปลอดภัยในการผลิต เป็นต้น ค่าแรงงานทางอ้อมถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายการผลิต

ค่าใช้จ่ายการผลิต (Factory Overhead)

ค่าใช้จ่ายการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าที่นอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง เช่น วัตถุดิบทางอ้อม ค่าแรงงานทางอ้อม ค่าเช่าโรงงาน ค่าน้ำ – ค่าไฟโรงงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการผลิตในโรงงานเท่านั้น

3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

การวิเคราะห์การลงทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการใด ๆ โดยเป็นการเปรียบเทียบผลตอบแทนและต้นทุนของโครงการนั้น ๆ ซึ่งผลตอบแทนและต้นทุนของโครงการจะเกิดขึ้นในระยะเวลาต่าง ๆ กัน ตลอดอายุของโครงการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับค่าของเวลาของโครงการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับ และต้นทุนที่เสียไปช่วงในระยะเวลาที่ต่างกัน ให้เป็นเวลาปัจจุบันก่อนแล้วจึงจะสามารถทำการเปรียบเทียบกันได้อย่างถูกต้องแน่นอนชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยะนุช เทือกเทพ และวรนุช นิลเขต (2560) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจผ้าไหม แนวทางการลงทุนด้านการตลาดและการเงินที่เหมาะสมกับชุมชน บ้านหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจผ้าไหม จำนวน 50 คน เครื่องมือวิจัยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ตามความมุ่งหมายวิจัย ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวความคิดที่กำหนด

สวัสดิ์ แก้วแบน และคณะ (2562) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมลายโบราณของชุมชนบ้านแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาความหมายของลายผ้าไหมโบราณ และ 3) เพื่อศึกษาและหาแนวทางการอนุรักษ์การทอผ้าไหมลายโบราณของชุมชน บ้านแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร (Document) ข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ การสังเกตการสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทาง ตอบปัญหาตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

แก้วมณี อุทิรัมย์ และคณะ (2560) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 11 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 60 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบสังเกต เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมจากกลุ่มกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชน ประธาน รองประธาน เหรัญญิก และสมาชิก กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือวิจัยโดยการทบทวนเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การจดบันทึกข้อมูล และการสังเกต เป็นต้น

ผู้วิจัยกำหนดการรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในการวิจัยโดยสังเกต สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล โดยผู้วิจัยจะดำเนินการจัดกระทำข้อมูล ตามแนวความคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1) ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นความรู้เบื้องต้นก่อนลงทำงานภาคสนามสร้างสัมพันธ์กับกลุ่มที่วิจัยและกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี

2) นำเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต กล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกเสียง ลงพื้นที่ภาคสนามตามที่กำหนดไว้

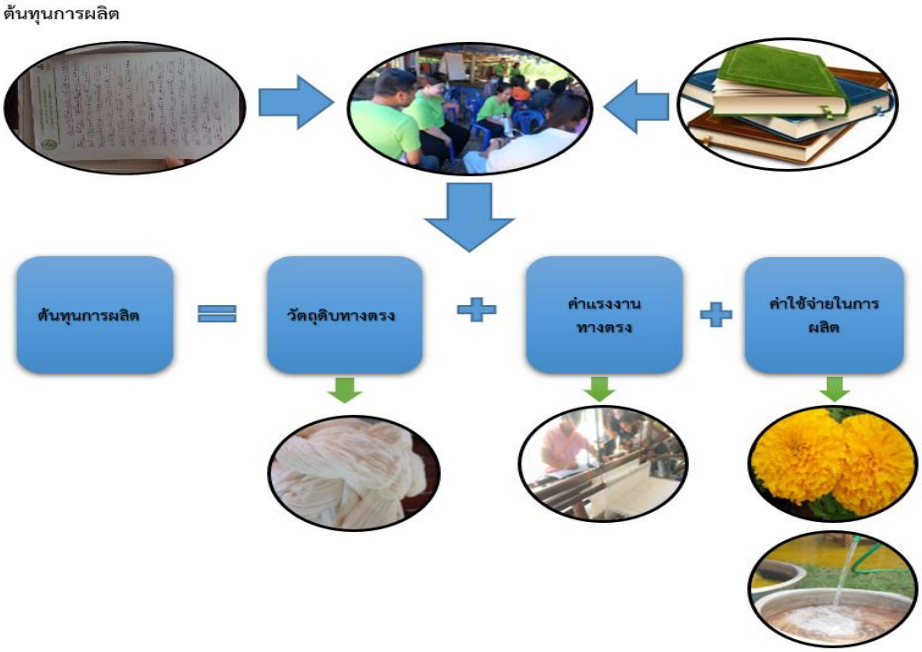
3) ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยกำหนดแผนการดำเนินงานตามลำดับ คือ

3.1) สร้างความคุ้นเคย ความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อการหาข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2) กำหนดวันเวลา

3.3) ผู้วิจัยจะดำเนินการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์การดำเนินงานของกลุ่มในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ทราบถึงความรู้ภูมิปัญญาและความหมายของลายผ้าและแนวทางการอนุรักษ์การทอผ้าของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัย

ภาพ 1 องค์ความรู้ด้านต้นทุน

ตารางที่ 1 สรุปเกี่ยวกับวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการผลิต

วัตถุดิบ		**ค่าแรงงาน**		**ค่าใช้จ่ายการผลิต**
ทางตรง	**ทางอ้อม**	**ทางตรง**	**ทางอ้อม**	
- ด้ายยืน - ด้ายพุ่ง	- วัสดุในการย้อมสี - วัสดุในการซักฟอง	- ค่าแรงงานคนทอผ้า	- ค่ากรอด้าย - ค่าทำม้วนด้าย - ค่าถักชายครุย - ค่าตรวจคิวซี - ค่าค้นด้าย - ค่าสอด - ค่าลื้อ - ค่าย้อมสี	- ค่าน้ำ - ค่าไฟฟ้า - ค่าสกรีน - ค่าเสื่อมราคาและซ่อมแซม-อุปกรณ์ทอผ้า - วัสดุเครื่องเขียน (ดินสอ ไม้บรรทัดฯลฯ)

ข้อมูลการผลิตของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบ รายได้ ค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าใช้จ่ายในดำเนินงานของผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง จังหวัดสุพรรณบุรี

รายการ	ผ้าคลุมไหล่		ผ้าคลุมไหล่ (สีธรรมชาติ)		ผลิตผ้ามัดหมี่	
	จำนวนเงิน	ต่อหน่วย	จำนวนเงิน	ต่อหน่วย	จำนวนเงิน	ต่อหน่วย
รายได้จาการขาย	**90,000.00**	**600.00**	**135,000.00**	**900.00**	**105,000.00**	**700.00**
หักต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต						
วัตถุดิบทางตรง	18,150.00	121.00	37,800.00	252.00	37,800.00	252.00
ค่าแรงงานทางตรง	15,000.00	100.00	15,000.00	100.00	15,000.00	100.00
ค่าใช้จ่ายการผลิต	10,956.00	68.96	34,056.00	222.96	7,956.00	48.96
รวมต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต	**44,106.00**	**289.60**	**86,856.00**	**574.96**	**60,756.00**	**400.96**
กำไรขั้นต้น	**45,894.00**	**310.40**	**48,144.00**	**325.04**	**44,244.00**	**299.04**
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	9,460.50	63.07	9,460.50	63.07	9,460.50	63.07
กำไรสุทธิ	**40,933.50**	**247.33**	**38,683.50**	**261.97**	**34,783.50**	**235.97**
รายได้จาการขาย	**225,000.00**	**1,500.00**	**375,000.00**	**2,500.00**	**300,000.00**	**2,000.00**
หักต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต						
วัตถุดิบทางตรง	53,850.00	359.00	75,300.00	502.00	75,300.00	502.00
ค่าแรงงานทางตรง	15,000.00	100.00	15,000.00	100.00	15,000.00	100.00
ค่าใช้จ่ายการผลิต	63,456.00	418.96	144,606.00	959.46	144,606.00	959.46
รวมต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต	**132,306.00**	**877.96**	**234.906.00**	**1,561.46**	**234.906.00**	**1,561.46**
กำไรขั้นต้น	**92,694.00**	**622.04**	**140,094.00**	**938.54**	**65,094.00**	**438.54**
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	9,460.50	63.07	9,460.50	63.07	9,460.50	63.07
กำไรสุทธิ	**83.233.50**	**558.97**	**130,633.50**	**875.47**	**55,633.50**	**375.47**

ภาพ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลกำไรสุทธิ

สรุปและอภิปรายผล

การเปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าใช้จ่ายในดำเนินงานของผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิง ประกอบด้วย ผ้าคลุมไหล่ รายได้จากการขาย เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 600 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 289.60 บาท เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 274.33 บาท ผ้าคลุมไหล่ (สีธรรมชาติ) รายได้จากการขาย เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 900 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 574.96 บาท กำไรสุทธิ เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 261.97 บาท ผ้ามัดหมี่ รายได้จากการขาย เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 700 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 400.96 บาท กำไรสุทธิ เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 235.97 บาท ผ้าสไบ รายได้จากการขาย เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 1,500 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 877.96 บาท กำไรสุทธิ เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 558.97 บาท ผ้าปัก ลายทราวดี (สีธรรมชาติ) รายได้จากการขาย เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 2,500 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 1,561.46 กำไรสุทธิ เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 875.47 บาท ผ้าปักลายดอกมะเขือ (สีธรรมชาติ) รายได้จากการขาย เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 2,000 บาท ต้นทุนขาย/ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 1,561.46 บาท กำไรสุทธิ เฉลี่ยต่อหน่วย เท่ากับ 375.47 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วมณี อุทิรัมย์ และคณะ (2560) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งส่งผลให้กลุ่มศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน ตำบลนาโพธิ์ มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 6,115,694 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้น 49.64 และมีกำไรสุทธิจากการดำเนินงานเท่ากับ 5,989,414 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิ 48.62

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับของเสียที่เกิดจากกระบวนการย้อมสี กระบวนการผลิต โดยใช้ระบบลีนเพื่อให้ลดต้นทุนของกระบวนการผลิต เพื่อให้รายได้เพิ่มขึ้น

2. ควรจะมีการลดต้นทุนวัตถุดิบ และสินค้าคงเหลือให้เหลือน้อยที่สุดโดยใช้เทคนิคระบบปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุด (EOQ) หรือนำระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดีมาใช้ (JIT)

เอกสารอ้างอิง

แก้วมณี อุทิรัมย์และคณะ.(2560).การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์.*วารสารวิจัยและพัฒนา.มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*

ปิยะนุช เทือกเทพ และวรนุช นิลเขต.(2560).*การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจผ้าไหมบ้านหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์* การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์.(2549). *การบัญชีต้นทุน1 : แนวคิดในการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์และหลักการบันทึกบัญชี,* กรุงเทพฯ : แมคกรอ – ฮิล.

_____ . (2559).การบัญชีต้นทุน 2 : *แนวคิดในการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์และหลักการบันทึกบัญชี.* กรุงเทพฯ : แมคกรอ – ฮิล.

สวัสดิ์ แก้วแบน.2562.ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมลายโบราณของชุมชนบ้านแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์.*วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์.*

คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร

Quality of service has a direct impact on passenger satisfaction on the Chao Phraya Express Boat in Bangkok

ชลธี อยู่สวัสดิ์[1*] และศศิประภา พันธนาเสวี[2]

Chonlathee Yusawut[1*] and Sasiprapa Phanthanasaewee[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[1] Graduate student, Master of Business Administration, Bangkok University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[2] Asst. Prof. Dr., School of Business Administration, Bangkok University

[*]**Corresponding author, E-mail:** chonlathee.yusa@bumail.net

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นผู้โดยสารต่อคุณภาพการให้บริการของเรือโดยสารประจำทางเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือโดยสารประจำทางเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาความมีอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ที่มีต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์ถดถอย (Simple regression) แบบ Enter และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) แบบ stepwise ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อความพึงพอใจต่อการให้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยา ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือ

ไว้วางใจได้ และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้ามีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, ความพึงพอใจ, เรือด่วนเจ้าพระยา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the opinions of passengers on the service quality of passenger boats on the Chao Phraya Express Boat in Bangkok 2) to study the satisfaction of passenger boat passengers on the Chao Phraya Express Boat in Bangkok 3) to study the influence of service quality on the satisfaction of passengers on the Chao Phraya Express Boat in Bangkok.The sample group used in this research was 400 passengers on the Chao Phraya Express Boat. The research instrument was a questionnaire and the data analysis was percentage, mean, standard deviation. Simple regression statistic (enter) and multiple regression statistic (stepwise). The results showed that the overall opinion towards the satisfaction of the service of the Chao Phraya Express Boat was at a high level. When considering all aspects, it was found that it was at a high level and opinions towards service quality as a whole, at a high level When considering all aspects, it was found that it was at a high level and hypothesis testing, it was found that the overall service quality affected the satisfaction of the Chao Phraya Express Boat passengers with statistical significance at the 0.05 level and the service quality in terms of the concreteness of the service Customer response Reliability And the confidence of customers affects the satisfaction of passengers on the Chao Phraya Express Boat statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Service Quality, Satisfaction, Chao Phraya Express Boat

บทนำ

การจราจรถือเป็นปัญหาหลักของกรุงเทพมหานคร ที่มีความพยายามในการแก้ปัญหา โดยมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาการจราจรได้ ประชาชนจำนวนมาก จึงหันไปใช้บริการเรือโดยสารข้ามฟาก และเรือเมล์ในการเดินทาง เพราะช่วยลดระยะเวลาในการเดินทาง (กรมเจ้าท่า, 2557) อีกทั้งประชาชนยังนิยมท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ทางน้ำมากขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้บริการเรือโดยสารประจำทาง โดยการนำร่องโครงการของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในรัฐบาลที่ผ่านมาเพื่อเร่งฟื้นฟูในการเพิ่มความสามารถขนส่งทางน้ำให้สามารถเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชน เปิดโครงการ “เรือต่อรถ รถต่อเรือ ช่วยเหลือชาติ” จัดขึ้นโดยความร่วมมือของกระทรวงคมนาคม กรมเจ้าท่า องค์การ

ขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) รถไฟฟ้าบีทีเอส และบริษัทเรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด ซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญของการคมนาคมทางน้ำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลว่าจะสามารถช่วยแก้ปัญหาการจราจรทางบกที่ติดขัด และเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยในการเดินทาง ลดควันรถยนต์ และช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงได้มีนโยบายในการเพิ่มศักยภาพ และบทบาทการคมนาคมทางน้ำ ทำการฟื้นฟูการคมนาคมทางน้ำ โดยปรับปรุงท่าเรือ

จากจำนวนผู้โดยสารเรือด่วนเลียบฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนผู้โดยสารทั้งหมด 9,655,934 คน (กรมเจ้าท่า, 2563) ซึ่งมีเรือด่วนเจ้าพระยา ทำธุรกิจเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยาให้บริการในเส้นทางอำเภอปากเกร็ด-ท่าน้ำนนทบุรี-สาทร-วัดราชสิงขร-ราษฎร์บูรณะ โดยเรือด่วนเจ้าพระยา มีจำนวนผู้โดยสารในปี พ.ศ. 2563 คือ 4,827,166 คน (กรมเจ้าท่า, 2563) มีส่วนแบ่งทางการตลาด 50 % ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด มีรายได้รวม 199,175,160 บาท และมีกำไรสุทธิ 11,858,060 บาท (บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด, 2562) เรือด่วนเจ้าพระยาได้พยายามปรับปรุงบริการเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย พัฒนาเส้นทางการเดินเรือโดยสารและท่าเรือมาอย่างต่อเนื่อง จากงานวิจัยของกรมเจ้าท่า เรื่อง ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจการให้บริการเรือด่วนเลียบฝั่งแม่นำเจ้าพระยา ประจำปีงบประมาณ 2563 พบว่า ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงของผู้ใช้บริการ คือ ด้านการให้บริการของเรือ ได้แก่ ควรเพิ่มจำนวนเที่ยวเรือ ควรมีการรักษาความปลอดภัยมากขึ้น ด้านท่าเรือ ได้แก่ ความสะอาดของท่าเรือ สภาพหลังคาบังแดด/ฝนของท่าเรือ จำนวนที่นั่งเรือท่าเรือไม่เพียงพอ ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์การให้บริการบนท่าเรือ

สถานการณ์ปกติหรือก่อนการเกิดการแพร่ระบาดโควิด-19 มีจำนวนผู้โดยสาร 3.4 หมื่นคนต่อวัน ส่งผลให้รายได้ของเรือด่วนเจ้าพระยาลดลง 80 เปอร์เซ็นต์ และจำนวนผู้โดยสารลดลงจำนวนมาก ไม่มีคนที่จะเดินทางทางน้ำ อันเนื่องจากมีการทำงานที่บ้าน หรือ Work From Home (WFH) แต่ในปัจจุบันเรือด่วนเจ้าพระยา ได้ดำเนินการเดินเรือตามปกติ แต่ได้ดำเนินตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตามมาตรการของรัฐ เช่น การเว้นระยะห่าง การวัดอุณหภูมิ การมีเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ เป็นต้น นอกจากนี้ มีการปรับเปลี่ยนเส้นทางและระยะเวลาของการเดินเรือตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยแจ้งผ่าน Facebook ที่ใช้ชื่อ “Chao Phraya Express Boat – เรือด่วนเจ้าพระยา”

จากที่ศึกษาวิจัย ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา(ณฐกร หิรัญรัตน์, 2554) พบว่าความพึงพอใจด้านกระบวนการบริการและขั้นตอนการให้บริการ(Process) ผู้โดยสารมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง เพราะทางเรือด่วนเจ้าพระยาได้มีการติดตั้งป้าย บอกรายละเอียด ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย สร้างความสะดวกสบายกับผู้ใช้บริการเป็นอย่างยิ่ง และศึกษาวิจัย เรือกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาลุ่มน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร (ศิกษก บรรลือฤทธิ์ และจิราภรณ์ กาญจนสุพรรณ , 2561) พบว่า นักท่องเที่ยวจะเลือกใช้บริการในกลุ่มเรือที่เหมาะสมกับตนเอง โดยเรือที่ให้บริการจะต้องมีการให้บริการอย่างครบถ้วนในด้านความปลอดภัย และศึกษาวิจัย ปัจจัยในการส่งเสริมการเดินทางด้วยเรือด่วนเจ้าพระยาเชื่อมต่อโครงข่ายขนส่งมวลชนระบบราง (ปรัญญู เฟื่องเพียร, 2553) พบว่า ปัญหาของ

ผู้ใช้บริการที่สำคัญ คือ พนักงานขับเรือเร็วไป และ รับผู้โดยสารมากเกินไปในช่วงเวลาที่เร่งด่วน และศึกษาวิจัยการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางแม่น้ำเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานครโดยเรือด่วนเจ้าพระยา (พิชญา บำรุงพันธ์ และทยากร เลาหสกุลงาม, 2560) พบว่าการจัดทำวิดีโอ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางแม่น้ำเจ้าพระยาในกรุงเทพมหานครโดยเรือด่วนเจ้าพระยา ผ่านสื่อวิดีโอ ให้ลูกค้าได้ทราบถึงการเดินทางและการใช้บริการที่ถูกต้อง ผู้วิจัยได้สนใจวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา และนำข้อมูลที่ได้รับปรับปรุงบริการของเรือด่วนเจ้าพระยาให้ผู้โดยสารเกิดความพอใจสูงสุด จากการพัฒนาเรือให้มีความแข็งแรง ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพสูง และส่งเสริมการขนส่งทางน้ำ ตามนโยบายของรัฐบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของการใช้บริการและความคิดเห็นผู้โดยสารต่อคุณภาพการให้บริการของเรือโดยสารประจำทางเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือโดยสารประจำทางเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความมีอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ที่มีต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายของคุณภาพการบริการ

ภาณุเดช เพียรความสุข และคณะ(2558) คุณภาพการให้บริการ คือ ประสิทธิผลโดยรวมของกระบวนการดำเนินงานตามมาตรฐาน ที่มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการมีการปรับปรุงพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานได้รวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ

ปิยณัฐ จันทร์เกิด (2560) คุณภาพการให้บริการ หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติโดยรวมของการบริการที่เหมาะสมกับความคาดหวังหรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการจนเกิดความพึงพอใจ

จากการให้ความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการ หมายถึง คุณลักษณะของการบริการที่ได้รับจากผู้ให้บริการตรงกับความคาดหวังของผู้รับบริการจนเกิดความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ

ลักษณะคุณภาพการบริการ

ลักษณะของการบริการ มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ไม่เป็นตัวตน คือ การบริการเป็นสิ่งมองไม่เห็นหรือรู้สึกก่อนการซื้อและคาดไม่ได้ว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ดังนั้นเพื่อลดความเสี่ยงจะต้องหาสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพโดยดูจากสถานที่ บุคคล อุปกรณ์ เครื่องมือ และราคา

2. เป็นสิ่งที่แบ่งแยกไม่ได้ บริการที่ให้เป็นการผลิตและการบริโภค ไม่สามารถเก็บรักษาได้ ผู้ให้บริการให้บริการลูกค้าได้หนึ่งราย มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ดังนั้นการแก้ปัญหาดังกล่าวขยายกลุ่มผู้ใช้บริการให้ใหญ่ขึ้น และให้บริการที่รวดเร็ว

3. ความไม่แน่นอนอยู่กับตัวผู้ให้บริการ ช่วงเวลาในการให้บริการ สถานที่ สามารถควบคุมคุณภาพการบริการได้ 3 ประเภท คือ

3.1.การคัดเลือกและอบรมพนักงานให้เข้าใจถึงการให้บริการ

3.2.กำหนดขั้นตอนการให้บริการ เพื่อให้องค์กรมีระบบหรือมาตรฐานแบบเดียวกัน

3.3.การเช็คหรือสำรวจความพึงพอใจของลูกค้า

4. เก็บไว้ไม่ได้ คือ ไม่สามารถเก็บไว้เหมือนกับสินค้าหรือผลผลิต ซึ่งความต้องการไม่คงที่ไม่แน่นอน ทำให้การให้บริการไม่ทันหรือไม่มีลูกค้า ดังนั้นการแก้ไขธุรกิจต้องใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อความต้องการของผู้บริโภคและการให้บริการสอดคล้องกัน เช่น การจ้างพนักงานเพิ่มชั่วคราวในช่วงเวลาที่ลูกค้ามีจำนวนมาก เพื่อให้เกิดการบริการที่รวดเร็ว เป็นการแก้ไขปัญหาแบบชั่วคราวหรือระยะสั้น

เกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพของการบริการ

1. การเข้าถึงลูกค้า เป็นการให้บริการที่รวดเร็ว ลูกค้าเข้าถึงบริการที่ได้รับอย่างง่าย โดยธุรกิจต้องคำนึงถึงสถานที่ หรือทำเลที่ตั้ง ขั้นตอนหรือเวลาในการให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าได้รับบริการที่รวดเร็ว ไม่ต้องรอคอยเวลานานจนรู้สึกเบื่อหน่าย แล้วไปใช้บริการของคู่แข่งแทน

2. ความชอบของลูกค้า สามารถสนองความต้องการของลูกค้าจนเกิดความพึงพอใจหรือความชอบ

3. ความคาดหวัง ลูกค้าแต่ละคนมีความหวังที่คาดไว้แตกต่างกัน ดังนั้นต้องสามารถตอบสนองความคาดหวังไว้ของลูกค้าให้ได้ จึงจะเกิดคุณภาพของบริการ

4. ติดต่อและสื่อสาร เป็นการบอกรายละเอียดหรือข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ลูกค้าเกิดความเข้าใจหรือรับรู้ อันต้องใช้ภาษาในการสื่อสารที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย

5. ความพร้อมของบริการที่ให้ การแสดงความพร้อมของบริการเป็นบ่งบอกประสิทธิภาพของการให้บริการ อันส่งถึงความพอใจของผู้ใช้บริการ

6. ความรู้ของผู้ให้บริการ ถ้าผู้ให้บริการมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญจะเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ แก่ลูกค้า

7. คุณค่าการให้บริการ ถ้าลูกค้าได้รับบริการแล้วรู้สึกประทับใจ ไม่เสียดายที่จ่ายเงิน แสดงว่าได้รับบริการตรงตามที่คาดหวัง ก็จะเกิดคุณค่าของบริการที่ได้

8. สุภาพอ่อนโยน พนักงานมีน้ำใจ จริงใจ ยินดีให้บริการ ลูกค้าก็จะประทับใจและกลับมาใช้บริการซ้ำ

9. ให้ความสนใจ เอาใจใส่ลูกค้า ทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงความสำคัญของตนเอง เป็นที่สนใจ และเอาใจใส่ดูแล ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

10. ความเชื่อถือได้ คือ ผู้ให้บริการให้บริการดี ได้รางวัล ลูกค้าบอกต่อ มีการให้บริการตามมาตรฐานของหน่วยงานที่รับรอง ทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือและมั่นใจในการบริการที่ได้รับ

11. ไว้วางใจ ลูกค้าได้รับบริการที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความเท่าเทียมหรือเสมอภาค ซึ่งลูกค้าเกิดความวางใจก็จะกลับมาใช้บริการซ้ำอีก

12. ตอบสนองลูกค้า เป็นการให้บริการตอบสนองทันที เมื่อลูกค้ามีปัญหา พนักงานจะตอบข้อซักถามได้ชัดเจน ถูกต้อง ได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที

13. ความปลอดภัย เป็นการให้บริการที่คำนึงถึงความปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สิน พนักงานไม่มีการทำงานจนเกิดข้อผิดพลาดหรือเกิดการสูญเสีย

14. การรู้จักและเข้าใจลูกค้า ต้องทราบว่าลูกค้ามีความต้องการอะไร และหาสิ่งที่ต้องการของลูกค้ามาตอบสนองหรือให้บริการแก่ลูกค้า จนลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อสิ่งที่ให้บริการ

สิ่งที่ลูกค้าคาดหวังจากการบริการ สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การเอาใจใส่ดูแล ลูกค้าต้องการการดูแล ให้ความสนใจ เอาใจใส่ ให้บริการเต็มความสามารถไม่ทอดทิ้งหรือละเลย ดังนั้นต้องมีการติดตามและให้ความดูแลเพื่อสร้างความประทับใจ

2. ความช่วยเหลือและเอื้ออาทร ผู้ให้บริการต้องมีไมตรีจิต มีการช่วยเหลือ เกื้อกูล จริงใจ สร้างความรักและความเอื้อเฟื้อให้เกิดกับลูกค้า

3. ความซาบซึ้ง ลูกค้าเป็นผู้มีอุปการะคุณ ต้องให้ความสำคัญและคุณค่าว่าลูกค้าคือคนสำคัญ ทำให้ผู้ทำงานตั้งใจทำงาน และลูกค้าจะเกิดความประทับใจ

4. ความพร้อมของผู้ให้บริการ ต้องมีระบบและขั้นตอนในการพร้อมให้บริการที่รวดเร็ว และมีความพร้อมในทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งความพร้อมของพนักงาน ซึ่งความพร้อมของผู้ให้บริการ เป็นตัวบอกความเป็นมืออาชีพของธุรกิจ

5. ยอมรับฟังความคิดเห็น การพัฒนาบริการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ต้องมีความใจกว้างที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้อื่น เช่น พนักงาน จะได้รับข้อมูลที่เป็นข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องเพื่อนำมาแก้ไขการทำงานในโอกาสต่อไป

6. ความกระตือรือร้น งานบริการเป็นงานที่ความตื่นตัวและมีชีวิตชีวา ทำให้ไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ ดังนั้นผู้ให้บริการต้องมีความกระตือรือร้นและความตั้งใจให้ผลงานออกมาดี ต้องใช้ความพยายามในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงอย่างรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ลูกค้าเกิดการรอคอยนานเกินไป

7. ความประทับใจ เป็นความรู้สึกที่สำคัญที่ผู้ให้บริการต้องสร้างให้เกิดกับผู้รับบริการ ถ้าลูกค้าเกิดความประทับใจก็จะกลับมาใช้บริการซ้ำ หรือมีการบอกต่อให้ผู้อื่นมาใช้บริการเหมือนตน ความประทับใจที่ได้รับ คือ รู้สึกการได้รับบริการที่คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ประทับจากการได้รับบริการจากพนักงานที่มีใจรักบริการหรือได้รับการอบรมมาอย่างดี

8. สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ธุรกิจบริการมีการแข่งขันกันสูง ดังนั้นธุรกิจต้องมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ ๆ มีการคิดสร้างสรรค์ หรือคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ มานำเสนอลูกค้า

9. ความประณีต ผู้ให้บริการต้องมีการให้บริการที่มีความประณีต สุภาพอ่อนโยน มีมาตรฐานคุณภาพเป็นที่ยอมรับว่าบริการที่ให้มีคุณภาพสมกับความเป็นมืออาชีพ

10. มีคุณค่า ความมีคุณค่าของธุรกิจ เกิดจากความภาคภูมิใจของผู้รับบริการ เพราะทำให้ผู้รับบริการได้รับการยกย่องและยอมรับในสังคม เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ บารมี ศักดิ์ศรีและเกียรติยศ

11. ความปลอดภัย ลูกค้าต้องการความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ลูกค้าจะหลีกเลี่ยงบริการที่มีความเสี่ยง ถึงแม้จะมีราคาแพงกว่าถ้ารับบริการที่ให้ความปลอดภัยดีกว่า ลูกค้าก็จะยอมจ่าย

12. ความจริงใจ ผู้ให้บริการต้องแสดงความจริงใจไม่หวังแต่เพียงผลประโยชน์จากการทำธุรกิจ ลูกค้าเกิดปัญหาต้องให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และจริงใจในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วง

13. การยอมรับนับถือ ลูกค้าเป็นบุคคลสำคัญที่สุด การยอมรับนับถือ ยกย่อง ให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่ลูกค้าเป็นสิ่งที่สำคัญ

14. ตอบสนองความต้องการของลูกค้า สามารถให้ประโยชน์ สร้างความสำคัญ และทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจหรือตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดี บริการที่ให้จะเป็นบริการที่มีคุณภาพหรือคุณภาพการบริการ

องค์การที่ให้บริการประกอบด้วยปัจจัยการบริการที่สำคัญ ดังนี้

1. ให้บริการอย่างดีเลิศ โดยยึดลูกค้าเป็นหลัก เริ่มตั้งแต่การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์การมีการให้บริการที่รวดเร็ว เอาใจใส่ดูแลลูกค้าเป็นอย่างดี รักษาสัญญาที่ให้กับลูกค้า ซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบลูกค้า

2. ให้บริการอย่างถูกต้อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการให้บริการการให้บริการถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่ต้องการความถูกต้องและแม่นยาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการให้บริการ

3. สร้างสายสัมพันธ์กับลูกค้า พนักงาน หรือบุคลากรในองค์การแห่งการบริการจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นการยิ้มแย้ม ทักทาย พูดจาไพเราะน่าฟัง ให้บริการด้วยความเต็มใจ

4. มีจุดติดต่อเพียงหนึ่งจุดในการใช้บริการซึ่งการให้บริการที่มีคุณภาพนั้น องค์การควรจัดระบบการบริการให้ลูกค้าสามารถติดต่อกับองค์การเพียงแค่หนึ่งจุดหรือพนักงานหนึ่งคน เพื่อช่วยลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นจากการให้บริการของพนักงานหลายบุคคล ในคราวเดียวกันลงได้

5. ติดต่อได้ทุกวันและทุกเวลา องค์การแห่งการบริการจึงต้องมีช่องทางให้ลูกค้าสามารถติดต่อกับองค์การได้ตลอดเวลา

6. ติดต่อพนักงานเหมือนติดต่อผู้จัดการหลายครั้งลูกค้าจะรู้สึกว่าการติดต่อโดยตรงกับผู้จัดการจะได้รับความสะดวก ความรวดเร็ว การดูแลเอาใจใส่ และการให้คำแนะนำในการตัดสินใจที่มีคุณภาพมากกว่าการติดต่อกับพนักงาน

7. มีการสื่อสารให้ข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง องค์การแห่งการบริการจะต้องมีการติดต่อลูกค้าอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อลูกค้า

8. มีนวัตกรรมออกมาให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าได้รับประโยชน์สูงที่สุดหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในรูปแบบที่ยังไม่มีธุรกิจใดทำมาก่อน

9. สร้างบรรยากาศที่ดีในการบริการ ความสุขและความพึงพอใจของลูกค้าถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับธุรกิจบริการ

10. มีการปรับปรุงการให้บริการอย่างต่อเนื่อง การประกอบธุรกิจจะต้องไม่หยุดอยู่กับที่กล่าวคือจะต้องมีการพัฒนาองค์การอยู่เสมอ

ความสำคัญของการบริการเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่แต่ละองค์การนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือต้องการให้ลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุดหลังจากได้รับบริการซึ่งการที่จะทำให้ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการเกิดความพึงพอใจทุกคนนั้นนี้เป็นสิ่งที่ยาก

เครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพการให้บริการ

Parasuraman et al. (2013) ได้มีการพัฒนาปัจจัยกำหนดคุณภาพบริการจาก 10 ด้านให้เหลือ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) หมายถึง สภาพแวดล้อม โดยเรือด่วนเจ้าพระยามีสภาพท่าเรือ เช่น ขนาดท่าเรือเหมาะกับการใช้งาน ราวจับบริเวณท่าเรือมีความพร้อมใช้งาน มีป้ายแนะนำการให้บริการบนท่าเรือที่ชัดเจน และมีสภาพยางกันกระแทกระหว่างเรือกับโป๊ะอยู่ในสภาพดี

2. ความน่าเชื่อถือ หรือไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง ความสามารถ เรือด่วนเจ้าพระยาพนักงานที่ให้บริการแนะนำด้านเส้นทาง ค่าโดยสาร เวลา การบริการเดินเรือด้วยความถูกต้องและเชื่อถือได้ พร้อมทั้งความถูกต้องจากการเก็บเงินและทอนเงินของผู้ขายตั๋ว

3. การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness) หมายถึง ความตั้งใจอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เรือด่วนเจ้าพระยาเป็นกิจการที่ให้บริการโดยสารทางน้ำที่น่าประทับใจ พนักงานให้บริการตอบข้อซักถามชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

4. การให้ความมั่นใจ (Assurance) หมายถึง เรือด่วนเจ้าพระยาได้สร้างความเชื่อมั่นจากการได้รับรางวัล เช่น รางวัลเรือโดยสารในแม่น้ำยอดเยี่ยม (Best River Ferry) ประจำปี 2020 จาก เบียร์ด มาริไทม์ อวอร์ดส (BAIRD MARITIME AWARDS) เป็นต้น และมีชื่อเสียงและภาพพจน์ที่ดี นอกจากนั้นผู้ควบคุมเรือมีใบอนุญาตขับเรือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการการันตีหรือสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้โดยสาร

5. การเข้าใจการรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ (Empathy) หมายถึง เรือด่วนเจ้าพระยามีพนักงานที่ให้บริการอย่างเอาใจใส่ มีความเป็นมิตร มีอัธยาศัยที่ดี รับฟังคำแนะนำและความต้องการของลูกค้า และช่วยเหลือพิเศษสำหรับผู้โดยสารเป็นรายบุคคล เช่น คนชรา เด็ก สตรีมีครรภ์ เป็นต้น

คุณภาพการให้บริการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของธุรกิจบริการโดยทั่วไป ในฐานะที่เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญสำหรับการแข่งขัน การนำเสนอบริการที่มีคุณภาพเหนือกว่าคู่แข่งขัน และเป็นคุณภาพที่ดีกว่าอย่างสม่ำเสมอ เป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในการขาย ทำให้ลูกค้ากลับมาซื้ออีก การปรับปรุงคุณภาพและการสร้างสรรค์บริการใหม่ ๆ อยู่เสมอ จะสามารถรักษาลูกค้าไว้ได้ คุณภาพบริการเกิดจากประสบการณ์ที่คล้ายกันในแง่ดีและแง่ร้ายของผู้มารับบริการในทุกกลุ่ม โดยพบว่าคุณภาพบริการจะมีค่าสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับว่าผู้มารับบริการรับรู้ต่อบริการที่ได้รับเป็นอย่างไร ตรงกับที่คาดหวังไว้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม คุณภาพไม่ควรถูกกำหนดขึ้นตามความต้องการขององค์การแต่ควรจะกำหนดขึ้นจากความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก โดยใช้คำพูดของลูกค้าเอง คุณภาพ คือสิ่งที่เกิดจากการที่ลูกค้ารับรู้ถึงระดับความสามารถในการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการการรับรู้ และความคาดหวังของลูกค้าหรือผู้รับบริการและเมื่อมีการบริการที่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้รับบริการแล้ว ก็จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำจนเกิดเป็นความภักดีต่อองค์การหรือตราผลิตภัณฑ์ในที่สุด

คุณภาพบริการถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งแต่ละองค์การก็มีเป้าหมายและต้องการที่จะสร้างการบริการที่ดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการโดยมุ่งหวังให้ลูกค้าหรือผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจมากสุด ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความโดดเด่นและความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์การซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมั่นคงและยืนยาว

จากการกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการในงานวิจัยนี้ใช้ตามแนวคิด Parasuraman, Zeithaml, & Berry (2013) เพราะเป็นการวัดคุณภาพการให้บริการที่ครอบคลุมและสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ

ความหมายของความพึงพอใจ

เพ็ญนภา จรัสพันธ์ (2557) ความพึงพอใจ คือ สิ่งที่เป็นไปตามความต้องการ ความพึงพอใจจึงเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ อาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

ภาณุเดช เพียรความสุข (2558) ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกชอบความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่

จากการให้ความหมายข้างต้น ความพึงพอใจ คือ ความชอบหรือความคิดเห็นต่อบุคคล สิ่งของ สัตว์ เป็นการยอมรับ ชอบ ยินดีต่อสิ่งนั้น ซึ่งเกิดจากพื้นฐานการรับรู้ ค่านิยม หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

การวัดความพึงพอใจในการใช้บริการ

เบญชภา แจ้งเวชฉาย (2559) การวัดความพึงพอใจในการให้บริการ Millet (2012) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการให้บริการ (Satisfactory Service) หรือความสามารถในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ โดยการพิจารณาจากองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. การให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ความยุติธรรมในการบริการงานของที่มีฐานคติที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้ใช้บริการทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ผู้ใช้บริการทุกคนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน

2. การให้บริการอย่างทันเวลา หมายถึง ในการบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ถ้าไม่มีการตรงเวลาจะนำมาซึ่งการสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการ

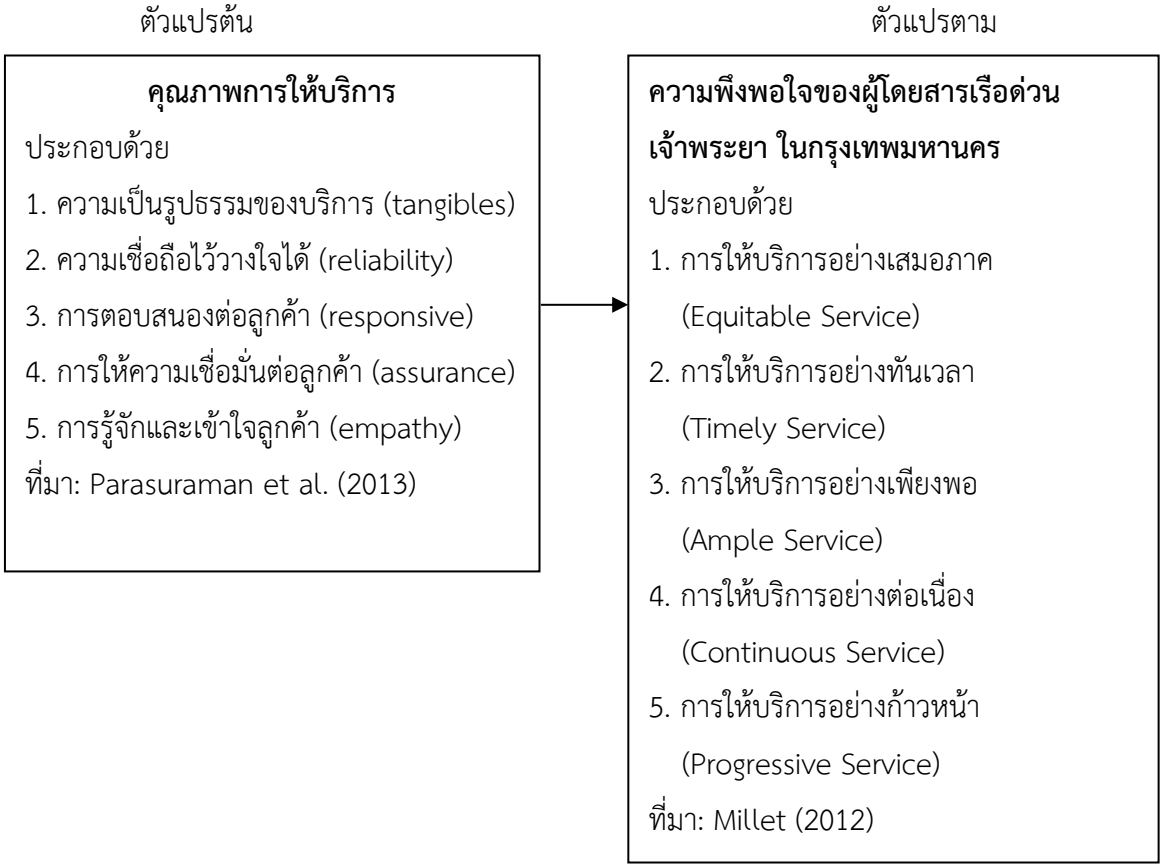
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการสาธารณะต้องมีจำนวนการให้บริการ และสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม ซึ่ง Millet (2012) เห็นว่าความเสมอภาค หรือการตรงเวลาจะไม่มีความหมายเลยถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอ และสถานที่ตั้งที่ให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้บริการ

4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชนของสาธารณะเป็นหลักไม่ใช่ยึดความพอใจขององค์กรที่ให้บริการว่าจะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่มีการปรับปรุงคุณภาพ และผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการเพิ่มประสิทธิภาพหรือ ความสามารถที่ทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

จากการกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจต่อการบริการในงานนี้ ใช้แนวคิดของ Millet (2012) เพราะเป็นการวัดความชอบที่มีต่อบริการของธุรกิจที่มอบให้ผู้รับบริการและสร้างความชอบให้กับผู้รับบริการ (Millet, 2012)

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาเฉลี่ย ต่อวัน 13,265 คน ผู้โดยสารต่อปี 4,827,166 คน (กรมเจ้าท่า, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา จำนวน 400 ตัวอย่าง จากการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ที่มีประชากรเท่ากับ 4,827,166 คน และมีความคลาดเคลื่อน คือ 5% มีวิธีการสุ่มที่ไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นในการสุ่ม คือ ใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบโควตา และการสุ่มแบบบังเอิญ ที่เป็นการสุ่มตัวอย่างที่เผอิญหรือยินดีให้ความร่วมมือตามจำนวนที่ต้องการจากการเลือกสุ่มแบบโควตาตามพื้นที่ 3 พื้นที่ (เป็นท่าเรือที่มีผู้โดยสารมากที่สุด) (กรมเจ้าท่า, 2563) คือ

ตารางที่ 1: แสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ที่	ท่าเรือ	ประชากร	คิดเป็นร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง
1	ท่าสาทร	1,297,464	35	140
2	ท่านนทบุรี	1,574,249	40	160
3	ท่าพรานนก	1,049,140	25	100
รวม		3,920,853	100	400

จากตารางที่ 1 พบว่า พื้นที่ที่ใช้ในการแจกแบบสอบถาม คือ ท่าสาทร เก็บจำนวน 140 คน ท่านนทบุรี เก็บจำนวน 160 คน และท่าพรานนก เก็บจำนวน 100 คน ในแต่ละพื้นที่ จึงมีการเลือกตัวอย่างแบบโดยบังเอิญ เป็นการแจกแบบสอบถามกับผู้โดยสารที่ให้ความร่วมมือตามจำนวนโควตาแต่ละพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ภูมิลำเนา และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมของการใช้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยา จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยามานานเท่าไหร่ มีวัตถุประสงค์ในการใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา จ่ายค่าโดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาต่อสัปดาห์ มักใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยาในช่วงเวลาใด มักใช้บริการในวันใด ประเภทของบริการเรือด่วนเจ้าพระยาที่ใช้เป็นประจำ ท่าที่ใช้บริการบ่อยที่สุด ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยากี่ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยามานานเท่าไหร่ มักใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยากับใคร และสาเหตุที่ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการให้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา จำนวน 17 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามคุณภาพการให้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาเพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ ตลอดจนวิธีการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์จากการนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. มีการตรวจสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค แอลฟา (Cronbach 's Alpha Coefficient) พบว่า เกณฑ์การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) มีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ผลจากการทดสอบค่าความเชื่อมั่น พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทดลอง (Pilot Test) จำนวน 40 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.965 และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.970 โดยคำถามในแต่ละตัวแปรมีระดับความเชื่อมั่นระหว่าง 0.837 – 0.970 ซึ่งผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

4. จากนั้นมีการแก้ไขและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถามกับผู้โดยสารตามท่าเรือ 3 พื้นที่ คือ ท่าสาทร ท่านนทบุรี และท่าพรานนก โดยการสุ่มแบบบังเอิญ เป็นการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ไปแจกแบบสอบถามในแต่ละท่าให้กับผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ข้อมูลตอบคำถามในแบบสอบถามที่แจก

2. ก่อนแจกแบบสอบถามผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ วิธีการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง

3. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ให้สอบถามถึงข้อสงสัยในข้อคำถามได้

4. ตรวจแบบสอบถามว่ามีข้อมูลครบถ้วนหรือสมบูรณ์ในทุกข้อคำถาม หากข้อมูลไม่สมบูรณ์ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยจะตัดแบบสอบถามนั้นออกและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรความพึงพอใจต่อการให้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยา และตัวแปรคุณภาพการให้บริการ ที่เป็นข้อมูลจากข้อคำถามที่เป็น rating scale จะหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3. หาคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวม ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอย (Simple regression) แบบ Enter

4. หาคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) แบบ stepwise

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมของการใช้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา ต่ำกว่า 1 ปี มีวัตถุประสงค์ในการใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา คือ ไปเที่ยว จ่ายค่าโดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาต่อสัปดาห์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 104.90 บาท มักใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา ในช่วงเวลา 15.01-18.00 น. มักใช้บริการในวันเสาร์-อาทิตย์ ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยาประเภทธงส้ม (เส้นทาง: นนทบุรี-วัดราชสิงขร) ใช้บริการท่าสาทร ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยาต่อสัปดาห์ คือ 1-3 ครั้ง มักใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยาคนเดียว และสาเหตุที่ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา คือ สะดวกในการเดินทาง

2. ความคิดเห็นที่มีต่อความพึงพอใจต่อการให้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยาเมื่อพิจารณาทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก พิจารณาแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริการเรือด่วนเจ้าพระยาทุกอัตราค่าโดยสารได้รับบริการแบบเดียวกัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือพนักงานให้บริการทุกคนโดยเสมอภาค อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการให้บริการหลากหลายเวลาในแต่ละทุกรอบบริการเหมือนกัน อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เวลาในการออกเรือหรือเรือมารับผู้โดยสารมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือบริการเรือด่วนเจ้าพระยาให้บริการตรงเวลา อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการเพิ่มจำนวนเที่ยวเรือในเวลาเร่งด่วน อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจำนวนท่าเรือที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีจำนวนเที่ยวเรือที่เพียงพอ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีจำนวนที่นั่งที่รอเพียงพอ อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือเรือด่วนเจ้าพระยาให้บริการมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีพนักงานมาดูแลเรือที่เข้า-ออกที่ท่าเรืออย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวัน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีพนักงานทำความสะอาดท่าเรืออย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีการเพิ่มพนักงานที่ให้บริการมากขึ้นในช่วงเวลาเร่งด่วน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการเพิ่มมาตรการเพื่อป้องกันการเผยแพร่ของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือมีการเพิ่มป้ายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก

3. ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ เมื่อพิจารณาคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน คือ

3.1 ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือตัวเรือมีช่องทางเดินขึ้น/ลง สภาพพื้น ราวจับที่อยู่ในสภาพดี อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สภาพท่าเรือ เช่น ขนาดท่าเรือเหมาะกับการใช้งาน/ราวจับบริเวณท่าเรือ มีความพร้อมใช้งาน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สภาพยางกันกระแทกระหว่างเรือกับโป๊ะอยู่ในสภาพดี อยู่ในระดับมาก

3.2 ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความถูกต้องจากการเก็บเงินและทอนเงินของผู้ขายตั๋ว อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ พนักงานที่ให้บริการแนะนำด้านเส้นทาง ค่าโดยสาร เวลาการบริการเดินเรือด้วยความถูกต้องและเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความพร้อมของอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยบนท่าเรือ เช่น เสื้อชูชีพ ห่วงยางฯลฯ อยู่ในระดับมาก

3.3 ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริการเรือด่วนเจ้าพระยาให้บริการโดยสารทางน้ำที่น่าประทับใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือพนักงานสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือพนักงานให้บริการตอบข้อซักถามได้ชัดเจน อยู่ในระดับมาก

3.4 ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริการเรือด่วนเจ้าพระยามีชื่อเสียงและมีภาพพจน์ที่ดี อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้ควบคุมเรือมีใบอนุญาตขับเรือ ทำให้สร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยให้กับลูกค้า อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บริการเรือด่วนเจ้าพระยาได้รับอนุญาตจากรัฐให้ดำเนินกิจการ ทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในบริการที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก

3.5 ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือพนักงานให้บริการรับฟังคำแนะนำ และความต้องการของลูกค้า อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ พนักงานให้บริการมีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้โดยสารแต่ละคน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พนักงานให้บริการมีอัธยาศัยที่ดี มีความเอาใจใส่ และบริการลูกค้าด้วยความเป็นมิตร อยู่ในระดับมาก

4. การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ Simple Regression Analysis เพื่อตรวจสอบคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

ตัวแปรอิสระ	b	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่	-0.488	0.118	-	-4.148	0.000*
คุณภาพให้บริการโดยภาพรวม	1.106	0.027	0.899	40.988*	0.000*

R^2= 0.808, adjusted R^2= 0.808, F = 1679.989, P < 0.05

จากค่า Adjusted R^2 = 0.808 อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เป็นผลมาจากคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 80.8 ที่เหลืออีกร้อยละ 19.2 เป็นผลจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมมีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) แสดงให้เห็นว่าค่า Sig. = 0.000 ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมมีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.899 ดังนั้นคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมมีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา กล่าวคือ คุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เพิ่มขึ้น 0.899 หน่วย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis เพื่อคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	b	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่	0.296	0.090	-	3.276	0.001
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	0.429	0.038	0.467	11.259	0.000*
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	0.186	0.037	0.176	4.996	0.000*
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	0.141	0.039	0.156	3.637	0.000*
ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	0.173	0.038	0.192	4.550	0.000*
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	0.027	0.020	0.026	1.351	0.177

R^2= 0.856, adjusted R^2= 0.855, F = 588.413, P < 0.05

จากค่า Adjusted R^2 = 0.855 อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เป็นผลมาจากคุณภาพการให้บริการ ซึ่งได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า คิดเป็นร้อยละ 85.50 ที่เหลืออีกร้อยละ 14.50 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา โดยแยกเป็นสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐาน 2.1 ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา อ้างอิงจากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณ ค่า Sig ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มีค่าเท่ากับ 0.467 หมายความว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา กล่าวคือ เมื่อคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เพิ่มขึ้น 0.467 หน่วย

สมมติฐานที่ 2.2 ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา อ้างอิงจากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณ ค่า Sig ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มีค่าเท่ากับ 0.176 หมายความว่า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา กล่าวคือ เมื่อคุณภาพการให้บริการด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เพิ่มขึ้น 0.176 หน่วย

สมมติฐานที่ 2.3 ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา อ้างอิงจากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณ ค่าSig ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มีค่าเท่ากับ 0.156 หมายความว่า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา กล่าวคือ เมื่อคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อลูกค้า เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เพิ่มขึ้น 0.156 หน่วย

สมมติฐานย่อยที่ 2.4 ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา อ้างอิงจากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณ ค่า Sig ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มีค่าเท่ากับ 0.192 หมายความว่า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา กล่าวคือ เมื่อคุณภาพการให้บริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เพิ่มขึ้น 0.192 หน่วย

สมมติฐานย่อยที่ 2.5 ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา อ้างอิงจากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณ ค่า Sig ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.177 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่ ควรมีที่กันน้ำกระเด็น ควรเก็บอัตราค่าโดยสารให้ถูกกว่านี้ พนักงานควรแจ้งเตือนท่าเรือที่กำลังจะจอด ควรเพิ่มจำนวนเที่ยวเรือด่วนธงเขียว ธงเหลืองหลังเวลา 9.00 น. ควรเพิ่มจำนวนเที่ยวเรือในวันหยุดราชการ ควรเพิ่มขนาดเรือโดยสาร และควรเพิ่มความเร็วในการเดินเรือ

สรุปและอภิปรายผล

คุณภาพการให้บริการผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา แสดงถึง คุณภาพการให้บริการโดยรวมมีอิทธิพลที่ส่งต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาในกรุงเทพมหานคร นั่นคือ การให้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยาที่เป็นบริการโดยสารทางเรือที่ให้ความสะดวกในการเดินทาง มีอุปกรณ์ความปลอดภัย เช่น ห่วงยางมีบริการที่ออกเรือตรงเวลา มีหลายเที่ยวการเดินเรือ พนักงานให้คำแนะนำที่ดี มีการยอมรับจากสังคมภายนอกจากการได้รับรางวัล เช่น รางวัลเรือโดยสารในแม่น้ำยอดเยี่ยม (Best River Ferry) ประจำปี 2020 จากเบียร์ด มาริไทม์ อวอร์ดส (BAIRD MARITIME AWARDS) เป็นต้น จากบริการที่ได้รับจากเรือด่วนเจ้าพระยาที่มีความน่าเชื่อถือเชื่อมั่น ได้รับบริการที่จับต้องได้และเข้าใจผู้โดยสารอย่างดี สามารถสร้างความพอใจให้เกิดขึ้นจากการได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน ตรงตามความต้องการ ตามเวลา เพียงพอและต่อเนื่อง

สมมติฐานที่ 2.1 คุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา แสดงถึง บริการที่สามารถจับต้องได้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมการบริการ เช่น อุปกรณ์สำหรับการให้บริการทันสมัย สะดวกสบาย และพนักงานมีความสุภาพ เรียบร้อย จากการที่ผู้โดยสารได้รับความสะดวก คือ มีขั้นตอนไม่มาก ใช้เวลาอันสั้น ทำให้มีเวลาไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เรือด่วนเจ้าพระยาสามารถให้บริการแก่ผู้โดยสารเกิดความพึงพอใจหรือชื่นชอบในบริการที่ได้รับจากการใช้บริการโดยสารทางเรือ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา เป็นบริการที่สามารถทำให้ผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ เช่น ตัวเรือ สภาพท่าเรือ เหมาะกับการใช้งาน / ราวจับบริเวณท่าเรือ มีความพร้อมใช้งาน สภาพยางกันกระแทกระหว่างเรือกับโป๊ะอยู่ในสภาพดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ วรรณวิเศษ, จันทิมา แสงรุ่ง, มัลลิกา อินพรหม และบุปผชาติ แต่งเกลี้ยง (2562) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีให้บริการ คือ มีจำนวนเรือที่ให้บริการเหมาะสมกับจำนวนผู้โดยสาร

สมมติฐานที่ 2.2 คุณภาพการให้บริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา แสดงถึง ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ คือ บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด เช่น มีความพร้อมให้บริการ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และรักษาข้อมูลของลูกค้า ลูกค้าพอใจที่ได้รับการแก้ปัญหาและมีข้อมูลบางอย่างที่ไม่ต้องการเปิดเผย จึงเป็นผลให้ลูกค้าชื่นชอบ เชื่อมั่น เชื่อถือหรือจนเกิดความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาในกรุงเทพมหานคร เช่น ความถูกต้องจากการเก็บเงินและทอนเงินของผู้ขายตั๋ว พนักงานที่ให้บริการแนะนำด้านเส้นทาง ค่าโดยสาร เวลาการบริการเดินเรือด้วยความถูกต้องและเชื่อถือได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญชภา แจ้งเวชฉาย (2559) ที่พบว่า คุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือพยากรณ์ความพึงพอใจ ของผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2.3 คุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา แสดงถึง ด้านการตอบสนองของพนักงานต่อลูกค้า คือ ความตั้งใจที่จะช่วยเหลือลูกค้า เช่น พนักงานบริการรวดเร็ว มีขั้นตอนการให้บริการง่าย และจำนวนพนักงานพอเพียงมีส่งผลให้ลูกค้ารู้ถึงความสำคัญของตนเอง ลูกค้าต้องการบริการที่ใช้เวลาอันสั้น ขั้นตอนไม่ซับซ้อน เพราะไม่ต้องการใช้เวลามาก เพื่อให้ตนเองมีเวลาไปทำกิจกรรมหรือธุระอื่น ๆ ได้ จนเกิดความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยาในกรุงเทพมหานคร เช่น บริการเรือด่วนเจ้าพระยาให้บริการโดยสารทางน้ำที่น่าประทับใจ พนักงานให้บริการตอบข้อซักถามได้ชัดเจน ให้กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ วรรณวิเศษ และคณะ (2562) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านกระบวนการ ในเรื่อง ระบบการออกตั๋วโดยสารที่มีความสะดวก มีกระบวนการทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีความรวดเร็วในการให้บริการ

สมมติฐานที่ 2.4 คุณภาพการให้บริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา แสดงถึง ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า คือ บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัดสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับชื่อเสียง การบริการที่มีความมั่นคง ลูกค้าได้รับบริการที่ไว้วางใจในความที่มีชื่อเสียงพิจารณาจากการได้รับรางวัล กิจการตั้งมายาวนาน ส่งผลให้รู้สึกพอใจ เชื่อถือจนเกิดความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร เช่น เรือด่วนเจ้าพระยาสร้างความ

เชื่อมั่นด้วยการได้รับรางวัล เช่น รางวัลเรือโดยสารในแม่น้ำยอดเยี่ยม (Best River Ferry) ประจำปี 2020 จาก เบียร์ด มาริไทม์ อวอร์ดส (BAIRD MARITIME AWARDS) เป็นต้น ผู้ควบคุมเรือมีใบอนุญาตขับเรือ ทำให้สร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยให้กับลูกค้า บริการเรือด่วนเจ้าพระยาได้รับอนุญาตการดำเนินการจากรัฐ ทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในบริการที่ได้รับ บริการเรือด่วนเจ้าพระยามีชื่อเสียงและมีภาพพจน์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญชภา แจ้งเวชฉาย (2559) ที่พบว่า คุณภาพการบริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้าพยากรณ์ความพึงพอใจ ของผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2.5 คุณภาพการให้บริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่า ลูกค้าไม่ให้ความสำคัญต่อพนักงานให้บริการที่ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น คนชรา เด็ก สตรีมีครรภ์ เพราะผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคนทั่วไป ไม่ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดของบริการ และต้องการเน้นบริการจากการโดยสารจากเรือและสภาพแวดล้อม ทำให้ลูกค้าไม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการให้บริการด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าที่ได้รับจากพนักงาน อาจจะไปขึ้นอยู่กับปัจจัยประชากรศาสตร์ เช่น อายุ อาชีพ สถานภาพ รายได้ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐกร หิรัญรัตน์ (2554) ที่พบว่า ผู้โดยสารที่ใช้บริการมีอายุแตกต่างกัน สถานภาพ อาชีพและรายได้แตกต่างกันจึงมีความพึงพอใจการใช้เรือด่วนเจ้าพระยาต่างกัน แสดงว่า ความพอใจที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้เกิดจากการให้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยา แต่เกิดจากลักษณะส่วนตัวของผู้โดยสารเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านคุณภาพโดยภาพรวม จากข้อค้นพบ เรือด่วนเจ้าพระยายังขาดเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดท่าเรือ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดของท่าเรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข เช่น การฉีดพ่นฆ่าเชื้อโรค การเช็คด้วยแอลกอฮอล์ ตลอดทั้งวัน เป็นต้น

2. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ จากข้อค้นพบ สภาพยางกันกระแทกมีการเสื่อมสภาพ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรปรับสภาพยางกันกระแทกระหว่างเรือกับโป๊ะอยู่ในสภาพดี เป็นส่วนบริการที่จับต้องได้ และเป็นการรักษาความปลอดภัยอันเป็นสิ่งสำคัญหลักของบริการ สามารถทำให้ลูกค้าพึงพอใจมากขึ้น ถ้าได้รับการปรับปรุง และจะมีการมาใช้บริการบ่อยขึ้นเพราะความรู้สึกถึงความมั่นคง และความปลอดภัยที่ได้รับ

3. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ จากข้อค้นพบ อุปกรณ์ เช่น เสื้อชูชีพ ห่วงยาง มีจำนวนน้อย มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีอุปกรณ์ปลอดภัยบนท่าเรือ เช่น ห่วงยาง ฯลฯ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด หรืออุบัติเหตุ จะทำให้ผู้โดยสารมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

4. ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า จากข้อค้นพบ ข้อมูลหรือสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีข้อเสนอแนะ คือ ควรให้พนักงานให้บริการตอบข้อซักถามได้ชัดเจนมากขึ้น จากการอบรมพนักงานที่ให้คำแนะนำและแก้ไขลูกค้าเป็นประจำ เพื่อให้พนักงานเหล่านี้มีทักษะที่ดีในการให้บริการและเป็นการอัพเดตข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทเรือด่วนเจ้าพระยา จำกัดที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เช่น การเปลี่ยนแปลงเที่ยวเรือ เวลาเรือเทียบท่า เป็นต้น

5. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า จากข้อค้นพบ เรือด่วนเจ้าพระยายังขาดหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบการควบคุมดูแลบริการที่ให้ผู้โดยสาร มีข้อเสนอแนะ คือ เรือด่วนเจ้าพระยาได้รับอนุญาตการดำเนินการจากรัฐ ลูกค้ามีความเชื่อมั่นต่อบริการมากขึ้น โดยการเพิ่มหน่วยงานในเรือด่วนเจ้าพระยาเพื่อมีหน้าที่ในการดูแลมาตรฐานการให้บริการหรือการประกันคุณภาพการให้บริการ เป็นการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำงานเกี่ยวกับมาตรฐานบริการโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องอื่น ๆ เช่น ปัญหาความปลอดภัยของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา งานวิจัยนี้พบว่า สภาพยางกันกระแทกระหว่างเรือกับโป๊ะอยู่ในสภาพดี มีระดับเห็นด้วยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่นในด้านความเป็นรูปธรรม และบริการที่ศึกษาเป็นบริการเรือโดยสารทางน้ำ ที่มีเหตุการณ์ในอดีตที่โป๊ะเรือล่มเมื่อปี พ.ศ 2538 ที่เป็นเหตุการณ์โป๊ะล่มที่ท่าพรานนก ซึ่งเป็นอุทาหรณ์ที่ควรคำนึงถึงความไม่ให้เกิดความเสียหายเป็นสิ่งสำคัญ

2. ควรศึกษาประชากรอื่น ๆ เช่น พนักงานของเรือด่วนเจ้าพระยา เป็นการศึกษาการทำงานของเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่ทำงานกับเรือด่วนเจ้าพระยา การบริการเรือด่วนเจ้าพระยามาจากพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ พบว่า บริการเรือด่วนเจ้าพระยาจะได้รับการยอมรับจากผู้โดยสารได้ดี ต้องมาจากการทำงานของพนักงานเป็นสำคัญ ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นของพนักงานจะทำให้คุณภาพการให้บริการของเรือด่วนเจ้าพระยาได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษากับลูกค้ากลุ่มอื่น เช่น คนชรา เด็ก สตรีมีครรภ์ ซึ่งเป็นผู้โดยสารที่ต้องการ ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการให้เป็นสากล สามารถรองรับผู้บริการได้ทุกประเภท

4. ใช้เครื่องมือของการวิจัยอื่น ๆ เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ซึ่งการใช้แบบสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลเชิงลึก ส่วนการใช้แบบสังเกต สามารถเก็บข้อมูลที่เห็นเชิงประจักษ์ จะทำให้การเก็บข้อมูลครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ วรรณวิเศษ, จันทิมา แสงรุ่ง, มัลลิกา อินพรหม และบุปผชาติ แต่งเกลี้ยง. (2562). การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ที่มีต่อการใช้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟาก ดอนสัก - เกาะสมุย ของบริษัท ซีทรานเฟอร์รี่ จำกัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Walailak Procedia*, 6, 1-7.

กรมเจ้าท่า. (2557). *รายงานการสำรวจความหนาแน่นผู้โดยสารเรือคลองแสนแสบ*. สืบค้นจาก https://md.go.th/wp-content/uploads/2021/11/Saen_Saep_57.pdf.

กรมเจ้าท่า. (2563). *รายงานการสำรวจ ความหนาแน่นผู้โดยสารเรือด่วนเลียบฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ประจำปีงบประมาณ 2563*. สืบค้นจาก https://md.go.th/wp-content/uploads/2021/11/express_boat63.pdf.

ณฐกร หิรัญรัตน์. (2554). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเรือด่วนเจ้าพระยา*. สืบค้นจาก https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/1048/RMUTP;jsessionid=FBCE6C308FA2C8AC09BF3F094F7E906C?sequence=1..

บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด. (2562). ข้อมูลงบกำไรขาดทุน บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด. สืบค้นจาก https://data.creden.co/company/income_statement/ 0105514005576.

เบญชภา แจ้งเวชฉาย. (2559). *คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ปรัญญู เฟื่องเพียร. (2553). *ปัจจัยในการส่งเสริมการเดินทาง ด้วยเรือด่วนเจ้าพระยาเชื่อม ต่อโครงข่ายขนส่งมวลชนระบบราง*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยณัฐ จันทร์เกิด. (2560). *คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พิชญา บำรุงพันธ์ และทยากร เลาหสกุลงาม. (2560). *การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางแม่น้ำเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานครโดยเรือด่วนเจ้าพระยา*. รายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา, มหาวิทยาลัยสยาม.

เพ็ญนภา จรัสพันธ์. (2557). *ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้า จีเนท โมบายเซอร์วิส เซ็นเตอร์ จันทบุรี*. งานนิพนธ์ปริญญาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาณุเดช เพียรความสุข. (2558). *ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี* (รายงานการวิจัย). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ศิกษก บรรลือฤทธิ์ และจิราภรณ์ กาญจนสุพรรณ. (2561). *เรือกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

Millet, J. D. (2012). *Management in the publics service: The quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill.

Nunnally, J. C. (1978). Psychometric theory (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (2013). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49, 41 -50.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

The factors affecting Thai tourists' satisfaction on service qualities of hotels in Cha-am, Phetchaburi Province

พัฒนรัตน์ โอภาสพินิจ[1*], ศุภศักดิ์ เงาประเสริฐวงศ์[2] และบุญทา ชัยเลิศ[2]

Patanarat Opaspinit[1*], Supasak Ngaoprasertwong[2] and Boontha Chailert[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรวิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ, สาขาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1] Master Degree, Department of Service Industry Management, Factory of Tourism and Hospitality Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

[2] อาจารย์, หลักสูตรวิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ, สาขาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2] Instructor of Department of Service Industry Management, Factory of Tourism and Hospitality Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Patanarat7840@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความพึงพอใจที่มีต่อโรงแรม ในบริเวณชายหาดชะอำ กลุ่มตัวอย่างในการใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมาใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 404 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามและและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยมีค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม (Independent-samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า ด้านประชากรศาสตร์มีอัตราส่วนของเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.2 เพศหญิง 47.8 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง21-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 55.9 โดยมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.8 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 15,000บาท ถึง 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.5 เข้าใช้บริการจำนวน 1 ครั้งต่อเดือนบ่อยที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 40.8 จำนวนผู้มาใช้บริการต่อครั้งมากกว่า 3 ท่านขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าใช้บริการโรงแรมทั้งหมด คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีนั่งเพียงพอมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ โรงแรมมีความสะอาด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.44 (พึงพอใจมากที่สุด)
คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, นักท่องเที่ยวชาวไทย, โรงแรม

Introduction

This study aimed to investigate perception factors affecting Thai tourists' satisfaction on service qualities of hotels in Cha-am, Phetchaburi Province and to examine factors influencing word of mouth on Thai tourists' satisfaction towards services of hotel in Cha-am, Phetchaburi Province. The research samples consisted of 100 Thai tourists in Cha-am, Phetchaburi Province. The research data were collected by means of a questionnaire, and a statistical software was used to analyze the data elicited in forms of frequency, percentage, mean, standard deviation, as well as inferential statistical analyses i.e. For the testable statistics including Independent-samples t-test and One-way ANOVA

The results showed that the majority of the Thai tourists was student male, at the age of 21–30 yrs. Their income per year was 15,000-20,000 Bath. With Group more than 3 people, 1 time per month and the research results regarding the tourists' satisfaction towards services of hotel in Cha-am, Phetchaburi Province is revealed that overall service quality was highest.
Keywords: Satisfaction, Thai tourists, Hotels

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็น การส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิต สินค้า คือ บริการต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อก็จะต้องมีการลงทุน ซึ่งผล ประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิด งานอาชีพอีกหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนคลาย ความตึงเครียด พร้อม กับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินได้

เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบาทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสรุปได้ว่าบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้ (ฉันทัช วรรณถนอม, 2552)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวได้อย่างดีทำให้เกิดรายได้ให้ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2558 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 29,881,091 คน เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.44 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่งผลให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.39 คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงถึง 1,447,158.05 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2557 ทำให้ประเทศไทยสามารถมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

ชะอำ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด ซึ่งมีหาดทรายขาว ยาว และยังเป็นแหล่งเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งเป็นรายได้ให้กับด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจการค้าของที่ระลึก ร้านอาหาร การประมง เป็นต้น นอกจากนี้ชะอำยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างประเทศในระดับต้น ๆ ของประเทศไทย (การพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก, 2562)

จากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยว ทำให้บริการด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบุรีพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ถนน ไฟฟ้า ร้านขายอาหาร ที่พักแรม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างที่พักตากอากาศ การขายอาหาร ตลอดจนการบริการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องธุรกิจท่องเที่ยว มีส่วนชักนำให้เกิดการบุกรุก จนทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชากรด้วยจึงทำให้เกิดงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือปรับกลยุทธ์กับคู่แข่งทางการตลาดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อโรงแรม ในบริเวณชายหาดชะอำ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรม ในบริเวณชายหาดชะอำ

สมมติฐานงานวิจัย

1. ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจต่อโรงแรมที่บริเวณชายหาดชะอำแตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจต่อโรงแรมที่บริเวณชายหาดชะอำแตกต่างกัน

ขอบเขตงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรง ในบริเวณชายหาดชะอำ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยในช่วง ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง มกราคม พ.ศ. 2565

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ใช้เป็นข้อมูลแก่ผู้ประกอบการโรงแรมให้รู้ถึงความต้องการของผู้ใช้บริการโรงแรมใรบริเวณชายหาดชะอำ

2. ใช้เป็นแนวทางนางในการปรับรูบแบบของบริการในโรงแรมเพื่อให้ตรงกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

3. สามารถนำข้อมูลวิจัยจากฉบับนี้ไปเป็นแนวทางการศึกษางานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายกันได้

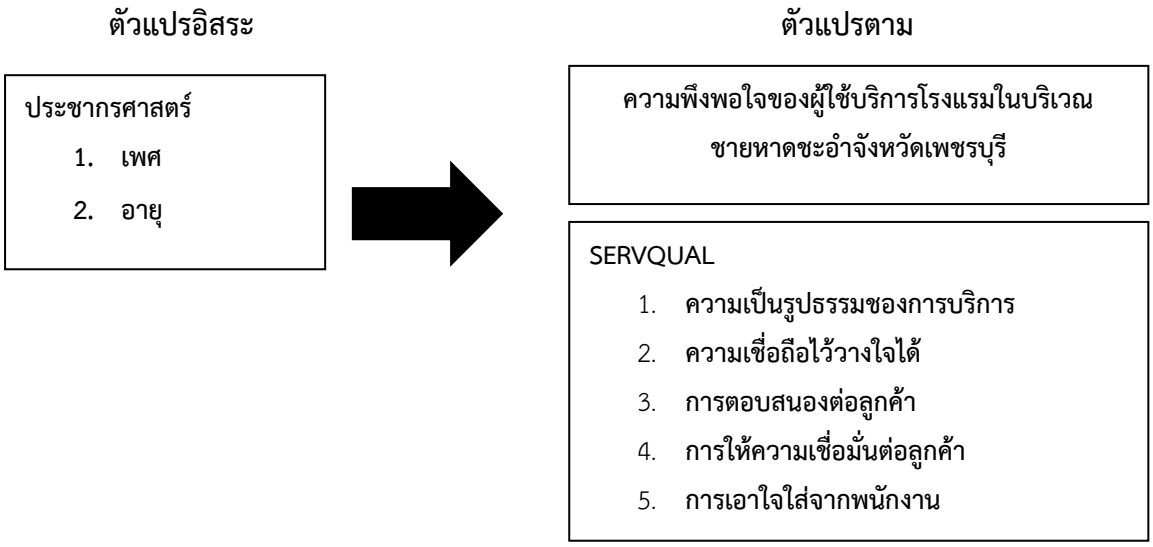
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รักชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2528) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำของบุคคลที่มีต่องานในทางบวก ความสุขของบุคคลอันเกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความสุข ความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและมีกำลังใจ มีความผูกพันกับหน่วยงาน มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่ทำ และสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานส่งผลต่อถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์การอีกด้วย

วิรุฬ พรรณเทวี (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหมายกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยไปใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างของยามาเน่ พบว่า ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 385 คน ในงานวิจัยนี้จะเก็บตัวอย่างแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 404 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 404 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการกระจายแบบสอบถามออนไลน์สร้างเป็นแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ด้วย Google form เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจนได้จำนวนตามที่กำหนดไว้แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์ในการประเมิน 5 ระดับ (5 = มากที่สุด ไปจนถึง 1 คือ น้อยที่สุด) หลังจากนั้นผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิแอลฟา ได้เท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ มากกว่า 0.7 ถึง 1 แสดงว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูง (ไพศาล วรคำ, 2559)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลของความพึงพอใจด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้เทคนิคการวิจัยดังต่อไปนี้ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการอธิบายค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Percentage) และ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม (Independent-samples t-test) ส่วนการวิเคราะห์ประชากรสามกลุ่มขึ้นไปใช้วิธีความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	211	52.2
หญิง	193	47.8
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	23	5.7
21-30 ปี	226	55.9
31-40 ปี	110	27.2
41-50 ปี	40	9.9
มากกว่า 50 ปี	5	1.2
อาชีพ		
นักเรียน /นักศึกษา	197	48.8
ข้าราชการ/พนักงานรัฐ	62	15.3
พนักงานบริษัทเอกชน	109	27.0
เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ	33	8.2
อื่นๆ	3	7
จำนวนครั้งที่ใช้บริการ		
1 ครั้ง / เดือน	165	40.8
2 ครั้ง / เดือน	163	40.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3 ครั้ง / เดือน	45	11.1
4 ครั้ง / เดือน	21	5.2
มากกว่า 4 ครั้ง / เดือน	10	2.5
จำนวนคณะผู้มาเข้าใช้บริการ		
1 ท่าน	10	2.5
2 ท่าน	65	16.1
3 ท่าน	67	16.6
4 ท่าน	59	14.6
มากกว่า 4 ท่านขึ้นไป	203	50.2
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	156	38.6
15,000 – 30,000 บาท	196	48.5
มากกว่า 30,000 บาท	52	12.9

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอัตราส่วนของเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.2 เพศหญิง ร้อยละ 47.8 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.9 โดยมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.8 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 15,000บาท ถึง 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.5 เข้าใช้บริการจำนวน 1 ครั้งต่อเดือนบ่อยที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 40.8 จำนวนผู้มาใช้บริการต่อครั้งมากกว่า 3 ท่านขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้เข้ามาใช้บริการ

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ			
1.1 ที่นั่งรอเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ	4.51	0.561	พึงพอใจมากที่สุด
1.2 โรงแรมดูสะอาดพร้อมให้บริการ	4.44	0.597	พึงพอใจมากที่สุด
1.3 ที่ตั้งของโรงแรมสะดวกต่อการเข้าบริการ	4.41	0.601	พึงพอใจมากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1.4 สถานที่จอดรถมีเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ	4.38	0.608	พึงพอใจมากที่สุด
1.5 อุปกรณ์เครื่องใช้มีความทันสมัย	4.43	0.591	พึงพอใจมากที่สุด
ความเชื่อถือไว้วางใจได้			
2.1 อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในโรงแรมได้มาตรฐาน	4.43	0.595	พึงพอใจมากที่สุด
2.2 ห้องพักตรงกับภาพที่แสดงในสื่อโฆษณา	4.39	0.614	พึงพอใจมากที่สุด
2.3 ใบเสร็จแจ้งรายละเอียดครบถ้วน	4.42	0.623	พึงพอใจมากที่สุด
2.4 มีห้องพักครบถ้วนตามที่มาตรฐานโรงแรม	4.40	0.591	พึงพอใจมากที่สุด
2.5 การให้บริการมีคุณภาพตามมาตรฐาน ISO	4.50	0.583	พึงพอใจมากที่สุด
การตอบสนองต่อลูกค้า			
3.1 ความรวดเร็วในการให้บริการ	4.43	0.539	พึงพอใจมากที่สุด
3.2 พนักงานมีการทักทายเมื่อข้ามาใช้บริการ	4.46	0.514	พึงพอใจมากที่สุด
3.3 หากมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมากจะมีการแจ้งให้ทราบ	4.45	0.594	พึงพอใจมากที่สุด
3.4 มีการแจ้งโปรโมชั่นกับผู้ใช้บริการ	4.49	0.520	พึงพอใจมากที่สุด
3.5 มีการบริการหลังการเข้าใช้โรงแรมที่ดี	4.45	0.610	พึงพอใจมากที่สุด
การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า			
4.1 พนักงานมีความรู้และทักษะในงาน	4.38	0.548	พึงพอใจมากที่สุด
4.2 พนักงานให้บริการเมนูอาหารที่มีคุณภาพ	4.45	0.537	พึงพอใจมากที่สุด
4.3 พนักงานสวมหน้ากากอนามัย	4.40	0.613	พึงพอใจมากที่สุด
4.4 มีจุดให้บริการเจลแอลกอฮอล์	4.48	0.574	พึงพอใจมากที่สุด
4.5 พนักงานมีกริยามารยาทที่ดี	4.43	0.557	พึงพอใจมากที่สุด
การเอาใจใส่จากพนักงาน			
5.1 โรงแรมมี WIFI ให้บริการ	4.46	0.569	พึงพอใจมากที่สุด
5.2 มีโซนให้นั่งใช้บริการทั้งในร่มและกลางแจ้ง	4.51	0.561	พึงพอใจมากที่สุด
5.3 โรงแรมมีปลั๊กไฟให้ใช้บริการหลายจุด	4.43	0.566	พึงพอใจมากที่สุด
5.4 สามารถเช็คอินผ่านระบบออนไลน์	4.45	0.589	พึงพอใจมากที่สุด
5.5 สามารถชำระเงินผ่านระบบออนไลน์	4.45	0.559	พึงพอใจมากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	4.51	0.534	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีความพึงพอใจโดยรวม ในการเข้าใช้บริการโรงแรมทั้งหมด คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด)

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมี่นั่งเพียงพอมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ โรงแรมมีความสะอาด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.44 (พึงพอใจมากที่สุด)

2. ความเชื่อถือไว้วางใจได้ กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องการให้บริการมีคุณภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้ามีมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 (พึงพอใจมากที่สุด)

3. การตอบสนองต่อลูกค้า กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีการแจ้งโปรโมชั่นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 4.43 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ พนักงานมีการทักทายเมื่อเข้ามาใช้บริการ ค่าเฉลี่ยนอยู่ที่ 4.46 (พึงพอใจมากที่สุด)

4. การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีจุดให้บริการเจลแอลกอฮอล์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ การให้บริการอาหารมีคุณภาพและมีกริยามารยาทที่ดี มีค่าเฉลี่ย ที่ 4.45 (พึงพอใจมากที่สุด)

5. การเอาใจใส่จากพนักงาน กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีที่ให้นั่งใช้บริการทั้งในร่มและกลางแจ้งมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ การมี WIFI ให้ใช้บริการ ค่าเฉลี่ย ที่ 4.46 (พึงพอใจมากที่สุด)

การทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำจังหวัดเพชรบุรีจากการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ปัจจัยส่วนบุคคล) ด้วยวิธี Independent-Sample T–test และ One-Way ANOVA

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน โดย Independent Sample T-Test

H0 : ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมโดยรวม ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ

H1 : ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมโดยรวม ต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน โดย Independent Sample T-Test

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	T-Test (Sig.)
ชาย	211	4.63	.484	.003
หญิง	193	4.38	.556	

p-value < 0.05

จากตารางที่ 3 ภาพรวมการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรีจำแนกตามเพศโดยใช้สถิติ Independent Sample T-test ในการทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการทดสอบพบว่า ค่า p-value มีค่าเท่ากับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐาน H1 หมายความว่า เพศที่แตกต่างกัน ให้ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมโดยรวมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

H0 : ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรม ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุ

H1 : ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรม ต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุ

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม (Between groups)	10.778	2	.5.389	8.812	.001
ภายในกลุ่ม (Within groups)	245.232	401	.612		
รวม	256.010	403			

จากตารางที่ 4 ภาพรวมการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรีจำแนกตามอายุโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA มีค่า Sig เท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ a เท่ากับ 0.05 ดังนั้นจึง สามารถปฏิเสธ สมมติฐาน H0 และยอมรับทางสถิติ H1 จึงกล่าวได้ว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และผู้วิจัยได้ดำเนินการกระจายแบบสอบถามผ่าน Internet platforms เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรที่เคยใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ศึกษา (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (t-test) สามารถอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ ผลการศึกษาพบว่า มีอัตราส่วนของเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.2 เพศหญิง 47.8 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.9 โดยมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.8 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 15,000 บาท ถึง 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.5 เข้าใช้บริการจำนวน 1 ครั้งต่อเดือนบ่อยที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 40.8 จำนวนผู้มาใช้บริการต่อครั้ง มากกว่า 3 ท่านขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีความพึงพอใจโดยรวม ในการเข้าใช้บริการโรงแรมทั้งหมด คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีนั่งเพียงพอมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ โรงแรมมีความสะอาด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.44 (พึงพอใจมากที่สุด)

ความเชื่อถือไว้วางใจได้ กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องการให้บริการมีคุณภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้ามีมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 (พึงพอใจมากที่สุด)

การตอบสนองต่อลูกค้า กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีการแจ้งโปรโมชั่นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 4.43 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ พนักงานมีการทักทายเมื่อเข้ามาใช้บริการ ค่าเฉลี่ยนอยู่ที่ 4.46 (พึงพอใจมากที่สุด)

การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีจุดให้บริการเจลแอลกอฮอล์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ การให้บริการอาหารมีคุณภาพและมีกริยามารยาทที่ดี มีค่าเฉลี่ย ที่ 4.45 (พึงพอใจมากที่สุด)

การเอาใจใส่จากพนักงาน กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ในเรื่องมีที่ให้นั่งใช้บริการทั้งในร่มและกลางแจ้งมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.51 (พึงพอใจมากที่สุด) และรองลงมาคือ การมี WIFI ให้ใช้บริการ ค่าเฉลี่ย ที่ 4.46 (พึงพอใจมากที่สุด)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบได้ว่าความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการโรงแรมตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ ในแต่ละอายุหรือช่วงวัยได้ให้ความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป มีความคาดหวังที่แตกต่างกัน มีความต้องการที่จะได้รับบริการแตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดที่ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหมายกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย (วิรุฬ พรรณเทวี, 2542)

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในบริเวณชายหาดชะอำจังหวัดเพชรบุรี รวมถึงปัจจัยของลักษณะทั่วไปของผู้ใช้บริการโดยแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น ว่ามีความพึงพอใจต่อการเข้าใช้บริการโรงแรมแตกต่างกันอย่างไร ทำให้ผู้ประกอบการสามารถปรับหรือพัฒนาโรงแรมให้ตองสนองต่อการต้องการของผู้เข้าใช้บริการได้เป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นการสร้างความได้เปรียบกับคู่แข่งในธุรกิจเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยใช้บริการโรงแรมบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี หากต้องการข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้นควรทำการศึกษากับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติที่จะมาเข้าใช้บริการโรงแรมด้วย

2. ควรทำการวิจัยตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเข้าใช้การบริการของโรงแรมหรือเลือกตัดสินใจใช้บริการโรงแรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2562). *สถิตินักท่องเที่ยวปี 2562*. สืบค้นจาก_http://newdot2.samartmultimedia.com /home/listcontent/11/221/276

การพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก. (2562). *อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. สืบค้นจาก http://hs.pbru.ac.th/royalcoast/?p=901

ฉันทัช วรรณถนอม. (2552). *ความหมายและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก https://tourismatbuu.wordpress.com

ดิเรก ฤกษ์หร่าย. (2528). *แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน. (2542). *ทฤษฎีความพึงพอใจ*. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/492000

ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา (Education Research)*. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.

วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). *ความพึงพอใจของประชาชนของการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริการศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี : หลักฐานจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

Influence of Digital Accounting Intelligence on Accounting Control Effectiveness: Evidence from Government Housing Bank Account Operators

เวียรยา กาญจนวัฒนา[1*], ไพฑูรย์ อินต๊ะขัน[2] และพรชนก ทองลาด[2]

Wearaya Karnjanawattana[1*], Phaithun Intakhan[2] and Pornchanok Tonglad[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[1] Graduate student, Master of Accountancy Program, Master of Accountancy, Lampang Rajabhat University.

[2] รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[2] Assoc.Prof. Dr., Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Wearaya.k@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ที่มีต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำนวน 308 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทางด้านการบัญชีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาตนเองทางด้านการสื่อสารข้อมูลทางบัญชีโดยอาศัยเทคโนโลยีและปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ใช้ข้อมูล

คำสำคัญ: ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล, ประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี, ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

Abstract

This research aims to test the relationship between digital accounting intelligence and the effectiveness of accounting supervision of government bank account workers by collecting information from government housing bank account operators. Statistics used to analyze data include percentage, average, standard deviation. Multiple correlation analysis and multiple regression analysis.

The results showed that overall and individual digital accounting intelligence, including continuous learning and reliable account communication, had a positive relationship to account control effectiveness. Therefore, the worker of the government housing bank account. The company should focus on continuous learning in digital accounting and developing itself in accounting data communication based on technology and complying with accounting standards and other relevant standards. To build trust with data users.

Keywords: Digital Accounting Intelligence, Accounting Control Effectiveness, Government Housing Bank Account Operator.

บทนำ

ปัจจุบันผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีกำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล เครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น Big Data, Robotics Process Automation (RPA), Blockchain, Data Analytics, Machine Learning รวมไปถึง Artificial Intelligence (AI) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกระทบกับเศรษฐกิจ และสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะกับวิชาชีพที่มีกระบวนการทำงานที่เป็นงานประจำ เช่น วิชาชีพบัญชี ที่อาจจะได้รับผลกระทบที่อาจจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์หรือ เทคโนโลยีขั้นสูง

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของการทำงานมากขึ้น ทั้งทางภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ รวมถึงภาคเอกชนต่างก็มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในหน่วยงานของตนเอง บัญชีคือระบบสารสนเทศระบบหนึ่งที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวม ประมวลผลข้อมูลทางการเงินเพื่อจัดทำสารสนเทศทางการบัญชีให้กับผู้สนใจข้อมูลทางเศรษฐกิจของกิจการเพื่อนำไปใช้ต่อไป ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเป็นลักษณะการนำข้อมูลทางการบัญชีของกิจการมาประมวลผลเพื่อให้ได้สารสนเทศทางการบัญชีสำหรับผู้บริหารที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของตนเองซึ่งเป็นลักษณะของการใช้สารสนเทศภายในองค์กร โดยสารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยส่งเสริมและให้ข้อมูลกับผู้บริหารในองค์กรทุกระดับเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจวางแผนระยะสั้นและระยะยาว และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ดังนั้นจึงจะเห็นแล้วว่าระบบสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากทางการบัญชีภายในองค์กร แต่แค่นั้นคงไม่เพียงพอสาหรับการแข่งขันและความมั่นคง

ขององค์กรได้ สถาบันการเงินก็เช่นกันที่มีการแข่งขันกันเองที่มากอยู่แล้ว และปัจจุบันก็ยังมีโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่เข้ามามีบทบาททางการตลาดอีกด้วย

ภายใต้สภาพแวดล้อมของการแข่งขันที่ไม่แน่นอนและต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากความรู้ ความสามารถของผู้บริหารแล้ว สิ่งจำเป็นที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือ ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ หากองค์กรใดมีการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้กับงานทางด้านการบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการควบคุมระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีประสิทธิผล มีความสามารถด้านการพัฒนาและใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศได้เป็นอย่างดีแล้ว ย่อมสามารถผลิตข้อมูลที่มีลักษณะเชิงคุณภาพตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินในด้านความครบถ้วน ถูกต้อง เปรียบเทียบกันได้ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทันเวลา และตรงกับความต้องการของฝ่ายบริหารในการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ (ธารินี เณรวงค์, 2558; Liu, 2016)

ดังนั้น ทักษะวิชาชีพบัญชีเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องมีและได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างยิ่งเพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ เนื่องจากทักษะทางวิชาชีพบัญชี เป็นคุณสมบัติ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมี เพื่อแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะและขีดความสามารถตลอดจน ใช้บ่งชี้ถึงศักยภาพที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายบรรลุผลสำเร็จจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพบัญชีในด้านต่าง ๆ (ณฐภัทร หงส์พงษ์ และจิรพงษ์ จันทร์งาม, 2560) โดยการเข้ารับการฝึกอบรม หรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาชีพบัญชีหรือความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ความสามารถที่เป็นปัจจุบันและหลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้องตรงตามมาตรฐานที่กำหนดและเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดตามการเปลี่ยนของเทคโนโลยีดิจิทัลเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อินเตอร์เน็ตได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงาน รวมถึงมีทักษะการทำงานร่วมกันทางออนไลน์อย่างดี ส่งผลให้ทักษะและจุดเด่นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผู้บริหารได้คาดหวังให้นักบัญชีขยายบทบาทออกไปจากเดิมเพียงเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลไปสู่การเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจที่ช่วยในการวางแผนและปรับกลยุทธ์ในการจัดการทางการเงินที่จะทำให้ธุรกิจมีกำไรมากขึ้น สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ

ด้วยเหตุนี้สมรรถนะนักบัญชีในปัจจุบันที่พึ่งมีนั้นควรเป็นทักษะสมัยใหม่ด้านดิจิทัล ประกอบด้วยการใช้โปรแกรมบัญชี โปรแกรมทางธุรกิจ รู้จักการค้นคว้าข้อมูลทางการบัญชีบน โลกออนไลน์ความสามารถในการสื่อสารที่หลากหลายช่องทาง มีการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ทางการบัญชีนำมาประยุกต์ใช้ในการประจำวัน รักษาข้อมูลทางการบัญชีในระบบดิจิทัลด้วยความปลอดภัย (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, 2559) และทักษะที่ควรมีในด้านวิชาชีพบัญชี คือ ทักษะความรู้ในวิชาชีพบัญชี จรรยาบรรณ ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชีและประสบการณ์การทำงาน (พงศ์ศิรภพ ทองดีรวิสุรเกตุ, 2555)

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี : หลักฐานจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อทดสอบว่าความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ หรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำนวน 400 คน ผู้วิจัยเชื่อว่างานวิจัยนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานการปฏิบัติงานด้านการบัญชี ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานการบัญชี ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อันจะช่วยเสริมสร้างให้องค์กรบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างยั่งยืนต่อไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ที่มีต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีฐานความรู้ (Knowledge-Based View: KBV)

ทฤษฎี KBV ได้ตั้งสมมติฐานว่า องค์กรที่มีทรัพยากรความรู้ที่แตกต่างกันจะสามารถใช้ความรู้ในการผลิตสินค้าและบริการ ความรู้ที่มีจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้องค์กรตระหนักถึงความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งความรู้ที่สะสมไว้จะเป็นการช่วยอธิบายว่าทำไมบางองค์กรจึงมีความหลากหลาย และมีนวัตกรรมมาก ดังนั้น การสร้างความรู้ การเก็บความรู้ การใช้ความรู้ คือ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญมากที่สุด ขององค์กรในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน(Grant, 1996) ความรู้เป็นทรัพยากรที่สำคัญ เพราะผลผลิตของมนุษย์ทุกคนขึ้นอยู่กับความรู้ และ เทคโนโลยีทั้งหมดเป็นเพียงศูนย์รวมความรู้ ธุรกิจใดที่มีการจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในองค์การให้เอื้อต่อกิจกรรมการค้นหา ปรับปรุง เชื่อมโยง เก็บรักษาและนำความรู้มาใช้ประโยชน์ (Lichtenthaler & Lichtenthaler, 2009) ก็จะส่งผลต่อศักยภาพขององค์กรในการแข่งขันด้วย

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงใช้ทฤษฎี KBV มาอธิบายอิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี : หลักฐานจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพบัญชีอย่างรอบด้านเพื่อให้มีคุณสมบัติเป็นนักบัญชีมืออาชีพ โดยสามารถบูรณาการจัดการข้อมูล และกลั่นกรองเสนอรายงานต่อผู้บริหาร สามารถสื่อสารรับส่งแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตได้อย่างดี สามารถวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงรู้จักนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเศรษฐกิจ สังคม และกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องจนก่อให้เกิดทักษะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานอันจะช่วยเพิ่มความสำเร็จในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริหารองค์กร

จากข้อมูลข้างต้นสามารถ สรุปได้ว่า ความฉลาดทางการบัญชีดิจิตอล หมายถึง นักบัญชีที่มีทักษะสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการคิด วิเคราะห์ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพบัญชีได้อย่างถูกต้อง ตามที่กฎหมายกำหนด และความรู้ความสามรถในด้านวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการอบรมพัฒนาตนเองหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพบัญชีและความรู้ด้านอื่น ที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา ส่งผลให้การปฏิบัติงานผลงานที่ออกมานั้นบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดและมีคุณภาพ ตัวบ่งชี้ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2. การบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3. การปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ 4. การจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ และ 5. การสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลการควบคุมของระบบสารสนเทศทางการบัญชี

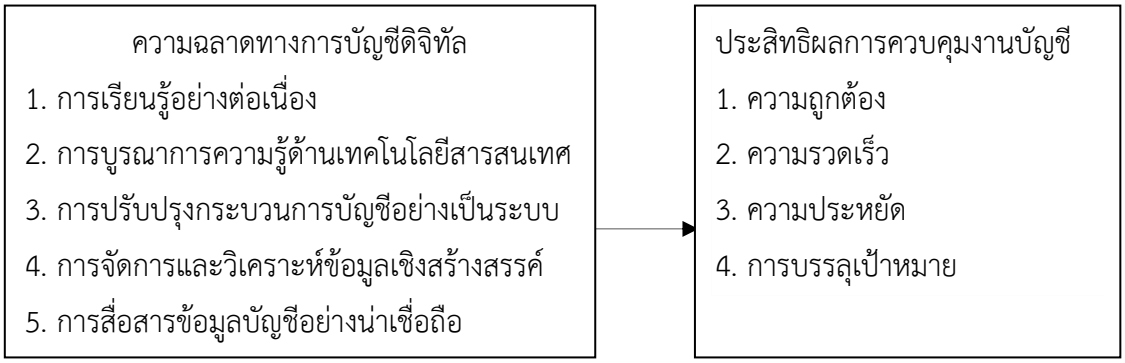
ประสิทธิผลการการควบคุมของระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information System Control Effectiveness : AIS Control Effectiveness) หมายถึง วิธีปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมทั่วไป และการควบคุมระบบงาน (Liu, 2016) เป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่ให้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่า กิจการมีสภาพแวดล้อมของการควบคุมภายใน นโยบาย การแบ่งแยกหน้าที่งานในระบบสารสนเทศ การพัฒนาและการปรับปรุงระบบ การกำหนดมาตรฐานของเอกสารประกอบระบบสารสนเทศทางการบัญชี การวางแผนป้องกันความเสียหายจากเหตุฉุกเฉินที่เพียงพอเหมาะสม มีการควบคุมการนำเข้าข้อมูล การควบคุมการประมวลผล การควบคุมการจัดเก็บและการควบคุมผลลัพธ์ออกอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนถือปฏิบัติได้ การควบคุมของระบบสารสนเทศทางการบัญชีเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านการควบคุมภายในที่เหมาะสม การสร้างกระบวนการตรวจสอบสารสนเทศที่ดี ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในทุกระดับ เกิดความร่วมมือของบุคลากรทุกภาคส่วนขององค์กร ผู้บริหารและพนักงานในทุกระดับต้องตระหนักถึงความสำคัญและปฏิบัติตามนโยบายด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศอย่างเคร่งครัด มีแผนการทำงาน ที่รัดกุมโปร่งใส ทั้งในด้านกระบวนการภายในและภายนอก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมด้านระบบสารสนเทศทางการบัญชีตามที่ได้กำหนดไว้ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าสูงสุด (Biswas, 2015; Qinghe & Chunxia, 2019) การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเตอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้กับระบบสารสนเทศทางการบัญชีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของข้อมูลทางการบัญชีให้มีความรวดเร็ว เชื่อถือได้ ถูกต้องแม่นยำย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน (ธารินี เณรวงค์, 2558; Liu, 2016)

การควบคุมระบบงาน (Application Controls) เป็นการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับระบบงาน เรียกอีกอย่างว่าการควบคุมเฉพาะรายการ (Transaction Controls) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานทางด้านการบัญชี เป็นไปอย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล (COSO, 1994) งานวิจัยของ Lee et al. (2012) ได้ศึกษาถึงระบบการควบคุมด้านระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในประเทศจีน พบว่า การพัฒนาระบบเทคโนโลยีและการนำเอาโปรแกรมด้านบัญชีมาช่วยสนับสนุน

กระบวนการทำงานที่ดี ส่งผลต่อการประมวลผลข้อมูลทางการบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้ข้อมูลที่ถูกประมวลผลมีความเชื่อถือได้ ถูกต้องและรวดเร็วทันต่อการตัดสินใจ และสอดคล้องกับ Biswas (2015) ได้ศึกษาถึงการควบคุมของระบบสารสนเทศทางการบัญชี ด้านการควบคุมเฉพาะระบบงาน (Application Control) กับอุตสาหกรรมการเงินและธนาคารในประเทศบังคลาเทศ พบว่าการประมวลผลรายการค้าของระบบสารสนเทศทางการบัญชีส่งผลต่อการประมวลผล จัดเก็บ ตรวจสอบและการนำเสนองบการเงินมีความสำคัญต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน (Wei, 2015) ทำให้การสื่อสารข้อมูลระหว่างหน่วยงานและผู้ใช้งบการเงินนั้นเป็นไปด้วยความรวดเร็วมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

จากข้อมูลข้างต้นสามารถ สรุปได้ว่า ประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี หมายถึง การควบคุมงานบัญชีโดยใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและบรรลุเป้าหมาย ใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อยและพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถและทักษะในการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น ใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ความถูกต้อง ความรวดเร็ว ความประหยัด และการบรรลุเป้าหมาย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐาน : ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

H1 : ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี

H2 : ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี

H3 : ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี

H4 : ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี

H5 : ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี

H6: ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลโดยรวม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการฝ่ายการบัญชี ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการบัญชี หัวหน้าส่วน ผู้ช่วยหัวหน้าส่วน นักบัญชีอาวุโส นักบัญชี สมุห์บัญชีของสาขาทั่วประเทศ จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางการบัญชีดิจิตอล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 21 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำนวน 4 ข้อ ด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 4 ข้อ ด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 4 ข้อ และด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 18 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง จำนวน 4 ข้อ ด้านความรวดเร็ว จำนวน 4 ข้อ ด้านความประหยัด จำนวน 4 ข้อ ด้านการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item – total Correlation ซึ่งความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.421– 0.707 และประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.421 – 0.797 ซึ่งสอดคล้องกับ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552) ได้เสนอว่าเกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม 0.40 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพใน

ระดับดีมากและหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.754 – 0.855 และประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.773 – 0.911 ซึ่งสอดคล้องกับ (Hair, J.F., Black, W. C., & Erson, R. E., 2006) ได้เสนอว่าค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือต้องมีค่า 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่ายอมรับได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 และ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย และสรุปผลการดำเนินการวิจัย ซึ่งกำหนดให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30 - 40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,001 - 70,000 บาท และตำแหน่งงานในปัจจุบัน สมุห์บัญชี

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลโดยรวม และเป็นรายด้านของของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.93	0.21	มากที่สุด
2. การจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์	4.92	0.20	มากที่สุด
3. การสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ	4.92	0.21	มากที่สุด
4. การปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ	4.90	0.23	มากที่สุด
5. การบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.90	0.26	มากที่สุด
โดยรวม	4.91	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางบัญชีดิจิตอลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.93) ด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์และด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ ($\bar{X}$ = 4.92) ด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.90)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม และเป็นรายด้านของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

ประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความถูกต้อง	4.97	0.13	มากที่สุด
2. การบรรลุเป้าหมาย	4.96	0.15	มากที่สุด
3. ด้านความประหยัด	4.93	0.20	มากที่สุด
4. ด้านความรวดเร็ว	4.93	0.21	มากที่สุด
โดยรวม	4.95	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.97) การบรรลุเป้าหมาย ($\overline{X}$ = 4.96) ด้านความรวดเร็ว ($\overline{X}$ = 4.93) และ ด้านความประหยัด ($\overline{X}$ = 4.93)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม ของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

ตัวแปร	Y	LC	IT	IP	CDM	INF	VIF
$\overline{X}$	4.95	4.93	4.89	4.90	4.92	4.92	
S.D.	0.17	0.21	0.23	0.23	0.20	0.21	
Y	1	0.678**	0.580**	0.549**	0.515**	0.633**	
LC		1	0.739**	0.707**	0.676**	0.718**	2.779
IT			1	0.694**	0.738**	0.806*	3.589
IP				1	0.630**	0.724**	2.529
CDM					1	0.779**	2.876
INF						1	4.077

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระ ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล มีค่าตั้งแต่ 2.529 - 4.077 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black, 2006, p.585)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.515 - 0.806

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล กับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม ของผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์

ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล	ประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.271	0.168	13.497	0.000
1. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (LC)	0.347	0.049	7.075	0.000*
2. การบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)	0.002	0.045	0.049	0.961
3. การปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ (IP)	0.010	0.042	0.228	0.820
4. การจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ (CDM)	-0.068	0.052	-1.314	0.190
5.การสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ (INF)	0.254	0.060	4.258	0.000*
F = 62.093 P = 0.000 Adj R2 = 0.712				

จากตาราง 4 ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม (ACF) ได้ดังนี้

ACF = 0.271+ 0.347 LC + 0.002 IT + 0.010 IP - 0.068CDM + 0.254INF

ซึ่งจากสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม (ACF) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F = 62.093 ; P = 0.000) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (Adj R2) เท่ากับ 0.712

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลแต่ละด้านกับตัวแปรตามประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม (ACF) พบว่า ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (LC) (β1 = 0.347, p<0.05) ด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ (INF) (β3 = 0.254, p<0.05) มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม (ACF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และ 5 สำหรับความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ (IP) และด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ (CDM) ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม (ACF)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง อิทธิพลของความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี : หลักฐานจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ สามารถอภิปลายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลโดยรวม ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์และด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือ ด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีจำเป็นต้องมีทักษะทางการบัญชีดิจิทัล เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ให้องค์กรมีความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน สามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสภาวะที่สังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทางด้านการบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความสำเร็จในระบบการจัดการข้อมูลทางด้านการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิยะดา สุวรรณเพชร (2563) ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลกระทบของทักษะทางการบัญชีดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีทักษะทางการบัญชีดิจิทัลโดยรวม ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านการทำธุรกรรมบัญชีออนไลน์ ด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก

2. ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีโดยรวม ด้านความถูกต้อง ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านความรวดเร็ว และด้านความประหยัด อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เนื่องจากประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน ที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ จึงควรให้ความสำคัญในการควบคุมงานบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกวินิต พรหมรักษา วิชิต อู่อ้น และนนทิพันธุ์ ประยูรหงส์ (2560) เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในประเทศไทย พบว่า สมรรถนะของผู้ทำบัญชี ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 อย่าง ดังนี้ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และระบบสารสนเทศทางบัญชี (AIS) และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี จะประกอบด้วย ดังนี้ 1.ความสำเร็จในการทำงาน 2.ความพึงพอใจและคุณภาพ 3. ความสามารถขององค์การ ซึ่งทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก สรุปผลการศึกษาที่สำคัญ คือ ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี จะประกอบไปด้วยความคาดหวังของนายจ้าง ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงาน ซึ่งในการศึกษานี้ นักวิจัยจะใช้ แนวคิดในการกำหนดประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ดังนั้นสมรรถนะของผู้ทำบัญชี ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 อย่าง ดังนี้ 1.ความสำเร็จในการทำงาน 2.ความพึงพอใจและคุณภาพ 3. ความสามารถขององค์การ ซึ่งทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีอิทธิพลทางบวกกับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญช่วง ศรีธรราษฎร์ (2561) เรื่อง ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม เนื่องจากงานบัญชี คือ งานที่มีบทบาทสำคัญต่อผู้บริหารในการนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานการควบคุม การสั่งการ และการตัดสินใจ ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลอื่นที่มีวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกันล้วนแล้วมีความต้องการข้อมูลทางการบัญชีที่มีคุณภาพ ดังนั้น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ และไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพแต่เป็นความรู้ที่นักบัญชีจะต้องมีการศึกษาอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมือง ตลอดจนมาตรฐานทางการบัญชีที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐานทางการบัญชี และมีการสูญเสียทรัพยากรน้อยที่สุด ตลอดจนผลงานนั้นสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลที่ทันต่อการตัดสินใจ

4. ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการสื่อสารข้อมูลบัญชีอย่างน่าเชื่อถือมีอิทธิพลทางบวกกับประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานบัญชีเป็นต้องใช้การสื่อสารสนเทศทางการบัญชี เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ให้เกิดกระบวนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระบบระเบียบ ลดการใช้ระยะเวลา ลดความผิดพลาด สามารถนำเสนอรายงานทางการเงินให้เกิดความรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ทันเวลา น่าเชื่อถือเป็น ประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราพร อุระวงษ์ และ เบญจพร โมกขะเวส (2564) เรื่อง ทักษะการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร การปรึกษาหารือเพื่อให้ได้ข้อสรุป การทำงานเป็นทีม และการใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการสื่อสาร มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานทางบัญชี ด้านความทันกาลและตรงต่อเวลา ด้านความถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน ด้านความครบถ้วน และด้านความเชื่อถือได้ อาจเป็นไปได้ว่า นักบัญชีมีทักษะในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลโดยการปรึกษาหารือร่วมกันกับบุคลากร ในทีมเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ลดหรือแก้ไขข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการนำระบบสารสนเทศมาใช้วิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์จะช่วยลดเวลาในการปฏิบัติงานให้สามารถเสร็จก่อนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือเป็นไปตามมาตรฐาน ส่งผลให้รายงานทางบัญชีและรายงานผลการดำเนินงานครบถ้วนมีคุณภาพและถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำข้อมูลที่จัดทำไปใช้ในการตัดสินใจ ในช่วงเวลาที่ต้องการได้ภายใต้ความน่าเชื่อถือ

5. ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี ทั้งนี้อาจเนื่องจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ต้องใช้เทคโนโลยีที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ทั้งยังต้องการผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเฉพาะ ทำให้บุคลากรในองค์กรไม่พร้อมที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเอง หลายองค์กรจึงไม่ประสบผลสำเร็จในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารเทศในองค์กรเท่าที่ควร ทั้งนี้มีสาเหตุที่สำคัญ

หลายประการ 1. เทคโนโลยีพัฒนาเร็วมาก 2. การเลือกใช้เทคโนโลยี 3. การประเมินขนาดของงานผิดไป 4. วัฒนธรรมองค์กร 5. ขาดการเอาใจใส่จากผู้บริหารระดับสูง 6. ปัญหาในเรื่ององค์กรภายในและหน่วยงานทางด้านไอที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ ลิมปิอังคนันท์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้โปรแกรม GFMIS ในการจัดการด้านการเงินการคลังของประเทศไทยผ่านระบบ Internet :กรณีศึกษา หน่วยงานราชการในจังหวัดแพร่ พบว่า บุคลากรเป็นปัญหาในการประมวลผลข้อมูลทางบัญชี อาจเกิดจากความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล ที่ยังขาดความรอบครอบ หรือความผิดพลาดจากระบบคอมพิวเตอร์ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานยังขาดทักษะในการใช้งานระบบทางหน่วยงานจึงควรเร่งพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและจะทำให้ไม่เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน

6. ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการปรับปรุงกระบวนงานมีขั้นตอนที่ความซับซ้อนจะต้องดำเนินการหลายขั้นตอน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของระบบงานที่ทำการปรับปรุงใหม่ ซึ่งต้องเป็นไปตามระเบียบและรูปแบบที่กำหนด ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัย ศรีรุ่งรัตน์ สุดสมบูรณ์ (2560) เรื่องผลกระทบของระบบบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพของการบริหารองค์กร กรณีศึกษากิจการขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เนื่องจากระบบบัญชีสมัยใหม่ที่ช่วยให้ประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรของกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย โดยระบบบัญชีสมัยใหม่ ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ กระบวนการจัดทำบัญชีที่รวดเร็ว ขอบเขตและความครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร การจัดทำรายงานที่ดีขึ้น และการตรวจสอบได้ทุกเวลา ผลการวิจัย พบว่า ระบบบัญชีสมัยใหม่ที่มีกระบวนการจัดทำบัญชีที่รวดเร็ว มีขอบเขตและความครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร มีการจัดทำรายงานที่ดีขึ้น และสามารถตรวจสอบได้ทุกเวลาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารองค์กรของกิจการขนาด กลางและขนาดย่อมในประเทศไทยให้เพิ่มมากขึ้น

7. ความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี เนื่องจากการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศทางการบัญชี ซึ่งระบบสารสนเทศทางการบัญชี คือ การบันทึกการทำธุรกรรมทางการเงินขององค์กร และการสื่อสาร กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้ปลายทางที่มีศักยภาพ นักบัญชีใช้ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อ วัตถุประสงค์ในการจัดทำงบการเงินขององค์กร ประเภทของการตัดสินใจที่จัดทำขึ้น โดยฝ่ายจัดการจะทุ่มเทให้กับข้อมูลที่ผู้ใช้กำหนด ซึ่งข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้ใช้งาน เพื่อเป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร แต่เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีนั้นมีความสำคัญต่อผู้บริหาร สำหรับพนักงานกลุ่มปฏิบัติการ ข้อมูลเหล่านี้อาจจะไม่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่ได้ช่วยให้เกิดประโยชน์ด้านประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุณพร เลิศสหพันธุ์ (2563) เรื่อง ผลกระทบของระบบสารสนเทศทางการบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการปฏิบัติงานที่ดีทางการบัญชีของธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย พบว่าระบบสารสนเทศทางการบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการวางกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศ ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการปฏิบัติงานที่ดีทางการบัญชีโดยรวม เนื่องจากกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระบบระบบสารสนเทศทางการบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกออกแบบและพัฒนาตามมาตรฐานทางการบัญชีอยู่แล้ว ซึ่งนักบัญชีจะเป็นผู้ปฏิบัติงานทางการบัญชี โดยการปฏิบัติงานทางการบัญชี มาจากการพัฒนาความรู้ความสามารถทางการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีอยู่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางการบัญชีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานบัญชีเกิดแนวคิดในการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นโอกาสในการเพิ่มพูนความสามารถ และทักษะในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น

2. ผู้ปฏิบัติงานบัญชีธนาคารอาคารสงเคราะห์ ควรให้ความสำคัญกับความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ด้านการบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการปรับปรุงกระบวนการบัญชีอย่างเป็นระบบ และด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้ จะช่วยเพิ่มความรอบรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี ส่งผลให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จตามเป้าหมาย อันจะช่วยส่งเสริมให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขัน องค์กรเกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัลต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชีขององค์กรของกลุ่มประกอบการด้านอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรมีการเปลี่ยนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

3. ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรแทรกอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความฉลาดทางการบัญชีดิจิทัล ต่อประสิทธิผลการควบคุมงานบัญชี เช่น ความมั่นคงของกิจการ ความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ณัชชา อาแล. (2561). ทักษะทางวิชาชีพด้านความชำนาญในการปฏิบัติงานและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทางบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้. วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 8(16).

ธารินี เณรวงค์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการควบคุมภายในระบบสารสนเทศทางการบัญชีภายใต้การบริหารการเงินงานคลังภาครัฐของหน่วยงานสนับสนุนภารกิจฝ่ายการเมือง. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.), 4(1), 76-91.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญช่วง ศรีธรรายฎร์. (2561). ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์.วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 13(2), 103-124.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, วุฒิชัย เนียมเทศ, ณัฐวิทย์ พจนตันติ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 3(2).

พงศ์ศิรภพ ทองดีรวิสุรเกตุ. (2555). สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี : มุมมองของผู้บริหารงาน สายบัญชีในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์).

พัชราภรณ์ ลิมปิอังคนันต์ . (2550). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการใช้โปรแกรม GFMIS ในการจัดการด้านการเงินการคลังของประเทศไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต: กรณีศึกษาหน่วยงานราชการในจังหวัดแพร่. กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

ภัทราพร อุระวงษ์ และ เบญจพร โมกขะเวส. (2564). ทักษะการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(8).

วรุณพร เลิศสหพันธุ์. (2563). ผลกระทบของระบบสารสนเทศทางการบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการปฏิบัติงานที่ดีทางการบัญชีของธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

วิยะดา สุวรรณเพชร. (2563). ผลกระทบของทักษะทางการบัญชีดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

ศรีรุ่งรัตน์ สุดสมบูรณ์. (2560). ผลกระทบของระบบบัญชีสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพของการบริหารองค์กร กรณีศึกษากิจการขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 10(2).

เอกวินิต พรหมรักษา, วิชิต อู่อ้น, นนทิพันธุ์ ประยูรหงส์. (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในประเทศไทย. การประชุมวิชาการระดับชาติ “นวัตกรรมและเทคโนโลยีวิชาการ 2017” “วิจัยจากองค์ความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”. 200 – 210.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). ระเบียบวิธีการวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณฐภัทร หงษ์พงษ์, จิรพงษ์ จันทร์งาม. (2560). ผลกระทบของทักษะทางวิชาชีพที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7 “มหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม .....พลังขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0”. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Biswas, S. (2015). Application of Accounting Information System: A Study on Listed Banking Companies of Bangladesh. ASA University Review,9(1), 287-298.

Black, K. (2006). Business statistics for contemporary decision making. (4th ed.). New York: John Wiley & Sons.

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). (1994). Internal Control Integrated Framework. American Institute of Certified Public Accountants.

Grant, R. M. (1996). Prospering in Dynamically-Competitive Environments : Organizational Capability as Knowledge Integration. Organization Science, 7(4), 375-387.

Hair, J.F., Black, W. C., & Erson, R. E. (2006). Multivariate data analysis (6 th ed.). New Jersey : Pearson.

Kogut, B. & Zander, U. (1992) . Knowledge of the Firm, Combinative Capabilities, and the Replication of Technology. Organization Science, 3(3), 383-397.

Kogut, B. (1996). What firms do? Coordination, Identity, and Learning. Organization Science, 7(5), 502-518.

Lee, J., Elbashir, M. Z., Mahama, H., & Sutton, S. G. (2012). Enablers of Top Management Team Support for Integrated Management Control. International Journal of Accounting Information Systems, 15, 1-15.

Lichtenthaler, U & Lichtenthaler, E. (2009). A Capability-Based Framework for Open Innovation: Complementing Absorptive Capacity. Journal of Management Study, 46(8), 1315-1338.

Liu, B. (2016). Internal Control of Accounting Information System based on Network Environment. 2nd International Conference on Electronics, Network and Computer Engineering (ICENCE 2016), 905-907.

Qinghe, M. & Chunxia M. (2019). Study on Enterprise Internal Accounting Control Based on Computerized Accounting.

Wei, W. (2015). Internal Accounting Control Based on Computerization System. Engineering Science, 7, 151-158.

ผลของการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด

Impacts of Perceived Functional, Image and Emotional Benefits and Health Consciousness of Consumers on Intention to Purchase Superfood Products

ศรัณยพงศ์ เที่ยงธรรม[1*]

Saranyapong Thiangtam[1*]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[1] Assistant Professor, Department of Marketing, School of Business Administration, Bangkok University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Saranyapong.t@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด 4 ประเภทได้แก่เมล็ดเจีย ควินัว เมล็ดแฟล็กซ์ และโกจิเบอรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือผู้บริโภคที่รู้จักซุปเปอร์ฟู้ดที่ได้จากการสุ่มเลือกแบบสะดวก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีจำนวนมากกว่า 20 เท่าของตัวแปรอิสระกำหนดขนาดได้เท่ากับ 200 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ใช้คำถามปิดที่ผ่านการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงโดยมีค่าอัลฟ่าของครอนบัคอยู่ในช่วง .82 – .92 สถิติวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนาและใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ในการตรวจสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้บริโภครับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ และด้านอารมณ์ของซุปเปอร์ฟู้ดในระดับค่อนข้างมาก ผู้บริโภคตระหนักต่อเรื่องสุขภาพค่อนข้างมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประโยชน์ด้านหน้าที่ ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ ประโยชน์ด้านอารมณ์ และ ความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงส่วนในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .26, .25, .24, และ .23 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดของผู้บริโภคได้ร้อยละ 65.60

คำสำคัญ: การรับรู้ประโยชน์, ความตระหนักเรื่องสุขภาพ, ความตั้งใจซื้อ, ผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด

Abstract

This study aims to compare the impacts of three dimensions of perceived benefits of superfoods which are functional, image and emotion benefits, and health consciousness of Bangkok consumers on their intention to purchase superfood products including chia seeds, quinoa, flaxseeds and goji berries. Bangkok consumers who had awareness of superfoods were selected as research sample by convenience sampling. The samples were larger than 20X of the numbers of independent variables, the sample size was 200. Research tool was the unstructured, close-ended questionnaire that had passed both validity and reliability tests with Cronbach's Alpha ranged from .82 to .92. Descriptive statistics was utilized in the analysis, and Multiple Regression Analysis (MRA), at .05 significance level, was applied in testing the hypotheses. Results reveal that the consumers moderately to highly perceived the benefits of function, image and emotion of superfoods and have moderately high health consciousness. Results from the hypothesis testing indicate that Functional Benefits, Image Benefits, Emotional Benefits and Health Consciousness have positive impacts on the Intention to Purchase superfood products, (β= .26, .25, .24, .23 respectively). The four independent variables explain 65.60% variance of consumer intention to purchase superfoods.

Keywords: Perceived benefits, health consciousness, intention to purchase, superfoods

บทนำ

การให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคและสังคมสูงวัยเป็นแรงผลักดันการเติบโตของผลิตภัณฑ์อาหารที่สร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ผลิตภัณฑ์กลุ่ม "ซุปเปอร์ฟู้ด" ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริโภค โดยผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้มีอัตราการเติบโตที่สูงทั้งในสหรัฐอเมริกาและยุโรป (Mintel, 2018) ตัวอย่างเช่น เมล็ดเจีย ซึ่งถูกจัดว่าเป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มซุปเปอร์ฟู้ด มียอดขายในปี ค.ศ. 2016 เพิ่มขึ้นถึง 2 เท่าจากปี ค.ศ. 2015 เป็นมูลค่าประมาณ 23 ล้านยูโรในเยอรมนีเพียงประเทศเดียว (Statista, 2018) หรือ "โกจิ" ซึ่งอยู่ในตำรับยาจีนที่มีการใช้มายาวนานกว่าพันปี ก็เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมสูงมากทั่วโลกในปัจจุบัน (Potterat, 2010) จึงกล่าวได้ว่าผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้มีความสำคัญและน่าสนใจในด้านธุรกิจ

"ซุปเปอร์ฟู้ด" เป็นคำที่แพร่หลายในทางการตลาดมากกว่าจะเป็นศัพท์บัญญัติทางวิทยาศาสตร์โภชนาการ โดยเป็นคำรวมที่ใช้เรียกอาหารที่มีสารต้านอนุมูลอิสระสูง หรือโปรตีน วิตามิน แร่ธาตุ ไขมันกลุ่มโอเมก้า ฯลฯ หลาย ๆ ตัวหรือตัวใดตัวหนึ่งสูง ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์เหล่านี้ เช่น เมล็ดเจีย (Chia)

แฟล็กซ์ (Flax) ควินัว (Quinoa) ผลโกจิเบอร์รี่ (Goji Berry) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายโดยกล่าวได้ว่าสามารถหาซื้อได้ในเกือบทุกซูเปอร์มาร์เก็ต

การเติบโตของผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้เป็นโอกาสทางการตลาดสำหรับธุรกิจในอุตสาหกรรมอาหารและสายโซ่อุปทาน แต่การจะประเมินว่าตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้จะมีแนวโน้มเติบโตมากยิ่งขึ้นหรือจะเป็นเพียงกระแสนิยมที่อาจสิ้นสุดลงอย่างรวดเร็วนั้น อาจประเมินได้จากตัวแปรความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ กล่าวคือหากผู้บริโภคมีความตั้งใจซื้อในระดับสูง ก็เป็นตรรกะโดยนัยว่าตลาดยังมีอนาคตที่ดี ในขณะเดียวกันความตั้งใจซื้อยังเป็นตัวแปรที่สำคัญที่นักการตลาดควรพัฒนา เนื่องจากความตั้งใจซื้อเป็นความโน้มเอียงที่จะตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกสินค้าหรือบริการซึ่งในการศึกษานี้คือผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด โดยจากทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่อดีตของ Ajzen & Fishbein (1977) นั้น ความตั้งใจเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรม ดังนั้นหากธุรกิจมีความเข้าใจและสามารถพัฒนาเรื่องนี้ได้ ก็ย่อมมีโอกาสกำหนดกลยุทธ์ที่สร้างยอดขายและกำไรได้

จากที่กล่าวมา จึงเป็นที่มาของคำถามนำในการวิจัยว่า คุณประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักต่อเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคส่งต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดของผู้บริโภคหรือไม่อย่างไร จึงเป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่รู้จักและเคยซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดอย่างใดอย่างหนึ่งคือ เมล็ดเจีย แฟล็กซ์ ควินัว และผลโกจิเบอรี ขอบเขตของตัวแปรได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค ตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด ด้านขอบเขตของช่วงเวลาที่ศึกษาคือ เดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 และขอบเขตด้านสถานที่เก็บข้อมูลคือกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี สมมติฐานและกรอบแนวคิด

ความตั้งใจซื้อ (Intention to purchase หรือ Purchase Intention) เป็นความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ที่จะจ่ายเพื่อให้ได้รับสินค้าหรือบริการ โดยความตั้งใจเป็นการตัดสินใจหรือความผูกมัดของผู้บริโภคที่จะทำสิ่งหนึ่ง เป็นสิ่งที่สะท้อนความโน้มเอียงไปในทางหนึ่งหรือเลือกทางเลือกหนึ่งเมื่อจะเกิดพฤติกรรม (Caruana, 2002) โดยในการวิจัยนี้ ความตั้งใจมุ่งขอบเขตไปที่การซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดชนิดใดชนิดหนึ่งใน 4 ชนิดคือ เมล็ดเจีย ควินัว แฟล็กซ์ และผลโกจิ โดยวัดได้

จากความตั้งใจไว้แล้วว่าจะซื้อต่อเนื่อง ซื้อมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ยังคงจะซื้อแม้ว่าจะมีราคาสูงขึ้นตามสภาวะเศรษฐกิจ

ความตระหนักเรื่องสุขภาพ (Health Consciousness) หมายถึงระดับที่ผู้บริโภคเกิดการกระทำหรือมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมไปในทางส่งเสริมดูแลสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยที่ดี ตั้งแต่การเปิดรับข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพ ใส่ใจเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง มีพฤติกรรมไปในทางที่ดีต่อสุขภาพมากขึ้น ได้แก่ การเลือกอาหารและเครื่องดื่มที่ผู้เชี่ยวชาญระบุว่าดีต่อสุขภาพมากกว่า (Tran, Pham, Pham, & Nguven, 2020; Hoque, Alam & Nahid, 2018) ภายในขอบเขตการวิจัยนี้ ความตระหนักเรื่องสุขภาพจึงวัดจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพมากขึ้นกว่าในอดีต เลือกทานอาหารโดยคำนึงถึงประโยชน์ด้านโภชนาการเป็นอันดับแรก และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอย่างจริงจังเรื่องการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมีหรือไม่ได้มาโดยธรรมชาติ

ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ในด้านหน้าที่หรือด้านการทำงาน (Functional Benefits) เป็นคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่สร้างความพึงพอใจหรือประสบการณ์เชิงบวกแก่ผู้ใช้ และเป็นส่วนที่ผู้บริโภคเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์หนึ่งกับผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์อื่น ในขอบเขตของการวิจัยนี้ประเมินจากคุณสมบัติเรื่องการเป็นอาหารทางเลือกที่มีโปรตีน ไขมันและวิตามินที่ร่างกายต้องการในระดับสูง ส่วนประโยชน์ด้านภาพลักษณ์หรือการบ่งบอกแสดงค่านิยม (Image Benefits or Self-expressive or Values-expressive Benefits) นั้น เป็นประโยชน์ที่ผลิตภัณฑ์หรือตราให้ประโยชน์ในการแสดงออกคือเป็นการสื่อสารภาพลักษณ์ของผู้ซื้อหรือผู้ใช้กับบุคคลอื่น วัดในเรื่อง การเป็นผู้ทันสมัย มีความรู้ พิถีพิถันและมีฐานะดี อีกด้านหนึ่งคือ ประโยชน์ทางอารมณ์ (Emotional Benefits) เป็นการเติมเต็มความลึกของประสบการณ์ในการเป็นเจ้าของ ได้ครอบครอง ได้ซื้อ ใช้งานหรือบริโภค เป็นการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์หรือตราเข้ากับความรู้สึกของลูกค้าเมื่อได้ซื้อหรือใช้ (Aaker & Joachimsthaler, 2002) ในการศึกษานี้ประเมินจากการเกิดความรู้สึกดีที่ได้ใส่ใจสุขภาพ มีสุขภาพดีในระยะยาว ลดความกังวลเรื่องการเกิดโรคหรือปัญหาผิวพรรณ

จากการทบวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่าความตระหนักเรื่องสุขภาพส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ (Tran et al., 2020; Lin, Li, & Lan, 2013) ในขณะที่มีผลการวิจัยหลายชิ้นที่ยืนยันว่าประโยชน์ของผลิตภัณฑ์หรือตรา ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์และด้านอารมณ์ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ (Tikkanen & Vääriskoski, 2010; Silva, Jager, van Bommel, van Zyl, Voss, Hogg, ... & de Graaf, 2016) จึงเป็นที่มาของสมมติฐานการวิจัย ได้แก่

สมมติฐาน

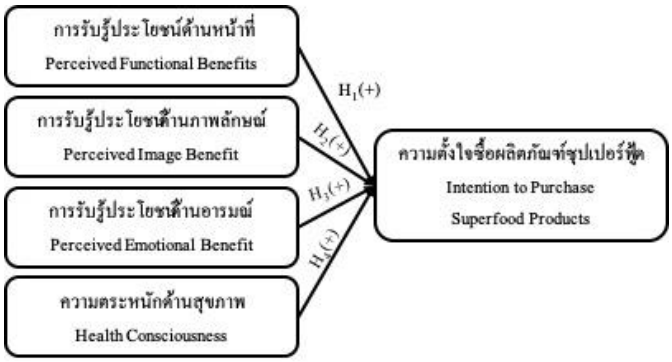
H_1 การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด

H_2 การรับรู้ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด

H_3 การรับรู้ประโยชน์ด้านอารมณ์ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด

H_4 ความตระหนักเรื่องสุขภาพส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด

จากสมมติฐานข้างต้นนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่รู้จักและเคยซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด อย่างใดอย่างหนึ่งคือ เมล็ดเจีย แฟล็กซ์ ควินัว และผลโกจิเบอรี ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากร ด้านการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้การคำนวณความน่าจะเป็นที่ให้ค่า p(1-p) สูงสุดนั่นคือ .50, (p=(1-p)= .50) ความเชื่อมั่น .95 (z=1.96) กำหนดความคลาดเคลื่อนของผลวิจัยที่ยอมรับได้ไว้ที่ .07 หรือร้อยละ 7 เมื่อแทนค่าในสูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1977) ได้เป็น

$$n = z^2\, p\,(1-p) / e^2$$
$$= (1.96)^2 \times .5 \times .5 / (.07)^2$$
$$= 196$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 196 แต่เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและเพื่อลดความคลาดเคลื่อนของผลวิจัย จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ n=200

การเลือกตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) เลือกผู้บริโภคโดยใช้คำถามคัดคุณสมบัติเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่รู้จักและเคยซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดอย่างใดอย่างหนึ่งคือ เมล็ดเจีย แฟล็กซ์ ควินัว และผลโกจิเบอรี และเนื่องจากในช่วงเวลาที่ศึกษาอยู่ภายใต้สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้ไม่สะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยเฉพาะการสอบถามแบบพบตัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเก็บแบบสำรวจทางออนไลน์โดยใช้การทำเป็นแบบฟอร์มสำรวจแล้วนำ URL Line ไปวางในกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ แล้วขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างให้ตอบและ/หรือแชร์ต่อ โดยกำหนดคำถามคัดคุณสมบัติตามขอบเขตของการวิจัยดังได้กล่าวข้างต้น

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ที่ใช้คำถามปิด (Close-ended Questions) โดยใช้มาตรวัตรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) และแบบประเมินค่า (Rating or Interval Scale) เป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายการวัดในแบบสอบถามถูกพัฒนาขึ้นจากการศึกษางานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วจึงนำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้วไปขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการตลาด บริหารธุรกิจ 1 ท่านเพื่อให้แบบสอบถามผ่านการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 รายเพื่อนำมาประมวลผลหาค่าความเที่ยงหรือค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบัค ได้ค่าครอนบัคอัลฟ่าของตัวแปรอิสระการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค และตัวแปรตามคือความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด เท่ากับ .73, .92, .87, .93 และ .91 ตามลำดับ (ที่ n=30) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ .70 ทุกมิติตัวแปร จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Reliability) สูงเพียงพอที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้ (Bravo & Potvin, 1991)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติในการอธิบายผลการศึกษาและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1) ตัวแปรด้านคุณสมบัติของตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติที่ไม่สามารถวัดเป็นมูลค่าได้และผู้วิจัยต้องการบรรยายเพื่อให้ทราบถึงจำนวนตัวอย่างจำแนกตามคุณสมบัติเท่านั้น สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (จำนวน) และค่าร้อยละ

2) ตัวแปรที่วัดระดับความคิดเห็น ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค และความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด เป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดอันตรภาค เนื่องจากได้มีการกำหนดค่าคะแนนให้แต่ละระดับคือ 1 - 5 และต้องการทราบค่าเฉลี่ยคะแนนของความคิดเห็น สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้การคำนวณค่าสูงสุดของคำตอบที่เป็นไปลบด้วย ค่าต่ำสุด หารด้วยจำนวนช่วงที่ต้องการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Olayemi & Bolanle, 2020) กำหนดเป็น 5 ช่วง ได้เป็นช่วงความกว้างละ (5-1)/5 = .8 จากนั้นจึงนำมากำหนดเป็นเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
1.00 – 1.80	ระดับน้อย
1.81 – 2.60	ระดับค่อนข้างน้อย
2.61 – 3.40	ระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	ระดับค่อนข้างมาก
4.21– 5.00	ระดับมาก

3) การวิเคราะห์เพื่อทดสอบความมีอิทธิพลหรือการส่งผลต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวคือ การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค ต่อตัวแปรตามคือความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด ซึ่งทุกตัวแปรใช้มาตรวัดอันตรภาคชั้น สถิติวิเคราะห์ที่เลือกใช้คือการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มากกว่าครึ่งหนึ่งมีสถานภาพโสดจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมาคือสมรส/แต่งงาน มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 อยู่กับแฟน/คนรัก/คู่ชีวิตมีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มใหญ่ที่สุดคือกลุ่มอายุ 20-24 ปีมีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 25-29 ปี มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 โดยส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 และกลุ่มใหญ่ที่สุดของกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมามีอาชีพลูกจ้างองค์กรเอกชนจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ/ค้าขายมีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 และผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มใหญ่ที่สุดมีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาทมีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมามีรายได้ในช่วง 15,001-30,000 บาทมีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และ กลุ่มผู้ตอบที่มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยนต่อเดือนในช่วง 45,001-60,000 บาทมีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดด้านหน้าที่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = .79) รับรู้ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ในระดับค่อนข้างมาก (($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = .80) รับรู้ประโยชน์ด้านอารมณ์ในระดับค่อนข้างมาก (($\overline{X}$ = 3.94, S.D. = .78) มีความตระหนักเรื่องสุขภาพในระดับค่อนข้างมาก (($\overline{X}$ = 3.82, S.D. = .84) และความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = .79) รายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรและการแปลความหมาย

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่	4.06	.79	ค่อนข้างมาก
2. การรับรู้ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์	3.75	.80	ค่อนข้างมาก
3. การรับรู้ประโยชน์ด้านอารมณ์	3.94	.78	ค่อนข้างมาก
4. ความตระหนักเรื่องสุขภาพ	3.82	.84	ค่อนข้างมาก
5. ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด	3.75	.79	ค่อนข้างมาก

ผลการตรวจสอบเงื่อนไขภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) พบว่าค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวแปรอยู่ในระดับไม่เกิน 10.0 และค่า Tolerance ทุกค่ามากกว่า .10 จึงสรุปว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันที่สูงมากเกินไปของตัวแปรอิสระที่จะทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดกันแน่ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม จึงสามารถวิเคราะห์การถดถอยได้ (Hair, Anderson, Tatham & Black, 1995)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่มีตัวแปรตามในสมการถดถอยคือความตั้งใจซื้อ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ค่า R^2= .66, F-Value = 19.26, p-value=.00 จึงสรุปในขั้นแรกได้ว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระทุกตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ โดยพบว่าการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดได้ร้อยละ 65.60 โดยการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค มีค่ามาตรฐานของสัมประสิทธิ์น้ำหนักอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเท่ากับ (β) เท่ากับ .26, .25, .24, และ .23 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Variables	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tol.	VIF
(Constant)	.08	.19		.41	.68		
การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่	.26	.06	.26	4.51	.00	.52	1.94
การรับรู้ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์	.24	.05	.25	4.57	.00	.58	1.73
การรับรู้ประโยชน์ด้านอารมณ์	.24	.06	.24	4.16	.00	.53	1.89
ความตระหนักเรื่องสุขภาพ	.21	.05	.23	3.91	.00	.52	1.91

จากผลการวิเคราะห์จึงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H_1	การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อ	ยอมรับ
H_2	การรับรู้ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อ	ยอมรับ
H_3	การรับรู้ประโยชน์ด้านอารมณ์ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อ	ยอมรับ
H_4	ความตระหนักเรื่องสุขภาพส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อ	ยอมรับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครโดยวิธีสุ่มเลือกผู้บริโภคแบบสะดวกโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่เป็นคำถามปิด ได้ผลการวิจัยที่สรุปได้ว่าการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์และด้านอารมรณ์ทั้ง 3 ตัวแปรส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด หมายความว่าหากผู้บริโภครับรู้มากขึ้นเกี่ยวกับประโยชน์ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดจะส่งผลให้ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดเพิ่มสูงขึ้นด้วยไปในทิศทางเดียวกัน เช่นเดียวกับการรับรู้ประโยชน์มากขึ้นในเรื่องการซื้อและบริโภคที่บ่งบอกได้ถึงภาพลักษณ์และการแสดงค่านิยมที่ต้องการแสดงออกที่สามารถสื่อสารภาพลักษณ์ของผู้บริโภคให้บุคคลอื่นได้ทราบ รวมทั้งการรับรู้ประโยชน์มากขึ้นว่าซุปเปอร์ฟู้ดสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงความรู้สึกที่ดีในการใส่ใจดูแลสุขภาพ ก็จะส่งผลให้ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดของผู้บริโภคมากขึ้นด้วยในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้บริโภคได้รับรู้ประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบว่าซุปเปอร์ฟู้ดมีโปรตีน ไขมันที่มีประโยชน์ที่ร่างกายต้องการและวิตามินในระดับสูง รับรู้ว่าการซื้อและบริโภคซุปเปอร์ฟู้ดสร้างเสริมภาพลักษณ์การเป็นผู้มีความรู้ มีความพิถีพิถัน ทันสมัย และมีรายได้สูง และรับรู้ความรู้สึกเชิงบวกจากการลดความกังวลเรื่องสุขภาพ ความมั่นใจว่าจะมีสุขภาพที่ดีในระยะยาว เหล่านี้ทั้งหมดย่อมส่งผลให้มีความตั้งใจว่าจะซื้อซุปเปอร์ฟู้ดบริโภคอย่างต่อเนื่อง ตั้งใจซื้อบริโภคมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา และตั้งใจว่ายังคงจะซื้อแม้ว่าจะมีราคาซุปเปอร์ฟู้ดจะสูงขึ้นตามสภาวะเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Aaker & Joachimsthaler (2002) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tikkanen & Vääriskoski (2010) และ Silva et al. (2016) ที่มีข้อสรุปว่าประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านการแสดงค่านิยม และด้านอารมณ์ของผลิตภัณฑ์ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ

จากผลวิจัยพบว่าความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ด หมายความว่า หากผู้บริโภคตระหนักเรื่องสุขภาพมากขึ้นก็จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการตระหนักเรื่องสุขภาพมีผลให้ผู้บริโภคทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ รวมถึงเปิดรับและติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น ความสนใจเหล่านี้จึงส่งผลให้มีโอกาสรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่สร้างเสริมให้มีสุขภาพแข็งแรงมากขึ้น และส่งผลให้มีความตั้งใจว่าจะซื้อซุปเปอร์ฟู้ดบริโภคอย่างต่อเนื่อง ตั้งใจซื้อบริโภคมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา และตั้งใจว่ายังคงจะซื้อแม้ว่าจะมีราคาซุปเปอร์ฟู้ดจะสูงขึ้นตามสภาวะเศรษฐกิจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ahadzadeh et al. (2018) ที่พบว่าการตระหนักเรื่องสุขภาพส่งผลทางบวกต่อการเปิดรับข้อมูลและค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประกันสุขภาพมากขึ้นผ่านทางช่องทางออนไลน์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lin et al. (2013) ที่มีข้อสรุปว่าการตระหนักเรื่องสุขภาพส่งผลทางบวกต่อการซื้อบริการด้านสุขภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของงานวิจัยอีก 2 ชิ้นที่พบว่าการตระหนักต่อสุขภาพส่งผลทางบวกต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคกรณีอาหารออร์แกนิค (Nagaraj, 2021; Hoque et al., 2018)

จากผลการวิจัยได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ การรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดได้ โดยตัวแปรการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ของผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดมากกว่าการรับรู้ประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ การรับรู้ประโยชน์ด้านอารมณ์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าการรับรู้ประโยชน์ด้านหน้าที่ของผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดมากที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ซุปเปอร์ฟู้ดให้ความสำคัญกับการสื่อสารคุณสมบัติ คุณประโยชน์ของซุปเปอร์ฟู้ด ในขอบเขตของงานวิจัยนี้คือเรื่องโปรตีน ไขมันดีที่ร่างกายต้องการ และวิตามิน โดยควรมุ่งเน้นการสื่อสารให้เกิดการรับรู้และเข้าใจง่าย ตัวอย่างเช่น สื่อสารโดยเปรียบเทียบคุณค่าของโภชนาการหรือสารธรรมชาติที่ได้รับจากการบริโภคซุปเปอร์ฟู้ดเปรียบเทียบกับอาหารที่ผู้บริโภครู้จักคุ้นเคยในการบริโภค อาทิ *ควินัวให้พลังงานพอ ๆ กับการบริโภคข้าวแต่ควินัวไม่มีกลูเต็น (ที่ผู้บริโภคบางรายแพ้) และมีสิ่งที่ได้รับเพิ่มคือโปรตีนพอๆ กับนมถั่วเหลืองอีก 1 ถ้วยพร้อมไฟเบอร์ที่มากกว่า และมีวิตามินและเกลือแร่หลากหลายเสมือนได้รับจากการดื่มน้ำแร่* ฯลฯ รวมทั้งอาจสื่อสารวิธีการบริโภคซุปเปอร์ฟู้ด เช่น ผสมกับอาหารเช้าประเภทธัญพืชบริโภคร่วมกับนมถั่วเหลืองเพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความตั้งใจซื้อให้มากขึ้น

ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งเรื่องประโยชน์ของผลิตภัณฑ์และค่านิยมด้านสุขภาพที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตโมเดลไปถึงการเกิดพฤติกรรมการซื้อเพื่อนำมาเปรียบเทียบ และอาจเพิ่มตัวแปรเรื่องราคาเข้ามาในการศึกษาด้วยเพราะมีความเป็นไปได้ว่าอาจจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างจากผลการวิจัยครั้งนี้ได้.

เอกสารอ้างอิง

Ahadzadeh, A.S., Pahlevan Sharif, S. and Sim Ong, F. (2018), Online health information seeking among women: the moderating role of health consciousness, Online Information Review, (42)1, pp. 58-72. https://doi.org/10.1108/OIR-02-2016-0066

Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. Psychological Bulletin, 84(5), 888.

Aaker, D.A. and Joachimsthaler, E. (2002),Brand Leadership, The Free Press, New York, NY.

Bravo G., Potvin, L. (1991). Estimating the reliability of continuous measures with

Cronbach's alpha or the interclass correlation coefficient: Toward the integration of two traditions. J. Clin. Epidemiol. 44, 381-390.

Caruana, A. (2002), Service loyalty: the effects of service quality and the mediating role of customer satisfaction, European Journal of Marketing, 36, pp. 811-828.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques.* 3rd Ed. New York: John Wiley & Sons.

Hair, J.f. Jr., Anderson, R.E., Tatham, R.L. & Black, W.C. (1995). Multivariate Data Analysis 3rd ed. New York: Macmillan.

Hoque, M. Z., Alam, M., & Nahid, K. A. (2018). Health consciousness and its effect on perceived knowledge, and belief in the purchase intent of liquid milk: Consumer insights from an emerging market. Foods, 7(9), 150.

Lin, L., Li, L., & Lan, Q. (2013). The factors affecting new medical insurance purchase by college students and their relation with health consciousness. Journal of Chongqing Technology and Business University (Natural Science Edition), 7.

Mintel (2018). Germany, the 2nd most innovative market for superfoods in the world. [Online] Available at: http://de.mintel.com/pressestelle/deutschland-der-weltweit-zweit-innovativste-markt-fuer-superfoods

Nagaraj, S. (2021). Role of consumer health consciousness, food safety & attitude on organic food purchase in emerging market: A serial mediation model. Journal of Retailing and Consumer Services, 59, 102423.

Olayemi, S. O. O., & Bolanle, A. O. (2020). Performance of Small and Medium Enterprises in Ondo State, Nigeria: Does Application of Information and Communication Technology Make a Difference? International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 10(3), 749-760.

Potterat, O. (2010). 'Goji (*Lycium barbarum* and L. chinense): phytochemistry, pharmacology and safety in the perspective of traditional uses and recent popularity'. *Planta Med.* 76, 7–19.

Statista (2018). Superfood Trends. [Online] Available at: https://de.statista.com/infografik/10823/umsatz-mit-superfoods-im-deutschen-lebensmitteleinzelhandel/

Silva, A. P., Jager, G., van Bommel, R., van Zyl, H., Voss, H. P., Hogg, T., ... & de Graaf, C. (2016). Functional or emotional? How Dutch and Portuguese conceptualise beer, wine and non-alcoholic beer consumption. *Food quality and preference*, *49*, 54-65.

Tikkanen, I., & Vääriskoski, M. (2010). Attributes and benefits of branded bread: case Artesaani. British food journal. Sept 7.

Tran, T. A., Pham, N. T., Pham, K. V., & Nguyen, L. C. T. (2020). The roles of health consciousness and service quality toward customer purchase decision. The Journal of Asian Finance, Economics, and Business, 7(8), 345-351. *8*(1), 73-82.

การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

The Development of E-Commerce System for BanTrang Women Weaving Group in Ban Trang Sub-district, MayoDistrict,Pattani Province

คณิดา ไกรสันติ[1*], เก่งกาจ สหะวิริยะ[2], คุณานนต์ ทองคำ[2], มณีรัตน์ รัตนพันธ์[3], วรรณิดา ไชยการณ์[4] และนาตยา โชติกุล[5]

KanidaKraisanti[1*], Kengkaj Sahawiriya[2], Kunanon Thongkam[2], Maneerat Rattanaphan[3], Wannida Chaiyakarn[4] andNattaya Chotikul[5]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Bachelor student, Business Information Systems, Hatyai Business School,Hatyai University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Assistant Professor, Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University.

[4] อาจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Academic, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[5] อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Academic, Department of Management, Hatyai Business School, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:**kanida@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับจำหน่ายสินค้าออนไลน์มีระบบการใช้งานแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน และระบบหลังร้าน ซึ่งการใช้งานระบบประกอบด้วยผู้ใช้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลูกค้า และกลุ่มผู้จำหน่าย ผลการประเมินจากผู้ใช้งานระบบ จำนวน 400 คน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48 และเพศหญิง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ด้านคุณภาพของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 โดยทางกลุ่มได้นำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการ

จัดจำหน่าย ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, กลุ่มทอผ้า, กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง

Abstract

The Development of E-Commerce System for BanTrang Women Weaving Group in Ban Trang Sub-district, Mayo District,Pattani Provincehas objectives to design and develop the electronic commercesystemsfor selling products via online. There are 2 parts of working system which are the Front-end systemand the Back-end system. There are 2 groups of users which are Customers and Suppliers. The results of the evaluation of 400 users on the system found that the respondents were 192 males, representing 48 percent, and 208 females, representing 52 percent. The users' satisfaction on E-Commerce system was at the high level in overall, with the average of 4.14. When it was critiqued in each topic, it found that the design and styling was at the high level with an average of 4.16 in terms of content quality was at the high level with an average of 4.09 and for system performance was at high level with average 4.16. The group has applied the E-Commerce system for being friendly usage on the product management, increasing more channels to sell the products, promoting the products to be more well-known and being a guideline to develop the E-Commerce system of other groups.

Keywords: E-Commerce, Weaving Group, Ban Trang Women Weaving Group

บทนำ

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) เป็นการซื้อขายสินค้าและบริการบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างบุคคลกับบุคคล องค์กรธุรกิจกับบุคคล และองค์กรธุรกิจกับองค์กรธุรกิจซึ่งอินเทอร์เน็ตจะเข้ามามีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการค้าและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการแข่งขันในอุตสาหกรรมต่างๆสิ่งสำคัญของการทำธุรกิจทุกรูปแบบ คือ การทำการตลาด (Marketing) เพื่อค้นหากลุ่มลูกค้าของบริษัท และศึกษาพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้าของกลุ่มคนเหล่านั้น แล้วนำมาวางแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการตลาดต่อไป (พิมลพรรณ อุดมพันธ์, 2560)

ชุมชนบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ชื่อนี้ได้มาตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา จึงมีฟางข้าวหรือซัง จำนวนมากกองอยู่กลางหมู่บ้าน เดิมเรียกหมู่บ้านนี้ว่าหมู่บ้านกองซัง หรือบ้านซัง ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นคำว่า บ้านตรัง มีชื่อเสียงในด้านผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาย

จวนตานีหรือผ้าลีมา หัตถศิลป์บนผืนผ้าฝ้ายเหล่านี้สามารถบ่งบอกเรื่องราวเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านตรังจากอดีตสู่ปัจจุบันได้ ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาด้วยการสืบสานตำนานเส้นสายจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดปัตตานีที่กลุ่มสตรีชุมชนบ้านตรังยังคงอนุรักษ์ลวดลายจวนตานีผสมผสานกับลายพื้นฐานต่าง ๆ นำมาใช้ มีการศึกษาต่อยอดอยู่ตลอดเวลา จนได้มีการทำงานร่วมกันกับสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา เพื่อเป็นการฟื้นฟูต่อยอดลวดลายให้ทันสมัยมากขึ้น โดยประยุกต์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพิ่มเติมขึ้นอีกหลากหลายชนิดดังภาพประกอบที่ 1 แสดงตัวอย่างผ้าทอลายจวนตานีการดำเนินงานของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนมาซื้อสินค้า ซึ่งปัจจุบันลดน้อยลง ทางกลุ่มจึงประสบปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า และการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีและนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคอีกช่องทางหนึ่ง

ภาพประกอบที่ 1 แสดงตัวอย่างผ้าทอลายจวนตานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

พิมลพรรณ อุดมพันธ์ (2560) กล่าวว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการซื้อขายสินค้าและบริการบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างบุคคลกับบุคคล องค์กรธุรกิจกับบุคคล และองค์กรธุรกิจกับองค์กรธุรกิจซึ่งอินเทอร์เน็ตจะเข้ามามีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการค้าและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการแข่งขันในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งโอกาสการดำเนินพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ประสบความสำเร็จควรเป็นสินค้าแบบดิจิทัล เช่น เกม ไฟล์วิดีโอ หรือข้อมูลเพราะมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำเช่นเดียวกันถ้าการซื้อขายกับผู้ซื้อทุกขั้นตอนตั้งแต่การสั่งซื้อ การชำระเงิน การส่งสินค้า อยู่ในรูปแบบดิจิทัลจะช่วยลดต้นทุนได้มากขึ้น ดังนั้นโอกาสจะสำเร็จจะมีมากขึ้นมากเช่นกัน เช่น ธุรกิจขายภาพสามารถดาวน์โหลดผ่านอีเมล์และชำระเงินผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้ขายผลิตภาพด้วยการถ่ายเพียงครั้งเดียวแต่สามารถขายได้ไม่จำกัดจำนวนครั้ง

รูปแบบของการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ (2556) ได้แบ่งรูปแบบของการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1. การค้าแบบบุคคล กับ บุคคล (C2C: Consumer to Consumer) การค้าและการทำธุรกรรมระหว่างบุคคลกับบุคคล ซึ่งการค้าขายนี้อาจทำผ่านเว็บไซต์ที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เช่น การซื้อขายในรูปแบบของการประกาศขาย หรือการประมูลสินค้า

2. การค้ารูปแบบธุรกิจกับบุคคล (B2C: Business to Consumer) การค้าและการทำธุรกรรมระหว่างร้านค้ากับผู้บริโภคที่เป็นบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นการค้าแบบขายปลีก ที่มีการสั่งสินค้าจำนวนไม่มาก

3. การค้ารูปแบบธุรกิจกับธุรกิจ (B2B: Business to Business) ลักษณะหรือรูปแบบการค้าและทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและร้านค้าด้วยกัน ส่วนใหญ่จะมีการสั่งซื้อสินค้าและมีมูลค่าการค้าขายที่สูง

4. การค้ารูปแบบธุรกิจกับรัฐบาล (B2G: Business to Government) การค้าแบบนี้มักจะเกิดขึ้นระหว่าง องค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นเอกชนกับองค์กรของรัฐ โดยมากรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก เช่น การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐบาลต่าง ๆ

การออกแบบเว็บเพจ

1. ความเรียบง่าย ได้แก่ มีรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และใช้งานได้สะดวก ไม่มีกราฟิกหรือตัวอักษรที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ชนิดและสีของตัวอักษรไม่มากจนเกินไปทำให้วุ่นวาย

2. ความสม่ำเสมอ ได้แก่ ใช้รูปแบบเดียวกันตลอดทั้งเว็บไซต์ เช่น รูปแบบของหน้า สไตล์ของกราฟิก ระบบเนวิเกชันและโทนสี ควรมีความคล้ายคลึงกันตลอดทั้งเว็บไซต์

3. ความเป็นเอกลักษณ์ การออกแบบเว็บไซต์ควรคำนึงถึงลักษณะขององค์กร เพราะรูปแบบของเว็บไซต์จะสะท้อนถึงเอกลักษณ์และลักษณะขององค์กรนั้นๆ เช่น ถ้าเป็นเว็บไซต์ของทางราชการ จะต้องดูน่าเชื่อถือไม่เหมือนสวนสนุก ฯลฯ

4. เนื้อหาที่มีประโยชน์ เนื้อหาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในเว็บไซต์ ดังนั้นควรจัดเตรียมเนื้อหาและข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการให้ถูกต้องและสมบูรณ์ มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เนื้อหาไม่ควรซ้ำกับเว็บไซต์อื่น จึงจะดึงดูดความสนใจ

5. ระบบเนวิเกชันที่ใช้งานง่าย ต้องออกแบบให้ผู้ใช้เข้าใจง่ายและใช้งานสะดวก ใช้กราฟิกที่สื่อความหมายร่วมกับคำอธิบายที่ชัดเจน มีรูปแบบและลำดับของรายการที่สม่ำเสมอ เช่น วางไว้ ตำแหน่งเดียวกันของทุกหน้า

6. ลักษณะที่น่าสนใจ หน้าตาของเว็บไซต์จะต้องมีความสัมพันธ์กับคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ เช่น คุณภาพของกราฟิกที่จะต้องสมบูรณ์ การใช้สี การใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย สบายตา การใช้โทนสีที่เข้ากันลักษณะหน้าตาที่น่าสนใจนั้นขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละบุคคล

7. การใช้งานอย่างไม่จำกัด ผู้ใช้ส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้มากที่สุดเลือกใช้บราวเซอร์ชนิดใดก็ได้ในการเข้าถึงเนื้อหาสามารถแสดงผลได้ทุกระบบปฏิบัติการและความละเอียดหน้าจอต่าง ๆ กันอย่างไม่มีปัญหาเป็นลักษณะสำคัญสำหรับผู้ใช้ที่มีจำนวนมาก

8. คุณภาพในการออกแบบ การออกแบบและเรียบเรียงเนื้อหาอย่างรอบคอบ สร้างความรู้สึกว่าเว็บไซต์มีคุณภาพ ถูกต้อง และเชื่อถือได้

9. ลิงค์ต่าง ๆ จะต้องเชื่อมโยงไปหน้าที่มีอยู่จริงและถูกต้อง ระบบการทำงานต่าง ๆ ในเว็บไซต์จะต้องมีความแน่นอนและทำหน้าที่ได้อย่างถูก (ปิยะดนัย วิเคียน, 2560)

เทคโนโลยีในการสร้างเว็บเพจ

1. โปรแกรม WordPress

WordPress คือ โปรแกรมที่ช่วยในการสร้างและบริหารเว็บไซต์แบบสำเร็จรูปที่สามารถติดตั้งบนเว็บเซิร์ฟเวอร์เพื่อสร้างเว็บไซต์ blog หรือ community ซึ่งจะมีระบบจัดการบทความ (Content Management System: CMS) หรือมีระบบหลังบ้านไว้ช่วยในการจัดการข้อมูล ทำให้ง่ายต่อการใช้งานยิ่งขึ้น

2. โดเมนเนม (Domain Name)

โดเมนเนม หรือ ชื่อโดเมน เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ เนื่องจากไอพีแอดเดรสนั้นจดจำได้ยากกว่า และเมื่อการเปลี่ยนแปลงไอพีแอดเดรส ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องรับรู้หรือจดจำไอพีแอดเดรสใหม่ ยังคงใช้โดเมนเนมเดิมได้ต่อไปอักขระที่จะใช้ในการตั้งชื่อโดเมนเนม ได้แก่ ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัวเลข และ(ยัติภังค์) คั่นด้วย (มหัพภาค) โดยปกติ จะขึ้นต้นด้วยตัวอักษร และลงท้ายด้วยตัวอักษรหรือตัวเลข มีความยาวตั้งแต่ 1 ถึง 63 ตัวอักษร ตัวอักษรตัวใหญ่ A - Z หรือตัวอักษรตัวเล็ก ถือว่าเหมือนกัน

3. เว็บโฮสติ้ง (Web Hosting)

เป็นบริการให้เช่าพื้นที่ในการนำเว็บไซต์มาฝากเพื่อให้เว็บไซต์สามารถออนไลน์บนอินเตอร์เน็ตได้ โดยเป็นการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ คือ ผู้ใช้บริการไม่ต้องยุ่งยากกับระบบเว็บเซิร์ฟเวอร์ เพราะทางผู้ให้บริการ Web Hosting จะเตรียมการทุกอย่างไว้ให้เรียบร้อย แต่ต้องทำการจดโดเมนก่อนจึงจะมาเช่า Web Hosting เพื่อเก็บเว็บไซต์(บุญเลิศ อรุณพิบูลย์, 2556)

การวัดระดับความพึงพอใจ

สรชัย พิศาลบุตร(2551)ได้กล่าวถึงการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ให้บริการว่าสามารถทำได้ 2วิธีคือ

1. วัดจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเป็นการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการโดยตรงทำได้โดยกำหนดมาตรวัดระดับความพึงพอใจที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ และกำหนดเกณฑ์ชี้วัดระดับความพึงพอใจจากผลการวัดระดับความพึงพอใจเฉลี่ยที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. วัดจากตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการที่กำหนดขึ้น โดยการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากเกณฑ์ชี้วัดระดับคุณภาพสินค้าหรือบริการที่กำหนดขึ้นนี้อาจใช้เกณฑ์คุณภาพระดับต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้ให้บริการผู้ประเมินผลการให้บริการและมาตรฐานกลางหรือมาตรฐานสากลของการให้บริการนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรังใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม กลุ่มที่ 2 กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 390คน เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตร ไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรังจำนวน 10 คน เพื่อศึกษาระบบการทำธุรกิจของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี สำหรับใช้ประกอบการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนที่ 2 ซอฟต์แวร์ WordPressซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของ

ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีจำนวน 400 ชุด

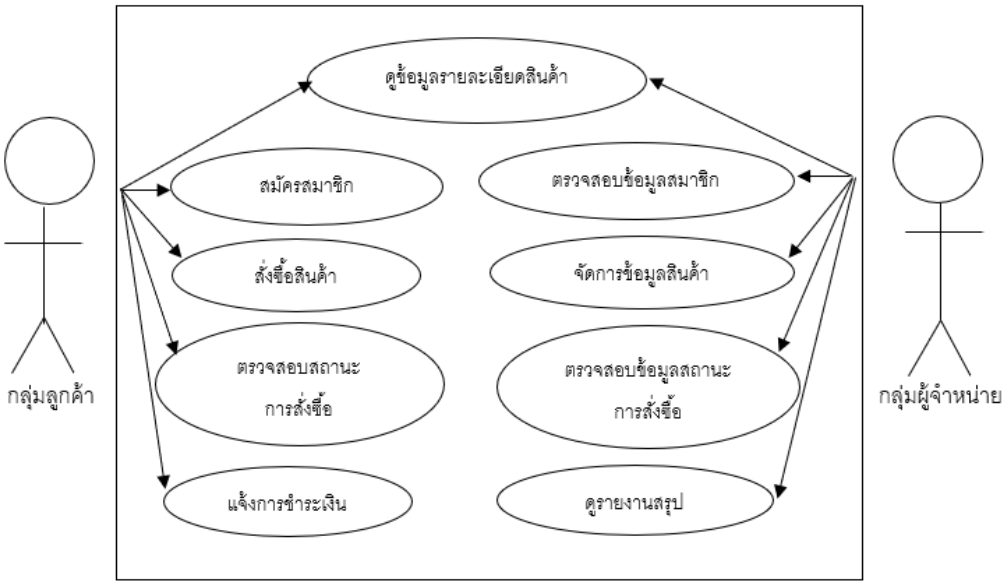
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ก่อนดำเนินการพัฒนาระบบ ใช้แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง เพื่อศึกษาระบบการทำธุรกิจของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

3.2 พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีขั้นตอน ดังนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระบบการทำธุรกิจของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี สำหรับใช้ประกอบการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2) วิเคราะห์และออกแบบระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบขั้นตอนทำงานของระบบ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 แสดงขั้นตอนการทำงานของระบบ(Use case diagram)

แสดงขั้นตอนการทำงานของระบบ(Use case diagram) และออกแบบระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ดังนี้

(1) ระบบหน้าร้าน (Front-End) เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า โดยส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับลูกค้า ซึ่งสามารถดูข้อมูลรายละเอียดของสินค้าในเว็บไซต์สมัครสมาชิกสั่งซื้อสินค้าตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อและแจ้งการชำระเงินกลับไปยังผู้จำหน่าย

(2) ระบบหลังร้าน (Back-End) เป็นส่วนของการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ โดยส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับผู้ดูแลระบบ ซึ่งสามารถดูข้อมูลรายละเอียดของสินค้าในเว็บไซต์ตรวจสอบข้อมูลการสมัครสมาชิกจัดการข้อมูลสินค้าในเว็บไซต์ให้ทันสมัยอยู่เสมอตรวจสอบข้อมูลสถานะการสั่งซื้อของลูกค้า และเรียกดูรายงานสรุปต่าง ๆ

3) พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

4) นำระบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง

5) ปรับปรุงระบบให้ใช้งานได้จริง

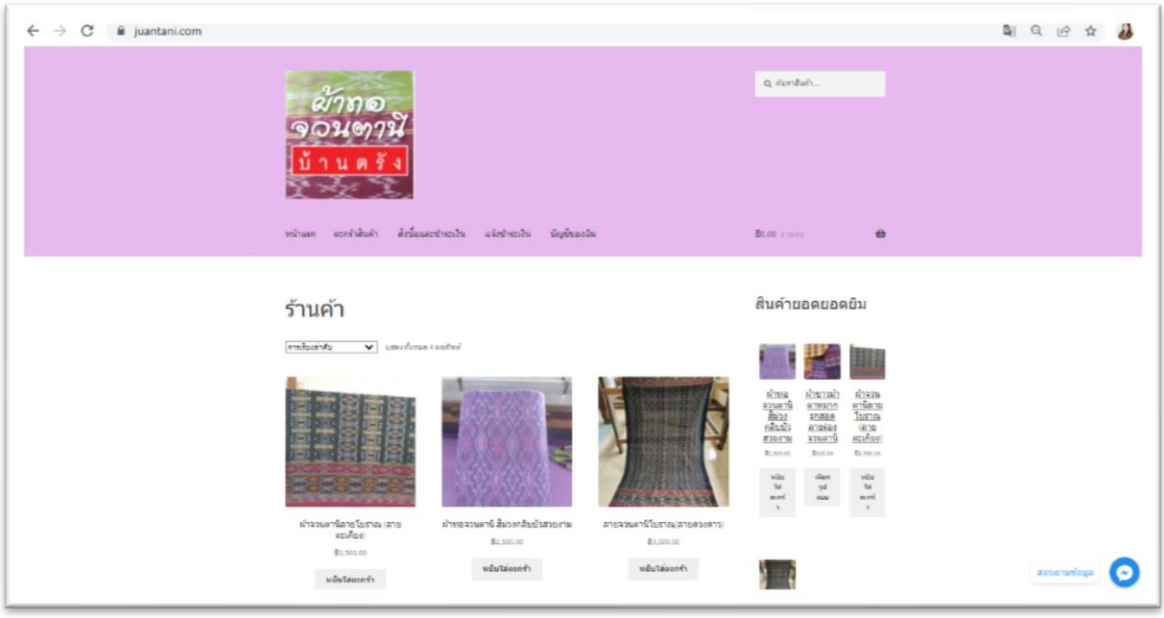
6) จัดทำคู่มือการใช้งานและจัดอภิปรายกลุ่ม เพื่ออธิบายการใช้งานระบบถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรังและนำระบบไปใช้งานจริง

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ไปให้กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำการประเมินวัดความพึงพอใจต่อระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้พัฒนาขึ้นจำนวน 400 ชุด โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2564– 30 พฤศจิกายน2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)

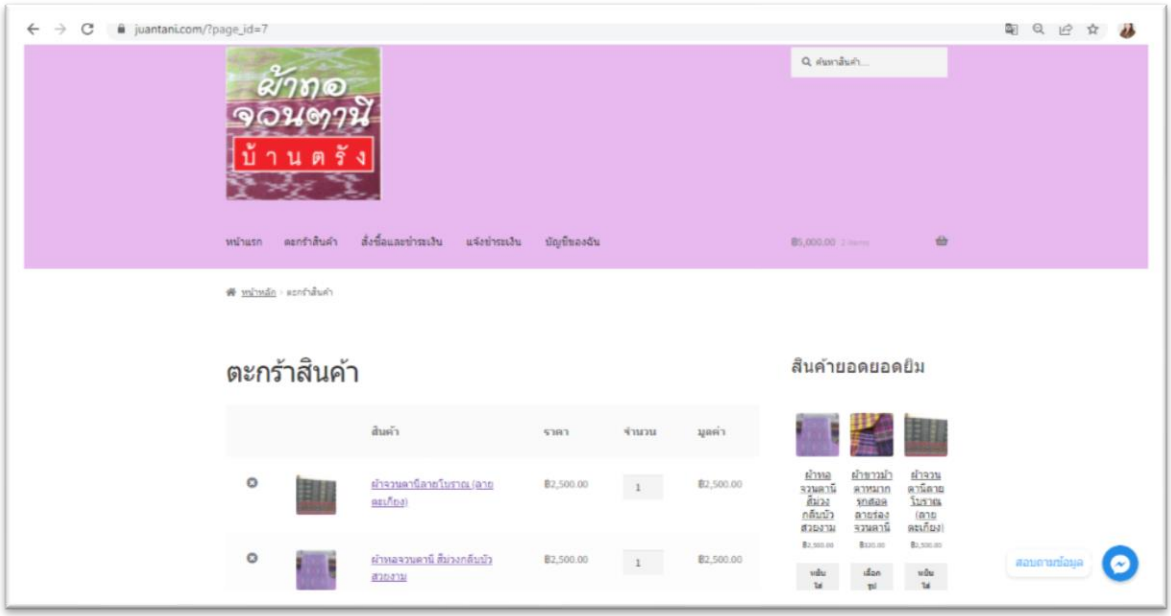
ผลการวิจัย

จากการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีชื่อเว็บไซต์ คือ www.juantani.com มีการวิเคราะห์และออกแบบขั้นตอนการทำงานของระบบโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน สำหรับกลุ่มลูกค้าเข้าใช้งาน และระบบหลังร้าน สำหรับกลุ่มผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ดูแลระบบไว้ใช้จัดการข้อมูล และใช้ซอฟต์แวร์ WordPressซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังภาพประกอบที่ 3 แสดงหน้าหลักของเว็บไซต์ ซึ่งในส่วนของหน้าหลักจะแสดงเมนูหลัก เช่น สินค้าทั้งหมด วิธีการสั่งซื้อสินค้า แจ้งชำระเงิน ตะกร้าสินค้า สมัครสมาชิกเข้าสู่ระบบ

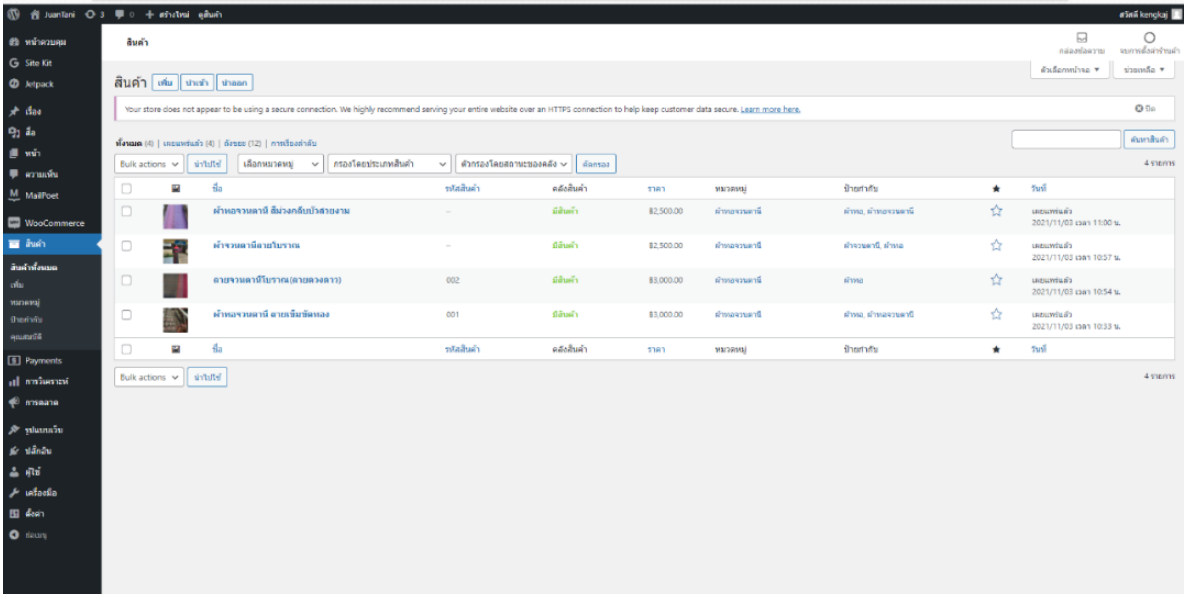
ภาพประกอบที่ 3 แสดงหน้าหลักของเว็บไซต์www.juantani.com

สำหรับในส่วนของระบบตะกร้าสินค้าและการชำระเงิน เมื่อลูกค้าเลือกสินค้าแล้วทำการยืนยันการสั่งซื้อ ระบบก็จะให้ทำการกรอกข้อมูลสำหรับการจัดส่งสินค้า ดังภาพประกอบที่ 4 แสดงหน้าตะกร้าสินค้าเพื่อตรวจสอบสินค้าที่จะสั่งซื้อ

ภาพประกอบที่4 แสดงหน้าตะกร้าสินค้าเพื่อตรวจสอบสินค้าที่จะสั่งซื้อ

ส่วนการจัดการข้อมูลระบบทั้งหมดจะอยู่ในระบบหลังร้านซึ่งทางผู้จำหน่าย(คณะกรรมการกลุ่ม/ดูแลระบบ) จะต้องทำการล็อคอินเข้าสู่ระบบ ประกอบด้วย การจัดการสินค้า การจัดการส่วนเสริม การจัดการลูกค้า การจัดการระบบ และงานขาย ดังภาพประกอบที่ 5การจัดการข้อมูลหลังร้าน

ภาพประกอบที่5 การจัดการข้อมูลหลังร้าน

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีมีการวิเคราะห์และออกแบบขั้นตอนการทำงานของระบบโดยแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ระบบหน้าร้าน เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในร้าน โดยในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า สามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์สมัครสมาชิกสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานการณ์สั่งซื้อ และแจ้งการชำระเงินผ่านระบบกลับไปยังผู้จำหน่าย 2) ระบบหลังร้าน เป็นส่วนของการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบหรือผู้ดูแลระบบ สามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ตรวจสอบข้อมูลการสมัครสมาชิกจัดการรายละเอียดข้อมูลผลิตภัณฑ์ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อของลูกค้า และดูรายงานสรุปการซื้อขายสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงการซื้อขายสินค้าและบริการบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างบุคคลกับบุคคล องค์กรธุรกิจกับบุคคล และองค์กรธุรกิจกับองค์กรธุรกิจ(พิมลพรรณ อุดมพันธ์, 2560) และทำการทดสอบการใช้งานระบบกับกลุ่มผู้จำหน่าย(คณะกรรมการกลุ่ม/ผู้ดูแลระบบ) และได้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานจากผู้ที่ได้ทดลองใช้งานระบบ จำนวน 400 คน ได้แก่ กลุ่มลูกค้าผู้ใช้งานระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน

390 คน และกลุ่มผู้จำหน่าย (คณะกรรมการกลุ่ม/ผู้ดูแลระบบ) จำนวน 10 คน ในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2564 – 30 พฤศจิกายน 2564 โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน คือด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบด้านคุณภาพของเนื้อหา และด้านประสิทธิภาพของระบบ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48 และเพศหญิง จำนวน 208 คนคิดเป็นร้อยละ 52 ความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ด้านคุณภาพของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ด้านประสิทธิภาพของระบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 สอดคล้องกับหลักการออกแบบเว็บเพจ ให้ผู้ใช้ใช้งานได้สะดวก มีรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และมีความสม่ำเสมอเป็นรูปแบบเดียวกันตลอดทั้งเว็บไซต์ มีความเป็นเอกลักษณ์เนื้อหาและข้อมูลมีความถูกต้องและสมบูรณ์ มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ มีการออกแบบให้ผู้ใช้เข้าใจง่ายและใช้งานสะดวก (ปิยะดนัยวิเคียน, 2560) โดยทางกลุ่มได้นำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มียอดขายเพิ่มขึ้น และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการออกแบบและพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านตรัง ตำบลบ้านตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีควรได้รับการพัฒนาต่อ เพื่อเป็นเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์ โดยการนำระบบการจัดส่งสินค้า และระบบการชำระเงินออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาเสริม และในอนาคตควรมีการเพิ่มเติมในส่วนของข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสู่ลูกค้าชาวต่างชาติ ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

บุญเลิศ อรุณพิบูลย์. (2556). *การออกแบบพัฒนาเว็บไซต์ด้วย Wordpress*. สืบค้น 10 กันยายน 2564, จาก http://www.stks.or.th.

ปิยะดนัย วิเคียน.(2560). *หลักการออกแบบเว็บไซต์*. สืบค้น 10 กันยายน 2564, จาก https://krupiyadanai.wordpress.com.

พิมลพรรณอุดมพันธ์.(2560). *การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์*.อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ. (2556).*e-Commerce “สุดยอดช่องทางรวย ทุนน้อย ทำง่าย สร้างรายได้ 24 ชั่วโมง”*.กรุงเทพ ฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สรชัย พิศาลบุตร. (2551). *การวิจัยตลาด.* กรุงเทพฯ:วิทยพัฒน์.

พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

Behavior and satisfaction of GEN-Y tourists at Bangsaen Aquarium &Museum

พรรณปพร จันทร์ฉาย[1*] และอรอุษา อ่องสุวรรณ[1]

Punnapaporn Chanchai[1*] and Onusa Ongsuwan[1]

[1] อาจารย์, หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

[1] professor, Department of Tourism, Faculty of Liberal Art, BangkokThonburi University

[*]**Corresponding author, E-mail:** panpa.chanchai98@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด โดยเลือกตามความสะดวก (Convenience Sampling) กับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบทั้งหมดเป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน (ร้อยละ 57.00) เพศชาย จำนวน 172 คน (ร้อยละ 43.00) มีอายุระหว่าง 15-20 ปี จำนวน 262 คน (ร้อยละ 65.50) การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 246 คน (ร้อยละ 61.50) และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท จำนวน 206 คน (ร้อยละ 51.50)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมาสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 239 คน (ร้อยละ 59.75) วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาที่สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่ามาเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 345 คน (ร้อยละ 86.25) โดยบุคคลที่เดินทางมาด้วยคือเพื่อน จำนวน 200 คน (ร้อยละ 50.00) ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาเข้าชม คือ ช่วงกลางวัน จำนวน 277 คน (ร้อยละ 69.25) เห็นด้วยว่าการรีวิวผ่านสื่อออนไลน์ผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 267 คน (ร้อยละ66.75) จุดที่สนใจมากที่สุดในส่วนจัดแสดง แมงกะพรุนพระจันทร์ (Moon Jelly fish) (โซนตู้แสดงปลาที่มีรูปร่างแปลก เช่น ม้าน้ำ ปลาสิงโต แมงกะพรุน) จำนวน 196 คน (ร้อยละ 49.00) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ใช้ในเดินทางท่องเที่ยว (เฉพาะที่สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา) ต่ำกว่า 500 บาท จำนวน 230 คน (ร้อยละ 57.50)

คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความดึงดูดใจ พบว่า ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มาเป็นอันดับหนึ่งอยู่ที่ 4.27 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร อยู่ที่ 4.25 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความดึงดูดใจ อยู่ที่ 4.14 อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการ อยู่ที่ 4.11 มาเป็นลำดับสุดท้าย

คำสำคัญ: พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y

Abstract

The purpose of this research was to study behavior and satisfaction of GEN-Y tourists towards the Institute of Marine Science Burapha University By the method of this research, the data was collected as a questionnaire of 400 sets, selected according to convenience (Convenience Sampling) with Thai tourists. This research was a survey research (Survey Research). The statistics used were frequency, percentage, arithmetic mean.

The purpose of this research GEN-Y showed results that 228 respondents were female (57.00%), 172 male (43.00%), aged 15-20 years and 262 (65.50%). Bachelor's degree 246 people (61.50%) and monthly income is less than or equivalent to 500 baht for 206 people (51.50%)

Behavior of GEN-Y tourists towards the Institute of Marine Science Burapha University found that the respondents had been to the Institute of Marine Science Burapha University, number 239 (59.75 percent). The purpose of the trip to the Institute of Marine Science Burapha University, the majority of respondents answered that 345 people came for tourism (86.25 percent). The people who traveled with them were friends, amounting to 200 (50.00 percent). During the day, 277 (69.25 percent) agreed that online reviews influenced their travel decisions. A total of 267 (66.75 percent) of those 267.The most interesting point in the exhibit Moon jelly fish (animal aquarium zones such as seahorses, lion fish, jellyfish) of 196 people (49.00% average expenses spent on traveling (Only at the Institute of Marine Science Burapha University) less than 500 baht, 230 people (57.50)

satisfaction question of GEN-Y tourists to the Institute of Marine Science Burapha University Personnel Management Location and facilities In terms of attractiveness, it was found that in terms of location and facilities It was ranked first at 4.27 at a high level,

followed by personnel at 4.25 at a high level, followed by attractiveness at 4.14 at a high level. On the management side, it was at 4.11, coming in the last order.

Keywords: Tourist behavior, satisfaction, GEN-Y tourists

บทนำ

การท่องเที่ยวที่ถดถอยลงหลังจากช่วงสถานการณ์ โควิด -19 (COVID -19) ในช่วงระยะเวลา 2 ปี ที่ผ่านมาทำให้การท่องเที่ยวภายในประเทศเกิดการชะลอตัว เศรษฐกิจซบเซา ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวประสบปัญหาหรือขาดทุนจากปัญหาด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาครัฐมีความจำเป็นต้องประกาศมาตราการล็อกดาวน์ประเทศเพื่อควบคุมสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชะลอตัวและหยุดการขับเคลื่อน ทำให้ประชาชนรู้สึกตึงเครียดและมีความต้องเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนเป็นอย่างมากจึงก่อให้เกิดแรงขับสำคัญเมื่อถึงช่วงเวลาที่รัฐบาลประกาศคลายล็อกดาวน์เป็นจุดที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวภายในประเทศอีกครั้งหนึ่งซึ่งประชาชนโดยส่วนใหญ่ได้เรียนรู้รูปแบบการใช้ชีวิตในระยะที่ผ่านมาโดยให้คำจำกัดความว่า “New normal” หรือวิถีใหม่ นอกจากนี้ยังมีคำเรียกที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวในยุคนี้ว่า “การท่องเที่ยววิธีใหม่ New normal” การท่องเที่ยวแบบ New Normal ในวันนี้ นอกจากเน้น ความสุข สนุก และประทับใจแล้ว ยังต้องเน้นเรื่องความปลอดภัยเป็นสำคัญ ด้วยการยึดแนวทางตามหลัก Social Distancing อย่างเคร่งครัด อาทิเช่น การใส่หน้ากากอนามัย พกเจอแอลกอฮอล์ก่อนออกจากบ้าน และสวมใส่ตลอดเวลาแม้อยู่บนรถ ล้างมือ กินร้อนใช้ช้อนตัวเอง การเว้นระยะห่างในระหว่างการท่องเที่ยว จ่ายใช้ผ่านมือถือแทนเงิน เพื่อลดการสัมผัสระหว่างมนุษย์ (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) รูปแบบและความต้องการด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันก็มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังจับจ่ายในช่วงปัจจุบันคือกลุ่ม GEN-X และ GEN-Y ซึ่ง GEN-X เจนเอ็กซ์ (Generation X) คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2508-2522 อายุ 30-44 ปี คนกลุ่มนี้ก็คือลูกหลานของพวกเจนบี ซึ่งช่วง พ.ศ. 2508-2522 นี้เป็นช่วงของสันติภาพความมั่งคั่งที่ขยายไปทั่วโลก และแนวความคิดคุมกำเนิด จำนวนการเกิดของเด็กช่วงนี้จึงลดลงมาก คนที่เติบโตมาในช่วงนี้มีลักษณะพฤติกรรมชอบอะไรง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการ ให้ความสำคัญกับเรื่องความสมดุลระหว่างงานกับครอบครัว (Work-life Balance) ในส่วนของ GEN-Y เจนวาย (Generation Y) คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2523-2543 อายุ 9-29 ปี เป็นกลุ่มคนที่โตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีไอที GEN-Y เจนวาย (Generation Y) เป็นวัยที่เพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยทำงาน มีลักษณะนิสัยชอบแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบอยู่ในกรอบและไม่ชอบเงื่อนไข คนกลุ่มนี้ต้องการความชัดเจนในการทำงานว่าสิ่งที่ทำมีผลต่อตนเองและต่อหน่วยงานอย่างไร อีกทั้งยังมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร และยังสามารถทำงานหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน (Sanook.com, 2563) การท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นต้องพึ่งตลาดกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม ไม่เพียงแต่กลุ่มคนทำงานที่มีเงินจับจ่ายเท่านั้น แต่กลุ่มวัยรุ่นก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้

ทั้งนี้หลังจากที่รัฐบาลเริ่มเปิดคลายล็อคดาวน์ในครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 มีหลายจังหวัดที่เป็นเป้าหมายหลักทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย เช่น ชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมากนัก ทำให้เราได้เห็นข่าวการหลั่งไหลเข้าไปท่องเที่ยวที่ชายบางแสนของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

บางแสนนอกจากจะมีชายหาดที่สวยงามแล้วยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งคือ “พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสนชลบุรี” หรือ “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา”พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสน ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้ามหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเปิดให้บริการมามากกว่า 30 ปี มีเนื้อที่กว่า 30 ไร่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวโลก ใต้ทะเล เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล สิ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่ของสัตว์ทะเลชนิดต่าง ๆ ทีอยู่ในเขตน่านน้ำของไทย (trueid.net) ในช่วงที่ผ่านมา “พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสน ชลบุรี” หรือ “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา”ถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวหลายกลุ่มสามารถเข้ามาเยี่ยมชมได้ เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มคู่รัก นักเรียนและนักศึกษา ผู้สูงอายุ หรือกลุ่มเพื่อน และได้รับการรีวิวจากนัก reviewer ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารด้านการตลาดการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มเป้าหมาย เช่นผ่านสังคมออนไลน์ FACEBOOK หรือ Instagram โดยเฉพาะจุด Highlight ที่ควรถ่ายรูปที่นัก reviewer จะแนะนำให้นักท่องเที่ยวไปถ่ายรูป ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่ม GEN-Y จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

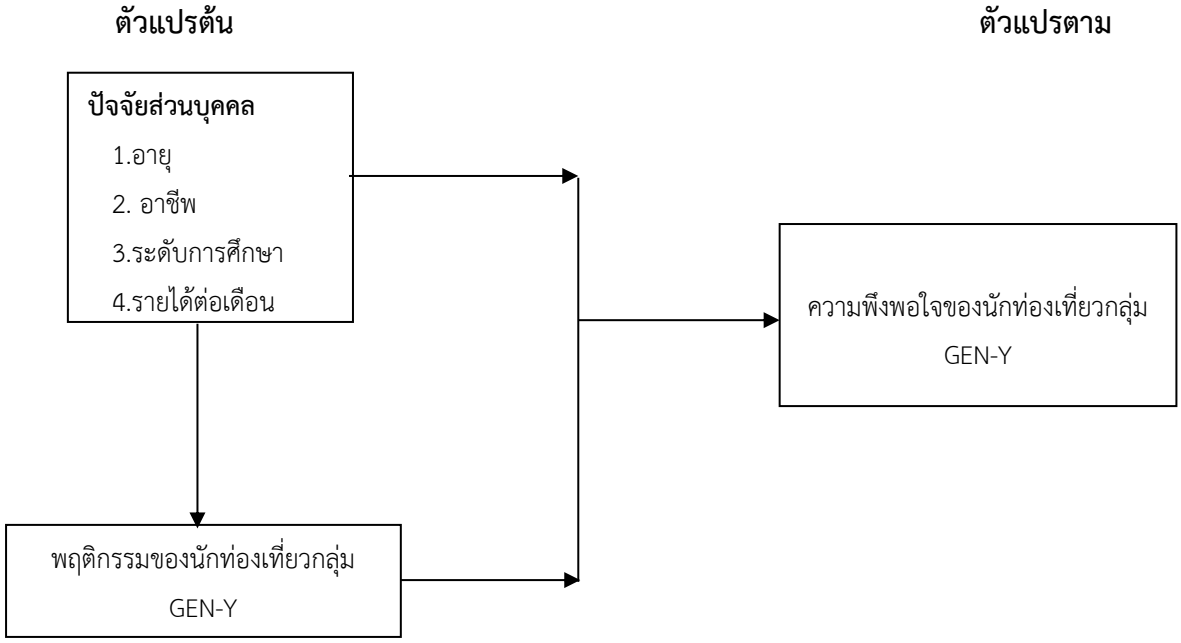
พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรม หมายถึงการกระทำของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำโดยรู้ตัว หรือไม่รู้ตัวและไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม การพูด การเดิน และการ กระพริบตา การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกโกรธ และการคิด ต่างก็เป็นพฤติกรรมทั้งนั้น (ชัยพร วิชชาวุธ, 2523 : 1 อ้างอิงใน กอบกาญจน์ เหรียญทอง, 2556 : 19)

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวกความชอบความสบายใจความสุขต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือ เป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบความสบายใจและเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ ปาริชาติ สังข์ขาว (2551 : 8 อ้างอิงใน น้ำลิน เทียมแก้ว, 2561 : 7)

GEN-Y กลุ่มเจนวายถือเป็นกลุ่มที่มีพ่อแม่เป็นกลุ่มคนที่เกิดหลังยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ถือเป็นยุคที่เศรษฐกิจมีความรุ่งเรือง ทำให้ส่วนใหญ่กลุ่มเจนวายจึงมาจากครอบครัวที่มีความมั่นคงทางฐานะจึงมีการศึกษาสูง มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ความแตกต่างจากคนรุ่นก่อนอย่างชัดเจน มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และค่อนข้างจะเห็นแก่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง จึงให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่ากลุ่มเจนรุ่นก่อน ๆ มาก มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศแบบระมัดระวัง นักวิชาการบางท่านนิยามศัพท์ว่าเป็น Gen Net/IGen คือ เชี่ยวชาญการสื่อสารทางออนไลน์และเทคโนโลยี เชื่อข้อมูลทางอินเตอร์เนท ขณะเดียวกันกลุ่มเจนวายในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ถือเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ของโลก มีกำลังซื้อมหาศาล จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ความสำคัญ ทำความเข้าใจในพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ที่ส่วนใหญ่มีแนวคิดของตนเองสูงในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความคล่องตัวสูงในการปรับตัวเข้ากับการเจริญทางเทคโนโลยีของโลก เป็นประชากรกลุ่มใหญ่สุดและจะเป็นผู้นำรุ่นต่อไปในการพัฒนาโลกยุคดิจิตอลนั่นเอง (กรมสุขภาพจิต, 2563)

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 11 อ้างอิงใน ภัทธีรา ประพฤติธรรม, 2559 : 11) ได้ให้ความหมายของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดว่าหมายถึง การผสมที่เข้ากันได้อย่างดีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการกำหนดราคา การส่งเสริมการขาย ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายและระบบการจัดจำหน่ายซึ่งได้มีการจัดออกแบบเพื่อใช้สำหรับการเข้าถึง กลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการ

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับ 1.พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา 2.ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่ม GEN-Y ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่บางแสน จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีจำนวน 2,784,642 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenient Sampling) โดยอาศัยตารางคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane , 1970) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดไม่เกิน 5% เท่ากับ 400 คน โดยเป็นการแจกแบบสอบถามโดยไม่เฉพาะเจาะจง ขอบเขตแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแบบสอบถามได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ลักษณะเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา แบบให้เลือกตามจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจัดการ และด้านสิ่งดึงดูดใจ/ลักษณะทางกายภาพ

ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด , 4 หมายถึง มาก , 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อยและ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ การศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ บทความทางวิชาการ รายงาน แนวความคิด ทฤษฎี วิทยานิพนธ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งปรับปรุง และดัดแปลง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการศึกษา

2. กำหนดขอบเขตในส่วนของเนื้อหาในคำถามที่เลือกใช้ เพื่อครอบคลุมตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษา

3. สร้างแบบแบบสอบถามและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

4. วิธีการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่ม GEN-Y ที่ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

5. นำข้อมูลที่ได้มาทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบทั้งหมดเป็นเพศหญิงจำนวน 228 คน (ร้อยละ 57.00) เพศชายจำนวน 172 คน (ร้อยละ 43.00) มีอายุระหว่าง 15-20 ปี จำนวน 262 คน (ร้อยละ 65.50) การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 246 คน (ร้อยละ 61.50) และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,00 บาทจำนวน 206 คน (ร้อยละ 51.50)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมาสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 239 (ร้อยละ 59.75) วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาที่สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่ามาเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 345 คน (ร้อยละ 86.25) โดยบุคคลที่เดินทางมาด้วยคือเพื่อน จำนวน 200 (ร้อยละ 50.00) ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาเข้าขม คือช่วงกลางวัน จำนวน 277 คน (ร้อยละ 69.25) เห็นด้วยว่าการรีวิวผ่านสื่อออนไลน์ผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 267 คน (ร้อยละ 66.75) จุดที่สนใจมากที่สุดในส่วนจัดแสดง แมงกะพรุนพระจันทร์ (Moon Jelly fish) (โซนตู้แสดงปลาที่มีรูปร่างแปลก เช่น ม้าน้ำ ปลาสิงโต แมงกะพรุน) จำนวน 196 คน (ร้อยละ 49.00) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ใช้ในเดินทางท่องเที่ยว (เฉพาะที่สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา) ต่ำกว่า 500 บาท จำนวน 230 คน (ร้อยละ 57.50)

คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความดึงดูดใจ พบว่า ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มาเป็นอันดับหนึ่งอยู่ที่ 4.27อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร อยู่ที่ 4.25 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความดึงดูดใจ อยู่ที่ 4.14 อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการ อยู่ที่ 4.11 มาเป็นลำดับสุดท้าย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบทั้งหมดเป็นเพศหญิงจำนวน 228 คน เพศชายจำนวน 172 คน มีอายุระหว่าง 15-20 ปี จำนวน 262 คน การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 246 คน และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,00 บาทจำนวน 206 คน

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมาสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 239 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาที่สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่ามาเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 345 คน โดยบุคคลที่เดินทางมาด้วยคือเพื่อน จำนวน 200

ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาเข้าขม คือช่วงกลางวัน จำนวน 277 คน ผู้ตอบแบบเห็นด้วยว่าการรีวิวผ่านสื่อออนไลน์ผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 267 คน จุดที่นักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y สนใจมากที่สุดในส่วนจัดแสดงแมงกะพรุนพระจันทร์ (Moon Jelly fish) (โซนตู้แสดงปลาที่มีรูปร่างแปลก เช่น ม้าน้ำ ปลาสิงโต แมงกะพรุน) จำนวน 196 คน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ใช้ในเดินทางท่องเที่ยว (เฉพาะที่สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา) ต่ำกว่า 500 บาท จำนวน 230 คน

คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความดึงดูดใจ พบว่า ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มาเป็นอันดับหนึ่งอยู่ที่ 4.27อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร อยู่ที่ 4.25 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความดึงดูดใจ อยู่ที่ 4.14 อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการ อยู่ที่ 4.11 มาเป็นลำดับสุดท้าย

ผลสรุปต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่ม GEN-Y ต่อสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพารายด้าน พบว่า

ด้านบุคลากร พบว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ มีความตั้งใจเอาใจใส่ในการให้บริการ รองลงมาคือ มีการให้บริการตามลำดับก่อน-หลังอย่างยุติธรรมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการคำแนะนำและช่วยเหลือ และมีบุคลิกภาพ กิริยามารยาท และการสื่อสารที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมาได้แก่ บุคลากรให้บริการด้วยอัธยาศัยไมตรี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและบุคลากรมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการ

ด้านการจัดการ พบว่า ป้ายแสดงนิทรรศการมีความชัดเจนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ อัตราค่าธรรมเนียมเข้าออก รองลงมาคือ กฎ ระเบียบและการควบคุมตามมาตราการณ์โควิด-19 มาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสะอาดเป็นระเบียบเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ มีแผ่นป้ายบอกประเภทสิ่งพิมพ์ และที่นั่งอ่านจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ เพียงพอ และพร้อมใช้บริการ

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ที่จอดรถเพียงพอมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ พื้นที่มีความสะอาด สะดวก และปลอดภัย รองลงมาคือ มีรถบริการ เดินทางไปมาสะดวก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวงษ์ เอียสกุล (2557) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าการศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการรถตู้และรถโดยสาร กรณีศึกษาจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย - ลาว จังหวัดหนองคายเกี่ยวกับการให้บริการการใช้บริการรถตู้และรถโดยสาร และจุฬารัตน์ ละมุด (2562)

ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน จังหวัดสิงค์บุรี พบว่า ด้านสถานที่ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจบริเวณอาคารสถานที่มีความเหมาะสมสะอาดเรียบร้อยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นพื้นที่จอดรถมีเพียงพอและปลอดภัยอยู่ในระดับมากที่สุดและอันดับท้ายมีแผนผังป้ายสื่อเส้นทาง

ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ลักษณะทางกายภาพ พบว่า มีห้องจัดแสดงที่น่าสนใจมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือการจัดวางรูปแบบการนำเสนอของพิพิธภัณฑ์ รองลงมาคือพิพิธภัณฑ์และการจัดแสงสว่างในพิพิธภัณฑ์ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฆนากาญ จิรเจริญพรกุล (2559) ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวัง พฤติกรรมการรับชมและความพึงพอใจต่อนิทรรศการ ต้มยำกุ้งวิทยา วิชานี้อย่าเลียนของมิวเซียมสยาม ที่พบว่าความพึงพอใจในด้านศิลปะการจัดนิทรรศการอยู่ในระดับมาก ในประเด็นพึงพอใจที่แสงสว่างภายในนิทรรศการเหมาะสมกับการจัดแสดง ไม่มืดหรือสว่างจนเกินไป พึงพอใจที่นิทรรศการ มีการตกแต่งสวยงาม พึงพอใจที่ตัวอักษรและการใช้สีของบอร์ดจัดแสดงมีความสวยงามเหมาะสมกับเนื้อหา พึงพอใจที่วัตถุจัดแสดงในนิทรรศการน่าสนใจ สามารถจับต้องได้ พึงพอใจที่การวางบอร์ดจัดแสดงพอดีกับระดับสายตา และพึงพอใจที่สื่อวีดีทัศน์ในนิทรรศการช่วยดึงดูดให้สนใจเนื้อหาที่นำเสนอตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ (แนวทางการพัฒนา)

ด้านการจัดการ เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด 19 ทำให้บางโซนมีการปิดปรับปรุงหรือปิดให้บริการจึงดูเหมือนร้าง หากสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลาย ควรทำการปรับปรุงพื้นที่โดยเร็วที่สุดเพื่อความสวยงามและเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ลักษณะทางกายภาพ พบว่าบางส่วนปิดแสดงหรือปิดป้ายกำลังปรับปรุงจึงควรเร่งแก้ไขห้องจัดแสดงให้มีความครบถ้วน มีการพัฒนาส่วนจัดแสดงอาจจะเป็นรูปแบบ 3 มิติ หรือการเข้าชมแบบผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับคนยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถิตินักท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=630

กรมสุขภาพจิต. (2563). *Gen Y/Gen Me กลุ่มผู้กุมชะตาโลก*. สืบค้นจาก https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1251

กอบกาญจน์ เหรียญทอง. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม*. สารนิพนธ์ บธ.ม (การจัดการการตลาด). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.

ฆนากาญ จิรเจริญพรกุล. (2559). *ความคาดหวัง พฤติกรรมการรับชมและความพึงพอใจต่อนิทรรศการต้มยำกุ้งวิทยา วิชานี้อย่าเลียน ของมิวเซียมสยาม*. การค้นคว้าอิสระ ว.ม. (การบริหารสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุฬารัตน์ ละมุด. (2562). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารวิชาการ Lawarath Social E-Journal*, *1*(2), 31-42.

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). *เที่ยวไทย แบบ New Normal ให้สนุก และปลอดภัย.* สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/news/society/1929813

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). *การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560*. มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภัทธีรา ประพฤติธรรม. (2559). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มกาแฟพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการตลาด). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.

สิริวงษ์ เอียสกุล. (2557). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิชาการ ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ Veridian E-Journal*. *7*(3), 930-944.

Sanook.com. (2563). *คุณเกิดในเจเนอเรชั่นไหน มาดูความแตกต่างของคนแต่ละเจนกัน*. สืบค้นจาก https://www.sanook.com/campus/1401267/

Taro Yamane. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis* (2nd ed). New York: Harper & Row.

Trueid.net. (2563). *ท่องโลกใต้ทะเล One Day Trip ใกล้กรุงเทพ ที่ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสนชลบุรี*. สืบค้นจาก https://travel.trueid.net/detail/rYOj6MNp4aKl

การศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่ม

A study of the weight level of factors in choosing a beverage franchise location

ณฐมน เสมือนคิด[1*]

Nathamon Samuankid[1*]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Assistant Professor, Faculty of Agricultural Technology, Songkhla Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** nathamon.sa@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่มมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่มด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าของร้านแฟรนไชส์เครื่องดื่ม ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้ง จำนวน 22 ร้าน ร้านละ 1 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงในการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย และปัจจัยรอง 13 ปัจจัย ผลการวิจัย พบว่า ระดับค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยหลัก น้ำหนักความสำคัญเรียงลำดับจากมากที่สุดคือ คือ ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ

คำสำคัญ: ทำเลที่ตั้ง, แฟรนไชส์

Abstract

A study of the weight level of factors in choosing a beverage franchise location. The objective of this study was to study the level of weight of factors in selecting beverage franchise locations by analytical hierarchy process. The sample group was the shop owners who had the power to decide the location of 22 shops. The selecting a specific population sample. The level of importance of the most important factors are details of the establishment, customer, raw material and facilities.

Keywords: Location, Franchise

บทนำ

การเลือกทำเลที่ตั้งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ประกอบการ เพราะทำเลที่ตั้งส่งผลต่อต้นทุนไม่ว่าจะเป็นต้นทุนทางตรงหรือต้นทุนทางอ้อม ซึ่งส่งผลต่อผลกำไรของสถานประกอบการ โดยปัจจัยในการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้ง เช่น ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ใกล้แรงงาน ชุมชนยอมรับ เส้นทางการคมนาคม และระบบสาธารณูปโภค เป็นต้น (ประจวบ กล่อมจิตร, 2563) ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องตัดสินใจวางแผนเลือกที่ตั้งให้มีความที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการประกอบการ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการเลือกทำเลที่ตั้งของการประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์เครื่องดื่ม ซึ่งนับได้ว่าเครื่องดื่มมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและผู้ประกอบการให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่ม โดยนำเอาวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้ง เนื่องจากการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นเป็นการตัดสินใจที่ใกล้เคียงกับระดับความคิดของมนุษย์ ซึ่งเหมาะสำหรับการตัดสินใจในการดำเนินการทางธุรกิจ เพราะเป็นกระบวนการคิดโดยการเปรียบเทียบทีละคู่และทีละชั้น และการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเลือกทำเลที่ตั้ง เช่น การเลือกทำเลที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงไก่ (เบญญทิพย์ ฆังคสุวรรณ, แพรพลอย พรมหมประวัติ, กันต์ธมน สุขกระจ่าง, ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน, 2562) การเลือกทำเลที่ตั้งของจุดรับซื้อปาล์มน้ำมัน (สารภี จุลแก้ว, กันต์ธมน สุขกระจ่าง และคณะ, 2561) การเลือกทำเลที่ตั้งของบริษัทขายอะไหล่รถยนต์ (กันต์ธมน สุขกระจ่าง, ธนะรัตน์ รัตนกูล และคณะ, 2561) เป็นต้น จากสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบัน สถานประกอบการล้วนแต่ได้รับผลกระทบทั้งสิ้นรวมถึงจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นจังหวัดที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการต้นทุน ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการจำเป็นต้องตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้งให้มีความเหมาะสมที่สุดในการประกอบการธุรกิจในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรม ธุรกิจขนาดเล็ก หรือสถานประกอบการอื่น ๆ ในอนาคตต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

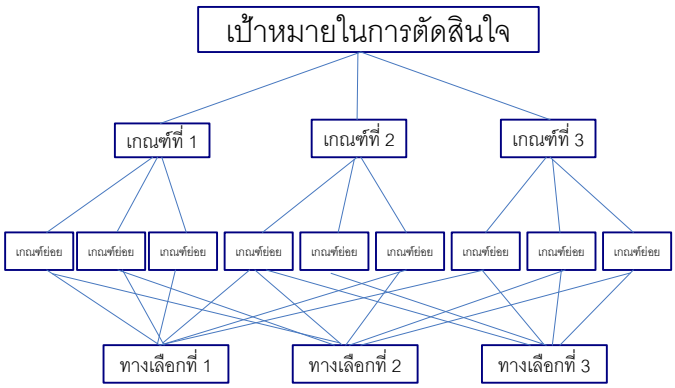
เพื่อศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่มด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น

ทฤษฎีกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (Decision Making by Analytic Hierachy Process: AHP)

กระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น (Decision Making by Analytic Hierachy Process: AHP) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด พัฒนาขึ้นโดย Thomas L. Saaty ในปี ค.ศ. 1970 (Saaty, 2008) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหาร และมีการประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ เช่น การเลือกใช้รูปแบบเฟอร์นิเจอร์ (วรางคณา ประชาเกษม และจุฑาทิพย์ ลีลาธนาพิพัฒน์, 2564)

และการจัดซื้อจัดหาที่เหมาะสม (รัฐธนินท์ จิรวัฒน์โภคิน พัฒน์ พิสิษฐเกษม และบวรวิทย์ โรจน์สุวรรณ, 2560) นอกจากวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นประยุตก์ใช้ในการเลือกทำเลที่ตั้งแล้ว ยังประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ ได้อีก เช่น การคัดเลือกผู้รับซื้อสับปะรด (พัชรี เพิ่มพูน, กันต์ธมน สุขกระจ่าง, ธนะรัตน์ รัตนกูล, ณิชากร คำสุวรรณ และคณาธิป เหล็กเกิดผล, 2563) การคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่ง (ธนะรัตน์ รัตนกูล, กันต์ธมน สุขกระจ่าง, พิเชษฐ์ จันทวี และพุฒิธร ตุกเตียน, 2560) และการเลือกซื้อสีทาบ้าน (พัชรี เพิ่มพูน , กันต์ธมน สุขกระจ่าง และคณะ, 2562) เป็นต้น วิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น มีหลักการ คือ แบ่งโครงสร้างของปัญหาออกเป็นชั้น ๆ ชั้นแรกคือ การกำหนดเป้าหมาย (Goal) แล้วจึงกำหนดเกณฑ์ (Criteria) เกณฑ์ย่อย (Sub criteria) และทางเลือก ตามลำดับ จากนั้นวิเคราะห์หาทางเลือกที่ดี ปัจจุบัน AHP เป็นวิธีหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจแบบหลายเกณฑ์ ซึ่งได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก (วิฑูรย์ ตันศิริคงคล, 2557) การวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นมีโครงสร้างของกระบวนการแสดงดังภาพที่ 1 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดทางเลือก
2. ระบุระดับของเกณฑ์ต่ำสุดแต่ละทางเลือก
3. คัดเลือกทางเลือก
4. เกณฑ์ย่อย
5. สร้างลำดับชั้นของการตัดสินใจ
6. เปรียบเทียบเกณฑ์ทีละคู่ แล้วจึงเปรียบเทียบทางเลือกทีละคู่ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทีละเกณฑ์ จนครบทุกเกณฑ์
7. คำนวณลำดับความสำคัญของทางเลือก โดยการนำค่าน้ำหนัก (Weight) ของแต่ละทางเลือกในแต่ละเกณฑ์ คูณกับค่าน้ำหนักของเกณฑ์ แล้วหาผลรวม จากนั้นเรียงลำดับผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือกตามคะแนนจากมากไปน้อย ทางเลือกที่มีคะแนนมากที่สุดจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

ภาพที่ 1 โครงสร้างของกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น
ที่มา: ดัดแปลงจาก Saaty, 2008

ขั้นตอนการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ ซึ่งมีอยู่ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เปรียบเทียบลำดับความสำคัญทีละคู่ แล้วนำค่าที่ได้ใส่ลงในตารางเมตริก A ดังตารางที่ 1

ขั้นที่ 2 คำนวณหาค่า Normalized Matrix ของเมตริก A ในแต่ละแถวโดยที่ค่า Normalized ที่ได้นี้จะแทนค่าลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยในแต่ละลำดับขั้นนั้น ๆ การหาค่า Normalized หาได้จากค่าเฉลี่ยของความสำคัญในแต่ละแถว

ขั้นที่ 3 การหาลำดับความสำคัญในลำดับชั้นถัดมา ทำได้โดยการทำย้อนกลับไปในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 จากนั้นนำค่าเกณฑ์การตัดสินใจที่คำนวณได้จากลำดับชั้นที่อยู่สูงกว่า 1 ชั้นมาเป็นตัวคูณค่า Normalized ของลำดับชั้นที่ 2 ที่ได้จากการคำนวณก็จะได้ค่าลำดับความสำคัญในลำดับชั้นรองลงมาตามเกณฑ์ของปัจจัยนั้น ๆ ทำเช่นนี้จนครบ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางเมตริก A

Decision Criterion		Factor				
C_1 C_2 C_3 ..... C_n		A_1	A_2	A_3	.....	A_n
	A_1	1	A_{12}	A_{13}	.....	A_{1n}
	A_2	$1/A_{12}$	1	A_{23}	....	A_{2n}
Factor	A_3	$1/A_{13}$	$1/A_{23}$	1	.....	A_{3n}
	:	:	:	:	.....	:
	A_n	$1/A_{1n}$	$1/A_{2n}$	$1/A_{3n}$	.....	1

ที่มา: Saaty, 2008

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่ม มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 สำรวจเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.2 สร้างแบบสำรวจ สำหรับเก็บข้อมูล

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าของร้านซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้ง จำนวน 22 ร้าน ร้านละ 1 คน โดยการเลือกตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) และกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลอย่างเต็มที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ แฟรนไชส์เครื่องดื่มในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ขอบเขตด้านตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยหลัก และปัจจัยรอง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยหลักและปัจจัยรอง

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง
ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ	ราคาแฟรนไชส์ (ทองสุข ภูตาเศษ, 2559) ความมีชื่อเสียงของแฟรนไชส์ (กันต์ธมน สุขกระจ่าง ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน, 2565)
ด้านแหล่งวัตถุดิบ	การจัดหาวัตถุดิบ (วรพจน์ พันธุ์คง ธรินี มณีศรี และชวลิต มณีศรี, 2559) ราคาวัตถุดิบ (ทองสุข ภูตาเศษ, 2559) การจัดส่งสินค้า (จักรพันธ์ ปลื้มภิรมย์ และวิชญุตร์ งามสะอาด, 2563) ทรัพยากรธรรมชาติ (กันต์ธมน สุขกระจ่าง ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน, 2565)
ด้านแหล่งลูกค้า	สถานที่แหล่งชุมชน (ทองสุข ภูตาเศษ, 2559) ระยะทางของค่าขนส่งวัตถุดิบ (กันต์ธมน สุขกระจ่าง ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน, 2565) สถานที่ใกล้แหล่งผู้บริโภค (จักรพันธ์ ปลื้มภิรมย์ และวิชญุตร์ งามสะอาด, 2563)
สิ่งอำนวยความสะดวก	ความสะดวกในการขนส่ง (กันต์ธมน สุขกระจ่าง ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน, 2565) การเดินทางของผู้บริโภค (จักรพันธ์ ปลื้มภิรมย์ และวิชญุตร์ งามสะอาด, 2563) ระบบสาธารณูปโภค (วรพจน์ พันธุ์คง ธรินี มณีศรี และชวลิต มณีศรี, 2559) อุปกรณ์เครื่องมือ (กันต์ธมน สุขกระจ่าง ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน, 2565)

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1 นำประเด็นที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดโครงร่างแบบสัมภาษณ์

2.2 นำแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลกับเจ้าของร้านซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้ง เพื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของปัจจัยและเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยหลักและปัจจัยรองแต่ละคู่ ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยหลักแต่ละคู่

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรองแต่ละคู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับขั้นในการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น มีขั้นตอนพอสรุปได้ดังนี้

1. กำหนดปัญหาและแยกองค์ประกอบของปัญหา

2. สร้างแผนภูมิลำดับชั้น ตามรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น ซึ่งลักษณะของแผนภูมิจะแสดงถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงกันของปัจจัยต่างๆ (ตารางที่ 2)

3. การวินิจฉัยหาลำดับความสำคัญ ขั้นตอนในการหาลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ คือ การวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ เป็นคู่ ๆ ภายใต้เกณฑ์การตัดสินใจแต่ละเกณฑ์ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 มาตราส่วนมูลฐาน AHP 1-9

ดุลยพินิจ (Verbal Judgments)	มาตราส่วนที่ใช้เปรียบเทียบ
มีความสำคัญเท่ากัน	1
มีความสำคัญกว่า	3
มีความสำคัญมากกว่า	5
มีความสำคัญมากกว่ามาก	7
มีความสำคัญมากกว่าอย่างยิ่ง	9
ค่ากลางระหว่างระดับความเข้มข้นของอิทธิพลตามที่กล่าวมาข้างต้น	2, 4, 6, 8

ที่มา: Saaty, 2008

ตารางที่ 4 มาตรฐานในการวินิจฉัยเปรียบเทียบคู่

ระดับความเข้มข้นของความสำคัญ	ความหมาย	คำอธิบาย
1	สำคัญเท่ากัน	ทั้งสองปัจจัยส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์เท่าๆ กัน
3	สำคัญกว่าปานกลาง	ประสบการณ์และการวินิจฉัยแสดงถึงความพึงพอใจในปัจจัยหนึ่งมากกว่าอีกปัจจัยหนึ่งปานกลาง
5	สำคัญกว่ามาก	ประสบการณ์และการวินิจฉัยแสดงถึงความพึงพอใจในปัจจัยหนึ่งมากกว่าอีกปัจจัยหนึ่งมาก

ตารางที่ 4 มาตรฐานในการวินิจฉัยเปรียบเทียบคู่

ระดับความเข้มข้นของความสำคัญ	ความหมาย	คำอธิบาย
7	สำคัญกว่ามากที่สุด	ปัจจัยหนึ่งได้รับความพึงพอใจมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกปัจจัยหนึ่ง ในทางปฏิบัติปัจจัยนั้นได้มีอิทธิพลเหนือกว่าอย่างเห็นได้ชัด
9	สำคัญกว่าสูงสุด	มีหลักฐานยืนยันความพึงพอใจในปัจจัยหนึ่งมากกว่าอีกปัจจัยหนึ่งในระดับที่สูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้
2, 4, 6, 8	สำหรับในกรณีประนีประนอมเพื่อลดช่องว่างระหว่างระดับความรู้สึก	บางครั้งผู้ทำการตัดสินใจต้องการวินิจฉัยในลักษณะที่ก้ำกึ่งกันและไม่สามารถอธิบายด้วยคำพูดที่เหมาะสมได้
1.1-1.9	ปัจจัยที่เสมอกัน	เมื่อปัจจัยถูกเลือกขึ้นมานั้นมีความสำคัญใกล้เคียงกันและเกือบหาความแตกต่างไม่ได้เลย 1.3 คือ ระดับกลางๆ 1.9 คือ ระดับสูงสุด

ที่มา: Saaty, 2008

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบการของผู้ประกอบการโดยการสอบถามตามหลักการของวิธีการเชิงลำดับชั้น จากผลการวิจัย พบว่า

1. กรณีปัจจัยหลัก ผู้ประกอบการให้ความสำคัญด้านรายละเอียดของสถานประกอบการมากที่สุด (ตารางที่ 5)

2. กรณีปัจจัยรองด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญด้านราคาแฟรนไชส์มากที่สุด ปัจจัยรองด้านแหล่งวัตถุดิบผู้ประกอบการให้ความสำคัญด้านการจัดหาวัตถุดิบมากที่สุด ปัจจัยรองด้านแหล่งลูกค้า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญด้านสถานที่แหล่งชุมชนมากที่สุด และปัจจัยรองด้านสิ่งอำนวยความสะดวกผู้ประกอบการให้ความสำคัญด้านความสะดวกในการขนส่งมากที่สุด (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์น้ำหนักของปัจจัยหลัก

ปัจจัยหลัก	น้ำหนักเฉลี่ย
ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ	0.456
ด้านแหล่งวัตถุดิบ	0.178
ด้านแหล่งลูกค้า	0.295
สิ่งอำนวยความสะดวก	0.070

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์น้ำหนักของปัจจัยรองของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยหลัก/ปัจจัยรอง	ค่าเฉลี่ย ค่าน้ำหนักปัจจัยหลัก	ค่าเฉลี่ย ค่าน้ำหนักปัจจัยรอง
ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ	0.456	
ราคาแฟรนไชส์		0.751
ความมีชื่อเสียงของแฟรนไชส์		0.249
ด้านแหล่งวัตถุดิบ	0.178	
การจัดหาวัตถุดิบ		0.452
ราคาวัตถุดิบ		0.275
การจัดส่งสินค้า		0.175
ทรัพยากรธรรมชาติ		0.098
ด้านแหล่งลูกค้า	0.295	
สถานที่แหล่งชุมชน		0.611
ระยะทางของค่าขนส่งวัตถุดิบ		0.260
สถานที่ใกล้แหล่งผู้บริโภค		0.128
สิ่งอำนวยความสะดวก	0.070	
ความสะดวกในการขนส่ง		0.526
การเดินทางของผู้บริโภค		0.289
ระบบสาธารณูปโภค		0.243
อุปกรณ์เครื่องมือ		0.068

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับค่าน้ำหนักของปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งแฟรนไชส์เครื่องดื่มด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าของร้านซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้ง จำนวน 22 ร้าน ร้านละ 1 คน โดยการเลือกตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจที่ใกล้เคียงความคิดของมนุษย์มากที่สุดเนื่องจากมีการวิเคราะห์เป็นลำดับชั้นโดยนำปัจจัยหลักและปัจจัยรองมาวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยดังกล่าวมาจากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ ปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย (ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ ด้านแหล่งวัตถุดิบ ด้านแหล่งลูกค้า และสิ่งอำนวยความสะดวก) และปัจจัยรอง 13 ปัจจัย (ราคาแฟรนไชส์ ความมีชื่อเสียงของแฟรนไชส์ การจัดหาวัตถุดิบ ราคาวัตถุดิบ การจัดส่งสินค้า ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่แหล่งชุมชน ระยะทางของค่าขนส่งวัตถุดิบ สถานที่ใกล้แหล่งผู้บริโภค ความสะดวกในการขนส่ง การเดินทางของผู้บริโภค ระบบสาธารณูปโภค และอุปกรณ์เครื่องมือ)

ผลการวิจัยพบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญที่มากที่สุดของปัจจัยหลัก คือ ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ และค่าน้ำหนักความสำคัญที่มากที่สุดของปัจจัยรองด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ คือ ราคาแฟรนไชส์ ด้านแหล่งวัตถุดิบ คือ การจัดหาวัตถุดิบ ด้านแหล่งลูกค้า คือ สถานที่แหล่งชุมชน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ความสะดวกในการขนส่ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับค่าน้ำหนักที่มากที่สุด ของปัจจัยหลัก คือ ด้านรายละเอียดของสถานประกอบการ ด้านแหล่งลูกค้า ด้านแหล่งวัตถุดิบ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องแนวทางการเลือกทำเลที่ตั้งสาขาของศูนย์การค้ามหสรรพสินค้า (ขจรศักดิ์ ไชยวงค์, 2560) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่มีส่วนในการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งสาขาของศูนย์การค้ามหสรรพสินค้าจะพิจารณาเลือกทำเลที่ตั้ง โดยให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านลักษณะที่ดิน ปัจจัยด้านลูกค้า ปัจจัยด้านคู่แข่งขัน ปัจจัยด้านการคมนาคม ปัจจัยด้านกฎหมายและข้อบังคับ และปัจจัยด้านโอกาสในการเติบโตของเมือง

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำผลการวิจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกิจการหรือสถานประกอบการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ควรทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ เพื่อดูความแตกต่างของปัจจัยในแต่ละพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ร้านแฟรนไชส์เครื่องดื่มในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กันต์ธมน สุขกระจ่าง, ธนะรัตน์ รัตนกูล และคณะ. (2561). การเลือกทำเลที่ตั้งของบริษัทขายอะไหล่รถยนต์ โดยวิธี AHP : บริษัท ABC จำกัด. ในการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

กันต์ธมน สุขกระจ่าง ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน. (2565). การประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นในการเลือกทำเลที่ตั้งบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในพื้นที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้, นครศรีธรรมราช.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ขจรศักดิ์ ไชยวงค์. (2560). แนวทางการเลือกทำเลที่ตั้งสาขาของศูนย์การค้า มหสรรพสินค้า. นวัตกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

จักรพันธ์ ปลื้มภิรมย์ และวิชญุตร์ งามสะอาด. (2563). การศึกษาความเป็นไปได้และหาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมโครงการลงทุนศูนย์กระจายสินค้าอาหารแช่แข็ง กรณีศึกษา บริษัท XYZ จำกัด. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพมหานคร.

ทองสุข ภูตาเศษ. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการเลือกซื้อวัตถุดิบของร้านอาหารโดยใช้วิธีกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับขั้น กรณีศึกษา: ประเภท เนื้อสด อาหารทะเลสด. (หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

ธนะรัตน์ รัตนกูล, กันต์ธมน สุขกระจ่าง, พิเชษฐ์ จันทวี และพุฒิธร ตุกเตียน. (2560). ปัจจัยในการเลือกผู้ให้บริการขนส่งมะพร้าวสุกของกลุ่มเกษตรกรอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏสุราษฎร์ธานีวิจัย ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

เบญญทิพย์ ฆังคสุวรรณ, แพรพลอย พรมหมประวัติ, กันต์ธมน สุขกระจ่าง, ธนะรัตน์ รัตนกูล และพัชรี เพิ่มพูน. (2562). การวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งของฟาร์มไก่ด้วยวิธีการตัดสินใจหลายหลักเกณฑ์ กรณีศึกษา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเครือข่ายภาคใต้ ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา.

ประจวบ กล่อมจิตร. (2563). เทคนิคการเพิ่มผลผลิตในองค์กร: หลักการและตัวอย่างการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พัชรี เพิ่มพูน, กันต์ธมน สุขกระจ่าง, ธนะรัตน์ รัตนกูล, ณิชากร คำสุวรรณ และคณาธิป เหล็กเกิดผล. (2563). กระบวนการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้รับซื้อสับปะรดด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น. การประชุมวิชาการระดับชาติ เทคโนโลยีภาคใต้วิจัย ครั้งที่ 10. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้, นครศรีธรรมราช.

พัชรี เพิ่มพูน, กันต์ธมน สุขกระจ่าง และคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้วิธีการตัดสินใจหลายหลากเกณฑ์ในการเลือกซื้อสีทาบ้าน ในจังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติราชภัฏสุราษฎร์ธานีวิจัย ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

รัฐธนินท์ จิรวัฒน์โภคิน พัฒน์ พิสิษฐเกษม และบวรวิทย์ โรจน์สุวรรณ.(2560). ปัจจัยสำคัญในการจัดซื้อจัดหาที่เหมาะสมกรณีศึกษา บริษัทไม้แปรรูป AAA. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพมหานคร

วรพจน์ พันธุ์คง ธรินี มณีศรี และชวลิต มณีศรี. (2559). การประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นสำหรับการประเมินทำเลที่ตั้งโรงงานผลิตเชื้อเพลิงชีวมวล. Ladkrabang Engineering Journal, 33(2)

วรางคณา ประชาเกษม และจุฑาทิพย์ ลีลาธนาพิพัฒน์. 2564. การประยุกต์ใช้ทฤษฎี AHP ในการเลือกใช้รูปแบบเฟอร์นิเจอร์กรณีศึกษา:ร้านสะดวกซื้อ. Journal of Industrial Business Administration, 3(1), 8-34.

วิฑูรย์ ตันศิริคงคล. (2557). AHP การตัดสินใจขั้นสูงเพื่อความก้าวหน้าขององค์กรและความอยู่ดีมีสุขของมหาชน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สารภี จุลแก้ว, กันต์ธมน สุขกระจ่าง และคณะ. (2561). การประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นในการเลือกทำเลที่ตั้งของจุดรับซื้อปาล์มน้ำมันในจังหวัดนครศรีธรรมราช. การประชุมวิชาการประจำปี 2561. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

Saaty, T. L. (2008). Decision making with the analytic hierarchy process. International Journal of Services Sciences, 1(1), 83–98.

ปัญหาและอุปสรรคของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในโครงการสหกิจศึกษา

Problems and obstacles of the application of Accounting Software Package for the Cooperative Education Program

ไฮดา สุดินปรีดา[1*]

Haida Sudinpreeda[1*]

[1] อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

[1] Lecturer, Department of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** haida.m@pnu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา และเพื่อประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี โดยศึกษาจากนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีจำนวน 81 คน ในหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในโครงการสหกิจศึกษาเทอมการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยแยกจากปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการใช้งานทั้ง 8 ด้าน ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบจากระบบ เช่น โปรแกรมฯ ผ่านรายการทันทีไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ ประมวลผลล่าช้า ระบบมีความยืดหยุ่นน้อย และปัญหาที่พบจากผู้ใช้งาน เช่น ขาดการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการใช้งานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ผู้ใช้งานไม่รักษาความลับของข้อมูลในระบบ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่นิยมใช้มากที่สุดคือโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี Express ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี ด้านอาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.49, S.D. = 0.98) เป็นต้น

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี โครงการสหกิจศึกษา

Abstract

This research aims to study problems and obstacles of the implementation of the *Accounting Software Package* during a cooperative education program and to assess students' satisfaction of teaching and learning management of the course. The study's samples were 81 graduate students of the Princess of Naradhiwas University's Faculty of Management Sciences who took their apprenticeship in semester 2 of 2563 academic year. The research's tool was questionnaires. Statistical techniques such as *Means* and *Standard Deviation* as well as Content Analysis employed in the study were to analyze the obtained data both quantitative and qualitative. The analysis of the problems and obstacles of using the program was conducted through *eight* classifications of affecting factors. The research shows that the problem most enterprises encounter is of the program's system including the program's posting immediacy (which allows not editability), delayed processing, and inflexibility. It also finds the problems among the users such as lack of experience and skills in using the program and internal data privacy-preservation. *Express* is the most popular. *The satisfaction*: The students are satisfied the most with the instructor (who was teaching the subject). Its indication is through an average level of the means ($\bar{x}$ = 3.49, S.D. = 0.98).

Keywords: Problems, Accounting software Package, Co-operative Education Project

บทนำ

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการปฏิบัติงานในสถานประกอบการอย่างมีระบบแบบแผน โดยจัดให้มีการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาสลับกับการส่งนักศึกษาสหกิจศึกษาออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ให้มีความร่วมมือภายใต้การกำกับดูแล และประเมินผลจากผู้ควบคุมงานเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกจ้างชั่วคราวของสถานประกอบการนั้น งานที่นักศึกษาสหกิจศึกษาไปปฏิบัติงานจะต้องตรงกับหลักสูตรที่นักศึกษาสหกิจเรียนอยู่ และปฏิบัติงานเต็มภาคการศึกษา (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552) โครงการสหกิจศึกษาทางการบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีเป็นระบบการ ศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียนรู้ร่วมกันกับสถานประกอบการเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าไปฝึกงานทางด้านวิชาชีพ บัญชีเสมือนเป็นพนักงานของสถานประกอบการนั้น มีระบบ รูปแบบที่ชัดเจนในการออกฝึกปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผลของนักศึกษาหลังจากที่มีการฝึกปฏิบัติงานเสร็จสิ้นและมีระยะเวลาอย่างน้อย 16 สัปดาห์ เพื่อเพิ่มทักษะจากประสบการณ์ทางวิชาชีพและเกิดการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษาในรูปแบบ มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงานทั่วไป (ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ, 2555)

หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้มีพันธมิตรเครือข่ายทางวิชาชีพบัญชีได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชนูปถัมภ์ สมาคมสำนักงานบัญชีไทย สมาคมสหกิจศึกษา สหกิจศึกษาระหว่างประเทศ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ศอบต. และสถานประกอบการด้านวิชาชีพบัญชีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สนับสนุนให้หลักสูตรบัญชีบัณฑิตสามารถสร้างนักบัญชีมืออาชีพควบคู่กับโครงการสหกิจศึกษาเพื่อสร้างทักษะวิชาชีพบัญชีในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ และสามารถได้งานทำทันทีหลังจากสำเร็จการศึกษา ทางหลักสูตรฯ ได้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี สำหรับการฝึกทักษะการบัญชีบันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ซึ่งเป็นการเรียนภาคปฏิบัติจริงในชั้นเรียนก่อนออกไปฝึกปฏิบัติงานในโครงการสหกิจศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของทักษะวิชาชีพด้านโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่มีความสำคัญระดับต้น ๆ ในการพิจารณารับพนักงานวิชาชีพบัญชีเข้าร่วมทำงาน เนื่องด้วยผู้วิจัยเป็นผู้สอนรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี จึงได้ศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษาสำหรับปัญหาและอุปสรรคของการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้านการปรับปรุงพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนของรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถด้านทักษะวิชาชีพด้านโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีเป็นอย่างดี และพร้อมทำงานได้เมื่อสำเร็จการศึกษาในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

หลักการขั้นพื้นฐานในการจัดทำสารสนเทศทางการบัญชี

หลักการขั้นพื้นฐานในการจัดทำบัญชี แบ่งได้เป็น 5 ขั้น ขั้นที่ 1 รวบรวมเอกสารขั้นต้น (Source Document) ที่ใช้เป็นหลักฐานประกอบการบันทึกรายการค้า ขั้นที่ 2 บันทึกรายการค้าลงในสมุดรายวัน ขั้นที่ 3 ผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท ขั้นที่ 4 จัดทำงบทดลอง และขั้นที่ 5 จัดทำรายงานการเงินและรายการเพื่อผู้บริหาร

ขั้นที่ 1 รวบรวมเอกสารขั้นต้นที่ใช้เป็นหลักฐานประกอบการบันทึกรายการค้า ในการบันทึกรายการค้า จะต้องมีเอกสารขั้นต้น เป็นหลักฐานประกอบการบันทึกรายการค้า เช่น การบันทึกรายการซื้อสินค้าเข้ามาเพื่อขาย เอกสารขั้นต้นคือ ใบขอสั่งซื้อ ใบรับสินค้า และใบแจ้งหนี้จากผู้ขาย ส่วนการบันทึกรายการจ่ายเงินชำระค่าสินค้า เอกสารขั้นต้น คือ ใบเสร็จรับเงินจากผู้ขาย สำเนาเช็คและต้นขั้ว เป็นต้น

ในการรวบรวมเอกสารขั้นต้นนี้ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จะต้องตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ครบถ้วนของเอกสารขั้นต้นแต่ละฉบับ ก่อนที่จะนำข้อมูลที่มีอยู่ในเอกสารไปบันทึกรายการค้าลงในสมุดรายวัน

ขั้นที่ 2 บันทึกรายการค้าลงในสมุดรายวัน เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลที่บันทึกลงในเอกสารขั้นต้นไปวิเคราะห์ และจัดประเภทของข้อมูลว่าอยู่ในกลุ่มสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ หรือค่าใช้จ่าย โดยใช้ผังบัญชี ซึ่งประกอบด้วย รหัสบัญชี และชื่อบัญชีแยกตามประเภท หลังจากที่ได้วิเคราะห์และจัดประเภทของรายการค้าตามผังบัญชีแล้ว จะทำการบันทึกรายการค้าลงในสมุดรายวัน ซึ่งสมุดรายวันแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สมุดรายวันทั่วไป (General Journal) และสมุดรายวันเฉพาะ (Special Journal)

ขั้นที่ 3 ผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่บันทึกในสมุดรายวันทั่วไป และสมุดรายวันเฉพาะมาผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทนี้อาจจะเพิ่มหรือลดลงหลังจากผ่านรายการก็ได้ เช่น กรณีที่มีการผ่านรายการการขายเชื่อจากสมุดรายวันขาย จะทำให้ยอดคงเหลือในบัญชีลูกหนี้ และบัญชีขายเพิ่มขึ้น ส่วนกรณีที่ผ่านรายการรับชำระหนี้จากสมุดรายวันรับเงิน จะทำให้ยอดคงเหลือในบัญชีลูกหนี้ลดลง แต่ยอดคงเหลือในบัญชีเงินสดหรือเงินฝากธนาคารเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 4 จัดทำงบทดลอง เมื่อสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชีที่กำหนดไว้ เช่น 1 เดือน, 3 เดือน, 6 เดือน หรือ 1 ปี กิจการมียอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภททั่วไปแต่ละบัญชีมาจัดเรียงลำดับตามรหัสบัญชีที่ระบุเอาไว้ในผังบัญชี กิจการจัดทำงบทดลองเพื่อให้แน่ใจว่าผลรวมที่บันทึกทางด้านเดบิทเท่ากับด้านเครดิท งบทดลองแบ่งได้ 3 ประเภทคือ งบทดลองก่อนการปรับปรุง งบทดลองหลังการปรับปรุง และงบทดลองหลังปิดบัญชี

ขั้นที่ 5 จัดทำรายงานงบการเงิน และรายงานเพื่อผู้บริหาร เป็นขั้นตอนที่นำเอาตัวเลขในงบทดลองเพื่อจัดทำงบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะทางการเงิน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด และรายงานเพื่อการบริหาร ผู้รับผิดชอบในกระบวนการจัดทำรายงานการเงิน และรายงานเพื่อการบริหารนี้ จะต้องทราบว่ารายงานนำเสนอผู้ใช้ภายในหรือรายงานที่นำเสนอผู้ใช้ภายนอก วัชนีพร เศรษฐสักโก (2560)

แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี (Accounting Software Package) เป็นสินค้าที่มีอยู่อย่างมากในตลาดวงการคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน โปรแกรมที่ใช้กับเครื่อง คอมพิวเตอร์มีราคาที่แตกต่างกันออกไป แต่มักจะมีหน้าที่หลักอย่างเดียวกัน คือ การทำบัญชีการเงิน ซึ่งได้แก่การบันทึกรายการค้า และการจัดทำงบการเงิน และรายงานทางการเงินต่าง ๆ การที่จะเข้าใจประสิทธิภาพของโปรแกรมสำเร็จรูปแต่ละตัวได้อย่างถี่ถ้วนนั้น บุคคลผู้นั้นจะต้องมี

ความรู้พื้นฐานในเรื่องของการบัญชี มีความรู้พื้นฐานในเรื่องคอมพิวเตอร์ และที่สำคัญจะต้องเข้าใจธุรกิจที่กำลังจะนำโปรแกรมนั้นไปใช้งานได้เป็นอย่างดีอีกด้วย พลพธู ปิยวรรณ และสุภาพร เชิงเอี่ยม (2556)

ประเภทของซอฟต์แวร์ทางการบัญชี ซอฟต์แวร์ที่ใช้งานทางธุรกิจนั้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ซอฟต์แวร์ทั่วไป (General Software) และซอฟต์แวร์ทางการบัญชี (Specialized Accounting Software) ซอฟต์แวร์ทั่วไป เป็นซอฟต์แวร์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำรายงานเสนอผู้บริหาร เช่น โปรแกรมแผ่นตารางทำการ (Spread Sheet) และโปรแกรมฐานข้อมูล (Database Program) เป็นต้น ส่วนซอฟต์แวร์ทางการบัญชี เป็นซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลประมวลผล และจัดทำสารสนเทศทางการบัญชีซึ่งซอฟต์แวร์ทางการบัญชีของธุรกิจแต่ละ ประเภทจะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี

ในกระบวนการตัดสินใจเลือกพัฒนาซอฟท์แวร์ทางการบัญชีขึ้นมาใช้เอง หรือเลือกจัดซื้อจากแหล่งผู้ขายภายนอกนั้น นักบัญชีมีบทบาทอย่างยิ่งในการประเมินประสิทธิภาพของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี ดังนั้น นักบัญชีจึงจำเป็นที่ต้องทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี ประกอบด้วย 1. วิธีการผ่านรายการ 2. หลักฐานการตรวจสอบ 3. ความครบถ้วนของบัญชีแยกประเภทและสมุดรายวัน 4. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของโมดูลของระบบบัญชีในแต่ละโมดูล 5. การควบคุมภายใน 6. ความสามารถในการจัดทำรายงาน 7. คู่มือการปฏิบัติการฝึกอบรม และการให้คำปรึกษา 8. ความง่าย และความคล่องตัวในการใช้งาน วัชนีพร เศรษฐสักโก (2560)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

ปัญหาที่พบในใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี คือ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่ไม่มีคุณภาพ ได้แก่ การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความล่าช้า ขาดข้อมูลช่วยในการตัดสินใจ สร้างปัญหาให้กับการทำงาน เพิ่มค่าใช้จ่ายในระยะยาว ขาดความสามารถในการแข่งขันเพราะขาดเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ รวมถึงการเลือกโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพสูงเกินความจำเป็นทำให้เพิ่มต้นทุน ซึ่งไม่คุ้มค่าต่อการใช้ประโยชน์ บุคลากรที่ไม่มีความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าไม่ทันการ นอกจากนี้ ข้อควรระวังในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี คือ ความเสี่ยงจากการหยุดชะงักของระบบ อันเกิดจากไวรัสคอมพิวเตอร์ ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว ดังนั้น ผู้ใช้ต้องให้ความสำคัญกับการสำรองข้อมูลเพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ได้ อย่างรวดเร็วที่สุดเพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับกิจการ จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล (2555)

สภาพและปัญหาการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสภาพปัญหาการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านความสามารถพื้นฐานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็น เช่นนี้ อาจเนื่องมาจากมีความยุ่งยากในการป้อน

แก้ไข รายการค้า ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่ม ลด ข้อมูลบน ฟอร์มหรือเอกสารได้ การผ่านบัญชีใช้เวลานาน เกิดความสูญหายและทำลายได้ง่าย ฤติมา มุ่งหมาย (2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรของการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชครินทร์ หลังกลับจากฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการจริง ในเทอมการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีจำนวนทั้งหมด 81 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนเพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการในการประเมินผลวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ รูปแบบของการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา จังหวัดที่ออกฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สถานประกอบการใช้ โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี ได้แก่ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาและหลักสูตร ด้านสื่อการสอนและโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ใช้งาน ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านประโยชน์และการนำไปใช้งาน โดยถ้ามีความพึงพอใจมากที่สุดให้ 5 คะแนน มาก = 4 คะแนน ปานกลาง = 3 คะแนน น้อย = 2 คะแนน และพึงพอใจน้อยที่สุด = 1 คะแนน การแปลผลความพึงพอใจพิจารณาโดยแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 4.21 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.41 – 4.20 หมายถึง พึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 2.61 – 3.40 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 1.81 – 2.60 หมายถึง พึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ยในช่วง 1.00 – 1.80 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชีทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ วิธีการผ่านรายการ หลักฐานการตรวจสอบ ความครบถ้วนของบัญชีแยกประเภทและสมุดรายวัน ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของโมดูลของระบบบัญชีในแต่ละโมดูล การควบคุมภายใน ความสามารถในการจัดทำรายงาน คู่มือการปฏิบัติการฝึกอบรมและการให้คำปรึกษา และความง่ายและความคล่องตัวในการใช้งาน และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้งานของโปรแกรม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้นำไปตรวจสอบความเชื่อมั่นชนิดความสอดคล้องภายในได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.90 ทำให้เครื่องมือวิจัยมีความเป็นปรนัย (Objectivity) คือมีความชัดเจนใน คำถาม มีเกณฑ์การให้คะแนนชัดเจน และการแปลความหมายของคะแนนตรงกัน ซึ่งสามารถให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณา หรือทดลองกับผู้เรียนกลุ่มอื่นที่ไม่ได้ศึกษา นวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม (2549) ซึ่งเครื่องมือวิจัยนี้ได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณา และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.982

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 81 ชุด โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถาม 81 ชุด
- ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรจนครบตามจำนวน
- บันทึกข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ ได้แก่ หนังสือทางวิชาการ บทความ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ต่าง ๆ ในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 81 คน เป็นเพศหญิง 77 คน คิดเป็นร้อยละ 95.10 เป็นเพศชาย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.90 และจำนวนนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษา แยกเป็นรูปแบบสหกิจศึกษาจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 81.50 และรูปแบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพจำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 18.50 พบว่าจังหวัดของสถานประกอบการที่นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติงานในโครงการสหกิจศึกษา โดยจัดลำดับที่ 1-3 ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.70 ลำดับที่ 2 คือ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 37 และลำดับที่ 3 คือ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.60 และจังหวัดอื่นๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สถานประกอบการในโครงการสหกิจศึกษาใช้ในการปฏิบัติงานจริง

โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ใช้	Frequency	Percent	No.
Express	52	64.20	1
Easy Acc	1	1.24	
Winspeeds	5	6.17	3
Quick book Pro	2	2.47	
CD Organizing	3	3.70	
My Account	6	7.40	2
Microsoft Excel	1	1.24	
GL Win	2	2.47	
Accellent	2	2.47	
Oracle	1	1.24	
Microsoft Excel	2	2.47	
อื่นๆ	4	4.94	
Total	**81**	**100**	

จากตารางที่ 1 พบว่าโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สถานประกอบการในโครงการสหกิจศึกษาใช้ในการปฏิบัติงานจริง โดยจัดลำดับที่ 1-3 ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือโปรแกรม Express จำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.20 ลำดับที่ 2 คือ โปรแกรม My Account จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.40 และ ลำดับที่ 3 คือ โปรแกรม Winspeeds จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.17 และโปรแกรมอื่น ๆ ตามลำดับ ซึ่งสรุปได้ว่าโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่เลือกใช้ในการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกันกับความต้องการของตลาด และสถานประกอบการจริงที่มีการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในปัจจุบัน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในวิชโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี

ภาพรวมในทุกด้าน	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหาและหลักสูตร	81	3.27	.92	4
ด้านสื่อการสอนและโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่ใช้งาน	81	3.29	.85	3
ด้านอาจารย์ผู้สอนรายวิชา	81	3.49	.98	1
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้งานของโปรแกรมฯ ที่เรียน	81	3.33	.91	2
รวมทุกด้าน	**81**	**3.35**	**.86**	

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานปลาง ($\bar{X}$= 3.35, S.D. = 0.86) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในภาพรวม ด้านอาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.49, S.D. = 0.98) รองลงมาอันดับที่ 2 ได้แก่ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้งานของโปรแกรมฯ ที่เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานปลาง ($\bar{X}$= 3.33, S.D.= 0.91) อันดับที่ 3 ด้านสื่อการสอนและโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่ใช้งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานปลาง ($\bar{X}$= 3.29, S.D.= 0.85) และอันดับที่ 4 ด้านเนื้อหาและหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานปลาง ($\bar{X}$ =3.27, S.D.= 0.92)

2. ปัญหาและอุปสรรคของการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี ประกอบด้วย 8 ด้าน	ปัญหาและอุปสรรค ของการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี
1. วิธีการผ่านรายการ 2. หลักฐานการตรวจสอบ 3. ความครบถ้วนของบัญชีแยกประเภทและสมุดรายวัน 4. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของโมดูลของระบบบัญชีในแต่ละโมดูล 5. การควบคุมภายใน 6. ความสามารถในการจัดทำรายงาน 7. คู่มือการปฏิบัติ การฝึกอบรมและการให้คำปรึกษา 8. ความง่าย และความคล่องตัวในการใช้งาน 9. อื่นๆ	1. ไม่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบ ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในช่วงแรก ๆ 2. ถ้าเกิดกรณีผิดพลาด ไม่สามารถแก้ไขรายการได้ นอกจากแก้ไขโดยการปรับปรุงรายการ 3. ระบบมีความยืดหยุ่นน้อย 4. ข้อมูลเกิดเสียหาย และไม่สามารถกู้คืนได้ (ถ้าไม่มีระบบการสำรองข้อมูล) 5. ต้องมีการอัพเกรดเวอร์ชั่นอยู่บ่อย ๆ ทำให้เสียเวลามาปรับระบบใหม่เพื่อให้ทันการใช้งาน 6. ไม่สามารถใช้งานพร้อมกันได้ มีการกำหนดผู้ใช้งาน 7. มีการจำกัดจำนวนผู้ใช้งาน ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน 8. มีความล่าช้าในการประมวลผล 9. ไม่มีความปลอดภัยของระบบการรักษาฐานข้อมูล 10. ระบบมีการเชื่อมตรงกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่สามารถใช้งานได้ถ้าระบบอินเทอร์เน็ตล่ม 11. รหัสผู้ใช้งานกับรหัสผ่านไม่เป็นความลับ 12. การแสดงรายงานผลของโปรแกรมฯ ไม่อัพเดท ไม่ถูกต้องครบถ้วนและผิดพลาด 13. ไม่สามารถทำงานในสถานที่อื่นได้ เนื่องจากโปรแกรมฯ ใช้ได้เฉพาะในสถานประกอบการเท่านั้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี ประกอบด้วย 8 ด้าน	ปัญหาและอุปสรรค ของการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี
	14. มีความซับซ้อนในการใช้งาน 15. ไม่มีระบบควบคุมการทำงานด้านตัวเลข ทำให้ผิดพลาดด้านตัวเลขบ่อยครั้ง 16. ระบบไม่สามารถไปแก้ไขรายการขั้นต้นได้ 17. โปรแกรมฯ ไม่สนับสนุนการใช้งานในบางประเภทของธุรกิจ เช่น ธุรกิจบริการ และธุรกิจผลิต 18. โปรแกรมบัญชีฯ บางโปรแกรมฯ ผ่านรายการทันที โดยไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ 19. ไม่สามารถปริ้นเอกสารหลักฐานจากระบบเพื่อทำการตรวจสอบได้ 20. บันทึกรายการค้าที่ไม่มีเอกสารหลักฐานทางบัญชี 21. คีย์ข้อมูลผิดพลาด เช่น ยอดยกมา ตัวเลขผิด จำนวนสินค้าผิด รายการค้าผิด ข้อมูลลูกค้าผิด เป็นต้น 22. ผู้ใช้งานไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลการใช้งานของโปรแกรมบัญชีฯ ได้ 23. ผู้ใช้งานไม่มีความรอบคอบ ควบคุมด้านการนำเข้าข้อมูล (Input Control) และการนำข้อมูลออกเพื่อรายงานผล (Output Control) 24. รายงานผลจากระบบไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล 25. การแสดงรายงานผลของโปรแกรมฯ ไม่อัพเดท ไม่ถูกต้องครบถ้วน และผิดพลาด 26. ขาดการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการใช้งานของโปรแกรมบัญชีที่ใช้อย่างต่อเนื่อง 27. ผู้ใช้งานไม่ได้มีการสำรองข้อมูล 28. ผู้ใช้งานไม่ระมัดระวังการโจรกรรมข้อมูลในระบบ 29. ผู้ใช้งานไม่รักษาความลับของข้อมูลในระบบ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี

3.2 ระหว่างเรียนควรมีการสอน และปรับใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในหลาย ๆ รูปแบบ

3.2 ควรมีการปรับใช้เอกสารหลักฐานจริงในกรณีศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการบันทึกบัญชีเสมือนรายการจริง

3.3 ควรมีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่เป็นโปรแกรมฯ ลิขสิทธิ์จริง ไม่ใช่ Demo Program

3.4 นอกจากธุรกิจซื้อมาขายไป ควรมีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สามารถรองรับธุรกิจหลาย ๆ รูปแบบได้จริง เช่น ธุรกิจบริการ ธุรกิจผลิต เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้งานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา สรุปแยกจากปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทั้ง 8 ด้านเป็น 2 ประเด็นปัญหาที่พบดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี ประกอบด้วย 8 ด้าน	**ปัญหาที่พบจากระบบ**	**ปัญหาที่พบจากผู้ใช้งาน**
1. วิธีการผ่านรายการ	➢ โปรแกรมบัญชีฯ บางโปรแกรมฯ ผ่านรายการทันที โดยไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้	➢ ไม่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบ ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในช่วงแรก ๆ ➢ ถ้าเกิดกรณีผิดพลาด ไม่สามารถแก้ไขรายการได้นอกจากแก้ไขโดยการปรับปรุงรายการ
2. หลักฐานการตรวจสอบ	➢ ไม่สามารถปริ้นเอกสารหลักฐานจากระบบเพื่อทำการตรวจสอบได้	➢ บันทึกรายการค้าที่ไม่มีเอกสารหลักฐานทางบัญชี
3. ความครบถ้วนของบัญชีแยกประเภทและสมุดรายวัน	➢ ระบบไม่สามารถไปแก้ไขรายการขั้นต้นได้ ➢ ระบบไม่สามารถแสดงสมุดรายวันขั้นต้นได้	➢ คีย์ข้อมูลผิดพลาด เช่น ยอดยกมา ตัวเลขผิด จำนวนสินค้าผิด รายการค้าผิด ข้อมูลลูกค้าผิด เป็นต้น
4. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของโมดูลของระบบบัญชีในแต่ละโมดูล	➢ มีความล่าช้าในการประมวลผล ➢ ไม่สามารถใช้งานพร้อมกันได้ มีการกำหนดผู้ใช้งาน	➢ ผู้ใช้งานไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลการใช้งานของโปรแกรมบัญชีฯ ได้
5. การควบคุมภายใน	➢ ไม่มีระบบควบคุมการทำงานด้านตัวเลข ทำให้ผิดพลาดด้านตัวเลขบ่อยครั้ง ➢ ข้อมูลเกิดเสียหาย และไม่สามารถกู้คืนได้ (ถ้าไม่มีระบบการสำรองข้อมูล)	➢ ผู้ใช้งานไม่มีความรอบคอบ ควบคุมด้านการนำเข้าข้อมูล (Input Control) และการนำข้อมูลออกเพื่อรายงานผล (Output Control)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟท์แวร์ทางการบัญชี ประกอบด้วย 8 ด้าน	ปัญหาที่พบจากระบบ	ปัญหาที่พบจากผู้ใช้งาน
6. ความสามารถในการจัดทำรายงาน	➢ การแสดงรายงานผลของโปรแกรมฯ ไม่อัพเดท ไม่ถูกต้องครบถ้วน และผิดพลาด ➢ รายงานผลจากระบบไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล ➢ ระบบไม่สามารถแก้ไขรูปแบบรายงานได้	➢ ผู้ใช้งานเรียกรายงานแสดงผลของโปรแกรมฯ ผิดประเภท
7. คู่มือการปฏิบัติ การฝึกอบรม และการให้คำปรึกษา	➢ ไม่มีคู่มือปฏิบัติงาน	➢ ขาดการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการใช้งานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ใช้อย่างต่อเนื่อง
8. ความง่าย และความคล่องตัวในการใช้งาน	➢ รหัสผู้ใช้งานกับรหัสผ่านไม่เป็นความลับ ➢ ระบบมีการเชื่อมตรงกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่สามารถใช้งานได้ถ้าระบบอินเทอร์เน็ตล่ม ➢ มีความซับซ้อนในการใช้งาน ➢ ระบบมีความยืดหยุ่นน้อย	➢ ต้องมีการอัพเกรดเวอร์ชั่นอยู่บ่อย ๆ ทำให้เสียเวลามาปรับระบบใหม่เพื่อให้ทันการใช้งาน
อื่น ๆ	➢ โปรแกรมฯ ไม่สนับสนุนการใช้งานในบางประเภทของธุรกิจ เช่น ธุรกิจบริการ และธุรกิจผลิต ➢ ไม่สามารถทำงานในสถานที่อื่นได้ เนื่องจากโปรแกรมฯ ใช้ได้เฉพาะในสถานประกอบการเท่านั้น ➢ ไม่มีความปลอดภัยของระบบการรักษาฐานข้อมูล	➢ ผู้ใช้งานไม่ได้มีการสำรองข้อมูล ➢ ผู้ใช้งานไม่ระมัดระวังการโจรกรรมข้อมูลในระบบ ➢ ผู้ใช้งานไม่รักษาความลับของข้อมูลในระบบ

จากศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้งานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีระหว่างการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษาทั้ง 8 ด้าน สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นหลัก ๆ มี 2 ประเด็น คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ใช้งานเอง ซึ่งจากรายงานปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนมากจะเกิดจากปัญหาจากระบบเครือข่ายและโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ใช้งาน สอดคล้องกับ พรพรรณ วรรณธนะชัย (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาของ ธุรกิจในจังหวัดลำปางจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี พบว่าปัญหาจากการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี คือ ด้านวิธีการผ่านรายการ หลักฐานการ ตรวจสอบความครบถ้วนของบัญชีแยกประเภทและสมุดรายวัน ความสัมพันธ์เชื่อมโยงข้อมูล การควบคุมภายในความสามารถในการจัดทำรายงาน คู่มือการปฏิบัติงาน การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา และความง่ายและความคล่องตัวในการใช้งาน แต่ถ้ามองในมุมของปัญหาตามองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ จะพบปัญหาด้านบุคลากร ระเบียบคู่มือปฏิบัติงานข้อมูล และปัญหาด้านราคาของ โปรแกรมที่ค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของลักษณ์ประไพ มหานาม และบุษบา อารีย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจการที่มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในการบันทึกและจัดทำรายงานทางการเงิน ปัญหาในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี จำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของซอฟต์แวร์ทางการบัญชี ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านบุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานของโปรแกรมด้านฮาร์ดแวร์หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ และปัญหาในเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องล้าสมัย ไม่มีคุณภาพ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และด้านข้อมูล มีปัญหามีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยจารุณี อภิวัฒน์ไพศาล (2555) ปัญหาที่พบในใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี คือ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่ไม่มีคุณภาพ ได้แก่ การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความล่าช้า ขาดข้อมูลช่วยในการตัดสินใจ สร้างปัญหาให้กับการทำงาน เพิ่มค่าใช้จ่ายในระยะยาว ขาดความสามารถในการแข่งขันเพราะขาดเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยฤติมา มุ่งหมาย (2562) สภาพและปัญหาการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสภาพปัญหาการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านความสามารถพื้นฐานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากมีความยุ่งยากในการป้อน แก้ไข รายการค้า ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่ม ลดข้อมูลบนฟอร์มหรือเอกสารได้ การผ่านบัญชีใช้เวลานาน เกิดความสูญหายและทำลายได้ง่าย

2. โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สถานประกอบการในโครงการสหกิจศึกษาใช้ในการปฏิบัติงานจริง โดยจัดลำดับที่ 1-3 ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี Express จำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.20 ซึ่งสรุปได้ว่าโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่เลือกใช้ในการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกันกับความต้องการของตลาด และสถานประกอบการจริงที่มีการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤติมา มุ่งหมาย (2562) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่

กิจการใช้งานอยู่ในปัจจุบันมากที่สุดคือ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี Express โดยนำมาใช้งานในระบบบัญชีแยกประเภทมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญฐณา ดิษฐ์แก้ว วันดี อ๊อดปัญญา และสุนิสา ธงวิชัย (2558) การศึกษาการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ส่วนปัญหาที่พบจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ได้แก่ปัญหาด้านความยุ่งยาก ซับซ้อน ปัญหาด้านรายการการออกรายงาน และปัญหาทางด้านการเชื่อมต่อข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่าง แสดงความต้องการที่จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในอนาคต คือ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี Express และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานปลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านอาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจ อันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น มีทักษะในการปฏิบัติงานด้านบัญชีมากขึ้น เนื่องจากสื่อการจัดการเรียนการสอนเป็นโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่เสมือนจริงทุกประการ ทั้งโมดูลซื้อ โมดูลขาย โมดูลการเงิน โมดูลสินค้า โมดูลบัญชี โมดูลรายงาน โมดูลเริ่มระบบ และโมดูลอื่นๆ มีการสรุปเนื้อหา และตัวอย่างบริษัทที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะวิชาชีพด้านโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่ตรงกับการใช้งานจริงในปัจจุบันของสถานประกอบการ และเพื่อมุ่งสู่นักบัญชีนวัตกรในอนาคตได้

- ควรสรรหาเวอร์ชั่นของโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ให้เป็นปัจจุบัน
- ควรมีการจำลองบริษัทที่นอกเหนือจากธุรกิจซื้อมาขายไป และทำการบันทึกบัญชีที่มีความหลากหลายของธุรกิจ เช่น ธุรกิจบริการ หรือธุรกิจการผลิตประกอบ
- ควรมีการเปลี่ยนโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปตามสมัยนิยม หรือเทคโนโลยีในปัจจุบันมากที่สุด
- ควรมีการปรับใช้เอกสารหลักฐานจริงในกรณีศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการบันทึกบัญชีเสมือนรายการจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นที่อยู่ในหลักสูตรบัญชีบัณฑิต เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรมีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้อีกครั้งหลังจากที่ได้นำข้อมูลจากการวิจัยมาปรับใช้และพัฒนารายวิชาแล้ว

เอกสารอ้างอิง

กัญฐณา ดิษฐ์แก้ว วันดี อ๊อดปัญญา และสุนิสา ธงวิชัย.(2558). *การศึกษาการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอำเภอเมือง จังหวัดตาก.* การประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ครั้งที่ 2 (603 - 613). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล. (2555). *การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีให้เหมาะสมกับธุรกิจ SMEs.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.

พรพรรณ วรรณธนะชัย. (2553). *ปัญหาของธุรกิจในจังหวัดลำปาง จากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี.* วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พลพธู ปิยวรรณ และสุภาพร เชิงเอี่ยม. (2556). *ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 11).* กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.

ฤติมา มุ่งหมาย. (2562). *สภาพและปัญหาการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในเขตจังหวัดอุบลราชธานี.* วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญทรรศน์ มกราคม-เมษายน 2562, คณะบริหารธุรกิจ และการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ลักษณ์ประไพ มหานาม และบุษบา อารีย์. (2558). *ปัญหาในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.* มหาวิทยาลัย พายัพ. 25, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558): 41 – 62.

วัชนีพร เศรษฐสักโก. (2560). *ระบบสารสนเทศทางการบัญชี.* กรุงเทพฯ : วี.เจ.พริ้นติ้ง.

ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ. (2555). *คู่มือสหกิจศึกษาสำหรับนักศึกษาและคณาจารย์นิเทศ. นครราชสีมา:* มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). *มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครราชสีมา: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.

Romney, M. and Steinbart, P. (2015). *Accounting Information System.* 13th ed. N.J.: Prentice Hall.

อิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Effect of Cost Management Quality on Firm Performance in Thai Listed Companies.

วนิดา ทองคำโฮ้ง[1*], จตุรภัทร วงศ์สิริสถาพร[2] และปริยนุช ปัญญา[2]

Wanida Thongkhamhong[1*], Jaturapat Wongsirisathaporn[2] and Priyanuch Panya[2]

[1] นักศึกษาบัญชีมหาบัณฑิต, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[1] Student of Master of Accounting, Faculty of Management Science of Lampang Rajabhat University

[2] อาจารย์ประจำ, ผู้รับผิดชอบหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[2] Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** applezii7369@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 621 บริษัท ได้กลับการตอบกลับจำนวน 108 บริษัท และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดในทรัพย์แห่งประเทศไทย

ดังนั้นองค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารต้นทุนมีหลายวิธีเป็นกระบวนการที่ต้องการให้ธุรกิจอยู่รอดได้ในระยะยาว ซึ่งทุกองค์กรมีหน้าที่บริหารจัดการภายในหน่วยงานให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด

คำสำคัญ: คุณภาพการบริหารต้นทุน, ผลการดำเนินงานของธุรกิจ

Abstract

The objective of the study is to study the effect of cost management quality on firm performance in Thai listed Companies. The data was collected from 621 firms and the tool is the questionnaires, and 108 responses were received. The data was analyzed by using multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results showed that cost management quality systematic cost analysis, performance appraisal and continuous development had positive relationships on firm performance of Thai firms. Therefore, organizations should focus on cost management. There are many ways as a process that wants the business to survive in the long run. which every organization has a duty to manage within the department to make the least mistakes in order to create the lowest cost**.**

Keywords: Cost Management Quality, Firm Performance.

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันเศรษฐกิจค่อนข้างสูงและรุนแรง อันเนื่องมาจากประชากรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่มีทรัพยากรอย่างจำกัด ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีปัญหาความไม่แน่นอน ในขณะที่สภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องต่างมีการพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านการบริหารต้นทุนและอาศัยกลยุทธ์และเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด การที่ผู้บริหารจะตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ย่อมขึ้นอยู่กับข้อมูลที่นำมาใช้ในพิจารณาการตัดสินใจขององค์กรที่ถูกต้องทันสมัย และประหยัดค่าใช้จ่าย (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2560) การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และมีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งต้องได้มาจากได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ เพื่อที่จะใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยสินค้าที่ผลิต และต้องการผลกำไรมากขึ้น องค์กรธุรกิจต่าง ๆ จะต้องพยายามหาวิธีการบริหารต้นทุนที่มีต่อประสิทธิภาพ เพื่อที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการที่จะทำให้การผลิตสินค้าเพียงพอกับความต้องการของลูกค้า และทำให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด ต่อการดำเนินธุรกิจเนื่องจากการบัญชีบริหารเป็นกระบวนการในการวิเคราะห์และแยกแยะ ตลอดจนการสื่อสารข้อมูลเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การบัญชีบริหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานในการวางแผนการสั่งการ การควบคุมและการตัดสินใจ (ไพทูรย์ อินต๊ะขัน, 2558) โดยสามารถนำทฤษฎีตามสถานการณ์เข้ามาช่วยในการบริหารงานให้มีความรอบตอบมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์จำเป็นต้องใช้การตัดสินใจที่เร่งด่วนให้เกิดการลงทุนในการขยายธุรกิจเพิ่มขึ้นใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ทำให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนและเหนือกว่าคู่แข่งขัน เพื่อความเจริญก้าวหน้า

ต่อไปในอนาคต จึงทำให้มองว่าการบัญชีบริหารเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้แก่ธุรกิจองค์กร ดังนั้นจึงสอดคล้องกับเรื่องคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการดำเนินงานมีหลากหลาย แต่งานวิจัยด้านผลการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้โดยทั่วไป คือ การวัดผลเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard) Kaplan และ Norton (1992) ระบุว่าการวัดผลการดำเนินงานสามารถจำแนกเป็นทั้งทางด้านการเงินและด้านอื่นที่ไม่ใช่การเงิน เนื่องจากการวัดผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นวิธีพื้นฐานในการประเมินความสามารถของกิจการ โดยพิจารณาจากงบกำไรขาดทุนทำให้เกิดความชัดเจนในหน้าที่และความรับผิดชอบ ทำให้กิจการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันกับกลยุทธ์ของกิจการ (นภดล ร่มโพธิ์, 2554) ระบุเพิ่มเติมว่า ผลการดำเนินงานอื่นที่ไม่ใช่ทางการเงินถูกนำมาใช้ในการวัดผลการดำเนินงานอย่างแพร่หลายเช่นเดียวกับการวัดผลการดำเนินงานด้านการเงิน (Gomes & Romao, 2017) ระบุว่า ระบบการวัดผลการดำเนินงาน มีส่วนสำคัญในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยประเด็นสำคัญที่ควรใช้ในการวัดผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ความพึงพอใจของลูกค้า ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ประสิทธิภาพของพนักงาน สภาพแวดล้อมและนวัตกรรม และความสามารถในการรับมือความเปลี่ยนแปลง โดยงานวิจัยนี้ระบุ 3 มุมมองของผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) ความถูกต้องของการตัดสินใจ เป็นการพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทางโดยใช้หลักเหตุและผล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2) ความเชื่อมั่นของลูกค้า เป็นผลลัพธ์ของการรับรู้ถึงคุณภาพขององค์กร และก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในการบริโภคสินค้าและบริการ 3) ความมั่งคั่งของกิจการ เป็นผลตอบแทนโดยรวมขององค์กรที่สะสมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงให้ความหมายของคุณภาพการบริหารต้นทุน คือ ความสามารถในการจัดระบบการทำงานของขบวนการแปลงสภาพและการจัดการด้านปัจจัยการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ต้องการในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการตามเวลาที่กำหนดไว้โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำ เพื่อนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 621 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563) ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารที่เน้นการสร้างกลยุทธ์ ในการแข่งขันให้กับองค์การในระยะยาวและเป็นกรอบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมั่นคงด้วยการสร้างศักยภาพในองค์กรให้มีประสิทธิภาพการทำงานและเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยและพัฒนางานวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ
2. เพื่อศึกษาการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ
4. เพื่อศึกษาการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Contingency Theory)

ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์เป็นแนวคิดในการบริหารจัดการในการกำหนดโครงสร้างและระบบควบคุมองค์กร โดยผู้บริหารตามสถานการณ์ให้แนวทางเลือกกับผู้บริหาร โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือเป็นวิธีการที่กล่าวถึงองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่แตกต่างกันด้วย (Fred E. Fiedler, 1967) เป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ผู้บริหารที่จะปฏิบัติ ซึ่งเป็นทางเลือกของผู้บริหารในการกำหนดโครงสร้างและระบบควบคุมองค์กร โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และลักษณะต่าง ๆ เป็นแนวคิดที่ว่าไม่มีทฤษฎีหรือวิธีการทางการบริหารวิธีใดที่จะนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์หรือไม่มีรูปแบบการบริหารแบบใดดีที่สุด การบริหารแต่ละแบบและแต่ละวิธีจะก่อให้เกิดผลแตกต่างกันตามสภาวะแวดล้อมแต่ละอย่าง การเลือกแบบใดให้เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เพราะแต่ละวิธีก็มีข้อดีและข้อจำกัดอยู่ในตัว การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้การจัดการให้เหมาะสม มีความเชี่ยวชาญที่จะจำแนกวิเคราะห์ และแก้ไขแต่ละสถานการณ์ แนวความคิดของการบริหารตามสถานการณ์จึงถือเอาความสัมพันธ์ต่าง ๆ เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ของปัจจัยในองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนอกองค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น ในการดำเนินงานต่างๆของฝ่ายบัญชีบริหารจึงเป็นส่วนสำคัญต่อการทำงานของฝ่ายบริหารและสามารถใช้ทฤษฎีตามสถานการณ์ เข้ามาเป็นตัวช่วยการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากบางสถานการณ์ที่ต้องการความเร่งด่วนผู้บริหารจะต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด เพื่อมาใช้ในการตัดสินใจทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จให้เกิดผลดีที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ

การมีคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ดีจะส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานที่ดี

ผลการดำเนินงานของธุรกิจ หมายถึง ผลลัพธ์ที่สามารถสร้างออกมาโดยการกำหนดขั้นตอนและการปฏิบัติงาน มีการวัดหรือการประเมินองค์กรในด้านต่าง ๆ ที่วางแผนไว้ ผลของการดำเนินงานไม่เพียงแต่จะวัดผลด้านการเงินซึ่งเป็นข้อมูลในอดีตเพียงอย่างเดียว ดังนั้น การพัฒนาธุรกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนรวมถึงการพัฒนาการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้ทราบสถานภาพได้ตลอดเวลา จึงได้มีการวัดผลเชิงดุลยภาพซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานเท่านั้น แต่ช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงระหว่างวิสัยทัศน์กับแผนการปฏิบัติขององค์กรเพื่อให้เกิดความสมดุล และการวัดผลการดำเนินงานโดยใช้เป็นจำแนกออกเป็น 4 ด้าน (รมิดา คงเขตวณิช & ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์. 2563: น.3) เครื่องมือวัดผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. ด้านการเงิน (Financial Perspective) หมายถึง การวัดผลในมุมมองการวิเคราะห์ในเชิงควบคุมการใช้ตัวเลข การเพิ่มขึ้นของรายได้ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิตการประโยชน์ทรัพย์สินการลดความเสี่ยง

2. ด้านลูกค้า (Customer Perspective) หมายถึง การวัดผลที่คำนึงถึงการตอบสนองลูกค้าคำนึงถึงคุณค่าและความแตกต่างหลากหลาย โดยพิจารณาความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าซึ่งนำมาผลตอบแทนทางการเงิน การรักษาลูกค้ากำไรจากลูกค้าและหาลูกค้าใหม่ ภาพลักษณ์และคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ความสัมพันธ์กับลูกค้าและคุณภาพของการบริหารลูกค้าพันธ์

3. ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) หมายถึง การวัดศักยภาพความสามารถ ความโปร่งใส บรรยากาศในการทำงานคุณภาพของการผลิตการให้บริการ ซึ่งเป็นการวัดความสมบรูณ์ของกระบวนการทำงานและการจัดการภายในองค์กร

4. ด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective) หมายถึง การสนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงในการสร้างนวัตกรรม การเพิ่มอัตราเติบโต การสร้างมูลค่างานในระยะยาวเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารต้นทุน

ปัจจุบันเศรษฐกิจมีการแข่งขันค่อนข้างสูงและรุนแรง ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีปัญหาความไม่แน่นอน ในขณะที่สภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องต่างมีการพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านการบริหารต้นทุนและอาศัยกลยุทธ์และเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด การที่ผู้บริหารจะตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ย่อมขึ้นอยู่กับข้อมูลที่นำมาใช้ในพิจารณาการตัดสินใจขององค์กรที่ถูกต้องทันสมัยและประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้กิจการส่วนใหญ่ต้องตระหนักถึงการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันระยะยาวโดยใช้การบริหารต้นทุนการบริหารต้นทุน คือ กระบวนการที่ต้องการให้ธุรกิจอยู่รอดได้ในระยะยาว ซึ่งทุกองค์กรมีหน้าที่บริหารจัดการภายในหน่วยงานให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อให้เกิด

ค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด (Crandall & Julien, 2010)

โดยในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวการบริหารต้นทุนก็มีหลายประเภท ประกอบด้วย

1. การบริหารต้นทุนคุณภาพ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานขององค์กร ที่ก่อให้เกิดต้นทุนที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพในทุก ๆ รวมถึงต้นทุนความเสียหายที่เกิดจากการที่ไม่สามารถทำได้ตามข้อกำหนดหรือตามที่ลูกค้าต้องการได้ ตามที่ AmericanSociety of Quality ได้กล่าวไว้ว่า ต้นทุนคุณภาพไม่ใช่ค่าใช้จ่ายของการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพแต่เป็นค่าใช้จ่ายจากการไม่สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพกล่าวคือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะไม่เกิดขึ้นหากผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตั้งแต่แรก (Crandall & Julien, 2010) โดยต้นทุนคุณภาพนั้นกระจายอยู่ในทุกๆหน่วยงานขององค์กรตามความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งทุกหน่วยงานมีหน้าที่บริหารจัดการภายในหน่วยงานให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด (Crandall & Julien, 2010)

2. การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นเรื่องของการตั้งเป้าหมาย การวางแผน และนำแผนเหล่านี้ไป ปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ด้วยสภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงในปัจจุบันทำให้การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญและมีการขับเคลื่อนกันอย่างมากกว่าที่เคย ดังนั้น การบริหารเชิงกลยุทธ์จะมุ่งเน้นไปที่การบริหารต้นทุน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด (Wilson, RMS & Chua, 1993) ทั้งนี้ การบริหารต้นทุนเป็นกระบวนการวางแผนคุณภาพและการลดต้นทุนที่จัดการต้นทุนตั้งแต่ต้น ซึ่งระบบการบริหารต้นทุนที่วางแผนไว้อย่างดีจะช่วยปรับปรุงคุณภาพ ราคา และความสามารถในการทำงานของผลิตภัณฑ์ ดังนั้น การบริหารต้นทุนจึงถือเป็นเครื่องมือทางการเงิน ที่เรียกว่า “การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์” และแน่นอนว่าเครื่องมือ ดังกล่าวสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับองค์การได้เป็นอย่างดี (Thompson, 1995)

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนมีอะไรบ้าง ประกอบด้วย 1.ต้นทุนเชิงกลยุทธ์ 2.ต้นทุนคุณคุณภาพ โดยต้นทุนเชิงกลยุทธ์ คือ ไตรรงค์ สวัสดิกุล (2562) กล่าวว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ คือ การกำหนดภารกิจวัตถุประสงค์ และเป้าหมายระยะยาว เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มีความเจริญเติบโตและให้ธุรกิจมีความมั่งคงในระยะยาว และนอกจากนี้ ชลิต ผลอินทร์หอม (2562) กล่าวว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ คือ การปรับทัศนคติและมีเทคนิคที่จะช่วยในการกำหนดอนาคตขององค์กร ไม่ควรจำกัดขอบเขตและวัตถุประสงค์เฉพาะต่อต้นทุน แต่ควรคำนึงถึงรายได้และความสามารถในการผลิตคุณค่าแก่ลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ และต้นทุนคุณคุณภาพ คือ กษมาพร ลาผ่าน (2019) กล่าวว่า ต้นทุนคุณภาพ คือ ต้นทุนที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้บริหารจัดการต้นทุนการผลิตสินค้า ไป เนื่องจากสินค้ามีปัญหาคุณภาพที่ไม่ดี และต้องรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของสินค้า รวมถึงการบริหารกระบวนการผลิต เพื่อแก้ไขสินค้าที่ผลิตไม่ได้มาตรฐานให้มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของลูกค้า และนอกจากนี้ ชลิต ผลอินทร์หอม (2562) กล่าวว่า ต้นทุนคุณภาพ คือ ต้นทุนที่เกิด

จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพในทุก ๆ กระบวนการดำเนินงานขององค์กรเพื่อยกระดับคุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการได้

จากความหมายของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Cost Management) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดกลยุทธ์มีการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อมูลด้านต้นทุน โดยข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนนั้นต้องมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ สามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้ และทำการประเมินกลยุทธ์ขององค์ การเพื่อประโยชน์อันสูงสุด เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทำให้กิจการบรรลุเป้าหมาย และเจริญเติบโตยั่งยืนในระยะยาว

ดังนั้นจากแนวคิดและการบริหารต้นทุนมีหลายวิธีเป็นกระบวนการที่ต้องการให้ธุรกิจอยู่รอดได้ในระยะยาว ซึ่งทุกองค์กรมีหน้าที่บริหารจัดการภายในหน่วยงานให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด ดังนั้นหากกิจการมีคุณภาพการบริหารต้นทุนจะช่วยทำให้เกิดผลการดำเนินงาน ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพการบริหารต้นทุน หมายถึง ความสามารถในการจัดระบบทำงานของขบวนการแปลงสภาพ และการจัดการด้านปัจจัยการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ต้องการในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการตามเวลาที่กำหนดไว้โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำ เพื่อนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

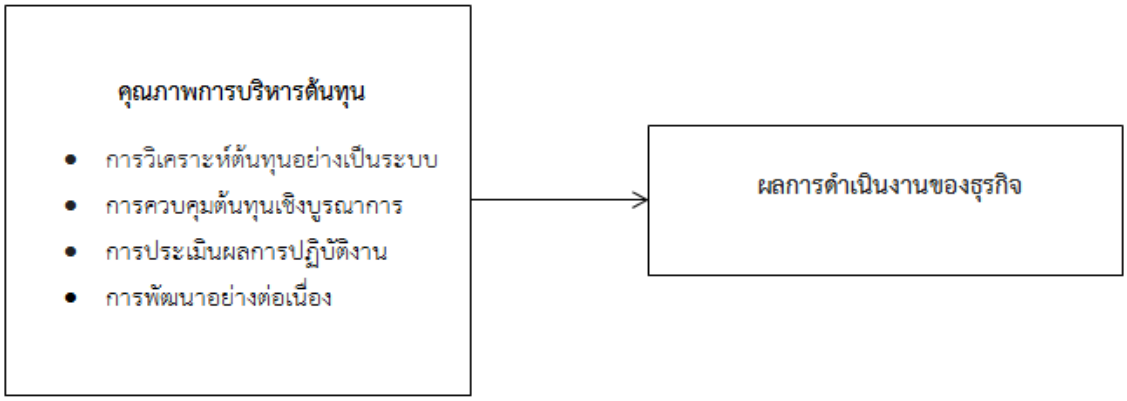
1. การวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ หมายถึง การจำแนกต้นทุนโดยใช้ข้อมูลในอดีตและปรับปรุงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2. การควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรไปยังหน่วยปฏิบัติงาน โดยให้มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เชื่องโยงระหว่างงบประมาณและผลการดำเนินงาน เป็นการสร้างความสามารถที่แตกต่างเหนือคู่แข่งขันและส่งผลให้องค์กรมีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่งขันอื่นรวมถึง การสร้างความแตกต่างในตัวผลิตภัณฑ์หรือการบริการให้มีเอกลักษณ์ที่พิเศษแตกต่างไปจากคู่แข่งรายอื่นๆ ที่มีอยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน อย่างไรก็ตามในยุคที่การแข่งขันมีความรุนแรง การมุ่งเน้นกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อให้ปรับตัวสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ทันท่วงที องค์กรที่ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมาจากกลยุทธ์

3. การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีส่วนประกอบของตัวชี้วัดที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายขององค์กร

4. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อช่วยลดการสูญเสียในการปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาเสริมสร้างวิธีการดำเนินงานที่ดี เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คุณภาพการบริหารต้นทุนได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ และผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

สมมุติฐานที่ 2 คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

สมมุติฐานที่ 3 คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

สมมุติฐานที่ 4 คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้จัดการฝ่ายบัญชีในบริษัทตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 621 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 108 บริษัท

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกิจการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารต้นทุน ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ ด้านการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาในครั้งนี้ทดสอบแบบสอบถาม โดยแบ่งการทดสอบดังนี้

(1) หาความตรง เชิงเนื้อหา (Content validity) และความตรง เชิงโครงสร้าง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคาถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจานวน 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบและปรับแก้ไข แต่ละประเด็นเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือได้ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.75 - 1.00 โดยแต่ละข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าข้อคาถามนั้น มีคุณภาพน่าเชื่อถือ ผ่านเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ (Hair at el., 2010) และ

(2) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทดสอบโดยใช้การประเมินด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาคของแต่ละตัวแปรอยู่ระหว่าง 0.799 - 0.921 ซึ่งเกินกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีคุณภาพที่ยอมรับได้ (Hair, 2010) ดังแสดงในตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาคของแต่ละด้าน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณภาพการบริหารต้นทุนและผลการดำเนินงานของธุรกิจ

คุณภาพการบริหารต้นทุน	ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค
ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ (SCA)	0.828
ด้านการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการ (INC)	0.799
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (PEA)	0.852
ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (COD)	0.859
ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (FP)	0.921

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย และจัดส่งไปยังประชากร ได้แก่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จำนวน 621 บริษัท เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการสอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 โดยแนบซองจดหมายติดแสตมป์ไปพร้อมกันจนครบจำนวนประชากร เพื่อขอความอนุเคราะห์วามร่วมมือในการตอบกลับทางไปรษณีย์ภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

3.2 เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 15 วัน ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 32 ฉบับ และเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาอีก จานวน 83 ฉบับ รวมระยะเวลาในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล 60 วัน มีจำนวนแบบสอบถามที่ถูกตีกลับเนื่องจาก ย้ายกิจการไม่ทราบที่อยู่ใหม่ จานวน 7 ฉบับ ดังนั้นแบบสอบถามที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 108 ฉบับ

3.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับและมีความสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล และ แปลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สถิติพื้นฐานประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้วิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานงานวิจัย คือ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis : MAR)

สมการพยากรณ์ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (y) ได้ดังนี้

FP $= \alpha_{01} + +\beta_1 SCA + \beta_2 INC + \beta_3 PEA + \beta_4 COD + \varepsilon$

SCA = ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ

INC = ด้านการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการ

PEA = ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

COD = ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

FP = ผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 74.1) อายุ 41- 50 ปี (ร้อยละ 35.2) สถานภาพ โสด (ร้อยละ 51.8) ระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 50.9) ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี (ร้อยละ 62.9) และตำแหน่งงานในปัจจุบัน ผู้จัดการฝ่ายบัญชี(ร้อยละ 61.1)

2. กิจการส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากร 200 คน (ร้อยละ 73.2) ประเภทสินค้าอุตสาหกรรม (ร้อยละ 29.6) จำนวนหุ้นที่จดที่ทะเบียน 30 ล้าน (ร้อยละ 96.1) ทุนการดำเนินกิจการ มากกว่า 101 ล้าน (ร้อยละ 89.8) และรายได้เฉลี่ยในการดำเนินงานต่อปี มากกว่า 101 ล้าน (ร้อยละ 89.8)

3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาทำการศึกษา ซึ่งตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันไม่เกินกว่า 0.80 จึงไม่ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Hair, 2010) (แสดงในตาราง 1)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของคุณภาพการบริหารต้นทุนและผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ตัวแปร	SCA	INC	PEA	COD	FP	VIF
$\overline{X}$	4.300	4.328	4.300	4.386		
S.D.	0.508	0.492	0.486	0.493		
SCA	1	0.657**	0.582**	0.541**	0.579**	2.031
INC		1	0.538**	0.614**	0.545**	2.119
PEA			1	0.665**	0.663**	2.057
COD				1	0.640**	2.158
FP					1	1.961

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคุณภาพการบริหารต้นทุนในแต่ละด้าน พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ โดยใช้ค่า VIFs พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 2.031 – 2.158 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่พบปัญหาเรื่องของความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 2 การทดสอบผลกระทบของคุณภาพการบริหารต้นทุนและผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (y)	คุณภาพการบริหารต้นทุน		T	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	3.777	0.066	0.000	1.000
ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ (SCA)	0.188	0.095	1.983	0.050**
ด้านการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการ (INC)	0.077	0.097	0.796	0.428
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (PEA)	0.333	0.095	3.496	0.001**
ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (COD)	0.269	0.098	2.754	0.007**
$AdjR^2$= .527 P=0.000				

**p< 0.05

จากตาราง 2 พบว่าคุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1, 3 และ 4 ส่วนคุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการควบคุมต้นทุนเชิงบูรณาการไม่มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์อิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับจิรวรรณ ปลั่งพงษ์พันธ์ (2020) กล่าวว่าการจำแนกต้นทุนตามลักษณะของการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อมาช่วยในการคำนวณหาต้นทุน ค่าใช้จ่ายการผลิตให้ได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และยังสอดคล้องกับภาวินีย์ ธนาอนวัช (2563) กล่าวว่าเพื่อใช้ตัดสินใจวางเป้าหมายกำไรได้เหมาะสมทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจ และสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ ระบบการคิดต้นทุนทำให้สามารถจัดเตรียมข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่การคิดราคาผลิตภัณฑ์ตามเป้าหมายได้ด้วย

2. คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับนพพร แพทย์รัตน์ (2561) กล่าวว่าเป็นมากกว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล BSC เป็นเครื่องมือทางด้านการจัดการที่ช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยการวัดหรือประเมิน และสอดคล้องกับธาริณี สุโคตร (2562) กล่าวว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมุ่งเน้นในสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร

3. คุณภาพการบริหารต้นทุน ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับอริยะ เสมอวงษ์ (2561) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดผลดีขึ้นเป็นการปรับปรุงวิธีการทำงานอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานของพนักงานในองค์กร และสอดคล้องกับรุจิเรศ หนุนนาค (2562) กล่าวว่าเพื่อร่วมกันปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนและมีความโดดเด่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนขององค์กรและนำมาวางแผนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเทคนิคการบริหารต้นทุนของผู้บริหารให้มีการบริหารต้นทุนที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันจากการใช้แนวคิดต้นทุนเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นในการศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางของผู้บริหารในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันอันจะทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้อย่างมั่นคงด้วยการสร้างศักยภาพในองค์กรให้มีประสิทธิภาพการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

กษมาพร ลาผ่าน. (2019). ผลกระทบของการบริหารต้นทุนคุณภาพที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. ปีที่12. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

จิรวรรณ ปลั่งพงษ์พันธ์. (2020.) การวิเคราะห์ต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ทอผ้า จังหวัดชัยนาท. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.

ชลิต ผลอินทร์หอม. (2562). ผลกระทบของการใช้เครื่องมือการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/set/ commonslookup.do.

ไตรรงค์ สวัสดิกุล. ผลกระทบของเทคนิคการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของกิจการ. ปีที่13. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุทธ์.

ธาริณี สุโคตร. (2562).การบริหารโดย Balanced Scorecard Balanced Scorecard Management. นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

นพพร แพทย์รัตน์. (2561). การวัดผลเชิงดุลยภาพกับการประเมินขีดความสามารถของบรรษัทภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.

นภดล ร่มโพธิ์. (2554). การวัดผลการปฏิบัติงานองค์กร. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพฑูรย์ อินต๊ะขัน. (2558). การบัญชีบริหาร. คณะวิทยาการจัดการ.มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ภาวินีย์ ธนาอนวัช. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ขนมไทยโบราณของวิสาหกิจชุมชน.

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รมิดา คงเขตวณิช, ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์. (2563). การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

รุจิเรศ หนุนนาค. (2562). การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2560). รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี 2560 และแนวโน้มปี 2561. สืบค้นจากเว็บไซต์ http://www.oie.go.th/academic/ 202561.

อริยะ เสมอวงษ์. (2561). การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคนิคลีนและไคเซ็น:กรณีศึกษาอุตสาหกรรมลิฟต์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). Marketing Research. New York : John Wiley and Sons.

Balanced Scorecard, Kaplan, Norton. (1992). From Wikipedia, the free encyclopedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Balanced_scorecard.

Berry, W. D., & Feldman, S. (1985). Multiple regression in practice (No. 50). Sage.

Black, S., Debar, H., Garrison, J. M., & Wespi, A. (2006). U.S. Patent No. 7,039,953. Washington, DC: U.S. Patent and Trademark Office.

Gomes, J. and Romao, M. (2017). TheBalanced Scorecard : Keeping Updated and Aligned with

Today's Business Trends. International Journal of Productivity Management and Assessment Technologies, 5, 2, 1-15.

Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham , R. L., & Black, W. C. (2006). Multivariable Data Analysis, 6 th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.

Hurtt, R. K. (2010). Development of a scale to measure professional skepticism. A Journal of Practice & Theory, 29(1), 149-171.

Nunnally, J. (1978). Psychometric theory, 2.

การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก

Decision making in online purchasing cactus consumer in Facebook group

ธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก[1*], สิริมา บูรณ์กุศล[1], ยุพดี ทองโคตร[1] และกนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์[2]

Tanasak Kaykratok[1*], Sirima Boonkuson[1], Yuphadee ThongKhot[1]

and Kanokkarn Srisurin[2]

[1] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชธานี

[1] Faculty of Business Administration Ratchathani University

[2] คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

[2] Faculty of Engineering Ratchathani University

[*]**Corresponding author, E-mail:**Tanasak@rtu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊ก กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่เคยซื้อสินค้ากระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊ก จำนวน 400 ชุด ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหา คือ ความรวดเร็วและสั่งซื้อได้ตลอดเวลา การแสวงหาข้อมูล คือ แหล่งเทคโนโลยี จากการค้นหาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตการพิจารณาทางเลือก คือ เปรียบเทียบขนาดต้นไม้ ลวดลาย และสีของต้นกระบองเพชร การตัดสินใจซื้อ คือ ซื้อจากคนขายประจำและมีความน่าเชื่อถือ และ พฤติกรรมหลังการซื้อ คือ กลับไปซื้อกระบองเพชรผ่านทางออนไลน์อีกครั้ง ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้จะมีการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R2 = 0.579)

คำสำคัญ:การตัดสินใจ, กระบองเพชร, ส่วนประสมทางการตลาด, ออนไลน์

Abstract

The objective of this research was to study decision making, compare between personal factor and decision making, and study the marketing mix affecting the decision making in online purchasing cactus consumer in Facebook group. The sample size was 400 ‘s users bought cactus online in Facebook group. A questionnaire was applied as a research instrument. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, f-test, ANOVA and Multiple Regression Analysis. The results research found the decision making in online which were at high level Problem recognition: speed and ordering at any time. Information search: technology sources from searching the Internet for information Alternative evaluation: compare the plant size, pattern and color of the cactus Purchase decision: buy from a loyal and reliable seller and Post-purchase behavior: back to buying cactus online again. Personal factors affected the decision making at the statistical significance level of 0.05. Marketing mix on product, price, promotion was affected the decision making in online purchasing cactus consumer in Facebook group at at the statistical significance level of 0.05. (R2 = 0.579)

Keywords: Decision Making, Cactus, Marketing Mixed, Online

บทนำ

กระบองเพชรเป็นต้นไม้ที่มีความหลากหลายทั้งจำนวนชนิดและรูปทรง แม้เป็นชนิดเดียวกันก็ตาม แต่บางครั้งก็มีรูปร่างลักษณะของต้นอาจจะมีความแตกต่างกัน สำหรับในประเทศไทยเริ่มมีการปลูกเลี้ยงกระบองเพชรเป็นไม้ประดับราวปี พ.ศ. 2480 แต่ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มนักสะสมตัวจริง มีร้านค้าจำหน่ายไม่มากเหมือนปัจจุบัน และต้องหาเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศมาปลูกเลี้ยงกันเอง แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความนิยมก็เพิ่มมากขึ้น การปลูกเลี้ยงกระบองเพชรจึงกลายเป็นอาชีพใหม่ของหลายครอบครัว มีผู้ปลูกเลี้ยงเพาะพันธุ์กระบองเพชรกันอย่างจริงจัง พร้อมกับผสมพันธุ์มาจำหน่าย จนกระบองเพชรหลายชนิดไม่จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศอีกต่อไป (ภวพล ศุภนันทนานนท์ (2563)) ซึ่งปัจจุบันกระบองเพชรได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า-2019 ผลสำรวจของสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563) ที่ได้สำรวจกิจกรรมที่ประชาชนทำในช่วงเวลาที่คนอยู่บ้าน โดยได้สำรวจในกลุ่มตัวอย่าง 1,242 คน ระหว่างวันที่ 5-8 พฤษภาคม 2563 พบว่า การปลูกต้นไม้เป็นกิจกรรมที่ทำเป็นอันดับต้นๆ โดยมีผู้นิยมสูงถึง 62.98% ทำให้คนหันมาปลูกต้นไม้กันมากขึ้นเพราะการต้องอยู่ที่บ้านเป็นเวลานาน กระบองเพชรก็เป็นตัวเลือกหนึ่งที่คนสนใจและหามาปลูกเพราะใช้พื้นที่

ไม่มาก และเมื่อเรียนรู้วิธีการปลูกเลี้ยงดูแลแล้ว การเลี้ยงกระบองเพชรก็ไม่ใช่เรื่องยาก ด้วยความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ขายหลายรายจึงเสาะหาสายพันธุ์ที่แปลกแตกต่างไปจากสายพันธุ์เดิม ๆ มาขาย เป็นโอกาสของผู้เลี้ยง เพราะสามารถหาซื้อสายพันธุ์แปลกๆ สวยๆ มาเก็บสะสมได้ง่ายกว่าในสมัยก่อน ที่ต้องสั่งเองจากต่างประเทศ หรือต้องสั่งเมล็ดพันธุ์มาทำการเพาะเลี้ยงเอง ซึ่งมีราคาแพงและก็มีความเสี่ยงว่าอาจจะเพาะไม่ขึ้น ผู้เลี้ยงทั่วไปที่เคยเป็นมือใหม่ แต่ปัจจุบันคุ้นเคยกับการปลูกเลี้ยงกระบองเพชรสกันดีแล้ว ก็สามารถที่จะขยายพันธุ์จากการชำหน่อหรือเพาะเมล็ดได้เอง และสามารถที่จะเป็นผู้ขายเองได้ ถึงแม้จะไม่ได้ทำเป็นธุรกิจจริงจัง แต่ก็เป็นงานอดิเรกที่สร้างรายได้เล็กๆ เพื่อต่อยอดไปซื้อต้นใหม่ๆ มาเลี้ยง เป็นการขยายความสุขเพิ่มขึ้นของผู้เลี้ยงไม้หนาม (The Cactus Wheel (2564))

ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์ได้รับความนิยมสูงมากขึ้น ซึ่งจากการสำรวจ โดยสำนักพัฒนาธุรกิจธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2563) พบว่ามูลค่าการซื้อขายสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2560 เท่ากับ 3,150,232.96 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2561 เท่ากับ 2,762,503.22 ล้านบาท และปี พ.ศ. 2562 เท่ากับ 4,052,813.54 ล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น 6.91% ช่องทางการตลาดออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการมากที่สุดคือผ่านไลน์ (Line) รองลงมาคือ เฟซบุ๊ก (Facebook) และ อินทราแกรม (Instagram)

ผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีความสนใจในกระบองเพชรเช่นกัน จึงซื้อเพื่อสะสมผ่านทานช่องทางการไปซื้อที่สวน และการซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ และต่อมาเห็นนักสะสมในกลุ่มเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้ขายบางคนจากที่ขายเป็นรายได้เสริม ก็กลายเป็นรายได้หลักของครอบครัว โดยการขายส่วนใหญ่เป็นการขายผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายที่ขายสะดวกที่สุด คือช่องทางออนไลน์ ซึ่งทำโดยการถ่ายรูปวัดขนาดต้นไม้ที่ต้องการจำหน่ายทุกต้นที่ขาย เพื่อทำให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ขายผ่านกลุ่มในเฟซบุ๊ก ที่มีผู้สนใจในกระบองเพชรเหมือนกัน โดยกลุ่มเฟซบุ๊กที่มีสมาชิกจำนวนมาก อาทิเช่น กลุ่มรักแคคตัส (มีสมาชิก 449,600 คนข้อมูล ณ เดือน เมษายน 2564) กลุ่มซื้อขายแลกเปลี่ยนแคคตัสบ้านๆ ราคาเบาๆ (มีสมาชิก 143,778 คนข้อมูล ณ เดือน เมษายน 2564) และผู้วิจัยก็เริ่มที่จะมีการนำต้นไม้ที่ตนเองสะสมมาขายผ่านช่องทางออนไลน์เช่นกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรผ่านช่องทางออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊ก เพราะในปัจจุบันการแข่งขันในการค้าขายออนไลน์มีจำนวนมากขึ้น ผู้ขายต้องพยายามสร้างกลยุทธ์ในการขายกระบองเพชรเพื่อเพิ่มยอดขายของตนเองให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

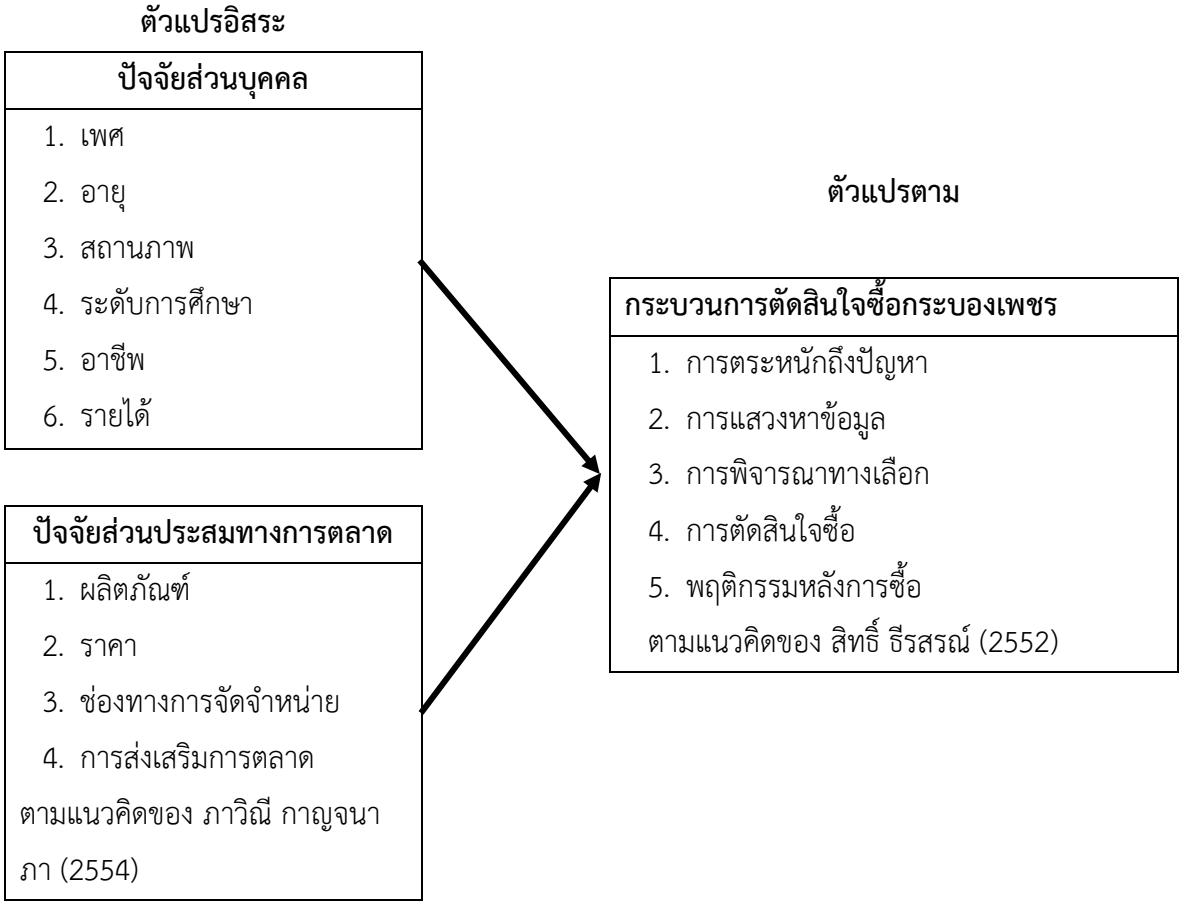
1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊ก
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
3. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. การตัดสินใจ คือ กระบวนการในการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ รวมไปถึงการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ได้สิ่งที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือคาดหวังไว้ (พิชนิดา บุตรโคตร, 2561)
2. กระบวนการตัดสินใจซื้อ (Decision Making Process) แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน (สิทธิ์ ธีรสรณ์, 2552) คือ การตระหนักถึงปัญหา แสวงหาข้อมูล การพิจารณาทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ
3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด (ภาวิณี กาญจนาภา, 2554)
4. ดวงสมร หรั่งช้าง (2562) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติ ผู้มีอิทธิพลทางสังคม และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มากที่สุด รองลงมาคือทัศนคติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้น้อยที่สุดคือผู้มีอิทธิพล
5. พิมพ์วสา บัววัฒน์ (2562) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน ทำให้การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์โดยรวมต่างกัน และประชากรที่อายุและสถานภาพต่างกัน ทำให้การตัดสินใจซื้อไม่ต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้านประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง กระบวนการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภค มีกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1กรอบแนวคิดงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกัน
2. ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของงานวิจัย

1.1 ขอบเขตประชากรที่วิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกในกลุ่มเฟซบุ๊ก

1.2 ขอบเขตเนื้อหา เป็นการศึกษาการตัดสินใจซื้อกระบองเพชร โดยศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

2. ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่สนใจในกระบองเพชรที่อยู่ในกลุ่มรักแคคตัส จำนวน 449,600 คน และ กลุ่มซื้อขายแลกเปลี่ยนแคคตัสบ้านๆ ราคาเบาๆ จำนวน 143,778 คน รวมสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มเท่ากับ 593,378 คน(ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดโดยใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ตามการการคำนวณจากสูตรหากลุ่มตัวอย่าง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2553) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คำนวณได้เท่ากับ 400 หรือได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการเก็บรวมรวมข้อมูลจากผู้ที่อยู่ในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัส และกลุ่มซื้อขายแลกเปลี่ยนแคคตัสบ้านๆ ราคาเบาๆ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยขั้นตอนของการสร้างแบบสอบถามเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรม ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ สอบถามผู้เชี่ยวชาญ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์

โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมจากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อ กระบวนการตัดสินใจซื้อ กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์และปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยออกแบบสอบถาม และวิธีการตอบคำถาม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านด้านสถิติ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณคะแนนค่าความสอดคล้อง (Item-Objective-Congruence : IOC) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คนจากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach’ s Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990:2004) ซึ่งควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.837 แสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1990:204) จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ผ่านช่องทางกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัสและกลุ่มซื้อขายแลกเปลี่ยนแคคตัสบ้านๆ ราคาเบาๆ เฉพาะผู้ที่เคยซื้อกระบองเพชรผ่านทานช่องทางออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจำนวน 400 ชุด

4. ระยะเวลาที่เก็บข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะอยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม 2564 - มิถุนายน 2564

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

5.1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

5.1.2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

5.2 ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อกระบองเพชร ประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การพิจารณาทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

6. สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอพพลิเคชั่นออนไลน์ ประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การพิจารณาทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

6.3 การเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคตามตัวแปรส่วนบุคคล จะใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบค่าความแตกต่างเปรียบเทียบรายคู่ LSD (Least Significant Difference)

6.4 การศึกษาส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สำหรับการวัดระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ เป็นการให้ระดับความสำคัญด้วยคะแนน (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

1) ค่าระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายความว่ามีระดับความสำคัญมากที่สุด

2) ค่าระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายความว่ามีระดับความสำคัญมาก

3) ค่าระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายความว่ามีระดับความสำคัญปานกลาง

4) ค่าระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายความว่ามีระดับความสำคัญน้อย

5) ค่าระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายความว่ามีระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊กมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.8 มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 59.80 สถานภาพโสด ร้อยละ 83.30 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 62.30 ประกอบอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา ร้อยละ 31.30 และมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 33.00

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

1. การศึกษาการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊กสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 การตระหนักถึงปัญหา การตัดสินใจซื้อขั้นการตระหนักถึงปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด คือความสะดวกรวดเร็วและสั่งซื้อได้ตลอดเวลา ค่าเฉลี่ย 4.02 รองลงมาคือ มีสายพันธ์ที่หลากหลายให้เลือกซื้อ ค่าเฉลี่ย 4.01 และเพื่อเป็นงานอดิเรกค่าเฉลี่ย 3.98

1.2 การแสวงหาข้อมูล การตัดสินใจซื้อขั้นการแสวงหาข้อมูลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความสำคัญมากที่สุดคือแหล่งเทคโนโลยี จากการค้นหาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมาคือ แหล่งบุคคล จากเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก ค่าเฉลี่ย 3.68 และแหล่งทดลอง จากผู้ขายที่เคยซื้อค่าเฉลี่ย 3.55

1.3 การพิจารณาทางเลือก การตัดสินใจซื้อขั้นการพิจารณาทางเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ เปรียบเทียบขนาดต้นไม้ ลวดลาย และสีของต้นกระบองเพชร ค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาคือ พิจารณาจากผู้ขายที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความปลอดภัยในการซื้อ ค่าเฉลี่ย 4.29 และเปรียบเทียบราคาขายและค่าขนส่งต้นไม้ค่าเฉลี่ย 4.02

1.4 การตัดสินใจซื้อ การตัดสินใจซื้อขั้นการตัดสินใจซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ซื้อจากคนขายประจำและมีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมาคือ ซื้อจากคนที่ขายในราคาถูก ค่าเฉลี่ย 3.89 และซื้อจากคนขายที่คิดราคารวมค่าส่งค่าเฉลี่ย 3.78

1.5 พฤติกรรมหลังการซื้อ การตัดสินใจซื้อขั้นพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ กลับไปซื้อกระบองเพชรผ่านทางออนไลน์อีกครั้ง ค่าเฉลี่ย 4.02 รองลงมาคือ มีความพึงพอใจในการซื้อกระบองเพชรผ่านช่องทางออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.97 และแนะนำบุคคลใกล้ชิดซื้อกระบองเพชรผ่านทางช่องทางออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.85

2. **การเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้**

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก กับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อที่	ปัจจัยส่วนบุคคล	F	Sig	ผลการวิเคราะห์
1	เพศ	26.492	0.000	แตกต่างกัน
2	อายุ	5.557	0.134	ไม่แตกต่างกัน
3	สถานภาพ	2.074	0.127	ไม่แตกต่างกัน
4	ระดับการศึกษา	4.690	0.010	แตกต่างกัน
5	อาชีพ	3.547	0.007	แตกต่างกัน
6	รายได้	12.506	0.000	แตกต่างกัน

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกันประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีความแตกต่างประกอบด้วย อายุและสถานภาพ สามารถทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD ของกระบวนการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แยกตามปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของเพศ ด้วยวิธี LSD

เพศ	ค่าเฉลี่ย	ชาย	หญิง	LGBT
ชาย	3.70	-	0.01680	0.65362 *
หญิง	3.72		-	-0.63682 *
LGBT	4.35			-

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างจากเพศ LGBT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา ด้วยวิธี LSD

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.58	-	0.21671*	0.22513*
ปริญญาตรี	3.80		-	0.0842*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.81			-

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของอาชีพ ด้วยวิธี LSD

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย	เกษตรกร	พนักงานบริษัทเอกชน	นักเรียนหรือนักศึกษา	รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	ค้าขายหรือประกอบอาชีพอิสระ
เกษตรกร	3.47	-	0.27906*	0.31486*	0.35565*	0.37341*
พนักงานบริษัทเอกชน	3.75		-	0.03579	0.07658	0.09435
นักเรียนหรือนักศึกษา	3.79			-	0.04079	0.05856
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	3.83				-	0.01776
ค้าขายหรือประกอบอาชีพอิสระ	3.85					-

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า อาชีพเกษตรกร มีการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างจากอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน นักเรียนหรือนักศึกษา รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และ ค้าขายหรือประกอบอาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของรายได้ ด้วยวิธี LSD

รายได้	ค่าเฉลี่ย	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001-20,000 บาท	20,001-30,000 บาท	30,001-40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	50,001-60,000 บาท
ไม่เกิน 10,000 บาท	3.80	-	0.07549	0.09159	0.13325	1.20008*	0.00563
10,001-20,000 บาท	3.72		-	0.01610	0.05777	1.27557*	0.08112
20,001-30,000 บาท	3.70			-	0.04167	1.29167*	0.09722
30,001-40,000 บาท	3.67				-	1.33333*	0.13889
40,001-50,000 บาท	4.89					-	1.19444*
50,001-60,000 บาท	3.81						-

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับรายได้ 40,001-50,000 บาท มีการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างจาก ระดับรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท ระดับรายได้ 10,001-20,000 บาท ระดับรายได้ 20,001-30,000 บาท ระดับรายได้ 30,001-40,000 บาท และระดับรายได้ 50,001-60,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานที่ 1ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกันจากตารางที่ 2 - ตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จะมีกระบวนการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกัน ยกเว้นด้านอายุและสถานภาพมีกระบวนซื้อกระบองเพชรออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน

3. **การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก**

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอพพลิเคชั่นออนไลน์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล
1.ด้านผลิตภัณฑ์	4.40	0.55	มาก
2.ด้านราคา	4.30	0.62	มาก
3.ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.03	0.72	มาก
4.ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.95	0.81	มาก
รวม	**4.19**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัสมากที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมา คือ ด้านราคา (ค่าเฉลี่ย 4.30) และ ด้านการส่งเสริมการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.03)

การทดสอบสมมติฐานที่ 2ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อทดสอบส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์

กระบวนการตัดสินใจซื้อ	ค่าสัมประสิทธิ์			t	Sig.
	b	Standard error	β_0		
ค่าคงที่	1.944	0.148		13.156	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	0.435	0.034	0.675	12.850	0.000
ด้านราคา (X_2)	0.250	0.043	0.026	5.574	0.006
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	0.205	0.045	0.244	4.535	0.000
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	0.216	0.034	0.295	6.319	0.000
R = 0.761, R^2 = 0.579, Adjusted R2 = 0.574, F = 135.670					

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความผูกพันในการซื้อกระบองเพชรออนไลน์ได้ร้อยละ 57.90 (R^2 = 0.579) โดยส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ เนื่องจากมีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Beta = 0.435) ด้านราคา (Beta = 0.250) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Beta = 0.205) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Beta = 0.216)นั่นหมายความว่า เมื่อส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์เพิ่มมากขึ้น โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 1.944 + 0.435X_1 + 0.250X_2 + 0.205 + 0.216X_4 \quad (1)$$

จากสมการสรุปได้ว่า การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทุกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการการต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ โดยเมื่อเรียงลำดับปัจจัยที่อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Beta = 0.435) รองลงมาคือ ด้านราคา (Beta = 0.250) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Beta = 0.216)

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี สถานภาพโสด วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา และมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท

การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊ก การตระหนักถึงปัญหา คือ ความรวดเร็วและสั่งซื้อได้ตลอดเวลา การแสวงหาข้อมูล คือ แหล่งเทคโนโลยี จากการค้นหาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตการพิจารณาทางเลือก คือ เปรียบเทียบขนาดต้นไม้ ลวดลาย และสีของต้นกระบองเพชร การตัดสินใจซื้อ คือ ซื้อจากคนขายประจำและมีความน่าเชื่อถือ และ พฤติกรรมหลังการซื้อ คือ มีกลับไปซื้อกระบองเพชรผ่านทางออนไลน์อีกครั้ง

การเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัส จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จะมีกระบวนการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกัน ยกเว้นด้านอายุและสถานภาพ มีกระบวนซื้อกระบองเพชรออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภค ในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัสมากที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์รองลงมา คือ ด้านราคา และ ด้านการส่งเสริมการตลาด และการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทุกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการการต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ โดยเมื่อเรียงลำดับปัจจัยที่อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านราคาและ การส่งเสริมการตลาด

2. การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัส สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

2.1 การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภคในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัส โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์วสา บัววัฒน์ (2562) เรื่องการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีระดับความสำคัญเกี่ยวการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีความสำคัญระดับมากที่สุดคือ พฤติกรรมหลังการซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์ นอกจากนี้เมื่อดูในขั้นตอนการตัดสินใจ จากการศึกษาของนักวิจัยพบว่า ในขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลส่วนใหญ่แล้วมีการแสวงหาข้อมูลผ่าน แหล่งเทคโนโลยี จากการค้นหาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ เฟื่องโชติการ และคณะ (2563) เรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าบนสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าบนสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมมีความสำคัญในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้าน การแสวงหาข้อมูลส่วนใหญ่จะสืบค้นข้อมูลผ่านทางอินเตอร์เน็ต และการประเมินทางเลือก ส่วนใหญ่จะเลือกร้านมีความน่าเชื่อถือ ด้านการพิจารณาทางเลือกทางเลือก ส่วนใหญ่จะทำการการเปรียบเทียบขนาดต้นไม้ ลวดลาย และสีของต้นกระบองเพชร การตัดสินใจซื้อ จะซื้อจากคนขายประจำและมีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับความคาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ชนก เจ็กภู่ (2564) เรื่องการศึกษาเหตุผลของการตัดสินใจซื้อต้นไม้ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า ความคาดหวังให้ทางร้านค้าหรือผู้ประกอบการรปรับตัวเพื่อให้ผู้ซื้อยังคงพิจารณาเลือกซื้อต้นไม้ผ่านช่องทางออนไลน์ในอนาคต ประกอบด้วยความเชื่อถือของร้านค้า และคุณภาพของต้นไม้ การตั้งราคาให้เหมาะสม และการบริการหลังการขายที่ดี นั่นหมายความว่า ผู้ซื้อให้ความสำคัญกับการสืบค้นข้อมูลผ่านทางอินเตอร์ประเมินทางเลือกโดยพิจารณาจากร้านค้าที่มีความน่าเชื่อถือ และตัดสินใจโดยดูจากคุณภาพของต้นไม้เพื่อให้ได้ต้นที่มีคุณภาพ เพราะเป็นการเลือกซื้อต้นไม้ออนไลน์ จึงต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และต้นไม้บางต้นมีราคาค่อนข้างสูงจึงต้อง พิจารณาร้านค้าที่เคยซื้อกันมา หรือมีความน่าเชื่อถือจึงจะตัดสินใจซื้อต้นไม้

2.2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จะมีกระบวนการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์แตกต่างกัน ยกเว้นด้านสถานภาพ มีกระบวนซื้อกระบองเพชรออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์วสา บัววัฒน์ (2562) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน ทำให้การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำออนไลน์ โดยรวมต่างกัน และประชากรที่อายุและสถานภาพต่างกัน ทำให้การตัดสินใจซื้อไม่ต่างกัน

2.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ของผู้บริโภค ในกลุ่มเฟซบุ๊กรักแคคตัสมากที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐณิศา โกกนุต (2562) เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและปัจจัยทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อไม้ดอกไม้ประดับของลูกค้าในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย

ส่วนการศึกษาเรื่องการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดพบว่าทุกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกระบองเพชรออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียานุช นภาแสง (2563) เรื่อง การตัดสินใจซื้อต้นไม้ฟอกอากาศผ่านช่องทางออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาขาย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อต้นไม้ฟอกอากาศผ่านทางช่องทางออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้ประกอบการธุรกิจขายกระบองเพชรออนไลน์ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ในการขายการผ่านกลุ่มเฟซบุ๊ก หรือการขายออนไลน์ เช่น การลงรายละเอียดของต้นไม้ที่ชัดเจน การเลือกต้นไม้ที่มีขนาด ลวดลาย หรือสีที่สวยงาน เนื่องจากผู้ซื้อพิจารณาทางเลือกจากเปรียบเทียบขนาดต้นไม้ ลวดลาย และสีของต้นกระบองเพชร รวมถึงต้องสร้างความน่าเชื่อถือในกลุ่ม โดยการแสดงตัวตนหรือมีการโพสขายสินค้าบ่อยๆ เพราะผู้ซื้อตัดสินใจซื้อจากคนขายประจำและมีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเจาะลึกในรายละเอียดของกระบองเพชรต่างๆ หรือกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกลุ่มเฟซบุ๊ก ซึ่งกระบองเพชรมีหลากหลายสายพันธ์ และมีกลุ่มแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะความชื่นชอบที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มคนคนรักแอสโตรหรือมายริโอ กลุ่มรวมพลคนรักยิมโน เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีความชอบในสายพันธ์กระบองเพชรที่แตกต่างกัน และสามารถนำมาปรับใช้กับธุรกิจร้านค้าในสังคมออนไลน์ต่อไป

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรลักษณะเดียวกันอาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่แตกต่างกันมากนักในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการเลือกตัวแปรใหม่ๆ ทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม เพื่อทำให้เกิดการขยายองค์ความรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ เฟื่องโชติการ, ลัสดา ยาวิละ, พัชรพร ศุภกิจ, และรัตนา สิทธิอ่วม. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าบนสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมนุษยศาสตร์ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม) 14*(1), 212-228.

ณัฐณิศา โกกนุต และกิตติ แก้วเขียว. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและปัจจัยทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อไม้ดอกไม้ประดับของลูกค้าในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช) 9*(1), 118-128.

ดวงสมร หรั่งช้าง. (2562). ทัศนคติ ผู้มีอิทธิพล และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : วี.อินเตอร์พริ้นท์,

ปริยานุช นภาแสง. (2563). การตัดสินใจเลือกซื้อต้นไม้ฟอกอากาศผ่านทางช่องทางออนไลน์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร (ค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิชนิดา บุตรโคตร. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบรนด์แนมประเภทไฮเอนด์ ผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ในบริบทของ Facebook (ค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิมพ์ชนก เจ็กภู่. (2564). การศึกษาเหตุผลการตัดสินใจซื้อต้นไม้ผ่านช่องทางออนไลน์ (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิมพ์วสา บัววัฒน์. (2562). การตัดสินใจซื้อกระบองเพชรและไม้อวบน้ำของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภวพล ศุภนันทนานนท์. (2563). *แคคตัส*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านและสวน.

ภาวิณี กาญจนาภา. (2554). หลักการตลาด.(น. 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ท้อป

สวนดุสิตโพล. (2563). *กิจกรรม “ยอดฮิต” ยุคโควิด-19 -ระบาด*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2564, จาก https://suandusitpoll.dusit.ac.th

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). *ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทย ปี 62 คาดพุ่ง 4.02 ล้านล้านบาท*. สืบค้น 13 ตุลาคม 2564, จาก https://www.etda.or.th

สิทธิ์ ธีรสรณ์. (2552). การตลาดจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Cronbach,Lee.L. (1990). Essentials of Psychological Testing. Harper Collins Publishers, Inc

The Cactus Wheel. (2564). *ความเป็นมาของกระบองเพชรในประเทศไทย.* สืบค้น 28 กันยายน 2563, จาก https://cactuswheel.com

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค จังหวัดมุกดาหาร

Developing Hand- Woven Fabric Production Through the Participation Among Producers, Designers, Distributors and Consumers in Mukdahan Province

ปุริดา วิปัชชา[1*] และอนุชา แพ่งเกษร[2]

Purida Wipatcha[1*] and Anucha Pangkesorn[2]

[1] อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[1] Lecturer of the Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University.

[2] รองศาสตราจารย์, คณะมัณฑนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

[2] Associate Professor, The Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** kpurida@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ จังหวัดมุกดาหาร 2) ความคิดเห็นของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึก ประชุมกลุ่ม และระดมสมองกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนผู้ผลิต ตัวแทนผู้จัดจำหน่าย และนักออกแบบ และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริโภค จำนวน 200 คน และผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย จำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ จังหวัดมุกดาหาร พบว่าผู้ประกอบการผ้าทอมือประสบปัญหาทั้งในด้านการตลาด การผลิต การแข่งขัน และการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มในการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม

2. ผู้ใช้สินค้าผ้าทอมือส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าถุง กางเกง กระโปรง ผ้าพันคอ เสื้อ ผ้าคลุมไหล่ และผ้าผืนสำหรับนำไปแปรรูปเป็นของใช้อื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ชอบซื้อสินค้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติมากกว่าสีเคมี ($\overline{X}$ = 4.52, S.D.= .633) ผู้ขายหรือผู้ผลิตควรมีข้อมูลที่ระบุคุณสมบัติและการใช้งานของสินค้า ($\overline{X}$ = 4.31, S.D.= .676) เลือกซื้อสินค้าที่ทำจากผ้าทอมือทั้งฝ้ายและไหม ($\overline{X}$ = 4.29, S.D.= .661) ชอบลวดลายที่ผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมกับสมัยใหม่ ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= .729) สินค้าที่ดีไซน์จากนักออกแบบมักจะมีราคาแพงแต่ก็ยินดีที่

จะซื้อ ($\overline{X}$ = 4.24, S.D.= .789) และเลือกซื้อผ้าทอที่มีลวดลายและสีที่สามารถนำไปแปรรูปได้หลายรูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.22, S.D.= .660)

3. ผู้ผลิตและคนกลางจัดจำหน่ายคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การแสดงสัญลักษณ์ให้ผู้ซื้อทราบว่าตนเองเป็นตัวแทนจำหน่ายหรือเป็นผู้ผลิตที่มาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง ($\overline{X}$ = 4.51, S.D.= .886) และมักจะเล่าเรื่องราวของกระบวนการผลิตให้ลูกค้าฟังบ่อย ๆ ($\overline{X}$ = 4.28, S.D.= .859)

4. บทวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย ประเด็นเกี่ยวกับความต้องการซื้อ คือ 1) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นิยมที่จะซื้อสินค้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ 2) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ต้องการซื้อสินค้าที่มีลวดลายผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ 3) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นิยมสินค้าที่มีดีไซน์ ขณะที่ผู้ผลิตมักจะผลิตตามความถนัดและความชำนาญของตนเอง และใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ, การมีส่วนร่วม, มุกดาหาร

Abstract

In this research, a questionnaire survey and a participatory action research approach were employed to study 1) the current conditions and potential success of hand-woven fabric business in Mukdahan province; 2) opinion of producers, designers, distributors and consumers for developing hand-woven fabric products to respond to consumers' needs. In-depth interviews, focus group discussions, and brainstorming were conducted with two representatives from each sector: the producers, the distributors, the consumers - including a representative of the designers. The questionnaire survey was also administrated to 200 consumers, and 35 producers/distributors.

The findings revealed that

1. The current conditions and potential success of hand-woven businesses in Mukdahan province revealed that the entrepreneur of hand-woven fabric faced issues in terms of marketing, production, competition, and potential development within groups to supply merchandises to serve the changing consumers' needs.

2. Most consumers experienced using the hand-woven fabric for pha thung (Thai traditional long skirt), trousers, skirts, scarves, clothes, shawls, and purchasing fabric for arts and crafts. The survey respondents agreed at the highest level of preference for natural dyed fabric consumption rather than chemicals. ($\overline{X}$ = 4.52, S.D.= .633). The respondents indicated that they would like to see mandatory information standard presently in place

for fiber content and care labelling ($\overline{X}$ = 4.31, S.D.= .676). The consumer opined that they preferred hand-woven fabric made from both cotton and silk ($\overline{X}$ = 4.29, S.D.= .661), followed by a blend of contemporary and traditional design ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= .729). The consumers still preferred high priced fabrics as a fashion statement ($\overline{X}$ = 4.24, S.D.= .789). In addition, the consumers tended to purchase the hand-woven fabric with colorful and patterned appearance, so they could redesign their own clothing. ($\overline{X}$ = 4.22, S.D.= .660)

3. The producers and distributing intermediaries were aware of the following factors: the labelling or symbols of distributors or individual ownership/ producer shown on the merchandise were at the highest level ($\overline{X}$ = 4.51, S.D.= .886), and frequently telling the consumers of the products' processing ($\overline{X}$ = 4.28, S.D.= .859)

4. The analysis of the needs of consumers, producers, and distributors revealed that the consumers or users' opinions were still mismatched with the producers/ distributing intermediaries concerning purchasing behaviors in terms of natural dyed fabric, a blend of contemporary and tradition patterns, and purchasing expensive, well-designed fabric. While manufacturers often produce according to their own aptitude and expertise; and using ingredients that are readily available locally.

Keywords: Development of hand-woven product, Participation, Mukdahan

บทนำ

ยุคของกระแสการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมากยิ่งขึ้น สิ่งหนึ่งที่เห็นเป็นประจักษ์ คือ การให้ความสนใจและนิยมบริโภคสินค้าไทย หรือแม้แต่การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือในรูปแบบที่หลากหลาย ขณะเดียวกันหน่วยงานต่าง ๆ รณรงค์ให้มีการแต่งกายด้วยผ้าทอมือ เพราะนอกจากจะเป็นการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมไทยแล้วยังเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านและกลุ่มอาชีพทอผ้า เป็นที่ทราบกันดีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติว่าผ้าทอมือของไทยมีความสวยงาม และมีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นมีเสน่ห์ มีความน่าหลงใหลในลวดลาย กระบวนการ ขั้นตอนการผลิต วิถีชีวิต รวมถึงความเป็นมาของผ้าแต่ละผืน (วัฒนะ จูฑะวิภาต, 2555) ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอมือนอกจากจะเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในแง่ของการนำเข้าเงินตราต่างประเทศแล้วยังเหมาะสมกับโครงสร้างสังคมไทยในการใช้แรงงานที่มีฝีมือเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (สุนทรี ไชยะบุตร และคณะ, 2556) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผ้าทอมือจะได้รับความนิยมจากกลุ่มคนต่างๆ อย่างกว้างขวาง แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกนานัปการที่ยากจะแก้ไขได้เพียงลำพัง ได้แก่ ปัญหาด้าน การตลาด การออกแบบ ขาดความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ คุณภาพของ

สินค้า ขนาด สี และลวดลายไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า รูปแบบของสินค้าขาดความหลากหลาย (ชัชจริยา ใบลี, 2560)

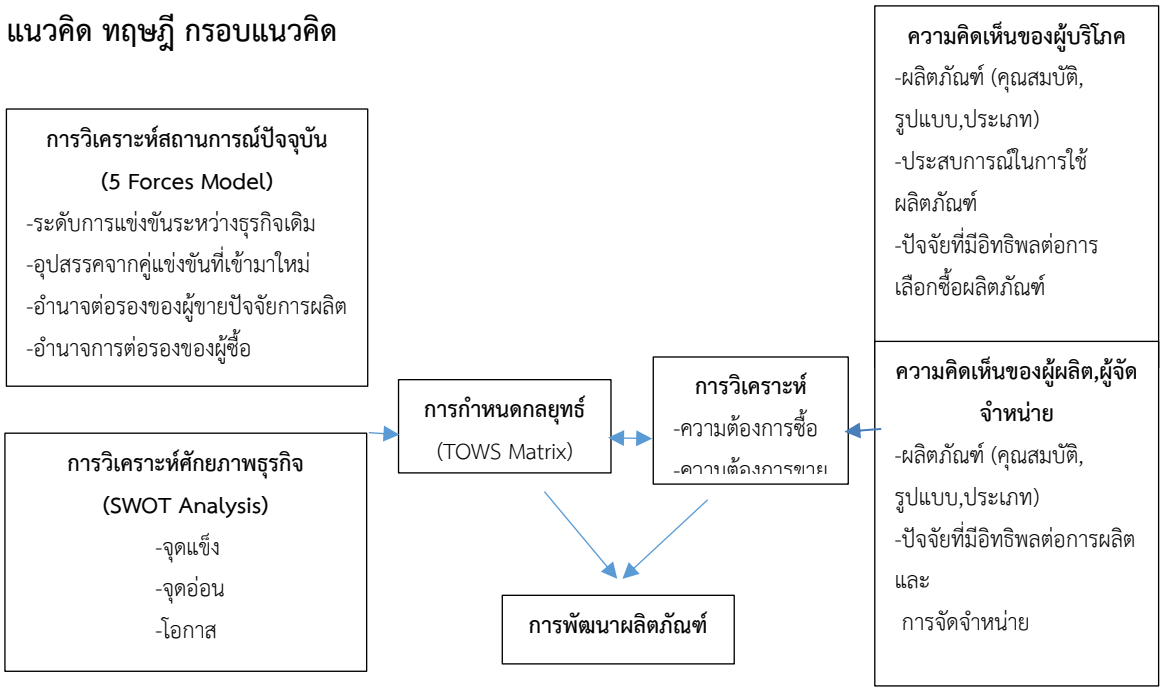
จังหวัดมุกดาหารมีเขตแดนติดต่อค้าขายกับแขวงสะหวันนะเขต สาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้มีสินค้าผ้าทอมือและผ้าไหมประเภทผ้าผืนและสินค้าแปรรูปทั้งที่ทอด้วยมือ และทอจากโรงงานทอผ้าถูกบรรทุกด้วยเรือขนส่งข้ามฟากในลำน้ำโขงมาขายยังตลาดอินโดจีนและถนนคนเดินจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารยังจัดให้มีงานแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP สานสัมพันธ์สองแผ่นดินมุกดาหาร – สะหวันนะเขต ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงช่องทางการจัดจำหน่าย การแข่งขัน และโอกาสของธุรกิจเกี่ยวกับผ้าทอที่ยังคงสร้างรายได้ให้กับผู้ที่ประกอบธุรกิจประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารยังเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญในจังหวัดนครพนม ได้แก่ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร และองค์พญานาคศรีสัตตนาคราช ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติให้ความสนใจสินค้าผ้าทอพื้นเมืองทั้งในโอกาสซื้อใช้เอง และเป็นของฝากของที่ระลึกจากแหล่งท่องเที่ยว จากศักยภาพของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และปัญหาของผู้ประกอบการผ้าทอดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์การแข่งขัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะสีสันและลวดลายร่วมสมัย การคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอีสาน การธำรงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้า

คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค จังหวัดมุกดาหาร เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาในเชิงบูรณาการของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งคาดหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี และส่งผลทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและให้ความสนใจกับการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือ การแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมและการทำงานแบบบูรณาการของกลุ่มผลประโยชน์ที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ซึ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดก็คือการสร้างคุณค่าให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างมูลค่าด้วยการสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพ และการกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ จังหวัดมุกดาหาร
2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

งานวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค จังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของธุรกิจผ้าทอมือ โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นแรงผลัก 5 ประการ 2) การวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจด้วยตัวแบบ SWOT Analysis นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ของธุรกิจในด้านต่าง ๆ 3) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริโภค และ 4) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ผลิต, ผู้จัดจำหน่าย นำไปสู่การวิเคราะห์ความต้องการซื้อของผู้บริโภคและความต้องการขายของผู้ผลิต, ผู้จัดจำหน่าย จากนั้นทำการสังเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์และการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคและผู้ผลิต, ผู้จัดจำหน่าย ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน และศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ จังหวัดมุกดาหาร ประชากรจำนวน 35 กลุ่ม ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 6 กลุ่ม และนักออกแบบ 1 คน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือของจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย

- ตัวแทนของกลุ่มโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 3-5 ดาว จำนวน 6 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ผลิตผ้าทอมือ 3 คน และ 2) ผู้จัดจำหน่ายผ้าทอมือ 3 คน
- นักออกแบบ 1 คน

1.2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- ประชากรที่เป็นผู้บริโภคซึ่งเข้าชมงานจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอทอปของจังหวัดมุกดาหาร จำนวนประมาณ 1,000 คน ทำการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 200 คน (กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ, 2554) เป็นกลุ่มคนที่เต็มใจและพร้อมที่จะให้ข้อมูลในขณะที่เยี่ยมชมและจับจ่ายใช้สอยในงาน โดยจะทำการสำรวจความคิดเห็นและค่านิยมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

- ประชากรที่เป็นผู้ผลิต, ผู้จัดจำหน่าย จำนวน 35 กลุ่ม เก็บข้อมูลจากตัวแทนของทุกกลุ่ม ทำให้ได้ประชากรตัวอย่าง จำนวน 35 คน เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตและการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

2. เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก และการประชุมกลุ่ม ด้วยแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้ผลิต, ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภคใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นการสำรวจความคิดเห็นและแนวทางเพื่อให้ได้คำตอบที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ภัยคุกคาม 5 ด้าน และการวิเคราะห์ “SWOT Analysis” โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำเสนอเป็นความเรียง

3.2 การสำรวจความคิดเห็นใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1: ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ จังหวัดมุกดาหาร

1. สถานการณ์ปัจจุบันของธุรกิจผ้าทอมือ

1.1 การแข่งขันของคู่แข่งในธุรกิจเดียวกัน พบว่า การแข่งขันในเรื่องของราคาไม่มีความรุนแรง ส่วนการเลียนแบบสินค้าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถป้องกันได้

1.2 การเข้าสู่ธุรกิจของผู้แข่งขันรายใหม่ พบว่า นโยบายของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนธุรกิจชุมชนทำให้เกิดการรื้อฟื้นอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมด้านการทอผ้า การหวนคืนกลับไปยังรากเหง้าทางวัฒนธรรมส่งผลให้บรรยากาศของการซื้อขายผ้าทอมือมีแนวโน้มดีขึ้น จึงเป็นช่องทางให้นักธุรกิจเข้าไปลงทุนด้วยพื้นฐานที่มีความได้เปรียบทางด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และแรงงาน

มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งมีความสวยงาม ทันสมัย และสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ได้มากกว่า

- การต่อรองจากผู้ขายวัตถุดิบ กระบวนการผลิตผ้าทอมือแต่เดิมใช้ “ฝ้ายเข็ญมือ” และนิยมย้อมฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ แต่ด้วยสังคมและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ผลิตต้องการความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย จึงได้หันไปใช้เส้นฝ้ายที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม อันเป็นมูลเหตุเริ่มต้นที่ทำให้ผลิตต้องซื้อวัตถุดิบ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการต่อรองราคาและการขาดแคลนวัตถุดิบในบางช่วงเวลา

- การต่อรองจากผู้ซื้อสินค้า พบว่า ผู้ผลิตตั้งราคาขายโดยบวกเพิ่มกำไรในปริมาณน้อย เพราะต้องการขายสินค้าให้ได้อย่างรวดเร็วและนำเงินไปหมุนเวียนในระบบการผลิตรอบใหม่ ส่วนคนกลางตั้งราคาขายเพื่อให้เกิดการต่อรองจากลูกค้า

- สินค้าที่สามารถใช้ทดแทนกัน พบว่า ผ้าทอจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความละเอียดและประณีตมากกว่า ลวดลายมีความสม่ำเสมอ ผ้าย้อมสีเคมีที่มีความสดใส การพิมพ์ลายด้วยสีต่าง ๆ สดสว่างมากกว่าผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ

2. ศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ

2.1 จุดแข็ง (Strengths) ได้แก่ คนทอผ้ามีความเชี่ยวชาญเฉพาะที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ การผลิตสินค้าคำนึงถึงกระบวนการที่มีคุณภาพ กลุ่มทอผ้ามีใบประกาศ ใบรับรองการเป็นผู้ผลิตที่มีคุณภาพ การย้อมผ้าทอด้วยสีธรรมชาติเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

2.2 จุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มทอผ้ามีน้อยและบางโอกาสก็ขาดแคลน ช่องทางการจัดจำหน่ายมีน้อย และยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ขาดคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการทอผ้า ขาดการออกแบบลวดลายใหม่ ๆ รวมถึงการแปรรูปให้มีความทันสมัย

2.3 โอกาส (Opportunities) ได้แก่ พฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาให้ความสนใจในเรื่องของสุขภาพ การโหยหาอดีตวัฒนธรรม รากเหง้า และภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น เครือข่ายของกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนทำให้เกิดการไหล่บ่าของวัฒนธรรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของแต่ละประเทศ รวมถึงกระบวนการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางวัฒนธรรม การจัดแสดงสินค้านานาชาติ ทำให้ผู้ประกอบการจังหวัดมุกดาหารมีโอกาสได้พบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนสินค้าผ้าทอมือของตนเองกับกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงการแลกเปลี่ยน ซื้อขายวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

2.4 อุปสรรค (Threats) ได้แก่ การผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะญี่ปุ่นมีเงื่อนไขค่อนข้างยุ่งยาก และมีมาตรฐานสูง ราคาของวัตถุดิบเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ กระแสโลกา ภิวัตน์ และความทันสมัยส่งผลให้ผู้ผลิตบางกลุ่มต้องล้มหายตายจากไปจากวงการธุรกิจผ้าทอมือ เพราะไม่สามารถปรับตัวให้เข้าเทคโนโลยีใหม่ๆ และการแข่งขันที่รุนแรงได้

วัตถุประสงค์ข้อ 2: ศึกษาความคิดเห็นของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

1. การสำรวจความคิดเห็นและค่านิยมของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าทอมือ

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 60 สถานภาพโสด ร้อยละ 19.5 ส่วนใหญ่รับข้าราชการ ร้อยละ 39 อายุต่ำสุดของผู้ใช้สินค้าผ้าทอมือ 18 ปี อายุสูงสุด 61 ปี คิดเป็นอายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 44 ปี มีรายได้เฉลี่ย 34,551 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ พบว่า 1) ผู้ใช้สินค้าผ้าทอมือส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าถุง ร้อยละ 53.0 รองลงมา 6 ลำดับแรก คือ กางเกง ร้อยละ 47.0 กระโปรง ร้อยละ 45.50 ผ้าพันคอ ร้อยละ 44.5 เสื้อ ร้อยละ 43.50 และผ้าคลุมไหล่ ร้อยละ 37 และผ้าเมตรสำหรับนำไปแปรรูปเป็นของใช้อื่น ๆ ร้อยละ 36.5 ส่วนที่เหลือเป็นของชำร่วย ผ้าปูโต๊ะ ผ้าม่าน และผ้าขาวม้า 2) เหตุผลที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือ คือราคาของสินค้ามีความเหมาะสมกับคุณภาพ ความประณีตงดงามของการตัดเย็บและการทอ นโยบายของหน่วยงานที่ให้บุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ได้สวมใส่ผ้าไทยไปทำงานเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย และประโยชน์ใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 47.5 เท่ากัน และเหตุผลอื่นๆ อาทิ ลวดลายของผลิตภัณฑ์มีความสวยงามและดึงดูดใจ และอยู่ในกระแสความนิยมของคนทั่วไป 3) ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมืออยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ใช้ชอบซื้อสินค้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติมากกว่าสีเคมี ($\overline{X}$ = 4.52, S.D.= .633) ผู้ขายหรือผู้ผลิตควรมีข้อมูลที่ระบุคุณสมบัติและการใช้งานของสินค้า ($\overline{X}$ = 4.31, S.D.= .676) ผู้ซื้อมักจะเลือกซื้อสินค้าที่ทำจากผ้าทอมือทั้งฝ้ายและไหม ($\overline{X}$ = 4.29, S.D.= .661) ผู้ซื้อชอบลวดลายที่ผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมกับสมัยใหม่ ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= .729) สินค้าที่ดีไซน์จากนักออกแบบมักจะมีราคาแพงแต่ผู้ซื้อก็ยินดีที่จะซื้อ ($\overline{X}$ = 4.24, S.D.= .789) และ ผู้ซื้อจะเลือกซื้อผ้าทอที่มีลวดลายและสีที่สามารถนำไปแปรรูปได้หลายรูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.22, S.D.= .660)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาผ้าทอมือ 1) ผู้ซื้อส่วนใหญ่มองว่าผู้ผลิตยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ ซึ่งจากการสังเกตลวดลายและรูปแบบของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่นำออกมาจำหน่าย ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายยังไม่สามารถดึงจุดเด่นซึ่งเป็นความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดออกมาได้อย่างชัดเจน แต่เป็นการผลิตเลียนแบบกัน 2) ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายสินค้า ส่วนใหญ่เป็นบุคคลเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการผลิตต้องมาดำเนินการด้านการตลาดด้วยตนเอง เป็นการทำงานในสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด และยังมีส่วนทำให้เสียเวลาในการผลิตสินค้า อย่างไรก็ตามอีกประการหนึ่งผู้ซื้อคิดว่าการที่ผู้ผลิตมาจำหน่ายสินค้าเองจะทำให้รับรู้ถึงความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริงเพราะได้พูดคุยกับผู้ซื้อสินค้าโดยตรง ซึ่งจะทำให้สามารถผลิตสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดีกว่า และ 3) ผู้ผลิตควรทอผ้าที่มีลวดลายใหม่ ๆ และมีการผสมผสานระหว่างลายเก่าที่ควรอนุรักษ์ไว้และลายสมัยใหม่เพื่อปรับให้เข้ากับยุคสมัย และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค

2. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าทอมือ

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า 1) ผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 85.70 สถานภาพเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ขาย กว่าร้อยละ 80 และเป็นคนกลางในการจัดจำหน่ายเพียงร้อยละ 17.10 2) รายได้ต่ำสุดในการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ 18,000 บาทต่อเดือน และบางรายมีรายได้จากการขายสูงสุดถึง 210,000 บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ พบว่า 1) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอมือที่จำหน่าย ได้แก่ ผ้าถุง ร้อยละ 85.70 รองลงมาคือ ผ้าพันคอ ร้อยละ 82.90 และเสื้อ ร้อยละ 80 กระโปรง ร้อยละ 65.70 ผ้าเมตรสำหรับนำไปแปรรูปเป็นของใช้อื่น ๆ ร้อยละ 57.10 และกางเกง ร้อยละ 48.60 2) ปัจจัยที่ผู้ผลิตและคนกลางให้ความสำคัญในการผลิตและคัดเลือกสินค้ามาเพื่อจำหน่าย คือ ราคาของสินค้าที่มีความเหมาะสมกับคุณภาพ และต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 80 เท่ากัน นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญกับกระแสความนิยมในปัจจุบันของผู้ซื้อและความต้องการผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันของลูกค้าแต่ละกลุ่ม อาทิ วัยทำงาน วัยรุ่น วัยเด็ก 3) สินค้าที่ขายดีเรียงลำดับ 3 รายการ คือ ผ้าถุง คิดเป็นร้อยละ 45.70 รองลงมาคือ เสื้อ กระโปรง กางเกง คิดเป็นร้อยละ 34.30 และลำดับสุดท้ายคือ ผ้าพันคอ ร้อยละ 22.90 4) ผู้ผลิตและคนกลางคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือการแสดงสัญลักษณ์ให้ผู้ซื้อทราบว่าตนเองเป็นตัวแทนจำหน่ายหรือเป็นผู้ผลิตที่มาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง ($\overline{X}$ = 4.51, S.D.= .886)

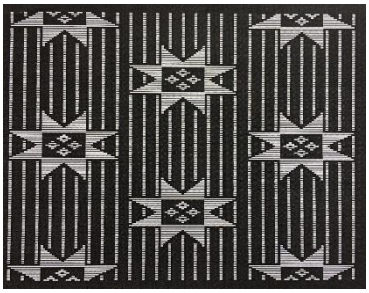
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาผ้าทอมือ 1) การผลิตและการขายสินค้าผ้าทอมือในปัจจุบันมีคู่แข่งขันเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ผลิตต้องยืนหยัดในการผลิตโดยคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า การคัดสรรวัตถุดิบที่มีคุณภาพ กระบวนการผลิตที่ประณีตพิถีพิถันและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 2) ปัญหาของการผลิตและการขายในปัจจุบัน พบว่า วัสดุและวัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ไม่สามารถขยายตลาดให้เข้าถึงผู้ซื้อทุก Generation ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะในการแปรรูป และผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และ 3) ความสำคัญของนักออกแบบต่อการพัฒนาผ้าทอมือในทัศนะของผู้ผลิตและคนกลาง พบว่า มีความสำคัญเพราะนักออกแบบจะมีประสบการณ์ และมีจินตนาการในการออกแบบความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาผ้าให้ทันสมัยมากกว่าคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในฐานะที่เป็นคนกลางในการจัดจำหน่ายหากจะให้สามารถขายได้ง่ายในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ต้องมีลวดลายผสมผสานระหว่างยุคสมัย หากจะทำการแปรรูปให้เป็นสินค้าต้องมีรูปแบบที่ทันสมัยและสามารถนำไปใช้งานได้ในหลายโอกาส

3. บทวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค ผู้ผลิต และผู้จัดจำหน่าย

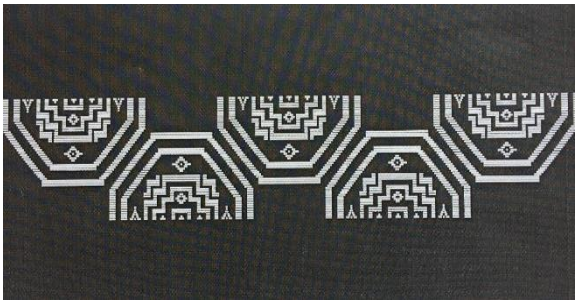
ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือยังมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้ผลิต/คนกลางเกี่ยวกับความต้องการซื้อ ได้แก่ 1) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นิยมที่จะซื้อสินค้าซึ่งย้อมด้วยสีธรรมชาติ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตซึ่งเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ขายระบุว่าในกรณีที่สินค้าขายดี ผู้ขายจะไม่มีเวลาอธิบายว่าผ้าที่ผู้ซื้อกำลังจะตัดสินใจซื้อนั้นเป็นผ้าที่ย้อมด้วยสีเคมี ในกรณีนี้อาจเกิดความเสียหายในอนาคตที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด

ว่าผู้ขายหลอกลวง 2) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ต้องการซื้อสินค้าที่มีลวดลายผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ แต่ผู้ผลิตมุ่งเน้นการทอลวดลายแบบดั้งเดิมที่ตนเองมีความชำนาญ ซึ่งทำให้ความต้องการซื้อและความต้องการขายยังไม่สอดคล้องตรงกัน อันมีส่วนทำให้คนรุ่นใหม่ยังไม่นิยมการใช้ผ้าทอมือเนื่องจากผู้ผลิตยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตามยุคตามสมัย 3) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นิยมสินค้าที่มีดีไซน์เนื่องจากผลการสำรวจพบว่าสินค้าที่ดีไซน์จากนักออกแบบมักจะมีราคาแพงแต่ผู้ซื้อก็ยินดีที่จะซื้อ หากแต่ผู้ผลิต/คนกลางแสดงความคิดเห็นว่า ผ้าทอมือที่มีขายอยู่ในปัจจุบันไม่ต้องปรับปรุงอะไรแล้วและสินค้าไม่จำเป็นต้องอาศัยนักออกแบบเพื่อดีไซด์ แสดงให้เห็นว่าความต้องการซื้อของผู้บริโภคยังไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้ผลิตและผู้ขาย

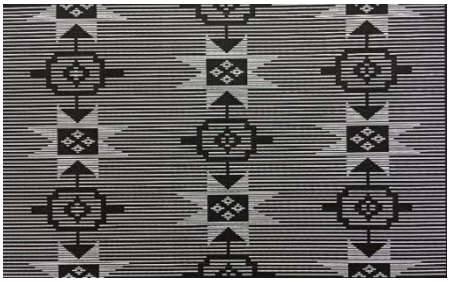
ดังนั้น แนวคิดที่ว่า “ลูกค้าคือเทวดา” จึงถูกหยิบยกขึ้นมาอภิปรายกันในวงสนทนาเพื่อที่จะหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตรงจุด เหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย คณะผู้วิจัยจึงได้นำข้อสรุปดังกล่าวข้างต้นนี้ไปใช้เป็นโจทย์เพื่อให้นักออกแบบได้คิดลวดลายผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ โดยให้ความสำคัญกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปและค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่จะหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือ ทั้งนี้การออกแบบเพื่อให้มีลวดลายใหม่นั้น นักออกแบบได้คำนึงถึงความร่วมสมัย ซึ่งยังคงรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษเอาไว้ และผสมผสานความคิดใหม่เพิ่มเข้าไป อันเป็นที่มาของลวดลายที่ผสมผสานระหว่างลายดั้งเดิมและลวดลายใหม่ ดังจะได้นำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

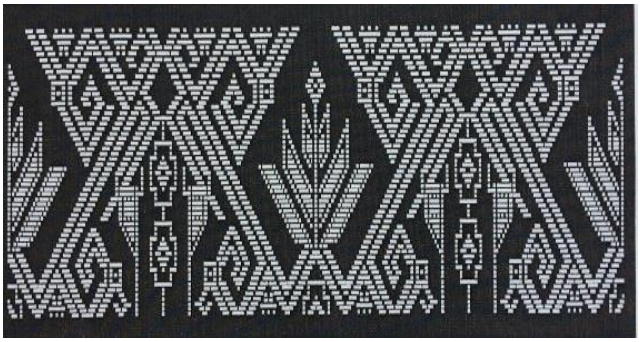
ภาพที่ 1 ลายดอกมะซ่านหรือดอกหงอนก่อง (ใจดาว, ลายดอกจันแปดกลีบ) ลวดลายผ้าแบบดั้งเดิมที่พบในหลากหลายพื้นที่ นำมาจัดวางและสอดแทรกลายอื่นเข้าไปกับแรงบันดาลใจจากลายของชิ่นทิว ใช้การสร้างลายแบบใช้เส้นยืนสลับกันหลายสี และการทอตีกั้นที่จะเกิดเส้นปะนูนขึ้นเองตามวัสดุที่ใช้พุ่งเส้นที่เรียกว่าลาย

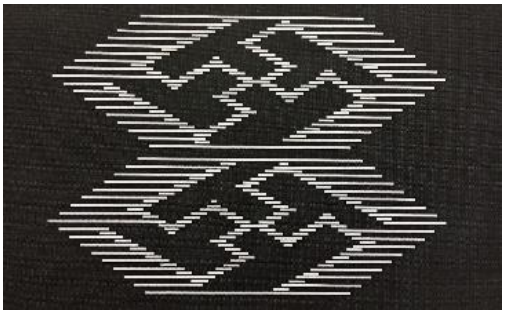
ภาพที่ 2 ลายย่อมุมไม้สิบสอง ลวดลายและชื่อเรียกลักษณะส่วนมุมของอาคารเจดีย์ ที่ทำให้มุมมีหยักเป็นเหลี่ยมออกมา เป็นลวดลายแบบเรขาคณิตอย่างชัดเจน จึงทำให้มีความร่วมสมัย ให้ความรู้สึกหนักแน่นมั่นคง

ภาพที่ 3 ลายดอกหงอนก่อง หรือดอกมะซ่านสลับลายตาบุ้ง ลวดลายผ้าที่มีมาแต่โบราณ มีความเรียบง่าย ลวดลายกะทัดรัด นำมาสลับสับหว่างกับลายตาบุ้ง ที่มีลวดลายเล็กๆ

ภาพที่ 4 ลายนาคอุ้มดอกพันมหา นาคเป็นสิ่งที่ชาวบ้านนับถือว่าเป็นสิ่งที่มีพลังอำนาจบันดาลฝนฟ้า และเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ดอกพันมหา แปลตรงตัวคือ จำนวนตัวเลขหลักพัน มหาคือ นักปราชญ์ ผู้รู้ เมื่อรวมกันแล้ว ดอกพันมหา คือ ดอกไม้แห่งความรู้ แห่งนักปราชญ์ที่มีจำนวนเป็นพันๆ

ภาพที่ 5 ลายขอประแจจีน (ลายขอกระแจ) ลวดลายมีความต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีจุดจบ ตามความเชื่อของชาวจีน ลวดลายให้ความรู้สึกมีความหนักแน่นมั่นคง มีรูปแบบที่ร่วมสมัย

สรุปและอภิปรายผล

1. ผู้ใช้สินค้าผ้าทอมือส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าถุง กางเกง กระโปรง ผ้าพันคอ เสื้อ ผ้าคลุมไหล่ และผ้าเมตรสำหรับนำไปแปรรูปเป็นของใช้อื่น ๆ โดยเฉพาะผ้าทอที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติมากกว่าสีเคมีอาจเนื่องมาจากกระแสของการโหยหาอดีต การค้นหารากเหง้า และได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติจึงเป็นที่มาของความนิยมผ้าทอมือ ประกอบกับนโยบายของหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนให้มีการผลิต เพื่อสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้แก่ชุมชน จึงเป็นที่มาของการส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าทอพื้นเมือง สอดคล้องงานวิจัยของนลินี ทองประเสริฐ และคณะ (2563) พบว่ากลุ่มตัวอย่างนิยมผ้าพื้นเมืองที่ย้อมสีธรรมชาติ มีลวดลายที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และสุภัทรญาณ เทียรธีระสมบัติ (2563) ได้สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านผ้าทอมือจากลายบั้งไฟ ด้วยเทคโนโลยีการออกแบบที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมว่า ผ้าทอมือสามารถสร้างรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มเป้าหมายได้โดยเฉพาะผ้าพื้นสีธรรมชาติ ผ้าซิ่นมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ ปลอกหมอน ชุดบุรุษและชุดสตรี

2. ผู้ผลิตและคนกลางจัดจำหน่ายคำนึงถึงการแสดงสัญลักษณ์ให้ผู้ซื้อทราบว่าตนเองเป็นตัวแทนจำหน่ายหรือเป็นผู้ผลิตที่มาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง และการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคโดยการบอกเล่าเรื่องราว ความเป็นมา ความยุ่งยาก ความซับซ้อนของกระบวนการผลิตเพื่อให้ลูกค้ารับรู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความภูมิใจที่ได้ใช้สินค้าไทย และมูลค่าที่สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของนิฤมล หิรัญวิจิตรภรณ์ และธีร์ คันโททอง (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง สื่อสารการตลาด ผ้าทอน้ำแร่ พบว่า การเล่าเรื่องที่ดีนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการที่จะทำให้ผ้าทอน้ำแร่ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคและยังเป็นการสร้างจุดเด่นกลบจุดด้อยของผ้าฝ้ายนั้นได้เป็นอย่างดี เช่น 1) การเล่าเรื่องจากกระบวนการผลิต ได้แก่ การใช้น้ำแร่เป็นสารช่วยย้อมสี และการใช้สีย้อมผ้าจากธรรมชาติทั้งใบเหว ครั่งและผลคำแสด และ 2) การเล่าเรื่องจากเทคนิคของการทำลายผ้าและประวัติความเป็นมาของลายผ้าทอน้ำแร่

3. บทวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค ผู้ผลิต และผู้จัดจำหน่าย พบว่า ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้ผลิต/คนกลางจัดจำหน่าย คือ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นิยมที่จะซื้อสินค้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ มีลวดลายผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ และนิยมสินค้าที่มีดีไซน์ ขณะที่ผู้ผลิตซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุมักจะผลิตตามความถนัดและความชำนาญของตนเองโดยไม่ได้คำนึงถึงพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ซื้อในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาทั้งกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สอดคล้องกับการวิจัยของลักขณา สุกใส และคณะ (2564) ที่พบว่าการผลิตผ้าทอพื้นเมืองโดยเฉพาะผ้าไหมเป็นการยึดเอกลักษณ์และลวดลายเดิมที่สืบต่อกันมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่การผลิตควรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และรสนิยมสมัยใหม่ของผู้บริโภค นอกจากนี้นิ่มนวล จันทรุญ (2559) ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้านอีสานว่า ผู้ประกอบการมีปัญหาและมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

4. สถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของธุรกิจผ้าทอมือ จังหวัดมุกดาหาร พบว่าผู้ประกอบการผ้าทอมือประสบปัญหาทั้งในด้านการตลาด การผลิต การแข่งขัน และการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มในการผลิตสินค้า อาจเป็นผลมาจากการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งขาดการบูรณาการทั้งในแง่ขององค์ความรู้ งบประมาณ และความต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีทักษะซึ่งปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุ จึงทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า สอดคล้องกับการวิจัยของกศิพัฎญ์ ทองแกม และโฆสิต แพงสร้อย (2562) ซึ่งได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขสินค้าโอทอปตามหลักพุทธวิธีในจังหวัดอุดรธานี พบว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางการพัฒนาสินค้าโอทอปตามหลักพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดอุดรธานีควรมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้างมาตรฐานในกระบวนการและขั้นตอนการผลิตสินค้าและการควบคุมคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานเดียวกันหรือสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของสินค้า เช่น ผ้า ควรมีความกว้างและยาวเท่ากัน 2) การสร้างและพัฒนาส่งเสริมผู้ประกอบการโอทอปรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับผู้ประกอบการโอทอป 3) การบริหารจัดการด้านวัตถุดิบโดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การปลูก การบำรุงรักษา

เพื่อลดการพึ่งพาวัตถุดิบภายนอกชุมชน ลดการขึ้นราคาของพ่อค้าคนกลาง เพื่อทำให้กลุ่มมีวัตถุดิบในการผลิตอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กศิพัฎญ์ ทองแกม และโฆสิต แพงสร้อย. (2562). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขสินค้าโอทอปตามหลักพุทธวิธีในจังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ปีที่, 6(7), 3649-3488.

กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ. (2554). การวิจัยทางการพยาบาล: แนวคิด หลักการ และวิธีปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2559 จาก https://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology_2554/...PDF

ชัชจริยา ใบลี. (2560). สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้านจังหวัดเลย. วารสารราชพฤกษ์, 15(3), 88-96.

นลินี ทองประเสริฐ ปิยกนิฏฐ์ โชติวนิช และศุภกัญญา เกษมสุข. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ Premium OTOP ด้วยทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเมืองเมือง อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์, 15(1), 95-108.

นิฤมล หิรัญวิจิตรภรณ์ และธีร์ คันโททอง. (2564). การเล่าเรื่องเพื่อสื่อสารการตลาดผ้าทอน้ำแร่ จังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 11(2), 31-44.

นิ่มนวล จันทรุญ. (2559). การพัฒนาภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้านอีสาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ฉบับพิเศษ, 305-311.

ลักขณา สุกใส, สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ, ศิริพร พึ่งเพ็ชร์ และพรชัย เจดามาน. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชนยั่งยืนการผลิตผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ผ้าไหมพื้นเมือง” บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนจังหวัดชัยภูมิ”. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(7), 382-398.

วัฒนะ จูฑะวิภาต. (2555). ผ้าทอกับชีวิตคนไทย (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2559 จาก http://libdoc.dpu.ac.th/research/149797.pdf

สุนทรี ไชยะบุตร, ทองเหลือง เมตตาริกานนท์, นารี บุตรวงศ์, ปาริชาติ พานิชย์, มะนิจันทร์ สุวะรัตน์, ปาริชาติ สุชะนะชา, หล่อน สานนท์ และเพลินจิต นามหงส์. (2556). การใช้ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าเพื่อเพิ่มรายได้ของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองยาง ตำบลโคกสำราญ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร (รายงานการวิจัย). สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2560 จาก https://service.trf.or.th/fullP/RDG54E0022/RDG54E0022_full.pdf

สุภัทรญาณ เฑียรธีระสมบัติ. (2563). รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2563 โครงการหมู่บ้านผ้าทอมือจากลายบั้งไฟ ด้วยเทคโนโลยีการออกแบบที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2564 จาก http://www.clinictech.ops.go.th/online/cmo/FinalReport/202010301056501.pdf

การโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

Video Advertisements Affecting on Online Purchase Intention

นาซียะฮ์ มะหมัด[1*], สุภาพร ดิสวัสดิ์[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Naseeyah Mamad[1*], Supaporn Disawat[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 631077128@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้รับชมภาพยนตร์ประเภทวิดีโอผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 385 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18-25 ปี ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/ นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า การโฆษณาประเภทสื่อวิดีโอซึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง เสียง และภาพเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การโฆษณา, สื่อวิดีโอ, ความตั้งใจซื้อ

Abstract

The objective of this research to video advertisements affecting on online purchase intention. The samples were 385 who watching videos via the internet. The study used by purposive sampling method. The tool used in data collection was online questionnaires. The statistics for data analysis; the descriptive statistics were frequency, percentage, mean, and standard deviation and the inferential statistics is Multiple regression analysis.

The research indicated that most of the respondents were female, aged between 18-25 years, bachelor's degree, occupation was student, incomes per month less than 10,000 bath. In addition, this research also found that: videos advertisements consist alphabet, still image, sound, and animation have the positive relationship with online purchase intention, a statistic significantly at 0.01 level.

Keywords: Advertisement, Video, Purchase Intention

บทนำ

ปัจจุบันสื่อโฆษณามีความสำคัญกับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะการโฆษณามีบทบาทในการส่งเสริมด้านการตลาด เป็นสิ่งการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจและทำให้เกิดความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมาย สื่อโฆษณาเครือข่ายสังคมออนไลน์ เติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องก่อให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายประเภท ซึ่งสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำโฆษณามีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน เห็นได้จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสื่อโฆษณาตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบันความนิยมของแต่ละช่วงเวลาก็แตกต่างกันออกไป (กาลัญ วรพิทยุต, 2562) เช่น การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการโฆษณาเพื่อสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วถึง ซึ่งเมื่ออดีตหากจะเป็นเพียงการใช้สื่อโฆษณาผ่านทางหน้านิตยสาร หนังสือพิมพ์ หรือสื่อโฆษณาภาพนิ่งที่ติดตามป้ายรถเมล์ที่อาจจะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เฉพาะกลุ่มเท่านั้น และเมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าจึงทำให้เราได้รับทราบข่าวสารโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ และเห็นสื่อโฆษณาที่เป็นภาพเคลื่อนไหวผ่านทางโทรทัศน์ (แอนนา จุมพลเสถียร, 2559) สำหรับในยุคปัจจุบันซึ่งก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นยุคที่มุ่งไปสู่ "Value-Based Economy" หรือ "เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม" โดยมีการปรับเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า "โภคภัณฑ์" ไปสู่สินค้าเชิง "นวัตกรรม" เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี (thaiembdc, 2559) อีกทั้ง 2-3 ปีก่อนจะเห็นได้ว่าคนไทยมีการใช้เทคโนโลยีกันมากขึ้นมีการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง คิดเป็นอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าตัว เช่น การทำธุรกรรมผ่านอิเทอร์เน็ต การชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ หรือ การซื้อขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับจำนวนผู้ซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ในช่วงการเกิดการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ระบุว่าในปี 2563 ร้อยละ 94 ของคนไทยที่มีการชอปปิ้งผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดใน

โลก (tcijthai, 2564) ซึ่งมีผลทำให้ธุรกิจซื้อขายสินค้าออนไลน์ หรือธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากว่าใครก็สามารถเข้ามาเป็นผู้ขายในระบบได้ และในทางกลับกันด้านผู้ซื้อก็สามารถที่จะทำการเปรียบเทียบสินค้าไม่ว่าจะเป็นเปรียบเทียบเรื่องราคา คุณภาพ หรือแม้กระทั่งปริมาณของสินค้าเนื่องจากผู้ซื้อสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ตนต้องการได้สะดวก ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการจึงหาแนวทางและวิธีที่จะทำให้ธุรกิจของตนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ด้วยการใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีความทันสมัยปรับปรุงข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสารลองกลับไปสังเกตุข้อมูลที่เอาไว้ใช้ติดต่อสื่อสารกับลูกค้านั้นเป็นอย่างไร สามารถสื่อสารได้ตรงความเข้าใจและมีความทันสมัยหรือไม่ พิจารณาถึงช่องทางที่ใช้ติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย

สิ่งที่สามารถช่วยผู้ประกอบการธุรกิจให้มีการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้ดีนั่นก็คือสื่อโฆษณา ดังเช่นการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อโฆษณาและค้นพบว่าสื่อโฆษณาเป็นสื่อหนึ่งที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ดี (เกียรติคุณ เยาวรัตน์, 2560; ชัยนันท์ ธันวารชร, 2560)

สื่อโฆษณาออนไลน์ประเภทวิดีโอซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งของโฆษณาออนไลน์ กลับกลายเป็นตลาดที่มีอัตราเติบโตมากที่สุด โดยมีอัตราการเติบโตของสื่อโฆษณาสื่อดิทัล (วิดีโอ) ร้อยละ 18 ในปี 2564 คิดเป็นมูลค่าการโฆษณาผ่านสื่อโฆษณาผ่านสื่อดิทัล 24,766 ล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) จนบรรดานักการตลาดหรือนักธุรกิจดังระดับโลกต่างหันมาวางแผนเพื่อขยายเงินลงทุนในการทำโฆษณาผ่านทางวิดีโอกันมากขึ้นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักการตลาดมีความสนใจไปที่วิดีโอออนไลน์ เนื่องจากเชื่อมั่นว่า วิดีโอออนไลน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มหลักในยุคดิจิทัลที่ชื่นชอบสื่อบันเทิงประเภทภาพและเสียง แถมสื่อประเภทนี้ยังสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ กับผู้บริโภคผ่านช่องทางออนไลน์จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ ได้แก่ ข้อความหรือตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค

นิยามศัพท์

สื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ หมายถึง สื่อที่ใช้โฆษณาสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งในสื่อโฆษณาดังกล่าวจะประกอบด้วย ภาพนิ่ง เสียง ภาพเคลื่อนไหว และข้อความ เช่น การโฆษณาสินค้าในยูทูป เป็นต้น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีซึ่งใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสื่อวิดีโอ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความตั้งใจซื้อ รวมถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อวิดิโอ

นักวิชาการได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับสื่อวีดิโอ ดังนี้ growthbee (2015 อ้างใน ลดาอำไพ กิ้มแก้ว, 2560) ซึงอธิบายว่า สื่อวีดีโอเป็นการสื่อสารในรูปแบบหนึ่งที่กระทำผ่านอินเตอร์เน็ต วีดีโอออนไลน์ในปัจจุบันมีมากมาย อาทิ youtube, facebook, LineTV, mello เป็นต้น โดยสื่อวีดีโอออนไลน์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการโฆษณาเพราะง่ายต่อการสร้างความเข้าใจในตัวสินค้าและบริการและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วโดย YouTube ถือเป็นสื่อสังคมออนไลน์ประเภทวีดีโอที่มีผู้เข้าชมเป็นอันดับ 1 สอดคล้องกับ Jeffcoate (2538 อ้างใน สุภาวดี แซ่อุ้ย และศิริรัตน์ ดีสอน, 2559) ได้อธิบายความหมายของสื่อวีดิโอว่าเป็นระบบสื่อสารข้อมูล ข่าวสารหลายชนิดโดยผ่านสื่อทางคอมพิวเตอร์ซึ่งประกอบด้วยข้อความฐานข้อมูลตัวเลขกราฟิกภาพเสียง และวีดีทัศน์

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าสื่อวีดีโอเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งซึ่งมีภาพ เสียง ตัวอักษร หรือมีการอธิบายหรือเล่าเรื่องที่มีภาพเคลื่อนไหว โดยณัฐกร สงคราม (2553 อ้างใน สุภาวดี แซ่อุ้ย และศิริรัตน์ ดีสอน, 2559) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของสื่อวิดิโอไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยสื่อการรับรู้ในรูปแบบ 1) ตัวอักษร (Text) 2) ภาพนิ่ง (Still Image) 3) เสียง (Sound) 4) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) 5) ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) 6) วีดีทัศน์ (Video) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ตัวอักษร (Text) ตัวอักษรถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ในการเขียนโปรแกรมมัลติมีเดียโปรแกรมประยุกต์ โดยมากมีตัวอักษรให้ผู้เขียนเลือกได้หลายๆแบบ และสามารถที่จะเลือกสีของตัวอักษรได้ตามต้องการ นอกจากนั้นยังสามารถกำหนดขนาดของตัวอักษรได้ตามต้องการ การโต้ตอบกับผู้ใช้ก็ยังนิยมใช้ตัวอักษร รวมถึงการใช้ตัวอักษรในการเชื่อมโยงแบบปฏิสัมพันธ์ได้ เช่น การคลิกไปที่ตัวอักษรเพื่อเชื่อมโยงไปนำเสนอ เสียง ภาพกราฟิกหรือเล่นวีดีทัศน์ เป็นต้น

2) ภาพนิ่ง (Still Image) ภาพนิ่งเป็นภาพกราฟิกที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย หรือภาพวาด เป็นต้น ภาพนิ่งมีบทบาทสำคัญต่อมัลติมีเดียมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงของการเรียนรู้ด้วยการมองเห็น ไม่ว่าจะดูโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ จะมีภาพเป็นองค์ประกอบเสมอ ดังนั้น ภาพนิ่งจึงมีบทบาทมากในการออกแบบมัลติมีเดียที่มีตัวอักษรและภาพนิ่งเป็น GUI (Graphical User Interface) ภาพนิ่งสามารถผลิตได้หลายวิธี อย่างเช่น การวาด (Drawing) การสแกนภาพ (Scanning) เป็นต้น

3) เสียง (Sound) เสียงในมัลติมีเดียจะจัดเก็บอยู่ในรูปของข้อมูลดิจิตอล และสามารถเล่นซ้ำ (Replay) ได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์พีซี การใช้เสียงในมัลติมีเดียก็เพื่อนำเสนอข้อมูลหรือสร้าง สภาพแวดล้อมให้น่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น เสียงน้ำไหล เสียงหัวใจเต้น เป็นต้น เสียงสามารถใช้เสริมตัวอักษรหรือนำเสนอวัสดุที่ปรากฏบนจอภาพได้เป็นอย่างดี เสียงที่ใช้ร่วมกับโปรแกรมประยุกต์สามารถบันทึก เป็นข้อมูลแบบดิจิตอลจากไมโครโฟน แผ่นสียง (CD-ROM Audio Disc) เทป เสียงและวิทยุ เป็นต้น

4) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) หมายถึง การเคลื่อนไหวของภาพกราฟิกภาพเคลื่อนไหว จึงมีขอบข่ายตั้งแต่การสร้างภาพด้วยกราฟิกอย่างง่าย พร้อมทั้งการเคลื่อนไหวกราฟิกนั้น จนถึงกราฟิกมีรายละเอียดแสดงการเคลื่อนไหวโปรแกรมที่ใช้ในการสร้างภาพเคลื่อนไหวในวงการธุรกิจก็มี Autodesk Animator ซึ่งมีคุณสมบัติดีทั้งในด้านของการออกแบบกราฟิกละเอียดสาหรับใช้ในมัลติมีเดียตามต้องการ

5) ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) การที่ผู้ใช้สามารถโต้ตอบสื่อสารกับโปรแกรมมัลติมีเดียได้ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกดูข้อมูลที่สนใจ หรือการสั่งงานให้โปรแกรมแสดงผลในรูปแบบที่ต้องการ โดยผู้ใช้สื่อสารผ่านอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น การคลิกเมาส์ การกดแป้นพิมพ์ หรืออุปกรณ์ขั้นสูง เช่น การสัมผัสหน้าจอ หรือเสียงผ่านลำโพง เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบข้อนี้นับเป็นคุณลักษณะสำคัญที่มีอยู่เฉพาะในมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์

6) วีดีทัศน์ (Video) การใช้มัลติมีเดียในอนาคตจะเกี่ยวข้องกับการนำเอาภาพยนตร์วีดีทัศน์ซึ่งอยู่ในรูปของดิจิตอลรวมเข้าไปกับโปรแกรมประยุกต์ที่เขียนขึ้น โดยทั่วไปของวีดีทัศน์จะนำเสนอด้วยเวลาจริงที่จำนวน 30 ภาพต่อวินาที ในลักษณะนี้จะเรียกว่า วีดีทัศน์ดิจิตอล (Digital Video) คุณภาพของวีดีทัศน์ดิจิตอลจะทัดเทียมกับคุณภาพที่เห็นจากจอโทรทัศน์ ดังนั้นทั้งวีดีทัศน์ดิจิตอล และเสียงจึงเป็นส่วนที่ผนวกเข้าไปสู่การนำเสนอได้ทันทีด้วยจอคอมพิวเตอร์ในขณะที่เสียงสามารถเล่นออกไปยังลำโพงภายนอกได้โดยผ่านการ์ดเสียง (Sound Card)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตั้งใจซื้อ

Howard (1994 อ้างใน วรรณศิริ สิทธินิสัยสุข, 2559) ได้ให้ความหมายความตั้งใจซื้อ (Purchase intention) หมายถึง เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับจิตใจที่บ่งบอกถึงการวางแผนการของผู้บริโภคที่จะซื้อสินค้า ในตราสินค้าหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งความตั้งใจซื้อ มีอิทธิพลมาจากทัศนคติที่ผู้บริโภคมีต่อผู้ผลิต ดังนั้นตราสินค้าชั้นนำควรรักษาภาพลักษณ์และความภักดีในตราสินค้าของผู้บริโภคไว้ เนื่องจากเป็นกลยุทธ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง นอกจากนี้การรับรู้และการตระหนักจะทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมและแนวโน้มที่จะเกิดความตั้งใจซื้อมากขึ้น อีกทั้งในเรื่องของอิทธิพลทางสังคมยังช่วยเสริมบทบาทในเรื่องของการก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคอีกด้วย (Kim & James, 2016 อ้างใน ธัชนันท์ ศีลพิพัฒน์, 2560) สอดคล้องกับ Das (2014 อ้างใน ทวีพร พนานิรามัย, 2558) ซึ่งได้อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อเป็นความพยายามในการซื้อสินค้าและบริการของ ผู้บริโภค โดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ตราสินค้า ผู้จัดจำหน่าย และเวลา การซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ เป็นประสบการณ์ที่เพลิดเพลิน เช่น ความพึงพอใจ ความตั้งใจซื้อมีผลโดยตรงต่อ ปริมาณการซื้อสินค้าและบริการจากผู้จัดจำหน่าย โดยความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมักเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าของสินค้าและบริการ นอกจากนี้ความตั้งใจซื้อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อในทางผลลัพธ์ คือ ปริมาณการซื้อ ซึ่ง Zeithaml, Parasuraman & Berry (1990 อ้างใน ทวีพร พนานิรามัย, 2558) ได้อธิบายว่าความตั้งใจซื้อประกอบด้วย 4 มิติ คือ

1) ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) คือ การที่ผู้บริโภคเลือกใช้บริการนั้น ๆ เป็นตัวเลือกแรก ซึ่งสิ่งนี้สามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคได้

2) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word of Mouth Communications) การที่ผู้บริโภคพูดถึงแต่เรื่องที่ดี เกี่ยวกับผู้ให้บริการและการบริการ รวมถึงแนะนำและกระตุ้นให้บุคคลอื่นสนใจและมาใช้บริการนั้น ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ความจงรักภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อผู้ให้บริการ

3) ความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคา (Price Sensitivity) การที่ผู้บริโภคไม่มีปัญหาเมื่อผู้ให้บริการขึ้นราคาและผู้บริโภคยอมจ่ายในราคาที่สูงกว่าที่อื่น หากการบริการนั้นสามารถตอบสนองความพึงพอใจ

4) พฤติกรรมการร้องเรียน (Complaining Behavior) การที่ผู้บริโภคร้องเรียนเมื่อเกิดปัญหาอาจจะร้องเรียนกับผู้ให้บริการบอกต่อคนอื่น หรือส่งเรื่องไปยังหนังสือพิมพ์ ส่วนนี้เป็นการวัดถึงการตอบสนองต่อปัญหาของผู้บริโภค

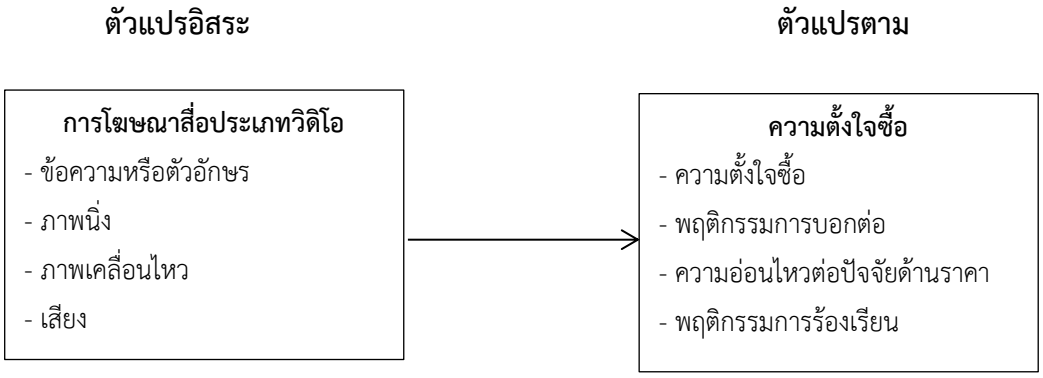
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรพล จิ๋วเจริญ (2558) ศึกษาอิทธิพลของการโฆษณาผ่านสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้าของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า การโฆษณาด้วยภาพเคลื่อนไหวผ่านสื่อโซเชียลมีเดียมีผลต่อการรับรู้ และจดจำตราสินค้าได้ดีกว่าการโฆษณาด้วยภาพนิ่งหรือสื่อที่ไม่ใช่ภาพเคลื่อนไหว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาองค์ประกอบของภาพยนตร์โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจ ความสนใจ ความต้องการ และการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับภาพ เสียง และดนตรีประกอบภาพยนตร์ โฆษณาออนไลน์ และเนื้อหาของโฆษณาออนไลน์มีผลต่อความตั้งใจ ความสนใจ ความต้องการ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญที่สถิติ 0.05 (ธีรนัยน์ คาเบ้า, 2559) และจากผลการศึกษาของ เกียรติคุณ เยาวรัตน์ (2560) ซึ่งเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างคลิปวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อแรงจูงใจในการออกกำลังกายด้วยการวิ่ง กรณีศึกษา เฟซบุ๊คแฟนเพจ “Runner’s Journeys” ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาคลิปวิดีโอสามารถทำให้คนมีแรงจูงใจในการออกกำลังกาย และนอกจากนี้คลิปวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นสิ่งจูงใจทำให้เกิดการเข้าชมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ต่อมาการศึกษาของชัยนันท์ ธันวารชร (2560) ศึกษาเกี่ยวกับสื่อโฆษณาสินค้าที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า กรณีศึกษาร้าน ฟาร์ม ดีไซน์ ไทยแลนด์ ผลการศึกษาพบว่า สื่อโฆษณาภาพเคลื่อนไหวมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติต่อการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อทัศนคติตราสินค้า ขณะที่การโฆษณาผ่านภาพเคลื่อนไหวมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้า ต่อมา ธนรัช เสมอภาค (2563) ศึกษาเรื่องการรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับพฤติกรรมหลังการซื้อ

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่ข้อสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H_1: สื่อโฆษณาประเภทวิดีโอที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ชมสื่อโฆษณาวิดีออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนรับชมสื่อโฆษณาวิดีออนไลน์ที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณ $\mathbf{n} = \frac{\mathbf{Z}^2\mathbf{P}(1-\mathbf{P})}{\mathbf{d}^2}$ โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่น 95% (Z = 1.960) ค่าความคลาดเคลื่อนของข้อมูลร้อยละ 5 (d = 0.05) สำหรับค่าสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 50% (P = 0.50) นำไปแทนค่าเพื่อหาขนาดตัวอย่างถึงได้ขนาดตัวอย่าง n = 384.16 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามลักษณะประชากรศาสตร์ จำนวน 5 ข้อคำถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ คำถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับชมโฆษณาผ่านสื่อวิดิโอออนไลน์ ประกอบด้วย ระยะเวลาในการรับชม ความถี่การใช้งาน และประสบการณ์ต่าง ๆ จากการรับชมโฆษณาผ่านสื่อวิดิโอออนไลน์ จำนวน 12 ข้อ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ *(Check List)*

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการโฆษณาสื่อประเภทวีดิโอ ประกอบด้วย ข้อความหรือตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง จำนวน *13* คำถาม

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้งใจซื้อ ประกอบด้วย ความตั้งใจซื้อ พฤติกรรมการบอกต่อ ความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคา พฤติกรรมการร้องเรียน จำนวน 20 คำถาม

ลักษณะข้อคำถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดของลิเคิร์ท ซึ่งเป็นมาตราที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยในการศึกษาครั้งนี้จะให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคำถามในแต่ละข้อ โดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยจะมี 2 วิธี คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรง เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้วิธีการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence :IOC) โดยผู้วิจัยนำโครงร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม พบว่าได้ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.983 ซึ่งค่า IOC มากกว่า 0.5 (Riviovelli and Hambleton, 1997 อ้างใน ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2559) แสดงว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามฉบับนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาทดสอบวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอย่างน้อยที่สุดไม่ควรต่ำกว่า 0.7 โดยการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค Cronbach’s Alpha) ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่า 0.969 โดยจำแนกตามตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ การโฆษณาสื่อประเภทวิดิโอมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.970 และตัวแปรตามซึ่งได้แก่ความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.968 นั่นหมายความว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามแบบออนไลน์ โดยใช้ google form ซึ่งมีการแจกแบบสอบถามผ่านทาง Facebook และเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการระบุของผู้ตอบแบบสอบถาม และหากไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการผู้วิจัยก็จะคัดแบบสอบถามนั้นทิ้ง และในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถตอบแบบสอบถามได้เพียงครั้งเดียว เพื่อป้องกันการตอบแบบสอบถามซ้ำ โดยการให้ผู้ตอบแบบสอบถามล็อกอินผ่านอีเมลเข้าสู่ระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการศึกษานี้จะมีการนำเสนอผลการศึกษาด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน คือ

1) สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยค่าความถี่ และค่าร้อยละจะใช้สำหรับวิเคราะห์ประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ให้สำหรับการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการโฆษณาประเภทสื่อวิดีโอ

2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่า“สื่อโฆษณาประเภทวีดิโอมีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์”

ผลการวิจัย

การโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ชมสื่อโฆษณาวิดีออนไลน์ จำนวน 385 คน ผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการชมโฆษณาผ่านช่องทางออนไลน์

รายละเอียด		**ความถี่**	**ร้อยละ**
เพศ	ชาย	66	17.1
	หญิง	319	82.9
อายุ	น้อยกว่า 18 ปี	97	25.2
	18 ปี - 25 ปี	248	64.4
	26 ปี - 30 ปี	39	10.1
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	238	61.8
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	237	61.6
	รับราชการ/รัฐวิสากิจ	7	1.8
	เจ้าของกิจการ (ธุรกิจส่วนตัว)	12	3.1
	พนักงานบริษัทเอกชน	47	12.2
	รับจ้างทั่วไป	60	15.6
	อาชีพอิสระ	22	5.7

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	190	49.4
	10,000 – 20,000 บาท	139	36.1
	20,000 – 30,00 บาท	55	14.3
	มากกว่า 40,000 บาท	1	0.3
ระยะเวลาโดยเฉลี่ยต่อวันที่รับชมโฆษณา	น้อยกว่า 10 นาที /วัน	85	22.1
	ตั้งแต่ 11 นาที – 15 นาที/วัน	98	25.5
	ตั้งแต่ 16 นาที – 20 นาที/วัน	95	24.7
	ตั้งแต่ 21 นาที – 30 นาที/วัน	68	17.7
	ตั้งแต่ 31 นาที – 40 นาที/วัน	31	8.1
	ตั้งแต่ 41 นาที – 50 นาที/วัน	6	1.6
	ตั้งแต่ 51 นาที – 1 ชั่วโมง/วัน	1	0.3
	มากกว่า 1 ชั่วโมง/วัน	1	0.3
ความถี่ในการรับชมโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอ/วัน	1 ครั้ง/ วัน	42	10.9
	2 ครั้ง/ วัน	160	41.6
	3 ครั้ง/ วัน	105	27.3
	มากกว่า 3 ครั้ง / วัน	78	20.3
ประเภทสินค้าที่เข้าไปดูผ่านสื่อโฆษณา	เสื้อผ้า/กระเป๋า/รองเท้า	141	36.6
	เครื่องประดับ	72	18.7
	เครื่องสำอาง	59	15.3
	อาหาร/ขนม	16	4.2
	สินค้าอุปโภค เช่น สบู่ แชมพู	17	4.4
	สินค้าไอที เช่น กล้อง มือถือ	34	8.8
	สินค้าเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง	10	2.6
	สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า	36	9.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
บุคคลที่ทำให้เข้าไปชมสินค้าผ่านสื่อโฆษณา	ตัวท่านเอง	172	44.7
	เพื่อน	52	13.5
	คนในครอบครัว	17	4.4
	นักแสดง ดาราที่ท่านชื่นชอบ	39	10.1
	เน็ตไอดอล	63	16.4
	แม่ค้าออนไลน์	42	10.9
ช่องทางที่ท่านรับชมโฆษณาประเภทสื่อวิดีโอ	YouTube	55	14.3
	Line TV	4	1.0
	Facebook	221	57.4
	Instagram	53	13.8
	Tik Tok	47	12.2
	Twitter	5	1.3

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 319 คิดเป็นร้อยละ 82.9 อายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 248 คิดเป็นร้อยละ 64.4 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 238 คิดเป็นร้อยละ 61.8 มีอาชีพนักเรียน/ นักศึกษา จำนวน 237 คิดเป็นร้อยละ 61.6 มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละได้ เท่ากับ 49.4 สำหรับด้านพฤติกรรมในการรับชมโฆษณาผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่าระยะเวลาโดยเฉลี่ยต่อวันในการรับชมใช้เวลา ตั้งแต่ 11-15 นาที จำนวน 98 คิดเป็นร้อยละ 25.5 ความถี่ในการรับชมต่อวัน 2 ครั้ง จำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 41.6 ประเภทของสินค้าที่เข้ารับชมโฆษณา ได้แก่ ประเภทเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า จำนวน 141 คิดเป็นร้อยละ 36.6 มักจะเข้าไปรับชมด้วยตัวเอง จำนวน 172 คิดเป็นร้อยละ 44.7 และช่องทางที่รับชมโฆษณาได้แก่ Facebook จำนวน 221 คิดเป็นร้อยละ 57.4

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นของการโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอ

การโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สื่อในรูปแบบตัวอักษรบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ		
1. ขนาดตัวอักษรของสื่อโฆษณาที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.81	.461
2. เนื้อหาที่ปรากฏบน เช่น รายละเอียดของสินค้า ข้อมูลสำหรับการซื้อสินค้า เป็นต้น	4.72	.488

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. รูปแบบของตัวอักษรที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาวิดีโอ	4.68	.563
4. รูปแบบตัวอักษรบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.73	.473
5. ข้อความที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.72	.474
สื่อในรูปแบบภาพนิ่งบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ		
6. ภาพนิ่งของตัวสินค้าที่ปรากฏอยู่บนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.74	.464
สื่อในรูปแบบภาพนิ่งบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ		
7. องค์ประกอบของภาพที่เหมาะสมบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.74	.468
8. ภาพของพรีเซ็นเตอร์ในสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.76	.442
สื่อในรูปแบบเสียง		
9. น้ำเสียงที่พูดกันในสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.72	.461
10. เสียงเพลงประกอบสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.71	.519
11. การแสดงภาพเคลื่อนไหวของสินค้าทำให้ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าได้เร็วขึ้น	4.74	.458
สื่อในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว		
12. ภาพเคลื่อนไหวของสินค้าช่วยให้จดจำสินค้าและบริการได้	4.72	.477
13. ภาพเคลื่อนไหวของตัวสินค้าที่ปรากฏอยู่บนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอ	4.68	.589

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับขนาดตัวอักษรที่ปรากฏในสื่อประเภทวิดีโอมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.81, S.D.= .461) รองมาได้แก่ ภาพนิ่ง ($\bar{X}$ = 4.74, S.D.= .468) และภาพเคลื่อนไหว ($\bar{X}$ = 4.74, S.D.= .464) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงการโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ (รายด้าน)

การโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอ	การตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์			
	ความตั้งใจซื้อ	พฤติกรรมบอกต่อ	ความอ่อนไหวด้านราคา	พฤติกรรมร้องเรียน
ตัวอักษร	12.266**	12.912**	11.262**	10.632**
ภาพนิ่ง	11.005**	12.757**	12.504**	11.272**
เสียง	10.815**	14.491**	13.366**	11.955**
ภาพเคลื่อนไหว	10.681**	14.483**	13.854**	13.477**

*ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 3 พบว่าการโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอ ซึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง เสียง และภาพเคลื่อนไหว ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า พฤติกรรมการบอกต่อ ความอ่อนไหวด้านราคา และพฤติกรรมการร้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรูปแบบสื่อตัวอักษร ภาพนิ่ง เสียง และภาพเคลื่อนไหวที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อผู้รับชมโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอผ่านทางออนไลน์ ให้มีการบอกต่อเกี่ยวกับสินค้ามากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อวิดีโอกับความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

การโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-value
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	1.646	.185		8.913**
ตัวอักษร	.274	.053	.290	5.160**
ภาพนิ่ง	.044	.069	.048	2.648**
เสียง	.092	.074	.111	3.237**
ภาพเคลื่อนไหว	.249	.070	.297	3.564**

*ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 4 พบว่าการโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอกับความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ส่งผลเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการศึกษายังพบอีกว่าพบการโฆษณาผ่านสื่อวิดีโอมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ร้อยละ 66.6 (R = .666) ซึ่งแสดงในรูปสมการถดถอยเชิงเส้น ดังนี้

$$Y_{\text{ความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์}} = 1.646+0.274_{\text{ตัวอักษร}}+0.044_{\text{ภาพนิ่ง}}+0.092_{\text{เสียง}}+0.249_{\text{ภาพเคลื่อนไหว}}$$

จากสมการเห็นว่าองค์ประกอบของการโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอส่งผลเชิงบวกกับความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญ นั่นหมายความว่า ตัวอักษร (ความชัดเจน รูปแบบตัวอักษร การใช้ตัวอักษรแสดงรายละเอียด) ภาพนิ่ง (ภาพพรีเซ็นเตอร์ที่เหมาะสมกับสินค้า หรือ พรีเซ็นเตอร์ที่อยู่ในกระแสนิยม) เสียง (เสียงที่ใช้ประกอบในสื่อ) รวมถึงภาพเคลื่อนไหว (ภาพของสินค้า)ที่ปรากฏบนสื่อมีผลที่ทำให้ผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาเกิดความตั้งใจที่จะซื้อสินค้านั้น ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์

สรุปและอภิปรายผล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การโฆษณาผ่านสื่อประเภทวิดีโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์” รายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคตอบสนองการรับชมโฆษณาผ่านสื่อวิดิโอประเภทของใช้ส่วนตัว (เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า) มากกว่าสินค้าประเภทอื่น ดังนั้นสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าดังกล่าวควรทำการกระตุ้นการรับรู้ของผู้บริโภคผ่านสื่อประเภทวิดิโอมากกว่าสื่อโฆษณาประเภทอื่น และในการโฆษณาไม่ควรใช้เวลาเกิน 15 นาที รวมถึงควรใช้ช่องทาง Facebook สำหรับโฆษณาผ่านสื่อวิดิโอมากกว่าช่องทางอื่น

2. การศึกษาการโฆษณาผ่านสื่อวิดิโอที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า สื่อโฆษณาประเภทวิดีโอซึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง เสียง หรือภาพเคลื่อนไหวที่ปรากฏบนสื่อวิดิโอมีผลเชิงบวกทำให้ผู้ชมวิดีโอโฆษณาประเภทวิดีโอเกิดการความตั้งใจโดยแสดงออกในลักษณะการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ซ้ำ การบอกกล่าวแก่คนรู้จักให้ได้ทราบถึงสินค้านั้น ๆ หรือมีการรีวิวเกี่ยวกับตัวสินค้าซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เรียกว่าการร้องเรียน หรือการที่สินค้าใช้สื่อโฆษณาประเภทวิดีโอเป็นเครื่องมือการสื่อสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไปกลุ่มเป้าหมายยังเป็นผลทำให้ผู้บริโภครับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้านั้นมากขึ้นจึงทำให้ไม่เกิดปัญหาในกรณีที่มีการขึ้นราคาของสินค้า สอดคล้องกับการวิจัยของ ธีรพล จิ๋วเจริญ (2558) ซึ่งระบุในผลการวิจัยว่าการโฆษณาด้วยภาพเคลื่อนไหวผ่านสื่อโซเชียลมีเดียมีผลต่อการรับรู้ และจดจำตราสินค้าได้ดีกว่าการโฆษณาด้วยภาพนิ่ง หรือสื่อที่ไม่ใช่ภาพเคลื่อนไหว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรนัยน์ คาเบ้า (2559) ซึ่งอธิบายว่าข้อมูลเกี่ยวกับภาพ เสียง และดนตรีประกอบภาพยนตร์ โฆษณาออนไลน์ และเนื้อหาของโฆษณาออนไลน์มีผลต่อความตั้งใจ ความสนใจ ความต้องการ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญที่สถิติ 0.05 ดังนั้นหากใช้การโฆษณาด้วยสื่อประเภทวิดีโอควรมีการเน้นข้อความ และภาพนิ่งมากกว่าเน้นการใช้ภาพเคลื่อนไหว

3. การโฆษณาผ่านสื่อวิดิโอส่งผลเชิงบวกกับความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยนันท์ ธันวารชร (2560) ศึกษาเกี่ยวกับสื่อโฆษณาสินค้าที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า ผลการศึกษาพบว่า สื่อโฆษณาภาพเคลื่อนไหวมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติต่อการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของธนรัช เสมอภาค (2563) การรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมหลังการซื้อของผู้บริโภค ซึ่งหมายถึงการที่ผู้บริโภคเกิดความกลับมาซื้อซ้ำ การบอกต่อบุคคลที่รู้จัก การรีวิวสินค้าผ่านช่องทางสื่อโซเชียล หรือการที่ลูกค้ารับทราบถึงคุณภาพของสินค้าจึงไม่เป็นผลทำให้เมื่อราคามีการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ลูกค้าหันไปซื้อสินค้าทดแทน

เอกสารอ้างอิง

กาลัญ วรพิทยุต. (2562). *การโฆษณากับการปรับตัวเข้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4.0*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

เกียรติคุณ เยาวรัตน์. (2560). *กลยุทธ์การสร้างคลิปวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อแรงจูงใจในการออกกำลังกายด้วยการวิ่ง*. การค้นคว้าอิสระ นศ.ม. (การสื่อสารการตลาดดิจิทัล). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ชัยนันท์ ธันวารชร. (2560). *การโฆษณาสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า กรณีศึกษา ร้าน ฟาร์ม ดีไซน์ ไทย*. การค้นคว้าอิสระ วท.ม. (ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทวีพร พนานิรามัย. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าซุปเปอร์มาร์เก็ตออนไลน์ A ของผู้บริโภคในเขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธัชนันท์ ศีลพิพัฒน์. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางเป็นตราสินค้าจากสหรัฐอเมริกาของผู้หญิงวัยทำงาน ในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธนรัช เสมอภาค. (2564). การรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7*(1), 73-83.

ธีรนัยน์ คาเบ้า. (2559). *สาระองค์ประกอบของภาพยนตร์โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ที่ส่งผลต่อ ความตั้งใจ ความสนใจ ความต้องการ และการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขต*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธีรพล จิ๋วเจริญ. (2558). *อิทธิพลของการโฆษณาผ่านสื่อโซเชียลมิเดียส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจรถยนต์*. การค้นคว้าอิสระ บธ. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ลดาอำไพ กิ้มแก้ว. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคจากสื่อโฆษณาประเภทวิดีโอผ่านผู้ที่มีอิทธิผลบนสังคมออออนไลน์*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (พาณิชศาสตร์และการบัญชี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณศิริ สิทธินิสัยสุข. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของนิสิตระดับปริญญาตรี จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ สำหรับผู้บริหาร). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2559). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวดี แซ่อุ้ย และศิริรัตน์ ดีสอน. (2559). *การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องระบบคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีทางการศึกษา* (รายงานการวิจัย). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

แอนนา จุมพลเสถียร. (2559). พัฒนาการและแนวโน้มของอุตสาหกรรมโฆษณาในประเทศไทย. *วารสารคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, *9*(3), 149-160.

Tcijthai. (2564). *ผลสำรวจพบคนไทยมีอัตราช้อปปิ้งออนไลน์สูงที่สุดในโลกช่วง COVID-19*. สืบค้นจาก https://www.tcijthai.com/news/2021/19/scoop/11763.

Thaiembdc. (2559). *รู้จักกับ Thailand 4.0 เตรียมตัวอย่างไรก่อนเข้าสู่ Thailand 4.0*. สืบค้นจาก https://thaiembdc.org/th/2016

ปัจจัยประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ กรณีศึกษา Shopee ในจังหวัดสงขลา

The Demographic Factors and Marketing Mix Elements (4P's) Affecting Repeat Purchase, Shopee case study in Songkhla Province

นัสรีน มะรานอ[1*], นาถฤดี สุขสวัสดิ์[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Nasrin Marano[1*], Nadrudee Suksawat[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** ying080243@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ที่ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับอธิบายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง และใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียนนักศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท 2) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านแอปพลิเคชัน Shopee อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า 3) ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมทางการตลาดมีผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, การซื้อซ้ำ, แอปพลิเคชันช้อปปี้

Abstract

The objective of this research are comparative study of demographic factors and marketing mix elements (4P's) affecting repeat purchasing through Shopee application. The samples are 400 consumers in Songkhla province are who used to buy product in Shopee application. The research instrument was the questionnaire which was statistically analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation for characteristics' explanation of the sample. The hypothesis test using inferential statistics are: Analysis of Variance (ANOVA) and Multiple Regression, at 95% confidence level.

The results found that; 1) the majority of the samples were female who are undergraduate education. Most of them have occupation student and have average monthly income less 10,000 baths. 2) The demographic factors namely sex, age, occupation, and educational had effect on the repeat purchasing through Shopee application a statistically significant. In addition, the results this research also found that; 3) The marketing mix consisted of product, price, place, and promotion had effect on the repeat purchasing through Shopee application of consumers in Songkhla, statistically significant.

Keywords: Marketing Mix, Repeat Purchasing, Shopee Application

บทนำ

ในปัจจุบันเราไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้เลยว่าโลกของธุรกิจออนไลน์ได้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มาจากเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยมากขึ้น ทำให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคนั้นมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าแบบออนไลน์ได้อย่างสะดวกสบายไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนบนโลกนี้ โดยในปี 2561 พบว่า มูลค่าของตลาดอีคอมเมิร์ซไทยมีมูลค่าสูงถึง 3.3 ล้านล้านบาท และมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตโตเพิ่มสูงขึ้นเป็น 4 เท่าจากหลายปีที่ผ่านมา (Techsauce Team, 2562) จึงถือได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการเติบโตของ B2C (Business to Consumer) สูงเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน และเมื่อเทียบข้อมูลมูลค่าการเติบโตในช่วงปี 2559-2560 พบว่ามีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากกว่า 160,000 ล้านล้านบาท ซึ่งส่วนหนึ่งของการเติบโตของมูลค่าทางการตลาดของอีคอมเมิร์ซนั่นอาจมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในระบบการจ่ายเงินผ่านช่องทาง e-payment ซึ่งถือว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกมากขึ้น โดยแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซที่ได้รับความนิยมในไทยมีหลากหลาย อาทิเช่น Shopee, Lazada, JD Central และแพลตฟอร์มบนโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Line, Instagram, Twitter จากแพลตฟอร์มต่าง ๆ พบว่าแพลตฟอร์มซึ่งได้รับความนิยมใน

ลำดับต้น ๆ คือ Shopee ซึ่งมีส่วนแบ่งการตลาดเป็น 54%, Lazada 46% และ JD Central 35% ขณะที่ส่วนแบ่งการตลาดในโซเชียลมีเดียอย่างเช่น Facebook มีส่วนแบ่งการตลาดเท่ากับ 42% Line เท่ากับ 34% Instagram เท่ากับ 19% และ Twitter มีส่วนแบ่งการตลาดเท่ากับ 5% ตามลำดับ (ณัดกิจ จันกิเสน, 2564) นั้นจึงแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของตลาดอีคอมเมิร์ซในปัจจุบัน โดยที่ส่วนหนึ่งมาจากการที่ธุรกิจเลือกใช้เครื่องมือการตลาดเข้ามาเป็นตัวช่วยให้การบริหารจัดการด้านการตลาดของธุรกิจ โดยวิธีที่ธุรกิจใช้ในการดำเนินธุรกิจ คือ การใช้สื่อเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยใช้ผู้มีอิทธิพล (Influencer) ที่มีภาพลักษณ์เหมาะกับสินค้าให้พูดถึงสินค้าหรือประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับสินค้า เพื่อให้เกิด Popular Culture และการเลือกใช้ Influencer จะช่วยให้เกิดการบอกต่อสินค้าได้และสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภคคนอื่นได้ และ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย โดยมีการจัดเทศกาลลดราคาตามเทศกาลต่าง ๆ และแคมเปญประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำเดือน เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายกับธุรกิจ (ธนพร ชมภู, 2563) ส่วนประสมทางการตลาดถือเป็นหนึ่งหัวใจสำคัญในการดำเนินธุรกิจ เพราะส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะขับเคลื่อนธุรกิจ และยังเป็นเครื่องมือที่ธุรกิจมักจะใช้สำหรับการสื่อสารข้อมูลไปยังกลุ่มลูกค้าได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากพอ ดังนั้นหากธุรกิจมีการนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมาใช้ในการสร้างแผนการตลาดที่เหมาะสมกับสินค้าที่มีอยู่หรือกลุ่มลูกค้าเป้าหมายก็สามารถตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าได้ (MyShop Team, 2021)

จังหวัดสงขลา มีประชากรมากเป็นอันดับสองของภาคใต้และเป็นเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับที่สี่ของประเทศไทย มีประชากร 1,435,968 คน โดยในปี 2560 มียอดผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 906,514 คน และเมื่อเทียบกับ 2561 ที่มียอดผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 930,826 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2563) ดังนั้นจึงเป็นอีกหนึ่งในจังหวัดที่มีความน่าสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในช่วงเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

จากข้อมูลข้างต้น จึงนำไปสู่การการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ กรณีศึกษา Shopee ในจังหวัดสงขลา เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอพพลิเคชัน Shopee และเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจทำธุรกิจสามารถนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ หมายถึง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบไปด้วย เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ภูมิลำเนา ภาษา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร สถานภาพการ ทำงาน อาชีพ และรายได้ (สันทัด เสริมศรี, 2541)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับขนาด องค์ประกอบ การกระจาย และการเปลี่ยนแปลงของประชากร โดยลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบไปด้วยเพศ อายุ สถานภาพทางการสมรส การศึกษา ศาสนา เชื้อชาติ และอาชีพ (สุปัญญา ไชยชาญ, 2551) รายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านเพศ (Sex) ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน คือเพศหญิงมีแนวโน้มมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย นอกจากนี้เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม และสังคม กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน

2) ปัจจัยด้านอายุ (Age) อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ เนื่องจากอายุจะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นสิ่งที่บ่งบอกเกี่ยวกับความมีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆของบุคคล ดังคำกล่าวที่กล่าวว่าผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อนหรือเรียกคนที่มีประสบการณ์เป็นตนสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องบ่งชี้หรือแสดงความคิดความเชื่อลักษณะการโต้ตอบต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นของบุคคล คนเราโดยทั่วไปเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ประสบการณสูงขึ้น ความฉลาดรอบคอบก็เพิ่มมากขึ้นวิธีคิดและสิ่งที่สนใจก็จะเปลี่ยนแปลง

3) ปัจจัยด้านการศึกษา (Education) การศึกษาหรือความรู้เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร การที่คนได้รับการศึกษาที่ต่างกันในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่แตกต่างกันจึงย่อมมีความรูสึกนึกคิดอุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกัน คนทั่วๆไปมักจะสนใจหรือยึดแนวความคิดในแนวสาขาของตนเป็นสำคัญและบุคคลมักมีลักษณะบางประการที่แสดงหรือเป็นข้อบ่งชี้ถึงพื้นฐานการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เรียนมาเนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่อบรมกล่อมเกลาให้บุคคลมีบุคลิกภาพไปในทิศทางที่แตกต่างกันทางด้านครูผู้สอนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้เรียนโดยการสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตัวให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นตัวกำหนดในกระบวนการเลือกสรรของผู้รับไปด้วย

4) ปัจจัยด้านอาชีพ (Occupation) อาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น เกษตรกร หรือชาวนาก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพและสินค้าที่เป็น ปัจจัยการผลิตเป็นส่วนใหญ่ส่วนพนักงานที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ข้าราชการก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็นกับธุรกิจก็จะซื้อสินค้าเพื่อสร้างภาพพจน์ ให้กับตัวเอง เป็นต้น กับการตลาดจะต้องศึกษาว่าสินค้าและบริการของบริษัทเป็นที่ต้องการของกลุ่มอาชีพประเภทใด เพื่อที่จะจัดเตรียมสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

5) ปัจจัยด้านรายได้ (Income) หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ (Economic status) สถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลจะกระทบต่อตราสินค้าและบริการที่ตัดสินใจสถานภาพเหล่านี้ ประกอบด้วย รายได้ การออมทรัพย์ อำนาจการซื้อและทัศนคติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน นักการตลาดต้องสนใจแนวโน้มของรายได้ส่วนบุคคล เนื่องจากรายได้จะมีผลต่ออำนาจของการซื้อ คนที่มีรายได้ต่ำจะมุ่งซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และมีความไวต่อราคามาก ส่วนคนที่มีรายได้สูง จะมุ่งซื้อสินค้าที่มีคุณภาพดี และราคาสูง โดยเน้นที่ภาพพจน์ของราคาสินค้าเป็นหลัก การศึกษาอาชีพและรายได้นั้นมีแนวโน้มสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิดในความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเลือกอาชีพที่สามารถสร้างรายได้สูงกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า

จากแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้นำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นไปทำการวิจัยในบริบทต่าง ๆ อาทิ อรประพัทธ์ ณ นคร (2560) ได้ทำการศึกษาความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า เพศ ระดับชั้นปีการศึกษา และค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีไม่แตกต่างกัน ส่วนคณะที่แตกต่างกันมีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ผลการวิจัยของณรงค์พจน์ งามวงศ์วิเชียร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองของร้านวันใหม่ช้อปผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบในประเด็นด้านปัจจัยประชากรศาสตร์โดยพบว่า อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองของร้านวันใหม่ผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสามารถ สิทธิมณี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทาง Online เช่นเดียวกับผลการวิจัยของงามตา นามแสง และคณะ (2563) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าที่ซื้อสินค้าในซุปเปอร์สโตร์ผ่านแอพพลิเคชั่น จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในซุปเปอร์สโตร์ผ่านแอพพลิเคชั่น ด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อครั้ง

ด้านการกลับมาซื้อสินค้าอีกครั้ง และด้านการแนะนำให้ผู้อื่นมาซื้อสินค้า มีผลต่อความความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ

H_1: ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee แตกต่างกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีด้านส่วนประสมทางการตลาด เป็นปัจจัยทางการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย หรือเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความต้องการสินค้าและบริการของตน ประกอบด้วย ส่วนประกอบ 4 ประการหรือ 4Ps คือ

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความจำเป็นของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ ผลิตภัณฑ์จึงเป็นได้ทั้งสินค้าและบริการ ซึ่งต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) มีคุณค่า (Value) ในความรู้สึกของลูกค้า จึงทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินหรือสิ่งแลกเปลี่ยนที่มีความจำเป็นต้องจ่าย เพื่อให้ได้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งหมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของลูกค้า ผู้บริโภคเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (value) ของผลิตภัณฑ์กับราคา (Price) ของผลิตภัณฑ์ ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาผู้บริโภคก็จะตัดสินใจซื้อ

3) การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย คือสถาบันการตลาดส่วนกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวของสินค้าประกอบด้วยการขนส่งและการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง

4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อตราสินค้าหรือบริการหรือความคิดหรือต่อบุคคล โดยใช้เพื่อจูงใจ (Persuade) ให้เกิดความต้องการเพื่อเตือนความทรงจำ (Remind) ในผลิตภัณฑ์ โดยคาดคิดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมการซื้อ หรือเป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อการติดต่อสื่อสารอาจจะใช้พนักงานขาย (Personal selling) ทำการขายและการติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คน (Non personal selling) เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประการซึ่งเลือกใช้ได้หลากหลาย โดยการเลือกใช้ ให้พิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดกับลูกค้า ผลิตภัณฑ์ คู่แข่ง

จากแนวคิดทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดพบประเด็นที่น่าสนใจจากผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ อรอนงค์ ทองกระจ่าง (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาส่วนประสมทางการตลาด การยอมรับเทคโนโลยี และการสื่อสารแบบบอกต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน

Shopee จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด การยอมรับเทคโนโลยี และการสื่อสารแบบบอกต่อ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee เช่นเดียวกับณรงค์พจน์ งามวงศ์วิเชียร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองของร้านวันใหม่ช้อปผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองของร้านวันใหม่ผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับสามารถ สิทธิมณี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Online จังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร และเปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัล ต่อมากรรณิการ์ ชัยอำนาจและกฤษฎา มูฮัมหมัด (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงามตา นามแสง และคณะ (2563) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าที่ซื้อสินค้าในซุปเปอร์สโตร์ผ่านแอปพลิเคชัน จากการศึกษาพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อตัดสินใจกลับมาซื้อสินค้าในซุปเปอร์สโตร์ผ่านแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถ สิทธิมณี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Online จังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นจากแนวคิดทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นข้อสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

H_2: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee แตกต่างกัน

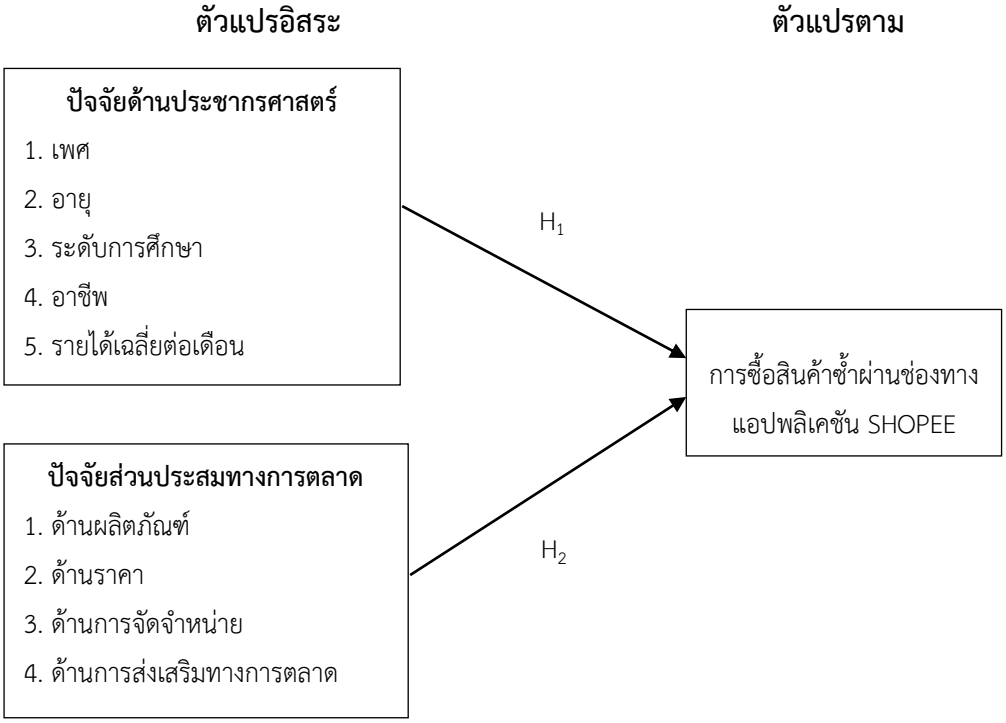
แนวคิดและทฤษฎีการกลับมาซื้อซ้ำ

การซื้อซ้ำหรือใช้บริการซ้ำ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคล หรือเจตจำนงที่มีความต้องการจะกลับไปซื้อซ้ำ หรือใช้บริการซ้ำจากร้านค้า หรือหน่วยงานเดิมที่เคยซื้อ หรือใช้บริการมาแล้วจากที่ผ่านมา (Hellier, Geursen, Carr & Rickard (2003) อ้างถึงในนวลอนงค์ ผานัด, 2558) ซึ่งการซื้อซ้ำมีแนวคิดมาจากระบบการค้าเดิม ตลาดอิเล็กทรอนิกส์ได้เปรียบที่สามารถซื้อซ้ำง่ายกว่าโดยใช้ช่องทางเดิม องค์ประกอบที่ช่วยให้ลูกค้าซื้อซ้ำประกอบด้วย ความไว้วางใจ ความสะดวก และความพึงพอใจ (Dash & Saji, 2007 อ้างถึงใน ฉันธะ จันทะเสนา, 2562)

ความจงรักภักดี เป็นพฤติกรรมในการกลับมาซื้อซ้ำ หรือใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค แต่อย่างไรก็ดีการที่ผู้บริโภคจะกลับมาซื้อซ้ำ หรือใช้บริการซ้ำหรือไม่นั้น อาจมีผลมาจากนิสัย หรือพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่อาจจะเป็นปัญหา หรืออุปสรรคบางอย่างมาคอยขวางกั้นพวกเขาไว้ (Bendapudi & Berry, 1997 อ้างใน นวลอนงค์ ผานัด, 2558)

จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย รายละเอียดดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างตามแนวคิดของ W.G Cochran (1953 อ้างถึงใน ณัฐกานต์ กองแก้ม, 2559) $\mathbf{n} = \frac{\mathbf{P(1-P)Z^2}}{d^2}$ เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน และในการคำนวณขนาดตัวอย่างผู้วิจัย ได้กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% หรือความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง และเพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้สำรองกลุ่มตัวอย่างไว้ 5% ดังนี้ จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวคิดในการทำแบบสอบถาม โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามด้านลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามเลือกตอบ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ความถี่ในการซื้อ และจำนวนเงินในการซื้อโดยเฉลี่ย

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามแสดงระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแสดงระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการซื้อซ้ำ

ลักษณะข้อคำถามในส่วนที่ 2 และ 3 มีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Scale) 5 ระดับ คือ 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = ปานกลาง 2 = ไม่เห็นด้วย และ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ (1) การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และ (2) การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability)

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อให้เกิดความแม่นยำของเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดหรือสิ่งที่เครื่องมือควรจะวัดและคะแนนที่ได้จากเครื่องมือที่มีความตรงสูงสามารถบอกถึงสภาพที่แท้จริง และพยากรณ์ได้ถูกต้องแม่นยำ (สุวิมล ติรกานันท์, 2548) ใช้เกณฑ์ในการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปร (IOC) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาเลือกคำถามที่มีความตรง คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.5 (บุญใจ ศรีสถิตนรากูร, 2555) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 0.935

2. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เป็นวิธีที่ถูกใช้ในการวัดค่าความเชื่อถือได้อย่างกว้างขวางมากที่สุดวิธีหนึ่ง โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาควรมีค่าในระดับ 0.7 ขึ้นไป (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham (2006) อ้างถึงใน เทพวิษณุ สุขสำราญ, 2558) จากการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามฉบับนี้เท่ากับ 0.891 จึงมีความเหมาะสมที่สามารถใช้สำหรับการเก็บจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผ่าน Google Form ที่สร้างขึ้นมาเพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งแบบสอบถามจะมีข้อคำถามที่คัดกรองกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา และคัดกรองกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่เคยใช้งานแอปพลิเคชัน Shopee

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบ t-test, ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

การวิจัย “การศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ กรณีศึกษา Shopee ในจังหวัดสงขลา” นำเสนอผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	101	25.2
	หญิง	299	74.8
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	65	16.3
	20-30 ปี	177	44.3
	31-39 ปี	125	31.3
	40-49 ปี	26	6.5
	มากกว่า 35 ปี	7	1.6

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพ	โสด	219	54.7
	สมรส	173	43.3
	หย่าร้าง	8	2.0
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	176	44.0
	ปริญญาตรี	209	52.3
	ปริญญาโท	14	3.5
	สูงกว่าปริญญาโท	1	0.2
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	119	29.75
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	37	9.25
	พนักงานบริษัทเอกชน	91	22.75
	ธุรกิจส่วนตัว	71	17.75
	อาชีพอิสระ	82	20.50
รายได้ต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	172	43.0
	10,000 – 20,000 บาท	153	38.3
	20,001 – 30,000 บาท	61	15.2
	มากกว่า 30,000 บาท	14	3.5
ความถี่ในการซื้อสินค้า	น้อยกว่า 1 ครั้ง	51	12.8
	1-2 ครั้ง	184	46.0
	3-4 ครั้ง	127	31.7
	5-6 ครั้ง	30	7.5
	มากกว่า 6 ครั้ง	8	2.0
ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการซื้อสินค้า	น้อยกว่า 400 บาท	153	38.3
	400-600 บาท	154	38.5
	601-1,000 บาท	74	18.5
	มากกว่า 10,000 บาท	19	4.7

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่สั่งซื้อ	06.01-12.00 น.	7	1.7
สินค้าบ่อยสุด	12.01-15.00 น.	18	4.5
	15.01-18.00 น.	44	11.0
	18.01-21.00 น.	33	7.5
	21.01-24.00 น.	118	29.5
	24.01-03.00	162	40.5
	03.01-06.00 น.	21	5.3

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 74.8 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 สถานภาพโสด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.3 อาชีพนักเรียนนักศึกษา จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 ความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee โดยเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ค่าใช้จ่ายสำหรับการซื้อสินค้าต่อครั้ง 400-600 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 ประเภทของสินค้าที่ซื้อบ่อยที่สุด คือ เสื้อผ้า จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 และช่วงเวลาที่ซื้อสินค้าบ่อยที่สุดคือ ช่วงเวลาเที่ยงคืนถึงตี 3 จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสำคัญของความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ร้านค้ามีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือ	4.61	.504
2. ร้านค้าสามารถตอบคำถามต่าง ๆ ที่ท่านต้องการทราบได้อย่างครบถ้วน	4.31	.504
3. Application Shopee นำเสนอสินค้าได้หลากหลายประเภท	4.56	.532
4. Shopee ให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับสินค้ามากกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น	4.36	.558
5. จัดส่งสินค้าคืนสะดวกไม่ยุ่งยากเมื่อสินค้ามีปัญหา	4.23	.476
6. ความหลากหลายของสินค้าใน Shopee น่าสนใจเมื่อเทียบกับช่องทางอื่น	4.25	.504
7. ราคาสินค้าใน Shopee ราคาเป็นมาตรฐาน	4.34	.528
8. ท่านมักซื้อสินค้าผ่าน Shopee เนื่องจากไม่มีค่าธรรมเนียมในการชำระเงิน	4.54	.561
9. ราคาสินค้าใน Shopeeราคาถูกกว่าสินค้าในช่องทางออนไลน์อื่น ๆ	4.41	.528
10. ราคาสินค้าใน Shopee เหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพของสินค้า	4.30	.554

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสำคัญของความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
11. ค่าขนส่งสินค้า Application Shopee มีความเหมาะสม	4.13	.565
12. สามารถเข้าถึง Application Shopee ได้ง่ายและสะดวก	4.52	.553
13. สินค้าใน Shopee ท่านมักจะได้รับสินค้าตรงเวลาที่ระบุ	4.36	.618
14. ขั้นตอนการซื้อสินค้าผ่าน Application Shopee ไม่ทำให้สับสน	4.51	.520
15. สามารถค้นหาร้านค้าหรือสินค้าที่ต้องการ ได้ง่ายและสะดวก	4.54	.519
16. ท่านชื่นชอบการซื้อสินค้าโดยไม่คิดค่าบริการขนส่ง (ส่งสินค้าฟรี)	4.52	.561
17. ซื้อสินค้าผ่าน Application Shopee ไม่ได้กังวลกับการจัดส่งสินค้า	4.14	.509
18. โปรโมชั่นสมัครใช้บริการครั้งแรกได้รับส่วนลด	4.51	.562
19. โปรโมชั่นส่วนลดที่มีทุกเดือน	4.50	.530
20. เห็นการโฆษณา Shopee บ่อยจึงทำให้นึกถึง	4.34	.505
21. ความหลากหลายของแคมเปญ	4.29	.492
22. ค่าธรรมเนียมการจัดส่ง	4.25	.574

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee โดยพิจารณาจากความมีชื่อเสียง ความหลากหลายของสินค้าและร้านค้า รวมทั้งความง่ายในการค้นหาสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61, 4.56 และ 4.54 ตามลำดับ ขณะที่ค่าขนส่งของแอปพลิเคชัน Shopee เป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการพิจารณาเป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee

ข้อมูล	ลักษณะทางประชากรศาสตร์				
	เพศ	อายุ	อาชีพ	ระดับการศึกษา	รายได้
การกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำ	7.410**	2.296*	2.070**	7.284**	1.395

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า*เพศ*ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *อายุ*ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 *อาชีพ*ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *ระดับการศึกษา*ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่*รายได้*ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน Shopee

ส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	1.560	.244		6.392**
ผลิตภัณฑ์	.166	.052	.159	3.200**
ราคา	.157	.051	.164	3.057**
ช่องทางการจัดจำหน่าย	.068	.050	.080	1.366
การส่งเสริมการตลาด	.230	.045	.268	5.082**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 4 พบว่า ผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่ช่องทางการจัดจำหน่ายไม่ส่งผลต่อการกลับมาซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซ้ำ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยปัจจัยประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ กรณีศึกษา Shopee ในจังหวัดสงขลา นำเสนอผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านแอปพลิเคชัน Shopee แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของณรงค์พจน์ งามวงศ์วิเชียร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล (2561) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองของร้านวันใหม่ผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เช่นเดียวกับการศึกษาของสามารถ สิทธิมณี (2562) ค้นพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทาง Online ขณะที่รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee สอดคล้องกับการวิจัยของอรประพัทธ์ ณ นคร (2560) ซึ่งระบุว่าค่าใช้จ่ายต่อเดือน หรือรายได้ต่อเดือนของผู้บริโภคที่แตกต่างกันมีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีไม่แตกต่างกัน

2. ส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันส่งผลต่อการซื้อสินค้าซ้ำผ่านแอปพลิเคชัน Shopee แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของณรงค์พจน์ งามวงศ์วิเชียร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล (2561) ซึ่งอธิบายไว้ในผลการวิจัยว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เช่นเดียวกับสามารถ สิทธิมณี (2562) ที่ค้นพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Online จังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร และยังสอดคล้องกับการวิจัยของเปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าส่วนประสมทางการตลาด (4P’s) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัล หรืองานวิจัยของกรรณิการ์ ชัยอำนาจ และกฤษฎา มูฮัมหมัด (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ ชัยอำนาจ และกฤษฎา มูฮัมหมัด. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอพพลิเคชั่น SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร.* การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต, 965-968.

งามตา นามแสง, อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน, บัณฑิต ผังนิรันดร์, ปราณี ตรีทศกุล, สิริอร จำปาทอง, ปลื้มใจ สินอากร และ ณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสฏฐ์. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดบริการ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าที่ซื้อสินค้าในซุปเปอร์สโตร์ผ่านแอพพลิเคชั่น. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 10(1), 11-20.

ฉันธะ จันทะเสนา. (2562). ตัวแปรที่มาก่อนของการตั้งใจซื้อซ้ำในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 11(2), 49-57.

ณรงค์พจน์ งามวงศ์วิเชียร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความต้องการซื้อซ้ำกระเป๋าแบรนด์เนมมือสองของร้านวันใหม่ช้อปผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 4(1), 250-256.

ถนัดกิจ จันกิเสน. (2564). *ถึงเวลา JD Central แก้เกม! ตัดสินใจรีแบรนด์ครั้งใหญ่ หวังขึ้นชกกับ Shopee และ Lazada ได้อย่างพอฟัดพอเหวี่ยงมากขึ้น.* สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565 จาก https://thestandard.co/jd-central-rebrand-fighting-shopee-and-lazada/.

ณัฐกานต์ กองแก้ม. (2559). *พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee ในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร: กรุงเทพ.

เทพวิษณุ สุขสำราญ. (2558). *อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ด้านราคาและคุณค่าที่รับรู้ด้านอารมณ์ต่อความไว้เนื้อเชื่อใจ ความพึงพอใจของลูกค้า การบอกต่อ และการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าโรงภาพยนตร์เอสเอฟ ซีเนม่าซิตี้ ในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร: กรุงเทพ.

ธนพร ชุมภู. (2564). CASE STUDY: *ทำไม Shopee ถึงเป็นแพลตฟอร์ม E-Commerce ที่โตไวที่สุดในอาเซียน.* สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564 จาก https://thegrowthmaster.com/case-study/shopee.

นวลอนงค์ ผานัด. (2558). โมเดลเชิงสาเหตุอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ และคุณค่าที่รับรู้ ที่มีต่อความไว้เนื้อเชื่อใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้า บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: กรุงเทพ.

บุญใจ ศรีสถิตนรากูล. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม: กรุงเทพ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). *ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix).* สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2564 จาก http://passakorn2326.blogspot.com/.

สันทัด เสริมศรี. (2541). *ประชากรศาสตร์ทางสังคม.* กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สามารถ สิทธิมณี. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก: กรุงเทพ.

สุปัญญา ไชยชาญ. (2551). *การบริหารการตลาด.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

สุวิมล ติรกานันท์. (2548). *การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. (2563). *รายงานสถิติจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2563*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก http://songkhla.nso.go.th/

อรประพัทธ์ ณ นคร. (2560). *ความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี: อุบลราชธานี.

อรอนงค์ ทองกระจ่าง. (2560). *การศึกษาส่วนประสมทางการตลาด การยอมรับเทคโนโลยี และการสื่อสารแบบบอกต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: กรุงเทพฯ.

MyShop Team. (2021). *การตลาด 4P คืออะไร? ทำไมถึงสำคัญต่อการขายของออนไลน์?*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก https://lineshoppingseller.com/

Techsauce Team. (2019). *ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทยยอดปี 2018 พุ่งสูง 3.2 ล้านล้านบาท.* สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก https://techsauce.co/

การยอมรับเทคโนโลยีและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา

Technology Acceptance Factors and Motivation Factors Affecting online purchase decision process: A Case Studies of Baby Boomer and Gen-X in Songkhla Province

นิศรานาฎ วารีเพชร[1*], สิริโชค ไชยสกุล[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Nitsaranat Wareephet[1*], Sirichok Chaisakun[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** zekam2008@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้า กรณีศึกษาเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่น เอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่น เอ็กซ์ ในจังหวัดสงขลาที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของคอแครน กรณีไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยด้านแรงจูงใจส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่ม Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยี, แรงจูงใจ, กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

Abstract

The research aims to study the technology acceptance factors and motivation factors online affecting purchase decision making: a case study of Baby Boomer and Generation X in Songkhla province. The Baby Boomer and Gen-X of group of 400 sampling, which living in Songkhla province buying products on online are the research sample. This sample size is calculated by Cochran's formula in the case of an unknown population. The sampling is operated by Purposive sampling. The research tool is the questionnaire. The statistics used include descriptive statistics and inferential statistics. The descriptive statistics namely; frequency, percentage, mean, and standard deviation. The inferential statistics namely; Multiple Regression.

The research results reveal that technology acceptance factors and motivation factors affecting the online purchasing decisions making process at a statistics significance level 0.01

Keywords: Technology Acceptance, Motivation, Online Purchase Decision Process

บทนำ

ความก้าวหน้าและการเติบโตของเทคโนโลยีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คลอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ในประเทศไทย ทำให้การเข้าถึงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคมีความสะดวกรวดเร็ว สังเกตได้จากผลสำรวจจำนวนเข้าใช้อินเทอร์เน็ตของ ETDA ผลสำรวจพบว่า ในปี 2563 มีการเข้าใช้อินเทอร์เน็ต เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 25 นาที เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึง 1 ชั่วโมง 3 นาที เมื่อแบ่งข้อมูลตาม Generation พบว่ากลุ่ม Generation Y มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากที่สุดอยู่ที่ 12 ชั่วโมง 26 นาที รองลงมาคือ Generation Z จำนวน 12 ชั่วโมง 8 นาที ขณะที่กลุ่ม Generation X จำนวน 10 ชั่วโมง 20 นาที ส่วน Baby Boomer มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 8 ชั่วโมง 41 นาที จากผลสำรวจส่งผลให้เห็นถึงการเติบโตของกิจกรรมทางออนไลน์ ดังเช่น Social Media อย่าง Facebook, YouTube, LINE, และ Instagram คิดเป็นร้อยละ 95.3% รวมไปถึง Marketplace อย่าง Lazada และ Shopee คิดเป็น 67.3% นอกจากนี้ผลสำรวจยังพบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟนมากที่สุด (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) สื่อสังคมออนไลน์ไม่เพียงแต่มีบทบาทสำคัญในด้านความบันเทิงเท่านั้น ในด้านการค้าเองก็ได้เล็งเห็นช่องทางในการขยายตลาดจากการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์นี้ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและยังช่วยลดต้นทุนในการประกอบธุรกิจ จึงเกิดการผสมผสานระหว่างสื่อสังคมออนไลน์กับการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ (สุธาสินี ตุลานนท์,2562) จากผลสำรวจแสดงให้เห็นว่า กลุ่ม Baby Boomer และกลุ่ม Generation X มีการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่ากลุ่มอื่น ในอนาคตอันใกล้นี้ประชากรใน 2 กลุ่มนี้ ซึ่งเป็นวัยที่บางส่วน

กำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และบางส่วนเกษียณอายุจากการทำงานแล้ว ส่งผลให้กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ได้กลายมาเป็นหนึ่งในกลุ่มประชากรที่มีอำนาจต่อรองในการซื้อและมีกำลังซื้อสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการใช้จ่าย ผู้ประกอบการจึงควรเร่งศึกษาช่องทางในการดึงพวกเขาเหล่านั้นมาเป็นฐานลูกค้าที่สำคัญ (กรรณิการ์ คงทอง และ รุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ, 2563) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้ผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่มนี้มีพฤติกรรมหรือรูปแบบการอุปโภคบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีความสนใจ ในการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ในการยอมรับเทคโนโลยีที่สำคัญของงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย การรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะทำให้การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ทำได้ตลอด 24 ชั่วโมง เรื่องของความง่ายในการใช้งานภายในแอปพลิเคชันไม่มีความสับซ้อนสามารถใช้งานได้อย่างง่าย ความตั้งใจที่จะใช้งาน เนื่องจากเกิดเหตุการณ์โควิด-19 ทำให้การซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์แพร่หลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงการรับรู้ถึงความเสี่ยง ที่ภายในแอปพลิเคชันจะต้องมีการรับรองความปลอดภัยให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอปพลิเคชั่น ในกลุ่ม Baby Boomer และ Generation X นั้นจะใช้ทัศนคติที่มีต่อการใช้งานเข้ามาร่วมด้วย เพราะคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์และความรู้ที่สูง ทำให้การเลือกซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันจะต้องผ่านการคิดถึงเหตุผลในการซื้อก่อนเสมอ และการนำมาใช้งานจริง หลังจากที่กลุ่ม Baby Boomer และ Generation X มีความเชื่อมั่นในการใช้งานแอปพลิเคชันผ่านช่องทางออนไลน์แล้วจะทำให้เกิดการยอมรับในเทคโนโลยีขึ้น (ภุชงค์ สุภาสาคร และ ฐานิดา จิตรสุภาพ, 2562) จึงก่อให้เกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจะต้องผ่านการคิดถึงเหตุผลในการซื้อก่อนเสมอ และการนำมาใช้งานจริง หลังจากที่กลุ่ม Baby Boomer และ Generation X มีความเชื่อมันในการใช้งานแอปพลิเคชันผ่านช่องทางออนไลน์แล้วจะทำให้เกิดการยอมรับในเทคโนโลยีขึ้น จึงก่อให้เกิดแรงจูงใจในตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

เนื่องจากจังหวัดสงขลามีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ รองลงมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 1,357,023 คน ประกอบไปด้วย กลุ่ม Gen X และ กลุ่ม Baby Boomer (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) มีขนาดเศรษฐกิจ เป็นอันดับ 1 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 13 ของประเทศ (ข้อมูลจังหวัดสงขลา , 2563) ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ นำข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ไปปรับปรุงและพัฒนาระบบแอปพลเคชัน และเว็บไซต์ ออกแบบเว็บไซต์ให้มีความน่าสนใจ ให้มีการใช้งานที่ง่ายขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน

จากข้อมูลข้างต้นจึงเป็นเหตุผลหลักนำไปสู่การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา Baby Boomer และ Generation x ในจังหวัดสงขลา เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับปรับปรุง วางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค กลุ่ม Baby Boomer และ Generation x ในจังหวัดสงขลาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา Baby Boomer และ Generation X ในจังหวัดสงขลา

2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา Baby Boomer และ Generation X ในจังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี

สิงหะ ฉวีสุข และ สุนันทา วงศ์จตุรภัทร (2555 อ้างใน สุพัตรา วังเย็น, 2563) การยอมรับเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลเกิดความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้เทคโนโลยี และด้านการใช้งานเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้น ขณะที่ เรวัต ตันตยานนท์ (2560 อ้างใน ชรินทร์ เขียวรัตนา, 2562) ได้ให้ความหมายการยอมรับเทคโนโลยีว่าเป็นการนำเทคโนโลยีและนวตักรรมมาใช้ในการนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมเชิงสังคม เพื่อจัดหากลยุทธ์ ในการสร้างความเชื่อมั่น ความตั้งใจ และแรงจูงใจ ที่จะทำให้ผู้บริโภคโดยทั่วไปของสังคมมีความพร้อมสามารถยอมรับเทคโนโลยีและนวตักรรมได้ด้วยความมั่นใจ สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ทำให้เกิดการมองเทคโนโลยีในแง่ดี เช่น จะช่วยให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น ช่วยสร้างประโยชน์ได้มากขึ้น เป็นต้น และบรรยากาศที่สังคมให้ความสนใจและชอบที่จะทดลองใช้งานเทคโนโลยีใหม่อยู่สม่ำเสมอ ขณะที่ Davis (1989 อ้างใน เฉลิมศักดิ์ บุญประเสริฐ, 2560) ได้ศึกษาแบบจำลองเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการยอมรับและมีชื่อเสียงในการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยีโดยกล่าวว่า การยอมรับเทคโนโลยีตามหลักการของ (Technology Acceptance Mode :TAM) จะเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ 1. การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (Perceived Usefulness หรือPU) คือปัจจัยที่กำหนดการรับรู้ในแต่ละบุคคลว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วย พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้อย่างไร 2. การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use หรือPEOU) และ ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (Attitude Toward Using สอดคล้องกับแนวคิดของ Chu and Chu (2011 อ้างใน ภุชงค์ สุภาสาคร,2562) ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีประกอบด้วย 6 ปัจจัยได้แก่ (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) เป็นปัจจัยที่ กำหนดการรับรู้ในแต่ละบุคคลว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ ปรับปรุงการใช้งานเดิมให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้อย่างไร (2) ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) คือระดับความเชื่อและความคาดหวังของผู้ที่จะใช้ระบบสารสนเทศว่าระบบสารสนเทศ ดังกล่าวสามารถเรียนรู้และสามารถใช้งานได้ง่าย (3) ความตั้งใจที่จะใช้งาน (Intention to Use) เป็นความ ตั้งใจหรือการมีเจตนาที่จะใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ (4) การรับรู้ถึงความเสี่ยง (Perceived Risk) เป็นความเชื่อที่ ได้รับหรือความสูญเสียเมื่อตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยี (5) ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน

(Attitude Toward Using) ความโน้มเอียงทางจิตวิทยาที่แสดงออกโดยการประเมินระดับความชอบหรือไม่ชอบเทคโนโลยี และ (6) การนำมาใช้งานจริง (Actual Use) การใช้เทคโนโลยีจริงซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากความตั้งใจที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้งานจริง

จากแนวคิดทฤษฎีนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 6 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน ความตั้งใจที่จะใช้งาน การรับรู้ความเสี่ยง ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน และ การนำมาใช้งานจริง

แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ

Schiffman and Kanuk (2007 อ้างใน ณัฐรดา ปัญจศุภโชค, 2560) ให้ความหมายแรงจูงใจ (Motive) หรือแรงขับดัน (Drive) ว่า เป็นความต้องการที่มีแรงผลักดันเพียงพอที่จะชักนำให้บุคคลตอบสนองความต้องการเพื่อให้เกิดความพอใจ ซึ่งแรงจูงใจเป็นแรงผลักดันภายในหรือภายนอก และเป็นสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดการตอบสนองด้านพฤติกรรม มีการกำหนดทิศทางที่เฉพาะเจาะจงของการตอบสนอง ขณะที่ พิบูล ทีปะปาล (2545 อ้างใน หัสดินทร์ สอนปะละ, 2560) กล่าวว่า สาเหตุของการเกิดแรงจูงใจมีหลายกรณี กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดแรงจูงใจไว้ดังนี้ 1) แรงจูงใจที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์ (Product Buying Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่จะต้องการซื้อสินค้าและบริการอย่างใดอย่างหนึ่งมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองให้ได้รับความพึงพอใจ 2) แรงจูงใจที่เกิดจากเหตุผล (Rational Buying Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการพินิจพิจารณาของผู้ซื้ออย่างมีเหตุมีผล ก่อนการซื้อสินค้าหรือบริการนั้น 3) แรงจูงใจที่เกิดจากอารมณ์ (Emotional Buying Motives) เป็นการเลือกจุดมุ่งหมายตามหลักเกณฑ์ ความรู้สึกส่วนตัวหรือดุลพินิจส่วนตัว 4) แรงจูงใจที่เกิดจากการอุปถัมภ์ร้านค้า (Patronage Buying Motives) เกิดจากสาเหตุต่อไปนี้ ให้บริการดีเป็นที่พอใจ ราคาย่อมเยาสมเหตุสมผล และทำเลที่ตั้งของร้านสะดวกในการที่จะไปซื้อสินค้า สอดคล้องกับ Yamniyom (1994 อ้างใน ศุภชาต เอี่ยมรัตนกูล, 2562) อธิบายว่า ผู้บริโภคแต่ละคนมีกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางจิตวิทยา โดยสิ่งจูงใจในการซื้อ (Buying Motives) ประกอบด้วย สิ่งจูงใจด้าน และอารมณ์ (Rational motives versus emotional motives) นักการตลาดจำเป็นจะต้องศึกษาถึงสิ่งจูงใจด้านเหตุผลและด้านอารมณ์ โดยนำไปใช้ร่วมกัน ดังนี้ 1. สิ่งจูงใจด้านเหตุผล หมายถึง สิ่งจูงใจหรือจุดมุ่งหมายโดยถือเกณฑ์เศรษฐกิจหรือใช้หลักเหตุผล (Rationality) การตัดสินใจซื้อของบุคคลตามหลักเศรษฐกิจนั้นจะตั้งข้อสมมติว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่มีเหตุผลในการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ และจะตัดสินใจเลือกตราสินค้าที่มีความคุ้มค่าสูงสุด 2. สิ่งจูงใจด้านอารมณ์ หมายถึง การเลือกจุดมุ่งหมายตามหลักเกณฑ์ความรู้สึกส่วนตัว หรือดุลพินิจส่วนตัว (Personal criteria or subjective criteria) (Schiffman and Kanuk. 2010 อ้างใน เสาวลักษณ์ ดิษดี, 2564)

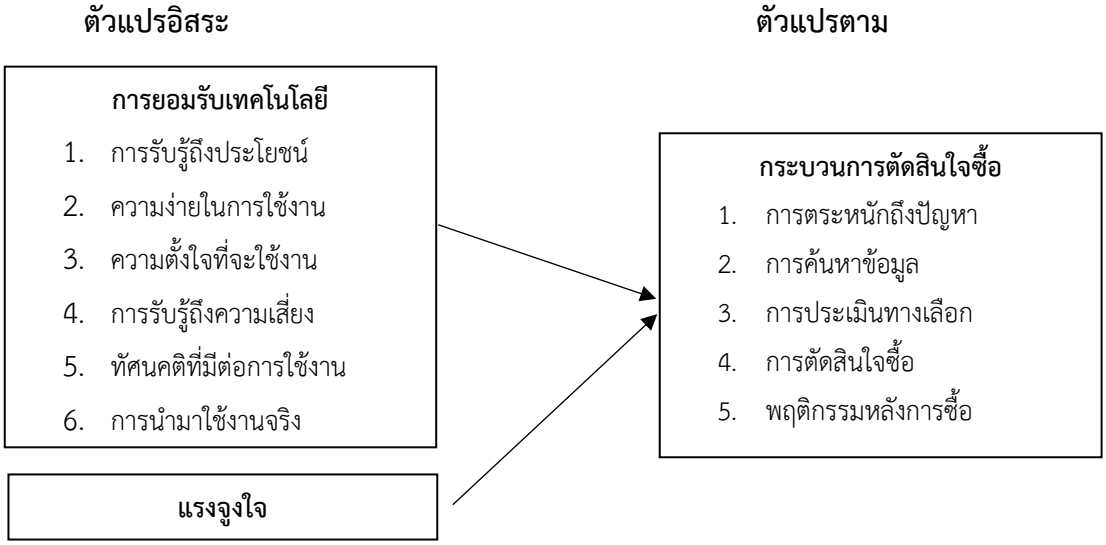
ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แรงจูงใจที่เกิดจากเหตุผล และแรงจูงใจที่เกิดจากด้านอารมณ์มาใช้ เนื่องจากแรงจูงใจเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกร่างกายส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจโดยรวม ในการได้รับสินค้าและบริการนั้น ๆ ที่เกิดจากเหตุผลและอารมณ์ของผู้บริโภค เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นทำให้ ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อตอบสนองสิ่งจูงใจดังกล่าว

แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจ

Walters (1978 อ้างใน เปรมกมล หงส์ยนต์ 2562) อธิบายว่า การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง การเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเลือกจากทางการเลือกที่มีอยู่หลายทางเลือก สอดคล้องกับ Kotler, 2012 (อ้างใน ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย, 2562) ได้ให้ความหมายการตัดสินใจซื้อว่าเป็นกระบวนการ ตัดสินใจที่เกิดขึ้นโดยองค์กรที่มีความต้องการในการซื้อสินค้าและบริการ องค์กรจะระบุประเมิน และเลือกตราสินค้า เลือกซัพพลายเออร์จากบรรดาที่มีแม้ว่าการซื้อของแต่ละองค์กรจะไม่เหมือนกันแต่ผู้ซื้อสามารถระบุกลุ่มขององค์กรธุรกิจที่มีวิธีการซื้อสินค้าในลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์ด้านการตลาด สอดคล้องกับ Philip Kotler and Keller Kevin Lane, (2016 อ้างใน สุภารัตน์ วิเชียรสาร ,2561) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การตระหนักถึงปัญหา (Problem Recognition) ผู้บริโภคจะมีความต้องการหรือมีปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคอาจมาจากปัจจัยภายในร่างกาย เช่น ความหิว ความรู้สึกกระหายน้ำ หรือเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น การกระตุ้นจากการโฆษณาสินค้านั้นในสื่อต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าจะต้องมีผลิตภัณฑ์นั้น แม้ว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องซื้อผลิตภัณฑ์นั้นก็ตาม 2. การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อผู้บริโภคถูกแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ดังนั้นผู้บริโภคจะทำการแสวงหาข้อมูลคุณลักษณะที่สำคัญที่เกี่ยวกับประเภท ผลิตภัณฑ์ ราคาสินค้า สถานที่จัดจำหน่าย และข้อเสนอพิเศษต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสมในการตัดสินใจ ประเภทของการค้นหาข้อมูล จำแนกได้ 2 ประเภท คือ 1. การค้นหาข้อมูลภายใน (internal search) หมายถึง การค้นหาข้อมูลภายในจาก ความทรงจำที่มีอยู่ของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยเกิดจากประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้มาจากการซื้อสินค้านั้น ๆ 2. การค้นหาข้อมูลภายนอก (external search แบบแรกเป็นการค้นหาจากตลาด นั่นคือ ผู้ผลิต ผู้ขาย สื่อมวลชนต่าง ๆ เว็บไซต์ทางธุรกิจ และแบบที่สองคือการค้นหาจากสังคมของผู้บริโภค ได้แก่ คนในครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จัก โดยในปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสังคม (social media) เช่น Facebook Instagram เป็นต้น 3. การประเมินทางเลือก (Evaluation Alternative) เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ แล้วก็จะเป็นขั้นตอนของการประเมินทางเลือกเพียงหนึ่งทางเลือกเท่านั้น โดยพิจารณาด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ เช่น ตราสินค้า ชื่อเสียงบริษัท คุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณสมบัติต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเป็นทางเลือกต่อไป 4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) เมื่อประเมินทางเลือกแล้ว ผู้บริโภคจะตัดสินใจจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับและอาจจะมีอิทธิพลอื่นที่มีผลต่อการตัดสินใจขณะนั้นด้วย 5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase) ผู้บริโภคจะตัดสินว่าคุณภาพของสินค้าที่ได้รับว่าสอดคล้องกับความคาดหวังในการซื้อผลิตภัณฑ์นั้นหรือไม่ หากผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในตัวสินค้าก็จะส่งผลให้เกิดการซื้อซ้ำและแนะนำลูกค้ารายใหม่ต่อไป เมื่อเกิดการซื้อซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ก็อาจจะเกิดเป็นความภักดีต่อตราสินค้า (brand loyalty) แต่ถ้าลูกค้าเกิดความไม่พอใจในผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดการเลิกซื้อและบอกเล่าประสบการณ์ไม่ดีแก่ผู้บริโภครายอื่นจนเสียชื่อเสียงบริษัท

ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ กระบวนการตัดสินใจ ประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) รายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่ม Baby Boomer และ Generation X ที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด ดังนั้นจึงคำนวณขนาดตัวอย่างตามวิธีการของ W.G. Cochran (1953 อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ์, 2549) กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% และค่าสัดส่วนประชากร (P) 50% ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมไม่ควรต่ำกว่า 385 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยพัฒนาจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทการยอมรับเทคโนโลยี แรงจูงใจ และกระบวนการตัดสินใจซื้อ ดังนั้นลักษณะแบบสอบถามที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามคัดกรอง ข้อคำถามเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ และข้อคำถามพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการยอมรับเทคโนโลยี ประกอบด้วย การรับรู้ถึงประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน ความตั้งใจที่จะใช้งาน การรับรู้ถึงความเสี่ยง ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน และการนำมาใช้งานจริง

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจ

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และ พฤติกรรมหลังการซื้อ

ลักษณะข้อคำถามส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าลิเคิร์ท สเกล (Likert Rating Scales) 5 ระดับ คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีสำหรับตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 2 วิธี คือ 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) รายละเอียดดังนี้

- การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำโครงร่างแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์การศึกษา เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (พัชรี บุตรฉ่ำ, 2562) จากการคำนวณค่า IOC ของแบบสอบถามฉบับนี้พบว่าค่า IOC เท่ากับ 0.956 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง

- การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) เมื่อได้แบบสอบถามคืนกลับจากกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง ผู้วิจัยนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่นขอแบบสอบถามด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค ซึ่งผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าสัมประสิทธิแอลฟ่าเท่ากับ 0.989 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาควรมีค่ามากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547 อ้างใน สุภารัตน์ วิเชียรสาร, 2562)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามออนไลน์ถูกใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยใช้ Google Form เป็นเครื่องมือสร้างแบบสอบถามออนไลน์ และเพื่อให้ได้ผู้ตอบที่ตรงกับลักษณะของประชากรในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำถามคัดกรอง 2 ข้อ คือ 1) ผู้ตอบต้องมีอายุ 40-74 ปีซึ่งเป็นกลุ่ม Baby Boomer และ Generation X 2) เป็นผู้ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา และเคยซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งหากผู้ตอบไม่ใช่เป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ก็จะสิ้นสุดการทำแบบสอบถาม แต่หากใช่ก็สามารถทำแบบสอบถามจนครบทุกข้อ ผลการตอบกลับพบว่าได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่างในการวิเคราะห์ผลการศึกษาครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูลนำจากแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้วิธี ซึ่งประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอนุมาน รายละเอียดดังนี้

- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statics) ได้แก่ ค่าร้อยละและการแจกแจงความถี่ ใช้อธิบายข้อคำถามส่วนที่ 1 ด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่ม Baby Boomer และ Generation X ซึ่งอาศัยในจังหวัดสงขลา

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานโดยจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ซึ่งจะใช้สำหรับการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่ม Baby Boomer และ Generation X ซึ่งอาศัยในจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในจังหวัดสงขลา รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	129	32.2
	หญิง	271	67.8
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	126	31.5
	ปริญญาตรี	221	55.3
	ปริญญาโท	49	12.2
	สูงกว่าปริญญาโท	4	1.0
รายได้	ต่ำกว่า 10,000 บาท	69	17.3
	10,001-20,000 บาท	217	54.3
	20,001-30,000 บาท	99	14.7
	สูงกว่า 30,001 บาท	55	13.7

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
ประเภทสินค้าที่ซื้อบ่อยที่สุด	เสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย	163	40.7
	เครื่องสำอาง	45	11.3
	อาหารเสริม	38	9.5
	สินค้าอุปโภค/บริโภค	47	11.7
	เครื่องใช้ไฟฟ้า/อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	37	9.3
	หนังสือ	2	0.5
	เครื่องประดับ	43	11.7
	อุปกรณ์บ้านและสวน	21	5.3
ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการซื้อสินค้า	ต่ำกว่า 1,000 บาท	191	47.8
	1,000-2,000 บาท	117	29.3
	2,001-3,000 บาท	61	15.3
	3,001-4,000 บาท	18	4.5
	4,001-5,000 บาท	3	0.6
	มากกว่า 5,000 บาท	10	2.5
อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า	สมาชิกในครอบครัว	152	38.0
	เพื่อนบ้าน/คนในชุมชน	58	14.5
	จากสื่อโฆษณา	190	47.5
เหตุผลการซื้อสินค้าออนไลน์	สินค้ามีราคาถูก	86	21.5
	ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้า	97	24.1
	มีโปรโมชั่นส่วนลด	86	21.5
	ซื้อสินค้าได้ทุกที่ทุกเวลา	63	15.8
	มีความปลอกภัยในการซื้อสินค้า	19	4.8
	ซื้อสินค้าได้ตามความต้องการ	49	12.3

ตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 271 คิดเป็นร้อยละ 67.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 221 คิดเป็นร้อยละ 55.3 รายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 217 คิดเป็นร้อยละ 54.3 ประเภทสินค้าที่ซื้อบ่อยที่สุดได้แก่ เสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย จำนวน 163 คิดเป็นร้อยละ 40.8 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการซื้อสินค้าต่ำกว่า 1,000 จำนวน 191 คิดเป็นร้อยละ 47.8 คนในครอบครัวมีส่วนทำให้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 152 คิดเป็นร้อยละ 38.0 และเหตุผลการซื้อสินค้าออนไลน์ เนื่องจากทำให้เกิดความสะดวกสบายในการซื้อสินค้า จำนวน 97 คิดเป็นร้อยละ 24.3

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.ความสะดวกรวดเร็วไม่ต้องเดินทางไปซื้อด้วยตนเอง	4.89	.339
2.การเข้าถึงข้อมูลสินค้าได้หลากหลาย	4.62	.566
3.ท่านสามารถรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของสินค้าได้รวดเร็ว	4.76	.533
4.สามารถเปรียบเทียบข้อมูลสินค้าได้	4.71	.540
5.สามารถซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง	4.75	.488
6.สามารถสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ได้ทุกสถานที่	4.70	.526
7.การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ทำให้ท่านรู้สึกเหมือนการไปซื้อสินค้าปกติทั่วไป	4.70	.602
8.สามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าได้ง่าย	4.68	.546
9.การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ใช้เวลาไม่นาน	4.70	.579
10.สามารถติดต่อช่องทางการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์กับผู้ขายได้โดยตรง	4.64	.625
11.สามารถเรียนรู้การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ได้ด้วยตัวเอง	4.68	.595
12.การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายดาย ไม่ยุ่งยาก	4.63	.628
13.สามารถค้นหาสินค้าที่ตรงกับความต้องการของทางในระยะเวลาอันสั้น	4.75	.484
14.ใช้ความสามารถในการเรียนรู้ไม่มาก	4.68	.587
15.ท่านตั้งใจที่จะใช้งานช่องทางออนไลน์ต่อไปในอนาคต	4.74	.483
16.ท่านตั้งใจที่จะเลือกใช้ช่องทางออนไลน์เป็นอันดับแรก	4.70	.572
17.ท่านตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากกว่าไปซื้อสินค้าปกติทั่วไป	4.68	.659
8.ท่านตั้งใจเข้าชมสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เมื่อต้องการสินค้า	4.69	.538
19.เมื่อต้องการซื้อสินค้าจะนึกถึงการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์อยู่เสมอ	4.65	.632
20.ยอมรับถึงความเสี่ยงของข้อมูลที่อาจถูกเปิดเผย	4.19	1.120
21.ยอมรับถึงความเสี่ยงของวิธีการชำระเงินเมื่อซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์	4.23	1.033
22.ยอมรับความเสี่ยงเมื่อได้สินค้าไม่ตรงกับสินค้าที่สั่ง	4.24	1.031
23.ยอมรับความเสี่ยงที่จะได้รับสินค้าไม่คุ้มกับเงินที่ชำระไป	4.17	1.077
24.ยอมรับความเสี่ยงหากการสั่งสินค้าเกิดความล่าช้า	4.25	.033
25.คุณภาพเทียบเท่ากับคุณภาพสินค้าที่ซื้อตามร้านทั่วไป	4.68	.595
26.การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ทำให้ท่านรู้สึกพึงพอใจ	4.72	.546
27.เข้าใจกระบวนการชำระเงินเป็นอย่างดี	4.69	.558
28.การรีวิวจากผู้ใช้จริงหรือพรีเซ็นเตอร์ทำให้รู้สึกดี	4.73	.527
29.กระบวนการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยาก	4.69	.570
30.การซื้อสินค้าออนไลน์ทำให้ท่านไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง	4.68	.540
31.ท่านรู้สึกถึงความสะดวก (เพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส)	4.70	.567
32.ท่านรู้สึกดีทุกครั้งเมื่อซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์	4.70	.552

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
33.ท่านรู้สึกว่าการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เป็นเรื่องง่ายสำหรับท่าน	4.70	.545
34.จะแนะนำเพื่อนเกี่ยวกับการใช้สิทธิในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์	4.69	.600

ตารางที่ 2 เห็นได้ว่ากลุ่มของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลาให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยเพราะความสะดวกรวดเร็วไม่ต้องเดินทางไปซื้อด้วยตนเองเป็นลำดับแรก ($\bar{X}$ = 4.89, S.D. = .339) รองมาคือ สามารถรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารของสินค้าได้รวดเร็ว ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = .533) และสามารถซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = .488) ตามลำดับ และคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะได้รับสินค้าไม่คุ้มกับเงินที่ชำระไปเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 1.077)

ตารางที่ 3 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ทำให้ท่านรู้สึกถึงความคุ้มค่าด้านราคา	4.88	.393
2.ท่านรู้สึกว่าการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์สะดวกสบาย	4.56	.572
3.เหตุผลสำคัญที่ทำให้ท่านซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์คือ ค่าขนส่ง	4.66	.587
4.การรีวิวสินค้าทำให้ท่านซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์	4.69	.564
5.การซื้อสินค้าทางออนไลน์ทำให้ได้ศึกษารายละเอียดของสินค้าเป็นอย่างดี	4.70	.548
6.การจัดหมวดหมู่ของสินค้าเป็นผลทำให้ท่านซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์	4.68	.587
7.การซื้อสินค้าออนไลน์ทำให้ท่านรู้สึกว่าท่านเป็นคนทันสมัย	4.70	.555
8.ท่านรู้สึกดีทุกครั้งเมื่อซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์	4.65	.585
9.การซื้อสินค้าทางออนไลน์ทำให้รู้สึกสนุกเพลิดเพลิน	4.72	.573

ตารางที่ 3 เห็นได้ว่าแรงจูงใจที่ทำให้กลุ่ม Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ความรู้สึกคุ้มค่าด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.88, S.D. = .393) การซื้อสินค้าทางออนไลน์ทำให้รู้สึกสนุกเพลิดเพลิน ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = .573) ทำให้รู้สึกเป็นคนทันสมัย ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = .555) และ ทำให้สามารถศึกษารายละเอียดของสินค้าเป็นอย่างดี ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = .555) และสิ่งจูงใจที่ทำให้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์น้อยที่สุด คือ ด้านความสบาย ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = .572)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา

การยอมรับเทคโนโลยี	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	.673	.139		4.847**
การรับรู้ถึงประโยชน์	.056	.047	.052	1.184
ความง่ายในการใช้งาน	.002	.043	.002	.035
ความตั้งใจที่จะใช้งาน	.334	.039	.395	8.468**
การรับรู้ถึงความเสี่ยง	-.01	.011	-.002	-.060
ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน	.206	.043	.213	4.753**
การนำมาใช้งานจริง	.257	.040	.289	6.417**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่ม Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลาเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ความตั้งใจในการใช้งาน การมีทัศนคติที่ดีในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และการนำมาใช้จริง ขณะที่ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน และการรับรู้ถึงความเสี่ยง

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา (โดยรวม)

การยอมรับเทคโนโลยี	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	1.338	.132		10.137**
การยอมรับเทคโนโลยี	.724	.028	.787	25.418**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 5 พบว่าปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่ม Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของ Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลา (โดยรวม)

แรงจูงใจ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	.687	.125		5.513**
แรงจูงใจ	.851	.026	.850	32.156**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 6 เห็นได้ว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่ม Baby Boomer และ Generation x ที่อาศัยในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา สรุปและอภิปรายผลโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุระหว่าง 40-74 ปี มีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสำหรับซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งอธิบายว่า บุคคลจะเกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเมื่อเทคโนโลยีนั้นทำให้เกิดทัศนคติที่ดี มีการใช้งานง่ายขึ้น (สิงหะ ฉวีสุข และ สุนันทา วงศ์จตุรภัทร, 2555 อ้างใน สุพัตรา วังเย็น , 2563) เช่นเดียวกับ เรวัต ตันตยานนท์ (2560 อ้างใน ชรินทร์ เขียวรัตนา, 2562) กล่าวว่าการยอมรับเทคโนโลยีเป็นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการดำเนินชีวิตทำให้เกิดความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น เมื่อบุคคลเกิดการยอมรับเทคโนโลยีก็จะนำไปสู่การใช้งานจริง ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุระหว่าง 40-74 ปี ควรมีการพัฒนาระบบหรือแอปพลิเคชันให้ง่ายต่อการใช้งานของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพิ่มขึ้น

2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจภายใน และภายนอกส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า กลุ่มช่วงอายุ 40-74 ปีปัจจัยแรงจูงใจ อาทิ ความรู้สึกคุ้มค่ากับเงินที่ใช้จ่าย ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Schiffman and Kanuk (2007 อ้างใน ณัฐรดา ปัญจศุภโชค, 2560) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจว่าเป็นความต้องการที่มีแรงผลักดันเพียงพอที่จะชักนำให้บุคคลตอบสนองความต้องการเพื่อให้เกิดความพอใจ และเป็นสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดการตอบสนองด้านพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กรณีศึกษา เบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในจังหวัดสงขลา ซึ่งได้ค้นพบว่าความตั้งใจที่จะใช้งานมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ดังนั้น ผู้ประกอบการ หรือผู้ขายสินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์ที่มีกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวต้องพยายามหากลวิธีให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีการเข้าไปลองซื้อสินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์ เช่น อาจจะให้ส่วนลดพิเศษสำหรับผู้ซื้อสินค้าของร้านค้าครั้งแรก ซึ่งจะทำให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเกิดความพยายามที่จะใช้หรือซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ จนในที่สุดก็จะนำไปสู่การซื้อครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงแค่เป็นการศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีจำนวนมาก ณ ขณะนี้ ดังนั้นควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัย(Factor Analysis) ที่ทำให้กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์เกิดความภักดี เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์จะได้ทราบว่าปัจจัยใดมีความสำคัญที่จะกระตุ้นทำให้กลุ่มผู้บริโภคเกิดความภักดีในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ คงทอง และ รุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ. (2563). *ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีของกลุ่มเจเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ และเจเนอเรชั่นเอ็กซ์*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ข้อมูลจังหวัดสงขลา. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ.2561-2565*. สืบค้นจาก https:// www.songkhla.go.th

เฉลิมศักดิ์ บุญประเสริฐ. (2560*). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ของผู้สูงอายุ*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (การบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ชรินทร์ เขียวรัตนา. (2562). *ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ QR Code ผ่านสมาร์ทโฟน กรณศึกษาลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การบริหารธุรกิจ). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์:.

ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย. (2562). *ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐรดา ปัญจศุภโชค. (2560). *แรงจูงใจและพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์รักษาสิว ของกลุ่มวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (การจัดการเชิงกลยุทธ์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (การจัดการทั่วไป). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.

พัชรี บุตรฉ่ำ. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้สูงอายุ กรณีศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตบางแค*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

ภุชงค์ สุภาสาคร. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีและความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันขนส่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์*, *2*(3), 144-154.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2549). *สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ศุภชาต เอี่ยมรัตนกูล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อตราสินค้าโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, *13*(28), 59-69.

สุธาสินี ตุลานนท์. (2562). *การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุพัตรา วังเย็น. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ที่ใช้สำหรับประมวลผลข้อมูลทางบัญชี กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย*. สารนิพนธ์ บช.ม. (การบัญชี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุภารัตน์ วิเชียรสาร. (2562). *การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสำหรับสุกรของผู้ประกอบการเลี้ยงสุกรรายอิสระในพื้นที่เขต 7 ของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *ETDA เผยผลสำรวจ IUB 63 คนไทยใช้เน็ตปังไม่ไหวเกือบครึ่งวันโควิด-19*. สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/th

เสาวลักษณ์ ดิษดี. (2564). การสื่อสารทางการตลาดและแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงในจังหวัดพิษณุโลก. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8* (หน้า335-350). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *จำนวนประชากรจังหวัดสงขลา*. สืบค้นจาก http://service.nso.go.th

หัสดินทร์ สอนปะละ. (2560). แรงจูงใจและส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเซรามิกของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเอาท์เลทเซรามิก จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, *11*(1), 210-211.

ปัจจัยทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาลในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาผู้ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม

Attitudes Factor and Marketing Mix Factor Affecting of decision process of Halal Food in Tha Sala District of Nakhon Si Thammarat province: Case Study Non-Muslim Consumers

สุจิตรา พรหมพฤกษ์[1*], สุรารักษ์ ยัสสระ[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Sujitra Pompuruek[1*], Suraruk Yatsara[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sujitra8553@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาล โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมที่อาศัยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 385 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงหพุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทัศนคติของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิมในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่า 2) ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาลของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิมที่อาศัยอยู่ในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: อาหารฮาลาล, กระบวนการตัดสินใจซื้อ, มุสลิม

Abstract

This research aims to study: Attitudes Factor and Marketing Mix Factor Affecting of decision process of Halal food. The samples were 385 non-Muslims and living in Tha Sala District of Nakhon Si Thammarat province. The study used by purposive sampling method. The tool used in data collection was online questionnaires. The statistics for data analysis; the descriptive statistics were frequency, percentage, mean, and standard deviation and the inferential statistics is Multiple regression analysis.

These results of the research were: 1) The Non-Muslim consumers' attitude in Tha Sala District of Nakhon Si Thammarat province have positive relationship with the buying decision process of Halal food, statistical significance at the 0.01 level. In addition, the results of the research also found that 2) The marketing mix consist to product, price, and marketing promotion have positive relationship with the buying decision process of Halal food of the consumer non-Muslim with living in Tha Sala District of Nakhon Si Thammarat province, statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Halal food, Process Decision Making buying, Muslims

บทนำ

ปัจจุบันอาหารฮาลาลเป็นที่นิยมของผู้บริโภคไม่เฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามด้วย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความสะอาด กระบวนการผลิต สถานที่ผลิต อุปกรณ์ รวมถึงการขนส่งอาหารที่มีความพิถีพิถันกว่าอาหารทั่วไป (Islamic Brand 2557, อ้างใน จักรพันธ์ แบนมณฑา, 2560) และยังเป็นไปตามหลักศาสนาอิสลาม และจากสถิติการเติบโตของตลาดอาหารฮาลาลโลก พบว่าในปี 2561 มีอัตราเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.3 หรือคิดเป็น 1,369 พันล้านดอลลาร์สหรัฐของมูลค่าทางการตลาดของตลาดฮาลาลโลก (กรมการค้าระหว่างประเทศ, 2564) ผนวกกับสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา ยิ่งทำให้อาหารฮาลาลยังได้รับความนิยมไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มมุสลิม เนื่องจากความเชื่อมั่นว่าอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฮาลาลหรืออาหารที่มีตราเครื่องหมายฮาลาล เป็นอาหารที่มีความสะอาดปลอดภัย และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ อีกทั้งประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกอาหารฮาลาลเป็นอันดับที่ 11 ของโลก (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564) ซึ่งจะทำให้อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคกลุ่มที่ไม่ใช่มุสลิมซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย และยังเป็นโอกาสในการขยายตัวของอาหารฮาลาล อาหารฮาลาลจึงเป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพที่สามารถบริโภคโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงมุสลิมเท่านั้น ในส่วนของผู้บริโภคนั้นทั้งที่เป็นมุสลิม

และไม่ใช่มุสลิมต่างก็มีทัศนคติที่ดี และมองเห็นลู่ทางในการประกอบกิจการอาหารฮาลาล ที่ไม่ได้มีเฉพาะมุสลิมเพียงศาสนาเดียวทำให้ต้องมีการปรับตัวตามสังคมหรือบุคคลที่นับถือศาสนาหลักของประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ,2557) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในตลาดฮาลาลในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามอาหารฮาลาลเป็นอาหารที่ใช่ว่าเป็นอาหารที่หาซื้อได้ทุกที่

ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องพิจารณาให้รอบด้าน เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในเรื่องทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามหรือไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ยังไม่เปิดรับผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล รวมทั้งความหลากหลาย และช่องทางในการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลยังไม่มีการแพร่หลายเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์อาหารทั่วไป สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาเรื่องการการแข่งขันทางการตลาด และในสถานการณ์การผลิตอาหารฮาลาลของไทยนั้น ผู้ประกอบการมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับตลาดฮาลาลมากขึ้นเนื่องจากอาหารฮาลาลเป็นอาหารที่มีการควบคุมดูแลในเรื่องความสะอาด การมีคุณภาพตั้งแต่ขั้นตอนเตรียมวัตถุดิบ จนถึงขั้นตอนการบรรจุภัณฑ์ ทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมผลิตภัณฑ์ อาหารฮาลาล ประกอบกับสถานที่ประกอบอาหารหรือผลิตภัณฑ์ฮาลาลมีการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทยกว่า 5,000 บริษัทที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ 2554 ซึ่งถือว่ามีการแข่งขันทางการตลาดที่สูง (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, 2561)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นหนึ่งในจังหวัดในภาคใต้ที่มีประชากรมากที่สุด ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 93.61 รองลงมาได้แก่ศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 6.17 ศาสนาคริสต์คิดเป็นร้อยละ 0.20ตามลำดับ โดยพบว่าอำเภอท่าศาลา เป็นอำเภอหนึ่งที่มีจำนวนประชากรมากเป็นลำดับต้น ๆ ในหลาย ๆ อำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งยังมีผู้นับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 85 (สำนักงานเขตอำเภอท่าศาลา, 2562)

จากเหตุผลและข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลข้างต้น จึงนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาลในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาผู้ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อธุรกิจผลิตอาหารฮาลาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปประยุกต์ใช้สำหรับวางแผนผลิต การเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล อีกทั้งใช้ประกอบการตัดสินใจขยายตลาดในกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มมุสลิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาลในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาผู้ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับทัศนคติไว้ดังนี้ ทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อหรือการรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทัศนคติมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2554, อ้างถึงใน หทัยทิพย์ แดงปทิว, 2559) สอดคล้องกับ Allport (1935 อ้างถึงใน ธนา วีกิจนุเคราะห์, 2555) กล่าวว่า ทัศนคติคือ สภาวะทางจิตและสภาวะทางประสาทเกี่ยวกับความพร้อม ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เป็นตัวนำหรือมีอิทธิพลเหนือการตอบสนองของแต่ละบุคคล ที่มีต่อวัตถุและสถานการณ์ต่าง ๆ ทัศนคติเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น ดังนั้นทัศนคติจึงหมายถึง ความเชื่อและความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เชื่อหรือไม่เชื่อ ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น สรุปได้ว่า ทัศนคติ คือความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึก ความเชื่อ การรับรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมตอบโต้ต่อสิ่งที่บุคคลนั้นได้รับมาซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบโดย Schiffman and Kanuk (2010, อ้างถึงในพีระกานต์ วสุธรพิพัฒน์, 2553) โดยองค์ประกอบของทัศนคติแบ่งเป็น 2 ประการ ดังนี้ 1) องค์ประกอบทางความคิด หรือการรับรู้เป็นความเชื่อ ความรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งใด ส่งผลต่อความรู้สึกของบุคคลและแสดงออกมาในรูปแบบความเชื่อโดยตีความเชื่อที่แตกต่างกันก็จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปเช่น ตราสินค้า ซึ่งความเชื่อในวัตถุเดียวกันอาจจะแตกต่างกันได้ในแต่ละบุคคลและ 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก คือ ความรู้สึกโดยรวมในเรื่องของความชอบ และอารมณ์ที่มีต่อวัตถุนั้น ๆ อาจเกิดขึ้นก่อนที่จะได้รับความรู้หรือประสบการณ์ก็ได้ความรู้สึกเป็นการตอบสนองเชิงอารมณ์โดยรวมที่บุคคลมีต่อสินค้าหรือบริการนั้นซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบความชอบ ความกลัว ความโกรธ และความเกลียดเป็นองค์ประกอบของทัศนคติที่มีผลเกี่ยวพันต่อการแสดงออกของบุคคล เช่น อาจเกิดจากผลของการประเมินในคุณสมบัติหลายๆ คุณสมบัติของสินค้าก็ได้ เรื่องของความรู้สึกนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลและสถานการณ์ด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Katz (1973 อ้างใน วรัฏฐา หวังศิริเวช,2559) ซึ่งระบุว่าทัศนคติของบุคคลประกอบด้วย 2 ประการขึ้นอยู่กับความมั่นคงในเรื่องของความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ ซึ่งทัศนคติจะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลสามารถใช้ประเมินและทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว มีผลทำให้บุคคลสามารถรับรู้และเข้าใจถึงระบบและระเบียบของสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้

กล่าวโดยสรุป คือ สิ่งที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการและนักการตลาดในเรื่องของทัศนคติ คือการมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้บริโภค โดยสามารถทำให้ผู้บริโภคมีทัศนคติไปในทางที่ดีต่อสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมหรือตอบสนองไปในทางที่ผู้ประกอบการและนักการตลาดต้องการ

อาทิ การซื้อ การทดลองใช้สินค้าหรือบริการ และการบอกต่อเป็นต้น ดังนั้นการเข้าใจทัศนคติของผู้บริโภคก็จะเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นตัวทำนายการซื้อหรือใช้บริการของผู้บริโภคในอนาคตได้ สิทธิ์ธีรสรณ์ (2551 อ้างถึงใน วรัฏฐา หวังศิริเวช ,2559)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ไว้ดังนี้ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) อธิบายความหมายส่วนประสมทางการตลาดสำหรับตลาดบริการ การใช้ส่วนประสมทางการตลาดจะส่งผลต่อการนำเสนอสินค้าให้กับผู้บริโภคสินค้า และบริการให้กับผู้บริโภคคนสุดท้าย ซึ่งธุรกิจสามารถเปลี่ยนแปลงช่องทางการจำหน่ายสินค้าในระยะยาว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในระยะสั้น จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดได้และในมุมของผู้บริโภคเครื่องมือทางการตลาดนี้จะแสดงให้เห็นถึง ประโยชน์ของผู้บริโภคได้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ที่ต้องมีคุณภาพและรูปแบบดีไซน์ตรงตามความต้องการ ของลูกค้า หรือสินค้าหรือบริการที่บุคคลและองค์กรซื้อไปเพื่อใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าอื่น ๆ หรือ ในแนวทางการประกอบธุรกิจ หรือหมายถึงสินค้าหรือบริการที่ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการที่ผู้ซื้อไปเพื่อใช้ในการผลิตการให้บริการหรือดำเนินงานของกิจการหรือแม้ผลิตภัณฑ์จะเป็นองประกอบตัวเดียวในส่วนประสมของการตลาดก็ตามแต่เป็นตัวสำคัญที่มีรายละเอียดที่จะต้องพิจารณาอีกมากมาย เช่น ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ชื่อตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การรับระกันผลิตภัณฑ์ และการรับคืนผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการกำหนดราคา ต้องเหมาะสมกับตำแหน่งทางการแข่งขันของสินค้าและสร้าง กำไรในอัตราที่เหมาะสมสู่กิจการหรือจำนวนเงินที่ถูกเรียกเก็บเป็นค่าสินค้าหรือบริการหรือผลรวมของ มูลค่าที่ผู้ซื้อทำการแลกเปลี่ยน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จากการมีหรือการใช้ผลิตภัณฑ์สินค้าหรือ บริการหรือนโยบายการตั้งราคา หรือมูลค่าของสินค้าและบริการที่วัดออกมาเป็น ตัวเงิน การกำหนดราคามีความสำคัญต่อกิจการมาก กิจการไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ตามใจ ชอบ การพิจารณาราคาจะต้องกำหนดต้นทุนการผลิต สภาพการแข่งขัน กำไรที่คาดหมาย ราคาของ คู่แข่งขัน ดังนั้นกิจการจะต้องเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ประเด็นสำคัญจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับราคา ได้แก่ ราคาสินค้าที่ระบุในรายการหรือราคาที่ระบุราคาที่ให้ส่วนลดราคาที่มีส่วนยอมให้ราคาที่มีช่วงระยะเวลา ที่การชำระเงินและราคาเงื่อนไขให้สินเชื่อ ดังนั้น ผู้กำหนดกลยุทธ์ ด้านราคาต้องคำนึงถึง คุณค่าที่รับรู้ในสายตาของลูกค้า ซึ่งต้องพิจารณาการยอมรับของลูกค้า ในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ว่าสูงกว่าผลิตภัณฑ์นั้น ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง และการแข่งขัน 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ก็เน้นช่องทางการกระจายสินค้าที่ครอบคลุม และทั่วถึง สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายทุกส่วนได้เป็นอย่างดีหรือเป็นช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นเส้นทางเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือลูกค้า ซึ่งอาจผ่านคนกลางหรือไม่ผ่านก็ได้ ใน ช่องทางการจัดจำหน่ายประกอบด้วย ผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม หรือลูกค้าทางอุตสาหกรรมและคนกลางโลจิสติกส์ทางการตลาด เป็นการวางแผนการปฏิบัติตามแผนและการควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดเริ่มต้นไป ยังจุดที่ต้องการ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดย

มุ่งผลกำไร หรือกลยุทธ์ทางการตลาดใน การทำให้มีผลิตภัณฑ์ไว้พร้อมจำหน่าย สามารถก่ออิทธิพลต่อการพบผลิตภัณฑ์ แน่นอนว่าสินค้าที่มีจำหน่ายแพร่หลายและง่ายที่จะซื้อก็จะทำให้ผู้บริโภคนำไปประเมิน ประเภทของช่องทางที่นำเสนอก็อาจก่ออิทธิพลต่อการรับรู้ภาพพจน์ของผลิตภัณฑ์ หรือช่องทางการจัดจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับหน่วย เศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการนำพาสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่มือผู้บริโภค ซึ่งการตัดสินใจเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม มีความสำคัญต่อกำไรของหน่วยธุรกิจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อการกำหนดส่วนผสมทางการตลาดที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น การตั้งราคา การโฆษณา เกรดสินค้า หรือ การกระจายสินค้าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค นิเวศน์ ธรรมะ และคณะ (2552 , อ้างถึงใน ธนา วีกิจนุเคราะห์ , 2555) และ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด ที่เน้นทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายและการตลาดโดยตรง ซึ่งสามารถเรียกว่า 4P ซึ่งนำไปสู่การได้ครอบครองส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายของกิจการนั่นเอง ระดับที่สองคือการตลาดที่มุ่งเน้นทางด้านของการสร้างประสบการณ์ที่ดีน่าประทับใจให้กับลูกค้า ก็จะนำไปสู่การสร้างความผูกพันทางด้านอารมณ์ที่แนบแน่น ต่อผู้บริโภคแบบสนิทแนบแน่น โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังจากกิจการในการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดระดับที่สองนี้ คือกิจการจะสามารถมีส่วนแบ่งการตลาดในจิตใจของลูกค้าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับ คู่แข่งขัน เป็นกิจกรรมติต่อสื่อสารไปยังตลาดเป้าหมายเพื่อเป็นการให้คามรู้ชักจูง หรือเป็นการเตือนความจำเป็นของตลาดเป้าหมายที่มีต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย หรือเป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อตราสินค้าหรือบริการ ความคิด ต่อบุคคลโดยใช้เพื่อจูงใจให้เกิดความต้องการเพื่อเตือนความทรงจำ ในผลิตภัณฑ์โดยคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมการซื้อ Kotler (2001 อ้างถึงใน หทัยทิพย์ แดงปทิว , 2559)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ ไว้ดังนี้ Gibson, Ivan Ceviche and Donnery (1979 อ้างถึงใน ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, 2552) ได้ให้ความหมายการตัดสินใจไว้ว่า หมายถึง กระบวนการสำคัญขององค์การที่ผู้บริหารจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร (information) ซึ่งได้รับมาจากโครงสร้างองค์การ พฤติกรรมบุคคลและกลุ่มในองค์การ เช่นเดียวกับ ศุภร เสรีรัตน์ (2550) ที่กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็น กระบวนการที่ผู้บริโภคตัดสินใจว่าจะซื้อ ผลิตภัณฑ์หรือบริการใดและจะซื้อที่ไหนซึ่งแนวทางที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจนั้นเป็นผลโดยตรงมาจากกลยุทธ์การตลาดของนักการตลาด เป็นต้นว่าหากผู้บริโภคต้องการคุณประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ ตรายี่ห้อใด ๆ นักการตลาดก็ควรจะวางกลยุทธ์ใดเน้นที่คุณประโยชน์ โดยกระบวนการตัดสินใจตามแนวคิดของ Kotler (2012 อ้างถึงใน ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย, 2562) อธิบายไว้ดังนี้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การตระหนักถึงความต้องการ ผู้บริโภคเกิดการตระหนัก ถึงความต้องการเนื่องจากสินค้าที่มีอยู่ไม่สามารถสนองต่อความต้องการหรือผู้บริโภคเกิดความต้องการใหม่ขึ้นมา ซึ่งเกิดจากความแตกต่างของผู้บริโภคแต่ละคนทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคต่อมา 2) การแสวงหาข้อมูลหรือการค้นหา หลังจากผู้บริโภคเกิดความต้องการแล้ว ผู้บริโภคจะ

เริ่มหาวิธีการที่จะทำให้ความต้องการดังกล่าวนั้น ได้รับการตอบสนองโดยจะเริ่มหาข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะเรียกว่าเป็นการหาข้อมูลก่อนการซื้อหรือเลือกใช้บริการ ผู้บริโภคจะหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิเช่น จากเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง แหล่งข้อมูลทางการตลาด เช่น การโฆษณาร้านค้า พนักงานขาย หรือจากแหล่งข้อมูลทั่วไป เช่น บทความที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสินค้านั้น ๆ ซึ่งประเภทของข้อมูลข่าวสาร และอิทธิพลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลแต่ละแหล่งจะแตกต่างกันตามประเภทของสินค้า และลักษณะของผู้บริโภค 3) การประเมินทางเลือก หลังจากที่ผู้บริโภคได้ข้อมูล เพื่อมาใช้ในการประเมินทางเลือกที่เพียงพอแล้ว ผู้บริโภคก็จะใช้เวลาในการประเมินตราสินค้า แต่ละยี่ห้อ และทำการเลือกในสิ่งที่เขาคิดว่าสามารถตอบสนองความพึงพอใจได้มากที่สุด ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะเป็นรูปแบบของการตัดสินใจที่ซับซ้อนโดยผู้บริโภคมีการตั้งบรรทัดฐานของสินค้าแต่ละประเภทไว้ จากนั้นผู้บริโภคจะพิจารณาสินค้าในด้านคุณสมบัติที่ช่วยตอบสนองความต้องการหากพบว่าสิ่งที่ตั้งไว้และคุณสมบัติของสินค้ามีความสอดคล้องกัน ก็จะตัดสินใจเลือกตราสินค้านั้นเลย ทั้งนี้การประเมินอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการตลาด เช่น ราคา ความคงทน และปัจจัยด้านส่วนบุคคล เช่น เรื่องของความพอใจส่วนบุคคล ความมีชื่อเสียงของตราสินค้าลักษณะรูปแบบสินค้า โดยผู้บริโภคจะเลือกทางเลือกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด 4) การตัดสินใจซื้อ จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากผู้บริโภคได้ทำการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกตราสินค้าที่สร้างความพึงพอใจ หรือเกิดความรู้สึกชอบในตราสินค้า และผู้บริโภคมีความตั้งใจที่จะซื้อสินค้านั้น ซึ่งการเลือกตราสินค้านั้นจะได้รับอิทธิพลมาจากข้อมูลที่ได้หามาโดยผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกตราสินค้าจากคุณสมบัติพื้นฐานทั่วไป และคุณค่าของตราสินค้าที่แตกต่างจากยี่ห้ออื่น เมื่อผู้บริโภคเกิดความชอบก็จะสามารถเลือกตราสินค้าทันที อย่างไรก็ตามความรู้สึกชอบมากกว่ากับความตั้งใจที่จะซื้ออาจจะไม่ได้แสดงถึงพฤติกรรมการตัดสินใจได้ทั้งหมด เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาแทรกระหว่างการตัดสินใจได้ ดังนั้นนักการตลาดจะต้องพยายามสื่อสารไปยังผู้บริโภคให้รับรู้ถึงคุณสมบัติที่โดดเด่นแตกต่างจากสินค้าอื่น จนทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกที่คุ้มค่าในการเลือกตราสินค้าของเรามากกว่าคู่แข่ง และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ หลังจากที่ผู้บริโภคเกิดประสบการณ์การใช้สินค้าแล้ว ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าตราสินค้านั้นตอบสนองความต้องการของเขาได้หรือไม่ ซึ่งผู้บริโภคสามารถประเมินได้จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่ได้รับกับความคาดหวังของเขาซึ่งระดับความพึงพอใจดังกล่าวสามารถนำไปสู่แนวโน้มการตัดสินใจซื้อสินค้าในครั้งถัดไปได้ด้วย ถ้าผู้บริโภคมีความพอใจในการใช้สินค้า ก็ย่อมจะมีความเป็นไปได้ที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าดังกล่าวซ้ำอีก แต่ในทางกลับกัน หากสินค้าที่ผู้บริโภคเลือกใช้นั้นสร้างความพึงพอใจในระดับที่ต่ำกว่าการคาดหวังของผู้บริโภค แนวโน้มการซื้อตราสินค้านั้นในครั้งต่อไปก็จะลดลงหรือหันไปเลือกตราสินค้าอื่นแทนได้ Kotler (2003 อ้างถึงใน ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, 2552)

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้นมีนักวิชาการหลายท่านได้นำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาหลายบริบท อาทิ นิชาภัทร อันนันนับ (2559) ศึกษาคุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ส่วน

ประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมทาง การตลาด ด้านบุคลากร และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจร้านอาหาร อิสลามในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ สุไลยา กูวิง (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารฮาลาล ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการมีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และขัตติยา ราชา และสุดสันต์ สุทธิพิศาล (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารฮาลาลของนักท่องเที่ยวไทยมุสลิมในจังหวัด ผลการวิจัย พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ ฝาซิน องศารา และผกามาศ ชัยรัตน์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอาหารฮาลาล จังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีระดับความต้องการด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการอาหารฮาลาล จังหวัดระนอง สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติกับการตัดสินใจซื้ออาหารพบว่า มีผู้นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา อาทิ วิริยา บุญมาเลิศ และคมสัน โสมณวัตร (2559) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติหรือเจตคติ ได้แก่ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และพฤติกรรมส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาล สอดคล้องกับการศึกษาของ สราวรรณ์ เรืองกัลปวงศ์ และอรรนพ เรืองกัลปวงศ์ (2558) ได้ทำ การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมปรุงพร้อมทานแช่แข็งภายใต้ เครื่องหมายรับรองฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อถือต่อผู้ประกอบการ ความเชื่อถือต่อสถาบันรับรองฮาลาล ครอบครัว และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภคอาหารฮาลาล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคอาหารฮาลาลที่ไม่ใช่กลุ่มมุสลิมซึ่งอาศัยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากร (ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลซึ่งไม่ใช่กลุ่มมุสลิมที่อาศัยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช) ที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้ตามแนวคิด W.G. Cochran (1953) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) สำหรับการคำนวณขนาดตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95 % ระดับค่าความคลาดเคลื่อน ±5% และค่าสัดส่วนของตัวอย่างเท่ากับ 50% โดยใช้สูตร $\mathrm{n} = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2}$ ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง ดังนั้นจะใช้ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษานี้แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมในการบริโภคอาหารฮาลาล 10 ข้อคำถาม โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติอาหารฮาลาล ประกอบด้วย ความรู้หรือความเข้าใจ และความเชื่อมั่น จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของอาหารฮาลาล ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด จำนวน 20 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ฮาลาลประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ จำนวน 25 ข้อ

โดยข้อคำถามในส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert ‘Scale) 5 ระดับ คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1= เห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) รายละเอียดดังนี้

1) การตรวจสอบความเที่ยง โดยนำแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความ เที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือ ค่า IOC ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่า IOC เท่ากับ 0.885 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549)

2) การทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟ่าของครอนบาร์ค เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach's Coefficient Alpha) (Cronbach, 1990) ซึ่งจะต้องได้ค่าสัมประสิทธิอัลฟ่ามากกว่า 0.7 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) โดยนำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบความเที่ยงมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญหลังจากนั้นนำไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิอัลฟ่า ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.963 จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ google form เป็นเครื่องสำหรับสร้างแบบสอบถาม และใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านทาง Facebook นอกจากนี้เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ผู้วิจัยจึงได้ใช้คำถามเพื่อคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นของพื้นที่ที่อาศัย และคำถามเกี่ยวกับการนับถือศาสนา หากผู้ตอบไม่ใช่ตัวแทนของประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยก็จะให้สิ้นสุดการตอบคำถามทันที หากใช้กลุ่มตัวอย่างก็จะให้ตอบคำถามข้อถัดไป ซึ่งในการตอบคำถามผู้ตอบจำเป็นต้องตอบทุกข้อ ดังนั้นจึงไม่พบความไม่สมบูรณ์ของการตอบ ด้วยเหตุนี้เมื่อแบบสอบถามครบตามจำนวนขนาดตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้ข้างต้น ผู้วิจัยก็จะทำการปิดระบบการตอบกลับทันที

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) รายละเอียดดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าความถี่ ใช้นำเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล สำหรับค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อคำถามเพื่อแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติและส่วนประสมทางการตลาด

2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่า“ทัศนคติและส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาลแตกต่างกัน ”

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามจำนวน 385 ตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	149	38.7
	หญิง	236	61.3
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	200	51.9
	30-40 ปี	151	39.2
	มากกว่า 40 ปี	34	8.9
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าอนุปริญญา	103	26.8
	อนุปริญญา	123	31.9
	ปริญญาตรี	154	40.0
	สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	115	29.9
	ข้าราชการ/พนักงานบริษัท	71	18.4
	รับจ้าง	54	14.0
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	93	24.2
	วิศวกร/สถาปนิก	10	2.6
	การประมง	25	6.5
	เกษตรกร/ชาวนา	13	3.4
	หมอ/แพทย์/พยาบาล	4	1.0
สถานะภาพ	โสด	212	55.1
	สมรส	164	42.6
	หย่าร้าง	9	2.3
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	9,000-12,000 บาท	145	37.7
	12,001-15,000 บาท	136	35.3
	15,001-20,000 บาท	80	20.8
	มากกว่า 20,000 บาท	24	6.2
ความถี่การบริโภคอาหารฮาลาล/	1 - 2 ครั้ง	87	22.6
สัปดาห์	3 - 4 ครั้ง	212	55.1
	5 - 6 ครั้ง	62	16.1
	มากกว่า 6 ครั้ง	24	6.2
สถานที่	ร้านสะดวกซื้อ เช่น 7-11	101	26.2
	ห้างสรรพสินค้า / ซุปเปอร์มาร์เก็ต	160	41.6
	ร้านขายของชำทั่วไป	42	10.9
	สั่งผ่านช่องทางออนไลน์	82	21.3
สาเหตุ	ความสะอาด ถูกสุขลักษณะ	120	31.2
	ความอร่อย	152	39.5
	เป็นที่นิยม	34	8.8
	ประโยชน์ต่อสุขภาพ/คุณค่าทางโภชนาการ	79	20.5
กลุ่มอ้างอิง	ครอบครัว/ ญาติ	107	27.8
	เพื่อน	65	16.9
	สื่อโฆษณาออฟไลน์ เช่น ป้ายเชิญชวน	52	13.5
	สื่อโฆษณาออนไลน์ เช่น Facebook , Line	161	41.8

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 236 คิดเป็นร้อยละ 61.3 อายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 200 คิดเป็นร้อยละ 51.9 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 154 คิดเป็นร้อยละ 40 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 115 คิดเป็นร้อยละ 29.9 สถานภาพโสด จำนวน 212 คิดเป็นร้อยละ 55.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000-12,000 บาท จำนวน 125 คิดเป็นร้อยละ 37.7 สำหรับด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหารฮาลาล พบว่า ความถี่ในการบริโภคอาหาร 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 212 คิดเป็นร้อยละ 55.1 มักจะซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลนห้างสรรพสินค้า จำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 41.6 ด้วยสาเหตุความอร่อย จำนวน 152 คิดเป็นร้อยละ 39.5 และสื่อโฆษณาออนไลน์มีส่วนทำให้เลือกซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล จำนวน 161 คิดเป็นร้อยละ 41.9

ตารางที่ 2 แสดงระดับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล

ทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน
ความรู้/ ความเข้าใจ		
1. ถูกสุขลักษณะ	4.44	.659
2. คุณค่าทางอาหารครบถ้วน	4.41	.648
3. ปราศจากสิ่งปนเปื้อน	4.37	.680
4. เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ	4.37	.692
5. ช่วยควบคุมน้ำหนัก	4.05	.752
ความรู้สึก/ ความเชื่อมั่น		
1. มั่นใจในอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล	4.31	.654
2. รู้สึกปลอดภัยในการรับประทานอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล	4.49	.642
3. มั่นใจในคุณภาพของอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล	4.41	.683
4. เชื่อมั่นว่าเมื่อท่านรับประทานอาหารฮาลาลแล้วทำให้ท่านไม่ขาดสารอาหาร	4.43	.68
5. เชื่อมั่นว่าการรับประทานอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลทำให้ควบคุมน้ำหนัก	4.11	.764

ตารางที่ 2 พบว่าทัศนคติด้านความรู้/ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างคิดว่าอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเป็นอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. =.659) มีคุณค่าของสารอาหารครบถ้วน ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. =.648) ปราศจากสิ่งปนเปื้อน ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. =.680) เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. =.692) และยังช่วยควบคุมน้ำหนัก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. =.752)

ตารางที่ 3 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดกับอาหารฮาลาล

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน
ด้านผลิตภัณฑ์	**4.41**	**0.669**
ถูกใจในรสชาติของอาหารฮาลาล	4.38	.660
ได้รับการรับรองคุณภาพ	4.48	.700
ถูกสุขลักษณะ เช่น ปลอดภัยจากสารพิษ	4.49	.620
ต้องการลิ้มรสรสชาติอาหารมุสลิม	4.35	.702
บรรจุภัณฑ์สะดุดตาทำให้ท่านอยากทดลองรับประทาน	4.37	.665
คุณค่าทางโชนาการ	4.40	.666
ด้านราคา	**4.37**	**.686**
ราคาสมเหตุสมผลเมื่อเทียบกับคุณค่าทางโภชนาการ	4.29	.659
ราคาเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ	4.39	.710
มีหลากหลายราคา	4.42	.673
ราคาสามารถจับต้องได้	4.36	.702
ด้านการจัดจำหน่าย	**4.21**	**.638**
สามารถหาซื้ออาหารฮาลาลได้ทุกที่	4.11	.598
สามารถหาซื้ออาหารฮาลาลได้บนช่องทางออนไลน์	4.31	.678
ด้านการส่งเสริมการตลาด	**4.40**	**.704**
การจัดบูทประชาสัมพันธ์แสดงสินค้าเกี่ยวกับอาหารฮาลาล	4.32	.625
การจัดโปรโมชั่นลดราคาสินค้าที่มีเครื่องหมายฮาลาล	4.48	.669
การจัดโปรโมชั่นทดลองชิม	4.41	.663
การจัดโปรโมชั่นโดยการแถมสินค้า	4.36	.675
การโฆษณาบนสื่อช่องทางออนไลน์	4.41	.886

ตารางที่ 3 พบว่าส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการเลือกซื้อ ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. =.704) รองมาได้แก่ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. =.686) ด้านราคา และด้านการจัดจำหน่าย ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. =.638) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล (แยกรายด้าน)

ทัศนคติ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	.679	.181		3.746**
ความรู้/ ความเข้าใจ	.275	.064	.234	4.293**
ความรู้สึก/ ความเชื่อมั่น	.571	.058	.540	9.916**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 005, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าทัศนคติซึ่งประกอบด้วยความรู้/ ความเข้าใจ และความเชื่อถือเกี่ยวอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลในกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตดภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า ถ้าผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจและมีความเชื่อมั่นในการรับประทานอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเพิ่มมากขึ้นก็จะส่งผลทำให้ตัดสินใจที่จะเลือกซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล (แยกรายด้าน)

ส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	.365	.125		2.910**
ผลิตภัณฑ์	.445	.053	.433	8.340**
ราคา	.145	.047	.154	3.078**
ช่องทางการจัดจำหน่าย	.013	.035	.013	.360
การส่งเสริมการตลาด	.329	.047	.343	7.024**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 005, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาดที่ผู้ประกอบการใช้ในการดำเนินธุรกิจ ณ ขณะนี้มีผลทำให้กลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมหันมาให้สนใจ และเลือกตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล (โดยรวม)

ส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std.Error	Beta	
ค่าคงที่	0.79	.134		.587
ทัศนคติ	.203	.049	.174	4.108**
ส่วนประสมทางการตลาด	.775	.046	.720	16.978**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 005, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 5 พบว่าทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดมีผลเชิงบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลของกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อธิบายได้ว่า หากผู้บริโภคมีทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเพิ่มมากขึ้นก็จะทำให้ผู้บริโภคเลือกตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเพิ่มมาก และในณะเดียวกันหากผู้ผลิต/ ผู้ขายผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล โดยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กำหนดราคาที่เป็นมาตรฐาน และการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นการขายเพิ่มขึ้นก็จะทำให้กลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมหันมาให้สนใจ และเลือกตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายฮาลาลในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาผู้ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุน้อยกว่า 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา สถานภาพโสด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000-12,000 บาท พฤติกรรมการบริโภคอาหารฮาลาล พบว่า ความถี่ในการบริโภคอาหาร 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ มักจะซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลนห้างสรรพสินค้า ด้วยสาเหตุความอร่อย และสื่อโฆษณาออนไลน์มีส่วนทำให้เลือกซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล

2. ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหาร ที่มีเครื่องหมายฮาลาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับแนวคิดทัศนคติซึ่งอธิบายว่าทัศนคติเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึก ความเชื่อ การรับรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมตอบโต้ต่อสิ่งที่บุคคลนั้นได้รับมา ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ (Schiffman and Kanuk , 2010 อ้างถึงในพีระกานต์ วสุธรพิพัฒน์, 2553) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยา บุญมาเลิศ และ คมสัน โสมณวัตร (2559) ที่ได้ระบุไว้ในผลการวิจัยว่า ปัจจัยด้านทัศนคติหรือเจตคติ ได้แก่ ความเข้าใจ ความ

เชื่อมั่น และพฤติกรรมจะส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาล และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สราวรรณ์ เรืองกัลปวงศ์ และอรรนพ เรืองกัลปวงศ์ (2558) ซึ่งพบว่าความเชื่อถือต่อผู้ประกอบการ ความเชื่อถือต่อสถาบันรับรองฮาลาล ครอบครัว และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริโภคอาหารฮาลาล ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการอาหารที่เกี่ยวข้องควรจะต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สินค้า อาทิ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือการสร้างคอนเทนเกี่ยวตัวผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าเชื่อถือ เป็นต้น

3. ผลการวิจัยพบว่าส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการวิจัยของ ขัตติยา ราชา และสุดสันต์ สุทธิพิศาล (2562) ซึ่งพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารฮาลาลของนักท่องเที่ยวไทยมุสลิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ ฝาซิน องศารา และผกามาศ ชัยรัตน์ (2563) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารฮาลาลในจังหวัดระนอง และผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมให้ความสำคัญมากกว่าส่วนประสมทางการตลาดด้านอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการร้านอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลควรใช้กลยุทธ์การสร้างความหลากหลายให้ผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลเพื่อดึงดูดผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมให้มาทดลองชิมอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาล รองลงมาพบว่าส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมให้ความสำคัญ ดังนั้นผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดให้มีความหลากหลาย เช่น การส่งฉลากอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลเข้าร่วมสนุกชิงโชครางวัล หรือการกระตุ้นด้วยการแถมผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลขนาดทดลองควบคู่กับผลิตภัณฑ์อาหารทั่วไป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าระหว่างประเทศ. (2564). *เจาะตลาดอาหารฮาลาลท่ามกลางการระบาด COVID-19*. สืบค้นจาก https://www.ditp.go.th/

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). *พาณิชย์ใช้จุดแข็งและความพร้อมของไทยดันสินค้าฮาลาล Go Online ขายทั่วไทยไปทั่วโลก*. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/news_view.php? nid= 469420383

กัลยา วาริชย์บัญชา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานพิมพ์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ขัตติยา ราชา และสุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2562). พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ. 12*(3), 353-363.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. (2561). *ส่งสินค้าไปยุโรปผ่านกว่างซี ทางเลือกที่ดีของผู้ส่งออกไทย*. สืบค้นจาก http://www.thaibizchina.com18247.

จักรพันธ์ แบนมณฑา. (2563). กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่าให้กับอาหารฮาลาล. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม. 2*(1), 21-34.

ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย. (2562). *ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภค ในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.* วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปกร.

ธนา วีกิจนุเคราะห์. (2555). *ทัศนคติ*. กรุงเทพฯ: Dดี.

นิชาภัทร อันนันนับ. (2559). *คุณภาพการบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฝาซิน องศารา และผกามาศ ชัยรัตน์. (2564). ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอาหารฮาลาล จังหวัดระนอง. *วารสารรัชต์ภาคย์. 15*(38), 195-207.

พีระกานต์ วสุธรพิพัฒน์. (2553). *พฤติกรรมการบริโภคอาหารฮาลานของผู้บริโภคคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรัฏฐา หวังศิริเวช. (2559). *ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อร้านอาหารที่ทางการสื่อสารผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์.* วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิริยา บุญมาเลิศ และคมสัน โสมณวัตร. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล : กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 10*(1), 203-215.

ศุภร เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.อาร์ บิซิเนสเพรส.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2555). *หลักการตลาด.* กรุงเทพฯ: ท้อป.

สุไลยา กูวิง. (2560). พฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารฮาลาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2* (หน้า 354-363). มหาวิทยาลัยราชธานี, อุบลราชธานี.

สราวรรณ์ เรืองกัลปวงศ์ และอรรนพ เรืองกัลปวงศ์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมปรุงพร้อมทานแช่แข็งภายใต้เครื่องหมายรับรอง ฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์.7*(2), 71-83.

สำนักงานเขตอำเภอท่าศาลา. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สืบค้นจาก http://www.nakhonsithammarat.go.th/

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *สถิติด้านประชากรของประเทศไทย*. สืบค้นจาก http://www.BOT.or.th

หทัยทิพย์ แดงปทิว. (2559). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทัศนคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

การยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันในเขตจังหวัดสงขลา

Technology Acceptance and Motivations Factors Affecting of Watch Movie Online Application Consumer Behavior in Songkhla Province

ณัทริกา จันทร์ยก[1*], วนัชพร ประสมพงษ์[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Nattarika Janyok[1*], Wanachaporn Prasompong[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 631077122@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกค้าแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 400 ราย ในจังหวัดสงขลา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงในการรวบรวมข้อมูล และใช้ทั้งสถิติพรรณนาและสถิติอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สำหรับอธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ สถิติอนุมานที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท การทดสอบสมมติฐานพบว่า การยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ ความง่ายในการใช้ความตั้งใจในการใช้งาน การรับรู้ความเสี่ยง และการนำไปใช้จริงมีผลต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าแรงจูงใจมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ: ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี, ปัจจัยแรงจูงใจ, พฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์

Abstract

The purposes of this research were to study technology acceptance and motivations factors affecting of watch movie thought online application consumer behavior in Songkhla province. An online questionnaire was used as an instrument for collecting data from 400 watch movie online application customers in Songkhla. Purposive sampling was used in data collection, and both descriptive statistics and inferential statistics were used in data analysis. The descriptive statistics used frequency, percentage, mean, and standard deviation for explaining demographic characteristics and behavior of watching movies through online applications. The inferential statistics used to test hypotheses was Multiple Regression.

The research found that most of the respondents were female aged between 21-30 years who worked is student, were bachelor's degree graduates and have an average monthly income less than 10,000 baht. The hypothesis test showed that technology acceptance consists perceived usefulness, perceived ease of use, intention to use, perceived risk and actual systems Use have an effected-on behavior watching movie through online application of consumer in Songkhla province, at the 0.01 level of significance. The research also found that the motivations have affected on behavior watch movie through online application of consumer in Songkhla province at the 0.01 level of significance. Except, the time of watching movies through the application of consumer in Songkhla province non-significance statistically.

Keywords: Technology Acceptance Factors, Motivation Factors, Movie Watching Behavior

บทนำ

ในอดีตถ้าพูดถึงการรับชมภาพยนตร์ ก็ต้องนึกถึงการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ซึ่งเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการชมภาพยนตร์ของผู้บริโภคได้ดีที่สุดในขณะนั้น แต่ในปัจจุบันเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรน่า-19 ทั่วโลก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจ SME หลากหลายแขนงได้รับผลกระทบในการดำเนินธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร หรือธุรกิจโรงแรม และด้วยสาเหตุดังกล่าวยังทำให้เกิดผลกระทบกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์เป็นอย่างมาก อาทิ บริษัทเมเจอร์ ซีนีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่

ประกอบธุรกิจโรงภาพยนตร์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สุดในตลาดโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย การเกิดแพร่ระบาดของเชื้อโคโรน่า-19 ก็ส่งผลทำให้บริษัทเมเจอร์ ซีนีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด เกิดวิกฤตการณ์ขาดทุนครั้งแรกในรอบ 20 กว่าปี โดยในปี 2563 พบว่า บริษัทเมเจอร์ ซีนีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด ขาดทุนจากผลประกอบการโรงภาพยนตร์จำนวน 855.02 ล้านบาท (ถนัดกิจ จันกิเสน, 2563) และจากการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรน่า-19 ยังมีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป คือ เปลี่ยนจากการออกไปทำงานนอกบ้านเป็นการทำงานที่บ้าน (Work from home) เปลี่ยนจากรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นการซื้อกลับมารับประทานมากขึ้น หรือหากรับประทานอาหารที่ร้านมีการเว้นระยะห่างของโต๊ะหรือเก้าอี้ และการจำกัดเวลาเปิด-ปิดของร้านค้าต่าง ๆ เช่นเดียวกับการชมภาพยนตร์ ซึ่งปัจจุบันในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ธุรกิจประเภทโรงภาพยนตร์ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ จึงทำให้ผู้ที่ต้องการรับชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้จึงทำให้คนที่ชอบชมภาพยนตร์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาชมภาพยนตร์ในบ้านแทน อาทิ การรับชมภาพยนตร์ผ่านทางแอปพลิเคชันต่างๆ หรือการเชื่อมต่อผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพื่อรับชมภาพยนตร์ผ่านโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต สมาร์ททีวี หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า ในปัจจุบันมีธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการรับชมภาพแอปพลิเคชันเกิดขึ้นมากมาย เช่น Netflix , Wetv หรือ Viu เป็นต้น ซึ่งถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการรับชมภาพยนตร์ โดยแต่ละแอปพลิเคชันมีการสร้างจุดเด่นที่แตกต่างกัน เช่น Netflix ที่มีจุดเด่นเรื่องของภาพยนตร์ ซีรีย์ รายการทีวี และสารคดีจากหลากหลายประเทศจำนวนมาก ส่วน Wetv มีจุดเด่นที่คอนเทนต์จากประเทศจีน ซีรีย์วาย ทั้งย้อนยุคและทันสมัยใหม่ และ Viu ที่มีจุดเด่นด้านคอนเทนต์สำหรับแฟนคลับซีรีย์เกาหลีและละคร จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงสภาวการณ์ทางการแข่งขันของธุรกิจให้บริการแอปพลิเคชันการชมภาพยนตร์ ดังนั้นการดำเนินธุรกิจที่มีการเชื่อมต่อกับเทคโนโลยี สิ่งหนึ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำเป็นจะต้องรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจ หรือเข้าถึงการให้บริการหรือไม่ รวมทั้งจำเป็นจะต้องเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งกระตุ้นของผู้บริโภคที่จะนำไปสู่การใช้บริการ

ด้วยเหตุผลการเติบโตที่รวดเร็วของธุรกิจให้บริการการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน และทักษะการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งสิ่งที่เป็นตัวกระตุ้นของผู้บริโภค จึงนำไปสู่การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อทำความเข้าใจต่อพฤติกรรมของผู้ชม นำไปสู่การพัฒนาแอปพลิเคชันให้เหมาะสมต่อการรับชมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องต่อความต้องการของผู้ชมภาพยนตร์ในยุคปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรน่า-19

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันในจังหวัดสงขลา

2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันในจังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี แรงจูงใจ พฤติกรรมผู้บริโภค และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรายละเอียด ดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี

สิงหะ ฉวีสุข และสุนันทา วงศ์จตุรภัทร (2555) อธิบายความหมายของการยอมรับเทคโนโลยีว่าเป็นวิธีการและเหตุผลของแต่ละบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ เพื่อพยากรณ์พฤติกรรมบุคคลในการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำไปสู่การให้คำอธิบายและสร้างความเข้าใจในอิทธิพลของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยี โดย Davis, Bagozzi & Warshaw (1989 อ้างใน อรทัย เลื่อนวัน และอภิรดา สุทธิสานนท์, 2555) ได้สร้างแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เพื่อนำมาประยุกต์กับการพยากรณ์พฤติกรรมและความความเข้าใจของมนุษย์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งแบบจำลองดังกล่าวได้พัฒนาจากแนวคิด The Theory of Reasoned Action (TRA) โดยในแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีจะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใหม่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ ได้แก่ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ (Perceived Usefulness) และทัศนคติ (Attitude) ต่อมา Davis (1989) ได้แบ่งปัจจัยการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีออกเป็น 5 ปัจจัย รายละเอียดดังนี้

1) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน หมายถึง การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ซึ่งเป็นตัวกำหนดการรับรู้ในปริมาณหรือความสำเร็จที่จะได้รับว่าตรงกับที่ต้องการหรือไม่

2) การรับรู้ถึงประโยชน์ หมายถึง การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ ซึ่งเป็นตัวกำหนดการรับรู้ในแต่ละบุคคล กล่าวคือ แต่ละคนจะรับรู้ได้ว่าเทคโนโลยีจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพผลงานของตัวเองอย่างไรบ้าง

3) การรับรู้ความเสี่ยง หมายถึง การรับรู้ถึงความไม่แน่นอนในการรักษาความปลอดภัย การเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัว และความไม่ชัดเจนครบถ้วนของข้อมูลที่ผู้ซื้อหรือผู้ใช้บริการได้รับ ทำให้เกิดผลกระทบทางลบนำไปสู่ความไม่พึงพอใจ และไม่ซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่ได้รับรู้ความเสี่ยงนั้น

4) ความตั้งใจในการใช้งาน ซึ่งขึ้นอยู่แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมสนใจที่จะใช้เทคโนโลยี

5) การใช้งานจริง หมายถึง บุคคลมีการยอมรับเทคโนโลยี และนำมาใช้งานจริง

กรณษา แสนละเอียด, พีรภาว์ ทวีสุข และศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2560) ได้นำแนวคิดทฤษฎีข้างต้นไปทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการใช้บริการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่ม baby boomer ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งได้แก่ การรับรู้ความง่ายต่อการใช้บริการ ความน่าเชื่อถือ และการรับรู้ประโยชน์มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่นเดียวกับภุชงค์ สุภาสาคร, ฐานิดา จิตรสุภาพ และเอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา (2562) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี และความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันขนส่ง

อาหารออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันขนส่งอาหารออนไลน์ ซึ่งได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ของแอพพลิเคชันส่งอาหารออนไลน์ การประหยัดเวลาในการเดินทาง การรับรู้ถึงความเสี่ยง และการที่ทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นและไว้วางใจ ส่งผลต่อการสั่งซื้ออาหารออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, สุปรียา พัฒนพงศ์ธร และคณะ (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่าน Netflix ในเขตกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งได้แก่ การชมสื่อบันเทิงประเภทต่าง ๆ ผ่าน Netflix สามารถทดแทนความรู้สึกของการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ได้ การรับรู้ความง่าย ซึ่งได้แก่ Netflix มีการพัฒนาระบบให้มีความง่ายต่อผู้ใช้บริการและมีอุปกรณ์รองรับที่หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี ทำให้เกิดความง่ายในการใช้งาน และสามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันมาใช้ได้ง่าย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ Netflix และนำไปสู่พฤติกรรมการเลือกใช้บริการหรือรับชมรายการต่าง ๆ จาก Netflix จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่การกำหนดข้อสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H_1: การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หมายถึง อิทธิพลของพลังที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อให้บรรลุตามความต้องการของตนเอง พลังที่มีอยู่ในตัวคนเหล่านี้เกิดจากการยั่วยุ และสิ่งล่อใจต่างๆ ทำให้เกิดพลังของความต้องการนั้นเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยจูงใจให้กระทำหรือดิ้นรนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่านมาประยุกต์ใช้สำหรับการศึกษาตัวแปรแรงจูงใจ ได้แก่ 1) แนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Marlow, 1970 2) ทฤษฎีสองปัจจัย, 1959 3) ทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland, 1998 รายละเอียดดังนี้

1) แนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Marlow, 1970 (อ้างใน จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และสุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย, 2563) เป็นทฤษฎีที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและถูกนำมาอ้างถึงมากที่สุดในการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยแรงจูงใจตามแนวคิดของมาสโลว์ ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ขั้น คือ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการเพื่อตอบสนองความหิว ความกระหาย ความต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิต 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยมีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ปราศจากความกลัว การสูญเสียและภัยอันตราย 3) ความต้องการความรักและสังคม (Belonging and Love Needs) ความต้องการความรักจากบุคคลอื่นในรูปแบบต่างกัน ซึ่งขั้นนี้สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ คือ สินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึกได้ 4) ความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือในตนเอง (Esteem Needs) ความต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้น เด่นขึ้น มีความภูมิใจ และสร้างความนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และมีเกียรติ 5) ความต้องการพัฒนา

ศักยภาพของตน (Self-actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์กล่าวได้ว่าเป็น ความต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในเป้าหมายชีวิตของตนเอง และต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต เป็นต้น ซึ่งแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล

2) ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factors Theory) ของ Frederick Herzberg, 1959 (อ้างใน ณรงค์ ศรีเกรียงทอง และประสพชัย พสุนนท์, 2558) ได้แบ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจออกเป็น 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการภายในตัวบุคคล 2) ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) เป็นปัจจัยที่อธิบายถึงแรงจูงใจที่มาจากภายนอกตัวบุคคล ซึ่งทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick Herzberg ถือเป็นแรงจูงใจภายนอกที่มากระตุ้นทำให้เกิดแรงจูงใจภายในตัวบุคคล

3) ทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland, 1998 (อ้างใน นิรมล ตันติศิริอนุสรณ์ และสมชาย คุ้มพูล, 2558) ทฤษฎีการจูงใจของแม็คเคิลแลนด์ เชื่อว่าความต้องการของคนจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่พฤติกรรม ซึ่งแนวคิดนี้ประกอบด้วยแรงจูงใจที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for achievement) ซึ่งเป็นแรงขับเพื่อที่จะให้งานที่ทำนั้นประสบผลสำเร็จดีที่สุด 2) ความต้องการความรักความผูกพัน (Need for affiliation) ความเป็นพวกพ้อง และความสัมพันธ์ที่สนิทชิดชอบกัน เป็นความต้องการเพื่อสร้าง และรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และ 3) ความต้องการอำนาจบารมี (Need for power) เป็นความต้องการที่จะทำให้คนอื่นมีความประพฤติหรือมีพฤติกรรมตามที่ต้องการโดยทฤษฎีนี้ถือเป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แรงจูงใจที่เกิดจากตัวบุคคลนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า “แรงจูงใจภายใน” และแรงจูงใจที่มากระตุ้นบุคคลนั้น ๆ ให้เกิดความต้องการ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “แรงจูงใจภายนอก” ดังนั้นในบริบทการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยจะแบ่งตัวแปรด้านแรงจูงใจออกเป็น 2 ตัวแปรย่อย คือ แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นมีผู้นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา อาทิ ธัญชนกภรณ์ โตชมบุญ (2558) ได้ทำการศึกษาปัจจัยแรงจูงใจกับการตัดสินใจในการประมูลสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจด้านพื้นฐานมีผลกับการตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปรารถนา พานนาค และณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี (2562) ได้ทำการศึกษา แรงจูงใจที่มีผลต่อการชมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการชมรายการเกาหลีทางวีดีทัศน์ออนไลน์ Viu เนื่องจากมีสาเหตุที่เกิดจากความเหงาที่ไม่สามารถอยู่เพียงลำพังได้ ซึ่งสื่อมวลชนก็สามารถเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ดี และไม่สามารถสร้างแรงกดดันในการสนทนากับผู้รับ และก่อให้เกิดการรับชมที่ตอบสนองความต้องการ ทำให้เกิดความพึงพอใจในการรับชม อีกทั้งเมื่อมีพฤติกรรมในการรับชมที่มากขึ้น ก็จะยิ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของกรณษา แสนละเอียด, พีรภาว์ ทวีสุข และศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2560) ซึ่งพบว่าแรงจูงใจจากภายนอกของผู้บริโภคเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การใช้บริการผ่านช่องทางการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่ม Baby boomer ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้างต้นนำไปกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

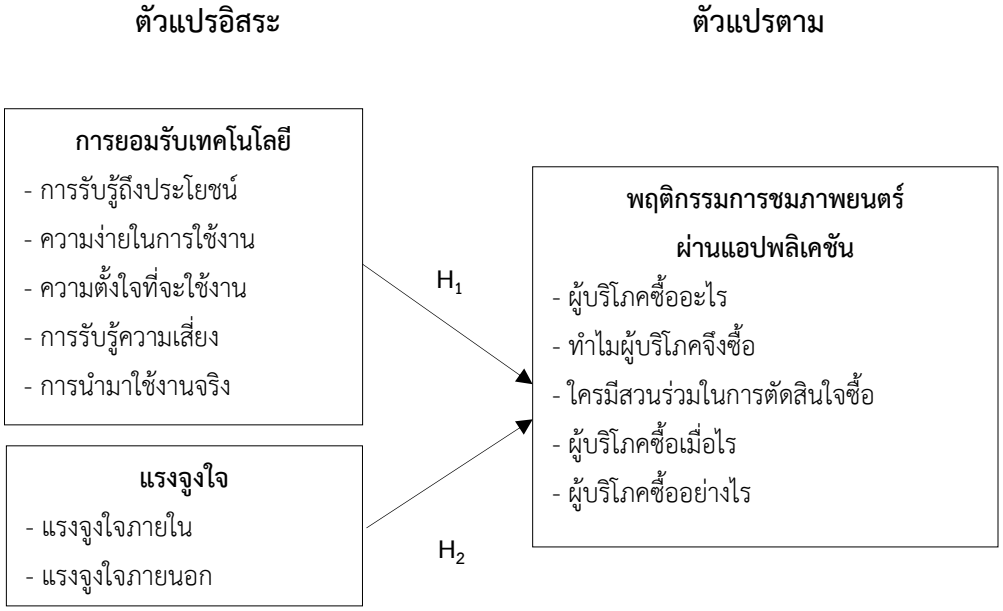
H_2: แรงจูงใจที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

Philip Kotler, 1999 (อ้างใน ธัญลักษณ์ ถาวรจิต, 2564) อธิบายความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่าเป็นการค้นหา การซื้อ การใช้งาน ประเมินผล การใช้สินค้าและบริการ ที่คาดว่าจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้ สอดคล้องกับฉัตยาพร เสมอใจ (2550) อธิบายความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่า เป็นกระบวนการ หรือ พฤติกรรมการ ตัดสินใจ การซื้อ การใช้ และการประเมินผลการใช้สินค้าหรือบริการของบุคคล ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการซื้อสินค้าและบริการทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย Philip Kotler, 1999 (อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2552) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาพฤติกรรมการซื้อหรือใช้ของผู้บริโภค โดยใช้คำถามสำหรับการวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6W1H ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who) คือ การวิเคราะห์ว่า ลูกค้าของเราคือใคร หรือใคร คือลูกค้าของเรา เป็นการกำหนดหากลุ่มเป้าหมายนั่นเอง โดยอาจกำหนดกลุ่มลูกค้าจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ หรือถิ่นที่อยู่ เป็นต้น 2) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What) เป็นการวิเคราะห์ถึงความต้องการของลูกค้า วัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้า หรืออะไรเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ เช่น แอปพลิเคชันมีการอัพเดทภาพยนตร์ใหม่ๆอยู่เสมอ สะดวกและง่ายในการรับชม 3) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why) วิเคราะห์ว่า ทำไมลูกค้าถึงอยากซื้อและบริโภคสินค้าของเรา เช่น ซื้อบริโภคเอง 4) ผู้บริโภคซื้อเมื่อไร (When) คือ คำถามที่ว่าลูกค้าซื้อสินค้าเมื่อไหร่ เพราะช่วงเวลาที่เกิดการซื้อขายสินค้า มีผลต่อการวางกลยุทธ์ทางการตลาด มีผลต่อการเห็นสิ่งที่ธุรกิจสื่อสารออกไป เช่น ระยะเวลาในการใช้บริการในการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน 5) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where) การวิเคราะห์ช่องทางการซื้อสินค้าและบริการของลูกค้าผ่านหน้าร้านหรือระบบออนไลน์ เช่น ดาวน์โหลดแอปพลิเคชันจาก Play Store หรือ App Store 6) ใครมีสวนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom) ในข้อนี้ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าและบริการ ยกตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคเป็นผู้ตัดสินใจซื้อเอง เนื่องจากสินค้าหรือบริการไม่ได้มีราคาสูงจนเกินไป และ 7) ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How) คือ การวิเคราะห์ว่าลูกค้าของเรามีการตัดสินใจซื้ออย่างไร เช่น แอปพลิเคชันเหล่านี้จะมีภาพยนตร์เฉพาะที่หาดูจากที่อื่นไม่ได้ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวถูกนำมาปรับใช้เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด ทั้งการตลาด offline และ Digital Marketing เพื่อให้ธุรกิจสามารถสื่อสารและทำการตลาดออกไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ช่วยเพิ่มยอดขายให้กับสินค้าและบริการ รวมถึงช่วยลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด เนื่องจากสามารถทำการตลาดได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างกรอบการวิจัย รายละเอียดดังนี้

กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนผู้ใช้งานแอปพลิเคชันในการชมภาพยนตร์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลาที่แน่ชัด จึงได้มีการนำแนวคิดการคำนวณขนาดตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรของ W.G. Cochran, 1953 (อ้างในยุทธ ไกยวรรณ์, 2549) คือ $n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$ โดยการศึกษานี้ผู้วิจัยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ระดับค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 และค่าสัดส่วนของประชากรที่ศึกษาเท่ากับร้อยละ 60 (การสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัยโดยสอบถามบุคคลทั่วไปจำนวน 100 คน พบว่า 60 คน รับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน) ดังนั้นจะได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 368 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามมากกว่าจำนวนขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ในครั้งนี้

เครื่องมือสำหรับการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามในประเด็น รับรู้ถึงประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน ความตั้งใจใช้งาน การรับรู้ความเสี่ยง และการนำมาใช้จริง จำนวน 25 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก จำนวน 14 ข้อคำถาม

ตอนที่ 4 ข้อคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน ประกอบด้วยข้อคำถามในประเด็นด้านเหตุผล ด้านกลุ่มอ้างอิง ด้านช่วงเวลา ด้านค่าใช้จ่าย และด้านความถี่ จำนวน 15 ข้อคำถาม

โดยลักษณะข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 4 มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Likert' Scale) 5 ระดับ คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1= เห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษามีความเหมาะสม จึงทำการตรวจสอบเครื่องมือก่อนที่จะนำไปทำการเก็บจริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยในการตรวจสอบเครื่องมือนี้ได้ใช้วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ 2 วิธี คือ 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และ 2) การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) รายละเอียดดังนี้

1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity of Content) วิธีนี้ผู้วิจัยใช้เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้ นำโครงร่างของแบบสอบถามส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ใช้ในการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำโครงร่างแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ โดยจะใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Objective Congruence: IOC) เพื่อประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หลังจากนั้นจะนำแบบโครงร่างแบบสอบถามดังกล่าวมาทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเท่ากับ 0.833 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 จึงถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตามข้อเสนอตามแนวคิดของ Rovinelli และHambleton, 1976 (อ้างใน อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล, 2561)

2) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งหากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปตามวิธีของครอนบาค, 1970 (อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ถือว่ามีความเหมาะสม จากการตรวจสอบความเชื่อถือของแบบสอบถามฉบับนี้พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.823 ดังนั้นแบบสอบถามฉบับนี้จึงมีความเหมาะสมสามารถใช้เก็บข้อมูลได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Form กับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสงขลา และมีการแจกแบบสอบถามผ่านทางเฟสบุ๊ค โดยเลือกเฉพาะคนที่เป็นคนสงขลาอาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา โดยใช้คำถามคัดกรองในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีการระบุบังคับตอบในแบบสอบถาม เพื่อเป็นการคัดกรองว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ และมีการเก็บรวบรวมขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกว่าจะครบตามขนาดตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) รายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 สำหรับค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจะนำเสนอผลการศึกษาในตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการแจกแจงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจ ซึ่งจะนำเสนอเป็นรายด้าน

การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยจะนำข้อคำถามในตอนที่ 2 และ 3 ไปประมวลผลร่วมกับข้อคำถามในตอนที่ 4 ในส่วนของพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน

ผลการวิจัย

การยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันในเขตจังหวัดสงขลา พบผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	119	32.3
	หญิง	249	67.7
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	168	45.7
	21-30 ปี	188	51.1
	31-40 ปี	11	3.0
	มากกว่า 40 ปี	1	0.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	149	40.5
	ปริญญาตรี	215	58.4
	สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.1
อาชีพ	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8	2.2
	พนักงานบริษัทเอกชน	11	3.0
	รับจ้างทั่วไป	16	4.3
	ธุรกิจส่วนตัว	18	4.9
	แม่บ้าน	1	0.3
	นักเรียน/นักศึกษา	303	82.3
	ฟรีแลนซ์	3	0.8
	นักบิน	1	0.3
	แอร์โฮสเตส	7	1.9
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	296	80.4
	10,001-20,000 บาท	52	14.4
	20,001-30,000 บาท	16	4.3
	30,001-40,000 บาท	3	0.8
	มากกว่า 40,001 บาท	1	0.3

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คิดเป็นร้อยละ 67.7 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 188 คิดเป็นร้อยละ 51.1 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 215 คิดเป็นร้อยละ 58.4 ส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียนนักศึกษา จำนวน 303 คิดเป็นร้อยละ 82.3 และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 296 คิดเป็นร้อยละ 80.4

ตารางที่ 2 แสดงพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันของกลุ่มเป้าหมาย

	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
ประเภทภาพยนตร์ที่รับชมบ่อย	หนังบู๊	57	15.5
	แฟนตาซี	61	16.6
	อนิเมชั่น	50	13.6
	โรแมนติกดราม่า	77	20.9

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
ประเภทภาพยนตร์ที่รับชมบ่อย	สยองขวัญ	27	7.3
	ระทึกขวัญ	11	3.0
	สารคดี	7	1.9
	วาไรตี้	5	1.4
	ไซไฟ	8	2.2
	หนังตลก	50	13.6
	หมวดอัชญากรรม	15	4.1
สิ่งที่ดึงดูดให้ท่านชมภาพยนตร์	ความหลากหลายของภาพยนตร์	181	49.2
	ภาพยนตร์เฉพาะในแอปพลิเคชันเท่านั้น	28	7.6
	สามารถรับชมได้เมื่อต้องการ	137	37.2
	ความคุ้มค่าต่อราคาที่จ่าย	22	6.0
ท่านรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันบ่อยแค่ไหน	น้อยกว่า 5 วันต่อเดือน	108	29.3
	เดือนละ 6-10 วัน	109	29.6
	เดือนละ 11-15 วัน	57	15.5
	มากกว่า 15 วันต่อเดือน	94	25.5
ช่วงเวลาในการชมภาพยนตร์	01.00-06.00 น.	21	5.7
	07.00-12.00 น.	19	5.2
	13.00-18.00 น.	69	18.8
	19.00-24.00 น.	259	70.4
ค่าชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันโดยเฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่า 100 บาท	175	47.6
	101-200 บาท	135	36.7
	201-300 บาท	31	8.4
	มากกว่า 300 บาท	27	7.3
แอปพลิเคชันใดที่ท่านเลือกชมภาพยนตร์บ่อยที่สุด	Netflix	285	77.4
	Viu	35	9.5
	Wetv	25	6.8
	IQiyi	23	6.3

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักรับชมภาพยนตร์ประเภทแฟนตาซี จำนวน 61 คิดเป็นร้อยละ 16.6 สิ่งที่ทำให้รับชมภาพยนตร์สามารถรับชมได้เมื่อต้องการ จำนวน 181 คิดเป็นร้อยละ 49.2 มักจะรับชม 6-10 ครั้งต่อเดือน จำนวน 109 คิดเป็นร้อยละ 29.6 ช่วงเวลาที่รับชมคือ 19.00-24.00 น. จำนวน 259 คิดเป็นร้อยละ 70.4 ค่าใช้จ่ายต่อเดือนในการซื้อแพคเกจน้อยกว่า 100 บาท จำนวน 175 คิดเป็นร้อยละ 47.6 และแอปพลิเคชันที่มักเข้าไปใช้บริการคือ Netflix จำนวน 285 คิดเป็นร้อยละ 77.4

ตารางที่ 3 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี โดยแยกเป็นรายข้อ

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับรู้ถึงประโยชน์		
1. ท่านไม่ต้องเดินทางออกจากบ้าน	4.59	.743
2. ท่านสามารถเลือกชมได้หลากหลายประเภท	4.64	.689
3. ท่านรู้สึกได้รับความเป็นส่วนตัวในการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.61	.726
4. ท่านได้รับความบันเทิงจากการชมภาพยนตร์ออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.55	.748
5. ท่านคิดว่าการเข้าใช้บริการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย	4.58	.711
6. ท่านรู้สึกถึงความคุ้มค่าเมื่อเลือกรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.43	.799
7. ท่านใช้งานเพื่อผ่อนคลายความเครียด	4.57	.742
ความง่ายในการใช้งาน		
8. การชำระเงินในแอปพลิเคชันไม่ยุ่งยาก สะดวกสบาย รวดเร็ว	4.33	.885
9. ขั้นตอนในการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันเป็นเรื่องง่ายดายไม่ยุ่งยาก	4.53	.795
10. การค้นหาหมวดภาพยนตร์ในแอปพลิเคชันได้สะดวก	4.54	.759
11. การชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันเหมาะสมกับรูปแบบการใช้ชีวิตของท่าน	4.52	.753
12. สามารถเรียนรู้การใช้งานได้ง่าย	4.51	.756
ความตั้งใจใช้งาน		
13. แม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการดูภาพยนตร์จากแหล่งอื่นท่านก็ยังยอมจ่าย	4.12	1.041
14. แม้ว่าการชำระเงินจะมีความซับซ้อน ท่านก็พยายามหาวิธีชำระเงินเพื่อเข้าชม	4.17	1.023
15. ถึงแม้ว่าจะมีภาพยนตร์ให้เลือกชมน้อยกว่า ท่านก็ยังเลือกรับชม	4.26	.908
16. แม้ว่าขั้นตอนจะยุ่งยากท่านก็พยายามค้นหาวิธีที่จะได้รับชม	4.24	.955

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับรู้ถึงประโยชน์		
การรับรู้ความเสี่ยง		
17. ระบบการรักษาความปลอดภัย	4.31	.881
18. การรักษาข้อมูลส่วนตัวในการใช้บริการแอปพลิเคชันในการชมภาพยนตร์	4.04	1.111
19. ยอมรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากการชำระค่าบริการ	4.02	1.101
20. ท่านคิดว่าแอปพลิเคชันในการชมภาพยนตร์เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจได้	4.32	.841
การนำมาใช้จริง		
21. ความละเอียดของภาพสูง เป็นสิ่งที่ทำให้เลือกชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.44	.803
22. ท่านรู้สึกได้รับมุมมองใหม่ ๆ จากการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.37	.880
23. ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักและใช้งานแอปพลิเคชันในการชมภาพยนตร์ต่อไป	4.41	.827
24. ท่านจะใช้งานแอปพลิเคชันในการชมภาพยนตร์ต่อไปในอนาคต	4.49	.781
25. การชมภาพยนตร์สะดวกต่อการใช้งานทุกรูปแบบทั้ง IOS และ ANDROID	4.56	.775

ตารางที่ 3 พบว่า การรับรู้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชันชมภาพยนตร์ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกชมภาพยนตร์ได้หลากหลาย ($\bar{X}$= 4.64, S.D. = .689) มีความเป็นส่วนตัว ($\bar{X}$= 4.61, S.D. = .726) และเข้าใช้บริการได้ง่าย ($\bar{X}$= 4.58, S.D. = .711) โดยให้ความสำคัญในเรื่องความเสี่ยงที่อาจจะได้รับจากการจ่ายเงินค่าชมภาพยนตร์น้อยที่สุด ($\bar{X}$= 4.54, S.D. = .737)

ตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยแยกเป็นรายข้อ

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แรงจูงใจภายใน		
1. ความประหยัดในการเดินทาง	4.51	.734
2. ความคุ้มค่าในเรื่องของราคา	4.40	.835
3. ความรู้ที่ได้จากการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.42	.841
4. การชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันทำให้ท่านรู้สึกว่าท่านเป็นคนทันสมัย	4.31	.937
5. สะดวกสบายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ท่านเลือกชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.54	.737
6. ท่านสามารถรับชมได้ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์	4.31	.943
แรงจูงใจภายนอก		
7. ความหลากหลายของแนวภาพยนตร์	4.49	.760
8. การไม่มีโฆษณาคั่น	4.38	.884
9. การรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็ว	4.26	.897
10. ความง่ายในการเข้าใช้ระบบการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน	4.40	.823

ตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มผู้รับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลาให้ความสำคัญกับแรงจูงใจภายในที่ทำให้เกิดความอยากรับชมภาพยนตร์ โดยเรียงจากมากสุด ได้แก่ การได้รับความสะดวกสบาย ($\bar{X}$= 4.54, S.D. = .737) การประหยัดเวลา ($\bar{X}$= 4.51, S.D. = .734) และ แรงจูงใจภายในที่ทำให้เกิดความอยากชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันน้อยที่สุด คือ ความรู้สึกในด้านความทันสมัย และความรู้สึกในความแตกต่างระหว่างการชมภาพยนตร์ผ่านทางรูปแบบออฟไลน์ และออนไลน์ ($\bar{X}$= 4.31, S.D. = .937 และ .934 ตามลำดับ) สำหรับแรงจูงใจภายนอกทำให้เกิดความอยากรับชมภาพยนตร์ ได้แก่ ความหลากหลายของแนวภาพยนตร์ ($\bar{X}$= 4.49, S.D. = .760)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ (แยกเป็นรายด้าน)

t-Value

การยอมรับเทคโนโลยี	พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ				
	เหตุผล	กลุ่มอ้างอิง	ช่วงเวลา	ค่าใช้จ่าย	ความถี่
การรับรู้ประโยชน์	9.415**	6.310**	3.246*	4.384**	6.253**
ความง่ายในการใช้	7.944**	6.691**	3.534*	4.354**	6.113**
ความตั้งใจที่จะใช้	5.549**	3.114**	.507	5.206**	3.258**
การรับรู้ความเสี่ยง	5.311**	4.439**	1.746	5.22**	5.683**
การนำไปใช้จริง	8.259**	7.393**	5.128**	5.489**	5.936**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 5 พบว่าการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน ความตั้งใจที่จะใช้งาน การรับรู้ความเสี่ยง และการนำไปใช้จริงส่งผลต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันของกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นในเรื่องความตั้งใจที่จะใช้จริง และการรับรู้ความเสี่ยงไม่ส่งผลต่อช่วงเวลาในการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ (แยกเป็นรายด้าน)

t-Value

แรงจูงใจ	พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ				
	เหตุผล	กลุ่มอ้างอิง	ช่วงเวลา	ค่าใช้จ่าย	ความถี่
แรงจูงใจภายใน	6.933**	3.735**	1.177	3.700**	4.000**
แรงจูงใจภายนอก	7.044**	4.360**	1.839	4.538**	4.991**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 6 พบว่าปัจจัยแรงจูงใจซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก มีผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นช่วงเวลาในการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ (โดยรวม)

t-Value

ตัวแปร	พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ				
	เหตุผล	กลุ่มอ้างอิง	ช่วงเวลา	ค่าใช้จ่าย	ความถี่
การยอมรับเทคโนโลยี	9.446**	6.947**	3.133*	5.418**	6.871**
แรงจูงใจ	7.604**	4.256**	1.449	4.404**	4.705**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 7 พบว่าการยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ยกเว้นปัจจัยแรงจูงใจไม่ได้ส่งผลต่อช่วงเวลาที่รับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันในเขตจังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา รายละเอียด ดังนี้

1. จากแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีของ Davis (1989) กล่าวว่าตัวชี้วัดขององค์ประกอบของการยอมรับเทคโนโลยีประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี จากแนวคิดนี้จึงได้มีผู้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ ทางธุรกิจ จากการวิจัยฉบับนี้ได้หยิบยกแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาพฤติกรรมการชมภาพพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชัน โดยผลการศึกษา พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ประโยชน์ ความง่ายในการใช้งาน ความตั้งใจที่จะใช้งาน การรับรู้ความเสี่ยง และการนำไปใช้จริงส่งผลต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันของกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนพงศ์ธร และคณะ (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่าน Netflix ในเขตกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งได้แก่ การชมสื่อบันเทิงประเภทต่าง ๆ ผ่าน Netflix สามารถทดแทนความรู้สึกของการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ได้ การรับรู้ความง่าย ซึ่งได้แก่ Netflix มีการพัฒนาระบบให้มีความง่ายต่อผู้ใช้บริการและมีอุปกรณ์รองรับที่หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี ทำให้เกิดความง่ายในการใช้งาน และสามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันมาใช้ได้ง่าย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ Netflix และนำไปสู่พฤติกรรมการเลือกใช้บริการหรือรับชมรายการต่าง ๆ จาก Netflix ขณะเดียวกันมีนักวิชาการได้นำแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม

การตัดสินใจซื้อ หรืองานวิจัยเกี่ยวกับการซื้อผ่านทางช่องทางออนไลน์ เช่น งานวิจัยของกรณษา แสนละเอียด, พีรภาว์ ทวีสุข และศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2560) ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งได้แก่ การรับรู้ความง่ายต่อการใช้บริการ ความน่าเชื่อถือ และการรับรู้ประโยชน์มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรืองานวิจัยของภุชงค์ สุภาสาคร, ฐานิดา จิตรสุภาพ และเอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีและความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันขนส่งอาหารออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีทางอิเลกทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันขนส่งอาหารออนไลน์ ซึ่งได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ของแอพพลิเคชันส่งอาหารออนไลน์ การประหยัดเวลาในการเดินทาง การรับรู้ถึงความเสี่ยง และการที่ทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นและไว้วางใจ ส่งผลต่อการสั่งซื้ออาหารออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากแนวคิดของเกี่ยวกับแรงจูงใจของ McClelland (1998) หรือแนวคิดของ Frederick Herzberg (1959) ซึ่งอธิบายว่าแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยในแนวคิดได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็นด้าน ๆ แตกต่างกันตามแนวคิด ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มแรงจูงใจที่ใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้เป็น 2 กลุ่มคือ แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก มีผลต่อพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ผ่านแอปพลิเคชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องแนวคิดทฤษฎีที่อธิบายไว้ว่า ปัจจัยแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการภายในตัวบุคคลและจะนำไปสู่พฤติกรรมการตอบสนอง (Frederick Herzberg, 1959 อ้างใน ณรงค์ ศรีเกรียงทอง และประสพชัย พสุนนท์, 2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปรารถนา พานนาค และณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี (2562) ที่ระบุในผลการวิจัยว่าแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการชมรายการเกาหลีทางวีดีทัศน์ออนไลน์ Viu เนื่องจากมีสาเหตุที่เกิดจากความเหงาที่ไม่สามารถอยู่เพียงลำพังได้ ซึ่งสื่อมวลชนก็สามารถเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ดี และไม่สามารถสร้างแรงกดดันในการสนทนากับผู้รับ และก่อให้เกิดการรับชมที่ตอบสนองความต้องการ ทำให้เกิดความพึงพอใจในการรับชม อีกทั้งเมื่อมีพฤติกรรมในการรับชมที่มากขึ้น ก็จะยิ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นธุรกิจซื้อขายสินค้าหรือธุรกิจซื้อขายภาพยนตร์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ หรือแอปพลิเคชัน เว็ปไซด์ เป็นต้น ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันให้มีการเข้าถึงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และอาจจะเพิ่มแรงกระตุ้นที่เกิดจากปัจจัยภายนอก อาทิ การโฆษณา การให้ส่วนลด หรือการให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมการตอบสนอง และกลับมาซื้อหรือใช้บริการซ้ำในอนาคต สำหรับการวิจัยที่ควรนำไปศึกษาต่อ ควรศึกษาในประเด็นการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดี โดยอาจจะเพิ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เช่น ทัศนคติ ความพึงพอใจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรณษา แสนละเอียด,พีรภาว์ ทวีสุข และศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการใช้บริการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในกรุงเทพฯ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 9(3), 3-15.

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และสุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย. (2563). แรงจูงใจในการทำงาน:ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(1), 425-436.

ฉัตรยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.

ณรงค์ ศรีเกรียงทอง และประสพชัย พสุนนท์. (2558). ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิผลในงานขายของพนักงานที่ปรึกษางานขาย (PC) และพนักงานที่ปรึกษาความงาม (BA) ของบริษัทโมเดิร์นคาสอินเตอร์เนชั่นเนลคอสเมติกส์ จำกัด. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 8(2), 1654-1671.

ถนัดกิจ จันกิเสน. (2563). *โควิด-19 ทำเมเจอร์ขาดทุนครั้งแรกในรอบ 20 กว่าปี แค่โรงหนังจึงพอต้องเป็น 'คอนเทนต์โปรไวเดอร์' ถึงอยู่รอด*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2564 จาก https://thestandard.co/covid-19-made-major-cineplex-first-loss-in-20-years/

ธัญชนกภรณ์ โตชมบุญ. (2558). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจในการประมูลสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร: กรุงเทพ.

ธัญลักษณ์ ถาวรจิต. (2564). การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 1(3), 41-56.

นิรมล ตันติศิริอนุสรณ์ และสมชาย คุ้มพูล. (2558). พฤติกรรมในการทำงานให้มีประสิทธิภาพของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัท อินโนเฟรช อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*. 4(2), 28-37.

ปรารถนา พานนาค และณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี. (2562). แรงจูงใจพฤติกรรมการชมและความพึงพอใจต่อรายการของเกาหลีทางวีดิทัศน์ออนไลน์ Viu (Thailand). *วารสารนิเทศศาสตรปริทัศน์*. 23(2), 54-64.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร.

ภุชงค์ สุภาสาคร,ฐานิดา จิตรสุภาพ และเอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีและความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชั่นขนส่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. 2(3), 141-155.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2549). *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, สุปรียา พัฒนพงศ์ธร, ชวิศา อุ่นยนต์, นวพร ชัยทรัพย์, สุทธญาณ์ บุญเต็ม และศุภดา แสนฉลาด. (2563). การยอมรับและพฤติกรรมการใช้เน็ตฟลิกซ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 27(2), 258-276.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

สิงหะ ฉวีสุข และสุนันทา วงศ์จตุรภัทร. (2555). *ทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ดุษฎีนิพนธ์)*. สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง: กรุงเทพ.

อรทัย เลื่อนวัน และอภิรดา สุทธิสานนท์. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ: กรณีศึกษา กรมการพัฒนาชุมชนศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: กรุงเทพ.

ปัจจัยค่านิยม และปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Factors of Values and Psychological Factors Affecting Choosing Decision Making of Whey Protein Supplement in Hat-Yai District, Songkhla Province

สมฤทัย เส็นหมาน[1*], สร้อยทิพย์ ผดุงเดช[1] และโกมลมณี เกตตะพันธ์[2]

Somruetai Senman[1*], Soithip Padungdech[1] and Komonmanee Kettapan[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, การค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, บริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[1] Undergraduate student, Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ, วิทยาเขตสงขลา

[2] Dr., Department of Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economic and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Nasika317@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) ปัจจัยจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามโดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเวย์โปรตีนที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 399 ตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สำหรับการประมวลผลการศึกษา และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค่านิยม ซึ่งประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนของกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ค่านิยม, จิตวิทยา, อาหารเสริมเวย์โปรตีน

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) to study value factors affecting choosing decision making of Whey protein supplement in Hat-Yai district, Songkhla province. 2) to study the psychological factors affecting choosing decision making of Whey Protein supplement in Hat-Yai district, Songkhla province. Research methodology by used quantitative research methodology. A questionnaire was used as a tool to collect the data 399 samples of who bought Whey protein supplements which live in Hat-Yai district, Songkhla province. The data were processing by using SPSS program. The statistical data analysis was conducted using the descriptive statistics including frequency, percentage, means, standard deviation, and the inferential statistics including Multiple Regression.

The results were as follows: The values factors were theoretical values, economic values, and social values were affecting behavior bough Whey protein of target group living Hat-Yai district, Songkhla province, at statistic significant level. The results also found that the psychological factors; motivation, perception, learning and attitude were affected decision making of who bought Whey protein supplement, statistically non-significant level.

Keywords: Values, Psychological, Whey Protein Supplement

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากของผู้คนทั่วโลก ผู้คนเริ่มตื่นตัวและหันมาใส่ใจกับการดูแลสุขภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกรับประทานอาหารที่ดีและมีประโยชน์ หรือการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ถือเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมที่สุดของการดูแลสุขภาพ (สุรอรรถ ศุภจัตุรัส, 2553) สุขภาพที่ดีเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคหลายคนต้องการ แต่เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยไม่ว่าจะเพศใดวัยใดได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยหลากหลายสาเหตุ เช่น การรับประทานอาหารฟาสต์ ฟู้ด การทำงานและการเรียนที่หนักขึ้น การใช้เวลาเดินทางที่นานขึ้น ปัญหามลภาวะทางการจราจรที่มากขึ้น ชีวิตมีความเร่งรีบ ทำให้การสร้างสุขภาพที่ดีและการเลือกรับประทานอาหารที่ดีถูกมองข้ามไปเวลาที่เหลือเพื่อดูแลสุขภาพจึงมีอย่างจำกัด ผู้บริโภคจึงมีความจำเป็นเป็นที่ต้องการหาผลิตภัณฑ์ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น ดังนั้น ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจึงเข้ามามีบทบาทและกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคที่เอาใจใส่สุขภาพ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์, 2561) จากพฤติกรรมการหันมาดูแลสุขภาพของคนในปัจจุบันจึงเป็นผลให้ทิศทางการเติบโตของธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพสูงขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากตลาดผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพในประเทศไทยในปี 2563 มีมูลค่าประมาณ 21,507 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี 10 % (ศูนย์อัจริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร

, 2563) จากการเติบโตของธุรกิจอาหารเสริม หนึ่งในธุรกิจที่มีการเติบโตของธุรกิจอาหารเสริม ได้แก่ ธุรกิจอาหารเสริมเวย์โปรตีน ซึ่งเป็นที่นิยมของกลุ่มคนออกกำลังกายในการเล่นเวทเทรนนิ่งเพื่อเสริมสร้างกล้ามเนื้อ โดยมีมูลค่าตลาดสูงถึง 8,000 ล้านเหรียญต่อปีในตลาดอเมริกาและยังขยายเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง และในประเทศไทยเองการแข่งขันของตลาดเวย์โปรตีนก็ยังมีการแข่งขันกันสูง ซึ่งธุรกิจด้านอาหารเสริมหลายธุรกิจได้นำผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประสมของว์โปรตีนมาใช้ในการผลิตด้วย อาทิ บริษัท เถ้าแก่น้อย ฟู้ดแอนด์มาร์เก็ตติ้ง จำกัด (มหาชน) วางจำหน่ายผลิตภัณฑ์เวย์โปรตีนมายเวย์ หรือ บริษัท ซีพี เมจิ ได้มีการพัฒนานมโดยการเติมฟังชั่นนัลเน้นเรื่องโปรตีน เพราะมองว่ากลุ่มนักกีฬาหรือกลุ่มคนออกกำลังกาย นอกจากนี้กระแสการดูแลสุขภาพก็ยังได้รับความสนใจจากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากค่านิยมเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคน เป็นตัวกำหนดความต้องการของแต่ละบุคคล และยังมีอิทธิพลต่อสิ่งที่คิดหรือสิ่งที่ทำอยู่เสมอ (อรสิริ ทัศนาวรากุล, 2554) ในขณะเดียวกัน การเลือกซื้อของบุคคลนั้นยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้าด้วยเช่นกัน (ราช ศิริวัฒน์, 2560)

ดังนั้น ด้วยความสำคัญข้างต้นนำไปสู่การศึกษาปัจจัยค่านิยมละปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อของผู้บริโภค เพื่อค้นหาว่าปัจจัยข้างต้นส่งผลต่อการพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้บริโภคอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะก่อให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งปัจจัยค่านิยมและปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อดังกล่าว ทั้งนี้ยังมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ที่สนใจรายอื่น ๆ สามารถนำผลจากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดได้เพื่อเป็นการรักษาฐานลูกค้าเก่าและเพิ่มฐานลูกค้าใหม่ รวมถึงใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาปรับปรุงสินค้าและบริการให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีค่านิยม

มีผู้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่า “ค่านิยม” ไว้มากมายซึ่งแตกต่างกันไป ดังนี้

พัทยา สายหู (2522) กล่าวว่าค่านิยม หมายถึง สิ่งที่นิยมยึดถือประจำใจที่ช่วยตัดสินใจในการเลือกตราใดที่มนุษย์ต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่มนุษย์ก็ต้องอาศัยคุณค่า ประจำตัวเป็นเครื่องช่วยกำหนด

แม้แต่สิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย เช่นเดียวกับอรสิริ ทัศนาวรากุล (2554) กล่าวว่าค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญขั้นมูลฐานในการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกต่าง ๆ ของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมที่เข้ามีอยู่ในบางครั้งบุคคลจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจว่าเขาต้องการอะไร หรือในบางสถานการณ์เขาต้องตัดสินใจว่าเขาต้องปฏิบัติอย่างไร การเลือกในสิ่งที่เขาปฏิบัติก็คือ ค่านิยมของบุคคลนั้นนั่นเอง จากความหมายของค่านิยม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า ค่านิยม คือ ความเชื่ออย่างหนึ่งของบุคคลที่จะยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความรู้สึกของตนเอง โดยอาศัยเหตุผลที่จะยอมรับหรือเชื่อถือได้ รวมทั้งเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติของบุคคล ซึ่งจะประพฤติหรือปฏิบัติแบบเดียวกันซ้ำ ๆ จนกระทั่งผู้อื่นรู้ว่าว่าบุคคลนั้น ๆ มีความเชื่อ แนวคิด หรือ ค่านิยมอย่างไร

Gordon Allport (1960 อ้างใน สุนันท์ แจ่มศรี 2559) แบ่งค่านิยมเป็น 6 ประเภท คือ 1) ค่านิยมทางวิชาการหรือเชิงทฤษฎี (Theoretical Value) เป็นค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการสืบค้นหาข้อเท็จจริงโดยการวิเคราะห์และแสวงหาเหตุผลที่เป็นจริง 2) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) เป็นค่านิยมที่คำนึงผลประโยชน์และความคุ้มค่ารวมถึงการสะสมความมั่งคั่ง 3) ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เป็นค่านิยมที่ให้คุณค่าสูงสุดต่อการทำให้เกิดความพึงพอใจ การผสมกลมกลืนขอประสาทสัมผัส เช่น ความสวยงาม ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น 4) ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นค่านิยมที่ให้คุณค่ากับความรักและความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เช่น บิดา มารดา เพื่อน ผู้ร่วมงาน เป็นต้น 5) ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) เป็นค่านิยมที่เน้นการได้มาซึ่งการมีอำนาจและการมีอิทธิพล 6) ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) เป็นค่านิยมที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อถือตามคำสั่งสอนในลัทธิในศาสนาใดศาสนาหนึ่งอย่างเคร่งครัด ซึ่งสำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมโดยนำปัจจัยเพียงบางส่วนที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษา ได้แก่ ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และค่านิยมทางสังคมมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากได้พบจากงานวิจัยหลายชิ้นงานที่ได้นำแนวคิดค่านิยมไปทำการศึกษา และพบว่าค่านิยมซึ่งได้แก่ ค่านิยมทางวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และค่านิยมทางสังคมส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า อาทิ ศิริวรรณ ยังอยู่ และปริญญา บรรจงมณี (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนโดยพิจารณาในเรื่องคุณสมบัติ ความเข้มข้นของโปรตีน และประเภทของอาหารเสริมเวย์โปรตีนที่เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นหมายความว่าผู้บริโภคใช้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อทำการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารเสริมเวย์โปรตีน ขณะเดียวกันผลการศึกษายังพบอีกว่าบุคคลในกลุ่มสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนด้วย ดังนั้นจากการศึกษานี้จะเห็นได้ว่าปัจจัยค่านิยมทางวิชาการ และค่านิยมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน สอดคล้องกับการศึกษาของเสริมพร อลงกตกิตติคุณ (2560) ซึ่งศึกษาในประเด็นอิทธิพลของค่านิยมทางสังคมกับการเลือกซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมทางสังคม ความพึงพอใจ และความไว้เนื้อเชื่อใจมีอิทธิพล

ทางบวกต่อการซื้อสินค้า และยังทำให้เกิดการซื้อกลับมาซื้อมากกว่า 1 ครั้ง ซึ่งจากการค้นพบของการศึกษานี้จะเห็นได้ว่า ค่านิยมทางสังคมส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกซื้อสินค้า นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าในสภาวการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผลทางด้านการเงินหรือเศรษฐกิจน่าจะมีส่วนต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนด้วย จากแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นค่านิยมจึงนำไปสู่ข้อสมมติฐานการวิจัยคือ

H_1: ปัจจัยค่านิยมส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนแตกต่างกัน

แนวคิดทฤษฎีจิตวิทยา

ด้านจิตวิทยา ซึ่งถือว่าที่เกิดขึ้นกับตัวผู้บริโภค และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า (สิรภพ ชมเย็น, 2560) ปัจจัยทางจิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับจิตใจ กระบวนการของจิตใจ กระบวนความคิด และพฤติกรรมของมนุษย์ที่ศึกษา เช่น การรับรู้ อารมณ์ บุคลิกภาพ พฤติกรรม รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึงการประยุกต์ใช้ความรู้กับกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมไปถึงการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคซึ่งได้รับปัจจัยทางด้านจิตวิทยา การศึกษาปัจจัยทางด้านจิตวิทยาจะช่วยให้นักการตลาดเข้าใจได้ว่าทำไมผู้บริโภคแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเร้าที่ได้รับ จึงนับว่ามีประโยชน์มากต่อผู้ทำการสื่อสารการตลาด ซึ่งปัจจัยทางจิตวิทยาทั่วไปประกอบด้วย 1) แรงจูงใจ คือ แรงขับเคลื่อนที่อยู่ภายใต้บุคคลที่กระตุ้นให้บุคคลมีการกระทำ พลังที่ริเริ่มกำกับและค้ำจุนพฤติกรรมการกระทำส่วนบุคคล และเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ให้ความมุ่งหมายหรือทิศทางแก่พฤติกรรม นักจิตวิทยาแบ่งประเภทของแรงจูงใจไว้ดังนี้ แรงจูงใจภายใน (Intensive Motivation) เป็นแรงจูงใจที่มาจากภายในของตัวบุคคล และแรงจูงใจภายนอก (Extensive Motivation) เป็นแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากภายนอก แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นความต้องการที่จะปฏิบัติให้ได้สิ่งตอบแทนหรือรางวัล หรือเป็นการหลีกเลี่ยงผลที่ไม่พึงปรารถนา 2) การรับรู้ เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลเลือกจัดองค์กรและตีความข้อมูลเพื่อกำหนดภาพที่มีความหมาย การรับรู้เป็นสิ่งที่สำคัญมากในแง่การตลาด 3) การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องจากการได้รับประสบการณ์โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิมประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 4) ทัศนคติ คือความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็น และพฤติกรรมของคนงานที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริการ กลุ่มคน องค์กรหรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ โดยการแสดงออกในลักษณะของความรู้สึกหรือท่าทีในทางยอมรับหรือปฏิเสธ และ5) บุคลิกภาพเป็นลักษณะนิสัยโดยรวมของบุคคลที่พัฒนาขึ้นมาในระยะยาว ซึ่งมีผลกระทบต่อการกำหนดรูปแบบในการโต้ตอบ หรือตอบสนอง (Reaction) ที่ไม่เหมือนกัน เช่น เมื่อเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้บุคคลแต่ละคนจะมีปฏิกิริยาตอบสนองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น บุคลิกภาพจึงเป็นตัวกำหนดการตอบสนองของมนุษย์ (เกตุวดี สมบูรณ์ทวี และ พิชชาภา ยางเดิม, 2559)

จากองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา พิชญา โชคศุภไพบูลย์ และวรินทรา ศรีสุทธิกุล (2561) ได้นำองค์ประกอบต่าง ๆ ไปศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมเวย์โปรตีนของผู้ออกกำลังกายศูนย์ฟิตเนสในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านจิตวิทยาซึ่งได้แก่ แรงจูงใจภายใน และภายนอกมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารเสริมเวย์โปรตีน เช่นเดียวกับการศึกษาของเสริมพร อลงกตกิตติคุณ (2560) ซึ่งพบว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค เช่น เพื่อน ครอบครัว และความไว้เนื้อเชื่อใจในตัวบุคคลต้นแบบมีอิทธิพลทางบวกต่อการซื้อสินค้า ขณะที่การศึกษาของศิริวรรณ ยังอยู่ และปริญญา บรรจงมณี (2560) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมเวย์โปรตีนไม่แตกต่างกัน จึงนำไปสู่การกำหนดข้อสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยา ดังนี้

H_2: ปัจจัยจิตวิทยาส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนแตกต่างกัน

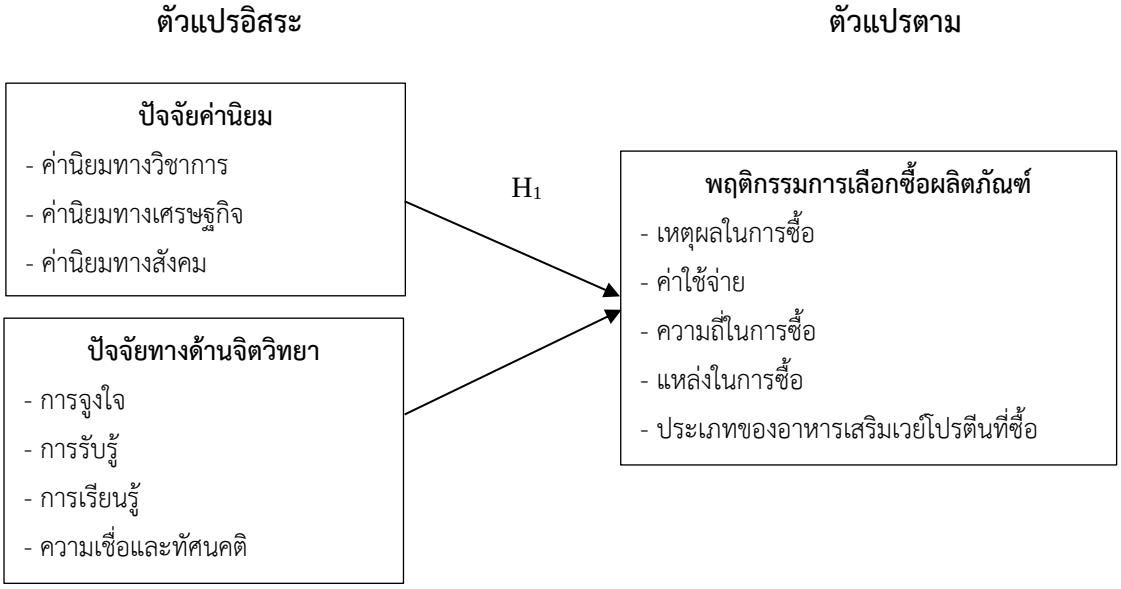
แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค (Customer's Behavior)

Schiffman and Kanuk (1994) อ้างใน กมลภพ ทิพย์ปาละ (2555) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผลการใช้สอยผลิตภัณฑ์และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือเพื่อตอบสนองความต้องการภายในครัวเรือนและองค์กร ผู้บริโภคทุกคนที่ซื้อสินค้าและบริการไปเพื่อวัตถุประสงค์เช่นว่านี้รวมกัน เรียกว่าตลาดผู้บริโภค ผู้บริโภคทั่วโลกนั้นมีความแตกต่างกันในลักษณะด้านประชากรศาสตร์อยู่หลายประเด็น เช่น ในเรื่องของอายุ รายได้ ระดับการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีค่านิยม และรสนิยม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อประกอบด้วย 5 ขั้นตอน Orji and Goodhope (2013) อ้างใน ธวัลวรัตน์ อินทนันชัย (2552) รายละเอียดดังนี้ *ขั้นตอนที่ 1* การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) หรือการรับรู้ปัญหาการที่บุคคลใดรับรู้ถึงความต้องการของตนที่อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในตัวบุคคล ซึ่งทำให้เกิดความต้องการในสินค้า *ขั้นตอนที่ 2* การค้นหาข้อมูล (Information Search) ถ้าความต้องการถูกกระตุ้นมากพอ ผู้บริโภคจะดำเนินการกับสิ่งที่อยู่ใกล้ที่สุดเพื่อให้เกิดความพอใจทันที การค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น แหล่งบุคคล แหล่งชุมชน หรือ แหล่งทดลอง เป็นต้น *ขั้นตอนที่ 3* การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternative) ผู้บริโภคจะเกิดความเข้าใจและประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ หรือการประเมินทางเลือกการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ *ขั้นตอนที่ 4* การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) จากการประเมินผลทางเลือก โดยการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อจะเป็นการวิเคราะห์จาก 7 คำถาม (6Ws 1H) ดังนี้ 1) ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the Target Market) 2) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the Consumer buy) 3) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the Consumer buy) 4) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who Participates in the Buying) 5) ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the Consumer Buy) 6) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the Consumer Buy) 7) ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy) *ขั้นตอนที่ 5* พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) เป็นกระบวนการหลังการซื้อและทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคจะตระหนักได้ถึงความพอใจ

หรือไม่พอใจในตัวผลิตภัณฑ์ ภายหลังมีการซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้แล้วความรู้สึกนี้เกิดขึ้นกับ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และความคาดหวังของผู้บริโภค

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้ได้กรอบการวิจัยดังนี้

กรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่รับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนผู้ที่รับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดในการคำนวณขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (1977) อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543) ซึ่งเป็นการคำนวณขนาดตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนี้ $n = \frac{Z^2P(1-P)}{e^2}$ โดยในการศึกษานี้ผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95 % และค่าสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 50% ซึ่งผลการคำนวณขนาดตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงจะเก็บตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คือ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 คือ คำถามแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านค่านิยม ประกอบด้วย 3 ประเด็นดังนี้ ค่านิยมด้านวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจและค่านิยมทางสังคม จำนวน 19 ข้อ

ส่วนที่ 3 คือ คำถามแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน ประกอบไปด้วย ด้านการจูงใจ ด้านการรับรู้ ด้านการเรียนรู้ และด้านความเชื่อทัศนคติ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 4 คือ ข้อคำถามแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน จำนวน 8 ข้อคำถาม

ลักษณะข้อคำถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 4 มีลักษณะคำถามแบบมาตรวัดประมาณคา (Rating Scale) คือ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด จนถึง 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีการตรวจสอบเครื่องมือ 2 วิธี คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) รายละเอียดดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำโครงร่างแบบสอบถามส่งไปยังอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ใช้ในการศึกษา หลังจากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน Polit, Beck, & Owen (2007 อ้างใน นิโลบล นิภากรกิตติ และดำงค์ อดุลยฤทธิกุล, 2561) เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาอีกครั้ง หลังจากแบบสอบถามถูกส่งคืนมาผู้วิจัยจะนำมาคำนวณหาค่า “ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ Item-Objective Congruence Index : IOC) และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ โดย Bailey (1987 อ้างในสมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2554) ได้เสนอเกณฑ์การวิเคราะห์ค่า IOC โดยระบุว่าค่า IOC ไม่ควรมีค่าน้อยกว่า 0.8 ผลการตรวจสอบแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.856 จึงถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อยืนยันแบบสอบถามว่าเหมาะสมที่จะนำไปเก็บจริงหรือไม่ โดยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้บริโภคที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้เกณฑ์ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient หรือ α) ที่อยู่ในช่วง 0-1 โดยค่า α ที่ยอมรับได้ต้องมีค่า ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E.., 2010) การวิจัยครั้งนี้พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.905 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะใช้เก็บจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ โดยทำการเก็บรวบรวมผ่านช่องทาง QR Codec และ Google forms ส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างผ่านทางสังคมออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ค ไลน์ เป็นต้น เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยจะใช้เวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเวลาสองสัปดาห์หรือจนกว่าจะได้ครบตามจำนวนที่กำหนด และผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นผู้ที่บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนเท่านั้น หากไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการผู้วิจัยก็จะคัดแบบสอบถามนั้นทิ้ง และในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถตอบแบบสอบถามได้เพียงครั้งเดียว เพื่อป้องกันการตอบแบบสอบถามซ้ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งสถิติที่ใช้ สำหรับการวิเคราะห์คือ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) รายละเอียดดังนี้

1. สถิติพรรณนา ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานผลในรูปของค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้ คำถามเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนนำเสนอด้วย ค่าความถี่ และค่าร้อยละ สำหรับข้อคำถามแสดงความคิดเห็นในประเด็นของค่านิยม และปัจจัยด้านจิตวิทยามีการนำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตฐาน เพื่อจำแนกระดับความสำคัญของความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน ANOVA เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ระบุว่าค่านิยม และปัจจัยจิตวิทยาที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนแตกต่างกัน

ผลการวิจัย

การวิจัย “ปัจจัยค่านิยม และปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” นำเสนอผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	262	65.7
	หญิง	137	34.3
อายุ	ต่ำกว่า 18 ปี	21	5.3
	19 – 25 ปี	245	61.4
	26 – 35 ปี	95	23.8
	มากกว่า 35 ปี	38	9.5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพ	โสด	347	87.0
	สมรส	51	12.8
	หย่าร้าง	1	0.2
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	40	10.0
	ปริญญาตรี	343	86.0
	สูงกว่าปริญญาตรี	16	4.0
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	197	49.4
	พนักงานบริษัทเอกชน	87	21.8
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	48	12.0
	ธุรกิจส่วนตัว	67	16.8
รายได้ส่วนบุคคล	ต่ำกว่า 10,000 บาท	156	39.1
	10,001 – 20,000 บาท	139	34.8
	20,001 – 30,000 บาท	23	5.8
	มากว่า 30,001 บาท	81	20.3

จากข้อมูลในตารางที่ 1 อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 262 คนคิดเป็นร้อยละ 65.7 อายุระหว่าง 19-25 ปี จำนวน 245 คนคิดเป็นร้อยละ 61.4 สถานภาพโสด จำนวน 347 คนคิดเป็นร้อยละ 87.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 343 คนคิดเป็นร้อยละ 86.0 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 197 คนคิดเป็นร้อยละ 49.4 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 156 คนคิดเป็นร้อยละ 39.1

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสำคัญเกี่ยวกับค่านิยมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน จำแนกเป็นรายข้อ

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านวิชาการ		
ช่วยในการรักษามวลกระดูกของร่างกาย	4.17	.725
ช่วยเพิ่มกล้ามเนื้อ ทั้งด้านขนาดและความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อ	4.22	.687
ช่วยเพิ่มเติมจากมื้ออาหารหลัก	4.20	.698
อาหารเสริมเวย์โปรตีนไม่ได้รับการปรุงแต่ง เป็นสีและกลิ่นตามธรรมชาติ	4.14	.748
อาหารเสริมเวย์โปรตีนช่วยควบคุมปริมาณไขมันและระดับของคอเรสเตอรอล	4.01	.854
อาหารเสริมเวย์โปรตีนคงคุณค่าทางโภชนาการหลักได้ครบถ้วน	4.04	.812
ช่วยให้ร่างกายเพิ่มอัตราการสร้างกล้ามเนื้อได้เร็วขึ้น	3.93	.863

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านเศรษฐกิจ		
อาหารเสริมเวย์โปรตีนสามารถเติบโตสูงขึ้นอีกในอนาคต	4.18	.701
อาหารเสริมเวย์โปรตีนจะมีการพัฒนาในหลากหลายรูปแบบ	3.97	.741
อาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นอาหารเสริมเพื่อสุขภาพที่ได้รับความนิยมอย่างมาก	4.20	.639
ด้านสังคม		
ช่วยเสริมสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและสังคม	4.03	.741
การบริโภคอาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในสังคมปัจจุบัน	4.13	.642
ช่วยเพิ่มคุณค่าในตัวผู้บริโภค	4.22	.643
คำนึกถึงยี่ห้อเวย์โปรตีนที่ได้รับความนิยมก่อนเสมอ	4.26	.715
ความนิยมสูงสุดในสังคมคนรักสุขภาพ	4.24	.694
กระแสความนิยมจากกลุ่มเพื่อนทำให้ท่านรับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีน	4.10	.740
เพื่อเป็นการเข้าสังคม เช่น กลุ่มคนรักสุขภาพ เป็นต้น	3.60	.937
ท่านคิดว่าคนที่ออกกำลังกายต้องรับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีนควบคู่ไปด้วย	4.16	.664
ค่านิยมจากคนรอบข้างทำให้ท่านตัดสินใจรับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีน	4.05	.754

จากข้อมูลในตารางที่ 2 อธิบายได้ว่าปัจจัยค่านิยมด้านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนจะช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับกล้ามเนื้อโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองมาได้แก่ช่วยเพิ่มเติมคุณค่าสารอาหารจากมื้อหลัก และช่วยรักษามวลกระดูกโดยมีค่าเฉลี่ย 4.20 และ 4.17 ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมากในจำพวกอาหารเสริม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 รองมาเห็นว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเติบโตได้ในอนาคต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และสำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนทางด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับยี่ห้อของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 รองมาคือ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมสูงในกลุ่มคนรักสุขภาพ และการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนจะเป็นการช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ที่บริโภคคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และ 4.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยจิตวิทยาในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านการจูงใจ		
เพื่อเป็นตัวช่วยในการเสริมสร้างกล้ามเนื้อ	3.99	.753
เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ร่างกายสมส่วน	3.98	.800
อาหารเสริมเวย์โปรตีนเนื่องจากได้แรงบันดาลใจจากบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือชื่นชอบ	4.04	.756
เพื่อช่วยสร้างภาพลักษณ์ความเป็นมืออาชีพให้ตนเอง	3.94	.905
เพื่อเป็นการเสริมสร้างกล้ามเนื้อให้แข็งแรงและสวยงาม	4.06	.782
ด้านการรับรู้		
คุณภาพมาตรฐานเหมาะกับผู้ออกกำลังกาย	4.11	.686
ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนมีคุณค่าของสารอาหารครบถ้วน	4.10	.750
ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนมีส่วนช่วยให้การออกกำลังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.16	.715
ด้านการเรียนรู้		
การรับประทานอาหารเวย์โปรตีนท่านรู้สึกว่ารูปร่างท่านสมส่วนมากขึ้น	4.17	.724
การรับประทานอาหารเวย์โปรตีนท่านรู้สึกว่าบุคลิกภาพดีขึ้น	4.17	.712
การรับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีนท่านมีความมั่นใจในรูปร่างมากขึ้น	4.11	.744
การรับประมานอาหารเสริมเวย์โปรตีนทำให้ท่านมีความกล้าเข้าสู่สังคมมากขึ้น	4.12	.737
ด้านความเชื่อและทัศนคติ		
ท่านเชื่อว่าการรับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีนทำให้มีรูปร่างที่ดี	4.17	.713
ท่านเชื่อว่าการรับประทานเวย์โปรตีนเป็นสิ่งจำเป็นต่อร่างกาย	4.11	.763
ท่านเชื่อว่าการรับประทานเวย์โปรตีนทำให้การออกกำลังกายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	4.16	.713

จากข้อมูลในตารางที่ 3 อธิบายได้ว่า 1) ด้านแรงจูงใจที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน ได้แก่ การเสริมสร้างกล้ามเนื้อให้แข็งแรงและสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 รองมาคือได้รับแรงบันดาลใจจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 2) ด้านการรับรู้ สิ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนได้แก่ การช่วยทำให้การออกกำลังกายเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองมาได้ความครบถ้วนของคุณค่าของสารอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 3) ด้านการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนทำให้มีรูปร่างสมส่วน และบุคลิกภาพที่ดี คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองมาคือทำให้เกิดความมั่นใจในการเข้าสังคมคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และ 4) ด้านความเชื่อและทัศนคติ กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าการรับประทานเวย์โปรตีนทำให้มีรูปร่างที่ดี และเพิ่มประสิทธิภาพของการออกกำลังกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (จำแนกรายด้าน)

ปัจจัยค่านิยม	พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารเวย์โปรตีน				
	เหตุผล	ค่าใช้จ่าย	ความถี่	แหล่งซื้อ	ประเภท
ด้านวิชาการ	.925	.490	.145	3.199*	1.864
ด้านเศรษฐกิจ	.771	.340	.328	.540	4.428**
ด้านสังคม	3.233**	.019	.651	3.339**	3.747**

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 4 อธิบายได้ว่าค่านิยมทางด้านวิชาการที่แตกต่างกันส่งผลต่อสถานที่ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่านิยมด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกันส่งผลต่อประเภทของการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่านิยมด้านสังคมที่แตกต่างกันส่งผลต่อเหตุผล สถานที่และประเภทของการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (จำแนกรายด้าน)

ปัจจัยจิตวิทยา	พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารเวย์โปรตีน				
	เหตุผล	ค่าใช้จ่าย	ความถี่	แหล่งซื้อ	ประเภท
ด้านแรงจูงใจ	.587	1.283	.067	.924	.799
ด้านการรับรู้	.302	.651	1.178	1.187	.330
ด้านการเรียนรู้	.677	.286	1.240	1.489	.069
ด้านความเชื่อและทัศนคติ	.434	.049	.682	1.587	.441

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 5 อธิบายได้ว่าปัจจัยด้านจิตวิทยาซึ่งได้แก่ แรงจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ และความเชื่อทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยค่านิยม และปัจจัยจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (โดยรวม)

ปัจจัย	พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารเวย์โปรตีน				
	เหตุผล	ค่าใช้จ่าย	ความถี่	แหล่งซื้อ	ประเภท
ค่านิยม	1.375	.117	.292	4.195**	4.813**
จิตวิทยา	.106	.073	.809	1.607	.065

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05, **ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตารางที่ 6 อธิบายได้ว่าปัจจัยค่านิยมที่แตกต่างกันส่งผลต่อสถานที่ และประเภทของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมกา รเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยจะนำเสนอตามผลการค้นพบ รายละเอียดดังนี้

1. ความคิดเห็นใน*เชิงวิชาการ*สำหรับพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน พบว่าผลิตภัณฑ์ฯ ช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับกล้ามเนื้อ เพิ่มคุณค่าสารอาหารจากมื้อหลัก และช่วยรักษามวลกระดูก ความคิดเห็น*ด้านเศรษฐกิจ* พบว่า ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ฯ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเติบโตได้ในอนาคต และความคิดเห็น*ทางด้านสังคม* พบว่า ยี่ห้อของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้บริโภคใช้ในการพิจารณาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ฯ และผลิตภัณฑ์ฯ ได้รับความนิยมสูงในกลุ่มคนรักสุขภาพ และยังช่วยเพิ่มคุณค่าทางสารอาหารให้กับผู้ที่บริโภค

2. ความคิดเห็น*ปัจจัยแรงใจ*ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน พบว่า การเสริมสร้างกล้ามเนื้อให้แข็งแรงและความสวยงามเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ฯ *ด้านการรับรู้* การช่วยทำให้การออกกำลังกายเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์ฯ *ด้านการเรียนรู้* พบว่าการรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนทำให้มีรูปร่างสมส่วน และบุคลิกภาพที่ดี และ*ด้านความเชื่อและทัศนคติ* กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าการรับประทานเวย์โปรตีนทำให้มีรูปร่างที่ดี และเพิ่มประสิทธิภาพของการออกกำลังกายซึ่งเป็นความเชื่อและทัศนคติทางด้านบวกจึงทำให้หันมาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนมากกว่าการเลือกรับประทานอาหารเสริมชนิดอื่น

3. ปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค่านิยมที่แตกต่างกันส่งผลต่อสถานที่ในการซื้อผลิตภัณฑ์ และประเภทของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ ยังอยู่ และ ปริญญา บรรจงมณี (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเวย์โปรตีนเนื่องด้วยเพื่อเสริมสร้างรูปร่าง เพื่อทดแทนโปรตีนที่ร่างกายต้องการ รวมทั้งเพื่อที่จะช่วยให้เกิดการเข้าร่วมกลุ่มสังคมของการออกกำลังกาย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเสริมพร อลงกตกิตติคุณ (2560) ศึกษาอิทธิพลของค่านิยมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งจากผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านค่านิยมทางด้านวิชาการ และค่านิยมทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้ประกอบการอาหารเสริมฯ ควรมีการกระตุ้นกลุ่มเป้าหมายโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในเชิงวิชาการ อาทิ การเน้นย้ำคุณลักษณะ และคุณประโยชน์ของอาหารเสริมเวย์โปรตีนให้เกิดความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงมีการกระตุ้นโดยใช้บุคคลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือบอกกล่าวถึงคุณลักษณะ หรือประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีน เป็นต้น

4. ปัจจัยจิตวิทยาที่แตกต่างส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านจิตวิทยาที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนสำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของของพิชญา โชคศุภไพบูลย์ และวรินทรา ศรีสุทธิกุล (2561) ซึ่งพบว่าแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารเสริมเวย์โปรตีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จำพวกอาหารเสริมมีหลากหลายแบรนด์ ดังนั้นผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายจะได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์จำพวกอาหารเสริมเป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ปัจจัยด้านจิตวิทยาจึงไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จำพวกอาหารเสริม ดังนั้นผู้ประกอบการจำพวกอาหารเสริมควรใช้วิธีการกระตุ้นด้วยวิธีอื่น อาทิ การให้ตัวอย่างไปทดลองบริโภค เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ จากการค้นพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่รับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นเพศชายมากกว่าร้อยละ 50 นั่นแสดงให้เห็นว่าอาหารเสริมเวย์โปรตีนยังเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเพศหญิงได้น้อย ขณะที่ผู้บริโภคมีความรู้เกี่ยวกับอาหารเสริมเวย์โปรตีนเป็นอย่างดี ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์หลักของอาหารเสริมเวย์โปรตีน ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมเวย์โปรตีนควรมีการกำหนดกลยุทธ์การเจาะตลาดด้วยการโฆษณาเพื่อให้เกิดการจดจำ หรือการส่งผลิตภัณฑ์ขนาดทดลองไปยังกลุ่มเป้าหมายใหม่ ซึ่งได้แก่ผู้บริโภคที่เป็นเพศหญิงให้ทดลองรับประทาน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อ จากการค้นพบในการศึกษานี้ที่ระบุว่า ปัจจัยค่านิยม และปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเสริมเวย์โปรตีน โดยการใช้ตัวแปรที่มีความซับซ้อนมากกว่านี้

เอกสารอ้างอิง

กมลภพ ทิพย์ปาละ. (2555). กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ในการซื้อกล้องสะท้อนภาพเลนส์เดี่ยวระบบดิจิทัล (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เกตุวดี สมบูรณ์ทวี และ พิชชาภา ยางเดิม. (2559). ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ้าใบยี่ห้อ converse ภายใต้การแข่งขันด้านนวัตกรรมของผู้บริโภคในกลุ่ม Gen Y (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศ, เพชรบุรี.

ธีรวุฒิ เอกะกลุ. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตรและสังคมศาสตร. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ธวัลวรัตน์ อินทนนชัย. (2552). การโฆษณาเครื่องดื่มชูกำลังและการบริโภคมายาคติของผู้ขับรถรับจ้างสี่ล้อในจังหวัดเชียงใหม่ (การสื่อสารการศึกษาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต). เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นีโลบล นิภากรกิตติ และดำงค์ อดุลยฤทธิกุล. (2561). การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อสอบโอเนตวิชาภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารศิลปะศาสตร์, 18(1), 56-75.

พัทยา สายหู. (2516). กลไกทางสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชญา โชคศุภไพบูลย์ และวรินทรา ศรีสุทธิกุล. (2561). องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์และแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออาหารเสริมเวย์โปรตีนของผู้ออกกำลังกายศูนย์ฟิตเน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพ.

ราช ศิริวัฒน์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ15 กุมภาพันธ์2565 จาก https://doctemple.wordpress.com

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์. (2561). เจาะตลาดอาหารเสริมความงามกับความท้าทายในอนาคต. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.scbeic.com/th/detail/product/2858

ศูนย์อัจริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2563). ภาพรวมอุตสาหกรรมอาหารเสริม. รายได้ตลาดอาหารเสริมทั่วโลก. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.tcels.or.th/Resources/Market-Analysis/1065?lang=th.

ศิริวรรณ ยังอยู่ และปริญญา บรรจงมณี. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเวย์โปรตีนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อิสเทอร์น, 11(2), 210-223.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพลักษณ์, อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุนันท์ แจ่มศรี. (2559). ค่านิยมทางการบริหารของผ้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

สิรภพ ชมเย็น. (2560). ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางครอบครัว และภาพยนตร์โฆษณามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมอเตอร์ไซค์บิ๊กไบค์ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยลัยกรุงเทพ, กรุงเทพ.

สุรอรรถ ศุภจัตุรัส. (2553). แนวทางการดูแลสุขภาพการดูแลสุขภาพเบื้องต้น. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564 จาก https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1998169

เสริมพร อลงกตกิตติคุณ. (2560). อิทธิพลของค่านิยมทางสังคม ความพึงพอใจ และความไว้เนื้อเชื่อใจมีต่อการซื้อสินค้าตราซาร่าซ้ำของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบันทิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพ.

อรสิริ ทัศนาวรากุล. (2554). ค่านิยมการบริโภคสินค้าแบรนด์เนมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์การค้าสยามพารากอนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพ.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). Multivariate Data Analysis (7th ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา

Factors Affecting the Decision to Buy Insurance (COVID-19) of the Population in Songkhla Province

อรนี ยะโก๊ะ[1*], นิธิศ ไพบูลย์[1] และวิลาวัลย์ จันทร์ศรี[2]

Oranee Yakoh[1*], Nitit Paibool[1] and Wilawan Jansri[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Program in Modern Trade Business Management, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Graduate student, Program in Modern Trade Business Management, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3] Assistant Professor, Ph. D, Department of Business Administration, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 631077155@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อประกันภัยโรคโควิด-19 ในจังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจจากเหตุการณ์ที่ซื้อ ด้านเงื่อนไขจากเหตุการณ์ ด้านค่าเบี้ยประกันชีวิต ด้านผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ และด้านช่องทางดำเนินการซื้อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันโรคโควิด-19 ของกลุ่มประชากร ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาที่เคยซื้อประกัน (โควิด-19) ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 250 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้มีการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานโดยใช้โปรแกรม SPSS และวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (PLS-SEM) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเงื่อนไขจากเหตุการณ์ที่ซื้อประกันชีวิตโควิด-19 ปัจจัยด้านค่าเบี้ยประกัน ปัจจัยด้านช่องทางการดำเนินการซื้อส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันโรคโควิด-19 ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา ในขณะที่ปัจจัยด้านแรงจูงใจจากเหตุการณ์ที่ซื้อ และปัจจัยด้านผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา

คำสำคัญ: การตัดสินใจซื้อ, แรงจูงใจ, เงื่อนไขที่, ค่าเบี้ยประกัน, ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์, ช่องทาง, ดำเนินการซื้อ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the buying behavior of Covid-19 insurance in Songkhla Province 2) to study the motivation, conditions, insurance deposit, beneficiary and purchasing channel that effect on decision to purchase Covid-19's insurance of the population in Songkhla province. The sample of the study which were 250 consumers in Songkhla province who had purchased insurance (COVID-19) in the past one year, were gathered by using purposive sampling method. Questionnaires were used as a tool for conducting research. Findings of the research were achieved by analyzing standard statistics by using SPSS program and structural equation modeling by using partial least square structural equation model (PLS-SEM). Finding found that conditions for buying, insurance deposit and purchasing channel affected decision to purchase Covid-19's insurance of the population in Songkhla province. However, the motivation factor and beneficiary did not affect decision to buy Covid-19's insurance of the population in Songkhla province.

Keywords: Purchase decision, Motivation, Conditions, Insurance deposit, Beneficiary, Purchasing channel

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พ.ร.ก. ฉุกเฉิน) เป็นเหตุให้หลายธุรกิจต้องหยุดชะงักและปิดกิจการ นอกจากนี้การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพในหลาย ๆ สายงาน ทำให้เกิดความเสียหายในระบบธุรกิจ (Department Of Disease Control, 2020) การแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อธุรกิจมีธุรกิจหนึ่งที่ได้รับผลเชิงบวก คือ ธุรกิจประกันภัยที่สวนกระแสวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ ได้รับโอกาสทางธุรกิจมากกว่าผลกระทบ ส่งผลให้ธุรกิจประกันภัยหลายแห่งพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่องค์กร โดยจะมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่สนใจซื้อผลิตภัณฑ์ประกันภัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรควิด-19 จากการสำรวจข้อมูลของ Office of Insurance Commission (2020a) พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อธุรกิจทุกภาคส่วน รวมถึงรายได้และความสามารถในการใช้จ่าย จากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง ผู้คนจึงตระหนักและมีความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ประกันภัยมากยิ่งขึ้น ทำให้แนวโน้มยอดขายกรมธรรม์ประกันภัยโควิด-19 มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 84 เมื่อเทียบกับยอดขายทั้งหมดของธุรกิจ (ณัฏฐณิชา คงแจ่ม และคณะ, 2564)

สถานการณ์ในปัจจุบันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่าทำให้มีผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศก็มีมาตรการเฝ้าระวังดูแล

ผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรน่ากันอย่างเข้มงวด ขณะเดียวกันประชาชนเริ่มหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับความคุ้มครอง ซึ่งการซื้อประกันถือเป็นทางเลือกที่คุ้มค่ามากที่สุดยิ่งหลากหลายบริษัทประกันต่างพากันออกผลิตภัณฑ์ “ประกันโควิด 19” เข้ามาตอบโจทย์ความต้องการโดยเฉพาะแก่ประชาชนผู้สนใจ เพราะมีราคาไม่สูงให้ความคุ้มครองที่สมเหตุสมผล ยอดขายประกัน “โควิด 19” ก็พุ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความกังวลที่เพิ่มมากขึ้นของประชาชน และหลายบริษัททยอยออกมารับความต้องการของผู้บริโภค เช่นกันปัจจุบันมีบริษัทประกันที่เปิดขายประกัน “โควิด 19” รูปแบบอื่น ๆ ที่เน้นคุ้มครองครอบคลุมทั้งอาการป่วย หรือเสียชีวิตจากอาการโควิด-19 เพื่อเป็นตัวเลือกสำหรับผู้ที่ต้องการประกันในช่วงนี้ (จาตุรนต์ สุริวินิจ, 2563)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยของอุสมาน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกทำประกันชีวิตกับบริษัท กรุงไทยแอกซา จำกัด(มหาชน) ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ (รูปแบบกรมธรรม์) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากเงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 กับในด้านชื่อเสียงความมั่นคงด้านการให้บริการของตัวแทน และด้านวิธีการชำระเบี้ยประกันมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ในการค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 ผู้ที่ซื้อประกันชีวิตโควิด-19 จะได้รับค่าเบี้ยประกันที่จะมีเงื่อนไขการซื้อในราคาที่ภาครัฐกำหนดให้บริษัทประกันซึ่งผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 จะมีเงื่อนไขและผลต่อผู้ซื้อและผู้รับที่จะได้จากการทำประกันโควิด-19 โดยจะมีผู้รับผลประโยชน์ ค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 และช่องทางให้ผู้รับผลประโยชน์ประกันชีวิตโควิด-19 จะมีดำเนินการประกันชีวิตโควิด-19 เป็นขั้นตอนไปตามสัญญาที่ทำประกันโควิด-19 โดยจะมาจากช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 มาจากฝ่ายตัวแทนการขายจากบริษัทประกันชีวิตหรือจากทางภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผู้ที่ต้องการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 (อุสมาน ฮะบีบุรราห์มานและคณะ, 2556)

การทำประกันภัยโรคโควิด-19 เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถช่วยลดความเสี่ยงและบรรเทาความเดือดร้อนเมื่อเกิดความเสียหายแก่ชีวิตได้ จึงเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา ผลวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางให้บุคคลที่สนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันโควิด-19 และบริษัทประกันภัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในใช้กับธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อประกันโรคโควิด-19 ในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Process) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย การตัดสินใจโดยมีลำดับขั้นของกระบวนการเป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลและมีกฎเกณฑ์ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมีอยู่หลายรูปแบบแล้วแต่ความคิดเห็นของนักวิชาการ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อ (Kotler. 2000) มี 5 ขั้นตอน 1) รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น(Problem recognition) 2) การค้นหาข่าวสาร/ข้อมูล (The Information Search) 3) การประเมินผลทางเลือกจากการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับตราสินค้า 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) การประเมินผลภายหลังการซื้อกระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา หมายถึง เป็นการตัดสินใจโดยมีลำดับขั้นของกระบวนการ เป็นการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์พิเศษที่บริษัทประกันภัยหรือธนาคารออกมารองรับกับสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยเฉพาะ

ประกันโควิด-19 หมายถึง เป็นกรมธรรม์พิเศษที่บริษัทประกันภัยหรือธนาคารออกมารองรับกับสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยเฉพาะ มีทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 ให้ความคุ้มครองแบบเหมาจ่าย ตามจำนวนเงินที่ได้ตกลงกันไว้

รูปแบบที่ 2 ให้ความคุ้มครองเมื่อเสียชีวิตหรือมีอาการโคม่าจากโรคโควิด-19

รูปแบบที่ 3 คุ้มครองค่ารักษาพยาบาลคิดตามจริง และไม่เกินวงเงินที่กำหนดเอาไว้

รูปแบบที่ 4 คุ้มครองค่าชดเชยรายวัน หรือที่เรียกกันว่า “ประกันโควิดเจอจ่ายจบ”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แรงจูงใจเหตุการณ์ที่ซื้อประกันชีวิตโควิด-19 และการตัดสินใจซื้อประกันภัยโควิด-19

แรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยหรือสิ่งต่างๆที่มากระตุ้นหรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ แรงจูงใจจะมีทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก (ณัชพิมพ์ คงคา และสวรส ศรีสุตโต, 2563) จากการศึกษาที่ผ่านมาของ จาตุรนต์ สุริวินิจ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อประกันชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่าของบุคลากรศาลอาญา พบว่า แรงจูงใจในการซื้อประกันชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของบุคลากรศาลอาญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุติญา จิรกฤตยากุล (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อประกันสุขภาพ ของบริษัท เอไอเอ จำกัด ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า ด้านแรงจูงใจมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อประกันสุขภาพ ของบริษัท เอไอเอ จำกัด ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 แรงจูงใจเหตุการณ์ที่ซื้อประกันชีวิตโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากร ในจังหวัดสงขลา

เงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 และการตัดสินใจซื้อประกันภัยโควิด-19

เงื่อนไขกรมธรรม์ หมายถึง คือสัญญาระหว่างผู้เอาประกันกับบริษัทประกัน หากผิดเงื่อนไขบริษัทก็จะไม่จ่ายสินไหมได้วันที่ได้รับกรมธรรม์หมายความรวมถึง วันที่ข้อมูลเข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้เอาประกันภัยตามที่ผู้เอาประกันภัยได้แจ้งไว้ในเงื่อนไขในกรมธรรม์ (สำนักงานตัวแทนดิจิทัล, 2564) จากงานวิจัยก่อนหน้า ประดิษฐ์เพชร แซ่ตั้ง (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ระบุว่าปัจจัยด้านชื่อเสียงบริษัทและระยะเวลาของกรมธรรมส่งผลต่อการตัดสินในซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับงานวิจัยของ จาตุรนต์ สุริวินิจ (2563) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อประกันชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่าของบุคลากรศาลอาญา ชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของบุคลากรศาลอาญา จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 2 เงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19)ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา

ค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 และการตัดสินใจซื้อประกันภัยโควิด-19

เบี้ยประกัน หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องทำการชำระเงินให้กับบริษัทประกันเพื่อซื้อความคุ้มครองที่จะได้รับจากการประกันชีวิตที่ทำการซื้อประกัน (Moneyhub, 2557) จากการทบทวนวรรณกรรมของ มณีรัตน์ บุญยงค์, อังศุภา ขุนเจ๋ง และ มยุรีมารยาท (2556) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ระบุว่า ค่าเบี้ยประกันมีหลากหลายราคาให้เลือกส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นไปในทิศทางเดียวกับ สุทิศา นนทพันธ์ (2559) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ระบุว่า ด้านราคามีผลต่อปัจจัยต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากงานวิจัยข้างต้นจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 3 ค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากร ในจังหวัดสงขลา

ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์และการตัดสินใจซื้อประกันภัยโควิด-19

ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) หมายถึง บุคคลที่ผู้เอาประกันระบุไว้ว่าจะมอบประโยชน์ให้หากผู้เอาประกันเสียชีวิต โดยสามารถเลือกผู้รับประโยชน์ได้หลายคน และกำหนดสัดส่วนที่ได้รับในอัตราส่วนที่ต่างกันก็ได้ ส่วนมากมักเป็นบุตร คู่สมรส หรือพ่อแม่ (เอฟดับบลิวดี, 2564) จากการศึกษาที่ผ่านของจาตุรนต์ สุริวินิจ (2563) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อประกันชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่าของบุคลากรศาลอาญา พบว่า ผู้รับผลประโยชน์ค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

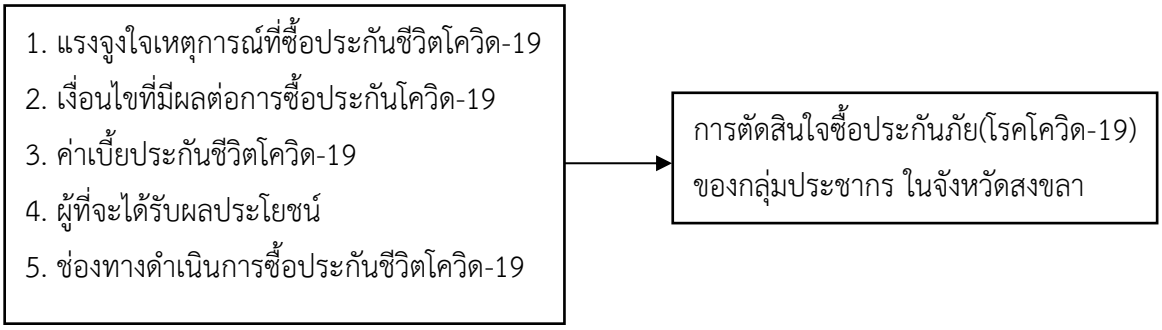
ประกันชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่าของบุคลากรศาลอาญาและสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ รัตนพันธ์ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคจังหวัดสงขลา ระบุว่า ปัจจัยด้านรูปแบบกรมธรรม์ ด้านสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคจังหวัดสงขลา จากงานวิจัยดังกล่าวจำนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 4 ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากร ในจังหวัดสงขลา

ช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 และการตัดสินใจซื้อประกันภัยโควิด-19

ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution หรือ Distribution Channel หรือ Marketing Channel) หมายถึง เส้นทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ทางบริษัทผู้ผลิตกำหนดขึ้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีวางจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคขั้นสุดท้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการซื้อของ (จาตุรนต์ สุริวินิจ, 2563) จากงานวิจัยก่อนหน้าของ ณัฐิยา ภัทรกิจจานุรักษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลวิจัยพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิศา นนทพันธ์ (2559) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อปัจจัยต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากงานวิจัยดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 5 ช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากร ในจังหวัดสงขลา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากร คือ ผู้บริโภคที่ซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มลูกค้าในจังหวัดสงขลาที่เคยซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา อย่างน้อย 1 กรมธรรม์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 250 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา 5 ตัวแปร แรงจูงใจเหตุการณ์ที่ซื้อประกันชีวิตโควิด-19 เงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 ค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ และช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19 ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา มีข้อคำถาม 5 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ (SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และมีการประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (PLS-SEM) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ได้แก่ Composited Reliability (CR), Indicator Rliability และทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ได้แก่ Convergent Validity, Discriminant Validity, Cross-loading และ Fornell-Larcker Criterion) หลังจากทำการทดสอบค่าความน่าเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องมือเรียบร้อยแล้วจึงทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Tsting) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงที่เป็นอิสระ (Eogenous Variable) กับตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรตาม (Edogenous Variable)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 ส่วนอายุพบว่าส่วนใหญ่อายุ 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 การประกอบอาชีพพบว่า นักเรียน/นักศึกษามากที่สุดจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่าส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด 58 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2

ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อประกันภัย (โรคโควิด-9) ของประชากรในจังหวัดสงขลา พบว่า ค่าใช้จ่ายโดยประมาณต่อครั้งในการซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) มากที่สุด คือ มากกว่า 1,000 บาท มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 0.34 และประกันโควิด-19 ที่เลือกซื้อในปัจจุบัน คือ ประกันโควิดแบบเหมาจ่าย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 0.372

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักของตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบและความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

Construct	Item	Loading	AVE**	CR*
แรงจูงใจจากเหตุการณ์ที่ซื้อ	ต้องการความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว	0.65	0.59	0.81
	ต้องการความคุ้มครองและรักษาพยาบาล	0.79		
	ต้องการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี	0.89		
	ต้องการมีเงินสะสมไว้ใช้เมื่อติดโรคโควิด-19	0.84		
เงื่อนไขจากเหตุการณ์	รูปแบบของกรมธรรม์ ตรงตามความต้องการ	0.71	0.65	0.84
	อัตราผลตอบแทนของกรมธรรม์น่าสนใจสูง	0.75		
	ระยะเวลาในการส่งเบี้ยประกันสั้น	0.74		
	มีสัญญาเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์	0.80		
	เบี้ยประกันสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้	0.68		
ค่าเบี้ยประกันโควิค-19	อัตราค่าเบี้ยประกันมีความเหมาะสม	0.82	0.54	0.86
	อัตราค่าเบี้ยประกันมีความหลากหลาย	0.88		
	มีความยืดหยุ่นในการชำระเบี้ยประกันภัย	0.80		
ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์	ได้รับความคุ้มครองและรักษาพยาบาล	0.83	0.77	0.87
	ได้รับสวัสดิการ หรือเงินชดเชยรายได้	0.92		
ช่องทางดำเนินการซื้อ	สามารถชาระเบี้ยประกันได้หลายช่องทาง	0.75	0.64	0.87
	มีสาขาจำนวนมาก สะดวกในการติดต่อ	0.86		
	มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ถึงบ้าน ที่ทำงานลูกค้า	0.80		
การตัดสินใจซื้อประกันภัย	ตัดสินใจซื้อประกันตามคำแนะนำจากคนอื่น	0.69	0.70	0.87
	พิจารณาอัตราเบี้ยประกันและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการซื้อประกันโควิด-19	0.83		
	ตัดสินใจซื้อประกันโควิด-19 เพราะการให้บริการของพนักงานขาย	0.78		

หมายเหตุ : *CR = composite reliability; **AVE = average variance extracted

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน พบว่าค่า loading คือ น้ำหนักองค์ประกอบ เป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์ผลว่ามีค่า ระหว่าง 0.65–0.92 ค่าถือว่ายอมรับได้ ต่อมาค่า CR สูงมากระหว่าง 0.81–0.87 ของทุกตัวแปร และค่า AVE มีค่าอยู่ระหว่าง 0.54–0.77 ซึ่งมากกว่า 0.23 แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อในตัวชี้วัดสามารถวัดค่าได้น่าเชื่อถือ มีความเที่ยงตรง และค่าความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดแต่ละตัวภายในตัวแปรเดียวกันมีค่าสูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกันแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Cohen, 1988)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนกและคุณภาพของมาตรวัด

ปัจจัย	ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์	ช่องทางดำเนินการซื้อ	เงื่อนไข	การตัดสินใจซื้อประกัน	ค่าเบี้ยประกัน	แรงจูงใจ
ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์	**0.87**					
ช่องทางดำเนินการซื้อ	0.58	**0.80**				
เงื่อนไข	0.57	0.53	**0.74**			
การตัดสินใจซื้อประกัน	0.44	0.54	0.53	**0.77**		
ค่าเบี้ยประกัน	0.52	0.63	0.62	0.51	**0.83**	
แรงจูงใจ	0.49	0.51	0.68	0.54	0.56	**0.80**

หมายเหตุ: Diagonals (in bold) Represent the Square Root of the Average Variance Extracted and off-Diagonals Represent the Correlations.

ผลการวิเคราะห์ พบว่าการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนกและคุณภาพของมาตรวัดของแต่ละตัวแปรที่สามารถแยกวัดได้เฉพาะเรื่องของตนไม่ปนเปกับมาตรวัดของตัวแปรอื่น ซึ่งจากตารางแสดงให้เห็นว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกันแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนก จึงสรุปได้ว่า Model ตัวแบบมีความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Hypotheses	Relationships	Beta	SE	T value	Decision
H1	แรงจูงใจ -> การตัดสินใจซื้อประกัน	0.02	0.08	0.25	ไม่สนับสนุน
H2	เงื่อนไข -> การตัดสินใจซื้อประกัน	0.24	0.09	2.75**	สนับสนุน
H3	ค่าเบี้ยประกัน -> การตัดสินใจซื้อประกัน	0.15	0.07	2.03*	สนับสนุน
H4	ผู้ได้รับผลประโยชน์ -> การตัดสินใจซื้อประกัน	0.06	0.08	1.76	ไม่สนับสนุน
H5	ช่องทางดำเนินการซื้อ -> การตัดสินใจซื้อประกัน	0.21	0.07	2.87**	สนับสนุน

หมายเหตุ: *P<0.05, t>1.645, **p<0.01, t>2.2327, ***p<0.001, t>3.092 (one tailed); SE: Standard Error

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านเงื่อนไขจากเหตุการณ์ที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิค-19 (β=0.24, p=0.01, t=2.75) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิค-19 (β=0.15, p=0.05, t=2.03) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 และปัจจัยด้านช่องทางดำเนินการซื้อที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 (β=0.21, p=0.01, t=2.87) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 5 อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจจากเหตุการณ์ที่ซื้อ และปัจจัยด้านผู้ที่จะได้ผลประโยชน์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากร ในจังหวัดสงขลา ดังนั้นผลการวิจัยชิ้นนี้ไม่สนับสนุนสมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 4

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจจากเหตุการณ์ที่ซื้อกับการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจจากเหตุการณ์ที่ซื้อไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา เนื่องจากผู้บริโภคไม่พบเหตุการณ์ที่กระตุ้นให้ต้องซื้อประกันโดยทันที อย่างเช่น คนใกล้ชิดได้รับเชื้อโควิด-19 หรือผู้บริโภคอยู่ในกลุ่มเสี่ยง เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อประกันโควิด-19 เกิดจากความตระหนักได้ถึงการแพร่เชื้อของโรคระบาดโควิด-19 และเกิดความวิตกกังวล เลยเลือกที่จะทำประกันเพื่อป้องกันการติดเชื้อของโรคระบาด-19 ในอนาคต สอดคล้องกับโดยงานวิจัยของจุฑามาศ วาชิตพล และดร.ไกรชิต สุตะเมือง (2556) พบว่า กระบวนการที่สร้างแรงแรงจูงใจไม่มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตในรูปแบบ Bancassurance ของคนในกรุงเทพมหานคร

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านเงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 กับการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านเงื่อนไขจากเหตุการณ์ที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิค-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคได้ตั้งเงื่อนไขในการซื้อประกันโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของกรมธรรม อัตราผลตอบแทนของกรมธรรม ระยะเวลาในการส่งเบี้ยประกัน การลดหย่อนภาษี เป็นต้น หากเข้าเงื่อนไขที่ผู้บริโภคได้กำหนดไว้ ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อได้ในทันที สอดคล้องกับโดยงานวิจัยของประดิษฐ์เพชร แซ่ตั้ง (2558) พบว่า ปัจจัยด้านชื่อเสียงบริษัทและระยะเวลาของกรมธรรมส่งผลต่อการตัดสินในซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และนอกจากนี้ จาตุรนต์ สุริวินิจ (2563) พบว่า เงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของบุคลากรศาลอาญา

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 กับการตัดสินใจซื้อประกันภัย (โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา พบว่า ค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความตระหนักถึงเบี้ยประกันโควิด-9 ที่ตนต้องจ่าย และมีการกำหนดค่าเบี้ยประกันที่ตนสามารถจ่ายได้ เมื่อพบเห็นประกันที่มีราคาใกล้เคียงหรือตรงกับที่ได้กำหนดไว้ จะตัดสินใจซื้อได้ในทันที สอดคล้องกับโดยงานวิจัยของมณีรัตน์ บุญยงค์, อังศุภา ขุนเจ๋ง และ มยุรีมารยาท (2556) พบว่า ค่าเบี้ยประกันคุ้มค่า เมื่อเทียบกับความคุ้มครองที่ได้รับ ค่าเบี้ยประกันมีหลากหลายราคาให้เลือกส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และนอกจากนี้ สุทิศา นนทพันธ์ (2559) พบว่า ด้านราคามีผลต่อปัจจัยต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์กับการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย

(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา เนื่องจากโรคระบาดโควิด-19 ในปัจจุบันสามารถรักษาให้หายได้ ซึ่งไม่ได้ส่งผลถึงชีวิต ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้ตระหนักถึงผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์เมื่อตนเป็นอะไรไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวสวัส พรสวัสดิ์ (2561) พบว่า ด้านบุคคลหรือผู้ได้รับผลประโยชน์ไม่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของลูกค้า บริษัท อลิอันซ์ อยุธยา ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 กับการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา พบว่า ช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัย(โรคโควิด-19) ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคได้คำนึงถึงความสะดวกสบายในการชำระค่าเบี้ยประกัน เพราะผู้บริโภคส่วนมากไม่สะดวกที่จะไปชำระเงินถึงบริษัทประกันชีวิต หรือชำระเงินผ่านตัวแทน ทำให้ผู้บริโภคมองหาการชำระเงินที่ทำได้เองและรวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับโดยงานวิจัยของณัฐิยา ภัทรกิจจานุรักษ์ (2560) พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล และนอกจากนี้ ของสุทิศา นนทพันธ์ (2559) พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านเงื่อนไขที่มีผลต่อการซื้อประกันโควิด-19 ของกลุ่มประชากรในจังหวัดสงขลา ควรมีการรูปแบบของกรมธรรม์ที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ให้ทั้งความคุ้มครองและสะสมทรัพย์ ควรมีอัตราผลตอบแทนของกรมธรรม์ อยู่ในเกณฑ์ที่น่าสนใจสูง เพื่อกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภค ควรมีระยะเวลาในการส่งเบี้ยประกันที่เหมาะสม และได้สิทธิการคุ้มครองเร็วเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และควรมีสัญญาเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ เช่น คุ้มครองกรณีทุพลภาพ, การเสียชีวิตจากโรคโควิด-19, คุ้มครองโรคโควิด-19 เป็นต้น

2. ด้านการค่าเบี้ยประกันชีวิตโควิด-19 ต้องมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับเงื่อนไขความคุ้มครอง และความสะดวกรวดเร็ว ในการแจ้งเคลม เมื่อเกิดอุบัติเหตุ มีลำดับความสำคัญมากที่สุดรองลงมาคือ มีส่วนลดค่าเบี้ยประกันภัยของ ตัวแทนนายหน้าแต่ละคน การให้ส่วนลดค่าเบี้ยประกันภัยแก่ลูกค้าเก่า พนักงานขายมีความดูแลเอาใจใส่ ตลอด กระบวนการขาย และกระบวนการบริการหลังเกิดอุบัติเหตุ

3. ด้านผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์ โดยหากผู้ทำประกันเสียชีวิตจากโรคโควิด-19 บริษัทประกันควรจะจ่ายเงินตามทุนประกัน ให้แก่ผู้รับประโยชน์ตามสัญญา ซึ่งเป็นผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการจากไปของผู้ที่ทำประกันชีวิตเอาไว้ทางใดทางหนึ่ง เช่น บุคคลในครอบครัว

4. ด้านช่องทางดำเนินการซื้อประกันชีวิตโควิด-19 ควรมีสาขาจำนวนมาก สะดวกในการติดต่อหรือเข้าใช้บริการ ควรมีการแนะนาผลิตภัณฑ์ถึงบ้าน หรือที่ทำงานของลูกค้าจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจของลูกค้า เพราะลูกค้าบางรายไม่สะดวกไปติดต่อที่บริษัท

เอกสารอ้างอิง

จาตุรนต์ สุริวินิจ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อประกันชีวิตในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่าของบุคลากรศาลอาญา.บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคาแหง ประเทศไทย.

ชุติญา จิรกฤตยากุล. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อประกันสุขภาพ ของบริษัท เอไอเอ จำกัด ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,

ณัฏฐณิชา คงแจ่ม, จุฑามาศรัตนพิบูลย, รัฐฐวิชญ์อาภาคัพภะกุล, ธวัลหทัยเกิดแก้ว, รุสณีย์แซะ บิง, สิปปวิชญ์วงศ์สุวัฒน, ... วิภาดาเถาธรรมพิทักษ์. (2564). ผลกระทบจากโควิด-19 ที่มีผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงและความต้องการซื้อประกันของประชาชนจังหวัดตรัง (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์.

ณัชพิมพ์ คงคา และสวรส ศรีสุตโต. (2563). แรงจูงใจ และการรับรู้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลแบบพีเอเฟริสต์ กรณีศึกษา จ.พระนครศรีอยุธยา. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ

ณัฐิยา ภัทรกิจจานุรักษ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ

ประดิษฐ์เพชร แซ่ตั้ง. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.(บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ

มณีรัตน์ บุญยงค์,อังศุภา ขุนเจ๋ง และมยุรี มารยาท. (2556). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร,

สุทิศา นนทพันธ์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันของผู้บริโภคต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินท์.

สำนักงานตัวแทนดิจิทัล. (2564). เงื่อนไขกรมธรรม์ประกันชีวิต. shorturl.asia/UM5Cq

อุสมาน ฮะบีบุรราห์มาน. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกทำประกันชีวิตกับบริษัทกรุงไทยแอกซาจำกัด (มหาชน) ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จังหวัดสงขลา. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา

Cohen. J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences. Hillsdale,NJ: Lawarence Erlbaum.

Moneyhub. (2557). ความหมายของ เบี้ยประกัน.สืบค้นออนไลน์จาก : shorturl.asia/hl8rF.

ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีและผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย

The Best Audit Quality Control and Audit Performance of Audit Firm in Thailand

เพ็ญพิสุทธิ์ เตชะ[1*], สุขเกษม ลางคุลเสน[2] และณัฐนันท์ ฐิติยาปราโมทย์[2]

Penpisut Techa[1], Sukasem Langkhunsaen[2] and Natthanan Thitiyapramote[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[1] Graduate student, Department of Accounting, Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบัญชี, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[2] Assistant Professor. Ph.D., Department of Accounting, Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Penpisut.kae@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย โดยประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ สำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 1,810 แห่ง ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 362 แห่ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ด้านความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชี ในขณะที่การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพมีผลกระทบเชิงลบกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี, ผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ

Abstract

The purpose of this research was to study effect of the Best Audit Quality Control and Audit Performance of Audit Firm in Thailand. The population in this study was an auditing firm in Thailand. Data were collected by questionnaires from a sample group using a simple random sampling method of 1,810 firms. This research used a questionnaire as a data collection instrument. There are 362 completed questionnaires used in the analysis. The statistical techniques in the analysis are average, standard deviation, multiple correlation analysis, simple regression analysis and multiple regression analysis. The results showed that the Best Audit Quality Control in the field of Audit Professional Practice and Performance and Evaluation Monitoring have Positive impact with Audit Performance of Audit Firm w hile Professional Standards and Regulatory Practice have negative impact with Audit Performance of Audit Firm statistically significant.

Keywords: The Best Audit Quality Control, Audit Performance

บทนำ

จากเหตุการณ์ในอดีตเวิลด์คอม (WorldCom) บริษัทสื่อสารแห่งใหญ่ได้สร้างสถิติการล้มละลายมูลค่ามหาศาลที่สุดในธุรกิจของสหรัฐอเมริกา รวมถึงการล่มสลายของบริษัทขนาดใหญ่ที่โด่งดังไปทั่วโลกจากการตกแต่งบัญชีทำให้เกิดการบั่นทอนความเชื่อมั่นของนักลงทุน มีผลทำให้นักลงทุนออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลมีการเร่งปราบปรามการฉ้อฉลในวงการธุรกิจ ซึ่งล้วนมีสาเหตุจากความไม่โปร่งใส การขาดสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจรวมถึงการตกแต่งบัญชีที่มีสำนักงานสอบบัญชีมีส่วนเกี่ยวข้องในการทุจริตทำให้พนักงานหลายหมื่นคนต้องตกงาน โดยแสดงกำไรสุทธิสูงกว่าความเป็นจริงและตกแต่งบัญชีเพื่อสร้างรายได้ปลอม (Wuthivet, 2018)

องค์กรนานาชาติจึงตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการตรวจสอบบัญชี จึงได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของงานตรวจสอบ โยมีการกำหนดมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ เรื่องการควบคุมคุณภาพด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงิน หรือ International Standard on Quality Control (ISQC1) เป็นการควบคุมคุณภาพในระดับสำนักงาน และInternational Standard on Auditing: ISA 220 (สุวิทย์ เต็มสุขยิ่ง, ดวงกมล ดุจดารา, อรพินท์ วงศ์ก่อและมนตรี ช่วยชู, 2559; ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2552; สมพงษ์ พรอุปถัมภ์, 2559) สำหรับประเทศไทยมีการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดไว้ในมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC 1) เรื่อง การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบ และการสอบทานงบการเงิน และงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง เพื่อควบคุมผู้สอบบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีให้ปฏิบัติตามข้อกำหนด และให้ข้อมูลใน

งบการเงินเป็นที่เชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินอย่างแท้จริง วิชาชีพสอบบัญชีจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อธุรกิจ ในขณะที่ประเด็นด้านคุณภาพการสอบบัญชี (Audit Quality) นั้นมีประเด็นที่น่าเป็นห่วง เพราะความผิดปกติของรายงานทางการเงินที่เป็นผลมาจากประเด็นเรื่องของคุณภาพของการตรวจสอบมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น (Wallman, 1996; Saul, 1996; Schuetze, 1994; Levitt, 2000; Turner, 1999)

จากปัญหาการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินที่เกิดขึ้นทำให้มาตรฐานฉบับนี้เปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่ช่วยทวนการปฏิบัติงานซ้ำหรือตรวจสอบสำนักงานสอบและตัวผู้สอบบัญชีจากการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามมาตรฐานไปในแนวทางเดียวกันทำให้มีผลลัพธ์ด้านการดำเนินงานด้านการตรวจสอบบัญชีไปในทิศทางที่ดีและช่วยเพิ่มคุณภาพให้แก่งานสอบบัญชี ในขณะเดียวกันงานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องของคุณภาพการสอบบัญชี พบว่าการศึกษาส่วนมากในปะเทศไทยมักศึกษาประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบจากการนำมาตรฐานฉบับดังกล่าวมาใช้ ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของเพ็ญพักต์ นนทะภา และศิลปพร ศรีจั่นเพชร ที่มีการศึกษาในเรื่องของปัญหาและผลกระทบจากการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพมาใช้ของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและขนาดกลาง หรืองานวิจัยของ เอกพล คงมา และศิลปะพร ศรีจั่นเพชร ที่ศึกษาเรื่องปัญหาการนำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 ไปใช้ในงานสอบบัญชีสำหรับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและผู้สอบบัญชีอิสระ

ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็น TSQC1 ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบบัญชี เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้เสียและเกิดคุณภาพการรายงานการตรวจสอบ ที่ดี โดยมีข้อคำถามงานวิจัยว่า ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทยอย่างไร และเพื่อศึกษาตัวแปรของมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีว่ามีประสิทธิภาพในการควบคุมหรือไม่ มีเทคนิคการปรับใช้ให้เข้ากับการปฏิบัติงานได้อย่างไร ตัวแปรด้านใดในมาตรฐานจะช่วยในเรื่องของการควบคุมคุณภาพได้มากที่สุด และเพื่อให้สำนักงานสอบบัญชีให้ความสำคัญกับมาตรฐานดังกล่าวนำผลการศึกษามาปรับประยุกต์กับผลการดำเนินงานในด้านความเชื่อมั่นและคุณภาพของรายงานการตรวจสอบได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

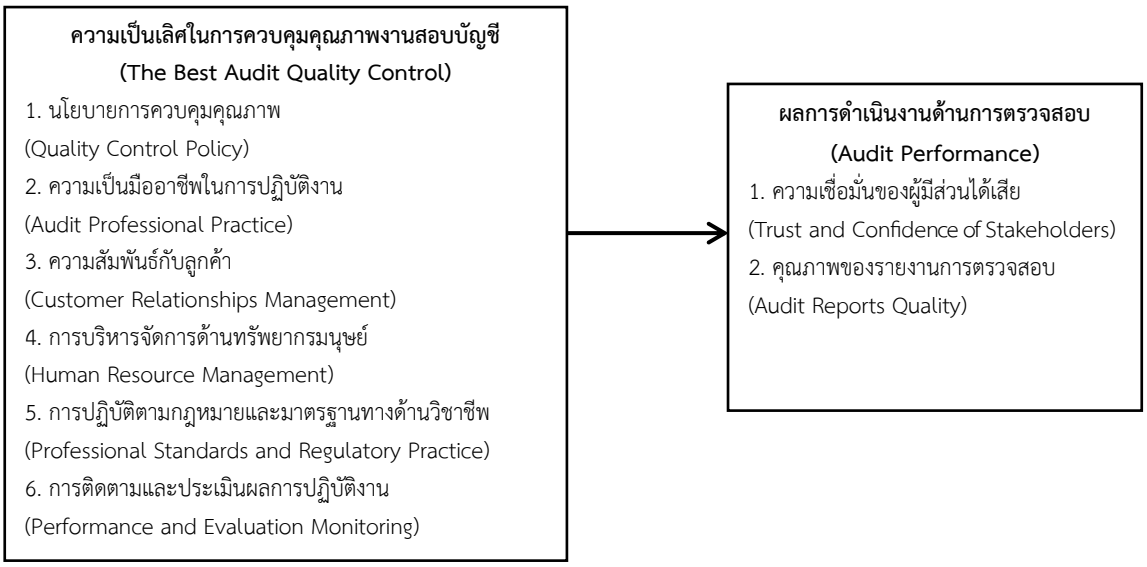
เพื่อศึกษาความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิด

การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี หมายถึง กระบวนการที่สำนักงานสอบบัญชีได้ให้ความสำคัญและยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ ให้เกิดความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน รวมถึงสำนักงานได้จัดให้มีนโยบายการควบคุมคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่เกิดความถูกต้องชัดเจน และบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์จัดสรรความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับงานได้อย่างดีเยี่ยม ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าที่รับบริการ และต้องมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาและแก้ไขงานตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี (The Best Audit Quality Control) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ มีความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน รวมถึงสำนักงานต้องจัดให้มีนโยบายการควบคุมคุณภาพ มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า และต้องมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานมาตรฐาน การควบคุมคุณภาพที่มาจากสหพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (International Federation of Accountants: IFAC) ซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศที่มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพสอบบัญชีที่มีการกำหนดใช้มาตรฐานการควบคุมคุณภาพสากล ฉบับที่ 1 (International Standard on Quality Control No. 1: ISQC1) โดยเริ่มใช้ในต่างประเทศในปี พ.ศ. 2548 จากนั้นในปี พ.ศ. 2552 มีการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหา ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 สภาวิชาชีพบัญชีฯ ของประเทศไทยได้นำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพสากลดังกล่าวมาทำการเผยแพร่ และในต้นปี พ.ศ.2554 ออกประกาศมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 สำหรับประเทศไทย (Thai Standard on Quality Control No. 1: TSQC1) เพื่อยกระดับวิชาชีพด้านการสอบบัญชี ให้มีความใกล้เคียงกับมาตรฐานสากล โดยจัดทำให้สอดคล้องกับการควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีในประเทศไทย และเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 (สภาวิชาชีพบัญชีในพระราชูปถัมภ์, 2557)

หัวใจสำคัญของการนำ TSQC1 ไปปฏิบัติและให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและต่อเนื่อง คือ ผู้บริหารของสำนักงานสอบบัญชีหรือในกรณีผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นผู้นำองค์กรต้องปฏิบัติ เริ่มจากการมีทัศนคติที่ดีต่อคุณภาพงาน มีการจัดทำนโยบายและวิธีปฏิบัติการควบคุมคุณภาพ การมอบหมายความรับผิดชอบการปฏิบัติควบคุมคุณภาพให้บุคลากรที่เหมาะสม และมีการสื่อสารนโยบายและวิธีปฏิบัติได้อย่างดี ทรัพยากรบุคคลจึงถือเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่จะต้องเน้นกระบวนการให้ได้บุคลากรที่มีทักษะความรู้ความสามารถ โดยต้องมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ให้สัมพันธ์กับปริมาณงานที่จะต้องปฏิบัติอย่าง และความยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณที่เพียงพอ โดยต้องยึดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่กำหนดความประพฤติและวิธีปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากผู้รับบริการ ความเชื่อถือได้ในผลงาน สร้างความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน และในการปฏิบัติงานเรื่องความสัมพันธ์กับลูกค้าก็เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากการพิจารณาตอบรับงานกับลูกค้ารายใหม่ หรือคงไว้ซึ่งลูกค้ารายเดิมเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ช่วยลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานจากการรับลูกค้าที่มีปัญหา โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาประเมินความเสี่ยงของลูกค้า เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า นอกจากนี้การปฏิบัติงานของผู้สอบ

บัญชีจะต้องปฏิบัติงานตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ รวมทั้งข้อบังคับและข้อกำหนดทางกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีเป็นไปตามเป้าหมาย การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระบบติดตามผล เพื่อให้ความมั่นใจว่านโยบายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับระบบควบคุมคุณภาพของสำนักงานมีการออกแบบที่เหมาะสมและเพียงพอ และมีการปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้การพัฒนาระบบการควบคุมคุณภาพของสำนักงาน และการทำงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีงานวิจัยได้ศึกษาผลกระทบของการควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย การควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีประกอบด้วย ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญและความรู้ความสามารถ การมอบหมายงาน การแบ่งงาน การปรึกษาหารือ การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งลูกค้า การติดตามงาน ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย มาตรฐานและความเชื่อถือได้ ความทันเวลาของผลลัพธ์ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง (พวงพะยอม วนาพัฒนสิน, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และศุทธินี ปราชญ์ศรีภูมิ, 2555) รวยทั้งวิจัยของ สมพงษ์ พรอุปถัมภ์, (2554) กล่าวว่า ISQC 1 กับการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีไทยมีประเด็นปัญหาในทางปฏิบัติประกอบด้วย ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพในสำนักงานสอบบัญชี ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง การตอบรับและรักษาความต่อเนื่องซึ่งความสัมพันธ์ของลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ทรัพยากรบุคคล การติดตามผลการจัดทำเอกสารหลักฐาน ทำให้สำนักงานบัญชีมีแนวทางการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจน เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง แสดงความเห็นต่องบการเงินเป็นไปอย่างน่าเชื่อถือ และ สิริพรรณ์ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภาพงษ์ (2563) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย พบว่าปัจจัยทักษะของนักบัญชีและปัจจัยระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานและลักษณะเชิงคุณภาพเสริมของรายงานทางการเงินของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทำให้ทราบว่าปัจจัยทักษะของนักบัญชีและปัจจัยระบบการควบคุมภายในเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารายงานทางการเงินให้มีคุณภาพ และอรรถพร ตันพิพัฒน์อารีย์ (2560) พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย ปัจจัยทางธุรกิจ ความเป็นอิสระของกลุ่มผู้สอบบัญชี คุณวุฒิในการทำงานและด้านการควบคุมคุณภาพของสานักงานตรวจสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงิน ดังนั้น มิติของความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี แบ่งออกเป็น นโยบายการควบคุมคุณภาพ ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์กับลูกค้า การบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย จำนวน 3,796 แห่ง ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม 2560 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2560) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 362 แห่ง แบ่งโดยการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) เพื่อให้การตอบกลับของแบบสอบถามที่ยอมรับได้อยู่ที่ร้อยละ 20 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) จึงส่งแบบสอบถามจำนวน 1,810 แห่ง โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย แบบสอบถามที่ตอบกลับมีจำนวนทั้งสิ้น 362 แห่ง

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งจัดทำตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของงานวิจัย แบบสอบถามตอนที่ 1-2 ใช้การตอบคำถามแบบ Checklist โดยเป็นคำถามให้เลือกแบบคำตอบเดียว แบบสอบถามตอนที่ 3 และ 4 ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ในการประเมินค่า 5 ระดับจาก 1- 5 เห็นด้วยน้อยที่สุดถึงเห็นด้วยมากที่สุด แบบสอบถามตอนที่ 5 เป็นแบบเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สำหรับการทดสอบคุณภาพเครื่องมือเมื่อสร้างแบบสอบถามแล้ว จะนำแบบสอบถามไปหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และนำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจและปรับแก้แต่ละประเด็นเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือได้และทดสอบทางสถิติโดยดูจากค่า Factor Loading ซึ่งต้องมีค่าเกิน 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้ (Nunnally, 1978) ซึ่งได้ค่าทางสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลค่า Factor loadings และค่า Alpha Coefficient

ตัวแปร	จำนวน	Factor loadings	Alpha Coefficient
1. นโยบายการควบคุมคุณภาพ (QCP)	30	0.965 - 0.979	0.959
2. ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน (APP)	30	0.962 – 0.982	0.961
3. ความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM)	30	0.781 – 0.877	0.767
4. การบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ (HRM)	30	0.769 – 0.912	0.873
5. การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ (PRP)	30	0.933 – 0.980	0.970
6. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (PEM)	30	0.872 – 0.910	0.875

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลเชิง ปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MAR) การแปลผลแสดงค่าเฉลี่ยของแบบสอบ ถามความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ยึดเกณฑ์การแปลผลของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้ 4.51 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย 1.00 - 1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากผลการตอบกลับของแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสำนักงานสอบบัญชีส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 204 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.40 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.90 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 62.20 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.60 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.60 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากว่า 50,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.80 ตำแหน่งงานปัจจุบันเป็นผู้สอบบัญชีอาวุโส คิดเป็นร้อยละ 57.70 สำนักงานสอบบัญชีส่วนใหญ่มีรูปแบบธุรกิจเป็นบริษัทจำกัด คิดเป็นร้อยละ 64.6 จำนวนทุนในการดำเนินการ 500,000 – 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.20 มีช่วงระยะเวลาในการดำเนินการ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.20 จำนวนพนักงานน้อยกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 จำนวนลูกค้าน้อยกว่า 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.2 และรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 5,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ100.00

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

การทดสอบโอกาสในการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และค่า Variance Inflation Factors (VIFS) และการทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Correlation Coefficients)

ตัวแปร	APA	QCP	APP	CRM	HRM	PRP	PEM	VIF
$\bar{x}$	3.53	4.34	4.36	4.34	4.36	4.10	2.87	
S.D.	0.97	0.80	0.78	0.65	0.66	0.69	1.09	
APA		.140**	.166**	-.064	-.054	-.116*	.151**	
QCP			.468**	.116*	.068	.008	.030	1.28
APP				.281**	.224**	-.009	.076	1.38
CRM					.867**	.142**	.013	4.18
HRM						.146**	-.017	4.06
PRP							-.004	1.02
PEM								1.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีมีค่าตั้งแต่ 1.00 - 4.18 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006)

ตารางที่ 3 การทดสอบผลกระทบของความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีมีต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบในประเทศไทย

ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี (AQC)	ผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ (APA)		t	p-value
	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่(a)	8.637	.051	0.000	1.000
1. นโยบายการควบคุมคุณภาพ (QCP)	.082	.058	1.412	.159
2. ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน (APP)	.146	.060	2.426	.016**
3. ความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM)	-.150	.104	-1.440	.151
4. การบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ (HRM)	.056	.103	0.544	.587
5. การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ (PRP)	-.102	.052	-1.972	.049**
6. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (PEM)	.140	.051	2.727	.007***
7. ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี (AQC)	.136	.052	2.612	.009***
F=4.806, P=0.000, Adj R^2= 0.059				

***≤ 0.01, p** ≤ 0.05, p* ≤ 0.010

พบว่า ความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี (AQC) และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (PEM) มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ (APA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างมืออาชีพ (APP) ในขณะที่ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน (APP) มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ (APA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ (PRP) มีผลกระทบเชิงลบกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ (APA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ส่วนในด้านนโยบายการควบคุมคุณภาพ (QCP) ด้านความสัมพันธ์ กับลูกค้า (CRM) และด้านการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ (HRM) ไม่มีผลกระทบกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ (APA)

สรุปและอภิปรายผล

จากการทดสอบผลกระทบของความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีมีต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบในประเทศไทย พบว่า

ด้านความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานมีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ ซึ่งการสอบบัญชีด้วยการปฏิบัติงานที่มีความถูกต้อง โปร่งใส และสอดคล้องตามมาตรฐานต่าง ๆ และการปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องจนเกิดความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน การตรวจสอบ ปฏิบัติงานตามแนวทางของวิชาบนฐานของจรรณยาบรรณที่จะต้องมีความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาความลับ เกิดผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงพะยอม วนาพัฒนสิน, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และศุทธินี ปราชญ์ศรีภูมิ (2555) ที่มีผลกระทบเชิงบวกกล่าวว่า ในปฏิบัติการสอบบัญชีตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญและความรู้ความสามารถในการมอบหมายงานในด้านต่าง ๆ มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย รวมถึงก่อให้เกิดความเชื่อถือได้ มีภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์องค์รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นเกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานที่ดี และสมพงษ์ พรอุปถัมภ์ (2554) กล่าวว่า มาตรฐานการคุมคุณภาพการสอบบัญชี ทำให้สำนักงานบัญชีมีแนวทางการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจนสามารถพัฒนาคุณภาพงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำให้การแสดงความเห็นต่องบการเงินเป็นไปอย่างน่าเชื่อถือและเหมาะสมต่อสถานการณ์ ทำให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับธนาทิพย์ วัฒนสุชาติ (2556) สอดคล้องกับวิจัยของ สิริพรรณ์ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภาพงษ์ (2563) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในตัวแปรการติดตามประเมินผลที่ส่งผลเชิงบวกกับคุณภาพของการรายงานทางการเงินจากการควบคุมภายในที่ดีทำให้สามารถป้องกันข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานหรือการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งทำให้การจัดทำรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัย Ochung’ Francis Onyulo (2017) ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านการประเมินการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบมีอิทธิพลต่อคุณภาพการรายงานทางการเงินขององค์กรที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ

ส่วนในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพ จากงานวิจัยของ อรรถพร ตันพิพัฒน์อารีย์ (2560) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกฎหมายส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินเพราะการทำรายงานคุณภาพทางการเงินมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งกฎหมายเป็นส่วนสำคัญที่คอยช่วยวางแนวทางระเบียบข้อบังคับให้การจัดทำรายงานทางการเงินนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส แต่กลับมีผลการวิจัยขัดแย้งกับการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้ที่มีผลกระทบเชิงลบกับผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบเนื่องจากการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ที่กำหนดให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล ในการนำมาปฏิบัติของผู้ตรวจสอบบัญชีที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมของกระบวนการของกฎหมายที่อาจจะยังมีบางส่วนที่ยังไม่สอดคล้องกับ

กฎหมายของประเทศนั้น ๆ หรือรูปแบบของสถานการณ์การปฏิบัติงานของประเทศไทยที่มีความต่างแตกออกไป สอดคล้องกับ Temirkhanova Mutabar & Jurayevna (2020) กล่าวว่า ในการดำเนินการตรวจสอบในสภาพแวดล้อมทางกฎหมายและวัฒนธรรมที่หลากหลายมีวัตถุประสงค์ ขนาด ความซับซ้อนและโครงสร้างแตกต่างกันไป จึงทำให้การปฏิบัติตามมาตรฐานของผู้สอบบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพและยังต้องปรับปรุงมาตรฐานให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของบริบทการใช้กฎหมายและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพของแต่ละประเทศ จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีในระดับนานาชาติมีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานให้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติ งานของผู้สอบบัญชีให้มากที่สุด จากการปรับปรุงมาตรฐานบ่อยครั้ง จึงส่งผลให้ผู้สอบบัญชีได้รับผลกระทบในการปรับตัวส่งผลกระทบกับการปฏิบัติงานทำให้การทำความเข้าใจและปฏิบัติตามมาตรฐานในแต่ละฉบับที่มีการปรับปรุง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานยังปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ เกิดความสับสน

ในด้านนโยบายการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบบัญชี จากการวิเคราะห์พบว่าไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบบัญชี เนื่องจากผู้บริหารสำนักงานไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กรหรือสื่อสารในเรื่องคุณภาพ พนักงานจึงยังไม่ให้ความสำคัญขาดความเข้าใจ ระบบประเมินผลไม่จูงใจ ในขณะเดียวกันในด้านความสัมพันธ์กับลูกค้า จากการที่สำนักงานสอบบัญชีมีความสนิทสนมกับทางลูกค้าจากการเป็นคู่ค้ากันมาเป็นเวลานาน ลูกค้าเกิดความไว้วางใจในการปฏิบัติงานประกอบกับสำนักงานสอบบัญชีกลัวสูญเสียลูกค้า จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพลดลง และในด้านการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ ยังพบอัตราการลาออกของผู้ช่วยผู้สอบบัญชีมีจำนวนสูงมากเนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและปริมาณงานที่มาก และนอกจากนั้นยังขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพที่มีความรู้และประสบการณ์มากพอที่จะแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงาน และบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการตรวจสอบบัญชีของประเทศไทยมีจำนวนไม่มาก แต่การดำเนินการด้านการตรวจสอบบัญชีนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับอย่างสม่ำเสมอตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนด จากภาระงานที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนทรัพยากรบุคคลนั้น จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพรายงานการตรวจสอบ จากข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ที่เลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเป็นไปได้ว่านโยบายการควบคุมคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าและด้านการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น เป็นเพียงการบริหารจัดการภายในของสำนักงานสอบบัญชีเท่านั้นที่ไม่ได้มีปัจจัยอื่น ๆ จากสภาพแวดล้อมภาย นอกเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีให้เกิดผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบบัญชี จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสำนักงานสอบบัญชีควรให้ความสำคัญต่อความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบของการปฏิบัติงานที่จะมีผลลัพธ์ออก มาในรูปแบบของผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบบัญชีความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งคุณภาพของรายงานการตรวจสอบ เนื่องจากการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบที่ดีนั้นย่อมส่งผลต่อการดำเนินงาน ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องการใช้ข้อมูลรายงานการตรวจสอบสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประโยชน์สูงสุด

1.2 ผู้บริหารสำนักงานสอบบัญชีควรให้ความสำคัญกับความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติ งานมีการปฏิบัติภายใต้ข้อกำหนดทางจรรยาบรรณในด้านความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต การรักษาความลับ เนื่องจากจะทำให้การควบคุมคุณภาพการงานสอบบัญชีมีประสิทธิภาพและส่งผลให้รายงานการตรวจสอบมีความถูกต้องตรงตามมาตรฐานการบัญชี เชื่อถือได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ เช่น ความฉลาดทางด้านอารมณ์ของผู้สอบบัญชี ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกและภายในสำนักงานสอบบัญชี เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ในการปรับตัวของสำนักงานสอบบัญชีให้เกิดการปฏิบัติงานสอบบัญชีได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบบัญชีภาษาอากร เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ หรือปัญหาที่มีผลต่อความเป็นเลิศในการควบคุมคุณภาพงาน สอบบัญชี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน เช่น การบริหารจัดการบริษัทด้านต่าง ๆ การกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นต้น

2.4 ควรเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูลนอกจากการใช้แบบสอบถาม เช่น วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีมุมมองแปลกใหม่บนพื้นฐานความเป็นจริงของการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2560). การรับรองสำนักงานบัญชีคุณภาพ. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/ewtnews.php?nid=1102.

ธนาทิพย์ วัฒนสุชาติ. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ บช.ม. (บัญชี). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: บิสซิ เนสอาร์แอนด์ดี.

พวงพะยอม วนาพัฒนสิน, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และศุทธินี ปราชญ์ศรีภูมิ. (2555). ผลกระทบของการควบคุมคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการมหาวิทยาลัยสารคาม*, *4*(3), 63-72.

ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2552). การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, *5*(13), 25-30.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1*. สืบค้นจาก https:// www.tfac.or.th/Article/Detail/66979

สุวิทย์ เต็มสุขยิ่ง, ดวงกมล ดุจดารา, อรพินท์ วงศ์ก่อ และมนตรี ช่วยชู. (2559). ปัญหาและผลกระทบจากการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 สำหรับสำนักงานสอบบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศไทย. ใน *การประชุมทางวิชาการระดับชาติสาขาบริหารธุรกิจและการบัญชี ครั้งที่ 4* (2129-2140). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิริพรรณ์ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภาพงษ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, *26*(2), 46-60.

สมพงษ์ พรอุปถัมภ์. (2554). ISQC 1 กับการควบคุมคุณภาพสำนักงานสอบบัญชีไทย. *จุฬาลงกรณ์ปริทัศน์*, *33*(130), 14–30.

_____. (2559). *เมื่อสำนักงานสอบบัญชีต้องทำตาม TSQC1*. สืบค้นจาก https://account .cbs.chula.ac.th

อรรถพร ตันพิพัฒน์อารีย์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ บช.ม. (บัญชี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Black, K. (2006). *Business statistic for contemporary decision making* (4thed.). USA : John Wiley & Sons.

Levitt, A. (2000). *Remarks by Chairman Levitt re Rules on Accountant Independence*. Retrieved from https://www.sec.gov/news/extra/audalvt.htm.

Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory* (4th ed.). New York : McGraw Hill.

Ochung'Francis Onyulo. (2017). *Factors Influencing Quality of Financial Reporting in Public Sector Entities in The Ministry of Environment and Natural Resources Kenya*. KENYA : KCA University.

Saul, R.S. (1996). What ails the accounting profession?. *Accounting Horizons*, *10*(2), 131-7.

Schuetze, W.P. (1994). A mountain or a molehill?. *Accounting Horizons*, *8*(1), 69- 75.

Temirkhanova Mutabar & Jurayevna. (2020). The Role of the Internal Audit Based International Internal Audit Standards in Uzbekistan. *Journal of Media & Management*, *2*(1), 1-5.

Turner, J. R. (1999). *The handbook of projectbased management: Improving the processes for achieving strategic objectives*. London : McGraw-Hill.

Wallmann, S. (1996). The future of accounting, part III: reliability and auditor independence. *Accounting Horizons*, *10*(4), 76-97.

Wuthivet Vetchabutsakorn. (2018). *WorldCom*. Retrieved from https://www.linkedin.com /pulse/worldcom –vetchabutsakorn

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rded.). New York : Harper and Row Publication.

กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42

Human Management for Mobile Developmental Unit 42

นิพนธ์ ป้านภูมิ[1], ศรัญญู สะแต[1], ธีธัช มาสง[1], ธนัช พิทยาพงศกร[1] และวัชระ ขาวสังข์[2]

Nipon Panpoom[1], Saranyoo Satae[1], Teetat Masong[1], Thanat Pittayapongsakorn[1] and Watchara Khaosung[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรบริหารธุรกิจปริญญาตรี 4 ปี ภาค กศ.บป, สาขาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Graduate student, Department of Management Faculty of Management, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, ดร., สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] consultant advisors, Dr., Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University

*Corresponding author, E-mail: 436245001@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ กำลังพลภายในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 จำนวน 36 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์

จากผลการศึกษาพบว่า กำลังพลภายในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 ได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยกระบวนการจัดการทรัพย์ยากรมนุษย์ และปัจจัยการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

This research study aims to A study of human resource management processes affecting operational efficiency of the Mobile Development Unit 42. The instruments used were questionnaires and interview forms. The sample consisted of 36 personnel within the Mobility Development Unit 42. The data were statistically analyzed using percentage, mean and standard deviation. as well as testing the hypothesis by analyzing correlation statistics.

From the results of the study, it was found that Personnel within the Mobility Development Unit 42 expressed their views on the human resource management process factors. and performance evaluation factors the overall average was at a high level. As for the hypothesis testing results, it was found that the human resource management process Performance appraisal most affects operational efficiency at a significance level 0.01

Keywords: Human Resource Management, Operation Efficiency

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามากที่สุดในองค์กรเมื่อเทียบกับทรัพยากรอื่นที่ใช้ในการจัดการอีกทั้งเป็นที่ยอมรับกันอย่างเป็นสากลว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์กร (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549) ทั้งนี้เพราะทรัพยากรมนุษย์มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือการมีความรู้ ความสามารถ ในการนำสติปัญญามาใช้วางแผนและตัดสินใจ ดังนั้นองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญถึงคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เพราะทรัพยากรมนุษย์จะทำหน้าที่บริหารทรัพยากรอื่น ๆ จนกระทั่งกลายเป็นผลผลิต ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสินค้าหรือการบริการขึ้นอยู่กับประเภทและวัตถุประสงค์ขององค์กร (สุนันทา เลาหนันท์, 2546) หากปราศจากทรัพยากรมนุษย์การปฏิบัติงานขององค์กรจะไม่สามารถทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ (ประสงค์ ประณีตพลกรัง และคณะ, 2543)

การที่บุคลากรจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือและเสียสละในการปฏิบัติงานอย่างจริงจังของบุคคลในองค์กร ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร เพราะความพึงพอใจจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลทำงานด้วยความกระตือรือร้น ด้วยความสมัครใจและมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภายในที่สุด ความพึงพอใจในงานจึงมีความสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานทุกคน ผู้บริหารทุกระดับจึงควรให้ความสนใจและนำมาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์งาน และการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความพึงพอใจในงาน

อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและเกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (นลพรรณ บุญฤทธิ์, 2558)

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 สำนักงานพัฒนาภาคที่ 4 เป็นหน่วยในสังกัดของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนากองบัญชาการกองทัพไทย โดยมีชื่อเดิมว่า กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ใช้คำย่อว่า (กรป.กลาง) โดยมีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศสยาม เมื่อสิ้นสุดสมัยลัทธิคอมมิวนิสต์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้มีการเปลี่ยนแนวทางในการปฏิบัติงานโดยให้ความสนใจไปในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารตามแนวชายแดนของประเทศไทยดีขึ้นนั้น จำเป็นต้องพัฒนาทุก ๆ ด้านพร้อมกันไปทั้งทางวัตถุและจิตใจอันเป็นการช่วยเหลือประชาชนตามหลักการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายที่จะช่วยเหลือประชาชนเพื่อให้ช่วยตนเองได้ต่อไป หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจึงได้ดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นตาม 8 แผนงานหลัก ได้แก่ 1) แผนงานสร้างเส้นทางคมนาคม 2) แผนงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ 3) แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำ 4) แผนงานพัฒนาชุมชนและสาธารณูปการ 5) แผนงานการสาธารณสุข 6) แผนงานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม 7) แผนงานการประชาสัมพันธ์ และจิตวิทยา 8) แผนงานสังคมสงเคราะห์และอื่น ๆ และเนื่องจากการที่หน่วยต้องไปตั้งฐานปฏิบัติการในพื้นที่ทุรกันดารทำให้การสรรหากำลังพลที่มาปฏิบัติงานในองค์กรพร้อมทั้งธำรงรักษาและพัฒนาให้บุคลากรขององค์กรให้มีศักยภาพรวมถึงคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานที่ดีด้วยเหตุนี้การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะความสำเร็จขององค์กรจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยประสิทธิภาพของบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้จัดทำยุทธศาสตร์หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เพื่อให้มีประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 โดยจะนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลและแนวทาง การปฏิบัติงาน และปรับปรุงแก้ไขให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

Mondy, Noe and Premeaux (1999: 5) กล่าวว่ากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ใช้เพื่อกำหนดทักษะ หน้าที่ และความรู้ที่ต้องการในแต่ละงานขององค์กร ซึ่งมี 8 ขั้นตอน สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Planning) เป็นกระบวนการสำรวจ ความต้องการทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้จำนวนพนักงานที่มีทักษะที่ต้องการ

2. การสรรหาบุคลากร (Recruitment) เป็นกลุ่มกิจกรรมขององค์กรซึ่งใช้เพื่อจูงใจให้ ผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ และมีทัศนคติที่องค์กรต้องการมาสมัครในตำแหน่งงานที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์กล่าว คือ เป็นการค้นหาผู้สมัครงานที่มีความสามารถ

3. การคัดเลือก (Selection) เป็นกระบวนการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับองค์กร และเหมาะสมกับตำแหน่งที่ต้องการ

4. การฝึกอบรม และการพัฒนา (Training and Development) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่มีระบบเพื่อใช้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพนักงานให้มีทิศทางเดียวกับเป้าหมายองค์กร

5. ค่าตอบแทน และผลประโยชน์อื่น (Compensation and Benefits) เป็นรางวัลที่พนักงานได้รับเพื่อแลกเปลี่ยนกับการปฏิบัติงานประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ และผลประโยชน์อื่น ๆ ส่วนผลประโยชน์ (Benefits) เป็นรางวัลหรือส่วนเพิ่มที่พนักงานได้รับซึ่งเป็นผลจากการจ้างงาน และตำแหน่งภายในองค์กร

6. ความปลอดภัย และสุขภาพ (Safety and Health) ความปลอดภัย (Safety) เป็นความคุ้มครองพนักงานจากอุบัติเหตุในการทำงาน สุขภาพ (Health) เป็นสภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของพนักงาน

7. พนักงาน และแรงงานสัมพันธ์ (Employee) เป็นสิ่งแวดล้อมภายในที่ผู้บริหารต้องคำนึงอย่างยิ่ง เพราะงานจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็มาจากพนักงานลูกจ้างนั่นเอง แรงงานสัมพันธ์ (Labor relations) คือความเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติต่อกันระหว่างนายจ้างองค์กรนายจ้างกับลูกจ้างองค์กรลูกจ้างตั้งแต่เริ่มเข้ามาทำงานตลอดจนออกจากงาน

8. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) กระบวนการประเมินพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน โดยการวัด และเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

Peterson and Plowman (1953: 108) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพไว้ด้วยกันทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีคุณภาพสูง กล่าวคือผู้ผลิต และผู้ใช้จะต้องได้รับประโยชน์และความคุ้มค่ารวมถึงเกิดความพึงพอใจในผลการทำงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน มีความรวดเร็ว นอกจากนี้ผลงานที่มีคุณภาพ จะสามารถก่อเกิดประโยชน์ต่อองค์กร ในลักษณะการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าหรือผู้มารับบริการ ประกอบกับคุณลักษณะของผลผลิตที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง เรียบร้อย รวมไปถึงผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน มีความประณีตตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของ องค์กรโดยผลงานได้ปริมาณที่เหมาะสมตามที่ ได้กำหนด ไว้ในแผนงานหรือเป้าหมายที่ทางองค์กรได้วางไว้อย่างมีแบบแผน รวมถึงการบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายในขอบเขตระยะเวลาที่กำหนดไว้ และมีความ

เพียงพอต่อความต้องการตามงานที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้ปฏิบัติต้องมีการควบคุมโดยตรงเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และได้ปริมาณงาน ที่มีคุณภาพถูกต้องตรง ตามเวลามาตรฐานที่กำหนดไว้

3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ มีความถูกต้องตามหลักการมีความเหมาะสมกับงาน และมีความทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้งานบรรลุ ตามเป้าหมายที่วางไว้ตลอดจน ได้งานที่ผลิตออกมาแล้วมีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด

4. ค่าใช้จ่าย (Costs) ในการดำเนินการทั้งหมดจะต้อง มีความเหมาะสมกับงาน กล่าวได้ว่าเป็นวิธีการลงทุนน้อยและสามารถผลิตผลกำไร ได้มากที่สุดประกอบกับ ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนการผลิตได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และสัมภาษณ์ (interview) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดั้งนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การสรรหาบุคลากร (Recruitment) การคัดเลือก (Selection) การฝึกอบรม และการพัฒนา (Training and Development) ค่าตอบแทน และผลประโยชน์ (Compensation and Benefits) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) ลักษณะคำถามใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นคำถามแบบปลายปิด เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่าจะมีการกำหนดคะแนนโดยมี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่ คุณภาพของงาน (Quality) ปริมาณงาน (Quantity) เวลา (Time) ค่าใช้จ่าย (Costs) ลักษณะคำถามใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นคำถามแบบปลายปิด เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่าจะมีการกำหนดคะแนนโดยมี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 สัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

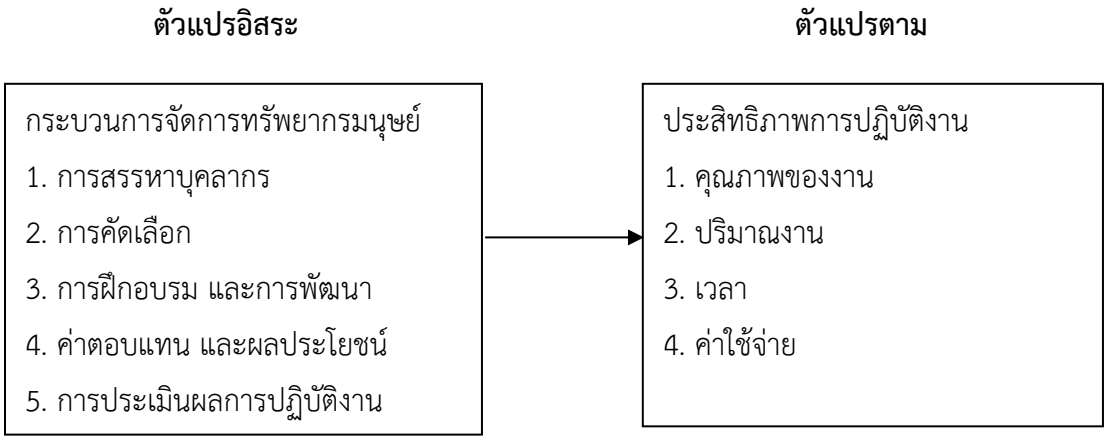
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติและเสนอผลการศึกษา อธิบายความโดยการพรรณนาประกอบตารางแสดงข้อมูลทางสถิติประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้ใช้ค่าเฉลี่ยน้ำหนัก ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

3. การทดสอบสมมติฐาน กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลภายในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดใน การศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 โดยกรอบแนวคิด ดังแสดงในภาพ

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน รายได้ ในการวิเคราะห์ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และอัตราร้อยละ (Percentage) โดยแสดงเป็นตารางพร้อมคำอธิบายดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ
เพศ			
ชาย	27	75	1
หญิง	9	25	2
รวม	36	100	
อายุ			
น้อยกว่า 30 ปี	19	52.78	1
30-40 ปี	14	38.89	2
41-50 ปี	2	5.56	3
มากกว่า50 ปี	1	2.78	4
รวม	36	100	
ระดับการศึกษา			
ม.6/ปวช.	16	44.44	2
อนุปริญญา	3	8.33	3
ปริญญาตรี	17	47.22	1
ปริญญาโท	0	0.00	4
รวม	36	100	
ประสบการณ์ทำงาน			
น้อยกว่า 5 ปี	8	22.22	3
5–10 ปี	15	41.67	1
11–15 ปี	10	27.78	2
มากกว่า 15 ปี	3	8.33	4
รวม	36	100	
รายได้ต่อเดือน			
ต่ำกว่า 15,000 บาท	6	16.67	2
15,001–25,000 บาท	26	72.22	1
25,001–35,000 บาท	4	11.11	3
35,001-45,000 บาท	0	0.00	4
มากกว่า 45,000 บาท	0	0.00	4
รวม	36	100	

จากตารางพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75 และเพศหญิงจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25

อายุของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 52.78 ของกลุ่มตัวอย่าง ต่อมาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 30–40 ปี มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 ผู้มีอายุ 41–50 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 และผู้ที่มีอายุมากว่า 50 ปีจำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.78

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 รองลงมาคือ ระดับ ม.6/ปวช. จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ระดับอนุปริญญาจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในกลุ่มตัวอย่าง

ด้านประสบการณ์ทำงานผู้ที่ทำงานในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 มีระยะเวลาทำงานอยู่ในช่วง 5–10 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมาทำงานอยู่ที่หน่วยมาเป็นระยะเวลา 11–15 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และทำงานมามากกว่า 15 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

ปริมาณรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 15,001-25,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 รายได้ 25,001–35,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 คนที่มีรายได้สูงกว่า 35,000 ต่อเดือนไม่มีในกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์

กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์	$\bar{x}$	**S.D.**	**ระดับความคิดเห็น**
1. ด้านการสรรหาบุคลากร	3.95	0.16	มาก
2. ด้านการคัดเลือก	4.11	0.00	มาก
3. ด้นการฝึกอบรมและการพัฒนา	4.11	0.10	มาก
4. ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์	4.06	0.09	มาก
5. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.13	0.05	มาก
รวม	4.07	0.06	มาก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของกำลังพลหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการคัดเลือก ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนา ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์และด้านการสรรหาบุคลากร ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านคุณภาพงาน	4.16	0.06	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.08	0.05	มาก
3. ด้านเวลาในการทำงาน	4.16	0.07	มาก
4. ด้านค่าใช้จ่าย	4.14	0.04	มาก
รวม	4.14	0.01	มาก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านเวลาปฏิบัติงาน ด้านค่าใช้จ่าย และด้านปริมาณงาน ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานเรื่อง กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 ได้นำตัวแปรอิสระ กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย ด้านการสรรหาบุคลากร (X1) ด้านการคัดเลือก(X2) ด้านการฝึกอบรม และการพัฒนา (X3) ด้านค่าตอบแทน และผลประโยชน์ (X4) และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (X5) โดยตัวแปร ตามคือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Y) สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) การทดสอบนี้ใช้ความหมายของค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (r) (บุญใจ ศรี สถิตย์นรากูร, 2553:376-377)

ค่า r เป็น (-) หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางลบหรือทางตรงกันข้าม

ค่า r เป็น (+) หมายถึง ตัวแปรมีสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

ค่า r เป็น 0 หมายถึง ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

ค่า r เป็น ±1.00 หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

ค่า r เป็น ± 0.71 ถึง ±0.99 หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ค่า r เป็น ± 0.31 ถึง ±0.70 หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่า r เป็น ± 0.01 ถึง ±0.30 หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)	(X5)	y
(X1)	1					
(X2)	0.555**	1				
(X3)	0.593**	0.751**	1			
(X4)	0.626**	0.630**	0.599**	1		
(X5)	0.644**	0.763**	0.817**	0.717**	1	
y	0.563**	0.750**	0.682**	0.732**	0.863**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level.

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พบว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.563 – 0.863 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยิ่งที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่สูงสุดคือกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการคัดเลือก และด้านค่าตอบแทน และผลประโยชน์ มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.863, 0.750 และ 0.732 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 ขณะที่กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนา และด้านการสรรหาบุคลากร ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.682 และ 0.563 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างในเรื่อง กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 พบว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาพบว่ากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการคัดเลือก และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ขณะที่กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนา และด้านการสรรหาบุคลากร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยิ่งที่ระดับ 0.01

จากการศึกษาพบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุดเนื่องจากการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินวัดศักยภาพของกำลังพลภายในหน่วยภายใต้กรอบระยะเวลาและระเบียบที่หน่วยกำหนดไว้เพื่อพิจารณาเสนอเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือปรับชั้นยศให้สูงขึ้น ส่งผลให้กำลังพลภายในหน่วยมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้นต่อไปในภายภาคหน้า ซึ่งสอดคล้องกับ อลงกรณ์ มีสุทธา และสมิต สัชฌุกร (2546) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการประเมินค่าบุคคลผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ทั้งผลงานและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน ภายใต้การสังเกต จดบันทึก และประเมินโดยหัวหน้างาน โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นระบบและมีมาตรฐานแบบเดียวกัน มีเกณฑ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติให้ความเป็นธรรมโดยทั่วกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลภายใน หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 42 แยกตามส่วนฝ่ายเช่น ฝ่ายกำลังพล ฝ่ายยุทธการและการข่าว ฝ่ายส่งกำลังบำรุง เป็นต้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละสายงานในหน่วยต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำลังพลภายในหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ทุกหน่วย ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย เพื่อศึกษาในภาพรวมทั้งหมดและนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ทั้งหมดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ประสงค์ ประณีตพลกรัง และคณะ. (2543). การบริหารการผลิตและการปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอท. ที. เพรส.,

สุนันทา เลาหนันท์. (2546). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปจจัยที่มีผลตอประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองคการบริหารสวนจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

อลงกรณ์ มีสุทธา และสมิต สัชฌุกร. (2546). การประเมินผลการปฏิบัติงาน (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

Mondy, R,W., R.M. Noe & S.R Premeaux. (1999). Human Resource Management. (7thed.). New Jersey: Upper Saddle River.

Peterson, E & Plowman, E. (1953). Business Organization and Management. Richand D. Ewin, Homwood Illinois

การศึกษาส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส

The study of marketing ingredients in purchasing products of fish crackers at Baan Mai of consumers in Narathiwat Province

มูรัมมะ อีซอ[1*], ซูวัยดา จะนะ[1], กูมิสบะห์ โตะกูตือเงาะ[1], ปาตีห๊ะ ยีตาเห[1], คอยรุดดีน อารง[1] และวัชระ ขาวสังข์[2]

Muramma Iso[1*], Suwaida Chana[1], Kumisbah To'kutengeh[1], Patiha YiTaHe[1], Khoyruddeen Arrong[1] and Watchara Khaosung[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor's degree, Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, ดร., สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] consultant advisors, Dr., Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 136345009@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-30 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป โดยส่วนใหญ่พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาระดับมากที่สุด และรสชาติของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ ทุกด้านภาพรวมอยู่ในระดับดีตามลำดับ และได้ข้อเสนอแนะว่าควรปรับปรุงเรื่องของบรรจุภัณฑ์ใหม่ ควรมีราคาเหมาะสมกับคุณภาพและควรมีหลายราคาให้เลือกตามขนาดของบรรจุภัณฑ์ ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้เข้าถึงร้านค้าให้มากขึ้น ที่ตั้งของร้านเหมาะสม มีการวางสินค้าที่โดดเด่นสะดุดตามากยิ่งขึ้น ควรมีการเพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ มีป้ายโฆษณาที่เห็นได้ชัดเจน มีโปรแกรมการส่งเสริมการขายที่หลากหลายควรมีการให้ส่วนลดในช่วงเทศกาลและโอกาสต่าง ๆ พร้อมบริการจัดส่งฟรี

คำสำคัญ: ส่วนผสมทางการตลาด, ผลิตภัณฑ์, ข้าวเกรียบ, ผู้บริโภค

Abstract

This study the objectives are as follows: 1.) to study the marketing ingredients in purchasing fish crackers at Baan Mai of consumers in Narathiwat Province; 2.) to study the purchasing behavior of fish crackers products. Consumer's new home in Narathiwat Province Data were collected using a questionnaire from a sample of 100 people classified by sex, age, education level, occupation. Data were analyzed. by using computer software package using statistics, percentage, mean, standard deviation. The results showed that the sample was female, aged between 26-30 years. General Contractor Most of them were satisfied with the fish cracker product at the highest level. and taste of cracker products All aspects overall were at good level respectively. and had suggestions that the new packaging should be improved It should be priced appropriately for the quality and there should be several prices to choose from depending on the size of the package. Should increase distribution channels to reach more stores the location of the store is appropriate. The products are placed that stand out more and more eye-catching. There should be an increase in news awareness channels. On social media, there are noticeable banners. There are various promotional programs available. There should be a discount during the festival. and various opportunities with free delivery

Keyword: Marketing Ingredients, Products, Crackers, Consumers

บทนำ

สภาพแวดล้อมทางการตลาดเกี่ยวกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา ในเขตจังหวัดนราธิวาสเต็มไปด้วยการแข่งขันค่อนข้างสูง มากขึ้นส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของคนในพื้นที่ การประกอบอาชีพหลักของชาวประมง ความเจริญก้าวหน้าทางธุรกิจเป็นอย่างมากจึงเป็นแรงผลักดันในการทำธุรกิจข้าวเกรียบปลา ต้องหันมาศึกษาและให้ความสนใจผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นโดยนายมาหามะ มูนะ เจ้าของธุรกิจได้ให้ข้อมูลในการผลิตข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่เป็นเจ้าแรกตั้งแต่สถานการณ์โควิด 19 และต้องใช้ปลาในการผลิตประมาณ 1 ตันต่อวันหรือ 1,000 กิโลกรัม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดีกว่าคู่แข่ง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำความได้เปรียบทางด้านการแข่งขัน แต่ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตสินค้าไม่เพียงพอ เนื่องจากจังหวัดนราธิวาสได้ปิดแพเรือ ทำให้ผู้ผลิตสินค้าต้องสั่งซื้อปลาจากจังหวัดปัตตานีในบางช่วงฤดูการปลาไม่เพียงพอต่อการผลิตสินค้าส่วนทางการตลาดที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจ เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆลูกค้า เกิดความคาดหวังในสินค้ามากขึ้นในการเลือกซื้อ

ข้าวเกรียบเป็นอาหารทานเล่นที่คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เลือกซื้อและบริโภคเป็นของฝาก การที่จะทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจและตัดสินใจซื้อนั้นเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ถึงองค์ประกอบ เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนผสมทางการตลาด การดำเนินธุรกิจข้าวเกรียบปลา เลยเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาเพื่อวิจัยส่วนผสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโดยเฉพาะคนในเขตจังหวัดนราธิวาส ผู้บริโภคแต่ละท่าน ดังนั้นการทำการตลาดหรือการค้าขายนั้นจะต้องเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดเพื่อสนับสนุนธุรกิจหรือร้านค้ามากขึ้นและเพื่อความพึงพอใจของผู้บริโภคสูงสุด

ปัจจุบันข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่เป็นที่รู้จักและทำการตลาดได้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษาเรื่องส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส เพื่อจะได้นำใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงด้านธุรกิจข้าวเกรียบปลาได้ในอนาคตวางแผนงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รวบรวมเอกสารและสรุป เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยซึ่งจะเสนอเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็นดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

คอตเลอร์, ฟิลลิป (2546: 24) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งกิจการผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ส่วนประสมการตลาด ประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าวความต้องการผลิตภัณฑ์ของกิจการ ส่วนประสมการตลาดแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังที่รู้จักกันว่าคือ “4 Ps” อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion)

เสรี วงษ์มณฑา (2542: 11) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง การมีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้ ขายในราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้ และผู้บริโภคยินดีจ่ายเพราะเห็นว่าคุ้ม รวมถึงมีการจัดจำหน่ายกระจายสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อหาเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้า ด้วยความพยายามจูงใจให้เกิดความชอบในสินค้าและเกิดพฤติกรรมอย่างถูกต้อง

อดุลย์ จาตุรงคกุล (2543: 26) กล่าวในเรื่องตัวแปรหรือองค์ประกอบของส่วนผสมทางการตลาด (4P’s) ว่าเป็นตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าทางการตลาดที่กระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยแบ่งออกได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) ลักษณะบางประการของผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่อาจกระทบต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค คือ ความใหม่ ความสลับซับซ้อนและคุณภาพที่คนรับรู้ได้ของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ใหม่และสลับซับซ้อนอาจต้องมีการตัดสินใจอย่างกว้างขวาง ถ้าเรารู้เรื่องเหล่านี้แล้วในฐานะนักการตลาดเราควรจะเสนอทางเลือกที่ง่ายกว่า ผู้บริโภคมีความคุ้นเคยเพื่อให้ผู้บริโภคที่ไม่ต้องการเสาะแสวงหาทางเลือกอย่างกว้างขวางในการพิจารณา

2. ราคา (Price) ราคามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อก็ต่อเมื่อผู้บริโภคทำการประเมินทางเลือกและทำการตัดสินใจ โดยปกติผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์ราคาต่ำ นักการตลาดจึงควรคิดราคาน้อย ลดต้นทุนการซื้อหรือทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจด้วยลักษณะอื่นๆ

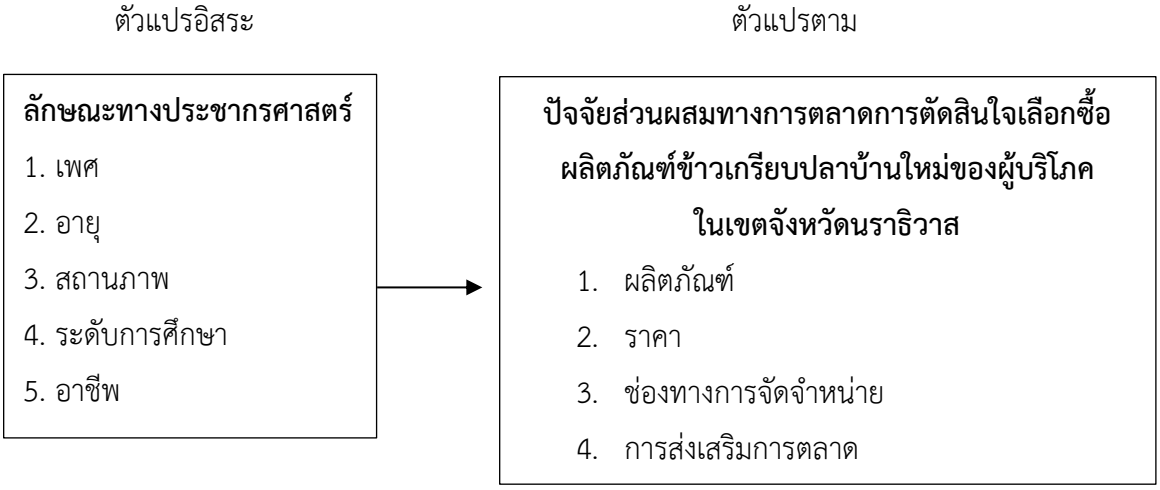
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Placement-Channel of Distribution) กลยุทธ์ของนักการตลาดในการทำให้มีผลิตภัณฑ์ไว้พร้อมจำหน่าย สามารถก่ออิทธิพลต่อการพบผลิตภัณฑ์ แน่นอนว่าสินค้าที่มีจำหน่ายแพร่หลายและง่ายที่จะซื้อก็จะทำให้ผู้บริโภคนำไปประเมินประเภทของช่องทางที่นำเสนอก็อาจก่ออิทธิพลต่อการรับรู้ภาพพจน์ของผลิตภัณฑ์ เช่น สินค้าที่มีของแถมในร้านเสริมสวยชั้นดีในห้างสรรพสินค้าทำให้สินค้ามีชื่อเสียงมากกว่านำไปใช้บนชั้นวางของในซุปเปอร์มาร์เก็ต

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion-Marketing Communication) การส่งเสริมการตลาดสามารถก่ออิทธิพลต่อผู้บริโภคได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อ ข่าวสารที่นักตลาดส่งไปอาจเตือนใจให้ผู้บริโภครู้ว่าเขามีปัญหา สินค้าของนักการตลาดสามารถแก้ไขปัญหาได้และมันสามารถส่งมอบให้ได้มากกว่าสินค้าของคู่แข่ง เมื่อได้ข่าวสารหลักการซื้อเป็นการยืนยันว่าการตัดสินใจซื้อของลูกค้าถูกต้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

Kotler, Philip. (1999). อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541: 124 – 125) Marketing Management ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหาให้ได้มาแล้วซึ่งการใช้สินค้าและบริการ ทั้งนี้หมายรวมถึง กระบวนการตัดสินใจ และการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวกับการซื้อและการใช้สินค้าการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค เป็นวิธีการศึกษาที่แต่ละบุคคลทำการตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากร เช่น เวลา บุคลากร และอื่นๆ เกี่ยวกับการบริโภคสินค้า ซึ่งนักการตลาดต้องศึกษาว่าสินค้าที่เขาจะเสนอนั้น ใครคือผู้บริโภค (Who?) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What?) ทำไมจึงซื้อ (Why?) ซื้ออย่างไร (How?) ซื้อเมื่อไร (When?) ซื้อที่ไหน (Where?) ซื้อและใช้บ่อยครั้งเพียงใด (How often)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาสและศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส เป็นการศึกษาวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) ส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยจะศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออ้างอิงไปยังประชากรด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประชากร คือ ประชาชนทั่วไปที่ซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา จะกำหนดโดยการสำรวจ จำนวน 100 คนต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา ในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 809,660 คน (กรมการปกครอง ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการเก็บข้อมูลจะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริโภคข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ(Multiple Choice Question) ที่มีการออกแบบในลักษณะ Nominal Scale

ส่วนที่ 2 : เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ โดยใช้ 4P’s

ส่วนที่ 3 : เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นโดยส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนทั่วไปที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส วิธีการส่งคือนำส่งด้วยตนเอง โดยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามคืนโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนผู้ซื้อสินค้าเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์และใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปหรือบรรยาย คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งค่าสถิติที่สามารถนำไปอ้างอิงประชากรที่เราศึกษา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละหรือค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามลักษณะตัวแปร เพื่ออธิบายตัวแปรต่าง ๆ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งค่าสถิติที่สามารถนำไปอ้างอิงไปยังประชากรที่จะศึกษา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

2.2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา บ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา

2.3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา บ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย

2.4 ความพึงพอใจด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน และผู้ตอบแบบสอบถามตอบกลับที่สมบูรณ์ จำนวน 85 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85 ของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้มูลส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละหรือค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ (n=85)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
เพศ			
ชาย	22	25.88	2
หญิง	63	74.12	1
อายุ			
13-25 ปี	17	20.00	4
26-30 ปี	36	42.35	1
31-35 ปี	21	24.71	2
36-40 ปี	9	10.59	3
40 ปีขึ้นไป	2	2.35	5
ระดับการศึกษา			
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	7.06	5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	9	10.59	4
ปวช.	14	16.47	3
ปวส.	17	20.00	2
ปริญญาตรี	39	45.88	1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
อาชีพ			
นักเรียน/นักศึกษา	13	15.29	4
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	17	20.00	2
รับจ้างทั่วไป	33	38.82	1
พนักงานบริษัท	14	16.47	3
ธุรกิจส่วนตัว	8	9.42	5
รวม	**85**	**100.00**	

สรุปจากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 74.12 และเพศชาย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.88 ตามลำดับ อายุ 26-30 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 42.35 อายุ 31-35 ปี จำนวน 21 คน ร้อยละ 24.70 อายุ 13-25 ปี จำนวน 17 คน ร้อยละ 20.00 อายุ 36-40 ปี จำนวน 9 คน ร้อยละ 10.59 และอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 39 คน ร้อยละ 45.88 ระดับปวส. จำนวน 17 คน ร้อยละ 20.00 ระดับปวช. จำนวน 14 คน ร้อยละ 16.47 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9 คน ร้อยละ 10.58 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 คน ร้อยละ 7.05 ตามลำดับ อาชีพ พบว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 33 คน ร้อยละ 38.82 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 17 คน ร้อยละ 20.00 พนักงานบริษัท จำนวน 14 คน ร้อยละ 16.47 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 13 คน ร้อยละ 15.29 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 8 คน ร้อยละ 9.41 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านผลิตภัณฑ์ (n=85)

รายการประเมิน (ด้านผลิตภัณฑ์)	$\bar{x}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1 ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา	4.56	0.58	มากที่สุด	1
2 ท่านมีความพึงพอใจในคุณภาพผลิตภัณฑ์	3.98	0.51	มาก	6
3 ท่านมีความพึงพอใจในยี่ห้อผลิตภัณฑ์	4.01	0.45	มาก	4
4 ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นข้าวเกรียบ	3.93	0.43	มาก	5
5 ท่านมีความพึงพอใจในการบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์	4.05	0.43	มาก	3
6 ท่านมีความพึงพอใจในรสชาติของผลิตภัณฑ์	4.11	0.38	มาก	2
ภาพรวม	**4.11**	**0.46**	**มาก**	

สรุปจากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.11 S.D.=0.42) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยลำดับที่ 1 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลามากที่สุด ($\bar{X}$=4.11) ลำดับที่ 2 พอใจในรสชาติของผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =4.11) ลำดับที่ 3 พอใจในการบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =4.05) ลำดับที่ 4 พอใจในยี่ห้อผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$=4.01) ลำดับที่ 5 พอใจในคุณภาพผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =3.98) ลำดับที่ 6 พอใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นข้าวเกรียบ ($\bar{X}$=3.93)

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านราคา (n=85)

รายการประเมิน (ด้านราคา)	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป	4.12	0.42	มาก	1
2. ท่านมีความพึ่งพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาเหมาะสมกับปริมาณ คุณภาพสินค้า	4.02	0.41	มาก	4
3. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาป้ายที่ชัดเจน	4.05	0.46	มาก	3
4. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีราคา ที่แตกต่างจากท้องตลาด	4.06	0.39	มาก	2
5. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการลดราคา	4.01	0.42	มาก	5
ภาพรวม	**4.05**	**0.42**	**มาก**	

สรุปจากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านราคาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.05 S.D.=0.42) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป ($\bar{X}$= 4.12) ลำดับที่ 2 พอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีราคาที่แตกต่างจากท้องตลาด ($\bar{X}$ = 4.06) ลำดับที่ 3 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาป้ายที่ชัดเจน ($\bar{X}$= 4.05) ลำดับที่ 4 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาเหมาะสมกับปริมาณคุณภาพสินค้า ($\bar{X}$ = 4.02) ลำดับที่ 5 พอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการลดราคา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.01)

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดจำหน่าย (n=85)

รายการประเมิน (ด้านการจัดจำหน่าย)	$\bar{x}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายหน้าร้าน	3.98	0.41	มาก	5
2. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาโดยมีการจัดจำหน่ายในสื่อออนไลน์	4.02	0.43	มาก	1
3. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายตามงาน	4.01	0.36	มาก	2
4. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายโดยผ่านตัวแทนในการจำหน่าย	3.94	0.52	มาก	6
5. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการขายปลีกและขายส่ง	3.99	0.39	มาก	3
6. ท่านมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการจัดจำหน่ายตามสถานีบริการขายน้ำมัน	3.99	0.42	มาก	3
ภาพรวม	**4.05**	**0.42**	**มาก**	

สรุปจากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.05 S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยลำดับที่ 1 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาโดยมีการจัดจำหน่ายในสื่อ ออนไลน์ ($\bar{x}$ = 4.02) ลำดับที่ 2 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายตามงาน ($\bar{x}$ = 4.01) ลำดับที่ 3 พอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการจัดจำหน่ายตามสถานีบริการขายน้ำมัน ($\bar{x}$ = 3.99) ลำดับที่ 4 พอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีการขายปลีกและขายส่ง ($\bar{x}$=3.99) ลำดับที่ 5 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายหน้าร้านค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =3.98) ลำดับที่ 6 พอใจในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายโดยผ่าน ตัวแทนในการจำหน่าย ($\bar{x}$ =3.94)

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านการส่งเสริมการขาย (n=85)

รายการประเมิน (ด้านการส่งเสริมการขาย)	$\bar{x}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1 ท่านมีความพึงพอใจในการมีโฆษณาสินค้าผ่านสื่อ	4.12	0.42	มาก	1
2 ท่านมีความพึงพอใจในด้านการส่งเสริมการขายโดยการจัดโปรโมชั่น ลด แลกแจกแถม	4.02	0.41	มาก	5
3 ท่านมีความพึงพอใจในด้านการบริหารหลังการขายและการรับประกันสินค้า	4.05	0.46	มาก	3
4 ท่านมีความพึงพอใจในด้านการส่งเสริมการขายโดยการจัดแพ็คเกจ	4.06	0.39	มาก	2
5 ท่านมีความพึงพอใจในด้านการส่งเสริมการขายด้วยการมีบริการส่งให้ถึงมือลูกค้า	4.01	0.42	มาก	6
6 ท่านมีความพึงพอใจในด้านการส่งเสริมการขายโดยการใช้แสตมป์ในการสะสมเพื่อรับของรางวัล	4.05	0.42	มาก	3
ภาพรวม	**4.04**	**0.42**	**มาก**	

สรุปจากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการขายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.04 S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยลำดับที่ 1 ในการมีโฆษณาสินค้าผ่านสื่อ ($\bar{x}$ =4.12) ลำดับที่ 2 พอใจในด้านการขายโดยการจัดแพ็คเก็จ ($\bar{x}$ =4.06) ลำดับที่ 3 พอใจในด้านการบริหารหลังการขายและการรับประกันสินค้า ($\bar{x}$ =4.05) ลำดับที่ 4 พอใจในด้านการส่งเสริมการขายโดยการใช้แสตมป์ในการสะสมเพื่อรับของรางวัล ($\bar{x}$ = 4.05) ลำดับที่ 5 พอใจในด้านการส่งเสริมการขายโดยการจัดโปรโมชั่น ลด แลกแจกแถม ($\bar{x}$ = 4.02) ลำดับที่ 6 พอใจในด้านการส่งเสริมการขายด้วยการมีบริการส่งให้ถึงมือลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.01)

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภค และด้านการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ (n=85)

พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า ซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภค	$\bar{x}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1 ท่านมีความพึงพอใจในการรับประทานข้าวเกรียบปลา	3.98	0.53	มากที่สุด	1
2 ท่านมีความพึงพอใจในคุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์	3.98	0.48	มาก	6
3 ท่านมีความพึงพอใจในการบรรจุภัณฑ์	4.05	0.48	มาก	3
4 ท่านมีความพึงพอใจในการโฆษณาสินค้า	4.02	0.41	มาก	5
5 ท่านมีความพึงพอใจในรสชาติสินค้า	3.96	0.50	มาก	3
6 ท่านมีความพึงพอใจในตราของสินค้า	4.02	4.01	มาก	2
ภาพรวม	**4.00**	**0.48**	**มาก**	

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.00 S.D. 0.48) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยลำดับที่ 1 พอใจในการบรรจุภัณฑ์ ($\bar{x}$ = 4.05) ลำดับที่ 2 พอใจในการโฆษณาสินค้า ($\bar{x}$ = 4.02) ลำดับที่ 3 พอใจในตราของสินค้า ($\bar{x}$ = 4.02) ลำดับที่ 4 พอใจในการรับประทานข้าวเกรียบปลา ($\bar{x}$ = 3.98) ลำดับที่ 5 พอใจในคุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์ ($\bar{x}$ = 3.98) ลำดับที่ 6 พึงพอใจในรสชาติสินค้า ($\bar{x}$ = 3.96)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงอยู่ในระดับมาก รองลงมา เป็นเพศชาย อายุ 26-30 ปี รองลงมา อายุ 31-35 ปี อายุ 13-25 ปี อายุ 36-40 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาระดับมาก คือระดับปริญญาตรี ระดับปวส. ระดับ ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นลำดับแรก รองลงมา อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท นักเรียน/นักศึกษา ธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ ที่มีการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ด้านผลิตภัณฑ์ ระดับมากที่สุดในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา มาเป็นอันดับแรก รองลงมา รสชาติของผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ ยี่ห้อผลิตภัณฑ์ คุณภาพผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ที่เป็นข้าวเกรียบ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา โพธิวรรณ์ (2562) ได้กล่าวไว้ ควรมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เป็นเอกลักษณ์ไม่ซ้ำใคร และมีแบบใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ได้ศึกษาการใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อ

เสื้อผ้าแฟชั่น ของผู้บริโภคในเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครรชิต เชื้อขำ สรัญญา โยะหมาด กฤติยา ดวงมณี (2564) ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.11) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดและปัจจัยของความน่าเชื่อถือที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจแบบออนไลน์ในจังหวัดตรัง ด้านราคา พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับมากมาเป็นลำดับแรกคือ ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป ตามด้วย ผลิตภัณฑ์ที่มีราคาที่แตกต่างจากท้องตลาด ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาป้ายที่ชัดเจน ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่มีราคาเหมาะสมกับปริมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรยา บุญประเสริฐ (2564) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.02) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมของทางการตลาดของร้านคาแฟ่แมวในกรุงเทพมหานคร ผลิตภัณฑ์ที่มีการลดราคา ตามลำดับ ด้านการจัดจำหน่าย พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดหน่าย ลำดับแรกคือผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาโดยมีการจัด จำหน่ายในสื่อออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายตามงาน ผลิตภัณฑ์ที่มีการขายปลีกและขายส่ง ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายหน้าร้าน ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่มีการจัดจำหน่ายโดยผ่านตัวแทนในการจำหน่าย ตามลำดับ ด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ลำดับแรก การมีโฆษณาสินค้าผ่านสื่อ ด้านการส่งเสริมการขายโดยการจัดแพ็คเกจ ด้านการบริหารหลังการขายและการรับประกันสินค้า ด้านการส่งเสริมการขายโดยการใช้แสตมป์ในการสะสมเพื่อรับของรางวัลด้านการส่งเสริมการขายโดยการจัดโปรโมชั่น ลด แลกแจกแถม ด้านการส่งเสริมการขายด้วยการมีบริการส่งให้ถึงมือลูกค้า ตามลำดับ ด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสอยู่ในระดับมาก มาเป็นลำดับแรกการบรรจุภัณฑ์ รองลงมา การโฆษณาสินค้า ตราของสินค้าการรับประทานข้าวเกรียบปลา คุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์ตามลำดับ ด้านการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวเกรียบปลาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ระดับดี มาเป็นลำดับแรก พนักงานขาย มีความสุภาพในการให้บริการ รองลงมา พนักงานมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้ดี พนักงานมีความพร้อมในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ควรที่ปรับปรุงเรื่องของบรรจุภัณฑ์ ที่มีแพคเก็จใหม่เพื่อเป็นแนวทางการตลาดในรูปแบบใหม่

2. ด้านราคา ควรมีราคาเหมาะสมกับคุณภาพและควรมีหลาย ราคาให้เลือกตามขนาดของบรรจุภัณฑ์

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้เข้าถึงร้านค้าให้มากขึ้น ที่ตั้งของร้านเหมาะสม มีการวางสินค้าที่โดดเด่นสะดุดตามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

จากการศึกษาเรื่อง ส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อสินค้าซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลา เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเลือกซื้อ เพื่อผู้ประกอบการจะได้นำข้อมูลไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

2. ควรมีการศึกษาปัญหาและความต้องการในการบริโภคข้าวเกรียบปลา เพื่อทราบถึงสาเหตุและใช้วางกลยุทธ์ทางการตลาดและขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมายออกไป

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง.กระทรวงมหาดไทย"ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 ออนไลน์ สืบค้นจาก *http://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_64.pdf* (25/3/2565)

ครรชิต เชื้อขำ สรัญญา โยะหมาด กฤติยา ดวงมณี (2564) *การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดและปัจจัยของความน่าเชื่อถือที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจแบบออนไลน์ในจังหวัดตรัง* มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

คอตเลอร์, ฟิลลิป (2546: 24) *สืบค้นจาก https://th49.ilovetranslation.com/EAufYuBCmHl=d/*

เสรี วงษ์มณฑา (2542) *สืบค้นจาก http://passakorn2326.blogspot.com/2017/02/marketing-mix_20.html* (30/01/2565)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541*) สืบค้นจาก http://passakorn2326.blogspot.com/2017/02/marketing-mix_20.html* (30/01/2565)

อดุลย์ จาตุรงคกุล (2543) *สืบค้นจาก http://passakorn2326.blogspot.com/2017/02/marketing-mix_20.html* (30/01/2565)

อรยา บุญประเสริฐ (2564) *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านคาเฟ่แมวในเขตกรุงเทพมหานคร* (รายงานผลการวิจัย) วิทยาลัยดุสิตธานี

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขาจังหวัดปัตตานี

Customer satisfaction Pattani Area Excise Office and Pattani Province Branches

อามีเน๊าะ ดอเลาะ[1*], สุรียานี มะยูโซะ[1], ณัชชา แก้วถาวร[1], อับดุรเราะห์มาน อาแว[1], นาฟีซะห์ สุหลง[1], และวัชระ ขาวสังข์[2]

Aminoh Doloh[1*], Suriyanee Makyusoh[1], Natcha Kaewthaworn[1], Abdurrahmaan Awae[1], Nasfeesah Sulong[1] and Watchara Khaosung[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor's degree, Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, ดร., สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] consultant advisors, Dr., Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

***Corresponding author, E-mail:** 136345001@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึง “ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้ารับบริการช่องทางต่าง ๆ ด้านปัญหาอุปสรรค และความต้องการที่เกิดขึ้นของผู้ที่มารับบริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามของประชาชนที่เคยเข้ารับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการรับบริการการ และการรับข้อมูลข่าวสารช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขาจังหวัดปัตตานี ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยผู้ศึกษาได้มีการสอบถามประชาชนที่เคยเข้ารับบริการ และการรับข้อมูลข่าวสารช่องทางต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่าง 75 คน ซึ่งข้อมูลจะถูกนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ผลการวิเคราะห์ แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี แบบสำรวจค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ 4.66 เมื่อพิจารณาราย ข้อ 1 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานที่ทันสมัยเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 4.85 ข้อ 2 เข้าถึงสถานที่บริการ/จุดให้บริการได้ง่ายมีค่าเฉลี่ย 4.71 ข้อ 3 มีป้ายบอกขั้นตอนการให้บริการที่เข้าใจง่ายและชัดเจนมีค่าเฉลี่ย 4.81 ข้อ 4 มีนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆ ในการให้บริการ

มีค่าเฉลี่ย 4.63 ข้อ5 มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Application เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 4.31 ข้อ6 มีช่องทางการติดต่อ การรับรู้ข่าวสารที่หลากหลายเช่น เว็บไซต์ Line Facebook เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 4.43 ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้รับบริการ, สำนักงานสรรพสามิต

Abstract

This research study have a purpose to know “People's satisfaction with receiving services through various channels on problems and obstacles and the resulting needs of those who receive services of the Pattani Area Excise Office and its branches in Pattani Province

The research tool was a questionnaire of people who had access to various channels. of the Pattani Area Excise Office and the Pattani Provincial Branch Which is divided into 3 parts: Part 1 General information of the respondents Chapter 2 Satisfaction in receiving service and receiving information through various channels of the Pattani Area Excise Office and the Pattani Provincial Branch Part 3 Other Suggestions The researcher asked the people who had received the service. and receiving information through various channels From a sample of 75 people, the data will be analyzed using a ready-made calculation program. to analyze Find the percentage, arithmetic mean, and standard deviation of the analysis result. Survey of customer satisfaction through various channels of the Pattani Area Excise Office and the Pattani Provincial Branch Survey averages are included in the level. 4.66 When considering item 1, there is an average of 4.85 of the information of the office on a regular basis, and item 2 has easy access to service premises/point of service with an average of 4.71. Item 3, there is a sign indicating the service process. that is easy to understand and clear with an average of 4.81. Item 4 has an average of 4.63 new service innovations. Item 5 has a variety of service channels such as an office, website, application, etc., with an average of 4.31. Item 6 has a communication channel. The perception of various news such as the website, Line, Facebook, etc., has an average of 4.43 user feedback.

Keywords: Customer satisfaction, Excise office

บทนำ

ในปัจจุบันในการบริหารของภาครัฐได้มีการพัฒนาการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการใช้บริการของหน่วยงานให้มีการสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เนื่องจากได้มีการพัฒนาการให้บริการหลากหลายช่องทางเช่น สถานที่บริการหรือจุดให้บริการได้ง่ายและสะดวก, ทางเว็บไซต์ เพื่อพัฒนาประเทศสามารถรองรับความต้องการของประชาชนและความเจริญของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

โครงสร้างของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 12 อำเภอ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี เดิมมีเพียงสาขาเดียวซึ่งเป็น สาขาเมืองจังหวัดปัตตานี เท่านั้นได้มีการขยายสาขาและ มีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้านดังนี้
การบริหารงานออกเป็นพื้นที่สาขา 2 สาขา ดังนี้

1. สาขาเมืองปัตตานี ขอบเขตความรับผิดชอบ 5 อำเภอ (อำเภอเมืองปัตตานี, อำเภอยะรัง, อำเภอหนองจิก, อำเภอโคกโพธิ์ และอำเภอแม่ลาน) ตั้งอยู่เลขที่ ศาลากลางจังหวัดปัตตานี (อาคารหลังใหม่) ชั้น 1 ถนนเดชา ตำบลสะบารัง อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

2. สาขามายอ ขอบเขตความรับผิดชอบ 7 อำเภอ (อำเภอมายอ, อำเภอยะหริ่ง, อำเภอกะพ้อ, อำเภอทุ่งยางแดง, อำเภอสายบุรี, อำเภอปะนาเระ และอำเภอไม้แก่น) ตั้งอยู่เลขที่ อาคารเลขที่ 127/3 หมู่ที่ 5 ถนนปัตตานี-นราธิวาส ตำบลลางา อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

หน้าที่ความรับผิดชอบ

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี เป็นหน่วยราชการสังกัดกรมสรรพสามิตมีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีและดำเนินการป้องกันและปราบปรามจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายสรรพสามิต โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ปฏิบัติงานในการบริหารงานทั่วไปของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และพื้นที่สาขาในด้านงานธุรการ งานสารบรรณ งานพิมพ์ งานบันทึกข้อมูลต่าง ๆ งานบริหารงานบุคคล และงานพัสดุครุภัณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบและที่กรมได้มอบอำนาจให้ปฏิบัติในกรณีต่าง ๆ การจัดเตรียมการประชุม การประสานงาน การติดต่อกับสำนักงานสรรพสามิตภาค หน่วยงาน และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การจัดทำงบประมาณของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และพื้นที่สาขาที่อยู่ในความ รับผิดชอบ และที่กรมได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติในกรณีต่าง ๆ

สืบเนื่องจากการปรับโครงสร้างของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานีโดยมีการขยายสาขา 2 สาขา ทำให้มีผู้รับบริการหรือผู้ประกอบการที่ตั้งอยู่ในท้องที่ห่างไกลจากสำนักงานสาขาที่ให้บริการจึงเกิดความไม่สะดวกในการขอรับบริการหรือติดต่องานราชการเนื่องจากเดินทางที่มีระยะทางไกลและเสียเวลาในการเดินทางส่วนด้านเจ้าหน้าที่มีการเพิ่มหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการ เนื่องจากพื้นที่ในแต่ละสาขามีพื้นที่รับผิดชอบที่มีอาณาเขตพื้นที่กว้าง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขาปัตตานี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ในกระบวนการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขาปัตตานีใช้ในงานกลยุทธ์ให้การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี

2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและความต้องการที่เกิดจากการให้บริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

คณะกรรมการชำระพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2528) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำของบุคคลที่มีต่องานในทางบวก ความสุขของบุคคลอันเกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความสุข ความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและมีกำลังใจ มีความผูกพันกับหน่วยงาน มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่ทำ และสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานส่งผลต่อถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์การอีกด้วย

วิรุฬ พรรณเทวี (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหมายกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อยสอดคล้องกัน

ฉัตรชัย คงสุข (2535) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

กาญจนา อรุณสุขรุจี (2546) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

นภารัตน์ เสือจงพรู (2544) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกทางบวกความรู้สึกทางลบและความสุขที่มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

อ้างโดย ประกายดาว (2536) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่น ๆ ขณะที่วิชัย เหลืองธรรมชาติ (2531) กล่าวว่า แนวคิดความพึงพอใจ มีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ กล่าวคือ ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง ซึ่งมนุษย์ไม่ว่าอยู่ในที่ใดย่อมมีความต้องการขั้นพื้นฐานไม่ต่างกัน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการ

บรรณานุกรม กุลธน (2528) ได้ให้ความเห็นในเรื่องหลักการให้บริการที่ดีว่า มีหลักการดังต่อไปนี้

1. การให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของส่วนใหญ่
2. การให้บริการโดยยึดหลักความสม่ำเสมอ
3. การให้บริการโดยยึดหลักความเสมอภาค
4. การให้บริการโดยยึดหลักประหยัด
5. การให้บริการโดยยึดหลักความสะดวก

จากการพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ แสดงให้เห็นว่าเป้าหมายของการให้บริการนั้น คือ การสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ ดังนั้นการที่จะวัดการให้บริการว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่นั้น วิธีหนึ่ง คือ การวัดความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ เพราะการวัดความพึงพอใจนี้ เป็นการตอบคำถามว่าหน่วยงานมีหน้าที่ให้บริการมีความสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้หรือไม่เพียงใด อย่างไร พอสรุปความหมายของการบริการได้ว่า เป็นการปฏิบัติรับใช้เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของลูกค้าหรือคนที่มาขอรับบริการ บริการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้หรือแสดงความเป็นเจ้าของได้ แต่สามารถที่จะถูกรับรู้ในเชิงความพึงพอใจและสามารถช่วยรักษาลูกค้าไว้ได้

องค์ประกอบของความพึงพอใจในการบริการ ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริการระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นผลของการรับรู้และประเมินคุณภาพของการบริการในสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าควรจะได้รับและสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับจริงในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งระดับความพึงพอใจอาจไม่คงที่ ผันแปรไปตามช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ความพึงพอใจในการบริการมีองค์ประกอบ 2 ประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 8-15, 2545) คือ

1. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการ ผู้รับบริการจะรับรู้ว่าผลิตภัณฑ์บริการที่ได้รับมีลักษณะตามพันธะสัญญาของกิจการแต่ละประเภทตามที่ควรจะเป็นมากน้อยเพียงใด เช่น แขกที่เข้าพักในโรงแรมจะได้พักในห้องพักที่จองไว้ ลูกค้าที่เข้าไปในภัตตาคารควรจะได้รับอาหารตามที่สั่ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นบริการที่ผู้รับบริการควรจะได้รับตามลักษณะของการบริการ แต่ละประเภท ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

2. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของการนำเสนอบริการ ผู้รับบริการจะรับรู้ว่าวิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการของผู้ให้บริการมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการเข้าถึงบริการพฤติกรรมการแสดงออกของผู้ให้บริการตามบทบาทหน้าที่ และปฏิกิริยาการตอบสนองการบริการของผู้ให้บริการต่อผู้รับบริการในด้านความรับผิดชอบต่องาน การใช้ภาษาสื่อความหมายและการปฏิบัติตนในการให้บริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนทั่วไปที่เคยใช้บริการทางช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี จำนวน 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กำหนดระยะเวลาที่ทำการวิจัย ตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2564 ถึง 30 เมษายน 2565

2. สร้างแบบสอบถาความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่างๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ดำเนินการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่างๆของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามเลือกตอบ (Check List) คำถามที่ใช้เป็นมาตรวัด Rating scale แบ่งระดับความพึงพอในเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับมาก
3	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับน้อย
1	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังต่อไปนี้

คะแนน 4.51 – 5.00	แปลความว่า	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.51 – 4.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับมาก
คะแนน 2.51 – 3.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 1.51 – 2.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1.01 – 1.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การเก็บรวมรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามรวมทั้งตรวจสอบผลการตอบของผู้รับบริการเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่างๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และ สาขา จังหวัดปัตตานี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard debiation)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่าง 75 คน และผู้ตอบแบบสอบถามตอบกลับที่สมบูรณ์จำนวน 75 ชุด

โดยใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละหรือค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

เพศ	**จำนวน**	**ร้อยละ**	**อันดับ**
1.ชาย	**23**	30.66	2
2.หญิง	**52**	69.33	1
รวม	**75**	**100.00**	
อายุ	**จำนวน**	**ร้อยละ**	**อันดับ**
18 – 25 ปี	14	18.66	2
26 – 30 ปี	31	41.33	1
31 – 35 ปี	14	18.66	3
36 – 40 ปี	9	12	4
40 ปีขึ้นไป	7	9.33	5
รวม	**75**	**100.00**	
ระดับการศึกษา	**จำนวน**	**ร้อยละ**	**อันดับ**
มัธยมปลาย	9	12	5
ปวช.	10	13.15	4
ปวส.	13	17.33	2
ปริญญาตรี	29	38.66	1
ปริญญาโท	14	18.66	3
รวม	**75**	**100.00**	
อาชีพ	**จำนวน**	**ร้อยละ**	**อันดับ**
นักเรียน/นักศึกษา	16	21.05	3
ข้าราชการ	24	32	2
พนักงานของรัฐ	27	35.52	1
ประชาชนทั่วไป	8	10.66	4
รวม	**75**	**100.00**	

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 75 คน เป็นเพศชาย 23 คน คิดเป็นร้อยละ 30.66 และเพศหญิง 53 คนคิดเป็นร้อยละ 69.33 โดยมีรายละเอียดดังนี้

อายุผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีช่วงอายุ 26-30 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 41.33 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 18-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.66 ช่วงอายุ 36-40 ปี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และ 40 ปีขึ้นไป 7 คนคิดเป็นร้อยละ 9.33

ระดับการศึกษาผู้รับบริการ พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 38.66 การศึกษาระดับปริญญาโท 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.66 ระดับ ปวส. 13 คิดเป็นร้อยละ 17.33 ระดับ ปวช. 10 คิดเป็นร้อยละ 13.13 และมัธยมปลาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00

อาชีพผู้รับบริการ พบว่า พนักงานของรัฐจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 35.52 รองลงมาข้าราชการ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 นักศึกษา 16 คน คิดเป็นร้อยละ 21.05 และประชาชนทั่วไป 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.66

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี

รายการประเมิน	N = 100		ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานที่ทันสมัยเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง	4.48	0.45	มาก	4
2. เข้าถึงสถานที่บริการ/จุดให้บริการได้ง่ายและสะดวก	4.71	0.51	มาก	2
3. มีป้ายบอกขั้นตอนการให้บริการที่เข้าใจง่ายและชัดเจน	4.81	0.45	มาก	1
4. มีนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆในการให้บริการ	4.68	0.58	มาก	3
5. มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Application เป็นต้น	4.31	0.94	มาก	6
6. มีช่องทางการติดต่อการรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เช่น Line Facebook เป็นต้น	4.43	0.68	มาก	5
รวม	**4.76**	**0.27**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี แบบสำรวจค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X}$ = 4.76) เมื่อพิจารณารายข้อ 1 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานที่ทันสมัยเป็นประจำอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.85) ข้อ 2 เข้าถึงสถานที่บริการ/จุดให้บริการได้ง่ายมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71) ข้อ 3 มีป้ายบอกขั้นตอนการให้บริการที่เข้าใจง่ายและชัดเจนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.81) ข้อ 4 มีนวัตกรรมรูปแบบใหม่ ๆ ในการให้บริการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) ข้อ 5 มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลายเช่น เว็บไซต์ Application เป็นต้นมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.31) ข้อ 6 มีช่องทางการติดต่อ การรับรู้ข่าวสารที่หลากหลายเช่น เว็บไซต์ Line Facebook เป็นต้นมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.4.3)

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากแบบสอบถามปลายเปิดที่ให้ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมโดยอิสระเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการปฏิบัติงาน สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานีผู้ศึกษาได้นำเสนอความคิดเห็นของผู้รับบริการสรุปบรรยายสำหรับความคิดเห็นซ้ำกันจะใช้ความถี่ประกอบคำบรรยายจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด 75 ฉบับ มีผู้แสดงความคิดเห็นเพียง 13 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 17.33

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี 2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและความต้องการที่เกิดจากการให้บริการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่างๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้ศึกษาได้สอบถามความความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และ สาขาจังหวัดปัตตานี จำนวน 75 ฉบับ ซึ่งข้อมูลจะถูกนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard debiation)

อภิปรายผล

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่างๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ผู้ศึกษาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่างๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ทุกด้าน พบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามของประชาชนที่เคยเข้ารับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการรับบริการการ และการรับข้อมูลข่าวสารช่องทางต่าง ๆ ของ

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยผู้ศึกษาได้มีการสอบถามประชาชนที่เคยเข้ารับบริการ และการรับข้อมูลข่าวสารช่องทางต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่าง 75 คน ซึ่งข้อมูลจะถูกนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิเคราะห์ แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานี ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีผลเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดที่ช่วงอายุ 26-30ปี อาชีพที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ พนักงานของรัฐคิดเป็นร้อยละ 35.52 และระดับการศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 38.66 ตอนที่ 2 แบบสำรวจค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ 4.66เมื่อพิจารณารายข้อ 1 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานที่ทันสมัยเป็นประจำอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย 4.85 ข้อ 2 เข้าถึงสถานที่บริการ/จุดให้บริการได้ง่ายมีค่าเฉลี่ย 4.71 ข้อ 3 มีป้ายบอกขั้นตอนการให้บริการที่เข้าใจง่ายและชัดเจนมีค่าเฉลี่ย 4.81 ข้อ 4 มีนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆในการให้บริการมีค่าเฉลี่ย 4.63 ข้อ5 มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Application เป็นต้นมีค่าเฉลี่ย 4.31 ข้อ6 มีช่องทางการติดต่อ การรับรู้ข่าวสารที่หลากหลายเช่น เว็บไซต์ Line Facebook เป็นต้นมีค่าเฉลี่ย 4.43 และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถามปลายเปิดที่ให้ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมโดยอิสระเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการปฏิบัติงาน สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี และสาขา จังหวัดปัตตานีผู้ศึกษาได้นำเสนอความคิดเห็นของผู้รับบริการสรุปบรรยายสำหรับความคิดเห็นซ้ำกันจะใช้ความถี่ประกอบคำบรรยายจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด 75 ฉบับ มีผู้แสดงความคิดเห็นเพียง 13 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 17.33

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี (2564) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี สืบค้นจาก https://www.excise.go.th/pattani (1/12/64)

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี (2564) ข้อมูลสถานที่ตั้งสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ปัตตานี สืบค้นจาก https://www.facebook.com/people/100010139084657 (12/01/65)

คณะกรรมการชำระพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. (2542) สืบค้นจาก https://th.wikipedia.org/wiki/พจนานุกรม_ฉบับราชบัณฑิตยสถาน_พ.ศ. 2542 (30/01/65)

ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2528) สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2974/5/subharang_chun.pdf (30/01/65)

วิรุฬ พรรณเทวี (2542) สืบค้นจาก http://maitree3.blogspot.com/p/blog-page.html (30/01/65)

ฉัตรชัย คงสุข (2535) สืบค้นจาก https://erp.mju.ac.th/openFile.aspx?id=MTcyNzA0&method=inline (30/01/65)

กาญจนา อรุณสุขรุจี (2546) สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930122.pdf (30/01/65)

นภารัตน์ เสือจงพรู (2544) สืบค้นจาก http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2560-2-1_1511326082_is-bkk7-sec10-0042.pdf (30/01/65)

อ้างโดย ประกายดาว (2536) สืบค้นจาก https://sites.google.com/site/httpbitly42331316/bth-thi-2-wrrnkrrm-thi-keiywkhxng/2-8-naewkhid-thvsdi-keiyw-kab-khwam-phung-phxci (30/01/65)

วิชัย เหลืองธรรมชาติ (2531) สืบค้นจาก file:///C:/Users/Surface%20GO/Downloads/sirichartti,+%7B$userGroup%7D,+2560_4_1_11.pdf (30/01/65)

บรรณานุกรม กุลธน(2528) สืบค้นจากhttp://www.research-system.siam.edu/images/coop/Marketing/2559_3/A.Varaporn/Ratchadapimon_5801500015/07_ref.pdf (30/01/65)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 8-15, 2545 สืบค้นจาก file:///C:/Users/Surface%20GO/Downloads/budsara,+%7B$userGroup%7D,+7%20(4).pdf (30/01/65)

ความพึงพอใจต่อการใช้บริการร้านเคเอฟซีของผู้ใช้บริการในสาขา โคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Satisfaction with the service of KFC of users in the Co-Op branch Surat Thani Province

สายฝน ชัยมงคลอนันต์[1*], ศิริรัตน์ โพธิสงค์[1] และวาทินี พันธุ์ที[2]

Saifon Chaimongkhonanan[1*], Sirirat Phothisong[1] and Watini Pantee[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยตาปี

[1] Undergraduate students, Department of Accounting, Faculty of Accounting, Tapee University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยตาปี

[2] Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Accounting, Tapee University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** New0819709263@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน (2) เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (3) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จำนวน 385 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี ของผู้ใช้บริการในสาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่เดินทางมาเพื่อรับประทานอาหารที่ร้านโดยตรง มีทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีอาชีพนักศึกษา/พนักงานบริษัทเอกชน รายได้ตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด โดยลักษณะพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซีในสาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการสั่งซื้อสินค้า คือ ผ่านเคาน์เตอร์ร้าน เซตอาหารที่ผู้ใช้บริการเลือกทานมากที่สุด คือ โดนใจ 2 จ่ายค่าอาหารในการรับประทานครั้งนี้ประมาณ 100-200 บาท เมื่อทดสอบสมมุติฐาน พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลในส่วนของเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านร้านเคเอฟซีของผู้ใช้บริการในสาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำสำคัญ: ความพึงพอใจต่อการใช้บริการ, การใช้บริการร้านเคเอฟซี, ผู้ใช้บริการ

Abstract

The objectives of this research (1) were to study the satisfaction of using the service at KFC, Co-op branch, Surat Thani Province. Classified by demographic characteristics i.e. sex, age, education level, status, occupation and monthly income (2) To study the analysis of personal characteristics of people who use the service at KFC, Co-op branch, Surat Thani province. (3) for Analysis of the behavior of customers who use KFC shop, Co-op branch, Surat Thani province. The questionnaire was used for collecting data of 385 participants and analyzing the data with a statistical computer program. to find descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results of the research revealed that the customers who use KFC restaurants of service users in Co-op branches Surat Thani Province Most of them are customers who come to eat directly at the restaurant. There are both males and females. who are between 20-30 years old, are students/employees of private companies income since 10,001-20,000 baht Bachelor's degree, single status by behavioral characteristics of KFC shop users in Co-op branch, Surat Thani Province Most of them have the purpose of ordering products, namely through the store counter. The set meal that the service user chooses the most That is, satisfied 2, paid about 100-200 baht for food in this meal. When testing the hypothesis, it was found that personal status in terms of gender, age, education level, occupational status, and monthly income There is a relationship with the satisfaction of the service users of KFC restaurants. of service users in Co-op branches Surat Thani Province

Keywords: satisfaction with the service, shop service KFC, customer

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจร้านอาหารในศูนย์การค้าโคออฟ ต.หนองไทร อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรจากต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงาน นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่โดยสาร และตั้งถิ่นฐานอยู่ใน ต.หนองไทร อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ร้านเคเอฟซีเป็นร้านแฟรนไชส์ไก่ทอดเจ้าตลาดของธุรกิจร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด โดยถือครองส่วนแบ่งการตลาดมากกว่าร้อยละ 50 ปัจจุบันร้านเคเอฟซี อยู่ภายใต้การบริหารงานของบริษัท ยัม เรสเทอรองตส์ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีสาขาทั้งสิ้น 532 สาขา ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยแบ่งเป็นสาขาที่บริษัท ยัม เรสเทอรองตส์ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด บริหารรวมทั้งสิ้น 330 สาขา และสาขาของบริษัท เซ็นทรัล เรสเทอรองตส์กรุ๊ป หรือ ซีอาร์จี อีกกว่า 202 สาขา

นอกจากนี้ บริษัท ยัม เรสเทอรองตส์ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด ยังได้มีนโยบายเร่งขยายสาขาผ่านทางพันธมิตรใหม่ที่นอกเหนือจากซีอาร์จี ซึ่งบริษัทฯได้แต่งตั้งบริษัท เรสเทอรองตส์ ดีเวลลอปเม้นต์ จำกัด ให้เข้ามาร่วมบริหาร และปรับโฉมร้านเคเอฟซี กว่า 130 สาขา โดยแบ่งเป็นสาขาในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลร้อยละ 50 และสาขาในภาคใต้อีกร้อยละ 50 พร้อมทั้งขยายสาขาในทั้งสองพื้นที่อีกกว่า 100 สาขา เพื่อบรรลุเป้าหมายการขยายสาขาให้เป็น 800 สาขาภายในปี 2563 (Positioning, 1 สิงหาคม 2558) อย่างไรก็ตามแม้ว่าร้านเคเอฟซี จะเป็นเจ้าตลาดของธุรกิจร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดอยู่ในขณะนี้ แต่เคเอฟซี ก็กำลังเผชิญกับความท้าทายจากหลายๆด้านอาทิ การแข่งขันทางการตลาดอย่างดุเดือดจากคู่แข่งในตลาด โดยจากวิถีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบและเวลาที่มีจำกัดในแต่ละวัน ทำให้เทรนด์การตลาดในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาช่องทางการขายให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความสะดวกสบายและความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ร้านอาหาร เคเอฟซี ซึ่งยังเผชิญความท้าทายจากกระแสการรักสุขภาพที่กำลังมาแรง โดยกระแสการรักสุขภาพนี้ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความระมัดระวังในการบริโภคมากขึ้น ซึ่งอาหารที่มักจะถูกหลีกเลี่ยง ก็คือ อาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด อาหารประเภททอด และน้ำอัดลม เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้ล้วนเป็นอาหารในเมนูหลักของเคเอฟซี ทั้งสิ้น โดยกระแสการรักสุขภาพเริ่มเป็นที่นิยมในกลุ่มคนวัยทำงาน ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลัก เคเอฟซี โดยที่ผ่านมาอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด มักถูกโจมตีในแง่ลบมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคอ้วน หรือความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน หรือภาวะไขมันในเส้นเลือดสูง เป็นต้น ซึ่งการที่เคเอฟซีจะสามารถรักษาส่วนแบ่งการตลาด หรือเพิ่มยอดขายได้นั้นจำเป็นจะต้องสร้างการรับรู้ในแง่บวกให้แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการบริโภคสินค้าและบริการของทางร้านเคเอฟซี รวมถึงจะต้องมุ่งเน้นการสร้างความพึงพอใจในการใช้บริการของผู้บริโภค เพื่อทำให้เกิดการซื้อซ้ำและการบอกต่อแบบปากต่อปากเชิงบวก (Positive Word-of-Mouth) จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการใช้บริการร้านเคเอฟซี ของผู้ใช้บริการในสาขา โคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะได้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านเคเอฟซี โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการในการปรับปรุง การแก้ไขรวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการให้บริการในด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการกำหนด กลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน เพื่อที่จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน รวมถึงสร้างผลกำไรให้แก่ธุรกิจอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากถ้าหากลูกค้าเกิดความพึงพอใจจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร ก็จะทำให้เกิดการซื้อรวมถึงเกิดการบอกต่อเชิงบวก (Positive-Word-Of-Mouth) อีกด้วย โดยหากพิจารณาความหมายของคาดว่า “ความพึงพอใจ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานพ.ศ.2542 จะพบว่า “พอใจ”หมายถึง สมใจ หรือชอบใจ เช่นเดียวกับ Wolman (1973, p. 384) ที่ได้ให้คำจำกัดความของ “ความพึงพอใจ” ว่าเป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามแรงจูงใจหรือตามความมุ่งหมายที่ต้องการ

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2547, น. 141) ได้อธิบายว่าความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกของความสุขและความคุ้มค่าที่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการซ้ำ จนในที่สุดเกิดความประทับใจ และเกิดความต้องการที่จะใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นตราบนานเท่าที่ความพึงพอใจยังคงอยู่ หรือเกิดความจงรักภักดี(Customer Loyalty) ต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ (Demography) หมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากร โดยมีรากศัพท์มาจากคำว่า “Demo” ซึ่งหมายถึง “ประชากร” และ “Graphy” ที่หมายความว่า“การศึกษา” ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า ประชากรศาสตร์ (Demography) จึงหมายถึงวิชาที่ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของประชากรนั่นเอง (ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และณรงค์เทียนส่ง, 2521, น. 2) ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542, น. 44-52) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ว่าเป็นทฤษฎีที่อาศัยหลักการของความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆของบุคคลเกิดขึ้นตามแรงกระตุ้นจากภายนอก โดยเชื่อว่าบุคคลที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามหลักประชากรศาสตร์ (Demography) ซึ่งก็สอดคล้องกับ Kotler and Keller (2016, p. 271) ที่ได้อธิบายวิธีการแบ่งส่วนตลาดชนิดหนึ่ง นั่นก็คือ การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic Segmentation) ซึ่งเป็นการแบ่งส่วนตลาดที่จัดกลุ่มผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่เหมือนกันให้อยู่ในกลุ่มส่วนแบ่งตลาดเดียวกัน

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ(2552, น. 80-81) ได้อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งองค์กรนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายและเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2546, น. 63-80) ที่กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือที่นำมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้ (Armstrong and Kotler, 1996, p. 8) โดยลูกค้าจะยินดีจ่ายก็ต่อเมื่อผลิตภัณฑ์นั้นมีอรรถประโยชน์ (Utilities) และมีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า ผลิตภัณฑ์อาจประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้ หรือสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ตราสินค้า หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น โดยในการกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) นักการตลาดควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) คือ การทำให้สินค้าหรือบริการขององค์กรมีความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาด

2) องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (Product Component) เช่น คุณภาพ บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า หรือประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3) การวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง และมีคุณค่า เพื่อแสดงว่าผลิตภัณฑ์ขององค์กรอยู่ในตำแหน่งใดของตลาด

4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) คือ การปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ใหม่และดียิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนไป

5) ส่วนประสมผลิตภัณฑ์ (Product Mix) และสายผลิตภัณฑ์ (Product Line)

ด้านราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายออกไปเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์หรือบริการ หรือหมายถึง คุณค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่อยู่ในรูปของตัวเงินโดยลูกค้ามักจะทำการเปรียบเทียบระหว่างราคา (Price) กับคุณค่า (Value) ของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งหากคุณค่าที่ลูกค้าได้รับสูงกว่าราคาที่ลูกค้าจ่ายออกไป ลูกค้าจะรู้สึกถึงความคุ้มค่าและทำการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place or Distribution Channel)หมายถึง ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือบริการ รวมถึงวิธีการที่ส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือบริการไปสู่ลูกค้า ซึ่งประกอบด้วย ทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Channels) โดยถ้าลูกค้าสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการได้อย่างทั่วถึง ก็จะส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของลูกค้าได้อีกด้วย

ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)หมายถึง เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างความจูงใจความรู้สึก ความต้องการ และความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยการส่งเสริมการตลาดมักถูกใช้ในการจูงใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้เกิดความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น (Etzel, Stanton and Walker, 2007, p. 677) การส่งเสริมการตลาดอาจอาศัยการใช้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดหลายรูปแบบรวมกัน หรือที่เรียกว่า เครื่องมือสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC: Integrated Marketing Communication) ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบของเครื่องมือ จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546, น. 98) โดยเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดแบบบูรณาการ ทางโทรศัพท์การตลาดผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เป็นต้น

ด้านบุคลากร (People) หมายถึง บุคลากรทั้งหมดในองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งนับตั้งแต่เจ้าของกิจการ ผู้บริหารระดับสูง พนักงานทั่วไป แม่บ้าน ยาม เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนมีผลต่อคุณภาพของการให้บริการ เนื่องจากเป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย วางกลยุทธ์ ให้บริการลูกค้า รวมถึงปฏิบัติงานสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปได้ โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากแต่ละกลุ่มบุคคลขององค์กร ล้วนส่งผลกระทบต่อการให้บริการ รวมถึงความพึงพอใจในการใช้บริการของลูกค้าได้

ด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในด้านการบริการ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพให้แก่ลูกค้าด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว ทั้งนี้องค์กรควรออกแบบกิจกรรมในแต่ละกระบวนการให้ชัดเจน เนื่องจากหากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกระบวนการดำเนินไปด้วยความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ก็จะทำให้กระบวนการโดยรวมมีประสิทธิภาพ และส่งผลทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในท้ายที่สุด (กนกพรรณ สุขฤทธิ์, 2557, น. 33)

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่ลูกค้าสามารถจับต้อง หรือรับรู้ได้ เช่นการตกแต่งสถานที่ในการให้บริการอย่างสวยงามและสะอาดตา การแต่งกายของพนักงาน การใช้อุปกรณ์ในการทำงานที่ทันสมัย เป็นต้น โดยลักษณะทางกายภาพดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพของการให้บริการ ซึ่งถ้าหากลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสถานที่ให้บริการ ก็จะทำให้องค์กรสามารถสร้างความพึงพอใจและความประทับใจในการใช้บริการของลูกค้าได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการสำรวจ (Survey Research) ผ่านการเก็บข้อมูลทางแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านเคเอฟซี ของผู้ใช้บริการในสาขาโคออฟ จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามตามตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อสรุปผลการวิจัย โดยที่ทางผู้วิจัยได้มีการกำหนดรูปแบบของการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน โดยที่ทางผู้วิจัยได้มีการกำหนดรูปแบบของการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษา (Methodology)

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลปากหมาก อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ลักษณะของประชากร ประชากร (Population) กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่เข้ามาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินการสำรวจในช่วงวันที่ 31 มกราคม 2565 ของผู้ใช้บริการในร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จ.สุราษฎร์ธานี

2.2 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่เข้ามาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งถือได้ว่าจำนวนประชากรทั้งหมดมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ จึงทำให้การศึกษาในครั้งนี้จะกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร ด้วยสมมติฐานที่กำหนดว่า ข้อมูลมีการกระจายตัวแบบปกติ (Normal Distribution) ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลยุทธ์การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยได้กำหนดระดับความแปรปรวนสูงสุด คือ p = 0.5 และ 1-p =0.5 กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ 5% หรือ 0.05 ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงคำนวณได้ตามสูตร ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{p(1-p)(z)^2}{e^2}$$

โดยที่

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
p = ค่าเปอร์เซ็นต์ที่ต้องการสุ่มจากประชากรทั้งหมด
e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้
z = ค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เมื่อนำไปแทนค่าในสูตร โดยที่ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด คือ 95% โดย ค่า z= 1.96 และค่าความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ คือ 5% หรือค่า e = 0.05

$$\mathrm{n} = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96^2)}{0.05^2}$$

$$n = 384.16 \approx 385$$

จากการคำนวณข้างต้น พบว่า ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรอย่างแท้จริง ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 384.16 หรือประมาณ 385 ตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการมาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อคำถาม 13 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ประชาชนผู้มาใช้บริการตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของประชาชนผู้มาใช้บริการของความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ได้ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	ค่าน้ำหนักคะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
มาก	เท่ากับ 4 คะแนน
มากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยค่าความพึงพอใจ กำหนดเป็นช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	หมายความว่า
1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่ด้วยตนเองเพื่อแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 385 ฉบับ

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย มีระยะเวลาในการดำเนินการสำรวจในช่วงวันที่ 1มกราคม 2565 ถึง 31 มกราคม 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2.วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นแล้วนำมาแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

$$\text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.80$$

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 4.20 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

(1) ปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน (Income)

(2) ปัจจัยด้านระดับการศึกษา (Education)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือ **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)**

(1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

(2) ปัจจัยด้านราคา (Price)

(3) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place or Distribution Channel)

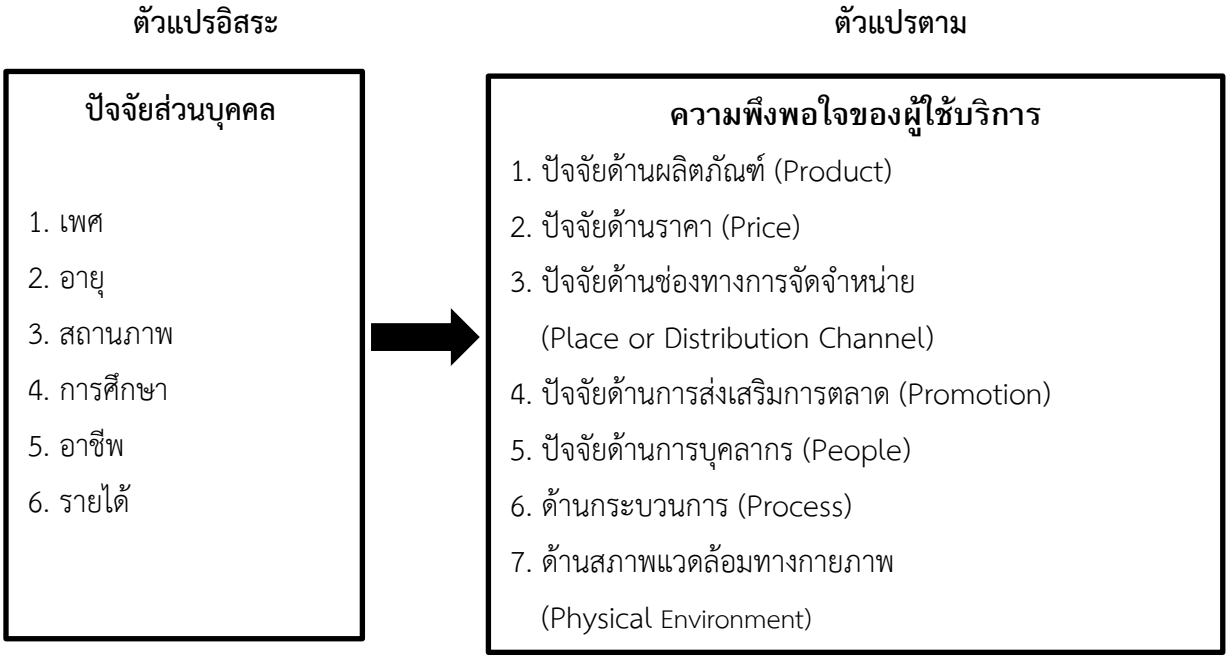
(4) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

(5) ปัจจัยด้านบุคลากร (People)

(6) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process)

(7) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

กรอบแนวคิด

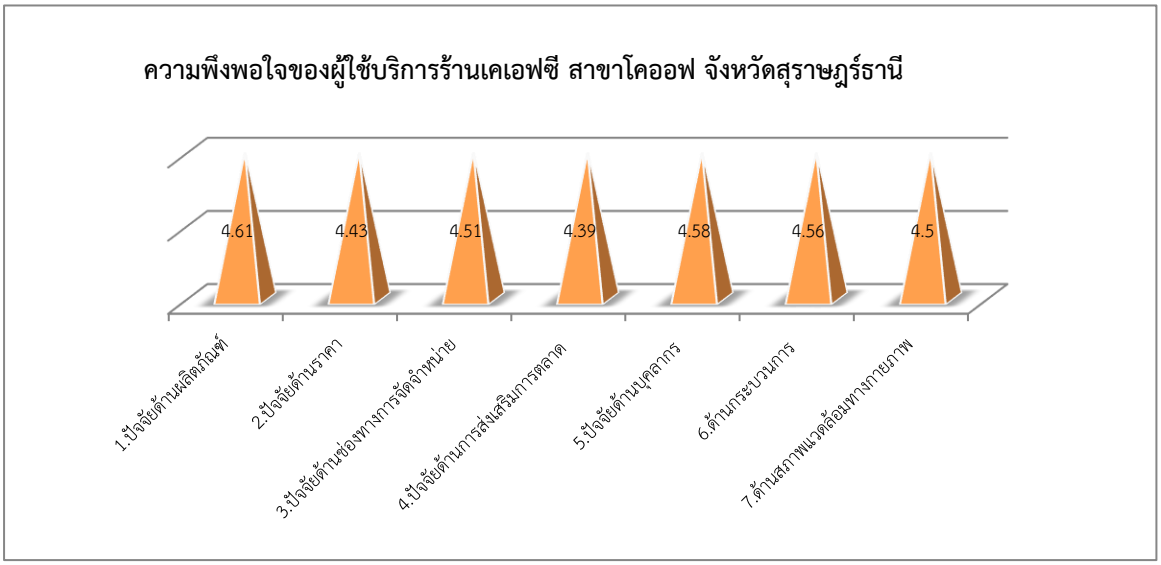

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนภูมิที่ 1 แสดงระดับค่าเฉลี่ยลักษณะความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ระดับความพึงพอใจรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51) จำแนกเป็นรายด้าน 7 ด้านได้ดังนี้

- ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่สินค้ามีรสชาติอร่อย ($\bar{X}$ = 4.65) สินค้ามีความสะอาดและได้มาตรฐาน ($\bar{X}$ = 4.62) เมนูอาหารมีให้เลือกอย่างหลากหลาย ($\bar{X}$ = 4.61) สินค้ามีความสดใหม่ ($\bar{X}$ = 4.60) สินค้ามีคุณภาพดี ($\bar{X}$ = 4.58) ตามลำดับ

- ด้านราคา (Price) มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ราคาของเมนูอาหารมีความเหมาสม ($\bar{X}$ = 4.46) ราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ($\bar{X}$ = 4.43) ราคาเหมาสมกับการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.43) ตามลำดับ

- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีช่องทางการสั่งซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ที่สะดวก ($\bar{X}$ = 4.52) มีที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.50) ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ สะดวกแก่การเดินทางมาใช้บริการ ($\bar{X}$ = 4.49)

- ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ มี อาหารที่ได้เหมือนรูปที่โฆษณา

($\bar{X}$ = 4.48) มีการจัดราคาโปรโมชั่นลดราคาที่ดึงดูดความสนใจ ($\bar{X}$ = 4.42) มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักอย่างอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.32) และมีกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น การลดราคา แลกสินค้า อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.23) ตามลำดับ

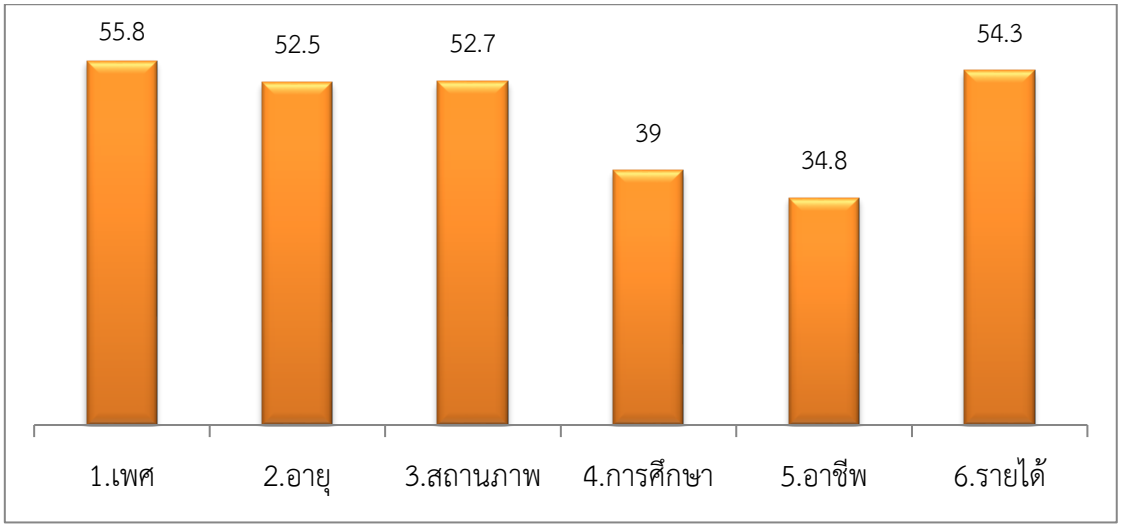
- ด้านบุคลากร (People) มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถอธิบายเกี่ยวกับสินค้าได้อย่างดี ($\bar{X}$ = 4.59) พนักงานพูดจาสุภาพและอัธยาศัยดี ($\bar{X}$ = 4.58) พนักงานมีความเต็มใจในการบริการ ($\bar{X}$ = 4.57) และมีจำนวนพนักงานที่เพียงพอต่อการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.56) ตามลำดับ

- ด้านกระบวนการ (Process) มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความถูกต้องในการคิดราคาของสินค้า ($\bar{X}$ = 4.62) สามารถชำระเงินได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ($\bar{X}$ = 4.60) จัดส่งสินค้าได้ตรงเวลา ($\bar{X}$ = 4.55) และมีวิธีการชำระเงินที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 4.48) ตามลำดับ

- ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50) และเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ เมนูอาหารมองเห็นได้ชัดเจน ($\bar{X}$ = 3.94) บรรยากาศในร้านสะอาดและดูทันสมัย ($\bar{X}$ = 3.94) รูปแบบการจัดโต๊ะและเก้าอี้มีความเหมาสม ในช่วง New normal ($\bar{X}$ = 3.84) ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ จำนวนที่นั่งเพียงพอต่อการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.49)

2. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

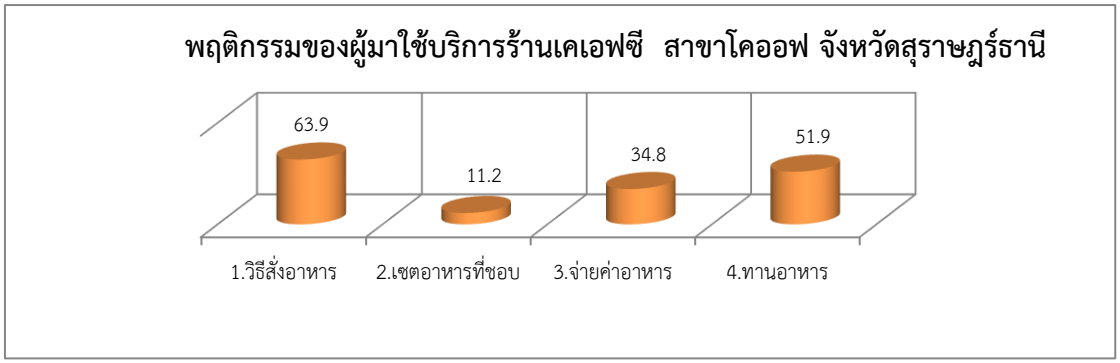
แผนภูมิที่ 2 แสดงค่าร้อยละ ข้อมูลลักษณะการบริการส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.8 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.5 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 52.7 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ป.ตรี คิดเป็นร้อยละ 39.0 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และมีรายได้ตั้งแต่10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.3

3. การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนภูมิที่ 3 แสดงค่าร้อยละของพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ส่วนใหญ่สั่งซื้ออาหารผ่านทางเคาน์เตอร์ร้าน คิดเป็นร้อยละ 63.9 เซตอาหารที่ชอบ (โดนใจ 2) คิดเป็นร้อยละ 11.2 ค่าอาหารที่จ่ายประมาณ 100-200 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.8 และทานอาหารที่ร้าน คิดเป็นร้อยละ 51.9

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้ร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ระดับความพึงพอใจรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายได้ 7 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2. ด้านราคา 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด 5. ด้านบุคลากร 6. ด้าน กระบวนการ 7. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าผู้ใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกมล ลีลาธีรภัทร (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ขนมไทยเก้าพี่น้อง ที่พบว่าผลของการวิจัยผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับกับความพึงพอใจของร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย สัณห์จุฑา จำรูญวัฒน์ (2559) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟูดทรัก (Food Truck) ของผู้ใช้บริการเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภทฟูดทรัก (Food Truck) ของผู้ใช้บริการเขตกรุงเทพมหานคร

3. อภิปรายผลพฤติกรรมของผู้ที่มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการสั่งซื้อสินค้า คือ ผ่านเคาน์เตอร์ร้าน เซตอาหารที่ผู้ใช้บริการคุณเลือกทานบ่อยที่สุด คือ โดนใจ 2 จ่ายค่าอาหารในการรับประทานครั้งนี้ประมาณ 100-200 บาท และการรับอาหารส่วนมาก คือ รับอาหารทานที่ร้าน จะเห็นว่าวัตถุประสงค์ในการใช้บริการร้านเคเอฟซี สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่เดินทางมาเพื่อรับประทานอาหารที่ร้านโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุชา เหมไพบูลย์ (2562) การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารยกยอริมคลอง จังหวัดสมุทรสาคร ที่พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อรับประทานอาหารที่ร้าน ซึ่งในลักษณะการใช้บริการมากันแบบครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการร้านเคเอฟซี (KFC) สาขาโคออฟ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) โดยมีระดับความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งหมด โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านกระบวนการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่นำไปใช้ประโยชน์

1. เพื่อต้องการให้ผู้บริการมีความพึงพอใจต่อร้านเคเอฟซี ให้เน้นที่การพัฒนาคุณภาพของอาหารให้เหมาะสมกับราคาและราคาต้องเหมาะสมกับการให้บริการ

2. เพื่อต้องการเพิ่มยอดขายและควรส่งเสริมการขาย โดยให้พนักงานพูดโน้มน้าวเพื่อดึงดูดความสนใจในรายการโปรโมชั่นต่าง ๆ ของทางร้าน

3. เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ในสาขาอื่น ๆ เนื่องจากความพึงพอใจเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสถานที่และสภาพแวดล้อม

2. ควรศึกษาพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เจาะลึกในส่วนของด้านต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงขอมูลและศึกษาตัวแปรอื่น ๆ

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการใช้บริการร้านเคเอฟซี รวมถึงเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรกมล ลีลาธีรภัทร. 2556. ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ขนมไทยเก้าพี่น้อง

กรรณิกาณ์ จันทร์แก้ว. 2558. ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบกระบวนการให้บริการ

กาญจนา จันทร์สิงห์ และรุ่งรุจี ศรีดาเดช. รายงานการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการบริการสำนักวิทย์บริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เคเอฟซี (KFC) [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : https://th.wikipedia.org

การบริหารจัดการธุรกิจกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

Business Management of SriyalaBatik Group, Sateng Sub-district, Muang District, Yala

ปรินทร์ญาดา อาแว[1*], วัลลี แซ่พั่ง[1*], นัซรียะห์ แม[1], ต่วนโซ๊ะ โตะรายอ[1] และวัชระ ขาวสังข์[2]

Parinyada A-wae[1*], Wallee Saepang[1*], Nasriyah Mae[1], Tuansoh Tohrayo[1] and Watchara Khaosung[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรบริหารธุรกิจ, สาขาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Undergraduate, Bachelor of Business Administration, Department of Management, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, ดร., สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] consultant advisors, Dr., Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** vans16924@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 2. เพื่อศึกษาวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้งานวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา โดยวิเคราะห์ผลเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.14 โดยการบริหารด้านการตลาดมีการบริหารจัดการมากที่สุดโดยทางกลุ่มให้ความสำคัญกับกระบวนการ การออกแบบสินค้าใหม่ ๆ ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย และสินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงท้องที่ผลิต ซึ่งมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 2.วิธีการสืบทอดภูมิปัญญา วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือของกลุ่มศรียะลาบาติก มีลำดับวิธีการดังต่อไปนี้ 1. การเตรียมผ้าที่จะใช้เขียนลวดลาย 2. การจัดทำลวดลายผ้าโดยการออกแบบลวดลาย การทำบล็อกพิมพ์ลวดลาย การพิมพ์ลวดลาย ขั้นตอนการลงสี การคงสภาพสี การต้มผ้า 3. การแปรรูปการบรรจุภัณฑ์เพื่อการจัดจำหน่าย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, กลุ่มศรียะลาบาติก, ภูมิปัญญา

Abstract

This research aims 1. To study the management of SriyalaBatik Group, Sateng Subdistrict, Mueang District, Yala Province. 2. To study how to inherit the wisdom of handwoven fabric patterning, SriyalaBatik Group Sateng Subdistrict, Mueang District, Yala Province In-depth interviews and questionnaires are tools to collect data. Statistics used in the research, descriptive statistics by analysis of the results. Average and standard deviations The results showed that 1. SriyalaBatik Group had the highest level of management, $\overline{X}$ = 3.39, S.D 0.14. The design of new products meets the needs of customers, has a wide range of distribution channels, and the product is unique, reflecting the production belly, which is managed at the highest level with the same $\overline{X}$ and S.D $\overline{X}$ 4.00. S.D 0.00 2 . There are Three steps for the folk wisdom heritage of patterned textiles production. For instance 1. Preparation of fabric to be used to write patterns 2. Fabric patterning by pattern design Pattern printing blocking, pattern printing Coloring procedures, color retention, fabric brewing 3. Processing, packaging for distribution

Keyword: Business Management, SriyalaBatik Group, Wisdom

บทนำ

ในสภาวะปัจจุบันการดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกมากมาย เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี วัฒนธรรม โดยในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา โลกได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจอย่างหนักโดยปัจจัยหนึ่งคือ การแพร่ระบาดของโควิด19 ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ผลกระทบที่ไทยได้รับคือกระทบไปถึงการชะงักงันของเศรษฐกิจการค้าขณะเดียวกันทุกคนมีความกังวล และต้องดูแลปกป้องตัวเองมีการกักตัวอยู่กับบ้าน หลายคนไม่สามารถมาทำงานหาเลี้ยงชีพแบบปกติได้ ธุรกิจจำนวนมากต้องหยุดกิจการ หรือทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ จนทำให้ขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว แม้ว่าจะเปิดเมืองแล้ว แต่เศรษฐกิจก็ยังไม่ได้กลับมาในทันที ผู้บริโภคบางส่วนยังต้องใช้เวลากว่าที่จะมีความกล้ากลับไปใช้บริการขนส่งสาธารณะ หรือกล้ากลับไปทานอาหารที่ร้าน นอกจากนี้กำลังซื้อจากต่างประเทศก็ยังหายไปด้วยเนื่องจากกฎระเบียบต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวไม่เว้นแม้ธุรกิจชุมชนก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน

ธุรกิจชุมชนเป็นหนึ่งในกิจกรรมของการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยพลังของชุมชนในการบริหารชุมชนของตนเองซึ่งเป็นรากฐานหลักของการพัฒนาของประเทศอย่างยั่งยืน โดยอาศัยภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ซึ่งธุรกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจให้คนในชุมชนมีรายได้ โดยธุรกิจชุมชนมีหน้าที่หลัก ๆ คือการจัดการด้านการผลิต การตลาด การเงิน บุคลากร และด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการวิจัยและพัฒนา เมื่อธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จจะทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและส่งผลไปยัง

ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่เติบโตขึ้น

ผ้าทอพื้นบ้านปะลางิง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาสเป็นผ้าทอมือที่ใช้เทคนิคการพิมพ์ลายบนผืนผ้าเป็นผ้าที่ค้นพบครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2472 พบในขบวนรับเสด็จของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ที่มณฑลปัตตานี (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา, 2564) ความพยายามฟื้นฟูผ้าปะลางิงเกิดขึ้นเมื่อ ปิยะ สุวรรณพฤกษ์ ครูช่างศิลปหัตถกรรมปี 2560 ผู้ก่อตั้งกลุ่มศรียะลาบาติกเจ้าของผลิตภัณฑ์สินค้าประเภทงานศิลปะ “ศรียะลา บาติก”หนึ่งในผู้ที่ค้นพบและมีส่วนร่วมรื้อฟื้น “ผ้าปะลางิง” ที่เคยสูญหายไปกว่า 70 ปีให้กลับฟื้นคืนมาอีกครั้ง จึงนำเอาศิลปะลวดลายที่พบเห็นจากสถานที่ต่าง ๆ ที่สะท้อนเรื่องราวของสถาปัตยกรรม วิถีและวัฒนธรรมในพื้นถิ่นใต้ มาออกแบบเป็นลวดลาย “บล็อกไม้” ที่ใช้พิมพ์ ผ้าปะลางิง ร่วม 200 ลาย พัฒนาสร้างสรรค์กระบวนการผลิตผ้าให้มีมิติของสีสันและลวดลายที่มีความแปลกสะดุดตา แต่ก็ยังคงงดงามและแฝงอัตลักษณ์รากเหง้าท้องถิ่นเอาไว้ได้อย่างลงตัว ทำให้ “ผ้าปะลางิง” ฟื้นคืนชีวิตเป็นที่รู้จักและนิยมกันอย่างกว้างขวาง จน ผ้าปะลางิง เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงและทรงคุณค่าของจังหวัด ส่วนราคาก็จะมีตั้งแต่หลักร้อยไปจนสูงสุดอยู่ที่ 59,000 บาท ถือได้ว่าผ้า ปะลางิง เป็นผ้าที่สร้างชุมชนสามารถต่อยอดการดำเนินชีวิตในชุมชนที่สามารถหล่อเลี้ยงกันมาจนถึงปัจจุบันได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และศึกษาวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมเพื่อสร้างอาชีพ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารของเดมิงดร.เอ็ดเวิร์ด เดมิง ได้ประยุกต์กระบวนการของกูลิกและเออร์วิกให้สั้นลง เรียกว่า วัฏจักรเดมิง (Deming cycle) หรือ PDCA ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1 Plan – การวางแผน

2 Do – การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติ

3 Check – การตรวจสอบ เมื่อปฏิบัติต้องมีการตรวจสอบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรแล้วแก้ไขเสีย

4 Act – การนำแผนที่แก้ไขแล้วปฏิบัติใหม่

ในการบริหารถ้าวัฏจักร PDCA หมุนได้หลายรอบ การบริหารจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งวัฏจักรเดมิงนี้สามารถนำมาใช้กับกิจกรรมได้เป็นอย่างดี (สมคิด บางโม, 2558)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย การจัดการ (Management) หมายถึง การสั่งการ ควบคุมงาน ดำเนินงาน และนอกจากนี้ได้มีนักวิชาการท่านอื่นได้ให้คำนิยามความหมายของการจัดการซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันออกไปดังต่อไปนี้

การจัดการ หมายถึง การทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Simon, 1965)

การจัดการ หมายถึง การดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์การจัดการ (Harold Koontz, 1972)

การจัดการเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น (Drucker, 1998)

2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร/การบริหารองค์กร

การจัดองค์กรเป็นพื้นฐานของการจัดรูปแบบขององค์กรว่าจะให้ทำงานอย่างไร เชื่อมต่อโครงข่ายการทำงานกันอย่างไรและจะให้คนที่เลือกเข้ามาทำงาน ทำงานกันอย่างไรบ้างนั่นเอง ดังนั้นการจัดองค์กรจึงเป็นงานอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และละเอียดรอบครอบ ต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดสรร สรรสร้างองค์กรขึ้นมาอย่างพิถีพิถัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิต/ทรัพยากรการผลิต

การผลิต หมายถึง การนำเอาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ไปผ่านกระบวนการผลิตหรือกรรมวิธีในการผลิต จนกระทั่งออกเป็นสินค้าหรือบริการสำเร็จรูปเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค

ทรัพยากรการผลิต" (productive resources) หมายถึง ทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ปัจจัยการผลิต (factors of production) แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1) การผลิตแบบตามงานเป็นการผลิตในปริมาณน้อยชิ้นหรือมีขนาดล็อตในการผลิตที่น้อยอัตราการผลิตต่ำความสามารถหรือทักษะของผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีสูง

2) การผลิตแบบ กลุ่มปริมาณการผลิตแต่ละล็อตจะอยู่ระดับปานกลางซึ่งอาจมีการผลิตและสต๊อกของไว้ในคลังสินค้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ทันในช่วงเวลาต่าง ๆ

3) การผลิตเป็นจำนวนมากเป็นการผลิตแบบต่อเนื่องรูปแบบของผลิตภัณฑ์จะมีน้อยชนิดแต่ผลิตปริมาณมาก (ณรงค์ศักดิ์ ธรรมโชติ.2559)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเงิน/บัญชี

การบัญชีเกี่ยวข้องขั้นตอนต่าง ๆ เช่นการจดบันทึก การจัดหมวดหมู่ การสรุปผล การวิเคราะห์และแปลความหมาย เป็นการนำข้อมูลในรายงานทางการเงินมาทำการวิเคราะห์

วัตถุประสงค์ของงบการเงิน

งบการเงินจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการใช้ในการวางแผนและตัดสินใจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น ผู้บริหารในองค์กรธุรกิจ เจ้าของกิจการ เจ้าหนี้ ผู้ลงทุนเป็นต้น งบการเงินเป็นรายงานทางการเงินที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของกิจการ ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินของกิจการ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด

การตลาด หมายถึง การบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ทำกำไรโดยมีเป้าหมาย ดึงดูดลูกค้าใหม่โดยการสร้างคุณค่าสูงสุด และรักษาลูกค้าเดิมโดยการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า
การตลาดความสัมพันธ์เป็นการบูรณาการ 4Ps 4Cs 4As ดังนี้

4Ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ตั้งราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการสื่อสารการตลาด(Promotion)

4Cs ได้แก่ เน้นความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก (Consumer) ต้นทุนการซื้อ (Cost) ซื้อได้สะดวก (Convenience) และการติดต่อสื่อสารกัน (Communication)

4Asได้แก่ รับรู้ (Aware) ทัศนคติ (Attitude) ลงมือทำ (Act) และทำซ้ำ (Act Again)

คุณค่าลูกค้า (Customer equity) คือผลรวมของมูลค่าตลอดชีวิตลูกค้าทั้งลูกค้าในปัจจุบันและอนาคตโปรแกรมการตลาดมีผลกระทบต่อคุณค่ากิจการด้วยการส่งผ่านมูลค่าลูกค้าตลอดชีพและคุณค่าลูกค้า (สืบชาติ อันทะไชย. 2560)

6. แนวคิดในการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง

กฎระเบียบหรือข้อตกลงคือ กติกาของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งกำหนดขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับวินัยในการทำงาน หมายถึง คำสั่ง ระเบียบ หรือข้อบังคับที่นายจ้างกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมความประพฤติและควบคุมการทำงานของลูกจ้าง ให้สามารถทำงานให้แก่นายจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกติกาที่จะทำให้ลูกจ้างจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้การทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นไปได้อย่างราบรื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการธุรกิจศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ มุ่งศึกษาการบริหารจัดการ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบล สะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และศึกษาวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือสมาชิกกลุ่มศรียะลาบาติกจำนวน 6 คน และวิจัยเชิงคุณภาพให้ข้อมูลโดยตัวแทนกลุ่มศรียะลาบาติกคือ คุณปิยะ สุวรรณพฤกษ์

2. เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลเชิงลึก โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทำแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญตามเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของระดับคะแนนความคิดเห็นในการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติก โดยมีการกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1961) ไว้ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย		การแปลผล
3.26-4.00	หมายถึง	ระดับการบริหารจัดการ มากที่สุด
2.51-3.25	หมายถึง	ระดับการบริหารจัดการ มาก
1.76-2.50	หมายถึง	ระดับการบริหารจัดการ น้อย
1.00-1.75	หมายถึง	ระดับการบริหารจัดการ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการกลุ่มศรียะลาบาติก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

กลุ่มศรียะลาบาติกได้เริ่มมีการรวมกลุ่มขึ้นในปี พ.ศ 2548 ด้วยเริ่มต้นจากการที่มีแรงบันดาลใจที่อยากจะร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาและกรรมวิธีการผลิตผ้าพื้นเมืองลายโบราณที่สูญหายไปร่วม 70 ปี ซึ่งมี นายปิยะ สุวรรณพฤกษ์ ครูช่างศิลปหัตถกรรมปี 2560 เป็นผู้เริ่มก่อตั้งการทำผ้าบาติกและริเริ่มฟื้นฟูตำนานของผ้าปะลางิงให้กลับมาสร้างชื่อเสียงแก่จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้ง เพื่อสร้างความสำเร็จและต่อลมหายใจของผ้าปะลางิง เป็นผ้าทอมือใช้เทคนิคการพิมพ์บนผืนผ้าด้วยบล็อกไม้และแกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ กว่า 200 ลาย การทอที่มีลูกเล่นของลายเนื้อผ้ามากกว่า จุดเด่นคือได้มีการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่น มาเป็นตัวเล่าเรื่องผ้า เช่น ช่องลมโบราณ ลวดลายประตู กระเบื้องโบราณ หรือลวดลายสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น ซึ่งสินค้าในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นผ้าผืนเพื่อให้สามารถนำไปตัดเป็นเครื่องแต่งกายทั้งชายและหญิง โดยเฉพาะนิยมนำไปตัดเป็นยูนิฟอร์มของหน่วยงานราชการในพื้นที่ได้อีกทั้งยังมีสินอื่น ๆ เช่น ผ้าคลุมไหล่ ซึ่งจัดจำหน่ายที่ King Pawer ในการผลิตจะผลิตตามจำนวนคำสั่งซื้อ และในช่วงที่การออกงานแสดงสินค้า ส่วนราคาที่จำหน่ายมีตั้งแต่หลักพันจนหลักหมื่นบาทขึ้นอยู่กับขนาดและลวดลาย โดยกลุ่มเป้าหมายจะเป็นกลุ่มข้าราชการรัฐวิสาหกิจ ลูกค้ากลุ่มระดับกลาง นักธุรกิจ มีรายได้

เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 200,000 ถึง 300,000 บาทต่อเดือน สำหรับปัญหาในปัจจุบันสืบเนื่องจากสถานการณ์โควิด19 ทำให้ยอดการจำหน่ายลดลงเนื่องจากช่องทางการจำหน่ายผ่านงานแสดงสินค้าไม่ค่อยมี

1.2 ข้อมูลการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 83.33) มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 66.67) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 66.67) สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (ร้อยละ 66.67) การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ว่างงาน (ร้อยละ 66.67) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานภาพกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	1	16.67
หญิง	5	83.33
อายุ		
20-30 ปี	1	16.67
31-40 ปี	4	66.67
41-50 ปี	1	16.67
สถานภาพการสมรส		
โสด	1	16.67
สมรส	4	66.67
หม้าย/หย่าร้าง	1	16.67
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	33.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	4	66.67
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	2	33.33
ว่างงาน	4	66.67

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติก

ความคิดเห็นในการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติกพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ากลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.14 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2 และเมื่อพิจารณาในกระบวนการบริหารแต่ละด้านสรุปดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า กลุ่มศรียะลาบาติกมีการบริหารจัดการด้านโครงสร้างองค์กร/การบริหารองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.29) โดยกระบวนการบริหารจัดการประเด็นการแบ่งโครงสร้างการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน มีแผนรับสมัครสมาชิกเพิ่มทุกปี และมีเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจอย่างชัดเจน มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 3.33 รองลงมาคือ การตั้งคณะกรรมการ กำกับดูแลอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.17)

2) กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า กลุ่มศรียะลาบาติกมีการบริหารจัดการด้านการผลิต/ทรัพยากรการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.54) โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็น สามารถจัดหาทรัพยากรในการผลิตได้เพียงพอต่อการผลิต และสามารถจัดหาทรัพยากรในการผลิตได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย3.83) และเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตเพียงพอ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.33)

3) กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า กลุ่มศรียะลาบาติกมีการบริหารจัดการด้านการเงิน/บัญชีอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.46) โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็น ผลประกอบการมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.00) รองลงมาคือ การนำผลการบันทึกบัญชีมาใช้ประโยชน์ ในการกำหนดรายจ่าย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.83) และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน การสรุปการเงินประจำเดือนเพื่อร่วมกันพัฒนาให้ดีขึ้น อยู่ในระดับน้อยโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ค่าเฉลี่ย 2.00

4) กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า กลุ่มศรียะลาบาติกมีการบริหารจัดการด้านการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็นการออกแบบสินค้าใหม่ ๆ ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย และ สินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงท้องที่ผลิต มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์สินค้าในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.00)

5) กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า กลุ่มศรียะลาบาติกมีการบริหารจัดการด้านการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.92) โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็นการกำหนดกฎระเบียบในการทำงานที่ชัดเจนและเหมาะสม และกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติงาน และผลประโยชน์ ร่วมกัน มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 4.00

รองลงมาคือ จัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน จัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม และกฎระเบียบหรือข้อตกลงมีความยืดหยุ่นและปรับตามสถานการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 3.83

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติก

กระบวนการ (N=6)	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
โครงสร้างองค์กร/การบริหารองค์กร	**3.29**	**0.12**	**มากที่สุด**
1. มีการตั้งคณะกรรมการ กำกับดูแลอย่างเป็นระบบ	3.17	0.75	มาก
2. มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน	3.33	0.52	มากที่สุด
3. มีแผนรับสมัครสมาชิกเพิ่มทุกปี	3.33	0.52	มากที่สุด
4. มีเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจอย่างชัดเจน	3.33	0.52	มากที่สุด
การผลิต/ทรัพยากรการผลิต	**3.54**	**0.39**	**มากที่สุด**
1. สามารถจัดหาทรัพยากรในการผลิตได้เพียงพอต่อการผลิต	4.00	0.00	มากที่สุด
2. สามารถจัดหาทรัพยากรในการผลิตได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด	4.00	0.00	มากที่สุด
3. มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการผลิต	3.83	0.41	มากที่สุด
4. เครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตเพียงพอ	2.33	0.82	น้อย
การเงิน/บัญชี	**2.46**	**0.20**	**น้อย**
1. มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน	2.00	0.00	น้อย
2. มีการสรุปการเงินประจำเดือนเพื่อร่วมกันพัฒนาให้ดีขึ้น	2.00	0.00	น้อย
3. มีการนำผลการบันทึกบัญชีมาใช้ประโยชน์ ในการกำหนดรายจ่าย	2.83	0.41	มาก
4. ผลประกอบการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้	3.00	0.00	มาก
การตลาด	**3.75**	**0.00**	**มากที่สุด**
1. มีการประชาสัมพันธ์สินค้าในรูปแบบต่าง ๆ	3.00	0.00	มาก
2. มีการออกแบบสินค้าใหม่ ๆ ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า	4.00	0.00	มากที่สุด
3. มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย	4.00	0.00	มากที่สุด
4. สินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงท้องที่ผลิต	4.00	0.00	มากที่สุด
การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง	**3.92**	**0.24**	**มากที่สุด**
1. มีการกำหนดกฎระเบียบในการทำงานที่ชัดเจน และเหมาะสม	4.00	0.00	มากที่สุด
2. มีกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติงาน และผลประโยชน์ ร่วมกัน	4.00	0.00	มากที่สุด
3. จัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน จัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม	3.83	0.41	มากที่สุด
4. กฎระเบียบหรือข้อตกลงมีความยืดหยุ่นและปรับตามสถานการณ์	3.83	0.41	มากที่สุด
ภาพรวม	**3.39**	**0.14**	**มากที่สุด**

2. วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

การสืบทอดภูมิปัญญาในการทำลวดลายผ้าทอมือ พบว่า มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำผ้าปะลางิงให้กับชาวบ้านในชุมชนในหลากหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดความรู้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้โดยมีวิธีการสืบทอดดังนี้

1. ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ เช่น การส่งเสริมในเรื่องการค้นหาประวัติความเป็นมาของ ผ้าทอมือปะลางิง โดยค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความรู้ และจะมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเพื่อทำงานวิจัยเกี่ยวกับผ้าทอมือ

2. อนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ โดยการอนุรักษ์ลวดลายที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น อนุรักษ์ผ้าทอมือให้ดูมีความทันสมัยเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

3. ฟื้นฟูเกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าทอมือ ซึ่งนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์โดยสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้ามาเป็นลายบนผืนผ้า เพื่อให้ผ้ามีความหลากหลายและมีลวดลายที่ทันสมัย

4. พัฒนาภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ โดยการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และเป็นสินค้าที่โดดเด่นยิ่งขึ้น

5. ส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าทอมือ เพื่อเป็นโปรโมทผ้าทอมือให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่มีความสนใจ เช่น จัดฝึกอบรมการทำผ้าปะลางิง, การจัดงานแสดงสินค้า, การจัดแฟชั่นโชว์

6. เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าทอมือ โดยการโชว์ผลงานในจังหวัดต่าง ๆ ก็จะได้มีโอกาส พบปะกลุ่มทำผ้ามากมายและได้มีการแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผ้าทอมือปะลางิงมากขึ้น โดยให้ชาวบ้านเป็นคนออกแบบลวดลายที่คำนึงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในพื้นที่

สำหรับกระบวนการการทำลวดลายผ้าทอมือมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การเตรียมผ้า

นำผ้าที่จะใช้เขียนลวดลายมาทำความสะอาดโดยการซัก เพื่อล้างแป้งออกนำไปตากเมื่อผ้าแห้งนำผ้าวางขึงบนเฟรมให้ตึง การจัดทำลวดลายผ้าในกระบวนการนี้แบ่งได้ 6 ขั้นตอนดังนี้

1) การออกแบบลวดลาย ผ้าทอมือปะลางิงเป็นผ้าลวดลายโบราณที่เป็นจุดเด่น ลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏบนผืนผ้ามักจะสื่อเรื่องราวความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นจังหวัดยะลา ด้วยการนำเอาประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตมาออกแบบเป็นลวดลาย ได้แก่ ลายช่องระบายลม ลายไม้ไผ่ ลายกล้วยหิน ลายว่าว ลายนกเขา ลายด้ามกริช และลายต่าง ๆ อีกมากมาย

2) การทำบล็อกพิมพ์ลวดลาย เริ่มจากการออกแบบลวดลายบนกระดาษก่อนแล้วค่อยร่างลงบนไม้ ซึ่งลวดลายที่ออกแบบมานั้นต้องเป็นลายที่สามารถต่อกันได้ มีความต่อเนื่องกันไม่ว่าจะเป็นรอยต่อขวากับขวา ซ้ายกับซ้าย หรือบนลงล่าง เพราะถ้าแบบไม่ดี หรือต่อลายไม่ดี เวลาพิมพ์ผ้าก็จะเห็นรอยต่อที่ชัดเจน

ความสวยงามก็จะน้อยลง และเกิดช่องไฟเยอะ เมื่อออกแบบเสร็จ หรือได้ลวดลายที่ต้องการแล้ว ก็นำไปแกะบนบล็อกไม้แกะ ควรเป็นไม้ที่มีความทนทานต่อความร้อน แข็งแรง เช่น ไม้ขนุน เมื่อแกะเสร็จแล้วต้องมีการทดลองพิมพ์บนกระดาษก่อน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของลวดลาย

3) การพิมพ์ลวดลาย การพิมพ์ลายจะเป็นขั้นตอนที่มีความประณีต โดยการพิมพ์ลายนั้นจะต้องมีการฝึกฝน ซึ่งวิธีการพิมพ์ลาย คือ นำบล็อกไม้จุ่มเทียนที่มีความเหนียว และมีความร้อนสูงแล้วยกขึ้นสะบัด 2-3 ครั้งตามความเหมาะสม แล้วลองพิมพ์บนกระดาษก่อนลงพิมพ์บนผ้าจริง เพื่อตรวจสอบความเหนียวของเทียน และเพื่อป้องกันความเสียหายของผ้าเมื่อได้เทียนที่ต้องการแล้วก็นำไปพิมพ์ลวดลายบนผ้าที่เตรียมไว้

4) ขั้นตอนการลงสี การระบายสีลงในช่องว่างหรือตามความต้องการเพื่อตกแต่ง ลวดลายของผ้าและมีสีสันเพิ่มขึ้น

5) การคงสภาพสี เป็นการนำผ้าที่ลงสีแล้ว และผ้าแห้งสนิทมาเคลือบโซเดียม ซิลิเกตเพื่อป้องกันสีตก

6) การต้มผ้า การต้มผ้าเป็นการนำผ้าเพื่อละลายเทียนออก ซึ่งจะใช้น้ำกับผงซักฟอกผสมกันแล้วต้มน้ำให้เดือด เพื่อลอกเอาเส้นเทียนออกจากตัวผ้า

การแปรรูปการบรรจุภัณฑ์เพื่อการจัดจำหน่าย

ผลงานผ้าปะลางิงด้วยบล็อคไม้ ก่อนนำไปจำหน่ายจะมีการรีดผ้า ก่อนนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากการออกบู้ทจำหน่ายสินค้า ที่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการนำสินค้าจำหน่ายที่ห้างสรรพสินค้า King’s Power และพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เช่น เสื้อผ้าบุรุษ เสื้อผ้าสตรี กระเป๋า เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบล สะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

กลุ่มศรียะลาบาติกเป็นสถานประกอบการและศูนย์เรียนรู้ผ้าปะลางิง โดยทางกลุ่มมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและกรรมวิธีการผลิตผ้าพื้นเมืองลายโบราณที่สูญหายไปร่วม 70 ปี ได้ต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิมและพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยเข้ากับตลาดในปัจจุบัน เพื่อสร้างความสำเร็จและต่อลมหายใจของผ้าปะลางิง ซึ่งเป็นผ้าที่มีอัตลักษณ์หัตถศิลป์ภาคใต้ ซึ่งการทอที่มีลูกเล่นของลายเนื้อผ้ามากกว่าและจุดเด่นอีกอย่างคือได้มีการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่น มาเป็นตัวเล่าเรื่องผ้า โดยส่วนใหญ่กลุ่มลูกค้า จะเป็นกลุ่มข้าราชการรัฐวิสาหกิจทั่วไปลูกค้ากลุ่มระดับกลางนักธุรกิจ ในปัจจุบันทางกลุ่มศรียะลาบาติกมีรายได้เฉลี่ย อยู่ที่ประมาณ 200,000 ถึง 300,000 บาทต่อเดือน ซึ่งถือได้ว่าสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและ สามารถต่อยอดการดำเนินชีวิตและหล่อเลี้ยงกันมาได้จนถึงปัจจุบัน

2. ข้อมูลการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติก ตำบล สะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และว่างงาน

ความคิดเห็นในการบริหารจัดการของกลุ่มศรียะลาบาติก พบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ากลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 และเมื่อพิจารณาในกระบวนการบริหารด้านต่าง ๆ พบว่า

ด้านการบริหารจัดการด้านโครงสร้างองค์กร/การบริหารองค์กรพบว่า กลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการด้านโครงสร้างองค์กร/การบริหารองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.29 โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็นการแบ่งโครงสร้างการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน แผนรับสมัครสมาชิกเพิ่มทุกปี และเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจอย่างชัดเจน ซึ่งมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 3.33

ด้านการผลิต/ทรัพยากรการผลิต พบว่า กลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการด้านการผลิต/ทรัพยากรการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.54 โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็นความสามารถจัดหาทรัพยากรในการผลิตได้เพียงพอต่อการผลิต และสามารถจัดหาทรัพยากรในการผลิตได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยคือ ค่าเฉลี่ย 4.00

ด้านการเงิน/บัญชี พบว่า กลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการด้านการเงิน/บัญชีอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.46 โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็นผลประกอบการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.00

ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการด้านการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.75 โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็นการออกแบบสินค้าใหม่ ๆ ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย และสินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงท้องที่ผลิต ซึ่งมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 4.00

ด้านกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงพบว่า กลุ่มศรียะลาบาติกได้มีการบริหารจัดการด้านการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.92 โดยกระบวนการที่มีการบริหารจัดการประเด็น การกำหนดกฎระเบียบในการทำงานที่ชัดเจน และเหมาะสม และ มีกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติงาน และผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ค่าเฉลี่ย 4.00

3. วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาการทำลวดลายผ้าทอมือ กลุ่มศรียะลาบาติก ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำผ้าทอมือปะลางิงให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ โดยการ ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าทอมือปะลางิง โดยจะมีการนำเอาสิ่งที่โดดเด่นในชุมชน และให้ชาวบ้านเป็นคนออกแบบลวดลายที่คำนึงถึงวิถีชีวิต การเป็นอยู่ของชุมชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจทุกเพศ ทุกวัย เข้ามาเรียนรู้ และมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำผ้าทอมือปะลางิง เพื่อสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ผ้าปะลางิง และสืบทอดต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

กลุ่มศรียะลาบาติกเป็นสถานประกอบการและศูนย์เรียนรู้ผ้าปะลางิงด้วยความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาการทำผ้าโบราณ ซึ่งได้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและกรรมวิธีการผลิตผ้าพื้นเมืองลายโบราณที่สะท้อนเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากจะได้อนุรักษ์ผ้าพื้นเมืองของพื้นที่แล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่คนชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อริย์ธัช อักษรทับ, 2563) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนผ้าไหมสันกำแพง พบว่า สมาชิกในชุมชนที่มีความ ตระหนักเห็นคุณค่า และต้องการสืบทอดวัฒนธรรมผ้าไหมสันกำแพงให้คงอยู่

ในเรื่องการบริหารจัดการเห็นว่ากลุ่มมีการจัดการเป็นกระบวนการที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องตามหลักวัฏจักรเดมิง (Deming cycle) หรือ PDCA ซึ่งมี 4 ขั้นตอนคือ 1. Plan – การวางแผน คือการที่มีการพัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอน ด้วยการวางแผนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อออกแบบลวดลายผ้าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยคนในชุมชน สร้างองค์กรอย่างมีแบบแผน มีการประชุม วางแผนการผลิต การจำหน่ายผลิตภัณฑ์อย่างมีระบบ 2. Do – การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติ คือการลงมือดำเนินงานด้วยโครงสร้างการบริหารองค์กรที่ชัดเจน และการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ เน้นการตลาดที่สร้างคุณค่าและเรื่องราวให้กับผลิตภัณฑ์ และสามารถจัดจำหน่ายสินค้าที่มีประสิทธิภาพในระดับเดียวกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามท้องตลาดทั่วไป แต่ก็มีจัดการตลาดในระดับที่สูงกว่าและสามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้อีกด้วย 3 Check – การตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงานมีการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ มีสวัสดิการอย่างเป็นระบบ 4 Act – การนำแผนที่แก้ไขแล้วปฏิบัติใหม่ คือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา ปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนาเพื่อยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ ให้ทันกับความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค

การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำผ้าทอมือปะลางิงให้กับคนในชุมชน เป็นการอนุรักษ์เพื่อรักษาให้คงอยู่ การอนุรักษ์ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเรื่องของทุนในกลุ่มของผ้าทอ และส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่เข้าใจและรักประเพณีวัฒนธรรมในภูมิปัญญาพื้นบ้านในท้องถิ่น และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ อินทิรา ไพรัตน์ (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่นลวดลายการทอ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาด Modern Trade ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เป็นระบบ จะทำให้การจัดการกลุ่มมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ รวมคิดเพื่อกำหนดทิศทางที่มุ่งไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ให้มีความพอเหมาะ และเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ในการผลิต การบริหารจัดการ ทรัพยากรการผลิต พัฒนาความรู้ด้านการเงิน และ การตั้งราคาที่เหมาะสม

2. เพิ่มความหลากหลายในกระบวนการผลิต โดยการนำผ้าปะลางิงในรูปแบบผืนไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของใช้ และของที่ระลึก สร้าง Story มีเรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้า สู่ Smart Product

3. การเพิ่มช่องทางการตลาด พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มฐานกลุ่มลูกค้าให้มีความหลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Line Facebook Application และสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ เป็นต้น

4. การพัฒนาเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความเข็มแข็ง ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ การสนับสนุนวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการเสนอแนะ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย เพื่อ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้ากลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชัย เกิดอุบล. (2564). การใช้หลักการบริหารจัดการองค์กรบนสภาวะวิกฤต. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.dst.co.th/index.

จุรีรัตน์ บัวแก้ว. (ม.ป.ป). ผืนผ้าโบราณของจังหวัดชายแดนภาคใต้. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, หน้า 63.-74.

ชลธิชา รัมพณีนิล. (2560). เอกสารประกอบการสอนออนไลน์รายวิชาการบัญชีการเงินมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://portal5.udru.ac.th/ebook/

ณรงค์ศักดิ์ ธรรมโชติ. (2559). กระบวนการผลิต. (น.15). กรุงเทพ:กรุงเทพซีเอ็ดยูเคชั่น.

แนวหน้า. (2561). ตะลอนเที่ยว : ผ้าปะลางิง ภูมิปัญญาของชาวปัตตานี ยะลา นราธิวาส. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.naewna.com/lady/362872

ระบบคลังข้อมูลทางวิชาการ BRU. (ม.ป.ป). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จากhttp://dspace.bru.ac.th/

สมชาย น้อยฉ่า วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ และสุภา แสงจินดาวงษ์. (2561). บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารเกษมบัณฑิต, ปีที่ 19 ฉบับพิเศษเดือน มีนาคม 2561, หน้า130.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา. (2564). ผ้าปะลางิง. สืบค้นเมื่อ 18กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://yala.mots.go.th/news_view.php?nid=654

สืบชาติ อันทะไชย. (2560). เอกสารคำสอนรายวิชาหลักการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://ms.udru.ac.th/subchart/wp-content/

อริย์ธัช อักษรทับ. (2563). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนผ้าไหมสันกำแพง. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://so05.tci-thaijo.org

อำนาจ วัดจินดา. (ม.ป.ป). จัดโครงสร้างองค์กร (Departmentation). สืบค้นเมื่อ19 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170510_162001.pdf

อินทิรา ไพรัตน์. (2561). การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://tdc.thailis.or.th

สมคิด บางโม. (2558). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพ: บริษัท วิทยพัฒน์ จำกัด.

Drucker, Peter F. (1998). Management: Tasks.Responsibilities. Practices

Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell. (1 9 7 2). Principles of Management. New York:McGraw-Hill

Likert, R. A. (1961). New Patterns of Management. New York: McGraw-Hill Book Company Inc

Simon, Herbert A. (1965). Administrative Behaviour. New York: The McMillenCompany.

พฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

Buying BehaviorandFactors Affecting the Decision toPurchasing Decision towards Agricultural Equipment and Tools of “Ban Puak” Agricultural Community, Ban Dua Subdistrict, Muang, Nong Khai

กานต์พิชชา เทียมราษฎร์[1], นวพรรษสรณ์ ทองเฟื่อง[1], เกียรติศักดิ์ ศรีบำรุง[1] และอรรณพ ต.ศรีวงษ์[2*]

Karnpichcha Tiemrart[1], Nawapassorn Tongfuang[1], Kiattisak sribamrung[1] and Annop T.Srivong[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาการจัดการการค้า, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1] Bachelor student, Trade Management, College of Innovation and Management, Suansunandha Rajabhat University.

[4] อาจารย์, สาขาการจัดการการค้า, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[4] Lectuer, Trade Management, College of Innovation and Management, Suansunandha Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6217353047@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก จำนวน 385 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent Sample t-test, F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว พืชที่นิยมปลูกแตกต่างกันส่งต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) พฤติกรรมการเลือกซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก อุปกรณ์ที่ซื้อส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ทางการเกษตรขนาดเล็ก ซื้อที่ร้านค้าประจำอำเภอเพราะเดินทางไปซื้อได้สะดวก โดยส่วนมากจะซื้อช่วงฤดูฝน เพราะเป็นฤดูแห่งการทำการเกษตรโดยมีคนในครอบครัวช่วยในการตัดสินใจซื้อและมีรูปแบบการชำระเงินเป็นแบบผ่อนจ่ายรายปี

คำสำคัญ: การตัดสินใจซื้อ, พฤติกรรมผู้บริโภค, เครื่องมือทางการเกษตร

Abstract

This Independent study is objective for 1) to study the demographic factors affecting the purchasing decision of agricultural tools and equipment among the farmers in Ban Puak, Muang District, Nong Khai Province 2) To study the purchasing behavior of agricultural tools and equipment among farmers in Ban Phue, Muang District, Nong Khai Province.The sample group used in the study of 400 in Ban Puak community. Data were collected by using a questionnaire. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, Independent Sample t-test, F-test.

The results found that:

1) Demographic factors such as status, number of family members Plants that are grown differently contribute to the decision to purchase agricultural tools and equipment of the village farmers group. Ban Dua Subdistrict, Mueang District, Nong Khai Province differed at the 0.05 level of statistical significance.

2) Buyingbehaviors of agricultural equipment and tools among farmers in Ban Phueng community. Most of the equipment purchased is small agricultural equipment. Buy at the district shop because it's easy to travel to buy. Most of them buy during the rainy season. because it is the season of farming with family members to assist in the purchase decision and there is a form of payment that is an annual installment.

Keywords: Purchase Decision, Consumer Behavior, Agricultural Tools

บทนำ

จังหวัดหนองคายตั้งอยู่ตรงข้ามกับเมืองเวียงจันทน์ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งด้านทรัพยากรทางน้ำและทางบกมีเขตที่ราบกว้างใหญ่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สวยงามมากมาย ได้รับการคัดเลือกเป็นเมืองที่น่าอยู่เป็นอันดับ 7 ของโลก โดยการคัดเลือกจากนิตยสาร Modern Maturity ของสหรัฐอเมริกา (ทองคา ดวงขันเพ็ชร, 2557: 1) มีสภาพแวดล้อมธรรมชาติป่าไม้และทุ่งนาด้วยสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัด ส่งผลให้นอกจากเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยว ยังเอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรซึ่งนับเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น สามารถปลูกพืชได้หลายชนิดและทุกฤดูกาล เช่น ข้าวข้าวโพด และพริก เป็นต้น

ชุมชนบ้านพวก อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย มีจำนวนประชากรในชุมชนทั้งหมด 7,197 คน ประกอบอาชีพเกษตร 385 คน (เทศบาลตำบลบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย, 2561:8) เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีการทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ส่วนใหญ่เลือกที่จะปลูกข้าว เนื่องจากเป็นพืชเศรษฐกิจและปลูกได้ง่าย แต่มีเกษตรกรบางคนที่เลือกปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ข้าวโพดและพริก รวมถึงอาชีพทางการเกษตรกรรมอื่น ๆ บ้าง มีการใช้ประโยชน์จากพืชที่ปลูกนอกจากการนำไปจำหน่าย เช่น เพื่อใช้ทำอาหารสัตว์ จากเปลือกข้าวโพด ฟางข้าว และยังสามารถเอาเมล็ดของมะเขือเทศ และข้าวโพด ไปปลูกต่อได้อีกในฤดูกาลเพาะปลูกถัดไปโดยสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการทำการเกษตร คือ เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน มีทั้งที่ผลิตจากวัสดุจากธรรมชาติหรือไฟเบอร์ มีทั้งอุปกรณ์เบา หนักแบ่งตามลักษณะการใช้งานในการประกอบอาชีพทางการเกษตรไม่ว่าจะปลูกพืชชนิดใดก็ตาม การเลือกซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรนั้นต้องเลือกที่เหมาะกับการทำการเกษตรนั้น ๆ

และในปี พ.ศ.2563 แรงงานจากต่างจังหวัดที่ไปทำงานตามเมืองใหญ่ ๆ และทำงานต่างประเทศได้เดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อประกอบอาชีพการเกษตร เนื่องจากได้เกิดโรคระบาดจากไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบทั่วโลก จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีผู้ว่างงานกว่า 7.5 แสนคน ซึ่งสูงกว่าปีก่อนในช่วงเวลาเดียวกันถึงเกือบเท่าตัว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) แรงงานในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ภาคบริการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศถูกเลิกจ้าง เนื่องจากการปิดกิจการจำนวนมาก แรงงานจึงกลับคืนถิ่นฐานในชนบทแรงงานหนุ่มสาวจำนวนมากกลับสู่ชุมชนบ้านพวก เพื่อมาประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่บ้านเกิด แต่กลับปรากฏว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการทำการเกษตรไม่เกิดประสิทธิภาพและผลผลิตตามที่ควรจะเป็นเนื่องจากไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมในด้านคุณภาพและราคารวมถึงช่องทางการซื้อที่เหมาะสมเพราะขาดความรู้ประสบการณ์ส่งผลให้รายได้จากการทำเกษตรไม่เป็นไปตามต้องการ หรือประสบกับปัญหาขาดทุน

ดังนั้น ทางกลุ่มผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรที่เหมาะสมกับงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จึงสนใจทำการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อให้ผู้สนใจในการทำการเกษตร และเกษตรกรชุมชนบ้านพวกใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะสร้างรายได้เพื่อสร้างอาชีพที่มั่นคงยกระดับรายได้ให้แก่คนในชุมชนบ้านพวกอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรบ้านพวก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

สมมุติฐานงานวิจัย

1. ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรบ้านพวก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่แตกต่างกัน

2. พฤติกรรมการเลือกซื้อส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เครื่องมือทางการเกษตรขนาดใหญ่ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้แรงเครื่องยนต์ จำพวกเครื่องยนต์ขนาดเล็ก ได้แก่ เครื่องสูบน้ำ รถไถเดินตาม รถตัดหญ้า จำพวกเครื่องยนต์ขนาดใหญ่ ได้แก่ รถแทรกเตอร์ตีนตะขาบ

อุปกรณ์ขนาดเล็ก หมายถึง เครื่องมือกสิกรรม ได้แก่ เสียม จอบ พลั่ว คราด และเครื่องมือเก็บเกี่ยว เคียว มีดพร้า จอบ เป็นต้น

ปุ๋ย หมายถึง สารเคมีที่บำรุงรักษาพืช หรือดิน

ร้านค้าในเขตอำเภอเมือง หมายถึง ร้านค้าขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้แก่ โกลบอลเฮ้าส์ ไทกสิกรหนองคาย

ร้านค้าประจำอำเภอ หมายถึง สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์การเกษตรทั้งแบบปลีกและส่งในตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้แก่ ร้านอีสานการเกษตรและร้านรุ่งโรจน์การเกษตร

ร้านขายของชำตามหมู่บ้าน หมายถึง ร้านค้าปลีกขนาดเล็กในชุมชนบ้านพวกที่จำหน่ายอุปกรณ์การเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

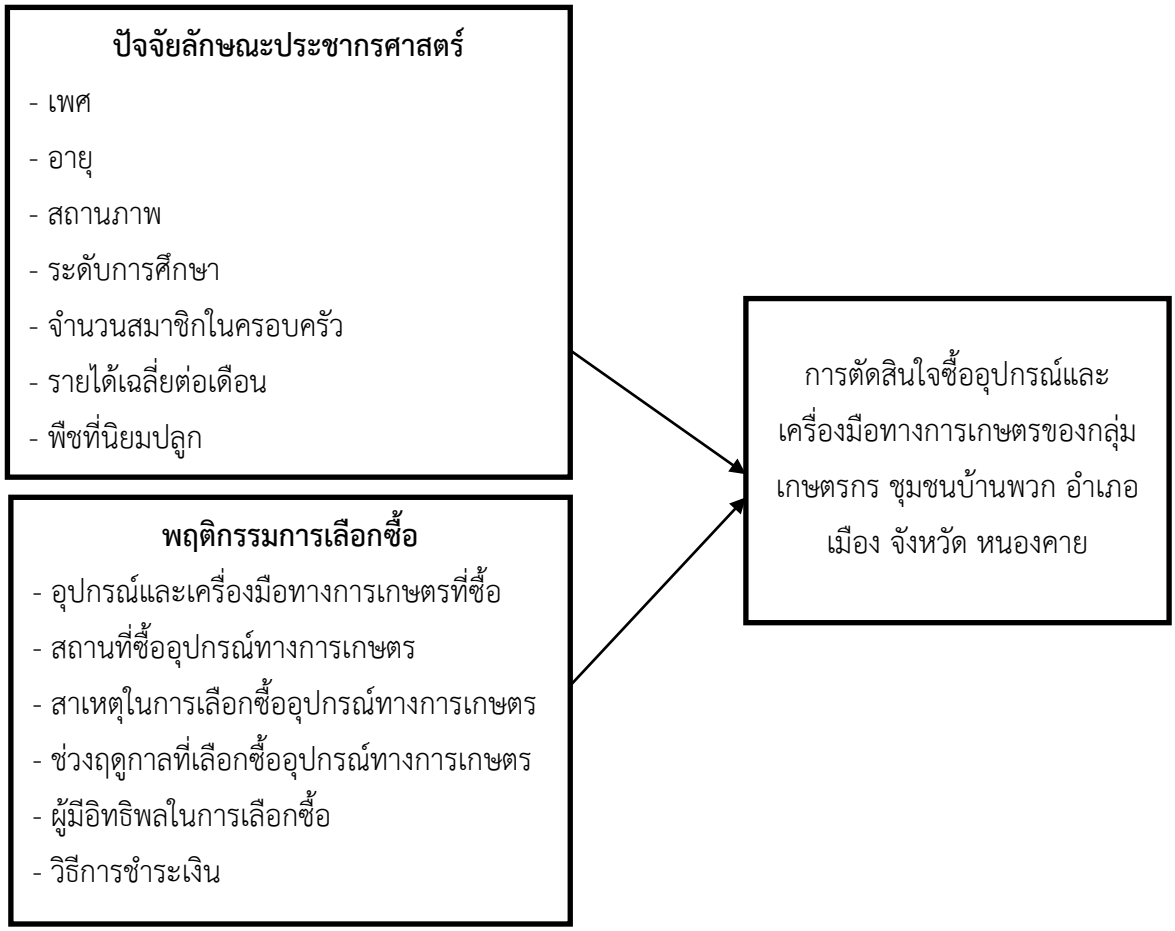
การตัดสินใจซื้อ หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคที่เกิดจากการเรียนรู้และการรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ กระบวนการเรียนรู้และการรับรู้มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้และการรับรู้จะก่อให้เกิดการสั่งสมและประสบการณ์ สำหรับเพื่อค้นหาทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการ (George and Jones, 1996)

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึงการศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้สินค้าหรือเป็นพฤติกรรมของบุคคลในการค้นหาการซื้อการใช้การประเมินและการดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการโดยคาดหวังว่าสิ่งเหล่านั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ (Solomon, 2002)

ซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหาการซื้อการใช้การประเมินผลการใช้สอยผลิตภัณฑ์และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของตนเองโดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาและการบริโภคใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมเพื่อให้กิจกรรมนั้นลุล่วง (Schiffman and Kanuk, 1994)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรในตำบลบ้านเดื่อ จำนวน 7,197 คน (เทศบาลตำบลบ้านเดื่อ, 2561: 8) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ คือ กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างโดยวิธีของ Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 378 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 385 คน โดยใช้การสุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Likert Scale 5 ระดับ แบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟ่า จากการดำเนินการทดสอบข้อมูลแจกแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ทำการวิเคราะห์ค่า Cronbach's Alpha สามารถวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.890

แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร ชุมชนบ้านพวก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale) จำนวน 7 ข้อได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และพืชที่นิยมปลูก

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร ชุมชนบ้านพวก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Method) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ อุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรที่ซื้อ สถานที่ซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร สาเหตุในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร ช่วงฤดูกาลที่เลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร ผู้มีอิทธิพลในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร วิธีการชำระเงินในการอุปกรณ์ทางการเกษตร

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตาม วิธีการของลิเคิร์ท (Likert Method)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาจำนวน ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การหาความแตกต่างด้วยตัวแปรด้านสถิติ t-test (Independent Sample Test) F-test และการวิเคราะห์โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ่

ผลการวิจัย

ปัจจัยลักษณะด้านประชากรศาสตร์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 62.08 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 49 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 40.52 สถานภาพสมรส จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ระดับการศึกษาอยู่ระดับมัธยมปลาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 35.58 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 – 6 คน ร้อยละ 49.61 รายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 48.31ระดับพื้นที่ทำการเกษตร 1 –10 ไร่ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 39.48

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ลักษณะประชากรศาสตร์	สถิติ	ค่าสถิติ	sig	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	0.930	0.353	ไม่แตกต่าง
อายุ	F-test	1.075	0.357	ไม่แตกต่าง
สถานภาพ	F-test	5.439	0.005*	แตกต่าง
ระดับการศึกษา	F-test	1.232	0.298	ไม่แตกต่าง
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	F-test	7.320	0.001*	แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-test	1.554	0.213	ไม่แตกต่าง
ระดับพื้นที่ทำการเกษตร	F-test	8.565	0.000*	แตกต่าง

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว พืชที่นิยมปลูกแตกต่างกันส่งต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรชุมชนบ้านพวก ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

อุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรที่ซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
เครื่องมือขนาดใหญ่	115	29.90
อุปกรณ์ขนาดเล็ก	185	48.10
ปุ๋ย	85	22.10

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรที่ซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร		
ร้านค้าในเขตอำเภอเมือง	106	27.50
ร้านค้าประจำอำเภอ	142	36.60
ร้านขายของชำตามหมู่บ้าน	137	35.30
สาเหตุในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร		
คุณภาพของอุปกรณ์ทางการเกษตร	115	29.90
ราคาของอุปกรณ์ทางการเกษตร	66	17.10
ความสะดวกในการเดินทาง	149	38.70
การบริการของพนักงานขาย	55	14.00
ช่วงฤดูกาลที่เลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร		
ฤดูร้อน	134	34.80
ฤดูฝน	165	42.60
ฤดูหนาว	86	22.30
ผู้มีอิทธิพลในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร		
ตนเอง	33	8.60
คนในครอบครัว	147	38.20
เพื่อนเกษตรกรในชุมชน	138	35.80
พนักงานขาย	67	17.40
วิธีการชำระเงินในการอุปกรณ์ทางการเกษตร		
ชำระด้วยเงินสด	64	16.60
ผ่อนจ่ายรายเดือน	121	31.40
ผ่อนจ่ายรายปี	125	32.50
ชำระเงินภายหลัง หลังจากขายผลผลิตทางการเกษตร	75	19.50
รวม	**385**	**100.00**

จากตารางที่ 2 พบว่าอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรที่เกษตรกรชุมชนบ้านพวกส่วนใหญ่เลือกซื้ออุปกรณ์ขนาดเล็ก จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 รองลงมา ซื้อเครื่องมือขนาดใหญ่ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 และซื้อปุ๋ย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10

สถานที่ซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร พบว่า กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวกส่วนใหญ่เลือกซื้ออุปกรณ์กับร้านค้าประจำอำเภอ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 รองลงมา ร้านขายของชำตามหมู่บ้าน จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และร้านค้าในเขตอำเภอเมือง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50

สาเหตุในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร พบว่า กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวกส่วนใหญ่ซื้อด้วยสาเหตุความสะดวกในการเดินทาง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 รองลงมา คุณภาพของอุปกรณ์ทางการเกษตร จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 ราคาของอุปกรณ์ทางการเกษตร จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 และการบริการของพนักงานขาย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00

ช่วงฤดูกาลที่เลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรพบว่า กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวกส่วนใหญ่เลือกซื้ออุปกรณ์ในช่วงฤดูฝน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 รองลงมา ช่วงฤดูร้อน จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 และช่วงฤดูหนาว จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30

ผู้มีอิทธิพลในการเลือกซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร พบว่า ผู้มีอิทธิพลในการเลือกซื้อของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวกส่วนใหญ่ ได้แก่ คนในครอบครัว จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 38.20รองลงมา เพื่อนเกษตรกรในชุมชน จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 พนักงานขาย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 และตนเอง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60

วิธีการชำระเงินในการอุปกรณ์ทางการเกษตรพบว่า กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวกส่วนใหญ่ชำระเงินด้วยวิธีผ่อนจ่ายรายปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมา ผ่อนจ่ายรายเดือน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 ชำระเงินภายหลัง หลังจากขายผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 และชำระด้วยเงินสด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.60

สรุปและอภิปรายผล

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ สถานภาพจำนวนสมาชิกในครอบครัวพืชที่นิยมปลูก แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร ชุมชนบ้านพวก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งด้านสถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลการทดสอบสมมุติฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของดนัย ณรงค์ฤทธิ (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถแทรกเตอร์ของเกษตรกรในเขตจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สถานภาพของเกษตรกรต่างกันจะมีกระบวนการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (1997: 105) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัว (Family) ครอบครัวถือเป็นองค์กรในสังคมที่สำคัญที่สุด โดยสมาชิกในครอบครัวถือเป็นกลุ่มอ้างอิงทางตรงขั้นปฐมภูมิที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยสมาชิกในครอบครัว จะมีการแบ่งบทบาทและอิทธิพลของการตัดสินใจซื้อระดับพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผล

การทดสอบสมมุติฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ ถึงสาคร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันส่งผลต่อการซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรชุมชนบ้านพวก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า กลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านพวกซื้อส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ทางการเกษตรขนาดเล็ก ซื้อที่ร้านค้าประจำอำเภอเพราะเดินทางไปซื้อได้สะดวก โดยส่วนมากจะซื้อช่วงฤดูฝน เพราะเป็นฤดูแห่งการทำการเกษตร โดยมีคนในครอบครัวช่วยในการตัดสินใจซื้อ และมีรูปแบบการชำระเงินเป็นแบบผ่อนจ่ายรายปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเสรี วงษ์มณฑา (2552: 31)ได้กล่าวว่า ในการตัดสินใจซื้อขอลักษณะการซื้อของผู้บริโภค ประกอบด้วย ซื้อที่ไหน ซื้อเมื่อใด ซื้อมากน้อยเพียงใด ใครเป็นผู้ซื้อ ใช้มาตรการอะไรในการตัดสินใจซื้อ และส่งผลต่อกิจกรรมทางกายภาพที่บุคคลทำการประเมิน แสวงหาและครอบครอง การใช้หรือบริโภคสินค้าและบริการในที่สุด (Loudon and Albert,1993: 56)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ด้านลักษณะประชากรศาสตร์ กลุ่มเกษตรกรบ้านพวกควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ในการจัดสรรและใช้ทรัพยากรในการทำการเกษตรอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เหมาะสมถ่ายทอดไปยังเกษตรกรท้องถิ่นรุ่นใหม่ เพื่อเข้าใจและสามารถเลือกซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำเกษตร

2) ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรผู้ประกอบการจำหน่ายอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปกำหนดกลยุทธ์ในการจัดจำหน่ายเพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของกลุ่มเกษตร

2.1) อุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรที่จำหน่ายควรเป็น อุปกรณ์ทำการเกษตรขนาดเล็ก เช่น เสียม คราด พลั่ว จอบ มีดดายหญ้าเครื่องตัดหญ้าสะพาย เนื่องจากมีราคาไม่แพง มีอายุการใช้งานสั้นต้องหาซื้อทุกฤดูกาลปลูก

2.2) ควรให้ความสำคัญในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ติดต่อสั่งซื้อได้ง่ายให้สะดวก ผู้ประกอบการควรออกร้านตามหน่วยงานต่างๆ เช่น สหกรณ์ กองทุน เพื่อเป็นการโฆษณามุ่งเน้นการให้ข้อมูลการให้ข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการความต้องการของเกษตรกรให้มากที่สุด

2.3) รูปแบบการชำระเงิน เน้นความสะดวกในการผ่อนจ่ายของเกษตรกร ใช้การผ่อนจ่ายเป็นงวดๆรายเดือน ในกรณีที่เป็นสินค้าราคาสูงที่ต้องซื้อปริมาณมากๆ เช่น ปุ๋ย หรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ เพราะส่วนใหญ่เกษตรกร อาจใช้การผ่อนจ่ายรายปีหรือเมื่อจำหน่ายผลผลิตได้ จะได้รับค่าตอบแทนจากการขายผลผลิตตามฤดูกาล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ คุณค่าตราสินค้า เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2) ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึง ปัญหาของเกษตรกรในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงต้นทุนในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของเกษตรกรอยู่ในระดับใดและจะมีแนวทางลดต้นทุนการผลิตได้ด้วยวิธีการใดบ้าง

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลบ้านเดื่อ. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่น* สืบค้นจาก : http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER19/DRAWER006/GENERAL/DATA0000/00000205.PDF

ชัยรัตน์ ถึงสาคร และพัชร์หทัย จารุทวีผลนุกูล. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตจังหวัดปทุมธานี.* การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563. วันพฤหัสบดีที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2563.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.

ดนัย ณรงค์ฤทธิ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถแทรกเตอร์ของเกษตรกรในเขตจังหวัดนครสวรรค์.* การค้นคว้าอิสระ. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *ผลกระทบโควิด 19 ต่อตลาดแรงงานไทย.* สืบค้นจาก : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_12Oct2020.aspx

ทองคา ดวงขันเพ็ชร. (2557). *การบริหารจัดการแหล่งประวัติศาสตร์เมืองเวียงคุก จังหวัดหนองคาย* สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสรี วงษ์มณฑา. (2552). *กลยุทธ์การตลาด: การวางแผนการตลาด.*กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์

George, J. M., & Jones, G. R. (1996). *Organizational Behavior (*3 rded.). New Jersey: Prentice

Kotler, P. (1997). *Marketing management: analysis, planning implementation and control.* (9th ed). New Jersey: Asimmon &Schuster.

Loudon, D.L. and Albert J. Bitta. (1993). *Consumer Behavior.* 4 th ed. New York: McGraw-Hall.

Solomon, M. R. (2002). Consumer Behavior: buying, having, and being (5th ed.). Upper SaddleRiver, NJ: Prentice-Hall

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). Consumer behavior. (5th ed.). Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall

Taro Yamane (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*.3rdEd.New York. Harper and Row. Publications.

อิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม

Influence of YouTuber advertising on viewers' opinions and buying behavior

เพ็ญสิริ เอกพัฒนกุล[1*], อนันธชัย รอดสิน[1] และธนภัทร เต็มรัตนะกุล[2]

Phensiri Eakphattanakun[1*], Ananthachai Rodsin[1] and Tanapat Temrattanakul[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรนิเทศศาสตร์, สาขาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Undergraduate student, Department of Libraries, Information Science and Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University

[2] ผู้ช่วยศาสตรจารย์ ดร., สาขาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph.D., Department of Libraries, Information Science and Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University

[*]**Corresponding author, E-mail:** yokphensiri7761@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการ และอิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ชม จำนวน 424 คน ที่มีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจากการรับชมยูทูบ

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจโฆษณาสินค้าและบริการจากช่องยูทูบที่ประกอบการได้ทำการโฆษณา โดยมีสาเหตุมาจากความรู้สึกที่เป็นกันเอง ผู้บริโภคสามารถจับต้องสินค้าและบริการได้ และการโฆษณาที่ใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการเป็นอย่างมาก โดยมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยในด้านความไว้วางใจจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชมในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

คำสำคัญ: ยูทูบเบอร์, โฆษณา, อิทธิพลจากโฆษณา, การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

Abstract

The purpose of this research was to study the viewers' use of online media on buying behavior of goods and services and to study the Influence of YouTuber advertising on viewers' opinions and buying behavior. This survey research used questionnaires to collect data from a sample group of 424 people who use YouTube media to make decision on buying goods and services. The study found that the sample group is interested in advertising products and services from online channels if entrepreneurs have advertised by youtubers, as they are famous, trustworthy, and they can cause a feeling of being friendly. It is found that these factors affect both the attitude and behavior of the viewers on decision to buy goods and services.

Keywords: Youtuber, Advertising, Influence of advertising, Buying decision

บทนำ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีการสื่อสารก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมากส่งผลให้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นช่องทางสื่อสารหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเป็นสื่อที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อาทิเช่น พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับเบญญา หวังมหาพร และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร์, (2563) สังคมออนไลน์จึงมีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคใช้สังคมออนไลน์เป็นแหล่งหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้า รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคมักจะขาดความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของสินค้าที่มาจากช่องทางออนไลน์ โดยมีสาเหตุมาจากการที่ผู้บริโภคขาดความคุ้นชินและความไว้วางใจกับสินค้า ผู้บริโภคที่ใช้สื่อออนไลน์จึงมีความระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยของข้อมูลสินค้าและบริการ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการจึงต้องหาช่องทางใหม่ ๆ ที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภค และสามารถสร้างความไว้วางใจต่อผู้บริโภค จึงทำให้ “ยูทูบ” (Youtube) กลายเป็นสื่อหนึ่งที่ได้รับนิยมอย่างมากสำหรับการโฆษณาสินค้า ของผู้ประกอบการ โดยยูทูบสามารถเข้าถึงผู้บริโภคที่หลากหลายและกว้างขวางภายในเวลาอันรวดเร็ว เหมาะกับพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนไปของผู้บริโภคในปัจจุบัน สอดคล้องกับ “ยูทูบ เผย อิน ไซท์ของคนไทย” (2559) ที่ระบุว่า คนไทยส่วนใหญ่ชอบดูยูทูบเพราะมีเนื้อหาที่หลากหลาย การค้นหาเนื้อหาที่ทำได้ง่าย และเลือกชมได้ในเวลาที่ต้องการ โดยยูทูบเปิดโอกาสให้ผู้ใช้สื่อสามารถอัปโหลดคลิปวีดีโอซึ่งจะเรียกว่า “ยูทูบเบอร์” (YouTuber) หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสนใจหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ทำการผลิตคลิปวิดีโอในลักษณะของการบอกเล่าเรื่องราว อธิบายรายละเอียด หรือบอกเล่าประสบการณ์ ทำให้คนที่มีความชอบในแบบเดียวกันเกิดความจนนำไปสู่สนใจพฤติกรรมการมีส่วนร่วมและติดตามชม (ประณาลร เหมเวช, 2560)

ในเรื่องนี้ การใช้บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างยูทูบเบอร์อาจถือว่าสามารถสร้างความเชื่อมั่นและซื้อใจผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี เพราะยูทูบเบอร์มักเป็นบุคคลที่ไม่ได้มาจากบริษัทที่ต้องการนำเสนอความน่าเชื่อถือให้แก่สินค้า แต่ยูทูบเบอร์อาจเป็นบุคคลทั่วไปที่ได้ทดลองใช้งานแล้วนำมาบอกเล่าให้ผู้อื่นทราบ จึงก่อให้เกิดความไว้ใจมากกว่าการโฆษณาที่มาจากบริษัท นอกจากนี้ยูทูบเบอร์ยังสามารถกระตุ้นความต้องการสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภค โดยอาจนำเสนอในรูปแบบการรีวิวสินค้าหรือวิดีโอที่ผู้ชมสามารถเพลิดเพลินกับการรีวิวหรือเนื้อเรื่องที่มีความสนุกสนาน สอดแทรกความเป็นตัวเองของยูทูบเบอร์ที่มีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับกลุ่มผู้ชม มีความเป็นมิตร และความเป็นกันเอง รวมไปถึงบุคลิกลักษณะและความมีชื่อเสียง โดยปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลต่อความเชื่อถือและความไว้วางใจของผู้บริโภคต่อสินค้าและบริการ

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง อิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม โดยศึกษาพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงศึกษาอิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม โดยการศึกษาเรื่องนี้อาจช่วยให้มองเห็นทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อยูทูบเบอร์ว่าเป็นอย่างไร และนำไปสู่การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของยูทูบเบอร์ที่มีต่อการสร้างทัศนคติและกระตุ้นพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการโฆษณาสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการ
2. ศึกษาอิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์และสื่อโซเชียล

สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม อาจจะอยู่ในรูปแบบของเนื้อหา รูปภาพ เสียงหรือวิดีโอซึ่งสอดคล้องกับโซเชียล “Social” หมายถึง การแบ่งปันในสังคม ซึ่งอาจจะเป็นการแบ่งปันเนื้อหา ไฟล์ รสนิยม ความเห็น หรือการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ส่วนมีเดีย "Media" หมายถึง สื่อหรือเครื่องมือที่ใช้เพื่อการสื่อสาร โดยการแพร่กระจายของสื่อก็ทำได้ง่ายขึ้น โดยเกิดจากการแบ่งเนื้อหา (Content Sharing) จากใครก็ได้ เมื่อมีสภาพของการเป็นสื่อสังคมสิ่งสำคัญก็คือ การสนทนาที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นการร่วมกลุ่มคุยในเรื่องที่สนใจร่วมกันหรือการวิพากษ์วิจารณ์สินค้าหรือบริการต่าง ๆ โดยที่ไม่

มีใครเข้ามาควบคุมเนื้อหาของการสนทนาแม้กระทั่งตัวผู้ผลิตเนื้อหาเอง เพราะผู้ที่ได้รับสารมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรูปแบบของการเพิ่มเติมความคิดเห็นหรือแม้กระทั่งเข้าไปแก้ไขเนื้อหานั้นได้ด้วยตัวเอง ทั้งยังเป็นสื่อเปลี่ยนผู้คนจากผู้บริโภคเนื้อหาเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและกระจายไปยังผู้รับสารคนอื่น ๆ ได้อย่างเสรี หากใครผลิตเนื้อหาที่โดนใจก็จะเป็นผู้มีอิทธิพล (Influencer) ยิ่งหากเป็นในทางการตลาดก็สามารถโน้มน้าวผู้ติดตามในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการได้โดยง่าย การสื่อสารเป็นสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่ลงทุนน้อยแต่มีอิทธิพลในการจูงใจให้มามีส่วนร่วมสูง (ดร. ภิเษก ชัยนิรันดร์, 2553)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ YouTube และ Youtuber

สื่อยูทูบเป็นสื่อใหม่ที่อนุญาตให้ทำการอัปโหลดวิดีโอหรือแบ่งปันวิดีโอให้กับผู้อื่นได้รับชม ผู้ชมวิดีโอที่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อวีดิโอได้และยังสามารถทำการสืบค้นหาวิดีโอ โดยการใส่คำในการค้นหา (Keyword) และสามารถนำวีดิโอไปใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ยูทูบเป็นสื่อที่ให้บริการการแบ่งปันวีดิโอ (Share) ส่งต่อไปยังสื่อสังคมอื่น อีกทั้งยูทูบเป็นสื่อที่ให้บริการสร้างรายการโปรดเลือกเก็บคลิปที่ชอบได้ เก็บไว้ในรายการโปรด (Favorites) มีการให้บริการในการสร้างเพลย์ลิสต์ (Playlist) ที่จัดเรียงลำดับในการนำเสนอได้ (ฐิติกร สุทธิสินทอง, 2556) ในขณะที่ (วรเดช ผุดผ่อง, 2558) ได้กล่าวว่ายูทูบมีรูปแบบโฆษณาที่จำแนกได้ถึง 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) โฆษณาแบบดิสเพลย์ (Display Ads) 2) โฆษณาแบบซ้อนทับ (Overlay in-video ads) 3) โฆษณาวิดีโอแบบข้ามได้ (True view in-streams ad) 4) โฆษณาแบบวิดีโอแนะนำ (True view in-display ad) 5) โฆษณาแบบวิดีโอที่ข้ามไม่ได้ (Non-skipable in-stream ad) 6) โฆษณาแบบแบนเนอร์ในหน้าหลัก (Mastheads)

จากแนวคิดข้างต้นเกี่ยวกับโฆษณายูทูบ สามารถทำการสรุปได้ว่าการโฆษณาผ่านทูบนั้นเป็นที่นิยมมากขึ้นและเป็นช่องทางใหม่ของการโฆษณา รูปแบบการโฆษณาบนยูทูบจะปรับให้มีขนาดและตำแหน่งในการมองเห็นของผู้บริโภคต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการ วัตถุประสงค์ของโฆษณาหรือตามงบประมาณ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านประชากรของผู้รับสาร

แนวคิดด้านประชากรศาสตร์มีหลักการสำคัญว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากแรงบังคับภายนอกมากระตุ้น โดยเชื่อว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามที่สังคมกำหนดไว้ให้ กล่าวคือแนวคิด ด้านประชากรศาสตร์เชื่อว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป (ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2534) ผู้รับสารที่อยู่ในกลุ่มประชากรเดียวกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาคล้ายคลึงกันและคนที่มีลักษณะประชากรต่างกันจะมีลักษณะทางพฤติกรรมแตกต่างกัน (ปรมะ สตะเวทิน, 2539) ซึ่งตัวแปรสำคัญ ๆ ทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ 1) อายุ (Age) คนที่มีวัยแตกต่างกันมักจะมีความต้องการที่แตกต่างกันด้วย เช่น คนวัยกลางคนและคนสูงอายุมักจะคิดเรื่องสุขภาพ จึงมักจะชอบดูคลิปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์รักษาสุขภาพและผลิตภัณฑ์ที่ช่วยชะลอวัย และจะเกิดอารมณ์ร่วมได้ง่ายในสื่อโฆษณาด้านนี้ ในขณะที่คนหนุ่มสาวจะสนใจในเรื่องความสวยความงาม จึงมักจะชอบดูคลิปเกี่ยวกับการแต่งหน้าความสวยงาม 2) เพศ (Sex) งานวิจัยต่าง ๆ ยังชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงถูกชักจูงได้มากกว่าผู้ชาย ผู้ชายใช้เหตุผล

มากกว่าผู้หญิงและจดจำข่าวได้มากกว่าผู้หญิง (วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2557) ข้อแตกต่างเหล่านี้จึงทำให้เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับชมคลิปวิดีโอที่ยูทูบแบ่งออกเป็นประเภท ที่มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมที่ต่างกัน 3) สถานะภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social - economic Status) หมายถึง อาชีพ รายได้ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัวที่ต่างกันย่อมมีค่านิยม พฤติกรรมที่แตกต่างกัน ค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป 4) การศึกษา (Education) ระบบการศึกษาที่ต่างกัน สาขาวิชาที่แตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งสถานศึกษาที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้สึก นึกคิด อุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกันไป (ปรมะ สตะเวทิน , 2532)

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมของผู้รับสาร

การเปิดรับข่าวสาร ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการสื่อสารในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และเพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมและยิ่งสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมซับซ้อน ข่าวสารยิ่งมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่บุคคลใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน ข่าวสารจะทำให้มนุษย์มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทันต่อเหตุการณ์ อย่างไรก็ตามบุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาเข้าสู่ตนทั้งหมด แต่ละเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้นข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้นมักจะถูกคัดเลือกตลอดเวลาข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร (กิตติมา สุรสนิ, 2533) โดยแรงผลักดันที่จะทำให้บุคคลเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทใดนั้น เกิดจากคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รับสารด้านในต่าง ๆ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่น การเลือกรับรู้ตามทัศนคติและประสบการณ์เดิมของตน 2) องค์ประกอบทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี ลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ การศึกษา ตลอดจนสถานภาพทางสังคม McCombs and Becker (1979) กล่าวว่า ผู้รับสารมักมีการเปิดรับข่าวสาร หรือการเปิดรับสื่อเพื่อสนองความต้องการ 4 ประเด็น

1. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) กล่าวคือผู้รับสารสามารถสังเกตและติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้เป็นคนทันสมัยและทันเหตุการณ์

2. เพื่อการตัดสินใจ (Decision) กล่าวคือผู้รับสารสามารถกำหนดความคิดเห็นหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารนั้น ๆ

3. เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) กล่าวคือ ผู้รับสารสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้เพื่อการสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่น

4. เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) กล่าวคือการเปิดรับข่าวสารสามารถทำให้ผู้รับสารรู้สึกมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบตัวได้

แนวคิดเกี่ยวกับการโฆษณาบนสื่อออนไลน์

ในยุคก่อนที่เทคโนโลยีจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ การทำการตลาดผ่านสื่อโทรทัศน์ถือเป็นช่องทางที่สร้างความสนใจเป็นวงกว้างและรวดเร็วที่สุด แต่ก็ต้องใช้งบประมาณที่สูง ในทางกลับกัน การทำการตลาดผ่านโฆษณาบนสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน และตรงตามความต้องการ แต่งบประมาณที่ต้องจ่ายไปก็ยังมีความสมเหตุสมผล มีรูปแบบในการนำเสนอสินค้าที่น่าสนใจ หลากหลายตามความเหมาะสม โดยทัศนคติต่อการโฆษณาออนไลน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคที่ตอบสนองต่อการโฆษณาออนไลน์ที่ดีหรือไม่ หลังจากที่ผู้บริโภคสัมผัสกับโฆษณาออนไลน์ เมื่อผู้บริโภคเห็นโฆษณาจะเกิดการพิจารณาออกเป็นทัศนคติในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อการโฆษณา เป็นหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการโฆษณาออนไลน์ (Mackenzie et al, 1986; Mehta, 2000) และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาออนไลน์ สามารถสรุปได้ว่าผู้บริโภคที่มีทัศนคติต่อโฆษณาออนไลน์ที่ดี โฆษณาที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ แปลกใหม่ จะดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคให้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อได้ (อุเทน เพชรวารี, 2550)

แนวคิดเกี่ยวกับการโฆษณาโดยใช้ผู้ทรงอิทธิพล

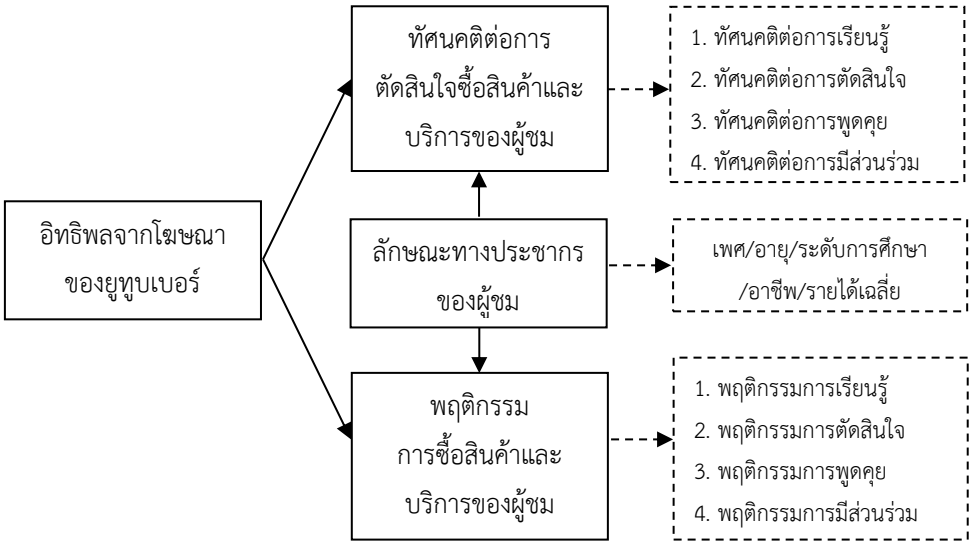
จากบทวิจัยของ Nielsen Global Online Consumer Survey (2552) พบว่า ผู้คนเชื่อในสื่อแบบเดิม ๆ (Traditional media) อย่างเช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ มีจำนวน นักการตลาดจึงให้ความสำคัญกับการทำการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube ดังนั้น Influencer Outreach หมายถึง การใช้ผู้มีอิทธิพลทางด้านความคิดในโลกออนไลน์ให้เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลออกไปในวงกว้าง โดยส่วนใหญ่เป็นเทคนิคที่แบรนด์ต่าง ๆ นิยมใช้ในการเลือกติดต่อกับยูทูบเบอร์ชื่อดังที่มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ๆ เพื่อให้ยูทูบเบอร์เหล่านั้นช่วยเผยแพร่ข้อมูล ช่วยบอกต่อและสร้างความเชื่อถือให้แก่แบรนด์หรือสินค้า เนื่องจากยูทูบเบอร์ชื่อดังมีผู้ติดตามมาก ผู้ติดตามของเขาจะมีโอกาสคล้อยตามหรือเชื่อถือข้อมูลที่ยูทูบเบอร์นำเสนอได้อย่างมากเช่นกัน เพราะยูทูบเบอร์ที่มีอิทธิพลต่อแฟนคลับยาวนานจนสามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อถือในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ดังนั้นความน่าเชื่อถือที่สั่งสมมาเป็นระยะ เวลานานถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

ทฤษฎีการโน้มน้าวชักจูงใจ

การเปิดรับสื่อ (Media Exposure) นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการสื่อสารซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในของผู้รับสาร เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา และปัจจัยภายนอก คือ ระดับการอ่านออกเขียนได้ ประสาทสัมผัสจะถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้า โดยบุคคลจะเลือกเปิดรับสิ่งเร้าที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของตน และหลีกเลี่ยงการเปิดรับสิ่งเร้าที่ไม่ต้องการ กระบวนการเลือกรับสารหรือเปิดรับสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองในการรับรู้ของมนุษย์ เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) 2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) 3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) 4) การเลือกจดจำ (Selective retention)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย เรื่องอิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้ชม ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยสุดารัตน์ ศรีพงษ์ (2563) กล่าวว่า บุคลิกภาพของยูทูบทั้ง 5 ด้านซึ่งประกอบไปด้วยบุคลิกภาพด้านความจริงใจ ความน่าตื่นเต้น ความสามารถความโก้หรู และความแข็งแกร่ง ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ บุคลิกภาพด้านความจริงใจ ความสามารถและความแข็งแกร่ง ตามลำดับ โดยบุคลิกภาพด้านความจริงใจ ความสามารถและความแข็งแกร่งเป็นกลุ่มบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับผู้บริโภคชาวไทยได้เป็นอย่างดี พรทิพย์ เลือดจีน (2554) และพบว่า บุคลิกภาพด้านความจริงใจเป็นลักษณะที่ผู้บริโภคต้องการมากที่สุด นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพด้านความจริงใจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากที่สุดอาจเพราะในการตัดสินใจซื้อสินค้า ผู้บริโภคย่อมอยากได้ความจริงใจ ความซื่อสัตย์จากผู้รีวิวสินค้า เพื่อให้มั่นใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ นนทกร ศาลิคุปต (2550)

ข้อมูลเหล่านี้คณะผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดของการศึกษา รวมถึงการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์การศึกษา นั่นคือ ส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการเช่นเดียวกับยูทูบเบอร์ของกลุ่มผู้ชม และส่วนของการศึกษาอิทธิพลของเนื้อหาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ชม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเชิงสำรวจ (Survey research) คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการนำเอาองค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมมาใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม และให้มีการตรวจสอบทั้งในเรื่องความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อได้มาซึ่งข้อคำถามที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษามากที่สุด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ศึกษากลุ่มคนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และมีพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการจากคำแนะนำของยูทูบเบอร์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ยูทูบ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 424 คน

ขั้นที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเอาวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 2 ข้อ มาใช้กำหนดโครงสร้างของคำถามที่ปรากฏอยู่ในแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้ทบทวนวรรณกรรมเอาไว้ โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม ส่วน 6 ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการชม Youtuber ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 5 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อทัศนคติในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ส่วนที่ 6 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อพฤติกรรมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ โดยเรื่องนี้คณะผู้วิจัยได้นำข้อคำถามในแบบสอบถามมาทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบและพิจารณาหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา นั่นคือ พิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นมา ว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาของเครื่องมือกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญมาทำการทดลองรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นจำนวน 40 คน โดยเป็นการทดสอบข้อคำถามในส่วนที่ 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่ออิทธิพลของ Youtuber ที่มีต่อทัศนคติในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ และส่วนที่ 6 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่ออิทธิพลของ Youtuber ที่มีต่อพฤติกรรมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นในรูปแบบ Likert scale โดยผลการทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยการใช้เทคนิค

แบบอัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach Alpha) พบว่า ในส่วนที่ 5 วิเคราะห์ได้ค่า Alpha = .8250 และในส่วนที่ 5 วิเคราะห์ได้ค่า Alpha = .8510 ซึ่งจากผลการทดสอบดังกล่าวพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ในระดับที่มีความ น่าเชื่อถือสูง สามารถนาแบบสอบถามฉบับนี้ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล ในเรื่องนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้นำเอาข้อมูลที่ได้รับมาทำการแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการคีย์ข้อมูลจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อสรุปผลข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับข้อคำถามในส่วนที่ 1 – 4 เพื่อนำมาแสดงผลในการรายงานสถิติเชิง บรรยายของการวิจัย สำหรับข้อคำถามส่วนที่ 5 – 6 นั้น คณะผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์และตีความ เพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้ตั้งเอาไว้

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลจากโฆษณาของยูทูบเบอร์ที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ” คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษามานำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยในส่วนแรก ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมลักษณะทางประชากรที่พบมากที่สุดจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 424 คน ด้วยการระบุข้อค้นพบเกี่ยวกับตัวแปรทางประชากร จำนวน และร้อยละ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	ตัวแปรทางประชากร	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ	หญิง	296	69.81
2	อายุ	21 - 25 ปี	290	68.39
3	ระดับการศึกษา	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	279	65.80
4	อาชีพ	นักเรียน / นักศึกษา	307	72.40
5	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	10,001 – 15,000 บาท	192	45.28

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มากที่สุด จำนวน 296 คน หรือร้อยละ 69.81 อยู่ในช่วงอายุ 21 - 25 ปี มากที่สุด จำนวน 290 คน หรือร้อยละ 68.39 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มากที่สุด 279 คน หรือร้อยละ 65.80 มีนักเรียนนักศึกษา มากที่สุด จำนวน 307 คน หรือร้อยละ 72.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท มากที่สุด จำนวน 192 คน หรือร้อยละ 45.28 ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	ตัวแปรเรื่องพฤติกรรม	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	ความถี่ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์บ่อยเพียงใด	3 – 4 วันต่อสัปดาห์	305	71.93
2	ระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้าใช้สื่อออนไลน์ต่อวัน	มากกว่า 3 ชั่วโมง	280	66.03
3	ช่วงเวลาที่ท่านเข้าใช้สื่อออนไลน์	20.01 น. – 23.59 น.	221	52.12
4	ท่านใช้งานสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางใด	โทรศัพท์มือถือ	329	77.59
5	ท่านเข้าใช้สื่อออนไลน์ใดมากที่สุด	YouTube	345	81.36
6	ท่านรู้จักการใช้งานสื่อออนไลน์ได้อย่างไร	เรียนรู้ด้วยตนเอง	350	82.54

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้สื่อออนไลน์ 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 305 คน หรือร้อยละ 71.93 เฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมงขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 280 คน หรือร้อยละ 66.03 ช่วงเวลาที่เข้าใช้ 20.01 น. – 23.59 น. มากที่สุด มีจำนวน 221 คน หรือร้อยละ 52.12 ใช้งานผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ มากที่สุด จำนวน 329 คน หรือร้อยละ 77.59 เข้าใช้สื่อออนไลน์ YouTube มากที่สุด จำนวน 345 คน หรือร้อยละ 81.36 และเรียนรู้เข้าใช้สื่อออนไลน์ด้วยตนเอง มากที่สุด จำนวน 350 คน หรือร้อยละ 82.54 ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	ตัวแปรเรื่องพฤติกรรม	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์แต่ละครั้ง ท่านพบเห็นการโฆษณาสินค้าและบริการมากน้อยเพียงใด	มากกว่า 5 ครั้ง	392	92.45
2	เมื่อท่านรับชมโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ท่านมีความสนใจในสินค้าและบริการนั้น ๆ	เฉย ๆ	210	49.52
3	ความถี่ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการจากช่องทางสื่อออนไลน์ของท่านบ่อยเพียงใด	เป็นประจำ	204	48.11
4	เหตุผลใดที่ทำให้ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจากช่องทางสื่อออนไลน์มากที่สุด	ตอบสนองความต้องการของตนเองได้	192	45.28
5	เมื่อท่านเกิดความสนใจสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ท่านจะทำการแชร์ข้อมูลในสื่อออนไลน์	แชร์	234	55.18
6	หากท่านพบว่าเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ของท่านมีการสั่งซื้อสินค้าที่โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ จะมีผลทำให้ท่านตัดสินใจสั่งซื้อได้เร็วขึ้นหรือไม่	มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด	199	46.93

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	ตัวแปรเรื่องพฤติกรรม	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
7	สินค้าและบริการประเภทใดที่ท่านนิยมเลือกซื้อจากช่องทางสื่อออนไลน์	สินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	232	54.71
8	ช่วงเวลาใดที่ท่านตัดสินใจซื้อสินค้า	ซื้อสินค้าและบริการหลังทราบว่ามีส่วนลด	328	77.35

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการ โดยพบว่าในการเข้าใช้สื่อออนไลน์แต่ละครั้ง พบเห็นการโฆษณาสินค้าและบริการมากกว่า 5 ครั้ง มากที่สุด จำนวน 392 คน หรือร้อยละ 92.45 เมื่อรับชมโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์รู้สึกเฉย ๆ ต่อสินค้าและบริการ มากที่สุด จำนวน 210 คน หรือร้อยละ 49.52 มีความถี่ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการจากช่องทางสื่อออนไลน์เป็นประจำ มากที่สุด จำนวน 204 คน หรือร้อยละ 48.11 เหตุผลที่ทำตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจากช่องทางสื่อออนไลน์คือสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ มากที่สุด จำนวน 192 คน หรือร้อยละ 45.28 แชร์ข้อมูลสินค้าและบริการในสื่อออนไลน์ มากที่สุด จำนวน 234 คน หรือร้อยละ 55.18 เมื่อเพื่อนมีการสั่งซื้อสินค้าที่โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ จะมีผลทำให้ตัดสินใจสั่งซื้อได้เร็วขึ้น มากที่สุด จำนวน 199 คน หรือร้อยละ 46.93 สินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเป็นที่นิยมเลือกซื้อจากช่องทางออนไลน์ มากที่สุด จำนวน 232 คน หรือร้อยละ 54.71 และตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการหลังทราบว่ามีส่วนลด มากที่สุด จำนวน 328 คน หรือร้อยละ 77.35 ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการการชม YouTube โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการการชม Youtuber ของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	ตัวแปรเรื่องพฤติกรรม	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
1	ท่านรับชม YouTube ประเภทใดมากที่สุด	เพลง/มิวสิควิดีโอ	190	44.81
2	เมื่อท่านเห็นโฆษณาใน YouTube ท่านจะทำอย่างไร	กดข้ามโฆษณา (Skip ads)	382	90.09
3	เมื่อท่านได้รับชมคลิปที่ท่านชื่นชอบ ท่านจะทำอย่างไร	กดไลค์ (Like)	283	66.74
4	สถานที่ใดที่ท่านรับชมคลิปทาง YouTube มากที่สุด	บ้านพักอาศัย	378	89.15
5	Youtuber ท่านใดที่ท่านรับชมคลิปใน YouTube	Bie The Ska	180	42.45

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อที่	ตัวแปรเรื่องพฤติกรรม	ข้อค้นพบ	จำนวน	ร้อยละ
6	ท่านใช้งาน YouTube ผ่านช่องทางใด	โทรศัพท์มือถือ	355	83.72
7	ท่านรับชมคลิปของ Youtuber บ่อยเพียงใด	3 – 4 วันต่อสัปดาห์	389	91.74
8	ท่านรับชมคลิปของ Youtuber แต่ละครั้งนานเท่าใด	มากกว่า 4 ชั่วโมง	333	78.53
9	ท่านใช้งาน YouTube ช่วงเวลาใด	20.01 น. – 23.59 น.	259	61.08
10	ท่านรับชมคลิปของ Youtuber เพื่ออะไร	เพื่อความบันเทิง/สนุกสนาน	234	55.18

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการการชม YouTube โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับชม YouTube ประเภทเพลง/มิวสิควิดีโอ มากที่สุด จำนวน 190 คน หรือร้อยละ 44.81 กดข้ามโฆษณาเห็นใน YouTube มากที่สุด จำนวน 382 คน หรือร้อยละ 90.09 กดไลค์เมื่อได้รับชมคลิปที่ชื่นชอบ มากที่สุด จำนวน 283 คน หรือร้อยละ 66.74 รับชมคลิปทาง YouTube ที่บ้านพักอาศัย มากที่สุดจำนวน 378 คน หรือร้อยละ 89.15 รับชม Youtuber คือ Bie The Ska มากที่สุด จำนวน 180 คน หรือร้อยละ 42.45 เข้าใช้งาน YouTube ผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ มากที่สุด จำนวน 355 คน หรือร้อยละ 83.72 รับชมคลิปของ Youtuber 3 – 4 วันต่อสัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 389 คน หรือร้อยละ 91.74 รับชมคลิปแต่ละครั้งนานมากกว่า 4 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 333 คน หรือร้อยละ 78.53 เข้าใช้งาน YouTube ช่วงเวลา 20.01 น. – 23.59 น. มากที่สุด จำนวน 259 คน หรือร้อยละ 61.08 และรับชมคลิปของ Youtuber เพื่อความบันเทิงและความสนุกสนาน มากที่สุด จำนวน 234 คน หรือร้อยละ 55.18 ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อทัศนคติในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ประเด็นที่	อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ต่อทัศนคติของผู้ชม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	**การเรียนรู้**					
	1.1 ท่านคิดว่า Youtuber ได้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการเป็นอย่างดี	242 (57.07%)				

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นที่	อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ต่อทัศนคติของผู้ชม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	**การเรียนรู้**					
	1.2 ท่านคิดว่าคำแนะนำของ Youtuber ช่วยให้ท่านมีเข้าใจสินค้าและบริการ		279 (65.80%)			
	1.3 ท่านคิดว่าข่าวสารที่มาจาก Youtuber มีประโยชน์ต่อตัวท่าน		242 (57.07%)			
2	**การตัดสินใจ**					
	2.1 เมื่อรับชมคลิป Youtuber ท่านมักคำนึงถึงคุณสมบัติและประสิทธิภาพเสมอ			249 (58.72%)		
	2.2 ท่านคิดว่าคำแนะนำของ Youtuber ช่วยให้ท่านตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น	352 (83.01%)				
	2.3 ท่านรู้สึกคาดหวังกับสินค้าและบริการจาก Youtuber		246 (58.01%)			
3	**การพูดคุย**					
	3.1 ท่านชื่นชอบที่ได้สนทนาเรื่องเกี่ยวกับสินค้าและบริการกับ Youtuber	234 (55.18%)				
	3.2 ท่านมีความสุขที่ได้แบ่งปันคำแนะนำของ Youtuber ให้กับคนรอบข้าง				281 (66.27%)	
	3.3 ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับ Youtuber เมื่อได้สนทนาเกี่ยวกับสินค้าและบริการ	385 (90.80%)				

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นที่	อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ต่อทัศนคติของผู้ชม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	**การมีส่วนร่วม**					
	4.1 ท่านคิดว่าตนเองควรจะสนับสนุน Youtuber ด้วยการนำเสนอข่าวของสินค้า			181 (42.68%)		
	4.2 ท่านรู้สึกยินดีที่ได้ให้คำแนะนำสินค้าและบริการของ Youtuber ต่อคนรอบข้าง				251 (59.19%)	
	4.3 ท่านรู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้สินค้าเช่นเดียวกับ Youtuber	376 (88.67%)				

ตารางที่ 5 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อทัศนคติของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยตัวแปรเรื่องการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างคิดว่า Youtuber ได้ให้ข่าวสารเป็นอย่างดี (57.07%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และคิดว่าข่าวสารที่มาจาก Youtuber มีประโยชน์ (57.07%) ในระดับเห็นด้วย และคิดว่าคำแนะนำของ Youtuber ช่วยให้เข้าใจสินค้าและบริการ (65.80%) ในระดับเห็นด้วย ตัวแปรเรื่องการตัดสินใจ พบว่า คิดว่าคำแนะนำของ Youtuber ช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น (83.01%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือ มักคำนึงถึงคุณสมบัติและประสิทธิภาพเสมอ (58.72%) ในระดับไม่แน่ใจ และรู้สึกคาดหวังกับสินค้าและบริการจาก Youtuber (58.01%) ในระดับเห็นด้วย ตัวแปรเรื่องการพูดคุย พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับ Youtuber เมื่อได้สนทนาเกี่ยวกับสินค้าและบริการ (90.80%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือ มีความสุขที่ได้แบ่งปันคำแนะนำของ Youtuber ให้กับคนรอบข้าง (66.27%) ในระดับไม่เห็นด้วย และชื่นชอบที่ได้สนทนากับ Youtuber (55.18%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตัวแปรเรื่องการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้สินค้าเช่นเดียวกับ Youtuber (88.67%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือ รู้สึกยินดีที่ได้ให้คำแนะนำสินค้าและบริการของ Youtuber ต่อคนรอบข้าง (59.19%) ในระดับไม่เห็นด้วยและคิดว่าตนเองควรจะสนับสนุน Youtuber ด้วยการนำเสนอข่าวของสินค้า (42.68%) ในระดับไม่แน่ใจ

ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อพฤติกรรมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ประเด็นที่	อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ต่อพฤติกรรมของผู้ชม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	**การเรียนรู้**					
	1.1 ท่านมักจะศึกษาข้อมูลจาก Youtuber ที่อัพเดตอยู่อย่างสม่ำเสมอ		233 (54.96%)			
	1.2 ท่านมักรับชมคลิปแนะนำ Youtuber ทุกครั้งก่อนซื้อสินค้าและบริการ	376 (88.67%)				
	1.3 ท่านมักค้นหารายละเอียดของข้อมูลเพิ่มเติมหลังจากชมคลิปของ Youtuber			245 (57.78%)		
2	**การตัดสินใจ**					
	2.1 ท่านมักรับชมคลิปของ Youtuber ซ้ำบ่อย ๆ ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ		227 (53.53%)			
	2.2 ท่านมักนำคำแนะนำจาก Youtuber ที่หลากหลายมาเปรียบเทียบกัน	352 (83.01%)				
	2.3 ท่านซื้อสินค้าจากการรับชมคลิปของ Youtuber เป็นประจำ		294 (69.33%)			
3	**การพูดคุย**					
	3.1 ท่านมักแสดงความคิดเห็นในช่องของ Youtuber เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสินค้านั้น		228 (53.77%)			
	3.2 การตอบคำถามและคำแนะนำของ Youtuber ทำให้ท่านเลือกซื้อสินค้าไวขึ้น	352 (83.01%)				
	3.3 ท่านมักซื้อสินค้าและบริการซ้ำ ๆ และบอกต่อสินค้าจาก Youtuber ให้กับเพื่อน				225 (53.06%)	

ตารางที่ 6 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อพฤติกรรมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ประเด็นที่	อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ต่อพฤติกรรมของผู้ชม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	**การมีส่วนร่วม**					
	4.1 ท่านมักจะกดถูกใจข่าวเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ Youtuber ได้นำเสนอ		234 (55.18%)			
	4.2 ท่านมักจะกดแชร์คลิปของ Youtuber เพื่อเป็นการบอกต่อสินค้าให้คนรอบข้าง			244 (57.54%)		
	4.3 ท่านมักจะกดบันทึกคลิปของ Youtuber ที่ท่านสนใจไว้ในเพลย์ลิสต์		255 (60.14%)			

ตารางที่ 6 อิทธิพลจากโฆษณาของ Youtuber ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยตัวแปรเรื่องการได้เรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมักจะรับชมคลิปแนะนำจาก Youtuber ทุกครั้งก่อนซื้อสินค้าและบริการ (88.67%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือ มักจะค้นหารายละเอียดของข้อมูลเพิ่มเติมหลังจากรับชมคลิปของ Youtuber (57.78%) ในระดับไม่แน่ใจ และมักจะศึกษาข้อมูลจาก Youtuber ที่อัปเดตอยู่อย่างสม่ำเสมอ (54.96%) ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ ตัวแปรเรื่องการตัดสินใจ พบว่า มักจะนำคำแนะนำจาก Youtuber ที่หลากหลายมาเปรียบเทียบกัน (83.01%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือ ซื้อสินค้าจากการรับชมคลิปของ Youtuber เป็นประจำ (69.33%) ในระดับเห็นด้วย และมักจะรับชมคลิปของ Youtuber ซ้ำบ่อย ๆ ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ (53.53%) ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ ตัวแปรเรื่องความต้องการพูดคุย พบว่า การตอบคำถามและคำแนะนำของ Youtuber ทำให้เลือกซื้อสินค้าไวขึ้น (83.01%) ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือ มักจะแสดงความคิดเห็นในช่องของ Youtuber เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสินค้านั้น ๆ (53.77%) ในระดับเห็นด้วย และบอกต่อสินค้าจาก Youtuber ให้กับเพื่อน (53.06%) ในระดับไม่เห็นด้วย ตามลำดับ ตัวแปรเรื่องความมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมักจะกดบันทึกคลิปของ Youtuber ที่ท่านสนใจไว้ในเพลย์ลิสต์ (60.14%) ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือ มักจะกดแชร์คลิปของ Youtuber เพื่อเป็นการบอกต่อสินค้าให้กับคนรอบข้าง (57.54%) ในระดับไม่แน่ใจ และมักจะถูกใจข่าวเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ Youtuber ได้นำเสนอ (55.18%) ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ ในส่วนต่อมา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ วีรพงษ์ พวงเล็ก (2557) ที่พบว่าผู้หญิงมักถูกชักจูงได้มากกว่าผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายใช้เหตุผลมากกว่าผู้หญิงและจดจำข่าวได้มากกว่าผู้หญิง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 25 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท ชี้ให้เห็นว่าน่าจะเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์และค่าใช่จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้เข้าสื่อออนไลน์ของ 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ สอดคล้องกับเมธชนัน สุขประเสริฐ (2558) พบว่าผู้บริโภคมีความถี่ในการชมรีวิวโดยผู้รีวิวสินค้าในยูทูบอยู่ที่ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ และกลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาเข้าใช้สื่อออนไลน์เฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมงขึ้นไป ช่วงเวลาที่เข้าใช้สื่อออนไลน์ 20.01 น. – 23.59 น. น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงการจัดสรรเวลาในการเข้าใช้สื่อเพื่อการซื้อสินค้าและบริการ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและนักศึกษา การเข้าใช้สื่อจึงสามารถเข้าใช้ได้นอกเหนือจากเวลาเรียน โดย YouTube เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้งานมากที่สุดผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ และกลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์ด้วยตนเอง อาจชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 21 - 25 ปีเป็นช่วงวัยรุ่น ที่มีความพร้อมที่จะเปิดรับสื่อใหม่และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง มีความมั่นใจในตัวเองกล้าทำสิ่งต่าง ๆ ตามความชอบและความสนใจของตนเอง

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อซื้อสินค้าและบริการ พบว่าการเข้าใช้สื่อออนไลน์แต่ละครั้งจะพบเห็นการโฆษณาสินค้าและบริการมากกว่า 5 ครั้ง เมื่อกลุ่มตัวอย่างรับชมโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์รู้สึกเฉย ๆ ต่อสินค้าและบริการ อธิบายได้ว่า โฆษณาในสื่อออนไลน์ทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ เนื่องจากปัจจัยความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างบริษัทและผู้บริโภค อาทิเช่น ความเป็นทางการของภาษาที่ใช้สื่อสาร ทำให้ผู้บริโภครู้สึกไม่เข้าใจ ขาดความเป็นกันเอง ไม่มีความสนิทสนมรวมไปจนถึงสินค้า ส่วนเหตุผลที่จะสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจากช่องทางสื่อออนไลน์ จะต้องตอบสนองความต้องการของตนเองได้ หรือการที่มีความสนใจต่อสินค้าหรือการที่มีเพื่อนสั่งซื้อสินค้านั้น ๆ แล้วได้ทำการแชร์ข้อมูลสินค้าและบริการในสื่อออนไลน์ โดยสินค้าที่ได้รับความนิยมจากช่องทางออนไลน์คือเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และจะตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็วหลังทราบว่ามีส่วนลด สอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ แสงศรี (2559) ที่กล่าวว่าปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า การจูงใจ หมายถึงพลังสิ่งกระตุ้นที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติ การจูงใจภายในตัวบุคคลอาจจะถูกกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น วัฒนธรรมชั้นทางสังคม หรือสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดใช้เครื่องมือทางการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการ การแสวงหาความพอใจด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย

สำหรับพฤติกรรมการการชม YouTube ของลุ่มตัวอย่างรับชม YouTube ประเภทเพลง/มิวสิควิดีโอ และจะกดไลก์เมื่อได้รับชมคลิปที่ชื่นชอบ ทำให้เห็นว่า Youtuber มีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้ชมในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างคิดว่าคำแนะนำของ Youtuber ช่วยให้เข้าใจสินค้าและบริการเป็นอย่างดี และคิดว่า Youtuber ได้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการเป็นอย่างและมีประโยชน์ ผลการวิจัยแสดงว่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูลส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมาก อาทิ นงนภัส ว่องไว (2562), นิภาพร รุ่งสว่าง (2551), Flanagin et al. (2014), และ Nowak and McGloin (2014) ที่พบว่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคโดยผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกรับข้อมูลสินค้าที่ตนเองสนใจจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ก่อนตัดสินใจซื้อ

ในส่วนสุดท้าย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมักรู้สึกคาดหวังกับสินค้าและบริการจาก Youtuber รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับ Youtuber เมื่อได้สนทนาเกี่ยวกับสินค้าและบริการ และชื่นชอบที่ได้สนทนาเรื่องเกี่ยวกับสินค้าและบริการกับ Youtuber รวมไปถึงการรู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้สินค้าเช่นเดียวกับ Youtuber กล่าวได้ว่า Youtuber มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างอีกด้วย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจะรับชมคลิปของ Youtuber ซ้ำบ่อย ๆ ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ และกลุ่มตัวอย่างชื่นชอบการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในช่องของ Youtuber ทำให้เลือกซื้อสินค้าไวขึ้น สอดคล้องกับ นนทกร ศาลิคุปต (2550) ที่พบว่า บุคลิกภาพด้านความจริงใจเป็นลักษณะที่ผู้บริโภคต้องการมากที่สุด นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพด้านความจริงใจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากที่สุดอาจเพราะในการตัดสินใจซื้อสินค้าผู้บริโภคย่อมอยากได้ความจริงใจ ความซื่อสัตย์จากผู้รีวิวสินค้า เพื่อให้มั่นใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ

โดยสรุปแล้ว การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะไม่มีความสนใจโฆษณาสินค้าและบริการจากช่องทางออนไลน์ที่ผู้ประกอบการได้ทำการโฆษณา มีสาเหตุมาจากความรู้สึกที่ไม่เป็นกันเอง ผู้บริโภคไม่สามารถจับต้องได้ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ ทำให้โฆษณาไม่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้เลย การที่ให้ยูทูบเบอร์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในช่องทางสื่อออนไลน์ มาทำการรีวิวสินค้าอย่างเป็นกันเอง ทำให้ผู้ชมมีความไว้วางใจ มีความสนใจ มีทัศนคติที่ดีและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับยูทูบเบอร์เป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว ส่งผลให้การสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้รับชมสามารถทำได้ง่าย และการรีวิวยังสอดแทรกความเป็นตัวเองของยูทูบเบอร์ที่มีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับกลุ่มผู้ชม ทำให้ผู้ชมสามารถเพลิดเพลินกับการรีวิวที่มีความสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับ ภัสราพร รัตนชาติ (2557) กล่าวว่า พรีเซนเตอร์ที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ บุคลิกลักษณะ และรูปแบบการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความรู้สึกเปิดรับตราสินค้า และทำให้รู้สึกคุ้นเคยกับตราสินค้า

กล่าวได้ว่า การศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้ผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยหันมาใช้ช่องทางสังคมออนไลน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ แต่ก็ยังขาดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการที่ไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจน การศึกษาข้อมูลจากยูทูบเบอร์ ซึ่งเป็น

ผู้รีวิวและให้ข้อมูลของสินค้า จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสนใจและให้ความเชื่อมั่น เปรียบเสมือนมีผู้เป็นตัวแทนทดลองใช้สินค้า การโฆษณาที่สอดแทรกความเป็นตัวเองของยูทูบเบอร์ซึ่งมักจะมีไลฟ์สไตล์คล้ายกับผู้ชม ทำให้การโฆษณาดูเป็นธรรมชาติสามารถทำให้ผู้ชมคล้อยตามไปกับสิ่งที่โฆษณา สอดคล้องกับเมธชนัน สุขประเสริฐ (2558) ยูทูบเบอร์ได้ส่งผลต่อความเชื่อถือของผู้บริโภคและสามารถโน้มน้าวให้ผู้บริโภคคล้อยตามจนเกิดความตั้งใจซื้อสินค้า นอกจากนั้นยังพบว่า เนื้อหาที่มีประโยชน์ และข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสินค้าส่งผลต่อความเชื่อถือของผู้บริโภค ซึ่งข้อมูลที่ผู้บริโภคได้รับเป็นตัวช่วยที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อ ดังเช่นที่ ประณาลี เหมเวช (2563) ได้กล่าวว่าโดยยูทูบเบอร์ควรเลือกนำเสนอข้อมูลเชิงข้อเท็จจริง ไม่โกหก หลอกลวง แสดงถึงความจริงใจ อาทิเช่น กรณีเป็นการรับโฆษณา ยูทูบเบอร์ควรบอกผู้รับชมอย่างจริงใจ และหาพยายามหาข้อดีของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ให้ผู้รับชมได้เป็นผู้ตัดสินใจเอง และนอกจากนี้ในการนำเสนอข้อมูลแต่ละครั้ง ยูทูบเบอร์ควรตรวจสอบข้อมูลแหล่งที่มาของข้อมูล ให้เชื่อได้ว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้องแล้วจึงนำเสนอต่อไป สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้เกิดความไว้วางใจระหว่างยูทูบเบอร์และกลุ่มผู้ติดตาม ผู้ใช้งานทั่วไปได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้แล้ว ยูทูบเบอร์ยังมีอิทธิพลต่อการสินค้าและบริการของผู้ชมในเหตุผลต่าง ๆ โดยเฉพาะการโน้มน้าว การจูงใจ ด้วยส่วนลด โดยส่วนลดที่มาจากยูทูบเบอร์นั้นจะมีความเป็นเอกลักษณ์เนื่องจากส่วนลดที่ใช้จะมีการแสดงถึงยูทูบเบอร์คนดังกล่าวที่เป็นเจ้าของ ตัวอย่างเช่น การใช้ชื่อของยูทูบเบอร์เป็นโค้ดส่วนลด และมีจำนวนส่วนลดนั้นมีจำกัด จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้บริโภครีบเร่งซื้อสินค้าและบริการทันทีที่ได้ทราบว่ามีส่วนลด เพราะหากลังเลหรือชักช้าก็จะทำให้พลาดส่วนลดนั้น ๆ ได้ และนอกจากนี้แล้วยูทูบเบอร์ยังมีอิทธิพลต่อผู้รับสารที่สามารถโน้มน้าวให้ผู้ที่รับชมคลิปวิดีโอของตนเองให้เป็นส่วนช่วยในการแชร์ข้อมูลสินค้าให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง โดยเทคนิคที่ยูทูบเบอร์มักใช้ในการให้ผู้ชมแชร์ข้อมูลสินค้าหรือแชร์คลิปวิดีโอ คือ กิจกรรมเพื่อรับส่วนลดในการซื้อสินค้าและบริการ โดยการจะได้รับส่วนลดในบางครั้งจะต้องมีกติกา ดังเช่น การแชร์คลิปวิดีโอ เป็นต้น ดังนั้นแล้ว ผู้บริโภคจึงจะแชร์คลิปวิดีโอเพื่อรับส่วนลดที่มีจำนวนจำกัด จนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของยูทูบเบอร์

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจกระบวนการสื่อสารเพื่อซื้อขายสินค้าในบริบทสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยช่วยให้มองเห็นการปรับตัวเข้าหากันระหว่างยูทูบเบอร์ที่เป็นผู้ส่งสาร และกลุ่มลูกค้าที่เป็นผู้รับสารและร่วมสื่อสารด้วย นอกจากนี้ ยังช่วยให้มองเห็นกลยุทธ์ของยูทูบเบอร์ในการสร้างทัศนคติและความคิดด้านบวกต่อสินค้าและบริการเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในเวลาต่อมาได้

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยต้องการให้มีการเจาะประเด็นให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยอาจศึกษาอิทธิพลของยูทูบเบอร์ที่มีต่อการโฆษณาซื้อขายสินค้าเฉพาะทาง เช่น เสื้อผ้า อาหาร สุขภาพ ยารักษาโรค เครื่องใช้ไฟฟ้า และอื่น ๆ เนื่องจากอาจจะช่วยให้เห็นกลยุทธ์การสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับคุณลักษณะของสินค้า เหมาะสมกับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารเฉพาะกลุ่มได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิติมา สุรสนธิ. (2533). ความรู้ทางการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ฐิติกร สุทธิสินทอง. (2556). การใช้งานยูทูบกับการสื่อสารการตลาดของค่ายภาพยนตร์ GTH.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นงนภัส ว่องไว. (2562). การศึกษาปัจจัยทางทัศนคติด้านคุณค่าเชิงสุนทรียรส (Hedonicvalue) และคุณค่าเชิงอรรถประโยชน์ (Utilitarian value) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเก้าอี้สำนักงานของผู้บริโภค. ในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติครั้งที่ 14 (หน้า 1160-1178). กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

นนทกร ศาลิคุปต. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพตราสินค้ากับบุคลิกภาพผู้บริโภคและทัศนคติของผู้บริโภคต่อตราสินค้า. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิภาพร รุ่งสว่าง. (2551). ทัศนคติและแนวโน้มพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่มีส่วนผสมของคลอลาเจน. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรต.

เบญญา หวังมหาพร และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร์, (2563). ผลของความไว้วางใจและคุณค่าที่รับรู้ได้ต่อการตั้งใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้ใช้ในเขตกรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปรมะ สตะเวทิน. (2532). หลักสูตรนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรมะ สตะเวทิน. (2539). การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ประณาลร เหมเวช. (2560). อิทธิพลของรูปแบบการนาเสนอเนื้อหา การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ และความ ไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดียยูทูบ ในช่องส่วนตัวของยูทูบเบอร์. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พรทิพย์ เลือดจีน. (2554). บุคลิกภาพผู้บริโภค บุคลิกภาพตราสินค้าและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัสราพร รัตนชาติ. (2557). ภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของบุคคลที่มีชื่อเสียงและกลยุทธ์การค้าปลีกที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางบนห้างสรรพสินค้าของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสุทธิ ปริทัศน์, 28(88), 385-407.

ภิเษก ชัยนิรันดร์. (2553). การตลาดแนวใหม่ผ่าน Social Media. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ยูทูบ เผย อินไซท์ของคนไทย. (2559). สืบค้นจาก https://www.marketingoops.com/reports/behaviors/youtube-insight-thai-consumer-2016/.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2534). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดาวัลย์ แสงศรี. (2559). การศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อคูปองส่วนลดออนไลน์ของผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรเดช ผุดผ่อง. (2558). การเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสื่อโฆษณาในสื่อเว็บไซต์ยูทูบของวัยรุ่นไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วีรพงษ์ พวงเล็ก (2557). ปัจจัยเชิงเหตุของการเปิดรับเนื้อหาทางเพศบนสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีต่อทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารปัญญาภิวัฒน์ ปีที่ 5 ฉบับพิเศษ ประจำเดือนพฤษภาคม 2557: 105-122.

สุดารัตน์ ศรีพงษ์. (2563). อิทธิพลของบุคลิกภาพยูทูปและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้ชมรายการ. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารการตลาด, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุเทน เพชรวารี. (2550). ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาออนไลน์ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาเกษตรศาสตร์.

Flanagin, A. J. et al. (2014). Mitigating risk in ecommerce transactions: perceptions of information credibility and the role of user-generated ratings in product quality and purchase intention. Electronic Commerce Research, 14(1), 1-23.

McCombs, M. E. & Becker, L. B. (1979). Using mass communication theory. New York:Prentice-Hall.

Mehta, A. (2000). Advertising attitudes and advertising effectiveness. Journal of advertising research, 40(3), 67-72.

Nowak, K. L., and McGloin, R. (2014). The influence of peer reviews on source credibility and purchase intention. Societies, 4(4), 689-705.

การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง ตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน

A Study of Environmental Management Guidelines of Hotel Business in Trang Province According to ASEAN Green Hotel Standards

วันวิสาข์ พลอย อินสว่าง[1*], สุธิรา ปานแก้ว[1], ดุสิตพร ฮกทา[1], พีรวิชญ์ สิงฆาพะ[1] และจันทิวรรณ สมาธิ[1]

Wanwisa Ploy Insawang[1*], Suthira Pankaew[1], Dusitporn Hokta[1], Peravich Singkhala[1] and Jantiwan Samati[1]

[1] อาจารย์, สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว, วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

[1] Lecturer, Department of Hotel and Tourism, College of Hospitality and Tourism, Rajamangala University of technology Srivijaya.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Wanwisa.i@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง ตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพร้อมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังในการเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมให้ได้มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ต่อผู้จัดการโรงแรม ผู้จัดการฝ่ายการจัดการคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดตรังยังไม่มีที่ใดดำเนินงานตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน และเมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เช่น โรงแรมมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานสำหรับการบริหารงานโรงแรมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่โรงแรมส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการน้ำเสียและการบำบัด ตลอดจนการจัดการขยะมีพิษและขยะอันตรายอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ผู้วิจัย จึงได้เสนอแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์ประเมินทั้ง 11 หมวด เพื่อให้ธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังสามารถดำเนินการ และเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินต่อไปได้ในอนาคต

คำสำคัญ: โรงแรม, มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน, ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

Research on Study of Environmental Management Guidelines of Hotel Business in Trang Province According to ASEAN Green Hotel Standards, the objectives were 1) to study the readiness of environmental management in hotel business in Trang province, in order to implement the ASEAN Green Hotel Standards 2) to study the environmental management guidelines of the hotel business in Trang province to ASEAN Green Hotel Standards. This research is qualitative research using surveys, observations, interviews with Hotel Managers, Quality Manager to assess the level of green hotels according to the ASEAN Green Hotel Standard.

The results showed that no other hotel business in Trang province operates in accordance with ASEAN Green Hotel Standards and when considering the overall picture, it was found that most of the hotel businesses in Trang were operating at a moderate level. For example, hotels had moderate environmental and operational policies for hotel management. While most hotels have wastewater management and treatment as well as the management of toxic and hazardous waste at the lowest level, the researcher therefore proposes a guideline for managing the environment in accordance with the 1 1 categories of assessment criteria so that the accommodation business in Trang province can operate and prepare for further assessment in the future

Keywords: Hotels, ASEAN Green Hotel Standards, Social Responsibility

บทนำ

เมื่อธุรกิจโรงแรมได้เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโรงแรมขนาดใหญ่หรือแม้กระทั่งบัดเจทโฮเทลก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้นเท่านั้น เช่น ปัญหาจากมลภาวะ ขยะ สิ่งปฏิกูลของเสียที่ปล่อยออกมาสู่ชุมชน การถางป่าเพื่อปลูกสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การสิ้นเปลืองของพลังงานไฟฟ้าและพลังงานน้ำในทุกกิจกรรม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมที่อาจเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับโรงแรมหลายแห่งที่จะต้องคิดและวางแผนต่อการจัดการดำเนินธุรกิจให้เติบโตไปได้ท่ามกลางการแข่งขันที่แปรเปลี่ยนไป ในขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากที่สุด (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ, 2564)

ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดแนวคิดสำหรับธุรกิจโรงแรมสมัยใหม่ที่จะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยมีมาตรการในการรักษาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้ธุรกิจเกิดความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบดังกล่าว ตลอดจนการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้จากรูปแบบหรือแนวคิดของโรงแรมสีเขียว หรือ Green Hotel และแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ

สังคม หรือ CSR (Corporate Social Responsibility) ที่ถูกพูดถึงกันอย่างแพร่หลายในตลอดหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นแนวคิดในการทำธุรกิจที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้ถือหุ้น หรือเจ้าของกิจการเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินธุรกิจนั้นด้วย อันได้แก่ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมนั่นเอง จากรายงานสรุปสถานการณ์พักแรมในเดือนตลอดปี 2564 ที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดตรังติด 1 ใน 5 อันดับของจังหวัดเมืองรองในภาคใต้ที่มีอัตราการเข้าพักแรมที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาและมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดตรังทั้งสิ้นจำนวน 1,596,657 คน สูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 5.45% และคิดเป็นรายได้ที่มากถึง 9,900 ล้านบาท สูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 9.84% (กรมการท่องเที่ยว, 2564)

ธุรกิจที่พักแรมของจังหวัดตรังนับว่าเติบโตมากขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา แต่ลักษณะของการดำเนินงานในรูปแบบของโรงแรมสีเขียวในจังหวัดตรังนั้นยังไม่ค่อยแพร่หลายและได้รับความนิยมมากนัก เห็นได้จากรายงานสถานประกอบการที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐานอาเซียนประจำปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563 ยังไม่ปรากฏว่ามีโรงแรมใดในจังหวัดตรังได้รับมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน ในขณะที่โรงแรมหลายแห่งในจังหวัดทางภาคใต้ได้รับมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน ตัวอย่างเช่น โรงแรมปกาสัย รีสอร์ท จังหวัดกระบี่ โรงแรมดีวาน่า พลาซ่า จังหวัดกระบี่ และโรงแรมภูเก็ตเกรซแลนด์ รีสอร์ท แอนด์ สปา จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2564) การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมตลอดจนพนักงานทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญ เพื่อลดผลกระทบจากทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ลดพลังงานไฟฟ้าและลดพลังงานน้ำ และสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยรอบได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมให้ได้มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน เพื่อนำข้อมูลและความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจโรงแรม และที่สำคัญเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง โดยจะศึกษาถึงความพร้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังในแง่ของการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาวางมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียนให้กับโรงแรมในจังหวัดตรัง และนำความรู้ทั้งหมดมากำหนดเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานภายใต้บริบทโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงแรมในจังหวัดตรังต่อไป ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” ของทางภาครัฐในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มั่นคง มั่งคั่ง เพื่อให้ธุรกิจและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความพร้อมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังในการเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน

2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมให้ได้มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียนมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิด CSR เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นจากการตีพิมพ์หนังสือ Social Responsibilities of the Businessman (1953) ของ Howard R. Bowen ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่ง CSR ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของนักธุรกิจ Bowen ได้กล่าวถึง CSR ว่า "เป็นพันธกิจของนักธุรกิจที่จะกำหนดนโยบายและการตัดสินใจซึ่งนำไปสู่แนวปฏิบัติอันเป็นที่น่าพอใจในแง่ของวัตถุประสงค์และคุณค่าต่อสังคมของเรา" (Grinnell College, 2017)

สถาบันไทยพัฒน์มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560) ได้ให้นิยามไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งคือการดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโรงแรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือ Green Hotel

โรงแรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือ Green Hotel คือ รูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมด้านศักยภาพของโรงแรม ให้มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพลังงานให้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มีการจัดการที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี สามารถยกระดับมาตรฐานการบริการให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2565)

ทั้งนี้ พบว่า โรงแรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือ Green Hotel สามารถส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าพักของลูกค้าได้ เนื่องจากเมื่อลูกค้าได้เห็นถึงความมุ่งมั่นของทางโรงแรมที่พยายามในการจัดทำโรงแรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น แน่นอน เมื่อลูกค้าได้เข้าพักโรงแรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมย่อมทำให้ลูกค้ามีโอกาสตัดสินใจได้ง่ายที่จะเข้าพักกับโรงแรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะลูกค้าจะได้รับอากาศบริสุทธิ์ ได้รับความสะดวกสบาย สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทุกผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในโรงแรมย่อมมีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาภาวะโลกร้อนให้ลดลง เพราะลูกค้าต้องการมาพักผ่อนจึงต้องการที่จะพักผ่อนในสถานที่มีอากาศบริสุทธิ์ สะดวกสบาย สะอาดถูกสุขหลักอนามัย (หงสกุล เมสนุกูล, 2555)

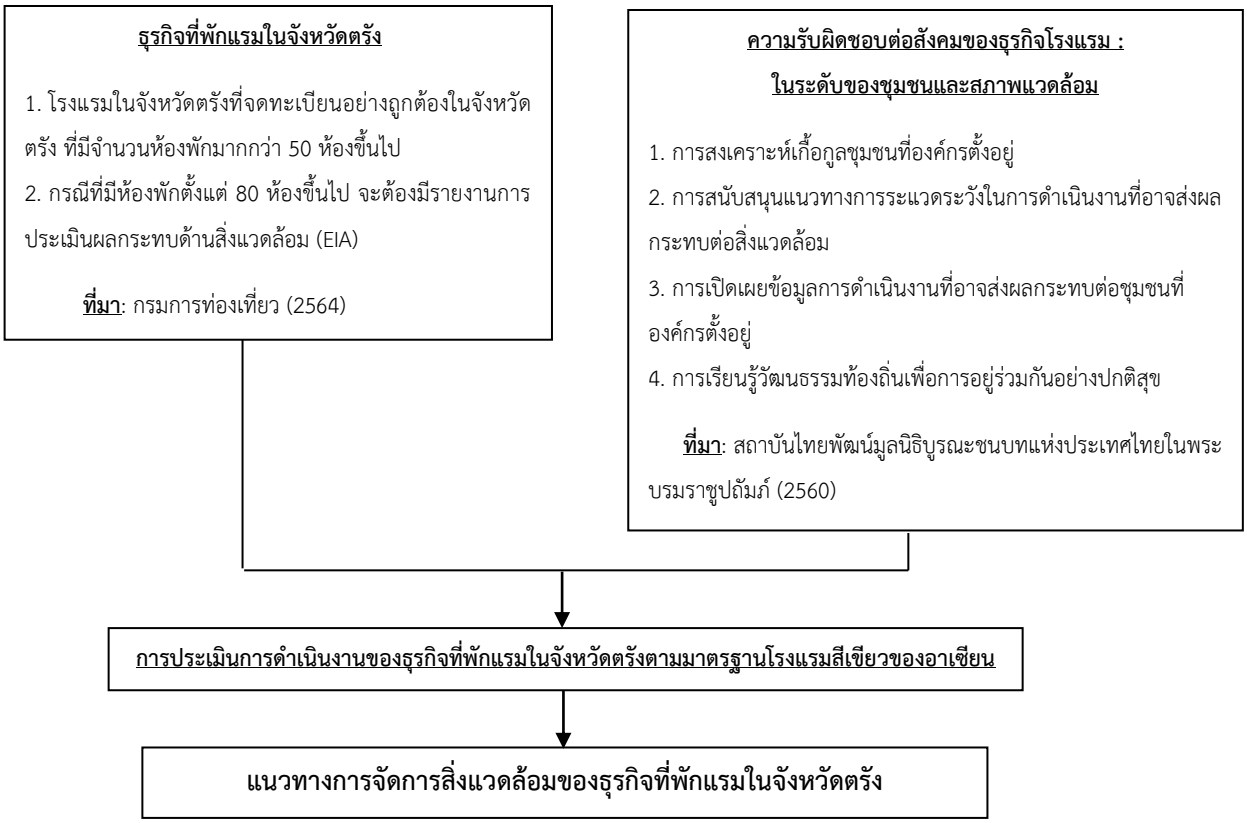
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน (ASEAN Green Hotel Standards)

อุตสาหกรรมโรงแรมเป็นหนึ่งในผู้ขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในการท่องเที่ยว ซึ่งมีพนักงานนับล้านคนทั่วโลกในหลากหลายสาขาอาชีพ นอกจากนี้ยังใช้พลังงานมากที่สุดซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณหนึ่งในห้าของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ของภาคการท่องเที่ยว การจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในความสำคัญสูงสุดของ UNWTO และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโรงแรมเพื่อนำไปสู่การจัดการโรงแรมสีเขียวหรือโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel) (Zoritsa Urosevic, 2017)

กรมการท่องเที่ยว (2564) ได้กล่าวในรายงานจัดทำและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยและมาตรฐานระหว่างประเทศ ประจำปีงบประมาณ 2562 ไว้ว่า มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน ถือเป็นหนึ่งในมาตรฐานท่องเที่ยวที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานของสินค้าและบริการทางด้านการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพการ ท่องเที่ยวของอาเซียนให้มีคุณภาพไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อกระตุ้นให้ธุรกิจโรงแรมในภูมิภาคนี้หันมาสนใจด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและพัฒนามาตรฐานในการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าเป็นสำคัญ

โดยมีเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ประกอบไปด้วย 11 หมวด 30 ข้อกำหนด และ 80 เกณฑ์ โดยมี 17 ข้อกำหนดที่จำเป็นต้องผ่าน ได้แก่ หมวดที่ 1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานสำหรับการบริหารงานโรงแรม หมวดที่ 2 การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 3 ความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น หมวดที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมวดที่ 5 การจัดการขยะ หมวดที่ 6 ประสิทธิภาพพลังงาน หมวดที่ 7 ประสิทธิภาพน้ำและคุณภาพน้ำ หมวดที่ 8 การจัดการคุณภาพอากาศ (ภายในและภายนอกอาคาร) หมวดที่ 9 การจัดการเสียง หมวดที่ 10 การจัดการน้ำเสียและการบำบัด และหมวดที่ 11 การจัดการขยะมีพิษและขยะอันตราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือก จำนวนที่พัก/โรงแรมและห้องพักที่ได้รับการจดทะเบียนในจังหวัดตรัง ตามสถิติข้อมูลรายปี 2563 ซึ่งพบว่ามี 138 แห่ง โดยเป็นข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดตรัง (ผังสถิติทางด้านเศรษฐกิจ: การท่องเที่ยว, สำนักงานสถิติจังหวัดตรัง) แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากธุรกิจที่พักแรมที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องในจังหวัดตรัง ที่มีจำนวนห้องพักมากกว่า 50 ห้องขึ้นไป และเปิดทำการอยู่ในช่วงที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ จำนวนโรงแรมในเขตอำเภอเมืองตรังจำนวน 10 แห่ง (โดยมีเงื่อนไขคือเป็นโรงแรมที่มีจำนวนห้องพักมากกว่า 50 ห้องขึ้นไป และยังเปิดให้บริการในช่วงที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล) และสำหรับโรงแรมที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ของจังหวัดตรัง 8 แห่ง (ซึ่งมีเงื่อนไขคือจะต้องเป็นโรงแรมที่มีจำนวนห้องพักมากกว่า 20 ห้องขึ้นไป ได้แก่ เกาะมุกต์ เกาะกระดาน และเกาะลิบง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอกันตัง เกาะสุกร อำเภอปะเหลียน และบริเวณพื้นที่หาดปากเมง อำเภอสิเกา และยังเปิดให้บริการในช่วงที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล) รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 18 แห่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตุการณ์ ได้แก่ การนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจโรงแรมกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยพิจารณาจากชุมชนที่อยู่โดยรอบเกี่ยวกับผลกระทบต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ และแบบ Check-list โดยการนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียนมาประเมินระดับโรงแรมสีเขียวตามเกณฑ์มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียนในจังหวัดตรัง ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ ทั้ง 11 หมวด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา หลังจากนั้นสรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) เพื่อทำการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมภายใต้ขั้นตอนของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย สุดท้ายจึงนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive) ในแต่ละประเด็นของการศึกษา หลังจากที่ผู้คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดตรัง และดำเนินการประเมินตามแบบประเมินเรียบร้อยแล้วนั้น คณะผู้วิจัยนำแบบประเมินดังกล่าวมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีทางสถิติและอัตราส่วนร้อยละ

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาความพร้อมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังในการเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน พบว่า ส่วนใหญ่จะขาดมาตรการในด้านของการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่มีการใช้ทรัพยากรน้ำที่สิ้นเปลือง และมีการปล่อยน้ำเสียในปริมาณที่มาก โดยเฉพาะปัญหาด้านการดูแลระบบระบายน้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีรายงานการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบน้ำอย่างชัดเจน ขาดการติดตั้งตะแกรงดักขยะที่ท่อ ตลอดจนในการบำบัดน้ำเสียของโรงแรม ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้ง การกำจัดเศษอาหารและไขมันทั้งในห้องครัวและห้องอาหาร และในขณะที่บำบัดน้ำเสียต้องไม่มีกลิ่นและไม่มีกาก หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตราต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งพบว่าโรงแรมกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตรังยังขาดการดำเนินงานด้านนี้อยู่เป็นส่วนใหญ่

สำหรับหมวดที่ทุกโรงแรมไม่ผ่านการประเมิน คือ หมวดที่ 5 การจัดการขยะ หมวดที่ 6 ประสิทธิภาพพลังงาน หมวดที่ 7 ประสิทธิภาพน้ำและคุณภาพน้ำ หมวดที่ 8 การจัดการคุณภาพอากาศ (ภายในและภายนอกอาคาร) หมวดที่ 9 การจัดการเสียง หมวดที่ 10 การจัดการน้ำเสียและการบำบัด และหมวดที่ 11 การจัดการขยะมีพิษและขยะอันตราย โดยจากการสัมภาษณ์ผู้จัดการโรงแรม และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า โรงแรมในจังหวัดตรังส่วนใหญ่ เป็นโรงแรมที่ดำเนินการในรูปแบบของอิสระที่เจ้าของเป็นผู้ดำเนินการควบคุมระบบการจัดการภายในโรงแรมทุกอย่างด้วยตนเอง จึงทำให้ไม่มีความรู้ในด้านของการจัดการขยะ การใช้พลังงานเท่าที่ควร อีกทั้งในเรื่องของการจัดการน้ำเสียและการบำบัดนั้น โรงแรมทุกโรงแรมในจังหวัดตรังไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียเป็นของตนเอง โดยการปล่อยน้ำเสียส่วนใหญ่มักจะระบายลงสู่ชุมชน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเล เป็นต้น รวมไปถึงการจัดการขยะมีพิษและขยะอันตราย ที่ทุกโรงแรมทำเพียงมาตรการในการคัดแยกขยะเพื่อนำส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป แต่ไม่มีแผนกที่ดำเนินการทำลายขยะเหล่านั้นด้วยตนเอง

ในด้านของขยะมูลฝอยต่าง ๆ นั้น พบว่า โรงแรมกลุ่มตัวอย่างมีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ตามนโยบายของสาธารณสุข เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย ก่อนการทิ้งให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการ อีกทั้งมีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ซ้ำ เพื่อลดปัญหาขยะพลาสติก เช่น โรงแรมเกาะมุก สิวาลัย บีช รีสอร์ท เกาะมุก โรงแรม เซเว่น ซี รีสอร์ท แอนด์ สปา เกาะกระดาน ในอำเภอกันตังเป็นต้น โดยทั้งสองโรงแรมมีการรณรงค์ลดใช้ภาชนะที่เป็นพลาสติก และมีการตกแต่งภายในให้สอดคล้องและกลมกลืนกับทรัพยากรธรรมชาติโดยรอบ มีการกำจัดของเสียที่มีประสิทธิภาพในสถานประกอบการ และมีที่พักขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ว่าด้วยการควบคุมการดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของโรงแรม ในมาตราที่ 18 ว่าด้วยการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น และมาตราที่ 20 ที่ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในการรักษาความสะอาด และการจัดระเบียบในการเก็บขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอย

นอกจากนั้นประเด็นที่ปัญหาสำหรับโรงแรมในอำเภอเมืองตรังส่วนใหญ่ คือ ยังขาดในด้านการจัดการสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การส่งเสริมการลดสูบบุหรี่ การจัดห้องพักแบบปลอดบุหรี่ทุกห้องในโรงแรม ตลอดจนทุกที่ในบริเวณโรงแรม การส่งเสริมสุขภาพของพนักงานและผู้ใช้บริการ และการแก้ปัญหายาเสพติด รองลงมาคือปัญหาในด้านการจัดการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยโรงแรมขาดในเรื่องการติดตั้งอุปกรณ์ส่งสัญญาเตือนเพลิงไหม้ การติดตั้งเครื่องดับเพลิงแบบมือถือ การจัดให้มีระบบอัตโนมัติในการฉีดน้ำเบื้องต้น (Springer) ที่สามารถทำงานได้เองเมื่อมีเพลิงไหม้ การจัดให้มีบันไดหนีไฟและเส้นทางหนีไฟ การจัดให้มีป้ายบอกทางหนีไฟ การจัดให้มีฉุกเฉิน และการจัดให้มีการอบรมและซ้อมป้องกันอัคคีภัยทุกปีตามที่กฎหมายกำหนด

แต่ในส่วนของการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานนั้น พบว่า โรงแรมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำเนินการด้านนี้อยู่ในระดับดี ได้แก่ โรงแรมฮ็อป อินน์ ตรัง, โรงแรม เรือรัษฎา, โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา, โรงแรมอีโค่ อินท์ อำเภอเมืองตรัง โรงแรม เซเว่น ซี รีสอร์ท แอนด์ สปา เกาะกระดาน, โรงแรมอันดาเล บีช รีสอร์ท เกาะลิบง, โรงแรมเกาะมุก สิวาลัย บีช รีสอร์ท เกาะมุก อำเภอกันตัง มีนโยบายในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานที่ชัดเจน มีการติดป้ายประกาศเพื่อรณรงค์ให้กับพนักงานทราบ โดยรณรงค์ให้พนักงานลดใช้พลังงาน และใช้เท่าที่จำเป็น เพราะเล็งเห็นการลดต้นทุน ค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และลดการสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติ

2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมให้ได้มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียนมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้แบบ Check-list ตามเกณฑ์การตรวจประเมินธุรกิจที่พักแรมตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน ที่ประกอบไปด้วย 11 หมวดเป็นแบบอย่างในการออกแบบแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการเตรียมความพร้อมให้ทุก ๆ สถานประกอบการด้านที่พักแรมในจังหวัดตรังได้ศึกษาและเตรียมความพร้อมเบื้องต้นเพื่อเข้าตรวจรับการตรวจประเมินในลำดับต่อไป

ทั้งนี้ จากแบบ Check-list ที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการเก็บข้อมูล พบว่า ในด้านของการจัดการอากาศและเสียงของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังนั้น พบว่า ยังอยู่ในระดับปานกลาง จึงเห็นควรให้มีแนวทางในการจัดการคุณภาพอากาศที่จะต้องมีความสอดคล้องกับการออกแบบก่อสร้างและกำหนดมาตรการในการจัดการพื้นที่เพื่อป้องกันฝุ่นละอองจากภายนอกเข้าสู่สถานประกอบการหรือจากสถานประกอบการสู่ภายนอก และต้องมีการจัดการเสียงรบกวนที่ต้องให้มีการออกแบบก่อสร้างและกำหนดมาตรการจัดการพื้นที่เพื่อป้องกันเสียงรบกวนไปยังภายนอกสถานประกอบการ โดยจากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่าโรงแรมกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตรังส่วนใหญ่ ยังบริหารจัดการในด้านนี้ได้ในระดับปานกลาง แต่ในด้านของการป้องกันฝุ่นละอองจากภายนอกสู่สถานประกอบการนั้น พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากสถานประกอบการประเภทโรงแรมเป็นสถานบริการที่ใช้พักอาศัย ดังนั้นการจัดการสภาพห้องพักของโรงแรมโดยส่วนใหญ่จะเน้นความสะอาดภายในห้องพัก ปราศจากฝุ่นละออง และไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก เพื่อความสะดวกสบายและสุขอนามัยของผู้ใช้บริการ

การจัดการด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นของโรงแรม จากการประเมินการจัดการด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น พบว่า เนื่องจากโรงแรมกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตรังส่วนใหญ่มีคนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารและเจ้าของ โดยทำการบริหารงานเองทั้งไม่มีเครือข่ายหรือ Chain โรงแรมมารองรับ ดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจึงมีมาก เห็นได้จากพนักงานร้อยละ 80 ของโรงแรมมักเป็นคนในพื้นที่ มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดตรัง และพนักงานในระดับผู้บริหารเป็นคนท้องถิ่นมากกว่าร้อยละ 70 แต่ทั้งนี้ บางโรงแรมยังขาดการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ซึ่งแต่ละโรงแรมไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมท้องถิ่นมากนัก ไม่ว่าจะเป็นในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี การอนุรักษ์การสร้างคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ รวมไปถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้ มีโรงแรมบางแห่ง เช่น โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา, โรงแรม เรือรัษฎา อำเภอเมืองตรัง โรงแรมเกาะมุก สิวาลัย บีช รีสอร์ท, โรงแรม เซเว่น ซี รีสอร์ท แอนด์ สปา และโรงแรมอันดาเล บีช รีสอร์ท ที่ได้มีการสนับสนุนสินค้าพื้นเมืองของชุมชน ในการจัดทำเป็นร้านค้าขายของที่ระลึกให้กับผู้ใช้บริการที่มาเข้าพัก สินค้าจากภูมิปัญหาท้องถิ่น ตลอดจนการออกแบบก่อสร้างอาคารให้มีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และการตกแต่งเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นในหมวดที่ 1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานสำหรับการบริหารงานโรงแรม หมวดที่ 2 การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 3 ความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น หมวดที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมวดที่ 6 ประสิทธิภาพพลังงาน สำหรับ หมวดที่ 10 การจัดการน้ำเสียและการบำบัด และหมวดที่ 11 การจัดการขยะมีพิษและขยะอันตราย มีระดับการประเมินอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด สืบเนื่องมาจากส่วนใหญ่จะขาดมาตรการในด้านของการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่มีการใช้ทรัพยากรน้ำที่สิ้นเปลือง และมีการปล่อยน้ำเสียในปริมาณที่มาก โดยเฉพาะปัญหาด้านการดูแลระบบระบายน้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีรายงานการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบน้ำอย่างชัดเจน ขาดการติดตั้งตะแกรงดักขยะที่ท่อ

สาเหตุหลักที่ทำให้หลายโรงแรมที่พักในจังหวัดตรังไม่ผ่านการรับรอง หรือไม่เข้าเกณฑ์การประเมินของมาตรฐานโรงแรมสีเขียวอาเซียน นอกเหนือจากการขาดทักษะทางด้านความรู้ในการบริหารจัดการของผู้บริหาร และขาดความร่วมมือจากพนักงานในองค์กรแล้ว ยังพบว่า ธุรกิจที่พักแรมส่วนใหญ่ขาดในส่วนของเอกสารหลักฐานที่เป็นรูปธรรม เช่น นโยบายในด้านของการจัดการสิ่งแวดล้อม เอกสารเกี่ยวกับการฝึกอบรมของพนักงาน ตลอดจนแผนหรือนโยบายต่าง ๆ ที่ชัดเจน

ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา วชิระวงศกร และอุษณีย์ ทิมสูงเนิน (2558) ในงานวิจัยเรื่องการประเมินการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการประเภทโรงแรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง ที่กล่าวว่า โรงแรมที่ไม่ผ่านการเกณฑ์การะประเมินมาตรฐานการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการโรงแรมหลายแห่งยังขาดการจัดการเรื่องน้ำที่มีคุณภาพ เช่น การจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ การจัดการระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพ การจัดการป้องกันและระงับอัคคีภัย

ตลอดจนในการบำบัดน้ำเสียของโรงแรม ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้ง การกำจัดเศษอาหารและไขมันทั้งในห้องครัวและห้องอาหาร และในขณะที่บำบัดน้ำเสียต้องไม่มีกลิ่นและไม่มีกาก หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตราต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งพบว่าโรงแรมกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตรังยังขาดการดำเนินงานด้านนี้อยู่เป็นส่วนใหญ่

ในด้านของขยะมูลฝอยต่าง ๆ นั้น พบว่า โรงแรมกลุ่มตัวอย่างมีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ตามนโยบายของสาธารณสุข เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย ก่อนการทิ้งให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการ อีกทั้งมีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ซ้ำ เพื่อลดปัญหาขยะพลาสติก เช่น โรงแรมเกาะมุก สิวาลัย บีช รีสอร์ท เกาะมุก รงแรม เซเว่น ซี รีสอร์ท แอนด์ สปา เกาะกระดาน ในอำเภอกันตังเป็นต้น โดยทั้งสองโรงแรมมีการรณรงค์ลดใช้ภาชนะที่เป็นพลาสติก และมีการตกแต่งภายในให้สอดคล้องและกลมกลืนกับทรัพยากรธรรมชาติโดยรอบ มีการกำจัดของเสียที่มีประสิทธิภาพในสถานประกอบการ และมีที่พักขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ว่าด้วยการควบคุมการดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของโรงแรม ในมาตราที่ 18 ว่าด้วยการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น และมาตราที่ 20 ที่ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในการรักษาความสะอาด และการจัดระเบียบในการเก็บขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอย

ในส่วนของการจัดการอากาศและเสียงของโรงแรมนั้น พบว่า การจัดการคุณภาพอากาศจะต้องมีความสอดคล้องกับการออกแบบก่อสร้างและกำหนดมาตรการในการจัดการพื้นที่เพื่อป้องกันฝุ่นละอองจากภายนอกเข้าสู่สถานประกอบการหรือจากสถานประกอบการสู่ภายนอก และต้องมีการจัดการเสียงรบกวนที่ต้องให้มีการออกแบบก่อสร้างและกำหนดมาตรการจัดการพื้นที่เพื่อป้องกันเสียงรบกวนไปยังภายนอกสถานประกอบการ โดยจากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่า โรงแรมกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตรังส่วนใหญ่ ยังบริหารจัดการในด้านนี้ได้ในระดับปานกลาง แต่ในด้านของการป้องกันฝุ่นละอองจากภายนอกสู่สถานประกอบการนั้น พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากสถานประกอบการประเภทโรงแรมเป็นสถานบริการที่ใช้พักอาศัย ดังนั้นการจัดการสภาพห้องพักของโรงแรมโดยส่วนใหญ่จะเน้นความสะอาดภายในห้องพัก ปราศจากฝุ่นละออง และไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก เพื่อความสะดวกสบายและสุขอนามัยของผู้ใช้บริการ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ พรหมมา และณัฏฐ์วรดี คณิตินสุทธิทอง (2564) ที่ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมสีเขียว ในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กล่าวไว้ว่า นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการของเสีย ประสิทธิภาพในการใช้พลังงานและน้ำ การจัดซื้อ คุณภาพอากาศในอาคาร มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง คุณภาพน้ำ การเก็บรักษา ใช้และการจัดการเชื้อเพลิง ถือเป็นเรื่องยากในการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจจะกล่าวได้ว่า การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังนั้นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การลงทุนก่อสร้างอาคาร การปรับภูมิทัศน์ของบรรยากาศโดยรอบ หรือแม้กระทั่งการออกแบบโครงสร้างด้านต่าง ๆ ที่ใช้งบประมาณในการดำเนินค่อนข้างสูง จึงทำให้ธุรกิจที่พักแรมขนาดกลางในจังหวัดตรังไม่มีงบประมาณเพียงพอจึงไม่สามารถดำเนินการได้ตามมาตรฐาน แต่ทั้งนี้พบว่า โรงแรมขนาดใหญ่ เช่น Seven Seas Resort เกาะกระดาน สามารถดำเนินงานได้ดี โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า หากธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดตรังดำเนินการตามแบบ Check-list เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จะทำให้ง่ายต่อการเข้ารับการตรวจประเมินตามมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน และสามารถผ่านการประเมินในอนาคตได้

.

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2564). **สถิติการเข้าพักแรม**. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=11277&filename=Template_Design_2014_sub

กรมการท่องเที่ยว. (2564). **มาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน.** โครงการจัดทำและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยและมาตรฐานการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ. กระบี่.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2565). **โรงแรมสีเขียว (Green Hotel)**. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2564 จาก https://datacenter.deqp.go.th/service-portal/g-green/greenhotel/derivation/

จุฑามาศ พรหมมา และณัฏฐ์วรดี คณิตินสุทธิทอง. (2564). **แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมสีเขียว ในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์. 13(2), 10-19

ปิยะดา วชิระวงศกรและอุษณีย์ ทิมสูงเนิน. (2558). **การประเมินการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการประเภทโรงแรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง**. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม , 11(1), 98-113.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธนาคารออมสิน. (2564). **สถานการณ์ธุรกิจโรงแรมปี 2563-2564**. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.gsb.or.th/getattachment/2d71f78d-6d9a-4e68-934f-c88a9aa4b73/hotel_11_61.aspx

สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). **ซีเอสอาร์คืออะไร**. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2562, จาก http://www.thaicsr.com/2006/03/blog-post_20.html

หงสกุล เมสนุกูล. (2555). **การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พักตามมาตรฐานโรงแรมใบไม้สีเขียวของซิกเซ้นส์ ไฮอเวย์ เกาะยาวน้อย จังหวัดภูเก็ต (รายงานผลการวิจัย)**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

Grinnell College. (2017). **President Howard Bowen & Corporate Social Responsibility Book anniversary brings renewed attention**. Retrieved from https://www.grinnell.edu/news/president-howard-bowen-corporate- social responsibility

Zoritsa Urosevic. (2017). **The World Tourism Organization Helps Hotels Go Green**. (2017, may 12) Retrieved from https://business.un.org/en/documents/10672

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Decision and factors influencing the buying decision for ready to drink green tea

สิทธิพัทธ์ เลิศศรีชัยนนท์[1*] และณัฐพัชร์ วิเศษพานิช[2]

Sittiphat Lerdsrichainon[1*] and Nattaphat Wisedpanich[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่, คณะบริหารธุรกิจ, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

[1] Assistant Professor, Ph.D., Department of Modern Trade Management, Faculty of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management.

[2] ดร., สาขาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่, คณะบริหารธุรกิจ, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

[2] Lecturer., Department of Modern Trade Management, Faculty of Business Administration, Panyapiwat Institute of Management.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sittiphatler@pim.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคชาเขียวพร้อมดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสุ่มแบบตามสะดวก ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปลายปิด โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 410 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบสมการถดถอยโลจิสติกสามารถพยากรณ์ความถูกต้องในภาพรวมได้เท่ากับร้อยละ 71.5 โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านราคา รองลงมาคือ ระดับการศึกษา สถานภาพ ขนาดผลิตภัณฑ์ และสถานที่ซื้อสินค้า ตามลำดับ สำหรับผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการดำเนินนโยบายในการปรับกลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมทางการตลาด เพื่อการปรับตัวของผู้ประกอบการในอนาคต

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, ชาเขียวพร้อมดื่ม, พฤติกรรมการซื้อ

Abstract

The purpose of this research are 1) to study demographic characteristics influencing consumers decision to purchase ready to drink green tea in Bangkok and and 2) to study factors influencing the buying decision for ready to drink green tea in Bangkok. The respondents who experienced buying of ready to drink green tea in Bangkok with convenient random. This research is closed-ended questionnaire as a tool to collect of 410 respondents. Data analysis method is descriptive statistics (frequency, percentage, mean and standard deviation) and Logistic Regression Analysis.

The results showed the Logistic regression model is able to predict the overall of 71.5 percent. The most important factors to affecting decision to buy ready to drink green tea with a statistically significant, is price factor, education level, status, product size and place of purchase. The results can be use for implement a price, distribution channel and promotion strategy policy for the adjustment of entrepreneurs in the future.

Keywords: decision, ready to drink green tea, buying behavior

บทนำ

แนวโน้มทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปอย่างมาก โดยเฉพาะช่วงการระบาดใหญ่ของโควิด ทำให้เกิดเทรนด์อาหารใหม่ ๆ ที่กระตุ้นนวัตกรรม และแนวโน้มด้านสุขภาพ ความยั่งยืน และความปลอดภัยของอาหาร ทั้งนี้ ชลัท ศานติวรางคณา ผู้อำนวยการสถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล (2563) กล่าวถึงแนวโน้มด้านสุขภาพและความยั่งยืนว่าได้มีการกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมทั่วโลก แต่การระบาดของโควิดทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและกระตุ้นต่อการสร้างภูมิคุ้มกัน ปรับปรุงระบบย่อยอาหาร นักวิชาการคาดการณ์ว่าอาหารที่มีน้ำตาลต่ำและแป้งต่ำยังคงเติบโตได้ทั้งอาหารและเครื่องดื่ม

ข้อมูลศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร หรือ Food Intelligence Center (2021) แสดงถึงตลาดเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพในประเทศไทยมีการขยายตัวต่อเนื่องร้อยละ 7.2 ต่อปี โดยพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปและตระหนักถึงสุขภาพเพิ่มขึ้นประกอบกับกระแสสังคม ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติส่งผลต่อความต้องการของเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ ชาเป็นเครื่องดื่มยอดนิยมชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องดื่มที่มีการบริโภคเป็นอันดับสอง รองจากน้ำเปล่า ทั้งนี้ธุรกิจชาเขียวพร้อมดื่มเข้ามามีบทบาทและโตตั้งแต่ปี 2557-2558 เท่ากับ 15,968 และ 15,574 ล้านบาทตามลำดับ และมีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2559-2562 มีค่า 15,000, 13,237, 11,951 และ 12,300 ตามลำดับ ทั้งนี้จากผลกระทบของโควิด 19 ทำให้ตลาดคนดื่มชาเขียวน้อยลง โดยเดือนมีนาคมปี 2563 มูลค่าในตลาด 982 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 เท่ากับ 1,132 ล้านบาท (eukelk.ee. 2020)

ทั้งนี้พฤติกรรมการบริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงและใส่ใจสุขภาพมากขึ้น ชาเขียวพร้อมดื่มถือว่าเป็นการตอบโจทย์กับผู้บริโภคในภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งคุณสมบัติชาเขียวเบื้องต้นคือ ช่วงให้ผ่อนคลายอารมณ ระบายความร้อนจากศีรษะและเบ้าตา ลดและยับยั้งแบคทีเรียในช่องปาก ตลอดจนผู้บริโภคที่ต้องการลดน้ำหนักชาเขียวยังมีส่วนช่วยเนื่องจากมีสารแคททีชินมีฤทธิ์ช่วยเพิ่มการเผาผลาญพลังงานและไขมัน นอกจากนี้คุณสมบัติของชาเขียวยังช่วยบำรุงผิว เพิ่มความชุ่มชื่นให้กับผิวหน้า ด้วยคุณสมบัติต่างๆ ที่มีประโยชน์แล้ว ภาคธุรกิจอาจจะต้องปรับกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการซื้อ สร้างการตัดสินใจ สร้างความจงรักภักดีในตราสินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาเขียวพร้อมดื่มเนื่องด้วยส่วนแบ่งทางการตลาดยังมีจำนวนมากจากที่กล่าวข้างต้น

งานวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม เพื่อที่จะได้ทราบและวางแผนกลยุทธ์ทางด้านส่วนประสมทางการตลาดเพื่อปรับให้ตรงกับความต้องการและวางแผนทางการตลาดในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic) คือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นหรือแสดงออกมาตามแรงบังคับจากภายนอกที่มากระตุ้น ซึ่งการที่มนุษย์มีคุณสมบัติทางประชากรแตกต่างกันจึงมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมากนั้นมีแตกต่างกันตามไปด้วย (Benjarongkij, 1999) ทั้งนี้ ลักษณะของประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นต้น สำหรับลักษณะประชากรศาสตร์ถือเป็นหนึ่งในเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา (Serirat, 1995)

พฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Select) การซื้อ (Purchase) การใช้ (Use) รวมไปถึงการกำจัดส่วนที่เหลือ (Dispose) ของสินค้าหรือบริการต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจนั้นเกิดขึ้นจากผู้ซื้อหรือผู้บริโภคที่มีความต้องการและเข้าใจถึงปัญหาโดยผู้ซื้อจะสัมผัสได้ถึงความแตกต่างระหว่างความจำเป็นกับความชื่นชอบที่ถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าทั้งจากภายในและภายนอก เช่น ความรู้สึกหิว เป็นต้น (Smithikrai, 2019) จนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตน (Solomon, 2009)

ส่วนประสมการตลาด (4Ps)

ส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) หมายถึง ส่วนประสมที่ประกอบขึ้นเป็นปัจจัยทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งองค์กรธุรกิจมีการนำใช้เป็นเครื่องมือการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์การธุรกิจกับผู้บริโภค ซึ่งจะนำไปสู่การจูงใจให้เกิดความชื่นชอบในผลิตภัณฑ์และเกิดพฤติกรรมการซื้อในที่สุด (Sirieksart 2013; Serirat, 1995) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

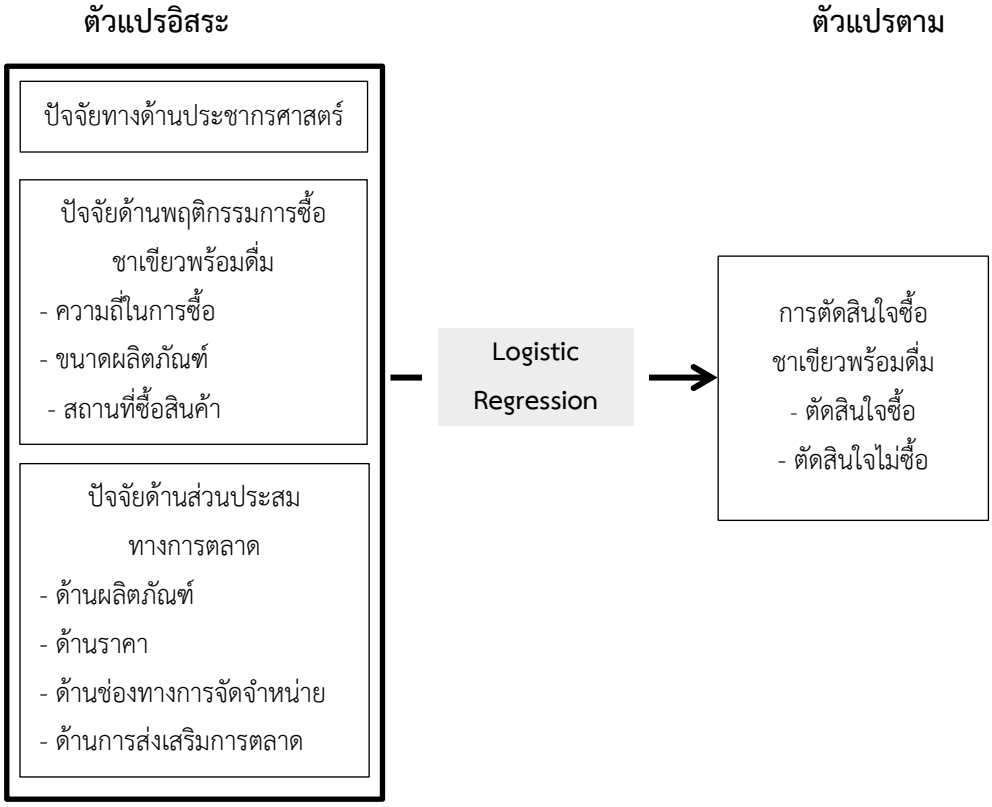
1. ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ สิ่งที่องค์กรธุรกิจนำเสนอแก่ผู้บริโภคในรูปแบบของสินค้าที่จับต้องการ และบริการที่จับต้องไม่ได้ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีความสนใจ ความอยากได้ การใช้ หรือการบริโภค ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์อาจได้มาจากแง่มุมต่าง ๆ เช่น คุณภาพของสินค้า การรับประกัน ชื่อตราสินค้า คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ และบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายโดยองค์กรธุรกิจจะต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) และมีมูลค่า (Value) ในสายตาของผู้บริโภค จึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

2. ราคา (Price) คือ สิ่งที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อแลกกับสินค้าและบริการ สำหรับราคาถือเป็นองค์ประกอบของส่วนประสมการตลาดที่องค์การสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างยืดหยุ่นและรวดเร็ว ดังนั้น การตั้งราคาให้ได้ผลนั้นองค์กรธุรกิจต้องมีความเข้าใจในคุณประโยชน์ของสินค้าที่เสนอขายแก่ผู้บริโภค รวมไปถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคเชื่อ เนื่องจากการตัดสินใจซื้อนั้นผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างราคา (price) กับมูลค่า (value) หากมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในสายตาของผู้บริโภคหรือความรู้สึกของผู้บริโภคเห็นว่า ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าที่สูงกว่าราคาหรือมีความเหมาะสมกับราคา ก็จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place or Distribution) คือ สถานที่ที่องค์กรธุรกิจนำสินค้ามาให้สมาชิกทางการตลาด กล่าวคือ เป็นการเคลื่อนย้ายสินค้าจากองค์กรธุรกิจไปยังผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution channel) เช่น ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกที่รับสินค้ามาจากผู้ผลิตแล้วส่งต่อไปยังผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้มากที่สุด 2) การกระจายทางกายภาพ (Physical distribution) ได้แก่ การขนส่งสินค้า การเก็บรักษาสินค้าในคลังสินค้า และการควบคุมสินค้าคงคลัง เพื่อทำให้สินค้านั้นเพียงพอต่อการขายให้กับผู้บริโภคในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม รวมไปถึงเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคจะได้รับสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการ

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) คือ การสื่อสารทางการตลาดขององค์กรธุรกิจที่มีต่อผู้บริโภค เพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายจะเข้าใจและรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายผ่านการส่งเสริมทางการตลาด และเป็นการกระตุ้นให้ลูกค้าทำตามในสิ่งที่องค์กรธุรกิจคาดหวัง ได้แก่ การรู้จักและตระหนักถึงตัวสินค้าและบริการ ความต้องการใช้สินค้าและบริการ การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยการใช้เครื่องมือส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างกัน เช่น โฆษณาผ่านทางอีเมล การเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณากับเว็บไซต์ โฆษณาด้วยแบนเนอร์ (ป้ายโฆษณา) และโฆษณาบนเครื่องมือค้นหา (Search Engine) เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริโภคชาเขียวพร้อมดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร และดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2565

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคชาเขียวพร้อมดื่มในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างที่ไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W. G. Cochran (Cochran, 1953) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ณ ระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Vanichbuncha, 2006) กล่าวคือ ตัวอย่าง (n) = $((0.05)(1 - 0.5)(1.96)^2)/(0.05)^2)$ = 384.16 ตัวอย่าง ดังนั้น ขนาดตัวอย่าที่เหมาะสมในการศึกษาอย่างน้อย 385 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม และส่วนที่ 3 แสดงความคิดเห็นของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งกำหนดตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) (Likert, 1961) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ครั้งนี้มีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบและการตอบคำถามออนไลน์

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยเก็บข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 410 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามในพื้นที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ พื้นที่ชุมชน ร้านสะดวกซื้อ สถานที่พัก เป็นต้น

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วารสารวิชาการ งานวิจัย และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นหลักการที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล และหาค่าสถิติเบื้องต้น เป็นการอธิบายหรือบรรยายลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวม และสรุปถึงลักษณะของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และร้อยละ (Percentage)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1977) โดยข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยมีค่าระหว่าง 0.5 - 1.0

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยกำหนดให้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) มากกว่า 0.7 ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha, 1970) จากผลการทดสอบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.767 - 0.863 แสดงว่า เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลสำรวจ ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์และข้อมูลพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา อาทิ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการสรุปข้อมูลในภาพรวมจากการสำรวจ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ด้านพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม และด้านส่วนประสมทางการตลาด โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัย ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.5 โดยมีช่วงอายุ 21 - 30 ปี ร้อยละ 39.3 รองลงมาคือ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 34.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 45 รองลงมา คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 36 โดยมีสถานภาพโสด ร้อยละ 60.3 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 39 มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 69.7 สำหรับพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่นิยมซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม สัปดาห์ละ 1-3 ขวด ร้อยละ 47.1 รองลงมาคือ สัปดาห์ละ 4-5 ขวด ร้อยละ 38.8 โดยขนาด/ปริมาตรของชาเขียวพร้อมดื่มที่ซื้อส่วนใหญ่มีขนาด 380 มิลลิลิตร ร้อยละ 37.3 รองลงมาคือ 400 มิลลิลิตร ร้อยละ 23.7 และส่วนใหญ่นิยมซื้อชาเขียวพร้อมดื่มจากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 64.1 รองลงมาคือ ร้านค้าชุมชน ร้อยละ 19.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

1) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัย (โดยภาพรวม)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (n = 410)

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์				
1.1 ตราสินค้ามีความหลากหลาย	3.23	1.07	ปานกลาง	1
1.2 ขนาดและรสชาติของสินค้ามีความหลากหลาย	2.90	1.11	ปานกลาง	5
1.3 ลักษณะของสินค้าตรงกับความต้องการ	3.13	0.88	ปานกลาง	3
1.4 คุณประโยชน์ของสินค้า	2.93	1.05	ปานกลาง	4
1.5 แพ็คเกจมีความสะดวกและสวยงาม	3.12	0.96	ปานกลาง	2
รวม	**3.12**	**0.09**	**ปานกลาง**	
2. ด้านราคา				
2.1 ราคาเหมาะสมกับขนาด	3.15	0.88	ปานกลาง	1
2.2 ราคาเหมาะสมกับคุณภา	2.76	0.98	ปานกลาง	5
2.3 ราคาช่วงโปรโมชันต่อการเลือกซื้อ	2.94	1.05	ปานกลาง	4
2.4 ราคาเหมาะสมกับกำลังซื้อ	3.14	0.95	ปานกลาง	2
2.5 มีราคาหลายระดับให้เลือกซื้อ	3.12	0.99	ปานกลาง	3
รวม	**3.12**	**0.06**	**ปานกลาง**	
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย				
3.1 สถานที่ในการจำหน่ายสินค้าสามารถซื้อได้หลากหลาย	3.36	0.98	ปานกลาง	1
3.2 สถานที่ในการจำหน่ายสินค้าหาง่าย สะดวก	3.02	1.08	ปานกลาง	3
3.3 สถานที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า	3.13	0.90	ปานกลาง	2
รวม	**3.13**	**0.09**	**ปานกลาง**	
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด				
4.1 มีการจัดทำโฆษณาที่น่าดึงดูด	3.20	0.87	ปานกลาง	1
4.2 ไวรัลบนโซเชียลมีเดียมีผลต่อการเลือกซื้อ	2.90	1.10	ปานกลาง	4
4.3 พรีเซนเตอร์บนตราสินค้ามีผลต่อการเลือกซื้อ	3.10	0.89	ปานกลาง	2
4.4 การจัดทำโปรโมชั่น ลด แลก แจก แถม มีผลต่อการเลือกซื้อ	2.98	1.02	ปานกลาง	3
รวม	**3.04**	**0.11**	**ปานกลาง**	

จากตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (X1) และด้านราคา (X2) เป็นระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) และ ด้านส่งเสริมการตลาด (X4) ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม ประกอบด้วยตัวแปรต่อเนื่องจำนวน 13 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์การการถดถอยโลจิสติก ดังนี้

ตารางที่ 2 Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	55.181	13	.000
	Block	55.181	13	.000
	Model	55.181	13	.000

จากตารางที่ 2 การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยในรูปของค่าสถิติ χ^2 โดยค่า Chi – Square ทั้ง 3 ค่า มีค่าเท่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระที่เพิ่มเข้าไปในโมเดลเหมาะสมดี ซึ่งค่า Chi-square ของ Step Block และ Model เท่ากับ 55.181 (sig. = 0.000) แสดงว่า ตัวแปรทำนายอย่างน้อย 1 ตัว ร่วมกันทำนายโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ (Y = 1) ด้วยความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Pinyo, 2019)

ตารางที่ 3 Cox & Snell and Nagelkerke และ Hosmer and Lemeshow Test

Model Summary				Hosmer and Lemeshow Test			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	Step	Chi-square	df	Sig.
1	465.832*	.126	.175	1	10.327	8	.243**

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 **มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ค่า -2 Log likelihood = 465.832 ค่า Cox & Snell R^2 = 0.126 แสดงว่า ตัวแบบสามารถอธิบายความผันแปรในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ได้ร้อยละ 12.6 และค่า Nagelkerke R^2 = 0.175 แสดงว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายโอกาสการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มได้ร้อยละ 17.5 ในขณะที่ค่า Homer and Lemeshow Test จากการทดสอบ พบว่า Chi-Square เท่ากับ 10.327 ค่า df = 8 และค่า sig = 0.243 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 หมายถึง ตัวแบบการวัดสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
เพศ (SEX)	-.190	.241	.620	1	.431	.827
อายุ (AGE)	.086	.072	1.440	1	.230	1.090
ระดับการศึกษา (EDU)	.535	.194	7.565	1	.006**	1.707
สถานภาพ (STA)	-.378	.201	3.547	1	.060***	.685
อาชีพ (OCC)	-.079	.070	1.287	1	.257	.924
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (INC)	-.207	.201	1.065	1	.302	.813
ความถี่ในการซื้อ (FRE)	-.118	.076	2.398	1	.122	.888
ขนาดผลิตภัณฑ์ (UNI)	-.402	.171	5.555	1	.018***	.669
สถานที่ซื้อสินค้า (SHO)	-.630	.212	8.819	1	.003**	.532
ด้านผลิตภัณฑ์ (X1)	.086	.383	.051	1	.822	1.090
ด้านราคา (X2)	.560	.324	2.981	1	.084***	1.750
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X3)	-.342	.220	2.420	1	.120	.710
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X4)	.253	.354	.512	1	.474	1.288
Constant	.081	1.001	.006	1	.936	1.084

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 *** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10

โดยตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 1 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษา และสถานที่ซื้อสินค้า ส่วนตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพ ขนาดผลิตภัณฑ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา

จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก (B) ที่ได้จากตารางที่ 4 สามารถนำมาเขียนสมการถดถอยโลจิสติกและทำนายการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม ได้ดังนี้

$$Y_i = 0.081 + 0.535edu^{**} - 0.378sta^{***} - 0.402uni^{**} - 0.630sho^{**} + 0.560X2^{***}$$

ตารางที่ 5 การทำนายการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม

การตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม	การทำนายการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม		
	ซื้อ	ไม่ซื้อ	% ความถูกต้อง
ซื้อ	247	27	90.1
ไม่ซื้อ	90	46	33.8
รวม			71.5

ตารางที่ 5 ประสิทธิภาพของสมการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) สามารถทำนายการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม ได้ร้อยละ 90.1 และทำนายการตัดสินใจไม่ซื้อชาเขียวพร้อมดื่มได้ร้อยละ 33.8 ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วสมการถดถอยโลจิสติกสามารถทำนายการตัดสินใจซื้อและการตัดสินใจไม่ซื้อได้ร้อยละ 71.5 และสามารถคำนวณความผิดพลาดในการจัดเข้ากลุ่มได้จากการคำนวณอัตราความผิดพลาดในการจัดเข้ากลุ่ม (Apparent Error Rate) ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนที่จัดเข้ากลุ่มผิดหารด้วยจำนวนตัวอย่างทั้งหมด โดยการจำแนกกลุ่มด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Pinyo, 2019) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีอัตราความผิดพลาดในการจัดเข้ากลุ่ม (Apparent Error Rate) เท่ากับ (90 + 27)/410 = 0.2854 หรือร้อยละ 28.54 แสดงว่า การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกสามารถใช้พยากรณ์การตัดสินใจซื้อ/ไม่ซื้อชาเขียวได้ถูกต้อง ร้อยละ 71.46

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสุปผลการวิจัยในภาพรวมด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่มได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานะโสด อยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท สำหรับพฤติกรรมการบริโภคชาเขียวพร้อมดื่มของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ความถี่ในการซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม อยู่ที่ 1 - 3 ขวดต่อสัปดาห์ ขนาด/ปริมาณชาเขียวพร้อมดื่มที่นิยมซื้อ คือ 380 มิลลิลิตร และส่วนใหญ่ซื้อชาเขียวพร้อมดื่มจากร้านสะดวกซื้อ สำหรับการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม หากระดับราคาสินค้าปรับเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังคงตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 และส่วนที่ตัดสินใจไม่ซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม จำนวน 136 คน ร้อยละ 33.2 โดยให้เหตุผลว่า ไม่ได้ชอบดื่มชาเขียวพร้อมดื่มมากขนาดที่การเพิ่มราคาก็จะตัดสินใจซื้อ หากราคาชาเขียวพร้อมดื่มเพิ่มขึ้นก็หันไปบริโภคสินค้าอื่นทดแทน หรือหันไปซื้อชาเขียวพร้อมดื่มยี่ห้อที่มีราคาถูกกว่าที่บริโภคอยู่ในปัจจุบัน เป็นต้น สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านราคา (β = 1.750) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา (β = 1.707) ปัจจัยด้านสถานภาพ (β = 0.685) ปัจจัยด้านขนาดผลิตภัณฑ์ (β = 0.669) และปัจจัยด้านสถานที่ซื้อสินค้า (β = 0.532) ตามลำดับ

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย ระดับการศึกษา สถานภาพ พบว่า 1) ระดับการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 1.707 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Lamluek (2015) พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าในด้านยี่ห้อ สถานที่ ค่าใช้จ่าย กลุ่มหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น และ 2) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 0.685 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Jitmala (2018) พบว่า สถานภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวของผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพโสดจะมีความภักดีต่อการบริโภคชาเขียวพร้อมดื่มอย่างมีนัยสำคัญ จึงส่งเชิงบวกต่อความเต็มใจจ่ายและการตัดใจซื้อมากกว่าสถานภาพอื่น ๆ สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านพฤติกรรมการซื้อชาเขียวพร้อมดื่ม ประกอบด้วย ขนาดผลิตภัณฑ์ และสถานที่ซื้อสินค้า พบว่า 1) ขนาดผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 0.669 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Jitmala (2018) พบว่าขนาดผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่เลือกซื้อชาเขียวพร้อมดื่มขนาดอื่น ๆ จะมีการตัดสินใจซื้อและเต็มใจจ่ายมากกว่าขนาด 500 มิลลิลิตร 2) สถานที่ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 0.532 เท่า โดยเฉพาะการซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อนั้นมีผู้ตอบแบบสอบถามมากว่าร้อยละ 64.1 สอดคล้องกับการศึกษาของ Sittimanee (2019) ที่พบว่า ช่องทางการจัดจำหน่าย (สถานที่) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Wasutaprungsan (2016) พบว่า ผู้บริโภคต้องการความสะดวกสบายในการซื้อสินค้า จึงพิจารณาร้านค้าที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ค้นหาสินค้าได้ง่าย และร้านค้าควรแสดงสินค้าไว้ให้เห็นอย่างชัดเจนเพื่อทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการค้นหาสินค้า ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 1.750 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Sittimanee (2019) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า เช่นเดียวกับการศึกษาของ Namtongklam (2015) ที่พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคด้านราคามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อทั้งการจำนวนซื้อแต่ละครั้ง ปริมาณการซื้อสินค้าทุกอาทิตย์ และการซื้อซ้ำของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1) ข้อเสนอเชิงการตลาด

ผู้ประกอบการควรผลิตสินค้าบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลายขนาดออกมาให้โดดเด่นดึงดูดในเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อชาเขียวพร้อมดื่มเกือบทุกวันและคงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในด้านคุณภาพ ส่วนการส่งเสริมการตลาดปัจจุบันมีการใช้กลยุทธ์โดยนำพรีเซ็นเตอร์ดังมาเพิ่มความโดดเด่น หากธุรกิจต้องการแข่งขันเพิ่มความต้องการซื้อให้กับผู้บริโภคอาจจะเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเฉพาะกลุ่ม หรือกิจกรรมออกพื้นที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของยอดขาย

2) ข้อเสนอสำหรับการทำวิจัยในอนาคต

- ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านตราสินค้า เป็นต้น เพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้สินค้ามีความแปลกใหม่และสร้างความจงรักภักษาในผลิตภัณฑ์มากขึ้น

- ควรขยายของเขตการวิจัยไปในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีหลายปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชาเขียวพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้นำข้อมูล สำหรับการนำไปปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยเหล่านั้นให้สามารถตอบสนองความต้องการอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

Benjarongkij, Y. (1999). *Audience Analysis*. PP Print: Bangkok.

Cochran, W.G. (1953*). Sampling Techiques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.

Eukelk.ee. (2020). *Green tea: Covid19 and Marketing strategy.* from https://marketeeronline.co/archives/167269

Food Intelligence Center. (2021). *Thailand food market report*. from http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?id=359

Jitmala, S. (2018). *Factors Affecting Consumer's Buying Decision of Ready to Drink Green Tea after Sugar Tax.* Master of Science (Agribusiness), the Graduate School, Kasetsart University.

Lamluek, K. (2015). *Factors Affecting Buying Behavior of Ready-to-Drink Herbal Tea of Consumer in Pathum Thani*. Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Likert, Rensis. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw-Hill

Namtongklam, S. (2015). *Factor that Affect Consumer's Decision-Making Behavior in Purchasing Products through Online Media*. Master of Arts, Graduate School of Communication Arts and Innovation Management, National Institute of Development Administration.

Pinyo, T. (2019). The Study on the Report of the Logistic Regression Analysis Results in Research Work. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, *12*(5), 544 - 558.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, *2*, 49-60.

Santivarangkna, C. (2020). *Medical food factory, Research support by Mahidol University, Reduce imports.* from https://www.bangkokbiznews.com/social/911309

Serirat, S. (1995). *Consumers Behavior*. Bangkok: Thai Watana Panich.

Sirieksart, P. (2013). *The Marketing Mix Factors Influencing the Consumer Purchasing of Fish Snack Products*. Master of Business Administration Program, Graduate Collage of Management, Sripatum University.

Sittimanee, S. (2019). *Factor that Affect the Decision Making on Purchasing Products from the Online in Nan and Bangkok.* Master Degree of Arts, Faculty of Liberal Arts, Krirk University.

Smithikrai, C. (2019). Consumer behavior (7th ed) Bangkok: Chulalongkorn University.

Solomon, M. (2009). *Consumer behavior: Buying, having, and being*. (8th ed.). New Jersey: Pearson Education.

Vanichbuncha, K. (2006). *Statistics in Research Work*. (2nd ed). Bangkok Metropolis: Chulalongkorn Printing.

Wasutaprungsan, M. (2016). *Factors Influencing Bangkok Consumer Choice among Brands of Green Tea Beverage.* Master of Business Administration Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University.

อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

The influence of Marketing Mix on Fitness Center Service Satisfaction of Kasem Bundit University Students

อุษา ศรีไชยา[1*], กิตติคุณ แสงนิล[2*] และสุเมธ แก้วแพรก[3]

Usa Srichaiya[1*], Kitikun Sangnin[2*] and Sumeth Kaewprag[3*]

[1] อาจารย์, สาขาการจัดการกีฬาและนันทนาการ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[1] lecturer, Sport and Recreation Management, Faculty of Sports Science, Kasem Bundit University.

[2] ดร., สาขาการจัดการกีฬาและนันทนาการ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[2] Dr., Sport and Recreation Management, Faculty of Sports Science, Kasem Bundit University.

[3] รองศาสตราจารย์, สาขาการจัดการกีฬาและนันทนาการ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[3] Associate Professor, Sport and Recreation Management, Faculty of Sports Science, Kasem Bundit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** usa.sri@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ โดยเปรียบเทียบตามเพศและระดับชั้นการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่มีส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้ทราบถึงผลของความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำนวน 420 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พบว่า ผลรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณาส่วนประสมทางการตลาดเป็นรายด้าน พบว่า มีผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.42) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.61) ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.53) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.50) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.38) และระดับปานกลาง คือ ด้านสถานที่ให้บริการ (Place) ($\bar{X}$ = 2.83, S.D. = 0.35)

ด้านการส่งเสริมการขาย ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.73) และโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ 2 กลุ่มด้วยค่าที (t-test) จำแนกตามเพศ และการเปรียบเทียบรายคู่ตามระดับชั้นปี พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจที่มีเพศแตกต่างกันมีต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่แตกต่างกัน และระดับชั้นปีการศึกษาแตกต่างมีอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านกายภาพมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P's, ความพึงพอใจ, ฟิตเนสเซ็นเตอร์, นักศึกษา

Abstract

This research aims to assess influence of marketing mixes fitness center service satisfaction of Kasem Bundit University students and compare them by gender and educational level of Kasem Bundit University students in attending fitness center by using questionnaires and statistical analysis. Samples, as determined by Taro Yamane formula at 95% confidence level and 0.05 sampling error, were 385 Kasem Bundit University students attending their fitness center.

The results showed that marketing mix influencing fitness center services satisfaction of Kasem Bundit University students in total were high ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.31) and by marketing mix were high and moderate, namely personnel ($\bar{X}$ = 3.75, S.D.=0.42), service place (Place) ($\bar{X}$ = 2.83, S.D.=0.35), creation and presentation. (Physical) ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.61) Process ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.53) Price ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.50) Product ($\bar{X}$ = 4.0, S.D. =038) and Promotion ($\bar{X}$ = 3.23, SD = 0.73). In multiple comparison, sex and academic years exhibited statistical differences in satisfaction level. It was found that the influence of Marketing mix on fitness center service satisfaction of Kasem Bundit University students were different by sex and academic years, and that price, place of service, marketing promotion, service process, and physical evidence were among 7Ps influencing service satisfaction in attending fitness center.

Keywords: 7Ps marketing mix, Satisfaction, Fitness Center, Student

บทนำ

ปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางพัฒนาการกีฬาของประเทศ โดยครอบคลุมการกีฬาทุกภาคส่วนและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาทุกระดับ ตั้งแต่กีฬาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการออกกำลังกายและพื้นฐานการเล่นกีฬาสำหรับเด็กและเยาวชนและมหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องมีนโยบายส่งเสริมและสนันสนุนให้บุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหันมาสนใจในการออกกำลังกายมากขึ้นและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ทำแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติฉบับที่ 7 ยุทธศาสตร์ที่ 20 ที่กล่าวว่า แผ่นแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 14 ศักยภาพกีฬา แผ่นแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานณ์โควิด-19 (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2564) ดังนั้นการศึกษาเล่าเรียน จึงควรที่จะต้องได้รับการส่งเสริมด้านการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อพัฒนาด้านสุขภาพร่างกาย เช่น รูปแบบฟิตเนสเซ็นเตอร์ในสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมการออกกำลังกายของนักศึกษาบุคลากรของมหาวิทยาลัยและยังรวมไปถึงบุคคลภายนอก เช่น ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบของมหาวิทยาลัยฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เป็นฟิตเนส เซ็นเตอร์ที่ทันสมัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ออกกำลังกายที่ครบวงจร ทั้งยังมี สระว่ายน้ำที่ได้มาตรฐานและห้องซาวน์น่าและสปาครบวงจร มีการให้บริการทางการตลาดในการจัดการ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ในระดับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจัดการดำเนินงานในการให้บริการฟิตเนสและดึงดูดผู้ที่เข้ามาใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ตระหนักและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมส่งเสริมสุขภาพ ในการให้การบริการส่งเสริมสุขภาพแบบครบวงจรภายใต้การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานในการดูแลสุขภาพของประชาชนแบบองค์รวม โดยพฤติกรรมของคนนักศึกษานิยมใช้บริการฟิตเนสมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าประชากรไทยในช่วงอายุ 15-59 ปี ออกกำลังกายเพิ่มขึ้นและจากกระแสความนิยมในการเล่นฟิตเนสเพิ่มมากขึ้นของกลุ่มคนรุ่นใหม่หรือ Gen Y (อายุ 15 – 35 ปี) (กวีพล พันธุ์เพ็ง, 2558) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และนำมาเปรียบเทียบลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ ระดับชั้นปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาปรับใช้เป็นประโยชน์ในการจัดการด้านบริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายในมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7 P's ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของเพศ ระดับชั้นปีการศึกษาส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. 7Ps หรือส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ซึ่งธุรกิจบริการนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (Kotler, 2000) ถือเป็นส่วนผสมของการตลาดที่มีการผสานแนวคิดระหว่าง Marketing Mix และ Service Mix เพื่อกำหนดทิศทางและวางกลยุทธ์สำหรับธุรกิจด้านการให้บริการโดยเฉพาะซึ่งประกอบด้วย

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งเสนอขายเพื่อตอบสนองความจำเป็น และความต้องการของลูกค้าได้โดยผู้ขายต้องมอบให้แก่และลูกค้าได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

วิโรจนี พรวิจิตรจินดา (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานออกกำลังกาย กรณีศึกษาทรู ฟิตเนสและ ฟิตเนส เฟิรส์ท พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ในเรื่องการนำเสนออุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีความทันสมัย คลาสเรียนและอุปกรณ์แปลกใหม่ให้กับสมาชิกมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการในระดับมาก สำหรับธุรกิจการให้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ประกอบด้วยสถานที่สำหรับออกกำลังกายสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่นตู้ เก็บของ ห้องอาบน้ำ ห้องซาวน์น่า อุปกรณ์ และเครื่องออกกำลังกาย กิตติ แก้วเขียว, ภิญรดา แก้วเขียว (2562) ได้ศึกษาส่วนประสมการตลาดบริการและคุณภาพบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการ สถานออกกำลังกายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ โดยทั่วไปแล้วผลิตภัณฑ์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่งปัจจุบันผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายขึ้น และผู้ประกอบการ พยายามที่จะเน้นตราสินค้าของตนโดยการเพิ่มการบริการเข้ามาเพื่อเป็นสิ่งที่มาสนับสนุนผลิตภัณฑ์หลัก ให้มีความแตกต่างและสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากขึ้น เป็นต้น

สรุป ด้านผลิตภัณฑ์/บริการที่จับต้องได้และไม่ได้ตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ผู้ประกอบการธุรกิจฟิตเนสส่วนมากจะมุ่งเน้นการแข่งขันด้วยผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ อุปกรณ์ออกกำลังกาย กับ เครื่องดื่มและผลิตภัณฑ์อาหาร เพื่อสุขภาพ สร้างกล้ามเนื้อ และเร่งการเผาผลาญไขมัน ผลในการเลือกใช้ของมนุษย์ ด้านผลิตภัณฑ์ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่สนองความต้องการของมนุษย์ โดยทั่วไปผลิตภัณฑ์จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้และไม่ได้ดังนั้นผู้ประกอบการทั้งหลายจึงต้องสร้างผลิตภัณฑ์ในการออกกำลังกายให้มีความแตกต่างและการบริการที่ตอบสนองความต้องการ

ของมนุษย์ทักคนที่จะเข้ามาใช้เพื่อทำให้ธุรกิจของตนเองเกิดความเจริญเติบโตที่รวดเร็วมากขึ้น เป็นต้น

1.2 ด้านราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินหรือสิ่งอื่นที่มีความจำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ และการบริการซึ่งการตั้งราคาสินค้านั้นมีความสัมพันธ์กับการวางตำแหน่งสินค้า (Position) ด้วยทั้งนี้ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของผลิตภัณฑ์ หรือบริการกับราคา (Price) ของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าก็จะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ หรือใช้บริการนั้นในส่วนของราคาในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์มีการตั้งราคาที่หลากหลาย เช่น ค่าบริการรายวัน รายเดือน รายปี ค่าสมัครเพื่อเข้าร่วมโปรแกรมออกกำลังกาย ค่าแรกเข้าสมาชิก เป็นต้น

วิโรจนี พรวิจิตรจินดา (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สถานออกกำลังกาย กรณีศึกษาทรู ฟิตเนสและ ฟิตเนส เฟิรส์ท พบว่า ปัจจัยด้านราคา ในเรื่องราคา ค่าสมาชิกที่มีความเหมาะสมกับบริการและคุณภาพของอุปกรณ์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สถานออกกำลังกายในระดับมาก ภานุพงศ์ ลีลาวรพงศ์ พุฒิธร จิรายุส ฉัตรชัย สิริวาปกรณ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7Ps ที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสในโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านราคา ราคาค่าสมาชิกควรมีความเหมาะสมซึ่งขึ้นอยู่กับบริการ จำนวนอุปกรณ์ พนักงาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ผ้าขนหนู ตู้ล็อคเกอร์ เป็นต้น ถ้ามีโรงแรมในเครือที่สามารถให้เข้า ใช้บริการฟิตเนสได้ก็อาจจะเพิ่มเงินส่วนต่างเล็กน้อย ในกรณีที่สมาชิกต้องการเข้าใช้บริการฟิตเนส โรงแรมในเครือสาขาต่าง ๆ ได้ทุกที่ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจัดให้มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น เงินสด บัตร เครดิต ระบบชำระเงินผ่านคิวอาร์โค้ต (QR Code) เป็นต้น เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ลูกค้า ถ้าในกรณีที่ทางโรงแรมต้องการอยากให้ลูกค้าชำระเงินผ่านช่องทางใด ก็อาจจะกำหนดให้มีส่วนลดหรือบริการพิเศษกับช่องทางการชำระเงินแบบนั้น เพื่อดึงดูดใจให้มีการชำระเงินในช่องทางนั้นมากยิ่งขึ้น

สรุป การใช้วิธีการด้านราคาเพื่อให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการในธุรกิจฟิตเนสผู้ประกอบการธุรกิจฟิตเนส มักใช้การกำหนดราคา จากการแข่งขันเพื่อให้ราคาของผลิตภัณฑ์และการบริการของตนไม่แตกต่างจากคู่แข่งมากนักซึ่งราคาการใช้บริการของ ธุรกิจฟิตเนสมักเป็นราคาที่ค่าธรรมเนียมได้แก่ ค่าธรรมเนียมสมาชิกรายเดือน ค่าธรรมเนียมสมาชิกรายปีและอาจจะต้องมี (QR Code) เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการชำระเงินและทำบริการอื่นๆนอกเหนือจากตรงนี้

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นสถานที่ในการนำเสนอการให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในด้านของคุณค่า และคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอซึ่งต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางในการนำเสนอบริการ (Channels) โดยช่องทางในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ในปัจจุบันนั้นหากเป็นฟิตเนสเซ็นเตอร์แบรนด์ดังๆ อย่าง ฟิตเนสเฟิร์ส หรือวีฟิตเนส จะพบเห็นได้ตามห้างสรรพสินค้า และคอมมูนิตี้มอลล์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีฟิตเนสเซ็นเตอร์ตามห้องแถวโรงแรม หรือแหล่งชุมชนต่าง ๆ สามารถเลือกใช้บริการได้ตามความสะดวกของแต่ละบุคคล ภานุพงศ์ ลีลาวรพงศ์ พุฒิธร จิรายุส ฉัตรชัย สิริวาปกรณ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7Ps ที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสในโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านช่องทางการจัด

จำหน่าย ควรจัดให้มีส่วนลดพิเศษเมื่อสมัครสมาชิกรายปีหรือต่ออายุ สมาชิกตามเงื่อนไขที่กำหนด เช่น ถ้าสมัครสมาชิกรายปี ลูกค้าสามารถเลือกรับเป็นส่วนลดพิเศษหรือแถมเป็น คอร์สนวดสปา นวดแผนไทย คูปองห้องอาหาร เป็นต้น มีบริการให้ทดลองเข้าใช้บริการฟรีสำหรับผู้เข้าใช้บริการครั้งแรก โดยอาจจัดให้มีกิจกรรมตอบคำถามเกี่ยวกับฟิตเนสขึ้นภายในเว็บไซต์หรือ Fan Page ของทางโรงแรม การใช้สื่อประชาสัมพันธ์นี้ นับว่าสะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ถ้าเทียบกับการลงประกาศผ่านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ซึ่งคนกรุงเทพฯส่วนใหญ่มักติดตามพวกโปรโมชั่นร้านอาหารตามโรงแรม หรือเทศกาลอาหารที่มีจัดขึ้นในโรงแรมอยู่แล้ว เพื่อให้บุคคลภายนอกได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสบรรยากาศของฟิตเนส โดยจัดให้มีรางวัลเป็นคูปอง เพื่อเข้าใช้บริการฟรี และถ้าสนใจสมัครสมาชิกทันที อาจมีส่วนลดพิเศษให้สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกครั้งแรก หรือแถมเป็นคูปองเพื่อใช้ภายในโรงแรม ที่สำคัญจะต้องไม่มีการกดดันเพื่อให้สมัครสมาชิกหรือบังคับให้มีครูสอน ส่วนบุคคล การตัดสินใจสมัครสมาชิกจะต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของลูกค้า เป็นต้น

สรุปเป็นการกำหนดกระบวนการที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการของธุรกิจฟิตเนสถูกส่งต่อไปยังผู้บริโภคได้อย่างสะดวกสบายจากการวิเคราะห์กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่ายนี้ พบว่า สถานที่จัดจำหน่ายของธุรกิจฟิตเนสส่วนมากมักใช้กลยุทธ์ประเภทแรก คือ ผู้บริโภคต้องเดินทางไปรับบริการ ณ สถานที่ของผู้ให้บริการ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจฟิตเนสส่วนใหญ่มักเลือกสถานที่จัดจำหน่ายหรือทำเลที่ตั้งในห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าเนื่องจากทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงการบริการได้ง่าย ด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือ การเดินทางการจอดรถและควรจัดให้มีบริการด้านส่วนลดเพิ่มเข้ามาด้วย

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการโดยมีวัตถุประสงค์ในการแจ้งข่าวสาร หรือชักจูงให้เกิดทัศนคติ และพฤติกรรมหรือเป็นการย้ำเตือนให้เกิดความทรงจำในผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกความเชื่อและพฤติกรรมการซื้อการส่งเสริมการตลาด สามารถทำได้ผ่านหลายวิธีการติดต่อสื่อสารโดยใช้พนักงานขาย (Personal selling) ทำการขายและการติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คน (Nonperson selling) คือการใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารองค์กรสามารถเลือกใช้ได้เครื่องมือได้มากกว่าหนึ่งซึ่งต้องใช้หลักการเลือกใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบประสมประสานกัน (Integrated Marketing Communication: IMC) โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับลูกค้าผลิตภัณฑ์คู่แข่งขันโดยบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันได้ด้านการส่งเสริมการขายของธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์หลายแห่งได้มีการใช้เครื่องมือทั้งการใช้พนักงานขาย และการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสานกัน สุพจนี หัถพรสวรรค์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาใช้บริการรักษาพยาบาลแบบผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลเอกชน กรณีโรงพยาบาลเกษมราษฎร์ รัตนาธิเบศร์ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ในเรื่องการมีส่วนลดจากบัตรเครดิตหรือส่วนลดจากบริษัทประกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สถานออกำลังกายในระดับปานกลาง

สรุปเป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกระบวนการสื่อสารทางการตลาดเพื่อให้ผู้บริโภครับทราบข้อมูลข่าวสารและคุณค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการในธุรกิจฟิตเนสซึ่งเครื่องมือที่สำคัญทางการตลาดประกอบด้วย 6 ประเภท ได้แก่ การโฆษณา (Advertising) การขายโดยใช้พนักงาน (Personal Selling) การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) การตลาดทางตรง (Direct Marketing) การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) ผู้บริโภคจึงมักได้รับการแนะนำผลิตภัณฑ์ของธุรกิจฟิตเนสจากที่ปรึกษาการขายสมาชิก

1.5 ด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง ระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่ผู้ให้บริการนำเสนอให้กับผู้ใช้บริการ เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็วไม่ซับซ้อนใช้บริการได้อย่างสะดวก และทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ เพราะฉะนั้นกระบวนการในการสมัคร และการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ เยาวภา ปฐมศิริกุล และสุดาพร สาวม่วง (2552) ได้ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับการให้บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย พบว่า กลยุทธ์ด้านการบริการในเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้บริการโรงพยาบาลระดับมากสอดคล้องกับ วิโรจนี พรวิจิตรจินดา (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานออกกำลังกาย กรณีศึกษาทรู ฟิตเนส และ ฟิตเนส เฟิรส์ท พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ในเรื่องความสามารถของพนักงานในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การให้บริการ ลูกค้าด้วยความรวดเร็ว การจัดคลาสออกกำลังกายอย่างเป็นระบบและความเหมาะสมในเรื่องเวลาของแต่ละคลาสมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการในระดับมาก (เยาวภา ปฐมศิริกุล และสุดาพร สาวม่วง, 2552)

สรุปเป็นการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการในการขายผลิตภัณฑ์หรือบริการในธุรกิจฟิตเนสเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการในธุรกิจฟิตเนสตามเป้าหมายที่ผู้ประกอบการต้องการ

1.6 ด้านบุคลากร (People) จะต้องอาศัยการคัดเลือก (Selection) การฝึกอบรม (Training) รวมถึงการจูงใจ (Motivation) เพื่อให้บุคคล หรือพนักงานสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งขันโดยพนักงานจะต้องมีทัศนคติที่ดีมีความคิดริเริ่มมีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และสามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กรซึ่งการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์นั้นด้านบุคลากรเป็นด้านที่สำคัญอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นพนักงานต้อนรับพนักงานขายพนักงานทำความสะอาด และผู้ฝึกสอนต่างก็เป็นปัจจัยที่ผู้ใช้บริการได้ตั้งความคาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่ดี ทรงพล แก้วจันทวี (2556) ได้วิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคลีนิคเสริมความงามในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ในเรื่องความตั้งใจ ในการให้บริการมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคลีนิคเสริมความงามในระดับมาก สอดคล้องกับ ภานุพงศ์ ลีลาวรพงศ์พุฒิธร จิรายุส ฉัตรชัย สิริวาปกรณ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7Ps ที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสในโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านบุคลากร พนักงานที่ให้บริการควรมีจิตใจรักในด้านการให้บริการ (Service mind) ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับสมาชิก สามารถอธิบายให้ผู้

เข้าใช้บริการเข้าใจในส่วนที่ต้องการทราบ เช่น ระเบียบ การเข้าใช้บริการการใช้อุปกรณ์ออกกำลังกาย เป็นต้น ได้เข้าใจได้โดยง่ายควรให้ความสำคัญในการจัดให้มีพนักงานที่มีความรู้จริงในด้านการใช้อุปกรณ์และการออกกำลังกายรวมทั้งจัดให้มีการอบรมพนักงานดูแลฟิตเนสสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาให้พนักงานมีความรู้ที่ทันสมัยสม่ำเสมอ

สรุป หมายถึง วิธีการบริหารจัดการบุคลากรของผู้ประกอบการธุรกิจฟิตเนส เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคจึงให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านบุคลากรโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างความมั่นคงใน เส้นทางอาชีพ กลยุทธ์ที่สำคัญด้านนี้สามารถจำแนกเป็น 2 กลยุทธ์ ที่ 1 กลยุทธ์การแบ่งระดับบุคลากรกับกลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร

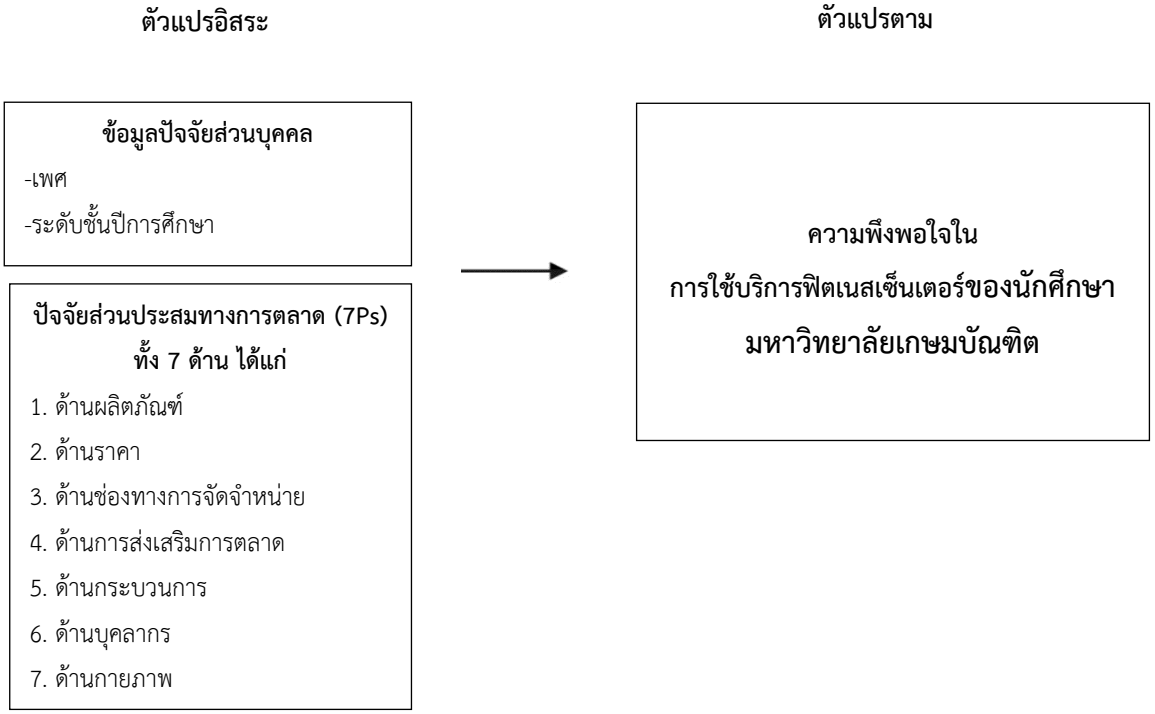
1.7 ด้านกายภาพ (Physical Evidence) เป็นการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้าโดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งการพัฒนาลักษณะทางกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า (Customer-value proposition) เช่น การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็วหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับโดยการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์อาจหมายถึงบรรยากาศของสถานที่ที่ให้บริการ เช่น ความสะอาดของสถานที่ สีสัน กลิ่น และเสียงเพลง เป็นต้น วิโรจนี พรวิจิตรจินดา (2556) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานออกกำลังกาย กรณีศึกษาทรู ฟิตเนสและฟิตเนส เฟิรส์ท พบว่า ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ในเรื่องความสะอาดภายในฟิตเนส บรรยากาศที่ดีและการตกแต่งอย่างสวยงามมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานออกกำลังกายในระดับมาก นอกจากนี้ สุพจนี หัถพรสวรรค์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาใช้บริการรักษาพยาบาลแบบผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลเอกชน กรณีโรงพยาบาลเกษมราษฎร์ รัตนาธิเบศร์ พบว่า ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ในเรื่องห้องพัก ของใช้ อุปกรณ์ ภายในห้องพักมีความสะอาด มีผลต่อการตัดสินใจมาใช้บริการรักษาพยาบาลในระดับมาก

2. แนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ปราณี เอี่ยมละออภักดี (2549) กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านเพศ มีความสำคัญในการแบ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์สำหรับสินค้าบางประเภทยิ่งมีข้อมูลที่ละเอียดเท่าไหร่ จะทำให้สามารถประมาณการขนาดของตลาดได้ชัดเจนขึ้น และกลุ่มอายุมีความสำคัญต่อการกำหนดแผนการตลาด เพราะแต่ละกลุ่มมีความต้องการ พฤติกรรมและรสนิยมของแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของประชากรมีผลต่อการวางแผนการตลาดทำให้ทราบถึงขนาดของผลิตภัณฑ์ ในแต่ละช่วงอายุ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจได้ เช่น รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) ก็ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พัฒนามาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยตามแนวคิดของกานต์นภัส สุรพงษ์รักเจริญ (2557)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำนวน 3,666 คน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2563) แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอนของนักศึกษาที่มาใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ดังนั้นจึงใช้การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวนด้วยสูตร W.G. Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อย่างน้อยต้องใช้จำนวน 384 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันการเก็บข้อมูลที่อาจได้แบบสอบถามกลับมาโดยข้อมูลไม่ครบถ้วนและไม่สามารถวิเคราะห์ได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นอีก 10 เปอร์เซ็นต์ โดยเพิ่มประมาณอีก 36 คน สรุปรวมขนาดกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ 420 คน (Yamane, 1973 อ้างถึงใน จักรกฤษณ์ สำราญใจ, 2544) (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2563)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะเป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ แบบสอบถามให้ได้ตรงตามผู้วิจัยต้องการเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยแบ่งเป็น 4 ส่วน (ประคอง กรรณสูต, 2542) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความพฤติกรรมในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ของเพศ ระดับชั้นปีการศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจากอาจารย์ด้านการจัดการกีฬา จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้พิจารณาค่าความตรงของแบบสอบถามด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC, Index of Item Objective Congruence) เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขความถูกต้อง ความชัดเจน และความเหมาะสมในเนื้อหาโดยค่าที่ได้ต้องมีความใกล้เคียง 1 มากที่สุด โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.6 ขึ้นไป เพราะถือว่าค่าที่ได้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ (สิทธิ์ ธีรสรณ์, 2552) ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ผลเท่ากับ 0.88

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 7 ด้าน วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยการทดสอบค่า "เอฟ" (F-test) กรณีพบความแตกต่างใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตาม เพศ โดยการทดสอบค่าที แบบอิสระจากกัน (Independent t-test) ทำโดยการดูค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant Level) ซึ่งได้กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บริการที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีที่ตัดสินใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำนวน 420 คน ผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นเพศชาย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 เพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี 4 ชั้นปี ประกอบด้วย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 25.24 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 27.86 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 32.62 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้ของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

พบว่า ใช้บริการช่วงวัน เสาร์-อาทิตย์ จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 60.48 เหตุผลที่เข้ามาใช้บริการคือ ออกกำลังกาย จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 67.62 ความถี่ในการเข้ามาใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 60.71 ช่วงเวลาในการที่เข้ามาใช้ริการ 15.31-17.30 น จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 40.48 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 1-2 ปี จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10 สื่อที่ทำให้รู้จักบริการ เพื่อน/คนในครอบครัว จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 75.95 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

ส่วนที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)	n = 420		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.06	0.38	มาก
2. ด้านราคา (Price)	3.77	0.50	มาก
3. ด้านสถานที่ให้บริการ (Place)	2.83	0.35	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)	3.23	0.73	ปานกลาง
5. ด้านบุคลากร (People)	3.75	0.42	มาก
6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	3.89	0.53	มาก
7. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence & Presentation)	4.30	0.61	มาก
รวม	**3.69**	**0.31**	**มาก**

จากตารางที่ 1 แสดงส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พบว่า ผลรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณาส่วนประสมทางการตลาดเป็นรายด้าน พบว่ามีผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.42) ด้านสถานที่ให้บริการ (Place) ($\bar{X}$ = 2.83, S.D. = 0.35) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.61) ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.53) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.50) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.38) ด้านการส่งเสริมการขาย ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.73)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ตามเพศ และระดับชั้นปีการศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) ของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำแนกตามเพศ

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
1.ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	ชาย	218	4.06	0.37	0.41	0.97
	หญิง	202	4.06	0.40		
2. ด้านราคา (Price)	ชาย	218	3.86	0.46	3.76	0.00*
	หญิง	202	3.67	0.53		
3. ด้านสถานที่ให้บริการ (Place)	ชาย	218	2.90	0.32	4.11	0.00*
	หญิง	202	2.76	0.38		
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)	ชาย	218	2.97	0.69	8.48	0.00*
	หญิง	202	3.53	0.67		
5. ด้านบุคลากร (People)	ชาย	218	3.77	0.44	0.73	0.46
	หญิง	202	3.74	0.41		
6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	ชาย	218	3.83	0.64	2.58	0.01*
	หญิง	202	3.97	038		
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	ชาย	218	4.39	0.51	2.79	0.01*
	หญิง	202	3.97	038		

*p < 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่มีเพศชายต่างกับเพศหญิง ด้านราคา (Price), ด้านสถานที่ให้บริการ (Place), ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion),ด้านกระบวนการให้บริการ (Process), ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ และการเปรียบเทียบรายคู่ของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ตามระดับชั้นปี

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ	ระดับการศึกษา	n	Mean	S.D.	F	p	การเปรียบเทียบรายคู่
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	ชั้นปี 1	106	4.11	0.25	8.69	0.00*	ชั้นปี 1 - ชั้นปี 2, 3, 4 ชั้นปี 2, 4 - ชั้นปี 3
	ชั้นปี 2	117	3.98	0.49			
	ชั้นปี 3	137	4.01	0.39			
	ชั้นปี 4	60	4.25	0.21			
	รวม	420	4.06	0.38			
2. ด้านราคา (Price)	ชั้นปี 1	106	3.83	0.22	11.96	0.00*	ชั้นปี 1 - ชั้นปี 2, 3, 4 ชั้นปี 2, 4 - ชั้นปี 3
	ชั้นปี 2	117	3.89	0.59			
	ชั้นปี 3	137	3.57	0.46			
	ชั้นปี 4	60	3.89	0.64			
	รวม	420	3.77	0.51			
3. ด้านสถานที่ให้บริการ (Place)	ชั้นปี 1	106	2.93	0.30	11.62	0.00*	ชั้นปี 1 - ชั้นปี 2, 3, 4 ชั้นปี 2, 4 - ชั้นปี 3
	ชั้นปี 2	117	2.88	0.27			
	ชั้นปี 3	137	2.69	0.42			
	ชั้นปี 4	60	2.87	0.35			
	รวม	420	2.83	0.35			

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ และการเปรียบเทียบรายคู่ของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ตามระดับชั้นปี

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ	ระดับการศึกษา	n	Mean	S.D.	F	p	การเปรียบเทียบรายคู่
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)	ชั้นปี 1	106	2.98	0.85	22.22	0.00*	ชั้นปี 1 - ชั้นปี 2, 3, 4 ชั้นปี 2, 4 - ชั้นปี 3
	ชั้นปี 2	117	3.59	0.72			
	ชั้นปี 3	137	3.31	0.54			
	ชั้นปี 4	60	2.86	0.56			
	รวม	420	3.24	0.74			
5. ด้านบุคลากร (People)	ชั้นปี 1	106	3.98	0.41	16.48	0.00*	ชั้นปี 1 - ชั้นปี 2, 3, 4 ชั้นปี 2, 4 - ชั้นปี 3
	ชั้นปี 2	117	3.76	0.32			
	ชั้นปี 3	137	3.65	0.41			
	ชั้นปี 4	60	3.60	0.50			
	รวม	420	3.76	0.42			
6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	ชั้นปี 1	106	3.94	0.46	1.60	0.19	–
	ชั้นปี 2	117	3.81	0.71			
	ชั้นปี 3	137	3.95	0.43			
	ชั้นปี 4	60	3.87	0.44			
	รวม	420	3.90	0.53			
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	ชั้นปี 1	106	4.32	0.61	1.233	0.00	ชั้นปี 1 - ชั้นปี 2, 3, 4 ชั้นปี 2, 4 - ชั้นปี 3
	ชั้นปี 2	117	4.22	0.73			
	ชั้นปี 3	137	4.24	0.54			
	ชั้นปี 4	60	4.60	0.46			
	รวม	420	4.30	0.62			

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเอฟ (F-test) และการเปรียบเทียบรายคู่ของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตตามระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านสถานที่ให้บริการ (Place) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ด้านบุคลากร (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียงด้านกระบวนการให้บริการ (Process) เท่านั้นที่ไม่แตกต่างกัน และเปรียบเทียบรายคู่ (post hoc multiple comparison) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 มีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำแนกตามปัจจัยดังนี้

1. เพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศที่แตกต่างกันทำให้ความคาดหวังต่อฟิตเนสเซ็นเตอร์ของแตกต่างกัน อาจเพราะผู้บริโภคทั้งเพศหญิงและเพศชายที่เลือกใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ต่างก็มีความคาดหวังสเซ็นเตอร์ที่ไม่คล้ายกัน ตามลักษณะ คุณภาพบริการที่ควรจะมีผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิวา มุสิทธิ์มณี (2558) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้บริโภคชาวไทยต่อการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

2. ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิวา มุสิทธิ์มณี (2558: 76) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้บริโภคชาวไทยต่อการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ พบว่า ผู้บริโภคชายไทยที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ความคาดหวังต่อฟิตเนสเซ็นเตอร์ของผู้บริโภคชาวไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การอภิปรายผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

3.1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจและด้านพฤติกรรมหลังการใช้บริการ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธ์ธีรา พระราช (2559: 65) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยรายด้านมาตรฐานฟิตเนสที่มีผลต่อการตัดสินใช้บริการฟิตเนสกรมอนามัย พบว่า ด้านอุปกรณ์ออกกำลังกายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ (ด้านตระหนักถึงปัญหา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพัฒน์ บุตรอำลา (2557: 227) ศึกษาเรื่อง การศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรม กระบวนการตัดสินใจสมัครใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านสถานที่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านสถานที่ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจและด้านพฤติกรรมความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของอุษา อัศวอารักษ์ (2550: 260) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสถานออกกำลังกาย จี เอ็มเอ็ม ฟิตเนส พบว่า ทัศนคติ โดยรวมด้านสถานที่กับแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้บริการ สถานออกกำลังกาย จีเอ็มเอ็ม ฟิตเนส ด้านสมัครเป็นสมาชิก ด้านแนะนำ บอกต่อให้ผู้อื่นและด้านแนวโน้มการใช้บริการ มีความสัมพันธ์กัน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพัฒน์ บุตรอำลา (2557: 229) ศึกษาเรื่อง การศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมกระบวนการตัดสินใจสมัครใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ พบว่า ส่วนประสมมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกระบวนการตัดสินใจสมัครใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ด้านการประเมินผลทางเลือก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ การศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธ์ธีรา พระราช (2559: 65-66) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยรายด้านมาตรฐานฟิตเนสที่มีผลต่อ

การตัดสินใช้บริการฟิตเนส กรมอนามัย พบว่า ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ (ด้านตระหนักถึงปัญหา ด้านการตัดสินใจ) เพราะฟิตเนส กรมอนามัยมีการส่งเสริมให้บุคลากรผู้ให้บริการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านกระบวนการให้บริการ มีความแตกต่างในความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านพฤติกรรมความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของอุษา ศรีไชยา (2560) ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

3.7 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านกายภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านกายภาพ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ การศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์กิติ์ อภัยพลชาญ (2560: 127) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนส เซ็นเตอร์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางจัดการด้านการตลาด เช่น ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านส่งเสริมทางการตลาด ด้านลักษณะทางด้านกายภาพ ให้เกิดประสิทธิภาพทางด้านบริการอย่างดีที่สุดและส่งผลต่อการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

การกีฬาแห่งประเทศไทย (2564). *แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2564 - 2570).*สืบค้น เมื่อ 15 กันยายน 2564, จาก https://www.sat.or.th/wp-content/uploads.-2564-.pdf.

กานต์นภัส สุรพงษ์รักเจริญ (2557). *การศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กานต์กิติ์ อภัยพลชาญ. (2560*). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร.* ภาคนิพนธ์บริการธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย นานาชาติแสตมฟอร์ด.

กวีพล พันธุ์เพ็ง (2558). *กระแสนิยมการออกกำลังกายกับโอกาสของธุรกิจฟิตเนสไทยที่ไม่ควรมองข้าม.* สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2564, จาก https://www.scbeic.com/th/detail/product/1347

กิตติ แก้วเขียว และ ภิญรดา แก้วเขียว (2562). *ส่วนประสมการตลาดบริการและคุณภาพบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานออกกำลังกายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร.*

จตุพัฒน์ บุตรอำลา. (2557). *การศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมกระบวนการตัดสินใจสมัครใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์.* การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

จักรกฤษณ์ สำราญใจ. (2544). *การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พัทธ์ธีรา พระราช. (2559). *ปัจจัยรายด้านมาตรฐานฟิตเนสที่มีผลต่อการตัดสินใช้บริการฟิตเนสกรมอนามัย.* งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐพงศ์ ทิพย์เสถียร (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการสถานออกกำลังกาย จีเอ็มเอ็ม ฟิตเนส.* สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทรงพล แก้วจันทวี. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคลีนิคเสริมความงามในเขตจังหวัดบุรีรัมย์.* (ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ประคอง กรรณสูต. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวภา ปฐมศิริกุล และสุดาพร สาวม่วง. (2552). กลยุทธ์การตลาดบริการสุขภาพของโรงพยาบาลประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 126*, 57-74.

ภานุพงศ์ ลีลาวรพงศ์, พุฒิธร จิรายุส และ ฉัตรชัย สิริวาปกรณ์ (2562). *ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7Ps ที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสในโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยาลัยดุสิตธานี.

วิโรจนี พรวิจิตรจินดา. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานออกกำลังกาย กรณีศึกษาทรู ฟิตเนส และฟิตเนสเฟิรส์ท.* วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รุ่งทิวา มุสิทธิมณี. (2558). *ความคาดหวังของผู้บริโภคชาวไทยต่อการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์.* สารนิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด), มหาวิทยาลัยบูรพา.

สิทธิ์ ธีรสรณ์ (2552). *แนวคิดพื้นฐานทางการวิจัย.*กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพจนี หัถพรสวรรค์ (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาใช้ บริการรักษาพยาบาลแบบผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลเอกชน. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University* Vol.5 No.1 January-June 2018.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2563). *ข้อมูลสถิติจำนวนนักศึกษาปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มสถาบัน* ชื่อสถาบัน ชื่อคณะ ชื่อสาขาวิชา ระดับการศึกษา และ เพศ ปีการศึกษา 2563. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2564, จาก https://data.mhesi.go.th/dataset.

อุษา ศรีไชยา (2561*). ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนสเซนน์เตอร์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของเขตกรุงเทพมหานคร.*(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา). คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques.* (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.

Kotler, P. (2000). *Marketing management.* (The Millennium edition). New Jersey: Prentice Hall.

ส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารสายการบินไทยวัย Baby Boomer ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย

Marketing mix 4 selection factors of Thai Airways Baby Boomer passengers toward the decision making Thai Airways

อาทิตติยา แสงจันทร์[1], เนตร์ศิริ เรืองอริยภักดิ์[2], ศิริพร สุ่มประดิษฐ[3], วรรณิกา สงค์เคราะห์[3], วรรณ์พิมล อ่อนจันทึก[3], ปรียาภัทร แสงงาม[3] และฟิตรีน่า นาวีเยาะ[3]

Arthittiya Sangjan[1], Natesiri Ruangariyapuk[2], Siriporn Sumpradit[3], Wannika Songkhrao[3], Wanpimol Onjanthuek[3], Preeyaphat Saengngam[3] and Fitrina Nawiyoh[3]

[1] อาจารย์, หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจการบิน, สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[1] Lecturer, Airline Business at Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University

[2] ดร., หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจการบิน, สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[2] Phd., Lecturer in Airline Business at Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University

[3] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจการบิน, สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[3] Students, Bachelor's Degree in Airline Business at Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University

*Corresponding author, E-mail: arthittiya.sha@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers 2) ศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomer 3) ศึกษาการตัดสินใจใช้บริการของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomer เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการทำการสัมภาษณ์ผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers 7 ท่าน เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม 400 ชุด ผลการวิจัยพบว่าผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers จำนวน 7 คน เลือกส่วนประสมการตลาด 4 ตัวสำคัญ จากส่วนประสมการตลาด 8 Ps ที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบิน คือ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) 3) กระบวนการ (Process) 4) บุคลากร (People) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสารวัย Baby Boomers พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุ 50-55 ปี ประกอบธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้ 10,000 - 20,000 บาทต่อเดือน มีความคิดเห็นในส่วน

ประสมการตลาดด้านบุคลากรมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.49 และการตัดสินใจใช้บริการให้ความสำคัญที่สุดในด้านการรับรู้ถึงปัญหา หรือความจำเป็นที่ค่าเฉลี่ย 4.41 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนผู้ให้การสัมภาษณ์เพื่อความเชื่อมั่นที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือก, ผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers, การตัดสินใจใช้บริการ

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the personal data of Thai Airways passengers in the Baby Boomer Generation 2) to study the importance of the 4 Ps marketing mix, selected by Thai Airways passengers in the Baby Boomer Generation 3) to study the decision-making process of Thai Airways passengers in the Baby Boomer Generation. This research is a combination of qualitative and quantitative research, starting with a Focus Group of 7 passengers to create a quantitative research questionnaire and a set of 400 questionnaires was used for the study. The results revealed that 7 Thai Airways passengers in the Baby Boomer Generation chose the marketing mix from 8 Ps, giving the most importance to 4Ps affecting their use of airline services, namely: 1) Product 2) Promotion 3) Process and 4) People. For the personal information of the Baby Boomer Generation passengers, it was found that most of them were males, mostly between the ages of 50-55, running their own business and earning 10,000 - 20,000 baht per month. For the 4 Ps marketing mix opinion level, the Baby Boomer Generation passenger had the highest opinions for People at 4.49 and for the decision-making to use the service, the Baby Boomer Generation passengers had the highest opinions for the perception of problems or necessities at 4.41. For further research recommendations should be to increase the number of interviewees for higher confidence.

Keywords: 4 Factors Affecting Decision Making, Baby Boomers of Thai Airways, Passengers Decision Making

บทนำ

โลกกำลังเข้าสู่ “สังคมผู้สูงวัย” หรือ Aging Society ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย คือประเทศมีประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ส่วนระดับที่สอง คือสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 20 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 14 (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, 2564)

กลุ่ม Baby Boomers เป็นปรากฏการณ์ด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจาก ในช่วงสงคราม ประชากรชายส่วนใหญ่ถูกเกณฑ์เป็นทหารเพื่อเข้าร่วมสงคราม ทำให้การมีคู่สมรสและการมีบุตรต้องชะลอออกไป ดังนั้น เมื่อภาวะสงครามยุติลง ประชากรกลุ่มดังกล่าวจึงมีครอบครัว และมีบุตรพร้อม ๆ กัน ทำให้ประชากรที่เกิดในช่วงดังกล่าวมีจำนวนมาก ตัวอย่างของช่วงเวลาที่ถือ เป็นยุค Baby Boom ในประเทศต่าง ๆ เช่น ในสหรัฐฯ ช่วงปี พ.ศ. 2489 – 2507 และในญี่ปุ่น ช่วงปี พ.ศ. 2490 – 2492 สำหรับประเทศไทย ช่วงที่จัดว่าเป็นยุค Baby Boom คือ ปี พ.ศ.2506 - 2526 (ประชากรที่เกิดในช่วง ดังกล่าวมีจำนวนมากกว่า 1 ล้านคนต่อปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากประมาณ 6 แสนคน ในปี พ.ศ.2496

กลุ่ม Baby Boomers นอกจากเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ มีความพร้อมมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ไม่วิตกกังวลเรื่องการหารายได้หรือปัญหาทางด้านการเงิน มีกำลังซื้อและนิยมจับจ่ายใช้สอยเพื่อความสุขและความสะดวกสบายของตน ใช้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ให้คุณค่าแก่การดำเนินชีวิตที่ดีโดยราคาเป็นเรื่องรองลงมา Baby Boomers จึงเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่หวานหอมของนักการตลาดยิ่งนัก (Marketeer Team, 2015) ให้ความคิดเห็นไว้ ดังนี้ จะมีเงินหมุนเวียนในกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้นเนื่องจากเป็นกลุ่มที่สามารถตัดสินใจซื้อด้วยตัวเอง มีเงินเก็บ ธุรกิจต่าง ๆ ต้องหันมาให้ความสนใจในกลุ่มนี้มากขึ้น เนื่องจากลุ่มผู้สูงอายุจะมีมากถึง 1/3 ในปี พ.ศ.2585 การทำการตลาดหรือการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ต้องหันมาใส่ใจกลุ่มนี้มากขึ้นเพราะเนื่องจากกลุ่มคนนี้มีกำลังในการตัดสินใจซื้อมากและทั้งยังมีเงินที่จะใช้จ่ายเป็นของตัวเองการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ปรับตัวต้อนรับนักท่องเที่ยวกลุ่มวัย "เกษียณ" มานานหลายปีแล้ว และปี ค.ศ.2020 ยังมีการสำรวจแนวโน้มการท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดย ททท. ได้เผยแพร่ข้อมูลแนวโน้มตลาดการท่องเที่ยวปี ค.ศ. 2020 ผ่าน TAT Review แมกกาซีนออนไลน์ ฉบับเดือน มกราคม - มีนาคม ค.ศ.2020 ซึ่งระบุว่า เทรนด์ของตลาดท่องเที่ยวที่มาแรงในปีนี้มีด้วยกัน 8 เทรนด์ ซึ่งเทรนด์ที่มาแรงอันดับ 1 ก็คือ "เทรนด์ท่องเที่ยวผู้สูงวัย"

การเดินทางด้วยเครื่องบินโดยสารนั้นถือเป็นอีกหนึ่งวิธีในการเดินทางที่ประชากรในประเทศไทยนิยมเลือกใช้นอกเหนือจากการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวรถโดยสารประจำทางหรือรถตู้รับจ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางไปต่างประเทศหรือการเดินทางไปในจังหวัดที่มีระยะห่างจากสถานที่อยู่ปัจจุบันเป็นระยะทางไกลเนื่องจากการเดินทางโดยใช้เครื่องบินโดยสารนั้นจะช่วยให้ประหยัดเวลาในการเดินทางค่อนข้างมาก และได้รับความสะดวกสบายจากการบริการของสายการบินต่าง ๆ (กมลทิพย์ พูลผล, 2559)

ในธุรกิจการบินนั้น ใช้ส่วนประสมการตลาด 8 Ps ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) ราคา (Price) 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) 4) การส่งเสริมการขาย (Promotion) 5) กระบวนการ (Process) 6) บุคลากร (People) 7) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) และ 8) ผลิตภาพและคุณภาพ (Productivity and Quality) (Lovelock, C. and Wirtz, J., 2007) ในอุตสาหกรรมธุรกิจการบินนั้นมีปริมาณผลิตภัณฑ์ (Product) ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Goods) คือการให้บริการ ในสัดส่วนที่มากกว่า ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ (Tangible Goods)

คำถามของการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจกลุ่มผู้โดยสารการบินไทยในวัย Baby Boomers จำนวน 7 คน ว่าส่วนประสมการตลาด 4 ตัวที่สำคัญที่สุดสำหรับพวกเขา จาก 8 Ps มีอะไรบ้าง ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทยอย่างไร ในความคิดเห็นของกลุ่มผู้โดยสารวัย Baby Boomers

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers
2. ศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers
3. ศึกษาการตัดสินใจใช้บริการของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (8P's)

Kotler (2000) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดไว้ว่าหมายถึงกลุ่มเครื่องมือทางการตลาดซึ่งธุรกิจใช้ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมายกล่าวคือเป็นการสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ส่วน Lovelock & Wirtz (2007) ได้แบ่งส่วนประสมการตลาดบริการออกเป็น 8 P's ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์และบริการ (Product and Service) สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสร้างความพึงพอใจของลูกค้าโดยการตอบสนองความต้องการผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยสินค้า (Goods) บริการ (Service) และความคิด (Idea) ที่ธุรกิจได้พัฒนาหรือผลิตขึ้นโดยผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) และมีมูลค่า (Value) ในสายตาของลูกค้าจึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ขายได้และความหมายของผลิตภัณฑ์ยังรวมไปถึงตราสินค้า (Brand) การบรรจุหีบห่อ (Packaging) การรับประกัน (Guarantee) และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Quality) อีกด้วย 2) ราคาและค่าใช้จ่าย (Price) มูลค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงินที่ผู้บริโภคต้องชำระให้แก่องค์กรทางการตลาดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์โดยการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่า (Value) กับราคาของผลิตภัณฑ์ 3) สถานที่และช่องทางการตลาด (Place / Distribution Channel) ช่องทางที่มีส่วนในการจัดการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ไปส่งมอบให้แก่ลูกค้าภายในระยะเวลาที่ลูกค้าต้องการ 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion Communication) การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลผลิตภัณฑ์ระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขายเพื่อมุ่งหมายให้เกิดการตัดสินใจซื้อ 5) พนักงาน (People) หมายถึงพนักงานลูกค้า และลูกค้ารายอื่นในสภาพแวดล้อมของการบริการโดยทั่วไปผู้ที่ให้บริการจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้การให้บริการผ่านทางการแต่งกายบุคลิกภาพทัศนคติและพฤติกรรมในบางสถานการณ์ผู้รับบริการเองก็มีอิทธิพลต่อกระบวนการส่งมอบบริการซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ และความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ 6) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึงสภาพแวดล้อมที่มีการส่ง

มอบสถานที่ซึ่งบริษัท และผู้บริโภคเกิดการแลกเปลี่ยนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันรวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จับต้องได้ที่ช่วยในการสื่อสาร และประสิทธิภาพของบริการลักษณะทางกายภาพของบริการ 7) กระบวนการ (Process) ขั้นตอนกลไกและลำดับของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการส่งมอบการบริการขั้นตอนในการส่งมอบบริการ และประสบการณ์แก่ลูกค้า สิ่งเหล่านี้จะส่งผลถึงคุณภาพของผลผลิตในการบริการและความล้มเหลวในการบริการในที่สุด 8) ผลผลิตและคุณภาพ (Productivity and Quality) องค์ประกอบนี้ไม่ควรแยกพิจารณาทีละส่วนเพราะการปรับปรุงผลผลิตเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การควบคุมต้นทุนมีประสิทธิภาพ และต้องระวังไม่ให้มีการลดคุณภาพ หรือระดับบริการลง

2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจของ Philip Kotler. (2012) ประกอบด้วยกระบวนการการตัดสินใจทั้ง 5 ขั้นตอนคือ 1)การรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น (Problem or Need Recognition) การที่บุคคลรับรู้ความต้องการของตนเองเกิดขึ้นเองหรือเกิดจากสิ่งกระตุ้นความต้องการเมื่อเกิดถึงระดับหนึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นบุคคลเรียนรู้ถึงวิธีที่จะจัดการกับสิ่งกระตุ้นจากประสบการณ์ในอดีตให้เขารู้ว่าจะตอบสนองอย่างไร 2) การแสวงหาข้อมูล (Information Search) เมื่อความต้องการถูกกระตุ้นมากพอและสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการอยู่ใกล้ผู้บริโภคจะดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการทันที แต่ถ้าความต้องการไม่สามารถตอบสนองความต้องการจะถูกจดจำไว้เมื่อความต้องการที่ถูกกระตุ้นได้สะสมไว้มากพอ 3)การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลจากขั้นที่ 2 ต่อไปผู้บริโภคจะเกิดการเข้าใจและประเมินทางเลือกต่าง ๆ 4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) จากการประเมินผลทางเลือกในขั้นตอนที่ 3 ผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เขาชอบมากที่สุดปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการประเมินผลและการตัดสินใจซื้อ 5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Feeling) เป็นความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจภายหลังการซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้แล้วแบ่งออกเป็นความรู้สึกพอใจและไม่พอใจในสินค้าและบริการนั้นความพอใจเกิดขึ้นเมื่อผลลัพธ์จากการใช้ตรงกับผู้บริโภคคาดหวังไว้และถ้าหากผู้บริโภคผิดหวังกับการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นก็จะรู้สึกไม่พอใจ

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มใน Generation B

Generation B (Baby Boomer Generation)

เบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers) เป็นกลุ่มคนที่เกิดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีอายุระหว่าง 50-68 คนในยุคเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers) มีความเป็นปัจเจกบุคคลกล้าแสดงออก และมองโลกในแง่ดีเป็นกลุ่มคนที่ขยันขันแข็งรับผิดชอบต่อครอบครัวมีความเป็นผู้นำ (Kaylene & Robert, 2010 อ้างถึงในชนาธิป ผลาวรรณ์ และจิรวรรณดี ประเสริฐ, (2557) พฤติกรรมการบริโภคของเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers) ปัจจุบันเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่มีกำลังซื้อเนื่องจากมีประสบการณ์ชีวิตสูงจึงฉลาดซื้อฉลาดใช้สินค้าที่ซื้อจะต้องคุ้มค่าเงินใช้เหตุผลในการซื้อมากกว่าอารมณ์ไม่ชอบความยุ่งยากซับซ้อนมีการศึกษาข้อมูลก่อนซื้อ เช่น หาข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต ส่วนใหญ่มีความกังวลด้านสุขภาพและสนใจสินค้าด้านความสวยความงามชะลอวัย แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม 1) Best เป็น Baby Boomers ที่มีช่วงอายุ 50-

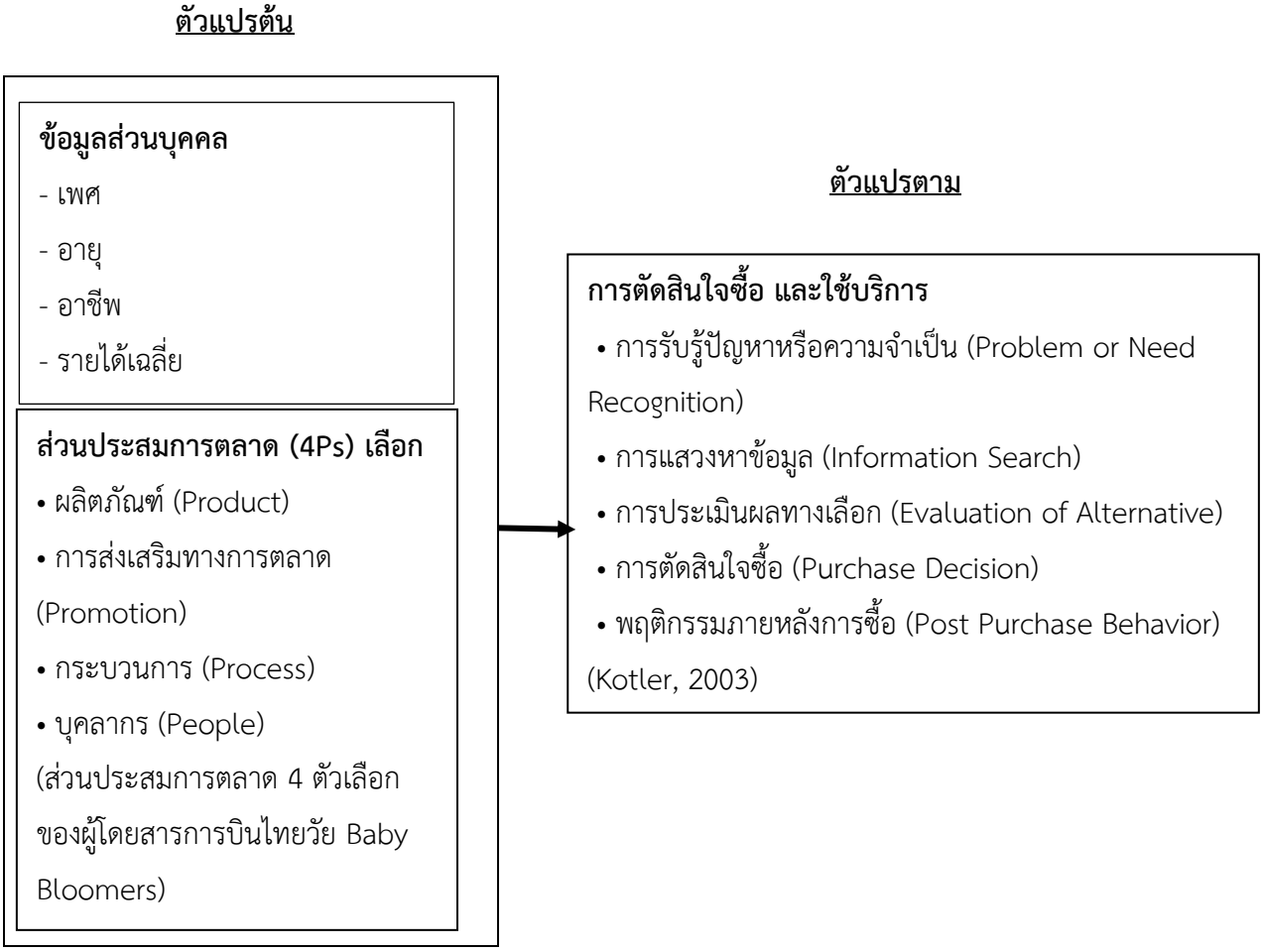
55 ปี ชอบความล้ำสมัยก้าวทันเทคโนโลยีติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีอยู่เสมอให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพวิถีการใช้ชีวิตของคนกลุ่มนี้ คือ มีการพบปะปฏิสัมพันธ์กับผู้คนค่อนข้างมากจากการทำงานหรือเครือข่ายของการทำงานจึงมักที่จะดูแลภาพลักษณ์ทั้งภายนอก และภายในของตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอเป็นกลุ่มที่ยังสนใจด้านเทคโนโลยีจึงมีความสามารถในการใช้ Internet 2) Bright มีอายุตั้งแต่ 54-62 ปี รูปแบบ และทัศนคติที่โดดเด่นที่สุดของคนในกลุ่มนี้คือการดูแลสุขภาพทั้งทางกาย กลุ่ม Bright มักจะชอบการสื่อสารแบบ Personal Selling โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานสินค้านั้น ๆ 3) Basic มีอายุระหว่าง 60-68 ปี ส่วนใหญ่จะเกษียณแล้วกิจกรรมหลัก คือการดูทีวีอ่านนิตยสารมากกว่ากลุ่ม Bright และ Best ให้ความสนใจกับสินค้าที่ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อนมองเห็นง่าย เช่น โทรศัพท์มือถือที่มีปุ่มกดขนาดใหญ่หน้าจอกว้างเพื่อให้เห็นตัวเลขได้ชัดเจนขึ้นสินค้า และบริการที่ถูกใจคนกลุ่มนี้คือสินค้าขายตรง (พรนิภา หาญมะโน, 2558)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นริศรา ภาควิธี และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการโดยรวมมีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจ เลือกใช้สายการบินไทยต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 ได้แก่ ปัจจัยด้านสินค้าและบริการ ช่องทางการ จัดจำหน่าย บุคลากร กระบวนการ และกายภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สำหรับปัจจัยการส่ง เสริมการตลาด และราคา พบว่า ในภาพรวมไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 แต่ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีบางด้านของปัจจัยราคามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเลือกใช้สายการบินไทยต้นทุนต่ำของลูกค้าในช่วงสถานการณ์โควิด-19

อัจฉรียา พัฒนสระคู (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการใช้บริการโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียจำนวน 400 คน พบว่า 1) ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยแอร์เอเชียโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) (Creswell & Clark, 2011) ผู้วิจัยให้ความสำคัญที่การวิจัยเชิงปริมาณมากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มศึกษาวิจัยจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นอันดับแรกใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers จำนวน 7 คน เพื่อสำรวจว่าในส่วนประสมการตลาด 8 Ps นั้น กลุ่มผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers เห็นความสำคัญมากที่สุด 4 ตัวเลือกใด พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) 3) กระบวนการ (Process) และ 4) บุคลากร (People) ตามลำดับ จากนั้นจึงนำตัวแปรส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกนั้น มาสร้างกรอบแนวคิด และออกแบบสอบถามเพื่อดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ต่อไปโดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ 386 คน

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้โดยสารสายการบินไทยวัย Baby Boomers งานวิจัยเชิงปริมาณในกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ใช้สูตรการคำนวณไม่ทราบประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง 386 คน ผู้วิจัยสำรองเพิ่ม 14 ตัวอย่างเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น และลดความคลาดเคลื่อน (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2545: 25-26) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และในงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้กลุ่มตัวอย่าง 7 คนอายุในวัย Baby Boomers ที่เคยเดินทางกับสายการบินไทยด้วยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ควบคู่ไปกับการสุ่มแบบ Snow Ball ร่วม โดยผู้ให้ข้อมูลแนะนำคนต่อไปเพื่อทำการสัมภาษณ์ (เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2562)

เครื่องมือ และการตรวจคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผ่านการตรวจคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทุกข้อคำถามได้ค่าความตรง 0.67-1 จากนั้นนำไป Try Out ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.86 - 0.97 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการจดบันทึก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) งานวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการหาจำนวนความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การประมาณค่า

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby boomers จำนวน 7 คน เพื่อสำรวจความคิดเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญส่วนประสมการตลาดด้านใดมากที่สุด 4 อันดับแรกในส่วนประสมการตลาด 8 Ps พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเลือกให้ความสำคัญมากที่สุดในส่วนประสมการตลาด 4 ตัวสำคัญ คือ 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยขนาดของเครื่องบินเนื่องจากพวกเขาต้องการความปลอดภัยสูง อาหารที่ให้บริการต้องมีรสชาติดี และจัดมาเหมาะกับคนวัยพวกเขา เบาะที่นั่ง พวกเขาต้องการความสบาย สะดวกต่อการลุกนั่ง และสรีระ ตารางบินที่มีความหลากหลายและมีความถี่ ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งด้านผลิตภัณฑ์ที่ผู้โดยสารวัยนี้ให้ความสำคัญ เนื่องจากพวกเขามีเวลาให้กับการท่องเที่ยว เดินทางมากกว่าวัยอื่น ๆ 2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วยการจัดโปรโมชั่นพิเศษ เช่น โปรพาแม่เที่ยว 3) ปัจจัยด้านบุคลากร คนวัย Baby Boomers มีความต้องการการดูแลเอาใจใส่ที่ดี และมากเป็นพิเศษ 4) ปัจจัยด้านกระบวนการ การบริการที่รวดเร็ว ผิดพลาดน้อย และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วเป็นสิ่งที่คนวัย Baby Boomers ต้องการมาก

2. ข้อมูลการวิจัยด้วยวิธีการทำแบบสอบถามออนไลน์ ในการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเรื่อง ส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการอธิบาย และแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้โดยสารสายการบินไทยวัย Baby Boomers ที่เคยใช้บริการสายการบินไทย จำนวน 400 คน จำแนกตาม อายุ เพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ย โดยแจกแจงความถี่และแสดงค่าร้อยละ

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสารวัย Baby Boomers

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	216	54
หญิง	184	46
รวม	400	100
อายุ		
50 – 55 ปี	160	40
56 – 60 ปี	109	27.3
60 – 65 ปี	102	25.5
66 – 70 ปี	29	7.3
รวม	400	100
อาชีพ		
ธุรกิจส่วนตัว	148	36.8
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	51	12.8
พนักงานบริษัทเอกชน	67	16.8
อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	134	33.5
รวม	400	100
รายได้เฉลี่ย		
ต่ำกว่า 8,000	12	5.5
10,000 - 20,000	144	36
20,001 - 30,000	165	41.2
30,001 ขึ้นไป	69	17.3
รวม	400	100

ส่วนที่ 2 : ส่วนประสมการตลาด 4Ps เลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers ที่เคยใช้บริการสายการบินไทย จำนวน 400 คน จำแนกตามระดับความคิดเห็นตั้งแต่ 1 คะแนน ไปจนถึง 5 คะแนน โดยแจกแจงความถี่ และแสดงค่าร้อยละ

ตารางที่ 2 ส่วนประสมทางการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers

ส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านการบริการ	4.45	0.726	มาก
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	4.46	0.675	มาก
ปัจจัยด้านบุคลากร	4.49	0.645	มาก
ปัจจัยด้านกระบวนการ	4.44	0.674	มาก

ส่วนที่ 3 การตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทยของผู้โดยสารวัย Baby Boomers

การวิเคราะห์การตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย ผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers จำนวน 400 คน จำแนกตามระดับความคิดเห็นตั้งแต่ 1 คะแนน ไปจนถึง 5 คะแนน โดยแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้

ตารางที่ 3 การตัดสินใจใช้บริการของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers

การตัดสินใจใช้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น	4.41	**0.699**	มาก
การแสวงหาข้อมูล	4.41	0.699	มาก
การประเมินทางเลือก	4.45	0.649	มาก
การตัดสินใจซื้อ	4.42	0.685	มาก
พฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.43	0.685	มาก

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้โดยสารการบินไทยวัย Generation Baby Boomer จำนวน 7 คน เลือกส่วนประสมการตลาดจาก 8 Ps โดยให้ความสำคัญ 4Ps มากที่สุดที่มีผลต่อการใช้บริการสายการบิน คือ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) 3) กระบวนการ (Process) 4) บุคลากร (People)

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสารวัย Generation Baby Boomer พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 216 ช่วงอายุ 50-55 ปี จำนวน 160 ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 148 คน มีรายได้เฉลี่ย 10,000 - 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 144 คน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับความคิดเห็นส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารสายการบินไทยวัย Baby Boomers พบว่าผู้โดยสารให้ความคิดเห็นในระดับมากทุกด้าน โดยมากที่สุดบุคลากรที่ค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมาด้านส่งเสริมการตลาดที่ค่าเฉลี่ย 4.46 ด้านผลิตภัณฑ์ที่ค่าเฉลี่ย 4.45 และปัจจัยด้านกระบวนการที่ค่าเฉลี่ย 4.44

วัตถุประสงค์ที่ 3 ระดับการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย ของผู้โดยสารวัย Baby Boomers ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ การรับรู้ปัญหาหรือความจำเป็น ที่ค่าเฉลี่ย 4.41 การแสวงหาข้อมูลที่ค่าเฉลี่ย 4.41 การประเมินผลทางเลือกที่ค่าเฉลี่ย 4.41 การตัดสินใจซื้อที่ค่าเฉลี่ย 4.45 และพฤติกรรมภายหลังการซื้อที่ค่าเฉลี่ย 4.43

อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย ผู้โดยสารวัย Baby Boomers ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่ามากที่สุดด้านบุคลากรที่ค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมาด้านส่งเสริมการตลาดที่ค่าเฉลี่ย 4.46 ด้านผลิตภัณฑ์ที่ค่าเฉลี่ย 4.45 และปัจจัยด้านกระบวนการ ที่ค่าเฉลี่ย 4.44 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าผู้โดยสารวัย Baby Boomers ให้ความสำคัญในเรื่องของบุคลากรที่ให้บริการในที่นี้หมายถึง พนักงานต้อนรับภาคพื้น พนักงานต้อนรับในห้องรับรองพิเศษ พนักงานต้อนรับบนสายการบิน ที่ให้บริการในทุกจุดบริการมาเป็นอันดับหนึ่ง นั่นเพราะพวกเขาต้องการความเอาใจใส่ ดูแล และบริการที่เป็นพิเศษจากผู้ให้บริการนั่นเอง ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้โดยสารวัย Baby Boomers จำนวน 7 คนในตอนต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาเรื่องส่วนประสมการตลาด 4 ตัวเลือกของผู้โดยสารการบินไทยวัย Baby Boomers ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินไทย พบว่าด้านสินค้า และบริการของการบินไทย ผู้โดยสารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สายการบินไทยในระดับมาก โดยผู้โดยสารเห็นว่าเก้าอี้โดยสารที่มีความสะดวกสบาย และตารางบินที่มีความเหมาะสมตรงต่อเวลามีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการด้านสายการบินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น อาทิเช่น ความเชื่อมั่นในการบริการ พนักงานสายการบินมีความรู้และอธิบายคำแนะนำสินค้าได้ดี มีความน่าเชื่อถือ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลรายบุคคล 7 คน เนื่องการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาวิธีวิจัยพื้นฐานในธุรกิจการบิน ซึ่งมีระยะเวลาจำกัด หากมีการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น

2. แนะนำให้ศึกษากับตัวแปรอื่นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาอยู่นี้ เช่น คุณภาพของการบริการ ภาพลักษณ์ของสายการบิน เพื่อดูว่ากลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจเลือกใช้บริการของสายการบินไทยอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กมลทิพย์ พูลผล. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยสมายล์เส้นทางระหว่างประเทศ ของผู้โดยสารชาวไทย*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว.

เก็จกนก เอื้อวงศ์, (2562) การสนทนากลุม: เทคนิคการเก็บขอมูลเชิงคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารศึกษาศาสตร มสธ.* ปที่ 12 ฉบับที่ 1 (ม.ค. – มิ.ย.) 2562. (17-30)

ชนาธิป ผลาวรรณ์ และจิรวรรณดี ประเสริฐ, (2557). *พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่ร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร*. วรสารปัญญาภิวัฒน์, 5(1), 121–134. กรกฎาคม-ธันวาคม 2559.

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, (2564). *Baby Boomer Insights เข้าใจความคาดหวังของผู้สูงอายุ.* สืบค้นจาก https://www.bangkokbanksme.com/en/baby-boomer-insights-marketing

นริศรา ภาควิธี และคณะ (2564). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อ การตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19.* วารสารการวิจัยกาสะลองคำ ปีที่ 15ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564.

พรนิภา หาญมะโน. (2558). *พฤติกรรมการซื้อสินค้าของกลุ่ม Generation B Generation X และ Generation Y ที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.* วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-กรกฎาคม ปี 2558

อัจฉรียา พัฒนสระคู. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด.* วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (2018): กรกฎาคม – ธันวาคม 2561

Lovelock, C. and Wirtz, J. (2007). Service marketing. 6th ed. The United States of America: Prentice Hal

Marketeer Team. (2015). *จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อผู้บริโภคเริ่มสูงวัย.* วันที่สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2564. สืบค้นจาก https://marketeeronline.co/archives/26344

Philip Kotler. (2012). *"Marketing Management".* Pearson Education., New Jersey: Prentice Hall.

ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Factors Affecting the Decision of Consuming Street Food for Foreign Tourists in Hatyai District, Songkhla Province

สุธิรา ปานแก้ว[1*], วันวิสาข์ พลอย อินสว่าง[1], ชลิต เฉียบพิมาย[1], อมรรัตน์ สุทธิธรรมมานนท์[1] และดุสิตพร ฮกทา[1]

Suthira Pankaew[1*], Wanwisa Ploy Insawang[1], Chalit Chiabphimai[1], Amornrat Sutthithamanon[1] and Dusitporn Hokta[1]

[1] อาจารย์, สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว, วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง

[1] Lecturer, Department of Hotel and Tourism, College of Hospitality and Tourism, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang Campus.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Suthira.p@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.7 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.3 มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.5 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 51.2 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.6 และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 65.0 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีพฤติกรรมชอบบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในช่วงค่ำ (19.00 น.) เป็นต้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.0 มีค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดเฉลี่ยต่อครั้งไม่เกิน 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.3 มีจำนวนในการซื้ออาหารสตรีทฟู้ด 3-4 ครั้งต่อทริป คิดเป็นร้อยละ 31.3 เลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ดประเภทผลไม้ เครื่องดื่ม

ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 25.0 และความสำคัญในการเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญ ด้านรสชาติอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.245)

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการตลาด, ตัดสินใจ, บริโภค, อาหารสตรีทฟู้ด, นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

Abstract

This research, “Factors Affecting the Decision of Consuming Street Food for Foreign Tourists in Hatyai District, Songkhla Province,” has the objectives to study behaviors of foreign tourists who decide to consume street food in Hat Yai, Songkhla, and to study market factors that are influential in the decision to consume street food of foreign tourists in Hat Yai, Songkhla. This research is a quantitative research that collects sample group data from 400 foreign tourists who travel to Hat Yai, Sonkhla in 2019 by using questionnaire as a tool for the research.

The research found that foreign tourists who travelled to Hat Yai, Songkhla, most were women which accounted for 50.7% while men accounted for 49.3% of the group. 55% were in the 31-40 age range. 53.3% were married. 67.5% had bachelor’s degree level of education. 51.2% were private company workers. 70.6% had incomes higher than 30,000 baht per month. 65.0% had domiciles in Malaysia. 35% of foreign tourists liked to consume street food from the evening (19.00) onwards. 41.3% on average spent less than 500 baht each time on street food. 31.3% they bought street food 3-4 times per trip. 25.0% chose to consume fruit or beverage type of street food. For important factors in choosing to consume street food, foreign tourists placed the most importance on taste which accounted for 32.0%. The data analysis on market factors that are influential in the decision to consume street food of foreign tourists in Hat Yai, Songkhla, was on the high level ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.245).

Keywords: Factors Affecting, Decision, Consume, Street Food, Foreign Tourists

บทนำ

การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์การท่องเที่ยวตลอดในปี 2561 พบว่ามีนักท่องเที่ยวนานาชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 35,591,978 คน ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 3,545,651.42 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.08 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวไทยที่เข้มแข็ง จะเห็นได้ว่าตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีปัจจัยกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทั้งปัญหาภัยธรรมชาติ สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ รวมถึงการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก แต่ภาคท่องเที่ยวก็ได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและภูมิต้านทานอันเข้มแข็ง สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วเสมอ ประกอบกับการที่ปัจจุบันภาคบริการเป็นภาคที่มีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงที่สุด และมีการจ้างแรงงานจำนวนมาก เป็นความคาดหวังที่จะช่วยผลักดันเศรษฐกิจไทยดีขึ้น (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สทท, 2561) จากการสำรวจจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม 2561 ซึ่งกลุ่มต้นทางประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ ภูมิภาคอาเซียน ภูมิภาคยุโรป ภูมิภาคเอเชียตะวันออก และภูมิภาคอเมริกาตามลำดับ และเมื่อพิจารณานักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย เนื่องจากต้องการมาลิ้มลองรสชาติอาหารไทยเป็นหลัก ในปัจจุบันพบว่าอาหารไทยได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจอาหารไทยในต่างประเทศเติบโตมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารของไทยขยายตัวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งอาหารไทยบางชนิดยังเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (เบญจมาภรณ์, 2561)

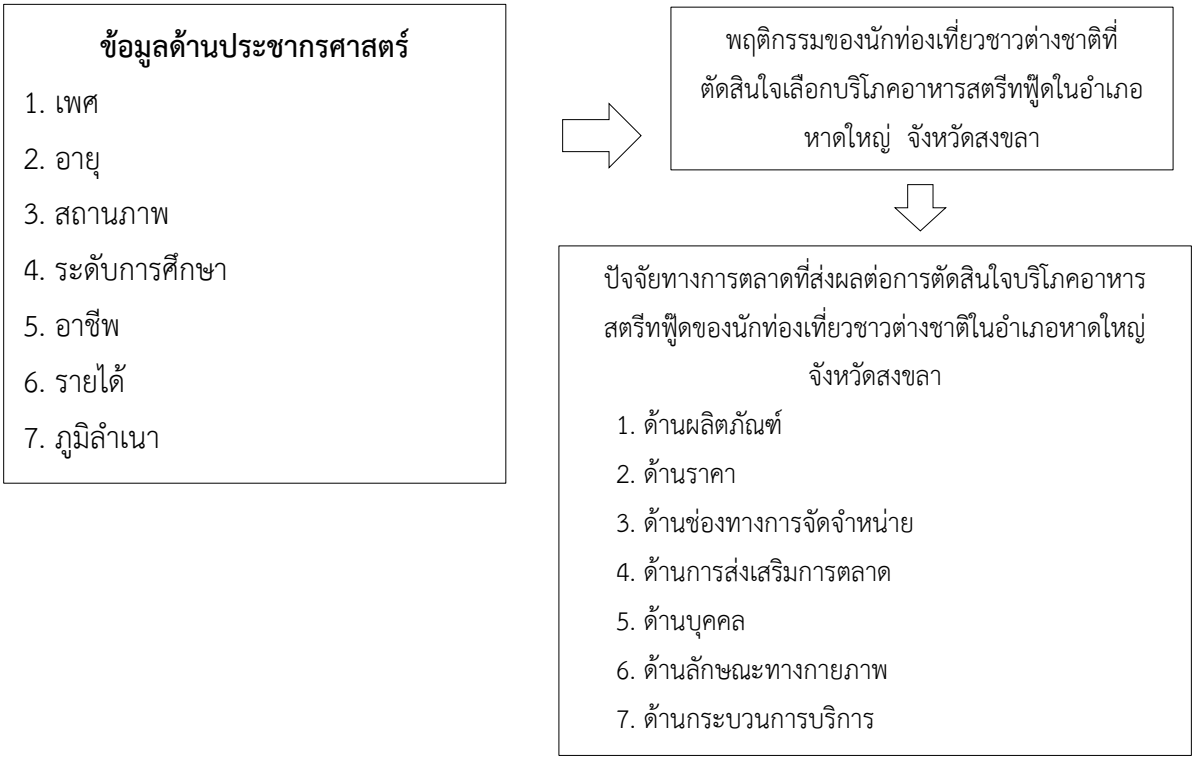
อาหารไทยถือเป็นสื่อที่ดีอีกอย่างหนึ่งในการช่วยให้นักท่องเที่ยวต่างชาติรู้จักประเทศไทยและสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีการลิ้มลองอาหารไทย เกิดความชื่นชอบและบอกต่อ ๆ กัน รวมทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมอาหารไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ (เณรัญชรา กิจวิกรานต์, 2557) ซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป หากเดินทางไปท่องเที่ยวที่ไหน ก็ต้องการจะลองอาหารท้องถิ่นที่ตนไปเยือน ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มักจะลองรับประทานอาหารไทย ครั้นเมื่อรับรู้รสชาติที่เข้มข้น ที่มีครบทุกรส เปรี้ยว หวาน มัน เค็ม ผัด ของอาหารไทยแล้วเกิดความชอบในรสชาติ และอาหารไทยมีประโยชน์ต่อสุขภาพก็จะทำให้เกิดความประทับใจอย่างถึงที่สุด และทำให้อยากรับประทานอาหารไทยต่อไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2557) กล่าวว่า อาหารไทยที่มีเสน่ห์ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติชื่นชอบคืออาหารริมบาทวิถี อาหารริมทาง หรืออาหารสตรีทฟู้ด ซึ่งเป็นร้านอาหารขนาดเล็กหรือกลาง อาจเป็นแผงร้านหรือรถเข็น มักอยู่ตามข้างทางบริเวณแหล่งชุมชน เน้นจำหน่ายอาหารที่ปรุงสำเร็จ และมีราคาไม่แพง

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมืองศูนย์กลางด้านการค้าและธุรกิจของภาคใต้ ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นประตูผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ดังนั้นจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557) ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจร้านอาหารริมทางหรือสตรีทฟู้ด ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมารับประทานเป็นจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานภาครัฐพยายามที่จะผลักดันและสร้างจุดขายด้านอาหารสตรีทฟู้ดของเมืองหาดใหญ่ เพื่อพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น และประชาสัมพันธ์ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ (หนังสือพิมพ์สงขลาทูเดย์, 2562) จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อพัฒนาให้พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงอาหารในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ.2562 จำนวน 400 คน โดยใช้ตารางเปรียบเทียบเครซี่และมอร์แกน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่รับประทานอาหารสตรีทฟู้ด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดการสร้างดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา ใช้ลักษณะการวัดข้อมูลแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ประเภทของอาหารสตรีทฟู้ดที่เลือกรับประทาน ช่วงเวลาที่เลือกเข้าใช้บริการ ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการบริโภคอาหารสตรีทฟู้ด จำนวนครั้งในการเลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ด และปัจจัยสำคัญในการเลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ด ใช้ลักษณะการวัดข้อมูลแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) และใช้การวัดข้อมูลแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ใช้ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนต่าง ๆ ผู้วิจัยได้มีวิธีการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลมูลด้านประชากรศาสตร์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งจะแสดงผลเป็นความถี่ และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแสดงผลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแสดงผลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.7 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.3 มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.5 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 51.2 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.6 และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 65.0

2. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ เลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในช่วงค่ำ (19.00 น.) เป็นต้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาช่วงเย็น (16.00-18.00 น.) และเลือกรับประทานในช่วงเที่ยง (12.00-13.00 น.) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.7 มีค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดเฉลี่ยต่อครั้งไม่เกิน 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาคือ 501 – 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.3 และมากกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.7 มีจำนวนในการซื้ออาหารสตรีทฟู้ด 3-4 ครั้ง/ทริป คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ จำนวนในการซื้อ 1-2 ครั้ง/ทริป คิดเป็นร้อยละ 30.3 และจำนวนในการซื้อมากกว่า 7 ครั้งขึ้นไป/ทริป ร้อยละ 28.0 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ดประเภทผลไม้ เครื่องดื่มต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคือ อาหารปิ้งย่าง ทอด คิดเป็นร้อยละ 21.2 และอาหารประเภทเส้น (ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน ผัดไท) คิดเป็นร้อยละ 18.5 และความสำคัญในการเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญ ด้านรสชาติอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาด้านราคาของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 31.7 และด้านความสะอาด คิดเป็นร้อยละ 25.7

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ปัจจัยทางการตลาด (7Ps)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.56	0.743	มากที่สุด
2. ด้านราคา	4.43	0.768	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.08	0.853	มาก
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.00	0.796	มาก
5. ด้านบุคคล	3.98	0.931	ปานกลาง
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.20	0.917	มาก
7. ด้านกระบวนการให้บริการ	3.91	0.762	ปานกลาง
โดยรวม	**4.17**	**0.245**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.245) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.743) รองลงมา ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.768) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.917) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.743) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.796) ด้านบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.931) และด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.762) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากกการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษามาสรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.7 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.3 มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมามีช่วงอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 20.2 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมา ระดับปริญญาโท ร้อยละ 18.3 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 51.2 รองลงมา มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 36.4 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.2 และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ 29.11

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ เลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดในช่วงค่ำ (19.00 น.) เป็นต้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาช่วงเย็น (16.00-18.00 น.) และเลือกรับประทานในช่วงเที่ยง (12.00-13.00 น.) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.7 มีค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดเฉลี่ยต่อครั้งไม่เกิน 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาคือ 501 – 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.3 และมากกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.7 มีจำนวนในการซื้ออาหารสตรีทฟู้ด 3-4 ครั้ง/ทริป คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ จำนวนในการซื้อ 1-2 ครั้ง/ทริป คิดเป็นร้อยละ 30.3 และจำนวนในการซื้อมากกว่า 7 ครั้งขึ้นไป/ทริป ร้อยละ 28.0 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ดประเภทผลไม้ เครื่องดื่มต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคือ อาหารปิ้งย่าง ทอด คิดเป็นร้อยละ 21.2และอาหารประเภทเส้น (ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน ผัดไท) คิดเป็นร้อยละ 18.5 และความสำคัญในการเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญ ด้านรสชาติอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาด้านราคาของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 31.7 และด้านความสะอาด คิดเป็นร้อยละ 25.7

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.245) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.743) รองลงมาด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = 0.768) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.917) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.743) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.796) ด้านบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.931) และด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.91, S.D. = 0.762) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารสตรีทฟู้ดของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล โดยแบ่งส่วนประสมทางการตลาดออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นอาหารที่ปรุงสำเร็จ ทานง่าย มีให้เลือกหลากหลายประเภท และราคาไม่แพง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญญาภา อยู่โพธิ์ทอง (2557) ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติที่เกี่ยวกับอาหารไทยริมบาทวิถี ผลการศึกษา พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นกล ยุทธทางการตลาดที่มุ่งตอบสนองตามความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด และนำเสนอสินค้า หรือบริการไปยังตลาดเป้าหมาย การขาย การตลาดและการให้บริการเป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไม่สามารถ ทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การขาย การตลาดและการให้บริการไม่สามารถทำได้เอง โดยลำพัง แต่จะต้องทำร่วมกันทุกคน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารสตรีทฟู้ดน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลากรและด้านกระบวนการให้บริการ เนื่องจากผู้ประกอบการร้านอาหารสตรีทฟู้ดมีจำนวนพนักงานบริการไม่เพียงพอต่อการบริการลูกค้า จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการลูกค้า ดังนั้นทางผู้ประกอบการจึงควรมีการเพิ่มจำนวนพนักงานให้เพียงพอ เพื่อสร้างความรวดเร็วในการให้บริการ และลดความผิดพลาดในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งจะมองเห็นเพียงภาพกว้าง ๆ ของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น การศึกษาในครั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การเจาะลึกลงไปในแต่ละธุรกิจร้านอาหารในอ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เพื่อศึกษาในเชิงลึก และจะได้ทราบถึงความคิดเห็นในเรื่องความคาดหวังและความต้องการจริง ๆ ของกลุ่มนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2561 (จำนวนยอดสะสมเบื้องต้น) (International Tourist Arrivals to Thailand 2018 สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=502&filename=index

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). รอบรู้เมืองไทย. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 จาก http://www.tourism.go.th

เณรัญชรา กิจวิกรานต์. (2557). ภาพลักษณ์อาหารไทย การรับรู้คุณภาพอาหารไทยและแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 10(1)

เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความได้เปรียบของประเทศไทย. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, (24)1

เบญญาภา อยู่โพธิ์ทอง. (2557). พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติเกี่ยวกับอาหารไทยริมบาทวิถีกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). สถานการณ์ปัจจุบันกับธุรกิจบริการ. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 จาก http://www.thailandtourismcouncil.org/%E0%B8%88%E0%B8%94%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7-%E0%B8%AA%E0%B8%97%E0%B8%97/

หนังสือพิมพ์สงขลาทูเดย์. (2562). ดันจุดขายหาดใหญ่ walking street. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.songkhlatoday.com/content/7575/

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้

Critical Success factor of Quality Accounting Firms in Southern area

นวรัตน์ ผิวนวล[1*]

Nawarat Pewnuan[1*]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

[1] Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla

[*]**Corresponding author, E-mail:** navarat.p@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ 2) เพื่อศึกษาประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ ประชากร คือ สำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ มีทั้งหมดจำนวน 21 สำนักงาน เก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 สำนักงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ correlation ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ โดยรวมมีความสำคัญในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.84) และปัจจัยด้านการติดตามตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 4.40) ความรับผิดชอบของผู้บริหาร ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า การปฏิบัติงาน การติดตามตรวจสอบ และการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ และพบว่าประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ อาทิเช่น จำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น และมีระบบการทำงานที่ชัดเจน

คำสำคัญ: ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้

Abstract

The purposes of this study aimed at 1) studying factors of success of the quality accounting firms, and 2) studying the benefits after certified to the quality accounting firms. The population were 21 quality accounting firms in Southern area. This study was collected data by using questionnaires from 20 quality accounting firms. The data was analyzed by descriptive statistics, as percentage, mean, standard deviation and hypothesis test with correlation. The results showed that every factor of the quality accounting firms in Southern area was the highest level. Apart from this, the factor on ethical requirements was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.84), and factor on monitoring process was at the lowest level ($\overline{X}$ = 4.40). Executive responsibilities, ethical requirements, client process, firm operation, monitoring process, and document management were significant at the 0.01 level with critical success factor of the quality accounting. Nevertheless, resource management on accounting firm was not significant. In addition, the result revealed that benefit after certified to the quality accounting firms was customer increasing, high income, and working process clearly.

Keywords: Critical Success factor, Quality Accounting Firms, Southern area

บทนำ

กิจการต่าง ๆ จัดทำและนำเสนองบการเงิน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินและกระแสเงินสดของกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการนำไปตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งข้อมูลในงบการเงินนั้นต้องมีลักษณะเชิงคุณภาพตามหลักการที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (Conceptual Framework for Financial Reporting) และผู้จัดทำต้องยึดถือปฏิบัติตามข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้มีนโยบายยกระดับมาตรฐานการทำบัญชี โดยได้มีโครงการให้การรับรองสำนักงานบัญชีคุณภาพ ภายใต้หลักการการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี เป็นการส่งเสริมให้สำนักงานบัญชีปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล จากการสำรวจ พบว่า มีนิติบุคคลจำนวนมากที่ใช้บริการสำนักงานบัญชีในการจัดทำบัญชีและงบการเงิน สำนักงานบัญชีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ธุรกิจจัดทำงบการเงินอย่างครบถ้วนถูกต้อง สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแก่ผู้ใช้งบการเงินในด้านการตัดสินใจ การลงทุน ซึ่งจะเป็นผลกระทบในภาพรวมของเศรษฐกิจ ของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนสำนักงานบัญชีในประเทศไทยทั้งหมดมีจำนวน 3,317 แห่ง ซึ่งได้รับการรับรองเป็นสำนักงานบัญชี

คุณภาพแล้ว จำนวน 139 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2559) ในพื้นที่ภาคใต้มีสำนักงานบัญชี จำนวน 261 แห่ง ในจำนวนนี้ได้ผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 21 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2559) กระจายอยู่ในพื้นที่ 8 จังหวัด คือ จังหวัดกระบี่ ตรัง ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และยะลา จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ภาคใต้มีสำนักงานบัญชีคุณภาพจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 8.05 ของจำนวนสำนักงานบัญชีทั้งหมดในพื้นที่ภาคใต้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor) มีความสำคัญมากเป็นเสมือนเครื่องมือวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการดำเนินการให้ดีที่สุดเพื่อการบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จขององค์กรในการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2555) การวิจัยครั้งนี้ เล็งเห็นความสำคัญของการเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพตามนโยบายของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ และผลประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับจากการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี

ระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย นโยบายและกระบวนการของแต่ละปัจจัยสำคัญประกอบด้วย 7 ปัจจัย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2558) คือ

1. ความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า นโยบายคุณภาพ การวางแผนธุรกิจ ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่และการสื่อสาร การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ

2. ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี หัวหน้าสำนักงาน ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ต้องกำกับดูแลให้บุคลากรในสำนักงานบัญชี ปฏิบัติตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 19) เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 ซึ่งประกอบด้วย ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน การรักษาความลับ ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้ ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป

3. กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การกำหนดหลักเกณฑ์ในการคิดค่าธรรมเนียม การจัดทำสัญญาที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับจากลูกค้า กำหนดระยะเวลาจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ชัดเจน ออกหลักฐานการรับเงินให้กับลูกค้าทุกครั้ง การดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่ลูกค้ามอบหมาย การดูแลทรัพย์สินของลูกค้า

4. การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การจัดหาและบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำบัญชีเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรต้องมีความรู้ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่งาน

5. การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มีคู่มือการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีและปฏิบัติตามคู่มือ มีการชี้แจงบุคลากรให้เข้าใจชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของงาน และมีการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ ต้องจัดให้มีการกำกับดูแลความคืบหน้าของงาน และคอยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีการแต่งตั้งและมอบหมายให้มีผู้ทำการทบทวนผลงานรวมทั้งนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนส่งมอบให้กับลูกค้า

6. การติดตาม ตรวจสอบ ของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์หาสาเหตุและกำหนดแนวทางแก้ไข กระบวนการรับเรื่องร้องเรียนของลูกค้า

7. การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย วิธีการติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี วิธีการเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมสภาพ และตามกฎหมายกำหนด

แนวคิดลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์

คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (Conceptual Framework for Financial Reporting) ที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Board) กรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงิน ได้กำหนดลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน มี 2 ประการ คือ

1) ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) เป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และคาดการณ์อนาคต และช่วยยืนยัน หรือชี้ข้อผิดพลาดของผลการประเมินที่ผ่านมาของผู้ใช้งบการเงินได้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมีคุณค่า 2 ประการ คือ คุณค่าทางการพยากรณ์ และคุณค่าทางการยืนยัน ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้นเป็นข้อมูลที่มีสาระสำคัญ

2) ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful Representation) ข้อมูลที่แสดงในงบการเงิน ต้องมีหลักฐานของรายการหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นไปตามความจริง เข้าคำนิยามขององค์ประกอบของงบการเงิน และเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ ณ วันที่หรือรอบระยะเวลาบัญชีที่เสนอรายงาน ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของข้อมูล มีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ความเป็นกลาง ความครบถ้วน และการปราศจากข้อผิดพลาด

2. ลักษณะเชิงคุณภาพเสริมของข้อมูล มี 4 ประการ คือ

1) ความสามารถเปรียบเทียบได้ (Comparability) เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถคาดคะเนแนวโน้มของฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ การจัดทำและนำเสนองบการเงินต้องทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบข้อมูลในงบการเงินของกิจการเดียวกันปีปัจจุบันกับข้อมูลปีก่อนได้ โดยใช้หลักความสม่ำเสมอ ใช้หลักการบัญชี นโยบายบัญชี กับรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่นเดียวกับปีก่อน

2) ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ (Verifiability) หมายความว่า ผู้ใช้ข้อมูลมีความเป็นอิสระและรอบรู้ที่สามารถสรุปข้อมูลได้เหมือน ๆ กัน จากข้อมูลเดียวกัน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นข้อสรุปที่เหมือนกันอย่างสมบูรณ์ ข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ยืนยันได้ทำให้ข้อมูลนั้นเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม

3) ความเข้าใจได้ (Understandability) การจัดทำและนำเสนอข้อมูลในงบการเงินต้องสามารถเข้าใจได้ทันที ที่ผู้ใช้งบการเงินใช้ข้อมูล ซึ่งผู้ใช้ข้อมูลต้องมีความตั้งใจที่จะศึกษาข้อมูล มีความรู้ทางธุรกิจ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจพอควร หากข้อมูลมีความซับซ้อนยากเกินกว่าที่ผู้ใช้งบการเงินจะเข้าใจได้ แต่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ต้องไม่ละเว้นที่จะแสดงข้อมูลในงบการเงิน ผู้จัดทำและนำเสนอข้อมูลต้องพยายามให้ข้อมูล และ/หรือคำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลเกิดความเกิดเข้าใจในข้อมูลนั้น

4) ความทันต่อเวลา (Timeliness) ในบางครั้งกิจการอาจจำเป็นต้องใช้ข้อมูลอย่างเร่งด่วน ได้รับข้อมูลอาจไม่ครบถ้วน ทำให้ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของข้อมูลลดลง อย่างไรก็ตามถึงแม้ข้อมูลขาดความครบถ้วน การเลือกความทันต่อเวลานั้น ทำให้ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล

แนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จ

สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (2555) ได้กล่าวว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor) คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร เป็นเสมือนเครื่องมือวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่จะเร่งดำเนินการให้ดีที่สุด เพื่อการบรรลุเป้าหมายการประกอบการ การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เป็นสิ่งที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการยกระดับผลประกอบการให้สูงขึ้นและใช้วัดประสิทธิภาพในการติดตามผลการดำเนินการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มี 7 ประการ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่น 2) ภูมิปัญญา 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มนุษย์สัมพันธ์และทักษะการสื่อสาร 6) ทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจ และ 7) การบริหารเวลา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าสำนักงานบัญชีในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าสำนักงานบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ได้แก่ ด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี และด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความรับผิดชอบของหัวหน้าสำนักงาน และด้านการติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชี อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบของหัวหน้าสำนักงาน ด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชี และด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อนงค์วรรณ อุประดิษฐ์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีและผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ทำบัญชี ในจังหวัดลำปาง ให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ในด้านการรักษาความลับ และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อผลปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ได้แก่ 1) ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 3) ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ 4) การรักษาความลับ ตามลำดับ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา และคณะ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรถเครนในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบธุรกิจรถเครนในประเทศไทย 2) เพื่อหาระดับความสำเร็จของธุรกิจรถเครนในประเทศไทย 3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านข้อมูลของผู้ประกอบการกับระดับความสำเร็จของธุรกิจรถเครนในประเทศไทย 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบธุรกิจรถเครนกับระดับความสำเร็จของธุรกิจรถเครนในประเทศไทย 5) เพื่อเสนอตัวแบบปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรถเครนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการตลาด มีระดับความสำคัญมากที่สุด โดยพบว่าการมีตราสินค้าหรือเอกลักษณ์ของธุรกิจมีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือมีรถเครนตามขนาดที่ลูกค้าต้องการ ช่องทางการบอก

ต่อของลูกค้า/มีผลงานอ้างอิง ราคาค่าบริการอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถแข่งขันได้ และปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบธุรกิจรถเครนมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของธุรกิจรถเครนในประเทศไทย พบว่า ด้านการจัดการเรื่องการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับระดับความสำเร็จของธุรกิจรถเครนในประเทศไทย

เอกสิทธิ โอมณี (2559) ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารในจังหวัดสตูล โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารในจังหวัดสตูล 2) เพื่อสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารในจังหวัดสตูล ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ปัจจัยด้านบริหารและจัดการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มมีการฝึกอบรม สัมมนาประชุมกลุ่ม มีการสร้างองค์กรให้เข้มแข็งและกลุ่มมีการพัฒนาบุคลากร มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ ปัจจัยด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม และหน่วยงานภายนอก มีความกระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์ มีภาวะความเป็นผู้นำสูง ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ

นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และคณะ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 2) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้นำมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชน ถ้าผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความเสียสละ มีความสามารถในการแก้ปัญหา จะทำให้นำพากลุ่มธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาต่อไปได้ ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและจัดการ โดยมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกและคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของธุรกิจชุมชนร่วมกัน จะนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจ ปัจจัยที่เกี่ยวกับคณะกรรมการกลุ่ม ถ้าคณะกรรมการกลุ่ม มิวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจชุมชนสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพพื้นที่ภาคใต้ และประโยชน์ที่ได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร หรือผู้ทำบัญชี หรือพนักงานบัญชีของสำนักงานบัญชีคุณภาพในพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 21 สำนักงาน กระจายอยู่ในพื้นที่ 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต กระบี่ ตรัง พัทลุง สงขลา และยะลา (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2559) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ใช้ประชากรสำนักงานบัญชีคุณภาพในพื้นที่ภาคใต้ ทั้งหมดจำนวน 21 สำนักงาน ดังข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่จังหวัดในภาคใต้

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสำนักงานบัญชีคุณภาพ
1.	สุราษฎร์ธานี	2
2.	นครศรีธรรมราช	4
3.	ภูเก็ต	8
4.	กระบี่	2
5.	ตรัง	1
6.	พัทลุง	1
7.	สงขลา	2
8.	ยะลา	1
รวม		21

ที่มา : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2560

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แนวคิดระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชีตามกรอบนโยบายของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามงานวิจัยปัจจัยแห่งสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ และประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาด้านการบัญชี ตำแหน่งงานในปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี ส่วนที่ 2 คำถามข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากแบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้ว โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยสอบถามและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 20 สำนักงาน จากจำนวนสำนักงานบัญชีคุณภาพในพื้นที่ภาคใต้ ทั้งหมดจำนวน 21 สำนักงาน ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้จากกลุ่มตัวอย่าง 1 สำนักงาน เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถาม

ไม่สะดวกในการให้ข้อมูล ทำให้ข้อมูลขาดหายไปคิดเป็นร้อยละ 4.76 ของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยการสูญหายของข้อมูลต้องไม่เกินร้อยละ 5 จัดเป็นข้อมูลที่เพียงพอและน่าเชื่อถือที่จะนำมาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยได้ (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2553) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และใช้มาตรวัดความคิดเห็นของ Likert (Likert's scale) กับคำถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำนวน 7 ข้อ ให้เลือกตอบมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) ทั้งนี้ ผลคะแนนที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.50–5.00 ความสำคัญของปัจจัยระดับมากที่สุด 3.50–4.49 ความสำคัญของปัจจัยระดับมาก 2.50–3.49 ความสำคัญของปัจจัยระดับปานกลาง 1.50–2.49 ความสำคัญของปัจจัยระดับน้อย และ 1.00–1.49 ความสำคัญของปัจจัยระดับน้อยที่สุด ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าทางสถิติความสัมพันธ์ Correlation ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ปฏิเสธสมมติฐานเมื่อค่า P-Value น้อยกว่า 0.01 และสรุปข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมาจัดประเภทความคิดเห็น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75 ตำแหน่งงานผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 45 ประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.95 รองลงมาคือ ด้านความมุ่งมั่นของผู้บริหาร มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.85 ปัจจัยด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ โดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความโปร่งใส่ ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.95 รองลงมาคือ ด้านความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านการรักษาความลับ และด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.85 ปัจจัยด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า โดยรวมพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการกระทำการใด ๆ ที่ลูกค้ามอบหมายให้ครบถ้วน มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.70 รองลงมาคือ ด้านการออกหลักฐานการรับเงินให้ลูกค้าทุกครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.65 ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี โดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทรัพยากรบุคคล

มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.65 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี โดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดทำบัญชีถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมายกำหนด มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.75 รองลงมาคือด้านคู่มือการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานตามคู่มือของผู้ทำบัญชี มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.70 ปัจจัยด้านการติดตาม ตรวจสอบของสำนักงานบัญชี โดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.55 รองลงมาคือด้านการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและการกำหนดแนวทางแก้ไข มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 ปัจจัยด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี โดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิธีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมสภาพ และตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.60 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีโดยรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.59 ดังข้อมูลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี	4.63	.335	มากที่สุด
1.1 ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร	4.85	.366	มากที่สุด
1.2 การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า	4.95	.224	มากที่สุด
1.3 นโยบายคุณภาพ	4.60	.503	มากที่สุด
1.4 การวางแผนธุรกิจ	4.45	.686	มาก
1.5 ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่และการสื่อสาร	4.55	.510	มากที่สุด
1.6 การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ	4.40	.598	มาก
2. ด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี	**4.84**	**.288**	**มากที่สุด**
2.1 ความโปร่งใส่ ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์	4.95	.224	มากที่สุด
2.2 ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	4.85	.366	มากที่สุด
2.3 การรักษาความลับ	4.85	.366	มากที่สุด
2.4 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ	4.85	.366	มากที่สุด
2.5 ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้	4.80	.410	มากที่สุด
2.6 ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมอาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป	4.75	.444	มากที่สุด

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
3. ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี	**4.56**	**.372**	**มากที่สุด**
3.1 การกำหนดหลักเกณฑ์ในการคิดค่าธรรมเนียม	4.45	.605	มาก
3.2 การจัดทำสัญญาที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับจากลูกค้า	4.50	.607	มากที่สุด
3.3 การกำหนดระยะเวลาจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ชัดเจน	4.55	.510	มากที่สุด
3.4 การออกหลักฐานการรับเงินให้ลูกค้าทุกครั้ง	4.65	.489	มากที่สุด
3.5 การกระทำการใด ๆ ที่ลูกค้ามอบหมายให้ครบถ้วน	4.70	.571	มากที่สุด
3.6 การดูแลทรัพย์สินของลูกค้า	4.55	.510	มากที่สุด
4. ด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี	**4.57**	**.466**	**มากที่สุด**
4.1 เครื่องมืออุปกรณ์	4.50	.513	มากที่สุด
4.2 ทรัพยากรบุคคล	4.65	.489	มากที่สุด
5. ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี	**4.57**	**.416**	**มากที่สุด**
5.1 การจัดทำบัญชีถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมายกำหนด	4.75	.444	มากที่สุด
5.2 คู่มือการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานตามคู่มือของผู้ทำบัญชี	4.70	.470	มากที่สุด
5.3 การชี้แจงวัตถุประสงค์ของงาน และการฝึกอบรมของบุคลากร	4.45	.605	มาก
5.4 การกำกับดูแล และการติดตามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ	4.45	.510	มาก
5.5 การแต่งตั้งมอบหมายผู้ทบทวนผลงานก่อนการส่งมอบให้ลูกค้า	4.50	.513	มากที่สุด
6. ด้านการติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชี	**4.40**	**.453**	**มาก**
6.1 กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน	4.55	.510	มากที่สุด
6.2 การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและการกำหนดแนวทางแก้ไข	4.45	.510	มาก
6.3 กระบวนการรับข้อร้องเรียนของลูกค้า	4.20	.523	มาก
7. ด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี	**4.55**	**.394**	**มากที่สุด**
7.1 วิธีการติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี	4.50	.513	มากที่สุด
7.2 วิธีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมสภาพ และตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด	4.60	.503	มากที่สุด
รวม	**4.59**	**.250**	**มากที่สุด**

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบของผู้บริหาร ด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ ดังข้อมูลตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้

ตัวแปร	Y_1	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7
ความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ (Y)	1							
ความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี (X_1)	.715**	1						
ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี (X_2)	.659**	.682**	1					
กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี (X_3)	.737**	.381	.416	1				
การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี (X_4)	.302	-.123	-.005	.273	1			
การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี (X_5)	.704**	.456*	.323	.454*	-.123	1		
การติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชี (X_6)	.718**	.572**	.509*	.388	-.108	.586**	1	
การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี (X_7)	.733**	.477*	.305	.454*	.265	.490*	.324	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่สำนักงานบัญชีได้รับหลังจากผ่านการรับรองเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้รับบริการและรายได้

- สำนักงานบัญชีคุณภาพได้รับความน่าเชื่อถือจากลูกค้าและบุคคลภายนอกเพิ่มขึ้น ได้รับความเชื่อมั่นจากหน่วยงานภาครัฐว่าปฏิบัติงานถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- จำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้น
- รายได้เพิ่มขึ้น

2. ด้านระบบงานของสำนักงาน

- มีคู่มือการปฏิบัติงาน มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทำให้มีแนวทางการปฏิบัติงานและเป้าหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การทำงานเป็นระบบมากขึ้น การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชีเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น
- ลดความซับซ้อนในการทำงาน มีความรวดเร็วในการดำเนินงาน

3. ด้านช่องทางการสื่อสาร

- ได้รับการเผยแพร่ชื่อสำนักงานบัญชีคุณภาพในเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ทำให้เป็นที่รู้จักของผู้ต้องการใช้บริการมากยิ่งขึ้น
- มีการเชื่อมโยงสำนักงานบัญชีคุณภาพเป็นเครือข่าย ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันของสำนักงานบัญชีคุณภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งสามารถเสนอข้อคิดเห็นต่อหน่วยงานกำกับดูแลได้สะดวกยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ ปัจจัยด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชีมีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญสูงที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ปัจจัยด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี ปัจจัยด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี และปัจจัยด้านการติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชีตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี ด้านความโปร่งใส่ ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ปัจจัยด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี ด้านการให้ความสำคัญแก่ลูกค้ามีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ด้านทรัพยากรบุคคลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ด้านการจัดทำบัญชีถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมายกำหนด มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ปัจจัยด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี ด้านการกระทำการใด ๆ ที่ลูกค้ามอบหมายให้ครบถ้วน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ปัจจัยด้านการจัดการเอกสาร

ของสำนักงานบัญชี ด้านวิธีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมสภาพ และตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และปัจจัยด้านการติดตาม ตรวจสอบของสำนักงานบัญชี ด้านกระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงหเลิศ, และสมสงวน ปัสสาโก (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ถ้ากลุ่มธุรกิจชุมชนมีผู้นำที่มีความเสียสละในการปฏิบัติงาน มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับกลุ่มธุรกิจชุมชน มีวิสัยทัศน์ที่จะนำพากลุ่มธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาต่อไปได้ ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จ ผู้นำต้องมีการเสียสละ มีความรับผิดชอบ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกสิทธิ โอมณี (2559) ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารในจังหวัดสตูล พบว่า ผู้นำที่มีความกระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์ มีภาวะความเป็นผู้นำสูง ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ ผู้บริหารของสำนักงานบัญชีคุณภาพต้องมีความมุ่งมั่นในการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำความรู้ ความสามารถ และมีความรับผิดชอบเพื่อให้ผลงานมีลักษณะเชิงคุณภาพตามหลักการที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ตามมาตรฐานการรรายงานทางการเงิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี เพื่อให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ปัจจัยด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ ซึ่งปัจจัยด้านนี้มีความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า หัวหน้าสำนักงานบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ด้านข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ อยู่ในระดับมากที่สุด และการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปัจจัยด้านข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี ด้านความโปร่งใส่ ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์วรรณ อุประดิษฐ์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำปาง พบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต มีความสัมพันธ์ต่อผลปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทุกระดับของสำนักงานบัญชีคุณภาพ ต้องยึดถือปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ไม่กระทำการใด ๆ ให้เสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ต่อตนเอง และเพื่อนร่วมวิชาชีพ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มากกว่า

ประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้ผลงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นที่น่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากผู้ใช้ผลงานของตน โดยยึดถือปฏิบัติตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ปัจจัยด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า หัวหน้าสำนักงานบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, อิงอร ตันพันธ์, และชัยรัตน์ สุริยะอาภา (2559) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรถเครนในประเทศไทย พบว่า การสื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับระดับความสำเร็จของธุรกิจรถเครนในประเทศไทย ผู้บริหารของสำนักงานบัญชีคุณภาพ ต้องกระทำการใด ๆ ที่ลูกค้ามอบหมายให้ครบถ้วน ต้องออกหลักฐานการรับเงินให้ลูกค้าทุกครั้ง กำหนดระยะเวลาจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ชัดเจน และดูแลทรัพย์สินของลูกค้า มีการจัดทำสัญญาที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับจากลูกค้า และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคิดค่าธรรมเนียม

ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ ซึ่งทรัพยากรบุคคลของสำนักงานบัญชีคุณภาพ มีความสำคัญระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า หัวหน้าสำนักงานบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี และสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักบริหารยุทธศาสตร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (2555) กล่าวคือ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จประการหนึ่งคือ ภูมิปัญญา (Knowledge/Wisdom) ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทั้งทางด้านเทคนิคและด้านการบริหารที่ต้องมีอย่างครบถ้วน” นอกจากนี้ พบว่าปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรบุคคลของสำนักงานบัญชีคุณภาพ ต้องมีความรู้ ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่งาน บุคลากรที่บรรจุใหม่หรือโยกย้ายตำแหน่งงานต้องได้รับการชี้แจงหรืออบรม ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน มีการดูแลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามการทำงานของบุคลากรในความรับผิดชอบ ให้มีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ ต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมตามสมควรและ เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ต้องได้รับการสื่อสาร และเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของลูกค้า กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการบัญชีพ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีพ.ศ. 2547

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพพื้นที่ภาคใต้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า หัวหน้าสำนักงานบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด การจัดระบบการทำงานก็มีความสำคัญสำหรับสำนักงานบัญชีคุณภาพ ซึ่งต้องมีการจัดทำบัญชีถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมายกำหนด ต้องมีคู่มือการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานตามคู่มือของผู้ทำบัญชี มีการแต่งตั้งมอบหมายผู้ทบทวนผลงาน ปรับปรุงแก้ไขก่อนการส่งมอบให้ลูกค้า มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานและการฝึกอบรมของบุคลากร มีการกำกับดูแล และการติดตามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ปัจจัยด้านการติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักบริหารยุทธศาสตร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (2555) กล่าวคือ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จประการหนึ่ง คือ ทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making Skill) ความเข้าใจในตัวปัญหา เทคนิคการวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ ตลอดจนการวิเคราะห์ความคุ้มค่าเพื่อตัดสินใจ จะเป็นทักษะที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี” สำนักงานบัญชีคุณภาพ ต้องมีกระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบว่าผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนธุรกิจและข้อกำหนดของกฎหมาย หากพบปัญหาต้องดำเนินการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและการกำหนดแนวทางแก้ไข นอกจากนี้ต้องมีกระบวนการรับข้อร้องเรียนของลูกค้า วิเคราะห์หาสาเหตุการปฏิบัติการแก้ไขและแจ้งให้ลูกค้าทราบ

ปัจจัยด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพพื้นที่ภาคใต้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย พบว่า หัวหน้าสำนักงานบัญชีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี ด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุด สำนักงานบัญชีคุณภาพ ต้องมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมสภาพ และตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีที่มีการเก็บข้อมูลในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีการสำรองข้อมูลและสถานที่เก็บข้อมูลที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 สำนักงานบัญชีที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการสำนักงานบัญชีคุณภาพ ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรนำผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ เพื่อประกอบการพิจารณาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าว เพื่อทำให้การประกอบกิจการสำนักงานบัญชีเป็นที่น่าเชื่อถือ และมีศักยภาพในการให้บริการมากยิ่งขึ้น และการได้ผ่านการรับรองการเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพนั้น ทำให้สำนักงานบัญชีได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นหลายๆ ด้าน

1.2 สำนักงานบัญชีที่ผ่านการรับรองคุณภาพ จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์แล้ว ควรนำผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ พื้นที่ภาคใต้ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร โดยการนำผลการวิจัยไปปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการประกอบกิจการสำนักงานบัญชีให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ ในภูมิภาคอื่นของประเทศเพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยแห่งความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ กับสำนักงานบัญชีที่ยังไม่ผ่านการรับรองการเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ เพื่อทำให้ทราบความแตกต่างของการประกอบกิจการสำนักงานบัญชีว่ามีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจการประกอบกิจการสำนักงานบัญชี เพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานต่อไป

2.3 ควรศึกษาคุณลักษณะของสำนักงานบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บริการ/ผู้ใช้ผลงานของสำนักงานบัญชี เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการสำนักงานบัญชีนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2558). ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ.2558. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.dbd.go.th/download/PDF_law/account_2558.pdf

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2559). รายงานประจำปี 2559. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.dbd.go.th/download/publicdevelop_file/annualreport/annualreport_ThEng59.pdf

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2555). ปัจจัยแห่งความสำเร็จ. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2560, จาก http//www.dip.go.th/Portals/0/AEC/ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการ.pdf

ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา, อิงอร ตันพันธ์, และชัยรัตน์ สุริยะอาภา. (2559). ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรถเครนในประเทศไทย (รายงานผลการวิจัยบัณฑิตศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

ธรารินทร์ ใจเอื้อพลสุข. (2562) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีประทุม, กรุงเทพฯ.

นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงหเลิศ, และสมสงวน ปัสสาโก. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2), 103-111.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558). สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2560, จาก http://www.tfac.or.th/มาตรฐานวิชาชีพบัญชี/กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน.html

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). ข้อบังคับสภาวิชาชีพ (ฉบับที่ 19) เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2560, จาก http://www.tfac.or.th/มาตรฐานวิชาชีพบัญชี/จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี.html

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2553). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุดรธานี: อักษรศิลป์การพิมพ์.

อนงค์วรรณ อุประดิษฐ์. (2561). ความสัมพันธ์ของจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 11(1), 81-91.

เอกสิทธิ โอมณี. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารในจังหวัดสตูล. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(2), 79-88.

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า Social Commerce ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (Covid-19)

Factors of technology adoption affect entrepreneurs' decision to use Social Commerce in the era of the corona virus epidemic 2019 (Covid-19)

นันทวดี ทองจันทร์[1*], อนุสรา พรหมศร[1] และวิลาวัลย์ จันทร์ศรี[2]

Nantawadee Thongjan[1*], Anusara Promsorn[1] and Wilawan Jansri[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Program in Modern Trade Business Management, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Assistant Professor, Ph. D, Department of Business Administration Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 631077153@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจ การนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า (Social Commerce) ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าประเภทสุขภาพและความงามผ่านช่องทาง Facebook, Instagram, Twitter, TikTok, Line Official และ YouTube จำนวน 250 ราย โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้พื้นที่ออนไลน์บนแอพพลิเคชัน Facebook, Instagram, Twitter, TikTok Line Official และ YouTube โดยการเจาะจงเข้าไปในกลุ่มที่มีผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าประเภทสุขภาพและความงาม การวิจัยนี้มีการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานโดยใช้โปรแกรม SPSS และ PLS-SEM ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในขณะที่ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทั้งนี้ข้อเสนอแนะสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาธุรกิจให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ไวรัสโคโรนา, สื่อสังคมออนไลน์, การจำหน่ายสินค้า

Abstract

The purpose of this research was to study the factors of technology adoption that affect the decision to use social media (Social Commerce) to sell the products of entrepreneurs in the era of the corona virus epidemic 2019 (Covid-19). The sample used was 250 entrepreneurs who have been selling health and beauty products via Facebook, Instagram, Twitter, TikTok Line Official and YouTube channels. Questionnaires were uses as a tool for conducting data. The samples were purposively selected from Facebook, Instagram, Twitter, TikTok Line Official and YouTube applications. Finding of the research were achieved by analyzing standard statistics by using SPSS program and structural equation modeling by using partial least square structural equation model (PLS-SEM). The results of the research revealed that the perceived benefits and perceived ease of use affects the decision to use social media to sell products of entrepreneurs in the era of the corona virus 2019 (Covid-19) epidemic, while the attitude factor does not affect the decision to use social media to sell products of entrepreneurs in the era of the corona virus 2019 (Covid-19) epidemic, the recommendations can be implemented to develop a better business.

Keywords: Corona virus, social media and merchandising

บทนำ

ปัจจุบันผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นส่งผลให้ตลาดออนไลน์ของประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 220,000 ล้านบาท (ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา, 2563) จากสถิติพฤติกรรมการซื้อของคนไทยในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (Covid-19) พบว่า พฤติกรรมการสั่งซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย (Social Commerce) เช่น Facebook, Instagram, Twitter และ LINE เพิ่มขึ้นร้อยละ 56.00 และกว่าร้อยละ 62.00 พบว่า พึงพอใจกับการซื้อของออนไลน์ผ่านช่องทางดังกล่าว โดยจำนวนเงินเฉลี่ยอยู่ที่ 1,000 – 3,000 บาทต่อคน (Nabilla Ramadila, 2021) และจากสถิติพบว่าเกิดความต้องการของผู้บริโภคมีความสนใจกลุ่มสินค้าสุขภาพและความงามเพิ่มสูงขึ้นกว่าร้อยละ 29.00 (SasirinPhosri, 2021) จากความต้องการของผู้บริโภคมีความสนใจกลุ่มสินค้าสุขภาพและความงามที่เพิ่มมากขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับหมวดหมู่อื่น ๆ ส่งผลโดยตรงกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงมีการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านทางออนไลน์

จากทฤษฎีที่มีการยอมรับและมีชื่อเสียงในการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยี และใช้ศึกษาในบริบทการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศก็คือแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ TAM (Technology Acceptance Model) ของ Davis (1989) เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการอธิบายหรือพยากรณ์พฤติกรรมในการยอมรับระบบสารสนเทศที่มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ซึ่งจะเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยี มี 2 ปัจจัยคือ (1) การรับรู้ประโยชน์(Perceived Usefulness) ซึ่งเป็นระดับความเชื่อถือของบุคคลที่มีต่อระบบที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานหรือแม้กระทั่งการดำเนินชีวิตปกติว่า เมื่อมีการนำอินเทอร์เน็ตมาให้บริการเพื่อการซื้อขายนั้น ทำให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์ในแง่ความสะดวกสบาย ลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาและการเดินทางสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และ (2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) เป็นระดับความเชื่อถือของบุคคลนั้นต่อระบบโดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้และศึกษาเพื่อใช้งานโดยผู้ใช้ต้องรู้สึกว่าระบบซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นง่ายต่อการใช้งาน และง่ายในการเรียนรู้ ทั้งนี้ปัจจัยที่มีความสำคัญที่อธิบายเกี่ยวกับการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของผู้บริโภคในปัจจุบัน ประกอบด้วย การรับรู้ความเข้ากันได้ (Perceived Compatibility) การรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน (Perceived Usefulness) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) (สุนันทา หลบภัย, 2559) ในปัจจุบันผู้ประกอบการมีรูปแบบการทำการตลาดโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีการประยุกต์ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเป็นช่องทางในการทำการตลาดเพื่อตอบรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป (Balakrishnan, Dahnil & Wong, 2014) การยอมรับของผู้ใช้งานมีผลมาจากสองปัจจัยหลัก ๆ คือ การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสร้างเทคโนโลยีโดยมีการคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ใช้งานจะได้รับจะส่งผลให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีและเกิดความต้องการใช้งานในแง่มุมของผู้บริโภค ซึ่งในระบบสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นหลาย ๆ เทคโนโลยีไม่สามารถผลักดันให้เกิดการใช้งานจริง เพราะขาดการยอมรับของผู้ใช้งาน และไม่สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้งานจริงได้ (สุนันทา หลบภัย, 2559)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจ การนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า (Social Commerce) ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยจะศึกษาถึงการยอมรับเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ (Social Commerce) สามารถนำไปใช้ศึกษาถึงแนวทางและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานความง่ายในการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อการการตัดสินใจนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ให้เหมาะสมกับผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจำหน่ายสินค้า (Social Commerce) สุขภาพและความงามของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

2. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ประกอบด้วยการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานความง่ายในการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อการการตัดสินใจนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า (Social Commerce) สุขภาพและความงามของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การยอมรับเทคโนโลยี

Davis (1989) ได้เสนอทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งพัฒนาจากทฤษฎี The Theory of Reasoned Action (TRA) ซึ่งมีแนวคิดว่าพฤติกรรมการใช้ในอนาคต (actual system use) เกิดจากการตัดสินใจหรือความตั้งใจใช้ (behavioral intention to use) ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก 2ปัจจัยหลัก คือ การรับรู้ประโยชน์ในการใช้ (perceived usefulness) และการรับรู้ความง่ายในการใช้ (Perceived ease of use

การตัดสินใจซื้อ

หมายถึง กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เป็นกระบวนการก่อนที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการ ผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งการตัดสินใจซื้อไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับผู้ประกอบการ แต่ยังช่วยให้องค์กรสามารถปรับกลยุทธ์การขายตามกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้อีกด้วย (Johnston, 2013)

ทัศนคติที่มีต่อการใช้

หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น ๆ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานและการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม (นภาพร ภู่บุบผา, 2562)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานและการตัดสินใจ

การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน หมายถึง การตัดสินใจที่จะนำเทคโนโลยีนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ โดยคิดว่าเทคโนโลยีนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดและมีประโยชน์มากกว่าหรือการที่บุคคลรับรู้ว่าการนำมาใช้นั้นก่อให้เกิดประโยชน์ (Roger, 2003) จากการศึกษาของวนิดา ประวันจะและนิภา นิรุตติกุล (2564) การรับรู้ประโยชน์การรับรู้ความง่าย และความตั้งใจใช้บริการโมบายแบงค์กิ้งแอปพลิเคชันของกลุ่มกิจการเจ้าของคนเดียว พบว่า ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ มีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการโมบายแบงค์กิ้งแอปพลิเคชันของกลุ่มกิจการเจ้าของคนเดียว อีกทั้งการศึกษาของกุลประวีณ์ ศิริภูริพลังกร และคณะ (2563) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้งานเทคโนโลยี

ดิจิทัล พบว่า ปัจจัยการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนำมาซึ่งสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานส่งผลต่อของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา2019 (Covid-19)

การรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการตัดสินใจ

การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน หมายถึง กระบวนการรับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ ส่งผลให้ทราบถึงการใช้งานที่ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยความพยายาม หรือระดับความเชื่อของผู้ใช้ที่คาดหวังต่อเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น โดยเทคโนโลยีดังกล่าวจะต้องมีความง่ายในการเรียนรู้ที่จะใช้งานและไม่ต้องใช้ความพยายามมาก(Davis, 1989)จากการศึกษาของดวงพร รัดสินทร (2562) พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการการตัดสินใจนำเทคโนโลยีการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมาให้บริการ นอกจากนี้งานวิจัยของณิชารีย์ กิตติคุณศิริ และจารุณี วงศ์ลิมปิยะรัตน์ (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอท บริบทประเทศไทยพบว่า ปัจจัยด้านความง่ายในการใช้งานมีส่วนส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอท ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนำมาซึ่งสมมติฐาน ดังนี้

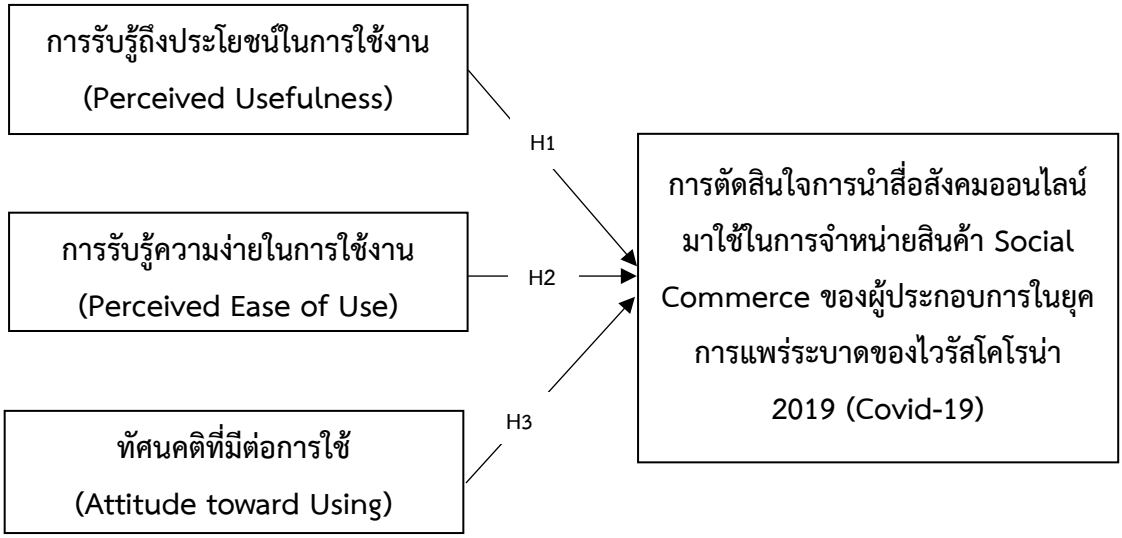
สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลต่อการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า Social Commerce ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

ทัศนคติที่มีต่อการใช้และการตัดสินใจ

ทัศนคติที่มีต่อการใช้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น ๆ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานและการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม (นภาพร ภู่บุบผา, 2562) โดยการศึกษาของพัชชรินทร์ อดออม (2558) เป็นศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติต่อการซื้อ การซื้อจากแรงกระตุ้น และรูปแบบของแฟชั่นที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องประดับผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องประดับผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ทัศนคติต่อการซื้อด้านนวัตกรรมของแฟชั่นและการซื้อ จากแรงกระตุ้นด้านความหลากหลายของการเลือกโดยร่วมกันพยากรณ์ความผันแปรของการตัดสินใจ ซื้อสินค้าเครื่องประดับผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครได้คิดเป็นร้อยละ 78.20 จากแนวคิดงานวิจัยดังกล่าว จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ คือ ปัจจัยทัศนคติจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Products) ผ่านช่องทางออนไลน์สอดคล้องกับการศึกษาของจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนำมาซึ่งสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้ส่งผลต่อการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า Social Commerce ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ดำเนินการผ่าน Google Form โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเอง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าผ่านช่องทาง Facebook, Instagram, Twitter, TikTok, Line Official และ YouTube ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 250 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เป็นที่ยอมรับแนวคิดจาก Hair et al. (2010) และเพียงพอในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างแบบ Variance Base (Stevens, 2002 : 395) ประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (PLS-SEM) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ได้แก่ Composited Reliability (CR), Indicator Reliability และทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ได้แก่ Convergent Validity, Discriminant Validity, Cross Loading รวมทั้ง ทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงที่เป็นอิสระ (Exogenous Variable) กับตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรตาม (Endogenous Variable) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ของร้านค้า 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) 5) ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยด้านข้อมูลทั่วไป พบว่า เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.00 และเพศชาย 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 ส่วนใหญ่อายุต่ำ 30 ปี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00 มีระดับศึกษา ปวส. จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 74.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 ตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่า ในการดำเนินกิจการของท่านมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ Facebook จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 วัตถุประสงค์หลักในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกิจการส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60 ความถี่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้งานทุกวัน จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 66.40 ระยะเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มากกว่า 11 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 60.80 ในขณะที่ช่วงเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ 06.01 – 12.00 น. จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 เหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ส่วนใหญ่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในปัจจุบันจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 58.40 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วยการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานความง่ายในการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อการใช้ ใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเนมาตรฐานระดับปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และด้านทัศนคติในภาพรวม

ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และด้านทัศนคติ	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับความสำคัญ**	**ลำดับที่**
1. การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน	4.42	0.69	มากที่สุด	1
2. ความง่ายในการใช้งาน	4.40	0.73	มากที่สุด	3
3. ทัศนคติที่มีต่อการใช้	4.40	0.75	มากที่สุด	2
รวม	**4.43**	**0.72**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.69) รองลงมา คือทัศนคติที่มีต่อการใช้ ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.75) และความง่ายในการใช้งาน ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักของตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบและความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

Construct	Item	Loading	CR	AVE
ทัศนคติ	Attitude1	0.91	0.95	0.79
	Attitude2	0.89		
	Attitude3	0.89		
	Attitude4	0.86		
	Attitude5	0.89		
การตัดสินใจ	Decision1	0.90	0.95	0.74
	Decision2	0.87		
	Decision3	0.86		
	Decision4	0.86		
	Decision5	0.75		
	Decision6	0.88		
	Decision7	0.87		
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	Ease1	0.92	0.93	0.78
	Ease2	0.86		
	Ease3	0.88		
	Ease4	0.85		
	Ease5	0.91		
การรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน	Perceived1	0.93	0.87	0.67
	Perceived2	0.87		
	Perceived3	0.71		
	Perceived4	0.66		
	Perceived5	0.89		

หมายเหตุ: *CR = composite reliability; **AVE = average variance extracted

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน พบว่าค่า loading สูงคือระหว่าง 0.66 - 0.93 ค่า CR สูงมากระหว่าง 0.87 – 0.95 ของทุกตัวแปร ซึ่งมากกว่าค่ามาตรฐาน 0.70 (Hair, Hult, Ringle and Sarstedt, 2013) และค่า AVE มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 0.79 ซึ่งมากกว่าค่ามาตรฐาน 0.50 (Hair, Hult & Ringle, 2013) แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อในตัวชี้วัดสามารถวัดค่าได้น่าเชื่อถือ มีความเที่ยงตรงและค่าความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดแต่ละตัวภายในตัวแปรเดียวกันมีค่าสูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกันแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และมีค่า R^2 ของตัวแปรแฝงการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ที่ 0.89 แสดงว่าตัวแปรต้นทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายความ แปรปรวนในตัวแปรแฝงดังกล่าวได้ร้อยละ 89 ซึ่งอยู่ในระดับสูง (Cohen, 1988)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนกและคุณภาพของมาตรวัด

Construct	Attitude	Decision to Use	Ease of Use	Usefulness
Attitude	**0.89**			
Decision to Use	0.92	**0.86**		
Ease of Use	0.96	0.94	**0.88**	
Usefulness	0.91	0.92	0.93	**0.82**

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความตรงเชิงจำแนกเพื่อทดสอบตัวแปรบ่งชี้หรือตัววัด (Indicator) ของตัวแปรว่าสามารถวัดตัวแปรแฝงนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจนและไม่ไปซ้ำซ้อนกับตัวแปร แฝงอื่น ๆ พบว่าค่าความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดแต่ละตัวภายในตัวแปรเดียวกันมีค่าสูงกว่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกัน ดังนั้น จึงสรุปได้โมเดลดังกล่าวมีเที่ยงตรงเชิงจำแนกและสามารถนำไปวิเคราะห์สมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานได้

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Hypothesis	Relationships	Beta	SE	t-value	Decision
H1	Usefulness -> Decision to Use	0.30	0.11	2.70 **	สนับสนุน
H2	Ease of Use -> Decision to Use	0.48	0.12	4.18***	สนับสนุน
H3	Attitude -> Decision to Use	0.18	0.14	1.30	ไม่สนับสนุน

หมายเหตุ: *P<0.05, t>1.645, **p<0.01, t>2.2327, ***p<0.001, t>3.092 (one tailed); SE: Standard Error

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ส่งผลกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (β=0.48, p=0.001, t=4.18) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานที่ส่งผลกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (β=0.30, p=0.01, t=2.70) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อตัดสินใจการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า Social Commerce ของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

ปัจจัยด้านพฤติกรรมมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่า ในการดำเนินกิจการ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ Facebook ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (1989) ได้เสนอทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งพัฒนาจากทฤษฎี The Theory of Reasoned Action (TRA) ที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้ร่วมกับการรับรู้ความง่ายในการใช้ ได้แก่ ประสบการณ์ ความสมัครใจ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ภาพลักษณ์ ความเกี่ยวข้องกับงาน คุณภาพผลผลิต และความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ ต่อมาได้ถูกพัฒนาเป็นรูปแบบของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเห็นว่าพฤติกรรมการใช้ในอนาคตเป็นผลโดยตรงจากเงื่อนไขของสิ่งสนับสนุนร่วมกับความตั้งใจใช้ ซึ่งเป็นผลมาจากความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังจากความพยายาม และแรงจูงใจทางสังคม โดยความสัมพันธ์ทั้งหมดได้รับอิทธิพลร่วมจากเพศ อายุประสบการณ์ และความสมัครใจใช้

ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานที่ส่งผลกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทั้งนี้เนื่องจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้ ได้รับความสะดวกสบายในการจัดจำหน่ายสินค้ามากกว่าการจำหน่ายสินค้าแบบเดิมการจัดจำหน่ายสินค้าประหยัดเวลามากขึ้น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้สามารถจัดจำหน่ายสินค้าได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลประวีณ์ ศิริภูริพลังกร และคณะ (2563) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ปัจจัยการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ส่งผลกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดจำหน่ายสินค้าเป็นเรื่องที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์จำหน่ายสินค้าได้ แม้ว่าท่านอาจจะไม่เคยเรียนรู้มาก่อน และสามารถจำหน่ายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยไม่ติดขัด สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร รัดสินทร (2562)พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการการตัดสินใจนำเทคโนโลยีการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมาให้บริการ นอกจากนี้งานวิจัยของณิชารีย์ กิตติคุณศิริ และจารุณี วงศ์ลิมปิยะรัตน์ (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอท บริบทประเทศไทยพบว่า ปัจจัยด้านความง่ายในการใช้งานมีส่วนส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอท

ปัจจัยด้านทัศนคติที่ไม่ส่งผลกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทั้งนี้เนื่องจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อจำหน่ายสินค้า ทำให้ได้รับข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น ข้อมูลแนวโน้มความต้องการของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งของกิจการ การใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้จำหน่ายสินค้าเป็นความคิดที่ดีมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการใช้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อจำหน่ายสินค้ามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐนันท์ พิธิวัตโชติกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า ออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในขณะที่การยอมรับ เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือด้านการรับรู้ความเข้ากันได้ ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และ ด้านการรับรู้ความไว้วางใจ การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ด้านชุมชนออนไลน์และพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ด้านอารมณ์ออนไลน์ ด้านความ ต่อเนื่อง และด้านความบันเทิงออนไลน์ ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันของ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Commerce) มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และเมื่อผู้ประกอบการเกิดการยอมรับเทคโนโลยีก็จะทำให้เกิดการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้า ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานที่ ผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าออนไลน์ ควรประชาสัมพันธ์ช่องทางการจำหน่ายให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักกับลูกค้าอย่าง แพร่หลาย ควรมีการบันทึกและรักษาข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิตของลูกค้าเป็นอย่างดี ควรมีปรับปรุงช่องทางการจำหน่ายให้มีสินค้า

ใหม่อยู่ตลอด เพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้ามาซื้อสินค้าได้ตลอดเวลาควรปรับปรุงสินค้าให้มีความหลากหลาย ราคาถูกกว่า และกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น

2. ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมให้องค์กรเหล่านี้เกิดความคุ้นเคยกับการใช้สื่อ สังคมออนไลน์ ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดอบรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพใน ประกอบธุรกิจสูงสุด เพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับผู้ประกอบการจากต่างประเทศ โดยกำหนดทิศทางในการช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนธุรกิจเพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากผู้ประกอบการนั้นพิจารณาได้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีส่วนช่วยเพิ่มความได้เปรียบในการทำธุรกิจมากกว่าการไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์

3. ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลกับการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในยุคการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) ควรมีทัศนคติการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดจำหน่ายสินค้า ว่าสามารช่วยตรวจสอบและลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้มากน้อยแค่ไหน สามารถสร้างความพึงพอใจและช่วยลดความตึงเครียดในการดำเนินกิจการ และควรให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการใช้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อจำหน่ายสินค้า

เอกสารอ้างอิง

กุล ประวีณ์ ศิริภูริพลังกร และคณะ (2563). ปัจจัยการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้งาน เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริษัทเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น : ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (2563) : กันยายน-ธันวาคม. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

คัทลียา ปานสุนทร. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับบริการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ณิชารีย์ กิตติคุณศิริ และจารุณี วงศ์ลิมปิยะรัตน์ (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอท บริบทประเทศไทย. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019”. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดวงพร รัดสินทร. (2562). การรับรู้เทคโนโลยีที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการการช าระเงินผ่านคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นภาพร ภู่บุบผา. (2562). ทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อกล้องติดรถยนต์ ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ (บธ.ม.)--บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พัชชรินทร์อดออม (2558). ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการซื้อ การซื้อจากแรงกระตุ้น และรูปแบบของแฟชั่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องประดับผ่านช่องทางออนไลน์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา. (2563). Priceza เผยตัวเลขตลาด E-Commerce ไทยปี 2020 อาจพุ่งแตะ 220,000 ล้านบาท จากสถานการณ์ COVID-19. สืบค้น 24 สิงหาคม 2564, จาก https://techsauce.co/news/priceza-thailand-e-commerce-market-2020.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพในรูปแบบวิถีใหม่ (New Normal). สืบค้น 24 สิงหาคม 2564, จาก https://emenscr.nesdc.go.th/thaime/loanact/view.html?id=63jalqmEBRHexmXdn9gX.

สุนันทา หลบภัย. (2559). การรับรู้ถึงความปลอดภัย ประโยชน์การใช้งาน และความง่ายในการใช้งานที่มีผลต่อการใช้บริการชำระเงินผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุภาพร แซ่ลิ้ม (2563). ปัจจัยด้านทัศนคติและการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจน ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพมหานครผ่านช่องทางออนไลน์. สาขาวิชาการจัดการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วนิดา ประวันจะและนิภา นิรุตติกุล (2564). การรับรู้ประโยชน์การรับรู้ความง่าย และความตั้งใจใช้บริการโมบายแบงค์กิ้งแอปพลิเคชัน ของกลุ่มกิจการเจ้าของคนเดียว. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา.

Balakrishnan, B. K., Dahnil, M. I., & Yi, W. J. (2014). The impact of social media marketing medium toward purchases intention and brand loyalty among generation Y. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 148, 177-185.

Cohen. J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences. Hillsdale,NJ: Lawarence Erlbaum.

Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptanceof computer technology: A comparison of two theoretical models. Management Science, 35(8), 982–1003.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, BJ., & Anderson, R.E. (2010). Multivariate data analysis (7 th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. & Sarstedt, M. (2013). A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): Sage Publications.

Johnston, E. (2013). 5 Steps to understanding your customer's buying process. Retrieved from https://www.b2bmarketing.net/en-gb/resources/blogs.

Sasirin Phosri. (2021). คาดตลาดอีคอมเมิร์ซปี 2020 อาจมีมูลค่าสูงถึง 220,000 ล้านบาท เติบโตขึ้น 35%. สืบค้น 24 สิงหาคม 2564, จาก https://www.bltbangkok.com/news/23943.

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในส่วนประสมทางการตลาดศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

Satisfaction of service users in the marketing mix of Bueng Nong Bon Sports Center, Prawet District, Bangkok

พัชรศักดิ์ จันทะชารี[1*], ณรงค์ปกรณ หงศาลา[1*], นัทธพงศ์ ลัทธพินันท์[1*] และนนชัย ศานติบุตร[2*]

Pastcharasak Jantacharee[1*], Narongpakron Hongsala[1*], Nutthapong Lutthapinun[1*] and Nonchai Santibutr[2*]

[1] อาจารย์, สาขาการจัดการกีฬาและนันทนาการ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[1] lecturer, Sport and Recreation Management, Faculty of Sports Science, Kasem Bundit University.

[2] รองศาสตราจารย์, สาขาการจัดการกีฬาและนันทนาการ, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[2] Associate Professor, Sport and Recreation Management, Faculty of Sports Science, Kasem Bundit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Pastcharasak.jan@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เพื่อสุขภาพของประชาชน ผู้วิจัยทำการวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ T-test และ F-test โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการในด้านเพศและอายุซึ่งมีผลต่อการใช้บริการ การวิจัยครั้งนี้ทำการประเมินด้วยแบบสอบถาม ปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด ความแปรปรวนทางเดียวของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดจำแนกตามอายุ และเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดจำแนกตามอายุ

ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด ของผู้เข้าใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน ภาพรวมอยู่ในระดับดี การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด ความแปรปรวนทางเดียวของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดจำแนกตามอายุ และเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดจำแนกตามอายุทุกช่วงอายุแตกต่างกันกับผู้ที่มีช่วงอายุ มากกว่า 41 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ผู้ใช้บริการ, ส่วนประสมทางการตลาด, ศูนย์กีฬาบึงหนองบอน

Abstract

Satisfaction of service users at Bueng Nong Bon Sports Center, Prawet District, Bangkok for public health The researcher conducted a quantitative research using statistics, frequency, percentage, T-test and F-test with the objective of studying the satisfaction of service users in terms of gender and age which affect service usage. this research Make an assessment with a questionnaire. Factors such as the general information of the respondents on the satisfaction of the marketing mix. One-way variance of satisfaction in marketing mix by age and comparing by pair, the average satisfaction in the marketing mix classified by age.

The results showed that the satisfaction level in the marketing mix of the users of the Bueng Nong Bon Sports Center The overall picture is good. Comparison of average satisfaction in the marketing mix One-way variance of satisfaction in marketing mix by age and comparing by pair, the mean of satisfaction in the marketing mix classified by all age groups was different with those with age over 41 years with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Satisfaction, Service User, Marketing Mix, Bueng Nong Bon Sports Center

บทนำ

การออกกำลังกาย เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมหรือคงสภาพสมรรถภาพทางกายให้มีความแข็งแรง โดยสุขภาพของร่างกายอาจเป็นเพราะเหตุที่ส่งผลให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อเสริมมีการเติบโตและพัฒนาการของร่างกายอย่างสมบูรณ์แข็งแรงนั้น อาจช่วยป้องกันหรือชะลอไม่ให้ความแก่เร็วและความทุพพลภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งการออกำลังสำหรับที่ดีบุคคลทั่วไปนั้นเน้นการเสริมสร้างความแข็งแรงของระบบกล้ามเนื้อและระบบไหลเวียนโลหิตเป็นหลัก ส่วนการออกกำลังกายสำหรับนักกีฬาเน้นการปรับปรุงและพัฒนาทักษะทางกีฬาเป็นหลัก ซึ่งผลจากการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาที่เห็นได้ชัดเจน คือ น้ำหนักตัวที่ลดลงหรือสามารถรักษาน้ำหนักตัวได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเพื่อได้รับความสนุกในกลุ่มเพื่อนเกิดการมีสังคมที่ดี และหากมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอจะช่วยสร้างเสริมระบบภูมิคุ้มกันและช่วยป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจร่วมหลอดเลือด เบาหวาน โรคอ้วน พร้อมทั้งเพื่อสร้างความสุขการออกกำลังกายยังช่วยสร้างเสริมที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตและลดความเครียดได้ โดย ศ.นพ. อวย เกตุสิงห์ (2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกกำลังกายไว้ว่า การออกกำลังกายอย่างถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยชรา แม้ในคนป่วยยังต้องการออกกำลังกายเพื่อให้ฟื้นสภาพเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันการออกกำลังกายเป็นที่นิยมของคนสมัยนี้ เพื่อการพัฒนาของประชากรนำไปสู่สุขภาพที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่าง

เหมาะสมตามกาลเวลา ซึ่งแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549 2560 - 2564) ได้กำหนดแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ มุ่งเน้นสร้างเสริมสุขภาพมากกว่าซ่อมสุขภาพ กำหนดเป้าหมายให้ประชาชนอย่างน้อยร้อยละ 60 มีการออกกำลังกายและนโยบายต่อเนื่องและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของภาครัฐที่นำเอากีฬาและการออกกำลังกายมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทุนมนุษย์ที่แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่มักเลือกออกกำลังกายที่สถานออกกำลังกายมากกว่าออกกำลังกายอยู่ที่บ้านเพราะสถานออกกำลังกายเป็นทางเลือกที่ดีของประชาชนในการออกกำลังกาย เนื่องจากสถานออกกำลังส่วนใหญ่ มีอุปกรณ์ช่วยเหลือในการออกกำลังกายและจัดให้มีรูปแบบการออกกำลังกายที่หลากหลาย มีการรักษาความสะอาด สถานออกกำลังกายจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสุขภาวะที่ดีทั้งกายและใจ (กฤษดา ตั้งชัยศักดิ และณรัฐ วัฒนพานิช, 2562) ในทำนองเดียวกันวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองใหญ่อย่างเช่น “กรุงเทพมหานคร” ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารและตึกรามบ้านช่องที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตและการทำงานหาเลี้ยงชีพเป็นหลักการมีเวลาและมีพื้นที่สำหรับการออกกำลังกายเล่นกีฬา หรือพักผ่อนหย่อนใจจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างลำบาก แต่หากมีปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าถึงการออกกำลังการและเล่นกีฬาของประชาชนได้โดยง่าย เช่น มีพื้นที่สาธารณะที่ใกล้กับที่พัก สะดวกต่อการเดินทางสะอาดและปลอดภัย เป็นต้น อาจทำให้ประชาชนในเมืองใหญ่มีพฤติกรรมการออกกำลังกายที่มาขึ้น หรือมีการดูแลสุขภาพของตนเองได้มากขึ้น ส่งผลที่ดีต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไปตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการของประชาชนทั้งภาครัฐและเอกชนที่เล็งเห็นความสำคัญของปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าถึงการออกกำลังการและเล่นกีฬาของประชาชนได้โดยง่ายนี้ ได้มีความพยายามที่จะสร้างพื้นที่ส่วนกลางสำหรับประชาชนให้มากที่สุด โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครฯที่มีประชากรในพื้นที่มากกว่า 5 ล้านคน (เว็บไซต์ กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร สืบค้น 2564 https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/16726) ซึ่งเป็นงานการจัดการสวัสดิการ สวัสดิภาพ และความสุขที่นักหนาสาหัสของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนผู้ประกอบการ พ่อค้าแม่ค้า ที่มีส่วนร่วมในการทำงานทั้งสิ้น กรุงเทพมหานครมีกระบวนการทำงานโดยยึดตาม “แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี” โดยปัจจุบันได้ดำเนินการในระยะที่ 2 (พ.ศ.2561-2565) ซึ่งได้นำวิสัยทัศน์ของประชาชนในการพัฒนากรุงเทพมหานครมากำหนดเป็นกรอบในการปรับปรุงบริการสาธารณะต่าง ๆ กำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไข ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญในการลงทุนพัฒนาเมืองในระยะยาว โดยมีเป้าหมายคือ “การเป็นมหานครแห่งเอเชีย” ในปี พ.ศ. 2575 ซึ่งมีนโยบายที่เรียกว่า “เส้นทางสู่มหานครแห่งเอเชีย” ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ส่วนกลางสำหรับประชน เพื่อการใช้ประโยชต่าง ๆ รวมถึงการออกกำลังการและเล่นกีฬา คือ เส้นทางสู่มหานครแห่งเอเชีย ด้านที่ 2 มหานครสีเขียวสะดวกสบาย มิติที่ 2.1 ภูมิทัศน์สวยงาม และมิติที่ 2.2 พื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียวกระจายทั่วทุกพื้นที่ ซึ่งพื้นที่สี

เขียวของกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของสวนสาธารณะ โดยให้บริการเพื่อการดำเนินกิจกรรมและพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ จำนวน 34 แห่ง นอกจากนั้นยังมีพื้นที่สีเขียวในรูปแบบอื่นซึ่งไม่ใช่สวนสาธารณะ คือสนามกีฬา ล้านกลางแจ้ง สนามกอล์ฟ แหล่งน้ำ ที่ลุ่ม ที่ว่าง พื้นที่ไม้ยืนต้น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และพื้นที่อื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นกรุงเทพมหานครจึงทุ่มเททั้งงบประมาณ และทรัพยากรบุคคลในการดูแล จัดการ และให้บริการประชาชนในด้านดังกล่าวนี้เป็นอันมาก (เว็บไซต์ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร สืบค้น 2564 http://203.155.220.174/more_news.php?cid=74)

ในที่นี้ หากพิจารณาถึงพื้นที่สาธารณะของกรุงเทพมหานครที่สามารถออกกำลังกาย เล่นกีฬาและทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางบนและทางน้ำได้อย่างครบครันนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่ให้บริการพื้นที่การออกกำลังกาย เล่นกีฬา และทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางบกและทางน้ำได้อย่างครบทุกด้าน ซึ่งศูนย์กีฬาดังกล่าวจำเป็นต้องมีบุคลากรและแนวทางหรือข้อปฏิบัติในการที่ดีและมีคุณภาพอย่างยิ่งในการทำงานเพื่อบริการประชาชน และเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายหลักของกรุงเทพมหานครดังที่กล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยจึงอยากทราบถึงความพึงพอใจของประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์กีฬาดังกล่าว โดยยึดเอาหลักแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดด้านการบริการ (7Ps) เพื่อหาคำตอบจากผู้ที่มาใช้บริการจริงของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน บึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ถึงความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการมีมากหรือน้อย และพบปัญหาในด้านไหนบ้าง เนื่องจากเป็นสถานออกกำลังกายที่ใหญ่และตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ที่เข้ามาใช้บริการให้มากที่สุด ดังนั้นสาเหตุข้างต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากำหนดหัวข้อของการวิจัยคือ “ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในส่วนประสมทางการตลาดศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงเพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มาใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน และนำไปสู่การเป็นมหานครแห่งเอเชีย ตามเป้าหมายหลังของกรุงเทพมหานครต่อไปเพื่อรักษามาตรฐานของสวนสาธารณะ และนำมาสู่การใช้บริการของบุคคลอื่น ๆ เพื่อกลุ่มเป้าหมายของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร และเป็นประโยชน์ในการบริการในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความพึงพอของผู้ใช้บริการในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

2. เปรียบเทียบในเรื่องของเพศและอายุที่มีผลต่อความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ความพึงพอใจเป็น ความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุข หรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคลซึ่งมีผลต่อการเลือก ที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใด ๆ นั้น (สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์, 2540) ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของความสุข และความคุ้มค่าที่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในการซื้อ สินค้าหรือใช้บริการซ้ำ จนในที่สุดเกิดความประทับใจและเกิดความต้องการที่จะใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ตราบนานเท่าที่ความพึงพอใจยังคงอยู่ หรือเกิดความจงรักภักดี (Customer Loyalty) ต่อผลิตภัณฑ์หรือ บริการนั้น (ชัยสมพล ชาวประเสริฐ, 2547) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความพึงพอใจ เป็นการรับรู้ความรู้สึกในเชิงเพิ่มขึ้น ดีขึ้นหลังจากการได้รับบริการ โดยสามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้บริการได้ในระดับเดียวกันหรือสูงกว่าที่ ผู้ใช้บริการนั้นคาดหวังเอาไว้

แนวคิดที่เกี่ยวของกับธุรกิจที่ให้บริการ ซึ่งจะใช้ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7Ps ในการกำหนดกลยุทธการตลาดซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล การนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541) กลยุทธการบริหารการตลาดที่ ได้รับความนิยมมาหลายทศวรรษ เป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญในการตอบสนอง ต่อตลาดได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มต้นที่ธุรกิจต้องมีสิ่งที่จะนำเสนอต่อลูกค้าหรือผลิตภัณฑ์ ทำการตั้งราคา เหมาะสม หาวิธีการนำส่งถึงลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการบริหารช่องทางการจัดจำหน่าย และหา วิธีการสื่อสารเพื่อจะสร้างข่าวสาร และกระตุ้นให้เกิดการซื้อด้วยการทำการส่งเสริมการตลาด ซึ่งกลยุทธ เหล่านี้ถือว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดสำคัญที่เป็นที่รู้จักกันดี ซึ่งรวมเรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7Ps (ภัทธีรา ประพฤติธรรม, 2559) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการ หรือ 7Ps เป็นเครื่องมือในการวางเป้าหมายกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อนำมาประกอบในธุรกิจทางด้านบริการ เพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทางด้านการตลาด โดยมีส่วนประกอบพื้นฐานทั้งสิ้น 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ

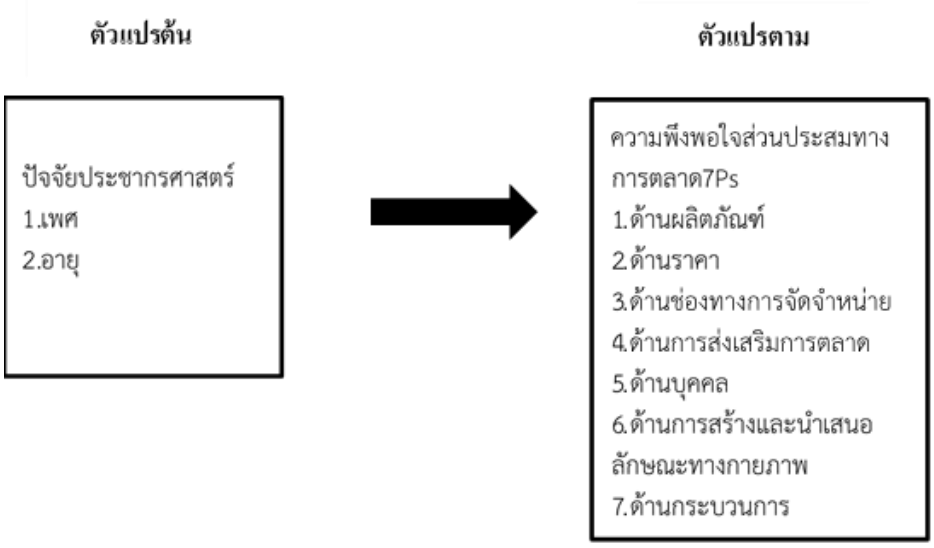
ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยที่ในการแบ่งส่วนการตลาดตามกลุ่มผู้บริโภค โดยอาศัยตัวแปรศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ศาสนา ขนาดครอบครัว หรือวงจรชีวิตครอบครัวนั้น นำมาวางแผนกำหนด กลยุทธ์สร้างความต้องการหรือจูงใจ ให้ผู้บริโภคอยากใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่บริษัทนำเสนอเพื่อให้เข้าถึง และตรงกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงมากที่สุด เพราะจะทำให้นักการตลาดนั้นสามารถประเมินขนาดของตลาด เป้าหมายได้ตามสัดส่วนที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภัทธีรา ประพฤติธรรม, 2559) ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์เป็นความหลากหลายด้านภูมิหลังของบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสใน การ

ทำงาน โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ในหน่วยงานหรือใน องค์กรต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยพนักงานหรือบุคลากรในระดับต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่ แตกต่างกัน มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์หรือภูมิหลังของตัวบุคคล (สุจินดา เยาวกุลพัฒนา, 2560) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การที่มีลักษณะความหลากหลาย ทางด้านของภูมิหลังตัวบุคคล เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ ทำให้การแสดงออกทางพฤติกรรมและความพึงพอใจต่างกัน

ศูนย์กีฬาบึงหนองบอน ตั้งอยู่ ซอย 43 ถนน เฉลิมพระเกียรติ ร. 9 แขวง หนองบอน เขต ประเวศ กรุงเทพมหานคร 10260 อยู่ติดกันกับสวนหลวง ร.9 บนพื้นที่ 600 ไร่ บรรยากาศดีติดริมน้ำและมีกิจกรรมให้ทำมากมาย ไม่ว่าจะเป็นวินเซิร์ฟ, เดิน-วิ่งออกกำลังกาย, ปั่นจักรยาน, พายเรือคายัค และมีการฝึกสอนกีฬาทางน้ำให้กับคนทั่วไปที่มีความสนใจอีกด้วย ค่าสมาชิก 40 บาท/ปี

การเดินทาง สามารถเดินทางมาได้ทั้งรถไฟฟ้า BTS และรถยนต์ส่วนตัว โดย BTS ลงที่สถานีอุดมสุข หลังจากนั้นให้เดินเข้ามาในซอย แล้วต่อรถเมล์จากปากซอยอุดมสุขไปจนถึงปลายสาย และรถยนต์ส่วนตัว ให้ขับมาจากเส้นถนนศรีนครินทร์ เมื่อเจอแยกศรีอุดม ให้เลี้ยวซ้ายไปทางถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ขับเลยจากสวนหลวง ร.9 สังเกตทางซ้ายมือจะเจอซอย 43 เลี้ยวเข้าไปจนสุดซอย ด้านในจะมีที่จอดรถไว้บริการ เวลาเปิด-ปิด : ทุกวัน เวลา 05.30-18.30 น.

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ ผู้ที่เข้าใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน ไม่ทราบจำนวน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตาราง Cochran (1977) ได้ขนานกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อยกว่า 385 คน ผู้จึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน จากนั้นจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่2 แบบสอบถามความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน

ให้พิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกคำตอบในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุดในแต่ละข้อมีคำตอบเลือก 5 ระดับ โดยมีระดับความพึงพอใจดังนี้

ระดับที่ 5 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ระดับที่ 4 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมาก

ระดับที่ 3 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ระดับที่ 2 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจแบบสอบถามและทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.84 (มณีรัศมิ์ พัฒนสมบัติสุข, 2564) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับนักศึกษาชายหญิงระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficent) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าแอลฟาดังนี้ ตอนที่ 2 α= 0.85 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเชื่อมั่นแล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ตามลักษณะข้อมูล ดังนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงบรรยาย ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ใช้สถิติ ความถี่ และร้อยละ ข้อมูลความคิดเห็นด้านระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพและด้านกระบวนการที่ประชาชนมาใช้บริการต้องพบเจอ ด้านบุคคล ด้านส่งเสริมทางการตลาด และด้านราคา ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบสมมติฐาน ของเพศใช้ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด (T-test) และ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของอายุ (F-test)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร (n=400)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	249	62.25
- หญิง	151	37.75
2. อายุ		
- น้อยกว่า 20 ปี	41	10.25
- 20 – 30 ปี	161	40.25
- 31 -40 ปี	141	35.25
- มากกว่า 41 ปี	57	14.25

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าใช้ศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.25 และเพศหญิง จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 อายุมากกว่า 41 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 และอายุน้อยกว่า 20 ปี เป็นจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร (n=400)

ความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอนฯ	Mean	S.D.	ระดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	3.83	0.57	ดี
2. ด้านบริการ (Process)	3.69	0.60	ดี
3. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.51	0.61	ดี
4. ด้านราคา (Price)	3.72	0.62	ดี
5. ด้านบุคคล (People)	3.55	0.66	ดี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร (n=400)

ความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอนฯ	**Mean**	**S.D.**	**ระดับ**
6. ด้านสถานที่ (Place)	3.74	0.57	ดี
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	3.67	0.59	ดี
รวม	**3.67**	**0.42**	**ดี**

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับดี (Mean = 3.67, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอนอยู่ในระดับดี ทุกด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) (Mean = 3.83, S.D. = 0.57) ด้านสถานที่ (Place) (Mean = 3.74, S.D. = 0.57) ด้านราคา (Price) (Mean = 3.72, S.D. = 0.62) ด้านบริการ (Process) (Mean = 3.69, S.D. = 0.60) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) (Mean = 3.67, S.D. = 0.59) ด้านบุคคล (People) (Mean = 3.55, S.D. = 0.66) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) (Mean = 3.51, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร **จำแนกตามเพศ**

ข้อ	**เพศ**	**จำนวน**	**Mean**	**SD.**	**t**	**df**	**sig**
ความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด	ชาย	249	3.74	0.42	4.07	324.85	0.00
	หญิง	151	3.56	0.41			

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนอง ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร **จำแนกตามอายุ**

อายุ	จำนวน (คน)	ความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน			
		Mean	SD	F	Sig
น้อยกว่า 20 ปี	41	3.80	0.38	10.852	0.000
20 – 30 ปี	161	3.72	0.39		
31 – 40 ปี	141	3.69	0.39		
มากกว่า 41 ปี	57	3.40	0.51		

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า ผู้ที่มีกลุ่มอายุแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานครอย่างน้อย 1 คู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's)

ช่วงอายุ	Mean	น้อยกว่า 20 ปี	20 - 30 ปี	31 – 40 ปี	มากกว่า 41 ปี
		3.80	3.72	3.69	3.40
น้อยกว่า 20 ปี	3.80	-	0.08 (p = 0.25)	0.12 (p = 0.11)	0.41* (p = 0.00)
20 - 30 ปี	3.72		-	0.03 (p = 0.49)	0.32* (p = 0.00)
31 – 40 ปี	3.69			-	0.30* (p = 0.00)
มากกว่า 41 ปี	3.40				-

จากตารางที่ 5 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีช่วงอายุ น้อยกว่า 20 ปี ช่วงอายุ 20 - 30 ปีและ 31 - 40 ปี มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน แตกต่างกันกับผู้ที่มีช่วงอายุ มากกว่า 41 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับดีแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมากที่สุด ซึ่งผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ เนื่องจากศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พึงพอใจในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เนื่องจากศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีกิจกรรมหลากหลายที่ให้ผู้เข้าใช้บริการได้เลือกใช้บริการ อาทิเช่น เดิน/วิ่ง, ตะกร้อ, พายเรือ, ปั่นจักรยาน, บาสเกตบอล, ฟุตซอล อีกทั้งยังมีอุปกรณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ (นบบงกช นฤชาญภัทรัฐ, 2554) กล่าวว่าความคิดเห็น ของปัจจัยส่วนประสมของการตลาด พบว่าประเด็นด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยด้านประชากร ด้านเพศ สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรของลูกค้าด้านเพศต่างกัน ทำให้ ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกัน เนื่องจากความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการ ความคาดหวัง ที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้มีความแตกต่างกัน (สุภัทราวดี สีทองเสือ , 2559) พบว่าผู้บริโภคที่มีเพศต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีความพึงพอใจต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยด้านประชากร ด้านอายุ สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรของลูกค้าด้านอายุต่างกัน ทำให้ ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกัน เนื่องจากความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการที่มีช่วงอายุ น้อยกว่า 20 ปี ช่วงอายุ 20 - 30 ปีและ 31 - 40 ปี มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ย แตกต่างกันกับผู้ใช้บริการที่มีช่วงอายุ มากกว่า 41 ปี เนื่องจากอายุของผู้ใช้บริการที่มีช่วงอายุ มากกว่า 41 ปี มีความต้องการ ความคาดหวัง ต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ที่มากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ จึงทำให้มีความแตกต่างกัน (สุภัทราวดี สีทองเสือ, 2559) พบว่าผู้บริโภคที่มีเพศต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ ต่างกัน (นภัสวรรณ ปัทมวิทูร,2562)พบว่าผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของ สตูดิโอสอนการแสดงและศิลปะ Cadence Dance & Art Studio สาขา The Eterno รามคำแหง-ร่มเกล้า จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยด้าน

ประชากร ประกอบด้วยด้านเพศ ด้านอายุ ด้านการศึกษา ด้านสถานภาพ และด้านรายได้ สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรของลูกค้าด้านการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้ ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) โดยรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลจากการวิจัยการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในส่วนประสมทางการตลาดศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสรุปว่าด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีคะแนนน้อยที่สุด เนื่องจากศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์กีฬาทางเพจFacebookช่องทางเดียวผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทางศูนย์กีฬาเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เช่นเพิ่มเว็ปไซด์และเพิ่มบอร์ดประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข่าวสารของศูนย์กีฬาได้ง่ายมากขึ้น

2. ผู้ใช้บริการที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศและอายุทำให้ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมต่างกัน ฉะนั้นศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ควรจะมีได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านสถานที่ (Place) ด้านราคา (Price) ด้านบริการ (Process) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) (ด้านบุคคล (People) (และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ไว้รองรับผู้ที่มาใช้บริการในเรื่องเพศและอายุอย่างเพียงพอเพื่อทำให้เกิดความพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อ

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในกีฬาแต่ละประเภทของส่วนประสมทางการตลาดศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในเรื่องเพศและอายุที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เป็นรายด้าน ศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในเรื่องเพศและอายุในกีฬาแต่ละประเภทของส่วนประสมทางการตลาดศูนย์กีฬาบึงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์ และ ณรัฐ วัฒนพานิช. (2562). ทัศนคติที่มีต่อการออกกำลังกายและรูปแบบการให้บริการที่คาดหวังจากสถานออกกำลังกาย (Fitness center) ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

กฤษดา ตามประดิษฐ์. (2551). ความคาดหวังและความเป็นจริงต่อการใช้บริการของสมาชิก ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มาวิทยาลัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

กานดา เสือจำศิล. (2555). พฤติกรรมการเข้าใช้บริการร้านกาแฟสด อเมซอน ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี

แก้วขวัญ ผดุงพิพัฒน์บวร. (2559). ปัจจัยที่ผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการธนาคารบน โทรศัพท์มือถือของธนาคารกรุงไทย (KTB Netbank). (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ขวัญดาว ขาววิเศษ. (2550). การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการร้านกาแฟ ระหว่างร้านกาแฟ Starbucks และร้านกาแฟ Coffee World ในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เฉลิมพล จินดาเรือง. (2555) ตัวแบบกำรจัดการคุณภาพศูนย์ฟิตเนสของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบณัฑิต. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2547). การตลาดบริหาร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

นบบงกช นฤชาญภัทรัฐ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสนามฟุตบอลให้เช่าของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

นภัสวรรณ ปัทมวิทูร. (2562). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของสตูดิโอสอนการแสดงและศิลปะ CADENCE DANCE & ART STUDIO สาขา THE ETERNO รามคำแหง-ร่มเกล้า จังหวัดกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ปรียานุช นวลขาว. (2558). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการที่ร้านดอยช้าง ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพฯ.

ภัทธีรา ประพฤติธรรม. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มกาแฟพร้อมดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.

มณีรัศมิ์ พัฒนสมบัติสุข.(2564). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทางการพยาบาลและสังคมศาสตร์ (วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคใต้ (SC-Net)). วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, ยะลา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด.กรุงเทพฯ:Diamond in Business World.

สุจินดา เยาวกุลพัฒนา. (2560). กระบวนการตัดสินใจซื้อน้ำผลไม้พร้อมดื่ม 100% ของคนในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สุภัทราวดี สีทองเสือ และ เจน จันทรสุภาเสน. (2559). พฤติกรรมของผู้บริโภคกาแฟสดในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ (การประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่16 ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ, เพชรบูรณ.

สุภาลักษณ์ชัยอนันต์. (2540). ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบมีสัญญาผูกพันในจังหวัดลำปาง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อภิญญา ศรีมหาพรหม. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของสถานกีฬาและสุขภาพมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

Cochran, W.G. (1977) Sampling Techniques. 3rd Edition, John Wiley & Sons, New York.

Cranley, M. S. (1981). Development of a Tool for the Measurement of Maternal Attachment During Pregnancy. Nursing Research, 30, 281-284.

Gray, J. R., Grove, S. K., & Sutherland, S. (2017). Burns and Grove's the Practice of Nursing Research: Appraisal, Synthesis, and Generation of Evidence. (8th ed.). St. Louis, MO: ELSEVIER.

การลดความสูญเปล่าในกระบวนการผลิตและขายไก่ทอด

Reducing Waste in the Production and Sales of Fried Chicken

นภสร โพธ์พักตร์[1*] และธิรนันท์ ทิวาราตรีวิทย์[2]

Napasorn Pophak[1*] and Thiranan Tiwaratreewit[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

[1] Undergraduate student, Logistics and Supply Chain Management, Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

[2] Professors, Logistics and Supply Chain Management, Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage.

[*]**Corresponding author, E-mail:** napasorn.po@vru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการพยากรณ์การลดของเสียของไก่ทอด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงด้วยเทคนิคทฤษฎีผังก้างปลาและลดปริมาณของเสียสินค้าประเภทไก่ทอดเนื่องจากไก่ที่เหลือไม่สามารถนำมาจัดจำหน่ายในวันต่อไปได้โดยได้วิธีการพยากรณ์ทั้งหมด 3 วิธีได้แก่ 1) วิธีการปรับเรียบแบบเอ็กโพแนนเชียล (Exponential Smoothing) 2) วิธีการแบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) 3) วิธีการแยกส่วนองค์ประกอบ (Decomposition Method) และการหาค่าเปอร์เซ็นเฉลี่ยคาดเคลื่อนจากการพยากรณ์น้อยที่สุดและการคำนวณหาจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point : ROP) เพื่อหาปริมาณที่เหมาะสมในการสั่งผลิตใหม่ ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการพยากรณ์แบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการพยากรณ์ไก่ทอดและหลังจากการปรับใช้การพยากรณ์ความต้องด้วยวิธีการแบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) ร่วมกับการคำนวณหาจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point : ROP) ทำให้สามารถลดปริมาณสูญเสียของไก่ทอดจากเฉลี่ยเดือนละ 213 ชิ้นต่อเดือน เหลือ 123 ต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 42.25%

คำสำคัญ: การพยากรณ์, จุดสั่งซื้อใหม่, เทคนิคทฤษฎีผังก้างปลา

Abstract

This research is to forecast the reduction of fried chicken waste. The objective was to analyze and find the real cause by using fishbone mapping theory and to reduce the amount of fried chicken product waste due to the remaining chicken being unable to be distributed in the next day by using all 3 forecasting methods as follows: 1) Exponential Smoothing Method 2) Regression Analysis Method 3) Component Fragmentation Method (Decomposition Method) and finding the average percentage expected from the least forecast and calculating the reorder point (ROP) to find the right quantity for a new production order. The results of this study revealed that Regression Analysis Method was the most suitable method for forecasting fried chicken and after applying the combined regression analysis method for demand forecasting. With the calculation of a new order point (Reorder Point: ROP), we can reduce the amount of fried chicken loss from an average of 213 pieces per month to 123 per month, representing a percentage of 42.25 percent.

บทนำ

KFC (Kentucky Fried Chicken) เป็นธุรกิจร้านอาหารแรนด์ระดับโลก มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่หลุยส์วิลล์ รัฐเคนทักกี สหรัฐอเมริกา ก่อตั้งโดย Colonel Harland D. Sanders มุ่งให้บริการภายใต้วิสัยทัศน์ “เราจะส่งมอบความอร่อยให้กับคนทั่วโลก” เป็นร้านอาหารประเภทอาหารจานด่วนซึ่งขึ้นชื่อในเรื่องของไก่ทอด ลูกค้าคือสิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจ ซึ่งการตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ดังนั้นการที่ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีกจึงเป็นเป้าหมายหลักของธุรกิจผลิตภัณฑ์แรกเริ่มของ KFC คือไก่ทอดที่ทอดด้วยอุณหภูมิสูงปรุงรสด้วยสูตรสมุนไพรและเครื่องเทศ 11 ชนิด ของส่วนผสมของสูตรนี้เป็นความลับทางการค้าไก่ทอด หากมีปริมาณมากจะเสิร์ฟในถังที่ทำจากกระดาษแข็งซึ้งกลายเป็นที่รู้จักดีของกิจการตั้งแต่เปิดตัวครั้งแรกและเป็นที่รู้จักในสโลแกนว่า” finger linkin good” ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “Nobody does chicken like KFC” และ “So Good”

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางร้านจะมีการผลิตตามแผนที่วางไว้ในแต่ละวันหรือตามความต้องการของลูกค้า และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน แต่ทางร้านยังคงมีปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นหลังจากการขายอย่างมาก ซึ่งทำให้ของเสียที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบทำให้เกิดต้นทุนสินค้าที่ไม่จำเป็นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นต้นทุนที่ทางร้านไม่อยากให้เกิดขึ้น เพราะการที่เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นทำให้ทางร้านมีภาระต้นทุนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งของเสียที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องทิ้งวันต่อวัน และไม่สามารถนำมาจำหน่ายได้อีก ทำให้ของเหลือเสียไม่เกิดประโยชน์ และเกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็น

ดังนั้น ทางผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิธีลดปริมาณของเสียหลังจากการขายจึงมีแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการนำเครื่องมือการพยากรณ์ เพื่อพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าเพิ่ม โดยเลือกใช้การพยากรณ์แบบอนุกรมเวลาซึ่งปริมาณที่ได้ออกมาอาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงเล็กน้อย แต่จะช่วยเพิ่มความเหมาะสมในการขายในแต่ละวันเพื่อลดปัญหาของเสียที่เกิดขึ้นหลังการขาย

นิยามคำศัพท์ ของเสีย หมายถึง ไก่ทอดที่เหลือจากการขายไม่สามารถนำกลับมาจำหน่ายได้อีก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้ด้วยเทคนิคทฤษฎีผังก้างปลา
2. เพื่อลดปริมาณของเสียสินค้าประเภทไก่ทอด

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบหลักการทฤษฎี และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีการนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ดังนี้

1. ทฤษฎีผังก้างปลา (Fish-Bone Diagram) เป็นเครื่องมือทางการบริหารรูปแบบหนึ่งช่วยในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอันก่อให้เกิดผล โดยปกติจะใช้เป็นเครื่องมือในการประชุมระดมความคิดจากระดับหัวหน้างานและคนงาน แผนผังที่ใช้แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างปัญหากับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น ๆ เมื่อไรจึงจะใช้แผนผังก้างปลา 1) เมื่อต้องการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา 2) เมื่อต้องการทำการศึกษาทำความเข้าใจ หรือทำความรู้จักกับกระบวนการอื่น ๆ เพราะว่าโดยส่วนใหญ่พนักงานจะรู้ปัญหาเฉพาะในพื้นที่ของตนเท่านั้น แต่เมื่อมีการทำผังก้างปลาแล้วจะทำให้เราสามารถรู้กระบวนการของแผนกอื่นได้ง่ายขึ้น 3) เมื่อต้องการให้เป็นแนวทางในการระดมสมอง ซึ่งจะช่วยให้ทุก ๆ คนให้ความสนใจในปัญหาของกลุ่มซึ่งแสดงไว้ที่หัวปลา

2. การพยากรณ์ คือ การประมาณ หรือ การคาดคะเนว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การพยากรณ์ยอดขายของ 3 ปีข้างหน้า การพยากรณ์มีบทบาทสำคัญกับทุกด้าน ทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน รัฐบาลต้องประมาณ หรือ พยากรณ์รายได้ รายจ่ายในปีหน้า เพื่อนำมาวางแผน เอกชนต้องพยากรณ์ยอดขาย เพื่อนำมาวางแผนการผลิต สินค้าคงคลัง แรงงาน ฯลฯ

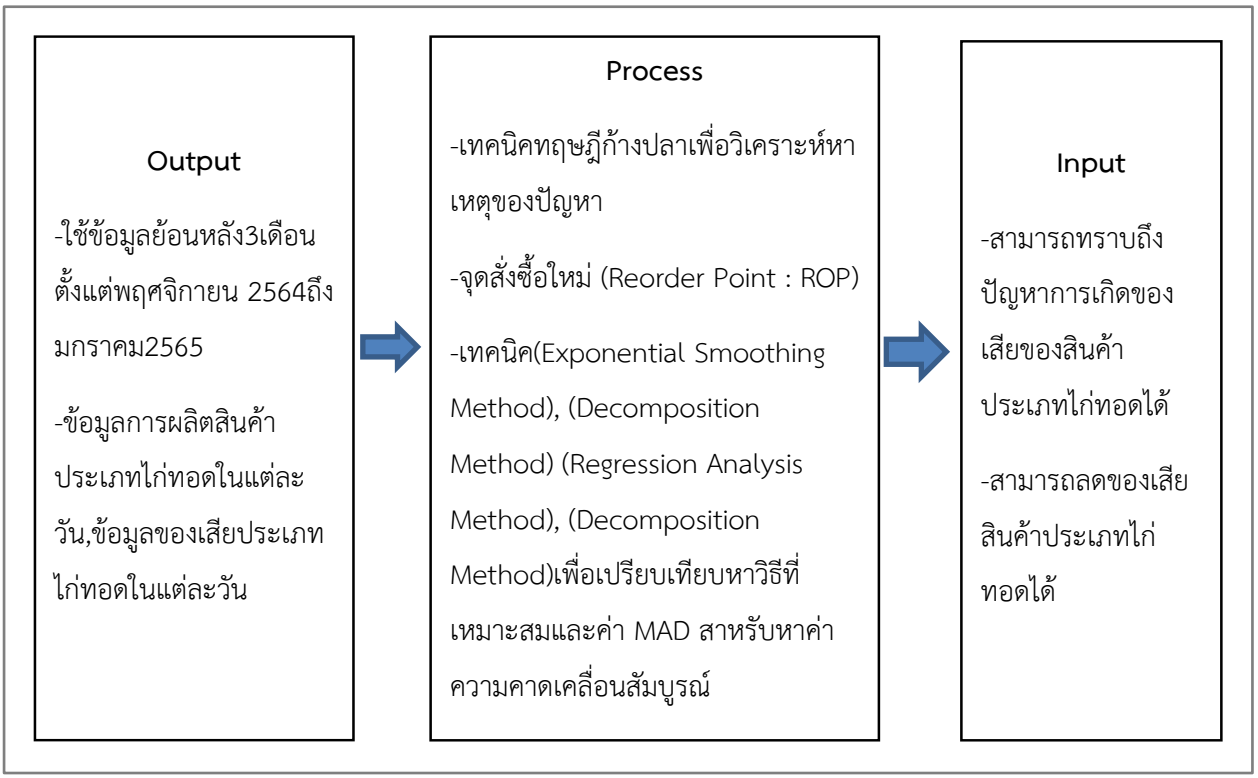
3. การวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time Series Analysis) เป็นการพยากรณ์ที่อาศัยข้อมูลในอดีตมาพิจารณาว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเมื่อเวลาเปลี่ยนไปมีลักษณะเป็นอย่างไรมีการเคลื่อนไหวมากน้อยเพียงใดโดยมีข้อสมมุติว่าการเคลื่อนไหวของข้อมูลในอนาคตจะไม่แตกต่างกับในอดีต ความหมายของอนุกรมเวลา หมายถึง ข้อมูลหรือค่าสังเกตที่เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลเหล่านี้ถูกเก็บรวบรวม ณ ช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายไตรมาส หรือรายปี

4. การวัดความถูกต้องของการพยากรณ์ การพยากรณ์ที่ผู้เกี่ยวของกับการพยากรณ์ทุก ๆ ฝ่ายต้องการ คือการได้ค่าพยากรณ์ที่มีความถูกต้อง และค่าความถูกตองของการพยากรณ์จะมากหรือน้อยนั้นจะขึ้นอยู่กับค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (Forecast Error หรือ t e) การวัดความถูกต้องของการพยากรณ์ จะเป็นการตรวจสอบว่าค่าที่ได้จากการพยากรณ์แตกต่างจากค่าจริงมากน้อยเพียงใด ณ ช่วงเวลา t เดียวกันใด ๆ หากค่าจริงแตกต่างจากค่าพยากรณ์มาก ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ก็จะมีค่าสูง สำหรับค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์

5. จุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point) หมายถึง จุดที่จะต้องทำการสั่งซื้อสินค้าเพื่อเติมสต๊อกป้องกันปัญหาสินค้าขาดมือและการสูญเสียทางการขาย

ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคการพยากรณ์ คือ เทคนิค (Exponential Smoothing Method), (Decomposition Method) (Regression Analysis Method), (Decomposition Method) และการวัดค่าความคาดเคลื่อนแบบ (Mean Absolute Deviation, MAD) เป็นการเปรียบเทียบการพยากรณ์ที่ดีที่สุด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการพยากรณ์การผลิตและขายไก่ทอดที่สามารถช่วยลดต้นทุนที่เกิดจากของเสียต่อ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากปริมาณการขายไก่ที่ทำให้เกิดของเสียในแต่ละวัน
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้แผนผังก้างปลา (Fish Bone Diagram)
3. ศึกษาการใช้เครื่องมือและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลยอดขายและปริมาณของเสียในแต่ละวัน
5. นำการพยากรณ์อนุกรมเวลามา
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปและเสนอแนะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนไก่ทอดที่ขายและผลิตภายในร้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีผังก้างปลา (Fish-Bone Diagram) เพื่อศึกษาถึงปัญหาจากปริมาณการขายของไก่ทอดที่ทำให้เกิดของเสียในแต่ละวัน

2. จุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point: ROP) เพื่อหาจุดสั่งซื้อใหม่ที่เหมาะสมในการสั่งผลิตไก่ทอด

3. เครื่องมือการพยากรณ์อนุกรมเวลา (Time Series Forecasting) เพื่อพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าเพื่อลดปริมาณการขายที่เหมาะสมในแต่ละวันที่จะทำให้เกิดของเสียน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

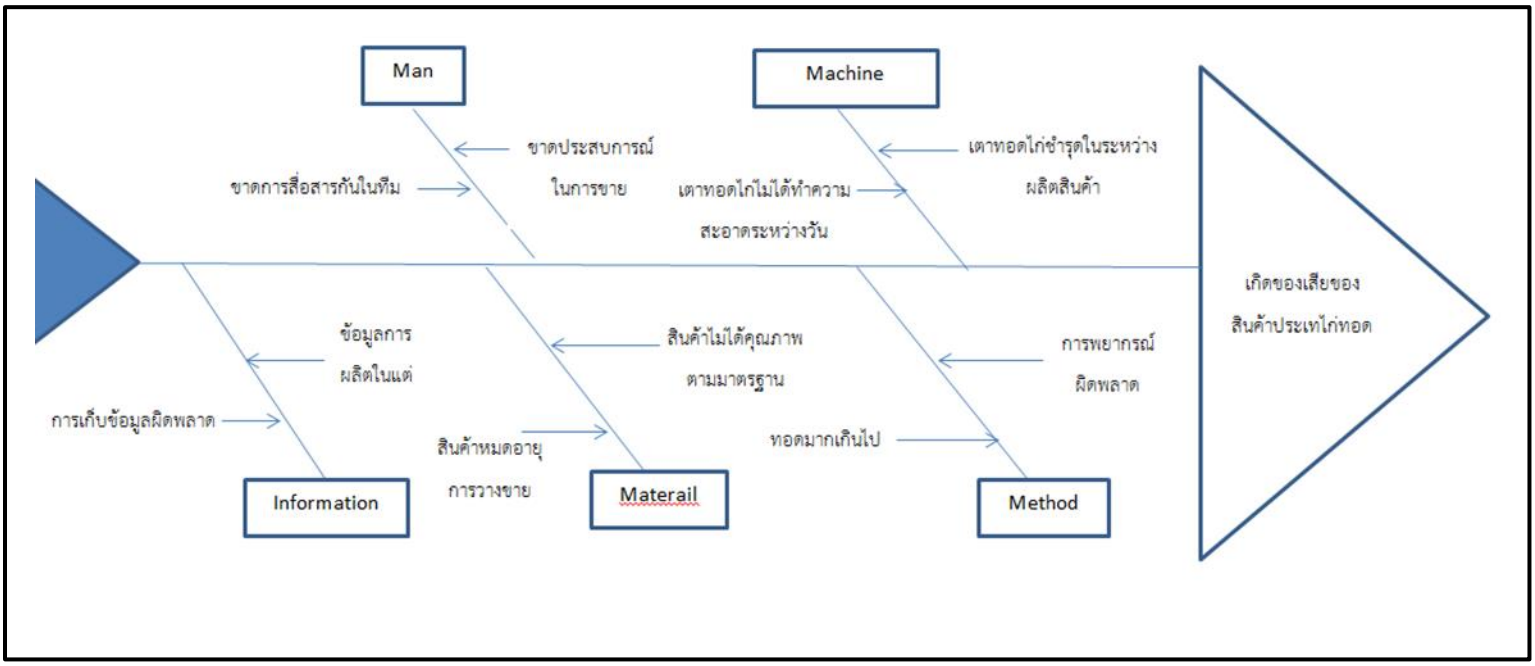
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากทำการเก็บข้อมูลสอบถามจากทางร้าน กรณีศึกษา: ร้าน KFC สาขา Big C สะพานใหม่-ดอนเมือง เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 – มกราคม 2565

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยต่าง ๆ

ผลการวิจัย

1. ใช้เทคนิคทฤษฎีแผนผังก้างปลาในการวิเคราะห์ปัญหา

ภาพที่ 2 แผนผังก้างปลา

จากภาพจะเห็นสาเหตุและปัญหาหลักของการเกิดของเสีย คือ จำนวนของไก่ที่ทอดมากเกินไป และไก่ที่หมดเวลาในการขาย และไก่ทอดที่ไม่ได้คุณภาพ ซึ่งเกิดจากการพยากรณ์ที่ผิดพลาดเป็นสาเหตุที่ทำให้ไก่ทอดเหลือในแต่ละเดือน

2. คำนวณจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point: ROP)

ซึ่งจากเดิมมีการสั่งผลิตอยู่ที่ 75 ชิ้น/1ชั่วโมง ซึ่งทำให้ไม่เพียงพอต่อการขายและทำให้มีระยะเวลารอสินค้าจึงได้ทำการคำนวณการสั่งผลิตใหม่ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงยอดการผลิตยอดขายและยอดของเสียย้อนหลัง 3 เดือน

เดือน	ผลิตชิ้น	ขายได้ชิ้น	ของเสียชิ้น
พฤศจิกายน พ.ศ.2564	31552	31286	266
ธันวาคม พ.ศ.2564	32559	32068	191
มกราคม พ.ศ.2565	32344	32126	182

จากตารางที่ 1 ต้องการคำนวณหาจุดสั่งซื้อใหม่ที่เหมาะสมในการสั่งผลิตไก่ทอดเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการและไม่ให้เกิดของเสียทีเหลือจากการขายโดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

จุดสั่งซื้อใหม่ (ROP) = (อัตราความต้องการสินค้า x ระยะเวลาที่รอคอยสินค้า)

ROP = $\bar{d}$ x LT

โดย $\bar{d}$ = อัตราความต้องการโดยเฉลี่ย

LT = ระยะเวลาที่รอคอยสินค้า

แทนค่าได้ดังนี้

ความต้องการเฉลี่ยต่อวันของไก่ทอด $= \frac{\text{ความต้องการต่อวัน (ตั้งเปิดร้านจนปิดการขาย)}}{\text{ระยะเวลาการขาย}}$

= 1,060 ชิ้น/12 ชั่วโมง

= 88 ชิ้น/1 ชั่วโมง

ระยะเวลาการรอคอย = 1 ชั่วโมง

ค่า ROP ของไก่ทอด = d × LT

= 88×1

= 88 ชิ้น

สรุปจากการคำนวณพบว่าจุดสั่งซื้อใหม่อยู่ที่ 88 ชิ้น/1 ชั่วโมง เมื่อไก่ทอดอยู่ในระดับที่เหลือ 88 ชิ้น จึงจะมีการสั่งผลิตใหม่ เพื่อให้เพียงพอต่อการขาย และลดระยะเวลารอสินค้าของลูกค้า

จากการเปรียบเทียบระหว่างจุดสั่งซื้อเดิม และจุดสั่งซื้อใหม่ คิดเป็นเปอร์เซ็นได้ดังนี้ จุดสั่งซื้อเดิมอยู่ที่ 6.94% และจุดสั่งซื้อใหม่อยู่ที่ 8.15%

3. การพยากรณ์

3.1 วิธีการปรับเรียบแบบเอ็กโพแนนเชียล (Exponential Smoothing) มีสมการการปรับเรียบโดยใช้เลขชี้กำลัง

F_t = $\alpha A_{(t-1)} + (1-\alpha) F_{(t-1)}$

โดยให้ F_t = ค่าพยากรณ์ความต้องการใหม่

$F_{(t-1)}$ = ค่าพยากรณ์ในช่วงที่ผ่านมา

$A_{(t-1)}$ = ความต้องการที่แท้จริงในช่วงที่ผ่านมา

α = ค่าคงที่ปรับเรียบ ($0 \le \alpha \le 1$) (ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา)

คำนวณการหาค่าพยากรณ์ด้วยวิธีการหาค่าพยากรณ์แบบปรับเรียบเอ็กซ์โพเนนเชียล (Exponential Smoothing) โดยค่าปรับเรียบ α เท่ากับ 0.1 และ 0.5 เพราะผู้วิจัยต้องการที่จะทราบค่าพยากรณที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเปรียบเทียบการคำนวณที่ α = 0.1 และ 0.5

ค่า MAD		
เดือน	α = 0.1	α = 0.5
พฤศจิกายน	25.12	15.78
ธันวาคม	23.05	14.33
มกราคม	22.67	13.87

จากการคำนวณพบว่าระหว่าง α = 0.1 และ α = 0.5 ในทั้งสามเดือนสรุปได้ว่าในทั้งสามเดือนควรใช้ α=0.5 เพราะมีค่าความคาดเคลื่อนน้อยที่สุด

3.2 วิธีการแบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) ซึ่งมีวิธีการหาผลลัพธ์ได้จาก

y = f (x)

หรือ

y = ab + b

โดยที่ X แทนข้อมูลนำเข้า (input)

y แทนข้อมูลผลลัพธ์ที่ได้ (output)

a แทนค่าคงที่ของสมการถดถอย ซึ่งเป็นค่าจุดตัด (Intercept) แกน y ของสมการ

b ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) ของตัวตอบสนอง x

ตารางที่ 3 แสดงค่าเปรียบเทียบ MAD

ค่า MAD	
พฤศจิกายน	0.52
ธันวาคม	0.46
มกราคม	0.45

จากตารางที่ 3 พบว่าในทั้งสามเดือนมีเดือนมกราคมที่มีค่าความเคลื่อนน้อยที่สุด

3.3 วิธีการแยกส่วนองค์ประกอบ (Decomposition Method) ซึ่งมีวิธีการหาผลลัพธ์ได้จาก

Y = ค่าของข้อมูลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

T = แนวโน้ม

S = ดัชนีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล

C = วัฏจักร

R = เหตุการณ์ผิดปกติ

ลักษณะความสัมพันธ์ของข้อมูลอาจเขียนได้ 2 ลักษณะคือกฎผลบวกและกฎผลคูณ

กดผลบวก Y = T+ S + C + R

กดผลคูณ Y = T x S x C xR

โดยมากนิยมใช้กฎผลคูณมากกว่าผลบวก ถ้าผู้พยากรณ์สังเกตพบตัวเลขผิดปกติ บางตัวในชุดข้อมูลที่รวบรวมมาวิธีหนึ่งที่จะกำจัดก็คือ แยกค่าผิดปกติออกจากข้อมูลชุดนั้นไม่นำไปรวมอยู่ในข้อมูลที่จะนำมาใช้เป็นฐานในการพยากรณ์และจะให้ความสนใจกับส่วนประกอบของฤดูกาลแนวโน้มและวัฏจักรเท่านั้น

ตารางที่ 4 แสดงค่าเปรียบเทียบค่า MAD

ค่า MAD	
พฤศจิกายน	57.13
ธันวาคม	104.13
มกราคม	64.60

จากตารางที่ 4 พบว่าในทั้งสามเดือนมีเดือนพฤศจิกายนที่มีค่าความเคลื่อนน้อยที่สุด

จากการคำนวณการพยากรณ์ทั้งหมด 3 วิธีจึงได้ทำการเปรียบเทียบเพื่อหาวิธีการพยากรณ์ที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้ค่าเฉลี่ยคาดเคลื่อนสัมบูรณ์ MAD (Mean Absolute Deviation)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์

วิธีการพยากรณ์	ค่า MAD
Exponential Smoothing	14.87
Regression Analysis Method	0.48
Decomposition Method	2.05

จากตารางที่ 5 อธิบายผลได้ว่าเทคนิคที่เหมาะสมในการพยากรณ์ไก่ทอดเพื่อให้ทราบถึงจำนวนความต้องการของลูกค้าที่ถูกต้อง ช่วยให้สามารถลดของเสียที่เกิดขึ้นในแต่วัน ให้สินค้าเพียงพอต่อความต้องการไม่มีของเหลือเกิดขึ้น วิธีพยากรณ์ที่ให้ค่า MAD น้อยที่สุด คือ วิธี Regression Analysis Method

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยจึงได้นำการพยากรณ์มาช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้สินค้ามีปริมาณการขายที่เหมาะสมต่อความต้องการจริงของลูกค้าโดยใช้หลักการพยากรณ์ 3 วิธี คือ 1) วิธีการปรับเรียบแบบเอ็กโพแนนเชียล (Exponential Smoothing) 2) วิธีการแบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) 3) วิธีการแยกส่วนองค์ประกอบ (Decomposition Method) และการหาค่าเปอร์เซ็นเฉลี่ยคาดเคลื่อนจากการพยากรณ์น้อยที่สุด เพื่อหาวิธีการการพยากรณ์ที่เหมาะสมในการขายสินค้าในปริมาณเท่าไหร่เพื่อให้เพียงพอและสอดคล้องต่อความต้องการของลูกค้าอย่างถูกต้องมากที่สุดเพื่อไม่ให้มีของเสียเกิดขึ้นในแต่ละวันและการคำนวณหาจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point : ROP) เพื่อหาปริมาณที่เหมาะสมในการสั่งผลิตใหม่

สูญเสียเฉลี่ยต่อเดือน (ชิ้น)		
ก่อนปรับปรุง	หลังปรับปรุง	ผลรวม
213	90	123

ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการพยากรณ์แบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการพยากรณ์ไก่ทอดและหลังจากการปรับใช้การพยากรณ์ความต้องด้วยวิธีการแบบวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis Method) ร่วมกับการคำนวณหาจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point : ROP) ทำให้สามารถลดปริมาณสูญเสียของไก่ทอดจากเฉลี่ยเดือนละ 213 ชิ้นต่อเดือน เหลือ 123 ต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 42.25%

อภิปรายผล

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการดำเนินการศึกษาและวิจัยในหัวข้อเรื่อง การลดความสูญเปล่าในกระบวนการผลิตและขายไก่ทอด กรณีศึกษา : ร้าน KFC Big C สะพานใหม่-ดอนเมือง พบว่าการลดความสูญเปล่าในกระบวนการผลิตและขายไก่ทอดสามารถแก้ปัญหาลดของเสียที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภัทราพล กองทรัพย์ และนุจิรา กองทรัพย์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องการพยากรณ์ยอดขายของข้าวฮางงอก: กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านน้อยจอมศรี จังหวัดสกลนคร และบุญชัย แซ่สิ้ว และศุภรัชชัย วรรัตน์ (2562) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อวิจัยเรื่องการศึกษาเทคนิคการพยากรณ์แบบอนุกรมเวลาที่เหมาะสม กรณีศึกษา: โรงงานผลิตอาหารสัตว์

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการใช้หลักการพยากรณ์วิเคราะห์ยอดขายไก่ทอดและไก่วิงแซ่บ ของร้าน KFC Big C สาขาสะพานใหม่-ดอนเมือง เพื่อให้งานวิจัยเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจะมีการศึกษาประเภทสินค้าที่มีความต้องการมากที่สุดภายในร้านหรือสินค้าที่มียอดขายสูงสุด เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีมากยิ่งขึ้น

2. ในการเลือกเทคนิคการพยากรณ์ควรจะใช้วิธีการพยากรณ์ที่มีความละเอียดมากกว่านี้ เพื่อให้ได้ค่าพยากรณ์ที่ถูกต้องและมีเหมาะสมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

จิราวรรณ เจริญสุข และคณะ. (2560). *การวิเคราะห์หาปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัด กรณีศึกษา บริษัท เจริญชัย จำกัด.* สารนิพนธ์. หลักสูตรวศิวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทางวิศวกรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

จิรายุ ฤทธิแสงและคณะ. (2560). *ความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุดและจุดสั่งซื้อใหม่:กรณีศึกษาธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้างขนาดกลาง*. วารสารวิจัย.สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปิยะกิจ กิจติตุลากานนท์.(2560). *วิธีการการพยากรณ์ความต้องการปุ๋ยเคมีกรณีศึกษา:สหกรณ์การเกษตรชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์.* วารสารวิชาการ. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ภัทรพล กองทรัพย์และคณะ.(2560). *การพยากรณ์ยอดขายของข้าวฮางงอก: กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านน้อยจอมศรี จังหวัดสกลนคร.* วารสารวิจัย. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทมลัยราชภัฏพระนคร.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคลากร วิทยาลัยชุมชนยะลา อำเภอเมืองยะลา กรณีศึกษา บริษัท ชับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรันซ์

Factors Affecting Personnel's Choice of Life Insurance Policy Yala Community College Mueang Yala District CaseStudy Chubb Life Assurance Company

นฤภัค ศักดาอชิรากร[1*], นูลัยลา วานิ[1], ฟารีดา ชื่นอุรา[1], กามารูดิง เจะแซ[1], มูบารัฐ แวหะมะ[1] และวัชระ ขาวสังข์[2]

Naruekphak Sakda-achirakon[1*], Nurlaila Wani[1], Fareeda Chuenaura[1], Kamaruding Chesae[1], Mubarat waehama[1] and Watchara Khaosung[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor's degree, Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, ดร., สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Consultant Advisors, Dr., Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 136445038@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนยะลาอำเภอเมืองยะลา กรณีศึกษาบริษัท ชับบ์ ไลฟ์แอสชัวรันซ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรวิทยาลัยชุมชนยะลา จำนวน 44 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้สถิติต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน ซึ่งผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.09 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 40.91 การศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 43.18 ตำแหน่งลูกจ้าง ร้อยละ 36.36 และมีรายได้ระหว่าง 20,000 – 30,000 บาท ร้อย 36.36และมีพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน Who คือ ราชการ ด้าน What คือ การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ด้าน Why คือจำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเงินทุนในการดำรงชีพของครอบครัว ด้าน When คือซื้อประกันชีวิตเมื่อท่านเจ็บป่วยด้าน where คือท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากตัวแทนขายประกัน และท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากวิทยุ ด้าน Whom คือ ครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ และพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P’s ด้านผลิตภัณฑ์ คือ ชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือ

ของบริษัท ด้านราคา คือ สามารถผ่อนชำระเบี้ยประกันเป็นงวด ๆ ได้ ด้าน การจัดจำหน่าย คือ มีตัวแทนหรือพนักงานขายให้บริการถึงที่บ้าน ด้านการส่งเสริมทางการตลาดคือ มีการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประกันชีวิตผ่าน SMS ด้านบุคลากร คือ ตัวแทนมีความน่าเชื่อถือ ด้านกระบวนการให้บริการ คือ ส่งมอบกรมธรรม์ให้กับลูกค้าได้รวดเร็ว

คำสำคัญ: ประกันชีวิต

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the selection of life insurance policies among personnel. Yala Community College, Mueang Yala District Case Study of Chubb Life Assurance The sample group used in this research consisted of 44 Yala Community College personnel and used a questionnaire as a tool to collect data. Various statistics were used for analysis such as percentage, mean and standard deviation. The results of the research can be summarized as follows

The results showed that Most of the respondents were female. Percentage of respondents were female, 59.09 percent, age between 41-50 years old, 40.91%, educated at the master's degree level, 43.18 percent, employee position 36.36 percent, and had income between 20,000 - 30,000 baht, 36.36 hundred and had behavior of choice. Buy a life insurance policy 6 W 1 H What side is life insurance for savings. Why is it necessary to buy life insurance to finance the family's living, When is to buy life insurance when you are sick, where is where you know that life insurance is available from an insurance agent. And he knows that there is life insurance from the radio. Whom is the family, such as father, mother, siblings, relatives and the behavior of purchasing 7 P's life insurance policies. The product aspect is the reputation and credibility of the company. The price point is that insurance premiums can be paid in installments. The distribution aspect is that there are agents or salespeople providing service at home. The marketing promotion aspect is Information about life insurance is sent via SMS. Personnel are reliable agents. The service process is to deliver policies to customers quickly.

Keyword: life insurance

บทนำ

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนย่อมมีปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ซึ่งมนุษย์ทุกคน ย่อมต้องการที่จะมีอาหารที่ดีมีประโยชน์ต่อร่างกาย มีที่อยู่ที่ปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สิน มีเครื่องนุ่งห่มที่ให้ความอบอุ่น และยารักษาโรคเพื่อดูแลตนยามเจ็บป่วย ชีวิตทุกคนย่อมตั้งอยู่บนความไม่แน่นอนและความเสี่ยง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาได้ การเกิดอุบัติเหตุ การเจ็บป่วย ภัยธรรมชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์เหล่านี้อาจส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วยที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาเกิดความสูญเสียการเสียชีวิต เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ยอมสร้างความเสียหายต่อตนเองและครอบครัว เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยต้องได้รับการรักษาพยาบาล เมื่อหัวหน้าครอบครัวจากไปก่อนวัยอันควร ย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ยังคงอยู่ ในอดีตการทำประกันชีวิตเป็นเรื่องที่ไกลตัวสำหรับผู้บริโภคส่วนใหญ่ เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น สิ้นเปลืองเงินทอง เพราะจะต้องมีการจ่ายค่าเบี้ยประกันและยังไม่มองไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมด้วย

ปัจจุบันธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่รับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลและธุรกิจ อีกทั้งยังเป็นช่องทางระดมเงินภาคครัวเรือนรวมถึงภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญและสนับสนุนธุรกิจประกันชีวิต เห็นได้จากการกำหนดมาตรการและนโยบายส่งเสริมการประกันชีวิตภาครัฐ ในเรื่อง การใช้มาตราการภาษี และการขายกรมธรรม์ประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ประชาชนรวมทั้งภาคธุรกิจเห็นถึงความสำคัญของการทำประกันชีวิต ทำให้การประกันชีวิตในประเทศไทยมีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ซับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรัน เป็นบริษัทประกันชีวิตระดับสากล ได้เข้ามาให้บริการด้านประกันชีวิตในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2544 เพื่อตอบสนองต่อความต้องการความคุ้มครองและมั่นคงทางด้านการเงินของลูกค้าแต่ละราย ซับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรันซ์ มอบบริการผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตหลากหลายประเภท ทั้งการประกันชีวิต เพื่อความคุ้มครอง เพื่อการสะสมทรัพย์ การประกันอุบัติเหตุและสุขภาพ รวมถึงการประกันชีวิตคุ้มครองสินเชื่อรถยนต์ สินเชื่อรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ยังให้บริการด้านการประกันชีวิตกลุ่ม ผ่านช่องทางจัดจำหน่ายที่หลากหลายประกอบด้วย ช่องทางตัวแทน บริษัทนายหน้า ธนาคาร และพันธมิตร ซึ่งธุรกิจประกันชีวิตมีอัตราการเติบโตเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันที่ รุนแรงขึ้นจากหลายบริษัทประกันชีวิต รวมถึงธนาคารพาณิชย์ที่มีการพ่วงประกันชีวิตด้วย

จากความสำคัญของการทำประกันชีวิตและแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจประกันชีวิตที่ กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคลากรในวิทยาลัยชุมชนยะลา เนื่องด้วยจาการลงพื้นสำรวจข้อมูลทราบว่า บุคลากรในวิทยาลัยชุนชนยะลา ถือกรมธรรมประกันชีวิตของบริษัท ซับป์ไลน์ แอสชัวรันซ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคลากรในวิทยาลัยชุมชนยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา กรณีศึกษา บริษัท ชับบ์ ไลฟ์ ประกันชีวิต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

Pfiffner และ Presthus (1960, อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2543) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกจากระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์การ และการสันนิษฐานเอาวิถีทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า คำจำกัดความของการตัดสินใจ ก็คือ การเลือกระหว่างทางเลือกที่เป็นไปได้ทั้งหลาย ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

กิบสันและอิวาน เซวิช (Gibson and Ivancevich ,1994: 176-177) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า เป็นกระบวนการสำคัญขององค์การ ที่ผู้บริหารจะต้อง กระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร (information) ซึ่ง ได้รับมาจากโครงสร้างองค์การ พฤติกรรมบุคคล และกลุ่มในองค์การ

กระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (Decision Process)แม้ผู้บริโภคจะมีความแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันแต่ผู้บริโภคจะมีรูปแบบการตัดสินใจซื้อที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ (Problem or Need Recognition)
2. การเสาะแสวงหาข้อมูล (Search for Information)
3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternative)
4. การตัดสินใจซื้อ (Decision Marking)
5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase Behavior)

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 7 P's

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งกิจการผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ส่วนประสมการตลาด ประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าวความต้องการผลิตภัณฑ์ของกิจการ (คอตเลอร์, ฟิลลิป (2546: 24)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) ผลิตภัณฑ์ และการบริการ (Product) หมายถึง สิ่งที่นำเสนอแก่ตลาดเพื่อให้เกิดความสนใจ ความต้องการเป็นกรรมสิทธิ์ การใช้ การบริโภค หรือสามารถตอบสนองความต้องการให้เกิดความพึงพอใจ โดยองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เฉพาะในธุรกิจบริการมีดังนี้ (ธีรกิติ นวรัตน ณ อยุธยา, 2544)

2. ราคา (Price) คือ เป็นสิ่งที่กำหนดมูลค่าในการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือบริการในรูปแบบของเงินตราเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการกำหนดราคา นโยบาย และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการกำหนดราคา (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2534)

3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสารไปยังตลาดเป้าหมาย การส่งเสริมการตลาดเป็นวิธีการที่จะบอกให้ลูกค้าทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย

4. การจัดจำหน่าย/สถานที่ (Place) การจัดจำหน่าย/สถานที่ (Place) คือ ทำเลที่ตั้ง การจัดสถานที่ให้บริการ และโครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันการตลาด และกิจกรรมใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์กรไปยังตลาด (ธีรกิติ นวรัตน ณ อยุธยา, 2544)

5. ด้านบุคลากร (People) หมายถึง ตัวแทนผู้ให้บริการ ต้องทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการ ตัวแทนควรมีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองต่อลูกค้า

6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) หมายถึง กระบวนการในการให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ เป็นการส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และลูกค้ารู้สึกประทับใจ (Customer Satisfaction)

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง การพัฒนารูปแบบการให้บริการทำได้โดยการสร้างคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management, TQM) หรือต้องแสดงให้เห็นคุณภาพของบริการโดยผ่านการใช้หลักฐานที่มองเห็นได้ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า

สรุปว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนยะลา อำเภอเมืองยะลา กรณีศึกษา บริษัท ซับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรันซ์ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพและกระบวนการ

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ไซโลมอน Solomon 1996 อ้างอิงใน เสรี วงษ์มณฑา (2542: 31) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมผู้บริโภค คือ การศึกษาถึงกระบวนต่าง ๆ ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อทำการเลือกสรร การซื้อ การใช้ หรือการบริโภค อันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ ความคิด หรือประสบการณ์ เพื่อสนองความต้องการ และความปรารถนาต่าง ๆ ให้ได้รับความพอใจ

การค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภค

(6W 1H Analysis Model) การค้นหาพฤติกรรมของผู้บริโภค 6W 1H Analysis Model เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมการซื้อและการใช้บริการของผู้บริโภค โดยการตั้งคำถาม 6W และ 1H เพื่อค้นหาลักษณะของพฤติกรรม ผู้บริโภคที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงใจกลุ่มเป้าหมาย สร้างความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการให้เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วยคำถามต่อไปนี้ชัยเชษฐ์ โสพิมพา (2558, อ้างถึงใน จารุวรรณ จุบรรจง, 2560)

1. Who กำหนดว่ากลุ่มเป้าหมายคือใคร (Occupants) มีลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์อย่างไร

2. What เราต้องการขายอะไร (Object) และสิ่งนั้นสามารถตอบสนองของผู้บริโภคได้หรือไม่ โดยวิเคราะห์ในเรื่องจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ สิ่งใดที่สามารถดึงดูดลูกค้าได้มีความแตกต่างจากคู่แข่ง คุณภาพคุณสมบัติของการใช้งานตรงต่อจุดประสงค์ของผู้ใช้หรือไม่

3. Why ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบวัตถุประสงค์ที่ผู้บริโภคซื้อสินค้า (Objective) ว่ามีเหตุผลใดที่ให้ความสนใจและซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ผู้บริโภคต้องการคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างและเหนือกว่าคู่แข่งอย่างไร

4. When ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด เป็นการวิเคราะห์ความถี่ในการซื้อมากน้อยเพียงใด โอกาสในการซื้อเป็นช่วงใด เช่น เช้า กลางวัน กลางคืน ช่วงฤดูกาล วันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงโอกาส (Occasion) ในการขายสินค้าบริการได้

5. Where ผู้บริโภคจะสามารถซื้อได้จากที่ไหน เป็นการกำหนดช่องทางการจัดจำหน่ายและสถานที่ (Outlet) ว่าลูกค้าจะซื้อผลิตภัณฑ์ได้จากที่ไหนบ้าง

6. Whom ใครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อโดยอ้างอิงจากกลุ่มบุคคลที่ผู้บริโภคให้ความสนใจให้ความเชื่อถือและไว้ใจและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ (Organization) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ริเริ่มในการที่จะซื้อ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อ และผู้ใช้

7. How ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออย่างไร เป็นการวิเคราะห์ถึงขั้นตอนการ ตัดสินใจซื้อ (Operation) ที่แบ่งได้เป็น การรับรู้ปัญหา การหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อและความรู้สึกหรือพฤติกรรมหลังการซื้อ

ข้อมูลทั่วไปของวิทยาลัยชุมชนยะลา

วิทยาลัยชุมชนยะลา เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกลุ่มสถาบันวิทยาลัยชุมชน ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น โดยมีวิสัยทัศน์ วิทยาลัยชุมชนยะลา เป็นผู้นำด้านการสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยการสร้างเครือข่าย การบูรณาการ การจัดการศึกษา การพัฒนาอาชีพและการจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบ และมีอัตลักษณ์ในการสร้างคน สร้างอาชีพ สร้างสังคม และมีพันธกิจ 1. การจัดการศึกษา 2. การวิจัยและนวัตกรรม 3. การบริการวิชาการ 4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีจุดเน้น 3 ด้าน คือ 1.ชุมชนเข้มแข็ง 2.การพัฒนาอาชีพ 3.การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรืองพร หนูเจริญ (2562) ได้ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตผ่านช่องทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่เคยซื้อประกันชีวิตผ่านช่องทางออนไลน์จำนวน 399 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000-50,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านความ

เชื่อมั่นในแบรนด์ และปัจจัยด้านตัวแทน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตผ่านช่องทางออนไลน์ โดยผ่านเครื่องมือแบบสอบถามและใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ

Damodar Basaula (2017) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการเรียกร้องประกันชีวิตการตั้งถิ่นฐานในเนปาล ผลการศึกษาพบว่าค่าสินไหมทดแทนเปรียบเสมือนกระจกเงาของบริษัทประกันชีวิตแต่ละแห่งที่คนทั่วไปเห็นถึงโฉมหน้าที่แท้จริงของธุรกิจ บริษัทที่ล้มเหลวในการชำระการเรียกร้องความพึงพอใจของลูกค้าจะทำให้เสียสมาธิธุรกิจและไม่สนับสนุนให้ดำเนินการต่อหรือซื้อนโยบายคืน หลักวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือเพื่อศึกษาความตระหนักและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการชำระค่าสินไหมทดแทนประกันชีวิตในประเทศเนปาล คำอธิบายการวิจัยที่ออกแบบได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา ตัวอย่างประกอบด้วย 391 ตัวแทน ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ข้อมูลหลักได้มาโดยวิธีแบบสอบถามโดยเฉพาะห้าจุดขนาด Likert ข้อมูลที่เก็บรวบรวมสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ความคิด SPSSซอฟต์แวร์และ MS Excel ด้วย ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตอบสนองที่เป็นกลางต่อความพึงพอใจต่อการเรียกร้องการตั้งถิ่นฐาน อย่างไรก็ตามพวกเขาคิดว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นรวดเร็วจะช่วยเพิ่มธุรกิจประกันชีวิตได้อย่างแน่นอน การเรียนเปิดเผยว่ารัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ด้านประกันชีวิตและทำให้เป็นข้อบังคับสำหรับพลเมืองทุกคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างบุคลากรวิทยาลัยชุมชนยะลา จำนวน 44 คน โดยใช้แบบสอบถาม 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7P’s และข้อเสนอแนะ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 แหล่ง ได้แก่ 1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยวิเคราะห์ข้อมูล จากการหาค่าสถิติเชิงพรรณนา Descriptive Statistics การหาค่าร้อยละ Percentage ค่าเฉลี่ย Average และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน ในด้านเพศ พบว่า เป็นหญิง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 59.09 และเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.91 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 และ อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 และมีระดับการศึกษา ปริญญาโทมากกว่าที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 43.18 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 ปริญญาตี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 มีตำแหน่งลูกจ้างมากที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาตำแหน่งพนักงานราชการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 34.09

และข้าราชการ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 และมีรายได้ต่อเดือนมากที่สุด 20,000 – 30,001 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมา 30,000 – 40,001 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 รายได้ต่อเดือน ที่ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.91 รายได้ต่อเดือน 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 รายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.82 และรายได้มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.27

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน Who มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 พนักงานราชการ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.38) ลำดับที่ 2 ข้าราชการ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.20) ลำดับที่ 3 ลูกจ้าง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้าน Who อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยภาพรวม ($\bar{X}$ = 4.09, SD = 0.97) ด้าน Whar มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.34) ลำดับที่ 2 การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23) และลำดับที่ 3 การประกันชีวิตแบบสุขภาพและการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.89) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้าน Whar อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยภาพรวม ($\bar{X}$ = 4.09, SD = 0.97)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน Why มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเงินทุนในการดำรงชีพของครอบครัว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.25) ลำดับที่ 2 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการจัดการหลังเสียชีวิต ลำดับที่ 3 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเป็นเงินทุนสำหรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.09) ลำดับที่ 4 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเงินทุนสำหรับที่อยู่อาศัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.98) ลำดับที่ 5 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเงินทุนการศึกษาบุตร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.91) ลำดับที่ 6 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเป็นทุนสำหรับการรักษาพยาบาลระยะยาว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.86) ลำดับที่ 7 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเป็นเงินทุนการดำรงชีพยามเกษียณอายุ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.75) ลำดับที่ 8 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเป็นเงินทุนเมื่อมีการแต่งงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.68) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้าน Why อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 3.97, SD=0.09)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน When มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ซื้อประกันชีวิตเมื่อท่านเจ็บป่วย ($\bar{X}$ = 4.18) ลำดับที่ 2 ซื้อประกันชีวิตเมื่อมีคนชักชวนให้ซื้อ ($\bar{X}$ = 4.11) ลำดับที่ 3 ซื้อประกันชีวิตเมื่อมีรูปแบบกรมธรรม์ประกันชีวิตที่น่าสนใจและตรงตามความต้องการ ($\bar{X}$ = 3.95) ลำดับที่ 4 ซื้อประกันชีวิตเมื่อรู้สึกว่าตัวเองไม่ปลอดภัยจากการทำงานหรือการใช้ชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$ = 3.77) เมื่อพิจารณาด้าน When อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 4.01, SD = 0.87)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน where มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากตัวแทนขายประกัน และท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากวิทยุ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.20) ลำดับที่ 2 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากโทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.09) ลำดับที่ 3 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากอินเตอร์เน็ต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.05) ลำดับที่ 4 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากเพื่อน/ญาติพี่น้อง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.91) ลำดับที่ 5 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.86) และลำดับที่ 6 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากใบปลิว/แผ่นพับ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.59) เมื่อพิจารณาด้าน Where อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 3.99, SD=0.82)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน Whom มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียนลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23) ลำดับที่ 2 บุคคลใกล้ชิด เช่น สามี ภรรยา เพื่อน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.07) และลำดับที่ 3 ตัวแทนขายประกันชีวิต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.95) เมื่อพิจราณาด้าน Whom อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 4.08, SD = 0.84)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน How มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ซื้อผ่าน Call Center ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.20) ลำดับที่ 2 ซื้อผ่านตัวแทนขาย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.91) และลำดับที่ 3 ซื้อผ่านอินเตอร์เน็ต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.77) เมื่อพิจารณาจากภาพรวม ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 3.96, SD = 0.77)

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านผลิตภัณฑ์ มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของบริษัท ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48) ลำดับที่ 2 มีแบบประกันชีวิตให้เลือกหลายรูปแบบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.44) ลำดับที่ 3 รายละเอียดเงื่อนไขกรมธรรม์สามารถอ่านได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.04) ลำดับที่ 4 มีการแจกแจงรายละเอียดระยะเวลาการประกันชีวิต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.96) ลำดับที่ 5 เงื่อนไขและขั้นตอนการทำประกันชีวิตไม่ยุ่งยากและซับซ้อน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.93) และลำดับที่ 6 เงื่อนไขการทำประกันชีวิตต้องมีความชัดเจน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.84) เมื่อพิจารณาจากภาพรวม ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 4.12, SD = 0.71)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านราคา มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 สามารถผ่อนชำระเบี้ยประกันเป็นงวด ๆ ได้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) ลำดับที่ 2 ราคาที่ซื้อกรมธรรม์ที่ซื้อคุ้มค่าเมื่อเทียบกับความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.93) และลำดับที่ 3 ราคากรมธรรม์มีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.67) เมื่อพิจารณาจากภาพรวม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.70)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านการจัดจำหน่าย มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียนลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 มีตัวแทนหรือพนักงานขายให้บริการถึงที่บ้าน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.84) ลำดับที่ 2 สถานที่ตั้งของบริษัทและตัวแทนอยู่ในแหล่งชุมชนเดินทางสะดวก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.42) และลำดับที่ 3 มีตัวแทนและสาขากระจายอยู่ทั่วประเทศ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.27) เมื่อพิจารณาจากภาพรวม ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 3.51, SD = 0.90)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 มีการส่งข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลการประกันชีวิต แล่น SMS ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16) ลำดับที่ 2 โฆษณาจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร อินเตอร์เน็ต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.98) และลำดับที่ 3 จัดกิจกรรม หรือการสัมมนาต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประกันชีวิต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.58) เมื่อพิจารณาจากภาพรวมค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 3.24, SD = 0.90)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านบุคลากร มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ตัวแทนขายมีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.40) ลำดับที่ 2 ตัวแทนขายมีบุคลิกภาพที่ดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64) ลำดับที่ 3 ตัวแทนขายมีมนุษย์สัมพันธ์ดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) และลำดับที่ 4 ตัวแทนขายมีความรู้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.49) เมื่อพิจารณาจากภาพรวมค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 4.77, SD = 1.93)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านกระบวนการให้บริการ มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ส่งมอบกรมธรรมให้ลูกต้าได้รวดเร็ว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.44) ลำดับที่ 2 การพิจารณารับประกันรวดเร็ว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.69) และลำดับที่ 3 การเครมประกันได้ตามกำหนดระยะเวลา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.40) เมื่อพิจารณาภาพรวมค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 3.84, SD = 0.69)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีความเห็นอยู่ในระดับ น้อย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 มีผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตออกมาเรื่อย ๆ และลำดับที่ 2 มีการขยายสำนักงานให้มากขึ้น เมื่อพิจาณาภาพรวมค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$ = 2.72, SD = 1.04)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.09 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 40.91 การศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 43.18 ตำแหน่งลูกจ้าง ร้อยละ 36.36 และมีรายได้ระหว่าง 20,000 – 30,000 บาท ร้อย 36.36 และจากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 6 W 1 H ด้าน What มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.34) ด้าน Why มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดย

เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 จำเป็นต้องซื้อประกันชีวิตเพื่อเงินทุนในการดำรงชีพของครอบครัว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.25) ด้าน When มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ซื้อประกันชีวิตเมื่อท่านเจ็บป่วย ($\bar{X}$ = 4.18) ด้าน where มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากตัวแทนขายประกัน และท่านรู้ว่ามีการประกันชีวิตจากวิทยุ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.20) ด้าน Whom มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียนลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23) และจากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต 7 P's ด้านผลิตภัณฑ์ มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของบริษัท ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48) ด้านราคา มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 สามารถผ่อนชำระเบี้ยประกันเป็นงวด ๆ ได้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) ด้านการจัดจำหน่าย มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียนลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 มีตัวแทนหรือพนักงานขายให้บริการถึงที่บ้าน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.84) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 มีการส่งข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลการประกันชีวิต แล่น SMS ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16) ด้านบุคลากร มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ตัวแทนขายมีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.40) ด้านกระบวนการให้บริการ มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ส่งมอบกรมธรรมให้ลูกต้าได้รวดเร็ว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.44) ด้านองค์ประกอบทางกายภาพมีความเห็นอยู่ในระดับ น้อย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 มีผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตออกมาเรื่อย ๆ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.93)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนยะลา อำเภอเมืองยะลา กรณีศึกษา บริษัท ซับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรันซ์ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล เพศ มีช่วงอายุ 20 -30 มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,000-30,000 บาท มีตำแหน่งงานลูกจ้าง ระดับการศึกษาปริญญาตรี

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อ (6 W 1 H) คนที่ซื้อประกันชีวิตมีอายุระหว่าง 28- 45 ซื้อแบบประกันสะสมทรัพย์ไว้ลดหย่อนภาษี ซื้อประกันช่วงสิ้นปี และซื้อกับตัวแทนประกันชีวิตเพราะต้องการการดูแลหลังการขาย

3. ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 7P ผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคซื้อแบบประกันสะสมทรัพย์ ราคาที่ซื้อจะขึ้นอยู่ในช่วงอายุ และมีช่องทางจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนประกันชีวิต มีโปรโมชั่นในการขายขึ้นอยู่กับแคมแปนบริษัท ซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวของ 3 ฝ่าย คือบริษัท ตัวแทน และลูกค้า และมีกระบวนการตามกำหนดของบริษัท

เอกสารอ้างอิง

คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา ชาลิสา พงศ์ชัยไพบูลย์และณัฐพัชร์ ธิติพิมลพรรณ (2564).*ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย.*สืบค้นจาก http://dept.npru.ac.th

ฐิติวรรณ หาจันดา และศุภสัณห์ปรีดาวภาติ. (2563). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อประกันสุขภาพ กรณีศึกษาแบบประกันสุขภาพของบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.สืบค้นจาก https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/rgrc/article/

บริษัท ชับบ์ ไลฟ์ แอสชัวรัน.(2544). *ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของ ชับบ์ ไลฟ์.* [On-line]. Available: https://www.chubb.com/th-th/about-chubb/financial-operational-status-chubb-life.html [2564, 25 ธันวาคม 2564]

สมาคมประกันชีวิตไทย. (2564). *ภาพรวมธุรกิจประกันชีวิตไทยปี 2564 และ แนวโน้มธุรกิจประกันชีวิตไทยปี 2565*. [On-line]. Available: http://www.tlaa.org [2564, 25 ธันวาคม 2564]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.).(2564). *แผนพัฒนาธุรกิจประกันภัย 2565*. [On-line]. Available: https://www.oic.or.th/th/about/insurance-business-develepment-plan [2564, 25 ธันวาคม 2564]

หฤษฎ์ กุลแพทย์ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และวราพร ดำรงค์กูลสมบัติ. (2564). *การตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของประชาชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร*. หลักสูตรศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. https://www.marketing91.com/marketing-mix-of-lic-life-insurance-corporation/ (Hitesh Bhasin (2020))

Sindhuja R and Dr.M.P. Kumaran. (2020). *A STUDY ON CUSTOMER BUYING BEHAVIOUR IN LIFE INSURANCE COMPANY WITH SPECIAL REFERENCE TO COIMBATORE CITY*. Final year B.Com and 2Assistant Professor Department of Commerce and Dr. NGP College of Arts and ScienceCoimbatore, Tamil Nadu, India. http://s3-ap-southeast-1.amazonaws.com/

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Knowledge and Understanding for People's Personal Income Tax of the People in Hatyai District, Songkhla Province

วารีพร ชูศรี[1*], จุฑามาศ พรหมมนตรี[2], บุตรี บุญโรจนพงศ์[3], นลินี อึ้งคุณากูล[4] และปิยาพัชร สันเจริญ[4]

Wareeporn Chusri[1*], Jutamas Prommontree[2], Bootree Bonrosepong[3], Nalinee Aekunakul[4] and Piyapuch Sun Charoen[4]

[1] ผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor Dr., Department of Management, Faculty of Business Administration, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาตราจารย์, สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Business Administration, Hatyai University.

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer, Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Hatyai University.

[4] นักศึกษา, สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Student, Department of Management, Faculty of Business Administration, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Wareeporn@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสีย ภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เก็บข้อมูลจากผู้มายื่นชำระค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมทั้งที่มายื่นด้วยตนเอง ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณประชากรในกรณีไม่ทราบจำนวนประชาการที่ชัดเจนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน ทำการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ ค่า t-Test ใช้ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม ค่า F-test (One-way ANOVA) ใช้ทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least square difference) การทดสอบสมมติฐาน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 50.78 และเพศชาย จำนวน 189 คิดเป็นร้อยละ 49.22 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.19 รองลงมามีอายุระหว่าง 26-35 จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 43.49 รองลงมามีอาชีพเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานราชการ จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.15 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 57.81 รองลงมีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.26

2) การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมของผู้เสียภาษีซึ่งจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Abstract

The research aims to study knowledge and understanding about personal income tax payment in Hat Yai District, Songkhla Province, classified by personal factors: gender, age, education and occupation. The sample size consists of 384 personal income taxpayers who submitted by themselves at the revenue department and E-filling tax online in Hat yai district. The sample size provided by convenience sampling from the unknown amount population. Data were analyzed by descriptive statistics such as mean, standard deviation. and inferential statistics, t-Test was used to test the difference of the mean of 2 independent variables, the F-test (One-way ANOVA) was used to test the difference of the mean of 3 or more samples, and double difference test by LSD (Least square difference) method. Hypothesis test. The statistically significant at the level of 0.05 The results showed that

1) Most of the respondents were female, 195 people representing 50.78%. Aged between 36-45, 162 people accounted for 42.19%. Most of them 167 people have occupations as company employees of, representing 43.49%. Graduated a bachelor's degree, 222 people, representing 57.81%.

2) Comparison of knowledge and understanding of personal income taxpayers that classified by personal factors. include gender, age, education and occupation. It was found that the respondents with different gender, education and occupation had no

difference in overall understanding of personal income tax payment. for the respondents of different ages, there was a significant difference in personal income tax knowledge at the 0.05 level.

Keywords: Knowledge and understanding, Personal Income Tax

บทนำ

ภาษีอากรจัดเป็นรายได้หลักของประเทศ เพราะเป็นการจัดหารายได้เพื่อนำมาใช้ในการบริหารประเทศ โดยการจัดเก็บภาษีอากร ได้มีการแบ่งการจัดเก็บการเสียภาษีอากรออกตามวิธีการประเมินภาษี จำแนกด้วยหลักการรับภาษีอากรทั้งทางตรงและทางอ้อม ฯลฯ ซึ่งไม่ว่าจะจำแนกด้วยวิธีการใด ประเภทของภาษีอากรที่สำคัญในประเทศไทย ก็ประกอบไปด้วย ประเภทหลัก ดังนี้ ตามฐานเงินได้ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีหัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม และอากรแสตมป์ ทั้งนี้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นแหล่งรายได้สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศ และข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อภาครัฐ ในหลายมุม เช่น เป็นสิ่งสะท้อนถึงรายได้ภาคครัวเรือนโดยเฉพาะฐานเงินเดือน และฐานเงินฝากที่ขยายตัวในแต่ละปีรวมทั้งเป็นสิ่งสะท้อนถึงความรู้ความเข้าใจในการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นมีฐานกว้างครอบคลุมประชาชนผู้มีเงินได้ทั้งประเทศเนื่องจากการจัดเก็บภาษีบุคคลธรรมดาซึ่งมีเงินได้ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร เป็นการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า กรมสรรพากรมีนโยบายกำกับผู้ดูแลผู้เสียภาษีโดยวิธีใกล้ชิดและเป็นปัจจุบัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีในการเสียภาษีเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารการจัดเก็บภาษีถึงแม้ว่ากรมสรรพากรจะมีนโยบายประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น การจัดทำคู่มือ แนะนำความรู้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการยื่นแบบแสดงรายการให้กับผู้เสียภาษีการแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเตอร์เน็ตและเว็บไซต์ของกรมสรรพกร การขอคำแนะนำและติดต่อสอบถามเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับเจ้าหน้าที่ของ กรมสรรพากรผ่านทางโทรศัพท์เป็นต้น แต่ยังมีประชาชนผู้เสียภาษีอากรในท้องถิ่นอีกจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการยื่นแบบแสดงรายการซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของกฎหมายภาษีอากรในแต่ละปี (พุลิยา ธีระธัญศิริกุล และสุพรรณีพุทธรัตน์, 2559)

ปัจจุบันนโยบายภาษีอากรที่เหมาะสมและเป็นธรรมนั้นในทางทฤษฎีแล้ว นโยบายภาษีอากรที่ดีควรจะได้รับความยินยอมจากประชาชนผู้เสียภาษีด้วย ตามหลักการที่เป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศด้วยวลีที่ว่า No taxation without Represention (กรมสรรพกร, 2562) ทั้งนี้ รัฐบาลผู้จัดเก็บภาษีและประชาชนผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นผู้จ่ายภาษี จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากร อย่างเคร่งครัดต้องใช้ระบบภาษีอากรช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม อันเป็นหน้าที่ของผู้มีเงินได้ทุกประเภทนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ตัวผู้เสียภาษีควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่จ่าย ตาม

ประมวลรัษฎากร และต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีภายในระยะเวลาที่กำหนด การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลจากผู้มีเงินได้ทุกประเภท โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซึ่งเรียกเก็บจากบุคคลผู้มีเงินได้นั้นมีฐานกว้างขวางครอบคลุมประชาชนทั้งประเทศที่มีเงินได้ โดยการที่รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปีนั้น ก็นับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาลโดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้กรมสรรพากรได้ออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักออกจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 629) พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 27 มกราคม 2560 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 44) พ.ศ. 2560 เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 เป็นต้นไป (กรมสรรพากร, 2562) ซึ่งเป็นการปรับปรุงการหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนที่เพิ่มขึ้น ปรับปรุงขั้นเงินได้ บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และปรับปรุงเกณฑ์เงินได้พึงประเมินขั้นต่ำที่ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการ จากการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าว จะช่วยให้ผู้มีเงินได้เสียภาษีในแต่ละเดือนลดลง ส่งผลให้มีเงินได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และจะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเหมาะสมเป็นธรรม สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการช่วยบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้มีเงินได้

อย่างไรก็ตามหากว่าประชาชนผู้เสียภาษีทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเสียภาษีเป็นอย่างดี เสียภาษีด้วยความสมัครใจ ตระหนักและรับรู้ในการเสียภาษีที่ถูกต้อง อันเป็นหน้าที่ของประชาชนในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในการเสียภาษีนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกรมสรรพากรผู้ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีหรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ในการให้บริการวิชาการสู่สังคม จึงควรมีส่วนร่วมอย่างจริงจังที่จะให้ความรู้และข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการเสียภาษีที่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นธรรม ในขณะเดียวกันประชาชนผู้มีเงินได้ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีทุกคนก็ควรจะเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ถูกต้อง ในการนี้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่อันเป็นแนวทางสำหรับการให้บริการความรู้ด้านภาษีอากรอันก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนผู้มีเงินได้นำมาซึ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสีย ภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

2. ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอายุต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

3. ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

4. ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอาชีพต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร

ความหมายของภาษีอากรอาจแบ่งเป็น 2 แนว แนวที่หนึ่ง อธิบายว่า ภาษีอากรคือสิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากราษฎร และนำไปใช้ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมิได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษีอากร และแนวที่สอง อธิบายว่า ภาษีอากรคือเงินได้หรือทรัพยากรที่เคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล แต่ไม่รวมถึงการกู้ยืมหรือขายสินค้า หรือให้บริการในราคาทุนโดยรัฐบาล

วัตถุประสงค์ในการเก็บภาษีอากร การเก็บภาษีอากร นอกจากมีวัตถุประสงค์ในการหารายได้เพื่อให้พอกับค่าใช้จ่ายของรัฐบาลแล้ว ในปัจจุบันภาษีอากรยังเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการกระจายรายได้ ส่งเสริมความเจริญเติบโตธุรกิจการค้า รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ช่วยควบคุมการบริโภคของประชาชน หรือเพื่อสนองนโยบายบางประการของรัฐบาล (เช่น การศึกษา การสวัสดิการสังคม นโยบายประชากร) ลักษณะของภาษีอากรที่ดีตามรัฐธรรมนูญมีบัญญัติให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากรตามกฎหมายบัญญัติในการบัญญัติกฎหมายภาษีอากรที่ดีนั้น มีหลักการบ่งประการที่ควรคำนึงถึงเพื่อประชาชนมีความสมัครใจในการเสียภาษีอากรและให้กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษีอากรที่ดีมีลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นธรรม ประชาชนควรมีหน้าที่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาล โดยพิจารณาถึงความสามารถในการเสียภาษีอากรของประชาชนแต่ละคนประกอบกับการพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนแต่ละคนได้รับเนื่องจากการดูแลคุ้มครองของรัฐบาล

2. มีความแน่นอนและชัดเจน ประชาชนสามารถเข้าใจความหมายได้โดยง่าย และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

3. มีความสะดวก วิธีการกำหนดเวลาในการเสียภาษีอากรควรต้องคำนึงถึง ความสะดวกของผู้เสียภาษีอากร

4. มีประสิทธิภาพ ประหยัดรายจ่ายผู้จัดเก็บและผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรทำให้จัดเก็บภาษีอากรได้มากโดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด

5. มีความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ พยายามไม่ให้การเก็บภาษีอากรมีผลกระทบ ต่อการทำงานของกลไกตลาด หรือมีผลกระทบน้อยที่สุด

6. มีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงเพิ่มหรือลดจำนวนภาษีอากรให้เหมาะกันสถานการณ์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

โครงสร้างของกฎหมายภาษีอากร

กฎหมายภาษีอากรทุกฉบับ มีหัวข้อสำคัญอันเป็นโครงสร้างของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 6 หัวข้อด้วยกัน คือ

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือผู้อยู่ในข่ายเสียภาษีอากร จะเป็นใครบ้างย่อมแล้วแต่กฎหมายนั้น ๆ จะกำหนด แต่โดยทั่วไปมักได้แก่ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

2. ฐานภาษีอากร ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง สิ่งที่เป็นมูลเหตุให้ต้องเสียภาษีอากร เช่น การมีรายได้ การมีทรัพย์สิน หรือการใช้จ่าย เป็นต้น ในความหมายอย่างแคบ หมายถึง สิ่งที่รองรับอัตราภาษีอากร (ภาษีอากรที่ต้องเสีย = ฐานภาษีอากร × อัตราภาษีอากร)

3. อัตราภาษีอากร แบ่งเป็น 3 แบบใหญ่ ๆ คือ แบบคงที่ แบบก้าวหน้า แบบถดถอย ทั้งนี้โดยการพิจารณาว่าอัตราภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ถ้าจำนวนของฐานภาษีอากรเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่อัตราภาษีอากรยังคงเท่าเดิม เรียกอัตราภาษีอากรลักษณะนี้ว่าอัตราภาษีอากรแบบคงที่ เช่น อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลในปัจจุบัน และอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ถ้าฐานภาษีอากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นและอัตราภาษีอากรก็เพิ่มขึ้นด้วยเรียก อัตราภาษีอากรลักษณะนี้ว่าอัตราภาษีอากรแบบก้าวหน้า เช่น อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และถ้าฐานภาษีอากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่อัตราภาษีอากรกลับลดลง เรียกอัตราภาษีอากรลักษณะนี้ว่าอัตราภาษีอากรแบบถดถอย เช่น อัตราภาษีบำรุงท้องที่

4. การประเมินจัดเก็บภาษีอากร ภาษีอากรส่วนใหญ่ในปัจจุบันผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรเป็นผู้ดำเนินการประเมินตนเอง โดยประเมินหรือคำนวณตามวิธีการและตามกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีอากรตามจำนวนที่พึงต้องชำระ ถ้าผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรไม่ดำเนินการประเมินตนเองหรือประเมินตนเองอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ก็จะมีการประเมินโดยเจ้าพนักงานซึ่งในกรณีหลังนี้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินให้ผู้เสียภาษีอากรต้องรับผิดชำระเงินเพิ่มและหรือเบี้ยปรับเพิ่มขึ้นนอกเหนือจาก ภาษีอากรที่ต้องเสียในบางกรณีแม้ไม่ถึงกำหนดเวลาชำระภาษีอากร เจ้าพนักงานประเมินก็อาจดำเนินการประเมินล่วงหน้าให้ผู้เสียภาษีอากรต้องชำระภาษีอากรก่อนถึงกำหนดเวลาได้ นอกจากนี้ในหลาย ๆ กรณีกฎหมายยังกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้ภาษีเป็นผู้ดำเนินการหักภาษีจากจำนวนเงินที่จ่ายแล้วนำส่งต่อเจ้าพนักงานภายในกำหนดเวลา ดังที่เรียกว่าการหักภาษี ณ ที่จ่าย ภาษีที่ถูกหักไว้นี้มักถือเป็นเครดิตของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งสามารถนำไปหักออกจากภาษีที่ต้องเสียเมื่อถึงกำหนดเวลาหรืออาจได้รับคืนถ้าถูกหักไว้เกินจำนวนที่พึงต้องเสีย อนึ่งเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบไต่สวน

ประเมินภาษีอากรและป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีอากร กฎหมายยังกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือผู้ที่กฎหมายกำหนดต้องปฏิบัติหน้าที่บางประการ เช่น การจดทะเบียน การมี และการใช้เลขประจำตัวการจัดทำบัญชีเอกสารหรือหลักฐานบางอย่าง รวมทั้งให้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจค้น ยึด หรืออายัดหลักฐานต่าง ๆ ในบางกรณีด้วย

5. การอุทธรณ์ภาษีอากร ในกรณีเกิดปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายขัดแย้งพิพาทกันระหว่างผู้เสียภาษีอากรและผู้จัดเก็บภาษีอากร เกี่ยวกับจำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียหรืออำนาจการประเมินเรียกเก็บภาษีอากร และผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรต้องการให้มีการพิจารณาทบทวนใหม่ กฎหมายมักกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีหาข้อยุติให้ครบถ้วนเสียก่อน มิฉะนั้นผู้เสียสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่ศาลได้ ตัวอย่าง เช่น การประเมินเรียกเก็บภาษีเงินได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะหรืออากรแสตมป์นั้น ถ้าผู้เสียภาษีอากรไม่เห็นด้วยกับการประเมินเรียกเก็บ ก็จะต้องอุทธรณ์ การประเมินต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ เสียก่อนภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันได้รับแจ้งการประเมินเรียกเก็บภาษีอากรจะนำคดีขึ้นสู่ศาลทันทีไม่ได้

6. เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม และโทษ ผู้ไม่ชำระภาษีอากรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนภาษีอากรที่ไม่ชำระพร้อมด้วยเบี้ยปรับและหรือเงินเพิ่มเป็นจำนวนเงินเพิ่มขึ้นต่างหาก ถ้าฝ่าฝืนไม่ยอมชำระ กฎหมายมักให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรไปขายทอดตลาดเพื่อนำเงินไปชำระภาษีอากรค้างโดยไม่ต้องฟ้องคดีศาล นอกจากนี้ยังอาจต้องรับโทษทางอาญาอีกโสดหนึ่ง เช่น เสียค่าปรับและหรือต้องระวางโทษจำคุกอีกด้วย

สำหรับอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี 2663 ปัจจุบันใช้วิธีเสียภาษีแบบขั้นบันได ซึ่งอัตราภาษีในปี 2563 รายละเอียดดังนี้

ผู้มีรายได้ 0-150,000 บาท ยกเว้นอัตราภาษี

ผู้มีรายได้ 150,001-300,000 บาท อัตราภาษี 5% (ภาษีที่ต้องเสียสูงสุดในขั้นนี้คือ 7,500 บาท)

ผู้มีรายได้ 300,001-500,000 บาท อัตราภาษี 10% (ภาษีที่ต้องเสียในขั้นนี้คือ 20,000 บาท)

ผู้มีรายได้ 500,001-750,000 บาท อัตราภาษี 15% (ภาษีที่ต้องเสียในขั้นนี้คือ 37,500 บาท)

ผู้มีรายได้ 750,001-1,000,000 บาท อัตราภาษี 20% (ภาษีที่ต้องเสียในขั้นนี้คือ 50,000 บาท)

ผู้มีรายได้ 1,000,001-2,000,000 บาท อัตราภาษี 25% (ภาษีที่ต้องเสียในขั้นนี้คือ 250,000 บาท)

ผู้มีรายได้ 2,000,001-5,000,000 บาท อัตราภาษี 30% (ภาษีที่ต้องเสียในขั้นนี้คือ 600,000 บาท)

ในส่วนของค่าลดหย่อนประกอบด้วย

ค่าลดหย่อนส่วนบุคคล จำนวน : 60,000 บาท ค่าลดหย่อนจากคู่สมรสที่ไม่มีเงินได้ จำนวน 60,000 บาท ภายใต้เงื่อนไข สำหรับสามี-ภรรยาที่จดทะเบียนสมรส และคู่สมรสต้องไม่มีเงินได้ หรือมีเงินได้แต่เลือกนำมาคำนวณภาษีพร้อมกัน ไม่ได้แยกยื่นแบบฯ ค่าลดหย่อนบุตร ลดหย่อนได้คนละ 30,000 บาท (ไม่จำกัดจำนวนบุตร) ภายใต้เงื่อนไข หากเป็นบุตรตามกฎหมาย สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ไม่จำกัดจำนวนบุตร หากเป็นบุตรบุญธรรม สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ไม่เกิน 3 คนหากมีทั้งบุตรบุญธรรม

และบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้นำบุตรชอบด้วยกฎหมายทั้งหมดมาหักก่อน แล้วจึงนำบุตรบุญธรรมมาหักรวมกันได้ไม่เกิน 3 คน กรณีมีบุตรชอบด้วยกฎหมายที่มีชีวิตอยู่รวมเป็นจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะนำบุตรบุญธรรมมาหักไม่ได้ นอกจากนี้ บุตรที่จะนำมาหักลดหย่อนภาษีต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1) บุตรมีอายุอยู่ระหว่างแรกเกิดจนถึง 20 ปี ในปีภาษีนั้น 2) ถ้าบุตรมีอายุระหว่าง 21-25 ปี ในปีภาษีนั้น ต้องกำลังศึกษาในระดับอนุปริญญา (ปวส.) ขึ้นไป 3) ถ้าบุตรมีอายุ 25 ปีขึ้นไป ในปีภาษีนั้น ต้องเป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ 4) บุตรต้องไม่มีเงินได้ในปีภาษีตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป (ยกเว้นเงินปันผล) หรือรายได้ที่มีนั้นได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย เช่น บุตรที่อายุไม่เกิน 20 ปี และรับเงินปันผล ซึ่งเงินปันผลนั้นจะถือว่าเป็นเงินของผู้ปกครอง และไม่ถือว่าบุตรมีรายได้ ค่าฝากครรภ์ และค่าคลอดบุตร หักค่าใช้จ่ายได้ตามจริง สูงสุดไม่เกินปีละ 60,000 บาท โดยมีเงื่อนไขผู้ที่มีเงินได้หรือคู่สมรส สามารถนำค่าใช้จ่ายฝากครรภ์และค่าคลอดบุตร มาหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ คือ เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลอันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์และคลอดบุตร ไม่ว่าจะเป็นค่าตรวจครรภ์ รับฝากครรภ์ ค่าบำบัดทางการแพทย์ ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ ค่าทำคลอด ค่ากินอยู่ในโรงพยาบาลค่าเลี้ยงดูพ่อแม่ตนเองและพ่อแม่คู่สมรส คนละ 30,000 บาท และค่าเลี้ยงดูผู้พิการหรือทุพพลภาพ คนละ 60,000 บาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วลัยพร แก้วสาร (2562) ศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 3 งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษี 2. เปรียบเทียบระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของผู้เสียภาษี ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน เงินเดือนและรายได้ต่อเดือน และช่องทางในการยื่นแบบแสดงรายการภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา ผลการศึกษา พบว่า ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่วนใหญ่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษี เงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาผลการศึกษาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในเรื่องรายการยกเว้นและลดหย่อนมากที่สุด ส่วนเรื่องการหักค่าใช้จ่าย มีความเข้าใจน้อยที่สุด ในด้าน การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศที่แตกต่างกัน จะไม่มีผลต่อระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งในส่วนการยื่นแบบแสดงด้วยตนเอง ณ สรรพากร ผู้วิจัยไม่ทราบขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ W.G.Cochran มีระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

จากการคำนวณจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน ทำการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มาติดต่อยื่นชำระด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี การหักค่าใช้จ่าย รายการยกเว้น ค่าลดหย่อนและบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท ซึ่งมี 5 ระดับคือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

วิธีสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ดังนี้ 1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจนได้นิยามของตัวแปรที่ศึกษา 2) ทำการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ไปสร้างแบบสอบถาม 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองเก็บข้อมูล (Try out) จากกลุ่มผู้ยื่นชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในพื้นที่อื่นจำนวน 30 ชุด และทำการทดสอบความสม่ำเสมอสอดคล้องภายในโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ซึ่งแบบสอบถามทั้งชุดมีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ดังนี้ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยทำการเก็บแบบสอบถามจากผู้มายื่นแบบรายการ ณ จุดให้บริการของสรรพกร12 และอำเภอเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการค้นคว้าจากหนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ น ค่า t-Test ใช้ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม ค่า F-test (One-way ANOVA) ใช้ทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least square difference) การทดสอบสมมติฐาน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

จากการเก็บข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 50.78 และเพศชาย จำนวน 189 คิดเป็นร้อยละ 49.22 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.19 รองลงมามีอายุระหว่าง 26-35 จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 43.49 รองลงมามีอาชีพเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานราชการ จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.15 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 57.81 รองลงมีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.26

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในภาพรวม (n=384)

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ระดับความรู้ความเข้าใจ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี	3.82	.795	มาก
2. การหักค่าใช้จ่าย	3.56	.789	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ระดับความรู้ความเข้าใจ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
3. รายการยกเว้นและลดหย่อน	3.74	.675	มาก
4. บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	3.65	.669	มาก
รวม	**3.70**	**.729**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นเกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมา คือ มีความรู้ความเข้าใจในรายการยกเว้นและลดหย่อนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74

สมมติฐานที่ 1 ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ (n = 384)

ความรู้ความเข้าใจ	จำนวน (คน)	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี					
ชาย	189	3.76	0.92	0.023	0.975
หญิง	195	3.87	0.96		
การหักค่าใช้จ่าย					
ชาย	189	3.49	0.79	0.771	0.421
หญิง	195	3.62	0.87		
รายการยกเว้นและการลดหย่อน					
ชาย	189	3.67	0.84	0.085	0.824
หญิง	195	3.81	0.93		
บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา					
ชาย	189	3.57	0.82		
หญิง	195	3.73	0.89		
ภาพรวม					
ชาย	189	3.63	0.81	0.094	0.923
หญิง	195	3.75	0.93		

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีที่มีเพศแตกต่างกันในภาพรวมพบว่า ผู้เสียภาษีที่มีเพศหญิงมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่าเพศชาย และผลการทดสอบค่าทางสถิติพบว่า ผู้เสียภาษีทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอายุต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามอายุ (n = 384)

ความรู้ความเข้าใจ	อายุ											
	ต่ำกว่า 25 ปี		25-35 ปี		36-45 ปี		46-56 ปี		56-64 ปี		F	sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี	3.26	0.84	3.54	0.87	3.68	0.89	3.59	0.77	3.69	0.85	2.189	0.072
การหักค่าใช้จ่าย	3.12	0.78	3.41	0.80	3.60	0.75	3.45	0.72	3.54	0.79	2.910	0.023*
รายการยกเว้นและลดหย่อน	3.23	0.82	3.47	0.85	3.51	0.71	3.52	0.76	3.50	0.75	3.167	0.020*
บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	3.14	0.80	3.43	0.76	3.44	0.67	3.42	0.74	3.47	0.74	2.089	0.067
ภาพรวม	3.15	0.79	3.45	0.80	3.53	0.76	3.47	0.75	3.54	0.76	4.782	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีที่มีอายุแตกต่างกันในภาพรวมพบว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุระหว่าง 56-64 ปี มีระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 รองลงมาผู้เสียภาษีที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เสียภาษีที่มีอายุต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเด็นการหักค่าใช้จ่าย และรายการยกเว้นและลดหย่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วย LSD พบว่าผู้เสียภาษีที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี และมีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเด็นการหักค่าใช้จ่ายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง25-35 ปี มีความรู้ความเข้าใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเด็นการหักค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด อีกทั้งพบว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และมีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีในประเด็นรายการยกเว้นและลดหย่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีในประเด็นรายการยกเว้นและลดหย่อนน้อยที่สุด และผู้ที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด

สมมติฐานที่ 3 ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 384)

ความรู้ความเข้าใจ	ระดับการศึกษา											
	มัธยมศึกษาตอนต้น/ต่ำกว่า		มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า		อนุปริญญา		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		F	sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี	3. 15	0.85	3.54	0.97	3.68	0.98	3.62	0.97	3.96	0.95	2.189	0.072
การหักค่าใช้จ่าย	3.12	0.84	3.41	0.87	3.60	0.93	3.54	0.92	3.55	0.89	2.210	0.113
รายการยกเว้นและลดหย่อน	3.17	0.87	3.03	0.85	3.47	0.81	3.51	0.91	3.54	0.81	1.667	0.108
บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	3.07	0.80	3.14	0.86	3.45	0.76	3.60	0.96	3.57	0.84	2.054	0.054
ภาพรวม	3.10	0.81	3.28	0.89	3.53	0.87	3.58	0.92	3.64	0.85	2.782	0.071

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันในภาพรวมพบว่า ผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 รองลงมาผู้เสียภาษีที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกประเด็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามอาชีพ (n=384)

ความรู้ความเข้าใจ : อาชีพ	ข้าราชการ/พนง.รัฐ/รัฐวิสาหกิจ		พนักงานบริษัทเอกชน		นักธุรกิจเจ้าของกิจการ		F	sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี	4.15	0.67	3.94	0.97	3.72	0.93	2.284	0.095
การหักค่าใช้จ่าย	4.42	0.70	4.41	0.91	4.00	0.87	2.120	0.093
รายการยกเว้นและลดหย่อน	4.47	0.77	4.30	0.85	4.47	0.90	1.686	0.113
บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	4.17	0.65	3.86	0.80	3.77	0.94	2.037	0.164
ภาพรวม	4.29	0.70	4.10	0.85	4.00	0.87	3. 278	0.066

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีที่มีอาชีพแตกต่างกันในภาพรวมพบว่า ผู้เสียภาษีที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 รองลงมาผู้เสียภาษีที่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เสียภาษีที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกประเด็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากงานวิจัยชิ้นนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้เสียภาษีมีความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 3.70 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในยุคสมัยปัจจุบันกรมสรรพากรมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางแอพพลิเคชั่นให้สามารถค้นหาข้อมูลได้ทำให้ผู้เสียภาษีสามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่ากรมสรรพการได้มีระบบให้ข้อมูลโดยมีโครงการ Aree Chatbot ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้รับบริการ สามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งปัจจุบัน มีหมวดหมู่คำถามให้เลือก 3 หมวดหมู่ ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินมูลค่าเพิ่ม และมาตรการภาษีช่วงโควิด ดังนั้นเมื่อผู้เสียภาษีมีประเด็นสงสัยประการใดสามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นจึงส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้เสียภาษีที่มีมาก

2. ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำแนกตาม อายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกันในประเด็นการหักค่าใช้จ่าย และรายการยกเว้นและลดหย่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าในประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการหักค่าใช้จ่ายผู้ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปีเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยสุดและผู้เสียภาษีที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด นอกจากนี้ยังผู้เสียภาษีมีความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกันในประเด็นรายการยกเว้นและลดหย่อนโดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด และผู้ที่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ซึ่งการที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้เสียภาษีที่มีอายุยังน้อยประสบการณ์ในการยื่นภาษีหรือการทำความเข้าใจในประเด็นการหักค่าใช้จ่ายและรายการยกเว้นและลดหย่อน อาจมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องคลาดเคลื่อนได้ ในขณะที่ผู้เสียภาษีที่มีช่วงอายุมากกว่าจะมีความรู้ความเข้าใจที่มากกว่าเป็นเพราะมีประสบการณ์ในการยื่นภาษีและอาจเคยได้รับคำแนะนำจากการยื่นภาษีที่ผิดพลาดมาแล้วในอดีต ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดความรู้ความรู้ความเข้าใจที่มากกว่า ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ วลัยพร แก้วสาร (2562) ศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรม กรณีศึกษาผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตสำนักงาน

สรรพากรพื้นที่ชลบุรี 3 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุที่แตกต่างกันจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี มีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.15 และผู้เสียภาษีที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 จากผลการวิจัยกรมสรรพากรควรมีช่องทางในการให้ความรู้แก่ผู้เสียให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มระดับความเข้าใจให้แก่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยอาจจัดทำสื่อออนไลน์และใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลให้ง่ายขึ้นไม่ต้องค้นหาแต่ใช้วิธีการสแกนคิวอาร์โคดไว้ในใบเสร็จการชำระค่าภาษีหรือเอกสารอื่น ๆ ของกรมสรรพากรเพื่อให้ผู้เสียภาษีได้เข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ซึ่งจะทำให้ผู้เสียภาษีได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในอนาคตอาจทำการศึกษาโดยขยายพื้นที่การวิจัยให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดเพื่อจะได้ทราบว่าผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ จะทำให้กรมสรรพกรได้ภาพที่ชัดเจน และได้นำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประกอบในการกำหนดวางเป็นแผนการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เสียได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสรรพกร. (2562). *ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.*ค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2565,จาก http://www.rd.go.th

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. สำนักพิมพ์เอ็กซ์เพรส มีเดีย. กรงเทพฯ .

วลัยพร แก้วสาร. (2562). ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีศึกษาผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 3. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขากาบัญชี คณะการจัดการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยบูรพา: ชลบุรี.

พุลิยา ธีระธัญศิริกุล และสุพรรณี พุทธรัตน์. (2559). ความรู้และทัศนคติของผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 35(6),* 204-214.

ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของร้าน Castella Taiwan

Satisfaction with the service quality of Castella Taiwan

มณีนุช ไชยวัน[1*], เอกณรงค์ วรสีหะ[2], วิมลศรี แสนสุข[3], จิราภรณ์ บุญยิ่ง[4], เย็นจิต คงปาน[5] และวรีญา คลังแสง[5]

Maneenuch Chaiyawan[1*], Ekgnarong Vorasiha[2], Vimolsri Sansuk[3], Jiraporn Boonying[4], Yenjit Kongpan[5] and Wareeya Khlungsaeng[5]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการคุณภาพ, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[1] Student of Bachelor Degree, Business Administration Program, Quality Management, College of Innovation and Management, SuanSunandha Rajabhat University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการจัดการคุณภาพ, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2] Assistant Professor, Quality Management, College of Innovation and Management, SuanSunandha Rajabhat University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการคุณภาพ, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[3] Assistant Professor, Ph.D., Quality Management, College of Innovation and Management, SuanSunandha Rajabhat University.

[4] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการคุณภาพ, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[4] Ph.D., Quality Management, College of Innovation and Management, SuanSunandha Rajabhat University.

[5] อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการคุณภาพ, วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[5] Instructor, Quality Management, College of Innovation and Management, SuanSunandha Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** s62127323008@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของร้าน Castella Taiwan และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้รับบริการที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการร้าน Castella Taiwan การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย และสรุปผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ระดับความ

คิดเห็นปัจจัยจูงใจที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดย การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 233 คน และเพศชาย จำนวน 167 คน ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$= 3.42, S.D. = 0.786 ด้านพนักงานที่ให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$= 3.67, S.D. = 0.703 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.680 ด้านคุณภาพการให้บริการและคุณภาพเค้กอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.693 ความพึงพอใจในการรับบริการของร้าน Castella Taiwan ด้านคุณภาพการให้บริการและคุณภาพเค้กอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.693 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, คุณภาพการให้บริการ, ร้าน Castella Taiwan

Abstract

This study aims to study the satisfaction with the service quality of Castella Taiwan and to study the problems and suggestions of the customers on the quality of the Castella Taiwan service. An analysis of the general data of the respondents by means of electronic processing. Descriptive Statistics by using the collected data for statistical analysis. which consists of Frequency distribution (Frequency) and percentage (Percentage)presented in tabular form accompanying lecture and a summary of research findings, an analysis of operational performance data and an analysis of opinion levels, motivating factors that promote work efficiency. The collected data were analyzed for statistical values. Descriptive statistics were processed by means of finding the mean. (mean) and fractional value Standard Deviation Most of the samples were 233 females and 167 males. Processes and procedures of service are at a high level $\overline{X}$= 3.42, S.D. = 0.786 Employees who provide services are at a high level $\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.703 Locations and facilities are at a high level $\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.680 in service quality and cake quality at a high level $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.693 Satisfaction with Castella Taiwan's service in service quality and cake quality at a high level $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.693, respectively.

Keywords: Satisfaction, the service quality, Castella Taiwan

บทนำ

ต้นกำเนิด Castella เป็นเค้กฟองน้ำ ของญี่ปุ่นที่เป็นที่นิยม ทำมาจากน้ำตาล แป้ง ไข่ และน้ำเชื่อม มีจำหน่ายทั่วไปตามเทศกาลและร้านค้าริมถนน คัสเตลลานำเข้ามายังญี่ปุ่นโดยพ่อค้าชาวโปรตุเกสเมื่อศตวรรษที่ 16 ปัจจุบันเป็นขนมหวานที่มีชื่อเสียงของนางาซากิ ชื่อ " คัสเตลลา" มีที่มาจากคำในภาษาโปรตุเกสคำว่า "Pão de Castela" แปลว่า "ขนมปังจากกัสติยา" ปกติแล้วจะจำหน่ายในกล่องรูปทรงยาว บรรจุคัสเตลลาขนาดยาวประมาณ 27 เซนติเมตร คัสเตลลามีบางส่วนที่คล้ายคลึงกับเค้กมาเดรา (Madeira cake) ที่มีที่มาจากโปรตุเกสเช่นกัน แต่ขนมหวานที่ใกล้เคียงที่สุดคือ "เปาดือลอ" ซึ่งเป็นเค้กของโปรตุเกส

เค้กไข่ไต้หวัน ขนมเบเกอรี่ ซึ่งมีต้นตำรับมาจากไต้หวัน โดยต้นตำรับจริงของ เค้กไข่ไต้หวัน มาจากในอดีต ไต้หวันเป็นเมืองขึ้นของฝรั่ง และเค้กไข่ไต้หวัน เป็นสูตร ไต้หวัน ได้มาจากเมืองฝรั่ง ได้มีผู้ประกอบการคนไทยที่ไปอยู่ไต้หวัน นำสูตรการทำเค้กไข่ไต้หวันเข้ามาทำขาย และเปิดร้าน เป็นที่ชื่นชอบ เพราะเนื้อเค้กนุ่มฟู และหนึ่งในผู้ประกอบการที่นำสูตรเค้กไข่ไต้หวัน มาสร้างชื่อในประเทศไทย คือ เค้กไข่ไต้หวัน แบรนด์ Castella Taiwan

ร้าน Castella Taiwan แบรนด์เบเกอรี่ขนมเค้กสไตล์ไต้หวัน อันดับ 1 ในประเทศไทย ดำเนินงานโดยเจ้าของไต้หวันอย่างแท้จริง ด้วยสูตรเบเกอรี่อันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจากนครเจียอี้ Chia-Yi เป็นร้านเค้กไข่ไต้หวัน เค้กไข่ไต้หวัน คัดสรรจากส่วนผสมของวัตถุดิบมาเป็นอย่างดี ผลิตภัณฑ์ของร้าน มีหลากหลายรสชาติ 5 ชนิด เช่น Original, Cheese , Mocha, Chocolate, Matcha ปัจจุบัน ร้าน Castella Taiwan มีสาขาทั้งหมด 4 สาขา 1. Esplanade Ratchadapisak ชั้น B 2. MBK มาบุญครอง 3. อิมพีเรียลสำโรง และ 4. โรบินสัน สมุทรปราการ ผู้วิจัยได้หยิบยก ร้าน Castella Taiwan ซึ่งแบนนี้ขึ้นชื่อเรื่องความอร่อย เนื้อเค้กไม่แห้ง ละลายในปาก เนียน นุ่มฟู กว่าแบนอื่นและที่สำคัญ คนไต้หวันเข้ามาเปิดธุรกิจเอง ได้มีการเปิดเป็นสาขาแรกที่ห้างเอสพะนาดรัชดาและได้ดำเนินธุรกิจมา 3 ปีแล้ว ตอนนี้ทำให้มีฐานลูกค้าเป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นปัจจัยความพึงพอใจต่อคุณภาพในการให้บริการเป็นสำคัญของร้าน Castella Taiwan ผู้วิจัยเป็นซึ่งพนักงานของร้าน จึงศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของร้าน Castella Taiwan ที่เข้ามารับบริการร้าน Castalla Taiwan และปัญหาที่ลูกค้าได้รับจากการบริการของพนักงาน เพื่อเป็นการนำผลและข้อเสนอแนะปรับปรุงพัฒนาร้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของร้าน Castella Taiwan
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้รับบริการที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการ ร้าน Castella Taiwan

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีของคุณภาพการให้บริการ

ในแง่แนวคิดทางวิชาการ แนวคิดพื้นฐาน (Basic Concept) ในเรื่องคุณภาพการให้บริการประกอบไปด้วย 3 แนวคิดหลัก คือ แนวคิดความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) คุณภาพการให้บริการ (service quality) และคุณค่าของลูกค้า (customer value) (Cronin, and Taylor, 1992; Oliver, 1993; Ziethaml, Parasuraman, and Berry, 1988) ตามแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริการ เป็นพฤติกรรมเชิงจิตวิทยาที่บุคคลมีต่อบริการที่ได้รับหรือเกิดขึ้น (Oliver, 1993)

ส่วนแนวคิดพื้นฐานเรื่องคุณภาพการให้บริการ เป็นแนวคิดที่ได้รับการเสนอไว้โดยโครนินและเทเลอร์ (Cronin and Taylor, 1992) ในทัศนะของนักวิชาการทั้งสองท่าน ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจเป็นเรื่องของการเปรียบเทียบประสบการณ์ของผู้รับบริการได้รับบริการ กับความคาดหวังที่ผู้รับบริการนั้นมีในช่วงเวลาที่มารับบริการ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้สามารถวัดคุณภาพการให้บริการได้ ส่วนคุณภาพการให้บริการในมุมมองเชิงการตลาด คอร์ดับเปิ้ลสกี้ รัสท์ และซาร์ฮอริก (Cordupleski, Rust, and Zahorik, 1993) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า คุณภาพการให้บริการ เป็นส่วนขยายของบริการ กระบวนการบริการ และองค์กรที่ให้บริการ ที่สามารถตอบสนองหรือทำให้เกิดความพึงพอใจในความคาดหวังของบุคคล แนวคิดพื้นฐานที่มองคุณภาพการให้บริการผ่านกรอบการมองด้านความพึงพอใจต่อการให้บริการนี้ ได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการอีกท่านหนึ่งคือบิทเนอร์ (Bitner, 1992) ซึ่งอธิบายจากผลงานวิจัยที่ได้เคยทำการศึกษาไว้ว่า คุณภาพการให้บริการสามารถวัดโดยผ่านความพึงพอใจของผู้รับบริการได้ โดยประการที่ได้กล่าวมาข้างต้น ก่อให้เกิดกรอบการพิจารณาตัว

สรุปได้ว่า การให้บริการอย่างมีคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในโลกธุรกิจปัจจุบัน นอกจากจะทำให้ลูกค้าเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังสามารถสร้างการบอกต่อ หรือ Word of mouth ได้แบบฟรี ๆ ด้วยเช่นกัน ยิ่งธุรกิจของคุณมีลูกค้าประจำเยอะแค่ไหน นั้นหมายความว่าธุรกิจของคุณจะมีความมั่นคง และลูกค้ากลุ่มนี้แหละ ที่จะสร้างรายได้ให้คุณถึง 80% จากลูกค้าทั้งหมด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของพนักงานร้าน Castella Taiwan ประกอบด้วย

- ประเด็นด้านกระบวนการหรือขั้นตอนการให้บริการ
- ประเด็นด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรผู้ให้บริการ
- ประเด็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2. ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้จำนวน 400 คนซึ่งจำนวนนี้ได้จากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1967)

3. ด้านพื้นที่ ดำเนินการประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานหน้าร้าน Castella Taiwan

4. ด้านระยะเวลา ศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากแหล่งสอบถามและศึกษาข้อมูล ทุติยภูมิ ระหว่าง มกราคม ถึง มีนาคม 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างข้อเสนอแนะต่อท้ายแบบสอบถามแต่ละส่วนเพื่อถามความคิดเห็น

3. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและเสนอแนะข้อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม ดังรายชื่อต่อไปนี้

- ดร.จิราภรณ์ บุญยิ่ง อาจารย์ประจำสาขาการจัดการคุณภาพ
- ผศ.เอกณรงค์ วรสีหะ หัวหน้าสาขาการจัดการคุณภาพ

4. ทำการปรับปรุงแก้ไขและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาอีกครั้ง

5. ทำการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะให้ถูกต้อง

6. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาอนุมัติก่อนแจกแบบสอบถามออนไลน์

7. แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยายและสรุปผลการวิจัย โดยใช้สูตร (นิศารัตน์ ศิลปะเดช. 2542:144)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยจูงใจที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

3. ประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดย การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายและสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ค่าสถิติ และร้อยละ (Percentage) แสดงดังตาราง

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน 400 (คน)	ร้อยละ 100.00
เพศ		
ชาย	167	41.75
หญิง	233	58.25
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	37	9.25
21-30 ปี	181	45.25
31-40 ปี	177	44.25
มากกว่า 60 ปี	5	1.25
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา	48	12.00
อาชีวะ/พาณิชย์	58	14.50
ปริญญาตรี	281	70.25
ปริญญาโทขึ้นไป	13	3.25
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	53	13.25
นักเรียน/นักศึกษา	82	20.50
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัท	156	39.00
ค้าขาย/อาชีพอิสระ	102	25.50
ว่างงาน	7	1.75

จากการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 และเพศชาย จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นอายุ 21-30 ปีจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 รองลงมาอายุ 31-40 ปีจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 และน้อยที่สุด อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรี จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 70.25 รองลงมา อาชีวะ/พาณิชย์ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 มัธยมศึกษา จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และน้อยที่สุดปริญญาโทขึ้นไปจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.35 และ

ส่วนใหญ่อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัทจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 รองลงมาค้าขาย/อาชีพอิสระ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 นักเรียน/นักศึกษาจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 และ ว่างงานจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ของแบบสอบถามความพึงพอใจในการรับบริการของร้าน Castella Taiwan

ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เวลาเปิด-ปิดร้านมีความเหมาะสม	3.32	0.933	ปานกลาง
2. ความชัดเจนในการอธิบาย ชี้แจง	3.58	0.771	มาก
3. การให้บริการมีความถูกต้อง	3.51	0.756	มาก
4. การเข้ารับบริการไม่ซับซ้น	3.61	0.768	มาก
5. ระยะเวลาเข้ารับบริการไม่ช้าเกินไป	3.52	0.762	มาก
รวม	**3.42**	**0.786**	**มาก**

ความพึงพอใจด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.786 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดการเข้ารับบริการไม่ซับซ้นอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.768 รองลงมาความชัดเจนในการอธิบาย ชี้แจงอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.58, S.D. = 0.771 ระยะเวลาเข้ารับบริการไม่ช้าเกินไปอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.52, S.D. = 0.762 การให้บริการมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.51, S.D. = 0.756 และ เวลาเปิด-ปิดร้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง $\overline{X}$ = 3.32, S.D. = 0.933 ตามลำดับ

ความพึงพอใจด้านพนักงานที่ให้บริการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. มีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำ	3.66	0.773	มาก
2. มีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการ	3.69	0.750	มาก
3. มีบุคลิกภาพ กิริยามารยาทและการสื่อสารที่เหมาะสม	3.60	0.753	มาก
4. มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้ม	3.66	0.742	มาก
5. พนักงานตอบคำถามได้ตรงประเด็น	3.61	0.758	มาก
6. พนักงานปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นกลาง เช่นให้คนมาก่อนได้รับบริการก่อน	3.68	0.741	มาก
รวม	**3.67**	**0.703**	**มาก**

ความพึงพอใจด้านพนักงานที่ให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.703 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.750 รองลงมาพนักงานปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นกลาง เช่นให้คนมาก่อนได้รับบริการก่อนอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.741 มีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.66, S.D. = 0.773 มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.66, S.D. = 0.742 พนักงานตอบคำถามได้ตรงประเด็นอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.758 และมีบุคลิกภาพ กิริยามารยาทและการสื่อสารที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.753 ตามลำดับ

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. มีที่นั่งสำหรับให้รอเค้ก	3.70	0.763	มาก
2. ร้านค้าสะอาด เป็นระเบียบ	3.68	0.734	มาก
3. มีความชัดเจนของป้ายชื้อเค้ก และราคาเค้ก	3.64	0.743	มาก
4. มีเจลแอลกอฮอล์บริการ	3.72	0.725	มาก
รวม	**3.71**	**0.680**	**มาก**

ความพึงพอใจด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.680 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีเจลแอลกอฮอล์บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.72, S.D. = 0.725 รองลงมามีที่นั่งสำหรับให้รอเค้กอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.763 ร้านค้าสะอาดเป็นระเบียบอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.734 และมีความชัดเจนของป้ายชื้อเค้ก และราคาเค้กอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.64, S.D. = 0.743 ตามลำดับ

ด้านคุณภาพการให้บริการและคุณภาพเค้ก	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. รับเค้กถูกต้องตามต้องการ	3.81	0.759	มาก
2. มีมารยาทในการให้บริการ	3.84	0.732	มาก
3. ความสะอาดภายในร้าน	3.80	0.745	มาก
4. การให้บริการครบถ้วน	3.88	0.711	มาก
5. สะดวกรวดเร็ว	3.87	0.719	มาก
รวม	**3.84**	**0.693**	**มาก**

ความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการและคุณภาพเค้กอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.693 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การให้บริการครบถ้วน อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.88, S.D. = 0.711 รองลงมาสะดวกรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.87 S.D. = 0.719 มีมารยาทในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.732 รับเค้กถูกต้องตามต้องการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.81, S.D. = 0.759 และความสะอาดภายในร้าน อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.80, S.D. = 0.745 ตามลำดับ

ความพึงพอใจในการรับบริการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ	3.42	0.786	มาก
2. ด้านพนักงานที่ให้บริการ	3.67	0.703	มาก
3. ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.71	0.680	มาก
4. ด้านคุณภาพการให้บริการและคุณภาพเค้ก	3.84	0.693	มาก

ความพึงพอใจในการรับบริการของร้าน Castella Taiwan เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านคุณภาพการให้บริการและคุณภาพเค้กอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.693 รองลงมา ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 0.680 ด้านพนักงานที่ให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.703 และด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.786 ตามลำดับ

ปัญหาที่ลูกค้าพบเจอในการให้บริการของพนักงานหรือตัวเค้กผลการวิเคราะห์ของความไม่พึงพอใจ

1. ด้านการให้บริการของพนักงาน: พนักงานอธิบายไม่ละเอียด
2. ด้านปัญหาตัวเค้กที่ได้รับ: เค้กมีปริมาณที่น้อย
3. ด้านความสะอาดของร้าน: มีฝุ่นตรงหน้าร้าน
4. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง: อยากให้เปิดร้านให้ไวกว่านี้

สรุปและอภิปรายผล

การให้บริการที่เป็นข้อค้นพบในครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (พงษ์เทพ 2546) กล่าวว่า หลักของการให้บริการนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการไปโดยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งยังให้ความสะดวกสบายไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร และไม่สร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ใช้บริการมากจนเกินไป โดยการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการมากที่สุด คือ การให้บริการที่ไม่คำนึงถึงตัวบุคคลหรือเป็นการให้บริการที่ปราศจากอารมณ์ไม่มีความชอบพอ เนื่องจากเป็นความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค

หลักของการให้บริการเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการให้บริการลูกค้าซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กุลธน, 2528) ได้ให้ความเห็นในเรื่องหลักการให้บริการที่ดีว่าการพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการแสดงให้เห็นว่าเป้าหมายของการให้บริการนั้น คือการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ ดังนั้นการที่จะวัดการให้บริการว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่นั้นวิธีหนึ่ง คือ การวัดความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ เพราะการวัดความพึงพอใจนี้ เป็นการตอบคำถามว่าหน่วยงานมีหน้าที่ให้บริการมีความสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร พอสรุปความหมายของการบริการได้ว่า เป็นการปฏิบัติรับใช้เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของลูกค้าหรือคนที่มาขอรับบริการ บริการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้หรือแสดงความเป็นเจ้าของได้ แต่สามารถที่จะถูกรับรู้ในเชิงความพึงพอใจและสามารถช่วยรักษาลูกค้าไว้ได้

วิวัฒนาการด้านการบริการลูกค้า คือ ความแตกต่างหลักระหว่างการบริการในวันนี้และเมื่อ 10 ปีที่แล้วก็คือลูกค้าคาดหวังการบริการระดับพรีเมียมที่ถูกสร้างขึ้นนับตั้งแต่การขายครั้งแรก หรือการปฏิสัมพันธ์ทางการตลาด และสืบเนื่องจนถึงช่วงที่ต้องการความช่วยเหลือ ประสบการณ์หลังการซื้อ และการกลับมาซื้ออีกครั้ง ในการสร้างความสำเร็จ ธุรกิจนั้นจะต้องผสานบริการเข้ากับเส้นทางการตัดสินใจของลูกค้าในทุกจุดปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าการให้บริการอย่างมีคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในโลกธุรกิจปัจจุบัน นอกจากจะทำให้ลูกค้าเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังสามารถสร้างการบอกต่อหรือ Word of mouth ได้แบบฟรี ๆ ด้วยเช่นกัน ยิ่งธุรกิจของคุณมีลูกค้าประจำเยอะแค่ไหน นั้นหมายความว่าธุรกิจของคุณจะมีความมั่นคง และลูกค้ากลุ่มนี้แหละ ที่จะสร้างรายได้ให้คุณถึง 80% จากลูกค้าทั้งหมด (ข้อมูลจาก Point Spot, 2019)

เอกสารอ้างอิง

กุลธน ธนาพงศธร. (2528). การบริหารงานบุคคล. นนทบุรี: โรงพิมพมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น. กรงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

พงษ์เทพ สันติพันธ์. (2546). ความพึงพอใจของลูกค้าจากการใช้บริการสินเชื่อเพื่อซื้อบ้านพร้อม. ที่ดินของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในเขตกรุงเทพมหานคร.

Bitner, M.J. (1992). Servicespace: The impact of physical surroundings on customer and employees. Journal of marketing, 56(21), 57-72.

Cronin, J. J. & Taylor, S. A. (1992). Measuring Service Quality: A Re-examination and Extension. Journal of Marketing, 56(7), 55-68.

Cordupleski, R., & Zahorik. (1993). Customer satisfaction, customer retention, and market share. Journal of Retailing, 69, 193-215.

Parasuraman, V.A., Zeithaml, V.A., & Berry, L.L. (1988). SERVQUAL: A Multiple – Item Scale for Measuring Customer Perceptions of Service Quality. Journal of Retailing, 64, 12 – 40.

การออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ ตำบลคลองภู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Brand and Label Design for Rice Products of Ban Thasae Rice Farmers Group, Tambon Khlong U Ta Phao, Amphoe Hatyai, Songkhla

ปทุมวรรณ ทองตราชู[1*], มณีรัตน์ รัตนพันธ์[2], กันย์ณิภัฐ สุวรรณอ่อน[2], ประสิทธิ์ รัตนพันธ์[3], สิริลักษณ์ ทองพูน[4], จักรเกียรติ์ เมธานัย[5], ภัทรินทร์ ทางรัตนสุวรรณ[6], คณิดา ไกรสันติ[7] และเชิดชัย มีบุญ[8]

Patumwan Thongtrachou[1*], Maneerat Rattanaphan[2], Kannipat Suwan-on[2], Prasit Rattanaphan[3], Siriluck Thongpoon[4], Chakkait Methanai[5], Pattarin Thangrattanasuwan[6], Kanida Kraisanti[7] and Chertchai Meebun[8]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer of Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Professor, Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระ

[3] Assistant Professor, Ph.D, Independent Scholar

[4] ดร., อาจารย์, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Ph.D, (Business Administration) and MBA (Management and Business Development) Programs, Hatyai Business School, Hatyai University

[5] ดร., อาจารย์, สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Ph.D, Lecturer of Department of Service Industries, Hatyai Business School, Hatyai University

[6] อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer of Department of Management. Hatyai Business School, Hatyai University

[7] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[7] Assistant Professor, Department of Business Information Systems Administration, Hatyai Business School, Hatyai University

[8] นักศึกษา, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[8] Student in Marketing Department, Hatyai Business School, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** patumwan@hu.ac.th, patumwan2985@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสาร ของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ตำบลคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า และป้ายฉลากของผลิตภัณฑ์ข้าวสาร ของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ตำบลคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า และป้ายฉลากของผลิตภัณฑ์ข้าวสาร ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ตราสินค้าข้าวสารบ้านท่าแซ แบบที่ 2 รูปทรงกลมสีทอง ด้านในมีลวดลายกนกสีแดงโค้งบ่งบอกถึงรวงข้าวและความเป็นไทย ด้านล่างแสดงตราสินค้า ส่วนป้ายฉลากแสดงรายละเอียดผลิตภัณฑ์ตราสินค้า คุณภาพสินค้า และรายละเอียดอื่น และพบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านตราสินค้า และป้ายฉลาก อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

คำสำคัญ: ตราสินค้า, ป้ายฉลาก, ผลิตภัณฑ์ข้าวสาร, เกษตรชุมชน

Abstract

The purpose of this research are: 1) to design brand and label for rice products of Ban Tha sae Rice Farmers Group, and 2) to study consumer's satisfaction toward brand and label for rice products of Ban Tha sae Rice Farmers Group, Tambon Khlong U Ta Phao, Amphoe Hatyai, Songkhla. This research is a qualitative and quantitative research. Study by interviewing experts and consumer's satisfaction survey 200 consumer by accidental sampling. Data collection use questionnaire and in-depth interview. Data analysis by statistics program for social science research and use descriptive statistics (percentage, mean and standard deviation)

The results indicate that brand and label Type 2 golden round shape that inside, there is a red Kanok pattern with curved lines, representing the ears of rice and Thainess. Downside, show Tha sae Rice brand. The label show product brand, product quality, and other details. In addition, the consumer's satisfaction toward brand and label are highest overall.

Keywords: Product brand, Label, Rice products, Community agriculture

บทนำ

“ข้าว” เป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ ทั้งในด้านการบริโภค (ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย) เป็นสินค้าเกษตรส่งออกของประเทศไทย และมีความสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจภูมิภาค เป็นพืชเกษตรหลักของประเทศที่ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด (คิดเป็น 45.2% ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมดของประเทศ) และมีจำนวนครัวเรือนที่มากถึง 4.3 ล้านครัวเรือน คิดเป็น 74.4% ของจำนวนครัวเรือนภาคเกษตรทั้งหมด เหตุนี้ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมักได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากรัฐบาลมาตลอด โดยมีนโยบายช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ทั้งนโยบายด้านราคา (Price policy) อาทิ การประกันรายได้ ประกันราคาข้าว และโครงการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เช่น โครงการสนับสนุนค่าบริการจัดการ อุดหนุนต้นทุนและพัฒนาคุณภาพผลผลิตเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปรับปรุงคุณภาพข้าว เป็นต้น

หลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยกลายเป็น “อดีต” แชมป์ส่งออกข้าวโลก ภาพรวมของการส่งออกข้าวไทยในปี 2564 มีปริมาณส่งออก 6.11 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่ทำได้ 5.7 ล้านตันก็ตาม แต่ก็ยังครองตำแหน่งอันดับ 3 ของโลก ต่อเนื่องเป็นปีที่ 4 รองจากเวียดนามที่แซงไทยส่งออกได้ 6.24 ล้านตัน ขณะที่อินเดียครองแชมป์ส่งออกข้าวโลก ด้วยปริมาณสูงถึง 19.55 ล้านตัน (ที่มา : กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565) เนื่องจากข้าวไทยราคาสูงกว่าคู่แข่งขัน และพันธุ์ข้าวไทยไม่เป็นที่ต้องการของตลาดด้วยรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป

สำหรับในประเทศรัฐบาลมี นโยบาย "ตลาดนำการผลิต" ข้าวเป็นสินค้าเกษตรชนิดแรกที่ใช้นโยบายนี้ เป็นโครงการบูรณาการจัดทำแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร มีเป้าหมายที่จะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 3 ประการ คือ 1) สามารถบริหารจัดการอุปทานของข้าวให้อยู่ในปริมาณสมดุลกับอุปสงค์ 2) การผลิตข้าวให้มีผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนการผลิต และ 3) ราคาข้าวเปลือกมีเสถียรภาพคุ้มค่ากับต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนา ตลอดจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตชาวนาให้ดีขึ้น หลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 (ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) แม้มีการวางแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรมาแล้ว 6 ปี แต่แนวโน้มการผลิตและการตลาดข้าวยังคงมีความผันผวนจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 รวมไปถึงสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ภัยธรรมชาติ และความตึงเครียดทางการเมือง รวมทั้งการแข่งขันในตลาดโลกค่อนข้างสูง ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการผลิตและการตลาดให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลก มุ่งเน้นหลักการตลาดนำการผลิต เชื่อมโยงเกษตรกรกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่มาปรับใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบปลอดภัย และมีคุณภาพตาม

มาตรฐานสากล จากนโยบายภาครัฐที่เอื้อประโยชน์ให้กับสินค้าเกษตร เกษตรกรจำเป็นต้องแสวงหาโอกาสจากนโยบายดังกล่าวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การตลาดเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ รายได้ และความสุขของเกษตรกรอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านท่าแซเป็นแหล่งปลูกข้าวปลอดสารพิษและมีคุณภาพที่สำคัญในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกคือพันธุ์สังข์หยด และพันธุ์พื้นถิ่น ปี พ.ศ. 2554 มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ โดยคุณตานุ้ย จันทร์คล้าย ผู้ริเริ่มในการจัดตั้งเนื่องจากมีจำนวนข้าวเหลือจากการบริโภคในครัวเรือนจึงมองเห็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก 13 ราย ข้าวสารบ้านท่าแซบรรจุขายในถุงพลาติกใส มองเห็นเมล็ดข้าวสังข์หยด น้ำหนัก 1 กิโลกรัม ต่อถุง ขายในราคาถุงละ 35-40 บาท

จากการสอบถามประธานกลุ่มเกษตรกรและสมาชิก พบว่าผลิตภัณฑ์ข้าวสารไม่มีตราสินค้า และป้ายฉลากที่สร้างความแตกต่างจากผู้ขายรายอื่น ดังนั้น ทางกลุ่มได้บอกความต้องการเบื้องต้นต้องการให้ผู้วิจัย ช่วยเหลือการสร้างและออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลาก เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และสร้างการรับรู้ตราสินค้าแก่ผู้บริโภค จากความต้องการดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาการออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารบ้านท่าแซ เพื่อนำไปสื่อสารทางการตลาดกับผู้บริโภคในอนาคตดังภาพ ที่ 1

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์กลุ่มเกษตรกรบ้านท่าแซ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ตำบลคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า และป้ายฉลากของผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ตำบลคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ ตำบลคลองภู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาในประเด็นหลักการสร้างตราสินค้า การออกแบบป้ายฉลาก และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อป้ายฉลากรูปแบบใหม่

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ มุ่งศึกษาเฉพาะ ผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ ตำบลคลองภู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3. ขอบเขตด้านประชากร มุ่งศึกษาเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร และผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ ตำบลคลองภู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิดและทฤษฎี

1. ตราสินค้า (Brand) สามารถสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ในแต่ละยี่ห้อ ทำให้การตัดสินใจซื้อง่าย และสะดวกรวดเร็วยิ่ง ปราณี เอี่ยมลออภักดี (2550) ได้ให้ความหมายของ ตราสินค้า หมายถึง ชื่อ คำพูดที่ แสดงออก สัญลักษณ์ การออกแบบหรือส่วนประสมของสิ่งดังกล่าวมารวมกันเพื่อระบุสินค้าและบริการของผู้ขาย ซึ่งแสดงความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งตราสินค้าประกอบด้วย ชื่อตราสินค้า (Brand name) คือส่วนที่สามารถอ่านออกเสียงได้ และเครื่องหมายตราสินค้า (Brandmark) คือส่วนที่ไม่สามารถอ่านออกเสียงได้ แต่สามารถจดจำได้ เช่น สัญลักษณ์ รูปแบบ สีสัน ตัวอักษรประดิษฐ์ เสียง หรือรูปทรงที่จดจำได้ง่าย

ดังนั้น การออกแบบชื่อตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ จะแสดงด้วยตัวอักษร และหรือสัญลักษณ์ ของภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ผลิต มีลักษณะโดดเด่น ความหมายดี ชัดเจน ง่ายต่อการออกเสียง และจดจำง่าย และสามารถนำไปจดทะเบียนคุ้มครองการลอกเลียนแบบได้

2. ป้ายฉลาก (Labeling) เป็นสิ่งสำคัญที่สินค้าต้องมี เปรียบเสมือนหน้าตาของสินค้าที่มาควบคู่กับบรรจุภัณฑ์ ช่วยดึงดูดให้ลูกค้าเกิดความสนใจในตราสินค้า สามารจดจำแบรนดได้ดีมีผู้ให้ความหมายของป้ายฉลากดังนี้ คือการแสดงรายละเอียดข้อมูลของผลิตภัณฑ์ลงบนบรรจุภัณฑ์ฉลากที่ดีควรระบุข้อมูลต่อไปนี้ ชื่อตรายี่ห้อของผลิตภัณฑ์ ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ วิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ ข้อควรระวังในการใช้ผลิตภัณฑ์ ชื่อผู้ผลิต วัน เดือน ปี ที่ผลิต/วันหมดอายุ (https://packaging.oie.go.th) ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2553) และคณะสรุปความหมาย คือ ส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ โดยป้ายฉลากอาจเป็นส่วนหนึ่งของการบรรจุหีบห่อ ให้ข้อมูลที่จำเป็น เช่น วิธีใช้ ราคา และข้อมูลจำเป็นตามที่กฎหมายกำหนด ฉลากสามารถแบ่งประเภทได้ 3 ประเภท คือ 1. ฉลากบอกตรายี่ห้อ (Brand Label) เป็นฉลากที่แสดงตราผลิตภัณฑ์ หรือโลโก้ของผลิตภัณฑ์ที่ติดกับตัวผลิตภัณฑ์หรือหีบห่อของผลิตภัณฑ์ 2. ฉลากแสดงคุณภาพ (Grade Label) เป็นฉลากที่บ่งบอกถึงระดับคุณภาพหรือระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และรางวัลต่าง ๆ 3. ฉลากแสดงสินค้ารายละเอียดของผลิตภัณฑ์ (Descriptive Label) เป็นฉลากที่แสดง

รายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การใช้ การทำงาน การเก็บรักษาหรือลักษณะอื่น ของผลิตภัณฑ์ เช่น ป้ายฉลากยาอาจบ่งบอกสรรพคุณ วิธีใช้ยา เป็นต้น

ดังนั้น ป้ายฉลาก คือ สิ่งพิมพ์ที่บ่งบอกลักษณะและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ หรือใช้ปิดบนบรรจุภัณฑ์เพื่อบ่งบอกตราสินค้า คุณประโยชน์ วิธีใช้และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ การติดป้ายฉลากอาจติดเป็นสติ๊กเกอร์ใส เงา ด้าน ทึบ หรือจะสกรีนลงบนบรรจุภัณฑ์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสินค้า บทบาทสำคัญของป้ายฉลากคือสามารถเพิ่มมูลค่า เพิ่มยอดขาย สร้างภาพลักษณที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือให้ตราสินค้าได้

3. พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริโภคทำการค้นหาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น การซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค ประกอบด้วย 4 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม 2) ปัจจัยด้านสังคม 3) ปัจจัยด้านบุคคล และ 4) ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Schiffman, L., & Kanuk, L., 2010) และเสรี วงษ์มณฑา (2548) กล่าวว่า พฤติกรรมบริโภค คือ พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลแต่ละบุคคลในการค้นหา การเลือกซื้อ การใช้การประเมินผล หรือการจัดการกับสินค้าและบริการ ซึ่งบริโภคคาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรม และความต้องการผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคเพื่อนำมากำหนดกิจกรรมทางการความสอดคล้อง กับพฤติกรรมของผู้บริโภคให้มากที่สุดนำสู่การตัดสินใจ

4. ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกหลังการซื้อหรือการรับบริการของบุคคล ซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ หรือประสิทธิภาพของสินค้า ถ้าผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการต่ำกว่าคาดหวัง ทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พอใจ และถ้าผลที่ได้รับสูงกว่าที่ลูกค้าคาดหวังไว้ ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552) ทั้งนี้การจัดรูปแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า ฉลากสินค้า และโครงสร้างบรรจุภัณฑ์จะทำให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ (สุภาพร อภิรัตนานุสรณ์ และกฤตภาส จินาภาค, 2556) และราชบัณฑิตยสถานได้นิยาม ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้ที่มีความสุขหรือความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

ดังนั้น ความพึงพอใจเป็นทัศนคติที่เกี่ยวกับอารมณ์ จิตใจ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ความความพึงพอใจ จากความคาดหวังหรือเกิดขึ้นทั้งด้านบวก หรือด้านลบ สามารถนำไปสู่การตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้แบบของตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ ทำการนำตราสินค้า ป้ายฉลาก ไปสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อตราสินค้า และป้ายฉลาก มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรับฟังความคิดเห็นร่วมถึงข้อเสนอแนะของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อ การออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร มีวิธีการดำเนินการวิจัยต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อความสะดวกในการเก็บแบบสอบถาม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ (Taro Yamane) ประมาณค่าสัดส่วนของกลุ่มประชากรระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง และเก็บข้อมูล 50% ของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง

1.2 กลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ตัวแทนกลุ่ม จำนวน 2 คน

1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาด และนักออกแบบจำนวน 3 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

2. ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างตัวแทนกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ เพื่อหาโจทย์ในการพัฒนา และนำมาข้อมูลมาศึกษาแนวคิดการสร้างตราสินค้า และป้ายฉลากให้กับกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ

2.2 นำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรมาการออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ อย่างละ 2 แบบ คือตราสินค้า 2 แบบ ป้ายฉลาก 2 แบบ

2.3 นำตราสินค้า และป้ายฉลากที่ออกแบบแล้ว สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนของกลุ่ม ใช้แบบสัมภาษณ์มีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะตราสินค้า และป้ายฉลาก แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรง

2.4 ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ ตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม มี 2 ตอน ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ที่บริโภคที่มีต่อตราสินค้าและป้ายฉลากของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซจำนวน 2 รูปแบบ โดยแบ่งเป็นด้านตราสินค้า 4 ข้อคำถาม ด้านป้ายฉลาก 4 ข้อคำถาม ทุกข้อคำถาม ใช้มาตรวัด 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด; 2 = น้อย; 3 = ปานกลาง; 4 = มาก; 5 =มากที่สุด) โดยมีระดับการจัดลำดับ Likert-type scale เป็นเกณฑ์ในการประเมิน (Likert, 1967)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญให้แบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบเอง โดยดำเนินการจนครบจำนวนตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติภาคบรรยาย คือค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มีการออกแบบตราสินค้า 2 แบบดังนี้

ตราสินค้าแบบที่ 1

ภาพที่ 2 แสดงตราสินค้าแบบที่ 1

ตราสินค้ามีขนาดกว้าง 4.20 เซนติเมตร ยาว 4.50 เซนติเมตร รูปทรงรวงข้าวเป็นทรงกลม ใช้ตัวอักษรที่เรียบเข้าใจง่าย การเลือกใช้น้ำตาลโทนส้ม สีน้ำตาล สื่อถึงความรู้สึกถึงข้าวที่กำลังออกรวงการเก็บเกี่ยว ความมีพลัง มีชีวิตชีวา อบอุ่น ความเจริญ เลือกใช้สีเขียวหมายถึงความสดชื่น ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญงอกงาม ผ่อนคลาย และมีข้อความสโลแกน บอกที่มาของสายพันธ์ข้าว

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงดังนี้ 1) เปลี่ยนรูปรวงข้าวให้มีความเด่นชัด 2) เพิ่มความเข้มของสี 3) ปรับขนาดตัวอักษรให้เหมาะสม 4) คำว่าสังข์หยด ใส่คำว่าข้าวสังข์หยด

ภาพที่ 3 แสดงตราสินค้าแบบที่ 1 หลังการปรับปรุง

ตราสินค้าแบบที่ 2

ภาพที่ 4 แสดงตราสินค้าแบบที่ 2

ตราสินค้ามีขนาดกว้าง 4.20 เซนติเมตร ยาว 4.50 เซนติเมตร เป็นรูปทรงกลมมีตราสินค้าอยู่ด้านล่าง รูปทรงกลมสื่อถึงความสุข ความสดชื่น ความสบายใจ สีพื้นสีทองบ่งบอกถึงความสำเร็จ ความมั่งคั่ง ส่วนลายกนกในวงกลมบอกเอกลักษณ์ความเป็นไทยสื่อถึงรวงข้าวสีแดงสื่อถึงความมีพลัง ความมุ่งมั่น ความรัก และมีข้อความสโลแกน บอกที่มาของสายพันธ์ข้าว

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงดังนี้ 1) ปรับขนาดตัวอักษรให้เหมาะสมและใช้ตัวอักษรแบบเดียว 2) เพิ่มความสว่างของตราสินค้า 3) คำว่าสังข์หยดใส่คำว่าข้าวสังข์หยด

ภาพที่ 5 แสดงตราสินค้าแบบที่ 2 หลังการปรับปรุง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มีการออกแบบป้ายฉลาก 2 แบบดังนี้

ป้ายฉลากแบบที่ 1

ภาพที่ 6 แสดงป้ายฉลากสินค้าที่ออกแบบรูปแบบที่ 1

ป้ายฉลากมีขนาดกว้าง 13.5 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร มีรูปรวงข้าวและข้าวสื่อถึงผลิตภัณฑ์ รูปชาวนาสื่อถึงวิถีชีวิต และมีข้อมูลแสดงถึงคุณภาพสินค้า มีรายละเอียด เคล็ดลับในการหุง แหล่งผลิต เบอร์ติดต่อ ปริมาณน้ำหนัก และ ใช้ตัวอักษรไทยที่อ่านง่าย เลือกใช้สีเขียวที่สื่อถึงทุ่งนาที่เขียวขจี และสีดำเพื่อให้มองเห็นตัวอักษรสีขาว

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงดังนี้ 1) ปรับตัวอักษรให้ชัดเจน 2) ปรับสีของป้ายฉลากให้มีความสว่างและเพิ่มความเข้มของตัวอักษร 3) ปรับขนาดตัวอักษรแหล่งผลิตและจำหน่ายมีขนาดใหญ่

ภาพที่ 7 แสดงป้ายฉลากสินค้าที่ออกแบบรูปแบบที่ 1 หลังการปรับปรุง

ป้ายฉลากแบบที่ 2

ภาพที่ 8 แสดงป้ายฉลากสินค้าที่ออกแบบรูปแบบที่ 2

ป้ายฉลากมีขนาดกว้าง 13.5 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร มีรูปรวงข้าวและข้าวสื่อถึงผลิตภัณฑ์และมีข้อมูลแสดงถึงคุณภาพสินค้า มีรายละเอียด เคล็ดลับในการหุง แหล่งผลิต เบอร์ติดต่อ ปริมาณน้ำหนัก และใช้ตัวอักษรไทยที่อ่านง่าย เลือกใช้สีแดงและสีทองเป็นพื้นหลังเพื่อให้ป้ายฉลากมีความโดดเด่นและสวยงาม และสีทองที่สื่อถึงข้าวเมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวออกรวงเต็มทุ่งนาเป็นสีเหลืองทองพร้อมที่จะเก็บเกี่ยว

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับปรุงดังนี้ 1) ตัวอักษรบนป้ายฉลากปรับความชัดเจน 2) เน้นความคมชัดของสี

ภาพที่ 9 แสดงป้ายฉลากสินค้าที่ออกแบบรูปแบบที่ 2 หลังการปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบตราสินค้าและป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ แบ่งข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.50 อยู่ในช่วงอายุ 34 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวส.มากสุด คิดเป็นร้อยละ 26.50 ประกอบอาชีพเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 39.50 มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.00

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจต่อตราสินค้าและป้ายฉลากของกลุ่มเกษตรกรข้าวสาร บ้านท่าแซ

ตราสินค้าและป้ายฉลากข้าวสาร บ้านท่าแซ	แบบที่ 1			แบบที่ 2		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านตราสินค้าของผลิตภัณฑ์						
1. ตราสินค้ามีความทันสมัย	3.40	0.342	ปานกลาง	4.48	0.491	มากที่สุด
2. ตราสินค้ามีขนาดเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	3.15	0.490	ปานกลาง	4.38	0.478	มากที่สุด
3. ตราสินค้ามีรูปลักษณ์ที่จดจำง่าย	3.35	0.498	ปานกลาง	4.32	0.501	มากที่สุด
4. ตราสินค้ามีความโดดเด่นสวยงาม	3.26	0.491	ปานกลาง	4.69	0.489	มากที่สุด
ด้านป้ายฉลากของผลิตภัณฑ์						
1. มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า	3.14	0.490	ปานกลาง	4.65	0.487	มากที่สุด
2. ป้ายฉลากแสดงภาพลักษณ์สินค้าและคุณภาพ	3.40	0.353	ปานกลาง	4.60	0.501	มากที่สุด
3. ป้ายฉลากสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ได้	3.45	0.478	มาก	4.49	0.466	มากที่สุด
4. ป้ายฉลากสามารถนำเสนอข้อมูลครบและชัดเจน	3.59	0.437	มาก	4.39	0.466	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	**3.34**	**0.447**	**ปานกลาง**	**4.50**	**0.485**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อตราสินค้า และป้ายฉลากข้าวสาร บ้านท่าแซ ภาพรวมแบบที่ 1 อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.34 และความพึงพอใจต่อตราสินค้าและป้ายฉลากข้าวสาร บ้านท่าแซ ภาพรวมแบบที่ 2 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50

ผลการการออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซจากการมีส่วนร่วมของผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ด้านการตลาด และตัวแทนกลุ่มเกษตรกร บ้านท่าแซ และการประเมินความพึงพอใจของตราสินค้าและป้ายฉลากโดยผลจากการสำรวจระดับความพึงพอใจตราสินค้า และป้ายฉลากแบบที่ 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50

ภาพที่ 10 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ข้าวสารบ้านท่าแซสายพันธุ์ ข้าวสังข์หยด

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาการออกแบบตราสินค้า และป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าและป้ายฉลาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย โดยมีปัจจัยด้านตราสินค้ามีความโดดเด่นสวยงามและมีความทันสมัย มีขนาดเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ มีรูปลักษณ์ที่จดจำง่าย ป้ายฉลากมีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า และแสดงภาพลักษณ์สินค้าและคุณภาพ บ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ได้ และสามารถนำเสนอข้อมูลครบและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกัณย์ณิภัฐ สุวรรณอ่อน และคณะ (2560) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าและป้ายฉลากที่ได้พัฒนาใหม่ของขนมลาสูตรโบราณ กลุ่มสตรีบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาโดยรวมมากที่สุด และการศึกษาของปทุมวรรณ ทองตราชู และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง ออกแบบป้ายฉลากผลิตภัณฑ์เครื่องแกงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านทุ่งยาวพัฒนา ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่าป้ายฉลากแบบ B เครื่องแกงแบบติดข้างถุงฟรอยด์ สามารถบอกรายละเอียดผลิตภัณฑ์เครื่องแกงมีความเหมาะสม และผู้บริโภคมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.84 และการศึกษาของวิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง และคณะ (2561) พบว่าบรรจุภัณฑ์ และป้ายฉลากเครื่องแกงตำมือ ที่มีรูปแบบเป็นกล่อง

พลาสติกทรงกลมสีใสมองเห็นผลิตภัณฑ์ด้านในชัดเจน มีป้ายฉลากติดข้างกล่องประกอบด้วยรายละเอียดผลิตภัณฑ์ มีระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลาก พบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านบรรจุภัณฑ์ และด้านป้ายฉลากในระดับมากทุกข้อ รวมถึงการศึกษาของ อมรรัตน์ บุญสว่าง (2559) ได้ศึกษาเรื่องการออกแบบตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมสินค้าอาหารเอกลักษณ์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาความพึงพอใจเป็นรายผลิตภัณฑ์ พบว่า โรตีกรอบงาดำ จ.สตูล ขนมดู จ.สงขลา ข้าวเกรียบปลา ตราตราซีรนี จ.ปัตตานี กล้วยหินฉาบรสชาเขียว จ.ยะลา สามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จังหวัดนั้นได้ มีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าและป้ายฉลากที่มีต่อตราสินค้าและป้ายฉลากผลิตภัณฑ์ข้าวสารของกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ 1) ตราสินค้ามีความโดดเด่นสวยงาม 2) ตราสินค้ามีความทันสมัย 3) ตราสินค้ามีขนาดเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ 4) ตราสินค้ามีรูปลักษณ์ที่จดจำง่าย ด้านป้ายฉลากของผลิตภัณฑ์ 1) มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า 2) ป้ายฉลากแสดงภาพลักษณ์สินค้าและคุณภาพ 3) ป้ายฉลากสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติที่สำคัญขอผลิตภัณฑ์ได้ 4) ป้ายฉลากสามารถนำเสนอข้อมูลครบและชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่ม จำเป็นต้องมีการเปรียบเทียบยอดขายและกำไรก่อนและหลังการสร้างตราสินค้า และป้ายฉลาก เพื่อพิจารณาว่ามีผลกระทบกับยอดขายกำไรมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวสาร จะทำให้กลุ่มเกษตรข้าวสาร สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน

2. ควรทำวิจัยต่อยอดเพื่อขยายตลาดซึ่งปัจจุบันวางขายเฉพาะในชุมชน ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์และออฟไลน์

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการสื่อสารทางการตลาดในรูปแบบ Online Marketing Offline Marketing เพื่อสร้างการจดจำตราสินค้าของกลุ่มเกษตรข้าวให้เป็นยอมรับของคนในท้องถิ่นและในระดับประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกลุ่มเกษตรกรข้าวสารกลุ่มเกษตรกรข้าวสารบ้านท่าแซ ตำบลคลองกู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาที่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาข้อมูลในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กันย์ณิภัฐ สุวรรณอ่อนและคณะ.(2560). ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาตราสินค้าและป้ายฉลากขนมลาสูตรโบราณ กลุ่มสตรีบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

กรุงเทพธุรกิจ.(2565). ส่งออกข้าวไทยปี 64 แพ้อินเดีย-เวียดนาม.สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จากhttps://www.bangkokbiznews.com/business/985817

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.(2565). ปลัดเกษตรฯ ชูนโยบายขับเคลื่อนแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร หวังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต พี่น้องชาวนา ผ่านหลัก "ตลาดนำการผลิต". สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก https://www.moac.go.th/news-preview-441091792499

ธนาคากรุงศรี. (2562). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม 2562-2564: อุตสาหกรรมข้าว. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก https://www.krungsri.com/th /research/industry/industry-outlook/agriculture/rice/io/io-rice-20

ประชาชาติธุรกิจ. (2565). วิบากกรรมข้าวไทยตกแชมป์ ส่งออกวูบ 40% ราคาแพงสู้ไม่ได้. สืบค้น 30 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก https://www.prachachat.net/economy/news-856087

ปราณี เอี่ยมลออภักดี. (2550) . การบริหารการตลาด.(พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

ปทุมวรรณ ทองตราชู และคณะ. (2563) . ออกแบบป้ายฉลากผลิตภัณฑ์เครื่องแกงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านทุ่งยาวพัฒนา ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์ พับลิเคชั่นส์

วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทองและคณะ.(2561). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และป้ายเครื่องแกงตำมือ บ้านทุ่งชุมพลพัฒนา ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.

เสรีวงษ์มณฑา. (2548). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

อมรรัตน์ บุญสว่าง. (2559) . “การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมสินค้าอาหารเอกลักษณ์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้” วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร, 13 (2), 34-60.

Likert, Rensis. (1967). “*The Method of Constructing and Attitude Scale”. In Reading in Fishbeic,M (Ed.), Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

Sekaran, U. and Bougie, R. (2010). Research Methods for Business. 5th ed. UK: John Wiley and Sons.

Schiffman, L., & Kanuk, L. (2010). Consumer Behavior. 10th ed., NJ: Pretice Hall.

Yamane, Taro. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd ed., Tokyo. Harper International Edition.

พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

Tourists' behavior and satisfaction toward travelling to Khuan Khan Lao, Phichit Subdistrict, Na Mom District, Songkhla Province.

กันย์ณิภัฐ สุวรรณอ่อน[1*], มณีรัตน์ รัตนพันธ์[1], ปทุมวรรณ ทองตราชู[2], จักรเกียรติ์ เมธานัย[3], ประสิทธิ์ รัตนพันธ์[4], สิริลักษณ์ ทองพูน[5], ภัทรินทร์ ทางรัตนสุวรรณ[6] และณนันท์นิชา ธนันวัฒนภาคย์[7]

Kannipat Suwan-on[1*], Maneerat Rattanaphan[1], Patumwan Thongtrachou[2], Chakkait Methanai[3], Prasit Rattanaphan[4], Siriluck Thongpoon[5], Pattarin Thangrattanasuwan[6] and Nhanunnicha thanunwatthanhapal[7]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor, Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University

[2] อาจารย์, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer of Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University

[3] ดร., อาจารย์, สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Ph.D, Lecturer of Department of Service Industries, Hatyai Business School, Hatyai University

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระ

[4] Assistant Professor, Ph.D, Independent Scholar

[5] ดร., อาจารย์, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Ph.D, (Business Administration) and MBA (Management and Business Development) Programs, Hatyai Business School, Hatyai University

[6] อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer of Department of Management. Hatyai Business School, Hatyai University

[7] นักศึกษา, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[7] Student in Marketing Department, Hatyai Business School, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** kaewkanit@hu.ac.th, kannipat.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมากับกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการเดินทางมาเพื่อพักผ่อน และความพึงพอใจของของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับพบว่า ความพึงพอใจด้านสถานที่พัก ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.47) รองลงมาคือความพึงพอใจด้านการบริการของบุคลากร ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.51) ความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.63) ความพึงพอใจด้านราคา ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.55) ความพึงพอใจด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.61) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$ = 4.63, S.D. = 0.61)

คำสำคัญ: พฤติกรรม, ความพึงพอใจ, นักท่องเที่ยว, ควนคานหลาว

Abstract

The purpose of this research is to study Tourists' behavior and satisfaction toward travelling to Khuan Khan Lao, Phichit Subdistrict, Na Mom District, Songkhla Province. This research is *quantitative* research. The data are collected by questionnaire from 400 tourists. Data analysis by statistics program for social science research and uses descriptive statistics (percentage, mean and standard deviation).

The results show that They came together with friend (s) and family. The purpose of most trips is leisure travel. Tourists' behavior and satisfaction toward travelling to Khuan Khan Lao, Phichit Sub district, Na Mom District, Songkhla Province are at highest level. When consider separately by mean sorted, the highest satisfaction is accommodation ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.47), personnel service ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.51), attraction ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.63), price ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.55), convenience ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.61) and marketing promotion ($\bar{x}$ = 4.63, S.D. = 0.61)

Keywords: behavior, satisfaction, tourist, Khuan Khan Lao

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง และมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะสามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมาก และมีผลต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง แต่ละประเทศจึงจัดให้มีกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ให้กับประเทศของตน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด แม้ว่าปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ประเทศไทยเริ่มมีการระบาดของโควิท-19 มาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การท่องเที่ยว

ซบเซา นักท่องเที่ยวเริ่มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต้องรับภาระต้นทุนค่าใช้จ่าย จนบางครั้งอาจต้องเลิกกิจการในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามได้มีนักวิชาการหลายสาขาต่างคาดการณ์ว่า ปัจจุบันได้มีการฉีดวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจการท่องเที่ยวอาจฟื้นตัวในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 และอีกทั้งรัฐบาลได้มีนโยบายเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนเพิ่มมากขึ้นด้วย (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2560) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวคนไทยเปลี่ยนแปลงไป เน้นการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติรวดเร็ว เน้นการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ หรือความปกติใหม่ (New Normal) นั่นคือ มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เที่ยวอย่างมีจิตสำนึกและเที่ยวด้วยระยะเวลาที่ยาวนานมากขึ้น (คมชัดลึก, 2564) การท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการสร้างงาน กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เสริมสภาพคล่องปริมาณเงินหมุนเวียน และกระตุ้นให้เกิดการบริโภคของประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดสงขลา มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีภูมิทัศน์สวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น และจากกระแสความนิยมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ที่เน้นธรรมชาติ รวมถึงเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต สุขภาพ โภชนาการของคนในแต่ละชุมชน ทำให้แต่ละชุมชนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น เดินป่า ปีนเขา ใช้ชีวิตด้วยวิถีของคนในชุมชน เป็นต้น ทำให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เป็นนิยมนั่นคือ การเที่ยวภูเขา เพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงความสวยงามแบบสบาย ๆ สัมผัสบรรยากาศที่เย็นสบาย (ศันสนีย์ กระจ่ายโฉม กรวรรณ สังขกร และนิเวศน์ พูนสุขเจริญ, 2564) และควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา เป็นภูเขาขนาดเล็ก ทางขึ้นเป็นถนนลูกรังและทางลาดชัน แม้การเดินทางค่อนข้างลำบาก แต่เมื่อขึ้นไปถึงยอดเขาแล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่าต่อการเดินทาง เพราะบนยอดเขาสามารถมองเห็นตัวเมืองหาดใหญ่ได้อย่างชัดเจน โดยมีสองบรรยากาศให้สัมผัส นั่นคือการชมทะเลหมอกในยามเช้า และการชมพระอาทิตย์ตก ผ่านเมืองหาดใหญ่ในยามเย็น ปัจจุบันได้มีนักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลาเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา พฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการของคนในชุมชนตำบลพิจิตร เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

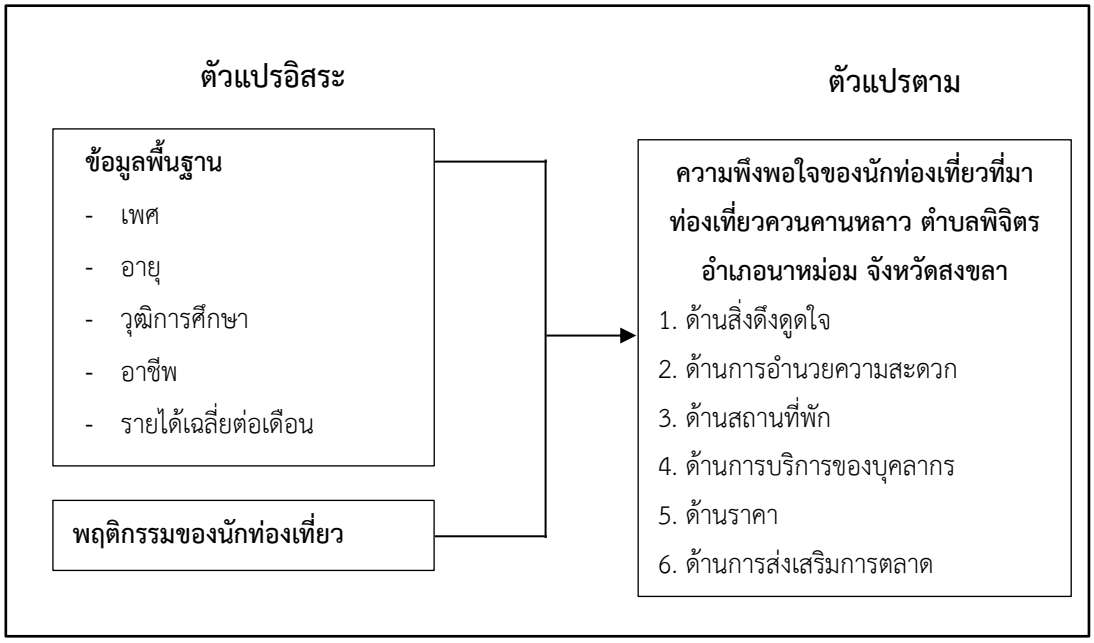
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist's Behavior) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวภายในประเทศ (Inbound Tourism) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวนอกประเทศ (Outbound Tourism) (วรรณา วงษ์วานิช, 2546) สำหรับงานวิจัยนี้ เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) ซึ่งเป็นการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักในประเทศไทย และเดินทางท่องเที่ยวอยู่ภายในประเทศไทย ซึ่งคือควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว สถานที่พัก การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยว (Buhalis, 2000 & Pelasol, 2021)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist's Satisfaction) ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการคือ คุณภาพการบริการ คุณภาพสินค้า ราคา ปัจจัยตามสถานการณ์ และปัจจัยส่วนบุคคล เป็นต้น (Zeithaml and Bitner, 2009) โดยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ถือเป็นการแสดงออกที่ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ เป็นการแสดงออกที่เป็นนามธรรม สามารถสังเกตได้จากการแสดงออกที่สลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่สนองต่อความต้องการของบุคคลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ (Kotler & Kevin, 2006)

สำหรับกรอบแนวคิดพฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา และการดำเนินการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenient Sampling) เพื่อความสะดวกในการเก็บแบบสอบถาม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บแบบสอบถาม คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Cochran (1977) ประมาณค่าสัดส่วนของกลุ่มประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 ตัวอย่าง จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละได้ และเพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือว่าได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเพื่อสอบถามความพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลาทั้งนี้ ทุกข้อคำถาม ใช้มาตรวัด 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด; 2 = น้อย; 3 = ปานกลาง; 4 = มาก; 5 =มากที่สุด) โดยมีระดับการจัดลำดับ Likert-type scale เป็นเกณฑ์ในการประเมิน (Likert, 1967)

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ใช้ระดับค่าสถิติ ด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผู้วิจัยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (พล เหลืองรังษี, 2561) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 58.3 และเพศหญิง ร้อยละ 41.8 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 61.8 รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 19.0 วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าปริญญา ร้อยละ 33.8 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 28.0 รองลงมาคือค้าขาย ร้อยละ 28.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 47.0 รองลงมาคือ รายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 25.3

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา คือ ท่องเที่ยว/ พักผ่อน ร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ ปฏิบัติราชการ/ ปฏิบัติงาน ร้อยละ 12.0

สำหรับช่องทางการรับรู้ของแหล่งท่องเที่ยว รับรู้ผ่านทางเพื่อน/ญาติ ร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ รับรู้ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 33.8 บุคคลที่ร่วมเดินทางมาเที่ยว ได้แก่ เพื่อน ร้อยละ 37.3 รองลงมาคือครอบครัว/ญาติ ร้อยละ 35.3

ช่วงเดือนในการเข้าพัก ได้แก่ เดือนมกราคม-มีนาคม ร้อยละ 42.3 และรองลงมาคือ เดือนตุลาคม-ธันวาคม ร้อยละ 30.5 วันที่เข้าพักบ่อยที่สุด ได้แก่ วันหยุดเทศกาล ร้อยละ 42.5 และรองลงมาคือ วันหยุดเสาร์ หรือ อาทิตย์ ร้อยละ 32.0 จำนวนคืนในการพักแรมได้แก่ จำนวน 1 คืน ร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ จำนวน 2 คืน ร้อยละ 22.5 ในอนาคตจะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก ร้อยละ 90.8 และจะมีการแนะนำให้ผู้อื่นเดินทางมาท่องเที่ยว ร้อยละ 99.5

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

ความพึงพอใจของของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับพบว่า ความพึงพอใจด้านสถานที่พัก ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.47) รองลงมาคือความพึงพอใจด้านบุคลากร ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.51) ความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.63) ความพึงพอใจด้านราคา ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.55) ความพึงพอใจด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.61) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$ = 4.63, S.D. = 0.61) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา จำแนกเป็นรายด้าน

ความพึงพอใจของของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	**4.73**	**0.63**	**มากที่สุด**
1.1 การได้ชมหมอกและพระอาทิตย์ขึ้นในยามเช้า	4.83	0.52	มากที่สุด
1.2 อากาศที่เย็นสบาย	4.63	0.71	มากที่สุด
1.3 ความเงียบสงบของธรรมชาติ	4.73	0.65	มากที่สุด
2. ด้านการอำนวยความสะดวก	**4.68**	**0.61**	**มากที่สุด**
2.1 ความเพียงพอและเหมาะสมของห้องน้ำ	4.68	0.60	มากที่สุด
2.2 การมีบริการรถรับส่งขึ้นไปยังที่พัก	4.77	0.43	มากที่สุด
2.3 บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว	4.57	0.79	มากที่สุด
2.4 มีไฟฟ้าใช้ 24 ชั่วโมง	4.74	0.53	มากที่สุด
2.5 มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต	4.63	0.70	มากที่สุด
3. ด้านสถานที่พัก	**4.77**	**0.47**	**มากที่สุด**
3.1 ห้องพักมีความเป็นส่วนตัว	4.73	0.56	มากที่สุด
3.2 ที่พักมีความสะอาดเรียบร้อย	4.93	0.27	มากที่สุด
3.3 มีพื้นที่บริการปิ้งย่าง	4.69	0.56	มากที่สุด
3.4 ที่พักมีความเพียงพอและเหมาะสม	4.69	0.57	มากที่สุด
3.5 มีจุดถ่ายรูปและพร็อพถ่ายรูป	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ด้านการบริการของบุคลากร	**4.74**	**0.51**	**มากที่สุด**
4.1 กิริยามารยาท	4.78	0.45	มากที่สุด
4.2 การแต่งกาย	4.72	0.50	มากที่สุด
4.3 อัธยาศัยไมตรี	4.73	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความพึงพอใจของของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
5. ด้านราคา	**4.69**	**0.55**	**มากที่สุด**
5.1 ราคาห้องพักมีความเหมาะสม	4.68	0.60	มากที่สุด
5.2 ราคาขายสินค้ามีความเหมาสม	4.65	0.57	มากที่สุด
5.3 ราคาใกล้เคียงกับผู้ประกอบการรายอื่น	4.75	0.49	มากที่สุด
6. ด้านการส่งเสริมการตลาด	**4.63**	**0.61**	**มากที่สุด**
6.1 โปรโมชั่นในช่วงเทศกาล	4.69	0.54	มากที่สุด
6.2 การให้ส่วนลดเมื่อมาหลายท่าน	4.65	0.62	มากที่สุด
6.3 การลดราคาเมื่อกลับมาพักอีกครั้ง	4.58	0.63	มากที่สุด
6.4 กิจกรรมแจกของรางวัล	4.59	0.66	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษา พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา สรุปได้ว่า

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวนาลี วิริยะพันธุ์ (2563) และ มณเฑียร วิริยะพันธุ์ กิติชัย รัตนะ และอภิชาต ภัทรธรรม (2562) นั่นคือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย นั่นเพราะสถานที่ท่องเที่ยวเน้นการเดินเขา ที่เน้นการผจญภัย ต้องใช้พลังและความเข้มแข็งในการเดินทางขึ้นเขา สำหรับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวคือ ท่องเที่ยว/พักผ่อน และเน้นการเดินทางกับเพื่อน ครอบครัวเป็นหลัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา ใจเป็ง (2564) ชมพูนุท สมแสน ละเอียด ศิลาน้อย และกันฑิมาลย์ จินดาประเสริฐ (2562) และสุดา สุวรรณาภิรมย์ (2560) นั่นคือ ช่องทางการรับรู้ของแหล่งท่องเที่ยว รับรู้ผ่านทางเพื่อน/ญาติ สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และบุคคลที่ร่วมเดินทางมาเที่ยว ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว/ญาติ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวควนคานหลาว ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณเฑียร วิริยะพันธุ์ กิติชัย รัตนะ และอภิชาต ภัทรธรรม (2562) นั่นคือ มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่พัก สิ่งดึงดูดใจ เป็นต้น และความพึงพอใจต่อการให้บริการของบุคลากร ในระดับมากถึงมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุท สมแสน ละเอียด ศิลาน้อย และกันฑิมาลย์ จินดาประเสริฐ (2562) นั่นคือมีความพึงพอใจด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ เช่น สิ่งดึงดูดใจ การอำนวยความสะดวก เป็นต้น และด้านการส่งเสริมการตลาด นั่นคือ

มีการกำหนดโปรโมชั่นต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ ในระดับมากถึงมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพงศ์ เขตปิยรัตน์ (2564) นั่นคือ มีความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจ ในระดับมากที่สุด นั่นคือ ได้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าสนใจ การได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรศึกษาการรับรู้ และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาต่อไป

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทภูเขาในพื้นที่ใกล้เคียงของจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา ใจเป็ง. (2564). พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาชมวัดศรีวงศ์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารบริหารธุรกิจและศิลปะศาสตร์ ราชมงคลล้านนา*, 9(2), 85-98.

คมชัดลึก. (2565). *โควิด-19 พฤติกรรมการ "ท่องเที่ยว" จะเปลี่ยนไปอย่างไร?.* สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565 แหล่งสืบค้น https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/499729.

ชมพูนุท สมแสน ละเอียด ศิลาน้อย และกันฑิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2562). พฤติกรรมและความพึงพอใจที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวถนนผ้าคราม จังหวัดสกลนคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,* 10(2), 184-198.

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2560). การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม,* 7(2), 103-117.

พล เหลืองรังษี. (2561). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992).

วนาลี วิริยะพันธุ์. (2563). ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(1), 232-244.

วรรณา วงษ์วานิช. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มณเฑียร วิริยะพันธุ์ กิติชัย รัตนะ และอภิชาต ภัทรธรรม. (2562). ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของอุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,* 10(1), 12-24.

สุดา สุวรรณาภิรมย์. (2560). พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(3), 69-79.

ศันสนีย์ กระจ่ายโฉม กรวรรณ สังขกร และนิเวศน์ พูนสุขเจริญ. (2564). กลยุทธ์การปรับตัวของภาคการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนภายใต้วิกฤติการณ์การระบาดโควิด-19. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 41(1), 1-20.

Buhalis, D. (2000). *Marketing the competitive destination in the future.* Tourism Management, 21(1), 97-116.

Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques.* (3d ed) . New York: John Wiley and Sons Inc.

Kotler, P. & Kevin, L. L. (2006). *Marketing Management* (12th ed.). NJ: Pearson.

Likert, Rensis. (1967). "*The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbeic,M (Ed.), Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

Pelasol, J. (2012). Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines. *International Peer Reviewed Journal.* JPAIR Multidisciplinry Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom.

Zeithaml, V.A., and Bitner, M.J., Gremler, D.D. (2009). *Service Marketing: Integrating Cu*.

รูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
Domestic Tourism Typology after the Coronavirus Disease 2019 Epidemic

ณิชา พิชัยวรุตมะ[1*], อมราวดี บุญเรือง[1] และสุขุมาล กล่ำแสงใส[2]

Nicha Phichaiwaruttama[1*], Amarawadee Boonruang[1] and Sukhuman Klamsaengsai[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาอุตสาหกรรมการบริการ, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

[1] Undergraduate Student, Bachelor of Business Administration in Hospitality Industry, Walailak University

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ, สำนักวิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

[2] Lecturer, Ph.D., Tourism and Hospitality Industry Program, School of Management, Walailak University

[*]**Corresponding author, E-mail:** nicha.pi@mail.wu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 384 ตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการเดินทางในระดับมากกับครอบครัว ($\bar{X}$= 4.16) เพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}$= 4.04) และคู่รัก ($\bar{X}$=3.96) โดยต้องการใช้ยานพาหนะส่วนตัวในการเดินทางระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.61) และต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเภทชายหาด เกาะ และน้ำตก สูงสุดเป็น 3 ลำดับแรก และ 2) ตัวแปรเพศ อาชีพ และรายได้ ส่งผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวในบางรูปแบบ ในขณะที่ตัวแปรอายุไม่ส่งผลต่อความต้องการฯ ที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยวชาวไทย, เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study needs of Thai tourists towards domestic tourism after the coronavirus disease 2019 epidemic situation and 2) to examine significance difference between the means of tourists' desires toward domestic tourism typology classified by demographic variables. The researcher used a questionnaire to collect quantitative data from a sample of 384 Thai tourists using a accidental random sampling technique. The results showed that: 1) The majority of

tourists had a high level of travel needs with their families ($\bar{X}$= 4.16), colleagues ($\bar{X}$=4.04) and couples ($\bar{X}$= 3.96). Most of respondents prefer traveling with their private transport ($\bar{X}$ =4.61) as well as natural related tourism (sea, island, or waterfall) and 2) independent variables; gender, occupation, and income demonstrated some statistical significance on mean difference on domestic tourism typology whereas age was exceptional.

Keywords: Tourism Typology, Domestic Thai Tourists, Coronavirus Disease 2019 Epidemic

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ล่าสุดเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2565 มีจำนวนยอดผู้ติดเชื้อทั่วโลกรวม 369,955,520 ราย และมีจำนวนผู้เสียชีวิตรวม 5,666,379 ราย (Association American Library, 2022) จากสถานการณ์ปัจจุบันนี้ทำให้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การส่งออกบริการหรือภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบนั้นมีความรุนแรงกว่าประเทศอื่น ๆ และประเทศไทยพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่าประเทศอื่น ๆ (วศิน โรจยารุณ, 2564, หน้า 2) ซึ่งข้อมูลจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาสามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยมีจำนวนน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย เมื่อเข้าสู่ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดพบว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยสร้างรายได้มากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คาดการณ์ว่ากลุ่มเป้าหมายหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวของไทยจะมุ่งเน้นฟื้นฟูการท่องเที่ยวแบบภายในประเทศ (Domestic) เป็นอันดับแรก เนื่องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. เตรียมจัดทำแผนฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ “ฟีนิกซ์ แพลน” (ประชาชาติธุรกิจ, 2563) ครอบคลุมระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่ 2564-2465 โดยมีความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นอมตะ แม้จะตายแล้วก็ฟื้นคืนชีพได้เหมือนดังนกฟีนิกซ์ เพื่อปลุกปั้นการท่องเที่ยวให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งหลังจากเผชิญวิกฤตอย่างรุนแรงในปี 2564 โดยเน้นหนักในการลดการพึ่งพิงนักท่องเที่ยวต่างชาติและเน้นทำตลาดศักยภาพหารายได้มากกว่าปริมาณ เพื่อรับกับโลกยุคหลังโควิด (Techasriamornrat, 2564)

จากงานวิจัยของบริสุทธิ์ แสนคำ (2564, น. 149) ระบุว่า หลังสถานการณ์การการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 71 มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในประเทศร้อยละ 84 และแน่นอนว่าสิ่งที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวได้ก็คือ รูปแบบการท่องเที่ยว โดยรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปมากที่สุด 10 อันดับก่อนสถานการณ์การการแพร่ระบาดฯ ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ ตามลำดับ (Khunnaiver, 2019) ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ยังส่งผล

ต่อความสนใจและต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีงานใดที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศที่นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวไปหลังสถานการณ์การการแพร่ระบาดฯ นอกจากนี้ มีการวิจัยพบว่าตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ส่งผลต่อแรงจูงใจ (Kara, N. S., & Mkwizu, K. H., 2020) กิจกรรมการท่องเที่ยว Nasra, K. 2016 และรูปแบบการท่องเที่ยว (UKEssays, 2018) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นช่องว่างของการวิจัยว่ายังไม่มีงานวิจัยใดศึกษาทดสอบเกี่ยวกับตัวแปรประชากรศาสตร์และรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อม วางแผน พัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวให้ตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

, องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่ เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร” การท่องเที่ยวเป็นนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในเวลาว่างที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังแหล่งท่องเที่ยว (ธนกฤต สังข์เฉย, 2550, น.38; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561) สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีเงื่อนไขตามหลักสากลดังต่อไปนี้ คือ 1) ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และ 3) ต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ (Goeldner & Ritchie, 2006)

จากคำนิยามต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางออกจากสภาพแวดล้อมปกติ เช่น บ้าน ที่ทำงาน ไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการชั่วคราวทั้งภายในและระหว่างประเทศ ด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา ธุรกิจ ประชุมสัมมนา หรืออื่นใด แต่ต้องไม่เป็นการได้มาซึ่งรายได้จากสถานที่ที่ไปถึงนั้น ๆ

2. รูปแบบการท่องเที่ยว

องค์กรการท่องเที่ยวโลก UNWTO (1997) กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว ได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพานักระยะยาว การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวตามความสำคัญ และสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภทดังนี้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) 4) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 5) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ 6) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ 8) แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด 9) แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก 10) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ 11) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ 12) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง

3. ความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

Bangkokbiznews. (2563) กล่าวถึง นักท่องเที่ยวจะยังคงหาวิธีตอบสนองต่อความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเท่าที่สามารถทำได้ตราบใดที่มีมาตรฐานความปลอดภัยที่ดี ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักเดินทาง ผลสำรวจยังเผยศักยภาพในการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีการเปิดให้เดินทางภายในประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวยังแสดงความสนใจในการไปเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนท้องถิ่น

Krungthai COMPASS (2020) อ้างถึงใน กฤษณะเดช เจริญสุธาสินี และคณะ (2564) มองว่า การท่องเที่ยวในยุค New Normal คือ “เที่ยวไทย เที่ยวใกล้ และเที่ยวปลอดภัย” โดยพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนไทยจะเปลี่ยนไปโดยคนไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกท่องเที่ยวเที่ยวในประเทศเป็นอันดับแรก และจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวใกล้ ๆ สามารถขับรถไปถึงในระยะเวลาอันสั้น

4. ผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

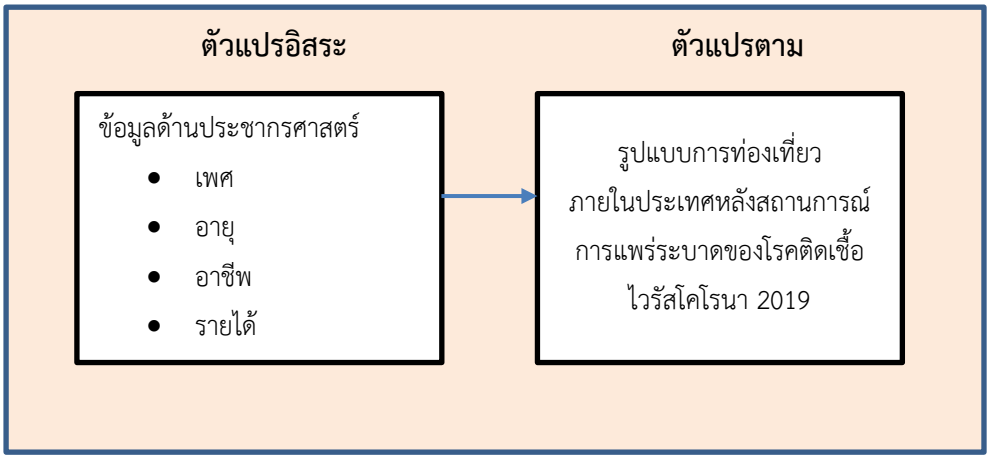
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในปี 2563 เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการล็อกดาวน์ประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของไทยเป็นวงกว้างอย่างเห็นได้ชัด และอุตสาหกรรมที่จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงคือ กลุ่มสายการบิน ที่รายได้หลักมีการพึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากต่างชาติในระดับสูง โดยรายได้ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่างก็ปรับตัวลดลง และคาดว่าหลายบริษัทจะยังขาดทุนต่อเนื่องอีกในปี 2564 (THE STANDARD TEAM, 2564) ทีมข่าว True ID กล่าวถึง ผลกระทบ 5 ด้านของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ผลกระทบด้านการจ้างงาน ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวและการบิน ผลกระทบด้านการส่งออก ผลกระทบด้านการศึกษา และผลกระทบด้านสุขภาพ (Muzika, 2564)

5. แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563) กล่าวว่า เป้าหมายและประเด็นสำคัญ เพื่อรองรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้านการท่องเที่ยวมีเป้าหมายการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม โดยเป้าหมายสำคัญคือ การเปลี่ยนลักษณะการท่องเที่ยวจากกลุ่มใหญ่เป็นกลุ่มเล็ก และเน้นเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ โดยมุ่งไปสู่การท่องเที่ยว 3 แบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness tourism) การท่องเที่ยวร่วมกับการรักษา (medical tourism) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรืออาหาร นอกจากนี้ “ฟินิกซ์แพลน” เป็นแผนการฟื้นการท่องเที่ยวไทยในปี 2564 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกปั้นการท่องเที่ยวของไทยให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหลังจากเผชิญวิกฤติรุนแรงในปี 2563 โดยแนวทางหลักคือ การเน้นส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวฟื้นตัว และช่วยสนับสนุนการเติบโตของ GDP เพื่อให้เศรษฐกิจไทยกลับมาเข้มแข็งได้ในระดับเดียวกับก่อนที่จะเกิดวิกฤติ (ครองขวัญ รอดหมวน, 2563)

6. กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ออกแบบภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณ มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่เกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวสรุปตัวแปรสำคัญได้ 4 ตัวแปรคือ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ (ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ และคณะ, 2563; สุมล บุนนาค, 2563; Wachyuni, S.S. and Kusumaningrum, D.A., 2020) ในขณะที่ตัวแปรตามเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศฯ จำนวน 11 รูปแบบตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) (รูปที่ 1)

รูปที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative) เก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีจำนวนมากและไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (n=z2/4e2) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 384 ตัวอย่าง และใช้แบบสอบถาม (ออนไลน์) เป็นเครื่องมือการวิจัยในการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม 2564 มีการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และใช้ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อย่างน้อย 0.5 และมีการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) 30 ตัวอย่าง ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.81 ซึ่งมากกว่า 0.7 จึงถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close Ended Questions) และคำถามปลายเปิด (Open Ended Questions) โดยคำถามปลายปิดใช้มาตรวัดระดับนามบัญญัติ เรียงอันดับ และประมาณค่า ส่วนข้อคำถามปลายเปิดเป็นส่วนของข้อเสนอแนะ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ 1) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีการตอบข้อมูลไม่สมบูรณ์ออก 2) ลงรหัสข้อมูลจากแบบสอบถาม 3) ประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test และ F-test)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบเป็นเพศหญิง 243 คน (63.3%) และเพศชาย 141 คน (36.7%) อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 21-30 ปี (170 คน หรือ 44.3%) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 31-40 ปี (96 คน หรือ 25%) กลุ่มอายุ 41-50 ปี (51 คน หรือ 13.3%) กลุ่มอายุเกิน 50 ปี (38 คน หรือ 9.9%) และ กลุ่มอายุ 18-20 ปี (29 คน หรือ 7.6%) ตามลำดับ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 38.8 (149 คน) เป็นนักเรียน/นักศึกษา ส่วนอีก 59.4% (228 คน) เป็นผู้ประกอบอาชีพ (ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 22.9%, พนักงานเอกชน 13.8%, รับจ้าง 12.0% และประกอบธุรกิจส่วนตัว 10.7%) และและอีก 1.8% (7 คน) เป็นข้าราชการบำนาญ และรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ 53.4% (205 คน) อยู่ในช่วง 5,001-20,000 บาท มีจำนวน 89 คน (23.2%) มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท อีก 57 คน (12.8%) มีรายได้ในช่วง 20,001-40,000 บาท อีก 33 คน (8.6%) มีรายได้เกิน 40,000 บาท

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ

2.1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการเดินทางกับครอบครัว ($\bar{x}$ = 4.16) เพื่อนร่วมงาน ($\bar{x}$ = 4.04) และคู่รัก ($\bar{x}$ = 3.96) ในระดับมาก โดย 175 คน (45.6%) ต้องการเดินทางกับคู่รักในระดับมากที่สุด ในขณะที่นักท่องเที่ยวส่วนน้อยต้องการเดินทางท่องเที่ยวกับญาติ (ตารางที่ 1) ในส่วนของรูปแบบยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางนั้น ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องการใช้ยานพาหนะส่วนตัว ($\bar{x}$ = 4.61) ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ มากกว่าการใช้บริการสาธารณะ ($\bar{x}$ = 3.36) หรือบริการเช่าเหมา ($\bar{x}$ = 2.64) (ตารางที่ 2) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะวุฒิ ทองประกอบ (2564) ที่พบว่า หลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คนไทยท่องเที่ยวทริประยะสั้นภายในประเทศและต้องการใกล้ชิดกับธรรมชาติและเป็นการเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวเป็นเหตุผลอันดับแรก รวมทั้งต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้น หากเป็นรถสาธารณะก็ต้องเพียงพอ ได้มาตรฐาน และปลอดภัย (รณกร กิติพชรเดชาธร และฑิตฐิตา บุญเจียม, 2564)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มคนที่ต้องการร่วมเดินทาง (n=384)

กลุ่มคนที่ร่วมเดินทาง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1) เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	164 (42.7)	110 (28.6)	80 (20.8)	24 (6.3)	6 (1.6)	4.04	1.01	มาก
2) ครอบครัว	163 (42.4)	134 (34.9)	75 (19.5)	11 (2.9)	1 (0.3)	4.16	0.85	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลุ่มคนที่ร่วมเดินทาง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
3) คู่รัก	175 (45.6)	105 (27.3)	48 (12.5)	27 (7.0)	29 (7.6)	3.96	1.24	มาก
4) ญาติ	33 (8.6)	91 (23.7)	117 (30.5)	101 (26.3)	42 (10.9)	2.92	1.13	ปานกลาง
5) เดินทางคนเดียว	82 (21.4)	96 (25.0)	108 (28.1)	48 (12.5)	50 (13.0)	3.29	1.29	มาก

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบยานพาหนะที่ต้องการใช้ในการเดินทาง (n=384)

ประเภทของยานพาหนะ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1) ยานพาหนะส่วนบุคคล	277 (72.1)	78 (20.3)	22 (5.7)	3 (0.8)	4 (1.0)	4.61	0.72	มากที่สุด
2) บริการสาธารณะ	74 (19.3)	109 (28.4)	113 (29.4)	58 (15.1)	30 (7.8)	3.36	1.17	มาก
3) ยานพาหนะเช่าเหมา	34 (8.9)	73 (19.0)	100 (26.0)	78 (20.3)	99 (25.8)	2.64	1.28	ปานกลาง

ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยวนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากกว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ (ตารางที่ 3) โดยนักท่องเที่ยวต้องการการท่องเที่ยวประเภทชายหาด ($\bar{x}$ = 4.30) และเกาะ ($\bar{x}$ = 4.28) มากที่สุด ตามด้วยการท่องเที่ยวประเภทน้ำตก ($\bar{x}$ = 4.23) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวแนวผจญภัย โดยนักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง ($\bar{x}$ = 3.98) และรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}$ = 3.94) ซึ่งสอดคล้องกับงานของอธิเทพ งามศิลปะเสถียร (2564) ที่สรุปไว้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมเชิงนิเวศและธรรมชาติ เช่น เดินป่า ปนเขา หรือการดำน้ำลึก จะเขามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นและเป็นการเดินทางเป็นกลุ่มที่เล็กลง มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทาง (n=384)

รูปแบบของการท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	202 (52.6)	121 (31.5)	50 (13.0)	4 (1.0)	7 (1.8)	4.32	0.87	มากที่สุด
2) การท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ	59 (15.4)	161 (41.9)	119 (31.0)	30 (7.8)	15 (3.9)	3.57	0.97	มาก
3) การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	75 (19.5)	130 (33.9)	129 (33.6)	40 (10.4)	10 (2.6)	3.57	1.00	มาก
4) การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ	112 (29.2)	179 (46.6)	64 (16.7)	19 (4.9)	10 (2.6)	3.94	0.94	มาก
5) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	91 (23.7)	153 (39.8)	99 (25.8)	30 (7.8)	11 (2.9)	3.73	0.99	มาก
6) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	101 (26.3)	154 (40.1)	107 (27.9)	14 (3.6)	8 (2.1)	3.84	0.92	มาก
7) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	84 (21.9)	152 (39.6)	99 (25.8)	33 (8.6)	16 (4.2)	3.66	1.04	มาก
8) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทชายหาด	193 (50.3)	135 (35.2)	41 (10.7)	11 (2.9)	4 (1.0)	4.30	0.85	มากที่สุด
9) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตก	184 (47.9)	128 (33.3)	56 (14.6)	11 (2.9)	5 (1.3)	4.23	0.89	มากที่สุด
10) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภถ้ำ	118 (30.7)	140 (36.5)	82 (21.4)	22 (5.7)	22 (5.7)	3.80	1.10	มาก
11) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ	176 (45.8)	162 (42.2)	31 (8.1)	8 (2.1)	7 (1.8)	4.28	0.84	มากที่สุด
12) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง	135 (35.2)	151 (39.3)	70 (18.2)	12 (3.1)	16 (4.2)	3.98	1.01	มาก

ตารางที่ 4 ความพร้อมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (n=384)

ความพร้อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ด้านการรับวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
1) รับวัคซีนครบ 2 เข็มแล้ว	194	50.50
2) รับวัคซีนแล้วแต่ยังไม่ครบ 2 เข็ม	98	25.50
3) ยังไม่รับวัคซีน แต่ลงทะเบียนแล้วและอยู่ระหว่างรอรับวัคซีน	67	17.40
4) ยังไม่รับวัคซีน แต่ยังไม่ลงทะเบียน	19	4.90
5) ไม่ต้องการรับวัคซีน	6	1.60
2. ความพร้อมด้านการเงินต่อการท่องเที่ยว 1 ครั้ง		
1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท	70	18.20
2) 2,001 – 3,000 บาท	130	33.90
3) 3,001 – 4,000 บาท	73	19.00
4) 4,001 – 5,000 บาท	45	11.70
5) มากกว่า 5,000 บาท	66	17.20
3. การวางแผนเดินทางท่องเที่ยวหลังโควิด-19		
1) มีการวางแผนเดินทางท่องเที่ยวแล้ว	149	38.80
2) ยังไม่มีการวางแผนเดินทางท่องเที่ยว	235	61.20

2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ซึ่งอยู่ภายใต้สมมติฐาน *“ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แตกต่างกัน”*

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ตัวแปรต้น 4 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ พบว่า กลุ่มอายุที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวฯ ที่แตกต่างกัน ในขณะที่ตัวแปรเพศ อายุ และอาชีพ ส่งผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในบางรูปแบบ สรุปตาม 3 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) เพศ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวหญิง ($\bar{X}$=3.60) มีความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสูงกว่านักท่องเที่ยวชาย ($\bar{X}$=3.81) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ (n=384)

เพศและรูปแบบการท่องเที่ยว	n	$\bar{x}$	SD	t	df	P-value
การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม						
เพศชาย	141	3.60	1.0273	-1.985	280.597	0.048
เพศหญิง	243	3.81	.9763			

2) อาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันบางรูปแบบ คือ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยกลุ่มข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มพนักงานเอกชนและกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษามีความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางนันทนาการสูงที่สุดกว่าทุกกลุ่มอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P=.000) ส่วนกลุ่มอาชีพรับจ้างมีความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสูงที่สุดหากเทียบกับกลุ่มพนักงานเอกชนและกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ (n=384)

อาชีพและรูปแบบการท่องเที่ยว	F	P-Value	$\bar{x}$	SD	1	2	3	4	5	6
การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	3.395	.005								
1. นักเรียน/นักศึกษา			3.3758	1.03634	-	.001*	-	-	.007*	-
2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			3.8295	.84719	-	-	-	-	-	-
3. พนักงานเอกชน			3.4717	1.10251	-	.038*	-	-	-	-
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย			3.5122	1.05171	-	-	-	-	-	-
5. รับจ้าง			3.8261	.85126	-	-	-	-	-	-
6. อื่นๆ			4.0000	1.00000	-	-	-	-	-	-
การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ	4.794	.000								
1. นักเรียน/นักศึกษา			4.2148	.76727	-	.001*	.009*	.008*	.006*	.003*
2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			3.7955	1.04121	-	-	-	-	-	-
3. พนักงานเอกชน			3.8302	1.08727	-	-	-	-	-	-
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย			3.7805	.88069	-	-	-	-	-	-
5. รับจ้าง			3.7826	.86700	-	-	-	-	-	-
6. อื่นๆ			3.1429	1.46385	-	-	-	-	-	-
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.806	.002								
1. นักเรียน/นักศึกษา			3.4497	1.12368	-	.001*	-	-	.001*	-
2. ข้าราชการ/พนักงาน			3.9205	.91251	-	-	.021*	-	-	-

อาชีพและรูปแบบการท่องเที่ยว	F	P-Value	$\bar{x}$	SD	1	2	3	4	5	6
รัฐวิสาหกิจ										
3. พนักงานเอกชน			3.5094	1.10284	-	-	-	-	.013*	-
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย			3.7073	.98092	-	-	-	-	-	-
5. รับจ้าง			4.0217	.71458	-	-	-	-	-	-
6. อื่น ๆ			3.5714	1.39728	-	-	-	-	-	-

3) รายได้ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความต้องการต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันบางรูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ-ถ้ำ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ-แก่ง โดยในภาพรวมพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวใน 4 รูปแบบข้างต้นสูงกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงกว่า (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำแนกตามรายได้ (n=384)

รายได้และรูปแบบการท่องเที่ยว	F	P-Value	$\bar{x}$	SD	1	2	3	4	5	6	7
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.481	.002									
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บ.			4.4494	.79788	-	-	-	.002*	-	-	.002*
2. 5,100-10,000 บ.			4.3710	.79088	-	-	-	.006*	-	-	.006*
3. 10,001-20,000 บ.			4.4568	.72542	-	-	-	.002*	-	-	.002*
4. 20,001-30,000 บ.			3.9143	1.17251	-	-	-	-	-	-	-
5. 30,001-40,000 บ.			4.1364	.94089	-	-	-	-	-	-	-
6. 40,001-50,000 บ.			4.3333	.65134	-	-	-	-	-	-	-
7. มากกว่า 50,000 บ.			3.8095	1.24976	-	-	-	-	-	-	-
การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ	4.067	.001									
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บ.			4.1461	.81951	-	-	-	-	.006*	.000*	.006*
2. 5,100-10,000 บ.			4.0081	.78083	-	-	-	-	.031*	.001*	.027*
3. 10,001-20,000 บ.			4.0123	.76638	-	-	-	-	-	.001*	.031*
4. 20,001-30,000 บ.			3.8857	1.15737	-	-	-	-	-	.010*	-
5. 30,001-40,000 บ.			3.5455	1.29935	-	-	-	-	-	-	-
6. 40,001-50,000 บ.			3.0833	1.08362	-	-	-	-	-	-	-
7. มากกว่า 50,000 บ.			3.5238	1.50396	-	-	-	-	-	-	-
การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ-ถ้ำ	2.556	.019									
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บ.			3.8427	1.20509	-	-	-	-	-	.013*	-
2. 5,100-10,000 บ.			3.9597	.97446	-	-	-	.017*	-	.004*	-
3. 10,001-20,000 บ.			3.9259	.91894	-	-	-	.035*	-	.007*	-
4. 20,001-30,000 บ.			3.4571	1.19663	-	-	-	-	-	-	-
5. 30,001-40,000 บ.			3.5909	1.36832	-	-	-	-	-	-	-
6. 40,001-50,000 บ.			3.0000	1.04447	-	-	-	-	-	-	-

รายได้และรูปแบบการท่องเที่ยว	F	P-Value	$\bar{x}$	SD	1	2	3	4	5	6	7
7. มากกว่า 50,000 บ.			3.5714	1.43427	-	-	-	-	-	-	-
การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ-แก่ง	3.672	.001									
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บ.			4.0449	.98754	-	-	-	-	.008*	.021*	-
2. 5,100-10,000 บ.			4.0565	.84874	-	-	-	-	.005*	.017*	-
3. 10,001-20,000 บ.			4.2222	.85147	-	-	-	-	.001*	.004*	.014*
4. 20,001-30,000 บ.			3.8000	1.20782	-	-	-	-	-	-	-
5. 30,001-40,000 บ.			3.4091	1.46902	-	-	-	-	-	-	-
6. 40,001-50,000 บ.			3.3333	.98473	-	-	-	-	-	-	-
7. มากกว่า 50,000 บ.			3.6190	1.35927	-	-	-	-	-	-	-

ข้อเสนอแนะ

1. สถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร หรือภาคบริการต่าง ๆ ควรมีการเตรียมความพร้อมหรือกิจกรรมสำหรับการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เป็นกลุ่มครอบครัว หรือจำนวนสมาชิกในการเดินทางน้อยลง และเดินทางด้วยยานพาหนะส่วนตัวมากยิ่งขึ้น

2. ความพร้อมทางการเงินหรือการยินดีจ่ายสำหรับการท่องเที่ยวแต่ละครั้งมีจำนวนที่จำกัด ดังนั้นผู้ประกอบการหรือภาคบริการต้องเตรียมกลยุทธ์ทางการตลาดในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่คุ้มค่า

3. สำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต อาจมีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมสมัย ที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว โดยสามารถศึกษาได้จากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). มาตรการด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อรองรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ. กรุงเทพมหานคร.

กฤษณะเดช เจริญสุธาสินี และคณะ. (2564). โครงการการถ่ายทอดนวัตกรรมท่องเที่ยวคุณค่าสูงสำหรับ New Normal หลังวิกฤติการณ์ COVID-19. รายงานวิจัย. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

ครองขวัญ รอดหมวน. (2563). “ฟีนิกซ์แพลน”ฟื้นท่องเที่ยวไทย. ไทยโพสต์. เข้าถึงเมื่อ 13 กรกฎาคม 2564 ทาง https://www.thaipost.net/main/detail/86128

ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ, อมรฤทัย ภูสนาม, และ และอรอนงค์ เดชมณ. 2563. *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยหลังยุคโควิด 19.*

ธนกฤต สังข์เฉย. (2550). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ.* กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย.

ปิยะวุฒิ ทองประกอบ. (มีนาคม 2564). สำรวจเผย หลังโควิด-19 คนไทยท่องเที่ยวทริประยะสั้นและต้องการใกล้ชิดกับธรรมชาติ. Lifestyle. Best Living Taste. เข้าถึงเมื่อ 26 กรกฎาคม 2564 ทาง https://www.bltbangkok.com/lifestyle/34133/

ประชาชาติธุรกิจ. (29 พฤศจิกายน 2563). ททท.มองข้ามชอต “เที่ยวไทย” คาดฟื้นปี’65-รายได้ดีดกลับ 2.5 ล้านล้าน. เข้าถึงได้จาก ประชาชาติธุรกิจ: https://www.prachachat.net/tourism/news-563626

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2561). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.* นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รณกร กิติพชรเดชาธร และ ฑิตฐิตา บุญเจียม. (2564). การส่งเสริมการท่องเที่ยวภายหลังการเกิดโรคระบาด: บทบาทของความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว. *วารสารศิลปะศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 4(2), 633-646.

วศิน โรจยารุณ. (5 มกราคม 2564). 2564 เศรษฐกิจปีฉลูสู้โควิด: ยกที่ 2 เริ่มแล้ว!!! ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2.

สุมล บุนนาค. 2563. *การวิเคราะห์เส้นทางความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวไทยที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยุคดิจิทัล.*

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). ประเภทการท่องเที่ยว. สถิติทางการประเทศไทย. เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2564. ทาง http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/files/Tourism.pdf.

อธิเทพ งามศิลปะเสถียร. (2564). แนวโนมการขับเคลื่อนไปขางหนาของการทองเที่ยวประเทศไทยภายใต้สถานการณความปกติระยะถัดไป. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น,* 7(12), 361-374.

American Library Association. (2022). *Report Coronavirus Cases*. Retrieved 29 January 2022 from https://www.worldometers.info/coronavirus/

Bangkokbiznews. (2020). Booking.com เผยแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไทย หลังโควิด-19. *Nation Group*. เข้าถึงเมื่อ 6 สิงหาคม 2564 ทาง https://www.bangkokbiznews.com/tech/909641

Goeldner, C., & Ritchie, J.R.B. (2006). Tourism: principles, practices, Philosophies (10th ed.). Hoboken: Wiley.

Kara, N. S., & Mkwizu, K. H. (2020). Demographic factors and travel motivation among leisure tourists in Tanzania. *International Hospitality Review, 34*(1), 81-103. doi:10.1108/IHR-01-2020-0002

Khunnaiver. (10 ตุลาคม 2019). *น่ารู้กับ 10 รูปแบบการท่องเที่ยวยอดนิยม ที่คนชอบกันมากที่สุด แล้วคุณล่ะชอบการท่องเที่ยวแบบไหน*. เข้าถึงได้จาก คุณนายเว่อร์เทอร์ชอบเที่ยวกินนอน: https://khunnaiver.blogspot.com/2019/10/10-type-of-tourism-popular.html

Muzika. 30 มิถุนายน 2564. *tureid*. เข้าถึงได้จาก อัปเดตยอดล่าสุด ผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด 19 รอบโลก COVID-19 30 มิถุนายน 64 ไทยผู้เสียชีวิตรวมขึ้น 2 พันราย: https://travel.trueid.net/detail/EpwDxDy0Jd17

Nasra, K. (2016). Demographic Factors and Preference for Travel Activities among Tourists in Tanzania. *International Journal of Science Arts and Commerce*, 1(3), 9-26).

Techasriamornrat, Sirarom. (มกราคม 2564). *'ท่องเที่ยวจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป' คุยเรื่องท่องเที่ยวไทยในโลกหลังโควิดกับ ผู้ว่า ททท.* เข้าถึงได้จาก today: https://workpointtoday.com/tat-interview-tourism-future/

THE STANDARD TEAM. (29 มกราคม 2564). *UNWTO ระบุ โควิด-19 ทำปี 2020 เป็นปีที่เลวร้ายที่สุดของประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. เข้าถึงได้จาก THE STANDARD TEAM: https://thestandard.co/unwto-report-2020-is-the-worst-year-for-tourism/

UKEssays. (November 2018). How demographic factors affect tourism typology of a given destination. Retrieved from https://www.ukessays.com/assignments/demographic-factors-affecting-tourism-destination-1390-2021.php?vref=1

United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (1997). International tourism: aglobalperspective. Madrid: UNWTO.

Wachyuni, Suci Sandi and Kusumaningrum, Dewi Ayu. 2020. *The Effect of COVID-19 Pandemic: How are the Future Tourist Behavior?*

แนวทางกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

Strategic Marketing Mix of Organic Rice in Ranot District, Songkhla Province

เธียรชัย พันธ์คง[1*]และปริยากร บุญส่ง[2]

Thienchai Phankhong[1*] and Priyakorn Bunsong[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาผู้ประกอบการฐานนวัตกรรมและการออกแบบ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor, Ph.D., Department of Innovative and Design Entrepreneur, Hatyai Business School, Hatyai University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, โปรแกรมวิชาเกษตรกศาสตร์, คณะเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Assistant Professor, Program of Agricultural Science, Faculty of Agricultural Technology Songkhla Rajabhat University

*Corresponding author, E-mail: thienchai@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และเพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เก็บข้อมูลจากประชาขนผู้บริโภคข้าวในจังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยเฉพาะการมีคุณค่าทางโภชนาการ/ปลอดสารพิษ ปัจจัยด้านราคา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีป้ายแสดงราคาชัดเจน ราคาจำหน่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ความสะดวกในการเดินทาง ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญการลดราคา การให้ส่วนลดแก่สมาชิก/ลูกค้าประจำ สรุปกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย เพิ่มกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ยกระดับการผลิต เพิ่มมูลค่า สร้างความแตกต่าง สร้างแบรนด์ข้าวอินทรีย์ระดับพรีเมียม พัฒนาแพ็คเกจ เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ ขยายฐานลูกค้าแบบ B-to-B มากขึ้น

คำสำคัญ: ข้าวอินทรีย์, กลยุทธ์ทางการตลาด, ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

The purpose of this research was to examine the organic rice marketing mix factors that influence consumers' purchasing decisions and determine strategic marketing of organic rice in Ranot District, Songkhla Province. Data were collected from 400 rice consumer in Songkhla Province. The result revealed that product factor, the sample group focus on the highest level of importance in all issue, especially being nutritious/non-toxic, price factor focused on having a clear price tag and the selling price is reasonable compared to the quality, place factor focused on the convenience of travel, promotion factor focuses on discounts for members or regular customer. Summary of organic rice marketing strategies in Ranot District, Songkhla Province consists of increase public relations strategies, enhance production, make a difference to premium organic rice brand, develop packaging, increase online distribution channels, and grow more B-to-B customer group.

Keywords: organic rice, marketing strategy, marketing mix

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย จากการเพาะปลูกเพื่อการยังชีพในอดีต ปัจจุบันมีการเพาะปลูกเพื่อการค้ามากขึ้น จนประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวเป็นอันดับสามของโลก (อรุณศักดิ์ ไชยอุบล และคณะ, 2561) การปลูกข้าวเชิงพาณิชย์โดยใช้สารเคมีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อตัวเกษตรกรเองและผู้บริโภค ส่งผลให้การทำนาแบบอินทรีย์กลับมาอยู่ในกระแสนิยมของผู้ผลิตและผู้บริโภคอีกครั้ง และมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ (กฤษฎา หลักเมือง อภิญญา รัตนไชย และ ภาณุพันธ์ ประภาติกุล, 2559)

ในขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการผลิตมากขึ้น เพื่อปรับทิศทางการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดรับกับสถานการณ์โลกและนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงมีความกินดี อยู่ดี และมีความสุขตามอัตภาพ (ปุรวิชญ์ พิทยาพินันท์ และ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว, 2561)

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ปลูกข้าวโดยการใช้ปุ๋ยเคมี และใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช แม้ว่าจะได้ผลผลิตในปริมาณมาก แต่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อม และต้นทุนการผลิต อย่างไรก็ตามมีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวกลุ่มเล็ก ๆ ในอำเภอระโนดพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมการผลิตข้าวแบบเกษตรเคมีที่มีมายาวนานหลายสิบปีมาเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอระโนดยังขาดองค์ความรู้

เกี่ยวกับวิธีการปลูกแบบอินทรีย์ และกลยุทธ์การตลาดข้าวอินทรีย์ ในส่วนของปัญหาด้านการจัดจำหน่ายผลผลิตนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรจะจำหน่ายผ่านตลาดนัดเพื่อคนรักสุขภาพ และงานจัดแสดงสินค้า OTOP รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เป็นการบรรจุถุงและซีลปิดปากถุงธรรมดา มีการทำการตลาดออนไลน์น้อย ยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคภายในจังหวัดและผู้บริโภคทั่วไป ตลอดจนขาดกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้า การเพิ่มยอดขาย และขยายฐานกลุ่มลูกค้าให้มากขึ้นได้

เนื่องด้วยสภาพตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมการบริโภค และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อจะตอบสนองความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า ทั้งนี้ส่วนประสมทางการตลาดเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดข้าวอินทรีย์ (เกศสุดา สิทธิสันติกุล และคณะ, 2562) จึงเป็นที่มาของการศึกษาแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดของเกษตรกรตามความต้องการของผู้บริโภคที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคข้าวในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

เกษตรอินทรีย์ หมายถึง การทำเกษตรโดยอิงวิถีธรรมชาติ ที่เน้นความปลอดภัยและความมั่นคงของคุณภาพชีวิต เป็นการมุ่งหวังทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในขณะเดียวกันก็ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศไปในตัว ผลผลิตที่ได้จึงปลอดภัยต่อผู้บริโภค กระบวนการผลิตก็ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ผลิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การทำเกษตรอินทรีย์จึงเป็นเหมือนการคืนสมดุลให้กับชีวิตและธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Adisak, 2016)

ส่วนประสมทางการตลาด(Marketing Mix) คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาดเป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการจะต้องสร้างส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด ผู้ประกอบการใช้ส่วนประสมทางการตลาด เป็นตัวเลือกเพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดดั้งเดิม McCarthy’s version หรือที่รู้จักกันในนาม 4Ps ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) การกำหนดราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เมื่อรูปแบบธุรกิจปรับเปลี่ยนไป ผู้ประกอบการได้คำนึงถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านอื่น ๆ เสริมเข้าไปด้วยอีก 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านบุคลากร (People) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) และด้านภาพลักษณ์และการนำเสนอ (Physical evidence)

การตัดสินใจในกลกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดแต่ละด้าน พิจารณาดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ควรคำนึงถึง กลยุทธ์สายผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น ด้านราคา คำนึงถึง ต้นทุนการผลิต อุปสงค์ของตลาด ราคาของคู่แข่งขัน ด้านการจัดจำหน่าย พิจารณาถึงช่องทางการจัดจำหน่าย และการสนับสนุนการกระจายสินค้า และด้านการส่งเสริมการตลาด คำนึงถึงเครื่องมือทางการตลาด เช่น การโฆษณา การขายโดยพนักงานขาย การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการตลาดโดยตรง

การตลาดทางตรง (Direct Marketing) เป็นการใช้ช่องทางการตลาดโดยตรงจากผู้ผลิตหรือผู้ขายถึงผู้บริโภคเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการโดยไม่ผ่านคนกลาง ประกอบด้วย จดหมายตรง (Direct mail) แคตตาล็อก (Catalog) การตลาดทางโทรศัพท์ (Telemarketing) ซุ้มจำหน่ายขนาดเล็ก (Kiosks) เว็บไซต์ (Web site) และอุปกรณ์พกพาต่าง ๆ นักการตลาดใช้การตลาดทางตรงเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า การเติบโตของการตลาดทางตรง มีผลมาจากการแบ่งตลาดเป็นกลุ่มย่อย ทำให้เกิดการตลาดเฉพาะส่วนขึ้นมาจำนวนมาก การเติบโตของอินเตอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ทำให้ขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้าสะดวกขึ้น ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ค่าน้ำมันที่แพงขึ้น การจราจรติดขัด ความยากลำบากในการหาที่จอดรถ ผู้บริโภคมีเวลาน้อยลง การไม่ได้รับความสะดวกจากร้านค้าปลีก ทำให้การซื้อสินค้าอยู่ที่บ้านได้รับความนิยมมากขึ้น นอกจากนี้ลูกค้ายังรู้สึกชื่นชอบกับการบริการใหม่ ๆ ของการตลาดทางตรง เช่น การจัดส่งสินค้าในวันรุ่งขึ้นทำให้การสั่งซื้อสินค้ากลายเป็นเรื่องง่าย

ช่องทางหลักสำหรับการตลาดทางตรง คือ การขายตรง (Face-to-face selling) โดยการใช้พนักงานหรือบุคคล โดยอาศัยการใช้ฐานข้อมูล (Database Marketing) โดยการสร้าง เก็บรักษาและการใช้ฐานข้อมูลลูกค้าและฐานข้อมูลอื่น ๆ เพื่อสื่อสารและการซื้อขายผ่านการโฆษณาโดยการกำหนดผู้รับข่าวสารเป็นกลุ่มเป้าหมาย การตลาดทางตรงจำเป็นต้องทราบคุณสมบัติและความต้องการของผู้รับข่าวสารที่เป็นเป้าหมายว่ามีความต้องการอะไร และมีพฤติกรรมการรับสื่อหรือการตัดสินใจซื้ออย่างไร จำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า

การตลาดตามกลุ่มเป้าหมาย (Target Marketing) เป็นแนวคิดการตลาดที่ผู้ขายแบ่งกลุ่มเป้าหมาย และทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายหนึ่ง หรือหลายกลุ่ม แล้วพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม การตลาดกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การแบ่งส่วนตลาด (Segmentation) เป็นการแบ่งกลุ่มตลาดออกเป็นส่วนย่อย ๆ ที่แตกต่างกันเพื่อกำหนดคุณสมบัติแต่ละส่วนตลาดเพื่อเลือกส่วนตลาดที่มีศักยภาพ 2) การเลือกตลาดเป้าหมาย (Targeting) เป็นกิจกรรมการประเมินและเลือกส่วนตลาดที่มีศักยภาพ เมื่อธุรกิจทราบความต้องการที่ชัดเจนของตลาดเป้าหมายก็จะช่วยให้สามารถเสนอสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาดได้ และ 3) การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Positioning) เป็นการกำหนดตำแหน่งทางการแข่งขันสำหรับผลิตภัณฑ์ โดยเปรียบเทียบคุณสมบัติและลักษณะของผลิตภัณฑ์กับบริษัทคู่แข่งขันในตลาด

ช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ระบบการค้าแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) เป็นการซื้อขายสินค้าผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ผู้ซื้อผู้ขายไม่จำเป็นต้องเดินทางมาพบปะหรือเจรจาการค้า ช่วยให้การบริหารและการจัดการการค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถกระจายสินค้าไปได้อย่างไรพรมแดน พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และการซื้อขายสินค้าและบริการ โดยการส่งข้อมูลด้านการการซื้อขายด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ตสู่คนทั่วโลกด้วยระยะเวลาอันรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รูปแบบของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ Business to Business (B-to-B), Business to Customer (B-to-C), Customer to Customer (C-to-C) และ Business to Government (B-to-G)

นอกจากนี้การนำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดข้าว จะอยู่ในรูปของการสร้างร้านค้าออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Marketplace, Shopee, Lazada และเว็บไซต์ต่าง ๆ การนำช่องทางโซเชียลมีเดียมาใช้ เช่น Facebook, Instagram, Line เป็นต้น

กระบวนการตัดสินใจซื้อของบริโภค

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ของสินค้า และบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือกสินค้า หรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค ขั้นตอนการตัดสินใจ (Buying Decision Process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจของผู้บริโภคโดยมีลำดับกระบวนการ 5 ขั้นตอน (พัสพล เฉลิมบงกช, 2564) ได้แก่

1) การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอุดมคติ (Ideal) คือ สภาพที่เขารู้สึกว่าดีต่อตนเอง และเป็นสภาพที่ปรารถนากับสภาพที่เป็นอยู่จริง (Reality) ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงก่อให้เกิดความต้องการที่จะเติมเต็มส่วนต่างระหว่างสภาพอุดมคติกับสภาพที่เป็นจริง ในส่วนของผู้บริโภคอาจจะเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้ เช่น สิ่งของที่ใช้อยู่เดิมหมดไปจึงเกิดความต้องการใหม่จากการขาดหายของสิ่งเดิม หรือหาสิ่งใหม่ทดแทน การเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล สภาพครอบครัว รายได้ ประสิทธิภาพของการส่งเสริมทางการตลาด

2) การเสาะแสวงหาข้อมูล เมื่อเมื่อเกิดปัญหา ผู้บริโภคก็ต้องแสวงหาหนทางแก้ไข โดยหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้ เช่น แหล่งบุคคล (Personal Search) แหล่งธุรกิจ (Commercial Search) แหล่งข่าวทั่วไป (Public Search) และจากประสบการณ์ของผู้บริโภคเอง (Experimental Search)

3) การประเมินทางเลือก เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 แล้ว ก็จะประเมินทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด วิธีการที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินทางเลือกอาจจะประเมิน โดยการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละสินค้าและคัดสรรในการที่จะตัดสินใจเลือกซื้อจาก

หลากหลายตรายี่ห้อให้เหลือเพียงตรายี่ห้อเดียว อาจขึ้นอยู่กับความเชื่อนิยมศรัทราในตราสินค้านั้น ๆ หรืออาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริโภคที่ผ่านมาในอดีต และสถานการณ์ของการตัดสินใจรวมถึงทางเลือกที่มีอยู่

4) การตัดสินใจซื้อ เมื่อผู้บริโภคต้องการข้อมูลและระยะเวลาในการตัดสินใจสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน คือ ผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องการข้อมูลมาก ต้องใช้ระยะเวลาในการเปรียบเทียบนาน แต่บางผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคก็ไม่ต้องการระยะเวลาการตัดสินใจนาน

5) พฤติกรรมหลังการซื้อ หลังจากมีการซื้อแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ซึ่งอาจจะได้รับความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ถ้าพอใจผู้บริโภคได้รับทราบถึงข้อดีต่าง ๆ ของสินค้าทำให้เกิดการซื้อซ้ำได้หรืออาจมีการแนะนำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ถ้าไม่พอใจ ผู้บริโภคก็อาจเลิกซื้อสินค้านั้น ๆ ในครั้งต่อไปและอาจส่งผลเสียต่อเนื่องจากการบอกต่อ ทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าน้อยลงตามไปด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งประชากรออกเป็นสองกลุ่ม คือ 1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 3 คน โดยเป็นตัวแทนจากตำบลตะเครียะ ตำบลบ้านขาว และตำบลคลองแดน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน ประกอบด้วยตัวแทนนักวิชาการ (นักส่งเสริมการเกษตร จากสำนักงานเกษตรอำเภอระโนด) จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดข้าวอินทรีย์ในอำเภอระโนด (ตัวแทนจากวิสาหกิจชุมชนคลองแดน) จำนวน 1 คน รวมเป็น 5 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และ 2) ประชากรผู้บริโภคข้าวในจังหวัดสงขลา จากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา พ.ศ.2563 พบว่าจังหวัดสงขลามีจำนวนประชากร 1,435,968 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549) ($n= N/(1+Ne^2)$) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนประชากรทั้ง 16 อำเภอในจังหวัดสงขลา และการเลือกตัวอย่างใช้การเลือกแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ ในส่วนของแบบสอบถามเชิงโครงสร้าง เป็นแบบวัดที่สอบถามการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคข้าวในจังหวัดสงขลา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ มีข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ ปัจจัยด้านราคา มีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีข้อคำถาม จำนวน 7

ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนเป็นการกำหนดระดับคะแนนตามเกณฑ์การประเมินค่า (Rating scale) ที่ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และแบบสัมภาษณ์ ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อยกับตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ และนักวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ โดยผู้วิจัยนำผลการสำรวจการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และผลการประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ และนักวิชาการ มาร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่เหมาะสมกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพมีความถูกต้อง (Accuracy) และมีความน่าเชื่อถือ (Dependability) โดยแบบสอบถามผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนว 3 ท่าน มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่า IOC รวม 0.83 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้วนำไปวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cornbrach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ 0.852

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา และตัวแปรระดับการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคข้าวในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน อายุระหว่าง 41 – 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ทำงานเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านเดี่ยว

ในส่วนของระดับการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา (n = 400)

ปัจจัย	$\bar{X}$	ระดับการให้ความสำคัญ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.28	มาก
2. ด้านราคา	4.26	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.14	มาก
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	3.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.16**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 อยู่ในระดับมาก โดยแต่ละปัจจัยย่อยเรียงลำดับ ดังนี้ มีคุณค่าทางโภชนาการ/ปลอดสารพิษ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือคุณภาพทางประสาทสัมผัส เช่น ความนุ่ม สีสวย มีกลิ่นหอม มีป้ายฉลากบอกรายละเอียดที่ เช่น สถานที่ผลิต วันเดือนปีที่ผลิต/หมดอายุชัดเจน และมีค่าเฉลี่ยรวม

ปัจจัยด้านราคา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญปัจจัยด้านราคาโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับมาก โดยแต่ละปัจจัยย่อยเรียงลำดับ ดังนี้ มีป้ายแสดงราคาชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาราคาจำหน่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ราคาจำหน่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับปริมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ราคาจำหน่ายเหมาะสมเมื่อเทียบกับข้าวประเภทอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด และราคาสินค้ามีให้เลือกหลายระดับราคา อยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 4.14 อยู่ในระดับมาก โดยแต่ละปัจจัยย่อยเรียงลำดับ ดังนี้ ความสะดวกในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา สถานที่จำหน่ายมีผลิตภัณฑ์ให้เลือกซื้อหลากหลาย อยู่ในระดับมาก มีบริการสั่งซื้อทางโทรศัพท์ หรือช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก IG ไลน์ อยู่ในระดับมาก การให้คำแนะนำ การให้บริการของผู้จำหน่าย เช่น มีบริการส่งถึงบ้าน อยู่ในระดับมาก การจำหน่ายผ่านร้านค้าที่มีสาขาจำนวนมาก อยู่ในระดับมาก สถานที่จำหน่ายมีชื่อเสียงเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 3.96 อยู่ในระดับมาก โดยแต่ละปัจจัยย่อยเรียงลำดับ ดังนี้ การลดราคาการให้ส่วนลดแก่สมาชิก/ลูกค้าประจำ มีค่าเฉลี่ยสุงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ สื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก การโฆษณาผ่านทางสื่อต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก การออกบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามสถานที่ต่าง ๆ และมีพนักงานขายแนะนำ/ให้

ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก การแจกของแถม แจกสินค้าตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก และการสาธิตการปรุงอาหาร/การทดลองชิม อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยการมีส่วนร่วมในการคิดและวิพากษ์ของเกษตรกร นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สอดคล้องกับระดับการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์

1. จากจุดแข็งของข้าวอินทรีย์ทั้งมาตรฐานการปลูก และคุณสมบัติของข้าว ที่สอดคล้องกับข้อมูลระดับการให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค ที่ให้ความสำคัญกับการมีคุณค่าทางโภชนาการ/ปลอดสารพิษ อยู่ในระดับมากที่สุด และจากผลการประเมินการให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เกษตรกรจึงควรเพิ่มกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลวิถีการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ คุณสมบัติที่ดีของข้าวที่ได้รับการวิจัยและรับรองจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผ่านช่องทางทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น จัดทำป้ายฉลากบอกเล่าเรื่องราวของวิถีการปลูกข้าวในทุ่งระโนด จัดทำแผ่นพับที่บอกคุณสมบัติของข้าว และสามารถดัดแปลงเป็นหีบห่อได้ด้วย การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่าง เฟซบุ๊ก รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ผ่านทางช่องทางออนไลน์โดยอาศัยผู้มีอิทธิพล (Influencer) หรือยูทูปเบอร์

2. กลยุทธ์การยกระดับตำแหน่งผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานออร์แกนิกแล้วโดยการเพิ่มมูลค่า พัฒนาแพคเกจให้มีเอกลักษณ์ และหลากหลาย เหมาะสมกับช่องทางการจัดจำหน่ายของเกษตรกร เพื่อสร้างความแตกต่างจากข้าวแหล่งผลิตอื่น

กลยุทธ์ด้านราคา

จากความต้องการของผู้บริโภค ที่ให้ความสำคัญกับราคาจำหน่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับปริมาณและคุณภาพ มีป้ายแสดงราคาชัดเจน และราคาสินค้ามีให้เลือกหลายระดับราคา สามารถกำหนดกลยุทธ์ราคาข้าวอินทรีย์ ได้ดังนี้ แพ็คเกจปกติซีลขอบถุงสุญญากาศ ราคาขายปลีก 65 บาท/กิโลกรัม แพ็คเกจมีสลากหุ้มซีลขอบถุงสุญญากาศ 80 บาท/กิโลกรัม และแพ็คเกจมีสลากหุ้มซีลขอบถุงสุญญากาศบรรจุกล่องกระดาษ สำหรับซื้อเป็นของฝาก 110 บาท/กิโลกรัม

กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

จากระดับความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบาย บริการส่งถึงบ้าน มีบริการสั่งซื้อทางโทรศัพท์ หรือช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก IG ไลน์ เกษตรกรมีเพิ่มกลยุทธ์การขายออนไลน์โดยการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านทางเพจเฟซบุ๊ก ไลน์ และขาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Shopee, Lazada, Marketplace มีการพัฒนาการถ่ายรูปสินค้า และการเขียนคอนเทนท์ทางการตลาดเพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ และทำการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ควบคู่กัน

กลยุทธ์การขยายตลาดใหม่ เพื่อทดแทนผู้ซื้อรายย่อย โดยการจัดหาคู่ความร่วมมือ ประเภทร้านค้าส่ง ค้าปลีกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้านสินค้าเพื่อสุขภาพ

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด

จากระดับความต้องการของผู้บริโภคด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ให้สำความสำคัญกับการลดราคา การให้ส่วนลดแก่สมาชิก/ลูกค้าประจำ พนักงานขายแนะนำ/ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การแจกของแถม แจกสินค้าตัวอย่าง และการสาธิตการปรุงอาหาร/การทดลองชิม กลยุทธ์ที่เหมาะสมคือ เมื่อมีการจัดจำหน่ายในงานการออกบูธเกษตรกรจะจัดมุมหุงข้าวอินทรีย์สาธิตให้ลูกค้าได้ทดลองชิมจริง และในส่วนของการลดราคาจะไม่มีการลดราคา แต่จะมีการแจกของแถมแทนเพื่อคงไว้ซึ่งราคาที่เหมาะสม

สรุปและอภิปรายผล

ระดับการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ที่มีผลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา และกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัยดังนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม 4.28 อยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยเฉพาะการมีคุณค่าทางโภชนาการ/ปลอดสารพิษ สอดคล้องกับ อรสิริ ลีลายุทธชัย และคณะ, 2563 ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการมีคุณค่าทางโภชนาการ และเป็นข้าวปลอดสารพิษ มากที่สุด

ปัจจัยด้านราคา พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม 4.26 อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีป้ายแสดงราคาชัดเจน ราคาจำหน่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ ราคาจำหน่ายมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับปริมาณ ราคาจำหน่ายเหมาะสมเมื่อเทียบกับข้าวประเภทอื่น ๆ และราคาสินค้ามีให้เลือกหลายระดับราคา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม 4.14 อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความสะดวกในการเดินทาง สอดคล้องกับ อรสิริ ลีลายุทธชัย และคณะ, 2563 ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะดวกในการเดินทาง มีที่จอดรถที่เพียงพอ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้บริโภคเดินทางด้วยรถยนต์ ฉะนั้น ความสะดวกในการเดินทาง และที่จอดรถเพียงพอ

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม 3.96 อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ การลดราคา การให้ส่วนลดแก่สมาชิก/ลูกค้าประจำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับ อรสิริ ลีลายุทธชัย และคณะ, 2563 ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความการลดราคา การให้ส่วนลดแก่สมาชิก/ลูกค้าประจำ สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ แตงแดง (2562) พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการขาย และโปรโมชั่นลดราคาข้าวอินทรีย์มาก เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี ผู้บริโภคคำนึงถึงความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ฉะนั้นการส่งเสริมการตลาด เช่น การลดราคาหรือให้ส่วนลด หรือของแถมจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

สรุปกลยุทธ์ทางการตลาดข้าวอินทรีย์ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์

1. กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลวิถีการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ คุณสมบัติที่ดีของข้าวที่ได้รับการวิจัยและรับรองจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผ่านช่องทางทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น จัดทำป้ายฉลากบอกเล่าเรื่องราวของวิถีการปลูกข้าวในทุ่งระโนด จัดทำแผ่นพับที่บอกคุณสมบัติของข้าว และสามารถดัดแปลงเป็นหีบห่อได้ด้วย การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่าง เฟซบุ๊ก รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ผ่านทางช่องทางออนไลน์โดยอาศัยผู้มีอิทธิพล (Influencer) หรือ ยูทูปเบอร์

2. กลยุทธ์การยกระดับตำแหน่งผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานออร์แกนิกแล้ว โดยการเพิ่มมูลค่า พัฒนาแพคเกจให้มีเอกลักษณ์ และหลากหลาย เหมาะสมกับช่องทางการจัดจำหน่ายของเกษตรกร เพื่อสร้างความแตกต่างจากข้าวแหล่งผลิตอื่น

กลยุทธ์ด้านราคา

กำหนดราคาขายดังนี้ แพ็คเกจปกติซีลขอบถุงสุญญากาศ ราคาขายปลีก 65 บาท/กิโลกรัม แพ็คเกจมีสลากหุ้มซีลขอบถุงสุญญากาศ 80 บาท/กิโลกรัม และแพ็คเกจมีสลากหุ้มซีลขอบถุงสุญญากาศบรรจุกล่องกระดาษ สำหรับซื้อเป็นของฝาก 110 บาท/กิโลกรัม

กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

1. กลยุทธ์การขายออนไลน์ ผ่านทางเพจเฟซบุ๊ก ไลน์ของเกษตรกรเอง วางขายบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Shopee, Lazada, Marketplace พัฒนาคอนเทนท์ทางการตลาด เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ และทำการตลาดออฟไลน์ควบคู่กัน

2. กลยุทธ์การขยายตลาดใหม่เพื่อทดแทนผู้ซื้อรายย่อย โดยการจัดหาคู่ความร่วมมือ ประเภทร้านค้าส่ง ค้าปลีกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้านสินค้าเพื่อสุขภาพ

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด

กลยุทธ์ที่เหมาะสมคือ เมื่อมีการจัดจำหน่ายในงานการออกบูธเกษตรกรจะจัดให้มีการหุงข้าวอินทรีย์สาธิตให้ลูกค้าได้ทดลองชิมจริง และในส่วนของการลดราคาจะไม่มีการลดราคา แต่จะมีการแจกของแถมแทนเพื่อคงไว้ซึ่งราคาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

เกศสุดา สิทธิสันติกุล, บัญจรัตน์ โจลานันท์, กัญชลิกา คงย่อง, ขนิษฐา เสถียรพีระกุล, น้าเพ็ชร วินิจฉัยกุล , นันทพรรดิ์ นิตยพงศ์ชัย, พรศักดิ์ โพธิอุโมงค์, พิมพ์ชนก สังข์แก้ว และปรารถนา ยศสุข. (2562). กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดข้าวอินทรีย์ ตาบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, *38*(2), 118-129.

กฤษฎา หลักเมือง อภิญญา รัตนไชย และ ภาณุพันธ์ ประภาติกุล. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดสงขลา. *ว.แก่นเกษตร*, *44*(ฉบับพิเศษ 1), 99 -104.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ : วี.อินเตอร์พริ้นท์.

ปุรวิชญ์ พิทยาพินันท์ และ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว. (2561). จากนาข้าวเคมีสู่นาข้าวอินทรีย์วิถีพอเพียง: การถอดบทเรียนจากแหล่งปลูกข้าวสังข์หยดดั้งเดิมในพัทลุง. *สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนเรศวร 11*(3), 64-74

พัสพล เฉลิมบงกช, (2564). *การตัดสินใจซื้อของสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมความงามในกลุ่มลูกค้าผู้หญิงที่ซื้อสินค้าออนไลน์กรณีศึกษา Central Online*. สารนิพนธ์ กจ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริรัตน์ แตงแดง. (2562). *ช่องทางการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อข้าวอินทรีย์ของผู้บริโภคในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (การสื่อสารการตลาด). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

อรสิริ ลีลายุทธชัย, อรศิริ ลีลายุทธชัย, พีระ ทองมี, ทวนธง ครุฑจ้อน และชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ. (2563). *การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดและการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนบ้านหนองโอน* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

อรุณศักดิ์ ไชยอุบล, อรรถศาสตร์ วิเศียรศาสตร์ และวิบูล เป็นสุข. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ แบบปลอดภัย และแบบเคมีของเกษตรกรบ้านหนองโสกดาว ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, *8*(2), 201-215.

Adisak. 2016. เกษตรอินทรีย์ มีดีอะไร!. สืบค้น จาก https://www.organicfarmthailand.com/why-is-organic-farming-good/. (15/04/2563).

ศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงพยาบาลรามัน อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

Study of human resource management in the situation of COVID-19 of Raman Hospital, Raman District, Yala Province

ซัยนี ยามาซาเร๊ะ[1], นูรอัยดา เจ๊ะมะสอง[1*], อัสมีดา มิง, นูรูลฮูดา เจ๊ะแว[1] และวัชระ ขาวสังข์[2]

sainee yamasareh[1], Nur-ida chehmasong[1*], Asmeeda Ming[1] and Nurulhuda Chewae and Watcha khosung[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Undergraduate student, Management Department, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย, สาขาวิชาการจัดการ, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Research advisor, Department of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University.

*Corresponding author, E-mail: 106345006@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์โควิด-19 นี้ถือเป็นการมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ในระบบการทำงานที่เปลี่ยนไปหลังจากการเกิดโรคไวรัสโควิด-19 หลายองค์กรเริ่มมีการปรับตัว หลายองค์กรได้รับผลกระทบจากการเกิดไวรัส ขึ้นอยู่ว่าองค์กรไหนมีการปรับเปลี่ยนและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการที่เปลี่ยนไปบทความนี้ผู้เขียนจึงอยากนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์โควิด-19 ด้วยวิธีการใช้เทคนิค 6 กลยุทธ์ 5 ซึ่งสามารถนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดประสิทธิภาพและรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

Abstract

Organizational Management in the Covid-19 Situation This is a huge change in the way we work after the COVID-19 outbreak. Many organizations have begun to adapt. Many organizations have been affected by the virus. It depends on which organization has changed and is prepared to deal with the changing situation In this article, the author would like to present guidelines for managing organizations in the situation of COVID-19. By using techniques, 6 strategies, 5 which can be applied these knowledge to the context of organizational management in the situation of COVID-19 Make it efficient and receive changes that occur in a timely manner.

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรมนุษย์, โควิด 19

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019(COVID-19)) ที่กำลังระบาดหนักอยู่ในขณะนี้ แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์1 ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019” และในภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019(COVID-19)) หลักการบริหารจัดการของสถานพยาบาล โรงพยาบาลรามันดำเนินการบริหารจัดการในรูปแบบ คณะทำงานบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19โรงพยาบาลรามัน เพื่อเป็นการยกระดับการบริการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ให้อยู่ในวงจำกัดและลดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง สร้างความตระหนักรู้เท่าทันและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานสากลตลอดจนประเมินสถานการณ์และวางมาตรการในการป้องกันและรองรับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของโรงพยาบาลรามันจังหวัดยะลามีวัตถุประสงค์ การสรรหาบุคลากรยังคงสรรหาต่อเนื่องโดยปรับกระบวนการคัดเลือกให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในช่วง COVID-19 การเตรียมความพร้อมด้านกาลังคนทดแทนการส่งเสริมให้พนักงานทำงานที่หลากหลายและร่วมมือกันมากขึ้น มีการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน แบบข้ามฝ่ายงานหรือสายงานให้เพิ่มขึ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความผูกพันขององค์กร มีการดูแลพนักงานอย่างต่อเนื่อง ในช่วง สถานการณ์ COVID-19 ได้เน้นให้ผู้บริหารดูแลพนักงานอย่างใกล้ชิด โดยเน้นการสื่อสาร 2 ทางเพื่อสนับสนุนการทางานของพนักงานให้สามารถส่งมอบผลงานได้รวมทั้งให้พนักงานเคร่งครัดในการดำเนินการตามมาตรการป้องกันการระบาดของโรคมีการจัดทาแบบสำรวจความเป็นอยู่ของพนักงาน

วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในช่วงสถานการณ์โควิด- 19 ของโรงพยาบาลรามัน อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

1. การสรรหาบุคลากร ยังคงสรรหาต่อเนื่องโดยปรับกระบวนการคัดเลือกให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในช่วง COVID-19

2. การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนทดแทน

2.1 ระบบการคัดเลือกพนักงานกลุ่มศักยภาพสูง พัฒนาและยกระดับระบบการคัดเลือกพนักงานกลุ่มศักยภาพสูง ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งองค์กร

2.2 การจัดเตรียมบุคลากรทดแทนตำแหน่งสำคัญ เพื่อรองรับการเกษียณอายุของผู้บริหาร ระดับสูงและการเปลี่ยนแปลงบทบาทและงานสำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและต้องวางแผนที่ชัดเจนจึงได้มีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาผู้บริหาร ระดับผู้อำนวยการขึ้นไปทั้งในด้านประสบการณ์ภาวะผู้นาและทักษะการบริหารจัดการโดยจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล และติดตามพัฒนาการของผู้บริหารมีแผนการหมุนเวียนงานของกลุ่มผู้บริหารระดับสูง

3. การส่งเสริมให้พนักงานทำงานที่หลากหลายและร่วมมือกันมากขึ้น มีการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน แบบข้ามฝ่ายงานหรือสายงานให้เพิ่มขึ้น

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความผูกพันองค์กร มีการดูแลพนักงานอย่างต่อเนื่อง ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ได้เน้นให้ผู้บริหารดูแลพนักงานอย่างใกล้ชิด โดยเน้นการสื่อสาร 2 ทาง เพื่อสนับสนุน การทางานของพนักงานให้สามารถส่งมอบผลงานได้ รวมทั้งให้พนักงานเคร่งครัดในการดำเนินการตามมาตรการ ป้องกันการระบาดของโรค มีการจัดทาแบบสำรวจความเป็นอยู่ของพนักงาน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายและความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ในบรรดาปัจจัยทางการบริหาร 4 ประการ ได้แก่ มนุษย์ เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ มนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญยิ่ง เพราะมนุษย์มีสติปัญญาที่สามารถใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ได้แก่ เงิน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร และกระบวนการจัดการในการทำงานให้ได้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ มนุษย์ยังมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ซึ่งปัจจัยทางการบริหารอื่น ๆ ไม่สามารถทำได้ สำหรับกิจการด้านโรงพยาบาลซึ่งเป็นกิจการที่ให้บริการประเภทหนึ่ง จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์จำนวนมาก ที่มีทักษะความสามารถหลากหลายตามภารกิจการให้บริการของโรงพยาบาลแก่ลูกค้าจึงพบว่างานบริการของโรงพยาบาลส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักรใด ๆ มาทดแทนมนุษย์ได้ นอกจากนี้ งานบริการของโรงพยาบาลจำเป็นต้องให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ดังนั้น การบริหารคนจำนวนมากที่มีความหลากหลายด้านวิชาชีพ ด้านทักษะและความสามารถให้สามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างมีคุณภาพและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีความสำคัญอย่างมาก

โดยเฉพาะท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ การแข่งขันกันระหว่างสถานพยาบาล การมีกลไกคุ้มครองสิทธิผู้รับบริการ และมีการตรวจสอบบริการของโรงพยาบาลมากขึ้น ยิ่งทำให้ทุกโรงพยาบาลจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ผู้บริหารโรงพยาบาลจึงควรเรียนรู้ความหมายและความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิธี การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมต่อไป

1. ความหมายของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

คำว่า “การจัดการทรัพยากรมนุษย์” (human resource management) แต่เดิม เคยใช้คำว่าการบริหารงานบุคคล (personnel management) ซึ่งเป็นความหมายที่แคบกว่า โดยมองการบริหารบุคคลเป็นแบบศูนย์รวมอำนาจทั้งองค์การ ที่เกี่ยวกับกิจกรรม โปรแกรมและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรับคนเข้าทำงาน การดูแลรักษาคนทำงาน และการให้คนงานออกจากงาน รวมทั้งการเก็บประวัติของคนงาน ลักษณะของศูนย์รวมงานส่วนใหญ่ของการบริหารงานบุคคลจึงเป็นงานบริการและงานธุรการ ต่อมาคำว่า “การจัดการทรัพยากรมนุษย์” ได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากมีการให้ความสำคัญว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ไม่สามารถใช้เครื่องมือเครื่องจักรใด ๆ มาทดแทนได้ มนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำองค์การให้ไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากมนุษย์มีสมอง มีความรู้สึกนึกคิด และมีจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ๆ เพราะผู้บริหารต้องทำความเข้าใจถึงความต้องการของคนงาน การให้เกียรติ และการปฏิบัติต่อกันเยี่ยงมนุษย์ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรม ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของคนงานด้วย โดยเป้าหมายการจัดการจะเน้นที่การสร้างคุณค่าเพิ่มขึ้น โดยการใช้ศักยภาพของมนุษย์ที่จะทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ มีความมั่นคง มั่งคั่ง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรม โปรแกรมและนโยบายที่กว้างขวางมากขึ้นกว่าคำว่า “การบริหารงานบุคคล” ซึ่งเป็นคำเดิมที่เคยใช้

สำหรับความหมายของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เพ็ญศรี วายวานนท์ (2537: 2) ให้ความหมายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ว่า เป็นงานการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนทำงาน เกี่ยวข้องกับการกำหนดและดำเนินนโยบายในด้านการวางแผนกำลังคน การจัดหาและคัดเลือกคนเข้าทำงาน การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การประสานสัมพันธ์เพื่อการธำรงรักษากำลังคนและการพ้นสภาพการทำงานอย่างเป็นธรรม เพื่อมุ่งหมายให้คนทำงานอยู่ดีและเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จขององค์การ

มอนดี และโน (Mondy and Noe, 1996 : 4) ให้ความหมายว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการใช้ทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้องค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

คลาร์ค (Clark, 1992 : 13) อธิบายว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการจัดการความสัมพันธ์ของคนงานและผู้บริหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญกับการจัดการความสัมพันธ์ ที่ไม่ใช่เป็นการจัดการบุคคล

2) การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นที่เป้าประสงค์ขององค์การ ดังนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ขององค์การเปลี่ยนแปลงไป การจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าวก็จะเปลี่ยนด้วย

3) วัตถุประสงค์หลักของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งที่องค์การ ส่วนสมาชิกขององค์การแต่ละคนจะเป็นวัตถุประสงค์รอง

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการจัดการความสัมพันธ์ในการจ้างงาน เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรมนุษย์ในการทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ โดยจะเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่การได้คนมาทำงานจนถึงคนนั้นออกจากงานไป ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะที่สำคัญ คือ ระยะการได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ (acquisition phase) ระยะการรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่ทำงานในองค์การ (retention phase) และระยะการให้พ้นจากงาน (termination or separation phase) ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในทุกระดับ เนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการให้ได้คนดีมาทำงาน สามารถจัดวางคนให้เหมาะสมกับงาน มีการพัฒนา สนับสนุนและควบคุมให้คนทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ดูแลเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยของคนงาน ตลอดจนเตรียมการในรายที่จะเกษียณหรือต้องเลิกจ้าง

2. ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ในการบริหารโรงพยาบาล มนุษย์นับเป็นทรัพยากรสำคัญที่จำเป็นและต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์จำนวนมากในหลากหลายหน้าที่ เพราะทรัพยากรมนุษย์จะเป็นผู้สร้างสรรค์งานบริการและเป็นผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ที่เน้นคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัย และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการที่จะได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การพัฒนาและการรักษาทรัพยากรมนุษย์ให้ทำงานให้กับองค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนการออกจากองค์การไปด้วยดีนั้น ล้วนต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญกับการบริหารองค์การ ดังต่อไปนี้คือ

2.1 ทำให้มีบุคลากรทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง เนื่องจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการทำนายความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งต้องสัมพันธ์กับทิศทางและแผนงานขององค์การ ตลอดจนกิจกรรมขององค์การที่คาดว่าจะมีในอนาคต นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงตลาดแรงงานของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อที่จะคาดการณ์ได้ว่าองค์การมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ประเภทใด จำนวนเท่าใด เมื่อใด ทำให้สามารถวางแผนการรับคนเข้าทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนา และการหาทรัพยากรอื่นมาทดแทนถ้าจำเป็น ซึ่งจะส่งผลให้องค์การมีบุคลากรทำงานอย่างเพียงพอตามความจำเป็น และมีบุคลากรที่ทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการขยายหรือหดตัวของธุรกิจขององค์การ ส่งผลให้องค์การสามารถดำเนินงานไปได้ตามทิศทางและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2.2 ทำให้ได้คนดีและมีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะนำมาสู่กระบวนการสรรหา คัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งบุคคลที่เป็นคนดีและมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการขององค์การ

2.3 ทำให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับเป็นบทบาทหนึ่งของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการฝึกอบรมและพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับคนที่ทำงานในองค์การทั้งคนที่รับเข้ามาทำงานใหม่และคนที่ทำงานอยู่เดิม เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้ให้ทำงานได้ทำงานเป็น ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำงานได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารองค์การ

2.4 ทำให้มีการบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะทำให้เกิดการพิจารณาเรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นการดึงดูดและรักษาคนให้คงอยู่กับองค์การ มีขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับองค์การ

2.5 ทำให้เกิดการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของบุคลากร ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะมีการวางกฎระเบียบด้านวินัยของบุคลากรหรือคนทำงานให้เป็นไปตามสภาพลักษณะงานและวัตถุประสงค์ขององค์การ เช่น งานบริการคนไข้ในโรงพยาบาลจะต้องทำงาน 24 ชั่วโมง จึงต้องกำหนดกฎระเบียบให้บุคลากรทำงานในเวรเช้า เวรบ่าย เวรดึก เวรละ 8 ชั่วโมง หมุนเวียนกันไป เพื่อให้สามารถบริการแก่ลูกค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง

2.6 ทำให้เกิดการประเมินผลงานของบุคลากรที่เหมาะสมและสนับสนุนคนทำงานดี การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีการกำหนดกระบวนการประเมินผลงานของบุคคลากรที่ดีและเป็นธรรม จะส่งผลให้มีการให้รางวัล การเลื่อนตำแหน่งแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานดี และการลงโทษผู้ที่ปฏิบัติงานไม่ดีและก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การ อันเป็นการสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.7 ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนทำงานด้วยกันและคนทำงานกับผู้บริหาร เนื่องจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนทำงานด้วยกันและระหว่างคนทำงานกับผู้บริหารหรือแรงงานสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และเป็นการลดความขัดแย้งและกรณีพิพาทต่าง ๆ ที่จะส่งผลลบต่อองค์การ

โดยสรุปแล้ว การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ โดยเฉพาะองค์การที่ดำเนินงานด้านโรงพยาบาลที่ต้องใช้มนุษย์เป็นผู้ให้บริการที่สำคัญ ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้มีคนทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง ได้คนดีมีความสามารถมาทำงานที่เหมาะสมกับงาน มีการรักษาคนให้อยู่กับองค์การโดยมีการพัฒนา การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และการประเมินผลที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานให้องค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ข้อมูลเอกสาร (documentary data) การเก็บข้อมูลพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์ (interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องและประเด็นต่าง ๆ เป็นอย่างดี ประกอบด้วย บุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลรามันที่เกี่ยวข้องด้านงานคัดกรอง COVID-19 จานวน 8 คน ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลชุมชน 1 คน รองหัวหน้ากลุ่มงาน ประกันสุขภาพ โรงพยาบาล 1 คน นักวิชาการสาธารณสุขชานาญการ แผนกโรคติดต่อ 1 คน พยาบาลวิชาชีพชานาญการพิเศษ 1 คน และพยาบาลวิชาชีพชานาญการ 4 คน

สาหรับเอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1. เอกสารชั้นต้น (primary source) ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ ปฏิบัตินโยบายระดับจังหวัด อำเภอ ประกาศ คาสั่ง ข้อกาหนด รวมถึงเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

2. เอกสารชั้นรอง (secondary source) ได้แก่ งานเขียน บทความ วารสารวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วการดำเนินงานเพื่อแก้ไขสถานการณ์ของโรคระบาดดังกล่าว จึงต้องมีนโยบายด้านสาธารณสุขที่มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและมีแนวโน้มในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านการเฝ้าระวัง การคัดกรอง การป้องกัน และการรักษาโรค โดยมีโรงพยาบาลเป็นหน่วยงานในการนานโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่และมาตรการคัดกรองเป็นการดำเนินการด่านแรกในการค้นหาผู้ติดเชื้อ สามารถคัดแยกผู้ที่มีอาการเข้าเกณฑ์ออกจากผู้รับบริการทั่วไป ซึ่งหากมีการคัดแยกผู้ป่วยได้มากขึ้นจะช่วยควบคุมไม่ให้เชื้อแพร่กระจายไปในวงกว้างได้มากขึ้นเช่นกัน ในการบริหารสถานการณ์ COVID-19 ระดับประเทศ มีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ การแพร่ระบาดของ COVID-19 และการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยอาศัยอานาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ทั้งนี้ การนำมาตรการคัดกรอง COVID-19 ไปปฏิบัติในโรงพยาบาลจะต้องดำเนินการตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศและเกิดผลในทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับอานาจหน้าที่ของโรงพยาบาลตามข้อกาหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกาหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) ได้กำหนดให้โรงพยาบาลสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่และอานาจในการป้องกันและดูแลรักษาผู้ป่วยทั้งภาครัฐและเอกชนจัดหายาเวชภัณฑ์เครื่องมือในการตรวจโรค เครื่องช่วยในการหายใจและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นให้เพียงพอตามมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกาหนดหรือแนะนำ ทั้งนี้ ให้รวมถึงการ เตรียมบุคลากรทาง

การแพทย์จากแหล่งต่าง ๆ และการเตรียมสถานที่กักกัน สถานที่คุมไว้สังเกตหรือ เตียงเพื่อรองรับผู้ป่วยที่อาจเพิ่มจานวนขึ้นโดยขอความร่วมมือดัดแปลงสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงแรม โรงเรียน มหาวิทยาลัย หอประชุม สถานที่ปฏิบัติธรรม ศาลาวัด อาคารของเอกชน ที่ยังไม่ได้ใช้งาน หรือสถานที่ราชการ สถานที่เอกชนอื่น ๆ เป็นโรงพยาบาลชั่วคราว

สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องจัดการทรัพยากรมนุษย์ในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงพยาบาลรามัน จังหวัดยะลา สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการองค์กรในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อันส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างหลีกเสี่ยงไม่ได้ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารจัดการ (management process) หมายถึง การดูผู้ป่วยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 หรือการประชุมผ่านวิดีโอคอลการส่งงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การตั้งกฎระเบียบด้านความสะอาดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การโฟกัสกันที่ผลงานเป็นสำคัญ และการสำรวจข้อคิดเห็น หรือไอเดียต่าง ๆ สม่ำเสมอ (ธำรงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, 2563) ผ่าน 5 กลยุทธ์ กล่าวคือ ระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น มีปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล ชี้ให้เห็นคุณค่ากับผลงานวัฒนธรรม รูปแบบการจ้างงาน และสวัสดิการที่เลือกได้วิถีการทำงานในยุคใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญกับสถานการการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบกับองค์กรทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งนี้องค์กรต้องมีความเข้มแข็งในองค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มแข็งของทรัพยากรการบริหารจัดการ ก็จะทำให้องค์กรสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง (ศศิมา สุขสว่าง, 2563)

เอกสารอ้างอิง

การบริหารจัดการภายใต้มาตรการคัดกรองเพื่อรับมือสถานการณ์โรคไวรัส COVID-19 ของโรงพยาบาลปทุมธานี (สุธารัตน์ แลพวง, 2563)

การจัดการคุณภาพการปฏิบัติงานในสภาวะวิกฤติการเกิดโรคระบาด ไวรัสโควิด -19 ด้วยการมีส่วนร่วมของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชนของพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ธนวรรณ เพชรทอง และกรเอก กาญจนาโภคิน, 2563)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรโรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสานักงานสาธารณสุข จังหวัดบึงกาฬ (อานาจ สุวรรณไตร, 2560)